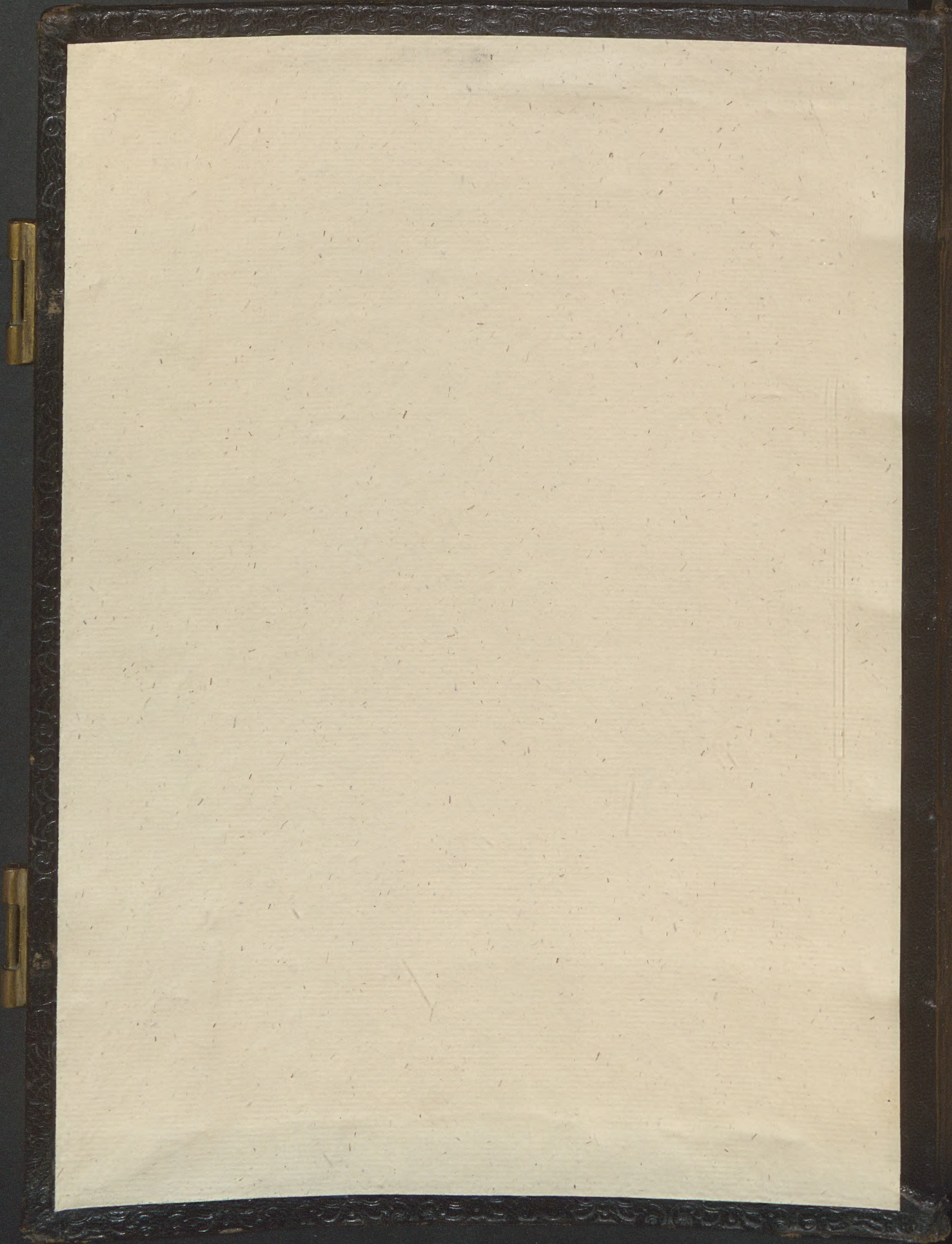

La Vulgata latina.

Un tomo en Lº. mayor.

Manuscrito en vitela finisima.

Encuadernacion moderna.

Sex facta (?) · sanctificat · sexta dierum · Adam ad lignum · sacra bonum et malum · Adam et eua · Cain · ditur · tutus · fertur · Noe ipse · diluuium · Noe et filij

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Sex prohibet peccant abel enoch archa fit intrat

Noe et filij de archa · noe · inundat · ffilij noe · babel cum fundit · de terra et · confusione sua

·8· ·9· ·10· ·11· ·12·

Egreditur dormit variantur turris it abraham

separatur · conditur · ab abraham · ab abraham · abram · sta deo · agar et ysmael · abrahe et filiorum eius · sare de promisso filio

·13· ·14· ·15· ·16· ·17· ·18·

Loth reges credit fuga circumcisio visus

combussit sodomam et gomorram · sarram abstulit violenter · sara et ysaac · abraham filium suum · moritur · post · ysaac

·19· ·20· ·21· ·22· ·23· ·24·

Sulphur rex gignit parit offert sara rebecca

Genuit rebecca iacob et esau de ysaac · foduntur ab ysaac · ysaac iacob pro esau · in sompnis apparuit iacob · rachel accepit iacob

·25· ·26· ·27· ·28· ·29·

Post geminos pater benedicit scala sorores

posuit iacob in canalibus · Jacob a laban cum uxoribus · Jacob cum angelo · Ab esau adquirit · comminuit a sichem

·30· ·31· ·32· ·33· ·34·

Diuitias abscedit luctatur stuprata dina

nascitur post beniamin · desertum · Joseph fratres suos · cognoscit a iuda · uxor putifarum · tres adhuc dies sunt

·35· ·36· ·37· ·38· ·39· ·40·

Zenoni gens esau venduntur thamar nupcia tres sunt

Joseph egipto · fratres ioseph in egyptum · fratres ioseph ad patrem suum · a ioseph propter cyphum · fratres ioseph

·41· ·42· ·43· ·44·

Proficitur veniunt redeunt post tristia noscunt

Jacob descendit in egyptum ad ioseph · tempus dauid egypti · Jacob · filiorum iacob et ioseph · moritur

·45· ·46· ·47· ·48· ·49· ·50·

Omnia gemini quintam languet benedictio ioseph

pharao interfecit masculos · moyses pharaonem · ab egypto · in Sinay · mauum · in proficisci · pharao

·1· ·2· ·3·

Precepit timuit rubus infirm magis angit — Exodus.

de manu ss tau moysi · vertit in sanguinē · muscor · infecit in uita percussit vineas · fructus

·6· ·7· ·8· ·9· ·10·

Adonay flumen corruptio grando locusta.

ab egiptiis plus vasa · angelus presentia · Joseph plus · in mare e egiptii sub ito · cantem domino · venit plus et inuenit manna

·11· ·12· ·13· ·14· ·15· ·16·

Postulat occidit tulit ossa viuunt canunt cibum.

percussit dat aquam · dat moysi consiliū · appetit deus lex dat · decē precepta dantur · qualitatis · quomodo iudicetur · festa celebrantur

·17· ·18· ·19· ·20· ·21· ·22· ·23·

Petra iethro synay deca servi fiunt ter anno

moysi et seniores et dedit tabulas lapis · primitias ab omni homine · tabernaculum federis domini · facie delictis sethim · fit aaron.

·24· ·25· ·26· ·27· ·28·

Ascendunt tollant faciant altare sacerdos

moyses et aaron in sacerdotem · tabernaculum et altare · elegit artifex · fuit eius · precia sua · dantur moysi sacerdo.

·29· ·30· ·31· ·32· ·33· ·34·

Consecrat incensum beseel dii fiunt tabule post

moysi de tabernaculi facere · uitia ad opus templi · fiat cum sex aliis · fiunt · ad vestes sacerdotales · tegit tabernaculum

·35· ·36· ·37· ·38· ·39· ·40·

Narrat dant cherubin tentoria purpura nubes

Qualiter immolet · quid fiet de eo · qui fiet de host pacif · pro ignorantia quod sit faciendum · qui pro delicto fiet

·2· ·3· ·4· ·5·

Leuiticus.

Hostia si sacrum si pacis et iusticia linquens

holocaustum · victimam pro delicto · moysi aaron · aaron sacrificium iusse · tibi preceperit igne · describunt

·6· ·7· ·8· ·10· ·11·

Contaminat et mactat saciat offert nadab ededa.

Qualiter purificat · distinguit ab aliis · leprosis precepit quod debeat facere · quomodo emunde · loco confessionis emissarii · effundā sanguis a comestibilibus.

·12· ·13· ·14· ·15· ·16· ·17·

Ptus lepra piacus fluxus caper abdit cruore

ne reuelet · iniquum coram deo · moriatur ois in populo · sacerdotis fit missio · sacrificium sint mundi et sancti.

·18· ·19· ·20· ·21· ·22·

Turpia non facies phitonicus uxor edentes

lapidetur ... anᵘ describit' bona bonis solues q̄a n̄ p̄
ois vir' ... ₇ celebratur mala malis inuit.

·25· ·26· ·26·

ffesta q̄ blasphemus iubileus da quoq; uotum
populum isrl' tentoria tribus ₇ tabernaculum. Quom̄ fiat
in deserto. populi numerat

·1· ·2· ·3· ·4· ·5·

Communicat figunt leui portant aqua zeli ¶ Numeri
... tabernaculum ponitur celebrat' sortis distinguntur
...

·6· ·7· ·8· ·9·

Non bibat erexit lucerne phase tubarum
desiderant' ... soror hoc explora volentes reuerti collisus ₇ abyro
cum carnibus moysi lepra terram. in egyptum occiditur ...

·11· ·12· ·13· ·14· ·15· ·16·

Porri p̄fusa bis sex flent lingua q; dathan
aaron flo leuite circa ta vituli ... eneus loquitur balaam
ruit. bernaculum aspersit' ... erexit' balaam. populum.

·17· ·18· ·19· ·20· ·21· ·22·

Virga cubant cinis or serpens asina benedixit
oritur ... sunt ... in 2º ... ... claudit ... q̄ tenet
ex iacob belphegor in deserto. ... populus. ...

·23· ·24· ·25· ·26· ·27· ·28· ·29· ·30·

Stella phegor numerant nate iuge bina nota
... ydolum phegor ... ... terre pro leuitas ...
... describ... in sortibus ... sui.

·31· ·32· ·33· ·34· ·35· ·36·

Mors madian tradit mensio termin' oppida nubant
moyses ... ...
... ... moyses ... ...

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Explanat seon og mori dena missa scribens ¶ Deutrono.
in solitudine ... ... causimie.
serpens. ... ... oculos collocate.

·8· ·9· ·10· ·11· ·12·

Dispas ne ditas cordis suspendite fundes
propheta sancti obsinabitis que de uo consulas
moriatur sancte eligerit vinquam.

·13· ·14· ·15· ·16· ·17· ·18·

ffictor edent unum solemnia rex q; phitones

refugisse | gentes aiabt | pro militibus ho | Signa
gravabunt | sacerdotes | in medio tua | ostendunt

·19· ·20· ·21· ·22·
Urbes ad bellum metietur virginitatis
posuit quod facere | repudii datur | in faciem renisanus | primitias fructum | iuramentum sit vestibus
·23· ·24· ·25· ·26· ·27· ·28·
Sompno libellus spuet offert amen erumpne
pactum tenere firmum | testis mare in testimonium | iosue tibi singulas | audite eos li q loquitur | tibi videre moyses | moyses
·29· ·30· ·31· ·32· ·33· ·34·
Firmat et invocat edocet et canit hinc beat hic mors
dixit dominus ad iosue | recepit exploratores | tu sitiui | ponit | lapidei constituuntur

Josue.
·1· ·2· ·3· ·4· ·5·
Confortare raab iordan lapides quoque cultur
Jherico in dolore | lapida de furto | capi oppidi | expugnatur | fecit pabz iosue | vicit et distribuit | ducem nomen
·6· ·7· ·8· ·9· ·10· ·11· ·12·
Urbs cadit achor hay gabaon sol regna qui reges
terram tribubus | pro dat terre | suspras se dicit in asio | pro dat | pro dat | congregantur | tribuum fortes.
·13· ·14· ·15· ·16· ·17· ·18· ·19·
Dimisit caleph ayra ioseph masses silo septem.
separat ab omnibus civitatibus | pro dat | tribus gad et manasse | iosue | iosue
·20· ·21· ·22· ·23· ·24·
Urbes confugii leui redeunt mons hinc mors
dum constitutum | populus angelo loquitur | edificet celso

Judicum.
·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·
Judas flent moab barach carmen gedeon qui
de monte filius
·7· ·8· ·9· ·10· ·11·
Jambiit et zebee campinus iair actio iepte
destruxit et occidit | vicit segetes | sampsonis et aliorum
·12· ·13· ·14· ·15· ·16·
Sebolech et sampson leo vulpes et in ruina.

fecit sculp tile . | mendu capitur | uxorem diuidit in 12 ptes | uxoris leuite | filiaru in sylo fuit

17. 18. 19 20.

Michas . et lathis . leuites . vlao . chori

Socrus de moab | p⁹ terestra meteant | ad booz sub palleo | amicu dauid

1. 2. 3. 4.

Ruth sequitur spicas legit accedit parit obeth

pater samuelem | fuit cauda | dixit hely samueli | filior hely | ebulluit de terra | pro sacri cantatu | vxor pariente domino.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Anna cado dorum mors mures numera corda

vestis describit | pater sauli | fuit saul | occidit saule | orante samuele | saul in diffuse | comedit ionatha | occidit samuel dat dauid

8. 9. 10. 11. 12. 13. 14 15. 16.

Jus da sors qz boues pluit offert mel agag unxit

goliam occidit dauid | eicit vestis | pon michol in loco dauid | dauid et io nathas | fugit dauid | sacerdotes interfecit | queritur dauid | ora absadit saulis.

17. 18. 19. 20. 21 22. 23 24

ffunda gen pellem flent geth doeth ziph daudis qz

mortem carmeli | dauid audit | vrbs dauid | phitonissa . . . sile a saule | . . . in placis | nunciat dauid mortem saul | saulis sepeliunt

25. 26. 27. 28. 29. 30. 31.

Nabal nox sycheleth mulier satrap 16 puer ossa

dauid fugit saulem. | ab abn mittit | occidit a ioab | dormies interficiat | dauid 2⁰ | petitur . . . archam

¶ ij reg.

1. 2. 3. 4. 5. 6.

Plantus asael abn et ysbozet vngitur oza.

dauid curri inimicor | vo a dauid | filior dauid . . . iudicu | concupiscat in dauid | loquitur ad dauid

¶ iij reg.

7. 8. 9. 10. 11. 12.

Thronus subuertat siba barze barsabe nathan

corrumpit ab amon. | mulier loquitur per absalone. | fugit dauid ab absolon. | maledixit dauid | consilium dissipat achitophel | pendit absolon

13 14. 15. 16. 17. 18.

Thamar thecuites pedibus semei chusi quercu

se excusat | intronizat | cum fugit de domo | dauid p⁹ victoria. | fortia dauid | pro numeratore populi.

13. 20. 21. 22. 23. 24.

Claudus in abela saul carmina nomina pestis.

nutis puella da dauid· | salamo i throno | sapiam | salamois desc'b'. | rex dat lux ad teplu· | tepli fit | domus dauid

¶ 3 regu

·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7·

Sunna sedet peccat quibus yram fabrica saltus

salamo rex | salamois regis | regina veni ad teplu· | ydolu coli a salamoe | minat roboam | altare in bethel construit

·8· ·9· ·10· ·11· ·12· ·13·

Orat prepositi saba chamos scorpio sassim

propha | regnat | vidua collegit | destruit ab helya

14· ·15· ·16· ·17· ·18·

Achia delent zambri duo ligna baalque

ipia p(er)seq(uitur) helyam· | tradit i manus achab· | lapidatur ins(tigatione) iesabel | achab | canes

·19· ·20· ·21· ·22· ·23·

Iezabel et benadab naboth de sanguine lugent

mittit aqui | faciunt pp ach | p(er) elizeu aufertur | mudat a lepra p(er) elizeum | mulieres p(ro) puero in samaria.

¶ 2 lib' regu

·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Ignis sal fossas oleum naaman comederunt

duce militie in portis samarie | regnat | domu achab | regina occiditur | septenus coronatur.

·7· ·8 ·9· ·10· ·11· ·12·

Calcaant infundit iehu vastat athalia ioas.

p(er)cutite iaclo terram· | misit ad cedrum | rex assirior(um) venit i israel | regnat | capit | blasphemat ierusale | ezechias vestes suas

13· ·14· ·15· ·16· ·17 ·18· ·19·

Percutite cardus phul achaz ose rapsase sadit

osue ad parietē ezechias. 20. | regnat | regnat | celebratur | in decorū babilone de iherlin | nabugodonosor sedechiam.

21 ·22· ·23· ·24· ·25·

Flet manasses iosias phase translato cecat

edo describu | confessiones | qt filios hunt | dni uno cat. | vi ...ficatur

¶ j paralip.

·2· ·3· ·4· ·5·

Reges scribar dauid iabes asfarum.

tres desc'bi | r. iecthi ... derunt filios effraym | reges descrbi beniamin | tabnacli descbuntur | mori | bethleem cupiscit dd. | numius exerc dauid.

·6· ·7· ·8· ·9· 10· ·11· ·12·

Levi iecheth bennon custodes saul aqua grandis

peutit sonitus coram archa | coram archa | prophetat | occidit ade et tulit
fit fuit | archa | phnietus aureas

13. 14. 15. 16. 17. . 18.
Osa pur saltat psallunt nathan adazar qz
rex amio psadit tunica | dauid e | iectau dd vt ministret plin | dat dd et area tepli | leuitas | fuit leuitarum

19. 20. 21. 22. 23. 24.
Rasit bella sathan aurum numeraqo sortes
prophetat filie chore | hitant sacerdotes | fuunt sacerdotes et mulieres | dd pncipes singulos. | salamone in re gem ocordit

25. 26. 27. 28. 29.
In citharis cellis p uicenses conuocat ingunt
do capuit salamoi. | erudit mittere | i mos vte plum fit | fecit fieri salamon | transfert i teplum | sup holocausta.

1. 2 3. 4. 5. 6
Notte virum moria phialas archam cad^t ignis
domum salamo | officia sacerdotum | saba ven^t | tolli io stat | ambulant i vys pru dauid et salom.

7. 8. 9. 10. 11.
Complet constituit regina magnum tribz annus
rex egipti asac de o ierlm | reiffit sr iuda | o asa e ffditur et vitt e | ydolum destit | rex syrie ad mu^t tpm osa | regnat

12. 13. 14 15. 16. 17.
Sesach abia zara papi bndab iosaphat qz
ferrea fec^t sechias. | iosaphat uidi abz fac uidi | ad te diuisi uims. | oes occidit ioram | regnans ab hyeu occidit et omnes filij eius.

18. 19. 20. 21. 22.
Corona percipit oculos fratres ochazias
coronauit ioam | occiditur inter teplu et altare | regnat et occiditur | leprosus fit et morit | regnat et moritur.

23. 24. 25 26. 27.
Ioiada zacharias amazias ozia iothan
regnat et moritur | regnat et placet deo. | ydola et aras | leuitis sacdm lege moysi

28. 29. 30. 31.
Achaz ezechias destruxit qui decimas dat
ezechias et curatur. | regnat et moritur | regnat et deo placet | rex egipti asacd^t et iosias occidit | rex babilonis tribu iuda.

32 33 34. 35. 36.
Excitat manases iosias ad nechao transfert

T[itulus] 2[us] paralipo

rex syr' vasa templi. | zorobabel et esdras | templum | q̄ iudeos samaritani | aggeus et zacarias.

¶ I Esdre

·1· Protulit | ·2· ascendunt | ·3· fundavit | ·4· scripsere | ·5· prophetavit
iub; fieri templum | dat litteras esdre | multitudo esdre | esdre | mulieres alienigenas

·6· Darius | ·7· artaxe | ·8· redeunt | ·9· oracio | ·10· loquitur
Neemias | dedit vestes neemias | Jerlm edificavit | fraude facit | neemias manus | mutuum civitatis | portas ierlm.

¶ Neemi

·1· Flet | ·2· vivum | ·3· portas | ·4· opus | ·5· exaudit | ·6· explet | ·7· opilat
esdras libri legis. | fedus cum domino | | lo pue legis ut habet ierlm. | dedicacionis templi. | se a mulieribus alienigenis.

·8· legit | ·9· penitent | ·10· signavit | ·11· ps | ·12· cantica | ·13· mundavit
immolari iub; iosias. | | Josias | a more prefec egypciorum | filii iude ierlm. | filii iude et esdras a babil. ierlm post 40 annos

¶ 2 Esdre

·1· Pascha | ·2· paravit | ·3· moritur | ·4· ioachim | ·5· instravit | ·6· redierunt
samaritane iudeos | samaritane ne fiat templum. | nunc dant simone vestes | zorobabel epistolas | | dari mille equites cum zorobabel

·7· Accusant | ·8· prohibent | ·9· tres postulant | ·10· oscula | ·11· misit
templum | eunuch ad zorobabel | a ciro reges persar q̄ iubere fieri templum | sunt septa cir reges persar de ira edificandi | dari mitta iud ad edificacionem templi

·13· ffundavit | ·14· accedunt | ·15· querunt | ·16· inventa | ·17· iubentur
templum | esdre septum vestes | legit esdras | factus est esdras | dixit esdras sacerdotibus

·18· Cosumavit | ·19· tradunt | ·20· scriptum | ·21· constans | ·22· iubilate
sedeant et dat in templo | esdras vestes. | afflixit populum. | fuit filiem tenarium | legit esdras

·23· Aurum | ·24· consadit | ·25· iuber | ·26· dimoracia | ·27· legem
| fit tobias | exaudit tobias | tobias filium suum | tobie sociatur. | thobias piscem | fit sara thobie.

¶ Thob

·1· Erat | ·2· cecus | ·3· sara | ·4· docet | ·5· angelus | ·6· exhibit | ·7· uxor

raguelis angl[us] ut dux uir[i] recepit mo[n]strat se thobie et oculos p[at]ris
et aliorum maneat cu[m] eo. filii ui. thobias angel[us] fuisse uxoris. et matris

·8· ·9· 10. ·11· ·12· ·13· ·14·
Laus rogat heu unsum raphael confessio clausit
nabus ut defendit se · dux mulae mittitur. · sibi nacio nes · filii israel ad dom[inum]. · dat testimo nium israel.

¶ Judith.

1. ·2· ·3· ·4· ·5·
Iubet holofernes subiicit clamant achior dux.
achior illi de bethulia · bethuliam holofernes · uolentes tradere ciuitatem. · iudith · se iudith uestib[us] iocunditatis

·6 ·7· ·8· 9· 10·
Soluunt obsedit iudith arguit orat adornat
statum ciuitat[is] holofernis. · ad holofernem · holofernis amputat · illorum de bethulia · et cithara gaudebat · iudith et aliorum

·11 ·12· 13· 14· ·15· 16·
Nunciat ingreditur caput impetus orgianus yppinus
regina uasti assuer[o] regi assensi[t] · coniungitur assuero. · exaltatur in cruce · mardoche uir p[er] eplas · hest[er] regi ad conuiui[um] · mardocheus

¶ Hester

1. ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·
Despicit hester aman sadit nuntiat ueneratur.
aman in patibulo · re aman suspendit · p[ro]u[er]bio int[er] filii[s]

·7· ·8· ·9 ·10 ·11·
Penditur ac anulu[m] nati fons atq[ue] dracones

12 ·13· 14· ·15· ·16·
Defert lita q[uod] luctus regina repellit
concussit domum · sathan iob · iob diei in q[uo] natus est · loquit[ur] · interfecit ira cundia.

¶ Job

1. ·2· ·3· ·4·
Uentus percussit maledixit et elipha stultum.
no[n] e[st] caro mea · uita ho[min]is sup[er] terram · loquit[ur] · si septi[m]us horror. · loquit[ur]

·6· ·7· ·8· ·9· 10 ·11·
Enca milicia baldach facit ordo q[uod] sophar
p[er]egit uenes · parui est et loq[ui]r · dies ho[min]is sunt · loquit[ur] · uba nu[m]q[uid] fient habit · soli in sup[er]est

12· 13· 14· ·15· 16 ·17·
ffune tacete breues eliphas uentosa sepulcrum

loquit^r | fecerunt sibi viam per me. | loquitur | in bonis dies suos | respondit

18. 19. 20. 21. 22.

Baldach latrones sophar durit eliphatque

tamen in fortitudine tua tradit me | viduas ab stulerunt | loquitur | tortuosi est | meum respexit | oculus tuus intuetur | me in manu mea.

23. 24. 25. 26. 27. 28. 29.

Nolo bonum baldach colub cor vulturis artus

caput suum | pepigi cum oculis meis | quando fuit loquitur | loquitur | facit ypocrita propter peccatum populi. | locutus est helyu

30. 31. 32. 33. 34. 35. 36.

Luto fedus tres helyu regnare quia rursum

locutus est helyu | fugit sunt quasi | tu involves sententias | peccatum umquam nosti. | beemoth | feum | eius in duratur | dominus iob

37. 38. 39. 40. 41. 42.

Addens ex quis est ibi cum bos cor biduum

sapientia foris | a muliere erudiaris | addisti eius ut fortitudine auriti tactu | et teos ... | solus ... de ... tua | quod odit dominus

¶ Parab.

1. 2. 3. 4. 5. 6.

Predicat extranea melior remove bibe sunt sex

stulta mulier | me dominus | voluptas occidit. | esto te filius confusionis | ex ... amicum.

7. 8. 9. 10. 11.

Garrula possedit septem stertit simulator

quesivit ... | et non vult ... | ... | meditabitur sapientia | melius est in satietate | buccella ... in gaudio | fortissime nomen domini.

12. 13. 14. 15. 16. 17. 18.

Dampnum vult testis mens panis sitaque turris

dives labia sua. | luxuriosa vinum | cor in manu domini | bonum melius divitiis. | statue in ... | usque ... de ... | rubiginem de argento

19. 20. 21. 22. 23. 24. 25.

Torquens res vestis nomen cultum piger aufer

... | capere sufficiat sibi. | beatus qui ... est | totum spiritum suum stultus | in satiata bibia | fortem quis inveniet

26. 27. 28. 29. 30. 31.

Stulto lac pavidus profert tria sunt mulierem

omnia in ... in mare. | vineas | omnia habent | fovebit ... in mutuo | vanitas in curas sequitur | si genuit quispiam liberos

¶ Eccles.

1. 2. 3. 4. 5. 6.

Alumna plantam tempus duo sompnia centum

ad dominum me sapia hois cophedit moriens dat. augm sol et luna.
lr e ire q ad i vultu ei laqueo ..i suscita uno et
dom gnu te bisti octo

·1· ·8· ·9· ·10· ·11· ·12·
lectus lucet aues musce ptes tenebrescant
spo sit spose cipi i ko mo qsum ortorum comedi fa fimamtis pulc sit mi det
q diligit aia te aqse ui cu melle gressus te fiez
ma p vincti meo tui meu.

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6· ·7· ·8·
Oscula flos noctes fons melle revertere qui quis Cantic
do repleuit nobis pata iusta sic sol in feriat pulc iusti i magna costa
orbe terraru lessis. conspecta dei e e claritate tia

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· Sapia.
Spirit improperat fulgebunt casta q stabunt
durissi hys pma voce sapientia tuus esto sacta sor
q psi fiet emisi. malitiam sum

·6· ·7· ·8· ·9· ·10·
Judicium plorans vincit servus dedit illi.
nuc et misa i patis ore pme dnator omibz lignum p quod
dispo suit pme creaturis fit iustitia.
omnia

·11· ·12· ·13· ·13· ·14·
Pondere dans q locu spetiosior est benedictum
estimaverit plur es semper sena tue a vestib3 simo fine uma in
deos ca aflora bata consata. tuus do veurt pys veiet

·15· ·16· ·17· ·18· ·19·
Idola mutasti presumunt sedibus ira
sapie tior i iustatia iugu es facie potetis esto ad audi fidelis medicamentu
domini. tiore humilia te noli resistere verbu dei vite
i omibz

·1· ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·
Radix sta quito contra mansuetus amicus
noli velle oc no facies cu amic vinu potentatus brevis in iusto i inuenies
mendacium iracundo nouum breuis volat retributionem

·7· ·8· ·9· ·10· ·11·
Mentiri rixam nouus omnis apis bisancq
sic coica mors dm q faciet tunes dni confitebis et sic calds sic
b lupo bona. melior e q ex ymanni
filii ipi

·13· ·14· ·15· ·16· ·17· ·18·
Assiduo non tardat timet vinis sanus arene.
deum et excecat pania q a i lapide lu uiti gen sposa in i suspicat cord
amicti corda facie colub teo lapidat piscera campis magnificans
est.

·19· ·20· ·21 ·22· ·23· ·24 ·25·
Risus dona fuge puter aufer oliua nouecq

mulier bona | saltus n[t] luna. | aures tuas spinis. | hospes orna me sam | aie tuc pla cens deo

26 Pax | bona | 27 mutatur | 28 sepi | 29 transi | 30 miserere
bs v post aurum | mu[r] natu deg n te | malu e bo t 9 morte vita | vanam datu | noli offer re pna | i nova ti mirta mira bilia.

31 Non abiit | 32 loquere | 33 contra | 34 spes | 35 nimia | 36 signa
cu iusto de iustitia | honorem medico. | bo opa dei | t vinu letifict cor t s[r] vit dec[o] sapie | amara est mo tua.

37 Tracta | 38 da medico | 39 bona valde | 40 musica | mors qm
i monte auditus | vide t bnd[c] q fec illum | penta t filio sor viror | dilcs deo t hominibz | fortis i bello

42 Non duplices | 43 arcum | 44 laudes | 45 moyses | 46 Josue qz
propheta surrexit | ppha surrexit quasi ignis | mo i spone odoris. | omne fi9 sac dos magnus | florebit sapia

47 Nathan | 48 helias | 49 iosie | 50 simeon | 51 quasi pro
confitit pos sessore sui | i novissi[s] diebz pat9 domi9 dni | ad indi cand9 dns | mulieres ap phendet viri vnu. | q diat bo ma tina to | dat alt ad alt | ecce co cipiet t pit filiu | sume tibi grandem

Ysaias.

1 Bos | 2 mons | 3 stat | 4 septem | 5 ve sais | 6 inso | 7 qz | 8 librum
ecce natus est nobis | virga fu roris | de radice ei9 ascedz | e furor tuus t 9solat9 es me | babilois q vid[t] ysa ias. | q cead[t] lua fer de celo

9 Parvulus | 10 assur | 11 flos | 12 conversus | 13 on9 | cad[t] | 14 astris
moab | emitte dne dnatore tre | onus | | on9 ecce dns ascendet

15 Hic onus | 16 agni | 17 damasci | tns | 18 flumen | 19 egipti
t disalaat9 n[t] ysaias. | onus maris | onus visio nis | on9 vlulate naves mari9 | meu m secretu

20 Nudus | 21 deserti | 22 vallis | 23 tiri | qz | 24 secretum
dns deus oez lacina | fortitudis sic syon | sup duro t for ti visitabit se leviathan. | ecce e[o] n[r]ita i fuda[c] syon | e n liber | solis septem pli[c]

25 Auferet | 26 vrbs | 27 gladio | 28 lapidem | 29 signat9 | 30 ex[t] lux.

abiciet in die illa | p̄s me in pulcitudine pacis. | i decore suo videbunt oculi eius. | illuc cōgregati sunt | veniet & salvabit nos

31 Ydola | 32 sedebit | 33 vestem | 34 multum | 35 deus ipse

de blasphemia. | angel⁹ testis assercionis multa | ezechias custodit e dicit | thesauris multis | qs appendit uole tres digitis | & bugam ponam in desertum.

36 Raphase | 37 percussit | 38 tantum | 39 ostendit | 40 tribus | 41 ulmi

noli timere ego tecum sum | fac fab̄ fuimus | nō | cōtrit⁹ | flumina

42 Iumenta | 43 serue | 44 meus | 45 lima | 46 tuo | 47 natō | transi

tua circa | meis despexisti te. | meas pertitentibus dedi | in syon stantes | indicē sō | reputauimus eū.

48 stronis | 49 manibus | 50 ysenas | 51 venient | 52 consurgē | 53 leprosum

p ordine lapides tuos. | descendit de celo & illum reuertit | q̄ sa in ma | erit & n̄ est qui cogitet | lapidis cupit | n̄ deficiet aq̄ | illuminare iherlm.

54 Sternam | 55 mȝ | 56 iuxta | 57 iustus | 58 fons | 59 ova | 60 q̄ surge

ep̄ tēm p diciunt | iust⁹ ei⁹ estre dicet ut. | quis e inte q uen de | ut dūm peres | ī mei vos esurietis. | & celi noui

61 Clausus | 62 splendor | 63 edom | 64 celos | 65 cedent | 66 noua tix

sunt sa & sines a facie aquilonis | mala fec̄ ipsis me | dī si di sit verce sua | asp̄ex tū eni vacua erit | ad optimaces | state sup | non dicet amplius | testis in dr eiaet

Ieremias.

1 Olla | 2 duo | 3 vulgo | 4 nichil | 5 ibo | 6 vias | 7 thophet | 8 ossa

ascend p fenestras | post q̄ āe & terra n̄ fecerunt | dē sit in orb | si dis puteum | pōe libare sr limulos | ū magi fuit es | uir mea | | opati ē eius q p̄es veni

9 Mors | 10 diȝ | 11 tu | 12 terra | 13 limulos | 14 quasi | 15 ve michi | 16 penis

idamatno sc̄ptū ē p tamide. | faciebat op⁹ sup. | lasfida | | | sedechiā ad iheremiam | p̄dicat iheremias

17 Vingue | 18 totam | 19 textum | 20 unum | 21 misit | 22 ioachim | ve

in dieb; illis salvabitur | bōs ima las vidit | accep de ma nu dm̄i | iheremias | dixit dn̄s iheremie | ananias ethenas

23 Iuda | 24 ficus | 25 calicem | 26 capitur | 27 fac | vincula | 28 fictum

decapit(ur) implen(tur) | omnia q(ue) locutus sum i(n) libro | ploras filio suo | cum i(n) anathot | q(uia) fuer(unt) in eis | fedus no(n) obs(er)uauerunt | filii (et) obedierunt patri suo.

29. 30. 31. 32. 33. 34. 36.

Anni scribe michel aser (et) bona verba q(uod) iechab

rex volumi(n) | pater dat ieremie i(n) carcere | in ieiuniis ... | rex babilonis sedechia(m) | ieremias cu(m) godolia | godolias ... | ieremias ... p(ro)p(he)tis

36. 37. 38. 39. 40. 41. 42.

Sedit torta lacum cecat manet intit orat

egyptu(m) relicti a nabuchodonosor | regnu(m) celi | ieremias co(n)solatur | q(uo)d p(re)cepit nabuchodonosor | d(omi)n(u)m usq(ue) n(on) quiescas.

43. 44. 45. 46. 47.

Intrant et libant baruch post iechao minor

p(ro)phat de eius co(n)tritione | simul(ite)r p(ro)phat | simul(ite)r co(n)tri | babilon | ... reliquas

48. 49. 60. 61. 62.

Ac moab ac amon babilon cecidit nabuzarda(n)

ciuitas plena populo | senes i(n) cinere capita sua. | videns paup(er)tate(m) mea(m) | q(uomo)d obscuratu(m) e(st) aurum cui(us) est color optimus

Trenore

1. 2. 3. 4.

Sola sedet consp(ir)auerunt ecce vir color aurum

sacerdotes p(ro)p(he)t(e) cora(m) baruch | baruch (et) alii. | mandatu(m) dei | e(st) liber mandator(um) dei

Baruch.

1. 2. 3. 4. 5. 6.

Plorabant orant audi visus ecce non dii

(pro) malum | s(uper) pedes tuos. | volumine (con)fund | s(uper) deum et in ... | [illegible] gladio. | domus d(omi)ni israel.

Ezechielis

1. 2. 3. 4. 5. 6.

Visus sta comede dormit vidit q(uod) vivatur

fac co(n)clusione(m) | p(ro)p(he)te | ... | a dextris dom(us) dei | viri in introitu porte

7. 8. 9. 10. 11.

Concludit q(uod) fodit sex cherub bis deca quinq(ue)

de loco ad locu(m). | ... | nec daniel iob. | q(uo)d fiet de ligno | ... | ... alar(um).

12. 13. 14. 15. 16. 17.

Migrant falseloqui tres vitis sanguine grandis

... | ... | loq(ui)t(ur) ezechiel. | ... | ... | ...

18. 19. 20. 21. 22. 23.

Uva leo ... senes gladius conflat mulieres

ezechiel mont(e) | p(ro)phat(a) (contra) (con)tra | dix(it) de ih(e)r(usa)lem | tiri | p(ro)p(he)tiz(are) [illegible] | p(ro)phat(a) (contra) (con)tra

22. 23. 26. 27. 28. 29.
Uxor amon tirus q(uia) decor lapides pharaonem
de bello ... pharaonis | pharao ad inferos | filie gentium pharaonem | dom(us) israel | meas requira(m)

30. 31. 32. 33. 34.
Strangit descendit plangunt speculator oues q(uia)
p(ro)phat(a) (contra) | inunda(ta) est funda(menta) | ... aperiam | pone faciem contra | gog et gog magog | sic qui erit edificatum | templum mensis | sic me statuit

35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42.
Seir aqua tumulos gog mors mons intus et ext(ra)
ingressa e(st) maiestas | porta | [illegible] | qualis sacrificia placent | egredi a latere dextro | tractatum ibi

43. 44. 45. 46. 47. 48.
Templum causa placuit (per) sabbata post aq(ua) nomen
... coram rege | daniel ... statue | ... fornace | ... apparuit | ... pariete | daniel ... | visione bestiarum

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
Stant reserat q(uia) canit arbor manus orat abhorret
pugnat(e) cum ariete | aperit | ... visio apparuit | ... surget | susanna eripi(tur) | destruit

8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.
Post hircum gabriel ubi res michael mulier bel
pat(er) ... osee | ... dies | ... multis | ... nocte | sic eos est funda(ta) | die ... tabit ... | senex ...

Daniel.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
Tres canet expecta tacet unum terra totum
... tuo | duo unum | funda(ta) israel | israel et ... cum | ... iacob | ... | israel

8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.
Sit tuba non liberat vitis puer angelis mors re...
eruca bruc(us) locusta rubigo | in sion ... tuba | sernos et ancillas

Osee.

1. 2. 3.
Quatuor exturpent ieiunant sp(iritu)s implens.
... damasca | plaustrum et canit terra | super una ciuitatem.

Joel.

1. 2. 3.
Quadri scelus fratr(e)s tribulat no(n) pluit eque.

Amos.

Pendens in lectis stat nos poma q3 stantem

Deus ad fontes in monte qui venerit dominus.

Abdias. Legatum misit et erit salvacio syon

Jonas. Post sortes pisas convertuntur dolor angit

Micheas. Calcat iter pellem turris bethleem tibi pasce

Naum. Languet ecce pedes vastata q3 nunc tota.

Disputat et scribit visum post cantica psallit.

Sophon. Hastina dies fit pena reis iubilacio iustis

Aggeus. Edificant templum monet omnia celum

Zachar. Mira fabri sathan empta volans quadriga bibistis

Pax asinus pluviaq3 pan flent framea fremini

est nomen

dnī ī gentib; dicit dn̄s   meū cū levi   anq̄ veiet dies dn̄i magnu⁹

1 .2. .3.
Et nomen magnū pactum mittetur helias ¶ malachi
fuit antiochꝰ vome   purificavit pro lege pena.   contrit⁹ a iuda.   videns suoꝝ fugam   fugta ad fanū

1 .2. .3. .4. .5.
Obses mathathias seron lisias thimotheus ¶ i⁹ machi.
cecidit sub eliphante   capite punit a dex̄ suspēdit⁹   cū suis inierit   ꝑcutitur in bello iudꝰ occid⁹   regnās occupavit ꝑtholo meidam.

.6. .7. .8. .9. .10.
Eleazar nichanor fedus bachides alexander
exaltat ionathan   prodidit ionathan.   cū filijs t bz occiditur.   simo sacerdo fungitur   iussit simoi   succedit pr̄i suo.

.11. .12. .13. .14. .15. .16.
Demetrius triphon ionathas simon regnz iohes.
extrudit de aq̄ cessa   incusa per ihoronniam   eliodori   abiebat sū mū sacerdotū   spoliat tē plum.   sicilla eo tpr̄ uno lau   fr̄es cū uiic occidit⁹

1. .2. .3. .4. .5. .6. .7.
Iustinus et artha flagra iason antiochus caro septē ¶ 2⁹ machi.
intollerabil⁹ est fuit ī gentib;   antiochus   templū   inde de voluntate regis.

.8. .9. .10. .11.
Iudas rex moritur purgat dat lisia dextras
iussit multa artifici ierosolimam.   antiochi fili⁹ iudā amplectitur.   cū iudā   ꝑcussi ꝓ blasphemiā.

.12. .13. .14. .15.
Decisinas eupatoris frau alchimi mors nichanoris
t̄rs ī bethleem   a magis.   ī iordane   diabol⁹ ē.   ī monte.   di⁹ pr̄ nr̄ t ē.

1. .2. .3. .4. .5. .6.
Natus adoratus lotū temptat docet orat ¶ novum test. mathe⁹
ꝑ circuitꝰ ē   dā iferius   mathim   12 apostolos   iohēm baptām   die sabbi vellēdo spicas.

.7. .8. .9. .10. .11. .12.
Doctrina salus qꝫ vocat elicit laudat sata tūsit
ꝑabolaꝝ   iohis āpu tatur   panes   dant⁹ petro   transfigurationis.   in medio statuitur

13 .14. .15. .16. .17. .18.
Post emissaria capiunt septem claves decor ursaus.

fco de aq i nuptijs | dat᷒ operarijs | hebreorum osāna clamabat | census ouditur | pdicat ypocritis.

19. 20. 21 .22. 23.

Uimo denarius pueri nummismata ve ve.

ean die iudicij | venturum innatur | xpus ꝛ disćipli | xpc i cruce | a mortuis.

24 25. .26. 27. 28.

Prelia iudicium cenauit patitur qꝫ resurgit

xpus baptiū | discipulos | ·sibi·12· | loquit᷒ | in mari incre ssuntur.

Marchus

·1. ·2 ·3. ·4. ·5.

Predicat excusat sociat prouerbia porci

filia hodiadis | manibꝫ manducare | vidi hoīes ambulantes | candidas vestes | facti᷒ e ꝑ forame ac transire.

·6. ·7. ·8. ·9. ·10.

Saltat non lotis ut frondes fullo camelum

pm vestimta | misit vidua i arcam. | pedes in dicrum | comedit᷒ | xpi | resurgentis

·11. ·12. 13 ·14. ·15. ·16.

Sternunt era duo dolor azima passio vita

maria ꝛ elizabet | ihc pfecit | baptu | discipl᷒os | vena i capta piscau. | elegsuntur

Lucas

·1. ·2. ·3 ·4. ·5 ·6.

Concipiunt puer vnda docet laxant duodeni

nr ad lesectus | rogat pro filia. | foueas hent | ꝛ bina mittit | da eicit demoīa | aīa mea habes reposita in annos plurimos.

7. ·8. ·9. ·10. ·11. ·12.

Flet iarrus uulpes bini dixisto bona multa

mulier sanat᷒ | iugis cum quinqꝫ. | cip᷒ ue sa produsus | diues induit | mundat᷒ | iniquitatis.

·13. ·14. ·15. ·16 ·17 ·18.

Inclinata bouum siliquis bysso lepra uidet

susap᷒ cū | uiri duxerunt vna mulierē | ꝛ seditiones cū iudic᷒ | celebrat᷒ | x̄ | resurrexe as uūna discipulos

19. 20 21. 22. 23 24.

Zacheus septem tunc prelia phase qꝫ mors pax

in principio erat | aqua i vini | venit ad ihm nocte | samaritane | aq fons ꝑ angelū i piscina.

Johes

·1. ·2. ·3. ·4. ·5.

Uerbum mutatur nichodemus et ydria motus

vnu⁹ q̄ de celo descendi · vos ascēdite ad deum · coram dn̄o · mat illuminat · vnū t vn⁹ pastor

·6· ·7· ·8· ·9· ·10·

Sū panis festum stat adult'a cetus omile

lazar⁹ q̄ i tduanus · virgine ti · discipl'oꝝ · esto sū · esto sū · dicit discipulis · pro eis n̄ ꝓ mūdo

·11· ·12 ·13· ·14· ·15· 16 ·17·

Ffetet libra pedes via vitas flebitis orat

x̄ i purpura veste · x̄ i cruce · a mortuis. · suis discipulis.

·18· ·19· 20· ·21·

Illusus moritur surrexit se manifestat

paulus arguit · s̄t arguit · arguit · i celis hēn⁹ · recōciliauit nos.

·1· ·2 ·3 ·4· ·5·

Gentes iudeos vtrosq̄ p'cem dn̄i mors

x̄ resurgēs ex mortuis · ꝯsenti q̄ bona ē · separabit a ca ritate x̄pi. · filioꝝ ex̄ i gl'ia · credit ad iusticiam.

·6· ·7 ·8· ·9· ·10·

Non moritur legi quis nos t adoptio corde

fracti sūt · alt' altius in uicem sumus · di ē vindex in eos. · q̄ i sensu⁹ ē maducet · scripta sunt · salutato ep̄ ad fideles.

·11 12 ·13 14 ·15 ·16·

Nam membra inst' olus quecumq̄ salutes

nō fuit i nob'. · loquimur sapiēciā inter · potū dedi vobis · vos p' x̄pm · nem imolat' est x̄pus. · regnū dei nō possidebūt

·1· ·2· ·3 ·4 5 ·6·

Scismata pfectos lac stulti pascha rapaces

virum hēat p̄p fornicacionem vitandam. · ydolum · nō obtabitur · vos n̄ apphē dat ū huana · quisquis p̄sū t ad maducat.

·7· ·8· ·9· 10· ·11·

Quisq̄ suam nichil est bonus os teptacō cenam

didit spūs singulis. · homi loq̄ t angeloꝝ · mulieres in ecclesijs. · corp⁹ spūale · collecte fiant

·12 ·13· ·14· 15· ·16·

Vt mult si linguis taceant surget condiuerit

uni testioni ꝯsciē uiē. · cui vos do nastis · cordis · futilibz the i x̄ sua sauris hēn⁹ · ē oia · erat uiūc ac ceptabile.

·1 ·2· ·3· ·4· ·5· ·6·

Gloria donam tabulis uasis noua tempus

¶ Ad romanos

¶ i Cor

¶ ·2· Cor

ga ofido i wbis. | voluptas est | q pce semiat pce | putes sum in facto | hebi sit | pauli raptus. | in ore duoz vel tu ome v.

.7. .8. .9. .10. .11. .12. .13.

Gaudeo prompta metet tales ego visio stabit.

paulus cu fratribus. | petr cu fratribz | de pro missiones | lattar q no ptuvis | spus est caritas | est in mundus z ego mundo.

Ad gal.

.1. .2. .3. .4. .5. .6.

Mansit edebat habraee sterilis fructus crucifixus.

xpm ad dextra sua | soz z domes tia dei | sterilia mea. | dona ho minibz | cathe xpus. | tenebraz vitores

Ad eph.

.1. .2. .3. .4. .5. .6.

Constituens cives flecto dedit est caput haurit.

capiat oc cu xpo | in noie ihu ome genu | viam omittens posteriora mea | via z gaudium meum sic state.

Ad phil.

.1. .2. .3. .4.

Dissolui flectatur ad anteriora corona

p sanguinem suu | pphanos decipiat | querite q non q sup terram. | sermo vr sit sale conditus.

Ad coloc.

.1. .2. .3. .4.

Pacificans nequis que sursum sunt salus ore

facti estis hominibz | volui ad nos | misimus ad vos | in voce archl. | cu dixit pax vo. | i initiu | pro filii predicis.

Ad tess.

.1. .2. .3. .4. .5. .6. .7. .8.

Forma venire fidem tuba pax penas ho quosd

precepta caritas. | fuit in padiso | sue pce nesat | ad oia utilis est | honora. | Iuudie.

Ad tit.

.1. .2. .3. .4. .5. .6.

Aimus adam dominum pietas viduas orientur.

sum cui credidi | labora sic bon xpi. | hoies se ipos amates. | optime z ipime | cunctoz epm ee | apparuit saluatoris | illos principibus z potentatibus subditos esse.

Ad tit.

.1. .2. .3. .4. .5. .6. .7.

Certus miles erunt iusta sine gratia mone

Ad philio.

Erat pro nato philomenem paulus onesimo.

fecit z scia | p oia x | si voce eius audieritis | e sermo dei | q vocat a deo | transfigetes x.

Ad hebre.

.1. .2. .3. .4. .5. .6.

+ et quem subiecit hodie iuu usi ruesum

salemd chisedech | de tuo ho tabunacl | vituli assius | lex futuroz | e substancia rez sperandaz | deus quos amat | altare de quo edere.

.7. .8. .9. .10. .11. .12. .13.

Rex fugit cuius umbra fides castigat heimus

clesit ma thias. | de celo fat tus est. | claud' cu pet' | simul oia anani e saphire | diacon clesit | stephanus

.1. Sorte .2. somis .3. salit .4. omnia .5. fraus .6. septem .7. lapidatur — Act' aplor
eunchu baptizat | committ | pet' subimi sn ondit | adversus petru circumcisi | misit manus

.8. Phylippus .9. saulus .10. vas .11. desceptant .12. et herodes
dixit paul' mago. | plus voluit i molasse paulo | q neq nos neq pres mi | exiit a dns puelle phyto habentes. | paulus pdi cat.

.13. Cecus .14. eius .15. tauros .16. iuvenum .17. spes quest' atheniis
princeps synago ge pcutitur | p diana vixa oct | eutichus qui cecidat de fenestra | lufat paulus | cedititur paulus.

.18. Sostenen .19. ephesi .20. redunimus .21. zona .22. flagellis
fit nepos paulii. audit paulii | venit i iherusalem | lo paulo | naves se circumcisi | ven' paulus

.23. iudex .24. felix .25. festus .26. agrippa q .27. naufragia .28. romam
ted u q temptatione | et demones credunt | neo donare p | et lucru facem' | ott simo br ee no no

.1. Sufferet .2. tu credis .3. linguam .4. mercabim .5. c uo — Ep' iac
sanguine redempti | estote oi hua ne creature | patruu p iustitiam | caritatem habentes. | quia adversari vri dia' circuit

.1. Agni .2. subiecti .3. si quid .4. mutuam .5. vigilate. — i. pet
voce lapsa de celo | noe custodivit | fr nost' paulus.

.1. Filius .2. est meus .3. octavum carissimus .4. unde — ii. pet
vbu ab inico | exercitt | q transflati sumus. | caritas dei i nobis. | q testioni dant in celo.

.1. Quod .2. fuit ex vobis .3. scimus .4. pffa q .5. tres sunt — i. iohis
senior eius et natus ei' | scbit iohes | michael disputavit cum diabolo. | pha

.1. Electe .2. gayo iudas archangelus enoch. — ii. ioh. iii. ioh. ep' iude.

ecclesie et ca delebra. | ecclesie doctor | ecclesie doctor | porta est 4° | librum et signacula 5° | sigillum aperitur

Septem bis bine tres sedes soluere sextum.

duodecim signati | ante precepit angelus | abyssi aperiunt | assecuta sunt | 2° occidunt

Milia turribulum pateretque tonitrua testes

mulieris et demonis. | bestie asten | sancti cantic nouum. | effundite septem | dampnatio

Pugna due cantant plagas phialas meretricis

reges terre | nuptiarum agnum | mortem | ornata | dicit sponsus

Flebunt ad cenam surgunt sponsam vero iam.

Incipit epistola beati Ieronimi ad Paulinum de omnibus divine historie libris.

Frater Ambrosius tua mihi munuscula perferens detulit simul et suavissimas litteras que a principio amicitiarum fidem probate iam fidei et veteris amicitie nova preferebant. Vera enim illa necessitudo est et Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non presentia tantum corporum, non subdola et palpans adulatio, sed dei timor et divinarum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus historiis quosdam lustrasse provincias, novos adisse populos, maria transisse, ut eos quos ex libris noverant coram quoque viderent. Sic Pythagoras memphiticos vates, sic Plato Egyptum et Archytam Tarentinum eamque oram Italie que quondam magna Grecia dicebatur laboriosissime peragravit, ut qui Athenis magister erat et potens cuiusque doctrinas Achademie gymnasia personabant fieret peregrinus atque discipulus, malens aliena verecunde discere quam sua impudenter ingerere. Denique cum litteras quasi toto orbe fugientes persequitur, captus a piratis et venundatus tyranno crudelissimo paruit, ductus captivus vinctus et servus. Tamen quia philosophus maior emente se fuit. Ad Titum Livium lacteo eloquentie fonte manantem de ultimis Hispanie Galliarumque finibus quosdam venisse nobiles legimus, et quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum, ut urbem tantam ingressi aliud extra urbem quererent. Appollonius sive ille magus ut vulgus loquitur sive philosophus ut Pythagorici tradunt, intravit Persas, pertransivit Caucasum, Albanos, Scythas, Massagetas, opulentissima Indie regna penetravit, et ad extremum latissimo Phison amne transmisso pervenit ad Bragmanas, ut Hyarcham in throno sedentem aureo et de Tantali fonte potantem inter paucos discipulos de natura, de moribus, ac de cursu dierum et siderum audiret docentem. Inde per Elamitas, Babilonios, Chaldeos, Medos, Assyrios, Parthos, Syros, Phenices, Arabes, Palestinos reversus ad Alexandriam perrexit, Ethiopiam ut gymnosophistas et famosissimam solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique quod disceret, et semper proficiens semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus Philostratus. II.

Quid loquar de seculi hominibus, cum apostolus Paulus vas electionis et magister gentium qui de conscientia tanti in se hospitis loquebatur dicens: An experimentum eius queritis qui in me loquitur Christus? post Damascum Arabiamque lustratam ascendit Ierosolimam ut videret Petrum et mansit apud eum diebus xv. Hoc enim misterio ebdomadis et ogdoadis futurus gentium predicator instruendus erat. Rursumque post annos xiiii assumpto Barnaba et Tito exposuit cum apostolis evangelium, ne forte in vacuum curreret aut cucurrisset. Habet nescio quid latentis energie vive vocis actus, et in aures discipuli de auctoris ore transfusa fortius sonat. Unde et Eschines cum Rodi exularet et legeretur illa Demostenis oratio quam adversus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus suspirans ait: Quid si ipsam audissetis bestiam sua verba resonantem? III.

Hec non dico quod sit aliquid in me tale quod vel possis a me audire vel velis discere, sed quod ardor tuus et discendi studium etiam absque nobis per se probari debeat. Ingenium docile et sine doctore laudabile est. Non quid invenias sed quid queras consideramus. Mollis cera et ad fingendum facilis etiam si artificis et plastis cessent manus, tamen virtute est totum quicquid esse potest. Paulus apostolus ad pedes Gamalielis legem Moysi et prophetas didicisse se gloriatur, ut armatus spiritualibus telis postea doceret confidenter: Arma enim militie nostre non carnalia sunt sed potentia deo ad destructionem munitionum, cogitationes destruentes et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam dei, et captivantes omnem intellectum ad obedientiam Christi, et parati ulcisci omnem inobedientiam. Ad Timotheum scribit ab infantia sacris litteris eruditum, hortatur ad studium lectionis ne negligat gratiam que data sit per impositionem manuum presbiterii. Tito precipit ut inter ceteras virtutes episcopi quem brevi sermone depinxit, scientiam quoque eius non negligat. Optinentem inquit eum qui secundum doctrinam est

al' doctor

al' voce

al' vestimentes

al' in eligat

alias [illegible] [illegible] regnante in die regis [illegible] ... pertransito ... hyarchas vel hyarcha fuit philosophus qui sedebat supra cathedram ... habebat aureum vel quia sapiens ...
[illegible] ... dicuntur a phenice ... primo genitus ... fenices media producta populi sunt rubei et ... et hoc ... homo ...
[illegible] ... dicitur et fenicia et tunc est gentile ... fenices quia ... primum inventores litterarum fuerunt et adhuc ... bonus de fenicea et ... ex ... unitate ...
[illegible] ... inventores litterarum et ab eis terra quam coluerunt dicta est fenicea unde fenix ... rubeus ...
[illegible] ... qui [illegible] cartaginenses appellari possunt quia dydo que fuit de tiro et sidone fenices ... [illegible]

est fidelem sermonem ut potens sit exhortari in doctrina sana et contradicentes revincere. .iiij.

IIII

Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest. et quantum edificat ex vite merito ecclesiam christi. tantum nocet si destruentibus non resistat. Malachias propheta immo per malachiam dominus interrogant sacerdotes legem. In tantum sacerdotis officium est interrogatum respondere de lege. et in deuteronomio legimus. Interroga patrem tuum et annuntiabit tibi maiores tuos et dicent tibi. In psalmo quoque centesimo xviij. Cantabiles mihi erant iustificationes tue. In loco peregrinationis mee. et in descriptione iusti viri cum eum arbori vite que est in paradiso compararet inter ceteras virtutes. hoc etiam intulit. In lege domini voluntas eius. et in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissime visionis ait iustos fulgere quasi stellas. et intelligentes id est doctos quasi firmamentum. Vides quantum inter se distant iusta rusticitas et docta iustitia. alii stellis. alii celo comparantur. quamquam iuxta hebraicam veritatem utrumque de eruditis possit intelligi. Ita enim apud eos legimus. qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Cur dicitur paulus apostolus vas electionis. nempe quia legis et scripturarum sanctarum erat armarium. Pharisei stupent in doctrina domini. et mirantur in petro et iohanne quomodo legem sciant cum litteras non didicerint. quicquid enim alius exercitatio et cotidiana in lege meditatio solet tribuere. illis spiritus sanctus. hoc suggerebat et erant iuxta quod scriptum est alia littera theodocti. Duodecim salvator annos salvator impleverat. et in templo seniores de questionibus legis interrogans magis docet dum prudenter interrogat. Nisi forte rusticum petrum rusticum dicimus et iohannem quorum uterque dicere poterat et si imperitus sermone non tamen scientia. Iohannes rusticus piscator indoctus. et unde illa vox obsecro. In principio erat verbum. et verbum erat apud deum. et deus erat verbum. Logos. grece multa significat. Nam et verbum est et ratio et supputatio et causa uniuscuiusque rei per quam sunt singula que subsistunt. que universa recte intelligimus in christo. .v.

V

Hoc doctus plato nescivit hoc demostenes eloquens ignoravit. Perdam inquit sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo. Vera sapientia perdet falsam sapientiam. et quamquam stultitia predicationis in cruce sit tamen paulus sapientiam loquitur inter perfectos. sapientiam autem non seculi istius nec principum seculi qui destruuntur sed loquitur dei sapientiam in misterio absconditam. quam predestinavit deus ante secula. dei sapientia christus est. christus enim dei virtus et dei sapientia. Hec sapientia in misterio abscondita est. de qua et noni psalmi titulus prenotatur pro occultis filii. in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi. et qui in misterio absconditus erat. predestinatus est ante secula. predestinatus autem et prefiguratus in lege et prophetis. unde et prophete appellabantur videntes quia videbant eum quem ceteri non videbant. Abraham vidit diem eius et letatus est. aperiebantur celi ezechieli qui populo peccatori clausi erant. Revela inquit david oculos meos et considerabo mirabilia de lege tua. lex enim spiritualis est et revelatione opus est ut intelligatur ac revelata facie dei gloriam contemplemur. Liber in apocalipsi septem sigillis signatus ostenditur quem si dederis homini scienti litteras ut legat respondebit tibi non possum signatus est. Quanti hodie putant se nosse litteras tenent signatum librum nec aperire possunt nisi ille reseraverit qui habet clavem david. qui aperit et nemo claudit. claudit et nemo aperit. In actibus apostolorum sanctus eunuchus immo vir sic enim eum scriptura cognominat cum legeret ysaiam. interrogatur a philippo. putas ne intelligis que legis. respondit. quomodo possum nisi aliquis me docuerit. Ego ut de me loquar interim nec sanctior sum hoc eunucho nec studiosior qui de ethiopia id est de extremis finibus mundi venit ad templum. reliquit aulam regiam et tantus amator legis fuit divineque scientie ut etiam in vehiculo litteras legeret sacras. et tamen cum librum teneret et verba domini cogitatione conciperet lingua volveret labiis personaret. ignorabat eum quem in libro nesciens venerabatur. Venit philippus ostendit ei ihesum qui clausus latebat in littera. o mira doctoris virtus. eadem hora credidit baptizatur fidelis et sanctus ac magister est de discipulo. plus in deserto fonte ecclesie quam in aurato synagoge templo reperit. Hec a me perstricta sunt breviter. .vj.

VI

Neque enim epistolaris angustia evagari longius patiebatur. ut intelligeres te

[illegible] per generalia explanavit et specialiter per exempla pauli. Ut videret petrum. Hic assignatur causa adventus pauli in ierusalem scilicet ut ...
[illegible] erat caput ecclesie et princeps apostolorum in quo facto sancti pauli innuitur quedam examinatio et approbatio doctrine predicationis ...
pertineat ad papam qui est caput ecclesie et successor petri quantumcumque perfecti fuerint predicatores. Et glosa ad galathas dicit secundum gorham dicit non ...
quod differret a petro sed ut videret eum propter affectum apostolatus. Mansit apud eum diebus quindecim ubi concurrebant duo luminaria petrus ...
populo iudeorum instruendo ut luminare maius et paulus ut luminare minus populi gentilis ideo singulariter vocatur doctor gentium ...
[illegible] laborabat in populo gentium instruendo. Hoc enim misterio misterium est occultus sensus sive clausum secretum et ...
[illegible] vel misterium grece quod latine dicitur secretum unde misterium ... divinus occultus figuratus quia in se secretum et ...
[illegible] habent intelligentiam scilicet cum aliud dicitur et aliud intelligitur. Et hoc misterium misterii et dicitur misterium quod in temporalibus ...
attenditur et misterium in spiritualibus ut fuit incarnatio christi et est consecratio panis et vini in altari. Hoc enim misterio ebdomadis et ogdoadis ...
[illegible] dicit misterio ebdomadis quod sic scribitur in originali ... ebdomades et ogdoadis penultima correpta est idem quod numerus septenarius ...
[illegible] et demonstrat utriusque vocabuli ab epta quod est vii ... dies per ebdomadam et sic ebdomas vel ebdomadis significat ...
[illegible] in veteri lege in qua erat per iudeos observans septimum diem sabbati sabbati septimum mensis et vii annum et ...
septimum annum ... iubileus quem observant. Ogdoadis inter ogdoadis et ogdoadis penultimum correptum in obliquis ...
[illegible] in recto et penultimum in obliquis et est spatium octo dierum vel idem est numerus octonarius et deducitur ab octo et doas ...
[illegible] octonarium qui designat novum testamentum in quo celebratur octavus dies magnitudine octavum resurrectionis. Etiam octonarius ...

Cetera require in folio proximo ante principium textus ad intersignum consimile

in scripturis sanctis sine prævio et mon
strante semitam non posse ingredi. Ta
ceo de grammaticis, rhetoribus, philosophis,
geometricis, dialecticis, musicis, astro
nomis, astrologis, medicis, quorum scientia
mortalibus vel utilissima est et in tres
partes scinditur: ... mathema
ticam in ratione logicam et in usum
physicam vel ethicam ...
... ad minores artes veniam, et que non tam
lingua quam manu administrantur.
Agricole, cementarii, fabri, metallorum lignorum
que cesores, lanarii quoque et fullones, et ceteri qui
variam suppellectilem et vilia opuscula
fabricantur, absque doctore non possunt esse quod
cupiunt. Quod medicorum est promittunt medici, trac
tant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est
quam sibi passim omnes vindicant. Scribimus
indocti doctique poemata passim. Hanc
garrula anus, hanc delirus senex, hanc
sophista verbosus, hanc universi presumunt,
lacerant, docent antequam discant. Alii adduc
to supercilio grandia verba trutinantes
inter mulierculas de sacris litteris philo
sophantur. Alii discunt, proh pudor, a fe
minis quod viros doceant, et ne parum hoc sit,
quadam facilitate verborum, immo audacia,
edisserunt aliis quod non intelligunt.
Taceo de meis similibus, qui si forte ad sanctas
scripturas post seculares litteras venerint et ser
mone composito aurem populi mulserint, quicquid
dixerint hoc legem dei putant, nec scire
dignantur quid prophete, quid apostoli sen
serint, sed ad sensum suum incongrua ap
tant testimonia, quasi grande sit et non vi
tiosissimum dicendi genus depravare sententias
et ad voluntatem suam scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus
Homerocentonas et Virgiliocentonas, ac
non sic etiam Maronem sine Christo possimus dicere
Christianum, qui scripsit: Iam redit et virgo,
redeunt Saturnia regna. Iam nova pro
genies celo demittitur alto. Et patrem lo
quentem ad filium: Nate, meæ vires, mea
magna potentia solus. Et post verba salvatoris
in cruce: Talia perstabat memo
rans fixusque manebat. Puerilia sunt
hec et circulatorum ludo similia, docere quod igno
res, immo ut cum stomacho loquar,
ne hoc quidem scire quod nescias. .vii.

Videlicet manifestissima est genesis
in qua de creatione mundi, de exor
dio generis humani, de divisione terre,
de confusione linguarum, de descensione gentis
usque ad egyptum scribitur hebreorum. gentis
Patet exodus cum x. plagis, cum decalo
go, cum misticis divinisque preceptis. In
promptu est leviticus liber, in quo singula sa
crificia, immo singule pene sillabe et ve
stes aaron et totus ordo leviticus spirant
celestia sacramenta. Numeri vero nonne totius
arismetice et prophetie balaam et xlii. duarum
mansionum per heremum misteria continent?
Deuteronomium vero, id est secunda lex et evangelice le
gis prefiguratio, nonne sic ea habet que priora
sunt ut tamen nova sint omnia de veteribus?
Huc usque moyses, huc usque pentateucus, quibus
... velut verbis loqui se velle
apostolus in ecclesia gloriatur. Iob exemplar patientie
que non misteria suo sermone complectitur? Prosa
incipit, versu labitur, pedestri sermone finit.
Omnis quoque leges dialectice propositione, assumptione,
confirmatione, conclusione determinat. Sin
gula in eo verba plena sunt sensibus, et ut de ce
teris sileam, resurrectionem corporum sic
prophetat ut nullus de ea manifestius vel
cautius scripserit. Scio, inquit, quod redemptor
meus vivit, et in novissimo die de terra
surrecturus sum, et rursum circumdabor pelle
mea, et in carne mea videbo deum sal
vatorem meum, quem visurus sum ego
ipse et oculi mei conspecturi sunt et non alius.
Reposita est hec spes mea in sinu meo.
Veniam ad ihesum nave, qui typum domini
non solum in gestis verum etiam in nomine prefert.
Transit iordanem, hostium regna sub
vertit, dividit terram victori populo, et per sin
gulas urbes, vicos, montes, flumina, torren
tes ac confinia ecclesie celestisque ierusalem
spiritualia regna describit. In iudicum
libro quot principes populi tot figure sunt.
Ruth moabitis ysaie explet vaticinium
dicentis: Emitte agnum, domine, dominatorem
terre, de petra deserti ad montem filie syon.
Samuel in hely mortuo et occisione saul
veterem legem abolitam demonstrat. Porro
in sadoch atque david novi sacerdotii novi
que imperii sacramenta testatur. Malachim,
id est tertius et quartus regum liber, a salomone
usque ad iechoniam, et a ieroboam filio na
bath usque ad osee qui ductus est in assy
rios, regnum iuda et regnum describit israel.
Si hystoriam respicias, verba simplicia
sunt; si in litteris sensum latentem inspe
xeris, ecclesie paucitas et hereticorum contra eccle
siam bella narrantur. Duodecim prophete
in unius voluminis angustias coartati multo

Ge

alibi que sonant in luteum prefigurunt.
Osee crebro nominat effraim. samariam.
ioseph. iezrahel. et uxorem fornicariam et
fornicationis filios. et adulteram cubiculo
clausam mariti multo tempore sedere viduam
viii et sub veste lugubri mariti ad se reditum
alias samuel prestolari. Iohel filius fatuel. describit terram
xii. tribuum erucha. brucho. locusta. rubigi-
ne vastante consumptam. et post eversionem
prioris populi effusum iri spiritum sanctum super
servos dei et ancillas id est c. xx. credentium
nomina. et futurum in cenaculo syon
qui c. et viginti ab uno usque ad xv. paula-
tim et per incrementa surgentes xv. gra-
duum numerum efficiunt. qui in psalterio
mistice continentur. Amos pastor et rusticus
al' mora et rubos mora distinguens. paucis verbis
explicari non potest. Quis enim digne expri-
al' secta mat tria et quattuor scelera damasci
gaze et tyri et ydumee et filiorum amon et mo-
ab et in vii et viii gradu iudee et israel. hic lo-
quitur ad vaccas pingues que sunt in samarie
monte et ruituram domum maiorem minorem-
que testatur. Ipse cernit fictorem locuste et sta-
tem dominum super murum litum vel adamantinum
et uncinum pomorum attrahentem supplicia peccatori-
al' sitim bus et famem in terram non famem panis nec
sitim aque sed audiendi verbum dei. Abdi-
as qui interpretatur servus dei personat
contra edom sanguineum terrenumque
hominem fratris quoque iacob semper emulum hasta percutit
spirituali. Ionas pulcherrima columba naufra-
gio suo passionem domini prefigurans mundum
ad penitentiam revocat et sub nomine ninive
gentibus salutem nuntiat. Micheas de mora-
ix sthim coheres christi vastationem annuntiat
filie latronis et obsidionem ponit contra eam
quia maxillam percusserit iudicis israel. Na-
um consolator orbis increpat civitatem
sanguinum et post eversionem illius loquitur
Ecce super montes pedes evangelizan-
tis et annuntiantis pacem. Abacuc lucta-
tor fortis et rigidus stat super custodiam suam
et figit gradum super munitionem ut christum
in cruce contempletur et dicat. Operuit ce-
los gloria eius et laudis eius plena est terra.
Splendor eius ut lux erit cornua in manibus
eius. ibi abscondita est fortitudo eius.
Sophonias speculator et archanorum dei
cognitor audit clamorem a porta piscium
et eiulatum a secunda et contritionem a collibus.
Indicat quoque ululatum habitatoribus pile quia
conticuit omnis populus chanaan. disperierunt
universi qui involuti erant argento. Aggeus

festivus et letus qui seminavit in lacri-
mis ut in gaudio meteret. destructum tem-
plum construit. dominum omnipotentem inducit loquentem
adhuc unum modicum et ego commovebo
celum et terram et mare et aridam. et move-
bo omnes gentes et veniet desideratus cunctis
gentibus. Zacharias memor domini sui multi-
plex in prophetia [illegible] sordidis in-
dutum et lapidem oculorum vii. candelabrum-
que aureum cum totidem lucernis quot oculis.
duas quoque olivas a sinistris lampadis
cernit et dextris. ut post equos nigros rufos varios
et albos et dissipatas quadrigas ex effra-
im et equum de ierusalem pauperem regem
vaticinetur et predicet sedentem super
pullum filium asine subiugalis. Mala-
chias aperte et in fine omnium prophetarum de
abiectione israel et vocatione gentium. Non
est mihi voluntas in vobis dicit dominus
exercituum. et munus non suscipiam de manu
vestra. ab ortu enim solis usque ad occasum
magnum est nomen meum in gentibus et in omni
loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio
munda. Ysaiam ieremiam et ezechielem et danielem
quis possit vel intelligere vel exponere. Quorum pri-
mus non prophetiam mihi videtur texere sed evan-
gelium. Secundus virgam nuceam et ollam succensam
a facie aquilonis et pardum spoliatum suis
coloribus et quadruplici diversis metris nectit
alphabetum. Tertius principia et finem tantis
habet obscuritatibus involuta ut apud hebreos
iste partes cum exordio geneseos ante annos
triginta non legantur. Quartus vero qui et extre-
mus inter quattuor prophetas temporum conscius
et totius mundi philosophus lapidem pre-
cisum de monte sine manibus et regna omnia sub-
vertentem claro sermone pronuntiat. David
symonides noster pindarus et alcheus flaccus quoque al' si
catullus et serenus christum lyra personat et in
decacordo psalterio ab inferis suscitat resur-
gentem. Salomon pacificus et amabilis domini
mores corrigit naturam docet ecclesiam
et christum iungit sanctarumque nuptiarum dulce ca-
nit epythalamium. Hester in ecclesie typo populum
liberat de periculo et interfecto aman qui in-
terpretatur iniquitas partes convivii et diem ce-
lebrem mittit in posteros. Paralipomenon
liber id est instrumenti veteris epitoma
tantus ac talis est ut absque illo si quis scientiam
scripturarum sibi voluerit arrogare se ipsum
irrideat. per singula quippe nomina iunturas-
que verborum et pretermisse in regum libris tanguntur
historie et innumerabiles explicantur evangelii que-
stiones. Esdras et neemias adiutor

uidelicet et consolatur. Ad summum in uno uolumine arcantur. Instaurant templum, muros extruunt ciuitatis. Cunctaque illa turba populi redeuntis in patriam, et descriptio sacerdotum, leuitarum, israelis, proselitorum, ac per singulas familias murorum et turrium opera diuisa, aliud in cortice praeferunt, aliud in medulla retinent.

Cernis me scripturarum amore raptum excessisse modum epistolae, et tamen non implesse quod uolui. Audiuimus tantum quid nosse, quid cupere debeamus, ut et nos quoque possimus dicere: Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum illud Socraticum impletur in nobis: Hoc tantum scio quod nescio. Tangam et nouum breuiter testamentum. Matheus, Marcus, Lucas et Iohannes quadriga domini, et uerum cherubin, quod interpretatur scientie plenitudo, per totum corpus oculati sunt. Scintille emicant, discurrunt fulgura, pedes habent rectos et in sublime tendentes, terga pennata et ubique uolitantia. Tenent se mutuo sibique perplexi sunt, et quasi rota in rota uoluuntur, et pergunt quocumque eos flatus spiritus sancti duxerit. Paulus apostolus ad septem scribit ecclesias. Octaua enim ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur. Thimotheum instruit ac titum, et philomenem pro fugitiuo famulo deprecatur. Super quo melius tacere puto quam pauca scribere. Actus apostolorum nudam quidem uidentur sonare hystoriam, et nascentis ecclesie infantiam texere. Sed si nouerimus scriptorem eorum lucam esse medicum, cuius laus est in euangelio, animaduertimus pariter omnia uerba illius anime languentis esse medicinam. Iacobus, Petrus, Iohannes, Iudas, septem epistolas ediderunt tam misticas quam succinctas, et breues pariter ac longas: breues in uerbis, longas in sententiis, ut rarus sit qui non in earum lectione caecutiat. Apocalipsis Iohannis tot habet sacramenta quot uerba. Parum dixi pro merito uoluminis. Laus omnis inferior est: in uerbis singulis multiplices latent intelligentie.

Oro te frater karissime, inter hec uiuere, ista meditari, nil aliud nosse, nichil querere. Nonne tibi uidetur iam hic in terris regni celestis habitaculum? Nolo offendaris in scripturis sanctis simplicitate et quasi uilitate uerborum, que uel uitio interpretum, uel de industria sic prolate sunt, ut rusticam contionem facilius instruerent, et in una eademque sententia aliter doctus, aliter indoctus sentiret. Non sum tam petulans et hebes, ut hec me nosse pollicear, et eorum fructus carpere in terra, quorum radices in celo fixe sunt. Sed uelle fateor. Sedenti me prefero, magistrum renuens, comitem me spondeo. Petenti datur, pulsanti aperitur, querens inuenit. Discamus in terris quorum nobis scientia perseueret in celo. Obuiis te manibus excipiam, et ut inepte aliquid et de hermagore tumiditate effundam, quicquid quesieris tecum scire conabor. al' ac dehinc

VIII

Habes hic amantissimum tibi fratrem Eusebium, qui litterarum tuarum michi gratiam duplicauit, referens honestatem morum tuorum, contemptum seculi, fidem amicitie, amorem christi. Nam prudentiam et eloquii uenustatem etiam absque illo ipsa epistola tua prefrebat. Festina, quaeso te, et herenti in salo nauicule funem magis precide quam solue. Nemo renuntiaturus seculo bene potest uendere quod contempsit ut uenderet. Quicquid in sumptus de tuo tuleris pro lucro computa. Antiquum dictum est: auaro tam deest quod habet quam quod non habet. Credenti totus mundus diuitiarum est, infidelis autem etiam obolo indiget. Sic uiuamus quasi nil habentes et omnia possidentes. Uictus atque uestitus diuitie christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam, uende; si non habes, proice. Tollenti tunicam et pallium relinquendum est. Scilicet nisi tu semper retractans et diem de die trahens caute et pedetemptim tuas possessiunculas uendideris, non habet christus unde alat pauperes suos. Totum deo dedit qui se ipsum obtulit. Apostoli tantum nauem et rete reliquerunt. Uidua duo era misit in gazophilacium, et prefertur crosi diuitiis. Facile contempnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum.

Incipit prologus sancti Ieronimi presbiteri in pentatheucum.

Desiderii mei desideratas accepi litteras, qui quodam presagio futurorum cum Danihele sortitus est nomen, obsecrantis ut translatum in linguam latinam de hebreo sermone pentatheucum nostrorum auribus traderem. Periculosum opus certe, et obtrectatorum meorum latratibus patens, qui me asserunt in septuaginta interpretum suggillationem noua pro ueteribus cudere, ita ingenium quasi uinum probantes, cum ego sepissime testatus sim me pro uirili portione in tabernaculo dei offerre que possim, nec opes alterius aliorum paupertate fedari. Quod ut auderem, Origenis me studium prouocauit, qui editioni antique translationem Theodotionis miscuit, asterisco et obelo, id est stella et ueru, opus omne distinguens, dum aut illucescere facit que minus ante fuerant, aut superflua quaeque iugulat al' eplas

al' uili.

lectione sentiat.

l' uel.

et confoderit et maxime quae ewangelistarum et apostolorum auctoritas promulgavit. In quibus multa de veteri testamento legimus que in nostris codicibus non habentur. ut est illud. Ex egypto vocavi filium meum. et quoniam nazareus vocabitur. et videbunt in quem compunxerunt. et flumina de ventre eius fluent aque vive. et que nec oculus vidit nec auris audivit. nec in cor hominis ascenderunt que preparavit deus diligentibus se. Et multa alia que proprium sintagma desiderant. Interrogemus ergo eos ubi hec scripta sunt. et cum dicere non potuerint. de libris hebraicis proferamus. Primum testimonium est in osee. secundum in ysaia. tertium in zacharia. quartum in proverbiis. quintum eque in ysaia. quod multi ignorantes apocrifora deliramenta sectantur. et hiberas nenias libris autenticis preferunt. Causas erroris non est meum exponere. Iudei prudenti factum dicunt esse consilio ne tholomeus unius dei cultor. etiam apud hebreos duplicem divinitatem comprehenderet. quos maxime idcirco faciebant quia in platonis dogma cadere videbatur. Denique ubicumque sacratum aliquid scriptura testatur de patre et filio et spiritu sancto. aut aliter interpretati sunt. aut omnino tacuerunt. ut et regi satisfacerent. et archanum fidei non vulgarent. Et nescio quis primus auctor lxx cellulas alexandrie mendacio suo extruxerit. quibus divisi eadem scriptitarent: cum aristeus eiusdem ptolomei yperaspistes ~~multo post tempore~~ et non multo post tempore iosephus nichil tale retulerint. sed in una basilica congregatos contulisse scribant non prophetasse. Aliud est enim esse vatem. aliud est esse interpretem. ibi spiritus ventura predicat. hic eruditio et verborum copia ea que intelligit transfert. Nisi forte putandus est tullius yconomicum xenofontis et platonis pitagoram et demosthenis pro thesifonte afflatus rethorico spiritu transtulisse. aut aliter de eisdem libris per lxx interpretes aliter per apostolos spiritus sanctus testimonia texuit. ut quod illi tacuerunt hi scriptum esse mentiti sint. Quid igitur. dampnamus veteres? Minime. Sed post priorum studia in domo domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum christi. et quod nesciebant dubiis protulere sententiis. Nos post passionem et resurrectionem eius non tam prophetiam quam hystoriam scribimus. Aliter enim audita. aliter visa narrantur. Quod melius intelligimus melius et proferimus. Audi igitur emule. obtrectator ausculta. Non dampno non reprehendo lxx. sed confidenter cunctis illis apostolos prefero. Per istorum os michi christus sonat quos ante prophetas inter spiritalia carismata positos lego. in quibus ultimum pene gradum interpretes tenent. Quid livore torqueris. quid imperitorum animos contra me concitas. Sicubi in translatione tibi videor errare. Interroga hebreos diversarum urbium magistros consule. quod illi habent de christo tui codices non habent. aliud est si contra se postea ab apostolis usurpata testimonia probaverunt. et emendatiora sunt exemplaria latina quam greca. et greca quam hebrea. Verum hec contra invidos. Nunc te deprecor desideri karissime. ut quia me tantum opus subire fecisti. et a genesi exordium capere. orationibus iuves quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri in latinum eos transferre sermonem. Explicit prologus. Incipit liber genesis. c. i.

In principio creavit deus celum et terram. Terra autem erat inanis et vacua: et tenebre erant super faciem abyssi. et spiritus domini ferebatur super aquas. Dixitque deus. fiat lux. et facta est lux. Et vidit deus lucem quod esset bona. et divisit lucem a tenebris. Appellavitque lucem diem et tenebras noctem. factumque est vespere et mane. dies unus. Dixit quoque deus. Fiat firmamentum in medio aquarum: et dividat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentum. et divisit aquas que erant sub firmamento. ab his que erant super firmamentum. Et factum est ita. Vocavitque deus firmamentum celum. et factum est vespere et mane: dies secundus. Dixit vero deus. Congregentur aque que sub celo sunt in locum unum et appareat arida: factumque est ita. et vocavit deus aridam terram: congregationesque aquarum appellavit maria. Et vidit deus quod esset bonum. et ait. Germinet terra herbam virentem. et facientem semen. et lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum. cuius semen in semetipso sit super terram. Et factum est ita: et protulit terra herbam virentem. et facientem semen iuxta genus suum. lignumque faciens fructum et habens unumquodque sementem secundum speciem suam. et vidit deus quod esset bonum. Factumque est vespere et mane dies tertius. Dixit autem deus. Fiant luminaria in firmamento celi. et dividant diem ac noctem. et sint in signa et tempora et dies et annos. ut luceant in firmamento celi. et illuminent terram. et factum est ita. Fecitque deus duo magna luminaria: luminare maius ut preesset diei. et luminare minus ut preesset nocti et stellas. et posuit eas in firmamento celi ut lucerent super terram et pre-

al' exponere

diei ac nocti et dividerent lucem a tenebris.
Et vidit deus quod esset bonum. et factum est vespere et
mane dies quartus. Dixit etiam deus. Producant
aque reptilia anime viventis. et volatile
super terram sub firmamento celi. Creavitque
deus cete grandia et omnem animam viventem atque mo
tabilem quam produxerant aque in species suas. et omne
volatile secundum genus suum. Et vidit deus quod
esset bonum. Benedixitque eis dicens. Crescite et
multiplicamini et replete aquas maris.
avesque multiplicentur super terram. Et factum est
vespere et mane dies quintus. Dixit quoque deus.
Producat terra animam viventem in genere suo
iumenta et reptilia et bestias terre secundum species
suas. Factumque est ita. Et fecit deus bestias terre secundum
species suas. et iumenta et omne reptile terre in
genere suo. Et vidit deus quod esset bonum et ait.
Faciamus hominem ad ymaginem et simi
litudinem nostram. et presit piscibus maris
et volatilibus celi. et bestiis terre. universeque
creature omnique reptili quod movetur in terra.
Et creavit deus hominem ad ymaginem et simi
litudinem suam. ad ymaginem dei creavit
illum. masculum et feminam creavit eos.
Benedixitque eis deus et ait. Crescite et multiplica
mini et replete terram et subicite eam. et dominami
ni piscibus maris et volatilibus celi et universis
animantibus que moventur super terram. Dixitque deus.
Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem
semen super terram. et universa ligna que habent
in semetipsis sementem generis sui ut sint
vobis in escam. et cunctis animantibus terre.
omnique volucri celi et universis que moventur
in terra et in quibus est anima vivens. ut ha
beant ad vescendum. Et factum est ita. Vidit
deus cuncta que fecerat. et erant valde bo
na. Et factum est vespere et mane dies sextus.
Igitur perfecti sunt .ii.
celi et terra et omnis ornatus eorum. Complevitque
deus die septimo opus suum quod fecerat.
et requievit die septimo. ab omni ope
re quod patrarat. Et benedixit diei septimo
et sanctificavit illum. quia in ipso cessaverat
ab omni opere suo quod creavit deus ut faceret.
Iste sunt generationes celi et terre quando create
sunt: in die quo fecit dominus deus celum et terram
et omne virgultum agri antequam orire
tur in terra. omnemque herbam regionis
priusquam germinaret. Non enim pluerat
dominus deus super terram. et homo non erat
qui operaretur terram. sed fons ascendebat
e terra irrigans universam superficiem terre. For
mavit igitur dominus deus hominem de limo terre. et in
spiravit in faciem eius spiraculum vite

et factus est homo in animam viventem. Planta
verat autem dominus deus paradisum volupta
tis a principio in quo posuit hominem quem
formaverat. Produxitque dominus deus de humo
omne lignum pulchrum visu et ad ve
scendum suave. lignum etiam vite in medio
paradisi. lignumque scientie boni et mali. Et
fluvius egrediebatur de loco voluptatis
ad irrigandum paradisum qui inde di
viditur in quatuor capita. Nomen uni
phison. ipse est qui circuit omnem terram
evilath ubi nascitur aurum. et aurum terre
illius optimum est. Ibique invenitur bdellium
et lapis onichinus. Et nomen fluvii
secundi Gyon. ipse est qui circuit omnem terram
ethyopie. Nomen vero fluvii tertii. Tigris
ipse vadit contra assirios. Fluvius autem
quartus ipse est eufrates. Tulit ergo dominus deus
hominem et posuit eum in paradiso volupta
tis ut operaretur et custodiret illum. Prece
pitque ei dicens. Ex omni ligno paradisi
comede. de ligno autem scientie boni et mali ne
comedas. In quocumque enim die comederis
ex eo: morte morieris. Dixit quoque dominus
deus. Non est bonum hominem esse solum. faciamus
ei adiutorium simile sibi. Formatis igitur dominus
deus de humo cunctis animantibus terre et uni
versis volatilibus celi. adduxit ea ad adam
ut videret quid vocaret ea. omne enim
quod vocavit adam anime viventis. ipsum est
nomen eius. Appellavitque adam nominibus
suis cuncta animantia. et universa vola
tilia celi et omnes bestias terre. Ade vero non in
veniebatur adiutor similis eius. Inmi
sit ergo dominus deus soporem in adam. Cumque
obdormisset tulit unam de costis eius
et replevit carnem pro ea. Et edificavit dominus
deus costam quam tulerat de adam in mulierem.
et adduxit eam ad adam. Dixitque adam
Hoc nunc os ex ossibus meis et caro de car
ne mea. hec vocabitur virago quia de
viro sumpta est. Quam ob rem relinquet
homo patrem et matrem et adherebit uxori sue.
et erunt duo in carne una. Erat autem
uterque nudus. adam scilicet et uxor eius et non
erubescebant. .iii.
Sed et serpens erat callidior
cunctis animantibus terre que fecerat dominus
deus. Qui dixit ad mulierem. Cur precepit
vobis deus ut non comederetis de omni ligno
paradisi. Cui respondit mulier. De fructu
lignorum que sunt in paradiso vescimur.
de fructu vero ligni quod est in medio para
disi. precepit nobis deus ne comederemus.

III

Producant aque reptilia. me cor^(ta) et dicitur hic et hec reptilis ... de repo pis. quod fuit repsi ... repsum in supinis et componitur cum sub et dicitur Surrepo. pis quod ... in medio corripi. Sed producta cum sibi composite ut dicat ... Reptile eo quod repit ... se super terram vel murum ... unde versus Reptile surrepit rursus ... repit ... Repo dat repsi reptum ... Re: produxit brevemus ... Ergo surrepit in templis rite legatur Surripio ... Claudique sub intrare proprie Surrepo notabit.

et ne tangeremus illud. ne forte moriamur.
Dixit autem serpens ad mulierem. Nequaquam
morte moriemini. Scit enim deus quod in quocumque
die comederitis ex eo aperientur oculi vestri
et eritis sicut dii scientes bonum et malum.
Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad
vescendum et pulchrum oculis aspectuque
delectabile. et tulit de fructu eius et comedit.
deditque viro suo. Qui comedit. et aperti
sunt oculi amborum. Cumque cognovissent
esse se nudos. consuerunt folia ficus et fecerunt
sibi perizomata. Et cum audissent vocem
domini dei deambulantis in paradyso
ad auram post meridiem. abscondit se adam
et uxor eius a facie domini dei in medio ligni
paradysi. Vocavitque dominus deus adam. et dixit
ei. Ubi es. qui ait. Vocem tuam domine
audivi in paradiso. et timui eo quod nudus
essem et abscondi me. Cui dixit dominus.
Quis enim indicavit tibi quod nudus esses. nisi
quod ex ligno de quo tibi preceperam ne co
mederes. comedisti. Dixitque adam. mu
lier quam dedisti michi sociam dedit
michi de ligno et comedi. Et dixit dominus ad mu
lierem. quare hoc fecisti. Que respondit
Serpens decepit me et comedi. Et ait dominus deus
ad serpentem. Quia fecisti hoc. maledictus
eris inter omnia animantia. et bestias terre. super
pectus tuum gradieris et terram comedes
cunctis diebus vite tue. Inimicitias po
nam inter te et mulierem. et semen tuum et semen
illius. ipsa conteret caput tuum. et tu
insidiaberis calcaneo eius. Mulieri quoque
dixit deus. Multiplicabo erumpnas tuas et con
ceptus tuos. In dolore paries filios tuos.
et sub potestate viri eris. et ipse dominabitur
tui. Ade vero dixit. Quia audisti vocem
uxoris tue. et comedisti de ligno ex quo tibi
preceperam ne comederes. maledicta
terra in opere tuo. In laboribus comedes ex
ea cunctis diebus vite tue. Spinas et tri
bulos germinabit tibi. et comedes her
bas terre. In sudore vultus tui vesceris
pane tuo donec revertaris in terram de qua
sumptus es. quia pulvis es. et in pulverem
III reverteris. Et vocavit adam nomen
uxoris sue eva eo quod mater esset cunctorum
viventium. Fecit quoque dominus deus
ade et uxori sue tunicas pellicias. et induit
eos et ait. Ecce adam factus est quasi unus
ex nobis sciens bonum et malum. Nunc igitur videte
ne forte mittat manum suam et sumat etiam
de ligno vite et comedat et vivat in eternum.
Emisit eum dominus deus de paradiso voluptatis

ut operaretur terram de qua sumptus est.
Eiecitque adam et collocavit ante para
disum voluptatis. cherubin et flammeum
gladium atque versatilem ad custodiendam
viam ligni vite. iiii. IIII
Adam vero cognovit evam uxo
rem suam que concepit et peperit
caym dicens. possedi hominem per deum.
Rursumque peperit fratrem eius abel. Fuit autem
abel pastor ovium. et caym agricola. Factum est
autem post multos dies. ut offerret caym de fruc
tibus terre munera domino. Abel quoque obtulit
de primogenitis gregis sui. et de adipibus
eorum. Et respexit dominus ad abel et ad mune
ra eius. Ad caym vero et ad munera eius non re
spexit. Iratusque est caym vehementer. et con
cidit vultus eius. Dixitque dominus ad eum.
Quare iratus es. et cur concidit facies tua.
Nonne si bene egeris. recipies. sin autem
male. statim in foribus peccatum aderit.
Sed sub te erit appetitus eius. et tu dominaberis
illius. Dixitque caym ad abel fratrem suum. E
grediamur foras. Cumque essent in agro.
consurrexit caym adversus fratrem suum abel.
et interfecit eum. Et ait dominus ad caym.
Ubi est abel frater tuus. Qui respondit. ne
scio. Numquid custos fratris mei sum. Dixitque
ad eum. Quid fecisti. Vox sanguinis
fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur
maledictus eris super terram. Que aperuit
os suum. et suscepit sanguinem
fratris tui de manu tua. Cum operatus
fueris eam non dabit fructus suos. Vagus
et profugus eris super terram. omnibus diebus
vite tue. Dixitque caym ad dominum. Maior
est iniquitas mea quam ut veniam
merear. Ecce eicis me hodie a facie terre.
et a facie tua abscondar. et ero vagus et
profugus in terra. Omnis igitur qui invenerit
me occidet me. Dixitque ei dominus. Ne
quaquam ita fiet. Sed omnis qui occiderit caym. sep
tuplum punietur. Posuitque dominus
signum in caym. ut non eum interficeret
omnis qui invenisset eum. Egressusque caym
a facie domini habitavit profugus in terra.
ad orientalem plagam eden. Cogno
vit autem caym uxorem suam que concepit
et peperit enoch. Et edificavit civitatem
et vocavit nomen eius ex nomine filii
sui enoch. Porro enoch genuit irad. et
irad genuit maviael. et maviael ge
nuit matusael. et matusael genuit
lameth. Qui accepit uxores duas. No
men uni ada. et nomen alteri sella. Genuitque

ada iabel qui fuit pater habitantium in tento-
riis atque pastorum. et nomen fratris eius tubal.
ipse fuit pater canentium cythara et orga-
no. Sella quoque genuit tubalcaym qui fuit
malleator et faber in cuncta opera eris
et ferri. Soror vero tubalcaym noema. Dix-
itque lameth uxoribus suis ade et selle. Audite
vocem meam uxores lameth. auscultate
sermonem meum: quoniam occidi virum in vulnus
meum. et adolescentulum in livorem meum. Sep-
tuplum ultio dabitur de caym: de lameth vero
septuagies septies. Cognovit quoque adhuc
adam uxorem suam. et peperit filium. vocavitque
nomen illius seth. dicens. Posuit mihi deus semen
aliud pro abel. quem occidit caym. Sed et seth na-
tus est filius quem vocavit enos. Iste cepit in-
vocare nomen domini.

Hic est liber generationis adam in die
qua creavit deus hominem. ad ymagi-
nem et similitudinem dei fecit illum. masculum
et feminam creavit eos et benedixit illis.
et vocavit nomen eorum adam. in die qua
creati sunt. Vixit autem adam centum xxx.
annis. et genuit filium ad ymaginem
et similitudinem suam. vocavitque nomen
eius seth. et facti sunt dies adam. postquam
genuit seth octingenti anni. genuitque
filios et filias. Et factum est omne tempus
quod vixit adam. d. ccc. xxx. anni et mortu-
us est. Vixit quoque seth. centum quinque annis. et
genuit enos. Vixit seth postquam genuit
enos octingentis septem annis. genuit-
que filios et filias. Et facti sunt omnes dies seth
nongenti xii. anni. et mortuus est. Vixit
vero enos nonaginta annis. et genuit
chaynan. post cuius ortum. vixit. d. ccc.
xv. annis. et genuit filios et filias. Factique sunt
omnes dies enos. nongenti v. annorum.
et mortuus est. Vixit quoque caynan. lxx. annis
et genuit malalehel. Et vixit caynan postquam
genuit malalehel. d. ccc. xl. annis. ge-
nuitque filios et filias. Et facti sunt omnes dies
caynan nongenti x. anni. et mortuus est.
Vixit autem malalehel. lx. annis. et genuit
iared. Et vixit malalehel postquam genuit
iared. d. ccc. xxx. annis. et genuit filios et
filias. et facti sunt omnes dies malalehel. d.
ccc. lxxxv. anni et mortuus est. Vixitque
iared. c. lx. annis et duobus. et genuit enoch.
Et vixit iared postquam genuit enoch. d. ccc.
annis. et genuit filios et filias. et facti sunt
omnes dies iared. d. ccc. lx. ii. anni et
mortuus est. Porro vixit enoch. lx. v.
annis. et genuit mathusalam. et ambulavit
enoch cum deo. et vixit enoch postquam genu-
it mathusalam. ccc. annis. et genuit filios et filias
et facti sunt omnes dies enoch. ccc. lxv. anni
ambulavitque cum deo et non apparuit quia
tulit eum deus. Vixit quoque mathusalam. centum
octoginta vii. annis. et genuit lameth.
Et vixit mathusalam postquam genuit lameth.
septingentis octoginta duobus annis et genuit
filios et filias. Et facti sunt omnes dies mathu-
sale. nongenti lx. ix. anni. et mortuus est.
Vixit autem lameth centum octoginta duobus
annis. et genuit filium. vocavitque nomen eius
noe dicens. Iste consolabitur nos ab operibus
et laboribus manuum nostrarum in terra cui maledixit
dominus. Vixit lameth postquam genuit noe. d. xc.
v. annis et genuit filios et filias. et facti sunt
omnes dies lameth. d. cc. lxx. vii. anni. et
mortuus est. Noe vero cum quingentorum esset
annorum genuit sem. cham et iaphet. vi.

Cumque cepissent homines multipli- VI
cari super terram et filias procreassent.
videntes filii dei filias hominum quod essent pulchre.
acceperunt uxores sibi ex omnibus quas elegerant.
Dixitque deus. Non permanebit spiritus meus
in homine in eternum. quia caro est. Eruntque dies
illius. c. xx. annorum. Gigantes autem erant
super terram in diebus illis. postquam enim ingressi sunt
filii dei ad filias hominum. illeque genuerunt. isti
sunt potentes a seculo viri famosi. Videns
autem deus quod multa malitia hominum esset in terra.
et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad
malum. omni tempore penituit eum quod hominem fecisset
in terra. et precavens in futurum. et tactus
dolore cordis intrinsecus. Delebo inquit
hominem quem creavi. a facie terre. ab homine usque
ad animantia. a reptili usque ad volucres celi.
penitet enim me fecisse eos. Noe vero invenit
gratiam coram domino. Hee sunt generationes
noe. Noe vir iustus atque perfectus fuit in
generationibus suis. cum deo ambulavit. et genuit
tres filios. Sem. cham. et iaphet. Corrupta est autem
terra coram deo. et repleta est iniquitate.
Cumque vidisset deus terram esse corruptam. omnis
quippe caro corruperat viam suam super terram.
dixit ad noe. Finis universe carnis venit
coram me. Repleta est terra iniquitate a fa-
cie eorum. et ego disperdam eos cum terra. Fac
tibi archam de lignis levigatis. mansiun-
culas in ea facies. et bitumine linies intrin-
secus et extrinsecus. et sic facies eam. Trecen-
torum cubitorum erit longitudo arche. quinquagin-
ta cubitorum latitudo. et triginta cubitorum
altitudo illius. Fenestram in archa facies
et in cubito consummabis summitatem. ostium

autem arche pones in latere deorsum.
Cenacula et tristega facies in ea. Ecce ego
adducam diluvii aquas super terram: ut in-
terficiam omnem carnem in qua spiritus vite
est subter celum: et universa que in terra sunt
consumentur. Ponamque fedus meum tecum
et ingredieris archam tu et filii tui. uxor tua
et uxores filiorum tuorum tecum. Et ex cunctis ani-
mantibus universe carnis bina induces in
archam. ut vivant tecum masculini et fe-
minini sexus. de volucribus iuxta genus suum
et de iumentis in genere suo. et ex omni reptili
terre secundum genus suum. bina de omnibus ingredientur
tecum ut possint vivere. tolles igitur tecum ex omnibus
escis que mandi possunt. et comportabis apud te.
et erunt tam tibi quam illis in escam. Fecit ergo noe
omnia que preceperat ei deus. vij.
VII
Dixitque dominus ad eum. ingredere tu et
omnis domus tua in archam. te
enim vidi iustum coram me in generatione
hac. Ex omnibus animantibus mundis tolles
septena et septena masculum et feminam.
De animantibus vero inmundis duo et duo. ma-
sculum et feminam. Sed et de volatilibus celi
que sunt munda septena et septena: masculum
et feminam. Sed et de volucribus inmundis bina
et bina. masculum et feminam. ut salvetur
semen super faciem universe terre. Adhuc enim et post dies
vii. ego pluam super terram. xl. diebus et xl.
noctibus. Et delebo omnem substantiam quam feci de su-
perficie terre. Fecit ergo noe que mandaverat ei do-
minus. Eratque sescentorum annorum quando diluvii
aque inundaverunt super terram. Et ingressus est noe.
et filii eius et uxor eius et uxores filiorum eius
cum eo in archam propter aquas diluvii. de animantibus
quoque mundis et inmundis et de volucribus celi
et ex omni quod movetur super terram. duo et duo
ingressa sunt in archam ad noe. masculus et
femina sicut preceperat deus noe. Cumque tran-
sissent vii. dies aque diluvii inundaverunt
super terram. Anno sescentesimo vite noe mense
secundo septimodecimo die mensis rupti sunt omnes
fontes abyssi magne et cataracte celi aperte
sunt. et facta est pluvia super terram xl. diebus et
xl. noctibus. In articulo diei illius ingres-
sus est noe. et sem. et cham et iaphet filii eius
in archam, uxor illius et tres uxores filiorum
eius cum eis in archam. ipsi et omne animal secundum
genus suum universaque iumenta in genere suo
et omne quod movetur super terram in genere suo.
cunctumque volatile secundum genus suum. universeque a-
ves omnesque volucres ingresse sunt ad noe in archam
bina et bina ex omni carne in qua erat spiritus vite. et
que ingressa sunt masculus et femina ex

omni carne introierunt. sicut preceperat ei deus.
Et inclusit eum dominus de foris. Factumque est diluvium
xl. diebus et xl. noctibus super terram. et multipli-
cate sunt aque et elevaverunt archam in sub-
lime a terra. vehementer enim inundaverunt et omnia
repleverunt in superficie terre. Porro archa fere-
batur super aquas. et aque prevaluerunt super terram
nimis. opertique sunt omnes montes excelsi
sub universo celo. xv. cubitis altior fuit aqua
super montes quos operuerat. consumptaque est
omnis caro que movebatur super terram. volu-
crum animantium bestiarum omniumque reptilium que
reptant super terram. Universi homines in quibus
spiraculum vite est in terra mortua sunt. et dele-
vit deus omnem substantiam que erat super terram ab
homine usque ad pecus. tam reptile quam volucres
celi. et deleta sunt de terra. Remansit autem solus
noe et qui cum eo erant in archa. Obtinu-
eruntque aque diluvium terras centum l. diebus. viij
VIII
Recordatus est autem dominus noe
cunctorumque animantium. et omnium iu-
mentorum que cum eo erant in archa. Et ad-
duxit spiritum super terram. et inminute sunt aque et
clausi sunt fontes abyssi et cataracte celi
et prohibite sunt pluvie de celo. Reversaeque sunt
aque de terra euntes et redeuntes. et ceperunt
minui post c.l. dies. Requievitque archa
mense vii. vicesima vii. die mensis. super
montes armenie. At vero aque ibant et
decrescebant usque ad decimum mensem. Decimo
enim mense. prima die mensis: apparuerunt
cacumina montium. Cumque transissent xl.
dies. aperiens noe fenestram arche quam fecerat.
dimisit corvum qui egrediebatur et non reverte-
batur donec siccarentur aque super terram. Emisit quoque
columbam post eum ut videret si iam cessassent aque
super faciem terre. Que cum non invenisset ubi re-
quiesceret pes eius. reversa est ad eum in archam.
aque enim erant super universam terram. extendit-
que manum suam: et apprehensam eam intulit in
archam. Expectatis autem ultra vii. diebus aliis.
rursum dimisit columbam ex archa. At illa
venit ad eum ad vesperam: portans ra-
mum olive. virentibus foliis in ore suo.
Intellexit ergo noe. quod cessassent aque super terram.
Expectavitque nichilominus vii. dies alios.
et emisit columbam. que non est ultra reversa
ad eum. Igitur sescentesimo primo anno
vite noe. primo mense prima die mensis
inminute sunt aque super terram. et aperiens
noe tectum arche. aspexit. viditque quod ex-
siccata esset superficies terre. Mense secundo. vicesi-
ma vii. die mensis arefacta est terra. Locutus
est autem dominus ad noe dicens. Egredere de archa,

tu et uxor tua. filii tui et uxores filiorum tuorum tecum. cuncta que animantia que sunt apud te ex omni carne. tam in volatilibus quam in bestiis et universis reptilibus que reptant super terram. educ tecum et ingredimini super terram. crescite et multiplicamini super eam. Egressus est ergo noe. et filii eius. uxor eius et uxores filiorum eius cum eo. Sed et omnia animantia et iumenta et reptilia que reptant super terram secundum genus suum de archa egressa sunt. Edificavit autem noe altare domino. et tollens de cunctis pecoribus et volucribus mundis obtulit holocausta super altare. odoratusque est dominus odorem suavitatis. et ait ad eum. Nequaquam ultra maledicam terre propter homines. Sensus enim et cogitatio humani cordis prona sunt in malum ab adolescentia sua. Non igitur percutiam ultra omnem animam viventem. sicut feci. Cunctis diebus terre sementis et messis frigus et estus. estas et hyemps Nox et dies non requiescent. IX.

IX Benedixitque deus noe et filiis eius. et dixit ad eos. Crescite et multiplicamini et replete terram. et terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terre. et super omnes volucres celi cum universis que moventur in terra. Omnes pisces maris manui vestre traditi sunt. et omne quod movetur et vivit. erit vobis in cibum. Quasi olera virentia tradidi vobis omnia. Excepto quod carnem cum sanguine non comedetis. Sanguinem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum. et de manu hominis. et de manu viri et fratris eius. requiram animam hominis. Quicumque effuderit sanguinem humanum: fundetur sanguis illius. Ad ymaginem quippe dei factus est homo. Vos autem crescite et multiplicamini. et ingredimini super terram. et implete eam. Hec quoque dixit deus ad noe et ad filios eius cum eo. Ecce ego statuam pactum meum vobiscum et cum semine vestro post vos. et ad omnem animam viventem que est vobiscum. tam in volucribus quam in iumentis et pecudibus terre. Cunctisque que egressa sunt de archa. et universis bestiis terre. Statuam pactum meum vobiscum: et nequaquam ultra interficietur omnis caro aquis diluvii: neque erit deinceps diluvium dissipans terram. Dixitque deus. Hoc est signum federis quod do inter me et vos et ad omnem animam viventem que est vobiscum in generationes sempiternas. Arcum meum ponam in nubibus: et erit signum federis inter me et terram. Cumque obduxero nubibus celum et apparebit arcus meus in nubibus et recordabor federis mei quod pepigi vobiscum. et cum omni anima vivente que carnem vegetat. et non erunt ultra aque diluvii ad delendam universam carnem. Eritque arcus meus in nubibus et videbo illum et recordabor federis sempiterni quod pactum est inter deum et omnem animam viventem universe carnis. que est super terram. Dixitque deus ad noe. Hoc erit signum federis quod constitui inter me et omnem carnem super terram. Erant igitur filii noe. qui egressi sunt de archa. Sem. cham et iaphet. Porro cham ipse est pater chanaan. Tres isti sunt filii noe. et ab hiis disseminatum est omne genus hominum super universam terram. Cepitque noe vir agricola exercere terram. et plantavit vineam. bibensque vinum inebriatus est. et nudatus iacuit in tabernaculo suo. Quod cum vidisset cham pater chanaan. verenda scilicet patris sui esse nudata. nuntiavit duobus fratribus suis foras. At vero sem et iaphet. pallium imposuerunt humeris suis et incedentes retrorsum operuerunt verenda patris sui. Facies que eorum averse erant. et patris virilia non viderunt. Evigilans autem noe ex vino cum didicisset que fecerat ei filius suus minor. ait. Maledictus chanaan puer servus servorum erit fratribus suis. Dixitque. benedictus dominus deus sem: sit chanaan servus eius. Dilatet deus iaphet. et habitet in tabernaculis sem. Sitque chanaan servus eius. Vixit autem noe post diluvium. ccc.l. annis. et impleti sunt omnes dies eius. nongentorum quinquaginta annorum et mortuus est. X.

X Hee sunt generationes filiorum noe. Sem. cham. et iaphet. Natique sunt eis filii post diluvium. filii iaphet. gomer et magog. et madai iavan et tubal. et mosoch et thiras. Porro filii gomer. ascenez et rifath et thogorma. filii autem iavan. elisa et tharsis. cethim et dodanim. Ab hiis divise sunt insule gentium in regionibus suis unusquisque secundum linguam et familias suas in nationibus suis. Filii autem cham. chus. et mesraim. et futh et chanaan. filii autem chus saba et evila. et sabatha et regma et sabathaca. filii regma. saba et dadan. Porro chus genuit nemroth. ipse cepit potens esse in terra. et erat robustus venator coram domino. ob hoc exivit proverbium. quasi nemroth robustus venator coram domino. Fuit autem principium regni eius babilon. et arach. et archath et calanne in terra sennaar. De terra illa egressus est assur et edificavit ninivem et plateas

Resen quoque inter nineven et chale

civitatis et chale. Hec est civitas magna. At vero mesraim genuit ludim et ananim et laabim neptuim et phetrusim et cesluim de quibus egressi sunt philistiim et capturim. Chanaan autem genuit sydonem primogenitum suum, etheum et iebuseum et amorreum et gergeseum et eveum et aracheum cyneum et aradium, samaritheum et amatheum. Post hec disseminati sunt populi chananeorum. Factique sunt termini chanaan venientibus a sydone gerara usque gazam, donec ingrediaris sodomam et gomorram et adamam et seboim usque lesa. Hii sunt filii cham in cognationibus et linguis et generationibus terris que et gentibus suis. De sem quoque nati sunt patre omnium filiorum heber fratre iapheth maiore. Filii sem. elam et assur et arphaxath et lud et aram. Filii aram hus et hul et gether et mesa. At vero arphaxath genuit sale de quo ortus est heber. Natique sunt heber filii duo. nomen uni phaleg eo quod in diebus eius divisa sit terra, et nomen fratris eius iectan. Qui iectan genuit elmodad et saleph et asarmoth. iare et aduram et uzal. decla et ebal et abimael saba et ophir et evila et iobab. Omnes isti filii iectan. Et facta est habitatio eorum de messa pergentibus usque sephar montem orientalem. Isti sunt filii sem secundum cognationes et linguas et regiones in gentibus suis.

XI

Hee familie noe iuxta populos et nationes suas. Ab his divise sunt gentes in terra post diluvium. Erat autem terra labii unius et sermonum eorundem. Cumque proficiscerentur de oriente invenerunt campum in terra sennaar et habitaverunt in eo. Dixitque alter ad proximum suum. Venite faciamus lateres et coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis et bitumen pro cemento et dixerunt. Venite faciamus nobis civitatem et turrim cuius culmen pertingat usque ad celum et celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras. Descendit autem dominus ut videret civitatem et turrim quam edificabant filii adam. et dixit. Ecce unus est populus et unum est labium omnibus. ceperuntque hoc facere nec desistent a cogitationibus suis donec eas opere compleant. Venite igitur descendamus et confundamus ibi linguam eorum ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos dominus ex illo loco in universas terras et cessaverunt edificare civitatem. Et idcirco vocatum est nomen eius babel quia ibi confusum est labium universe terre. et inde dispersit eos dominus super faciem cunctarum regionum. Hee sunt generationes sem. Sem erat c. annorum quando genuit arphaxat biennio post diluvium. Vixitque sem postquam genuit arphaxat quingentis annis et genuit filios et filias. Porro arphaxat vixit xxx.v. annis et genuit sale. Vixitque arphaxat postquam genuit sale ccc.iii. annis et genuit filios et filias. Sale quoque vixit xxx annis et genuit heber. Vixitque sale postquam genuit heber ccc.iii annis et genuit filios et filias. Vixit autem heber xxx.iiii annis et genuit phaleth. Et vixit heber postquam genuit phaleth cccc.xxx annis et genuit filios et filias. Vixit quoque phaleth xxx annis et genuit reu. Vixitque phaleth postquam genuit reu cc.ix annis et genuit filios et filias. Vixitque reu xxx.ii annis et genuit saruch. Vixit quoque reu postquam genuit saruch cc.vii annis et genuit filios et filias. Vixit vero saruch xxx annis et genuit nachor. Vixitque postquam genuit nachor cc annis et genuit filios et filias. Vixit autem nachor xxix annis et genuit thare. Vixitque nachor postquam genuit thare c.xix annis et genuit filios et filias. Vixitque thare lxx annis et genuit abram et nachor et aram. Hee sunt generationes thare. Thare genuit abram nachor et aram. Porro aram genuit loth. Mortuusque est aram ante thare patrem suum in terra nativitatis sue in hur caldeorum. Duxerunt autem abram et nachor uxores. Nomen uxoris abram sarai, et nomen uxoris nachor melcha filia aram patris melche et iesche. Erat autem sarai sterilis nec habebat liberos. Tulit itaque thare abram filium suum et loth filium aram filii sui et sarai nurum suam uxorem abram filii sui et eduxit eos de hur caldeorum ut irent in terram chanaan. Veneruntque usque aran et habitaverunt ibi. Et facti sunt dies thare cc.v annorum et mortuus est in aran.

XII

Dixit autem dominus ad abram. Egredere de terra et de cognatione tua et de domo patris tui et veni in terram quam monstravero tibi. Faciamque te in gentem magnam et benedicam tibi et magnificabo nomen tuum. Erisque benedictus. benedicam benedicentibus tibi et maledicam maledicentibus tibi atque in te benedicentur universe cognationes terre. Egressus est itaque abram sicut preceperat ei dominus et ivit cum eo loth. Septuaginta quinque annorum erat abram cum egrederetur de haran. Tulitque uxorem suam sarai et loth filium fratris sui universamque substantiam quam possederant et animas quas fecerant in aran et egressi sunt ut irent in terram chanaan. Cumque venissent in eam pertransivit abram terram usque ad locum sichem et usque ad convallem illustrem

chananeus erat tunc in terra. Apparuit quoque dominus abram et dixit ei. Semini tuo dabo terram hanc. Qui edificavit ibi altare domino qui apparuerat ei. Et invocavit ibi nomen eius. Et inde transgrediens ad montem qui erat contra orientem bethel. tetendit ibi tabernaculum suum. ab occidente habens bethel. ab oriente hay. Edificavit quoque ibi altare domino et invocavit nomen eius. Perrexitque abram vadens et ultra progrediens ad meridiem. Facta est autem fames in terra. descenditque abram in egyptum ut peregrinaretur ibi. prevaluerat enim fames in terra. Cumque prope esset ut ingrederetur egyptum. dixit uxori sue sarai. Novi quod pulchra sis mulier. et quod cum viderint te egyptii. dicturi sunt quod uxor illius est. et interficient me. et te reservabunt. Dic ergo obsecro te quod soror mea sis ut bene sit michi propter te. et vivat anima mea ob gratiam tui. Cumque ingressus esset abram egyptum viderunt egyptii mulierem quod pulchra esset nimis. et nuntiaverunt principes pharaoni. et laudaverunt illam apud illum. Et sublata est mulier in domum pharaonis. Abram vero bene usi sunt propter illam. Fueruntque ei oves et boves et asini et asine. et cameli et servi et famule. Flagellavit autem dominus pharaonem maximis plagis. et domum eius propter sarai uxorem abram. Vocavitque pharao abram: et dixit ei: quid nam est quod fecisti michi? quare non indicasti quod uxor tua esset? quam ob causam dixisti sororem tuam esse. ut tollerem eam michi in uxorem. Nunc igitur ecce coniux tua. accipe eam et vade. Precepit pharao super abram viris. et deduxerunt eum et uxorem illius: et omnia que habebat.

xiij.

[A]scendit ergo abram de egypto ipse et uxor eius et omnia que habebat. et loth cum eo ad australem plagam. Erat autem dives valde in possessione auri et argenti. Reversusque est per iter quo venerat a meridie in bethel. usque ad locum ubi fixerat prius tabernaculum inter bethel et hay in loco altaris quod fecerat prius: et invocavit ibi nomen domini. Sed et loth qui erat cum abram fuerunt greges ovium et armenta et tabernacula. nec poterat eos capere terra ut habitarent simul. Erat quippe substantia eorum multa. et nequibant habitare communiter. Unde et facta est rixa inter pastores gregum abram et loth. Eo autem tempore chananeus et pherezeus habitabant in illa terra. Dixit ergo abram ad loth. Ne queso ut sit iurgium inter me et te. et inter pastores meos et pastores tuos. Fratres enim sumus. Ecce universa terra coram te est. recede a me obsecro. Si ad sinistram ieris. ego dexteram tenebo. si tu dexteram elegeris. ego ad sinistram pergam. Elevatis itaque loth oculis. vidit omnem circa regionem iordanis. que universa irrigabatur. antequam subverteret dominus sodomam et gomorram. sicut paradisus domini. et sicut egyptus venientibus in segor. Elegitque loth sibi regionem circa iordanem. et recessit ab oriente. Divisique sunt alterutrum a fratre suo. Abram habitavit in terra chanaan. loth vero moratus est in oppidis que erant circa iordanem. et habitavit in sodomis. Homines autem sodomite pessimi erant et peccatores coram domino nimis. Dixitque dominus ad abram. postquam divisus est ab eo loth. Leva oculos tuos in directum. et vide a loco in quo nunc es ad aquilonem et meridiem ad orientem et occidentem. Omnem terram quam conspicis tibi dabo et semini tuo usque in sempiternum: faciamque semen tuum sicut pulverem terre. Si quis potest hominum numerare pulverem terre: semen quoque tuum poterit numerare. Surge et perambula terram in longitudine et in latitudine sua. quia tibi daturus sum eam. Movens igitur tabernaculum suum abram: venit et habitavit iuxta convallem mambre que est in ebron: edificavitque ibi altare domino.

xiiij.

[F]actum est autem in illo tempore ut amraphel rex sennaar. et arioch rex ponti et chodorlaomor rex elamitarum et thadal rex gentium inirent bellum contra bala regem sodomorum. et contra bersa regem gomorre et contra sennaab regem adame. et contra semeber regem seboim. contra quoque regem bale. ipsa est segor. Omnes hii convenerunt in vallem silvestrem que nunc est mare salis. Duodecim enim annis servierunt chodorlaomor: et tertiodecimo anno recesserunt ab eo. Igitur anno quartodecimo venit chodorlaomor et reges qui erant cum eo. percusseruntque raphaim in astaroth karnaim. et zuzim. et cum eis in salbe chariathaim. et chorreos in montibus seir usque ad campestria pharan que est in solitudine. Reversique sunt et venerunt usque ad fontem mesphat. ipsa est cades. et percusserunt omnem regionem amalechitarum et amorreorum qui habitabant in asasonthamar. et egressi sunt rex sodomorum et rex gomorre. rexque adame. et rex seboim. necnon et rex bale. que est segor. et direxerunt aciem contra eos in valle silvestri: scilicet contra chodorlaomor regem elamitarum. et thadal regem gentium. et amraphel regem sennaar. et arioch regem ponti.

circa

al' sonnat

quattuor reges adversus quinque. Vallis autem
silvestris habebat puteos multos bituminis.
Itaque rex Sodomorum et rex Gomorre terga
verterunt et ceciderunt ibi: et qui remanse-
runt fugerunt ad montem. Tulerunt autem
omnem substantiam Sodomorum et Gomorreorum et universa
que ad cibum pertinent, et abierunt. Nec
non et Loth et substantiam eius filium fratris Abram
qui habitabat in Sodomis. Et ecce unus qui
evaserat, nuntiavit Abram Hebreo qui
habitabat in convalle Mambre Amorrei fratris
Escol et fratris Aner: hii enim pepigerant fedus
cum Abram. Quod cum audisset Abram
captum videlicet Loth fratrem suum, numeravit
expeditos vernaculos suos ccc. xviii. et perse-
cutus est eos usque Dan. Et divisis sociis ir-
ruit super eos nocte: percussitque eos et perse-
cutus est eos usque Hoba, que est
ad levam Damasci. Reduxitque omnem
substantiam et Loth fratrem suum cum substantia
illius, mulieres quoque et populum. Egressus
est autem rex Sodomorum in occursum eius
postquam reversus est a cede Chodorlaomor et re-
gum qui cum eo erant in valle Save
que est vallis regis. At vero Melchisedech

De Melchisedech rege et sacerdote.

rex Salem proferens panem et vinum, erat enim
sacerdos dei altissimi, benedixit ei et ait. Bene-
dictus Abram deo excelso qui creavit ce-
lum et terram: et benedictus deus excelsus
quo protegente hostes in manibus tuis sunt.
Et dedit ei decimas ex omnibus.
Dixit autem rex Sodomorum ad Abram.
Da michi animas: cetera tolle tibi.
Qui respondit ei. Levo manum meam ad do-
minum deum excelsum possessorem celi et terre,
quod a filo subtegminis usque ad corrigiam
caligae non accipiam ex omnibus que tua
sunt, ne dicas ego ditavi Abram: excep-
tis his que comederunt iuvenes et partibus
virorum qui venerunt mecum, Aner, Escol
et Mambre: isti accipient partes suas.

XV

His itaque transactis, . xv.
factus est sermo domini ad Abram per
visionem dicens. Noli timere Abram,
ego protector tuus sum, et merces tua ma-
gna nimis. Dixitque Abram. Domine deus
quid dabis michi? Ego vadam absque
liberis: et filius procuratoris domus mee iste Damascus
Eliezer erit heres meus. Addiditque Abram.
Michi autem non dedisti semen: et ecce ver-
naculus meus erit heres meus. Statimque
sermo domini factus est ad eum dicens. Non erit
hic heres tuus: sed qui egredietur de utero tuo ipsum
habebis heredem. Eduxitque eum foras, et ait
illi. Suspice celum et numera stellas
si potes. Et dixit ei. Sic erit semen
tuum. Credidit Abram deo et reputatum
est ei ad iustitiam. Dixitque ad eum. Ego dominus
qui eduxi te de Ur Caldeorum ut darem tibi
terram istam et possideres eam. At ille ait. Domine
deus unde scire possum quod possessurus sim
eam? Et respondit dominus. Sume inquit michi vaccam
triennem et capram trimam et arietem
annorum trium, turturem quoque et columbam.
Qui tollens universa hec, divisit ea per
medium: et utrasque partes contra se altrinsecus
posuit. Aves autem non divisit.
Descenderuntque volucres super cadavera, et abi-
gebat eas Abram. Cumque sol occumberet,
sopor irruit super Abram, et horror magnus
et tenebrosus invasit eum. Dictumque est
ad eum. Scito prenoscens quod peregrinum
futurum sit semen tuum in terra non sua,
et subicient eos servituti, et affligent qua-
dringentis annis. Verumtamen gentem cui
servituri sunt ego iudicabo: et post hec egre-
dientur cum magna substantia. Tu autem
ibis ad patres tuos in pace, sepultus in se-
nectute bona. Generatione autem quarta
revertentur huc: necdum enim complete sunt
iniquitates Amorreorum usque ad presens tempus.
Cum ergo occubuisset sol, facta est caligo te-
nebrosa, et apparuit clibanus fumans,
et lampas ignis transiens inter divisi-
ones illas. In die illo pepigit dominus fedus
cum Abram dicens. Semini tuo dabo
terram hanc a fluvio Egypti usque ad flu-
vium magnum Eufraten, Cineos et Cenezeos
et Cedmoneos, et Ettheos et Pherezeos, Ra-
phaim quoque et Amorreos, et Chananeos et
Gergeseos et Iebuseos. . xvi.

XV

Igitur Sarai uxor Abram non genuerat
liberos: sed habens ancillam Egyptiam nomine
Agar, dixit marito suo. Ecce conclusit
me dominus ne parerem. Ingredere ad ancillam
meam si forte saltem ex illa suscipiam filios.
Cumque ille acquiesceret deprecanti, tulit
Agar ancillam suam Egyptiam post annos
x. quam habitare ceperant in terra Chanaan:
et dedit eam viro suo uxorem. Qui in-
gressus est ad eam. At illa concepisse se
videns despexit dominam suam. Dixitque Sa-
rai ad Abram. Inique agis contra me.
Ego dedi ancillam meam in sinum tuum, que vi-
dens quod conceperit despectui me habet. Iudicet dominus
inter me et te. Cui respondens Abram ait.
Ecce ancilla tua in manu tua est, utere ea ut li-
bet. Affligente igitur eam Sarai, fugit. Cumque

Inuenissetque eam angelus domini iuxta fontem aque
in solitudine, que est in uia Sur in deserto.
Dixit ad illam: Agar ancilla Sarai: unde
uenis et quo uadis? Que respondit. A facie
Sarai domine mee ego fugio. Dixitque ei
angelus domini. Reuertere ad dominam tuam et humili-
are sub manu illius. Et rursum. Multiplicans inquit
multiplicabo semen tuum. et non numerabitur pre
multitudine. Ac deinceps. Ecce ait. Con-
cepisti et paries filium. et uocabis nomen
eius hysmael. eo quod audierit dominus afflictionem
tuam. Hic erit ferus homo. Manus eius
contra omnes, et manus omnium contra eum. et e
regione uniuersorum fratrum figet tabernacula.
Vocauit autem nomen domini agar qui loquebatur
ad eam. Tu deus qui uidisti me. Dixit enim
Profecto hic uidi posteriora uidentis me.
Propterea appellauit puteum illum. puteum
uiuentis et uidentis me. Ipse est inter cades et
barad. Peperitque agar abrahe filium. qui uoca-
uit nomen eius hysmael. lxxx. et vi. annorum
erat abram quando peperit ei agar hismaelem.

Postquam uero no- .xvii.
naginta et nouem annorum esse cepit
apparuit ei dominus. Dixitque ad eum. Ego deus
omnipotens. ambula coram me. et esto perfectus. Ponam-
que fedus meum inter me et te: et multiplicabo te
uehementer nimis. Cecidit abram pronus in fa-
ciem. Dixitque ei deus. Ego sum. et ponam pactum
meum tecum: erisque pater multarum gentium. nec
ultra uocabitur nomen tuum abram. sed ap-
pellaberis Abraham. quia patrem multarum
gentium constitui te. faciamque te crescere
uehementissime. et ponam te in gentibus. Re-
gesque ex te egredientur. et statuam pactum
meum inter me et te. et inter semen tuum post
te. in generationibus suis federe sempiterno. ut
sim deus tuus. et deus seminis tui post te. Dabo-
que tibi et semini tuo post te terram peregrinationis
tue. omnem terram chanaan in possessionem
eternam. Eroque deus eorum. Dixit iterum deus ad
abraham. Et tu ergo custodies pactum
meum. et semen tuum post te in generationibus
suis. Hoc est pactum meum quod obseruabitis inter
me et uos. et semen tuum post te. Circumcidetur
ex uobis omne masculinum. et circumcidetis
carnem preputii uestri. ut sit in signum federis
inter me et uos. Infans octo dierum circumci-
detur in uobis. omne masculinum in generationibus
uestris. tam uernaculus quam emptitius circumcidetur.
et quicumque non fuerit de stirpe uestra. Eritque pac-
tum meum in carne uestra in fedus eternum. Mas-
culus cuius preputii caro circumcisa non fuerit dele-
bitur anima illa de populo suo. quia pactum meum
irritum fecit. Dixit quoque deus ad abraham
Sarai uxorem tuam non uocabis sarai: sed
saram. et benedicam ei. et ex illa dabo tibi filium
cui benedicturus sum. eritque in nationes. et
reges populorum orientur ex eo. Cecidit abraham
in faciem suam. et risit dicens in corde suo. putas-
ne centenario nascetur filius. et sara nonage-
naria pariet filium. Dixitque ad deum. Utinam ismael
uiuat coram te. Et ait deus ad abraham. Sara
uxor tua pariet tibi filium. uocabisque nomen eius
ysaac. et constituam pactum meum illi in fedus sem-
piternum. et semini eius post eum. Super ysmael quoque
exaudiui te. ecce benedicam ei. et augebo et mul-
tiplicabo eum ualde. Duodecim duces generabit.
et faciam illum crescere in gentem magnam. Pactum
uero meum statuam ad ysaac quem pariet tibi sara.
tempore isto in anno altero. Cumque finitus esset
sermo loquentis cum eo: ascendit deus ab abraham.
Tulit autem abraham hysmaelem filium suum — Circumcisio per abraham.
et omnes uernaculos domus sue. uniuersosque quos
emerat. cunctos mares ex omnibus uiris domus
sue. et circumcidit carnem preputii eorum. Statim
in ipso die sicut preceperat ei deus. Abraham
nonaginta nouem erat annorum quando circumcidit
carnem preputii sui. Et hysmael filius suus
xiii. annos impleuerat tempore circumcisionis sue.
Eadem die circumcisus est abraham et hysma-
el filius eius. et omnes uiri domus illius. tam
uernaculi quam emptitii. et alienigene pariter
circumcisi sunt. .xviii.

XVIII

Apparuit autem ei dominus in conualle mambre
sedenti in hostio tabernaculi sui in ipso fer-
uore diei. Cumque eleuasset oculos. apparue-
runt ei tres uiri stantes prope eum. Quos cum uidisset;
cucurrit in occursum eorum de hostio taberna- — Abraham adorauit iii. uiros.
culi sui: et adorauit in terra et dixit. Domine si
inueni gratiam in oculis tuis. ne transeas
seruum tuum. sed afferam pauxillum aque. et lauentur
pedes uestri. et requiescite sub arbore. Ponamque
buccellam panis. et confortetur cor uestrum. postea
transibitis. Idcirco enim declinastis ad
seruum uestrum. Qui dixerunt. Fac ut locutus es.
Festinauit abraham in tabernaculum ad saram.
dixitque ei. Accelera tria sata simile commi- — lata
sce. et fac subcinericios panes. Ipse uero ad
armentum cucurrit. et tulit inde uitulum tener-
rimum et optimum. deditque puero. qui festi-
nauit et coxit illum. Tulit quoque butirum et lac
et uitulum quem coxerat. et posuit coram eis. Ipse uero
stabat iuxta eos sub arbore. Cumque comedissent
dixerunt ad eum. Ubi est sara uxor tua. Ille respondit
ecce in tabernaculo est. Cui dixit. Reuertens ueni-
am ad te tempore isto. uita comite. et habebit filium
sara uxor tua. Quo audito. sara risit post

hostium tabernaculi. Erant autem ambo senes
provecteque etatis, et desierant Sare fieri mulie-
bria. Que risit occulte dicens: Postquam consenui, et do-
minus meus vetulus est, voluptati operam dabo? Dixit
autem dominus ad Abraham: Quare risit Sara, dicens:
Num vere paritura sum anus? Num-
quid deo quicquam est difficile? Iuxta condictum revertar ad te
hoc eodem tempore, vita comite, et habebit Sara filium.
Negavit Sara dicens: Non risi, timore perterrita.
Dominus autem: Non est, inquit, ita; sed risisti. Cum ergo
surrexissent inde viri, direxerunt oculos contra
Sodomam: et Abraham simul gradiebatur, de-
ducens eos. Dixitque dominus: Num celare potero
Abraham que gesturus sum: cum ipse futurus
sit in gentem magnam ac robustissimam,
et benedicende sint in illo omnes nationes terre?
Scio enim quod precepturus filiis suis sit, et do-
mui sue post se ut custodiant viam domini,
et faciant iustitiam et iudicium: ut addu-
cat dominus propter Abraham omnia que locutus est ad
eum. Dixit itaque dominus: Clamor Sodomorum et
Gomorreorum multiplicatus est, et peccatum eorum
aggravatum est nimis. Descendam et videbo
utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint, an non est
ita, ut sciam. Converteruntque se inde, et abie-
runt Sodomam: Abraham vero adhuc
stabat coram domino. Et appropinquans ait:
Numquid perdes iustum cum impio? Si fuerint
quinquaginta iusti in civitate, peribunt simul?
et non parces loco illi propter L iustos, si fuerint in
eo? Absit a te, ut rem hanc facias, et occidas
iustum cum impio, fiatque iustus sicut impius.
Non est hoc tuum: qui iudicas omnem terram,
nequaquam facies iudicium hoc. Dixitque dominus
ad eum: Si invenero Sodomis L iustos
in medio civitatis, dimittam omni loco propter
eos. Respondensque Abraham, ait: Quia semel cepi,
loquar ad dominum deum meum, cum sim pulvis
et cinis. Quid si minus L iustis V fuerint?
delebis propter XLV universam urbem? Et ait:
Non delebo, si invenero ibi XLV. Rursumque
locutus est ad eum: Sin autem XL ibi fuerint
inventi, quid facies? Ait: Non percutiam
propter XL. Ne queso, inquit, indigneris domine
si loquar: Quid si ibi inventi fuerint XXX? Respon-
dit: Non faciam, si invenero ibi XXX. Quia
semel, ait, cepi, loquar ad dominum meum:
Quid si ibi inventi fuerint XX? Dixit: Non
interficiam propter viginti. Obsecro, inquit, ne
irascaris domine, si loquar adhuc semel:
quid si ibi inventi fuerint X? Dixit: Non
delebo propter decem. Abiitque dominus postquam cessa-
vit loqui ad Abraham: et ille reversus est
in locum suum. XIX.

Veneruntque duo angeli Sodomam
vespere, sedente Loth in foribus civita-
tis. Qui cum vidisset eos, surrexit, et ivit ob-
viam eis: adoravitque pronus in terram, et dixit:
Obsecro domini, declinate in domum pueri vestri, et
manete ibi: lavate pedes vestros, et mane pro-
ficiscemini in viam vestram. Qui dixerunt: Mi-
nime, sed in platea manebimus. Compulit
illos oppido ut diverterent ad eum: ingres-
sisque domum eius fecit convivium, et coxit azyma,
et comederunt. Prius autem quam irent cubitum,
viri civitatis vallaverunt domum eius, a pue-
ro usque ad senem, omnis populus simul. Vocaveruntque
Loth, et dixerunt ei: Ubi sunt viri qui introie-
runt ad te nocte? educ illos huc, ut cogno-
scamus eos. Egressus ad eos Loth, post tergum
claudens ostium, ait: Nolite queso, fratres
mei, nolite malum hoc facere. Habeo duas filias,
que necdum cognoverunt virum: educam eas
ad vos, et abutimini eis sicut vobis placuerit,
dummodo viris istis nihil mali faciatis,
quia ingressi sunt sub umbra culminis mei.
At illi dixerunt: Recede illuc. Et rursus: In-
gressus es, inquiunt, ut advena, numquid ut iu-
dices? te ipsum ergo magis quam hos affligemus.
Vimque faciebant Loth vehementissime:
iamque prope erat ut infringerent fores. Et
ecce miserunt manum viri, et introduxerunt
ad se Loth, clauseruntque ostium: et eos qui
erant foris percusserunt cecitate a minimo
usque ad maximum, ita ut ostium invenire
non possent. Dixerunt autem ad Loth: Habes
hic tuorum quempiam? generum, aut filios, aut fi-
lias, omnes qui tui sunt, educ de urbe hac:
delebimus enim locum istum, eo quod increverit
clamor eorum coram domino, qui misit
nos ut perdamus illos. Egressus itaque
Loth, locutus est ad generos suos qui accep-
turi erant filias eius, et dixit: Surgite, et
egredimini de loco isto: quia delebit dominus civi-
tatem hanc. Et visus est eis quasi ludens
loqui. Cumque esset mane, cogebant eum
angeli, dicentes: Surge, tolle uxorem tuam,
et duas filias quas habes: ne et tu pariter
pereas in scelere civitatis. Dissimulante
illo, apprehenderunt manum eius, et manum
uxoris ac duarum filiarum eius, eo quod parceret
dominus illi. Eduxeruntque eum, et posuerunt extra
civitatem: ibique locuti sunt ad eum, dicentes:
Salva animam tuam: noli respicere post tergum,
nec stes in omni circa regione: sed in
monte salvum te fac, ne et tu simul pereas.
Dixitque Loth ad eos: Queso domine mi,
quia invenit servus tuus gratiam coram te,

XI
XIX

et magnificasti gratiam et misericordiam tuam quam fe-
cisti mecum ut salvares animam meam. nec
possum in monte salvari. ne forte apprehendat
me malum et moriar. Est civitas hec iuxta
ad quam possum fugere parva et salvabor in ea.
Numquid non modica est et vivet anima mea.
Dixitque ad eum: ecce et in hoc suscepi pre-
ces tuas ut non subvertam urbem pro qua locu-
tus es. festina et salvare ibi: quia non potero
facere quicquam. donec ingrediaris illuc. Id-
circo vocatum est nomen urbis illius Segor.
Sol egressus est super terram. et Loth ingressus est
Segor. Igitur dominus pluit super Sodomam et Gomorram
sulphur et ignem a domino de celo. et subvertit
civitates has et omnem circa regionem. universos
que habitatores urbium. et cuncta terre viren-
tia. Respiciensque uxor eius post se: versa est
in statuam salis. Abraham autem consurgens
mane: ubi steterat prius cum domino. intuitus
est Sodomam et Gomorram et universam terram
regionis illius. viditque ascendentem fa-
villam de terra quasi fornacis fumum.
Cum enim subverteret deus civitates regionis
illius recordatus est Abrahe et liberavit Loth
de subversione urbium in quibus habitaverat.
Ascenditque Loth de Segor. et mansit in monte:
due quoque filie eius cum eo. timuerat enim mane-
re in Segor. et mansit in spelunca ipse et due fi-
lie eius cum eo. Dixitque maior ad minorem
pater noster senex est et nullus virorum remansit in terra
qui possit ingredi ad nos iuxta morem
universe terre. Veni inebriemus eum vino. dor-
miamusque cum eo. ut servare possimus ex
patre nostro semen. Dederunt itaque patri suo bi-
bere vinum nocte illa. et ingressa est maior.
dormivitque cum patre. at ille non sensit nec
quando accubuit filia nec quando surrexit. Altera
quoque die dixit maior ad minorem. Ecce
ego dormivi heri cum patre meo. demus ei et
bibere vinum hac nocte. et dormies cum
eo ut salvemus semen de patre nostro. Dederunt
que et illa nocte patri suo bibere vinum. In-
gressaque minor filia dormivit cum eo.
et nec tunc quidem sensit quando concubuerit
vel quando illa surrexerit. Conceperunt ergo due
filie Loth de patre suo. peperitque maior filium.
et vocavit nomen eius Moab. ipse est pater Moa-
bitarum usque in presentem diem. Minor
quoque peperit filium. et vocavit nomen eius
Amon. id est filius populi mei. ipse est pater Amonita-
rum usque hodie. .xx.
Profectus inde Abraham in terram
australem. habitavit inter Cades et Sur. et pe-
regrinatus est in Geraris. Dixitque de Sara

De uxore loth versa.

De vino inebriante loth.

XX

uxore sua. Soror mea est. Misit ergo Abime-
lech rex Gerare et tulit eam. Venit autem deus
ad Abimelech per somnium nocte et ait illi.
En morieris propter mulierem quam tulisti. habet
enim virum. Abimelech vero non tetigerat eam
et ait. Domine. Num gentem ignorantem et iustam
interficies. Nonne ipse dixit michi soror
mea est. et ipsa ait frater meus est. In simpli-
citate cordis mei et munditia manuum
mearum feci hoc. Dixitque ad eum dominus et ego
scio quod simplici corde feceris. et ideo custodivi
te ne peccares in me. et non dimisi ut tangeres
eam. Nunc ergo redde uxorem viro suo. quia
propheta est. et orabit pro te et vives. Si autem
nolueris reddere. scito quod morte morieris tu
et omnia que tua sunt. Statimque de nocte
consurgens Abimelech vocavit omnes servos
suos. et locutus est universa verba hec in auribus
eorum. timueruntque omnes viri valde. Voca-
vit autem Abimelech et Abraham. et dixit ei. Quid
fecisti nobis quid peccavimus in te. quia induxi-
sti super me et super regnum meum peccatum
grande. que non debuisti facere fecisti nobis.
Rursusque expostulans ait. quid vidisti ut
hoc faceres. Respondit Abraham. cogitavi
mecum dicens. forsitan non est timor dei in
loco isto et interficient me propter uxorem meam.
Alias autem et vere soror mea est filia patris
mei. et non filia matris mee. et duxi eam in
uxorem. postquam autem eduxit me deus de
domo patris mei. dixi ad eam hanc misericordiam
facies mecum in omni loco ad quem ingrediemur
dices quod frater tuus sim. Tulit igitur A-
bimelech oves et boves. et servos et ancillas:
et dedit Abraham. reddiditque illi Saram uxo-
rem suam. et ait. Terra coram vobis est. ubi-
cumque tibi placuerit habita. Sare autem dixit.
Ecce mille argenteos dedi fratri tuo. hoc erit
tibi in velamen oculorum ad omnes qui
tecum sunt: et quocumque perrexeris mementote
te deprehensam. Orante autem Abraham. sanavit
deus Abimelech et uxorem ancillasque eius
et pepererunt. Concluserat enim dominus omnem vulvam
domus Abimelech propter Saram uxorem Abrahe.
Visitavit autem dominus .xxi.
Saram sicut promiserat et implevit
que locutus est. concepitque et peperit filium
in senectute sua tempore quo predixerat ei
deus. Vocavitque Abraham nomen filii
sui quem genuit ei Sara Ysaac. et circumcidit
eum octavo die. sicut preceperat ei deus.
cum centum esset annorum. hac quippe etate patris
natus est Ysaac. Dixitque Sara. Risum fecit
michi deus quicumque audierit corridebit michi.

De abimelech pro uxore abrahe.

XXI

Rursum quod ait. Quis auditurus crederet abraham quod sarra lactaret filium quem peperit ei iam seni. Crevit igitur puer et ablactatus est. fecitque abraham grande convivium in die ablactationis eius. Cumque vidisset sarra filium agar egyptie ludentem cum ysaac filio suo dixit ad abraham. Eice ancillam hanc et filium eius. Non enim erit heres filius ancille cum filio libere ysaac. Dure accepit hoc abraham pro filio suo. Cui dixit deus. Non tibi videatur asperum super puero et super ancilla tua. omnia que dixerit tibi sarra audi vocem eius. quia in ysaac vocabitur tibi semen. sed et filium ancille faciam in gentem magnam. quia semen tuum est. Surrexit itaque abraham mane et tollens panem et utrem aque imposuit scapule eius. tradiditque puerum et dimisit eam. Que cum abisset errabat in solitudine bersabee. Cumque consumpta esset aqua in utre abiecit puerum subter unam arborum que ibi erant. et abiit. seditque e regione procul quantum potest arcus iacere. Dixit enim. non videbo morientem puerum. et sedens contra levavit vocem suam et flevit. Exaudivit autem deus vocem pueri. vocavitque angelus domini agar de celo dicens. Quid agis agar. Noli timere. exaudivit enim deus vocem pueri de loco in quo est. Surge tolle puerum et tene manum eius. quia in gentem magnam faciam eum. Aperuitque oculos eius deus. que videns puteum aque abiit et implevit utrem. deditque puero bibere. et fuit cum eo. Qui crevit et moratus est in solitudine: factusque est iuvenis sagittarius. habitavitque in deserto pharan. et accepit illi mater sua uxorem de terra egypti. xxii.

al. propter filium suum

XXI Cap. hic non est c.

Eodem tempore dixit abymelech et ficol princeps exercitus eius ad abraham. Deus tecum est in universis que agis. Iura ergo per deum ne noceas michi. et posteris meis. stirpique mee. sed iuxta misericordiam quam feci tibi facias michi. et terre in qua versatus es advena. Dixitque abraham. Ego iurabo. Et increpavit abymelech propter puteum aque quem vi abstulerant servi illius. Respondit abymelech. Nescivi quis fecerit hanc rem: sed et tu non indicasti michi. et ego non audivi preter hodie. Tulit itaque abraham oves et boves et dedit abymelech. percusseruntque ambo fedus. et statuit abraham septem agnas gregis seorsum. Cui dixit abymelech. Quid sibi volunt septem agne iste. quas stare fecisti seorsum. At ille septem inquit agnas accipies de manu mea ut sint in testimonium michi. quoniam ego fodi puteum illum. Idcirco vocatus est locus ille bersabee: quia ibi uterque iuravit. et inierunt fedus pro puteo iuramenti. Surrexit autem abymelech et phicol princeps exercitus eius. reversique sunt in terram palestinorum. Abraham vero plantavit nemus in bersabee. et invocavit ibi nomen domini dei eterni. et fuit colonus terre palestinorum diebus multis. xxiii.

Cap.

Que postquam gesta sunt temptavit deus abraham et dixit ad eum. Abraham abraham. qui respondit. Adsum. Ait illi. Tolle filium tuum unigenitum quem diligis ysaac. et vade in terram visionis. atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi. Igitur abraham de nocte consurgens stravit asinum suum. ducens secum duos iuvenes. et ysaac filium suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum abiit ad locum quem preceperat ei deus. Die autem tertio elevatis oculis vidit locum procul. dixitque ad pueros suos. Expectate hic cum asino. ego et puer illuc usque properantes postquam adoraverimus revertemur ad vos. Tulit quoque ligna holocausti et imposuit super ysaac filium suum. ipse vero portabat in manibus suis ignem et gladium. Cumque duo pergerent simul. dixit ysaac patri suo. Pater mi. At ille respondit. Quid vis fili: ecce inquit ignis et ligna. ubi est victima holocausti. Dixit abraham. Deus providebit sibi victimam holocausti fili mi. Pergebant ergo pariter. et venerunt ad locum quem ostenderat ei deus. In quo edificavit altare: et desuper ligna composuit. Cumque colligasset ysaac filium suum posuit eum in altari super struem lignorum. et extendit manum et arripuit gladium. ut immolaret filium suum. Et ecce angelus domini de celo clamavit dicens. Abraham abraham. qui respondit. Adsum. Dixitque ei. Non extendas manum tuam super puerum: neque facias ei quicquam. Nunc cognovi quod timeas deum. et non pepercisti filio tuo unigenito propter me. Levavit abraham oculos suos: viditque post tergum arietem inter vepres herentem cornibus. quem assumens: obtulit holocaustum pro filio suo. Appellavitque nomen loci illius dominus videt. Unde usque hodie dicitur. In monte dominus videbit. Vocavit autem angelus domini abraham secundo de celo dicens. Per memetipsum iuravi dicit dominus. quia fecisti rem hanc: et non pepercisti unigenito filio tuo propter me. benedicam

tibi et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi. et velut arenam que est in litore maris. possidebit semen tuum portas inimicorum suorum et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre. quia obedisti voci mee. Reversus est abraham ad pueros suos: abieruntque bersabee simul. et habitavit ibi. His ita gestis. nunciatum est abraham quod melcha quoque genuisset filios nachor fratri suo. hus primogenitum et buz fratrem eius: et camuel patrem syrorum et cased et azan pheldas quoque et ielaphat et bathuel. de quo nata est rebecca. Octo istos genuit melcha nachor fratri abraham. concubina vero illius nomine roma peperit thabee et gaon et thaas et maacha. xxiii.

Vixit autem sara centum xxvii annis et mortua est in civitate arbee que est hebron in terra chanaan. Venitque abraham ut plangeret et fleret eam. Cumque surrexisset ab officio funeris. locutus est ad filios heth dicens. Advena sum et peregrinus apud vos. date michi ius sepulchri vobiscum ut sepeliam mortuum meum. Responderunt filii heth dicentes. Audi nos domine. Princeps dei es apud nos. In electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum. Nullusque te prohibere poterit quin in monumento eius sepelias mortuum tuum. Surrexit abraham et adoravit populum terre: filios videlicet heth. Dixitque ad eos. Si placet anime vestre ut sepeliam mortuum meum. audite me et intercedite pro me apud ephron filium seor. ut det michi speluncam duplicem quam habet in extrema parte agri sui. pecunia digna tradat eam michi coram vobis in possessionem sepulchri. habitabat autem ephron in medio filiorum heth. Responditque ephron ad abraham cunctis audientibus qui ingrediebantur portam civitatis illius dicens. Nequaquam ita fiet domine mi: sed tu magis ausculta quod loquor. Agrum trado tibi et speluncam que in eo est. presentibus filiis populi mei. Sepeli mortuum tuum. Adoravit abraham coram domino et populo terre. et locutus est ad ephron circumstante plebe eius. queso ut audias me. Dabo pecuniam pro agro. suscipe eam: et sic sepeliam mortuum meum in agro. Responditque ephron. audi. domine mi. audi me. terra quam postulas quadringentos siclos argenti valet. istud est pretium inter me et te. Sed quanta est hoc. sepeli mortuum tuum. Quod cum audisset abraham. appendit pecuniam quam ephron postulaverat. audientibus filiis heth quadringentos argenti siclos et probate monete publice. Confirmatusque est ager quondam ephronis in quo erat spelunca duplex. respiciens mambre: tam ipse quam spelunca et omnes arbores eius in cunctis terminis eius per circuitum in possessionem abrahe: videntibus filiis heth. et cunctis qui intrabant portam civitatis illius. Atque ita sepelivit abraham uxorem suam saram in spelunca agri duplici. qui respiciebat mambre. hec est ebron in terra chanaan. et confirmatus est ager et antrum quod erat in eo. abrahe in possessionem monumenti a filiis heth. xxv.

Cap. xxiiii.

Erat autem abraham senex dierumque multorum. et dominus in cunctis benedixerat ei. Dixitque ad servum seniorem domus sue qui preerat omnibus que habebat. pone manum tuam subter femur meum. ut adiurem te per dominum deum celi. et terre ut non accipias uxorem filio meo de filiabus chananeorum inter quos habito. sed ad terram et ad cognationem meam proficiscaris. et inde accipias uxorem filio meo ysaac. Respondit servus. Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc. numquid reducere debeo filium tuum ad locum de quo tu egressus es. Dixit abraham. cave ne quando reducas illuc filium meum. dominus deus celi et terre qui tulit me de domo patris mei et de terra nativitatis mee. qui locutus est michi. et iuravit michi dicens. Semini tuo dabo terram hanc: ipse mittet angelum suum coram te. et accipies inde uxorem filio meo. Si autem noluerit mulier sequi te non teneberis iuramento. filium tamen meum ne reducas illuc. Posuit ergo servus manum sub femore abraham domini sui. et iuravit illi super sermone hoc. Tulitque decem camelos de grege domini sui et abiit. ex omnibus bonis eius portans secum. Profectusque perrexit in mesopotamiam ad urbem nachor. Cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum iuxta puteum aque vespere eo tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam. Oravit dominum dicens. domine deus domini mei abraham occurre obsecro hodie michi. et fac misericordiam cum domino meo abraham. ecce ego sto prope fontem aque. et filie habitatorum huius civitatis egredientur ad hauriendam aquam. Igitur puella cui dixero. inclina ydriam tuam ut bibam. et illa responderit bibe: quin et camelis tuis potum tribuam. ipsa est quam preparasti servo tuo ysaac: et per hoc intelligam

modus iurandi sub femore.

gnam q feceris miam cum dño meo. Nec
dum intra se uba compleuerat: et ecce rebecca
egrediebatur filia batuelis filii melche uxo
ris nachor frīs abraham. hns ydriam in
scapula sua. puella decora nimis: uirgoque
pulcherrima et incognita uiro. descenderat
aūt ad fontem et impleuerat ydriam ac reu
tebatur. occurrit qz ei seruus et ait. pauxil
lum aque mi ad bibendum pbe de ydria
tua. que rndit. bibe domine mi. celeriterque
deposuit ydriam sup ulnam suam et dedit
potum ei. Cumque ille bibisset adiecit: qn
et camelis tuis hauriam aquam. donec
cuncti bibant. Effundensque ydriam in ca
nalibz. recurrit ad puteum ut hauriret
aquam: et haustam omnibz camelis dedit.
Ille autem contemplabatur eam tacitus. Scire
volens utrum psperum fecisset iter suum
dns an non. Postqz ergo biberunt cameli
ptulit uir inaures aureas appendentes
siclos duos et armillas totidem. pondo siclor
x. Dixitque ad eam. Cuius es filia. indica m.
est in domo pris tui locus ad manendum.
Que rndit filia batuelis sum. filii nachor
quem peperit ei melcha. et addidit dicens. palearum
quoque et feni plurimum est apud nos. et locus spa
tiosus ad manendum. Inclinauit se homo. et
adorauit dnm dicens. Benedictus dominus
deus dni mei abraham qui non abstulit
miam et ueritatem suam a dno meo et
recto itinere me pduxit in domum fris dni
mei. Cucurrit itaque puella et nuntiauit
in domo matris sue. omnia que audierat.
Habebat autem rebecca fratrem noie laban.
qui festinus egressus est ad hominem
ubi erat foris. Cumque uidisset inaures
in aures et armillas in manibz sororis
sue. et audisset cuncta uba referentis. Hec lo
cutus est michi homo. Venit ad uirum
qui stabat iuxta camelos. pp fontem
aque. Dixitque ad eum. Ingredere bndi
cte domini. cur foris stas. ppaui domum
et locum camelis tuis. Et introduxit eum
in hospitium ac destrauit camelos. deditque
paleas et fenum ~~et fenum~~ et aquam ad la
uandos pedes cameloꝝ et uiror qui cum
eo uenerant. et appositus est in conspectu
eius panis. Qui ait. Non comedam do
nec loquar smones meos. Rndit ei: loquere.
At ille. Seruus inquit abraham sum. et
dns bndixit domino meo ualde. magnificatus
que est et dedit ei oues et boues. argentum
et aurum. seruos et ancillas. camelos et asi
nos. Et peperit sara uxor dni mei. filium dno

ad manendū

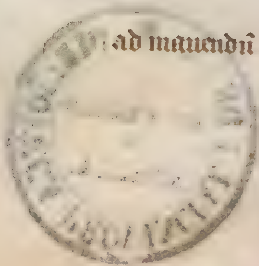

meo in senectute sua. deditque ei omnia que
habuerat. Et adiurauit me dns meus dicens:
Non accipies filio meo uxorem de filiabz
chananeor in quor tra habito. Sz perges ad
domum pris mi et de cognatione mea ac
cipies filio meo uxorem. Ego uo rndi dno
meo. Quid si noluerit mecum uenire mu
lier. Dns ait in cuius conspectu ambulo.
mittet angelum suum tecum. et diriget uiam
tuam. Accipiesque uxorem filio meo de cogna
tione mea et de domo pris mei. Innocens eris
a maledictione mea. Cum ueneris ad ppinquos
meos: et non dederint tibi. Veni ergo hodie ad
fontem aque et dixi. Dne deus dni mei abraham.
Si direxisti uiam meam in qua nunc am
bulo. Ecce sto iuxta fontem aque. et uirgo que
egredietur ad hauriendum aquam audierit
a me. Da mi paululum aque ad bibendum
ex ydria tua. et dixerit mi et tu bibe. et camelis
tuis hauriam. ipsa est mulier quam preparauit
dns filio domini mei. Cumque hec tacitus mecum
uoluerem. apparuit rebecca ueniens cum ydria
quam portabat in scapula. descenditque ad fontem
et hausit aquam. et aio ad eam: da michi pau
lulum bibere. que festinans deposuit ydriam
de humero. et dixit michi. et tu bibe et camelis
tuis potum tribuam. bibi et adaquauit
camelos. Interrogauique eam et dixi. Cuius
es filia. que rndit. filia batuelis sum
filii nachor quem peperit illi melcha. Suspendi
itaque inaures ad ornandam faciem eius
et armillas posui in manibz eius. pronusque
adoraui dnm. bndicens dominum deum dni
mei abraham qui perduxit me recto itinere
ut sumerem filiam fris dni mei filio eius.
Quobrem si facitis miam et ueritatem cum
dno meo indicate michi. si aut aliud pla
cet et hoc dicite michi. ut uadam ad dexteram
siue ad sinistram. Rnderunt laban et bathuel.
A dno egressus est sermo. non possumus extra
placitum eius quicquam aliud loqui tecum. En
rebecca coram te est. tolle eam et pficiscere et sit
uxor filii dni tui. sicut locutus est dns. Quod
cum audisset puer abraham. pcidens adora
uit in terra dnm. platisque uasis argenteis
et aureis ac uestibz. dedit eas rebecce pro munere
fratribus quoque eius et matri dona obtulit. Inito
que conuiuio uescentes pariter et bibentes manse
runt ibi. Surgens autem mane locutus est
puer. Dimittite me ut uadam ad dnm meum
Rnderunt que fres eius et mater. Maneat puel
la saltem. x. dies apud nos. et postea profi
ciscetur. Nolite ait me retinere. quia dominus
direxit uiam meam. dimittite me ut pgam

Vende michi primogenita tua. Hic queritur quoniam Iacob qui erat sancte vite petiit sibi vendi primogenitum, quia tempore legis nature quod tunc currebat primogeniti erant sacerdotes, sacerdotium semper fuit reputatum ... spirituale etiam videtur symoniam commisisse. Item de iure primogeniti erat quod haberet duplicem partem in bonis patris respectu aliorum, cum igitur preter eorum haberet multa bona, sequitur quod primogenitura etiam in bonis temporalibus multum valebat, et sic videtur Iacob fecisse magnam fraudem et deceptionem in hoc quod pro tam modico scilicet esu pulmenti acquisierit ab Esau ius primogeniture. Erat ipsius Iacob de iure quia ex determinatione divina quia maior serviet minori. Malachie primo dicit dominus: Iacob autem dilexi, Esau autem odio habui. Et apostolus Ro. ix. dicit quod hoc dictum est de ipsis antequam nati essent ex divina electione, et sic patet quod ex divina sententia debebatur ipsi Iacob ius primogeniture et illud fuit sibi revelatum a matre. Esau vero de facto ius primogeniture possidebat et ideo licitum erat ipsi Iacob predictum ius ad se retrahere, ante quod fecit quando vidit ipsum Esau ita lassum venientem de agro quod estimabat se mori, propter quod tunc minus appreciabat ius primogeniture, sicut dixit: En morior et cetera. Videns etiam concupiscentem et petentem pulmentum quod paraverat, et per consequens tunc vidit tempus conveniens in quo ius primogeniture sibi debitum per modum emptionis ad se retrahere potuit, quod et fecit; nec in hoc peccavit quia non intendebat emere rem sacram sed redimere vexationem suam. Esau autem peccavit non solum peccato gule inordinate cibum appetendo sed etiam peccato symonie rem sacram vendere intendendo, et patet ad primum. Ad secundum patet ex dictis quia ex quo suum erat de iure poterat pro illo accipere, et ideo in modico precio nulla fuit deceptio ex parte eius. Hec sunt.

Capitulum xxvi.

ad dominum meum. Et dixerunt: Vocemus
puellam et queramus ipsius voluntatem. Cumque
vocata venisset, sciscitati sunt: Vis ne ire cum
homine isto? Que ait: Vadam. Dimiserunt
ergo eam et nutricem illius, servumque
Abraham et comites eius, imprecantes
prospera sorori sue atque dicentes: Soror nostra es,
crescas in mille millia, et possideat semen
tuum portas inimicorum suorum. Igitur Rebecca
et puelle illius, ascensis camelis, secute sunt
virum, qui festinus revertebatur ad dominum suum.
Eo tempore deambulabat Ysaac per
viam que ducit ad puteum Viventis et vi
dentis; habitabat enim in terra australi, et
egressus fuerat ad meditandum in agro, in
clinata iam die. Cumque elevasset oculos,
vidit camelos venientes procul. Rebecca quoque
conspecto Ysaac descendit de camelo et ait
ad puerum: Quis est ille homo qui venit per
agrum in occursum nobis? Dixitque ei:
Ipse est dominus meus. At illa tollens cito pallium
operuit se. Servus autem cuncta que gesserat
narravit domino suo Ysaac, qui introduxit
eam in tabernaculum Sare matris sue, et ac
cepit eam uxorem, et in tantum dilexit eam, ut
dolorem qui ex morte matris acciderat tempe
raret. XXV.

Abraham vero duxit aliam uxo
rem, nomine Cethuram, que peperit ei Zamram
et Iexan et Madan et Madian et Iesboch et
Sue. Iexan quoque genuit Saba et Dadan. Filii
Dadan fuerunt Assurim et Lathusim et
Laomim. At vero ex Madian ortus est Epha
et Opher et Enoch et Abida et Heldaa. Omnes
isti filii Cethure. Deditque Abraham cuncta
que possederat Ysaac; filiis autem concu
binarum largitus est munera, et separavit
eos ab Ysaac filio suo dum adhuc ipse vi
veret, ad orientalem plagam. Fuerunt
autem dies vite eius c. lxxv. anni. Et deficiens
mortuus est in senectute bona, provecteque
etatis et plenus dierum. Congregatusque
est ad populum suum, et sepelierunt eum
Ysaac et Hysmael filii sui in spelunca du
plici que sita est in agro Ephron filii Seor Ce
thei e regione Mambre, quem emerat a filiis
Heth. Ibi sepultus est ipse et Sara uxor sua.
Et post obitum illius benedixit Deus Ysaac
filio eius, qui habitabat iuxta puteum no
mine Viventis et videntis. Hee sunt generati
ones Hysmael filii Abrahe, quem peperit ei A
gar Egyptia famula Sare; et hec nomina
filiorum eius in vocabulis et generationibus
suis. Primogenitus Hysmaelis Nabaioth,

deinde Cedar et Abdeel et Mabsan, Masma
quoque et Duma et Massa, et Adad et Thema
et Ithur et Naphis et Cedma. Isti sunt filii
Hysmael, et hec nomina per castella et oppida
eorum: duodecim principes tribuum suarum.
Et facti sunt anni vite Hysmael c. xxxvii. De
ficiensque mortuus est, et appositus est ad popu
lum suum. Habitavit autem ab Evila usque
Sur, que respicit Egyptum introeuntibus
Assyrios. Coram cunctis fratribus suis obiit. Hee
quoque sunt generationes Ysaac filii Abrahe. A
braham genuit Ysaac, qui cum esset xl. annorum
duxit uxorem Rebeccam filiam Bathuelis
Syri de Mesopotamia, sororem Laban. Depre
catusque est Ysaac dominum pro uxore sua, eo quod
sterilis esset; qui exaudivit eum et dedit con
ceptum Rebecce. Sed collidebantur in utero
eius parvuli. Que ait: Si sic michi futurum
erat, quid necesse fuit concipere? Perrexitque
ut consuleret dominum. Qui respondens ait: Due
gentes in utero tuo sunt, et duo populi ex ven
tre tuo dividentur, populusque populum superabit,
et maior serviet minori. Iam tempus pariendi
advenerat: et ecce gemini in utero eius reperti
sunt. Qui prior egressus est rufus erat
et totus in morem pellis hyspidus, vocatumque
est nomen eius Esau. Protinus alter egre
diens plantam fratris tenebat manu,
et idcirco appellavit eum Iacob. Sexagena
rius erat Ysaac quando nati sunt parvuli. Quibus
adultis factus est Esau vir gnarus venandi
et homo agricola; Iacob autem vir simplex
habitabat in tabernaculis. Ysaac amabat Esau,
eo quod de venationibus illius vesceretur, et Rebecca
diligebat Iacob. Coxit autem Iacob pulmen
tum, ad quem cum venisset Esau lassus ex agro
ait: Da michi de coctione hac rufa, quia oppido
lassus sum; quam ob causam vocatum est no
men eius Edom. Cui dixit Iacob: Vende michi
primogenita tua. Ille respondit: En morior, quid
michi proderunt primogenita? Ait Iacob: Iura ergo
michi. Iuravit ergo Esau et vendidit primogenita,
et sic accepto pane et lentis edulio, comedit et
bibit, et abiit parvipendens quod primogenita
vendidisset. XXVI.

Orta autem fame super terram post
eam sterilitatem que acciderat in diebus A
braham, abiit Ysaac ad Abimelech regem
Palestinorum in Geraram. Apparuitque ei dominus
et ait: Ne descendas in Egyptum, sed quiesce
in terra quam dixero tibi, et peregrinare in ea, eroque
tecum et benedicam tibi. Tibi enim et semini tuo
dabo universas regiones has, complens
iuramentum quod spopondi Abrahe patri tuo.

Cethuram. [illegible] in eodem verbo dicit media predicta sicut armaturam. Non accepit Cethuram in uxorem libidine ductus sed amore prolis et figura futurorum, quia sicut Agar et Ysmael figuram gerunt carnales veteris testamenti, sic Cethura et filii eius hereticos qui se dicunt ad novum testamentum pertinere. Sed ecclesia que per Saram designatur una remanet tamquam uxor et sponsa, et alie nominantur concubine. Hec Lyra.

Filiis autem concubinarum. Uxores eius fuerunt ut videtur ex predictis, sed nominantur concubine quia Sara erat uxor principalis. Aliquando etiam in scriptura uxor nominatur concubina, sicut Iudicum xix. de filia [illegible] et sic homo habebat concubinam et tamen est quod erat uxor eius, ut habetur ibidem.

h iiii

et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi
daboque posteris tuis universas regiones has.
et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre,
eo quod obedierit abraham voci mee: et custo
dierit precepta mea et mandata. et cerimo
nias. legesque servaverit. Mansit itaque in ge
raris ysaac. Qui cum interrogaretur a viris
loci illius super uxore sua, respondit. soror mea
est. timuerat enim confiteri quod sibi sociata
esset coniugio. reputans ne forte interficerent
eum. propter eius pulchritudinem. Cumque per
transissent dies plurimi, et ibi demoraretur.
prospiciens abymelech rex palestinorum per fe
nestram vidit eum iocantem cum rebecca
uxore sua. et accersito eo ait. Perspicuum est quod
uxor tua sit. cur mentitus es eam sororem
tuam esse. Respondit: timui ne morerer
propter eam. Dixitque abymelech. quare impo
suisti nobis: potuit coire quispiam de po
pulo cum uxore tua, et induxeras super nos
grande peccatum. Precepitque omni populo dicens
Qui tetigerit hominis huius uxorem. morte
morietur. Seminavit autem ysaac in terra
illa: et invenit in ipso anno centuplum
benedixitque ei dominus. et locupletatus est homo et
ibat proficiens atque succrescens donec vehe
menter magnus effectus est. Habuit quoque
possessiones ovium et armentorum et fa
milie plurimum. ob hoc invidentes ei palestini
omnes puteos quos foderant servi patris illius
abraham illo tempore obstruxerunt implentes
humo in tantum ut ipse abymelech diceret
ad ysaac. Recede a nobis. quoniam potentior
nobis factus es valde. Et ille discedens ut
veniret ad torrentem gerare, habitaretque
ibi. Rursus fodit alios puteos quos fo
derant servi abraham patris sui, et quos illo
mortuo olim obstruxerant philistim. Ap
pellavitque eos hisdem nominibus quibus
ante pater vocaverat. foderuntque in torrente: et re
perierunt aquam vivam. Sed et ibi iurgium
fuit pastorum gerare adversus pastores y
saac dicentium. nostra est aqua. Quamobrem no
men putei ex eo quod acciderat. vocavit calum
pniam. Foderunt autem et alium puteum, et pro illo
quoque rixati sunt. appellavitque illum inimi
citias. Profectus inde fodit alium puteum
pro quo non contenderunt. Itaque vocavit
nomen illius latitudo. dicens. Nunc dila
tavit nos dominus et fecit crescere super terram. Ascen
dit autem ex illo loco in bersabee. ubi
apparuit ei dominus in ipsa nocte dicens. Ego
sum deus abraham patris tui. Noli timere quia
ego tecum sum. benedicam tibi et multipli
cabo semen tuum propter servum meum abraham.
Itaque edificavit ibi altare domino et invoca
to nomine domini extendit tabernaculum. pre
cepitque servis suis ut foderent puteos. Ad quem
locum cum venissent de geraris abymelech:
et ochozath amicus illius. et phicol dux mi
litum. locutus est eis ysaac. Quid venistis
ad me hominem quem odistis et expulistis a vo
bis. Qui responderunt. Vidimus tecum esse
dominum et idcirco nos diximus. Sit iura
mentum inter nos et ineamus fedus. Ut
non facias quicquam mali nobis. Sicut et
nos nichil tuorum attigimus nec feci
mus quod te lederet. Sed cum pace dimisimus
auctum benedictione domini. Fecit ergo eis
convivium. et post cibum et potum surgen
tes: mane iuraverunt sibi mutuo. Dimi
sitque eos ysaac pacifice in domum suam.
Ecce autem in ipso die venerunt servi ysaac nun
tiantes ei de puteo quem foderant. atque
dicentes. Invenimus aquam. unde appel
lavit eum habundantiam. et nomen urbi
impositum est bersabee. usque in presentem diem.
Esau vero quadragenarius. duxit uxo
res duas. Iudith filiam beeri. ethei. et
beth. samath filiam elon eiusdem loci
que ambe offenderant animum ysaac et
rebecce. .xxvii.

Senuit autem ysaac. et caliga
verunt oculi eius et videre non poterat.
Vocavitque esau filium suum maiorem.
et dixit ad eum: fili mi. Qui respondit.
Adsum. Cui pater. Vides inquit quod senu
erim et ignorem diem mortis mee. Su
me arma tua pharetram et arcum et egre
dere foras. Cumque venatu aliquid apprehenderis.
fac michi inde pulmentum sicut velle me
nosti. et affer ut comedam. et benedicat tibi
anima mea antequam moriar. Quod cum au
disset rebecca et ille abisset in agrum ut
iussionem patris impleret: dixit filio suo
iacob. Audivi patrem tuum loquentem
cum esau fratre tuo et dicentem ei. Affer
michi de venatione tua et fac cibos ut co
medam. et benedicam tibi coram domino
antequam moriar. Nunc ergo acquiesce con
siliis meis fili mi. Et pergens ad gre
gem affer michi duos hedos optimos ut
faciam ex eis escas patri tuo. quibus libenter
vescitur: quas cum intuleris et comederit
benedicat tibi priusquam moriatur. Cui
ille respondit. Nosti quod esau frater meus
homo pilosus sit. et ego lenis. Si at
trectaverit me pater meus et senserit tunc

...in persona sua tamen esau officio linguarum ... ad primogenituram ut supra declaratum est. Et ex hoc de... filii benedictio et tali modo loquendi usus est ... de Iohanne ipse est Helyas ...

ne putet me voluisse illudere ei et inducat super me maledictionem pro benedictione. Ad quem mater: In me sit ait ista maledictio fili mi. Tantum audi vocem meam, et pergens affer que dixi. Abiit et attulit deditque matri. Paravit illa cibos sicut noverat velle patrem illius, et vestibus esau valde bonis quas apud se habebat domi induit eum. Pelliculasque hedorum circumdedit manibus et colli nuda protexit. Deditque pulmentum et panes quos coxerat tradidit. Quibus illatis dixit. Pater mi. At ille respondit: audio. Quis es fili mi. Dixitque iacob: Ego sum esau primogenitus tuus: feci sicut precepisti mihi. Surge sede et comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. Rursum ysaac ad filium suum. Quomodo inquit tam cito invenire potuisti fili mi. Qui respondit: voluntas dei fuit ut cito michi occurreret quod volebam. Dixitque ysaac. Accede huc ut tangam te fili mi, et probem utrum tu sis filius meus esau an non. Accessit ille ad patrem, et palpato eo dixit ysaac. Vox quidem vox iacob est. sed manus manus esau sunt. Et non cognovit eum quia manus pilose maioris similitudinem expresserant. Benedicens ergo illi ait. Tu es filius meus esau. Respondit. Ego sum. At ille. Affer inquit michi cibos de venatione tua fili mi ut benedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset. obtulit ei etiam vinum. quo hausto dixit ad eum. Accede ad me et da michi osculum fili mi. Accessit et osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum eius fragrantiam. benedicens ait. Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni, cui benedixit dominus. Det tibi deus de rore celi et de pinguedine terre habundantiam frumenti et vini et olei. Et serviant tibi populi. et adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum. et incurventur ante te filii matris tue. Qui maledixerit tibi. sit ille maledictus. et qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur. Vix ysaac sermonem impleverat et egressus est iacob foras, venit esau. coctosque de venatione cibos intulit patri dicens. Surge pater mi et comede de venatione filii tui. ut benedicat mihi anima tua. Dixitque ysaac illi. Quis enim es tu? Qui respondit: ego sum filius tuus primogenitus esau. Expavit ysaac stupore vehementi et ultra quam credi potest admirans ait. Quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit mihi et comedi ex omnibus priusquam tu venires. benedixique ei et erit benedictus. Auditis esau sermonibus patris irrugiit clamore magno

Irrugiit. Irrugio rugis componitur ab in et rugio et non transit in e et ponitur hic pro valde rugire ad modum leonis clamare et hic accipitur pro magno eiulatu.

et consternatus ait. Benedic etiam et michi pater mi. Qui ait. Venit germanus tuus fraudulenter et accepit benedictionem tuam. At ille subiunxit. Iuste vocatum est nomen eius iacob. Supplantavit enim me en altera vice: primogenita mea ante tulit et nunc secundo surripuit benedictionem meam. Rursumque ad patrem. Numquid non reservasti ait et michi benedictionem. Respondit ysaac: Dominum tuum illum constitui, et omnes fratres eius servituti illius subiugavi: frumento et vino stabilivi eum, et tibi post hec fili mi ultra quid faciam. Cui esau. Num unam inquit tantum benedictionem habes pater? Michi quoque obsecro ut benedicas. Cumque eiulatu magno fleret: motus ysaac dixit ad eum. In pinguedine terre et in rore celi desuper benedictio tua erit. Vives gladio et fratri tuo servies: tempusque veniet cum excuties et solvas iugum eius de cervicibus tuis. Oderat ergo semper esau iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater. Dixitque in corde suo. Venient dies luctus patris mei et occidam iacob fratrem meum. Nunciata sunt hec rebecce. que mittens et vocans iacob filium suum. dixit ad eum. Ecce esau frater tuus minatur ut occidat te. Nunc ergo fili audi vocem meam. et consurgens fuge ad laban fratrem meum in aran. habitabisque cum eo paucos dies donec requiescat furor fratris tui, et cesset indignatio eius: obliviscaturque eorum que fecisti in eum. Postea mittam et adducam te inde huc. Cur utroque orbabor filio in una die? Dixitque rebecca ad ysaac. Tedet me vite mee propter filias heth. Si acceperit iacob uxorem de stirpe huius terre nolo vivere. .xxix.

Capitulum xxviii.

Vocavit itaque ysaac iacob: et benedixit eum: precepitque ei dicens. Noli accipere coniugem de genere chanaan. sed vade et proficiscere in mesopotamiam syrie ad domum bathuelis patris matris tue. et accipe tibi inde uxorem de filiabus laban avunculi tui. Deus autem omnipotens benedicat tibi. et crescere te faciat atque multiplicet ut sis in turbas populorum. et det tibi benedictiones abraham et semini tuo post te: ut possideas terram peregrinationis tue. quam pollicitus est avo tuo. Cumque dimisisset eum ysaac profectus venit in mesopotamiam syrie ad laban filium bathuel syri fratrem rebecce matris sue. Videns autem esau quod benedixisset pater suus iacob et misisset eum in mesopotamiam syrie. ut inde uxorem duceret: et quod post benedictionem precepisset ei dicens. Non accipies coniugem de filiabus chanaan. quodque obediens

Consternatus. ta. tum. de mente deficiens pavens stupefactus, inde sine qui iam cecidit exanimis factus aliquo timore vel casu. Consternor ... habens illas significationes et est deponens

Viditque in somnis scalam] Ista scala que ex multis gradibus constituitur significabat gradus generationum per quos Christus secundum carnem descendebat ab abraham usque ad mariam virginem que ipsum peperit et gradus huiusmodi scale numerat Matheus primo dicens: Liber generationis ihesu christi. Duo latera scale sunt visibilia et patres quia ex utrisque descendit secundum carnem et per ut sic natus est et passus est. Quod autem dominus innixus est ipsi scale designat quod ipsa divinitas unita est carni a patribus descendenti in christo. Quod autem pes scale terram tangebat et cacumen celum designatur per hoc quod ipse christus secundum humanitatem convenit cum hominibus terrenis in naturalibus non tamen in peccato. Et secundum divinitatem convenit cum deo ut sic verus mediator dei et hominum dicatur. Per angelos dei descendentes intelligendum est quod misterium incarnationis fuit de dei voluntate hominibus revelatum primo patriarchis et postea prophetis clarius et etiam ministris novi testamenti clarissime. Per angelos ascendentes intelligentia devotio bonorum in quolibet statu pro deo presentata per angelos secundum quod angelus Raphael dixit Thobie xii. Quando orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos ego optuli orationem tuam coram domino etc. Et ista cognovit Iacob futura licet non sit hic expressa quia misterium incarnationis non erat adhuc sibi publicandum. Exprimit tamen qualiter deus promisit ipsi Iacob promissiones factas ipsi Abrahe et Ysaac in quibus continetur implicite misterium christi. Quod autem Iacob habuit notitiam de predictis patet per hoc quod dixit: Vere deus est in loco isto pro beneficiis et misteriis ibi complendis hic supra.

Iacob parentibus suis isset in Syriam, probans quoque quod non libenter aspiceret filias Chanaan patris sui. Ivit ad Ismaelem et duxit uxorem absque his quas prius habebat Melech filiam Ismael filii Abraham sororem Nabaioth. Igitur egressus Iacob de Bersabee pergebat Aran. Cumque venisset ad locum quendam et vellet in eo requiescere post solis occubitum tulit de lapidibus qui iacebant et supponens capiti suo dormivit in eodem loco. Viditque in somnis scalam stantem super terram et cacumen eius tangens celum, angelos quoque dei ascendentes et descendentes per eam, et dominum innixum scale dicentem sibi: Ego sum dominus deus Abraham patris tui et deus Ysaac: terram in qua dormis tibi dabo et semini tuo. Eritque semen tuum quasi pulvis terre. Dilataberis ad orientem et occidentem et septentrionem et meridiem: et benedicentur in te et in semine tuo cuncte tribus terre. Et ero custos tuus quocumque perrexeris et reducam te in terram hanc, nec dimittam nisi complevero universa que dixi. Cumque evigilasset Iacob de sompno ait: Vere dominus est in loco isto et ego nesciebam: pavensque quam terribilis est inquit locus iste. Non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Surgens ergo mane tulit lapidem quem supposuerat capiti suo et erexit in titulum fundens oleum desuper. Appellavitque nomen urbis Bethel: que prius Luza vocabatur. Vovit etiam votum dicens: Si fuerit deus mecum et custodierit me in via per quam ambulo et dederit michi panem ad vescendum et vestimentum ad induendum, reversusque fuero prospere ad domum patris mei, erit michi dominus in deum, et lapis iste quem erexi in titulum vocabitur domus dei: cunctorumque que dederis michi decimas offeram tibi.

C. xxix. .xxx.

Profectus ergo Iacob venit in terram orientalem et vidit puteum in agro, tresque greges ovium accubantes iuxta eum. Nam ex illo adaquabantur pecora et os eius grandi lapide claudebatur. Morisque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem: et refectis gregibus rursus super os putei ponerent. Dixitque ad pastores: Fratres unde estis? Qui responderunt: De Haran. Quos interrogans: Numquid ait nostis Laban filium Nachor? Dixerunt: Novimus. Sanusne est inquit? Valet inquiunt. Et ecce Rachel filia eius venit cum grege suo. Dixitque Iacob: Adhuc multum diei superest: nec est tempus ut reducantur ad caulas greges. Date ante potum ovibus et sic ad pastum eas reducite. Qui responderunt: Non possumus donec omnia pecora congregentur et amoveamus lapidem de ore putei ut adaquemus greges. Adhuc loquebantur et ecce Rachel veniebat cum ovibus patris sui. Nam gregem ipsa pascebat. Quam cum vidisset Iacob et sciret consobrinam suam, ovesque Laban avunculi sui: amovit lapidem quo puteus claudebatur. Et adaquato grege osculatus est eam et elevata voce flevit. Et indicavit ei quod frater esset patris sui et filius Rebecce. At illa festinans nuntiavit patri suo. Qui cum audisset venisse Iacob filium sororis sue, occurrit obviam ei. Complexusque eum et in oscula ruens duxit in domum suam. Auditis autem causis itineris respondit: Os meum es et caro mea. Et postquam expleti sunt dies mensis unius, dixit ei: Num quia frater meus es, gratis servies michi? Dic quid mercedis accipies. Habebat vero duas filias: nomen maioris Lya, minor vero appellabatur Rachel. Sed Lya lippis erat oculis: Rachel decora facie et venusta aspectu. Quam diligens Iacob ait: Serviam tibi pro Rachel filia tua minori vii. annis. Respondit Laban: Melius est ut tibi eam dem quam alteri viro. Mane apud me. Servivit ergo Iacob pro Rachel vii. annis: et videbantur illi pauci dies pre amoris magnitudine. Dixitque ad Laban: Da michi uxorem meam quia tempus impletum est ut ingrediar ad eam. Qui vocatis multis amicorum turbis ad convivium fecit nuptias: et vespere Lyam filiam suam introduxit ad eum, dans ancillam filie Zelfam nomine. Ad quam cum ex more Iacob fuisset ingressus, facto mane vidit Lyam et dixit ad socerum suum: Quid est quod facere voluisti? Nonne pro Rachel servivi tibi? Quare Lyam supposuisti michi? Respondit Laban: Non est in loco nostro consuetudinis ut minores ante tradamus ad nuptias. Imple ebdomadam dierum huius copule, et hanc quoque dabo tibi pro opere quo serviturus es michi vii. annis aliis. Adquievit placito: et ebdomada transacta Rachel duxit uxorem. Cui pater servam Balam tradiderat. Tandemque potitus optatis nuptiis amorem sequentis priori pretulit, serviens apud eum vii. annis aliis. Videns autem dominus quod despiceret Lyam, aperuit vulvam eius, sorore sterili permanente. Que conceptum genuit filium vocavitque nomen eius Ruben dicens: Vidit dominus humilitatem meam: nunc amabit me vir meus. Rursumque concepit et peperit filium et ait: Quoniam vidit me dominus haberi contemptui dedit etiam istum michi: vocavitque nomen eius Symeon. Concepitque tertio et genuit alium. Dixitque: Nunc quoque copu

labitur mihi maritus meus eo quod pepererim ei tres filios: et idcirco appellavit nomen eius Levi. Quarto concepit et peperit filium et ait. Modo confitebor domino. et ob hoc vocavit nomen eius Iudam: cessavitque parere.

x.xxx Cernens autem .XXXI. rachel quod infecunda esset invideret sorori et dixit marito suo. Da mihi liberos alioquin moriar. Cui iratus respondit iacob. Num pro deo ego sum qui privavit te fructu ventris tui. At illa. Habeo inquit famulam balam. ingredere ad illam ut pariat super genua mea: et habeam ex illa filios. Deditque illi balam in coniugium. que ingresso ad se viro concepit et peperit filium. Dixitque rachel. Iudicavit mihi dominus et exaudivit vocem meam. dans mihi filium. et idcirco appellavit nomen eius Dan. Rursumque bala concipiens peperit alterum pro quo ait rachel. Comparavit me dominus cum sorore mea. et invalui. vocavitque eum neptalim. Sentiens lya quod parere desisset. zelpham ancillam suam marito tradidit. Qua post conceptum edente filium dixit. Feliciter. Et idcirco vocavit nomen eius Gad. Peperit quoque zelpha alterum. Dixitque lya. Hoc pro beatitudine mea. beatam quippe me dicent omnes mulieres. Propterea appellavit eum Aser. Egressus autem ruben tempore messis triticee in agrum: repperit mandragoras. quas matri lye detulit. Dixitque rachel. Da mihi partem de mandragoris filii tui. Illa respondit. Parumne tibi videtur

Rachel. quod preripueris maritum mihi: nisi etiam mandragoras filii mei tuleris. At illa. Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filii tui. Redeunteque ad vesperam de agro iacob. Egressa est in occursum eius lya. et ait. Ad me inquit intrabis: quia mercede conduxi te pro mandragoris filii mei. Dormivit cum ea nocte illa. et exaudivit deus preces eius. concepitque et peperit filium quintum. et ait. Dedit deus mercedem mihi. quia dedi ancillam meam viro meo. appellavitque nomen illius ysachar. Rursum lya concipiens peperit sextum filium. et ait. Dotavit me dominus dote bona. et hac vice mecum erit maritus meus. eo quod genuerim ei sex filios. Et idcirco appellavit nomen eius zabulon. Post quem peperit filiam nomine dynam. Recordatus quoque dominus rachelis, exaudivit eam et aperuit vulvam eius. Que concepit et peperit filium dicens. Abstulit deus obprobrium meum. et vocavit nomen illius ioseph. dicens. Addat mihi dominus filium alterum. .XXXII.

Nato autem ioseph dixit iacob socero suo. Dimitte me ut revertar in patriam meam. et ad terram meam. da mihi uxores et liberos meos pro quibus servivi tibi, ut abeam. Tu nosti servitutem qua servivi tibi. Ait ei laban. Inveniam gratiam in conspectu tuo. Experimento didici: quod benedixerit mihi deus propter te. Constitue mercedem tuam quam dem tibi. At ille respondit. Tu nosti quomodo servierim tibi: et quanta in manibus meis fuerit possessio tua. Modicum habuisti antequam venirem ad te. et nunc dives effectus es. Benedixitque deus tibi ad introitum meum. Iustum est igitur ut aliquando provideam domui mee. Dixitque laban. Quid dabo tibi. At ille ait. Nichil volo: sed si feceris quod postulo. iterum pascam et custodiam pecora tua. Gyra omnes greges tuos. et separa cunctas oves varias. et sparso vellere. et quodcumque furvum et maculosum variumque fuerit. tam in ovibus quam in capris erit merces mea: respondebitque mihi cras iustitia mea. quando placiti tempus advenerit coram te. et omnia que non fuerint furva varia et maculosa tam in ovibus quam in capris. furti me arguent. Dixit laban. Gratum habeo quod petis. et separavit in die illa capras et oves. hircos et arietes. varios atque maculosos. Cunctum autem gregem unius coloris. id est albi et nigri velleris tradidit in manu filiorum suorum. et posuit spatium itineris inter se et generum dierum trium. qui pascebat reliquos greges eius. Tollens ergo iacob virgas populeas virides et amigdalinas et explatanis ex parte decorticavit eas. detractisque corticibus in his que spoliata fuerant. candor apparuit. illa vero que integra erant: viridia permanserunt. atque in hunc modum color effectus est varius. Posuitque in canalibus eas ubi effundebatur aqua: ut cum venissent greges ad bibendum ante oculos haberent virgas: et in aspectu earum conciperent. Factumque est ut in ipso calore coitus oves intuerentur virgas et parerent maculosa et varia et diverso colore respersa. Divisitque gregem iacob et posuit virgas in canalibus ante oculos arietum. Erant autem alba queque et nigra laban. Cetera vero iacob separatis inter se gregibus. Igitur quando primo tempore ascendebantur oves ponebat iacob virgas in canalibus aquarum ante oculos arietum et ovium ut in earum contemplatione conciperent. Quando vero serotina admissura erat et conceptus extremus non ponebat eas. Factaque sunt ea que erant serotina laban. et que primi temporis iacob. Ditatusque est homo ultra modum

De obiecto visus imitatione coloris tempore coitus.

C. xxxi.

habuit greges multos ancillas et servos ca
melos et asinos. xxxi.

Postquam autem audivit verba filiorum
laban dicentium. Tulit iacob omnia
que fuerant patris nostri. et de illius facultate
ditatus factus est inclitus animadvertit quoque faciem
laban. quod non esset erga se sicut heri et nudius
tertius: maxime dicente sibi domino. Revertere
in terram patrum tuorum ad generationem tuam
ero que tecum. Misit et vocavit rachel et lyam
in agrum ubi pascebat greges. Dixitque eis.
video faciem patris vestri quod non sit erga me
sicut heri et nudius tertius. Deus autem patris
mei fuit mecum. et ipse nostis quod totis vi
ribus meis servierim patri vestro: sed et pater vester circum
venit me et mutavit mercedem meam
x. vicibus et tamen non dimisit eum deus ut noceret
michi. Siquando dixit variae erunt mercedes tue.
pariebant omnes oves varios fetus: quando vero
e contrario ait. Alba queque accipies pro mercede:
omnes greges alba pepererunt. tulitque deus
substantiam patris vestri et dedit michi. Postquam enim conceptus
ovium tempus advenerat levavi oculos meos
et vidi in somnis ascendentes mares super
feminas varios et maculosos et diversorum
colorum. Dixitque angelus domini ad me in
somnis. Iacob. et ego respondi. Assum. qui
ait. leva oculos tuos et vide universos ma
sculos ascendentes super feminas varios
respersos atque maculosos: vidi enim omnia que
fecit tibi laban. Ego sum deus bethel ubi
unxisti lapidem et votum vovisti michi.
Nunc ergo surge et egredere de terra hac. rever
tens in terram nativitatis tue. Responderunt
que rachel et lya. Numquid habemus residui quicquam
in facultatibus et hereditate domus patris nostri.
Nonne quasi alienas reputavit nos et vendidit.
comeditque pretium nostrum. Sed deus tulit opes
patris nostri. et eas tradidit nobis ac filiis nostris.
Unde omnia que precepit tibi deus fac. Surrexit ita
que iacob et impositis liberis ac coniugibus suis
super camelos. abiit: tulitque omnem substantiam suam
greges et quicquid in mesopotamia acquisierat.
pergens ad ysaac patrem suum in terram chanaan.
Eo tempore ierat laban ad tondendas oves. Et
rachel furata est ydola patris sui. noluitque
iacob confiteri socero suo quod fugeret. Cumque
abisset tam ipse quam omnia que iuris sui erant
et amne transmisso pergeret contra montem
galaad. Nuntiatum est laban die tertio quod
fugeret iacob. Qui assumptis fratribus suis per
secutus est eum. diebus. vii. et comprehendit eum
in monte galaad. Viditque in somnis di
centem sibi dominum. Cave ne quicquam aspere loquaris
contra iacob. Iamque iacob extenderat ta
bernaculum in monte. Cumque ille conse
cutus fuisset eum cum fratribus suis in eodem monte
galaad. fixit tentorium. et dixit ad iacob.
Quare ita egisti ut clam me abigeres fili
as meas. quasi captivas gladio. Cur i
gnorante me fugere voluisti. nec indicare
michi ut prosequerer te cum gaudio et canticis
et tympanis. et cytharis. Non es passus ut
oscularer filios meos ac filias. stulte operatus
es. et nunc quidem valet manus mea reddere
tibi malum: sed deus patris tui heri dixit michi.
Cave ne loquaris contra iacob quicquam du
rius. esto ad tuos ire cupiebas et desiderio tibi
erat domus patris tui. Cur furatus es deos
meos. Respondit iacob. quod inscio te profectus sum.
timui ne violenter auferres filias tuas.
Quod autem furti me arguis: apud quemcumque in
veneris deos tuos necetur coram fratribus
nostris. Scrutare quicquam tuorum apud me in
veneris et aufer. Hec dicens. ignorabat quod
rachel furata esset ydola. Ingressus itaque la
ban tabernacula iacob. et lye et utriusque famu
le non invenit. Cumque intrasset tentorium
rachelis. illa festinans abscondit ydola subter
stramenta cameli. et sedit desuper. Scrutanti
que omne tentorium et nichil invenienti.
ait. Ne irascatur dominus meus quod coram te sur
gere nequeo: quia iuxta consuetudinem feminarum
nunc accidit michi. Sic delusa sollicitudo querentis est.
Tumensque iacob cum iurgio ait.
quam ob culpam meam. et ob quod peccatum meum
sic exarsisti post me: et scrutatus es omnem
supellectilem meam. Quid invenisti de
cuncta substantia domus tue. pone hic coram fratribus
tuis et fratribus meis. et iudicent inter me et te.
Ideo. xx. annis fui tecum. oves tue et
capree steriles non fuerunt. Arietes gregis
tui non comedi. nec captum a bestia osten
di tibi: Ego omne dampnum reddebam
quicquid furtum peribat a me exigebas. die
noctuque estu urebar et gelu fugiebatque
somnus ab oculis meis. Sic per. xx. annos
in domo tua servivi tibi. xiiii. pro filiabus. et
vi. pro gregibus tuis. Immutasti quoque mer
cedem meam x. vicibus. Nisi deus patris mei
abraham et timor ysaac affuisset michi: forsi
tan nudum modo me dimisisses. Afflictionem
meam et laborem manuum mearum. respe
xit deus et arguit te heri. Respondit laban ei.
filie mee et greges tui. et omnia que cernis
mea sunt. quid possum facere filiis et ne
potibus meis. Veni ergo et ineamus fedus
ut sit inter te et me testimonium. tulit

itaque iacob lapidem. et erexit illum in
titulum. Dixitque fratribus suis: afferte lapi
des. Qui congregantes fecerunt tumu
lum: comederuntque super eum. quem voca
vit laban tumulum testis. et iacob acer
vum testimonii: uterque iuxta proprietatem
lingue sue. Dixitque laban. Tumulus
iste testis erit inter me et te hodie: et idcirco
appellatum est nomen eius galaad. id est tu
mulus testis. et adiecit laban. Intueatur
et iudicet dominus inter nos quando recesserimus
a nobis. Si afflixeris filias meas: et si in
troduxeris alias uxores super eas. Nullus
sermonis nostri testis est, absque deo qui presens
respicit. Dixitque rursus ad iacob. en tu
mulus hic et lapis quem erexi inter me et
te testis erit: tumulus inquam iste et la
pis sint in testimonium. Si aut ego transie
ro illum pergens ad te: aut tu preterieris ma
lum michi cogitans. Deus abraham et deus na
chor iudicet inter nos deus patris eorum. Iura
vit autem iacob per timorem patris sui
ysaac. Immolatisque victimis in mon
te. vocavit fratres suos. ut ederent panem.
Qui cum comedissent manserunt ibi.
Laban vero de nocte consurgens. osculatus
xxxij. est filios et filias suas et benedixit illis.
reversusque in locum suum. xxxiij.
Iacob autem abiit itinere quo ceperat.
fueruntque ei obviam angeli dei. Quos
cum vidisset. ait. Castra dei sunt hec. et
appellavit nomen loci illius manaim.
id est castra. Misit autem et nuntios ante
se ad esau fratrem suum in terra seyr in re
gione edom, precepitque eis dicens. Sic
loquimini domino meo esau. Hec dicit
frater tuus iacob. Apud laban peregrina
tus sum. et fui usque in presentem diem. ha
beo boves et asinos et oves et servos et ancil
las. mittoque legationem nunc ad dominum
meum. ut inveniam gratiam in conspectu
tuo. Reversique sunt nuntii ad iacob. dicen
tes. Venimus ad esau fratrem tuum. et ec
ce properat in occursum tuum. cum quadrin
gentis. Timuit iacob valde. et perterritus
divisit populum qui secum erat; greges
quoque et oves et boves et camelos. In duas
divisit turmas dicens. Si venerit
esau ad unam turmam. et percusserit
eam. alia turma que reliqua est sal
vabitur. Dixitque iacob. Deus patris mei
abraham et deus patris mei ysaac. domine qui
dixisti michi. revertere in terram tuam et in
locum nativitatis tue. et benefaciam

tibi. minor sum cunctis miserationibus
tuis. et veritate tua quam explesti servo tuo.
In baculo meo transivi iordanem istum.
et nunc cum duabus turmis regredior. Erue
me de manu fratris mei esau: quia valde eum
timeo. ne forte veniens percutiat matrem cum
filiis. Tu locutus es quod benefaceres michi.
et dilatares semen meum sicut arenam
maris que pre multitudine numerari non potest.
Cumque dormisset ibi nocte illa separavit
de hiis que habebat munera fratri suo esau ca
pras .cc. hircos .xx. oves .cc. et arietes.
.xx. camelos. fetas cum pullis suis .xxx.
vaccas .xl. et tauros .xx. asinas .xx. et pul
los earum .x. Et misit per manus servorum
suorum singulos seorsum greges. Dixitque
pueris suis. Antecedite me et sit spatium
inter gregem et gregem. Et precepit pri
ori dicens. Si obviam habueris fratrem me
um esau: et interrogaverit te cuius es. aut
quo vadis. aut cuius sunt ista que sequeris.
respondebis. Servi tui iacob. munera misit
domino suo esau. Ipse quoque post nos venit.
Similiter dedit mandata secundo. ac tercio et cunctis
qui sequebantur greges. dicens. Iisdem
verbis loquimini ad esau cum inveneritis
eum. et addetis. Ipse quoque servus tuus iacob
iter nostrum insequitur. Dixit enim. Placabo
illum muneribus que precedunt: et postea videbo
illum. forsitan propiciabitur michi. Precesserunt
itaque munera ante eum. Ipse vero mansit
nocte illa in castris. Cumque mature sur
rexisset. tulit duas uxores suas et totidem
famulas. cum .xi. filiis. et transivit vadum
iaboth. Transductisque omnibus que ad se perti
nebant remansit solus. et ecce vir lucta
batur cum eo: usque ad mane. Qui cum videret
quod eum superare non posset. tetigit nervum
femoris eius. et statim emarcuit. Dixitque
ad eum. Dimitte me. Iam enim ascen
dit aurora. Respondit. Non dimittam te nisi
benedixeris michi. Ait ergo. Quod nomen est tibi? Respondit.
iacob. Ait ille. Nequaquam inquit iacob
appellabitur nomen tuum. sed israel. quoniam si
contra deum fortis fuisti quanto magis contra
homines prevalebis? Interrogavit eum
iacob. Dic michi quo nomine appellaris.
Respondit. Cur queris nomen meum quod
est mirabile. et benedixit ei in eodem loco. Vo
cavitque iacob nomen loci illius pha
nuel. dicens. Vidi deum facie ad faciem.
et salva facta est anima mea. Ortusque est
ei statim sol postquam transgressus est pha
nuel. Ipse vero claudicabat pede. quam

Mutacio nominis Iacob.

ob causam non comedunt filii israel ner-
vum qui emarcuit in femore iacob: usque
in presentem diem eo quod tetigit nervum fe-
moris eius. et obstupuerit. xxxiii.

Ca. xxxiii. Elevans autem iacob oculos.
vidit venientem esau et cum eo
quadringentos viros. Divisitque filios lye et rachel.
ambarumque famularum: et posuit utramque
ancillam et liberos earum in principio. lyam
vero et filios eius in secundo loco. Rachel et ioseph
novissimos. Et ipse pregrediens. adoravit
pronus in terram septies. donec appropinquaret
frater eius. Currens itaque esau obviam fratri
suo. amplexatus est eum: stringensque
eius collum et osculans flevit. Levatisque
oculis vidit mulieres et parvulos earum.
et ait. Quid sibi volunt isti: et si ad te perti-
nent. Respondit. parvuli sunt quos donavit
michi deus servo tuo. Et appropinquantes
ancille et filii earum. incurvati sunt. Ac-
cessit quoque lya. cum liberis suis. et cum
similiter adorassent. extremi ioseph et
rachel adoraverunt. Dixitque esau. Que-
nam sunt iste turme quas obviam habui. Res-
pondit. Ut invenirem gratiam coram domino
meo. At ille ait. Habeo plurima frater
mi. sint tua tibi. Noli ita obsecro. Sed si inve-
ni gratiam in oculis tuis accipe munusculum
de manibus meis. Sic enim vidi faciem tuam
quasi viderim vultum dei: esto michi propitius
et suscipe benedictionem quam attuli tibi. quam do-
navit michi deus. tribuens omnia. Vix fratre compel-
lente suscipiens ait. Gradiamur simul.
eroque socius itineris tui. Dixitque iacob.
Nosti domine mi quod parvulos habeam teneros.
et oves ac boves fetas mecum. Quas si plus
in ambulando fecero laborare: morientur
una die cuncti greges. Precedat dominus meus
ante servum suum: et ego sequar paula-
tim vestigia eius: sicut videro parvulos meos
posse. donec veniam ad dominum meum in
seyr. Respondit esau. Oro te ut de populo qui
mecum est saltem socii remaneant vie tue.
Non est inquit necesse. Uno tantum indigeo.
ut inveniam gratiam in conspectu tuo do-
mine mi.

(margin: dixit quod iacob)

Ro. c. pre. Reversus est itaque illo die esau itinere
quo venerat in seyr. et iacob venit in
sothoc ubi edificata domo et fixis tentoriis
appellavit nomen loci illius sothoc. id est taber-
nacula. transivitque in salem urbem siche-
morum que est in terra chanaan. postquam reversus est
de mesopotamia syrie et habitavit iuxta
oppidum. Emitque partem agri in qua fi-
xerat tabernacula a filiis emor patris siche-
m. centum agnis. et erecto ibi altari. invocavit su-
per illud fortissimum deum israel. xxxv.

Egressa est autem dyna filia lye
ut videret mulieres regionis illius.
Quam cum vidisset sychem filius emor
evei princeps terre illius. adamavit eam et
rapuit et dormivit cum illa. vi opprimens
virginem et conglutinata est anima eius cum
ea. tristemque delinivit blanditiis.
et pergens ad emor patrem suum. Accipe michi
inquit puellam hanc coniugem. Quod
cum audisset iacob absentibus filiis et in
pastu pecorum occupatis siluit donec redi-
rent. Egresso autem emor patre sychem ut loque-
retur ad iacob. Ecce filii eius veniebant
de agro. Auditoque quod ~~iacob~~ acciderat. irati
sunt valde. eo quod fedam rem esset operatus
in israel: et violata filia iacob. rem illi-
citam perpetrasset. Locutus est itaque emor ad
eos. Sychem filii mei adhesit anima filie
vestre. Date eam illi uxorem. et iungamus
vicissim connubia. Filias vestras tradite no-
bis: et filias nostras accipite. et habitate nobiscum.
Terra in potestate vestra est: exercete. negotiamini
et possidete eam. Sed et sychem ad patrem
et ad fratres eius ait. Inveniam gratiam coram
vobis. et quecumque statueritis dabo. Augete do-
tem. et munera postulate. libens tribuam quod
petieritis. tantum date michi puellam hanc uxorem.
Responderunt filii iacob sychem et patri eius in
dolo sevientes ob stuprum sororis. Non
possumus facere quod petitis: nec dare sororem
nostram homini incircumciso. quod illicitum et ne-
farium est apud nos. Sed in hoc valebimus fe-
derari. si esse volueritis similes nostri. et circum-
datur in vobis omne masculini sexus.
Tunc dabimus et accipiemus mutuo
filias vestras ac nostras. et habitabimus vobiscum.
Erimusque unus populus. Si autem
circumcidi nolueritis. tollemus filiam
nostram et recedemus. Placuit oblatio eorum
emor et sychem filio eius. nec distulit ado-
lescens. quin statim quod petebatur expleret.
Amabat enim puellam valde. et ipse erat incli-
tus in omni domo patris sui. Ingressique por-
tam urbis locuti sunt ad populum. Viri isti
pacifici sunt: et volunt habitare nobiscum.
Negotientur in terra et exerceant eam. que spa-
tiosa et lata indiget cultoribus. Filias eorum
accipiemus uxores: et nostras illis dabimus.
Unum est quod differtur tantum bonum. Si circum-
cidimus masculos nostros: ritum gentis
imitantes. et substantia eorum et pecora et cuncta

que possidebant in agris vastantes: parvulos quoque et uxores eorum duxerunt captivas. — (cont.)

que possidebant in ea civitate. tamen in hoc acqui
escemus ut habitantes simul unum efficiamur
populum. Assensi sunt omnes circumcisis cun
ctis maribus. et ecce die tertio quando gravissimus
vulnerum dolor est. arreptis duo iacob filii
symeon et levi fratres dine gladiis ingressi
sunt urbem confidenter. interfectisque omnibus
masculis emor et sichem pariter necaverunt.
tollentes dinam de domo sichem
sororem suam. Quibus egressis irruerunt super
occisos ceteri filii iacob. et depopulati sunt
urbem in ultionem stupri. Oves eorum et armenta
et asinos. cuncta que vastantes que in domibus et
in agris erant. parvulos quoque et uxores eorum
duxerunt captivas. quibus perpetratis audacter:
iacob dixit ad symeon et levi. turbastis me:
et odiosum me fecistis chananeis et pherezeis
habitatoribus terre huius. Nos pauci sumus.
illi congregati percutient me. et delebor ego et
domus mea. Responderunt. Numquid ut scorto ab
uti debuere sorore nostra. .xxxv.

XXXV
Interea locutus est deus ad iacob. Surge et ascende
bethel. et habita ibi. facque altare domino. qui
apparuit tibi quando fugiebas esau fratrem tuum.
Iacob vero convocata omni domo sua. ait.
Abicite deos alienos. qui in medio vestri sunt.
et mundamini ac mutate vestimenta vestra.
Surgite et ascendamus in bethel. ut faciamus
ibi altare domino. qui exaudivit me in die
tribulationis mee. et socius fuit itineris
mei. Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos
habebant et inaures que erant in auribus eorum.
At ille infodit eas subter therebintum. que est post
urbem sychem. Cumque profecti essent terror dei in
vasit omnes per circuitum civitates et non sunt
ausi persequi recedentes. Venit igitur iacob luzam
que est in terra chanaan. cognomento be
thel. ipse et omnis populus cum eo edificavitque ibi
altare. et appellavit nomen loci illius domus
dei. Ibi enim apparuit ei deus cum fugeret
fratrem suum. Eodem tempore mortua est debbora
nutrix rebecce et sepulta est ad radices bethel.
subter quercum. Vocatumque est nomen
loci illius quercus fletus

Ps c. pri.
Apparuit autem iterum deus
iacob postquam reversus est
de mesopotamia syrie et venit in
bethel. benedixitque ei dicens. Non vo
caberis ultra iacob: sed israel erit nomen tuum.
Et appellavit eum israel. Dixitque ei. Ego deus
omnipotens. Cresce et multiplicare gentes: et populi
nationum ex te erunt. Reges de lumbis tuis
egredientur. terram quoque quam dedi abraham et
ysaac dabo tibi. et semini tuo post te. Et recessit
ab eo. Ille vero erexit titulum lapideum in lo
co quo fuerat locutus ei deus. libans super eum
libamina et effundens oleum. vocansque
nomen loci illius bethel. Egressus autem inde
venit verno tempore ad terram que ducit effra
tham in qua cum parturiret rachel. ob diffi
cultatem partus periclitari cepit. Dixitque ei
obstetrix. Noli timere. quia et hunc habebis filium.
Egrediente autem anima pre dolore. et imminen
te iam morte. vocavit nomen filii sui be
noni. id est filius doloris mei. Pater vero appella
vit eum beniamin. id est filius dextre. Mortua
est ergo rachel. et sepulta est in via que ducit
ephratam: hec est bethleem. Erexitque iacob
tytulum super sepulchrum eius. hic est titulus
monumenti rachel: usque in presentem diem. Egressus
inde fixit tabernaculum trans turrem gregis. (turrem)
Cumque habitaret in illa regione. abiit ruben
et dormivit cum bala. concubina patris sui. quod
illum minime latuit. Erant autem filii
iacob duodecim: filii lye primogenitus
ruben. et symeon. et levi. et iudas. et ysachar.
et zabulon. filii rachel. ioseph et beniamin.
filii bale ancille rachelis. dan. et neptalim. filii
zelphe ancille lye. gad. et aser. Hii filii iacob
qui nati sunt ei in mesopotamia syrie. Venit
etiam ad ysaac patrem suum in mambre civita
tem arbee. hec est ebron in qua peregrinatus est
abraham. et ysaac. Et completi sunt dies
ysaac. c. lxxx. annorum. consumptusque etate
mortuus est. et appositus est populo suo. senex et plenus
dierum. et sepelierunt eum esau et iacob filii
sui. .xxxvi.

XXXVI
Hee autem sunt generationes esau. ipse
est edom. Esau accepit uxores de filiabus cha
naan. ada filiam elom ethei. et oolibama fili
am ane filie sebeon. evei basemath quoque
filiam hysmael sororem nabaioth. Peperit
autem ada. eliphaz. basemath genuit rahuel.
Oolibama genuit yeus. et hyelon. et chore. hii
filii esau qui nati sunt ei in terra chanaan.
Tulit autem esau uxores suas et filios et
filias et omnem animam domus sue et sub
stantiam et pecora. et cuncta que habere poterat
in terra chanaan: et abiit in alteram regi
onem. recessitque a fratre suo iacob. Divites enim
erant valde et simul habitare non poterant.
nec sustinebat eos terra peregrinationis
eorum pre multitudine gregum. habitavitque
esau in monte seyr. ipse est edom. Hee autem sunt
generationes esau patris edom in monte seyr. et hec
nomina filiorum eius. Eliphaz filius ada.
uxoris esau. Rahuel quoque filius basemath.
uxoris eius. Fueruntque filii eliphaz. theman

omar sephu et gathan et thenech et cho
re. Erat autem thanna concubina eli
phaz: filii esau que peperit ei amalech.
Hii sunt filii ade uxoris esau. filii aut
rahuel. naath et zara. et semma. et meza.
Hii filii basemath uxoris esau. Isti quoque
erant filii oolibama filie ane. filie sebeon.
uxoris esau. quos genuit ei hyeus et hyelon
et chore. Hii duces filiorum esau. filii eli
phath primogeniti esau. dux theman.
dux omar. dux sephu. dux ceneth. dux
chore. dux dathan dux amalech. hii filii
elyphath. in terra edom. et hii filii ade. Hii quoque
filii rahuel. filii esau dux naath. dux
zara. dux sema. dux meza. Hii aut du
ces rahuel. in terra edom. Isti filii basemath
uxoris esau. Hii aut filii. oolibama. uxo
ris esau. Dux hyeus. dux ihelon. dux
chore. Hii duces oolibama filie ane uxo
ris esau. Isti sunt filii esau. et hii duces
eorum. Ipse est edom. Isti sunt filii seyr.
horrei habitatores terre. lotam et sobal. et
sebeon. et anam et dison et eser. et disan.
Hii duces horrei filii seir in terra edom.
Facti sunt autem filii lotan. horrei. et hema.
Erat aut soror lothan thanna. et isti filii
sobal: aluan et manaceth. et ebal. sephi. et onam.
et hii filii sebeon, aaia et ana. Iste est anan
qui invenit aquas calidas in solitudine
cum pasceret asinas sebeon patris sui. habuitque
filium disan. et filiam oolibama. et isti
filii disan amdam et esban. iethram et
charan. Hii quoque filii heeser baalan et ze
phan et acham. habuit autem filios disan. hus
et aran. Hii duces horreorum. dux lotha
dux sobal. dux sebeon dux ana. dux di
son. dux heser. dux disan. Isti duces hor
reorum qui imperaverunt in terra seyr.
Reges autem qui regnaverunt in terra
edom. antequam haberent regem filii israel. fue
runt hii bela filius beor. Nomenque urbis
eius denaba. Mortuus est autem bela et
regnavit pro eo iobab filius zare de bosra.
Cumque mortuus esset iobab regnavit pro
eo husam. de terra themanorum. Hoc quoque
mortuo: regnavit pro eo adad. filius badadi
qui percussit madian. in regione moab.
et nomen urbis eius avith. Cumque
mortuus esset adad regnavit pro eo.
al' marecetha semla. de masrecha. hoc quoque mortuo re
gnavit pro eo saul de fluvio rooboth.
Cumque et hic obisset successit in regnum
balanam filius achobor. Isto quoque mor
tuo regnavit pro eo adad. Nomenque urbis

eius phoa. et appellabatur uxor illius
meezabel filia mathred filie mezaab.
Hec ergo nomina ducum esau in cognatio
nibus et locis et vocabulis suis. Dux thanna
dux alua. dux ietheth. dux oolibama.
dux ela. dux phinon. dux ceneth. dux
theman. dux mabsar. dux madiel. dux
iram. hii duces edom habitantes in terra
imperii sui. Ipse est esau pater ydumeorum.
Habitavit autem iacob in terra chanaan
in qua pater suus peregrinatus est. et hee sunt
generationes eius. XXXVII.

Ioseph cum xvi esset annorum pa
scebat gregem cum fratribus suis adhuc
puer. et erat cum filiis bale. et zelphe
uxorum patris sui. Accusavitque fratres suos
apud patrem crimine pessimo. Israel autem
diligebat ioseph super omnes filios suos. eo quod
in senectute genuisset eum. fecitque ei tu
nicam polimitam. Videntes aut fratres eius
quod a patre plus cunctis filiis amaretur. ode
rant eum nec poterant ei quicquam pacifice
loqui. Accidit quoque ut visum sompnium
referret fratribus suis. que causa maioris odii
seminarium fuit. Dixitque ad eos. Audite
sompnium meum quod vidi: Pu
tabam colligere nos manipulos in agro.
et quasi consurgere manipulum meum et
stare. Vestrosque manipulos circumstantes
adorare manipulum meum. Responderunt
fratres eius. Numquid rex noster eris. aut subiciemur
dicioni tue. Hec ergo causa sompniorum atque sermo
num invidie et odii fomitem ministravit.
Aliud quoque vidit sompnium quod narrans
fratribus ait. Vidi per sompnium quasi solem et
lunam et stellas xi. adorare me. Quod cum patri
suo et fratribus suis retulisset. increpavit eum
pater suus et ait. quid sibi vult hoc sompnium
quod vidisti. Num ego et mater tua et fratres tui
adorabimus te super terram. Invidebant
igitur ei fratres sui. pater vero rem tacitus consideta
bat. Cumque fratres illius in pascendis gre
gibus patris morarentur in sychem.
Dixit ad eum israel: fratres tui
pascunt oves in sichimis
veni mittam te ad eos. Quo
respondente presto sum. ait. Vade et
vide si cuncta prospera sint apud
fratres tuos. et pecora et renuntia michi
quid agatur. Missus de valle ebron. ve
nit in sychem. Invenitque eum vir erran
tem in agro: et interrogavit quid quereret.
At ille respondit. fratres meos quero. Indica
michi ubi pascant greges. Dixitque ei

um. Recesserunt de loco isto: audivi autem eos
dicentes. eamus in dothaim. Perrexit ergo
ioseph post fratres suos et invenit eos in dotaim.
Qui cum vidissent eum procul: antequam
accederet ad eos, cogitaverunt illum occidere:
et mutuo loquebantur. ecce somniator
venit. Occidamus eum et mittamus in ci-
sternam veterem: dicemusque fera pessima
devoravit eum. et tunc apparebit quid prosint
illi somnia sua. Audiens autem hoc ruben
nitebatur liberare eum de manibus eorum.
et dicebat. Non interficiamus animam eius nec
effundamus sanguinem. Sed proicite eum in
cisternam hanc que est in solitudine. manus-
que vestras servate innoxias. Hoc autem dice-
bat volens eripere eum de manibus eorum
nica 7. et reddere patri suo. Confestim igitur ut pervenit ad
fratres suos. nudaverunt eum tunica talari et polymi-
ta. miseruntque in cisternam que non habebat aquam.
et sedentes ut comederent panem viderunt
viatores ismaelitas venire de galaad.
et camelos eorum portantes aromata et
resinam et stacten. in egyptum. Dixit ergo
iudas fratribus suis. quid nobis prodest si oc-
ciderimus fratrem nostrum. et celaverimus sangui-
nem ipsius? Melius est ut venundetur is-
maelitis et manus nostre ne polluantur.
Frater enim et caro nostra est. Adquieverunt fratres
sermonibus eius. et pretereuntibus madianitis
negotiatoribus: extrahentes eum de cisterna
vendiderunt eum ismaelitis. xx. argen-
teis. qui duxerunt eum in egyptum. Re-
versusque ruben ad cisternam non invenit
puerum. et scissis vestibus pergens ad fratres suos
ait. Puer non comparet: et ego quo ibo?
Tulerunt autem tunicam eius et in sanguine
edi quem occiderant, tinxerunt: mittentes qui
ferrent ad patrem et dicerent. Hanc invenimus:
vide utrum tunica filii tui sit, an non.
Quam cum agnovisset pater ait. Tunica filii
mei est. fera pessima comedit eum, bestia
devoravit ioseph. Scissisque vestibus: indutus
est cilicio. lugens filium suum multo tempore.
Congregatis autem cunctis liberis eius ut
lenirent dolorem patris: noluit consolatio-
nem accipere. sed ait. Descendam ad filium
meum lugens in infernum. Et illo perseve-
rante in fletu; madianite vendiderunt
VIII ioseph in egypto. putiphari eunucho pha-
raonis magistro militie. xxxviii.

Eodem tempore descendens iudas a fratribus
suis. divertit ad virum odollami-
tem nomine hyram. Viditque ibi filiam
hominis chananei. vocabulo sue: et uxore ac-
cepta ingressus est ad eam. que concepit
et peperit filium. et vocavit nomen eius
her. Rursumque concepto fetu natum fi-
lium. nominavit onam. Tertium quoque
peperit quem appellavit sela. quo nato pa-
rere ultra cessavit. Dedit autem iudas
uxorem primogenito suo. her. nomine tha-
mar: fuit quoque her primogenitus iude nequam
in conspectu domini. et ab eo occisus est.
Dixit ergo iudas ad onam filium suum.
Ingredere ad uxorem fratris tui. et sociare
illi. ut suscites semen fratri tuo. Ille sciens
non nasci sibi filios. introiens ad uxorem fratris
sui .semen fundebat in terram. ne liberi
fratris nomine nascerentur: et idcirco percussit eum
dominus. eo quod rem detestabilem faceret. Quam ob rem
dixit iudas thamar nurui sue. esto vidua
in domo patris tui. donec crescat sela filius
meus. Timebat enim ne et ipse moreretur
sicut fratres eius. Que abiit et habitavit in
domo patris sui. Evolutis autem multis annis.
mortua est sue uxor iude. Qui post luctum
consolatione suscepta ascendebat ad tonso-
res ovium suarum ipse et hyras opilio
gregis odollamita in thamnas. Nunti-
atumque est thamar quod socer illius ascen-
deret in thamnas ad tondendas oves. Que
depositis viduitatis vestibus assumpsit
theristrum et mutato habitu sedit in bi-
vio itineris quod ducit thamnam eo quod
crevisset sela. et non eum accepisset
maritum. Quam cum vidisset iudas
suspicatus est esse meretricem. operuerat
enim vultum suum ne cognosceretur. In-
grediensque ad eam ait. Dimitte me ut
coeam tecum. Nesciebat enim quod nurus
sua esset. Qua respondente quid mihi dabis
ut fruaris concubitu meo. Dixit. mittam
tibi hedum de gregibus. Rursumque illa dicente
patiar quod vis si dederis mihi arrabonem.
donec mittas quod polliceris. ait iudas.
Quid vis tibi pro arrabone dari. Respondit anu-
lum tuum et armillam et baculum quem
manu tenes. Ad unum igitur coitum con-
cepit mulier. et surgens abiit. depositoque
habitu quem assumpserat. induta est vi-
duitatis vestibus. Misit autem iudas
hedum per pastorem suum odollamitem
ut reciperet pignus quod dederat mulieri.
Qui cum non invenisset illam interroga-
vit homines loci illius ubi est mulier
que sedebat in bivio. Respondentibus cunctis
non fuit in loco isto meretrix. reversus est
ad iudam et ait ei. Non inveni eam

Pro de thamar meretr.

sed et homines loci illius dixerunt michi. numquam
ibi sedisse scortum. Ait iudas. habeat sibi:
certe mendacii nos arguere non poterit.
Ego misi hedum quem promiseram. et tu non
invenisti eam. Ecce autem post tres menses
nuntiaverunt iude dicentes. fornicata est
thamar nurus tua: et videtur uterus
illius intumescere. Dixit iudas. Produ
cite eam ut comburatur. Que cum edu
ceretur ad penam: misit ad socerum suum
dicens. De viro cuius hec sunt concepi.
cognosce cuius sit anulus et armilla et
baculus. Qui agnitis muneribus ait. Iu
stior me est: quia non tradidi eam sela filio
meo. Attamen ultra non cognovit eam.
Instante autem partu. apparuerunt gemini
in utero. atque in ipsa effusione infantium
unus protulit manum: in qua obstetrix
ligavit coccinum. dicens. Iste egredietur
prior. Illo vero retrahente manum. egressus
est alter. Dixitque mulier: quare divisa est
propter te maceria? et ob hanc causam vocavit
nomen eius phares. Postea egressus est
frater eius in cuius manu erat coccinum
quem appellavit zaram. .xxxix.

XXXIX

Igitur ioseph ductus est in egyptum
Emitque eum phutiphar eunuchus
pharaonis princeps exercitus. vir egyptius
de manu ismaelitarum. a quibus perductus
erat. Fuitque dominus cum eo. et erat vir in cun
ctis prospere agens. Habitabatque in domo do
mini sui. qui optime noverat esse dominum cum
eo: et omnia que gereret. ab eo dirigi in
manu illius. Invenitque ioseph gratiam
coram domino suo. et ministrabat ei.
A quo prepositus omnibus gubernabat credi
tam sibi domum et universa que ei tradita
fuerant: benedixitque dominus domui egyptii propter
ioseph: et multiplicavit tam in edibus
quam in agris. cunctam eius substantiam. Nec
quicquam aliud noverat: nisi panem quo vesce
batur. Erat autem ioseph pulchra fa
cie et decorus aspectu. Post multos itaque dies
iniecit domina oculos suos in ioseph: et
ait. Dormi mecum. Qui nequaquam ad
quiescens operi nephario. dixit ad eam.
Ecce dominus meus omnibus michi tra
ditis ignorat quid habeat in domo sua. nec
quicquam est quod non in mea potestate sit. vel
non tradiderit michi. preter te que uxor eius
es. Quomodo ergo possum malum hoc fa
cere. et peccare in dominum meum? Huiusce ::al. in deum
modi verbis per singulos dies loquebatur.
et mulier molesta erat adolescenti. et ille
recusabat stuprum. Accidit autem ut
quadam die intraret ioseph domum. et o
peris quippiam absque arbitris faceret. et
illa apprehensa lacinia vestimenti eius
diceret: dormi mecum. qui relicto in ma
nu illius pallio fugit et egressus est foras.
Cumque vidisset mulier vestem in manibus
suis et se esse contemptam. vocavit homines
domus sue et ait ad eos. En introduxit putiphar
virum hebreum ut illuderet nobis. In
gressus est ad me ut coiret mecum. Cumque
ego succlamassem. et audisset vocem meam:
reliquit pallium quod tenebam et fugit fo
ras. In argumentum ergo fidei retentum
pallium ostendit marito revertenti domum.
et ait. Ingressus est ad me servus hebreus.
quem adduxisti ut illuderet michi. Cumque
audisset me clamare reliquit pallium quod
tenebam et fugit foras. His auditis dominus
et nimium credulus verbis coniugis iratus
est valde. Tradiditque ioseph in carcerem
ubi vincti regis custodiebantur. et erat
ibi clausus. Fuit autem dominus cum ioseph
et misertus est illius. dedit gratiam ei. in con
spectu principis carceris. qui tradidit
in manu illius universos vinctos qui in
custodia tenebantur. Et quicquid fiebat sub
ipso erat. nec noverat aliquid cunctis ei tra
ditis. dominus enim erat cum illo. et omnia
opera eius dirigebat. .xl.

XL

His itaque gestis accidit ut peccarent
duo eunuchi. pincerna regis egypti
et pistor domino suo. Iratusque pharao contra
eos nam alter pincernis preerat: alter pisto
ribus. Misit eos in carcerem principis
militum in quo vinctus erat et ioseph.
At custos carceris tradidit eos ioseph: qui
et ministrabat eis. Aliquantulum temporis
fluxerat. et illi in custodia tenebantur.
Videruntque ambo somnium nocte una.
iuxta interpretationem congruam sibi. Ad quos
cum introisset ioseph mane. et vidisset eos tri
stes. sciscitatus est eos dicens. Cur tristior so
lito est hodie facies vestra? Qui responderunt.
Somnium vidimus et non est qui inter
pretetur nobis. Dixitque ad eos ioseph. Numquid
non dei est interpretatio? referte michi quid
videritis. Narravit prior prepositus pin
cernarum somnium suum. Videbam
coram me vitem in qua erant tres propagines
crescere paulatim in gemmas. et post flo
res uvas maturescere. calicemque pharaonis
in manu mea. Tuli ergo uvas et expres
si in calicem quem tenebam. et tradidi poculum

pharaonem. Respondit ioseph. hec est interpretatio
sompnii. Tres propagines. tres adhuc di
es sunt. post quos recordabitur pharao
ministerii tui. et restituet te in gradum
pristinum. dabisque ei calicem iuxta offi
cium tuum sicut facere antea consueue
ras. tantum memento mei cum tibi bene fuerit.
et facies mecum misericordiam. ut suggeras pharaoni
ut educat me de isto carcere. quia furtim
sublatus sum de terra hebreorum. et hic in
nocens in lacum missus sum. Videns
pistor magister quod prudenter sompnium dis
soluisset. ait. Et ego uidi sompnium quod tria can
istra farine haberem super caput meum. et
in uno canistro quod erat excelsius portare me
omnes cibos qui fiunt arte pistoria. auesque
comedere ex eo. Respondit ioseph. hec est interp
retatio sompnii. tria canistra. tres adhuc
dies sunt post quos auferet pharao caput tuum.
ac suspendet te in cruce. et lacerabunt uolu
cres carnes tuas. Exinde dies tertius na
talicius pharaonis erat. Qui faciens grande
conuiuium pueris suis. recordatus est
inter epulas magistri pincernarum et pi
storum principis. Restituitque alterum in
locum suum ut porrigeret ei poculum. Al
terum suspendit in patibulo. ut coniecto
ris ueritas probaretur. Et tamen succeden
tibus prosperis prepositus pincernarum obli
tus est interpretis sui. XLI.

Post duos annos uidit pharao som
pnium. Putabat se stare super
fluuium de quo ascendebant septem uac
ce pulchre et crasse nimis. et pascebantur
in locis paludis. Alie quoque septem emerge
bant de flumine fede confecteque macie. et
pascebantur in ipsa amnis ripa in locis ui
rentibus. deuorauerunt que eas quarum mira species
et habitudo corporum erat. Expergefactus
pharao dormiuit rursum. et uidit alterum
sompnium. Septem spice pullulabant
in culmo uno plene atque formose. Alie
quoque spice totidem tenues. et percusse uredi
ne oriebantur. deuorantes omnem prioris pul
chritudinem. Euigilans pharao post quietem
et facto mane pauore perterritus. misit ad
coniectores egypti. cunctosque sapientes.
et accersitis narrauit sompnium. nec erat
qui interpretaretur. Tunc demum reminiscens
pincernarum magister ait. Confiteor peccatum meum.
Iratus rex seruis suis. me et magistrum pistorum
retrudi iussit in carcerem principis militum.
ubi una nocte uterque uidimus sompnium
presagium futurorum. Erat ibi puer

hebreus eiusdem ducis militum famulus
cui narrantes sompnia audiuimus quicquid
postea rei probauit euentus. Ego enim
redditus sum officio meo. et ille suspensus est
in cruce. Protinus ad regis imperium eductum
de carcere ioseph. totonderunt. ac ueste muta
ta obtulerunt ei. Cui ille ait. Vidi som
pnia nec est qui edisserat. que audiui te
prudentissime conicere. [illegible] ioseph.
absque me deus respondebit prospera pharaoni. Narra
uit ergo pharao quod uiderat. Putabam me stare
super ripam fluminis. et septem boues de amne
conscendere pulchras nimis. et obesis car
nibus que in pastu paludis uirecta carpebant.
Et ecce has sequebantur alie septem boues in
tantum deformes et macilente ut nunquam tales in
terra egypti uiderim. Que deuoratis et
consumptis prioribus nullum saturitatis dede
re uestigium. sed simili macie et squalore torpebant.
Euigilans rursum sopore depressus uidi
sompnium. Septem spice pullulabant
in culmo uno plene atque pulcherrime. Alie quoque
septem tenues et percusse uredine oriebantur.
et priorum pulchritudinem deuorauerunt.
Narraui coniectoribus sompnium. et nemo est
qui edisserat. Respondit ioseph. Sompnium
regis unum est. que facturus est deus ostendit
pharaoni. Septem boues pulchre. et septem spice
plene. septem ubertatis anni sunt. eandemque
uim sompnii comprehendunt. Septem quoque boues
tenues et macilente que ascenderunt post
eas. et septem spice tenues et uento urente percusse.
septem anni sunt uenture famis. qui hoc ordine
complebuntur. Ecce septem anni uenient fer
tilitatis magne in uniuersa terra egypti. quos
sequentur septem alii anni tante sterili
tatis. ut obliuioni tradatur cuncta retro
habundantia. Consumptura enim est fames
omnem terram. et ubertatis magnitudinem
perditura est inopie magnitudo. Quod autem
uidisti secundo. ad eandem rem pertinet. Somp
nium firmitatis indicium est eo quod fiat
sermo dei et uelocius impleatur. Nunc ergo
prouideat rex uirum sapientem et industrium
et preficiat eum terre egypti. qui constituat
prepositos per cunctas regiones. et quintam
partem fructuum per septem annos fertilitatis
qui iam nunc futuri sunt congreget in
horrea. et omne frumentum sub pharaonis potesta
te condatur. Seruetur que in urbibus et pre
paretur future septem annorum fami que
oppressura est egyptum. et non consumetur
terra inopia. Placuit pharaoni consilium
et cunctis ministris eius. Locutusque est

ad eos. Num invenire poterimus talem virum qui spiritu dei plenus sit? Dixit ergo ad ioseph. quia ostendit tibi deus omnia que locutus es: numquid sapientiorem et consimilem tui invenire potero? Tu eris super domum meam, et ad tui oris imperium cunctus populus obediet. Uno tantum regni solio te precedam. Dixitque rursum pharao ad ioseph. Ecce constitui te super universam terram egypti. Tulit anulum de manu sua: et dedit in manu eius. Vestivitque eum stola bissina, et collo torquem auream circumposuit. fecitque eum ascendere super currum suum secundum: clamante precone ut omnes coram eo genu flecterent. et prepositum esse scirent universe terre egypti. Dixitque rex ad ioseph. Ego sum pharao absque tuo imperio non movebit quisquam manum aut pedem in omni terra egypti. Vertitque nomen eius. et vocavit eum lingua egyptiaca. salvatorem mundi. Deditque illi uxorem asseneth filiam phutipharis sacerdotis heliopoleos. Egressus itaque ioseph ad terram egypti. xxx. autem erat annorum quando stetit in conspectu regis pharaonis: et circuivit omnes regiones egypti. Venitque fertilitas annorum .vii. et in manipulos redacte segetes congregate sunt in horrea egypti. Omnis etiam frugum habundantia in singulis urbibus condita est. tantaque fuit habundantia tritici ut harene maris coequaretur. et copia mensuram excederet. Nati sunt autem ioseph duo filii antequam veniret fames quos ei peperit asseneth filia phutipharis sacerdotis heliopoleos. Vocavitque nomen primogeniti manasses dicens. oblivisci me fecit deus omnium laborum meorum. et domus patris mei. Nomen quoque secundi. appellavit effraim. dicens. crescere me fecit deus in terra paupertatis mee. Igitur transactis .vii. annis ubertatis qui fuerant in egypto. ceperunt venire .vii. anni inopie. quos predixerat ioseph: et in universo orbe fames prevaluit. In cuncta autem terra egypti erat fames. qua esuriente. clamavit populus ad pharaonem. alimenta petens. Quibus ille respondit. Ite ad ioseph. Et quicquid vobis dixerit facite. crescebat autem cotidie fames in omni terra. Aperuitque ioseph universa horrea et vendebat egyptiis. Nam et illos oppresserat fames: omnesque provincie veniebant in egyptum ut emerent escas: et malum inopie temperarent

Mutatio nominis ioseph.

Nomina filiorum ioseph in egipto.

xlii.

Audiens autem iacob quod alimenta venderentur in egypto dixit filiis suis. Quare negligitis? Audivi quod triticum venundetur in egypto. Descendite et emite nobis necessaria ut possimus vivere. et non consumamur inopia. Descendentes igitur fratres ioseph decem ut emerent frumenta in egypto. beniamin domi retento ab iacob. qui dixerat fratribus eius. Ne forte in itinere quicquam patiatur mali. Ingressi sunt terram egypti cum aliis qui pergebant ad emendum. Erat autem fames in terra chanaan. et ioseph princeps egypti erat. atque ad illius nutum frumenta populis vendebantur. Cumque adorassent eum fratres sui. et agnovisset eos. quasi ad alienos durius loquebatur interrogans eos unde venistis? Qui responderunt: de terra chanaan. ut emamus victui necessaria. et tamen ipse fratres agnosceret. non est agnitus ab eis. Recordatusque somniorum que aliquando viderat. ait ad eos. Exploratores estis. ut videatis infirmiora terre venistis. Qui dixerunt. Non est ita domine: sed servi tui venerunt ut emerent cibos. Omnes filii unius viri sumus. Pacifici venimus nec quicquam famuli tui machinantur mali. Quibus ille respondit. aliter est. Inmunita terre huius considerare venistis. Et illi ~~dixerunt~~: duodecim inquiunt servi tui fratres sumus. filii viri unius. in terra chanaan. Minimus cum patre nostro est. alius non est super. Hoc est ait quod locutus sum. Exploratores estis. Iam nunc experimentum vestri capiam. Per salutem pharaonis non egrediemini hinc donec veniat frater vester minimus. Mittite e vobis unum. et adducat eum. Vos autem eritis in vinculis. donec probentur que dixistis. utrum falsa an vera sint. Alioquin per salutem pharaonis exploratores estis. Tradidit ergo eos custodie tribus diebus. Die autem tertio. eductis de carcere ait. facite que dixi et vivetis. Deum enim timeo si pacifici estis. frater vester unus ligetur in carcere vos autem abite et ferte frumenta que emistis in domos vestras. et fratrem vestrum minimum adducite ad me. ut possim vestros probare sermones et non moriamini. fecerunt ut dixerat: et locuti sunt invicem Merito hoc patimur quia peccavimus in fratrem nostrum. videntes angustiam anime illius dum deprecaretur nos et non audivimus Idcirco venit super nos ista tribulatio.

E quibus unus ruben ait. Numquid non dixi
vobis. nolite peccare in puerum: et non
audistis me. En sanguis eius exquiritur.
Nesciebant autem quod intelligeret ioseph. eo
quod per interpretem loquebatur ad eos. Avertit
que se parumper et flevit. et reversus locutus est
ad eos. tollensque symeon. et ligans eum
illis presentibus. iussit que ministris ut im
plerent saccos eorum tritico. et reponerent
pecunias singulorum in sacculis suis. datis que
supra cibariis in via. qui fecerunt ita.
At illi portantes frumenta in asinis suis.
profecti sunt. Aperto que unus sacco. ut daret
iumento pabulum in diversorio contem
platus pecuniam in ore sacculi. dixit fra
tribus suis. reddita est michi pecunia mea.
En habetur in sacculo. et obstupefacti turbati
que: dixerunt mutuo. Quid nam est hoc quod
fecit nobis deus. Veneruntque ad iacob patrem
suum in terra chanaan. et narraverunt
omnia que accidissent sibi dicentes. Locutus est
nobis dominus terre dure. et putavit nos explo
ratores esse provincie. Cui respondimus. Pa
cifici sumus. nec ullas molimur insidi
as. Duodecim fratres uno patre geniti sumus.
unus non est super. minimus cum patre
versatur in terra chanaan. Qui ait nobis.
Sic probabo. quod pacifici estis. Fratrem vestrum
unum dimittite apud me. et cibaria do
mibus vestris necessaria sumite et abite. fratrem
que vestrum minimum ad me adducite. ut
sciam quod non sitis exploratores. et istum
qui tenetur in vinculis recipere possitis.
Ac deinceps emendi que vultis habeatis
licentiam. His dictis cum frumenta
effunderent singuli repperierunt in ore saccorum
ligatas pecunias. Exterritisque simul
omnibus dixit pater iacob. Absque liberis me esse
fecistis. Ioseph non est super. Symeon
tenetur in vinculis. Beniamin aufe
retis. In me hec mala omnia reciderunt.
Cui respondit ruben. Duos filios meos in
terfice. si non reduxero illum tibi. Trade illum
in manu mea. et ego eum tibi restituam.
At ille. Non descendet inquit filius meus
vobiscum. Frater eius mortuus est. et ipse
solus remansit. Si quid ei adversitatis
acciderit in terra ad quam pergitis. deducetis
canos meos cum dolore ad inferos.

xliii.

Interea fames omnem
terram vehementer premebat. consumptis
que cibis quos ex egypto detulerant. dixit
iacob filiis suis. Revertimini. et emite
nobis pauxillum escarum. Respondit
iudas. Denuntiavit nobis vir ille sub
attestatione iurandi dicens. Non vide
bitis faciem meam nisi fratrem vestrum mi
nimum adduxeritis vobiscum. Si ergo vis
mittere eum nobiscum. pergemus pariter
et ememus tibi necessaria. Sin autem non vis.
non ibimus. Vir enim ut sepe diximus.
denuntiavit nobis dicens. Non videbitis
faciem meam absque vestro fratre minimo. Dixit
autem israel. In meam hoc fecistis miseriam.
ut indicaretis ei et alium habere vos fratrem.
At illi responderunt. Interrogavit nos homo per
ordinem nostram progeniem. Si pater viveret,
si haberemus fratrem. Nos respondimus ei. conse
quenter iuxta id quod fuerat sciscitatus. Numquid
scire poteramus quod dicturus esset. adducite
vobiscum fratrem vestrum. Iudas quoque dixit
patri suo. Mitte puerum mecum ut profi
ciscamur: et possimus vivere ne moria
mur nos et parvuli nostri. Ego suscipio
puerum. de manu mea require illum.
Nisi reduxero et tradidero eum tibi: ero
peccati reus omni tempore in te. Si non intercessisset
dilatio. iam vice altera venissemus. Igitur
israel pater eorum dixit eis. Si sic necesse est facite
quod vultis. Sumite de optimis terre frugibus.
in vasis vestris et deferte viro munera. Modi
cum resine et mellis et storacis et stactis
et therebinthi et amigdalarum. pecuniam
que duplicem ferte vobiscum. et illam quam
invenistis in sacculis reportate: ne forte
errore factum sit. Sed et fratrem vestrum tollite. et
ite ad virum. Deus autem meus omnipotens
faciat vobis eum placabilem. et remit
tat vobiscum fratrem vestrum. quem tenet in vin
culis. et hunc beniamin. Ego autem quasi orbatus
ero absque liberis. Tulerunt ergo viri mu
nera. et pecuniam duplicem. et beniamin.
Descenderuntque in egyptum. et steterunt
coram ioseph. Quos cum ille vidisset
et beniamin simul. precepit dispensatori
domus sue. dicens. Introduc viros domum.
et occide victimas et instrue convivium.
quoniam mecum sunt comesturi hodie. Fecit
ille quod sibi fuerat imperatum: et introduxit
viros domum. Ibique exterriti dixerunt mutuo.
Propter pecuniam quam retulimus prius in saccis
nostris introducti sumus ut devolvat in nos
calumpniam et violenter subiciat servituti
et nos et asinos nostros. Quam ob rem in ipsis
foribus accedentes ad dispensatorem locuti
sunt. Oramus domine ut audias. Iam ante
descendimus ut emeremus escas. Quibus
emptis. cum venissemus ad diversorium

aperuimus saccos nostros et invenimus
pecuniam in ore saccorum quam nunc in eodem
pondere reportavimus. Sed et aliud attulimus ar-
gentum, ut emamus que nobis necessaria
sunt. Non est in conscientia nostra, quis eam
posuerit in marsupiis nostris. At ille respondit.
Pax vobiscum. Nolite timere. Deus vester et deus
patris vestri dedit thesauros in saccis vestris. Nam
pecuniam quam dedistis michi probatam ego habeo.
Eduxitque ad eos symeon. et introductis domum.
attulit aquam et laverunt pedes suos. Deditque pa-
bula asinis eorum. Illi vero parabant munera
donec ingrederetur ioseph meridie. Audierant
enim quod ibi comesturi essent panem. Igitur in-
gressus est ioseph domum suam. obtulerunt-
que ei munera tenentes in manibus suis. et ado-
raverunt proni in terram. At ille clementer resalutatis eis
clementer: interrogavit eos dicens. Salvusne
est pater vester senex de quo dixeratis michi. adhuc
vivit. Qui responderunt. Sospes est servus tuus
pater noster. adhuc vivit. Et incurvati adorave-
runt eum. Attollens autem oculos ioseph
vidit beniamin fratrem suum uterinum. et ait.
Iste est frater vester parvulus de quo dixeratis michi.
Et rursum. Deus inquit misereatur tui
fili mi. festinavitque in domum quia commota
fuerant viscera eius super fratre suo. et erumpe-
bant lacrime. et introiens cubiculum flevit.
Rursumque lota facie egressus est, continuit
se et ait. ponite panes. Quibus appositis seor-
sum ioseph. et seorsum fratribus egyptiis quoque qui
vescebantur seorsum simul: illicitum est enim
egyptiis comedere cum hebreis. et prophanum
putant huiuscemodi convivium. Sederunt
coram eo primogenitus iuxta primogenita
sua. et minimus iuxta etatem suam. et mira-
bantur nimis sumptis partibus quas ab eo
acceperant. Maiorque pars venit beniamin:
ita ut quinque partibus excederet. biberuntque et inebri-
ati sunt cum eo.

XLIIII

.xliiij.

Precepit autem ioseph dispensatori
domus sue. dicens. Imple saccos
eorum frumento quantum possunt capere
et pone pecuniam singulorum in summitate
sacci. Cyphum autem meum argenteum
et pretium quod dedit tritici pone in ore sacci iu-
nioris. Factumque est ita. et orta mane di-
missi sunt cum asinis suis. Iamque urbem
exierant et processerant paululum. tunc ioseph
accersito dispensatore domus sue ait. Surge et
persequere viros. et apprehensis dicito. Quare
reddidistis malum pro bono. Cyphum quem
furati estis ipse est in quo bibit dominus meus et in
quo augurari solet. Pessimam rem fecistis.
Fecit ille ut iusserat. et apprehensis per ordinem.
locutus est. Qui responderunt. quare sic loquitur
dominus noster. ut servi tui tantum flagitium commiserint.
Pecuniam quam invenimus in summitate
saccorum reportavimus ad te de terra chanaan.
Et quomodo consequens est ut furati simus de
domo domini tui aurum vel argentum. Apud
quemcumque fuerit inventum servorum tuorum quod
queris moriatur. et nos servi erimus domini
nostri. Qui dixit eis. fiat iuxta sententiam
vestram. Apud quemcumque fuerit inventum quod querimus ipse sit
servus meus. vos autem eritis innoxii. Itaque
festinato deponentes in terram saccos. aperuerunt
singuli. Quos scrutatus incipiens a maiore
usque ad minimum. Invenit cyphum in sacco
beniamin. At illi scissis vestibus. oneratisque
rursum asinis reversi sunt in oppidum. Primus-
que iudas cum fratribus ingressus est ad ioseph. nec-
dum enim de loco abierat. omnesque ante eum in
terram pariter corruerunt. Quibus ille ait. Cur sic
agere voluistis. An ignoratis quod non sit similis
mei in augurandi scientia. Cui iudas. Quid re-
spondebimus inquit domino meo. vel quid loquemur.
Aut iuste poterimus obtendere. Deus invenit iniquita-
tem servorum tuorum. En omnes servi sumus domini
mei. et nos. et apud quem inventus est cyphus. Respondit
ioseph. Absit a me. ut sic agam. Qui furatus
est cyphum. ipse sit servus meus. Vos autem
abite liberi ad patrem vestrum. Accedens autem propius
iudas confidenter ait. Oro domine mi loquatur
servus tuus verbum in auribus tuis. et ne irasca-
ris famulo tuo. Tu es enim post pharaonem dominus
meus. In terrogasti prius servos tuos, habe-
tis patrem aut fratrem: et nos respondimus tibi domino meo.
Est nobis pater senex et puer parvulus. Qui in
senectute illius natus est. cuius uterinus frater est
mortuus: et ipsum solum habet mater sua. Pater
vero tenere diligit eum. Dixistique servis tuis
adducite eum ad me. et ponam oculos meos
super illum. Suggessimus tibi domino meo. Non
potest puer relinquere patrem suum. Si enim
illum dimiserit morietur. Et dixisti servis
tuis Nisi venerit frater vester minimus vobiscum.
non videbitis amplius faciem meam. Cum
ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem
nostrum. narravimus ei omnia que locutus est
dominus meus. Et dixit pater noster. Revertimini et emite
nobis parum tritici. Cui diximus. Ire non
possumus. si frater noster minimus descenderit
nobiscum. Proficiscemur simul. Alioquin
illo absente non audemus videre faciem viri.
Ad que ille respondit. Vos scitis quod duos genu-
erit michi uxor mea. Egressus est unus. et dixistis
bestia devoravit eum. et huc usque non comparet.

Si tuleritis et istum, et aliquid ei in via contigerit, deducetis canos meos cum merore ad inferos. Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum et puer defuerit, cum anima illius ex anima huius pendeat, videritque eum non esse nobiscum, morietur, et deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. Ego proprie servus tuus sim, qui in meam hunc recepi fidem et spopondi dicens: Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omni tempore. Manebo itaque servus tuus pro puero in ministerium domini mei, et puer ascendat cum fratribus suis. Non enim possum redire ad patrem meum absente puero, ne calamitatis que oppressura est patrem meum testis assistam. xlv.

Non se poterat continere ultra ioseph multis coram astantibus. Unde precepit ut egrederentur cuncti foras, et nullus interesset alienus agnitioni mutue. Elevavitque vocem cum fletu, quam audierunt egyptii omnisque domus pharaonis, et dixit fratribus suis: Ego sum ioseph. Adhuc pater meus vivit? Non poterant respondere fratres nimio terrore perterriti. Ad quos ille clementer: Accedite inquit ad me. Et cum accessissent prope: Ego sum ait frater vester ioseph, quem vendidistis in egyptum. Nolite pavere, nec vobis durum esse videatur quod vendidistis me in his regionibus; pro salute enim vestra misit me deus ante vos in egyptum. Biennium est enim quod fames cepit esse in terra, et adhuc v. anni restant, quibus nec arari poterit nec meti. Premisitque me deus ut reservemini super terram, et escas ad vivendum habere possitis. Non vestro consilio sed dei voluntate huc missus sum, qui fecit me quasi patrem pharaonis et dominum universe domus eius, ac principem in omni terra egypti. Festinate et ascendite ad patrem meum et dicetis ei: Hec mandat filius tuus ioseph: Deus me fecit dominum universe terre egypti; descende ad me ne moreris, et habitabis in terra iessen. Erisque iuxta me tu et filii tui et filii filiorum tuorum. Oves tue et armenta tua et universa que possides, ibi te pascam. Adhuc v. anni residui sunt famis, ne et tu pereas et domus tua et omnia que possides. En oculi vestri et oculi fratris mei beniamin vident quod os meum loquatur ad vos. Nuntiate patri meo universam gloriam meam et cuncta que vidistis in egypto. Festinate et adducite eum ad me. Cumque amplexatus recidisset in collum beniamin fratris sui, flevit, illo quoque flente similiter super collum eius. Osculatusque est ioseph omnes fratres suos et ploravit super singulos. Post que ausi sunt loqui ad eum. Auditumque est et celebri sermone vulgatum in aula regis: Venerunt fratres ioseph, et gavisus est pharao atque omnis familia eius. Dixitque ad ioseph ut imperaret fratribus suis dicens: Honerantes iumenta ite in terram chanaan, et tollite inde patrem vestrum et cognationem et venite ad me; et ego dabo vobis omnia bona egypti ut comedatis medullam terre. Precipe etiam ut tollant plaustra de terra egypti ad subvectionem parvulorum suorum et coniugum. Ac dicito: Tollite patrem vestrum et properate quantotius venientes. Nec dimittatis quicquam de supellectili vestra, quia omnes opes egypti vestre erunt. Feceruntque filii israel ut eis mandatum erat. Quibus dedit ioseph plaustra secundum pharaonis imperium, et cibaria in itinere. Singulis quoque proferri iussit binas stolas. Beniamin vero dedit trecentos argenteos cum v. stolis optimis, tantundem pecunie et vestium mittens patri suo, addens eis asinos decem qui subveherent ex omnibus divitiis egypti, et totidem asinas triticum in itinere panesque portantes. Dimisit ergo fratres suos et proficiscentibus ait: Ne irascamini in via. Qui ascendentes ex egypto venerunt in terram chanaan ad patrem suum iacob. Et nuntiaverunt ei dicentes: Ioseph filius tuus vivit, et ipse dominatur in omni terra egypti. Quo audito iacob quasi de gravi sompno evigilans, tamen non credebat eis. Illi econtra referebant omnem ordinem rei. Cumque vidisset plaustra et universa que miserat, revixit spiritus eius et ait: Sufficit michi si adhuc filius meus vivit. Vadam et videbo eum antequam moriar. xlvi.

XLVI

Profectusque israel cum omnibus que habebat venit ad puteum iuramenti, et mactatis ibi victimis deo patris sui ysaac, audivit eum per visionem noctis vocantem se et dicentem sibi: Iacob, iacob. Cui respondit: Ecce assum. Ait illi deus: Ego sum deus fortissimus patris tui. Noli timere, descende in egyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi. Ego descendam tecum illuc, et ego adducam te inde revertentem. Ioseph quoque ponet manum suam super oculos tuos. Surrexit iacob a puteo iuramenti, tuleruntque eum filii cum parvulis et uxoribus suis in plaustris que miserat pharao ad portandum senem et omnia que possederat in terra chanaan. Venitque in egyptum cum omni semine suo, filii eius et nepotes, filie et cuncte simul progenies. Hec sunt autem nomina filiorum israel qui ingressi sunt egyptum, ipse cum liberis suis. Primogenitus

al' deum

al' cuncta

ruben. Filii ruben: enoch et phallu. et esron
et charmi. Filii symeon. iemuhel. et iamin.
et aoth et iachim. et sab et saler et saul filius
chananitidis. Filii leui. Gerson et chaath
et merari. Filii iuda. her et onam. et sela et
phares et zara. Mortui sunt autem her
et onam in terra chanaan. Natique sunt
filii phares esrom et amul. Filii ysachar
thola et phua. et iobal et semron. Filii
zabulon. zareth et chelon et iaelel. Hii filii
lye quos genuit in mesopotamia syrie cum
dyna filia sua. Omnes anime filiorum eius
et filiarum. xxx. tres. Filii gad. sephion
et aggi. Suni et esebon. heri et arodi. et areli.
Filii aser iamne et iesua et iesui. et beria.
sara quoque soror eorum. Filii beria. heber
et melchiel. Hii filii zelphe quam dedit
laban lye filie sue. et hos genuit iacob
sedecim animas. Filii rachel uxoris ia
cob. Joseph et beniamin. Natique sunt ioseph
filii in terra egypti. quos genuit ei assenech
filia phutiphares sacerdotis helyopoleos.
manasses et effraim. Filii beniamin.
bela et bechor et asbel gera et naaman et echi.
et rosenophim. et opphim et ared. Hii filii ra
chel. quos genuit iacob: omnes anime
quatuordecim. Filii dan. usim. Filii nep
talim. iasihel et guni et iesier et salem.
Hii filii bale. quam dedit rachel filie sue
laban. et hos genuit iacob. omnes anime
vii. Cuncteque anime que ingresse sunt
cum iacob in egyptum. et egresse de femore
illius absque uxoribus filiorum, sexaginta
sex. Filii autem ioseph qui nati sunt ei
in terra egypti: anime due. Omnes anime
domus iacob que ingresse sunt in egyptum.
fuere septuaginta. Misit autem iacob
iudam ante se ad ioseph ut nuntiaret ei
et ille occurreret in gessen. Quo cum pervenis-
set iuncto ioseph curru suo ascendit obviam
patri suo ad eundem locum. Vidensque eum
irruit super collum eius: et inter amplexus
flevit. Dixitque pater ad ioseph. Iam letus
moriar. quia faciem tuam vidi et superstitem
te relinquo. Et ille locutus est ad fratres
suos: et ad omnem domum patris sui. Ascen-
dam et nuntiabo pharaoni. dicamque ei.
Fratres mei. et domus patris mei qui erant
in terra chanaan venerunt ad me. et sunt
viri pastores ovium. curamque habent
alendorum gregum. Pecora sua et armen
ta et omnia que habere potuerunt addu
xerunt secum. Cumque vocaverit vos
et dixerit quod est opus vestrum. respondebitis.

viri pastores sumus servi tui. ab infantia
nostra usque in presens et nos et patres nostri. Hec autem
dicetis ut habitare possitis in terra gessen.
quia detestantur egyptii omnes pastores ovium.
Ingressus ergo ioseph . xlvii. XL
nuntiavit pharaoni dicens. Pater meus
et fratres. oves eorum et armenta et cuncta
que possident venerunt de terra chanaan.
et ecce consistunt in terra gessen. Extremos
quoque fratrum suorum. v. viros statuit
coram rege. Quos ille interrogavit.
Quid habetis operis. Responderunt. Pasto
res ovium sumus servi tui. et nos et patres
nostri. Ad peregrinandum in terram tuam
venimus. quoniam non est herba gregibus
servorum tuorum ingravescente fame
in regione chanaan. petimusque ut esse
nos iubeas servos tuos in terra gessen. Dixit
itaque rex ad ioseph. Pater tuus et fratres
tui venerunt ad te. terra egypti in conspectu
tuo est. In optimo loco fac habitare eos.
et trade eis terram gessen. Quod si
nosti in eis esse viros industrios. constitue
illos magistros pecorum meorum. Post hec
introduxit ioseph patrem suum ad regem
et statuit eum coram eo. Qui benedicens
illi et interrogatus ab eo. quot sunt dies
annorum vite tue. respondit. Dies peregri
nationis vite mee. c. xxx. annorum sunt.
parvi et mali. et non pervenerunt ~~usque~~ usque ad
dies patrum meorum quibus peregrinati sunt.
Et benedicto rege. egressus est foras.
Joseph vero patri et fratribus suis dedit possessio
nem in egypto. in optimo terre loco.
ramesses ut preceperat pharao. et alebat
eos omnemque domum patris sui. prebens
cibaria singulis. In toto enim orbe panis
deerat. et oppresserat fames terram. ma
xime egypti et chanaan. e quibus pecu
niam omnem congregavit pro vendi
tione frumenti. et intulit eam in erarium
regis. Cumque defecisset emptoribus precium,
venit cuncta egyptus ad ioseph dicens.
Da nobis panes quare morimur coram
te. deficiente pecunia. Quibus ille respondit.
Adducite pecora vestra et dabo vobis pro eis
cibos. si precium non habetis. Que cum
adduxissent dedit eis alimenta. pro equis
et ovibus et bobus et asinis. Sustentavitque
eos illo anno. pro commutatione pecorum.
Venerunt quoque anno secundo. et dixerunt ei.
Non celamus dominum nostrum quod deficiente pe
cunia pecora simul defecerunt. nec clam
te est quod absque corporibus et terra nichil habemus.

Cur ergo moriemur te vidente? et nos
et terra nostra tui erimus. Eme nos in
servitutem regiam, et prebe semina, ne
pereunte cultore terra redigatur in solitu
dinem. Emit igitur ioseph omnem
terram egypti, vendentibus singulis posses
siones suas pre magnitudine famis.
Subiecitque eam pharaoni et cunctos populos
eius a novissimis terminis egypti usque
ad extremos fines eius, preter terram
sacerdotum que a rege tradita fuerat eis.
Quibus et statuta cibaria ex horreis publicis
prebebantur, et idcirco non sunt compulsi
vendere possessiones suas. Dixit ergo ioseph
ad populos. En ut cernitis et vos et terram
vestram pharao possidet. accipite semina et serite
agros, ut fruges habere possitis. Quintam
partem regi dabitis. quatuor reliquas
permitto vobis in sementem, et in cibos
familiis et liberis vestris. Qui responderunt.
Salus nostra in manu tua est. Respiciat nos
tantum dominus noster et leti serviemus regi. Ex eo
tempore usque in presentem diem in univer
sa terra egypti, regibus quinta pars solvitur.
et factum est quasi in lege. absque terra
sacerdotali que libera ab hac conditione
fuit. Habitavit ergo israel in egypto in terra
gessen. et possedit eam. auctusque est
et multiplicatus nimis. Et vixit in ea
decem et septem annis. Factique sunt
omnes dies vite illius. c. xl. et vii. annorum.
Cumque appropinquare cerneret mor
tis diem. vocavit filium suum ioseph.
et dixit ad eum. Si inveni gratiam in
conspectu tuo pone manum tuam sub
femore meo. et facies michi misericordiam et veritatem
ut non sepelias me in egypto. Sed dormiam
cum patribus meis et auferas me de hac ter
ra. Condasque in sepulchro maiorum
meorum. Cui respondit ioseph. Ego faci
am quod iussisti. Et ille. Iura ergo inquit
michi. Quo iurante. adoravit israel deum.
conversus ad lectuli caput. xlviii.

His ita transactis nuntiatum
est ioseph quod egrotaret ~~pater~~
pater suus. Qui assumptis duobus fi
liis suis manasse et ephraim ire perrexit.
Dictumque est seni. ecce filius tuus ioseph venit
ad te. Qui confortatus sedit in lectulo.
Et ingresso ioseph ad se ait. Deus
omnipotens apparuit michi in luza,
que est in terra chanaan. benedixitque
michi et ait. Ego te augebo et multipli
cabo, et faciam in turbas populorum

daboque tibi in eternum terram hanc. et semini
tuo post te. in possessionem sempiternam.
Duo igitur filii qui nati sunt tibi in
terra egypti. antequam huc venirem ad te.
mei erunt. effraim et manasses. sicut
ruben et symeon reputabuntur michi.
Reliquos autem quos genueris post eos
tui erunt et nomine fratrum suorum
vocabuntur in possessionibus suis. Michi
enim quando veniebam de mesopotamia.
mortua est rachel in terra chanaan in ipso
itinere. Eratque vernum tempus et ingre
diebar ephratam. et sepelivi eam iuxta
viam ephrate. que alio nomine voca
batur bethleem. Videns autem filios
eius. dixit ad eum. Qui sunt isti? Respon
dit. Filii mei sunt. quos dedit michi deus
in hoc loco. Adduc inquit eos ad me, ut bene
dicam illis. Oculi enim israel caligabant
pre nimia senectute et clare videre non
poterat. Applicatosque ad se deosculatus
eos et circumplexus eos. dixit ad filium
suum. Non sum fraudatus a conspectu
tuo. insuper ostendit michi deus semen tuum.
Cumque tulisset eos ioseph de gremio
patris sui. adoravit pronus in terram.
et posuit ephraim ad dexteram suam,
id est ad sinistram israel. manassen vero in
sinistra sua. id est ad dexteram patris. applica
vitque ambos ad eum. Qui extendens
manum dexteram posuit super caput
ephraim, minoris fratris. sinistram
autem super caput manasse. qui maior
natu erat commutans manus. Benedixit
que iacob ioseph filiis et ait. Deus in cuius
conspectu ambulaverunt patres mei abra
ham et ysaac. Deus qui pascit me ab
adolescentia mea usque in presentem
diem. Angelus qui eruit me de cunctis
malis benedicat pueris istis. et invoce
tur super eos nomen meum. Nomina
quoque patrum meorum abraham et
ysaac. et crescant in multitudinem super
terram. Videns autem ioseph quod
posuisset pater suus dexteram manum
super caput effraim. graviter accepit.
Et apprehensam patris manum leva
re conatus est de capite ephraim. et
transferre super caput manasse. Dixit
que ad patrem. Non ita convenit pater. quia
hic est primogenitus pone dexteram tuam
super caput eius. Qui renuens ait.
Scio fili mi scio. Et iste quidem erit in
populos et multiplicabitur. Sed frater

eius minor maior illo erit. Et semen illius crescet in gentes. Benedixitque ei in ipso tempore dicens. In te benedicetur israel atque dicetur. Faciat tibi deus sicut effraim et sicut manasse. Constituitque effraim ante manassen. Et ait ad ioseph filium suum. En ego morior. et erit dominus vobiscum. Reducetque vos ad terram patrum vestrorum. Do tibi partem unam extra fratres tuos. quam tuli de manu amorrei in gladio et arcu meo. xlix.

XLIX Vocavit autem iacob filios suos et ait eis. Congregamini ut annunciem que ventura sunt vobis diebus novissimis. Congregamini et audite filii iacob. Audite israel patrem vestrum. Ruben primogenitus meus tu fortitudo mea et principium doloris mei. Prior in donis maior in imperio. effusus es sicut aqua. non crescas quia ascendisti cubile patris tui. et maculasti stratum eius. Symeon et levi fratres vasa iniquitatis bellantia. In consilium eorum non veniat anima mea. et in cetu eorum non sit gloria mea. quia in furore suo occiderunt virum: et in voluntate sua suffoderunt murum. Maledictus furor eorum quia pertinax: et indignatio eorum quia dura. Dividam eos in iacob. et dispergam eos in israel. Iuda te laudabunt fratres tui. Manus tue in cervicibus inimicorum tuorum. Adorabunt te filii patris tui. Catulus leonis iuda. ad predam fili mi ascendisti. requiescens accubuisti ut leo et quasi leena. Quis suscitabit eum. non auferetur sceptrum de iuda. et dux de femore eius. donec veniat qui mittendus est. et ipse erit expectatio gentium. ligans ad vineam pullum suum. et ad vitem o fili mi asinam suam. Lavabit in vino stolam suam: et sanguine uve pallium suum. Pulchriores sunt oculi eius vino. et dentes eius lacte candidiores. Zabulon in litore maris habitabit. et in statione navium pertingens usque ad sydonem. Ysachar asinus fortis accubans inter terminos vidit requiem quod esset bona. et terram quod optima esset. et supposuit humerum suum ad portandum. factusque est tributis serviens. Dan iudicabit populum suum. sicut et alia tribus in israel. Fiat dan coluber in via. cerastes in semita mordens ungulas equi. ut cadat ascensor eius retro. Salutare tuum expectabo domine. Gad accinctus preliabitur ante eum. et ipse accingetur retrorsum. Aser pinguis panis eius. et prebebit delitias regibus. Neptalim cervus emissus. et dans eloquia pulchritudinis. Filius accrescens ioseph. filius accrescens et decorus aspectu. filie discurrerunt super murum. Sed exasperaverunt eum. et iurgati sunt. Inviderunt que illi habentes iacula. Sedit in forti arcus eius. et dissoluta sunt vincula brachiorum et manuum illius. per manus potentis iacob. Inde pastor egressus est lapis israel. Deus patris tui erit adiutor tuus et omnipotens benedicet tibi. benedictionibus celi desuper. benedictionibus abyssi iacentis deorsum. benedictionibus uberum et vulve. benedictiones patris tui. Confortate sunt benedictionibus patrum eius. donec veniret desiderium collium eternorum. Fiant in capite ioseph et in vertice nazarei. inter fratres suos. Beniamin lupus rapax. mane comedet predam et vespere dividet spolia. Omnes hii in tribubus israel duodecim. hec locutus est eis pater suus. Benedixitque singulis benedictionibus propriis. et precepit eis dicens. Ego congregor ad populum meum. sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici que est in agro ephron ethei contra mambre in terra chanaan quam emit abraham cum agro ab ephron etheo in possessionem sepulchri. Ibi sepelierunt eum et saram uxorem eius. Ibi sepultus est ysaac cum rebecca coniuge. ibi et lia condita iacet. Finitisque mandatis quibus filios instruebat. collegit pedes suos super lectulum. et obiit appositusque est ad populum suum. .l.

Quod cernens ioseph ruit super faciem patris. flens et deosculans eum. Precepitque servis suis medicis ut aromatibus condirent patrem. Quibus iussa explentibus transierunt xl. dies. Iste quippe mos erat cadaverum conditorum. Flevitque eum egyptus. lxx. diebus. Et expleto planctus tempore. locutus est ioseph ad familiam pharaonis. Si inveni gratiam in conspectu vestro. loquimini in auribus pharaonis. eo quod pater meus adiuraverit me dicens. En morior. in sepulchro meo quod fodi michi in terra chanaan sepelies me. Ascendam igitur et sepeliam patrem meum. ac revertar. Dixitque ei pharao. Ascende et sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. Quo ascendente ierunt cum eo omnes senes domus pharaonis. Cunctique

maiores natu terre egypti. Domus ioseph
cum fratribus suis absque parvulis et gregibus
atque armentis que dereliquerant in terra
gessen. Habuit quoque in comitatu currus et
equites et facta est turba non modica. Ve
neruntque ad arcam agad que sita est
transiordanem. Ubi celebrantes exequias
planctu magno atque vehementi imple
verunt. vii. dies. Quos cum vidissent
habitatores terre chanaan. dixerunt. Ma
gnus planctus est iste egyptiis. Et idcirco
vocatum est nomen loci eius planctus
egypti. Fecerunt ergo filii israel sicut prece
perat eis. et portantes eum in terra cha
naan. sepelierunt eum in spelunca du
plici quam emerat abraham cum a
gro in possessionem sepulchri. ab ephron
etheo contra faciem mambre. Reversus
que est ioseph in egyptum cum fratribus suis
et omni comitatu. sepulto patre. Quo mor
tuo timentes fratres eius et mutuo collo
quentes ne forte memor sit iniurie
quam passus est. et reddat malum nobis omne
quod gessimus mandaverunt ei dicentes.
Pater tuus precepit nobis antequam
moreretur. ut hec tibi verba diceremus.
Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum
tuorum. et peccati atque malitie quam
exercuerunt in te. Nos quoque oramus
ut servis dei patris tui dimittas iniquitatem
hanc. Quibus auditis flevit ioseph. Ve
neruntque ad eum fratres sui. et proni in
terram adorantes. dixerunt. Servi tui sumus. Quibus
ille respondit. Nolite timere. Num dei
possumus resistere voluntati. Vos cogi
tastis de me malum. et deus vertit illud
in bonum ut exaltaret me sicut et in
presentiarum cernitis. et salvos faceret
multos populos. Nolite timere. ego pas
cam vos et parvulos vestros. Consolatusque
est eos et blande ac leniter locutus est.
Et habitavit in egypto cum omni domo patris
sui. Vixitque centum decem annis. et vidit
filios effraim usque ad tertiam generationem.
Filii quoque machir. filii manasse. nati
sunt in genibus ioseph. Quibus transactis
locutus est fratribus suis. Post mortem meam
deus visitabit vos et ascendere faciet de terra
ista ad terram quam iuravit abraham.
ysaac et iacob. Cumque adiurasset eos atque
dixisset. Deus visitabit vos: asportate ossa
mea vobiscum de loco isto. Mortuus est
expletis. c. x. annis vite sue et conditus aromati
bus repositus est in loculo in egypto.

Explicit liber bresith. i. genesis habens versus
.iiii. D CCC. Incipit liber elesmoth. i. Exodus. i.

Hec sunt nomina
filiorum israel qui in
gressi sunt in egyptum
cum iacob. singuli
cum domibus suis in
troierunt. Ruben.
Symeon. levi. iudas. ysachar. zabulon
et beniamin. dan. et neptalim. Gad et aser.
Erant igitur omnes anime eorum qui
egressi sunt de femore iacob. septuaginta. v.
Ioseph autem in egypto erat. Quo mortuo
et universis fratribus eius. omnique cognatione sua.
filii israel creverunt. et quasi germinantes mul
tiplicati sunt. ac roborati nimis impleve
runt terram. Surrexit interea rex novus
super egyptum. Qui ignorabat ioseph. et
ait ad populum suum. Ecce populus fi
liorum israel. multus et fortior nobis est.
Venite sapienter opprimamus eum. ne
forte multiplicetur. et si ingruerit contra
nos bellum addatur inimicis nostris ex
pugnatisque nobis egrediatur de terra.
Preposuit itaque eis magistros operum ut
affligerent eos oneribus. et edificaverunt
urbes tabernaculorum pharaoni. phiton et
ramesses quantoque opprimebant eos
tanto magis multiplicabantur et crescebant.
bant. Oderantque filios israel egyptii et
affligebant. illudentes. et invidentes eis
ad amaritudinem perducebant vitam
eorum. operibus duris. luti et lateris. omnique
famulatu quo in terre operibus premebantur.
Dixit autem rex egypti. obstetricibus
hebreorum. quarum una vocabatur sepho
ra. altera phua. Precipiens eis. Quando
obstetricabitis hebreas et partus tempus
advenerit. Si masculus fuerit. interfi
cite illum. Si femina reservate. Timu
erunt autem obstetrices deum. et non fe
cerunt iuxta preceptum regis. sed con
servabant mares. Quibus ad se accer
sitis rex ait. Quidnam est hoc quod facere
voluistis. ut pueros servaretis. Que respon
derunt. Non sunt hebree sicut egyptie
mulieres. Ipse enim obstetricandi habent
scientiam. et priusquam veniamus ad eas pa
riunt. Bene ergo fecit dominus obstetricibus.
et crevit populus. confortatusque est nimis.
Et quia timuerunt obstetrices deum.
edificavit illis domos. Precepit autem
pharao omni populo suo dicens. Quicquid
masculini sexus natum fuerit in

flumen proicite quicquid feminei sexus est reservate. ii.

II Egressus est post hec vir de domo levi. accepta uxore stirpis sue. Que concepit et peperit filium. et videns eum elegantem abscondit tribus mensibus. Cumque iam celare non posset: sumpsit fiscellam scirpeam. et linivit eam bitumine ac pice. posuitque intus infantulum. Exposuitque eum in carecto ripe fluminis. Stante procul sorore eius et considerante eventum rei. Ecce autem filia pharaonis descendebat ut lavaretur in flumine. et puelle eius gradiebantur per crepidinem alvei. Que cum vidisset fiscellam in papirione: misit unam e famulabus suis. Et allatam aperiens. cernensque in ea parvulum vagientem. miserta eius ait. De infantibus hebreorum est hic. Cui soror pueri. Vis inquit ut vadam. et vocem tibi hebream mulierem. que nutrire possit infantulum. Respondit. Vade. Perrexit puella et vocavit matrem suam: ad quam locuta est filia pharaonis. Accipe ait puerum istum. et nutri michi. Ego dabo tibi mercedem tuam. Suscepit mulier et nutrivit puerum. adultumque tradidit filie pharaonis. quem illa adoptavit in locum filii. Vocavitque nomen eius moysen. dicens. quia de aqua tuli eum. In diebus illis. postquam creverat moyses. egressus ad fratres suos. vidit afflictionem eorum. et virum egyptium percutientem quendam de hebreis fratribus suis. Cumque circumspexisset huc atque illuc. et nullum adesse vidisset: percussum egyptium abscondit sabulo. Et egressus die altero. conspexit duos hebreos rixantes. Dixitque ei. qui faciebat iniuriam. Cur percutis proximum tuum. Qui respondit. Quis constituit te principem et iudicem super nos. Num occidere me tu vis. sicut heri occidisti egyptium. Timuit moyses et ait. Quomodo palam factum est verbum istud. Audivitque pharao sermonem hunc. et querebat occidere moysen. Qui fugiens de conspectu eius. moratus est in terra madian. et sedit iuxta puteum. Erant autem sacerdoti madian. vii. filie. que venerunt ad hauriendam aquam. et impletis canalibus. adaquare cupiebant greges patris sui. Supervenere pastores et eiecerunt eas. Surrexitque moyses et defensis puellis adaquavit oves earum. Que cum revertissent ad ietro patrem suum: dixit ad eas. Cur velocius venistis solito. Responderunt. Vir egyptius liberavit nos de manu pastorum. Insuper et hausit aquam nobiscum. potumque dedit ovibus. At ille. ubi est inquit. Quare dimisistis hominem. Vocate eum. ut comedat panem. Iuravit ergo moyses quod habitaret cum eo. Accepitque sephoram filiam eius uxorem. que peperit ei filium. quem vocavit gersan dicens. Advena fui in terra aliena. Alterum vero peperit quem vocavit eliezer dicens. Deus enim patris mei adiutor meus. et eripuit me de manu pharaonis. Post multum vero temporis mortuus est rex egypti. et ingemiscentes filii israel propter opera: vociferati sunt. Ascenditque clamor eorum ad deum. ab operibus. et audivit gemitum eorum. ac recordatus est federis quod pepigerat cum abraham. ysaac. et iacob. III
Et respexit filios israel et liberavit eos. iii.

Moyses autem pascebat oves ietro soceri sui sacerdotis madian. Cumque minasset gregem ad interiora deserti. venit ad montem dei oreb. Apparuitque ei dominus in flamma ignis de medio rubi. Videbat quod rubus arderet. et non combureretur. Dixit ergo moyses. Vadam et videbo visionem hanc magnam. quare non comburatur rubus. Cernens autem dominus quod pergeret ad videndum. vocavit eum de medio rubi. et ait. Moyses moyses. Qui respondit. Adsum. At ille. Non appropies inquit huc. solve calciamentum de pedibus tuis. Locus enim in quo stas terra sancta est. Et ait. Ego sum deus patris tui. Deus abraham deus ysaac et deus iacob. Abscondit moyses faciem suam: non enim audebat aspicere contra deum. Cui ait dominus. Vidi afflictionem populi mei in egypto. et clamorem eius audivi propter duritiam eorum qui presunt operibus. et sciens dolorem eius descendi ut liberem eum de manu egyptiorum. et educam de terra illa in terram bonam. et spatiosam. in terram que fluit lacte et melle. ad loca chananei. ethei. et amorrei. ferezei. et evei. et iebusei. Clamor ergo filiorum israel venit ad me. vidique afflictionem eorum qua ab egyptiis opprimuntur. Sed veni ut mittam te ad pharaonem. ut educas populum meum filios israel de egypto. Dixitque moyses ad deum. Quis ego sum ut vadam ad pharaonem. et educam filios israel de egypto. Qui dixit ei. Ego ero tecum. et hoc habebis signum quod miserim te. Cum

eduxeris populum meum de egypto inmolabis deo super montem istum. Ait moyses ad deum. Ecce ego vadam ad filios israel, et dicam eis. Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint michi quod est nomen eius, quid dicam eis. Dixit dominus ad moysen. Ego sum qui sum. Ait. Sic dices filiis israel. Qui est misit me ad vos. Dixitque iterum deus ad moysen. Hec dices filiis israel. Dominus deus patrum vestrorum. deus abraham deus ysaac deus iacob misit me ad vos. Hoc nomen michi est in eternum. et hoc memoriale meum in generatione et generationem. Vade congrega seniores israel, et dices ad eos. Dominus deus patrum vestrorum apparuit michi, deus abraham deus ysaac deus iacob, dicens. Visitans visitavi vos. et vidi omnia que acciderunt vobis in egypto vidi. et dixi. ut educam vos de afflictione egypti. in terram chananei ethei et amorrei. ferezei et evei et iebusei. ad terram fluentem lacte et melle et audient vocem tuam. Ingredierisque tu et seniores israel, ad regem egypti. et dices ad eum. Dominus deus hebreorum vocavit nos. Ibimus viam trium dierum. in solitudinem, ut immolemus domino deo nostro. Sed ego scio quod non dimittet vos rex egypti. ut eatis. nisi per manum validam. Extendam enim manum meam et percutiam egyptum in cunctis mirabilibus meis que facturus sum. in medio eorum. Post hec dimittet vos. Daboque gratiam populo huic coram egyptiis. et cum egrediemini non exibitis vacui. Sed postulabit mulier a vicina sua et ab hospita vasa argentea. et aurea. ac vestes. Ponetisque eas super filios et filias vestras. et spoliabitis egyptum. IIII.

Respondens moyses ait. Non credent michi neque audient vocem meam. Sed dicent. non apparuit tibi dominus. Dixit ergo ad eum. Quid est quod tenes in manu tua? Respondit virga. Ait dominus. Proice eam in terram. et proiecit et versa est in colubrum. ita ut fugeret moyses. Dixitque dominus. Extende manum tuam et apprehende caudam eius. extendit et tenuit versaque est in virgam. Ut credant inquit quod apparuerit tibi deus patrum tuorum. deus abraham. deus ysaac. deus iacob. Dixitque dominus rursum. Mitte manum tuam in sinum tuum. Quam cum misisset in sinum protulit leprosam. ad instar nivis. Retrahe ait manum tuam in sinum tuum. Retraxit et protulit iterum. et erat similis carni relique. Si non crediderint inquit tibi neque audierint sermonem signi prioris. credent verbo signi sequentis. Quod si nec duobus quidem hiis signis crediderint neque audierint vocem tuam. Sume aquam fluminis et effunde super aridam. et quicquid hauseris de fluvio vertetur in sanguinem. Ait moyses. Obsecro domine non sum eloquens ab heri et nudius tertius et ex quo locutus es ad servum tuum. impeditioris et tardioris lingue sum. Dixit dominus ad eum. Quis fecit os hominis aut quis fabricatus est mutum et surdum, videntem et cecum. Nonne ego. Perge igitur et ego ero in ore tuo. doceboque te quid loquaris. Ait ille. Obsecro inquit domine mitte quem missurus es. Iratus dominus in moysen ait. Aaron frater tuus levites scio quod eloquens sit. Ecce ipse egreditur in occursum tuum. Vidensque te letabitur corde. Loquere ad eum. et pone verba mea in ore eius. et ego ero in ore tuo. et in ore illius. et ostendam vobis quid agere debeatis. Ipse loquetur pro te ad populum. et erit os tuum. Tu autem eris ei in hiis que ad deum pertinent. Virgam quoque hanc. sume in manu tua. in qua facturus es signa.

Abiit moyses et reversus est ad iethro socerum suum. dixitque ei. Vadam et revertar ad fratres meos in egyptum. ut videam si adhuc vivunt. Cui ait iethro. Vade in pace. Dixit ergo dominus ad moysen in madian. Vade et revertere in egyptum. Mortui enim sunt omnes qui querebant animam tuam. Tulit moyses uxorem et filios suos et imposuit eos super asinum. Reversusque est in egyptum. portans virgam dei in manu sua. Dixitque ei dominus revertenti in egyptum. Vide ut omnia ostenta que posui in manu tua facias coram pharaone. Ego indurabo cor eius et non dimittet populum. Dicesque ad eum. Hec dicit dominus. Filius meus primogenitus israel. Dixi tibi dimitte populum meum. ut serviat michi. Et noluisti dimittere eum. Ecce ego interficiam filium tuum primogenitum. Cumque esset in itinere in diversorio. occurrit ei dominus. et volebat occidere eum. Tulit illico sephora acutissimam petram. et circumcidit preputium filii sui. Tetigitque

que pedes eius et ait. Sponsus sanguinum
tu michi es. et dimisit eum. postquam
dixerat. sponsus sanguinum tu michi es
ob circumcisionem.
Dixit autem dominus ad aaron.
Vade in occursum moysi in deser
tum. qui perrexit ei obviam in montem
dei. et osculatus est eum. Narravitque moy
ses aaron omnia verba domini. pro quibus miserat
eum. et signa que mandaverat. Veneruntque
simul et congregaverunt cunctos senio
res filiorum israel. Locutusque est aaron
omnia verba que dixerat dominus ad moysen
et fecit signa coram populo. et credidit
populus. Audieruntque quod visitasset dominus filios
israel. et quod respexisset afflictionem eorum.
et proni adoraverunt. .V.

V

Hec dicit dominus
deus israel

Post hec ingressi sunt moyses et
aaron. et dixerunt pharaoni. Dimitte
populum meum ut sacrificet mihi in deserto. Hec
dicit dominus deus israel. At ille respondit. Quis est
dominus ut audiam vocem eius. et dimit
tam israel? Nescio dominum. et israel non dimittam.
Dixerunt. Deus hebreorum vocavit nos ut
eamus viam trium dierum in solitudinem
et sacrificemus domino deo nostro. ne forte acci
dat nobis pestis aut gladius. Ait ad eos
rex egypti. Quare moyses et aaron sollicita
tis populum ab operibus suis. Ite ad onera
vestra. Dixitque pharao. Multus est populus terre.
videtis quod turba succreverit. quanto magis
si dederitis eis requiem ab operibus. Precepit
ergo in die illo prefectis operum. et exactoribus
populi dicens. Nequaquam ultra dabitis
paleas populo ad conficiendos lateres sicut prius.
Sed ipsi vadant et colligant stipulam et
mensuram laterum quam prius faciebant.
imponetis super eos nec minuetis quicquam.
Vacant enim et ideo vociferantur.
dicentes. Eamus et sacrificemus deo nostro.
Opprimantur operibus et expleant ea ut
non acquiescant verbis mendacibus. Igitur
egressi prefecti operum et exactores ad populum
dixerunt. Sic dicit pharao. Non do vobis pa
leas. ite et colligite sicubi invenire pote
ritis. Nec minuetur quicquam de opere vestro.
Dispersusque est populus per omnem terram
egypti ad colligendas paleas: prefecti quoque
operum instabant dicentes. Complete
opus vestrum cotidie ut prius facere soleba
tis quando dabantur vobis palee. flagel
latique sunt qui prefuerant operibus filiorum
israel. ab exactoribus pharaonis. dicentibus.
Quare non implestis mensuram laterum
sicut prius. nec heri nec hodie. Veneruntque
prepositi filiorum israel et vociferati sunt. ad
pharaonem dicentes. Cur ita agis contra
servos tuos. Palee non dantur nobis. et
lateres similiter imperantur. En famuli
tui flagellis cedimur et iniuste agitur contra
populum tuum. Qui ait. Vacatis otio.
et ideo dicitis. eamus et sacrificemus
domino. Ite ergo et operamini. palee non
dabuntur vobis: et reddetis consuetum
numerum laterum. Videbantque se prepo
siti filiorum israel in malum eo quod diceretur
eis. non minuetur quicquam de lateribus.
per singulos dies. Occurreruntque moysi
et aaron. qui stabant ex adverso egredientes
a pharaone et dixerunt ad eos. Videat dominus et
iudicet quoniam fetere fecistis odorem nostrum co
ram pharaone. et servis eius. et prebuistis ei
gladium ut occideret nos. Reversusque est
moyses ad dominum. et ait domine. Cur afflixisti po
pulum istum. quare misisti me. Ex eo
enim quo ingressus sum ad pharaonem
ut loquerer ex nomine tuo. afflixit populum
tuum et non liberasti eos. .VI.

V

Dixitque dominus ad moysen.
Nunc videbis que facturus sim
pharaoni. per manum enim fortem
dimittet eos. et in manu robusta eiciet
illos de terra sua. Locutusque est dominus ad
moysen dicens. Ego dominus qui apparui
abraham. et ysaac et iacob. in deo omnipo
tente et nomen meum adonay non
indicavi eis. Pepigique cum eis fedus
ut darem illis terram chanaan. terram
peregrinationis eorum. in qua fuerunt
advene. Ego audivi gemitum filiorum
israel quo egyptii oppresserunt eos. et
recordatus sum pacti mei. Ideo dic
filiis israel. Ego dominus qui educam
vos de ergastulo egyptiorum et eruam
de servitute. ac redimam in brachio excel
so. et iudiciis magnis. et assumam vos
michi in populum. et ero vester deus. Et sci
etis quia ego sum dominus deus vester. qui
eduxerim vos de ergastulo egyptiorum.
et induxerim in terram super quam
levavi manum meam. ut darem
eam abraham. ysaac et iacob. daboque
illam vobis possidendam. ego dominus.
Narravit ergo moyses omnia filiis israel.
qui non acquieverunt ei propter angustiam
spiritus et opus durissimum. Locutusque est
dominus ad moysen dicens. Ingredere
et loquere ad pharaonem regem egypti.

ut dimittat filios israhel de terra sua. Respondit
moyses coram domino. Ecce filii israhel non
me audiunt. et quomodo audiet pharao
presertim cum sim incircumcisus labiis.
Locutus est dominus ad moysen et aaron
et dedit mandatum ad filios israel. et ad pharao-
nem regem egypti. ut educerent filios
israhel de terra egypti. Isti sunt principes do-
morum per familias suas. filii ruben
primogeniti israelis. Enoc. et phallu. esron.
et carmi. hec cognationes ruben. filii symeon
Jamuel et iamin. et aod. et iachin. et soer et saul
filius chananitidis. hee progenies symeon.
et hec nomina filiorum levi per cognationes
suas. Gerson et caath. et merari. Anni autem
vite levi fuerunt. c. xxx. vii. Filii gerson
lobni et semei. per cognationes suas. filii
caath: amram. et isaar. et hebron et oziel.
Anni quoque vite caath. c. xxx. iii. filii me-
rari. mooli et musi. hee cognationes levi.
per familias suas. Accepit autem amram uxorem
iocabeth patruelem suam. que peperit ei
aaron. et moysen. et mariam. Fueruntque
anni vite amram. c. xxx. vii. filii quoque
isaar: chore et napheg. et zechri. filii quoque
oziel. misael et elysaphan et sethri. Accepit
autem aaron uxorem: elysabeth filiam
aminadab. sororem naason. que peperit
ei nadab et abiu. et eleazar. et ythamar. filii
quoque chore. aser et helchana. et abiasab. Hee
sunt cognationes choritarum. At vero
eleazar filius aaron accepit uxorem de fili-
abus phutiel que peperit ei phinees. Hii sunt
principes familiarum leviticarum. per
cognationes suas. Iste est aaron et moy-
ses. quibus precepit dominus ut educerent
filios israhel de terra egypti. per turmas suas.
Hii sunt qui loquuntur ad pharaonem regem
egypti. ut educant filios israhel de egypto.
Iste est moyses et aaron. in die qua locu-
tus est dominus ad moysen in terra egyp-
ti. Et locutus est dominus ad moysen dicens.
Ego dominus. loquere ad pharaonem regem
egypti. omnia que loquor tibi. Et ait moy-
ses coram domino. En incircumcisus la-
biis sum. quomodo audiet me pharao.

Dixit que dominus VII.
ad moysen. Ecce constitui te deum
pharaonis. aaron frater tuus. erit pro-
pheta tuus. tu loqueris ei omnia que mando tibi.
Ille loquetur ad pharaonem. ut dimittat
filios israhel de terra sua. Sed ego indurabo
cor eius et multiplicabo signa et ostenta
mea. in terra egypti. et non audiet vos.

Et immittam que manum meam super
egyptum. et educam exercitum meum
et populum meum filios israhel de terra
egypti. per iudicia maxima. et scient
egyptii quia ego sum dominus qui
extenderim manum meam super e-
gyptum et eduxerim filios israhel de medio
eorum. Fecit itaque moyses et aaron. sicut
preceperat dominus. ita egerunt. Erat
autem moyses octoginta annorum
et aaron octoginta trium quando lo-
cuti sunt ad pharaonem. Dixitque dominus
ad moysen et aaron. Cum dixerit
vobis pharao. ostendite nobis signa. dices
ad aaron. tolle virgam tuam et proice eam
coram pharaone. ac vertatur in colubrum.
Ingressi itaque moyses et aaron ad
pharaonem. fecerunt sicut preceperat
dominus. Tulitque aaron virgam co-
ram pharaone. et servis eius. que versa
est in colubrum. Vocavit autem pharao
sapientes et maleficos et fecerunt etiam
ipsi per incantationes egyptiacas et
archana quedam similiter. proieceruntque
singuli virgas suas que verse sunt
in dracones. sed devoravit virga aa-
ron. virgas eorum. Induratumque
est cor pharaonis. et non audivit eos.
sicut preceperat dominus. Dixit autem
dominus ad moysen. Ingravatum est cor
pharaonis. non vult dimittere populum.
Vade ad eum mane. ecce egredietur ad
aquas et stabis in occursum eius super
ripam fluminis et virgam que conversa
est in draconem tolles in manu tua.
Dices que ad eum. Dominus deus hebre-
orum: misit me ad te dicens. Dimitte
populum meum. ut sacrificet michi
in deserto. et usque ad presens audire noluis-
ti. hec igitur dicit dominus. In hoc
scies quod dominus sim. Ego percutiam virga que
in manu mea est. aquam fluminis.
et vertetur in sanguinem. pisces quoque
qui sunt in flumine morientur. et compu-
trescent aque. et affligentur egyptii. bi-
bentes aquam fluminis. Dixit quoque
dominus ad moysen. Dic ad aaron.
tolle virgam tuam et extende manum
tuam super aquas et super fluvios
eorum et rivos ac paludes et omnes
lacus aquarum ut vertantur in san-
guinem. et sit cruor in omni terra
egypti. tam in ligneis vasis quam in
saxeis. Feceruntque ita moyses et aaron

sicut preceperat dominus. ⁊ eleuans
uirgam percussit aquam fluminis
coram pharaone ⁊ seruis eius. que uersa
est in sanguinem. ⁊ pisces qui erant
in flumine mortui sunt. Compu
truit q; fluuius. ⁊ non poterant
egyptii bibere aquam fluminis. ⁊ fuit
sanguis in tota terra egypti. Feceruntque
q; similiter malefici egyptiorum
incantationibus suis. ⁊ induratum
est cor pharaonis nec audiuit eos sicut
preceperat dominus. Auertitq; se. ⁊ in
trauit domum suam. nec apposuit
cor etiam hac uice. Foderunt autem
omnes egyptii per circuitum fluminis
aquam ut biberent. Non enim pote
rant bibere de aqua fluminis. Impleti
q; sunt .vij. dies postquam percussit dominus
fluuium. .viij.

VIII Dixit quoque dominus ad moysen.
Ingredere ad pharaonem. ⁊ dices ad eum;
Hec dicit dominus. Dimitte populum meum
ut sacrificet michi. Si autem nolueris
dimittere. ecce ego percutiam omnes
terminos tuos ranis. ⁊ ebulliet fluuius
ranas que ascendent ⁊ ingredientur do
mum tuam. ⁊ cubiculum lectuli
tui. ⁊ super stratum tuum ⁊ in domos
seruorum tuorum. ⁊ in populum tuum. ⁊
in furnos tuos. ⁊ in reliquias cibor
tuorum. ⁊ ad te ⁊ ad populum tuum
⁊ ad omnes seruos tuos intrabunt rane.
Dixitq; dominus ad moysen. Dic ad
aaron. extende manum tuam super
fluuios ⁊ super riuos ⁊ paludes ⁊ educ ra
nas super terram egypti. ⁊ extendit
aaron manum super aquas egypti.
⁊ ascenderunt rane. operueruntq; terram
egypti. Fecerunt autem malefici per
incantationes suas similiter. Edu
xeruntq; ranas super terram egypti. Vo
cauit autem pharao moysen ⁊ aaron.
⁊ dixit. Orate dominum ut auferat ranas
a me ⁊ a populo meo ⁊ dimittam populum
ut sacrificet domino. Dixitq; moyses
ad pharaonem. Constitue michi quando deprecer
pro te ⁊ pro seruis tuis ⁊ pro populo tuo. ut abigantur
rane a te. ⁊ a domo tua ⁊ a seruis tuis ⁊
a populo tuo. ⁊ tantum in flumine rema
neant. Qui respondit. cras. At ille. Iuxta
uerbum tuum inquit faciam. ut
scias q; non est sicut dominus deus noster. ⁊ rece
dent rane a te. ⁊ a domo tua. ⁊ a seruis
tuis ⁊ a populo tuo. tantum in flumine
remanebunt. Egressi q; sunt moyses
⁊ aaron a pharaone. ⁊ clamauit moyses
ad dominum pro sponsione ranarum. quam
condixerat pharaoni. Fecitq; dominus
iuxta uerbum moysi. ⁊ mortue sunt
rane de domibus ⁊ de uillis ⁊ de agris.
Congregaueruntq; eas in immensos
aggeres. ⁊ computruit terra. Videns
autem pharao quod data esset requies
ingrauauit cor suum. ⁊ non audiuit
eos sicut preceperat dominus. Dixitq;
dominus ad moysen. loquere ad
aaron. Extende uirgam tuam et
percute puluerem terre. ⁊ sint scin
phes in uniuersa terra egypti. Feceruntque
q; ita. ⁊ extendit aaron manum uir
gam tenens. percussitq; puluerem terre
⁊ facti sunt scinphes in hominibus ⁊ iu
mentis. Omnis puluis terre uersus est
in scinphes per totam terram egypti.
Feceruntq; similiter malefici in
cantationibus suis. ut educerent scin
phes ⁊ non potuerunt. Erantq; scinphes
tam in hominibus quam in iumentis.
Et dixerunt malefici ad pharaonem;
Digitus dei est hic. Induratumque
est cor pharaonis. ⁊ non audiuit eos sicut
preceperat dominus. Dixit quoque dominus
ad moysen. Consurge diluculo ⁊ sta
coram pharaone. Egredietur enim ad
aquas. ⁊ dices ad eum. Hec dicit dominus.
Dimitte populum meum ut sacrificet
michi. Quod si non dimiseris eum.
Ecce ego inmittam in te ⁊ in seruos
tuos. ⁊ in populum tuum ⁊ in domos
tuas omne genus muscarum. et
implebuntur domus egyptiorum
muscis diuersi generis ⁊ in uniuersa
terra in qua fuerint. Faciamq; mira
bilem in die illa terram gessen. in qua
populus meus est. ut non sint ibi musce.
Et scias quia ego dominus in medio terre.
ponamq; diuisionem inter populum
meum ⁊ populum tuum. Cras erit signum
istud. Fecitq; dominus ita. ⁊ uenit musca
grauissima in domos pharaonis. ⁊ seruorum
eius ⁊ in omnem terram egypti. Corrupta
q; est terra ab huiuscemodi muscis.
Vocauitq; pharao moysen ⁊ aaron. ⁊ ait
eis. Ite sacrificate deo uestro in terra hac.
Et ait moyses. Non potest ita fieri.
Abhominationes enim egyptiorum
immolabimus domino deo nostro. Quod
si mactauerimus ea que colunt egyptii

coram eis. lapidibus nos obruent. Viam
trium dierum pergemus in solitudine
et sacrificabimus domino deo nostro sicut
precepit nobis. Dixitque pharao Ego
dimittam vos ut sacrificetis domino deo vestro
in deserto. Verumptamen ne longius abeatis.
Orate pro me. Et ait moyses. Egressus
a te, orabo dominum et recedet musca a pharao-
ne, et a servis, et a populo eius. cras. Verumptamen
noli me ultra fallere. ut non dimittas
populum sacrificare domino. Egressusque
moyses a pharaone. Oravit dominum
Qui fecit iuxta verbum illius. et abstu-
lit muscas a pharaone, et a servis et a populo
eius. non superfuit nec una quidem.
Et ingravatum est cor pharaonis ita ut
ne hac quidem vice dimitteret populum.

D Ixit autem dominus .IX.
ad moysen. Ingredere ad pharao-
nem. et loquere ad eum. Hec dicit dominus
deus hebreorum. Dimitte populum meum
ut sacrificet michi. Quod si adhuc
renuis et retines eos: ecce manus mea
erit super agros tuos. super equos et
asinos et camelos et boves et oves pestis
valde gravis et faciet dominus mirabile inter
possessiones israel: et possessiones egyptiorum.
ut nichil omnino pereat ex his que perti-
nent ad filios israel. Constituitque dominus
tempus dicens. Cras faciet dominus
verbum istud in terra. Fecit ergo dominus
verbum hoc altera die. Mortuaque sunt
omnia animantia egyptiorum. De
animalibus vero filiorum israel nichil
omnino periit. Et misit pharao ad videndum
nec erat quicquam mortuum. de his que posse-
derat israel. Ingravatumque est cor pharaonis
et non dimisit populum. Et dixit dominus
ad moysen et aaron. Tollite plenas
manus cineris de camino et spargat illum
moyses in celum coram pharaone. Sitque
pulvis super omnem terram egypti. Erunt
enim in hominibus et iumentis ulcera et
vesice. turgentes in universa terra egyp-
ti. Tuleruntque cinerem de camino. et
steterunt coram pharaone. et sparsit illum
moyses in celum. factaque sunt vulnera
vesicarum turgentium in hominibus
et iumentis. nec poterant malefici
stare coram moyse propter vulnera que
in illis erant. et in omni terra egypti.
Induravitque dominus cor pharaonis. et non
audivit eos. sicut locutus est dominus
ad moysen. Dixit quoque dominus ad moysen

Mane consurge et sta coram pharaone.
et dices ad eum. Hec dicit dominus deus
hebreorum. Dimitte populum meum
ut sacrificet michi. quia in hac vice
mittam omnes plagas meas super
cor tuum. et super servos tuos et
super populum tuum. ut scias quod non sit
similis mei in omni terra. Nunc enim
extendens manum percutiam te et
populum tuum peste. peribisque de terra.
Idcirco autem posui te ut ostendam
in te fortitudinem meam. et narretur
nomen meum in omni terra. Adhuc
retines populum meum et non vis eum
dimittere? En pluam cras hac ipsa
hora grandinem multam nimis.
qualis non fuit in egypto. a die qua
fundata est usque in presens tempus.
Mitte ergo iam nunc et congrega iu-
menta tua et omnia que habes in agro.
homines enim et iumenta et universa
que inventa fuerint foris nec congre-
gata de agris. cecideritque super ea grando
morientur. Qui timuit verbum domini
de servis pharaonis. fecit confugere servos
suos et iumenta in domos. Qui autem
neglexit sermonem domini dimisit servos
suos et iumenta in agris. Et dixit dominus
ad moysen. extende manum tuam
in celum. ut fiat grando in universa
terra egypti super homines et super
iumenta et super omnem herbam agri
in terra egypti. Extenditque moyses
virgam in celum. et dominus dedit
tonitrua et grandinem ac discurrentia
fulgura super terram egypti. Pluitque dominus
grandinem super terram egypti et gran-
do et ignis mixta pariter ferebantur.
Tanteque fuit magnitudinis. quanta
ante nunquam apparuit in universa terra
egypti. ex quo gens illa condita est.
et percussit grando in omni terra egypti.
Cuncta que fuerunt in agris ab homine
usque ad iumentum. cunctam herbam
agri percussit grando. et omne lignum
regionis confregit. Tantum in terra
gessen ubi erant filii israel. grando non
cecidit. Misitque pharao. et vocavit
moysen et aaron dicens ad eos. Peccavi
etiam nunc. dominus iustus: ego
et populus meus impii. Orate dominum ut
desinant tonitrua dei et grando. ut di-
mittam vos et nequaquam hic ultra
maneatis. Ait moyses. Cum egressus

fuero de urbe extendam palmas meas ad dominum et cessabunt tonitrua et grando non erit ut scias quia domini est terra. Novi autem quod et tu et servi tui nec dum timeatis dominum. Linum ergo et ordeum lesum est eo quod ordeum esset virens et linum iam folliculos germinaret. Triticum autem et far non sunt lesa quia serotina erant. Egressusque moyses a pharaone et ex urbe tetendit manus ad dominum et cessaverunt tonitrua et grando. nec ultra stillavit pluvia super terram. Videns autem pharao quod cessasset pluvia et grando et tonitrua. auxit peccatum. Et ingravatum est cor eius et servorum illius. Et induratum est cor eius nimis. nec dimisit filios israel sicut preceperat dominus per manum moysi. .X.

X Et dixit dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem. Ego enim induravi cor eius. et servorum illius. ut faciam signa mea hec in eo. et narres auribus filii tui et nepotum tuorum quotiens contriverim egyptios et signa fecerim in eos. et sciatis quia ego dominus. Introierunt ergo moyses et aaron ad pharaonem. et dixerunt ei. Hec dicit dominus deus hebreorum. Usquequo non vis subici michi. Dimitte populum meum ut sacrificet michi. Si autem resistis et non vis dimittere eum. ecce ego inducam cras locustam in fines tuos que operiet superficiem terre. ne quicquam eius appareat. sed comedatur quod residuum fuit grandini. Corrodet enim omnia ligna que germinant in agris. et implebunt domos tuas. et servorum tuorum et omnium egyptiorum. quantam non viderunt patres tui et avi. ex quo orti sunt super terram. usque in presentem diem. Avertitque se et egressus est a pharaone. Dixerunt autem servi pharaonis ad eum. Usquequo patiemur hoc scandalum. Dimitte homines ut sacrificent domino deo suo. Nonne vides quod perierit egyptus. Revocaveruntque moysen et aaron ad pharaonem. qui dixit eis. Ite sacrificate domino deo vestro. Qui nam sunt qui ituri sunt. Ait moyses. Cum parvulis nostris et senibus pergemus cum filiis et filiabus. cum ovibus et armentis. Est enim sollempnitas domini dei nostri. Et respondit pharao sic. Dominus sit vobiscum. Quomodo ergo dimittam vos et parvulos vestros. Cui dubium est quod pessime cogitetis. Non fiet ita. Sed ite tantum viri et sacrificate domino. hoc enim et ipsi petistis. Statimque eiecti sunt de conspectu pharaonis. Dixit autem dominus ad moysen. Extende manum tuam super terram egypti. ad locustam ut ascendat super terram et devoret omnem herbam que residua fuit grandini. Extendit moyses virgam super terram egypti. et dominus induxit ventum urentem. tota illa die et nocte. et mane facto ventus urens levavit locustas que ascenderunt super universam terram egypti. et sederunt in cunctis finibus egyptiorum innumerabiles quales ante illud tempus non fuerant. nec postea future sunt. operueruntque universam superficiem terre. vastantes omnia. devorata est igitur herba terre et quicquid pomorum in arboribus fuit. que grando dimiserat. Nichil que omnino virens relictum est in lignis et in herbis terre in cuncta egypto. Quobrem festinus pharao. vocavit moysen et aaron. et dixit eis. Peccavi in dominum deum vestrum et in vos. Sed nunc dimittite peccatum michi etiam hac vice rogate dominum deum vestrum ut auferat a me mortem istam. Egressusque est moyses de conspectu pharaonis. et oravit dominum qui flare fecit ventum ab occidente vehementissimum. et arreptam locustam proiecit in mare rubrum. Non remansit nec una quidem in cunctis finibus egypti. et induravit dominus cor pharaonis nec dimisit filios israel. Dixit autem dominus ad moysen Extende manum tuam in celum et sint tenebre super terram egypti. tam dense ut palpari queant. Extenditque moyses manum in celum. et facte sunt tenebre horribiles in universa terra egypti. Tribus diebus nemo vidit fratrem suum. nec movit se de loco in quo erat. Ubicumque autem habitabant filii israel lux erat. Vocavitque pharao moysen et aaron et dixit eis. Ite sacrificate domino. Oves tantum vestre et armenta remaneant. parvuli vestri eant vobiscum. Ait moyses. Hostias quoque et holocausta dabis nobis. que offeramus domino deo nostro. Cuncti greges pergent nobiscum. Non remanebit ex eis ungula que necessaria sunt in cultum domini dei nostri. Presertim cum ignoremus quid debeat immolari donec ad ipsum locum perveniamus. Induravit autem dominus cor pharaonis et noluit dimittere eos. Dixitque pharao ad moysen. Recede a

me. caue ne ultra videas faciem meam.
Quocumque die apparueris michi mori/
eris. Respondit moyses. ita fiat ut locutus
es. Non videbo ultra faciem tuam.
Et dixit dominus .xi.
ad moysen. adhuc una plaga
tangam pharaonem et egyptum. et post hec
dimittet vos et exire compellet. Dices ergo
omni plebi ut postulet vir ab amico suo.
et mulier a vicina sua vasa argentea
et aurea et vestes. Dabit autem dominus
gratiam populo suo coram egyptiis. Fuitque
moyses vir magnus valde in terra egypti
coram servis pharaonis et omni populo. et ait. Hec dicit dominus
Media nocte egrediar in egyptum et
morietur omne primogenitum in terra
egyptiorum. a primogenito pharaonis qui
sedet in solio eius usque ad primogenitum
ancille que est ad molam. et omnia
primogenita iumentorum. Eritque clamor
magnus in universa terra egypti. qualis
nec ante fuit. nec postea futurus est. Apud
autem omnes filios israel non muttiet canis
ab homine usque ad pecus. ut sciatis quanto
miraculo dividat dominus egyptios et
israel. Descendentque omnes servi tui isti ad me.
et adorabunt me dicentes. Egredere tu et omnis
populus qui subiectus est tibi. Post hec egrediemur.
Et exivit a pharaone iratus nimis.
Dixit autem dominus ad moysen. Non audiet
vos pharao. ut multa signa fiant in
terra egypti. Moyses autem et aaron
fecerunt omnia signa et ostenta que scripta
sunt coram pharaone. Et induravit dominus
cor pharaonis nec dimisit filios israel de terra
sua. .xii.
Dixit quoque dominus ad moysen
et aaron in terra egypti. Mensis iste vobis
principium mensium. primus erit in
mensibus anni. Loquimini ad universum
cetum filiorum israel. et dicite eis. Decima
die mensis huius tollat unusquisque
agnum per familias et domos suas. Si
autem minor est numerus ut sufficere
non possit ad vescendum agnum. assumet
vicinum suum qui iunctus est domui eius
iuxta numerum animarum que sufficere possunt
ad esum agni. Erit autem agnus absque
macula et masculus anniculus. Iuxta quem
ritum tolletis et hedum. et servabitis eum
usque ad quartamdecimam diem mensis
huius. Immolabitque eum universa
multitudo filiorum israel ad vesperam. et
sument de sanguine eius. ac ponent
super utrumque postem. et in superliminaribus
domorum in quibus comedent illum. et
edent carnes nocte illa. assas igni. et azimos
panes cum lactucis agrestibus. Non comedetis
ex eo crudum quid nec coctum aqua.
sed assum tantum igni. Caput cum pedibus
eius et intestinis vorabitis. nec remanebit — et os non comminuetis ex eo
ex eo quicquam usque mane. Si quid residuum
fuerit igni comburetis. Sic autem comedetis
illum. Renes vestros accingetis. calciamenta
habebitis in pedibus. tenentes
baculos in manibus. et comedetis festinanter.
Est enim phase. id est transitus domini.
Et transibo per terram egypti illa nocte.
percutiamque omne primogenitum in terra
egypti ab homine usque ad pecus. et in
cunctis diis egypti faciam iudicia. ego
dominus. Erit autem sanguis vobis
in signum in edibus in quibus eritis. et videbo
sanguinem et transibo vos. nec erit in vobis
plaga. disperdens quando percussero terram
egypti. Habebitis autem hanc diem in
monimentum. et celebrabitis eam sollempnem
domino in generationibus vestris. cultu sempiterno.
Septem diebus azima comedetis. In die primo
non erit fermentum in domibus vestris.
Quicumque comederit fermentatum. peribit
anima illa de israel. a primo die usque
ad diem septimum. Dies prima erit
sancta atque sollempnis. et dies septima
eadem festivitate venerabilis. Nichil operis
facietis in eis. exceptis hiis que ad vescendum
pertinent. et observabitis azima. In eadem
enim ipsa die educam exercitum vestrum
de terra egypti. et custodietis diem istum
in generationes vestras ritu perpetuo. Primo
mense quartadecima die mensis ad vesperum
comedetis azima usque ad diem
vicesimam primam eiusdem mensis
ad vesperam. Septem diebus fermentatum
non invenietur in domibus vestris. qui comederit
fermentatum peribit anima eius
de cetu israel tam de advenis quam de indigenis
terre. Omne fermentatum non comedetis
in cunctis habitaculis vestris edetis azima.
Vocavit autem moyses omnes seniores filiorum
israel. et dixit ad eos. Ite tollentes animal per
familias vestras immolate phase. fasciculumque
ysopi tingite in sanguine qui est in
limine et aspergite ex eo superliminare
et utrumque postem. Nullus vestrum egrediatur
ostium domus sue usque mane. Transibit
enim dominus percutiens egyptios.
Cumque viderit sanguinem in superliminari

et in utroque poste, transcendet ostium domus et non sinet percussorem ingredi domos vestras et ledere. Custodi verbum istud legitimum tibi et filiis tuis usque in eternum. Cumque introieritis terram quam dominus daturus est vobis ut pollicitus est, observabitis cerimonias istas. Et cum dixerint vobis filii vestri: Que est ista religio? dicetis eis: Victima transitus domini est, quando transivit super domos filiorum Israel in Egypto, percutiens Egyptios et domos nostras liberans. Incurvatusque populus adoravit. Et egressi filii Israel fecerunt sicut preceperat dominus Moysi et Aaron. Factum est autem in noctis medio, percussit dominus omne primogenitum in terra Egypti, a primogenito Pharaonis qui sedebat in solio eius usque ad primogenitum captive que erat in carcere, et omne primogenitum iumentorum. Surrexitque Pharao nocte et omnes servi eius cunctaque Egyptus; et ortus est clamor magnus in Egypto. Neque enim erat domus in qua non iaceret mortuus. Vocatisque Pharao Moyse et Aaron nocte ait: Surgite egredimini a populo meo, et vos et filii Israel. Ite, immolate domino sicut dicitis. Oves vestras et armenta assumite ut petieratis, et abeuntes benedicite michi. Urgebantque Egyptii populum de terra exire velociter, dicentes: Omnes moriemur. Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fermentaretur, et ligans in palliis posuit super humeros suos. Feceruntque filii Israel sicut preceperat dominus Moysi. Et petierunt ab Egyptiis vasa argentea et aurea, vestemque plurimam. Dedit autem dominus gratiam populo coram Egyptiis ut commodarent eis, et spoliaverunt Egyptios. Profectique sunt filii Israel de Ramesse in Sochoth, sexcenta fere milia peditum virorum absque parvulis et mulieribus. Sed et vulgus promiscuum innumerabile ascendit cum eis, oves et armenta et animantia diversi generis multa nimis. Coxeruntque farinam quam dudum conspersam de Egypto tulerant, et fecerunt subcinericios panes azimos. Neque enim poterant fermentari, cogentibus exire Egyptiis et nullam facere sinentibus moram, nec pulmenti quicquam occurrerat preparare. Habitatio autem filiorum Israel qua manserunt in Egypto fuit quadringentorum triginta annorum. Quibus expletis, eadem die egressus est omnis exercitus domini de terra Egypti. Nox ista observabilis domini, quando eduxit eos de terra Egypti. Hanc observare debent omnes filii Israel in generationibus suis. Dixitque dominus ad Moysen et Aaron: Hec est religio phase. Omnis alienigena non comedet ex eo. Omnis autem servus emptitius circumcidetur et sic comedet. Advena et mercennarius non comedent ex eo. In una domo comedetur, nec efferetis de carnibus eius foras, nec os illius confringetis. Omnis cetus filiorum Israel faciet illud. Quod si quis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam et facere phase domini, circumcidetur prius omne masculinum eius, et tunc rite celebrabit, eritque sicut indigena terre. Si quis autem circumcisus non fuerit, non vescetur ex eo. Eadem lex erit indigene et colono qui peregrinatur apud vos. Feceruntque omnes filii Israel sicut preceperat dominus Moysi et Aaron. Et in eadem die eduxit dominus filios Israel de terra Egypti per turmas suas.

XIII.

Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Sanctifica michi omne primogenitum quod aperit vulvam in filiis Israel, tam de hominibus quam de iumentis. Mea sunt enim omnia. Et ait Moyses ad populum: Mementote diei huius in qua egressi estis de Egypto et de domo servitutis, quoniam in manu forti eduxit vos dominus de loco isto, ut non comedatis fermentatum panem. Hodie egredimini mense novarum frugum. Cumque te introduxerit dominus in terram Chananei et Ethei et Amorrei et Evei et Iebusei, quam iuravit patribus tuis ut daret tibi terram fluentem lacte et melle, celebrabis hunc morem sacrorum mense isto. Septem diebus vesceris azimis, et in die vii. erit sollempnitas domini. Azima comedetis vii. diebus. Non apparebit apud te aliquid fermentatum nec in cunctis finibus tuis. Narrabisque filio tuo in die illo dicens: Hoc est quod fecit dominus michi quando egressus sum de Egypto. Et erit quasi signum in manu tua et quasi monumentum ante oculos tuos, et ut lex domini semper sit in ore tuo. In manu enim forti eduxit te dominus de Egypto et de domo servitutis. Custodies huiuscemodi cultum statuto tempore a diebus in dies. Cumque introduxerit te dominus in terram Chananei sicut iuravit tibi et patribus tuis, et dederit eam tibi, separabis omne quod aperit vulvam domino,

et quod primitivum est in pecoribus tuis
quicquid habueris masculini sexus conse
crabis domino. Primogenitum asini mu
tabis ove. Quod si non redemeris interficies.
Omne autem primogenitum hominis de
filiis tuis pretio redimes. Cumque in
terrogaverit te filius tuus cras dicens.
Quid est hoc? Respondebis ei. In manu forti
eduxit nos dominus de terra egypti. de do
mo servitutis. Nam cum induratus
esset pharao. et nollet nos dimittere: occidit dominus
omne primogenitum in terra egypti. a
primogenito hominis usque ad primogenitum
iumentorum. Idcirco immolo domino
omne quod aperit vulvam masculini sexus
et omnia primogenita filiorum meorum
redimo. Erit igitur quasi signum
in manu tua. et quasi appensum quid
ob recordationem inter oculos tuos eo quod in
manu forti eduxerit nos dominus de egypto.
Igitur cum emisisset pharao populum
non eos duxit deus per viam terre philistiim
que vicina est reputans ne forte peni
teret eum. si vidisset adversum se bella
consurgere. et reverteretur in egyptum. Sed
circumduxit per viam deserti que est iuxta mare
rubrum. et armati ascenderunt filii israel
de terra egypti. Tulit quoque moyses ossa
ioseph secum. eo quod adiurasset filios israel
dicens. Visitabit vos deus. efferte ossa mea
hinc vobiscum. Profectique de socoth castra
metati sunt in etham. in extremis finibus
solitudinis. Dominus autem precedebat eos ad
ostendendam viam per diem in columpna
nubis. et per noctem in columpna ignis
ut dux esset itineris utroque tempore. Numquam
defuit columpna nubis per diem. nec
columpna ignis per noctem coram populo.
Locutus est autem dominus XIIII
ad moysen dicens. Loquere filiis
israel. Reversi castra metentur e regione
phiahiroth que est inter magdalum et
mare contra beelsephon. in conspectu
eius castra ponetis super mare. Dic
turusque est pharao super filios israel: Coartati
sunt in terra. Conclusit eos desertum.
Et indurabo cor eius ac persequetur vos.
et glorificabor in pharaone. et in omni
exercitu eius. Scientque egyptii. quia
ego sum dominus. Feceruntque ita. Et nunti
atum est regi egyptiorum quod fugisset
populus. Inmutatumque est cor pharaonis et
servorum eius super populo: et dixerunt. Quid
voluimus facere ut dimitteremus israel

ne serviret nobis. Iunxit ergo currum.
et omnem populum suum assumpsit secum. Tulit
que sexcentos currus electos. et quicquid in
egypto curruum fuit. et duces totius ex
ercitus. Induravitque dominus cor pharaonis
regis egypti et persecutus est filios israel.
At illi egressi erant in manu excelsa.
Cumque persequerentur egyptii vestigia
precedentium. repperierunt eos in castris
super mare. Omnis equitatus et currus
pharaonis. et exercitus universus erant
in phiahiroth contra beelsephon. Cumque
appropinquasset pharao. levantes filii israel
oculos viderunt egyptios post se. et timu
erunt valde. Clamaveruntque ad dominum.
et dixerunt ad moysen. Forsitan non erant
sepulchra in egypto. ideo tulisti nos
ut moreremur in solitudine. Quid
hoc facere voluisti. ut educeres nos ex
egypto? Nonne iste est sermo quem loquebamur
ad te in egypto dicentes. Recede a nobis
ut serviamus egyptiis. Multo enim melius
est servire eis quam mori in solitudine.
Et ait moyses ad populum. Nolite timere.
State et videte magnalia dei que facturus
est hodie. Egyptios enim quos nunc videtis
nequaquam ultra videbitis usque in sempiternum.
Dominus pugnabit pro vobis et vos tacebitis.
Dixitque dominus ad moysen. Quid clamas
ad me? Loquere filiis israel ut proficiscantur.
Tu autem eleva virgam tuam et extende
manum tuam super mare. et divide illud
ut gradiantur filii israel in medio maris
per siccum. Ego autem indurabo cor egyp
tiorum. ut persequantur vos. et glorificabor
in pharaone et in omni exercitu eius. et in
curribus et in equitibus illius. et scient egyptii
quia ego sum dominus deus. cum glorificatus fuero
in pharaone et in curribus et in equitibus eius.
Tollensque se angelus dei qui precedebat
castra israel abiit post eos. et cum eo pariter
columpna nubis priora dimittens post
tergum stetit inter castra egyptiorum
et castra israel. et erat nubes tenebrosa. et
illuminans noctem ita ut ad se invicem
toto noctis tempore accedere non valerent. Cumque
extendisset moyses manum super mare.
abstulit illud dominus flante vento vehementi
et urente tota nocte et vertit in siccum.
Divisaque est aqua. et ingressi sunt filii
israel per medium sicci maris. Erat enim
aqua quasi murus a dextra eorum
et leva. Persequentesque egyptii ingressi sunt
post eos omnis equitatus pharaonis currus

eius et equites per medium maris. Iamque
advenerat vigilia matutina et ecce respi
ciens dominus super castra egyptiorum per colump
nam ignis et nubis interfecit exercitum
eorum et subvertit rotas curruum ferebantur
que in profundum. Dixerunt ergo egyptii. Fu
giamus israhelem. dominus enim pro eis pugnat
contra nos. Et ait dominus ad moysen. Ex
tende manum tuam super mare ut rever
tantur aque ad egyptios super currus
et equites eorum. Cumque extendisset moyses
manum contra mare. reversum est primo
diluculo ad priorem locum. fugientibusque
egyptiis occurrerunt aque. et involvit
eos dominus in mediis fluctibus. reverseque sunt
aque. et operuerunt currus et equites
cuncti exercitus pharaonis. qui sequentes
ingressi fuerant mare: nec unus quidem
superfuit ex eis. filii autem israhel perrexerunt per
medium sicci maris. et aque eis erant quasi
pro muro a dextris et a sinistris. Liberavitque
dominus in die illo israhelem de manu egyptiorum.
Et viderunt egyptios mortuos super litus
maris: et manum magnam quam exercuerat
dominus contra eos. Timuitque populus dominum
et crediderunt domino et moysi servo eius.
XV Tunc cecinit moyses .xv.
et filii israhel hoc carmen domino et dixerunt.
Cantemus domino gloriose enim magnifica
tus est equum et ascensorem deiecit in mare
fortitudo mea et laus mea dominus factus est
michi in salutem. Iste deus meus et glorificabo
eum. deus patris mei et exaltabo eum. dominus
quasi vir pugnator omnipotens nomen eius
currus pharaonis et exercitum eius proiecit in
mare. Electi principes eius submersi sunt
in mari rubro. abyssi operuerunt eos descen
derunt in profundum quasi lapis. Dextera tua
domine magnificata est in fortitudine. Dex
tera tua domine percussit inimicum. et in multi
tudine glorie tue deposuisti omnes adversarios
meos. misisti iram tuam que devoravit eos
sicut stipulam et in spiritu furoris tui congre
gate sunt aque. Stetit unda fluens. congre
gate sunt abyssi in medio mari. Dixit ini
micus persequar et comprehendam dividam
spolia. implebitur anima mea. Evagi
nabo gladium meum interficiet eos manus
mea. Flavit spiritus tuus et operuit eos mare
Submersi sunt quasi plumbum in aquis
vehementibus. Quis similis tui in fortibus
domine quis similis tui magnificus in sancti
tate terribilis atque laudabilis et faciens mirabi
lia. extendisti manum tuam et devoravit

eos terra. Dux fuisti in misericordia tua populo tuo
quem redemisti et portasti eum in fortitudine
tua. ad habitaculum sanctum tuum. Ascende
runt populi et irati sunt. dolores obtinue
runt habitatores philistiim. Tunc contur
bati sunt principes edom robustos moab
obtinuit tremor obriguerunt omnes habita
tores chanaan. Irruat super eos formido
et pavor in magnitudine brachii tui. fiant
immobiles quasi lapis donec pertranseat
populus tuus domine donec pertranseat populus tuus
iste quem possedisti. Introduces eos et planta
bis in monte hereditatis tue firmissimo
habitaculo tuo quod operatus es domine. San
ctuarium tuum domine quod firmaverunt ma
nus tue. dominus regnabit in eternum et ultra.
Ingressus est enim eques pharao cum curribus
et equitibus eius in mare. et reduxit super eos
dominus aquas maris. filii autem israhel ambu
laverunt per siccum in medio eius. Sumpsit
ergo maria prophetissa soror aaron tympa
num in manu sua. Egresseque sunt mu
lieres omnes post eam. cum tympanis et
choris quibus precinebat dicens. Cantemus
domino gloriose enim honorificatus est equum
et ascensorem eius deiecit in mare. Tulit
autem israhel moyses de mari rubro. et egressi
sunt in desertum sur. Ambulaveruntque tribus
diebus per solitudinem. et non inveniebant
aquam. et venerunt in marath. nec pote
rant bibere aquas de marath. eo quod essent
amare. Unde et congruum loco nomen
imposuit vocans illud mara. id est amaritu
dinem. Et murmuravit populus contra
moysen dicens. Quid bibemus. At ille
clamavit ad dominum qui ostendit ei lignum.
quod cum misisset in aquas in dulcedinem
verse sunt. Ibi constituit ei precepta atque
iudicia. et ibi temptavit eum dicens.
Si audieris vocem domini dei tui et quod rectum
est coram eo feceris: et obedieris mandatis
eius custodierisque omnia precepta illius
cunctum languorem quem posui in egypto
non inducam super te. Ego enim sum dominus
salvator tuus. Venerunt autem in helim
filii israhel ubi erant .xii. fontes aquarum
et septuaginta palme et castra metati sunt
iuxta aquas. .xvi. XVI
Profectique sunt de helim. Venit
omnis multitudo filiorum israhel in desertum
sin. quod est inter helim et synai quintodecimo
die mensis secundi postquam egressi sunt de terra
egypti. Et murmuravit omnis congregatio
filiorum israhel contra moysen et contra aaron

in solitudine. Dixeruntque ad eos filii israel. Utinam mortui essemus per manum domini in terra egypti. quando sedebamus super ollas carnium et comedebamus panes in saturitate. Cur induxistis nos in desertum istud. ut occideretis omnem multitudinem fame? Dixit autem dominus ad moysen. Ecce ego vobis pluam panes de celo. Egrediatur populus et colligat que sufficiunt per singulos dies. ut temptem eum utrum ambulet in lege mea an non. Die autem sexta parent quod inferant. et sit duplum quam colligere solebant per singulos dies. Dixeruntque moyses et aaron ad omnes filios israel. Vespere scietis quod dominus eduxerit vos de terra egypti et mane videbitis gloriam domini. Audivit enim murmur vestrum contra dominum. Nos vero quid sumus quia mussitatis contra nos? Et ait moyses: dabit dominus vobis vespere carnes edere: et mane panes in saturitate. eo quod audierit murmurationes vestras. quibus murmurati estis contra eum. Nos enim quid sumus? Nec contra nos est murmur vestrum: sed contra dominum. Dixit quoque moyses ad aaron. Dic universe congregationi filiorum israel. Accedite coram domino. Audivit enim murmur vestrum. Cumque loqueretur aaron ad omnem cetum filiorum israel. respexerunt ad solitudinem: et ecce gloria domini apparuit in nube. Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Audivi murmurationes filiorum israel. loquere ad eos. Vespere comedetis carnes: et mane saturabimini panibus: scietisque quod ego sum dominus deus vester. Factum est ergo vespere. et ascendens coturnix operuit castra. mane quoque ros iacebat per circuitum castrorum. Cumque operuisset superficiem terre apparuit in solitudine minutum et quasi pilo tunsum in similitudinem pruine super terram. Que
manhu. cum vidissent filii israel dixerunt ad invicem manhu. quod significat. quid est hoc. Ignorabant enim quid esset. Quibus ait moyses. Iste est panis quem dedit dominus vobis ad vescendum. hic est sermo quem precepit dominus. Colligat ex eo unusquisque quantum sufficiat ad vescendum. gomor per singula capita. Iuxta numerum animarum vestrarum que habitant in tabernaculo sic tolletis. Feceruntque ita filii israel et collegerunt alius plus et alius minus. et mensi sunt ad mensuram gomor. Nec qui plus collegerat habuit amplius nec qui minus paraverat repperit minus. Sed singuli iuxta id quod edere poterant congregaverunt. Dixitque moyses ad eos. Nullus relinquat ex eo in mane. qui non audierunt eum. Sed dimiserunt quidam ex eis usque mane: et scatere cepit vermibus. atque computruit. Et iratus est contra eos moyses. Colligebant autem mane singuli quantum sufficere poterat ad vescendum. Cumque incaluisset sol liquefiebat. In die vero sexta collegerunt cibos duplices. id est duo gomor per singulos homines. Venerunt autem omnes principes multitudinis et narraverunt moysi. Qui ait eis: hoc est quod locutus est dominus. Requies sabbati sanctificata est domino. Cras quodcumque operandum est facite. et que coquenda sunt coquite. Quicquid autem reliquum fuerit: reponite usque in mane. Feceruntque ita ut preceperat moyses. et non computruit. neque vermis inventus est in eo. Dixitque moyses. Comedite illud hodie. quia sabbatum est domini. Non invenietur hodie in agro. Sex diebus colligite. In die autem septimo sabbatum est domini. Idcirco non invenietur. Venit septima dies: et egressi de populo ut colligerent non invenerunt. Dixit autem dominus ad moysen. Usquequo non vultis custodire mandata mea. et legem meam? Videte quod dominus dederit vobis sabbatum et propter hoc tribuerit vobis die sexto cibos duplices. Maneat unusquisque apud semetipsum. Nullus egrediatur de loco suo die septimo. et sabbatizavit populus die septimo. Appellavitque domus israel nomen eius man. quod erat quasi semen coriandri Nota man.
album. Gustusque eius quasi simile cum melle. Dixit autem moyses. Iste est sermo quem precepit dominus. Imple gomor ex eo. et custodiatur in futuras retro generationes. ut noverint panem quo alui vos in solitudine. quando educti estis de terra egypti. Dixitque moyses ad aaron. Sume vas unum: et mitte ibi man quantum capere potest gomor. et repone coram domino. ad servandum in generationes vestras. sicut precepit dominus moysi. Posuitque illud aaron in tabernaculo reservandum. Filii autem israel comederunt manna quadraginta annis. donec venirent in terram habitabilem. hoc cibo aliti sunt: usquequo tangerent fines terre chanaan. Gomor autem decima pars est ephi.

XVII

Capitulum XVII. Igitur profecta omnis multitudo filiorum israel de deserto sin. per mansiones suas iuxta sermonem domini castrametati sunt in raphidim. ubi non erat aqua ad bibendum populo. Qui iurgatus contra moysen. ait. Da nobis aquam ut bibamus. Quibus respondit moyses. Quid iurgamini

contra me? Cur temptatis dominum? Sitivit
ergo populus ibi pro aque penuria, et murmu
ravit contra moysen dicens. Cur nos
exire fecisti de egypto: ut occideres nos et liberos
nostros ac iumenta siti? Clamavit autem
moyses ad dominum dicens. Quid faciam
populo huic? Adhuc paululum et lapidabit
me. Ait dominus ad moysen: Antecede
populum, et sume tecum de senioribus israel: et
virgam qua percussisti fluvium tolle in
manu tua, et vade. En ego stabo ibi coram
te, supra petram oreb, percutiesque petram
et exibit ex ea aqua, ut bibat populus. Fecit
ita moyses coram senioribus israel; et vocavit
nomen loci illius temptatio, propter iurgium
filiorum israel; et quia temptaverunt dominum di
centes. Est ne deus in nobis an non? Venit
autem amalech et pugnabat contra filios
israel in raphidim. Dixitque moyses ad
iosue. Elige viros, et egressus pugna contra
amalech cras: et ego stabo in vertice collis
habens virgam dei in manu mea. Fecit
iosue ut locutus erat moyses: et pugna
vit contra amalech. Moyses autem et aaron
et hur ascenderunt super verticem collis.
Cumque levaret moyses manus vincebat
israel; sin autem paululum remisisset, superabat
amalech. Manus autem moysi erant
graves. Sumentes igitur lapidem posu
erunt subter eum, in quo sedit. Aaron
autem et hur sustentabant manus eius
ex utraque parte. Et factum est ut manus
illius non lassarentur usque ad occasum
solis. Fugavitque iosue amalech et populum
eius in ore gladii. Dixit autem dominus ad moysen.
Scribe hoc ob monimentum in libro et
trade auribus iosue. Delebo enim memo
riam amalech sub celo. Edificavit
moyses altare, et vocavit nomen eius dominus
exultatio mea, dicens quia manus
solii domini: et bellum dei erit contra
amalech, a generatione in generationem.

XVIII

Cumque audisset xviii
iethro sacerdos madian cognatus
moysi omnia que fecerat deus moysi et
israel, et populo suo, eo quod eduxisset dominus
israel de egypto. Tulit sephoram uxorem
moysi quam remiserat et duos filios
eius: quorum unus vocabatur gersan.
dicente patre. Advena fui in terra aliena:
Alter vero eliezer. Deus enim ait patris mei
adiutor meus eruit me de gladio pha
raonis. Venit ergo iethro cognatus
moysi et filii eius et uxor eius ad moysen
in desertum ubi erat castra metatus:
iuxta montem dei. et mandavit moysi
dicens. Ego cognatus tuus iethro venio
ad te; et uxor tua et duo filii tui cum ea.
Qui egressus in occursum cognati sui
adoravit et osculatus est eum. Saluta
veruntque se mutuo verbis pacificis. Cumque
intrasset tabernaculum narravit moyses
cognato suo, cuncta que fecerat dominus pharaoni,
et egyptiis propter israel. et universum laborem
qui accidisset eis, in itinere quo liberaverat
eos dominus. letatusque est iethro super
omnibus bonis que fecerat dominus
israeli, eo quod eruisset eum de manu egyptiorum,
et ait. Benedictus dominus qui liberavit nos
de manu egyptiorum et de manu pharaonis.
qui eruit populum suum de manu e
gypti. Nunc cognovi quia magnus dominus
super omnes deos eo quod superbe egerint
contra eos: obtulit ergo iethro cognatus
moysi holocausta et hostias deo. Vene
runtque aaron et omnes seniores israel, ut
comederent panem cum eo coram deo.
Altera autem die sedit moyses ut
iudicaret populum qui assistebat moysi
de mane usque ad vesperam. Quod cum
vidisset cognatus eius, omnia scilicet que agebat
in populo, ait. Quid est quod facis in plebe? Cur
solus sedes et omnis populus prestolatur
de mane usque ad vesperam? Cui respondit
moyses. Venit ad me populus querens
sententiam dei. Cumque acciderit eis aliqua
disceptatio, veniunt ad me ut iudicem
inter eos, et ostendam precepta dei, et leges
eius. At ille. Non bonam inquit rem facis.
stulto labore consumeris et tu et populus iste qui
tecum est, ultra vires tuas est negotium.
Solus illud non poteris sustinere. Sed
audi verba mea atque consilia et erit dominus tecum.
Esto tu populo in his que ad deum pertinent.
ut referas que dicuntur ad eum, ostendasque
populo ceremonias et ritum colendi, viam
que per quam ingredi debeant et opus quod facere.
Provide autem de omni plebe viros poten
tes et timentes deum, in quibus sit veritas,
et qui oderint avaritiam, et constitue ex
eis tribunos et centuriones, et quinqua
genarios et decanos qui iudicent populum
omni tempore. Quicquid autem maius fuerit
referant ad te: et ipsi minora tantum modo iu
dicent. levius que sit tibi partito in alios
onere. Si hoc feceris implebis imperium
dei, et precepta eius poteris sustentare. et
omnis hic populus revertetur ad loca sua.

cum pace. Quibus auditis moyses fecit
omnia que ille suggesserat. et electis viris
strenuis de cuncto israel constituit eos princi-
pes populi. tribunos et centuriones et quinquage-
narios et decanos qui iudicarent populum
omni tempore. Quicquid autem gravius erat refe-
rebant ad eum. faciliora autem tantum modo
iudicantes. Dimisitque cognatum suum
qui reversus abiit in terram suam. XIX.

Mense tertio egressionis israel de terra
egypti. in die hac venerunt in so-
litudinem synai. Nam profecti de raphidim
et pervenientes usque in desertum synay ca-
stra metati sunt in eodem loco. Ibique israel
fixit tentoria e regione montis. Moyses autem
ascendit in montem ad deum. Vocavitque eum
dominus de monte. et ait. Hec dices domui iacob.
et annuntiabis filiis israel. Vos ipsi vidistis
que fecerim egyptiis. quomodo portaverim vos
super alas aquilarum et assumpserim michi.
Si ergo audieritis vocem meam et custodi-
eritis pactum meum. eritis
mihi in peculium de cunctis
populis. mea est enim omnis terra. et
vos eritis michi in regnum sacerdotale et
gens sancta. hec sunt verba que loqueris ad filios
israel. Venit moyses et convocatis maioribus
natu populi exposuit omnes sermones quos
mandaverat dominus. Responditque universus
populus simul. Cuncta que locutus est dominus
faciemus. Cumque retulisset moyses verba
populi ad dominum. Ait ei dominus. Iam nunc
veniam ad te in caligine nubis. ut au-
diat me populus loquentem ad te. et credat
tibi in perpetuum. Nuntiavit ergo moyses
verba populi ad dominum. Qui dixit ei: Vade
ad populum. et sanctifica illos hodie et cras.
laventque vestimenta sua et sint parati
in diem tertium. In die enim tertio descendet
dominus coram omni plebe super montem synay.
Constituesque terminos populo per circuitum
et dices ad eos. Cavete ne ascendatis in
montem. nec tangatis fines illius: omnis
qui tetigerit montem morte morietur.
Manus non tanget eum. sed lapidibus
opprimetur. aut confodietur iaculis.
Sive iumentum fuerit. sive homo non vivet.
Cum ceperit clangere buccina tunc ascen-
dant in montem. Descenditque moyses
de monte ad populum et sanctificavit eum.
Cumque lavissent vestimenta sua. ait ad eos.
Estote parati in diem tertium. ne appropin-
quetis uxoribus vestris. Iam advenerat tertius
dies. et mane inclaruerat. et ecce ceperunt
audiri tonitrua. ac micare fulgura et
nubes densissima operire montem. clangorque
buccine vehementius perstrepebat. Timuit
populus qui erat in castris. Cumque eduxisset
eos moyses in occursum dei de loco castrorum
steterunt ad radices montis. Totus autem
mons synay fumigabat eo quod descendisset
dominus super eum in igne. et ascenderet fumus
ex eo quasi de fornace. Eratque mons omnis
terribilis. et sonitus buccine paulatim
crescebat in maius. et prolixius tendebatur.
Moyses loquebatur et dominus respondebat ei. De-
scenditque dominus super montem synai. in ipso
montis vertice. et vocavit moysen in cacu-
mine eius. Quo cum ascendisset dixit ad
eum. Descende et contestare populum. ne forte
velit transcendere terminos ad videndum
dominum. et pereat ex eis plurima multitudo.
Sacerdotes quoque qui accedunt ad dominum sanc-
tificentur ne percutiat eos. Dixitque moyses
ad dominum. Non poterit vulgus ascendere in
montem synai. Tu enim testificatus es et
iussisti dicens. Pone terminos circa mon-
tem. et sanctifica illum. Cui ait dominus. Vade et
descende. Ascendesque tu et aaron tecum.
Sacerdotes autem et populus ne transeant terminos.
nec ascendant ad dominum. ne forte interfi-
ciat illos. Descendit moyses ad populum et
omnia narravit eis. XX.

Locutusque est deus cunctos sermones
hos. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi
te de terra egypti. de domo servitutis. Non
habebis deos alienos coram me. non facies
tibi sculptile neque omnem similitudinem que est
in celo desuper. et que in terra deorsum
nec eorum que sunt in aquis sub terra. Non adora-
bis ea neque coles. Ego sum dominus deus
tuus fortis et zelotes: visitans iniquitatem
patrum in filiis. in tertiam et quartam ge-
nerationem eorum qui oderunt me. et faciens
misericordiam in milia his qui diligunt me
et custodiunt precepta mea. Non assumes
nomen domini dei tui in vanum. Non enim
habebit insontem dominus eum qui assumpserit
nomen domini dei sui frustra. Memento ut diem
sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis
et facies omnia opera tua. Septimo autem
die sabbatum domini dei tui est. Non
facies in eo omne opus. tu et filius tuus et
filia tua. servus tuus et ancilla tua. Iu-
mentum tuum et advena qui est intra
portas tuas. Sex enim diebus fecit deus celum
et terram. et mare et omnia que in eis sunt. et
requievit in die septimo. Idcirco benedixit

Mandata dei.

dominus diei sabbati et sanctificavit eum. Honora
patrem tuum et matrem tuam, ut sis longevus
super terram quam dominus deus tuus dabit
tibi. Non occides. Non mechaberis. Non
furtum facies. Non loqueris contra pro-
ximum tuum falsum testimonium. Non
concupisces domum proximi tui. nec desidera-
bis uxorem eius. non servum. non ancillam.
non bovem. non asinum. Nec omnia que
illius sunt. Cunctus autem populus audiebat
voces. et lampades videbat. et sonitum buc-
cine. montemque fumantem et perterriti ac pa-
vore concussi. Steterunt procul dicentes
moysi. Loquere tu nobis et audiemus.
Non loquatur nobis dominus. ne forte
probet et timor dei. moriamur. Et ait moyses ad populum. No-
lite timere. ut enim probaret vos venit deus.
et ut terror illius esset in vobis. et non peccaretis.
Stetitque populus de longe. Moyses autem accessit
ad caliginem in qua erat deus. Dixit preterea
dominus ad moysen. Hec dices filiis israel. Vos
vidistis quod de celo locutus sum vobis. Non
facietis deos argenteos. nec deos aureos
facietis vobis. Altare de terra facietis michi.
et offeretis super eo holocausta et pacifica
vestra. oves vestras et boves in omni loco in quo
memoria fuerit nominis mei veniam ad te.
et benedicam tibi. Quod si altare lapideum feceris
michi. non edificabis illud de sectis lapidibus.
Si enim levaveris cultrum tuum super eo polluetur.
Non ascendes per gradus ad altare meum.
ne reveletur turpitudo tua. XXI.
XXI Hec sunt iudicia que propones eis. Si
emeris servum hebreum. sex annis
serviat tibi. In septimo egredietur liber
gratis. cum quali veste intraverit. cum tali
exeat. Si habens uxorem. et uxor egredietur
simul. Si autem dominus dedit illi uxorem
et peperit filios et filias. mulier et liberi eius
erunt domini sui. ipse vero exibit cum vestitu
suo. Quod si dixerit servus. diligo dominum meum
et uxorem ac liberos. non egrediar liber.
offeret eum dominus diis. et applicabitur ad
hostium et postes. perforabitque aurem eius
subula et erit ei servus usque in seculum. Si
quis vendiderit filiam suam in famulam.
non egredietur sicut ancille exire consue-
verunt. Si displicuerit oculis domini sui
cui tradita fuerit dimittet eam. populo autem alieno ven-
dendi potestatem non habebit. si spreverit
eam. Si autem filio suo desponderit eam
iuxta morem filiarum faciet illi. Quod
si alteram ei acceperit providebit puelle
nuptias et vestimenta. et pretium pudicitie

non negabit. Si tria ista non fecerit: e-
gredietur gratis absque pecunia. Qui percusserit
hominem volens occidere. morte moriatur. Qui
autem non est insidiatus sed deus illum tradi-
dit in manus eius constituam tibi locum in
quo fugere debeat. Si quis per industriam
occiderit proximum suum. et per insidias: ab
altari meo evelles eum ut moriatur.
Qui percusserit patrem suum aut matrem:
morte moriatur. Qui maledixerit patri suo
vel matri. morte moriatur. Qui furatus
fuerit hominem et vendiderit eum convictus
noxe morte moriatur. Si rixati fuerint
viri et percusserit alter proximum suum lapide
vel pugno et ille mortuus non fuerit: sed
iacuerit in lectulo. Si surrexerit et ambula-
verit foris super baculum suum. innocens erit
qui percusserit ita. tamen ut operas eius et in-
pensas in medicos restituat. Qui percusserit
servum suum vel ancillam virga et mortui
fuerint in manibus eius. criminis reus
erit. Si autem uno die su[...] per vixerit
vel duobus non subiace[...] bit pene:
quia pecunia illius [...] est. Si rixati
fuerunt ~~fuerunt~~ viri et percusserit quis
mulierem pregnantem et abortivum
quidem fecerit: sed ipsa vixerit: subiacebit
damno. quantum expetierit maritus mu-
lieris. et arbitri iudicaverint. Si autem mors
eius fuerit subsecuta. reddet animam pro anima. oculum
pro oculo. dentem pro dente. manum pro manu.
pedem pro pede. adustionem pro adustione.
vulnus pro vulnere. livorem pro livore. Si
percusserit quispiam oculum servi sui. aut
ancille. et luscos eos fecerit. dimittet eos
liberos pro oculo quem eruit. Dentem quoque si
excusserit servo suo vel ancille sue. similiter
dimittet eos liberos. Si bos cornu petierit
virum aut mulierem et mortui fuerint. lapi-
dibus obruetur. et non comedentur carnes eius.
Dominus quoque bovis innocens erit. Quod si bos cornu-
peta fuerit ab heri et nudius tertius et
contestati sunt dominum eius. nec recluserit
dominus eum occiditque virum aut mulie-
rem. et bos lapidibus obruetur: et dominum
illius occident. Quod si pretium fuerit ei
impositum dabit pro anima sua quicquid
fuerit postulatus. Filium quoque et filiam
si cornu percusserit. simili sententie
subiacebit. Si servum ancillamque invase-
rit. triginta siclos argenti domino re-
stituet. bos vero lapidibus opprimetur.
Si quis aperuerit cisternam. et foderit
et non operuerit eam. cecideritque bos

aut asinus in eam: dominus cisterne reddet pretium iumentorum; quod autem mortuum est ipsius erit. Si bos alienus bovem alterius vulneraverit et ille mortuus fuerit, vendent bovem vivum et divident pretium: cadaver autem mortui inter se dispercient. Si autem sciebat quod bos cornupeta esset ab heri et nudius tertius, et non custodivit eum dominus suus, reddet bovem pro bove et cadaver integrum accipiet.

XXII

Si quis furatus fuerit bovem aut ovem et occiderit vel vendiderit, quinque boves pro uno bove restituet et quatuor oves pro una ove. Si effringens fur domum sive suffodiens fuerit inventus et accepto vulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis. Quod si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit et ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat, ipse venundabitur. Si inventum fuerit apud eum quod furatus est vivens, sive bos sive asinus sive ovis, duplum restituet. Si leserit quispiam agrum vel vineam et dimiserit iumentum suum ut depascatur aliena, quicquid optimum habuerit in agro suo vel in vinea pro damni estimatione restituet. Si egressus ignis invenerit spinas et comprehenderit acervos frugum sive stantes segetes in agris, reddet damnum qui ignem succenderit. Si quis commendaverit amico pecuniam aut vas in custodiam et ab eo qui susceperat furto ablata fuerint, si invenitur fur, duplum reddet. Si latet fur, dominus domus applicabitur ad deos et iurabit quod non extenderit manum in rem proximi sui ad perpetrandam fraudem tam in bove quam in asino et ove ac iumento vel vestimento et quicquid damnum inferre potest; ad deos utriusque causa perveniet, et si illi iudicaverint, duplum reddet proximo suo. Si quis commendaverit proximo suo bovem, ovem, asinum et omne iumentum ad custodiam et mortuum fuerit aut debilitatum vel captum ab hostibus, nullusque hoc viderit, iusiurandum erit in medio quod non extenderit manum ad rem proximi sui, suscipietque dominus iuramentum et ille reddere non cogetur. Quod si furto ablatum fuerit, restituet damnum domino. Si comestum a bestia, deferat ad eum quod occisum est et non restituet. Qui a proximo suo quicquam horum mutuo postulaverit et debilitatum aut mortuum fuerit domino non presente, reddere compelletur. Quod si impresentiarum fuit dominus, non restituet, maxime si conductum venerat pro mercede operis sui. Si seduxerit quis virginem necdum desponsatam dormieritque cum ea, dotabit eam et uxorem eam habebit. Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta modum dotis quam virgines accipere consueverunt. Maleficos non patieris vivere. Qui coierit cum iumento morte moriatur. Qui immolat diis occidetur preter domino soli. Advenam non contristabis neque affliges eum; advene enim et ipsi fuistis in terra Egypti. Vidue et pupillo non nocebitis. Si leseritis eos, vociferabuntur ad me, et ego audiam clamorem eorum, et indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, et erunt uxores vestre vidue et filii vestri pupilli. Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor, nec usuris opprimes. Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum, ante solis occasum reddes ei; ipsum enim est solum quo operitur, indumentum carnis eius, nec habet aliud in quo dormiat. Si clamaverit ad me, exaudiam eum, quia misericors sum. Diis non detrahes, et principi populi tui non maledices. Decimas tuas et primitias non tardabis offerre. Primogenitum filiorum tuorum dabis mihi. De bobus quoque et ovibus similiter facies: septem diebus sit cum matre sua, die octavo reddes eum mihi. Viri sancti eritis mihi. Carnem que a bestiis fuerit pregustata non comedetis, sed proicietis canibus.

XXIII

Non suscipies vocem mendacii. Nec iunges manum tuam ut pro impio dicas falsum testimonium. Non sequeris turbam ad faciendum malum. Nec in iudicio plurimorum acquiesces sententie ut a vero devies. Pauperis quoque non misereberis in negotio. Si occurreris bovi inimici tui aut asino erranti, reduc ad eum. Si videris asinum odientis te iacere sub onere, non pertransibis sed sublevabis cum eo. Non declinabis in iudicium pauperis. Mendacium fugies. Insontem et iustum non occides, quia adversor impium. Nec accipies munera, que excecant etiam prudentes et subvertunt verba iustorum. Peregrino molestus non eris; scitis enim advenarum animas, quia et ipsi peregrini fuistis in terra Egypti. Sex annis seminabis terram tuam et congregabis fruges eius; anno autem septimo dimittes eam et requiescere facies, ut comedant pauperes populi tui, et quicquid reliquum fuerit edant bestie agri. Ita facies in vinea et in oliveto tuo. Sex diebus operaberis, septima die cessabis, ut requiescat bos et asinus tuus et refrigeretur filius ancille tue et advena. Omnia que dixi vobis custodite, et per nomen externorum deorum non iurabitis, neque audietur ex ore vestro. Tribus vicibus per singulos annos mi-

festa celebrabitis. Sollempnitatem azimorum custodies. Septem diebus comedes azima sicut precepi tibi tempore mensis novorum quando egressus es de egypto. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Et sollempnitatem messis primitivorum operis tui quecumque seminaveris in agro. Sollempnitatem quoque in exitu anni quando congregaveris omnes fruges tuas de agro. Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram domino deo tuo. Non immolabis super fermentatum sanguinem victime mee. nec remanebit adeps sollempnitatis mee usque mane. Primicias frugum terre tue deferes in domum domini dei tui. nec coques hedum in lacte matris sue. Ecce ego mittam angelum qui precedat te et custodiat in via: et introducat ad locum quem paravi. Observa eum et audi vocem eius. nec contempnendum putes: quia non dimittet cum peccaveris et est nomen meum in illo. Quod si audieris vocem eius et feceris omnia que loquor. inimicus ero inimicis tuis. et affligam affligentes te. Precedetque te angelus meus. et introducet te ad amorreum et etheum et pherezeum chananeum et eveum et iebuseum quos ego conteram. Non adorabis deos eorum nec coles eos. Non facies opera eorum sed destrues eos et confringes statuas eorum. Servietisque domino deo vestro. ut benedicam panibus tuis et aquis. et auferam infirmitatem de medio tui. Non erit infecunda nec sterilis in terra tua. Numerum dierum tuorum implebo. Terrorem meum mittam in precursum tuum. et occidam omnem populum ad quem ingredieris. Cunctorumque inimicorum tuorum coram te terga vertam. emittens crabrones prius. qui fugabunt eveum et chananeum et etheum antequam introeas. Non eiciam eos a facie tua anno uno. ne terra in solitudinem redigatur. et crescant contra te bestie. Paulatim expellam eos de conspectu tuo. donec augearis et possideas terram. Ponam autem terminos tuos a mari rubro usque ad mare palestinorum et a deserto usque ad fluvium. tradam in manibus vestris habitatores terre. et eiciam eos de conspectu vestro. Non inibis cum eis fedus nec cum diis eorum. Non habitent in terra tua. ne forte peccare te faciant in me. Si servieris diis eorum quod certe tibi erit in scandalum.

XXIIII

Moysi quoque dixit. Ascende ad dominum tu et aaron. nadab et abiu. et septuaginta senes ex israel. et adorabitis procul. Solusque moyses ascendet ad dominum. et illi non appropinquabunt. nec populus ascendet cum eo. Venit ergo moyses et narravit plebi omnia verba domini atque iudicia. Responditque cunctus populus una voce. Omnia verba domini que locutus est faciemus. Scripsit autem moyses universos sermones domini. et mane consurgens edificavit altare ad radices montis. et duodecim titulos per duodecim tribus israel. Misitque iuvenes de filiis israel. et obtulerunt holocausta. immolaveruntque victimas pacificas domino vitulos. xij. Tulit itaque moyses dimidiam partem sanguinis. et misit in crateras. partem autem residuam fudit super altare. Assumensque volumen federis legit audiente populo. Qui dixerunt omnia que locutus est dominus faciemus et erimus obedientes. Ille vero sumptum sanguinem respersit in populum. et ait. Hic est sanguis federis quod pepigit dominus vobiscum super cunctis sermonibus his. Ascenderuntque moyses et aaron. nadab et abiu. et septuaginta de senioribus israel. et viderunt dominum deum israel. Sub pedibus eius quasi opus lapidis saphirini et quasi celum cum serenum est. nec non super eos qui procul recesserant de filiis israel misit manum suam. Videruntque deum. et comederunt ac biberunt. Dixit autem dominus ad moysen: Ascende ad me in montem: et esto ibi. Daboque tibi tabulas lapideas et legem ac mandata que scripsi ut doceas filios israel. Surrexeruntque moyses et iosue minister eius. Ascendensque moyses in montem dei: senioribus ait. Expectate hic donec revertamur ad vos. Habetis aaron et hur vobiscum. Si quid natum fuerit questionis referetis ad eos. Cumque ascendisset moyses operuit nubes montem et habitavit gloria domini super synay tegens illum nube sex diebus. Septima autem die vocavit eum de medio caliginis. Erat autem species glorie domini quasi ignis ardens super verticem montis in conspectu filiorum israel. Ingressusque moyses medium nebule ascendit in montem. et fuit ibi quadraginta diebus et xl. noctibus.

XXV

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel ut tollant michi primicias. Ab omni homine qui offert ultroneus accipietis eas. Hec sunt autem que accipere debetis. Aurum et argentum et es. iacinctum et purpuram coccumque bis tinctum et bissum. pilos caprarum et pelles arietum rubricatas. Pelles quoque iacinctinas et ligna sethim. oleum

ad luminaria concinnanda, aromata in
unguentum et thymiamata boni odoris:
lapides onychinos et gemmas ad ornandum
ephot ac rationale. Facientque mihi sanctuarium,
et habitabo in medio eorum iuxta omnem
similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi,
et omnium vasorum in cultum eius. Sicque facie-
tis illud. Archam de lignis sethim compin-
gite, cuius longitudo habeat duos semis cu-
bitos, latitudo cubitum et dimidium, al-
titudo cubitum similiter ac semissem. Et deaurabis
eam auro mundissimo intus et foris. Fa-
ciesque supra coronam auream per circuitum,
et quatuor circulos aureos quos pones per quatuor
arche angulos. Duo circuli sint in latere
uno, et duo in altero. Facies quoque vectes de li-
gnis sethim, et operies eos auro. Introduces-
que per circulos qui sunt in arche lateribus, ut
portetur in eis, qui semper erunt in circulis,
nec umquam extrahentur ab eis. Ponesque
in archa testificationem quam dabo tibi. Fa-
cies et propitiatorium de auro mundissimo.
Duos cubitos et dimidium tenebit longitu-
do eius, cubitum et dimidium latitudo. Du-
os quoque cherubin aureos et productiles facies
ex utraque parte oraculi. Cherub unus sit in
latere uno, et alter in altero. Utrumque
latus propitiatorii tegant expandentes alas
et operientes oraculum, respiciantque se
mutuo versis vultibus in propitiatorium quo
operienda est archa ~~testimonii~~ in qua pones
testimonium quod dabo tibi. Inde precipiam et loquar
ad te supra propitiatorium, scilicet ac medio
duorum cherubin qui erunt super archam
testimonii, cuncta que mandabo per te filiis
Israel. Facies et mensam de lignis sethim
habentem duos cubitos longitudinis, et in
latitudine cubitum, et in altitudine cu-
bitum ac semissem. Et inaurabis eam auro
purissimo. Faciesque illi labium aureum
per circuitum, et ipsi labio coronam interrasilem
altam quatuor digitis, et super illam
alteram coronam aureolam. Quatuor
quoque circulos aureos preparabis, et pones eos in
quatuor angulis eiusdem mense per
singulos pedes. Subter coronam erunt
circuli aurei, ut mittantur vectes per eos
et possit mensa portari. Ipsos quoque vectes
facies de lignis sethim, et circumdabis auro
ad subvehendam mensam. Parabis et
acetabula ac phialas, turibula et cia-
tos in quibus offerenda sunt libamina, ex
auro purissimo. Et pones super mensam
panes propositionis in conspectu meo semper.

Facies et candelabrum ductile de auro mun-
dissimo, hastile eius et calamos, sciphos
et spherulas ac lilia ex ipso procedentia. Sex ca-
lami egredientur de lateribus, tres ex uno
latere et tres ex altero. Tres sciphi quasi in
nucis modum per singulos calamos,
spherulaque simul et lilium, et tres similiter sciphi
instar nucis in calamo altero, spherulaque
simul et lilium. Hoc erit opus sex calamorum qui pro-
ducendi sunt de hastili. In ipso autem
candelabro erunt quatuor sciphi in nucis
modum, spherulaque per singulos et lilia, et
spherule sub duobus calamis per tria loca, qui
simul sex fiunt procedentes de hastili uno.
Et spherule igitur et calami ex ipso erunt universa
ductilia de auro purissimo. Facies et lucer-
nas septem, et pones eas super candelabrum,
ut luceant ex adverso. Emunctoria quoque
et ubi ea que emuncta sunt extinguantur,
fiant de auro purissimo. Omne pondus
candelabri cum universis vasis suis habebit
talentum auri purissimi. Inspice et fac
secundum exemplar quod tibi in monte mon-
stratum est. XXVI.

XXVI

Tabernaculum vero ita facies. X.
cortinas de bysso retorta et iacincto
ac purpura coccoque bis tincto variatas opere
plumario facies. Longitudo cortine unius
habebit viginti octo cubitos, latitudo quatuor
cubitorum erit. Unius mensure fient
universa tentoria. Quinque cortine sibi iungentur
mutuo, et alie quinque nexu simili co-
herebunt. Ansulas iacinctinas in lateribus
ac summitatibus facies cortinarum, ut
possint invicem copulari. Quinquagenas
ansulas cortina habebit in utraque parte
ita insertas ut ansa contra ansam
veniat, et altera alteri possit aptari.
Facies et quinquaginta circulos aureos
quibus cortinarum vela iungenda sunt
ut unum tabernaculum fiat. Facies
et saga cilicina XI. ad operiendum tectum
tabernaculi. Longitudo sagi unius XXX.
habebit cubitos, et latitudo quatuor. Equa
erit mensura sagorum omnium, e quibus V. iun-
ges seorsum et sex sibi mutuo copulabis,
ita ut sextum sagum in fronte tecti
duplices. Facies et quinquaginta ansas
in ora sagi unius ut coniungi cum altero
queat, et quinquaginta ansas in ora
sagi alterius ut cum altero copuletur.
Quinquaginta fibulas eneas quibus
iungantur ansae, ut unum ex omnibus
operimentum fiat. Quod autem superfuerit

in sagis que parantur tecto. i. unum sagum
quod amplius est. ex medietate eius operies
posteriora tabernaculi. et cubitus ex una
parte pendebit. et alter ex altera. qui plus est
in sagorum longitudine: utrumque latus
tabernaculi protegens. facies et operimentum
aliud tecto. de pellibus arietum rubricatis.
Et super hoc rursum aliud operimentum
de ianthinis pellibus. facies et tabulas stan-
tes tabernaculi de lignis sethim. que singule
denos cubitos in longitudine habeant. et in
latitudine singulos ac semissem. In la-
teribus tabule due incastrature fiant quibus
tabula alteri tabule connectatur. atque
in hunc modum cuncte tabule parabunt
Quarum viginti erunt in latere meridiano
quod vergit ad austrum. quibus quadraginta
bases argenteas fundes ut bine bases
singulis tabulis per duos angulos subi-
ciantur. In latere quoque secundo tabernaculi quod
vergit ad aquilonem viginti tabule erunt
quadraginta habentes bases argenteas
bine bases singulis tabulis supponentur.
Ad occidentalem vero plagam tabernaculi
facies sex tabulas et rursum alias duas
que in angulis erigantur post tergum
tabernaculi. Eruntque coniuncte a deor-
sum usque sursum et omnes una compago
retinebit. Duabus quoque tabulis que in an-
gulis ponende sunt. similis iunctura serva-
bitur. et erunt simul tabule octo. bases
earum argentee sedecim duabus basibus per
unam tabulam supputatis. facies et
vectes de lignis sethim quinque ad con-
tinendas tabulas in uno latere tabernaculi.
et v. alios in altero. et eiusdem numeri ad occiden-
talem plagam. qui mittentur per me-
dias tabulas a summo usque ad summum.
Ipsas quoque tabulas deaurabis. et fundes in
eis anulos aureos per quos vectes tabu-
lata contineant. quos operies laminis
aureis. et eriges tabernaculum iuxta
exemplar quod tibi in monte monstratum est.
facies et velum de iacincto et de purpura
coccoque bis tincto et bysso retorta opere plu-
mario et pulcra varietate contextum
quod appendes ante quatuor columpnas
de lignis sethim. que ipse quidem deaurate
erunt. et habebunt capita aurea. sed bases
argenteas. inseretur autem velum per
circulos. intra quod pones archam testimonii.
et quo sanctuarium et sanctuarii sanctuaria divi-
dentur. pones et propitiatorium super
archam testimonii in sancta sanctorum. Mensam-
que extra velum. et contra mensam can-
delabrum in latere tabernaculi meri-
diano. Mensa enim stabit in parte aqui-
lonis. facies et tentorium in introitu
tabernaculi. de iacincto et purpura cocco-
que bis tincto et bysso retorta. opere plumario.
et quinque columpnas deaurabis lignorum
sethim ante quas ducetur tentorium quarum
erunt capita aurea. et bases enee.

xxvii.

Facies et altare de
lignis sethim quod habebit quinque
cubitos in longitudine et totidem in la-
titudine. i. quadrum. et tres cubitos in al-
titudine. Cornua autem per quatuor angulos.
ex ipso erunt. et operies illud ere. facies-
que in usus eius lebetes ad suscipiendos
cineres et forcipes atque fuscinulas et igni-
um receptacula omnia vasa ex ere fabricabis
craticulamque in modum retis eneam.
per cuius quatuor angulos erunt quatuor
anuli enei quos pones subter arulam
altaris. Eritque craticula usque ad altaris
medium. facies et vectes altaris de lignis
sethim. duos quos operies laminis eneis
et induces per circulos. eruntque ex utroque
latere altaris. ad portandum non solidum
sed inane et cavum intrinsecus facies
illud sicut tibi in monte monstratum est.
facies et atrium tabernaculi in cuius pla-
ga australi contra meridiem erunt
tentoria de bysso retorta centum cubitorum
unum latus tenebit in longitudine et co-
lumpnas. xx. cum basibus totidem eneis
que capita cum celaturis suis habebunt
argentea. similiter in latere aquilonis
per longum erunt tentoria centum
cubitorum columpne xx. et bases enee eius-
dem numeri et capita earum cum celaturis
suis argentea. In latitudine vero atrii
quod respicit ad occidentem erunt ten-
toria per quinquaginta cubitos et columpne
decem bases que totidem. In ea quoque lati-
tudine atrii que respicit ad orientem
quinquaginta cubiti erunt in quibus
xv. cubitorum tentoria lateri uno depu-
tabuntur. columpne que tres et bases totidem
Et in latere altero erunt tentoria cubi-
tos obtinentia xv. columpnas tres et
bases totidem. In introitu vero atrii
fiet tentorium cubitorum viginti. Et ia-
cincto et purpura coccoque bis tincto et bysso
retorta opere plumario columpnas habe-
bit quatuor cum basibus totidem. Omnes
columpne atrii per circuitum vestite erunt

argenteis laminis capitibus argenteis
et basibus eneis. In longitudine occupabit
atrium cubitos centum. in latitudine
quinquaginta. altitudo quinque cubitorum
erit. fietque de bysso retorta. et habebit bases eneas.
Cuncta vasa tabernaculi in omnes usus
et cerimonias tam paxillos eius quam atrii
ex ere facies. Precipe filiis israel ut offerant
tibi oleum de arboribus olivarum purissi-
mum. piloque contusum ut ardeat lucer-
na semper in tabernaculo testimonii extra
velum quod appensum est testimonio. et colloca-
bunt eam aaron et filii eius. ut usque ma-
ne luceat coram domino. Perpetuus cultus
erit per successiones eorum a filiis israel.
Applica quoque ad te aaron xxviii.
fratrem tuum cum filiis suis de
medio filiorum israel ut sacerdotio fungantur
michi. aaron nadab et abiu. eleazar et
ythamar. Faciesque vestem sanctam fratri tuo in aaron
gloriam et decorem. et loqueris cunctis sapientibus
corde. quos replevi spiritu sapientie. ut faci-
ant vestes aaron in quibus sanctificatus mi-
nistret michi. Hec autem erunt vestimenta
que facient. rationale et superhumerale. tuni-
cam et lineam strictam. cidarim. et balteum.
Facient vestimenta sancta aaron fratri suo et
filiis eius. ut sacerdotio fungantur michi.
Accipientque aurum et iacinctum et
purpuram coccumque bis tinctum et
byssum. Facient autem superhumerale de
auro. et iacincto ac purpura coccoque bis
tincto et bysso retorta opere polimito.
Duas oras iunctas habebit in utroque
latere summitatum ut in unum redeant.
Ipsa quoque textura et cuncta operis vari-
etas erit ex auro et iacincto et purpura
coccoque bis tincto et bysso retorta. Sumesque
duos lapides onichinos et sculpes in eis
nomina filiorum israel. sex nomina in lapide
uno. et sex reliqua in altero iuxta ordinem
nativitatis eorum opere sculptoris et ce-
latura gemmarii sculpes eos nominibus
filiorum israel. inclusos auro atque circumdatos
et pones in utroque latere superhumeralis
memoriale filiis israel. Portabitque aaron
nomina eorum coram domino super utrumque
humerum ob recordationem. Facies et unci-
nos ex auro et duas catenulas auri pu-
rissimi sibi invicem coherentes quas inseres
uncinis. Rationale quoque iudicii facies
opere polimito iuxta texturam super-
humeralis ex auro iacincto et purpura
coccoque bis tincto et bysso retorta. Quadran-
gulum erit et duplex. mensuram palmi
habebit. tam in longitudine quam in latitu-
dine. Ponesque in eo quatuor ordines
lapidum. In primo versu erit lapis sar-
dius et topazius et smaragdus. In secundo car-
bunculus saphirus et iaspis. In tertio
ligurius achates et ametistus. In quarto
crisolitus onix ~~[illegible]~~ et berillus. Inclusi
auro erunt per ordines suos. habebuntque
nomina filiorum israel. Duodecim nominibus
celabuntur. singuli lapides nominibus sin-
gulorum per duodecim tribus. Facies in ratio-
nali cathenas sibi invicem coherentes
ex auro purissimo. et duos anulos aureos
quos pones in utraque rationalis summi-
tate. cathenasque aureas iunges anulis
qui sunt in marginibus eius. et ipsarum
cathenarum extrema duobus copulabis
uncinis in utroque latere superhumeralis
quod rationale respicit. Facies et duos anulos
aureos quos pones in summitatibus rationalis
et in oris que e regione sunt superhumeralis
et posteriora eius aspiciunt. Nec non et alios
duos anulos aureos qui ponendi sunt
in utroque latere superhumeralis deorsum
quod respicit contra faciem iuncture inferi-
oris ut aptari possit cum superhumerali. et
stringatur rationale anulis suis cum
anulis superhumeralis. vitta iacinctina
ut maneat iunctura fabrefacta. et a se
invicem rationale et superhumerale nequeant
separari. Portabitque aaron nomina filiorum israel
in rationali iudicii super pectus suum quando
ingredietur sanctuarium memoriale coram
domino in eternum. Pones autem in rationali iu-
dicii doctrinam et veritatem que erunt in
pectore aaron quando ingredietur coram
domino. et gestabit iudicium filiorum israel in
pectore suo in conspectu domini semper. Facies
et tunicam superhumeralis totam iacincti-
nam in cuius medio supra erit capitium
et ora per gyrum eius textilis sicut fieri solet
in extremis vestium partibus ne facile
rumpatur. Deorsum vero ad pedes eiusdem
tunice per circuitum quasi mala punica
facies ex iacincto et purpura et cocco bis tincto
et bysso retorta mixtis in medio tintinna-
bulis. ita ut tintinnabulum sit aureum
et malum punicum. Rursumque tintin-
nabulum aliud aureum et malum
punicum. et vestietur ea aaron in officio
ministerii ut audiatur sonitus quando in-
greditur et egreditur sanctuarium in conspec-
tu domini et non moriatur. Facies et

laminam de auro purissimo in qua
sculpes opere celatoris sanctum domino. liga
bisque eam uitta iacinctina et erit super
tyaram imminens fronti pontificis.
portabitque aaron iniquitates eorum que
obtulerint et sanctificauerint filii israel in cunctis
muneribus et donariis suis. Erit autem
lamina semper in fronte eius ut pla
catus sit ei dominus. Stringesque tunicam
bysso et tyaram byssinam facies et baltheum
opere plumarii. Porro filiis aaron tunicas
lineas parabis et balteos ac tyaras in gloriam
et decorem. Vestiesque hiis omnibus aaron fratrem
tuum et filios eius cum eo. et cunctorum con
secrabis manus sanctificabisque illos ut sa
cerdotio fungantur michi. Facies et femi
nalia linea ut operiant carnem tur
pitudinis sue. a renibus usque ad femora. Et
utentur eis aaron et filii eius quando ingredi
entur tabernaculum testimonii. uel quando
appropinquant ad altare ut ministrent in
sanctuario. ne iniquitatis rei moriantur.
legitimum sempiternum erit aaron et semini
eius post eum. xxix.

XXIX

Sed et hoc facies. ut michi in sa
cerdotio consecrentur. tolle uitu
lum de armento. et arietes duos inmacu
latos panesque azimos et crustulam absque
fermento que conspersa sint oleo. lagana
quoque azima oleo lita de simila triticea
cuncta facies. et posita in canistro offeres.
uitulum autem et duos arietes. et aaron et
filios eius applicabis ad ostium taberna
culi testimonii. Cumque laueris patrem
cum filiis suis aqua. Indues aaron
uestimentis suis id est linea et tunica et
superhumerali et rationali quod constringes bal
teo. et pones tyaram in capite eius. et la
minam sanctam super thyaram et oleum uncti
onis fundes super caput eius atque hoc
ritu consecrabitur. Filios quoque illius appli
cabis et indues tunicis lineis. cingesque
balteo aaron scilicet et liberos eius. et impo
nes eis mitras. Eruntque sacerdotes mei
in religione perpetua. Postquam initiaueris manus
eorum applicabis et uitulum coram taber
naculo testimonii. Imponentque aaron
et filii eius manus super caput illius et
mactabit eum in conspectu domini. iuxta
ostium tabernaculi testimonii. Sumptum
que de sanguine uituli. pones super cornua al
taris digito tuo. reliquum autem sanguinem
fundes iuxta basim eius. sumes et adipem
totum qui operit intestina et reticulum

iecoris. ac duos renes et adipem qui super
eos est. et offeres incensum super altare.
carnes uero uituli et corium et fimum combures
foris extra castra eo quod pro peccato sit. Vnum
quoque arietem sumes super cuius caput
ponent aaron et filii eius manus. Quem
cum mactaueris. tolles de sanguine eius
et fundes circa altare. Ipsum autem arietem
secabis in frusta. lotaque intestina eius
ac pedes pones super concisas carnes et super
caput illius et offeres totum arietem
in incensum super altare. oblatio est domino
odor suauissimus uictime domini. Tolles
quoque arietem alterum. super cuius caput
aaron et filii eius ponent manus. Quem
cum immolaueris. sumes de sanguine
ipsius. et pones super extremum dextere
auricule aaron et filiorum eius et super
pollices manus eorum ac pedis dextri. fundesque
sanguinem super altare per circuitum.
Cumque tuleris de sanguine qui est super
altare et de oleo unctionis asperges
aaron et uestes eius filios et uestimenta
eorum. Consecratis que ipsis et uestibus tolles
adipem de ariete et caudam et aruinam
que operit uitalia ac reticulum iecoris
et duos renes atque adipem qui super eos est.
armumque dextrum eo quod sit aries con
secrationis tortam panis unius cru
stulam oleo conspersam laganum
de canistro azimorum quod positum est in con
spectu domini. Ponesque omnia super
manus aaron et filiorum eius et sanc
tificabis eos eleuans coram domino.
Suscipiesque uniuersa de manibus eorum et
incendes super altare in holocaustum
odorem suauissimum in conspectu domini
quia oblatio eius est. Sumes quoque pec
tusculum de ariete quo initiatus est
aaron. Sanctificabisque illud eleuatum
coram domino. et cedet in partem tuam. Sanctificabis
et pectusculum consecratum et armum quem
de ariete separasti quo initiatus est aaron
et filii eius. cedentque in partem aaron et
filiorum eius iure perpetuo a filiis israel quia
primitiua sunt et initia. de uictimis
eorum pacificis que offerunt domino. Vestem
autem sanctam qua utetur aaron habebunt
filii eius post eum ut ungantur in ea
et consecrentur manus eorum. Septem
diebus utetur illa qui pontifex pro eo fuerit
constitutus de filiis eius et qui ingredi
etur tabernaculum testimonii ut minis
tret in sanctuario. Arietem autem conse

secrationis tolles et quoque carnes
eius in loco sancto quibus vescetur aaron
et filii eius panes quoque qui sunt in
canistro in vestibulo tabernaculi testi
monii comedent. ut sit placabile sacri
ficium et sanctificentur offerentium ma
nus. Alienigena non vescetur ex eis
quia sancti sunt. Quod si remanserit de
carnibus consecratis sive de panibus usque
ad mane. combures reliquias igni.
non comedentur quia sanctificata sunt. Omnia
que precepi tibi facies super aaron et
filiis eius. Septem diebus consecrabis
manus eorum et vitulum pro peccato offe
res per singulos dies ad expiandum. Mun
dabisque altare cum immolaveris expia
tionis hostiam et unges illud in sanctifi
cationem. Septem diebus expiabis altare
et sanctificabis et erit sanctum sanctorum. Omnis
qui tetigerit illud sanctificabitur. Hoc est
quod facies in altari. Agnos anniculos
duos per singulos dies iugiter unum
agnum mane et alterum vespere. Deci
mam partem simile conspersae oleo tunso quod habeat
mensuram. quartam partem hin et vinum
ad libandum eiusdem mensure in agno
uno. Alterum vero agnum offeres ad
vesperam iuxta ritum matutine o
blationis. et iuxta ea que diximus.
In odorem suavitatis. sacrificium est
domino oblatione perpetua in generationes vestras
ad hostium tabernaculi testimonii
coram domino. ubi constituam ut loquar
ad te. Ibique precipiam filiis israel et sancti
ficabitur altare in gloria mea. Sanctificabo
et tabernaculum testimonii cum altari
et aaron cum filiis eius ut sacerdotio
fungantur mihi. Et habitabo in medio filiorum
israel. eroque eis deus. et scient quia ego dominus
deus eorum qui eduxi eos de terra e
gypti. ut manerem inter illos. Ego
ego dominus deus ipsorum. XXX.
Facies altare ad adolendum
thimiama de lignis sethim.
habens cubitum longitudinis et alterum
latitudinis. id est quadrangulum et
duos cubitos in altitudine. Cornua
ex ipso procedent. Vestiesque illud auro
purissimo tam craticulam eius quam
parietes per circuitum eius et cornua. Fa
ciesque ei coronam aureolam per gyrum.
et duos anulos aureos sub corona per
singula latera ut mittantur in eos
vectes. et altare portetur. Ipsos quoque

vectes facies de lignis sethim. et inaura
bis. Ponesque altare contra velum quod
ante archam pendet testimonii coram propi
tiatorio quo tegitur testimonium ubi
loquar tibi. Et adolebit incensum super eo
aaron suave fragrans. Mane quando
componet lucernas incendet illud. Et quando col
locat eas ad vesperum. uret thimiama
sempiternum coram domino in generationes
vestras. Non offeretis super eo thimiama com
positionis alterius. nec oblationem nec
liba libabitis. Et deprecabitur aaron super
cornua eius semel per annum in sanguine
quod oblatum est pro peccato. Et placabit super
eo in generationibus vestris. Sanctum sanctorum
erit domino. Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Quando tuleris summam filiorum
israel. iuxta numerum dabunt singuli pre
tium pro animabus suis domino. et non erit
plaga in eis cum fuerint recensiti. Hoc
autem dabit omnis qui transit ad
nomen dimidium sicli iuxta men
suram templi. Siclus xx. habet obolos
media pars sicli offeretur domino. Qui habetur
in numero a xx. annis et supra dabit pretium.
Dives non addet ad medium sicli. et
pauper nihil minuet. Susceptamque
pecuniam que est collata a filiis israel.
trades in usus tabernaculi testimonii.
ut sit monumentum eorum coram domino. et
propitietur animabus. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Facies et labrum
eneum cum basi sua ad lavandum.
Ponesque illud inter tabernaculum te
stimonii et altare. Et missa aqua lava
bunt in eo aaron et filii eius. manus
suas ac pedes. quando ingressuri sunt taberna
culum testimonii. et quando accessuri sunt
ad altare ut offerant in eo thimiama
domino. ne forte moriatur. Legitimum
sempiternum erit ipsi et semini eius per suc
cessiones. Locutusque est dominus ad moy
sen dicens. Sume tibi aromata prime
mirre et electe quingentos siclos et cinnamo
mi medium id est ducentos quinquaginta
siclos. calami similiter ducentos quin
quaginta. casie autem quingentos
siclos in pondere sanctuarii olei de olivetis
mensuram hin. Faciesque unctionis oleum
sanctum unguentum compositum opere un
guentarii. et unges ex eo tabernaculum
testimonii et archam testamenti mensam
que cum vasis suis. candelabrum et
utensilia eius altaria thimiamatis

et holocausti et universam supellectilem
que ad cultum eorum pertinet. Sanctificabis
que omnia et erunt sancta sanctorum. Qui te-
tigerit ea sanctificabitur. Aaron et filios
eius ungues. sanctificabisque eos ut sacer-
docio fungantur michi. Filiis quoque israel dices.
hoc oleum unctionis sanctum erit michi in gene-
rationes vestras. Caro hominis non
ungetur ex eo. et iuxta compositionem
eius non facietis aliud. quia sanctificatum
est et sanctum vobis erit. Homo quicumque tale
composuerit et dederit ex eo alieno exter-
minabitur de populo suo. Dixit quoque dominus
ad moysen. Sume tibi aromata
stacten et onicha. galbanum boni
odoris et thus lucidissimum. equalis
ponderis erunt omnia. Faciesque thi-
miama compositum opere unguen-
tarii mixtum diligenter et purum,
et sanctificatione dignissimum. Cumque
in tenuissimum pulverem universa
contuderis. pones ex eo coram testi-
monii tabernaculo: in quo loco ap-
parebo tibi. Sanctum sanctorum erit vobis
thimiama. talem compositionem
non facietis in usus vestros quia sanctum
domino est. Homo quicumque fecerit
simile ut odore illius perfruatur peri-
bit de populis suis. xxxi.

XXXI
Locutusque est dominus ad
moysen dicens. Ecce vo-
cavi beseleel ex nomine filium huri
filii hur de tribu iuda. et implevi eum
spiritu dei. sapientia intelligentia et
sciencia in omni opere. ad excogitan-
dum fabre. quicquid fieri potest ex auro
et argento et ere marmore et gemmis
et diversitate lignorum. Dedique ei so-
cium hooliab filium achisameth.
de tribu dan et in corde omnis eruditi
posui sapientiam. ut faciant cuncta
que precepi tibi tabernaculum federis
et archam testimonii. et propiciatorium
quod super eam est. et cuncta vasa taberna-
culi. mensam quoque et vasa eius. candela-
brum purissimum cum vasis suis.
et altaria thimiamatis. et holocausti
et omnia vasa eorum. labrum cum basi
sua. Vestes sanctas in ministerio aaron
sacerdoti et filiis eius ut fungantur
officio suo in sacris. Oleum unctionis
et thimiama aromatum in sanctuario
omnia que precepi tibi facient. Et locutus
est dominus ad moysen dicens. Loquere

filiis israel et dices ad eos. Videte ut sab-
batum meum custodiatis quia signum
est inter me et vos in generationibus vestris
ut sciatis quia ego dominus qui sanctifico
vos. Custodite sabbatum meum san-
ctum est enim vobis qui polluerit illud
morte morietur. Qui fecerit in eo
opus peribit anima illius de medio
populi sui. Sex diebus facietis opus.
In die septimo sabbatum est requies sancta
domino. omnis qui fecerit opus in
hac die morietur. Custodiant filii israel
sabbatum et celebrent illud in generationibus
suis pactum est sempiternum inter
me et filios israel. signumque perpetuum
Sex enim diebus dominus fecit celum
et terram: et in septimo ab opere cessavit.
Dedit quoque dominus moysi. completis
huiuscemodi sermonibus in monte synay.
duas tabulas testimonii lapideas
scriptas digito dei. xxxii.

Videns autem populus quod moram
faceret descendendi de monte
moyses. congregatus adversus aaron
ait. Surge fac nobis deos qui nos
precedant. moysi enim huic viro qui nos e-
duxit de terra egypti ignoramus quid
acciderit. Dixitque ad eos aaron. Tollite
inaures aureas de uxorum filiorumque
et filiarum vestrarum auribus et afferte ad
me. Fecit populus que iusserat deferens in-
aures ad aaron. Quas cum ille acce-
pisset formavit opere fusorio: et fecit
ex eis vitulum conflatilem. Dixe-
runtque hii sunt dii tui israel qui te eduxe-
runt de terra egypti. Quod cum
vidisset aaron: edificavit altare coram
eo. et preconis voce clamavit dicens. Cras
sollempnitas domini est. Surgentesque
mane optulerunt holocausta et hostias
pacificas et sedit populus comedere et bibere.
et surrexerunt ludere. Locutus est autem
dominus ad moysen dicens. Vade. descende
peccavit populus tuus quem eduxisti
de terra egypti. Recesserunt cito de via quam
ostendisti eis. Feceruntque sibi vitulum
conflatilem. et adoraverunt. atque immo-
lantes ei hostias dixerunt. Isti sunt dii
tui israel qui te eduxerunt de terra egypti
Rursumque ait dominus ad moysen.
Cerno quod populus iste dure cervicis
sit. dimitte me ut irascatur furor
meus contra eos. et deleam eos. faciam-
que te in gentem magnam. Moyses

autem orabat dominum deum suum
dicens. Cur domine irascitur furor tuus
contra populum tuum quem eduxisti
de terra egypti in fortitudine magna
et in manu robusta. Ne queso dicant
egyptii callide eduxit eos ut interficeret
in montibus et deleret e terra. quiescat ira
tua. et esto placabilis super nequitia
populi tui. Recordare abraham ysaac
et israel servorum tuorum quibus iurasti
per temet ipsum dicens. multiplicabo semen
vestrum sicut stellas celi. et universam terram
hanc de qua locutus sum dabo semini
vestro et possidebitis eam semper. placatusque
est dominus ne faceret malum quod lo-
cutus fuerat adversus populum suum. Et
reversus est moyses de monte portans duas
tabulas testimonii in manu scriptas
utraque parte. et factas opere domini. Scriptura
quoque dei erat sculpta in tabulis. Audi-
ens autem iosue tumultum populi voci-
ferantis ait ad moysen. Ululatus
pugne auditur in castris. Qui respondit
non est clamor adhortantium ad pu-
gnam, neque vociferatio compellentium
ad fugam. Sed vocem canentium ego
audio. Cumque appropinquasset ad castra
vidit vitulum et choros. Iratusque valde
proiecit de manu tabulas. et confregit eas
ad radicem montis. Arripiensque vitu-
lum quem fecerant, combussit et contrivit
usque ad pulverem quem sparsit in aquam et de-
dit ex eo potum filiis israel. Dixitque ~~moyses~~
ad aaron. quid tibi fecit hic populus
ut induceres super eum peccatum maximum.
Cui ille respondit. Ne indignetur dominus
meus. tu enim nosti populum istum
quod pronus sit ad malum. Dixerunt mihi.
fac nobis deos qui nos precedant. huic enim
moysi qui nos eduxit de terra egypti, nes-
cimus quid acciderit. Quibus ego dixi.
Quis vestrum habet aurum. tulerunt et dede-
runt mihi. et proieci illud in ignem.
egressusque est hic vitulus. Videns ergo
moyses populum quod esset nudatus. spoli-
averat enim eum aaron propter ignominiam
sordis et inter hostes nudum constitue-
rat. et stans in porta castrorum. ait.
Si quis est domini iungatur mihi. Congregatique
sunt ad eum omnes filii levi. Quibus ait.
Hec dicit dominus deus israel. Ponat vir
gladium super femur suum. Ite et redite
de porta usque ad portam per medium castro-
rum. et occidat unusquisque fratrem et

amicum et proximum suum. fecerunt
filii levi iuxta sermonem moysi. cecideruntque
in die illo. quasi .xx. tria milia hominum.
et ait moyses. Consecrastis manus vestras
hodie domino. unusquisque in filio et in
fratre suo. ut detur vobis benedictio. Facto
autem die altero. locutus est moyses ad populum
peccastis peccatum maximum. ascendam
ad dominum. Si quo modo quivero
deprecari pro scelere vestro. Reversusque ad
dominum ait. obsecro domine peccavit po-
pulus iste. peccatum magnum feceruntque
sibi deos aureos. aut dimitte eis hanc
noxam. aut si non facis. dele me de libro
tuo. quem scripsisti. Cui respondit dominus
Qui peccaverit mihi delebo eum de libro
meo. tu autem vade. et duc populum
istum quo locutus sum tibi. angelus
meus precedet te. Ego autem in die ul-
tionis visitabo hoc peccatum eorum. percussit
ergo dominus populum pro reatu vituli
quem fecerat aaron. // .xxxiii.

XXXIII

Locutusque est dominus ad moysen
~~dicens~~. Vade et ascende de loco
isto. tu et populus tuus quem eduxisti
de terra egypti. in terram quam iuravi a-
braham ysaac et iacob. dicens. semini
tuo dabo eam. et mittam precursorem tui
angelum ut eiciam chananeum et a-
morreum et ettheum et phereseum et e-
veum. et iebuseum. et intres in terram
fluentem lacte et melle. Non enim ascendam
tecum. quia populus dure cervicis est. ne forte
disperdam te in via. Audiens populus
sermonem hunc pessimum luxit. et nullus
ex more indutus est cultu suo. Dixitque
dominus ad moysen. loquere filiis israel.
populus dure cervicis es. semel ascendam
in medio tui. et delebo te. Iam nunc ascendam depo-
ne ornatum tuum ut sciam quid fa-
ciam tibi. Deposuerunt ergo filii israel
ornatum suum a monte oreb. moyses
quoque tollens tabernaculum tetendit
extra castra procul. vocavitque nomen
eius tabernaculum federis. et omnis
populus qui habebat aliquam questionem e-
grediebatur ad tabernaculum federis
extra castra. Cumque egrederetur moyses
ad tabernaculum. surgebat universa
plebs et stabat in hostio papilionis sui unusquisque
aspiciebantque tergum moysi donec in-
grederetur tentorium. Ingresso autem illo
tabernaculum federis descendebat colum-
pna nubis et stabat ad hostium. loquebaturque

dominus cum moyse. cernentibus universis quod columpna nubis staret ad hostium tabernaculi. Stabantque ipsi et adorabant per fores tabernaculorum suorum. Loquebatur autem dominus ad moysen facie ad faciem sicut loqui solet homo ad amicum suum. Cumque ille reverteretur in castra minister eius iosue filius nun puer non recedebat de tabernaculo. Dixit autem moyses ad dominum. Precipis ut educam populum istum, et non indicas michi quem missurus sis mecum. presertim cum dixeris. Novi te ex nomine et invenisti gratiam coram me. Si ergo inveni gratiam in conspectu tuo. ostende michi faciem tuam. ut sciam te. et inveniam gratiam ante oculos tuos. Respice populum tuum et gentem hanc. Dixitque dominus Facies mea precedet te, et requiem dabo tibi. Et ait moyses. Si non tu ipse precedes. ne educas nos de loco isto. In quo enim scire poterimus ego et populus tuus invenisse nos gratiam in conspectu tuo. nisi ambulaveris nobiscum. ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant super terram. Dixit autem dominus ad moysen. et verbum istud quod locutus es faciam. Invenisti enim gratiam coram me. et te ipsum novi ex nomine. Qui ait ostende michi gloriam tuam. Respondit. Ego ostendam omne bonum tibi. et vocabo in nomine domini coram te. et miserebor cui voluero. et clemens ero in quem michi placuerit. Rursumque ait. Non poteris videre faciem meam: non enim videbit me homo. et vivet: et iterum. Ecce inquit est locus apud me et stabis supra petram. Cumque transibit gloria mea. ponam te in foramine petre. et protegam te dextera mea donec transeam. tollamque manum meam et posteriora mea videbis: faciem autem meam videre non poteris. xxxiiii.

XXXIIII Hec deinceps precide ait tibi duas tabulas lapideas instar priorum et scribam super eas verba que habuerunt tabule quas fregisti. esto paratus mane ut ascendas statim in montem synay. stabisque mecum super verticem montis. Nullus ascendat tecum nec videatur quispiam per totum montem. oves quoque et boves non pascantur econtra. Excidit ergo duas tabulas lapideas quales antea fuerant. et de nocte consurgens ascendit in montem synai. sicut preceperat ei dominus portans secum tabulas. Cumque descendisset dominus per nubem. stetit moyses cum eo invocans nomen domini. Quo transeunte coram eo ait. Dominator domine deus misericors et clemens patiens et multe miserationis ac verax qui custodis misericordiam in milia qui aufers iniquitatem et scelera atque peccata. nullusque apud te per se innocens est. Qui reddis iniquitatem patrum filiis. et nepotibus in tertiam et quartam progeniem. Festinusque moyses curvatus est pronus in terram. et adorans ait. Si inveni gratiam in conspectu tuo domine. obsecro ut gradiaris nobiscum. populus enim dure cervicis est. et auferas iniquitates nostras atque peccata nostraque possideas. Respondit dominus Ego inibo pactum. videntibus cunctis signa faciam. que numquam sunt visa super terram. nec in ullis gentibus ut cernat populus iste in cuius es medio opus domini terribile quod facturus sum. Observa cuncta que hodie mando tibi. ego ipse eiciam ante faciem tuam amorreum et chananeum et etheum phereseum quoque et eveum. et iebuseum. Cave ne umquam cum habitatoribus terre illius iungas amicitias. que tibi sint in ruinam. Sed aras eorum destrue. et confringe eorum statuas. lucosque succide. Noli adorare deum alienum. Dominus zelotes nomen eius. deus est emulator. Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum. ne cum fornicati fuerint cum diis suis et adoraverint simulacra eorum. vocet te quispiam ut comedas de immolatis. Nec uxorem de filiabus eorum accipies filiis tuis. ne postquam ipse fuerint fornicate fornicari faciant in deos suos filios tuos. Deos conflatiles non facies tibi. Sollempnitatem azimorum custodies: septem diebus vesceris azimis sicut precepi tibi in tempore mensis novorum. Mense enim veris temporis egressus es de egypto. Omne quod aperit vulvam generis masculini meum erit de cunctis animantibus tam de bobus quam de ovibus meum erit. Primogenitum asini redimes ove. Si autem nec pretium pro eo dederis occidetur. Primogenitum filiorum meorum redimes. Nec apparebis

in conspectu meo vacuus. Sex diebus
operaberis. In die septimo cessabis arare
et metere. Sollempnitatem ebdoma
darum facies in primitiis frugum
messis tue tritice. et sollempnitatem
quando redeunte anni tempore cuncta con
duntur. Tribus temporibus anni apparebit
omne masculinum tuum in conspectu
omnipotentis domini dei israel. Cum enim
tulero gentes a facie tua et dilatavero ter
minos tuos. nullus insidiabitur terre
tue. ascendente te et apparente in conspectu
domini dei tui ter in anno. Non im
molabis super fermento sanguinem hostie
mee. neque residebit mane de victimis
sollempnitatis phase. Primitias frugum
terre tue offeres in domo domini dei
tui. Non coques hedum in lacte matris
sue. Dixit quoque dominus ad moysen.
Scribe tibi verba hec. quibus et tecum et
cum israel pepigi fedus. Fuit ergo ibi cum
domino moyses. quadraginta dies et
xl noctes. et panem non comedit et aquam
non bibit. et scripsit in tabulis verba fe
deris decem. Cumque descenderet moyses
de monte synai. tenebat duas tabu
las testimonii et ignorabat quod cornuta
esset facies sua ex consortio sermonis domini.
Videntes autem aaron et filii israel cor
nutam moysi faciem. timuerunt
accedere prope. Vocatique ab eo. reversi sunt
tam aaron quam principes synagoge. Et
postquam locutus est venerunt ad eum et
omnes filii israel: quibus precepit cuncta que
audierat a domino in monte synai.
Impletisque sermonibus posuit velamen
super faciem suam. Quem ingressus ad
dominum. et loquens cum eo auferebat
donec exiret. et tunc loquebatur ad fi
lios israel omnia que sibi fuerant imperata.
Qui videbant faciem egredientis
moysi esse cornutam. sed operiebat rur
sus ille faciem suam si quando loquebatur ad eos
Igitur congregata omni XXXV.
turba filiorum israel. dixit ad eos. Hec
sunt que iussit dominus fieri. Sex diebus
facietis opus. septimus erit vobis
sanctus. sabbatum et requies domini. Qui
fecerit opus in eo occidetur. Non succen
detis ignem in omnibus habitaculis vestris
per diem sabbati. Et ait moyses ad omnem
catervam filiorum israel. Iste est sermo quem
precepit dominus dicens. Separate
apud vos primitias domino. Omnis volun

tarius et prono animo offerat eas
domino. aurum et argentum et es.
iacinctum et purpuram coccumque bis
tinctum. et byssum. pilos caprarum
et pelles arietum rubricatas et iacinc
tinas ligna sethim et oleum ad
luminaria concinnanda et ut confi
ciatur unguentum et thymiama suavis
simum. lapides onichinos. et gem
mas ad ornatum superhumeralis
et rationalis. Quisquis vestrum est sapiens
veniat et faciat quod dominus imperavit
tabernaculum scilicet et tectum eius. atque
operimentum. anulos et tabulata cum
vectibus. paxillos et bases. archam et
vectes propiciatorium et velum quod ante
illud oppanditur. mensam cum vectibus
et vasis et propositionis panibus. candelabrum
ad luminaria sustentanda. vasa
illius et lucernas et oleum ad nutrimen
ta ignium. altare thymiamatis et
vectes. et oleum unctionis et thymia
ma ex aromatibus. tentorium ad ho
stium tabernaculi. altare holocausti
et craticulam eius eneam cum vectibus
et vasis suis. labrum et bases eius. corti
nas atrii cum columpnis et basibus.
tentorium in foribus vestibuli. paxillos
tabernaculi et atrii cum funiculis
suis. vestimenta quorum usus est in mi
nisterio sanctuarii. vestes aaron pontifi
cis ac filiorum eius ut sacerdotio fun
gantur michi. Egressaque omnis mul
titudo filiorum israel de conspectu moysi.
obtulit mente promptissima atque devo
ta primitias domino ad faciendum
opus tabernaculi testimonii. quicquid
ad cultum et ad vestes sanctas necessarium
erat. viri cum mulieribus prebuerunt
armillas et in aures anulos et dex
tralia. Omne vas aureum in donaria
domini separatum est. Siquis habebat ia
cinctum et purpuram coccumque bis
tinctum. byssum et pilos caprarum
pelles arietum rubricatas et iacinti
nas argenti et eris metalla
obtulerunt domino. lignaque sethim
in varios usus. Sed et mulieres docte
dederunt que neverant. iacinctum pur
puram et vermiculum ac byssum et
pilos caprarum. sponte propria cuncta
tribuentes. Principes vero obtulerunt
lapides onichinos et gemmas ad
superhumerale et rationale aromataque

que & oleum ad luminaria concinnanda.
& ad preparandum unguentum ac thimi
ama odoris suavissimum componendum.
omnes viri & mulieres mente devota op
tulerunt donaria ut fierent opera que
iusserat dominus per manum moysi.
Cuncti filii israel voluntaria domino
dedicaverunt. Dixitque moyses ad filios
israel. ecce vocavit dominus ex nomine
beselehel. filium huri filii hur de tribu
iude. & implevitque eum spiritu sapientie
& intelligencie & sciencie omni doctrina
ad excogitandum & faciendum opus
in auro & argento & ere. sculpendisque
lapidibus & opere carpentario. quicquid
fabre adinveniri potest dedit in corde
eius. ooliab quoque filium achisameth.
de tribu dan. ambos erudivit sapiencia
ut faciant opera abietarii polimitarii
ac plumarii de iacincto ac purpura cocco
que bis tincto. & bysso & texant omnia ac nova
queque reperiant. xxxvi.

XXXVI Fecit ergo beselehel & ooliab & omnis
vir sapiens quibus dedit dominus
sapienciam & intellectum ut sciret fabre
operari que in usu sanctuarii necessaria sunt
& que precepit dominus. Cumque vocasset
eos moyses & omnem eruditum virum
cui dederat dominus sapientiam & qui sponte
sua optulerunt se ad faciendum opus
tradidit eis universa donaria filiorum israel.
qui cum instarent operi cotidie mane
vota populus offerebat. Unde artifices
venire compulsi dixerunt moysi. plus offert
populus quam necessarium est. Iussit ergo moyses
preconis voce cantari. nec vir nec mulier
et quicquam ultra offerat in opere sanctuarii.
Sicque cessatum est a muneribus offerendis
eo quod oblata sufficerent & superhabundarent.
Feceruntque omnes corde sapientes ad ex
plendum opus tabernaculi. cortinas. x.
de bysso retorta & iacincto & purpura cocco
que bis tincto opere vario & arte polimita
quarum una habebat in longitudine. xx.viii.
cubitos. & in latitudine quatuor. Una
mensura erat omnium cortinarum. Coniunxit
que cortinas. v. alteram alteri. & alias. v. sibi
invicem copulavit. Fecit & ansas ia
cinctinas in ora cortine unius ex utroque
latere. & in ora cortine alterius similiter.
ut contra se invicem venirent anse. et
mutuo iungerentur. Unde & quinquaginta
fudit circulos aureos: qui morderent
cortinarum ansas. & fieret unum tab
ernaculum. Fecit ergo saga. xi. de pilis ca
prarum ad operiendum tectum taberna
culi. Unum sagum in longitudine habebat
cubitos. xxx. & in latitudine cubitos
quatuor. Unius mensure erant omnia
saga. quorum quinque iunxit seorsum. &
sex alia separatim. Fecitque ansas. l.
quibus necteretur tectum in ora sagi
unius: & quinquaginta in ora sagi alte
ut sibi invicem iungerentur. & fibulas
eneas quinquaginta quibus necteretur
tectum ut unum pallium ex omnibus
sagis fieret. Fecit & opimentum taberna
culi de pellibus arietum. rubricatis. al
que desuper velamen de pellibus iacinctinis. Fe
cit. & tabulas tabernaculi de lignis sethim
stantes. x. cubitorum erat longitudo tabule
unius. & unum ac semis cubitum latitu
do retinebat. Bine incastrature erant
per singulas tabulas. ut altera alteri
iungeretur. sic fecit in omnibus tabulis
tabernaculi. E quibus. xx. ad plagam meri
dianam erant contra austrum cum
quadraginta basibus argenteis. Due bases
sub una tabula ponebantur ex utraque
angulorum parte. ubi incastrature
laterum in angulis terminantur. Ad
plagam que tabernaculi que respicit ad a
quilonem. fecit. xx. tabulas cum xl.
argenteis basibus. duas bases per singulas
tabulas. Contra occidentem vero id est
ad eam partem tabernaculi que mare respicit
fecit sex tabulas. & duas alias per singulos
angulos tabernaculi retroque iuncte erant
a deorsum usque sursum. & in una compagine
pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque parte
per angulos ut octo essent simul tabule
& haberent bases argenteas sedecim binas
scilicet bases sub singulis tabulis. Fecit &
vectes de lignis sethim. quinque ad conti
nendas tabulas unius lateris tabernaculi
& quinque alios ad alterius lateris tabu
las coaptandas. & extra hos quinque
alios vectes ad occidentalem plagam
tabernaculi contra mare. Fecit quoque
vectem alium qui per medias tabulas
ab angulo usque ad angulum pertenderet.
Ipsa autem tabulata deauravit fusis
basibus earum argenteis. & circulos eo
fecit aureos per quos vectes induci possent.
Quos & ipsos aureis laminis operuit. Fecit
& velum de iacincto & purpura vermiculo
ac bysso retorta opere polimitario vari
atque distinctum. & quatuor columpnas

de lignis sethim quas cum capitibus
deauravit fusis basibus earum argenteis.
fecit et tentorium in introitu tabernaculi
ex iacincto purpura vermiculo bysso que
retorta opere plumarii et columpnas
quinque cum capitibus suis quas operuit
auro. bases que earum fudit eneas. que

operuit auro. .xxxvii.

Fecit autem beseleel et archam
de lignis sethim habentem duos
semis cubitos in longitudine et cubitum
ac semissem in latitudine. altitudo quoque
unius cubiti fuit et dimidii. vestivit que
eam auro purissimo. intus ac foris.
et fecit illi coronam auream per gyrum.
et conflans quatuor anulos aureos per
quatuor angulos eius. duos anulos in
latere uno: et duos in latere altero. vectes quoque
fecit de lignis sethim. quos vestivit auro
et quos misit in anulos qui erant in
lateribus arche ad portandum eam. fe-
cit et propiciatorium. id est oraculum de

...iato.

auro mundissimo duorum cubitorum
et dimidii in longitudine. et cubiti ac se-
mis in latitudine. duos etiam cherubim
ex auro ductili quos posuit ex utraque
parte propiciatorii. cherub unum in sum-
mitate unius partis: et cherub alterum
in summitate partis alterius. duos cheru-
bim in singulis summitatibus propiciatorii.
extendentes alas et tegentes propiciatorium.
se que mutuo et illud respicientes. fecit et
mensam de lignis sethim. in longitudine
duorum cubitorum. et in latitudine unius
cubiti que habebat in altitudine cubitum
ac semissem. circumdedit que eam auro
mundissimo. et fecit ei labium aureum
per gyrum. ipsi que labio coronam auream
interrasilem quatuor digitorum et su-
per eandem alteram coronam auream fu-
dit et quatuor circulos aureos quos posuit
in quatuor angulis per singulos pe-
des mense contra coronam. misit que
in eos vectes ut possit mensa portari.
ipsos quoque vectes fecit de lignis sethim.
et circumdedit eos auro. et vasa ad diver-
sos usus mense acetabula fialas cia-
tos. et turibula ex auro puro. in quibus
offerenda sunt libamina. fecit et candela-
brum ductile de auro mundissimo de
cuius vecte calami sciphi sperule que ac
lilia procedebant. sex in utroque latere. tres
calami ex parte una. et tres ex altera.
tres sciphi in nucis modum per calamos

singulos sperule que simul et lilia. et tres
sciphi instar nucis in calamo altero spe-
rule que simul et lilia. equum erat opus
sex calamorum qui procedebant de stipite
candelabri. ipso autem vecte erant quatuor
sciphi in nucis modum. sperule que per singu-
los et lilia. et sperule sub duobus calamis per
loca tria qui simul sex sunt calami.
procedentes de vecte uno. et sperule igitur
et calami ex ipso erant. universa ductilia
ex auro purissimo. fecit et lucernas septem
cum emunctoriis suis. et vasa ubi ea que
emuncta sunt extinguantur de auro
mundissimo. talentum auri appendebat
candelabrum. cum omnibus vasis suis. fecit
et altare thimiamatis. de lignis sethim:
habens per quadrum singulos cubitos. et in
altitudine duos. de cuius angulis procedebant
cornua. vestivit que illud de auro mun-
dissimo cum craticula ac parietibus et cornibus.
fecit que coronam ei aureolam per gyrum
et duos anulos aureos sub corona per sin-
gula latera ut mittantur in eos vectes.
et possit altare portari. ipsos autem vectes fecit
de lignis sethim et operuit laminis aureis.
Composuit et oleum ad sanctificationis
unguentum et thimiamata de aroma-
tibus mundissimis opere pigmentarii.

Fecit et altare .xxxviii.

XXXVIII

holocausti de lignis sethim.
quinque cubitorum per quadrum. et trium
in altitudine cuius cornua de angulis
procedebant. operuit que illud laminis
eneis. et in usus eius paravit ex ere vasa di-
versa. lebetes. forcipes fuscinulas uncinos
et ignium receptacula. craticulam que eius
in modum retis fecit eneam et subter eam
in altaris medio arulam fusis quatuor
anulis per totidem retiaculi summitates.

eneis

ad immittendos vectes ad portandum.
quos et ipsos fecit de lignis sethim et operuit
laminis eneis. induxit que circulos qui
in altaris lateribus eminebant. ipsum autem
altare non erat solidum. sed cavum
ex tabulatis et intus vacuum. fecit et
labrum eneum cum basi sua. de specu-
lis mulierum que excubabant in atrio
tabernaculi. et atrium in cuius australi
plaga erant tentoria de bysso. retorta
cubitorum centum. columpne enee .xx.
cum basibus suis. capita columpnarum
et tota operis celatura argentea. eque
ad septentrionalem plagam tentoria
columpne bases que et capita columpnarum

eiusdem mensure et operis ac metalli
erant. In ea vero plaga que occidentem
respicit fuerunt tentoria cubitorum
quinquaginta. columpne .x. cum basibus
suis enee et capita columpnarum et totum
va operis celatura argentea. Porro que ad septen
trionis plagam tentoria columpne
basesque et capita columpnarum eiusdem
mensure et operis ac metalli erant.
In ea vero plaga que ad occidentem respicit
fuerunt tentoria cubitorum .l. columpne .x.
cum basis suis enee et capita colump
cat narum celatura argentea. Porro contra
orientem quinquaginta cubitorum
paravit tentoria. E quibus .xv. cubitos
columpnarum trium cum basibus suis
unum tenebat latus: et in parte altera
quia inter utrumque introitum tabernaculi
facit .xv. eque cubitorum erant tentoria
columpne tres et bases totidem. Cun
cta atrii tentoria byssus retorta
texuerat. bases columpnarum fuere
enee. capita autem earum cum cunctis ce
laturis suis argentea. Sed et ipsas co
lumpnas atrii vestivit argento. et
in introitu eius opere plumario. fecit ten
torium ex iacincto purpura vermiculo
ac bysso retorta quod habebat .xx. cubitos
in longitudine. altitudo vero .v. cubi
torum erat iuxta mensuram quam
cuncta atrii habebant tentoria. colump
ne autem in ingressu fuere quatuor cum
basibus eneis. capitaque earum et celature
argentee. paxillos quoque tabernaculi et
atrii per gyrum fecit eneos. Hec sunt in
strumenta tabernaculi testimonii
que enumerata sunt iuxta preceptum
moysi in ceremoniis levitarum per
manum ythamar filii aaron sacer
dotis que beselehel filius huri filii
hur de tribu iuda domino per moysen
iubente compleverat iuncto sibi socio
holiab filio achisamech de tribu dan
qui et ipse artifex lignorum egregius
fuit et polymitarius atque plumarius
ex iacincto purpura vermiculo et bysso.
Omne aurum quod expensum est in opere
sanctuarii et quod oblatum est in donariis.
xx. et ix. talentorum fuit et septinge
torum triginta syclorum ad mensuram
sanctuarii oblatum est autem ab his qui
transierunt ad numerum. a .xx. annis
et supra de sexcentis tribus milibus
et quingentis quinquaginta armatorum
fuerunt. Preterea centum talenta ar
genti e quibus conflate sunt bases
sanctuarii et introitus ubi velum pendet.
Centum bases facte sunt de talentis
centum singulis talentis per bases
singulas supputatis. De mille autem
septuagentis et septuaginta quinque
fecit capita columpnarum quas
et ipsas vestivit argento. Eris quoque
oblata sunt talenta. Septuaginta
duo milia et quadringenti supra sicli
e quibus fusae sunt bases in introitu
tabernaculi testimonii et altare eneum
cum craticula sua. Omniaque vasa
que ad usum eius pertinent et bases atrii
tam in circuitu quam in ingressu eius
et paxilli tabernaculi. atque atrii per
gyrum. .XXXIX.
De iacincto vero et purpura
vermiculo ac bysso fecit vestes quibus
indueretur aaron quando ministrabat in
sanctis sicut precepit dominus moysi.
Fecit igitur superhumerale de auro
iacincto et purpura cocco que bis tincto
et bysso retorta opere polymitario.
Incidit que bratteas aureas et extenu
avit in fila ut possent torqueri cum
priorum colorum subtegmine. Duasque
horas sibi invicem copulatas in utro
que latere summitatum et subphrenii ex eis
dem coloribus. sicut preceperat dominus moysi.
Paravit et duos lapides onichinos astric
tos et inclusos auro et sculptos arte
gemmaria nominibus filiorum israel. Sex
nomina in lapide uno. et sex in altero
iuxta ordinem nativitatis eorum.
Posuitque eos in lateribus superhumeralis
in monimentum filiorum israel. sicut
preceperat dominus moysi. Fecit et
rationale opere polimito iuxta opus
superhumeralis ex auro iacincto purpura
cocco que bis tincto et bysso retorta. qua
drangulum duplex mensure palmi
et posuit in eo gemmarum ordines .iiij.
In primo versu erat sardius. topazius
smaragdus. In secundo. carbunculus.
saphirus. iaspis. In tertio ligurius a
chates. ametistus. In quarto criso
litus onichinus. et berillus. circumdati
et inclusi auro per ordines suos. Ipsique
lapides .xij. sculpti erant nominibus
xij. tribuum israel singuli per nomina
singulorum. Fecerunt in rationali et ca
thenulas sibi invicem coherentes.

de auro purissimo et duos uncinos to
tidemque anulos aureos porro anulos
posuerunt in utroque latere rationalis
e quibus penderent due catheniule au
ree quas inseruerunt uncinis qui in
super humeralis angulis eminebant.
Hii et ante et retro ita conveniebant sibi ut
super humerale et rationale mutuo ner
terentur stricta ad balteum et anulis
fortius copulata. quos iungebat vitta
iacinctina ne laxa fluerent et a se in
vicem moverentur sicut precepit dominus
moysi. Fecerunt quoque tunicam super
humeralem totam iacinctinam et
capicium in superiori parte contra medium
horamque per gyrum capucii textilem.
Deorsum autem ad pedes mala punica
ex iacincto purpura vermiculo ac bysso
retorta et tintinnabula de auro puris
simo. que posuerunt inter mala granata
in extrema parte tunice per gyrum. tin
tinnabulum aureum et malum pu
nicum quibus ornatus incedebat pon
tifex. quando ministerio fungebatur sicut
precepit dominus moysi. Fecerunt et tu
nicas byssinas opere textili aaron et
filiis eius et mitras cum coronulis suis
ex bysso. feminalia quoque linea byssina
cingulum vero de bysso retorta. Ja
cincto purpura ac vermiculo distinctum
arte plumario. sicut precepit dominus
moysi. Fecerunt et laminam sacre ve
nerationis de auro purissimo scripse
runtque in ea opere gemmario sanctum domino
et strinxerunt eam cum mitra vitta iacinc
tina sicut precepit dominus moysi.
Perfectum est igitur omne opus ta
bernaculi et tecti testimonii. fecerunt
que filii israel cuncta que preceperat dominus
moysi et obtulerunt tabernaculum et
tectum et universam supellectilem
anulos. tabulas. vectes. columpnas.
ac bases. opertorium de pellibus arietum
rubricatis. et aliud operimentum de
iacinctinis pellibus. velum. archam.
vectes. propiciatorium mensam cum
vasis suis. et propositionis panibus. candelabrum
lucernas. et utensilia earum cum oleo.
altare aureum et unguentum et thimi
ama ex aromatibus. et tentorium in
introitu tabernaculi. altare eneum
retiaculum. vectes et vasa eius omnia.
labrum cum basi sua. tentoria atrii
et columpnas cum basibus suis. tentorium

in introitu atrii funiculosque illius
et paxillos. nichil ex vasis defuit que in
ministerium tabernaculi et in tectum
federis. iussa sunt fieri vestes quoque quibus
utuntur sacerdotes in sanctuario aaron
scilicet et filii eius optulerunt filii israel sicut
preceperat dominus. Que postquam moyses
cuncta vidit expleta benedixit eis.
Locutus que est .xl. XL
dominus ad moysen dicens.
mense primo die prima mensis eriges
tabernaculum testimonii et pones in eo
archam. dimittesque ante illam velum et
illatam mensam pones super eam que rite
precepta sunt. candelabrum stabit cum
lucernis suis. et altare aureum in quo
adoletur incensum coram archa testimonii.
Tentorium in introitu tabernaculi pones
et ante illud altare holocausti labrum
inter altare et tabernaculum quod implebis
aqua circumdabisque atrium tentoriis
et ingressum eius et assumpto unctionis
oleo unges tabernaculum cum vasis
suis ut sanctificentur altare holocausti et
omnia vasa eius. labrum cum basi sua
omnia unctionis oleo consecrabis. ut
sint sancta sanctorum. applicabisque aaron
et filios eius ad fores tabernaculi testimonii
et lotos aqua indues sanctis vestibus ut mi
nistrent mihi. et unctio eorum in sacerdocio per
ficiat sempiterno. Fecitque moyses omnia
que preceperat dominus. Igitur primo mense
anni secundi in prima die mensis collocatum
est tabernaculum. Erexitque illud moyses
et posuit tabulas ac bases et vectes statuit
que columpnas et expandit tectum super
tabernaculum imposito desuper operimento
sicut dominus imperaverat posuit et testimonium
in archa subditis infra vectibus et
oraculum desuper. Cumque intulisset
archam in tabernaculum ~~testimonii~~ ap
pendit ante eam velum ut expleret domini
iussionem. posuit et mensam in taber
naculum testimonii ad plagam sep
tentrionalem extra velum ordinatis
coram propositionis panibus sicut preceperat dominus
moysi. posuit et candelabrum in taberna
culum testimonii e regione mense in parte
australi. locatis per ordinem lucernis iuxta
preceptum domini. posuit et altare aureum
sub tecto testimonii contra velum et adolevit
super eo incensum aromatum sicut iusse
rat dominus moysi. posuit et tento
rium in introitu tabernaculi et altare

holocausti in vestibulo testimonii offerens in eo holocaustum et sacrificia ut dominus imperaverat. Labrum quoque statuit inter tabernaculum testimonii et altare implens illud aqua. Laveruntque moyses et aaron ac filii eius manus suas ac pedes cum ingrederentur tectum federis et accederent ad altare sicut preceperat dominus moysi. Erexit autem et atrium per gyrum tabernaculi et altaris ducto in introitu eius tentorio. Postquam cuncta perfecta sunt operuit nubes tabernaculum testimonii et gloria domini implevit illud. Nec poterat moyses ingredi tectum federis nube operiente omnia et maiestate domini choruscante quia cuncta nubes operuerat. Si quando nubes tabernaculum deserebat proficiscebantur filii israel per turmas suas. Si pendebat desuper manebant in eodem loco. Nubes quippe domini incubabat per diem tabernaculo et ignis in nocte videntibus populis israel per cunctas mansiones suas. ¶ Explicit exodus. Et incipit vaiecra qui hebraice leviticus dicitur. .j.

Vocavit autem moysen et locutus est ei dominus de tabernaculo testimonii dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Homo qui obtulerit ex vobis hostiam domino de pecoribus id est de bubus et ovibus offerens victimas. Si holocaustum fuerit eius oblatio ac de armento masculum immaculatum offeret ad ostium tabernaculi testimonii ad placandum sibi dominum. Ponetque super hostie caput manum et acceptabilis erit. atque in expiationem eius proficiens. Immolabitque vitulum coram domino. et offerent filii aaron sacerdotes sanguinem eius fundentes per altaris circuitum. quod est ante ostium tabernaculi. Detractaque pelle hostie artus in frusta concident. et subicient in altari ignem. strue lignorum ante composita. et membra que sunt cesa desuper ordinantes caput videlicet et cuncta que adherent iecori. intestinis et pedibus lotis aqua. adolebitque ea sacerdos super altare in holocaustum et suavem odorem domino. Quod si de pecoribus oblatio est de ovibus sive de capris holocaustum agnum anniculum et absque macula offeret. Immolabitque ad latus altaris quod respicit ad aquilonem coram domino. Sanguinem vero illius fundent super altare filii aaron per circuitum. Dividentque membra caput et omnia que adherent iecori et imponent super ligna quibus subiciendus est ignis. Intestina vero et pedes lavabunt aqua. et oblata omnia adolebit sacerdos super altare in holocaustum et odorem suavissimum domino. Si autem de avibus holocausti oblatio fuerit domino de turturibus et pullis columbe offeret eam sacerdos ad altare et retorto ad collum capite ac rupto vulneris loco decurrere faciet sanguinem super crepidinem altaris. Vesiculam vero gutturis et plumas proiciet prope altare ad orientalem plagam in loco in quo cineres effundi solent. Confringetque ascellas eius et non secabit. nec ferro dividet eas. et adolebit super altare lignis igne supposito. Holocaustum est et oblatio suavissimi odoris. .ij.

Anima cum obtulerit oblationem sacrificii domino. simila erit eius oblatio. fundetque super eam oleum et ponet thus ac deferet ad filios aaron sacerdotes quorum unus tollet pugillum plenum simile et olei ac totum thus et ponet memoriale super altare in odorem suavissimum domino. Quod autem reliquum fuerit de sacrificio erit aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblationibus domini. Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano de simila panes scilicet absque fermento conspersos oleo. et lagana azima oleo lita. Si oblatio tua fuerit de sartagine simile conspersae oleo et absque fermento divides eam minutatim et fundes super eam oleum. Si autem de craticula sacrificium eque simila conspergetur oleo quam offerens domino trades in manibus sacerdotis qui cum obtulerit eam tollet memoriale de sacrificio et adolebit super altare in odorem suavitatis domino. Quicquid autem reliquum fuerit erit aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblationibus domini. Omnis oblatio que offertur domino absque fermento fiet. nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domini. Primitias tantum eorum offeretis ac munera. Super altare vero non imponentur in odorem suavitatis. Quicquid obtuleris sacrificii sale condies nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatione offeres sal. Si autem obtuleris munus pri-

initiarum frugum tuarum domino, de spicis adhuc virentibus torrebis eas igni, et confringes in morem farris, et sic offeres primitias tuas domino fundens super eas oleum et thus imponens quia oblatio domini est. De qua adolebit sacerdos in memoriam muneris partem farris fracti et olei ac totum thus. .iii.

Quod si hostia pacificorum fuerit eius oblatio et de bobus voluerit offerre marem sive feminam immaculatam offeret coram domino. Ponetque manum super caput victime sue que immolabitur in introitu tabernaculi testimonii, fundentque filii aaron sacerdotis sanguinem per altaris circuitum. Et offerent de hostia pacificorum in oblationem domino adipem qui operit vitalia et quicquid pinguedinis est intrinsecus duos renes cum adipe quo teguntur ilia, et reticulum iecoris cum renunculis. Adolebuntque ea super altare in holocaustum lignis igne supposito in oblationem suavissimi odoris domino. Si vero de ovibus fuerit eius oblatio et pacificorum hostia sive masculum sive feminam obtulerint, immaculata erunt. Si agnum obtulerit coram domino, ponet manum super caput victime sue que immolabitur in vestibulo tabernaculi testimonii. Fundentque filii aaron sanguinem eius per circuitum altaris. Et offerent de pacificorum hostia sacrificium domino, adipem et caudam totam cum renibus et pinguedinem que operit ventrem atque universa vitalia et utrumque renunculum cum adipe qui est iuxta ilia, reticulumque iecoris cum renunculis. Et adolebit ea sacerdos super altare in pabulum ignis et oblationis domino. Si capra fuerit eius oblatio et obtulerit eam domino ponet manum suam super caput eius, et immolabit eam in introitu tabernaculi testimonii. Fundentque filii aaron sanguinem eius per altaris circuitum. Tollentque ex ea in pastum ignis dominici adipem qui operit ventrem et qui tegit universa vitalia, duos renunculos cum reticulo qui est super eos iuxta ylia et arvinam iecoris cum renunculis. Adolebitque ea super altare sacerdos in alimoniam ignis et suavissimi odoris. Omnis adeps domini erit iure perpetuo in generationibus et cunctis habitaculis vestris, nec sanguinem nec adipem omnino comedetis. .iiii.

IIII

Locutusque est dominus ad moysen dicens: Loquere filiis israel: Anima que peccaverit per ignorantiam et de universis mandatis domini que precepit ut non fierent quippiam fecerit, si sacerdos qui unctus est peccaverit delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum immaculatum domino, et adducet illum ad ostium tabernaculi testimonii coram domino, ponetque manum super caput eius et immolabit eum domino. Hauriet quoque de sanguine vituli inferens illum in tabernaculum testimonii. Cumque intinxerit digitum in sanguinem, asperget eum septies coram domino contra velum sanctuarii. Ponetque de eodem sanguine super cornua altaris thymiamatis gratissimi domino quod est in tabernaculo testimonii. Omnem autem reliquum sanguinem fundet in basim altaris holocausti in introitu tabernaculi. Et adipem vituli offeret pro peccato tam eum qui vitalia operit quam omnia que intrinsecus sunt, duos renunculos et reticulum quod est super eos iuxta ylia et adipem iecoris cum renunculis, sicut offertur de vitulo hostie pacificorum. Et adolebit ea super altare holocausti. Pellem vero et omnes carnes cum capite et pedibus et intestinis et fimo et reliquo corpore efferet extra castra in locum mundum ubi cineres effundi solent. Incenditque ea super lignorum struem, que in loco effusorum cinerum cremabuntur. Quod si omnis turba filiorum israel ignoraverit et per imperitiam fecerit quod contra mandatum domini est, et postea intellexerit peccatum suum, offeret pro peccato suo vitulum. Adducetque eum ad ostium tabernaculi, et ponent seniores populi manus super caput eius coram domino. Immolatoque vitulo in conspectu domini inferet sacerdos qui unctus est de sanguine eius in tabernaculum testimonii, tincto digito aspergens septies contra velum. Ponetque de eodem sanguine in cornibus altaris quod est coram domino in tabernaculo testimonii. Reliquum autem sanguinem fundet iuxta basim altaris holocaustorum quod est in hostio tabernaculi testimonii. Omnemque eius adipem tollet et adolebit super altare. Sic faciens et de hoc vitulo quomodo fecit et prius. Et rogante pro eis sacerdote propitius erit eis dominus. Ipsum autem vitulum efferet extra castra atque comburet sicut et priorem vitulum quia est pro peccato multitudinis. Si peccaverit princeps et fecerit

unum e pluribus per ignorantiam quod domini
lege prohibetur et postea intellexerit peccatum
suum, offeret hostiam coram domino
hircum de capris immaculatum. ponet-
que manum suam super caput eius.
Cumque immolaverit eum in loco
ubi solet mactari holocaustum coram
domino, quia pro peccato est, tinget sacerdos di-
gitum in sanguine hostie pro peccato tan-
gens cornua altaris holocausti, et re-
liquum fundens ad basim eius. adipem
vero adolebit super, sicut in victimis paci-
ficorum fieri solet. rogabitque pro eo
et pro peccato eius, ut dimittatur ei. Quod
si peccaverit anima per ignorantiam
de populo terre ut faciat quicquam de his
que domini lege prohibentur, atque deliquerit,
et cognoverit peccatum suum, offeret capram
immaculatam. ponetque manum super
caput hostie que pro peccato est et immola-
bit eam in holocausto. tolletque sacerdos
de sanguine in digito suo, et tangens
cornua altaris holocausti, reliquum
fundet ad basim eius. omnem autem
adipem auferens sicut auferri solet
de victimis pacificorum, adolebit super
altare in odorem suavitatis domino.
Rogabitque pro eo et dimittetur ei.
Si autem de pecoribus obtulerit victi-
mam pro peccato ovem, scilicet immacula-
tam, ponet manum super caput eius,
et immolabit eam in loco ubi solet
cedi holocaustorum hostie. Sumetque
sacerdos de sanguine eius digito suo,
et tangens cornua altaris holocau-
sti, reliquum fundet ad basim eius.
omnem quoque auferens adipem sicut
auferri solet adeps arietis, qui immo-
latur pro pacificis, et cremabit super alta-
re in incensum domini. Rogabitque pro eo
C. v. et pro peccato eius, et dimittetur ei. Si pec-
caverit anima et audierit vocem iurantis
testisque fuit quod aut ipse vidit, aut
conscius est, nisi indicaverit portabit
al' hic incip. V iniquitatem suam. // v.
Anima que tetigerit aliquid
immundum, sive quod occisum
a bestia est, aut per se mortuum, aut
quodlibet aliud reptile, et oblita fuerit im-
munditie sue, rea est et deliquit. et si te-
tigerit quicquam de immunditia hominis
iuxta omnem impuritatem qua pollui
solet, oblitaque cognoverit postea, subia-
cebit delicto. Anima que iuraverit et

protulerit labiis suis ut vel male quid fa-
ceret vel bene ~~et non fecerit~~ et id ipsum iu-
ramento et sermone firmaverit, oblita-
que postea intellexerit delictum suum,
agat penitentiam pro peccato. et offerat de
gregibus agnam vel capram. orabitque
pro eo sacerdos, et pro peccato eius. Si autem
non potuerit offerre pecus offerat
duos turtures, vel duos pullos colum-
barum domino, unum pro peccato
et alterum in holocaustum. dabitque
eos sacerdoti. qui primum offerens pro
peccato retorquebit caput eius ad pennu-
las ita ut collo adhereat, et non pe-
nitus abrumpatur. et asperget de san-
guine eius parietem altaris. Quicquid
autem reliquum fuerit faciet distillare
ad fundamentum eius, quia pro peccato est.
alterum vero adolebit in holocaustum
ut fieri solet. Rogabitque pro eo sacer-
dos et pro peccato eius, et dimittetur ei. Quod
si non quiverit manus eius duos offer-
re turtures aut duos pullos columbarum,
offeret pro peccato suo similae partem
ephi decimam. Non mittet in eam
oleum, nec thuris aliquid imponet, quia
pro peccato est. tradetque eam sacerdoti. qui
plenum ex ea pugillum hauriens
cremabit super altare in monimentum
eius qui obtulerit rogans pro illo
et expians. reliquam vero partem ipse
habebit in munere. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Anima si prevari-
cans ceremonias per errorem in his que domino
sunt sanctificata peccaverit, offeret pro
delicto suo arietem immaculatum de
gregibus qui emi potest duobus siclis,
iuxta pondus sanctuarii. ipsumque quod intulit
damni restituet. et quintam partem
ponet supra, tradens sacerdoti. qui ro-
gabit pro eo offerens arietem. et di-
mittetur ei. Anima que peccaverit per
ignorantiam, feceritque unum ex his
que domini lege prohibentur, et peccati rea
intellexerit iniquitatem suam, offeret
arietem immaculatum de gregibus sacer-
doti, iuxta mensuram, estimationemque
peccati. qui orabit pro eo quia nescius
fecerit et dimittetur ei quia per errorem
deliquit in dominum. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Anima que pec-
caverit et contempto domino negaverit
proximo suo depositum quod fidei eius
creditum fuerat vel in aliquid extorserit

aut calumpniam fecerit. siue rem
perditam inuenerit et inficians insu-
per peierauerit et quolibet aliud ex pluribus fecerit
in quibus peccare solent homines contrita
delicti. reddet omnia que per fraudem uo-
luit optinere integra. et quintam insu-
per partem addet domino cui dampnum
intulerat. pro peccato suo autem offeret ari-
etem immaculatum de grege et dabit
eum sacerdoti iuxta estimationem et
mensuram delicti qui rogabit pro eo
coram domino et dimittetur illi pro
singulis que faciendo peccauit. // VI.

Locutus quoque est dominus ad moysen
dicens. Precipe aaron et filiis eius.
Hec est lex holocausti. cremabitur in al-
tari tota nocte usque mane. Ignis ex
eodem altari erit. Vestietur tunica sac-
erdos et feminalibus lineis. tolletque cine-
res quos uorans ignis exussit. et ponens
iuxta altare spoliabitur prioribus uesti-
mentis. Indutusque aliis extra castra
efferet eos. et in loco mundissimo usque
ad fauillam consumi faciet. Ignis autem
in altari semper ardebit quem nutriet sacerdos
subiciens ligna mane per singulos dies
et imposito holocausto desuper adipes
adolebit pacificorum. Ignis iste est per-
petuus qui numquam deficiet in altari.
Hec est lex sacrificii et libamentorum
que offerent filii aaron coram domino
et coram altari. tollet sacerdos pugillum
simile que conspersa est oleo et totum
thus quod super similam positum est. adole-
bitque illud in altari in monimentum
odoris suauissimi domino. Reliquam autem
partem simile comedet aaron cum filiis
suis absque fermento. et comedet in loco
sancto atrii tabernaculi. Ideo autem non
fermentabitur quia pars eius in domini
incensum offertur. Sanctum sanctorum erit
sicut pro peccato atque delicto. Mares tan-
tum stirpis aaron comedent illud. legiti-
mum ac sempiternum erit in generati-
onibus uestris de sacrificiis domini. Omnis qui
tetigerit illa sanctificabitur. Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Hec
est oblatio aaron et filiorum eius. quam
offerre debent domino in die unctionis
sue. Decimam partem ephi offerent si-
mile in sacrificio sempiterno. medium
eius mane et medium eius uespere.
Que in sartagine oleo conspersa frigetur.
offeret eam calidam in odorem suauis-

simum domino. Sacerdos qui iure patri
successerit. et tota cremabitur in altari.
Omne enim sacrificium sacerdotum
igne consumetur. nec quisquam comedet
ex eo. Locutus est autem dominus ad
moysen dicens. Loquere aaron et filiis
eius. Ista est lex hostie pro peccato. In loco
ubi offertur holocaustum immola-
bitur coram domino. Sanctum sanctorum est.
Sacerdos qui offert eam. comedet
in loco sancto in atrio tabernaculi. Quicquid
tetigerit carnes eius sanctificabitur.
Si de sanguine illius uestis fuerit as-
persa. lauabitur in loco sancto. Vas
autem fictile in quo cocta est. confringetur.
Quod si uas eneum fuerit defrica-
bitur et lauabitur aqua. Omnis ma-
sculus de genere sacerdotali uescetur
de carnibus eius quia sanctum sanctorum est.
Hostia enim que ceditur pro peccato cuius
sanguis infertur in tabernaculum
testimonii. ad expiandum in sanctuario.
non comedetur sed comburetur igni. Hec est
quoque lex hostie pro delicto sancta sanctorum est.
Idcirco ubi immolatur holocaustum
mactabitur et uictima pro delicto. Sanguis
eius per gyrum altaris fundetur. Offerent
ex ea caudam et adipem qui operit uitalia
duos renunculos. et pinguedinem que iuxta
ylia est. Reticulumque iecoris cum renun-
culis. et adolebit ea sacerdos super altare
incensum est domini pro delicto. Omnis
masculus de sacerdotali genere in loco sancto
uescetur his carnibus quia sanctum sanctorum est.
Sicut pro peccato offertur hostia. ita et pro
delicto utriusque hostie lex una erit ad
sacerdotem qui eam obtulerit perti-
nebit. Sacerdos qui offert holocausti
uictimam habebit pellem eius et omne
sacrificium simile quod coquitur in cliba-
no. et quicquid in craticula uel in sarta-
gine preparatur sacerdotis eius erit a quo
offertur. siue oleo conspersa. siue arida
fuerint. cunctis filiis aaron. mensura
equa per singulos diuidetur. // VII.

Hec est lex hostie pacificorum VII
que offertur domino. Si pro gratiarum
actione fuerit oblatio. offerent panes absque
fermento conspersos oleo. et lagana
azima uncta oleo coctamque similam
et collyridas olei admixtione conspersas.
panes quoque fermentatos cum hostia gratiarum que
immolatur pro pacificis. ex quibus
unus pro primitiis offeretur domino.

et erit sacerdotis qui fundet hostie sanguinem. cuius carnes eadem comedentur die. nec remanebit quicquam ex eis usque mane. Si voto vel sponte quispiam obtulerit hostiam, eadem similiter edetur die. sed et si quid in crastinum remanserit vesci licitum est. Quicquid autem tercius invenerit dies ignis absumet. Si quis de carnibus victime pacificorum die tercio comederit irrita fiet oblatio nec proderit offerenti. Quin potius quecumque anima tali se edulio contaminaverit prevaricationis rea erit. Caro que aliquid tetigerit inmundum non comedetur. sed comburetur igni. Qui fuerit mundus vescetur ex ea. Anima polluta que ederit de carnibus hostie pacificorum que oblata est domino peribit de populis suis. Et que tetigerit inmunditiam hominis vel iumenti sive omnis rei que polluere potest et comederit de huiuscemodi carnibus interibit de populis suis. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Adipem ovis et bovis et capre non comedetis. Adipem cadaveris morticini, et eius animalis quod a bestia captum est habebitis in varios usus. Si quis adipem qui offerri debet in incensum domini comederit: peribit de populo suo. Sanguinem quoque omnis animalis non sumetis in cibo tam de avibus quam de pecoribus. Omnis anima que ederit sanguinem peribit de populis suis. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Qui offert victimam pacificorum domino, offerat simul et sacrificium id est libamenta eius. Tenebit manibus adipem hostie et pectusculum. Cumque ambo oblata domino consecraverit, tradet sacerdoti qui adolebit adipem super altare. pectusculum autem erit aaron et filiorum eius. Armus quoque dexter de pacificorum hostiis cedet in primicias sacerdotis qui obtulerit sanguinem et adipem filiorum aaron. ipse habebit armum dextrum in portione sua. Pectusculum enim elevationis et armum separationis tuli a filiis israel de hostiis eorum pacificis et dedi aaron sacerdoti et filiis eius lege perpetua ab omni populo israel. Hec est unctio aaron et filiorum eius in ceremoniis domini die qua obtulit eos moyses ut sacerdotio fungerentur. et que precepit ei dare dominus a filiis israel religione perpetua in generationibus suis. Ista est lex holocausti et sacrificii pro peccato atque delicto et pro consecratione et pacificorum victimis quam constituit dominus moysi in monte synai quando mandavit filiis israel ut offerrent oblationes suas domino in deserto synai. viii.

VIII

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Tolle aaron cum filiis suis vestes eorum et unctionis oleum vitulum pro peccato duos arietes canistrum cum azimis. et congregabis omnem cetum ad ostium tabernaculi. Fecit moyses ut dominus imperaverat. congregataque omni turba ante fores tabernaculi ait. Iste est sermo quem dominus iussit fieri. Statimque obtulit aaron et filios eius. Cumque lavisset eos vestivit pontificem subucula linea accingens eum balteo et induens eum tunica iacinctina et desuper humerale imposuit quod astringens cingulo aptavit rationali in quo erat doctrina et veritas. Cydari quoque texit caput. et super eam contra frontem posuit laminam auream consecratam in sanctificatione sicut preceperat ei dominus. Tulit et unctionis oleum quo levit tabernaculum cum omni supellectili sua. Cumque sanctificans aspersisset altare vii vicibus unxit illud et omnia vasa eius. labrumque cum basi sua sanctificavit oleo. Quod fundens super caput aaron unxit eum et consecravit. Filios quoque eius oblatos consecravit. vestivitque tunicis lineis et cinxit balteis. imposuitque mitras ut iusserat dominus. Obtulit et vitulum pro peccato. Cumque super caput eius inposuisset aaron et filii eius manus suas immolavit eum hauriens sanguinem et tincto digito tetigit cornua altaris per gyrum. Quo expiato et sanctificato fudit reliquum sanguinem ad fundamenta eius. Adipem vero qui erat super vitalia et reticulum iecoris duosque renunculos cum arvinulis suis adolevit super altare vitulum cum pelle et carnibus et fimo cremans extra castra. sicut preceperat dominus. Obtulit et arietem in holocaustum super cuius caput cum imposuisset aaron et filii eius manus suas immolavit eum et fudit sanguinem eius per circuitum altaris. Ipsumque arietem in frusta concidens caput eius et artus et adipem adolevit igni. lotis prius intestinis et pedibus. totumque simul arietem incendit super altare eo quod esset holocaustum suavissimi odoris domino.

sicut preceperat ei. optulit et arietem
secundum in consecrationem sacerdotum posu
eruntque super caput eius aaron et filii
eius manus suas. Quem cum immolasset
moyses sumens de sanguine tetigit ex
tremum auricule dextre aaron. polli
cem manus eius dextre. similiter et pe
dis. optulit et filios aaron. Cumque de
sanguine arietis immolati tetigisset
extremum auricule singulorum dextre
et pollices manus ac dextri pedis. reliquum
fudit super altare per circuitum. adipem
vero et caudam omnemque pinguedinem
que operit intestina reticulum et duos re
nunculos cum adipibus suis et armo
dextro separavit. tollens autem de canistro
azimorum quod erat coram domino. panes
absque fermento et collyridam conspersam
oleo. laganaque posuit super adipes et ar
mum dextrum tradens simul omnia
aaron et filiis eius. qui postquam levaverunt
ea coram domino. rursum suscepta de
manibus eorum adolevit super altare ho
locausti eo quod consecrationis esset oblatio
in odorem suavitatis sacrificii domino.
tulitque pectusculum elevans illud coram
domino de ariete consecrationis in partem
suam sicut preceperat ei dominus. Assumensque
unguentum et sanguinem qui erat in
altari aspersit super aaron et vestimenta eius
et super filios illius ac vestes eorum. Cumque
sanctificasset eos in vestitu suo. precepit eis di
cens. coquite carnes ante fores taberna
culi. et ibi comedite eas. panesque conse
crationis edite qui positi sunt in canis
tro. sicut precepit michi dominus dicens. aa
ron et filii eius comedent eos. quicquid
autem reliquum fuerit de carne et panibus
ignis absumet. De hostio quoque taberna
culi non exhibitis. vii. diebus usque ad diem
quo implebitur tempus consecrationis
vestre. Septem enim diebus finitur conse
cratio. sicut impresentiarum factum est. ut ritus
sacrificii compleretur. Die ac nocte
manebitis in tabernaculo observantes
custodias domini. ne moriamini. sic
enim preceptum est michi. feceruntque
aaron et filii eius cuncta que locutus est
dominus per manum moysi. .IX.
Facto autem octavo die. vocavit
moyses aaron et filios eius. ac
maiores natu israel. dixitque ad aaron
tolle de armento vitulum pro peccato et ari
etem in holocaustum utrumque inmaculatum
et offer illos coram domino. et ad filios
israel loqueris. tollite hyrcum pro peccato et
vitulum atque agnum anniculum et sine
macula. in holocaustum bovem et arietem
pro pacificis. et immolate eos coram domino.
in sacrificio singulorum similam oleo
conspersam offerentes. Hodie enim dominus
apparebit vobis. tulerunt ergo cuncta
que iusserat moyses ad ostium tabernaculi
ubi cum omnis multitudo astaret. ait
moyses. Iste est sermo quem precepit dominus.
facite et apparebit vobis gloria eius. et
dixit ad aaron. Accede ad altare et immola
pro peccato tuo. offer holocaustum et depre
care pro te et pro populo. Cumque macta
veris hostiam populi ora pro eo sicut prece
pit dominus. Statimque aaron accedens
ad altare. immolavit vitulum pro peccato
suo. cuius sanguinem optulerunt ei
filii sui. in quo tingens digitum tetigit
cornua altaris. et fudit residuum ad
basim eius. adipem et renunculos ac
reticulum iecoris. que sunt pro peccato. adolevit
super altare sicut preceperat dominus moysi.
carnes vero et pellem eius extra castra
combussit igni. Immolavit et holocau
sti victimam. optuleruntque ei filii sui
sanguinem eius quem fudit per altaris
circuitum. Ipsam etiam hostiam in frusta
concisam cum capite et membris singulis
optulerunt. que omnia super altare crema
vit igni. lotis prius aqua intestinis et
pedibus. et pro peccato populi offerens macta
vit hyrcum. expiatoque altari fecit ho
locaustum in sacrificia libamenta que
pariter offeruntur. et adolens ea super
altare absque cerimoniis holocausti ma
tutini immolavit et bovem atque arie
tem hostias pacificas populi. optule
runtque ei filii sui sanguinem quem
fudit per altaris circuitum. adipem au
tem bovis et caudam arietis. renunculosque
cum adipibus suis. et reticulum iecoris
posuerunt super pectora. Cumque cremati
essent adipes super altare. pectora eorum et
armos dextros separavit aaron elevans
coram domino. sicut preceperat moyses.
et extendens manus ad populum benedi
xit ei. Sicque completis hostiis pro peccato
et holocaustis pacificis descendit. In
gressi autem moyses et aaron taber
naculum testimonii. et deinceps egressi
benedixerunt populo. Apparuitque gloria domini
omni multitudini. et ecce egressus

ignis a domino devoravit holocaustum et
adipes qui erant super altare. Quod cum
vidissent turbe laudaverunt dominum
X ruentes in facies suas. .x.
Arreptis que nadab et abiu filii
aaron turibulis imposuerunt
ignem et incensum desuper offerentes coram
domino ignem alienum quod eis preceptum
non erat. Egressusque ignis a domino
devoravit eos et mortui sunt coram
domino. Dixitque moyses ad aaron. Hoc est
quod locutus est dominus. Sanctificabor in his
qui appropinquant michi et in conspectu
omnis populi glorificabor. Quod audiens tacuit
aaron. Vocatis autem moyses misahele
et elizaphan filiis oziel patrui aaron
ait ad eos. Ite et tollite fratres vestros de conspectu
sanctuarii et asportate extra castra. Confestimque
pergentes tulerunt eos sicut iacebant
vestitos lineis tunicis et eiecerunt foras
ut sibi fuerat imperatum. Locutusque est
moyses ad aaron et ad eleazar et ad ythamar
filios eius. Capita vestra nolite
nudare et vestimenta nolite scindere
ne forte moriamini et super omnem cetum
oriatur indignatio. Fratres vestri et omnis
domus israel plangant incendium quod
dominus suscitavit. Vos autem egrediemini fores
tabernaculi. Alioquin peribitis. Oleum quippe
sancte unctionis est super vos. Qui fecerunt
omnia iuxta preceptum moysi. Dixit
quoque dominus ad aaron. Vinum et omne quod inebri-
are potest non bibetis tu et filii tui quando
intratis in tabernaculum testimonii ne
moriamini quia preceptum est sempiternum
in generationes vestras ut habeatis scientiam discer-
nendi inter sanctum et prophanum inter
pollutum et mundum. Doceatisque
filios israel omnia legitima mea que
locutus est dominus ad eos per manum
moysi. Locutusque est moyses ad aaron
et ad eleazar et ythamar filios eius qui
erant residui. Tollite sacrificium quod
remansit de oblatione domini et comedite
illud absque fermento iuxta altare quia
sanctum sanctorum est. Comedetis autem in loco
sancto quod datum est tibi et filiis tuis de oblationibus
domini sicut preceptum est michi. Pectusculum
quoque quod oblatum est et armum qui separatus
est edetis in loco mundissimo tu et filii
tui ac filie tue tecum. Tibi enim ac
liberis tuis reposita sunt de hostiis
salutaribus filiorum israel. Eo quod armum
et pectus et adipes qui cremantur in

altari elevaverunt coram domino et
pertineant ad te et ad filios tuos lege
perpetua sicut precepit dominus. Inter
hec hircum qui oblatus fuerat pro peccato
cum quereret moyses exustum repperit.
Iratusque contra eleazar et ythamar
filios aaron qui remanserant ait.
Cur non comedistis hostiam pro peccato
in loco sancto que sancta sanctorum est et data vobis
ut portetis iniquitatem multitudinis
et rogetis pro ea in conspectu domini
presertim cum de sanguine illius non
sit illatum intra sancta et comedere debue-
ratis eam in sanctuario sicut preceptum est
michi. Respondit que aaron. Oblata est
victima hodie pro peccato et holocau-
stum coram domino. Michi autem
accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam.
aut placere domino in ceremoniis mente
lugubri. Quod cum audisset moyses
recepit satisfactionem. .xi. XI
Locutus est dominus ad moysen
et aaron dicens. Dicite filiis
israel. Custodite omnia que scripta vobis
[illegible]. Hec sunt animalia que
comedere debetis de cunctis animantibus
terre. Omne quod habet divisam ungulam et
ruminat in pecoribus comedetis. Quicquid
autem ruminat et habet ungulam sed
non dividit eam sicut camelus et cetera
non comedetis illud et inter immunda re-
putabitis. Cyrogrillus qui ruminat
ungulamque non dividit immundus est.
Lepus quoque nam et ipse ruminat sed
ungulam non dividit. Et sus qui cum
ungulam dividat non ruminat. Horum
carnibus non vescemini nec cadavera
contingetis quia immunda sunt vobis.
Hec [illegible] sunt que gignuntur in aquis
et vesci licitum est. Omne quod habet pinnulas
et squamas tam in mari quam in fluminibus
et stagnis comedetis. Quicquid autem pin-
nulas et squamas non habet eorum que
moventur in aquis et vivunt abomina-
bile vobis execrandumque erit. Carnes
eorum non comedetis et morticina
vitabitis. Cuncta que non habent pinnulas et
squamas in aquis polluta erunt. Hec
sunt que de avibus comedere non debetis
et vitanda sunt vobis. Aquilam et
gryphem et halietum et milvum ac
vulturem iuxta genus suum et omne
corvini generis in similitudinem suam
struthionem et noctuam et larum

et accipitrem iuxta genus suum. Bu
bonem et mergulum et ibin et cignum
et onocrotalum et porphirionem. herodi
onem et charadrion iuxta
genus suum. upupam quoque et vesper
tilionem. Omne de volucribus quod graditur
super quattuor pedes abhominabile erit
vobis. quicquid autem ambulat super quattuor
pedes, sed habet longiora retro crura per que
salit super terram comedere debetis: ut
est bruchus in genere suo. et athacus atque
ophiomachus. ac locusta singula iuxta
genus suum. Quicquid autem ex volucribus
quattuor tantum habet pedes execrabile erit
vobis. Et quicumque morticina eorum
tetigerit polluetur: et erit inmundus
usque ad vesperum. et si necesse fuerit ut
portet quippiam horum mortuum la
vabit vestimenta sua: et inmundus erit
usque ad solis occasum. Omne animal
quod habet quidem ungulam sed non dividit
eam nec ruminat inmundum erit.
et quicquid tetigerit illud contaminabitur.
Quod ambulat super manus ex cunctis
animantibus que incedunt quadrupedia
inmundum erit. qui tetigerit morticina
eorum polluetur usque ad vesperum.
Et qui portaverit huiuscemodi cadavera
lavabit vestimenta sua. et inmundus
erit usque ad vesperum. quia omnia hec in
munda sunt vobis. Hec quoque inter polluta
reputabuntur. De his que moventur
in terra. mustela et mus et corcodrillus
singula iuxta genus suum. migale
cameleon et stellio et lacerta et talpa. omnia
hec inmunda sunt. qui tetigerit mor
ticina eorum inmundus erit usque ad
vesperum. et super quod ceciderit quicquid de
morticinis eorum polluetur. tam vas
ligneum et vestimenta quam pelles et cilicia.
Et in quocumque fit opus tinguentur
aqua. et polluta erunt usque ad vesperum.
et sic postea mundabuntur. Vas autem
fictile in quo horum quicquid intro cecide
rit polluetur. et ideo frangendum est.
Omnis cibus quem comedetis si fuerit
fusa super eum aqua inmundus erit. et omne
liquens quod bibitur de universo vase inmun
dum erit. et quicquid de morticinis huiuscemodi ce
ciderit super illud inmundum erit. sive
clibani. sive chytropodes destruentur et
inmundi erunt. Fontes vero et cisterne
et omnis aquarum congregatio munda erit.
Qui morticinum eorum tetigerit

polluetur. Si ceciderit super sementem
non polluet eam. Si autem quispiam
aqua sementem perfuderit et postea
morticinis tacta fuerit. ilico polluetur.
Si mortuum fuerit animal quod licet
vobis comedere. qui cadaver eius teti
gerit inmundus erit usque ad vesperum.
et qui comederit ex eo quippiam sive
portaverit. lavabit vestimenta sua et erit
inmundus usque ad vesperum. Omne
quod reptat super terram abhominabile erit
nec assumetur in cibum. Quicquid
super pectus quadrupes graditur et mul
tos habet pedes. sive per humum trahitur non
comedetis quia abhominabile est.
Nolite contaminare animas vestras
nec tangatis quicquam eorum ne inmun
di sitis. Ego sum enim dominus deus vester. sancti estote quia
ego sanctus sum: ne polluatis animas
vestras. in omni reptili quod movetur
super terram. Ego enim sum dominus
qui eduxi vos de terra egypti, ut essem vobis in deum. Sancti
eritis quia ego sanctus sum. Ista est lex
animantium ac volucrum et omnis
anime viventis que movetur
in aqua. et reptat in terra. ut differen
tias noveritis mundi et inmundi. et sciatis
quid comedere et respuere debeatis. XII.
Locutus quoque est dominus ad moysen dicens.
Loquere filiis israhel et dices ad
eos. Mulier si suscepto semine pepe
rit masculum inmunda erit. vii diebus
iuxta dies separationis menstrue. et
die octavo circumcidetur infantulus.
ipsa vero xxxiii diebus manebit in sanguine
purificationis sue. omne sanctum non tan
get. nec ingredietur in sanctuarium. do
nec impleantur dies purgationis
sue. Si autem feminam pepererit inmun
da erit duabus ebdomadibus. iuxta ritum
fluxus menstrui. et lxvi diebus mane
bit in sanguine purificationis sue.
Cumque expleti fuerint dies purifica
tionis sue. pro filio. sive pro filia. deferet
agnum anniculum in holocaustum
et pullum columbe sive turturem pro peccato
ad ostium tabernaculi testimonii et tra
det sacerdoti qui offeret illa coram domino
et orabit pro ea. et sic mundabitur a pro
fluvio sanguinis sui. Ista est lex parientis
masculum et feminam. Quod si non inve
nerit manus eius nec potuerit offerre
agnum. sumet duos turtures vel duos
pullos columbe. unum in holocaustum

XII

et alterum pro peccato. orabitque pro ea
sacerdos. et sic mundabitur. .xiii.
XIII Locutus quoque est dominus ad moy
sen et aaron dicens. Homo in
cuius cute et carne ortus fuerit diversus
color. sive pustula aut lucens quippiam.
id est plaga lepre. adducetur ad aaron sa
cerdotem. vel ad unumquemlibet filiorum eius.
Qui cum viderit lepram in cute et pilos
in album mutatos colorem. ipsamque
speciem lepre humiliorem cute et carne re
liqua. plaga lepre est et ad arbitrium eius
separabitur. Si autem lucens candor
fuerit in cute nec humilior carne reliqua
et pili coloris pristini. recludet eum sacer
dos .vii. diebus. et considerabit die septimo.
Et siquidem lepra ultra non creverit nec
transierit in cute priores terminos rur
sum recludet eum .vii. aliis diebus. et die
septimo contemplabitur. Si obscurior
fuerit lepra et non creverit in cute munda
bit eum quia scabies est. Lavabitque homo
vestimenta sua et mundus erit. Quod si
postquam a sacerdote visus est et redditus mun
dicie. iterum lepra creverit. adducetur ad
eum et inmunditie condempnabitur:
plaga lepre. Si fuerit in homine adducetur
ad sacerdotem et videbit eum. Cumque
color albus in cute fuerit. et capillorum
mutaverit aspectum. ipsa quoque caro viva
apparuerit lepra vetustissima iudicabitur
atque inolita cuti. contaminabit itaque
sacerdos eum et non recludet. quia perspicue
inmunditie est. Si autem effloruerit discur
rens lepra in cute et operuerit omnem
carnem a capite usque ad pedes. quicquid sub
aspectu oculorum cadit considerabit
eum sacerdos et teneri a lepra mundissima
iudicabit eo quod omnis caro in candorem
versa sit. et idcirco homo inmundus erit
Quando vero caro vivens in eo apparuerit.
tunc sacerdotis iudicio polluetur. et inter
inmundos reputabitur. Caro enim vi
va si lepra aspergitur inmunda est.
Quod si rursum versa est in alborem et totum
hominem operuerit considerabit eum
sacerdos et inmundum esse decernet. Caro
autem et cutis in qua ulcus natum
est et sanatum et in loco ulceris cica
trix apparuerit alba sive subrufa adduce
tur ad sacerdotem homo. Qui cum vide
rit locum lepre humiliorem carne re
liqua. et pilos versos in candorem. conta
minabit eum. plaga enim lepre orta
est in ulcere. Quod si pilus coloris est pri
stini et cicatrix subobscura et vicina car
ne non est humilior recludet eum .vii.
diebus. et siquidem creverit adiudicabit eum
lepre. si autem steterit in loco suo ulceris
est cicatrix. et homo mundus erit. Caro
autem et cutis quam ignis exusserit. et sa
nata albam sive rufam habuerit cica
tricem. considerabit eam sacerdos. et
ecce si versa est in alborem. et locus eius
est reliqua cute humilior contamina
bit eum. quia plaga lepre in cicatrice est orta.
Quod si pilorum color non fuerit in
mutatus nec humilior plaga carne
reliqua et ipsa lepre species fuerit sub
obscura. recludet eum .vii. diebus. et die
.vii. contemplabitur. Si creverit in cute
lepra. contaminabit eum. Si autem
in loco suo candor steterit non satis clarus
plaga combustionis est. et idcirco mun
dabitur. quia cicatrix est combustionis. Vir sive
mulier in cuius capite vel barba ger
minaverit lepra. videbit eos sacerdos. Et
si quidem humilior locus fuerit carne reli
qua. et capillus flavus solitoque subti
lior contaminabit eos. quia lepra capitis
ac barbe est. Si autem viderit locum
macule equalem vicine carni et capil
lum nigrum. recludet eos .vii. diebus
et die .vii. intuebitur. Si non creverit
macula et capillus sui coloris est. et locus
plage carni reliqui equalis radetur homo
absque loco macule. et recludetur .vii. aliis
diebus. Si die septima visa fuerit stetisse
plaga in loco suo nec humilior carne
reliqua. mundabit eum. lotisque vestibus
suis mundus erit. Si autem post emun
dationem rursus creverit macula in
cute non queret amplius utrum capillus
in flavum colorem sit commutatus.
quia aperte inmundus est. Porro si steterit
macula et capilli nigri fuerint. noverit
hominem esse sanatum. et confidenter
pronunciet eum mundum. Vir sive
mulier in cuius cute candor apparuerit.
intuebitur eos sacerdos. Si deprehenderit sub
obscurum alborem lucere in cute. sciat
non esse lepram. sed maculam coloris
candidi. et hominem mundum. Vir
de cuius capite fluunt capilli calvus et
mundus est. et si a fronte ceciderint pili
recalvaster et mundus est. Si autem
in calvicio sive in recalvatione albus
vel rufus color fuerit exortus et hoc

sacerdos uiderit condempnabit eum.
Haut dubio lepra est. que orta est
in calvitio. Quicumque ergo maculatus
fuerit lepra et separatus ad arbitrium sa
cerdotis habebit vestimenta dissuta. caput
nudum. os veste contectum contami
natum. ac sordidum se clamabit omni
tempore. quo leprosus est et inmundus
solus habitabit extra castra. Vestis lanea
sive linea. que lepram habuerit in stamine
atque subtegmine aut certe pellis. vel quicquid ex
pelle confectum est. Si alba vel rufa
macula fuerit infecta. lepra reputabitur.
ostendeturque sacerdoti. qui consideratam
recludet. vii. diebus. et die vii. rursus aspi
ciens. Si deprehenderit crevisse lepra perse
verans erit. pollutum iudicabit. Ve
stimentum et omne in quo fuerit inventa
et idcirco comburetur flammis. Quod si eam
viderit non crevisse. precipiet et lavabit
id in quo lepra est. recludetque illud. vii.
diebus aliis. et cum viderit faciem quidem
pristinam non reversam. nec tamen crevisse
lepram. inmundum iudicabit et igne
comburet. eo quod infusa sit in superficie.
vestimenti. vel per totum lepra. Si autem
obscurior fuerit locus lepre postquam vestis
est lota. abrumpet eum et a solido dividet.
Quod si ultra apparuerit in hiis locis que
prius inmaculata erant. lepra volatilis
et vaga. debet igne comburi. Si cessaverit
lavabit ea que pura sunt secundo.
et munda erunt. Ista est lex lepre ve
stimenti lanei et linei. staminis atque
subtegminis. omnisque supellectilis. pel
licee quomodo mundari debeat vel conta
minari. xiiij.

Locutusque est dominus ad
Moysen dicens. Hic est ritus leprosi quando
mundandus est. Adducetur ad sacerdo
tem. Qui egressus de castris cum inve
nerit lepram esse mundatam. precipiet
ei qui purificatur. ut offerat pro se duos
passeres vivos. quos vesci licitum est. et
lignum cedrinum vermiculumque et
ysopum. et unum ex passeribus immolari
iubebit. in vase fictili super aquas viventes.
Alium autem vivum cum ligno cedrino et
cocco et ysopo. tinguet in sanguine passeris
inmolati. quo asperget illum qui
mundandus est septies. ut iure purgetur.
Et dimittet passerem vivum ut in agrum
avolet. Cumque laverit homo vestimenta
sua. radet omnes pilos corporis. et lavabitur

aqua. purificatusque ingredietur ca
stra. ita dumtaxat. ut maneat extra
tabernaculum suum. vii. diebus. et die. vii.
radat capillos capitis. barbamque et supercilia.
ac totius corporis pilos. et lotis rursum
vestibus et corpore. die viii. assumet duos
agnos inmaculatos et ovem anniculam
absque macula. et tres decimas simile in
sacrificium. que conspersa sit oleo. et
seorsum olei sextarium. Cumque sacer
dos purificans hominem statuerit eum.
et hec omnia coram domino in ostio tabernaculi
testimonii. tollet agnum et offeret eum
pro delicto. olei que sextarium. et oblatis
ante dominum omnibus inmolabit agnum.
ubi inmolari solet hostia pro peccato. et
holocaustum. id est in loco sancto. Sicut
enim pro peccato ita et pro delicto. ad sacer
dotem pertinet hostia sancta sanctorum est.
Assumensque sacerdos de sanguine hostie
que inmolata est pro delicto. ponet super
extremum auricule dextre. eius qui mun
datur. et super pollices manus dextre. et
pedis. et de olei sextario mittet in manum
suam sinistram. tinguetque digitum
dextrum in eo. et asperget coram domino
septies. quod autem reliquum est olei in leva
manu. fundet super extremum auricule
dextre eius qui mundatur. et super pollices
manus ac pedis dextri. et super sanguinem
qui effusus est pro delicto et super caput eius.
Rogabitque pro eo coram domino. et faciet sacri | facies
ficium pro peccato. tunc inmolabit
holocaustum et ponet illud in altari
cum libamentis suis. et homo rite munda
bitur. Quod si pauper est et non potest ma
nus eius invenire que dicta sunt pro
delicto. sumet agnum ad oblationem
ut roget pro eo sacerdos. decimamque partem
simile conspersae oleo in sacrificium et olei
sextarium. duosque turtures. sive duos
columbarum pullos. quorum unus
sit pro peccato et alter in holocaustum. offe
retque ea die octavo purificationis sue
sacerdoti ad ostium tabernaculi testimo
nii. coram domino. Qui suscipiens a
gnum pro delicto et sextarium olei leva
bit simul. Inmolatoque agno de san
guine eius ponet super extremum auricu
le dextre illius qui mundatur et super pol
lices manus eius ac pedis dextri. olei
vero partem mittet in manum suam
sinistram. in quo tinguens digitum
dextre manus. asperget septies contra

dominum. Tangetque extremum auri-
cule dextre illius, qui mundatur, et
pollices manus ac pedis dextri in loco
sanguinis qui effusus est pro delicto.
Reliquam autem partem olei que est in sini-
stra manu mittet super caput purificati,
ut placet pro eo dominum. Et turture
sive pullum columbe offeret: unum
pro delicto, et alterum in holocaustum
cum libamentis suis. Hoc est sacrificium
leprosi, qui habere non potest omnia
in emundatione sui. Locutusque est
dominus ad moysen et aaron dicens.
Cum ingressi fueritis terram cha-
naan, quam ego dabo vobis in possessionem,
si fuerit plaga lepre in edibus, ibit cuius
est domus nuncians sacerdoti, et dicet:
Quasi plaga lepre videtur michi esse
in domo mea. At ille precipiet ut effe-
rant universa de domo priusquam ingre-
diatur eam, et videat utrum leprosa
sit, ne inmunda fiant omnia que
in domo sunt. Intrabitque postea ut
consideret lepram domus. Et cum viderit
in parietibus illius quasi valliculas
pallore sive rubore deformes, et humi-
liores superficie reliqua, egredietur
ostium domus, et statim claudet illam
vii. diebus. Reversusque die vii. consi-
derabit eam. Si invenerit crevisse
lepram, iubebit erui lapides in quibus
lepra est, et proiciet eos extra civitatem
in loco inmundo. Domum autem
ipsam radi intrinsecus per circuitum,
et spargi pulverem rasure extra urbem
in loco inmundo. Lapidesque alios
reponi pro his qui ablati fuerint,
et luto alio liniri domum. Si autem
postquam eruti sunt lapides et pulvis
elatus et alia terra lita, ingressus
sacerdos viderit lepram reversam
et parietes respersos maculis, lepra est
perseverans, et inmunda domus; quam
statim destruent, et lapides eius ac
ligna atque universum pulverem
proicient extra oppidum in loco in-
mundo. Qui intraverit domum quando
clausa est, inmundus erit usque ad vespe-
rum. Et qui dormierit in ea et comederit
quippiam, lavabit vestimenta sua.
Quod si introiens sacerdos viderit lepram
non crevisse in domo, postquam denuo lita
fuerit, purificabit eam reddita sanitate.
Et in purificationem eius sumet duos passeres

lignumque cedrinum et vermiculum
atque ysopum, et immolato uno pas-
sere in vase fictili super aquas vivas,
tollet lignum cedrinum et ysopum
et coccum et passerem vivum, et tinget
omnia in sanguine passeris immo-
lati atque in aquis viventibus, et
asperget domum septies. Purifi-
cabitque eam tam in sanguine passe-
ris quam in aquis viventibus, et in passere
vivo, lignoque cedrino, et ysopo atque ver-
miculo. Cumque dimiserit passerem
avolare in agrum libere, orabit pro
domo, et iure mundabitur. Ista est lex
omnis lepre et percussure, lepre vestium
et domorum, cicatricis et erumpentium
papularum, lucentis macule et in varias
species coloribus inmutatis, ut possit sciri
quo tempore mundum quid vel in-
mundum sit. · xv.

XV

Locutusque est dominus ad
moysen et aaron dicens.
Loquimini filiis israel et dicite eis:
Vir qui patitur fluxum seminis
inmundus erit. Et tunc iudicabitur
huic vicio subiacere, cum per singula
momenta adheserit carni eius atque
concreverit fedus humor. Omne
stratum in quo dormierit inmundum
erit, et ubicumque sederit. Si quis homi-
num tetigerit lectum eius, lavabit vestimen-
ta sua, et ipse lotus aqua inmundus
erit usque ad vesperum. Si sederit ubi
ille sederat, et ipse lavabit vestimenta
sua, et lotus aqua inmundus erit
usque ad vesperum. Qui tetigerit carnem
eius, lavabit vestimenta sua, et ipse
lotus aqua inmundus erit usque
ad vesperum. Si salivam huiuscemodi
homo iecerit super eum qui mundus est,
lavabit vestimenta sua, et lotus aqua
inmundus erit usque ad vesperum. Sa-
gma super quod sederit inmundum erit,
et quicquid sub eo fuerit qui fluxum
seminis patitur, pollutum erit usque
ad vesperum. Qui portaverit horum aliquid
lavabit vestimenta sua, et ipse lotus
aqua inmundus erit usque ad vesperum.
Omnis quem tetigerit qui talis est, non
lotis ante manibus, lavabit vestimen-
ta sua, et lotus aqua inmundus erit
usque ad vesperum. Vas fictile quod teti-
gerit, frangetur. Vas autem ligneum
lavabitur aqua. Si sanatus fuerit

qui huiuscemodi sustinet passionem
numerabit septem dies post emundationem
sui. et lotis vestibus et toto corpore in a-
quis viventibus erit mundus. Die
autem octavo sumet duos turtures
aut duos pullos columbe. et veniet in
conspectu domini ad ostium taberna-
culi testimonii. Dabitque eos sacerdoti
qui faciet unum pro peccato et alterum
in holocaustum. Rogabitque pro eo coram
domino. ut emundetur a fluxu se-
minis sui. Vir de quo egreditur
semen coitus lavabit aqua omne
corpus suum: et immundus erit usque ad
vesperum. Mulier cum qua coierit
lavabitur aqua. et immunda erit usque
ad vesperum. Mulier que redeunte mense
patitur fluxum sanguinis. septem diebus
separabitur. Omnis qui tetigerit eam
immundus erit usque ad vesperum.
et in quo dormierit vel sederit septem
diebus separationis sue polluetur.
Qui tetigerit lectum eius lavabit
vestimenta sua. et ipse lotus aqua
immundus erit usque ad vesperum. Omne
vas super quod illa sederit quisquis atti-
gerit lavabit vestimenta sua. et ipse
lotus aqua pollutus erit usque ad ves-
perum. Si coierit cum ea vir tempo-
re sanguinis menstrualis. immundus
erit septem diebus: et omne stratum in quo
dormierit polluetur. Mulier que patitur
multis diebus fluxum sanguinis non
in tempore menstruali. vel que post
menstruum. sanguinem fluere non
cessat: quamdiu huic subiacet passioni
immunda erit quasi sit in tempore
menstruo. Omne stratum in quo dor-
mierit. et vas in quo sederit pollutum
erit. Quicumque tetigerit eam lava-
bit vestimenta sua. et ipse lotus aqua
immundus erit usque ad vesperum.
Si steterit sanguis et fluere cessaverit.
numerabit septem dies purificationis sue.
et octavo die offeret pro se sacerdoti duos
turtures. vel duos columbarum pullos
ad ostium tabernaculi testimonii.
qui unum faciet pro peccato et alterum
in holocaustum. Rogabitque pro ea co-
ram domino. et pro fluxu immunditie
eius. Docebitis ergo filios israel ut ca-
veant immunditias. et non mori-
antur in sordibus suis cum polluerint
tabernaculum quod est inter eos. Ista
est lex eius qui patitur fluxum semi-
nis. et qui polluitur coitu: et que
menstruis temporibus separatur. vel
que iugi fluit sanguine. et hominis
qui dormierit cum ea. xvi.

XVI

Locutusque est dominus ad
Moysen post mortem filiorum
duorum Aaron. quando offerentes ignem
alienum interfecti sunt. et precepit
ei dicens. Loquere Aaron fratri tuo
ne omni tempore ingrediatur sanctuarium
quod est intra velum coram propitiatorio
quo tegitur archa. ut non moriatur
quia in nube apparebo super oraculum.
nisi hec ante fecerit. Vitulum pro peccato
offeret. et arietem in holocaustum. tunica
linea vestietur feminalibus lineis
verenda celabit. accingetur zona li-
nea. cidarim lineam imponet capiti.
hec enim vestimenta sunt sancta. quibus
cunctis cum lotus fuerit induetur.
Suscipietque ab universa multitudine
filiorum israel duos hircos pro peccato et
unum arietem in holocaustum. Cumque
obtulerit vitulum et oraverit pro se
et pro domo sua. duos hircos stare fa-
ciet coram domino in ostio taberna-
culi testimonii mittens super utrumque
sortem. unam domino. et alteram
capro emissario. cuius sors exierit domino.
offeret illum pro peccato. Cuius autem
in caprum emissarium statuet eum
vivum coram domino. ut fundat
preces super eo. et emittat illum in soli-
tudinem. His rite celebratis. offeret
vitulum. et rogans pro se et pro domo
sua. immolabit eum. Assumptoque
thuribulo quod de prunis altaris im-
pleverit. et hauriens manu composi-
tum thimiama in incensum ultra
velum intrabit in sancta. ut positis
super ignem aromatibus nebula eorum
et vapor operiat oraculum quod est super
testimonium. et non moriatur. Tollet
quoque de sanguine vituli et asperget digito
septies contra propitiatorium ad orien-
tem. Cumque mactaverit hircum pro
peccato populi inferet sanguinem eius
intra velum sicut preceptum est de
sanguine vituli. ut aspergat e regio-
ne oraculi. et expiet sanctuarium ab im-
munditiis filiorum israel. et a prevari-
cationibus eorum cunctisque peccatis. Iuxta
hunc ritum faciet in tabernaculo

testimonii quod fixum est inter eos in me
dio sordium habitationis eorum. nullus
hominum sit in tabernaculo quando ponti
fex ingreditur sanctuarium. ut roget
pro se et pro domo sua et pro universo cetu israel.
tabernaculum
donec egrediatur. Cum autem exierit
ad altare quod coram domino est. oret pro
se. et sumptum sanguinem vituli
atque hirci fundat super cornua eius per
gyrum. aspergensque digito septies
expiet et sanctificet illud. ab inmundi
tiis filiorum israel. Postquam emundavit
sanctuarium et tabernaculum et altare. tunc
offerat hircum viventem. et posita
utraque manu super caput eius. confite
atur omnes iniquitates filiorum israel.
et universa delicta. atque peccata eorum. que in

De hirco emisso in deserto. cum iniquitatibus.

precatus capiti eius. emittet illum per
hominem paratum in desertum. Cumque
portaverit hircus omnes iniquitates eorum.
in terram solitariam. et dimissus in
deserto. revertetur aaron in tabernaculum
testimonii. et depositis vestibus quibus prius
indutus erat cum intraret sanctuarium.
relictisque ibi: lavabit carnem suam
in loco sancto. Induetur que vestibus
suis. et postquam egressus obtulerit holocau
stum suum. ac plebis rogabit. tam
pro se quam pro populo: et adipem qui o
blatus est pro peccatis. adolebit super
altare. Ille vero qui dimiserit caprum
emissarium. lavabit vestimenta sua
et corpus aqua. et sic ingredietur in castra.
Vitulum autem et hircum qui pro
peccato fuerant immolati. et quorum san
guis illatus est in sanctuario. ut expi
atio compleretur. asportabunt foras ca
stra. et comburent igni. tam pelles quam
corum
carnes ac fimum. et quicumque combusserit
ea. lavabit vestimenta sua. et carnem
aqua. et sic ingredietur castra. Eritque
vobis hoc legitimum sempiternum. Men
se autem septimo. x. die mensis. affli
getis animas vestras. Nullumque facie
tis opus. sive indigena sive advena.
qui peregrinantur inter vos. In hac
die expiatio erit vestra. atque mundatio.
ab omnibus peccatis vestris. coram domino
mundabimini. Sabbatum enim requietionis
omnis est. et affligetis animas vestras. religi
one perpetua. Expiabit autem sacer
dos qui unctus fuerit. et cuius manus
initiate sunt. ut sacerdotio fungatur.
pro patre suo. Induetur que stolla linea
et vestibus sanctis. et expiabit sanctuarium
et tabernaculum testimonii. atque altare.
sacerdotes quoque et universum populum.
eritque hoc vobis legitimum sempiternum.
ut oretis pro filiis israel. et pro cunctis peccatis
eorum semel in anno. Fecit igitur sicut
preceperat dominus moysi. xvii.

Et locutus est dominus ad moysen
dicens. Loquere aaron et filiis
eius et cunctis filiis israel. dicens ad eos.
Iste est sermo quem mandavit deus di
cens. Homo quilibet de domo israel si occi
derit bovem aut ovem. sive capram
in castris vel extra castra. et non obtulerit
ad ostium tabernaculi oblationem
domino. sanguinis reus erit. quasi san
guinem fuderit. sic peribit de medio
populi sui. Ideo sacerdoti offerre debent
filii israel hostias suas quas occidunt
in agro. ut sanctificentur domino ante
ostium tabernaculi testimonii. et immo
lent eas hostias pacificas domino.
Funditque sanguinem sacerdos super
altare domini ad ostium tabernaculi testi
monii. et adolebit adipem in odorem
suavitatis domino. et nequaquam ultra
immolabunt hostias suas demonibus
cum quibus fornicati sunt. Legitimum
sempiternum erit illis. et posteris eorum.
Et ad ipsos dices. Homo de filiis israel et de
advenis qui peregrinantur apud vos.
qui obtulerit holocaustum sive vic
timam. et ad ostium tabernaculi testi
monii non adduxerit eam ut offeratur
domino. interibit de populo suo. Homo
quilibet de domo israel. et de advenis qui pere
grinantur inter eos. si comederit san
guinem. obfirmabo faciem meam
contra animam illius. et disperdam
eam de populo suo. quia anima carnis
in sanguine est. et ego dedi illum vo
bis ut super altare meum expietis pro
animabus vestris. et sanguis pro anime
piaculo sit. Ideo dixi filiis israel. Omnis
anima ex vobis non comedet sanguinem.
nec ex advenis qui peregrinantur
apud vos. Homo quicumque de filiis
israel et de advenis qui peregrinantur
apud vos. si venatione atque aucupio
ceperit feram vel avem quibus vesci
licitum est. fundat sanguinem eius. et
operiet illum terra. Anima enim
omnis carnis in sanguine est. Unde
dixi filiis israel: sanguinem universe

carnis non comedetis. quia anima carnis
in sanguine est. et quicumque comederit
illum interibit. Anima que comederit
morticinum vel captum a bestia tam de
indigenis quam de advenis. lavabit vesti
menta sua. et semet ipsum aqua. et con
taminatus erit usque ad vesperum. et hoc
ordine mundus fiet. Quod si non laverit
vestimenta sua vel corpus portabit
iniquitatem suam. xviii.

Locutus quoque est dominus ad moy
sen dicens. Loquere filiis israel
et dices ad eos. Ego sum dominus deus
vester. Iuxta consuetudinem terre egypti
in qua habitastis non facietis. et iuxta
morem regionis chanaan. ad quam ego
introducturus sum vos non agetis.
nec in legitimis eorum ambulabitis.
Facietis iudicia mea et precepta mea ser
vabitis. et ambulabitis in eis. ego dominus
deus vester. Custodite leges meas atque
iudicia: que faciens homo vivet in eis.
Ego dominus deus vester. Omnis homo
ad proximam sanguinis sui non ac
cedet. ut revelet turpitudinem eius.
Ego dominus. Turpitudinem patris
tui, et turpitudinem matris tue. non
discoperies. Mater tua est non revela
bis turpitudinem eius. Turpitudinem
uxoris patris tui non discoperies. turpi
tudo enim patris tui est. turpitudinem
sororis tue ex patre sive ex matre que domi vel
foris genita est. Non revelabis turpi
tudinem filie filii tui. vel neptis ex filia
non revelabis quia turpitudo tua est.
turpitudinem filie uxoris patris tui. quam
peperit patri tuo. et est soror tua. non revela
bis. Turpitudinem sororis patris tui. non
discoperies quia caro est patris tui. Turpitu
dinem sororis matris tue non revelabis.
eo quod caro sit matris tue. turpitudinem
patrui tui non revelabis. nec accedes ad
uxorem eius que tibi affinitate coniun
gitur. Turpitudinem nurus tue non
revelabis quia uxor filii tui est. nec disco
operies ignominiam eius. et uxorem
fratris sui nullus accipiat. Turpitu
dinem uxoris fratris tui non revelabis. quia
turpitudo fratris tui est. Turpitudinem
uxoris tue et filie eius non revelabis.
filiam filii eius. et filiam filie illius
non sumes ut reveles ignominiam eius
quia caro illius sunt. et talis coitus incestus
est. Sororem uxoris tue in pelicatum
illius non accipies. nec revelabis tur
pitudinem eius adhuc illa vivente. Ad
mulierem que patitur menstrua non acce
des. nec revelabis feditatem eius. Cum
uxore proximi tui non coibis. nec seminis
commixtione maculaberis. De semine
tuo non dabis ut consecretur ydolo
moloch. nec pollues nomen dei tui.
Ego dominus. Cum masculo non
commiscearis coitu femineo. quia abhomi
natio est. Cum omni pecore non coibis.
nec maculaberis cum eo. Mulier non
succumbet iumento. nec miscebitur
ei. quia scelus est. Nec polluamini in
omnibus his quibus contaminate sunt
universe gentes quas ego eiciam ante
conspectum vestrum. et quibus polluta est terra.
cuius ego scelera visitabo. ut evomat
habitatores suos. custodite legitima
mea. atque iudicia ut non faciatis ab
omnibus abhominationibus istis. tam
indigena quam colonus qui peregrinatur
apud vos. Omnes enim execrationes istas
fecerunt accole terre qui fuerunt ante vos
et polluerunt eam. Cavete ergo ne et vos simi
liter evomat cum paria feceritis. sicut
evomuit gentem que ante vos fuit.
Omnis anima que fecerit de abhominati
onibus his quippiam peribit de medio
populi sui. Custodite mandata mea
Nolite facere que fecerunt hii qui fue
runt ante vos. ne polluamini in eis.
Ego dominus deus vester. xix.

XIX

Locutus quoque est dominus ad moysen dicens.
Loquere ad omnem cetum filiorum
israel et dices ad eos. Sancti estote. quia et ego
sanctus sum dominus deus vester. Unusquisque
patrem et matrem suam timeat. Sabbata
mea custodite. Ego dominus deus vester.
Nolite converti ad ydola. nec deos confla
tiles faciatis. Ego dominus deus vester. Si
immolaveritis hostiam domino pacifi
corum ut sit placabilis eo die quo fuit
immolata comedetis eam et die al
tero. quicquid autem residuum fuerit in
diem tertium igne comburetis. Si quis
post biduum comederit ex ea. profanus
erit. et impietatis reus. portabit que ini
quitatem suam. quia sanctum domini
polluit et peribit anima illius de populo
suo. Cum messueris segetes terre tue
non tondebis usque ad solum superficiem
terre nec remanentes spicas colliges.
neque in vinea tua racemos et grana

tua decidentia non congregabis. sed
pauperibus et peregrinis carpenda dimittes.
Ego dominus deus vester. Non facietis
furtum. non mentiemini. nec decipiat
unusquisque proximum suum. Non
periurabis in nomine meo. nec pollues
nomen dei tui. Ego dominus. Non
facies calumpniam proximo tuo. nec
vi opprimes eum. Non morabitur
opus mercennarii tui apud te usque
mane. Non maledices surdo. nec coram
ceco pones offendiculum. Sed timebis
dominum deum tuum: quia ego sum dominus
deus tuus. Non facies quod iniquum est. nec
iniuste iudicabis. Non consideres perso
nam pauperis. nec honores vultum
potentis. Iuste proximo tuo iudica.
Nec eris criminator. nec susurro in populis.
Non stabis contra sanguinem proximi
tui. Ego dominus. Non oderis fratrem tuum in
corde tuo. Sed publice argue eum. nec
habeas super illo peccatum. Non queras
ultionem. nec memor eris iniurie civium
tuorum. Diliges amicum tuum sicut
te ipsum. Ego dominus. Leges meas
custodite. Iumenta tua non facies
coire cum alterius generis animantibus.
Agrum non seres diverso semine. Veste
que ex duobus texta est non indueris. Homo
si dormierit cum muliere coitu seminis,
que sit ancilla etiam nobilis. et tamen precio
non redempta. nec libertate donata.
vapulabunt ambo et non morientur: quia
non fuit libera. Pro delicto autem suo
offeret domino ad ostium tabernaculi
testimonii arietem. Orabitque sacerdos et
pro delicto eius coram domino. et repro
pitiabitur ei. dimitteturque peccatum. Quando
ingressi fueritis terram et plantave
ritis in ea ligna pomifera. auferetis
preputia eorum. poma que germinant
immunda erunt vobis nec edetis ex eis.
Quarto autem anno omnis fructus eorum
sanctificabitur laudabilis domino. Quinto
autem anno comedetis fructus. congre
gantes poma que proferunt. Ego dominus
deus vester. Non comedetis carnem cum
sanguine. non augurabimini nec
observabitis sompnia. neque in rotundum
attondebitis comam. nec radetis barbam.
et super mortuo non incidetis carnes
vestras neque figuras aliquas aut stigma
ta facietis vobis. Ego dominus. Ne
prostituas filiam tuam et contaminetur
terra et impleatur piaculo. Sabbata
mea custodite. et sanctuarium meum
metuite. Ego dominus. Ne decline
tis ad magos. nec ab ariolis aliquid
sciscitemini. ut polluamini per eos.
Ego dominus deus vester. Coram cano ca
pite consurge et honora personam senis
et time dominum deum tuum. Ego sum
dominus. Si habitaverit advena in terra
vestra. et moratus fuerit inter vos. non
exprobretis ei. sed sit inter vos quasi in
digena. et diligetis eum quasi vosmet
ipsos. fuistis enim et vos advene in terra
egypti. Ego dominus deus vester. Nolite
facere iniquum aliquid in iudicio, in
regula. in pondere. in mensura. Statera
iusta et equa. sint pondera. Iustus
modius. equusque sextarius. Ego
dominus deus vester. qui eduxi vos de terra
egypti. custodite precepta mea omnia
et universa iudicia. et facite ea. Ego
dominus. .xx. XX
Locutus est dominus ad
moysen dicens. Hec loqueris filiis israel. Homo
de filiis israel et de advenis qui habitant
in israel. Si quis de semine suo dederit
ydolo moloth. morte moriatur. populus
terre lapidabit eum. et ego ponam fa
ciem meam contra illum. succidamque
eum de medio populi mei. eo quod dederit
de semine suo ydolo moloth. et contami
naverit sanctuarium meum. ac pollu
erit sanctum nomen meum. Quod si negli
gens populus terre et quasi parvipendens imperium
meum. dimiserit hominem qui dederit
de semine suo moloth. nec voluerit eum
occidere. ponam faciem meam super
hominem illum. et cognationem eius.
succidamque ipsum et omnes qui consen
serint ei. ut fornicarentur cum ydolo
moloth. de medio populi sui. Anima que
declinaverit ad magos et ariolos et forni
cata fuerit cum eis. ponam faciem meam
contra eam et interficiam illam de me
dio populi sui. Sanctificamini et estote sancti.
Quia ego sanctus dominus deus vester. Cu
stodite precepta mea. et facite ea. quia
ego sum dominus qui sanctifico vos. Qui
maledixerit patri suo aut matri morte
moriatur. Patri matrique maledixit
sanguis eius sit super eum. Si mechatus
quis fuerit cum uxore alterius. et adulte
rium perpetraverit cum uxore proximi
sui. morte moriatur. et mechus et adultera

Qui dormierit cum noverca sua
et revelaverit ignominiam patris sui.
morte moriantur ambo. Sanguis eorum
sit super eos. Siquis dormierit cum nuru
sua. uterque moriatur. quia scelus ope
rati sunt: sanguis eorum sit super eos.
Qui dormierit cum masculo coitu
femineo uterque operatus est nephas
morte moriantur. Sanguis eorum
sit super eos. Qui supra filiam uxorem
matrem eius duxerit scelus operatus
18 est vivus ardebit. cum ipsis nec perma
nebit tantum nephas in medio vestri. qui
cum iumento et pecore coierit. morte
moriatur. pecus quoque occidite. Mu
lier que succubuerit cuilibet iumento simul
interficiatur cum eo. Sanguis eorum
sit super eos. Qui acceperit sororem suam
filiam patris sui. vel filiam matris sue. et vi
derit turpitudinem eius. illa que conspe
xerit fratris ignominiam nephariam
rem operati sunt. occidentur ambo in
conspectu populi sui. eo quod turpitudi
nem suam mutuo revelaverint.
et portabunt iniquitatem suam. Qui
coierit cum muliere in fluxu menstruo
et revelaverit turpitudinem eius. ipsa
que aperuerit fontem sanguinis sui.
interficientur ambo de medio populi
sui. Turpitudinem matertere tue et a
mite tue non discoperies. Qui hoc fecerit
ignominiam carnis sue nudavit et
portabunt ambo iniquitatem suam.
Qui coierit cum uxore patrui vel avunculi
sui et revelaverit ignominiam cogna
tionis sue. portabunt ambo peccatum
suum. absque liberis morientur. Qui
duxerit uxorem fratris sui rem illicitam
facit. turpitudinem fratris sui revela
vit absque liberis erit. Custodite leges
meas. atque iudicia. et facite ea. ne et
vos evomat terra quam intraturi estis
et habitaturi. Nolite ambulare in legiti
mis nationum quas ego expulsurus
sum. ante vos. omnia enim hec fecerunt
et abhominatus sum eas. Vobis autem
loquor: possidete terram eorum quam dabo
vobis in hereditatem terram fluentem
lacte et melle. Ego dominus deus vester.
Qui separavi a ceteris populis vos. Se
parate ergo et vos. iumentum mundum
ab inmundo. et avem mundam ab in
munda. ne polluatis animas vestras.
in pecore et in avibus. et in cunctis que
moventur in terra: et que vobis osten
di esse polluta. eritis sancti michi. quia
sanctus sum ego dominus. et separavi
vos a ceteris populis. ut essetis mei.
Vir sive mulier in quibus phitonicus
vel divinationis fuerit spiritus. morte moria
tur. lapidibus obruent eos. sanguis eorum
sit super eos. · xxi · XXI

Dixit quoque dominus ad moysen. Lo
quere ad sacerdotes filios aaron.
et dices ad eos. Non contaminetur sa
cerdos in mortuis civium suorum.
nisi tantum in consanguineis ac propinquis
id est super patrem et matrem filium et filiam
fratrem quoque et sororem. virginem que non
est nupta viro. Sed nec in principe
populi sui. contaminabitur. non ra
dent caput nec barbam. neque in carnibus
suis facient incisuram. Sancti erunt do
mino suo, et non polluent nomen eius.
Incensum enim domini et panes dei sui
offerunt: et ideo sancti erunt. Scortum et
vile prostibulum. non ducent uxorem.
nec eam que repudiata est a marito.
quia consecratus est deo suo et panes
propositionis offert. Sit ergo sanctus sicut
ego sanctus sum dominus qui sanctifico vos. Sa
cerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro
et violaverit nomen patris sui. flammis
exuretur. Pontifex. id est sacerdos maximus
inter fratres suos super cuius caput fusum
est unctionis oleum. et cuius manus
in sacerdotio consecrate sunt. vestitusque
est sanctis vestibus. caput suum non disco
periet. vestimenta sua non scindet.
et ad omnem mortuum non ingredietur
omnino. Super patre quoque suo et matre non conta
minabitur. nec egredietur de sanctis.
ne polluat sanctuarium domini quia
oleum sancte unctionis dei sui super eum
est. ego dominus. Virginem ducet uxorem.
viduam et repudiatam et sordidam
atque meretricem non accipiet. sed puel
lam de populo suo. Non commisceat stir
pem generis sui vulgo gentis sue. quia
ego dominus qui sanctifico eum. Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Loquere ad
aaron. homo de semine tuo per famili
as qui habuerit maculam non offeret
panem deo suo. nec accedet ad ministe
rium eius. Si cecus fuerit. si claudus.
si vel parvo. vel grandi. et torto naso. si fracto
pede vel manu. Si gibbosus. vel lippus.
si albuginem habens in oculo. si

nigem scabiem. si inpetiginem in corpore. uel
herniosus. Omnis qui habuerit maculam de
semine aaron sacerdotis non accedet
offerre hostias nec panes deo suo. Vesce
tur tamen panibus qui offeruntur in sanctuario.
ita dumtaxat. ut intra uelum non
ingrediatur: nec accedat ad altare. quia
maculam habet: contaminare non debet
sanctuarium meum. ego dominus qui sanctifico
eos. Locutus est ergo moyses ad aaron.
et filios eius: et ad omnem israel cuncta
que sibi fuerant imperata. · XXII ·
XXII Locutus quoque est dominus ad moysen di
cens. Loquere ad aaron et ad
filios eius ut caueant ab his que conse
crata sunt filiorum israel. et non conta
minent nomen sanctificatorum michi.
que ipsi offerunt. ego dominus. Dic ad eos.
et ad posteros eorum. Omnis homo qui
accesserit de stirpe uestra ad ea que consecrata
sunt. et que obtulerunt filii israel domino
in quo est inmundicia. peribit coram
domino. Ego dominus. Homo de semine a
aron qui fuerit leprosus aut paciens
fluxum seminis. non uescetur de his que
sanctificata sunt michi. donec sanetur. Qui
tetigerit inmundum super mortuo et ex quo
egreditur semen quasi coitus et qui tangit
reptile et quodlibet inmundum cuius tactus
est sordidus. inmundus erit usque ad uesperum:
et non uescetur his que sanctificata sunt michi.
Sed cum lauerit carnem suam aqua. et
occubuerit sol. tunc mundatus uescetur
sanctificatis. quia cibus illius est. Morticinum
et captum a bestia non comedet. nec polluetur
in eis. ego dominus. Custodient precep
ta mea ut non subiaceant peccato et mori
antur in sanctuario cum pollucrint illud.
Ego dominus qui sanctifico eos. Omnis
alienigena non comedet de sanctificatis.
Inquilinus sacerdotis et mercennarius non
uescentur ex eis. Quem autem sacerdos
emerit et qui uernaculus domus eius fuerit.
q' verna hii comedent ex eis. si filia sacerdotis
cuilibet ex populo nupta fuerit de his que
sanctificata sunt et de primiciis non uescetur.
Si autem uidua uel repudiata et absque
liberis reuersa fuerit ad domum patris sui.
sicut puella consueuerat aletur cibis patris
sui. Omnis alienigena comedendi ex eis
non habet potestatem. Qui comederit de
sanctificatis per ignoranciam. addet quintam
partem cum eo quod comedit et dabit sa
cerdoti in sanctuario. Nec contaminabunt

sanctificata filiorum israel. que offerunt
domino. ne forte sustineant iniquitatem
delicti sui. cum sanctificata comederint. ego
dominus qui sanctifico eos. Locutus est dominus
ad moysen dicens. Loquere ad aaron et
filios eius. et ad omnes filios israel. dices
que ad eos. Homo de domo israel et de aduen
is qui habitant apud uos qui obtulerit
oblationem suam uel uota soluens uel
sponte offerens. quicquid illud obtulerit
in holocaustum domini: ut offeratur
per uos masculus inmaculatus erit.
ex bobus. uel ex ouibus uel ex capris. si maculam
habuerit non offeretis neque erit acceptabile.
Homo qui obtulerit uictimam pacificorum
domino. uel uota soluens uel sponte offerens
tam de bobus quam de ouibus. inmaculatum
offeret: ut acceptabile sit. Omnis macula
non erit in eo. si cecum fuerit. si fractum
fuerit. si cicatricem habens. si papulas
aut scabiem. uel inpetiginem non offeretis
ea domino: neque adolebitis ex eis super alta
re domini. Bouem et ouem. aure et cau
da amputatis. uoluntarie offerre potes.
Uotum autem ex his solui non potest.
Omne animal quod uel contritis. uel tonsis. uel
sectis ablatisque testiculis est. non offeretis
domino. et in terra uestra hoc omnino non
facietis. De manu alienigene non offeretis
panes deo uestro. et quicquid aliud dare uolu
erit: quia corrupta et maculata sunt omnia. non
suscipietis ea. Locutusque est dominus ad
moysen. dicens. Bos. ouis et capra cum
genita fuerint. vii. diebus erunt sub ubere
matris sue. Die autem octauo et deinceps
offerri poterunt domino. siue illa bos
siue illa ouis. non immolabuntur
una die cum fetibus suis. Si immola
ueritis hostiam pro gratiarum actione
domino ut possit esse placabilis. eodem
die quo immolatur comedetis eam.
non remanebit quicquam in mane alteri
altius. ego dominus. Custodite man
data mea et facite ea. ego dominus. Ne
polluatis nomen meum sanctum.
ut sanctificer in medio filiorum israel.
Ego dominus qui sanctifico uos. et eduxi
uos de terra egypti ut essem uobis in deum.
Ego dominus. · XXIII · XXIII
Locutus est dominus ad moysen dicens.
Loquere filiis israel et dices ad eos.
Hee sunt ferie domini quas uocabitis
sanctas. vi. diebus facietis opus: dies
septimus quia sabbati requies est. uoca

bitur sanctus. Omne opus non facietis
in eo. sabbatum domini est in cunctis
habitationibus vestris. Hec sunt ferie domini
sancte quas celebrare debetis temporibus
suis. Mense primo. xiiii die mensis
ad vesperum phase domini est. et xv. die
mensis huius sollempnitas domini
est azimorum. vii. diebus azima co
medetis. Dies primus erit vobis cele
berrimus sanctusque. Omne opus servile
non facietis in eo. Sed offeretis sacrificium
in igne domino. vii. diebus. Dies autem
septimus erit celebrior et sanctior. Nullumque
opus servile facietis in eo. Locutusque est
dominus ad moysen dicens. Loquere
filiis israel et dices ad eos. Cum ingressi
fueritis terram quam ego dabo vobis et messueritis
segetem. feretis manipulos spicarum.
primicias messis vestre ad sacerdotem. qui
elevabit fasciculum coram domino.
ut acceptabile sit pro vobis. altero die
sabbati et sanctificabit illum. atque eodem
die quo manipulus consecratur. ce
detur agnus inmaculatus. anniculus
in holocaustum domini: et libamenta
offerentur cum eo. duo decime simile
conspersi oleo. in incensum domini odo
rem suavissimum. Liba quoque vini
quarta pars hyn. panem et polentam
et pultes non comedetis ex segete. usque
ad diem quo offeratis ex ea deo vestro.
Preceptum est sempiternum in generatio
nibus vestris. cunctisque habitaculis vestris.
Numerabitis ergo ab altero die sabbati. quo
optulistis manipulos primiciarum.
vii. ebdomadas plenas. usque ad alteram
diem expletionis ebdomade vii. id est. l.
dies. et sic offeretis sacrificium novum
domino. ex omnibus habitaculis vestris. Pa
nes primiciarum duos de duabus deci
mis simile fermentate quos coquetis
in primicias domino. offeretisque cum
panibus. vii. agnos inmaculatos anicu
los. et vitulum de armento unum et
arietes duos. et erunt in holocausto cum
libamentis suis in odorem suavissimum
domino. facietis et hircum pro peccato
duosque agnos anniculos hostias paci
ficorum. Cumque elevaverit eos sacerdos.
cum panibus primiciarum coram domino.
cedent in usum eius: et vocabitis hunc
diem celeberrimum atque sanctissimum. Omne
opus servile non facietis in eo. legitimum
sempiternum erit in cunctis habitaculis

et generationibus vestris. Postquam autem messu
eritis segetem terre vestre: non secabitis
eam usque ad solum nec remanentes
spicas colligetis: sed pauperibus et peregri
nis dimittetis eas. Ego dominus deus
vester. Locutusque est dominus ad moysen.
dicens. Loquere filiis israel. Mense vii.
prima die mensis erit vobis sabbatum
memoriale clangentibus tubis et voca
bitur sanctum. Omne opus servile non
facietis in eo. et offeretis holocaustum
domino. Locutusque est dominus ad
moysen dicens. Decimo die mensis
huius septimi dies expiationum erit
celeberrimus et vocabitur sanctus. Affli
getisque animas vestras in eo et offeretis
holocaustum domino. omne opus
non facietis in tempore diei huius: quia dies
propiciationis est. ut propicietur vobis do
minus deus vester. Omnis anima que afflicta non
fuerit die hac. peribit de populis suis: et que operis
quippiam fecerit. delebo eam de populo
suo. nichil ergo operis facietis in eo. Le
gitimum sempiternum erit vobis.
in cunctis generationibus et habitatio
nibus vestris. Sabbatum requietionis est. af
fligetisque animas vestras die nono mensis
a vespera usque ad vesperum celebrabitis
sabbata vestra. Et locutus est dominus
ad moysen dicens. Loquere filiis israel
a xv. die mensis huius septimi. erit
ferie tabernaculorum. vii. diebus domino.
Dies primus vocabitur celeberrimus
atque sanctissimus. Omne opus servile
non facietis in eo. et vii. diebus offeretis
holocausta domino. Dies quoque viii.
erit celeberrimus atque sanctissimus. et offeretis
holocaustum domino. Est enim cetus
atque collecte. omne opus servile non facietis
in eo. Hec sunt ferie domini quas vo
cabitis celeberrimas atque sanctissimas. offe
retisque in eis oblationes domino. Holo
causta et libamenta iuxta ritum
uniuscuiusque diei. exceptis sabbatis domini
donisque vestris et que offeretis ex voto. vel
que sponte tribuitis domino. A xv. igitur
die mensis septimi quando congregaveritis omnes
fructus terre vestre. celebrabitis ferias domini
vii. diebus. Die primo et die viii. erit sabbatum
id est requies. Sumetisque vobis die primo
fructus arboris pulcherrime spatulasque
palmarum. et ramos ligni densarum
frondium et salices de torrente. et letabi
mini coram domino deo vestro. celebrabitisque

sollempnitatem eius .vii. diebus per annum
legitimum sempiternum erit in genera-
tionibus vestris. Mense vii. festa celebrabi-
tis et habitabitis in umbraculis .vii. diebus.
Omnis qui de genere est israel manebit in
tabernaculis. ut discant posteri vestri quod in
tabernaculis habitare fecerim filios israel cum
educerem eos de terra egypti. Ego dominus
deus vester. Locutus que est moyses super sol-
lempnitatibus domini ad filios israel.

XXIIII Et locutus est dominus · xxiiij ·
ad moysen dicens. Precipe
filiis israel ut afferant tibi oleum de
olivis purissimum ac lucidum. ad
concinnandas lucernas. Jugiter extra
velum testimonii in tabernaculo federis.
ponetque eas aaron a vespere usque ad mane
coram domino cultu ritu que perpetuo
in generationibus vestris. super candelabrum
mundissimum ponentur semper in conspectu
domini. Accipies quoque similam et co-
ques ex ea .xii. panes qui singuli habe-
bunt duas decimas. quorum senos al-
trinsecus super mensam purissimam
coram domino statues et pones su-
per thus lucidissimum. ut sint pa-
nis in monimentum oblationis domini
per singula sabbata. mutabuntur coram
domino suscepti a filiis israel federe sem-
piterno. Eruntque aaron et filiorum eius
ut comedant eos in loco sancto. quia sanctum sancto-
rum est de sacrificiis domini iure perpetuo
Ecce autem egressus est filius mulieris
israelitis. quem pepererat de viro egyp-
tio inter filios israel. Jurgatus est in
castris cum viro israelita. Cumque blas-
phemasset nomen dei — et maledi-
xisset ei: adductus est ad moysen.
Vocabatur autem mater eius salumith.
filia dabri. de tribu dan: miseruntque
eum in carcerem donec nossent quid
iuberet dominus. Qui locutus est ad
moysen dicens. Educ blasphemum
extra castra: et ponant omnes qui audi-
erunt manus suas super caput eius.
et lapidet eum universus populus. Et
ad filios israel loqueris. Homo qui ma-
ledixerit deo suo. portabit peccatum
suum. et qui blasphemaverit nomen
domini morte moriatur. lapidibus
obruet eum omnis multitudo. Sive ille
civis. sive ille peregrinus fuerit. Qui
blasphemaverit nomen domini. morte
moriatur. Qui percusserit et occiderit
hominem morte moriatur. Qui
percusserit animal reddat vicarium. id est
animam pro anima. Qui irrogaverit
maculam cuilibet civium suorum. sicut
fecit. sic fiet ei. fracturam pro fractura
oculum pro oculo. dentem pro dente. restituat.
et qualem inflixerit maculam. talem
sustinere cogetur. Qui percusserit iu-
mentum. reddat aliud. Qui percusse-
rit hominem punietur. Equum
iudicium sit inter vos. sive peregri-
nus sive civis peccaverit. Quia ego
dominus deus vester. Locutus que est moyses
ad filios israel: et adduxerunt eum qui
blasphemaverat extra castra. ac lapi-
dibus oppresserunt. Feceruntque filii israel
sicut preceperat dominus moysi. · xxv ·
X Locutus que est dominus ad moy-
sen in monte synai dicens.
Loquere filiis israel: et dices ad eos. Quando
ingressi fueritis terram quam ego dabo
vobis. sabbatizetis sabbatum domini.
Sex annis seres agrum tuum. et vi. annis
putabis vineam tuam: colligesque
fructus eius. Septimo anno sabbatum
erit terre requietionis domini. Agrum
non seres. et vineam non putabis.
Que sponte gignit humus non metes.
et uvas primitiarum tuarum quasi vindemiam
non colliges. Annus enim requieti-
onis terre est. Sed erunt vobis in cibum
tibi. et servo tuo. ancille tue. et mercennario
tuo. et advene qui peregrinatur apud
te. Jumentis et pecoribus tuis omnia que
nascuntur prebebunt cibum. Numera-
bis quoque tibi .vii. ebdomadas annorum
id est septem septies que simul faciunt
.xl.ix. annos. et clanges buccina mense
septimo. et decima die mensis propicia-
tionis tempore in universa terra vestra.
Sanctificabisque annum quinquagesimum
et vocabis remissionem cunctis habi-
tatoribus terre tue. Ipse enim est iubileus.
Revertetur homo ad possessionem suam.
et unusquisque redibit ad familiam pristi-
nam. quia iubileus est. et quinquage-
simus annus. Non seretis neque metetis
sponte in agro nascentia et primitias
vindemie non colligetis. ob sanctificatio-
nem iubilei. Sed statim ablata comede-
tis. Anno iubilei. redeant omnes
ad possessiones suas. Quando vendes
quippiam civi tuo vel emes ab eo. ne
contristes fratrem tuum. Sed iuxta nume-

annorum iubilei. emet ab eo: et iuxta
supputationem frugum vendet tibi.
Quanto plures anni remanserint
post iubileum. tanto crescet et pretium: et
quanto minus temporis numeraveris.
tanto minoris emptio constabit. Tem
pus enim frugum vendet tibi. No
lite affligere contribules vestros: sed timeat
unusquisque deum suum. quia ego dominus
deus vester. Facite precepta mea. et iudicia cu
stodite. et implete ea. ut habitare possitis
in terra absque ullo pavore. et gignat
vobis humus fructus suos: quibus
vescamini usque ad saturitatem. nullius
impetum formidantes. quod si dixeritis.
quid comedemus anno septimo. si non
severimus. neque collegerimus fruges
nostras. Dabo benedictionem meam vobis
anno vi. et faciet fructus trium annorum.
Seretisque anno viii. et comedetis fruges
veteres. usque ad ix. annum. donec no
va nascantur; edetis vetera. Terram
quoque non vendetis in perpetuum. quia
mea est. et vos advene et coloni mei
estis. Unde cuncta regio possessionis
vestre sub redemptionis conditione vendetur.
Si attenuatus frater tuus vendiderit
possessiunculam suam. et voluerit
propinquus eius. potest redimere quod ille
vendiderat. Si autem non habuerit
proximum. et ipse pretium ad redimendum
potuerit invenire. computabuntur
fructus ex eo tempore quo vendidit. et
quod reliquum est reddat emptori. sicque re
cipiet possessionem suam. quod si non in
venerit manus eius ut reddat pretium,
habebit emptor quod emerat. usque ad annum
iubileum. In ipso enim omnis venditio redi
bit ad dominum. et ad possessorem
pristinum. qui vendiderit domum
suam intra muros urbis. habebit li
centiam redimendi: donec unus
annus impleatur. Si non redemerit.
et anni circulus fuerit evolutus. emptor
possidebit eam. et posteri eius in perpe
tuum. et redimi non poterit. etiam in iubileo.
Si autem in villa fuerit domus que
muros non habet. agrorum iure vendetur.
Si autem redempta non fuerit in iu
bileo. revertetur ad dominum suum.
Edes levitarum que in urbibus sunt
semper possunt redimi. si redempte
non fuerint. in iubileo. revertentur ad
dominos. quia domus urbium levita

rum sunt pro possessionibus inter
filios israel. suburbana autem eorum
non veneant. quia possessio sempiter
na est. Si attenuatus fuerit frater tuus
et infirmus manu. et susceperis eum
quasi advenam et peregrinum et
vixerit tecum. ne accipias ab eo usu
ras. nec amplius quam dedisti. time deum
tuum ut vivere possit frater tuus
apud te. pecuniam tuam non dabis ei
ad usuram. et frugum superhabundantiam
non exiges. Ego dominus deus vester. qui
eduxi vos de terra egypti. ut darem
vobis terram chanaan. et essem deus
vester. Si paupertate compulsus ven
diderit se tibi. frater tuus. non eum opprimes
servitute famulorum. sed quasi mercenna
rius et colonus erit usque ad annum
iubileum. Operabitur apud te. et postea
egredietur cum liberis suis et revertetur
ad cognationem et possessionem patrum ad
suorum. Mei enim servi sunt. et ego
eduxi eos de terra egypti. Non veneant
conditione servorum. ne affligas eum
per potentiam. sed metuito deum tuum.
Servus et ancilla sint vobis de nati
onibus que in circuitu vestro sunt. et de ad
venis qui peregrinantur apud vos. vel
qui ex his nati fuerint. in terra vestra.
Hos habebitis famulos et hereditario
iure transmittetis ad posteros. ac
possidebitis in eternum. Fratres autem
vestros filios israel non opprimatis per po
tentiam. Si invaluerit apud vos ma
nus advene atque peregrini. et attenu
atus frater tuus vendiderit se ei. aut
cuiquam de stirpe eius. post venditionem
potest redimi. Qui voluerit ex fratribus
suis redimat eum. et patruus et pa
truelis. et consanguineus et affinis. Si
autem et ipse potuerit. redimet se. sup
putatis dumtaxat annis a tempore
venditionis sue. usque ad annum iubi
leum. et pecunia qua venditus fuerat.
iuxta annorum numerum et rationem
mercennarii supputata. Si plures
fuerint anni. qui remanent usque ad
iubileum. secundum hos reddet et pretium. Si
pauci, ponet rationem cum eo. iuxta
annorum numerum et reddet emptori
quod reliquum est annorum quibus ante serviit
mercedibus imputatis non affliget eum
violenter in conspectu tuo. Quod si per hec
redimi non potuerit anno iubileo

egredietur cum liberis suis. Mei enim sun
sunt filii israel quos eduxi de terra egypti
Ego dominus deus vester. · xxvi ·
XXVI Non facietis ydolum et sculptile
nec titulos erigetis nec insignem
lapidem ponetis in terra vestra ut ado
retis eum. Ego enim sum dominus
deus vester. Custodite sabbata mea: et pa
vete ad sanctuarium meum ego dominus.
Si in preceptis meis ambulaveritis et
mandata mea custodieritis et feceritis
ea dabo vobis pluvias temporibus suis;
et terra gignet germen suum. et pomis
arbores replebuntur. apprehendet messium
tritura vindemiam. et vindemia occu
pabit sementem. et comedetis panem
vestrum in saturitate. et absque pavore habita
bitis in terra vestra. Dabo pacem in finibus
vestris. Dormietis et non erit qui exterreat.
a vobis auferam bestias malas; et gladius non
transibit terminos vestros. persequemini
inimicos vestros et corruent coram vobis
Persequentur v. de vestris c. alienos. Et
centum ex vobis x. m. cadent inimici
vestri gladio in conspectu vestro. Respiciam
vos et crescere faciam. multiplicabimini
et firmabo pactum meum vobiscum -
et comedetis vetustissima veterum. et
vetera novis supervenientibus proicietis.
Ponam tabernaculum meum in medio
vestri: et non abiciet vos anima mea. Am
bulabo inter vos. et ero vester deus. Vosque
eritis mihi populus. Ego dominus deus vester
qui eduxi vos de terra egyptiorum.
ne serviretis eis; et qui confregi cathenas
cervicum vestrarum. ut incederetis erecti.
Quod si non audieritis me nec feceritis
omnia mandata mea: et si spreveritis
leges meas; et iudicia mea contempseri
tis. ut non faciatis ea. que a me consti
tuta sunt. et ad irritum perducatis pac
tum meum. Ego quoque hec faciam
vobis. visitabo vos velociter. et in egestate
et ardore. qui conficiat oculos vestros. et
consumat animas vestras. frustra sere
tis sementem: que ab hostibus devorabitur.
Ponam faciem meam contra vos. et
corruetis coram hostibus vestris, et subiciemi
ni his qui oderunt vos. fugietis nemine
persequente. Si autem nec sic obedieri
tis michi: addam correctiones vestras
septuplum. propter peccata vestra. et conteram
superbiam duritie vestre. Dabo que celum
de super sicut ferrum et terram eneam.

consumetur in cassum labor vester. Non
proferet terra germen. nec arbores
poma prebebunt. Si ambulaveritis
ex adverso michi. nec volueritis au
dire me. addam plagas vestras usque in
septuplum. propter peccata vestra. Emittamque
que in vos bestias agri. que consumant
et vos et pecora vestra. et ad paucitatem cunc
ta redigant. deserteque fient vie vestre.
Quod si nec sic volueritis recipere discipli
nam. sed ambulaveritis ex adverso michi.
Ego quoque contra vos adversus incedam.
et percutiam vos septies propter peccata vestra. In
ducamque super vos gladium. ultorem
federis mei. Cumque confugeritis in urbes
mittam pestilentiam in medio vestri.
et trademini in hostium manibus. postquam
confregero baculum panis vestri. ita ut
x. mulieres in uno clibano coquant panes.
et reddant eos ad pondus et comedetis
et non saturabimini. Si autem nec per hec
audieritis me: sed ambulaveritis contra me.
et ego incedam adversus vos in furore
contrario. et corripiam vos vii. plagis
propter peccata vestra. ita ut comedatis carnes
filiorum vestrorum. et filiarum vestrarum. Destruam
excelsa vestra. et simulacra vestra confringam.
cadetis inter ruinas ydolorum vestrorum.
et abhominabitur vos anima mea. in
tantum ut urbes vestras redigam in solitudi
nem. et deserta faciam sanctuaria vestra. nec
recipiam ultra odorem suavissimum.
disperdamque terram vestram. et stupebunt
super ea inimici vestri cum habitatores illius
fuerint. Vos autem dispergam in gentes.
et evaginabo post vos gladium. eritque
terra vestra deserta. et civitates vestre dirute.
tunc placebunt sabbata sua. terre cunctis
diebus solitudinis sue. quando fueritis in terra
hostili. Sabbatizabit et requiescet in sabbatis
solitudinis sue. eo quod non requievit in
sabbatis vestris. quando habitabatis in ea. Et qui
de vobis remanserint. dabo pavorem
in cordibus eorum. in regionibus hostium.
terrebit eos sonitus folii volantis. et ita
fugient. quasi gladium. cadent nullo
persequente. et corruent singuli super
fratres suos. quasi bella fugientes. Nemo vestrum
inimicis audebit resistere. peribitis inter
gentes. et hostilis vos terra consumet. Quod si
et de his aliqui remanserint tabescent
in iniquitatibus suis in terra inimicorum suorum.
et propter peccata patrum suorum et sua affli
gentur. donec confiteantur iniquitates

iniquitatibus suis & malorum suorum.
tabescent quibus prevaricati sunt in me,
& ambulaverunt ex adverso michi. Am
bulabo igitur & ego contra eos & indu
cam illos in terram hostilem donec erubes
cat incircumcisa mens eorum. Tunc
orabunt pro iniquitatibus suis: in terra
inimicorum suorum. & pro peccatis patrum
suorum. Et recordabor federis mei quod
pepigi cum Iacob, Ysaac & Abraham.
terre quoque memor ero que cum relicta
fuerit ab eis. complacebit sibi in sabbatis
suis patiens solitudinem propter illos. Ipsi
vero rogabunt pro peccatis suis. eo quod abie
cerint iudicia mea & leges meas de
spexerint. Attamen et cum essent in terra ho
stili non penitus abieci eos nec sic de
spexi ut consumerentur & irritum fa
cerem pactum meum cum eis. Ego
enim sum dominus deus eorum & re
cordabor federis mei pristini. quando eduxi
eos de terra Egypti. in conspectu gentium
ut essem deus eorum. Ego dominus.
Hec sunt precepta atque iudicia & leges
quas dedit dominus inter se & inter filios
Israel in monte Synai per manum Moysi.

Locutus est dominus. XXVII.
ad Moysen dicens. Loquere
filiis Israel & dices ad eos. Homo qui vo
tum fecerit & spoponderit deo animam
suam sub estimatione dabit pretium.
Si fuerit masculus a xx. anno usque ad
lx. annum dabit l. siclos argenti.
ad mensuram sanctuarii. Si mulier xxx.
A quinto autem anno. usque ad xx. annum
masculus dabit xx. siclos. mulier
decem. ab uno mense usque ad quintum
annum. pro masculo dabuntur v.
sicli. pro femina tres. Sexagenarius &
ultra masculus dabit xv. siclos. muli
er x. Si pauper fuerit & ad estimatio
nem reddere non valebit. stabit coram
sacerdote & quantum ille estimaverit
& viderit eum posse reddere. tantum dabit.
Animal autem quod immolari potest
domino. si quis voverit sanctum erit. & mu
tari non poterit. id est nec melius malo nec
peius bono. Quod si mutaverit & ipsum quod
mutatum est. & illud pro quo mutatum
est. consecratum erit domino. Animal
immundum quod immolari domino non potest,
si quis voverit. adducetur ante sacerdotem.
qui diiudicans utrum bonum vel malum
sit statuet pretium. Quod si dare voluerit

is qui offert addet supra estimationem
quintam partem. Homo si voverit
domum suam & sanctificaverit eam domino.
considerabit sacerdos utrum bona sit an
mala. & iuxta pretium quod ab eo fuerit con
stitutum. venundabitur. Si autem ille
qui voverat voluerit redimere eam. da
bit quintam partem estimationis supra
& habebit domum. Quod si agrum possessio
nis sue voverit & consecraverit domino
iuxta mensuram sementis estimabitur
pretium. Si xxx. modiis ordei seritur
ager. l. siclis argenti venundetur. Si stati
m ab anno incipientis iubilei voverit a
grum. quantum valere potest. tantum estimabitur.
Si autem post aliquantulum temporis.
supputabit sacerdos pecuniam iuxta
annorum qui reliqui sunt numerum usque
ad iubileum & detrahetur ex precio. Quod
si voluerit redimere agrum ille qui vove
rat. addet quintam partem estimate pe
cunie & possidebit eum. Si autem redimere
noluerit. sed alteri cuilibet fuerit venumdatus
ultra eum qui voverat redimere non poterit.
Quod cum iubilei venerit dies sanctificatus
domino erit & possessio consecrata
ad ius pertinet sacerdotum. Si ager
emptus est & non de possessione maiorum sancti
ficatus fuerit domino. supputabit sacer
dos iuxta annorum numerum usque ad iubile
um pretium & dabit ille qui voverat
eum domino. In iubileo autem revertetur
ad priorem dominum qui vendiderat eum.
& habuerat in sortem possessionis sue. Omnis
estimatio siclo sanctuarii ponderabitur. Si
clus xx. obolos habet. Primogenita que
ad dominum pertinent. nemo sanctificare
poterit. & vovere. sive bos sive ovis fuerit
domini sunt. Quod si immundum animal est redimet
qui obtulit iuxta estimationem suam,
& addet quintam partem pretii. Si redimere
noluerit vendetur alteri. quantocumque fuerit
estimatum. Omne quod domino consecratur Pro semel sacratum & c.
sive homo fuerit sive animal sive ager
non vendetur nec redimi poterit. Quicquid
semel fuerit consecratum sanctum sanctorum
erit domino. & omnis consecratio que offertur
ab homine non redimetur sed morte mo
rietur. Omnes decime terre sive de frugibus
sive de pomis arborum domini sunt
& illi sanctificantur. Si quis autem voluerit
redimere decimas suas. addet quintam
partem earum. Omnium decimarum ovis & bovis
& capre que sub pastoris virga transeunt

quicquid decimarum venit sanctificabitur
domino. non eligetur. nec bonum
nec malum nec altero commutabitur
Si quis mutaverit et quod mutatum est
et pro quo mutatum est sanctificabitur domino
nec altero commutabitur et non redimetur.
Hec sunt precepta que mandavit dominus
moysi. et ad filios israel in monte synai

Incipit vagedaber qui numeri
dicitur. c. I.

Locutus est dominus
ad moysen in de-
serto synai. in taber-
naculo federis. prima
die mensis secundi. An-
no altero egressionis
eorum ex egypto. dicens. tollite summam
universe congregationis filiorum
israel per cognationes et domos suas. et
nomina singulorum quicquid sexus est
masculini. a .xx. anno et supra omnium
virorum fortium ex israel. et numerabitis
eos per turmas suas. tu et aaron. eruntque
vobiscum principes tribuum ac do-
morum in cognationibus suis. quorum
ista sunt nomina. De ruben elisur filius
sedeur. de symeon. salamiel filius
surisaddai. De iuda. naason filius
aminadab. De ysachar. nathanael
filius suar. De zabulon. eliab filius
elon. Filiorum autem ioseph. de effraym
elisama filius ammiud. De manasse
gamaliel filius phadassur. De beniamin.
abidan filius gedeonis. De dan. ahiezer
filius amisaddai. De aser. phegiel filius
ochran. De gad eliasaph filius duel.
De neptalim ahira filius henan. Hii
nobilissimi principes multitudinis per
tribus et cognationes suas et capita exer-
citus israel. quos tulerunt moyses et
aaron. cum omni vulgi multitudine.
et congregaverunt primo die mensis secundi.
recensentes eos per cognationes et domos
ac familias. et capita et nomina singulorum
a .xx. anno et supra sicut preceperat dominus
moysi. Numeratique sunt in deserto synai.
De ruben primogenito israelis per generatio-
nes et familias. ac domos suas. et nomina
capita singulorum omne quod sexus est
masculini. a .xx. anno et supra proceden-
tium ad bellum. xlvi. milia. quingenti.
De filiis symeon. per generationes suas
et familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt per nomina et capi-
ta singulorum omne quod sexus est masculini
a .xx. anno et supra procedentium ad bellum
l.ix. milia. ccc. De filiis gad per generationes
et familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt per nomina sin-
gulorum. a .xx. annis et supra. omnes
qui ad bella procederent. xlv. milia. sexcenti .l.
De filiis iuda per generationes et familias
ac domos cognationum suarum per
nomina singulorum. a .xx. anno et supra
omnes qui poterant ad bella procedere
recensiti sunt. lxxiiii. milia. De filiis ysa-
char. per generationes ac familias ac
domos cognationum suarum per nomina
singulorum a .xx. anno et supra omnes
qui ad bella procederent recensiti sunt
l.iiii. milia. cccc. De filiis zabulon per genera-
tiones et familias ac domos cognatio-
num suarum recensiti sunt per nomina
singulorum. a .xx. anno et supra omnes
qui poterant ad bella procedere. l.vii. milia.
cccc. De filiis ioseph filiorum ephraim
per generationes et familias ac domos
cognationum suarum recensiti sunt
per nomina singulorum a .xx. anno
et supra omnes qui poterant ad bella procedere.
xl. milia. d. Porro filiorum manasse per
generationes familias ac domos cogna-
tionum suarum recensiti sunt per nomina
singulorum a .xx. annis et supra omnes
qui poterant ad bella procedere. xxx.ii.
milia. cc. De filiis beniamin per genera-
tiones et familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt nominibus
singulorum a .xx. anno et supra omnes qui po-
terant ad bella procedere. xxx.v. milia. cccc.
De filiis dan. per generationes et familias
ac domos cognationum suarum re-
censiti sunt nominibus singulorum
a .xx. anno et supra omnes qui pote-
rant ad bella procedere. lx.ii. milia.
d.cc. De filiis asser per generationes et
familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt per nomina singulorum
a .xx. anno et supra omnes qui poterant ad
bella procedere. xl. milia. et mille. d. De fi-
liis neptalim per generationes familias
ac domos cognationum suarum
recensiti sunt nominibus singulorum
a .xx. anno et supra omnes qui poterant
ad bella procedere. l.iii. milia. cccc.
Hii sunt quos numeraverunt moyses et
aaron et .xii. principes israel singulos
per domos cognationum suarum

fueruntque simul omnes filiorum israel per
domos et familias suas a xx. anno et supra
qui poterant ad bella procedere sexcenta
tria millia virorum quingenti. Le-
vite autem in tribu familiarum suarum non
sunt numerati cum eis. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Tribum levi noli
numerare, neque pones summam eorum cum
filiis israel. Sed constitues eos super tabernaculum
testimonii, et cuncta vasa eius, et quicquid
ad ceremonias pertinet. Ipsi portabunt
tabernaculum et omnia utensilia eius
et erunt in ministerio ac per gyrum taber-
naculi metabuntur. Castra cum profi-
ciscendum fuerit deponent levite tabernaculum.
cum castra metanda erigent. Quisquis
externorum accesserit occidetur. Meta-
buntur autem castra filii israel unusquisque
per turmas et cuneos atque exercitum suum.
Porro levite per gyrum tabernaculi fi-
gent tentoria, ne fiat indignatio super
multitudinem filiorum israel, et excu-
babunt in custodiis tabernaculi testimo-
nii. Fecerunt ergo filii israel iuxta omnia que
preceperat moysi dominus. ·ij·

Locutusque est dominus ad moysen
et aaron dicens. Singuli per
turmas signa atque vexilla et domos co-
gnationum suarum castra metabuntur
filiorum israel per gyrum tabernaculi federis
ad orientem. Iudas figet tentoria per
turmas exercitus sui. Eritque princeps
filiorum eius, naason filius amina-
dab, et omnis de stirpe eius summa pugnan-
tium. lxx. iiij. milia. dc. Iuxta eum castra
metati sunt. De tribu ysachar quorum
princeps fuit nathanael filius suar
et omnis numerus pugnatorum eius l.
iiij. milia. cccc. In tribu zabulon prin-
ceps fuit heliab filius helon. omnis
de stirpe eius exercitus pugnatorum. l. vij. milia.
cccc. universi qui in castris iude annumerati sunt
fuerunt, c. lxxx vi. milia. cccc. et per turmas
suas primi egredientur. In castris filiorum
ruben ad meridianam plagam. erit
princeps elysur filius sedeur. et cunctus
exercitus pugnatorum eius qui numerati
sunt. xlvi. milia. d. Iuxta eum castra
metati sunt. De tribu symeon quorum
al' xl. princeps fuit salamiel. filius surisad-
dai, et cunctus exercitus pugnatorum eius
qui numerati sunt. l. ix. milia. ccc.
In tribu gad princeps fuit eliasaph
filius duel. et cunctus exercitus pugna-
torum eius qui numerati sunt xl. v. milia.
dc. l. omnes qui recensiti sunt in castris
ruben. c. l. milia et mille, cccc. l. per turmas
suas. In secundo loco proficiscentur. Leva-
bitur autem tabernaculum testimonii per
officia levitarum et turmas eorum quomo-
do erigetur, ita et deponetur singuli per
loca et ordines suos proficiscentur. Ad occi-
dentalem plagam erunt castra filiorum
effraim quorum princeps fuit elysama
filius amiud. et cunctus exercitus pugna-
torum eius qui numerati sunt. xl. milia. d.
et cum eis tribus filiorum manasse. quorum
princeps fuit gamaliel. filius phadas-
sur. cunctusque exercitus pugnatorum
eius qui numerati sunt xxx. ij. milia. cc. In
tribu filiorum beniamin. princeps fuit
abidan filius gedeonis. et cunctus pugna-
torum eius qui recensiti sunt. xxx v. milia,
cccc. Omnes qui numerati sunt in castris
effraim. c. octo. milia et c. per turmas suas
tertii proficiscentur. Ad aquilonis partem
castra metati sunt. filii dan. quorum
princeps fuit ahiezer filius amisaddai,
et cunctus exercitus pugnatorum eius qui
numerati sunt. lx. duo. milia. septingenti. Iuxta
eum fixere tentoria. De tribu aser quorum
princeps fuit phagiel filius ochran.
cunctusque exercitus pugnatorum eius
qui numerati sunt. xl. milia et mille. d. De
tribu filiorum neptalim princeps fuit
haira. filius henan. et cunctus exercitus
pugnatorum eius. qui numerati sunt l. tria. milia
cccc. Omnes qui numerati sunt in castris
dan. fuerunt. c. l. vij. milia. dc. et novissimi
proficiscentur. Hic numerus filiorum israel per
domos cognationum suarum et turmas
divisi exercitus. dc. tria milia. d. l. Levite al' sexaginta
autem non sunt numerati inter filios israel. Sic-
ut preceperat dominus moysi. Feceruntque filii
israel iuxta omnia que preceperat dominus.
castra metati sunt per turmas suas
et profecti per familias ac domos pa-
trum suorum. ·iij· III

Hee sunt generationes aaron
et moysi in die qua locutus est dominus ad
moysen in monte synai. Et hec nomina
filiorum aaron. primogenitus eius
nadab. deinde. abiu. eleazar et
ithamar. hec nomina filiorum aaron
sacerdotum qui uncti sunt. et quorum
replete et consecrate manus ut sa-
cerdotio fungerentur. Mortui sunt
nadab et abiu cum offerrent ignem a-

alienum in conspectu domini in deserto
synai absque liberis. functi que sunt sacerdotio
eleazar et ythamar coram aaron patre
suo. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Appli
ca tribum levi. et fac stare in conspectu
aaron sacerdotis ut ministrent ei et ex
cubent et observent quicquid ad cultum pertinet
multitudinis coram tabernaculo testi
monii: et custodiant vasa tabernaculi
servientes in ministerio eius. dabisque dono
levitas aaron. et filiis eius quibus traditi
sunt a filiis israel. Aaron autem et filios
eius constitues. super cultum sacerdotii. Ex
terneus qui ad ministrandum accesserit
morietur. Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Ego tuli levitas a filiis israel
pro omni primogenito qui aperit vulvam
in filiis israel. Eruntque levite mei. Meum
est enim omne primogenitum. ex quo per
cussi primogenitos in terra egypti. Sa
nctificavi mihi quicquid primum nascitur
in israel ab homine usque ad pecus. mei sunt.
Ego dominus. Locutusque est dominus ad moysen
in deserto synai dicens. Numera filios
levi per domos patrum suorum et familias
omnem masculum ab uno mense et supra.
Numeravit moyses ut preceperat dominus
et inventi sunt filii levi per nomina
sua. Gerson et chaath. et merari. filii
gerson. lebni et semei. filii chaath. amram
et yessaar. hebron et oziel. Filii merari
mooli et musi. De gerson fuerunt fami
lie due. lebnitica: et semeitica. quarum
numeratus est populus sexus masculini
ab uno mense et supra. vii. milia. d. hii
post tabernaculum castra metabuntur
ad occidentem sub principe elysaph. filio
lahel. et habebunt excubias in tabernaculo
federis. Ipsum tabernaculum et operimen
tum eius tentorium quod trahitur ante
fores tecti testimonii federis et cortinas
atrii. tentorium quoque quod appenditur in
introitu atrii tabernaculi. et quicquid
ad ritum altaris pertinet. funes taberna
culi et omnia utensilia eius. Cognatio
chaath habebit populos. amramitas et
iessaaritas. et hebronitas. et ozielitas.
Hee sunt familie chaathitarum recen
site per nomina sua omnes generis
masculini ab uno mense et supra. viii.
milia. d. c. habebunt excubias sanctuarii et ca
stra metabuntur ad meridianam
plagam. princeps quoque eorum erit elysa
phan filius oziel. et custodient archam
mensamque et candelabrum. altaria et
vasa sanctuarii in quibus ministratur. et
velum cunctamque huiuscemodi sup
pellectilem. Princeps autem principum
levitarum. eleazar filius aaron sacer
dotis et erit super excubitores custodie
sanctuarii. At vero de merari erunt populi
moolite et musite recensiti per nomina sua
omnis generis masculini ab uno mense et
supra. vi. milia. cc. Princeps autem eorum
surihel filius abiahel. in plaga septen
trionali castra metabuntur. Erunt
sub custodia eorum tabule tabernaculi
et vectes. columpne ac bases earum et
omnia que ad cultum huiuscemodi perti
nent. columpneque atrii per circuitum
cum basibus suis et paxilli cum funibus.
castra metabuntur ante tabernaculum
federis id est ad orientalem plagam. moy
ses et aaron cum filiis suis. habentes custo
diam sanctuarii in medio filiorum israel. Qui
quis alienus accesserit morietur. Omnes
levite quos numeraverunt moyses et
aaron iuxta preceptum domini per fa
milias suas in genere masculino a mense
uno et supra fuerunt. xxii. milia. Et
ait dominus ad moysen. Numera pri
mogenitos sexus masculini de filiis
israel. a mense uno et supra et habebis summam
eorum. tollesque levitas mihi pro omni
primogenito filiorum israel. Ego sum
dominus. et pecora eorum pro universis
primogenitis pecorum filiorum israel.
Recensuit que moyses sicut preceperat dominus
primogenitos filiorum israel. et fuerunt
masculi per nomina sua. a mense uno
et supra. xxii. milia. cc. lxxiii. Locutusque
est dominus ad moysen dicens.
Tolle levitas pro primogenitis filiorum
israel et pecora levitarum pro pecoribus
eorum. eruntque levite mei. Ego sum
dominus. In precio autem ducentorum se
xaginta trium qui excedunt numerum le
vitarum de primogenitis filiorum israel. accí
pies. v. siclos per singula capita ad
mensuram sanctuarii. Siclus habet
obolos. xx. Dabisque pecuniam aaron
et filiis eius. Precium eorum qui supra
sunt. tulit igitur moyses pecuniam
eorum qui fuerant amplius. et quos
redemerant a levitis pro primoge
nitis filiorum israel. m. ccc. lxv. siclorum
iuxta pondus sanctuarii. et dedit eam
aaron et filiis eius iuxta verbum

III

quod preceperat sibi dominus. iiij.
Locutusque est dominus ad moysen et
aaron dicens. tolle summam
filiorum chaath. de medio levitarum
per domos et familias suas. a .xxx. an
no et supra usque ad quinquagesimum
annum omnium qui ingrediuntur ut stent
et ministrent in tabernaculo federis. hic
est cultus filiorum chaath. tabernaculum
federis et sanctum sanctorum. ingredientur aaron
et filii eius quando movenda sunt castra et
deponent velum quod pendet ante fores.
Involuentque eo archam testimonii et
operient rursum velamine iacinthi
narum pellium. Extendentque desuper
pallium totum iacincthinum et indu
cent vectes. mensam quoque propositionis
involuent iacinthino pallio et ponent
cum eo thuribula et mortariola
cyathos et crateras ad liba fun
denda. panes semper in ea erunt.
Extendentque desuper pallium cocci
neum. quod rursum operient velamento
iacinthinarum pellium et inducent vectes.
Sument et pallium iacinctinum quo
operient candelabrum cum lucernis
et forcipibus suis. et emunctoriis. et cunctis
vasis olei que ad concinnandas lucer
nas necessaria sunt. et super omnia ponent
operimentum iacinctinarum pellium.
Inducentque vectes. omnia vasa quibus
ministratur in sanctuario. involuent
iacinctino pallio et extendent desuper
operimentum iacincthinarum pellium inducentque vectes.
Sed et altare mundabunt cinere. et involuent
illud purpureo vestimento. Ponentque
cum eo omnia vasa quibus in ministerio
eius utuntur. id est ignium receptacula
fuscinulas ac tridentes uncinos et
batilla. cuncta vasa altaris operient
simul velamine iacinthinarum pellium
et inducent vectes. omnia vasa quibus
ministrent in sanctuario. Cumque involuerint
aaron et filii eius sanctuarium.
et omnia vasa eius in commotione castrorum
tunc intrabunt filii chaath. ut por
tent involuta et non tangant vasa
sanctuarii. ne moriantur. Ista sunt onera
filiorum caath. in tabernaculo federis
super quos erit eleazar filius aaron
sacerdotis, ad cuius pertinet curam
oleum ad concinnendas lucernas et com
positionis incensum et sacrificium
quod semper offertur. et oleum unctionis

ternaculo et altare
aureum involuent
iacinctino
vestimento et
extendent desuper
operimentum iacinctinarum pellium
inducentque
vectes

va
cat

Non tangenda
vasa sacrata

et quicquid ad cultum tabernaculi pertinet
omniumque vasorum que in tabernaculo
sunt. Locutusque est dominus ad moysen
et aaron dicens. Nolite perdere populum
chaath de medio levitarum. Sed hoc facite
eis ut vivant et non moriantur. si
tetigerint sancta sanctorum. Aaron et filii eius
intrabunt. ipsique disponent opera sin
gulorum et divident quid portare quis debe
at. alii nulla curiositate videant que
sunt in sanctuario priusquam involvantur.
alioquin morientur. Locutus quoque est dominus
ad moysen dicens. Tolle summam etiam
filiorum gerson per domos et familias
ac cognationes suas a .xxx. annis et
supra. usque ad annos .l. numera. omnes
qui ingrediuntur et ministrant in ta
bernaculo federis. hoc est officium fa
milie gersonitarum. ut portent corti
nas tabernaculi. et tectum federis. oper
imentum aliud et super omne velamen
iacinctinum tentoriumque quod pendet
in introitu federis tabernaculi. cortinas
atrii et velum in introitu quod est ante ta
bernaculum. omnia que ad altare perti
nent funiculos et vasa ministerii. iu
bente aaron et filiis eius. portabunt
filii gerson. et scient singuli cui debe
ant oneri mancipari. Hic est cultus
familie gersonitarum in tabernaculo
federis. Eruntque sub manu ythamar
filii aaron sacerdotis filios quoque merari
per familias et domos patrum suorum
recensebis a .xxx. annis et supra usque ad annos
.l. omnes qui ingrediuntur ad officium
ministerii sui. et cultum federis testimonii.
Hec sunt onera eorum. portabunt ta
bulas tabernaculi et vectes eius. colum
pnas et bases earum. columpnas quoque
atrii per circuitum cum basibus et paxil
lis et funibus suis. omnia vasa et sup
pellectilem ad numerum accipient. sicque
portabunt. Hoc est officium familie
meraritarum et ministerium in
tabernaculo federis. Eruntque sub manu
ythamar filii aaron sacerdotis. Recen
suerunt igitur moyses et aaron et prin
cipes synagoge filios caath per cognatio
nes et domos patrum suorum a .xxx. annis
et supra usque ad quinquagesimum annum
omnes qui ingrediuntur ad ministerium
tabernaculi federis. et inventi sunt duo
milia dcc.l. Hic est numerus populi caath.
qui intrat in tabernaculum federis.

Hos numeraverunt moyses et aaron iuxta imperium domini per manum moysi. Numerati sunt filii gerson per cognationes et domos patrum suorum a xxx. annis et supra. usque ad annum quinquagesimum omnes qui ingrediuntur ut ministrent in tabernaculo federis. et inventi sunt duo milia. dc. xxx. hic est populus gersonitarum quos numeraverunt moyses et aaron iuxta verbum domini. Numerati sunt et filii merari per cognationes et domos patrum suorum, a xxx annis et supra usque ad quinquagesimum annum. Omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi federis. et inventi sunt tria milia. cc. Hic est numerus filiorum merari quos recensuerunt moyses et aaron iuxta imperium domini per manum moysi. omnes qui recensiti de levitis et quos fecit ad nomen moyses et aaron et principes israel per cognationes et domos patrum suorum a. xxx. annis et supra usque ad annum quinquagesimum ingredientes ad ministerium tabernaculi et onera portanda. fuerunt simul. viii. milia. d. lxxx. iuxta verbum domini. Recensuit eos moyses unumquemque iuxta officium et onera sua sicut preceperat ei dominus. ·v·

V Locutus quoque est dominus ad moysen dicens. Precipe filiis israel ut eiciant de castris omnem leprosum et qui semine fluit pollutusque est super mortuo tam masculum quam feminam eicite de castris ne contaminent ea cum habitaverint vobiscum. Feceruntque ita filii israel et eiecerunt eos extra castra: sicut locutus est dominus moysi. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Vir sive mulier cum fecerint ex omnibus peccatis que solent hominibus accidere ~~solent~~. et per negligentiam transgressi fuerint mandatum domini atque deliquerint. confitebuntur peccatum suum. et reddent ipsum caput quintamque partem desuper ei in quem peccaverint. Sin autem non fuerit qui recipiat dabitur domino et erit sacerdotis. Excepto ariete qui offertur pro expiatione ut sit placabilis hostia. Omnes quoque primitie quas offerunt filii israel ad sacerdotem pertinent et quicquid in sanctuario offertur a singulis et traditur manibus sacerdotis ipsius erit. Locutus quoque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad filios israel et dices ad eos. Vir cuius uxor erraverit maritumque contempnens dormierit cum altero viro et hoc maritus deprehendere nequiverit. sed latet adulterium. et testibus argui non potest. quia non est inventa in stupro. Si spiritus zelotipie concitaverit virum contra uxorem suam que vel polluta est vel falsa suspicione appetitur. adducet eam ad sacerdotem et offeret oblationem pro illa decimam partem sati farine ordeacee. non fundet super eam oleum nec imponet thus. quia sacrificium zelotipie est et oblatio investigans adulterium. offeret igitur eam sacerdos et statuet coram domino. Assumetque aquam sanctam in vase fictili. et parum terre de pavimento tabernaculi mittet in eam. Cumque steterit mulier in conspectu domini. discooperiet caput eius. et ponet super manus illius sacrificium recordationis et oblationem zelotipie. ipse autem tenebit aquas amarissimas in quibus cum execratione maledicta congessit. Adiurabitque eam et dicet. Si non dormivit vir alienus tecum et si non polluta es deserto mariti thoro. non nocebunt te aque iste amarissime in quas maledicta congessi. Sin autem declinasti a viro tuo. atque polluta es: et concubuisti cum altero viro. his maledictionibus subiacebis. Det te dominus maledictionem atque exemplum cunctorum in populo suo. putrescere faciat femur tuum. et tumens uterus tuus disrumpatur. Ingrediantur aque maledicte in ventrem tuum et utero tumescente putrescat femur. Et respondebit mulier amen amen. Scribetque sacerdos in libello ista maledicta. et delebit ea aquis amarissimis in quas maledicta congesserat. et dabit ei bibere. quas cum exhauserit. tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotipie et elevabit illud coram domino. Imponetque super altare ita dumtaxat ut prius pugillum sacrificii tollat de eo quod offertur et incendat super altare. et sic det potum mulieri aquas amarissimas. quas cum biberit. si polluta

va cat

est et contempto viro adulterii rea est:
pertransibunt eam aque maledictionis
et inflato ventre computrescet femur.
Eritque mulier in maledictionem: et in
exemplum omni populo. Que si polluta
non fuerit: erit innoxia et faciet liberos.
Ista est lex zelotipie. Si declinaverit
mulier a viro suo et polluta fuerit:
maritusque zelotipie concitatus spiritu
adduxerit eam in conspectu domini. et
fecerit ei sacerdos iuxta omnia que
scripta sunt. maritus absque culpa erit
et illa recipiet iniquitatem suam. VI
VI Locutus que est dominus ad moy-
sen dicens. Loquere ad filios
israel et dices ad eos. Vir sive mulier:
cum fecerint votum ut sanctificentur. et
se voluerint domino consecrare. a
vino et omni quod inebriare potest. absti-
nebunt. acetum ex vino et ex qualibet
alia potione et quicquid de uva expri-
mitur non bibent. Uvas recentes et
siccas que non comedent cunctis diebus
quibus ex voto domino consecrantur:
quicquid esse potest ex vinea ab uva pas-
sa usque ad acinum non comedent. omni tempore
separationis sue. novacula non transibit
super caput eius. usque ad completum
diem. quo domino consecratur. sanctus
erit crescente cesarie capitis eius omni
tempore consecrationis sue super mor-
tuum non ingredietur nec super patris
quidem et matris. fratris sororisque funere con-
taminabitur. quia consecratio dei sui super
caput eius est. Omnis dies separationis
sue sanctus erit domino. Si autem
mortuus fuerit subito. quispiam coram
eo polluetur caput consecrationis
eius quod radet illico in eadem die purga-
tionis sue. et rursum septima. In octava
autem die offeret duos turtures. vel
duos pullos columbe sacerdoti in introitu
federis testimonii. facietque sacerdos
unum pro peccato. et alterum in holocaustum
et deprecabitur pro eo. quia peccavit super mortuo.
Sanctificabitque caput eius in die illo
et consecrabit domino dies separationis
illius. offerens agnum anniculum pro
peccato ita tamen ut dies priores irriti fiant.
quoniam polluta est sanctificatio eius. Ista est
lex consecrationis. Cum dies quos ex
voto decreverat complebuntur: adducet
eum ad ostium tabernaculi federis. et
offeret oblationem eius eius domino.

Agnum anniculum inmaculatum in
holocaustum: et ovem anniculam in-
maculatam pro peccato. et arietem inma-
culatum. hostiam pacificam. canistrum
quoque panum azimorum qui conspersi
sunt oleo: et lagana absque fermento
uncta oleo. ac libamina singulorum
que offeret sacerdos coram domino. et fa-
ciet tam pro peccato quam in holocaustum.
arietem vero immolabit hostiam paci-
ficam domino. offerens que simul cani-
strum azimorum et libamina que ex
more debentur. tunc radetur nazareus
ante ostium tabernaculi federis cesarie
consecrationis sue. tolletque capillos
eius et ponet super ignem qui est suppo-
situs sacrificio pacificorum et armum
coctum arietis. tortamque panis absque
fermento unam de canistro. et laganum
azimum unum. et tradet in manibus
nazarei. postquam rasum fuerit caput eius.
Susceptaque rursum ab eo. elevabit
in conspectu domini. et sanctificata sacer-
dotis erunt sicut pectusculum quod separari
iussum est. et femur. Post hec nazareus
potest bibere vinum. Ista est lex naza-
rei: cum voverit oblationem suam domino
tempore consecrationis sue. Exceptis
hiis que invenerit manus eius. iuxta quod
mente devoverat ita faciet ad perfectio-
nem sanctificationis sue. Locutusque est
dominus ad moysen dicens. Loquere
aaron et filiis eius. Sic benedicetis filiis
israel. et dicetis eis. Benedicat tibi dominus
et custodiat te: ostendat dominus faci-
em suam tibi. et misereatur tui. Convertat
dominus vultum suum ad te: et det tibi
pacem. Invocabunt nomen meum super
filios israel: et ego benedicam eis. VII
VII Factum est autem in die qua com-
plevit moyses tabernaculum
et erexit illud unxitque et sanctificavit cum
omnibus vasis suis. altare similiter
et vasa eius. Optulerunt que principes
israel: et capita familiarum que erant
per singulas tribus. prefecti eorum qui nu-
merati fuerant munera coram do-
mino. sex plaustra tecta cum .xii. bobus.
Unum plaustrum obtulere duo duces
et unum bovem singuli. obtuleruntque
ea in conspectu tabernaculi. Ait autem
dominus ad moysen. Suscipe ab eis
ut serviant in ministerio tabernaculi
et trades ea levitis. iuxta ordinem

ministerii sui. Itaque cum suscepisset moyses plaustra et boves tradidit eos levitis. duo plaustra et iiii. boves. dedit filiis gerson iuxta id quod habebant necessarium. quatuor alia plaustra. et octo boves dedit filiis merari. secundum officia et cultum suum. sub manu ythamar filii aaron sacerdotis. Filiis autem chaath non dedit plaustra et boves. quia in sanctuario serviunt et honera propriis portant humeris. Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris die quo unctum est oblationem suam ante altare. Dixitque dominus ad moysen. Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicationem altaris. Primo die obtulit oblationem suam naason filius aminadab. de tribu iuda. Fueruntque in ea acetabulum argenteum. pondo. c. xxx. siclorum. fiala argentea habens lxx. siclos. iuxta pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium mortariolum. ex. x. siclis aureis plenum incenso. bovem et arietem. et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. et in sacrificio pacificorum. boves duos. arietes v. hircos. v. agnos anniculos v. Hec est oblatio naason filii aminadab. Secundo die obtulit nathanael filius suar dux de tribu ysachar acetabulum argenteum appendens. c. xxx. siclos. fialam argenteam habentem lxx. siclos iuxta pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium mortariolum aureum habens x. siclos plenum incenso bovem de armento. et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato et in sacrificio pacificorum. boves duos. et arietes. v. hircos. v. agnos anniculos. v. hec fuit oblatio nathanael filii suar. Tercio die princeps filiorum zabulon eliab filius helon. obtulit acetabulum argenteum appendens. c. xxx. siclos fialam argenteam. habentem lxx. siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium mortariolum aureum appendens x. siclos. plenum incenso. bovem de armento. et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. et in sacrificio pacificorum.

De oblata in dedicatione altaris

boves duos. arietes. v. hircos v. agnos anniculos v. hec est oblatio eliab filii helon. Die quarto princeps filiorum ruben. Helisur filius sedheur. obtulit acetabulum argenteum appendens c. xxx. siclos fialam argenteam habentem lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo. in sacrificium mortariolum aureum appendens. x. siclos plenum incenso bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato et in hostias pacificorum. boves duos arietes. v. hircos. v. agnos anniculos v. hec fuit oblatio elisur filius sedheur. Die quinto princeps filiorum symeon. Salamihel filius surisaddai. obtulit acetabulum argenteum. appendens. c. xxx. siclos fialam argenteam habentem. lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium mortariolum aureum appendens. x. siclos plenum incenso bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. et in hostias pacificorum. duos boves arietes. v. hircos. v. agnos anniculos v. hec fuit oblatio salamihel filii surisaddai. Die. vi. princeps filiorum gad. heliasaph filius duhel. obtulit acetabulum argenteum appendens. c. xxx. siclos. fialam argenteam habentem. lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium mortariolum aureum appendens. x. siclos. plenum incenso bovem de armento. et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. et in hostias pacificorum. boves duos. arietes v. hircos v. agnos anniculos. v. hec fuit oblatio eliasaph filii duhel. Die. vii. princeps filiorum effraim. elisama filius amiud. obtulit acetabulum argenteum. appendens. c. xxx. siclos fialam argenteam habentem lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium mortariolum aureum appendens x. siclos plenum incenso. bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato et in hostias pacificorum. boves duos.

arietes quinque. hyrcos v. agnos anni
culos v. hec fuit oblatio elisama filii a
miud. Die viii. princeps filiorum ma
nasse. gamaliel filius phadassur
obtulit acetabulum argenteum. ap
pendens. c. xxx. siclos fialam argenteam
habentem. lxx. siclos ad pondus sanctuarii
utrumque plenum simila conspersa
oleo. in sacrificium mortariolum
aureum appendens x. siclos. plenum
incenso. bovem de armento et arietem
et agnum anniculum in holocaustum
hyrcumque pro peccato et in hostias pacifi
corum duos boves. arietes. v. hyrcos
v. agnos anniculos v. hec fuit oblatio
gamaliel. filii phadassur. Die nono
princeps filiorum beniamin. Abidan
filius gedeonis. obtulit acetabulum
argenteum. appendens. c. xxx. siclos
fialam argenteam habentem lxx. siclos
ad pondus sanctuarii, utrumque plenum
simila conspersa oleo in sacrificium
mortariolum aureum appendens, x.
siclos plenum incenso. bovem de armen
to et arietem et agnum anniculum
in holocaustum hyrcumque pro peccato
et in hostias pacificorum. boves duos
arietes v. hyrcos v. agnos anniculos
v. hec fuit oblatio abidan filii gedeo
nis. Die decima princeps filiorum
dan. Ahiezer filius amisaddai obtu
lit acetabulum argenteum appendens. c.
xxx. siclos. fialam argenteam habentem
lxx. siclos. ad pondus sanctuarii. utrumque
plenum. simila conspersa oleo in sa
crificium mortariolum aureum.
appendens x. siclos plenum incenso
bovem de armento. et arietem et agnum
anniculum in holocaustum. hyrcumque
pro peccato et in hostias pacificorum. boves duos
arietes v. hyrcos v. agnos anniculos v.
hec fuit oblatio ahiezer. filii amisaddai
Die xi. princeps filiorum aser phegiel.
filius ochran obtulit acetabulum ar
genteum appendens. c. xxx. siclos. fia
lam argenteam habentem. lxx. siclos
ad pondus sanctuarii. utrumque plenum
simila conspersa oleo in sacrificium
mortariolum aureum appendens. x.
siclos plenum incenso bovem de ar
mento et arietem et agnum annicu
lum in holocaustum. hyrcumque pro
peccato. et in hostias pacificorum. boves
duos. arietes v. hyrcos v. agnos an

niculos v. Hec fuit oblatio phegiel fi
lii ochran. Die xii. princeps filiorum
nephtalim. Ahira filius enan obtulit
acetabulum argenteum appendens. c. xxx
siclos fialam argenteam habentem. lxx.
siclos ad pondus sanctuarii. utrumque ple
num simila conspersa oleo in sacrificium
mortariolum aureum appendens x.
siclos plenum incenso. bovem de armento
arietem et agnum anniculum in holo
caustum et hyrcum quoque pro peccato. et in hostias
pacificorum. boves duos. arietes v. hyr
cos v. agnos anniculos v. hec fuit oblatio
ahira filii henan. Hec in dedicatione al
taris oblata sunt a principibus israel in
die qua consecratum est. acetabula ar
gentea. xii. fiale argentee. xii. morta
riola aurea xii. ita ut. c. xxx. siclos
argenti haberet unum acetabulum
et lxx siclos. una fiala. id est in commune va
sorum omnium ex argento. Sicli duo milia
cccc. pondere sanctuarii. mortariola aurea
xii, plena incenso, denos siclos appenden
tia pondere sanctuarii. id est simul auri sicli.
c. xx. boves de armento in holocaustum
xii. arietes. xii. agni anniculi. xii. et
libamenta eorum. hyrci. xii. pro peccato
hostie pacificorum. boves. xxiiii. arietes
lx. hyrci. lx. agni anniculi. lx. hec o
blata sunt in dedicatione altaris quando
unctum est. Cumque ingrederetur moy
ses tabernaculum federis ut consuleret
oraculum audiebat vocem loquentis
ad se, de propiciatorio quod erat super archam
testimonii. inter duo cherubim unde
et loquebatur ei. .viii.

Locutus quoque est dominus ad moy
sen dicens. Loquere ad aaron
et dices ad eum. cum posueris vii. lucer
nas candelabrum in australi parte
erigatur. hoc igitur precipe ut lucerne contra
boream e regione respiciant. ad mensam
panum propositionis contra eam. quam
candelabrum respiciat lucere debebunt.
fecit que aaron. et imposuit lucernas
super candelabrum. ut preceperat dominus
moysi. hec autem erat factura cande
labri ex auro ductili tam medius sti
pes quam cuncta ex utroque calamorum latere
nascebantur. Juxta
exemplum quod dominus ostendit moysi
ita operatus est candelabrum. Locutus
que est dominus ad moysen dicens.
Tolle levitas de medio filiorum israel.

al' hic incipit c. viii.

VIII

ptem

et purificabis eos iuxta hunc ritum. Aspergantur aqua lustrationis et radant omnes pilos carnis sue. Cumque laverint vestimenta sua et mundati fuerint, tollant bovem de armentis et libamentum eius, similam oleo conspersam. Bovem autem alterum de armento tu accipies pro peccato. et applicabis levitas coram tabernaculo federis. Convocata omni multitudine filiorum israel. Cumque levite fuerint coram domino, ponent filii israel manus suas super eos, et offeret aaron levitas munus in conspectu domini a filiis israel. ut serviant in ministerio eius. Levite quoque ponent manus suas super capita boum. E quibus unum facies pro peccato: et alterum in holocaustum domini, ut depreceris pro eis.

Nota de sanctificatione levitarum

Statuesque levitas in conspectu aaron et filiorum eius. et consecrabis oblatos domino: ac separabis de medio filiorum israel, ut sint mei. et postea ingrediantur tabernaculum federis mei, ut serviant michi. Sicque purificabis et consecrabis eos, in oblationem domini, quoniam dono donati sunt michi a filiis israel. Pro primogenitis que aperiunt omnem vulvam in israel, accepi eos. Mea sunt enim omnia primogenita filiorum israel, tam ex hominibus quam ex iumentis. Ex die quo percussi omne primogenitum in terra egypti, sanctificavi eos michi. et tuli levitas pro cunctis primogenitis filiorum israel. Tradidique eos dono aaron et filiis eius, de medio populi ut serviant michi pro israel in tabernaculo federis et orent pro eis ne sit in populo plaga. Si ausi fuerint accedere ad sanctuarium. Feceruntque moyses et aaron et omnis multitudo filiorum israel. et super levitas que preceperat dominus moysi. Purificatique sunt: et laverunt vestimenta sua. Elevavitque eos aaron in conspectu domini. et oravit pro eis. ut purificati ingrederentur ad officia sua, in tabernaculum federis, coram aaron et filiis eius. Sicut preceperat dominus moysi, ita factum est.

de levitis

al' xx.

Nota de lege levitarum

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hec est lex levitarum. a xxv. annis et supra, ingredientur ut ministrent in tabernaculo federis. Cumque quinquagesimum annum etatis impleverint, servire cessabunt. Et ministrent fratribus suis in tabernaculo federis, ut custodiant que sibi fuerint commendata. Opera autem ipsa non faciant. Sic dispones levitas in custodiis suis. ix.

Locutus est dominus ad moysen in deserto synai, anno secundo postquam egressi sunt de terra egypti, mense primo dicens. Faciant filii israel phase in tempore suo. xiiii. die mensis huius ad vesperam iuxta omnes cerimonias et iustificationes eius. Precepitque moyses filiis israel, ut facerent phase. Qui fecerunt tempore suo, quartadecima die mensis ad vesperam in monte synai. Iuxta omnia que mandaverat dominus moysi, fecerunt filii israel. Ecce autem quidam inmundi super anima hominis, qui non poterant facere pascha in die illo. accedentes ad moysen et aaron, dixerunt eis. Inmundi sumus super anima hominis. Quare fraudamur ut non valeamus offerre oblationem domino, in tempore suo inter filios israel. Quibus respondit moyses. State ut consulam quid precipiat dominus de vobis. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Homo qui fuerit inmundus super anima, sive in via procul in gente vestra faciat phase domino. mense secundo, xiiii. die mensis ad vesperam, cum azimis et lactucis agrestibus comedent illud. Non relinquent quippiam ex eo usque mane. et os eius non confringent. Omnem ritum phase observabunt. Si quis autem et mundus est, et in itinere non fuit, et tamen non fecit phase, exterminabitur anima illa de populis suis, quia sacrificium non obtulit domino in tempore suo: peccatum suum ipse portabit. Peregrinus quoque et advena, si fuerint apud vos, facient phase domino iuxta cerimonias et iustificationes eius. Preceptum idem erit apud vos, tam advene quam indigene. Igitur die qua erectum est tabernaculum, operuit illud nubes. A vespere autem super tentorium erat quasi species ignis usque mane. Sic fiebat iugiter per diem. operiebat illud nubes, et per noctem quasi species ignis. Cumque ablata fuisset nubes que tabernaculum protegebat, tunc profi

ciscebantur filii israel: et in loco ubi ste-
tisset nubes. ibi castra metabantur.
Ad imperium domini proficiscebantur,
et ad imperium illius figebant taber-
naculum. Cunctis diebus quibus sta-
bat nubes super tabernaculum mane-
bant in eodem loco. Et si evenisset
ut multo tempore maneret super illud,
erant filii israel in excubiis domini.
et non proficiscebantur quotquot
diebus fuisset nubes super tabernaculum.
Ad imperium domini erigebant ten-
toria. et ad imperium illius depone-
bant. Si fuisset nubes a vespere
usque ad mane: et statim diluculo ta-
bernaculum reliquisset, proficiscebantur.
Et si post diem et noctem recessisset.
dissipabant tentoria. Sive duobus
aut uno mense. vel longiori tempore
fuisset super tabernaculum. mane-
bant filii israel in eodem loco. et non
proficiscebantur. Statim autem ut reces-
sisset movebant castra. per verbum domini.
figebant tentoria. et per verbum eius
proficiscebantur. erantque in excubiis
domini. iuxta imperium eius per ma-
num moysi. · X ·

Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Fac tibi duas tubas
argenteas ductiles. quibus convocare
possis multitudinem quando movenda
sunt castra. Cumque increpueris tubis.
congregabitur ad te omnis turba.
ad ostium federis tabernaculi. Si semel
clangueris, venient ad te principes
et capita multitudinis israel. Si autem
prolixior atque concisus clangor incre-
puerit movebunt castra primi qui
sunt ad orientalem plagam. In secundo
autem sonitu et pari ululatu tube
levabunt tentoria. qui habitant ad
meridiem. et iuxta hunc modum
reliqui facient. ululantibus tubis.
in profectionem. Quando autem
congregandus est populus. simplex
tubarum clangor erit. et non concise
ululabunt. Filii autem aaron sacerdotis
clangent tubis. Eritque hoc legitimum
sempiternum in generationibus vestris.
Si exieritis ad bellum de terra vestra contra
hostes qui dimicant adversum vos.
clangetis ululantibus tubis. et erit re-
cordatio vestri coram domino deo vestro. ut
eruamini de manibus inimicorum vestrorum.

Si quando habebitis epulum et dies
festos. et calendas canetis tubis super
holocaustis et pacificis victimis. ut
sint vobis in recordationem dei vestri. Ego
dominus deus vester. Anno secundo. mense secundo.
XX. die mensis. elevata est nubes de
tabernaculo federis. profectique sunt filii
israel per turmas suas de deserto synai. et
recubuit nubes in solitudine pharan.
Moveruntque primum castra iuxta im-
perium domini in manu moysi.
filii iuda per turmas suas. quorum
princeps erat naason. filius aminada-
dab. In tribu filiorum ysachar. fuit prin-
ceps nathanahel. filius suar. In
tribu zabulon erat princeps heliab
filius helon. Depositumque est taber-
naculum. quod portantes egressi sunt
filii gerson et merari. Profectique sunt et
filii ruben per turmas et ordinem suum.
quorum princeps erat elysur. filius
sedehur. In tribu autem filiorum symeon
princeps fuit salamihel. filius suri-
saddai. Porro in tribu gad erat prin-
ceps eliasaph filius duhel. Profecti
que sunt et caathite portantes sanctua-
rium domini. tabernaculum portabatur
donec venirent ad erectionis locum.
Moverunt et castra filii effraim. per
turmas suas. in quorum exercitu princeps
fuit elisama. filius amiud. In tribu
autem filiorum manasse. princeps
fuit gamaliel. filius phadassur.
Et in tribu beniamin erat dux abidan
filius gedeonis. Novissimi castrorum
omnium profecti sunt filii dan per turmas
suas. in quorum tribu princeps fuit ahiezer
filius amisaddai. In tribu autem
filiorum aser. erat princeps phegiel
filius ochran. Et in tribu filiorum
neptalim. princeps fuit ahira filius
henan. Hec sunt castra et profectiones
filiorum israel per turmas suas quando
egrediebantur. Dixitque moyses ho-
bab filio raguel. madianiti cognato
suo, Proficiscimur ad locum quem
dominus daturus est nobis. Veni no-
biscum. ut benefaciamus tibi. quia dominus
bona promisit israeli. Cui ille respondit.
Non vadam tecum. sed revertar in ter-
ram meam. in qua natus sum.
Et ille. noli inquit nos relinquere. tu
enim nosti in quibus locis per desertum
castra ponere debeamus. et eris ductor

et purificabis eos iuxta hunc ritum.
Aspergantur aqua lustrationis et
radant omnes pilos carnis sue. Cumque
lauerint uestimenta sua et mundati
fuerint, tollent bouem de armentis
et libamentum eius, similam oleo
conspersam. Bouem autem alterum
de armento tu accipies pro peccato. et applicabis
leuitas coram tabernaculo federis.
Conuocata omni multitudine filiorum
israel. Cumque leuite fuerint coram domino.
ponent filii israel manus suas super eos.
et offeret aaron leuitas munus in conspectu
domini. a filiis israel. ut seruiant
in ministerio eius. Leuite quoque ponent
manus suas super capita boum. E quibus
unum facies pro peccato: et alterum in holocaustum
domini. ut depreceris pro eis.

Nota de sanctificatione leuitarum

Statues que leuitas in conspectu aaron.
et filiorum eius. et consecrabis oblatos
domino: ac separabis de medio filiorum
israel. ut sint mei. et postea ingrediantur
tabernaculum federis mei. ut seruiant
michi. Sic que purificabis et consecrabis
eos. in oblationem domini. quoniam
dono donati sunt michi. a filiis israel.
pro primogenitis que aperiunt omnem
uuluam in israel. accepi eos. Mea sunt
omnia primogenita filiorum israel. tam
ex hominibus quam ex iumentis. ex die quo
percussi omne primogenitum in terra
egypti. sanctificaui eos michi. et tuli leuitas
pro cunctis primogenitis filiorum
israel. Tradidique eos dono aaron et
filiis eius. de medio populi ut seruiant
michi. pro israel in tabernaculo federis
et orent pro eis ne sit in populo plaga.
Si ausi fuerint accedere ad sanctuarium.
Fecerunt que moyses et aaron et omnis
multitudo filiorum israel. super leuitas
que preceperat dominus moysi. Purificati
que sunt: et lauerunt uestimenta
sua. Eleuauitque eos aaron
in conspectu domini. et orauit pro eis.
ut purificati ingrederentur ad officia
sua. in tabernaculum federis. coram
aaron et filiis eius. Sicut preceperat
dominus moysi. ita factum est.

de leuitis

Locutus que est dominus ad moysen
dicens. Hec est lex leuitarum. a. xxv.

al'. xx.

annis. et supra. Ingredientur ut ministrent
in tabernaculo federis. Cumque

Nota de lege leuitarum

quinquagesimum annum etatis
impleuerint seruire cessabunt.
Eruntque ministri fratrum suorum
in tabernaculo federis. ut custodiant
que sibi fuerint commendata. Opera
autem ipsa non faciant. Sic dispones
leuitas in custodiis suis. IX.

IX

Locutus est dominus ad
moysen in deserto synai.
Anno secundo postquam egressi sunt de terra
egypti. mense primo dicens. Faciant
filii israel phase in tempore suo. xiiii.
die mensis huius ad uesperam iuxta
omnes cerimonias. et iustificationes
eius. Precepitque moyses filiis israel.
ut facerent phase. Qui fecerunt tempore
suo. quartadecima die mensis ad
uesperam in monte synai. Iuxta omnia
que mandauerat dominus moysi.
fecerunt filii israel. Ecce autem quidam
immundi super anima hominis. qui non
poterant facere pascha. In die illo
accedentes ad moysen. et aaron dixerunt
eis. Inmundi sumus super
anima hominis. Quare fraudamur
ut non ualeamus offerre oblationem
domino. in tempore suo inter filios
israel? Quibus respondit moyses. State
ut consulam quid precipiat dominus
de uobis. Locutus que est dominus ad
moysen dicens. Loquere filiis israel.
Homo qui fuerit inmundus super anima
siue in uia procul in gente uestra faciat
phase domino. mense secundo. xiiii. die
mensis ad uesperam. cum azimis et
lactucis agrestibus comedent illud. Non
relinquent quippiam ex eo usque mane.
et os eius non confringent. omnem
ritum phase obseruabunt. Si quis
autem mundus est. et in itinere non fuit.
et tamen non fecit phase. exterminabitur anima
illa de populis suis. quia sacrificium non
optulit domino in tempore suo. peccatum
suum ipse portabit. Peregrinus quoque
et aduena. si fuerint apud uos. facient
phase domino iuxta cerimonias
et iustificationes eius. Preceptum idem
erit apud uos. tam aduene quam indigene.
Igitur die qua erectum est tabernaculum.
operuit illud nubes. A
uespere autem super tentorium erat
quasi species ignis usque mane. Sic fiebat
iugiter per diem. operiebat illud
nubes. et per noctem quasi species ignis.
Cumque ablata fuisset nubes que
tabernaculum protegebat. tunc profi

ascebantur filii israel. et in loco ubi stetisset nubes. ibi castrametabantur. ad imperium domini proficiscebantur. et ad imperium illius figebant tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum manebant in eodem loco. et si evenisset ut multo tempore maneret super illud, erant filii israel in excubiis domini. et non proficiscebantur quot quot diebus fuisset nubes super tabernaculum. ad imperium domini erigebant tentoria. et ad imperium illius deponebant. Si fuisset nubes a vespere usque ad mane. et statim diluculo tabernaculum reliquisset. proficiscebantur. et si post diem et noctem recessisset dissipabant tentoria. Sive duobus aut uno mense. vel longiori tempore fuisset super tabernaculum. manebant filii israel in eodem loco. et non proficiscebantur. Statim autem ut recessisset. movebant castra. per verbum domini figebant tentoria. et per verbum eius proficiscebantur. eratque in excubiis domini. iuxta imperium eius per manum moysi. X

X Locutusque est dominus ad moysen dicens. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles. quibus convocare possis multitudinem quando movenda sunt castra. Cumque increpueris tubis. congregabitur ad te omnis turba. ad ostium federis tabernaculi. Si semel clangueris; venient ad te principes et capita multitudinis israel. Si autem prolixior atque concisus clangor increpuerit movebunt castra primi qui sunt ad orientalem plagam. In secundo autem sonitu et pari ululatu tube levabunt tentoria. qui habitant ad meridiem. et iuxta hunc modum reliqui facient. ululantibus tubis in profectionem. Quando autem congregandus est populus. simplex tubarum clangor erit. et non concise ululabunt. Filii aaron sacerdotis clangent tubis. Eritque hoc legitimum sempiternum in generationibus vestris. Si exieritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui dimicant adversum vos. clangetis ululantibus tubis. et erit recordatio vestri coram domino deo vestro. ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum.

Si quando habebitis epulum et dies festos. et kalendas canetis tubis super holocaustis et pacificis victimis ut sint vobis in recordationem dei vestri. Ego dominus deus vester. Anno secundo. mense secundo. xx. die mensis. elevata est nubes de tabernaculo federis. profectique sunt filii israel per turmas suas de deserto synai. et recubuit nubes in solitudine pharan. moveruntque primi castra iuxta imperium domini in manu moysi. filii iuda per turmas suas. quorum princeps erat naason. filius aminadab. In tribu filiorum ysachar. princeps erat nathanahel. filius suar. In tribu zabulon erat princeps heliab filius helon. Depositumque est tabernaculum. quod portantes egressi sunt filii gerson et merari. Profectique sunt et filii ruben per turmas et ordinem suum. quorum princeps erat elysur. filius sedehur. In tribu autem filiorum symeon princeps fuit salamihel. filius surisaddai. Porro in tribu gad erat princeps eliasaph. filius duhel. Profectique sunt et caathite portantes sanctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur donec venirent ad erectionis locum. Moverunt et castra filii effraim. per turmas suas. in quorum exercitu princeps fuit elisama. filius ammiud. In tribu autem filiorum manasse princeps fuit gamalihel. filius phadassur. Et in tribu beniamin erat dux abidan filius gedeonis. Novissima castrorum omnium. profecti sunt filii dan per turmas suas. in quorum tribu princeps fuit ahiezer filius amisaddai. In tribu autem filiorum aser erat princeps phegiel filius ochran. et in tribu filiorum neptalim princeps fuit ahira filius henan. Hec sunt castra et profectiones filiorum israel per turmas suas quando egrediebantur. Dixitque moyses hobab filio raguel madianite cognato suo. Proficiscimur ad locum quem dominus daturus est nobis. Veni nobiscum. ut benefaciamus tibi. quia dominus bona promisit israel. Cui ille respondit. Non vadam tecum. sed revertar in terram meam. in qua natus sum. Et ille. noli inquit nos relinquere. tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus. et eris ductor

nit. Cumqz nobiscum veneris. quicquid
optimum fuerit ex opibz quas nobis
daturus est dominus. dabimus tibi.
Profecti qz sunt ergo de monte domini
viam trium dierum. archaqz federis
domini precedebat eos. per tres dies
prouidens castrorum locum. Nubes
quoqz domini super eos erat per diem cum
incederent. Cumqz eleuaretur ar-
cha. dicebat moyses. Surge domine
et dissipentur inimici tui. et fugiant
qui oderunt te a facie tua. Cum autem
deponeretur aiebat. Reuertere domine
ad multitudinem exercitus israel.
XI Interea ortum est murmur
populi quasi dolentium pro labore contra
dominum. Quod cum audisset iratus
est et accensus in eos. Ignis domini de
uorauit extremam castrorum partem.
Cumqz clamasset populus ad moy
sen. orauit moyses dominum. et absor
tus est ignis. Vocauitqz nomen
loci illius incensio, eo quod succensus
fuisset contra eos ignis domini. Vulgus
quippe promiscuum quod ascenderat cum
eis flagrauit desiderio carnium. se
dens et flens iunctis sibi pariter filiis
israel. et ait. quis dabit nobis ad vescen
dum carnes. Recordamur piscium
quos comedebamus in egypto gratis.
In mentem nobis veniunt cucumeres.
et pepones porriqz et cepe et allia. Anima
nostra arida est. Nichil aliud respiciunt
oculi nostri nisi man. Erat autem
man quasi semen coriandri coloris
bdellii. Circuibat qz populus. et colligens
illud frangebat mola. siue terebat
in mortario coquens in olla. et faciens
ex eo tortulas saporis. quasi panis
oleati. Cumqz descenderet nocte super
castra ros descendebat pariter et man.
Audiuit ergo moyses flentem populum
per familias. singulos per ostia ten
torii sui. Iratusqz est furor domini
valde. Sed et moysi intolleranda res
uisa est. et ait ad dominum. Cur afflixisti
seruum tuum. quare non inuenio gra
tiam coram te. et cur imposuisti pondus
uniuersi populi huius super me. Numquid
ego concepi omnem hanc multitudi
nem. uel genui eam. ut dicas michi
porta eos in sinu tuo. sicut portare so
let nutrix infantulum. et deferre in ter
ram pro qua iurasti patribz eorum. Vnde

Ro de murmure filiorum israel.

michi carnes ut dem tante multitu
dini. Flent coram me dicentes. Da
nobis carnes ut comedamus. Non
possum solus sustinere omnem hunc
populum. quia grauis michi est.
Sin aliter tibi uidetur. obsecro ut in
terficias me. et inueniam gratiam in
oculis tuis. ne tantis afficiar malis.
Et dixit dominus ad moysen. Con
grega michi. lxx. uiros de senioribus
israel. quos tu nosti quod senes populi sint.
ac magistri. et duces eos ad ostium taber
naculi federis. facies qz ibi stare tecum
ut descendam et loquar tibi. et auferam
de spiritu tuo. tradamqz eis ut sustentent
tecum onus populi. et non tu solus
graueris. Populo quoqz dices. Sancti
ficamini. cras comedetis carnes. Ego
enim audiui uos dicere. quis dabit
nobis escas carnium. bene nobis
erat in egypto. Vt det uobis dominus
carnes. et comedatis. non uno die.
nec duobz uel. v. aut. x. nec. xx. quidem
sed usqz ad mensem dierum. donec exeat
per nares vestras. et uertatur in nauseam.
Eo quod repulistis dominum qui in medio
vestri est. et fleuistis coram eo dicentes.
quare egressi sumus ex egypto. Et ait
moyses ad dominum. Sexcenta milia
peditum huius populi sunt. et tu dicis
dabo eis esum carnium mense inte
gro. Numquid ouium et boum mul
titudo cedetur ut possit sufficere ad cibum.
uel omnes pisces maris in unum con
gregabuntur. ut satient eos. Cui
respondit dominus. Numquid manus
domini inualida est. Iam nunc ui
debis utrum meus sermo opere com
pleatur. Venit igitur moyses et narrauit
populo. uerba domini. congregans. lxx.
uiros de senioribz israel. quos stare fecit
circa tabernaculum. Descenditqz dominus
per nubem. et locutus est ad eum. aufe
rens de spiritu qui erat in moyse. et dans
lxx. uiris. Cumqz requieuisset in eis spiritus
prophetauerunt nec ultra cessauerunt. Re
manserant autem in castris duo uiri
quorum unus uocabatur heldad. et alter
medad. super quos requieuit spiritus. Nam
et ipsi descripti fuerant. et non exierant
ad tabernaculum. Cumqz prophetarent
in castris. cucurrit puer et nunciauit
moysi. dicens. heldad et medad prophe
tant in castris. Statim iosue filius

mum minister moysi. et electus ex pluribus ait. domine mi moyses. prohibe eos. at ille. quid inquit emularis pro me. Quis tribuat ut omnis populus prophetet et det eis dominus spiritum suum. Reversusque est moyses et maiores natu israel in castra. Ventus autem egrediens a domino arreptas trans mare coturnices detulit et dimisit in castra itinere quantum uno die confici potest ex omni parte castrorum per circuitum volabantque in aere duobus cubitis in altitudine super terram. Surgens ergo populus toto die illo et nocte et die altero congregavit coturnicum multitudinem qui parum x. choros et siccaverunt eas per gyrum castrorum. Adhuc carnes erant in dentibus eorum nec defecerat huiuscemodi cibus. Et ecce furor domini concitatus in populum percussit eum plaga magna nimis. Vocatusque est ille locus sepulchra concupiscentie. ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat carnes. Egressi autem de sepulchris concupiscentie venerunt in aseroth et manserunt ibi. xii.

XII Locuta que est maria et aaron contra moysen propter uxorem eius ethiopissam. et dixerunt num solum per moysen locutus est dominus. Nonne et nobis similiter est locutus. Quod cum audisset dominus iratus est valde. Erat enim moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra. Statimque locutus est ad eum et aaron et mariam. Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum federis. Cumque fuissent ingressi descendit dominus in columpna nubis et stetit in introitu tabernaculi. vocans aaron et mariam. Qui cum issent dixit ad eos. Audite sermones meos. Siquis fuerit inter vos propheta domini. in visione apparebo ei. vel per somnium loquar ad eum. At aut. At non talis servus meus moyses qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad os loquor ei. et palam et non per enigmata et figuras deum videt. Quare igitur non timuistis detrahere servo meo moysi. Iratusque contra eos abiit. nubes quoque recessit que erat super tabernaculum. et ecce maria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respexisset eam aaron perfusam lepra. ait ad

et vidisset

son

Contra detractores

de maria sorore moysi percussa lepra

moysen. Obsecro domine mi ne imponas nobis hoc peccatum quod stulte commisimus. ne fiat hec quasi mortua. et ut abortivum quod proicitur de vulva matris sue. Ecce iam medium carnis eius devoratum est a lepra. Clamavitque moyses ad dominum dicens. Domine obsecro sana eam. Cui respondit dominus. Si pater eius spuisset in faciem eius. Nonne debuerat saltem vii diebus rubore suffundi. Separetur vii diebus extra castra. et postea revocabitur. Exclusa est itaque maria extra castra vii diebus. et populus non est motus de loco. donec revocata est maria. xiii. XIII

Profectusque est populus de aseroth. fixis tentoriis in deserto pharan ubi que locutus est dominus ad moysen. dicens. Mitte viros qui considerent terram chanaan. quam daturus sum filiis israel. singulos de singulis tribubus ex principibus. Fecit moyses quod dominus imperaverat de deserto pharan. mittens principes viros quorum ista sunt nomina. De tribu ruben semmua filium zechur. De tribu symeon saphath filium huri. De tribu iuda caleph filium iephone. De tribu isachar igal filium ioseph. De tribu effraim osee filium nun. De tribu beniamin phalti filium raphu. De tribu zabulon gediel filium sodi. De tribu ~~[illegible]~~ ioseph sceptri manasse gaddi filium susi. De tribu dan. ammihel filium gemalli. De tribu aser sthur filium michael. De tribu neptalim nabdi filium napsi. De tribu gad guel filium machi. Hec sunt nomina virorum quos misit moyses ad considerandam terram chanaan. Vocavitque osee filium nun iosue. Misit ergo eos moyses ad considerandam terram chanaan. et dixit ad eos. Ascendite per meridianam plagam. Cumque veneritis ad montem considerate terram qualis sit. et populum qui habitator est eius. utrum sit fortis an infirmus. pauci numero an plures. Ipsa terra bona an mala. urbes quales muratae an absque muris. humus pinguis an sterilis. nemorosa an absque arboribus. Confortamini et afferte nobis de fructibus terre illius. Erat autem tempus quando iam precoque uve vesci possunt. Cumque ascendissent exploraverunt

terram a deserto Sin usque Rohob
intrantibus Emath. Ascenderuntque
ad meridiem: et venerunt in Hebron,
ubi erant Achiman et Sisai et Thol
mai filii Enath. Nam Hebron
vii annis ante Thaneos urbem E
gipti condita est. Pergentesque usque
ad torrentem botri, absciderunt
palmitem cum uva sua. quem porta
verunt in vecte duo viri. De malis
quoque granatis et de ficis loci illius
tulerunt qui appellatus est Nehelescol.
id est torrens botri, eo quod botrum inde
portassent filii Israel. Reversique explo
ratores terre post xl. dies, omni re
gione circuita. venerunt ad Moysen
et Aaron et ad omnem cetum filiorum
Israel. in desertum Pharan, quod est in
Cades. locutique sunt eis et omni multi
tudini: ostenderunt fructus terre.
et narraverunt dicentes. Venimus
in terram ad quam misisti nos. que
revera fluit lacte et melle. ut ex his
fructibus cognosci potest. Sed cultores
fortissimos habet: et urbes grandes,
atque muratas. Stirpem Enach vidi
mus ibi. Amalech habitat in meridie,
Ettheus et Iebuseus et Amorreus in
montanis. Chananeus vero mo
ratur iuxta mare, et circa fluenta
Iordanis. Inter hec Caleph compescens
murmur populi qui oriebatur co
ntra Moysen ait. Ascendamus et
possideamus terram, quoniam poterimus
obtinere eam. Alii vero qui fuerant
cum eo, dicebant nequaquam ad hunc
populum valemus ascendere quia
fortior nobis est. Detraxeruntque
terre quam inspexerant, apud fi
lios Israel, dicentes. Terra quam lu
stravimus devorat habitatores suos.
populus quem aspeximus procere
stature est. Ibi vidimus monstra
quedam filiorum Enach de genere
giganteo. quibus comparati quasi
locuste videbamur. xiiij.
XIIII Igitur vociferans omnis turba,
flevit nocte illa: et murmurati sunt
contra Moysen et Aaron cuncti filii
Israel. dicentes. Utinam mortui essemus
in Egypto et non in hac vasta soli
tudine. Utinam pereamus et non
inducat nos dominus in terram
istam. ne cadamus gladio et uxores
ac liberi nostri ducantur captivi.
Nonne melius est reverti in Egyptum.
Dixeruntque alter ad alterum. Consti
tuamus nobis ducem; et reverta
mur in Egyptum. Quo audito
Moyses et Aaron ceciderunt proni
in terram coram omni multitu
dine filiorum Israel. At vero Iosue
filius Nun, et Caleph filius Iephone
qui et ipsi lustraverant terram,
sciderunt vestimenta sua; et ad omnem
multitudinem filiorum Israel locuti
sunt. Terra quam circuivimus valde bo
na est. Si propicius fuerit dominus
inducet nos in eam: et tradet nobis
humum lacte et melle manantem.
Nolite rebelles esse contra dominum,
neque timeatis populum terre huius,
quia sicut panem ita possumus eos de
vorare. Recessit ab illis omne presi
dium. dominus nobiscum est. nolite
metuere. Cumque clamaret omnis
multitudo, et lapidibus vellet eos op
primere. apparuit gloria domini
super tectum federis videntibus cunctis
filiis Israel. Et dixit dominus ad Moysen.
Usquequo detrahet michi populus is
te. usquequo non credent michi, in omnibus
signis que feci coram eis. feriam
igitur pestilencia eos, atque consumam.
te autem faciam principem super
gentem magnam, et fortiorem quam
hec est. Et ait Moyses ad dominum.
ut audiant Egyptii, de quorum medio
eduxisti populum istum. et habitatores
terre huius. qui audierunt quod tu
domine in populo isto sis. et facie ad
faciem videaris et nubes tua pro
tegat illos. et in columpna nubis
precedas eos per diem. et in columpna
ignis per noctem. quod occideris tantam
multitudinem quasi virum unum.
et dicant. Non poterat introducere
populum istum in terram pro qua
iuraverat, ideirco occidit eos in so
litudine. Magnificetur ergo fortitu
do domini, sicut iurasti dicens. Dominus
paciens et multe misericordie. auferens ini
quitatem et scelera. nullumque in
noxium derelinquens. qui visitas
peccata patrum in filios usque in tertiam et
quartam generationem. Dimitte
obsecro peccatum populi tui huius secundum
magnitudinem misericordie tue. sicut propicius

finis egredientibus de egypto usque ad locum istum. Dixitque dominus. Dimisi eis iuxta verbum tuum. Vivo ego et implebitur gloria domini universa terra. Attamen omnes homines qui viderunt maiestatem meam et signa mea que feci in egypto et in solitudine et temptaverunt me iam per decem vices nec obedierunt voci mee, non videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum, nec quisquam ex illis qui detraxerunt mihi intuebitur eam. Servum meum caleph qui plenus alio spiritu secutus est me, inducam in terram hanc quam circuivit et semen eius possidebit eam. quoniam amalechites et chananeus habitant in vallibus. Cras movete castra et revertimini in solitudinem per viam maris rubri. Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Usquequo multitudo hec pessima murmurat contra me. querelas filiorum israel audivi. Dic ergo eis. Vivo ego ait dominus. Sicut locuti estis audiente me, sic faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadavera vestra. Omnes qui numerati estis a .xx. annis et supra, et murmurastis contra me, non intrabitis terram super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem, preter caleph filium iephone et iosue filium nun. Parvulos autem vestros de quibus dixistis quod prede hostibus forent, introducam ut videant terram que vobis displicuit. Vestra autem cadavera iacebunt in solitudine. Filii vestri vagi erunt in deserto annis .xl. et portabunt fornicationem vestram donec consumantur cadavera patrum in deserto. iuxta numerum .xl. dierum quibus considerastis terram. Annus pro die imputabitur. et .xl. annis recipietis iniquitates vestras. et scietis ultionem meam. quoniam sicut locutus sum ita faciam omni multitudini huic pessime que consurrexit adversum me. in solitudine hac deficiet et morietur. Igitur omnes viri quos miserat moyses ad contemplandam terram, et qui reversi murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem detrahentes terre quod esset mala, mortui sunt atque percussi in conspectu domini. Iosue autem filius nun et caleph filius iephone vixerunt ex omnibus qui perrexerant ad considerandam terram. Locutusque est moyses universa verba hec ad omnes filios israel et luxit populus nimis. Et ecce mane primo surgentes ascenderunt verticem montis atque dixerunt. parati sumus ascendere ad locum de quo locutus est dominus quia peccavimus. Quibus moyses. Cur inquit transgredimini verbum domini, quod vobis non cedet in prosperum. Nolite ascendere. Non enim est dominus vobiscum, ne corruatis coram inimicis vestris. Amalechites et chananeus ante vos sunt, quorum gladio corruetis, eo quod nolueritis adquiescere domino. nec erit dominus vobiscum. At illi contenebrati ascenderunt in verticem montis. Archa autem testamenti domini et moyses non recesserunt de castris. Descenditque amalechites et chananeus qui habitabat in monte, et percutiens eos atque concidens persecutus est eos usque horma.

XV

Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere ad filios israel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram habitationis vestre quam ego dabo vobis. et feceritis oblationem domino in holocaustum aut victimam pacificam vota solventes. vel sponte offerentes munera. aut in sollempnitatibus vestris adolentes odorem suavitatis domino. de bubus sive de ovibus. offeret quicumque immolaverit victimam sacrificium simile decimam partem ephi conspersam oleo que mensuram habebit quartam partem hin. et vinum ad liba fundenda eiusdem mensure dabit in holocaustum sive in victimam. per agnos singulos et arietes erit sacrificium simile duarum decimarum que conspersa sit oleo tertie partis hin. et vinum ad libamentum tertie partis eiusdem mensure offeret in odorem suavitatis domino. Cum vero de bubus feceris holocaustum aut hostiam ut impleas votum vel pacificas victimas dabis per singulos boves simile

ō qui ve
nerit t̄ē
ā pmiss

tres decimas conspersę oleo que habebit
medium mensurę hin. et vinum
ad liba fundenda eiusdem mensure
in oblationem suavissimi odoris domino.
Sic facietis per singulos boves et arie
tes. et agnos et hedos. tam indigene
quam peregrini. eodem ritu offerent
sacrificia. Unum preceptum erit
atque iudicium. tam vobis quam ad
venis terre. Locutus est dominus
ad moysen dicens. Loquere filiis
israel. et dices ad eos. Cum veneritis
in terram quam dabo vobis. et comede
ritis de panibus regionis illius. sepa
rabitis primitias domino de cibis
vestris. sicut de areis primitias sepa
ratis. ita et de pulmentis dabitis
primitiva domino. Quod si per ignorantiam
preterieritis quicquam horum que lo
cutus est dominus ad moysen. et
mandavit per eum ad vos. a die qua
cepit iubere et ultra. et oblita fuerit
facere multitudo. vitulum offeret
de armento. holocaustum in odorem
suavissimum domino. et sacrificia
eius ac liba. ut ceremonie eius po
stulant. hircumque pro peccato. et roga
bit sacerdos pro omni multitudine
filiorum israel. et dimittetur eis. quia
non sponte peccaverunt. nichilominus
offerentes incensum domino pro se
et pro peccato. atque errore suo. et dimittetur
universe plebi filiorum israel. et adve
nis qui peregrinantur inter eos.
quoniam culpa est omnis populi per
ignorantiam. Quod si anima una ne
sciens peccaverit offeret capram
anniculam pro peccato suo. et depre
cabitur pro ea sacerdos. quod inscia
peccaverit coram domino. et impe
trabit que ei veniam. et dimittetur
illi tam indigenis quam advenis.
Una lex erit omnium. qui pecca
verint ignorantes. Anima vero
que per superbiam aliquid peccati
commiserit. sive civis sit ille.
sive peregrinus. quoniam adversum dominum
rebellis fuit. peribit de populo suo.
Verbum enim domini contempsit
et preceptum illius fecit irritum.
idcirco delebitur. et portabit iniqui
tatem suam. Factum est autem
cum essent filii israel in solitudine et
invenissent hominem colligentem ligna.

in die sabbati. obtulerunt eum moy
si et aaron et universe multitudini.
Qui recluserunt eum in carcerem.
nescientes quid super eo facere deberent.
Dixitque dominus ad moysen. morte
moriatur homo iste. obruat eum
lapidibus omnis turba. extra castra.
Cumque eduxissent eum foras. ob
ruerunt lapidibus. et mortuus est
sicut preceperat dominus. Dixit
quoque dominus ad moysen. loquere
filiis israel. et dices ad eos. ut faciant
sibi fimbrias per quattuor angulos pallio-
rum ponentes in eis vittas iacinctinas.
Quas cum viderint recordabuntur
omnium mandatorum domini. nec se
quantur cogitationes suas. et oculos
per res varias fornicantes. sed magis
memores preceptorum domini faciant
ea. Sintque sancti deo suo. Ego dominus
deus vester. qui eduxi vos de terra egypti
ut essem deus vester. xvi. XVI
Ecce autem chore filius ysaar
filii caath. filii levi. et
dathan atque abiron. filii heliab.
hon quoque filius pheleth de filiis ruben.
Surrexerunt contra moysen. aliique
filiorum israel ducenti quinquaginta
viri. proceres synagoge. et qui tempore
concilii per nomina vocabantur.
Cumque stetissent adversum moysen
et aaron dixerunt. Sufficiat vobis
quia omnis multitudo sanctorum est. et
in ipsis est dominus. Cur elevamini
super populum domini. Quod cum
audisset moyses cecidit pronus
in faciem. locutusque est ad chore. et ad
omnem multitudinem. Mane inquit
notum faciet dominus. qui ad se
pertineant. et sanctos applicabit sibi. et
quos elegerit appropinquabunt ei.
Hoc igitur facite. Tollat unusquisque
thuribulum suum. tu chore et omne
concilium tuum. et hausto cras igne.
ponite desuper thymiama coram
domino. et quemcumque elegerit ipse erit
sanctus. Multum erigimini filii
levi. Dixitque rursum ad chore. Au
dite filii levi. Num parum vobis est
quod separavit vos deus israel ab omni
populo et iunxit sibi. ut serviretis in
cultu tabernaculi. et staretis coram
frequentia populi. et ministraretis
ei. Idcirco ad se fecit accedere te et

omnes fratres tuos filios levi. ut
nobis etiam sacerdotium vendicetis. et
omnis globus tuus stet contra dominum?
Quid enim est aaron ut murmure-
tis contra eum. Misit ergo moyses
ut vocaret dathan et abiron filios
heliab. Qui responderunt. Non venimus.
Numquid parum est tibi quod eduxisti nos
de terra que lacte et melle manabat.
ut occideres in deserto. nisi et dominatus
fueris nostri? Revera induxisti nos
in terram que fluit rivis lactis et
mellis. et dedisti nobis possessiones
agrorum et vinearum. an et oculos
nostros vis eruere? non venimus. Iratus-
que moyses valde. ait ad dominum. ne
respicias sacrificia eorum. tu scis quod
nec asellum quidem umquam acceperim
ab eis. nec afflixerim quempiam eorum.
Dixitque ad chore. tu et omnis congre-
gatio tua state seorsum coram domino.
et aaron die crastino separatim. tol-
lite singuli thuribula vestra. et ponite
super ea incensum offerentes domino.
ducenta quinquaginta thuribula. aaron quoque teneat
thuribulum suum. Quod cum fecissent.
stantibus moyse et aaron. et coacervasset
adversum eos omnem multitudinem
ad ostium tabernaculi. apparuit
cunctis gloria domini. Locutusque
est dominus ad moysen et aaron et
ait. Separamini de medio congrega-
tionis huius. ut eos disperdam repente.
Qui ceciderunt proni in faciem. atque
dixerunt. Fortissime deus spirituum
universe carnis. Num uno peccante.
contra omnes ira tua desevit. Et ait
dominus ad moysen. Precipe universo
populo. ut separetur a tabernaculis chore.
et dathan et abiron. Surrexitque moyses
et abiit. ad dathan et abiron. et sequen-
tibus eum senioribus israel. Dixit ad turbam.
Recedite a tabernaculis impiorum homi-
num. et nolite tangere que ad eos pertinent.
ne involvamini in peccatis eorum. Cumque
abyron recessissent a tentoriis eorum per circuitum.
dathan et abiron egressi stabant in in-
troitu papilionum suorum. cum uxoribus
et liberis. omnique frequentia. Et ait
moyses. In hoc scietis quod dominus
miserit me. ut facerem universa que
cernitis. et non ex proprio ea corde protu-
lerim. Si consueta hominum morte inter-
ierint. et visitaverit eos plaga. qua et
ceteri visitari solent. non misit me
dominus. Si autem novam rem fecerit
dominus. ut aperiens terra os suum deglu-
tiat eos. et omnia que ad illos pertinent.
descenderintque viventes in infernum.
scietis quod blasphemaverint dominum. Con-
festim igitur ut cessavit loqui. dirup-
ta est terra sub pedibus eorum. et ape-
riens os suum devoravit illos cum
tabernaculis suis et universa substantia eorum.
Descenderuntque vivi in infernum operti
humo et perierunt de medio multitu-
dinis. At vero omnis israel qui stabat
per girum. fugit a clamore pereuntium.
dicens. ne forte et nos terra deglutiat.
Sed et ignis egressus a domino interfecit
ducentos quinquaginta viros qui offerebant in-
censum. XVII.

Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Precipe eleazaro filio
aaron sacerdotis ut tollat thuribula
que iacent in incendio. et ignem huc
illucque dispergat. quoniam sanctificata sunt
in mortibus peccatorum. producatque ea
in laminas et affigat altari eo quod o-
blatum sit in eis incensum domino et
sanctificata sunt ut cernant ea pro signo
et monumento filii israel. Tulit ergo ele-
azar sacerdos thuribula enea. in quibus
obtulerant hii quos incendium devo-
raverat et produxit ea. in laminas af-
figens altari. ut haberent postea filii israel
quibus commonerentur. ne quis accedat
alienigena et qui non est de semine
aaron. ad offerendum incensum
domino. ne patiatur sicut passus est chore.
et omnis multitudo eius. loquente
domino ad moysen. Murmuravit
autem omnis multitudo filiorum israel.
sequenti die contra moysen et aaron
dicens. Vos interfecistis populum
domini. Cumque oriretur seditio. et
tumultus increscerat. moyses et aaron
fugerunt ad tabernaculum federis.
Quod postquam ingressi sunt operuit nubes
tabernaculum. et apparuit gloria domini.
Dixitque dominus ad moysen et aaron.
recedite de medio multitudinis huius.
etiam nunc delebo eos. Cumque ia-
cerent in terra. dixit moyses ad a-
aron. tolle thuribulum et hausto
igne de altari mitte incensum desu-
per. pergens cito ad populum ut roges
pro eis. Iam enim egressa est ira a domino

et plaga desevit. Que cum fecisset aaron
et cucurrisset ad multitudinem me-
diam quam iam vastabat incendium
obtulit thimiama. et stans inter mor-
tuos et viventes pro populo deprecatus
est. et plaga cessavit. Fuerunt autem
qui percussi sunt quatuordecim milia
hominum et septingenti. absque his qui
perierant in seditione chore. Reversusque
est aaron ad moysen. ad hostium ta-
bernaculi federis. postquam quievit interitus.
XVII Et locutus est dominus ad · xvii ·
moysen dicens. Loquere ad
filios israel. et accipe ab eis virgas sin-
gulas. per cognationes suas a cunctis
principibus tribuum virgas xii. et
uniuscuiusque nomen super scribes
virge sue. Nomen autem aaron erit in
tribu levi. et una virga cunctas eorum
familias continebit. Ponesque eas
in tabernaculo federis. coram testimonio
ubi loquar ad te. Quem ex his elegero
germinabit virga eius. et cohibebo a me
querimonias filiorum israel quibus contra
vos murmurant. Locutusque est moyses
ad filios israel. et dederunt ei omnes prin-
cipes virgas per singulas tribus. fueruntque
virge xii. absque virga aaron. quas
cum posuisset moyses coram domino
in tabernaculo testimonii. Sequenti
die regressus invenit germinasse vir-
gam aaron in domo levi. et turgentibus
gemmis eruperant flores. Qui foliis
dilatatis in amigdala deformati sunt.
Protulit ergo moyses omnes virgas de
conspectu domini ad cunctos filios
israel. Videruntque et receperunt singuli
virgas suas. Dixitque dominus ad moysen.
Refer virgam aaron in tabernaculum testimonii.
ut servetur ibi in signum rebellium
filiorum israel. et quiescant querele eorum
a me ne moriantur. Fecitque moyses
sicut preceperat dominus. Dixerunt
autem filii israel ad moysen. Ecce con-
sumpti sumus omnes perivimus. Quicumque
accedit ad tabernaculum domini
moritur. Num usque ad internitionem
cuncti delendi sumus. · xviii ·
XVIII Dixitque dominus ad aaron
tu et filii tui et domus patris
tui tecum portabitis iniquitatem
sanctuarii. et tu et filii tui simul susti-
nebitis peccata sacerdotii vestri. Sed et fratres
tuos de tribu levi. et sceptrum patris tui

¶ Ro de virga aaron

sume tecum. prestoque sint et minis-
trent tibi. Tu autem et filii tui
ministrabitis in tabernaculo testi-
monii. Excubabuntque levite ad
precepta tua et ad cuncta opera
tabernaculi. ita dumtaxat
ut ad vasa sanctuarii et ad altare non
accedant. ne et illi moriantur et vos
pereatis simul. Sint autem tecum et ex-
cubent in custodiis tabernaculi et in
omnibus cerimoniis eius. Alienige-
na non miscebitur vobis. Excubate in
custodiam sanctuarii. et in ministerio
altaris. ne oriatur indignatio super
filios israel. Ego dedi vobis fratres
vestros levitas de medio filiorum israel.
et tradidi donum domino ut serviant
in ministeriis tabernaculi eius. Tu
autem et filii tui custodite sacerdo-
cium vestrum. et omnia que ad cultum
altaris pertinent. et intra velum
sunt per sacerdotes ministrabuntur.
Si quis externus accesserit occidetur.
Locutus est dominus ad aaron. Ecce
dedi tibi custodiam primitiarum
mearum. omnia que sanctificantur a filiis
israel tibi tradidi et filiis tuis. pro
officio sacerdotali legitima sempiterna.
Hec ergo accipies de his que sanctificantur
et oblata sunt domino. Omnis oblatio et
sacrificium. et quicquid pro peccato atque de-
licto redditur michi et cedit in sancta sanc-
torum erit et filiorum tuorum. In sanctua-
rio comedes illud. mares tantum edent
ex eo. quia consecratum est domino. Primi-
tias autem quas voverint et obtule-
rint filii israel dedi tibi et filiis ac fili-
abus tuis. iure perpetuo. Qui mundus
est in domo tua vescetur eis. Omnem
medullam olei et vini ac frumenti
quicquid offerunt primitiarum domino tibi
dedi. Universa frugum initia que gignit
humus et domino deportantur cedent
in usus tuos. Qui mundus est in do-
mo tua vescetur eis. Omne quod ex voto
reddiderint filii israel tuum erit. Quicquid
primum erumpit a vulva cuncte
carnis quod offerunt domino sive ex
hominibus sive de pecoribus fuerit tui
iuris erit. Ita dumtaxat ut pro hominis
primogenito pretium accipias. et omne
animal quod immundum est redimi facias.
Cuius redemptio erit post unum
mensem siclis argenti. quinque ponde-

sanctuarii. siclus xx. obolos habet. primo
genitum autem bovis et ovis et
caprae non facies redimi. quia sanctificata
sunt domino. sanguinem eorum
tantum fundes super altare. et adipem
adolebis in odorem suavissimum
domino. Carnes vero in usum
tuum cedent sicut pectusculum
consecratum. consecratum et armus
dexter tua erunt omnes primitias
sanctuarii quas offerunt filii israhel domino.
tibi dedi et filiis ac filiabus tuis. iure perpe
tuo. pactum salis est sempiternum
coram domino. tibi ac filiis tuis.
Dixitque dominus ad aaron. in terra eorum
nichil possidebitis. nec habebitis partem
inter eos. Ego pars et hereditas tua
in medio filiorum israhel. filiis autem
levi dedi omnes decimas israhelis in
possessionem pro ministerio quo ser
viunt michi in tabernaculo federis.
ut non accedant ultra filii israhel.
ad tabernaculum federis. nec com
mittant peccatum mortiferum. solis
filiis levi michi in tabernaculo fede
ris servientibus et portantibus peccata populi.
legitimum sempiternum erit in
generationibus vestris. nichil aliud
possidebunt. Decimarum oblatione con
tenti quas in usus eorum et necessaria sepa
ravi. Locutusque est dominus ad
moysen dicens. precipe levitis
atque denuntia. cum acceperitis a
filiis israhel decimas quas dedi vobis
primitias earum offerte domino.
id est decimam partem decime ut re
putetur vobis in oblationem primiti
vorum tam de areis quam de torcularibus
et universis quorum accipitis primitias
offerte domino et date aaron sacer
doti. omnia que offertis ex decimis et in
donaria domini separabitis opti
ma et electa cuncta erunt. Dicesque
ad eos. Si preclara et meliora quaeque
optuleritis ex decimis reputabitur
vobis quasi de area et de torculari dede
ritis primitias. et comedetis eas
in omnibus locis vestris. tam vos quam
familie vestre quia pretium est pro ministe
rio quo servitis in tabernaculo testi
monii. et non peccabitis super hoc egregia
vobis et pinguia reservantes ne pol
luatis oblationes filiorum israhel et
moriamini. xix.

Locutus quoque est dominus XIX
ad moysen et aaron di
cens. Ista est religio victime quam
constituit dominus. precipe filiis israhel. ut
adducant ad te vaccam rufam
etatis integre in qua nulla sit
macula. nec portaverit iugum.
tradetisque eam eleazaro sacerdoti
qui eductam extra castra. immola
bit in conspectu omnium. et tinguens
digitum in sanguine eius. asperget
contra fores tabernaculi septem vicibus
comburetque eam cunctis videntibus
tam pelle et carnibus eius quam san
guine et fimo flamme tradentis.
lignum quoque cedrinum et ysopum
coccumque bis tinctum sacerdos
mittet in flammam que vaccam vorat
et tunc demum lotis vestibus et corpore
suo ingredietur in castra. et macu
latus erit usque ad vesperum. Sed et
ille qui combusserit eam lavabit
vestimenta sua. et corpus et immundus
erit usque ad vesperum. colliget autem
vir mundus cineres vacce. et effundet
eos extra castra castra in loco purissimo.
ut sint multitudini filiorum
israhel in custodiam. et in aquam asper
sionis. quia pro peccato vacca conbusta est.
Cumque laverit qui vacce portaverit
cineres vestimenta sua immundus
erit usque ad vesperum. Habebunt que hoc
filii israhel. et advene qui habitant inter
eos. sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit
cadaver hominis et propter hoc septem diebus
fuerit immundus. aspergetur ex hac
aqua die tertio et septimo et sic mun
dabitur. Si autem die tertio aspersus non
fuerit. septimo non poterit emundari. Et
Omnis qui tetigerit humane anime
morticinum et aspersus hac commix
tione non fuerit polluet tabernaculum
domini. et peribit ex israhel. quia aqua ex
piationis non est aspersus immundus
erit et manebit spurcitia eius super
eum. Ista est lex hominis qui mo
ritur in tabernaculo. omnes qui in
grediuntur tentorium illius et uni
versa vasa que ibi sunt. polluta erunt
septem diebus. Vas quod non habuit operculum
nec ligaturam desuper immundum
erit. Si quis tetigerit cadaver in
agro occisi hominis aut per se mor
tui sive os illius vel sepulchrum

decimis

inmundus erit vii. diebus. tollentque
de cineribus combustionis atque peccati et
mittent aquas vivas super eos in vas
in quibus cum homo mundus tinxerit
ysopum. asperget ex eo tentorium
et cunctam supellectilem et homines
huiuscemodi contagione pollutos
atque hoc modo mundus lustrabit inmundum
iii. et vii. die expiatusque die vii. lava
bit et se et vestimenta sua. et inmundus
erit usque ad vesperum. Si quis hoc
ritu non fuerit expiatus. peribit
anima illius de medio ecclesie. quia sanc
tuarium domini polluit et non est aqua
lustrationis aspersus. Hoc pre
ceptum sempiternum legitimumque.
Ipse quoque qui aspergit aquas lava
bit vestimenta sua. Omnis qui teti
gerit aquas expiationis inmundus
erit usque ad vesperum. Quicquid tetige
rit inmundus inmundum faciet.
et anima que horum quippiam tetigerit.
inmunda erit usque ad vesperum. xx.
xx
Veneruntque filii israel et omnis
multitudo in desertum sin
mense primo et mansit populus in
cades. mortuaque est ibi maria. et sepul
ta in eodem loco. Cumque indigeret
aqua populus, convenerunt adversum
moysen. et aaron. et versi in seditionem
dixerunt Utinam periissemus inter
fratres nostros coram domino. Cur eduxi
stis ecclesiam domini in solitudinem ut
et nos et iumenta nostra moriamur;
¶ Nota ecclesiam
Quare nos fecistis ascendere ex egypto.
et adduxistis in locum istum pessimum
qui seri non potest. qui nec ficum gignit
nec vineas nec mala granata insu
per et aquam non habet ad bibendum. Ingressusque
moyses et aaron dimissa multitu
dine tabernaculum federis corruerunt
proni in terram. clamaveruntque ad
dominum, atque dixerunt. Domine deus audi cla
morem populi huius et aperi eis thesaurum
tuum. fontem aque vive. ut sati
ati cesset murmuratio eorum. et apparuit
gloria domini super eos. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. tolle virgam et
congrega populum, tu et aaron frater tuus
et loquimini ad petram coram eis.
et illa dabit aquas. Cumque eduxeris
aquam de petra bibet omnis multitu
do et iumenta eius. Tulit igitur
moyses virgam que erat in conspectu
domini. sicut preceperat ei. Congre
gata multitudine ante petram,
dixitque eis. Audite rebelles et increduli.
Num de petra hac vobis poterimus
aquam eicere. Cumque elevasset moyses
manum percutiens virga bis silicem.
egresse sunt aque largissime
ita ut populus biberet et iumenta.
Dixitque dominus ad moysen et aaron.
Quia non credidistis michi. ut sanc
tificaretis me coram filiis israel. non in
troducetis hos populos in terram quam
dabo eis. Hec est aqua contradictionis
ubi iurgati sunt filii israel contra dominum.
et sanctificatus est in eis. Misit interea nun
cios moyses de cades ad regem edom
qui dicerent. Hec mandat frater tuus israel.
nosti omnem laborem qui apprehendit
nos quomodo patres nostri descenderint
in egyptum et habitaverimus ibi multo
tempore. Afflixeruntque nos egyptii et
patres nostros et quomodo clamavimus ad
dominum et exaudierit nos. miseritque
angelum qui eduxerit nos de egypto.
et ecce in urbe cades que est in extremis
finibus tuis positi. obsecramus ut
nobis transire liceat per terram
tuam. non ibimus per agros. nec
per vineas. nec bibemus aquas de pu
teis tuis. sed gradiemur via publica
nec ad dexteram nec ad sinistram
declinantes donec transeamus ter
minos tuos. Cui respondit edom
non transibitis per me. armatus oc
curram tibi. Dixeruntque filii israel. per tritam
gradiemur viam. et si biberimus aquas
tuas nos et pecora nostra. dabimus quod
iustum est. nulla erit in precio diffi
cultas. tantum velociter transeamus.
At ille respondit. Non transibitis. Statimque
egressus est obvius cum infinita
multitudine et manu forti. nec vo
luit adquiescere deprecanti ut conce
deret transitum per fines suos quapropter
divertit ab eo israel. Cumque castra mo
vissent de cades venerunt in montem
hor, qui est in finibus terre edom. ubi lo
cutus est dominus ad moysen. Per
gat inquit aaron ad populos suos.
Non enim intrabit terram quam dedi
filiis israel, eo quod incredulus fuerit ori
meo. ad aquas contradictionis. tolle
aaron et filium eius cum eo. et duces
eos in montem hor. Cumque nudaverit

atque

prem̄ veste sua. indues ea eleazarum
filium eius. & aaron colligetur & mo
rietur. ibi fecit moyses ut preceperat
dominus. & ascenderunt in montem hor
coram omni multitudine. Cumque aa
ron spoliasset vestibus suis. induit eis
eleazarum filium eius. illo autem mor
tuo in montis supercilio descendit cum
eleazaro. omnis autem multitudo vi
dens occubuisse aaron. flevit super eum
xxx. diebus per cunctas familias suas.
Quod cum audisset. xxi.
chananeus rex arad qui habita
bat ad meridiem venisse scilicet israel
per exploratorum viam pugnavit
contra illum. & victor existens duxit
ex eo predam. At israel voto se domino
obligans. ait. Si tradideris populum
istum in manu mea. delebo urbes eius.
Exaudivitque preces israel. & tradidit
chananeum. quem ille interfecit.
subversis urbibus eius. Et vocavit no
men loci illius horma. id est anathe
ma. Profecti sunt autem & de monte hor
per viam que ducit ad mare ru
brum. ut circuirent terram edom.
Et tedere cepit populum itineris ac
laboris. locutusque contra deum &
moysen ait. Cur eduxisti nos de e
gypto ut moreremur in solitudine.
Deest panis. Non sunt aque. anima
nostra iam nauseat. super cibo isto le
vissimo. Quam ob rem misit dominus
in populum. ignitos serpentes ad quorum
plagas & mortes plurimorum. ve
nerunt ad moysen atque dixerunt.
Peccavimus que locuti sumus contra
dominum & te. ora ut tollat a nobis
serpentes. Oravitque moyses pro populo. &
locutus est dominus ad eum. Fac
serpentem eneum & pone eum pro signo.
Qui percussus aspexerit eum vivet.
Fecit ergo moyses serpentem eneum
& posuit pro signo. quem percussi aspici
entes sanabantur. Profectique filii
israel. castra metati sunt in oboth.
Unde egressi fixere tentoria in iebarim
in solitudine que respicit moab. contra
orientalem plagam. & inde moventes
venerunt ad torrentem zareth. Quem
relinquentes castra metati sunt in
arnon que est in deserto. & prominet in fi
nibus amorrei. Siquidem arnon terminus
est moab. dividens moabitas & amorreos.

Unde dicitur in libro bellorum domini
sicut fecit in mari rubro. sic faciet in
torrentibus arnon. Scopuli torrentium
inclinati sunt ut requiescerent in ar
& recumberent in finibus moabitarum.
Ex eo loco apparuit puteus super quo
locutus est dominus ad moysen. Con
grega populum & dabo ei aquam. Tunc ce
cinit israel carmen istud. Ascendat pu
teus. concinebant. puteus quem foderunt
principes. & paraverunt duces multitu
dinis in datore legis. & in baculis suis.
Profectique sunt de solitudine in matha
na. de mathana in naaliel. de na
aliel in bamoth. bamoth vallis est
in regione moab. in vertice phasga
que respicit contra desertum. Misit autem
israel nuntios ad seon regem amorreorum
dicens. Obsecro ut transire mihi lice
at. per terram tuam. Non declina
bimus in agros & vineas. non bibe
mus aquas ex puteis. via regia gra
diemur. donec transeamus terminos
tuos. Qui concedere noluit ut transi
ret israel per fines suos. Quin potius
exercitu congregato egressus est obviam
in desertum & venit in iasa. pugnavit
que contra eum. a quo percussus est in ore
gladii. & possessa est terra eius. ab arnon
usque ieboc. & filios ammon. que forti presidio
tenebantur terminum ammonitarum. Tulit
ergo israel omnes civitates eius & habitavit in
urbibus amorrei. in esebon scilicet & viculis
eius. Urbs esebon fuit regis seon amor
rei. qui pugnavit contra regem moab
& tulit omnem terram que ditionis illius
fuerat usque ad arnon. Idcirco dicitur in
proverbio. Venite in esebon. edificetur
et construatur civitas seon. Ignis
egressus est de esebon. flamma de oppido
seon. & devoravit arnon moabitarum &
habitatores excelsorum arnon. Ve tibi
moab. peristi popule chamos. dedit
filios eius in fugam. & filias in capti
vitatem. regi amorreorum seon.
Iugum ipsorum disperiit ab esebon usque
dibon. lassi pervenerunt in nophe. et
usque ad medaba. habitavit itaque israel in terra
amorrei. Misitque moyses qui explora
rent iazer. cuius ceperunt viculos & posse
derunt habitatores. Verteruntque se. & a
scenderunt per viam basan. & occurrit
eis og rex basan. cum omni populo suo
pugnaturus in edrai. Dixitque dominus

Nō de seon amorreorum

Nō de rege basan

Intuecio. omis sci gnis. q. qda
hois uecio mors vel pe. unde
intuecium bellum dr i quo omis
pierut nullo remanente. et fort
a ge. intuecti de intuect9 ad
dita. o. et remota. t. sic oratius
ti inde oracio. coz. l. let9 leti le
cio intuect9 uecti. uecio. et sic
fort a ge. nois sm psc. et dicit
intuecio cu euphonie abiecta
t. sm januens licet qda figunt
intinicio qd no se h. Io. janu
in suo catholicon ubo intuecio

XXII

ad moysen. Ne timeas eum quia
in manu tua tradidi illum: et
omnem populum ac terram eius.
facies qz illi sicut fecisti seon regi
amorreorum habitatori esebon. percus
serunt igitur et hunc cum filiis suis
uniuersum qz populum eius usqz ad inter
necionem et possederunt terram illius.

Profecti qz castra. xxii.
metati sunt in campestribus
moab. ubi transiordanem iericho sita
est. Uidens autem balach filius
sephor. omnia que fecerat isrl amorreo.
et qz pertimuissent eum moabite. et
impetum eius ferre non possent. di
xit ad maiores natu madian. Ita
delebit hic populus omnes qui in finibus
nris morantur. Quomodo solet bos carpe
re herbam usqz ad radices. Ipse autem erat
rex eo tempore in moab. Misit ergo
nuncios ad balaam filium beor. ari
olum qui habitabat super flumen terre
filiorum amon. ut uocarent eum et
dicerent. Ecce egressus est populus
ex egypto. qui operuit superficiem terre
sedens contra me. Ueni ergo et ma
ledic populo huic qui fortior me est.
Si quomodo possim percutere. et eicere eum
de terra mea. Noui enim quod benedict9
sit cui benedixeris: et maledictus in quem
maledicta congesseris. Perrexerunt
seniores moab. et maiores natu ma
dian. habentes diuinationis precium
in manibus. Cumqz uenissent ad ba
laam. et narrassent ei omnia uerba
balach. Ille respondit. Manete hic
nocte. et respondebo quicquid michi dixerit
dominus. Manentibus autem illis a
pud balaam uenit deus et dixit ad
eum. Quid sibi uolunt homines
isti apud te. Respondit balaac filius
sephor. rex moabitarum misit ad
me dicens. Ecce populus qui egressus
est de egypto. operuit superficiem terre.
ueni et maledic ei. Si quomodo possim
pugnans abigere eum. Dixit qz deus
ad balaam. Noli ire cum eis neqz
maledicas populo. quia benedictus est.
Qui mane consurgens dixit ad prin
cipes. Ite in terram uestram. quia prohi
buit me dominus uenire uobiscum.
Reuersi qz principes. dixerunt ad ba
lach. Noluit balaam uenire
nobiscum. Rursum ille multo

plures et nobiliores quam ante miserat
misit. Qui cum uenissent ad balaam
dixerunt. Sic dicit balaac filius
sephor. Ne cuncteris uenire ad me
paratum honorare te. et quicquid uo
lueris dabo tibi. Ueni et maledic populo
huic. Respondit balaam. Si dederit mi
balac domum suam plenam ar
genti et auri. non potero inmutare
uerbum domini dei mei. ut plus uel
minus loquar. Obsecro ut hic ma
neatis etiam hac nocte. ut scire
queam quid michi rursum respondeat
dominus. Uenit ergo dns ad balaam
nocte et ait ei. Si te uocare uenerunt
homines isti. surge et uade cum eis.
ita dumtaxat ut quod tibi precepero
facias. Surrexit balaam mane. et
strata asina profectus est cum eis. et irat9
est deus. Stetitqz angelus domini in
uia contra balaam. qui sedebat asine
et duos pueros habebat secum. Cernens
asina angelum stantem in uia,
euaginato gladio, auertit se de itinere
et ibat per agrum. Quam cum uerbera
ret balaam: et uellet reducere ad semitam
stetit angelus in angustiis. duarum
maceriarum quibus uinee cingebantur.
Quem uidens asina iunxit se pa
rieti. et attriuit sedentis pedem. At
ille iterum uerberabat. et nichilominus
angelus ad locum angustum tran
siens ubi nec ad dexteram nec ad si
nistram poterat deuiari obuius stetit.
Cumqz uidisset asina stantem angelum
concidit sub pedibus sedentis. qui irat9
uehementius cedebat fuste latera eius.
Aperuitqz dominus os asine et locuta
est. Quid feci tibi. cur percutis me. ecce iam
tercio. Respondit balaam. quia commeruisti.
et illusisti michi. Utinam haberem gladium
ut te percuterem. Dixitqz asina. Nonne
animal tuum sum cui semper sedere
consueuisti usqz in presentem diem. Dic
quid simile umqz fecerim tibi. At ille
ait, Numquam. protinus aperuit dns
oculos balaam. et uidit angelum
stantem in uia euaginato gladio.
Adorauitqz eum pronus in terram.
Cui angelus. Cur inquit tercio uer
berasti asinam tuam. Ego ueni ut
aduersarer tibi. quia peruersa est uia tua.
michiqz contraria. et nisi asina de
clinasset uiam. dans locum resistenti

te occidissem: et illa uiueret. Dixit
balaam peccaui. Nesciens quod tu sta
res contra me, et nunc si displicet
tibi ut uadam reuertar. Ait angelus
uade cum istis. Et caue ne aliud quam
precepero tibi loquaris. Iuit igitur
cum principibus. Quod cum audisset
balac. egressus est in occursum eius.
in oppido moabitarum. quod situm est
in extremis finibus arnon. Dixitque
ad balaam. Misi nuncios ut uoca
rent te. Cur non statim uenisti ad me?
An quia mercedem aduentui tuo reddere
nequeo. Cui ille respondit. Ecce adsum.
Numquid aliud loqui potero nisi quod deus
posuerit in ore meo. Perrexerunt ergo
simul et uenerunt in urbem que in
extremis finibus regni eius erat.
Cumque occidisset balac oues et boues
misit ad balaam. et principes qui
cum eo erant munera. Mane autem
facto duxit eum ad excelsa baal, et
intuitus est extremam partem populi.
Dixitque balaam · xxiii ·
ad balac. Edifica michi hic
uii. aras. et para totidem uitulos
eiusdem numeri arietes. Cumque
fecisset iuxta sermonem balaam. in
posuerunt simul uitulum et arietem
super aram. Dixit balaam ad ba
lac. Sta paulisper iuxta holocau
stum tuum donec uadam. Si forte
occurrat michi dominus. et quodcumque
imperauerit loquar tibi. Cumque
abisset uelociter, occurrit ei deus. Locu
tusque est ad eum balaam. Septem
inquit aras erexi. et imposui uitulum
et arietem desuper. Dominus autem posuit
uerbum in ore eius, et ait. Reuertere
ad balac. et hec loqueris. Reuersus
inuenit balac stantem iuxta holo
caustum suum. et omnes principes
moabitarum. Assumptaque para
bola sua dixit. De aram adduxit
me balac. rex moabitarum de montibus
orientis. Ueni inquit et maledic
iacob, propera et detestare israel. Quomodo
maledicam cui non maledixit deus.
qua ratione detester, quem deus non de
testatur? De summis silicibus uidebo
eum, et de collibus considerabo illum
Populus solus habitabit et inter gentes
non reputabitur. Quis dinumerare
possit puluerem iacob. et nosse

numerum stirpis israel. Moriatur
anima mea morte iustorum et
fiant nouissima mea horum similia.
Dixitque balac ad balaam. Quid est hoc
quod agis. ut maledices inimicis
meis uocaui te. et tu econtrario be
nedicis eis. Cui ille respondit. Num
aliud possum loqui nisi quod iusserit
dominus. Dixit ergo balac ad ba
laam, Ueni mecum in alterum locum
unde partem israelis uideas. et
totum uidere non possis. Inde ma
ledicito ei. Cumque duxisset eum in
locum sublimem. super uerticem
montis phasga. Edificauit balaam
uii. aras: et impositis supra uitulis,
atque arietibus dixit ad balac. Sta
hic iuxta holocaustum tuum. do
nec ego pergam obuius. Cui cum
dominus occurrisset, posuissetque uer
bum in ore eius ait. Reuertere
ad balac. et hec loqueris ei. Reuersus
inuenit eum stantem iuxta holo
caustum suum. et principes mo
abitarum cum eo. Ad quem balac. quid
inquit locutus est dominus. At
ille assumpta parabola sua. ait.
Sta balac et ausculta. audi fili se
phor. Non est deus quasi homo,
ut mentiatur. nec ut filius hominis
ut mutetur. Dixit ergo et non
faciet. Locutus est et non implebit.
Ad benedicendum adductus sum: bene
dictionem prohibere non ualeo. Non
est ydolum in iacob. Nec uidetur
simulacrum in israel. Dominus deus
eius cum eo est, et clangor uictorie
regis in illo est. Dominus deus
eduxit eum ex egypto. cuius for
titudo similis est rinocerontis. — rinoceron· ontis· animal est · i· unicornus
Non est augurium in iacob. Nec
diuinatio in israel. et temporibus
suis dicetur iacob. et israel quod ope
ratus sit dominus. Ecce populus
ut leena consurget. et quasi leo
erigetur. Non accubabit donec — leo
deuoret predam. et occisorum san
guinem bibat. Dixitque balac
ad balaam. nec maledicas ei
nec benedicas. Et ille. Nonne ait
dixi tibi. quod quicquid michi deus
imperaret hoc facerem. Et ait
balac ad eum. Ueni et ducam
te ad alium locum. Si forte pla

ceret domino ut inde malediceres ei.
Cumque duxisset eum super verticem
montis phegor qui respicit solitu
dinem. dixit ei balaam. Edifica
michi septem aras. et para totidem
vitulos, eiusdem que numeri arietes
per singulas aras. Fecit balaac ut ba
hic laam dixerat. imposuitque vitulos et arietes
XXIIII per singulas aras. xxiiii.
Cumque vidisset balaam
quod placeret domino ut benedi
ceret israeli. nequaquam abiit ut ante per
rexerat, ut augurium quereret. Sed
dirigens contra desertum vultum suum.
et elevans oculos vidit israel in tentoriis
commorantem per tribus suas: et irru
ente in se spiritu dei assumpta parabo
la ait. Dixit balaam filius beor.
dixit homo cuius obturatus est oculus.
Dixit auditor sermonum dei. qui visi
onem dei omnipotentis intuitus
est. Qui cadit et sic aperiuntur
oculi eius. Quam pulchra tabernacula
tua iacob: et tentoria tua israel. ut
valles nemorose. et orti iuxta fluvios
irrigui. ut tabernacula que fixit dominus
quasi cedri prope aquas. fluet aqua
de situla eius et semen illius erit in
aquas multas. tolletur propter agag
rex eius. et auferetur regnum illius.
Deus eduxit illum de egypto. cuius
fortitudo similis est rinocerontis. Devo
rabunt gentes hostes illius. ossaque eorum
confringent. et perforabunt sagittis.
Accubans dormivit ut leo. et quasi
leena quam suscitare nullus audebit.
Qui benedixerit tibi. erit et ipse benedictus.
Qui maledixerit in maledictionem
reputabitur. Iratusque balac contra
balaam. complosis manibus ait. Ad
maledicendum inimicis meis vocavi
te. Quibus e contrario tertio benedixisti.
Revertere ad locum tuum. Decreveram
quidem magnifice honorare te. sed dominus
privavit te honore disposito. Respondit
balaam ad balac. Nonne nuntiis
tuis quos misisti ad me dixi. Si dederit
michi balac plenam domum suam
argenti et auri. non potero preterire
sermonem domini dei mei. ut vel boni
quid vel mali proferam ex corde meo.
Sed quicquid dominus dixerit hoc
loquar. Verumptamen pergens
ad populum meum dabo tibi consi

lium. quid populus tuus huic populo
faciat. extremo tempore. Sumpta igitur
parabola rursum ait. Dixit balaam
filius beor. dixit homo cuius obtura
tus est oculus. Dixit auditor sermonum
dei. qui novit doctrinam altis
simi et visiones omnipotentis videt.
qui cadens apertos habet oculos. Nota balaam
Videbo eum sed non modo. Intuebor illum
sed non prope. Orietur stella ex iacob.
et consurget virga de israel. et percutiet duces
moab. vastabitque omnes filios seth.
et erit ydumea possessio eius. hereditas
seyr cedet inimicis suis. Israel vero for
titer aget de iacob erit qui dominetur
et perdat reliquias civitatis. Cumque
vidisset amalech assumens parabolam
ait. Principium gentium amalech
cuius extrema perdentur. Vidit quoque
cineum. et assumpta parabola ait.
Robustum est quidem habitaculum
tuum. Sed si in petra posueris nidum
tuum et fueris electus de stirpe cham
quamdiu poteris permanere. assur enim
capiet te. Assumptaque parabola
iterum locutus est. Heu quis victurus est
quando ista faciet dominus. Venient
in trieribus de italia. Superabunt as
sirios. vastabuntque hebreos. et ad ex
tremum etiam ipsi peribunt. Surrexit
que balaam. et reversus est in locum
suum: balac quoque via qua venerat XXV
rediit. xxv.
Morabatur autem israel in
setim eo tempore et fornicatus est
populus cum filiabus moab. que vo
caverunt eos ad sacrificia sua. At
illi comederunt et adoraverunt deos
earum. Initiatusque est beelphegor
israel. et iratus dominus dixit ad moysen.
Tolle cunctos principes populi et suspende
eos contra solem in patibulis. ut
avertatur furor meus ab israel. Dixit
que moyses ad iudices israel. Occidat
unusquisque proximos suos qui ini
tiati sunt beelphegor. Et ecce unus de
filiis israel. intravit coram fratribus suis
ad scortum madianitidem vidente
moyse. et omni turba filiorum israel.
qui flebant ante fores tabernaculi.
Quod cum vidisset finees filius eleazari
filii aaron sacerdotis surrexit de me
dio multitudinis. et arrepto pugione
ingressus est post virum israelitem in

Nota consilium balaam

lupanar et perfodit ambos simul virum
scilicet et mulierem in locis genitalibus.
cessavitque plaga a filiis israel. et occisi sunt
xxiiii. milia hominum. Dixitque dominus
ad moysen. Finees filius eleazari
filii aaron sacerdotis avertit iram
meam a filiis israel. quia zelo meo commo
tus est contra eos ut non ipse delerem
filios israel in zelo meo. Idcirco lo
quere ad eum. Ecce do ei pacem fede
ris mei. et erit tam ipsi quam semini illius
pactum sacerdotii sempiternum. quia
zelatus est pro deo suo. et expiavit scelus
filiorum israel. Erat autem nomen
viri israelite qui occisus est cum madianitide
zambri filius salu dux de cognatio
ne et tribu symeonis. Porro mulier
madianitidis que pariter interfecta
est vocabatur chozbi. filia sur prin
cipis nobilissimi madianitarum.
Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Hostes vos sentiant madianite
et percutite eos. quia et ipsi hostiliter
egerunt contra vos. et deceperunt in
sidiis per ydolum phegor. et chozbi
filiam ducis madian sororem suam
que percussa est in die plage. pro sacri
legio phegor. xxvi.

xxvi Postquam noxiorum sanguis
effusus est. Dixit dominus ad
moysen et eleazarum filium aaron
sacerdotem. Numerate omnem summam
filiorum israel a xx. annis et supra. per
domos et cognationes suas. cunctosque
qui possunt ad bella procedere. Locuti
sunt itaque moyses et eleazar sacerdos
in campestribus moab. super iordanem
contra iericho. ad eos qui erant a xx.
annis et supra. sicut dominus imperaverat.
Quorum iste numerus est. Ruben primo
genitus israel. huius filius enoch. a quo
familia enochitarum. et phallu. a quo
familia falluitarum. et esron a quo fa
milia esronitarum. et charmi a quo
familia charmitarum. Hee sunt familie
de stirpe ruben. quarum numerus inventus
est. xl. tria milia. et septingenti. xxx.
Filius phallu. heliab. huius filii na
muhel et dathan. et abiron. Isti sunt
dathan et abiron principes populi qui
surrexerunt contra moysen et aaron
in seditione chore. quando adversum do
minum rebellaverunt. et aperiens terra
os suum devoravit chore morientibus
plurimis. quando combussit ignis duc
tos quinquaginta viros. et factum est
grande miraculum. ut chore pereunte
filii eius non perirent. Filii symeon. per
cognationes suas. namuhel. ab hoc
familia namuhelitarum. Iamin a
quo familia iaminitarum. Iamin
ab hoc familia iaminitarum. zare
ab hoc familia zareitarum. Saul
ab hoc familia saulitarum. Hee sunt
familie de stirpe symeon. quarum
omnis numerus fuit xxii. milia
ducenti. Filii gad. per cognationes
suas. sephon ab hoc familia sepho
nitarum. aggi ab hoc familia aggitarum.
Suni ab hoc familia sunitarum. ozni
ab hoc familia oznitarum. Heri. ab hoc
familia heritarum. Harod. ab hoc
familia haroditarum. Ariel ab hoc
familia arielitarum. Iste sunt fa
milie gad. quarum omnis numerus fuit xl.
quingenti. Filii iuda. her et onan. qui ambo
mortui sunt in terra chanaan. Fuerunt
que filii iuda per cognationes suas. sela.
a quo familia selaitarum. phares
a quo familia pharesitarum. zare
a quo familia zareitarum. Porro filii
phares esrom a quo familia esro
nitarum. et amul a quo familia
amulitarum. Iste sunt familie iuda.
quarum omnis numerus fuit lxx.
vi. quingenti. Filii ysachar per co
gnationes suas. thola a quo fami
lia tholaitarum. phua a quo fa
milia phuaitarum. Iasub a quo fami
lia iasubitarum. Semran a quo
familia semranitarum. Hee sunt co
gnationes ysachar quarum numerus
fuit lxiiii. milia ccc. Filii zabulon per
cognationes suas. zared a quo fa
milia zareditarum. helon a quo
familia helonitarum. Ialel a quo
familia ialelitarum. Hee sunt
cognationes zabulon. quarum numerus
fuit lx. milia quingenti. Filii ioseph
per cognationes suas. manasses et
effraim. De manasse ortus est machir
a quo familia machiritarum. Ma
chir genuit galaad. a quo familia
galaaditarum. Galaad habuit filios
hiezer. a quo familia hiezeritarum.
et elech a quo familia elechitarum.
et asriel a quo familia asrielitarum
et sechem a quo familia sechemitarum.

¶ Nota miraculum

Nota de dathan abyron et chore

& secunda. a quo familia secundeitarum.
& epher a quo familia epheritarum.
Fuit autem epher pater salphaad.
qui filios non habebat. sed filias tantum.
quarum ista sunt nomina. maala
& noha. & egla & melcha. & cersa. hec
sunt familie manasse. et
numerus earum. quinquaginta
duo milia. septingenti. filii autem
effraim per cognationes suas fuerunt
hii. Suthala. a quo familia suthalai
tarum. bechor a quo familia bechoritarum.
thehen a quo familia thehenitarum.
Porro filius suthala fuit heran.
a quo familia heranitarum. Hee co-
gnationes filiorum ephraim. quarum
numerus fuit. xxxii. milia quingenti.
Isti sunt filii ioseph. per familias
suas. filii beniamin in cognationibus
suis. bale a quo familia baleitarum.
azbel. a quo familia azbelitarum.
Airam a quo familia airamitarum.
Supham a quo familia suphamitarum.
hupham a quo familia huphamitarum.
Filii bale. hered & noeman. De hered
familia hereditarum. De noeman
familia noemanitarum. Hii sunt
filii beniamin per cognationes suas
quorum numerus fuit xlv. m.
sexcenti. Filii dan per cognationes
suas. Suham a quo familia suha
mitarum. Hec sunt cognationes
dan per familias suas omnes
fuerunt suhamite quorum numerus
erat lxiiii. m. quadringenti. filii
aser per cognationes suas. Jemna
a quo familia iemnaitarum. Jessu
a quo familia Jessuitarum. brie a
quo familia brieitarum. filii brie haber
a quo familia haberitarum. & melchiel
a quo familia melchielitarum.
Nomen autem filie aser. fuit sara.
hee cognationes filiorum aser et
numerus eorum quinquaginta quattuor
milia. quadringenti. filii neptalim
per cognationes suas iesihel. a quo
familia gesielitarum. Guni a quo
familia gunitarum. Jeser a quo fa-
milia geseritarum. Sellem a quo
familia sellemitarum. Hee sunt
cognationes filiorum neptalim.
per familias suas. quorum numerus
xlv. milia. quadringenti. Ista est
summa filiorum israel qui recensiti sunt
sexcenta milia. & mille septingenti
xxx. Locutus que est dominus ad moysen
dicens. Istis dividetur terra iuxta
numerum vocabulorum in possessiones
suas. pluribus maiorem partem dabis.
& paucioribus minorem; singulis sicut
nunc recensiti sunt. tradetur possessio.
ita dumtaxat. ut sors terram tri-
bubus dividat. & familiis quicquid sorte
contigerit. hoc vel plures accipiant
vel pauciores. Hic quoque est numerus
filiorum levi per familias suas. ger-
son a quo familia gersonitarum.
Caath a quo familia caathitarum.
Merari a quo familia meraritarum.
Hee sunt familie levi. Familia lobni.
familia ebron familia mooli. fa-
milia musi. familia chore. At vero
caath genuit amram qui habuit
uxorem iochabeth filiam levi que
nata est ei in egypto. hec genuit viro
suo amram. filios aaron & moysen
& mariam sororem eorum. De aaron
orti sunt nadab. & abiud & eleazar
& ythamar. quorum nadab & abiud
mortui sunt cum obtulissent ignem
alienum coram domino. Fueruntque
omnes qui numerati sunt. xx. tria
milia generis masculini. ab uno me-
se & supra. qui non sunt recensiti inter
filios israel. nec eis cum ceteris data
est possessio. Hic est numerus filiorum israel
qui descripti sunt a moyse & eleazaro
sacerdote. in campestribus moab. supra
iordanem contra iericho. inter quos
nullus fuit eorum qui ante numerati sunt
a moyse & aaron in deserto synai.
Predixerat enim dominus quod omnes
morerentur in solitudine. Nullusque
remansit ex eis. nisi caleph filius
iephone. & iosue filius nun.

XXVII

Accesserunt autem filie · xxvii ·
salphaath. filii epher. filii
galaad. filii machir. filii manasse qui
fuit filius ioseph. quarum sunt
nomina. maala & noha. & egla et
melcha. & thersa. Et steterunt coram
moyse & eleazaro sacerdote. & cunctis
principibus populi ad hostium taberna-
culi federis. atque dixerunt. pater noster mor-
tuus est in deserto nec fuit in sedicione
que concitata est contra dominum sub chore.
sed in peccato suo mortuus est. hic non habuit
mares filios. cur tollitur nomen

de filiabus salphaad

illius de familia sua. quia non habet filium. Date nobis possessionem inter cognatos patris nostri. Retulitque moyses causam earum ad iudicium domini. Qui dixit ad eum. Iustam rem postulant filie salphaat. Da eis possessionem inter cognatos patris sui. & ei in hereditatem succedant. Ad filios autem israel loqueris hec. Homo cum mortuus fuerit absque filio: ad filiam eius transibit hereditas. Si filiam non habuerit. habebit successores fratres suos. Quod si & fratres non fuerint dabitis hereditatem fratribus patris eius. Si autem nec patruos habuerit. dabitur hereditas hiis qui ei proximi sunt. Eritque hoc filiis israel sanctum lege perpetua. Sicut precepit dominus moysi. Dixit quoque dominus ad moysen. Ascende in montem istum abarim & contemplare inde terram quam daturus sum filiis israel. Cumque videris eam ibis & tu ad populum tuum. sicut iuit frater tuus aaron. quia offendistis me in deserto sin. in contradictione multitudinis. nec sanctificare me voluistis. coram ea super aquas. Hee sunt aque contradictionis in cades deserti sin. Cui respondit moyses. Provideat dominus deus spirituum omnis carnis hominem qui sit super multitudinem hanc. & possit exire & intrare ante eos. & educere illos vel introducere. ne sit populus domini sicut oves absque pastore. Dixitque dominus ad eum. Tolle iosue filium nun virum in quo est spiritus domini. & pone manum tuam super eum. Qui stabit coram eleazaro sacerdote. & omni multitudine: & dabis ei precepta cunctis videntibus. & partem glorie tue. ut audiat eum omnis synagoga filiorum israel. Pro hoc siquid agendum erit eleazar sacerdos consulet dominum. Ad verbum eius egredietur & ingredietur ipse & omnes filii israel cum eo. & cetera multitudo. Fecit moyses ut preceperat dominus. Cumque tulisset iosue. statuit eum coram eleazaro sacerdote. & omni frequentia populi. & impositis capiti eius manibus. cuncta replicavit que mandaverat dominus.

moyses

XXVIII. xxviii.

Dixit quoque dominus ad moysen. Precipe filiis israel & dices ad eos. Oblationem meam & panes et incensum odoris suavissimi offerte

offerte per tempora sua. hec sunt sacrificia que

debetis. Agnos anniculos immaculatos. duos cotidie in holocaustum sempiternum. Unum offeretis mane. & alterum ad vesperam. Decimam partem ephy simile que conspersa sit oleo purissimo. & habeat quartam partem hyn. Unum holocaustum iuge est. quod obtulistis in monte synai in odorem suavissimum incensi domino. & libabitis vini quartam partem hyn. per agnos singulos in sanctuario domini. Alterumque agnum similiter offeretis ad vesperam iuxta omnem ritum sacrificii matutini & libamentorum eius oblationem suavissimi odoris domino. Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos. & duas decimas simile oleo conspersę in sacrificio & liba que rite funduntur per singula sabbata. in holocausto sempiterno. In kalendis autem mensium exordiis offeretis holocaustum domino. vitulos de armento duos. arietem unum. agnos anniculos vii. immaculatos. & tres decimas simile oleo conspersę in sacrificio per singulos vitulos. & duas decimas simile oleo conspersę per singulos arietes. & decimam decime simile ex oleo in sacrificio per singulos agnos. holocaustum suavissimi odoris atque incensi domino. Libamenta autem vini que per singulas sunt fundenda victimas. ista erunt media pars hyn per singulos vitulos. tertia per arietem. quarta per agnum. Hoc erit holocaustum per omnes menses qui sibi anno vertente succedunt. Hircus quoque offeretur domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis. Mense autem primo. quartadecima die mensis phase domini erit. & in quintadecima die sollempnitas azimorum. Septem diebus vescentur azimis. quarum dies prima venerabilis & sancta erit. Omne opus servile non facietis in ea. Offeretisque incensum holocaustum domino. Vitulos de armento duos. arietem unum. agnos anniculos immaculatos vii. & sacrificia singulorum ex simila que conspersa sit oleo. Tres decimas per singulos vitulos. & duas decimas per arietem. & decimam decime per agnos singulos. id est per vii. agnos. & hyrcum pro peccato unum ut expietur pro vobis. preter holocaustum matutinum quod semp

offeretis. ita facietis per singulos dies
vii. dierum in fomitem ignis. et in o
dorem suavissimum domino qui surget
de holocausto et de libationibus singulorum.
Dies quoque septimus celeberrimus et sanctus
erit vobis. omne opus servile non facietis
in eo. Dies etiam primitivorum quando offeretis
novas fruges domino expletis eb
domadibus. venerabilis et sancta erit.
omne opus servile non facietis in ea.
offeretisque holocaustum in odorem
suavissimum domino. vitulos de ar
mento duos. arietem unum. et agnos
anniculos inmaculatos vii. atque in sa
crificiis eorum. similae oleo conspersae. tres
decimas per singulos vitulos. per
arietes duas. per agnos decimam de
cimae qui simul sunt agni. vii. hircum
quoque qui mactatur pro expiatione
praeter holocaustum sempiternum
et liba eius inmaculata offeretis omnia
cum libationibus suis. · xxix ·

XXIX

Mensis etiam septimi prima
dies venerabilis et sancta erit vobis.
omne opus servile non facietis in ea.
quia dies clangoris est et tubarum. offeretisque
holocaustum in odorem suavissimum
domino. vitulum de armento unum.
arietem unum. et agnos anniculos inma
culatos vii. et in sacrificiis eorum. si
milae oleo conspersae. tres decimas per sin
gulos vitulos. duas decimas. per ari
etem unam decimam. per agnum qui sil
sunt agni vii. et hircum pro peccato qui
offertur in expiationem populi. praeter
holocaustum kalendarum cum sacrifi
ciis suis et holocaustum sempiternum
cum libationibus solitis hisdem caerimoniis
offeretis in odorem suavissimum in
censum domino. Decima quoque dies
mensis huius septimi erit vobis sancta
atque venerabilis. et adfligetis animas
vestras. omne opus servile non facietis in
ea. offeretisque holocaustum domino in odo
rem suavissimum. vitulum de ar
mento unum arietem unum. agnos
anniculos inmaculatos vii. et in sacri
ficiis eorum similae oleo conspersae. tres
decimas per singulos vitulos duas
decimas per arietem decimam decimae. per
agnos singulos qui sunt simul vii.
agni et hircum pro peccato absque his quae
offerri pro delicto solent in expiationem
et holocaustum sempiternum in sacri

ficio et libaminibus eorum. Quinta decima
die mensis septimi quae vobis sancta erit
atque venerabilis. omne opus servile
non facietis in ea. Sed celebrabitis
sollempnitatem domino. vii. diebus.
offeretisque holocaustum in odorem
suavissimum domino. vitulos de
armento tredecim. arietes duos a
gnos anniculos xiiii. inmaculatos
et in libamentis eorum similae oleo conspersae
tres decimas per vitulos singulos
qui sunt simul vituli xiii. et duas decimas
arieti uno. id est simul arietibus duobus
arieti uno unam. et decimam decimae
agnis singulis qui sunt simul agni
xiiii. et hircum pro peccato absque holo
causto sempiterno. et sacrificio et libamine
eius. In die altero offeretis vitulos
de armento xii. arietes duos. agnos
anniculos inmaculatos. xiiii. sacrifi
cia quoque et libamina singulorum per vitulos
et arietes et agnos rite celebrabitis. et
hircum pro peccato absque holocausto sem
piterno. sacrificio quoque eius et libamine.
Die tertio offeretis vitulos xi. arietes
duos. agnos anniculos inmaculatos
xiiii. Sacrificia quoque et libamina singulorum
per vitulos et arietes et agnos rite cele
brabitis. et hircum pro peccato absque holo
causto sempiterno. sacrificio quoque et liba
mine eius. Die quarto offeretis vitu
los decem. arietes duos. agnos anicu
los inmaculatos xiiii. sacrificia quoque et li
bamina singulorum. per vitulos et
arietes. et agnos rite celebrabis et
hircum pro peccato atque holocausto sempi
terno. sacrificio quoque eius et libamine.
Die quinto offeretis vitulos ix. arietes
duos. agnos anniculos inmaculatos
xiiii. sacrificia quoque et libamina singulorum
per vitulos et arietes et agnos rite celebra
bitis. et hircum pro peccato absque holocau
sto sempiterno. sacrificio quoque eius et liba
mine. Die sexto offeretis vitulos octo.
et arietes duos. agnos anniculos in
maculatos. xiiii. sacrificia quoque et liba
mina singulorum. per vitulos et
arietes. et agnos rite celebrabis et
hircum pro peccato absque holocausto
sempiterno. sacrificio quoque eius et liba
mine. Die septimo offeretis vitulos
vii. et arietes duos. agnos anniculos
inmaculatos xiiii. Sacrificia quoque et li
bamina singulorum per vitulos et arie

al' atque tes et agnos rite celebrabis. Et hyrcum
pro peccato absque holocausto sempiterno,
sacrificioque eius et libamine. Die viii.
qui est celeberrimus omne opus servile non
facietis, offerentes holocaustum in
odorem suavissimum domino. vitu
lum unum. arietem unum. agnos an
niculos immaculatos vii. sacrificiaque
et libamina singulorum per vitulos
al' atque et arietes et agnos rite celebratis. et
hyrcum pro peccato absque holocausto sem
piterno. sacrificioque eius et libamine.
Haec offeretis domino in sollempnitatibus
vestris. preter vota et oblationes spontaneas
in holocausto, in sacrificio, in libamine
et in hostiis pacificis. xxx.

Narravit quoque moyses filiis
israel omnia que ei dominus
imperaverat. Et locutus est ad principes
tribuum filiorum israel. Iste est sermo quem
precepit dominus. Si quis virorum
votum voverit domino, aut se constrin
xerit iuramento, non faciet irritum
verbum suum. Sed omne quod promisit
implebit. Mulier si quippiam vo
al' adiis verit et se constrinxerit iuramento
que est in domo patris sui et in etate puellari,
si cognoverit pater votum quod pollicita est
et iuramentum quo obligavit animam
suam et tacuerit, voti rea erit. quicquid
pollicita est et iuravit opere complebit.
Si autem statim ut audierit contra
dixerit pater, et vota et iuramenta
eius irrita erunt. nec obnoxia tene
bitur sponsioni eo quod contradixerit
pater. Si maritum habuerit et voverit ali
quid, et semel de ore eius verbum egre
diens animam illius obligaverit iura
mento. quo die audierit vir et non
contradixerit, voti rea erit. reddetque
quodcunque promiserat. Si autem audiens
statim contradixerit, et irritas fecerit
omnes pollicitationes eius, verbaque
quibus obstrinxerat animam suam,
propicius erit ei deus. Vidua et repudia
ta quicquid voverint reddent. Uxor in do
mo viri cum se voto constrinxerit et
iuramento. si audierit vir et tacuerit
nec contradixerit sponsioni reddet quod
promiserat. Si autem extemplo con
tradixerit, non tenebitur promissionis
rea, quia maritus contradixit, et dominus
ei propicius erit. Si voverit et iuramento
se constrinxerit ut per ieiunium vel ceterarum

rerum abstinentiam affligat ani
mam suam in arbitrio viri erit ut
faciat, sive non faciat. Quod si audi
ens vir tacuerit, et in alteram diem distu
lerit sententiam, quicquid voverat
atque promiserat reddet. quia statim ut
audivit tacuit. Si autem non contra
dixerit postquam rescivit portabit ipse ini
quitatem eius. Iste sunt leges quas
constituit dominus moysi inter ¶ Non de legibus inter virum et uxorem
virum et uxorem. inter patrem et filiam
que in puellari adhuc etate est. vel que
manet in parentis domo. xxxi. XXXI

Locutusque est dominus ad moysen di
cens. ~~Vade~~ Ulciscere prius fi
lios israel de madianitis et sic colligeris
ad populum tuum. Statimque
moyses. Armate inquit ex vobis
viros ad pugnam qui possint ultio
nem domini expetere de madiani
tis. mille viri de singulis tribubus
eligantur ex israel qui mittantur ad
bellum. Dederuntque millenos de
singulis tribubus. i. xii. milia expe
ditorum ad pugnam quos misit
moyses finees filio eleazari sacerdo cum
tis. vasa quoque sancta et tubas ad clangendum
tradidit eis. Cumque pugnassent
contra madianitas atque vicissent
omnes mares occiderunt et reges eo
rum evi et recem et sur et hur et rebe. v.
principes gentis eorum. balaam
quoque filium beor interfecerunt gladio.
ceperuntque mulieres eorum et par
vulos. omniaque pecora et cunctam
supellectilem. quicquid habere potuerant
depopulati sunt. Tam urbes quam viculos
et castella flamma consumpsit. et
tulerunt predam et universa que ce
perant tam ex hominibus quam ex iumentis
et adduxerunt ad moysen et ad ele
azarum sacerdotem. et ad omnem
multitudinem filiorum israel. Reliqua
autem utensilia portaverunt ad castra
in campestribus moab iuxta iorda
nem contra iericho. Egressi sunt
autem moyses et eleazar sacerdos
et omnes principes synagoge in occur
sum eorum extra castra. Iratusque
moyses principibus exercitus tribunis
et centurionibus qui venerant de bello
ait. Cur feminas reservastis? Nonne
iste sunt que deceperunt filios israel ad
suggestionem balaam et prevaricari

fecerunt vos in domino super peccato
phegor, unde et percussus est populus.
Ergo cunctos interficite. quicquid
est generis masculini etiam in parvulis
et mulieres que noverunt viros in coitu
iugulate. puellas autem et omnes
feminas virgines reservate vobis.
et manete extra castra .vii. diebus.
Qui occiderit hominem vel occisum
tetigerit. lustrabitur die tercio. et septimo.
et de omni preda sive vestimentum
XXX fuerit sive vas et aliquid in utensilia
preparatum de caprarum pellibus et pilis
et ligno expiabitur. Eleazar quoque
sacerdos ad viros exercitus qui pugna
verant sic locutus est. hoc est preceptum
legis quod mandavit dominus moysi.
Aurum et argentum et es. et ferrum
et plumbum et stagnum et omne quod
potest transire per flammas igne
purgabitur. Quicquid autem ignem
sustinere non potest. aqua expiacio
nis sanctificabitur. et lavabitis vesti
menta vestra die .vii. et purificati postea
castra intrabitis. Dixit quoque dominus
ad moysen. tollite summam eorum
que capta sunt ab homine usque ad pecus

No divisio prede in bello et de decima captorum in bello

tu et eleazar sacerdos, et omnes princi
pes vulgi. dividesque ex equo predam
inter eos qui pugnaverunt. et egressi
sunt ad bellum et inter omnem
reliquam multitudinem. et separabis
partem domino ab hiis qui pugna
verunt et fuerunt in bello. unam
animam de quingentis tam ex
hominibus quam ex bobus et asinis et ovibus
et dabis eam eleazaro sacerdoti. quia
primicie domini sunt. Ex media
quoque parte filiorum israel accipies quin
quagesimum caput hominum et boum
et asinorum et ovium cunctorumque animan
tium et dabis ea levitis qui excubant
in custodiis tabernaculi domini.
Feceruntque moyses et eleazar sicut
preceperat dominus. Fuit autem preda
quam exercitus ceperat ovium sexcen
ta septuaginta quinque milia.
boum .lxx. duo milia asinorum
sexaginta milia. et mille anime
hominum. sexus feminei que non co
gnoverant viros .xxxii. milia. De
ditque est media pars hiis qui in prelio
fuerant. ovium trecenta triginta
.vii. milia quingente. E quibus
in partem domini supputate sunt
oves sexcente septuaginta quinque.
et de bobus triginta sex milibus. boves
septuaginta et duo de asinis trigin
ta milibus quingentis. asini sexa
ginta unus. De animabus hominum
sedecim milibus cesserunt in partem
domini .xxx. due anime. tradiditque
numerum primiciarum domini eleaza
ro sacerdoti sicut fuerat imperatum
ex media parte filiorum israel quam separa
verat. hiis qui in prelio fuerant.
de media vero parte que contigerat
reliqua multitudini. id est de ovibus
trecentos .xxx. vii. milibus et quingentis.
et de bobus .xxx. sex milibus. Et de
asinis triginta milibus d. Et de
hominibus .xvi. milibus. tulit moyses
quinquagesimum caput et dedit levi
tis qui excubabant in tabernaculo
domini. sicut preceperat dominus.
Cumque accessissent principes exercitus
ad moysen. et tribuni centuriones
que dixerunt. Nos servi tui recensui
mus numerum pugnatorum quos
habuimus sub manu tua. et ne unus
quidem defuit. Ob quam causam offeri
mus in donariis domini. singuli
quod in preda auri potuimus inve
nire periscelides et armillas anu
los et dextralia ac murenulas ut
depreceris pro nobis dominum. Susce
peruntque moyses et eleazar sacerdos
omne aurum in diversis speciebus
pondere sicli .xvi. milia septin
gentos quinquaginta siclos a tribu
nis et centurionibus. unusquisque enim
quod in preda rapuerat suum erat. et
susceptum intulerunt in tabernacu
lum testimonii in monumentum
filiorum israel coram domino. .xxxii.
Filii autem ruben et gad ha
bebant pecora multa. et erat
illis in iumentis infinita substantia. Cumque vi
dissent iaser et galaad aptas animalibus
alendis terras. venerunt ad moysen et ad
eleazarum sacerdotem et principes
multitudinis. atque dixerunt. Atharoth
et dibon et iazer et nemra. esebon. et eleale.
et saban et nebo et beon. terra quam
percussit dominus in conspectu filiorum
israel. regionis uberrime est ad pastum ani
malium. et nos servi tui habemus iu
menta plurima. Precamurque si in

invenimus gratiam coram te ut des
nobis famulis tuis eam in possessi
onem nec facias nos transire ior
danem. Quibus respondit moyses. Numquid
fratres vestri ibunt ad pugnam et vos
hic sedebitis. Cur subvertitis mentes
filiorum israel ne transire audeant
in locum quem eis daturus est dominus?
Nonne ita egerunt patres vestri quando
misi de cades barne ad exploranda sunt
terram. Cumque venissent ad vallem
botri lustrata omni regione: subver
terunt cor filiorum israel ut non intra
rent fines quos eis dominus dedit.
Qui iratus iuravit dicens. Si vide
bunt homines isti qui ascenderunt
ex egypto a .xx. annis et supra terram
quam sub iuramento pollicitus
sum abraham ysaac et iacob. et no
luerunt sequi me preter caleph filium
iephone cenezeum et iosue filium
nun. Isti impleverunt voluntatem
meam. Iratusque dominus adversum
israel circumduxit eum per desertum
.xl. annis donec consumeretur uni
versa generatio que fecerat malum in
conspectu eius. Et ecce inquit.
vos surrexistis pro patribus vestris incrementa
et alumpni hominum peccatorum ut
augeretis furorem domini contra israel
Quod si nolueritis sequi eum in
solitudine populum derelinquet: et
vos causa eritis necis omnium. At
illi prope accedentes dixerunt. Cau
las ovium fabricabimus et stabu
la iumentorum parvulis quoque nostris
urbes munitas. Nos autem ipsi arma
ti et accincti pergemus ad prelium ante
filios israel. donec introducamus eos ad
loca sua. Parvuli nostri et quicquid habere
possumus erunt in urbibus munitis propter
habitatorum insidias. Non revertemur
in domos nostras. usque dum possideant
filii israel hereditatem suam. Nec quicquam
querimus trans iordanem quia iam
habemus possessionem nostram in orientali
eius plaga. Quibus moyses ait. Si
facitis quod promittitis expediti pergite
coram domino ad pugnam et omnis
vir bellator armatus iordanem
transeat. donec subvertat dominus
inimicos suos. et subiciatur ei omnis
terra. Tunc eritis inculpabiles
apud deum. et apud israel et tenebitis

regiones quas vultis coram domino.
Si autem quod dicitis non feceritis nulli
dubium est quin peccetis in deum et
scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos.
Edificate ergo urbes parvulis vestris.
et caulas et stabula ovibus ac iumentis
et quod polliciti estis implete. Dixeruntque
filii gad et ruben ad moysen. Servi tui
sumus faciemus quod iubet dominus
noster. parvulos nostros et mulieres et pec
cora ac iumenta relinquemus in urbibus
galaad. Nos autem omnes famuli
tui omnes expediti pergemus ad bellum.
sicut tu domine loqueris. Precepit
ergo moyses eleazaro sacerdoti et iosue
filio nun et principibus familiarum
per tribus israel. et dixit ad eos. Si transierint
filii gad et filii ruben iordanem vobiscum
omnes armati ad bellum coram domino
et vobis fuerit terra subiecta. date eis
galaad in possessionem. Si autem
noluerint transire vobiscum in terram
chanaan inter vos habitandi accipiant
loca. Responderuntque filii gad et filii ruben.
Sicut locutus est dominus servis suis ita
faciemus. Ipsi armati pergemus co
ram domino in terram chanaan.
et possessionem iam suscepisse nos con
fitemur trans iordanem. Dedit itaque
moyses filiis gad et ruben et dimidie
tribui manasse filii ioseph regnum
seon amorrei. et regnum og regis basan regis
et terram eorum cum urbibus suis per
circuitum. Igitur extruxerunt filii
gad. dibon et astaroth et aroer et roth
et sophan et iacer. iegbaa et bethnemra
et betharan urbes munitas et caulas
pecoribus suis. Filii vero ruben. edifi
caverunt esebon et eleale et cariathaim
et nabo et baalmeon. versis nominibus
sabama quoque imponentes vocabula
urbibus quas extruxerant. Porro
filii machir filii manasse perrexerunt in
galaad. et vastaverunt eam. interfecto
amorreo habitatore eius. Dedit ergo
moyses terram galaad machir filio
manasse qui habitavit in ea. Iair autem
filius manasse abiit et occupavit
vicos eius quos appellavit avothiair
id est villas iair. Nobe quoque perrexit et ap
prehendit canath cum viculis suis
vocavitque eam ex nomine suo nobe.

XXXIII

Hec sunt .xxxiii.
mansiones filiorum israel qui

egressi sunt de egypto per turmas suas
in manu moysi et aaron. quas de
scripsit moyses iuxta castrorum loca
que domini iussione mutabantur. Pro
fecti que igitur de ramesse mense primo.
quinta decima die mensis primi.
altera die fecerunt phase filii israel.
in manu excelsa videntibus cunctis e
gyptiis et sepelientibus primogenitos
quos percusserat dominus. Nam et in
diis eorum exercuerat ultionem castra
metati sunt in sothot. De sothoth ve
nerunt in etham que est in extremis
finibus solitudinis. Inde egressi venerunt
contra phiaroth que respicit beelsephon
et castra metati sunt ante magdalum.
Profectique de phiaroth transierunt per
medium mare in solitudinem. et am
bulantes tribus diebus per desertum etham.
Castra metati sunt in mara. Profectique
de mara venerunt in helim ubi erant
xij. fontes aquarum et palme lxx. ibique
castra metati sunt. Sed et inde egressi
fixerunt tentoria super mare rubrum.
Profectique de mari rubro castra me
tati sunt in deserto syn. Unde egressi
venerunt in delpheca. Profectique de
pheca castra metati sunt in halus.
Egressi que de halus in raphidim fixe
runt tentoria ubi populo defuit aqua
ad bibendum. Profectique de raphidim
castra metati sunt in deserto synai.
Sed et de solitudine synai egressi vene
runt ad sepulchra concupiscentie.
Profectique de sepulchris concupiscen
tie castra metati sunt in aseroth
et de aseroth venerunt in rethma. Pro
fectique de rethma castra metati sunt
in remonphares. Unde egressi vene
runt in lebna. De lebna castra me
tati sunt in ressa. Egressi de ressa
venerunt in celatha. Unde profecti
castra metati sunt in monte sepher.
egressi de monte sepher venerunt
in arada. Inde proficiscentes castra
metati sunt in maceloth. Profecti
que de maceloth venerunt in thaath
De thaath castra metati sunt in thare
Unde egressi fixerunt tentoria in metha.
De metha castra metati sunt in esmo
na. Profectique de esmona venerunt
in moseroth. et de moseroth castra
metati sunt in beneiaacham. Profectique de
beneiaacham venerunt in monte gadgad

Unde profecti castra metati sunt
in iectebatha. et de ietebatha venerunt
in ebrona. Egressique de ebrona castra
metati sunt in asiongaber. Inde profecti
venerunt in desertum syn hec est cades.
Egressi que de cades castra metati sunt
in monte hor. in extremis finibus
terre edom. Ascenditque aaron in montem
hor iubente domino. et ibi mortuus
est anno xl. egressionis filiorum
israel ex egypto mense quinto primo die
mensis. cum esset annorum. c.xxiij.
Audivitque chananeus rex arad qui
habitabat ad meridiem in terra cha
naan venisse filios israel et profecti de
monte hor castra metati sunt in
salmona. inde egressi. venerunt in
phinon. Profectique de phinon castra
metati sunt in oboth. et de oboth ve
nerunt in ieabarim que est in finibus
moabitarum. Profecti que de ieabarim
fixerunt tentoria in dibongad. Inde
egressi castra metati sunt in elmon
deblathaim. Egressique de elmonde
blathaim venerunt ad montem
abarim contra nabo. Profectique
de montibus abarim transierunt
ad campestria moab supra iorda
nem contra iericho. Ibique castra
metati sunt de bethsimon usque
belsathim in planioribus locis moa
bitarum ubi est locutus dominus
ad moysen. xxxiiij. XXXIIII
Precipe filiis israel et dic ad
eos quando transieritis iordanem in
terram intrantes chanaan. di
sperdite cunctos habitatores terre illius.
Confringite titulos et statuas
comminuite. atque omnia excelsa vastate
mundantes terram et omnes habitan
tes in ea. Ego enim dedi vobis
illam in possessionem. quam dividetis
vobis sorte. pluribus dabitis latiorem
et paucioribus angustiorem singulis
ut sors ceciderit, ita tribuetur here
ditas. per tribus et familias possessio
dividetur. Si autem nolueritis in
terficere habitatores terre qui reman
serint erunt vobis quasi clavi in
oculis. et lancee in lateribus et adver
sabuntur vobis in terra habitationis
vestre. et quicquid illis facere cogita
veram. vobis faciam. Locutusque
est dominus ad moysen dicens.

Precipe filiis isr' et dices ad eos. Cum
ingressi fueritis terram chanaan.
et in possessionem vobis sorte ceciderit.
his finibus terminabitur. pars meridi
ana incipiet a solitudine sin que est
iuxta edom. et habebit terminos contra
orientem mare salsissimum qui
circuibunt australem plagam per
ascensum scorpionis ita ut transeant
in senna et perveniant ad meridie
usque ad cades barne. unde egredientur
confinia ad villam nomine adar
et tendent usque ad asemonam. ibitque per
gyrum terminus ab asemona usque
ad torrentem egypti et magni maris
litore finietur. Plaga autem occi
dentalis a mari magno incipiet. et
ipso fine claudetur. Porro ad septen
trionalem plagam a mari magno
incipient termini. pervenientes usque
ad montem altissimum a quo venient
in emath usque ad terminos sedada. ibunt
que confinia usque ad effrona et villam
enan. Hii erunt termini in parte a
quilonis. Inde metabuntur fines
contra orientalem plagam de villa
henam usque sephama. et de sephama
descendent termini in reblatha contra
fontem daphnim. Inde pervenient
contra orientem ad mare cenereth
et tendent usque ad iordanem. et ad ul
timum salsissimo claudentur mari.
hanc habebitis terram per fines suos
in circuitu. Precepitque moyses fi
liis isr' dicens. hec erit terra quam
possidebitis sorte et quam iussit dominus
dari novem tribubus et dimidie tribui.
Tribus enim filiorum ruben per fa
milias suas: et tribus filiorum gad
iuxta cognationum numerum.
Media quoque tribus manasse. id est due
et semis tribus. acceperunt partem suam.
transiordanem contra iericho ad
orientalem plagam. Et ait dominus
ad moysen. hec sunt nomina virorum
qui terram divident vobis. eleazar
sacerdos et iosue filius nun. et sin
guli principes de tribubus singulis
quorum ista sunt vocabula. De tribu
iuda. caleph filius iephone. De tribu
symeon. samuel filius ammiud. De
tribu beniamin. helidad filius caselon.
De tribu filiorum dan. bocci filius
iogli. filiorum ioseph. De tribu ma
nasse hanniel filius ephoth. De tri
bu effraim camuel filius sephtan.
De tribu zabulon. elisaphan filius
pharnach. De tribu ysachar. dux
faltiel filius ozam. De tribu asser
ahiud filius salomi. De tribu nep
talim. phedael filius ammiud. Hii
sunt quibus precepit dominus. ut di
viderent filiis isr' terram chanaan.

XXXV

Hec quoque lo · xxxv ·
cutus est dominus ad moysen
in campestribus moab super iordanem
contra iericho. Precipe filiis isr' ut
dent levitis de possessionibus suis urbes
ad habitandum et suburbana earum per
circuitum. ut ipsi in oppidis mane
ant. et suburbana sint pecoribus
ac iumentis que a muris civitatum
forinsecus — per circuitum mille
passuum spatio tendentur contra ori
entem duo milia erunt cubiti. et contra
meridiem similiter duo milia. ad mare
quoque quod respicit occidentem eadem
mensura erit. Et septentrionalis
plaga equali termino finietur. Eruntque
urbes in medio et foris suburbana.
De ipsis autem oppidis que levitis
dabitis. vi. erunt in fugitivorum auxilia
separata. ut fugiat ad ea qui fuderit
sanguinem exceptis his alia xlii.
oppida. id est simul. xlviii. cum suburba
nis suis. Ipseque urbes que dabuntur
de possessionibus filiorum isr'. ab his
qui plus habent. plures auferentur.
et qui minus paucores. Singuli
iuxta mensuram hereditatis sue.
Dabunt oppida levitis. Ait dominus
ad moysen. Loquere filiis isr' et dices
ad eos. Quando transgressi fueritis iorda
nem in terram chanaan. decernite
que urbes debeant esse in presidia fugiti
vorum qui nolentes sanguinem
fuderint in quibus cum fugerit profugus
Cognatus occisi non poterit eum
occidere donec stet in conspectu mul
titudinis et causa illius iudicetur. De
ipsis autem urbibus que ad fugitivorum
subsidia separantur. Tres erunt
transiordanem et tres in terra chanaan.
tam filiis isr' quam advenis et pere
grinis ut confugiat ad eas qui
nolens sanguinem fuderit. Si quis
hominem ferro percusserit et mortuus
fuerit. qui percussus est reus erit homicidii

No. de urbibus immunitatum

et ipse morietur. Si lapidem iecerit
et ictus occubuerit. similiter punietur.
Si ligno percussus interierit percusso-
ris sanguine vindicabitur. propin-
quus occisi homicidam interficiet.
statim ut apprehenderit eum interficiet.
Si per odium quis hominem impu-
lerit vel iecerit quippiam in eum per
insidias. aut cum esset inimicus ma-
XXXV nu percusserit et ille mortuus fuerit,
percussor homicidii reus erit. cognatus
occisi statim ut invenerit eum
iugulabit. Quod si fortuitu et absque
odio et inimicitiis quicquam horum fecerit
et hoc audiente populo fuerit comproba-
tum. atque inter percussorem et propin-
quum sanguinis questio ventilata
fuerit. liberabitur innocens de ultoris
manu. et reducetur per sententiam in urbem
ad quam confugerat. manebitque ibi do-
nec sacerdos magnus qui oleo sancto unctus
est moriatur. Si interfector extra fines
urbium que exulibus deputate sunt
fuerit inventus. et percussus ab eo qui
ultor est sanguinis. absque noxa erit
qui eum occiderit. debuerat enim pro-
fugus usque ad mortem pontificis in
[illegible] urbe residere. Postquam autem ille obierit
homicida revertetur in terram suam.
Hec sempiterna et legitima erunt
in cunctis habitationibus vestris. Homicida
Nota de testimonio unius sub testibus punietur. ad unius testi-
monium. Nullus condempnabitur. Non
accipietis pretium ab eo qui reus est
sanguinis. statim et ipse morietur.
Exules et profugi ante mortem ponti-
ficis nullo modo in urbes suas reverti
poterunt. Ne polluatis terram ha-
bitationis vestre que insontium cruore
maculatur. nec aliter expiari potest.
nisi per eius sanguinem qui alterius
sanguinem fuderit. Atque ita emun-
dabitur vestra possessio. me commorante vo-
biscum. Ego enim sum dominus
XXXVI qui habito inter filios israel. xxxvi.
Accesserunt autem et principes fa-
miliarum. galaad filii
machir. filii manasse de stirpe filiorum
ioseph. Locutique sunt moysi coram
principibus israel. atque dixerunt. tibi do-
mino nostro precepit dominus ut terram
sorte divideres filiis israel. et ut filiabus
Nota de filiabus salphaad fratris nostri dares possessionem
debitam patri. Quas si alterius tribus

homines uxores acceperint. sequetur
possessio sua. et translata ad aliam
tribum. de nostra hereditate minuetur.
atque ita fiet. ut cum iubileus id est quin-
quagesimus annus remissionis
advenerit confundatur sortium di-
stributio. et possessio aliorum ad alios
transeat. Respondit moyses filiis israel. et
domino precipiente ait. Recte tribus
filiorum ioseph locuta est. et hec lex super
filiabus salphaad a domino promulgata
est. Nubant quibus volunt tantum sue
tribus hominibus. ne commisceatur possessio
filiorum israel de tribu in tribum. Omnes
enim viri ducent uxores de tribu et cogna-
tione sua. et cuncte femine maritos
de eadem tribu accipiant. ut hereditas
permaneat in familiis. nec sibi mi-
sceantur tribus. sed ita remaneant ut
a domino separate sunt. Feceruntque
filie salphaad ut sibi fuerat impe-
ratum. et nupserunt. maala et thersa
et egla et melcha. et noha. filiis patrui
sui de familia manasse qui fuit
filius ioseph. et possessio que illis fuerat
attributa. mansit in tribu et familia
patris earum. Hec sunt mandata
atque iudicia que precepit dominus per
manum moysi. ad filios israel in
campestribus moab supra iordanem
contra iericho. Explicit liber numeri
qui ebraice vocatur vaiadaber. Incipit addabarim
qui deuteronomium id est secunda lex appellatur

Hec sunt verba que
locutus est moyses
ad omnem israel
trans iordanem
in solitudine cam-
pestri. contra ma-
re rubrum. inter
pharan et thophel. et laban. et aseroth
ubi auri est plurimum. xi. diebus
de oreb per viam montis seyr usque
ad cades barne. xl. anno. xi. mense
prima die mensis. locutus est moyses
ad filios israel. omnia que preceperat
illi dominus ut diceret eis. postquam
percussit seon regem amorreorum
qui habitavit in esebon. et og regem
basan. qui mansit in aseroth et in
edrai transiordanem in terra mo-
ab. Cepitque moyses explanare
legem et dicere. Dominus deus noster
locutus est ad nos in oreb dicens

Sufficit nobis quod in hoc monte man-
sistis: revertimini et venite ad montem
amorreorum et ad cetera que ei proxima sunt
campestria atque montana et humiliora
loca contra meridiem et iuxta litus
maris terram chananeorum et libani
usque ad flumen magnum eufraten.
En inquit tradidi vobis: ingredimini
et possidete eam. Super quam iuravit
dominus patribus vestris abraham ysaac
et iacob, ut daret illam eis et semini
eorum post eos. Dixique vobis in illo tempore:
Non possum solus sustinere vos: quia
dominus deus vester multiplicavit vos
et estis hodie sicut stelle celi plurimi.
Dominus deus patrum vestrorum addat ad hunc
numerum multa milia et benedicat vobis
sicut locutus est. Non valeo solus
vestra negocia sustinere et pondus et
iurgia. Date ex vobis viros sapientes
et gnaros quorum conversatio sit pro-
bata in tribubus vestris: ut ponam vobis
eos principes. Tunc respondistis michi,
bona res est quam vis facere. Tulique de
tribubus vestris viros sapientes et no-
biles: et constitui eos principes tri-
bunos et centuriones ac decanos:
ac quinquagenos qui docerent vos
singula. Precepique eis dicens. Audite
illos: et quod iustum est iudicate. Sive civis
sit ille, sive peregrinus nulla erit
distantia personarum. Ita parvum
audietis ut magnum: nec accipie-
tis cuiusquam personam: quia dei iudicium
est. Quod si difficile vobis aliquid visum
fuerit, referte ad me: et ego audiam.
Precepique omnia que facere deberetis.
[terribilem] Profecti autem de oreb transivimus
per heremum horribilem et maximam
solitudinem quam vidistis per viam montis
[venissem] amorrei: sicut preceperat dominus
deus noster nobis. Cumque venissetis in ca-
[al' nr] des barne, dixi vobis. Venistis ad
montem amorrei quem dominus deus noster
daturus est nobis. Vide terram quam dominus
deus tuus dabit tibi. Ascende et pos-
[al' timere] side eam sicut locutus est dominus
deus patribus tuis. Noli metuere nec
quicquam paveas. Et accessistis ad me
omnes atque dixistis. Mittamus viros
qui considerent terram, et renuncient
per quod iter debeamus ascendere: et ad quas
pergere civitates. Cumque michi sermo
placuisset: misi ex vobis xii. viros

singulos de tribubus suis. Qui cum
perrexissent et ascendissent in montana
venerunt usque ad vallem botri: et consi-
derata terra, sumentes de fructibus
eius ut ostenderent ubertatem, attu-
lerunt ad nos atque dixerunt. Bona est
terra quam dominus deus noster daturus est
nobis: et noluistis ascendere. Sed incre-
duli ad sermonem domini dei nostri mur-
murastis in tabernaculis vestris atque di-
xistis. Odit nos dominus: et idcirco eduxit
nos de terra egypti, ut traderet nos
in manu amorrei, atque deleret. Quo
ascendemus? Nuncii terruerunt
cor nostrum dicentes. Maxima multi-
tudo est, nobis statura procerior. Ur-
bes magne et ad celum usque murate.
Filios enachim vidimus ibi. Et dixi
vobis. Nolite metuere, nec timeatis
eos. Dominus deus qui ductor est vester
pro vobis ipse pugnabit: sicut fecit in
egypto, videntibus cunctis. Et in solitu-
dine ipsi vidistis. Portavit te dominus
deus tuus, ut solet homo gestare
parvulum filium suum in omni via
per quam ambulastis donec veniretis
ad locum istum. Et nec sic quidem cre-
didistis domino deo vestro qui precessit
vos in via, et metatus est locum in quo
tentoria figere deberetis nocte, osten-
dens vobis iter per ignem: et die per
columpnam nubis. Cumque audisset
dominus vocem sermonum vestrorum, iratus
iuravit et ait. Non videbit quispiam
de hominibus generationis huius pessime
terram bonam quam sub iuramento pollicitus
sum patribus vestris, preter caleph filium
iephone, ipse enim videbit eam. Et ipsi
dabo terram quam calcavit et filiis eius
quia secutus est dominum. Nec miranda
indignatio in populum, cum michi quoque
iratus dominus propter vos dixerit. Nec
tu ingredieris illuc. Sed iosue filius
nun minister tuus, ipse intrabit
pro te. Hunc exhortare et robora. Et ipse sor-
te dividet israeli terram. Parvuli vestri de quibus
dixistis quod captivi ducerentur, et filii
qui hodie boni ac mali ignorant
distantiam, ipsi ingredientur: et ipsis
dabo terram, et possidebunt eam.
Vos autem revertimini et abite in soli-
tudinem per viam maris rubri. Et
respondistis michi. Peccavimus domino.
Ascendemus atque pugnabimus, sicut

[Non de filiis israel solus caleph et filii eius intraverunt terram promissionis etc.]

precepit dominus deus noster. Cumque in
structi armis pergeretis ad montem
ait michi dominus. Dic ad eos. Noli
te ascendere neque pugnetis: non enim
sum vobiscum. ne cadatis coram inimi
cis vestris. Locutus sum et non audistis.
sed adversantes imperio domini. et tumentes
superbia. ascendistis in montem.
Itaque egressus amorreus qui habitabat
in montibus: et obviam veniens per
secutus est vos. sicut solent apes persequi
et concidit de seyr usque orma. Cumque
reversi ploraretis coram domino. non
audivit vos nec vocem vestram voluit ac
quiescere. Sedistis ergo in cades barne
multo tempore.

II

Profectique inde venimus in so
litudinem que ducit ad mare rubrum
sicut michi dixerat dominus: et cir
cuivimus montem seyr longo tempore.
Dixitque dominus ad me. Sufficit
vobis circuire montem istum. Ite
contra aquilonem et populo precipe
dicens. Transibitis per terminos fratrum
vestrorum. filiorum esau. qui habitant
in seyr. et timebunt vos. Videte ergo
diligenter ne moveamini contra
eos. Neque enim dabo vobis de terra
eorum quantum potest unius
pedis calcare vestigium. quia in possessio
nem esau dedi montem seyr. Cibos
emetis ab eis pecunia et comedetis.
aquam emptam haurietis. et bibetis.
Dominus deus tuus benedixit tibi in
omni opere manuum tuarum. novit
iter tuum. Quomodo transieris so
litudinem hanc magnam per xl annos
habitans tecum dominus deus tuus.
et nichil tibi defuit. Cumque transissemus
fratres nostros filios esau qui habitabant
in seyr: per viam campestrem de e
lath. et de asiongaber venimus ad
iter quod ducit in desertum moab. Dixitque
dominus ad me. Non pugnes contra
moabitas. nec ineas adversus eos
eos prelium. Non enim dabo tibi
quicquam de terra eorum quia filiis loth
tradidi ar in possessionem. Emim
primi fuerunt habitatores eius
populus magnus et validus et
tam excelsus ut de enachim stir
pe quasi gigantes crederentur. et
essent similes filiorum enachim.
Denique moabite appellant eos
emim. In seyr autem prius habita
verunt horrei. quibus expulsis atque
deletis. habitaverunt filii esau. sicut
fecit israel in terra possessionis sue. quam
dedit illi dominus. Surgentes ergo
ut transiremus torrentem zareth
venimus ad eum. Tempus autem
quo ambulavimus de cades barne
usque ad transitum zareth. xxxviii
annorum fuit donec consumeretur
omnis generatio hominum bella
torum de castris sicut iuraverat
dominus cuius manus fuit adver
sum eos ut interirent de castrorum
medio. Postquam autem universi ce
ciderunt pugnatores. Locutus est
dominus ad me dicens. Tu transi
bis hodie terminos moab. urbem
nomine ar. et accedens in vicina
filiorum amon: cave ne pugnes
contra eos. nec movearis ad prelium.
Non enim dabo tibi de terra filiorum
amon. quia filiis loth dedi eam. in
possessionem. Terra gigantum re
putata est. et in ipsa olim habitaverunt
gigantes. quos amonite vocant
zomzommim populus magnus. et multus
et procere longitudinis. sicut enachim
quos delevit dominus. a facie eorum
et fecit illos habitare pro eis. sicut fece
rat filiis esau. qui habitant in seyr.
delens horreos et terram eorum
illis tradens quam possident usque in
presens. et eveos quoque qui habitabant
in aserim. usque gazam. capadoces
expulerunt. qui egressi de capadocia
deleverunt eos. et habitaverunt pro illis.
Surgite et transite torrentem arnon.
Ecce tradidi in manu tua seon regem
esebon amorreum. et terram eius
incipe possidere. et committe adversus eum
prelium. Hodie incipiam mittere
terrorem atque formidinem tuam
in populos qui habitant sub omni celo
ut audito nomine tuo paveant. et
in morem parturientium contremis
cant. et dolore teneantur. Misi ergo
nuntios de solitudine cademoth
ad seon regem esebon. verbis paci
ficis. dicens. Transibimus per terram
tuam publica gradiemur via. Non
declinabimus neque ad dexteram neque ad
sinistram. Alimenta precio vende
nobis ut vescamur. aquam pecunia

tribue: et sic bibemus. tantum est ut nobis
concedas transitum: sicut fecerunt
filii esau qui habitant in seyr: et moabi
te qui habitant in ar: donec veniamus
ad iordanem. et transeamus ad terram
quam dominus deus noster daturus est
nobis. Noluitque seon rex esebon dare
nobis transitum quia induraverat
dominus deus tuus spiritum eius et obfir
maverat cor illius ut traderetur
in manus tuas. sicut nunc vides.
Dixitque dominus ad me. ecce cepi tibi
tradere seon et terram eius. incipe possidere
eam. Egressusque est seon obviam
nobis cum omni populo suo. ad pre
lium in iesa. et tradidit eum dominus
deus noster nobis. Percussimusque eum
cum filiis suis et omni populo suo.
cunctasque urbes in tempore illo cepimus.
Interfectis habitatoribus earum viris
ac mulieribus et parvulis. Non reliquimus
in eis quicquam absque iumentis que in
partem venere predantium et spolia
urbium quas cepimus ab aroer que
est super ripam torrentis arnon oppido
quod in valle situm est. usque galaad. Non
fuit vicus et civitas que nostras effugeret
manus. Omnes tradidit dominus
deus noster nobis. absque terra filiorum
amon. ad quam non accessimus.
et cunctis que adiacent torrenti ieboc.
et urbibus montanis. universisque locis
a quibus nos prohibuit dominus deus
noster. iii.

Itaque conversi ascendimus
per iter basan. Egressusque est og rex
basan in occursum nobis cum populo
suo ad bellandum in edrai. Dixitque
dominus ad me. Ne timeas eum quia
in manu tua traditus est cum omni
populo ac terra sua. faciesque ei sicut
fecisti seon regi amorreorum qui habitavit
in esebon. Tradidit ergo dominus deus
noster in manibus nostris. etiam og regem
basan. et universum populum eius.
Percussimusque eos usque ad internecio
nem. vastantes cunctas civitates illius
uno tempore. Non fuit oppidum quod
nos effugeret. septuaginta urbes et omnem
regionem argob. regni og in basan.
Cuncte urbes erant munite muris
altissimis portisque et vectibus. absque oppidis
innumeris que non habebant muros.
et delevimus eos sicut feceramus seon

regi esebon. disperdentes omnem
civitatem. virosque ac mulieres et
parvulos. Iumenta autem et spo
lia urbium diripuimus. tulimusque
illo tempore terram de manu duorum
regum amorreorum qui erant trans
iordanem a torrente arnon usque ad
montem hermon quem sydonii sanior
vocant. et amorrei sanir. omnes
civitates que site sunt in planicie
et universam terram galaad. et basan
usque selcha. et edrai. civitates regni
og in basan. Solus quippe og rex basan
restiterat de stirpe gygantum. et mon
stratur lectus eius ferreus. qui est in
rabath filiorum amon. novem cu
bitos habens longitudinis. et quatuor
latitudinis. ad mensuram cubiti
virilis manus. terramque possedi
mus in tempore illo. ab aroer que est
super ripam torrentis arnon. usque
ad mediam partem montis galaad
et civitates illius dedi ruben et gad.
Reliquam autem partem galaad.
et omnem basan regni og. tradidi
medie tribui manasse omnem regio
nem argob. Cuncta basan vocabatur
terra gigantum. Iair filius ma
nasse. possedit omnem regionem
argob. usque ad terminos gessuri et
machati. Vocavitque ex nomine
suo basan avothiair. id est villas iair
usque in presentem diem. Machir
quoque dedi galaad. et tribubus ruben
et gad. dedi terram galaad usque ad
torrentem arnon. medium torrentis
et confinium. usque ad torrentem ieboc.
qui est terminus filiorum amon et
planiciem solitudinis. atque iordanem
et terminos cenereth. usque ad mare
deserti. quod est salsissimum ad radices
montis fasga contra orientem.
Precepique vobis in tempore illo dicens.
Dominus deus vester dat vobis terram
hanc in hereditatem. expediti precede
dite fratres vestros. filios israel. omnes
viri robusti absque uxoribus et parvulis
atque iumentis. Novi enim quod plura
habeatis pecora et in urbibus remanere
debebunt quas tradidi vobis. donec
requiem tribuat dominus fratribus vestris
sicut vobis tribuit. et possideant ipsi
terram. quam daturus est eis trans
iordanem: tunc revertetur unusquisque

Non iumenta et parvulos
relinquendos

in possessionem suam quam dedi
vobis. Josue quoque in tempore illo
precepi dicens: oculi tui viderunt
que fecit dominus deus vester duobus hiis
regibus. sic faciet omnibus regnis ad
que transiturus es. Ne timeas eos:
dominus enim deus vester pugnabit
pro vobis. Precatusque sum dominum
in tempore illo dicens. Domine deus
tu cepisti ostendere servo tuo magni
tudinem tuam: manumque for
tissimam. Neque enim est alius
deus vel in celo vel in terra. qui possit
facere opera tua. et comparari forti
tudini tue: transibo igitur et videbo
terram hanc optimam trans ior
danem. et montem istum egre
gium et libanum. Iratusque est
dominus michi propter vos: nec exau
divit me. sed dixit michi. Sufficit tibi.
nequaquam ultra loquaris de hac re
ad me. ascende cacumen, et oculos phasge
tuos circumfer. ad occidentem et
aquilonem: austrumque et orientem.
et aspice. Nec enim transibis iorda
nem istum. precipe iosue et corro
bora eum atque conforta: quia ipse pre
cedet populum istum: et dividet eis terram
quam visurus es. Mansimusque
in valle contra fanum fegor.

IIII

Et nunc israel
audi precepta et iudicia que
ego doceo te. ut faciens ea vivas.
et ingrediens terram possideas.
quam dominus deus patrum vestrorum
daturus est vobis. Non addetis ad
verbum quod vobis loquor nec aufe
retis ex eo. Custodite mandata
domini dei vestri. que ego precipio
vobis. oculi vestri viderunt omnia
que fecit dominus contra beelphe
gor. quomodo contriverit omnes
cultores eius de medio vestri. Vos
autem qui adheretis domino deo
vestro vivitis universi usque in presentem
diem. Scitis quod docuerim vos precepta
atque iustitias: sicut mandavit
michi dominus deus meus sic facietis
ea in terra quam possessuri estis;
et observabitis et implebitis opere. Hec
est enim vestra sapientia et intellectus
coram populis, ut audientes uni
versi precepta hec. dicant en populus
sapiens et intelligens. gens magna
nec est alia natio tam grandis
que habeat deos appropinquantes
sibi sicut deus noster adest cunctis
obsecrationibus nostris. Que est enim
alia gens sic inclita ut habeat ceremo
nias iustaque iudicia et universam
legem quam ego proponam hodie
ante oculos vestros. Custodi igitur
temetipsum et animam tuam
sollicite. Ne obliviscaris verborum
que viderunt oculi tui. et ne excidant
de corde tuo. cunctis diebus vite tue.
Docebis ea filios ac nepotes tuos. Die
in quo stetisti coram domino deo tuo.
in oreb. quando locutus est dominus michi
dicens. Congrega ad me populum
ut audiat sermones meos. et discat
timere me omni tempore quo
vivit in terra. Doceantque filios suos
et accessistis ad radicem montis
qui ardebat usque ad celum. Eratque
in eo tenebre. et nubes et caligo. Lo
cutusque est dominus ad vos de me
dio ignis vocem verborum eius
audistis et formam penitus non
vidistis. et ostendit vobis pactum
suum. quod precepit ut faceretis. et
decem verba que scripsit in duabus
tabulis lapideis. michique man
davit in illo tempore. ut docerem
vos ceremonias et iudicia que fa
cere deberetis in terra quam possessuri
estis. Custodite igitur sollicite a
nimas vestras. Non vidistis aliquam
similitudinem in die qua locutus
est dominus vobis in oreb. de me
dio ignis. Ne forte decepti faciatis
vobis sculptam similitudinem
aut imaginem masculi vel femine
similitudinem. omnium iumentorum
que sunt super terram. vel avium sub
celo volantium atque reptilium
que moventur in terra. sive piscium
qui sub terra morantur in aquis.
Ne forte oculis elevatis ad celum
videas solem et lunam. et omnia
astra celi. et errore deceptus adores
ea et colas. que creavit dominus
deus tuus in ministerium cunc
tis gentibus, que sub celo sunt. Vos
autem tulit dominus et eduxit de
fornace ferrea egypti ut haberet
populum hereditarium sicut est in
presenti die. Iratusque est dominus

contra me propter sermones vestros. et iu
ravit ut non transirem iordanem.
nec ingrederer terram optimam
quam daturus est vobis. ecce mo
rior in humo hac. non transibo ior
danem. vos transibitis. et posside
bitis terram egregiam. Cave ne
quando obliviscaris pacti domini dei tui.
quod pepigit tecum. et facias tibi scul
ptam similitudinem eorum que
fieri dominus prohibuit. quia
dominus deus tuus ignis consu
mens est. deus emulator. Si genu
eritis filios ac nepotes et morati fu
eritis in terra. deceptique feceritis
vobis aliquam similitudinem. per
petrantes malum coram domino
deo vestro. ut eum ad iracundiam
provocetis. testes invoco hodie celum
et terram cito perituros vos esse de terra
quam transito iordane possessuri
estis. Non habitabitis in ea longo
tempore. sed delebit vos dominus. atque
disperget in omnes gentes et rema
nebitis pauci. in nationibus ad quas
vos ducturus est dominus. Ibique
servietis diis qui hominum manu
fabricati sunt ligno et lapidi. qui non
vident nec audiunt. Non comedunt.
non odorantur. Cumque quesieris ibi
dominum deum tuum. invenies eum
si tamen toto corde quesieris. et tota tribu
latione anime tue postquam te invenerint
omnia que predicta sunt. Novissimo ante
tempore reverteris ad dominum deum
tuum. et audies vocem eius. quia
deus misericors dominus deus tuus est. non dimittet
te. nec omnino delebit. neque obliviscetur
pacti. in quo iuravit patribus tuis.
Interroga de diebus antiquis qui fue
runt ante te. ex die quo creavit
dominus deus hominem super terram.
a summo celi usque ad summum eius. si
facta est aliquando huiuscemodi res
aut umquam cognitum est. ut audiret
populus vocem domini. loquentis de
medio ignis. sicut tu audisti et
vidisti. si fecit deus ut ingrederetur
et tolleret sibi gentem de medio natio
num per temptationes. signa et
prodigia. atque portenta. per pugnam
et robustam manum extentumque
brachium et horribiles visiones iuxta
omnia que fecit pro vobis dominus deus vester

in egypto. videntibus oculis tuis ut
scires quoniam dominus ipse est deus. et
non est alius preter unum. De celo
te fecit audire vocem suam. ut do
ceret te. et in terra ostendit tibi ignem
suum maximum. et audisti verba
illius de medio ignis. quia dilexit
patres tuos. et elegit semen eorum post
eos. Eduxitque te precedens in virtute
sua magna. ex egypto ut deleret na
tiones maximas et fortiores te. in
introitu tuo. et introduceret te. daretque
tibi terram earum in possessionem sicut
cernis in presenti die. Scito ergo hodie
et cogitato in corde tuo quod dominus ipse
est deus in celo sursum. et in terra deor
sum et non sit alius. Custodi precepta
eius atque mandata que ego precipio tibi.
ut bene sit tibi et filiis tuis post te. et
permaneas multo tempore super terram
quam dominus deus tuus daturus est tibi.
Tunc separavit moyses tres civita
tes transiordanem ad orientalem
plagam. ut confugiat ad eas. qui
occiderit nolens proximum suum
nec fuerit inimicus ante unum et
alterum diem. et ad harum aliquam
urbium possit evadere. Bosor in soli
tudine que sita est in terra campestri
de tribu ruben. et ramoth in galaad
que est in tribu gad. et golan in basan
que est in tribu manasse. Ista est lex
quam proposuit moyses coram filiis
israel. et hec testimonia et cerimonie atque
iudicia que locutus est ad filios israel.
quando egressi sunt de egypto trans
iordanem in valle contra phanum
fegor. in terra seon regis amorrei
qui habitavit in esebon quem percussit moy
ses. Filii quoque israel egressi ex egypto
possederunt terram eius. et terram
og regis basan. duorum regum
amorreorum qui erant transior
danem ad solis ortum. ab aroer
que sita est super ripam torrentis
arnon. usque ad montem seon qui
est hermon. omnem planiciem trans
iordanem ad orientalem plagam
usque ad mare solitudinis. et usque
ad radices montis fasga. ·V·

V

Vocavitque moyses omnem
israelem. et dixit ad eum.
Audi israel cerimonias atque iudicia
que ego loquor in auribus vestris

hodie dilate ea. et opere complete. Dominus
deus noster pepigit nobiscum fedus in
oreb. non cum patribus nostris iniit pactum.
sed nobiscum qui in presentiarum sumus
et vivimus. facie ad faciem locutus
est nobis in monte de medio ignis.
Ego sequester et medius fui inter deum
et vos in tempore illo. ut annunciarem
vobis verba eius. Timuistis enim
ignem et non ascendistis in montem.
et ait. Ego dominus deus tuus qui
eduxi te de terra egypti. de domo ser
vitutis. Non habebis deos alienos
in conspectu meo. Non facies tibi
sculptile. nec similitudinem omnium
que in celo sunt de super. et que in terra
deorsum. et que versantur in aquis sub
terra. Non adorabis ea neque coles.
Ego enim sum dominus deus tuus.
deus emulator reddens iniquitatem
patrum super filios in tertiam et quartam
generationem. his qui oderunt me. et
faciens misericordiam in multa milia dili
gentibus me et custodientibus precepta
mea. Non usurpabis nomen domini
dei tui frustra. quia non erit impunitus
qui super re vana nomen eius
assumpserit. Observa diem sabbati ut
sanctifices eum sicut precepit tibi dominus
deus tuus. Sex diebus operaberis. et
facies omnia opera tua. Septimus
dies sabbati est. id est requies domini dei tui.
Non facies in ea quicquam operis. tu
et filius tuus. et filia. Servus tuus
et ancilla. et bos et asinus et omne iu
mentum tuum. et peregrinus qui
est intra portas tuas. ut requiescat
servus tuus et ancilla tua sicut et tu.
Memento quod et ipse servieris in egypto.
et eduxerit te inde dominus deus tuus
in manu forti. et brachio extento.
Idcirco precepit tibi ut observares diem
sabbati. Honora patrem tuum et matrem tuam
sicut precepit tibi dominus deus
tuus. ut longo vivas tempore. et bene
sit tibi in terra quam dominus deus
tuus daturus est tibi. Non occides.
neque mechaberis. furtumque non facies.
Nec loqueris contra proximum tuum
falsum testimonium. Non concupisces
uxorem proximi tui. non domum.
non agrum. non servum non an
cillam. non bovem. non asinum
et universa que illius sunt. Hec verba

locutus est dominus ad omnem mul
titudinem vestram in monte de medio
ignis et nubis et caliginis voce ma
gna nichil addens amplius. et scripsit
ea in duabus tabulis lapideis quas
tradidit michi. Vos autem postquam
audistis vocem de medio tenebrarum.
et montem ardere vidistis. accessistis
ad me omnes principes tribuum. et
maiores natu atque dixistis. Ecce osten
dit nobis dominus deus noster maiestatem
et magnitudinem suam. Vocem eius
audivimus de medio ignis et probavimus
hodie. quod loquente deo cum homine vi
xerit homo. Cur ergo moriemur et de
vorabit nos ignis hic maximus. Si
enim audierimus ultra vocem domini
dei nostri moriemur. Quid est omnis
caro ut audiat vocem dei viventis.
qui de medio ignis loquitur sicut nos
audivimus et possit vivere. Tu ma
gis accede et audi cuncta que dixerit
dominus deus noster tibi. loquerisque ad
nos. et nos audientes faciemus ea.
Que cum audisset dominus. ait ad me.
Audivi vocem verborum populi huius. que
locuti sunt tibi. bene omnia locuti sunt.
Quis det talem eos habere mentem.
ut timeant me et custodiant omnia manda
ta mea. in omni tempore. ut bene sit
eis et filiis eorum in omni tempore.
Vade ergo et dic eis. Revertimini in ten
toria vestra. tu vero hic sta mecum. et
loquar tibi omnia mandata et cerimo
nias atque iudicia que docebis eos. ut
faciant ea in terra quam dabo illis in
possessionem. Custodite igitur et fa
cite ea que precepit dominus deus vobis.
Non declinabitis neque ad dexteram ne
que ad sinistram sed per viam quam pre
cepit dominus deus vester ambulabitis.
ut vivatis et bene sit vobis et protelentur
dies in terra possessionis vestre.
Hec sunt precepta. vi.
et cerimonie atque iudicia que man
davit dominus deus noster ut docerem vos
et faciatis ea in terra ad quam trans
gredimini possidendam ut timeas
dominum deum tuum. et custodias omnia
mandata et precepta eius. que ego precipio
tibi et filiis ac nepotibus tuis cunctis
diebus vite tue ut prolongentur dies tui.
Audi israel et observa ut facias que precepit
tibi dominus. et bene sit tibi. et multiplice

amplius sicut pollicitus est dominus
deus patrum tuorum dare tibi terram
lacte et melle manantem. Audi israel dominus
deus tuus, deus unus est. Diliges
dominum deum tuum ex toto corde
tuo. et ex tota anima tua. et ex tota
fortitudine tua. Eruntque verba hec
que ego precipio tibi hodie. in corde tuo et
narrabis ea filiis tuis. et meditaberis
sedens in domo tua. et ambulans in i
tinere. dormiens atque consurgens. et ligabis
ea quasi signum in manu tua. Eruntque
et non movebuntur ante oculos
tuos. Scribesque ea in limine et postibus
domus tue. Cumque introduxerit te
dominus deus tuus in terram pro qua
iuravit patribus tuis. abraham ysaac
et iacob. et dederit tibi civitates magnas
et optimas quas non edificasti domos
plenas cunctarum opum quas non
extruxisti. cisternas quas non effodi
sti. vineta et oliveta que non plantasti
et comederis et saturatus fueris: cave
diligenter ne obliviscaris domini qui
eduxit te de terra egypti. de domo servitu
tis. Dominum deum tuum timebis. et
illi soli servies. ac per nomen illius
iurabis. Non ibitis post deos alienos
cunctarum gentium que in circuitu
vestro sunt. quoniam deus emulator dominus
deus tuus in medio tui. nequando ira
scatur furor domini dei tui contra te.
et auferat te de superficie terre. Non tem
ptabis dominum deum tuum. sicut
temptasti in loco temptationis. Custo
di precepta domini dei tui. ac testimo
nia et cerimonias quas precepit tibi.
et fac quod placitum est et bonum in con
spectu domini. ut bene sit tibi. et ingressus
possideas terram optimam. de qua
iuravit dominus patribus tuis ut deleret
omnes inimicos tuos coram te: sicut
locutus est. Cumque interrogaverit
te filius tuus cras dicens. Quid sibi
volunt testimonia hec. et cerimonie
atque iudicia que precepit dominus deus
noster nobis. dices ei. Servi eramus
pharaonis. in egypto. et eduxit nos dominus
de egypto in manu forti. fecitque signa
atque prodigia magna et pessima in egypto.
contra pharaonem et omnem domum
illius. in conspectu nostro. et eduxit nos
inde, ut introductis daret terram
super qua iuravit patribus nostris. Precepitque
nobis dominus. ut faciamus omnia
legitima hec et timeamus dominum
deum nostrum. ut bene sit nobis cunctis
diebus vite nostre. sicut est hodie. Eritque
nostri misericors si custodierimus et fece
rimus omnia precepta eius coram
domino deo nostro sicut mandavit nobis.

Cum vero introduxerit · VII · VII
te dominus deus tuus in ter
ram quam possessurus ingredieris et deleverit
gentes multas coram te etheum et
gergeseum et amorreum et chananeum
et pherezeum. et eveum et iebuseum.
vii. gentes multo maioris numeri
quam tu es. et robustiores te. tradideritque
eas dominus deus tuus tibi. percuties
eas usque ad internitionem. Non
inibis cum eis fedus: nec misereberis
earum: neque sociabis cum eis coniugia.
filiam tuam non dabis filio eius.
Nec filiam illius accipies filio tuo.
quia seducet filium tuum ne sequatur
me: et ut magis serviat diis alienis.
Irasceturque furor domini et delebit te
cito. Quin potius hec facietis eis.
Aras eorum subvertite. et confringite
statuas. lucosque succidite. et sculptilia
comburite. quia populus sanctus es domino,
deo tuo. te elegit dominus deus tuus.
ut sis ei populus peculiaris. de cunctis
populis qui sunt super terram. Non quia
cunctas gentes numero vincebatis.
vobis iunctus est dominus. et elegit
vos cum omnibus sitis populis pauciores.
Sed quia dilexit vos dominus. et custodi
vit iuramentum quod iuravit patribus
vestris et eduxit vos in manu forti et rede
mit de domo servitutis. de manu pharaonis
regis egypti. Et scies quia dominus
deus tuus ipse est deus fortis et fidelis.
custodiens pactum et misericordiam diligentibus
se. et his qui custodiunt precepta eius.
in mille generationes. et reddens odien
tibus se. statim ita ut disperdat eos. et
ultra non differat. protinus eis resti
tuens quod merentur. Custodi ergo pre
cepta et cerimonias atque iudicia que
ego mando tibi hodie ut facias. Si postquam
audieris hec iudicia custodieris ea et fe
ceris custodiet dominus deus tuus tibi
pactum et misericordiam quam iuravit patribus
tuis et diliget te. et multiplicabit.
benedicetque fructui ventris tui. et fructui
terre tue. frumento tuo atque vindemie

oleo et armentis gregibus ovium tuarum
super terram pro qua iuravit patribus
tuis ut daret eam tibi. Benedictus
eris inter omnes populos. Non erit
apud te sterilis utriusque sexus tam
in hominibus quam in gregibus tuis.
Auferet dominus a te omnem lan-
I I onies guorem. et infirmitates egypti
pessimas quas novisti non inferet
tibi, sed cunctis hostibus tuis. Devorabisque
omnes populos quos dominus deus
tuus daturus est tibi. Non parcet eis
oculus tuus. nec servies diis eorum,
ne sint in ruinam tui. Si dixeris
in corde tuo plures sunt gentes iste
quam ego. quomodo potero delere eas.
Noli metuere. sed recordare que fecerit
dominus deus tuus pharaoni. et cunctis
egyptiis. plagas maximas quas
viderunt oculi tui. et signa atque por-
tenta manumque robustam et exten-
tum brachium. ut educeret te dominus
deus tuus. sic faciet cunctis populis
quos metuis. Insuper et crabrones
mittet dominus deus tuus in eos.
donec deleat omnes atque disperdat
qui te fugerint. et latere non potuerint.
Non timebis eos. quia dominus deus
tuus in medio tui est. Deus magnus
et terribilis ipse consumet nationes has
in conspectu tuo paulatim atque per
partes: non poteris eas delere pariter.
ne forte multiplicentur contra te be-
stie terre. Dabitque eos dominus deus
tuus in conspectu tuo. et interficiet
illos donec penitus deleantur. tra-
detque reges eorum in manus tuas.
et disperdes nomina eorum sub celo.
Nullus poterit resistere tibi. donec conte-
eas ras. sculptilia eorum igne combures.
Non concupisces argentum et aurum
de quibus facta sunt: neque assumes ex eis tibi
quicquam. ne offendas propter ea. quia abomi-
natio est domini dei tui. Nec inferes
quippiam ex ydolo in domum tuam.
ne fias anathema. sicut et illud est. quasi
spurcitiam detestaberis. et velut in-
quinamentum ac sordes abhomi-
nationi habebis. quia anathema est.

VIII Omne mandatum · viij.
quod ego precipio tibi hodie. cave
diligenter ut facias: ut possitis vivere.
et multiplicemini. ingressique ut
possideatis terram: pro qua iuravit
dominus patribus vestris et recordaberis
cuncti itineris per quod adduxit te
dominus deus tuus xl. annis per deser-
tum. ut affligeret te atque temptaret.
et nota fierent que in animo tuo versa-
bantur. utrum custodires mandata
illius an non. afflixit te penuria et de-
dit tibi cibum, manna quod ignorabas
tu et patres tui. ut ostenderet tibi quod non
in solo pane vivit homo. sed in omni
verbo quod egreditur ex ore domini. Vestimen-
tum tuum quo operiebaris. nequaquam
vetustate defecit: et pes tuus non est
subtritus. En quadragesimus annus
est ut recogites in corde tuo. quia sicut
homo erudit filium suum. sic dominus
deus tuus erudivit te: ut custodias
mandata domini dei tui. et ambules
in viis eius. et timeas eum. Dominus
enim deus tuus introducet te in
terram bonam: terram rivorum
aquarumque et fontium. In cuius
campis et montibus erumpunt
fluviorum abyssi. terram frumenti
ordei ac vinearum. in qua ficus
et mala granata et olivete nascuntur
terram olei ac mellis ubi absque ulla
penuria comedes panem tuum. et rerum
omnium habundantia perfrueris.
Cuius lapides ferrum sunt. et
de montibus eius eris metalla fodi-
untur: ut cum comederis et satu-
ratus fueris. benedicas domino deo tuo
pro terra optima quam dedit tibi.
Observa et cave nequando obliviscaris domini
dei tui. et negligas mandata eius.
atque iudicia, et cerimonias quas
ego precipio tibi hodie. ne postquam comede-
ris et saturatus fueris domos pul-
chras edificaveris et habitaveris in eis.
habuerisque armenta boum et ovium
greges. argenti et auri, cunctarumque
rerum copiam: elevetur cor tuum.
et non reminiscaris domini dei tui
qui eduxit te de terra egypti. de domo
servitutis. et ductor tuus fuit in soli-
tudine. magna atque terribili. in qua
erat serpens flatu adurens et scorpio
ac dipsas. et nulle omnino aque.
qui eduxit rivos de petra durissima.
et cibavit te manna in solitudine.
quod nescierunt patres tui. et postquam
afflixit te sic. ac probavit. ad ex-
tremum misertus est tui. ne diceres

in corde tuo fortitudo mea et robur manus mee, hec michi omnia prestiterunt. Sed recorderis domini dei tui: quod ipse uires prebuerit tibi ut impleret pactum suum super quo iurauit patribus tuis, sicut presens indicat dies. Si autem oblitus domini dei tui, secutus fueris alienos deos, coluerisque et adoraueris. ecce nunc predico tibi quod omnino dispereas sicut gentes quas deleuit dominus in introitu tuo, ita et uos peribitis. si inobedientes fueritis uoci domini dei uestri. ix.

Audi israel: tu transgredieris hodie iordanem ut possideas nationes maximas et fortiores te. ciuitates ingentes: et ad celos usque muratas populum magnum atque sublimem. filios enachim quos ipse uidisti et audisti, quibus nullus potest ex aduerso resistere. Scies ergo hodie quod dominus deus tuus ipse transibit ante te. ignis deuorans atque consumens qui conterat eos. et deleat atque disperdat ante faciem tuam uelociter. sicut locutus est tibi. Ne dicas in corde tuo cum deleuerit eos dominus deus tuus in conspectu tuo, propter iustitiam meam introduxit me dominus, ut terram hanc possiderem. cum propter impietates suas iste delete sunt nationes. Non enim propter iustitias tuas et equitatem cordis tui ingredieris ut possideas terras earum. Sed quia ille egerunt impie introeunte te delete sunt. et ut compleret uerbum suum dominus quod sub iuramento pollicitus est. patribus tuis abraham ysaac et iacob. Scito ergo quod non propter iustitias tuas dominus deus tuus dederit tibi terram hanc optimam in possessionem cum durissime ceruicis sis populus. Memento et ne obliuiscaris quomodo ad iracundiam prouocaueris dominum deum tuum in solitudine. et ex eo die quo egressus es ex egypto usque ad locum istum. semper aduersum dominum contendisti. Nam et in oreb prouocasti eum. et iratus delere te uoluit. quando ascendi in montem ut acciperem duas tabulas lapideas. Tabulas pacti quod pepigit uobiscum dominus et perseueraui in monte .xl. diebus ac noctibus panem non comedens: et aquam non bibens. Deditque michi dominus duas tabulas lapideas scriptas utrasque digito dei: et continentes omnia uerba que locutus est in monte de medio ignis. quando contio populi congregata est. Cumque transissent .xl. dies. et totidem noctes. dedit michi dominus duas tabulas lapideas. tabulas federis. Dixitque michi: Surge et descende hinc cito quia populus tuus quem eduxisti de egypto deseruerunt uelociter uiam quam demonstrasti eis: et fecerunt sibi uitulum conflatilem. Rursumque ait dominus ad me. Cerno quod populus iste dure ceruicis est. dimitte me ut conteram eum. et deleam nomen eius sub celo. et constituam te super gentem que hac maior et fortior sit. Cumque de monte ardente descenderem. et duas tabulas federis utraque tenerem manu, uidissemque peccasse uos domino deo uestro. et fecisse uobis deum conflatilem. ac deseruisse uelociter uiam eius, quam uobis ostenderat. proieci tabulas de manibus meis. confregique eas in conspectu uestro. et procidi ante dominum sicut prius. .xl. diebus et .xl. noctibus. panem non comedens. et aquam non bibens. propter omnia peccata uestra que gessistis contra dominum. et eum ad iracundiam prouocastis: Timui enim indignationem et iram illius qua aduersum uos concitatus delere uos uoluit, et exaudiuit me dominus etiam hac uice. Aduersum aaron quoque uehementer iratus. uoluit eum conterere. et pro illo similiter deprecatus sum. Peccatum autem uestrum quod feceratis id est uitulum. arripiens igne combussi: et frustra comminuens omnino in puluerem redegi et proieci in torrentem qui de monte descendit. In incendio quoque et in temptatione et in sepulcris concupiscentie prouocastis dominum. Et quando misit uos de cadesbarne dicens. Ascendite. et possidete terram quam dedi uobis. et contempsistis

ieiunium moysi

imperium domini dei vestri. et non
credidistis ei: neque vocem eius audire
voluistis. Sed semper fuistis rebelles
a die qua nosse vos cepi. Et iacui co-
ram domino .xl. diebus et .xl. noctibus
quibus eum suppliciter deprecabar ne
deleret vos ut fuerat comminatus:
et orans dixi. Domine deus ne disp-
erdas populum tuum et hereditatem
tuam quam redemisti in magni-
tudine tua. quos eduxisti de egypto
in manu forti. Recordare servorum
tuorum. abraham ysaac et iacob.
ne aspicias duriciam populi huius
et impietatem atque peccatum. ne for-
te dicant habitatores terre de qua edu-
xisti nos. Non poterat dominus in-
troducere eos in terram quam pol-
licitus est eis. et oderat illos. Idcirco
eduxit ut interficeret illos in solitu-
dine. qui sunt populus tuus et here-
ditas tua: quos eduxisti in fortitu-
dine tua magna et in brachio tuo
X extento. · x ·
In tempore illo dixit dominus
ad me. Dola tibi .ii. tabulas lapideas
sicut priores fuerunt. et ascendes
ad me in montem. faciesque tibi archam
ligneam. et scribam in tabulis verba
que fuerunt in hiis quas ante confregi-
sti: ponesque eas in archa. Feci igitur ar-
cham de lignis sethim. Cumque dolas-
sem duas tabulas lapideas instar
priorum. ascendi in montem habens
eas in manibus. Scripsitque in tabulis
iuxta id quod prius scripserat. verba decem
que locutus est dominus ad vos in monte
de medio ignis. quando populus congregatus
est. et dedit eas michi. Reversusque de monte
descendi et posui tabulas in archam
quam feceram que hucusque ibi sunt
sicut michi precepit dominus. Filii
autem israel castra moverunt ex beroth
filiorum iachan in mosera. ubi aaron
mortuus et sepultus est. pro quo sa-
cerdocio functus est filius eius eleazar.
Inde venerunt in galgad de quo loco
profecti castrametati sunt in iethabatha
in terra aquarum atque torrencium.
Eo tempore separavit tribum levi
ut portaret archam federis domini
et staret coram eo in ministerio ac bene-
diceret in nomine illius usque in
presentem diem. Quam ob rem non habuit levi
partem neque possessionem cum fratribus
suis. quia ipse dominus possessio eius
est. sicut promisit ei dominus deus
tuus. Ego autem steti in monte sicut
prius .xl. diebus ac noctibus. exaudivitque
me dominus eciam hac vice. et te
perdere noluit. Dixitque michi. Vade et precede
populum ut ingrediatur et possideat
terram quam iuravi patribus eorum
ut traderem eis. Et nunc israel quid
dominus deus tuus petit a te. nisi
ut timeas dominum deum tuum.
et ambules in viis eius. et diligas
eum. ac servias domino deo tuo. et in
toto corde tuo. et in tota anima tua.
Custodiasque mandata domini dei
tui. et cerimonias eius quas ego pre-
cipio tibi: ut bene sit tibi. En domini dei tui
celum est. et celum celi. terra et omnia
que in eis sunt. et tamen patribus tuis con-
glutinatus est dominus et amavit
eos. elegitque semen eorum post eos. id est vos
de cunctis gentibus sicut hodie compro-
batur. Circumcidite igitur preputium
cordis vestri et cervicem vestram non indu-
retis amplius. quia dominus deus vester ipse
est deus deorum. et dominus dominancium. Deus ma-
gnus et potens et terribilis qui personam
non accipit nec munera. Facit iudi-
cium pupillo et vidue. amat peregrinum
et dat ei victum atque vestitum. Et vos
ergo amate peregrinos. quia et ipsi fuistis
advene in terra egypti. Dominum
deum tuum timebis. et ei soli servies.
ipsique adherebis. Iurabisque in nomine
illius. ipse est laus tua et deus tuus
qui fecit tibi hec magnalia et terribi-
lia que viderunt oculi tui. In septuaginta
animabus descenderunt patres tui in
egyptum. et ecce nunc multiplicavit
te dominus deus tuus sicut astra celi. XI
Ama itaque dominum. · xj ·
deum tuum. et observa precep-
ta eius. et cerimonias. iudicia atque
mandata omni tempore. Cogno-
scite hodie que ignorant filii vestri.
qui non viderunt disciplinam domini
dei vestri. magnalia eius et robustam
manum. extentumque brachium.
signa et opera que fecit in medio e-
gypti. pharaoni regi et universe terre eius.
omnique exercitui egyptiorum et
equis. et curribus. quomodo operuerit
eos aque rubri maris cum vos persequerentur

rentur. et deleverit eos dominus usque
in presentem diem. vobisque que fecerit in
solitudine, donec veniretis ad hunc
locum. et dathan atque abiron filiis
eliab qui fuit filius ruben. quos aperto
ore suo terra absorbuit cum domibus
et tabernaculis. et universa substantia eorum
quam habebant in medio israel. Oculi vestri
viderunt omnia opera domini magna
que fecit ut custodiatis universa mandata
illius que ego hodie precipio vobis. et
possitis introire et possidere terram ad
quam ingredimini. Multoque in ea
vivatis tempore. quam sub iuramento
pollicitus est dominus patribus vestris.
et semini eorum. lacte et melle ma-
nantem. Terra enim ad quam ingredieris
possidendam non est sicut terra egypti.
de qua existi ubi iacto semine in ortorum
morem aque ducuntur irrigue. Sed
montuosa est et campestris de celo
expectans pluvias. quam dominus
deus tuus semper invisit. et oculi
eius in ea sunt a principio anni usque
ad finem eius. Si ergo obedieritis
mandatis meis que ego hodie precipio
vobis. ut diligatis dominum deum
vestrum. et serviatis ei in toto corde vestro.
et in tota anima vestra. dabit pluviam
terre vestre temporaneam. et serotinam.
ut colligatis frumentum. et vinum
et oleum fenumque ex agris ad pascenda
iumenta. ut et ipsi comedatis et saturemini.
Cavete ne forte decipiatur cor
vestrum. et recedatis a domino. serviatisque
diis alienis: et adoretis eos. iratusque
dominus claudat celum et pluvie
non descendant. nec terra det germen
suum. pereatisque velociter de terra op-
tima quam dominus daturus est vobis.
Ponite hec verba mea in cordibus et
in animis vestris. et suspendite ea pro
signo in manibus. et inter oculos vestros
collocate. docete filios vestros ut illa
meditentur. quando sederis in domo tua.
et ambulaveris in via. et accubueris
atque surrexeris. Scribes ea super postes
et ianuas domus tue. Ut multipli-
centur dies tui et filiorum tuorum.
in terra quam iuravit dominus
patribus tuis ut daret eis quamdiu
imminet celum terre. Si enim custo-
dieritis mandata que ego precipio vobis
et feceritis ea. ut diligatis dominum

deum vestrum. et ambuletis in omnibus
viis eius adherentes ei. disperdet dominus
omnipotens omnes gentes istas ante
faciem vestram. et possidebitis eas. que
maiores et fortiores vobis sunt. Omnis locus
quem calcaverit pes vester: vester erit. A deserto
et a libano et a flumine magno eufrate
usque ad mare occidentale erunt ter-
mini vestri. Nullus stabit contra vos
et terrorem vestrum et formidinem dabit
dominus deus vester super omnem terram
quam calcaturi estis: sicut locutus est vobis.
En propono in conspectu vestro hodie benedic-
tionem. et maledictionem. benedictionem
si obedieritis mandatis domini dei vestri
que hodie precipio vobis. maledictionem
si non audieritis mandata domini
dei vestri: sed recesseritis de via quam ego
nunc ostendo vobis: et ambulaveritis
post deos alienos quos ignoratis.
Cum vero introduxerit te dominus deus
tuus in terram ad quam pergis ha-
bitandam ponens benedictionem super mon-
tem garizim. maledictionem super
montem hebal. qui sunt trans iorda-
nem. post viam que vergit ad solis
occubitum in terra chananei qui ha-
bitat in campestribus contra galgalam
que est iuxta vallem tendentem et in-
trantem procul. Vos enim transibi-
tis iordanem. ut possideatis terram
quam dominus deus vester daturus est vobis.
ut habeatis ac possideatis illam. Videte
ergo ut impleatis cerimonias atque
iudicia que ego hodie ponam in
conspectu vestro. · xii ·

XII

Hec sunt precepta atque iudicia
que facere debetis in terra quam
dominus deus patrum tuorum da-
turus est tibi. ut possideas eam cunctis
diebus quibus super humum gradieris. Sub-
vertite omnia loca in quibus coluerunt
gentes quas possessuri estis deos suos
super montes excelsos. et colles. et subter
omne lignum frondosum. Dissipate
aras earum. et confringite statuas.
lucos igne comburite. et ydola commi-
nuite. disperdite nomina earum.
et de locis illis. Non facietis ita domino
deo vestro. sed ad locum quem elegerit
dominus deus vester de cunctis tribubus
vestris. ut ponat nomen suum ibi.
et habitet in eo. venietis et offeretis in
loco illo holocausta. et victimas vestras

decimas et primitias manuum vestrarum
primogenita et vota atque donaria, primogenita boum
et ovium. et comedetis ibi in conspectu
domini dei vestri. ac letabimini in cunctis
ad que miseritis manum vos et
domus vestre. in quibus benedixerit vobis
dominus deus vester. Non facietis ibi
que nos hic facimus hodie. singuli
quod sibi rectum videtur. Neque enim usque
in presens tempus venistis ad re-
quiem et possessionem quam dominus
deus daturus est vobis. transibitis
iordanem et habitabitis in terra quam
dominus deus vester daturus est vobis
ut requiescatis a cunctis hostibus
per circuitum. et absque ullo timore
habitetis in loco quem elegerit dominus
deus vester ut sit nomen eius in eo.
illuc omnia que precipio conferetis
holocausta et hostias. ac decimas
et primitias manuum vestrarum et
quicquid precipuum est in muneribus
que vovistis domino. ibi epulabi-
mini coram domino deo vestro. vos
et filii et filie vestre. famuli et famule
vestre. atque levite qui in urbibus vestris
commorantur. Neque enim habent aliam
partem inter vos et possessionem.
Cave ne offeras holocausta tua
in omni loco quem videris. sed in eo
quem elegerit dominus in una tri-
buum tuarum offeres hostias et fa-
cies quecumque precipio tibi. Si autem
comedere volueris et te esus carnium
delectaverit occide et comede iuxta
benedictionem domini dei tui quam
dedit tibi in urbibus tuis. sive in-
mundum fuerit hoc est maculatum
et debile. sive mundum hoc est in-
tegrum. et sine macula quod offerri
licet. et sicut capream et cervum
comedes. absque esu dumtaxat san-
guinis quem super terram quasi
aquam effundes. Non poteris co-
medere in oppidis tuis. decimas
frumenti vini et olei tui. primoge-
nita armentorum et pecorum
et omnia que voves et sponte offerre
volueris et primitias manuum tuarum.
sed coram domino deo tuo comedes
ea in loco quem elegerit dominus
deus tuus. tu et filius tuus. ac filia.
servus et ancilla. atque levites qui
manet in urbibus tuis. et letaberis

et reficieris coram domino deo tuo
in cunctis ad que extenderis manum
tuam. Cave ne derelinquas levitem
in omni tempore. quo versaris in terra
Quando dilataverit dominus deus tuus
terminos tuos: sicut locutus est tibi.
et volueris vesci carnibus quas desiderat
anima tua. locus autem quem elegerit
dominus deus tuus ut sit nomen
eius ibi. si procul fuerit occides de
armentis et pecoribus tuis que habueris
sicut precepit tibi. et comedes in oppidis
tuis ut tibi placet. sicut comeditur
caprea et cervus ita vesceris eis et mun-
dus et inmundus in commune vescentur.
hoc solum cave ne sanguinem comedas.
Sanguis enim eorum pro anima est.
Idcirco non debes animam comedere
cum carnibus. sed super terram fundes
quasi aquam ut sit tibi bene. et filiis
tuis post te cum feceris quod placet
in conspectu domini. Que autem sanctifi-
caveris et voveris domino tolles et ve-
nies ad locum quem elegerit dominus. et
offeres oblationes tuas carnes et
sanguinem super altare domini dei tui.
sanguinem hostiarum fundes in al-
tari. carnibus autem ipse vesceris.
Observa omnia. et audi que ego precipio
tibi. ut bene sit tibi et filiis tuis post te.
in sempiternum cum feceris quod bonum
est et placitum in conspectu domini
dei tui. Quando disperdiderit dominus deus
tuus ante faciem tuam gentes ad quas
ingredieris possidendas. et possederis
eas atque habitaveris in terra earum.
cave ne imiteris eas postquam te fuerint
introeunte subverse. et requiras cerimo-
nias earum dicens. Sicut coluerunt gentes
iste deos suos. ita et ego colam. Non
facies similiter domino deo tuo. Omnes
enim abhominationes quas aversatur
dominus fecerunt diis suis. offerentes
filios et filias. et comburentes igni. Quod
precipio tibi hoc tantum facito domino. nec
addas quicquam nec minuas. Si sur-
rexerit in medio tui propheta aut qui
somnium vidisse se dicat et predixerit
signum atque portentum. et evenerit
quod locutus est. et dixerit tibi. eamus et se-
quamur deos alienos. quos ignoras.
et serviamus eis. Non audies verba prophete
illius. aut somniatoris. quia
temptat vos dominus deus vester.

ut palam fiat utrum diligatis eum
an non. in toto corde et in tota anima
vestra. Dominum deum vestrum sequimini et
ipsum timete. et mandata illius custo-
dite. et audite vocem eius. ipsi servietis
et ipsi adherebitis. propheta autem ille
aut fictor somniorum interficietur.
quia locutus est ut vos averteret a domino
deo vestro qui eduxit vos de terra egypti.
et redemit vos de domo servitutis. ut
errare te faceret de via quam tibi precepit
dominus deus tuus. et auferes
malum de medio tui. xiij.
Si tibi voluerit persuadere frater
tuus filius matris tue aut
filius tuus vel filia tua. sive uxor
que est in sinu tuo. aut amicus quem
diligis ut animam tuam clam
dicens. eamus et serviamus diis alie-
nis quos ignoras tu et patres tui. cunc-
tarum in circuitu gentium. que
iuxta vel procul sunt. ab initio usque ad
finem terre: non acquiescas ei, nec
audias. nec parcat ei oculus tuus.
ut miserearis et occultes eum. Sed
statim interficies. sit primum
manus tua super eum: et post te omnis
populus mittat manum. lapidibus
obrutus necabitur. quia voluit te
abstrahere a domino deo tuo qui e-
duxit te de terra egypti de domo servi-
tutis. ut omnis israel audiens timeat
et nequaquam ultra faciat quippiam
huius rei simile. Si audieris in una
urbium tuarum. quas dominus deus
tuus dabit tibi ad habitandum dicentes
aliquos egressi sunt filii belial de me-
dio tui. et averterunt habitatores urbis
tue. atque dixerunt: eamus et serviamus
diis alienis quos ignoratis. quere
solicite et diligenter rei veritatem per-
specta. Si inveneris certum esse quod dicitur
et abhominationem hanc opere perpe-
tratam. statim percuties habitatores
urbis illius in ore gladii et delebis
eam. omnia que in ea sunt usque ad
pecora. quicquid etiam supellectilis fuerit
congregabis in medio platearum eius.
et cum ipsa civitate succendes. ita ut
universa consumas domino deo tuo.
et sit tumulus sempiternus. Non
edificabitur amplius. et non adherebit
de illo anathemate quicquam in manu
tua. ut avertatur dominus ab ira
furoris sui: et misereatur tui. mul-
tiplicet quoque te sicut iuravit patribus tuis.
quando audieris vocem domini dei
tui. custodiens omnia precepta eius.
que ego precipio tibi hodie ut facias
quod placitum est in conspectu domini
dei tui. xiiij. XIIII
Filii estote domini dei vestri.
Non vos incidetis nec facietis cal-
vicium super mortuo quoniam populus sanctus es
domino deo tuo. et te elegit ut sis ei
in populum peculiarem de cunctis
gentibus que sunt super terram. Ne comede- sta de comedendis
ritis que immunda sunt. Hoc est animal
quod comedere debetis. bovem et ovem. et
capram. cervum capream. bubalum
tragelaphum. pygargum. origem
camelopardalum. omne animal
quod in duas partes findit ungulam et
ruminat comedetis. De his autem
que ruminant et ungulam non findunt
hec comedere non debetis. Camelum
leporem chyrogryllium quia ruminant
et non dividunt ungulam immunda
erunt vobis. Sus quoque quoniam dividit
ungulam et non ruminat immunda
erit: carnibus eorum non vescemini.
et cadavera non tangetis. Hec come-
detis ex omnibus que morantur in aquis.
que habent pinnulas et squamas comedite
que absque pinnulis et squamis sunt
ne comedatis. quia immunda sunt.
Omnes aves mundas comedite.
immundas ne comedatis. aquilam.
s. et gryphum. et alietum.
ixon. et vulturem. ac milvum iuxta
genus suum. et omne corvini generis.
et struthionem ac noctuam. et larum
atque accipitrem iuxta genus suum.
herodium et cygnum. et ibin ac mergu-
lum. porphyrionem. et nycticoracem
onocrotalum et caladrium singula in
genere suo. upupam quoque et vespertilionem
et omne quod reptat et pinnulas habet in-
mundum erit et non comedetur. Omne
quod mundum est comedite. quicquid
autem morticinum est. ne vescamini
ex eo. Peregrino qui intra portas
tuas est. da ut comedat aut vende ei.
quia tu populus sanctus domini dei tui es.
Non quoque coques hedum in lacte matris
sue: decimam partem separabis de
cunctis frugibus tuis. que nascuntur
in terra per singulos annos et comedes

in conspectu domini dei tui in loco
quem elegerit ut in eo nomen illius
invocetur. Decimam frumenti tui
vini et olei. et primogenita de armentis
et ovibus tuis offeres ut discas timere
dominum deum tuum in omni tempore.
Cum autem longior fuerit via et locus
quem elegerit dominus deus tuus tibique
benedixerit nec potueris ad eum hec
cuncta portare. vendens omnia et in
pretium rediges. portabisque manu
tua et proficisceris ad locum quem ele
gerit dominus deus tuus. et emes
ex eadem pecunia quicquid tibi placuerit.
sive ex armentis sive ex ovibus. vinum
quoque et siceram. et omne quod desiderat anima
tua. et comedes coram domino deo tuo.
et epulaberis tu et domus tua: et levita
qui intra portas tuas est. cave ne
derelinquas eum. quia non habet
aliam partem in possessione tua. Anno
tertio separabis aliam decimam ex
omnibus que nascuntur tibi eo tempore.
et repones intra ianuas tuas. Venietque
levites qui aliam non habet partem. nec
possessionem tecum: et peregrinus ac
pupillus et vidua qui intra portas
tuas sunt. et comedent et saturabuntur.
ut benedicat tibi dominus deus tuus in
cunctis operibus manuum tuarum
XV que feceris. ·XV·
Septimo anno facies re
missionem que hoc ordine celebra
bitur. cui debetur aliquid ab amico
vel proximo. ac fratre suo. repetere non
poterit. quia annus remissionis est domini.
a peregrino et advena. exiges civem et
propinquum repetendi. non habes potestatem.
et omnino indigens et mendicus non
erit inter vos. ut benedicat dominus
deus tuus in terra quam traditurus
est tibi. in possessionem. Si tamen audieris
vocem domini dei tui. et custodieris
universa que iussit. et que ego hodie pre
cipio tibi. benedicet tibi ut pollicitus
est. feneraberis gentibus multis et ipse
a nullo accipies. mutuum dominaberis
nationibus plurimis. et tui nemo domi
nabitur. Si unus de fratribus tuis qui
morantur intra portas civitatis tue
in terra quam dominus deus tuus daturus
est tibi. ad paupertatem venerit. non
obdurabis cor tuum. nec contrahes
manum. Sed aperies eam pauperi

et dabis mutuum quo eum indigere
perspexeris. Cave ne forte subrepat tibi
impia cogitatio. et dicas in corde tuo.
Appropinquat septimus annus remis
sionis. et avertas oculos a paupere
fratre tuo. nolens ei quod postulat mutuum
commodare. ne clamet contra te ad
dominum. et fiat tibi in peccatum. Sed dabis ei
nec ages quippiam callide in eius
necessitatibus sublevandis. ut benedicat
tibi dominus deus tuus in omni tempore.
et in cunctis ad que manum miseris.
Non deerunt pauperes in terra habita
tionis tue. Idcirco ego precipio tibi. ut
aperias manum fratri tuo egeno et
pauperi qui tecum versatur in terra.
Cum tibi venditus fuerit frater tuus
hebreus aut hebrea. et sex annis ser
vierit tibi. In septimo anno dimittes
eum liberum. et quem libertati do
naveris. nequaquam vacuum abire pa
tieris. sed dabis viaticum de gregibus
et de area. et de torculari tuo. quibus
dominus deus benedixerit tibi. Memento
quod et ipse servieris in terra egypti: et libe
raverit te dominus deus tuus. Et idcirco
ego nunc precipio tibi. Si autem dixerit.
nolo egredi eo quod diligat te et domum
tuam. et bene sibi apud se sentiat.
Assumes subulam et perforabis aurem
eius in ianua domus tue. et serviet
tibi usque in eternum. Ancille quoque
similiter facies. Non avertes ab eis
oculos tuos quando dimiseris eos liberos.
quoniam iuxta mercedem mercennarii per
sex annos servivit tibi. ut benedicat
tibi dominus deus tuus in cunctis
operibus que agis. De primogenitis tuis
que nascuntur in armentis et ovibus
tuis. et quicquid sexus est masculini sanc
tificabis domino deo tuo. Non operaberis
in primogenitis bovis. et non tondebis
primogenita ovium. in conspectu
domini dei tui comedes ea per singulos
annos in loco quem elegerit dominus
deus tuus. tu et domus tua. Si autem
habuerit maculam. vel claudum fuerit
vel cecum aut in aliqua parte deforme
vel debile. non immolabitur domino deo
tuo. Sed intra portas urbis tue come
des illud. tam mundus quam inmundus
similiter vescentur eis. quasi caprea et
cervo. Hoc solum observabis. ut sangui
nem eorum non comedas. sed effundes

in terram quasi aquam. · xvi ·
Observa mensem novarum
frugum . et uerni primum temporis,
ut facias phase domino deo tuo quia
in isto mense eduxit te dominus deus
tuus de egypto nocte. Immolabisque
phase domino deo tuo de ovibus et de bobus
in loco quem elegerit dominus deus tuus,
ut habitet nomen eius ibi. Non comedes
in eo panem fermentatum. Septem diebus
comedes —— absque fermento afflic
tionis panem quoniam in pavore egressus
es de egypto ut memineris diei egressi
onis tue de egypto omnibus diebus uite
tue. Non apparebit fermentatum in
omnibus terminis tuis. vii. diebus. et non
remanebit de carnibus eius quod immola
tum est uespere in die primo mane. Non
poteris immolare phase in qualibet
urbium tuarum quas dominus deus
tuus daturus est tibi. Sed in loco quem
elegerit dominus deus tuus, ut habitet
nomen eius ibi. Immolabis phase
uespere ad solis occasum quando egressus
es de egypto et coques et comedes in loco
quem elegerit dominus deus tuus: ma
neque consurgens uades in tabernacula
tua. Sex diebus comedes azima. et in die
septimo quia collecta est domini dei
tui non facies opus. Septem ebdoma
das numerabis tibi ab ea die qua
falcem in segetem miseris: et celebra
bis diem festum ebdomadarum domi
no deo tuo. oblationem spontaneam
manus tue quam offeres iuxta benedictio
nem domini dei tui. et epulaberis coram
domino deo tuo. tu et filius tuus et filia
tua. et servus tuus et ancilla tua. et leui
tes qui est intra portas tuas. et adue
na et pupillus. et uidua qui morantur
uobiscum. In loco quem elegerit dominus
deus tuus. ut habitet nomen eius ibi.
Et recordaberis quoniam servus fuis in egypto.
custodiesque ac facies que precepta sunt.
Sollempnitatem quoque tabernaculorum
celebrabis per vii. dies quando collegeris de
area et torculari fruges tuas. et epula
beris in festiuitate tua. tu et filius tuus,
et filia tua et servus tuus. et ancilla tua.
leuites quoque et aduena. pupillus et
uidua qui intra portas tuas sunt. Septem
diebus domino deo tuo festa celebrabis
in loco quem elegerit dominus. benedi
cetque tibi dominus deus tuus in cunctis

frugibus tuis et in omni opere manuum
tuarum. eritisque in letitia. Tribus uicibus
apparebit per annum omne masculi
num tuum in conspectu domini dei
tui. in loco quem elegerit. In sollemp
nitate azimorum in sollempnitate
ebdomadarum: et in sollempnitate ta
bernaculorum non apparebit ante
dominum uacuus. Sed offeret unusquisque
secundum quod habuerit. iuxta benedictionem
domini dei sui. quam dederit ei. Iudi
ces et magistros constitues in omnibus
portis tuis. quas dominus deus tuus,
dederit tibi. per singulas tribus tuas.
ut iudicent populum iusto iudicio.
nec in alteram partem declinent.
Non accipies personam nec munera
quia munera excecant oculos sapientum ¶ Non de muneribus
et mutant uerba iustorum. Iuste quod
iustum est persequeris. ut uiuas et
possideas terram quam dominus
deus tuus dederit tibi. Non planta ¶ Al' hic incipit
bis lucum et omnem arborem iuxta
altare domini dei tui. nec facies
tibi atque constitues statuam. quas
odit dominus deus tuus. · xvii · XVII
Non immolabis domino
deo tuo bovem et ovem in
quo est macula aut quippiam
uitii quia abhominatio est domino
deo tuo. Cum reperti fuerint apud
te intra unam portarum tuarum
quas dominus deus tuus dabit tibi.
uir aut mulier qui faciant malum
in conspectu domini dei tui. et trans
grediantur pactum illius. ut va
dant et seruiant diis alienis. et ado
rent eos. solem et lunam et omnem
militiam celi. que non precepi. et hoc
tibi fuerit nunciatum. audiensque
inquisieris diligenter. et uerum esse
reperens. et abhominatio facta est
in israel. educes uirum ac mulierem
qui rem sceleratissimam perpetrarunt
ad portas ciuitatis tue: et lapidibus
obruentur. In ore duorum aut trium
testium peribit qui interficietur.
Nemo occidatur uno contra se dice
te testimonium. Manus testium
prima interficiet eum. et manus
reliqui populi extrema mittetur.
ut auferas malum de medio tui.
Si difficile et ambiguum apud
te iudicium esse perspexeris inter

sanguinem et sanguinem causam
et causam lepram et non lepram.
et iudicum intra portas tuas vi-
deris verba variari. Surge et ascen-
de ad locum quem elegerit dominus
deus tuus. Veniesque ad sacerdotes
levitici generis et ad iudicem qui fuerit
illo tempore. queresque ab eis. qui in-
dicabunt tibi iudicii veritatem et fa-
cies quecumque dixerint qui presunt loco
quem elegerit dominus. et docuerint
te iuxta legem eius. sequerisque senten-
tiam eorum. et non declinabis ad dex-
teram vel sinistram. Qui autem
superbierit nolens obedire sacerdotis
imperio qui eo tempore ministrat
domino deo tuo et decreto iudicis mo-
rietur ille homo. et auferes malum
de medio israel. Cunctusque populus
audiens timebit ut nullo deinceps
intumescat superbia. Cum ingressus
fueris terram quam dominus deus
tuus dabit tibi et possederis eam.
habitaverisque in illa et dixeris. constituam
super me regem sicut habent omnes per
circuitum nationes. eum constitu-
es quem elegerit dominus deus tuus
de numero fratrum tuorum. Non
poteris alterius gentis hominem
regem facere. qui non sit frater
tuus. Cumque fuerit constitutus. non
multiplicabit sibi equos. nec reducet
populum in egyptum. equitatus numero
sublevatus. presertim cum dominus pre-
ceperit vobis ut nequaquam amplius
per eandem viam revertamini. Non habebit
uxores plurimas que alliciant animam
eius. neque argenti et auri inmensa pon-
dera. Postquam autem sederit in solio regni
sui. describet sibi deuteronomium legis
huius in volumine accipiens exemplar
a sacerdotibus levitice tribus et habebit secum.
legetque illud omnibus diebus vite sue.
ut discat timere dominum deum suum et
custodire verba et cerimonias eius que
in lege precepta sunt. nec elevetur cor
eius in superbiam super fratres suos. neque de-
clinet in partem dextram vel sinistram
ut longo tempore regnet ipse et filii
eius super israel. xviii.

XVIII

Non habebunt sacerdotes et levite
et omnes qui de eadem tribu sunt
partem et hereditatem cum reliquo
populo israel. quia sacrificia domini et
oblationes eius comedent: et nichil a-
liud accipient de possessione fratrum
suorum. dominus enim ipse est heredi-
tas eorum. sicut locutus est illis. Hoc
erit iudicium sacerdotum. a populo et
ab his qui offerunt victimas. sive
bovem sive ovem immolaverint:
dabunt sacerdoti armum ac ventricu-
lum. primitias frumenti vini et olei et la-
narum partem ex ovium tonsione.
Ipsum enim elegit dominus deus tuus
de cunctis tribubus tuis ut stet et ministret
nomini domini dei tui ipse et filii eius in sempi-
ternum. Si exierit levites ex una ur-
bium tuarum ex omni israel in qua
habitat et voluerit venire desiderans lo-
cum quem elegerit dominus. mini-
strabit in nomine domini dei sui. sicut omnes
fratres eius levite qui stabunt eo tempore
coram domino. partem ciborum eandem
accipiet quam et ceteri. excepto eo quod in urbe
sua ex paterna ei successione debetur.
Quando ingressus fueris terram quam dominus
deus tuus dabit tibi. cave ne imitari
velis abhominationes illarum gentium.
nec inveniatur in te qui lustret fi-
lium suum aut filiam ducens per
ignem. aut qui ariolos sciscitetur
et observet sompnia atque auguria.
ne sit maleficus. neque incantator neque
phitones consulat nec divinos et
querat a mortuis veritatem. Omnia enim
hec abhominatur dominus. et propter istius-
modi scelera delebit eos in introitu
tuo. Perfectus eris et absque macula
cum domino deo tuo: gentes iste quarum
possidebis terram. augures et divi-
nos audiunt. tu autem a domino deo tuo
aliter institutus es. Prophetam de gente
tua. et de fratribus tuis sicut me. susci-
tabit tibi dominus deus tuus. ipsum audies
ut petisti a domino deo tuo in oreb. quando
contio congregata est. atque dixisti. ultra
non audiam vocem domini dei mei.
et ignem hunc maximum amplius
non videbo. ne moriar. Et ait dominus
michi. bene omnia sunt locuti. Pro-
phetam suscitabo eis de medio fratrum
suorum similem tui. et ponam verba
mea in ore eius. loqueturque ad
eos omnia que precepero illi. Qui
autem verba eius que loquetur in
nomine meo audire noluerit.
ego ultor existam. Propheta autem

qui arrogantia depravatus voluit
loqui in nomine meo que ego non
precepi illi ut diceret aut ex nomine
alior deorum interficietur. q si tacita
cogitatione responderis. quomodo possu
intelligere verbum q non e locutus dns?
h habebis signum quod in nomine dni
propheta ille predixerit. et non evenit. h
dominus non locutus e. s p tumorem
animi propheta confixerit. et idcirco non
timebis eum. · xix ·
Cum disperdiderit dominus ds tuus
gens quarum tibi traditurus e tra.
et possederis eam. habitaverisq in urbibz
eius et in edibz. tres civitates separab
tibi. in medio terre qua dominus ds
tuus dabit t in possessionem: sternes
diligenter viam. et in tres equaliter
ptes totam terre tue provinciam divides.
ut habeat e vicino qui ppter homicidium
profugus e. quo possit evadere. hec erit lex
homicide fugientis cuius vita servanda
e. Qui percusserit proximum suum nescie
ns: et qui heri et nudius tercius nullu
contra eum habuisse odium compro
batur: s abisse cum eo simpliciter
i silvam ad ligna cedenda. et in succisi
one lignorum securis fugit manu: fer
rumq lapsum de manubrio amicu
eius percusserit. et occiderit. hic ad una
supradictar urbium confugiet et vivet.
ne forsitan proximus eius cuius effu
sus e sanguis do lore stimulatus p
sequatur et apprehendat eum. si lon
gior via fuit. et percuciat animam
eius qui no est reus mortis. quia
nullum contra eum qui occisus e odiu
prius habuisse monstratur. Idcirco p
cipio tibi. ut tres civitates equis inter
se spaciis dividas. Cum autem dilata
uit dominus ds tuus terminos tuos sic
iuravit patribz tuis: et dederit t cuncta
terram qua eis pollicitus e. Si tn cu
stodieris mandata eius. et feceris q
hodie precipio t. ut diligas dominum
deum tuum: et ambules in viis eius
omni tpe. addes t tres alias civitates
et supradictar trium urbium numerz
duplicabis. ut no effundatur sanguis
innoxius. in medio terre qua dominus
ds tuus dabit t possidendam. ne sis
sanguinis reus. Siquis autem odio
hns proximum suu insidiatus fuit
vite eius surgensq p cusserit illum
et mortuus fuit fugeritq ad unam
de supradictis urbibz. mittent seniores
civitatis illius et arripient eum de lo
co effugii: tradentq in manum pro
ximi cuius sanguis effusus est. et mo
rietur nec misereberis eius: et auferes
innoxium sanguinem de isrl. ut bn
sit tibi. Non assumes et transferes ter
minos proximi tui. quos fixerunt priores i
possessione tua. quam dominus deus t
dabit t. in terra q accepturus es possidendam.
Non stabit testis unus contra aliq
quicqd illud pctm et facinoris fuit. s
in ore duorum aut trium testium
stabit omne verbum. Si steterit testis
mendax contra hominem accusans
eum prevaricationis stabunt ambo
quorum causa est ante dnm in con
spectu sacerdotum et iudicum qui fue
rint in diebz illis. Cumq diligentis
sime perscrutantes invenerint falsum
testem dixisse contra fratrem suu mendaciu
reddent ei sicut frī suo facere cogitavit. et
auferes malum de medio tui: ut
audientes ceteri timorem habeant: et nequa
talia audeant facere. Non misereberis
eius. S animam p anima. oculum
p oculo. dentem pro dente. manum p
manu pedem pro pede exiges. · xx ·
Si exieris ad bellum contra hostes
tuos. et videris equitatus et
currus. et maiorem quam tu habes
adversarii exercitus multitudinem no
timebis eos. quia dominus deus tuus
tecum est. qui eduxit te de terra egypti.
Appropinquante autem iam prelio sta
bit sacerdos ante aciem: et sic loquetur
ad populum. Audi isrl. vos hodie cotra
inimicos vros pugnam committitis.
Non pertimescat cor vrm. Nolite me
tuere. nolite cedere. nec formidetis
eos. qz dominus deus vr in medio vri
est et pro vobis contra adversarios di
micabit ut eruat vos de periculo. Du
ces quoq p singulas turmas audiente
exercitu proclamabunt. Quis e homo
qui edificavit domum novam et non
dedicavit eam. vadat et revertatur in
domum suam. ne forte moriatur
in bello. et alius dedicet illam. Quis
e homo qui plantavit vineam. et nec
dum fecit eam ee communem. et de q
vesci omnibz liceat. vadat et revertat
in domum suam. ne forte moriatur

Nō i ore duor

XX

in bello. et alius homo eius fungatur
officio. Quis est homo qui despondit
uxorem. et non accepit eam. vadat et
revertatur in domum suam. ne forte
moriatur in bello. et alius homo accipi
at eam. His dictis addent reliqua: et
loquentur ad populum. Quis est
homo formidolosus et corde pavido
vadat. et revertatur in domum suam,
ne pavere faciat corda fratrum suorum.
sicut ille timore perterritus est. Cumque
siluerint duces exercitus. et finem loquen
di fecerint. Unusquisque suos ad bellan
dum cuneos preparabit. Si quando acces
seris ad expugnandam civitatem.
offeres ei primum pacem. Si receperit et
aperuerit tibi portas: cunctus populus
qui in ea est salvabitur et serviet tibi.
sub tributo. Si autem fedus inire no
luerint et ceperint contra te bellum.
oppugnabis eam. Cumque tradiderit
dominus deus tuus illam in manu tua
percuties omne quod in ea generis masculini
est. in ore gladii absque mulieribus et in
fantibus iumentis et ceteris que in civi
tate sunt omnem predam exercitui
divides. et comedes de spoliis hostium
tuorum que dominus deus tuus
dederit tibi. Sic facies cunctis civita
tibus que a te procul valde sunt. et non
sunt de his urbibus quas in possessionem
accepturus es. De his autem civita
tibus que dabuntur tibi nullum omnino
permittes vivere: sed interficies in ore
gladii. ethelum videlicet et amorreum
et chananeum. phereseum. et eveum
et iebuseum sicut precepit tibi dominus
deus tuus. Ne forte doceant vos facere
cunctas abhominationes quas ipsi
operati sunt diis suis. et peccetis in
dominum deum vestrum. Quando obsederis civi
tatem multo tempore et munitionibus
circumdederis ut expugnes eam.
Non succides arbores de quibus vesci
potes nec per circuitum securibus
debes vastare regionem quoniam lignum est.
et non homo. nec potest bellantium
contra te augere numerum. Si qua
autem ligna non sunt pomifera
sed agrestia et in ceteros apta usus succide
et extrue machinas donec capias civi
tatem que contra te dimicat. xxi.

XXI

Quando inventum fuerit in terra
quam dominus deus tuus
daturus est tibi hominis cadaver
occisi et ignorabitur cedis reus. egre
dientur maiores natu et iudices tui
et metientur a loco cadaveris singularum
per circuitum spatia civitatum. et quam
in viciniorem ceteris esse perspexerint seniores
civitatis illius. tollent vitulam de
armento que non traxit iugum,
nec terram scidit vomere. et ducent eam
ad vallem asperam atque saxosam
que numquam arata est. nec sementem
recepit. et cedent in ea cervices vitule.
accedentque sacerdotes filii levi quos
elegerit dominus deus tuus ut mi
nistrent ei. et benedicant in nomine
eius. et ad verbum eorum omne ne
gotium pendeat. et quicquid mundum
vel inmundum est iudicetur. et
venient maiores natu civitatis
illius ad interfectum. lavabuntque
manus suas super vitulam. que
in valle percussa est, et dicent. Ma
nus nostre non effuderunt sanguinem
hunc. nec oculi viderunt. Propi
tius esto populo tuo israel quem redemi
sti domine. et non reputes sanguinem
innocentem in medio populi tui israel.
et auferetur ab eis reatus sanguinis.
tu autem alienus eris ab innocentis
cruore qui fusus est. cum feceris
quod precepit dominus. Si egressus fueris
ad pugnam contra inimicos tuos.
et tradiderit eos dominus deus tuus in
manu tua, captivosque duxeris, et vi
deris in numero captivorum. mu
lierem pulchram et adamaveris eam.
volueris que habere uxorem introduces
eam in domum tuam. que radet
cesariem. et circumcidet ungues. et
deponet vestem in qua capta est.
Sedensque in domo tua. flebit patrem
et matrem suam uno mense. et postea
intrabis ad eam. dormiesque cum
illa. et erit uxor tua. Si autem postea
non sederit in animo tuo dimittes
eam liberam. nec vendere poteris pe
cunia. nec opprimere per potentiam
quia humiliasti eam. Si habuerit homo
uxores duas unam dilectam et al
teram odiosam. genuerintque ex eo
liberos. et fuerit filius odiose primo
genitus. volueritque substantiam suam
inter filios suos dividere. non poterit
filium dilecte facere primogenitum

et preferre filio odiose. sed filium odiose
agnoscet primogenitum. dabitque ei de
his que habuerit cuncta duplicia. Iste
est enim principium liberorum eius
et huic debentur primogenita. Si ge
nuerit homo filium contumacem et
protervum. qui non audiat patris ac
matris imperium et coercitus obedire
contempserit: apprehendent eum et du
cent ad seniores civitatis illius. et ad
portam iudicii dicentque ad eos. Filius
noster iste protervus et contumax est. mo
nita nostra audire contempnit. Commes
sationibus vacat et luxurie atque convi
viis. Lapidibus eum obruet populus
civitatis et morietur. et auferatis ma
lum de medio vestri. et universus israel au
diens pertimescat. Quando peccaverit
homo quod morte plectendum est. et
ad iudicatus morti appensus fuerit in
patibulo. non permanebit cadaver eius
in ligno. sed in eadem die sepelietur. quia
maledictus a deo est qui pendet in ligno.
et nequaquam contaminabis terram quam
dominus deus tuus dederit tibi in pos
XXII
N sessionem · xxij
On videbis bovem fratris tui aut
ovem errantem et preteribis. sed reduces
fratri tuo. Etiam si non est propinquus fra
ter tuus nec nosti eum: duces in domum
tuam et erunt apud te quamdiu querat
ea frater tuus et recipiat. Similiter facies
de asino. et de vestimento. et de omni re
fratris tui que perierit si inveneris eam: ne
negligas quasi alienam. Si videris asinum
fratris tui aut bovem cecidisse in via: non
despicies sed sublevabis cum eo. Non in
duetur mulier veste virili. nec vir utetur
veste feminea. Abhominabilis enim
apud deum est qui facit hec. Si ambu
lans per viam in arbore vel in terra in
veneris nidum avis et matrem pullis vel
ovis desuper incubantem non tenebis eam
cum filiis. sed abire pacieris captos tenens
filios. ut bene sit tibi et longo vivas tem
pore. Cum edificaveris domum novam
facies murum tecti per circuitum ne ef
fundatur sanguis in domo tua. et sis
reus labente alio. et in preceps ruente.
Non seres vineam tuam altero semi
ne. et sementis quam sevisti et que
nascuntur ex vinea pariter sanctificentur.
Non arabis in bove simul et asino.
Non indueris vestimento quod ex la

na lino que contextum est. Funiculos
in fimbriis facies per iiii. angulos pallii
tui quo operieris. Si duxerit vir uxorem
et postea eam odio habuerit quesieritque
occasiones quibus dimittat eam obiciens ei
nomen pessimum et dixerit. Uxorem hanc
accepi. et ingressus ad eam non inveni
in virginem: tollent eam pater et mater eius
et ferent secum signa virginitatis eius
ad seniores urbis qui in porta
sunt. et dicet pater. Filiam meam dedi
huic uxorem quam quia odit imponit
ei nomen pessimum. ut dicat non inve
ni filiam tuam virginem et ecce hec
sunt signa virginitatis filie mee. Ex
pandent vestimentum coram senioribus
civitatis. apprehendentque senes urbis
illius virum et verberabunt illum con
dempnantes insuper. c. siclis argenti
quos dabit patri puelle quoniam diffa
mavit nomen pessimum super virgi
nem israel. Habebitque eam uxorem et
non poterit dimittere eam omni tempore
vite sue. Quod si verum est quod obicit et
non est in puella inventa virginitas
eicient eam extra fores domus patris sui
et lapidibus obruent viri civitatis eius
et morietur. quoniam fecit nephas in
israel ut fornicaretur in domo patris sui
et auferes malum de medio tui. Si
dormierit vir cum uxore alterius. ut
que morietur id est adulter et adultera et
auferes malum de [illegible] israel. Si pu
ellam virginem desponderit vir et in
venerit eam aliquis in civitate. et con
cubuerit cum illa: educes utrumque ad
portas civitatis illius et lapidibus obru
entur. Puella: quia non clamavit cum
esset in civitate. Vir quia humiliavit
uxorem proximi sui. et auferes malum
de medio tui. Sin autem in agro reppererit
vir puellam que desponsata est. et ap
prehendens concubuerit cum illa: ipse
morietur solus. puella nichil paciet
nec est rea mortis quia sicut latro con
surgit contra fratrem suum et occidit
animam eius ita et puella perpessa est.
Sola erat in agro. clamavit. et nullus
affuit qui liberaret eam. Si invenerit
vir puellam virginem que non habet
sponsum et apprehendens concubuerit
cum ea et res ad iudicium venerit
dabit qui dormivit cum ea patri puelle. l.
siclos argenti. Et habebit eam uxorem

Nota: al' hic incipit XXII

Nota carens genitalibus non promovebit

Quia humiliavit illam: non poterit
dimittere eam cunctis diebus vite sue.
Non accipiet homo uxorem patris
sui: nec revelabit operimentum eius. xxii.
Non intrabit eunuchus attritis
vel amputatis testiculis et ab
sciso veretro: ecclesiam domini. Non
ingredietur manzer, hoc est de scorto
natus, in ecclesiam domini: usque ad de
cimam generationem. Amonites. et
moabites et post decimam generationem
non intrabunt ecclesiam domini in eter
num quia noluerunt vobis occurrere
cum pane et aqua in via quando egres
si estis de egypto et quia conduxerunt contra
te balaam filium beor de mesopotamia
syrie ut malediceret tibi et noluit
dominus deus tuus audire balaam
vertitque maledictionem eius in be
nedictionem tuam eo quod diligeret
te. Non facies cum eis pacem nec que
res eis bona cunctis diebus vite tue in
sempiternum. Non abhominaberis
idumeum quia frater tuus est. nec
egyptium quia advena fuisti in terra eius.
Qui nati fuerint ex eis: tertia genera
tione intrabunt in ecclesiam domini.
Quando egressus fueris adversus hostes
tuos in pugnam: custodies te ab omni
re mala. Si fuerit inter vos homo qui
nocturno pollutus sit sompnio: egre
dietur extra castra. et non revertetur pri
usquam ad vesperam lavetur aqua. et
post solis occasum: regredietur in castra.
Habebis locum extra castra ad
quem egrediaris ad requisita nature
gerens paxillum in balteo. Cumque se
deris. fodies per circuitum: et egesta
humo operies quo relevatus es. Dominus
enim deus tuus ambulat in medio
castrorum ut eruat te. et tradat tibi ini
micos tuos ut sint castra tua sancta.
et nichil in eis appareat feditatis nec
derelinquat te. Non tradas servum do (Sed)
mino suo. qui ad te confugerit. habi
tabit tecum in loco qui ei placuerit et
in una urbium tuarum requiescet.
ne contristes eum. Non erit meretrix
de filiabus israel neque scortator de filiis
israel. Non offeres mercedem prostibuli
nec pretium canis in domum domini
dei tui quicquid illud est quod vove
ris: quia abhominatio est utrumque apud
dominum deum tuum. Non fenerabis fra

Nota non offeres de prostibulo

tri tuo ad usuram pecuniam. nec fruges
nec quamlibet aliam rem: sed alie
no: fratri autem tuo absque usura id quod
indiget commodabis ut benedicat ti
bi dominus deus tuus in omni opere
tuo in terra ad quam ingredieris pos
sidendam. Cum voveris votum do
mino deo tuo. non tardabis reddere.
quia requiret illud dominus deus tu
us. Et si moratus fueris: reputabit
tibi in peccatum. Si nolueris polliceri
eris absque peccato. Quod autem
semel egressum est de labiis tuis. obser
vabis et facies sicut promisisti domino
deo tuo. et propria voluntate et ore tuo
locutus es. Ingressus vineam proxi
mi tui: comede uvas quantum tibi pla
cuerit. foras autem ne efferas tecum.
Si intraveris in segetem amici tui:
franges spicas. et manu conteres. fal
ce autem non metes. xxiii.
Si acceperit homo uxorem. et habu
erit eam. et non invenerit gratiam
ante oculos eius. propter aliquam fe
ditatem: scribet libellum repudii et da
bit in manu illius. et dimittet eam de
domo sua. Cumque egressa alterum
maritum duxerit. et ille quoque oderit
eam dederitque ei libellum repudii et
dimiserit de domo sua. vel certe mortu
us fuerit: non poterit prior maritus re
cipere eam in uxorem quia polluta est et
abhominabilis facta est coram domino
ne peccare facias terram tuam quam
dominus deus tuus tibi tradiderit possi
dendam. xxiiii.
Cum acceperit homo nuper uxorem
non procedet ad bellum. nec ei quippiam
necessitatis iniungetur publice sed
vacabit absque culpa domui sue: ut uno
anno letetur cum uxore sua. Non ac
cipies loco pignoris inferiorem et su
periorem molam. quia animam su
am apposuit tibi. Si deprehensus ho
mo fuerit sollicitans fratrem suum de
filiis israel et vendito eo acceperit preti
um: interficietur et auferes malum
de medio tui. Observa diligenter ne
incurras in plagam lepre: sed facies
quecumque docuerint te sacerdotes le
vitici generis iuxta id quod precepi eis
et imple sollicite. Mementote que fecerit do
minus deus vester marie in via cum e
grederemini de egypto. Cum repetes a

Nota [illegible] — Nota de [illegible] — XXI[illegible] — Nota [illegible] — XXV

proximo tuo rem aliquam quam debet tibi:
non ingredieris domum eius. ut pig
nus auferas. sed stabis foris. et ille tibi
proferet quod habuerit. Si autem paup
er est: non pernoctabit apud te pignus. sed
statim reddes ei. ante solis occasum
ut dormiens in vestimento suo benedi
cat tibi. et habeas iusticiam coram do
mino deo tuo. Non negabis mercedem
indigentis et pauperis fratris tui. sive
advene qui tecum moratur in terra tua
et intra portas tuas est: sed eadem die red
des ei precium laboris sui ante solis occa
sum. quia pauper est, et ex eo sustentat
animam suam ne clamet contra te
ad dominum et reputetur tibi in pec
catum. Non occidentur patres pro filiis.
nec filii pro patribus; sed unusquisque pro
suo peccato morietur. Non pervertes iudi
cium advene et pupilli: nec auferes lo
co pignoris vidue vestimentum. Me
mento quod servieris in egipto et erue
rit te dominus deus tuus inde. Iccirco
precipio tibi ut facias hanc rem. Quan
do messueris segetem in agro tuo et
oblitus manipulum reliqueris non
reverteris ut tollas eum sed advenam
et pupillum et viduam auferre patie
ris ut benedicat tibi dominus deus tu
us in omni opere manuum tuarum
Si fruges colligis olivarum: quicquid
remanserit in arboribus. non reverteris
ut colligas. sed relinques advene pu
pillo ac vidue Si vindemiaveris vi
neam tuam: non colliges remanentes
racemos sed cedent in usus advene.
XXV pupilli. ac vidue. Memento quod tu
servieris in egipto et iccirco precipio ti
bi ut facias hanc rem · xxv ·
Si fuerit causa inter aliquos et
interpellaverint iudices: quem
iustum esse perspexerint: illi iusticie pal
mam dabunt quem impium: con
dempnabunt impietatis. Si autem
eum qui peccavit dignum viderint
plagis: prosternent et coram se facient
verberari. Pro mensura peccati: erit et
plagarum modus Ita dumtaxat
ut quadragenarium numerum non
non excedant: ne fede laceratus ante
oculos tuos abeat frater tuus Non li
gabis os bovis triturantis in area fru
ges tuas. Quando habitaverint fratres
simul et unus ex eis absque liberis.

mortuus fuerit: uxor defuncti non nu
bet alteri sed accipiet eam frater eius et sus
citabit semen fratris sui et primogenitum
ex ea filium nomine illius appellabit
ut non deleatur nomen eius ex israel
Sin autem noluerit accipere uxorem
fratris sui que ei lege debetur: perget mu
lier ad portam civitatis et interpella
bit maiores natu. dicetque. Non vult frat
rem meum suscitare semen fratris sui in israel
nec me in coniugium sumere. Statimque
accersiri eum facient et interrogabunt
Si responderit nolo eam uxorem accipere:
accedet mulier ad eum coram senioribus,
et tollet calciamentum de pede eius
spuetque in faciem eius. et dicet. Sic fi
et homini qui non edificavit domum
fratris sui. Et vocabitur nomen illius in
israel domus discalciati. Si duo habue
rint inter se iurgium viri et unus con
tra alterum rixari ceperit. volensque u
xor alterius eruere virum suum de ma
nu fortioris. miserit manum et appre
henderit verenda eius: abscides manum
illius nec flecteris super eam ulla misericordia
Non habebis in sacculo diversa pondera ¶ [illegible]
maius et minus nec erit in domo tua
nec erit in domo tua modius maior
et minor. Pondus habebis iustum et
verum et modius equalis et verus
erit tibi. ut multo vivas tempore super
terram quam dominus deus tuus de
derit tibi. Abhominabitur enim dominus
eum qui facit hec et aversatur omnem
iniusticiam. Memento que fecerit tibi
amalech in via quando egrediebaris ex
egipto. quomodo occurrerit tibi, extremos
agminis tui qui lassi residebant ceciderit
quando tu eras fame et labore con
fectus et non timuerit deum. Cum
ergo dominus deus tuus dederit tibi re
quiem et subiecerit cunctas per circuitum
nationes in terra quam tibi pollicitus
est: delebis nomen eius sub celo. Cave
ne obliviscaris. · xxvi · XXVI
Cumque intraveris terram quam
dominus deus tuus tibi datu
rus est possidendam et obtinueris eam
atque habitaveris in illa: tolles de cunc
tis frugibus tuis primitias et pones in
cartallo pergesque ad locum quem do
minus deus tuus elegerit ut ibi invo
cetur nomen eius. Accedesque ad sacer
dotem qui fuerit in diebus illis et dices

ad eum. Profiteor hodie coram domino
deo tuo quod ingressus sim in terram pro
qua iuravit patribus nostris ut daret eam
nobis. Suscipiensque sacerdos cartallum
de manu tua ponet ante altare domini dei
tui et loqueris in conspectu domini dei tui.
Syrus persequebatur patrem meum qui
descendit in egyptum et ibi peregrinatus
est in paucissimo numero crevitque in
gentem magnam et robustam et in-
finite multitudinis. Afflixeruntque nos
egyptii et persecuti sunt imponentes o-
nera gravissima. et clamavimus ad dominum
deum patrum nostrorum qui exaudivit
nos et respexit humilitatem nostram et la-
borem atque angustias et eduxit nos de
egypto in manu forti et brachio exten-
to. in ingenti pavore. in signis atque por-
tentis. et introduxit ad locum istum.
et tradidit nobis terram lacte et melle
manantem. Et idcirco nunc offero primi-
cias frugum terre quam dominus de-
dit michi. Et dimittes eas in conspectu
domini dei tui et adorato domino deo
tuo. Et epulaberis in omnibus bonis que
dominus deus tuus dederit tibi et do-
mui tue tu et levites et advena qui te-
cum est quando compleveris decimam
cunctarum frugum tuarum. An-
no decimarum tuo dabis levite et ad-
vene. pupillo et vidue ut comedant intra
portas tuas et saturentur. loqueris in
conspectu domini dei tui. Abstuli quod
sanctificatum est de domo mea et dedi
illud levite et advene pupillo et vidu-
e sicut iussisti michi. Non preterivi man-
data tua nec sum oblitus imperii tui. Non
comedi ex eis in luctu meo nec separavi
ea in qualibet inmundicia nec
expendi ex his quicquam in re funebri.
Obedivi voci domini dei mei. et feci
omnia sicut precepisti michi. Respi-
ce de sanctuario tuo. et de excelso celorum
habitaculo. et benedic populo tuo israel
et terre quam dedisti nobis. si-
cut iurasti patribus nostris. terre lacte et melle
mananti. Hodie dominus deus tuus
precepit tibi ut facias mandata hec
atque iudicia ut custodias et impleas ex
toto corde tuo et ex tota anima tua.
Dominum elegisti hodie
ut sit tibi deus. et ambules in viis eius
et custodias cerimonias illius et man-
data atque iudicia. et obedias eius imperio.

En dominus elegit te hodie ut sis ei
populus peculiaris sicut locutus est tibi
et custodias omnia precepta eius et
faciat te excelsiorem cunctis gentibus quas
creavit in laudem et nomen et gloriam
suam ut sis populus sanctus domini
dei tui sicut locutus est. · xxvii ·
Precepit autem moyses et seniores
israel populo dicentes. Custodite
omne mandatum quod precipio vobis
hodie. Cumque transieritis iordanem in
terram quam dominus deus tuus da-
bit tibi: eriges ingentes lapides et calce
levigabis eos: ut possis in eis scribere omnia
verba legis huius iordane transmisso ut
introeas terram quam dominus deus
tuus dabit tibi terram lacte et melle ma-
nantem. sicut iuravit patribus tuis. Quando
ergo transieritis iordanem: erigite
lapides quos ego hodie precipio vobis
in monte hebal et levigabis eos calce
et edificabis ibi altare domino deo tuo
de lapidibus quos ferrum non tetigit et
de saxis informibus et impolitis et offeres
super eum holocausta domino deo tu-
o et immolabis hostias pacificas co-
medes que ibi. et epulaberis coram domino
deo tuo. et scribes super lapides omnia ver-
ba legis huius. plane et lucide. Dixerunt-
que moyses et sacerdotes levitici generis
ad omnem israelem. Attende et audi
israel hodie factus es populus domini
dei tui. Audies vocem eius et facies
mandata atque iusticias quas ego precipi-
o tibi. Precepitque moyses populo in
die illo dicens. Hii stabunt ad benedicen-
dum domino super montem garizim
iordane transmisso. Symeon. levi iu-
das. isachar ioseph et beniamin. Et e
regione isti stabunt ad maledicendum
in monte hebal. Ruben gad. et aser. za-
bulon. dan. et neptalim. Et pronun-
ciabunt levite. dicentque ad omnes
viros israel excelsa voce. Maledictus
homo qui facit sculptile et conflati-
le. abhominacionem domini opus
manuum artificum ponetque illud
in abscondito. Et respondebit omnis
populus. et dicet amen. Maledictus
qui non honorat patrem suum et
matrem. Et dicet omnis populus
amen. Maledictus qui transfert ter-
minos proximi sui. et dicet omnis po-
pulus amen. Maledictus qui errare

faciet cecum in itinere et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui peruertit
iudicium aduene. pupilli et uidue et
dicet omnis populus amen. Maledictus
qui dormit cum uxore patris sui et reue-
lat operimentum lectuli eius et dicet om-
nis populus amen. Maledictus qui dor-
mit cum omni iumento et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui dor-
mit cum sorore sua filia patris sui siue
matris sue. et dicet omnis populus a-
men. Maledictus qui dormit cum so-
cru sua et dicet omnis populus amen.
Maledictus qui clam percusserit proxi-
mum suum. et dicet omnis populus
amen. Maledictus qui dormit cum
uxore proximi sui et dicet omnis populus
amen. Maledictus qui accepit munera
ut percutiat animam sanguinis in-
nocentis et dicet omnis populus amen.
Maledictus qui non permanet in ser-
monibus huius legis. nec eos opere per-
ficit. et dicet omnis populus amen. xxviii.
Si autem audieris uocem domini
dei tui ut facias atque custodias om-
nia mandata eius que ego precipio
tibi hodie: faciet te dominus deus tuus
excelsiorem cunctis gentibus que uersan-
tur in terra. Venient que super te uni-
uerse benedictiones iste. et apprehendent
te si tamen precepta eius audieris. Benedictus
tu in ciuitate: et benedictus in agro.
Benedictus fructus uentris tui. et fructus
terre tue. fructusque iumentorum
tuorum greges armentorum tuorum
et caule ouium tuarum. Benedicta
horrea tua et benedicte reliquie tue. Be-
nedictus eris ingrediens et egrediens.
Dabit dominus inimicos tuos qui
consurgent aduersum te corruentes in
conspectu tuo. per unam uiam uenient
contra te et per septem fugient a facie tua.
Emittet dominus benedictionem super
cellaria tua et super omnia opera ma-
nuum tuarum. benedicetque tibi in terra
quam acceperis. Suscitabit te do-
minus sibi in populum sanctum
sicut iurauit tibi. si custodieris man-
data domini dei tui et ambulaueris in
uiis eius. Videbunt que omnes terra-
rum populi quod nomen domini in-
uocatum sit super te. et timebunt te.
Abundare te faciet dominus omnibus
bonis fructu uteri tui et fructu iumen-

torum tuorum fructu terre tue. quam
iurauit dominus patribus tuis ut da-
ret tibi. Aperiet dominus thesaurum su-
um et optimum, ut tribuat plu- celum
uiam terre sue in tempore suo. Benedicet-
que cunctis operibus manuum tuarum.
et fenerabis gentibus multis et ipse a nul-
lo fenus accipies. Constituet te dominus
deus tuus in caput et non in caudam. et
eris supra et non subter. si audieris man- autem
data domini dei tui que ego precipio tibi
hodie. et custodieris et feceris ac non de-
cliuaueris ab eis nec ad dexteram nec ad
sinistram nec secutus fueris deos alienos
neque colueris eos. Quod si audire nolu-
eris uocem domini dei tui ut custodias
et facias omnia mandata eius et ceri-
monias que ego precipio tibi hodie: ve-
nient super te omnes maledictiones iste
et apprehendent te. Maledictus eris in
ciuitate. maledictus in agro. Maledictum
horreum tuum et maledicte reliquie
tue. Maledictus fructus uentris tui et
fructus terre tue. armenta boum tuorum
et greges ouium tuarum. Maledictus eris
ingrediens et maledictus egrediens. Mit-
tet dominus super te famem et esuriem et
increpationem in omnia opera tua
que facies donec conterat te et perdat uelo-
citer de sub celo propter adinuentiones tuas
pessimas in quibus reliquisti me. Ad-
iungat tibi dominus pestilentiam do-
nec consumat te de terra ad quam ingre-
dieris possidendam. Percutiat te dominus
egestate: febre. et frigore. ardore. et es-
tu et aere corrupto. ac rubigine. et perse-
quatur donec pereas. Sit celum quod
supra te est eneum et terra quam calcas
ferrea. Det dominus ymbrem terre tue
puluerem et de celo descendat super te
cinis donec conteraris. Tradat te dominus al' cinis
corruentem ante hostes tuos. Per unam
uiam egrediaris contra eos et per sep-
tem fugias et dispergaris per omnia
regna terre. Sitque cadauer tuum in
escam cunctis uolatilibus celi et bestiis
terre et non sit qui abigat. Percutiat
te dominus ulcere egypti et partem cor-
poris per quam stercora digeruntur
scabie quoque et prurigine ita ut cura-
ri nequeas. Percutiat te dominus a-
mentia et cecitate ac furore mentis et
palpes in meridie sicut palpare solet cecus
in tenebris. et non dirigas uias tuas

Omni que tempore calumpniam susti
neas et opprimaris violentia nec habe
as qui liberet te. Uxorem accipias et
alius dormiat cum ea. Domum edifices
et non habites in ea. Plantes vineam
et non vindemies eam. Bos tuus im
moletur coram te et non comedas ex eo.
Asinus tuus rapiatur in conspectu tuo
et non reddatur tibi. Oves tue dentur
inimicis tuis. et non sit qui te adiuvet.
Filii tui et filie tue tradentur alteri populo
videntibus oculis tuis et deficientibus ad
conspectum eorum tota die et non sit
fortitudo in manu tua. Fructus terre
tue. et omnes labores tuos comedat po
pulus quem ignoras et sis semper ca
lumpniam sustinens et oppressus cunc
tis diebus et stupens ad terrorem eo
rum que videbunt oculi tui. Percutiat te do
minus ulcere pessimo in genibus et in
suris sanarique non possis a planta
pedis usque ad verticem tuum. Ducet te
dominus et regem tuum quem consti
tueris super te in gentem quam ignoras
tu et patres tui et servies ibi diis alie
nis ligno et lapidi et eris perditus in
proverbium ac fabulam omnibus popu
lis ad quos te introduxerit dominus. Se
mentem multam iacies in terram et
modicam congregabis: quia locuste
omnia devorabunt. Vineam plantabis
et fodies et vinum non bibes nec colli
ges ex ea quippiam: quoniam vasta
bitur vermibus. Olivas habebis in om
nibus terminis tuis et non ungueris o
leo. quia defluent et peribunt. Filios gene
rabis et filias et non frueris eis quoniam
ducentur in captivitatem. Omnes ar
bores tuas et fruges terre tue rubigo
consumet. Advena qui tecum versatur
in terra. ascendet super te eritque sublimi
or tu autem descendes et eris inferior.
Ipse feneravit tibi et tu non fenerabis ei.
Ipse erit in caput et tu eris in caudam.
Et venient super te omnes maledictio
nes iste et persequentes apprehendent te:
donec intereas quia non audisti voce
domini dei tui nec servasti mandata eius
et cerimonias quas precepit tibi. Et
erunt in te signa atque prodigia et in se
mine tuo usque in sempiternum eo quod
non servieris domino deo tuo in gau
dio cordisque letitia propter rerum om
nium abundantiam. Servies inimico
tuo quem immittet dominus tibi in
fame et siti et nuditate et omni penuria
et imponet iugum ferreum super cervi
cem tuam donec te conterat. Adducet
dominus super te gentem de longin
quo et de extremis terre in similitudi
nem aquile volantis cum impetu cuius
linguam intelligere non possis gentem
procacissimam que non deferat seni
nec misereatur parvuli et devoret fructum
iumentorum tuorum ac fruges terre
tue donec intereas et non relinquat
tibi triticum. vinum. et oleum ar
menta boum et greges ovium donec
te disperdat et conterat in cunctis urbibus
tuis et destruantur muri tui firmi at
que sublimes in quibus habebas fiduci
am in omni terra tua. Obsideberis in
portis tuis in omni terra quam dabit
tibi dominus deus tuus et comedes fruc
tum uteri tui et carnes filiorum et fi
liarum tuarum quas dedit tibi dominus
deus tuus in angustia et vastitate qua
opprimet te hostis tuus. Homo delicatus
in te et luxuriosus valde invidebit fratri
suo et uxori que cubat in sinu suo ne
det eis de carnibus filiorum suorum quas
comedet eo quod nichil aliud habeat
in obsidione et penuria qua vasta
verint te inimici tui intra omnes
portas tuas. Tenera mulier et delicata
que super terram ingredi non valebat
nec pedis vestigium figere propter mol
litiem et teneritudinem nimiam in
videbit viro suo qui cubat in sinu eius
super filii et filie carnibus et illuvie secun
darum que egrediuntur de medio femi
num eius et super liberis qui eadem
hora nati sunt. Comedent enim eos
clam propter rerum omnium penu
riam et in obsidione et vastitate qua
opprimet te inimicus tuus intra por
tas tuas. Nisi custodieris et feceris om
nia verba legis huius que scripta sunt
in hoc volumine et timueris nomen
eius gloriosum et terribile hoc est do
minum deum tuum: augebit dominus
plagas tuas et plagas seminis tui
plagas magnas et perseverantes in
firmitates pessimas et perpetuas. Et
convertet in te omnes afflictiones e
gypti quas timuisti et adherebunt ti
bi. Insuper et universos languores et
plagas que non sunt scripte in volu

mine legis huius inducet dominus
super te donec te conterat. et remanebitis
pauci numero qui prius eratis sicut
astra celi pre multitudine quoniam
non audisti vocem domini dei tui. Et
sicut ante letatus est dominus super vos
bene vobis faciens vos que multiplicans
sic letabitur disperdens vos atque subvertens
ut auferamini de terra ad quam in-
grederis possidendam. Disperget te do-
minus in omnes populos a summitate
terre usque ad terminos eius et servies
ibi diis alienis quos et tu ignoras et
patres tui lignis et lapidibus. In gentibus
quoque illis non quiesces neque erit requi-
es vestigio pedis tui. Dabit enim tibi do-
minus ibi cor pavidum et deficien-
tes oculos et animam merore consumptam
et erit vita tua quasi pendens ante te.
Et timebis nocte et die. et non
credes vite tue. Mane dices quis mihi
det vesperum. et vespere quis mihi det mane. propter cordis tui for-
midinem qua terreberis et propter ea
que tuis videbis oculis: reducet te dominus.
classibus in egyptum per viam de qua
dixit tibi. ut eam amplius non vide-
res. Ibi venderis inimicis tuis in ser-
vos et ancillas et non erit qui emat. XXIX.
Hec sunt verba federis quod precepit
dominus moysi ut feriret cum
filiis israel in terra moab: preter illud
fedus quod cum eis pepigit in oreb. Vo-
cavitque moyses omnem israhelem et
dixit ad eos. Vos vidistis universa que
fecit dominus coram vobis in terra egyp-
ti. pharaoni et omnibus servis eius
universeque terre illius temptaciones
magnas quas viderunt oculi tui sig-
na illa portentaque ingentia et non
dedit vobis dominus cor intelligens
et oculos videntes et aures que possint
audire usque in presentem diem. Ad-
duxit vos .xl. annis per desertum. Non
sunt attrita vestimenta vestra nec cal-
ciamenta pedum vestrorum vetustate
consumpta sunt. Panem non comedi-
stis vinum et siceram non bibistis
ut sciretis quia ipse est dominus deus
vester et venistis ad hunc locum. Egres-
susque est seon rex esebon et og rex
basan occurrens nobis ad pugnam
et percussimus eos et tulimus terram
eorum ac tradidimus possidendam
ruben. et gad et dimidie tribui ma-
nasse. Custodite ergo verba pacti huius
et implete ea ut intelligatis universa
que facitis. Vos statis hodie cuncti co-
ram domino deo vestro principes vestri
ac tribus et maiores natu atque doctores
omnis populus israel. liberi et uxores
vestre et advena qui tecum moratur in
castris exceptis lignorum cesoribus et
hiis qui comportant aquas ut transeas
in federe domini dei tui et in iureiu-
rando quod hodie dominus deus tuus
percutit tecum ut suscitet te sibi popu-
lum et ipse sit deus tuus sicut locutus
est tibi et sicut iuravit patribus tuis abra-
ham. ysaac et. iacob. Nec vobis solis
ego hoc fedus ferio. et hec iuramento
confirmo. sed cunctis presentibus et ab-
sentibus. Vos enim nostis quomodo ha-
bitaverimus in terra egypti et quomo-
do transierimus per medium nacionum.
quas transeuntes vidistis abhomi-
naciones et sordes. id est ydola eorum
lignum et lapidem. argentum et aurum
que colebant. ne forte sit inter vos vir
aut mulier. familia aut tribus cu-
ius cor aversum est hodie a domino
deo vestro. ut vadat et serviat diis illarum
gencium. et sit inter vos radix germi-
nans fel et amaritudinem. Cumque
audierit verba iuramenti huius: Be-
nedicat sibi in corde suo dicens. Pax
erit michi. et ambulabo in pravitate
cordis mei et assumat ebria sicientem
et dominus non ignoscat ei. sed tunc
quam maxime furor eius fumet
et zelus contra hominem illum. et
sedeant super eum omnia maledicta.
que scripta sunt in hoc volumine et
deleat nomen eius sub celo et consu-
mat eum in perdicionem ex omnibus
tribubus israel iuxta malediciones
que in libro legis huius ac federis con-
tinentur. Dicetque sequens generacio et
filii qui nascentur deinceps. et peregri-
ni qui de longe venerunt videntes pla-
gas terre illius et infirmitates qui-
bus eam afflixerit. dominus sulphure
et salis ardore comburens ita ut ul-
tra non seratur. nec virens quippiam
germinet in exemplum subversio-
nis. sodome. et gomorre. adame. et
seboim. Quas subvertit dominus in
ira et in furore suo. et dicent omnes
gentes Quare sic fecit dominus ter-

XXX

Sepe quis det mane ... videbis

al' offenderes

al' soluat vel fumat

dns

huic? Que est hec ira furoris eius im
mensa? Et respondebunt. Quia dereli
querunt pactum domini quod pepigit
cum patribus eorum quando eduxit eos
de terra egypti. et servierunt dys alienis
et adoraverunt eos quos nesciebant. et
quibus non fuerant attributi. Idcir
co iratus est furor domini contra terram
istam. ut induceret super eam omnia
maledicta que in hoc volumine scripta
sunt. et eiecit eos de terra sua in ira et in
furore et in indignatione maxima:
Proiecitque in terram alienam sicut ho
die comprobatur. abscondita domino deo
nostro que manifesta sunt nobis et fi
lys nostris usque in eternum. ut faciamus
universa verba legis huius. xxx.
XXX Cum ergo venerint super te om
nes sermones isti. benedictio si
ve maledictio quam proposui in con
spectu tuo. et ductus penitudine cordis
tui in universis gentibus in quas disper
serit te dominus deus tuus et reversus
fueris ad eum et obedieris eius impe
rys. sicut ego hodie precipio tibi. cum
filys tuis in toto corde tuo. et in tota
anima tua; reducet te dominus deus
tuus de captivitate tua ac miserebitur
tui. et rursum congregabit te de cunc
tis populis in quos te ante dispersit.
Si ad cardines celi fueris dissipatus:
inde te retrahet dominus deus tuus.
et assumet atque introducet in terram
quam possiderunt patres tui. et obti
nebis eam. et benedicens tibi. maio
ris numeri te esse faciet quam fuerunt
patres tui. Circumcidet dominus deus
tuus cor tuum et cor seminis tui. ut
diligas dominum deum tuum in toto
corde tuo. et in tota anima tua et pos
sis vivere. Omnes autem male dic
dñs tiones has convertet super inimicos
tuos et eos qui oderunt te: persequen
tur. Tu autem reverteris et audies vo
cem domini dei tui. faciesque universa
mandata que ego precipio tibi hodie
et abundare te faciet dominus deus tu
us in cunctis operibus manuum tuarum
in sobole uteri tui et in fructu iumen
torum tuorum in ubertate terre tue et
in rerum omnium largitate. Rever
tetur enim dominus ut gaudeat super
te in omnibus bonis sicut gavisus
est in patribus tuis si tamen audieris

vocem domini dei tui. et custodieris pre
cepta eius et cerimonias que in hac
lege scripta sunt. Et revertaris ad do
minum deum tuum in toto corde tuo
et in tota anima tua. Mandatum hoc
quod ego precipio tibi hodie non supra
te est. neque procul positum nec in celo si
tum ut possis dicere. Quis nostrum ad ce
lum valet conscendere ut deferat illud
ad nos et audiamus atque opere comple
amus? Neque transmare positum ut
causeris et dicas. Quis e nobis transfre
tare poterit mare. et illud ad nos usque
deferre ut possimus audire et facere quod
preceptum est? Sed iuxta est sermo val
de in ore tuo ut facias illum. Conside (et in corde tuo)
ra quod hodie proposuerit in conspectu tu
o vitam et bonum et e contrario mor
tem et malum ut diligas dominum deum
tuum et ambules in vys eius et custo
dias mandata illius. et cerimonias ac
iudicia et vivas atque multiplicet te
benedicatque tibi in terra ad quam in
grederis possidendam. Sin autem a
versum fuerit cor tuum et audire no
lueris atque errore deceptus adoraveris
deos alienos et servieris eis; predico ti
bi hodie quod pereas et parvo tempore mo
reris in terra ad quam iordane trans
misso ingredieris possidendam. Testes
invoco hodie celum et terram quod pro
posuerim vobis vitam et mortem
bonum et malum benedictionem et
maledictionem. Elige ergo vitam ut
et tu vivas et semen tuum et di
ligas dominum deum tuum atque
obedias voci eius et illi adhereas.
Ipse est enim vita tua et longitudo dierum
tuorum ut habites in terra pro qua
iuravit dominus patribus tuis. abra
ham ysaac et iacob ut daret eam illis. xxxi
Abyt itaque moyses et locutus est
omnia verba hec ad universum
israel et dixit ad eos. Centum xx an
norum sum hodie non possum ultra
egredi et ingredi presertim cum et
dominus dixerit michi non transibis
iordanem istum. Dominus ergo deus
tuus transibit ante te. Ipse delebit omnes
gentes has in conspectu tuo et posside
bis eas et iosue transibit ante te sicut
locutus est dominus faciet que dominus
eis sicut fecit seon. et og regibus amo
reorum et terre eorum delevitque eos

Cum q° hos tradiderit uobis similiter
facietis eis sicut precepi uobis. Viriliter
agite et confortamini. nolite timere.
nec paueatis ad conspectum eorum. quia
dominus deus tuus ipse est ductor tuus
et non dimittet nec derelinquet te. Vo
cauitque moyses iosue. et dixit ei coram
omni multitudine filiorum israel
Confortare et esto robustus. Tu enim
introduces populum istum in terram
quam daturum se iurauit patribus eorum do
minus. et tu eam sorte diuides. Et do
minus qui ductor uester est ipse erit tecum
non dimittet nec derelinquet te. Noli
timere nec paueas. Scripsit itaque moyses
legem hanc et tradidit eam sacerdotibus
filiis leui qui portabant archam federis
domini et cunctis senioribus israhel p
recepitque eis dicens. Post. vii. annos re
missionis in sollempnitate tabernacu
lorum. conuenientibus cunctis ex filiis
israel ut appareant in conspectu domini
dei tui in loco quem elegerit dominus
leges uerba legis huius coram omni
israel audientibus eis et in unum omni
populo congregato tam uiris quam
mulieribus paruulis et aduenis qui sunt
intra portas tuas. ut audientes dis
cant et timeant dominum deum uestrum et
custodiant impleantque omnes sermo
nes legis huius. Filii quoque eorum qui
nunc ignorant audire possint et
timeant dominum deum suum cunc
tis diebus quibus uersantur in terra ad
quam uos iordane transito pergetis obti
nendam. Et ait dominus ad moysen
Ecce prope sunt dies mortis tue uoca
iosue. et state in tabernaculo testimo
nii ut precipiam ei. Abierunt ergo moy
ses et iosue et steterunt in tabernaculo
testimonii Apparuitque dominus ibi
in columpna nubis que stetit in in
troitu tabernaculi. Dixitque dominus
ad moysen. Ecce tu dormies cum patri
bus tuis et populus iste consurgens for
nicabitur post deos alienos in terra ad
quam ingreditur ut habitet in ea. I
bi derelinquet me. et irritum faciet fe
dus quod pepigi cum eo. Et irascetur fu
ror meus contra eum in die illo et
derelinquam eum. et abscondam faciem
meam ab eo. et erit in deuorationem.
Inuenient eum omnia mala et
afflictiones ita ut dicat in illo die

Vere quia non est deus mecum: inue
nerunt me hec mala. Ego autem ab
scondam et celabo faciem meam in die
illo propter mala que fecit. quia secutus est omnia
est deos alienos. Nunc itaque scribite uo
bis canticum istud. et docete filios israel
ut memoriter teneant. et ore decantent et
sit michi carmen istud pro testimonio
inter filios israel Introducam enim eum
in terram pro qua iuraui patribus eius.
lacte et melle manantem. Cumque co
mederint et saturati crassatique fue al' crassi
rint. auertentur ad deos alienos et ser
uient eis et detrahent michi et irri
tum facient pactum meum. Postquam
inuenerint eum mala multa et af
flictiones. Respondebit ei canticum istud
pro testimonio quod nulla delebit obli
uio ex ore seminis tui. Scio enim co
gitationes eius que facturus sit ho
die antequam introducam eum in ter
ram quam ei polliticus sum. Scrip
sit ergo moyses canticum et docuit fi
lios israel. precepitque iosue filio nun
et ait. Confortare et esto robustus. Tu
enim introduces filios israel in terram
quam pollicitus sum. et ego ero tecum.
Postquam ergo scripsit moyses uerba legis
huius in uolumine atque compleuit
precepit leuitis qui portabant archam
federis domini dicens. Tollite librum ¶ Hoc liber posit' in archa
istum et ponite eum in latere arche
federis domini dei uestri. et sit ibi contra
te in testimonium. Ego enim scio con
tentionem tuam et ceruicem tuam
durissimam. Adhuc uiuente me et
ingrediente uobiscum semper conten
tiose egistis contra dominum. quanto
magis cum mortuus fuero. Congre
gate ad me omnes maiores natu per
tribus uestras atque doctores et loquar
audientibus eis sermones istos et in
uocabo contra eos celum et terram. No
ui enim quod post mortem meam
inique agetis. et declinabitis cito de ui
a quam precepi uobis et occurrent
uobis mala in extremo tempore quando
feceritis malum in conspectu domini
ut irritetis eum per opera manuum
uestrarum. Locutus est ergo moyses au
diente uniuerso cetu filiorum israel
uerba carminis huius et ad finem
usque compleuit. xxxii.
Audite celi que loquor audiat XXXII

terra uba oris mei. Concrescat in plu
uia doctrina mea. fluat ut ros eloqui
um meum. Quasi ymber sup herbam
et quasi stille sup gramina quia no
men domini inuocabo. Date magnifi
centiam deo nostro dei perfecta sunt opera.
et omnes uie eius iudicia. Deus fide
lis et absque ulla iniquitate iustus et
rectus. Peccauerunt ei et non filii eius
in sordibus. Generatio praua atque peruer
sa. Hec ne reddis domino popule stul
te et insipiens. Nunquid non ipse est
pater tuus qui possedit te. et fecit et cre
auit te. Memento dierum antiquorum
cogita generationes singulas.
Interroga patrem tuum et annuntiabit
tibi maiores tuos et dicent tibi. Quan
do diuidebat altissimus gentes quando separa
bat filios adam. Constituit terminos
populorum iuxta numerum filiorum
israel. Pars autem domini populus
eius iacob funiculus hereditatis eius.
Inuenit eum in terra deserta in loco
horroris et uaste solitudinis. Circum
duxit eum et docuit et custodiuit quasi
pupillam oculi sui. Sicut aquila pro
uocans ad uolandum pullos suos
et super eos uolitans. Expandit alas
suas et assumpsit eos. atque portauit
in humeris suis. Dominus solus dux
eius fuit et non erat cum eo deus ali
enus. Constituit eum super excelsam
terram ut comederet fructus agrorum.
Vt sugeret mel de petra oleumque de
saxo durissimo. Butyrum de armen
to et lac de ouibus cum adipe agnorum
et arietum filiorum basan. Et hyrcos
cum medulla tritici et sanguinem
uue biberent meracissimum. Incrassat
est dilectus et recalcitrauit incrassatus
est dilectus et recalcitrauit impingu
atus dilatatus. Dereliquit dominum
factorem suum et recessit a deo salu
tari suo. Prouocauerunt eum in di
is alienis et in abhominationibus
ad iracundiam concitauerunt.
Immolauerunt demoniis et non deo
diis quos ignorabant. Noui recen
tesque uenerunt quos non coluerunt
patres eorum. Deum qui te genuit
dereliquisti et oblitus es domini creato
ris tui. Vidit dominus et ad iracundiam
concitatus est. quia prouocauerunt
eum filii sui et filie. Et ait. Abscondam

faciem meam ab eis. et considerabo no
uissima eorum. Generatio enim peruer
sa est et infideles filii. Ipsi me prouoca
uerunt in eo qui non erat deus. et irri
tauerunt in uanitatibus suis. Et ego pro
uocabo eos in eo qui non est populus
et in gente stulta irritabo illos. Ignis
succensus est in furore meo. et ardebit
usque ad inferni nouissima. Deuorabit
que terram cum germine suo. et montium
fundamenta comburet. Congregabo super
eos mala et sagittas meas complebo
in eis. Consumentur fame et deuorabunt
eos aues morsu amarissimo. Dentes
bestiarum immittam in eos cum furore
trahentium super terram atque serpenti
um. Foris uastabit eos gladius et in
tus pauor. Iuuenem simul ac uirginem
lactentem cum homine sene. Et dixi
Vbinam sunt: Cessare faciam ex ho
minibus memoriam eorum. Sed propter
iram inimicorum distuli ne forte super
birent hostes eorum et dicerent. Manus
nostra excelsa et non dominus fecit hec
omnia. Gens absque consilio est et sine
prudentia utinam saperent et intelli
gerent ac nouissima prouiderent.
Quomodo persequebatur unus mil
le et duo fugarent decem milia. Non
ne ideo quia deus suus uendidit eos
et dominus conclusit illos. Non e
nim est deus noster ut dii eorum. et ini
mici nostri sunt iudices. De uinea so
domorum uinea eorum. et de subur
banis gomorre. Vua eorum uua
fellis. et botri amarissimi. Fel draco
num uinum eorum et uenenum
aspidum insanabile. Nonne hec con
dita sunt apud me. et signata in the
sauris meis. Mea est ultio et ego re
tribuam eis in tempore. ut labatur
pes eorum. Iuxta est dies perditionis
et adesse festinant tempora. Iudicabit
dominus populum suum. et in seruis
suis miserebitur. Videbit quod infir
mata sit manus. et clausi quoque defe
cerunt. residuique consumpti sunt. Et
dicent. Vbi sunt dii eorum in quibus
habebant fiduciam. De quorum uic
timis comedebant adipes et bibebant
uinum libaminum. Surgant et
opitulentur nobis et in necessitate
uos protegant. Videte quod ego sim
solus et non sit alius deus preter me

me. Ego occidam et ego vivere faciam. per-
cutiam et ego sanabo et non est qui de
manu mea possit eruere. Levabo ad ce-
lum manum meam et dicam. Vivo
ego in eternum. Si acuero ut fulgur
gladium meum. et arripuerit iu-
dicium manus mee. Reddam ultionem
hostibus meis et hiis qui oderunt me re-
tribuam. Inebriabo sagittas meas
sanguine et gladius meus devorabit
carnes. De cruore occisorum et de cap-
tivitate nudati inimicorum capitis.
Laudate gentes populum eius. quia
sanguinem servorum suorum ulcis-
cetur. Et vindictam retribuet in hos-
tes eorum et propitius erit terre popu-
li sui. Venit ergo moyses et locutus est
omnia verba cantici huius in auribus
populi. ipse et iosue filius nun. comple-
vitque omnes sermones istos loquens
ad universum israel et dixit ad eos.
Ponite corda vestra in omnia verba que
ego testificor vobis hodie ut mandetis
ea filiis vestris custodire et facere. et im-
plere universa que scripta sunt legis
huius quia non incassum precepta
sunt vobis sed ut singuli in eis vi-
verent. Que facientes longo perseve-
retis tempore in terra ad quam iordane
transmisso ingredimini possiden-
dam. Locutus que est dominus ad
moysen in eadem die dicens. Ascende
in montem istum abarim id est tran-
situum in montem nebo qui est in ter-
ra moab contra iericho et vide terram
chanaan quam ego tradam filiis israel
obtinendam et morere in monte.
Quem conscendens iungeris populis
tuis. sicut mortuus est aaron frater
tuus in monte hor et appositus est populis
suis quia prevaricati estis contra
me in medio filiorum israel ad aquas
contradictionis in cades deserti syn
et non sanctificastis me inter filios
israel. E contra videbis terram et non
ingredieris in eam quam ego dabo
filiis israel. xxxiii.
XIII Hec est benedictio qua benedixit
moysen homo dei filios israel ante
mortem suam et ait. Dominus de
synai venit et de seir ortus est nobis
apparuit de monte pharan et cum eo
sanctorum milia. In dextera eius igne-
a lex dilexit populos. omnes sancti in

manu illius sunt. Et qui appropin-
quant pedibus eius accipient de doctrina
illius. Legem precepit nobis moyses
hereditatem multitudinis iacob. Erit
apud rectissimum rex congregatis
principibus populi cum tribubus israel.
Vivat ruben et non moriatur et sit
parvus in numero. Hec est iude bene-
dictio. Audi domine vocem iude et
ad populum suum introduc eum.
Manus eius pugnabunt pro eo. et
adiutor illius contra adversarios eius
erit. Levi quoque ait. Perfectio tua et
doctrina tua viro sancto tuo quem pro-
basti in temptatione et iudicasti ad
aquas contradictionis. Qui dixit
patri suo et matri sue nescio vos et fratribus
suis ignoro illos et nescierunt filios
suos. Hii custodierunt eloquium tu-
um et pactum tuum servaverunt
iudicia tua o iacob et legem tuam
o israel. Ponent thimiama in furo-
re tuo et holocaustum super altare
tuum. Benedic domine fortitudini
eius et opera manuum illius suscipe.
Percute dorsa inimicorum eius et qui
oderunt eum non consurgant. Et
beniamin ait. Amantissimus domini
habitabit confidenter in eo quasi in tha-
lamo tota die morabitur et inter hu-
meros illius requiescet. Ioseph quoque
ait. De benedictione domini terra eius
de pomis celi et rore atque abysso sub-
iacente. de pomis fructuum solis ac
lune. de vertice antiquorum montium
de pomis collium eternorum et de fructi-
bus terre et plenitudine eius. Benedictio
illius qui apparuit in rubo veniat
super caput ioseph et super verticem na-
zarei inter fratres suos. Quasi primo-
geniti tauri pulcritudo eius. cornua
rinocerotis cornua illius. In ipsis
ventilabit gentes usque ad terminos ter-
re. Hee sunt multitudines ephraym
et hec milia manasse. Et zabulon ait.
Letare zabulon in exitu tuo et ysachar in
tabernaculis tuis. Populos ad montem
vocabunt ibi immolabunt victimas
iustitie. Qui inundationem maris quasi
lac sugent. et thesauros absconditos
arenarum. Et gad ait. Benedictus
in latitudine gad. Quasi leo requievit
cepitque brachium et verticem. Et vidit
principatum suum quod in parte sua

doctor esset repositus Qui fuit cum prin
cipibus populi et fecit iustitias domini
et iudicium suum cum israel Dan
quoque ait. Dan catulus leonis fluet lar
gius de basan Et neptalim ait. Neptali
abundantia perfruetur et plenus erit
benedictionibus domini. mare et meridiem
possidebit. Aser quoque ait Benedictus aser
israel in filiis, sit placens fratribus suis. tingu
at in oleo pedem suum ferrum et es cal
dies ciamentum eius. Sicut iuventutis tue
ita et senectus tua. Non est deus alius
ut deus rectissimus. ascensor celi auxili
ator tuus. Magnificentia eius discurrunt
nubes habitaculum eius sursum et
subter brachia sempiterna eiciet a faci
e tua inimicum dicet que conterere
habitabit israel confidenter et solus : oculus
iacob in terra frumenti et vini : celi que
caligabunt rore Beatus es tu israel quis
similis tui popule qui salvaris: In do
mino scutum auxilii tui et gladius
glorie tue. Negabunt te inimici tui et
XXXIIII tu eorum colla calcabis. · xxxiiii ·
Ascendit ergo moyses de campes
tribus moab super montem nebo
in verticem phasga contra iericho. Os
tendit que ei dominus omnem terram ga
laad usque dan et universum neptalim
terram que ephraim et manasse et om
iuda nem terram usque ad mare novissimum
et australem partem et latitudinem cam
pi iericho civitatis palmarum usque
segor. Dixit que dominus ad eum Hec
est terra pro qua iuravi abraham ysa
ac et iacob dicens. Semini tuo dabo
eam Vidisti eam oculis tuis. et non
transibis ad illam. Mortuus est ergo
ibi moyses servus domini in terra mo
ab iubente domino. et sepelivit eum In
valle terre moab contra phogor et non
cognovit homo sepulchrum eius usque
in presentem diem. Moyses .c. et xx.
annorum erat quando mortuus est
Non caligavit oculus eius. nec den
tes illius moti sunt. Fleverunt que eum
filii israel in campestribus moab trigin
ta diebus Et completi sunt dies planctus
lugentium moysen Iosue vero filius
nun repletus est spiritu sapientie quia
moyses posuit super eum manus suas
et obedierunt ei filii israel feceruntque
sicut precepit dominus moysi Et
non surrexit propheta ultra in israel

sicut moyses quem nosset dominus
facie ad faciem in omnibus signis atque
portentis que misit per eum ut faceret
in terra egypti pharaoni et omnibus
servis eius. universe que terre illius et
cunctam manum robustam. magna
que mirabilia que fecit moyses coram
universo israel. Incipit prologus ieronimi
in libro iosue nave et iudicum

Tandem finito pentateuco
moysi velut grandi
fenore liberati ad iesum
filium nave manum
mittimus. quem hebrei
iosue bennum id est iosue filium nun
vocant et ad iudicum librum quem
sophtim appellant ad ruth quoque et hester
quos isdem nominibus efferunt Mo
nemus que lectorem ut silvam hebrai
corum nominum et distinctiones per
membra divisas diligens scriptor con
servet ne et noster labor et illius studium pe
reat Et ut in primis quod sepe testatus
sum sciat me non in reprehensionem
veterum nova cudere sicut amici mei
criminantur sed pro virili parte offerre
lingue mee hominibus quos tamen
nostra delectant exemplaria ut pro grecis
exapolis que et sumptu et labore
maximo indigent editionem nostram
habeant et sicubi in antiquorum vo
luminum lectione dubitaverint hec
illis conferentes inveniant quod re
quirunt maxime cum apud latinos
tot sint exemplaria quot codices et
unusquisque pro arbitrio suo vel addi
derit vel subtraxerit quod ei visum est
et utique non possit verum esse quod dis
sonat. Unde cesset arcuato vulnere
contra nos insurgere scorpius et sanctum
opus venenata lingua carpere desistat
vel suscipiens si placet vel contempnens
si displicet meminit que illorum versi
um os tuum habundavit nequitia
et lingua tua concinnabat dolos Se
dens adversus fratrem tuum loque
baris et adversus filium matris tue
ponebas scandalum Hec fecisti et ta
cui Existimasti inique quod ero tui si
milis arguam te et statuam contra
faciem tuam Que enim audientis
vel legentis utilitas est nos laborando
sudare et alios detrahendo laborare do
lore iudeos quod calumpniandi eis

et irridendi christianos sit oblata occasio et ecclesie homines id despicere immo lacerare. unde adversarii torquentur. Quod si vetus eis tantum interpretatio placet que et mihi non displicet. et nichil extra recipiendum putant: cur ea que sub asteriscis et obelis vel addita sunt vel amputata legunt et negligunt. Quare danielem iuxta theodotionis translationem ecclesie susceperunt. Cur origenem mirantur et eusebium pamphili cunctas editiones similiter disserentes. Aut quod fuit stultitia postquam vera dixerunt proferre que falsa sunt. Unde autem in novo testamento probare poterunt assumpta testimonia que in libris veteribus non habentur. Hec diximus ne omnino calumpniantibus tacere videamur. Ceterum post sancte paule dormitionem cuius vita virtutis exemplum est. et hos libros quos eustochio virgini christi negare non potui decrevimus dum spiritus hos regit artus prophetarum explanationi incumbere et omissum iam diu opus quasi quodam postliminio repetere. presertim cum et admirabilis sancte vir pammachius hoc idem litteris flagitet et nos ad patriam festinantes mortiferos sirenarum cantus surda debeamus aure transire. Explicit prologus.

Incipit iosue.

Et factum est ut post mortem moysi servi domini loqueretur dominus ad iosue filium nun ministrum moysi et diceret ei. Moyses servus meus mortuus est. surge et transi iordanem istum tu et omnis populus tecum in terram quam ego dabo filiis israel. Omnem locum quem calcaverit vestigium pedis vestri vobis tradam sicut locutus sum moysi. A deserto et libano usque ad fluvium magnum eufraten omnis terra etheorum usque ad mare magnum contra solis occasum erit terminus vester. Nullus vobis poterit resistere cunctis diebus vite tue. Sicut fui cum moyse ita ero tecum. Non dimittam nec derelinquam te. Confortare et esto robustus. Tu enim sorte divides populo huic terram pro qua iuravi patribus tuis ut traderem eis illis. Confortare igitur et esto robustus valde ut custodias et facias omnem legem quam precepit tibi moyses servus meus. ne declines ab ea ad dexteram vel ad sinistram ut intelligas cuncta que agis. Non recedat volumen legis huius de ore tuo sed meditaberis in eo diebus ac noctibus ut custodias et facias omnia que scripta sunt in eo. Tunc diriges viam tuam et intelliges eam. Ecce precipio tibi confortare et esto robustus. Noli metuere et noli timere quia tecum est dominus deus tuus in omnibus ad quecumque perrexeris. Precepitque iosue principibus populi dicens. Transite per medium castrorum et imperate populo ac dicite. Preparate vobis cibaria quoniam post diem tertium transibitis iordanem et intrabitis ad possidendam terram quam dominus deus vester daturus est vobis. Rubenitis quoque et gadditis et dimidie tribui manasse ait. Mementote sermonis quem precepit vobis moyses famulus domini dicens. Dominus deus vester dedit vobis requiem et omnem terram. Uxores vestre et filii ac iumenta manebunt in terra quam dedit vobis moyses trans iordanem. Vos autem transite armati ante fratres vestros omnes fortes manu et pugnate pro eis donec det dominus requiem fratribus vestris sicut et vobis dedit et possideant ipsi quoque terram quam dominus deus vester daturus est eis. et sic revertimini in terram possessionis vestre et habitabitis in ea quam vobis dedit moyses famulus domini trans iordanem contra solis ortum. Responderunt ad iosue atque dixerunt. Omnia que precepisti nobis faciemus et quocumque miseris ibimus. Sicut obedivimus in cunctis moysi ita obediemus et tibi. tantum sit dominus deus tuus tecum sicut fuit cum moyse. Qui contradixerit ori tuo et non obedierit cunctis sermonibus tuis quos preceperis ei moriatur. Tu tantum confortare et viriliter age.

II. Misit ergo iosue filius nun de sethim duos viros exploratores in abscondito et dixit eis. Ite et considerate terram urbemque iericho. Qui p

II

...filii ... ne ... al' vite

argumentum

Ihesus filius nave in typum domini non solum in gestis verum et in nomine transiordanem hostium regna subvertit dividit terram victori populo et per singulas urbes viculos montes flumina torrentes atque confinia ecclesie celestisque iherusalem spiritualia regna describit

gentes ingressi sunt domum mulieris meretricis nomine raab et quieuerunt apud eam. Nunciatum est que autem regi iericho et dictum. Ecce uiri ingressi sunt huc per noctem de filiis israel ut explorarent terram. Misit que rex iericho ad raab dicens meretricem. Educ uiros qui uenerunt ad te et ingressi sunt domum tuam. Exploratores quippe sunt et omnem terram considerare uenerunt. Tollens que mulier uiros abscondit et ait. Fateor uenerunt ad me. sed nesciebam unde essent. Cumque porta clauderetur in tenebris et illi pariter exierunt nescio quo abierunt. Persequimini cito. et comprehendetis eos. Ipsa autem fecit ascendere uiros in solarium domus sue operuitque eos lini stipula que ibi erat. Hii autem qui missi fuerant. secuti sunt eos per uiam que ducit ad uadum iordanis. Illisque egressis: statim porta clausa est. Nec dum obdormierant qui latebant. et ecce mulier ascendit ad eos et ait. Noui quod tradiderit uobis dominus terram. Et enim irruit in nos terror uester et elanguerunt omnes habitatores terre. Audiuimus quod siccauerit dominus aquas maris rubri ad uestrum introitum quando egressi estis ex egypto. et que feceritis duobus amorreorum regibus qui erant transiordanem seon et og. quos interfecistis. Et hec audientes pertimuimus et elanguit cor nostrum nec remansit in nobis spiritus ad introitum uestrum. Dominus enim deus uester ipse est deus in celo sursum et in terra deorsum. Nunc ergo iurate michi per dominum deum ut quomodo ego feci uobiscum misericordiam: ita et uos faciatis cum domo patris mei. detisque michi signum uerum ut saluetis patrem meum et matrem et fratres ac sorores meas et omnia que eorum sunt et eruatis animas nostras de morte. Qui responderunt ei. Anima nostra sit pro uobis. in mortem si tamen non prodideris nos. Cumque tradiderit nobis terram dominus: faciemus in te misericordiam et ueritatem. Dimisit ergo eos per funem de fenestra. domus enim eius herebat muro. Dixitque ad eos. Ad montana conscendite ne forte occurrant uobis reuertentes. ibique latete diebus tribus donec redeant et sic ibitis per uiam uestram. Qui dixerunt ad eam. Innoxii

erimus a iuramento hoc quo adiurasti nos. si ingredientibus nobis terram signum non fuerit funiculus iste coccineus et ligaueris eum in fenestra per quam nos dimisisti et patrem tuum ac matrem fratresque et omnem cognationem tuam congregaueris in domum tuam. Qui hostium domus tue egressus fuerit sanguis ipsius erit in caput eius et erimus alieni. Cunctorum autem sanguis. qui tecum fuerint in domo. redundabit in caput nostrum: si eos aliquis tetigerit. Quod si nos prodere uolueris uolueris et sermonem istum proferre in medium. erimus mundi ab hoc iuramento quo adiurasti nos. Et illa respondit. Sicut locuti estis. ita fiat. Dimittensque eos ut pergerent. appendit funiculum coccineum in fenestra eius. Illi uero ambulantes peruenerunt ad montana et manserunt ibi tres dies donec reuerterentur qui fuerant eos persecuti. Querentes enim per omnem uiam non. repperierunt eos. Quibus urbem ingressis: reuersi sunt et descenderunt exploratores de monte et iordane transmisso uenerunt ad iosue filium nun narraueruntque ei omnia que acciderant sibi atque dixerunt. Tradidit dominus in manus nostras omnem terram hanc et timore prostrati sunt cuncti habitatores eius. ·iii·

III

Igitur iosue de nocte consurgens mouit castra. egredientesque de sethim uenerunt ad iordanem ipse et omnes filii israel et morati sunt ibi per tres dies. Quibus euolutis: transierunt precones per castrorum medium et clamare ceperunt. Quando uideritis archam federis domini dei nostri et sacerdotes stirpis leuitice portantes eam: uos quoque consurgite et sequimini precedentes. sitque inter uos et archam spatium cubitorum duum milium ut procul uidere possitis et nosse per quam uiam ingrediamini quia prius non ambulastis per eam et cauete ne appropinquetis ad archam. Dixitque iosue ad populum. Sanctificamini. cras enim faciet dominus inter uos mirabilia. Et ait ad sacerdotes. Tollite archam federis domini et precedite populum. Qui iussa com

plentes: tulerunt et ambulaverunt
ante eos. Dixitque dominus ad iosue
Hodie incipiam exaltare te coram omni
israel ut sciant quod sicut cum moyse
fui: ita et tecum sim. Tu autem pre-
cipe sacerdotibus qui portant archam federis
et dic eis. Cum ingressi fueritis partem
aque iordanis: state in ea. Dixitque io-
sue ad filios israel. Accedite huc et au-
dite verba domini dei vestri. Et rursum
in hoc inquit scietis quod dominus
deus vivens in medio vestri est. et dis-
perdet in conspectu vestro chananeum et e-
theum eveum. et ferezeum gergeseum
quoque et amorreum et iebuseum. Ec-
ce archa federis domini omnis terre an-
tecedet vos per iordanem. Parate .xii. viros
de .xii. tribubus israel singulos per sin-
gulas tribus. Et cum posuerint vestigi-
a pedum suorum sacerdotes qui por-
tant archam federis domini dei univer-
se terre in aquis iordanis: aque que
inferiores sunt decurrent atque deficient:
que autem desuper veniunt in una
mole consistent. Igitur egressus est po-
pulus de tabernaculis suis ut transiret
iordanem et sacerdotes qui portabant
archam federis pergebant ante eum. In-
gressisque eis iordanem et pedibus eorum
tinctis in parte aque iordanis autem
ripas alvei sui tempore messis imple-
verat: steterunt aque descendentes in
uno loco et ad instar montis intu-
mescentes apparebant procul ab urbe
que vocabatur edom usque ad locum
sarthan. Que autem inferiores erant
in mare solitudinis. quod nunc vo-
catur mortuum descenderunt usque
quo omnino deficerent. Populus
autem incedebat contra iordanem et
sacerdotes qui portabant archam fede-
ris domini: stabant super siccam humum
in medio iordanis accincti omnisque
populus per arentem alveum transi-
bat. IIII.

Quibus transgressis: dixit domi-
nus ad iosue. Elige .xii. viros singu-
los per singulas tribus et precipe eis ut
tollant de medio iordanis alveo ubi
steterunt sacerdotum pedes .xii. duris-
simos lapides quos ponetis in loco ca-
strorum ubi fixeritis hac nocte tentori-
a. Vocavitque iosue .xii. viros quos ele-
gerat de filiis israel singulos de tribu-
bus singulis et ait ad eos. Ite ante archam
domini dei vestri ad iordanis medium et
portate inde singuli singulos lapides
in humeris vestris iuxta numerum filio-
rum israel ut sit signum inter vos.
Et quando interrogaverint vos filii
vestri cras dicentes quid sibi volunt isti
lapides? Respondebitis eis. Defecerunt
aque iordanis ante archam federis
domini cum transiret eum. Idcirco po-
siti sunt lapides isti in monumentum
filiorum israel usque in eternum. Fece-
runt ergo filii israel sicut eis precepit
iosue portantes de medio iordanis
alveo .xii. lapides ut ei dominus impe-
raverat iuxta numerum filiorum israel
usque ad locum in quo castra metati sunt
ibique posuerunt eos. Alios quoque
.xii. lapides posuit iosue in medio ior-
danis alveo ubi steterunt sacerdotes
qui portabant archam federis domini
et sunt ibi usque in presentem diem. Sa-
cerdotes autem qui portabant archam
stabant in iordanis medio donec omni-
a complerentur que iosue ut loqueretur
ad populum preceperat dominus et
dixerat ei moyses. Festinavitque po-
pulus et transiit. Cumque transissent
omnes. transivit et archa domini sa-
cerdotesque pergebant ante populum.
Filii quoque ruben et gad et dimidia tri-
bus manasse armati precedebant fi-
lios israel sicut preceperat eis moyses
Et .xl. pugnatorum milia per turmas
et cuneos incedebant per plana atque cam-
pestria urbis iericho. In illo die mag-
nificavit dominus iosue coram omni
israel ut timerent eum sicut timuerant
moysen dum adhuc viveret. Dixitque
ad eum. Precipe sacerdotibus qui portant
archam federis. ut ascendant de iorda-
ne. Qui precepit eis dicens. Ascendite
de iordane. Cumque ascendissent por-
tantes archam federis domini et sic-
cam humum calcare cepissent: reversi
sunt aque in alveum suum et fluebant
sicut ante consueverant. Populus
autem ascendit de iordane .x. die primi
mensis et castra metati sunt in gal-
galis contra orientalem plagam ur-
bis iericho. Duodecim quoque lapides
quos de iordanis alveo sumpserant
posuit iosue in galgalis et dixit ad fili-
os israel. Quando interrogaverint filii

vestri eius patres suos et dixerint eis
quid sibi volunt isti lapides: docebitis
eos atque dicetis. Per arentem alveum
transivit israel iordanem istum sicca
te domino deo nostro aquas eius in
conspectu nostro donec transiremus si
cut fecerat prius in mari rubro quod ex
siccavit donec transiremus ut discant
omnes terrarum populi fortissimam
misericordiam dei et ut vos timea
tis dominum deum vestrum omni tempore. V.

V Postquam ergo audierunt omnes
reges amorreorum qui habitabant
trans iordanem ad occidentalem pla
gam et cuncti reges chanaan qui pro
pinqua possidebant magni maris loca
quod siccasset dominus fluenta iorda
nis coram filiis israel donec transiret.
dissolutum est cor eorum et non reman
sit in eis spiritus timentium introitum
filiorum israel. Eo tempore ait dominus ad
iosue. Fac tibi cultros lapideos et circum
cide secundo filios israel. Fecit quod iusse
rat dominus et circumcidit filios israel
in colle preputiorum. Hec autem causa
est secunde circumcisionis. Omnis populus
qui egressus est ex egypto generis mascu
lini universi bellatores viri mortui sunt
in deserto per longissimos vie circuitus
qui omnes circumcisi erant. Populus
autem qui natus est in deserto per xl.
annos itinere latissime solitudinis
incircumcisus fuit: donec consumerentur
qui non audierant vocem domini et
quibus ante iuraverat ut ostenderet
eis terram lacte et melle manantem.
Horum filii in locum successerunt patrum
et circumcisi sunt a iosue quia sicut na
ti fuerant in preputio erant nec eos in
via aliquis circumciderat. Postquam
autem omnes circumcisi sunt: manse
runt in eodem castrorum loco donec
sanarentur. Dixitque dominus ad io
sue. Hodie abstuli opprobrium egypti
a vobis vocatumque est nomen loci
illius galgala usque in presentem diem.
Manseruntque filii israel in galga
lis et fecerunt phase .xiiii. die mensis
ad vesperum in campestribus iericho et
comederunt de frugibus terre, nec usi sunt
ultra cibo illo filii israel sed comederunt
de frugibus presentis anni terre cha
naan. Cum autem esset iosue in agro
urbis iericho: levavit oculos et vidit

die altero et azimos panes et po
lentam eiusdem anni defecitque man
na postquam comederunt de frugibus
terre.

virum stantem contra se: et evagina
tum tenentem gladium. Perrexit ad
eum et ait. Noster es. an adversariorum.
Qui respondit. Nequaquam sed sum
princeps exercitus domini et nunc ve
nio. Cecidit iosue pronus in terram et
adorans ait. Quid dominus meus lo
quitur ad servum suum. Solve in
quit calciamentum de pedibus tuis lo
cus enim in quo stas sanctus est. Fe
citque iosue ut sibi fuerat imperatum.
VI Iericho autem clausa erat atque . VI.
munita timore filiorum israel et nullus
egredi audebat aut ingredi. Dixitque
dominus ad iosue. Ecce dedi iericho in
manu tua. et regem eius. omnesque
fortes viros. Circuite urbem cuncti
bellatores semel per diem. Sic facietis
sex diebus. Septimo autem die sacerdo
tes tollant vii. bucinas quarum u
sus est in iubileo et precedant archam
federis. septiesque circuibitis civitatem.
et sacerdotes clangent bucinis. Cum
que insonuerit vox tube longior atque
concisior et in auribus vestris increpue
rit conclamabit omnis populus vo
ciferatione maxima et muri funda
citus corruent civitatis ingredienturque
singuli per locum contra quem stete
rint. Vocavit ergo iosue filius nun
sacerdotes et dixit ad eos. Tollite ar
cham federis. et vii. alii sacerdotes tol
lant vii. iubileorum bucinas et in
cedant ante archam domini. Ad po
pulum quoque ait. Ite et circuite civi
tatem armati et precedentes archam
domini. Cumque iosue verba finisset et
vii. sacerdotes vii. bucinis clangerent
ante archam federis domini omnisque
populus precederet armatus reli
quum vulgus archam sequebatur
ac bucinis omnia concrepabant.
Preceperat autem iosue populo dicens.
Non clamabitis nec audietur vox vestra
neque ullus sermo ex ore vestro egredietur
donec veniat dies in quo dicam vobis.
clamate et vociferamini. Circuivit
ergo archa domini civitatem semel
per diem et reversa in castra mansit
ibi. Igitur iosue de nocte consurgente
tulerunt sacerdotes archam domini
et vii. ex eis. vii bucinas quarum in
iubileo usus est. Precedebantque archam
domini ambulantes atque clangentes

et armatus populus ibat ante eos
vulgus autem reliquum sequebatur
archam et bucinis personabat. Circu
ieruntque civitatem secundo die semel et
reversi sunt in castra. Sic fecerunt sex
diebus. Die autem vii. diluculo consur
gentes. circuierunt urbem sicut dis
positum erat septies. Cumque . vii.
circuitu clangerent bucinis sacer
dotes: dixit iosue ad omnem israel.
Vociferamini, tradidit enim vobis
dominus civitatem. Sitque civitas
VI hec anathema et omnia que in ea sunt
domino. Sola raab meretrix vivat
cum universis qui cum ea in domo
sunt. Abscondit enim nuntios quos
direximus. Vos autem cavete ne
vobis de hiis que precepta sunt, quippiam
contingatis et sitis prevaricationis
rei. et omnia castra israel sub pec
cato sint atque turbentur. Quicquid
autem auri et argenti fuerit et va
sorum eneorum ac ferri, domino
consecretur repositum in thesauris
eius. Igitur omni vociferante po
pulo et clangentibus tubis postquam
in aures multitudinis vox soni
tus increpuit: muri ilico cor
ruerunt. Et ascendit unusquisque
per locum qui contra se erat. ceperunt
que civitatem: et interfecerunt om
nia que erant in ea. a viro usque
ad mulierem ab infante usque
ad senem. Boves quoque et oves
et asinos: in ore gladii percusserunt.
Duobus autem viris qui explora
tores missi fuerant: dixit iosue Jn
gredimini domum mulieris me
retricis et producite eam et omnia
que illius sunt sicut illi iuramen
to firmastis. Ingressique iuvenes
eduxerunt raab et parentes eius
fratres quoque et cunctam suppellec
Ro de raab meretrice tilem. ac cunctam cognationem
illius et extra castra israel manere
fecerunt. Urbem autem et omnia
que in ea erant succenderunt absque
argento et auro et vasis eneis ac
ferro, que in erarium domini con
secraverunt. Raab vero meretri
cem et domum patris eius atque
omnia que habebat fecit iosue vive
re. et habitaverunt in medio israel
usque in presentem diem eo quod ab

scondierit nuntios quos miserat ut
explorarent iericho. In tempore illo
imprecatus est iosue dicens. Male
dictus vir coram domino qui susci
taverit et edificaverit civitatem ihe
richo. In primogenito suo fundame
ta iaciat illius. et in novissimo li
berorum ponat portas eius. · vii. VII
Fuit ergo dominus cum iosu
e. et nomen eius in omni al' hic incipit
terra vulgatum est. Filii autem
israel prevaricati sunt manda
tum et usurpaverunt de anathe
mate. Nam achor filius carmi
filii zabdi. filii zare de tribu iuda.
tulit aliquid de anathemate. Iratus
que est dominus contra filios israel.
Cumque mitteret iosue de iericho vi
ros contra hai. que est iuxta bethauen
ad orientalem plagam oppidi be
thel: dixit eis. Ascendite et explora
te terram. Qui precepta complen
tes: exploraverunt hai et reversi
dixerunt ei. Non ascendat omnis
populus: sed duo vel tria milia
virorum pergant et deleant civitate
Quare omnis populus frustra vexe
tur contra hostes paucissimos.
Ascenderunt ergo tria milia pug
natorum. Qui statim terga ver
tentes: percussi sunt a viris urbis
hai. et corruerunt ex eis xxx. et sex ho
mines. Persecutique sunt eos adversa
rii de porta usque sabarim et ceciderunt
per prona fugientes. Pertimuitque
cor populi. et ad instar aque lique
factum est. Iosue vero scidit vestim
ta sua et cecidit pronus in terram
coram archa domini usque ad vespe
ram. tam ipse quam omnes senes
israel. Miseruntque pulverem su
per capita sua. Et dixit iosue. Heu
domine deus quid voluisti populum
istum traducere iordanem fluvium
ut traderes nos in manus amorrei
et perderes. Utinam ut cepimus
mansissemus trans iordanem. Mi
domine deus quid dicam videns
israel hostibus suis terga vertentem
Audient chananei et omnes habita
tores terre ac pariter conglobati circum
dabunt nos atque delebunt nomen
nostrum de terra. Et quid facies
magno nomini tuo. Dixitque do

VII

minus ad iosue. Surge. Cur iaces
pronus in terra? Peccavit israel: et
prevaricatus est pactum meum. tule
runtque de anathemate, et furati sunt
atque mentiti et absconderunt inter va
sa sua. Nec poterit israel stare ante ho
stes suos, eosque fugiet: quia pollutus est
anathemate. Non ero ultra vobiscum
donec conteratis eum qui huius sce
leris reus est. Surge, sanctifica po
pulum et dices eis. Sanctificamini in
crastinum. Hec enim dicit dominus
deus israel. Anathema in medio tui
israel est: non poteris stare coram ho
stibus tuis donec deleatur ex te qui hu^c
contaminatus est hoc scelere. Accede
tisque mane singuli per tribus ves
tras. et quamcumque tribum sors in
ł cognatio venerit: accedet per cognationes suas et per
domos domusque per viros. et quicum
que ille in hoc facinore fuerit deprehen
sus comburetur igni cum omni
substantia sua. quoniam prevari
catus est pactum domini et fecit ne
fas in israel. Surgens itaque iosue
mane applicavit israel per tribus suas
et inventa est tribus iuda. Que cum
iuxta familias suas esset oblata:
inventa est familia zare. Illam quoque
per domos offerens: repperit zabdi.
Cuius domum in singulos dividens
viros. invenit achar filium carmi
filii zabdi filii zare de tribu iuda. Et
ait ad achor: Fili mi da gloriam do
mino deo israel. et confitere atque in
dica michi quid feceris. ne abscondas.
Responditque achor iosue. et dixit ei.
Vere ego peccavi domino deo israel. et
sic et sic feci. Vidi enim inter spolia pal
lium coccineum valde bonum. et cc.
siclos argenti. regulamque auream
l. siclorum et concupiscens abstuli et
abscondi in terra contra medium ta
bernaculi mei argentumque fossa hu
mo operui. Misit ergo iosue minis
tros qui currentes ad tabernaculum
illius repperunt cuncta abscondita in
eodem loco et argentum simul. Aufe
rentesque de tentorio tulerunt ea ad
iosue et ad omnes filios israel proie
cerunt que ante dominum. Tollens
itaque iosue achor filium zare. argen
tumque et pallium. et auream regulam
filios quoque eius et filias. boves et a
sinos. et oves. ipsumque tabernacu
lum et cunctam supellectilem et
omnis israel cum eo. duxerunt
eos ad vallem achor. Ubi dixit io
sue. Quia turbasti nos: exturbet te
dominus in die hac. Lapidavitque
eum omnis israel. et cuncta que illi
us erant: igne consumpta sunt.
Congregaverunt quoque super eum
acervum magnum lapidum qui
permanet usque in presentem diem et
aversus est furor domini ab eis. Voca
tumque est nomen loci illius vallis
achor usque hodie. viij. VIII
Dixit autem dominus ad iosue
Ne timeas eos neque formides.
Tolle tecum omnem multitudinem
pugnatorum et consurgens ascende
in oppidum hai. Ecce tradidi in ma
nu tua tua regem eius. et populum
urbemque et terram. Faciesque urbi
hai et regi eius. sicut fecisti iericho. et
regi illius. predam vero et omnia
animantia diripietis vobis. Pone
insidias urbi post eam. Surrexitque
iosue. et omnis exercitus bellatorum
cum eo ut ascenderent in hai. et elec
ta xxx milia virorum fortium mi
sit nocte: precepitque eis dicens. Poni
te insidias post civitatem nec longius
recedatis. et eritis omnes parati. E
go autem et reliqua multitudo que
mecum est: accedemus ex adverso
contra urbem. Cumque exierint contra
nos. sicut ante fecimus fugiemus
et terga vertemus. donec persequentes
ab urbe longius protrahantur.
Putabunt enim fugere nos sicut
prius. Nobis ergo fugientibus et
illis persequentibus: consurgetis de in
sidiis. et vastabitis civitatem. tradet
que eam dominus deus noster in
manus vestras. Cumque ceperitis:
succendite eam. Et sic omnia facietis
ut iussi. Dimisitque eos et perrexerunt
ad insidiarum locum sederuntque inter
ter bethel et hai. ad occidentalem pla
gam urbis hai. Iosue autem [illegible] noc
te illa in medio mansit populi. Sur
gensque diluculo recensuit socios
et ascendit cum senioribus in fron
te exercitus vallatus auxilio pug
natorum. Cumque venissent et as
cendissent ex adverso civitatis ste

terunt ad septentrionalem urbis plagam. inter quam et eos uallis media erat. Quinque milia autem uiros elegerat et posuerat in insidiis inter bethauen et hay ex occidentali parte eiusdem ciuitatis. Omnis uero reliquus exercitus ad aquilonem aciem dirigebat: ita ut nouissimi multitudinis occidentalem plagam urbis attingerent. Abiit ergo iosue nocte illa. et stetit in uallis medio. Quod cum uidisset rex hai: festinauit mane et egressus est cum omni exercitu ciuitatis direxitque aciem contra desertum ignorans quod post tergum laterent insidie. Iosue uero et omnis israel cesserunt loco simulantes metum et fugientes per uiam solitudinis. At illi uociferantes pariter. et se mutuo cohortantes. persecuti sunt eos. Cumque recessissent a ciuitate. et ne unus quidem in urbe hai et bethel remansisset qui non persequeretur israel sicut eruperant aperta oppida derelinquentes Dixitque dominus ad iosue. Eleua clipeum qui in manu tua est contra urbem hai. quoniam tibi tradam eam. Cumque eleuasset clipeum ex aduerso ciuitatis: insidie que latebant surrexerunt confestim. et pergentes ad ciuitatem ceperunt et succenderunt eam. Viri autem ciuitatis qui persequebantur iosue respicientes et uidentes fumum urbis ad celum usque conscendere: non potuerunt ultra huc illucque diffugere presertim cum hii qui simulauerant fugam et tendebant ad solitudinem. contra persequentes fortissime restitissent. Vidensque iosue et omnis israel quod capta esset ciuitas. et fumus urbis ascenderet: reuersus percussit uiros hai. Siquidem et illi qui ceperant et succenderant ciuitatem. egressi ex urbe contra suos medios hostium ferire ceperunt. Cumque ex utraque parte aduersarii cederentur. ita ut nullus de tanta multitudine saluaretur. regem quoque urbis hai apprehenderunt uiuentem et optulerunt iosue. Igitur omnibus interfectis qui israelem ad deserta tendentem fuerant persecuti. et in eodem loco gladio corruentibus: reuersi filii israel percusserunt ciuitatem. Erant autem qui in eodem die conciderant a uiro usque ad mulierem. xii. milia hominum omnes urbis hai. Iosue uero non contraxit manum quam in sublime porrexerat: tenens clipeum donec interficerentur omnes habitatores hai. Iumenta autem et predam ciuitatis diuiserunt sibi filii israel sicut preceperat dominus iosue. Qui succendit urbem. et fecit eam tumulum sempiternum. Regem quoque eius suspendit in patibulo usque ad uesperam. et solis occasum. Precepitque iosue et deposuerunt cadauer eius de cruce. proieceruntque in ipso introitu ciuitatis congesto super eum magno aceruo lapidum qui permanet usque in diem. Tunc edificauit iosue altare domino deo israel in monte hebal sicut preceperat moyses famulus domini filiis israel et scriptum est in uolumine legis. moysi altare de lapidibus impolitis quos ferrum non tetigit Et optulit super eum holocausta domino immolauitque pacificas uictimas et scripsit super lapides deuteronomium legis moysi quod ille digesserat coram filiis israel Omnis autem populus et omnes maiores natu. ducesque ac iudices stabant ex utraque parte arche in conspectu sacerdotum et leuitarum qui portabant archam federis domini ut aduena ita et indigena. Media eorum pars iuxta montem garizim et media iuxta montem hebal sicut preceperat moyses famulus domini Et primum quidem benedixit populo israel. post hec legit omnia uerba benedictionis et maledictionis et cuncta que scripta erant in legis uolumine Nichil ex his moyses iusserat reliquit intactum sed uniuersa explanauit coram omni multitudine israel mulieribus ac paruulis et aduenis qui inter eos morabantur.

IX Quibus auditis cuncti · ix · reges transiordanem qui uersabantur in montanis et in campestribus in maritimis ac litore maris magni. Hii quoque qui habita

Margin notes: de insidiis … posthemeth · ¶ Sicut suspendit regem · in presentem · que

bant iuxta libanum. etheus et amor
reus. chananeus ferezeus et eueus
et iebuseus congregati sunt pariter
ut pugnarent contra iosue et israel
uno animo eademque sententia. At
hii qui habitabant in gabaon au
dientes cuncta que fecerat iosue ie
richo et hai et callide cogitantes tu
lerunt sibi cibaria saccos ueteres asi
nis imponentes et utres uinarios
scissos atque consutos calciamentaque
perantiqua que ad indicium uetustatis
pittaciis consuta erant induti ueteribus
uestimentis. Panes quoque quos por
tabant obuiatum duri erant et in
frusta comminuti. Perrexeruntque ad
iosue qui tunc morabatur in castris
in galgala: et dixerunt ei. atque omni
israeli simul De terra longinqua
uenimus pacem uobiscum facere
cupientes. Responderuntque uiri
israhel ad eos atque dixerunt. Ne for
sitan in terra que nobis sorte debetur
habitetis et non possimus fedus ini
re uobiscum. At illi ad iosue Serui
inquiunt tui sumus. Quibus iosue
quinam ait estis uos. et unde uenis
tis. Responderunt. De terra longin
qua ualde uenerunt serui tui in no
mine domini dei tui. Audiuimus
enim famam potentie eius. cuncta
que fecit in egypto et duobus amorreorum
regibus trans iordanem seon regi esebon
et og regi basan qui erant in asta
roth. Dixeruntque nobis seniores
et omnes habitatores terre nostre Tolli
te in manibus uestris cibaria ob lon
gissimam uiam et occurrite eis ac
dicite. Serui uestri sumus fedus ini
te nobiscum. En panes quando egres
si sumus de domibus nostris ut ueni
remus ad uos calidos sumpsimus
nunc sicci facti sunt et uetustate ni
mia comminuti. Vtres nouos uino
impleuimus nunc rupti sunt et so
luti. Vestes et calciamenta quibus in
duimur et que habemus in pedibus ob
longitudinem longioris uie trita
sunt et pene consumpta. Suscepe
runt igitur de cibariis eorum et
os domini non interrogauerunt.
Fecitque iosue cum eis pacem et ini
to federe pollicitus est ut non occi
derentur. Principes quoque mul

Nō pictaciis a° clouts

titudinis iurauerunt eis. Post dies
autem tres initi federis: audierunt
quod in uicino habitarent. et inter eos
futuri essent. Moueruntque castra
filii israel. et uenerunt in ciuitates eo
rum die tertio. Quarum hec uocabu
la sunt Gabaon. et caphira et beroth
et cariathiarim. Et non percusserunt
eos eo quod iurassent eis principes
multitudinis in nomine domini dei
israel. Murmurauit itaque omne uul
gus contra principes. Qui responderunt
ei. Iurauimus illis in nomine domini
dei israel: et iccirco non possumus eos
contingere. Sed hoc faciemus eis.
Reseruentur quidem et uiuant ne con
tra nos ira domini concitetur si peie
rauerimus eis. sed sic uiuant ut in
usus uniuerse multitudinis ligna
cedant aquas comportent. Quibus hec
loquentibus: uocauit gabaonitas io
sue — et dixit eis. Cur nos decipere
fraude uoluistis. ut diceretis procul
ualde habitamus a uobis. cum in
medio nostri sitis. Itaque sub maledicti
one eritis et non deficiet de stirpe uestra
ligna cedens aquasque comportans in
domum dei mei. Qui responderunt.
Nuntiatum est nobis seruis tuis quod
promisisset dominus deus tuus moy
si seruo suo ut traderet uobis omnem
terram et disperderet cunctos habitato
res eius. Timuimus igitur ualde et
prouidimus animabus nostris uestro ter
rore compulsi et hoc consilium ini
uimus. Nunc autem in manu
tua sumus quod tibi bonum et rec
tum uidetur fac nobis. Fecit ergo io
sue ut dixerat et liberauit eos de ma
nibus filiorum israel ut non occide
rentur. Decreuitque iosue in illo die eos
esse in ministerium cuncti populi et
altaris domini cedentes ligna. et
aquas comportantes usque in pre
sens tempus in loco quem dominus
elegisset. .x. X

Que cum audisset adonisedech
rex ierusalem quod cepisset scilicet
iosue hai et subuertisset eam sicut enim
fecerat iericho et regi eius. sic fecit hay
et regi illius et quod transfugissent
gabaonite ad israel et essent federati
cum eis timuit ualde. Vrbs enim
magna erat gabaon et una regali

um ciuitatum et maior oppido hai
omnes que bellatores eius fortissimi
Misit ergo adonisedech rex ierusalem he
ad oham regem hebron et ad pharam
regem ierimoth ad iaphie quoque re
gem lachis et ad dabir regem eglon
dicens. Ascendite ad me et ferte presi
dium ut expugnemus gabaon qua
re transfugerit ad iosue: et ad filios
israel. Congregati igitur ascenderunt
.v. reges amorreorum rex ierlin. rex
hebron ebron, rex ierimoth, rex lachis. rex e
glon simul cum exercitibus suis et
castrametati sunt circa gabaon oppug
nantes eam. Habitatores autem ga
baon urbis obsesse miserunt ad iosue
qui tunc morabatur in castris apud
galgalam et dixerunt ei. Non retrahas
manus tuas ab auxilio seruorum tuo
rum. Ascende cito et libera nos ferque
presidium. Conuenerunt enim aduersum
nos omnes reges amorreorum qui
habitant in montanis. Ascenditque
iosue de galgalis et omnis exercitus
bellatorum cum eo [illegible] uiri fortissimi
dixitque dominus iosue. Ne timeas eos
in manus enim tuas tradidi illos
nullus tibi ex eis resistere poterit. Ir
ruit itaque iosue super eos repente tota
ascendens nocte de galgalis et contur
bauit eos dominus a facie israel. con
triuit que plaga magna in gabaon
ac persecutus est eos per uiam ascensus be
thoron et percussit usque ad zecha et mace
da. Cumque fugerent filios israel et es
sent in descensu bethoron: dominus
misit super eos lapides magnos de
celo usque ad zecha et mortui sunt mul
to plures lapidibus grandinis quam
quos gladio percusserunt filii israel
Tunc locutus est iosue domino in die
qua tradidit [illegible] amorre- um in
conspectu filiorum israel. Dixitque co
ram eis. Sol contra gabaon ne mo
nearis et luna contra uallem hailon
steterunt [illegible] Steteruntque sol et luna donec
sol et luna ulcisceretur se gens de inimicis suis
Nonne scriptum in hoc libro iusto
rum. Stetit itaque sol in medio celi
et non festinauit occumbere spatio
unius diei. Non fuit ante et postea
tam longa dies obediente domino uo
ci hominis et pugnante pro israel
Reuersusque est iosue cum omni israel

in castra galgale. Fugerant enim .v.
reges et se absconderant in spelunca
urbis maceda. Nuntiatumque est io
sue quod inuenti essent .v. reges la
tentes in spelunca urbis maceda. Qui
precepit sociis et ait. Voluite saxa in
gentia ad os spelunce: et ponite uiros
industrios qui clausos custodiant.
Vos autem nolite stare. sed persequi
mini hostes et extremos quosque fugien
tium cedite nec dimittatis eos urbium
suarum intrare presidia quos tradi
dit dominus deus in manus uestras nr
Cesis igitur aduersariis plaga mag
na et usque ad internitionem pene
consumptis. hii qui israel effugere po
tuerunt ingressi sunt ciuitates muni
tas. Reuersusque est omnis exercitus
ad iosue in maceda. ubi tunc erant
castra sani et integro numero nullus
que contra filios israel mutire ausus
est. Precepitque iosue dicens. Aperite os
spelunce. et producite ad me .v. reges
qui in ea latitant. Feceruntque ministri
ut sibi fuerat imperatum. Et eduxe
runt ad eum .v. reges de spelunca. regem
ierlin regem hebron. regem ierimoth
regem lachis regem eglon. Cumque
educti essent ad eum: uocauit omnes
uiros israel et ait ad principes exercitus
qui secum erant. Ite et ponite pedes uestros
super colla regum istorum. Qui cum
perrexissent et subiectorum pedibus col
la calcarent: rursum ait ad eos. No
lite timere nec paueatis confortamini
et estote robusti. Sic enim faciet do
minus cunctis hostibus uestris aduersum
quos dimicabitis. Percussitque iosue et Isti .v. reges suspensi sunt
interfecit eos atque suspendit super usque ad uesperum
.v. stipites. Fueruntque suspensi usque
ad uesperum. Cumque occumberet sol
precepit sociis ut deponerent eos de pa
tibulis. Qui [illegible] depositos: proiecerunt
in speluncam in qua latuerant et po
suerunt super os eius saxa ingentia
que permanent usque in presens. Eodem
die maceda quoque cepit iosue et percus
sit in ore gladii regemque illius interfe
cit et omnes habitatores illius. non
dimisit in ea saltem paruas reliquias
Fecitque regi maceda: sicut fecerat re
gi iericho. Transiuit cum omni israel
de maceda in lebna et pugnabat con
tra eam. Quam tradidit dominus cum

rege suo in manu israel: percusserunt
que urbem in ore gladii. et omnes ha
bitatores eius. et non dimiserunt in
ea ullas reliquias. Feceruntque regi
(al' lempna) lebna: sicut fecerant regi iericho. De
(al' lempna) lebna transivit cum omni israel in
lachis et exercitu per gyrum disposito
oppugnabat eam. Tradiditque do
minus lachis in manu filiorum
israel et cepit eam die altero atque per
cussit in ore gladii omnemque ani
mam que fuerat in ea sicut fecerat
(al' lempna) lebna. Eo tempore ascendit hiram rex
gazer ut auxiliaretur lachis. Quem
percussit iosue cum omni populo eius
usque ad internitionem. Transivit
que de lachis in eglon. et circumdedit
atque expugnavit eam eadem die percus
sitque in ore gladii omnes animas que
erant in ea iuxta omnia que fecerat
lachis. Ascendit quoque cum omni israel
de eglon in ebron et pugnavit contra
eam cepitque et percussit in ore gladii. Re
gem quoque eius et omnia oppida re
gionis illius universasque animas que
in ea fuerant commorate non reliquit
in ea ullas reliquias sicut fecerat e
glon sic fecit et ebron cuncta que in ea
reperit consumens gladio. Inde reversus
in dabir cepit eam atque vastavit. Re
gem quoque eius et omnia per circui
tum oppida percussit in ore gladii. Non
dimisit in ea ullas reliquias. Sicut
(al' lempna) fecerat ebron. et lebna et regibus earum
sic fecit dabir et regi illius. Percussit
itaque iosue omnem terram monta
nam et meridianam atque campestrem
et asedoth cum regibus suis. Non dimi
sit in ea ullas reliquias: sed omne
quod spirare poterat interfecit sicut pre
ceperat ei dominus deus israel. A cades
barne usque ad gazam omnem terram
gessen usque gabaon universos reges
et regiones eorum uno cepit impetu
atque vastavit. Dominus enim deus
israel pugnabat pro eo. Reversusque e
cum omni israel ad locum castrorum
in galgala. rj.

XI Que cum audisset iabin rex asor:
misit ad iobab regem madian et ad regem
semeron atque
ad regem acsaph: ad reges quoque a
quilonis qui habitabant in monta
nis et in planicie contra meridiem ce
neroth. in campestribus quoque et in re
gionibus dor iuxta mare. chananeum
quoque ab oriente et occidente et amor
reum atque etheum ac ferezeum. et
iebuseum in montanis. eveum quoque
qui habitabat ad radices hermon in
terra masphe. Egressique sunt omnes
cum turmis suis. populus multus
nimis sicut arena que est in litore
maris equi quoque et currus immen
se multitudinis. Convenerunt que
omnes reges isti in unum ad aquas
meron ut pugnarent contra israel.
Dixitque dominus ad iosue. Ne time
as eos. Cras enim hac hora ego tra
dam omnes istos vulnerandos in
conspectu israel. Equos eorum sub
nervabis et currus igne combures.
Venitque iosue. et omnis exercitus cum
eo adversus illos ad aquas meron su
bito: et irruerunt super eos. tradiditque
illos dominus in manus israel. Qui
percusserunt eos et persecuti sunt us
que ad sydonem magnam et aquas
maserephoth. campumque masphe
qui est ad orientalem illius partem.
Ita percussit omnes ut nullas dimitte
ret ex eis reliquias. Fecitque iosue sicut
preceperat ei dominus. Equos eorum
subnervavit: currusque combussit.
Reversusque statim cepit asor et regem
eius percussit gladio. Asor enim antiqui
tus inter omnia regna hec principa
tum tenebat. Percussitque omnes ani
mas que ibidem morabantur. Non
dimisit in ea ullas reliquias sed us
que ad internitionem universa vasta
vit. Ipsam quoque urbem percussit incendi
o et omnes per circuitum civitates.
reges que earum cepit atque delevit si
cut preceperat ei moyses famulus domi
ni absque urbibus que erant in collibus
et in tumulis site. Ceteras succen
dit israel unam tantum asor mu
nitissimam flamma consumpsit.
Omnem que predam istarum urbi
um ac iumenta diviserunt sibi
filii israel. cunctis hominibus inter
fectis. Sicut preceperat dominus moy
si servo suo. ita precepit moyses io
sue et ille universa complevit. Non
pretermisit de universis mandatis [illegible]
unum quidem verbum quod iusserat
dominus moysi. Cepit itaque iosue omnem

terram montanam et meridianā
terramque gosen et planitiem et occidē
talem plagam: montem que israel et
campestria eius et partem montis que
ascendit seir: usque ad baalgad per pla
nitiem libani subter montem hermō
Omnes reges eorum cepit et percussit
et occidit. Multo tempore pugnauit
iosue contra reges illos. Non fuit ciui
tas que se non traderet filiis israel
preter eueum qui habitabat in gabaō.
omnes bellando cepit. Domini enī
sententia fuerat ut indurarentur corda eo
rum et pugnarent contra israel et ca
derent et non mererentur ullam clemē
tiam ac perirent sicut preceperat dominus
moysi. In tempore illo uenit iosue et
interfecit enachim de montanis ebron
et dabir et anab et de omni monte
iuda et israel urbesque eorum deleuit
Non reliquit ullum de stirpe ena
chim in terra filiorum israel abs
que ciuitatibus gaza et geth et azo
tum in quibus solis relicti sunt. Ce
pit ergo iosue omnem terram sicut
locutus est dominus ad moysen. et
tradidit eam in possessionem fili
is israel secundum partes et tribus
suas quieuitque terra a preliis. · xii ·
Hii sunt reges quos percusse
runt filii israel. et possiderunt
terram eorum transiordanem ad
solis ortum a torrente arnon usque
ad montem hermon. et omnem ori
entalem plagam que respicit so
litudinem. Seon rex amorreorum
qui habitauit in esebon dominatus
est ab aroher que sita est super ri
pam torrentis arnon. et medie
partis in ualle dimidii que galaad
usque ad torrentem iaboth qui est
terminus filiorum ammon et so
litudine usque ad mare chenereth
contra orientem
et usque ad mare deserti quod est
mare salsissimum ad orientalem
plagam per uiam que ducit bethie
simoth et ab australi parte que sub
iacet asedoth usque phasga. Termin
og regis basan de reliquiis raphim
qui habitauit in astaroth et in
edraim et dominatus est in monte
hermon et in salacha atque in uni
uersa basan usque ad terminos ie

suri. et machati. et dimidie partis
galaad, terminum seon regis esebon
Moyses famulus domini et filii israel
percusserunt eos. tradiditque ter
ram eorum moyses in possessio
nem rubenitis et gadditis et dimi
die tribui manasse. Hii sunt reges
terre quos percussit iosue et filii
israel transiordanem ad occidenta
lem plagam a baalgad in cam
po libani usque ad montem libani al' alzaph
cuius pars ascendit in seir. Tradidit
que eam iosue in possessionem tribu
bus israel singulis partes suas tā
in montanis quam in planis et
in campestribus. In aseroth et in
solitudine ac in meridie etheus fuit et
amorreus chananeus et ferezeus
eueus. et iebuseus. Rex iericho u
nus. Rex hai que est ex latere be
thel unus. Rex ierusalem unus.
Rex ebron unus. Rex ierimoth
unus. Rex lachis unus. Rex e
glon unus. Rex gazer unus.
Rex dabir unus. Rex gader unus.
Rex herma unus. Rex hered
unus. Rex lebna unus. Rex o
dollā unus. Rex maceda unus al' tempus
Rex bethel unus. Rex taphua unus.
Rex afer unus. Rex asec unus
Rex saron unus. Rex madon u
nus. Rex asor unus. Rex some
ron unus. Rex achsaph unus.
Rex tenach unus. Rex magedo
unus. Rex cedes unus. Rex ia
chanan carmeli unus. Rex
dor et prouincie dor unus. Rex
gentium galgal unus. Rex ther
sa unus. Omnes reges xxx et
unus. · xiii · XIII
Iosue senex prouecteque etatis
erat et dixit dominus ad eum Se
nuisti et longeuus es terra que la
tissima derelicta est: que necdum
est sorte diuisa. Omnis uidelicet
galilea philistiim et uniuersa ges
suri a fluuio turbido qui irrigat
egyptum usque ad terminos acca
ron contra aquilonem terra cha
naan que in u. regulos philistijm
diuiditur gazeos et azotios ascalo
nitas gethcos et accaronitas. Ad
meridiem uero sunt euei Omnis
terra chanaan et maara sidonior

usque affeca et terminos amorrei eius
que confinia. libani quoque regio con
tra orientem a baalgad sub monte
hermon donec ingrediaris emath
omnium qui habitabant in monte. a
libano usque ad aquas masrephoth
universi que sydonii. Ego sum qui dele
bo eos a facie filiorum israel. Veniat
ergo in partem hereditatis israel
sicut precepi tibi. Et nunc divide ter
ram in possessionem. ix. tribubus et
dimidie tribui manasse Cum qua
ruben et gad possederunt terram quam
tradidit eis moyses famulus do
mini transfluenta iordanis ad
orientalem plagam ab aroer que
sita est in ripa torrentis arnon Et
in vallis medio universaque campes
tria medaba usque dibon et cunctas
ciuitates seon regis amorrei qui regnavit
in esebon usque ad terminos filiorum
amon et galaad ac ad terminum
gessuri et machati omnemque mon
tem hermon et universam basan
usque salecha omne regnum og in
basan qui regnavit in astaroth
et in edrain Ipse fuit de reliquiis
raphaim. Percussitque eos moyses
atque delevit. Noluerunt que disperdere
filii israel gessuri et machati et habita
verunt in medio israel usque in presen
tem diem. Tribui autem levi non
dedit possessionem. sed sacrificia et
victime domini dei israel ipsa est eius
hereditas sicut locutus est illi. Dedit
ergo moyses possessionem tribui fi
liorum ruben iuxta cognationes
suas Fuitque terminus eorum ab
aroer que sita est in ripa torrentis
arnon et in valle eiusdem torrentis
media. Universam planitiem que
ducit medaba et esebon cunctosque
vicos earum qui sunt in campes
tribus Dibon quoque et baalmoth.
baal et oppidum baalmaon. et
iesa et cedimoth. et mephe et caria
thaim et sabama et sarathasar in
monte convallis. Bethphegor et asse
doth phasga et bethiesimoth omnes
urbes campestres. universaque regna
seon regis amorrei qui regnavit
in esebon: quem percussit moyses cum
principibus suis madian Eveum
et recem. et sur et hur et rebee duces se

on habitatores terre. et balaam fi
lium beor ariolum occiderunt filii
israel gladio cum ceteris interfectis
Factus que est terminus filiorum
ruben iordanis fluvius Hec est pos
sessio rubenitarum per cognationes
suas, urbium et viculorum Deditque
moyses tribui gad et filiis eius per
cognationes suas possessionem cu
ius hec est divisio. Terminus iazer
et omnes civitates galaad et dimi
diam que partem terre filiorum a
mon usque ad aroer que est contra
rabba et ab esebon usque ramoth
masphe et bathanim et manaim
usque ad terminos dabir In valle quo
que betharam. et bethnemra. et so
choth. et saphon. reliquam partem
regni seon regis esebon. Huius quo
que iordanis finis. est usque ad extre
mam partem, chenereth transiorda
nem ad orientalem plagam. Hec
est possessio filiorum gad per famili
as suas civitates et ville earum.
Dedit et dimidie tribui manasse fili
is que eius iuxta cognationes suas
possessionem cuius hoc principium
est A manaim et universam basan
et cuncta regna og regis basan om
nes que vicos iair qui sunt in basan
.lx. oppida et dimidiam partem ga
laad et astaroth et edrai urbes reg
ni og regis in basan Filiis machir
filii manasse, dimidie. parti filiorum
machir iuxta cognationes suas hanc
possessionem divisit moyses in
campestribus moab transiordanem
contra iericho ad orientalem pla
gam Tribui autem levi non dedit
possessionem quoniam dominus
deus israel ipse est possessio eius ut
locutus est illi: · XIIII ·

Hoc est quod possederunt filii
israel in terra chanaan quam
dederunt eis eleazar sacerdos et io
sue filius nun et principes familia
rum per tribus israel sorte omnia di
videntes sicut preceperat dominus
in manu moysi. ix tribubus et dimi
die tribui Duabus enim tribubus et
dimidie tribui dederat moyses trans
iordanem possessionem absque levitis
qui nichil terre acceperunt inter fra
tres suos sed in eorum successerunt

Rō que filii levi hēre debent p̄ spiritualia

al' phor

locum filii ioseph in duas diuisi
tribubus manasse et ephraim. nec
acceperunt leuite aliam partem in
terra: nisi urbes ad habitandum et
suburbana earum ad alenda iumen
ta et pecora sua. Sicut preceperat do
minus moysi ita fecerunt filii israel
et diuiserunt terram. Accesserunt filii
itaque iuda ad iosue in galgala locu
tusque est ad eum caleph filius iephone
ne cenezeus. Nosti quid locutus sit
dominus ad moysen hominem dei
de me et de te in cades barne. Quadra
ginta annorum eram quando me
misit moyses famulus domini de
cades barne ut considerarem terram
nunciauique ei quod michi uerum
uidebatur. fratres autem mei qui as
cenderant mecum dissoluerunt cor
populi. et nichilominus ego secutus
sum dominum deum meum:
Iurauitque moyses in die illo dicens
Terra quam calcauit pes tuus erit
possessio tua. et filiorum tuorum in
eternum: quia secutus es dominum
deum tuum. Concessit ergo dominus
uitam michi sicut pollicitus est: us
que in presentem diem. Quadraginta
et .v. anni sunt ex quo locutus est do
minus uerbum istud ad moysen:
quando ambulabat israel per soli
tudinem. Hodie .lxxx. et .v. anno
rum sum sic ualens ut eo uale
bam tempore. quando ad exploran
dum missus sum. Illius in me tem
poris fortitudo usque hodie perseuerat
tam ad bellandum quam ad gra
diendum. Da michi ergo montem
istum quem pollicitus est dominus
te quoque audiente: in quo enachim
sunt et urbes magne atque munite
si forte sit dominus mecum. et po
tuero delere eos sicut promisit michi.
tempe
Benedixitque ei iosue. et tradidit ei
ebron in possessionem. atque ex eo fuit
ebron chaleph filio iephone cene
zeo usque in presentem diem quia
secutus est dominum israel
Nomen hebron antea uocabatur
cariatharbe. Adam maximus ibi
inter enachim situs est. Et ter
ra cessauit a preliis. xv.
Sors ergo filiorum iude per cog
nationes suas ista fuit. A termino

edom desertum sin contra meri
diem et usque ad extremam parte
australis plage. Initium eius a
summitate maris salsissimi. et
a lingua eius que respicit ad me
ridiem. Egrediturque contra as
censum scorpionis et pertransit
in sina. ascenditque in cades barne
et peruenit in esrom ascendens
ad adaram et circuiens carica atque
inde pertransiens in asemona et
perueniens ad torrentem egypti
Eruntque termini eius ad mare
magnum. Hic erit finis meridi
ane plage. Ab oriente uero erit
initium mare salsissimum usque
ad extrema iordanis. Et ea que
respiciunt ad aquilonem a lin
gua maris usque ad eundem iorda
nem fluuium. Ascenditque ter
minus in bethegla et transit ab
aquilone in betharaba. Ascendens
ad lapidem boem filii ruben. et ten
dens usque ad terminos debera de
ualle achor contra aquilonem res
piciens galgala que est ex aduer
so ascensionis adomim ab aus
trali parte torrentis. Transitque a
quas que uocantur fons solis et
erunt exitus eius ad fontem rogel.
Ascenditque per conuallem filii ennon
ex latere iebusei ad meridiem. Hec
est ierusalem. Et inde se erigens ad uer
ticem montis que est contra geennon
ad occidentem in summitate uallis
raphaim contra aquilonem. Per
transitque a uertice montis usque ad fon
tem aque nepthoa et peruenit usque
ad uicos montis ephron. Inclina
turque in baala que est cariathia
rim id est urbs siluarum. et circuit
de baala contra occidentem usque
ad montem seir. transitque iuxta la
tus montis iarim ad aquilonem
in cheslon et descendit inde in bethsa
mes. Transitque in thamna et perue
nit contra aquilonis partem accaron
ex latere inclinaturque sechrona
et transit montem baala peruenitque
in iebneel et maris magni con
tra occidentem fine concluditur.
Hii sunt termini filiorum iuda
per circuitum in cognationibus
suis. Caleph uero filio iephone de

al' ephraim

dit partem in medio filiorum iu
da sicut preceperat ei dominus cariat
tharbe patris enac ipsa est ebron de
levit que ex ea caleph tres filios enac
sesai et achiman et tholmai de stir
pe enac. Atque inde conscendens venit
ad habitatores dabir que prius
vocabatur cariathsepher id est civitas
litterarum. Dixitque chaleph. Qui per
cusserit cariathsepher: et ceperit eam
dabo illi axam filiam meam uxorem
Cepitque eam othoniel filius cenez
frater caleph iunior dedit que ei axam
filiam suam uxorem. Que cum per
gerent simul. suasa est a viro suo ut peteret
a patre suo agrum suspiravitque ut se
debat in asino. Cui chaleph quid ha
bes inquit. At illa respondit. Da
michi benedictionem tuam. Terram
australem et arentem dedisti mic
hi. iunge et irriguam. Dedit itaque
ei chaleph irriguam superius
et inferius. Hec est possessio
tribus filiorum iuda per cognatio
nes suas. Erantque civitates
ab extremis partibus filiorum
iuda iuxta terminos edom a me
ridie. cabseel. et eder. et iagur et
cina. et dimona. et adada. et cades.
et asor et iethnam. ziph et telem
baloth. et asor nova. et carioth
hesrom. Hec est asor. amam. same
et molada. et aser. gadda. et ase
mon. bethphelech. et aser. sual. et
bersabee. et baziothia. bala. et hiim.
esem. et heltholad. et exil et har
ma. siceleg. et medemena. et sen
senna. labaoth et selim et ain et re
mon. Omnes civitates xxix. et
ville earum. In campestribus vero
estaol. et sarea. et asena et a
zanoe. et engannim et taphua. et
enaim. et ierimoth. adulam so
coth et azecha. et sarim. adithaim
et gedera. et giderothaim urbes.
xiiii. et ville earum. Sanan et
adesa. et magdalgad. delam et mes
fa. et iectel. lachis. et bascath. et a
glon. thebbon. et lehemas et ceth
lis. gideroth. bethdagon et neema
et maceda civitates xvi. et ville e
arum. labana. et ether et asan.
iepetha et iesna. et nesibi. ceila et
achazib. et maresa civitates ix. et

al' lebeoth
al' remoth
al' socco
al' delen

ville earum. Accaron cum vicis
et villulis suis. Ab accaron usque
ad mare: omnia que vergunt ad
azotum et viculos eius. Azotus
cum vicis. et villulis suis. gaza
cum viculis et villulis suis. usque
ad torrentem egypti. et mare mag
num terminus eius. et in monte
samir et iether. et socoth et edenna
cariathsenna. Hec est dabir. anab.
et istemo. et anim. goson. et olon
et gilo. civitates xi. et ville earum
Arab. et ruma. et esaan. ianum
et bethphafua. et afeca. adamatha
et cariatharbe. hec est ebron. et sior
civitates ix. et ville earum. Maon
et chermel. et zif. et iothae iezrahel
et iucadam et zanoe accaim ga
baa. et thamna. civitates x. et
ville earum. Alul. et bethsur et ge
dor mareth. et bethanoth et elthecen
civitates vi. et ville earum. Chariat
baal. Hec est cariathiarim. urbs
silvarum et arebba civitates due.
et ville earum. In deserto betharaba
meddin et sachacha nepsan et civita
tes salis. et engaddi civitates vi. et
ville earum fiunt simul. c. xii. Iebu
seum autem habitatorem ierusalem
non potuerunt filii iuda delere. Habi
tavitque iebuseus cum filiis iuda in
ierusalem: usque in presentem diem. xvi.
Ceciditque sors filiorum io
seph ab iordane contra iericho
et aquas eius. ab oriente. solitudo
que ascendit de iericho ad montem be
thel et egreditur de bethel luzam trans
it que terminum archiatharoth et
descendit ad occidentem iuxta terminum
iefleti usque ad terminos bethoron
inferioris et gazer finiunturque
regiones eius mari magno. Pos
sederunt filii ioseph manasses et
effraim et factus est terminus filior
effraym per cognationes suas et posses
sio eorum contra orientem atharoth
addar usque bethoron superiorem egredi
unturque confinia in mare. Machme
thath vero aquilonem respicit
et circuit terminos contra orientem
in thanathselo et pertransit ab orien
te ianoe. Descenditque de ianoe et atha
roth. et noaratha et pervenit in ieri
cho et egreditur ad iordanem de thaf

sua pertransit que contra mare in ualle
harundineti siti sunt. egressus eius
in mare salsissimum. Hec est pos
sessio tribus filiorum ephraim per
familias suas. urbes que separate sunt
filiis ephraim in medio possessionis fi
liorum manasse et uille earum. Et non
interfecerunt filii ephraim chananeum
qui habitabat in gazer. Habitauitque
chananeus in medio ephraim usque
in diem hanc tributarius. · xvii ·

Cecidit autem sors tribui ma
nasse ipse est enim primogeni
tus ioseph. Machir primogenito ma
nasse patri galaad qui fuit uir pug
nator. Habuit que possessionem ga
laad et basan et reliquis filiorum
manasse iuxta familias suas. filiis
abiezer. et filiis elech. et filiis esriel.
et filiis sechem. et filiis epher. et filiis
semida. Isti sunt filii manasse filii
ioseph mares per cognationes suas.
Salphaad uero filii epher. filii ga
laad filii machir filii manasse non
erant filii sed sole filie. Quarum ista
sunt nomina. maala et noa et egla.
et melcha et thersa. Veneruntque in
conspectu eleazar sacerdotis et iosue
filii nun. et principum dicentes. Domi
nus precepit per manum moysi ut
daretur nobis possessio in medio fra
trum nostrorum. Deditque eis iuxta
imperium domini possessionem in me
dio fratrum patris earum. et ceciderunt
funiculi manasse decem absque terra
galaad et basan transiordanem. filie
enim manasse possederunt here
ditatem in medio filiorum eius.
Terra autem galaad cecidit in sor
tem filiorum manasse qui reliqui
erant. Fuitque terminus manasse ab
aser machmethath que respicit si
chem. et egreditur ad dexteram iux
ta habitatores fontis taffue. Etenim
in sorte manasse ceciderat terra
taffue que est iuxta terminos manas
se filiorum ephraim. Descenditque ter
minus uallis arundineti in meri
diem torrentis ciuitatum ephraim
que in medio sunt urbium manasse.
Terminus manasse ab aquilone
torrentis et exitus eius pergit ad
mare. ita ut ab austro sit possessio
ephraim et ab aquilone manasse

et utramque claudit mare. et coniun
guntur sibi in tribu aser ab aquilo
ne et in tribu isachar ab oriente. Fuit
que hereditas manasse in isachar.
et in aser: bethsan et uiculi eius. et
ieblaam cum uillis suis et habitatores
dor cum oppidis suis. Habitatores
quoque hendor cum uiculis suis.
Similiterque habitatores thenac cum
uiculis suis et habitatores mageddo
cum uiculis suis et tertia pars urbis
nefoth nec potuerunt filii manasse
has subuertere ciuitates sed cepit cha
naneus habitare in terra ista. Post
quam autem conualuerunt filii
israel: subiecerunt chananeos et fe
cerunt sibi tributarios nec interfece
runt eos. Locutique sunt filii
ioseph ad iosue: atque dixerunt: Qua
re dedisti michi terram in possessio
nem sortis et funiculi unius cum
sim tante multitudinis et benedixe
rit michi dominus. Ad quos iosue
ait. Si populus multus es: ascen
de in siluam et succide tibi spacia in
terra ferezei et rafaim quia angusta
est tibi possessio montis ephraim.
Cui responderunt filii ioseph. Non
poterimus ad montana conscendere.
cum ferreis curribus utantur cha
nanei qui habitant in terra cam
pestri in qua site sunt bethsan cum
uiculis suis et iezrahel mediam pos
sidens uallem. Dixitque iosue ad
domum ioseph et effraim. et manas
se. Populus multus es et magne
fortitudinis. Non habebis sortem
unam. sed transibis ad montem.
et succides tibi atque purgabis ad ha
bitandum spacia et poteris ultra
procedere cum subuerteris chananeum
quem dicis ferreos habere cur
rus et esse fortissimum. · xviii ·

Congregatique sunt omnes
filii israel in silo ibique fixerunt
tabernaculum testimonii et fuit
eis terra subiecta. Remanserant autem
filiorum israel vii tribus que nec
dum acceperant possessiones suas
ad quos iosue ait. Usquequo mar
cetis ignauia et non intratis ad pos
sidendum terram quam dominus
deus patrum uestrorum dedit uobis:
Eligite de singulis tribubus ternos

XVIII

uiros. ut mittam eos et pergant at
que circueant terram et describant
eam iuxta numerum uniuscuiusque
multitudinis referant que ad me quod
descripserint. Diuidite uobis terram
in .vii. partes. Iudas sit in terminis
ab australi plaga. et domus ioseph
ab aquilone. Mediam inter hos ter
ram in .vii. partes describite. et huc
uenietis ad me. ut coram domino
deo uestro mittam uobis hic sortem quia
non est inter uos pars leuitarum
sed sacerdotium domini est eorum
hereditas. Gad autem et ruben et di
midia tribus manasse iam accepe
rant possessiones suas trans iordanem
ad orientalem plagam quas dedit
eis moyses famulus domini. Cum
que surrexissent uiri ut pergerent ad
describendam terram: precepit eis io
sue dicens. Circuite terram et describite
eam ac reuertimini ad me. ut hic
coram domino deo uestro in silo mit
tam uobis sortem. Itaque perrexerunt
et lustrantes eam in .vii. partes di
uiserunt scribentes in uolumine.
Reuersi que sunt ad iosue in castra
sylo. Qui misit sortem coram domi
no in silo. diuisitque terram filiis israel
in .vii. partes. Et ascendit sors prima
filiorum beniamin per familias
suas ut possiderent terram inter fi
lios iuda. et filios ioseph. Fuitque
terminus eorum contra aquilonem
ab iordane pergens iuxta latus ie
richo septentrionalis plage et inde
contra occidentem ad montana con
scendens et perueniens in solitudinem
bethauen atque pertransiens iuxta lu
zam ad meridiem ipsa est bethel. Des
cenditque in atharoth adar in mon
tem qui est ad meridiem bethoron
inferioris et inclinatur circuiens contra
mare a meridie montis qui respicit
bethoron contra affricum. Suntque
exitus eius in cariathbaal que uo
catur et cariathiarim urbem filiorum
iuda. Hec est plaga contra ma
re ad occidentem. A meridie autem
ex parte cariathiarim egreditur termi
nus contra mare et peruenit usque
ad fontem aquarum nephtoa. Descen
ditque in partem montis qui respicit
uallem filiorum ennon et est contra

al' termini

septentrionalem plagam in extre
ma parte uallis raphaim. Descen
ditque gehennon id est uallis hen
non iuxta latus iebusei ad austrum
et peruenit ad fontem rogel transiens
ad aquilonem et egrediens ad bethsames
id est fontem solis et pertransit usque ad
tumulos qui sunt e regione ascen
sus adommim. Descenditque ad abem
boen id est lapidem boen filii ruben et
pertransit ex latere aquilonis ad cam
pestria Descenditque in planitiem
et pretergreditur contra aquilonem
bethagla suntque exitus eius contra lin
guam maris salsissimi ab aquilo
nem in fine iordanis ad australem
plagam qui est terminus illius ab ori
ente Hec est possessio filiorum beniamin
per terminos suos in circuitu et per fa
milias singulas. Fueruntque ciuitates
eius iericho et bethagla et uallis casis
betharaba et samaraim et bethel et auim
et afara et ofra uilla hemona et ofni
et gabee ciuitates. xii. et uille earum
Gabaon. et rama et beroth et mesphe
chafera et amosa. et recem. iarafel
tharala. et sela eleph. et iebus que est ie
rusalem gabaath et cariath ciuitates
xiiii. et uille earum. xix.

Hec est possessio filiorum benia
min iuxta familias suas. Et
egressa est sors secunda filiorum sy
meon per cognationes suas fuitque
hereditas eorum in medio possessio
nis filiorum iuda bersabee et sabee
et molada et aser sual bala et asem
et eltholath bethul arma et siceleg
et beth marchaboth aser susa. et beth
lebaoth et saroen. ciuitates. xiii. et
uille earum. Ahin et remmon et a
thar et asan ciuitates .iiii. et uille
earum Omnes uiculi per circui
tum urbium istarum usque ad ba
laath beer rameth contra australem
plagam. Hec est hereditas filiorum
symeon iuxta cognationes suas in
funiculo et possessione filiorum iu
da quia maior erat et idcirco possede
runt filii symeon in medio heredi
tatis eorum. Ceciditque sors
tercia filiorum zabulon per cognatio
nes suas et factus est terminus pos
sessionis filiorum zabulon usque sa
rith. Ascenditque de mari et merala

al' ba

ac puenit in debbaseth usque ad torren
tem qui est contra iecmnam et reuer
titur de sarith contra orientem in fi
nes ceseleth thabor et egreditur ad
dabereth. Ascenditque contra iasie et in
de pertransit ad orientalem plagam
geth thepher et tachasin et egreditur
in remmon amphar. et noha et cir
cuit ad aquilonem et nathon. Sunt
que egressus eius vallis iepthahel et ca
teth et nehalal. et semron et iedala et
bethleem civitates. xii. et ville earum.
Hec est hereditas tribus filiorum zabu
lon per cognationes suas urbes et vica
li earum. Isachar egressa est sors quar
ta per cognationes suas. Fuitque eius
hereditas iezrahel et chasaloth et sunem
et afarim seon. et anaarath et rabbith
et cesion. abes et rameth. et enganim. et
enhadda. et bethfeses et pervenit terminus
eius usque ad thabor. et sesima. et beth
semes. Eruntque exitus eius iordanis
civitates xvi. et ville earum. Hec est
possessio filiorum isachar per cognatio
nes suas urbes et viculi earum. Cecidit
que sors .v. tribui filiorum aser per cog
nationes suas fuitque terminus eo-
rum alchath et oali et bethem. et axab elh
melech. et amaad et messal et pervenit
usque ad carmelum maris et sior. et
labanath ac revertitur contra orientem
bethdagon et pertransit usque ad zabulon
et vallem iepthahel contra aquilo
nem in bethemec et nehihel egrediturque
ad levam chabul et achram et
roob. et omon et canane usque ad sydonem
magnam. Revertiturque in orma
usque ad civitatem munitissimam ty
rum et usque osa. eruntque exitus eius
in mari. De funiculo aczilba. et am
ma et afec et roob civitates xxii et
ville earum. Hec est possessio filiorum
aser per cognationes suas urbes et
viculi earum. Filiorum neptalim sex
ta pars cecidit per familias suas et cepit
terminus de heleb et helon. et saannim
et adami que est neceb et iebnahel us
que lecum et egressus eorum usque
ad iordanem. Revertiturque terminus
contra occidentem in aznoth thabor
atque inde egreditur in hucca. et pertransit
in zabulon contra meridiem et in a
ser contra occidentem et in iuda ad
iordanem contra ortum solis civitates
munitissimas. asedim ser et amnath
et reccath et cenereth. et edema et arama
asor. et cedes. et edrai. nasor et ieron et
magdalel horem. et bethenat et beth
sames civitates decem et novem et
ville earum. Hec est possessio tribus
filiorum neptalim per cognationes
suas. urbes et viculi earum. Tribui
filiorum dan per familias suas e
gressa est sors septima et fuit terminus
possessionis eius saraa. et esthaol et
hir. semes id est civitas solis sele
bin et aialon et iethala helon et the
na et achrom helthecen et gebton et ba
alath. iud et bneberach et gethremon
atque hiercon et arecon cum termino
qui respicit ioppen et ipso fine conclu
ditur. Ascenderuntque filii dan et pug
naverunt contra lesem ceperuntque
eam et percusserunt eam in ore gladii
ac possederunt et habitaverunt in ea
vocantes nomen eius lesendan ex nomine
dan patris sui. Hec est possessio tribus
filiorum dan per cognationes suas ur
bes et viculi earum. Cumque complesset
terram sorte dividere singulis per tri
bus suas: dederunt filii israel possessio
nem iosue filio nun in medio sui iux
ta preceptum domini urbem quam
postulavit thamnathsaraa in mon
te ephraim et edificavit civitatem
habitavitque in ea. Hec sunt posses
siones quas sorte diviserunt eleazar
sacerdos et iosue filius nun et princi
pes familiarum ac tribuum filiorum
israel in silo coram domino ad ostium
tabernaculi testimonii partitique
sunt terram. XX.

XX Et locutus est dominus ad io
sue dicens. loquere filiis israel et dic
eis. Separate urbes fugitivorum de
quibus locutus sum ad vos per ma
num moysi ut confugiat ad eas
quicumque animam percusserit nescius
ut possit evadere iram proximi qui
ultor est sanguinis cum ad unam
harum confugerit civitatum. Stabit
que ante portam civitatis et loquetur
senioribus urbis illius ea que se com
probent innocentem sicque suscipient
eum et dabunt ei locum ad habitan
dum. Cumque ultor sanguinis eum fu
erit persecutus non tradent in manus
eius. quia ignorans percussit proximum

al' afarim
al' hames
al' iepte
al' beseniech
al' azima
al' semnalim
al' zenea
al' vanebarach

eius nec ante biduum triduum ue
cē eius probatur inimicus et habitabit
in ciuitate illa donec stet ante iudi
cium causam reddens facti sui et
non moueatur qui interfeat donec
sacerdos magnus moriatur qui fu
erit in tempore illo. Tunc reuertetur
homicida et ingredietur ciuitatem
et domum suam de qua fugerat. De
creuerunt que cedes in galilea mō
tis neptalim et sychem in monte
ephraym et cariatharbe ipsa est ebrō
in monte iuda et trans iordanem
contra orientalem plagam iericho
statuerunt bosor que sita est in cam
pestri solitudine de tribu ruben et
ramoth in galaad de tribu gad et
gaulon in basan de tribu manasse
Hec ciuitates constitute sunt cunctis
filiis israel et aduenis qui habita
bant inter eos ut fugeret ad eas
qui animam nesciens percussisset et
non moreretur in manu proximi
effusum sanguinem uindicare cu
pientis donec staret ante populum
expositurus causam suam. · xxi ·

XXI

[Margin:] hoc ca. p possessionibus leui
... in ueteri testō

Accesserunt que principes fa
miliarum leui ad eleazarū
sacerdotem et iosue filium nun et
ad duces cognationum per singu
las tribus filiorum israel locutique
sunt ad eos in silo terre chanaan
atque dixerunt Dominus precepit
per manum moysi ut darentur no
bis urbes ad habitandum et sub
urbana earum ad alenda iumē
ta. Dederunt que filii israel de posses
sionibus suis iuxta imperium
domini ciuitates et suburbana
earum. Egressa que est sors in fa
milia caath filiorum aaron sa
cerdotis De tribubus iuda et symeon
et beniamin ciuitates. xiii et reliquis
filiorum caath id est leuitis qui sup
fuerant de tribubus ephraim et dan
et dimidia tribu manasse ciuitates
x. Porro filiis gerson egressa est sors
ut acciperent de tribubus isachar et aser
et neptali dimidiaque tribu manas
se ciuitates x. Porro filiis gerson
egressa est sors ut acciperent de tribu
isachar et aser et neptali dimidi at
que tribu manasse in basan ciuitates
numero xiii. et filiis merari per

cognationes suas de tribubus ruben et
gad et zabulon urbes xii. Dederunt
que filii israel leuitis ciuitates et sub
urbana earum sicut precepit domi
nus per manum moysi singulis sor
te tribuentes De tribubus filiorum
iuda et symeon dedit iosue ciuitates
quarum ista sunt nomina filiis
aaron per familias caath leuitici ge
neris. Prima enim sors illis egres
sa est cariatharbe patris enac que uo
catur ebron in monte iuda et subur
bana per circuitum eius Agros ue
ro et uillas eius dederat chaleb fi
lio iepphone ad possidendum Dedit
ergo filiis aaron sacerdotis ebron
confugii ciuitatem ac suburbana
eius et lebnam cum suburbanis
suis et iether isthimon et helon. Da
bir et ain et iethan et bethsames cum
sub urbanis suis. ciuitates ix de
tribubus ut dictum est duabus. De
tribu autem filiorum beniamin ga
baon et gabee et anathoth et almo
cum sub urbanis suis ciuitates. iiii
Omnes simul ciuitates filiorum
aaron sacerdotis. xiii. cum suburba
nis suis. Reliquis uero per famili
as filiorum caath leuitici generis.
Hec est data possessio De tribu ephraim
urbes confugii sichem cum subur
banis suis in monte ephraym et
gazer et cebsaim et bethoron cum sub
urbanis suis ciuitates. iiii. De tribu
quoque dan elthece et gebbethon et aia
lon et gethremon cum suburbanis
suis. ciuitates. iiii. Porro de dimidia
tribu manasse thanach et gethrem
mon cum suburbanis suis. ciuita
tes due. Omnes ciuitates x. et sub
urbana earum date sunt filiis caath
inferioris gradus Filiis quoque ger
son leuitici generis dedit de dimidia
tribu manasse confugii ciuitates
gaulon in basan et bosram cum sub
urbanis suis ciuitates duas Por
ro de tribu isachar cesion et dabereth
et iaramoth et engannim cum sub
urbanis suis ciuitates iiii De tribu
autem aser masal abdon. et abdon
et elchath et roob cum suburbanis
suis ciuitates. iiii. De tribu quoque
neptalim ciuitatem confugii cedes
in galilea et ammoth dor et car

chan cum suburbanis suis. Filiis autem
merari levitis inferioris gradus per fa
milias suas data est de tribu zabulon
iecnam. et cartha et damna et na
lon civitates. iiii. cum suburbanis
suis. Et de tribu ruben ultra iordanem
contra iericho civitates refugii bosor
in solitudine. misor et iazer et gethson
et masphá civitates iiii. cum subur
bana sua. Et de tribu gad civitates
confugii ramoth in galaad et manaim
et esebon. et gazer civitates iiii. cum
suburbanis suis. Omnes urbes
filiorum merari per familias et
cognationes suas. xii. Itaque univer
se civitates levitarum in medio
possessionis filiorum israel fuerunt xl.
viii. cum suburbanis suis singule per
familias suas distribute. Deditque
dominus israeli omnem terram quam
traditurum se patribus eorum iuraverat
et possederunt illam atque habitaverunt
in ea. Dataque est ab eo pax in om
nes per circuitum nationes nullusque
eis hostium resistere ausus est: sed
cuncti in eorum ditione redacti sunt
Ne unum quidem verbum quod
illis prestiturum se esse promiserat
irritum fuit sed rebus expleta sunt
omnia. · xxii ·

Eodem tempore vocavit iosu
e rubenitas et gadditas et dimidiam
tribum manasse dixitque ad eos
Fecistis omnia que vobis precepit
moyses famulus domini michi quo
que in omnibus obedistis nec reli
quistis fratres vestros longo tempo
re usque in presentem diem custodi
entes imperium domini dei vestri: —
Quia igitur dedit dominus deus
vester fratribus vestris. quietem ac pa
cem sicut pollicitus est. revertimini
et ite ad tabernacula vestra et in ter
ram possessionis, quam tradidit vo
bis moyses famulus domini trans
iordanem ita dumtaxat ut custodia
tis attente et opere compleatis man
datum et legem quam precepit vo
bis moyses servus domini ut dili
gatis dominum deum vestrum.
et ambuletis in omnibus viis eius
et observetis mandata illius ad
hereatisque ei ac serviatis in omni
corde et in omni anima vestra. Be

nedixitque eis iosue et dimisit eos:
Qui reversi sunt in tabernacula
sua. Tribui autem manasse di
midie possessionem moyses dede
rat in basan et ideo medie que su
perfuit dedit iosue sortem inter ceteros
fratres suos transiordanem ad occi
dentalem plagam. Cumque di
mitteret eos in tabernacula sua et
benedixisset illis dixit ad eos In mul
ta substantia atque divitiis revertimi
mini ad sedes vestras cum argento et
auro. ere ac ferro et veste multiplici
Dividite predam hostium cum fra
tribus vestris. Reversique sunt et
abierunt filii ruben et filii gad et
dimidia tribus manasse a filiis
israel de silo que sita est in chanaan
ut intrarent galaad terram posses
sionis sue quam obtinuerant iux
ta imperium domini in manu moy
si Cumque venissent ad tumulos iorda
nis in terra chanaan. edificaverunt
iuxta iordanem altare infinite magni
tudinis. Quod cum audissent filii
israel et ad eos certi nuntii detulissent
edificasse filios ruben et gad et dimi
diam tribum manasse altare in terra cha
naan super iordanis tumulos contra
filios israel convenerunt omnes in
sylo ut ascenderent et dimicarent contra
eos Et interim miserunt ad illos in ter
ram galaad. finees filium eleazari
sacerdotem et decem principes cum eo
singulos de singulis tribubus. Qui
venerunt ad filios ruben et gad et di
midie tribus manasse in terram ga
laad: dixeruntque ad eos. Hec mandat
omnis populus domini. Que est ista
transgressio: Cur reliquistis dominum
deum israel altare sacrilegum extru
entes a cultu illius recedentes: An parum
nobis est quod peccastis in beelphegor
et usque in presentem diem macula
huius sceleris in nobis permanet
multique de populo corruerunt: Et
vos hodie reliquistis dominum et
cras in universum israel eius ira de
seviet. Quod si putatis immundam
esse terram possessionis vestre: transi
te ad terram in qua tabernaculum
domini est et habitate inter nos: tantum
ut a domino et a nostro consortio non re
cedatis edificato altari preter altare , edificantes

al' achor — domini dei vestri. Nonne achar fi
lius zare preterijt mandatum domi
ni. et super omnem populum israel
ira eius incubuit. Et ille erat unus
homo atque utinam solus perisset in
scelere suo. Responderuntque filij
ruben et gad et dimidia tribus ma
nasse principibus legacionis israel
Fortissimus dominus deus israel. ip
se novit. et israel simul intelligit. Si
prevaricacionis animo hoc altare
construximus: non custodiat nos
sed puniat in presenti. Et si ea mente
fecimus ut holocausta et sacrificium
et pacificas victimas super eo impo
al' vindicet — neremus: ipse querat et iudicet et nō
ea magis cogitacione atque tractatu
ut diceremus. Cras dicent filij vrī
filijs nostris. Quid vobis et domino
deo israel? Terminum posuit inter
nos et vos. o filij ruben et filij gad
iordanem fluvium et iccirco partem
non habetis in domino et per hanc
occasionem avertent filij vrī filios
nrōs a timore domini. Putavimus
itaque melius et diximus. Extrua
mus nobis altare non in holocausta
neque ad victimas offerendas: sed
in testimonium inter nos et vos et so
bolem nostram. Et sobolem vestram
vestram: quod progeniem ut servia
deo nostro — mus domino et ius nostri sit offer
re holocausta et victimas et paci
ficas hostias et nequaquam dicant
cras filij vestri filijs nrīs non est vo
bis pars in domino. Quod si volu
erint dicere. Respondebunt eis. Ec
ce altare domini quod fecerunt pa
nō — tres nrī. in holocausta neque in sacri
ficium sed in testimonium vestrū
et nū — ac nostrum. Absit a nobis hoc sce
lus ut recedamus a domino et eius
vestigia relinquamus extructo al
tari ad holocausta et sacrificia et vic
timas offerendas preter altare do
mini dei nrī quod extructum est an
te tabernaculum eius. Quibus au
ditis finees sacerdos et principes le
gacionis israel qui erant cum eo
placati sunt et verba filiorum ruben
et gad et dimidie tribus manasse
libentissime susceperunt. Dixitque
finees filius eleazari sacerdotis ad
eos. Nunc scimus quod vobiscum
sit deus. quoniam alieni estis a
prevaricacione hac et liberastis filī
os israel de manu domini. Rever
susque est cum principibus a filijs ru
ben et gad de terra galaad finium
chanaan ad filios israel et retulit
eis. Placuitque sermo cunctis au
dientibus et laudaverunt deum
filij israel. et nequaquam ultra dixe
runt ut ascenderent contra eos atque
pugnarent et delerent terram posses
sionis eorum. Vocaveruntque filij
ruben et filij gad altare quod extrux
erant testimonium nostrum quod
dominus ipse sit deus. XXIII.

Evoluto autem multo tempore
postquam pacem dederat do
minus israeli subiectis in gyro na
cionibus universis et iosue erat iā
longevus et persenilis etatis voca
vit iosue erat iam longevus et per
senilis etatis vocavit iosue omnem
israelem maiores quoque natu et prin
cipes ac duces et magistratus dixit
que ad eos. Ego senui et progressioris
etatis sum vosque cernitis omnia
que fecerit dominus deus vester cunc
tis per circuitum nacionibus quomodo
pro vobis ipse pugnavit. Et nunc que
vobis sorte divisit omnem terram
ab orientali parte iordanis usque ad
mare magnum. multe quoque adhuc su
persunt naciones: dominus deus vester
disperdet eas et auferet a facie vrā et
possidebitis terram sicut vobis pollici
tus est. Tantum confortamini et esto
te solliciti ut custodiatis cuncta que
scripta sunt in volumine legis moy
si et non declinetis ab eis nec ad dexte
ram nec ad sinistram ne postquam intraveritis
ad gentes que inter vos future sunt iure
in nomine deorum earum et iuretis eis et
adoretis illos sed adhereatis dño deo vrō quod
fecistis usque in diē hanc. et tunc auferet
a conspectu vrō gentes magnas et robustis
simas et nullus vobis resistere poterit. unus e
vobis persequetur hostium mille viros quia dns
ds vr̄ pro vobis ipse pugnabit sicut pollicitus est.
Hoc tm̄ diligentissime precavete ut diligatis
dnm dm̄ vrm̄. Quod si volueritis gencium
harum que inter vos habitant
erroribus adherere, et cum eis

misceri connubia atque amicitias copulare, iam nunc scitote quod dominus deus vester non eas deleat ante faciem vestram, sed sint vobis in foveam ac laqueum, et offendiculum ex latere vestro, et sudes in oculis vestris, donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima, quam tradidit vobis. En ego hodie ingredior viam universe terre, et toto animo cognoscetis quod de omnibus verbis, que se dominus prestaturum vobis pollicitus est, non preterierit unum incassum. Sicut ergo implevit opere quod promisit, et prospera cuncta venerunt: sic adducet super vos quicquid malorum comminatus est, donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima, quam tradidit vobis, eo quod preterieritis pactum domini dei vestri quod pepigit vobiscum, et servieritis diis alienis, et adoraveritis eos. Cito atque velociter consurget in vos furor domini, et auferemini de terra hac optima, quam tradidit vobis.

Congregavitque Iosue omnes tribus Israel in Sychem, xxiiij. et vocavit maiores natu, ac principes et iudices, et magistros, steteruntque in conspectu domini: et ad populum sic locutus est. Hec dicit dominus deus Israel. Trans flumen habitaverunt patres vestri ab initio, Thare pater Abraham et Nachor, servieruntque diis alienis. Tuli ergo patrem vestrum Abraham de Mesopotamie finibus, et adduxi eum in terram Chanaan; multiplicavique semen eius, et dedi ei Ysaac, illique rursum dedi Iacob et Esau. E quibus Esau dedi montem Seyr ad possidendum, Iacob vero et filii eius descenderunt in Egyptum. Misique Moysen et Aaron, et percussi Egyptum multis signis atque portentis; eduxique vos et patres vestros de Egypto: et venistis ad mare; persecutique sunt Egyptii patres vestros cum curribus et equitatu, usque ad mare rubrum. Clamaverunt autem ad dominum filii Israel: qui posuit tenebras inter vos et Egyptios; et adduxit super eos mare, et operuit illos. Viderunt oculi vestri cuncta que in Egypto fecerim, et habitastis in solitudine multo tempore.

Et introduxi vos ad terram Amorrei, al' et qui habitabat trans Iordanem. Cumque pugnarent contra vos tradidi eos in manus vestras: et possedistis terram eorum, atque interfecistis illos. Surrexit autem Balaac filius Sephor rex Moab, et pugnavit contra Israelem; misitque et vocavit Balaam filium Beor ut malediceret vobis. Et ego nolui audire eum, sed econtrario per illum benedixi vobis, et liberavi vos de manu eius. Transistisque Iordanem, et venistis ad Iericho. Pugnaveruntque contra vos viri civitatis eius, Amorreus et Pherezeus, et Chananeus, et Etheus, et Gergeseus, et Eveus et Iebuseus. Et tradidi illos in manus vestras. Misique ante vos scrabrones, et eieci eos de locis suis, duos reges Amorreorum, non in gladio et in arcu tuo. Dedique vobis terram in qua non laborastis, et urbes quas non edificastis, ut habitaretis in eis, vineas et oliveta que non plantastis. Nunc ergo timete dominum, et servite ei perfecto corde, atque verissimo: et auferte deos quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia, et in Egypto, ac servite domino. Sin autem malum vobis videtur ut domino serviatis, optio nobis datur: eligite hodie quod vobis placet, cui servire potissimum debeatis: utrum diis quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia, an diis Amorreorum in quorum terra habitatis. Ego autem et domus mea serviemus domino. Responditque populus et ait. Absit a nobis ut relinquamus dominum, et serviamus diis alienis. Dominus deus noster ipse eduxit nos et patres nostros de terra Egypti de domo servitutis: fecitque videntibus nobis signa ingentia, et custodivit nos in omni via per quam ambulavimus; et in cunctis populis per quos transivimus, et eiecit universas gentes Amorreorum habitatorem terre quam nos intravimus. Serviemus igitur domino, quia ipse est deus noster. Dixitque Iosue ad populum. Non poteritis servire domino. Deus enim sanctus et fortis emulator est: nec ignoscet sceleribus vestris atque peccatis. Si dimiseritis dominum, et servieritis diis alienis, convertet se et affliget vos, atque subvertet postquam vobis prestiterit

bona. Dixitque populus ad iosue. Nequaquam ita
ut loqueris erit. sed domino serviemus.
Et iosue ad populum. Testes inquit vos
estis quia ipsi elegeritis vobis dominum;
ut serviatis ei. Responderuntque. Testes.
Nunc ergo ait. auferte deos alienos
de medio vestri; et inclinate corda vestra
ad dominum deum israel. Dixitque populus
ad iosue. Domino deo nostro serviemus;
et obedientes erimus preceptis eius.
Percussit igitur iosue in die illo fedus.
et proposuit populo precepta atque iudi-
cia in sichem. Scripsit quoque omnia
verba hec. in volumine legis domini.
et tulit lapidem pergrandem
posuitque eum subter quercum que erat
in sanctuario domini. et dixit ad omnem
populum. En lapis iste erit vobis
in testimonium. quod audierit omnia
verba domini que locutus est nobis;
ne forte postea negare velitis. et men-
tiri domino deo vestro. Dimisitque po-
pulum: singulos in possessionem
suam. Et post hec mortuus est iosue.
filius nun servus domini. c. x. an-
norum. sepelieruntque eum in finibus
possessionis sue. in thamnathsare que sita
est in monte ephraim: a septentri-
onali parte. montis gaas. Servi-
vitque israel domino cunctis diebus
iosue. et seniorum qui longo vixerunt
tempore post iosue: et qui noverant omnia
opera domini. que fecerat in israel. Ossa
quoque ioseph que tulerant filii israel
de egypto. sepelierunt in sichem: in
parte agri quem emerat iacob. a
filiis emmor patris sichem. c. novel-
lis ovibus. et fuit in possessionem filiorum
ioseph. Eleazar quoque filius aaron
mortuus est. et sepelierunt eum in
gabaath finees filii eius. que da-
XXI ta est ei in monte ephraim. xxi. — al' filii eius
Explicit liber iosue
Mors eligitur dux belli. Inter-
pat populum dominus post consul-
tum ydolorum post obitum iosue.
Peccantis israel datur inimicis in pre-
dam. excitantur iudices ad libera-
tionem israel. hee sunt gentes quas do-
dereliquit provocantes captivantur
a cusan rege mesopotamie. Item
traduntur eglon regi moab quem
interfecit aioth. iudex. post hunc
fuit samgar qui sexcentos viros
occidit vomere. constantia mulieris
iahel que sisaram sanum interfe-
cit. et canticum delbore. Item tra-
duntur in manum madian;
et liberantur a gedeone. de rege abi-
meleth. qui in mole petre confract-
tus est. regnum iair. regnum iepte
qui filiam interfecit. huic successit
iudex abesan de bethleem. de manue
patre samsonis iudicis. ex tellus
michee. et adolescente levita aquirit-
ur apud micham et revocato a tribu dan
in sacerdocio ydoli levita rediens
cum uxore sua. et puero de domo sua
de gabaa a sene hospitatur. illisque
epulantibus viri civitatis circumierunt
domum senis clamantes ad dominum
domus. educ virum qui ingressus est
domum tuam ut abutamur eo.
senex vult educere ad eos filiam vir-
ginem et concubinam levite quam illi
tota nocte abusi erant dimiserunt
eam. et mane rediens ante ostium
domus in qua erat suus vir corru-
it mortua. homo in duodecim partes
cadaver eius. xii. frusta concidens
mittit in omnes terminos israel. et
unanimiter parant pugnare contra
gabaa. beniamin nolentes eis reddere
pro scelere quod meruit. Omnis israel
convenit ad gabaa quibus petentibus
tibi tanti sceleris auctores a gabao-
nitis deo consulto domino iudas ab
eis dux eligitur et inito cum gaba-
onitis certamine multi de eis cor-
ruerunt. filii israel flentes consuluerunt
dominum an contra fratres iterum
dimicent. Quibus respondetur a domino
inire certamen. Altero die procedunt
ad prelium. et ab eis multi occum-
bunt. vincuntur. Item israel consulere
dominum. cui dominus. Ascendite cras
tradam eos in manus vestras. ponunt
filii israel insidias undique circa urbem
gabaa. cives gabaa persequuntur fi-
lios israel. simulantes fugam: ut
eos cautius ab urbe extraherent.
curvantes in bello beniamite. et
fugientibus ad urbem datur locus
fuge. ut venirent ad insidias pre-
paratas. Vincuntur beniamite
et succenditur eorum civitas gabaa.
succenduntur omnes urbes et ur-
bes beniamin. remanentibus tan-
tum dc. viris penitentes filii israel de

unius tribus deletionem. interfecerunt omnes habitatores iabis galaad qui non fuerunt cum eis. et invenerunt cccc virgines reservatas. dederunt eas uxores beniamitis. innuerunt eum quod nullam de tribu sua dederunt eis uxores. residui beniamin ce. iuxta consilium filiorum israel rapuerunt cc. virgines solo que convenerant ad festum et sic restituitur tribus beniamin.

Incipit liber Judicum.

Post mortem iosue consuluerunt filii israel dominum dicentes. Quis ascendet ante nos contra chananeum. et erit dux belli. Dixitque dominus. Judas ascendet. Ecce tradidi terram in manus eius. Dixit que iudas symeoni fratri suo. Ascende mecum in sortem meam: et pugna contra chananeum ut et ego pergam tecum in sortem tuam. Et abiit cum eo symeon. Ascenditque iudas et tradidit dominus chananeum ac pherezeum in manus eorum. et percusserunt in bezech. x. milia virorum. Inveneruntque adonibezech in bezech. et pugnaverunt contra eum. et percusserunt chananeum. et pherezeum. Fugit autem adonibezech quem persecuti comprehenderunt cesis summitatibus manuum eius ac pedum. Dixitque adhonibezech. lxx. reges amputatis manuum ac pedum summitatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias. sicut feci ita reddidit michi dominus. Adduxeruntque eum in ierusalem. et ibi mortuus est. Oppugnantes ergo filii iuda ierusalem ceperunt eam et percusserunt in ore gladii. tradentes cunctam incendio civitatem. Et postea descendentes pugnaverunt contra chananeum qui habitabat in montanis et ad meridiem et in campestribus. Pergensque iudas contra chananeum qui habitabat in ebron. cuius nomen fuit antiquitus cariatharbe. percussit sysay. et aquiman. et tholmai. atque inde profectus abiit ad habitatores dabir, cuius nomen erat vetus cariatsepher. id est civitas litterarum. Dixitque caleph, qui percusserit cariathsepher et vastaverit eam dabo ei axam. filiam meam uxorem. Cumque cepisset eam othoniel filius cenez. frater caleph minor. dedit ei axam filiam suam coniugem. quam pergentem in itinere monuit vir suus ut peteret a patre suo agrum. Que cum suspirasset. sedens asino. Dixit ei caleph. Quid habes. At illa respondit. Da michi benedictionem. quia terram arentem dedisti michi. da et irriguam aquis. dedit igitur ei caleph. irriguum superius. et irriguum inferius. Filii autem cinei cognati moysi. ascenderunt de civitate palmarum cum filiis iuda in desertum sortis eius. quod est ad meridiem arath. et habitaverunt cum eo. Abiit autem iudas cum symeone. fratre suo et percusserunt simul chananeum qui habitabat in sephat. et interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis orma id est anathema. Cepitque iudas gazam cum finibus suis et ascalonem atque accaron. cum terminis suis. fuitque dominus cum iuda. et montana possedit. nec potuit delere habitatores vallis quia falcatis curribus habundabant. Dederuntque caleph ebron sicut dixerat moyses qui delevit ex ea. iii. filios enach. Jebuseum autem habitatorem ierusalem non deleverunt filii beniamin. Habitavitque iebuseus cum filiis beniamin in ierusalem. usque in presentem diem. Domus quoque ioseph ascendit in bethel. fuitque dominus cum eis. Nam cum obsiderent urbem que prius luza vocabatur viderunt hominem egredientem de civitate. Dixeruntque ad eum. Ostende nobis introitum civitatis. et faciemus tecum misericordiam. Qui cum ostendisset eis. percusserunt urbem in ore gladii. Hominem autem illum et omnem cognationem eius dimiserunt. qui dimissus abiit in terram etthim et edificavit ibi civitatem. vocavitque eam luz que ita appellatur usque in presentem diem. Manasses quoque non delevit bethsan. et tanach. cum viculis suis et habitatores doe et ieblaam et mageddo cum viculis suis. Cepitque

al' thanac
endor +

chananeus habitavit cum eis. Postquam autem
confortatus est israel. fecit eos tributarios
et delere noluit. Ephraim. non inter-
fecit chananeum qui habitabat in gazer
sed habitavit cum eo. Zabulon quoque non
delevit habitatores cethron et naalon
sed habitavit chananeus in medio eius.
factusque est ei tributarius. Aser quoque non
delevit habitatores accho. et sidonis ahalab
et achazib. et helba. et afech. et roob. habitavitque
in medio chananei habitatoris illius
terre nec interfecit eum. Neptalim
non delevit habitatores bethsames. et be-
thanath et habitavit inter chananeum
habitatorem terre. Fueruntque ei bethsami-
te et bethanite tributarii. Artavitque
amorreus filios dan in monte nec
dedit eis locum ut ad planiora descen-
derent. Habitavitque in monte hares. quod in-
terpretatur testaceo in haialon et salabim.
Et aggravata est manus domus ioseph.
factusque est ei tributarius. Fuit autem
terminus amorrei ab ascensu scor-
pionis petra et superiora loca.
II Ascenditque angelus domini
de galgala ad locum flen-
tium et ait. Eduxi vos de egypto et
introduxi vos in terram pro qua iuravi
patribus vestris. et pollicitus sum ut non
facerem irritum pactum meum vobiscum
in sempiternum ita dumtaxat ut non
feriretis fedus cum habitatoribus terre
huius et aras eorum everteretis. et
noluistis audire vocem meam. cur hoc
fecistis. Quam ob rem nolui delere eos a fa-
cie vestra. ut habeatis hostes et dii eorum
sint vobis in ruinam. Cumque loqueretur
angelus domini verba hec ad omnes fi-
lios israel. elevaverunt vocem suam
et fleverunt. Et vocatum est nomen
loci illius flentium sive lacrimarum.
Immolaveruntque ibi hostias domino.
Dimisit ergo iosue populum. et abierunt
filii israel unusquisque in possessionem
suam. ut obtinerent eam. Servie-
runtque domino cunctis diebus iosue et seniorum
qui longo post eum vixerunt tempore.
et noverant omnia opera que fecerat
dominus cum israel. Mortuus autem est iosue
filius nun famulus domini. centum et decem
annorum. et sepelierunt eum in
finibus possessionis sue in thamnathsare
in monte ephraim. a septentrionali
plaga montis gaas. Omnisque illa genera-
tio congregata est ad patres suos. et surre-
xerunt alii qui non noverant dominum
et opera que fecerat cum israel. Feceruntque
filii israel malum in conspectu domini
et servierunt baalim. ac dimiserunt
dominum deum patrum suorum qui
eduxerat eos de terra egypti. et secuti sunt
deos alienos. deosque populorum qui
habitabant in circuitu eorum et adora-
verunt eos. et ad iracundiam concita-
verunt dominum dimittentes eum.
et servientes baal et astaroth. Iratusque
dominus contra israel. tradidit eos
in manus diripientium. qui cepe-
runt eos et vendiderunt hostibus qui
habitabant per gyrum. nec potuerunt
resistere adversariis suis. Sed quocumque
pergere voluissent manus domini
erat super eos sicut locutus est. et iura-
vit eis. Et vehementer afflicti sunt.
Suscitavitque dominus iudices qui
liberarent eos de manibus vastantium.
sed nec illos audire voluerunt fornі-
cantes cum diis alienis et adoran-
tes eos. cito deseruerunt viam per quam
ingressi fuerant patres eorum. et
audientes mandata domini omnia
fecere contraria. Cumque dominus
iudices suscitaret in diebus eorum.
flectebatur misericordia. et liberabat eos
de cede vastantium. Postquam autem
mortuus esset iudex. revertebantur
et multo maiora faciebant. quam
fecerant patres eorum sequentes deos
alienos. et servientes eis. et adorantes
illos. Non dimiserunt adinventiones
suas. et viam durissimam per quam
ambulare consueverant. Iratusque
est furor domini in israel. et ait. Quia
irritum fecit gens ista pactum
meum quod pepigeram cum patribus
eorum. et vocem meam audire
contempsit. et ego non delebo gentes
quas dimisit iosue. et mortuus est.
ut in ipsis experiar israel. utrum custo-
diant viam domini. et ambulent
in ea. sicut custodierunt patres eorum
an non. Dimisit ergo dominus
omnes has nationes. et cito subver-
tere noluit nec tradidit in ma-
III nibus iosue.
Hee sunt gentes quas dominus
dereliquit ut erudiret in eis israelem
et omnes qui non noverant bella

chananeorum. et postea discerent filii
eorum certare cum hostibus et habere con
suetudinem preliandi. Quinque satrapas
philistinorum omnemque chananeum
et sidonium. atque eveum qui habitabat
in monte libano. de monte baal her
mon usque ad introitum emath. Di
misitque eos ut in ipsis experiretur isr'l
utrum audirent mandata domini
que preceperat patribus eorum per manum
moysi an non. Itaque filii isr'l habita
verunt in medio chananei et ethei.
et amorrei. et pherezei. et evei. et iebusei.
et duxerunt uxores filias eorum. ipsique
filias suas. eorum filiis tradiderunt
et diis eorum servierunt. Feceruntque
malum in conspectu domini et obliti
sunt dei sui. servientes baalim et asta
roth. Iratusque dominus contra isr'l
tradidit eos in manus cusanrasathaim
regis mesopotamie. servieruntque ei
viii. annis. et clamaverunt ad dominum
qui suscitavit eis salvatorem. et
liberavit eos othoniel. videlicet filium
cenez fratrem caleph minorem. fuitque
in eo spiritus domini. et iudicavit isr'l.
Egressusque est ad pugnam. et tradidit
dominus in manus eius cusanra
satham regem syrie. et oppressit eum.
Quievitque terra. xl. annis. et mortuus est
othoniel filius cenez. · iii ·

Addiderunt autem filii isr'l facere
malum in conspectu
domini. qui confortavit adversum
eos eglon. regem moab. quia fecerunt
malum in conspectu eius. et copula
vit ei filios amon. et amalech. Abiit
que et percussit isr'l. atque possedit urbem
palmarum. Servieruntque filii isr'l
eglon regi moab. x. et viii. annis.
Et postea clamaverunt ad dominum qui
suscitavit eis salvatorem vocabulo
aioth filium gera filii gemini qui
utraque manu utebatur pro dextera.
Miseruntque filii isr'l per illum mu
nera eglon regi moab. qui fecit sibi
gladium ancipitem habentem in medio
capulum longitudinis palme manus
et accinctus est eo subter sagum in
dextro femore. obtulitque munera eglo
regi moab. Erat autem eglon crassus
nimis. Cumque obtulisset ei
munera prosecutus est socios qui cum
eo venerant. et reversus de galgalis

ubi erant idola. dixit ad regem.
Verbum secretum habeo ad te o rex. Et
ille imperavit silentium. Egressisque
omnibus qui circa eum erant. ingres
sus est aioth ad eum. Sedebat autem
in estivo cenaculo solus. Dixitque: Ver
bum domini habeo ad te. Qui statim
surrexit de throno. Extenditque aioth
manum sinistram et tulit sicam
de dextro femore suo. Infixitque eam
in ventrem eius. tam valide ut capulus
ferrum sequeretur in vulnere. ac pin
guissimo adipe stringeretur. nec eduxit
gladium. sed ita ut percusserat reliquit
in corpore. Statimque per secreta na
ture alvi stercora proruperunt. Aioth
autem clausis diligentissime
hostiis cenaculi. et obfirmatis sera. per
posticum egressus est. Servique regis in
gressi viderunt clausas fores cenaculi
atque dixerunt. Forsitan purgat alvum
in estivo cenaculo. Expectantesque
diu donec erubescerent. et videntes
quod nullus aperiret. tulerunt clavem.
et aperientes invenerunt dominum suum
iacentem mortuum in terra. Aioth
autem dum illi turbarentur effu
git. et pertransiit locum idolorum unde
reversus fuerat. Venitque in seirath. et
statim insonuit buccina in monte
effraim. Descenderuntque cum eo filii
isr'l ipso in fronte gradiente. qui dixit
ad eos. Sequimini me. Tradidit
enim dominus inimicos nostros moabitas
in manus nostras. Descenderuntque post
eum et occupaverunt vada iordanis
que transmittunt in moab. et non dimi
serunt transire quemquam. sed percusserunt
moabitas in tempore illo. circiter x
milia. omnes robustos et fortes
viros. nullus eorum evadere potuit.
Humiliatusque est moab die illo sub
manu isr'l. et quievit terra. lxxx. annis.
Post hunc fuit samgar filius anath
qui percussit de philistiim sescentos
viros vomere. et ipse quoque defendit isr'l.

Addideruntque · iiii ·
filii isr'l facere malum
in conspectu domini post mortem
aioth. et tradidit illos dominus in
manus iabin regis chanaan. qui re
gnavit in asor. Habuitque ducem exer
citus nomine sisaram. Ipse autem habita
bat in aroseth gentium. Clamave

Rō de morte eglon regis moab

al' hic incipit

IIII

Nota delbora mulier iudicabat

runt ad dominum filii israel. non-
gentos enim habebat falcatos currus.
et per xx. annos vehementer oppres-
serat eos. Erat autem delbora prophetis
uxor lapidoth que iudicabat populum
in illo tempore: et sedebat sub palma
que nomine illius vocabatur inter
ramma et bethel in monte ephraim.
Ascendebantque ad eam filii israel in omne
iudicium. que misit et vocavit barath
filium abinoem de cedes neptalim. Di-
xitque ad eum. Precepit tibi dominus
deus israel. Vade et deduc exercitum in montem
thabor. tollesque tecum .x. milia pugna-
torum de filiis neptalim. et de filiis
zabulon. Ego autem adducam ad te
in loco torrentis cison sisaram princi-
pem exercitus iabin. et currus eius et
omnem multitudinem. et tradam eos
in manu tua. Dixitque ad eam barath.
Si venies mecum vadam. si nolueris
venire non pergam. Que dixit ad
eum. Ibo quidem tecum. sed in hac
vice tibi victoria non reputabitur.
quia in manu mulieris sisara tradetur.
Surrexit itaque delbora et perrexit cum
barath in cedes. qui accitis zabulon
et neptalim. Ascendit cum .x. milibus
pugnatorum habens delboram in co-
mitatu suo. Aber autem cineus re-
cesserat quondam a ceteris cineis fratribus
suis. filiis obab cognati moysi: et te-
tenderat tabernaculum usque ad vallem
que vocabatur sennim et erat iuxta
cedes. Nunciatumque est sisare quod ascen-
disset barath filius abinoem in mon-
tem thabor. et congregavit nongentos
falcatos currus omnemque exercitum
de aroseth gentium ad torrentem cison.
Dixitque delbora ad barath. Surge
hec est enim dies in qua tradidit dominus
sisaram in manus tuas. en ipse est ductor
tuus. Descenditque barath de monte
thabor. et x. milia pugnatorum
cum eo. Perterruitque dominus sisaram
et omnes currus eius. universamque
multitudinem in ore gladii ad
conspectum barath. in tantum ut sisara
de curru desiliens pedibus fugeret. et
barath persequeretur fugientes currus
et exercitum usque ad aroseth gentium.
et omnis hostium multitudo usque ad internicio-
nem caderet. Sisara autem fugiens
pervenit ad tentorium iahel. uxoris

aber cinei. Erat enim pax inter ia-
bin regem asor. et domum aber cinei.
Egressa igitur iahel in occursum sisare.
et dixit ad eum. Intra ad me domine
mi. intra ne timeas. Qui ingressus
tabernaculum eius. et opertus ab ea
pallio. dixit ad eam. Da michi obse-
cro paululum aque quia valde sitio.
Que aperuit utrem lactis et dedit ei
bibere. et operuit illum. Dixitque sisa-
ra ad eam. Sta ad hostium taberna-
culi: et cum venerit aliquis interrogans
te et dicens. Numquid hic est aliquis? respondebis.
nullus est. Tulit itaque iahel uxor aber
clavum tabernaculi assumens pariter
et malleum et ingressa abscondite
et cum silencio posuit supra tempus
capitis eius clavum. percussumque
malleo defixit in cerebrum usque ad terram.
qui soporem morti socians. defecit et
mortuus est. Et ecce barath sequens
sisaram veniebat. Egressaque iahel
in occursum eius. dixit ei. Veni et
ostendam tibi virum quem queris.
Qui cum intrasset ad eam. vidit
sisaram iacentem mortuum. et clavum
fixum in timpora eius. Humiliavit
ergo deus in die illo iabin regem
chanaan. coram filiis israel. qui cresce-
bant cotidie et forti manu opprimebant
iabin regem chanaan. donec dele-
rent eum. V.

Cecineruntque delbora et barath
filius abinoem in die illo. dicentes
Qui sponte obtulistis de israel animas
vestras ad periculum benedicite domino.
Audite reges: percipite auribus princi-
pes. Ego sum que domino canam.
psallam domino deo israel. Domine cum
exires de seir. et transires per regiones
edom: terra mota est celique ac nubes
distillaverunt aquis. Montes fluxerunt a
facie domini et synai. a facie domini
dei israel. In diebus sangar filii anath.
in diebus iahel quieverunt semite. Et qui
ingrediebantur per eas ambulaverunt
per calles devios. cessaverunt fortes in
israel et quieverunt. donec delbora surgeret
mater in israel. Nova bella elegit dominus
et portas hostium ipse subvertit. clipeus
et hasta si apparuerint in xl. milibus
israel. Cor meum diligit principes israel
qui propria voluntate obtulistis vos
discrimini. benedicite domino qui

ascenditis super nitentes asinos. et
sedetis in iudicio et ambulatis in via.
loquimini. Ubi collisi sunt currus: et ho
stium est suffocatus exercitus ibi nar
rentur iustitie domini. et clementia
in fortes israel. Tunc ascendit populus
domini ad portas: et obtinuit principa
tum. Surge surge delbora. surge surge.
et loquere canticum. Surge barach:
et apprehende captivos tuos fili abinoem
Salvate sunt reliquie populi. Dominus in
fortibus dimicavit. Ex ephraim delevit
eos in amalech. et post eum ex beniamin.
In populos tuos o amalech. de machir
principes descenderunt. et de zabulon
qui exercitum ducerent ad bellandum.
Duces ysachar fuere cum delbora: et
barach vestigia sunt secuti. Qui quasi
in preceps ac baratrum: se discrimini
dedit. Diviso contra se ruben: magna
nimorum reperta est contentio.
Quare habitas inter duos terminos,
ut audias sibilos gregum.
Diviso contra se ruben, magnanimorum
reperta est contentio. Galaad trans iordanem
quiescebat. et dan vacabat na
vibus. Aser habitabat in littore maris.
et in portubus morabatur. zabulon vero
et neptalim obtulerunt animas
suas morti in regione merome. Ve
nerunt reges et pugnaverunt. Pug
naverunt reges chanaan in thanach
iuxta aquas mageddon. et tamen nichil
tulerunt predantes. de celo dimica
tum est contra eos. stelle manentes
in ordine et cursu suo. adversum
sisaram pugnaverunt. Torrens
cison traxit cadavera eorum: torrens
cadumim. torrens cison. Conculca anima
mea robustos. Ungule equorum ceciderunt:
fugientibus impetu. et per preceps
ruentibus fortissimis hostium. Ma
ledicite terre meroz. dixit angelus
domini. Maledicite habitatoribus eius.
quia non venerunt ad auxilium domini
in adiutorium fortissimorum eius.
Benedicta inter mulieres iahel uxor ha
ber cinei et benedicatur in tabernaculo
suo. Aquam petenti, lac dedit: et in
phiala principum obtulit butirum.
Sinistram manum misit ad clavum:
et dexteram ad fabrorum malleos.
Percussitque sisaram querens in capite
vulneris locum. et tempus valide

perforans. Inter pedes eius ruit:
defecit et mortuus est. Ante pedes
illius volvebatur. et iacebat exa
nimis, et miserabilis. per fenestram
respiciens ululabat mater eius: et de
cenaculo loquebatur. Cur moratur
regredi currus eius. quare tardave
runt pedes quadrigarum illius. Una
sapientior ceteris uxoribus eius: hec so
crui verba reddidit. Forsitan nunc
dividit spolia, et pulcherrima femi
narum nunc eligitur ei. Vestes diversorum
colorum sisare traduntur
in predam. et supellex varia ad ornan
da colla congeritur. Sic pereant
omnes inimici tui domine. Qui autem
diligunt te sicut sol in ortu suo splen
det. ita rutilent. VI

VI

Quievitque terra per xl annos.
Fecerunt autem filii israel ma
lum in conspectu domini. Qui tra
didit eos in manu madian. vii.
annis. et oppressi sunt valde ab eis.
Feceruntque sibi antra et speluncas in
montibus et munitissima ad repu
gnandum loca. Cumque sevisset
israel. ascendebat madian et amalech
et ceteri orientalium nationum.
et apud eos figentes tentoria sicut
erant in herbis: cuncta vastabant
usque ad introitum gaze. nil quod omnino
ad vitam pertinens relinquebant
in israel, non oves non boves. non asinos.
Ipsi enim et universi greges veniebant
cum tabernaculis suis: et instar cor
locustarum universa complebant. in
numera multitudo hominum et camelorum
quicquid tetigerant devastantes. Humi
liatusque est israel valde, in conspectu
madian: et clamavit ad dominum. po
stulans auxilium contra madia Rō de madian
nitas. Qui misit ad eos virum pro
phetam. et locutus est. Hec dicit dominus
deus israel. Ego vos feci conscendere de
egipto. et eduxi vos de domo servitutis
et liberavi de manu egiptiorum.
et omnium inimicorum vestrorum qui affligebant
vos, eiecique eos ad introitum
vestrum. et tradidi vobis terram eorum.
Et dixi. Ego dominus deus vester.
ne timeatis deos amorreorum in
quorum terra habitatis: et noluistis
audire vocem meam. Venit autem
angelus domini. et sedit sub quercu

que erat in ephraim: et pertinebat ad
ioas patrem familie ezri. Cumque gedeon
filius eius excuteret atque purgaret
frumenta in torculari ut fugeret
madian: apparuit ei et ait. Dominus
tecum fortissime virorum. Dixitque
ei gedeon. Obsecro domine mi. si dominus
nobiscum est. cur apprehenderunt nos hec
mala? Ubi sunt mirabilia eius.
que narraverunt patres nostri. atque dixerunt
de egypto eduxit nos dominus. Nunc
autem dereliquit nos. et tradidit in manum
madian. Respexitque ad eum dominus
et ait. Vade in hac fortitudine tua:
et liberabis israel de manu madian.
Scito quod miserim te. Qui respondens
ait. Obsecro domine mi, in quo li
berabo israel? Ecce familia mea infima
est in manasse. et ego minimus in
domo patris mei. Dixitque ei dominus.
Ego ero tecum: et percuties madian.
quasi unum virum. Et ille. Si inveni
gratiam inquit coram te: da michi
signum quod tu sis qui loquaris ad me.
Ne recedas hinc donec revertar ad
te portans sacrificium et offerens tibi.
Qui respondit. ego prestolabor adven
tum tuum. Ingressus est itaque gedeon:
et coxit hedum. et de farine modio a
zimos panes. carnesque ponens in ca
nistro. et ius carnium mittens in
ollam. tulit omnia sub quercu. et ob
tulit ei. Cui dixit angelus domini:
tolle carnes et panes azimos. et po
ne supra petram illam: et ius desuper
funde. Cumque ita fecisset: extendit
angelus domini summitatem virge
quam tenebat in manu. et tetigit carnes:
et azimos panes. Ascenditque ignis
de petra: et carnes azimosque panes
consumpsit. Angelus autem domini
evanuit ex oculis eius. Vidensque
gedeon. quod esset angelus domini: ait.
Heu michi domine deus quia vidi
angelum domini. facie ad faciem.
Dixitque ei dominus. Pax tecum. ne timeas
non morieris. Edificavit ergo ge
deon ibi altare domino. vocavitque
illud domini pax. usque in presentem
diem. Cum autem adhuc esset in
efra quod est familie ezri: nocte illa
dixit dominus ad eum. Tolle
taurum patris tui. et alterum taurum
annorum vii. Destruesque aram

baal. que est patris tui. et nemus quod circa
aram est succide. et edificabis altare
domino deo tuo. in summitate petre
huius. super quam sacrificium ante po
suisti. Tollesque taurum secundum. et
offeres holocaustum super lignorum
struem. que de nemore succideris. Ad
sumptis igitur gedeon decem viris de
servis suis. fecit sicut preceperat ei dominus.
Timens autem domum patris sui.
et homines illius civitatis. per diem
facere noluit: omnia nocte complevit.
Cumque surrexissent viri oppidi illius
mane: viderunt destructam aram
baal. lucumque succisum. et alterum
taurum impositum super altare. quod
tunc edificatum erat. Dixeruntque
ad invicem. Quis hoc fecit? Cumque per
quirerent auctorem facti: dictum est.
Gedeon filius ioas fecit hec omnia.
Et dixerunt ad ioas. Produc filium
tuum ut moriatur: quia destruxit
aram baal. et succidit nemus. Quibus
ille respondit. Numquid ultores estis
baal. ut pugnetis pro eo. qui adversa
rius eius est: moriatur antequam crastina
lux veniat. Si deus est. vindicet se de
eo. qui suffodit aram eius. Ex illo
die vocatus est gedeon. ierobaal eo quod
dixisset ioas. ulciscatur se de eo baal.
qui suffodit altare eius. Igitur
omnis madian. et amalech. et orienta
les populi congregati sunt. pariter. et
transeuntes iordanem. castra metati
sunt in valle iezrael. Spiritus autem
domini induit gedeon. Qui clangens
bucina: convocavit domum abi
ezer: ut sequeretur se. Misitque nuntios
in universum manasse. qui et ipse se
cutus est eum. et alios nuntios in aser.
et zabulon. et neptalim. qui occurre
runt ei. Dixitque gedeon ad dominum. Si
salvum facis per manum meam po
pulum israel sicut locutus es: ponam
vellus hoc lane in area. si ros in solo
vellere fuerit et in omni terra siccitas.
sciam quod per manum meam sicut locu
tus es, liberabis israel. Factumque est
ita. et de nocte consurgens: et expresso
vellere. concham rore complevit. Dixit
que rursus ad dominum. Ne irascatur furor
tuus contra me. si adhuc semel tem
ptavero signum querens in vellere. Oro
ut solum vellus siccum sit: et omnis

Angelus domini

Al' respexit

Nota Gedeon vidit an
gelum de facie ad faciem

terra rore madens. Fecitque dominus
nocte illa ut postulaverat: et fuit siccitas
in solo vellere. et ros in omni terra.
IGitur ierobaal qui et gedeon de- VII.
nocte consurgens et omnis populus
eius cum eo: venit ad fontem qui
vocatur arad. Erant autem castra
madian in valle ad septentrionalem
plagam. collis excelsi. Dixitque dominus
ad gedeonem. multus tecum est populus:
nec tradetur madian in manus eius.
ne glorietur contra me israel. et dicat.
meis viribus liberatus sum. Loquere
ad populum. et cunctis audientibus predi
ca. Qui formidolosus et timidus est:
revertatur. Recesseruntque de monte ga
laad: et reversa sunt ex populo. xxii. mi
lia virorum: et tantum .x. milia remanserunt.
Dixitque ad gedeon dominus. Adhuc
populus multus est; duc eos ad aquas: et
ibi probabo illos. Et de quo dixero tibi.
ut tecum vadat ipse pergat. quem ire prohi
buero, ille revertatur. Cumque descendisset
populus ad aquas: dixit dominus
ad gedeon: qui manu et lingua
lambuerint aquas sicut solent
canes lambere. separabis eos seorsum
Qui autem curvatis genibus bibe
rint in altera parte erunt. Fuit itaque
numerus eorum qui manu ad os pro
icientes aquas lambuerant. ccc. viri.
Omnis autem reliqua multitudo flexo
poplite biberat. Et ait dominus ad
gedeon. In trecentis viris qui lambu
erunt aquas liberabo vos: et tradam
madian in manu tua. Omnis autem
reliqua multitudo. revertatur in locum
suum. Sumptis itaque pro numero
cibariis et tubis. omnem reliquam multitudi
nem abire precepit in tabernacula
sua. et ipse cum trecentis viris se certami
ni dedit. Castra autem madian.
erant subter in valle. Eadem nocte
dixit dominus ad eum. Surge et descen
de in castra: quia tradidi eos in manu
tua. Si autem solus ire formidas.
descendat tecum phara puer tuus.
Et cum audieris quid loquantur:
tunc confortabuntur manus tue
18 et securior ad hostium castra descendes.
Descendit ipse et phara puer eius. in
partem castrorum ubi erant armatorum
vigilie. Madian autem et amalech. et
omnes orientales populi fusi iace

bant in valle ut locustarum multi
tudo. Cameli quoque innumerabiles e
rant sicut arena que iacet in litore
maris. Cumque venisset gedeon nar
rabat aliquis sompnium proximo suo. et in
hunc modum referebat quod viderat.
Vidi sompnium. et videbatur mihi
quasi subcinericius panis ex ordeo volvi
et in madian castra descendere. Cumque
pervenisset ad tabernaculum: percussit
illud atque subvertit. et terre funditus
coequavit. Respondit is cum loquebatur:
Non est hoc aliud nisi gladius gedeo
nis. filii ioas viri israelite. Tradidit
enim deus in manus eius madian et
omnia castra eius. Cumque audisset
gedeon sompnium et interpretationem
eius: adoravit. Et reversus ad castra
israel. ait. Surgite: tradidit enim dominus
in manus vestras castra madian. Di
visitque. ccc. viros in tres partes: et tubas
dedit in manibus eorum. lagenasque
vacuas. ac lampades in medio lage
narum: et dixit ad eos. Quod me facere
videritis: hoc facite. Ingrediar partem
castrorum: et quod fecero sectamini. Cum
personuerit tuba in manu mea. vos
quoque per castrorum circuitum clan
gite. et conclamate. Gladius domini
et gedeonis. Ingressusque est gedeon. et
trecenti viri qui erant cum eo. in partem ca
strorum incipientibus vigiliis noctis
medie. et custodibus suscitatis ceperunt
buccinis clangere. et complodere inter se
lagenas. Cumque per gyrum castro
rum tribus personarent locis. et ydrias
confregissent: tenuerunt in manibus
sinistris lampades et dextris sonantes
tubas. clamaveruntque. Gladius domini
et gedeonis. stantes singuli in loco suo.
per circuitum castrorum hostilium.
Omnia itaque castra turbata sunt:
et vociferantes ululantesque fugerunt.
ac nichilominus insistebant. ccc. viri bucci
nis personantes. Immisitque dominus
gladium in omnibus castris. et mutua
se cede truncabant: fugientes usque in
bethsetha. et crepidinem abelmeula.
in tebbath. Conclamantes autem
viri israel. de neptalim et aser. et omni
manasse persequebantur madian:
et dedit dominus victoriam populo israel
in die illa. Misitque gedeon nuntios in
omnem montem ephraim. dicens.

Nō intpretacio sompnii

dño & gedeoni al' gladius

al' becha
al' i thebach

descendite in occursum madian. et
occupate aquas usque bethera. atque
iordanem. Clamavitque omnis
ephraim. et preoccupavit aquas atque
iordanem usque bethera. Apprehensosque
duos viros madian. oreb. et zeb interfecit.
oreb in petra oreb et zeb. vero in
torculari zeb. et persecuti sunt madian.
capita oreb et zeb portantes ad gedeon
VIII trans fluenta iordanis. viii.
Dixeruntque ad eum viri ephraim.
Quid est hoc quod facere voluisti. ut nos non vocares cum ad
pugnam pergeres contra madian.
iurgantes fortiter et prope vim inferentes.
Quibus ille respondit. Quid enim tale
facere potui quale vos fecistis? Nonne
melior est racemus ephraim vindemiis abiezer. In manus vestras tradidit dominus principes madian.
oreb et zeb. Quid tale facere potui quale vos
fecistis? Quod cum locutus esset. requievit spiritus eorum quo tumebant contra
eum. Cumque venisset gedeon ad iordanem. transivit eum cum .ccc. viris.
qui secum erant. et prae lassitudine fugientes persequi non poterant. Dixitque
ad viros soccoth. Date obsecro panes
populo qui mecum est. quia valde defecerunt. ut possimus persequi. zebee
et salmana reges madian. Responderunt
principes soccoth. Forsitan palmae
manuum zebee. et salmana in manu
tua sunt: et idcirco postulas ut demus
exercitui tuo panes. Quibus ille ait.
Cum ergo tradiderit dominus zebee et
salmana in manus meas et cum
reversus fuero victor in pace: conteram
carnes vestras cum spinis tribulisque
deserti. Et inde conscendens venit
in phanuel. Locutusque est ad viros
loci illius similia. Cui et illi responderunt:
sicut responderant viri soccoth. Dixit
itaque et eis. Cum reversus fuero victor
in pace: destruam turrim hanc.
Zebee autem et salmana requiescebant
cum omni exercitu suo. xv. enim milia
viri remanserant ex omnibus turmis orientalium populorum. caesis
c. xx. milibus bellatorum. et educentium
gladium. Ascendensque per viam
eorum. qui in tabernaculis morabantur. ad orientalem partem
al' noche et iechaa nobe et iecbaa: percussit castra
hostium qui erant. et nihil adversi
suspicabantur. Fugeruntque
zebee et salmana: quos persequens
gedeon comprehendit turbato omni
exercitu eorum. Revertensque de bello
ante solis ortum. apprehendit
puerum de viris soccoth: interrogavitque eum nomina principum
et seniorum soccoth. et descripsit. lxx. vii.
viros numero. Venitque ad soccoth
et dixit eis. En zebee et salmana super
quibus exprobrastis mihi dicentes.
Forsitan manus zebee et salmana
in manibus tuis sunt: et idcirco postulas ut demus viris qui lassi sunt
et defecerunt panes. Tulit ergo seniores civitatis. et spinas deserti
ac tribulos. et contrivit cum eis
atque comminuit viros soccoth. Turrim
quoque phanuel subvertit: occisis habitatoribus civitatis. Dixitque ad zebee et
salmana. Quales fuerunt viri quos
occidistis in thabor. Qui responderunt.
Similes tui: et unus ex eis quasi
filius regis. Quibus ille ait. Fratres
mei fuerunt filii matris meae. Vivit
dominus. quia si servassetis eos; non vos
occiderem. Dixitque iether primogenito
suo. Surge et interfice eos. Qui
non eduxit gladium: timebat enim
quia puer adhuc erat. Dixeruntque zebee et salmana: Tu surge et irrue
in nos. quia iuxta aetatem et robur est
hominis. Surrexit gedeon et interfecit
zebee et salmana. Et tulit ornamenta
ac bullas. quibus colla regalium camelorum decorari solent. Dixeruntque
omnes viri israel ad gedeon. Dominare
nostri tu et filius tuus. et filius filii tui.
quia liberasti nos de manu madian.
Quibus ille ait. Non dominabor vestri: nec dominabitur in vos filius meus.
sed dominabitur dominus. Dixitque ad
eos. Unam petitionem postulo a
vobis. Date mihi inaures ex praeda vestra. Inaures enim aureas
hysmaelitae habere consueverant. Qui
responderunt. Libentissime dabimus.
Expandentesque super terram pallium:
proiecerunt in eo inaures de praeda.
Et fuit pondus postulatarum inaurium
mille dcc. auri sicli. absque ornamentis
et monilibus et veste purpurea quibus
reges madian uti soliti erant. et praeter

torques aureas camelorum. Fecitque
ex eo gedeon ephod: et posuit illud
in civitate sua, effram. Fornicatusque
est omnis israel in eo: et factum est gedeoni
et omni domui eius in ruinam.
Humiliatus est autem madian
coram filiis israel: nec potuerunt
ultra elevare cervices, sed quievit
terra per xl annos quibus prefuit
gedeon. Abiit itaque ierobaal filius
ioas, in sichem. et habitavit in domo
sua. Habuitque lxx. filios qui egressi
sunt de femore eius; eo quod plures ha
beret uxores. Concubina illius
quam habebat in sichem: genuit ei
filium nomine abimelech. Mor
tuus quoque est gedeon filius ioas in senec
tute bona: et sepultus in sepulchro
patris sui ioas in effra de familia
ezri. Postquam autem mortuus est
gedeon: aversi sunt filii israel et for
nicati sunt cum baalim. Percusse
runtque cum baal fedus: ut esset eis
in deum: nec recordati sunt domini
dei sui, qui eruit eos de manibus
omnium inimicorum suorum per cir
cuitum: nec fecerunt misericordiam cum
domo ierobaal gedeon, iuxta omnia
bona que fecerat israeli. ix.

Abiit autem abimelech filius
ierobaal in sichem ad fratres
matris sue: et locutus est ad eos. et ad omnem
cognationem domus patris matris sue, dicens. Loqui
mini ad omnes viros sichem. Quid
nobis est melius ut dominentur vestri
lxx viri omnes filii ierobaal, an ut
dominetur vobis unus vir? Simulque
considerate quod os vestrum et caro vestra sum.
Locutique sunt fratres matris eius de eo
ad omnes viros sichem universos ser
mones istos. Et inclinaverunt cor
eorum post abimelech. dicentes. Frater
noster est. Dederuntque illi lxx. pondo ar
genti de fano baal berith. Qui con
duxit sibi ex eo viros inopes et vagos:
secutique sunt eum. Et venit in do
mum patris sui in effra et occidit
fratres suos omnes filios ierobaal. lxx.
viros super lapidem unum. Reman
sitque ioathan filius ierobaal mini
mus. et absconditus est. Congre
gati sunt autem omnes viri sichem
et universe familie urbis mello: a
bieruntque et constituerunt regem
abimelech iuxta quercum que stabat in
sichem. Quod cum nunciatum esset
ioathan: ivit et stetit in vertice montis
garizim. Elevataque voce clamavit
et dixit. Audite me viri sichem: ita
ut audiat vos deus. Ierunt ligna
ut ungerent super se regem. Dixeruntque
olive. Impera nobis. Que respondit.
Numquid possum deserere pinguedinem
meam, qua et dii utuntur et homines:
et venire ut inter ligna promovear?
Dixeruntque ligna ad arborem ficum.
Veni et super nos regnum accipe.
Que respondit eis. Numquid possum dese
rere dulcedinem meam fructusque
suavissimos. et ire ut inter cetera
ligna promovear? Locuta sunt quoque
ligna ad vitem. Veni et impera
nobis. Que respondit. Numquid possum
deserere vinum meum quod letificat deum
et homines. et inter ligna cetera pro
moveri? Dixerunt omnia ligna
ad ramnum. Veni et impera super
nos. Que respondit eis. Si vere me
regem vobis constituitis: venite
et sub umbra mea requiescite. Si autem
non vultis. egrediatur ignis de ramno.
et devoret cedros libani. Nunc igitur
si recte et absque peccato constituistis super
vos regem abimelech. et bene egistis
cum ierobaal. et cum domo eius. et
reddidistis vicem beneficiis eius. qui
pugnavit pro vobis: et animam
suam dedit periculis. ut erueret
vos de manu madian: qui nunc
surrexistis contra domum patris mei.
et interfecistis filios eius. lxx. super unum
lapidem. et constituistis regem abi
melech. filium ancille eius. super
habitatores sichem eo quod frater vester sit. Si
ergo recte et absque vicio egistis cum
ierobaal et domo eius hodie. letamini
in abimelech: et ille letetur in vobis.
Sin autem perverse. egrediatur ignis
ex eo. et consumat habitatores sichem.
et oppidum mello. Egrediaturque ignis
de viris sichem. et oppido mello. et
devoret abimelech. Que cum
dixisset; fugit et abiit in beram.
habitavitque ibi. ob metum abimelech
fratris sui. Regnavit itaque abimelech
super israel tribus annis. Misitque deus
spiritum pessimum inter abimelech et
habitatores sichem. Qui ceperunt

Nota Abimelech rex constitutus

Nota de electione lignorum

viros

enim defectum et scelus interfectionis
lxx. filiorum Ierobaal. et effusionem sa
guinis eorum conferre Abimelech fratrem
suum et in ceteros Sichimorum prin
cipes qui eum adiuverant. Posueruntque
insidias adversus eum in montium
summitate. et dum illius prestolabantur
adventum. exercebant latrocinia agentes
predas de pretereuntibus. Nuntiatumque
est Abimelech. Venit autem Gaal
filius Obed cum fratribus suis et transivit
in Sichimam. Ad cuius adventum erecti
habitatores Sichem: egressi sunt in agros
vastantes vineas. uvasque calcantes.
et factis cantantium choris: ingressi sunt
fanum dei sui. et inter epulas et po
cula maledicebant Abimelech. cla
mante Gaal filio Obed. Quis est iste
Abimelech. et quis est iste Sichem. ut servi
amus ei? Numquid non ipse est filius
Ierobaal. et constituit Zebul prin
cipem servum suum super
viros Emor patris Sichem? Cur igitur
serviemus ei? Utinam daret aliquis po
pulum istum sub manu mea. ut
auferrem de medio Abimelech. Dictumque
est Abimelech. Congrega exercitus mul
titudinem. et veni. Zebul. enim princeps
civitatis auditis sermonibus Gaal filii
Obed. iratus est valde: et misit clam ad
Abimelech nuntios dicens. Ecce Gaal
filius Obed venit in Sichimam cum
fratribus suis. et oppugnat adversum te
civitatem. Surge itaque cum populo
tuo qui tecum est. et latita in agro:
et primo mane oriente sole. irrue super
civitatem. Illo egrediente adversum
te cum populo suo. fac ei quod potueris.
Surrexit itaque Abimelech cum omni
exercitu suo nocte. et tetendit insidias
iuxta Sichimam in quattuor locis. Egressusque
est Gaal filius Obed. et stetit in introitu
porte civitatis. Surrexit autem Abi
melech et omnis exercitus cum eo de in
sidiarum loco. Cumque vidisset Gaal
populum. dixit ad Zebul. Ecce de montibus
multitudo descendit. Cui ille respondit.
Umbras montium vides quasi hominum
capita: et hoc errore deciperis. Rursus
Gaal ait. Ecce populus de umbi
lico terre descendit. et unus cuneus
venit per viam que respicit quercum.
Cui dixit Zebul. Ubi est nunc os
tuum quo loquebaris? Quis est
Abimelech: ut serviamus ei? Nonne
iste est populus quem despiciebas?
Egredere contra eum et pugna. Abiit
ergo Gaal expectante Sichimorum
populo: et pugnavit contra Abime
lech. Qui persecutus est eum fugi
entem. et in urbem compulit. Ceci
deruntque ex parte eius plurimi
usque ad portam civitatis. et Abimelech
sedit in Ruma. Zebul autem Gaal
et socios eius. expulit de urbe. nec in ea
passus est commorari. Sequenti igitur
die. egressus populus in campum.
Quod cum nuntiatum esset Abimelech.
tulit exercitum suum. et divisit in tres
turmas tendens insidias in agris.
Vidensque quod egrederetur populus de
civitate: surrexit et irruit in eos cum
cuneo suo oppugnans et obsidens civita
tem. Due autem turme palantes
per campum: adversarios persequebantur.
Porro Abimelech omni illo die op
pugnabat urbem quam cepit interfectis
habitatoribus eius. ipsaque destructa. ita
ut sal in ea dispergeret. Quod cum
audissent qui habitabant in turri
Sichimorum: ingressi sunt phanum
dei sui Berith ubi fedus cum eo pepigerant.
et ex eo loco nomen acceperat: qui erat
valde munitus. Abimelech
quoque audiens viros turris Sichimorum
pariter conglobatos: ascendit in mon
tem Selmon cum omni populo suo.
Et arrepta securi: precidit arboris
ramum. Impositumque ferens humero
dixit ad socios. Quod me videtis facere
cito facite. Igitur certatim ramos de
arboribus precidentes: sequebantur
ducem. Qui circumdantes presidium
succenderunt. atque ita factum est. ut
fumo et igne mille homines necarentur
viri pariter ac mulieres. habitatorum
turris Sichem. Abimelech autem
inde proficiscens venit ad oppidum
Thebes. Quod circumdans. obsidebat ex
ercitu. Erat autem turris excelsa
in media civitate: ad quam confugerant
viri simul ac mulieres. et omnes
principes civitatis. clausa firmissime
ianua. et super turris tectum stantes
per propugnacula. Accedensque Abime
lech iuxta turrim pugnabat fortiter.
et appropinquans ostio ignem suppo
nere nitebatur. Et ecce mulier una

al' Sicimam

Ro umbras vidit
ut capita hominum

fragmen mole desuper iaciens illisit capiti abimelech: et confregit cerebrum eius. Qui vocavit cito armigerum suum, et ait ad eum. Evagina gladium tuum, et percute me: ne forte dicatur quod a femina interfectus sim. Qui iussa perficiens, interfecit eum. Illo que mortuo, omnes qui cum eo erant de israel reversi sunt in sedes suas. Et reddidit deus malum quod fecerat abimelech contra patrem suum, interfectis lxx fratribus suis. Sichimitis quoque quod operati sunt retributum est. et venit super eos maledictio ioathan filii ierobaal. x.

Post abimelech surrexit dux in israel. tola filius phua patrui abimelech, vir de ysachar, qui habitabat in samir montis effraim. et iudicavit israel xx et tribus annis. mortuusque ac sepultus est in samir. Huic successit iahir galaadites qui iudicavit israel per xx ii annos. habens xxx filios sedentes super xxx pullos asinarum. et principes triginta civitatum. que ex nomine eius appellate sunt. avoth iahir. id est oppida iahir usque in presentem diem in terra galaad. Mortuusque est iahir ac sepultus in loco. cui est vocabulum camon. Filii autem israel peccatis veteribus iungentes nova: fecerunt malum in conspectu domini. et servierunt ydolis baalim. et astaroth. et diis sirie ac sidonis. et moab. et filiorum amon et philistiim. Dimiseruntque dominum et non colebant eum. Contra quos iratus est dominus. et tradidit eos in manus philistiim et filiorum amon. Afflictique sunt et vehementer oppressi per annos x et viii. omnes qui habitabant trans iordanem in terra amorrei qui est in galaad in tantum ut filii amon. iordane transmisso vastarent iudam et beniamin. et ephraim. Afflictusque est israel nimis. et clamantes ad dominum: dixerunt. Peccavimus tibi. quia dereliquimus deum nostrum: et servivimus baalim. Quibus locutus est dominus. Numquid non egyptii. et amorrei filiique amon. et philistiim. sydonii quoque et amalech et chanaan oppresserunt vos. et clamastis ad me. et erui vos de manu eorum. et tamen reliquistis me. et coluistis deos alienos: Idcirco non addam ut ultra vos liberem. Ite et invocate deos quos elegistis. et ipsi vos liberent in tempore angustie. Dixeruntque filii israel ad dominum. Peccavimus. redde tu nobis quicquid tibi placet: tantum nunc libera nos. Que dicentes omnia de finibus suis alienorum deorum ydola proiecerunt: et servierunt domino deo. Qui doluit super miseriis eorum. Itaque filii amon conclamantes: in galaad fixerunt tentoria. Contra quos congregati filii israel. in maspha castra metati sunt. Dixeruntque principes galaad singuli ad proximos suos. Qui primus e nobis contra filios ammon ceperit dimicare, erit dux populi galaad. xi.

XI

Fuit in illo tempore iepte galaadites vir fortissimus atque pugnator filius meretricis mulieris. qui natus est de galaad. Habuit autem galaad uxorem: de qua suscepit filios. Qui postquam creverant: eiecerunt iepte dicentes. Heres in domo patris nostri esse non poteris: quia de altera matre generatus es. Quos ille fugiens atque devitans habitavit in terra tob. Congregatique sunt ad eum viri inopes, et latrocinantes: et quasi principem sequebantur. In illis diebus pugnabant filii amon contra israel. Quibus acriter instantibus. perrexerunt maiores natu de galaad ut tollerent in auxilium sui. iepte de terra tob. Dixeruntque ad eum. Veni et esto princeps noster: et pugna contra filios amon. Quibus ille respondit. Nonne vos estis qui odistis me. et eiecistis de domo patris mei. et nunc venistis ad me necessitate compulsi. Dixeruntque principes galaad ad iepte. Ob hanc causam nunc ad te venimus: ut proficiscaris nobiscum: et pugnes contra filios amon: Sisque dux omnium qui habitant in galaad. Iepte quoque dixit eis. Si vere venistis ad me. ut pugnem pro vobis contra filios amon tradideritque eos dominus in manus meas, Ego princeps vester ero. Qui responderunt ei. Dominus qui hec audit ipse mediator ac testis est quod nostra promissa faciemus. Abiit itaque iepte cum principibus galaad: fecitque eum omnis populus principem sui. Locutusque

¶ dux iepte

al' phob

est iepte omnes sermones suos coram
domino. in masphat. Et misit
nuntios ad regem filiorum ammon,
qui ex persona sua dicerent. Quid mihi et tibi
est quia uenisti contra me. ut uastares
terram meam. Quibus ille respondit.
Quia tulit israel terram meam. quando
ascendit de egypto. a finibus arnon usque
ad iaboc ad iordanem. Nunc igitur
cum pace redde michi eam. Per quos
rursum mandauit iepte et imperauit
eis ut dicerent regi ammon. Hec dicit
iepte. Non tulit israel terram moab.
nec terram filiorum amon; sed quando de
egypto conscenderunt ambulauit per
solitudinem usque ad mare rubrum:
et uenit in cades. misitque nuntios
ad regem edom dicens. Dimitte
ut transeam per terram tuam. Qui
noluit adquiescere precibus eius.
misit quoque ad regem moab: qui et
ipse transitum prebere contempsit.
Mansit itaque in cades; ex latere
circuiuit terram edom, et terram
moab. Venit itaque contra orienta
lem plagam. terre moab. et castra
metatus est trans arnon. nec uoluit
intrare in terminos moab. Arnon
quippe confinium est terre moab.
Misit itaque israel nuntios ad seon rege
amorreorum qui habitabat in esebon et
dixerunt ei. Dimitte ut transeam
per terram tuam. usque ad fluuium.
Qui et ipse israel uerba despiciens.
non dimisit eum transire per termi
nos suos. sed in multitudine infinita
congregata est. egressus est contra
eum in iessa. et fortiter resiste
bat. Tradiditque eum dominus in
manus israel. cum omni exercitu suo. Qui
percussit eum: et possedit omnem
terram amorrei habitatoris regionis
illius. et uniuersos fines eius de ar
non usque ad iaboth: et de solitudine
usque ad iordanem. Dominus igitur
deus israel subuertit amorreum pugnan
tem contra illum pro populo suo israel.
et tu uis nunc possidere terram eius.
nonne ea que possedit chamos deus
tuus tibi iure debentur. Que autem
dominus deus noster uictor obtinuit. in
nostram cedent possessionem. nisi forte
melior es balach filio sephor rege
moab. aut docere potes quod iurgatus

sit contra israel. et pugnauerit contra
eum qui habitauit in esebon. et uiculis
eius. et in aroer et uillis eius. et in
cunctis ciuitatibus iuxta iordanem.
per ccc. annos. Quare tanto tempore
nichil super hac repetitione tempt
astis. Igitur non ego pecco in te:
sed tu contra me male agis. indicens
michi bella iniusta. Iudicet dominus
arbiter huius diei inter israel, et inter
filios ammon. Noluitque adquiescere
rex filiorum ammon uerbis iepte
que per nuntios mandauerat. Factus
est ergo super iepte spiritus domini. et circuiens
galaad et manasse. masphat quoque et
galaad. et inde transiens ad filios
amon. Votum uouit domino
dicens. Si tradideris filios amon
in manus meas. quicumque fuerit
primus egressus de foribus domus mee
michique occurrerit reuertenti cum
pace a filiis ammon. eum holocau
stum offeram domino. Transiuit
que iepte ad filios amon ut pug
naret contra eos. Quos tradidit
in manus eius dominus. Percus
sitque ab aroer usque dum ueniret in
menith. xx. ciuitates. et usque ad abel
que est uineis consita. plaga magna
magna. Humiliatique sunt filii
ammon. a filiis israel. Reuertenti autem
iepte in masphat domum suam.
occurrit ei unigenita filia cum
tympanis. et choris. Non enim ha
bebat alios liberos. Qua uisa scidit
uestimenta sua et ait. Heu me filia
mea. decepisti me: et ipsa decepta es.
Aperui enim os meum ad dominum:
et aliud facere non potero. Cui illa
respondit. Pater mi si aperuisti os
tuum ad dominum. fac michi quodcumque
pollicitus es concessa tibi ultione atque
uictoria. de hostibus tuis. Dixitque ad
patrem. Hoc solum michi presta quod
precor: dimitte me ut duobus mensibus
circumeam montes. et plangam
uirginitatem meam cum sodalibus
meis. Cui ille respondit. Vade. et di
misit eam duobus mensibus. Cumque
abisset cum sociis ac sodalibus suis.
flebat uirginitatem suam in mon
tibus. Expletisque duobus mensibus: reuer
sa est ad patrem suum: et fecit ei sicut
uouerat. que ignorabat uirum.

et circuiuit ex latere

Ex inde mos increbruit in isr' et consue-
tudo servata est: ut post anni circu-
lum conveniant in unum filie
isr' et plangant filiam iepte ga-
laad diebus iiij. · xij ·

Ecce in ephraim orta est
seditio. Nam transeun-
tes contra aquilonem dixerunt ad
iepte. Quare vadens ad pugnam
contra filios amon — vocare nos
noluisti ut pergeremus tecum. Igitur
incendemus domum tuam. Quibus
ille respondit. Disceptatio erat mihi et
populo meo contra filios amon
vehemens: vocavique vos ut preberetis
mihi auxilium et facere noluistis.
Quod cernens posui in manibus meis
animam meam. transivique ad fi-
lios amon et tradidit eos dominus
in manus meas. Quid commerui ut
adversum me consurgatis in pre-
lium. Vocatis itaque ad se cunctis
viris galaad pugnabat contra
ephraim. Percusseruntque viri galaad
ephraim. quia dixerat fugitivus est
galaad de ephraim. et habitat in
medio ephraim et manasse. Occu-
paveruntque galaadite vada iordanis
per que ephraim reversurus erat.
Cumque venisset ad ea de ephraim
numero fugiens atque dixisset. Obsecro
ut me transire permittatis: dice-
bant ei galaadite. Numquid effrateus
es: quo dicente non sum. interro-
gabant eum. Dic ergo sebboleth quod
interpretatur spica. Qui respondebat
tebboleth: eadem littera spicam expri-
mere non valens. statimque apprehen-
sum iugulabant in ipso iordanis
transitu. Et ceciderunt in illo tempore
de ephraim. xlij. milia. Iudicavit
itaque iepte galaadites isr'. vj. annis
et mortuus est ac sepultus in civi-
tate sua galaad. Post hunc iudicavit
isr' abessam de bethleem. qui habuit
xxx. filios. et totidem filias. quas
emittens foras maritis dedit. et
eiusdem numeri filiis suis accepit
uxores. introducens in domum
suam. qui vij. annis iudicavit
isr'. Mortuusque est et sepultus in beth-
leem. cui successit haialon zabu-
lonites et iudicavit isr'. x. annis.
Mortuusque est ac sepultus in zabu-
lon. Post hunc iudicavit isr'
abdon filius hellel pharathonites
qui habuit xl. filios. et xxx. ex eis nepo-
tes ascendentes super lxx pullos asina-
rum. et iudicavit isr' viij. annis.
Mortuusque est ac sepultus in pharaton
terra ephraim in monte amalech.
Rursumque filii isr' fecerunt ma-
lum in conspectu domini. qui tra-
didit eos in manus philistinorum
xl. annis. · xiij ·

Rursum al' hic incipit

XIII

Erat autem vir quidam de saraa
et de stirpe dan nomine manue
habens uxorem sterilem. Cui apparuit
angelus domini et dixit ad eam:
sterilis es et absque liberis. sed concipies
et paries filium. Cave ergo ne vi-
num bibas. ac siceram nec inmundum
quicquam comedas: quia concipies et
paries filium. cuius non tanget
caput novacula. Erit enim nazareus dei
ab infantia sua. et ex matris utero:
et ipse incipiet liberare isr' de manu
philistinorum. Que cum venisset
ad maritum suum. dixit ei. Vir
dei venit ad me habens vultum ange-
licum. terribilis nimis. Quem
cum interrogassem quis esset. et
unde venisset et quo nomine vocaretur.
noluit mihi dicere. sed hoc respondit. Ecce
concipies et paries filium. cave ne
vinum bibas. nec siceram. et ne aliquo
vescaris inmundo. Erit enim
puer nazareus dei ab infantia sua.
ex utero matris: usque ad diem mor-
tis sue. Oravit itaque manue dominum
et ait. Obsecro domine. ut vir dei
quem misisti veniat iterum et doceat nos
quid debeamus facere de puero qui
nasciturus est. Exaudivit dominus
deprecantem manue. et apparuit
rursum angelus domini uxori eius
sedenti in agro. Manue autem maritus eius
non erat cum ea. Que cum vidisset
angelum festinavit: et cucurrit ad
virum suum. nuntiavitque ei dicens.
Ecce apparuit mihi quem ante videram. vir
Qui surrexit et secutus est uxorem suam.
veniensque ad virum: dixit ei. Tu
es qui locutus es mulieri. Et ille
respondit. Ego sum. Cui manue. Quando
inquit sermo tuus fuerit expletus. quid
vis ut faciat puer. aut quid se ob-
servare debebit. Dixitque angelus domini

est iepte omnes sermones suos coram
domino in masphat. Et misit
nuntios ad regem filiorum ammon,
qui ex persona sua dicerent. Quid mihi et tibi est,
quia uenisti contra me, ut uastares
terram meam. Quibus ille respondit.
Quia tulit israel terram meam, quando
ascendit de egypto. a finibus arnon usque
ad iaboc ad iordanem. Nunc igitur
cum pace redde michi eam. Per quos
rursum mandauit iepte et imperauit
eis ut dicerent regi ammon. Hec dicit
iepte. Non tulit israel terram moab.
nec terram filiorum amon; sed quando de
egypto conscenderunt ambulauit per
solitudinem usque ad mare rubrum:
et uenit in cades. misitque nuntios
ad regem edom dicens. Dimitte
ut transeam per terram tuam. Qui
noluit adquiescere precibus eius.
Misit quoque ad regem moab: qui et
ipse transitum prebere contempsit.
Mansit itaque in cades; et ex latere — & circuiuit ex latere
circuiuit terram edom, et terram
moab. Uenit itaque contra orienta-
lem plagam. terre moab. et castra
metatus est trans arnon. nec uoluit
intrare in terminos moab. Arnon
quippe confinium est terre moab.
Misit itaque israel nuntios ad seon regem
amorreorum qui habitabat in esebon et
dixerunt ei. Dimitte ut transeam
per terram tuam. usque ad fluuium.
Qui et ipse israel uerba despiciens.
non dimisit eum transire per termi-
nos suos. sed infinita multitudine
congregata est. egressus est contra
eum in iesa, et fortiter resiste-
bat. Tradiditque eum dominus in
manus israel. cum omni exercitu suo. Qui
percussit eum: et possedit omnem
terram amorrei habitatoris regionis
illius. et uniuersos fines eius de ar-
non usque ad iaboth: et de solitudine
usque ad iordanem. Dominus igitur
deus israel subuertit amorreum pugnan-
tem contra illum pro populo suo israel.
et tu nunc uis possidere terram eius.
Nonne ea que possedit chamos deus
tuus tibi iure debentur. Que autem
dominus deus noster uictor obtinuit. in
nostram cedent possessionem. nisi forte
melior es balach filio sephor rege
moab. aut docere potes quod iurgatus

sit contra israel. et pugnauerit contra
eum. quando habitauit in esebon. et uiculis
eius. et in aroer et uillis eius. et in
cunctis ciuitatibus iuxta iordanem,
per .ccc. annos. Quare tanto tempore
nichil super hac repetitione tempta-
stis. Igitur non ego pecco in te:
sed tu contra me male agis. indicens
michi bella iniusta. Iudicet dominus
arbiter huius diei inter israel et inter
filios ammon. Noluitque adquiescere
rex filiorum ammon uerbis iepte
que per nuntios mandauerat. Factus
est ergo super iepte spiritus domini, et circuiens
galaad et manasse. masphat quoque et
galaad. et inde transiens ad filios
amon, Uotum uouit domino
dicens. Si tradideris filios amon
in manus meas. quicumque fuerit
primus egressus de foribus domus mee
michique occurrerit reuertenti cum
pace a filiis ammon. eum holocau-
stum offeram domino. Transiuit-
que iepte ad filios amon ut pug-
naret contra eos. Quos tradidit
in manus eius dominus. Percus-
sitque ab aroer usque dum uenires in
menith. xx. ciuitates. et usque ad abel
que est uineis consita. plaga nimis
magna. Humiliatique sunt filii
amon. a filiis israel. Reuertenti autem
iepte in masphat domum suam.
occurrit ei unigenita filia cum
tympanis et choris. Non enim habe-
bat alios liberos. Qua uisa scidit
uestimenta sua et ait. Heu me filia
mea decepisti me: et ipsa decepta es.
Aperui enim os meum ad dominum:
et aliud facere non potero. Cui illa
respondit. Pater mi si aperuisti os
tuum ad dominum. fac michi quodcumque
pollicitus es. concessa tibi ultione atque
uictoria. de hostibus tuis. Dixitque ad
patrem. Hoc solum michi presta quod de-
precor: dimitte me ut duobus mensibus
circueam montes, et plangam
uirginitatem meam cum sodalibus
meis. Cui ille respondit. Uade. Et di-
misit eam duobus mensibus. Cumque
abisset cum sociis ac sodalibus suis.
flebat uirginitatem suam in mon-
tibus. Expletisque duobus mensibus: reuer-
sa est ad patrem suum: et fecit ei sicut
uouerat. que ignorabat uirum.

Ex illo mos increbuit isrl' et consue
tudo seruata est: ut post anni circu
lum conueniant in unum filie
isrl' et plangant filiam iepte ga
laad dieb; iiii. xii.
Ecce in ephraim orta e
seditio. Nam transeun
tes contra aquilonem dixerunt ad
iepte. Quare uadens ad pugnam
contra filios amon — uocare nos
noluisti ut pergeremus tecum. Igitur
incendemus domum tuam. Qui b;
ille respondit. Disceptatio erat mi et
populo meo contra filios amon
uehementer: uocauiq; uos ut preberetis
michi auxilium et facere noluistis.
Quod cernens posui in manibz meis
animam meam. transiuiq; ad fi
lios amon et tradidit eos dominus
in manus meas. Quid commerui ut
aduersum me consurgatis in pre
lium. Uocatis itaq; ad se cunctis
uiris galaad pugnabat contra
ephraim. Percusseruntq; uiri galaad
ephraim. qr dixerat fugitiuus est
galaad de ephraim et habitat in
medio ephraim et manasse. Occu
pauerunt q; galaadite uada iordanis
per que ephraim reuersurus erat.
Cumq; uenisset ad ea de ephraim
numero fugiens atq; dixisset. Obsecro
ut me permittatis transire: dice
bant ei galaadite. Numquid ephrateus
es: quo dicente non sum. Interro
gabant eum. Dic ergo sebboleth qd
interpretatur spica. Qui respon
debat sebboleth: eadem littera spicam expri
mere non ualens. Statimq; apprehen
sum iugulabant in ipso iordanis
transitu. Et ceciderunt in illo tpe
de ephraim xlii. milia. Iudicauit
q; iepte galaadites isrl' vi. annis
et mortuus est ac sepultus in ciui
tate sua galaad. Post hunc iudicauit
isrl' abessam de bethleem. qui habuit
xxx. filios et totidem filias. Quas
emittens foras maritis dedit. et
eiusdem numeri filiis suis accepit
uxores. introducens in domum
suam. qui vii. annis iudicauit
isrl': Mortuusq; e et sepultus in beth
leem: cui successit haialon zabu
lonites et iudicauit isrl' x. annis.
Mortuusq; est ac sepultus in zabulon.
Post hunc iudicauit isrl'
abdon filius hellel pharathonites
qui habuit xl. filios et xxx. ex eis nepo
tes ascendentes super lxx pullos asina
rum. et iudicauit isrl' viii. annis.
Mortuusq; e ac sepultus in pharatho
terra ephraim in monte amalech.
Rursumq; filii isrl' fecerunt ma
lum in conspectu domini. qui tra
didit eos in manus philistinorum
xl. annis. xiii. Rursum al' hic incipit

XIIII

Erat autem uir quidam de saraa
et de stirpe dan nomine manue
hns uxorem sterilem. Cui apparuit
angelus domini et dixit ad eam:
Sterilis es et absq; liberis. sed concipies
et paries filium. Caue ergo ne ui
num bibas ac siceram nec immundu
quicq comedas: quia concipies et
paries filium. cuius non tanget
caput nouacula. Erit enim nazareus di
ab infantia sua. et ex matris utero:
et ipse incipiet liberare isrl' de manu
philistinorum. Que cum uenisset
ad maritum suum. Dixit ei. Uir
dei uenit ad me hns uultum ange
licum. terribilis nimis. Quem
cum interrogassem quis esset. et
unde uenisset. et quo nomine uocaret'.
noluit michi dicere. sed hec respondit. Ecce
concipies et paries filium. caue ne
uinum bibas. nec siceram. et ne aliquo
uescaris inmundo. Erit enim
puer nazareus di ab infantia sua.
ex utero matris; usq; ad diem mor
tis sue. Orauit itaq; manue dnm
et ait. Obsecro domine. ut uir dei
quem misisti ueniat iterum et doceat nos
quid debeamus facere de puero qui
nasciturus e. Exaudiuit dominus
deprecantem manue. et apparuit
rursum angelus domini. uxori ei'
sedenti in agro. Manue aut maritus eius
non erat cum ea. Que cum uidisset
angelum festinauit et cucurrit ad
uirum suum. nunciauitq; ei dicens.
Ecce apparuit m. quem ante uideram. uir
Qui surrexit et secutus e uxorem suam.
Ueniensq; ad uirum: dixit ei. Tu
es qui locutus es mulieri. Et ille
respondit. Ego sum. Cui manue. Quando
inquit sermo tuus fuerit expletus. Quid
uis ut faciat puer. aut quo se obser
uare debebit. Dixitq; angelus domini

ad manue. Ab omnibus que locutus sum
uxori tue abstineat se. et quicquid ex uinea
nascitur non comedat. Vinum et siceram
non bibat: nullo uescatur in-
mundo. et quod ei precepi impleat atque
custodiat. Dixitque manue ad ange-
lum domini. Obsecro ut adquiescas
precibus meis. et faciamus tibi hedum
de capris. Cui respondit angelus domini.
Si me cogis: non comedam panes tuos.
Si autem uis holocaustum facere.
offer illud domino. Et nesciebat manue
quod angelus domini esset. Dixitque ad eum.
Quod nomen tibi est. ut si sermo tuus fuerit expletus
honorificemus te. Cui ille respondit.
Cur queris nomen meum. quod est mirabile.
Tulit itaque manue hedum de capris et
libamenta. et posuit supra petram offe-
rens domino. qui facit mirabilia. Ipse
autem et uxor eius intuebantur. Cumque
ascenderet flamma altaris in celum:
angelus domini pariter in flamma
ascendit. Quod cum uidissent manue et
uxor eius. proni ceciderunt in terram.
et ultra non apparuit eis angelus domini.
Statimque intellexit manue angelum
domini esse. et dixit ad uxorem suam.
Morte moriemur quia uidimus dominum.
Cui respondit mulier. Si dominus uellet
nos occidere. de manibus nostris holocaustum
et libamenta non suscepisset. Nec ostendisset
nobis hec omnia. neque ea que sunt
uentura dixisset. xiiij.

Peperit concepit c. precepit
XIIII
Descendit hic ...
Responso de sampsone

Peperit itaque filium: et uocauit
nomen eius sampson. Creuitque
puer. et benedixit ei dominus. Cepitque
spiritus domini esse cum eo in castris dan
inter saraa et esthaol. Descendit ergo
sampson in thamnatha: uidensque
mulierem ibi de filiabus philistiim.
ascendit et nuntiauit patri suo et matri sue
dicens. Vidi mulierem in thamnatha
de filiabus philistinorum. quam queso ut michi
accipiatis uxorem. Cui dixerunt pater et
mater sua. Numquid non est mulier in filiabus
fratrum tuorum. et in omni populo
meo. quia uis accipere uxorem de philis-
thiim qui incircumcisi sunt. Dixitque
sampson ad patrem suum. Hanc michi
accipe quia placuit oculis meis. Pa-
rentes autem illius nesciebant quod
a domino res fieret: et quereret occa-
siones contra philistiim. Eo enim
tempore. philistiim dominabantur israeli.

Descendit itaque sampson cum patre suo
et matre in thamnatha. Cumque uenissent
ad uineas oppidi. apparuit catulus
leonis seuus et rugiens. et occurrit ei.
Irruit autem spiritus domini in sampson.
et dilacerauit leonem quasi hedum
in frustra discerpens. nichil omnino
habens in manu. Et hoc noluit patri et
matri indicare. Descenditque et locutus est
mulieri. que placuerat oculis eius.
Et post aliquot dies. reuertens ut
acciperet eam: declinauit ut uideret cada-
uer leonis. Et ecce examen apum in ore
leonis ac fauus mellis. Quem cum
sumpsisset in manibus comedebat in uia.
Veniensque ad patrem suum. et matrem
dedit eis partem. Qui et ipsi comederunt:
nec tamen uoluit eis indicare. quod mel
de ore leonis assumpserat. Descendit
itaque pater eius ad mulierem: et fecit
filio suo sampson conuiuium. sic enim
iuuenes consueuerant. Cum igitur
ciues loci illius uidissent eum: dederunt
ei sodales .xxx. qui essent cum eo. Quibus
locutus est sampson. Proponam uobis
problema. quod si solueritis michi intra
vij. dies conuiuii. dabo uobis .xxx. sin-
dones et totidem tunicas. Si autem
non potueritis soluere: et uos dabitis michi
.xxx. sindones. et eiusdem numeri tuni-
cas. Qui responderunt ei. Propone problema:
ut audiamus. De comedente exiuit
cibus: et de forti egressa est dulcedo. nec potuerunt per tres
dies propositionem soluere.
Cumque adesset dies septimus. dixerunt ad
uxorem sampsonis. Blandire uiro tuo
et suade ei ut indicet tibi quid significet
problema. Quod si nolueris facere: incen-
demus te et domum patris tui. An ideirco
nos uocastis ad nuptias ut nos spolia-
retis. Que fundebat apud sampson
lacrimas: et querebatur dicens. Odisti
me et non diligis. ideirco problema
quod proposuisti filiis populi mei non uis
michi exponere. At ille respondit. Patri meo
et matri nolui dicere. et tibi indicare po-
tero. Septem igitur diebus conuiuii
flebat apud eum. Tandem die septimo
cum ei molesta esset: exposuit. Que
statim indicauit ciuibus suis. Et illi
dixerunt ei. die septimo ante solis occubitum.
Quid dulcius melle. quid fortius leone.
Qui ait ad eos. [illegible]
... Si non arassetis in uitula mea.

non invenissetis propositionem meam. Irruit itaque in eo spiritus domini: descenditque ascalonem et percussit ibi. xxx. viros. quorum ablatas vestes dedit his qui problema solverant. Iratusque nimis ascendit in domum patris sui. Uxor autem eius accepit maritum unum de amicis eius et pronubis. xv.

Post aliquantulum autem temporis cum dies triticee messis instarent: venit sampson invisere volens mulierem suam et attulit ei hedum de capris. Cumque cubiculum eius vellet solito intrare: prohibuit eum pater illius dicens. Putavi quod odisses eam et ideo tradidi illam amico tuo. sed habet sororem que iunior et pulcrior illa est: sit tibi pro ea uxor. Cui respondit sampson. Ab hac die non erit in me culpa contra philisteos. faciam enim vobis mala. Perrexitque et cepit ccc. vulpes. caudasque earum iunxit ad caudas: et faces ligavit in medio. quas igne succendens dimisit ut huc illucque discurrerent. Que statim perrexerunt in segetes philistinorum. Quibus succensis et comportate iam fruges et adhuc stantes in stipula concremate sunt in tantum ut vineas quoque et oliveta flamma consumeret. Dixeruntque philistiim. Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est. Sampson gener thamnathei quia tulit uxorem eius et alteri tradidit. hec operatus est. Ascenderuntque philistiim: et combusserunt tam mulierem quam patrem eius. Quibus ait sampson. Licet hec feceritis: tamen adhuc ex vobis expetam ultionem. et tunc quiescam. Percussitque eos ingenti plaga ita ut stupentes suram femori imponerent. Et descendens habitavit in spelunca petre etham. Igitur ascendentes philistiim in terram iuda castra metati sunt in loco qui postea vocatus est lechi. id est maxilla: ubi eorum est fusus exercitus. Dixeruntque ad eos de tribu iuda. Cur ascendistis adversum nos? Qui responderunt. Ut ligemus sampsonem venimus et reddamus ei que in nos operatus est. Descenderunt ergo tria milia virorum de iuda ad speluncam silicis etham. Et dixerunt ad sampson. Nescis quod philistiim imperent nobis? Quare ergo hoc facere voluisti. Quibus ille ait. sicut fecerunt michi feci eis. Ligare inquiunt te venimus: et tradere in manu philistinorum. Quibus respondit sampson. Iurate michi et spondete quod non me occidatis. Dixerunt. Non te occidemus: sed vinctum tradimus. Ligaveruntque eum duobus novis funibus. et tulerunt eum de petra etham. Qui cum venissent ad locum maxille et philistiim vociferantes occurrissent ei. irruit spiritus domini in eum. et sicut solent ad odorem ignis ligna consumi: ita et vincula quibus ligatus erat dissipata sunt et soluta. Inventamque maxillam id est mandibulam asini que iacebat arripiens interfecit in ea mille viros. Et ait. In maxilla asini, in mandibula pulli asinarum delevi eos: et percussi mille viros. Cumque hec canens verba complesset: proiecit mandibulam de manu: et vocavit nomen loci illius ramathlechi. quod interpretatur elevatio maxille. Sitiensque valde: clamavit ad dominum et ait. Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam atque victoriam. et en siti morior. incidamque in manus incircumcisorum. Aperuit itaque dominus molarem dentem in maxilla asini: et egresse sunt ex eo aque. Quibus haustis: refocillavit spiritum et vires recepit. Idcirco appellatum est nomen loci illius fons invocantis de maxilla usque in diem presentem. Iudicavitque israel in diebus philistiim annis. xx.

Nota sampson cum maxilla asini

XVI

Abiit quoque in gazam. xvi. et vidit ibi mulierem meretricem. ingressusque est ad eam. Quod cum audissent philistiim. et percrebuisset apud eos intrasse urbem sampson. circumdederunt eum positis in porta civitatis custodibus. et ibi tota nocte cum silentio prestolantes. ut facto mane exeuntem occiderent. Dormivit autem sampson usque ad noctis medium. Et inde consurgens: apprehendit ambas portas fores cum postibus suis et seram. impositasque humeris portavit ad verticem montis qui respicit hebron. Post hec amavit mulierem que habitabat in valle sorech. et vocabatur dalida. Veneruntque ad eam principes philistinorum atque dixerunt. Decipe eum et disce ab illo in quo habeat tantam fortitudinem: et quomodo eum superare valeamus.

Nota sampson tulit portas

Nota dalida

& vinctum affligere. Quod si feceris:
dabimus tibi singuli mille centum ar
genteos. Locuta est ergo dalida ad
sampson. Dic michi obsecro in quo
sit maxima tua fortitudo. & quid sit quo
ligatus erumpere nequeas. Cui respondit
sampson. Si .vii. nervis funibus
nec dum siccis & adhuc humentibus
ligatus fuero infirmus ero ut ceteri
homines. Attuleruntque ad eam sa
trape philistinorum .vii. funes ut
dixerat. quibus vinxit eum latentibus
apud se insidiis & in cubiculo finem
rei expectantibus. Clamavitque ad
eum. Philistiim super te sampson.
Qui rupit vincula quomodo si rumpat
quis filum de stuppae tortum l. stami
nis. cum odorem ignis acceperit.
& non est cognitum in quo esset forti
tudo eius. Dixitque ad eum dalida
Ecce illusisti michi & falsum locutus
es. Saltem nunc indica michi. quo
ligari debeas. Cui ille respondit. Si
ligatus fuero novis funibus qui numquam
fuerunt in opere: infirmus ero &
aliorum hominum similis. Quibus
rursum dalida vinxit eum. Et
clamavit philistiim super te samp
son: in cubiculo insidiis preparatis.
Qui ita rupit vincula quasi fi
la telarum. Dixitque dalida rursum
ad eum. Usquequo decipis me. &
falsum loqueris: Ostende quo vinciri
debeas. Cui respondit sampson. Si
inquit .vii. crines capitis mei cum
licio plexueris & clavum hiis circum
ligatis terre fixeris: infirmus ero.
Quod cum fecisset dalida: Dixit ad eum
Philistiim super te sampson. Qui con
surgens de sompno extraxit clavum
cum crinibus & licio. Dixitque ad eum dali
da. Quomodo dicis quod amas me cum
animus tuus non sit mecum. Per
tres vices mentitus es michi: et
noluisti dicere in quo sit tua maxima
fortitudo. Cumque molesta ei esset
& per multos dies iugiter ei adhe
reret spacium ad quietem non tribuens:
defecit anima eius. & ad mortem
usque lassata est. Tunc aperiens rei
veritatem dixit ad eam. Ferrum
numquam ascendit super caput meum: quia
nazareus. i. consecratus domino sum
de utero matris mee. Si rasum fuerit

caput meum recedet a me fortitudo
mea & deficiam eroque sicut ceteri homines.
Videns que illa quod confessus ei esset omnem
animum suum: misit ad principes
philistinorum atque mandavit. Ascen
dite adhuc semel. quia aperuit michi cor
suum. Qui ascenderunt: assumpta
pecunia quam promiserant. At illa
dormire eum fecit super genua sua.
& in sinu suo reclinare caput. Voca
vitque tonsorem: & rasit .vii. crines
eius & cepit abicere eum & repellere
a se. Statim enim fortitudo recessit. Di
xitque philistiim super te sampson. Qui
de sompno consurgens: dixit in animo
suo. Egrediar sicut ante feci & me
excutiam: nesciens quod dominus rece
sisset ab eo. Quem cum apprehendissent
philistiim: statim eruerunt oculos
eius: & duxerunt gazam vinctum
cathenis. & clausum in carcere molere
fecerunt. Iamque capilli eius renasci
ceperant. & principes philistinorum
convenerunt in unum. ut immolarent
hostias magnificas dagon deo suo. et
epularentur dicentes. Tradidit deus
noster inimicum nostrum sampson in manus
nostras. Quod etiam populus videns lau
dabat deum suum. eadem que dicebat.
Tradidit deus noster in manus nostras ad
versarium qui delevit terram nostram
& occidit plurimos. Letantesque per
convivia sumptis iam epulis. prece
perunt ut vocaretur sampson. et
ante eos luderet. Qui adductus de car
cere: ludebat ante eos. Feceruntque
eum stare inter duas columpnas.
Qui dixit puero regenti gressus suos:
Dimitte me ut tangam columpnas:
quibus omnis imminet domus: ut
reclinar super eas & paululum requiescam.
Domus autem erat plena virorum
ac mulierum: & erant ibi omnes
principes philistinorum. ac de tecto &
solario circiter tria milia utriusque sexus
expectantes ludentem sampson. At
ille invocato domino: ait. Domine deus
memento mei. & redde michi nunc pristinam
fortitudinem deus meus ut ulciscar
me de hostibus meis. & pro amissione
duorum luminum unam ultionem
accipiam. Et apprehendens ambas
columpnas quibus innitebatur domus:
alteramque earum dexteram. & alteram

leua tenens. ait. Moriatur aīa
mea cum philistiim. Concussisq;
fortiter columpnis: cecidit domus
sup omnes principes. & ceteram mul
titudinem que ibi erat. multoq;
plures interfecit moriens q̄ ante
uiuus occiderat. Descendentes at
fr̄es eius & uniuersa cognatio tulerūt
corpus eius & sepelierunt inter
saraa & estaol in sepulcro pr̄is sui
manue. Judicauit isrl' xx. annis.
Fuit eo tempore uir. · xvii ·
quidā de monte ephraim
nomine micheas. qui dixit mr̄i
sue. Mille. c. argenteos quos separa
ueras tibi. & super quibz me audie
te iuraueras: ecce ego habeo & apd
me sunt. Cui illa r̄ndit. Bn̄dict⁹
filius meus domino. reddidit ergo
eos mr̄i sue. Que dixerat ei. Consecra
ui & uoui argentum h̄ domino ut
de manu mea suscipiat filius me⁹
& faciat sculptile atq; conflatile. et
nunc trado illud tibi. reddidit igitur
mr̄i sue. Que tulit ducentos argenteos
& dedit eos argentario ut faceret ex
eis sculptile atq; conflatile q̄ fuit
in domo miche. Qui edicula m̄ q̄q;
in ea deo separauit. & fecit ephoth ac
theraphim. i. uestem sacerdotalem
& ydola. Impleuitq; unius filiorū
suorum manum & fc̄s ē sacerdos ei.
In diebz illis non erat rex in isrl'. sz
unusquisq; q̄ sibi uidebatur rectum
h̄ faciebat. Fuit quoq; in tempore illo
alter adolescens de bethleem iuda. ex
cognatione eius. Eratq; ipe leuites.
& h̄itauit ibi. Egressusq; de ciuitate
bethleem: peregrinari uoluit ubicūq;
sibi commodum repperisset. Cumq; uenisset
in montem ephraim. iter faciens &
declinasset paulisper in domum
miche: interrogatus ab eo ē unde
uenis? Qui r̄ndit. Leuita
sum. de bethleem iuda: & uado ut
h̄item ubi potuero. & utile esse uīdero. Dixitq;
micheas. Mane inquit apud me: et
esto michi parens atq; sacerdos. Da
boq; tibi per annos singulos argenteos
x. ac uestem duplicem: & q̄ ad uictū
necessaria sunt. Adquieuit & ma
sit apud hominem. fuitq; illi quasi
unus ex filiis. Impleuitq; manū
eius micha: & apud se h̄uit puerū
sacerdotem. Nunc scio dicens. q̄
michi benefaciat deus h̄nti leuitici gn̄is
sacerdotem. · xviii ·
In diebz illis. non erat rex in
isrl'. & tribz dan querebat pos
sessionem s̄. ut h̄itaret in ea. Usq;
ad illum enim diem inter ceteras
tribus sortem non acceperat. Mise
runt igitur filii dan stirpis & familie
sue. u. uiros fortissimos. de saraa &
estaol. ut explorarent terram. & dili
genter inspicerent. dixeruntq; eis. Ite
& considerate terram. Qui cum per
gentes uenissent in monte ephraim.
& intrassent in domum miche: re
quieuerunt ibi. Et agnoscentes uocem
adolescentis leuite. utentesq; illius
diuersorio: dixerunt ad eum. Quis te
h̄ adduxit? Quid hic agis? q̄ ob causam
huc uenire uoluisti? Qui r̄ndit eis.
H̄ & h̄ p̄stitit michi micheas: & me
mercede conduxit. ut sim ei sacerdos.
Rogaueruntq; eum ut consuleret dn̄m.
& scire possent an prospero itinere p
gerent: & res posset h̄re effectum. Qui
r̄ndit eis. Ite cum pace. Dominus
prospiciat uiam uestrām. et iter quo
pergitis. Euntes itaq; u. uiri uene
runt lachis. uideruntq; populum
h̄itantem in ea. absq; ullo timore.
iuxta sydoniorum consuetudinem
securum & quietum. nullo eis pe
nitus resistente magnarūq; opum
& procul a sydone. atq; a cunctis
hominibz separatum. Reuersiq;
ad fr̄es suos in saraa. & estaol. & quid
egissent sciscitantibz r̄nderunt.
Surgite & ascendamus ad eos. Vi
dimus enim terram ualde opulē
tam. & uberem. Nolite negligere nolite cessare
Eamus & possideamus eam. nullus
erit labor. Intrabimus eum ad
securos in regionem latissimam.
Tradetq; nobis dominus locum in
quo nullius rei est penuria eorum
q̄ gignuntur in terra. Profecti igitur
sunt de cognatione dan. i. de saraa
& estaol. dc. uiri accincti armis
bellicis. Ascendentes in cariathiarim
manserunt in iuda: qui locus ex eo
tempore castrorum dan nomen ac
cepit. & ē post tergum cariathiarim.

XVIII

Nō tbz dan petiit tras

Nō q̄duxit sacdotē micheas

Inde transierunt in montem ephraim. Cumque venissent ad domum miche, dixerunt quinque viri qui prius missi fuerant ad considerandam terram lachis ceteris fratribus suis. Nostis quod in domibus istis sit ephod et theraphim et sculptile atque conflatile, et videte quid vobis placeat. Et cum paululum declinassent, ingressi sunt domum adolescentis levite qui erat in domo miche. Salutaveruntque eum verbis pacificis. Sexcenti autem viri ita ut erant armati stabant ante ostium. At illi qui ingressi fuerant domum iuvenis: sculptile et ephod et theraphim atque conflatile tollere nitebantur: et sacerdos stabat ante ostium: sexcentis viris fortissimis haud procul expectantibus. Tulerunt igitur qui intraverant sculptile et ephod et ydola atque conflatile. Quibus dixit sacerdos, Quid facitis. Cui responderunt. Tace et pone digitum super os tuum, venique nobiscum ut habeamus te patrem ac sacerdotem. Quid tibi melius est ut sis sacerdos in domo unius viri, an in una tribu et familia in israel? Quod cum audisset: acquievit sermonibus eorum, et tulit ephod et ydola et sculptile. et cum eis profectus est. Qui cum pergerent et ante se ire fecissent parvulos et iumenta et omne quod erat preciosum. Iamque a domo miche essent procul, viri qui habitabant in edibus miche conclamantes secuti sunt, et post tergum clamare ceperunt. Qui cum respexissent, dixerunt ad micham. Quid tibi vis. Cur clamas. Qui respondit, Deos meos quos mihi feci tulistis, et sacerdotem et omnia que habeo; et dicitis quid tibi est. Dixeruntque ei filii dan. Cave ne ultra loquaris ad nos: et veniant ad te viri animo concitati. et ipse cum omni domo tua pereas. Et sic cepto itinere pergebant. Videns autem michas quod fortiores se essent: reversus est in domum suam. Sexcenti autem viri tulerunt sacerdotem et que supra diximus. Veneruntque in lachis ad populum quiescentem atque securum: et percusserunt eos in ore gladii. urbemque incendio tradiderunt nullo penitus ferente presidium, eo quod procul habitarent a sydone, et cum nullo hominum haberent quicquam societatis ac negocii. Erat autem civitas sita in regione roob. Quam rursum extruentes. habitaverunt in ea. Vocato nomine civitatis dan. iuxta vocabulum patris sui, quem genuerat israel. que prius lachis vocabatur. Posueruntque sibi sculptile sed et ionathan filium gersam filii moysi. ac filios eius sacerdotes in tribu dan: usque ad diem captivitatis sue. Mansitque apud eos ydolum miche omni tempore quo fuit domus dei in silo. In diebus illis non erat rex in israel.

XIX.

Fuit quidam vir levites habitans in latere montis ephraim: qui accepit uxorem de bethleem iuda. Que reliquit eum et reversa est in domum patris sui. bethleem. mansitque apud eum quatuor mensibus. Secutusque est eam vir suus. volens reconciliari ei, atque blandiri, et secum reducere. habens in comitatu puerum et duos asinos. Que suscepit eum: et introduxit in domum patris sui. Quem cum audisset socer eius eumque vidisset, occurrit ei letus et amplexatus est hominem. Mansitque gener in domo soceri tribus diebus comedens cum eo et bibens familiariter. Die autem quarto de nocte consurgens: proficisci voluit. Quem tenuit socer et ait ad eum. Gusta prius pauxillum panis et conforta stomachum: et sic proficisceris. Sederuntque simul et comederunt atque biberunt. Dixitque pater puelle ad generum suum. Quaeso te ut hodie hic maneas pariterque letemur. At ille consurgens cepit velle proficisci. Et nichilominus obnixe eum socer tenuit. et apud se fecit manere. Mane autem facto: parabat levites iter. Cui rursum socer. Obsecro inquit te ut paululum cibi capias. et assumptis viribus donec increscat dies, postea proficiscaris. Comederunt ergo simul. et surrexit adolescens ut pergeret cum uxore sua et puero. Cui rursum locutus est socer. Considera quod dies ad occasum declivior sit. et propinquat ad vesperum. Mane apud me et hodie. et duc letum diem et cras proficisceris, ut vadas in domum tuam. Noluit gener acquiescere sermonibus eius. sed statim perrexit et venit contra iebus, que altero nomine vocatur ierusalem ducensque

secum duos asinos onustos et concubinam. Iamque erant iuxta Iebus, et dies mutabatur in noctem, dixitque puer ad dominum suum: Veni obsecro, et declinemus ad urbem Iebuseorum et maneamus in ea. Cui respondit dominus: Non ingrediar oppidum gentis aliene, que non est de filiis Israel: sed transibo usque Gabaa: et cum illuc pervenero manebimus in ea: aut certe in urbe Rama. Transierunt igitur Iebus et ceptum carpebant iter. Occubuitque eis sol iuxta Gabaa, que est in tribu Beniamin. Diverteruntque ad eam, ut manerent ibi. Quo cum intrassent sedebant in platea civitatis, et nullus eos recipere volebat hospitio. Et ecce apparuit homo senex revertens de agro, et de opere suo vespere, qui et ipse erat de monte Ephraim et peregrinus habitabat in Gabaa. Homines autem regionis illius erant filii Gemini. Elevatisque oculis vidit senex sedentem hominem cum sarcinulis suis in platea civitatis: et dixit ad eum: Unde venis? et quo vadis? Qui respondit ei: Profecti sumus de Bethleem Iuda et pergimus ad locum nostrum qui est in latere montis Ephraim. Unde ieramus in Bethleem. et nunc vadimus ad domum Dei, nullusque nos sub tectum suum vult recipere. Habentes paleas et fenum in asinorum pabulum, et panem ac vinum in meos et ancille tue usus, et pueri qui mecum est, nulla re indigemus nisi hospitio. Cui respondit senex: Pax tecum sit. Ego prebebo omnia que necessaria sunt, tantum quesò in platea ne maneas. Introduxitque eum in domum suam: et pabulum asinis prebuit. Ac postquam laverunt pedes suos, recepit eos in convivium. Illis epulantibus et post laborem itineris cibo ac potu reficientibus corpora, venerunt viri civitatis illius, filii Belial, id est absque iugo, et circumdantes domum senis fores pulsare ceperunt, clamantes ad dominum domus atque dicentes: Educ virum qui ingressus est domum tuam, ut abutamur eo. Egressusque est senex ad eos et ait: Nolite fratres nolite facere malum hoc: quia ingressus est homo

hospitium meum, et cessate ab hac stultitia. [margin: ecce similis loth] Habeo filiam virginem et hic homo habet concubinam. educam eas ad vos ut humilietis eas, et vestram libidinem compleatis: tantum obsecro ut scelus contra naturam non operemini in virum. Nolebant acquiescere sermonibus eius. Quod cernens homo adduxit ad eos concubinam suam: et eis tradidit illudendam. Qua cum tota nocte abusi essent dimiserunt eam mane. At mulier recedentibus tenebris venit ad ostium domus ubi manebat dominus suus, et ibi corruit. Mane facto surrexit homo et aperuit ostium ut ceptam expleret viam, et ecce concubina eius iacebat ante ostium sparsis in limine manibus. Cui ille putans quiescere illam loquebatur: Surge et ambulemus. Qua nihil respondente intelligens quod erat mortua: tulit eam et imposuit asino. reversusque est in domum suam. Quam cum ingressus esset arripuit gladium et cadaver uxoris cum ossibus suis in xii partes ac frusta concidens misit in omnes terminos Israel. Quod cum vidissent singuli: conclamabant. Numquam res talis facta est in Israel, ex eo die quo ascenderunt patres nostri de Egypto, usque in presens tempus. ferte sententiam et in commune decernite quid facto opus sit.

XX

Egressi sunt itaque omnes filii Israel et pariter congregati sunt quasi vir unus de Dan usque Bersabee, et terra Galaad ad Dominum in Maspha: omnesque anguli populorum et cuncte tribus Israel in ecclesiam populi Dei convenerunt xl milia pugnatorum [margin: peditum]. Nec latuit filios Beniamin quod ascendissent filii Israel in Maspha. Interrogatusque levita maritus mulieris interfecte quomodo tantum scelus perpetratum esset, respondit. Veni in Gabaa Beniamin cum uxore mea, illucque diverti. Et ecce homines illius civitatis circumdederunt in nocte domum in qua manebam, volentes me occidere. et uxorem meam incredibili libidinis furore vexantes, denique mortua est. Quam arreptam in frusta concidi. Misique partes in omnes

terminos possessionis vestre: quia numquam
tam nephas et tam grande piacu-
lum factum est in israel. Adestis omnes
filii israel: discernite quid facere debeatis.
Stansque omnis populus. et quasi unius
hominis sermone respondit. Non re-
cedemus in tabernacula nostra nec
suam quisquam intrabit domum.
sed hoc contra gabaa in commune faciemus.
Decem viri eligantur e centum
,bin ex omnibus tribubus israel. et centum de
mille et mille de decem milibus: ut comportent
al' pugnare exercitui cibaria: ut possimus pugnan-
tes contra gabaa beniamin reddere
ei pro scelere quod meretur. Convenitque
universus israel ad civitatem quasi
unus homo. eadem mente. unoque
consilio. et miserunt nuncios ad
omnem tribum beniamin. qui
dicerent. Cur tantum nefas in vobis reper-
tum est. Tradite homines de gabaa
qui hoc flagitium perpetrarunt: ut
moriantur. et auferatur malum
de filiis israel. Qui noluerunt fratrum
suorum filiorum israel audire man-
datum. sed ex cunctis urbibus que sue
erant sortis convenerunt in gabaa.
ut illis ferrent auxilium. et contra
universum populum israel dimicarent.
Inventique sunt xxv. milia de ben-
iamin educentium gladium.
preter habitatores gabaa. qui septingenti
erant, fortissimi ita sinistra ut dex-
tra preliantes: et sic fundis ad certum
iacientes lapides. ut capillum
quoque possent percutere. et nequaquam in
alteram partem lapidis ictus
deferretur. Virorum quoque israel absque
al' ccc filiis beniamin inventa sunt. cccc.
milia. educentium gladium et pa-
ratorum ad pugnam. Qui surgen-
tes venerunt in domum dei. hoc
est in silo: consulueruntque deum
atque dixerunt. Quis erit in exerci-
tu nostro princeps certaminis contra
filios beniamin. Quibus respondit
¶ Non iudas iudex dominus. Iudas sit dux vester.
Statimque filii israel surgentes ma-
ne: castra metati sunt contra ga-
baa. Et inde procedentes ad pugnam.
contra beniamin. oppugnare
ceperunt. Egressique filii beniamin
de gabaa: occiderunt de filiis israel
die illo. xxii. milia virorum.

Rursum quoque filii israel et fortitudine et
numero confidentes in eodem loco
in quo prius certaverant. aciem di-
rexerunt: ita tamen ut prius ascenderent
et flerent coram domino usque ad
noctem. consuleruntque et dixerunt.
Debeo ultra procedere ad dimicandum
contra filios beniamin. fratres meos
an non. Quibus ille respondit. Ascendite
ad eos et inite certamen. Cumque
filii israel altero die contra beniamin
ad prelium processissent. Eruperunt
filii beniamin de portis gabaa. et
occurrentes eis tanta in eos cede
bacchati sunt. ut x. et viii. milia
virorum educentium gladium
prosternerent. Quobrem filii israel omnes
in domum dei venerunt. et sedentes
flebant coram domino. ieiunave-
runtque illo die usque ad vesperam
et obtulerunt ei holocausta et paci-
ficas victimas. et super statu suo
interrogaverunt. Eo tempore erat
archa federis domini in sylo. et finees
filius eleazari filii aaron erat
prepositus domus [gap]. consuluerunt
igitur dominum atque dixerunt. Exire
ultra debemus ad pugnam contra
filios beniamin fratres nostros an quiescere.
Quibus ait dominus. Ascendite.
Cras enim tradam eos in manus
vestras. Posueruntque filii israel insi-
dias per circuitum urbis gabaa:
et tercia vice sicut semel et bis contra
beniamin. exercitum produxerunt.
Sed et filii beniamin audacter eru-
perunt de civitate: et confugientes
adversarios longius persecuti sunt.
ita ut vulnerarent ex eis sicut
primo et secundo die. et cederent per duas
semitas terga vertentes quarum
una ferebatur in bethel. et altera
in gabaa. atque prostraverunt circiter
xxx. viros. Putaverunt enim eos
solito more cedere. Qui fugam
arte simulantes inierunt consilium
ut abstraherent eos de civitate. et
quasi fugientes ad supradictas semi-
tas perducerent. Omnes itaque filii
israel [gap] surgentes de sedibus
suis tetenderunt aciem in loco
qui vocabatur baalthamar.
Insidie quoque que circa urbem erant
paulatim se aperire ceperunt: et ab

occidentali urbis parte procedere; et alia x. milia virorum de universo Israel habitatores urbis ad certamina provocabant. Ingravatumque est bellum contra filios Beniamin: et non intellexerunt quod ex omni parte illis instaret interitus. Percussitque eos Dominus in conspectu filiorum Israel: et interfecerunt ex eis illo die xxv. milia et c. viros omnes bellatores et educentes gladium. Filii autem Beniamin cum se esse inferiores vidissent; ceperunt fugere. Quod cernentes filii Israel dederunt eis ad fugiendum locum ut ad preparatas insidias devenirent: quas iuxta urbem posuerant. Qui cum repente de latibulis surrexissent; et Beniamin terga cedentibus daret: ingressi sunt civitatem et percusserunt eam in ore gladii. Signum autem dederant filii Israel his quos in insidiis collocaverant: ut postquam urbem cepissent ignem accenderent: ut ascendente in altum fumo, captam urbem demonstrarent. Quod cum cernerent filii Israel in ipso certamine positi. putaverunt enim filii Beniamin solito more eos fugere et instantius sequebantur cesis de exercitu eorum xxx. viris. Et viderunt quasi columpnam fumi de civitate conscendere. Beniamin quoque retro aspiciens. cum captam cerneret civitatem, et flammas in sublime ferri. qui prius simulaverant fugam. versa facie fortius resistebant. Quod cum vidisset filii Beniamin in fugam versi sunt et ad viam deserti ceperunt. Illuc quoque eos adversariis persequentibus. Sed et hii qui urbem succenderant occurrerunt eis. atque ita factum est. ut ex utraque parte ab hostibus cederentur. nec erat ulla morientium requies. Cecideruntque atque prostrati sunt ad orientalem plagam urbis Gabaa. Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti sunt. xviii. milia virorum omnes robustissimi bellatores. Quod cum vidissent qui remanserant de Beniamin fugerunt in solitudinem: et pergebant ad petram. cuius vocabulum est Remmon. In illa quoque fuga palantes et in diversa tendentes occiderunt v. milia viros: et cum ultra tenderent persecuti sunt eos. et interfecerunt etiam alia duo milia. et sic factum est ut omnes qui ceciderant de Beniamin in diversis locis essent xxv. milia pugnatores ad bella promptissimi. Remanserunt itaque de omni Beniamin qui evadere potuerunt et fugere in solitudinem dc. viri. sederuntque in petra Remmon mensibus iiii. Egressi autem filii Israel omnes reliquias civitatis a viris usque ad iumenta gladio percusserunt. Cunctasque urbes et viculos Beniamin vorax flamma consumpsit.

XXI

Iuraverunt quoque filii Israel in Maspha et dixerunt. Nullus nostrum dabit filiis Beniamin de filiabus suis uxorem. Veneruntque omnes ad domum Dei in Silo. et in conspectu eius sedentes usque ad vesperam. levaverunt vocem et magno ululatu ceperunt flere dicentes. Quare domine deus Israel factum est hoc malum in populo tuo. ut hodie una tribus auferretur a nobis. Altera autem die diluculo surgentes extruxerunt altare. obtuleruntque ibi holocausta et victimas pacificas. et dixerunt. Quis non ascendit in exercitu domini de universis tribubus Israel. Grandi enim se iuramento constrinxerant cum essent in Maspha interfici eos qui defuissent. Ductique penitentia filii Israel super fratre suo Beniamin ceperunt dicere. Ablata est una tribus de Israel. Unde uxores accipient. Omnes enim in commune iuravimus non daturos nos his filias nostras. Idcirco dixerunt. Quis est de universis tribubus Israel qui non ascendit in Maspha ad dominum. Et ecce inventi sunt habitatores Iabes Galaad in illo exercitu non fuisse. Eo quoque tempore cum essent in Silo: nullus ex eis repertus est. Miserunt itaque decem milia viros robustissimos et preceperunt eis. Ite et percutite habitatores Galaad in ore gladii tam uxores quam parvulos eorum. Et hoc erit quod observare debetis. Omne generis masculini et mulieres que cognoverunt viros interficite. virgines reservate. Inventeque sunt de Iabes

Nota tribus Beniamin destructa

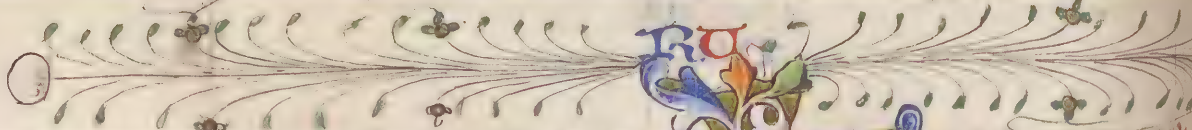

galaad . atq; virgines que nesciuerant
viri thorum . Et adduxerunt eas
ad castra in silo in terra chanaan.
Miseruntq; nuncios ad filios benia-
min . qui erant in petra remon . et
preceperunt eis ut eos in pace susciperent .
Veneruntq; filii beniamin in illo
tempore . et date sunt eis uxores de fi-
liabus iabes galaad . Alias autem non
reppererunt quas simili modo traderent .
Vniuersusq; israel valde doluit . et egit
penitenciam super interfectione vnius
tribus ex israel . Dixeruntq; maiores
natu . Quid faciemus reliquis qui
non acceperunt uxores . Omnes fe-
mine in beniamin conciderunt . et
magna nobis cura ingentiq; stu-
dio prouidendum est ne una tribus deleatur
ex israel . filias nostras eis dare non pos-
sumus . constricti iuramento et ma-
ledictione qua diximus . Maledictus
qui dederit de filiabus suis uxorem be-
niamin . Ceperuntq; consilium atq;
dixerunt . Ecce sollempnitas domini est in silo .
anniuersaria que sita est ad septentrionalem
plagam . urbis bethel . et ad orientalem
plagam vie que de bethel tendit ad
sichimam . et ad meridiem oppidi lebo- al' lebna
na . Preceperuntq; filiis beniamin
atq; dixerunt . Ite et latitate in vineis .
Cumq; videritis filias silo ad du-
cendos choros ex more procedere : exite
repente de vineis . et rapite ex eis singuli
uxores singulas . et pergite in terram
beniamin . Cumq; venerint patres earum ac
fratres et adversum nos queri ceperint atq;
iurgari . dicemus eis . Miseremini
eorum . Non enim rapuerunt eas
iure bellantium atq; victorum . sed
rogantibus ut acciperent non dedistis
et a vestra parte peccatum est . Feceruntq; filii ¶ choros ad saltus
beniamin . ut sibi fuerat imperatum
et iuxta numerum suum rapuerunt sibi de
his que ducebant choros uxores sin-
gulas . Abieruntq; in possessionem
suam edificantes urbes . et habitantes
in eis . Filii quoq; israel reuersi sunt
per tribus et familias in tabernacula
sua . In diebus illis non erat rex in
israel . Sed vnusquisq; quod sibi rectum vi-
debatur . hoc faciebat .

Explicit liber saphtim qui iudicum
dicit et incipit liber Ruth

RV

In diebus unius iudicis quando
iudices preerant . facta
est fames in terra . Abiit
homo de bethleem iuda
ut peregrinaretur et mo-
raretur in regione moa-
bitide cum uxore sua ac
duobus liberis . Ipse vocaba-
tur elimelech . Uxor autem
eius noemi . et duo filii . alter
maalon . et alter chelion . ef-
frathei de bethleem iuda . In-
gressiq; regionem moabitidis
morabantur ibi . et mortuus
est elimelech vir noemi . remansit-
q; ipsa cum filiis . Qui acce-
perunt uxores moabitidas . quarum
una vocabatur orpha . altera ruth .
Manseruntq; ibi x . annis . et ambo
mortui sunt . maalon videlicet et
chelion . Remansitq; mulier orbata
duobus liberis ac marito . et surrexit
ut in patriam pergeret . cum utraq;
nuru sua de regione moabitide .
Audierat enim quod respexisset dominus
populum suum . et dedisset eis escas .
Egressa est itaq; de loco peregrinationis
sue . cum utraq; nuru sua . Et iam
in via posita reuertendi in terram iuda
dixit ad eas . Ite in domum matris
vestre . Faciat dominus vobiscum misericordiam
sicut fecistis cum mortuis et mecum .
Det vobis dominus invenire requiem
in domibus virorum quos sortiture
estis . et osculata est eas . Que elevata
voce flere ceperunt . et dicere . Tecum
pergemus ad populum tuum . Quibus
illa respondit . Revertimini filie mee .
Cur venitis mecum . Num habeo ultra
filios in utero meo . ut viros ex me
sperare possitis . Revertimini filie
mee abite . Iam enim senectute
confecta sum . nec apta vinculo
coniugali . Et si possem hac nocte con-
cipere et parere filios . si eos expectare
velitis donec crescant . et annos im-
pleant pubertatis . ante eritis vetu-
le quam nubatis . Nolite queso filie mee
quia vestra angustia me magis pre-
mit . et egressa est manus domini con-
tra me . Elevata igitur voce rursum
flere ceperunt . Orpha osculata est
socrum ac reversa est . Ruth adhesit
socrui sue . Cui dixit noemi .

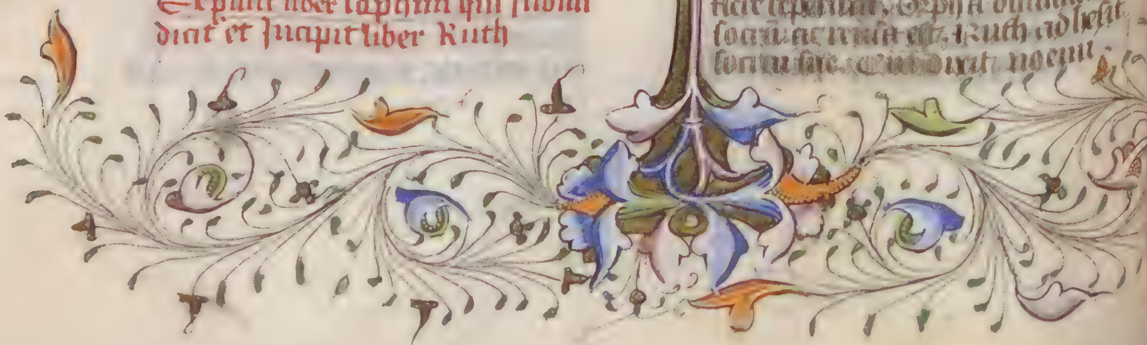

En reversa est cognata tua ad populum suum et ad deos suos: vade cum ea. Que respondit. Ne adverseris michi ut relinquam te et abeam. Quocumque perrexeris pergam, et ubi morata fueris et ego morabor pariter. Populus tuus populus meus, et deus tuus deus meus. Que te morientem terra susceperit in ea moriar: ibi locum accipiam sepulture. Hec michi faciat deus et hec addat, si non sola mors me et te separaverit. Videns ergo noemi quod obstinato ruth animo decrevisset secum pergere, adversari noluit nec ad suos ultra reditum persuadere. Profecteque sunt simul, et venerunt in bethleem. Quibus urbem ingressis, velox apud cunctos fama percrebuit. Dicebantque mulieres: Hec est illa noemi id est pulcra. Quibus ait. Ne vocetis me noemi id est pulcram sed vocate me mara, id est amaram, quia valde me amaritudine replevit omnipotens. Egressa sum plena: et vacuam reduxit me dominus. Cur igitur vocatis me noemi, quam humiliavit dominus et afflixit omnipotens. Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua, de terra peregrinationis sue, ac reversa est in bethleem quando primum ordea metebantur. II.

Erat autem viro helimelech consanguineus homo potens et magnarum opum, nomine booz. Dixitque ruth moabitis ad socrum suam. Si iubes vadam in agrum et colligam spicas que metentium fugerint manus, ubicumque clementis in me patris familias repperero gratiam. Cui illa respondit. Vade filia mea. Abiit itaque et colligebat spicas post terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum nomine booz qui erat de cognatione elimelech. Et ecce ipse veniebat de bethleem, dixitque messoribus. Dominus vobiscum. Qui responderunt ei. Benedicat tibi dominus. Dixitque booz iuveni qui messoribus preerat. Cuius est hec puella? Cui respondit. Hec est moabitis que venit cum noemi de regione moabitide, et rogavit ut spicas colligeret remanentes sequens messorum vestigia, et de mane usque ad nunc stat in agro et ne ad momentum quidem domum reversa est. Et ait

booz ad ruth. Audi filia ne vadas ad colligendum in alterum agrum: nec recedas ab hoc loco, sed iungere puellis meis: et ubi messuerint sequere. Mandavi enim pueris meis ut nemo tibi molestus sit. Sed etiam si sitieris vade ad sarcinulas, et bibe aquas de quibus et pueri bibunt. Que cadens in faciem suam, et adorans super terram dixit ad eum. Unde hoc michi ut invenirem gratiam ante oculos tuos, et nosse me dignareris, peregrinam mulierem. Cui ille respondit. Nunciata sunt michi omnia que feceris socrui tue post mortem viri tui: quod relinqueris parentes tuos, et terram in qua nata eras et veneris ad populum quem nesciebas. Reddat tibi dominus pro opere tuo, et plenam mercedem recipies a domino deo israel, ad quem venisti, et sub cuius confugisti alas. Que ait. Inveni gratiam ante oculos tuos domine mi, qui consolatus es me: et locutus es ad cor ancille tue, que non sum similis unius puellarum tuarum. Dixitque ad eam booz. Quando hora vescendi fuerit veni huc et comede panem: et intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus, et congessit pollentam sibi, comeditque et saturata est, et tulit reliquias. Atque inde surrexit ut spicas ex more colligeret. Precepit itaque booz pueris suis dicens. Etiam si vobiscum metere voluerit ne prohibeatis eam, et de vestris quoque manipulis proicite de industria et remanere permittite, ut absque rubore colligat, et colligentem nemo corripiat. Collegit ergo in agro usque ad vesperam, et que collegerat virga cedens et excutiens invenit ordei quasi ephi mensuram id est tres modios. Quos portans reversa est in civitatem, et ostendit socrui sue. Insuper protulit et dedit ei de reliquiis cibi sui, quo saturata fuerat. Dixitque ei socrus sua. Ubi collegisti hodie, et ubi fecisti opus? Sit benedictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud quem esset operata, et nomen dixit viri quod booz vocaretur. Cui respondit noemi. Benedictus sit a domino: quoniam eandem gratiam quam prebuerat vivis servavit et mortuis. Rursumque propinquus ait noster est homo. Et ruth. Hoc, inquit

[Marginalia: me; booz; al' booz; mei; ante; al' booz; al' booz]

precepit michi ut tam diu messoribus
iungerer eius, donec omnes segetes
meterentur. Cui dixit Noemi: Me-
lius est filia mi, ut cum puellis
eius exeas ad metendum, ne in
alio agro quispiam resistat tibi.
Iuncta est itaque puellis Booz et tam
diu cum illis messuit, donec ordea
et triticum in horreis conderentur.
III Postquam autem · iii ·
reversa est ad socrum suam:
audivit ab ea. Filia mi, queram tibi
requiem, et providebo ut bene sit. Booz
iste cuius puellis in agro es iuncta,
propinquus est noster, et in hac nocte aream
ordei ventilabit. Lava igitur et
unguere et induere cultioribus vesti-
al' descende mentis, et descende in aream. Non
te videat homo, donec esum potumque
finierit. Quando autem ierit ad
dormiendum: nota locum in quo
dormiat, veniesque et discooperies
pallium quo operitur a parte pedum
et proicies te et ibi iacebis. Ipse autem
dicet tibi quid agere debeas. Que respondit:
Quicquid preceperis faciam. Descen-
ditque in aream et fecit omnia que
preceperat ei socrus. Cumque come-
disset Booz et bibisset et factus esset hilla-
rior, issetque ad dormiendum iuxta
al' acervum acervum manipulorum: venit
abscondite, et discooperto a pedibus
eius pallio se proiecit. Et ecce iam
nocte media expavit homo, et con-
turbatus est: viditque mulierem
iacentem ad pedes suos, et ait illi:
Que es? Illaque respondit: Ego
sum Ruth ancilla tua: expande
pallium super famulam tuam, quia
propinquus es. Et ille: Benedicta es
inquit a domino filia, et priorem
misericordiam posteriore superasti: quia
non es secuta iuvenes pauperes sive
divites. Noli ergo metuere: sed
quicquid dixeris michi faciam tibi. Scit
enim omnis populus qui habitat
intra portas urbis mee, mulierem
te esse virtutis. Nec abnuo
me propinquum esse, sed est alius me
propinquior. Quiesce hac nocte: et
facto mane, si te voluerit propinquitatis
iure retinere, bene res acta est. Sin
autem noluerit, ego te absque ulla
dubitatione suscipiam. Vivit
dominus. Dormi usque mane. Dor-
mivit itaque ad pedes eius usque ad noctis
abscessum. Surrexit itaque ante-
quam homines se cognoscerent mu-
tuo, et dixit Booz: Cave ne quis nover-
it quod huc veneris. Et rursum: Extende
inquit palliolum tuum quo operiris
et utraque tene manu. Qua extendente
et tenente, mensus est sex modios ordei
et posuit super eam. Que portans ingres-
sa est civitatem: et venit ad socrum
suam. Que dixit ei: Quid egisti
filia? Narravit ei omnia que sibi
fecisset homo, et ait: Ecce sex modios
ordei dedit michi et ait: Nolo te va-
cuam reverti ad socrum tuam.
Dixitque ei Noemi: Expecta filia
donec videamus quem res exitum ha-
beat. Neque enim cessabit homo nisi IIII
compleverit que locutus est. · iiii ·
Ascendit ergo Booz ad portam
et sedit ibi. Cumque vidisset
propinquum transire de quo prius ser-
mo habitus est: dixit ad eum: Declina
paulisper, et sede hic: vocans eum
nomine suo. Qui divertit et sedit.
Tollens autem Booz decem viros
de senioribus civitatis: dixit ad eos:
Sedete hic. Quibus residentibus locutus
est Booz ad propinquum. Partem agri
fratris nostri Elimelech vendidit Noemi
que reversa est de regione Moabitide:
quod audire voluisti et tibi dicere coram
cunctis sedentibus, et maioribus natu
de populo meo. Si vis possidere iure
propinquitatis: eme et posside. Sin autem
tibi displicet, hoc ipsum indica michi
ut sciam quid facere debeam. Nullus
est enim propinquus excepto te qui
prior es, et me qui secundus sum. At
ille respondit: Ego agrum emam.
Cui dixit Booz: Quando emeris
agrum de manu mulieris, Ruth quoque
Moabitidem que uxor defuncti fuit
debes accipere, ut suscites nomen
propinqui tui in hereditate sua.
Qui respondit: Cedo iuri propinquita-
tis: neque enim posteritatem fa-
milie mee delere debeo. Tu meo
utere privilegio, quo me libenter ca-
rere profiteor. Hoc autem erat moris an-
tiquitus in Israel inter propinquos,
ut si quando alter alteri suo iure ce-
deret, ut esset firma concessio, solvebat

homo calciamentum suum et
dabat proximo suo. Hoc erat te
stimonium cessionis in Israel. Di
xit ergo propinquo Booz. Tolle calci (margin: suo)
amentum. Quod statim solvit de
pede suo. At ille maioribus natu
et universo populo: testes inquit
vos estis hodie quod possederim omnia
que fuerunt Elimelech et Chelion
et Maalon, tradente Noemi. Et Ruth
Moabitidem, uxorem Maalon
in coniugium sumpserim, ut
suscitem nomen defuncti in here
ditate sua, ne vocabulum eius
de familia sua ac fratribus et populo
deleatur. Vos inquam huius rei testes
estis. Respondit omnis populus qui
erat in porta, et maiores natu.
Nos testes sumus. Faciat dominus hanc
mulierem que ingreditur domum
tuam, sicut Rachel et Liam que edifi
caverunt domum Israel: ut sit exem
plum virtutis in Ephrata, et habeat
celebre nomen in Bethlehem. Fiatque
domus tua sicut domus Phares
quem Thamar genuit (margin: Iude) de semine quod
dederit tibi dominus ex hac pu
ella. Tulit itaque Booz Ruth, et
accepit uxorem. Ingressusque est ad
eam, et dedit illi dominus ut con
ciperet et pareret filium. Dixe
runtque mulieres ad Noemi: Be
nedictus dominus qui non est
passus ut deficeret successor fa
milie tue, et vocaretur nomen
eius in Israel: et habeas qui consoletur
animam tuam, et enutriat
senectutem. De nuru enim
tua natus est que te diligit: et
multo tibi melior est quam si septem
haberes filios. Susceptumque Noemi
puerum posuit in sinu suo,
et nutricis ac gerule officio funge
batur. Vicine autem mulieres
congratulantes ei, et dicentes: Na
tus est Noemi filius: vocaverunt
nomen eius Obeth. Hic est pater I
sai patris David. He sunt generationes
Phares. Phares genuit Esrom,
Esrom genuit Aram. Aram genuit
Aminadab. Aminadab genuit Na
ason. Naason genuit Salmon.
Salmon genuit Booz. Booz genuit Obeth.
Obeth genuit Ysai. Ysai genuit David
regem.

Incipit prologus in libros Regum

Viginti duas esse litte
ras apud Hebreos, Syrorum quoque
et Chaldeorum lingua
testatur, que Hebree
magna ex parte
confinis est. Nam
et ipsi viginti duo
elementa habent eodem sono, sed di
versis caracteribus. Samaritani etiam
Pentateucum Moysi totidem litteris
scriptitant, figuris tantum et apicibus
discrepantes. Certumque est Esdram
scribam legisque doctorem post captam
Ierosolimam et instaurationem tem
pli sub Zorobabel, alias litteras
repperisse, quibus nunc utimur, cum
ad illud usque tempus iidem Sama
ritanorum et Hebreorum caracteres
fuerint. In libro quoque Numero
rum hec eadem supputatio sub Levitarum
ac sacerdotum censu mystice osten
ditur. Et nomen domini tetragra
maton in quibusdam Grecis vo
luminibus usque hodie antiquis ex
pressum litteris invenimus. Sed et
psalmi xxxvi. et cx. et cxi. et cxviii.
et cxliiii. quamquam diverso
scribantur metro, tamen eiusdem nume
ri texuntur alphabeto. Et Ieremie La
mentationes et oratio eius, Salomo
nis quoque in fine Proverbia ab eo loco
in quo ait: Mulierem fortem quis
inveniet, hisdem alphabetis vel inci
sionibus supputantur. Porro quinque
littere duplices apud Hebreos sunt:
caph, mem, nun, phe, sade. Aliter enim per has
scribunt principia medietatesque
verborum, aliter fines. Unde et quinque
a plerisque libri duplices estimantur:
Samuel, Malachim, Dabreiamin,
Esdras, Ieremias cum Cinoth, id est
lamentationibus suis. Quomodo igitur
xxii. elementa sunt per que scribi
mus Hebraice omne quod loquimur,
et eorum initiis vox humana
comprehenditur, ita xxii. volu
mina supputantur, quibus quasi
litteris et exordiis in dei doctrina te
neram adhuc et lactentem viri iusti eru
ditur infantia. Primus apud
eos liber vocatur Bresith, quem nos
Genesim dicimus. Secundus Elesmoth

Viginti duas [illegible] tres
de linguis principales
hebraicam [illegible] litteras [illegible]
et latinam que [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Elementa [illegible]
[illegible]
[illegible] figure [illegible]
formatas [illegible]
[illegible]
[illegible] figura [illegible]
[illegible] Litte
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

elementis initiantur et componuntur [illegible]
Lacteus scilicet qui sugit [illegible] versificatoris sic sugo lacto lac presens natus

Et tamen apostolus qui offerunt alii plus alii minus offerunt tamen offerre minimum et uile multi enim sunt uiles que tamen quia saga et pelles que erant ~~que erant~~ uiliora operimenta erant operimenta tabernaculi / Primo tegebatur iiii^or coloribus preciosis id est purpura bisso iacinctho et cocco bis tincto sagis ciliciis Tertio pellibus rubricatis Quarto pellibus iacinctinis Exod. xxv / hugo de vienna

tabula id est in expositione sacre scripture multa sunt utiliora et hoc probat per similitudinem tabernaculi tamen magis uana Et nota

Hic paraphrastes / gr. sis. Dicitur ille interpres qui minus bene transfert de sensu in sensum et non de litera in literam et dicitur a para quod est iuxta uel a paro paras et frasis quod est sermo uel locutio uel interpretatio unde parafrastes id est paratus ad loquendum uel qui non totum transfert uel ex ipso modo loquendi fraseos locutio dicitur latina

hic et in

Subtexunt id est coordinant et subiungunt

qui et cinoth appellatur. Tertius uaiecra id est leuiticus. Quartus uaiedaber quem numeri uocamus. Quintus elle adabarim qui deuteronomium prenotatur. Hii sunt quinque libri moysi quos proprie thorath id est legem appellant. Secundum prophetarum ordinem faciunt et incipiunt ab iesu filio naue qui apud eos iosue bennum dicitur. Deinde subtexunt sophtim id est iudicum librum et in eundem compingunt ruth quia in diebus iudicum facta eius narratur historia. Tertius sequitur samuel quem nos regnorum primum et secundum dicimus. Quartus malachim id est regum qui tertio et quarto regnorum uolumine continetur. Meliusque multo est malachim id est regum quam malachoth id est regnorum dicere. Non enim multarum gentium regna describit sed unius israhelitici populi qui xii. tribubus continetur. Quintus est ysaias. Sextus ieremias. Septimus ezechiel. Octauus liber xii. prophetarum qui apud illos uocatur thareasra. Tertius ordo agiographa possidet. et primus liber incipit ab iob. Secundus a dauid quem v. incisionibus et uno psalmorum uolumine comprehendunt. Tertius est salomon iii. libros habens prouerbia que illi parabolas id est masloth appellant. Quartus ecclesiasten id est coeleth. Quintus est canticum canticorum. quem titulo sirasirim prenotant. Sextus est daniel. Septimus dabreiamin id est uerba dierum quod significantius chronicon ... facta multorum temporum continentia totius diuine historie possumus dicere qui liber paralipomenon primus et secundus inscribitur. Octauus esdras qui et ipse similiter apud grecos et latinos in duos libros diuisus est. Nonus hester. Atque ita fiunt pariter ueteris legis libri xxii. id est moysi quinque prophetarum viii. agiographorum ix. Quamquam nonnulli ruth et cinoth inter agiographa scriptitent et hos libros in suo numero putent supputandos. ac per hoc esse prisce legis libros xxiiii. quos sub numero xxiiii. seniorum apocalipsis iohannis inducit adorantes agnum et coronas suas prostratis uultibus offerentes stantibus coram

quatuor animalibus oculatis retro et ante id est in preteritum et in futurum et indefessa uoce clamantibus Sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens qui erat et qui est et qui uenturus est. Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebreo uertimus in latinum conuenire potest. ut scire ualeamus quicquid extra hos est inter apocrifa esse ponendum. Igitur sapientia que uulgo salomonis inscribitur et iesu filii sirach liber et iudith et thobias et pastor non sunt in canone. Machabeorum primum librum hebraicum reperi. Secundus grecus est quod ex ipsa quoque phrasi probari potest. Que cum ita se habeant obsecro te lector ne laborem meum reprehensionem estimes antiquorum. In tabernaculo dei offert unusquisque quod potest. Alii aurum et argentum et lapides preciosos. alii bissum et purpuram coccumque offerunt et iacinctum. Nobiscum bene agitur si obtulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora magis necessaria iudicat. Unde et tota illa tabernaculi pulchritudo per singulas species ecclesie presentis futureque distincta pellibus tegitur et ciliciis. ardoremque solis et iniuriam ymbrium ea que uiliora sunt prohibent. Lege ergo primum samuel et malachim meum. meum inquam meum. Quicquid enim crebrius uertendo et emendando sollicitius et didicimus et tenemus nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas uel interpretem me estimato si gratus es. uel parafrasten si ingratus. quamquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica ueritate. Certe si incredulus es lege grecos codices et latinos et confer cum his opusculis. et ubicumque uideris inter se discrepare. interroga quemlibet hebreorum cui magis accommodare debeas fidem. Et si nostra firmauerit. puto quod eum non estimes coniectorem. ut in eodem loco mecum similiter diuinarit. Sed et uos o paula et eustochium famule christi rogo quod domini discumbentis pectori

al' thareasra

Breuotant / medium corporis id est leuiter inscribuntur

cronicon
Cronicon id est temporale uel temporaneum a cronon quod est tempus sic dicitur paralipomenon quasi totum tempus ab adam usque in ... regum dicit hugo de vienna

Similiter / et cum idest ... similiter

uultibus

Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium id est prohemium Et galeatum a galea Quia sicut galea ornat caput gerentem et suo carectere genus et nobilitatem eius demonstrat / sic prologus illo modo sacram scripturam defendit et nobilitatem eius declarat Vel galea est capellus ereus unde galeatum principium quasi armatum contra hostes sacre scripture. Versus In terris galeas in mari dices galeam / Vel Sic in idem tamen galeatum dicitur quia munit libri caput et defendit sacram scripturam contra illos qui inducunt apocrypha pro ueris / Dicitur autem apocriphus liber cuius autor ignoratur uel cuius ueritas patet et tales recipit ecclesia non ad probationem fidei sed ad morum instructionem Vel quia ueritas dubitatur et autor ignoratur ut est liber de infantia saluatoris uel de assumptione corporis beate uirginis / h. de vienna / Vel dicitur apocriphus quia autor scitur scriptura tamen recipitur ut itinerarium clementis / De apocriphis ab ecclesia receptis patet / In ... Restant apocripha ... sapientia pastor Et machabeorum liber iudith atque thobias Hii quia sunt dubii sub canone non uiuunt Sed quia recipit ecclesia illos Et hii uersus fundantur in xv. di. Canones et ca. clementis uicta glo. io. Et dicitur apocriphus liber id est secretus uel occultus secundum interpretationem uocabuli / Dicitur enim apocrifus ab apo quod est de et crisis secretum quasi de secretorum uel dicitur ab apo quod est longe et crisis iudicium quasi longe a iudicio quia non potest haberi certum iudicium uel ... tertio ab apo quod ~~quod~~ est ualde et crisis obscurum secundum que significata huius nominis crisis sic metrice scribitur Iudicium crisis certum et aurum Vere autem dicitur apocrifum scriptum cuius autor ignoratur Et licet quandoque multa uera contineat ... propter falsa que inseruntur uel occulte inserti timentur

non nitens unguento caput, quod neque salvatorem quaerunt in sepulchro. Quin etiam ad preces vestras, ut contra latrantes canes qui adversum me rabido ore desaeviunt, et circumeunt civitatem, atque in eo se doctos arbitrantur, si aliis detrahunt, orationum vestrarum clipeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam, illius semper sententiae recordabor: Dixi custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, dum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum, et silui a bonis. Explicit prologus. Et incipit primus liber Regum, qui vocatur Samuel.

Fuit vir unus de Ramathaim Sophim, de monte Ephraim, et nomen eius Elchana, filius Ieroham, filii Heliu, filii Thau, filii Suph, Ephrateus. Et habuit duas uxores: nomen uni Anna, et nomen secundae Phenenna. Fueruntque Phenennae filii, Annae autem non erant liberi. Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus, ut adoraret et sacrificaret domino exercituum in Silo. Erant autem ibi duo filii Heli, Ophni et Finees, sacerdotes domini. Venit ergo dies, et immolavit Elcana, deditque Phenennae uxori suae et cunctis filiis eius et filiabus partes. Annae autem dedit partem unam tristis, quia Annam diligebat. Dominus autem concluserat vulvam eius. Affligebat quoque eam aemula eius, et vehementer angebat, in tantum ut exprobraret quod conclusisset dominus vulvam eius. Sicque faciebat per singulos annos, cum redeunte tempore ascenderent in domum domini, et sic provocabat eam. Porro illa flebat, et non capiebat cibum. Dixit ergo ei Elcana vir suus: Anna, cur fles? et quare non comedis? et quam ob rem affligitur cor tuum? Numquid non ego melior tibi sum quam decem filii? Surrexit autem Anna postquam comederat in Silo et biberat. Et Heli sacerdote sedente super sellam ante postes templi domini, cum esset Anna amaro animo, oravit dominum flens largiter, et votum vovit, dicens: Domine exercituum, si respiciens videris afflictionem famulae tuae, et recordatus fueris mei, nec oblitus ancillae tuae, dederisque servae tuae sexum virilem, dabo eum domino omnibus diebus vitae eius, et novacula non ascendet super caput eius. Factum est autem, cum illa multiplicaret preces coram domino, ut Heli observaret os eius. Porro Anna loquebatur in corde suo, tantumque labia eius movebantur, et vox penitus non audiebatur. Aestimavit ergo eam Heli temulentam, dixitque ei: Usquequo ebria eris? Digere paulisper vinum quo mades. Respondens Anna, Nequaquam, inquit, domine mi. Nam mulier infelix nimis ego sum, vinumque et omne quod inebriare potest non bibi, sed effudi animam meam in conspectu domini. Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus Belial, quia ex multitudine doloris et maeroris mei locuta sum usque in praesens. Tunc Heli ait ei: Vade in pace, et deus Israel det tibi petitionem tuam quam rogasti eum. At illa dixit: Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam, et comedit, vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati. Et surrexerunt mane, et adoraverunt coram domino, reversique sunt, et venerunt in domum suam in Ramatha. Cognovit autem Elchana Annam uxorem suam, et recordatus est eius dominus. Et factum est post circulum dierum, concepit Anna, et peperit filium, vocavitque nomen eius Samuel, eo quod a domino postulasset eum. Ascendit autem vir eius Elchana, et omnis domus eius, ut immolaret domino hostiam sollempnem, et votum suum. Et Anna non ascendit. Dixit enim viro suo: Non vadam donec ablactetur infans, et ducam eum, et appareat ante conspectum domini, et maneat ibi iugiter. Et ait ei Elchana vir suus: Fac quod bonum tibi videtur, et mane donec ablactes eum. Precorque ut impleat dominus verbum suum. Mansit ergo mulier, et lactavit filium suum, donec amoveret eum a lacte. Et adduxit eum secum postquam ablactaverat, in vitulis tribus, et tribus modiis farinae, et amphora vini. Et adduxit eum ad domum domini in Silo.

Ungitis caput. Ex duvinitas ex eius caput, unde prima ad Cor. xi. Omnis viri caput Christus, caput vero mulieris vir, caput vero Christi deus. Caput ergo ungit qui eum verum deum adorat et credit. Pedes Christi ungit qui eum verum hominem credit. Arrium caput non ungit qui Christum puram creaturam credunt et asserunt. Manichei pedes non ungunt quia Christum corpus fantasticum habere credunt. Christum in sepulchro querit qui eum resurrexisse non credit. Tales sunt Saducei qui resurrectionem mortuorum non credunt. Hug. de Vienna.

Vir dicitur a virtute. Unus a singularitate religionis et constantia mentis. Hug. de Vienna.

Effrateus ab Effrata civitate que dicta est postea Bethlehem, ab Effrayim monte qui modo in Sophim situs est.

Duas ex dispensatione Spiritus Sancti, et ideo non peccavit sicut Lamech.

Statutis diebus, i. pasche, pentecostes et scenopegia. Deut. xvi.

Heli hic maximus sacerdos erat et ubi Samuel venit regnavit Israel annis xl. Ii.

Emula, i. invidia Phenenna.

Angebat, angustiabat [illegible] vulnerando affligere et molestare.

Ante postes templi, [illegible] ingredientibus templum [illegible] verbum ministerii.

Temulentam, temulentus a temetum, i. ebrius a temulento quod est vinum et lentus plenus.

Mades, madere [illegible] in liquore [illegible].

Digere, i. de cernendo [illegible].

Vade in pace, hic [illegible] orationem Heli.

Ablactetur, a lacte amovere.

Ablactaverat. [illegible] templi tempus ablactationem [illegible] a lacte manasse que fit anno tercio [illegible] alii filium tamen [illegible] minorem [illegible] pueris [illegible] a lacte infantie que fit vii annos [illegible] a lacte [illegible].

Et ymmolaverunt filium. Moraliter de iudeis, effraym fructificans non in mundo. Iste duas habet uxores, scilicet activam et contemplativam. Ascendere dicitur quia tota vita ascensus est. Dies ymmolandi est ... bene operandi ... et martirii passionem.

Consolative datur ... quies ... illam affligit ... Samuel ... predicatur.

puer autem erat adhuc infantulus. Et immolaverunt vitulum: et obtulerunt puerum Heli. Et ait Anna: Obsecro mi domine, vivit anima tua domine: ego sum illa mulier quae steti hic coram te, orans Dominum. Pro puero isto oravi, et dedit mihi Dominus petitionem meam, quam postulavi eum. Idcirco et ego commendavi eum Domino cunctis diebus quibus fuerit accommodatus Domino. Et adoraverunt ibi Dominum. Et oravit Anna, et ait. ii.

II

Exultavit cor meum in Domino: et exaltatum est cornu meum in Deo meo. Dilatatum est os meum super inimicos meos: quia laetata sum in salutari tuo. Non est sanctus ut est Dominus: neque enim est alius extra te, et non est fortis sicut Deus noster. Nolite multiplicare loqui sublimia, gloriantes. Recedant vetera de ore vestro: quia Deus scientiarum Dominus est, et ipsi praeparantur cogitationes. Arcus fortium superatus est, et infirmi accincti sunt robore. Repleti prius, pro panibus se locaverunt: et famelici saturati sunt, donec sterilis peperit plurimos: et quae multos habebat filios, infirmata est. Dominus mortificat et vivificat: deducit ad inferos et reducit. Dominus pauperem facit et ditat: humiliat et sublevat. Suscitat de pulvere egenum: et de stercore erigens pauperem. Ut sedeat cum principibus, et solium gloriae teneat. Domini enim sunt cardines terrae: et posuit super eos orbem. Pedes sanctorum suorum servabit: et impii in tenebris conticescent: quia non in fortitudine sua roborabitur vir. Dominum formidabunt adversarii eius: et super ipsos in caelis tonabit. Dominus iudicabit fines terrae, et dabit imperium regi suo, et sublimabit cornu christi sui. Et abiit Elcana in Ramatha in domum suam. Puer autem erat minister in conspectu Domini ante faciem Heli sacerdotis. Porro filii Heli, filii Belial, nescientes Dominum, neque officium sacerdotum ad populum: sed quicumque immolasset victimam, veniebat puer sacerdotis, dum coquerentur carnes, et habebat fuscinulam tridentem in manu sua, et mittebat eam in lebetem, vel in caldariam, vel in ollam, sive in caccabum: et omne quod levabat fuscinula, tollebat sacerdos sibi. Sic faciebant universo Israeli venientium in Silo. Etiam antequam adolerent adipem, veniebat puer sacerdotis, et dicebat immolanti: Da mihi carnem, ut coquam sacerdoti. Non enim accipiam a te carnem coctam, sed crudam. Dicebatque illi immolans: Incendatur primum iuxta morem hodie adeps, et tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens aiebat ei: Nequaquam: nunc enim dabis: alioquin tollam vi. Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram Domino: quia detrahebant homines a sacrificio Domini. Samuel autem ministrabat ante faciem Domini, puer accinctus ephod lineo. Et tunicam parvam faciebat ei mater sua, quam afferebat statutis diebus, ascendens cum viro suo, ut immolaret hostiam sollemnem. Et benedixit Heli Elcanae et uxori eius: dixitque ei: Reddat Dominus tibi semen de muliere hac, pro foenore quod commodasti Domino. Et abierunt in locum suum. Visitavit ergo Dominus Annam, et concepit, et peperit tres filios, et duas filias: et magnificatus est puer Samuel apud Dominum. Heli autem erat senex valde, et audivit omnia quae faciebant filii sui universo Israeli: et quomodo dormiebant cum mulieribus quae observabant ad ostium tabernaculi. Et dixit eis: Quare facitis res huiuscemodi, quas ego audio, res pessimas, ab omni populo? Nolite filii mei: non enim est bona fama, quam ego audio, ut transgredi faciatis populum Domini. Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem in Domino peccaverit vir, quis orabit pro eo? Et non audierunt vocem patris sui, quia voluit Dominus occidere eos. Puer autem Samuel proficiebat atque crescebat, et placebat tam Domino quam hominibus. Venit autem vir Dei ad Heli: et ait ad eum: Haec dicit Dominus: Numquid non aperte revelatus sum domui patris tui

Exultavit. Cantica est prophetie quod ... et continet ... Anne ... multi.

Extra te, id est preter te vel extra te alius a te, sicut ... mutabilis sunt ... extra te, id est preter quem ipse solus verus est ... ego sum qui sum.

Vetera, id est antiqua opprobria, quia subla(ta) est sterilitas ...

Deus scientiarum ... vidit cogitationes ... superbiam ...

Et famelici: ut Anna que prius non ... habuit ...

Cardines, id est ... quod ...

Fuscinula anglice flesch hoke.

Tridens, id est cum tribus dentibus ad apprehendendum ...

Caldaria lebes ... anglice a cawdron.

Et cum ...

Iuxta morem, quia erat (in) primis adipem ... Domino ... et offerebant ... sacerdos ... patrant et ... pueri filiorum Heli ... faciebant.

Polluebant: et eam ... quae veniebant ad purificandum polluebant ... dormiebant cum mulieribus ... contra legem ... transgredi faciatis populum Domini ... Pessimas res. Septem modis peccaverunt ... legem ... hominibus a sacrificiis ... rapinam committendo ... et gula et hoc quinque modis.

Quis orabit pro eo, id est per veniam impetrabit. Glossa: quia nulla est sperenda venia qui peccat in divino officio, sed maior erit pena.

...de sacrificiis idest illius pertinendi omnia que
...ad sacerdotes. Et nota quod filii eleazari semper ha
...sacerdotium usque ad hely qui fuit de ythamar filio
...et habuerunt filii ythamar sacerdotium usque
...Sadoch. h.

C. I

cum esset in egypto in domo pharaonis. Et elegi eum ex omnibus tribubus
israel mihi in sacerdotem, ut ascenderet ad altare meum, et adoleret
mihi incensum, et portaret ephot
coram me. Et dedi domui patris tui
omnia de sacrificiis filiorum israel.
Quare calce abiecistis victimam
meam, et munera mea, que precepi ut
offerentur in templo, et magis honorasti filios tuos quam me, ut comederetis
primitias omnis sacrificii israel populi
mei? Propterea ait dominus deus israel.
Loquens locutus sum, ut domus
tua et domus patris tui, ministraret
in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc autem dicit dominus. Absit hoc a me. Sed quicumque honorificaverit me glorificabo eum. Qui autem
contempnunt me erunt ignobiles.
Ecce dies veniunt, et precidam brachium tuum, et brachium domus
patris tui, ut non sit senex in domo
tua. Et videbis emulum tuum in templo, in universis prosperis israel. Et non erit
senex in domo tua omnibus diebus.
Verumptamen non auferam penitus virum
ex te ab altari meo. Sed ut deficiant
oculi tui, et tabescat anima tua.
Et pars magna domus tue morietur,
cum ad virilem etatem pervenerit.
Hoc autem erit tibi signum, quod
venturum est duobus filiis tuis, ophni
et phinees. In die uno morientur
ambo. Et suscitabo mihi sacerdotem
fidelem, qui iuxta cor meum et
animam meam faciet. Et edificabo
ei domum fidelem, et ambulabit
coram christo meo cunctis diebus.
Futurum est autem, ut quicumque
remanserit in domo tua, veniat
ut oretur pro eo, et offerat nummum
argenteum et tortam panis, dicatque:
Dimitte me obsecro ad unam partem
sacerdotalem, ut comedam buccellam
panis.

III.

Puer autem samuel ministrabat domino coram hely. Et sermo
domini erat preciosus in diebus illis:
non erat visio manifesta. Factum
est ergo in die quadam, hely iacebat
in loco suo, et oculi eius caligaverant,
nec poterat videre lucernam dei
antequam extingueretur. Samuel autem

dormiebat in templo domini, ubi
erat archa dei. Et vocavit
dominus samuel. Qui respondens ait: Ecce
ego. Et cucurrit ad hely, et dixit: Ecce
ego. Vocasti enim me. Qui dixit:
Non vocavi. Revertere et dormi.
Et abiit et dormivit. Et adiecit
dominus vocare rursum samuel.
Consurgensque samuel, abiit ad
hely, et dixit: Ecce ego, quia vocasti me.
Qui respondit: Non vocavi te fili mi.
Revertere et dormi. Porro samuel necdum sciebat dominum, neque fuerat
revelatus ei sermo domini. Et adiecit dominus et vocavit adhuc samuel tercio. Qui consurgens abiit
ad hely, et ait: Ecce ego, quia vocasti
me. Intellexit ergo hely quia dominus
vocaret puerum, et ait ad samuel: Vade et
dormi. Et si deinceps vocaverit te, dices: Loquere domine quia audit servus
tuus. Abiit ergo samuel et dormivit
in loco suo. Et venit dominus et
stetit, et vocavit sicut vocaverat
secundo: Samuel samuel. Et ait
samuel: Loquere domine quia
audit servus tuus. Et dixit dominus
ad samuel: Ecce ego facio verbum
in israel, quod quicumque audierit, tinnient
ambe aures eius. In die illo
suscitabo adversum hely omnia
que locutus sum super domum eius.
Incipiam et complebo. Predixi enim
ei quod iudicaturus essem domum
eius in eternum propter iniquitatem,
eo quod noverat indigne agere filios
suos, et non corripuerit eos. Idcirco
iuravi domui hely, quod non expietur
iniquitas domus eius victimis
et muneribus usque in sempiternum.
Dormivit autem samuel usque
ad mane. Aperuitque hostia domus
domini. Et samuel timebat indicare visionem hely. Vocavit
ergo hely samuelem, et dixit: Samuel fili mi. Qui respondens ait:
Presto sum. Et interrogavit eum:
Quis est sermo quem locutus est ad te dominus?
Oro te ne celaveris me. Hec faciat
mihi deus et hec addat, si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis que dicta sunt tibi. Indicavit
itaque ei samuel universos sermones
et non abscondit ab eo. Et ille

Tercio etc. trina vocatio potest intelligi quia futurus erat propheta dux et vocis sacerdos non tamen fuit sacerdos quia non fuit de genere aaron licet sicut ut sacerdos eo quod ydiaboth nepos hely primus erat et sic moyses aliquid vicem sacerdotis implevit ut patet moyses et aaron in sacerdotibus. h.

tinnient tinnitus est resonare ad modum cimpani

causa nunc heli

expietur idest purgatur

presto in promptu adsibus loci vel temporis

Hec faciat mihi deus est quasi iuraret et est sensus si absconderis mihi malum quod locutus est dominus de me veniat super caput tuum. h.

...quando de nocte ardebat et extinguebatur
...poterat videre de nocte de die non. h.

Cumque ille nominasset archam dei: Nota quod heli [illegible] et tamen audito quod archa dei capta est [illegible] us est cum lxxxviii annis vi... de gubernatione tenuit principatum ut dicit iosephus Sed mo... Israelem captum et fidem mortuam et tamen ...

spondit. Dominus est; quod bonum est in ocu-
lis suis faciat. Crevit autem Samu-
el, et Dominus erat cum eo, et non
cecidit ex omnibus verbis eius in terram.
Et cognovit universus Israel a Dan
usque Bersabee, quod fidelis Samuel esset
propheta Domini. Et addidit Dominus
ut appareret in Silo, quoniam revelatus
fuerat Dominus Samueli in Silo
iuxta verbum Domini. Et evenit sermo
Samuelis universo Israeli. Et factum est
in diebus illis, convenerunt Philisthiim
in pugnam. · IIII ·

a dan et isti sunt termini iudee

Egressus est namque Israel ob-
viam Philisthiim in proelium,
et castra metatus est iuxta lapidem
Adiutorii. Porro Philisthiim venerunt
in Aphec, et instruxerunt aciem contra
Israel. Inito autem certamine, terga vertit
Israel Philisthaeis, et caesa sunt in illo
certamine passim per agros quasi quattuor
milia virorum. Et reversus est populus
ad castra. Dixeruntque maiores natu
de Israel: Quare percussit nos hodie Dominus
coram Philisthiim? Afferamus ad
nos de Silo arcam foederis Domini,
et veniat in medium nostri, ut salvet
nos de manu inimicorum nostrorum.
Misit ergo populus in Silo, et tulerunt
arcam foederis Domini exercituum
sedentis super cherubim. Erantque
duo filii Heli, Ophni et Phinees, cum arca
foederis Domini. Cumque
venisset arca foederis Domini in
castra, vociferatus est omnis Israel
clamore grandi, et personuit terra.
Et audierunt Philisthiim vocem cla-
moris, dixeruntque: Quaenam est haec
vox clamoris magni in castris He-
braeorum? Et cognoverunt quod arca
Domini venisset in castra. Timueruntque
Philisthiim dicentes: Venit Deus
in castra. Et ingemuerunt dicentes:
Vae nobis. Non enim fuit tanta
exultatio heri et nudius tertius.
Vae nobis. Quis nos salvabit de ma-
nu deorum sublimium istorum? Hi sunt
dii qui percusserunt Aegyptum omni
plaga in deserto. Confortamini
et estote viri, Philisthiim, ne
serviatis Hebraeis, sicut et illi servierunt
nobis. Confortamini et bellate.
Pugnaverunt ergo Philisthiim, et caesus
est Israel, et fugit unusquisque in taberna-

instruxerunt: al' aser / ordinaverunt

inde

Super cherubim: glossa: tabula erat super archam quam protegebat cherubim alias ubi apparebat per angelum dominus et loquebatur et ideo dicitur sedentis super cherubim quia gloria domini ibi aliquando apparebat. hugo.

her

Adverbium temporis: tertio die proxime preteritis

et longevitatis

culum suum; et facta est plaga magna
nimis. Et ceciderunt de Israel triginta milia
peditum. Et arca Dei capta est. Duo
quoque filii Heli mortui sunt, Ophni et Phinees.
Currens autem vir de Beniamin ex
acie venit in Silo in die illa, scissa veste
et conspersus pulvere caput. Cumque
ille venisset, Heli sedebat super sellam contra
viam expectans. Erat enim cor eius
pavens pro arca Domini. Vir autem
ille postquam ingressus est, nuntiavit
urbi; et ululavit omnis civitas.
Et audivit Heli sonitum clamoris,
dixitque: Quis est hic sonitus tumul-
tus huius? At ille festinavit et venit, et
nuntiavit Heli. Heli autem erat nona-
ginta et octo annorum, et oculi eius cali-
gaverant, et videre non poterat. Et
dixit ad Heli: Ego sum qui veni de
proelio, et ego qui de acie fugi hodie.
Cui ille ait: Quid actum est, fili mi?
Respondens autem ille qui nuntiabat: Fugit,
inquit, Israel coram Philisthiim, et ruina
facta est in populo magna. Insuper
et duo filii tui mortui sunt, Ophni et
Phinees, et arca Dei capta est. Cumque
ille nominasset arcam Dei, cecidit de
sella retrorsum iuxta ostium, et fractis
cervicibus mortuus est. Senex enim
erat vir et grandaevus. Et ipse iudicavit
Israel quadraginta annis. Nurus autem eius, uxor
Phinees, praegnans erat, vicinaque partu-
i. Et audito nuntio quod capta esset ar-
ca Dei, et mortuus esset socer suus
et vir suus, incurvavit se et peperit;
irruerant enim in eam dolores subiti.
In ipso autem momento mortis eius,
dixerunt ei quae stabant circa eam: Ne
timeas, quia filium peperisti. Quae non
respondit eis neque animadvertit. Et vocavit
puerum Ichabod, dicens: Translata
est gloria Domini dei ab Israel, quia capta
est arca Dei, et pro socero suo et pro
viro suo ait: Translata est gloria
Dei ab Israel, eo quod capta esset arca.

Philisthiim autem · V ·
tulerunt arcam Dei, et
asportaverunt eam a lapide Adiutorii
in Azotum. Tuleruntque Philisthiim
arcam Dei, et intulerunt eam in
templum Dagon, et statuerunt
eam iuxta Dagon. Cumque surre-
xissent Azotii altera die,
Dagon iacebat pronus in terra

archam domini. et tulerunt dagon
et restituerunt eum in locum suum. Rur
sumque mane die alio consurgentes
invenerunt dagon iacentem super
faciem suam in terra coram archa
domini. Caput autem dagon. et
due palme manuum eius abscise
erant super limen. Porro dagon solus
truncus remanserat in loco suo. Pro
pter hanc causam non calcant sa
cerdotes dagon. et omnes qui ingre
diuntur templum eius super limen
dagon in azoto usque in hodiernum
diem. Aggravata est autem ma
nus domini super azotios et demo
litus est eos. et percussit in secretiori
parte natium azotum et fines eius.
et ebullierunt ville et agri in me
dio regionis illius. et nati sunt mu
res. et facta est confusio mortis ma
gna in civitate. Videntes autem
viri azoti plagam huiuscemodi
dixerunt. Non maneat archa dei israel
apud nos quoniam dura est manus eius
super nos. et super dagon deum nostrum. Et
mittentes congregaverunt omnes
satrapas philistinorum ad se: et
dixerunt. Quid faciemus de archa dei israel.
Responderuntque getthei. Circumducatur
archa dei israel. Et circumduxerunt ar
cham dei israel. Illis autem circumdu
centibus eam: fiebat manus domini
per singulas civitates interfectionis
magne nimis. et percutiebat viros
uniuscuiusque urbis a parvo usque ad maio
rem: et computrescebant prominentes
extales eorum. Inieruntque getthei
consilium. et fecerunt sibi sedes pelli
ceas. Miserunt ergo archam dei in ac
charon. Exclamaverunt accharo
nite dicentes. Adduxerunt ad nos ar
cham dei israel ut interficiat nos et
populum nostrum. Miserunt itaque. Et
congregaverunt omnes satrapas
philistinorum. Qui dixerunt. Di
mittite archam dei israel et revertatur
in locum suum: et non interfi
ciat nos cum populo nostro. Fiebat enim
pavor mortis in singulis urbibus.
Et gravissima valde erat manus
domini. Viri quoque qui mortui non
fuerant percutiebantur in secretiori
parte natium: et ascendebat ululatus
uniuscuiusque civitatis in celum. Fuit
ergo archa domini in regione phi
listinorum. vii. mensibus. vi.

VI

At post hec vocaverunt phi
listiim sacerdotes et divinos
dicentes. Quid faciemus de ar
cha dei. Indicate nobis quomodo
remittamus eam in locum suum.
Qui dixerunt. Si remittitis archam
dei israel. Nolite dimittere eam vacuam.
Sed quod debetis reddite ei pro peccato: et tunc
curabimini. et scietis quare non
recedat manus eius a vobis. Qui
dixerunt. Quid est quod pro delicto reddere ei
debeamus. Responderuntque eis. Iuxta
numerum provinciarum philistinorum
v. anos aureos facietis. et v. mures
aureos. quia plaga una fuit omnibus
vobis. et satrapis vestris. Facietisque
similitudines anorum vestrorum
et murium vestrorum similitudines.
que demoliti sunt terram vestram. et da
bitis deo israel gloriam. Si forte rele
vet manum suam a vobis. et a diis
vestris et a terra vestra. Quare aggravatis
corda vestra. sicut aggravavit egyptus
et pharao cor suum. Nonne postquam percussus
est tunc dimisit eos et abierunt. Nunc
ergo arripite et facite plaustrum
novum unum. et duas vaccas fetas
quibus non est impositum iugum
iungite in plaustro: et recludite vi
tulos earum domi. Tolletisque archam domini
et ponetis in plaustro et vasa aurea que
exsolvistis ei pro delicto ponetis in
capsella ad latus eius: et dimittite
eam ut vadat. et aspicietis. Et siquidem
per viam finium suorum ascenderit
contra bethsames: ipse fecit nobis
malum hoc grande. Sin autem mi
nime. sciemus quia nequaquam ma
nus eius tetigit nos. sed casu acci
dit. Fecerunt ergo illi hoc modo.
et tollentes duas vaccas que lactabant
vitulos. iunxerunt ad plaustrum.
Vitulosque earum concluserunt
domi: et posuerunt archam dei super
plaustrum novum et capsellam que
habebat mures aureos et similitudinem
anorum. Ibant autem in directum
vacce per viam que ducit bethsa
mes. et in itinere uno gradiebantur
pergentes et mugientes et non decli
nabant neque ad dexteram neque ad sin
istram. Sed et satrape philistinorum

Pro de v. anis aureis et de muribus ...

VI

ligna plaustri vaccasque
imposuerunt

Quia quelibet ciuitas
quelibet uilla dedit unum
murem

al' abel

VII

al' dni

sequebantur usque ad terminos beth
sames. Porro bethsamite metebant
triticum in ualle. et eleuantes ocu
los suos: uiderunt archam et gauui
si sunt. cum uidissent. et plaustrum
uenit in agrum iosue bethsamite:
et stetit ibi. Erat autem ibi lapis
magnus. et conciderunt ligna eius. va
cas autem imposuerunt super ea holocaustum domino. Leuite autem
deposuerunt archam dei et capsellam
que erat iuxta eam. in qua erant
uasa aurea. et posuerunt super lapidem
grandem. Viri autem bethsamite
optulerunt holocausta et immolaue
runt uictimas in die illa domi
no. Et .v. satrape philistinorum
uiderunt. et reuersi sunt in accaron
in die illa. Hii sunt autem ani
auri quos reddiderunt philistiim
pro delicto domino. Azotus unum.
gaza unum. aschalon unum. geth
unum. accharon unum. et mures
aureos secundum numerum urbium
philistinorum .v. prouinciarum ab
urbe murata usque ad uillam que
erat absque muro. et usque ad abel ma
gnum super quem posuerunt archam
domini. que erat usque in die illa in agro
iosue bethsamitis. Percussit autem
dominus de uiris bethsamitibus eo
quod uidissent archam domini. et per
cussit de populo .lxx. uiros. et .l. milia
plebis. Luxitque populus eo quod percus
sisset dominus plebem magna pla
ga. Et dixerunt uiri bethsamite.
Quis poterit stare in conspectu domini
dei sancti huius. Et ad quem ascendet a
nobis. Miseruntque nuncios ad ha
bitatores chariathiarim dicentes. Re
duxerunt philistiim archam domini.
descendite et reducite eam ad uos.

VII. Venerunt ergo
uiri chariathiarim et re
duxerunt archam domini: et intu
lerunt eam in domum aminadab in
gabaa. Eleazarum autem filium
eius sanctificauerunt ut custodiret ar
cham dei. Et factum est ex qua die
mansit archa domini in chariathi
arim: multiplicati sunt dies. Erat
quippe iam annus .xx. et requieuit
omnis domus israel post dominum. Ait autem
samuel ad uniuersam domum israel
dicens. Si in toto corde uestro reuertimini
ad dominum: auferte deos alienos de
medio uestri baalim et astaroth. et
preparate corda uestra domino. et ser
uite illi soli. et eruet uos de manu
philistinorum. Abstulerunt ergo
filii israel baalim et astaroth: et ser
uierunt domino soli. Dixit autem
samuel. Congregate uniuersum
israel in masphat ut orem pro uobis
dominum. Et conuenerunt in mas
phat. Hauseruntque aquam et effuderunt
in conspectu domini. et ieiunaue
runt in die illa. Et dixerunt. Pec
cauimus tibi domine. Iudicauitque
samuel filios israel in masphat.
Et audierunt philistiim quod congre
gati essent filii israel in masphat: et
ascenderunt satrape philistinorum
ad israel. Quod cum audissent filii
israel: timuerunt a facie philistinorum.
Dixeruntque ad samuelem. Ne cesses
clamare pro nobis ad dominum deum
nostrum. ut saluet nos de manu phi
listinorum. Tulit autem samuel
agnum lactantem unum. et optulit
illum holocaustum integrum domino.
Et clamauit samuel pro israel ad
dominum: et exaudiuit eum dominus.
Factum est autem cum samuel offerret
holocaustum: philistiim inire
prelium contra israel. Intonuit
autem dominus fragore magno
in illa die super philistiim et exterruit
eos. et cesi sunt a filiis israel. Egressique
uiri israel de masphat. persecuti sunt
philisteos et percusserunt eos usque
ad locum qui erat subter bethachar.
Tulit autem samuel lapidem
unum et posuit eum inter mas
phat et inter sen. Et uocauit no
men loci illius. abenezer. id est lapis
adiutorii. dixitque. Hucusque auxi
liatus est dominus nobis. et humi
liati sunt philistiim nec apposuerunt
ultra ut uenirent in terminos
israel. Facta est itaque manus domini
super philisteos cunctis diebus samuelis.
et reddite sunt urbes quas tulerant
philistiim ab israel ab accharon usque
geth. et terminos suos. Et libera
uit israel de manu philistinorum.
Eratque pax inter israel et amorreum.
Iudicabat quoque samuel israel cunctis
diebus uite sue. Et ibat per singulos

annos circuiens bethel et galgala et masphat, et iudicabat israel in supradictis locis. Revertebaturque in ramatha; ibi enim erat domus eius, et ibi iudicabat israelem; edificavit etiam ibi altare domino.

VIII

Factum est autem cum senuisset samuel, posuit filios suos iudices israel. Fuitque nomen filii eius primogeniti ioel, et nomen secundi abia, iudicum in bersabee. Et non ambulaverunt filii eius in viis illius, sed declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munera et perverterunt iudicium. Congregati ergo universi maiores natu israel venerunt ad samuelem in ramatha. Dixeruntque ei: Ecce tu senuisti, et filii tui non ambulant in viis tuis. Constitue nobis regem ut iudicet nos, sicut et universe habent nationes. Displicuitque sermo in oculis samuel, eo quod dixissent: Da nobis regem ut iudicet nos. Et oravit samuel ad dominum. Dixit autem dominus ad samuelem: Audi vocem populi in omnibus que loquuntur tibi. Non enim te abiecerunt sed me, ne regnem super eos. Iuxta omnia opera sua que fecerunt a die qua eduxi eos de egypto usque ad diem hanc, sicut dereliquerunt me et servierunt diis alienis, sic faciunt et tibi. Nunc ergo audi vocem eorum; verumptamen contestare eos et predic eis ius regis qui regnaturus est super eos. Dixit itaque samuel omnia verba domini ad populum qui petierat a se regem, et ait: Hoc erit ius regis qui imperaturus est vobis: filios vestros tollet et ponet in curribus suis, facietque sibi equites et precursores quadrigarum suarum, et constituet sibi tribunos et centuriones, et aratores agrorum suorum et messores segetum, et fabros armorum et curruum suorum. Filias quoque vestras faciet sibi unguentarias et focarias et panificas. Agros quoque vestros et vineas et oliveta optima tollet, et dabit servis suis. Sed et segetes vestras et vinearum reditus addecimabit, ut det eunuchis et famulis suis. Servos etiam vestros et ancillas et iuvenes optimos et asinos auferet, et ponet in opere suo. Greges quoque vestros addecimabit, vosque eritis ei servi. Et clamabitis in die illa a facie regis vestri quem elegistis vobis, et non exaudiet vos dominus in die illa, quia petistis vobis regem. Noluit autem populus audire vocem samuelis, sed dixerunt: Nequaquam; rex enim erit super nos, et erimus nos quoque sicut omnes gentes, et iudicabit nos rex noster, et egredietur ante nos, et pugnabit bella nostra pro nobis. Et audivit samuel omnia verba populi, et locutus est ea in auribus domini. Dixit autem dominus ad samuelem: Audi vocem eorum et constitue super eos regem. Et ait samuel ad viros israel: Vadat unusquisque in civitatem suam.

IX

Et erat vir de beniamin nomine cis, filius abiel, filii seror, filii bechor, filii aphia, viri gemini, fortis robore. Fuitque ei filius vocabulo saul, electus et bonus, et non erat vir de filiis israel maior illo; ab humero et sursum eminebat super omnem populum. Perierant autem asine cis patris saul. Et dixit cis ad saul filium suum: Tolle tecum unum de pueris, et consurgens vade et quere asinas. Qui cum transissent per montem ephraim et per terram salisa et non invenissent, transierunt etiam per terram salim et non erant, sed et per terram gemini, et minime reppererunt. Cum autem venissent in terram suph, dixit saul puero qui erat cum eo: Veni et revertamur, ne forte dimiserit pater meus asinas et sollicitus sit pro nobis. Qui ait ei: Ecce vir dei est in civitate hac, vir nobilis; omne quod loquitur sine ambiguitate venit. Nunc ergo eamus illuc, si forte indicet nobis de via nostra propter quam venimus. Dixitque saul ad puerum suum: Ecce ibimus; quid feremus ad virum dei? Panis defecit in sitarciis nostris, et sportulam non habemus ut demus homini dei, nec quicquam aliud. Rursum puer respondit sauli et ait: Ecce inventa est in manu mea quarta pars stateris argenti; demus homini dei ut indicet nobis viam nostram. Olim in israel sic loquebatur unusquisque vadens consulere deum: Venite

Nō de saule

al' melior

idest perdite erant

Nō saul querunt asinas

Nota propheta olim dicebatur videns

eamus ad videntem: qui enim propheta
dicitur hodie vocabatur olim videns.
Et dixit saul ad puerum suum.
optimus sermo tuus. veni eamus.
et ierunt in civitatem in qua erat
vir dei. Cumque ascenderent clivum
civitatis: invenerunt puellas egre
dientes ad hauriendam aquam.
et dixerunt eis. Num hic est videns?
Que respondentes dixerunt illis. hic
est. Ecce ante te. festina nunc. hodie
die enim venit in civitatem quia sa
crificium est hodie populi in excelso.
Ingredientes urbem statim invenie
tis eum antequam ascendat in excelsum
ad vescendum. Neque enim comesturus
est populus donec ille veniat, quia ipse bene
dicet hostie. et deinceps comedent qui
vocati sunt. Nunc ergo conscendi
te: quia hodie reperietis eum. Et a
scenderunt in civitatem. Cumque
illi ambularent in medio urbis.
apparuit samuel egrediens obviam
eis. ut ascenderet in excelsum. Dominus
autem revelaverat in auriculam
samuelis ante unum diem. quam veni
ret saul: dicens. Hac ipsa que nunc
est hora. cras mittam ad te virum de
terra beniamin. et unges eum
ducem super populum meum isrl. et
salvabit populum meum isrl de ma
nu philistinorum. quia respexi
populum meum isrl. venit autem
clamor eorum ad me. Cumque a
spexisset samuel saulem: dominus
ait ei. Ecce vir quem dixeram tibi.
Iste dominabitur populo meo. Accessit
autem saul ad samuelem. in medio por
te: et ait. Indica michi oro. ubi est
domus videntis. Et respondit samu
el sauli dicens. Ego sum videns.
Ascende ante me in excelsum ut come
datis mecum hodie. et dimittam te
mane, et omnia que sunt in corde tuo
indicabo tibi. et de asinis quas perdi
disti nudius tertius ne sollicitus sis.
quia invente sunt. et cuius erunt opti
ma queque isrl. Nonne tibi et omni domui
patris tui. Respondens autem saul: ait.
Numquid non filius gemini ego sum.
de minima tribu isrl. et cognatio mea
novissima inter familias omnes
de tribu beniamin: Quare ergo lo
cutus es michi sermonem istum.

Assumens itaque samuel saulem et
puerum eius. introduxit eos in triclini
um. et dedit eis locum in capite eorum
qui fuerant invitati. Erant enim
quasi xxx. viri. Dixitque samuel coquo.
Da partem quam dedi tibi et precepi ut
reponeres seorsum apud te. Levavit
autem cocus armum et posuit ante saul.
Dixitque samuel. Ecce quod remansit
pono ante te et comede: quia de industria
servatum est tibi, quando populum vocavi.
Et comedit saul cum samuele in
die illa. Et descenderunt de excelso
in oppidum. et locutus est cum sau
le in solario. Stravitque saul in sola
rio et dormivit. Cumque mane sur
rexissent, et iam mane dilucesceret. [illegible]
vocavit samuel saulem in solario:
dicens. Surge ut dimittam te.
Et surrexit saul. Egressique sunt
ambo ipse videlicet et samuel. Cumque
descenderent in extrema parte civita
tis, samuel dixit ad saul. Dic puero
ut antecedat nos et transeat. tu autem
subsiste paulisper, ut indicem tibi
verbum domini. X.

Tulit autem samuel lenticulam
olei et effudit super caput eius.
et deosculatus est eum. et ait. Ecce
unxit te dominus super hereditatem
suam in principem: et tu liberabis
populum eius de manibus inimicorum
eius, qui in circuitu eius sunt.
Et hoc tibi signum quia unxit te ds
in principem. cum abieris a me ho
die: invenies duos viros iuxta
sepulchrum rachel. in finibus benia
min, in meridie salientes magnas
foveas. Dicentque tibi. Invente
sunt asine ad quas ieras perquirendas.
Et intermissis pater tuus asinis solli
citus est pro vobis. et dicit. Quid faciam
de filio meo. Cumque abieris inde et
ultra transieris, et veneris ad quercum
thabor: invenient te ibi tres viri.
ascendentes ad deum in bethel. unus
portans tres hedos. et alius portans
tres tortas panis. et alius portans
lagenam vini. Cumque te saluta
verint: dabunt tibi duos panes.
et accipies de manu eorum. Post hec
venies in collem domini. ubi est statio
philistinorum. Et cum ingressus
fueris urbem. ibi obvium habebis

gregem prophetarum descendentium
de excelso. et ante eos tympanum psal
terium et tibiam et citharam ipsosque
prophantes. Et insiliet in te spiritus
domini. et prophetabis cum eis. et mu
taberis in virum alium. Quando ergo
evenerint signa hec omnia tibi. fac
quecumque invenerit manus tua. quia
dominus tecum est. et descendes ante
me in galgala. ego quippe descendam
ad te. ut offeras oblationem et immoles
victimas pacificas. VII. diebus expecta
bis donec veniam ad te et ostendam
tibi quid facias. Itaque cum avertisset
humerum suum ut abiret a samu
ele: immutavit ei deus cor aliud. et vene
runt omnia signa hec in die illa. Ve
neruntque ad predictum collem. et ecce cu
neus prophetarum obvius ei. et insiliuit
super eum spiritus domini. et prophetavit in
medio eorum. Videntes autem omnes
qui noverant eum heri et nudius
tertius quod esset cum prophetis. et prophetaret.
dixerunt ad invicem. Que nam
res accidit filio cis. Num et saul inter
prophetas est. Responditque alius ad alterum
dicens. Et quis pater eorum. Propterea versum
est in proverbium. Num et saul inter
prophetas. Cessavit autem prophetare. et
venit ad excelsum. Dixitque patruus
saul ad eum. et ad puerum eius.
quo abistis? Qui responderunt. Que
rere asinas. Quas cum non reppererimus:
venimus ad samuelem. Et dixit ei
patruus suus. Indica michi quid di
xerit tibi samuel. Et ait saul ad pa
truum suum. Indicavit nobis quia
invente sunt asine. De sermone autem
regni non indicavit ei quem locutus
illi fuerat samuel. Et convocavit
samuel populum ad dominum in masphat.
et ait ad filios israel. Hec dicit dominus deus
israel. Ego eduxi israel de egypto. et erui
vos de manu egyptiorum. et de ma
nu omnium regum qui affligebant vos.
Vos ^autem hodie proiecistis dominum deum
vestrum. qui solus sal vavit vos de
universis malis et tribulationibus
vestris. et dixistis. Nequaquam. sed regem
constitue super nos. Nunc ergo state
coram domino per tribus vestras et
per familias vestras. Et appli
cuit samuel omnes tribus israel. et ceci
dit sors super tribum beniamin. Et

^Autem

e grege
...num

Saul pro
phetavit

applicavit tribum beniamin et cogna
tiones eius. et cecidit super cognatio
nem methri. et pervenit usque ad saul
filium cis. Quesierunt ergo eum
et non est inventus illic: et consulue
runt dominum post hec utrum nam venturus esset
illuc. Responditque dominus. Ecce abscon
ditus est domi. Cucurrerunt itaque
et tulerunt eum inde. Stetitque in me
dio populi. et altior fuit universo populo
ab humero et sursum. Et ait samuel
ad omnem populum. Certe videtis quem elegit
dominus quia non sit ei similis in
omni populo. Et clamavit cunctus
populus et ait. Vivat rex. Locutus est
autem samuel ad populum legem regni.
et scripsit in libro et reposuit coram
domino. Et dimisit samuel omnem
populum singulos in domum suam.
Sed et saul abiit in domum suam in ga
baatha et abiit cum eo pars exercitus.
quorum tetigerat corda deus. Filii vero
belial dixerunt. Num salvare nos po
terit iste. et despexerunt eum. et non
attulerunt ei munera. Ille vero dissi
mulabat se audire. · XI ·

XI

A ascendit naas ammonites ^Autem
et pugnare cepit adversus iabes ga
laad. Dixeruntque omnes viri iabes
ad naas. Habeto nos federatos: et ser
viemus tibi. Et respondit naas ammonites
ad eos. et ait. In hoc feriam vobiscum
fedus. ut eruam omnium vestrum o
culos dextros. ponamque vos opprobrium
in universo israel. Et dixerunt ad eum
seniores iabes. Concede nobis VII.
dies ut mittamus nuntios in uni
versos terminos israel: et si non fuerit
qui defendat nos. egrediemur ad te.
Venerunt ergo nuntii in gabaath ad
saul. et locuti sunt verba audiente ^hec
populo. et levavit omnis populus vocem
suam et flevit. Et ecce saul venie
bat mane sequens boves de agro.
et ait. Quid habet populus quod plorat? et
narraverunt ei verba virorum
iabes. Et insilivit spiritus domini
in saul cum audisset hec verba: et ira
tus est furor eius nimis. et assumens
utrumque bovem concidit in frusta.
misitque in omnes terminos israel
per manum nuntiorum dicens. Quicumque
non exierit secutus quia fuit saul.

Non fedus naas
eruendi oculos

et samuelem: sic fiet bobus eius. Inua-
sit ergo timor domini populum: et
egressi sunt quasi vir unus. Et recensuit
eos in bezech. Fueruntque filii israel tre-
centa milia virorum, viri autem iuda xxx. milia.
Et dixerunt nuntiis qui venerant.
Sic dicetis viris qui sunt in iabes
galaad. Cras erit vobis salus cum
incaluerit sol. Venerunt ergo nuntii et nunti-
averunt viris iabes. Qui letati sunt
et dixerunt. Mane exibimus ad vos.
et facietis nobis omne quod placuerit
vobis. Et factum est cum venisset dies
crastinus. Constituit saul populum in
tres partes. Et ingressus est media
castra in vigilia matutina: et percus-
sit amon. usque dum incalesceret dies.
Reliqui autem dispersi sunt ita ut
non relinquerentur ex eis duo pariter.
Et ait populus ad saul. Quis est iste qui
dixit saul non regnabit super nos.
Date viros: et interficiemus eos. Et
ait saul. Non occidetur quisquam in
die hac quia hodie fecit dominus salu-
tem in israel. Dixit autem samuel ad
populum. Venite et eamus in gal-
gala. et innovemus ibi regnum. et perrexit
omnis populus in galgala. et fecerunt ibi
regem saul coram domino in galga-
la. et immolaverunt ibi victimas pa-
cificas coram domino. et letatus est
ibi saul. et cuncti viri israel nimis.
Dixit autem samuel ad universum

XII israel. xij.

Ecce audivi vocem vestram
iuxta omnia que locuti estis ad
me: et constitui super vos regem. et nunc
rex graditur ante vos. Ego enim
senui et incanui. Porro filii mei
vobiscum sunt. Itaque conversatus sum
coram vobis ab adolescentia mea
usque ad diem hanc. Ecce presto sum.
loquimini ad me coram domino.
et coram christo eius, utrum bovem cuiusquam tu-
lerim an asinum, si quempiam calum-
pniatus sum si oppressi aliquem, si de
manu cuiusquam munus accepi. et contemp-
nam illud hodie, restituamque vobis.
Et dixerunt. Non es calumpniatus
nos, neque oppressisti. neque tulisti de manu
alicuius quippiam. Dixitque ad eos. Testis
est dominus adversum vos. et testis
christus eius in hac die. quia non inveneritis
in manu mea quippiam. Et dixerunt

Non saul pepercit malis
verbis contra se locutis

testis. Et ait samuel ad populum.
Dominus qui fecit moysen et aaron
et eduxit patres nostros de terra egypti
adest. Nunc ergo state ut iudicio
contendam adversum vos coram
domino de omnibus misericordiis domini
quas fecit vobiscum et cum patribus
vestris. quomodo ingressus est iacob in e-
gyptum. et clamaverunt ad domi-
num patres nostri. et misit dominus moysen
et aaron. et eduxit patres vestros ex egypto
et collocavit eos in loco hoc. Qui obliti
sunt domini dei sui. et tradidit eos in
manus sisare magistri militie asor
et in manu philistinorum. et in manu
regis moab. et pugnaverunt adversum
eos. Postea autem clamaverunt ad dominum
et dixerunt. Peccavimus quia dereliquimus
dominum. et servivimus baalim et astaroth.
Nunc ergo erue nos de manu ini-
micorum nostrorum. et serviemus tibi.
Et misit dominus ierobaal et bedan
et barach et iepte. et samuel et eruit
vos de manu inimicorum vestrorum per circui-
tum. et habitastis confidenter. Viden-
tes autem quod naas rex filiorum amon
venisset adversum vos. dixistis mihi.
Nequaquam sed rex imperabit nobis. cum
dominus deus vester regnaret in vobis.
Nunc ergo presto est rex vester quem elegistis
et petistis. Ecce dedit vobis dominus
regem. Si timueritis dominum et servi-
eritis ei. et audieritis vocem eius.
et non exasperaveritis os domini, eritis et vos
et rex qui imperabit vobis sequentes
dominum deum vestrum. Si autem non au-
dieritis vocem domini. sed exasperaveritis ser-
monem eius: erit manus domini
super vos et super patres vestros. Sed et nunc state
et videte rem istam grandem quam factu-
rus est dominus in conspectu vestro. Numquid non
messis tritici est hodie. Invocabo
dominum et dabit voces et pluvias. et sci-
etis et videbitis quia grande malum
feceritis vobis in conspectu domini
petentes super vos regem. Et clama-
vit samuel ad dominum. et dedit dominus
voces et pluvias in die illa. Et
timuit omnis populus nimis
dominum et samuelem. Et
dixit universus populus ad
samuelem. Ora pro servis tuis.
ad dominum deum tuum: ut non
moriamur. Addidimus enim

vniuersis peccatis nostris malum ut peteremus nobis regem. Dixit autem Samuel ad populum. Nolite timere. vos fecistis vniuersum malum hoc. Verumptamen nolite recedere a tergo domini. Sed seruite domino in omni corde vestro. et nolite declinare post vana que non proderunt vobis, neque eruent vos quia vana sunt. et non derelinquet dominus populum suum propter nomen suum magnum quia iurauit dominus facere vos sibi populum. Absit autem a me hoc peccatum in domino ut cessem orare pro vobis et docebo vos viam bonam et rectam. Igitur timete dominum et seruite ei in veritate et ex toto corde vestro. Vidistis enim magnifica que in vobis gessit dominus. Quod si perseueraueritis in malitia, et vos et rex vester pariter peribitis.

xiii

Filius unius anni erat Saul cum regnare cepisset. duobus autem annis regnauit super israel. Et elegit sibi Saul tria milia de israel, et erant cum Saul duo milia in machmas et in monte bethel, mille autem cum ionatha in gabaa beniamin. Porro ceterum populum remisit unumquemque in tabernacula sua. Et percussit ionathas stationem philistinorum que erat in gabaa. Quod cum audissent philistiim, Saul cecinit bucina in omni terra dicens. Audiant hebrei. Et vniuersus israel audiuit huiuscemodi famam. Percussit Saul stationem philistinorum. Et erexit se israel aduersum philistiim. Clamauit ergo populus post Saul in galgala. et philistiim congregati sunt ad preliandum contra israel, xxx milia curruum, et vi milia equitum, et reliquum vulgus sicut arena que est in litore maris plurima. Et ascendentes castrametati sunt in machmas ad orientem bethauen. Quod cum vidissent viri israel se in arto positos: afflictus enim erat populus, absconderunt se in speluncis et in abditis, in petris quoque et in antris, et in cisternis. Hebrei autem transierunt iordanem terram gad et galaad. Cumque adhuc esset Saul in galgala: vniuersus populus perterritus est qui sequebatur eum. Et expectauit vii diebus iuxta placitum samuelis, et non venit

samuel in galgala, dilapsusque est populus ab eo. Ait ergo saul. Afferte michi holocaustum et pacifica. Et optulit holocaustum. Cumque complesset offerens holocaustum, ecce samuel veniebat. Et egressus est saul obuiam ei, ut salutaret eum. Locutusque est ad eum samuel. Quid fecisti? Respondit saul. Quia vidi quod dilaberetur populus a me, et tu non veneras iuxta placitos dies, porro philistiim congregati fuerant in machmas, dixi. Nunc descendent philistiim ad me in galgala. et faciem domini non placaui, necessitate compulsus optuli holocaustum domino. Dixitque samuel ad saul. Stulte egisti. nec custodisti mandata domini dei tui, que precepit tibi. Quod si non fecisses: iam nunc preparasset dominus regnum tuum super israel, in sempiternum: sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quesiuit dominus virum iuxta cor suum, et precepit ei dominus ut esset dux super populum suum, eo quod non seruaueris que precepit dominus. Surrexit autem samuel. et ascendit de galgala in gabaa beniamin; et reliquum populi ascenderunt post saul obuiam populo qui expugnabant eos, venientes ex galgala in gabaa in collem beniamin. Et recensuit saul populum qui inuenti fuerant cum eo, quasi sexcentos viros. et saul et ionathas filius eius, populusque qui inuentus fuerat cum eis erat in gabaa beniamin. Porro philistiim consederant in machmas. Et egressi sunt ad predandum de castris philistinorum tres cunei. [illegible] Vnus cuneus pergebat contra viam ephra ad terram saul. Porro alius ingrediebatur per viam bethoron. Tertius autem verterat se ad iter termini in terra sabaa imminentis valli seboim contra desertum. (al' imminenti valli) Porro faber ferrarius non inueniebatur in omni terra israel. Cauerant enim philistiim ne forte facerent hebrei gladium, aut lanceam. Descendebat ergo omnis israel ad philistiim ut exacueret unusquisque vomerem suum, et ligonem suum, et securim et sarculum. Retunse

itaque erant acies vomeri et ligonum
et tridentum et securium usque ad stimu
lum corrigendum. Cumque venisset
dies prelii non est inventus ensis
et lancea in manu totius populi
qui erat cum saul et ionatha
excepto saul et ionatha filio eius.
Egressa est autem statio philisthiim
orum ut transcenderet in ma
chmas. xiiii.

XIIII

ET accidit quadam die ut
diceret ionathas filius saul ad ado
lescentem armigerum suum. Ve
ni transeamus ad stationem phi
listinorum que est trans locum illum.
Patri autem suo hoc ipsum non indicavit.
Porro saul morabatur in extrema
parte gabaa sub malogranato quod
erat in agro gabaa. Et erat cum
eo populus quasi de.c. virorum. et achias
filius achitob fratris ichabod filii fi
nees qui ortus fuerat ex heli sacer
dote domini in silo portabat
ephoth. Sed et populus ignorabat
quo isset ionathas. Erant autem
inter ascensus per quos nitebatur
ionathas transire ad stationes
philistinorum eminentes petre ex
utraque parte et quasi in modum den
tium scopuli hinc inde prerupti, no
men uni boses. et nomen alteri sene.
Unus scopulus prominens ad aqui
lonem ex adverso machmas. et alter
ad meridiem contra gabaa. Dixit
autem ionathas ad adolescentem
armigerum suum. Veni transea
mus ad stationem incircumciso
rum: si forte faciat dominus
pro nobis quia non est domino difficile
salvare vel in multis vel in pau
cis. Dixitque ei armiger suus. Fac
omnia que placent animo tuo. perge
quo cupis. Ego ero tecum ubicumque
volueris. Et ait ionathas. Ecce
nos transibimus ad viros istos.
Cumque apparuerimus eis. si talit
locuti fuerint ad nos. manete do
nec veniamus ad vos. stemus in
loco nostro nec ascendamus ad eos.
Si autem dixerint. ascendite ad
nos: ascendamus quia tradidit eos
dominus in manibus nostris. hoc
erit nobis signum. Apparuit igitur
uterque stationi philistinorum.

ad eos

Dixeruntque philistei. En hebrei
egrediuntur de cavernis in quibus
absconditi fuerant. Et locuti sunt
viri de statione ad ionathan et ad
armigerum suum: dixeruntque. Ascen
dite ad nos. et ostendemus vobis rem.
Et ait ionathas ad armigerum
suum. Ascendamus: sequere me.
Tradidit enim eos dominus in manus
israel. Ascendit autem ionathas rep
tans manibus et pedibus. et armiger
eius post eum. Et cum vidissent
faciem ionathe: itaque alii cadebant
ante ionathan. alios armiger eius
interficiebat sequens eum. Et
facta est plaga prima quam percussit iona
thas et armiger eius quasi .xx. viro
rum in media parte iugeris quam par boum
in die arare consuevit. Et factum est
miraculum in castris per agros.
Sed et omnis populus stationis eorum
qui ierant ad predandum obstu
puit. et conturbata sunt castra et accidit
Respexerunt speculatores saul qui erant
in gabaa beniamin: et ecce multi
tudo prostrata et huc illucque diffu
giens. Et ait saul populo qui
erat cum eo. Requirite et videte
quis abierit ex nobis. Cumque re
quisissent: repertum est non adesse
ionathan. et armigerum eius. Et
ait saul ad achiam. Applica archam
dei. Erat enim ibi archa dei in die
illa cum filiis israel. Cumque loqueretur
saul ad sacerdotem: tumultus ma
gnus exortus est in castris philisti
norum. crescebatque paulatim. et
clarius resonabat. Et ait saul ad
sacerdotem. Contrahe manum tuam.
Conclamavit ergo saul. et omnis populus
qui erat cum eo. et venerunt usque ad
locum certaminis. Et ecce versus
fuerat gladius uniuscuiusque ad proximum
suum. et cedes magna nimis. Sed et he
brei qui fuerant cum philistiim heri
et nudius tertius. ascenderantque cum
eis in castris: reversi sunt ut esse
nt cum israel qui erant cum saul et io
natha. Omnesque israelite qui se absc
onderant in monte ephraim. audientes
quod fugissent philistei: sociaverunt
se cum suis in prelio. Et erant cum saul
quasi decem milia virorum in prelio.
Et salvavit dominus in die illa israel.

Pugna autem pervenit usque Bethaven.
Et viri Israel sociati sunt sibi in die illa.
Adiuravit autem Saul populum in die
illa dicens: Maledictus vir qui co-
mederit panem usque ad vesperam
donec ulciscar me de inimicis meis.
Et non manducavit universus populus
panem. Omneque terre vulgus ve-
nit in saltum in quo erat mel super
faciem agri. Ingressus est itaque populus
saltum et apparuit fluens mel. Nullusque
applicuit manum ad os suum: time-
bat enim populus iuramentum.
Porro Ionathas non audierat cum
adiuraret pater eius populum. Extenditque
summitatem virge quam habebat in manu
et intinxit in favum mellis, et conver-
tit manum suam ad os suum. Et illuminati
sunt oculi eius. Respondensque unus de
populo ait: Iure iurando constrinxit
pater tuus populum dicens: Maledictus
vir qui comederit panem hodie.
Defecerat autem populus. Dixit-
que Ionathas: Turbavit pater meus terram.
Vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi
mei eo quod gustaverim paululum de
melle isto. Quanto magis si come-
disset populus de preda inimicorum suorum
quam reperit. Nonne maior facta esset pla-
ga in Philistiim. Percusserunt ergo
in die illa Philisteos a Machmis usque
in Ahialon. Defatigatus est autem   alon
populus nimis. Et versus ad predam
tulit oves et boves et vitulos et macta-
verunt in terra, comeditque populus cum
sanguine. Nuntiaverunt autem
Saul dicentes quod populus peccasset Domino
comedens cum sanguine. Qui ait:
Prevaricati estis. Volvite ad me
iam nunc saxum grande. Et dixit
Saul: Dispergimini in vulgus et dici-
te eis ut adducat ad me unusquisque
bovem suum et arietem, et occidite
super istud et vescimini, et non peccabitis
Domino comedentes cum sanguine.
Adduxit itaque omnis populus unusquisque
bovem in manu sua usque ad
noctem, et occiderunt ibi. Edificavit
autem Saul altare Domino. Tuncque primum
cepit edificare altare Domino. Et
dixit Saul: Irruamus super Philisteos
nocte et vastemus usque dum illucescat
dies mane, nec relinquamus de eis
virum. Dixitque populus: Omne quod

bonum videtur in oculis tuis fac.
Et ait sacerdos: Accedamus huc ad
Deum. Et consuluit Dominum Saul di-
cens: Num persequar Philistiim? Si
tradis eos in manus Israel? Et non respondit
ei in die illa. Dixitque Saul: Applicate
huc universos angulos populi, et scitote
et videte per quem acciderit peccatum hoc hodie.
Vivit Dominus salvator Israel, quia
si per Ionathan filium meum factum
est absque retractatione morietur. Ad
quod nullus contradixit ei de omni populo.
Et ait ad universum Israel: Separamini   ad
vos in partem unam, et ego cum
Ionatha filio meo ero in parte al-
tera. Responditque populus ad Saul: Quod
bonum videtur in oculis tuis fac. Et
dixit Saul ad Dominum Deum Israel: Domine
Deus Israel, da indicium. Quid est quod non responderis
servo tuo hodie? Si in me aut in Iona-
tha filio meo est iniquitas hec, da osten-
sionem; aut si est in populo tuo hec
iniquitas, da sanctitatem. Et deprehen-
sus est Ionathas et Saul, populus
autem exivit. Et ait Saul: Mittite
sortem inter me et inter Ionathan filium
meum. Et captus est Ionatas. Di-
xit autem Saul ad Ionathan: Indica mihi
quid feceris. Et indicavit ei Ionathas et ait:
Gustans gustavi in summitate virge
que erat in manu mea paululum mellis,
et ecce ego morior. Et ait Saul: Hec
faciat Deus et hec addat, quia morte mo-
rieris Ionatha. Dixitque populus ad Saul:
Ergo ne Ionathas morietur qui
fecit salutem hanc magnam in Israel?
Hoc nephas est. Vivit Dominus, si ceciderit
capillus de capite eius in terram,
quia cum Deo operatus est hodie. Libera-
vit ergo populus Ionathan ut non
moreretur. Recessitque Saul nec perse-
cutus est Philistiim. Porro Philistiim
abierunt in loca sua. Et Saul con-
firmato regno super Israel pugnabat
per circuitum adversus omnes inimi-
cos eius, contra Moab et filios Amon
et Edom, et reges Suba, et Philisteos. Et   al' soba
quocumque se verterat superabat. Congre-
gatoque exercitu percussit Amalech
et eruit Israel de manu Philistinorum
vastatorum eius. Fuerunt autem
filii Saul Ionathas et Iesui et Melchi-
sua. Nomina duarum filiarum eius, no-
men primogenite Merob, et nomen   al' merob

Nomina filiorum et filiarum et uxoris et principis militie Saul.

iunioris michol. et nomen uxoris
saul achinoem filia achimaas.
et nomen principis militie eius abner
filius ner patruelis saul. Porro cis
fuerat saul. et ner pater abner filius a
biel. Erat autem bellum potens
adversum philisteos omnibus diebus
saul. Nam quemcumque uiderat saul
virum fortem et aptum ad prelium.
sociabat eum sibi. Et dixit samuel
ad saul. Me misit dominus ut un
gerem te in regem super populum israel.
Nunc ergo audi uocem domini. · xv.

Al' hic incip. c. xv.

XV

Hec dicit dominus exercituum.
Recensui quecumque fecit ama
lech israeli quomodo restitit ei in uia cum
ascenderet de egypto. Nunc ergo uade
et percute amalech. et demolire uni
uersa eius. et non concupisces ex rebus
aliquid. Non parcas ei sed interfice a
viro usque ad mulierem. et paruulum
atque lactentem. bovem et ovem camelum
et asinum. Precepit itaque saul populo
et recensuit eos quasi agnos. cc. m.
peditum. et x. milia virorum iuda.
Cumque venisset saul usque ad ci
uitatem amalech: tetendit insidias
in torrente. Dixitque saul cineo. Abite
recedite. atque discedite ab amalech:
ne forte involuam te cum eo. Tu
enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis
israel. cum ascenderent de egypto. Et re
cessit cineus de medio amalech. Per
19 cussit saul amalech ab euila donec
venires sur que est e regione egypti.
Et apprehendit agag regem ama
lech vivum. omne autem vulgus
interfecit in ore gladii. Et pepercit
saul et populus agag et optimis gregibus
ovium. et armentorum et vestibus et arie
tibus et universis que pulchra erant:
nec voluerunt disperdere ea. Quicquid
vero vile fuit et reprobum hoc demo
liti sunt. Factum est autem verbum
domini ad samuel dicens. Penitet me
quod constituerim saul regem: quia dere
liquit me et verba mea. Opere non
impleuit. Contristatusque est samu
el. et clamauit ad dominum tota nocte.
Cumque de nocte surrexisset samuel
ut iret ad saul mane: nuntiatum
20 est samueli quod venisset saul in car
melum et erexisset sibi fornicem
triumphalem. et reversus transisset

descendisset in galgala. Venit ergo
samuel ad saul. et offerebat holocau
stum domino. de initiis predarum
que attulerat ex amalech. Et cum
venisset samuel ad saul. dixit ei
saul. Benedictus tu domino. im
pleui uerbum domini. Dixitque sa
muel. Et que est hec uox gregum
que resonat in auribus meis. et
armentorum quam ego audio. Et ait
saul. De amalech adduxerunt ea.
Pepercit enim populus melioribus
ovibus et armentis ut immolarentur
domino deo tuo. reliqua vero occidi
mus. Dixit autem samuel ad
saul. Sine me et indicabo tibi que
locutus sit dominus ad me nocte.
Dixitque ei. Loquere. Et ait samu
el. Nonne cum paruulus esses in
oculis tuis. caput in tribubus israel fac
tus es? Unxitque te dominus in regem
super israel. et misit te dominus in viam. et
ait. Vade et interfice peccatores ama
lech: et pugnabis contra eos usque
ad internitionem eorum. Quare
ergo non audisti uocem domini. sed
versus ad predam es. et fecisti ma
lum in oculis domini: et ait saul
ad samuelem. Immo audiui uocem
domini. et ambulaui in uia per quam
misit me dominus. et adduxi a
gag regem amalech: et amalech
interfeci. Tulit autem populus de preda
oves et boves primitias eorum que
cesa sunt ut immolet domino
deo suo in galgala. Et ait
samuel. Numquid vult dominus ho
locausta et victimas. et non potius
ut obediatur uoci domini. Melior
est enim obedientia quam uictime. et
auscultare magis quam offerre adipem
arietum. quoniam quasi peccatum ariolandi
est repugnare: et quasi scelus idola
trie nolle acquiescere. Pro eo ergo
quod abiecisti sermonem domini:
abiecit dominus te ne sis rex. Dixit
que saul ad samuelem. Peccaui quia
preuaricatus sum sermonem domini
et uerba tua. timens populum. et
obediens uoci eorum. Sed nunc
porta quaeso peccatum meum et reuertere
mecum ut adorem dominum.
Et ait samuel ad saul. Non reuer
tar tecum: quia proiecisti sermonem

dominum, et proiecit te dominus ne sis
rex super israel. Et conversus est samuel
ut abiret. Ille autem apprehendit
summitatem pallii eius, que et scissa est.
Et ait samuel ad eum. Scidit dominus
regnum israel a te hodie, et tradidit
illud proximo tuo meliori te. Porro
triumphator in israel non parcet, et
penitudine non flectetur. Neque enim
homo est ut agat penitentiam. At
ille ait. Peccavi. Sed nunc honora
me coram senioribus populi mei et coram
israel, et revertere mecum, ut adorem
dominum deum tuum. Reversus ergo
samuel secutus est saulem. Et
adoravit saul dominum. Dixitque
samuel. Adducite ad me agag
regem amalech. Et oblatus est ei
agag pinguissimus tremens. Et dixit
agag. Siccine separat amara mors.
Et ait samuel. Sicut fecit absque
liberis mulieres gladius tuus, sic et
absque liberis inter mulieres erit mater
tua. Et in frusta concidit eum samuel
coram domino in galgala.
Abiit autem samuel in ramatha.
Saul vero ascendit in domum suam
in gabaa. Et non vidit samuel
ultra saul usque ad diem mortis sue.
Verumptamen lugebat samuel saul,
quoniam dominum penitebat quod constituisset
saul regem super israel. xvi.

Dixit que dominus ad
samuel. Usquequo tu luges
saul cum ego proiecerim eum ne
regnet super israel. Imple cornu tuum
oleo et veni ut mittam te ad ysay
bethleemitem. Providi enim in
filiis eius michi regem. Et ait
samuel. Quomodo vadam. Au
diet enim saul et interficiet me.
Et ait dominus. Vitulum de armento
tolles in manu tua, et dices ad
immolandum domino veni. Et
vocabis ysay ad victimam. Et
ego ostendam tibi quid facias. et
ungues quemcumque monstravero tibi.
Fecit ergo samuel sicut locutus est
ei. Venitque in bethleem. Et ad
mirati sunt seniores civitatis, oc
currentes ei. Dixeruntque. Pacificus
ne ingressus tuus. Et ait. Pacificus.
Ad immolandum domino veni. Sancti
ficamini et venite mecum. ut

immolem. Sanctificavit ergo ysay et
filios eius, et vocavit eos ad sacrifi
cium. Cumque ingressi essent, vidit
heliab et ait. Num coram domino est
christus eius. Et dixit dominus ad samu
el. Ne respicias vultum eius, neque
altitudinem stature eius, quoniam ab
ieci eum, nec iuxta intuitum hominis
iudico. Homo enim videt que patent,
dominus autem intuetur cor. Et vocavit
ysay aminadab, et adduxit eum
coram samuele. Qui dixit. Nec
hunc elegit dominus. Adduxit
autem ysay samma. De quo ait. Eti
am hunc non elegit dominus. Addu
xit itaque ysay vii. filios suos coram
samuele. Et ait samuel ad ysay.
Non elegit dominus ex istis. Dixit
que samuel ad ysay. Numquid iam com
pleti sunt filii. Qui respondit. Ad
huc reliquus est parvulus, et pascit
oves. Et ait samuel ad ysay. Mitte
et adduc eum, nec enim discumbe
mus priusquam ille huc venerit. Misit
ergo et adduxit eum. Erat autem
rufus et pulcher aspectu, decoraque
facie. Et ait dominus. Surge et
unge eum. Ipse est enim. Tulit ergo
samuel cornu olei et unxit eum
in medio fratrum eius. Et directus est
spiritus domini in david. a die illa et de
inceps. Surgensque samuel abiit
in ramatha. Spiritus autem domini recessit
a saul, et exagitabat eum spiritus nequam
a domino. Dixeruntque servi saul ad
eum. Ecce spiritus domini malus
exagitat te. Iubeat dominus rex noster ut
servi tui qui coram te sunt querant
hominem scientem psallere cithara
ut quando arripuerit te spiritus dei
malus, psallat manu sua et le
vius feras. Et ait saul ad servos
suos. Providete michi aliquem bene
psallentem, et adducite eum ad me.
Et respondens unus de pueris ait.
Ecce vidi filium ysay bethle
mitem scientem psallere. et fortissi
mum robore, et virum bellicosum, et
prudentem in verbis, et virum pulchrum,
et dominus est cum eo. Misit ergo saul
nuntios ad ysay dicens. Mitte ad
me filium tuum david qui est in pascuis.
Tulit itaque ysay asinum plenum
panibus et lagenam vini et edum

¶ Non dominus intuetur cor

¶ Filius minimus david filii ysay in regem

¶ Cithara expellit malos spiritus

al' domini

de capreis unum et misit per manum
david filii sui saul. Et venit david
ad saul et stetit coram eo. At ille dile
xit eum nimis et factus est armiger
eius. Misitque saul ad ysai dicens.
Stet david in conspectu meo. Invenit
enim gratiam in oculis meis. Igitur
quandocumque spiritus dei malus arripuerat
saul: tollebat david cytharam et
percutiebat manu sua. et refocilla
batur saul. et levius habebat. Recede
bat enim ab eo spiritus malus.

XVII Congregantes | xvii.
vero philistiim agmina
sua in prelium convenerunt in Socoth
iude et castra metati sunt inter Soc
coth et Azeca in finibus Dommim. Porro
saul et viri israel congregati venerunt
in valle Therebinthi. et direxerunt
aciem contra philistiim ad pugnandum.
Et philistiim stabant super montem
ex parte. et israel stabat super montem
ex altera parte. vallisque erat inter
eos. Et egressus est vir spurius de ca
stris philistinorum nomine goliath
de geth altitudinis vi. cubitorum
et palmo. et cassis erea super caput eius
et lorica hamata induebatur. Porro
pondus lorice eius v. milia siclorum
eris erat. et ocreas ereas habebat in
cruribus et clipeus ereus tegebat hume
ros eius. Hastile haste eius erat quasi
liciatorium texentium. Ipsum autem
ferrum haste eius dcentos siclos
habebat ferri. Et armiger eius ante
cedebat eum. Stansque clamabat
adversus phalanges israel et dicebat
eis. Quare venistis parati ad pre
lium: Numquid non ego sum philisteus?
et vos servi saul. Eligite ex vobis vi
rum et descendat ad singulare certamen:
Si quiverit pugnare mecum et percusserit
me. erimus vobis servi. Si autem ego
prevaluero et percussero eum vos servi
eritis et servietis nobis. Et aiebat phi
listeus: Ego exprobravi agminibus israel
hodie. Date michi virum et ineat mecum
singulare certamen. Audiens autem
saul et omnes viri israelite sermones philistei
huiuscemodi: stupebant et metuebant
nimis. David autem erat filius
viri ephratei de quo supra dictum est de bethlee
iuda. cui nomen erat ysai. qui habe
bat viii. filios. et erat vir in diebus
saul senex. et grandevus inter viros.
Abierunt autem tres filii eius ma
iores post saul in prelium. Et nomina
trium filiorum eius qui processerant
ad bellum. heliab primogenitus
et secundus abinadab. tertius samma.
David autem erat minimus. Tribus
ergo maioribus secutis saulem: abiit
david. et reversus est a saul ut pasceret
gregem patris sui in bethleem. Proce
debat vero philisteus mane et vespere.
et stans improperabat filiis israel xl.
diebus. Dixit autem ysai ad david filium
suum. Accipe ephi polenta et de fra
tribus tuis. x. panes illos. et curre in
castra ad fratres tuos. et x. formellas
casei has deferes ad tribunum. et fratres
tuos visitabis si recte agant. et cum
quibus ordinati sint disce. Saul autem
et illi omnes filii israel in valle there
binthi pugnabant adversus phili
stiim. Surrexit itaque david mane. et
commendavit gregem custodi. et onustus
abiit sicut preceperat ei ysai. Et
venit ad locum magala. et ad ex
ercitum qui egressus ad pugnam vo
ciferatus erat in certamine. Dire
xerat autem israel aciem. sed et phi
listiim ex adverso fuerant preparati.
Derelinquens ergo david vasa que attulerat
sub manu custodis ad sarcinas:
cucurrit ad locum certaminis et in
terrogabat si omnia recte agerentur
erga fratres suos. Cumque ille adhuc
loqueretur eis: apparuit ille vir
spurius ascendens goliath nomine
philisteus de geth de castris philisti
norum. Et loquente eo hec eadem verba
audivit david. Omnes autem israelite
cum vidissent virum: fugerunt a fa
cie eius timentes eum valde. Et dix
it unusquispiam de israel. Num vidistis
virum hunc qui ascendit. Ad exprobrandum
enim israeli ascendit. Virum ergo qui
percusserit eum ditabit rex divitiis
magnis. et filiam suam dabit ei
et domum patris eius faciet absque tributo
in israel. Et ait david ad viros qui sta
bant secum dicens. Quid dabitur
viro qui percusserit philisteum hunc.
et tulerit obprobrium de israel? Quis
est enim hic philisteus incircumcisus.
Qui exprobravit acies dei viventis.
Referebat autem ei populus eundem

sermonem dicens. Hec dabuntur viro
qui percusserit eum. Quod cum audisset
heliab frater eius maior loquente eo
cum aliis: iratus est contra david.
et ait. Quare venisti et quare dereliquisti
pauculas oves illas in deserto? Ego
novi superbiam tuam et nequitiam cordis
tui. quia ut videres prelium descendisti.
Et dixit david. Quid feci. Numquid non verbum est.
Et declinavit paululum ab eo ad alium.
dixitque eundem sermonem. Et respondit
vba ei populus verbum sicut prius. Audita
sunt que locutus est david: et annuntiata in
conspectu saul. Ad quem cum fuisset adductus
locutus est ei. Non concidat cor cuiusquam
in eo. Ego servus tuus vadam. et
pugnabo adversus philisteum. Et
ait saul ad david. Non vales resistere
philisteo isti nec pugnare adversus
eum. quia puer es. hic autem vir bellator est
ab adolescentia sua. Dixitque david
ad saul. Pascebat servus tuus patris
sui gregem. et veniebat leo et ursus. tolle
batque arietem de medio gregis: et
p sequebar eos. et percutiebam eruebamque
de ore eorum. Et illi consurgebant
adversum me et apprehendebam mentum
eorum et suffocabam interficiebam
que eos. Nam et leonem et ursum interfe
ci. ego servus tuus. Erit igitur et phi
listeus hic incircumcisus. quasi unus
ex eis. Nunc vadam et auferam ob
probrium populi. Quoniam quis est philisteus hic
incircumcisus qui ausus est maledicere
exercitui dei viventis. Et ait david. Dominus
qui eripuit me de ore leonis et de manu
ursi: ipse liberabit me de manu phili
stei huius. Dixit autem saul ad david. Vade
et dominus tecum sit. Et induit saul
david vestimentis suis. et imposuit gale
am eream super caput eius: et vestivit
eum lorica. Accinctus ergo david gladio
eius super vestem suam: cepit temptare
si posset armatus incedere. Non enim
habebat consuetudinem. Dixitque david
ad saul. Non possum sic incedere. quia
nec usum habeo. Et deposuit ea. Et
tulit baculum suum quem semper habebat
in manibus. et elegit sibi quinque limpidissi
mos lapides de torrente. et misit eos
in peram pastoralem quam habebat secum.
Et fundam in manu tulit: et pro
cessit adversus philisteum. Ibat autem
philisteus incedens. et appropinquans
adversum david. et armiger eius ante eum.
Cumque inspexisset philisteus et vidisset david , eum
despexit eum. Erat enim adolescens
rufus. et pulcher aspectu. Et dixit phi
listeus ad david. Numquid ego canis sum,
quod tu venis ad me cum baculo. Et
maledixit philisteus david in diis suis.
Dixitque ad david. Veni ad me et dabo
carnes tuas volatilibus celi. et bestiis
terre. Dixit autem david ad philisteum.
Tu venis ad me cum gladio et hasta et clipeo:
ego autem venio ad te in nomine domini
exercituum agminum dei israel. quibus expro
brasti hodie. et dabit te dominus in
manu mea. et percutiam te et auferam
caput tuum a te. et dabo cadavera castro
rum philistiim hodie volatilibus celi
et bestiis terre. ut sciat omnis terra
quia est dominus deus in israel. et noverit uni
versa ecclesia hec quia non in hasta nec in
gladio salvat dominus. Ipsius est enim
bellum. et tradet vos in manus nostras.
Cum ergo surrexisset philisteus et veni
ret et appropinquaret contra david: festina
vit david et occurrit ad pugnam. ex ad
verso philistei. Et misit manum suam
in peram. tulitque unum lapidem et
funda iecit. et circumducens percussit
philisteum in fronte. Et infixus est
lapis in fronte eius: et cecidit in faciem
suam super terram. Prevaluitque david
adversus philisteum in funda et lapide.
percussumque philisteum interfecit.
Cumque gladium non haberet in manu
david: accurrit et stetit super philisteum.
et tulit gladium eius et eduxit de va
gina sua. et interfecit eum. presciditque
caput eius. Videntes autem phili
stiim quod mortuus esset philisteus for
tissimus eorum: fugerunt. Et con
surgentes viri israel et iuda vociferati
sunt et persecuti philisteos usque
dum venirent in vallem: et ad portas , usque
accaron. Cecideruntque vulnerati de
philisteis in via sarim et usque ad geth.
et usque ad accaron. Et revertentes filii
israel postquam persecuti fuerant philisteos
invaserunt castra eorum. Assumens
autem david caput philistei. attulit illud
in ierusalem. Arma vero eius posuit in
tabernaculo suo. Eo autem tempore
quo videbat saul david egredientem contra
philisteum. ait ad abner principem mi
litie. De qua stirpe descendit hic ado

lescens est. Dixit abner. Vivit anima tua rex si novi. Et ait rex. Interroga tu cuius filius sit iste puer. Cumque regressus esset david percusso philisteo: tulit eum abner et introduxit coram saule. caput philistei habentem in manu. Et ait ad eum saul. De qua progenie es adolescens? Dixitque david. filius servi tui ysai bethleemite ego sum. · xviii ·

XVIII

Et factum est cum complesset loqui ad saul: anima ionathe conglutinata est anime david. et dilexit eum ionathas quasi animam suam. Tulitque eum saul in die illa et non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui. Inierunt autem ionathas et david fedus. Diligebat enim eum quasi animam suam. Nam expoliavit se ionathas tunica qua erat indutus et dedit eam david. et reliqua vestimenta sua usque ad gladium. et arcum suum usque ad balteum. Egrediebatur quoque david ad omnia quecumque misisset eum saul. et prudenter se agebat. Posuitque eum saul super viros belli. et acceptus erat in oculis universi populi. maxime in conspectu famulorum saul. Porro cum reverteretur percusso philisteo david. et ferret caput eius in ierusalem: egresse sunt mulieres de universis urbibus israel. cantantes chorosque ducentes in occursum regis saul. in tympanis letitie. et in sistris. Et precinebant mulieres ludentes. atque dicebant. Percussit saul mille. et david decem milia. Iratus est saul nimis et displicuit in oculis eius iste sermo. Dixitque. Dederunt david x. milia. et michi dederunt mille. Quid ei superest nisi solum regnum. Non ergo rectis oculis saul aspiciebat david a die illo et deinceps. Post diem autem alteram invasit spiritus dei malus saul. et prophetabat in medio domus sue. David autem psallebat manu sua. sicut per singulos dies. Tenebatque saul lanceam et misit eam putans quod configere posset david cum pariete. Et declinavit david a facie eius secundo. Et timuit saul david. eo quod esset dominus cum eo. et a se recessisset. Amovit ergo eum saul a se. et fecit eum tribunum super mille viros. et egrediebatur et in-

Ro. mulieres ducentes choros

autem

trabat in conspectu populi. In omnibus quoque viis suis. david prudenter agebat et dominus erat cum eo. Vidit autem saul quod prudens esset nimis et cepit cavere eum. Omnis autem israel et iuda diligebat david. Ipse enim egrediebatur ante eos. et ingrediebatur. Dixit autem saul ad david. Ecce filia mea maior merob. ipsam dabo tibi uxorem. tantum modo esto vir fortis. et preliare bella domini. Saul autem reputabat dicens. Non sit manus mea in eo. sed sit super illum manus philistinorum. Ait autem david ad saul. Quis ego sum. aut que est vita mea. aut cognatio patris mei in israel ut fiam gener regis. Factum est autem tempus cum deberet dari merob filia saul david. data est adriel molathite uxor. Dilexit autem michol filia saul david altera. et nunciatum est sauli: et placuit ei. Dixitque saul. Dabo eam illi ut fiat ei in scandalum. et fiat super eum manus philistinorum. Dixit ergo saul ad david. In duabus rebus gener meus eris hodie. Et mandavit saul servis suis. Loquimini ad david clam me dicentes. Ecce places regi. et omnes servi eius diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt servi saul in auribus david omnia verba hec. Et ait david. Num parum vobis videtur generum esse regis? Ego autem sum vir pauper et tenuis. Et renunciaverunt servi saul dicentes. Huiuscemodi verba locutus est david. Dixit autem saul. Sic loquimini ad david. Non habet rex necesse sponsalia nisi tantum c. preputia philistinorum. ut fiat ultio de inimicis regis. Porro saul cogitabat tradere david in manibus philistinorum. Cumque renunciassent servi eius david verba que dixerat saul. placuit sermo in oculis david. ut fieret gener regis. Et post dies paucos surgens david abiit cum viris qui sub eo erant. et percussit de philistiim ducentos viros. et attulitque preputia eorum. et annumeravit ea regi. ut esset gener eius. Dedit ei itaque saul michol filiam suam uxorem. Et vidit saul et intellexit quod dominus esset cum david. Michol autem filia saul diligebat eum.

Et cepit saul magis timere david
Factusque est saul inimicus david cunctis
diebus. Et egressi sunt principes phi
listinorum. A principio autem egressionis
eorum prudentius se gerebat david quam
omnes servi saul. et celebre factum est
nomen eius nimis. XIX.
X Locutus est saul ad iona
than filium suum. et ad om
nes servos suos ut occiderent david. Porro
ionathas filius saul diligebat david
valde. Et indicavit ionathas david
dicens. Querit saul pater meus occi
dere te. Quapropter observa te queso ma
ne. et manebis clam et absconderis.
Ego autem egrediens stabo iuxta
patrem meum. in agro ubicumque
fuerit. et ego loquar de te ad patrem meum.
et quodcumque videro nuntiabo tibi.
Locutus est ergo ionathas de david bona
ad saul patrem suum. Dixitque ad eum.
Ne pecces rex in servum tuum david.
quia non peccavit tibi. et opera eius tibi
bona sunt valde. et posuit animam
suam in manu sua. et percussit phi
listeum et fecit dominus salutem magnam
universo israel. Vidisti et letatus es. Quare
ergo peccas in sanguine innoxio
interficiens david qui est sine
culpa. Quod cum audisset saul
placatus voce ionathe iuravit. Vi
vit dominus quia non occidetur. Voca
vit itaque ionathas david et indicavit
ei omnia verba hec. Et introduxit
ionathas david ad saul. et fuit ante eum
sicut heri et nudius tertius. Motum
est autem rursum bellum. et egressus
david pugnavit adversum philisteos.
percussitque eos plaga magna. et fuge
runt a facie eius. Et factus est spiritus
domini malus in saul. Sedebat
autem in domo sua et tenebat lanceam.
Porro david psallebat manu sua.
Nisusque est saul configere lancea david
in pariete. Et declinavit david a facie saul.
lancea autem casso vulnere perlata est
in parietem. et david fugit et salvatus
est nocte illa. Misit ergo saul satel
lites suos nocte in domum david. ut cu
stodirent eum et interficeretur mane.
Quod cum annuntiasset david michol uxor
sua dicens. Nisi salvaveris te nocte
hac cras morieris. deposuit eum per
fenestram. Porro ille abiit et aufugit

atque salvatus est. Tulit autem michol
statuam et posuit eam super lectum.
et pellem pilosam caprarum posuit
ad caput eius. et operuit eam vestimentis.
Misit autem apparitores ut raperent
david. et responsum est quod egrotaret. Rursumque
misit saul nuntios ut viderent eum
dicens. Afferte eum ad me in lecto
ut occidatur. Cumque venissent nuntii
inventum est simulacrum super lectum
et pelles caprarum ad caput eius. Dixit
que saul ad michol. Quare sic illusisti
michi. et dimisisti inimicum meum
ut fugeret. Et respondit michol ad
saul. Quia ipse locutus est michi dicens
Dimitte me alioquin interficiam te.
David autem fugiens salvatus est.
Et venit ad samuel in ramatha.
et nuntiavit ei omnia que fecerat sibi saul.
Et abierunt ipse et samuel. et morati
sunt in naioth. Nuntiatum est autem
sauli a dicentibus. Ecce david in naioth
in ramatha. Misit ergo saul lictores
ut raperent david. Qui cum vidissent
cuneum prophetarum vaticinantium. et sa
muel stantem super eos. factus est et
in illis spiritus domini et prophetare cepe
runt etiam ipsi. Quod cum nuntiatum esset
sauli. misit et alios nuntios. Propheta
verunt autem et illi. Et rursum
saul misit tertios nuntios. qui et
ipsi prophetaverunt. Et iratus iracun
dia saul. abiit et ipse in ramatha.
Et venit usque ad cisternam magnam.
que est in socoth. et interrogavit et dixit.
In quo loco sunt samuel et david. Dictum
que est ei. Ecce in naioth sunt in rama
tha. Et abiit in naioth in ramatha.
Et factus est super eum spiritus domini. et am
bulabat ingrediens. et prophetabat usque
dum veniret in naioth in ramatha.
Et expoliavit se etiam ipse vestimentis
suis. et prophetavit cum ceteris coram
samuel. Et cecidit nudus tota die
illa et nocte. Unde et exivit proverbium.
Num et saul inter prophetas. XX.
Fugit autem david de naioth
que est in ramatha. veniens
que locutus est coram ionatha. Di
xit. Que est iniquitas mea et quod
peccatum meum in patrem tuum. quia
querit animam meam. Qui dixit
ei. Absit a te non morieris. Neque
enim faciet pater meus quicquam grande XX

Nota posuit michol
statuam super lectum

Nota saul propheta

coram

uel paruum nisi prius indicauerit michi
hunc ergo celauit a me pater meus
tantummodo. Nequaquam erit istud.
Et iurauit rursum David. Et ille ait.
Scit profecto pater tuus, quod inveni gratiam
in oculis tuis. et dicet. Nesciat hoc Io-
nathas. ne forte tristetur. Quin im-
mo uiuit dominus et uiuit anima
tua, quia uno tantum ut ita dicam gradu
ego morsque diuidimur. Et ait
Ionathas ad David. Quodcumque dixerit mi-
chi anima tua: faciam tibi. Dixit autem
David ad Ionathan. Ecce kalende sunt
crastino et ego ex more sedere soleo iuxta
regem ad uescendum. Dimitte ergo
me ut abscondar in agro. usque ad
uesperam diei tercie. Si respiciens
requisierit me pater tuus: respondebis ei.
Rogauit me David ut iret celeriter in
bethleem ciuitatem suam. quia uictime
sollempnes ibi sunt uniuersis con-
tribulibus suis. Si dixerit bene. Pax erit
servo tuo. Sin autem fuerit iratus.
Scito quia completa est malicia eius.
Fac ergo misericordiam in servum tuum. quia
fedus domini me famulum tuum
tecum inire fecisti. Si autem est in me
aliqua iniquitas: tu me interfice.
et ad patrem tuum ne me introducas.
Et ait Ionathas. Absit hoc a me. neque
enim fieri potest ut si ego certe agnouero
completam patris mei esse maliciam
contra te non annunciem tibi. Respondit-
que David ad Ionathan. Quis renuncia-
bit michi si quid forte responderit tibi pater tuus
dure de me. Et ait Ionathas ad David.
Veni egrediamur foras in agrum.
Cumque exissent ambo in agrum,
Ait Ionathas ad David. Viuit dominus
deus israel. Si investigavero sententiam
patris mei. crastino uel perendie. et ad-
huc bonum super David fuerit. et non statim
misero ad te. et notum fecero tibi:
hec faciat dominus Ionathe. et hec au-
geat. Si autem perseueraverit patris mei
malicia adversum te: revelabo
aurem tuam. et dimittam te ut
vadas in pace. et sit dominus tecum:
sicut fuit cum patre meo. Et si vixero
facies misericordiam michi domini. Si vero
mortuus fuero. non auferes misericordiam
tuam a domo mea. usque in sempiter-
num. An si non fecero: quando eradica-
verit dominus inimicos David unumquemque

de terra: auferat de domo sua. Iona-
than. et requirat dominus David
de manu inimicorum. Pepigit
ergo fedus de domo David: et requisivit
dominus de manu inimicorum David.
Et addidit Ionathas deierare David,
eo quod diligeret eum. Sicut enim animam
suam: ita diligebat eum. Dixitque
ad Ionathas. Cras kalende sunt
et requireris. Requiretur enim
sessio tua. usque perendie. Descendes
ergo festinus et venies in locum
ubi celandus es, in die qua operari
licet. et sedebis iuxta lapidem cui
nomen est ezel. Et ego tres sagittas
mittam iuxta eum. et iaciam quasi
exercens me ad signum. Mittam quoque
et puerum dicens ei. Vade et affer
michi sagittas. Si dixero puero
ecce sagitte intra te sunt. tolle eas:
tu veni ad me. quia pax tibi est. et ni-
chil est mali. vivit dominus. Si
autem sic locutus fuero puero, ecce
sagitte ultra te sunt: vade in pace
quia dimisit te dominus. De verbo autem
quod locuti sumus ego et tu. sit dominus inter
me et te. usque in sempiternum. Ab-
sconditus est ergo David in agro. Et
venerunt kalende et sedit rex ad
comedendum panem. Cumque se-
disset rex super cathedram suam secundum
consuetudinem que erat iuxta parietem,
Surrexit Ionathas. et sedit Abner
ex latere Saul. Vacuusque apparuit
locus David. et non est locutus Saul quicquam
die illa. Cogitabat enim quod forte acci-
disset ei ut non esset mundus nec
purificatus. Cumque illuxisset
dies secundus post kalendas: rursus ap-
paruit vacuus locus David. Dixitque
Saul ad Ionathan filium suum.
Cur non venit filius ysai. nec heri
nec hodie ad vescendum. Et respon-
dit Ionathas Sauli. Rogauit me
obnixe ut iret in bethleem. et ait.
Dimitte me quoniam sacrificium sol-
lempne est in ciuitate mea: unus
de fratribus meis accersiuit me. Nunc
ergo si inveni gratiam in oculis
tuis: vadam cito et videbo fratres
meos. Ob hanc causam non venit
ad mensam regis. Iratus est autem
Saul adversus Ionathan: et dixit
ei. Fili mulieris ultro virum rapientis.

sermone

nunquid ignoro quod diligis filium ysai in
confusionem tuam et in confusionem
ignominiose matris tue. Omnibus enim
diebus quibus filius ysai vixerit super terram
non stabilieris tu neque regnum tuum.
Itaque iam nunc mitte et adduc eum
ad me. quia filius mortis est. Respondens
autem ionathas sauli patri suo ait. quare
morietur. quid fecit? Et arripuit saul
lanceam ut percuteret eum. Et intellexit
ionathas quod diffinitum esset a patre suo ut
interficeret david. Surrexit ergo iona
thas a mensa in ira furoris: et non co
medit in die kalendarum secunda panem.
Contristatus est enim super david eo quod confudisset
eum pater eius. Cumque illuxisset mane:
venit ionathas in agrum iuxta pla
citum david. et puer parvulus cum eo.
Et ait ad puerum suum. Vade et
affer michi sagittas quas ego iacio. Cumque
puer cucurrisset: iecit aliam sagittam
trans puerum. Venit itaque puer ad locum
iaculi quod miserat ionathas: et clama
vit ionathas post tergum pueri. et ait
Ecce ibi est sagitta porro ultra te.
Et iterum clamavit ionathas post tergum
pueri dicens: festina velociter: ne steteris.
Collegit autem puer ionathe sagittas
et attulit ad dominum suum: et quid ageretur
penitus ignorabat. tantum enim ionathas
et david rem noverant. Dedit ergo ionathas
arma sua puero: et dixit ei. Vade defer
in civitatem. Cumque abisset puer: sur
rexit david de loco qui vergebat ad austrum
et cadens pronus in terram adoravit
tertio. Et osculantes se alterutrum fleve
runt pariter: david autem amplius. Dixit
autem ionathas ad david. Vade in pace.
Quecumque iuravimus ambo in nomine domini
dicentes. Dominus sit inter me et te. et inter
semen meum et semen tuum. usque in sempi
ternum. Et surrexit david et abiit. sed et io
nathas ingressus est in civitatem.
XXI Venit autem · xxi ·
david in nobe ad achimelech sa
cerdotem. et obstupuit achimelech eo quod
venisset david. et dixit ei. Quare
solus tu et nullus est tecum. Et ait david
ad achimelech sacerdotem. Rex precepit
michi sermonem et dixit. Nemo sciat rem propter
quam missus es a me. et cuiusmodi tibi precepta
dederim. Nam et pueris condixi in illum
et illum locum. Nunc ergo si quid habes ad manum:
vel quinque panes da michi aut quicquid in

De abimelech sacerdote qui dedit panes

veneris. Et respondens sacerdos ad david dixit
ei. Non habeo panes laicos ad manum.
sed tantum panem sanctum. Si mundi sunt pueri
maxime a mulieribus. Et respondit david sa
cerdoti: et dixit ei. Et quidem si de mulie
ribus agitur: continuimus nos ab heri et
nudius tertius quando egrediebamur: et fue
runt vasa puerorum sancta. Porro via hec
polluta est: sed et ipsa hodie sanctificabitur
in vasis. Dedit ergo sacerdos sanctificatum
panem. Neque enim erat ibi panis nisi
tantum panes propositionis. qui sublati fuerant
a facie domini ut ponerentur panes
calidi. Erat autem ibi vir quidam de
servis saul in die illa intus in tabernaculo
domini. et nomen eius doech ydumeus po
tentissimus pastorum saul. Dixit autem david
ad achimelech. Si habes hic ad manum
gladium aut hastam in des. quia gla
dium meum et arma mea non tuli mecum.
Sermo enim regis urgebat me. Et dixit
sacerdos. Ecce hic gladius goliath phi
listei quem percussisti in valle therebinthi:
est involutus pallio post ephod. Si istum
vis tollere: tolle. neque enim alius est absque
eo. Et ait david. non est alter huic similis:
da michi eum. Surrexit itaque david et fugit in
die illa a facie saul. et venit ad achis
regem geth. Dixeruntque servi achis cum
vidissent david. Numquid non iste est david rex
terre? Nonne huic cantabant per cho
ros dicentes. Percussit saul mille. et david
decem milia. Posuit autem david sermones istos
in corde suo. et extimuit valde a facie a
chis regis geth. Et inmutavit os suum
coram eis. et collabebatur inter manus
eorum. et impingebat in hostia porte: def
fluebantque salive eius in barbam. Et
ait achis ad servos suos. Vidistis hominem
insanum. Quare adduxistis eum ad me.
An desunt nobis furiosi quia introduxistis
istum ut fureret me presente. Dimittite
illum hinc ne ingrediatur domum
meam. · xxii · XXII
Abiit ergo inde david et fugit in speluncam
odollam. Quod cum audissent
fratres eius et omnis domus patris eius: de
scenderunt ad eum illuc. Et convenerunt
ad eum omnes qui in angustia erant.
constituti. et oppressi ere alieno. et amaro
animo: et factus est princeps eorum. Fueruntque
cum eo quasi quadringenti viri. Et profectus est inde
david in masphath que est moab. et dixit ad

De mundis a mulieribus

De doech ydumeo

regem moab. Maneat oro pater meus
et mater mea vobiscum: donec sciam quid fa
ciat mihi deus. Et reliquit eos ante faciem
regis moab. manseruntque apud eum
cunctis diebus quibus fuit david in presidio.
Dixitque gad propheta ad david. Noli manere in
presidio. proficiscere et vade in terram iuda.
Et profectus est david et venit in saltum areth.
Et audivit saul quod apparuisset david et viri qui
erant cum eo. Saul autem cum maneret
in gabaa et esset in nemore quod est in rama.
hastam manu tenens. cunctique servi eius
circumstarent eum. ait ad servos suos qui
assistebant ei. Audite me nunc filii gemini.
Numquid omnibus vobis dabit filius ysai a
gros et vineas et universos vos faciet tribu
nos et centuriones quia coniurastis omnes
adversum me. et non est qui mihi renunciet.
al' insurgeret maxime cum et filius meus fedus inierit
cum filio ysai. Non est qui vicem meam doleat ex
vobis. nec qui annunciet mihi eo quod suscitaverit
filius meus servum [meum] adversum me
insidiantem mihi usque hodie. Re
spondens autem doeth ydumeus qui assi
stebat et erat primus inter servos saul: Vi
di inquit filium ysai in nobe. apud a
chimeleth filium achitob sacerdotem. Et
consuluit pro eo dominum. et cibaria dedit ei.
sed et gladium goliad philistei dedit ei.
Misit ergo rex ad accersiendum filium a
chitob achimeleth sacerdotem. et omnem
domum patris eius et sacerdotum qui erant in no
be. Qui venerunt universi ad regem. Et
ait saul ad achimeleth. Audi fili achi
tob. Qui respondit. Presto sum domine.
Dixitque ad eum saul. Quare coniurastis
adversum me tu et filius ysai. et dedisti
ei panes et gladium. et consuluisti pro eo deum.
ut consurgeret adversum me. insidiator
usque hodie permanens. Respondensque achime
leth regi ait. Et quis in omnibus servis tuis
sicut fidelis david. et gener regis et pergens ad im
perium tuum. et gloriosus in domo tua?
Num hodie cepi consulere pro eo deum.
Absit hoc a me. ne suspicetur rex adversus
servum suum rem huiuscemodi in universa
domo patris mei. Non enim scivit servus
tuus quicquam super hoc negotio. vel modicum vel grande.
Dixitque rex. Morte morieris achimeleth
tu et omnis domus patris tui. Et ait rex emis
sariis qui circumstabant eum. Converti
mini et interficite sacerdotes domini. nam
manus eorum cum david est. scientes quod fugisset et
non indicaverunt mihi. Noluerunt autem

servi regis extendere manum suam in sacer
dotes domini. Et ait rex ad doeth. Convertere
tu et irrue in sacerdotes domini. Conversusque
doeth ydumeus irruit in sacerdotes
domini. et trucidavit in die illa lxxxv. viros
vestitos ephot lineo. Nobe autem civita
tem sacerdotum percussit in ore gladii
viros et mulieres parvulos et lactentes.
bovem et asinum et ovem in ore gladii.
Evadens autem unus filius achimeleth
filii achitob cuius nomen erat abyathar
fugit ad david. et annunciaverunt ei quod occidisset
saul sacerdotes domini. Et ait david ad abiathar.
Sciebam in die illa quod cum ibi esset doeth
ydumeus procul dubio annunciaret saul.
Ego sum reus omnium animarum patris tui. Ma
ne mecum ne timeas. Siquis quesierit
animam meam: queret et animam tuam mecumque
servaberis. xxiii.

XXIII

Et annunciaverunt david dicentes.
Ecce philistei oppugnant ceilam et diripiunt
areas. Consuluit ergo david dominum dicens. Num
vadam et percutiam philisteos? Et ait dominus
ad david. Vade et percuties philisteos istos.
et salvabis ceilam. Et dixerunt viri qui
erant cum david ad eum. Ecce hic nos in iudea con
sistentes timemus. quanto magis si ierimus
in ceilam. adversum agmina philisteorum.
Rursum ergo david consuluit dominum. Qui respondens
ait ei. Surge et vade in ceilam. Ego enim
tradam philisteos in manu tua. Abiit ergo
david et viri eius in ceilam: et pugnavit ad
versus philisteos. et abegit iumenta eorum:
et percussit eos plaga magna. Et salvavit
habitatores ceile. Porro eo tempore quo
fugiebat abiathar filius achimeleth
ad david in ceilam: ephot secum habens descen
derat. Nunciatum est autem sauli quod venisset
david in ceilam. Et ait saul. Tradidit eum
dominus in manus meas. Conclususque est in
trogressus urbem: in qua porte et sere sunt.
Et precepit saul omni populo ut ad pu
gnam descenderet in ceilam: et obsideret
david et viros eius. Quod cum didicisset david quod
prepararet saul ei clam malum. dixit
ad abyathar sacerdotem. Applica ephot.
Et ait david. Domine deus israel audivit famam
servus tuus quod disponat saul venire in cei
lam. et evertat urbem propter me. Si tradent
me viri ceile in manus eius: et si descen
det saul sicut audivit servus tuus?
Domine deus israel indica servo tuo. Et ait dominus.
Descendet. Dixitque rursum david. Si tradent
me viri ceile in manus saul. et viros qui

mecum sunt: et dixit dominus. Tradent.
Surrexit ergo david et viri eius qui sexcenti. et
egressi de ceila huc atque illuc vagabantur
incerti. Nunciatum quod est sauli quod fugisset
david de ceila et salvatus esset: quam obrem dissimu
lavit exire. Morabatur autem david in deserto
in locis fortissimis. Mansitque in monte
solitudinis ziph. in monte opaco. Quere
bat tamen eum saul cunctis diebus. et non tradidit
eum deus in manus eius. Et vidit david quod
egressus esset saul. ut quereret animam eius.
Porro david erat in deserto ziph in silva. Et
surrexit ionathas filius saul. et abiit ad
david in silvam: et confortavit manus eius
in deo. Dixitque ei. Ne timeas: neque enim inveniet
te manus saul patris mei. Et tu regnabis super israel: et ego ero tibi secundus. Sed et
pater meus saul scit hoc. Percussit ergo uterque
fedus coram domino. Mansitque david in
silva: ionathas autem reversus est in domum
suam. Ascenderunt autem ziphei ad saul
in gabaa dicentes. Nonne ecce david lati
tat apud nos in locis tutissimis silve
in colle achile que est ad dexteram deserti.
Nunc ergo sicut desideravit anima tua:
ut descenderes. descende. nostrum autem erit
ut tradamus eum in manus regis. Dixitque
saul. Benedicti vos a domino. quia doluistis
vicem meam. Abite ergo oro diligentius
preparate. et curiosius agite. et conside
rate locum ubi sit pes eius velociter. et
quis viderit eum ibi. Recogitat enim de me:
quod callide insidier ei. Considerate et vide
te omnia latibula eius. in quibus abscon
ditur: et revertimini ad me ad rem certam.
ut vadam vobiscum. Quod si etiam in terra
se obstruxerit perscrutabor eum in cunctis
milibus iuda. At illi surgentes abierunt
in ziph ante saul. David autem et viri
eius erant in deserto maon in campestribus
ad dexteram iesimoth. Ivit ergo saul
et socii eius ad querendum eum. Et nun
tiatum est david. statimque descendit ad pe
tram. et versabatur in deserto maon. Quod
cum audisset saul persecutus est david in deserto
maon. Et ibat saul et viri eius ad latus
montis ex parte una: david autem et viri eius
erant in latere montis: ex parte altera.
Porro david desperabat se posse evadere a fa
cie saul. Itaque saul et viri eius in modum
corone cingebant david et viros eius ut cape
rent eos. Et nuncius venit ad saul di
cens. Festina et veni quoniam infuderunt
se philistiim super terram. Reversus

ergo saul. desistens persequi david: et perrexit
in occursum philistinorum. Propter
hoc vocaverunt locum illum petram divi
dentem. · xxiiii ·

XXIIII

Ascendit ergo david inde. et habitavit in
locis tutissimis engadi. Cumque
reversus esset saul. postquam persecutus est phi
listeos: nunciaverunt ei dicentes. Ecce
david in deserto est engadi. Assumens ergo
saul. tria milia electorum virorum ex omni
israel: perrexit ad investigandum david. et viros
eius. etiam super abruptissimas petras que solis
ibi capreis pervie sunt: et venit ad caulas
ovium. que se offerebant vianti. Eratque
ibi spelunca quam ingressus est saul. ut pur
garet ventrem. Porro david et viri eius in
interiori parte spelunce latitabant. Et di al' latebat
xerunt servi david ad eum. Ecce dies de qua
dominus locutus est ad te. Ego tradam tibi
inimicum tuum ut facias ei sicut placuit
in oculis tuis. Surrexit ergo david et precidit oram Nō david p̄scidit oram ves
clamidis saul silenter. Post hec percussit cor david timenti saul in spelunca
cor suum eo quod abscidisset oram clamidis
saul. Dixitque ad viros suos. Propitius
sit mihi dominus ne faciam hanc rem domino meo.
christo domini: ut mittam manum meam in eum quoniam
christus domini est. Vivit dominus quia nisi dominus percusserit
eum aut dies eius venerit ut moriatur:
aut descendens in prelium perierit: propitius
mihi sit dominus ut non mittam manum
in christum domini. Et confregit david viros suos
sermonibus istis: et non permisit ut consurgerent eis
in saul. Porro saul exurgens de spelunca
pergebat cepto itinere. Surrexit autem
et david post eum. et egressus de spelunca: cla
mavit post tergum saul dicens. Domine
mi rex. Et respexit saul post se. Et in
clinans se david pronus in terram: adoravit.
Dixitque ad saul. Quare audis verba homi
num loquentium david querit malum adversum te.
Ecce viderunt hodie oculi tui quod tradi
derit te dominus in manu mea in spelunca.
et cogitavi ut occiderem te: sed pepercit tibi
oculus meus. Dixi enim non extendam
manum meam in domino meo. quia christus domini
est. Quin potius pater mi vide et cognosce horam
clamidis tue in manu mea. quoniam cum
preciderem summitatem clamidis tue.
nolui extendere manum meam in te. Ani
madverte et vide. quoniam non est in manu
mea malum. neque iniquitas mea. neque peccavi
in te. tu autem
insidiaris anime mee ut auferas eam.
Iudicet dominus inter me et te. et ulciscatur

dominus me ex te. Manus autem mea non
sit in te. Sicut et in proverbio antiquo dicitur,
Ab impiis egredietur impietas. Manus
ergo mea non sit in te. Quem persequeris
rex Israel? quem persequeris? Canem mortuum
persequeris, et pulicem unum. Sit dominus iudex
et iudicet inter me et te, et videat et iudicet
causam meam, et eruat me de manu
tua. Cumque autem complesset David loquens
sermones huiuscemodi ad Saul, dixit Saul:
Numquid hec vox tua est fili mi David? Et leva
vit Saul vocem suam et flevit. Dixitque ad
David: Iustior tu es quam ego. Tu enim tribuisti
mihi bona, ego autem reddidi tibi mala.
Et tu indicasti hodie que feceris mihi bona.
quomodo tradiderit me dominus in manu tua.
et non occideris me. Quis enim cum in
venerit inimicum suum dimittet eum
in via bona? Sed dominus reddat tibi vicissi
tudinem hanc, pro eo quod hodie operatus
es in me. Et nunc quia scio quod certissime re
gnaturus es post me: et habiturus in
manu tua regnum Israel, iura mihi in
domino, ne deleas semen meum post me:
neque auferas nomen meum de domo patris
mei. Et iuravit Saul David. Abiit ergo
Saul in domum suam, et David et viri eius
ascenderunt ad tutiora loca. xxv.

XXV

Mortuus est autem Samuel, et
congregatus est universus Israel,
et planxerunt eum, et sepelierunt eum
in domo sua in Ramatha. Consurgensque
David descendit in desertum Pharan.
Erat autem quispiam vir in solitudine
Maon, et possessio eius in Carmelo. Et
homo ille magnus nimis. Erantque
oves ei tria milia, et mille capre. Et accidit
ut tonderetur grex eius in Carmelo.
Nomen autem viri illius erat Nabal, et
nomen uxoris eius Abigail. Eratque mu
lier illa prudentissima et speciosa. Porro
vir eius durus et pessimus et malitiosus.
Erat autem de genere Caleph. Cum
ergo audisset David in deserto quod tonderet Nabal
gregem suum, misit x. iuvenes, et
dixit eis. Ascendite in Carmelum, et ve
nietis ad Nabal, et salutabitis eum
ex nomine meo pacifice, et dicetis sic.
Sit fratribus meis et tibi pax, et omnibus que cum
habes sit pax, et domui tue pax. Et
multis annis salvus fies, tu et domus
tua, et omnia tua. Audivi quod tonderent
greges tuos pastores tui qui erant
nobiscum in deserto. Numquam eis molesti

fuimus, nec aliquando defuit eis quicquam de
grege, omni tempore quo fuerunt nobiscum
in Carmelo. Interroga pueros tuos, et
indicabunt tibi. Nunc ergo inveniant
pueri tui gratiam in oculis tuis. In die
enim bona venimus ad te. Quodcumque in
venerit manus tua da servis tuis et fi
lio tuo David. Cumque venissent pueri David,
locuti sunt ad Nabal verba hec ex nomine
David, et siluerunt. Respondens autem Nabal
pueris David ait. Quis est David? et quis est filius
Isai? Hodie increverunt servi qui fugiunt
dominos suos. Tollam ergo panes meos et
aquas meas et carnes pecorum que occidi ton
soribus meis, et dabo viris quos nescio unde
sunt? Regressi sunt itaque pueri David per viam
suam, et reversi venerunt, et nuntia
verunt omnia verba que dixerat. Tunc David
ait pueris suis. Accingatur unusquisque
gladio suo. Et accincti sunt singuli
gladiis suis. Accinctus est et David ense suo.
Et secuti sunt David quasi quadringenti viri. Porro ducenti
remanserunt ad sarcinas. Abigail
autem uxori Nabal unus de pueris suis nun
tiavit dicens. Ecce misit David nuntios
de deserto ut benedicerent domino nostro, et aversa
tus est eos. Homines isti boni satis fuerunt
nobis, et non molesti, nec quicquam aliquando periit
omni tempore quo fuimus conversati cum
eis in deserto. Pro muro erant nobis tam
in nocte quam in die, omnibus diebus quibus
pavimus apud eos greges. Quam ob rem con
sidera et recogita quid facias, quoniam completa
est malitia adversum virum tuum, et adver
sus domum tuam. Et ipse est filius Belial,
ita ut nemo possit ei loqui. Festinavit
ergo Abigail, et tulit ducentos panes, et duos utres
vini, et v. arietes coctos, et v. sata polente,
et c. ligaturas uve passe, et ducentas massas
caricarum, et imposuit super asinos. Dixitque
pueris suis. Precedite me: ecce ego post
tergum sequar vos. Viro autem suo
Nabal non indicavit. Cumque ergo ascen
disset asinum, et descenderet ad radicem mon
tis: ecce David et viri eius descendebant in
occursum eius. Quibus et illa occurrit.
Et ait David. Vere frustra servavi omnia
que huius erant in deserto: et non periit quicquam
de cunctis que ad eum pertinebant: et reddi
dit mihi malum pro bono. Hec fa
ciat deus inimicis David, et hec addat, si reliquero
de omnibus que ad eum pertinent usque mane
mingentem ad parietem. Cum autem
vidisset Abigail David: festinavit et descendit

de asino. et procidit coram david super faciem
suam. et adoravit super terram. et cecidit
ad pedes eius et dixit. In me sit domine mi
hec iniquitas. loquatur obsecro ancilla tua
in auribus tuis. et audi verba famule tue.
Ne ponat oro dominus meus rex cor suum super
virum istum iniquum nabal quia secundum nomen suum
stultus est. et stulticia cum eo. Ego autem
ancilla tua. non vidi pueros tuos. domine mi
quos misisti. Nunc ergo domine mi. vivit
dominus et vivit anima tua. qui prohibuit te ne
venires in sanguinem. et salvavit manum
tuam tibi. et nunc fiant sicut nabal inimici
tui. et qui querunt domino meo malum.
Quapropter suscipe benedictionem hanc quam
attulit ancilla tua tibi domino meo. et da pueris
qui sequuntur te dominum meum. Aufer
iniquitatem famule tue. Faciens enim
faciet dominus tibi domino meo. domum fidelem.
quia prelia domini domine mi tu proeliaris. Mali-
cia ergo non inveniatur in te. omnibus
diebus vite tue. Si enim surrexerit homo
aliquando persequens te. et querens animam tuam.
erit anima domini mei custodita
quasi in fasciculo viventium. apud dominum
deum tuum. Porro anima inimicorum tuorum
rotabitur quasi in impetu et circulo funde.
Cum ergo fecerit tibi dominus domino meo omnia bona
que locutus est bona de te. et constituerit
te ducem super israel. non erit tibi hoc in singultum
et in scrupulum cordis domino meo.
quod effuderis sanguinem innoxium. aut
ipse te ultus fueris. Et cum bene fecerit
dominus domino meo. recordaberis ancille tue. et
benefacies ei. Et ait david ad abigail.
Benedictus dominus deus israel qui misit te hodie in
occursum meum. et benedictum eloquium
tuum. et benedicta tu que prohibuisti me hodie
ne irem ad sanguinem et ulciscerer me
manu mea. Alioquin vivit dominus
deus israel. qui prohibuit me ne malum
facerem tibi nisi cito venisses in occursum
michi. non remansisset nabal usque ad lucem
matutinam mingens ad parietem. Su-
scepit ergo david de manu eius omnia que attu-
lerat ei. Dixitque ei. Vade pacifice in
domum tuam. Ecce audivi vocem
tuam. et honoravi faciem tuam. Venit
autem abigail ad nabal. et ecce erat ei con-
vivium in domo eius quasi convivium
regis. et cor nabal iocundum. erat enim
ebrius nimis. Et non indicavit ei ver-
bum pusillum aut grande usque in
mane. Diluculo autem cum digessisset vinum

nabal indicavit ei uxor sua verba hec. et
emortuum est cor eius intrinsecus. et factus
est quasi lapis. Cumque pertransissent x. dies
percussit dominus nabal. et mortuus est.
Quod cum audisset david mortuum videlicet na-
bal ait. Benedictus dominus qui iudi-
cavit causam obprobrii mei de manu
nabal. et servum suum custodivit a malo.
et maliciam nabal reddidit dominus in
caput eius. Misit ergo david et locutus est
ad abigail ut sumeret eam sibi in u-
xorem. Et venerunt pueri david ad abigail
in carmelum. et locuti sunt ad eam dicen-
tes. David misit nos ad te: ut accipiat
te in uxorem sibi. Que consurgens adora-
vit prona in terram: et ait. Ecce famu-
la tua: sit in ancillam ut lavet pedes
servorum domini mei. Et festinavit et sur-
rexit abigail. et ascendit super asinum
et v. puelle ierunt cum ea pedisseque eius.
et secuta est nuntios david. et facta est illi uxor. Sed
et achinoem accepit david de iezrael. et fuit
utraque uxor eius. Saul autem dedit michol
filiam suam uxorem david. Phalti
filio lais qui erat de gallim. xxvj.

XXVI

Et venerunt ziphei ad saul in
gabaa dicentes. Ecce david abscon-
ditus est in colle achile. que est ex adverso soli-
tudinis. Et surrexit saul et descen-
dit in desertum ziph. et cum eo tria
milia virorum de electis israel ut quererent
david in deserto ziph. Et castra metatus est
saul in gabaa achile. que erat ex adverso
solitudinis in via. David autem habitabat
in deserto. Videns autem david quod venisset saul
post se in desertum: misit exploratores.
et didicit quod venisset certissime. Et surrexit
david clam. et venit ad locum ubi erat saul. illuc
Cumque vidisset locum in quo dormiebat
saul. et abner filius ner princeps milicie
eius. et saulem dormientem in tentorio.
et reliquum vulgus per circuitum eius. ait
david ad achimelech etheum. et abisai filium
sarvie fratrem ioab dicens. Quis descendet
mecum ad saul in castra. Dixitque abi-
sai. Ego descendam tecum. Venerunt
ergo david et abisai ad populum nocte: et
invenerunt saul iacentem et dormientem
in tentorio. et hastam fixam in terra
ad caput eius. Abner autem et populus eius dor-
mientes in circuitu eius. Dixitque abi-
sai ad david. Conclusit deus hodie
inimicum tuum in manus tuas. Nunc
ergo perfodiam eum lancea in terra

semel. & secundo opus non erit. Et dixit David
ad abysai: Ne interficias eum. Quis enim
extendet manum suam in christum domini. & inno-
cens erit. Et dixit David. Vivit dominus,
quia nisi dominus percusserit eum. aut dies eius
venerit ut moriatur. aut in prelium descen-
dens perierit: propicius mihi sit dominus:
ne extendam manum meam in christum domini.
Nunc igitur tolle hastam que est ad caput eius
& cyphum aque: & abeamus. Tulit ergo
David hastam & cyphum aque qui erat ad ca-
put saul. & abierunt: & non erat quisquam
qui videret. & intelligeret & evigilaret.
Sed omnes dormiebant. quia sopor domini
irruerat super eos. Cumque transisset
David ex adverso & stetisset in vertice montis
de longe. & esset grande intervallum inter
eos. Clamavit David ad populum. & ad abner
filium ner dicens. Nonne respondebis abner?
Et respondens abner ait. Quis es tu qui
clamas & inquietas regem. Et ait
David ad abner. Numquid non vir tu es. & quis alius
similis tui in israel. Quare ergo non custo-
disti dominum tuum regem. Ingressus est enim
unus de turba ut interficeret regem
dominum tuum. Non est bonum hoc quod fecisti.
Vivit dominus quoniam filii mortis estis vos.
qui non custodistis dominum vestrum christum domini.
Nunc ergo vide ubi sit hasta regis. &
ubi sit cyphus aque qui erat ad caput
eius. Cognovit autem saul vocem David &
dixit. Numquid vox tua hec fili mi David. Et ait
David. Vox mea mi rex domine. Quam ob cau-
sam dominus meus persequitur servum suum.
Quid feci: aut quid est in manu mea ma-
li. Nunc ergo oro audi domine mi
rex verba servi tui. Si dominus incitat
te adversum me: odoretur sacrificium.
Si autem filii hominum: maledicti sunt in
conspectu domini qui eiecerunt me hodie
ut non habitem in hereditate domini
dicentes. Vade servi diis alienis. & nunc
non effundatur sanguis meus in terram
coram domino. quia egressus est rex israel ut
querat pulicem unum. sicut persequitur perdix
in montibus. Et ait saul. Peccavi.
Revertere fili mi David. Nequaquam enim ultra
tibi male faciam: eo quod preciosa fuerit
anima mea in oculis tuis hodie. Apparet enim
quod stulte egerim & ignoraverim multa
nimis. Et respondens David ait. Ecce ha-
sta regis. transeat unus de pueris re-
gis. & tollat eam. Dominus autem
retribuet unicuique secundum iustitiam suam

Nota david tulit hastam & cyphum saulis

et fidem. Tradidit enim te dominus hodie in
manum meam. & nolui levare manum meam
in christum domini. Et sicut hodie magni-
ficata est anima tua in oculis meis: sic
magnificetur anima mea in oculis domini
& liberet me de omni angustia. Ait ergo saul
ad David. Benedictus tu fili mi David. Et quidem
faciens facies, & potens poteris. Abiit autem
David in viam suam: & saul reversus est in
locum suum. · xxvii ·

Et ait David in corde suo. Aliquando incidam
una die in manus saul. Non-
ne melius est ut fugiam & salver in terram
philistinorum ut desperet saul. & cesset me
querere in cunctis finibus israel. Fugiam
ergo manus eius. Et surrexit David & abiit
ipse & sexcenti viri cum eo ad achis filium
maoth regem geth. Et habitavit David cum
achis in geth. ipse & viri eius & domus eius.
David & uxores eius due. achinoem iezraelites
& abigail uxor nabal carmeli. Et
nunciatum est saul quod fugisset David in
geth. & non addidit ultra ut quereret eum.
Dixit autem David ad achis. Si inveni gratiam
in oculis tuis: detur michi locus in
una urbium regionis huius
ut habitem ibi. Cur enim manet servus
tuus in civitate regis tecum. Dedit
ei itaque achis in illa die sicelech: prop-
ter quam causam facta est siceleth regum
iuda usque in diem hanc. Fuit autem
numerus dierum quibus habitavit David in regi-
one philistinorum. iiii. mensium. & ascen-
dit David & viri eius & agebant predas
de gethsuri. & de iethri. & de amalechite.
Hii enim pagi habitabantur in terra
antiquitus euntibus sur. & usque ad terram
egypti. Et percutiebat David omnem terram
illorum. nec relinquebat viventem virum & mu-
lierem. tollensque oves & boves. & asinos &
camelos & vestes. revertebatur & veniebat
ad achis. Dicebat autem ei achis. In quem
irruisti hodie: respondebatque David. Contra
meridiem iude. & contra meridiem hierameel
& contra meridiem ceni. Virum & mulierem
non vivificabat David nec adducebat in geth
dicens. ne forte loquantur adversum
nos. Hec fecit David. & hic erat decretum illi
omnibus diebus quibus habitavit in regione
philistinorum. Credidit ergo achis David
dicens. Multa mala operatus est contra
populum suum israel: erit igitur mihi servus
sempiternus. · xxviii ·

Factum est autem in diebus illis

congregaverunt philistiim agmina sua
ut prepararentur ad bellum contra israel.
Dixitque achis ad david. Sciens nunc scito
quoniam mecum egredieris in castris tu et
viri tui. Dixitque david ad achis. Nunc
scies que facturus est servus tuus. Et ait
achis ad david. Et ego custodem capitis
mei ponam te cunctis diebus. Samuel
autem mortuus est. planxitque eum omnis
israel. et sepelierunt eum in ramatha urbe
sua. Et saul abstulit magos et ariolos
de terra. et interfecit eos qui phitones in
ventre habebant. Congregatique sunt
philistiim et venerunt et castra metati sunt
in sunam. Congregavit autem et saul
universum israel: et venerunt in gelboe. Et
vidit saul castra philistiim et
timuit et expavit cor eius nimis. Con
suluitque dominum: et non respondit ei. neque per
sompnia neque per sacerdotes neque per sacerdo
tes neque per prophetas. Dixitque saul servis suis.
Querite mihi mulierem habentem phitonem.
et vadam ad eam. et sciscitabor per illam.
Et dixerunt servi eius ad eum. Est mulier
habens phitonem in endor. Mutavit ergo
saul habitum suum: vestitusque est aliis
vestimentis et abiit ipse et duo viri cum
eo. Veneruntque ad mulierem nocte. et ait.
Divina mihi in phitone. et suscita mihi quem
dixero tibi. Et ait mulier ad eum. Ecce
tu nosti quanta fecerit saul et quomodo
eraserit magos et ariolos de terra. Quare
ergo insidiaris anime mee. ut occi
dar? Et iuravit ei saul in domino
dicens. Vivit dominus quia non eveniet tibi quicquam
mali propter hanc rem. Dixitque ei
mulier. Quem suscitabo tibi? Qui ait:
Samuelem suscita mihi. Cum autem vidisset
mulier samuelem. exclamavit voce
magna. Et dixit ad saul. Dixitque ei
rex. Noli timere: Quid vidisti? Et ait
mulier ad saul. Deos vidi ascendentes
de terra. Dixitque ei. Qualis est forma
eius. Que ait. Vir senex ascendit.
et ipse amictus est pallio. Et intellexit saul
quod samuel esset: et inclinavit se super
faciem suam in terra. et adoravit. Dixit autem
samuel ad saul. Quare inquietasti
me ut suscitarer. Et ait saul. Coar
tor nimis. siquidem philistei pugnant
adversum me. et deus recessit a me. et
exaudire me noluit: neque in manu prophetarum
neque per sompnia. Vocavi ergo te ut o
stenderes michi quid faciam. Et ait
samuel. Quid me interrogas cum dominus
recesserit a te. et transierit ad emu
lum tuum. Faciet enim dominus tibi sicut lo
cutus est in manu mea. et scindet re
gnum tuum de manu tua. et dabit
illud proximo tuo david. quia non obedisti
voci domini. neque fecisti iram furoris
eius in amalech. Idcirco quod pateris fecit
tibi dominus hodie et dabit dominus etiam
israel tecum in manu philistiim. Cras
autem tu et filii tui mecum eritis.
Sed et castra israel tradet dominus in ma
nus philistinorum. Statimque cecidit saul
porrectus in terram. Extimuerat enim
verba samuelis. et robur non erat in eo.
quia non comederat panem tota die illa.
Ingressa est itaque mulier illa ad saul.
et vidit quod conturbatus erat valde. dixitque
ad eum. Ecce obedivit ancilla tua
voci tue. et posui animam meam in
manu tua. et audivi sermones tuos al' mea
quos locutus es ad me. Nunc igitur
audi. et tu vocem ancille tue. ut po
nam coram te buccellam panis. et
comedens convalescas ut possis iter
agere. Qui renuit et ait. Non come
dam. Coegerunt autem eum servi sui
et mulier: et tandem audita voce eorum.
surrexit de terra. et sedit super lectum.
Mulier autem illa habebat vitulum
pascualem in domo. et festinavit et
occidit eum. tollensque fari
nam et miscuit eam. et coxit azima
et posuit ante saul. et ante servos eius.
Qui cum comedissent: surrexerunt et
ambulaverunt per totam noctem illam.

Congregata - xxix - XXIX
sunt ergo universa agmina
philistiim in afech. Sed et israel castra
metatus est super fontem qui erat in
iezrael. Et satrape quidem philistiim al' iezrael
incedebant in centuriis et milibus.
David autem et viri eius erant in novis
simo agmine cum achis. Dixeruntque
principes philistiim ad achis.
Quid sibi volunt hebrei isti. Et ait
achis ad principes philistiim
Num ignoratis david qui fuit servus al' numquid
saul regis israel. et est apud me multis
diebus vel annis. et non inveni in eo quicquam mali l. annis
ex die qua transfugit ad me usque ad
diem hanc. Irati sunt autem adversus
eum principes philistiim. et dixerunt
ei. Revertatur vir iste et sedeat in loco suo

in quo constituisti eum. et non descendat nobis
cum in prelium: ne fiat nobis adversarius
cum preliari ceperimus. Quomodo enim
poterit aliter placare dominum suum nisi
in capitibus istis. Nonne iste est David. cui can
tabant per choros dicentes. Percussit
saul in milibus suis et David in decem milibus
suis. Vocavit ergo achis David. et ait ei.
Vivit dominus quia rectus es tu et bonus in conspectu
meo. et exitus tuus et introitus tuus
mecum est in castris. et non inveni in te
quicquam mali. Ex die qua venisti ad
me usque ad diem hanc. sed satrapis non
places. Revertere ergo et vade in pace: et
al' satrapū non offendas oculos satraparum philistiim.
Dixitque David ad achis. Quid enim feci et quid
invenisti in me servo tuo a die qua
fui in conspectu tuo usque in diem hanc
ut non veniam et pugnem contra inimi
cos domini mei regis. Respondens autem
achis locutus est ad David. Scio quia bonus
es tu in oculis meis sicut angelus dei:
sed principes philistiim dixerunt. Non
ascendet nobiscum in prelium. Igitur con
surge mane tu et servi tui qui venerunt
tecum. et cum de nocte surrexeritis. et ceperit
dilucescere: pergite. Surrexit itaque de
nocte David ipse et viri eius ut proficiscerentur
mane et reverterentur ad terram philistiim
XXX tur ad terram philistiim. philistiim
autem ascenderunt in iezrahel. · XXX ·
Cumque venisset david et viri eius
in sicelech die tercia: amalechi
te impetum fecerunt ex parte australi
in sicelech. et percusserunt sicelech. et succen
derunt eam igni. et captivas duxerunt
mulieres ex ea a minimo usque ad ma
ximum. et non interfecerant quemquam. sed
secum duxerunt. et pergebant itinere suo.
Cumque venissent David et viri eius ad civi
tatem. et invenissent eam succensam
igni. et uxores suas et filios suos et filias
ductas esse captivas. levaverunt David et
populus qui cum eo erat voces suas et plan
xerunt donec deficerent in eis lacrime.
Siquidem et due uxores David captive
fuerant ducte. achinoem iezrahelites. et
abigail uxor nabal carmeli. Et contri
ois status est valde David. Volebat enim populus
lapidare eum. quia amara anima erat uni
cuiusque viri super filiis suis et filiabus. Con
deo fortatus est autem David in domino deo suo. et ait ad a
biathar sacerdotem filium achimelech.
Applica ad me ephoth. et applicavit abia
thar ephoth. Et consuluit David dominum
dicens. Persequar an non latrunculos
hos et comprehendam eos. et ...
Abiit ergo David ipse et sexcenti viri qui erant
cum eo. et venerunt usque ad torrentem
besor: et lassi quidam substiterunt. Perse
cutus est autem David ipse et quadringenti viri qui erant
cum eo. Substiterant enim ducenti qui
lassi transire non poterant torrentem be
sor. Et invenerunt virum egyptium in agro
et adduxerunt eum ad David. Dederunt que ei
panem ut comederet et biberet aquam. Sed et
fragmen masse caricarum et duas ligaturas
uve passe. Qui cum comedisset reversus
est spiritus eius. et refocillatus est. Non enim
comederat panem. neque biberat aquam
tribus diebus. et tribus noctibus. Dixit itaque ei
David. Cuius es tu. vel unde et quo pergis.
Qui ait ei. Puer egyptius ego sum.
servus viri amalechite. Dereliquit autem
me dominus meus quia egrotare cepi nudius
tercius. Siquidem nos erupimus ad
australem partem cerethi. et contra
iudam ad meridiem caleb et siceleth
succendimus igni. Dixitque ei David. Po
tes me ducere ad istum cuneum.
Qui ait. Iura mihi per deum quod non occi
das me. et non tradas me in manus
domini mei. et ego ducam te ad cune
um istum. Et iuravit ei David. Qui cum
duxisset eum: ecce illi discumbebant
super faciem universe terre comeden
tes et bibentes. et quasi festum celebran
tes diem. pro cuncta preda. et spoliis
que ceperant de terra philistiim. et de
terra iuda. Et percussit eos David a vespere
usque ad vesperam alterius diei. et non evasit
ex eis quisquam nisi quadringenti viri adoles
centes qui ascenderant camelos
et fugerant. Eruit ergo David omnia
que tulerant amalechite. et duas
uxores suas eruit. nec defuit quicquam
a parvo usque ad magnum. tam de filiis
quam de filiabus. Et de spoliis. et quecumque
rapuerant. omnia reduxit David. Et
tulit universos greges et armenta. et
minavit ante faciem suam. Dixerunt que:
Hec est preda David. Venit autem David ad
ducentos viros qui lassi substiterant
nec sequi potuerant David. et residere eos iusserat
in torrente besor. Qui egressi sunt
obviam David. et populo qui cum eo erat.
Accedens autem David ad populum: salutavit
eos pacifice. Respondensque vir ... pessimus

et iniquus de viris qui erant cum David
et dixit. Quia non venerunt nobiscum: non
dabimus eis de preda quam eruimus.
Sed sufficiat unicuique uxor sua et filii. quos
cum acceperint recedant. Dixit autem David.
Non sic facietis fratres mei. de his que tra
didit dominus nobis. et custodivit nos,
et dedit latrunculos qui eruperant adver
sus nos in manus nostras: nec audiet vos
quisquam super sermone hoc. Equa enim pars erit de
scendentis ad prelium. et remanentis ad
sarcinas: et similiter divident. Et factum
est hoc ex die illa et deinceps constitutum
et prefinitum et quasi lex in israel usque ad diem
hanc. Venit ergo David in siceleth. et misit
dona de preda senioribus iuda. proximis suis
dicens. Accipite benedictionem de preda
hostium domini. his qui erant in bethel:
et qui in ramoth ad meridiem. et qui in iether
et qui in aroer. et qui in sephamoth. et
qui in esthamo. et qui in rachal. et qui in urbi
bus ierameli. et qui in urbibus ceni. et qui in
arama. et qui in lacuasan. et qui in a
theth. et qui in hebron. et reliquis qui erant
in his locis, in quibus commoratus fuerat
David ipse et viri eius. XXXI.

Phylistiim autem pugnabant ad
versus israel. Et fugerunt viri israel
ante faciem philistinorum. et ceciderunt in
terfecti in montem gelboe. Irrueruntque
philistiim in saul et filios eius. et percusserunt
ionatham et aminadab. et melchisue filios
saul. Totumque pondus prelii versum est
in saul: et consecuti sunt eum viri sagitta
rii: et vulneratus est vehementer a sa
gittariis. Dixitque saul ad armigerum
suum. Evagina gladium tuum. et interfice
me: ne forte veniant incircumcisi isti et
interficiant me. illudentes michi. et no
luit armiger eius. Fuerat enim nimio
terrore perterritus. Arripuit itaque saul gla
dium suum. et irruit super eum. Quod cum
vidisset armiger eius. videlicet quod mortuus
esset saul. irruit etiam super gladium suum
ipse et mortuus est cum eo. Mortuus est
ergo saul. et tres filii eius et armiger illius
et universi viri eius in die illa pariter. Vi
dentes autem viri israel qui erant trans
vallem et trans iordanem. quod fu
gissent viri israelite et quod mortuus esset saul.
et filii eius relinquerunt civitates suas
et fugerunt. Veneruntque philistiim et ha
bitaverunt ibi. Facta autem die altera:
venerunt philistiim ut spoliarent in
terfectos: et invenerunt saul et tres filios
suos iacentes in monte gelboe. et precide
runt caput saul. et expoliaverunt eum
armis: et miserunt in terram phili
stinorum per circuitum. ut annuntiaretur
in templo ydolorum. et in populis. Et posu
erunt arma eius in templo astaroth:
corpus vero eius suspenderunt in muro
bethsan. Quod cum audissent habitatores
iabes galaad quecumque fecerant philistiim
saul: surrexerunt omnes viri fortissimi
et ambulaverunt tota nocte. et tulerunt
cadaver saul. et cadavera filiorum saul de
muro bethsan. Veneruntque iabes viri
galaad et combusserunt ea igni. et tule
runt ossa eorum et sepelierunt in nemore
iabes: et ieiunaverunt vii. diebus.

Incipit secundus liber Regum

Factum est autem postquam
mortuus est saul: et
David reversus a cede ama
lech: et manet in siceleth
dies duos. In die autem
tertia apparuit homo
veniens de castris saul veste conscissa et pul
vere conspersus caput. Et ut venit ad David:
cecidit super faciem suam et adoravit. Dix
itque ad eum David. Unde venis? Qui ait ad
eum. De castris israel fugi. Et dixit ad
eum David. Quod est verbum quod factum est? In
dica michi. Qui ait. Fugit populus ex prelio.
et multi corruentes ex populo mortui sunt.
Sed et saul. et ionathas filius eius interierunt.
Dixitque David ad adolescentem qui nuntia
bat ei. Unde scis quia mortuus est saul. et
ionathas filius eius: Et ait adolescens
qui narrabat ei. Casu veni in montem
gelboe. et saul incumbebat super hastam
suam. Porro currus et equites appro
pinquabant ei. Et conversus post ter
gum suum vidensque me vocavit.
Cui cum respondissem adsum: dixit michi.
Quisnam es tu? et aio ad eum. Amale
chites sum. Et locutus est michi. Sta
super me et interfice me. quoniam tenent me
angustie. et adhuc tota anima mea
in me est. Stansque super eum: occidi
illum. Sciebam enim quod vivere non poterat
post ruinam: et tuli diadema quod erat
in capite eius: et armillam de brachio
illius: et attuli ad te dominum meum
huc. Apprehendens autem David vestimenta
sua. scidit. Omnisque viri qui erant cum

eo planxerunt et fleverunt et ieiunaverunt usque
ad vesperam super saul. et super ionatham
filium eius. et super populum domini. Et super
domum israel quod corruissent gladio. Dixitque
david ad iuvenem qui nunciabat ei. Unde
es tu. Qui respondit. filius hominis advene
amalechite ego sum. Et ait ad eum
david. Quare non timuisti mittere ma
num tuam. ut occideres christum domini. Vocansque
david unum de pueris suis ait. Accedens
irrue in eum. Qui percussit illum: et
mortuus est. Et ait ad eum david. San
guis tuus super caput tuum. Os
enim tuum locutum est adversum te di
cens. Ego interfeci christum domini. Plan
xit autem david planctum huiuscemodi super
saul. et super ionatham filium eius. et pre
cepit ut docerent filios iuda arcum
sicut scriptum est in libro iustorum.
et ait. Considera israel pro hiis qui mortui
sunt super excelsa tua vulnerati. In
clita israel super montes tuos interfecti sunt.
quomodo ceciderunt fortes. Nolite annun
ciare in geth. neque annunciaveritis in compitis
ascalonis: ne forte letentur filie philis
tiim. ne forte exultent filie incircum
cisorum. Montes gelboe nec ros nec pluvia
veniant super vos. neque sint agri primi
ciarum quia ibi abiectus est clipeus fortium
clipeus saul: quasi non esset unctus oleo. A
sanguine interfectorum ab adipe fortium.
Sagitta ionathe numquam abiit retrorsum:
et gladius saul non est reversus inanis.
Saul et ionathas amabiles erant. et
decori [illegible] in vita sua. In morte quoque
non sunt divisi. aquilis velociores. leonibus
fortiores. Filie israel super saul flete. qui
vestiebat vos coccino in deliciis. qui pre
bebat ornamenta aurea cultui vestro.
Quomodo ceciderunt fortes in prelio. et io
nathas in excelsis tuis occisus est. Do
leo super te frater mi. Ionatha decore ni
mis. et amabilis super amorem mulierum.
Sicut mater unicum amat filium suum.
ita ego te diligebam. Quomodo cecide
runt robusti. et perierunt arma bellica.

II Igitur post hec consuluit · ij ·
david dominum dicens. Num ascendam in unam
de civitatibus iuda. Et ait dominus
ad eum. Ascende. Dixitque david. Quo ascen
dam. Et respondit ei. In ebron. Ascen
dit ergo david et due uxores eius achino
em iezrahelites. et abigail uxor nabal
carmeli. Sed et viros qui erant cum
eo duxit david singulos cum domo sua.
et manserunt in oppidis ebron. Vene
runtque viri iuda et unxerunt ibi david
ut regnaret super domum iuda. Et nun
ciatum est david quod viri iabes galaad sepe
lissent saul. Misit ergo david nuncios ad
viros iabes galaad. Dixitque ad eos. Be
nedicti vos a domino qui fecistis misericordiam hanc
cum domino vestro saul: et sepelistis eum. Et
nunc retribuet quidem vobis dominus misericordiam
et veritatem. Sed et ego reddam gratiam eo quod
fecistis verbum istud. Confortentur
manus vestre et estote viri fortissimi. et filii
fortitudinis. Licet enim mortuus sit dominus
vester saul: tamen me unxit domus iuda in
regem. Abner autem filius ner princeps exercitus
saul. tulit isboseth filium saul et cir
duxit eum per castra: regemque consti
tuit super galaad et super gessuri. et super iezrahel
et super effraym. et super beniamin. et super universum
israel. xl annorum erat isboseth filius saul
cum regnare cepisset super israel: et duobus
annis regnavit. Sola autem domus iuda
sequebatur david. Et fuit numerus dierum
quos commoratus est david in ebron impe
rans super domum iuda. vii. annorum et sex
mensium. Egressusque est abner filius
ner. et pueri isboseth filii saul de castris
in gabaon. Porro ioab filius sarvie
et pueri david egressi sunt et occurrerunt ei iuxta
piscinam gabaon. Et cum in unum
convenissent e regione: sederunt hii iuxta
piscinam una. et illi ex altera. Dixitque
abner ad ioab. Surgant pueri et ludant
coram nobis. Et respondit ioab. Sur
gant. Surrexerunt ergo et transierunt
numero xii. de pueris david. Apprehensoque
unusquisque capite [illegible] suum pares sui. et de
fixit gladium in latus contrarii. et ceci
derunt simul. Vocatumque est nomen
loci illius ager robustorum in gabaon.
Et ortum est bellum durum satis in die
illa. Fugatusque est abner et viri israel a pueris
david. Erant autem ibi tres filii sarvie
ioab. et abysay. et azael. Porro azael
cursor velocissimus fuit. quasi unus ex ca
preis que morantur in silvis. Perseque
batur autem azael abner et non declinavit
neque ad dexteram neque ad sinistram
omittens persequi abner. Respexit itaque
abner post tergum suum: et ait. Tu ne es
azael. Qui respondit. Ego sum. Dixitque
ei abner. Vade ad dexteram sive ad sinistram
in sinistram. et apprehende unum de adolescentibus

(Margin notes:) al' arte sagittandi. Flecti / in libro iustorum. i. geneseos. ... manus tua in [illegible] / ad eum

tibi et tolle tibi spolia eius. Noluit autem
azael omittere quin urgeret eum. Rursum
que locutus est abner ad azael. Recede,
noli me sequi, ne compellar confodere
te in terram, et levare non potero faciem
meam ad ioab fratrem tuum. Qui au
dire contempsit, et noluit declinare. Per
cussit ergo eum abner aversa hasta in
inguine. et transfodit: et mortuus est in eodem
loco. Omnesque qui transibant per locum
in quo ceciderat azael et mortuus erat,
subsistebant. Persequentibus autem
ioab et abysay fugientem abner, Sol oc
cubuit: et venerunt usque ad collem aque
ductus, qui est ex adverso vallis — et itineris
deserti in gabaon. Congregatique sunt
filii beniamin ad abner: et conglobati
in unum cuneum. steterunt in summitate
tumuli unius. Et exclamavit abner
ad ioab et ait. Num usque ad internitio
nem tuus mucro deseviet. An ignoras
quod periculosa sit desperatio? Usquequo
non dicis populo ut omittat persequi fra
tres suos. Et ait ioab. Vivit dominus si
si locutus fuisses mane cessasset populus perse
quens fratrem suum. Insonuit ergo ioab
buccina: et stetit omnis exercitus nec perse
cuti sunt ultra israel neque inire certamen.
Abner autem et viri eius abierunt per cam
pestria, tota illa nocte, et transierunt
iordanem. et lustrata omni betho
ron, venerunt ad castra. Porro ioab
reversus omisso abner congregavit omnem
populum. et defuerunt de pueris david x. et ix. viri.
excepto azaele. Servi autem david percusserunt
de beniamin et de viris qui cum abner
erant. ccc^{tos} lx. qui et mortui sunt.
Tuleruntque azael et sepelierunt eum in
sepulcro patris sui in bethleem. Et am
bulaverunt tota nocte ioab et viri
qui erant cum eo. et in ipso crepusculo
pervenerunt in ebron. III.

Facta est ergo longa concer
tatio inter domum saul et
inter domum david. David autem proficiens
et semper se ipso robustior: domus autem
saul decrescens cotidie. Natique sunt
filii david in ebron. Fuitque primogenitus
eius amon. de achinoem. iezraelite.
et post eum celeab de abigal uxore
nabal carmeli. Porro tertius absolon
filius maacha. filie tholomei regis
gessur. Quartus adonias filius
aggith. et quintus saphacia filius
abigail. Sextus quoque iethraam de egla
uxore david. Hi nati sunt david in ebron. Cum
ergo esset prelium inter domum saul et do
mum david: Abner filius ner regebat do
mum saul. Fuerat autem sauli concu
bina nomine respha filia achia. Ingressusque
est ad eam abner. Dixitque isboseth ad
abner. Quare ingressus es ad concubi
nam patris mei. Qui iratus nimis
propter verba isboseth ait. Numquid caput canis ego
sum adversum iudam hodie? Qui fece
rim misericordiam super dominum saul patrem tuum.
et super fratres eius et proximos eius. et non tra
didi te in manus david. et tu requisisti in
me quod argueres pro muliere hodie? Hec me
faciat deus abner, et hec addat ei. nisi quomodo
iuravit dominus david. sic faciam cum eo.
ut transferatur regnum de domo saul. et
elevetur thronus david super israel et super
iudam. a dan usque bersabee. Et non potuit
ei respondere quicquam. quia metuebat illum.
Misit ergo abner nuntios ad david pro se di
centes. Cuius est terra? Et ut loquerentur.
fac mecum amicitias. et erit manus
mea tecum. et reducam ad te universum
israel. Qui ait. Optime ego ego
faciam tecum amicitias: sed unam rem peto
a te dicens. Non videbis faciem meam
antequam adduxeris michol filiam
saul. et sic venies et videbis faciem meam.
Misit autem david nuntios ad ysboseth filium
saul dicens. Redde uxorem meam michol
quam despondi mihi centum preputiis philistinorum.
Misit ergo isboseth et tulit eam a viro
suo. faltiel filio lais. Sequebaturque
eam vir suus plorans usque bahurim.
Et dixit ad eum abner. Vade rever
tere. Qui et reversus est. Sermonem quoque
intulit abner ad seniores israel dicens.
Tam heri quam nudiustertius querebatis
david ut regnaret super vos. Nunc ergo fa
cite quoniam dominus locutus est ad david dicens.
In manu servi mei david salvabo populum
meum israel de manu philistiim. et omnium
inimicorum eius. Locutus est autem abner
etiam ad beniamin. Et abiit ut lo
queretur ad david in ebron omnia que
placuerant israel et universo beniamin.
Venitque ad david in ebron cum xx. viris.
Et fecit david abner et viris eius qui ve
nerant cum eo convivium. Et dixit ad
david abner. Surgam ut congregem
ad te dominum meum regem omnem
israel. et ineam tecum fedus. et imperes

al' reduxisset — omnibus sicut desiderat anima tua. Cum
ergo dimisisset David Abner, et ille isset in pace:
statim pueri David et Ioab venerunt cesis latro
nibus cum preda magna nimis. Abner autem
non erat cum David in Hebron, quia iam dimiserat
eum, et profectus fuerat in pace. Et Ioab et
omnis exercitus qui erat cum eo postea ve
nerant. Nunciatum est itaque Ioab narran
tibus: Venit Abner filius Ner ad regem,
et dimisit eum, et abiit in pace. Et in
gressus est Ioab ad regem et ait: Quid fecisti?
Ecce venit Abner ad te, quare dimisisti
eum, et abiit et recessit? Ignoras Abner
filium Ner, quoniam ad hoc venit ad te ut deciperet
te, et sciret exitum tuum et introitum tuum,
et nosset omnia que agis? Egressus itaque
Ioab a David misit nuncios post Abner
et reduxit eum a cisterna Sira, ignorante
David. Cumque rediisset Abner in Hebron: seor
sum adduxit eum Ioab ad medium
porte, ut loqueretur ei in dolo. Et percussit
eum ibi in inguine, et mortuus est in ulti
one sanguinis Asael fratris eius. Quod cum
audisset David rem iam gestam: ait, Mundus
ego sum et regnum meum apud Dominum usque
in sempiternum a sanguine Abner filii
Ner, et veniat super caput Ioab, et super
domum omnem patris sui. Nec deficiat de
domo Ioab fluxum seminis sustinens
et leprosus tenens fusum et cadens gladio
et indigens pane. Igitur Ioab et Abi
sai frater eius interfecerunt Abner, eo quod occidisset
Asael fratrem eorum in Gabaon in prelio. Dix
it autem David ad Ioab et ad omnem populum qui erat
cum eo: Scindite vestimenta vestra, et accin
gimini saccis, et plangite ante exequias
Abner. Porro rex David sequebatur feretrum.
, david — Cumque sepelissent Abner in Hebron: leva
vit rex vocem suam, et flevit super tumu
, et lugens — lum Abner. Flevit autem et omnis populus:
Plangensque rex Abner ait: Nequaquam ut
mori solent ignavi mortuus es Abner.
Manus tue non sunt ligate, et pedes tui
non sunt compedibus aggravati: sed sicut
solent cadere coram filiis iniquitatis, sic
corruisti. Congeminansque omnis populus
flevit super eum. Cumque venisset universa
multitudo cibum capere cum David clara adhuc
die, iuravit David dicens: Hec faciat mihi
Deus et hec addat, si ante occasum solis
gustavero panem vel aliud quicquam.
Omnisque populus audivit, et placuerunt
eis cuncta que fecit rex in conspectu totius
populi. Et cognovit omne vulgus et

universus Israel in die illa quoniam non actum
fuisset a rege ut occideretur Abner filius
Ner. Dixit quoque rex ad servos suos: Num
ignoratis quoniam princeps et maximus ce
cidit hodie in Israel? Ego autem adhuc deli
catus et unctus rex: Porro viri isti filii
Sarvie duri michi sunt. Retribuat Dominus
facienti malum iuxta maliciam
suam. IIII
Audivit autem filius Saul quod
cecidisset Abner in Hebron, et dissolute sunt
manus eius, omnisque Israel perturbatus est.
Duo autem viri principes latronum erant
filio Saul, nomen uni Baana et
nomen alteri Rechab filii Remmon Berothite de
filiis Beniamin. Siquidem et Beroth reputata
est in Beniamin: et fugerunt Berothite in
Getthaim, fueruntque ibi advene usque
ad tempus illud. Erat autem Ionathe filio Saul
filius debilis pedibus. Quinquennis enim
fuit quando venit nuncius de Saul et Ionatha
ex Iezrael. Tollensque eum nutrix sua
fugit. Cumque festinaret ut fugeret:
cecidit et claudus effectus est, habuitque voca
bulum Mifiboseth. Venientes igitur filii Re
mon Berothite Rechab et Baana, ingressi
sunt fervente die domum Isboseth, qui dor
miebat super stratum suum meridie:
et ostiaria domus purgans triticum ob
dormivit. Ingressi sunt autem domum
latenter, assumentes spicas tritici, et per
cusserunt eum in inguine Rechab et Baana
frater eius, et fugerunt. Cum autem ingres
si fuissent domum, ille dormiebat super lectum
suum in conclavi, et percutientes interfecerunt
eum. Sublatoque capite eius abierunt
per viam deserti tota nocte. Et attulerunt
caput Isboseth ad David in Hebron: dixeruntque
ad regem: Ecce caput Isboseth filii Saul
inimici tui, qui querebat animam tuam.
Et dedit Dominus domino meo regi ultionem
hodie de Saul et de semine eius. Respondens
autem David Rechab et Baana fratri eius filiis
Remmon Berothite: dixit ad eos: Vivit
Dominus qui eruit animam meam de omni
angustia, quoniam eum qui annunciaverat
mihi et dixerat: Mortuus est Saul, qui puta
bat se prospera nunciare: tenui et occidi eum in
Sicelech, cui oportebat me dare mercedem
pro nuncio. Quanto magis nunc cum homines
impii interfecerunt virum innoxium in domo
sua super lectum suum, non queram sanguinem
eius de manu vestra, et auferam vos de terra?
Precepit itaque David pueris suis, et interfecerunt

runt eos. Precidentesque manus et pedes
eorum suspenderunt eos super piscinam in ebron.
Caput autem ysboseth tulerunt et sepelierunt
in sepulchro abner in ebron. · V ·

Et venerunt universe tribus israel ad
david in ebron dicentes. Ecce nos
os tuum et caro tua sumus. Sed et heri et
nudius tercius cum esset saul rex super nos
tu eras educens et reducens israel. Dixit autem
dominus ad te. Tu pasces populum meum
israel: et tu eris dux super israel. Venerunt quoque et
seniores de israel ad regem in ebron. et percussit
cum eis rex david fedus in ebron coram domino.
Unxeruntque david in regem super israel. Filius
erat david .xxx. annorum cum regnare cepisset.
et .xl. annis regnavit. In ebron regnavit
super iudam .vii. annis. et .vi. mensibus: In
ierusalem autem regnavit .xxx. tribus annis. super
omnem israel et iudam. Et abiit rex et omnes viri
qui erant cum eo in ierusalem ad iebuseum
va habitatorem terre. Dictumque est ad david
ab eis. Tanta est iniquitas a debilioribus
arcanis. Ad quos david respondit. Facite ingens
cat ego iubeam ut parva sublimia tangat.
et creat ...nunc presidium. Non ingredieris
huc nisi abstuleris cecos et claudos dicen-
tes. non ingredietur david huc. Cepit autem
david arcem syon: hec est autem civitas david. Propo-
suerat enim david in die illa premium ei qui
percussisset iebuseum. et tetigisset domatum
fistulas. et abstulisset claudos et cecos. odientes
animam david. Ideirco dicitur in proverbio. cecus et
claudus non intrabunt in templum.
Habitavit autem david in arce syon: et voca-
vit eam civitatem david: et edificavit per gyrum
a mello et intrinsecus. Et ingrediebatur
proficiens atque succrescens. et dominus
exercituum erat cum eo. Misit quoque hyram
rex tyri nuntios ad david. et ligna cedrina et
artifices lignorum. et artifices lapidum.
ad parietes: et edificaverunt domum david.
Et cognovit david quoniam confirmasset dominus
eum regem super israel: et quoniam exaltasset
regnum eius super populum suum israel. Accepit
ergo david adhuc concubinas et uxores de ierusalem
postquam venerat de ebron. Natique sunt
david et alii filii et filie et hec nomina eorum
qui nati sunt ei in ierusalem. Samua et
sobab et nathan et salomon. et iabaar. et
elisua. et neferg. et iafia. et helisama. et helida
et heliseleth. Audierunt ergo philistiim
quod unxissent david regem super israel: et ascen-
derunt universi ut quererent david. Quod cum
audisset david descendit in presidium.

Philistiim autem venientes diffusi sunt
in valle raphaim. Et consuluit david dominum
dicens. Si ascendam ad philistiim et si dabis
eos in manu mea. Et dixit dominus
ad david. Ascende quia tradens dabo tibi phi-
listiim in manu tua. Venit ergo david in
baalpharasim: et percussit eos ibi. et dixit. Divi-
sit dominus inimicos meos coram me. sicut
dividuntur aque. Propterea vocatum
est nomen loci illius. baalfarasim. et reli-
querunt ibi sculptilia sua. que tulit david et viri
eius. Et addiderunt adhuc philistiim ut
ascenderent et diffusi sunt in valle raphaim.
Consuluit autem david dominum. Si ascendam
contra philisteos et si trades eos in manus
meas. Qui respondit. Non ascendas ob
viam eis. sed gyra post tergum eorum.
et venias ad eos ex adverso pirorum. Et cum
audieris sonitum clamoris gradientis
in cacumine pirorum: tunc inibis prelium.
quia tunc egredietur dominus ante faciem
tuam. ut percutiat castra philistiim.
Fecit itaque david sicut preceperat
ei dominus: et percussit philistiim de
gabaa. usque dum venias gezer.

VI

Congregavit autem rursum david · VI ·
omnes electos ex israel
.xxx. milia. Surrexitque et abiit et universus · david
populus qui erat cum eo de viris iuda
ut adducerent archam dei. super quam
invocatum est nomen domini exercituum
sedentis in cherubim super eam. Et im-
posuerunt archam domini super plau-
strum novum: tuleruntque eam de
domo aminadab qui erat in gabaa.
Oza autem et haio filii aminadab mi-
nabant plaustrum novum. Cumque
tulissent eam de domo aminadab qui
erat in gabaa: custodiens archam dei.
haio precedebat archam. David autem et omnis
israel ludebant coram domino. in omnibus
lignis fabrefactis. et cytharis et lyris. et
tympanis. et sistris. et cymbalis. Postquam
autem venerunt ad aream nachor: ex-
tendit manum oza ad archam dei. et
tenuit eam quoniam calcitrabant boves
et declinaverunt eam. Iratusque est in-
dignatione dominus contra ozam:
et percussit eum super temeritate qui
mortuus est ibi iuxta archam dei. Con-
tristatus est autem david eo quod percussisset
dominus ozam. Et vocatum est no-
men loci illius percussio oze usque in diem
hanc. et extimuit david dominum in die illa

Nota david ludebat coram domino in lyris

suam

Nota de oza tangente archam domini declinantem

al' domini

dicens. Quomodo ingredietur ad me
archa domini. et noluit divertere ad se
archam domini in civitatem david. sed diver
tit eam in domum obededom gethei. Et ha
bitavit archa domini in domo obethedom
gethei tribus mensibus. Et benedixit dominus
obethedom et omnem domum eius. Nun
tiatumque est regi david quod benedixisset dominus
obethedom et omnia eius propter archam domini.
Dixitque david. Ibo et reducam archam domini
cum benedictione in domum meam.
Abiit ergo david et adduxit archam dei de
domo obethedom in civitatem david cum
gaudio. Et erant cum david septem chori
et victima vituli. Cumque transcendissent
qui portabant archam domini sex passus,
immolabant bovem et arietem.
et david percutiebat in organis armiga
tis. et saltabat totis viribus ante dominum.
Porro david erat accinctus ephod lineo.
Et david et omnis domus israel ducebant ar
cham testamenti domini in iubilo, et in
clangore bucine. Cumque intrasset archa
domini in civitatem david: michol filia saul,
prospiciens per fenestram vidit regem david
subsilientem et saltantem coram domino:
despexit eum in corde suo. Et introduxe
runt archam domini. et posuerunt eam
in loco suo. in medio tabernaculi quod
tetenderat ei david. Et obtulit david holocau
sta coram domino et pacifica. Cumque
complesset, offerens holocausta et pacifica
benedixit populo in nomine domini exercituum.
Et partitus est universe multitudini israel
tam viro quam mulieri singulis collyridam
panis unam et assaturam bubale
carnis unam. et similam frixam oleo.
Et abiit omnis populus unusquisque
in domum suam. Reversusque est david ut
benediceret domui sue. Et egressa michol
filia saul in occursum david: ait. Quam
gloriosus fuit hodie rex israel discoperiens
se ante ancillas servorum suorum, et nudatus
est quasi si nudetur unus de scurris. Dixitque
david ad michol. Vivit dominus quia ludam
ante dominum. qui elegit me potius quam
patrem tuum. et quam omnem domum eius.
et precepit michi ut essem dux super populum
israel: et ludam et vilior fiam plus quam factus
sum et ero humilis in oculis meis. et cum an
cillis de quibus locuta es, gloriosior apparebo.
Igitur michol filie saul non est na
tus filius usque ad diem mortis
sue.

ea

VII

Factum est autem cum sedisset
rex in domo sua. et dominus dedisset
ei requiem: undique ab inimicis suis uni
versis. Dixit ad nathan prophetam. Vides
ne quod ego habitem in domo cedrina et
archa dei posita sit in medio pellium.
Dixitque nathan ad regem. omne quod est in
corde tuo. vade et fac. quia dominus tecum
est. Factum est autem in nocte illa: et ec
ce sermo domini ad nathan dicens. Vade
loquere ad servum meum david. Hec dicit
dominus. Numquid tu edificabis michi domum
ad habitandum? Neque enim habitavi
in domo ex die qua eduxi filios israel de
terra egypti usque in diem hanc. sed am
bulavi in tabernaculo. et in tentorio per
cuncta loca que transivi cum omnibus filiis
israel. Numquid loquens locutus sum ad unam
de tribubus israel cui precepi ut pasceret populum
meum israel dicens. Quare non edifi
casti michi domum cedrinam? Et nunc hec
dices servo meo david. Hec dicit dominus deus exer
cituum. Ego te tuli de pascuis sequentem
gregem. ut esses dux super populum meum
israel: et fui tecum in omnibus ubicumque
ambulasti. et interfeci universos inimicos
tuos a facie tua. fecique tibi nomen grande
iuxta nomen magnorum qui sunt in terra.
Et ponam locum populo meo israel et plan
tabo eum et habitabo cum eo. et
non turbabitur amplius nec addent
filii iniquitatis. ut affligant eum.
sicut prius ex die qua constitui iudices
super populum meum israel: et requiem
dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. Pre
dicetque tibi dominus quod domum faciat tibi dominus.
Cumque completi fuerint dies tui. et
dormieris cum patribus tuis. suscitabo
semen tuum post te quod egredietur de
utero tuo. et firmabo regnum eius.
Ipse edificabit domum nomini meo.
Et stabiliam thronum regni eius usque in sem
piternum. Ego ero illi in patrem. et
ipse erit michi in filium. Qui si inique ali
quid gesserit. arguam eum in virga virorum
et in plagis filiorum hominum. Misericordiam
autem meam non auferam ab eo. sicut abs
tuli a saul quem amovi a facie mea.
et fidelis erit domus tua. et regnum tuum usque
in eternum ante faciem meam. et thronus tuus
erit firmus iugiter. Secundum omnia verba hec. et
iuxta universam visionem istam sic locutus
est nathan ad david. Ingressus est autem rex david
et sedit coram domino: et dixit. Quis ego

sum domine deus et que domus mea quia adduxisti me hucusque? Sed hoc parum est in conspectu tuo domine deus meus quia dilexisti me, nisi loquereris etiam de domo servi tui in longinquum. Ista enim est lex Adam domine deus. Quid ergo addere adhuc poterit David ut loquatur ad te? Tu enim scis servum tuum domine deus. Propter verbum tuum et secundum cor tuum fecisti omnia magnalia hec, ita ut notum faceres servo tuo. Idcirco magnificatus es domine deus, quia non est similis tui, neque enim est deus extra te in omnibus que audivimus auribus nostris. Que est autem ut populus tuus Israel gens in terra, propter quam ivit dominus ut redimeret eam sibi in populum, et poneret sibi nomen, faceretque eis magnalia et horribilia super terram a facie populi tui quem redemisti tibi ex Egypto, gentem et deos eius. Et confirmasti tibi populum tuum Israel in populum sempiternum, et tu domine factus es eis in deum. Nunc ergo domine deus verbum quod locutus es super servum tuum et super domum eius suscita in sempiternum, et fac sicut locutus es, et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum, atque dicatur: Dominus exercituum deus super Israel. Et domus servi tui David erit stabilita coram domino, quia tu domine exercituum deus Israel revelasti aurem servi tui dicens: Domum edificabo tibi. Propterea invenit servus tuus cor suum ut oraret te oratione hac. Nunc ergo domine deus tu es deus, et verba tua erunt vera. Locutus enim es ad servum tuum bona hec. Incipe ergo et benedic domui servi tui ut sit in sempiternum coram te, quia tu domine deus locutus es, et benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempiternum. viii.

Factum est autem post hec percussit David Philisthim et humiliavit eos, et tulit David frenum tributi de manu Philisthim. Et percussit Moab et mensus est eos funiculo coequans terre. Mensus est autem duos funiculos, unum ad occidendum et unum ad vivificandum. Et factus est Moab David serviens sub tributo. Et percussit David Adadezer filium Roob regem Soba, quando profectus est ut dominaretur super flumen Eufraten. Et captis David ex parte eius mille septingentis equitibus et xx. milibus peditum, subnervavit omnes iugales curruum, dereliquit autem ex eis centum currus. Venit quoque Syria Damasci ut presidium ferret Adadezer regi Soba, et percussit David de Syria xx. ii. milia virorum. Et posuit David presidium in Syria Damasci, factaque est Syria David serviens sub tributo. Servavitque dominus David in omnibus ad quecumque profectus est. Et tulit David arma aurea et torques quas habebant servi Adadezer, et detulit ea in Ierusalem. Et de Bethe et de Beroth civitatibus Adadezer tulit rex David es multum nimis, de quo fecit Salomon omnia vasa erea in templo et mare eneum et columpnas et altare. Et hec accepit postea Susac rex Egypti in diebus Roboam filii Salomonis, cum ascendisset de Ierusalem de terra Machmas et electis civitatibus Adadezer regis [illegible]. Audivit autem Thou rex Emath quod percussisset David omne robur Adadezer, et misit Thou Ioram filium suum ad regem David ut salutaret eum et congratulans gratias ageret eo quod expugnasset Adadezer et percussisset eum. Hostis quippe erat Thou Adadezer, et in manu eius erant vasa argentea et vasa aurea et vasa erea. Que et ipsa sanctificavit rex David domino cum argento et auro que sanctificaverat de universis gentibus quas subegerat, de Syria et Moab et filiis Amon et Philisthiim et Amalech, et de manubiis Adadezer filii Roob regis Soba. Fecit quoque David sibi nomen cum reverteretur capta Syria in valle Salinarum cesis xviii. milibus, et in Gebelem ad xviii. milia. Et posuit in Idumea custodes statuitque presidium, et facta est universa Idumea serviens David. Et servavit dominus David in omnibus ad quecumque profectus est. Et regnavit David super omnem Israel. Faciebat quoque David iudicium et iusticiam omni populo suo. Ioab autem filius Sarvie erat super exercitum. Porro Iosaphat filius Achilud erat a commentariis, et Sadoch filius Achitob et Achimelech filius Abiathar erant sacerdotes, et Saraias scriba. Banaias autem filius Ioiade super Cerethi et Ferethi. ix.

Filii autem David erant sacerdotes. Et dixit David: Putasne est aliquis qui remanserit de domo Saul ut faciam cum eo misericordiam propter Ionatham? Erat autem de domo Saul servus nomine Siba. Quem cum vocasset rex ad se, dixit ei: Tu es Siba? Et ille respondit: Ego sum servus tuus. Et ait rex: Numquid superest aliquis de domo Saul ut faciam cum eo misericordiam dei? Dixitque Siba regi: Superest filius Ionathan debilis pedibus. Ubi, inquit, est? Et Siba

ad regem. Et ecce ait in domo machir
filii amiel in lodabar. Misit ergo rex
david et tulit eum de domo machir filii
amihel de lodabar. Cum autem venisset
miphiboset filius ionathe filii saul
ad david: corruit in faciem suam et adora
vit. Dixitque david. Miphiboseth. Qui res
pondit. Adsum servus tuus. Et ait ei
david. Ne timeas: quia faciens faciam in te
misericordiam propter ionathan patrem tuum: et
restituam tibi omnes agros saul patris
tui. et tu comedes panem in mensa mea
semper. Qui adorans eum dixit. Quis
ego sum servus tuus quoniam respexisti super
canem mortuum similem mei. Vocavit
itaque rex siba puerum saul. et dixit ei.
Omnia quecumque fuerunt saul et universam
domum eius dedi filio domini tui. Operare
igitur terram ei tu et filii tui et servi tui. et
inferes: ut in fercis filio domini tui cibus
ut alatur. Miphiboseth autem filius domini
tui comedet semper panem super mensam
meam. Erant autem sibe xv filii et xx.
servi. Dixitque siba ad regem. Sicut
iussisti domine mi rex servo tuo. sic fa
ciet servus tuus. Et miphiboseth come
det panem super mensam tuam quasi unus de
filiis regis. Habebat autem miphiboseth
filium parvulum nomine micha. Omnis
vero cognatio domus sibe serviebat
miphiboseth. Habitabat autem mi
phiboseth in ierusalem: quia de mensa regis
iugiter vescebatur. et erat claudus utroque
pede. . x .

X

Factum est autem post hec ut moreretur naas
rex filiorum amon. et regnavit anon
filius eius pro eo. Dixitque david. Misericordiam
faciam cum anon filio naas: sicut fecit
pater eius mecum misericordiam. Misit ergo david consolans
eum per servos suos super patris interitu.
Cum autem venissent servi david in terram filiorum
amon. dixerunt principes filiorum amon
ad anon dominum suum. Putas quod propter honorem
patris tui david miserit ad te consolatores.
et non ideo ut investigaret. et exploraret
civitatem. et everteret eam. misit servos suos
david ad te. Tulit itaque anon servos david. rasitque
dimidiam partem barbe eorum. et preci
dit vestes eorum medias usque ad nates: et
dimisit eos. Quod cum nuntiatum esset david:
misit in occursum eorum. erant enim viri
confusi turpiter valde. et mandavit
eis david. Manete in iericho donec
crescat barba vestra: et tunc revertimini

Nota quod amon rasit barbam
et precidit vestes

Videntes autem filii amon quod iniuriam fe
cissent david: miserunt et conduxerunt mercede
syrum rohob et syrum soba. xx. milia peditum
et a rege maacha mille viros. et ab istob
xii. milia virorum. Quod cum audisset david:
misit ioab et omnem exercitum bellatorum.
Egressi sunt ergo filii amon et direxerunt
aciem ante ipsum introitum porte. Syrus
autem et soba et rohob. et istob et maacha
seorsum erant in campo. Videns ergo
ioab quod preparatum esset adversum se prelium
et ex adverso et post tergum: elegit sibi ex
omnibus electis israel. et instruxit aciem contra
syrum. reliquam autem partem populi tradidit
abysay fratri suo. qui direxit aciem contra
filios amon. Et ioab ait. Si prevaluerit
adversum me syrus: eris mihi in adiutorium.
Si autem filii amon prevaluerint adversum
te: auxiliabor tibi. Esto vir fortis et pugne
mus pro populo nostro et civitate dei nostri. Dominus
autem faciet quod bonum est in conspectu suo.
Iniit autem ioab et populus qui erat cum eo certa
men contra syros. qui statim fugerunt
a facie eius. Filii autem amon videntes quod
fugissent syri: fugerunt et ipsi a facie aby
say et ingressi sunt civitatem. Reversusque
est ioab a filiis amon et venit ierusalem.
Videntes igitur syri quoniam corruissent coram
israel: congregati sunt pariter. Misitque
adadezer et eduxit syros qui erant
trans flumen: et adduxit exercitum eorum.
Sobac autem magister militie adadezer
princeps eorum erat. Quod cum nuntiatum esset
david: contraxit omnem israel. et transivit
iordanem: venitque in helema. Et direxe
runt aciem syri ex adverso david: et pugna
verunt contra eum. Fugeruntque syri a facie israel:
et occidit david de syris septingentos currus
et xl. milia equitum. et sobach principem militie
adadezer percussit: qui statim mortuus
est. Videntes autem universi reges qui erant
in presidio adadezer victos se esse ab israel:
expaverunt et fugerunt. l. et viii. milia coram
israel. et fecerunt pacem cum israel. et servierunt
eis. Timueruntque syri auxilium prebere
filiis amon. . xi .

XI

Factum est autem revertente
anno eo tempore quo solent reges
ad bella procedere: misit david ioab et servos
suos qui erant cum eo. et universum israel.
et vastaverunt filios amon. et obsederunt
rabath. David autem remansit in ierusalem.
Cumque hec agerentur: accidit ut quadam
die surgeret david de strato suo post meridiem

et deambularet in solario domus regie:
viditque mulierem se lavantem ex adverso
super solarium suum. Erat autem mulier
pulchra valde. Misit ergo rex et requisivit
que esset mulier. Nuntiatumque est ei
quod ipsa esset bersabee filia heliam uxor urie
ethei. Missis itaque david nuntiis tulit eam.
Que cum ingressa esset ad illum: dormi-
vit cum illa. Statimque sanctificata est ab
inmunditia sua et reversa est in domum suam
illa concepto fetu. Mittensque nuntiavit
david et ait. Concepi. Misit autem david ad ioab
dicens. Mitte ad me uriam etheum.
Misitque ioab uriam ad david. Et venit urias
ad david. Quesivitque david quam recte ageret ioab.
et populus et quomodo administraretur bellum.
Et david dixit ad uriam. Vade in domum tuam
et lava pedes tuos. Et egressus est urias de
domo regis. Secutusque est eum cibus regius.
Dormivit autem urias ante portam domus
regie cum aliis servis domini sui: et non de-
scendit ad domum suam. Et ait david ad
uriam. Nuntiatumque est david a dicentibus.
non ivit urias ad domum suam. Et ait david
ad uriam. Numquid non de via longinqua
venisti? Quare non descendisti in domum
tuam? Et ait urias ad david. Archa dei et israel
et iuda habitant in papilionibus: et dominus meus
ioab. et servi domini mei super faciem terre
manent: et ego ingrediar domum meam.
ut comedam et bibam: et dormiam cum
uxore mea. Per salutem tuam et per sa-
lutem anime tue. quod non faciam rem
hanc. Ait ergo david ad uriam. Mane hic
et hodie. Et cras dimittam te. Mansit
autem urias in ierusalem in die illa. Et
altera die vocavit eum david ut comederet
coram se et biberet. et inebriavit eum.
Qui egressus vespere dormivit in
strato suo. cum servis domini sui: et in domum
suam non descendit. Factum est ergo
mane: et scripsit david epistolam ad ioab:
misitque per manum urie scribens in epistola.
Ponite uriam ex adverso belli ubi fortis-
simum prelium est. et derelinquite eum. ut
percussus intereat. Igitur cum ioab ob-
sideret urbem. posuit uriam in loco quo
sciebat viros esse fortissimos. Egressique
viri de civitate bellabant adversus
ioab: et ceciderunt de populo david servorum david
et mortuus est urias etheus. Misit
itaque ioab et nuntiavit david omnia verba
prelii. Precepitque nuntio dicens. Cum
compleveris sermones belli universos ad regem

(Margin: helchie; al' aut; XI; epistolam david et uriam)

si videris eum indignari. et dixerit
quare accessistis ad murum ut pre-
liaremini. An ignorabatis quod
multa desuper ex muro tela mittantur?
Quis percussit abimelech filium ierobaal.
Nonne mulier misit super eum fragmen
mole de muro. et interfecit eum in thebes.
Quare iuxta murum accessistis. dices. Etiam servus tuus
urias etheus occubuit. Abiit ergo nun-
tius et venit et narravit omnia david que
ei preceperat ioab. Et dixit nuntius ad david.
Prevaluerunt adversum nos viri. et egressi
sunt ad nos in agrum. Nos autem facto
impetu. persecuti fuimus eos usque ad por-
tam civitatis. Et direxerunt iacula sa-
gittarii ad servos tuos ex muro desuper:
mortuique sunt de servis regis. Quin etiam
servus tuus urias etheus mortuus est.
Et dixit david ad nuntium. Hec dices ioab.
Non te frangat ista res. Varius est
eventus prelii. et nunc hunc et nunc illum consumit
gladius. Conforta bellatores tuos adver-
sum urbem ut destruas eam et exhortare
eos. Audivit autem uxor urie quod mortuus
esset urias vir suus: et planxit eum.
Transacto luctu misit david et introduxit
eam in domum suam. et facta est ei uxor.
peperitque ei filium. Et displicuit verbum
quod fecerat david coram domino. xii.
Misit ergo dominus nathan ad david. Qui
cum venisset ad eum. dixit ei.
Responde michi iudicium. Duo viri erant in
civitate una. unus dives. alter pauper.
Dives habebat oves et boves plurimos
valde. pauper autem nichil habebat omnino preter
ovem unam parvulam quam emerat et
nutrierat. et que creverat apud eum
cum filiis eius simul. de pane eius comedens.
et de calice eius bibens. et in sinu illius
dormiens. eratque illi sicut filia. Cum
autem peregrinus quidam venisset ad divitem:
parcens ille sumere de ovibus et bobus suis: ut
exhiberet convivium peregrino illi. qui
venerat ad se. tulit ovem viri pauperis.
et preparavit cibos homini qui venerat ad se.
Iratus autem indignatione david adversus
hominem illum nimis. dixit ad nathan.
Vivit dominus quoniam filius est mortis vir qui
fecit hoc. Ovem reddet in quadruplum
eo quod fecerit verbum istud. et non pepercit.
Dixit autem nathan ad david. Tu es ille vir
qui fecisti hanc rem. Hec dicit dominus deus israel.
Ego unxi te in regem super israel: et ego
erui te de manu saul. et dedi tibi domum

(Margin: al' belli; ꝑ; XII; Nota parabolam nathan prophete)

domini tui. et uxores domini tui in sinu
tuo. dedique tibi domum israel et domum
iuda. et si parva sunt ista. adiciam tibi
multo maiora. Quare ergo contemp
sisti verbum domini ut faceres malum in
conspectu meo? Uriam etheum percus
sisti gladio. et uxorem illius accepisti
tibi in uxorem. et interfecisti eum gladio
filiorum amon. Quobrem non rece
det gladius de domo tua usque in sempi
ternum, eo quod despexeris me. et tuleris
uxorem ethei urie ut esset uxor tua.
Itaque hec dicit dominus. Ecce ego suscitabo su
per te malum de domo tua. et tollam
uxores tuas in oculis tuis. et dabo
proximo tuo. et dormiet cum uxoribus
tuis in oculis solis huius. Tu enim
fecisti abscondite. ego enim
faciam verbum istud in conspectu omnis
hui9 israel et in conspectu solis. Et dixit
david ad nathan. peccavi domino. Dixitque
nathan ad david. Dominus quoque transtulit
peccatum tuum: non morieris. Verumptamen
blasphemare fecisti inimicos nomen
domini. propter verbum hoc filius qui
natus est tibi morte morietur. Et
reversus est nathan in domum suam.
Percussit quoque dominus parvulum quem pepererat
uxor urie david. et desperatus est. Depre
catusque est dominum david pro parvulo. et ieiuna
vit david ieiunio. et ingressus seorsum
iacuit super terram. Venerunt autem
seniores domus eius cogentes eum ut
surgeret de terra. Qui noluit neque
comedit cum eis cibum. Accidit autem
die vii. ut moreretur infans. Ti
mueruntque servi david nuntiare ei quod mor
mortuus esset parvulus. Dixerunt enim.
Ecce cum parvulus adhuc viveret loque
bamur ad eum et non audiebat vocem
nostram. quanto magis si dixerimus mortuus est
puer se affliget. Cum ergo audisset
david servos suos mussitantes: intellexit
quod mortuus esset infantulus. Dixitque
ad servos suos. num mortuus est puer.
de tra Qui responderunt ei. Mortuus est.
Surrexit ergo david. et lotus unctusque est.
Cumque mutasset vestem: ingressus est
domum domini et adoravit. Et venit
in domum suam. petivitque ut apponerent
ei cibum et comedit. Dixerunt autem ei
servi eius. Quis est sermo quem fecisti?
propter infantem cum adhuc viveret
ieiunasti. et flebas mortuo autem puero

surrexisti et comedisti panem. Qui ait.
Propter infantem dum adhuc viveret
ieiunavi et flevi. Dicebam enim.
Quis scit si forte donet mihi eum dominus?
et vivat infans. Nunc autem quia mor
tuus est quare ieiunem. Numquid potero
revocare eum amplius. Ego
vadam magis ad eum. ille vero non
revertetur ad me. Et consolatus est
david Belsabee uxorem suam. Ingres
susque ad eam. dormivit cum ea: que
genuit filium: et vocavit nomen
eius salomonem. Et dominus dilexit
illum. Misitque in manu nathan
prophete. et vocavit nomen eius amabilis
domino: eo quod diligeret eum dominus. Igitur
pugnabat ioab contra rabath filiorum
amon. et expugnabat urbem regiam.
Misitque ioab nuntios ad david dicens.
Dimicavi adversus rabath. et capi
enda est urbs aquarum. Nunc igitur
reliquam partem populi congrega et ob
side civitatem et cape eam: ne cum
a me vastata fuerit urbs. nomini meo
ascribatur victoria. Congregavit
itaque david omnem populum et profectus est
adversus rabath. Cumque dimi
casset: cepit eam. et tulit dyadema
melchon regis eorum de capite
eius. pondo auri talentum. habens
gemmas pretiosissimas. et impositum
est super caput david. Sed et predam
civitatis asportavit multam valde.
populum quoque eius adducens serravit
et circumegit super eos ferrata
carpenta divisitque cultris et trans
duxit in typo laterum. Sic fecit
universis civitatibus filiorum amon.
Et reversus est david et omnis exercitus
in ierusalem. · XIII ·
Factum est autem post hec
ut absalon filii david sororem
speciosissimam vocabulo thamar:
adamaret amon filius david et deperi
ret eam valde: ita ut egrotaret
propter amorem eius. Quia cum esset
virgo: difficile ei videbatur ut quippiam
inhoneste ageret cum ea. Erat
autem amon amicus nomine ionadab
filius semma fratris david vir prudens
valde. Qui dixit ad eum. Quare
sic attenuaris macie fili re
gis per singulos dies: cur non
indicasti michi. Dixitque ei amon

thamar sororem fratris mei absalon
amo. Cui respondit ionadab. Cuba
super lectum tuum, et languorem
simula. Et cum venerit pater tuus ut visi
tet te, dic ei. Veniat oro thamar soror
mea. ut det michi cibum, et faciat
pulmentum ut comedam de manu
eius. Accubuit itaque amon: et quasi
egrotare cepit. Cumque venisset rex ad vi
sitandum eum: amon ait ad regem.
Veniat obsecro thamar soror mea.
ut faciat in oculis meis duas
sorbitiunculas. et cibum capiam
de manu eius. Misit ergo david ad
thamar domum dicens. Veni
in domum amon fratris tui: et fac ei
pulmentum. Venitque thamar in
domum amon fratris sui. Ille autem
iacebat. Que tollens farinam
commiscuit: et liquefaciens in oculis eius
coxit sorbitiunculas. Tollensque quod co
xerat: effudit et posuit coram eo: et no
luit comedere. Dixitque amon. Eiicite
universos de domo a me. Cumque eiecis
sent omnes: dixit amon ad thamar.
Infer cibum in conclave. ut vescar
de manu tua. Tulit ergo thamar
sorbitiunculas quas fecerat: et in
tulit ad amon fratrem suum in con
clavi. Cumque obtulisset ei cibum: appre
hendit eam et ait. Veni cuba mecum
soror mea. Que respondit ei. Noli frater
mi noli opprimere me: neque enim hoc fas est in
israel. Noli facere stultitiam hanc.
Ego enim non potero ferre obpro
brium meum: et tu eris quasi unus
de insipientibus in israel. Quin potius
loquere ad regem et non negabit me
tibi. Noluit autem acquiescere precibus
eius: sed prevalens viribus oppressit
eam. et cubavit cum illa. Et exosam
habuit eam amon odio magno ni
mis: ita ut maius esset odium quo
oderat eam amore quo ante dilexe
rat. Dixitque ei amon. Surge et vade.
Que respondit ei. Maius est hoc ma
lum quod nunc agis adversum me. quam
quod ante fecisti expellens me. Et noluit
audire eam. sed vocato puero qui mi
nistrabat ei dixit. Eiice foras
a me hanc. et claude hostium post eam.
Que induta erat talari tunica. huiuscemodi
enim filie regis virgines vestibus
utebantur. Eiecit itaque eam minister
illius foras. Clausitque ostium post eam.
Que aspergens cinerem capiti suo
scissa tunica talari imposita que ma
nibus super caput suum ibat ingrediens
et clamans. Dixit autem absalon frater eius
Numquid amon frater tuus concubuit tecum.
Sed nunc soror tace. Frater tuus est. neque affli
gas cor tuum pro hac re. Mansit itaque
thamar contabescens in domo absalonis
fratris sui. Cum autem rex david audisset verba hec:
contristatus est valde. Et noluit con
tristare spiritum amon filii sui quoniam dilige
bat eum quia primogenitus ei erat.
Porro non est locutus absalon ad
amon. nec bonum nec malum. Oderat
enim absalon amon: eo quod violasset
thamar sororem suam. Factum est autem
post tempus biennii ut tonderentur oves
absalon in baalasor que est iuxta effraym.
Et vocavit absalon omnes filios regis.
Venitque ad regem et ait ad eum. Ecce
tondentur oves servi tui: veniat oro
rex cum servis suis ad servum suum. Dixitque
rex ad absalon. Noli fili mi rogare
ut veniamus omnes et gravemus te.
Cum autem cogeret eum et noluisset ire.
benedixit ei. Et ait absalon. Si non
vis venire: veniat nobiscum obsecro saltem
amon frater meus. Dixit ad eum rex.
Non est necesse ut vadat tecum. Co
egit itaque eum absalon. et dimisit cum
eo amon. et universos filios regis. Feceratque
absalon convivium quasi convivium regis.
Preceperat autem absalon pueris suis dicens.
Observate cum temulentus fuerit amon
vino. et dixero vobis percutite eum et inter
ficite. Nolite timere. ego enim sum qui
precipio vobis. roboramini et estote
viri fortes. Fecerunt ergo pueri absa
lon adversus amon sicut preceperat
eis absalon. Surgentesque omnes filii
regis ascenderunt singuli mulas
suas et fugerunt. Cumque adhuc pergerent
in itinere: fama pervenit ad david dicens.
Percussit absalon omnes filios regis.
et non remansit saltem ex eis unus.
Surrexit itaque rex et scidit vestimenta
sua. et cecidit super terram. et omnes
servi ipsius qui assistebant ei sciderunt
vestimenta sua. Respondens autem
ionadab filius semmaa fratris david dixit.
Ne estimet dominus meus rex quod omnes
filii regis occisi sint: amon solus
mortuus est. quia in odio absalonis erat

ad dauid

Non occisus fuit amon

XXIII

positus ex die qua oppressit thamar
ne sororem suam. Nunc ergo ponat dominus
meus rex super cor suum verbum
istud dicens. Omnes filii regis occisi sunt
quoniam amon solus mortuus est. Fugit
autem absalon. Et elevavit puer specu
lator oculos suos et aspexit. et ecce populus
multus veniebat per iter devium ex
latere montis. Dixit autem ionadab ad
regem. Ecce filii regis adsunt: iuxta
verbum servi tui sic factum est. Cumque
cessasset loqui: apparuerunt filii regis.
Et intrantes levaverunt vocem et fle
verunt. Sed et rex et omnes servi eius fleverunt
ploratu magno nimis. Porro ab
salon fugiens abiit ad tholomai filium
amiur regem gessur. luxit ergo david filium
suum amon multis diebus. Absalon
autem cum fugisset et venisset in gessur: fuit
ibi tribus annis. Cessavitque rex david persequi
absalon: eo quod consolatus esset super
amon interitu. xiiij.

Quomodo absolon fugit

Cessavit al' hic cap. xiiij.

XIIII

Intelligens autem ioab filius sarvie
quod cor regis versum esset ad absalon:
misit thecuam et tulit inde mulierem
sapientem. Dixitque ad eam: Lugere
te simula. et induere veste lugubri:
et ne ungaris oleo. ut sis quasi mulier
iam plurimo tempore lugens mor
tuum. Et ingredieris ad regem et
loqueris ad eum sermone huiuscemodi.
aute Posuit ioab verba in ore eius. Itaque
cum ingressa fuisset mulier thecuites
ad regem: cecidit coram eo super terram.
et adorans dixit. Serva me rex. Et ait
ad eam rex. Quid cause habes. Que respondit.
Heu mulier vidua ego sum. Mor
tuus est enim vir meus. et ancille tue
erant duo filii. qui rixati sunt adversum
se in agro. Nullusque erat qui eos
prohibere posset. Et percussit alter alterum
et interfecit eum. Et ecce consurgens
universa cognatio adversum ancillam
tuam dicit. Trade eum qui percussit fratrem
suum: ut occidamus eum pro anima
fratris sui. quem interfecit et deleamus heredem.
Et querunt extinguere scintillam meam.
que relicta est ut non supersit viro meo nomen.
et reliquie super terram. Et ait rex ad
mulierem. Vade in domum tuam et
ego iubebo pro te. Dixitque mulier thecui
tes ad regem. In me domine mi rex sit
iniquitas. et in domum patris mei. Rex
autem et thronus eius sit innocens. Et ait

rex. Qui contradixerit tibi adduc
eum ad me: et non addet ultra ut
tangat te. Que ait. Recordetur rex
domini dei sui ut non multiplicentur
proximi sanguinis ad ulciscendum.
et nequaquam interficiant filium meum.
Qui ait. Vivit dominus quia non
cadet de capillis filii tui super terram.
Dixit ergo mulier. Loquatur ancil
la tua ad dominum meum regem verbum.
Et ait. loquere. Dixitque mulier. Quare
cogitasti huiuscemodi rem contra
populum dei. et locutus est verbum rex
istud ut peccet et non reducat eiectum
suum. Omnes morimur. et quasi aque
dilabimur in terram que non revertuntur.
nec vult deus perire animam. sed retractat
cogitans ne penitus pereat qui
abiectus est. Nunc ergo veni ut loquar
ad dominum meum regem verbum hoc
presente populo. Et dixit ancilla
tua. Loquar ad regem. si quomodo
faciat rex verbum ancille sue. Et
audivit rex verba ut liberaret ancillam
suam de manu omnium qui volebant
delere me. et filium meum simul de he
reditate domini. Dicat ergo ancilla tua. ut
fiat verbum domini mei regis quasi sa
crificium. Sicut enim angelus dei
sic est dominus meus rex: ut benedictione
nec maledictione moveatur. Unde
et dominus deus tuus est tecum. Et respondens
rex ad mulierem ait. Ne abscon
das a me verbum quod ego te interrogo. Dixitque
mulier. Loquere mi rex domine. Et ait
rex. Numquid manus ioab tecum est
in omnibus istis. Respondit mulier. et ait.
Per salutem anime tue domine mi
rex. nec ad dexteram nec ad sinistram
est ex omnibus his que locutus est dominus
meus rex. Servus enim tuus ioab
ipse precepit mihi et posuit in os ancil
le tue omnia verba hec ut verterem
figuram sermonis eius. Servus enim tuus
ioab precepit istud. Tu autem domine
mi rex sapiens es. sicut habet sapientiam
angelus dei. ut intelligas omnia
super terram. Et ait rex ad ioab.
Ecce placatus feci verbum tuum.
Vade igitur et revoca puerum absalon.
Cadensque ioab super faciem suam in
terram: adoravit et benedixit regi.
Et ioab dixit. Hodie intellexit ser
vus tuus quia inveni gratiam in oculis tuis

domine mi rex. Fecisti enim sermonem
servi tui. Surrexit ergo ioab et abiit
in gessur: et adduxit absalon in ierusalem.
Dixit autem rex. Revertatur in domum
suam et non videat faciem meam.
Reversus est itaque absalon in domum
suam: et faciem regis non vidit.
Porro sicut absalon vir non erat
pulcher in omni israel: et decorus nimis
a vestigio pedis usque ad verticem non
erat in eo ulla macula. et quanto magis
tondebat capillos: semel autem in anno
tondebatur quia gravabat eum caesaries.
ponderabat capillos capitis sui du
centis siclis pondere publico. Nati sunt
autem absalon filii tres et filia una
nomine thamar eleganti forma.
Mansitque absalon in ierusalem duobus
annis et faciem regis non vidit.
Misit itaque ad ioab ut mitteret eum
ad regem. Qui noluit venire ad
eum. Cumque secundo misisset et ille noluisset
venire: dixit servis suis. Scitis agrum
ioab iuxta agrum meum habentem
messem ordei. Ite igitur et succendite
eum igni. Succenderunt igitur servi
absalon segetem igni. Et venientes
servi ioab scissis vestimentis suis: et
dixerunt. Succenderunt servi absalon
partem agri tui igni. Surrexitque
ioab. et venit ad absalon in domum eius
et dixit. Quare succenderunt servi tui
segetem meam igni? Et respondit ab
salon ad ioab. Misi ad te obsecrans
ut venires ad me. et mitterem te ad
regem. et diceres ei. Quare veni de
gessur? melius mihi erat ibi esse. Obsecro
ergo ut faciem regis videam. Quod si me
mor est iniquitatis meae: interficiat me.
Ingressus est igitur ioab ad regem, nunciavit
ei. Vocatusque absalon et intravit ad
regem: et adoravit super faciem terrae
coram eo. Osculatusque est rex absalon.
Igitur post haec. xv.
fecit sibi absalon currus et equites et
l. viros qui praecederent eum. Et consur
gens mane absalon stabat iuxta
introitum portae in via. Et omnem
virum qui habebat negotium ut veniret
ad iudicium regis. vocabat absalon
ad se et dicebat. De qua civitate es tu?
Qui respondens aiebat. Ex una tribu
israel ego sum servus tuus. Respondit que ei
absalon. Videntur mihi sermones tui

boni et iusti. Sed non est qui te audiat con
stitutus a rege. Dicebatque absalon.
Quis me constituat iudicem super
terram. ut ad me veniant omnes
qui habent negotium et iuste iudicem?
Sed et cum accederet homo ad eum
ut salutaret eum. extendebat manum
suam. et apprehendens osculabatur eum.
Faciebatque hoc omni israel qui veniebat ad
iudicium ut audiretur a rege: et
sollicitabat corda virorum israel. Post iiii.
annos dixit absalon ad regem david.
Vadam et reddam vota mea quae vovi
domino in ebron. Vovens enim vovit ser
vus tuus cum esset in gessur syriae dicens.
Si reduxerit me dominus in ierusalem: sacri
ficabo domino. Dixitque ei rex. Vade in David
pace. Et surrexit et abiit in ebron. Mi
sit autem absalon exploratores in universas
tribus israel dicens. Statim ut audieritis
clangorem bucine: dicite. regnavit
absalon in ebron. Porro cum absalon
ierunt ducenti viri de ierusalem vocati eun
tes simplici corde et causam penitus
ignorantes. Accersivit quoque absalon Nō achitofel
achitofel gilonitem consiliarium david de
civitate sua gilo. Cumque immola
ret victimas: facta est coniuratio valida
populusque concurrens augebatur
cum absalon. Venit igitur nuntius ad david
dicens. Toto corde universus israel sequitur
absalon. Et ait david servis suis qui erant
cum eo in ierusalem. Surgite et fugiamus.
neque enim erit nobis effugium a facie ab
salon. Festinate egredi: ne forte veni
ens occupet nos. et impellat super nos
ruinam. et percutiat civitatem in ore
gladii. Dixeruntque servi regis ad eum.
Omnia quaecumque praeceperit dominus noster rex
libenter exequimur servi tui. Egressus
est ergo rex et universa domus eius pedibus
suis. Et reliquit rex mulieres decem
concubinas ad custodiendam domum.
Egressusque rex et omnis israel pedibus suis
stetit procul a domo. et universi servi eius
ambulabant iuxta eum. et legiones
cherethi et phelethi et omnes gethei pugna
tores validi sexcenti viri. qui secuti
eum fuerant de geth pedites praecede
bant regem. Dixit autem rex ad
ethai gethaeum. Cur venis nobiscum?
Revertere et habita cum rege tuo. quia pere
grinus es: et egressus de loco tuo. Heri
venisti: et hodie compelleris nobiscum

egredi? Ego autem vadam quo
iturus sum. Revertere et reduc tecum
fratres tuos: et dominus faciat tecum misericordiam
et veritatem, quia ostendisti gratiam et fidem.
Et respondens ethai regi dicens: Vivit
dominus et vivit dominus meus rex, quoniam in
quocumque loco fueris domine mi
rex, sive in morte sive in vita, ibi
erit servus tuus. Et ait David ad ethai:
Veni et transi. Et transivit ethai
getheus, et rex, et omnes viri qui cum eo erant,
et reliqua multitudo. Omnesque fle-
bant voce magna, et universus populus
transibat. Rex quoque transgrediebatur
torrentem cedron: et cunctus populus
oliue incedebat contra viam, quae respicit
ad desertum. Venit autem et sadoch
sacerdos, et universi levitae cum eo,
portantes archam foederis dei, et deposuerunt
archam dei. Et ascendit abiathar, donec expletus
esset omnis populus qui egressus fuerat
de civitate. Et dixit rex ad sadoch:
Reporta archam dei in urbem. Si
invenero gratiam in oculis domini,
reducet me, et ostendet michi eam
et tabernaculum suum. Si autem
michi dixerit: non places; praesto sum, faciat
quod bonum est coram se. Et dixit rex ad
sadoch sacerdotem: O videns, revertere
in civitatem in pace, et achimaas filius
tuus, et ionathas filius abiathar:
duo filii vestri sint vobiscum. Ecce ego ab-
scondar in campestribus deserti,
donec veniat sermo a vobis indicans
michi. Ad verbum ieri? Reportaverunt
igitur sadoch et abiathar archam
dei in ierusalem: et manserunt ibi.
Porro David ascendebat clivum olivarum,
scandens et flens, operto capite et
nudis pedibus incedens. Sed et omnis
populus qui erat cum eo, operto capite
ascendebat cum eo plorans. Nun-
tiatum est autem David, quod et achithofel esset
in coniuratione cum absalon. Dixitque
domine David: Infatua quaeso consilium achithofel
domine. Cumque ascenderet David summitatem
montis in quo adoraturus erat
dominum: ecce occurrit ei thusi arachites
scissa veste et terra pleno capite. Et
dixit ei David: Si veneris mecum, eris
michi honeri. Si autem in civita-
tem reverteris, et dixeris absalon:
Servus tuus sum, pater, me vivere
sicut fui servus patris tui, sic ero servus

Picta ... ponitur ... quae
sarcinis (?) compingi solent quas inter palos ad
solis siccant vel palata, id est, massa inter
palos compressa.

tuus: dissipabis consilium achitofel.
Habes autem tecum sadoch et abia-
thar sacerdotes. Et omne verbum quodcumque
audieris de domo regis, indicabis
sadoch et abiathar sacerdotibus. Sunt
autem cum eis duo filii eorum, achi-
maas filius sadoch, et ionathan
filius abiathar: et mittetis per eos
ad me omne verbum quod audieritis.
Veniente ergo thusi amico David in
civitatem: absalon quoque ingressus
est ierusalem. . xvi .
Cumque David transisset paululum
montis verticem: apparuit
siba puer miphiboseth in occursum eius,
cum duobus asinis qui onerati erant
cc. panibus, et centum alligaturis uvae
passae, et c. massis palatarum, et duo-
bus utribus vini. Et dixit rex sibae: Quid
sibi volunt haec? Responditque siba: Asi-
ni regis, ut sedeant
domestici regis; et panes et palatae ad
vescendum pueris tuis, vinum autem
ut bibat si quis defecerit in deserto.
Et ait rex: Ubi est filius domini tui?
Respondit siba regi: Remansit in ierusa-
lem dicens: Hodie restituet michi domus israel
regnum patris mei. Et ait rex sibae:
Tua sint omnia quae fuerunt miphiboseth.
Dixitque siba: Oro ut inveniam gratiam
coram te domine mi rex. Venit ergo
rex David usque bahurim: et ecce egrediebatur
inde vir de cognatione domus saul
nomine semei filius gera, procedebat-
que egrediens et maledicebat, mitte-
batque lapides contra David, et contra
universos servos regis David. Omnis
autem populus et universi bellatores
a dextro et a sinistro latere regis
incedebant. Ita autem loquebatur semei
cum malediceret regi: Egredere, e-
gredere vir sanguinum et vir belial.
Reddidit tibi dominus universum san-
guinem domus saul, quoniam invasisti re-
gnum pro eo. Et dedit dominus re-
gnum in manu absalon filii tui: et ecce
premunt te mala tua, quoniam vir
sanguinum es tu. Dixit autem abisai
filius sarviae regi: Quare male-
dicit canis hic moriturus domino meo
regi? Vadam et amputabo caput
eius. Et ait rex: Quid michi et vobis est
filii sarviae? Dimittite eum ut
maledicat. Dominus enim praecepit ei ut

maledicerét d. Et quis est qui au
deat dicere quare sic fecerit dominus?
Et rex ait abysai. et universis servis
suis. Ecce filius meus qui egressus
est de utero meo. querit animam meam.
quanto magis hic filius gemini ma
ledicit michi. Dimittite eum ut
maledicat iuxta preceptum domini:
si forte respiciat dominus afflictionem
meam. et reddat michi bonum pro ma
ledictione hac hodierna. Ambula
bat itaque d' et viri eius per viam cum
eo. Semei autem per iugum montis
de latere contra illum gradiebatur
maledicens. et mittens lapides ad
versus eum terramque spargens. Ve
nit itaque rex d' et universus populus
cum eo. lassus et refocillati sunt ibi.
Absalon autem et universus populus eius
ingressi sunt ierusalem: sed et achitofel
cum eo. Cum autem venisset chusi
arachites amicus d' ad absalon.
locutus est ad eum. salve rex salve
rex. Ad quem absalon. Hec est inquit
gratia tua ad amicum tuum: Quare
non isti cum amico tuo. Responditque
chusi ad absalon. Nequaquam quia illius
ero quem elegit dominus. et omnis hic populus
et universus israel. et cum eo manebo.
Sed et hoc inferam. cui ego serviturus sum.
Nonne filio regis: sicut parui patri tuo sic
parebo tibi. Dixit autem absalon ad
achitofel. Inite consilium quid agere de
beamus. Et achitofel ait ad absalon.
Ingredere ad concubinas patris tui.
quas dimisit ad custodiendam domum:
ut cum audierit omnis israel quod fedaveris
patrem tuum. roborentur manus eorum
tecum. Tetenderunt igitur absalon
tabernaculum in solario: ingressusque
est ad concubinas patris sui coram
universo israel. Consilium autem achitofel
quod dabat in diebus illis. quasi quis consu
leret deum. Sic erat omne consilium
achitofel. et cum esset cum d'. et cum
esset cum absalon. xvii.

Dixit igitur achitofel ad ab
salon. Eligam michi xii. milia
virorum. et consurgens persequar d'
hac nocte. et irruens super eum quippe
qui lassus est. et solutis manibus
percutiam eum. Cumque fugerit
omnis populus qui cum eo est: percutiam
regem desolatum. et reducam univer-

sum populum. quomodo [...] unus homo
reverti solet. Unum enim virum tu
queris. et omnis populus erit in pace. Pla
cuit sermo eius absalon. et cunctis ma
ioribus natu israel. Ait autem absalon.
Vocate chusi arachitem: et audiamus
quid ipse dicat. Cumque venisset chusi ad
absalon: ait absalon ad eum. Huius
cemodi sermonem locutus est achito
fel. facere debemus an non? Quod das
consilium? Et dixit chusi ad absa
lon. Non bonum est consilium quod
dedit achitofel hac vice. Et rursum
intulit chusi. Tu nosti patrem tuum et
viros qui cum eo sunt esse fortissimos.
et amaro animo. veluti si ursa raptis
catulis in saltu seviat. sed et pater tuus vir
bellator est. nec morabitur cum populo:
forsitan nunc latitat in foveis aut
in uno quo voluit loco. et cum ceciderit
unus quilibet in principio: audiet quicumque
audierit. et dicet. Facta est plaga in
populo qui sequebatur absalon. et for
tissimus quisque cuius cor est quasi leonis
pavore solvetur. Scit enim omnis populus
israel fortem esse patrem tuum. et robustos
omnes eos qui cum eo sunt. Sed et hoc mi
videtur rectum esse consilium. Congre
getur ad te universus israel a dan usque
bersabee quasi arena maris innumera
bilis: et tu eris in medio eorum. et irrue
mus super eum in quocumque loco fuerit
inventus. et operiemus eum sicut
cadere solet ros super terram. et non relin
quemus de viris qui cum eo sunt
nec unum quidem. Quod si urbem aliquam
fuerit ingressus: circumdabit omnis israel
civitati illi funes. et trahemus eam
in torrentem. ut non reperiatur nec
calculus quidem ex ea. Dixitque absalon
et omnes viri israel: Melius est consilium
chusi arachite. consilio achitofel. Domini
autem nutu dissipatum est consilium
achitofel utile. ut induceret dominus super
absalon malum. Et ait chusi sadoch
et abiathar sacerdotibus: Hoc et hoc con
silium dedit achitofel absalon et
senioribus israel. et ego tale et tale consilium.
Nunc igitur mittite cito. et nuntiate d'
dicentes. ne moreris nocte hac in
campestribus deserti. Sed absque dilatione
transgredere. ne forte absorbeatur rex.
et omnis populus qui cum eo est. Ionathas
autem et achimaas stabant iuxta fontem rogel.

Nota consilium chusi

al' expandit

Tipsana: ne me producta est ordeum siccatum pilo tunsum et decorticatum maiores tor-

Abiit ancilla et nuntiavit eis. Et illi
profecti sunt: ut referrent regi David nuntium.
Non enim poterant videri aut introire ci-
vitatem. Vidit autem eos quidam puer
et indicavit Absalon. Illi vero
concito gradu ingressi sunt domum cuius-
dam viri in Bahurim qui habebat puteum
in vestibulo suo: et descenderunt in eum.
Tulit autem mulier et expandit velamen
super os putei. quasi siccans tipsanas:
et sic res latuit. Cumque venissent servi
Absalon in domum ad mulierem di-
xerunt. Ubi est Achimaas et Ionathas.
Et respondit mulier eis. Transierunt
festinanter gustata paululum aqua.
At hii qui querebant eos cum non repperissent:
reversi sunt in Ierusalem. Cumque abissent:
ascenderunt illi de puteo. et pergentes
nuntiaverunt regi David atque dixerunt.
Surgite et transite cito fluvium: quoniam
huiuscemodi consilium dedit contra vos
Achitofel. Surrexit ergo David et omnis populus
qui erat cum eo: et transierunt Iorda-
nem donec dilucesceret. antequam denuda-
retur verbum: et ne unus quidem residuus
fuit qui non transisset fluvium. Porro
Achitofel videns quod non fuisset factum consi-
lium suum: stravit asinum suum. et sur-
rexit et abiit in domum suam et in civita-
tem suam. et disposita domo sua suspen-
dio interiit et sepultus est in sepulcro patris sui.

Nota Achitofel suspendio interiit.

David autem venit in castra. et Absalon tran-
sivit Iordanem: ipse et omnis vir Israel cum
eo. Amasan vero constituit Absalon
pro Ioab super exercitum. Amasa autem erat
filius viri qui vocabatur Iezra de Gesrael
qui ingressus est ad Abigail filiam
Naas sororem Sarvie. que fuit mater
Ioab. et castra metatus est Israel cum Absalon
in terra Galaad. Cumque venisset David in Ma-
hanaim: Sobi filius Naas de Rabbath filiorum
Amon. et Machir filius Amihel de Lo-
dobar. et Berzellai Galaadites de Rogelim
obtulerunt ei stratoria. et tapetia et vasa
fictilia. frumentum et ordeum. et farinam
pollentam. et fabam et lentem et frixum cicer: et
mel et butirum. ~~[illegible]~~ oves. et pingues
vitulos. Dederuntque David et populo qui cum
eo erat ad vescendum. Suspicati enim
sunt populum fame et siti fatigari in de-
serto. xviii.

al' madian

XVIII

Igitur David considerato populo
suo constituit super eos tribunos. et cen-
turiones. et dedit populi tertiam partem
sub manu Ioab. et tertiam
sub manu Abisai filii Sarvie fratris
Ioab. et tertiam sub manu Ethai
qui erat de Geth. Dixitque rex ad po-
pulum. Egrediar et ego vobiscum.
Et respondit populus. Non exibis. Sive enim
fugerimus: non magno opere ad
nos de nobis pertinebit. Sive media
pars ceciderit e nobis. non satis cu-
rabunt: quia tu unus pro decem milibus com-
putaris. Melius est igitur ut sis nobis
in urbe presidio. Ad quos rex ait. Quod
vobis rectum videtur: hoc faciam.
Stetit ergo rex iuxta portam. Egre-
diebaturque populus per turmas suas cen-
tum et milleni. Et precepit rex Ioab
Abisai et Ethai dicens. Servate mihi
puerum Absalon. Et omnis populus audi-
ebat precipientem regem cunctis principibus
pro Absalon. Itaque egressus est populus
campum contra Israel: Et factum est prelium
in saltu Ephraym: et cesus est ibi populus
Israel ab exercitu David. Factaque est plaga
magna in die illa. xx. milium.
Fuit autem ibi prelium dispersum super
faciem omnis terre: et multo plures
erant quos saltus consumpserat de populo
quam hii quos voraverat gladius in die
illa. Accidit autem ut occurreret Absalon
servis David sedens mulo. Cumque ingressus
fuisset mulus subter condensam quercum
et magnam adhesit caput eius quercui:
et illo suspenso inter celum et terram:
mulus cui sederat pertransivit. Vi-
dit autem quispiam hoc et nuntiavit
Ioab dicens. Vidi Absalon quercui
appendere. Et ait Ioab viro qui nuntia-
verat ei. Si vidisti eum quare non
confodisti eum cum terra. et ego de-
dissem tibi. x. argenti siclos. et unum
balteum. Qui dixit ad Ioab. Si appen-
deres in manibus meis mille argen-
teos neququam mitterem in filium regis ma-
num meam. Audientibus enim nobis
precepit rex tibi. et Abisai et Ethai dicens.
Custodite puerum Absalon. Sed et
si fecissem contra animam meam auda-
cter: nequaquam hoc regem latere potuisset. Et
tu stares ex adverso. Et ait Ioab. Non
sicut tu vis: sed aggrediar eum coram
te. Tulit ergo Ioab tres lanceas in manu
sua et infixit eas in corde Absalon.
Cumque adhuc palpitaret herens in
quercu: cucurrerunt. x. iuvenes armigeri

gere ioab et percutientes interfecerunt
eum. Cecinit autem ioab buccina et
retinuit populum. ne persequeretur fugi
entem israel: volens parcere multitu
dini. Et tulerunt absalon et proiecerunt
eum in saltu in foveam grandem: et
comportaverunt super eum acervum lapi
fugit dum magnum nimis. Omnis autem
israel fugit in tabernacula sua. Porro
absalon cum adhuc viveret erexerat sibi
titulum qui est in valle regis. Dixe
rat enim non habeo filium: et hoc
erit in monimentum nominis mei.
Vocavitque titulum nomine suo. et appella
tur manus absalon usque ad hanc
diem. Achimaas autem filius sadoch
ait. Curram et nuntiabo regi quia iu
dicium fecerit ei dominus de manu ini
micorum eius. Ad quem ioab dixit. Non
eris nuntius in hac die: sed nuntia
bis in alia. Hodie nolo te nuntia
re: filius enim regis mortuus est.
Et ait ioab chusi. Vade et nuntia
regi que vidisti. Adoravit chusi
ioab. et cucurrit. Rursum autem
achimaas filius sadoch dixit ad ioab.
Quid impedit si etiam ego curram post chusi.
Dixit ei ioab. Quid vis currere fili mi:
Veni huc: non eris boni nuntii ba
iulus. Qui respondit. Quid enim si cu
currero: Et ait ei. Curre. Currens
ergo achimaas per viam compendii: tran
sivit chusi. David autem sedebat inter
duas portas civitatis. Speculator
vero qui erat in fastigio porte super
murum elevans oculos vidit hominem
currentem solum. Et exclamans:
regi indicavit. Dixitque ei rex. Si so
lus est: bonus nuntius est in ore eius.
Properante autem illo et accedente
propius vidit speculator hominem alterum
currentem. Et vociferans in culmine.
ci ait. Apparet mihi alter homo currens
solus. Dixitque rex. Et iste est bonus nun
tius. Speculator autem ait. Contem
plor cursum prioris quasi cursum achi
maas filii sadoch. Et ait rex. Vir bo
nus est: et nuntium portans bonum venit.
Clamans autem achimaas dixit ad regem.
Salve rex. Et adorans regem co
ram eo pronus in terram: ait. Bene
dictus dominus deus tuus qui conclusit
homines qui levaverunt manus
suas contra dominum meum regem.

Et ait rex. Estne pax puero absalon.
Dixitque achimaas. Vidi tumultum mag
num cum mitteret servus tuus ioab
o rex me servum tuum. nescio aliud. Ad quem
rex. Transi ait. et sta hic. Cumque ille tran
sisset et staret apparuit chusi. et veniens
ait. Bonum apporto nuntium. domine mi
rex. Iudicavit enim pro te dominus hodie de
manu omnium qui surrexerunt contra te.
Dixit autem rex chusi. Estne pax puero meo
absalon. Cui respondit chusi. Fiant inquit
sicut puer inimici domini mei regis. et uni
versi qui consurgunt adversus eum
in malum. Contristatus itaque rex ascen
dit in cenaculum porte. et flevit. et
sic loquebatur vadens. Fili mi absalon.
absalon fili mi. Quis mihi tribuat
ut ego moriar pro te: absalon fili mi.
fili mi absalon. xix.

XIX

Nuntiatum est autem ioab
quod rex fleret et lugeret filium suum.
et versa est victoria in die illa in luctum
omni populo. Audivit enim populus in die illa
dici. Dolet rex super filio suo. Et decli
navit populus in die illa ingredi civitatem:
quomodo declinare solet populus versus
et fugiens de prelio. Porro rex operuit
caput suum. et clamabat voce ma
gna. Fili mi absalon. absalon fili
mi. Ingressus est ergo ioab ad regem
in domum: et dixit. Confudisti hodie
vultus omnium servorum tuorum: qui salvam
fecerunt animam tuam. et animam filiorum
tuorum. et filiarum tuarum. et animam uxorum
tuarum. et animam concubinarum tuarum.
Diligis odientes te. et odio habes dili
gentes te: et ostendisti hodie quia non
curas de ducibus tuis. et de servis tuis. Et ego
vere cognovi modo quia si absalon viveret
et nos omnes occubuissemus: tunc placeret
tibi. Nunc igitur surge et procede. et alloquens
satisfac servis tuis. Iuro enim tibi per
dominum quod si non exieris ne unus quidem
remansurus sit tecum hac nocte. et
peius erit hoc tibi quam omnia mala que
venerunt super te ab adolescentia tua
usque ad presens. Surrexit ergo rex et
sedit in porta. Et omni populo nuntia
tum est quod rex sederet in porta: venitque
universa multitudo coram rege. Israel
autem fugit in tabernacula sua. Omnis
quoque populus certabat in cunctis tribubus
israel dicens. Rex liberavit nos de ma
nu inimicorum nostrorum. Ipse salvavit nos

manu philistinorum. et nunc fugit
de terra propter absalom. Absalom autem
quem unximus super nos regem mortu
us est in bello. Usquequo siletis et non
reducitis regem. et consilium totius
israel venit ad regem. Rex vero david
misit ad sadoch et abiathar sacerdotes
dicens Loquimini ad maiores natu iuda di
centes Cur venistis novissimi ad re
ducendum regem in domum suam.
Sermo autem omnis israel pervenerat ad
regem. ut reducerent eum in domum
suam. quia dixerat rex. hec dicetis ad po
pulum. Fratres mei vos: os meum et caro
mea vos. quare novissimi reducitis
regem. et amase dicite. Nonne os meum
et caro mea es. Hec faciat michi deus.
et hec addat. Si non magister milicie
fueris coram me omni tempore post
ioab. Et inclinavit cor omnium virorum
de iuda. quasi viri unius: miseruntque ad
regem dicentes. Revertere tu et omnes
servi tui. Et reversus est rex: et venit
usque ad iordanem. Et omnis iuda venit
usque in galgala. ut occurreret regi. et
transduceret eum iordanem. Festi
navit autem semei filius gera filii gemi
ni de bahurim: et descendit cum viris
iuda in occursum regis david cum mille
viris de beniamin. et siba puer de domo
saul et xv. filii eius. ac xx. servi erant
cum eo. et irrumpentes iordanem ante
regem transierunt vada ut transduce
rent domum regis. et facerent iuxta iussi
onem regis. Semei filius gera prostra
tus coram rege cum iam transisset iorda
nem. dixit ad eum. Ne reputes domine
mi rex in iniquitatem neque memineris
iniuriarum servi tui in die qua egressus
es domine mi rex de ierusalem: neque ponas rex in
corde tuo. Agnosco enim servus tuus pec
catum meum. Et idcirco hodie primus
veni de omni domo ioseph. descendique
in occursum domini mei regis. Respondens
vero abisai. filius sarvie dixit. Numquid pro
his verbis non occidetur semei qui
maledixit christo domini. Et ait david. Quid mi
chi et vobis filii sarvie: Cur efficimini
mihi hodie in sathan. Ergo ne hodie in
terficietur vir in israel. An ignoras me
hodie factum regem super israel. Et ait rex
semei. Non morieris. Iuravitque ei.
Miphiboseth quoque filius saul descendit
in occursum regis. illotis pedibus et in

tonsa barba. vestesque suas non lava
verat a die qua egressus fuerat rex. usque ad
diem reversionis eius in pace. Cumque
ierusalem occurrisset regi: dixit ei rex.
Quare non venisti mecum miphiboseth.
At ille respondens ait. Domine mi rex servus
meus contempsit me. Dixique ei. Ego
famulus tuus. ut sterneret mi asinum
et ascendens abirem cum rege. Claudus
enim servus tuus sum. Insuper et accu
savit me servum tuum ad te dominum meum
regem. Tu autem domine mi rex sicut
angelus dei es: fac quod placitum est tibi.
Neque enim fuit domus patris mei nisi
morti obnoxia domino meo regi.
Tu enim posuisti me servum tuum inter
convivas mense tue. Quid igitur habeo
iuste querele. Aut quid possum ultra vo
ciferari ad regem. Ait ergo rex ei. Quid
ergo ultra loqueris. Fixum est quod lo
cutus sum. Tu et siba dividite possessi
ones. Responditque miphiboseth regi. Etiam
cuncta accipiat: postquam reversus est do
minus meus rex pacifice in domum suam.
Berzellai quoque galaadites. senex
valde descendens de rogelim. transdu
xit regem iordanem. paratus et ultra flu
vium prosequi eum. Erat autem
berzellai galaadites senex valde. id est
octogenarius. et prebuit ipse alimenta
regi cum moraretur in castris. Fuit
quippe vir dives nimis. Dixit itaque
rex ad berzellai. Veni mecum ut
requiescas securus mecum in ierusalem.
Et ait berzellai ad regem. Quot
sunt dies annorum vite mee ut a
scendam cum rege ierusalem. Octogenarius
sum hodie. Numquid vigent sensus
mei. ad discernendum amarum aut
suave. aut delectare potest servum tuum
cibus et potus. vel audire ultra possum
vocem cantorum atque cantatricum.
Quare servus tuus sit oneri domino meo
regi. Paululum procedam famulus
tuus ab iordane tecum. Non indigeo
hac vicissitudine: sed obsecro ut rever
tar ego servus tuus. et moriar in
civitate mea: et sepeliar iuxta sepulchrum
patris mei et matris mee. Est autem servus
tuus chamaam. ipse vadat tecum
domine mi rex. et fac ei quod bonum tibi videtur.
Dixit itaque ei rex. Mecum transeat cha
maam. et ego faciam ei quicquid tibi pla
cuerit. et omne quod petieris a me im

petraliis. Cumque transisset universus
populus et rex iordanem: osculatus
est rex berzellai et benedixit ei. et ille reversus
est in locum suum. Transivit ergo
rex in galgalam et chamaan cum eo.
Omnis autem populus iuda transduxerat
regem, et media tantum pars affuerat
de populo israel. Itaque omnes viri israel concurrentes
ad regem dixerunt ei. Quare te fu-
rati sunt fratres nostri viri iuda et trans-
duxerunt regem et domum eius iorda-
nem, omnesque viros david cum eo. Et re-
spondit omnis vir iuda ad viros israel. Quia
propior michi est rex. Cur irasceris
super hac re. Numquid comedimus aliquid
ex rege aut munera nobis data sunt.
Et respondit vir israel ad viros iuda,
et ait. Decem partibus maior ego sum
apud regem. et primogenitus ego sum
quam tu. magis quoque pertinet ad me david
quam ad te. Cur michi fecisti iniuriam,
et non michi nunciatum est priori. ut re-
ducerem regem meum. Durius autem
responderunt viri iuda viris israel.

Accidit quoque. xx.
ut esset ibi vir belial nomine
siba filius bochri vir gemineus: et ce-
cinit buccina. et ait. Non est nobis
pars in david, neque hereditas in filio
ysai. Revertere in tabernacula tua vir
israel. Et separatus est omnis israel a david:
secutusque est siba filium bochri. Viri
autem iuda adheserunt regi suo a ior-
dane usque ad ierusalem. Cumque venisset
rex in ierusalem in domum suam: tulit x.
mulieres concubinas suas quas dere-
liquerat ad custodiendam domum. et tra-
didit eas in custodiam, alimenta eis
prebens. Et non est ingressus ad eas.
sed erant clause usque ad diem mortis
sue, in viduitate viventes. Dixit
autem rex amase. Convoca michi omnes
viros iuda in diem tercium: et tu ad-
esto presens. Abiit ergo amasa ut
convocaret iudam. et moratus est extra
placitum quod ei constituerat rex. Ait autem
david ad abysai. Nunc magis afflictu-
rus est nos siba filius bochri quam absalon.
Tolle ergo servos domini tui et persequere
eum ne forte inveniat civitates mu-
nitas: et effugiat nos. Egressi sunt ergo
cum eo viri ioab cerethi et feleti et
omnes robusti exierunt de ierusalem ad perse-
quendum siba filium bochri. Cumque

illi essent iuxta lapidem grandem qui
est in gabaon: amasa veniens occur-
rit eis. Porro ioab vestitus erat tunica
stricta ad mensuram habitus sui,
et desuper accinctus gladio dependente
usque ad ylia in vagina. qui fabrefactus
levi motu egredi poterat et percutere.
Dixit itaque ioab ad amasam. Salve
frater mi. Et tenuit manu dextera mentum
amase. quasi osculans eum. Porro a-
masa non observavit gladium quem
habebat ioab. Qui percussit eum in
latere: et effudit intestina eius in terram.
Et mortuus est. nec secundum vulnus appo-
suit. Ioab autem et abysai frater eius persecu-
ti sunt siba filium bochri. Interea de
pueris david quidam viri cum vidissent et
stetissent iuxta cadaver amase de sociis
ioab: dixerunt. Ecce qui voluit esse pro
ioab comes david. Amasa autem conspersus
sanguine iacebat in media via. Vidit
hoc quidam vir quod subsisteret omnis populus ad
videndum eum. et amovit amasam
de via in agrum: et operuit eum ve-
stimento, ne subsisterent transeuntes
propter eum. Amoto ergo illo, transibat omnis
vir sequens ioab ad persequendum si-
bam filium bochri. Porro ille tran-
sierat per omnes tribus israel usque abelam
et in beth maacha. omnesque viri electi
congregati fuerant ad eum. Vene-
runt itaque et oppugnabant eum in abela et
in bethmaacha. Et circumdederunt
municionibus civitatem: et obsessa est
urbs. Omnis autem turba que erat
cum ioab moliebatur destruere mu-
ros. Et exclamavit mulier sapiens
de civitate. Audite. audite: dicite
ioab. Appropinqua et loquar tecum.
Qui cum accessisset ad eam: ait illi. Tu-
ne es ioab. Et ille respondit. Ego sum.
Ad quem sic locuta est. Audi sermones
ancille tue. Qui respondit. Audio.
Rursumque illa. Sermo inquit dicebatur
in veteri proverbio. Qui interrogant
interrogent in abela et sic perficiebant.
Nonne ego sum que respondeo veritatem
israel. et tu queris subvertere civitatem
et evertere matrem civitatum israel. Quare
precipitas hereditatem domini. Respondens-
que ioab ait. Absit absit hoc a me: non
precipito neque demolior. Non se sic habet
res: sed homo de monte ephraim siba filius
bochri cognomine. levavit manum

Non osculum mortis

de via

Al' hic in abela et in bethmaacha

suam contra regem david. Tradite illum
solum: et recedemus a civitate. Et
ait mulier ad ioab. Ecce caput eius
ad te per murum mittetur. Ingressa
est ergo ad omnem populum et locuta est
eis sapienter. Qui abscisum caput
sibe filii bochri proiecerunt ad ioab.
et ille cecinit tuba: et recesserunt ab
urbe unusquisque in tabernacula sua.
Ioab autem reversus est in ierusalem ad regem.
Fuit ergo ioab super omnem exercitum
israel. Banaias autem
filius ioiade super ceretheos et pheletheos.
Aduram vero super tributa. Porro
iosaphat filius achilud a commen
tariis. Siba autem scriba. Sadoc vero et a
biathar sacerdotes. Hyra autem hyairites
erat sacerdos david. xxi.

XXI

Non gabaonite reliquie amorreorum

Facta est quoque fames in diebus
david tribus annis iugiter. Et
consuluit david oraculum domini. Dixitque
dominus. Propter saul et domum eius et san
guinem quia occidit gabaonitas. Voca
tis ergo gabaonitis. rex dixit ad eos.
Porro gabaonite non sunt de filiis
israel: sed reliquie amorreorum. Filii quippe
israel iuraverant eis ne perimerent eos.
Et voluit saul percutere eos zelo. quasi
pro filiis israel et iuda. Dixit ergo david ad
gabaonitas. Quid faciam vobis. et quod
erit piaculum ut benedicatis heredi
tati domini. Dixeruntque ei gabaonite.
Non est nobis super auro et argento
questio: sed contra saul et contra domum
eius. neque volumus ut interficiatur homo
de israel. Ad quos rex ait. Quid ergo vul
tis ut faciam vobis. Qui dixerunt
regi. Virum qui attrivit nos et oppressit
inique ita delere debemus ut ne unus quidem
residuus sit de stirpe eius in cunctis
finibus israel. Dentur nobis vii viri de
filiis eius ut crucifigamus eos domino
in gabaa saul quondam electi domini.
Et ait rex. Ego dabo. Pepercitque rex
miphiboseth filio ionathe filii saul.
propter iusiurandum domini quod fuerat inter
david et inter ionathan filium saul.
Tulit itaque rex duos filios respha filie
haia. quos peperit saul armoni et
miphiboseth. et v filios merob filie
saul. quos genuerat adrieli filio
berzellai qui fuit de molathi. Et
dedit eos in manus gabaonitarum. qui
crucifixerunt illos in monte coram domino.
Et ceciderunt hii vii simul occisi
in diebus messis primis incipiente
messione ordei. Tollens autem respha
filia ahie cilicium substravit sibi
super petram ab initio messis donec
stillaret super eos aqua de celo. et non
dimisit aves lacerare eos per diem.
neque bestias per noctem. Et nunciata
sunt david que fecerat respha filia ahie
concubina saul. Et abiit david et tulit
ossa saul. et ossa ionathan filii eius
a viris iabes galaad qui furati fue
rant ea de platea bethsan in qua sus
penderant eos philistiim cum interfe
cissent saul in gelboe. et asportavit inde
ossa saul et ossa ionathan filii eius.
Et colligentes ossa eorum qui
affixi fuerant. sepelierunt ea cum
ossibus saul et ionathe filii eius in terra
beniamin in latere in sepulcro patris
sui cis. Feceruntque omnia que preceperat
eis rex: et repropiciatus est deus terre post hec.
Factum est autem rursum prelium philisti
norum adversus israel. Et descendit david et
servi eius cum eo et pugnabant contra
philistiim. Deficiente autem david. Iesbidenob
qui fuit de genere arapha cuius ferrum
haste trecentas uncias appendebat. et
accinctus erat ense novo nisus est per
cutere david. Presidio que fuit ei abisai
filius sarvie. et percussum philisteum
interfecit. Tunc iuraverunt viri david di
centes. Iam non egredieris nobiscum
ad bellum: ne extinguas lucernam
israel. Secundum quoque fuit bellum in gob contra
philisteos. Tunc percussit sobochai
de osathi seph de stirpe arapha de genere
gigantum. Tercium quoque fuit bellum
in gob contra philisteos in quo percussit
adeodatus filius saltus polimitarius
bethleemites. goliath gethheum cuius
hastile haste erat quasi liciatorium
texentium. Quartum bellum fuit
in geth in quo erat vir excelsus qui
senos in manibus pedibusque habebat di
gitos. id est xxiiii. et erat de origine ara
pha. et blasphemavit israel. Percussit au
tem eum ionathas filius samaa fratris david.
Hii iiii nati sunt de arapha in geth.
et ceciderunt in manu david et servorum
eius. Locutus est autem david domino verba
cantici huius in die qua liberavit eum
dominus de manu omnium inimicorum suorum et de
manu saul et dixit. xxii.

Dominus petra mea et robur
meum et saluator meus. Deus
fortis meus sperabo in eum. Scutu᷑
meum et cornu salutis mee. eleua
tor meus. et refugium meum. sal
uator meus de iniquitate liberabis me.
Laudabilem inuocabo dominum: et ab ini
micis meis ero saluus. Quia circumdede
runt me contriciones mortis. torren
tes belial terruerunt me. Funes in
ferni circumdederunt me: preuenerunt
me laquei mortis. In tribulatione
inuocabo dominum. et ad deum meum
clamabo. Et exaudiet de templo sancto
suo vocem meam. et clamor meus
veniet ad aures eius. Commota
est et contremuit terra fundamenta
montium concussa sunt et conquassata
sunt: quoniam iratus est eis deus. Ascendit
fumus de naribus eius: et ignis de
ore eius vorabit. carbones succensi
sunt ab eo. Et inclinauit celos et
descendit. et caligo sub pedibus eius.
Et ascendit super cherubin et vo
lauit. et lapsus est super pennas
venti. Posuit tenebras in circuitu
suo latibulum cribrans aquas de
nubibus celorum. Pre fulgore in con
spectu eius: succensi sunt carbones
ignis. Tonabit de celo dominus: et excelsus
dabit vocem suam. Misit sagittas
et dissipauit eos: fulgur et consumpsit
eos. Et apparuerunt effusiones ma
ris: et reuelata sunt fundamenta
orbis. ab increpatione domini et ab
inspiratione spiritus furoris eius. Mi
sit de excelso et assumpsit me: et ex
traxit me de aquis multis. Libera
uit me ab inimico meo potentissimo.
et ab hiis qui oderunt me. quoniam robu
stiores me erant. Preuenit me in die
afflictionis mee: et factus est dominus
firmamentum meum. Et eduxit me
in latitudinem: liberauit me quia pla
cui ei. Retribuet michi dominus secundum iu
sticiam meam: et secundum mundiciam
manuum mearum reddet michi. Quia
custodiui vias domini: nec impie egi
a deo meo. Omnia enim iudicia eius
in conspectu meo: et precepta eius
non amoui a me. Et ero perfectus
cum eo: et custodiam me ab iniquitate
mea. Et retribuet michi dominus
secundum iusticiam meam: et secundum mun

diciam manuum mearum in conspectu
oculorum suorum. Cum sancto sanctus eris: et
cum robusto perfectus. Et cum electo
electus eris: et cum peruerso peruerteris.
Et populum pauperem saluum facies:
oculisque tuis excelsos humiliabis.
Quia tu es lucerna mea domine: et tu
domine illuminabis tenebras meas. In
te enim curram accinctus in deo meo. transi
liam murum. Deus immaculata via eius
eloquium domini igne examinatum. scu
tum est omnium sperancium in se. Quis
est deus preter dominum: et quis fortis preter
deum nostrum. Deus qui accinxit me
fortitudine: et complanauit perfectam
viam meam. Coequans pedes meos
ceruis: et super excelsa mea statuens
me. Docens manus meas ad prelium.
et componens quasi arcum ereum
brachia mea. Dedisti michi clipeum
salutis tue: et mansuetudo mea mul
tiplicauit me. Dilatabis gressus meos
subtus me: et non deficient tali mei.
Persequar inimicos meos et conteram:
et non reuertar donec consumam eos. al' conu
Consumam eos et confringam ut non sur
gant. cadent sub pedibus meis. Accinxi
sti me fortitudine ad prelium: incurua
sti resistentes michi subtus me. Inimi
cos meos dedisti michi dorsum odientes
me et disperdam eos. Clamabunt et
non erit qui saluet ad dominum et non exau
diet eos. Delebo eos ut puluerem terre: al' inuit
quasi lutum platearum comminuam eos
et confringam. Saluabis me a contra
dictionibus populi mei: custodies me in
caput gencium. Populus quem ignoro
seruiet michi: filii alieni non resistent al vacat non
michi. auditu auris obedient michi.
Filii alieni defluxerunt: et contrahentur al' bent
in angustiis suis. Viuit dominus et benedictus
deus meus: et exaltabitur deus fortis sa
lutis mee. Deus qui das vindictas
michi: et deicis populos meos sub me.
Qui educis me ab inimicis meis: et
a resistentibus michi eleuabis me. a viro
iniquo liberabis me. Propterea confite
bor tibi domine in gentibus: et nomini tuo
cantabo magnificans salutes regis sui
et faciens misericordiam christo suo dauid et semini ei
us in sempiternum. xxiii. XXIII

Hec sunt verba nouissima que
dixit dauid filius ysai. Dixit
vir cui constitutum est de christo dei iacob

Egregius psalmista israel. Spiritus
domini locutus est per me: et sermo
eius per linguam meam. Dixit
deus israel. michi locutus est
fortis israel. Dominator hominum iustus
dominator in timore dei. Sicut lux au
rore oriente sole mane absque nubibus
rutilat. et sicut pluuiis germinat her
ba de terra. Nec tanta est domus mea
apud deum. ut pactum inniret meum
eternum. firmum in omnibus atque mu
nitum. Cuncta enim salus mea
et omnis uoluntas: nec est quicquam ex ea
quod non germinet. Preuaricatores
autem quasi spine euellentur uni
uersi: que non tolluntur manibus.
Et siquis tangere uoluerit eas arma
bitur ferro. et ligno lanceato. igneque
succense comburentur usque ad nichilum.
Hec sunt nomina fortium dauid. Dauid
sedens in cathedra sapientissimus prin
ceps inter tres. Ipse est quasi tenerrimus
ligni uermiculus. Qui octingentos inter
fecit impetu uno. Post hunc eleazar
filius patrui eius ahoi inter tres
fortes qui erant cum dauid quando expro
brauerunt philisthim. et congregati
sunt illuc in prelium. Cumque ascen
dissent filii israel: ipse stetit et percussit
philisteos donec deficeret manus eius.
et obrigesceret cum gladio. Fecitque dominus
salutem magnam in die illa: et
populus qui fugerat reuersus est ad cesorum
spolia detrahenda. Et post hunc semma
filius agge de arari. Et congre
gati sunt philistiim in statione: erat
ibi
quippe ager plenus lente. Cumque fu
gisset populus a facie philistiim: stetit
ille in medio agri. et tuitus est eum.
Percussitque philisteos. et fecit dominus sa
lutem magnam. necnon et ante
descenderant tres qui erant princi
pes inter triginta. et uenerant tempore
messis ad dauid in speluncam odolla.
Castra autem philistinorum erant posita
in ualle gigantum. et dauid erat in pre
sidio. Porro statio philistinorum tunc
erat in bethleem. Desiderauit igitur
dauid aquam de lacu et ait. Siquis michi
daret potum aque de cisterna que est
in bethleem iuxta portam. Irruperunt
ergo tres fortes castra philistinorum
et hauserunt aquam de cisterna bethleem
que erat iuxta portam. et attulerunt

XXIII

ad dauid. At ille noluit bibere: sed liba
uit eam domino dicens. Propi
tius sit michi dominus ne faciam hoc.
Num sanguinem hominum istorum qui profecti
sunt. et anime periculum bibam. No
luit ergo bibere. Hec fecerunt tres ro
bustissimi uiri. Abisai quoque frater
ioab filius saruie princeps erat de tribus.
Ipse est qui eleuauit hastam suam
contra trecentos uiros quos interfecit
nominatus in tribus et inter tres no
bilior. Eratque eorum princeps: sed
usque ad tres primos non peruenerat.
Et banaias filius ioiade uiri for
tissimi magnorum operum de cap
sehel: ipse percussit duos leones moab
et ipse descendit et percussit leonem in me
dia cisterna in diebus niuis. Ipse quoque in
terfecit uirum egyptium. uirum
dignum spectaculo habentem in
manu hastam. Itaque cum descendisset
set ad eum in uirga: ui extorsit ha
stam de manu egyptii. et interfecit
eum hasta sua. Hec fecit banaias
filius ioiade: et ipse nominatus inter
tres robustos. qui erant inter triginta
nobiliores. Uerumptamen usque ad tres
non peruenerat. Fecitque eum sibi dauid
auricularium a secreto. Asael frater
ioab: inter triginta. Eleanan filius patrui
eius de bethleem. Semma de arari.
elisacha de arodi. helas de felthi. hira
filius acces de thecua. abiezer de ana
thot. mobonnai de usathi. Selmon
ahohites. macharai. nethophatites.
Heled filius banaa. et ipse nethophatites.
Hiera filius ribai de gabaath filiorum
beniamin. banaia Pharatonites. addai
de torrente gaas. Abialbon arbathites.
asmaueth de beromi. eliaba: de sa
lboni filii iassen: ionathan et semma
Semma de orodi. haiam filius sarar
arorites. Eliphelet filius aasbai filii
maachati. Heliam filius achitofel
gelonites. esrai de carmelo. farai de
arbi. igaal filius nathan de soba. bonni
de gaddi. selech de ammoni. naarai ber
othites armiger ioab filii saruie. hiras
ietrites. gareb. et ipse ietrites. urias e
theus. omnes triginta vii. XXIIII.

Et addidit furor domini irasci
super israel. Commouitque dauid in
eis dicentem ad ioab. Uade numera
israel et iudam. Dixitque rex ad ioab

principem exercitus. Perambula omnes tribus israel a dan usque bersabee. et numerate populum: ut sciam numerum eius. Dixitque ioab regi. Adaugeat dominus deus tuus ad populum tuum tantum quantum nunc est: iterumque centuplicet in conspectu domini mei regis. Sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiuscemodi. Optinuit autem sermo regis verba ioab. et principum exercitus. Egressusque est ioab et principes militum a facie regis: ut numerarent populum israel. Cumque pertransissent iordanem: venerunt in aroer ad dexteram urbis que est in valle gad. Per iazer transierunt in galaad et in terram inferiorem hodsi. et venerunt in dan silvestria. Circumeuntesque iuxta sydonem: transierunt prope menia tyri. et omnem terram evei et chananei. Veneruntque ad meridiem iuda in bersabee. et lustrata universa terra: affuerunt post novem menses et xx. dies in ierusalem. Dedit ergo ioab numerum descriptionis populi regi: et inventa sunt de israel octingenta milia virorum fortium qui educerent gladium. et de iuda .d. milia pugnatorum. Percussit autem cor david eum postquam numeratus est populus. et dixit david ad dominum. Peccavi valde in hoc facto: sed precor domine ut transferas iniquitatem servi tui. quia stulte egi nimis. Surrexit itaque david mane: et sermo domini factus est ad gad prophetam et videntem dicens. Vade et loquere ad david. Hec dicit dominus. Trium tibi datur optio: elige unum quod volueris ex his ut faciam tibi. Cumque venisset gad ad david. nunciavit ei dicens. Aut vii. annis veniet tibi fames in terra tua. aut tribus mensibus fugies adversarios tuos et illi te persequentur. aut certe tribus diebus erit pestilencia in terra tua. Nunc ergo delibera. et vide. quem respondeam ei qui me misit sermonem. Dixit autem david ad gad. Coartor nimis undique. sed melius est ut incidam in manus domini (multe enim misericordie eius sunt) quam in manus hominum. Immisitque dominus pestilentiam in israel. de mane usque ad tempus constitutum. et mortui sunt ex populo a dan usque bersabee. lxx. milia virorum. Cumque extendisset angelus domini manum suam super ierusalem. ut disperderet eam: misertus est dominus super afflictionem. et ait angelo percutienti populum. Sufficit nunc: contine manum tuam. Erat autem angelus domini iuxta aream areuna iebusei. Dixitque david ad dominum. cum vidisset angelum cedentem populum. Ego sum qui peccavi. ego inique egi. Isti qui oves sunt quid fecerunt. Vertatur obsecro ira tua contra me. et contra domum patris mei. Venit autem gad ad david in die illa et dixit ei. Ascende et constitue domino altare in area areuna iebusei. Et ascendit david iuxta sermonem gad quem preceperat ei dominus. Conspiciensque areuna. animadvertit regem et servos eius transire ad se. Et egressus adoravit regem prono vultu in terram. et ait. Quid cause est ut veniat dominus meus rex ad servum suum. Cui ait david. Ut emam a te aream et edificem altare domino. et cesset interfectio que grassatur in populo. Et ait areuna ad david. Accipiat et offerat dominus meus rex sicut ei placet. Habes boves in holocaustum et plaustrum et iuga boum in usum lignorum. Omnia dedit areuna regi. Dixitque areuna ad regem. Dominus deus tuus suscipiat votum tuum. Cui respondens rex ait. Nequaquam ut vis. sed emam pretio a te. et non offeram domino deo meo holocausta gratuita. Emit ergo david aream et boves argenti siclis .l. Et edificavit ibi david altare domino. et obtulit holocausta et pacifica. et propitiatus est dominus terre. et cohibita est plaga ab israel.

¶ Nō holocausta

Incipit liber Regum tercius

Et rex david senuerat habebatque etatis plurimos dies. Cumque operiretur vestibus non calefiebat. Dixerunt ergo ei servi sui. Queramus domino nostro regi adolescentulam virginem et stet coram rege. et foveat eum. et dormiat in sinu suo. et calefaciat dominum nostrum regem. Quesierunt igitur adolescentulam virginem speciosam in omnibus finibus israel. Et invenerunt abisag sunamitem: et adduxerunt

¶ No Adonias rex

eam ad regem. Erat autem puella
pulchra nimis. Dormiebatque cum
rege, et ministrabat ei. Rex vero non
cognovit eam. Adonias autem filius
Agith elevabatur dicens. Ego regna-
bo. Fecitque sibi currus et equites, et l. viros
qui ante eum currerent. Nec corri-
puit eum pater suus aliquando dicens. Quare
hoc fecisti? Erat autem pulcher valde
secundus natus post Absalon. Et sermo
fuit ei cum Ioab filio Sarvie, et cum
Abiathar sacerdote, qui adiuvabant
partes Adonie. Sadoch vero sacerdos et
Banaias filius Ioiade et Nathan propheta
et Semei et Rei, et robur exercitus
David non erat cum Adonia. Immolatis
igitur Adonias arietibus et vitulis et u-
niversis pinguibus iuxta lapidem Zoeleth,
qui erat vicinus fonti Rogel, vocavit
universos fratres suos filios regis, et omnes
viros Iuda servos regis. Nathan autem
prophetam et Banaiam et robustos quosque, et
Salomonem fratrem suum non vocavit.
Dixitque Nathan ad Bersabee matrem
Salomonis. Num audisti quod regnaverit
Adonias filius Agith, et dominus noster David
hoc ignorat? Nunc ergo veni, accipe a
me consilium, et salva animam tuam
filiique tui Salomonis. Vade et
ingredere ad regem David, et dic ei. Nonne
tu domine mi rex iurasti michi ancille tue
dicens quod Salomon filius tuus regna-
bit post me, et ipse sedebit in solio meo.
Quare ergo regnat Adonias? Et
adhuc ibi te loquente cum rege: ego ve-
niam post te, et complebo sermones tuos.
Ingressa est itaque Bersabee ad regem in
cubiculo. Rex autem senuerat nimis,
et Abisag Sunamitis ministrabat ei.
Inclinavit se Bersabee, et adoravit re-
gem. Ad quam rex. Quid vis inquit tibi fa-
ciam? Que respondens ait. Domine
mi rex tu iurasti per dominum deum tuum
ancille tue. Salomon filius meus re-
gnabit post me, et ipse sedebit in solio meo.
Et ecce nunc Adonias regnat te domine
mi rex ignorante: mactavit boves
et pinguia queque, et arietes plurimos,
et vocavit omnes filios regis, Abiathar
quoque sacerdotem, et Ioab principem mili-
cie. Salomonem autem filium tuum
non vocavit. Verumptamen domine mi
rex in te oculi respiciunt tocius Israel:
ut indices eis qui sedere debeat in solio

t omne

al' banaiam

tuo domine mi rex post te. Eritque cum
dormierit dominus meus rex cum patribus
suis, erimus ego et filius tuus Salomon
peccatores. Adhuc illa loquente cum
rege: ecce Nathan propheta venit, et nun-
ciaverunt regi dicentes. Adest Nathan
propheta. Cumque introisset ante conspectum
regis, et adorasset eum pronus in terram,
dixit Nathan. Domine mi rex: tu di-
xisti. Adonias regnet post me, et ipse se-
deat super thronum meum? quia descendit
hodie et immolavit boves et pinguia
et arietes plurimos: et vocavit univer-
sos filios regis et principes exercitus, Abi-
athar quoque sacerdotem. Illis quoque ve-
scentibus et bibentibus coram eo, et dicentibus.
Vivat rex Adonias: me servum tuum et
Sadoch sacerdotem et Banaiam filium
Ioiade, et Salomonem filium tuum non
vocavit. Numquid a domino meo rege
exivit hoc verbum, et non indicasti
michi servo tuo quis sessurus esset super
thronum domini mei regis post eum?
Et respondit rex David dicens. Vocate ad
me Bersabee. Que cum ingressa fuisset
coram rege et stetisset ante eum: iura-
vit rex et ait. Vivit dominus qui
eruit animam meam de omni angustia,
quia sicut iuravi tibi per dominum meum
Israel dicens. Salomon filius tuus
regnabit post me, et ipse sedebit super
solium meum pro me: sic faciam
hodie. Submissoque Bersabee in terram
vultu: adoravit regem dicens. Vi-
vat dominus meus rex David in eternum.
Dixitque rex David. Vocate michi Sa-
doch sacerdotem, et Nathan prophetam,
et Banaiam filium Ioiade. Qui cum
ingressi fuissent coram rege: dixit ad eos
rex. Tollite vobiscum servos domini
vestri, et imponite filium meum Salomo-
nem super mulam meam: et ducite
eum in Gyon, et ungat eum ibi Sa-
doch sacerdos, et Nathan propheta in regem
super Israel et Iudam. Et canetis buccina
atque dicetis. Vivat rex Salomon. Et
ascendetis post eum, et venietis et sedebit
super solium meum, et ipse regnabit pro me.
Illique precipiam ut sit dux super Israel et
super Iudam. Et respondit Banaias
filius Ioiade regi dicens. Amen. Sic
loquatur dominus deus domini mei
regis. Quomodo fuit dominus cum domino meo
rege sic sit cum Salomone, et sublimius

faciat solium eius a solio domini mei
regis David. Quomodo fuit dominus cum
domino meo rege. sic sit cum salomo
ne. Descendit ergo sacerdos sadoch
et nathan propheta et banaias filius
ioiade. et cerethi et phelethi: et imposu
erunt salomonem super mulam
regis David: et adduxerunt eum in gyon.
Sumpsitque sadoch sacerdos cornu olei
de tabernaculo. et unxit salomonem: et ce
cinerunt buccina. Et dixit omnis
populus. Vivat rex salomon. Et a
scendit universa multitudo post eum.
et populus canentium tibiis: et letan
tium gaudio magno. et insonuit
terra a clamore eorum. Audivit autem
adonias et omnes qui invitati fue
rant ab eo. iamque convivium finitum
erat. Sed et ioab audita voce tube ait.
Quid sibi vult clamor civitatis tumul
tuantis? Adhuc illo loquente. iona
than filius abiathar sacerdotis venit.
Cui dixit adonias. Ingredere quia
vir fortis es. et bona nuncians. Respon
ditque ionathan adonie. Nequaquam.
Dominus enim rex noster David regem con
stituit salomonem. Misitque cum eo
sadoch sacerdotem. et nathan prophetam.
et banaiam filium ioiade: et cerethi
et pheleti. et imposuerunt eum super
mulam regis. Unxeruntque eum
sadoch sacerdos et nathan propheta regem
in gyon. Et ascenderunt inde leti
tes. et insonuit civitas. Hec est vox
quam audistis. Sed et salomon sedet su
per solium regni. Et ingressi servi regis
benedixerunt domino nostro regi David dicen
tes. Amplificet deus nomen salomo
nis super nomen tuum. et magnifi
cet thronum eius super thronum tuum.
Et adoravit rex David in lecto suo. Insu
per et locutus est. Benedictus dominus
deus israel qui dedit hodie sedentem in solio
meo. videntibus oculis meis. Territi sunt
ergo et surrexerunt omnes qui invitati
fuerant ab adonia. et iuit unusquisque in
viam suam. Adonias autem ti
mens salomonem. surrexit et abiit
in tabernaculum domini. et tenuit
cornu altaris: et nunciaverunt salo
moni dicentes. Ecce adonias timens
regem salomonem tenet cornu altaris
dicens. Iuret michi hodie rex salomon
quod non interficiet servum suum
gladio. Dixitque salomon. Si fuerit
vir bonus non cadet ne unus quidem
capillus eius in terram. Si autem
malum inventum fuerit in eo. mo
rietur. Misit autem rex salomon.
et eduxit eum ab altari. Et ingressus:
regem salomonem adoravit. Dixitque ei
salomon. Vade in domum tuam. .ii.

II

Appropinquaverunt autem
dies David ut moreretur: precepitque salo
moni filio suo dicens. Ecce ego ingre
dior viam universe terre. Confortare
et esto vir fortis. et observa custodias domini — al' robustus
dei tui. ut ambules in viis
eius. et custodias cerimonias eius. et
precepta eius. et iudicia et testimonia
sicut scriptum est in lege moysi. ut
intelligas universa que facis. et quocumque
te verteris. ut confirmet dominus ser
mones suos quos locutus est de me
dicens. Si custodierint filii tui vias
meas et ambulaverint coram me
in veritate: in omni corde suo. et in omni
anima sua. non auferetur tibi vir
de solio israel. Tu quoque nosti que fecerit
michi ioab filius sarvie. que fecerit
duobus principibus exercitus israel. abner
filio ner. et amase filio gether. quos
occidit et effudit sanguinem belli in
pace. et posuit cruorem prelii in bal
theo suo. qui erat circa lumbos eius.
et in calciamento suo. quod erat in pedi
bus eius. Facies ergo iuxta sapientiam
tuam: et non deduces caniciem eius
pacifice ad inferos. Sed et filiis ber
zellai galaaditis reddes gratiam: eruntque
comedentes in mensa tua. Occurre
runt enim michi: quando fugiebam a
facie absalon fratris tui. Habes quoque apud te
semei filium gera filii gemini de
bahurim: qui maledixit michi ma
ledictione pessima. quando ibam ad
castra. Sed quia descendit michi in
occursum cum transirem iordanem.
et iuravi ei per dominum dicens. Non te
interficiam gladio: tu noli pati eum
esse innoxium. Vir autem sapiens
es et scies que facias ei. Deducesque canos
eius cum sanguine ad infernum.
Dormivit igitur David cum patribus suis: — Nota mortem David et tempus
et sepultus est in civitate David. Dies autem — regni eius
quibus regnavit David super israel: xl.
anni sunt. In ebron regnavit vii.

annis: in ierusalem xxx. iii. annis.
Salomon autem sedit super thro
num David patris sui. et firmatum est regnum
eius nimis. Et ingressus est ado
nias filius agith ad bersabee matrem
salomonis. Que dixit ei. Pacifi
cus ne ingressus tuus. Qui respondit.
pacificus. Addiditque. sermo michi
est ad te. Cui ait. loquere. Et ille.
Tu inquit nosti quia meum erat re
gnum: et me proposuerat omnis israel sibi
in regem. Sed translatum est regnum
et factum est fratris mei. a domino enim
constitutum est ei. Nunc ergo peti
cionem unam deprecor a te: ne con
fundas faciem meam. Que dixit
ad eum. Loquere. Et ille ait. Precor
ut dicas regi salomoni. Neque enim
tibi negare potest quicquam ut det michi
abisag sunamitem uxorem. Et
ait bersabee. Bene ego loquar pro te
ad regem. Venit ergo bersabee ad
regem salomonem. ut loqueretur
ei pro adonia. Et surrexit rex in occur
sum eius: adoravitque eam. Et sedit
super thronum suum. Positusque est
thronus matri eius. que sedit ad dexte
ram eius. Dixitque ei. Unam parvu
lam peticionem ego deprecor a te.
non confundas faciem meam. Dixitque
ei rex. Pete mater mea: neque enim fas est
ut avertam faciem tuam. Que ait
Detur abisag sunamitis adonie.
fratri tuo uxor. Respondit rex salomon
et dixit matri sue. Quare postulas
abisag sunamitem adonie? postula
et ei regnum. ipse est enim frater meus
maior me. et habet abiathar sacerdo
tem. et ioab filium sarvie. Iuravit
itaque rex salomon per dominum dicens.
Hec faciat michi deus. et hec addat.
quia contra animam suam locutus est
adonias verbum hoc. Nunc vivit
dominus. qui firmavit me et colloca
vit me. super solium patris mei David. et
qui michi fecit domum sicut locutus
est: quia hodie occidetur adonias.
Misitque rex salomon per manum ba
naie filii ioiade: qui interfecit eum.
et mortuus est. Abyathar sacerdoti quoque
dixit rex. Vade in anathot ad agrum
tuum. es quidem vir mortis. Sed hodie
te non interficiam: quia portasti archam
federis domini dei coram David patre meo
et sustinuisti laborem in omnibus
in quibus laboravit pater meus. Eiecit
ergo salomon abyathar ut non esset
sacerdos domini. ut impleretur sermo
domini quem locutus est super domum
hely in sylo. Venit autem nuncius
ad salomonem quod ioab declinasset
post adoniam: et post salomonem non
declinasset. Fugit ergo ioab in taber
naculum domini: et apprehendit
cornu altaris. Nunciatumque est regi
salomoni quod fugisset ioab in tabernacu
lum domini: iuxta altare. Misitque
salomon banaiam filium ioiade di
cens. Vade interfice eum. Venit
banaias ad tabernaculum domini:
et dixit ei; Hec dicit rex. egredere. Qui
ait. Non egrediar: sed hic moriar. Re
nunciavit banaias regi sermonem
dicens. Hec locutus est ioab: et hec respondit
michi. Dixitque ei rex. Fac sicut locutus
est. et interfice eum. et sepeli. et amovebis
sanguinem innocentem qui
effusus est a ioab a me: et a domo
patris mei: et reddat dominus sangui
nem eius super caput eius. quia interfecit
duos viros iustos melioresque se: et
occidit eos gladio. patre meo David igno
rante. Abner filium ner principem
milicie israel. et amasan filium iete
ther principem exercitus iuda: et rever
tetur sanguis illorum in caput ioab.
et in caput seminis eius. in sempiter
num. David autem et semini eius
et domui et throno illius sit pax usque
in eternum a domino. Ascendit itaque
banaias filius ioiade. et aggressus
eum interfecit: sepultusque est in domo
sua in deserto. Et constituit rex ba
naiam filium ioiade pro eo super
exercitum: et sadoch sacerdotem posuit
pro abyathar. Misit quoque rex et vocavit
semei. Dixitque ei. Edifica tibi domum
in ierusalem. et habita ibi: et non egredieris
inde huc atque illuc. Quacumque autem
die egressus fueris et transieris torrentem
cedron: scito te interficiendum. san
guis tuus erit super caput tuum.
Dixitque semei regi. Bonus sermo quem
audivi. Sicut locutus est dominus
meus rex: sic faciet servus tuus. Ha
bitavit itaque semei in ierusalem diebus
multis. Factum est autem post annos
tres ut fugerent servi semei ad achis

a rex

Ro de morte adonie

Ro pro privilegio sacerdotum
contra proditorum regis

filium maacha regem geth. Nuntia-
tumque est semei quod servi eius issent in
geth. Et surrexit semei et stravit asinum
suum. Ivitque in geth ad achis. ad re-
quirendos servos suos. et adduxit eos de
geth. Nuntiatum est autem salomoni
quod isset semei in geth de ierusalem et redisset:
et mittens vocavit eum. dixitque illi.
Nonne testificatus sum tibi per dominum
et predixi tibi quacumque die egressus fueris
huc et illuc: scito te esse moriturum:
Et respondisti michi. Bonus sermo au-
divi. Quare ergo non custodisti ius-
iurandum domini. et preceptum quod
preceperam tibi: Dixitque rex ad semei.
Tu nosti omne malum cuius tibi
conscium est cor tuum quod fecisti david
patri meo. Reddidit dominus maliciam
tuam in caput tuum. et rex salomon
benedictus et thronus david erit stabilis
coram domino usque in sempiternum.
Iussit itaque rex banaie filio ioiade qui
egressus percussit eum et mortuus
est. iii.

Confirmatum est igitur regnum
in manu salomonis. et affinitate
coniunctus est pharaoni regi egypti.
Accepit namque filiam eius. et adduxit
in civitatem david. donec compleret
edificans domum suam et domum
domini. et murum ierusalem per cir-
cuitum. At tamen populus immolabat in
excelsis. Non enim edificatum erat
templum nomini domini usque in
diem illum. Dilexit autem salomon
dominum ambulans in preceptis david patris
sui: Excepto quod in excelsis immolabat.
et accendebat thymiama. Abiit itaque
in gabaon ut immolaret ibi. Illud
quippe erat excelsum maximum.
Mille hostias in holocaustum optu-
lit salomon: super altare illud in
gabaon. Apparuit autem dominus salomoni
per somnium nocte dicens. Postu-
la quod vis ut dem tibi. Et ait salomon.
Tu fecisti cum david patre meo magnam
misericordiam: sicut ambulavit in conspec-
tu tuo in veritate et iustitia, et recto
corde tecum. Custodisti ei misericordiam
tuam grandem: et dedisti ei filium
sedentem super thronum eius: sicut
est hodie. Et nunc domine deus
tu fecisti regnare servum tuum pro
david patre meo: Ego autem sum puer
parvulus et ignorans egressum et in-
troitum meum. et servus tuus in me-
dio populi est quem elegisti populi infiniti
qui numerari et supputari non potest
pre multitudine. Dabis ergo servo tuo
cor docile ut iudicare possit populum
tuum et discernere inter bonum et
malum. Quis enim iudicare poterit
populum istum populum tuum hunc
multum. Placuit ergo sermo coram
domino: quod salomon rem huiuscemodi
postulasset. Et dixit dominus deus ad
salomonem. Quia postulasti verbum
hoc et non petisti tibi dies multos
nec divitias aut animas inimicorum
tuorum: sed postulasti tibi sapientiam
ad discernendum iudicium: ecce
feci tibi secundum sermones tuos; et dedi tibi
cor sapiens et intelligens. in tantum ut
nullus ante te similis tui fuerit.
nec post te surrecturus sit. Sed et hec que non
postulasti dedi tibi. Divitias scilicet
et gloriam ut nemo fuerit similis tui
in regibus cunctis retro diebus. Si autem
ambulaveris in viis meis. et custo-
dieris mandata mea. et precepta mea.
sicut ambulavit pater tuus longos
faciam dies tuos. Igitur evigilavit
salomon. et intellexit quod esset per somp-
nium. Cumque venisset ierusalem: stetit
coram archa federis domini. et optu-
lit holocausta et fecit victimas paci-
ficas: et grande convivium universis
famulis suis. Tunc venerunt due
mulieres meretrices ad regem: stete-
runtque coram eo. Quarum una ait.
Obsecro mi domine; ego et mulier
hec habitabamus in domo una; et
peperi apud eam in cubiculo. Tercia
vero die postquam ego peperi: et peperit hec.
Et eramus simul. nullusque alius
in domo nobiscum: exceptis nobis
duabus. Mortuus est autem filius
mulieris huius. nocte: dormiens
quippe oppressit eum. Et consur-
gens in tempeste noctis silentio
tulit filium meum de latere meo
ancille tue dormientis: et collocavit
in sinu suo. suum autem filium qui
erat mortuus: posuit in sinu meo.
Cumque surrexissem mane ut darem
lac filio meo: apparuit mortuus.
Quem diligentius intuens clara
luce: deprehendi non esse meum quem

ut dicas

genueram. Respondit que altera mulier.
Non est ita, sed filius tuus mortuus est.
meus autem vivit. E contrario illa
dicebat. Mentiris. Filius quippe meus
vivit: et filius tuus mortuus est.
Atque in hunc modum contendebant
coram rege. Tunc rex ait. Hec
dixit filius meus vivit. et filius tuus
mortuus est. Et ista respondit non.
sed filius tuus mortuus est et filius
meus vivit. Dixit ergo rex. afferte
michi gladium. Cumque attulissent
gladium coram rege. ait. Dividi-
te inquit infantem vivum in duas
partes. et date dimidiam partem
uni. et dimidiam partem alteri. Dixit
autem mulier cuius filius erat vivus
ad regem. commota sunt quippe vi-
scera eius super filio suo. Obsecro
domine mi. date illi infantem vi-
vum. et nolite interficere eum. E
contrario illa dicebat. nec michi
nec tibi. sed dividatur. Respondens autem
rex ait. Date huic infantem vivum.
et non occidatur. Hec est enim mater
eius. Audivit itaque omnis israel iudi-
cium quod iudicasset rex. et timuerunt
regem: videntes sapientiam dei esse
in eo. ad faciendum iudicium.

IIII

· IIII ·

Erat autem rex salomon
regnans super omnem israel: et hii
principes quos habebat. Azarias
filius sadoch sacerdotis helioreb et
ahia filii sisa scribe. iosaphat filius
ahilud a commentariis. banaias
filius ioiade. super exercitum: sadoch
autem et abyathar sacerdotes. Aza-
rias filius nathan. super eos qui
assistebant regi. Zabud filius na-
than sacerdos amicus regis: et abyas-
sar prepositus domus. et adoniram
filius abda. super tributa. Habebat
autem salomon xii. prefectos super
omnem israel qui prebebant annonam
regi. et domui eius. Per singulos
enim menses. in anno singuli ne-
cessaria ministrabant; et hec nomi-
na eorum. Benhur in monte eph-
raym. Bendecar in macces et in sale-
bim. et in bethsemes. et helon bethanan
Beneseth in aruboth: ipsius erat so-
tho. et omnis terra epher. Benab-
inadab: cuius omnis nepthad

al' asaser

dor. tapheth filiam salomonis habebat
uxorem. Bena filius achilud regebat
thanac et mageddo. et universam
bethsan que est iuxta sarthana subter
iezrahel: a bethsan usque abelmeula.
et e regione iecmaam. Bengaber in
ramoth galaad habebat avothiair filii
manasse in galaad. Ipse preerat in
omni regione argob que est in basan
lx. civitatibus magnis atque muratis.
que habebant seras ereas. Ahynadab
filius addo: preerat in manaym.
Achimaas in neptalim sed et ipse habe-
bat basmath filiam salomonis in co-
niugio. Baana filius usi in aser et in
balod. Iosaphad filius pharue. in
ysachar. Semei filius hela in benia-
myn: gaber filius uri. in terra ga-
laad et in terra seon regis amorrei.
et og regis basan: super omnia que
erant in terra. Iuda et israel innume-
rabiles sicut arena maris in multi-
tudine; comedentes et bibentes atque
letantes. Salomon autem erat in
dicione sua habens omnia regna
sua. a flumine terre philistim
usque ad terminum egypti. offerentium
ei munera. et servientium ei. cunctis
diebus vite eius. Erat autem cibus
salomonis per dies singulos. xxx.
chori simile. lx. chori farine. decem
boves pingues et xx. boves pascuales.
et centum arietes: excepta venatione
cervorum caprearum atque bubalorum.
et avium altilium. Ipse enim optine-
bat omnem regionem que erat trans
flumen que a tapha usque ad gazam.
et cunctos reges illarum regionum.
et habebat pacem ex omni parte in
circuitu. Habitabatque iuda et israel
absque timore ullo unusquisque sub vite
sua. et sub ficu sua. a dan usque ber-
sabee. cunctis diebus salomonis. Et
habebat salomon xl. milia presepia
equorum currilium. et xii. milia e-
questrium. Nutriebant que eos
supra dicti regis prefecti. sed et necessaria
mense regis salomonis cum
ingenti cura prebebant in tempore
suo. ordeum quoque et paleas equorum
et iumentorum deferebant in locum
ubi erat rex: iuxta constitutum
sibi. Dedit quoque dominus sapientiam
salomoni et prudentiam multam

minus: et latitudinem cordis, quasi
arenam que est in littore maris. Et
precedebat sapientia salomonis sapi
entiam omnium orientalium. et egyp
tiorum. et erat sapientior cunctis hominibus.
Sapientior ethan ezraite. et heman
et chalcal. et dorda filius mahol: et erat no
minatus in universis gentibus per circui
tum. Locutus est quoque salomon tria
milia parabolas. et fuerunt carmina
eius quinque milia. Et disputavit super
lignis a cedro que est in libano. usque
ad ysopum que egreditur de pariete:
et disseruit de iumentis et volucribus. et
reptilibus. et piscibus. Et veniebant de cun
ctis populis ad audiendam sapientiam
salomonis: et ab universis regibus terre
qui audiebant sapientiam eius.
Misit quoque hyram · V ·
rex tyri servos suos ad salomonem.
Audivit enim quod ipsum unxissent re
gem pro patre eius. quia amicus fuerat
hyram david omni tempore. Misit autem
salomon ad hyram dicens. Tu scis vo
luntatem david patris mei. et quia non po
tuit edificare domum nomini domini
dei sui. propter bella imminentia per circuitum:
donec daret dominus eos sub vesti
gio pedum eius. Nunc autem dedit
requiem dominus meus michi per
circuitum: et non est sathan neque
occursus malus. Quam ob rem cogito
edificare templum nomini domi
ni dei mei: sicut locutus est dominus
david patri meo dicens. Filius tuus quem
dabo pro te super solium tuum ipse
edificabit domum nomini meo. Pre
cipe igitur servis tuis ut precidant
michi cedros de libano: et servi mei sint
cum servis tuis. Mercedem autem
servorum tuorum dabo tibi quamcumque peti
eris. Scis enim quoniam in populo meo
non est vir qui noverit ligna cedere,
sicut sydonii. Cum ergo audisset
hyram verba salomonis: letatus est
valde et ait. Benedictus dominus ho
die: qui dedit david filium sapientissimum
super populum hunc plurimum.
Et misit hyram ad salomonem dicens.
Audivi quecumque mandasti michi. et
ego faciam omnem voluntatem tuam.
in lignis cedrinis et abiegnis. Servi
mei deponent ea de libano ad mare:
et ego componam ea in ratibus in mari,

usque ad locum quem significaveris michi:
et applicabo ea ibi. et tu tolles ea. Pre
bebisque necessaria michi ut detur cibus
domui mee. Itaque hyram dabat salo
moni ligna cedrina. et ligna abiegna
iuxta omnem voluntatem eius. Sa
lomon autem prebebat hyram. xx. milia
choros tritici in cibum domui eius.
et xx. choros purissimi olei. hec tribue
bat hyram per annos singulos. Dedit salomon
quoque dominus sapientiam salomoni
sicut locutus est ei: et erat pax inter
hyram et salomonem. et percusserunt
fedus ambo. Elegitque rex salomon
operarios de omni israel: et erat indictio
xxx. milia virorum. mittebatque eos in
libanum. x. milia per singulos menses. virorum
vicissim. ita ut duobus mensibus essent
vicissim in domibus suis. et adoniram
erat super huiuscemodi indictionem.
Fuerunt itaque salomoni .lxx. milia
eorum qui onera portabant. et
lxxx. milia virorum latomorum in monte
absque prepositis qui preerant singulis
operibus. numero trium milium et tri
centorum precipientium populo:
et his qui faciebant opus. Precepitque
rex. ut tollerent lapides grandes. lapi
des pretiosos in fundamentum templi.
et quadrarent eos. quos dolaverunt
cementarii salomonis. et cementarii
hyram. Porro biblii preparaverunt
ligna et lapides: ad edificandam
domum. · VI ·

VI
Factum est autem. cccc. et lxxx.
anno egressionis filiorum israel de terra
egypti: in anno. iiii. mense zio ipse est
mensis secundus regis salomonis super israel:
edificare cepit domum domino. Domus
autem quam edificabat rex salomon
domino. habebat lx. cubitos in longitu
dine. et xx. cubitos in latitudine et xxx. cubitos in altitudine
Et porticus erat ante templum .xx. cu
bitorum longitudinis. iuxta men
suram latitudinis templi. et habebat
x. cubitos latitudinis ante faciem
templi. Fecitque in templo fenestras
obliquas. et edificavit super parietem
templi tabulata per gyrum. in parieti
bus domus per circuitum templi et
oraculi. et fecit latera in circuitu.
tabulatum quod subter erat. v. cubitos habebat latitudinis Et medium tabulatum sex
cubitorum latitudinis. et tertium tabu
latum. septem habens cubitos latitudinis

Trabes autem posuit in domo per circuitum forinsecus: ut non herrerent muris templi. Domus autem cum edificaretur de lapidibus dolatis atque perfectis edificata est: et malleus et securis et omne ferramentum non sunt audita in domo cum edificaretur. Ostium lateris medii in parete erat domus dextere: et per cocleam ascendebant in medium cenaculum. et a medio in tercium: et edificavit domum et consummavit eam. Texit quoque domum laquearibus cedrinis. et edificavit tabulatum super omnem domum. quinque cubitis altitudinis: et operuit domum lignis cedrinis. Et factus est sermo domini ad salomonem dicens. Domus hec quam edificas: si ambulaveris in preceptis meis. et iudicia mea feceris. et custodieris omnia mandata mea. gradiens per ea. firmabo sermonem meum tibi quem locutus sum ad david patrem tuum. et habitabo in medio filiorum israel: et non derelinquam populum meum israel. Igitur edificavit salomon domum et consummavit eam. Et edificavit parietes domus intrinsecus tabulatis cedrinis. a pavimento domus usque ad summitatem parietum. et usque ad laquearia. operuit lignis intrinsecus. et texit pavimentum domus tabulis abiegnis. Edificavitque xx. cubitorum ad posteriorem partem templi tabulata cedrina a pavimento usque ad superiora. et fecit interiorem domum oraculi in sanctum sanctorum. Porro xl. cubitorum erat ipsum templum pro foribus oraculi. et cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur. habens tornaturas suas et iuncturas suas. fabrefactas et celaturas eminentes. Omnia cedrinis tabulis vestiebantur: nec omnino lapis apparere poterat in pariete. Oraculum autem in medio domus in interiori parte fecerat: ut poneret ibi archam federis domini. Porro oraculum habebat xx. cubitos longitudinis. et xx. cubitos latitudinis et xx. cubitos altitudinis. Et operuit illud ac vestivit auro purissimo. et affixit laminas clavis aureis. Nichilque erat in templo quod non auro tegeretur. sed et totum altare oraculi texit auro. et fecit in oraculo duos cherubin de lignis olivarum. x. cubitorum altitudinis. Quinque cubitorum ala cherubin una. et quinque cubitorum ala cherub altera. id est decem cubitos habentes. a summitate ale usque ad ale alterius summitatem. Decem quoque cubitorum erat cherub secundus in mensura pari. et opus unum erat in duobus cherubin. id est altitudinem habebat unus cherub x. cubitorum. et similiter cherub secundus. Posuitque cherubin in medio templi interioris. Extendebant autem alas suas cherubin. et tangebat una ala parietem. et ala cherub secundi tangebat parietem alterum. Ale autem altere in media parte templi se invicem contingebant. Texit quoque cherubin auro. et omnes parietes templi. per circuitum sculpsit variis celaturis et torno. et fecit in eis cherubin et palmas et picturas varias quasi prominentes de pariete et egredientes. sed et pavimentum domus texit auro intrinsecus et extrinsecus. et in ingressu oraculi fecit duo hostiola de lignis olivarum: postesque angulorum quinque. et duo hostia de lignis olivarum: et sculpsit in eis picturam cherubin et palmarum species. et anaglifa valde prominentia. et texit ea auro. et operuit tam cherubin quam palmas et cetera auro. Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulatos: et duo ostia de lignis abiegnis altrinsecus. Et utrumque hostium duplex erat et se invicem tenens aperiebatur. Et sculpsit cherubin et palmas et celaturas valde eminentes: operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam. Et edificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum. et uno ordine lignorum cedri. Anno quarto fundata est domus domini in mense zio. et in anno xi. mense ebul. ipse est mensis octavus perfecta est domus in omni opere suo. et in universis utensilibus.

cedrinis

A. Sed et altare vestivit cedro domum quoque ante oraculum operuit auro purissimo

sius: edificauit q3 eam annis septē.
D Omum . vii .
autem suam edificauit salo
mon. xiii. annis: et ad perfectum
usq3 pduxit. Edificauit quoq3 domū
saltus libani: centū cubitoꝝ
longitudinis. et l. cubitorū latitudīs
et xxx. cubitoꝝ altitudinis. et iiii.or de
ambulatoria inter colūpnas cedri
nas. ligna quippe cedrina exciderat
in colūpnas. et tabulatis cedrinis
vestiuit totam cameram que xl. v.
colūpnis sustentabatur. Vnus aūt
ordo habebat columpnas xv. contra
se inuicem positas. et e regione se respi
cientes equali spatio inter colūpnas:
et super columpnas quadrangulata
ligna in cunctis equalia. Et porticū
colūpnaꝝ fecit. l. cubitorū lōgitudīs.
et xxx. cubitoꝝ latitudinis. Et alterā
porticum in faciem maioris portic9:
et columpnas et epistilia super colū
pnas fecit. Porticum quoq3 solii in
qua tribunal est fecit: et texit lignis
cedrinis. apauimento usq3 ad sum
mitatem. et domuncula in qua se
debatur ad iudicandum: erat in
media porticu simili opere. Domū
quoq3 fecit filie pharaonis quā uxo
rem duxerat salomon. tali opere
quali et hanc porticum. Omnia lapi
dibus pretiosis qui ad normā quādā
atq3 mensuram. tam intrinsec9
q3 extrinsecus serrati erant: a fun
damento usq3 ad summitatem parietū.
et intrinsecus usq3 ad atrium mai9.
Fundamenta aūt de lapidibus pretio
sis. lapidibus magnis. x. siue. viii.
cubitorum: et de super lapides pretio
si equalis mensure secti erant similit3
de cedro. et atrium maius rotundū
trium ordinū de lapidibus sectis. et
vni9 ordinis dolata cedro. nec non
et in atrio domus domini interiori
et in porticu domus dni. Misit q3
rex salomon et tulit hyram de tyro
filiū mulieris vidue de tribu neptalim
pře tyro artificem erarium et plenū
sapiā et intelligentia et doctrina:
ad faciendum omne opus ex ere.
Qui cū venisset ad regem salomonē
fecit omne opus eius. et finxit
duas columpnas ereas. x. et viii. cu
bitorum altitudinis columpnā
vnam. et linea xii. cubitorum ambi
ebat columpnam vtramq3. Duo
quoq3 capitella fecit que ponerentur
super capita columpnaꝝ fusilia ex ere.
v. cubitorum altitudinis capitellū
vnum. et v. cubitoꝝ altitudinis capi
tellum alterum. et quasi in modum
retis et cathenaꝝ sibi inuicem miro
opere contextarum. Vtrumq3 capi
tellum columpnaꝝ fusile erat. Sep
tena versuum retiacula in capitello
vno: et septena versuum retiacula in
capitello altero. Et perfecit colūpnas
et duos ordines per circuitum retia
culorum singulorum: ut tegerent
capitella que erant super summitatem
maloꝝ granatorum. Eodem modo
fecit et capitello .ii. Capitella autem
que erant super capita columpnaꝝ
quasi opere lilii fabricata erant. in
porticu quatuor cubitorum. et rursū
alia capitella in summitate colūpnaꝝ
de super iuxta mensuram columpne
contra retiacula. Maloꝝ granatorum
aūt ducenti ordines erant. in circuitu
capitelli secūdi. Et statuit duas colūp
nas in porticu templi. Cumq3 statu
isset columpnā dexteram: vocauit eā
nomine iachin. Similiter erexit co
lumpnā secundam: et vocauit nomen ei9
booz. Et super capita columpnaꝝ
opus in modum lilii posuit. Per
fectumq3 est opus columpnarum.
Fecit quoq3 mare fusile decem cubitoꝝ
a labio. usq3 ad labium rotundum
in circuitu. v. cubitoꝝ altitudo ei9
et resticula xxx. cubitorum cinge
bat illud per circuitū: et sculptura
subter labium circuibat illud. x.
cubitis ambiens mare. Duo ordi
nes sculpturaꝝ histriataꝝ erant
fusiles. et stabant super xii. boues.
e quibus tres respiciebant ad aquilo
nem. et tres ad occidentem. et tres
ad meridiem. et tres ad orientē.
et mare super eos de sup erat. quoꝝ
posteriora vniuersa intrinsecus
latitabant. Grossitudo aūt luteris
trium vnciaꝝ erat. labiumq3
eius q̄si labium calicis. Et folium
repandi lilii. duo. m. batos capie
bat tria milia metretas. Et fe
cit bases x. ereas. iiii. cubitorum
longitudinis. bases singulas et

iiii^or cubitorum latitudinis: et trium
cubitorum altitudinis. Et ipsum
opus basium interrasile erat: et
sculpture inter iuncturas. et inter
coronulas. et plectas leones et boves
et cherubin: et inter iuncturas similiter
desuper. et subter leones et boves quasi
lora ex ere dependentia. et iiii^or rote per
bases singulas et axes erei. et per iiii^or
partes quasi umeruli subter luterem
fusiles. contra se invicem respectan-
tes. Os quoque luteris intrinsecus erat
in capitis summitate. et quod forinsecus
apparebat unius cubiti erat et totum
rotundum. pariterque habebat unum
cubitum et dimidium. In angulis
autem columpnarum varie celature
erant. et media inter columpnia
quadrata non rotunda. Quatuor
quoque rote que per quatuor angulos
basis erant coherebant sibi subter
basim. Una rota habebat altitudinis
cubitum unum et semis. Tales autem
rote erant quales solent in curru
fieri: et axes earum et radii et canti
et modioli omnia fusilia. Nam
et umeruli illi quatuor per singulos
angulos basis unius: ex ipsa base
fusiles et iuncti erant. In summitate
autem basis erat quedam rotundi-
tas unius et dimidii cubiti ita fabre
facta: ut luter desuper posset inponi:
habens celaturas suas et sculpturas
varias ex semet ipso. Sculpsit quoque in
tabulatis illis que erant ex ere et in an-
gulis cherubin. et leones et palmas.
quasi in similitudinem stantis hominis:
ut non celata sed apposita per circui-
tum viderentur. In hunc modum
fecit decem bases. fusura una et
mensura sculpturaque consimili.
Fecit quoque decem luteres eneos. xl^a
bathos capiebat luter unus: eratque
iiii^or cubitorum. singulosque luteres
per singulas. id est decem bases. posuit
et x. bases constituit. quinque ad dexte-
ram partem templi. et v. ad sini-
stram. Mare autem posuit ad dex-
teram partem templi: contra ori-
entem ad meridiem. Fecit quoque
hyram lebetes et scutras et hamulas
et perfecit omne opus regis salomonis.
in templo domini. Columpnas duas
et funiculos capitellorum super ca-
pitella columpnarum duos: et reti-
cula duo ut operirent duos funiculos
qui erant super capita columpnarum.
et mala granata quadringenta in
duobus retiaculis. Duos versus malo-
rum granatorum in retiaculis singulis
ad operiendos funiculos capitellorum qui
erant super capita columpnarum.
et bases x. et luteres. x. super bases et mare
unum. et boves xii. subter mare et lebe-
tes. et scutras et hamulas. Omnia vasa
que fecit hyram regi salomoni in do-
mo domini de auricalco erant et in campestri
regione iordanis fudit ea rex in ar-
gillosa terra inter socoth et sarthan.
et posuit salomon omnia vasa propter
multitudinem autem nimiam non
erat pondus eris. Fecitque salomon
omnia vasa in domo domini. Altare
autem aureum et mensam super quam
ponerentur panes propositionis auream.
et candelabra aurea: v. ad dexte-
ram. et v. ad sinistram. contra ora-
culum ex auro puro. et quasi lili-
flores et lucernas desuper aureas.
et forcipes aureos. et ydrias et fuscinu-
las. et fialas et mortariola et thuribula
de auro purissimo: et cardines ostiorum
domus interioris sancti sanctorum. et ostiorum
domus templi ex auro erant. Et per-
fecit omne opus quod faciebat salomon
in domo domini. et intulit que sanctifica-
verat david pater suus argentum et aurum
et vasa. reposuitque in thesauris do-
mus domini. viii.

Tunc congregati sunt omnes
maiores natu israel cum principibus
tribuum. et duces familiarum filiorum
israel ad regem salomonem in ierusalem: ut
deferrent archam federis domini de ci-
vitate david. id est de syon. Convenitque ad
regem salomonem universus israel in
mense hethanym in sollempni die: ipse
est mensis vii. Veneruntque cuncti
senes ex israel. et tulerunt sacerdotes
archam. et portaverunt archam domini
et tabernaculum federis. et omnia
vasa sanctuarii que erant in tabernaculo.
et ferebant ea sacerdotes et levite. Rex
autem salomon et omnis multitudo
israel que convenerant ad eum: gra-
diebatur cum illo ante archam: et
immolabant oves et boves absque
estimatione. et numero. Et intu-

lerunt sacerdotes archam federis domini in locum suum in oraculum templi. in sancta sanctorum subter alas cherubim. Siquidem cherubim expandebant alas suas super locum arche. et protegebant archam et vectes eius. Cumque eminerent vectes et apparerent summitates eorum foris sanctuarium ante oraculum: non apparebant ultra extrinsecus qui et fuerunt ibi usque in presentem diem. In archam autem non est aliud nisi due tabule lapidee quas posuerat in ea moyses in oreb quando pepigit fedus dominus cum filiis israel cum egrederentur de terra egypti. Factum est autem cum exissent sacerdotes de sanctuario: nebula implevit domum domini. et non poterant sacerdotes stare et ministrare propter nebulam. Impleverat enim gloria domini domum domini. Tunc ait salomon. Dominus dixit ut habitaret in nebula. Edificans edificavi domum in habitaculum tuum firmissimum solium tuum sempiternum. Convertitque rex faciem suam et benedixit omni ecclesie israel. Omnis enim ecclesia israel stabat et ait salomon. Benedictus dominus deus israel qui locutus est ore suo ad patrem meum et in manibus eius perfecit dicens. A die qua eduxi populum meum israel de egypto. non elegi civitatem de universis tribubus israel ut edificaretur domus et esset nomen meum ibi: sed elegi david ut esset super populum meum israel. Voluitque david pater meus edificare domum nomini domini dei israel. et ait dominus ad david patrem meum. Quod cogitasti in corde tuo. edificare domum nomini meo: benefecisti hoc ipsum mente tractans. Verumptamen tu non edificabis michi domum: sed filius tuus qui egredietur de renibus tuis. ipse edificabit domum nomini meo. Confirmavit dominus sermonem suum quem locutus est: stetique pro david patre meo. et sedi super thronum israel sicut locutus est dominus: et edificavi domum nomini domini dei israel. Et constitui ibi locum arche in qua fedus est domini quod percussit cum patribus nostris quando egressi sunt de terra egypti. Stetit autem salomon ante altare domini. in conspectu ecclesie israel. et expandit manus suas in celum: et ait. Domine deus israel non est similis tui deus in celo desuper. et super terram deorsum. qui custodis pactum et misericordiam servis tuis. qui ambulant coram te. in toto corde suo. qui custodisti servo tuo david patri meo que locutus es ei: ore locutus es et manibus perfecisti: ut hec dies probat. Nunc igitur domine deus israel conserva famulo tuo david patri meo. que locutus es ei dicens. Non auferetur de te vir coram me qui sedeat super thronum israel: ita si custodierint filii tui viam tuam. ut ambulent coram me. sicut tu ambulasti in conspectu meo. Et nunc domine deus israel firmentur verba tua que locutus es servo tuo david patri meo. Ergo ne putandum est quod vere deus habitet super terram. Si enim celum et celi celorum te capere non possunt: quanto magis domus hec quam edificavi tibi. Sed respice ad orationem servi tui et ad preces eius domine deus meus. Audi ymnum et orationem quam servus tuus orat coram te hodie. ut sint oculi tui aperti super domum hanc nocte ac die. super domum de qua dixisti. erit nomen meum ibi: ut exaudias orationem quam orat ad te servus tuus in loco isto. Ut exaudias in loco habitaculi tui in celo. et cum exaudieris propitius eris. Si peccaverit homo in proximum suum et habuerit aliquod iuramentum quo teneatur astrictus: et venerit propter iuramentum coram altari tuo in domum tuam. tu exaudies in celo. et facies et iudicabis servos tuos. condempnans impium. et reddens viam suam super caput eius. iustificansque iustum. et tribuens ei secundum iustitiam suam. Si fugerit populus tuus israel inimicos suos quia peccaturus est tibi. et agentes penitentiam et confitentes nomini tuo venerint et oraverint et deprecati te fuerint in domo hac: exaudi in celo et dimitte peccatum populi tui israel et reduces eos in terram quam dedisti patribus eorum. Si clausum fuerit celum et non pluerit propter peccata eorum orantes in loco isto penitentiam egerint nomini tuo. et a peccatis suis conversi fuerint propter afflictionem suam exaudi eos in celo: et dimitte peccata servorum tuorum et populi tui israel. et ostende eis viam bonam per quam ambulent et da pluviam super terram tuam quam dedisti populo tuo in possessionem. Fames si oborta fuerit in terra aut pestilentia. aut corruptus aer. aut

(margin: tamen)

(margin: deprecationem servi tui et populi tui israel quamcumque oraverit in loco isto Et exaudias in loco)

(margin: tuum)

¶ Non pro oratione in ecclesia

(margin: tuo)

(margin: fuit)

erugo. aut locusta. aut rubigo. et
afflixerit eum inimicus eius portas
obsidens. omnis plaga universa in
firmitas cuncta devotatio et impre
catio que acciderit omni homini
de populo tuo israel; si quis cognoverit
plagam cordis sui. et expanderit ma
nus suas in domo hac; tu exaudies
in celo in loco habitationis tue. et
repropiciaberis. et facies ut des uni
cuique secundum omnes vias suas. sicut
videris cor eius: quia tu solus nosti cor
omnium filiorum hominum. ut timeant te
cunctis diebus quibus vivunt super
faciem terre quam dedisti patribus nostris.
Insuper et alienigena qui non est de
populo tuo israel cum venerit de terra lon
ginqua propter nomen tuum. audietur
enim nomen tuum magnum. et manus
tua fortis et brachium tuum extentum
ubique. cum venerit ergo et oraverit
in loco hoc: tu exaudies in celo. in
firmamento habitaculi tui. et facies
omnia pro quibus invocaverit te alien
gena: ut discant universi populi ter
rarum nomen tuum timere. sicut populus
tuus israel; et probent quia nomen tuum
invocatum est super domum hanc quam
edificavi. Si egressus populus tuus
ad bellum contra inimicos suos: per
viam quocumque miseris eos. et orabunt
te contra viam civitatis quam elegisti
quam et contra domum, edificavi nomini
tuo. et exaudies in celo orationes eorum.
et preces eorum. et facies iudicium eorum.
Quod si peccaverint tibi. non est enim homo
qui non peccet. et iratus tradideris
eos inimicis suis. et captivi ducti fu
erint in terram inimicorum longe vel
prope. et egerint penitentiam in corde suo
in loco captivitatis. et conversi depre
cati fuerint te in captivitate sua di
centes. peccavimus inique egimus impie
gessimus. et reversi fuerint ad te in
universo corde suo. et tota anima sua.
in terra inimicorum suorum ad quam captivi
ducti fuerint. et adoraverint te contra
viam terre sue quam dedisti patribus eorum
quam et civitatis, elegisti. et templi quod edi
ficavi nomini tuo. exaudies in celo
in firmamento solii tui orationes eorum
et preces. et facies iudicium eorum: et pro
pitiaberis populo tuo. qui peccavit tibi.
et omnibus iniquitatibus eorum quibus prevari

cati sunt in te. et dabis misericordiam coram
eis qui eos captivos habuerint. ut
misereantur eis. Populus enim tuus
est et hereditas tua quos eduxisti de
terra egypti de medio fornacis ferree.
Ut sint oculi tui aperti ad deprecatio
nem servi tui. et populi tui israel. et exaudies
eos in universis pro quibus invocave
rint te. Tu enim separasti eos tibi in he
reditatem de universis populis terre.
sicut locutus es per moysen famulum
tuum. quando eduxisti patres nostros de
egypto domine deus. Factum est autem
cum complesset orans dominum orationem et
deprecationem hanc: surrexit de con
spectu altaris domini. Utrumque enim
genu in terram fixerat. et manus
expanderat ad celum. Stetit ergo
et benedixit omni ecclesie — voce magna
dicens. Benedictus dominus deus qui
dedit requiem populo suo israel: iuxta
omnia que locutus est. Non cecidit ne
nec unus quidem sermo ex omnibus bonis
que locutus est per moysen servum
suum. Sit dominus deus noster nobiscum
sicut fuit cum patribus nostris: non dere
linquens nos neque proiciens. sed in
clinet corda nostra ad se ut ambulemus
in universis viis eius. et custodiamus
mandata eius. et cerimonias et iudi
cia quecumque mandavit patribus nostris.
Et sint sermones mei isti quibus
deprecatus sum coram domino.
appropinquantes — domino deo nostro
die et nocte. ut faciat iudicium servo
suo et populo suo israel per singulos
dies: et sciant omnes populi terre. quia
dominus ipse est deus. et non est ultra
absque eo. Sit quoque cor nostrum perfectum
cum domino deo nostro ut ambulemus
in decretis eius. et custodiamus man
data eius sicut et hodie. Igitur rex
et omnis israel cum eo immolabant
victimas coram domino. Mactavit
que salomon hostias pacificas
quas immolavit domino. boum
xxii. milia. et ovium c.xx. milia. et dedica
verunt templum domini rex et filii israel.
In die illa sanctificavit rex medium
atrii quod erat ante domum domini. fecit
quippe ibi holocaustum et sacrificium
et adipem pacificorum. quoniam altare
eneum quod erat coram domino minus
erat et capere non poterat holocausta

et sacrificium et adipem pacificorum.
Fecit ergo salomon in tempore illo fe
stiuitatem celebrem: et omnis israel cum
eo multitudo magna ab introitu
emath usque ad riuum egypti coram
domino deo nostro. vii. diebus et vii. diebus
id est xiiii. diebus: et in die octaua dimisit
populos. Qui benedicentes regi pro
fecti sunt in tabernacula sua. leta
tes et alacri corde super omnibus bonis que
fecerat dominus dauid seruo suo. et israel
populo suo. ix.

Factum est autem cum perfe
cisset salomon edificium domus
domini. et edificium regis. et omne quod
optauerat et voluerat facere. apparuit
ei dominus secundo. sicut apparuerat ei in gabal
on. Dixitque dominus ad eum. Ex
audiui orationem tuam. et depreca
tionem tuam. qua deprecatus es coram
me. Sanctificaui domum hanc quam edifica
sti. ut ponerem nomen meum ibi in
sempiternum. et erunt oculi mei
et cor meum ibi cunctis diebus. Tu
quoque si ambulaueris coram me sicut
ambulauit pater tuus in simplicitate
cordis et in equitate: et feceris omnia
que precepi tibi et legitima mea et
iudicia mea seruaueris: ponam
thronum regni tui super israel in sempiternum
sicut locutus sum dauid patri tuo dicens. Non
auferetur de genere tuo vir de solio israel.
Si autem auersione auersi fueritis
vos et filii vestri non sequentes me nec
custodientes mandata mea et ceri
monias quas proposui vobis: sed abieri
tis et colueritis deos alienos. et adora
ueritis eos: auferam israel de superficie
terre quam dedi eis. et templum quod sancti
ficaui nomini meo. proiciam a conspectu
meo. Eritque israel in prouerbium et in
fabulam cunctis populis. et domus
hec erit in exemplum. Omnis qui
transierit per eam stupebit: et sibilabit
et dicet. Quare fecit dominus sic
terre huic. et domui huic? Et respon
debunt. Quia dereliquerunt dominum
deum suum qui eduxit patres eorum
de terra egypti: et secuti sunt deos ali
enos. et adorauerunt eos. et coluerunt.
Iccirco induxit dominus super eos omne
malum hoc. Expletis autem annis
xx. postquam edificauerat salomon duas
domos id est domum domini. et domum regis:
hyram rege tyri prebente salomoni regi
ligna cedrina. et abiegna. et aurum
iuxta omne quod opus habuerat: tunc
dedit salomon hyram. xx. oppida in terra
galilee. Et egressus est hyram de tyro
ut uideret oppida que dederat ei salomon:
et non placuerunt ei. et ait. Hecine
sunt ciuitates quas dedisti mihi frater?
Et appellauit eas terram chabul usque
in diem hanc. Misit quoque hyram ad re
gem salomonem. c. xx. talenta auri.
Hec est summa expensarum quam obtulit
rex salomon ad edificandum domum
domini. et suam. et mello. et murum domum
ierusalem. et eser. et mageddo. et gazer. Pha
rao rex egypti ascendit et cepit gazer
succenditque eam igni: et chananeum
qui habitabat in ciuitate interfecit. et
dedit eam in dotem filie sue vxori
salomonis. Edificauit ergo salomon
gazer et bethoron inferiorem et balaad
et palmiram in terra solitudinis: et
omnes vicos qui ad se pertinebant. et
qui erant absque muro. et muniuit et
ciuitates curruum. et ciuitates equitum:
et quodcumque ei placuerat ut edificaret
in ierusalem. et in libano et in omni terra
potestatis sue. Vniuersum populum
qui remanserat de amorreis et etheis
et phereseis. et eueis. et iebuseis qui non
sunt de filiis israel. horum filios qui rema
serant in terra. quos scilicet non potuerant
filii israel exterminare fecit salomon
tributarios usque ad diem hanc. De filiis
autem israel non constituit salomon
seruire quemquam: sed erant viri bellatores
et ministri eius et principes et duces.
et prefecti curruum et equorum. Erant autem
principes super omnia opera salomo
nis. prepositi quingenti quinquaginta:
qui habebant subiectum populum.
et statutis operibus imperabant. Filia
autem pharaonis ascendit de ciui
tate dauid in domum suam: quam edifi
cauerat ei salomon. tunc edifica
uit mello. Offerebat quoque salomon
tribus vicibus per annos singulos holo ¶ Nota holocausta
causta et pacificas victimas super
altare quod edificauerat domino. et
adolebat thymiama coram domino.
perfectumque est templum. Classem
fecit quoque rex salomon in asiongaber

que est iuxta ahilam, in litore maris
rubri in terra ydumea. Misitque hyram
in classe illa servos suos viros nauticos
et gnaros maris cum servis salomonis.
Qui cum venissent in ophir: sumptum
inde aurum quadringentorum xx. talentorum
detulerunt ad regem salomonem.

X

Sed et regina sabba. X.
audita fama salomonis in
nomine domini venit temptare eum.
in enigmatibus. Et ingressa ierusalem mul-
to comitatu et divitiis: camelis porta-
tibus aromata et aurum infinitum nimis
et gemmas pretiosas: venit ad regem
salomonem. et locuta est ei universa que
habebat in corde suo. Et docuit eam salomon
omnia verba que proposuerat. Non fuit
sermo qui regem posset latere: et non responderet
ei. Videns autem regina saba omnem
sapientiam salomonis: et domum quam e-
dificaverat. et cibos mense eius: et habitacula
servorum. et ordines ministrantium.
vestesque eorum et pincernas et holocausta
que offerebat in domo domini: non ha-
bebat ultra spiritum. Dixitque ad regem.
Verus est sermo quem audivi in terra mea
super sermonibus tuis: et super sapientia
tua. et non credebam narrantibus
michi donec ipsa veni. et vidi oculis
meis. et probavi quod media pars michi
nuntiata non fuerat: maior est sapientia
et opera tua quam rumor quem audivi. Beati
viri tui et beati servi tui hii qui stant
coram te semper: et audiunt sapientiam
tuam. Sit dominus deus tuus benedictus
cui complacuisti et posuit te super
thronum israel. eo quod dilexerit dominus
israel in sempiternum: et constituerit
te regem: ut faceres iudicium et iusti-
ciam. Dedit ergo regi. cxx. talenta
auri: et aromata multa nimis. et
gemmas pretiosas. Non sunt allata
ultra aromata tam multa quam ea
que dedit regina sabba. regi salomoni.
Sed et classis hyram que portabat aurum
de ophir. attulit ex ophir ligna thyina
multa nimis: et gemmas pretiosas.
Fecitque rex de lignis thyinis fulcra
domus domini. et domus regie: et
cytharas lirasque cantoribus. Non
sunt allata huiuscemodi ligna thyina
neque visa usque in presentem diem.
Rex autem salomon dedit regine sabba
omnia que voluit et petivit ab eo.

Exceptis hiis que ultro optulerat
ei munere regio. Que reversa est et
abiit in terram suam cum servis suis.
Erat autem pondus auri quod affere-
batur salomoni per singulos annos
sescentorum lx.vi. talentorum auri: excepto
eo quod afferebant viri qui super vectigalia
erant. et negociatores universique scruta
vendentes. et omnes reges arabie: du-
cesque terre. Fecit quoque salomon ducenta
scuta de auro purissimo: sescentos auri siclos
dedit in lamminas scuti unius. et trecentas
peltas ex auro probato. trecente mine
auri unam peltam vestiebant. Posuit-
que eas rex in domo saltus libani. Fecit
etiam rex salomon thronum de ebore gran-
dem. et vestivit eum auro fulvo nimis:
qui habebat sex gradus. Et summitas
throni rotunda erat in parte posteriori:
et due manus hinc atque inde tenentes
sedile: et duo leones stabant iuxta
manus singulas. et xii. leunculi stan-
tes super vi. gradus hinc atque inde.
Non est factum tale opus in universis
regnis. Sed et omnia vasa de quibus
potabat rex salomon erant aurea:
et universa supellex domus saltus
libani de auro purissimo. Non erat
argentum nec alicuius precii pu-
tabatur in diebus salomonis: quia
classis regis per mare cum classe hyram
semel per tres annos ibat in tharsis
deferens inde aurum et argentum. dentes
elefantorum et simias et pavos. Mag-
nificatus est ergo rex salomon super
omnes reges terre divitiis et sapientia:
et universa terra desiderabat videre vultum
salomonis. ut audiret sapientiam
eius quam dederat dominus in corde eius.
et singuli deferebant ei munera. vasa
argentea et aurea. vestes et arma bellica:
aromata quoque et equos et mulos
per annos singulos. Congregavitque
salomon currus et equites. et facti sunt ei
mille cccc. currus. et xii. milia equitum.
et disposuit eos per civitates munitas
et cum rege in ierusalem. Fecitque ut tanta
esset habundantia argenti in ierusalem
quanta lapidum. Et cedrorum
prebuit multitudinem quasi sicomoros
que nascuntur in campestribus. Et
educebantur equi salomoni de egypto. et
de coa. negociatores enim regis emebant
de coa: et statuto precio perducebant.

Egrediebatur autem quadriga ex egyp
to dc.tis siclis argenti et equus .cl. atque in
hunc modum cuncti reges chetheorum
et syrie equos vendebant. · XI ·
Rex autem salomon amavit
mulieres alienigenas multas.
filiam quoque pharaonis et moabitidas
et amonitidas. ydumeas. et sydonias.
et etheas. de gentibus. super quibus dixit dominus
filiis israel: non ingrediemini ad eas.
neque de illis ingredientur ad vos
Certissime enim avertent corda vestra.
ut sequamini deos earum. His itaque
copulatus est salomon ardentissimo
amore. fueruntque ei uxores quasi regi
ne. lxxte. et concubine. ccc.te et a
verterunt mulieres cor eius. Cumque
iam esset senex: depravatum est per
mulieres cor eius ut sequeretur deos
alienos: nec erat cor eius perfectum
cum domino deo suo sicut cor david patris
eius. Sed colebat salomon astarten
deam sydoniorum. et chamos deum moa
bitarum. et moloth ydolum amonitarum.
Fecitque salomon quod non placuerat coram
domino: et non adimplevit ut seque
retur dominum sicut david pater eius. Tunc edi
ficavit salomon fanum chamos ydolo
moab in monte qui est contra ierusalem:
et moloth ydolo filiorum ammon. Atque
in hunc modum fecit universis uxori
bus alienigenis: que adolebant thura.
et immolabant diis suis. Igitur iratus
est dominus salomoni eo quod aversa esset
mens eius a domino deo israel: qui appa
ruerat ei secundo. et preceperat de verbo hoc ne
sequeretur deos alienos: et non custodivit
que mandavit ei dominus. Dixit itaque
dominus salomoni. Quia habuisti hoc apud
te et non custodisti pactum meum. et
precepta mea, que mandavi tibi. Disrum
pens scindam regnum tuum. et dabo
illud servo tuo. Verumptamen in diebus
tuis non faciam propter david patrem tuum: de
manu filii tui scindam illud. Nec
totum regnum auferam: sed tribum
unam dabo filio tuo propter david servum meum.
et ierusalem quam elegi. Suscitavit autem dominus
adversarium salomoni adad ydumeum
de semine regio: qui erat in edom. Cum
enim esset david in ydumea et ascendisset
ioab princeps militie ad sepeliendos
eos qui fuerant interfecti. et occidisset
omne masculinum in ydumea: sex

enim mensibus ibi moratus est ioab.
et omnis israel donec interimerent omne
masculinum in ydumea: Fugit adad
ipse et viri ydumei de servis patris eius cum
eo. ut ingrederetur egyptum. Erat
autem adad puer parvulus. Cumque
surrexissent de madyan venerunt
in pharan. tuleruntque secum viros de
pharan. et introierunt egyptum. ad
pharaonem regem egypti. Qui dedit
ei domum. et cibos constituit. et terram dele
gavit: et invenit adad gratiam coram
pharaone valde. in tantum ut daret
ei uxorem sororem uxoris sue. germa
nam thafnes regine. Genuitque ei soror
tafnes genebath filium. et nutrivit
eum tafnes in domo pharaonis. Et e
rat genebath habitans apud pharao
nem cum filiis eius. Cumque audisset
adad in egypto dormisse david cum patribus
suis. et mortuum esse ioab principem mili
cie: dixit pharaoni. Dimitte me ut
vadam in terram meam. Dixitque ei pha
rao. Qua enim re indiges apud me
ut queras ire ad terram tuam. At
ille respondit. Nulla: sed obsecro ut dimit te
tas me. Suscitavit quoque ei deus adver
sarium razon filium eliade: qui
fugerat ad adezer regem soba dominum
suum. et congregavit contra eum viros.
et factus est princeps latronum cum in
terficeret eos david. Abieruntque damascum
et habitaverunt ibi: et constituerunt eum
regem in damasco. Eratque adversarius
israel cunctis diebus salomonis: et hoc est
malum adad et odium contra israel. regna
vitque in syria. ieroboam quoque filius
nabath. ephrateus de sareda cuius ma
— erat nomine serua mulier vidua.
servus salomonis: levavit manum
contra regem. et hec causa rebellionis
adversus eum: quia salomon edificavit
mello. et coequavit voraginem civi
tatis david patris sui. Erat autem ieroboam
vir fortis et potens. Vidensque salomon
adolescentem bone indolis et industri
um: constituerat eum prefectum super
tributa universe domus ioseph. Factum est
igitur in tempore illo: ut ieroboam egre
deretur de ierusalem et inveniret eum ahias
sylonites propheta in via: opertus pallio
novo. Erant autem duo tantum in agro.
Apprehendensque ahias pallium suum
novum quo opertus erat: scidit in xii.

…gentibus
…donis
…ingenuis

No. x. trib. dat ieroboam

partes. et ait ad ieroboam: Tolle tibi
decem scissuras: hec enim dicit dominus
deus isr. Ecce ego scindam regnum
de manu salomonis: et dabo tibi. x.
trib. Porro una trib. remanebit ei
propter servum meum david et ierusalem civitatem
quam elegi ex omnibus tribubus isr: eo
quod dereliquerit me et adoraverit astar-
then deam sydoniorum. et chamos
deum moab: et moloch deum filiorum
amon. et non ambulaverit in viis
meis ut faceret iusticiam coram me:
et precepta mea. et iudicia (mea) sicut david
pater eius. Nec auferam omne regnum
de manu eius, sed ducem ponam eum
cunctis diebus vite sue. propter david servum
meum quem elegi: qui custodivit
mandata mea. et precepta mea.
Auferam autem regnum de manu filii
eius. et dabo tibi. x. trib.: filio autem
eius dabo tribum unam. Ut rema-
neat lucerna david servo meo cunctis
diebus coram me. in ierusalem civi-
tatem quam elegi ut esset nomen meum
ibi. Te autem assumam et regnabis
super omnia que desiderat anima
tua: erisque rex super isr. Si igitur
audieris omnia que precepero tibi.
et ambulaveris in viis meis. et feceris
quod rectum est coram me. custodiens
mandata mea. et precepta mea. sicut
fecit david servus meus: ero tecum et
edificabo tibi domum fidelem. quomodo
edificavi domum david. et tradam tibi
isr. et affligam semen david super hoc.
verumptamen non cunctis diebus. Voluit
autem salomon interficere ieroboam.
Qui surrexit et aufugit in egyptum
ad susac regem egypti: et fuit in e-
gypto usque ad mortem salomonis.
Reliquum autem verborum salomonis
et omnia que fecit et sapiencia eius:
ecce universa scripta sunt in libro
verborum dierum salomonis. Dies autem
quos regnavit salomon in ierusalem
super omnem isr. xl. anni sunt.
Dormivitque salomon cum patribus
suis. sepultusque est in civitate david pa-
tris sui. regnavitque roboam fi-
lius eius pro eo. · xii ·

No. regnavit salomon. xl. annis

XII

No. de regno roboam filii salomonis super unam tribum tantum

Venit autem roboam in
sichem: illuc enim congre-
gatus erat omnis isr. ad constituen-
dum eum regem. At vero ieroboam
filius nabath cum adhuc esset in egyp-
to profugus a facie regis salomonis:
audita morte eius reversus est de
egypto. miseruntque et vocaverunt eum.
Venit ergo ieroboam et omnis multi-
tudo isr: et locuti sunt ad roboam
dicentes. Pater tuus durissimum
iugum imposuit nobis: tu itaque
nunc imminue paululum de imperio
patris tui. durissimo. et de iugo gra-
vissimo quod imposuit nobis: et serviemus
tibi. Qui ait eis. Ite usque ad tertiam
diem: et revertimini ad me. Cumque
abisset populus: iniit consilium rex
roboam cum senioribus qui assiste-
bant coram salomone patre eius.
dum adhuc viveret. Et ait. Quod
datis consilium. ut respondeam populo.
Qui dixerunt ei. Si hodie obedieris
populo huic et servieris. et peticioni eorum
cesseris: locutusque fueris ad eos verba
levia: erunt tibi servi cunctis diebus.
Qui dereliquit consilium senum quod dede-
rant ei. et adhibuit adolescentes
qui nutriti fuerant cum eo. et
assistebant illi: dixitque ad eos.
Quod michi datis consilium ut respondeam
populo huic. qui dixerunt michi
levius fac iugum quod imposuit pater
tuus super nos. Et dixerunt ei
iuvenes qui nutriti fuerant cum
eo. Sic loqueris populo huic. qui lo-
cuti sunt ad te dicentes. Pater
tuus aggravavit iugum nostrum
tu releva nos. Sic loqueris ad eos.
Minimus digitus meus grossior est
dorso patris mei. et nunc pater meus po-
suit super vos iugum grave. ego
autem addam super iugum vestrum.
Pater meus cecidit vos flagellis: ego
autem cedam vos scorpionibus. Ve-
nit ergo ieroboam. et omnis populus
ad roboam die tercio. sicut locutus
fuerat rex dicens: revertimini ad me
die tercio. Responditque rex populo dura
derelicto consilio seniorum quod ei dede-
rant: et locutus est eis secundum consi-
lium iuvenum dicens. Pater meus
aggravavit iugum vestrum. ego autem
addam iugo vestro. Pater meus cecidit
vos flagellis: ego autem cedam vos
scorpionibus. Et non acquievit
rex populo: quoniam adversatus fuerat
eum dominus. ut suscitaret verbum suum

q̄ locutus fuerat in manu achie silo
nite. ad ieroboam filium nabath. Vi
dens itaq; p̄pls q̄ noluisset eos audire
rex: respondit ei dicens. que nobis pars
in dd̄ vel que hereditas in filio ysai.
Vade in tabernacula tua isrl̄. Nunc
vide domū tuam dd̄. Et abiit isrl̄
in tabernacula sua. Super autem
filios isrl̄ quicumq; habitabant in ciuita
tibus iuda: regnauit roboam. Misit
ergo rex roboam aduram qui erat
super tributa: & lapidauit eum omnis
populus. & mortuus est. Porro rex
roboam festinus ascendit currum
& fugit in ierlm̄: recessitq; isrl̄ a domo
dd̄ usq; in presentem diem. Factum
est autem cum audisset omnis isrl̄
q̄ reuersus esset ieroboam: miserunt
& uocauerunt eum congregato cetu:
& constituerunt eū regem super omne regnū
isrl̄. Nec secutus est quisq; domū
dd̄ preter tribum iuda solam. Venit
autem roboam in ierlm̄ & congre
gauit vniuersam domū iuda. et
tribum beniamin. clxxx. mi. elector
virorum & bellatorum ut pugnarent contra
domū isrl̄. & reducerent regnum ro
boam filio salomonis. Factus est autē
sermo dn̄i ad semeiā virū domini dicēs.
Loquere ad roboam filiū salomonis.
regem iuda: & ad omnē domum
iuda. & beniamī. & reliquos de p̄plo.
dicēs. Hec dicit dominus. Non
ascendetis neq; bellabitis contra frēs
vros filios isrl̄. Reuertatur vir in
domū suam. a me enī factū est ūbum
hoc. Audierunt sermonem dn̄i. & re
uersi sunt de itinere. sicut preceperat
eis dominus. Edificauit autem
ieroboam sichem ī monte ephraym.
& habitauit ibi. Et egressus inde: e
dificauit fanuel. Dixitq; ierobo ā
in corde suo. Nunc reuertetur reg
nū ad domū dd̄. si ascenderit p̄pls
iste ut faciat sacrificia in domo
dn̄i in ierlm̄: & conuertetur cor p̄pli
huius ad dn̄m suū roboam regem
iuda interficientq; me: & reuertentur
ad eum. Et excogitato consilio fecit
duos vitulos aureos & dixit eis. No
lite ultra ascendere in ierlm̄: ecce
dii tui isrl̄ qui eduxerunt te de terra
egypti. Posuitq; vnū in bethel. et
alterum in dan: & factū est ūbū hoc

in peccatum. Ibat enim populus
ad adorandum vitulum usq; in dan:
& fecit fana in excelsis. & sacerdotes
de extremis p̄pli. qui nō erant de filiis
leui. Constituitq; diē solemnē in
mense. viii. xv. die mensis. in similitu
dinem sollempnitatis que celebrabatur
in iuda: & ascendens altare simil̄ fecit
in bethel: ut immolaret vitulis quos
fabricatus fuerat. Constituitq; in
bethel sacerdotes excelsorum q̄ fecerat.
Et ascendit super altare q̄ extruxerat
in bethel. xv. die mensis. viii. q̄ fin
xerat de corde suo. & fecit sollempnitatem
filiis isrl̄: & ascendit super altare
ut adoleret incensum. · xiii ·

XIII

Et ecce vir dei venit de iuda ī
sermone dn̄i in bethel: ierobo ā
stante sup altare. & thus iaciente:
& exclamauit contra altare in sermōe
dn̄i & ait. Altare altare. Hec dic̄ dn̄s.
Ecce filius nascetur domui dd̄. iosias ¶ Nō iosias
nōie: & immolabit super te sacerdotes
excelsorum: qui nunc in te thura succen
dunt. & ossa hominum incendet super te.
Deditq; in die illa signū dicens. Hoc
erit signū q̄ locutus est dominus.
Ecce altare scindetur: & effundetur
cinis qui ī eo ē. Cūq; audisset rex ser
monem hominis dei. quē clamauerat
contra altare in bethel: extendit ma
num suam de altari. dicens. Appre
hendite eum. Et exaruit manus eius ¶ Nō ieroboam extendit ma
q̄ extenderat contra eum. nec valuit nū sup altare & exaruit
retrahere eam ad se. Altare quoq; scissū
est & effusus cinis de altari: iuxta si
gnum q̄ predixerat vir dei in sermōe
dn̄i. Et ait rex ad virū dei. Deprecare
faciem domini dei tui: & ora pro me
vt restituatur manus mea michi.
Orauitq; vir dei faciem dn̄i: & reuer
sa est manus regis ad eum. & facta ē
sicut prius fuerat. Locutus est aūt
rex ad virū dei. Veni domum mecū
vt prandeas: & dabo tibi munera.
Responditq; vir dei ad regem. Si dederis
michi mediam partem domus tue:
nō veniam tecum. nec comedam
panē. nec bibam aq̄ in loco isto: sic
enī mandatum est michi in sermone
domini precipientis. Nō comedes
panem. neq; bibes aq̄: nec reuerteris
per viam qua venisti. Abiit ergo
per aliam viam: & non reuersus ē

per iter quo venerat in bethel. Pro-
phetes autem quidam senex habitabat
in bethel: ad quem venerunt filii sui et
narraverunt ei omnia opera que fe-
cerat vir dei in illa die in bethel: et
verba que locutus fuerat ad regem
et narraverunt patri suo. Et dixit eis
pater eorum. Per quam viam abiit? Et osten-
derunt ei filii sui viam per quam abierat
vir dei qui venerat de iuda: et ait filiis
suis. Sternite michi asinum. Qui
cum stravissent: ascendit. et abiit post
virum dei. et invenit eum sedentem
subtus terebintum: et ait illi. Tu ne
es vir dei qui venisti de iuda. Respondit
ille. Ego sum. Dixitque ad eum. Veni
mecum domum: ut comedas panem.
Qui ait. non possum reverti neque
venire tecum: nec comedam panem
nec bibam aquam in loco isto. quia locutus
est dominus ad me in sermone domini
dicens. Non comedes panem et non
bibes aquam ibi: nec reverteris per viam
qua ieris. Qui ait illi. Et ego propheta
sum similis tui: et angelus locutus
est michi in sermone domini. dicens.
Reduc eum tecum in domum tuam:
ut comedat panem et bibat aquam.
Fefellit eum et reduxit secum. Come-
dit ergo panem in domo eius: et bibit
aquam. Cumque sederent ad mensam: factus
est sermo domini ad prophetam qui redu-
xerat eum. et clamavit ad virum
dei qui venerat de iuda dicens. Hec
dixit dominus. Quia non obediens
fuisti ori domini et non custodisti man-
datum quod precepit tibi dominus deus
tuus: et reversus es et comedisti panem.
et bibisti aquam in loco in quo precepit
tibi ne comederes panem. neque biberes
aquam: non inferetur cadaver tuum in
sepulchrum patrum tuorum. Cumque
comedisset et bibisset. stravit asinum suum
prophete quem reduxerat. Qui cum abisset
invenit eum leo in via et occidit: et
erat cadaver eius proiectum in itinere.
Asinus autem stabat iuxta illum:
et leo stabat iuxta cadaver. Et ecce viri
transeuntes viderunt cadaver proiectum
in via. et leonem stantem iuxta ca-
daver: et venerunt et divulgaverunt in
civitate. in qua propheta ille senex habi-
tabat. Quod cum audisset propheta ille.
qui reduxerat eum de via ait. Vir

Nota quomodo decepit prophetam

dei est qui inobediens fuit ori domini,
et tradidit illum dominus leoni: qui
confregit eum et occidit, iuxta verbum
domini quod locutus est ei. Dixitque ad filios
suos. Sternite michi asinum. Qui cum
stravissent et ille abisset: invenit ca-
daver eius proiectum in via. et asinum
et leonem stantes iuxta cadaver. et non
comedit leo de cadavere: nec lesit a-
sinum. Tulit ergo propheta cadaver
viri dei. et posuit illud super asinum:
et reversus intulit in civitatem prophete
senis ut plangerent eum. et posuit
cadaver eius in sepulchro suo: et planxerunt
eum. Heu heu mi frater. Cumque planxissent
eum; dixit ad filios suos. Cum mor-
tuus fuero sepelite me in sepulchro in
quo vir dei sepultus est: iuxta ossa
eius ponite ossa mea. Profecto enim
veniet sermo, quem predixit in sermone domini
contra altare quod est in bethel: et contra
omnia fana excelsorum que sunt in
urbibus samarie. Post verba hec non
est reversus ieroboam de via sua pes-
sima: sed econtrario fecit de novissimis
populi sacerdotes excelsorum. Quicumque
enim volebat implebat manum suam
et fiebat sacerdos excelsorum. Et propter
hanc causam peccavit domus iero-
boam. et eversa est et deleta de superfi-
cie terre. · xiiij ·
In tempore illo egrotavit
abia filius ieroboam. Dixitque iero-
boam uxori. Surge et commuta habitum
ne cognoscaris quod sis uxor ieroboam:
et vade in sylo ubi est achya propheta qui locu-
tus est michi quod regnaturus essem super
populum hunc. Tolle quoque in manu
tua decem panes et crustulam et vas
mellis. et vade ad illum: ipse enim indica-
bit tibi quid eventurum sit huic puero.
Fecit ut dixerat ieroboam uxor. et con-
surgens abiit in sylo. et venit in domum
achie. At ille non poterat videre: quia
caligaverant oculi eius pre senectute.
Dixit autem dominus ad achiam. Ecce
uxor ieroboam ingreditur ut consulat
te. super filio suo. qui egrotat: hec et hec
loqueris ei. Cum ergo illa intraret
et dissimularet se esse que erat. audivit
achyas sonitum pedum eius introeuntis
per ostium et ait. Ingredere uxor ieroboam.
Quare aliam te esse simulas. Ego
autem missus sum ad te durus

nuncius. Vade et dic ieroboam. Hec
dicit dominus deus israel. Quia exaltavi
te de medio populi et dedi te ducem super
populum meum israel et scidi regnum domus
david. et dedi illud tibi. et non fuisti sicut
servus meus david, qui custodivit man-
data mea et secutus est me in toto cor-
de suo faciens quod placitum esset in con-
spectu meo: sed operatus es malum super
omnes qui fuerunt ante te. et fecisti
tibi deos alienos. et conflatiles ut me
ad iracundiam provocares. me autem
proiecisti post tergum tuum: iccirco
ecce ego inducam mala super domum
vsque ieroboam, et percutiam de domo iero-
boam mingentem ad parietem,
et clausum et novissimum in israel.
et mundabo reliquias domus iero-
boam sicut mundari solet fimus
usque ad purum. Qui mortui fue-
rint de ieroboam in civitate: come-
dent eos canes. qui autem mortui in
agro fuerint. vorabunt eos aves
celi: quia dominus locutus est. Tu igitur
surge et vade in domum tuam. et
in ipso introitu pedum tuorum in urbem
morietur puer: et planget eum
omnis israel et sepeliet. Iste enim solus
inferetur de ieroboam in sepulcro:
quia inventus est super eo sermo bonus
a domino deo israel in domo ieroboam.
Constituit autem sibi dominus regem super
israel qui percutiat domum ieroboam
in hac die: et in hoc tempore: et percu-
aquam tiet dominus deus israel sicut moveri
solet harundo in aqua: et evellet israel
de terra bona hac, quam dedit patribus eorum.
et ventilabit eos trans flumen. Quia
fecerunt sibi lucos ut irritarent dominum.
et tradet dominus israel inimicis suis propter
peccata ieroboam qui peccavit: et peccare
fecit israel. Surrexit itaque uxor ieroboam et abiit
et venit in thersa. Cumque illa ingrederetur
limen domus: puer mortuus est. et
sepelierunt eum. et planxit illum omnis
israel iuxta sermonem domini. quem locutus
est in manu servi sui ahie prophete. Reliqua
autem verborum ieroboam quomodo regna-
verit et quomodo pugnaverit: ecce scripta
sunt in libro verborum dierum regum
3 dies regni israel. Dies autem quibus regnavit iero-
roboam et post boam. xxii. anni sunt: et dormivit
regnavit nadab cum patribus suis. regnavitque nadab
filius eius filius eius pro eo. Porro roboam

filius salomonis regnavit in iuda. xl. et
unius anni erat roboam cum regnare
cepisset: et .xvii. annis regnavit in ierusalem
civitate quam elegit dominus ut poneret
nomen suum ibi. ex omnibus tribubus
israel: nomen autem matris eius naama
amanites. et fecit iudas malum coram
domino. et irritaverunt eum super omnibus
que fecerant patres eorum in peccatis suis quibus
peccaverunt. Edificaverunt enim ipsi
sibi aras et statuas et lucos super omnem
collem excelsum. et subter omnem arborem
frondosam. sed et effeminati fuerunt in
terra. Feceruntque omnes abhominationes
gentium. quas attrivit dominus ante
faciem filiorum israel. In v. autem anno
regni roboam ascendit sesac rex egyp-
ti in ierusalem. et tulit thesauros domus domini
et thesauros regios, et universa diripuit
scuta quoque aurea que fecerat salomon
pro quibus fecit rex roboam scuta erea. et
tradidit ea in manum ducum scutariorum:
et eorum qui excubabant ante hostium
domus regis. Cumque ingrederetur rex
in domum domini: portabant ea qui precede-
re habebant officium. et postea reportabant
ad armamentarium scutariorum.
Reliqua autem sermonum roboam et omnia
que fecit: ecce scripta sunt in libro ver-
borum dierum regum iuda. Fuitque bellum
inter roboam et ieroboam cunctis diebus.
Dormivitque roboam cum patribus suis et
sepultus est cum eis in civitate david. no-
men autem matris eius naama ama-
nites: et regnavit abya filius eius pro eo.

Igitur in xviii° · xv ·
anno regni ieroboam filii na-
bath: regnavit abya super iudam.
Tribus annis regnavit in ierusalem:
nomen autem matris eius maacha
filia abessalon. Ambulavitque in
omnibus peccatis patris sui. que fecerat
ante eum: nec erat cor eius perfectum
cum domino deo suo. sicut cor david patris
eius. Sed propter david dedit ei dominus deus suus
lucernam in ierusalem: ut suscitaret fi-
lium eius post eum ut staret ierusalem.
eo quod fecisset david rectum in oculis domini:
et non declinasset ab omnibus que pre-
ceperat ei cunctis diebus vite sue. excep-
to sermone urie ethei. At tamen bellum
fuit inter abyam et inter ieroboam.
omni tempore vite eius. Reliqua autem
sermonum abye et omnia que fecit: nonne hec

Nota de annis regni roboam et cepit regnare etatis unius anni

Nota nomen matris roboam

XV

Nota rex abia

Nota excepto urie

scripta sunt in libro verborum dierum
regum iuda. Fuitque prelium inter abiam
et inter ieroboam. Et dormivit abia cum
patribus suis, et sepelierunt eum in civitate
david. Regnavitque asa [illegible] filius eius
pro eo. In anno ergo xx. ieroboam regis
israel: regnavit asa rex iuda et xl. uno
anno regnavit in ierusalem. Nomen
matris eius maacha filia abessalon.
Et fecit asa rectum ante conspectum domini
sicut david pater eius. Et abstulit effeminatos
de terra: purgavitque universas
sordes ydolorum que fecerant patres
eius. Insuper et maacham matrem suam
amovit ne esset princeps in sacris priapi
et in luco eius quem consecraverat. Subvertitque
specum eius et confregit simulachrum
turpissimum et combussit in
torrente cedron. Excelsa autem non abstulit.
Verumptamen cor asa perfectum
erat cum deo cunctis diebus suis. Et intulit
ea que sanctificaverat pater suus et
voverat in domum domini argentum
et aurum et vasa. Bellum autem erat
inter asa et baasa regem israel cunctis
diebus eorum. Ascendit quoque baasa rex
israel in iudam et edificavit rama: ut
non posset quispiam egredi vel ingredi
de parte asa regis iude. Tollens itaque
asa omne argentum et aurum quod remanserat
in thesauris domus domini et in
thesauris domus regie: dedit illud in
manus servorum suorum. Et misit ad
benadab filium tabremmon filii
ezion regem syrie qui habitabat in damasco
dicens. Fedus est inter me
et te et inter patrem meum et patrem tuum.
Ideo misi tibi munera argentum et aurum
et peto ut venias et irritum facias fedus
quod habes cum baasa rege israel et recedat
a me. Acquiescens benadab regi asa:
misit principes exercitus sui in civitate
israel et percusserunt ahion et dan et abel
domum maacha et universam cenneroth:
omnem scilicet terram neptalim. Quod
cum audisset baasa: intermisit edificare
rama. Et reversus est in thersa. Rex
autem asa nuntium misit in omnem
iudam dicens. Nemo sit excusatus. Et
tulerunt lapides rame et ligna eius
quibus edificaverat baasa: et extruxit de
eisdem rex asa gabaa beniamin et malpha.
Reliqua autem omnium sermonum asa et
omnis fortitudines eius et cuncta que
fecit. et civitates quas extruxit. nonne
hec scripta sunt in libro verborum dierum
regum iuda? Verumptamen in tempore
senectutis sue doluit pedes: et dormivit
cum patribus suis. et sepultus est cum eis
in civitate david patris sui: regnavitque
iosaphat filius eius pro eo. Nadab vero
filius ieroboam regnavit super israel
anno secundo asa regis iuda: regnavitque
super israel duobus annis. et fecit quod malum
est in conspectu domini: et ambulavit
in viis patris sui. et in peccatis eius quibus
peccare fecit israel. Insidiatus est autem
ei baasa filius ahia de domo ysachar:
et percussit eum in gebbethon, Interfecit
igitur illum baasa in anno tercio asa
regis iuda et regnavit pro eo. Cumque
regnasset: omnem domum percussit
ieroboam: non dimisit ne unam quidem
animam de semine eius. donec deleret eum
iuxta verbum domini quod locutus fuerat in
manu servi sui achye silonitis: propter peccata
ieroboam que peccaverat. et quibus
peccare fecerat israel: et propter delictum quo
irritaverat dominum deum israel. Reliqua
autem sermonum nadab et omnia que operatus
est. nonne hec scripta sunt in libro verborum
dierum regum israel? Fuitque bellum
inter asa et baasa regem israel: cunctis
diebus eorum. Anno tercio asa regis
iuda: regnavit baasa filius ahia
super omnem israel in thersa xxiiij. annis:
et fecit malum coram domino et ambulavit
in via ieroboam et in peccatis
eius quibus peccare fecit israel. xvi. X
Factus est autem sermo domini ad
hyeu filium anani contra
baasa dicens. Pro eo quod exaltavi te
de pulvere et posui ducem super populum
meum israel: tu autem ambulasti
in via ieroboam et peccare fecisti populum
meum israel. ut me irritares in peccatis
eorum. ecce ego demetam posteriora
baasa et posteriora domus eius. et faciam
domum tuam sicut domum ieroboam
filii nabath. Qui mortuus fuerit de
baasa in civitate comedent eum canes:
et qui mortuus fuerit ex eo in regione comedent
eum volucres celi. Reliqua autem
sermonum baasa et quecumque fecit et
prelia eius. nonne hec scripta sunt in
libro verborum dierum regum israel?
Dormivit ergo baasa cum patribus suis
sepultusque est in thersa: et regnavit

hela filius eius pro eo. Cum autem
in manu hyeu filii anani prophete
verbum domini factum esset contra baasa
et contra domum eius et contra omne malum
quod fecerat coram domino ad irritan
dum eum in operibus manuum suarum
ut fieret sicut domus ieroboam. ob
hanc causam occidit eum: hoc est
hyeu filium anani prophetam. Anno
xx. vi. asa regis iuda regnauit hela
filius baasa super israel in thersa duobus
annis. et rebellauit contra eum servus
suus zambri dux medie partis equitum.
Erat autem hela in thersa bibens
et temulentus in domo arsa prefecti
thersa. Irruens ergo zambri percus
sit et occidit eum: anno xx vii. asa
regis iuda et regnauit pro eo. Cumque
regnasset et sedisset super solium eius:
et percussit omnem domum baasa et
non reliquit ex ea mingentem ad
parietem: et propinquos et amicos eius.
Deleuitque zambri omnem domum baasa
iuxta verbum domini quod locutus fuerat
ad baasa in manu hyeu prophete: propter
universa peccata baasa et peccata
hela filii eius qui peccaverunt et pec
care fecerunt israel: provocantes dominum
deum israel in vanitatibus suis. Reliqua
autem sermonum hela et omnia que fecit
nonne hec scripta sunt in libro verborum
dierum regum israel. Anno xx et vii.
asa regis iuda: regnauit zambri vii
diebus in thersa. Porro exercitus obside
bat gebbethon urbem philistinorum.
Cumque audisset rebellasse zambri et
occidisse regem: fecit sibi regem omnis
israel amri qui erat princeps militie
super israel in die illa in castris. Ascendit
ergo amri et omnis israel cum eo de geb
bethon: et obsidebat thersa. Videns
autem zambri quod expugnanda esset
civitas: ingressus est palatium et
succendit secum domo regia:
et mortuus est in peccatis suis que
peccaverat. faciens malum coram
domino: et ambulans in via iero
boam, et in peccato eius quo fecit peccare
israel. Reliqua autem sermonum
zambri insidiarumque eius et tyran
nidis sue, nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum israel.
Tunc divisus est populus israel in duas
partes. Media pars populi sequebatur

thebni filium geneth. ut constitueret
eum regem: et media pars amri.
Prevaluit autem populus qui erat
cum amri populo qui sequebatur
thebni filium geneth. Mortuusque est
thebni, et regnauit amri. Anno xxxi.
asa regis iuda regnauit amri super israel
xii. annis. in thersa regnauit vi. annis.
Emitque montem samarie a somer
duobus talentis argenti: et edificavit
eam. et vocavit nomen civitatis quam
extruxerat nomine somer. i. monte domini vel monte
samarie. Fecit autem amri malum in
conspectu domini: et operatus est nequiter
super omnes qui fuerant ante eum.
Ambulauitque in omni via ieroboam
filii nabath. et in peccatis eius quibus
peccare fecerat israel. ut irritaret dominum
deum israel in vanitatibus suis. Reliqua
autem sermonum amri et prelia eius que
gessit nonne hec scripta sunt in libro
verborum dierum regum israel. Et dor
mivit amri cum patribus suis. et
sepultus est in samaria: regnauitque
achab filius eius pro eo. Achab vero
filius amri regnauit super israel anno
xxx. viii. asa regis iuda: et regnauit
achab filius amri super israel in sama
ria. xx. et duobus annis. Et fecit a
chab filius amri malum in con
spectu domini. super omnes qui
fuerunt ante eum: nec suffecit ei
ut ambularet in peccatis ieroboam
filii nabath: insuper et duxit uxorem
iezabel filiam methbaal regis sy
doniorum. et abiit et servivit baal et ado
ravit eum. et posuit aram baal in
templo baal quod edificaverat in sa
maria. et plantauit lucum. et
addidit achab in opere suo irritans
dominum deum israel: super omnes reges
israel qui fuerunt ante eum. In diebus
eius edificavit achiel de bethel
iericho. in abiram primitivo suo
fundavit eam. et in segub novissimo
suo posuit portas eius iuxta verbum
domini quod locutus fuerat in manu
iosue filii nun. xvii.

XVII

Et dixit helyas thesbites de ha
bitatoribus galaad ad achab.
Vivit dominus deus israel in cuius con
spectu sto. si erit annis hiis et pluuia ros
nisi iuxta oris mei verba. Et factum
est verbum domini ad eum dicens.

Recede hinc et vade contra orientem:
et absconderis in torrente carith qui
est contra iordanem. et ibi de torrente
bibes: corvisque precepi ut pascant te
ibi. Abiit ergo: et fecit iuxta verbum
domini. Cumque abiisset sedit in tor
rente carith qui est contra iordanem:
corvi quoque deferebant ei panem et car
nes mane: similiter panem et carnes
vespere; et bibebat de torrente. Post
dies autem aliquantos siccatus est
torrens: non enim pluerat super terram.
Factus est igitur sermo domini ad eum
dicens. Surge et vade in sarepta si
doniorum: et manebis ibi. Precepi enim i
mulieri vidue ut pascat te. Surrexit
et abiit in sarepta sydoniorum.
Cumque venisset ad portam civitatis:
apparuit ei mulier vidua colligens
ligna. Et vocavit eam: dixitque ei.
Da michi paululum aque in vase
ut bibam. Cumque illa pergeret ut affer
ret: clamavit post tergum eius dicens.
Affer michi obsecro et buccellam panis
in manu tua. Que respondit. Vivit
dominus deus tuus. quia non habeo
panem. nisi quantum pugillus potest
capere farine in ydria. et paululum
olei in lechito. En colligo duo ligna
ut ingrediar et faciam illud michi et filio
meo: ut comedamus et moriamur.
Ad quam helyas ait. Noli timere. sed vade
et fac sicut tu dixisti. Verumptamen
michi primum fac de ipsa farinula
subcinericium panem parvulum et
affer ad me: tibi autem et filio tuo fa
cies postea. Hec dicit dominus deus israel.
Ydria farine non deficiet. nec lechi
tus olei non minuetur. usque ad diem
in qua dominus daturus est pluviam super
faciem terre. Que abiit et fecit iuxta
verbum helye. et comedit ipse et illa et
domus eius. Et ex illa die ydria
farine non defecit. et lechitus olei non
est imminutus: iuxta verbum domini quod
locutus fuerat in manu helye. Factum
est autem post hec verba: egrotavit filius
mulieris matrisfamilie. et erat languor
fortis nimis. ita ut non remaneret
in eo halitus. Dixit ergo ad helyam.
Quid michi et tibi vir dei? Ingressus es
ad me ut rememorarentur iniquitates
mee. et interficeres filium meum?
Et ait ad eam helyas. Da michi filium
tuum. Tulitque eum de sinu illius
et portavit eum in cenaculum ubi
ipse manebat: et posuit super lectulum
suum. et clamavit ad dominum et dixit.
Domine deus meus. etiam ne viduam
apud quam ego utcumque sustentor affli
xisti. ut interficeres filium eius? Et ex
pandit se atque mensus est super puerum
tribus vicibus: clamavitque ad dominum et ait.
Domine deus meus revertatur oro
anima pueri huius in viscera eius.
Exaudivit autem dominus vocem
helye: et reversa est anima pueri
intra eum. et revixit. Tulitque helyas
puerum et deposuit eum de cenaculo
in inferiorem domum: et tradidit
matri sue. Et ait illi. En vivit filius
tuus. Dixitque mulier ad helyam. Nunc
in isto cognovi quoniam vir dei es tu: et
verbum domini in ore tuo verum est.

XVIII

Post dies · xviii · multos. verbum domini factum
est ad helyam. in anno tercio dicens.
Vade et ostende te achab ut dem
pluviam super faciem terre. Ivit
ergo helyas ut ostenderet se achab: erat
autem fames vehemens in samaria.
Vocavitque achab abdiam dispensa
torem domus sue. Abdias autem
timebat dominum deum valde. Nam cum
interficeret iezabel prophetas domini:
tulit ille .c. prophetas domini. et abscondit
eos quinquagenos et quinquagenos
in speluncis. et pavit eos pane et aqua.
Dixit ergo achab ad abdiam. Vade
in terram ad universos fontes aquarum
et in cunctas valles: si forte invenire
possimus herbam et salvare equos et
mulos. et non penitus iumenta in
tereant. Diviseruntque sibi regiones
ut circuirent eas. Achab ibat per viam
unam: et abdias per viam alteram
seorsum. Cumque esset abdias in via: helyas
occurrit ei. Qui cum cognovisset eum:
cecidit super faciem suam et ait. Num
tu es domine mi helyas. Cui ille re
spondit. Ego. Et dixit. Vade dic do
mino tuo adest helyas. Et ille. Quid
peccavi inquit quoniam tradis me servum
tuum in manu achab ut interficiat
me. Vivit dominus deus tuus quia non
est gens aut regnum in quo non miserit
dominus meus te requirens. et respon
dentibus cunctis non est hic: adiuravit

regna singula et gentes eo quod minime
reperireris. Et nunc dicis michi uade.
et dic domino tuo adest helyas. Cumque
recessero a te spiritus domini asportabit
te in locum quem ego ignoro. et ingressus
nuntiabo achab. et non inueniens te
interficiet me. Seruus autem tuus
timet dominum ab infantia sua. Numquid non
indicatum est tibi domino meo quid fecerim
cum interficeret iezabel prophetas domini
quod absconderim de prophetis domini .c. ui
ros. quinquagenos et quinquagenos
in speluncis et paueri eos pane et aqua.
Et nunc tu dicis uade et dic domino
tuo adest helyas ut interficiat me. Dixitque
helyas. Viuit dominus exercituum ante
cuius uultum sto: quia hodie apparebo
ei. Abiit ergo abdias in occursum achab.
et indicauit ei. Venitque achab in occur
sum helye, et cum uidisset eum ait.
Tu ne es ille qui conturbas israel. Et
ille ait. Non ego turbaui israel: sed tu et
domus patris tui, qui dereliquistis man
data domini: et secuti estis baalim.
Verumptamen nunc mitte et congrega
ad me uniuersum israel in monte car
meli. et prophetas baal. cccc l. et prophetas quoque lucorum
cccc, qui comedunt de mensa iezabel.
Misit achab ad uniuersos filios israel: et
congregauit prophetas in monte car
meli. Accedens autem helyas ad omnem
populum ait. Usquequo claudicatis
in duas partes. Si dominus est deus
sequimini eum: si autem baal, sequimini
illum. Et non respondit ei populus
uerbum. Et ait rursum helyas ad po
pulum. Ego remansi propheta domini solus.
prophete autem baal. cccc l. prophete lucorum
cccc uiri sunt. Dentur nobis duo boues, et
illi eligant bouem unum. et in frusta
cedentes ponant super ligna: ignemque
non supponant. Et ego faciam bouem
alterum. et imponam super ligna: ignemque
non supponam; inuocate nomina de
orum uestrorum. et ego inuocabo nomen
domini dei mei: et deus qui exaudierit
per ignem, ipse sit deus. Respondens omnis
populus ait. Optima propositio quam locu
tus est helyas. Dixit ergo helyas prophetis
baal. Eligite uobis bouem unum. et
facite primum quia uos plures estis: et inuo
cate nomina deorum uestrorum. ignemque
non supponatis. Qui cum tulissent
bouem quem dederat eis: fecerunt: et inuo
cabant nomen baal de mane usque ad
meridiem, dicentes. Baal exaudi
nos. Et non erat uox: nec qui respon
deret. Transiliebantque altare quod fecerant.
Cumque esset iam meridies: illudebat eis
helyas dicens. Clamate uoce maiore.
deus enim est. et forsitan loquitur aut
in diuersorio est. aut in itinere aut certe
dormit: ut excitetur. Clamabant ergo
uoce magna: et incidebant se iuxta ritum
suum. cultris et lanceolis donec perfun
derentur sanguine. Postquam autem transi
it meridies et illis prophetantibus uenerat
tempus quo sacrificium offerri solet.
nec audiebatur uox. neque aliquis respondebat.
nec attendebat orantes. Dixit helyas
omni populo. Venite ad me. Et acce
dente ad se populo: curauit altare domini
quod destructum fuerat. Et tulit xii.
lapides. iuxta numerum tribuum filiorum
iacob. ad quem factus est sermo dicens.
israel erit nomen tuum. et edificauit
ex lapidibus altare in nomine domini.
Fecitque aqueductum quasi per duas ara
tiunculas in circuitu altaris: et compo
suit ligna. diuisitque per membra bo
uem et posuit super ligna et ait. Imple
te. iiii. hydrias aqua et effundite super ho
locaustum. et super ligna. Rursumque
dixit. Etiam secundo hoc facite. Qui cum
fecissent. Etiam secundo. ait. Et tertio
idipsum facite. Feceruntque et tertio. et
currebant aque circa altare. et fossa aque
ductus repleta est. Cumque iam tempus
esset ut offerretur holocaustum: acce
dens helyas propheta ait. Domine deus
abraham et ysaac et israel: hodie ostende
quia tu es deus israel et ego seruus tuus. et
iuxta preceptum tuum feci omnia uer
ba hec. Exaudi me domine exaudi me. ut
discat populus iste quia tu es dominus deus:
et tu conuertisti corda eorum iterum. Ceci
dit autem ignis domini et uorauit ho
locaustum. et ligna et lapides: puluerem
quoque et aquam que erat in aqueductu lam
bens. Quod cum uidisset omnis populus:
cecidit in faciem suam: et ait. Dominus
ipse est deus. Dixitque helyas ad eos. Appre ^ dominus ipse est deus
hendite prophetas baal: et ne unus quidem
fugiat ex eis. Quos cum comprehendissent:
duxit eos helyas ad torrentem cyson: et
interfecit eos ibi. Et ait helyas ad a
chab. Ascende comede et bibe: quia sonus
multe pluuie est. Ascendit achab ut

comederet et biberet. Helyas autem
ascendit in montem carmeli. et pronus
in terram posuit faciem suam inter genua
sua. Et dixit ad puerum suum.
Ascende et prospice contra mare. Qui
cum ascendisset et contemplatus esset,
ait. Non est quicquam. Et rursum ait
illi. Revertere vii. vicibus. In vii. au-
tem vice: ecce nubecula parva quasi
vestigium hominis. ascendebat de
mari. Qui ait. Ascende et dic achab.
Iunge currum tuum et descende:
ne occupet te pluvia. Cumque se verte-
rent. huc atque illuc, ecce obtenebra-
ti sunt. et nubes et ventus: et facta
est pluvia grandis. Ascendens
itaque achab abiit in iezrael: et ma-
nus domini facta est super helyam.
accinctisque lumbis currebat ante a-
chab: donec veniret in iezrael.
XIX Nuntiavit autem . xix.
Achab iezabel omnia que
fecerat helyas, et quomodo occidisset
universos prophetas baal gladio.
Misit iezabel nuntium ad helyam
dicens. Hec michi faciant dii.
et hec addant. nisi hac hora cras posuero
animam tuam sicut animam unius ex illis.
Timuit ergo helyas et surgens abiit.
quocumque eum ferebat voluntas. Ve-
nitque in bersabee iude: et dimisit ibi
puerum suum. et perrexit in desertum
viam unius diei. Cumque venisset et sederet
subter unam iuniperum: petivit ani-
me sue ut moreretur. et ait. Sufficit michi
domine tolle animam meam: neque enim
melior sum quam patres mei. Proiecitque se
et obdormivit in umbra iuniperi.
Et ecce angelus domini tetigit eum:
et dixit illi. Surge et comede. Respe-
xit et ecce ad caput suum subcine-
ricius panis et vas aque. Comedit
ergo et bibit: et rursum obdormivit.
Reversusque est angelus domini secundo.
et tetigit eum: dixitque illi. Surge co-
mede: grandis enim tibi restat via.
Qui cum surrexisset comedit et bibit.
et ambulavit in fortitudine cibi illius
xl. diebus et xl. noctibus. usque ad montem
dei oreb. Cumque venisset illuc: mansit in
spelunca: et ecce sermo domini ad eum.
dixitque illi. Quid hic agis helya? At
ille respondit. Zelo zelatus sum pro domino
deo exercituum: quia dereliquerunt

Quod helyas ieiunavit xl diebus

pactum domini filii israel. Altaria tua
destruxerunt. et prophetas tuos occide-
runt gladio. et derelictus sum ego
solus. et querunt animam meam ut au-
ferant eam. Et ait ei. Egredere et sta
in monte coram domino: et ecce domi-
nus transit. et spiritus grandis et fortis:
subvertens montes et conterens petras
ante dominum. Non in spiritu dominus. Et
post spiritum commotio. non in commotione
dominus. Et post commotionem ignis: non
in igne dominus. et post ignem si-
bilus aure tenuis ibi dominus. Quod
cum audisset helyas operuit vul-
tum suum pallio. et egressus stetit in ostio
spelunce: et ecce vox ad eum dicens.
Quid agis hic helyas? Et ille respondit.
Zelo zelatus sum pro domino deo ex-
ercituum; quia dereliquerunt pactum
tuum filii israel. Altaria tua destru-
xerunt. et prophetas tuos occiderunt gladio
et derelictus sum ego solus. et querunt
animam meam ut auferant eam.
Et ait dominus ad eum. Vade et
revertere in viam tuam per desertum
in damascum. Cumque perveneris
illuc: unges azahel regem super
syriam. et hyeu filium namsi unges
regem super israel. Helyseum
autem filium saphat qui est de abel-
maula unges prophetam pro te. Et
erit quicumque fugerit gladium aza-
hel occidet eum hyeu: et quicumque fugerit gla-
dium hyeu; interficiet eum helyseus.
et derelinquam michi in israel vii. milia virorum
quorum genua non sunt incurvata
ante baal. et omne os quod non adora-
vit eum osculans manus. Profectus
ergo inde helyas. reperit helyseum fi-
lium saphat arantem in xii. iugis
boum: et ipse in xii. iugis boum ara-
tibus unus erat. Cumque venisset ad
eum helyas. misit pallium suum
super illum. Qui relictis statim
bobus cucurrit post helyam et ait. Oscu-
ler oro te patrem meum: et matrem
meam. et sic sequar te. Dixitque ei.
Vade et revertere: quod enim meum
erat feci tibi. Reversus autem ab eo.
tulit par boum et mactavit illud:
et in aratro boum coxit carnes. et dedit
populo. et comederunt: consurgensque
abiit. et secutus est helyam et ministra-
bat ei. . xx .

Porro benadab rex syrie congre
gavit omnem exercitum suum:
et .xxx. et duos reges secum. et equos et
currus: et ascendens pugnabat contra
samariam. et obsidebat eam. mittensque
nuncios ad achab regem israel in civi
tatem ait. Hec dicit benadab. Argen
tum tuum et aurum tuum meum est. et uxo
res tue et filii tui optimi mei sunt.
Responditque rex israel. iuxta verbum tuum
domine mi rex tuus sum ego: et omnia
mea. Revertentesque nuncii dixerunt.
Hec dixit benadab. qui misit nos ad
tuos te. Argentum tuum. et aurum tuum. et uxo
res tuas et filios dabis michi. Cras igitur hac
eadem hora mittam servos meos ad te:
et scrutabuntur domum tuam. et domum
servorum tuorum. et omne quod placuerit
eis ponent in manibus suis: et au
ferent. Vocavit autem rex israel
omnes seniores terre et ait. Animadver
tite et videte quoniam insidietur nobis.
Misit enim ad me pro uxoribus
meis. et filiis et pro argento et auro.
et non abnui. Dixeruntque omnes
maiores natu et universus populus ad
eum. Non audias neque adquiescas
illi. Respondit itaque nunciis benadab.
Dicite domino meo regi. Omnia
propter que misisti ad me servum tuum
in initio faciam: hanc autem rem fa
cere non possum. Reversique nuncii re
tulerunt omnia ei. Qui remisit et ait. Hec
faciant michi dii et hec addant: si suf
fecerit pulvis samarie pugillis omnis
populi qui sequitur me. Et respondens
rex israel ait. Dicite ei. Ne glorietur
accinctus: eque ut discinctus. Factum
est autem cum audisset benadab ver
bum illud: bibebat ipse et reges in um
braculis. et ait servis suis. Circumdate
civitatem. Et circumdederunt
eam. Et ecce propheta unus accedens
ad achab regem israel: ait ei. Hec
dicit dominus deus. Certe vidisti
multitudinem hanc nimiam. ecce ego
eam tradam in manu tua hodie: ut
scias quia ego sum dominus. Et
ait achab. Per quem? Dixitque ei. Hec dicit
dominus. Per pedisseques principum provin
ciarum. Et ait. Quis incipiet preliari?
Et ille dixit. Tu. Recensuit ergo pue
ciarum ros principum provinciarum. et repperit
numerum ducentorum .xxx. duorum. et post eos recen

suit populum omnes filios israel .vii.
milia. Et egressi sunt meridie. Be
nadab autem bibebat temulentus
in umbraculo suo et reges .xxx. ii. cum
eo: qui ad auxilium eius venerant.
Egressi sunt autem pueri principum
provinciarum in prima fronte. Misit
itaque benadab qui nunciaverunt ei
dicentes. Viri egressi sunt de sama
ria. At ille ait. Sive pro pace veniunt:
apprehendite eos vivos. sive ut preli
entur: vivos eos capite. Egressi sunt
ergo pueri principum provinciarum:
ac reliquus exercitus sequebatur:
et percussit unusquisque virum qui con
tra se veniebat. Fugeruntque syri: et
persecutus est eos israel. Fugit quoque be
nadab rex syrie in equo cum equitibus suis.
Necnon et egressus rex israel percussit
equos et currus. et percussit syriam
plaga magna. Accedens autem propheta
ad regem israel: dixit ei. Vade et con
fortare et scito: et vide quid facias. Se
quenti enim anno rex syrie ascendet
contra te. Servi vero regis syrie dixe
runt ei. Dii montium sunt dii eorum.
ideo superaverunt nos. Sed melius
est ut pugnemus contra eos in campe
stribus: et obtinebimus eos. Tu ergo
verbum fac hoc. Amove reges
singulos ab exercitu suo. et pone prin
cipes pro eis. et instaura numerum
militum qui ceciderunt de tuis. et equos
secundum equos pristinos. et currus secundum
currus quos ante habuisti: et pugna
bimus contra eos in campestribus. et
videbis quod obtinebimus eos. Credi
dit consilio eorum: et fecit ita. Igitur
postquam annus transierat: recensuit
benadab syros: et ascendit in afech ut
pugnaret contra israel. Porro filii
israel recensiti sunt: et acceptis cibariis
profecti ex adverso castrametati sunt.
contra eos quasi duo parvi greges
caprarum: syri autem repleverunt
terram. Et accedens unus vir dei:
dixit ad regem israel. Hec dicit dominus deus.
Quia dixerunt syri. deus montium
est dominus. et non est deus vallium.
dabo omnem multitudinem grandem hanc in
manu tua. et scietis quia ego sum dominus.
Dirigebant itaque .vii. diebus ex adverso
hii atque illi acies. vii. autem die com
missum est bellum. Percusseruntque

filii isrl' de syris .c. milia peditum in die
una. Fugerunt autem qui remanse-
rant in aphec in civitatem: et cecidit
murus super xx vii milia hominum qui
remanserant. Porro benadab fugiens
ingressus est civitatem in cubiculum quod erat
intra cubiculum. Dixeruntque ei
servi sui. Ecce audivimus quod reges domus
isrl' clementes sunt. Ponamus itaque
saccos in lumbis nostris. et funiculos in
capitibus nostris. et egrediamur ad regem
isrl': forsitan salvabit animas nostras.
Accinxerunt ergo saccis lumbos suos
et posuerunt funiculos in capitibus
suis. Veneruntque ad regem isrl'. et dixerunt ei
Servus tuus benadab dicit. Vivat
oro te anima mea. Et ille ait. Si ad-
huc vivit: frater meus est. Quod acceperunt
viri pro omine: et festinantes rapue-
runt verbum ex ore eius. atque dixerunt.
Frater tuus benadab vivit. Et dixit
eis. Ite et adducite eum ad me. Egres-
sus est ergo ad eum benadab: et leva-
vit eum in currum suum. Qui dixit
ei. Civitates quas tulit pater meus a
patre tuo reddam: et plateas fac tibi in
damasco, sicut fecit pater meus in samaria
et ego foederatus recedam a te. Pepigit
ergo foedus: et dimisit eum. Tunc vir
quidam de filiis prophetarum dixit ad socium
suum in sermone domini. Percute
me. At ille noluit percutere. Cui ait.
Quia noluisti audire vocem domini:
ecce recedes a me. et percutiet te leo. Cumque
paululum recessisset ab eo: invenit eum
leo atque percussit. Sed et alterum inve-
niens virum: dixit ad eum. Percute
te me. Qui percussit eum et vul-
neravit. Abiit ergo propheta et occurrit
regi in via. et mutavit aspersione
pulveris os et oculos eius. Cumque rex
transisset: clamavit ad regem et ait.
Servus tuus egressus est ad proeliandum
comminus. Cumque fugisset vir unus: adduxit
eum quidam ad me et ait. Custodi
virum istum. qui si lapsus fuerit:
erit anima tua pro anima eius. aut
talentum argenti appendes. Dum
autem ego turbatus huc illucque me
verterem: subito non comparuit.
Et ait rex isrl' ad eum. Hoc est iu-
dicium tuum. quod ipse decrevisti. At
ille statim abstersit pulverem de
facie sua: et cognovit eum rex isrl'

quod esset de prophetis. Qui ait ad eum.
Haec dicit dominus. Quia dimisisti
virum dignum morte de manu tua:
erit anima tua pro anima eius.
et populus tuus pro populo eius. Re-
versus est igitur rex isrl' in domum suam
audire contempnens et furibundus venit in samariam.
Post verba autem haec tempore
illo vinea erat naboth iez-
rahelite qui erat in iezrael iuxta
palatium achab regis samariae.
Locutus est ergo achab ad naboth di-
cens. Da mihi vineam tuam. ut fa-
ciam mihi hortum olerum quia vicina est
et prope domum meam: daboque tibi pro ea
vineam meliorem. Aut si tibi commo-
dius putas: argenti pretium quanto
digna est dabo. Cui respondit naboth.
Propitius sit mihi dominus: ne dem
hereditatem patrum meorum tibi. Ve-
nit ergo achab in domum suam indi-
gnans et frendens super verbum quod lo-
cutus fuerat ad eum naboth iezra-
helites dicens. Non dabo tibi heredi-
tatem patrum meorum. Et proiciens
se in lectulum suum avertit faciem
suam ad parietem: et non comedit
panem. Ingressa est autem ad eum
iezabel uxor sua. Dixitque ei. Quid est
hoc? Unde anima tua contristata est?
et quare non comedis panem? Qui
respondit ei. Locutus sum naboth iez-
rahelite: et dixi ei. Da mihi vineam
tuam accepta pecunia. aut si placet
tibi dabo meliorem vineam pro ea.
Et ille ait. Non dabo tibi vineam meam.
Dixit ergo iezabel uxor eius. Grandis
auctoritatis es. et bene regis regnum
isrl'. Surge et comede panem. et equo
animo esto. ego dabo tibi vineam na-
both iezrahelite. Scripsit itaque
litteras ex nomine achab et signavit
eas anulo eius: et misit ad maiores
natu et ad optimates qui erant in
civitate eius. et habitabant cum naboth.
Litterarum autem erat ista sententia. Prae-
dicate ieiunium et sedere facite naboth
inter primos populi: et submittite
duos viros filios belial contra eum.
et falsum testimonium dicant. Benedixit
naboth deum et regem. Et educite
eum et lapidate: sicque moriatur. Fece-
runt ergo cives eius maiores natu
et optimates qui habitabant cum eo in

bebe sicut preceperat eis iezabel. sicut
scriptum erat in litteris quas miserat
ad eos. Predicauerunt ieiunium et sedere
fecerunt naboth inter primos populi:
et adductis duobus uiris filiis diaboli
fecerunt eos sedere contra eum. At illi
scilicet ut uiri diabolici dixerunt contra
eum testimonium coram omni multitudine.
Benedixit naboth deum et regem:
Quo circa eduxerunt eum extra
ciuitatem: et lapidibus interfecerunt.
Miseruntque ad iezabel dicentes.
Lapidatus est naboth: et mortuus est.
Factum est autem cum audisset iezabel
lapidatum et mortuum naboth. lo
cuta est ad achab. Surge posside ui
neam naboth iezraelite: qui noluit
tibi adquiescere, et dare eam accepta
pecunia. non enim uiuit naboth. sed
mortuus est. Quod cum audisset achab.
mortuum uidelicet naboth. surrexit et
descendebat in uineam naboth iezra
elite ut possideret eam. Factus est igitur
sermo domini ad heliam thesbiten,
dicens. Surge descende in occursum
achab regis israel qui est in samaria:
ecce ad uineam naboth descendit ut
possideat eam: et loqueris ad eum dicens.
Hec dicit dominus. Occidisti insuper
et possedisti. Et post hec addes. Hec dicit
dominus. In loco hoc in quo linxerunt
canes sanguinem naboth. lambent
quoque tuum sanguinem. Et achab
ad heliam. Num inuenisti me inimice
tuus? Qui dixit. Inueni eo quod ue
numdatus sis ut faceres malum in
conspectu domini. Propterea hec dicit
dominus. Ecce ego inducam super te
malum: et demetam posteriora tua
et interficiam de achab mingentem
ad parietem. et clausum et ultimum in
israel. et dabo domum tuam sicut domum
ieroboam filii nabath. et sicut domum
baasa filii abia quia egisti ut me ad
iracundiam prouocares, et peccare fe
cisti israel. Sed et de iezabel locutus est
dominus dicens. Canes comedent
iezabel in agro iezrael. Si mortuus
fuerit achab in ciuitate: comedent eum
canes; si autem fuerit in agro comede
dent eum uolucres celi. Igitur non
fuit alter talis ut achab: qui uenum
datus est ut faceret malum in conspectu
domini. Concitauit enim eum

iezabel uxor sua. et abhominabilis
effectus est: in tantum ut sequeretur idola
que fecerant amorrei quos consumpsit
dominus a facie filiorum israel. Itaque
cum audisset achab sermones istos:
scidit uestem suam. et operuit cilicio
carnem suam ieiunauitque et dormiuit
in sacco. et ambulauit demisso capite.
Factus est quoque sermo domini ad heliam
thesbiten dicens. Nonne uidisti hu
miliatum achab coram me? Quia
igitur humiliatus est mei causa non
inducam malum in diebus eius: sed
in diebus filii sui inferam malum do
mui eius. xxi.

XXII

Transierunt igitur tres anni absque
bello: inter syriam et israel. In
anno autem tertio descendit iosaphat
rex iuda ad regem israel. Dixitque rex israel
ad seruos suos. Ignoratis quod nostra sit
ramoth galaad et negligimus tollere
eam de manu regis syrie. Et ait
ad iosaphat. Ueniesne mecum ad pu — ne
gnandum in ramoth galaad? Dixitque
iosaphat ad regem israel. Queso ora
te hodie sermonem domini. Congrega
uit ergo rex israel prophetas cccc circiter uiros:
et ait ad eos. Ire debeo in ramoth ga
laad ad bellandum an quiescere? Qui
responderunt: Ascende et dabit eam dominus
in manu regis. Dixit autem iosaphat.
non est hic propheta domini quispiam ut
interrogemus per eum. Et ait rex israel
ad iosaphat. Remansit uir unus per quem
possumus interrogare dominum. Sed ego odi
eum: quia non prophetat michi bonum.
sed malum micheas filius hiemla.
Cui iosaphat ait. Ne loquaris ita
rex. Uocauit ergo rex israel eunuchum
quendam et dixit ei. Festina adducere
micheam filium hiemla. Rex israel — aute
et iosaphat rex iuda sedebant unusquisque
in solio suo: uestiti cultu regio. in area
iuxta ostium porte samarie. et uniuersi
prophete prophetabant in conspectu eorum.
Fecit quoque sibi sedechias filius chanaana
cornua ferrea et ait. hec dicit dominus.
His uentilabis syriam: donec deleas
eam. Omnesque prophete similiter prophetabant
dicentes. Ascende in ramoth galaad:
et uade prospere. et tradet dominus in ma
nu regis inimicos suos. Nuntius uero
qui ierat ut uocaret micheam locutus
est ad eum dicens. Ecce sermones

sicut ego sum ita et tu populus meus
et populus tuus unum sunt et equites
mei et equites tui dixitque iosa
phat ad regem israel

prophetarum ore uno bona regi predicunt:
sit ergo et sermo tuus similis eorum,
et loquere bona. Cui micheas ait,
Vivit dominus quia quodcumque dixerit
mihi deus: hoc loquar. Venit itaque ad
regem: et ait illi rex. Michea ire debe-
mus in ramoth galaad ad prelian-
dum an cessare? Cui ille respondit. Ascende et
vade prospere: et tradet eam dominus
in manu regis. Dixit autem rex ad
eum: Iterum atque iterum adiuro te, ut
non loquaris michi: nisi quod verum
est in nomine domini. Et ille ait.
Vidi cunctum israel dispersum in
montibus quasi oves non habentes
pastorem et ait dominus. Non habent
dominum isti: unusquisque revertatur in
domum suam in pace. Dixit ergo rex
israel ad iosaphat. Numquid non dixi
tibi quia non prophetat michi bonum sed semper
malum? Ille vero addens ait. Propterea
audi sermonem domini. Vidi dominum
sedentem super solium suum: et omnem
exercitum celi assistentem ei a dextris
et a sinistris. Et ait dominus. Quis
decipiet achab regem israel. ut ascendat
et cadat in ramoth galaad? Et dixit
unus verba huiuscemodi: et alius
aliter. Egressus est autem spiritus et stetit
coram domino: et ait. ego decipiam
illum. Cui locutus est dominus.
In quo? Et ille ait. Egrediar et ero
spiritus mendax: in ore omnium prophetarum
eius. Et dixit dominus. Decipies
et prevalebis: Egredere et fac ita.
Nunc igitur ecce dedit dominus
spiritum mendacii in ore omnium prophetarum
tuorum. qui hic sunt: et dominus locu-
tus est contra te malum. Accessit
autem sedechias filius chanaana et
percussit micheam in maxillam et
ait. Me ne ergo dimisit spiritus domini
et locutus est tibi. Et ait micheas.
Visurus es in die illa quando ingredieris
cubiculum intra cubiculum: ut
abscondaris. Et ait rex israel. Tollite
micheam et maneat apud amon
principem civitatis. et apud ioas
filium amalech: et dicite eis. Hec
dicit rex. Mittite virum istum in car-
cerem. et sustentate eum pane tribu-
lationis et aqua angustie: donec
revertar in pace. Dixitque micheas.
Si reversus fueris in pace: non est

a sinistris

Nota de spiritu mendaci in ore
omnium prophetarum

locutus in me dominus. Et ait.
Audite populi omnes. Ascendit
itaque rex israel et iosaphat rex iuda
in ramoth galaad. Dixitque rex
israel ad iosaphat. Sume arma et
ingredere prelium: et induere vesti-
bus tuis. Porro rex israel mutavit ha-
bitum: et ingressus est bellum.
Rex autem syrie preceperat princi-
pibus curruum .xxx. duobus dicens.
Non pugnabitis contra minorem
et maiorem quempiam: nisi contra
regem israel solum. Cum ergo vi-
dissent principes curruum iosa-
phat: suspicati sunt quod esset rex israel.
et impetu facto pugnabant contra
eum. Et exclamavit iosaphat.
Intellexeruntque principes curruum
quod non esset rex israel. et cessaverunt ab
eo. Unus autem quidam tetendit
arcum in incertum sagittam diri-
gens: et casu percussit regem israel
inter pulmonem et stomachum.
At ille dixit aurige suo. Verte ma-
num tuam. et eice me de exercitu.
quia graviter vulneratus sum. Com-
missum est ergo prelium in die illa.
et rex israel stabat in curru suo contra
syros. et mortuus est vespere. Flu-
ebat autem sanguis plage in
sinum currus: et preco personuit in
universo exercitu, antequam sol oc-
cumberet dicens. Unusquisque revertatur
in civitatem et in terram suam.
Mortuus est autem rex, et perlatus est
in samariam: sepelieruntque regem
in samaria. et laverunt currum
eius in piscina samarie. et linxerunt
canes sanguinem eius. et habenas
laverunt iuxta verbum domini quod
locutus fuerat. Reliqua vero sermo-
num achab et universa que fecit. et
domus eburnee quam edificavit. cunc-
tarumque urbium quas extruxit. nonne
hec scripta sunt in libro sermonum die-
rum regum israel? Dormivit ergo achab
cum patribus suis. et regnavit ochozias
filius eius pro eo. Iosaphat vero filius
asa regnare ceperat super iudam:
anno quarto achab regis israel. Triginta
quinque annorum erat cum regnare cepisset. et
viginti quinque annis regnavit in ierusalem. No-
men matris eius azuba filia salai.
et ambulavit in omni via asa patris sui.

et non declinavit ex ea. Fecitque quod rectum erat in conspectu domini. Verumptamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus sacrificabat et adolebat incensum in excelsis. Pacemque habuit iosaphat cum rege israel. Reliqua autem verborum iosaphat et opera eius que gessit et prelia. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Sed et reliquias effeminatorum qui remanserant in diebus asa patris eius abstulit de terra: nec erat tunc rex constitutus in edom. Rex vero iosaphat fecerat classes in mari que navigarent in ophir propter aurum: et ire non potuerunt. quia confracte sunt in asion gaber. Tunc ait ochozias filius achab ad iosaphat. Vadant servi mei cum servis tuis in navibus. Et noluit iosaphat. Dormivitque iosaphat cum patribus suis. et sepultus est cum eis. in civitate david patris sui. Regnavitque ioram filius eius pro eo. Ochozias autem filius achab regnare ceperat super israel in samaria anno xvii iosaphat regis iuda: regnavitque duobus annis. Fecitque malum in conspectu domini: et ambulavit in via patris sui. et matris sue. et in via ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. Servivit quoque baal et adoravit eum. et irritavit dominum deum israel iuxta omnia que fecerat pater eius.

Incipit liber quartus Regum.

I Prevaricatus est autem moab in israel postquam mortuus est achab. Cecidit ochozias per cancellos cenaculi sui quod habebat in samaria et egrotavit. Misitque nuntios dicens ad eos. Ite consulite beelzebub deum accaron utrum vivere queam de infirmitate mea hac. Angelus autem domini locutus est ad helyam thesbiten dicens. Surge ascende in occursum nuntiorum regis samarie: et dices ad eos. Numquid non est deus in israel ut eatis ad consulendum beelzebub deum accaron? Quam ob rem hec dicit dominus. de lectulo super quem ascendisti non descendes: sed morte morieris. Et abiit helyas. Reversique sunt nuntii ad ochoziam. Qui dixit eis. Quare reversi estis? At illi responderunt ei. Vir occurrit nobis et dixit ad nos. Ite revertimini ad regem qui misit vos: et dicetis ei. Hec dicit dominus. Numquid quia non erat deus in israel mittis ut consulatur beelzebub deus accaron? Iccirco de lectulo super quem ascendisti non descendes. sed morte morieris. Qui dixit eis. Cuius figure et habitus est vir qui occurrit vobis et locutus est verba hec. At illi dixerunt. Vir pilosus et zona pellicea accinctus renibus. Qui ait. Helyas thesbites est. Misitque ad eum quinquagenarium principem: et quinquaginta viros qui erant sub eo. Qui ascendit ad eum: sedentique in vertice montis ait. Homo dei, rex precepit ut descendas. Respondensque helyas dixit quinquagenario. Si homo dei sum: descendat ignis de celo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de celo et devoravit eum et quinquaginta qui erant cum eo. Rursum misit ad eum principem quinquagenarium alterum et quinquaginta cum eo. qui locutus est illi. Homo dei. hec dicit rex. Festina descende. Respondens helyas ait. Si homo dei ego sum: descendat ignis de celo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis dei de celo: et devoravit illum et quinquaginta eius. Iterum misit principem quinquagenarium tertium. et quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum venisset: curvavit genua contra helyam: et precatus est eum: et ait. Homo dei noli despicere animam meam. et animam servorum tuorum qui mecum sunt. Ecce descendit ignis de celo et devoravit duos principes quinquagenarios primos et quinquagenos qui cum eis erant. Sed nunc obsecro ut miserearis anime mee. Locutus est autem angelus domini ad helyam dicens. Descende cum eo ne timeas. Surrexit igitur et descendit cum eo ad regem. et locutus est ei. Hec dicit dominus. Quia misisti nuntios ad consulendum beelzebub deum accaron: quasi non esset deus in israel a quo posses interrogare sermonem: ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes. sed morte morieris. Mortuus est ergo iuxta sermonem domini quem locutus est helyas: et regnavit ioram frater eius.

pro eo. Anno secundo ioram filii iosa
phat regis iude. non enim habebat fi
lium. Reliqua autem verborum otho
zie que operatus est: nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum
isr'. . ij.

II Factum est autem cum levare
vellet dominus helyam per
turbinem in celum: ibant helyas
et elizeus de galgalis. Dixitque helyas
ad helyseum. Sede hic quia dominus
misit me usque in bethel. Cui ait hely
seus. Vivit dominus et vivit anima
tua: quia non derelinquam te. Cumque descendissent
in bethel: egressi sunt filii prophetarum qui erant
in bethel. ad helyseum et dixerunt ei.
Numquid nosti quia hodie dominus tollet
dominum tuum a te? Qui respondit. Et
ego novi. silete. Dixit autem helyas
ad heliseum. Sede hic: quia misit me
dominus in iericho. Et ille ait.
Vivit dominus et vivit anima tua.
quia non derelinquam te. Cumque venissent iericho:
accesserunt filii prophetarum qui erant ibi al' i iericho
ad heliseum. Et dixerunt ei. Numquid
nosti quia hodie dominus tollet dominum
tuum a te. Et ait. Ego novi. Silete.
Dixit autem ei helyas. Sede hic quia
dominus misit me ad iordanem. Qui
ait. Vivit dominus et vivit anima tua.
quia non derelinquam te. Ierunt ergo ambo
pariter et .l. viri de filiis prophetarum secuti
sunt eos et steterunt e contra longe. Illi
autem ambo stabant super iordanem.
Tulitque helyas pallium suum et involvit
illud et percussit aquas: que divise sunt
in utramque partem. et transierunt ambo
per siccum. Cumque transissent: helyas
dixit ad heliseum. Postula quod vis:
ut faciam tibi antequam tollar a te.
Dixitque elyseus. Obsecro ut fiat duplex
spiritus tuus in me. Qui respondit. Rem
difficilem postulasti. Attamen si videris
me quando tollar a te: erit quod petisti.
Si autem non videris: non erit.
Cumque pergerent et incedentes sermocina
rentur: ecce currus igneus et equi
ignei diviserunt utrumque. et ascen
dit helyas per turbinem in celum.
Helyseus autem videbat et clamabat.
Pater mi pater mi. currus isr' et au
riga eius. Et non vidit eum am
plius. Apprehenditque vestimenta sua.
et scidit illa in duas partes. et levavit

pallium helye quod ceciderat ei. Reversusque
stetit super ripam iordanis. Et pallio
helye quod ceciderat ei percussit aquas
et non sunt divise. Et dixit. Ubi
est deus helye et nunc. Percussitque
aquas et divise sunt huc atque illuc
et transiit helyseus. Videntes autem
filii prophetarum qui erant in iericho
e contra: dixerunt. Requievit spiritus
helye super helyseum. Et venientes
in occursum eius adoraverunt
eum proni in terram: dixeruntque illi.
Ecce cum servis tuis sunt .l. viri for
tes: qui possunt ire et querere dominum
tuum: ne forte tulerit eum spiritus domini
et proiecerit in uno montium. aut in
una vallium. Qui ait. Nolite
mittere. Coegeruntque eum donec
acquiesceret et diceret. Mittite. Et
miserunt .l. viros. Qui cum quesissent
tribus diebus non invenerunt et reversi
sunt ad eum. At ille habitabat in hie
richo. Dixitque eis. Numquid non dixi vobis
nolite mittere? Dixerunt ergo viri
civitatis ad helyseum. Ecce habitatio
civitatis huius optima est. sicut tu
ipse domine perspicis. sed aque pessime
sunt: et terra sterilis. At ille ait.
Afferte mihi vas novum et mittite in
illud sal. Quod cum attulissent: egres
sus ad fontem aquarum misit in illud
sal. et ait. Hec dicit dominus. Sanavi
aquas has: et non erit in eis ultra
mors neque sterilitas. Sanate sunt ergo
aque usque ad diem hanc: iuxta verbum
helysei quod locutus est. Ascendit autem
inde bethel helyseus. Cumque ascenderet
per viam: pueri parvi egressi sunt de
civitate. et illudebant ei dicentes. Ascende
calve. ascende calve. Qui cum respexisset
vidit eos: et maledixit eis in nomine
domini. Egressique sunt duo ursi de
saltu: et laceraverunt ex eis .xl. duos
pueros. Abiit autem inde in montem
carmeli: et inde reversus est samariam.

III Ioram autem filius achab . iij .
regnavit super isr'
in samaria. anno .xviij. iosaphat
regis iude. Regnavitque .xij. annis.
et fecit malum coram domino. sed non
sicut pater eius et mater. Tulit enim statuas
baal quas fecerat pater eius. Verumtamen
in peccatis ieroboam filii nabath qui pec
care fecit isr' adhesit nec recessit ab

eis. Porro mesa rex moab nutriebat
pecora multa: et solvebat regi israel .C.
milia agnorum. et .C. milia arietum.
cum velleribus suis. Cumque mortuus
fuisset acab: prevaricatus est fedus quod
habebat cum rege israel. Egressus est
igitur rex ioram in die illa de samaria.
et recensuit universum israel: misitque
ad iosaphat regem iude dicens. Rex
moab recessit a me: veni mecum contra
moab ad prelium. Qui respondit.
Ascendam. Qui meus est tuus est.
populus meus populus tuus: et equi mei
equi tui. Dixitque. Per quam viam ascen-
demus? At ille respondit. Per desertum
ydumee. Perrexerunt igitur rex israel
et rex iuda et rex edom: et circuierunt
per viam .vii. dierum nec erat aqua exercitui
et iumentis que sequebantur eos.
Dixitque rex israel. Heu heu heu. con-
gregavit nos dominus tres reges: ut
traderet in manu moab. Et ait
iosaphat. Estne hic propheta domini ut
deprecemur dominum per eum? Et respondit
unus de servis regis israel. ait. Est
hic heliseus filius saphat: qui fun-
debat aquam super manus helie. Et
ait iosaphat. Est apud eum sermo
domini. Descenditque ad eum rex
israel. et iosaphat rex iuda: et rex
edom. Dixit autem heliseus ad regem
israel. Quid michi et tibi est? Vade
ad prophetas patris tui. et matris tue.
Et ait illi rex israel. Quare congrega-
vit dominus tres reges hos. ut tra-
deret eos in manu moab? Dixit ad eum
heliseus. Vivit dominus exercituum
in cuius conspectu sto: quod si non vul-
tum iosaphat regis iude erubescerem
ne attendissem quidem te nec inspe-
xissem. Nunc autem adducite michi
psaltem. Cumque caneret psaltes: facta
est super eum manus domini. et ait.
Hec dicit dominus. Facite in alveo
torrentis huius: fossas et fossas. Hec
enim dicit dominus. Non videbitis
ventum neque pluviam. et alveus iste
replebitur aquis. et bibetis vos et fa-
milie vestre et iumenta vestra. Parumque
hoc est in conspectu domini. insuper
tradet et moab in manus vestras. et
percutietis omnem civitatem munitam
et omnem urbem electam: et universum
lignum fructiferum succidetis: cunctos
quoque fontes aquarum obturabitis et omnem
agrum egregium operietis lapidibus.
Factum est igitur mane quando sacrifi-
cium offerri solet. et ecce aque veni-
ebant per viam edom: et repleta
est terra aquis. Universi autem
moabite audientes quod ascendissent
tres reges. ut pugnarent adversus
eos: convocaverunt omnes qui accincti
erant balteo desuper. et steterunt in
terminis. Primoque mane surgentes
et orto iam sole ex adverso aquarum:
viderunt moabite econtra aquas
rubeas quasi sanguinem. Dixeruntque.
Sanguis est gladii. Pugnaverunt
reges contra se: et cesi sunt mutuo.
Nunc perge ad predam moab. Per-
rexeruntque in castra israel. Porro con-
surgens israel percussit moab: at illi
fugerunt coram eis. Venerunt igitur
qui vicerant et percusserunt moab et
civitates destruxerunt: et omnem
agrum optimum mittentes singuli
lapides repleverunt. et universos
fontes aquarum obturaverunt: et
omnia ligna fructifera succiderunt.
ita ut muri tantum fictiles remanerent.
et circumdata est civitas a fundibula-
riis. et magna ex parte percussa. Que
cum vidisset rex moab prevaluisse
scilicet hostes: tulit secum septingentos viros
educentes gladios. ut irrumperent
ad regem edom et non potuerunt.
Arripiensque filium suum primogeni-
tum qui regnaturus erat pro eo: ob-
tulit holocaustum super murum. et facta
est indignatio magna in israel. Statim-
que recesserunt ab eo et reversi sunt in
terram suam. iiij.

Mulier autem quedam de uxo- IIII
ribus prophetarum clamabat ad hely-
seum dicens. Servus tuus vir meus
mortuus est: et tu nosti quia servus tuus
fuit timens dominum. et ecce creditor venit
ut tollat duos filios meos ad servien-
dum sibi. Cui dixit helyseus. Quid
vis ut faciam tibi? Dic michi quid habes
in domo tua. At illa dixit. Non habeo
ancilla tua quicquam in domo mea: nisi
parum olei quo unguar. Cui ait.
Vade pete mutuo ab omnibus vicinis
tuis vasa vacua non pauca: et in-
gredere et claude hostium tuum cum domum tuam
intrinsecus fueris tu et filii tui. et

mitte inde in omnia vasa hec. et cum plena
fuerint tolles. Ivit itaque mulier:
et clausit hostium super se: et super
filios suos. Illi offerebant vasa: et
illa infundebat. Cumque plena fuissent
vasa. Dixit ad filium suum. Affer
michi adhuc vas. Et ille respondit.
Non habeo. Stetitque oleum. Venit
autem illa: et indicavit homini dei.
Et ille. Vade inquit vende oleum. et
redde creditori tuo: tu autem et filii tui
vivite de reliquo. Facta est autem
quedam dies: et transiebat helyseus
civitatem per sunam. Erat autem ibi mulier ma
gna: que tenuit eum ut comederet
panem. Cumque frequenter inde tran
siret: divertebat ad eam ut comederet
panem. Que dixit ad virum suum.
Animadverto quod vir dei sanctus est iste:
qui transit per nos frequenter. Facia
mus ergo ei cenaculum parvum: et po
namus ei in eo lectulum et mensam
et sellam. et candelabrum. ut cum ve
nerit ad nos: maneat ibi. Facta
est igitur dies quedam. et veniens
divertit in cenaculum et requievit ibi.
Dixitque ad giezi puerum suum. Voca
sunamitem istam. Qui cum vo
casset eam. et illa stetisset coram eo:
dixit ad puerum suum. Loquere ad eam.
Ecce sedule in omnibus ministrasti
nobis. quid vis ut faciam tibi: Numquid
habes negotium et vis ut loquar
regi sive principi militie. Que respondit.
In medio populi mei habito. Et ait. Quid ergo
vult ut faciam ei. Dixitque ei giezi
Noli querere: filium enim non habet.
et vir eius senex est. Precepit itaque
ut vocaret eam. Que cum vocata
fuisset et stetisset ad hostium: dixit
ad eam. In tempore isto et in hac
eadem hora. si vita comes fuerit ha
bebis in utero filium. At illa respondit.
Noli queso domine mi vir dei noli
mentiri ancille tue. Et concepit
mulier et peperit filium in tempore.
et in hora eadem qua dixerat helyseus.
Crevit autem puer. Et cum esset
messis quedam dies. et egressus ad patrem
suum ad messores: ait patri suo.
Caput meum doleo: caput meum
doleo. At ille dixit puero. Tolle et
duc eum ad matrem suam.
Qui cum tulisset et adduxisset

eum ad matrem suam. posuit
eum illa super genua sua usque ad
meridiem: et mortuus est. Ascen
dit autem et collocavit eum super
lectum hominis dei: et clausit ho
stium. et egressa vocavit virum suum
et ait. Mitte obsecro mecum unum
de pueris et asinam. ut excurram us
que ad hominem dei et revertar. Qui
ait illi. Quam ob causam vadis ad
eum. hodie non sunt kalende neque
sabbatum. Que respondit. Vadam. Stra
vitque asinam: et precepit puero.
Mina et propera ne michi moram
facias in eundo et hoc age quod precepi tibi.
Profecta est igitur et venit ad virum
dei. in montem carmeli. Cumque vi
disset eam vir dei e contra: ait ad giezi
puerum suum. Ecce sunamitis illa.
Vade ergo in occursum eius: et dic
ei. Recte ne agitur circa te et circa virum
tuum. et circa filium tuum. Que
respondit. recte. Cumque venisset ad virum
dei in montem: apprehendit pedes
eius. et accessit giezi ut amoveret
eam. Et ait homo dei. Dimitte
illam. anima enim eius in amaritudine
est. et dominus celavit a me: et
non indicavit michi. Que dixit
illi. Numquid petivi filium a domino
meo. Numquid non dixi tibi ne illudas
me. Et ille ait ad giezi. Accinge
lumbos tuos et tolle baculum meum
in manu tua et vade. Si occurrerit
tibi homo non salutes eum: et si
salutaverit te quispiam non respondeas
illi. et pones baculum meum super
faciem pueri. Porro mater pueri
ait. Vivit dominus et vivit anima
tua; non dimittam te. Surrexit
ergo et secutus est eam. Giezi autem
precesserat eos. et posuerat baculum
super faciem pueri: et non erat vox
neque sensus. Reversusque est in occursum
eius et nuntiavit ei dicens. Non
surrexit puer. Ingressus est ergo
helyseus domum: et ecce puer mortuus
iacebat in lectulo eius. Ingressusque
clausit ostium super se. et super puerum
et oravit ad dominum. et ascendit et in
cubuit super puerum. Posuitque os
suum super os pueri. et oculos suos
super oculos eius. et manus suas
super manus eius. et incurvavit

super eum. et calefacta est caro pueri.
At ille reversus deambulavit in domo
semel huc et illuc: et ascendit et incubuit
super eum. et oscitavit puer septies.
Aperuitque oculos suos. At ille vocavit
giezi: et dixit ei. Voca sunamitem
hanc. Que vocata ingressa est ad
eum. Qui ait. Tolle filium tuum.
Venit illa et corruit ad pedes eius:
et adoravit super terram. Tulitque fi
lium suum. et egressa est. et helyseus
reversus est in galgala. v.
Erat autem fames in terra:
et filii prophetarum habitabant
coram eo. Dixitque uni de pueris suis.
Pone ollam grandem. et coque pul
mentum filiis prophetarum. Et egres
sus est unus in agrum ut colli
geret herbas agrestes: invenitque quasi
vitem silvestrem et collegit ex ea colo
quintidas agri. et implevit pallium
suum. et reversus concidit in ollam
pulmenti: nesciebat enim quid esset.
tolla Infuderunt ergo sociis ut comederent.
Cumque gustassent de coctione exclama
verunt dicentes. Mors in olla vir
dei. et non potuerunt comedere. At
ille. Afferte inquit farinam.
Et misit in ollam et ait. Infundite turbe
ut comedant. Et non fuit amplius
quicquam amaritudinis in olla. Vir autem
quidam venit de balsalisa deferens
viro dei panes primitiarum: et xx panes
ordeaceos: et frumentum novum in
pera sua. At ille dixit. Da populo
ut comedat. Responditque minister eius.
Quantum est hoc ut apponam coram
centum viris. Rursum ille. Da
populo ut comedat. Hec enim dicit
dominus. Comedent et supererit. Posuit
itaque coram eis. Qui comederunt:
et superfuit iuxta verbum domini. v. c.
Naaman princeps militie regis syrie.
erat vir magnus apud dominum suum
naaman et honoratus. per illum enim
dedit dominus salutem syrie. Erat
enim vir fortis et dives: sed leprosus.
Porro de syria egressi fuerant latrunculi
et captivam duxerant de terra israel
puellam parvulam: que erat in
obsequio uxoris naaman. Que
ait ad dominam suam. Utinam
fuisset dominus meus ad prophetam qui est
in samaria: profecto curasset eum

a lepra quam habet. Ingressus est itaque
naaman ad dominum suum: et nuntia
vit ei dicens. Sic et sic locuta est puel
la de terra israel. Dixitque rex syrie. Va
de et mittam litteras ad regem israel.
Qui cum profectus esset et tulisset secum
x. talenta argenti. et vi. milia au
reos. et x. mutatoria vestimentorum.
Detulit litteras ad regem israel in hec
verba. Cum acceperis epistolam hanc:
scito quod miserim ad te naaman servum
meum ut cures eum a lepra sua. Cumque
legisset rex israel litteras. scidit vestimen
ta sua et ait. Numquid deus sum ut occi ego
dere possim et vivificare. quia iste misit
ad me ut curem hominem a lepra
sua: animadvertite et videte: quod occasi
ones querat adversum me. Quod cum
audisset helyseus vir dei scidisse videlicet
regem israel vestimenta sua. misit
ad eum dicens. Quare scidisti vesti
menta tua. Veniat ad me: et sciat
esse prophetam in israel. Venit ergo naaman
cum equis et curribus: et stetit ad hostium
domus helysei. Misitque ad eum hely
seus nuntium dicens. Vade et la
vare septies in iordanem: et recipiet
sanitatem caro tua. atque munda
beris. Iratus naaman recedebat autem
dicens. Putabam quod egrederetur ad
me. et stans invocaret nomen domini
dei sui. et tangeret manu sua locum
lepre. et curaret me. Numquid non melio
res sunt abana et pharphar fluvii
damasci omnibus aquis israel ut laver
in eis et munder? Cum ergo vertisset
se et abiret indignans accesserunt
ad eum servi sui. et locuti sunt ei.
Pater et si rem grandem dixisset tibi
propheta: certe facere debueras. Quanto ma
gis quia nunc dixit tibi lavare et mun
daberis. Descendit et lavit in iordane
septies iuxta sermonem viri dei. et
restituta est caro eius sicut caro pueri
parvuli. et mundatus est. Reversusque
ad virum dei cum universo comitatu
suo: venit et stetit coram eo. et ait.
Vere scio quod non sit deus alius in uni
versa terra: nisi tantum israel. Obsecro deus
itaque ut accipias benedictionem a servo
tuo. At ille respondit. Vivit dominus
ante quem sto: quia non accipiam. Cumque
vim faceret penitus non acquievit.
Dixitque naaman. Ut vis: sed obsecro

concede michi servo tuo. ut tollam onus
duorum burdonum de terra. Non enim
faciet servus tuus ultra holocaustum
aut victimam diis alienis, nisi domino.
Hoc autem solum est de quo depreceris
dominum pro servo tuo quando ingreditur dominus
meus templum remmon ut adoret. et
illo innitente super manum meam.
si adoravero in templo remmon adorante
eo in eodem loco; ut ignoscat mihi dominus
servo tuo pro hac re. Qui dixit ei. Vade
in pace. Abiit ergo ab eo: electo terre
tempore. Dixitque giezi puer viri dei.
Pepercit dominus meus naaman syro
isti: ut non acciperet ab eo que attu-
lit. Vivit dominus quia curram
post eum; et accipiam ab eo aliquid.
Et secutus est giezi post tergum naaman.
Quem cum vidisset ille currentem ad se:
desiliit de curru — in occursum eius
et ait. Recte ne sunt omnia? Et ille ait.
Recte. Dominus meus misit me dicens,
Modo venerunt ad me duo adolescentes
de monte ephraym ex filiis prophetarum:
da eis talentum argenti. et vestes mu-
tatorias duplices. Dixitque naaman.
Melius est ut accipias duo talenta.
et coegit eum. Ligavitque duo talenta
argenti in duobus saccis. et duplicia ve-
stimenta: et imposuit duobus pueris suis.
qui et portaverunt coram eo. Cumque ve-
nisset iam vespere tulit de manu eorum
et reposuit in domo: dimisitque viros et
abierunt. Ipse autem ingressus stetit
coram domino suo. Et dixit helyseus.
Unde venis giezi. Qui respondit. Non
ivit servus tuus quoquam. At ille ait.
Nonne cor meum in presenti erat quando
reversus est homo de curru in occursum
tuum? Nunc igitur accepisti argentum.
et accepisti vestes ut emas oliveta. et
vineas et oves et boves et servos et ancil-
las. Sed et lepra naaman adherebit tibi
et semini tuo. in sempiternum. Et
egressus est ab eo leprosus quasi nix.

suo

No de muneribus Giezi

VI

Dixerunt autem · VI ·
filii prophetarum ad helyseum.
Ecce locus in quo habitamus coram
te. angustus est nobis; Eamus usque
ad iordanem. et tollant singuli de
silva materias singulas: ut edificemus
nobis ibi domum ad habitandum.
Qui dixit. Ite. Et ait unus ex illis.
Veni ergo et tu cum servis tuis. Respondit.

Ego veniam. et abiit cum eis. Cumque
venissent ad iordanem; cedebant
ligna. Accidit autem ut cum unus
materiam succidisset: caderet ferrum
securis in aquam. Exclamavitque
ille et ait. Heu. heu heu domine mi:
et hoc ipsum mutuo acceperam. Dixit
autem homo dei. Ubi cecidit? At
ille monstravit ei locum. Precidit
ergo lignum et misit illuc: natavitque
ferrum. Et ait: tolle. Qui extendit
manum. et tulit illud. Rex autem
syrie pugnabat contra israel: Consiliumque
iniit cum servis suis dicens. In
loco illo et illo: ponamus insidias.
Misit itaque vir dei ad regem israel di-
cens. Cave ne transeas in loco illo:
quia ibi syri in insidiis sunt. Misit itaque
rex israel ad locum quem dixerat ei vir
dei. et preoccupavit eum. et observavit se
ibi: non semel neque bis. Conturba-
tumque est cor regis syrie pro hac re:
et convocatis servis suis ait. Quare
non indicatis mihi. quis proditor mei
sit apud regem israel. Dixitque unus
servorum regis. Nequaquam domine mi
rex. sed helyseus propheta qui est in israel:
indicat regi israel omnia verba quecumque
locutus fueris in conclavi tuo. Dixit
eis. Ite et videte ubi sit: ut mittam
et capiam eum. Annunciaveruntque ei
dicentes. Ecce in dothaim moratur.
Misit ergo illuc equos et currus: et
robur exercitus. Qui cum venissent
nocte: circumdederunt civitatem.
Consurgens autem diluculo minister
viri dei egressus est. viditque exercitum
in circuitu civitatis. et equos et currus.
nunciavitque ei dicens. Heu. heu. heu.
domine mi: quid faciemus. At ille respondit.
Noli timere. plures enim nobiscum
sunt: quam cum illis. Cumque orasset hely-
seus: ait. Domine aperi oculos huius pu-
eri ut videat. Et aperuit dominus oculos
pueri: et vidit. Et ecce mons plenus
equorum et curruum igneorum in
circuitu helysei: hostes vero descenderunt
ad eum. Porro helyseus oravit dominum
dicens. Percute obsecro gentem hanc
cecitate. Percussitque eos dominus
ne viderent: iuxta verbum helysei.
Dixit autem ad eos helyseus. Non est
hec via nec ista est civitas: Sequimini
me et ostendam vobis virum quem queritis.

Duxit ergo eos

hec simila le m̄e cor farina albissima
hic stater teris media cor p tali pondere vl' moneta

Duxit ergo eos in samariam. Cumque ingressi fuissent in samariam: dixit helyseus. Domine aperi oculos istorum, ut videant. Aperuitque dominus oculos eorum et viderunt se esse in medio samarie. Dixitque rex israel ad helyseum cum vidisset eos. Numquid percutiam eos pater mi? At ille ait. Non percuties: neque enim cepisti eos gladio et arcu tuo ut percutias. Sed pone panem et aquam coram eis ut comedant et bibant. et vadant ad dominum suum. Et apposita est eis ciborum magna preparatio: et comederunt et biberunt. et dimisit eos. Abieruntque ad dominum suum: et ultra non venerunt latrones syrie in terram israel. Factum est autem post hec congregavit benadab rex syrie universum exercitum suum: et ascendit et obsidebat samariam. Factaque est fames magna in samaria. et tamdiu obsessa est donec venundaretur caput asini .lxxx. argenteis: et quarta pars cabi stercoris columbarum .v. argenteis. Cumque rex israel transiret per murum: mulier quedam exclamavit ad eum dicens. Salva me domine mi rex. Qui ait. Non te salvet dominus: unde salvare te possum? De area an de torculari? Dixitque ad eam rex. Quid tibi vis? Que respondit. Mulier ista dixit michi. Da filium tuum ut comedamus eum hodie: et filium meum comedemus cras. Coximus ergo filium meum et comedimus. Dixique ei die altera. Da filium tuum ut comedamus eum. Que abscondit filium suum. Quod cum audisset rex scidit vestimenta sua et transibat per murum. Viditque omnis populus cilicium quo vestitus erat ad carnem intrinsecus: et ait rex. Hec michi faciat deus et hec addat. si steterit caput helysei filii saphat super eum hodie. Helyseus autem sedebat in domo sua: et senes sedebant cum eo. Premisit itaque virum. et antequam veniret nuntius ille dixit ad senes. Numquid scitis quod miserit filius homicide hic ut precidatur caput meum? Videte ergo cum venerit nuntius claudite ostium: et non sinatis eum introire. Ecce enim sonitus pedum domini eius post eum est. Et adhuc illo loquente eis, apparuit nuntius qui veniebat ad eum, et ait. Ecce tantum malum a domino est. Quid amplius expectabo a domino. Dixit autem helyseus.

VII

Audite verbum domini. VII. Hec dicit dominus. In tempore hoc cras modius simile uno statere erit. et duo modii ordei statere uno in porta samarie. Respondens unus de ducibus super cuius manum rex innitebatur homini dei: ait. Si dominus fecerit cataractas in celo. numquid poterit esse quod loqueris? Qui ait. Videbis oculis tuis et inde non comedes. Quatuor ergo viri erant leprosi. iuxta introitum porte. qui dixerunt ad invicem. Quid hic esse volumus donec moriamur? Sive ingredi voluerimus civitatem fame moriemur. Sive manserimus hic moriendum nobis est. Venite igitur et transfugiamus ad castra syrie. Si pepercerint nobis vivemus: si autem occidere voluerint nichilominus moriemur. Surrexerunt igitur vesperi ut venirent ad castra syrie. Cumque venissent ad principium castrorum syrie: nullum ibi reppererunt. Siquidem dominus sonitum audire fecerat in castris syrie curruum et equorum et exercitus plurimi. Dixeruntque ad invicem. Ecce mercede conduxit adversum nos rex israel reges etheorum et egyptiorum: et venerunt super nos. Surrexerunt ergo et fugerunt in tenebris: et dereliquerunt tentoria sua. et equos et mulos et asinos in castris. Fugeruntque animas tantum suas salvare cupientes. Igitur cum venissent leprosi illi ad principium castrorum ingressi sunt unum tabernaculum. et comederunt et biberunt. tuleruntque inde argentum et aurum et vestes. et abierunt et absconderunt. et rursum reversi sunt ad aliud tabernaculum: et inde similiter auferentes absconderunt. Dixeruntque ad invicem. Non recte facimus. Hec enim dies boni nuntii est. Si tacuerimus et noluerimus nuntiare usque mane: sceleris arguemur. Venite eamus: et nuntiemus in aula regis. Cumque venissent ad portam civitatis: narraverunt eis dicentes. Ivimus ad castra syrie: et nullum ibidem repperimus hominem: nisi equos et asinos alligatos, et fixa tentoria. Ierunt ergo portarii: et nuntiaverunt in palatio

XV

regis introiisecus. Qui surrexit nocte:
et ait ad servos suos. Dico vobis quod fecerint
nobis syri. Sciunt quia fame laboramus:
et iccirco egressi sunt de castris et latitant
in agris dicentes, Cum egressi fuerint
de civitate capiemus eos vivos: et tunc
civitatem ingredi poterimus. Respondit
autem unus servorum eius. Tollamus
quinque equos qui remanserunt in urbe:
quia ipsi tantum sunt in universa multitu-
dine israel. Alii enim consumpti sunt:
et mittentes explorare poterimus. Ad-
duxerunt ergo duos equos: misitque rex
ad castra syrorum dicens. Ite et videte.
Qui abierunt post eos. usque ad iorda-
nem. Ecce autem omnis via plena erat
vestibus et vasis. que proiecerant syri cum
turbarentur. Reversique nuncii indica-
verunt regi. Et egressus populus di-
ripuit castra syrie. Factusque est modius
simile statere uno, et duo modii ordei
statere uno —— iuxta verbum domini.
Porro rex ducem illum in cuius manu
al' introibunt in nitebatur: constituit ad portam.
Quem conculcavit turba in introitu
porte et mortuus est. iuxta quod locutus fuerat
vir dei quando rex descenderat ad eum.
Factumque est secundum sermonem viri dei quem
dixerat regi quando ait: Duo modii ordei
statere uno erunt. et modius simile
statere uno. hoc eodem tempore cras in
porta samarie: quando responderat dux ille
viro dei et dixerat. etiam si dominus
aperire fecerit cataractas in celo, Numquid poterit
fieri quod loqueris. Et dixit ei. Videbis
oculis tuis: et inde non comedes. Evenit
ergo ei sicut predictum fuerat. et
conculcavit eum populus in porta: et

VIII mortuus est. · viij ·

Helyseus autem locutus est ad
mulierem cuius vivere fecerat filium
dicens. Surge et vade tu et domus tua:
et peregrinare ubicumque repperis. Vo-
cabit enim dominus famem: et veniet
super terram .vij. annis. Que sur-
rexit et fecit iuxta verbum hominis dei,
et vadens cum domo sua peregrinata
est in terra philistiim diebus multis.
Cumque finiti essent anni septem. reversa
est mulier de terra philistiim: et egres-
sa est ut interpellaret regem pro domo
sua. et agris suis. Rex autem loquebatur
cum giezi puero viri dei dicens. Narra
michi omnia magnalia que fecit helyseus.
Cumque ille narraret regi quomodo
mortuum suscitasset: apparuit mulier
cuius vivificaverat filium clamans
ad regem pro domo sua. et pro agris suis.
Dixitque giezi, Domine mi rex hec est
mulier et hic est filius eius: quem susci-
tavit helyseus. Et interrogavit rex
mulierem: que narravit ei vera esse.
Deditque ei rex eunuchum unum dicens.
Restitue ei omnia que sua sunt: et
universos redditus agrorum. a die qua
reliquit terram usque ad presens. Venit
ergo helyseus damascum. et benadab
rex syrie egrotabat: nunciaveruntque ei
dicentes. Venit vir dei huc. Et ait
rex ad azahel. Tolle tecum munera
et vade in occursum viri dei: et consule
dominum per eum dicens. Si evadere potero
de infirmitate mea hac. Ivit ergo
azahel in occursum eius. habens secum
munera. et omnia bona damasci: onera
xl. camelorum. Cumque stetisset coram eo
ait. Filius tuus benadab rex syrie
misit me ad te dicens: Si sanari
potero de infirmitate mea hac: Dixitque
helyseus. Vade dic ei. Sanaberis:
Porro ostendit michi dominus quia morte
morietur. Stetitque coram eo et conturbatus
est usque ad suffusionem vultus:
Flevitque vir dei. Cui azahel ait. Quare
dominus meus flet. At ille ait. Quia
scio que facturus sis filiis israel mala.
Civitates eorum munitas igne suc-
cendes. et iuvenes eorum interficies gla-
dio: et parvulos eorum elides. et pregnantes
divides. Dixitque azahel. Quid enim
sum servus tuus canis. ut faciam
rem istam magnam: Et ait helyseus.
Ostendit michi dominus te regem syrie
fore. Qui cum recessisset ab helyseo:
venit ad dominum suum. Qui ait ei.
Quid tibi dixit helyseus. At ille respondit.
Dixit michi. recipies sanitatem.
Cumque venisset dies altera. tulit stra-
gulum et infudit aqua: et expandit
super faciem eius. Quo mortuo:
regnavit azahel pro eo. Anno .v. ioram
filii achab regis israel, et iosaphat regis
iuda. Triginta duorum annorum erat cum
regnare cepisset: et .viij. annis regnavit
in ierusalem. Ambulavitque in viis regum
israel: sicut ambulaverat domus achab.
Filia enim achab erat uxor eius: et fecit
quod malum est coram domino.

et constituit sibi regem. Venitque ioram seira et
omnes currus cum eo. et surrexit nocte percussitque ydu
meos qui eum circumdederant. et principes curruum. populus
autem fugit in tabernacula sua. Recessit ergo
edom ne esset sub iuda

Noluit autem dominus disperdere iudam
propter david servum suum sicut promiserat ei.
ut daret illi lucernam et filiis eius (al' illis)
cunctis diebus. In diebus eius recessit
edom ne esset sub iuda usque ad diem
hanc. Tunc recessit et lobna in tempore
illo. Reliqua autem sermonum ioram
et universa que fecit nonne hec scripta
sunt in libro verborum dierum regum
iuda. Et dormivit ioram cum patribus
suis. sepultusque est in civitate david. et re
gnavit ochozias filius eius pro eo. (al' aasias)
Anno xii. ioram filii achab regis israel
regnavit ochozias filius ioram regis (al' aasias)
iude. Viginti duorum annorum erat o (al' aasias)
chozias filius ioram regis iude cum
regnare cepisset. et uno anno regnavit
in ierusalem. Nomen matris eius atha
lia filia amri regis israel. Et ambula
vit in viis domus achab. et fecit quod
malum est coram domino. sicut do
mus achab. gener enim domus a
chab fuit. Abiit quoque cum ioram
filio achab ad preliandum contra
azahel regem syrie in ramoth galaad.
et vulneraverunt syri ioram. Qui re
versus est ut curaretur in iezrahel.
quia vulneraverunt eum syri in ramoth (al' aasias)
preliantem contra azahel
regem syrie. Porro ochozias filius
ioram rex iuda descendit invisere io
ram filium achab in iezrahel. quia egrota
bat ibi. IX.

Heliseus autem propheta voca
vit unum de filiis prophetarum. et ait
illi. Accinge lumbos tuos et tolle len
ticulam olei hanc in manu tua
et vade in ramoth galaad. Cumque
veneris illuc. videbis hyeu filium
iosaphath filii namsi. Et ingressus
suscitabis eum de medio fratrum
suorum et introduces in interius
cubiculum. tenensque lenticulam
olei fundens super caput eius. et
dices. Hec dicit dominus. Unxi te
regem super israel. Aperiesque hostium
et fugies. et non ibi subsistes. Abiit ergo
adolescens puer prophete in ramoth ga
laad. et ingressus est illuc. Ecce autem
principes exercitus sedebant et ait.
Verbum michi est ad te o princeps.
Dixitque hyeu. Ad quem ex omnibus nobis.
At ille dixit. Ad te o princeps. Et sur
rexit. et ingressus est cubiculum.

At ille fudit oleum super caput eius
et ait. Hec dicit dominus deus israel.
Unxi te regem super populum domini
israel. et percuties domum achab domini
tui. ut ulciscar sanguinem servorum
meorum prophetarum. et sanguinem ser
vorum omnium domini de manu ieza
bel. Perdamque omnem domum achab.
et interficiam de achab mingentem (domo)
ad parietem et clausum et novissimum
in israel. et dabo domum achab sicut do
mum ieroboam filii nabath et sicut domum
baasa filii achia. Iezabel quoque come
dent canes in agro iezrahel. nec erit
qui sepeliat eam. Aperuitque hostium
et fugit. Hyeu autem egressus est ad
servos domini sui. Qui dixerunt ei.
Recte ne sunt omnia. Quid venit
insanus iste ad te. Qui ait eis. No
stis hominem et quid locutus sit. At illi respon
derunt. Falsum est. sed magis narra
nobis. Qui ait eis. Hec et hec locutus
est michi. et ait. Hec dicit dominus.
Unxi te regem super israel. Festinaverunt ita
que et unusquisque tollens pallium suum
posuerunt sub pedibus eius in similitu
dinem tribunalis. et cecinerunt tuba
atque dixerunt. Regnabit hyeu. Con
iuravit ergo hyeu filius iosaphath
filii namsi contra ioram. Porro ioram
obsederat ramoth galaad ipse et omnis
israel contra azahel regem syrie. Et re
versus fuerat ut curaretur in iezra
hel propter vulnera quia percusserant eum syri (cum)
preliantem contra azahel regem syrie.
Dixitque hyeu. Si placet vobis nemo
egrediatur profugus de civitate. ne
vadat et nunciet in iezrahel. Et a
scendit et profectus est in iezrahel.
Ioram enim egrotabat ibi. et ochozias (al' aasias)
rex iuda descenderat ad visitandum
ioram. Igitur speculator qui sta
bat super turrem iezrahel. vidit glo
bum hyeu venientis et ait. Video
ego globum. Dixitque ioram. Tolle (ei)
currum. et mitte in occursum eorum.
et dicat vadens. Recte ne sunt omnia.
Abiit igitur qui ascenderat currum.
in occursum eius et ait. Hec dicit
rex. Pacata ne sunt omnia. Dixitque
hyeu. Quid tibi et paci. Transi et
sequere me. Nunciavit ergo specula
tor dicens. Venit nuntius ad eos
et non revertitur. Misit etiam currum

equorum secundum: venit ad eos et ait.
Hec dicit rex. Numquid pax est: Et ait hyeu.
Quid tibi et paci: Transi et sequere me.
Nunciavit autem speculator dicens.
Venit usque ad eos: et non revertitur. Est
autem incessus quasi incessus hyeu filii
namsi. Preceps enim graditur.
Et ait ioram. Iunge currum. Iun
xeruntque currum eius. Et egressus est
al' aasias ioram rex israel et ochozias rex iuda sin
guli in curribus suis. Egressique sunt
in occursum hyeu. et invenerunt eum
in agro naboth iezrahelite. Cumque vi
disset ioram hyeu: dixit. Pax est hyeu.
At ille respondit. Que pax: adhuc for
nicationes iezabel matris tue. et vene
ficia eius multa vigent. Convertit
autem ioram manum suam: et fugiens
al' aasia al' aasia dixit ad ochoziam. Insidie ochozia.
Porro hyeu tetendit arcum manu
et percussit ioram inter scapulas et
egressa est sagitta per cor eius. Statimque
corruit in curru suo. Dixitque hyeu
al' ad baddager ad adacer ducem. Tolle, proice eum
in agro naboth iezrahelite. Memini
enim quando ego et tu sedentes in curru seq
uebamur achab patrem huius: quod dominus
onus hoc levaverit super eum dicens.
Si non pro sanguine naboth et pro san
guine filiorum eius quem vidi heri ait
dominus: reddam tibi in agro isto
dicit dominus. Nunc igitur tolle et proice eum
al' aasias in agro iuxta verbum domini. Ochozi
as autem rex iuda videns hoc: fugit per
viam domus orti. Persecutusque est eum
hyeu et ait. Etiam hunc percutite in
curru suo. et percusserunt eum in ascensu
gab qui est iuxta ieblaam. Qui fugit
in mageddo et mortuus est ibi. Et im
posuerunt eum servi eius super currum
suum: et tulerunt in ierusalem: sepelieruntque
eum in sepulcro cum patribus suis in ci
vitate david. Anno xi ioram filii achab
al' aasias regis israel ochozias regnavit super iudam.
Venitque hyeu in iezrahel. Porro
iezabel introitu eius audito: depinxit
oculos suos stibio et ornavit caput suum:
et respexit per fenestram ingredientem
hyeu per portam. Et ait. Numquid
pax potest esse zamri qui interfecit
dominum suum. Levavitque hyeu faciem
suam ad fenestram: et ait. Que
est ista: Et inclinaverunt se ad eum
duo vel tres eunuchi. At ille dixit

eis. Precipitate eam deorsum. Et
precipitaverunt eam. Aspersusque san
guine paries et equorum ungule que
conculcaverunt eam. Cumque ingres
sus esset ut comederet biberetque ait. Ite
et videte maledictam illam et sepeli
te eam: quia filia regis est. Cumque
issent ut sepelirent eam: non invenerunt
nisi calvariam et pedes et summas ma
nus. Reversique nunciaverunt ei.
Et ait hyeu. Sermo domini quem
locutus est per servum suum heliam
thesbiten dicens. In agro iezrahel
comedent canes carnes iezabel. et erunt
carnes iezabel sicut stercus super
faciem terre in agro iezrahel. ita
ut pretereuntes dicant. Hec ne est
illa iezabel. x.
Erant autem achab lxx
filii in samaria. Scripsit
ergo hyeu litteras et misit in sama
riam ad optimates civitatis: et
ad maiores natu. et ad nutritores
achab dicens. Statim ut acceperitis
litteras has: qui habetis filios domini
vestri et currus et equos et civitates
firmas. et arma: eligite meliorem
et eum qui vobis placuerit de filiis
domini vestri. et ponite eum super solium
patris sui: et pugnate pro domo domini
vestri. Timuerunt illi vehementer. et
dixerunt. Ecce duo reges non po
tuerunt stare coram eo. et quomodo
valebimus ei resistere: Miserunt
ergo prepositi domus. et prefecti ci
vitatis et maiores natu et nutritores
achab ad hyeu dicentes. Servi
tui sumus: quecumque iusseris facie
mus: nec constituemus regem
nobis. Quecumque tibi placent
fac. Rescripsit autem eis litteras
secundo dicens. Si mei estis et obeditis
michi: tollite capita filiorum domini
vestri. et venite ad me hac eadem
hora cras in iezrahel. Porro filii
regis lxx viri apud optimates civi
tatis nutriebantur. Cumque venissent
littere ad eos. tulerunt filios regis
et occiderunt lxx viros et posuerunt
capita eorum in cophinis: et miserunt
ad eum in iezrahel. Venit autem
nuncius ad eum et indicavit ei
dicens. Attulerunt capita filiorum
regis: Qui respondit. Ponite ea ad

duos acervos iuxta introitum porte
usque mane. Cumque diluxisset egressus
est: et stans dixit ad omnem populum.
Iusti estis. Si ego coniuravi contra
dominum meum et interfeci eum: quis
percussit omnes hos? Videte ergo
nunc quoniam non cecidit de sermonibus
domini in terram quos locutus est dominus
super domum achab: et dominus fecit
quod locutus est, in manu servi sui
helye. Percussit ergo hyeu omnes
qui reliqui erant de domo achab in
iezrahel et universos optimates eius
et notos et sacerdotes donec non remaneret
ex eo reliquie: et surrexit et venit in sa
mariam. Cumque venisset ad cameram
pastorum in viam: invenit fratres ocho
zie regis iuda dixitque ad eos. Qui
nam estis vos? At illi dixerunt. Fratres
othozie sumus et descendimus ad
salutandos filios regis et filios regine.
Qui ait. Comprehendite eos vivos.
Quos cum comprehendissent eos
vivos, iugulaverunt eos in cister
na iuxta cameram xl. duos viros.
et non reliquit ex eis quemquam. Cumque
abisset inde invenit ionadab filium
rechab in occursum sibi et benedixit ei.
et ait ad eum. hyeu. Numquid est cor tuum
rectum sicut cor meum, cum corde
tuo. Et ait ionadab. Est. Si est
inquit da manum tuam. Qui dedit
manum suam. At ille levavit ad se
eum in currum suum. Dixitque ad eum.
Veni mecum, et vide zelum meum
pro domino. Et impositum curru suo
duxit in samariam. et percussit omnes
qui reliqui fuerant de achab in sama
ria usque ad unum iuxta verbum domini
quod locutus est per helyam. Congrega
vit ergo hyeu omnem populum: et
dixit ad eos. Achab coluit baal parum.
ego autem colam eum amplius. Nunc
igitur omnes prophetas baal. et universos
servos eius, et cunctos sacerdotes ipsius
vocate ad me: nullus sit qui non
veniat. Sacrificium enim grande est
michi baal: quicumque defuerit non vivet.
Porro hyeu faciebat hoc insidiose: ut
disperderet cultores baal. Dixitque.
Sanctificate diem sollempnem baal.
Vocavitque et misit in universos ter
minos israel. et venerunt cuncti servi
baal: non fuit residuus ne unus

al' rasie
al' rasie

quidem qui non veniret. Et ingressi
sunt templum baal: et repleta est
domus baal a summo usque ad summum.
Dixitque his qui erant super vestes. Pro
ferte vestimenta universis servis baal.
et protulerunt eis vestes. Ingressus
est hyeu et ionadab filius rechab in
templum baal. ait cultoribus baal.
Perquirite et videte. ne quis forte vo
biscum sit de servis domini. sed ut
sint servi soli baal. Ingressi sunt ergo
ut facerent victimas et holocausta:
Hyeu autem preparaverat sibi foris
lxxx. viros. et dixerat eis. Quicumque
fugerit de hominibus hiis quos ego ad
duxero in manus vestras. anima eius
erit pro anima illius. Factum est autem
cum completum esset holocaustum:
precepit hyeu militibus et ducibus suis.
Ingredimini et percutite eos, nullus ^ut
evadat. Percusseruntque eos in ore
gladii: et proiecerunt milites et duces.
et ierunt in civitatem templi baal:
et protulerunt statuam de phano
baal. et combusserunt et comminuerunt
eam. Destruxerunt quoque edem baal.
et fecerunt pro ea latrinas usque in diem
hanc. Delevit itaque hyeu baal de
israel: verumptamen a peccatis ieroboam
filii nabath qui peccare fecit israel non
recessit. nec dereliquit vitulos aureos.
qui erant in bethel. et in dan. Dixit
autem dominus ad hyeu. Quia stu
diose fecisti quod rectum erat et placebat
in oculis meis. et omnia que erant
in corde meo fecisti contra domum achab:
filii tui usque ad quartam generationem
sedebunt super thronum israel. Porro
hyeu non custodivit ut ambularet
in lege domini dei israel in toto corde suo.
Non enim recessit a peccatis ieroboam
qui peccare fecit israel. In diebus illis
cepit dominus tedere super israel. Percus
sitque eos azahel in universis finibus
israel a iordane contra orientalem pla
gam omnem terram galaad. et
gad et ruben. et manasse ab aroer
que est super torrentem arnon et
galaad et basan. Reliqua autem
verborum hyeu et universa que fecit
et fortitudo eius nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum israel.
et dormivit hyeu cum patribus suis. Se
pelieruntque eum in samaria: et

¶ Nō hyeu nō dereliqt pcta ierob

regnavit ioas filius eius pro eo.
Dies quos regnavit hieu super israel
XI xx. et viii. anni sunt in samaria.
Athalia vero · xi · — al' ansie
mater ochozie videns mortuum
filium suum: surrexit et interfecit
omne semen regium. Tollens
autem iosaba filia regis ioram — al' aasie
soror ochozie ioas filium ochozie:
furata est eum de medio filiorum
regis qui interficiebantur, et nutricem — No de regno athalie mulieris
eius de triclinio: et abscondit eum
a facie athalie. ut non interficeretur,
Eratque cum ea in domo domini clam
vi. annis. Porro athalia regnavit
super terram. Anno autem vii°.
misit ioiada et assumens centurio
nes et milites: introduxit ad se in
templum domini. pepigitque cum
eis fedus; et adiurans eos in domo
domini. ostendit eis filium regis
et precepit eis dicens. Iste est sermo
quem facere debetis. Tertia pars
vestrum introeat sabbato. et observet — al' excubias
excubitum domus regis. Tertia autem pars
sit ad portam seir. et tertia autem
pars sit ad portam que est post habitacu
lum scutariorum: et custodietis — al' excubias
excubitum domus messa. Due vero
partes e vobis omnes egredientes
sabbato. custodient excubias domus
domini circa regem. et vallabitis eum
habentes arma in manibus vestris.
Siquis autem ingressus fuerit
septum templi interficiatur. eritisque
cum rege introeunte et egrediente.
Et fecerunt centuriones iuxta
omnia que preceperat eis ioiada
sacerdos: et assumentes singuli
viros suos qui ingrediebantur
sabbatum cum hiis qui egrediebantur
sabbato: venerunt ad ioiadam sa
cerdotem. Qui dedit eis hastas et
arma regis david que erant in domo
domini: et steterunt singuli habentes
arma in manu sua a parte templi
dextera. usque ad partem sinistram
altaris et edis circum regem. Pro
duxitque filium regis: et posuit super
eum dyadema et testimonium.
Feceruntque eum regem et unxerunt.
et plaudentes manu dixerunt.
Vivat rex. Audivit autem
athalia vocem currentis populi

et ingressa ad turbas in templum domini
vidit regem stantem super tribunal
iuxta morem et cantores et turbas prope
eum; omnemque populum terre letantem
et canentem tubis. et scidit vestimenta
sua: clamavitque. Coniuratio con
iuratio. Precepit autem ioiada
centurionibus qui erant super exercitum:
et ait eis. Educite eam extra septa
templi, et quicumque eam secutus
fuerit feriatur gladio. Dixerat enim
sacerdos: non occidatur in templo domini.
Inposueruntque ei manus et impe
gerunt eam per viam introitus
equorum iuxta palacium: et inter
fecta est ibi. Pepigit igitur ioiada
fedus inter dominum et inter regem
et inter populum ut esset populus domini:
et inter regem et populum. Ingressusque est
omnis populus terre templum baal.
et destruxerunt aras eius et ymagi
nes contriverunt valide: mathan
quoque sacerdotem baal occiderunt
coram altari: et posuit sacerdos cu
stodias in domo domini. Tulitque
centuriones et cerethi et phelethi legio
nes. et omnem populum terre. deduxerunt
que regem de domo domini. et venerunt
per viam porte scutariorum in pala
cium: et sedit super thronum regum.
Letatusque est omnis populus terre:
et civitas conquievit. Athalia autem
occisa est gladio in domo regis. Sep
tem annorum erat ioas cum regnare XII
cepisset. · xii ·
Anno septimo hieu regnavit
ioas. Quadraginta annis
regnavit in ierusalem. et nomen matris
eius sebia de bersabee. Fecitque ioas
rectum coram domino. cunctis diebus
quibus docuit eum ioiada sacerdos.
Verumptamen excelsa non abstulit.
Adhuc enim populus immolabat et ad
olebat in excelsis incensum. Dixitque
ioas ad sacerdotes. Omnem pecuniam
sanctorum que illata fuerit in templum
domini a pretereuntibus que offertur
pro precio anime et quam sponte et arbitrio
cordis sui inferunt in templum domini:
accipiant illam sacerdotes iuxta or
dinem suum. et instaurent sarta
tecta domus. siquid necessarium viderint
in instauratione. Igitur usque ad vi-
cesimum tertium annum regis ioas non instau

[...]dotes

rarum sartatecta templi. Vocavit-
que rex ioas ioiadam pontificem et sa-
cerdotes dicens eis. Quare sartatecta
non instauratis templi? Nolite ergo amplius
accipere pecuniam iuxta ordinem
vestrum: sed ad instaurationem templi
reddite eam. Prohibitique sunt sacer-
dotes ultra accipere pecuniam a populo:
et instaurare sartatecta domus. Et
tulit ioiada pontifex gazophilacium
unum. aperuitque foramen
desuper et posuit illud iuxta altare
ad dexteram ingredientium domum
domini: mittebantque in eo sacerdotes
qui custodiebant hostia. omnem pe-
cuniam que deferebatur ad templum
domini. Cumque viderent nimiam pecu-
niam esse in gazophilatio: ascendebat
scriba regis et pontifex. effundebantque
et numerabant pecuniam que inveniе-
batur in domo domini: et dabant eam
iuxta numerum atque mensuram in
manu eorum qui preerant cementa-
riis in domo domini. qui impendebant eam
in fabris lignorum et in cementariis
his qui operabantur in domo domini:
et sartatecta faciebant. et in his qui
cedebant saxa: et ut emerent ligna.
et lapides qui excidebantur. ita ut im-
pleretur instauratio domus domini.
in universis que indigebant expensa
ad muniendam domum domini.
Verumptamen non fiebant ex eadem
pecunia hydrie templi domini. et
fuscinule et turibula. et tube: et omne
vas aureum. et argenteum de pecunia
que inferebatur in templum domini.
His enim qui faciebant opus dabatur
ut instauraretur templum domini.
et non fiebat ratio his hominibus qui
accipiebant pecuniam ut distribuerent
eam artificibus: sed in fide tractabant
eam. Pecuniam vero pro delicto. et
pecuniam pro peccatis non inferebant
in templum domini quia sacerdotum erat.
Tunc ascendit azahel rex syrie et pug-
nabat contra geth: cepitque eam. et
direxit faciem suam ut ascenderet
in ierusalem. Quamobrem tulit ioas rex
iuda omnia sanctificata que consecra-
verant iosaphat et ioram. et ochozias
patres eius reges iuda: et que ipse obtu-
lerat et universum argentum quod in-
venири potuit in thesauris templi

[margin notes, left column: oblacio / ...cedet in / ...acione / ...clesie; Non pecuni... / ...am pro p... / ...atis; al' Ahsias]

domini. et in palatio regis: misitque
azaheli regi syrie. et recessit ab ierusalem.
Reliqua autem sermonum ioas et uni-
versa que fecit nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum
iuda. Surrexerunt autem servi eius et coniura-
verunt inter se: percusseruntque ioas
in domo mello. in descensu sela. Ioza-
char namque filius semath et iozabad al' Joiabath
filius somer servi eius percusserunt
eum et mortuus est: et sepelierunt eum
cum patribus suis in civitate david: regna-
vitque amasias filius eius pro eo.

XIII

Anno xx. iii. ioas filii ochozie regis iude reg- al' Ahsie
navit ioachaz filius hyeu super israel
in samaria x. et vii. annis: et fecit ma-
lum coram domino. secutusque est
peccata ieroboam filii nabath qui
peccare fecit israel et non declinavit ab
eis. Iratusque est furor domini contra
israel et tradidit eos in manu azahelis
regis syrie: et in manu benadab filii
azael. cunctis diebus. Deprecatus est
autem ioachaz faciem domini. et audivit
eum dominus. Vidit enim angu-
stias israel quia attriverat eos rex syrie:
et dedit dominus israel salvatorem et
liberatus est de manu regis syrie. Ha-
bitaveruntque filii israel in tabernaculis
suis sicut heri et nudius tertius. Verumptamen
non recesserunt a peccatis domus iero-
boam. qui peccare fecit israel. in ipsis
ambulaverunt: siquidem et lucus
permansit in samaria et non sunt derelicti
de populo ioaz nisi .l. equites. et .x. currus al' Joachar
et .x. milia peditum. Interfecerat enim
eos rex syrie: et redegerat quasi pulverem
in tritura aree. Reliqua autem ser-
monum ioaz et universa que fecit al' Joachar
sed et fortitudo eius. nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum
israel. Dormivitque ioaz cum patribus al' Joachar
suis: et sepelierunt eum in samaria.
regnavitque ioas filius eius pro eo.
Anno xxx. vii. ioas regis iuda reg-
navit ioas filius ioahaz super israel al' Joachar
in samaria xvi. annis: et fecit quod
malum est in conspectu domini. Non enim
declinavit ab omnibus peccatis ieroboam
filii nabath qui peccare fecit israel: in
ipsis ambulavit. Reliqua autem
sermonum ioas et universa que fecit. sed
et fortitudo eius et quomodo pugnaverit

contra amasiam regem iuda. nonne
hec scripta sunt in libro sermonum
dierum regum isr'. Et dormiuit ioas
cum patribus suis. ieroboam autem fili⁹
eius sedit super solium eius. Porro
ioas sepultus est in samaria: cum re
gibus isr'. Helyseus autem egrotabat
in infirmitate; qua et mortuus est.
Descenditque ad eum ioas rex isr': et
flebat coram eo. Dicebatque. Pater mi.
pater mi. currus isr' et auriga eius. Et
ait ei helyseus. Affer arcum et sagitas.
Cumque attulisset ad eum arcum et
sagitas: dixit ad regem isr'. Pone
manum tuam super arcum. Et cum
posuisset ille manum suam: super-
posuit helyseus manus suas manibus
regis et ait. Aperi fenestram orientalem.
Cumque aperuisset: dixit helyseus. Iace
sagittam. Et iecit. Et ait helyseus.
Sagitta salutis domini: et sagitta salu
tis contra syriam. Percutiesque syriam
in aphec: donec consumas eam. et ait.
Tolle sagittas. Qui cum tulisset: rur-
sum dixit ei. Percute iaculo terram.
Et cum percussisset tribus vicibus et stetisset:
iratus est contra eum vir dei. et ait.
Si percussisses quinquies aut sexies aut
septies: percussisses syriam usque ad con
sumationem. Nunc autem tribus
vicibus percuties eam. Mortuus est ergo
helyseus. Et sepelierunt eum. Latrun
culi quoque de moab venerunt in terram
in ipso anno. Quidam autem sepelien

[..]o de cadauere proiecto in sepulcro
helysei

tes hominem viderunt latrunculos:
et proiecerunt cadauer in sepulcro hely
sei quod cum dum tetigisset ossa helysei
reuixit homo et stetit super pedes suos.
Igitur azahel rex syrie afflixit isr'
cunctis diebus ioachaz. et misertus est dominus
eorum. et reuersus est ad eos propter pactum
suum quod habebat cum abraham et
ysaac et iacob: et noluit disperdere eos.
neque proicere penitus. usque in presens
tempus. Mortuus est autem azahel
rex syrie; et regnauit benadab filius eius
pro eo. Porro ioas filius ioachaz tulit
urbes de manu benadab filii azahelis
quas tulerat de manu ioachaz patris
sui iure prelii. tribus vicibus percussit
eum ioas: et reddidit ciuitates isr'.

XIIII

Anno secundo. xiiij.
ioas filii ioachaz regis isr':
regnauit amasias filius ioas regis
iuda. Viginti quinque annorum erat cum
regnare cepisset et .xx. autem et ix. annis
regnauit in ierusalem: nomen matris
eius ioaden de ierusalem. et fecit rectum co
ram domino. verumptamen non ut dauid pater
eius. Iuxta omnia que fecit ioas pater
suus fecit. nisi hoc tantum quod excelsa non
non abstulit. Adhuc enim populus
immolabat et adolebat incensum in
excelsis. Cumque obtinuisset regnum
percussit seruos suos qui interfecerant
regem patrem suum. Filios autem eorum
qui occiderant non occidit. iuxta quod
scriptum est in libro legis moysi sicut
precepit dominus dicens: non mori-
entur patres pro filiis: neque filii morientur
pro patribus. sed unusquisque in peccato
suo morietur. Ipse percussit edom in
valle salinarum .x. milia: et apprehendit petram
in prelio. vocauitque nomen eius iecthel:
usque in presentem diem. Tunc misit
amasias nuntios ad ioas filium
ioachaz filii hyeu regis isr' dicens.
Veni et videamus nos. Remisitque
ioas rex isr' ad amasiam regem iuda
dicens. Carduus libani misit ad ce
drum que est in libano dicens. Da
filiam tuam filio meo uxorem. Tran
sieruntque bestie saltus que sunt in li
bano: et conculcauerunt carduum.
Percutiens inualuisti super edom:
et subleuauit te cor tuum. Content⁹
esto gloria. et sede in domo tua. Quare
prouocas malum ut cadas tu et iuda
tecum? Et non acquieuit amasias.
Ascenditque ioas rex isr' et viderunt se
ipse et amasias rex iuda in bethsames
oppido iude. Percussusque est iuda coram
isr': et fugerunt unusquisque in taber
nacula sua. Amasiam vero regem
iuda filium ioas filii ochozie cepit
ioas rex isr' in bethsames et adduxit
eum in ierusalem: et interrupit murum
ierusalem a porta effraim usque ad portam
anguli. quadringentis cubitis. tulitque omne
aurum et argentum. et uniuersa
vasa que inuenta sunt in domo domini
et in thesauris regis et obsides: et reuersus
est in samariam. Reliqua autem verborum
ioas que fecit et fortitudo eius qua
pugnauit contra amasiam regem
iuda: nonne hec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum isr'. Dor
miuitque ioas cum patribus suis et sepu[illegible]

tus est in samaria cum regib; isrl': et
regnavit ieroboam filius eius pro eo.
Vixit autem amasias filius ioas
rex iuda postquam mortuus est ioas filius
ioachaz regis isrl' xx.v. annis. Reliqua
autem sermonum amasie nonne hec
scripta sunt in libro sermonum dierum
regum iuda. Factaque est autem contra eum
coniuratio in ierlm: at ille fugit in
lachis. miseruntque post eum in lachis
et interfecerunt eum ibi. et asportaverunt
in equis. sepultusque est in ierlm cum
patrib; suis in civitate david. Tulit autem
universus populus iude azariam annos
natum sedecim. et constituerunt eum
regem pro patre eius amasia. Ipse edi
ficavit ahilam et restituit eam iude:
postquam dormivit rex cum patrib; suis.
Anno .xv. amasie filii ioas regis iuda
regnavit ieroboam filius ioas regis
isrl' in samaria: xl. et uno anno et
fecit quod malum est coram domino. Non
recessit ab omnib; peccatis ieroboam
filii nabath. qui peccare fecit isrl'.
Ipse restituit terminos isrl' ab introi
tu emath usque ad mare solitudinis
iuxta sermonem domini dei isrl' quem locu
tus est per servum suum ionam filium
amathi prophetam qui erat de geth. que
est in opher. Vidit enim dominus
afflictionem isrl' amaram nimis:
et quod consumpti essent usque ad clausos
carcere. et extremos: et non esset qui
auxiliaretur isrl'. nec locutus est dominus
ut deleret nomen isrl' sub celo: sed sal
vavit eos in manu ieroboam filii ioas.
Reliqua autem sermonum ieroboam
et universa que fecit et fortitudo eius
qua preliatus est et quomodo restituit
damascum et emath iude in isrl': nonne
hec scripta sunt in libro sermonum dierum
regum isrl'. Dormivitque ieroboam
cum patrib; suis regib; isrl': et regnavit
zacharias filius eius pro eo. xv.
Anno xx.vii. ieroboam regis isrl':
regnavit azarias filius ama
sie regis iude. Sedecim annorum erat cum
regnare cepisset. et l. duob; annis reg
navit in ierlm: nomen matris eius
iechelie de ierlm. Fecitque quod placitum
erat coram domino. iuxta omnia que
fecit amasias pater eius. Verumptamen
excelsa non est demolitus: adhuc
populus sacrificabat et adolebat incensum
in excelsis. Percussit autem dominus
regem et fuit leprosus usque in diem mortis
sue. et habitabat in domo libere seorsum.
Ioachas vero filius regis gubernabat al' ioatham
palatium: et iudicabat populum terre.
Reliqua autem sermonum azarie et
universa que fecit. nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum
iuda: et dormivit azarias cum patrib;
suis. sepelieruntque eum cum maio
rib; suis. in civitate david: et regnavit
ioachas filius eius pro eo. Anno al' ioatham
xxx.viii. azarie regis iuda regnavit
zacharias filius ieroboam super isrl'
in samaria sex mensib;: et fecit quod
malum est coram domino. sicut fece
runt patres eius: non recessit a peccatis
ieroboam filii nabath: qui peccare
fecit isrl'. Coniuravit autem contra
eum sellum filius iabes: percussitque i samaria
eum palam et interfecit. regnavitque
pro eo. Reliqua autem sermonum
zacharie. nonne hec scripta sunt in
libro sermonum dierum regum
isrl'. Iste est sermo domini quem locutus
est ad hyeu dicens. Filii tui usque ad quartam
generationem sedebunt de te super thro
num isrl': factumque est ita. Sellum
filium iabes regnavit xxx.ix. anno
azarie regis iude: regnavit autem
uno mense in samaria. Et ascendit
manahen filius gaddi de thersa:
venitque in samariam. et percussit
sellum filium iabes in samaria: et
interfecit eum. regnavitque pro eo.
Reliqua autem verborum sellum et
coniuratio eius per quam tetendit insi
dias nonne hec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum isrl'. Tunc
percussit manahen thapsam et omnes
qui erant in ea: et terminos de thersa.
Noluerunt enim aperire ei: et inter
fecit omnes pregnantes eius. et sci
dit eas. Anno tricesimo nono azarie
regis iude regnavit manahen filius
gaddi super isrl'. x. annis in samaria:
fecitque quod erat malum coram domino.
non recessit a peccatis ieroboam filii na
bath qui peccare fecit isrl'. Cunctis
dieb; eius veniebat phul rex assiriorum
in thersam: et dabat manahen phul
mille talenta argenti ut esset ei in
auxilium et firmaret regnum eius.
Indixitque manahen argentum sup

isrl' cunctis potentib; & diuitib; ut darët
regi assyriorum . l. siclos argenti per
annos singulos : reuersusq; est rex assy
riorum & non est moratus in terra.
Reliqua autem sermonū manahen
& uniuersa que fecit. nonne hec scripta
sunt in libro sermonū dierum regum
isrl'. Et dormiuit manahen cū p̄rib;
suis : & regnauit phaceia filius eius
pro eo. Anno . l°. azarie regis iude regna
uit phaceia filius manahen super
isrl'. in samaria biennio : & fecit qđ
erat malum coram dño . nō recessit a
p̄ccīs ieroboam filii nabath qui pec
care fecit isrl'. Coniurauit autem
aduersum eum phacee filius rome
lie dux exercitus eius : & percussit eum
in samaria . in turre domus regie .
iuxta argob & iuxta ariim : & cum eo
quinquaginta uiros de filiis galaaditarum
& interfecit eum : regnauitq; p eo.
Reliqua autem sermonū phacee. et
uniuersa que fecit. nonne hec scripta
sunt in libro sermonū dierū regū isrl'.
Anno . l. ii. azarie regis iude regnauit
phacee filius romelie sup isrl' in sa
maria . xx. annis : & fecit qđ malum
erat coram domino . non recessit a
p̄ccīs ieroboam filii nabath qui pec
care fecit isrl'. In dieb; phacee regis
isrl' uenit theglathphalassar rex
assur : & cepit ayon & abel domum
maacha & ianoe & cedes . & asor
& galaad . & galileam uniuersam
terram neptalym : & transtulit
eos in assyrios. Coniurauit autē
& tetendit insidias osee filius hela
contra phacee filiū romelie : et per
cussit eum & interfecit . regnauitq;
pro eo . xx°. anno ioathan filii ozie.
Reliqua autē sermonum phacee . et
uniuersa que fecit . nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierū regum
isrl'. · xvi ·

XVI

Anno sc̄do phacee filii ro
melie regis isrl' regnauit ioathan
filius ozie regis iuda . Uiginti q̄nq;
annorum erat cum regnare cepisset :
& xvi. annis regnauit in ierlm : no
men m̄ris eius ierusa filia sadoc.
Fecitq; qđ erat placitum corā dño.
iuxta omnia que fecerat ozias p̄r
suus operatus est. uerumptamē excel
sa non abstulit . adhuc populus
immolabat & adolebat incensum
in excelsis. Ipse edificabat portam
domus domini sublimissimam. Re
liqua autem sermonum ioathan
& uniuersa que fecit nonne hec scrip
ta sunt in libro uerborum dierum
regum iuda. In dieb; illis cepit dñs
mittere in iudam rasin regem syrie.
& phacee filium romelie. Et dormiuit
ioathan cum p̄ribus suis . sepultus
q; est cum eis in ciuitate dd p̄ris sui :
& regnauit achaz filius eius pro eo.
Anno xvii° phacee filii romelie regnauit
achaz filius ioathan regis iuda.
Uiginti annor erat achaz cū regna
re cepisset : & xvi. annis regnauit in
ierlm. Non fecit qđ erat placitum in
conspectu domini dei sui . sicut dd p̄r
eius . sed ambulauit in uia regū isrl'.
in super & filium suum consecrauit
transferens per ignem . sc̄dm ydola gen
cium que dissipauit dominus corā
filiis isrl'. Immolabat quoq; uictimas
& adolebat incensum ī excelsis et in
collib; : sub omni ligno frondoso. Tūc
ascendit rasin rex syrie & phacee filius
romelie . rex isrl' in ierlm ad preliandū.
Cumq; obsiderent achaz . nō ualue
runt superare eum. In tempore illo
restituit rasin rex syrie ahylā syrie.
& eiecit iudeos de ahyla : & ydumei et
syri uenerunt in ahylam & h̄itauerunt
ibi . usq; in diem hanc. Misit autem
achas nuncios ad theglathphalassar
regem assyriorum dicens. Seruus
tuus & filius tuus ego sum. ascende
& saluum me fac de manu regis syrie.
& de manu regis isrl' qui consurrexerunt
aduersum me. Et cum collegisset achaz
argentum & aurum qđ inueniri potuit
in domo domini . & in thesauris regis :
misit regi assyriorum munera . q
adquieuit uoluntati eius . Ascendit
enim rex assyriorum ī damascum
uastauit eam . & transtulit habitato
res eius cyrenen : rasin autem inter
fecit . Perrexitq; rex achaz ī occursum
theglathphalassar regi assyriorum
in damascum. Cumq; uidisset altare
damasci . misit rex achaz ad uriam
sacerdotem exemplar eius . & simil
itudinem iuxta omne opus eius.
extruxitq; urias sacerdos altare .
iuxta omnia que preceperat rex achaz

al' sedes

al' nasie

de damasco. ita fecit urias sacerdos: donec
veniret rex achaz de damasco. Cumque
venisset rex de damasco: vidit altare et
veneratus est illud. Ascendit que et im-
molavit holocausta et sacrificium suum.
et libavit libamina. et fudit sanguinem
pacificorum que obtulerat super al-
tare. Porro altare ereum quod erat
coram domino transtulit de facie templi
et de loco altaris. et de loco templi domini:
posuitque illud ex latere altaris ad aqui-
lonem. Precepit quoque rex achaz urie
sacerdoti dicens. Super altare maius
offer holocaustum matutinum. et sacri-
ficium vespertinum. et holocaustum
regis. et sacrificium eius. et holocaustum
universi populi terre. et sacrificia eorum
et libamina eorum: et omnem sanguinem
holocausti et universum sanguinem
victime super illud effundes. Altare
vero ereum erit paratum ad volun-
tatem meam. Fecit igitur urias sacer-
dos iuxta omnia que preceperat ei rex
achaz. Tulit ergo rex achaz celatas
bases. et luterem qui erat desuper: et
mare deposuit de bobus ereis qui sus-
tinebant illud. et posuit super pavimen-
tum stratum lapide. Musach quoque
sabbati quod edificaverat in templo et in-
gressum regis exterius convertit in
templo domini propter regem assyriorum.
Reliqua autem verborum achaz
et omnia que fecit. nonne hec scripta sunt
in libro sermonum dierum regum iuda.
Dormivitque achaz cum patribus suis
et sepultus est cum eis in civitate david.
et regnavit ezechias filius eius pro eo.
Anno xii achaz . xvii .
regis iuda regnavit osee. filius
hela in samaria super israel ix. annis.
Fecitque malum coram domino. sed
non sicut reges israel qui ante eum
fuerant. contra hunc ascendit sal-
manasar rex assyriorum. et factus est
ei osee servus: reddebatque illi tributa.
Cumque deprehendisset rex assyriorum
osee et factus est ei quod rebellare nitens
misisset nuntios ad regem egypti: ne
prestaret tributa regi assyriorum
sicut singulis annis solitus erat. ob-
sedit eum: et vinctum misit in carce-
rem. Pervagatusque est omnem
terram. et ascendens samariam obse-
dit eam tribus annis. Anno autem

ix. osee cepit rex assyriorum samariam:
et transtulit israel in assyrios: posuitque
illos in alam. et in abor iuxta flu-
vium gozan in civitatibus medorum.
Factum est enim cum peccassent filii israel coram
domino deo suo. qui eduxerat eos de terra
egypti de manu pharaonis regis e-
gypti: coluerunt deos alienos: et am-
bulaverunt iuxta ritum gentium quas
consumpserat dominus in conspectu filiorum
israel et regum israel quia similiter fecerant. et
irritaverunt filii israel verbis non rectis
dominum deum suum. et edificaverunt sibi
excelsa in cunctis urbibus suis: a turre
custodum usque ad civitatem munitam.
Feceruntque sibi statuas et lucos in omni
colli sublimi. et subter omne lignum
nemorosum: et adolebant ibi incensum
super aras in morem gentium quas trans-
tulerat dominus a facie eorum. Fece-
runtque verba pessima irritantes dominum.
et coluerunt immunditias de quibus
precepit dominus eis ne facerent verbum
hoc: et testificatus est dominus in
israel et in iuda per manum omnium prophetarum
et videntium dicens. Revertimini a viis
vestris pessimis. et custodite precepta
mea et cerimonias iuxta omnem legem
quam precepi patribus vestris: et sicut misi ad
vos in manu servorum meorum prophetarum.
Qui non audierunt sed induraverunt
cervicem suam iuxta cervicem patrum
suorum: qui noluerunt obedire domino deo
suo. et abiecerunt legitima eius et pac-
tum quod pepigit cum patribus eorum. et
testificationes quibus contestatus est
eos: secutique sunt vanitates. et vane
egerunt. et secuti sunt gentes que erant
per circuitum eorum super quibus preceperat
dominus eis ut non facerent sicut et
ille faciebant. Et dereliquerunt omnia
precepta domini dei sui: feceruntque sibi
conflatiles duos vitulos et lucos. et
adoraverunt militiam celi. Servieruntque universam
baal: et consecrabant ei filios et filias
suas per ignem: et divinationibus
auguriis inserviebant. et tradiderunt
se ut facerent malum coram domino.
et irritaverunt eum. Iratusque est
dominus vehementer israeli. et abstulit
eos de conspectu suo: et non remansit
nisi tribus iuda tantummodo. sed nec ipse
iuda custodivit mandata domini
dei sui. verumtamen ambulavit in erravit et

erroribus israel quos operatus fuerat.
Proiecitque dominus omne semen
israel et afflixit eos: et tradidit eos in
manu diripientium, donec proiceret
eos a facie sua. Ex eo iam tempore
quo scissus est israel a domo david, et con
stituerunt sibi regem ieroboam
eum filium nabath: separavit ieroboam
israel a domino, et peccare eos fecit
peccatum magnum: et ambulaverunt
filii israel in universis peccatis ieroboam
que fecerat. et non recesserunt ab eis:
usquequo auferret dominus israel a fa
cie sua. sicut locutus fuerat in manu
omnium servorum suorum prophetarum: transla
tusque est israel de terra sua in assyrios
usque in diem hanc. Adduxit autem rex
assyriorum de babylone et de chuta et de
haiua et de emath et de sepharvaym: et
collocavit eos in civitatibus samarie pro
filiis israel qui possederunt samariam et
habitaverunt in urbibus eius. Cumque ha
bitare ibi cepissent non timebant dominum:
et inmisit eis dominus leones qui interfi
ciebant eos. Nuntiatumque est regi
assyriorum et dictum. Gentes quas trans
transtulisti et habitare fecisti in civitatibus
samarie ignorant legitima dei terre: et
inmisit in eos dominus leones. et ecce inter
ficiunt eos: eo quod ignorent ritum dei terre.
Precepit autem rex assyriorum dicens:
Ducite illuc unum de sacerdotibus quos
ut inde captivos adduxistis: et vadat et
habitet cum eis. et doceat eos legitima
dei terre. Igitur cum venisset unus de
sacerdotibus his qui captivi ducti fuerant
de samaria: habitavit in bethel et docebat
eos quomodo colerent dominum. Et unaque
gens fabricata est deum suum: posue
runtque eos in fanis excelsis que fecerant
samarite et gens in urbibus suis: in
quibus habitabant. Viri enim babylonii
fecerunt sochot et benoth viri autem chutein
fecerunt nergel. et viri de emath fecerunt a
al' nebnach sima. Porro evei fecerunt nobaaz et
tharthac. Hii autem qui erant de se
pharvaym comburebant filios suos igni
adramelech et anamelech diis sepha
rvaym: nichilominus colebant dominum.
Fecerunt autem sibi de novissimis po
puli sacerdotes excelsorum: et ponebant
eos in fanis sublimibus. Et cum dominum
colerent. diis quoque suis serviebant iuxta
consuetudinem gentium de quibus

translati fuerant samariam. usque in
presentem diem: morem sequuntur
antiquum: non timent dominum neque custo
diunt ceremonias eius. et iudicia eius
legem et mandatum quod preceperat dominus
filiis iacob quem cognominavit israel: et
percusserat cum eis pactum. et manda
verat eis dicens. Nolite timere deos alie
nos. et non adoretis eos neque colatis. et non
immoletis eis: sed dominum deum vestrum qui
eduxit vos de terra egypti in fortitudine
magna et brachio extento ipsum timete
et illum adorate. et ipsi immolate. cere
monias quoque et iudicia et legem et man
datum quod scripsit vobis custodite. ut
faciatis cunctis diebus: et non timeatis
deos alienos: et pactum quod percussit vobis
cum nolite oblivisci nec colatis deos
alienos. sed dominum deum vestrum timete.
et ipse eruet vos de manu omnium inimi
corum vestrorum. Illi vero non audierunt
sed iuxta consuetudinem suam pristinam per
petrabant. Fuerunt igitur gentes iste
timentes quidem dominum: sed nichilominus et
ydolis suis servientes. Nam et filii eorum
et nepotes sicut fecerunt patres sui
ita faciunt usque in presentem diem.
Anno tertio osee · XVIII ·
filii hela regis israel. regnavit
ezechias filius achaz regis iuda. XXV
annorum erat cum regnare cepisset:
et XX. et IX. annis regnavit in iherusalem: nomen
matris eius abi filia zacharie. Fecitque
quod erat bonum coram domino. iuxta
omnia que fecerat david pater eius. Ipse dis
sipavit excelsa et contrivit statuas
et succidit lucos: confregitque serpentem
eneum quem fecerat moyses. Siquidem usque
ad illud tempus filii israel adolebant
ei incensum: vocavitque eum noesthan.
In domino deo israel speravit. Itaque
post eum non fuit similis ei de cunctis
regibus iuda: sed neque in his qui ante eum
fuerunt. et adhesit domino: et non re
cessit a vestigiis eius. fecitque manda
ta eius que preceperat dominus
moysi: unde et erat dominus cum eo.
et in cunctis ad que procedebat sapien
ter se agebat. Rebellavit quoque contra regem
assyriorum: et non servivit ei. Ipse percus
sit philisteos usque gazam: et omnes ter
minos eorum a turre custodum usque ad
civitatem munitam. Anno IIII. regis
ezechie qui erat annus VII. osee filii

hele regis israel: ascendit salmanasar
rex assyriorum samariam et oppugna
vit eam et cepit. Nam post annos tres
anno vi ezechie. id est nono anno osee
regis israel: capta est samaria. et tran
stulit rex assyriorum israel in assyrios:
collocavitque eos in hala et in habor
fluvius gozam in civitatibus medorum:
quia non audierunt vocem domini dei sui.
sed pretergressi sunt pactum eius: omnia
que preceperat moyses servus domini.
non audierunt neque fecerunt. Anno
xiiii. regis ezechie ascendit sennacherib
rex assyriorum ad universas civita
tes iuda munitas: et cepit eas. Tunc
misit ezechias rex iuda nuntios ad
regem assyriorum in lachis dicens.
Peccavi recede a me: et omne quod imposu
eris michi feram. Indixit itaque rex
assyriorum ezechie regi iude .ccc. talenta
argenti: et .xxx. talenta auri. Deditque
ezechias omne argentum quod repertum
fuerat in domo domini. et in thesauris
regis. In tempore illo confregit eze
chias valvas templi domini. et lami
nas auri quas ipse affixerat. et dedit
eas regi assyriorum. Misit autem
rex assyriorum tharthan et rapsarim et
rapsacen de lachis ad ezechiam regem
cum manu valida ierusalem. Qui cum
ascendissent venerunt ierusalem: et stete
runt iuxta aqueductum piscine supe
rioris que est in via agri fullonis. Voca
veruntque regem. Egressus est autem
ad eos heliachim filius helchie prepositus
domus. et sompnas scriba. et ioahe
filius asaph a commentariis. Dixitque
ad eos rapsaces. Loquimini ezechie.
Hec dicit rex magnus rex assyriorum.
Que est ista fiducia qua niteris? For
sitan inisti consilium: ut prepares
te ad prelium. In quo confidis ut
audeas rebellare? An speras in baculo
arundineo. atque confracto egypto:
super quem si incubuerit homo: commi
nutus ingredietur manum eius.
et perforabit eam. Sic est pharao
rex egypti omnibus qui confidunt in
eum. Quod si dixeritis michi in domino
deo vestro habemus fiduciam. nonne
iste est cuius abstulit ezechias excel
sa et altaria et precepit iude. et ierusalem
ante altare hoc adorabitis in ierusalem?
Nunc igitur transite ad dominum meum

regem assyriorum et dabo vobis duo
milia equorum. et videte an habere
valeatis ascensores eorum. Et quomodo
poteritis resistere ante unum satrapam
de servis domini mei minimis. An
fiduciam habetis in egypto propter currus
et equites. Numquid sine voluntate domini
ascendi ad locum istum ut demolirer
eum? Dominus dixit michi. As
cende ad terram hanc: et demolire eam.
Dixerunt autem heliachim filius
helcie et ~~sompna et ioahe~~ rapsaci. Pre
camur ut loquaris nobis servis
tuis syriace: siquidem intelligimus
hanc linguam et non loquaris
nobis iudaice audiente populo qui
est super murum. Responditque ei rap
saces dicens. Numquid ad dominum
tuum et ad te misit me dominus meus.
ut loquerer sermones hos. et non potius
ad viros qui sedent super murum
ut comedant stercora sua. et bibant
urinam suam vobiscum. Stetit
itaque rapsaces et clamavit voce
magna iudaice: et ait. Audite verba
regis magni regis assyriorum.
Hec dicit rex. Non vos seducat
ezechias. non enim poterit eruere
vos de manu mea: neque fiduciam
vobis tribuat super dominum dicens.
eruens liberabit nos dominus: et
non tradetur civitas hec in manu regis
assyriorum. Nolite audire ezechiam.
Hec enim dicit rex assyriorum.
Facite mecum quod vobis est utile:
egredimini ad me et comedet unus
quisque de vinea sua. et de ficu sua: et
bibetis aquas de cisternis vestris:
donec veniam et transferam vos in
terram que similis terre vestre est:
in terram fructiferam et fertilem
vini. terram panis et vinearum:
terram olivarum et olei ac mellis
et vivetis et non moriemini. No
lite audire ezechiam: qui vos
decipit dicens. Dominus libera
bit nos. Numquid liberaverunt dii gentium
terram suam de manu regis assyrio
rum? Ubi est deus emath et ar
phath. Ubi est deus sepharvaim
ana et ava? Numquid liberaverunt
samariam de manu mea? Qui
nam illi sunt in universis diis
terrarum qui eruerunt regionem

al' senache rege ass: rum

al' sobna

al' helchie et sobnas et ioahe

suam de manu mea. ut possit
eruere dominus israel de manu mea. Ta-
cuit itaque populus. et non respondit ei quicquam:
siquidem preceptum regis acceperant.
ut non responderent ei. Venitque hely-
achim filius helcie prepositus domus
et sobna scriba et ioahe filius asaph
a commentariis. ad ezechiam scissis
vestibus. et nunciaverunt ei verba rapsa-
ces. Que cum audisset rex ezechias
XIX scidit vestimenta sua. et opertus est sacco.
Ingressusque est in . xix .
domum domini. et misit elya-
chim prepositum domus et sobnam
scribam et senes de sacerdotibus
opertos saccis ad ysayam prophetam
filium amos. Qui dixerunt.
Hec dicit ezechias. Dies tribulati-
onis et increpationis et blasphemie
dies iste. Venerunt filii usque ad partum:
et vires non habet parturiens. Si forte
audiat dominus deus tuus universa
verba rapsacis quem misit rex assyriorum
dominus suus ut exprobraret deum
viventem. et argueret verbis que au-
divit dominus deus tuus: et fac orationem
pro reliquiis que reperte sunt. Venerunt
ergo servi regis ezechie ad ysaiam.
Dixitque eis ysaias. Hec dicetis domino vestro.
Hec dicit dominus. Noli ti-
mere a facie sermonum quos audisti
quibus blasphemaverunt pueri regis
assyriorum me. Ecce ego immittam
ei spiritum: et audiet nuncium et rever-
tetur in terram suam: et deiciam
eum gladio in terram suam. Reversus
est igitur rapsaces et invenit regem
assyriorum expugnantem lobnam.
Audierat enim quod recessisset de lachis.
Cumque audisset de tharatha rege
ethiopie dicentes. Ecce egressus
est ut pugnet adversum te. et iret
contra eum: misit nuncios ad
ezechiam dicens. Hec dicite eze-
chie regi iude. Non te seducat deus
tuus in quo habes fiduciam:
neque dicas non tradetur ierusalem in
manu regis assyriorum. Tu enim
ipse audisti que fecerunt reges assy-
riorum universis terris: quomodo
vastaverunt eas. Num ergo solus
poteris liberari. Numquid liberaverunt
dii gentium singulos quos vasta-
verunt patres mei. gozam videlicet
et aram et reseph et filios eden qui erant
in thelassar. Ubi est rex emath et
rex arphad et rex civitatis sephar-
vaim ana et ava. Itaque cum acce-
pisset rex ezechias litteras de manu
nunciorum et legisset eas ascendit
in domum domini et expandit eas
coram domino: et oravit in conspec-
tu eius dicens. Domine deus israel
qui sedes super cherubin tu es deus
solus regum omnium terre tu fecisti
celum et terram. Inclina aurem tuam
et audi. aperi oculos tuos et vide. et
audi omnia verba sennacherib qui
misit ut exprobraret nobis deum
viventem. Vere domine dissipave-
runt reges assyriorum gentes et terras
omnium. et miserunt deos eorum in
ignem. Non enim dii erant. sed opera
manuum hominum ex ligno et lapide. et
perdiderunt eos. Nunc igitur domine deus
noster salvos nos fac de manu eorum.
ut sciant omnia regna terre quia tu
es dominus deus solus. Misit itaque
ysaias filius amos ad ezechiam
dicens. Hec dicit dominus deus israel. Que
deprecatus es me super sennacherib re-
ge assyriorum audivi. Iste est sermo
quem locutus est dominus de eo. Sprevit
te et subsannavit te virgo filia syon.
post tergum caput movit filia ierusalem.
Cui exprobrasti et quem blasphemasti?
contra quem exaltasti vocem tuam et
elevasti in excelsum oculos tuos?
Contra sanctum israel. per manum servorum
tuorum exprobrasti domino et dixisti.
In multitudine curruum meorum ascendi
excelsa montium in summitate libani.
et succidi sublimes cedros eius. electas
abietes eius et ingressus sum usque
ad terminos eius. et saltum carmeli
eius succidi ego. et bibi aquas alienas
et siccavi vestigiis pedum meorum omnes
aquas clausas. Numquid non audisti
quid ab initio fecerim. plasmavi
ex diebus antiquis illud. et nunc ad-
duxi. eruntque in ruinam collium
pugnantium civitates munite et
qui sedent in eis humiles manu contre-
muerunt et confusi sunt. facti sunt
quasi fenum agri et virens herba
tectorum que arefacta est antequam veniret
ad maturitatem. Et habitaculum tuum et
egressum tuum et introitum tuum et

al' siquidem
al' sobna
hys
ysaias
Prophetia de ezechia

viam tuam ego prescivi, et furorem tuum contra me. Insanisti in me et superbia tua ascendit in aures meas. Ponam itaque circulum in naribus tuis et camum in labiis tuis, et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem ezechia hoc erit signum. Comede hoc anno que repereris, in secundo autem anno que sponte nascuntur. Porro in anno tertio seminate et metite, plantate vineas et comedite fructum earum. Et quodcumque reliquum fuerit de domo iuda mittet radicem deorsum, et faciet fructum sursum. De ierusalem quippe egredientur reliquie et quod salvetur de monte syon. Zelus domini exercituum faciet hoc. Quobrem hec dicit dominus de rege assyriorum. Non ingredietur urbem hanc nec mittet in eam sagittam, nec occupabit eam clipeus, nec circumdabit eam munitio. Per viam qua venit revertetur, et civitatem hanc non ingredietur, dicit dominus. Protegamque urbem hanc et salvabo eam propter me et propter david servum meum. Factum est igitur in nocte illa venit angelus domini et percussit castra assyriorum clxxxv milia. Cumque diluculo surrexisset vidit omnia corpora mortuorum, et recedens abiit. Et reversus est sennacherib rex assyriorum et mansit in ninive. Cumque adoraret in templo nesraph deum suum, adramelech et sarasar filii eius percusserunt eum gladio, fugeruntque in terram armeniorum, et regnavit asaraddon filius eius pro eo.

Nota: sennacherib in nesratach

XX

In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mortem. Et venit ad eum ysaias filius amos propheta, dixitque ei. Hec dicit dominus deus. Precipe et dispone domui tue, morieris enim tu et non vives. Qui convertit faciem suam ad parietem, et oravit dominum dicens. Obsecro domine memento quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto, et quod placitum est coram te fecerim. Flevit itaque ezechias fletu magno. Et antequam egrederetur ysayas mediam partem atrii, factus est sermo domini ad eum dicens. Revertere et dic ezechie duci populi mei. Hec dicit dominus deus david patris tui. Audivi orationem tuam et vidi lacrimam tuam, et ecce sanavi te. Die tertio ascendes templum domini, et addam diebus tuis xv annos. Sed et de manu regis assyriorum liberabo te et civitatem hanc, et protegam urbem istam propter me et propter david servum meum. Dixitque ysaias. Afferte massam ficorum. Que cum attulissent et posuissent super ulcus eius, sanatus est. Dixerat autem ezechias ad ysaiam. Quod erit signum quia dominus me sanabit, et quia ascensurus sum die tertio templum domini? Cui ait ysaias. Hoc erit signum a domino quod facturus sit dominus sermonem quem locutus est. Vis ut ascendat umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus? Et ait ezechias. Facile est umbram crescere decem lineis. Nec hoc volo ut fiat, sed ut revertatur retrorsum decem gradibus. Invocavit itaque ysayas propheta dominum, et reduxit umbram per lineas quibus iam descenderat in orologio achaz retrorsum x gradibus.

Nota de xv annis ezechie.

Nota ficus sanat ulcus.

Nota de umbra revertente x gradibus.

Nota de ezechia infirmo usque ad mortem et revivente.

In tempore illo misit berodach baladan filius baladan rex babiloniorum litteras et munera ad ezechiam. Audierat enim quod egrotasset ezechias. Letatus est ezechias in adventu eorum, et ostendit eis domum aromatum et aurum et argentum et pigmenta varia, unguenta quoque et domum vasorum suorum et omnia que habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Venit autem ysaias ad ezechiam regem dixitque ei. Quid dixerunt viri isti aut unde venerunt ad te? Cui ait ezechias. De terra longinqua venerunt ad me de babilone. At ille respondit. Quid viderunt in domo tua? Ait ezechias. Omnia quecumque sunt in domo mea viderunt. Nichil est quod non monstraverim eis in thesauris meis. Dixit itaque ysaias ezechie. Audi sermonem domini. Ecce dies venient et auferentur omnia que sunt in domo tua, et que condiderunt patres tui usque in diem hanc in babilonem. Non remanebit quicquam, ait dominus. Sed et de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, et erunt eunuchi in palatio regis babilonis. Dixitque ezechias ad ysaiam. Bonus est sermo domini

quem locutus est. Sit tamen pax et veritas in diebus meis. Reliqua autem sermonum ezechie et omnis fortitudo eius et quomodo fecerit piscinam et aque ductum et introduxerit aquas in civitatem nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. xxi.

XXI

De rege manasses

Dormivitque ezechias cum patribus suis et regnavit manasses filius eius pro eo. xii. annorum erat manasses cum regnare cepisset et lv. annis regnavit in ierusalem. nomen matris eius aphsiba. Fecitque malum in conspectu domini. iuxta ydola gentium que delevit dominus a facie filiorum israel. Conversusque est et edificavit excelsa que dissipaverat ezechias pater eius. Et erexit aras baal et fecit lucos sicut fecerat achab rex israel. et adoravit omnem militiam celi et coluit eam. Extruxitque aras in domo domini, de qua dixit dominus in ierusalem ponam nomen meum ibi. et extruxit altaria universe militie celi in duobus atriis templi domini. Et transduxit filium suum per ignem et ariolatus est et observavit auguria. Et fecit phitones et aruspices multiplicavit ut faceret malum coram domino. et irritaret eum. Posuitque ydolum luci quem fecerat in templo domini super qua locutus est dominus ad david et ad salomonem filium eius. In templo hoc et in ierusalem quam elegi de cunctis tribubus israel. ponam nomen meum ibi in sempiternum et ultra non faciam commoveri pedem israel de terra quam dedi patribus eorum. sic tamen si custodierint opere omnia que precepi eis et universam legem quam mandavit eis servus meus moyses. Illi vero non audierunt sed seducti sunt a manasse ut facerent malum super gentes quas contrivit dominus a facie filiorum israel. Locutusque est dominus in manu servorum suorum prophetarum dicens. Quia fecit manasses rex iuda abhominationes istas pessimas super omnia que fecerunt amorrei ante eum et peccare fecit etiam iudam in immunditiis suis, propterea hec dicit dominus deus israel. Ecce [ergo] inducam mala super ierusalem et iudam ut quicumque audierit tinniant ambe aures eius. et extendam super ierusalem funiculum samarie et pondus domus achab. et delebo ierusalem sicut deleri solent tabule. Delens vertam et ducam crebrius stilum super faciem eius. Dimittam vero reliquias hereditatis mee et tradam eas in manus inimicorum eius. Eruntque in vastitatem et in rapinam cunctis adversariis suis: eo quod fecerint malum coram me. et perseveraverint irritantes me ex die qua egressi sunt patres eorum ex egypto. usque ad diem hanc. Insuper et sanguinem innoxium fudit manasses multum nimis donec impleret ierusalem usque ad os. absque peccatis suis quibus peccare fecit iudam, ut faceret malum coram domino. Reliqua autem sermonum manasse et universa que fecit et peccatum eius quod peccavit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Dormivitque manasses cum patribus suis. et sepultus est in orto domus sue in orto aza. et regnavit amon filius eius pro eo. xxii. annorum erat amon cum regnare cepisset duobusque annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius mesalemeth filia arus de ieteba. Fecitque malum in conspectu domini sicut fecerat manasses pater eius. et ambulavit in omni via per quam ambulaverat pater eius. Servivitque immundiciis quibus servierat pater eius. et adoravit eas: et dereliquit dominum deum patrum suorum. et non ambulavit in via domini. Et tetenderunt ei insidias servi sui. et interfecerunt regem in domo sua. Percussit autem populus terre omnes qui coniuraverant contra regem amon. et constituerunt sibi regem iosiam filium eius pro eo. Reliqua autem sermonum amon et universa que fecit: nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Sepelieruntque eum in sepulchro suo in orto aza. et regnavit iosias filius eius pro eo. xxii.

XXII

Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset. et xxx. et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ydida filia phadaya de besecath. Fecitque quod placitum erat coram domino: et ambulavit per omnes vias david patris sui. nec declinavit ad dexteram sive sinistram. Anno autem xviii regis iosie misit rex saphan filium aslie

asya — asye filii messulam scribam templi
domini dicens ei. Vade ad helchiam
sacerdotem magnum ut confletur pe
templi — cunia que illata est in templum domini
quam collegerunt ianitores a populo.
Deturque fabris per prepositos domus
domini qui et distribuant eam hiis qui
operantur in templo domini ad instau
randa sartatecta templi domini. tignari
7 — is autem et cementariis. his qui in
terrupta componunt et ut emantur li
gna et lapides de lapidicinis ad instauran
dum templum domini. Verumptamen non
supputetur eis argentum quod accipiunt
sed in potestate habeant et in fide. Dixitque
helchias pontifex ad saphan scribam.
scribe — Librum legis repperi in domo domini.
Deditque helchias volumen saphan qui
et legit illud. Venit quoque saphan scriba
ad regem et renunciavit ei quod prece
perat et ait. Conflaverunt servi tui
pecuniam que reperta est in domo domini.
et dederunt ut distribueretur fabris
a prefectis operum templi domini.
Narravitque saphan scriba regi dicens.
Librum dedit michi helchias sacerdos.
Quem cum legisset saphan coram
rege et audisset rex verba libri legis domini
scidit vestimenta sua et precepit helchie
al' achie — sacerdoti et ahycam filio saphan et acha
bor filio micha et saphan scribe et asaie
servo regis dicens. Ite et consulite dominum
super me et super populo et super omni iuda
de verbis voluminis istius quod inventum
est. Magna enim ira domini accensa
est contra nos quia non audierunt patres
nostri verba libri huius ut facerent omne
l' ahycham — quod scriptum est nobis. Ierunt itaque
al' achia — helchias sacerdos et ahicham et achobor et
saphan et asaia ad oldam prophetissam uxorem
sellum filii techue filii aras custodis
vestium que habitabat in ierusalem in
secunda. locutique sunt ad eam. et illa
respondit eis. Hec dicit deus israel. Dicite
ego — viro qui misit vos ad me. Hec dicit
dominus. Ecce ego adducam mala super
locum hunc et super habitatores eius.
omnia verba legis que legit rex iuda.
quia dereliquerunt me et sacrificaverunt
diis alienis. irritantes me in
cunctis operibus manuum suarum. Et succen
detur indignatio mea in loco hoc et
non extinguetur. Regi autem iuda
qui misit vos ut consuleretis dominum

sic dicetis. Hec dicit dominus deus israel.
Pro eo quod audisti verba voluminis huius
et perterritum est cor tuum et humiliatus
es coram domino auditis sermonibus
contra locum istum et habitatores eius,
quod videlicet fierent in stuporem et in ma
ledictum. et scidisti vestimenta tua. et
flevisti coram me. et ego audivi ait
dominus. idcirco colligam te ad patres
tuos. et colligeris ad sepulchrum tuum
in pace ut non videant oculi tui mala
omnia que introducturus sum super
locum istum. Et renunciaverunt regi quod — ¶ Al' hic incipit c. xxiii.
dixerat regi. Qui misit et congregati
sunt ad eum omnes senes iuda et ierusalem.

XXIII

Ascenditque rex · xxiii ·
in templum domini et omnes
viri iuda. universique qui habitabant in
ierusalem cum eo. Sacerdotes et prophete et omnis
populus a parvo usque ad magnum. Le
gitque cunctis audientibus omnia verba
libri federis domini qui inventus est in
domo domini. Stetitque rex super gradum
et percussit fedus coram domino. ut
ambularent post dominum et custodirent
precepta eius et testimonia et cerimoni
as in omni corde et in tota anima: et
suscitarent verba federis huius que scrip
ta erant in libro illo. Et adquievit
populus pacto. Et precepit rex helchie
pontifici et sacerdotibus secundi ordinis
et ianitoribus ut proicerent de templo
domini omnia mala que facta fuerant
baal et in luco et universe milicie celi. Et
combussit ea foris ierusalem in convalle
cedron. et tulit pulverem eorum in bethel.
et delevit aruspices quos posuerant
reges iuda ad sacrificandum in excel
sis per civitates iude. et in circuitu ierusalem
et eos qui adolebant incensum baal.
et soli et lune et xii. signis et omni milicie
celi. et efferri fecit lucum de domo domini
foras ierusalem in convalle cedron et com
bussit eum ibi et redegit in pulverem.
et proiecit super sepulchra vulgi. De
struxit quoque edicilas effeminatorum
que erant in domo domini pro quibus
mulieres texebant quasi domunculas
luci. Congregavitque omnes sacer
dotes de civitatibus iuda: et contamina
vit excelsa ubi sacrificabant sacerdotes
de gabaa usque bersabee. Et destruxit aras
portarum in introitu ostii iosue prin — al' introitu
cipis civitatis quod erat ad sinistram

porte civitatis. Verumptamen non
ascendebant sacerdotes excelsorum ad
altare domini in ierusalem: sed tantum
comedebant azima in medio fratrum
suorum. Contaminavit quoque thopheth
que est in convalle filii ennon: ut
nemo consecraret filium suum aut
filiam per ignem moloch. Abstulit
quoque equos quos dederant reges iude
soli in introitu templi domini iuxta
exedram nathan melech eunuchi
qui erat in farurim. Currus autem
solis combussit igni. Altaria quoque que
erant super tecta cenaculi achaz que
fecerant reges iude: et altaria que fecerat
manasses in duobus atriis templi domini et
destruxit rex. Et cucurrit inde: et
dispersit cinerem eorum in torrente
cedron. Excelsa quoque que erant in
ierusalem ad dexteram partem montis
offensionis: que edificaverat salomon
rex israel: et astaroth idolo sydoniorum
et chamos offensioni moab: et melchom
abhominationi filiorum amon polluit
rex et contrivit statuas: et succidit
lucos. replevitque loca eorum ossibus
mortuorum. Insuper et altare quod erat
in bethel: et excelsum quod fecerat ieroboam
filius nabath qui peccare fecit israel.
Et altare illud et excelsum destruxit
atque combussit et comminuit in pulverem:
succendit quoque etiam lucum. Et con-
versus iosias vidit ibi sepulcra que
erant in monte: misitque et tulit ossa
de sepulchris et combussit ea super
altare et polluit illud iuxta verbum domini
quod locutus est vir dei qui predixerat
Al' tumulus verba hec. Et ait. Quis est titulus
ille quem video. Responderunt ei cives
illius urbis. Sepulchrum est hominis
dei qui venit de iuda: et predixit ver-
ba hec que fecisti super altare bethel.
Et ait. Dimittite eum: nemo commo-
veat ossa eius. Et intacta man-
serunt ossa illius cum ossibus prophete
qui venerat de samaria. Insuper et
omnia phana excelsorum que erant
in civitatibus samarie que fecerant
reges israel ad irritandum dominum: ab-
stulit iosias et fecit eis secundum omnia
opera que fecerat in bethel. Et occidit
universos sacerdotes excelsorum qui
erant ibi super altaria: et combussit
ossa humana super ea. Reversusque

est ierusalem et precepit omni populo
dicens. Facite phase domino deo vestro
secundum quod scriptum est in libro federis
huius. Nec enim factum est phase
tale a diebus iudicum qui iudicaverunt
israel: et regum iuda. sicut in octavo de-
cimo anno regis iosie. Factum est
phase istud domino in ierusalem. Sed et
phitones et ariolos et figuras ydolorum
et immunditias et abhominationes que
fuerant in terra iuda et ierusalem: ab-
stulit iosias ut statueret verba legis que
scripta sunt in libro quem invenit
helchias sacerdos in templo domini.
Similis illi non fuit ante eum
rex qui reverteretur ad dominum in omni
corde suo. et in tota anima sua: et in uni-
versa virtute sua. iuxta omnem legem
moysi: neque post eum surrexit similis
illi. Verumptamen non est aversus dominus
ab ira furoris sui magni quo iratus
est furor eius contra iudam propter
irritationes quibus provocaverat eum
manasses. Dixit itaque dominus. Etiam
iudam auferam a facie mea sicut
abstuli israel: et proiciam civitatem hanc
quam elegi ierusalem et domum de qua
dixi: erit nomen meum ibi. Reliqua
autem verba sermonum iosie et universa
que fecit. nonne hec scripta sunt in
libro verborum dierum regum iuda.

In diebus · xxiiij ·
eius ascendit pharao nechao
rex egypti contra regem assiriorum
ad flumen eufraten. Et abiit
iosias rex iuda in occursum eius.
et occisus est in mageddo cum
vidisset eum. Et portaverunt
eum servi sui mortuum de ma-
geddo: et pertulerunt in ierusalem et sepe-
lierunt eum in sepulchro suo. Tu-
litque populus terre ioachas filium
iosye. et unxerunt eum et constituerunt
eum regem pro patre suo. Viginti
trium annorum erat ioachaz cum
regnare cepisset: et tribus mensibus
regnavit in ierusalem. Nomen matris
eius amichal filia ieremie de lobna.
Et fecit malum coram domino: iuxta
omnia que fecerant patres eius.
Vinxitque eum pharao nechao in
reblatha que est in terra emath ne
regnaret in ierusalem. Et imposuit
multam terre centum talentis ar-

genti et talento auri. Regemque constituit pharao nechao eliachim filium iosie pro iosia patre eius. Vertitque nomen eius ioachim. Porro ioachaz tulit et duxit in egyptum. Argentum autem et aurum dedit ioachim pharaoni cum indixisset terre per singulos, ut conferretur iuxta preceptum pharaonis. Et unumquemque secundum vires suas exegit tam argentum quam aurum de populo terre ut daret pharaoni nechao. Viginti quinque annorum erat ioachim cum regnare cepisset: et undecim annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius zebida filia phadaia de ruma. Et fecit malum coram domino: iuxta omnia que fecerant patres eius. In diebus eius ascendit nabugodonosor rex babilonis. et factus est ei ioachim servus tribus annis. Et rursum rebellavit contra eum. Et immisit ei dominus latrunculos chaldeorum et latrunculos syrie et latrunculos moab et latrunculos filiorum amon: et immisit eos in iudam ut disperderent eum iuxta verbum domini quod locutus fuerat per servos suos prophetas. Factum est autem hoc per verbum domini contra iudam ut auferret eum coram se propter peccata manasse et universa que fecit et propter sanguinem innoxium quem effudit et implevit ierusalem cruore innocentium: et ob hanc rem noluit dominus propitiari. Reliqua autem sermonum ioachim et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Et dormivit ioachim cum patribus suis. Et regnavit ioachin filius eius pro eo. Et ultra non addidit rex egypti ut egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex babilonis a rivo egypti usque ad flumen eufraten omnia que fuerant regis egypti. Decem et octo annorum erat ioachin cum regnare cepisset: et tribus mensibus regnavit in ierusalem. Nomen matris eius naesta filia helnathan de ierusalem. Et fecit malum coram domino: iuxta omnia que fecerat pater eius. In tempore illo ascenderunt servi nabugodonosor regis babilonis in ierusalem: et circumdata est urbs munitionibus. Venitque nabugodonosor rex babilonis

al' ioas · al' annos · al' zebiba · al' nabug · al' nestha

ad civitatem cum servis suis ut oppugnarent eam. Egressusque est ioachin rex iuda ad regem babilonis ipse et mater eius et servi eius et principes et eunuchi eius. Et suscepit eum rex babilonis anno octavo regni sui. Et protulit inde omnes thesauros domus domini et thesauros domus regie: et concidit universa vasa aurea que fecerat salomon rex israel in templo domini, iuxta verbum domini. Et transtulit omnem ierusalem et universos principes et omnes fortes exercitus israel decem milia in captivitatem et omnem artificem et inclusorem. Et nichilque relictum est exceptis pauperibus populi terre. Transtulit quoque ioachin in babilonem et matrem regis et uxores regis et eunuchos eius et iudices terre: et duxit in captivitatem de ierusalem in babilonem et omnes viros robustos vii milia et artifices et inclusores mille. et omnes viros fortes et bellatores duxitque eos rex babilonis captivos in babilonem. Et constituit mathaniam patruum eius pro eo. Imposuitque nomen ei sedechiam. Vicesimum et primum annum etatis habebat sedechias cum regnare cepisset et undecim annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius erat amichal filia ieremie de lobna. Et fecit malum coram domino: iuxta omnia que fecerat ioachim. Irascebatur enim dominus contra ierusalem et contra iudam donec proiceret eos a facie sua. Recessitque sedechias a rege babilonis.

al' regis

XXV

Factum est. xxv. Anno autem nono regni eius mense decimo decima die mensis venit nabugodonosor rex babilonis ipse et omnis exercitus eius in ierusalem et circumdederunt eam et extruxerunt in circuitu eius munitiones et clausa est civitas atque vallata usque ad undecimum annum regis sedechie nona die mensis. Mense autem quarto nona die mensis prevaluitque fames in civitate nec erat panis populo terre. Et interrupta est civitas et omnes viri bellatores nocte fugerunt per viam porte que est inter duplicem murum ad ortum regis. Porro caldei obsidebant in circuitu civitatem. Fugit itaque

civitatem

sedechias per viam que ducit ad campe-
stria solitudinis. et persecutus est exerci-
tus caldeorum regem. comprehendit que
eum in planitie iericho. Et omnes
bellatores qui erant cum eo. dispersi
sunt et reliquerunt eum. Apprehensum
ergo regem: adduxerunt ad regem ba- al' rebbatha
bilonis in reblata qui locutus est cum
eo iudicium. Filios autem sedechie
occidit coram eo et oculos eius effodit.
Vinxit que eum cathenis. et adduxit
in babilonem. Mense quinto. septima
die mensis: ipse est annus nonus
decimus regis babilonis venit nabu- ¶ Ro' de nabuzardan
zardan princeps exercitus servus
regis babilonis in ierusalem et succendit
domum domini et domum regis et domos
ierusalem. omnemque domum combussit igni
et muros ierusalem in circuitu destruxit
omnis exercitus caldeorum qui erant
cum principe militum. Reliquam
autem populi partem que remanserat
in civitate et profugos qui transfuge-
rant ad regem babilonis. et reliquum
vulgus transtulit nabuzardan prin-
ceps milicie. Et de pauperibus terre
reliquit: vinitores et agricolas. Co-
lumpnas autem ereas que erant in
templo domini et bases et mare eneum
quod erat in domo domini confregerunt
caldei et transtulerunt es omne in ba-
bilonem. Ollas quoque ereas et trullas
et tridentes et ciphos et mortariola: et
omnia vasa erea in quibus ministrabant
tulerunt. necnon et turribula et fialas
que aurea: aurea. et que argentea argen-
tea tulit princeps milicie. idest colump-
nas duas mare eneum et bases que
fecerat salomon in templo domini. rex
Non erat pondus eris omnium va-
sorum. Decem et octo cubitos altitudinis
habebat columpna una. et capitellum
ereum super se altitudinis trium
cubitorum. Et reticulum et mala
granata super capitellum columpne
omnia erea. Similem et columpna secunda
habebat ornatum. Tulit quoque prin-
ceps milicie saraiam sacerdotem
primum. et sophoniam sacerdotem
secundum et tres ianitores: et de civitate
eunuchum unum qui erat prefectus:
super viros bellatores. Et quinque
viros de his qui steterant coram rege
quos reperit in civitate. et sopher prin-
cipem exercitus qui probabat tirones
de populo terre. Et sex viros e vulgo
qui inventi fuerant in civitate quos
tollens nabuzardan princeps militum
duxit ad regem babilonis in reblatha. Percussit
in terra emath. Et translatus est
iuda de terra sua. Populus autem
qui relictus erat in terra iuda quem
dimiserat nabugodonosor rex babilonis
prefecit godoliam filium ahicam
filii saphan. Qui cum audissent omnes
duces militum ipsi et omnes viri qui
erant cum eis videlicet quod constituisset
rex babilonis godoliam: venerunt
ad godoliam in malphat ismahel
filius nathanie et iohannan filius caree Al'
et sarraia filius thenaan nethophathites alii
et iezonias filius maacathi ipsi et socii
eorum. Iuravitque eis godolias et sociis
eorum dicens. Nolite timere servire
chaldeis manete in terra et servite regi ba-
bilonis. et bene erit vobis. Factum est
autem in mense septimo venit hismael
filius nathanie filii elisama
de semine regio et decem viri cum eo
percusserunt que godoliam qui mor-
tuus est. sed et iudeos et chaldeos qui erant
cum eo in malpha. Consurgensque
omnis populus a parvo usque ad magnum
et principes militum venerunt in
egyptum timentes chaldeos. Factum
est vero in anno tricesimo septimo
transmigrationis ioachim regis
iude mense duodecimo vicesima et
septima die mensis: sublevavit
evilmerodach rex babilonis anno quo
regnare ceperat. caput ioachim regis
iuda de carcere et locutus est ei beni-
gne et posuit thronum eius super thronos
regum qui erant cum eo in babilone
et mutavit vestes eius quas habue-
rat in carcere et comedebat panem semper
in conspectu eius cunctis diebus vite
sue. Annonam quoque constituit ei
absque intermissione que et dabat ei a rege
per singulos dies omnibus diebus
vite sue. ¶ Incipit prolog' Ieron'

[S]i lxx. interpretum pura et ut ab
eis in grecum versa est editio
permaneret. superflue me mi chromati
episcoporum sanctissime atque doctissime
impelleres ut tibi hebrea volumina
latino sermone transferrem. Que enim
semel aures hominum occupaverat

et nascentis ecclesie roborauerat fidem: iustum erat etiam meo silencio comprobari. Nunc vero cum pro varietate regionum diuersa ferantur exemplaria. et germana illa antiquaque translatio corrupta sit atque violata. nostri arbitrii putas aut e pluribus iudicare quid verum sit aut nouum opus in veteri opere cudere illudentibusque iudeis cornicum ut dicitur oculos configere. Alexandria et egyptus in lxx. suis esichium laudat auctorem. Constantinopolis usque antiochiam luciani martiris exemplaria probat. Medie inter has prouincie palestinos codices legunt. quos ab origene elaboratos eusebius et pamphilius vulgauerunt. Totusque orbis hac inter se trifaria varietate compugnat. Et certe origenes non solum exemplaria composuit .iiii. editionum e regione singula verba describens ut unus dissenciens statim ceteris inter se consencientibus arguatur. sed quod maioris audacie est in editione lxx. theodotionis editionem miscuit. asteriscis designans que minus fuerant. et virgulis que superfluo videbantur apposita. Si igitur aliis licuit non tenere quod semel susceperant. et post lxx. cellulas que vulgo sine auctore iactantur singulas cellulas aperuerit hoc est in ecclesiis legitur quod lxx. nescierunt: cur me non suscipiant latini mei. qui inviolata editione veteri ita nouam condidi. ut laborem meum hebreis et quod his maius est apostolis auctoribus probem. Scripsi nuper librum de optimo genere interpretandi. ostendens illa de euuangelio. ex egypto vocaui filium meum. et quoniam nazareus vocabitur. et videbunt in quem compunxerunt. et illud apostoli quod oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligentibus se. cetera que his similia in hebreorum libris inveniri. Certe apostoli et euuangeliste lxx. interpretes nouerant. Et unde eis hec dicere que in lxx. non habentur. Christus deus noster utriusque testamenti conditor in euuangelio secundum Io. qui credit inquit in me: sicut dicit scriptura flumina de ventre eius fluent aque viue. Utique

scriptum est quod saluator scriptum esse testatur. Ubi scriptum est. lxx. non habent. apocrifa nescit ecclesia. Ad hebreos igitur reuertendum est unde et dominus loquitur et discipuli exempla presumunt. Hec pace veterum loquor. et obtrectatoribus meis tantum respondeo: qui canino dente me rodunt in publico detrahentes legentes in angulis idem et accusatores, et defensores cum in aliis probent quod in me reprobant: quasi virtus et vicium non sit in rebus sed cum auctore mutetur. Ceterum memini editionem translatorum lxx. olim de greco emendatam tribuisse me nostris nec inimicum debere estimari eorum quos in conuentu fratrum semper edissero. Et quod nunc dabre iamin id est verba dierum interpretatus sum: idcirco feci ut inextricabiles moras et silvam nominum que scriptorum confusa sunt vicio. sensuumque barbariem apertius et per versuum cola digererem mihimet ipsi et meis iuxta hismenium canens si aures surde sunt ceterorum.

Sequitur alius prologus Jeronimi qui ponitur super primo libro paralipomenon

Eusebius ieronimus domnioni et rogatiano suis in christo salutem. Quomodo grecorum istorias magis intelligunt qui athenas viderunt et tertium virgilii librum qui a troade per leucathen et acroceraunia ad siciliam et inde ad hostia thyberis nauigaverunt: ita sanctam scripturam lucidius intuebitur qui iudeam oculis contemplatus est et antiquarum urbium memorias locorumque vel eadem vocabula vel mutata cognouerit. Unde et nobis cure fuit cum eruditissimis hebreorum hunc laborem subire. ut circuiremus prouinciam quam vniuerse christi ecclesie sonant. Fateor enim mi domnion et rogatiane karissimi. numquam me in diuinis voluminibus propriis viribus credidisse nec habuisse magistram opinionem meam: sed etiam de hiis quibus scire me arbitrabar. interrogasse me solitum quanto magis de hiis super quibus anceps eram. Denique cum a me nuper litteris flagitassetis ut vobis paralipomenon latino sermone transferrem: de tyberiade legis quendam doctorem qui apud hebreos admirationi habebatur

Marginalia: vel (at "theodotionis"); et defensores; al' que; in

assumpsi et contuli cum eo a vertice ut aiunt usque ad extremum unguem et sic confirmatus ausus sum facere quod iubebatis. Libere enim vobis loquor. Ita et in grecis et in latinis codicibus hic nominum liber vitiosus est ut non tam hebrea quam barbara quedam et sarmatica nomina coniecta arbitrandum sit. Nec hoc lxx interpretibus qui spiritu sancto pleni ea que vera fuerant transtulerunt: sed scriptorum culpe ascribendum dum de emendatis inemendata scriptitant. et sepe tria nomina subtractis e medio sillabis in unum vocabulum cogunt vel e regione unum nomen propter latitudinem suam in duo vel tria vocabula dividunt. Sed et ipse appellationes non homines ut plerique estimant sed urbes et regiones

& salt[em] et provincias sonant: et obliqua sub interpretatione et figura earum quedam narrantur historie de quibus in regnorum

lib° dicitur. Nonne ecce hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Que utique in nostris codicibus non habentur. Illud primum sciendum quod apud hebreos paralipomenon liber sit. et apud illos vocatur dabreiamin. id est verba dierum qui pro magnitudine apud nos divisus est: quod nonnulli etiam in Greco sermone Dyalogo faciunt. ut cum in tres partes secent: cum unus e suo auctore liber sit editus. Deinde etiam illud attendunt quod frequenter nomina non vocabula hominum sed rerum ut dixi significantias sonant ad extremum quod omnis erudicio scripturarum in hoc libro continetur et historie vel que pretermisse sunt in suis locis vel strictim leviterque hic per quedam verborum compendia explicantur. Orationum itaque vestrarum adiutus auxilio misi librum benivolis placiturum tamen invidis displiciturum esse non ambigo. Optima enim quoque ut ait plinius

sua malunt contempnere vident plerique quam discere. Siquis in hac interpretatione voluerit quid reprehendere: interroget hebreos suos. conscientiam recolat. videat ordinem textumque

al' astericos sermonis: et tunc nostro labori si potuerit detrahat. Ubicumque ergo asteriscos id est stellas radiare in hoc volumine videritis ibi sciatis de hebreo additum quod in latinis codicibus non habetur. Ubi vero obelus est transversa scilicet virga preposita est: illic significatur quod lxx interpretes addiderunt vel ob decoris gratiam vel ob sancti spiritus auctoritatem que in hebreis voluminibus non legatur.

Explicit prefacio Incipit liber primus id est verba dierum quod est paralipomenon.

Adam seth enos chaynan malaleel iared enoch matusale lamech noe sem cham et iaphet. Filii iaphet: gomer magog madai et iavan tubal mosoch thiras. Porro filii gomer: ascenez et riphat et thogorma. Filii autem iavan: helisa et tharsis cethim et dodanim. Filii autem cham: chus et mesraim phut et chanaan. Filii autem chus: saba et evila. sabatha et regma et sabathaca. Porro filii regma: saba et dadan. Chus autem genuit nemroth. Iste cepit esse potens in terra gigans. Mesraim vero genuit ludim et anamim. et laabim et nepthuim phetrusim quoque et casluim: de quibus egressi sunt philistiim et capthurim. Chanaan vero genuit sydonem primogenitum suum et etheum iebuseum quoque et amorreum et gergeseum eveumque et aracheum et sineum: aradium quoque et samareum et amatheum. Filii sem: helam et assur et arphaxat. et lud et aram. et hus et hul et gother et mosoch. Arphaxath autem genuit sale: qui et ipse genuit heber. Porro heber nati sunt duo filii nomen uni phaleg: quia in diebus eius divisa est terra et nomen fratris eius iectan. Iectan autem genuit helmodad et saleph. et asermoth et iare et aduram et uzal et decla. hebal etiam et abimael et sabba necnon et ophir et evila et iobab. Omnes isti filii iectan. Sem arphaxath sale heber phaleg ragau. seruch. nachor. thare abram iste est abraham. Filii autem abraham ysaac et hismael. et hee generationes eorum. Primogenitus hismaelis nabaioth et cedar. et abdeel et mapsam et masma. et duma. et massa adad et

thema. iathur naphis. cedma. Hii
sunt filii hismaelis. Filii autem
cethure concubine abraham quos
genuit. zamram. iecsan. madan
madian. iesboc et sue. Porro filii
iecsan: saba et dadan. Filii autem
dadan. assurim et lathusim. et laomim.
Filii autem madian. epha et apher.
et enoc et abida. et heldaa. Omnes hii
filii cethure. Genuit autem abraham
ysaac. cuius fuerunt filii esau et isrl.
Filii esau: eliphaz. rahuel. seuiam.
ialam. chore. Filii eliphaz: theman.
omar. sepphi. gethem. cenes. thamna
amaleth. Filii rahuel. Nahath. zara. semma. misa. Filii seir. lothan. so-
bal. sebeon. ana. dison. eser. disan.
Filii lothan: horri. human. Soror
autem lothan. fuit thamna. Filii
sobal. alyan et manaath. et hebal. et
sepphi. et onan. Filii sebeon: aia. et
ana. Filii ana. dison, et oolibama.
Filii dison hamaban et eseban. et ie
thran. et charan. Filii eser. balaan
et zaban et iachan. Filii dison: hus
et aran. Isti sunt reges qui imperaverunt
in terra edom: antequam esset rex super filios
isrl. Bale filius beor: et nomen civi-
tatis eius denaba. Mortuus est autem
bale: et regnavit pro eo iobab filius zare
de bosra. Cumque iobab fuisset mortuus:
regnavit pro eo husam de terra the-
manorum. Obiit quoque husam: et
regnavit pro eo addad filius badad.
qui percussit madian in terra moab
et nomen civitatis eius abuith. Cumque et
addad fuisset mortuus: regnavit
pro eo semela de masrecha. Sed et
semela mortuus est: et regnavit pro
eo saul de rooboth que iuxta amnem
sita est. Mortuo quoque saul: regna-
vit pro eo balanan filius achobor.
Sed et hic mortuus est. et regnavit pro
eo addad. cuius urbis nomen fuit
phou et appellata est uxor eius me he-
tabel. filia matred filie mezaab. Ad-
dad autem mortuo: duces pro regibus
in edom esse ceperunt. Dux thamna.
Dux alua dux ieteth. Dux oolibama.
Dux hela. Dux phinon. Dux cenez.
Dux theman. dux mabsar. Dux
magdihel. Dux iram. Hii duces edom.

Filii autem II.
isrl: ruben. symeon. levi
iuda. ysachar et zabulon. dan. ioseph.

beniamin. neptalim. gad et aser.
Filii autem iuda her. onam. sela.
tres nati sunt ei de filia sue chana-
nitidis. Fuit autem her primogenitus
iuda malus coram domino et occi-
dit eum. Thamar autem nurus
eius peperit ei phares et zaram. Omnes
ergo filii iuda: v. Filii autem phares:
esrom et hamul. Filii quoque zare.
zamri et ethan. et eman. calchal quoque
et dara. simul. v. Filii zamri: cha-
rmi. achar qui turbavit isrl. et pecca-
vit in furto anathematis. Filii ethan.
azarias. Filii autem esrom qui
nati sunt ei: ieramiel et aram et
chalubi. Porro aram genuit a-
minadab. Aminadab autem genuit naason
principem filiorum iuda. Naason
autem genuit salmon. de quo ortus
est booz. Booz autem genuit obeth.
qui et ipse genuit ysai. Ysai autem
genuit primogenitum heliab. secundum
aminadab. tercium samaa. iiii.
nathanael. v. reddai. vi. asom. vii.
david. Quorum sorores fuerunt
sarvia et abigail. Filii sarvie: aby-
sai ioab et azahel tres. Abigail autem
genuit amasa. cuius pater fuit iether ismaelites.
Caleph vero filius esrom accepit
uxorem nomine azuba: de qua ge-
nuit ierioth. Fueruntque filii eius
iaser et sobab et ardon. Cumque mor-
tua fuisset azuba: accepit uxorem
caleb effratam que peperit ei hur. Porro
hur genuit uri. et uri genuit beseleel.
Post hec ingressus est esrom ad filiam
machir patris galaad. et accepit ea[m]
cum esset annorum lx. que peperit ei se-
gub. Sed et segub genuit iair. et possi-
dit xxiii civitates in terra galaad.
Cepitque gessur et aram oppida iahir.
et canath et viculos eius. lx civitatum.
Omnes isti filii machir patris galaad.
Cum autem mortuus esset esrom
ingressus est caleb ad effrata. Habuit
quoque esrom uxorem abia que peperit
ei assur patrem thecue. Nati sunt
autem filii ieramehel primogeniti
esrom. ram primogenitus eius et
buna et aram. et asom et achia. Dux[it]
quoque uxorem alteram ieramehel
nomine atharam: que fuit mater onam.
Sed et filii ram primogeniti ieramehel
fuerunt. moos et iamin. et achar.

Marginal notes (left margin): [illegible] ... abhsan ... et boc ... ab gaza ... tamna ma ... filii seir ... nat[illegible] ... [illegible] Jacob

Marginal notes (right margin): isti ... autem ... al' sadai ... fuit ... al' caleb ... II

Al' abigail abaroabam

ante

Mortuus est ante saled absque liberis. Filius vero apphaim

Onam autem habuit filios semei et
iada. Filii autem semei: nadab et
abisur. Nomen vero uxoris abisur
abiail: que peperit ei achoblan et
molid. Filii nadab: fuerunt saled et
apphaim. Filius ... iesi. Qui iesi genuit sesan.
Porro sesan genuit oholai. Filii autem
iada fratris semei: iether et ionathan.
Sed iether mortuus est absque liberis.
Porro ionathan genuit phaleg
et ziza. Isti fuerunt filii ieramehel.
Sesan autem non habuit filios sed filias.
et servum egyptium nomine ieraa.
Deditque ei filiam suam uxorem que
peperit ei ethei. Ethei autem genuit
nathan. et nathan genuit zabad.
zabad quoque genuit ophlal et ophlal
genuit obed. Obed genuit ieu.
Ieu genuit azariam. Azarias genuit
helles. Helles genuit helasa. Helasa
genuit sesamoi. Sesamoi genuit
sellum. Sellum autem genuit
icamiam. Icamia genuit elisa-
ma. Filii autem caleb fratris ieramehel.
mosa primogenitus eius. ipse est pater
ziph. Et filii maresa patris hebron.

Al' vaphu

Porro filii hebron. chore et taphu
et recem et sama. Sama autem genuit
raam patrem iercaam. et recem genuit
semei. Filius semei: maon. et maon
pater bethsur. Epha autem concubina

Al' seez

caleb peperit aram et mosa et gezez.
Porro aram genuit iezez. Filii
iaddai: regom et ioatham. et gesum et
phalech et epha et saaph. Concubina

Al' tharana

caleb maacha peperit saber et tharana.
Genuit autem saaph patrem madme-
nas sive patrem machbena: et patrem
gabaa. Filia vero caleb fuit achsa.
Hii erant filii caleb. Filii hur primoge-
niti effrata: sobal pater cariathiarim.
salma pater bethleem. Ariph pater bethgader.

dum

Fuerunt autem filii sobal patris caria-
thiarim qui videbat dimidium requi-
tionum. et de cognatione cariathiarim.
iethrei. et aphutei et semathei et maserei.
Ex hiis egressi sunt saraite et esthaolite.

patris

Filii salma: bethleem et nechophathi
corone domus ioab. et dimidium re-
quietionis sarai. Cognationes quo-
que scribarum habitantium in iabes cane-
tes atque resonantes et in tabernaculis com-
morantes. Hii sunt cinei qui venerunt
de calore patris domus rechab. · III ·

III

David vero hos habuit filios
qui ei nati sunt in ebron. pri-
mogenitum amnon ex achinoem
iezrahelitide. secundum. daniel de abi-
gail carmelitide. tertium absalom
filium maacha filie tholomei regis
gessur. quartum adoniam filium
aggith. quintum saphathiam ex abi-
thal. Sextum iethraam de egla
uxore sua. Sex ergo nati sunt ei in
ebron ubi regnavit vii. annis et
sex mensibus. Triginta autem et tribus
annis regnavit in ierusalem. Porro in
ierusalem nati sunt ei filii samaa et
sobab. et nathan et salomon. iiii. de
bersabee filia amihel. Iebaar quoque
et helisama. et eliphaleth et noge et
napheg et iaphie necnon elisama
et eliade et eliphaleth ix. omnes filii
david: absque filiis concubinarum.
Habuerunt sororem thamar. Filius
autem salomonis. roboam cuius abia
filius genuit asa. De hoc quoque natus
est iosaphath pater ioram. Qui ioram
genuit ochoziam ex quo ortus est ioas.
Et huius amasias filius genuit azariam.
Porro azarie filius ioatham procre-
avit achaz patrem ezechie. De quo natus
est manasses. Sed et manasses genuit
ammon patrem iosie. Filii autem
iosie fuerunt primogenitus iohan-
nan. Secundus ioachim. tertius sedechi-
as. iiii. sellum. De ioachim natus
est iechonias et sedechias. Filii iecho-
nie fuerunt. asir: salathiel. melchiram.
fadaia. senneser. et ieccmia. sama
et nadabia. De phadaia orti sunt
zorobabel et semei. Zorobabel genuit
mosollam ananiam et salomith
sororem eorum. asaban quoque et ohol
et barachiam et asadiam. iosabhe-
sed. v. Filius autem ananie phal-
tias pater iosie cuius filius raphaia. ...
quoque filius. arnan de quo natus
est abdia. cuius filius fuit sechenia.
Filius secheme semeia. cuius filii
actus. et iegal et baaria et saphat.
sessa numero vi. Filii naarie helio-
enai. et ezechias et ezricham. tres.
Filii elioenai. oduia et heliasub et
pheleia et accub. et iohanam et
dalaia et anani. vii. · IIII ·

IIII

Filii iuda. phares. esrom.
charmi. et hur. et sobal. Reaia

vero filius sobal genuit geth. de quo
nati sunt achimai. et laed. hec cog-
nationes sarathi. Ista quoque stirps
hethan. iezrahel. iesma. et iedebos.
Nomen quoque sororis eorum asalelphuni.
Phanuel autem pater gedor et ezer pater
osa. Isti sunt filii hur primogeniti
ephrata patris bethleem. Assur vero
patris thecue erant due uxores. halaa
et naara. Peperit autem ei naara
oozam et epher et themam et aastari.
Isti sunt filii naara. Porro filii haa
la. sereth et isaar et ethan. Chos autem
genuit enob et sobaba. et cognatio
nem arael filii arum. Fuit autem
iabes inclitus pre fratribus suis. et mater
eius vocavit nomen illius iabes.
dicens quia peperi eum in dolore. Invo-
cavit vero iabes deum israel dicens.
Si benedicens benedixeris mihi et dilataveris
terminos meos et fuerit manus tua
mecum et feceris me a malicia non
opprimi. Et prestitit deus que precatus
est. Chaleb autem frater suaa genuit
machir qui fuit pater esthon. Porro
esthon genuit bethrapha et phesse
et thenna patrem urbis naas. Hii sunt
viri recha. Filii autem cenez. otho
niel et saraia. Porro filii othoniel
athath et maon. athi que genuit
ophra. Saraias autem genuit
ioab patrem vallis artificum. Ibi
quippe artifices erant. Filii vero caleb
filii iephone. hiru et hela. et nahem.
Filii quoque helam ... et cenez. filii quoque
ialeel. ziph et zipha. thiria et asrael.
Et filii ezra. iether et mered. et epher
et ialon. Genuitque mariam et sammai
et iesba patrem estamo. Uxor quoque
eius iudaia peperit iared patrem gedor
et heber patrem socco. Hii autem
filii bethie filie pharaonis quam
accepit mered. Et filii uxoris odaie
sororis nathan patris ceila. garmi
et esthamo qui fuit de machathi. Filii
quoque simon et amnon et rinna.
filii anan thilon. Et filii iesi. zoeth
et benzoeth. filii sela. filii iuda. her pater
letha. et laada pater maresa. Et cognatio
nes domus operantium byssum in
domo iuramenti. Et qui stare fecit (Stare fe[cit] solem)
solem. virique mendacii. et securus et
incendens qui principes fuerunt in
moab. et qui reversi sunt in bethleem

Isti ... autem sunt verba vetera.
Hii sunt figuli habitantes in plan-
tationibus et in sepibus apud regem
in operibus suis. commoratique sunt ibi.
Filii symeon. namuel et iamin et
iarib. zara. saul. sellum filius eius.
mabsan filius eius. masma filius
eius. Filii masma. amuel filius eius. zachur filius eius. semei filius eius
Filii semei. xvi. et filie vi. Fratres
autem eius non habuerunt filios mul-
tos. et universa cognatio non potuit
adequare summam filiorum iuda. Ha-
bitaverunt autem in bersabee. et
molada. et asarsual. et in bala et in
asom. et in tholad. et in bathuel
et in orma. et in sicheleg. et in bethmarchaboth
et in asarsusim. et in bethberai. et in
saarim. Hee civitates eorum usque ad
regem david. Ville quoque eorum. ethan
et aen. et remon et thochen. et asan civita-
tes quinque. et universi viculi eorum
per circuitum civitatum istarum
usque ad baal. Hec est habitatio eorum.
et sedium distributio. Mosobab quoque et
iemleth. et iosa filius amasie. et iohel
et iehu filius iosabie. filii saraie filii
asiel. et elioenai. et iacoba. et isuhaia.
et asaia. et adiel. et ismihel.
et banaia. ziza quoque filius sephei.
filii allon. filii idaia. filii semri. filii
samaie. Isti sunt nominati principes in
cognationibus suis. et in domo affinitatum
suarum multiplicati sunt vehementer.
Et profecti sunt ut ingrederentur in
gador usque ad orientem vallis. et ut
quererent pascua gregibus suis. Inve-
neruntque pascua uberrima et valde bona
et terram latissimam et quietam et fertilem.
In qua ante habitaverant de stirpe
cham. Hii ergo venerunt quos supra
descripsimus nominatim in diebus
ezechie regis iuda. et percusserunt taber-
nacula eorum et habitatores qui inventi
fuerunt ibi. et deleverunt eos usque in presen-
tem diem. Habitaveruntque pro eis.
quoniam uberrima ibidem pascua repe-
rerunt. De filiis quoque symeon abierunt
in montem seir. viri quingenti habentes
principes. phalthiam. et naariam.
et raphaiam. et ozihel filios iesi. et per-
cusserunt reliquias que evadere po-
tuerant amalechitarum. et habitave-
runt ibi pro eis usque ad diem
hanc. V.

V

Nō pmogenita ruben data sūt filijs ioseph

Filii quoq; · v ·
ruben primogeniti isrl' ipse
quippe fuit primogenitus eius. Sz
cum violasset thorum patris sui
data sunt pmogenita eius filiis ioseph
filii isrl' : & non est ille reputatus i
primogenitum. Porro iudas qui
erat fortissimus inter fres suos
de stirpe eius principes germinati
sunt. Primogenita autem repu
tata sunt ioseph. Filii ergo ruben
primogeniti isrl'. Enoch. & phallu
esrom & charmi. Filii iohel. sama
ia filius eius. gog. fi. eius. semei
filius eius. micha filius eius.
reia. filius eius. baal. filius eius.
beera. filius eius. quem captiuum
duxit teglathphallassar rex assi
riorum: & fuit princeps in tribu
ruben. Fratres autem eius et
uniuersa cognatio quando numera
bantur per familias suas. habu
erunt principes. iehiel. & zacha
riam. Porro bala filius azaz filii
sama. filii iohel ipse habitauit
in aroer usq; ad nebo & beelmeon.
contra orientalem quoq; plagam
habitauit usq; ad introitum heremi.
& flumen eufraten. Multum quippe
iumentorum numerum possidebant
in terra galaad. In diebus autem
saul preliati sunt contra agare
nos. & interfecerunt illos. habita
uerunt q; pro eis in tabernaculis
eorum in omni plaga que respicit
ad orientem galaad. Filii vero gad
e regione eorum habitauerunt i terra
basan. usq; selcha iohel. in capite
& saphan secundus. Ianai autem &
saphat in basan. fres vo domus eorum
scd' domos cognationum suarum
michael & mosollam. & sebe. & iore.
al' zober & iachan. & zie. & heber. vij. Hii filii
abihahel. filii uri. filii iaro. filii
galaad. filii michael. filii iesesi
filii ieddo. filii buz. Fratres quoq;
filii abdiel. filii guni principes
domus i familiis suis & habitaue
runt in galaad. & in basan & in
uiculis eius: & in cunctis suburba
al' arnā nis saron usq; ad terminos. Omnes
hii numerati sunt in diebus ioathan
regis iuda: & in diebus ieroboam
regis isrl'. Filii ruben & gad et
dimidie tribus manasse viri bellatores
scuta portantes. & gladios & tendentes
arcum. eruditiq; ad prelia. xl. et
quatuor milia & dcc. lx. procedentes
ad pugnam dimicauerunt contra
agarenos. Ituri uero & naphis et
nodab prebuerunt eis auxilium.
traditiq; sunt in manus eorum
agareni. & uniuersi qui fuerunt
cum eis: quia deum inuocauerunt
cum preliarentur. & exaudiuit
eos eo quod credidissent in eum.
Ceperuntq; omnia que possederant
camelorum l. milia. ouium ducenta quinquaginta milia. et
asinos duo milia. et
animas hominum. centum milia. Vulnerati
autem multi corruerunt. Fuit
enim bellum domini. Habitaueruntq;
pro eis usq; ad transmigrationem.
Filii quoq; dimidie tribus manasse
possederunt terram a finibus basan
usq; baal hermon & sanir & montem
hermon. Ingens quippe numerus
erat. Et hii fuerunt principes do
mus cognationis eorum. epher &
iesi. & heliel. ezriel & ieremia. et
odoia & iediel. viri fortissimi & po
tentes. & nominati duces in fami
liis suis. Dereliquerunt autem
deum patrum suorum. & fornicati
sunt post deos populorum terre quos
abstulit dominus coram eis. Et suscitauit
deus isrl' spiritum phul regis assiriorum
& spiritum teglathphallassar regis assur.
& transtulit ruben & gad. & dimidiam
tribum manasse. & adduxit eos
in lahela. & habor & ara & fluuium gozan
usq; ad diem hanc. Filii leui gerson.
chaat & merari. Filii chaath amram.
isaar. ebron. & oziel. Filii amram
aaron moises & maria. Filii aaron
nadab. & abiu. & eleazar & ithamar.
Eleazar genuit phinees. & phinees genuit
abisue. Abisue uero genuit bocci.
& bocchi genuit ozi. Ozi genuit
zaraiam. Et zaraias genuit
meraioth. Porro meraioth genuit
amaria. Amarias genuit achitob.
Achitob genuit sadoch. & sadoch
genuit achimaas. Achimaas
genuit azariam. Azarias genuit
iohannam. Iohannam genuit
azariam. Ipse est qui sacerdotio
functus est in domo quam edifi
cauit salomon in ierlm. Genuit

autem azarias. [a] maraiam. Et ama
rias genuit achitob. Achitob genuit
sadoch. et sadoch genuit sellum. Sel
lum genuit helchiam. et helchias
genuit azariam. Azarias genuit
sarraiam et saraias genuit iosedech.
Porro iosedech egressus est quando
transtulit dominus iudam et ierlm
per manus nabugodonosor. vj.
Filii ergo leui: gersom. caath.
et merari. Et hec nomina filio
rum gersom. lobeni et semei. Filii
caath. aminadab. amram. et ysaar
ebron et oziel. Filii merari: mooli et
musi. Hec cognationes leui. secundum
familias eorum. Gersom. lobeni
filius eius. iaad filius eius. Zama
na filius eius. Ioa filius eius. addo
filius eius. Zara filius eius. iethrai
filius eius. Filii caath: aminadab
filius eius. chore filius eius. asir filius
eius. Helcana filius eius. abiasaph
filius eius. asir filius eius. thaath
filius eius. Vriel filius eius. Ozias
filius eius. saul filius eius. Filii elcha
na. amasai. et achimoth et elchana.
Filii elchana. sophai filius eius. naath
filius eius. heliab filius eius. ieroam
filius eius. helchana filius eius. Filii
samuel. primogenitus vasceni et
abia. Filii autem merari: mooli filius eius
lobeni filius eius. semei filius eius.
oza filius eius. samaa filius eius.
aggia filius eius. Asia filius eius.
Isti sunt quos constituit rex David super
cantatores domus domini ex quo col
locata est archa: et ministrabant coram
tabernaculo testimonii canentes
donec edificaret salomon domum domini
in ierlm. Stabant autem iuxta ordi
nem suum in ministerio. Hii vero sunt
qui assistebant cum filiis suis de filiis
chaath. heman. cantor. filius iohel
filii samuel. Filii elchana. filii ieroam
filii heli filii thou filii suph. filii
elchana. filii maath. filii amasai.
filii elchana. filii iohel. filii azarie.
filii sophonie. Filii thaath. filii asir.
filii abiasaph. filii chore. filii ysaar
filii chaath. filii leui filii israel. Et frater eius
Asaph qui stabat a dextris eius. A
saph erat filius barachie. filii samaa
filii michael. filii basie. filii achaiam.
filii melchie filii Zara. filii adaia.
filii etham. filii samma. filii semei.
filii ieth. filii gersom. filii leui. filii
Amerari: fratres eorum ad sinistram.
ethan filius chusi. filii abdi
filii moloth filii asabie. filii ama
sie filii helchie. filii amasai. filii
bonin. filii somer. filii mooli. filii
musi. filii merari filii leui. Fratres
quoque leuite qui ordinati sunt in cunctum
ministerium tabernaculi domus
domini. Aaron vero et filii eius ado
lebant incensum super altare holo
causti. et super altare thimiamatis
in omne opus sancti sanctorum. et ut pre
carentur pro israel: iuxta omnia que
precepit moyses seruus dei. Hii sunt
autem filii aaron. Eleazar filius
eius. finees filius eius. abisue filius
eius. boochi filius eius. Ozi filius
eius. Zaraia filius eius. meraioth
filius eius. amaria filius eius.
Achitob filius eius. sadoch filius
eius. Achimaas filius eius. Et hec
habitacula eorum per uicos atque
confinia filiorum scilicet aaron: iuxta
cognationes caathitarum. Ipsis
enim sorte contigerant. Dederunt
igitur eis ebron. in terra iuda. et subur
bana eius per circuitum agros
autem ciuitatis: et uillas caleb. filio
iephonne. Porro filiis aaron: dederunt
ciuitates ad confugiendum hebron
et lobna. et suburbana eius. Iether
quoque et esthemo cum suburbanis
suis. Sed et helon et dabir cum subur
banis suis. Asan quoque et bethsames
et suburbana eorum. De tribu autem
beniamin: gabee et suburbana
eius. et almath cum suburbanis
suis. Anathoch quoque cum suburba
nis suis. Omnes ciuitates. xiij.
cum suburbanis suis per cognationes suas.
Filiis autem chaath residuis de co
gnatione sua dederunt ex dimidia
tribu manasse. in possessione urbes
decem. Porro filiis gersom per cog
nationes suas de tribu ysachar et
de tribu aser et de tribu neptalim
et de tribu manasse in basan: dede
runt urbes. xiij. Filiis autem merari
per cognationes suas de tribu ruben
et de tribu gad. Et de tribu za
bulon dederunt sorte ciuitates. xij.
Dederunt quoque filii israel leuitis

Marginalia: al' fratres — eorum — al' ezi — al' tabernacula — De urbibus — Vrbes pro leuitis

ciuitates, et suburbana eorum.
Dederunt quoque per sortem ex tribu
filiorum iuda et ex tribu filiorum
symeon. et ex tribu filiorum beniamin.
urbes has quas uocauerunt nominibus
suis, et hiis qui erant ex cognatione
filiorum caath. Fueruntque ciuitates
in terminis eorum de tribu effraim.
Dederunt ergo eis urbes ad confugi
endum sichem cum suburba
nis suis in monte effraim; et gazer cum
suburbanis suis. Iecmaan quoque
cum suburbanis suis; et bethoron
similiter. Necnon et helon cum suburba
nis suis, et gethremmon in eundem
modum. Porro ex dimidia tribu
manasse aner et suburbana eius. balaam.
et suburbana eius. hiis uidelicet qui
de cognatione filiorum caath reliqui
erant. Filiis autem gersom de cogna
tione dimidie tribus manasse gaulon
in basan, et suburbana eius, et asta
roth cum suburbanis suis. De tribu
ysachar: cedes et suburbana eius.
et daberath cum suburbanis suis. Ra
moth quoque et suburbana illius. et
anem cum suburbanis suis. De tribu
uero aser: masal cum suburbanis
suis, et abdon similiter. asac quoque
et suburbana eius, et roab cum subur
banis suis. Porro de tribu neptalim.
cedes in galilea et suburbana eius.
amon cum suburbanis suis. et char
iathaim et suburbana eius. Filiis
autem merari residuis de tribu
zabulon remono et suburbana eius.
et thabor cum suburbanis suis. Trans
iordanem quoque ex aduerso iherico
contra orientem iordanis de tribu
ruben besor in solitudine cum sub
urbanis suis, et iasa cum suburba
nis suis. Cedemoth quoque et suburbana
eius, et miphaath cum suburbanis suis.
Necnon et de tribu gad: ramoth in
galaad et suburbana eius. et ma
naim cum suburbanis suis, et iezer
cum suburbanis suis. · vij ·
VII
Porro filii ysachar: thola et
phua et iasub et samaron,
iiij. Filii thola. ozi et raphaia et ieriel.
et iemai. et iebsem. et samuel principes
per domos cognationum suarum. De stirpe
thola uiri fortissimi numerati sunt
in diebus dauid. xxij. milia. Filii ozi iez

raia de quo nati sunt michael et ma
dia et iohel. et iesia. v. omnes principes. Et
cum eis per familias et populos
suos accincti ad prelium uiri fortissi
mi triginta sex milia. Multas enim
habuerunt uxores et filios fratresque
eorum per omnem cognationem ysachar
robustissimi ad pugnandum. lxxxvij.
milia numerati sunt. Filii beniamin.
bale et bechor. et iadiel tres. Filii bale.
esbon et ozi. et oziel. et ierimoth et urai.
v. principes familiarum et ad pugnan
dum robustissimi. numerus autem eorum
xxij. milia et xxxiiij. Porro filii bechor
zamira et ioas. et eliezer et elioenai
et amri et ierimoth. et abia. et anathoth.
et almathan. Omnes hii filii bechor.
Numerati sunt autem per familias
suas principes cognationum ad bella
fortissimi. xx. milia et ducenti. Porro
filii iadihel. balan. Filii autem balan.
hieus et beniamin. et aod et chanana.
et iothan et tharsis et ahisaar. Omnes
hii filii iadihel principes cognationum
suarum. uiri fortissimi. x. et vij. milia
ducenti et ad prelium procedentes.
Sephan quoque et aphan filii hir. et
asim filius aler. Filii autem neptalim.
Iasihel. et guni et asar et sellum. filii
bale. Porro filius manasse. hesriel.
Concubina quoque eius sira peperit machir
patrem galaad. Machir autem accepit
uxores filiis suis happhim et sephim.
et habuit sororem nomine maacha. Nomen
autem secundi filii salphaat. Natique sunt
salphaat filie. et peperit maacha uxor
machir filium. uocauitque nomen
eius phares. Porro nomen fratris eius
sares: et filii eius hulam. et recem.
Filius autem ulam: badan. Hii sunt
filii galaad. filii machir. filii ma
nasse. Soror autem eius regina
peperit uirum decorum. abiezer et
moola. Erant autem filii semida.
achin. et sichem. et lecu. et aniam.
Filii autem ephraim suthala. ba
rath filius eius et thaath filius eius
elada filius eius. thaath filius eius
et huius filius zadab. et huius filius
suthala. et huius filius ezer, et elad
Occiderunt autem eos uiri geth indi
gene quia descenderant ut inuaderent
possessiones eorum. Luxit igitur
ephraim pater eorum multis diebus

et venerunt fratres eius ut consolarentur
eum. Ingressusque est ad uxorem suam
que concepit et peperit filium: et vocav-
it nomen eius beria, eo quod in malis
domus eius ortus esset. Filia autem eius (al' sara)
fuit sara, que edificavit bethoron
inferiorem et superiorem et ozenzara
Porro filius eius rapha et reseph et
thale de quo natus est thaan. qui ge-
nuit laadan. Huius quoque filius ammiud
genuit elisama de quo natus est nun:
qui habuit filium iosue. Possessio au-
tem eorum et habitatio bethel cum filiabus suis.
et contra orientem noran ad occiden-
talem plagam gazer et filie eius
Sichem quoque cum filiabus suis asa atque
cum filiabus suis. Iuxta filios quoque mana-
se: bethsan et filias eius. thanac et
filias eius. mageddo et filias eius.
dor et filias eius. In his habitaverunt
filii ioseph filii israel. Filii aser: iemna
et iesua. et isui et baria. et sara soror eorum
Filii autem baria: heber et melchiel
ipse est pater barzaith. Heber autem genuit
elphiach et somer et iotham ---- et suaa
sororem eorum. Filii elphiach phosech
et chamaal et iasoph. Hii filii elphiach
Porro filii somer: achi et roaga. et iabba
et aram. Filii autem helem fratris eius:
supha et iemna et selles et amal. Filii
supha: sue et arnapher et sual et beri. et
iamra bosor et odor et samma et salusa (aute)
et iethran et bera. Filii iether: iephone (solai)
et phaspha. et ara. Filii autem olla:
arecth et amihel et resia. Omnes hii filii
aser: principes cognationum electi
atque fortissimi duces ducum. Nu- (c. viij.)
merus autem eorum etatis que apta
est ad bellum. xxvi. milia. Beniamin autem
genuit bale primogenitum suum.
asbaal. secundum et ohora. tercium
nuaha. iiii. et rapha. v^tum. Fueruntque
filii bale: addar et gera. et abiud. abi-
sue quoque et noeman et ahoe sed et gera
et sephuphan et uram. Hii sunt filii
ahod principes cognationum habitan-
tium in gabaa. qui translati sunt
in manath. Noaman autem et ahie
et gera ipse transtulit eos et genuit osa
et ahiud. Porro saarim genuit in regio-
ne moab. postquam dimisit usim et
baara uxores suas. Genuit autem de
edes uxore sua: iobab et sebia et mosa et
molchon: iebus quoque et sechia. et marma

Hii sunt filii eius principes in famili-
is suis. Mesaim quoque genuit a-
bitob et elphaal. Porro filii helphaal:
heber et misaam et samad. Hic edifica-
vit ono. et lod et filias eius. Baria autem
et sama principes cognationum habi-
tantium in haialon. Hii fugaverunt habita-
tores geth et haio et sesac et ierimoth. et
zabadia. et arod et eder. michael quoque
et iesphá. et ioaa filii baria et zabadia
et mosollam et ezechi. et heber. et iesamari.
et iezlia. et iobab. Et filii alphaal ia-
chim. et zechri. et zabdi. et elioenai. (al' zebri)
et selathai et helieli et adaia. et baraia
et samarath. Filii semei: et iesphan. et
heber et heliehel. et abdon et zechri et abdi
et helyonai et seraz et heliel et abdon et zechri et chanaan et anania et ialam et
mathadia et iephdaia et phanuel. Filii se-
sac. samsari. et sooria. et otholia et ier-
sia. et helia et zechri. filii ieroam. Hii
patriarche et cognationum principes qui
habitaverunt in ierusalem. In gabaon autem
habitaverunt abigabaon. et nomen
uxoris eius maacha. Filius quoque
eius primogenitus abdon. et sur et cis.
et baal et nadab. gedor quoque et ahio. et
zacher et macelloth genuit semaa.
Habitaveruntque e regione fratrum
suorum in ierusalem cum fratribus suis. Ner
autem genuit cis. et cis genuit saul.
Porro saul genuit ionathan. et mel-
chisue. et abinadab et esbaal. Filius
autem ionathan. miphibaal et miphi-
baal genuit micha. Filii micha.
phiton et melech. et tharaa. et ahaz. Et
ahaz genuit ioiada. et ioiada genuit
almoth: et almoth genuit zamri.
Porro zamri genuit mosa. Et
mosa genuit banaa: cuius filius
fuit rapha de quo ortus est elasa qui
qui genuit asel. Porro asel vi. filii
fuerunt his nominibus. ezricam bocru
ismahel. saria. abadia et anan. Omnes
hii filii asel. Filii autem aseth fratris eius
ulam primogenitus eius. et ieus secundus.
et eliphaleth tercius. Fueruntque filii
ulam viri fortissimi et magno robore
tendentes arcum: et multos habentes
filios ac nepotes. usque ad c.l. Omnes
hii filii beniamin. ix.
Universus ergo israel dinumeratus (IX)
est. et summa eorum scripta est
in libro regum. israel et iuda. Translati-
que sunt in babilonem propter delictum

suarum. Qui autem habitaverunt primum in
possessionibus et in urbibus suis israel et sacer
dotes et levitae et nathinei commorati sunt
in ierusalem. De filiis iuda et de filiis benia
min. De filiis quoque ephraim et manasse
al' othi vel othai Othei filius ammiud filii semrai filii
al' amrai ambrai filii bonni. De filiis phares
al' asaia filii iuda. Et de siloni asaia primogenitus
et filii eius. De filiis autem zara ieu
huel et fratres eorum. dc. lxxxx. Porro de
filiis beniamin. Salo filius mosollam
filii oduia filii azania et iobania filius
ieroam et ela filius ozi filii mochori.
et mosollam filius saphatiae filii ra
huel filii iebaniae et fratres eorum per
familias suas. dccc. l. vi. Omnes hii
principes cognationum suarum per domos
patrum suorum. De sacerdotibus autem
al' ieiada iedaia ioiarib et iachin. Azarias quoque
filius helciae filii mosollam filii sa
doch filii meraioth filii achitob pon
tifex domus dei. Porro adaias filius
ieroam filii phassur filii melchiae
al' iezra et masaia filius adihel filii zera
filii mosollam filii mosolamoth fi
lii emmer. Fratres quoque eorum principes per
viii familias suas. mille dcc. lx. fortissimi
robore ad faciendum opus mini
sterii in domo domini. De levitis
autem semeia filius assub filii
ezricam filii asebni de filiis merari.
Nō carpentarius Bacbacar quoque carpentarius et galal
et mathania filius micha filii zechri
filii asaph. Et obdias filius semeie filii
galaal filii idithun et barachia filius
asa filii helchana qui habitavit
in atriis methophati. Ianitores
autem sellum et accub et thelmon et
achiman et frater eorum sellum princeps
usque ad illud tempus in porta regis
ad orientem. observabant per vices
suas. De filiis levi. Sellum vero
filius chore filii abiasaph filii chore
cum fratribus suis in domo patris sui. Hii
sunt core super opera ministerii
custodes vestibulorum tabernaculi
et familiae eorum per vices castrorum
domini custodientes introitum.
Finees autem filius eleazar erat
dux eorum coram domino. Porro
zacharias filius mosollam ianni
tor portae tabernaculi testimonii.
Nō ianitores et hostiarii Omnes hii electi hostiarios per por
tas. cc. xii. et descripti in villis

propriis quos constituerunt david et
samuel videns in fide sua tam ipsos
quam filios eorum in ostiis domus domini.
et in tabernaculo vicibus suis. Per
quattuor ventos erant ostiarii ad orientem
et ad occidentem et aquilonem et
ad austrum. Fratres autem eorum
in viculis morabantur et veniebant
in sabbatis suis de tempore usque ad tempus.
His quattuor levitis creditus erat omnis
numerus ianitorum. et erant super exedras et
thesauros domus domini. Per gyrum
quoque templi domini morabantur
in custodiis suis ut cum tempus
fuisset ipsi mane aperirent fores.
De eorum genere erant et super vasa
ministerii. Ad numerum enim infe
rebantur vasa et efferebantur. De ipsis
et qui credita habebant utensilia
sanctuarii praeerant similae et vino et
oleo et thuri et aromatibus. Filii autem
sacerdotum unguenta ex aromati
bus conficiebant. Et mathathias
levites primogenitus sellum core
praefectus erat eorum quae in sartagine
frigebantur. Porro de filiis caath
fratribus eorum super panes erant propositionis
ut semper novos per singula
sabbata pararent. Hii sunt principes
cantorum per familias levitarum
qui in exedris morabantur ita ut
die et nocte iugiter suo ministerio
deservirent. Capita levitarum per
familias suas principes manserunt
in ierusalem. In gabaon autem commorati
sunt. Pater gabaon iahihel et nomen
uxoris eius maacha. Filius primo
genitus eius abdon et sur et cis et baal
et ner et nadab. gedor quoque et achio et
zacharias. et macelloth genuit sem
maa. Isti habitaverunt e regione
fratrum suorum in ierusalem cum fratribus
suis. Ner autem genuit cis et cis genuit
saul. et saul genuit ionathan et
melchisue et aminadab et isbaal.
Filius autem ionathan mirribaal.
Et mirribaal genuit micha. Porro
filii micha phiton et malech et thara et
ahaz. Ahaz autem genuit iara. et iara
genuit alamath et azmoth et
zamri. Zamri quoque genuit moosa
moosa vero genuit banaa. cuius filius
rafaia genuit elasa de quo ortus
est esel. Porro esel vi. filios habuit.

hys nomib; ezricam . bochru . ismael
saria obdia et anan . hii filii esel . x .
Philistiim autem pugnabant
contra isrl'. fugeruntq; viri
isrl' palestinos et ceciderunt vulnerati
in monte gelboe. Cumq; appropin
quassent philistei persequentes
saul et filios eius: percusserunt iona
than et aminadab . et melchisue filios
saul: et aggrauatum est prelium con
tra saul. Inueneruntq; eum sagittarij
et vulnerauerunt iaculis. Et dixit
saul ad armigerum suum. Euagina
gladium tuum et interfice me. ne
forte veniant incircumcisi isti et illu
dant mi. Noluit autem armiger ei'
hoc facere timore perterritus. Arripuit
igitur saul ensem . et irruit in eum.
Quem cum vidisset armiger eius videl;
mortuum esse saul: irruit et ipse in
gladium suum . et mortuus est.
Interiit ergo saul et tres filii eius et
omnis domus illius pariter concidit.
Quem cum vidissent filii isrl' qui hita
bant in campestrib;: fugerunt. Et
saul et filiis eius mortuis dereliquerunt
vrbes suas: et huc illucq; dispersi sunt.
Veneruntq; philistiim et habitauer
unt in eis. Die igitur altero detrahentes
philistiim spolia cesorum: inuenerunt
saul et filios eius iacentes in monte
gelboe. Cumq; expoliassent eum et
amputassent caput armisq; nudas
sent: miserunt in terram suam
vt circumferretur et ostenderetur ydo
lorum templis et populis. Arma aut
eius consecrauerunt in fano dei sui.
et caput affixerunt in templo dagon.
Hoc cum audissent viri iabes galaad
omnia scilicet que philistiim fecerant su
per saul: consurrexerunt singuli viror
fortium. et tulerunt cadauera saul
et filiorum eius. Attuleruntq; ea in
iabes et sepelierunt ossa eorum subter
quercum que erat in iabes: et ieiuna
uerunt vii diebus. Mortuus est ergo
saul pro iniquitatibus suis: eo quod pre
uaricatus sit mandatum domini quod
preceperat et non custodierit illud:
sed insuper et phitonissam consuluerit
nec sperauerit in domino. Propter
quod interfecit eum et transtulit re
gnum eius ad dauid filium
ysai.

Congregatus est igitur omnis .xi. XI
isrl' ad dd' in ebron dicens.
Os tuum sumus et caro tua. Heri
quoq; et nudius tertius cum adhuc
regnaret saul: tu eras qui educe super isrl'
bas et introducebas isrl'. Tibi enim
dixit dominus deus tuus. Tu pasces
plim meum isrl'. et tu eris princeps
super eum. Venerunt ergo omnes
maiores natu isrl' ad regem in ebro
et iniit dd' fedus cum eis coram dno.
Vnxeruntq; eum regem super isrl'
iuxta sermonem domini quem locutus
est in manu samuel. Abiit quoq; dd'
et omnis isrl' in ierlm h' est iebus Non ierlm dicebatur iebus
vbi erant iebusei habitatores terre.
Dixeruntq; qui hitabant in iebus
ad dauid. Non ingredieris huc. Por
ro dauid cepit arcem syon: que est
ciuitas dd'. Dixitq;. Omnis qui per
cusserit iebuseum in primis erit
princeps et dux. Ascendit igitur primus
ioab filius saruie et factus est princeps
Habitauit autem dd' in arce. et idcirco
appellata est ciuitas dd'. Edificauit
q; vrbem in circuitu a mello usq;
ad gyrum. Ioab autem reliquā pte vrbis
vrbis extruxit. Proficiebat q; dd'
vadens et crescens. et dns exercituum
erat cum eo. Hii principes virorum
fortium dd' qui adiuuerunt eum
vt rex fieret super omnem isrl': iuxta
verbum domini quod locutus est ad
isrl'. Et iste numerus robustorum dauid.
Iesbaam filius achamoni princeps
inter triginta. Iste leuauit hastam
suam sup ccc^tos vulneratos vna
vice. Et post eum eleazar filius
patrui eius ahohites qui erat inter
tres potentes. Iste fuit cum dd' in ma
phesdomim quando philistiim congregati
sunt ad locum illum in prelium.
Et erat regionis illius ager plenus
ordeo. Fugeratque populus a
facie philistinorum. Hii steterunt in
medio agri. et defenderunt eum. Cumq;
percussissent philisteos: dedit dominus
salutem magnam in populo suo.
Descenderunt autem tres de xxx.
principib; ad petram in qua
erat dd'. ad speluncam odollam
quando philistiim fuerant castra me
tati in valle raphaim. Porro dd'
erat in presidio et statio philistiim

aquã | in bethleem. Desideravit igitur david
⁊ dixit. O si quis daret michi aquam
de cisterna bethleem que est in porta.
Tres ergo isti per media castra phili
stinorum perrexerunt ⁊ hauserũt aq̃
de cisterna bethleem que erat in porta.
⁊ attulerunt ad david ut biberet.
qui noluit. sed magis libavit illam
domino dicens. Absit ut in cõspectu
dei mei hoc faciam. ⁊ sanguinem vi
rorum istorum bibam: quia in peri
culo animarum suarum attulerunt m
aquam. Et ob hanc causam no
luit bibere. Hec fecerunt tres ro
bustissimi viri. Abisai quoque frater
ioab: ⁊ ipse erat princeps trium. Et
ipse levavit hastam suam contra tres
vulneratos. ⁊ ipse erat inter tres no
minatissimus. inter tres secũdos in
clitus ⁊ princeps eorum. Verumptã
usque ad tres primos non pervenerat.
Banaias filius ioiade viri robus
tissimi qui multa opera perpetrarat de
capsehel. ipse percussit duos. ariehel
⁊ moab: ⁊ ipse descendit ⁊ interfecit
leonem in media cisterna. in tpẽ
al' pcussit | nivis. ⁊ ipse interfecit virum egyptiũ
cuius statura erat. v. cubitorum. ⁊
habebat lanceam. ut liciatorium
tex enaum. Descendit ergo ad eum
cum virga ⁊ rapuit hastam quã
tenebat manu: ⁊ interfecit eum ha
sta sua. Hec fecit banaias filius
ioiade qui erat inter tres robustos
nominatissimus ⁊ inter xxx. primus.
Verumptã usque ad tres nõ pervenerat
Posuit autem eum david ad auri
culam suam. Porro fortissimi viri
in exercitu: asahel frater ioab. ⁊ hele
anam filius patrui eius de bethleẽ.
Semoth arothites. heles phalonites
iras filius acces thecuites. abiathar ana
thothites. sibochai sothites. ilai achohites. ma
rai netophachites. led filius | baana nethophathites.
ithai filius ribai de gabaath filiorum
beniamin. banaia pharathonites.
viri de torrente gaas; abihel arba
thites. ⁊ azmoth bauramites. Eli
aba salabonites. Filii asen gezo
al' achiã | nites. Ionathan filius sage ararites.
al' apher | Aliam filius achar ararites.
Eliphal filius ur. epher mecara
thites. Ahia phelonites. Asrai car
melites. Noorai filius asbai.

Ioel frater nathan. mabar filius a
garai. selec amonites. noorai bero
thites. armiger ioab filii sarvie.
iras gethreus. iareb iethreus. urias
etheus. zabad filius oholi. adina
filius iesan. rubenites princeps rubẽ
nitarum. ⁊ cum eo xxx. anan filius
maacha ⁊ iosaphat mathanites. ozi
as astarothites. Sema ⁊ iahiel filii
hotam arohirites. Iedihel filius samri
⁊ ioha frater eius thosaites. Heliel
mavites. Et ieribai ⁊ iosaia filii
helnaem ⁊ iethma moabites. Eliel
⁊ obed ⁊ iesihel de masobia. · xii ·
Hii quoque venerunt ad david in sicle
leg cum adhuc fugeret saul
filium cis: qui erant fortissimi ⁊ egre
gii pugnatores tendentes arcum. et
utraque manu fundis saxa iacientes.
⁊ dirigentes sagittas. De fratribus saul
ex tribu beniamin principes ahiezer
⁊ ioas filius samaa gabaathites ⁊
iaziel ⁊ phaleth filii asmoth. et
baracha ⁊ iehu anathothites. Sama
ias quoque gabaonites fortissimus inter
xxx. ⁊ super xxx. Ieremias ⁊ iezihel ⁊
iohanam ⁊ iezabad gaderothites.
Et luzai ⁊ ierimuth ⁊ baalia. et
samaria ⁊ saphatia arophites. hel
chana ⁊ iesia. ⁊ azrael ⁊ ioezer ⁊ iesbaa
de carein. Ioela quoque ⁊ zabadia filii
ieroam de gedor. Sed ⁊ de gaddi transfugerũt
ad david cum lateret in deserto viri for
tissimi ⁊ pugnatores optimi tenentes
clipeum ⁊ hastam. facies eorum quasi
facies leonis ⁊ veloces quasi capree in
montibus. Ezer princeps obdias
secũdus. Eliab. iii. masmana iiii. iere
mias v. hethi vi. heliel. vii. iohanan
viii. helzebad. ix. ieremias. x. bachan
nai xi. Hii de filiis gad: principes exerci
tus. Novissimus. c. militibus preerat.
⁊ maximus mille. Isti sunt qui tran
sierunt iordanem mense primo quãdo
inundare consuevit super ripas suas:
et omnes fugaverunt qui morabantur
in vallibus ad orientalem plagam ⁊
ad occidentalem. Venerunt autem
⁊ de beniamin ⁊ de iuda ad presidium
in quo morabatur david. Egressusque
est david obviam eis. ⁊ ait. Si pa
cifice venistis ad me ut auxiliemini
michi, cor meum
iungatur vobis. Si autem insidiamini

nium mihi pro adversariis meis cum
ego iniquitatem in manibus meis nō
habeam: videat deus patrum nostrorum
et iudicet. Spiritus vero induit abysai
principem inter xxx. et ait. Tui sumus
o david: et tecum fili ysai pax. Pax
tibi et pax adiutoribus tuis. te enim
adiuvat deus tuus. Suscepit ergo
eos david: et constituit principes turme.
Porro de manasse transfugerunt
ad david quando veniebat cum philistiim. ut
adversum saul pugnaret. Et nō
dimicavit cum eis: quia inito con
silio remiserunt eum principes philis
thinorum dicentes. Periculo capi
tis nostri revertetur ad dominum suum
saul. Quando igitur reversus est in
siceleg transfugerunt ad eum de
manasse; ednas et iozabad. et iedihel
et michael. et ednas et iozabad. et heliu
et salathi. principes milium in mana
sse. Hii prebuerunt auxilium
david adversum latrunculos. Omnes
enim erant viri fortissimi et facti sunt
principes in exercitu. Sed et per singu
los dies veniebant ad david ad auxiliandum
ei: usque dum fieret grandis numerus
quasi exercitus dei. Iste quoque numerus
principum exercitus qui venerunt ad
david cum esset in hebron: ut transfer
rent regnum saul ad eum. iuxta
verbum domini. Filii iuda portantes
clipeum. et hastam vi. milia. dccc. expe
diti ad prelium. De filiis symeon.
virorum fortissimorum ad pugnandum
vii. milia. c. De filiis levi: iiii. milia. dc.
Ioiada quoque princeps de stirpe aaron: et
cum eo tria milia dcc. Sadoch etiam
puer egregie indolis et domus patris
eius. principes xx. duo. De filiis autem
beniamin fratribus saul: tria milia. Mag
na enim pars eorum adhuc sequeba
tur domum saul. Porro de filiis ephrai
m xx. milia. dccc. fortissimi robore viri nomina
ti in cognationibus suis. Et ex dimi
dia parte tribus manasse. x. et viii. milia.
singuli per nomina sua. venerunt
ut constituerent regem david. De filiis
quoque ysachar: viri eruditi qui nove
rant singula tempora ad precipien
dum quid facere deberet israel. principes cc.
Omnis autem reliqua tribus eorum
consilium sequebatur. Porro de za
bulon qui egrediebantur ad prelium.

et stabant in acie instructi armis belli
cis. l. milia. venerunt in auxilium non in
in corde duplici. Et de neptalim prin
cipes mille: et cum eis instructi clipeo et
hasta. xxx. et vii. milia. De dan etiam parati
ad prelium. xx. viii. milia. dc. Et de aser
egredientes ad pugnam et in acie pro
vocantes xl. milia. Et trans iordanem autem
de filiis ruben. et gad. et dimidia parte
tribus manasse. instructi armis belli
cis. c. xx. milia. Omnes isti viri bellatores
expediti ad pugnandum. corde perfecto
venerunt in hebron: ut constituerent
david regem super universum israel. Sed
et omnes reliqui ex israel: uno corde e
rant ut rex fieret david super universum
israel. Fueruntque ibi apud david tribus diebus
comedentes et bibentes. Preparaverunt
enim eis fratres eorum. Sed et qui iuxta
eos erant usque ad ysachar. et zabulon
et neptalim. afferebant panes in
asinis et camelis et mulis et bobus.
ad vescendum farinam. palatas
uvam passam. vinum. oleum. boves
et arietes ad omnem copiam. Gau
dium quippe erat in israel. xv.

XIII

Init autem consilium david cum
tribunis et centurionibus et uni
versis principibus: et ait ad om
nem cetum israel. Si placet vobis
et a domino deo nostro egreditur
sermo quem loquor: mittamus ad
fratres nostros reliquos in universas
regiones israel. et ad sacerdotes. et ad
levitas qui habitant in suburbanis
urbium. ut congregentur ad nos
et reducamus archam dei nostri ad nos.
Non enim requisivimus eam in diebus
saul. Et respondit universa multitu
do. ut ita fieret. Placuerat enim ser
mo omni populo. Congregavit ergo
david cunctum israel. a sior egypti usque
dum ingrediaris emath: ut addu
ceret archam dei de cariathiarim.
Et ascendit david et omnes viri israel
ad collem cariathiarim que est in
iuda. ut afferret inde archam domini
dei sedentis super cherubim: ubi in
vocatum est nomen eius. Inpo
suerunt que archam dei super plau
strum novum. de domo aminada
dab. Oza autem et fratres eius mi
nabant plaustrum. Porro david et
universus israel ludebant coram domino

al' mille

filiorum

milia

Non percussit dominus ozam quia tetigit archam

omni virtute in canticis et in cytharis et psalteriis et tympanis et cymbalis et tubis. Cum autem pervenissent ad aream chidon: tetendit oza manum suam ut sustentaret archam. Bos quippe lasciviens paululum inclinaverat eam. Iratus est itaque dominus contra ozam et percussit eum eo quod contigisset archam dei: et mortuus est ibi coram domino. Contristatusque est david eo quod divisisset dominus ozam: vocavitque locum illum divisio oze usque in presentem diem. Et timuit david deum tunc temporis dicens. Quomodo possum ad me introducere archam dei. Et ob hanc causam non eam adduxit ad se, hoc est in civitatem david, sed divertit in domum obededom gethei. Mansit ergo archa dei in domo obededom tribus mensibus: et benedixit dominus domui eius et omnibus que habebat. xiiii.

al' tetigisset

gethei

XIIII

Misit quoque hyram rex tyri nuntios ad david et ligna cedrina et artifices parietum et lignorum ut edificarent ei domum. Cognovitque david eo quod confirmasset eum dominus in regem super israel et sublevatum esset regnum suum super populum eius israel. Accepit quoque david alias uxores in ierusalem, genuitque filios et filias. Et hec nomina eorum qui nati sunt ei in ierusalem. Samua et sobab et nathan et salomon, iobab et helisu et heliphaleth. noga quoque et napheg et iaphie elisama et baliada et eliphaleth. Audientes autem philistiim eo quod unctus esset david in regem super universum israel: ascenderunt omnes ut quererent eum. Quod cum audisset david: egressus est obviam eis. Porro philistiim venientes diffusi sunt in valle raphaim. Consuluitque david dominum dicens. Si ascendam ad philisteos? et si tradides eos in manus meas? Et dixit ei dominus. Ascende et tradam eos in manu tua. Cumque illi ascendissent in baalpharasim percussit eos ibi david et dixit. Divisit deus inimicos meos per manum meam, sicut dividuntur aque. Et idcirco vocatum est nomen loci illius baalpharasim. Dereliqueruntque ibi deos suos. quos david iussit cremari. Alia etiam vice philistiim irruerunt et diffusi sunt in valle. Consuluitque rursum

helý

david deum: et dixit ei deus. Non ascendas post eos. recede ab eis et venies contra illos ex adverso pirorum. Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pirorum. tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim deus ante te: ut percutiat castra philistiim. Fecit ergo david sicut preceperat ei deus: et percussit castra philistinorum de gabaon usque gazara. Divulgatumque est nomen david in universis regionibus: et dominus dedit pavorem eius super omnes gentes. xv.

Fecit quoque sibi domos in civitate david: et edificavit locum arche dei. tetenditque ei tabernaculum. Tunc dixit david. Illicitum est ut a quoquam portetur archa dei: nisi a levitis quos elegit dominus ad portandum eam et ad ministrandum sibi usque in eternum. Congregavitque david universum israel in ierusalem: ut afferret archa dei in locum suum quem preparaverat ei. necnon et filios aaron et levitas. De filiis caath uriel princeps fuit et fratres eius centum .xx. De filiis merari asaya princeps et fratres eius ducenti .xx. De filiis gersom. iohel princeps et fratres eius centum .xxx. De filiis elisaphan. semeias princeps et fratres eius ducenti. De filiis hebron: helihel princeps et fratres eius octoginta. De filiis oziel aminadab princeps et fratres eius centum .xii. Vocavitque david sadoch et abiathar sacerdotes et levitas urihel et asaiam. iohel semeiam heliel et aminadab. et dixit ad eos. Vos qui estis principes familiarum leviticarum sanctificamini cum fratribus vestris: et afferte archam domini dei israel ad locum qui ei preparatus est. ne ut a principio quia non eratis presentes percussit nos dominus. sic et nunc fiat; illicitum quippe nobis agentibus. Sanctificati sunt ergo sacerdotes et levite ut portarent archam domini dei israel. Et tulerunt filii levi archam dei sicut preceperat moyses iuxta verbum domini humeris suis in vectibus. Dixitque david principibus levitarum ut constituerent de fratribus suis cantores in organis musicorum. nablis videlicet et liris et cymbalis ut resonaret in excelsum sonitus leticie. Constitueruntque levitas hemen filium iohel: et de fratribus eius

asaph filium barachie. De filiis vero
merari fratribus eorum ethan filium
casaie et cum eis fratres eorum. In secundo
ordine zachariam et ben et iaziel.
et semiramoth et iahiel et ani. eli
ab et banaiam et maasiam et ma
thathiam. et heliphalu et macheni
am et obededom et iehiel ianitores. Porro
cantores eman asaph et ethan in
cymbalis eneis concrepantes. Zacha
rias autem et oziel. et semiramoth et
iahiel. et ani — et eliab et maa
sias in nablis archana cantabant.
Porro mathathias et heliphalu et
macenias et obededom et iehiel et oza
zin in cytharis pro octava canebant
et v. j. v. le. epinicion: Chonenias
autem princeps levitarum prophetie
preerat. et ad precinendam melodiam:
erat quippe valde sapiens. Et bara
chias et helchana ianitores arche. Por
ro sebenias et iosaphath. et nathanael
et amasai et zacharias et banaias et
heliezer sacerdotes clangebant tubis
coram archa dei. Et obededom et ie
chias erant ianitores arche. Igitur
david et omnes maiores natu israel et tri
buni ierunt ad portandum archam
federis domini de domo obededom cum
leticia. Cumque adiuvisset deus levitas
qui portabant federis domini. immo
labantur vii. tauri. et vii. arietes.
Porro david erat indutus stola byssina
et universi levite qui portabant archam
domini. cantores quoque chonenias prin
ceps prophetie inter cantores. David
autem indutus erat et ephot lineo.
Universusque israel deducebat archam
federis domini in iubilo et sonitu
buccine. et tubis et cymbalis et nablis
et cytharis concrepantes. Cumque per
venisset archa federis domini usque ad
civitatem david. michol filia saul pro
spiciens per fenestram vidit regem
david saltantem atque ludentem despexit
eum in corde suo. · xvi ·

Attulerunt igitur archam
dei: et constituerunt eam in
medio tabernaculi quod tetenderat ei david.
Et obtulerunt holocausta et paci
fica coram domino. Cumque com
plesset david offerens holocausta et pacifi
ca benedixit populo in nomine domini.
et divisit universis per singulos

a viro usque ad mulierem tortam panis
et partem assae carnis bubalae et similam
oleo simulam. Constituitque coram
archam domini de levitis qui mini
strarent et recordarentur operum
eius et glorificarent atque laudarent
dominum deum israel. Asaph principem et
secundum eius zachariam. Porro iahihel
et semiramoth et iehihel et matha
thiam et heliab et banaiam. et obededom
et iehihel super organa psalterii. et
liras. Asaph autem ut cymbalis
personaret. banaiam vero et aziel
sacerdotes canere tuba iugiter coram
archa federis domini. In illo die
fecit david principem ad confitendum
domino asaph et fratres eius. Confi
temini domino et invocate nomen — Nota psalmus. Confitemini in primo nocturno cantate
eius. Notas facite in populis adin
ventiones eius. Cantate ei et psalli
te ei. narrate omnia mirabilia eius.
laudate nomen eius sanctum.
Letetur cor querentium dominum. Querite
dominum et virtutem eius. Querite
faciem eius semper. Recordamini
mirabilium eius que fecit. signorum
illius et iudiciorum oris eius. Se
men israel servi eius. Filii iacob electi
eius. Ipse dominus deus noster; in
universa terra iudicia eius. Recor
damini in sempiternum pacti eius
sermonis quod precepit in mille gene
rationes. quod pepigit cum abra
ham et iuramenti illius cum
ysaac; et constituit illud iacob in
preceptum et israel in pactum sempi
ternum dicens; Tibi dabo terram
chanaan: funiculum hereditatis
vestre. Cum essent pauci numero parvi
et coloni eius. transierunt de gente
in gentem. et de regno ad populum
alterum. Non dimisit quempiam calum
niari eos; sed increpavit pro eis
reges. Nolite tangere christos meos.
et in prophetis meis. nolite mali
gnari. Cantate domino omnis
terra. annunciate ex die in diem
salutare. Narrate in gentibus ei[us]
gloriam eius. in cunctis populis
mirabilia eius. Quia magnus
dominus et laudabilis nimis. et
horribilis super omnes deos. Omnes
enim dii populorum ydola. dominus
autem celos fecit. Confessio et

magnificencia coram eo fortitudo
et gaudium in loco eius. Afferte do
mino familie populorum. afferte
domino gloriam et imperium. Date
domino gloriam nomini eius. levate hymnum
et sacrificium et venite in conspectu
eius: et adorate dominum in decore sancto.
Commoveatur a facie illius omnis
Al' ferram terra: ipse enim fundavit orbem
immobilem. Letentur celi et exultet
terra. et dicant in nacionibus dominus
regnavit. Tonet mare et plenitudo
eius: exultent agri et omnia que in
eis sunt. Tunc laudabunt ligna
saltus coram domino. quia venit
iudicare terram. Confitemini
domino quoniam bonus: quoniam in eternum
misericordia eius. Et dicite. Sal
va nos deus salvator noster. et congrega
nos et erue de gentibus ut confitea
mur nomini sancto tuo et exultemus
in carminibus tuis. Benedictus
dominus deus israel ab eterno et usque
in eternum. et dicat omnis populus
amen. et hymnum deo. Reli
quit itaque coram archa federis
No' de asaph et ydythum et osa domini asaph et fratres eius ut mini
strarent in conspectu arche iugiter.
per singulos dies et vices suas. Porro
obededom et fratres eius. lx. viii. Et obe
dedom filium idithum. et osa consti
tuit ianitores. Sadoch autem sacer
dotem et fratres illius sacerdotes coram
tabernaculo domini. in excelso quod
erat in gabaon. ut offerrent holo
causta domino super altare holocau
stomatis iugiter mane et vespere
iuxta omnia que scripta sunt in
lege domini quam precepit israeli. Et
post eum heman et idithum et reliquos
electos unumquemque vocabulo suo ad
confitendum domino quoniam in eternum
misericordia eius. Heman quoque et idithum
canentes tuba et quatientes cymbala
et omnia musicorum organa. ad
canendum deo. Filios autem idithum
fecit esse portarios. Reversusque est
omnis populus in domum suam.
et david ut benediceret etiam domui sue.

XVII

Cum · xvii ·
autem habitaret david in domo
sua: dixit ad nathan prophetam.
Ecce ego habito in domo cedrina.
archa autem federis domini sub
pellibus est. Et ait nathan ad david.
Omnia que in corde tuo sunt fac.
Deus enim tecum est. Igitur nocte
illa factus est sermo domini ad na
than. dicens. Vade et loquere david
servo meo. Hec dicit dominus. Non
edificabis michi tu domum ad ha
bitandum. neque enim mansi in
domo ex eo tempore quo eduxi israel
de terra egypti. usque ad hanc diem:
sed fui semper mutans loca taberna
culi et in tentorio manens cum omni
israel. Numquid locutus sum saltem
uni iudicum israel quibus preceperam
ut pascerent populum meum. et dixi.
quare non edificasti michi domum
cedrinam: Nunc itaque sic loqueris
ad servum meum david. Hec dicit
dominus exercituum. Ego te tuli
cum in pascuis sequereris gregem:
ut esses dux populi mei israel. Et fui
tecum quocumque perrexisti. et interfeci
omnes inimicos tuos coram te.
Feceque tibi nomen quasi unius magnorum
qui celebrantur in terra.
Et dedi locum populo meo israel. Planta
bitur et habitabit in eo: et ultra non
commovebitur. Nec filii iniquitatis
atterent eos sicut a principio
ex diebus quibus dedi iudices populo
meo israel: et humiliavi universos
inimicos tuos. Annuncio ergo tibi
quod edificaturus sit tibi dominus do
mum. Cumque impleveris dies
tuos ut vadas ad patres tuos, susci
tabo semen tuum post te quod erit de
filiis tuis et stabiliam regnum eius.
Ipse edificabit michi domum. et fir
mabo solium eius usque in eternum.
Ego ero ei in patrem: et ipse erit michi
in filium. Et misericordiam meam non
auferam ab eo. sicut abstuli ab eo
qui ante te fuit. Et statuam eum
in domum meam. et in regno meo
usque in sempiternum. Et thronus
eius firmissimus erit in perpetuum.
Iuxta omnia verba hec. et iuxta universam
visionem istam. sic locutus est
nathan ad david. Cumque venisset rex
david et sedisset coram domino: dixit.
Quis ego sum domine deus et que
domus mea ut prestares michi
talia: Sed et hoc parum visum est in conspec
tu tuo, ideoque locutus es super domum

serui tui etiam in futurum: et fecisti
me spectabilem super omnes homines,
domine deus meus. Quid ultra
addere poterit david cum ita glorifica-
veris servum tuum, et cognoveris
eum, domine? Propter famulum
tuum iuxta cor tuum fecisti omnem
magnificentiam hanc: et nota ee
voluisti universa magnalia. Magni-
ficatus es domine deus, quia
non est similis tui; et non alius deus
absque te: ex omnibus quos audivimus
auribus nostris. Quis autem est alius
ut populus tuus israel gens una in
terra ad quam perrexit deus, ut libe-
raret et faceret populum sibi, et mag-
nitudine sua atque terroribus eiceret
nationes a facie eius, quem de egypto li-
beravit. Et posuisti populum tuum
israel tibi in populum usque in eternum: et
tu domine factus es deus eius. Nunc
igitur domine sermonem quem locutus
es famulo tuo et super domum eius
confirmetur in perpetuum, et fac sic
locutus es. Permaneatque et magni-
ficetur nomen tuum usque in sempi-
ternum, et dicatur: Dominus exer-
cituum deus israel: et domus david servi eius
permanens coram eo. Tu enim domine
deus meus revelasti auriculam servi
tui, ut edificares ei domum. Et idcirco
invenit servus tuus fiduciam ut
oraret coram te. Nunc ergo domine
tu es deus, et locutus es ad servum
tuum tanta beneficia. Et cepisti benedi-
cere domui servi tui: ut sit semper
coram te. Te enim domine benedicente
benedicta erit in perpetuum. · xviii ·

Factum est autem post hec ut percu-
teret david philistiim et humiliaret
eos, et tolleret geth et filias eius
de manu philistiim: percuteret quoque
moab et fierent moabite servi david,
offerentes ei munera. Eo tempore
percussit david etiam adadezer regem
soba regionis emath: quando perrexit ut
dilataret imperium suum usque ad flu-
men eufraten. Cepit ergo david
mille quadrigas eius, et vii. milia equitum
ac xx. milia virorum peditum. Sub
nervavitque omnes equos curruum:
exceptis c. quadrigis quas reserva-
vit sibi. Supervenit autem et sirus
damascenus ut auxilium preberet
adadezer regi soba. Sed et hunius percussit
david. xxii. milia virorum. Et po-
suit milites in damasco ut siria
quoque serviret sibi et offerret munera.
Adiuvitque eum dominus in cunctis
ad quecumque perrexerat. Tulit quoque
david pharetras aureas quas habuerant
servi adadezer, et attulit eas in ierusalem.
Nec non de thebath et chou urbibus
adadezer eris plurimum de quo fecit
salomon mare eneum et columpnas
et vasa enea. Cum audisset thou
rex emath percussisse videlicet david
omnem exercitum adadezer regis soba,
misit adoram filium suum ad re-
gem david ut postularet ab eo pacem:
et congratularetur ei, eo quod expugna-
set et percussisset adadezer: adversarius
quippe thou erat adadezer. Sed et omnia
vasa aurea et argentea et erea con-
secravit rex david domino cum ar-
gento et auro quod tulerat universis gen-
tibus tam de idumea et moab et filiis
amon: quam de philistiim et amaleth.
Abisai vero filius sarvie percussit
edom in valle salinarum. x. et viii. milia.
Et constituit in edom presidium. Ut
serviret ydumea david. Salvavitque do-
minus david in cunctis ad que perrexerat. Reg-
navit ergo david super universum israel.
Et faciebat iudicium atque iustitiam
cuncto populo suo. Porro ioab filius
sarvie erat super exercitum: et iosaphath
filius ahilud a commentariis. Sadoch
autem filius achitob et achimeleth
filius abiathar sacerdotes: et saraia scriba.
Banaias autem filius ioiade: super
legiones cherethi et phelethi. Porro filii
david principes aule regis. · xix ·

Factum est autem ut moreretur
naas rex filiorum amon: et
regnavit anon filius eius pro eo.
Dixitque david: Faciam misericordiam cum anon
filio naas, sicut fecit pater eius mihi pre-
cens gratiam. Misit ergo david nuncios ad
consolandum eum super morte patris
sui. Qui cum pervenissent in terram
filiorum amon: ut consolarentur
amon, dixerunt principes filiorum
amon ad amon: Tu forsitan putas
quod david honoris causa in patrem tuum
miserit qui consolarentur te: nec

al' anam

ideo ut investigarent et explorarent: et inve-
stigarent et scrutarentur terram tuam
venerunt ad te servi eius. Igitur

anon pueros David decalvavit, et
rasit capud et barbam, et precidit tuni-
cas eorum a natibus usque ad pedes et
dimisit eos. Qui cum abissent et
hoc mandassent David: misit in occursum
eorum. Grandem enim contumeliam
sustinuerant: et precepit ut manerent
in iericho: donec cresceret barba eorum
et capilli et tunc reverterentur. Videntes
autem filii ammon quod iniuriam fecis-
sent David: tam amon quam reliquus populus
miserunt mille talenta argenti:
ut conducerent sibi de mesopotamia
et de siria maacha. et de soba currus
et equites. Conduxeruntque .xxxii. milia
curruum et regem maacha cum
populo eius. Qui cum venissent
castra metati sunt e regione meda-
ba. Filii quoque ammon congregati
de urbibus suis venerunt ad bellum.
Quod cum audisset David: misit ioab
et omnem exercitum virorum fortium.
Egressique filii ammon: direxerunt
aciem iuxta portam civitatis.
Reges autem qui ad auxilium venerant
separatim in agro steterunt. Igitur
ioab intelligens bellum ex adverso
et post tergum contra se fieri: elegit
viros fortissimos de universo israel. et
perrexit contra syrum. Reliquam autem
partem populi dedit sub manu a-
bisai fratris sui. et perrexerunt contra
filios ammon. Dixitque. Si vicerit
me syrus: auxilio eris michi. Si
autem superaverint te filii ammon ero
tibi in presidium. Confortare et
agamus viriliter pro populo meo. et
pro urbibus dei nostri. Dominus autem
quod in conspectu suo bonum est faciet.
Perrexit ergo ioab et populus qui cum
eo erat contra syrum ad prelium
et fugavit eos. Porro filii ammon
videntes quod fugisset syrus. ipsi quoque
fugerunt abisai fratrem eius. et ingres-
si sunt civitatem. Reversusque est et
ioab in ierusalem. Videns autem syrus
quod cecidisset coram israel: misit nun-
cios et adduxit syrum qui erat
trans flumen. Sophath autem
princeps milicie adadezer erat dux
eorum. Quod cum nunciatum esset
David: congregavit universum israelem
et transivit iordanem: irruitque in
eos. et direxit ex adverso aciem

illis contra pugnantibus. Fugit autem
syrus israel: et interfecit David de syris .vii. milia
curruum: et .xl. milia peditum et sophach
principem exercitus. Videntes autem
servi adadezer se ab israel esse superatos:
transfugerunt ad David et servierunt ei.
Noluitque ultra syria prebere auxi-
lium filiis ammon. .xx.

Factum est autem post anni
circulum eo tempore quo solent
reges ad bella procedere: congregavit
ioab exercitum et robur milicie: et
vastavit terram filiorum ammon.
Perrexitque et obsedit rabath. Porro
David manebat in ierusalem. quando ioab percus-
sit rabath. et destruxit eam. Tulit
autem David coronam melchon de ca-
pite eius. et invenit in ea auri pondo
talentum et preciosissimas gemmas, fecitque
sibi inde diadema, manubias quoque
urbis plurimas tulit. Populum
autem qui erat in ea eduxit et fecit
super eos tribulas et trahas et ferrata
carpenta transire: ita ut dissecarentur
et contererentur omnes. Sic
fecit David cunctis urbibus filiorum ammon
et reversus est cum populo suo in ierusalem.
Post hec initum est bellum in gazer
adversus philisteos. in quo percussit
sobochai usathites saphai de genere
raphaim: et humiliavit eos. Aliud
quoque bellum gestum est adversum
philisteos in quo percussit adeodatus
filius saltus bethleemites fratrem go-
liath gethei. cuius haste lignum erat
quasi liciatorium texentium. Sed
et aliud bellum accidit in geth in
quo fuit homo longissimus, habens
senos digitos. id est simul .xxiiii. qui et
ipse fuerat de rapha stirpe generatus.
Hic blasphemavit israel. et percussit
eum ionathan filius samaa fratris
David. Hii sunt filii rapham in geth qui
ceciderunt in manu David et servorum eius.

Consurrexit autem .xxi.
sathan contra israel: et irrita-
vit David ut numeraret israel. Dix-
itque David ad ioab. et ad principes
populi. Ite et numerate israel a
bersabee usque ad dan: et afferte michi
numerum ut sciam. Responditque
ioab. Augeat dominus populum
suum centuplum quam non sunt.
Nonne mi domine rex omnes

servi tui sunt. Quare hoc querit dominus meus rex, quod in peccatum reputetur in israel. Sed sermo regis magis prevaluit. Egressusque est ioab et circuivit universum israel, et reversus est ierusalem. Deditque david numerum eorum quos circuierat. Et inventus est omnis israel numero mille milia et c. milia virorum educentium gladium. De iuda autem cccc. lxx. milia bellatorum. Nam levi et beniamin non numeravit: eo quod invitus exequeretur regis imperium. Displicuit autem domino quod iussum erat; et percussit israel. Dixitque david ad dominum. Peccavi nimis ut hoc facerem. Obsecro aufer iniquitatem servi tui: quia insipienter egi. Et locutus est dominus ad gad videntem david dicens. Vade et loquere ad david: et dic ei. Hec dicit dominus. Trium tibi optionem do. Unum quod volueris elige. et faciam tibi. Cumque venisset gad ad david: dixit ei. Hec dicit dominus. Elige quod volueris. Aut tribus annis pestilenciam. Aut tribus mensibus te fugere hostes tuos: et gladium eorum non posse evadere. Aut tribus diebus gladium domini et mortem versari in terra: et angelum domini interficere in universis finibus israel. Nunc igitur vide quid respondeam ei qui misit me. Et dixit david ad gad. Ex omni parte me premunt angustie. Sed melius mihi est ut incidam in manus domini quia multe sunt miserationes eius. quam in manus hominum. Misit ergo dominus pestilenciam in israel: et ceciderunt de israel. lxx. milia virorum. Misit quoque angelum in ierusalem ut percuteret eam. Cumque percuteret vidit dominus et misertus est super magnitudine mali. et imperavit angelo qui percutiebat. Sufficit. Iam cesset manus tua. Porro angelus domini stabat iuxta aream ornan iebusei. Levansque david oculos suos. vidit angelum domini stantem inter terram et celum. et evaginatum gladium in manu eius. et versum contra ierusalem: et ceciderunt tam ipse quam maiores natu vestiti ciliciis et proni in terram. Dixitque david ad dominum.

[left margin, cut off:] ...temo ...ibus

Nonne ego sum qui iussi ut numeraretur populus. Ego sum qui peccavi. ego qui malum feci. Iste grex quid commeruit. Domine deus meus. vertatur obsecro manus tua in me et in domum patris mei. Populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem domini precepit gad ut diceret david ut ascenderet et extrueret altare domino deo. in area ornan iebusei. Ascendit ergo david iuxta sermonem gad quem locutus ei fuerat ex sermone nomine domini. Porro ornan cum suspexisset et vidisset angelum quatuorque filii eius cum eo. absconderunt se. Nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum venisset david ad ornan: conspexit eum ornan et processit ei obviam de area. et adoravit illum pronus in terram. Dixitque ei david. Da michi locum aree tue, ut edificem in ea altare domino: ita ut quantum valet argenti accipias. et cesset plaga a populo. Dixit autem ornan ad david. Tolle et faciat dominus meus rex quodcumque ei placet. Sed et boves do in holocaustum. et tribulas in ligna. et triticum in sacrificium: Omnia libens prebebo. Dixitque ei rex david. Nequaquam ita fiet. sed argentum dabo quantum valet. Neque enim tibi auferre debeo: et sic offerre domino holocausta gratuita. Dedit ergo david ornan pro loco siclos auri iustissimi ponderis sescentos: et edificavit ibi altare domino. Obtulitque holocausta et pacifica et invocavit dominum: et exaudivit eum in igne de celo super altare holocausti. Precepitque dominus angelo. et convertit gladium suum in vaginam. Protinus ergo david videns quod exaudisset eum dominus in area ornan iebusei: immolavit ibi victimas. Tabernaculum autem domini quod fecerat moyses in deserto et altare holocaustorum eadem tempestate erat in excelso gabaon: et non prevaluit david ire ad altare ut ibi obsecraret dominum. Nimio enim fuerat timore perterritus: videns gladium angeli domini.

[right margin:] Nō holocaustū edifico

XXII

Dixitque david. xxii. Hec est domus domini. et hoc altare in holocaustum israel. Et

precepit ut congregarentur omnes
proseliti de terra israel. et constituit
ex eis latomos ad cedendos lapides
et poliendos, ut edificaretur domus
domini. ferrum quoque plurimum ad
clavos ianuarum, et ad commis-
suras atque iuncturas preparavit
david: et eris pondus innumerabile.
Ligna quoque cedrina non poterant
estimari. que sydonii et tyrii deporta-
verunt ad david. Et dixit david: Sa-
lomon filius meus puer parvulus
est et delicatus. domus autem quam
edificari volo domino, talis esse debet
ut in cunctis regionibus nominetur.
Preparabo ergo ei necessaria. Et
ob hanc causam ante mortem suam
omnes preparavit impensas. Vocavitque
salomonem filium suum: et precepit
ei ut edificaret domum domino deo israel.
Dixitque david ad salomonem. Fili mi
voluntatis mee fuit ut edificarem
domum nomini domini dei mei. sed factus
est sermo domini ad me dicens. Multum
sanguinem effudisti et plurima
bella bellasti: non poteris edificare
domum nomini meo. tanto effuso
sanguine coram me. Filius qui
nascetur tibi erit vir quietissimus,
faciam enim eum requiescere ab omnibus
inimicis suis per circuitum: et ob hanc
causam pacificus vocabitur. Et
pacem et otium dabo in israel cunctis
diebus eius. Ipse edificabit domum
nomini meo. et ipse erit michi in filium
et ego ero ei in patrem: firmaboque
solium regni eius in eternum super israel.
Nunc ergo fili mi, sit dominus
tecum, et prosperare et edifica domum
domino deo tuo, sicut locutus est
de te. Det quoque tibi dominus pruden-
ciam et sensum ut regere possis israel:
et custodire legem domini dei tui.
Tunc enim proficere poteris si cu-
stodieris mandata et iudicia que
precepit dominus moysi ut doceret
israel. Confortare viriliter age, ne
timeas neque paveas. Ecce ego in pau-
pertatula mea preparavi impensas domus
domini. Auri talenta .c. milia. et argenti
mille milia talentorum. Eris vero et
ferri non est pondus. vincitur enim
numerus magnitudine. Ligna et lapides
preparavi ad universa impendia.

Habes quoque plurimos artifices. lato-
mos atque cementarios: artificesque lig-
norum. et omnium artium ad faciendum
opus, prudentissimos in auro et
argento. ere et ferro cuius non est
numerus. Surge igitur et fac. et
erit dominus tecum. Precepit quoque
david cunctis principibus israel: ut adiuva-
rent salomonem filium suum. cernitis
inquiens quod dominus deus vester vobiscum
sit. et dederit vobis requiem per circuitum.
et tradiderit omnes inimicos in manu
vestra: et subiecta sit terra coram domino
et coram populo eius. Prebete igitur
corda vestra et animas vestras: ut queratis
dominum deum vestrum: et consurgite et e-
dificate sanctuarium domino deo vestro. ut
introducatur archa federis et vasa
domino consecrata in domum que edi-
ficatur nomini domini. .xxiii.

Igitur david senex et plenus dierum
regem constituit salomonem
filium suum super israel. Et congre-
gavit omnes principes israel: et sacer-
dotes atque levitas. Numeratique sunt
levite a .xxx. annis et supra. et inven-
ti sunt .xxx. viii. milia virorum.
Ex his electi sunt et distributi in
ministerium domus domini .xx. iiii.
milia. Prepositorum autem et iudicum .vi. mi-
lia. Porro .iiii. milia ianitores. et totidem
psalte canentes domino in organis
que fecerat david ad canendum. Et
distribuit eos david per vices filiorum
levi: gerson videlicet et caath et me-
rari. Gerson leedan et semei. Filii
leedan principes. iehiel et zethan
et iohel. tres. Filii semei: salomith et
oziel et aram. tres. Isti sunt prin-
cipes familiarum leedan. Porro
filii semei: leeth et ziza et iaus et
baria. Isti filii semei .iiii. Erat
autem leeth prior. ziza secundus. Porro
iaus et baria. non habuerunt plurimos
filios. et iccirco una familia unaque
domo computati sunt. Filii caath.
amram et isaar, hebron et oziel. iiii.
Filii amram: aaron et moyses. Se-
paratusque est aaron ut ministraret
in sancta sanctorum, ipse et filii eius in sem-
piternum. et ut adoleret incensum
domino secundum ritum suum. ac bene-
diceret nomini eius in perpetuum. Moysi
etiam hominis dei filii annumerati sunt

in tribu levi. Filii moysi: gersom et
eliezer. Filii gersom. subuel primus.
Fuerunt autem filii eliezer. roobia
primus: et non erant eliezer filii
alii. Porro filii roobia multiplica
ti sunt nimis. Filii ysaar. salomith
primus. Filii hebron. ieriau primus.
amarias secundus. iaeziel. iii. iecmaam
iiii. Filii oziel: micha primus.
iesia .ii. Filii merari. mooli et musi.
Filii mooli. eleazar et cis. Mortuus
est autem eleazar. et non habuit
filios sed filias. Acceperuntque eas
filii cis: fratres earum. Filii musi. mooli,
et eder. et ierimuth. tres. Hii filii levi
in cognationibus et familiis suis princi
pes per vices et in numero capitum
singulorum: qui faciebant opera
ministerii domus domini. a xx.
annis et supra. Dixit enim david.
Requiem dedit dominus deus israel
populo suo. et habitationem in
ierusalem usque in sempiternum: nec erit
officii levitarum ut ultra portent
tabernaculum et omnia vasa eius
ad ministrandum. Iuxta precepta
quoque david novissima supputabitur
numerus filiorum levi. a .xx. annis
et supra. et erunt sub manu filiorum
aaron in cultum domus domini
in vestibulis et in exedris. et in loco
purificationis. et in sanctuario. et in
universis operibus ministerii tem
pli domini. Sacerdotes autem super
panes propositionis et ad simile sa
crificium. et ad lagana et azima
et sartaginem. et ad frixum simila
et super omne pondus atque mensuram.
Levite vero ut stent mane ad con
fitendum domino. et canendum
similiterque ad vesperam tam in obla
tione holocaustorum domini quam in
sabbatis et in calendis et sollempnitatibus
reliquis iuxta numerum et cerimonias
universusque rei iugiter coram
domino: et custodiant observationes
tabernaculi federis et ritum sanctuarii
et observationem filiorum
aaron fratrum suorum ut ministrent
in domo domini. · xxiiii ·

XXIIII

Porro filiis aaron hee parti
tiones erunt. Filii aaron:
nadab et abiu. et eleazar et ythamar.
Mortui sunt autem nadab et
abiu ante patrem suum absque liberis.
sacerdotioque functus est eleazar. et y
thamar. Et divisit eos david. id est sadoch
de filiis eleazar. et achimelec de filiis
ithamar: secundum vices suas et mini
sterium. Inventique sunt multo
plures filii eleazar in principibus
virorum quam filii ithamar. Divisit au
tem eis hoc est filiis eleazar principes per
familias .xvi. et filiis ithamar per
familias et domos suas .viii. Porro
divisit utrasque inter se familias
sortibus. Erant enim principes
sanctuarii: et principes domus dei tam
de filiis eleazar quam de filiis ithamar.
Descripsitque eos semeias filius na
thanahel scriba levites coram rege.
et principibus. et sadoch sacerdote et achi
melech filio abiathar: principibus
quoque familiarum sacerdotalium et levi
ticarum unam domum que ceteris
preerat eleazar: et alteram domum
que sub se habebat ceteros ythamar.
Exivit autem sors prima ioiarib. — al' ierabib
secunda gedeie. iii. harim. iiii. seorim.
v. melchia. vi. maiman. vii. achus.
viii. abia. ix. iesu. x. sechenia. xi.
eliasib. xii. iachim. xiii. oppha. xiiii. — al' machachim
isbaal. xv. abelga. xvi. emmer. xvii.
ezir. xviii. aphses. xix. phetia. xx. ieze — al' aapses
chel. xxi. iachim. xxii. gamul. xxiii.
dalaian. xxiiii. maziau. Hee vices
eorum secundum ministeria sua. ut in
grediantur domum dei. et iuxta ritum
suum. sub manu aaron patris eorum.
sicut preceperat dominus deus israel.
Porro filiorum levi qui reliqui fue
rant de filiis amram. erat subahel. — principes
De filiis subahel: iedeia. De filiis
quoque roobia: princeps iesias. Isaarites
vero salemoth. Filiusque salemoth:
iaareath. filiusque eius: ieriaus primus
Amarias secundus. iazihel .iii. ierimoth — al' iecymoth
.iiii. Filius oziel. micha filius
micha: samir. frater micha: iesia filius
eius: zacharias. Filii merari:
mooli et musi. Filius oziau benno. — al' iosan
Filius quoque merari. oziau et soem.
et zachur et hebri. Porro mooli filius — al' zaccur
eleazar: qui non habuit liberos.
Filius vero cis: ieramehel. Filii musi:
mooli eder et ierimoth. Isti filii levi
secundum domos familiarum suarum.
Miseruntque et ipsi sortes contra fratres

suos filios aaron coram david rege. et
sadoch et achimelech et principibus
familiarum sacerdotalium et leviti-
carum. Tam maiores quam minores
omnes sors equaliter dividebat.

XXV
Igitur david et · xxv ·
magistratus exercitus segregaverunt
in ministerium filios asaph. et heman
et idithum. qui prophetarent in cytharis
et psalteriis et cymbalis secundum numerum
suum dedicato sibi officio servientes.
De filiis asaph: zachur et ioseph.
et nathania. et asarela. filii asaph
sub manu asaph prophetantes iuxta
regem. Porro idithum filii idithum
godolias sorí iesias et sabias et ma-
thathias vi. sub manu patris sui
idithum qui in cythara prophetabat
super confitentes et laudantes dominum.
Heman quoque filii heman bocciau
mathaniau ozihel et ierimoth. anania
et hanani. eliata geddelthi et romemthi
ezer et iesbacasa. melothi othir
mazioth. Omnes isti filii heman
videntes regis in sermonibus dei ut
exaltaret cornu. Dedit que deus
heman filios xiiii. et filias tres.
Universi sub manu patris sui ad
cantandum in templo domini.
distributi erant in cymbalis et in
psalteriis et cytharis in ministeria
domus domini. iuxta regem. Asaph
videlicet et idithum et heman. Fuit autem
numerus eorum cum fratribus suis
qui erudiebant canticum domini
cuncti doctores. ccˡˣˣˣ. viii. Miserunt
que sortes per vices suas. ex equo tam
maior quam minor doctus pariter et
indoctus. Egressa que est sors prima
ioseph: qui erat de asaph. Secunda
godolie ipsi et filiis eius et fratribus eius
xii. Tercia zachur: filiis et fratribus eius
xii. iiii. isari. filiis et fratribus eius xii.
v. nathanie filiis et fratribus eius xii.
vi. bocciau. filiis et fratribus eius xii.
vii. israela. filiis et fratribus eius xii.
viii. isaie. filiis et fratribus eius xii.
ix. mathanie. filiis et fratribus eius xii.
x. semeie. filiis et fratribus eius xii. xi.
ezrihel filiis et fratribus eius xii. xii.
asabie. filiis et fratribus eius. xii. xiii.
subahel. filiis et fratribus eius xii. xiiii.
mathathie. filiis et fratribus eius. xii.
xv. ierimoth. filiis et fratribus eius. xii.
xvi. ananie: filiis et fratribus eius. xii.
xvii. iesbocase: filiis et fratribus eius. xii.
xviii. anani: filiis et fratribus eius. xii.
xix. mellothi: filiis et fratribus eius xii.
xx. eliatha: filiis et fratribus eius xii.
xxi. othir filiis et fratribus eius xii.
xxii. geddelthi: filiis et fratribus eius xii
xxiii. mazioth filiis et fratribus eius. xii.
xxiiii. Romemthiezer filiis et fratribus eius xii.
Divisiones autem ianitorum
de choritis mesellemia filius chore.
De filiis asaph filii mesellemie
zacharias primogenitus. iadihel
secundus. zabadias. iii. iathanahel
iiii. alam v. iohanna. vi. elioenai.
vii. Filii autem obededom. semeias
primogenitus. iozabad. secundus. io-
haha. iii. sachar iiii. nathanahel v.
amihel. vi. ysachar vii. pholathi
viii. quia benedixit illi dominus. Se-
meie autem filio eius nati sunt filii
prefecti familiarum suarum. Erant
enim viri fortissimi. Filii ergo
semeie. othni et raphael et obedihel.
et zabad. et fratres eius viri fortissimi.
Helui quoque et samathias. Omnes
hii de filiis obededom. Ipsi et filii et
fratres eorum fortissimi ad ministran-
dum. lx. ii. obededom. Porro me-
sellemie filii et fratres robustissimi. x.
et viii. De hosa autem. id est de filiis me-
rari: semri et princeps. Non enim
habuerat primogenitum. et iccirco
posuerat eum pater eius in principem.
Helchias ii. Tabelias iii. Zacha-
rias iiii. Omnes hii filii et fratres
osa. xiii. Hii divisi sunt ianito-
res: ut semper principes custodia-
rum sicut et fratres eorum ministrarent
in domo domini. Misse sunt ergo
sortes ex equo et parvis et magnis
per familias suas. in unamquamque
portarum. Cecidit igitur sors ori-
entalis selemie. Porro zacharie
filio eius viro prudentissimo et
erudito sortito obtigit plaga septen-
trionalis. Obededom vero et filiis eius
ad austrum in qua parte domus
erat seniorum consilium. Sephim
et hosa ad occidentem iuxta portam
que ducit ad viam ascensionis.
custodia contra custodiam. Ad
orientem vero levite vi. et ad aqui-
lonem. iiii. per diem. atque ad meri-

al' ydythum
al' machania
subahel
al' iesbacasa
al' asarela
al' esrahel

diem familie in die iiii°r et ubi erat
consilium bini et bini, in cellulis q°z
ianitorum ad occidentem iiii in bivia:
binique per celulas. Hee sunt divi
siones ianitorum filiorum chore et me
rari. Porro achias erat super thesau
ros domus domini ac vasa sanctorum.
Filii ledan: filii gersonni. De ledan
principes familiarum ledan et gersonni
iehieli filii iehieli: zathan — et iohel
fratres eius super thesauros domus domini.
Amramitis et ysaaritis et ebronitis
et ozielitis. Subahel autem filius gersom
filii moysi prepositus thesauris. fratres q°z
eius eliezer cuius filius rabia. et hu°
filius ysaias. et huius filius ioram.
huius quoque filius zechri. Sed et huius filius
selemith. Ipse selemith et fratres eius super
thesauros sanctorum que sanctificavit
david rex et principes familiarum, et tribuni
et centuriones, et duces exercitus de bellis
et manubiis preliorum q° consecraverant
ad instaurationem et supellec
tilem templi domini. Hec autem
universa sanctificavit samuel videns
et saul filius cis. et abner filius ner:
et ioab filius sarvie. Omnesque sancti
ficaverant ea per manum selemith
et fratrum eius de isaaritis vero preerat
chonenias et filii eius ad opera forinsecus
super israel: ad docendum et ad iudican
dum eos. Porro de ebronitis. asa
bias et fratres eius viri fortissimi mille
dcc^{ti}. preerant israeli trans iordanem
contra occidentem in cunctis operibus
domini, et in ministerium regis.
Ebronitarum autem princeps fuit herias
secundum familias et cognationes eorum.
xl° anno regni david recensiti sunt: et
inventi — viri fortissimi in gazer
et galaad fratres que eius robustioris etatis
duo milia. dcc^{ti} principes fami
liarum. Preposuit autem eos david rex ru
benitis et gaditis et dimidie tribui
manasse: in omne ministerium
dei et regis.

XXVII.

Filii autem israel secundum numerum
suum principes familiarum
tribuni et centuriones, et prefecti
qui ministrabant regi iuxta turmas
suas. ingredientes et egredientes per
singulos menses in anno: xxiiii.
quibus singuli preerant. Primo
turme in primo mense isram
preerat filius zabdihel: et sub eo xxiiii
m. De filiis phares princeps cunctorum
principum in exercitu, mense primo.
secundi mensis habebat turmam
dux achoites. et post se alterum nomine
machelloth qui regebat partem exerci
tus. xxiiii milium. Dux quoque
turme tertie in mense tertio erat
banaias filius ioiade sacerdos et in
divisione sua. xxiiii. m. Ipse est
banaias fortissimus inter xxx. et super
xxx. Preerat autem turme ipsius
amizadab filius eius. Quartus.
mense iiii°. asahel frater ioab. et zabadi
as filius eius post eum. et in turma
eius xxiiii. m. Quintus. mense
quinto princeps samaoth iezraa
lites et in turma eius xxiiii. milia.
Sextus. mense vi°. ira filius acces thecu
ites. et in turma eius xxiiii. m.
Septimus mense septimo. elles
phallonites de filiis ephraym: et
in turma eius. xxiiii. m. Octavus.
mense viii°. sobothai asochites de
stirpe zarai: et in turma eius xxiiii.
m. Nonus. mense ix°. abiezer a
nathothites de filiis gemini: et in al' de stirpe
turma eius. xxiiii. m. Decimus.
mense x°. marai. et ipse nethopha
thites de stirpe zarai: et in turma eius
xxiiii. m. Undecimus. mense xi°.
banaias pharatonites de filiis eph al' banaas vel banaias
raym: et in turma eius. xxiiii. m.
Duodecimus. mense xii°. holdai
nethophathites de stirpe gothoniel:
et in turma eius. xxiiii. m. Porro
tribubus preerant israel: rubenitis dux
eliezer filius zechri. Simeonitis
dux saphatias filius maacha. Le
vitis asabias filius chamuel: aa
ronitis. sadoch: iudeis. heliu fra
ter david. Isacharitis. amri filius michael.
Zabulonitis iesmaias filius abdie.
Neptalitibus ierimoth filius ozihel.
Filiis ephraym: ozee filius ozaziu dimidie tribui manasse iohel filius
Dimidie tribui manasse in galaad: phadaie et
iaddo filius zacharie. Beniamin
autem: iasiel filius abner. Dan
vero iezrihel filius ieroam. Hii
principes filiorum israel. Noluit
autem david numerare eos a xx^{ti} annis
et infra: quia dominus dixerat
ut multiplicaret israel quasi stellas
celi. Ioab filius sarvie ceperat

numeraretur nec compleuit. quia super hoc i-
ra irruerat super israel: et idcirco nu-
merus eorum qui fuerant recensi-
ti non est relatus in fastos regis dauid.
Super thesauros autem regis fuit a-
al' azmoth chimoth filius adihel. His autem
thesauris qui erant in urbibus et in
uicis et in turribus presidebat ionathan
filius ozie. Operi autem rustico et agri-
colis qui exercebant terram preerat
ezri filius chelub. Vineisque cul-
toribus semeias ramathites. Cellis
autem uinariis zabdias aphonites.
Nam super oliueta et ficeta que erant
in campestribus balanam gederites.
Super apothecas autem olei ioas. Porro
armentis que pascebantur in saro-
na prepositus fuit setrai saronites.
Et super boues in uallibus saphath filius
al' addi adli. Super camelos uero ubil isma-
helites: et super asinos iadias me-
ronathites. Super oues quoque iaziz
agareus. Omnes hii principes
substantie regis dauid. Ionathan autem patruus
dauid consiliarius uir prudens et lit-
al' achamoni teratus. ipse et iahiel filius achamo-
ni. erant cum filiis regis. A-
chitophel etiam consiliarius regis
et chusi arachites amicus regis.
Post achitophel fuit ioiada filius
XXVIII banaias. et abiathar. princeps autem
exercitus regis erat ioab. · xxviii ·
Conuocauit igitur dauid omnes
principes israel: duces tri-
buum. et prepositos turmarum
qui ministrabant regi. tribunos
quoque et centuriones: et qui preerant
substantie et possessionibus regis. filiosque suos
cum eunuchis. et potentes: et robus-
tissimos quosque in exercitu ierusalem. Cum-
que surrexisset rex et stetisset: ait. Au-
dite me fratres mei et populus meus. Co-
gitaui ut edificarem domum in qua
requiesceret archa federis domini:
et scabellum pedum dei nostri. et ad edi-
ficandum omnia preparaui. Deus
autem dixit michi. Non edificabis
domum nomini meo. eo quod sis uir bella-
tor. et sanguinem fuderis. Sed elegit
dominus deus israel me de uniuersa domo
patris mei ut essem rex super israel in sem-
piternum. De iuda enim elegit
principes. Porro de domo iude do-
mum patris mei. et de filiis patris mei

placuit ei ut me eligeret regem super
cunctum israel. Sed et de filiis meis fi-
lios enim multos dedit michi dominus
elegit salomonem filium meum
ut sederet in throno regni domini
super israel. Dixitque michi. Salomon
filius tuus edificabit domum meam
et atria mea. Ipsum enim elegi mi-
chi in filium: et ego ero ei in patrem.
et firmabo regnum eius usque in eternum
si perseuerauerit facere precepta mea
et iudicia sicut et hodie. Nunc igitur
coram uniuerso cetu israel audiente deo
nostro custodite. et perquirite cuncta
mandata domini dei uestri. ut possidea-
tis terram bonam. et relinquatis
eam filiis uestris post uos usque in sem-
piternum. Tu autem salomon fili
mi scito deum patris tui et seruito ei
corde perfecto. et animo uoluntario.
Omnia enim corda scrutatur dominus
et uniuersas mentium cogitatio-
nes intelligit. Si quesieris eum
inuenies: si autem dereliqueris illum
proiciet te in eternum. Nunc ergo
quia elegit te dominus ut edifica-
res domum sanctuarii. confortare et
perfice. Dedit autem dauid salomoni
filio suo descriptionem porticus et
templi. et cellariorum et cenaculi
et cubiculorum in abditis et domus
propitiationis. necnon et omnium que cogi-
tauerat: atriorum et exedrarum per cir-
cuitum in thesauros domus domini
Diuisionumque sacerdotalium et
leuiticarum et omnium operum domus
domini. et in uniuersa uasa mi-
nisterii templi domini. Aurum
in pondere per singula uasa mi-
nisterii. Argenti quoque pondus pro
uasorum ac operum diuersitate.
Sed et ad candelabra aurea et ad lu-
cernas eorum aurum pro mensura
uniuscuiusque candelabri et lucernarum.
Similiter et in candelabris argenteis et
in lucernis eorum pro diuersitate
mensure pondus argenti tradidit.
Aurum quoque dedit in mensas propositionis
pro diuersitate mensure. Similiter et
argentum in alias mensas argen-
teas. Ad fuscinulas quoque et phialas
et thuribula ex auro purissimo.
et leunculos aureos pro qualitate men-
sure pondus distribuit in leunculum

et leunculum. Similiter et in leones
argenteos diversum argenti pondus
separavit. Ad altare autem in quo
adoletur incensum aurum pu
rissimum dedit, et ut ex ipso fieret simili
tudo quadrigae cherubim extenden
tium alas et velantium archam federis
domini. Omnia inquit venerunt
scripta manu domini ad me: ut intel
ligerem universa opera exemplaris.
Dixit quoque David Salomoni filio suo: Viri
liter age et confortare et fac: ne timeas
et ne paveas. Dominus enim deus meus
tecum erit et non dimittet te, nec
derelinquet: donec perficias omne
opus ministerii domus domini.
Ecce divisiones sacerdotum et levita
rum in omne ministerium domus
domini assistunt tibi et parati sunt
et noverunt tam principes quam populus
facere omnia precepta tua. xxix.

Locutusque est David rex ad omnem
ecclesiam. Salomonem filium
meum unum elegit deus adhuc
puerum et tenellum. Opus namque grande
est. Neque enim homini preparatur
habitatio, sed deo. Ego autem totis viri
bus meis preparavi impensas domus
dei mei. Aurum ad vasa aurea, et
argentum in argentea, es in enea:
ferrum in ferrea, ligna ad lignea.
Lapides onychinos et quasi stibinos
et diversorum colorum, omnemque pretio
sum lapidem, et marmor parium
habundantissime. Et super hec que
obtuli in domum dei mei de peculio
meo aurum et argentum do in templum
dei mei. Exceptis his que preparavi in
edem sanctam tria milia talenta auri
de auro ophir: et vii. milia talentorum
argenti probatissimi ad deaurandos
parietes templi. Et ubicumque opus
est aurum de auro. et ubicumque opus
est argentum: argenti opera fiant
per manus artificum. Et si quis sponte
offert impleat manum suam hodie et
offerat quod voluerit domino. Spoponderunt
itaque principes familiarum
et proceres tribuum Israel: tribuni quoque
et centuriones et principes possessionum
regis. Dederuntque in opera domus
dei auri talenta v. milia et solidos x. milia
argenti talenta x. milia et eris talenta
x et viii. milia. ferri quoque centum milia talentorum.

Et apud quemcumque inventi sunt lapides
dederunt in thesaurum domus domini
per manum Iehiel Gersonitis. Letatusque
est populus cum vota sua sponte pro
mitterent. quia corde toto offerebant
ea domino. Sed et David rex letatus est
gaudio magno. et benedixit domino
coram universa multitudine et ait.
Benedictus es domine deus Israel patris
nostri ab eterno usque in eternum. Tua
est domine magnificentia et potestas
et gloria atque victoria: et tibi laus.
Cuncta enim que in celo sunt et que
in terra tua sunt. Tuum domine regnum
et tu es super omnes principes. Tue
divitie et tua est gloria. Tu dominaris
omnium. in manu tua virtus et potentia:
in manu tua magnitudo et imperium
omnium. Nunc igitur deus noster confitemur tibi
et laudamus nomen tuum inclitum.
Quis ego aut quis populus meus
ut possimus hec tibi universa promittere.
Tua sunt omnia. et que de manu
tua accepimus dedimus tibi. Pere
grini enim sumus coram te et
advene sicut omnes patres nostri.
Dies nostri quasi umbra super terram
et nulla est mora. Domine deus noster
omnis hec copia quam paravimus ut
ut edificaretur domus nomini tuo
sancto: de manu tua est: et tua
sunt omnia. Scio domine deus
meus quod probes corda et simplicitatem
diligas. Unde et ego in simplicitate
cordis mei letus obtuli universa
hec: et populum tuum qui hic repertus est
vidi cum ingenti gaudio tibi offerre
donaria. Domine deus Abraham
et Ysaac et Israel patrum nostrorum custodi
in eternum hanc voluntatem cordis
eorum: et semper in venerationem tui mens
ista permaneat. Salomoni quoque filio
meo da cor perfectum ut custodiat
mandata tua et testimonia tua et
cerimonias tuas. et faciat universa:
et edificet edem cuius paravi impensas.
Precepit autem David universe ecclesie
Benedicite domino deo nostro. Et
benedixit omnis ecclesia domino deo
patrum suorum. et inclinaverunt
se et adoraverunt deum et deinde
regem. Immolaveruntque vic
timas domino. et obtulerunt ho
locausta die sequenti. tauros

mille et arietes mille et agnos mille.
cum libaminibus suis et universo
ritu habundantissime in omnem
isrl'. Et comederunt et biberunt
coram domino in die illo cum
grandi leticia. Et unxerunt secundo i
prīnapē salomonem filium dd'. unxerunt
autem eum domino in principem. et sa
doch in pontificem. Sedit que salon
super solium domini in regem pro
dd' patre suo. et cunctis placuit: et paruit
illi omnis isrl'. Sed et universi prin
cipes et potentes et cuncti filii regis
dd' dederunt manum: et subiecti fue
runt salomoni regi. Magnifica
vit ergo dominus salomonem super omnem
isrl'; et dedit illi gloriam regni. qualem
nullus habuit ante eum rex isrl'.
Igitur dd'. filius ysai regnavit
super universum isrl'. Et dies quibus
regnavit super universum isrl'
fuerunt xl annorum. In hebron reg
navit vii annis: et in ierlm annis
xxx tribus. Et mortuus est in senec
tute bona plenus dierum. et divi
tiis et gloria. Regnavit que salon
filius eius pro eo. Gesta autem
dd' regis priora et novissima. scripta
sunt in libro samuel videntis. et
in libro nathan prophete. atque in
volumine gad videntis: universi
que regni eius et fortitudinis et
temporum que transierunt sub
eo sive in isrl' sive in cunctis
regnis terrarum.

Explicit liber paralipomenon primus
Incipit prologus in secundo libro para
lipomenon. Et incipit Eusebius
Ieronimus domnioni Rogatiano suis et cetera
Et scribitur supra in primo libro paralip.

Confortatus est
ergo salomon
filius dd' in regno
suo et dominus
erat cum eo. et
magnificavit
eum in excelsum.
Precepitque salon
universo isrl'. tribunis et centurio
nibus et ducibus et iudicibus omnis isrl'
et principibus familiarum: et abiit cum
universa multitudine in excelsum
gabaon ubi erat tabernaculum federis
domini quod fecit moyses famulus
domini in solitudine. Archam autem
dei adduxerat dd' de chariathiarim.
in locum quem preparaverat ei. et ubi fixerat
illi tabernaculum. hoc est in ierlm.
Altare quoque eneum quod fabricatus
fuerat beseleel filius uri filii ur
ibi erat coram tabernaculo domini
quod et requisivit salon et omnis
ecclesia. Ascenditque salomon ad al
tare eneum coram tabernaculo
federis domini: et obtulit in eo mille
hostias. Ecce autem in ipsa nocte
apparuit ei deus dicens. Postu
la quod vis: ut dem tibi. Dixit
que salomon deo. Tu fecisti cum dd'
patre meo misericordiam magnam: et consti
tuisti me regem pro eo. Nunc ergo
domine deus impleatur sermo tuus
quem pollicitus es dd' patri meo. Tu enim
fecisti me regem super populum
tuum multum qui tam innume
rabilis est quam pulvis terre. Da
michi sapientiam et intelligenciam
ut egrediar coram populo tuo et
ingrediar. Quis enim potest hunc
populum tuum digne qui tam gran
dis est iudicare. Dixit autem dominus
ad salomonem. Quia hoc magis
placuit cordi tuo et non postulasti
divicias et substantiam et gloriam. neque animas
eorum qui te oderant. sed nec dies
vite plurimos. petisti autem sapientiam
et scientiam ut iudicare possis populum
meum super quem constitui te regem.
sapiencia et sciencia data sunt tibi.
Divicias autem et substantiam et gloriam
dabo tibi ita ut nullus in regibus
nec ante te nec post te fuerit similis
tibi. Venit ergo salomon ab ex
celso gabaon in ierlm coram

tabernaculo federis. et regnavit super
isrl'. Congregavitque sibi currus et
equites. et facti sunt ei mille qua-
dringenti currus. et xii. milia equitum:
et fecit eos esse in urbibus quadrigarum
ierlm et cum rege in ierlm. Prebuitque rex in
argentum et aurum in ierlm quasi
lapides. et cedros quasi sicomoros que
nascuntur in campestribus multi-
tudine magna. Adducebantur
autem ei et equi de egypto et de choa
a negociatoribus regis: qui ibant et
emebant precio quadrigam equorum
sexcentis argenteis. et equum cl. Similiter
et de universis regnis ethereorum et
a regibus syrie emptio celebrabatur.
Decrevit autem ·ij·
salomon edificare domum
nomini domini et palacium sibi: et nume-
ravit lxx. milia virorum portancium
humeris. et lxxx. milia qui cederent la-
pides in montibus prepositosque eorum
tria milia sexcentos. Misit quoque
ad hyram regem tyri dicens. Sicut
egisti cum david patre meo. et misisti ei
ligna cedrina ut edificaret sibi domum
in qua et habitavit. sic fac mecum ut
edificem domum nomini domini dei mei. et
consecrem eam. ad adolendum incensum
coram illo. et fumiganda aromata
et ad propositionem panum sempiternam.
et holocaustomata mane et vespere.
Sabbatis quoque et neomeniis et sollem-
pnitatibus domini dei nostri in sempiternum.
que mandata sunt isrl'. Domus enim
quam edificare cupio magna est.
Magnus est enim deus noster super omnes
deos. Quis ergo poterit prevalere
ut edificet ei dignam domum. Si
celum et celi celorum capere eum
non queunt quantus ego sum
ut possim ei edificare domum. Sed
et ad hoc tantum ut adoleatur incensum
coram illo. Mitte ergo michi virum
eruditum qui noverit operari in
auro et argento. et ere. et ferro. pur-
pura coccino et iacincto. et qui sciat
sculpere celaturas cum his artificibus
quos mecum habeo in iudea et ierlm:
quos preparavit david pater meus. Sed et
ligna cedrina mitte michi et a-
biegna. Et tina et pinea de li-
bano. Scio enim quod servi tui noverunt
cedere ligna de libano. Et erunt

servi mei cum servis tuis ut
parentur michi ligna plurima.
Domus enim quam edificare
cupio magna est nimis et inclita.
Preterea operariis qui cesuri sunt
ligna, cum servis tuis dabo in cibar-
ia tritici choros xx. milia et ordei cho-
ros totidem. olei quoque sata xx. milia.
Dixit autem hyram rex tyri per
litteras quas miserat salomoni.
quia dilexit dominus populum
suum. ideo te regnare fecit super eum.
Et addidit dicens. Benedictus
dominus deus isrl' qui fecit celum
et terram qui dedit david regi filium
sapientem. et eruditum et sensatum
atque prudentem: et ut edificaret do-
mum domino. et palacium sibi.
Misi ergo tibi virum prudentem
et scientissimum hyram patrem
meum. filium mulieris de filiabus
dan. cuius pater tyrius fuit qui novit
operari in auro et argento. et ere. et
ferro. et marmore et lignis. In pur-
pura et iacincto. et bisso. et coccino.
et qui sciat celare omnem sculpturam
et adinvenire prudenter quodcumque in
opere necessarium est cum artificibus
tuis. et cum artificibus domini mei
david patris tui. Triticum quoque et ordeum
et oleum et vinum que pollicitus es
domine mi: mitte servis tuis. Nos
autem cedemus ligna de libano
quotquot necessaria habueris. et appli-
cabimus ea ratibus per mare in ioppe.
et tuum erit transferre ea ierlm.
Numeravit igitur salomon omnes viros
proselitos qui erant in terra isrl'
post dinumerationem quam dinumeravit
david pater eius; et inventi sunt cl. milia et
tria milia dc. Feceritque ex eis lxx. milia
qui humeris honera portarent. lxxx.
milia qui lapides in montibus cederent.
Tria milia et dc. prepositos operum Autē
populi. ·iij·

III

Et cepit salomon edificare
domum domini in ierlm. in monte
moria qui demonstratus fuerat
david patri eius. in quo preparaverat david in loco
area ornan iebusei. Cepit autem
edificare mense sab. anno iiij.
regni sui. Et hec sunt fundamenta
que iecit salomon ut edificaret
domum dei longitudinis cubitos

in mensura prima. lx. latitudinis
cubitos. xx. Porticum vero ante fron-
tem que tendebatur in longum iuxta
mensuram latitudinis domus
cubitorum xx. Porro altitudo. c.
xx. cubitorum erat. Et deaura-
vit eam intrinsecus auro mun-
dissimo. Domum quoque maiorem
texit tabulis ligneis abiegnis. et
laminas auri obrizi affixit per to-
tum. Sculpsitque in ea palmas et
quasi catenulas se invicem complectentes.
Stravit quoque pavimentum templi
preciosissimo marmore decore multo.
Porro aurum erat probatissimum
de cuius laminis texit domum. et
trabes eius. et postes. et parietes. et
ostia. Et celavit cherubin in parie-
tibus. Fecit quoque domum sancti sanctorum
longitudinem iuxta latitudinem
domus cubitorum xx. et latitudinem
similiter. xx. cubitorum. Et laminis
aureis texit eam: quasi talentis dc.tis
Sed et clavos fecit aureos. ita ut
singuli clavi siclos quinquagenos
appenderent. Cenacula quoque texit
auro. Fecit etiam in domo sancti sanctorum
cherubin duos. opere statuario. et
texit eos auro. Ale cherubin. xx. cu-
bitis extendebantur. ita ut una ala
haberet cubitos. v. et tangeret parietem
domus. et ala altera. v. cubitos
habens alam tangeret alterius cherub.
Similiter cherub alterius ala habebat
v. cubitos. et tangebat parietem:
et ala eius altera. v. cubitorum
alam cherub alterius contingebat.
Igitur utriusque cherubin ale expanse
erant. et extendebantur per cubitos
xx. Ipsi autem stabant erectis pe-
dibus. et facies eorum verse erant
ad exteriorem domum. Fecit quoque velum
ex iacincto purpura cocco et bisso.
et intexuit ei cherubin. Ante fores
etiam templi fecit duas columpnas
que. xxx. et v. cubitos habebant altitudinis.
Porro capita earum. v. cubitorum.
Necnon et quasi catenulas in oraculo
et superposuit eas capitibus colump-
narum: Mala granata etiam c. que
catenulis interposuit. Ipsas quoque
columpnas posuit in vestibulo
templi. unam a dextris. et alteram
a sinistris. Eam que a dextris erat

vocavit iachim hoc est firmitas. et que
ad levam booz hoc est in robore. IIII.
Fecit quoque altare eneum. xx.
cubitorum longitudinis. et
xx. cubitorum latitudinis. et x. cubi-
torum altitudinis. Mare etiam
fusile. x. cubitorum. a labio usque ad labium
rotundum per circuitum. Quinque
cubitos habebat altitudinis et funi-
culus. xxx. cubitorum ambiebat
gyrum eius. Similitudo quoque boum
erat subter illud. et x. cubitis quedam
extrinsecus celature quasi duobus
versibus labium maris circuibant.
Boves autem erant fusiles et quibus
mare superpositum erat
mare super. xii. boves impositum erat.
Quorum tres respiciebant ad aqui-
lonem. et alii tres ad occidentem.
Porro tres alii meridiem. et tres qui
reliqui erant orientem: mare habentes
superpositum. Posteriora autem
boum erant intrinsecus sub mari.
Porro vastitas eius habebat mensura
palmi. et labium illius erat quasi
labium calicis vel — — repandi
lilii. Capiebat quoque mensuras tria mi-
lia metretas. Fecit quoque concas. x. et posuit
v. a dextris. et v. a sinistris. Ut lava-
rent in eis omnia que in holocaustum
oblaturi erant. Porro in mari
sacerdotes lavabantur. Fecit autem
et candelabra aurea. x. secundum speciem
quam iusserat — fieri. et posuit ea in
templo. v. a dextris et v. a sinistris. Mensas
Fialas quoque aureas c. Fecit quoque
atrium sacerdotum et basilicam
grandem. et hostia in basilica: que texit
ere. Porro mare posuit in latere dextro
contra orientem ad meridiem. Fecit
autem hyram lebetes quoque et creagras
et fialas et complevit omne opus re-
gis in domo domini. hoc est columpnas
duas. et epistilia. et capita. et quasi
quedam retiacula que capita tegerent
super epistilia. Mala granata quoque
xl.ta et retiacula duo. ita ut bini ordines
mala granatorum singulis retia-
culis iungerentur que protegerent
epistilia et capita columpnarum.
Bases etiam fecit et conchas quas
superposuit basibus: mare unum boves
quoque duodecim sub mari. et lebetes et
creagras et fialas. Omnia vasa fecit
salomon hyram pater eius in domo

domini ex auro mundissimo. In regio
ne iordanis fudit ea rex in argilloso
terra inter socoth et saredatha. Erat
autem multitudo vasorum innume
rabilis. ita ut ignoraretur pondus
eris. Fecitque salomon omnia vasa
domus domini. et altare aureum et
mensas: et super eas panes propositionis.
Candelabra quoque cum lucernis suis.
ut lucerent ante oraculum iuxta ritum
ex auro purissimo. et florentia quedam
et lucernas: et forcipes aureos. Omnia
de auro mundissimo facta sunt. Thy
miamateria quoque et turibula. et
fialas. et mortariola: ex auro puris
simo. Et ostia celavit templi interio
ris. id est in sancta sanctorum. et ostia templi for
insecus aurea. Sicque completum
est omne opus quod fecit salomon in
domo domini. Intulit igitur salomon
omnia que voverat david pater suus. ar
gentum et aurum et universa vasa posuit
in thesauris domus domini. V.
Postque congregavit maiores
natu israel. et cunctos principes
tribuum et capita familiarum de
filiis israel in ierusalem ut adducerent
archam federis domini de civitate
david que est syon. Venerunt igitur
ad regem omnes viri israel in die sollempni
mensis VII. Cumque venissent cuncti
seniores israel: portaverunt levite ar
cham et intulerunt eam: et omnem
paraturam tabernaculi. Porro va
sa sanctuarii que erant in tabernaculo.
portaverunt sacerdotes cum levitis.
Rex autem salomon et universus cetus
israel et omnes qui fuerant congregati.
immolabant ante archam arietes
et boves absque ullo numero. Tanta
enim erat multitudo victimarum.
Et intulerunt sacerdotes archam
federis domini in locum suum. id est
ad oraculum templi in sancta sanctorum
subter alas cherubim. ita ut cheru
bim expanderent alas suas super
locum in quo posita erat archa. et
ipsam archam tegerent cum vectibus
suis. Vectium quibus portabatur
archa, et paululum longiores erant.
capita parebant ante oraculum.
Si vero quis paululum fuisset extrin
secus: eos videre non poterat. Fuit
itaque archa ibi usque in presentem diem.

ante
qua

Nichil quoque erat aliud in archa nisi
due tabule quas posuerat moyses in
oreb: quando legem dedit dominus filiis
israel egredientibus ex egypto. Egressis
autem sacerdotibus de sanctuario. omnes
enim sacerdotes qui ibi potuerant
inveniri sanctificati sunt. nec adhuc in
illo tempore vices et ministeriorum
ordo inter eos divisus erat. Tam
levite quam cantores. id est qui sub asaph
erant. et sub eman. et qui sub idithun.
filii et fratres eorum vestiti byssinis:
cymbalis et psalteriis et cytharis con
crepabant stantes ad orientalem
plagam altaris. et cum eis sacerdotes
C. XX. canentes tubis. Igitur cunctis
pariter et tubis et voce. et cymbalis et
organis et diversi generis musicorum
concinentibus et vocem in sublime tol
lentibus: longe sonitus audiebatur:
ita ut cum dominum laudare cepissent
et dicere confitemini domino quoniam bonus
quoniam in eternum misericordia eius: imple
retur domus domini dei nube. nec pos
sent stare sacerdotes et ministrare
propter caliginem. Compleverat enim
gloria domini domum dei. VI.
Tunc salomon ait. Dominus
pollicitus est ut habitaret
in caligine. ego autem edificavi
domum nomini eius ut habitaret ibi in
sempiternum. Et convertit faciem
suam et benedixit universe multitu
dini israel. Nam omnis turba stabat
intenta. Et ait. Benedictus dominus
deus israel: qui quod locutus est david patri
meo. opere complevit dicens. A die
qua eduxi populum meum de terra egyp
ti non elegi civitatem de cunctis tri
bubus israel ut edificaretur in ea domus
nomini meo. neque elegi quemquam alium
virum ut esset dux in populo meo
israel: sed elegi ierusalem ut sit nomen meum
in ea. et elegi david ut constituerem eum
super populum meum israel. Cumque
fuisset voluntatis david patris mei ut edi
ficaret domum nomini domini dei israel:
dixit dominus ad eum. Quia hec
fuit voluntas tua ut edificares
domum nomini meo bene quidem fecisti
habere voluntatem huiuscemodi. sed
non tu edificabis michi domum. verumptamen
filius tuus qui egredietur de lumbis
tuis ipse edificabit domum nomini meo.

Nota de melodia in templo

VI

domum

rex

Alias super populum meum israel

Complevit ergo dominus sermonē
suum q̄ locutus fuerat. & ego surrexi
pro dd' patre meo: & sedi sup thronum
isrl'. sicut locutus est dominus: et
edificavi domū nōi dnī dei isrl':
& posui in ea archam in qua est pac
tum domini. q̄ pepigit cum filiis isrl'.
Stetit ergo coram altare domini ex
adverso universe multitudinis isrl':
& extendit manū suā. Siquidem
fecerat salomon basī & eneam & po
suerat eam ī medio basilice habentē
v. cubitos longitudinis. & v. cubitos
latitudinis. & tres cubitos altitudīs
Stetitq; super eam & deinceps flexis
genibz contra universā multitudi
nem isrl': & palmis in celū levatis,
ait. Domine deus isrl' nō est simil'
tui deus in celo & in terra. qui custo
dis pactum & misericordiam cum servis t.
qui ambulant coram te in toto
corde suo: qui prestitisti prī meo dd'
servo tuo q̄cumq; locutus fueras ei.
& que ore promiseras opere cōplesti
sicut & p̄ns tempus probat. Nunc
ergo domine deus isrl' imple servo
tuo prī meo dd' q̄cumq; locutus es di
cens. Non deficiet ex te vir coram
me qui sedeat super thronū isrl': ita
tū si custodierint filii tui vias meas
& ambulaverint in lege mea. sicut &
tu ambulasti coram me. Et nunc
domine ds isrl' firmetur sermo tuus
quē locutus es servo tuo dd'. Ergo ne
credibile est ut habitet deus cum
hominibz sr̄ terram: Si celum
& celi celorum non te capiunt. q̄nto
magis domus ista q̄ edificavi:
Sz ad hoc tm̄ facta est ut respicias orōnē
servi tui. & obsecrationem eius. Do
mine deus meus audias & preces
quas fundit famulus tuus corā
te: ut aperias oculos tuos super
domum istam diebz & noctibus:
super locum in quo pollicitus es
ut invocaretur nomē tuū et ex
audires orōnem q̄ servus tuus
orat in eo. Exaudi preces famuli
tui & populi tui isrl': quicumq; oraverit
in loco isto. & exaudi de habitaculo
tuo. i. de celis: & propiciare. Si peccaverit
quispiam in proximū suū
& iurare contra eum paratus venit.
seq; maledicto constrinxerit coram

altari in domo ista: tu exaudies de
celo & facies iudiciū servorum tuorū
ita ut reddas iniquo viam suam in
caput proprium. & ulciscaris iustū
retribuens ei sedm̄ iusticiam suam.
Si superatus fuerit populus tuus
isrl' ab inimicis. peccabunt enim tibi
& conversi egerint penitentiam &
obsecraverint nomen tuum & fuerint
deprecati in loco isto: tu exaudies de
celo. & propiciare peccato ppli tui isrl':
& reduc eos in terram quam dedisti
eis & pr̄ibz eorum. Si clauso celo plu
via non fluxerit ꝓ pctā populi et in
deprecati te fuerint in loco isto & con
fessi nomini tuo & conversi a pctīs
suis: cum eos afflixeris exaudi de
celo domine. & dimitte pctā servis t.
& pplo tuo isrl': & doce eos viam bo
nam per q̄ ingrediantur. & da plu
viam terre q̄ dedisti pplo tuo ad
possidendum. Fames si fuerit orta
in terra. & pestilentia. erugo & aurugo
& locusta & bruchus. & hostes vastatis
regionibz portas obsederint civitatis
omnisq; plaga & infirmitas presserit:
si quis de populo tuo isrl' fuerit depre
catus cognoscens plagam & infirmi
tatem suam. & expanderit manus suas
in domo hac: tu exaudi de celo de subli
mi scilicet habitaculo tuo. & propiciare &
redde unicuiq; sedm̄ vias suas quas
nosti eum habere in corde suo. Tu enim
solus nosti corda filiorum hominum: ut
timeant te. & ambulent in viis tuis
cunctis diebz quibz vivunt super
faciem terre quam dedisti patribus
nris. Externum quoq; qui non est
de populo tuo isrl' si venerit de terra
longinqua ꝓ nomen tuum magnū
& ꝓ manum tuam robustam & bra
chiū tuū extentum. & adoraverit in loco
isto: tu exaudies de celo firmissimo
habitaculo tuo: & facies cuncta, pro quibus
invocaverit te ille peregrinus. ut
sciant omnes populi terre nomē
tuum & [illegible] te sicut populus
tuus isrl': & cognoscant q̄ nomen
tuum invocatum est super domū
hanc quam edificavi nomini tuo
Si egressus fuerit pplīs tuus ad
bellum contra adversarios suos
per viam in q̄ miseris eos. adorabunt
te contra viam in qua civitas h' est

quam elegisti, et domus quam edificavi
nomini tuo, ut exaudias de celo preces
eorum et obsecrationem: et ulciscaris.
Si autem peccaverint tibi, neque enim
est homo qui non peccet: et si iratus
fueris eis et tradideris eos hostibus, et
captivos eos duxerint in terram lon-
ginquam vel certe que iuxta est: et conversi
corde suo in terram ad quam capti-
vi ducti fuerint egerint penitentiam
et deprecati te fuerint in terra captivi-
tatis sue dicentes. Peccavimus et inique
egimus, iniquitatem fecimus:
et si reversi fuerint ad te in toto cor-
de suo, et in tota anima sua in terra
captivitatis sue ad quam ducti
sunt: adorabunt te contra viam
terre sue, quam dedisti patribus eorum
et urbis quam elegisti, et domus quam
edificavi nomini tuo. Ut exaudias de
celo, hoc est de firmo habitaculo tuo pre-
ces eorum et facias iudicium et
dimittas populo tuo quamvis peccatori.
Tu es enim deus meus. Aperiantur
queso oculi tui, et aures tue intente
sint ad orationem que fit in loco
isto. Nunc igitur consurge domine
deus meus in requiem tuam: tu
et archa fortitudinis tue. Sacerdo-
tes tui domine induantur salutem
et sancti tui letentur in bonis.
Domine deus ne averteris faciem
christi tui. memento misericordiarum david
servi tui. VII.
[C]umque complesset salomon
fundens preces ignis descendit de
celo et devoravit holocausta et victi-
mas, et maiestas domini implevit
domum. nec poterant sacerdotes
ingredi templum domini. eo
quod implesset maiestas templum
domini. Sed et omnes filii israel videbant
descendentem ignem et gloriam domini
super domum. et corruentes pronis in
terram super pavimentum stratum
lapide adoraverunt et laudaverunt
dominum quoniam bonus: quoniam in eternum
misericordia eius. Rex autem et omnis
populus immolabant victimas
coram domino. Mactavit autem
rex salomon hostias boum .xxii. milia.
arietum. c.xx. milia. et dedicavit domum
dei rex et universus populus. Sacer-
dotes autem stabant in officiis
suis et levite in organis carminum
domini que fecit david rex ad laudan-
dum dominum quoniam in seculum misericordia eius,
hymnos david canentes per manus
suas. Porro sacerdotes canebant
tubis ante eos cunctusque israel sta-
bat. Sanctificavit quoque salomon me-
dium atrii ante templum domini.
Obtulerat enim ibi holocausta
et adipes pacificorum. quia altare
eneum quod fecerat non poterat
sustinere holocausta et sacrificia et
adipes. Fecit ergo salomon sollempnitatem — pacificorum
in tempore illo .vii. diebus. et omnis
israel cum eo ecclesia magna valde. ab
introitu emath usque ad torrentem
egypti. Fecitque die octavo collec-
tam eo quod dedicasset altare .vii.
diebus. et sollempnitatem celebrasset
diebus .vii. Igitur die .xx. iii. mensis
septimi dimisit populos ad taber-
nacula sua letantes atque gauden-
tes super bono quod fecerat deus david
et salomoni et israel populo suo. Com-
plevitque salomon domum domini
et domum regis, et omnia que dispo-
suerat in corde suo ut faceret
in domo domini et in domo sua:
et prosperatus est. Apparuit autem
ei dominus nocte: et ait. Audivi
orationem tuam. et elegi locum
istum mihi in domum sacrificii.
Si clausero celum et pluvia non
fluxerit: et mandavero et precepero
locuste ut devoret terram. et misero
pestilentiam in populum meum.
conversus autem populus meus
super quos invocatum est nomen
meum deprecatus que fuerit me et
exquisierit faciem meam et egerit
penitentiam a viis suis pessimis.
et ego exaudiam de celo et propitius
ero peccatis eorum et sanabo terram
eorum. Oculi quoque mei erunt
aperti. et aures mee erecte ad orationem
eius qui in loco isto oraverit. Ele-
gi enim et sanctificavi locum istum
ut sit nomen meum ibi in sempiternum.
et permaneant oculi mei et cor
meum ibi cunctis diebus. Tu quoque
si ambulaveris coram me sicut
ambulavit david pater tuus et feceris
iuxta omnia que precepi tibi. et iustitias
meas et iudicia custodieris

CCLV

visitabo thronum regni tui sicut
pollicitus sum David patri tuo dicens.
Non auferetur de stirpe tua vir qui
sit princeps in israel. Si autem aversi
fueritis et dereliqueritis iustitias meas
et precepta mea que proposui vobis. et
abeuntes servieritis diis alienis. et
adoraveritis eos: evellam vos de terra
mea. quam dedi vobis. et domum hanc
quam edificavi nomini meo. proiciam
a facie mea. et tradam eam in para
bolam et in exemplum cunctis populis;
et domus ista erit in proverbium uni
versis transeuntibus. et dicent stupen
tes. Quare fecit sic dominus terre
huic et domui huic. Respondebuntque
Quia dereliquerunt dominum deum pa
trum suorum qui eduxit eos de terra
egypti et apprehenderunt deos alie
nos et adoraverunt eos atque colue
runt: iccirco venerunt super eos
universa hec mala. viii.

VIII

Expletis autem .xx. annis
postquam edificavit salomon
domum domini et domum suam.
civitates quas dederat hiram sa
lomoni edificavit: et habitare fecit
ibi filios israel. Abiit quoque in emath
suba et obtinuit eam et edificavit
palmiram in deserto. et alias civi
tates munitissimas edificavit in
emath. Extruxitque bethoron su
periorem et bethoron inferiorem ci
vitates munitas. habentes por
tas et vectes et seras. Balaath etiam
et omnes urbes firmissimas que
fuerunt salomonis. cunctasque
urbes quadrigarum et urbes equitum.
Omnia quecumque voluit salomon atque (margin: fecit rex)
disposuit edificavit in ierusalem et
in libano. et in universa terra potesta
tis sue. Omnem quoque populum qui derelictus
fuerat de etheis et amorreis. et
phereseis. et eveis et iebuseis qui non
erant de stirpe israel: de filiis eorum et
de posteris quos non interfecerant filii
israel. subiugavit salomon in tributari
os usque in diem hanc. Porro de filiis
israel non posuit ut servirent operibus
regis. Ipsi enim erant viri bellatores
et duces primi: et principes quadriga
rum et equitum eius. Omnes autem
principes exercitus regis salomonis
fuerunt ducenti .l. qui erudiebant populum

Filiam vero pharaonis transtulit
de civitate David in domum quam edifi
caverat ei. Dixit enim rex. Non ha
bitabit uxor mea in domo David regis
israel. eo quod sanctificata sit: quia ingressa
est in eam archa domini. Tunc
obtulit salomon holocaustomata
domino super altare domini quod
extruxerat ante porticum ut per
singulos dies offerretur in eo iuxta
preceptum moysi in sabbatis. et in
kalendis. et in festis diebus ter per
annum. id est in sollempnitate azimorum,
et in sollempnitate ebdomadarum,
et in sollempnitate tabernaculorum.
Et constituit iuxta dispositionem
David patris sui officia sacerdotum in
ministeriis suis. et levitas in ordine suo
ita ut laudarent et ministrarent
coram sacerdotibus iuxta ritum
uniuscuiusque diei. et ianitores in divi
sionibus suis. per portam et portam.
Sic enim preceperat David homo dei.
Nec pretergressi sunt de mandatis
regis. tam sacerdotes quam levite.
ex omnibus que preceperat. Et in cu
stodiis thesaurorum omnes impensas
preparatas habuit salomon ex eo die
quo fundavit David domum domini.
usque in diem quo perfecit eam. Tunc
abiit salomon in asiongaber et in
haiiloth ad oram maris rubri que
est in terra edom. Misit ergo ei hiram
per manum servorum suorum naves et
nautas gnaros maris et abierunt
cum servis salomonis in ophir.
tuleruntque inde .cccc.l. talenta auri
et attulerunt ad regem salomonem.
Regina quoque. ix.
saba cum audisset famam
salomonis: venit ut temptaret eum
in enigmatibus in ierusalem cum magnis
opibus et camelis qui portabant aro
mata et auri plurimum. gemmasque pre
ciosas. Cumque venisset ad salomo
nem: locuta est ei quecumque erant
in corde suo. Et exposuit ei salomon
omnia que proposuerat: nec quicquam fuit
quod ei non perspicuum fecerit. Que
postquam vidit sapientiam salomonis scilicet
et domum quam edificaverat necnon
et cibaria mense eius. et habitacula servorum.
et officia ministrorum eius. et vesti
menta eorum. pincernas quoque et

vestes eorum. et victimas quas immo
labat in domo domini: non erat
pre stupore ultra in ea spiritus. Dixitque
ad regem. Verus sermo quem audieram
in terra mea de virtutibus et sapientia
tua. Non credebam narrantibus
donec ipsa venissem. et vidissent oculi
mei et probassem. vix medietatem
michi sapientie tue fuisse narratam.
Vicisti famam virtutibus tuis. Be-
ati viri tui et beati servi tui hii qui
assistunt coram te in omni tempore:
et audiunt sapientiam tuam. Sit
dominus deus tuus benedictus. qui
dñi voluit te ordinare super thronum
suum regem populi dei tui. Quia enim
diligit dominus deus israel: et vult
servare eum in eternum. Iccirco
posuit te super eum regem ut facia-
tis iudicia atque iusticiam. Dedit
autem regi. c. xx. talenta auri. et
aromata multa nimis. et gemmas
preciosissimas. Non fuerunt aro-
mata talia ut hec que dedit regina
saba regi salomoni. Sed et servi
hyram cum servis salomonis attu-
thinis lerunt aurum de ophir et ligna thi-
na et gemmas preciosissimas. De
quibus fecit rex de lignis scilicet gradus
in domo domini. et in domo regia: cy-
tharas quoque et psalteria in domo domini
cantoribus. Numquam visa sunt in terra
iuda ligna talia. Rex autem salomon
dedit regine saba cuncta que voluit
et que postulavit. multa plura quam
attulerat ad eum. Que reversa
abiit in terram suam cum servis
suis. Erat autem pondus auri
quod offerebatur salomoni per annos
singulos dc. lx. vi. talenta auri ex-
cepta ea summa quam legati diversarum
gentium et negotiatores afferre con-
sueverant: omnesque reges arabie et
satrape terrarum. qui comportabant
aurum et argentum salomoni. Fe-
cit igitur rex salomon ducentas has-
tas aureas de summa dc. aureorum.
qui in hastis singulis expendebantur.
Trecenta quoque scuta aurea. trecentorum
aureorum quibus tegebantur scuta
singula. Posuitque ea rex in armamen-
tario quod erat consitum nemore.
Fecit quoque rex solium eburneum grande
et vestivit illud auro mundissimo

Sex quoque gradus quibus ascendebatur
ad solium et scabellum aureum et
brachiola duo altrinsecus et duos leo-
nes stantes iuxta brachiola sed et alios. xii.
leunculos stantes super vi. gradus
ex utraque parte. Non fuit tale solium
in universis regnis. Omnia quoque
vasa convivii regis erant aurea. et
vasa domus saltus libani ex auro
purissimo. Argentum enim in diebus
illis pro nichilo reputabatur. Siquidem
naves regis ibant in tharsis cum
servis hyram semel in annis tribus.
et deferebant inde aurum. et argentum.
et ebur. et simias. et pavos. Magnificatus
est igitur salomon super omnes reges
terre divitiis et gloria. Omnesque
reges terrarum desiderabant videre
faciem salomonis: ut audirent
sapientiam quam dederat deus in corde
eius. et deferebant ei munera vasa
argentea et aurea. et vestes. et arma.
et aromata. equos et mulos per an-
nos singulos. Habuit quoque salomon
xl. milia equorum in stabulis. et curruum
equitumque. xii. milia. Constituitque eos
in urbibus quadrigarum. et ubi erat
rex in ierusalem. Exercuit etiam potestatem
super cunctos reges a fluvio eufrate
usque ad terram philistinorum. et usque
ad terminos egypti. Tantamque co-
piam prebuit argenti in ierusalem quasi
lapidum et cedrorum tantam multi-
tudinem velud sicomorum que gignun-
tur in campestribus. Adducebant
autem ei equi de egypto cunctisque et de
regionibus. Reliqua autem operum salomo- Cat' hic incipit c. x.
nis priorum et novissimorum scripta
sunt in verbis nathan prophete et in li-
bris achie silonitis. in visione quoque
addo videntis contra ieroboam filium
nabath. Regnavit autem salomon
in ierusalem super omnem israel xl. annis.
Dormivitque cum patribus suis: et sepe-
lierunt eum in civitate david.

X

Regnavitque pro eo . x .
roboam filius eius.
Profectus est autem roboam
in sichem: illuc enim cuncti
israel convenerant ut constituerent eum
regem. Quod cum audisset ieroboam
filius nabath qui erat in egypto.
fugerat quippe illuc ante salomonem:
statim reversus est. Vocaveruntque

eum et venit cum universo israel: et
locuti sunt ad roboam dicentes.
Pater tuus durissimo iugo nos
oppressit. tu leviora impera patre tuo.
qui nobis gravem imposuit servi
tutem: et paululum de onere suble
va. ut serviamus tibi. Qui ait.
Post tres dies revertimini ad me.
Cumque abisset populus: iniit con
silium cum senibus qui steterant
coram patre eius salomone dum
adhuc viveret dicens. Quid datis
consilii ut respondeam populo. Qui
dixerunt ei. Si placueris populo
huic et lenieris eos verbis clementibus:
servient tibi omni tempore. At ille
reliquit consilium senum. et cum
iuvenibus tractare cepit qui cum
eo nutriti fuerant. et erant in co
mitatu illius. Dixitque ad eos. Quid
vobis videtur: vel respondere quid debeo
populo huic qui dixit michi. Sublevia
iugum quod imposuit nobis pater
tuus. At illi responderunt ut
iuvenes et nutriti cum eo in deliciis
atque dixerunt. Sic loqueris populo
qui dixit tibi. pater tuus aggravavit
iugum nostrum tu sublevia. et sic respondebis
ei. Minimus digitus meus grossior
est lumbis patris mei. Pater meus
imposuit vobis iugum grave. et
ego maius pondus apponam. Pater
meus cecidit vos flagellis. ego vero
cedam vos scorpionibus. Venit ergo
De consilio iuvenum ad roboam
ieroboam et universus populus ad
roboam die tercio. sicut preceperat
eis. Responditque rex dura. relicto
consilio seniorum. locutusque est
iuxta iuvenum voluntatem. Pater
meus grave vobis imposuit iugum
quod ego gravius faciam. Pater meus
cecidit vos flagellis: ego vero cedam
scorpionibus. Et non adquievit populi
precibus. Erat enim voluntatis dei
ut compleretur sermo eius quem locutus
X fuerat per manum achie silonitis
ad ieroboam filium nabath. Po
pulus autem universus rege dura
dicente. sic locutus est ad eum.
Non est nobis pars in david: nec heredi
tas in filio ysai. Revertere in ta
bernacula tua israel: tu autem pasce
domum tuam david. Et abiit israel in ta
bernacula sua. Super autem filios
israel qui habitabant in civitatibus iuda
regnavit roboam. Misitque rex roboam
aduram qui preerat tributis. et
lapidaverunt eum filii israel: et mor
tuus est. Porro rex roboam currum
festinavit ascendere et fugit in ierusalem.
Recessitque israel a domo david usque ad di
em hanc. Factum est autem cum
audisset omnis israel quod reversus esset
ieroboam: miserunt et convocave
runt eum congregato cetu et consti
tuerunt regem super omnem israel.
nec secutus est quispiam domum david
preter tribum iuda et beniamin solam.
Venit autem · XI ·
roboam in ierusalem: et convoca
vit universam domum iuda et benia
min. c. lxxx. milibus electorum atque
bellancium ut dimicaret contra
israel. et converteret ad se regnum
suum. Factusque est sermo domini
ad semeiam hominem dei dicens. Lo
quere ad roboam filium salomonis
regem iuda. et ad universum israel
qui est in iuda et beniamin. Hec
dicit dominus. Non ascendetis neque
pugnabitis contra fratres vestros. revertatur
unusquisque in domum suam.
quia mea hoc gestum est voluntate.
Qui cum audissent sermonem domini
reversi sunt: nec perrexerunt contra
ieroboam. Habitavit autem roboam
in ierusalem: et edificavit civitates
muratas in iuda. Extruxitque beth
leem et etham et thechue. bethsur etiam
et socco. et odollam. necnon et geth.
et maresa. et ziph. sed et aduram et lachis
et azecha. saraa quoque et ahialon
et ebron que erant in iuda et beniamin
civitates munitissimas. Cumque
clausisset eas muris. posuit in eis
principes ciborum et horrea. hoc est
olei et vini. Sed et in singulis urbibus
armamentaria scutorum et hastarum.
firmavitque eas multa diligentia.
et imperavit super iudam et benia
min. Quadraginta et unius anni
erat roboam cum regnare cepisset.
et xvii. annis regnavit in ierusalem
civitate quam elegit dominus ut
poneret nomen suum ibi ex omnibus
tribubus israel. Nomen autem matris
eius naama amanites. Sacer
dotes autem et levite qui erant in

universo israel venerunt ad eum de
cunctis sedibus suis. relinquentes sub
urbana et possessiones suas et transe
untes ad iudam et ierusalem eo quod abie
cisset eos ieroboam et posteri eius ne
sacerdotio domini fungerentur. Qui
constituit sibi sacerdotes excelsorum
et demoniorum. vitulorumque quos fecerat.
Sed et de cunctis tribubus israel quicumque
dederant cor suum ut quererent dominum
deum israel: venerunt ierusalem ad im
molandas victimas domino deo
patrum suorum. et roboraverunt
regnum iuda: et confirmaverunt
roboam filium salomonis per tres
annos. Ambulaverunt enim in viis
david et salomonis. annis tantum tribus.
Duxit autem roboam uxorem
mahalath filiam ierimuth filii david: abi
gail quoque filiam heliab. filii ysai. que
peperit ei filios iehus et somoriam
et zoom. Post hanc quoque accepit
maacham filiam absalon: que peperit
ei abia et ethai. et ziza et salomith.
Amavit autem roboam maacham
filiam absalon: super omnes uxo
res et concubinas. Nam uxores
xviii. duxerat. concubinas autem
lx. et genuit xxviii filios. ac lx. fili
as. Constituit vero in capite abiam
filium maacha ducem super omnes
fratres suos: ipsum enim regem facere
cogitabat. quia sapientior fuit et po
tentior super omnes filios eius.
et in cunctis finibus iuda et beniamin:
et in universis civitatibus muratis.
Prebuitque eis escas plurimas. et
multas petivit uxores. Cumque
roboratum fuisset regnum roboam
et confortatum: dereliquit legem
domini et omnis israel cum eo. xii.

Anno autem quinto regni roboam
ascendit sesac rex egypti in
ierusalem quia peccaverunt domino. cum
mille ducentis curribus et lx. milibus
equitum: nec erat numerus vulgi
qui venerat cum eo ex egypto. libies
scilicet et troglodite. et ethiopes. Cepitque
civitates munitissimas in iuda.
et venit usque ierusalem. Semeias autem
propheta ingressus est ad roboam
et principes iuda qui congregati
fuerant in ierusalem fugientes sesac.
Dixitque ad eos. Hec dicit dominus.
Vos dereliquistis me: et ego dere
liqui vos in manu sesac. Consterna
tique principes et rex dixerunt. israel
Iustus est dominus. Cumque vidis
set dominus quod humiliati essent: factus
est sermo domini ad semeiam dicens. propheta
Quia humiliati sunt: non disperdam Nota per manum
eos. Daboque eis pauxillum auxilii.
et non stillabit furor meus super
ierusalem per manum sesac. Verumptamen
servient ei: ut sciant distantiam
servitutis mee et servitutis regni
terrarum. Recessit itaque sesac rex
egypti ab ierusalem: sublatis thesauris
domus domini. et domus regis.
Omnia que secum tulit et clipeos
aureos quos fecerat salomon: pro quibus
fecit rex eneos. et tradidit illos princi
pibus scutariorum qui custodie
bant vestibulum palacii. Cumque
introiret rex domum domini: ve
niebant scutarii et tollebant eos.
iterumque ad armamentarium suum. referebant eos
Verumptamen quia humiliati sunt
aversa est ab eis ira domini. nec
deleti sunt penitus. Siquidem et
in iuda inventa sunt opera bona.
Confortatus est igitur rex roboam
in ierusalem: atque regnavit. Quadra
ginta autem et unius anni erat
cum regnare cepisset. et xvii. an
nis regnavit in ierusalem urbe
quam elegit dominus ut confirmaret
nomen suum ibi de cunctis tribu
bus israel. Nomen quoque matris eius
naama amanitis. Fecit autem
malum et non preparavit cor
suum ut quereret dominum. Opera
vero roboam prima et novissima
scripta sunt in libris semeie prophete
et addo videntis. et diligenter expo
sita sunt. Pugnaveruntque adver
sum se roboam et ieroboam cunctis
diebus. Et dormivit roboam cum
patribus suis. sepultusque est in civi
tate david: et regnavit abia filius
eius pro eo. xiii.

XIII

Anno decimo octavo regis
ieroboam. regnavit abia
super iudam. Tribus annis reg
navit in ierusalem. nomenque matris Nota de abia filio roboam bono
eius michaia filia urihel de gabaa.
Et erat bellum inter abiam et
ieroboam. Cumque misisset abia

certamen: et habuisset bellicosissimos
al' ecce viros et electorum .xl. milia. Ieroboam
instruxit econtra aciem .dccc. milia
virorum qui et ipsi electi erant et ad
bella fortissimi. Stetit igitur Abia
super montem Semeron qui erat in
Ephraim: et ait. Audi Ieroboam et
omnis Israel. Non ignoratis quod dominus
deus Israel dedit regnum David super Israel
in sempiternum. ipsi et filiis eius
in pactum salis. et solii solis. Et
surrexit Ieroboam filius Nabath ser
vus Salomonis filii David: et rebellavit
contra dominum suum. Congregatique
sunt ad eum viri vanissimi et
filii Belial: et prevaluerunt contra
Roboam filium Salomonis. Porro
Roboam erat rudis et corde pa
vido. nec poterat resistere eis. Nunc
ergo vos dicitis quod possitis resistere
regno domini quod possidet per filios
David. Habetisque grandem populi mul
titudinem. atque vitulos aureos quos
fecit vobis Ieroboam in deos. et eie
cistis sacerdotes domini. filios Aaron
atque levitas. et fecistis vobis sacerdotes
sicut omnes populi terrarum. Quicumque
venerit et initiaverit manum suam
statim in tauro in bobus. et in arietibus .vii. fit
sacerdos eorum qui non sunt dii.
Noster autem dominus deus est.
quem non derelinquimus. Sacerdotesque
ministrant domino de filiis Aaron.
et levite sunt in ordine suo. Holo
causta quoque offerunt domino per
singulos dies mane et vespere. et
thymiama iuxta legis precepta con
fectum. et proponuntur panes in
mensa mundissima. Estque apud
apud nos candelabrum aureum.
et lucerna eius ut accendantur semper
ad vesperam. Nos quippe custodimus
precepta domini dei nostri. quem vos reli
quistis. Ergo in exercitu nostro dux
est deus. et sacerdotes eius qui clangunt
tubis et resonant contra vos. Filii
Israel nolite pugnare contra dominum
deum patrum vestrorum: quia non
vobis expedit. Hec illo loquente: Ie
roboam retro moliebatur insidias.
Cumque ex adverso hostium staret:
ignorantem Iudam suo ambiebat
exercitu. Respiciensque Iudas vidit
instare bellum ex adverso. et post

tergum: et clamavit ad dominum. ac sa
cerdotes tubis canere ceperunt. omnisque
viri Iuda vociferati sunt. Et ecce illis
vociferantibus perterruit dominus Iero
boam. et omnem Israel: qui stabat ex
adverso Abia et Iuda. Fugeruntque fi
lii Israel Iudam et tradidit eos deus in
manus eorum. Percussit ergo eos Abia
et populus eius plaga magna. et cor
ruerunt vulnerati ex Israel .d. milia vi
rorum. Humiliatique sunt filii Israel in
tempore illo. et vehementissime confor
tati sunt filii Iuda: eo quod sperassent in
domino deo patrum suorum. Perse
cutus est autem Abia fugientem Ie
roboam: et cepit civitates eius. Be
thel et filias eius. et Iesana cum filiabus
suis. Ephron quoque et filias eius. Nec
valuit ultra resistere Ieroboam in
diebus Abia. quem percussit dominus et
mortuus est. Igitur Abia confortato
imperio suo: accepit uxores .xiiii. pro
creavitque .xx. et duos filios. et .xvi. filias.
Reliqua autem sermonum Abia. viarumque
et operum eius scripta sunt diligen
tissime in libro Addo prophete. Dormi
vit autem Abia cum patribus suis. et
sepelierunt eum in civitate David.

Regnavitque . xiiii.
Asa filius eius pro eo. In cuius
diebus quievit terra annis decem. Fe
cit asa quod bonum erat et placitum
in conspectu dei sui. et subvertit al
taria peregrini cultus et excelsa. et con
fregit statuas. lucosque succidit. et
precepit Iude ut quereret dominum
deum patrum suorum. et faceret legem
et universa mandata. et abstulit
de cunctis urbibus Iuda aras et fana.
et regnavit in pace. Edificavit quoque
urbes munitas in Iuda quia quietus
erat. et nulla temporibus eius bella
surrexerant: pacem domino largien
te. Dixit autem Iude. Edificemus ci
vitates istas. et vallemus muris. et ro
boremus turribus et portis. et seris. donec
a bellis quieta sunt omnia: eo quod que
sierimus dominum deum patrum nostrorum. Et
dederit nobis pacem per gyrum. E
dificaverunt igitur et nullum extru
endo impedimentum fuit. Habuitque
Asa in exercitu suo portantium scuta
et hastas de Iuda ccc. milia. De Beniamin
vero scutariorum et sagittariorum

tē. lxxx. m̄. omnes isti viri fortissimi.
Egressus est autem contra eos zara
ethiops cum exercitu suo. decies centena
milia. et curribus ccc^tis. et venit usque ma
resa. Porro asa perrexit obviam ei. et
instruxit aciem ad bellum valle sepha
ta que est iuxta maresa: et invocavit
dominum deum et ait. Domine non est
apud te ulla distantia. utrum in pau
cis auxilieris an in pluribus; Adiuva
nos domine deus noster. In te enim et in tuo
nomine habentes fiduciam venimus
contra hanc multitudinem. Domine deus
noster tu es: non prevaleat contra te homo.
Exterruit itaque dominus ethiopes
coram asa et iuda: fugeruntque ethio
pes; et persecutus est eos asa. et populus
qui cum eo erat usque gerare. Et ruerunt
ethiopes usque ad internitionem. quia domino
cedente contriti sunt: et exercitu illius pre
liante. Tulerunt igitur spolia multa
et percusserunt omnes civitates per
circuitum gerare. Grandis quippe
cunctos terror invaserat. et diripu
erunt urbes et multam predam as
portaverunt. Sed et caulas ovium
destruentes tulerunt pecorum infini
tam multitudinem et camelorum.
reversique sunt in ierusalem. · xv ·
Azarias autem filius obed facto
in se spiritu dei egressus est in oc
cursum asa: et dixit ei. Audite me asa
et omnis iuda et beniamin. Dominus
vobiscum. quia fuistis cum eo. Si
quesieritis eum invenietis; si autem
dereliqueritis eum: derelinquet vos.
Transibunt autem multi dies in
israel absque deo vero. et absque sacerdote
doctore. et absque lege. Cumque reversi
fuerint in angustia sua. et clamaverint
ad dominum deum israel. et quesierint
eum. reperient. In tempore illo non
erit pax egredienti et ingredienti. sed
terrores undique in cunctis habitatoribus
terrarum. Pugnabit enim gens
contra gentem. et civitas contra civi
tatem; quia dominus conturbabit eos in omni
angustia. Vos ergo confortamini
et non dissolvantur manus vestre. Erit
enim merces operi vestro. Quod cum audisset
asa verba. scilicet et prophetiam azarie filii
obed prophete confortatus est: et abstulit
ydola de omni terra iuda. et de beniamin
et ex urbibus quas ceperat montis

ephraim: et dedicavit altare domini.
quod erat ante porticum domus domini.
Congregavitque universum iudam.
et beniamin et advenas cum eis de
ephraym. et de manasse. et de symeon:
Plures enim ad eum confugerant
ex israel. videntes quod dominus deus illius
esset cum eo. Cumque venissent ierusalem in
mense tercio anno xv^o regni asa:
immolaverunt domino in die illa
de manubiis et preda quam adduxe
rant. boves dcc^tos. et arietes vii. milia.
et intravit ex more ad corroborandum
fedus. ut quererent dominum deum patrum
suorum. in toto corde et in tota
anima sua. Si quis autem inquit
non quesierit dominum deum israel moria
tur a minimo usque ad maximum.
a viro usque ad mulierem. Iura
veruntque domino voce magna in
iubilo. et in clangore tube. et in sonitu
bucinarum omnes qui erant in
iuda cum execratione. In omni enim
corde suo iuraverunt. et in tota vo
luntate quesierunt eum: et invenerunt.
Prestititque eis dominus per circuitum. requiem
Sed et maacham matrem asa regis ex
augusto deposuit imperio. eo quod fecisset
in luco simulachrum priapi. quod omne
contrivit et in frusta comminuens
combussit in torrentem cedron. Ex
celsa autem derelicta sunt in israel:
attamen cor asa erat perfectum cunctis
diebus eius. Ea que voverat pater suus.
et ipse intulit in domum domini. argen
tum et aurum. vasorumque diversam
supellectilem. Bellum vero non fuit
usque ad tricesimum quintum annum regni asa.
Anno autem · xvi ·
tricesimo sexto regni eius ascen
dit baasa rex israel in iudam et muro
circumdabat rama. ut nullus tute
posset egredi vel ingredi de regno asa.
Protulit ergo asa argentum et
aurum de thesauris domus domini
et de thesauris regis. misitque ad bena
dab regem syrie qui habitabat in da
masco dicens. Fedus inter me et te
est. pater meus quoque et pater tuus habuere
concordiam. Quod ob rem misi tibi
argentum et aurum ut rupto federe
quod habes cum baasa rege israel. facias
eum a me recedere. Quo comperto bena
dab: misit principes exercituum suorum

XVI

Nota de baasa

ad urbes isrl'. Qui percusserunt ahyon
⁊ dan. ⁊ abelmaim ⁊ uniuersas urbes
muratas neptalim. Quod cum au-
disset baasa desiuit edificare rama.
⁊ intermisit opus suum. Porro a-
sa rex assumpsit uniuersum iudam.
⁊ tulerunt lapides de rama ⁊ ligna
que edificationi preparauerat baasa:
edificauitque ex eis gabaa ⁊ maspha.
In tempore illo uenit ananias propheta. (al' anani)
ad asa regem iuda ⁊ dixit ei. Quia
habuisti fiduciam in rege syrie. ⁊ non
in domino deo tuo. ideirco euasit
syrie regis exercitus de manu tua.
Nonne ethyopes ⁊ libies multo
plures erant quadrigis ⁊ equitibus
et multitudine nimia: Quos cum
domino credidisses: tradidit in ma-
nu tua. Oculi enim domini uniuersam
terram contemplantur. ⁊ prebent
fortitudinem his qui corde perfecto
credunt in eum. Stulte igitur e-
gisti ⁊ propter hoc etiam ex presenti tempore
contra te bella consurgent. Iratus-
que asa contra uidentem iussit eum
mitti in neruum. Ualde quippe super hoc
fuit dominus indignatus. ⁊ interfe-
cit de populo in tempore illo plurimos.
Opera autem asa prima ⁊ nouis-
sima scripta sunt in libro regum
iuda ⁊ isrl'. Egrotauit etiam asa
anno. xxxix. regni sui. dolore pedum
uehementissime. ⁊ nec in infirmi-
tate sua quesiuit dominum: sed magis
in medicorum arte confisus est.
Dormiuitque cum patribus suis. et
mortuus est anno xli°. regni sui.
⁊ sepelierunt eum in sepulcro suo.
quod fecerat sibi in ciuitate dd'. Posue-
runtque eum super lectulum suum
plenum aromatibus ⁊ unguentis
meretriciis que erant pigmentariorum
arte confecta. ⁊ combuserunt super
eum ambitione nimia. xvij.

Nō egrotauit asa dolore pe-
dum ⁊ confisus arte medi-
corum magis quam in deo

XVII

Regnauit autem iosaphat
filius eius pro eo. ⁊ in-
ualuit contra isrl'. Constituitque
militum numeros in cunctis urbi-
bus iude que erant uallate muris.
Presidiaque disposuit in terra iuda.
⁊ in ciuitatibus ephraym. quas
ceperat asa pater eius. Et fuit dominus
cum iosaphat quia ambulauit
in uiis dd' patris sui primis. et non

sperauit in baalim. sed in domino deo patris
sui: ⁊ perrexit in preceptis illius: ⁊
non iuxta peccata isrl'. Confirma-
uitque dominus regnum in manu eius.
Et dedit omnis iuda munera iosa-
phat: factequε sunt ei infinite diui-
tie. ⁊ multa gloria. Cumque sumpsisset
cor eius audaciam propter uias domini:
etiam excelsa ⁊ lucos de iuda abstulit.
Tercio autem regni sui anno, misit
de principibus suis benail ⁊ abdiam.
⁊ zachariam ⁊ nathanahel. ⁊ micheam
ut docerent in ciuitatibus iuda. ⁊ cum
eis leuitas semeiam ⁊ nathaniam
⁊ zabadiam azahel quoque ⁊ semiramoth
⁊ ionathan adoniam que ⁊ thobiam. ⁊
zobadoniam leuitas. ⁊ cum eis elisama
⁊ ioram sacerdotes. Docebantque populum
in iuda habentes librum legis domini.
⁊ circuibant cunctas urbes iuda. atque
erudiebant populum. Itaque factus est
pauor domini super omnia regna
terrarum que erant per gyrum
iude: nec audebant bellare contra
iosaphat. Sed et philistei iosaphat
munera deferebant ⁊ uectigal argen-
ti. Arabes quoque adducebant pecora
arietum. vij. milia. dccc. ⁊ hyrcos toti-
dem. Creuit ergo iosaphat et mag-
nificatus est usque in sublime. atque
edificauit in iuda domus ad instar
turrium urbesque muratas: ⁊ multa
opera parauit in urbibus iuda. Uiri
quoque bellatores ⁊ robusti erant in
ierlm; quorum iste est numerus per
domos atque familias singulorum.
In iuda principes exercitus ednas
dux: ⁊ cum eo robustissimi uiri
trecenta milia. Post hunc iohanan princeps
⁊ cum eo. cc. lxxx. milia. Post istum quoque
amasias filius zechri. consecratus
domino. ⁊ cum eo ducenta milia
uirorum fortium. Hunc sequebatur
robustus ad prelia heliada: ⁊ cum
eo tenentium arcum ⁊ clipeum. cc.
milia. Post istum etiam iozabad
⁊ cum eo. c. lxxx. milia expeditorum
militum. Hi omnes erant ad ma-
num regis. exceptis aliis quos posue-
rat in urbibus muratis ⁊ in uniuersa
iuda. Fuit ergo iosaphat diues ⁊
inclitus multum. ⁊ affinitate
coniunctus est achab. Descenditque
ad eum post annos in samariam.

Ad cuius aduentum · xviij ·
mactauit achab arietes et
boues plurimos populo qui uenerat
cum eo: Persuasitque illi ut ascen
deret in ramoth galaad. Dixitque
achab rex israel ad iosaphat regem
iuda. Ueni mecum in ramoth
galaad. Cui ille respondit. Ut ego
et tu: sicut populus tuus sic et populus
meus. tecumque erimus in bello.
Dixitque iosaphat ad regem israel.
Consule obsecro in presenciarum
sermonem domini. Congregauit
igitur rex israel prophetarum quadringentos
uiros. et dixit ad eos. In ramoth
galaad ad bellandum ire debemus
an quiescere. At illi. Ascendite inquiunt
et tradet dominus eos in manu regis.
Dixitque iosaphat. Numquid non est
hic propheta domini ut ab illo etiam
requiramus. Et ait rex israel ad io
saphat. Est uir unus a quo possu
mus domini querere uoluntatem.
sed ego odi eum: quia non prophetat
michi bonum. sed malum omni
tempore. Est autem micheas
filius iebla. Dixitque iosaphat.
Ne loquaris rex hoc modo. Uocauit
ergo rex israel unum de eunuchis. et
dixit ei. Uoca michi cito micheam
filium iebla. Porro rex israel et iosa
phat rex iuda uterque sedebant in
solio suo. uestiti cultu regio. Sede
bant autem in area iuxta portam
samarie. omnesque prophete uaticina
bantur coram eis. Sedechias uero
filius chanaana fecit sibi cornua fer
rea et ait. Hec dicit dominus. His uen
tilabis syriam donec conteras
eam. Omnesque prophete similiter prophe
tabant atque dicebant. Ascende in
ramoth galaad et prosperaberis. et
tradet eos dominus in manus tuas.
Nuncius autem qui ierat ad uo
candum micheam: ait illi. En
uerba prophetarum omnium ore uno bona
regi annunciant. Queso ergo te ut
sermo tuus ab eis non dissentiat.
loquarisque prospera. Cui respondit
micheas. Uiuit dominus quia
quodcumque dixerit michi deus meus
hoc loquar. Uenit ergo ad regem.
Cui rex ait. Michea ire debemus
in ramoth galaad ad bellandum
an quiescere. Cui ille respondit.
Ascendite. cuncta enim prospera
euenient et tradentur hostes in
manus uestras. Dixitque rex. Iterum
atque iterum te adiuro. ut non
loquaris michi nisi quod uerum est
in nomine domini. At ille ait.
Uidi israel uniuersum dispersum
in montibus. sicut oues absque
pastore. Et dixit dominus. Non
habent isti dominos. Reuertatur
unusquisque in domum suam in
pace. Et ait rex israel ad iosaphat.
Nonne dixi tibi quod non prophetaret
iste michi quicquam boni. sed ea que ma
la sunt. At ille. iccirco ait. Audite
uerbum domini. Uidi dominum se
dentem in solio suo. et omnem exercitum
celi assistentem ei a dextris et a sinistris
Et dixit dominus. Quis decipiet
achab regem israel ut ascendat et
corruat in ramoth galaad: Cumque
diceret unus sic modo. et alter alio;
processit spiritus et stetit coram domino.
et ait. Ego decipiam eum. Cui dominus
inquit. In quo eum decipies. At ille
respondit. Egrediar et ero spiritus
mendax in ore omnium prophetarum eius.
Dixitque dominus. Decipies et preua
lebis. Egredere et fac ita. Nunc
igitur ecce dedit dominus spiritum
mendacii in ore omnium prophetarum tuorum.
et dominus locutus est de te mala.
Accessit autem sedechias filius
chanaane: et percussit michee ma
xillam et ait. Per quam uiam transi
uit spiritus domini a me. ut loqueretur
tibi: Dixitque micheas. Tu ipse ui
debis in die illo. quando ingressus
fueris cubiculum de cubiculo ut
abscondaris. Precepit autem rex
israel dicens. Tollite micheam
et ducite eum ad amon principem
ciuitatis. et ad ioas filium re
gis amalech: et dicetis. Hec dicit rex.
Mittite hunc in carcerem et date
ei panis modicum et aque pauxillum.
donec reuertar in pace. Dixitque
micheas. Si reuersus fueris in pace:
non est locutus dominus in me.
Et ait. Audite populi omnes. Igitur
ascenderunt rex israel et iosaphat
rex iuda in ramoth galaad. Et
Dixitque rex israel ad iosaphat. Mu

No de spiritu mendacii
inquit

Mutabo habitum. et sic ad pugnan-
dum vadam. Tu autem induere
vestibus tuis. Mutatoque rex israel habitu:
venit ad bellum. Rex autem syrie p-
receperat ducibus equitatus sui dicens.
Non pugnetis contra minimum aut
contra maximum. nisi contra solum
regem israel. Itaque cum vidissent prin-
cipes equitatus iosaphat: dixerunt.
Iste est rex israel. Et circumdederunt eum
dimicantes. At ille clamavit ad dominum:
et auxiliatus est ei. Et avertit eos ab *al' audisset*
illo. Cum enim vidissent duces equi-
tatus quod non esset rex israel: dereliquerunt
eum. Accidit autem ut unus e populo
sagittam in incertum iaceret. et per-
cuteret regem israel inter cervicem et
scapulas. At ille aurige suo ait.
Vulneratus sum. Converte manum
tuam et educ me de acie. quia vulneratus
sum. Et finita est pugna in die
illo. Porro rex israel stabat in curru
suo contra syros usque ad vesperam:
et mortuus est occidente sole. xix.

XIX

Reversus est autem iosaphat
rex iuda in domum suam pacifi-
ce in ierusalem. cui occurrit iehu filius
anani videns. et ait ad eum. Impio
prebes auxilium. et his qui oderunt
dominum amicitia iungeris: et idcirco iram
quidem domini merebaris. sed bona
opera inventa sunt in te. eo quod abstu-
leris lucos de terra iuda. et prepara-
veris cor tuum ut requireres dominum
deum patrum tuorum. Habitavit
ergo iosaphat in ierusalem. Rursumque
egressus est ad populum de bersabee
usque ad montem ephraim. et revo-
cavit eos ad dominum deum patrum
suorum. Constituitque iudices terre
in cunctis civitatibus iuda munitis
per singula loca. Et precipiens
iudicibus: Videte ait quid faciatis.
Non enim hominis exercetis iudicium
sed domini. et quodcumque iudicaveritis,
in vos redundabit. Sit timor domini
vobiscum. et cum diligentia cuncta
facite. Non est enim apud dominum
deum nostrum iniquitas. nec personarum
acceptio. nec cupido munerum. In ie-
rusalem quoque constituit iosaphat
levitas et sacerdotes. et principes fa-
miliarum ex israel. ut iudicium et
causam domini iudicarent habita-
toribus eius. Precepitque eis dicens.
Sic agetis in timore dei fideliter et
corde perfecto. Omnem causam que venit
ad vos fratrum vestrorum qui habitant
in urbibus suis inter cognationem et
cognationem ubicumque questio est de
lege. de mandato. de ceremoniis. et de
iustificationibus: ostendite eis ut non
peccent in dominum. et ne veniat ira super vos
et super fratres vestros. Sic ergo agentes
ut non peccabitis. Amarias autem
sacerdos et pontifex vester. in his que
ad dominum pertinent presidebit. Porro
zabadias filius ismael qui est dux in
domo iuda. super ea opera erit que ad
regis officium pertinent. Habetisque
magistros levitas coram vobis. Confor-
tamini et agite diligenter. et erit dominus
vobiscum in bonis. xx.

XX

Post hec congregati sunt filii
moab et filii ammon et cum eis
de ammonitis ad iosaphat: ut pugna-
rent contra eum. Veneruntque nun-
tii et indicaverunt iosaphat dicentes.
Venit contra te multitudo magna.
de his locis que trans mare sunt. et de
syria. et ecce consistunt in asasonthamar
que est engaddi. Iosaphat
autem timore perterritus totum se
contulit ad rogandum dominum. et predi-
cavit ieiunium in universo iuda.
Congregatusque est iudas ad precandum
dominum: sed et omnes de urbibus suis vene-
runt ad obsecrandum eum. Cumque
stetisset iosaphat in medio cetu iude
et ierusalem in domo domini ante atrium
novum: ait. Domine deus patrum
nostrorum. tu es deus in celo. et dominaris
cunctis regnis gentium. in manu
tua est fortitudo et potentia. nec quisquam
potest tibi resistere. Nonne tu deus
interfecisti omnes habitatores terre huius
coram populo tuo israel. et dedisti eam
semini abraham amici tui in sem-
piternum. Habitaveruntque in ea:
et extruxerunt in illa sanctuarium nomini
tuo dicentes. Si irruerint super nos
mala. gladius iudicii pestilentia et
fames stabimus coram domino in
domo hac in conspectu tuo. in qua
invocatum est nomen tuum: et
clamabimus ad te in tribulationibus
et exaudies. salvosque facies. Nunc
igitur ecce filii ammon et moab et

mons seyr per quos non concessisti israel ut transiret quando egrediebatur de egypto. sed declinaverunt ab eis et non interfecerunt illos; e contrario agunt. et nituntur eicere nos de possessione quam tradidisti nobis deus noster. al' non Ergo nunc iudicabis eos? In nobis quidem non tanta est fortitudo. ut possimus huic multitudini resistere. que irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere debeamus: hoc solum habemus residui ut oculos nostros dirigamus ad te; Omnis vero iuda stabat coram domino cum parvulis. et uxoribus. et liberis suis. Erat autem iazihel filius zacharie. filii banaie. filii iehihel. filii mathanie levites de filiis asaph: super quos factus est spiritus domini in medio turbe. et ait. Attendite omnis iuda. et qui habitatis in ierusalem: et tu rex iosaphat. Hec dicit dominus vobis. Nolite timere nec paveatis hanc multitudinem. non est enim vestra pugna sed dei. Cras descendetis contra eos. Ascensuri enim sunt per clivum nomine sis: et invenietis illos in summitate torrentis qui est contra solitudinem ieruhel. Non eritis vos qui dimicabitis. sed tantummodo state confidenter et videbitis auxilium domini super vos. O iuda et ierusalem nolite timere. nec paveatis. Cras egrediemini contra eos: et dominus erit vobiscum. Iosaphat ergo et iuda et omnes habitatores ierusalem ceciderunt proni in terram coram domino et adoraverunt eum. Porro levite de filiis caath et de filiis chore laudabant dominum deum israel voce magna in excelsum. Cumque mane surrexissent: egressi sunt per desertum thecue. Profectisque eis: stans iosaphat in medio eorum dixit. Audite me iuda et omnes habitatores ierusalem. Credite in domino deo vestro: et securi eritis. Credite prophetis eius. et cuncta evenient vobis prospera. Deditque consilium populo. Et statuit cantores domini ut laudarent eum in turmis suis. et antecederent exercitum. ac voce consona dicerent. Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in eternum misericordia eius. Cumque cepissent laudes canere: vertit dominus insidias eorum in semet ipsos filiorum scilicet ammon et moab et montis seyr

qui egressi fuerant ut pugnarent contra (al' pugnare) iudam. et percussi sunt. Namque filii ammon et moab surrexerunt adversum habitatores montis seyr: ut interficerent et delerent eos. Cumque hoc opere perpetrassent etiam in semet ipsos versi mutuis se conciderunt (al' concidere) vulneribus. Porro iuda cum venisset ad speluncam que respicit solitudinem: vidit procul omnem late regionem plenam cadaveribus. nec superesse quemquam qui necem potuisset evadere. Venit ergo iosaphat et omnis populus cum eo ad detrahenda spolia mortuorum; inveneruntque inter cadavera variam supellectilem vestes quoque et vasa pretiosissima: et diripuerunt ita ut omnia portare non possent: nec per tres dies auferre spolia pro prede magnitudine. Die autem quarto congregati sunt in valle benedictionis. Etenim quoniam ibi benedixerant domino. vocaverunt locum illum vallis benedictionis (locum) usque in presentem diem. Reversusque est omnis vir iuda et habitatores ierusalem et iosaphat ante eos in ierusalem. cum letitia magna: eo quod dedisset eis dominus gaudium de inimicis suis. Ingressique sunt in ierusalem cum psalteriis et cytharis et tubis in domum domini. Irruit autem pavor domini super universa regna terrarum: cum audissent quod pugnasset dominus contra inimicos israel. Quievitque regnum iosaphat: et prebuit ei dominus pacem per circuitum. Regnavit igitur iosaphat super iudam. et erat .xxx.v. annorum cum regnare cepisset. xx. autem et .v. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius azuba. filia selachi. Et ambulavit in via patris sui asa: nec declinavit ab ea. faciens que placita erant coram domino. Verumptamen excelsa non abstulit: et adhuc populus non direxerat cor suum ad dominum deum patrum suorum. Reliqua autem gestorum iosaphat priorum et novissimorum scripta sunt in verbis iehu filii anani. que digessit in libro regum israel. Post hec iniit amicitias iosaphat rex iuda cum ochozia rege israel cuius opera fuerunt impiissima. et particeps fuit ut facerent naves que irent in

tharsis. Feceruntque classem in asion
gaber. Prophetavit autem eliezer
filius dodau de maresa ad iosaphat
dicens. Quia habuisti foedus cum ochozia.
percussit dominus opera tua: contriteque
sunt naves. nec potuerunt ire
XXI in tharsis. · xxi ·

Dormivit autem iosaphat
cum patribus suis. et sepultus est
cum eis in civitate david. Regnavitque
pro eo ioram filius eius. qui habuit
fratres, filios iosaphat. azariam
iahihel. et zachariam. et azariam
et michael. et saphatiam. Omnes
hii filii iosaphat regis iuda. De
ditque eis pater suus multa munera
argenti et auri et pensationes cum
civitatibus munitissimis in iuda.
Regnum autem tradidit ioram: eo
quod esset primogenitus. Surrexit autem
ioram super regnum patris sui. Cum
que se confirmasset: occidit omnes
fratres suos gladio. et quosdam de prin
cipibus iuda. Triginta duorum
annorum erat ioram cum regnare
coepisset. et viii. annis regnavit in
ierusalem. Ambulavitque in viis regum
israel sicut egerat domus achab. Filia
quippe achab erat uxor eius. et fecit
malum in conspectu domini. Noluit
autem dominus disperdere domum david
propter pactum quod inierat cum eo: et
quia promiserat ei ut daret illi
lucernam et filiis eius omni tempore.
In diebus illis rebellavit edom ne esset
subditus iude et constituit sibi regem.
Cumque transisset ioram cum prin
cipibus suis et cuncto equitatu qui erat
secum: surrexit nocte et percussit edom
qui se circumdederat et omnes duces
equitatus eius. Attamen rebellavit
edom ne esset sub ditione iuda usque
ad hanc diem. Eo tempore et
lobna recessit ne esset sub manu
illius. Dereliquerat enim dominum
deum patrum suorum. insuper et
excelsa fabricatus est in urbibus iuda.
et fornicari fecit habitatores ierusalem. et
prevaricari iudam. Allate sunt
autem ei littere ab helia propheta in quibus
scriptum erat. Hec dicit dominus
deus david patris tui. Pro eo quod non
ambulasti in viis iosaphat patris
tui. et in viis asa regis iuda. Sed
incessisti per iter regum israel. et forni
cari fecisti iudam et habitatores ierusalem
imitatusque es fornicationem domus
achab. insuper et fratres, domum patris
tui. meliores te occidisti. ecce dominus
percutiet te plaga magna cum po
pulo tuo. et filiis et uxoribus tuis. uni
versaque substancia tua. Tu autem
egrotabis pessimo languore uteri
donec egrediantur vitalia tua pau
latim per dies singulos. Suscitavit
ergo dominus contra ioram spiritum
philistinorum. et arabum qui con
fines sunt ethiopibus. et ascenderunt
in terram iuda et vastaverunt eam.
Diripueruntque cunctam substantiam que
inventa est in domo regis. insuper
et filios eius et uxores. nec remansit
ei filius nisi ioachaz qui minimus
natu erat. Et super hec omnia per
cussit eum dominus alvi languore
insanabili. Cumque diei succederet
dies, et temporum spacia volverentur:
duorum annorum expletus est cir
culus. et sic longa consumptus
est tabe ita ut egereret etiam viscera
sua: languore pariter et vita caruit.
Mortuusque est in infirmitate pessi
ma. Et non fecit ei populus secundum
morem combustionis exequias:
sicut fecerat maioribus suis. Triginta
duorum annorum fuit cum regnare
coepisset. et viii. annis regnavit in
ierusalem: ambulavitque non recte. et
sepelierunt eum in civitate david
verumptamen non in sepulcro regum.

Constituerunt · xxii ·
autem habitatores ierusalem ocho
ziam filium eius minimum regem
pro eo. Omnes enim maiores natu
qui ante eum fuerant interfecerant
latrones arabum qui irruerant
in castra. Regnavitque ochozias filius
ioram regis iuda. xlii. annorum
erat ochozias cum regnare coepisset.
et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen
matris eius athalia filia amri. Sed
et ipse ingressus est per vias domus
achab. mater enim eius impulit
eum. ut impie ageret. Fecit igitur
malum in conspectu domini. sicut
domus achab. Ipsi enim fuerunt
ei consiliarii post mortem patris sui.
in interitum eius. ambulavitque in

consilium eorum. & perrexit cum ioram
filio achab rege israel in bellum contra
azahel regem syrie in ramoth ga
laad. vulneraverunt que syri ioram.
Qui reversus est ut curaretur in iez
rahel: multas enim plagas acce
perat in supradicto certamine. Igitur
ochozias filius ioram rex iuda des
cendit ut inviseret ioram filium
achab in iezrahel egrotantem. Vo
luntatis quippe fuit dei adversum
ochoziam ut veniret ad ioram: & cum
venisset, et cum egrederetur cum
eo adversum hyeu filium namsi,
quem unxit ut deleret domum achab.
Cum ergo subverteret hyeu do
mum achab; invenit principes iuda
et filios fratrum ochozie qui mi
nistrabant ei & interfecit illos.
Ipsum quoque perquirens ochoziam com
prehendit latentem in samaria:
adductumque ad se occidit: et sepe
lierunt eum eo quod esset filius iosa
phat qui quesierat dominum in corde
suo, nec erat ultra spes aliqua
ut de stirpe regnaret ochozie. Siquidem
athalia mater eius videns quod mor
tuus esset filius suus: surrexit & in
terfecit omnem stirpem regiam do
mus ioram. Porro iosabeth filia
regis tulit ioas filium ochozie. et
furata est eum de medio filiorum
regis cum interficerentur. Abscon
dit que eum cum nutrice sua in
cubiculo lectulorum. Iosabeth
autem que absconderat eum erat
filia regis ioram uxor ioiade pon
tificis. soror ochozie. et idcirco atha
lia non interfecit eum. Fuit ergo
cum eis in domo dei absconditus
vi. annis. quibus regnavit atha
lia super terram. · xxiii ·

XXIII Anno autem vii. conforta
tus ioiada assumpsit
centuriones. Azariam videlicet
filium ieroboam. & ismahel filium
iohanna. azariam quoque filium
obeth. & maasiam filium adaie. et
elizaphath filium zechri: & init
cum eis fedus. Qui circumeuntes
iudam congregaverunt levitas
de cunctis urbibus iuda: & princi
pes familiarum israel. venerunt que in
ierusalem. Iniit ergo omnis multitudo
israel pactum in domo domini cum
rege. et dixit ad eos ioiada. Ecce
filius regis regnabit sicut locutus
est dominus super filios david. Iste est
ergo sermo quem facietis. Tercia pars
vestrum qui veniunt ad sabba
tum sacerdotum & levitarum
et ianitorum erit in portis. Tercia vero
pars ad domum regis. & tercia pars in
porta que appellatur fundamenti.
Omne vero reliquum vulgus
sit in atriis domus domini. nec quispiam
alius ingrediatur domum domini.
nisi sacerdotes & qui ministrant
de levitis. ipsi tantum ingrediantur
qui sanctificati sunt: & omne reli
quum vulgus observet custodi
as domini. Levite autem circum
dent regem: habentes singuli
arma sua. Et si quis alius in
gressus fuerit templum. interfi
ciatur. Sint que cum rege. in
trante et egrediente. Fecerunt igitur
levite & universus iuda iuxta
omnia que preceperat ioiada pon
tifex: et assumpserunt singuli
viros qui sub se erant. & veniebant
per ordinem sabbati cum hiis
qui iam impleverant sabbatum
& egressuri erant. Siquidem ioi
ada pontifex non dimiserat abire
turmas que sibi per singulas ebdomadas
succedere consueverant. Dedit
que ioiada sacerdos centurionibus
lanceas clipeos que & peltas regis david.
quas consecraverat in domo domini.
Constituitque omnem populum
tenentium pugiones a parte
templi dextera usque ad partem
templi sinistram coram altari
& templo per circuitum regis.
Et eduxerunt filium regis. et
imposuerunt ei diadema. Dede
runt que in manu eius tenendam
legem. & constituerunt eum regem.
Unxit que illum ioiada pontifex
et filii eius. imprecatique sunt
atque dixerunt. Vivat rex. Que
cum audisset athalia vocem sal
currentium atque laudantium regem:
ingressa est ad populum in templum
domini. Cumque vidisset regem
stantem super gradum in introitu:
et principes turmasque circa eum

omnem quoque populum terre gaudentem
atque clangentem tubis. et diversi
generis organis concinentem. vocemque
laudantium: scidit vestimenta sua
et ait. Insidie insidie. Egressus autem
ioiada pontifex ad centuriones et
principes exercitus. dixit eis. Educite
illam extra septa templi et interfici
atur foris gladio. Precepitque sacer
dos ne occideretur in domo domini.
Et imposuerunt ceruicibus eius manus.
Cumque intrasset portam equorum
domus regis: interfecerunt eam ibi.
Pepigit autem ioiada fedus in
ter se et uniuersum populum et regem:
ut esset populus domini. Itaque in
gressus est omnis populus domum
baal. et destruxerunt eam. et altaria
ac simulacra illius confregerunt.
Mathan quoque sacerdotem baal inter
fecerunt ante aras. Constituit
autem ioiada prepositos in domo
domini ut sub manibus sacerdotum
ac leuitarum quos distribuit david in do
mo domini. offerrent holocau
sta domino sicut scriptum est in lege
Al' libro moysi. in gaudio et canticis iuxta
dispositionem david. Constituit quoque
ianitores in portis domus domini.
ut non ingrederetur eam immundus
in omni re. Assumpsitque centurio
nes et fortissimos viros ac principes
populi et omne vulgus terre. et fecerunt
regem descendere de domo domini et in
troire per medium porte superioris in
domum regis. et collocaverunt eum
in solio regali. Letatusque est omnis
populus terre et urbs quievit. Porro
Athalia interfecta est gladio.

XXIIII
Septem annorum .xxiiii.
erat ioas cum regnare cepisset:
et xl. annis regnauit in ierusalem: no
men matris eius Sebia de bersabee.
Fecit quod bonum erat coram domino
cunctis diebus ioiade sacerdotis. Ac
cepit autem ei ioiada duas uxores de
quibus genuit filios et filias. Post que
placuit ioas ut instauraret domum
domini. congregauitque sacerdotes
et leuitas et dixit eis. Egredimini
ad ciuitates iuda et colligite de uniuer
so israel pecuniam ad sarta tecta tem
pli dei vestri. per singulos annos. fe
stinatoque hoc facite. Porro leuite
egerunt negligentius. Vocauitque
rex ioiadam pontificem et dixit ei. Cur
non tibi fuit cure ut cogeres leuitas
inferre de iuda et ierusalem pecuniam
constitutam a moyse seruo domini.
ut inferret eam omnis multitudo israel
in tabernaculum testimonii. Athalia
enim impiissima et filii eius destruxe
runt domum domini. et de uniuersis
que sanctificata fuerant templo domini or
nauerunt fanum baalim. Precepit
ergo rex et fecerunt archam. posuerunt
que eam iuxta portam domus domini foris
secus: et predicatum est in iuda et
ierusalem ut deferrent singuli pretium domino.
quod constituit moyses seruus domini
super omnem israel in deserto. Letati
sunt cuncti principes et omnis populus
et ingressi contulerunt in archam
domini atque miserunt: ita ut im
pleretur. Cumque tempus esset ut
deferrent archam coram rege per ma
nus leuitarum. videbant enim
multam pecuniam: ingrediebatur
scriba regis et quem primus sacerdos con
stituerat: effundebantque pecuniam
que erat in archa. Porro archam re
portabant ad locum suum. Sicque
faciebant per singulos dies. Et con
gregata est infinita pecunia: quam dede
runt rex et ioiada his qui preerant
operibus domus domini. At illi condu
cebant ex ea cesores lapidum et arti
fices operum singulorum ut instau
rarent domum domini. fabros quoque ferri
et eris. ut quod cadere ceperat fulciretur.
Egeruntque hii qui operabantur in
dustrie et obducebatur parietum cicatrix
per manus eorum: ac suscitaverunt
domum domini in statum pristinum. ac
firmiter eam stare fecerunt. Cumque
complessent omnia opera detulerunt
coram rege et ioiada reliquam partem
pecunie. de qua facta sunt vasa templi
in ministerium et ad holocausta:
phiale quoque et cetera vasa aurea et argen
tea. Et offerebantur holocausta
in domo domini iugiter cunctis diebus
ioiade. Senuit autem ioiada plenus
dierum et mortuus est cum esset cxxx annorum.
Sepelieruntque eum in
ciuitate david cum regibus. eo quod fecisset
bonum cum israel et cum domo eius.
Postquam autem obiit ioiada: ingressi

sunt principes iuda et adoraverunt re-
gem. Qui delinitus obsequiis eorum
adquievit eis. et dereliquerunt templum
domini dei patrum suorum. servierunt
que lucis et sculptilibus: et facta est ira
contra iudam et ierusalem propter hoc peccatum.
Mittebatque eis prophetas ut reverterentur
ad dominum: quos protestantes illi audi-
re nolebant. Spiritus itaque domini induit
zachariam filium ioiade sacerdotis.
et stetit in conspectu populi et dixit eis.
Hec dicit dominus. Quare transgre-
dimini preceptum domini quod vobis non
proderit. et dereliquistis dominum. ut dere-
linqueret vos. Qui congregati adversus
illum miserunt lapides iuxta regis
imperium. in atrio domus domini.
et non est recordatus ioas rex misericordie quam
fecerat ioiada pater illius cum eo. sed in-
terfecit filium eius. Qui cum mo-
reretur. ait. Videat dominus et requirat.
Cumque evolutus esset annus: ascendit
contra eum exercitus syrie. Venitque
in iudam et ierusalem: et interfecit cunctos
principes populi. atque universam
predam miserunt regi damascum.
Et certe cum per modicum venisset
numerus syrorum. tradidit dominus in
manibus eorum infinitam multitudi-
nem: eo quod dereliquissent dominum deum
patrum suorum. In ioas quoque ignominio-
sa exercuere iudicia. et abeuntes di-
miserunt illum in languoribus magnis.
Surrexerunt autem contra eum servi
sui in ultionem sanguinis filii ioiade
sacerdotis. et occiderunt eum in lectulo
suo. et mortuus est: sepelieruntque eum
in civitate david. sed non in sepulcris regum.
Insidiati vero sunt ei zabath filius
semaath ammonitidis. et iozabat filius
semarith moabitidis. Porro filii eius
ac summa pecunie que adunata fuerat
sub eo. et instauratio domus domini:
scripta sunt diligentius in libro regum.
Regnavit autem. . xxv .
amasias filius eius pro eo.
Viginti. v. annorum erat amasias cum
regnare cepisset: et xxix. annis regna-
vit in ierusalem. Nomen matris eius ioade
de ierusalem. Fecitque bonum in conspectu
domini. verumptamen non in corde perfec-
to. Cumque roboratum sibi videret
imperium: iugulavit servos qui occi-
derant regem patrem suum. sed filios
eorum non interfecit sicut scriptum
est in libro legis moysi. ubi precepit
dominus dicens. Non occidentur
patres pro filiis. neque filii pro patribus
suis: sed unusquisque in peccato suo mo-
rietur. Congregavit igitur amasias
iudam et constituit eos per familias
tribunosque et centuriones in universo
iuda et beniamin: et recensuit a. xx.
annis et sursum. invenitque triginta al' sup
milia iuvenum qui egrederentur
ad pugnam. et tenerent hastam et
clipeum. Mercede quoque conduxit de
israel. c. milia robustorum. c. talentis
argenti. ut pugnarent contra filios
edom. Venit autem homo dei ad
illum. et ait. O rex ne egrediatur
tecum exercitus israel: non est enim
dominus cum israel. et cunctis filiis
ephraim. Quod si putas in robore ex-
ercitus bella consistere: superari te
faciet deus ab hostibus. Dei quippe tius
est adiuvare et in fugam vertere.
Dixitque amasias ad hominem dei.
Quid ergo fiet de c. talentis argenti
que dedi militibus israel? Et respondit ei
homo dei. Habet dominus unde tibi
dare possit multo his plura. Sepa-
ravit itaque amasias exercitum qui
venerat ad eum ex ephraim: ut
reverteretur in locum suum. At
illi contra iudam vehementer irati:
reversi sunt in regionem suam. Porro
amasias confidenter eduxit populum
suum. et abiit in vallem salinarum:
percussitque filios seyr. x. milia. et alia al'. xx.
decem milia virorum ceperunt filii iuda
et adduxerunt ad preruptum cuiusdam
petre. precipitaveruntque eos de summo in
preceps qui universi crepuerunt.
At ille exercitus quem remiserat amasias
ne secum iret ad prelium diffusus
est in civitatibus iuda a samaria usque
bethoron: et interfectis tribus milibus
diripuit predam magnam. Ama-
sias vero post cedem idumeorum et allatos
deos filiorum seyr statuit illos in deos
sibi. et adorabat eos: et illis adolebat in-
censum. Quobrem iratus est dominus
contra amasiam: misitque ad eum
prophetam qui diceret ei. Cur adorasti
deos qui non liberaverunt populum
suum de manu tua? Cumque hec
loqueretur. respondit ei. Numquid consi-

liarius regis es? Quiesce, ne te interficiam. Discedensque propheta: scio inquit quod cogitaverit dominus occidere te quia et fecisti hoc malum, et insuper non adquievisti consilio meo. Igitur amasias rex iuda inito pessimo consilio misit ad ioas filium ioachaz filii ieu regem israel dicens. Veni videamus nos mutuo. Ille remisit nuncios dicens. Carduus qui est in libano misit ad cedrum libani dicens. Da filiam tuam filio meo uxorem. Et ecce bestie que erant in silva libani transierunt et conculcaverunt carduum. Dixisti percussi edom: et idcirco erigitur cor tuum in superbiam. Sede in domo tua. Cur malum adversum te provocas, ut cadas tu et iudas tecum? Noluit audire amasias, eo quod domini esset voluntas ut traderetur in manibus hostium propter deos edom. Ascendit igitur ioas rex israel et mutuo sibi prebuerunt conspectus. Amasias autem rex iuda in bethsames erat iude. Corruitque iuda coram israel: et fugit in tabernacula sua. Porro amasiam regem iuda filium ioas rex israel cepit in bethsames et adduxit in ierusalem. Destruxitque murum eius a porta ephraym usque ad portam anguli cccc cubitis. Omne quoque aurum et argentum et universa vasa que repperierat in domo domini et apud obededom: in thesauris etiam domus regie, necnon et filios obsidum reduxit in samariam. Vixit autem amasias filius ioas rex iuda postquam mortuus est ioas filius ioachaz rex israel xv annis. Reliqua vero sermonum amasie priorum et novissimorum scripta sunt in libro regum iuda et israel. Qui postquam recessit a domino, tetenderunt ei insidias in ierusalem. Cumque fugisset lachis: miserunt et interfecerunt eum ibi. Reportantesque eum super equos, sepelierunt eum cum patribus suis in civitate david. xxvi.

XXVI

Omnis autem populus iude filium eius oziam annorum sexdecim constituit regem pro patre suo amasia. Ipse edificavit ahilath et restituit eam dicioni iude postquam dormivit rex cum patribus suis. Sedecim annorum erat ozias cum regnare cepisset, et l duobus annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius iechelia de ierusalem. Fecitque quod erat rectum in oculis domini iuxta omnia que fecerat amasias pater eius. Et exquisivit dominum in diebus zacharie intelligentis et videntis deum. Cumque requireret dominum direxit eum in omnibus. Denique egressus est et pugnabat contra philistiim: et destruxit murum geth et murum iabnie murumque azoti. Edificavit quoque oppida in azoto et in philistiim. Et adiuvit eum deus contra philistiim et contra arabes qui habitabant in gurbaal: et contra amonitas. Et pendebantque amonite munera ozie. Et divulgatum est nomen eius usque ad introitum egypti propter crebras victorias. Edificavitque ozias turres in ierusalem super portam anguli, et super portam vallis, et reliquas in eodem muri latere: firmavitque eas. Extruxit etiam turres in solitudine et effodit cisternas plurimas eo quod haberet multa pecora tam in campestribus quam in heremi vastitate. Vineas quoque habuit et vinitores in montibus et in carmelo. Erat quippe homo agriculture deditus. Fuit autem exercitus bellatorum eius qui procedebant ad prelium sub manu iehiel scribe et maasie quoque doctoris, et sub manu ananie qui erat de ducibus regis. Omnisque numerus principum per familias virorum fortium duorum milium dc. Et sub eis universus exercitus ccc et vii milium dc qui erant apti ad bella: et pro rege contra adversarios dimicabant. Preparavit quoque eis ozias id est cuncto exercitui clipeos et hastas et galeas et loricas arcusque et fundas ad iaciendos lapides. Et fecit in ierusalem diversi generis machinas quas in turribus collocavit et in angulis murorum ut mitterent sagittas et saxa grandia. Egressumque est nomen eius procul eo quod auxiliaretur ei dominus et corroboraverat illum. Sed cum roboratus esset, elevatum est cor eius in interitum suum et neglexit dominum deum suum. Ingressusque templum domini adolere voluit incensum super altare thimiamatis. Statimque ingressus post eum

rias sacerdos et cum eo sacerdotes domini
lxxx. viri fortissimi: restiterunt que regi
atque dixerunt. Non est tui officii ozia
ut adoleas incensum domino, sed
sacerdotum id est hoc est filiorum aaron
qui consecrati sunt ad huiuscemodi
ministerium. Egredere de sanctuario
ne contempseris: quia non reputabitur
tibi in gloriam a domino deo. Ira
tusque est ozias et tenens in manu
turribulum ut adoleret incensum: mi
nabatur sacerdotibus. Statimque
orta est lepra in fronte eius coram
sacerdotibus in domo domini. super
altare thimiamatis. Cumque respe
xisset eum azarias pontifex et omnes
reliqui sacerdotes: viderunt lepram
in fronte eius, et festinato expulerunt
eum. Sed et ipse perterritus acceleravit
egredi eo quod sensisset illico plagam
domini. Fuit igitur ozias rex lepro
sus usque ad diem mortis: et habitavit in
domo separata plenus lepra ob quam
eiectus fuerat de domo domini. Porro
ioatham filius eius rexit domum
regis. et iudicabat populum terre. Reliqua
autem sermonum ozie priorum et
novissimorum scripsit ysaias filius
amos propheta. Dormivitque ozias cum
patribus suis: et non sepelierunt eum in
agro regalium sepulchrorum eo quod
esset leprosus. Regnavitque ioatham filius eius pro eo.

XXVII

Viginti quinque annorum · xxvii ·
erat ioathan cum regnare
cepisset. et xvi. annis regnavit in
ierusalem. Nomen matris eius ierusa filia
sadoch. Fecitque quod rectum erat co
ram domino. iuxta omnia que fece
rat ozias pater suus: excepto quod non
est ingressus templum domini. Et
adhuc populus delinquebat. Ipse e
dificavit portam domus domini ex
celsam. et in muro ophel multa con
struxit. Urbes quoque edificavit in
montibus iuda: et in saltibus castella et
turres. Ipse pugnavit contra regem
filiorum ammon: et vicit eum. Et de
deruntque ei filii ammon in tempore
illo. c. talenta argenti. et x. milia
choros tritici: ac totidem choros or
dei. Hec ei prebuerunt filii ammon
in anno secundo. et tercio. Corrobo
ratusque est ioatham: eo quod direxisset
vias suas coram domino deo suo.

Reliqua autem sermonum ioatham
et omnes pugne et opera. scripta sunt
in libro regum israel et iuda. Viginti
quinque annorum erat cum regna
re cepisset. et xvi. annis regnavit
in ierusalem. Dormivitque ioatham cum
patribus suis: et sepelierunt eum in
civitate david: et regnavit achaz filius
eius pro eo. · xxviii ·

XXVIII

Viginti annorum erat a
chaz cum regnare cepisset.
et xvi. annis regnavit in ierusalem.
Non fecit rectum in conspectu
domini sicut david pater eius. sed ambu
lavit in viis regum israel: insuper
et statuas fudit baalim. Ipse est
qui adolevit incensum in valle
gehennon: et lustravit filios suos — al' benno
in igne iuxta ritum gentium quas
interfecit dominus in adventu
filiorum israel. Sacrificabat quoque — al' sacrificabat
et thymiamata succendebat in ex
celsis et in collibus et sub omni ligno
frondoso. Tradiditque eum dominus
deus eius in manu regis syrie.
Qui percussit eum magnamque
predam de eius cepit imperio:
et adduxit in damascum. Mani
bus quoque regis israel traditus est:
et percussus plaga grandi. Occi
dit que phacee filius romelie de iuda. c.
xx. milia in die uno omnes viros
bellatores. eo quod dereliquissent dominum
deum patrum suorum. Eodem
tempore occidit zechri vir potens
ex ephraym maasiam filium regis. — regiat
et ezricam ducem domus eius.
helcanam quoque secundum a rege. Cepe
runtque filii israel de fratribus suis. cc.
milia mulierum. puerorum et puellarum
et infinitam predam. pertulerunt
que eam in samariam. Ea tem
pestate erat ibi propheta domini nomine oded.
qui egressus obviam exercitui ve
nienti in samariam: dixit eis.
Ecce iratus dominus deus patrum
vestrorum contra iudam et tradidit eos
in manibus vestris et occidistis eos
atrociter. ita ut celum pertingeret
vestra crudelitas. Insuper filios iuda
et ierusalem vultis vobis subicere in
servos et ancillas: quod nequaquam facto
opus est. Peccastis enim super
hoc domino deo vestro. Sed audite

consilium meum et reducite cap
tivos quos adduxistis de fratribus vestris:
quia magnus furor domini imminet
vobis. Steterunt itaque viri de prin
cipibus filiorum ephraim azarias
filius iohanan. barachias filius
mosollamoth. iezechias filius sellum
et amasas filius adali contra eos qui
veniebant de prelio. et dixerunt eis.
Non introducetis huc captivos.
ne peccemus domino. Quare vul
tis adicere super peccata nostra. et vetera
cumulare delicta? Grande quippe
peccatum est: et ira furoris domini
imminet super israel. Dimiseruntque
viri bellatores predam et universa
que ceperant coram principibus
et omni multitudine. Steterunt
que viri quos supra memoravimus:
et apprehendentes captivos omnes
qui nudi erant vestierunt de spoliis.
Cumque vestissent eos et calciassent
et refecissent eos cibo ac potu. unxis
sent quoque propter laborem. et adhibuissent
eis curam quicumque ambulare non
poterant. et erant imbecilli corpore:
imposuerunt eos iumentis et addu
xerunt que iericho civitatem
palmarum ad fratres eorum. Ipsi que re
versi sunt in samariam. Tempore
illo misit rex achaz ad regem assi
riorum auxilium postulans. Ve
neruntque ydumei et percusserunt
multos ex iuda: et ceperunt predam
magnam. Philistiim quoque dif
fusi sunt per urbes campestres.
et ad meridiem iuda. Ceperuntque
bethsames. et aialon. et gaderoth.
socho quoque et thamnan. et zamzo
cum viculis suis. et habitaverunt
in eis. Humiliaverat enim dominus
iudam propter achaz regem iuda: eo
quod nudasset eum auxilio et contemptui
habuisset dominum. Adduxitque contra
eum teglatphalassar regem
assiriorum. qui et afflixit eum.
et nullo resistente vastavit. Igitur
achaz spoliata domo domini et
domo regum et principum dedit
regi assiriorum munera. et tamen
nichil ei profuit: Insuper et in tempore
angustie sue. auxit contemptum
in dominum. Ipse per se rex achaz
immolavit diis damasci victi

mas percussoribus suis. et dixit. Dii
regum sirie auxiliantur eis quos ego
placabo hostiis et aderunt michi: cum
econtrario ipsi fuerint ruine ei et universo
israel. Direptis itaque achaz omnibus vasis
domus dei atque confractis clausit ianu
as templi dei. et fecit sibi fieri altaria in univer
sis angulis iherusalem. In omnibus quoque
urbibus iuda extruxit aras ad cremandum
dum thus: atque ad iracundiam provoca
vit dominum deum patrum suorum. Reliqua
autem sermonum eius et omnium operum
priorum et novissimorum. scripta sunt
in libro regum iuda. et israel. Dormivitque
achaz cum patribus suis: et sepelierunt
eum in civitate iherusalem: neque enim inta
perunt eum in sepulcra regum israel.
regnavitque ezechias filius eius pro eo.

Incipit vita eze · xxix ·

Igitur ezechias regnare cepit cum viginti
quinque esset annorum. et xxix. annis re
gnavit in iherusalem. Nomen matris
eius abia filia zacharie. Fecitque
quod placitum erat in conspectu
domini: iuxta omnia que fecerat
david pater eius. In ipso anno et mense primo
regni sui. aperuit valvas domus
domini et instauravit eas. Adduxit
que sacerdotes atque levitas et congrega
vit eos in plateam orientalem. dixit
que ad eos. Audite me levite et sanctificamini.
mundate domum domini dei patrum
vestrorum. auferte omnem immundiciam
de sanctuario. Peccaverunt patres nostri et
fecerunt malum in conspectu domini
dei nostri. derelinquentes eum. Averterunt
facies suas a tabernaculo domini et prebuerunt
dorsum. Clauserunt ostia que erant
in porticu. et extinxerunt lucernas:
Incensumque non adoleverunt: et ho
locausta non obtulerunt in sanctuario
dei israel. Concitatus est itaque furor
domini super iudam et iherusalem: tradi
ditque eos in commotionem et interitum
et in sibilum. sicut ipsi cernitis oculis
vestris. En corruerunt patres nostri ga
gladiis filii nostri et filie nostre et coniuges nostre capti
vae ducte sunt propter hoc scelus. Nunc
igitur placet michi ut ineamus fedus
cum domino deo israel: et avertat a nobis
furorem ire sue. Filii mei nolite ne
gligere. Vos enim elegit dominus
ut stetis coram eo. et ministretis illi.
colatisque eum et cremetis ei incensum

Surrexerunt ergo leuite: maath filius
amasie et iohel filius azarie de filiis
caath. Porro de filiis merari: cis filius
abdi. et azarias filius ialalehel. De filiis
autem gersom: ioa filius zemma. et
eden filius ioha. At vero de filiis eliza
phan: samri et iahihel. De filiis quoque
asaph: zacharias et mathanias. Nec non
de filiis eman: iahihel et semei. Sed et
de filiis idithum: semeias et ozihel.
Congregaueruntque fratres suos et sanctificati
sunt: et ingressi sunt iuxta mandatum
regis. et imperium domini ut expiarent
domum domini. Sacerdotes quoque
ingressi templum domini ut sanctifi
carent illud. extulerunt omnem inmundi
ciam que intro repererant in uestibulo
domus domini: quam tulerunt leuite et
asportauerunt ad torrentem cedron
foras. Ceperunt autem prima die men
sis primi mundare: et in die octaua
mensis eiusdem ingressi sunt porti
cum templi domini. Expiaue
runtque templum diebus viii. et in die
xvi. mensis eiusdem quod ceperant im
pleuerunt. Ingressi quoque sunt ad
ezechiam regem. et dixerunt ei. Sancti
ficauimus omnem domum domini. et
altare holocausti vasaque eius. necnon
et mensam propositionis cum omnibus
vasis suis. cunctamque templi suppel
lectilem. quam polluerat rex achaz in reg
no suo. postquam preuaricatus est: et ecce
exposita sunt omnia coram altari
domini. Consurgensque diluculo eze
chias rex. adunauit omnes principes
ciuitatis et ascendit in templum
domini. Obtuleruntque simul tauros
vii. et arietes vii. agnos vii. et hyrcos vii.
pro peccato pro regno pro sanctuario pro iuda.
Dixitque sacerdotibus filiis aaron:
ut offerrent super altare domini. Mac
tauerunt igitur tauros et susceperunt
sacerdotes sanguinem. et fuderunt
illum super altare. Mactauerunt
etiam arietes. et illorum sanguinem
super altare fuderunt. Immolaue
runtque agnos et fuderunt super altare
sanguinem. Applicueruntque hyrcos
pro peccato coram rege. et uniuersa mul
titudine: imposueruntque manus
suas super eos: et immolauerunt eos
sacerdotes. et asperserunt sanguinem
eorum coram altari pro piaculo uniuersi

israel. Pro omni quippe israel precepe
rat rex ut holocaustum fieret: et
pro peccato. Constituit quoque leuitas
in domo domini cum cymbalis et
psalteriis et cytharis. secundum disposi
tionem dauid regis. et gad videntis. et
nathan prophete. Siquidem domini
preceptum fuit per manum prophetarum
eius. Steteruntque leuite tenentes
organa dauid. et sacerdotes tubas. et iussit
ezechias ut offerrent holocaustum
super altare. Cumque offerrentur
holocausta: ceperunt laudes canere
domino. et clangere tubis. atque in
diuersis organis que dauid rex israel pre
parauerat concrepare. Omni autem
turba adorante cantores et hii qui
tenebant tubas erant in officio suo
donec compleretur holocaustum.
Cumque finita esset oblatio: incurua
tus est rex et omnes qui erant cum
eo. et adorauerunt. Precepitque eze
chias et principes leuitis ut laudarent
dominum sermonibus dauid. et asaph videntis
qui laudauerunt eum magna le
ticia: et incuruato genu adoraue
runt. Ezechias autem hec addidit. — Non incuruato genu
Implestis manus uestras domino.
accedite et offerte victimas et lau
des in domo domini. Obtulit ergo
uniuersa multitudo hostias et
laudes et holocausta. mente deuota.
Porro numerus holocaustorum
que obtulit multitudo hic fuit.
Tauros lxx. arietes centum. agnos
ducentos. Sanctificaueruntque domino
boues dc. et oues tria milia. Sa
cerdotes vero pauci erant nec pote
rant sufficere ut pelles holocaustorum
detraherent: unde et leuite fratres eorum
adiuuerunt eos donec impleretur
opus. et sanctificarentur antistites.
Leuite quippe faciliori ritu sanctifican
tur quam sacerdotes. Fuerunt igitur
holocausta plurima adipes paci
ficorum et libamina holocaustorum:
et completus est cultus domus domini.
Letatusque ezechias et omnis populus
cum eo. eo quod ministerium domini
esset expletum. De repente quippe
hoc fieri placuerat. xxx.

XXX

Misit quoque ezechias ad omnem
israel et iudam. Scripsit quoque epi
stolas ad ephraim et manassen

omnem

ut venirent in domum domini in
ierusalem: et facerent phase domino deo
israel. Inito ergo consilio regis et
principum et universi cetus ierusalem:
decreverunt ut facerent phase mense
secundo. Non enim potuerant facere
in tempore suo quia sacerdotes qui
possent sufficere sanctificati non fuerant:
et populus necdum congregatus
erat in ierusalem. Placuitque sermo
regi et omni multitudini. et decre-
verunt ut mitterent nuncios
in universum israel. de bersabee usque
dan: ut venirent et facerent phase
domino deo israel in ierusalem. Multi
enim non fecerant sicut lege prescrip-
tum est. Perrexeruntque cursores
cum epistolis ex regis imperio et
principum eius. in universum israel
et iudam. iuxta id quod rex iusserat
predicantes. Filii israel revertimini
ad dominum deum abraham et ysaac
et israel: et revertetur ad reliquias
que effugerunt manum regis
assyriorum. Nolite fieri sicut patres
vestri. et fratres qui recesserunt a domino
deo patrum suorum. et tradidit
eos in interitum ut ipsi cernitis.
Nolite indurare cervices vestras
sicut patres vestri. Tradite manus vestras
domino et venite ad sanctuarium
eius quod sanctificavit in eternum.
Servite domino deo patrum vestrorum:
et avertetur a vobis ira furoris eius.
Si enim reversi fueritis ad dominum:
fratres vestri et filii habebunt misericordiam
coram dominis suis. qui illos
duxerunt captivos. et revertentur
in terram hanc. Pius enim et
clemens est dominus deus noster. et non
avertet faciem suam a vobis.
si reversi fueritis ad eum. Igitur
cursores pergebant velociter de civi-
tate in civitatem. per terram
ephraim et manasse. usque zabulon:
illis irridentibus et subsannantibus
eos. Attamen quidam viri ex aser
et manasse et zabulon adquiescen-
tes consilio venerunt in ierusalem.
XXX In iuda vero facta est manus domini
ut daret eis cor unum et facerent
iuxta preceptum regis et princi-
pum verbum domini. Congre-
gatique sunt in ierusalem populi multi
ut facerent sollempnitatem azimorum
in mense secundo. Et surgentes
destruxerunt altaria que erant in
ierusalem: atque universa in quibus
ydolis adolebatur incensum sub-
vertentes proiecerunt in torrentem
cedron. Immolaverunt autem
phase. xiiii. die mensis secundi.
Sacerdotes quoque atque levite tandem
sanctificati obtulerunt holocausta in
domo domini. Steteruntque in or-
dine suo iuxta dispositionem et
legem moysi hominis dei. Sacer-
dotes vero suscipiebant effundendum
sanguinem de manibus levitarum.
eo quod multa turba sanctificata
non esset: et idcirco levite immola-
rent phase his qui non occurrerant
sanctificari domino. Magna etiam
pars populi de ephraym et manas-
se et ysachar et zabulon que sancti-
ficata non fuerat comedit phase.
non iuxta quod scriptum est. Et
oravit ezechias pro eis dicens.
Dominus bonus propitiabitur
cunctis qui in toto corde requirunt
dominum deum patrum suorum. et
non imputabitur eis quod minus
sanctificati sunt. Quem exaudi-
vit dominus: et placatus est populo.
Feceruntque filii israel qui inventi sunt
in ierusalem sollempnitatem azimorum
vii. diebus. in leticia magna. lau-
dantes dominum per singulos dies.
levite quoque et sacerdotes. per organa
que suo officio congruebant. Et
locutus est ezechias ad cor omnium
levitarum qui habebant intelli-
gentiam bonam super domino.
et comederunt. vii. diebus sollempni-
tatis immolantes victimas pacifico-
rum. et laudantes dominum deum
patrum suorum. Placuitque
universe multitudini ut celebra-
rent etiam alios. vii. dies. quod et fe-
cerunt cum ingenti gaudio. Eze-
chias enim rex iuda prebuerat
multitudini mille tauros et sep-
tem milia ovium. Principes vero dede-
rant populo tauros mille: et oves x.
milia. Sanctificata est ergo sacerdotum
plurima multitudo. et hilaritate
perfusa omnis turba, tam sacerdo-
tum et levitarum quam universe

quentae que venerant ex israel. proselitorum
quoque de terra israel et habitantium in iuda.
Facta quoque est grandis celebritas in
ierusalem qualis a diebus salomonis filii
david regis israel in ea urbe non fuerat.
Surrexerunt autem sacerdotes atque
levite benedicentes populo: et exaudi
ta est vox eorum. pervenitque oratio in
habitaculum sanctum celi.
Cumque hec · xxxi ·
rite fuissent celebrata. egressus
est omnis israel qui inventus fuerat
in urbibus iuda. et fregerunt simulacra.
succideruntque lucos. Demolita sunt
excelsa et altaria destruxerunt. non
solum de universo iuda et beniamin.
sed de ephraym quoque et manasse.
donec penitus everterentur. Reversi
que sunt omnes filii israel in possessio
nes et civitates suas. Ezechias vero
constituit turmas sacerdotales et
levitas per divisiones suas unumquemque
in officio proprio tam sacerdotum videlicet
quam levitarum ad holocausta et ad
pacifica: ut ministrarent et confite
rentur. canerentque in portis castrorum
domini. Pars autem regis erat ut
de propria eius substantia offerretur holocaustum
mane semper et vespere. Sabbatis quoque
et calendis et sollempnitatibus ceteris. sicut
scriptum est in lege moysi. Precepit
etiam populo habitantium in ierusalem
ut darent partes sacerdotibus et levitis
ut possent vacare legi domini. Que cum
percrebuisset in auribus multitudinis.
plurimas obtulerunt primicias filii
israel frumenti. vini et olei: mellis
quoque et omnium que gignit humus
decimas obtulerunt. Sed et filii israel et
iuda qui habitabant in urbibus iuda.
obtulerunt decimas boum et ovium
decimasque sanctorum que voverant domi
no deo suo. atque universa portantes fecerunt
acervos plurimos. Mense tercio cepe
runt acervorum iacere fundamenta.
et mense septimo compleverunt eos. Cum
que ingressi fuissent ezechias et princi
pes eius: viderunt acervos et bene
dixerunt domino ac populo israel. Interro
gavitque ezechias sacerdotes et levitas
quare ita iacerent acervi. Respondit
illi azarias sacerdos primus de stirpe
sadoch dicens. Ex quo ceperunt
offerri primicie in domo domini.

comedimus et saturati sumus:
et remanserunt plurima eo quod bene
dixerit dominus populo suo. Reliquiarum
autem copia est ista quam cernis. Pre
cepit igitur ezechias ut prepararent
horrea in domo domini. Que cum fe
cissent: intulerunt tam primicias
quam decimas. et quecumque voverant fi
deliter. Fuit autem prefectus eorum
chonenias levita. et semei frater
eius secundus. post hunc iehihel et sub ma
nibus chonenie et semei fratris eius.
ex imperio ezechie regis et azarie
pontificis domus domini ad quos
omnia pertinebant. Chore vero
filius iemna levites et ianitor ori
entalis porte prepositus erat hiis
que sponte offerebantur domino. pri
miciisque et consecratis in sancta sanctorum:
et sub cura eius eden et beniamin
iesue et semeias. amarias quoque et
sechenias in civitatibus sacerdotum:
ut fideliter distribuerent fratribus
suis partes minoribus atque maio
ribus. exceptis maribus ab annis tribus
et supra a cunctis qui ingrediebantur
templum domini. et quicquid per dies
singulos conducebatur in ministe
rio atque observationibus iuxta divi
siones suas sacerdotibus per famili
as et levitis. a xx. anno et supra per
ordines et turmas suas: universe
que multitudini. tam uxoribus quam
liberis eorum utriusque sexus. fideli
ter de hiis que sanctificata fuerant
prebebantur. Sed et filiorum aaron
per agros et suburbana urbium
singularum dispositi erant viri
qui partes distribuerent universo
sexui masculino de sacerdotibus et
levitis. Fecit ergo ezechias univer
sa que diximus in omni iuda. opera
tusque est bonum et rectum et verum
coram domino deo suo. in universa
cultura ministerii domus domini.
iuxta legem et cerimonias: volens
requirere deum suum in toto corde
suo: fecitque et prosperatus est.
Post que et · xxxii ·
huiuscemodi veritatem. Ve
nit sennacherib rex assiriorum
et ingressus iudam obsedit civita
tes munitas et volens eas capere.
Quod cum vidisset ezechias venisse

azarias et naath et asahel et ierimoth iozabad quoque et helyel et iesmachias et maath et banaias prepositi

dominum

XXXII

Ro de sennacherib

al' audisset

salem Sennacherib et totum belli im-
petum verti contra Ierusalem: inito cum
principibus consilio virisque fortissi-
mis ut obturarent capita fontium
que erant extra urbem et hoc omnium
decernente sententia. Congregavit
plurimam multitudinem. et ob-
turaverunt cunctos fontes et
rivum qui fluebat in medio ter-
ne rientes. Veniant reges assiriorum.
et inveniant aquarum habundan-
ciam. Edificavit quoque agens in-
dustrie omnem murum qui fue-
rat dissipatus et extruxit turres
desuper. et forinsecus alterum
murum. Instauravitque mello
in civitate david. et fecit universi
generis armaturam et clipeos.
Constituitque principes bellatorum
in exercitu. Et convocavit universos
in platea porte civitatis: ac
locutus est ad cor eorum dicens.
Viriliter agite et confortamini.
Nolite timere nec paveatis regem
assiriorum et omnem multitudi-
nem que est cum eo. Multo enim
plures nobiscum sunt quam cum illo.
Cum illo est brachium carneum:
nobiscum dominus deus noster: qui
auxiliator est noster. pugnatque pro
nobis. Confortatusque est populus
huiuscemodi verbis ezechie regis
iuda. Que postquam gesta sunt mi-
sit sennacherib rex assiriorum
servos suos ierusalem. Ipse enim cum
universo exercitu obsidebat lachis:
ad ezechiam regem iuda et ad omnem
populum qui erat in urbe dicens.
Hec dicit sennacherib rex assirio-
rum. In quo habentes fiduciam.
sedetis obsessi in ierusalem. Nam eze-
chias decipit vos ut tradat morti in
fame et siti. affirmans quod dominus
deus vester liberet vos de manu regis
assiriorum. Numquid non iste est
ezechias qui destruxit excelsa illius
et altaria. et precepit iude et ierusalem
dicens. Coram altari uno adora-
bitis. et in ipso comburetis incensum?
An ignoratis que ego fecerim et
patres mei. cunctis terrarum populis?
Numquid prevaluerunt dii gentium
omniumque terrarum liberare regionem
suam de manu mea? Quis est

de universis diis gentium quas vastave-
runt patres mei qui potuit eruere
populum suum de manu mea. ut possit
etiam deus vester eruere vos de hac
manu? Non vos ergo decipiat eze-
chias nec vana persuasione deludat
neque credatis ei. Si enim nullus
potuit deus cunctarum gentium
atque regnorum liberare populum suum
de manu mea. et de manu patrum meorum:
consequenter nec deus vester poterit
eruere vos de manu mea. Sed et alia
multa locuti sunt servi eius contra
dominum deum. et contra ezechiam
servum eius. Epistolas quoque scrip-
sit plenas blasphemie in dominum
deum israel: et locutus est adversus
eum. Sicut dii gentium ceterarum
non potuerunt liberare populos suos
de manu mea: sic et deus ezechie eruere
non poterit populum suum de manu
ista. Insuper et clamore magno lin-
gua iudaica contra populum qui
sedebat in muris ierusalem personabat
ut terreret eos et caperet civitatem.
Locutusque est contra deum ierusalem
sicut adversum deos populorum ter-
re opera manuum hominum. Oraverunt
igitur ezechias rex et ysaias filius amos
prophetes adversum hanc blasphemiam.
ac vociferati sunt usque in celum. Et
misit dominus angelum suum qui
percussit omnem virum robustum et bella-
torem et principem exercitus regis assi-
riorum. Reversusque est cum ignominia
in terram suam. Cumque ingressus es-
set domum dei sui: filii qui egressi fue-
rant de utero eius interfecerunt eum
gladio. Salvavitque dominus eze-
chiam et habitatores ierusalem de manu
sennacherib regis assiriorum et de
manu omnium: et prestitit eis quietem
quietem per circuitum. Multi etiam
deferebant hostias et sacrificia domino
in ierusalem. et munera ezechie regi iude:
qui exaltatus est post hec coram cunctis
gentibus. In diebus illis egrotavit eze-
chias usque ad mortem et oravit dominum.
exaudivitque eum et dedit ei signum.
Sed non iuxta beneficia que acceperat
retribuit: quia elevatum est cor eius.
et facta est contra eum ira. et contra
iudam et contra ierusalem. Humiliatus-
que est postea eo quod exaltatum fuisset

cor eius: tam ipse quam habitatores ierusalem:
et idcirco non venit super eos ira domini
in diebus ezechie. Fuit autem ezechi-
as dives et inclitus valde. et thesauros
sibi plurimos congregavit argenti
et auri et lapidis et lapidis preciosi
aromatum et armorum universi
generis, et vasorum magni precii.
Apothecas quoque frumenti vini et
olei. et presepia omnium iumentorum
caulasque pecorum. et urbes edifi-
cavit. Habebat quippe greges ovium
et armentorum innumerabiles: eo quod
dedisset ei dominus substantiam multam
nimis. Ipse est ezechias qui obtura-
vit superiorem fontem aquarum gyon:
et avertit eas subter ad occidentem urbis
david. In omnibus operibus suis fecit
prospere quecumque voluit. attamen
in legatione principum babilonis
qui missi fuerant ad eum ut inter-
rogarent eum de portento quod acciderat
super terram: dereliquit eum dominus ut
temptaretur. et nota fierent omnia que
erant in corde eius. Reliqua autem
sermonum ezechie et misericordiarum eius scrip-
ta sunt in visione ysaie filii amos
prophete. et in libro regum iuda et israel. Dor-
mivitque ezechias cum patribus suis. et
sepelierunt eum super sepulcra filiorum
david. et celebraverunt exequias eius universus
iuda et omnes habitatores ierusalem. Regna-
vitque manasses filius eius pro eo.

Duodecim annorum. xxxiii.
erat manasses cum regnare
cepisset. et l.v. annis regnavit in ierusalem.
Fecit autem malum coram domino.
iuxta abhominationes gentium
quas subvertit dominus coram filiis
israel: et conversus instauravit excelsa
que demolitus fuerat ezechias pater eius.
construxitque aras baalim: et fecit
lucos et adoravit omnem militiam
celi et coluit eam. Edificavit quoque
altaria in domo domini de qua dixerat dominus
In ierusalem erit nomen meum in eternum.
Edificavit autem ea cuncto exercitui
celi in duobus atriis domus domini.
transireque fecit filios suos per ignem
in valle benennon. Observabat sompnia.
sectabatur auguria. maleficis ar-
tibus inserviebat. Habebat secum
magos et incantatores. multaque ma-
la operatus est coram domino. ut ir-
ritaret eum. Sculptile quoque et
conflatile signum posuit
in domo domini. De qua
locutus est dominus ad david
et ad salomonem filium eius
dicens. In domo hac et in ierusalem
quam elegi de cunctis tribubus israel.
ponam nomen meum in sempi-
ternum. et moveri non faciam
pedem israel de terra quam tradidi pa-
tribus eorum: ita dumtaxat si custo-
dierint facere que precepi eis cunctam-
que legem et cerimonias atque iudicia
per manum moysi. Igitur ma-
nasses seduxit iudam et habitatores
ierusalem. ut facerent malum super
omnes gentes quas subverterat
dominus a facie filiorum israel.
Locutusque est dominus ad eum
et ad populum illius. et attendere
noluerunt. Idcirco superinduxit
eis principes exercitus regis assyriorum.
ceperuntque manassen et vinctum
cathenis atque compedibus duxerunt eum
babilonem. Qui postquam coangu-
status est oravit dominum deum
suum et egit penitentiam valde
coram domino deo patrum suorum.
Deprecatusque est eum et obsecravit
intente: et exaudivit orationem eius.
reduxitque eum ierusalem in regnum
suum: et cognovit manasses quod
dominus ipse est deus. Post hec
edificavit murum extra civita-
tem david ad occidentem gyon
in convalle ab introitu porte piscium
per circuitum usque ad ophel: et
exaltavit illum vehementer. Con-
stituitque principes exercitus in cunctis
civitatibus iuda munitis. et abstu-
lit deos alienos et simulacrum de domo
domini: aras quoque quas fecerat
in monte domus domini. et in ierusalem.
et proiecit omnia extra urbem ierusalem.
Porro instauravit altare domini.
et immolavit super illud victimas
et pacificas et laudem. Precepitque
iude ut serviret domino deo israel.
Attamen adhuc populus in excelsis domino immolabat
deo suo. Reliqua vero gestorum
manasse et obsecrationes eius ad
dominum deum suum. verba quoque
videntium qui loquebantur ad
eum in nomine domini dei israel:

continuentur in sermonibus
regum israel. Oratio quoque
eius et exauditio. et cuncta
peccata atque contemptus
loca etiam in quibus edifica
uit excelsa. et fecit lucos et sta
tuas antequam ageret penitentiam.
scripta sunt in sermonibus ozai.
Dormiuit ergo manasses cum
patribus suis. et sepelierunt eum in
domo sua. Regnauitque pro eo filius
eius ammon. Uiginti duorum
annorum erat amon cum regnare
cepisset. et duobus annis regnauit
in ierusalem. Fecitque malum in con
spectu domini. sicut fecerat ma
nasses pater eius. et cunctis ydolis
que manasses fuerat fabricatus
inmolauit atque seruiuit. et non
est reueritus faciem domini sic
ut reueritus est manasses pater eius. sed
multa maiora deliquit. Cumque
coniurassent aduersum eum serui
sui. interfecerunt eum in domo
sua. · xxxiiii ·

XXXIIII

Iosias al' h' in iiii reg. c. xxiii

Porro reliqua populi mul
titudo cesis his qui percus
serant amon. constituit regem
iosiam filium eius pro eo. Octo
annorum erat iosias cum reg
nare cepisset. et xxx. et uno anno
regnauit in ierusalem. Fecitque quod
rectum erat in conspectu domini
et ambulauit in uiis dauid patris
sui; non declinauit neque ad dexteram
neque ad sinistram. Octauo autem
anno regni sui cum adhuc esset
puer cepit querere deum patris
sui dauid. et xii. anno postquam ceperat
mundauit iudam et ierusalem ab
excelsis. lucis que et simulacris et
sculptilibus. Destruxeruntque coram
eo aras baalim: et simulacra que
super posita erant demoliti sunt.
Lucos etiam sculptilia succidit
atque comminuit. et super tumulos eorum
qui inmolare consueuerant fragmen
ta dispersit. Ossa preterea sacerdo
tum combussit in altaribus ydolorum.
mundauitque iudam et ierusalem. sed
et in urbibus manasse et ephraym
et symeon usque neptalim; cuncta
subuertit. Cumque altaria dissi
passet et lucos. et sculptilia contriuisset

ers
[illegible]

in frusta cunctaque delubra cum de
molitus esset de uniuersa terra israel:
reuersus est in ierusalem. Igitur anno
decimo octauo regni sui mundata
iam terra et templo domini: misit
saphan filium elchie. et maasiam
principem ciuitatis et ioa filium
ioachaz a commentariis: ut instaura
rent domum domini dei sui. Qui
uenerunt ad elchiam sacerdotem
magnum. acceptamque pecuniam ab eo
que illata fuerat in domum domini.
et quam congregauerant leuite et ianito
res de manasse et ephraym et uniuer
sis reliquis israel: ab omni quoque iuda
et beniamin et habitatoribus ierusalem: tra
diderunt in manibus eorum qui
preerant operariis in domo domini
ut instaurarent templum et infirma
queque sarcirent. At illi dederunt ea
artificibus et cementariis ut emerent
lapides de lapidicinis. et ligna ad
commissuras edificii: et ad contigna
tionem domorum quas destruxerant
reges iuda. Qui fideliter cuncta
faciebant. Erant autem prepositi
operantium iahath et abdias. de
filiis merari: zacharias et mosollam
De filiis caath qui urgebant opus.
omnes leuite scientes in organis
canere. Super eos uero qui ad diuer
sos usus onera portabant. erant scribe
et magistri de leuitis ianitores. Cumque
efferrent pecuniam que illata fue
rat in templum domini: reperit
helchias sacerdos librum legis domini
per manum moysi. et ait ad sa
phan scribam. Librum legis inueni
in domo domini. Et tradidit
ei. At ille intulit uolumen ad re
gem: et nunciauit ei dicens. Omnia
que dedisti in manus seruorum tuorum
ecce complentur. Argentum quod re
pertum est in domo domini con
flauerunt. datumque est prefectis
artificum et diuersa opera fabrican
tium. Preterea tradidit mihi
elchias hunc librum. Quem cum
rege presente recitasset. audisset
ille uerba legis: scidit uestimenta
sua et precepit helchie et ahicam
filio saphan et abdon filio micha.
saphan quoque scribe et asaie seruo re
gis dicens. Ite et orate pro me dominum

dominum et pro reliquis israel et iuda super
universis sermonibus libri istius qui
repertus est. Magnus enim furor domini
stillavit super nos, eo quod non custodie
rint patres nostri verba domini ut face
rent omnia que scripta sunt in isto
volumine. Abiit ergo helchias et hii
qui simul a rege missi fuerant ad
oldam prophetissam uxorem sellum filii the
cuath filii asra custodis vestium que
(in) habitabat ierusalem in seda et locuti sunt
ei verba que supra narravimus.
At illa respondit eis. Hec dicit dominus deus
israel. Dicite viro qui misit vos ad me.
Hec dicit dominus. Ecce ego inducam
mala super locum istum et super
habitatores eius, cuncta que maledicta
que scripta sunt in libro hoc quem
legerunt coram rege iuda. quia de
reliquerunt me et sacrificaverunt diis
alienis ut me ad iracundiam pro
vocarent in cunctis operibus manuum
suarum. Ideo stillabit furor meus
super locum istum et non extingue
tur. Ad regem autem iuda qui misit
vos pro domino deprecando, sic loquimini.
Hec dicit dominus deus israel. Quia
audisti verba voluminis atque emolli
tum est cor tuum et humiliatus es
in conspectu dei super his que dicta
sunt contra locum hunc et habitato
res ierusalem, reveritusque faciem meam
scidisti vestimenta tua et flevisti
coram me. Ego quoque exaudivi te
dicit dominus. Iam enim colligam
te ad patres tuos et inferris in sepul
chrum tuum in pace; nec videbunt
oculi tui omne malum quod ego in
ducturus sum super locum istum
et super habitatores eius. Retulerunt
itaque regi cuncta que dixerat.
At ille convocatis universis maio
ribus natu iuda et ierusalem, ascendit
domum domini unaque omnibus viris
iuda et habitatores ierusalem, sacerdotes
et levite et cunctus populus a mi
nimo usque ad maximum. Quibus
audientibus in domo domini legit
rex omnia verba voluminis. et
stans in tribunali suo percussit fedus
coram domino ut ambularet post
eum. et custodiret precepta et testimo
nia et iustificationes eius in toto
corde suo et in tota anima sua. fa
ceretque que scripta sunt in volumine
illo quod legerat. Adiuravit quoque super
hoc omnes qui reperti fuerant in
ierusalem et beniamin. et fecerunt ha
bitatores ierusalem iuxta pactum
domini dei patrum suorum. Ab
stulit ergo iosias cunctas abho
minationes de universis regio
nibus filiorum israel. et fecit omnes
qui residui erant in israel servire
domino deo suo. Cunctis diebus
vite eius non recesserunt a domino
deo patrum suorum. xxxv. XXXV

Fecit autem iosias in ierusalem
phase domino: quod immo
latum est xiiii. die mensis primi.
Et constituit sacerdotes in offi
ciis suis. hortatusque est eos ut
ministrarent in domo domini.
Levitis quoque ad quorum eruditionem
omnis israel sanctificabatur domino.
locutus est. Ponite archam in
sanctuario templi quod edificavit salo
mon filius david rex israel: nequaquam
enim eam portabitis. Nunc autem ultra
ministrate domino deo vestro et populo
eius israel: et preparate vos per domos et
cognationes vestras in divisionibus
singulorum sicut precepit david rex
israel: et descripsit salomon filius
eius. Ministrate in sanctuario per
familias turmasque leviticas. et
sanctificati immolate phase. Fratres
etiam vestros ut possint iuxta ver
ba que locutus est dominus in
manu moysi facere preparate. De
dit preterea iosias omni populo qui ibi
fuerat inventus in sollempnitate
phase agnos et edos de gregibus
et reliqui pecoris. xxx. milia boum
que tria milia. Hec de regis universa
substantia. Duces quoque eius sponte
quod voverant obtulerunt. tam populo
quam sacerdotibus et levitis. Porro helchias
et zacharias et iehihel princi
pes domus domini dederunt sa
cerdotibus ad faciendum phase
pecora commixtim duo milia dc^ta
et boves ccc^tos. Chonenias autem
et semeias etiam et nathanahel fra
tres eius. nec non et asabias et iahihel
et iozabath principes levitarum al' bad
dederunt ceteris levitis ad celebran
dum phase. v. milia pecorum

uitl' q̄ngentos

et boues ducentos. Preparatumq;
est ministerium. et steterunt sacer
dotes in officio suo. leuite quoq; in
turmis iuxta regis imperium: et
immolatum est phase. Asperserunt
q; sacerdotes man⁹ suas sanguine
et leuite detraxerunt pelles holocau
storum. et separauerunt ea ut darent
per domos et familias singulorum:
et offerentur domino sicut scriptum
est in lib⁹ moysi. De bobus quoq; fe
cerunt similiter. et assauerunt pha
se super ignem iuxta q̄ lege pre
ceptum est. Pacificas quoq; hosti
as coxerunt in lebetib; et caccabis
et ollis: et festinato distribuerunt
uniuerse plebi. Sibi autem et
sacerdotib; parauerunt post ea.
Nam in oblacione holocaustoꝝ
et adipum usq; ad noctem sacer
dotes fuerant occupati: unde leuite
et sibi sacerdotib; filiis aaron para
uerunt nouissimis. Porro can
tores filii asaph stabant in ordine
¶ Nō nōīs psalmista dd' suo. iuxta preceptum dd' et asaph
et eman et idithum p̄phetarum regis.
Janitores uero per portas singulas
obseruabant: ita ut nec puncto
quidem discederent a ministerio.
Quobrem et fr̄es eorum leuite pa
rauerunt eis cibos. Omnis igitur
cultura domini rite completa est
in die illa. ut facerent phase et offer
rent holocausta super altare dn̄i
iuxta preceptum regis iosie. Fece
runtq; filii isrl' qui reperti fuerant
ibi phase in tempore illo. et sollem
pnitatem azimorum vii. diebus. Non
fuit phase domini simile huic in
isrl' a diebus samuelis p̄phē. Sed nec
quisq; de cunctis regib; isrl' fecit
phase sicut iosias. sacerdotib; et le
uitis et omni iuda et isrl' qui repert⁹
fuerat et habitantib; ierlm̄. xviii°.
anno regni iosie hoc phase celebratum
est. Postq̄ instaurauerat iosias
templum. ascendit nechao rex egyp
ti ad pugnandum in carchamis
iuxta eufraten: et p̄cessit in occur
sum eius iosias. At ille missis ad
eum nunciis: ait. Quid michi et tibi
rex iude. Non aduersum te
hodie uenio. sed contra aliam pugno
domum: ad quā de⁹ me festinato

domum ire precepit. Desine aduersum
deum facere qui mecum est: ne te in
terficiat. Noluit iosias reuerti. sed p̄pa
rauit contra eum bellum: nec adqui
euit sermonib; nechao. ex ore dei. Uenit
tamen processit ut dimicaret in campo
mageddo. Ibiq; uulneratus a sagitta
riis: dixit pueris suis. Educite me
de prelio: quia oppido uulneratus sum.
Qui transtulerunt eum de curru
in alterum currum qui sequebatur
eum more regio. et asportauerunt eum
in ierlm̄. Mortuusq; est et sepultus
in mausoleo patrum suorum. et uni
uersus iuda et ierlm̄ luxerunt eum:
ieremias maxime cuius omnes can
tores atq; cantatrices usq; in presentem
diem lamentationes super iosiam
replicant: et quasi lex optinuit in
isrl'. Ecce scriptum fertur in lamen
tationib;. Reliqua autem sermonum
iosie et misericordie eius que lege pre
cepta sunt domini. opera quoq; illi⁹
prima et nouissima scripta sunt in
libro regum iuda et isrl'. xxxvi. A
Tulit ergo populus terre ioa
chaz filium iosie et constituit
regem pro patre suo in ierlm̄. Uiginti
trium annorum erat ioachaz cum
regnare cepisset. et trib; mensib; regna
uit in ierlm̄. Amouit autem eum
rex egypti cum uenisset ierlm̄. et con
dempnauit terram centum talentis
argenti et talento auri. Constituit
q; regem pro eo heliachim fr̄m eius
super iudam et ierlm̄. et uertit nomen
eius ioachim. Ipsum uero ioachaz tu
lit secum et adduxit eum in egyptum.
Uiginti quinq; annorum erat
ioachim cum regnare cepisset. et
xi. annis regnauit in ierlm̄. Fecit
q; malum coram domino deo suo.
Contra hunc ascendit nabugodonosor
rex chaldeorum. et uinctum cathe
nis duxit in babilonem: ad quā et uasa
domini transtulit. et posuit ea in
templo suo. Reliqua autem uerborum
ioachim et abhominationes eius quas
operatus est et que inuenta sunt in
eo continentur in libro regum isrl'
et iuda. Regnauit q; ioachin filius
eius pro eo. Octo annorum erat
ioachin cum regnare cepisset: et
trib; mensib; ac decem dieb; regna

uit in ierlm̄. Fecit q; malum in con
spectu domini. Cumq; anni volueret
circulus, misit nabugodonosor rex q
adduxerunt eum in babilonem. Asport
tatis simul pretiosissimis vasis dom
domini. Regem vero constituit sedechi
am patruum eius super iudā ꝛ ierlm̄.
Viginti ꝛ unius anni erat sedechias
cum regnare cepisset, ꝛ annis undecim
regnauit in ierlm̄: fecitq; malum
in conspectu domini. nec erubuit faciē
ieremie ꝓphē loquentis ad se ex ore dni.
A rege quoq; nabugodonosor recessit qui
adiurauerat eum per deum. Et in
durauit ceruicem suam ꝛ cor ut non
reuerteretur ad dnm̄ deum israel.
Sed ꝛ uniuersi principes sacerdotum
ꝛ populus preuaricati sunt inique iux
uniuersas abhominationes gentium
ꝛ polluerunt domum domini quam
sanctificauerat sibi in ierlm̄. Mitte
bat autem dominus deus patrum suoꝝ
ad illos per manum nuntioꝝ suoꝝ
de nocte consurgens ꝛ de nocte cōmonēs
eo q parceret populo ꝛ habitaculo suo.
At illi subsannabant nuntios dei et
paruipendebant sermones eius. Illu
debantq; ꝓphis donec ascenderet furor
domini in populum eius: ꝛ eēt nulla
curatio. Adduxit enim super eos regē
chaldeorum ꝛ interfecit iuuenes eoꝝ
gladio in domo sanctuarij. Non est
misertus adolescentis ꝛ uirginis ꝛ senis,
nec decrepiti quidem: sꝫ omnes tradidit
in manibꝫ eius. Uniuersa q; uasa domus
domini, tam maiora q̄ minora, et
thesauros templi ꝛ regis ꝛ principum
transtulit in babilonem. Incenderūt
hostes domum domini destruxerunt
murum ierlm̄: uniuersas turres cō
busserunt. ꝛ quicquid pretiosum fuerat de
molliti sunt. Si quis euaserat gladiū
ductus in babilonem seruiuit regi ꝛ
filiis eius, donec imperaret rex persaꝝ:
ut compleretur sermo domini ex ore
ieremie, ꝛ celebraret terra sabbata sua.
Cunctis enim diebꝫ desolationis egit
sabbatum: usq; dum complerentur. lxx. an.
Anno autem primo cyri regis persaꝝ,
ad explendum sermonem domini q̄
locutus fuerat per os ieremie. Suscita
uit dominus spiritum cyri regis persaꝝ:
qui iussit predicari in uniuerso regno
suo ꝛ per scripturam dicens. Hec dicit
cyrus rex persarum. Omnia regna
terre dedit michi dominus deus celi.
ꝛ precepit michi ut edificarem ei
domum in ierlm̄ que est in iudea.
Quis in uobis est ꝛ omni populo
eius. cum eo sit dominus deus eius
et ascendat. Incipit pmus lib Esdre

In anno pͦ cyri regis persaꝝ
ut impleretur uerbum
domini ex ore ieremie sus
citauit dominus spm̄ cyri
regis persarum: ꝛ tr̄ast uox
uocem in uniuerso regno
suo. etiam per scripturam
dicens. Hec dicit cyrus rex
persarum. Omnia regna
terre dedit michi dominus ds
celi, ꝛ ipē precepit michi ut edi
ficarem ei domum in ierlm̄,
que est in iudea. Quis est in
uobis de uniuerso populo eius.
Sit dominus deus cum ipō. Ascen
dat ierlm̄ que est in iudea. ꝛ edifi
cet domum dei isrl'. Ipē est deus q
est in ierlm̄. Et omnes reliqui
in cunctis locis ubicumqꝫ habitāt
adiuuent eum uiri de loco suo ꝛ ar
gento et auro. ꝛ substantia ꝛ peco
ribꝫ: excepto q uoluntarie offerūt
templo dei qd̄ est in ierlm̄. Et surre
xerunt principes patrum de iuda
et beniamin: ꝛ sacerdotes ꝛ leuite.
omīs cuius suscitauit ds spm̄: ut
ascenderent ad edificandum tēplū
domini, q erat in ierlm̄. Uniuersi
q; qui erant in circuitu adiuuerūt
manus eorum in uasis argenteis
ꝛ aureis. in sbā ꝛ in iumentis. in
suppellectili exceptis his qui sponte
obtulerunt. Rex quoq; cyrus protulit
uasa templi domini que tulit na
bugodonosor de ierlm̄: ꝛ posuerat
ea in templo dei sui. Protulit
autem ea cyrus rex persarum
per manus mitridatis filii gaza
bar: ꝛ annumerauit ea sasabasar
principi iude. Et hic est numerus
eorum. Fiale auree. triginta. Fi
ale argentee mille. cultri. xxix. Cy
phi aurei triginta. Ciphi argentei
secūdi quadringenti. x. uasa
alia mille. ꝛ omnia uasa aurea

al' ex
ꝛ tre
cotidie
Nō de aro rege

et argentea. v. m. cccc^ta. Vniuersa
tulit salabasar cum his qui a-
scendebant de transmigratione
babilonis in ierusalem. ii.
II Hii sunt autem filii prouinciae
qui ascenderunt de captiui-
tate quam transtulit nabugodonosor
rex babilonis in babilonem. et
reuersi sunt in ierusalem et iudam.
vnusquisque in ciuitatem suam.
qui uenerunt cum zorobabel. hiesu
ua. neemia. saraia. rahelia. mar-
dochai. helsan mesphar. beguai.
al' reum roguum. baana. Numerus virorum
populi israel. Filii phares. duo milia.
c. lxxii. filii saphatia. ccc^ti. lxxv. Filii
al' v. ieselphea. dcc^ti. lxxii. Filii phetamo-
ab filiorum iosue ioab. duo milia.
nongenti. xii. Filii helam. mille du-
centi. l. iiii. filii zethua nongenti
xl. v. Filii zachai. dcc^ti. lx. Filii bani.
sexcenti xl. ii. filii bebai. dc^ti. xx. tres.
Filii azgad. mille ducenti. xx. ii. filii
al' sexcenti adonicam. dc^ti. lxvi. filii beguai.
duo milia. l. vi. Filii hadin quadrigenti
al' ater l. iiii. Filii azer qui erant ex
iezechia. lxxxviii. filii besai.
ccc^ti. xx. tres. filii iora. c. xii. filii
asomaueth. cc. xx. tres. Filii gebbar
lxxxv. filii bethleem centum
al' netupha xx. tres. Viri nepte. lvi. Viri
anathoth. centum. xx. viii. filii
azmaueth. xlii. Filii chariathia-
rim cephiar et beroth. dcc^ti. xl. iii.
Filii rama et gaba. dc^ti. xx. vnus
al' viri filii machmas. centum. xxii.
Viri bethel et gai. cc^ti. xx. iii.
filii nebo. lii. filii megbis. c. lvi.
Filii helam alterius. mille
dcc^ti. l. iiii. Filii arim. ccc^ti. xx.
al' lodiadis filii loiadid et ono. dcc^ti. xx. v.
Filii iherico. ccc^ti. xl. v. filii senaa.
tria milia. dc^ti. xxx. Sacerdotes
al' ydaia filii adaia in domo iosue. nongenti
lxx tres. Filii emmeor mille. lii.
Filii phessur. mille. cc^ti. xl. vii.
Filii arim. mille decem et vii.
Leuite filii iosue et chethmihel
filiorum oduie. lxx. iiii. Cantores
filii asaph. centum. xx. viii.
Filii ianitorum. filii sellum.
filii iazer. filii telmon. filii a-
cub. filii accita. filii sobai. vni-
uersi centum. xxx. ix. Nathinnei
filii sisai. filii asupha. filii thebbaoth. al'
filii. cheros. filii sisaa. filii phadon.
filii lebana. filii agaba. filii accub.
filii agab. filii selmei. filii anan.
filii geddel. filii gaer. filii rahaia. al'
filii rasin. filii nechoda. filii iazen.
filii. aza. filii phasea. filii besee. filii
asennaa. filii. munim. filii nep-
tusim. filii bechuc. filii acupha. al'
filii azur. filii gesruth. filii maida.
filii arsa. filii bethos. filii sisara
filii thema. filii nasia. filii athi-
pha. filii seruorum salomonis. al'
filii sothelchei. filii suphereth. filii.
pharuda. filii asa. filii. deldon. filii
gedel. filii saphaca. filii athil. filii
phocereth qui erant de asebaim.
filii amim. Omnes nathinnei
et filii seruorum salomonis. ccc^ti.
lxxx. duo. Et hii qui ascenderunt fil'
de thelmel athelarsa. cherub. et don.
et mer. et non potuerunt indicare
domum patrum suorum. et seme
suum. vtrum ex israel essent. Filii
delaia. filii thobia. filii nechoda. dc^ti.
l. ii. Et de filiis sacerdotum. filii abia.
filii achos. filii berzellai. qui accep-
it de filiabus berzellai galaaditis vxo-
rem. et vocatus est nomine eorum.
Hii quesierunt scripturam gene-
alogie sue. et non inuenerunt et
eiecti sunt de sacerdocio. Et dixit
athersatha eis vt non comederent
de sanctis sanctorum donec surge-
ret sacerdos doctus atque perfectus.
Omnis multitudo quasi vnus
xl. duo milia. et ccc^ti. xl. exceptis
seruis eorum et ancillis qui erant
vii. milia et ccc^ti. xxx. vii. et in ipsis
cantores atque cantatrices ducente.
Equi eorum dcc^ti. triginta sex.
muli eorum cc^ti. xl. v. cameli
eorum. cccc^ti. xxx. v. asini eorum sex milia
dcc^ti. xx. Et de principibus patrum
cum ingrederentur templum
domini quod est in ierusalem. sponte ob-
tulerunt in domum dei ad extru-
endam eam in loco suo. Secundum vires
suas dederunt in impensas operis
auri solidos. xl. milia. et mille. argen-
ti mnas. v. milia. et vestes sacer-
dotales centum. Habitauerunt
ergo sacerdotes et leuite de populo. et
cantores. et ianitores. et nathinnei

in urbibus suis: universus ergo israel in
civitatibus. Iamque venerat mensis
septimus et erant filii israel in civitatibus suis.
III Congregatus est · iii ·
ergo populus quasi vir unus
in ierusalem: et surrexit iosue filius
iosedech et fratres eius sacerdotes, et zorob
abel filius salathiel et fratres eius, et edi
ficaverunt altare dei israel: ut offerrent
in eo holocaustomata sicut scriptum
est in lege moysi viri dei. Collocave
runt autem altare super bases suas
deterrentibus eos per circuitum populis
terrarum: et obtulerunt super illud
holocaustum domino mane et vespe.
Feceruntque sollempnitatem tabernacu
lorum sicut scriptum est: et holocau
stum diebus singulis per ordinem
secundum preceptum opus diei in die
suo, et post hec holocaustum iuge tam
in kalendis quam in universis sollempni
tatibus domini que erant consecrate,
et in omnibus in quibus ultro offere
batur munus domino. A primo
die mensis septimi ceperunt offerre ho
locaustum domino. Porro templum
domini fundatum necdum erat.
Dederunt autem pecunias latomis
et cementariis, cibum quoque et potum
et oleum sydoniis tyriisque ut deferrent
ligna cedrina de libano ad mare ioppe,
iuxta quod preceperat cyrus rex persarum
eis. Anno autem secundo adventus eorum
ad templum dei in ierusalem mense
secundo, ceperunt zorobabel filius
salathiel et iosue filius iosedech et
reliqui de fratribus eorum sacerdotes
et levite et omnes qui venerant de
captivitate in ierusalem: constituerunt
alias fecit — que levitas a xx. annis et supra ut
urgerent opus domini. Stetitque io
sue et filii eius et fratres eius et cethmihel
et filii eius. et filii iuda quasi vir
unus ut instarent super eos qui fa
ciebant opus in templo dei. Filii e
nadab: filii eorum et fratres eorum
levite. Fundato igitur a cementariis
templo domini: steterunt sacerdotes
in ornatu suo cum tubis: et levite
filii asaph in cymbalis ut laudarent
deum per manus david regis israel. Et
concinebant in hymnis et confessio
ne domino quoniam bonus quoniam in eternum
misericordia eius super israel. Omnis

quoque populus vociferabatur cla
more magno in laudando dominum
eo quod fundatum esset templum domini.
Plurimi autem de sacerdotibus
et levitis et principes patrum et
seniores qui viderant templum
prius cum fundatum esset. et hoc tem
plum in oculis eorum: flebant
voce magna, et multi vociferan
tes in leticia elevabant vocem,
nec poterat quisquam agnoscere vocem
clamoris letantium. et vocem
fletus populi. Commixtim enim
populus vociferabatur clamore
magno. et vox audiebatur procul.
IIII Audierunt · iiii ·
autem hostes iude et benia
min quia filii captivitatis edi
ficarent templum domino deo
israel: et accedentes ad zorobabel
et ad principes patrum dixerunt
eis. Edificemus vobiscum. quo
niam ut queritis deum vestrum
nos. Ecce nos immolamus
victimas ex diebus asor addam
regis assur qui adduxit nos
huc. Et dixit eis zorobabel et
iosue: et reliqui principes patrum
israel. Non est nobis et vobis ut edi
ficemus domum deo nostro: sed nos
ipsi soli edificabimus domino
deo nostro sicut precepit nobis cyrus
rex persarum. Factum est igitur ut
populus terre impediret manus
populi iude. et turbaret eos in edifi
cando. Conduxerunt autem ad
versus eos consiliatores ut destru
erent consilium eorum omnibus
diebus cyri regis persarum et usque
ad regnum darii regis persarum.
In anno — autem assueri ipse est rex
artaxerses principio regni eius
scripserunt accusationem adver
sus habitatores iude et ierusalem. Et
in diebus artaxersis scripsit beselam
mithridates et tabel. et reliqui qui
erant in consilio eorum ad ar
taxersen regem persarum. Epi
stola autem accusationis scripta
erat syriace. et legebatur sermone
syro. Reum beelteem et samsai
— scriba scripserunt epistolam unam
de ierusalem artaxersi regi huiuscemodi.
Reum beelteem et samsai scriba

al' susannachei — et reliqui consiliatores eorum dinai
et pharsathei therphalei. arphasei.
erchuei babilonii. susanechei. dieuei.
al' alemafer — et elamite. et ceteri de gentibus
quas transtulit asennaphar mag
nus et gloriosus. et habitare eas fecit
in civitatibus samarie. et in reliquis
regionibus transflumen in pace. Hoc
est exemplar epistole quam miserunt
ad eum. Arthaxersi regi. servi tui
viri qui sunt transflumen salutem
dicunt. Notum sit regi quia iudei qui
ascenderunt a te: ad nos venerunt.
in ierusalem civitatem rebellem et
pessimam quam edificant extru
entes muros eius et parietes compo
nentes. Nunc igitur notum sit
regi quia si civitas illa edificata
fuerit. et muri eius instaurati.
tributum et vectigal et annuos reditus
Non edificantes muros civitatis — non dabunt. et usque ad reges hec noxa
perveniet. Nos ergo memores salis
al' quod — quem in palatio comedimus. et quia
lesiones regis videre nephas ducimus.
idcirco misimus et nuntiavimus
regi. ut recenseas in libris ystoriarum
patrum tuorum et invenies scriptum
in commentariis: et scies quoniam urbs
illa urbs rebellis est et nocens regibus
et provinciis et bella concitantur in ea
ex diebus antiquis: quam ob rem et civitas
ipsa destructa est. Nuntiamus nos
regi quoniam si civitas illa edificata
fuerit et muri ipsius instaurati:
possessionem transflumen non habebis.
Verbum misit rex ad reum beel
theem et samsai scribam. et ad reli
quos qui erant in consilio eorum
habitatores samarie: et ceteris trans
flumen salutem dicens et pacem.
Accusatio quam misistis ad nos ma
nifeste lecta est coram me. et a me
preceptum est et recensuerunt in
veneruntque quoniam civitas illa a diebus
antiquis adversum reges rebellat.
et seditiones et prelia concitantur
in ea. Nam et reges fortissimi fue
runt in ierusalem qui et dominati sunt
omni regioni que transflumen est.
Tributum quoque et vectigal. et reditus
accipiebant. Nunc ergo audite sen
tentiam ut prohibeatis viros illos.
et urbs illa non edificetur: donec si
forte a me iussum fuerit. Videte

ne negligenter hoc impleatis. et paula
tim crescat malum contra reges.
Itaque exemplum edicti artaxersis
regis lectum est coram reum beelthe
et samsai scriba et consiliariis eorum:
et abierunt cum festinatione in ierusalem ad iudeos.
et prohibuerunt eos in brachio et ro
bore. Tunc intermissum est opus
domus dei in ierusalem: et non fiebat
usque ad annum secundum regni darii regis
persarum. V
V. Prophetaverunt autem aggeus propheta
et zacharias filius addo prophete
tantes ad iudeos qui erant in iudea
et ierusalem in nomine dei israel. Tunc
surrexerunt zorobabel filius salathiel
et iosue filius iosedech et ceperunt
edificare templum dei in ierusalem: et
cum eis prophete dei adiuvantes eos.
In ipso autem tempore venit ad eos
tathannai qui erat dux transflumen.
et starbuzannai et consiliarii eorum:
sic que dixerunt eis. Quis dedit vobis
consilium ut domum hanc edifi
caretis. et muros hos instauraretis.
Ad quos respondimus eis que essent
nomina hominum auctorum illius
edificationis. Oculus autem dei eorum
factus est super senes iudeorum. et non
potuerunt inhibere eos. Placuitque
ut res ad darium referretur. et tunc
satisfacerent adversus accusationem
illam. Exemplar epistole quam misit
tathannai dux regionis transflumen
et starbuzannai et consiliatores eius
arphasachei qui erant transflumen
ad darium regem. Sermo quem mise
rant ei sic scriptus erat. Dario regi
pax omnis. Notum sit regi isse nos
ad iudeam provinciam ad domum
dei magni que edificatur lapide in
polito et ligna ponuntur in parietibus.
al' construitur — Opus que illud diligenter instruitur
et crescit in manibus eorum. Interro
gavimus ergo senes illos: et ita di
ximus eis. Quis dedit vobis potesta
tem ut domum hanc edificaretis: et
et muros hos instauraretis: Sed
et nomina eorum quesivimus ab eis ut
nuntiaremus tibi: que et scripsimus
nomina virorum qui sunt principes
in eis. Huiuscemodi autem sermonem
responderunt nobis dicentes. Nos
sumus servi dei celi et terre: et edifi

annis templum quod erat extructum
ante hos annos multos: quodque rex israel
magnus edificaverat et extruxerat.
Postquam autem ad iracundiam
provocaverunt patres nostri deum
celi: tradidit eos in manu nabugo
donosor regis babilonis chaldei. Do
mum quoque hanc destruxit et populum
eius transtulit in babilonem. Anno
autem primo cyri regis babilonis.
cyrus rex proposuit edictum ut domus
dei edificaretur. Nam et vasa templi
dei aurea et argentea. que nabugo
donosor tulerat de templo quod erat in
ierusalem. et asportaverat eam in templum
babilonis. protulit cyrus rex de templo
babilonis: et data sunt sasabassar vo
cabulo quem et principem constituit.
Dixitque ei. Hec vasa tolle. et vade et
pone ea in templo dei quod est in ierusalem:
et domus dei edificetur in loco suo.
Tunc itaque sasabassar ille venit et
posuit fundamenta templi dei in ierusalem:
et ex eo tempore usque nunc edificatur.
et necdum completum est. Nunc
ergo si videtur regi bonum. recenseat
in bibliotheca regis que est in babilone:
utrum nam a cyro rege iussum
sit ut edificaretur domus dei in ierusalem:
et voluntatem regis super hac re mittat
VI ad nos. .vi.
Tunc darius rex precepit et re
censuerunt in bibliotheca
librorum que erant reposita in babi
lone. et inventum est in ecbathanis
quod est castrum in medena provincia vo
lumen unum. talisque scriptus erat
in eo commentarius. Anno primo
cyri regis. cyrus rex decrevit ut do
mus dei que est in ierusalem edificaretur
in loco ubi immolent hostias et ut
ponant fundamenta supportantia
altitudinem cubitorum .lx. et lati
tudinem cubitorum .lx. ordines
de lapidibus impolitis tres: et sic ordi
nes de lignis novis. Sumptus
autem de domo regis dabuntur.
Sed et vasa templi dei aurea et ar
gentea que nabugodonosor tulerat
de templo ierusalem et attulerat ea in ba
bilonem. reddantur et referantur
in templum ierusalem in locum suum.
que et posita sunt in templo dei. Nunc
ergo tatannai dux regionis que est trans
flumen et starbuzanai et consiliarii
vestri. apharsachei qui estis trans
flumen procul recedite ab illis et
dimittite templum dei fieri illud
a duce iudeorum et a senioribus eorum
et domum dei illam edificent in
loco suo. Sed et a me preceptum est
quid oporteat fieri a presbiteris iude
orum illis ut edificetur domus
dei: scilicet ut de archa regis. id est de tribu
tis que dantur de regione trans flu
men studiose sumptus dentur
viris illis ne impediatur opus.
Quod si necesse fuerit: et vitulos et
agnos et hedos in holocaustum
deo celi. frumentum. sal vinum
et oleum. secundum ritum sacerdotum
qui sunt in ierusalem detur eis per
dies singulos. ne sit in aliquo que
rimonia. et offerant oblationes deo
celi. orentque pro regis salute et filiorum
eius. A me ergo positum est decre
tum ut omnis homo qui hanc
commutaverit iussionem. tollatur LIV
lignum de domo ipsius et erigatur
et configatur in eo: domus autem
eius publicetur. Deus autem qui
habitare fecit nomen suum ibi
dissipet omnia regna. et populum
qui extenderit manum suam
ut repugnet et dissipet domum dei
illam que est in ierusalem. Ego darius
statui decretum quod studio suis al' studiose
impleri volo. Igitur tatannai
dux regionis trans flumen et star
buzanai et consiliarii eius secundum
quod preceperat darius rex sic dili
genter executi sunt. Seniores autem
iudeorum edificabant et prospera
bantur iuxta prophetiam aggei
prophete et zacharie filii addo. Et
edificaverunt et construxerunt
iubente deo israel: et iubente cyro et
dario. et artarxerse regibus persarum.
et compleverunt domum dei istam
usque ad diem tertium mensis adar.
qui est annus sextus regni darii
regis. Fecerunt autem filii israel
sacerdotes et levite. et reliqui filiorum
transmigrationis dedicationem
domus dei in gaudio. Et optule
runt in dedicationem domus dei
vitulos centum. arietes ducentos
agnos cccc.tos hircos caprarum

pro peccato totius isrl'. xii. iuxta
numerum tribuum isrl'. Et sta
tuerunt sacerdotes in ordinibus
suis et levitas in vicib; suis. super
opera dei in ierlm: sicut scriptum
est in libro moysi. Fecerunt autem
filii transmigrationis pascha. xiiii.
die mensis primi. Purificati eni
fuerant sacerdotes et levite qi uni'.
omnes mundi ad imolandum
pascha. universis filiis transmig
rationis et fratrib; suis sacerdotib; et sibi.
Et comederunt filii isrl' qui reversi
fuerant de transmigratione. et
omnes qui se separaverant a coin
quinatione gentium terre: ad eos
ut quererent dominum deum isrl'.
Et fecerunt sollempnitatem azi
morum. vii. dieb; in leticia qm
letificaverat eos dominus: et con
verterat cor regis assur ad eos ut
adiuvaret manus eorum i opere
domus domini dei isrl'. · vii ·
VII Post h' autem verba i regno
Arta xersis regis persarum
ezdras filius saraie. filii azarie.
filij elchie. filii sellum. filij sadoch.
filij achitob. filii amarie. filij aza
rie. filij maraioth. filij zarie. filij
ozi. filij bocci. filij abisue. filij
finees. filij eleazar. filij aaron
sacerdotis. ab initio ipe ezdras
ascendit de babilone. et ipe scriba
velox in lege moysi qm dedit dns
deus isrl'. Et dedit ei rex secdm
manum domini dei eius bona
super eum omnem peticionem ei'.
Et ascenderunt de filiis isrl'. et de
filiis sacerdotum. et de filiis levitarum
et de cantorib;. et de ianitorib;. et de
nathineis in ierlm: anno. vii'.
arta xersis regis. Et venerunt in
ierlm mense. v'. ipe e annus. vii'.
regis quia in primo die mensis
primi cepit ascendere de babilone.
et in primo die mensis. v. venit i
ierlm iux' manum dei sui bona
super se. Ezdras enim paravit
cor suum ut investigaret legem
domini. et faceret et doceret in isrl'
preceptum et iudicium. Hoc est
autem exemplar epistole edicti
qd dedit rex artaxersis ezdre sacer
doti scribe erudito i sermonib;
et preceptis domini et cerimoniis
eius in isrl'. Artaxersis rex regum
ezdre sacerdoti scribe legis dei celi doc
tissimo salutem. Iam decretum est
ut cuicumq; placuerit in regno meo
de populo isrl' et de sacerdotib; eius et
de levitis ire in ierlm: tecum vadat.
A facie enim regis et vii. consiliatorum
eius missus es ut visites iudeam et
ierlm in lege dei tui, que est in manu
tua. et ut feras argentum et aurum
qd rex et consiliatores eius sponte optu
lerunt deo isrl'; cuius in ierlm taber
naculum est. Et omne argentum
et aurum quodcumq; inveneris i univsa
provincia babilonis et populus offerre
voluerit. et de sacerdotib; qui sponte
obtulerint domui dei sui. q est in
ierlm libere accipe. et studiose eme
de hac pecunia vitulos. arietes. agnos
et sacrificia et libamina eorum: et offer
ea super altare templi dei uri q est in
ierlm. Sz et siquid tibi et fratrib; tuis
placuerit de reliquo argento et de auro
ut faciatis iuxta voluntatem dei vri
facite. Vasa quoq; que dantur t'
i ministerium domus dei tui. trade
in conspectu dei tui in ierlm. Sed et
cetera quib; opus fuerit in domo dei
tui. quantumcumq; necesse est ut
expendas dab' de thesauro et de fisco re
gis. et a me. Ego artaxersis rex
statui atq; decrevi omnib; custodib;
arche publice qui sunt transflumen
ut quodcumq; pecierit a vobis ezdras
sacerdos scriba legis dei celi. absque
mora detis usq; argenti talenta centum
et usq; ad frumenti choros. centum.
et usq; ad vini batos centum
et usq; ad batos olei centum. sal vero
absq; mensura. Omne qd ad ritum
dei celi pertinet. tribuatur diligenter
in domo dei celi: ne forte irascatur
contra regnum regis et filiorum ei'.
Vobis qz notum facimus de univ'
sis sacerdotib; et levitis. cantoribus.
ianitorib;. nathineis: et ministris
domus dei huius: ut vectigal et tribu
tum et annonas non habeatis potes
tatem inponendi super eos. Tu
autem ezdra secdm sapienciam dei
tui. que est in manu tua. constitue
iudices et presides ut iudicent omni
populo qui est transflumen. his

videlicet qui noverunt legem dei tui
et legem regis. sed et imperitos docet
e. Et omnis qui non fecerit legem
dei tui. et legem regis diligenter: iu
dicium erit de eo. sive in mortem sive
in exilium sive in condempnatione
substantie eius: vel certe in carcerem.
Et dixit ezras scriba. Benedictus
dominus deus patrum nostrorum qui de
dit hoc in corde regis ut glorificaret
domum domini que est in ierusalem: et in
me inclinavit misericordiam suam. coram
rege et consiliatoribus eius et universis
principibus regis potentibus. Et ego
confortatus manu domini dei mei
que erat in me: congregavi de israel
principes qui ascenderent mecum.
Hii sunt ergo principes ·viii·
familiarum et genealogia eorum
qui ascenderunt mecum in regno
artaxerxis regis de babilone. De filiis
finees: gersom. De filiis ythamar:
daniel. De filiis david: actus. De filiis
secheme. et de filiis pharos: zacha
rias. et cum eo numerati sunt viri
centum quinquaginta. De filiis phet
moab: helioenai. filius zaree. et
cum eo ducenti viri. De filiis secheme
filius iezechiel. et cum eo trecenti viri.
De filiis addan: abeth: filius iona
than. et cum eo l. viri. De filiis he
lam: ysaias filius athalie. et cum
eo. lxx. viri. De filiis saphatie: ze
bedia filius michael. et cum eo. lxxx.
viri. De filiis ioab: abedia filius iehi
hel. et cum eo ducenti x. et viii. viri. De fi
liis selomith: filius iosphie. et cum
eo. centum. lx. viri. De filiis bebai
zacharias filius bebai. et cum eo
xx. viii. viri. De filiis ezgad: iohanan
filius ecetan. et cum eo centum et
decem viri. De filiis adonicam qui
erant novissimi. et hec nomina eorum
elipheleth. iehiel et samaias: et cum
eis lx. viri. De filiis beguai: utai et
zachur. et cum eis. lxx. viri. Con
gregavi autem eos ad fluvium
qui decurrit ad ahava. et mansimus
ibi tribus diebus. Quesivique in populo
et in sacerdotibus de filiis levi: et non
inveni ibi. Itaque misi eliezer
et ariel. et semeiam. et helnathan
et iarib. et alterum helnathan. et
nathan. et zachariam. et mosollam
principes et ioarib. et helnathan
sapientes: et misi eos ad heddo
qui est primus in casphie loco: et
posui in ore eorum verba que lo
querentur ad addon et ad fratres
eius nathinneos. in loco casphie.
et adducerent nobis ministros
domus dei nostri. Et adduxerunt
nobis per manum dei nostri bonam
super nos virum doctissimum de
filiis mooli filii levi. filii israel.
et sarabiam et filios eius. xx. et fratres eius.
x. et viii. Et asabiam. et cum eo
ysaiam. de filiis merari: fratres eius
et filios eius. xx. Et de nathinne
is quos dederat david et principes ad
ministeria levitarum. nathinne
os. ducentos xx. Omnes hii suis nominibus
vocabantur. Et predicavi ibi
ieiunium iuxta fluvium ahava.
ut affligeremur coram domino
nostro et peteremus ab eo viam rectam
nobis et filiis nostris: universeque
substantie nostre. Erubui enim
a rege petere auxilium et equites
qui defenderent nos ab inimico
in via. quia dixeramus regi: ma
nus dei nostri est super omnes qui
querunt eum in bonitate. et impe
rium eius et fortitudo et furor super
omnes qui derelinquunt eum. Ieiu
navimus autem et rogavimus
deum nostrum per hoc: et evenit nobis
prospere. Et separavi de principibus
sacerdotum xii. sarabiam et asa
biam. et cum eis de fratribus eorum
decem. Et appendi eis argentum
et aurum. et vasa consecrata domus
dei nostri. que obtulerat rex et consi
liatores eius et principes eius. uni
versusque israel eorum qui inventi
fuerant. Et appendi in manibus
eorum argenti talenta dc. l. et
vasa argentea centum. et auri
talenta centum. et crateres aureos
xx. qui habebant solidos millenos:
et vasa eris fulgentis optimi duo
pulchra ut aurum. Et dixi eis
Vos sancti domini. et vasa sancta
et argentum et aurum quod sponte
oblatum est domino deo patrum
vestrorum. Vigilate et custodite
donec appendatis coram principi
bus sacerdotum et levitarum. et ducibus

[Margin notes, left: …helem; …ethan; …iehihel; …adama]
[Margin notes, right: al' heldo; al' hana al' achama al' adama; eius]

familiarum isrl in ierlm in thesau
ro domus domini. Susceperunt
autem sacerdotes et levite pondus
auri et argenti et vasorum ut defer
rent in ierlm in domum dei nostri.
Promovimus ergo a flumine
ahava .xii. die mensis primi ut
pergeremus ierlm: et manus dei
nostri fuit super nos: et liberavit nos
de manu inimici et insidiatoris in
via. Et venimus in ierlm: et
mansimus ibi tribus diebus. Die
autem .iiii. appensum est argentum
et aurum et vasa in domo dei nostri,
per manum remoth filii urie sa
cerdotis. et cum eo eleazar filius
finees, cumque eis iozabed filius
iosue et noadaia filius bennoi levite:
iuxta numerum et pondus omnium.
Descriptumque est omne pondus
in tempore illo. Sed et qui venerant
de captivitate filii transmigrati
onis obtulerunt holocausta deo — meta
isrl: vitulos .xii. pro omni p(o)p(u)lo
isrl: arietes .lxxx.vi. agnos
.lxx.vii. hyrcos pro peccato .xii.
omnia in holocaustum domino.
Dederunt autem edicta regis
satrapis qui erant de conspectu
regis et ducibus transflumen, et
elevaverunt populum et domum
dei. ·ix·

IX Postquam autem hec comple
ta sunt: accesserunt ad me prin
cipes dicentes. Non est separatus
populus et sacerdotes et levite a — isrl
p(o)p(u)lis terrarum. et de abhominati
onibus eorum chananei videlicet
et ethei, et pherezei. et iebusei. et am
monitarum. et moabitarum. et
egyptiorum: et amorreorum.
Tulerunt enim de filiabus eorum
sibi et filiis suis uxores: et commiscu
erunt semen sanctum cum po
pulis terrarum. Manus etiam
principum et magistratuum fuit in
transgressione hac prima. Cumque — al' p(ri)ma
audissem sermonem istum: scidi
pallium meum et tunicam. et
evelli capillos capitis mei. et barbe
et sedi merens. Convenerunt autem
ad me omnes qui timebant ver
bum dei isrl: pro transgressione
eorum qui de captivitate venerant.

Et ego sedebam tristis usque ad sacrificium
vespertinum. Et in sacrificio vesper
tino surrexi de afflictione mea. et scisso
pallio et tunica curvavi genua mea:
et expandi manus meas ad d(omi)n(u)m
deum meum. et dixi. Deus meus
meus confundor et erubesco levare
deus meus faciem meam ad te:
quoniam iniquitates nostre multiplicate sunt
super caput nostrum. et delicta nostra creve
runt usque in celum a diebus patrum
nostrorum. Sed et nos ipsi peccavimus gra
viter usque ad diem hanc: et in iniqui
tatibus nostris traditi sumus ipsi et
reges nostri et sacerdotes nostri in manum
regum terrarum. et in gladium et in
captivitatem. et in rapinam et in
confusionem vultus: sicut et die hac.
Et nunc quasi parum et ad momen
tum facta est deprecatio nostra apud
d(omi)n(u)m deum nostrum: ut dimitterentur
nobis reliquie. et daretur pax illius
in loco sancto eius. et illuminaret
oculos nostros deus noster. et daret nobis
vitam modicam in servitute nostra
quia servi sumus: et in servitute nostra
non dereliquit nos deus noster: et inclinavit
super nos misericordiam coram rege persarum
ut daret nobis vitam. et sublimaret
domum dei nostri. et extrueret solitudines
eius: et daret nobis sepem in iuda et in
ierlm. Et nunc quid dicemus deus noster
post hec. Quia dereliquimus mandata
tua que precepisti in manu servorum
tuorum prophetarum, dicens. Terra ad quam
vos ingredimini ut possideatis eam
terra immunda est iuxta immundiciam
populorum ceterarumque terrarum, et ab
hominationibus eorum qui repleverunt
eam ab ore usque ad os in coinquinatione
sua. Nunc ergo filias vestras ne detis
filiis eorum. et filias eorum ne acci
piatis filiis vestris. et non queratis
pacem eorum. et prosperitatem eorum
usque in eternum. ut confortemini: et
comedatis que bona sunt terre: et here
des habeatis filios vestros usque in sempiternum.
Et post omnia que venerunt super
nos in operibus nostris pessimis. et in
delicto nostro magno quia tu deus noster
liberasti nos de iniquitate nostra et de
disti nobis salutem sicut est hodie: ut
non reverteremur et irrita faceremus
mandata tua. neque matrimonia iungeremus

iremus cum populis: ab abominationibus
istarum? Numquid iratus es nobis usque
ad consummationem. ne dimitteres
nobis reliquias et salutem? Domine deus
israel iustus es tu: quoniam derelicti sumus qui
salvaremur sicut die hac. Ecce coram te
sumus in delicto nostro non enim stari
potest coram te super hoc. x.

Sic ergo orante ezdra et implorante eum
et flente et iacente ante tem
plum dei: collectus est ad eum de
israel cetus grandis nimis virorum
et mulierum puerorumque: et flevit populus
multo fletu. Et respondit sechenias
iehihel de filiis helam. et dixit ezdre.
Nos prevaricati sumus in deum
nostrum et duximus uxores alienigenas
de populis terre. Et nunc si est penitentia
in israel super hoc: percutiamus fedus
cum domino deo nostro. et proiciamus
universas uxores. et eos qui de his nati
sunt iuxta voluntatem domini. et
eorum qui timent preceptum domini
dei nostri secundum legem fiat. Surge. tuum
est decernere. nosque erimus tecum:
confortare et fac. Surrexit ergo ez
dras: et adiuravit principes sacerdo
tum et levitarum et omnem israel ut fa
cerent secundum verbum istud: et iura
verunt. Et surrexit ezdras: ante
domum dei et abiit ad cubiculum iohanan
filii heliasib: et ingressus est illuc.
Panem non comedit et aquam non
bibit. lugebat enim transgressio
nem eorum qui de captivitate venerant.
Et missa est vox in iudam et ierusalem
omnibus filiis transmigrationis ut
congregarentur in ierusalem. Et omnis
qui non venerit in tribus diebus iuxta
consilium principum et seniorum
auferetur universa substantia eius.
et ipse abiicietur de cetu transmigrati
onis. Convenerunt igitur omnes
viri iuda et beniamin in ierusalem tribus
diebus: ipse est mensis nonus vicesimo die mensis.
Et sedit omnis populus in platea
domus dei. et trementes pro peccato et
pluviis. et surrexit ezdras sacerdos
et dixit ad eos. Vos transgressi estis.
et duxistis uxores alienigenas ut ad
deretis super delictum israel. Et nunc
date confessionem domino deo patrum
vestrorum. et facite placitum eius: et separa
mini a populis terre. et ab uxoribus

alienigenis. Et respondit universa
multitudo: dixitque voce magna.
Iuxta verbum tuum ad nos: sic
fiat. Verumptamen quia multus populus
est et tempus pluvie. et non sustinemus
stare foris. et opus non est unius
diei vel duorum. vehementer quippe
peccavimus in sermone isto: con
stituantur principes in universa
multitudine. et omnes in civita
tibus nostris qui duxerunt uxores
alienigenas veniant in temporibus
statutis. et cum his seniores per
civitatem et civitatem et iudices
eius; donec avertatur ira dei nostri al' eorum
a nobis super peccato hoc. Igitur iona
than filius azahel. et iaazia filius
thecue steterunt super hoc: et
mosollam et sebathai levites ad
iuverunt eos. Feceruntque sic filii
transmigrationis. Et abierunt
ezdras sacerdos et viri principes
familiarum in domos patrum suorum
et omnes per nomina sua. Et se
derunt in die prima mensis deci
mi ut quererent rem: et consummati
sunt omnes viri qui duxerant
uxores alienigenas usque ad diem
primam mensis primi. Et inventi
sunt de filiis sacerdotum qui duxe
rant uxores alienigenas de filiis
iosue. filii iosedech et fratres eius. ma
asia et eliezer. et iarib. et godolia. et
dederunt manus suas ut eicerent
uxores suas. et pro delicto suo arietem
de ovibus offerrent. Et de filiis
emmer: anani et zebdia. Et de
filiis serim: maasia et helia. et
semeia. et iehihel. et ozias. Et de
filiis phessur: helioenai. maasia. al' phesus
ismahel. nathanahel. et iozabeth. al' iosabat
et elcasa. Et de filiis levitarum:
iozabeth. et semeia. et celaia. ipse est
calitha. phataia. iuda. et eliezer.
Et de cantoribus. eliasib. et de ianit
toribus. sellum. et thelem et huri.
Et ex israel de filiis pharos. remeia
et iezia. et melchia et miamin. et elie al' mamnin
zer. et melchia et banea. Et de filiis
helam: mathania zacharias. et
iehihel. et abdi. et ierimoth et helia.
Et de filiis zechua. helioenai. eliasib.
mathania. et ierimoth. et zabath al' zaziza
et aziza. Et de filiis bebai. iohanan al' bebai

amamia. zabbai. athalia. Et
de filiis bani: mosollam, ⁊ melluch.
⁊ adaia ⁊ ia sub. ⁊ saal. ⁊ ramoth.
Et de filiis phed moab: edna. ⁊
al' chalal
chaal. ⁊ banaias. ⁊ maasias
⁊ matthanias. beseleel. ⁊ bennui.
⁊ manasse. Et de filiis herem: eli
ezer. iosue. melchias. semeias. sy
meon. beniamin. moloch. sama
rias. De filiis asom: mathanai.
matheta. zabeth. elipholeth.
iermai. manasse semei. De filiis
bani: maaddi. amram. et huel.
al' cheplan vl' chelyab
baneas. ⁊ badaias. cheliam. ban
al' ama
nia. marimuth. ⁊ heliasib. mat
thanias. mathanai. ⁊ iasi. et
bani. ⁊ bennui. semei. ⁊ salmias.
⁊ nathan. ⁊ adaias. mechueda
bai. sisai. sarai. ezrel. ⁊ selemau.
semeria. sellum. amaria. ioseph.
De filiis nebai: ahihel. matha
al' heldo vel reddo
thias. zabed. zabina. reddu. et
iohel. banaia. Omnes hii acce
perunt uxores alienigenas. ⁊
fuerunt ex eis mulieres que pepe
rerant filios.

Explicit Esdre liber primus Incipit
liber Neemie

Verba Neemie filii helchie
et factum est in
mense casleu anno
xx°. ⁊ ego eram in
susis castro Et venit
ad me anani unus
de fratribus meis. ipse
⁊ viri ex iuda: ⁊ interrogavi eos
de iudeis qui remanserant ⁊ sup
erant de captivitate ⁊ de ierlm.
Et dixerunt michi. Qui rema
serunt ⁊ derelicti sunt de captivita
te ibi in provincia. in afflictione
magna sunt. ⁊ in obprobrio. Et
murus ierlm dissipatus est. et
porte eius combuste sunt igni.
Cumque audissem verba huiuscemodi:
sedi ⁊ flevi. ⁊ luxi diebus multis.
⁊ ieiunabam ⁊ orabam ante faciem
dei celi. ⁊ dixi. Queso domine deus
celi fortis. magne atque terribilis.
qui custodis pactum ⁊ misericordiam cum
hiis qui te diligunt. ⁊ custodiunt
mandata tua: fiant aures tue
auscultantes. ⁊ oculi tui aperti. ut
audias orationem servi tui. quam

ego oro coram te. hodie nocte et die
⁊ pro filiis isrl' servis tuis: ⁊ confiteor
pro peccatis filiorum isrl' quibus
peccaverunt tibi. Et ego ⁊ domus
patris mei peccavimus. vanitate
seducti sumus: ⁊ non custodivimus
mandatum tuum. ⁊ cerimonias
⁊ iudicia: que precepisti moysy
servo tuo. Memento verbi quod man
dasti moysi famulo tuo. dicens.
Cum transgressi fueritis. ego disper
gam vos in populos. Et si reversi fue
ritis ad me. ⁊ custodiatis man
data mea ⁊ faciatis ea: etiam si abducti
fueritis ad extrema celi. inde con
gregabo vos ⁊ reducam in locum
quem elegi ut habitaret nomen meum
ibi in sempiternum. Et ipsi servi
tui ⁊ populus tuus quos redemisti
in fortitudine magna. ⁊ in manu
tua valida. Obsecro domine sit auris
tua attendens. ad orationem servi tui.
⁊ ad orationem servorum tuorum.
qui volunt timere nomen tuum.
et dirige servum tuum hodie et
da ei misericordiam ante virum hunc.
Ego enim eram pincerna regis.

Factum est ·ij·
autem in mense nisan an
no xx. artarxersis regis. ⁊ vinum erat
ante eum. Et levavi vinum et
dedi regi. ⁊ eram quasi languidus
ante faciem eius. Dixitque michi
rex. Quare vultus tuus tristis
est cum te egrotum non videam?
Non est hoc frustra. sed malum nescio
quod in corde tuo est. Et timui valde
ac nimis. ⁊ dixi regi. Rex in eternum
vive. Quare non meret vultus
meus quia civitas domus sepulchrorum
patris mei deserta est. ⁊ porte eius
combuste sunt igni: Et ait michi
rex. Pro qua re postulas? Et oravi
dominum celi ⁊ dixi ad regem. Si
videtur regi bonum. ⁊ si placet ser
vus tuus ante faciem tuam ut
mittas me obsecro in iudeam ad
civitatem sepulchri patrum meorum et re
dificabo eam. Dixitque michi rex ⁊ re
gina que sedebat iuxta eum. Us
que ad quod tempus erit iter tuum. et
quando reverteris. Et placuit ante
vultum regis. ⁊ misit me. ⁊ constitui
ei tempus. Et dixi regi. Si

regi videtur bonum, epistolas det
michi ad duces regionis transflu
men, ut transducant me donec ve
niam in iudeam: et epistolam ad
asaph custodem saltus regis, ut det
michi ligna ut tegere possim portas
turris domus: et muros civitatis,
et domum quam ingressus fuero.
Et dedit michi rex iuxta manum
dei mei bonam mecum. Et veni
ad duces regionis transflumen,
dedique eis epistolas regis. Miserat
autem mecum rex principes mi
litum et equites. Et audierunt
sanaballat oronites: et tobias ser
vus ammanites: et contristati sunt
afflictione magna, eo quod venisset
homo qui quereret prosperitatem
filiorum israel. Et veni ierusalem: et eram
ibi tribus diebus. Et surrexi nocte ego
et viri pauci mecum: et non indicavi
cuiquam quid deus dedisset in corde meo
ut facerem ierusalem. Et iumentum non
erat mecum nisi animal cui
sedebam. Et egressus sum per por
tam vallis nocte, et ante fontem dra
conis et ad portam stercoris: et con
siderabam murum ierusalem dissipatum,
et portas eius consumptas igni.
Et transivi ad portam fontis et ad
aqueductum regis: et non erat lo
cus iumento cui sedebam ut transi
ret. Et ascendi per torrentem nocte,
Et considerabam murum: et rever
sus veni ad portam vallis, et redii.
Magistratus autem nesciebant quo
abissem, aut quid ego facerem. Sed
et iudeis et sacerdotibus et optimatibus
et magistratibus et reliquis qui facie
bant opus usque ad id loci nichil indi
caveram. Et dixi eis, Vos nostis
afflictionem in qua sumus. quia
ierusalem deserta est: et porte eius consump
te sunt igni. Venite et edificemus
muros ierusalem: et non simus ultra
obprobrium. Et indicavi eis ma
num dei mei, quod esset bona mecum, et
verba regis que locutus esset michi.
et aio. Surgamus et edificemus.
Et confortate sunt manus eorum
in bono. Audierunt autem sanaballath
oronites, et tobias servus ammani
tes, et gosem arabs: et subsannaverunt
nos et despexerunt, dixeruntque.

Que est hec res quam facitis?
Numquid contra regem rebellatis.
Et reddidi eis sermonem. Dixi
que ad eos. Deus celi ipse nos iuvat
et nos servi eius sumus. Surga
mus et edificemus. Vobis autem
non est pars et iustitia et memoria
in ierusalem. · iii ·

III

Et surrexit eliasib sacerdos
magnus, et fratres eius sacer
dotes, et edificaverunt portam
gregis. Ipsi sanctificaverunt eam.
et statuerunt valvas eius: et usque
ad turrem centum cubitorum
sanctificaverunt eam. usque ad turrem
ananehel. Et iuxta eum edifi
caverunt viri iherico. Et iuxta
eos edificavit zachur filius
amri. Portam autem piscium
edificaverunt filii adnaa. Ipsi — al' asinaa
texerunt eam, et statuerunt
valvas eius, et seras et vectes. Et
iuxta eos edificavit merimuth
filius urie filii accus. Et iuxta
eum edificavit mosolla filius
barachie filii mezezabel. Et
iuxta eum edificavit sadoch fi
lius baana. Et iuxta eum edi
ficaverunt thecueni. Optima
tes autem eorum non supposuerunt
colla sua in opere domini sui.
Et portam veterem edificaverunt
ioiada filius phasea et mosollam
filius volodie. Ipsi texerunt — al' bosodia
eam. et statuerunt valvas eius
et seras et vectes. Et iuxta eos edi
ficaverunt meletias gabaoni
tes et iaddon meronathites
viri de gabaon et maspha, pro
duce qui erat transflumen in regi
one. Et iuxta eum edificavit
eziel filius araia aurifex. Et
iuxta eum edificavit ananiam
filius pigmentarii. Et dimi
serunt ierusalem usque ad murum
platee latioris. Et iuxta eum
edificavit raphaia filius haul: — al' haur
princeps vici ierusalem. et iuxta eum edifi
cavit ioiada al' ieieda filius aramach sive arne
nath contra domum suam. Et
iuxta eum edificavit acthus
filius aselonie. Mediam parte
vici edificavit melchias filius
erem, et asub filius phetmoab.

al' anun vl' annun

et turrem furnorum. Et iuxta eum
edificavit sellum filius aloes. prin
ceps medie partis vici ierlm. ipse
et filie eius. Et portam vallis edi
ficavit anun et habitatores zanoe.
ipsi edificaverunt eam. Et sta
tuerunt valvas et seras et vectes;
et mille cubitos in muro usque
ad portam sterquilinii. Et por
tam sterquilinii edificavit mel
chias filius rechab princeps vici
bethacharem. Ipse edificavit eam
et statuit valvas eius et seras et
vectes. Et portam fontis edifica
vit sellum filius cholozai. princeps
pagi masphat. Ipse edificavit
eam et texit. et statuit valvas eius
et seras. et vectes. et muros piscine
siloe in ortum regis. et usque ad
gradus qui descendunt de civita
te david. Post eum edificavit
neemias filius azboch princeps
dimidie partis vici bethsur usque
contra sepulchrum david. et usque
ad piscinam que grandi opere
constructa est: et usque ad domum
fortium. Post eum edificaverunt
vos levite. et post rehum filius benni.
Post eum edificavit asabias.
princeps dimidie partis vici ceile.
in vico suo. Post eum edificave
runt fratres eorum. bevi filius ena
dab. princeps dimidie partis vici
ceila. Et edificavit iuxta eum
azer filius iosue princeps maspha.
secundam mensuram contra ascen
sum firmissimi anguli. Post
eum in monte edificavit baruch
filius zachai. mensuram secundam
ab angulo usque ad portam domus
eliasib sacerdotis magni. Post
eum edificavit merimuth filius
urie filii accos mensuram secun
dam a porta domus eliasib donec
extenderetur domus eliasib. Et post
eum edificaverunt sacerdotes
viri de campestribus iordanis. Post
eos edificavit beniamin et asub
contra domum suam. Et post
eum edificavit azarias filius
maasie filii ananie: contra do
mum suam. Post eum edificavit
al' senadad bennui filius enadad mensuram
secundam a domo azarie usque

ad flexuram: et usque ad angulum
post eum falel filius ozi contra
flexuram et turrem que eminet de
domo regis excelsa. i. in atrio car
ceris. Post eum phadaia filius
pheros. Nathinei autem habitabant
in ophel usque contra portam aquarum
ad orientem. et turrem que promi
nebat. Post eum edificaverunt
thecuini mensuram secundam e regi
one a turre magna et eminenti.
usque ad murum templi. Sursum
autem a porta equorum edifica
verunt sacerdotes. unusquisque
contra domum suam. Post eos
edificavit sedoc filius emmer con
tra domum suam. Et post eum
edificavit semeia filius secheme.
custos porte orientalis. Post eum
edificaverunt ananias filius sele
mie. et anon filius selon vi[us] men
suram secundam. Post eum edificavit
mosollam filius barachie contra
gazophilacium suum. Post eum
edificavit melchias filius aurifi
cis usque ad domum nathineorum
et scruta vendentium contra portam
iudicialem. et usque ad cenaculum
anguli. Et inter cenaculum angu
li et portam gregis edificaverunt ar
tifices et negociatores. Factum est autem
cum audisset sanaballath quod edifica
remus murum. iratus est valde.
Et motus nimis subsannavit iu
deos: et dixit coram fratribus suis et frequentia
samaritanorum. Quid iudei imbecil
les faciunt? Num dimittent eos gentes?
Num sacrificabunt et complebunt
in una die? Numquid edificare pote
runt lapides de acervis pulveris qui
combusti sunt? Sed et tobias ama
nites proximus eius ait. Edi
ficent. Si ascenderit vulpes. transi
liet murum eorum lapideum.
Et dixit neemias. Audi deus no
ster quia facti sumus despectui. Con
verte obprobrium super caput eorum
et da eos in despectionem in terra
captivitatis. Ne operias iniquitatem
eorum. et peccatum eorum coram
facie tua non deleatur: quia irriserunt
edificantes. Itaque edificavimus
murum et coniunximus totum usque
ad partem dimidiam. Et provo

citatum est cor populi ad operandum.

Capitulum .iiii.

Factum est autem cum audisset Sanaballath et Tobias et Arabes et Ammonite et Azotii quod obducta esset cicatrix muri Ierusalem et quod cepissent interrupta concludi irati sunt nimis. Et congregati sunt omnes pariter ut venirent et pugnarent contra Ierusalem et molirentur insidias. Et oravimus Deum nostrum et posuimus custodes super murum die et nocte contra eos. Dixit autem Iudas: Debilitata est fortitudo portantis et humus nimia est et nos non poterimus edificare murum. Et dixerunt hostes nostri: Nesciant et ignorent donec veniamus in medium eorum et interficiamus eos et cessare faciamus opus. Factum est autem venientibus Iudeis qui habitabant iuxta eos et dicentibus nobis per decem vices ex omnibus locis quibus venerant ad nos: statui in loco post murum per circuitum populum in ordine suo cum gladiis suis et lanceis et arcubus. Perspexi atque surrexi et aio ad optimates et ad magistratus et ad reliquam partem populi: Nolite timere a facie eorum. Domini magni et terribilis mementote et pugnate pro fratribus vestris et filiis vestris et filiabus vestris et uxoribus vestris et domibus vestris. Factum est autem cum audissent inimici nostri nunciatum esse nobis, dissipavit Deus consilium eorum. Et reversi sumus omnes ad muros unusquisque ad opus suum. Et factum est a die illa media pars iuvenum faciebat opus et media parata erat ad bellum et lancee et scuta et arcus et lorice et principes post eos in omni domo Iuda edificantium in muro et portantium onera et imponentium. Una manu sua faciebat opus et altera tenebat gladium. Edificantium enim unusquisque gladio erat accinctus renes. Et edificabant et clangebant buccina iuxta me. Et dixi ad optimates et ad magistratus et ad reliquam partem vulgi: Opus grande est et latum, et nos separati sumus in muro procul alter ab altero. In loco quocumque audieritis clangorem tube, illuc concurrite ad nos. Deus noster pugnabit pro nobis. Et nos ipsi faciamus opus; et media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu aurore donec egrediantur astra. In tempore quoque illo dixi populo: Unusquisque cum puero suo maneat in Ierusalem [medio] et sint nobis vices per noctem et diem ad operandum. Ego autem et fratres mei et pueri mei et custodes qui erant post me non deponebamus vestimenta nostra. Unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

Capitulum .v.

V

Et factus est clamor populi et uxorum eius magnus adversus fratres suos Iudeos. Et erant qui dicerent: Filii nostri et filie nostre multe sunt nimis; accipiamus pro pretio eorum frumentum et comedamus et vivamus. Et erant qui dicerent: Agros nostros et vineas et domus nostras opponamus et accipiamus frumentum in fame. Et alii dicebant: Mutuo sumamus pecunias in tributa regis demusque agros nostros et vineas. Et nunc sicut carnes fratrum nostrorum sic carnes nostre sunt et sicut filii illorum ita filii nostri. Ecce nos subiugamus filios nostros et filias nostras in servitutem et de filiabus nostris sunt famule nec habemus unde possint redimi, et agros nostros et vineas alii possident. Et iratus sum [nimis] nimis cum audissem clamorem eorum secundum verba hec. Cogitavitque cor meum mecum et increpavi optimates et magistratus et dixi eis: Usuras singuli a fratribus vestris exigitis? Et congregavi adversus eos contionem magnam et dixi eis: Nos ut scitis redemimus fratres nostros Iudeos qui venditi fuerant gentibus secundum possibilitatem nostram, et vos igitur vendetis fratres vestros et emimus eos? [al' redimemus] Et siluerunt nec invenerunt quid responderent. Dixique ad eos: [dns] Non est bona res quam facitis. Quare non in timore Dei nostri ambulatis, ne exprobretur nobis a gentibus inimicis nostris? Et ego et fratres mei et

pueri mei comodauimus plurimis pecuniam et frumentum non repetamus in commune istud. Es alienum concedamus quod debetur nobis. Reddite eis hodie agros suos et vineas suas oliueta sua et domos suas. Quin potius et centesimam pecunie frumenti vini et olei quam exigere soletis ab eis. date pro illis. Et dixerunt. Reddemus. et ab eis nichil queremus: sicque faciemus vt loqueris. Et vocaui sacerdotes. et adiuraui eos vt facerent iuxta quod dixeram. Insuper et sinum meum excussi et dixi. Sic excutiet deus omnem virum qui non compleuerit verbum istud de domo sua. et de laboribus suis sic excutiatur et vacuus fiat. Et dixit vniuersa multitudo. amen. et laudauerunt deum. Fecit ergo populus sicut dictum erat. A die autem illa qua preceperat rex michi vt essem dux in terra iuda. ab anno xx. usque ad annum xxxii. artaxersis regis per annos. xii. ego et fratres mei annonas que ducibus debebantur non comedimus. Duces autem primi qui fuerant ante me grauauerunt populum. et acceperunt ab eis in pane et vino et pecunia cotidie siclos xl. Sed et ministri eorum depresserant populum. Ego autem non feci ita: propter timorem dei. Quin potius in opere muri edificaui et agrum non emi: et omnes pueri mei ad opus congregati erant. Iudei quoque et magistratus. c.l. viri. et qui veniebant ad nos de gentibus que in circuitu nostro sunt: in mensa mea erant. Parabatur autem michi per dies singulos bos vnus. arietes sex. electi exceptis volatilibus: et inter dies decem vina diuersa. et alia multa tribuebam: insuper et ducatus mei annonas non quesiui. Valde enim erat attenuatus populus. Memento mei deus meus in bonum secundum omnia que feci populo huic.

vi.

Factum est autem cum audisset sanaballath et tobias et gosem arabs et ceteri inimici nostri. quod ego edificassem murum et non esset in ipso residua interruptio vsque ad tempus autem illud valuas non posuissem in portis: miserunt sanaballath et tobias et gosem arabs ad me dicentes. Veni et percutiamus fedus pariter in viculis in campo vno. Ipsi autem cogitabant vt facerent michi malum. Misi ergo ad eos nuncios dicens. Opus grande ego facio. et non possum descendere. ne forte negligatur cum venero et descendero ad vos. Miserunt autem ad me secundum verbum hoc per iiii. vices. et respondi eis iuxta sermonem priorem. Et misit ad me sanaballath iuxta verbum prius quinta vice puerum suum. et epistolam habebat in manu scriptam hoc modo. In gentibus auditum est. et gosem dixit quod tu et iudei cogitetis rebellare: et propterea edifices murum et leuare te velis super eos regem. propter quam causam et prophetas posueris qui predicent de te in ierusalem dicentes. Rex in iudea est. Auditurus est rex verba hec. Idcirco nunc veni. vt ineamus consilium pariter. Et misi ad eum dicens. Non est factum secundum verba hec que tu loqueris. De corde enim tuo componis hec. Omnes autem hii terrebant nos: cogitantes quod cessarent manus nostre ab opere et quiesceremus. Quam ob causam magis confortaui manus meas. Et ingressus sum domum semaie filii dalaie. filii methabeel secreto qui ait. Tractemus nobiscum in domo dei in medio templi. et claudamus portas edis. quia venturi sunt ad occidendum te. Et dixi. Num quisquam similis mei fugit: Et quis vt ego ingredietur templum et viuet. Non ingrediar. Et intellexi quod deus non misisset eum. sed quasi vaticinans locutus esset ad me. et tobias et sanaballath conduxissent eum; Acceperat enim precium vt timefactus et peccarem: et haberent malum quod exprobrarent michi. Memento mei domine pro tobia et sanaballath. iuxta opera eorum talia

sed et noadie prophete: et ceterorum
prophetarum qui terrebant me.
Completus est autem murus
xxv. die mensis elul. l. duobus diebus.
Factum est ergo cum audissent omnes
inimici nostri ut timerent universe gentes
que erant in circuitu nostro et conci
derent intra semet ipsos: et scirent quod
a domino factum esset opus hoc.
Sed et in diebus illis multe de optima
tibus iudeorum epistole mittebantur
ad tobiam. et a tobia veniebant ad
eos. Multi enim erant in iudea ha
bentes iuramentum eius: quia gener
erat sechenie filii ioraei. et iohannan
filius eius acceperat filiam mo
sollam filii barachie. Sed et lauda
bant eum coram me: et verba mea
nunciabant ei. Et tobias mittebat
epistolas ut terreret me. . vij.
Postquam autem edificatus est
murus et posui valvas et recen
sui ianitores et cantores et levitas:
precepi anane fratri meo et ananie
principi domus de ierusalem. Ipse enim
quasi vir verax et timens deum plus
ceteris videbatur. Et dixi eis. Non
aperiantur porte ierusalem usque
ad calorem solis. Cumque adhuc
assisterent: clause sunt porte et oppila
te. Et posui custodes de habitatoribus
ierusalem singulos per vices suas et
unumquemque contra domum suam.
Civitas autem erat lata nimis
et grandis. et populus parvus in
medio eius: et non erant domus
edificate. Dedit autem deus in corde
meo et congregavi optimates et ma
gistratus et vulgus ut recenserem
eos. et inveni librum census eorum
qui ascenderant primum: et inven
tum est scriptum in eo. Isti filii pro
vincie qui ascenderunt de captivi
tate migrantium quos transtulerat nabu
godonosor rex babilonis. et reversi
sunt in ierusalem et in iudeam unusquisque
in civitatem suam qui venerunt cum
zorobabel. Iosue neemias aza
rias raamias naamin. mardoche
belsar. mespharath. beggoai. naum
baana. Numerus virorum populi
israel. filii pharos: duo milia centum
lxx. duo. Filii saphatie. ccc. lxx.
duo. Filii area sex centi. l. duo. filii

phetmoab. filiorum iesue et ioab
duo milia dccc. x. viij. Filii helam:
mille dcc. l. iiij. filii zechua: dcc.
xl v. filii zachai: dcc. lx. filii ba
nui: dc. xl viij. filii bebai: dc.
xx. viij. filii azgad: duo milia
ccc. xx. duo. filii adonicam: dc.
lx vij. filii baggoaim: duo milia
lx. vij. filii addin. dc. l. v. filii
azer. filii ezechie. lxxx. viij.
filii asem: ccc. xx viij. Filii be
sai. ccc. xx iiij. Filii areph: c. xij. al' zabaon
Filii gabaon: lxxxx. v. filii beth- al' viri
leem et neptupha: c. lxxx. viij.
Viri anathoth: c. xx viij. Viri
bethamoth: xl duo. Viri caria
thiarim. cephira. et beroth: dcc.
xl iij. Viri rama et geba: dc. xx.
unus. Viri magmas: c. et xx ij. al' machimas
Viri bethel et hai: centum. xx iij.
Viri nebo alterius. l. ij. Viri he al' filij helam
lam alterius: mille dcc. l. iiij.
Filii arim: ccc. xx. filii ierico:
ccc. xl v. Filii lodadin et onon: al' ioiadid
dcc. xx. unus. filii senaa. tria
milia dcccc. xxx. Sacerdotes.
filii idaia in domo iosua: dcccc.
lxx iij. Filii emmer. mille. l.
duo. filii phassur. mille dcc.
xl vij. filii arem. mille. x vij.
Levite. filii iosue et gadmihel fi
liorum odua. lxx iiij. Cantores
filii asaph: centum xl vij. Ia
nitores. filii sellum. filii ather.
filii thelmon. filii accub. filii al' amib
atita. filii sobai. centum. xxx viij.
Nathinnei. filii sia. filii asfa.
filii thebaoth. filii cheros. filii
siaa. filii phadon. filii lebana. filii al' siecha
agaba. filii selmon. filii anam.
filii geddel. filii gaer. filii raaia
filii rasin. filii necoda. filii gesen
filii aza. filii phasea. filii besai.
filii munim. filii nephusim.
filii bechuc. filii acupha. filii
assur. filii besloth. filii mcida.
filii arsa. filii berchos. filii sisara.
filii thema. filii nephia. filii ati
pha. filii servorum salomonis.
filii sothai. filii sopheret. filii
pherida. filii iahala. filii dercon.
filii geddel. filii saphatia. filii
athil. filii phoereth. qui erat
ortus ex abaim filio amon.

Omnes nathinnei. et filii servorum
salomonis. ccc^{ti} lxxx duo. Isti
sunt autem qui ascenderunt de
thelmelath. thelarsa. cherub. addon.
et emmer: et non potuerunt indicare
re domum patrum suorum. et se-
men suum utrum ex israel essent.
filii dalaia. filii thobia. filii necho-
da. dc^{ti} xl duo. Et de sacerdotibus
filii abia. filii accos. filii berzellai
qui accepit de filiabus berzellai
galaaditis uxorem. et vocatus est
nomine eorum. Hii quesierunt
scripturam genealogie sue — et
non invenerunt: et eiecti sunt
de sacerdotio. Dixit quia athersatha
eis. ut non manducarent de sanctis
sanctorum. donec staret sacerdos
doctus et eruditus. Omnis mul-
titudo quasi unus. xl^{ta} duo milia
ccc^{ti} lx. absque servis et ancillis eorum.
al' vii. qui erant septem milia. ccc^{ti} xx-
vii. Et inter eos cantores et cantatri-
al' equi eorum. dcc^{ti} xxx vi. ces. cc^{ti} xl v. Cameli eorum
muli eorum cc^{ti} xlv. cccc^{ti} xxx v. Asini eorum. vi. mi-
lia. dcc^{ti} xx. Hucusque refertur quod in
commentario scriptum fuerit. Et
exinde historia texitur. Nonnulli
autem de principibus familiarum
dederunt impensas in opus. Ather-
sathæ dedit in thesaurum
auri dragmas mille. fialas. l.
al' quingentas tunicas sacerdotales dc^{tas} xxx.
Et de principibus familiarum
dederunt in thesaurum operis
auri dragmas. xx. milia. et argenti
al' minas minas duo milia ducentas. Et quod
dedit reliquus populus. auri
argenti dragmas xx. milia. et argenti minas
duo milia. et tunicas sacerdotales
lx. vii. Habitaverunt autem
sacerdotes et levite. et ianitores et
cantores et reliquum vulgus et
al' hic incipit c. viii. nathinnei et omnis israel in civi-
VIII tatibus suis. · viii ·

al' hic incipit c. ix. ET venerat mensis vii^{us}. Sce-
filii al' hic incipit c. viii. nophegie sub esdra et neemia.
Filii autem israel erant in civi-
tatibus suis. Congregatusque est
omnis populus quasi vir unus
ad plateam que est ante portam
aquarum. et dixerunt esdre
scribe ut afferret librum legis
moysi quam preceperat dominus israeli.

Attulit ergo esdras sacerdos legem
coram multitudine virorum. et
mulierum cunctisque qui poterant
intelligere: in die prima mensis
septimi. Et legit in eo aperte in
platea que erat ante portam aquarum
de mane usque ad mediam diem.
in conspectu virorum et mulierum
et sapientium. et aures omnis populi
erant erecte ad librum. Stetit
autem esdras scriba super gradum
ligneum quem fecerat ad loquen-
dum. Et steterunt iuxta eum
mathathias et semeias et anania
et uria et helchia. et maasia. ad
dexteram eius. Et ad sinistram
phadaia. misahel et melchia. et asum. al' ashum
et aseph. dama zacharia. et mosol-
lam. Et aperuit esdras librum
coram omni populo. super univer-
sum quippe populum eminebat.
Et cum aperuisset eum: stetit omnis
populus. Et benedixit esdras domino
deo voce magna: et respondit omnis
populus. amen amen. Elevantes
manus suas: et incurvati sunt: et
adoraverunt deum proni in terram.
Porro iosue et banaim. et serebia. iamin.
accub. septai. odia. maasia. celita.
azarias. iozabeth. anan. phalaia.
levite silentium faciebant in popu-
lo: ad audiendam legem. Popu-
lus autem stabat in gradu suo.
Et legerunt in libro legis domini
distincte et aperte ad intelligendum.
Et intellexerunt cum legeretur.
Dixit autem neemias. Ipse est
athersatha. et esdras sacerdos scriba.
et levite interpretantes universo populo.
Dies sanctificatus est domino deo nostro.
nolite lugere et nolite flere. Flebat
enim omnis populus: cum audi-
ret verba legis. Et dixit eis. Ite co-
medite pinguia. et bibite mulsum.
et mittite partes eis qui non prepa-
raverunt sibi: quia dies sanctus
domini est. Et nolite contristari.
gaudium etenim domini est fortitu-
do vestra. Levite autem silentium fa-
ciebant in omni populo dicentes.
Tacete quia dies sanctus est: et nolite
dolere. Abiit itaque omnis populus
ut comederet et biberet. et mitteret
partes et faceret letitiam magnam.

quia intellexerunt verba que docuerat
eos ——— . Et in die secunda con
gregati sunt principes familiarum
universi populi . sacerdotes et levite
ad esdram scribam : ut interpreta
retur eis verba legis . Et invenerunt
scriptum in lege precepisse dominum in ma
nu moysi . ut habitent filii israel in
tabernaculis in die sollempni mense vii .
ut predicent et divulgent vocem in
universis urbibus suis . et in ierusalem di
centes . Egredimini in montem
et afferte frondes olive . et frondes
ligni pulcherrimi frondes mirti . et
ramos palmarum . et frondes ligni
nemorosi : ut fiant tabernacula sicut
scriptum est Et egressus est omnis populus
et attulerunt fecerunt que sibi taber
nacula unusquisque in domate suo
et in atriis suis . et in atriis domus
dei ; et in platea porte aquarum : et
in platea porte ephraym . Fecit ergo
universa ecclesia eorum qui redierant
de captivitate tabernacula : et habita
verunt in tabernaculis . Non enim
fecerant a diebus iosue filii nun taliter
filii israel . usque ad diem illum . et
fuit leticia magna nimis . Legit autem
in libro legis dei per singulos dies . a
die primo usque ad diem novissimum .
Et fecerunt sollempnitatem . vii . die
bus . et in die . viii . collectam iuxta
ritum . · IX ·

In die autem xx . iiii . mensis
huius convenerunt filii israel
in ieiunio . et in saccis et humus su
per eos : et separatum est semen filiorum
israel . ab omni filio alienigena . et
steterunt coram domino . et confitebantur
peccata sua . et iniquitates patrum
suorum . Et consurrexerunt ad
standum et legerunt in volumine
legis domini dei sui . quater in die
et quater in nocte : confitebantur et adora
bant dominum deum suum . Surrexerunt
autem super gradum levitarum .
iosue et bani : cedmihel . sechenia . abani .
sarebias . bani . chanani : et clama al' chanani ·
verunt voce magna ad dominum deum
suum . Et dixerunt levite iosue et
cedmihel . bonni et asebia . serebia
arebia . odaia . sebnia . fatatia . Sur
gite benedicite domino deo nostro . ab eter
no usque in eternum . Et benedicant

nomini glorie tue excelso in omni
benedictione et laude . et dixit esdras .
Tu ipse domine solus . tu fecisti
celum celorum et omnem exerci
tum eorum . terram et universa
que in ea sunt : maria et omnia
que in eis sunt . et tu vivificas
omnia hec . et exercitus celi te ado
rat . Tu ipse domine deus qui ele
gisti abram et eduxisti eum de igne
caldeorum . et posuisti nomen eius
abraham . et invenisti cor eius
fidele coram te : et percussisti cum
eo fedus . ut dares ei terram chana
nei . hethei . et amorrei . et pherezei .
et iebusei . et gergesei . ut dares semini
eius . et implesti verba tua . quoniam iu
stus es Et vidisti afflictionem patrum
nostrorum in egypto . clamoremque
eorum audisti super mare rubrum :
et dedisti signa et portenta in phara
one et in universis servis eius . et in
omni populo terre illius . Cogno
visti enim quia superbe egerant .
contra eos . et fecisti tibi nomen
sicut in die hac . Et divisisti ma
re ante eos . et transierunt per me
dium maris in sicco . Persecuto
res autem eorum . proiecisti in
profundum quasi lapidem in
aquas validas . Et in columpna
nubis ductor eorum fuisti per
diem . et in columpna ignis per
noctem . ut appareret eis via per
quam gradiebantur . Ad montem
quoque synai descendisti . et locutus
es cum eis de celo : et dedisti eis
iudicia recta . et legem veritatis .
cerimonias et precepta bona . Et
sabbatum sanctificatum tuum ostendisti
eis . et mandata et cerimonias et
legem precepisti eis . in manu
moysi servi tui . Panem quoque
de celo dedisti eis . in fame eorum .
et aquam de petra eduxisti eis sitien
tibus . et dixisti eis ut ingrederentur
et possiderent terram super quam
levasti manum tuam . ut traderes
eis . Ipsi vero et patres nostri superbe
egerunt et induraverunt cervi
ces suas . et non audierunt manda
ta tua . Et noluerunt audire .
et non sunt recordati mirabilium
tuorum que feceras eis : et induraverunt

ceruices suas et dederunt caput
ut reuerterentur ad seruitutem
suam quasi per contencionem.
Tu autem deus propicius et cle
mens et misericors longani
mis et multe miserationis non
dereliquisti eos. Et quidem cum
fecissent sibi uitulum conflati
lem. et dixissent iste est deus tuus
israel qui eduxit te de terra egypti.
feceruntque blasphemias magnas:
tu tamen in misericordiis tuis
multis non dimisisti eos
in deserto. Columpna nubis
non recessit ab eis per diem ut
duceret eos per uiam. et columpna
ignis in nocte ut ostenderet eis
iter per quod ingrederentur. et spiritum
tuum bonum dedisti eis qui do
ceret eos. Et manna tuum
non prohibuisti ab ore ipsorum.
et aquam dedisti eis in siti. xl.
annis pauisti eos in deserto. nil
que eis defuit. Uestimenta eorum
non inueterauerunt. et pedes
eorum non sunt attriti. Et
dedisti eis regna et populos. et
partitus es eis sortes. Et posse
derunt terram seon. et terram
regis esebon: et terram og regis
basan. Et filios eorum multi
plicasti sicut stellas celi: et addu
xisti eos ad terram de qua dixeras
patribus eorum ut ingrederentur
et possiderent. Et uenerunt filii
israel. et possederunt terram. Et hu
miliasti coram eis habitatores
terre chananeos. et dedisti eos in
manu eorum. et reges eorum
et populos terre: ut facerent eis
sicut placebat illis. Ceperunt que
urbes munitas et humum pinguem
et possederunt domos plenas cunctis
bonis: cisternas ab aliis edifi
catas. uineta et oliueta. et ligna
pomifera multa. Et comederunt
et saturati sunt. et impinguati sunt:
et habundauerunt deliciis in bonita
te tua magna. Prouocauerunt
autem te ad iracundiam. et reces
serunt a te: et proiecerunt legem
tuam post terga sua. et prophetas
tuos occiderunt. qui contestabantur
eos ut reuerterentur ad te. feceruntque

quasi per contempcionem

al' per noctem

al' sunt

blasphemias magnas. Et dedisti
eos in manus hostium suorum. et
afflixerunt eos. et in tempore tribula
tionis sue clamauerunt ad te. et tu
de celo audisti. et secundum miserationes
tuas multas dedisti eis saluatores
qui saluauerunt eos de manu ho
stium suorum. Cumque requieuis
sent: reuersi sunt ut facerent ma
lum in conspectu tuo. Et dereliqui
sti eos in manu inimicorum suorum
et possederunt eos: conuersique sunt et
clamauerunt ad te. Tu autem
de celo audisti et liberasti eos in mi
sericordiis tuis. multis temporibus.
et contestatus es eos ut reuerterentur
ad legem tuam. Ipsi uero superbe
egerunt. et non audierunt manda
ta tua. et in iudiciis tuis peccaue
runt. que faciet homo et uiuet in eis.
Et dederunt humerum recedentem.
et ceruicem suam indurauerunt:
nec audierunt. Et protraxisti super
eos annos multos: et contestatus
es eos in spiritu tuo. per manum prophe
tarum tuorum et non audierunt: et
tradidisti eos in manu populorum
terrarum. In misericordiis autem tuis
plurimis non fecisti eos in consump
tione. nec dereliquisti eos: quia deus
miserationum et clemens tu es.
Nunc itaque deus noster deus magne et
fortis. et terribilis. custodiens pactum
et misericordiam: ne auertas a fa
cie tua omnem laborem qui inuenit
nos. reges nostros. principes nostros.
sacerdotes nostros. et prophetas nostros.
et patres nostros. et omnem populum
tuum. a diebus regis assur usque
in diem hanc. Et tu iustus es in
omnibus que uenerunt super nos.
quia ueritatem fecisti. Nos autem
impie egimus. reges nostri. princi
pes nostri. sacerdotes nostri.
et patres nostri non fecerunt legem tuam.
et non attenderunt mandata tua
et testimonia tua que testificatus
es in eis. Et ipsi in regnis suis
et in bonitate tua multa quam
dederas eis. et in terra latissima
et pingui quam tradideras in conspectu
eorum non seruierunt tibi: nec
reuersi sunt a studiis suis pessimis.
Ecce nos ipsi hodie serui sumus.

et terram quam dedisti patribus nostris ut comederent panem eius et que bona sunt eius. Et nos ipsi servi sumus in ea. et fruges eius multiplicantur regibus quos posuisti super nos propter peccata nostra. Et corporibus nostris dominantur et iumentis nostris secundum voluntatem suam. et in tribulatione magna sumus. Super omnibus ergo his nos ipsi percutimus fedus et scribimus et signant principes nostri levite nostri sacerdotes nostri.

Signatores autem fuerunt Neemias athersatha filius Achelai et Sedechias. Saraias. Azarias. Ieremias. Phessur. Amarias. Melchias. Accus. Sebenia. Melluch. Arem. Merimuth. Obdias. Danihel. Genton. Baruch. Mosollam. Abia. Miamin. Mazia. Belga. Semeia. Hii sacerdotes. Porro levite. Iosue filius Azanie. Bennui de filiis Enadad. Cedmihel et fratres eorum Sechenia. Odaia. Celita. Phalaia. Anan. Micha. Roob. Asebia. Zacchur. Sarebias. Sabania. Odaia. Bani. Baninu. Capita populi. Phoros. Phet. Moab. Helam. Zechu. Bani. Bonni. Azgad. Bebai. Adonia. Beggoai. Adin. Ather. Ezechia. Azur. Odaia. Asum. Besaia. Ares. Anathoth. Nebai. Methphia. Mosollam. Azir. Mezabel. Sadoch. Ieddua. Pheltia. Anan. Anaia. Osee. Anania. Asub. Aloes. Phalaam. Sobeth. Reum. Asebna. Maasia. Ethaia. Hanan. Anan. Melloch. Arem. Baana. et reliqui de populo. Sacerdotes. levite. ianitores et cantores. nathinnei et omnes qui se separaverunt de populis terrarum ad legem dei. uxores eorum. filii eorum et filie eorum. omnes qui poterant sapere. spondentes pro fratribus suis. Optimates eorum et qui veniebant ad pollicendum et iurandum ut ambularent in lege dei quam dederat in manu moysi servi sui. ut facerent et custodirent universa mandata domini dei nostri et iudicia eius et cerimonias eius. et ut non daremus filias nostras populo terre. et filias eorum non acciperemus filiis nostris. Populi quoque terre qui importaverint venalia et omnia ad usum per diem sabbati ut vendant non accipiemus ab eis in sabbato et in die sanctificato. Et dimittemus annum septimum et exactionem universe manus. et statuemus super nos precepta. ut demus terciam partem sicli per annum ad opus domus dei nostri. ad panes propositionis et ad sacrificium sempiternum. et in holocaustum sempiternum in sabbatis. in kalendis. in sollempnitatibus. et in sanctificatis pro peccato ut exoretur pro israel. et in omnem usum domus dei nostri. Sortes ergo misimus super oblationem lignorum inter sacerdotes et levitas et populos. ut inferrentur in domum dei nostri per domos patrum nostrorum per tempora a temporibus anni usque ad annum. ut arderent super altare domini dei nostri. sicut scriptum est in lege moysi. et ut afferremus primogenita terre nostre. et primitiva universi fructus omnis ligni ab anno in annum in domum domini. et primitiva filiorum nostrorum et pecorum nostrorum. sicut scriptum est in lege. et primitiva boum nostrorum et ovium nostrorum. ut offerrentur in domum dei nostri. sacerdotibus qui ministrant in domo dei nostri. et primitias ciborum nostrorum et libaminum nostrorum et poma omnis ligni. vindemie quoque et olei afferemus sacerdotibus ad gazophilacium dei nostri. Et decimam partem terre nostre levitis. Ipsi levite decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum. Erit autem sacerdos filius aaron cum levitis in decimis levitarum. et levite offerent decimam partem decime sue in domum dei nostri. ad gazophilacium in domo thesauri. Ad gazophilacium enim deportabunt filii israel et filii levi primitias frumenti. et vini et olei. et ibi erunt vasa sanctificata. et sacerdotes et cantores et ianitores et ministri. et non dimittemus domum

Nota pro decimis

Al' c. xij.

XI

Optimates absque sorte in medio populi habitabant. al' metropoli

decima pars populi eligitur ut habitet in ierusalem quia urbs vacua erat

dei nostri.

Habitaverunt autem prin-
cipes populi in ierusalem. Reliqua
vero plebs misit sortem ut tollerent
unam partem de x. que habita-
tura esset in ierusalem — civitate
sancta: ix. vero partes in civitati-
bus. Benedixit autem populus
omnibus viris qui se sponte obtule-
rant ut habitarent in ierusalem. Hii
sunt itaque principes provincie
qui habitaverunt in ierusalem et in ci-
vitatibus iuda. Habitavit autem
unusquisque in possessione sua.
in urbibus suis. israel. sacerdotes
levite. nathinnei. et filii servorum
salomonis. Et in ierusalem habitave-
runt de filiis iuda. et de filiis beniami-
num. De filiis iuda athaias
filius aziam. filii zacharie. filii
amarie. filii saphathie. filii ma-
lalehel. De filiis phares. amasaia.
filius baruch. filius colozai filius
asia. f. adaia. filius ioiarib. filius
zacharie. filius silonites. Omnes
filii phares qui habitaverunt in
ierusalem. cccc. lxviii. viri fortes.
Hii sunt autem filii beniamin:
sellum filius mosollam. filius
ioed. filius phadaia. filius colaia.
filius masia filius ethehel. filius
isaia. et post eum. gabbai. sellai.
dcccc. xx. et viii. Et iohel filius
zechri prepositus eorum. et
iudas filius senuua super civita-
tem secundus. Et de sacerdotibus.
ydaia. filius ioiarib iachim.
saraia filius helchie. filius
mosollam. filius sadoc. filius
meraioth. filius achitob. prin-
ceps domus dei. Et fratres eorum
facientes opera templi. dccc.
xx. duo. Et adaia filius hieroam.
filius phelelia. filius amsi. f.
zacharie. filius phessur. filius
melchie. et fratres eius principes
patrum. cc. xl. duo. Et amasai
filius azrihel. filius azi. filius
mosollamoth. filius emmer et fratres
eorum potentes nimis. centum
xx. viii. et prepositus eorum zab-
dihel. filius potentium. Et de
levitis. semeia filius azob. filius
azaricam. filius asabia. filius

al' sadoch

Al' phelech vel phelec

al' eorum

al' semaia vel sechema

al' asricham

bonni. et sabathai et iozabed. super opera
que erant forinsecus in domo dei. a
principibus levitarum. Et matha-
nia filius micha. filius zebedei. filius
azaph: princeps ad laudandum
et confitendum in oratione. Et becbe-
chias secundus de fratribus eius. et abda
filius samua. filius galaal. filius
idithum. Omnes levite in civitate
sancta. cc. lxxx. iiii. Et ianitores
acthub telmon. et fratres eorum qui cu-
stodiebant hostia. centum. lx. duo.
Et reliqui ex israel sacerdotes. et levite.
in universis civitatibus iuda. unusquisque
in possessione sua. Et nathinnei
qui habitabant in ophel. et siaba. et
galpha. de nathinneis. Et episcopus
levitarum in ierusalem: azi. filius bani.
filius asabie. filius mathanie.
filius miche. De filiis asaph: can-
tores in ministerio domus dei. Preceptum
enim quippe regis super eos erat. et
ordo in cantoribus per dies singulos.
Et fathaia filius mesezebel. De filiis
zara filii iuda in manu regis iuxta
omne verbum populi. et in domibus per
omnes regiones eorum. De filiis
iuda. habitaverunt in chariathiarbe
et in filiabus eius. et in dibon et in filia-
bus eius. et in capseel. et in villis
eius. et in iesue. et in molada. et in bet-
hphaleth. et in asersual. et in ber-
sabee. et in filiabus eius. et in siceleg.
et in mochona. et in filiabus eius. et in remmon
et in zara. et in ierimuth. zanoa.
odollam. et villis earum. lachis et
regionibus eius. azecha. et filiabus
eius. et manserunt in bersabee usque
ad vallem ennom. Filii autem ben-
iamin: ageba. mechmas et haia.
et bethel. et filiabus suis. anathoth. nob.
ananania. asor. rama gethaim.
adid seboim. neballaoth. et ono valle
artificum: et de levitis partitiones
iuda et beniamin. xij.

XII

Hii autem sacerdotes et levite qui
ascenderunt cum zorobabel.
filio salathiel. et iosue. Saraia ier-
mias esdras. amaria. melluch.
accus. sechenia. reum merimuth.
addo. genton. abia miamin. madia.
belga. semaia. et ioiarib. ydaia. sellum.
amoch. helchia. idaia. Isti princi-
pes sacerdotum. et fratres eorum. in die-
bus iosue. Porro levite iesua. bennui.

Al' c. xiij.

edmihel. Sarabia. iuda. mathanias
super ymnos ipsi et fratres eorum in diebus iosue.
Et beglethia atque etanni fratres eorum
unusquisque in officio suo. Iosue
autem genuit ioachim. et ioachim
genuit eliasib. et eliasib genuit ioi
ada. et ioiada genuit ionathan. et
ionathan genuit ieddua. In diebus
autem ioachim erant sacerdotes
et principes familiarum. Saraia. et
amarie. ieremie. ananie. ezre.
mosollam. amaria. iohannan.
milico, ionathan. sebenia. ioseph.
aira. medna. meraioth. elchi. adda
ia. zacharie. genton. mosollam
abie. zechri. miamin. et moadie
felti. belge. sammua. semeie. io
nathan ioarib. mathannei. iad
daia. azi. sellaie. sellaie. mocheber.
elchie. eslebie. idaie. mathanael.
levite in diebus eliasib. et ioiada. et
ionan. et ieddua. scripti ––– prin
cipes familiarum. et sacerdotes in
regno darii perse. filii levi. principes
familiarum scripti in libro verbo
rum dierum. et usque ad dies iona
than. filii eliasib. et principes levita
rum. asebia. sarebia. et iesue filius
cedmihel. et fratres eorum per vices
suas. ut laudarent et confiterentur
iuxta preceptum regis david viri dei.
et observarent eque per ordinem.
Mathania. et becbecia. obedia mosol
lam. thelmon. accub. custodes por
tarum et vestibulorum ante portas.
Hii in diebus ioachim. filii iosue.
filii iosedech: et in diebus neemie
ducis et esdre sacerdotis scribe que.
In dedicatione autem ·xiij·
muri ierusalem. requisierunt le
vitas de omnibus locis suis. ut
adducerent eos in ierusalem: et
facerent dedicationem. et leti
tiam in actione gratiarum.
et in cantico. in cymbalis. psalteriis.
et cytharis. Congregati sunt ergo
filii cantorum. et de campestribus
circa ierusalem. et de villis netuphati.
et de domo galgal. et de regionibus
gebea. et azmaveth: quoniam villas
edificaverunt sibi cantores in cir
cuitu ierusalem. Et mundati sunt
sacerdotes et levite. et mundaverunt
populum. et portas et murum.

Ascendere autem feci principes
iuda super murum et statui duos
choros laudantium magnos.
Et ierunt ad dexteram super mu
rum ad portam sterquilinii. et
ivit ––– post eos osaias et media
pars principum iuda. et azarias
esdras. et mosollam. iuda et
beniamin: et semeia et ieremia.
Et de filiis sacerdotum in tubis.
Zacharias filius ionathan. fi
lius semeie. filius mathanie.
filius michaie. filius zecchur.
filius asaph. et fratres eius. semeia.
et azarel. malalai. galalai.
maai. nathanael. et iuda et ana
ni, in vasis cantici david viri
dei: et esdras scriba ante eos in por
ta fontis. Et contra eos ascen
derunt in gradibus civitatis david
in ascensu muri super domum
david: et usque ad portam aquarum
ad orientem. Et chorus secundus
gratias referentium ex adverso
ibat. et ego post eum: et media
pars populi super murum. et super
turrim furnorum et usque ad
murum latissimum. et super
portam ephraim: et super portam
antiquam. et super portam pi
scium. et turrim ananehel. et
turrim emath: et usque ad portam
gregis. et steterunt in porta custo
die. Steteruntque duo chori
laudantium in domo dei. Et
ego et dimidia pars magistratuum
mecum. et sacerdotes eliachim.
maasias miamin. micheas et
elioenai. zacharias. anania in
tubis. et maasia. et semeia. et
eleazar. et azi. et iohannam
et melchia. et elam. et ezer. Et
clare cecinerunt cantores. et
iezraia prepositus: et immolave
runt victimas in die illa ma
gnas. et letati sunt. Deus enim
letificaverat eos letitia magna.
Sed et uxores eorum et liberi
gavisi sunt: et audita est letitia
ierusalem procul. Recensuerunt Et hic incipit ·c· xiiij·
quoque in die illa viros super
gazophilacia thesauri ad li
bamina et ad primitias. et ad
decimas. ut introferrent per eos

principes civitatis. in decore gratiarum actionis sacerdotes et levitas. quia letatus est iuda. in sacerdotibus et levitis astantibus. Et custodierunt observationem dei sui. et observationem expiationis; et cantores et ianitores iuxta preceptum David, et Salomonis filii eius. quia in diebus David et Asaph ab exordio erant principes constituti cantorum in carmine laudantium. et confitentium deo. Et omnis Israel in diebus Zorobabel. et in diebus Neemie. dabat partes cantoribus et ianitoribus per dies singulos. et sanctificabant levitas: et levite sanctificabant filios Aaron. xiiii.

XIII In die autem illo lectum est in volumine Moysi audiente populo et inventum scriptum in eo quod non debeant introire
Ar. c. xiii Ammonites et Moabites in ecclesiam dei usque in eternum, eo quod non occurrerint filiis Israel cum pane et aqua. et conduxerint adversus eos Balaam ad maledicendum eis: et convertit deus noster maledictionem in benedictionem. Factum est autem cum audissent legem. separaverunt omnem alienigenam ab Israel. Et super hoc erat Eliasib sacerdos qui fuerat prepositus super gazophilacium domus dei nostri. et proximus Tobie: fecit ergo sibi gazophilacium grande. et ibi erant ante eum reponentes munera. et thus et vasa. et decimam frumenti et vini et olei: partes levitarum et cantorum et ianitorum et primicias sacerdotales. In omnibus autem his non fui in Ierusalem: quia anno .xxx. ii. Artaxersis regis Babilonis veni ad regem. Et in fine dierum rogavi regem et veni in Ierusalem: et intellexi malum quod fecerat Eliasib Tobie, ut faceret ei thesaurum in vestibulis domus dei: et malum michi visum est valde. Et proieci vasa domus Tobie foras de gazophilacio. precepique et mundaverunt gazophilacia. et retuli ibi vasa domus dei. sacrificium et thus. Et cognovi quod partes levitarum non fuissent date et fugissent unusquisque in regionem suam. de levitis et de cantoribus et de his qui ministrabant: et egi causam adversus magistratus. et dixi. Quare dereliquimus domum dei. Et congregavi eos et feci stare in stationibus suis. et omnis iuda apportabat decimam frumenti. et vini et olei in horrea. Et constituimus super horrea Selemiam sacerdotem. et Sadoch scribam. et Phadaiam de levitis: et iuxta eos Anan. filium Zacchur filium Mathanie quoniam fideles probati sunt: et ipsis credite sunt partes fratrum suorum. Memento mei deus meus pro hoc: et ne deleas miserationes meas quas feci in domo dei mei. et in ceremoniis eius. xv.

XV In diebus illis vidi in iuda calcantes torcularia in sabbato. portantes acervos et onerantes super asinos vinum et uvas. et ficus et omne onus: et inferentes in Ierusalem in die sabbati. Et contestatus sum eos ut in die qua vendere liceret venderent. Et Tyrii habitaverunt in ea inferentes pisces et omnia venalia: et vendebant in sabbatis filiis iuda et in Ierusalem. Et obiurgavi optimates iuda. et dixi eis. Que est hec res mala quam vos facitis. et prophanatis diem sabbati: Numquid non hec fecerunt patres nostri. et adduxit deus noster super nos omne malum hoc et super civitatem hanc: et vos additis iracundiam super Israel: violando sabbatum: Factum est autem cum quievissent porte Ierusalem die sabbati: dixi. Claudite ianuas. Et clauserunt ianuas. Et precepi ut non aperirent eas usque post sabbatum. Et de pueris meis constitui super portas. ut nullus inferret onus in die sabbati. Et manserunt negociatores et vendentes universa venalia foris Ierusalem semel et bis: et contestatus sum eos. et dixi eis. Quare manetis ex adverso muri. Si secundo hoc feceritis: manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non

venirent in sabbato. Dixi quoque leuitis. ut mundarentur et venirent ad custodiendas portas et sanctificandum diem sabbati. Et pro hoc ergo memento mei deus meus et parce michi secundum multitudinem miserationum tuarum. Sed in diebus illis vidi iudeos ducentes uxores azotidas. ammonitidas et moabitidas: et filii eorum ex parte loquebantur azotice. et nesciebant loqui iudaice: et loquebantur iuxta linguam populi et populi. Et obiurgavi eos et maledixi. et cecidi ex ipsis viros et decalvavi eos: et adiuravi eos in domino ut non darent filias suas filiis eorum. et non acciperent de filiabus eorum filiis suis, et sibimet ipsis dicens. Numquid non in huiuscemodi re peccavit salomon rex israel. Et certe in multis gentibus non erat rex similis ei. Et dilectus deo suo erat et posuit eum deus regem super omnem israel. Et ipsum ergo ad peccatum duxerunt mulieres alienigene. Numquid et nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc ut prevaricemur in deo nostro, et ducamus uxores peregrinas. De filiis autem ioiade. filii eliasib sacerdotis magni. gener erat sanaballath oronitis quem fugavi a me. Recordare domine deus meus adversum eos qui polluunt sacerdotium iusque sacerdotale et leviticum. Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis: et constitui ordines sacerdotum. et levitarum. unumquemque in ministerio suo, et oblationem lignorum in temporibus constitutis et in primitivis. Memento mei deus meus in bonum. Amen.

Margin notes: media — prem... omnino — uel q' pol[l]uentes sacerdocium

Explicit liber Neemie Incipit prologus in librum hester

Librum hester variis translatoribus constat esse vitiatum. Quem ego de archivis hebreorum levans verbum e verbo expressius transtuli. Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum funibus trahit, addens ea que ex tempore dici poterant et audiri. sicut solitum est scolaribus disciplinis sumpto themate excogitare quibus verbis uti potuit qui iniuriam passus est. vel ille qui iniuriam fecit. Vos autem o paula et eustochium quoniam et bibliothecas hebreorum studuistis intrare, et interpretum certamina comprobastis. tenentes hester hebreicum librum, per singula verba nostram translationem aspicite. ut possitis agnoscere me, nichil etiam augmentasse addendo: sed fideli testimonio simpliciter sicut in hebreo habetur historiam hebraicam latine lingue tradidisse. nec affectamus laudes hominum. nec vituperationes expavescimus. Deo enim placere curantes. minas hominum penitus non timemus: quoniam dissipat deus ossa eorum qui hominibus placere desiderant. Et secundum apostolum qui huiuscemodi sunt: servi Christi esse non possunt. Rursum in libro hester alphabetum ex minio usque ad theta litteram fecimus diversis in locis: volentes scilicet lxx interpretum ordinem per hoc insinuare studioso lectori. Nos enim iuxta morem ebraicum ordinem persequi etiam in hac editione maluimus.

Margin notes: al' elevans vel relevans — tamen — al' hebreorum

Explicit prologus Incipit liber hester

In diebus assueri qui regnavit ab india usque ethiopiam super centum .xx.vii. provincias. quando sedit in solio regni sui. susa civitas regni eius exordium fuit. Tertio igitur anno imperii sui fecit grande convivium

cunctis principibus et pueris suis fortissimis persarum et medorum inclitis. et prefectis provinciarum coram se: ut ostenderet divitias glorie regni sui. ac magnitudinem atque iactantiam potentie sue multo tempore: centum videlicet et lxxx. diebus. Cumque implerentur dies convivii: invitavit omnem populum qui inventus est in susis a maximo usque ad minimum. Et vii. diebus iussit convivium preparari in vestibulo orti et nemoris: quod regio cultu et manu consitum erat. Et pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris. et carpasini et iacinctini. sustentata funibus bissinis. atque purpureis. qui eburneis circulis inserti erant. et columpnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei et argentei super pavimentum smaragdino et pario stratum lapide dispositi erant. quod mira varietate pictura decorabat. Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis. et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque ut magnificentia regia dignum erat. habundans et precipuum ponebatur. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum. Sed sic rex statuerat preponens mensis singulos de principibus suis: ut sumeret unusquisque quod vellet.

Vasti quoque regina fecit convivium feminarum in palatio. ubi rex assuerus manere consueverat. Itaque die .vii. cum rex esset hillarior. et post nimiam potationem incaluisset mero: precepit neumam et bazatha et arbona. et bagatha. et abgatha. et zarith. et charchas. vii. eunuchis qui in conspectu eius ministrabant. ut introducerent reginam vasti coram rege. posito super caput eius diademate: ut ostenderet cunctis populis et principibus illius pulchritudinem. Erat enim pulchra valde. Que renuit et ad regis imperium quod per eunuchos mandaverat venire contempsit. Unde iratus rex et nimio furore succensus: interrogavit sapientes qui ex more regio semper ei aderant. et illorum faciebat cuncta consilio: scientium leges ac iura maiorum. erant autem primi et proximi. charsena. et sechar. et admatha. et tharsis. et mares. et marsana. et mamucha. vii. duces persarum atque medorum qui videbant faciem regis. et primi post eum residere soliti erant: cui sententie vasti regina subiaceret. que assueri regis imperium quod per eunuchos mandaverat facere noluisset. Respondit que mamucha audiente rege atque principibus. Non solum regem lesit regina vasti: sed et omnes principes et populos qui sunt in cunctis provinciis regis assueri. Egredietur enim sermo regine ad omnes mulieres ut contempnant viros suos et dicant. Rex assuerus iussit ut regina vasti intraret ad eum: et illa noluit. Atque hoc exemplo omnes principum coniuges persarum atque medorum parvipendent imperia maritorum. Unde regis iusta est indignatio. Si tibi placet. egrediatur edictum a facie tua et scribatur iuxta legem persarum atque medorum quam preterire illicitum est: ut nequaquam ultra vasti ingrediatur ad regem. sed regnum illius altera que melior illa est accipiat. Et hoc in omne quod latissimum est provinciarum tuarum divulgetur imperium. et cuncte uxores tam maiorum quam minorum deferant maritis suis honorem. Placuit consilium eius regi et principibus. Fecitque rex iuxta consilium mamuchan: et misit epistolas ad universas provincias regni sui. ut quaeque gens audire et legere poterat diversis linguis et litteris esse viros principes ac maiores in domibus suis: et hoc per cunctos populos divulgari. ii.

His itaque gestis: postquam regis assueri defervuerat indignatio. recordatus est vasti que fecisset vel que passa esset. Dixeruntque pueri regis ac ministri eius. Querantur regi puelle virgines ac speciose. et mittantur qui considerent per universas

al' naviniam

uersas prouincias puellas specio
sas et uirgines et adducant eas
ad ciuitatem susan: et tradant eas in
domum feminarum sub manu
egei eunuchi qui est prepositus et
custos mulierum regiarum. et accipi
ant mundum muliebrem et cetera ad
usum necessaria. Et quecumque
inter omnes oculis regis placuerit:
ipsa regnet pro uasti. Placuit sermo
regi: et ita ut suggesserant: iussit
fieri. ¶ Et erat uir iudeus in su
sis ciuitate uocabulo mardocheus
filius iair filii semei filii cis de stirpe
iemini. qui translatus fuerat de
ierusalem eo tempore quo iechoniam
regem iuda nabugodonosor rex ba
bilonis transtulerat: qui fuit
nutritius filie fratris sue edisse que alio
nomine hester uocabatur. et utrumque
parentem amiserat: pulchra nimis
et decora facie. Mortuisque patre eius
ac matre: mardocheus sibi eam ad
optauit in filiam. Cumque perc
buisset regis imperium: et iuxta
mandatum illius multe uirgines
pulcre adducerentur susan. et
egeo traderentur eunucho: hester
quoque inter ceteras puellas ei tradita
est. ut seruaretur in numero femi
narum. Que placuit ei et inuenit
gratiam in conspectu illius. Et pre
cepit eunucho ut acceleraret mun
dum muliebrem. et traderet ei partes
suas et .vii. puellas speciosissimas
de domo regis: et tam ipsam quam pedisse
quas eius ornaret atque excoleret.
Que noluit ei indicare populum
et patriam suam. Mardocheus enim
preceperat ei ut de hac re omnino
reticeret. Qui deambulabat cotidie
ante uestibulum domus in qua
electe uirgines seruabantur: curam
agens salutis hester et scire uolens
quid ei accideret. Cum autem uenisset
tempus singularum per ordinem
puellarum ut intrarent ad regem:
expletis omnibus que ad cultum
muliebrem pertinebant. mensis
xii. uertebatur. Ita dumtaxat
ut sex mensibus oleo ungerentur
mirtino: et aliis sex quibusdam pig
mentis et aromatibus uterentur.
Ingredientesque ad regem quicquid postu
lassent ad ornatum pertinens
accipiebant: et ut eis placuerat
composite de triclinio feminarum
ad regis cubiculum transibant.
Et que intrauerat uespere. egre
diebatur mane. atque inde in
secundas edes deducebantur.
que sub manu sasagazi eunu — al' satagasi
chi erant: qui concubinis re
gis presidebat. Nec habebat po
testatem ad regem ultra rede
undi. nisi uoluisset rex. et eam
uenire iussisset ex nomine. Euo
luto autem tempore per ordinem.
instabat dies quo hester filia
abiahel fratris mardochei quam
sibi adoptauerat in filiam.
intrare deberet ad regem. Que
non quesiuit muliebrem cultum.
sed quecumque egeus eunuchus cus — voluit · al' aggeus
tos uirginum hec ei ad ornatum
dedit. Erat enim formosa ual
de et incredibili pulchritudine.
Omnium que oculis gratiosa et ama
bilis uidebatur. Ducta est itaque
ad cubiculum regis assueri mense
decimo. qui uocatur tebeth. vii.
anno regni eius. et amauit eam
rex plusquam omnes mulieres. Ha
buitque gratiam et misericordiam coram
eo. super omnes mulieres. et
posuit dyadema regni in capite
eius. fecitque eam regnare in
loco uasti. Et iussit conuiuium
preparari per magnificum
cunctis principibus et seruis suis
pro coniunctione et nuptiis
hester. Et dedit requiem uniuer
sis prouinciis. ac dona largitus
est iuxta magnificentiam
principalem. Cumque et secundo
quererentur uirgines et congre
garentur: mardocheus ma
nebat ad regis ianuam. Necdum
prodiderat hester patriam et
populum suum iuxta man
datum eius. Quicquid enim
ille precipiebat obseruabat
hester: et ita cuncta faciebat. ut
eo tempore solita erat quo eam
paruulam nutriebat.
Eo tempore quo mardocheus — igit
ad regis ianuam morabatur.
irati sunt bagathan et thares

regis duo eunuchi qui ianitores erant
et in primo palatii limine preside
bant. Volueruntque insurge
re in regem et occidere eum. Quod mar
docheum non latuit. Statimque
nuntiavit regine hester. et illa
regi ex nomine mardochei qui
ad se rem detulerat. Quesitum
est et inventum. et appensus est
uterque eorum in patibulo. Manda
tumque hystoriis et annalibus
III traditum coram rege. iii.

Post hec rex assuerus exalta
vit aman filium amada
thi qui erat de stirpe agag. et po
suit solium eius super omnes
principes quos habebat. Cuncti
que servi regis qui in foribus pa
lacii versabantur. flectebant
¶ Ro imperator genua et adorabant aman. Sic
enim eis preceperat imperator.
Solus mardocheus non flectebat
genua. neque adorabat aman.
Cui dixerunt regis pueri qui
ad fores palatii presidebant.
Cur preter ceteros non observas
mandata regis. Cumque hoc
crebrius dicerent. et ille nollet
audire. Nuntiaverunt aman.
scire cupientes utrum perseveras
set in sententia. Dixerat enim
eis se esse iudeum. Quod cum audisset
aman. et experimento probasset
quod mardocheus non sibi flecteret
genu. nec se adoraret. iratus est
valde. Et pro nichilo duxit in
al' i unu unum mardocheum mittere
manus suas. audierat enim quod
esset gentis iudee. magisque voluit
omnem iudeorum qui erant in
regno assueri perdere nationem.
Mense primo cuius vocabulum
est nisan. anno xii. regni assue
ri. missa est sors in urnam que
hebraice dicitur phur coram
aman. quo die et quo mense
gens iudeorum deberet interfici.
Et exiit mensis xii. qui vo
catur adar. Dixitque aman regi
assuero. Est populus per omnes
provincias regni tui dispersus
et a se mutuo separatus. novis
utens legibus et cerimoniis. insu
per et regis scita contempnens. Et
optime nosti quod non expediat regno
tuo ut insolescat per licentiam. Si
tibi placet decerne ut pereat. et x. mi
lia talentorum appendam archariis
gaze tue. Tulit ergo rex anulum
quo utebatur de manu sua. et dedit
eum aman filio amadathi de
progenie agag hosti iudeorum.
Dixitque ad eum. Argentum quod pol
liceris tuum sit. de populo age quod
tibi placet. Vocatique sunt scribe
regis. mense primo nisan. xiii. die
eiusdem mensis. et scriptum est ut
iusserat aman ad omnes satrapas
regis et iudices provinciarum di
versarumque gentium. ut quecum
que gens legere poterat et audire pro
varietate linguarum ex nomine
regis assueri. Et littere signate
ipsius anulo misse sunt per curso
res regis ad universas provincias
ut occiderent atque delerent omnes
iudeos a puero usque ad senem. par
vulos et mulieres uno die. hoc est
xiii. die mensis xii. qui vocatur
adar. et bona eorum diriperent.
Summa epistolarum hec fuit. ut omnes
provincie scirent et pararent se
ad predictam diem. Festinabant
cursores qui missi erant explere
regis imperium. Statimque in
susis pependit edictum. rege et
aman celebrante convivium.
et cunctis iudeis qui in urbe erant IIII
flentibus. iiii.

Que cum audisset mardocheus
scidit vestimenta sua. et
indutus est sacco spargens cine
rem capiti. et in platea medie
civitatis voce magna clamabat.
ostendens amaritudinem ani
mi sui. et hoc eiulatu usque ad
fores palatii gradiens. Non enim
erat licitum indutum sacco
aulam regis intrare. In omnibus
quoque provinciis oppidis ac locis
ad que crudele regis dogma per
venerat planctus ingens erat
apud iudeos. ieiunium. ululatus
et fletus. sacco et cinere multis
pro strato utentibus. Ingresse
sunt autem puelle hester et
eunuchi. nuntiaveruntque ei.
Que audiens consternata est.

et uestiret eum ut ablato sacco in- ueret
dueretur eum. Quam accipere
noluit. Accitoque athac eunucho
quem rex ministrum ei dederat: precepit
pit ut iret ad mardocheum. et disceret
ab eo cur hoc faceret. Egressusque
athac iuit ad mardocheum: et inue-
nit eum stantem in platea ciui-
tatis ante ostium palatii. Qui
indicauit ei omnia que acciderant. ut
quomodo aman promisisset, ut in the-
sauros regis pro iudeorum nece infer-
ret argentum. Exemplar quoque edicti
quod pendebat in susis dedit ei ut re-
gine ostenderet. et moneret eam
ut intraret ad regem. et depreca-
retur eum pro populo suo. Regressus
athac: nuntiauit hester omnia
que mardocheus dixerat. Que
respondit ei. et iussit ut diceret mar-
docheo. Omnes serui regis et cuncte
que sub dicione eius sunt norunt
prouincie. quod siue uir siue mulier
non uocatus interius atrium regis
intrauerit absque ulla cunctatione
statim interficiatur: nisi forte
rex auream uirgam ad eum
tetenderit pro signo clementie atque
ita possit uiuere. Ego igitur
quomodo ad regem intrare potero
que .xxx. iam dies non sum uo-
cata ad eum. Quod cum audisset
mardocheus: rursum mandauit
hester dicens. Ne putes quod animam
tuam tantum liberes. quia in domo regis
es pre cunctis iudeis. Si enim nunc
silueris: per aliam occasionem
liberabuntur iudei. et tu et domus
patris tui peribitis. Et quis nouit
utrum idcirco ad regnum ueneris,
ut in tali tempore parareris. Rur-
sumque hester hec mardocheo uerba
mandauit. Uade et congrega
omnes iudeos quos in susis reppe-
ris. et orate pro me. Non comedatis
et non bibatis tribus diebus ac Similiter
noctibus. et ego similiter cum ancillis al' inuocata
meis ieiunabo: et tunc ingrediar
ad regem contra legem faciens non
uocata. tradensque me morti et pe-
riculo. Iuit itaque mardocheus:
et fecit omnia que ei hester precepe-
V
rat. .v.
Die autem tertio induta
est hester regalibus uestimentis:
et stetit in atrio domus regie, quod
erat interius contra basilicam
regis. At ille sedebat super solium
suum in consistorio palatii contra
hostium domus. Cumque uidisset
hester reginam stantem placuit
oculis eius. et extendit contra
eam uirgam auream quam tene-
bat manu. Que accedens oscu-
lata est summitatem uirge eius. IV
Dixitque ad eam rex. Quid uis
hester regina: Que est petitio
tua: Etiam si dimidiam partem
regni mei petieris: dabitur tibi:
At illa respondit. Si regi placet,
obsecro ut uenias ad me hodie et
aman tecum. ad conuiuium quod
paraui. Statimque rex: Uocate
inquit aman cito. ut hester obediat
uoluntati. Uenerunt itaque
rex et aman ad conuiuium: quod
eis regina parauerat. Dixitque
ei rex. postquam uinum biberat ha-
bundanter. Quid petis ut detur
tibi. et pro qua re postulas. Etiam
si dimidiam partem regni mei
petieris impetrabis. Cui respondit
hester. Petitio mea et preces iste
sunt. Si inueni gratiam in conspectu
regis et si regi placet ut det mihi quod
postulo. et meam impleat petitio-
nem: ueniat rex et aman ad con-
uiuium quod paraui eis. et cras regi
aperiam uoluntatem meam.
Egressus est itaque aman letus illo die
et alacer. Cumque uidisset mar-
docheum sedentem ante fores
palatii: et non solum non assurrexisse
sibi. sed nec motum quidem de loco
sessionis sue: indignatus est
ualde. Et dissimulata ira: reuer-
sus in domum suam. Conuo-
cauit ad se amicos suos. et zares
uxorem suam. et exposuit illis
magnitudinem diuitiarum suarum.
filiorumque turbam: et quanta
eum gloria super omnes prin-
cipes et seruos suos rex eleuasset.
Et post hec ait. Regina quoque hes-
ter nullum alium uocauit cum rege
ad conuiuium preter me: apud
quam etiam cras cum rege pransurus
sum. Et cum hec omnia habeam.

nichil me habere puto quamdiu video
mardocheum iudeum sedentem
ante fores regias. Responderuntque
ei zares uxor eius et ceteri amici.
Iube parari excelsam autem ha- Al' trabe
bentem altitudinis .l. cubitos
et dic mane regi ut appendatur
super eam mardocheus: et sic
ibis cum rege letus ad convivium.
Placuitque ei consilium: et
iussit parari excelsam autem.

VI Noctem . vi.

Noctem autem illam rex duxit
insompnem: iussitque afferri sibi
hystorias et annales priorum
temporum. Que cum illo pre-
sente legerentur: ventum est
ad eum locum ubi scriptum erat
quomodo nuntiasset mardocheus
insidias bagathan et thares eu-
nuchorum regem assueri
cupientium iugulare. Quod cum
rex audisset ait. Quid pro hac fide
honoris ac premii mardocheus
consecutus est? Dixeruntque ei
servi illius ac ministri. Nichil
omnino mercedis accepit. Stati-
mque rex. Quis est inquit in atrio?
Aman quippe interius atrium
domus regie intraverat ut
suggereret regi ut iuberet mar-
docheum affigi patibulo quod ei fu-
erat preparatum. Responderunt
pueri. Aman stat in atrio.
Dixitque rex. Ingrediatur. Cum-
que esset ingressus: ait illi. Quid debet
fieri viro quem rex honorare desiderat?
Cogitans autem in corde suo.
et reputans quod nullum alium rex
nisi se vellet honorare: respondit.
Homo quem rex honorare cupit
debet indui vestibus regiis et imponi
super equum qui de sella regis est:
et accipere regium diadema super
caput suum. et primus de regiis
principibus ac tirannis teneat
equum eius. et per plateas civi-
tatis incedens clamet et dicat.
Sic honorabitur quemcumque rex vo-
luerit honorare. Dixitque ei rex.
Festina. et sumpta stola et equo
fac ut locutus es mardocheo
iudeo qui sedet ante fores pala-
tii. Cave ne quicquam de his que
locutus es in mardocheo iudeo qui sedet
ante fores palatii pretermittas. Tu-
lit itaque aman stolam et equum.
indutumque mardocheum in platea
civitatis et impositum equo: pre-
cedebat atque clamabat. Hoc honore
condignus est quemcumque rex voluerit ho-
norare. Reversusque est mardocheus
ad ianuam palatii: et aman festi-
navit ire in domum suam lugens
et operto capite. narravitque zares
uxori sue et amicis omnia que evenis-
sent sibi. Cui responderunt sapientes
quos habebat in consilio et uxor eius.
Si de semine iudeorum est mardoche-
us ante quem cadere cepisti non poteris ei
resistere. sed cades in conspectu eius.
Adhuc illis loquentibus: venerunt
eunuchi regis et cito eum ad con-
vivium quod regina paraverat pergere
compulerunt. vii.

VII

Intravit itaque rex et aman ad convivium
ut biberent cum regina. Dix-
itque ei rex. Etiam in secunda
die postquam vino incaluerat.
Que est petitio tua hester ut detur
tibi. et quid vis fieri. Etiam si di-
midiam partem regni mei petie-
ris: impetrabis. Ad quem illa respondit.
Si inveni gratiam in oculis tuis
o rex et si tibi placet dona michi ani-
mam meam pro qua rogo. et popu-
lum meum pro quo ego obsecro. Tradi-
enim sumus ego et populus meus
ut conteramur. iugulemur: et per-
eamus. Atque utinam in servos et fa-
mulos venderemur. esset tollerabi-
le malum: et gemens tacerem. Nunc
autem hostis noster est cuius crudelitas
redundat in regem. Respondensque rex
assuerus ait. Quis est iste et cuius
potentie. ut hec audeat facere? Dix-
itque hester. Hostis noster et inimicus pessimus
iste est aman. Quod ille audiens illico
obstupuit: vultum regis et regine
ferre non sustinens. Rex autem
surrexit iratus: et de loco convivii in-
travit in ortum arboribus consitum.
Aman quoque surrexit ut rogaret hester
reginam pro anima sua: intelle-
xit enim a rege sibi paratum ma-
lum. Qui cum reversus esset de or-
to nemoribus consito: et intrasset
convivii locum: repperit aman

super lectulum corruisse in quo iace-
bat hester. et ait. Etiam reginam
vult opprimere me presente in
domo mea. Necdum verbum de ore
regis exierat: et statim operuerunt
faciem eius. Dixit que
Arbona unus de eunuchis regis
qui stabant in ministerio regis.
En lignum quod paraverat mardo-
cheo. qui locutus est pro rege. stat
in domo aman: habens altitudinis
.l. cubitos. Cui dixit rex. Appendi-
te eum in eo. Suspensus est itaque
aman in patibulo quod paraverat
mardocheo: et regis ira requievit.
De illo ·viii·
Die dedit rex assuerus hester regine
domum aman adversarii iudeorum:
et mardocheus ingressus est ante fa-
ciem regis. Confessa est enim ei hester
quod esset patruus eius. Tulitque rex a-
nulum quem ab aman recipi iusserat
et tradidit mardocheo. Hester autem
constituit mardocheum super do-
mum suam. Nec his contenta:
procidit ad pedes regis. flevitque. Et
locuta est ad eum. orans ut mali-
tiam aman agagite et machinatio-
nes eius pessimas quas excogitave-
rat contra iudeos. iuberet irritas
fieri. At ille ex more sceptrum aureum
protendit manu: quo signum cle-
mentie monstrabatur. Illaque consur-
gens stetit ante eum: et ait. Si regi
placet et inveni gratiam coram oculis
eius. et deprecatio mea non ei videtur
esse contraria: obsecro ut novis episto-
lis veteres aman littere insidiatoris
et hostis iudeorum quibus eos in cunc-
tis regis provinciis perire preceperat.
corrigantur. Quomodo enim
potero sustinere necem et interfecti-
onem populi mei? Responditque rex
assuerus hester regine et mardocheo
iudeo. Domum aman concessi hester.
et ipsum iussi affigi cruci. quia ausus
est manum in iudeos mittere. Scri-
bite ergo iudeis sicut vobis placet ex
regis nomine: signantes litteras
anulo meo. Hec enim consuetudo
erat. ut epistolis que ex nomine re-
gis mittebantur. et illius anulo
signate erant: nemo auderet con-
tradicere. Accitisque scribis et librariis
regis. erat autem tempus tertii
mensis qui appellatur siban. xx.
et tertia illius die scripte sunt
epistole ut mardocheus voluerat
ad iudeos et ad principes procura-
tores et iudices qui centum .xxvii.
provinciis ab india usque ethyopiam
presidebant: provincie atque provin-
cie. populo et populo iuxta linguas et
litteras suas. et iudeis prout legere
poterant. et audire. Ipse que epistole
que ex regis nomine mittebantur
anulo illius obsignate sunt: et
misse per veredarios qui per omnes
provincias discurrentes litteras
veteres novis nuntiis preveniret.
Quibus imperavit rex ut conveni-
rent iudeos per singulas civitates
et in unum preciperent congrega-
ri ut starent pro animabus suis et
omnes inimicos suos cum coniugibus
ac liberis. et universis domibus interfi-
cerent atque delerent. Et constitu-
ta est per omnes provincias una
ultionis dies. id est .xiii. die mensis
xii. adar. Summaque epistole hec fuit
ut in omnibus terris ac populis
qui regis assueri imperio subia-
cebant. notum fieret paratos esse iu-
deos. ad capiendam vindictam
de hostibus suis. Egressique sunt vere-
darii celeres nuntios preferentes: et
edictum regis pependit in susis.
Mardocheus autem de palatio
et de conspectu regis egrediens ful-
gebat vestibus regiis iacinctinis vi-
delicet et aereis coronam auream
portans in capite et amictus pallio
serico atque purpureo: omnisque ci-
vitas exultavit atque letata est.
Iudeis autem nova lux oriri visa
est: gaudium honor et tripudium
apud omnes urbes populos atque
provincias quocumque regis iussa
veniebant: mira exultatio. epu-
le atque convivia et festus dies. in tan-
tum ut plures alterius gentis
et secte eorum religioni et cerimoni-
is iungerentur. Grandis enim
cunctos iudaici nominis terror
invaserat. ·ix·
Igitur .xii. mensis quem adar vocari
ante iam diximus .xiii. die quando
cunctis iudeis interfectio prepara-

al' inhiabant

batur: et hostes eorum iudei a
bantur sanguinum: versa vice
iudei superiores esse ceperunt et se de
adversariis vindicare. Con
gregatique sunt per singulas
civitates. oppida et loca: ut exte
derent manum contra inimicos
et persecutores suos. Nullusque
ausus est resistere eo quod omnes
populos magnitudinis eorum
formido penetraverat. Nam et
provinciarum iudices. duces et p
curatores omnisque dignitas
que singulis locis et operibus
preerat. extollebant iudeos ti
more mardochei: quem princi
pem esse palatii et plurimum posse
cognoverant. Fama quoque nominis
eius crescebat cotidie: et per cunc
torum ora volitabat. Itaque p
cusserunt iudei inimicos suos
plaga magna et occiderunt eos.
reddentes eis quod sibi paraverant
facere. In tantum ut etiam
in susis quingentos viros inter
fecerint extra x. filios aman aga
gite hostis iudeorum: quorum
ista sunt nomina. Pharsan
datha. delphon. et esphata. et
adalia. et phorata. et aridatha.
et ephermesta. et arisai. et aridai.
et vaizatha. Quos cum occi
dissent: predas de substantiis
eorum agere noluerunt.
Statimque numerus eorum qui
occisi erant in susis: ad regem
relatus est. Qui dixit regine.
In urbe susis interfecerunt iudei
quingentos viros. et alios decem
filios aman. Quantam pu
tas eos exercere cedem in univer
sis provinciis. Quid ultra postu
las et quid vis ut fieri iubeam?

si regi placet

Cui illa respondit. Detur potestas
iudeis ut sicut hodie fecerunt in
susis sic et cras faciant. et decem
filii aman in patibulis suspen
dantur. Precepitque rex ut ita
fieret. Statimque in susis pependit
edictum: et decem filii aman
suspensi sunt. Congregatis
iudeis. xiiii. adar mensis die
interfecti sunt in susis. ccc. viri.
nec eorum ab illis direpta substan

tia est. Sed et per omnes provincias que
ditioni regis subiacebant pro animabus
suis steterunt iudei interfectis hosti
bus ac persecutoribus suis: in tantum ut
lxxv. milia occisorum implerentur.
et nullus de substantiis eorum quicquam
contingeret. Dies autem tertius
decimus mensis adar: unus apud
omnes interfectionis fuit. et xiiii. die
cedere desierunt. Quem constitu
erunt esse sollempnem ut in eo omni dein
ceps tempore vacarent epulis gaudio
atque conviviis. At hii qui in urbe
susis cedem exercuerant. xiii. et xiiii.
mensis die in cede versati sunt. xv.
autem die percutere desierunt.
Et idcirco eundem diem constituere
sollempnem epularum atque leticie. Hii
vero iudei qui in oppidis non mura
tis ac villis morabantur. Quar
tum decimum diem mensis adar
conviviorum et gaudii decreverunt:
ita ut exultent in eo et mittant
sibi invicem partes epularum ac ciborum.
Scripsit itaque mardocheus omnia
hec: et litteris comprehensa misit
ad iudeos qui in omnibus regis
provinciis morabantur. tam in
vicino positis quam procul. ut xiiii.
et xv. diem mensis adar pro festis
susciperent. et revertente semper an
no sollempni celebrarent honore. quia
in ipsis diebus se ulti sunt iudei de ini
micis suis. et luctus atque tristitia
in hilaritatem gaudiumque conver
sa sunt: essentque isti dies epularum
atque leticie. et mitterent sibi invicem
ciborum partes. et pauperibus
munuscula largirentur. Susce
peruntque iudei in sollempnem ritum
cuncta que eo tempore facere cepe
rant: et que mardocheus litteris
facienda mandaverat. Aman
autem filius amadathi stirpis
agag hostis et adversarius iudeorum
cogitavit contra eos malum ut
occideret eos. atque deleret. et misit
quod nostra lingua vertitur in sortem.
Et post ea ingressa est hester ad
regem obsecrans ut conatus eius
litteris regis irriti fierent: et ma
lum quod contra iudeos cogitaverat
reverteretur in caput eius. Denique
et ipsum et filios eius affixerunt cruci.

atque ex illo tempore dies illi appel
lati sunt phurim .i. sortium.
eo quod phur .i. sors in urnam missa
fuerit. Et cuncta que gesta sunt
epistole .i. libri huius volumine
continentur: queque sustinuerunt et
que deinceps immutata sunt.
Susceperunt iudei super se et semen
suum. et super cunctos qui reli
gioni eorum voluerunt copulari:
ut nulli liceat hos duos dies absque
sollempnitate transigere. quos scrip
tura testatur. et certa expetunt
tempora: annis sibi iugiter succe
dentibus. Isti sunt dies quos nulla
umquam delebit oblivio. et per sin
gulas generationes cuncte in toto
orbe provincie celebrabunt. Nec
est ulla civitas in qua dies phu
rim .i. sortium non observentur
a iudeis. et ab eorum progenie que
his cerimoniis obligata est.
Scripserunt hester regina filia
abihahil et mardocheus iudeus
etiam secundam epistolam ut omni
studio dies ista sollempnis sanciretur
in posterum. Et miserunt ad omnes
iudeos qui in centum xx. vii. regis
assueri provinciis versabantur
ut haberent pacem et susciperent
veritatem observantes dies sortium
et suo tempore cum gaudio cele
brarent: sicut constituerat mar
docheus et hester. Et illi observan
da susceperunt a se et a semine
suo ieiunia atque clamores, et sor
tium dies. Et omnia que in
libri huius qui vocatur hester
historia continentur. · x.

X

Rex vero assuerus omnem
terram et cunctas maris
insulas fecit tributarias. Cuius
fortitudo et imperium et dignitas
atque sublimitas qua exaltavit
mardocheum scripta sunt in li
bris persarum atque medorum:
et quomodo mardocheus iudaici
generis secundus a rege assuero
fuit. et magnus apud iudeos.
et acceptabilis plebi fratrum
suorum querens bona populo
suo: et loquens ea que ad pacem
sui seminis pertinerent. Que
habentur in hebreo plena fide
expressi. Hec autem que sequuntur
scripta repperi in editione vul
gata. que grecorum lingua
et litteris continentur. Et interim
post finem libri hoc capitulum
ferebatur: quod iuxta consuetudi
nem nostram obelo .i. veru prenotavimus.
Dixitque mar
docheus. A deo facta sunt ista.
Recordatus sum sompnii quod
videram, hec eadem significantis:
nec eorum quicquam irritum fuit. Parvus
fons qui crevit in fluvium. et
in lucem solemque conversus est
et in aquas plurimas redun
davit: hester est quam rex accepit
uxorem. et voluit esse reginam.
Duo autem dracones ego
sum et aman. Gentes que con
venerant hii sunt qui delere no
men conati sunt iudeorum.
Gens autem mea israel est qui
clamavit ad deum. Et sal
vum fecit dns ppłm suum.
liberavitque nos de omnibus
malis: et fecit signa magna
atque portenta inter gentes.
Et duas sortes esse precepit. unam
populi dei. et alteram cunctarum
gentium. Venitque utraque
sors in statutum ex illo iam
tempore diem coram deo uni
versis gentibus: et recordatus est
dominus ppli sui. ac misertus
hereditati sue. Et observabun
tur dies isti in mense adar
xiiii. et xv. die eiusdem mensis.
cum omni studio et gaudio in
unum cetum ppli congregati
in cunctis deinceps generationes
populi israel. · xi.

mo de sompno mardochei

XI

Anno quarto regnantibus
ptholomeo et cleopatra.
attulerunt dositheus qui se
sacerdotem et levitici generis
esse ferebat. et ptholomeus filius
eius hanc epistolam phurim.
quam dixerunt interpretatum
esse lisimachum ptholomei filium
in ierusalem. Hoc quoque principium
erat in editione vulgata. quod
nec in hebreo nec apud ullum
fertur interpretum. Anno ii regnante
artharxerse maximo prima

Ro de sompno mardochei

die mensis die mensis nisan vidit sompnium mardocheus filius iahiri. filii semei. filii cis de tribu beniamin. homo iudeus qui habitabat in urbe susis: vir magnus. et inter primos aule regie. Erat autem de eo numero captivorum quos transtulerat nabugodonosor rex babilonis de ierusalem cum iechonia rege iude. Et hoc eius sompnium fuit. Apparuerunt voces. et tumultus et tonitrua. et terremotus. et conturbatio super terram: et ecce duo dracones magni parati contra se in prelium. Ad quorum clamorem concitate sunt nationes. ut pugnarent contra gentem iustorum. Fuitque dies illa tenebrarum et discriminis tribulationis et angustie: et ingens formido super terram. Conturbataque est gens iustorum timentium mala sua: et preparata ad mortem. Clamaveruntque ad deum: et illis vociferantibus fons parvus crevit in fluvium maximum. et in aquas plurimas redundavit. Lux et sol ortus est: et humiles exaltati sunt et devoraverunt inclitos. Quod cum vidisset mardocheus: et surrexisset de strato: cogitabat quid deus facere vellet. Et fixum habebat in animo scire cupiens quid significaret sompnium. ·xii·

XII

Morabatur autem eo tempore in aula regis cum gabatha (al' bagatha) et thara eunuchis regis. qui ianitores erant palatii. Cumque intellexisset cogitationes eorum et curas diligentius pervidisset: didicit quod conarentur in regem artharxersen manus mittere. et nuntiavit super eo regi. Qui de utroque habita questione: confessos duci iussit ad mortem. Rex autem quod gestum erat scripsit in commentariis. Sed et mardocheus rei memoriam litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in aula palatii moraretur datis ei pro delatione muneribus. Aman vero filius amadathi bugeus erat gloriosissimus coram rege. et voluit nocere mardocheo et populo eius: pro duobus regis eunuchis qui fuerant interfecti. Hucusque prohemium. Que sequuntur in eo loco posita erant ubi scriptum est in volumine: et diripuerunt bona vel substantias eorum. que in sola vulgata editione reperimus. Epistole autem hoc exemplar fuit.

Rex maximus ·xiii· artharxersis ab india usque ethiopiam. centum. xxvii. provinciarum principibus et ducibus qui eius imperio subiecti sunt. salutem dicit. Cum plurimis gentibus imperarem: et universum orbem mee dicioni subiugassem: volui nequaquam abuti potentie magnitudine. sed clementia et lenitate gubernare subiectos: ut absque ullo terrore vitam silentio transigentes. optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Querente autem me a consiliariis meis quomodo hoc posset impleri: unus qui sapientia et fide ceteris precellebat et erat post regem secundus aman nomine indicavit michi in toto orbe terrarum populum esse dispersum qui novis uteretur legibus. et contra omnium gentium faciens consuetudinem regum iussa contempneret: et universarum concordiam nationum sua dissensione violaret. Quod cum didicissemus: videntes unam gentem rebellem adversum omne genus hominum perversis uti legibus. iussisque nostris contraire. et turbare subiectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam: iussimus ut quoscumque aman qui in omnibus provinciis prepositus est et secundus a rege. et quem patris loco colimus monstraverit: cum coniugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis. nullusque eorum misereatur. xiiii. die xii mensis adar anni presentis: ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes reddant imperio nostro pacem quam turbaverant. Hucusque exemplar epistole. Que sequuntur post eum locum scripta reperi ubi legitur. Pergensque mar

docheus. fecit omnia que ei manda-
uerat hester. Nec tamen habentur
in hebraico: et apud nullum penitus
feruntur interpretum. Mardo-
cheus autem deprecatus est dominum
memor omnium operum eius:
et dixit. Domine domine rex omnipotens
in ditione enim tua cuncta sunt
posita. et non est qui possit tue resi-
stere uoluntati: si decreueris sal-
uare israel. Tu fecisti celum et terram.
et quicquid celi ambitu continetur.
Dominus omnium es: nec est qui
resistat maiestati tue. Cuncta
nosti et scis quia non pro superbia et
contumelia et aliqua glorie cupi-
ditate fecerim hoc: ut non adora-
rem aman superbissimum. Libenter
enim pro salute israel etiam uestigia
pedum eius deosculari paratus
essem: sed timui ne honorem dei mei
transferrem ad hominem. et ne quemquam
adorarem excepto deo meo. Et
nunc domine rex deus abraham
miserere populi tui quia uolunt nos
inimici nostri perdere: et hereditatem
tuam delere. Ne despicias partem
tuam quam redemisti de egypto. Ex-
audi deprecationem meam et propi-
tius esto sorti et funiculo hereditatis tue
et conuerte luctum nostrum in gaudium
ut uiuentes laudemus nomen tuum
domine: et non claudas ora te ca-
nentium. Omnis quoque israel pari
mente et obsecratione clamauit ad
dominum. eo quod eis certa mors impenderet.

Hester quoque ·xiiii·
regina confugit ad dominum.
pauens periculum quod imminebat.
Cumque deposuisset uestes regias:
fletibus et luctui apta indumenta
suscepit. et pro unguentis uariis
cinere et stercore impleuit caput:
et corpus suum humiliauit ieiuniis.
Omniaque loca in quibus letari ante
consueuerat. crinium laceratione
compleuit. et deprecabatur dominum deum
israel dicens. Domine mi qui rex
noster es solus adiuua me solitariam
et cuius preter te nullus auxiliator
est alius. Periculum meum in
manibus meis est. Audiui a patre
meo quod tu domine tulisses israel de
cunctis gentibus: et patres nostros ex omnibus
retro maioribus suis ut possideres
hereditatem sempiternam: fecis-
tique eis sicut locutus es. Pecca-
uimus in conspectu tuo et idcirco
tradidisti nos in manus inimi-
corum nostrorum: coluimus enim deos
eorum. Iustus es domine. Et
nunc non eis sufficit quod durissi-
ma nos opprimunt seruitute:
sed robur manuum suarum idolorum
potentie deputantes uolunt tua
mutare promissa. et delere here-
ditatem tuam et claudere ora te
laudantium atque extinguere gloriam
templi et altaris tui: ut aperiant
ora gentium et laudent idolorum
fortitudinem: et predicent carna-
lem regem in sempiternum. Ne
tradas domine sceptrum tuum
hiis qui non sunt, ne rideant
ad ruinam nostram. Sed conuerte
consilium eorum super eos. et
eum qui in nos cepit seuire disperde.
Memento domine et ostende te
nobis in tempore tribulationis
nostre: et michi da fiduciam rex
deorum et uniuerse potestatis.
Tribue sermonem compositum
in ore meo. in conspectu leonis.
et transfer cor illius in odium
inimici nostri: ut ipse pereat: et ceteri
qui ei consentiunt. Nos autem
libera manu tua. et adiuua
me nullum aliud habentem
auxilium nisi te domine qui ha-
bes omnium scientiam: et nosti quia
oderim gloriam iniquorum et
detester cubile incircumcisorum
et omnis alienigene. Tu scis
necessitatem meam quod abho-
miner signum superbie et glo-
rie mee: et detester illud quasi pannum quod est super caput meum in diebus ostentationis mee
menstruate, et non portem in
diebus silentii mei: et quod non come-
derim in mensa aman. nec
michi placuerit conuiuium
regis, et non biberim uinum li-
baminum: et numquam letata sit an-
cilla tua ex quo huc translata
sum usque in presentem diem
nisi in te. Domine deus abra-
ham deus fortis super omnes
exaudi uocem eorum qui nullam
aliam spem habent: et libera

al' iniquior

Hec iis. al' h' magis. c. xv.

XV

nos de manu inimicorum. Et erue me de timore meo. Hec quoque addita reperi in editione vulgata. xv.

Et mandavit ei haud dubium quin Hester Mardocheus ut ingrederetur ad regem et rogaret pro populo suo et pro patria sua. Memorare inquit dierum humilitatis tue quomodo nutrita sis in manu mea quia Aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem: et tu invoca dominum et loquere regi pro nobis, et libera nos de morte. Nec non et ista que subdita sunt. Die autem tertio deposuit vestimenta sua ornatus sui et circumdata est gloria sua. Cumque regio fulgeret habitu, et invocasset omnium rectorem et salvatorem deum: assumpsit duas famulas. et super unam quidem innitebatur quasi pre delitiis et nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens. Altera autem famularum sequebatur dominam, defluentia in humum indumenta sustentans. Ipsa autem roseo vultum colore perfusa, et gratis ac nitentibus oculis tristem celabat animum: et nimio timore contractum. Ingressa igitur cuncta per ordinem ostia: stetit contra regem ubi ille residebat super solium regni sui, indutus vestibus regiis. auroque fulgens. et pretiosis lapidibus: eratque terribilis aspectu. Cumque elevasset faciem et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset: regina corruit. et in pallorem colore mutato, lassum super ancillam reclinavit caput. Convertitque deus spiritum regis in mansuetudinem: et festinus ac metuens exilivit de solio, et sustentans eam ulnis suis donec rediret ad se: his verbis blandiebatur. Quid habes Hester? Ego sum frater tuus noli metuere: non morieris. Non enim pro te sed pro omnibus

constituit

in editione vulgata reperi

al' sensus

hec lex constituta est. Accede igitur et tange sceptrum. Cumque illa reticeret: tulit auream virgam et posuit super collum eius. et osculatus est eam, et ait. Cur mihi non loqueris? Que respondit. Vidi te domine quasi angelum dei. et conturbatum est cor meum pre timore glorie tue. Valde enim mirabilis es domine: et facies tua plena est gratiarum. Cumque loqueretur: rursus corruit, et pene exanimata est. Rex autem turbabatur, et omnes ministri eius consolabantur eam. Exemplar epistole regis Artaxerxis, quam pro iudeis ad totas regni sui provincias misit. Quod et ipsum in hebraico volumine non habetur. xvi.

Rex magnus Artaxerxes ab India usque Ethiopiam. centum xxvii provinciarum principibus ac ducibus qui nostre obediunt iussioni: salutem dicit. Multi bonitate principum et honore qui in eos collatus est: abusi sunt in superbiam. Et non solum subiectos regibus nituntur opprimere: sed datam sibi gloriam non ferentes. in ipsos qui dederunt moliuntur insidias. Nec contenti sunt gratias non agere beneficiis. et humanitatis in se iura violare: sed dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se fugere posse sententiam. Et in tantum vesanie proruperunt. ut eos qui credita sibi officia diligenter observant. et ita cuncta agunt ut omni laude sint digni: mendaciorum cuniculis conentur subvertere. Dum aures principum simplices et ex sua natura alios estimantes callida fraude decipiunt. Que res et ex veteribus probatur hystoriis. et ex his que geruntur cotidie: quomodo malis quorundam suggestionibus regum studia depraventur. Unde providendum est paci omnium provinciarum. Nec putare debetis si diversa iubeamus ex animi nostri venire levitate: sed pro qualitate et necessitate temporum. ut rei publice poscit utilitas ferre sententiam. Et ut manifestius quod dicimus intelligatis.

aman filius amadathi et animo
et gente macedo alienus quod a persarum
sanguine. et pietatem nostram sua
crudelitate commaculavit. peregri-
nus a nobis susceptus est: et in tan-
tum se expertus humanitatem ut
pater noster vocaretur: et adoraretur
ab omnibus post regem secundus. Qui
in tantum arrogantie tumorem
sublatus est: ut regno nos privare
niteretur et spiritu. Nam mardocheum
cuius fide et beneficiis vivimus et
consortem regni nostri hester cum omni
gente sua novis quibusdam atque in-
auditis machinis expetivit in mor-
tem: hoc cogitans ut illis interfec-
tis insidiaretur nostre solitudini. et
regnum persarum transferret in
macedonas. Nos autem a pessimo
mortalium iudeos nece destinatos
in nulla penitus culpa repperimus:
sed econtrario iustis utentes legibus.
et filios altissimi semperque viventis
dei: cuius beneficio et patribus nostris et
nobis regnum est traditum. et
usque hodie custoditur. Unde eas
litteras quas sub nomine nostro ille
direxerat. sciatis esse irritas. Pro quo
scelere ante portas huius urbis
id est susis. et ipse qui machinatus est
et omnis cognatio eius pendet in
patibulis: non nobis sed deo ei red-
dente quod meruit. Hoc autem
edictum quod nunc mittimus in cunc-
tis urbibus proponatur. ut liceat iu-
deis uti legibus suis. Quibus
debetis esse adminiculo ut eos qui se
ad necem eorum paraverant possint
interficere quartadecima die men-
sis xii. qui vocatur adar. Hanc
enim diem omnipotens deus meroris
et luctus eis vertit in gaudium.
Unde et vos inter ceteros dies festos
hanc habetote diem: et celebrate
eam cum omni letitia: ut et in po-
sterum cognoscant omnes qui
fideliter persis obediunt dignam
pro fide recipere mercedem. Qui
autem insidiantur regno eorum:
perire pro scelere. Omnis autem
provincia et civitas que noluit
sollempnitatis huius esse particeps.
gladio et igne pereat: et sic deleatur
ut non solum hominibus sed etiam
bestiis invia sit in sempiternum:
pro exemplo contemptus et in-
obedientie.

Explicit liber hester et incipit prologus in librum Iudith et sequitur liber tob al' thobie

Apud hebreos liber iudich inter
agiographa legitur. cuius
auctoritas ad roboranda illa que
in contentione veniunt minus
ydonea iudicatur: chaldeo tamen
sermone conscriptus inter hy-
storias computatur. Sed quia
hunc librum sinodus nicena
in numero sanctarum scripturarum
legitur computasse: adquievi
postulationi vestre immo exactioni.
et sepositis occupationibus quibus
vehementer artabar: huic unam
lucubratiunculam dedi magis
sensum e sensu quam ex verbo verbum
transferens. Multorum codicum
varietatem vitiosissimam am-
putavi: sola ea que intelligen-
tia integra ~~habere~~ in ver-
bis chaldeis invenire potui la-
tinis expressi. Accipite iudith
viduam castitatis exemplum
et triumphali laude perpetuis
eam preconiis declarate. Hanc
enim non solum feminis sed et
viris imitabilem dedit. qui
castitatis eius remunerator
virtutem talem tribuit: ut
invictum omnibus hominibus
vinceret et insuperabilem superaret.

Explicit prologus incipit liber Iudith

Arphaxat itaque
rex medorum
subiugaverat
multas gentes
imperio suo et
ipse edificavit
civitatem poten-
tissimam quam appellavit
helbathanis: ex lapidibus qua-
dratis et sectis et fecit muros
eius in altitudine cubitorum
lxx. et in latitudine cubitorum
xxx. et turres vero eius posuit in
altitudine cubitorum centum
per quadrum vero earum latus
utrumque vicenorum pedum spatio
tendebatur. Posuitque portas

al' igbachanis vel her bachanis

eius in altitudinem turrium: & gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui. & in gloria quadrigarum suarum. Anno igitur duodecimo regni sui nabugodonosor rex assyriorum qui regnabat in niniue ciuitate magna pugnauit contra arphaxat: & optinuit eum in campo magno qui appellatur ragau. circa eufraten. & tygrim & iadasan in campo erioch regis elicorum. Tunc exaltatum est regnum nabugodonosor & cor eius eleuatum est: & misit ad omnes qui habitabant in cilicia & damasco. et libano. & ad gentes qui sunt in carmelo & cedar: & ad inhabitantes galileam. in campo magno hesdrelon: & ad omnes qui erant in samaria & trans flumen iordanem usque ierusalem: & omnem terram iesse quousque perueniatur ad montes ethiopie. Ad hos omnes misit nuntios nabugodonosor rex assiriorum. Qui omnes uno animo contradixerunt. & remiserunt eos uacuos: ac sine honore abiecerunt. Tunc indignatus est nabugodonosor rex. ad omnem terram illam: & iurauit per regnum & thronum suum. quod defenderet se ab omnibus regionibus his. . ii.

II

Nō de Nabugodonosor

Anno tertiodecimo nabugodonosor regis. xxii. die mensis primi: factum est uerbum in domum nabugodonosor regis assiriorum ut defenderet se. Uocauitque omnes maiores natu. omnesque duces & bellatores suos & habuit cum eis misterium consilii sui. Dixitque cogitationem suam in eo esse. ut omnem terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus: uocauit nabugodonosor rex holofernem principem militie sue. et dixit ei. Egredere aduersum omne regnum occidentis: et contra eos precipue qui contempserunt imperium meum. Non parcet oculus tuus ulli regno. omnemque urbem munitam subiugabis michi.

Nō de holoferne

Tunc holofernes uocauit duces & magistratus uirtutis assiriorum. & dinumerauit uiros in expeditione sicut precepit ei rex: centum uiginti milia peditum pugnatorum. & equites sagittarios. xii. milia. Omnemque expeditionem suam fecit preire in multitudine innumerabilium camelorum cum hiis que exercitibus sufficerent copiose: boum quoque armenta. gregesque ouium quorum non erat numerus. Frumentum ex omni syria in transitu suo parari constituit. Aurum uero & argentum de domo regis assumpsit multum nimis: & profectus est ipse & omnis exercitus cum quadrigis & equitibus & sagittariis: qui cooperuerunt faciem terre sicut locuste. Cumque pertransisset fines assiriorum: uenit ad magnos montes ange qui sunt a sinistro cilicie: ascenditque omnia castella eorum. & optinuit omnem munitionem. Effregit autem ciuitatem opinatissimam melothi. predauitque omnes filios tharsis & filios ismael qui erant contra faciem deserti. & ad austrum terre celeon: & transiuit eufraten. Et uenit ad mesopotamiam. Et fregit omnes ciuitates excelsas que erant ibi: a torrente mambre usque quo peruenitur ad mare. & occupauit terminos eius a cilicia usque ad fines iaphet qui sunt ad austrum. Abduxitque omnes filios madian: ac predauit omnem locupletationem eorum. omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii. Et post hec descendit in campos damasci in diebus messis. & succendit omnia sata. omnesque arbores ac uineas fecit incidi. & cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram.

III

Tunc miserunt . iii. legatos suos uniuersarum urbium & prouinciarum reges ac principes syrie scilicet mesopotamie & syrie sobal: & libie atque cilicie qui uenientes ad holofernem dixerunt. Desinat indignatio tua circa nos. Melius est enim ut uiuentes seruiamus nabugodonosor regi

magno et subditi sumus tibi: quia
morientes cum interitu nostro ipsi
servitutis nostre dampna paciamur.
Omnis civitas nostra omnis
que possessio. omnes colles et montes
et campi. armenta boum greges
ovium caprarum que equorum.
camelorum que. et universe facul
tates nostre atque familie in conspec
tu tuo sunt: sint omnia sub le
ge tua. Nos etiam et filii nostri ser
vi tui sumus. Veni nobis paci
ficus dominus. et utere servicio
nostro sicut placuerit tibi. Tunc
descendit de montibus cum equitibus
in virtute magna. et optinuit
omnem civitatem. et omnem in
habitantem terram. De univer
sis autem urbibus assumpsit sibi
auxiliarios viros fortes et electos
ad bellum. Tantusque metus pro
vinciis illis incubuit. ut univer
sarum urbium habitatores et
principes et honorati simul cum
populis exirent in obviam veni
enti: excipientes eum cum coronis
et lampadibus ducentes choros
in tibiis et tympanis. Nec ista
facientes ferocitatem eius pecto
ris mitigare potuerunt. Nam
et civitates eorum destruxit et lucos
eorum excidit. Preceperat enim
illi nabugodonosor rex ut omnes
deos terre exterminaret. videlicet ut
ipse solus deus diceretur ab hiis
nationibus que potuissent holofer
nis potencia subiugari. Pertran
siens autem syriam sobal et omnem
apameam. omnemque mesopotamiam:
venit ad ydumeam in terram
gabaa accepitque civitates eorum.
et sedit ibi per xxx. dies. In diebus
quibus adunari precepit univer
sum exercitum virtutis sue.
IV Tunc audientes .iiii.
hii filii israel qui habitabant
terram iudee. timuerunt valde
a facie eius. Tremor etiam et
horror invasit sensus eorum. ne
hoc faceret ierusalem et templo domini
quod fecerat civitatibus ceteris et templis
earum. Et miserunt in omnem
samariam usque iericho per circui
tum et preoccupaverunt omnes

vertices montium. et muris circum
dederunt vicos suos: et congrega
verunt frumenta in prepara
tionem pugne. Sacerdos etiam
heliachim scripsit ad universos
qui erant contra hesdrelon que
est contra faciem campi magni
iuxta dothaim. et universis per
quos transitus esse poterat. ut
optinerent ascensus montium
per quos via esse poterat ad ierusalem:
ut illic custodirent ubi angustum
iter esse poterat inter montes.
Et fecerunt filii israel secundum quod con
stituerat eis heliachim sacerdos domini:
et clamavit omnis populus ad
dominum instantia magna. et humili
averunt animas suas in ieiuniis
ipsi et mulieres eorum: et induerunt
se sacerdotes ciliciis: et infantes
prostraverunt contra faciem tem
pli domini: et altare domini ope
ruerunt cilicio. et clamaverunt
ad dominum deum israel unanimi
ter ne darentur in predam
infantes eorum. et uxores eorum
in divisionem. et civitates eorum
in exterminium et sancta eorum
in pollutionibus. Tunc eliachim
sacerdos domini magnus circuivit
omnem israel: allocutusque est eos
dicens. Scitote quoniam exaudiet
dominus preces vestras: si manentes
permanseritis in ieiuniis et oratio
nibus in conspectu domini. Memo
res estote moysi servi domini. qui
amalech confidentem in virtute
sua. et in potentia sua et in exercitu
suo et in clipeis suis. et in curribus
suis et in equitibus suis non in ferro
pugnando. sed precibus sanctis
orando deiecit. Sic erunt universi prostrati
hostes israel: si perseveraveritis in
hoc opere quod cepistis. Ad hanc igitur
exhortationem eius deprecantes
dominum permanebant in conspectu
domini. ita ut etiam hii qui holo
causta domino offerebant precincti
ciliciis offerrent sacrificia domino.
Et erat cinis super capita eorum.
et ex toto corde suo omnes orabant
dominum ut visitaret populum suum
israel. ~~Nunciatumque est holofer~~
~~ni~~ .v. V

V

Nuntiatumque est holofer-
ni principi militie assy-
riorum quod filii israel preparaverunt
se ad resistendum ac montium
itinera conclusissent: et furore
nimio exarsit in iracundia
magna. Vocavitque omnes
principes moab et duces ammon:
et dixit eis. Dicite mihi quis sit
populus iste qui montana obsidet,
aut que et quales et quante sint
civitates eorum. que etiam sit
virtus eorum. aut que sit multi-
tudo eorum. vel quis rex mili-
tie illorum. Et quare pre omnibus
qui habitant in oriente isti con-
tempserunt me. et non exierunt
obviam nobis ut susciperent nos
cum pace. Tunc achior dux omnium
filiorum ammon respondens ait.
Si digneris audire domine mi.
dicam veritatem in conspectu tuo,
de populo isto qui in montanis
habitat: et non egredietur ver-
bum falsum ex ore meo. Po-
pulus iste ex progenie caldeorum
est. Hic primum in mesopotami-
am habitavit quia noluerunt
deos sequi patrum suorum qui erant
in terra caldeorum. Deserentes
itaque cerimonias patrum suorum
que in multitudine deorum erant,
unum deum celi coluerunt. Qui et
precepit eis ut exirent inde: et ha-
bitarent in charan. Cumque co-
operuisset omnem terram fames:
descenderunt in egyptum: illicque
per quadringentos annos sic multiplicati
sunt ut dinumerari eorum non posset
exercitus. Cumque gravaret eos
rex egypti. atque in edificationibus
urbium suarum in luto et latere
subiugasset eos: clamaverunt
ad deum suum et percussit totam
terram egypti plagis variis.
Cumque eiecissent eos a se egyp-
tii. et cessasset plaga ab eis et iterum
vellent eos capere et ad suum
servitium revocare: fugientibus
his deus celi mare aperuit. ita
ut hinc inde aque quasi murus
solidarentur: et isti pede sicco fun-
dum maris perambulando tran-
sirent. In quo loco dum innu-
merabilis exercitus egyptiorum
eos persequeretur: ita aquis
coopertus est ut non remaneret
vel unus qui factum posteris
nuntiaret. Egressi etiam mare
rubrum deserta syna montis
occupaverunt, in quibus nunquam
homo habitare potuit, vel filius
hominis requievit. Illic fontes
amari obdulcati sunt eis ad bi-
bendum. et per annos xl annonam
de celo consecuti sunt. Ubi-
cumque ingressi sunt sine arcu
et sagitta et absque scuto et gladio
deus eorum pro eis pugnavit
et vicit. et non fuit qui insultaret
populo isti: nisi quando re-
cessit a cultura domini dei sui.
Quotienscumque autem preter
ipsum deum suum alterum co-
luerunt. dati sunt in predam
et in gladium et in obprobrium.
Quotienscumque autem penituerunt
se recessisse a cultura dei sui: dedit
eis deus celi virtutem resistendi.
Denique chananeum et iebuseum
et ferezeum. et etheum. et eveum.
et amorreum. et omnes potentes
in esebon prostraverunt. et terras
eorum et civitates eorum ipsi
possederunt: et usque dum non
peccarent in conspectu dei sui
erant cum illis bona. Deus enim
illorum odit iniquitatem. Nam
et ante hos annos cum recessissent
a via quam dederat eis deus ut am-
bularent in ea: exterminati
sunt preliis a multis nationibus
et plurimi eorum captivi abducti
sunt in terram non suam.
Nuper autem reversi ad dominum
deum suum ex dispersione qua
dispersi fuerant adunati sunt:
et ascenderunt montana hec omnia.
et iterum possident ierusalem ubi
sunt sancta eorum. Nunc ergo mi
domine perquire si est aliqua
iniquitas eorum in conspectu dei
eorum. et ascendamus ad illos:
quoniam tradens tradet illos deus
illorum tibi. et subiugati erunt
sub iugo potentie tue. Si vero
non est offensio populi huius coram
deo suo. non poterimus resistere

illis quoniam deus illorum defendet
illos: et erimus in obprobrium
universe terre. Et factum est
cum cessaret loqui achior hec
verba: irati sunt omnes magna-
nates holofernis et cogitabant
eum interficere dicentes ad alte-
rutrum. Quis iste est qui filios
israel posse dicat resistere regi na-
bugodonosor et exercitibus eius.
homines inermes et sine virtute
et sine peritia pugne. Ut ergo
agnoscat achior quia non fallit nos:
ascendamus ad montana. et
cum capti fuerint potentes eorum
tunc cum eisdem gladio trans-
verberabitur. Ut sciant omnes
gentes quoniam nabugodonosor deus
terre est. et preter ipsum alius non
est. VI.
Factum est autem cum
cessassent loqui: indignatus
holofernes vehementer dixit ad
achior. Quoniam tu prophetasti nobis
dicens quod gens israel defendatur a
deo suo ut ostendam tibi quia non
est deus nisi nabugodonosor:
cum percusserimus eos omnes
sicut hominem unum. tunc et ipse
cum illis assyriorum gladio in-
teribis. et omnis israel tecum perdi-
tione disperiet: et probabis quia
nabugodonosor dominus sit uni-
verse terre. Tunc autem gladius mi-
litie mee transiet per latera tua.
et confixus cades inter vulnera-
tos israel: et non respirabis ultra
donec extermineris cum illis.
Porro autem si prophetiam tuam
veram existimas: non concidat
vultus tuus. et pallor qui faciem
tuam obtinuit discedat a te.
si verba mea hec putas impleri
non posse. Ut autem noveris
quia simul cum illis hec experieris:
ecce ex hac hora illorum populo
sociaberis. ut dum dignas
gladii mei penas exceperint:
ipse simul ultioni subiaceas.
Tunc holofernes precepit servis
suis ut comprehenderent achior
et perducerent eum in bethuliam
et traderent eum in manus filiorum
israel. Et accipientes eum

servi holofernis profecti sunt per
campestria. Sed cum appropin-
quassent ad montana: exierunt
contra eos fundibularii. Illi autem
divertentes a latere montis: li-
gaverunt achior ad arborem
manibus et pedibus. et sic vinctum de
restibus dimiserunt eum: et rever-
si sunt ad dominum suum. Porro fi-
lii israel descendentes de bethulia ve-
nerunt ad eum. Quem solventes
duxerunt ad bethuliam: atque in
medio populi illum statuentes
percunctati sunt quid rerum esset quod illum
vinctum assyrii reliquissent.
In diebus illis erant illic principes
ozias filius micha de tribu symeon:
et charmi qui et gothoniel. In me-
dio itaque seniorum et in conspectu
omnium achior dixit omnia que
locutus ipse fuerat ab holoferne in-
terrogatus: et qualiter populus
holofernis voluisset propter hoc verbum
interficere eum. et quemadmodum
ipse holofernes iratus iussit eum
israelitis hac de causa tradi. ut dum
vinceret filios israel: tunc etiam
ipsum achior diversis iubeat suppli-
ciis interire. propter hoc quod dixisset deus
celi defensor eorum est. Cumque universa
achior exposuisset. omnis
populus cecidit in faciem adorans
dominum et communi lamentatione et fletu una-
nimes preces suas effuderunt
dicentes. Domine deus celi et terre
intuere superbiam eorum et re-
spice ad nostram humilitatem. et
faciem tuorum sanctorum attende
et ostende quoniam non derelinquis
presumentes de te. et presumentes
de se, et de sua virtute gloriantes
humilias. Finito itaque fletu et
per totam diem populorum ora-
tione completa: consolati sunt
achior dicentes. Deus patrum nostrorum
cuius tu virtutem predicasti
ipse tibi hanc dabit vicissitudinem:
ut eorum magis interitum tu
videas. Cum vero dominus deus
noster dederit hanc libertatem servis
suis sit et tecum deus in medio
nostri: ut sicut placuerit tibi ita cum
omnibus tuis converseris. Tunc
ozias finito consilio suscepit

eum in domum suam, et fecit cenam
magnam: et vocatis omnibus pres-
biteris simul expleto ieiunio re-
fecerunt. Postea vero convocatus
omnis populus per totam noctem
intra ecclesiam oraverunt, peten
tes auxilium a deo israel. ·vii·

VII

Holofernes autem altera die
precepit exercitibus suis ut
ascenderent contra bethuliam. Erat
autem peditum bellatorum .c.
xx. milia et equites .xxii. milia: preter
preparationes virorum illorum
quos occupaverat captivitas: et
abducti fuerant de provinciis et urbibus
universe. Omnes pariter para-
verunt se ad pugnam contra fili-
os israel: et venerunt per crepidinem
montis usque ad apicem qui respicit
dothaim a loco qui dicitur belma usque ad
chelmon qui est contra esdrelon.
Filii autem israel ut viderunt multi-
tudinem illorum prostraverunt se su-
per terram mittentes cinerem super
capita sua, unanimes orantes ut
deus israel misericordiam suam ostende-
ret super populum suum. Et as-
sumentes arma sua bellica sederunt
per loca que angusti itineris tramitem
dirigunt inter montuosa: et
erant custodientes ea tota die et
nocte. Porro holofernes dum circu-
irent per gyrum: reperit quod fons qui
influebat aque ductum illorum
a parte australi extra civitatem di-
rigeret. et incidi precepit aque-
ductum eorum. Erant tamen non
longe a muris fontes ex quibus fur-
tim videbantur haurire aquam,
ad refocillandum citius quam ad potan-
dum. Sed filii amon et moab
accesserunt ad holofernem dicentes.
Filii israel non in lancea nec in sagit-
ta confidunt: sed montes defendunt
illos: et colles in precipitio constitu-
ti. Ut ergo sine congressione pugne
possis superare eos: pone custodes fon-
tium ut non hauriant ex eis. et
sine gladio interficies eos: vel certe
fatigati tradent civitatem suam,
quam putant in montibus positam super-
ari non posse. Et placuerunt verba
hec coram holoferne. et coram omnibus
satellitibus eius: et constituit per gyrum

centenarios per singulos fontes. Cum-
que ista custodia per dies .xx. fuisset
expleta: defecerunt cisterne et collecti-
ones aquarum omnibus habitan-
tibus in bethulia, ita ut non esset
intra civitatem unde satiarentur
vel una die: quoniam ad mensuram
dabatur populis aqua quotidie.
Tunc ad oziam congregati omnes
viri et femine iuvenes senes que et
parvuli: simul omnes una voce
dixerunt, Iudicet deus inter nos
et te: quoniam fecisti in nos mala nolens
loqui pacifice cum assyriis: et propter
hoc vendidit nos deus in manibus
eorum. et ideo non est qui adiuvet:
cum prosternamur ante oculos
eorum in siti et perditione magna.
Et nunc congregate universos
qui in civitate sunt: ut sponte nos
tradamus omnes populo holofer-
nis. Melius est enim ut captivi
benedicamus deum viventes. quam
moriamur et simus obprobrium
omni carni: cum viderimus uxo-
res nostras et infantes nostros mori an-
te oculos nostros. Contestamur ho-
die celum et terram. et deum patrum
nostrorum qui ulciscatur nos secundum
peccata nostra: ut iam tradatis civi-
tatem in manu militie holofernis.
et sit finis noster brevis in ore gladii
qui longior efficitur in ariditate
sitis. Et cum hec dixissent: factus
est fletus et ululatus magnus
in ecclesia ab omnibus: et per multas
horas una voce clamaverunt
ad deum dicentes, Peccavimus
cum patribus nostris, iniuste egimus
iniquitatem fecimus: quia tu
pius es miserere nobis aut in
tuo flagello vindica iniquitates
nostras: et noli tradere confitentes
te populo qui ignorat te, ut non
dicant inter gentes: Ubi est
deus eorum: Et cum fatigati
his clamoribus et his fletibus lassa-
ti siluissent: exurgens ozias
infusus lacrimis dixit. Equo
animo estote fratres, et hos quinque
dies expectemus a domino mi-
sericordiam. forsitan enim indi-
gnationem suam abscidet et dabit
gloriam nomini suo. Si autem

vel pedites sive pedestres

iuventutis

minuit

tiam factis .v. dieb; non venerit adiu
torium: faciemus hec verba que
locuti estis. . viii.
ET factum est cum audisset
hec verba iudith vidua que
erat filia merari filii idox. filii
ioseph. filii ozie. filii elai. filii iam
nor. filii gedeon. filii raphaim. f.
achitob. filii melchie. filii enan.
filii nathanie. filii salathiel. filii
symeon. filii ruben: et vir eius
fuit manasses. qui mortuus est
in dieb; messis ordeacee. Instabat
enim super alligantes mani-pu
los in campo: et venit estus super
caput eius et mortuus est in bethu
lia civitate sua: et sepultus est illic
cum patrib; suis. Erat autem
iudith relicta eius vidua iam
annis trib; et mensib; sex: et in supe
riorib; domus sue fecit sibi secretum
cubiculum in quo cum puellis
suis clausa morabatur. et habens
super lumbos suos cilicium: ieiuna
bat omnib; dieb; vite sue preter
sabbata, et neomenias et festa domus
isrl'. Erat enim eleganti aspectu
nimis. cui vir suus dereliquerat
divitias multas, et familiam co
piosam; ac possessiones armentis
boum et gregib; ovium plenas.
Et erat hec in omnib; famosissima.
quia timebat dnm valde; nec erat
qui loqueretur de illa verbum ma
lum. Hec itaq; cum audisset
quia ozias promisisset q' transacto
v. die traderet civitatem: misit ad
pbros chabri et carmin: et venerunt
ad illam: et dixit illis. quod est hoc verbu
in quo consensit ozias. Ut tradet
civitatem assiriis si intra quinq;
dies non venerit nobis adiutorium:
Et qui estis, qui temptatis dnm:
Non est iste sermo qui misericordiam pro
vocet. sed potius qui iram excitet.
et furorem accendat. Posuistis
vos tempus miserationis domini.
et in arbitrium vestrum diem
constituistis ei. Sed quia patiens
est dominus. in hoc ipso peniteamus:
et indulgentiam eius fusis lacri
mis postulemus. Non enim quasi
homo deus sic comminabitur. neq;
sicut filius hominis ad iracundiam
inflammabitur. Et ideo humilie
mus illi animas nostras, et in spiritu
constituti et humiliato servientes
illi dicamus flentes domino. ut
secundum voluntatem suam sic facia
at nobiscum misericordiam suam:
ut sicut conturbatum est cor nostrum
in superbiam illorum ita etiam
de nostra humilitate gloriemur: quia
non sumus secuti peccata patrum
nostrorum: qui dereliquerunt
deum suum. et adoraverunt deos
alienos: pro quo scelere dati sunt
in gladium et in rapinam et in
confusionem inimicis suis. Nos
autem alterum deum nescimus
preter ipsum. Expectemus humiles
consolationem eius et exquiret
sanguinem nostrum de afflictioni
bus inimicorum nostrorum: et humi
liabit omnes gentes quecumq;
insurgunt contra nos: et faciet
illas sine honore dominus deus
noster. Et nunc fratres quia vos qui
estis presbiteri in populo dei, ex
vobis enim pendet anima illorum:
ad eloquium vestrum corda eorum
erigite: ut memores sint quia
temptati sunt patres nostri ut proba
rentur si vere coluerunt deum suum.
Memores esse debent quomodo pa
ter noster abraham temptatus est. et
per multas tribulationes amicus
dei effectus est. Sic isaac. sic iacob
Sic moyses: et omnes qui placue
runt deo, per multas tribulationes
transierunt fideles. Illi autem qui
temptationes non susceperunt cum
timore domini. et impatientiam
suam, et improperium murmurationis
sue contra dnm protulerunt: ext(er)
minati sunt ab exterminatore: et
a serpentib; perierunt. Et nos ergo
non ulciscamur nos pro his que
patimur. sed reputantes peccatis nostris
hec ipsa supplicia minora esse: fla
gella domini quasi servi qui corri
pimur. ad emendationem non
ad perditionem nostram evenisse cre
damus. Et dixerunt illi ozias
et presbiteri. Omnia que locuta
es vera sunt: et non est in sermonib;
tuis ulla reprehensio. Nunc ergo
ora pro nobis quoniam mulier sancta es:

et timens dominum. Et dixit illis iudith.
Sicut quod loqui potui dei esse cognoscitis:
ita quod facere disposui probate si ex
deo est: et orate ut faciat firmum deus
consilium meum deus. Stabitis vos
ad portam nocte ista. et ego exeam
cum abra mea: et orate ut sicut di
xistis in diebus quinque respiciat
dominus populum suum israel. Vos
autem nolo ut scrutemini actum
meum. et usque dum renuntiem
vobis nichil aliud fiat nisi oratio.
pro me ad dominum deum nostrum. Et
dixit ad eam ozias princeps iude.
Vade in pace. et dominus sit tecum
in ultione inimicorum nostrorum. Et
revertentes abierunt. ·ix·
IX Quibus abscedentibus: iudith
ingressa est oratorium
suum. et induens se cilicio posuit
cinerem super caput suum. et proster-
nens se clamavit ad dominum dicens.
Domine deus patris mei symeon
qui dedisti ei gladium in defensione
alienigenarum. qui violatores
extiterunt in quoinquinatione sua.
et denudaverunt femur virginis
in confusionem: et dedisti mulieres
eorum in predam. et filias illorum
in captivitatem. et omnem predam
in divisionem servis tuis qui ze
laverunt zelum tuum: subvenito
queso domine deus meus michi
vidue. Tu enim fecisti priora
et illa post illa cogitasti: et hoc factum
est quod ipse voluisti. Omnes enim
vie tue parate sunt. et tua iudicia
et providentia tua posuisti. Respi
ce castra assyriorum nunc sicut
tunc castra egyptiorum videre
dignatus es quando post servos
tuos armati currebant confidentes
in quadrigis et in equitatu suo:
et in multitudine bellatorum. Sed
aspexisti super castra eorum: et tene
bre fatigaverunt eos. Tenuit pe
des eorum abyssus: et aque operue
runt eos. Sic fiant et isti domine.
qui confidunt in multitudine sua
et in curribus suis: et in contis et in
sagittis suis. et in lanceis gloriantur:
et nesciunt quia tu ipse es deus noster.
qui conteris bella ab initio: et dominus
nomen est tibi. Erige brachium
tuum sicut ab initio: et allide
virtutem illorum in virtute tua.
Cadat virtus eorum in iracun
dia tua qui promittunt se vio
lare sancta tua. et polluere taber
naculum nominis tui: et deicere
gladio suo cornu altaris tui.
Fac domine ut gladio proprio eius
superbia amputetur. Capiatur
laqueo oculorum suorum in me:
et percutias eum ex labiis caritatis
mee. Da michi in animo constan
tiam ut contempnam illum: et vir
tutem eius ut evertam eum. Erit enim
memoriale nominis tui. cum
manus feminine deiecerit eum.
Non enim in multitudine est
virtus tua domine. neque in equorum
viribus voluntas tua: nec superbi
ab initio placuerunt tibi: sed
humilium mansuetorum tibi
semper placuit deprecatio. Deus
celorum creator aquarum et
dominus totius creature: exaudi
me miseram deprecantem. et de
tua misericordia presumentem.
Memento domine testamenti tui
et da verbum in ore meo. et in corde
meo consilium corrobora: ut domus
tua in tua sanctificatione permaneat.
et omnes gentes cognoscant
quia tu es deus: et non est alius
preter te. ·x·
X Factum est autem cum
cessasset clamare ad dominum:
surrexit de loco ubi iacuerat prostrata
domino. vocavitque abram ancillam suam:
et descendens in domum suam ab
stulit a se cilicium. et exuit se
vestibus viduitatis sue: et lavit
corpus suum et unxit se myrro
optimo. et discriminavit crinem
capitis sui: et imposuit mitram
super caput suum: et induit se
vestibus iocunditatis sue. induitque
sandalia pedibus suis: assumpsitque
dextraliola. et lilia. et
inaures. et anulos: et omnibus
ornamentis suis ornavit se.
Cui etiam dominus contulit
splendorem: quoniam omnis ista
compositio non ex libidine sed
ex virtute pendebat. et ideo dominus
hanc in illam pulcritudinem

ampliavit: ut incomparabili de
core omnium oculis appareret. Inpo
suit itaque abre sue ascopam vini
et vas olei. et polentam. et lapites.
et panes et caseum: et profecta est.
Cumque venissent ad portam ci
vitatis: invenerunt expectantem
oziam et presbiteros civitatis. Qui
cum vidissent eam: stupentes
mirati sunt nimis pulcritudinem
eius. Nichil tamen interrogan
tes eam: dimiserunt transire di
centes. Deus patrum nostrorum
det tibi gratiam et omne consilium
tui cordis sua virtute corroboret.
et glorietur super te ierusalem: et sit
nomen tuum in numero sanctorum
et iustorum. Et dixerunt hii qui
illic erant omnes una voce. fiat
fiat. Judith vero orans dominum
transiit portas ipsa et abra eius.
Factum est autem cum descenderet
montem circa ortum diei: occur
rerunt ei exploratores assiriorum
et tenuerunt illam dicentes. Unde
venis aut quo vadis. Que respondit
filia sum hebreorum. Ideo ego fu
gi a facie eorum. quia futurum
agnovi quod dentur vobis in predati
onem. pro eo quod contempnentes
vos noluerunt ultro tradere se ipsos:
ut invenirent misericordiam in
conspectu vestro. Hac de causa cogi
tavi mecum dicens. Vadam ad
faciem principis holofernis. ut indi
cem illi secreta illorum. et osten
dam illi quo aditu possit obtinere
eos: ita ut non cadat nec unus
quidem vir de exercitu eius. Et
cum audissent viri verba eius:
considerabant faciem eius. et erat
in oculis eorum stupor: quia mi
rabantur pulcritudinem eius
nimis. Et dixerunt ad eam.
Conservasti animam tuam. eo
quod tale repperisti consilium. ut
descenderes ad dominum nostrum. Hoc
autem scias quia cum steteris in
conspectu eius bene tibi faciet.
et eris gratissima in corde eius.
Duxeruntque illam ad taberna
culum holofernis: nunciantes ei
de ea. Cumque intrasset ante faci
em eius: statim captus est in suis

oculis holofernes. Dixeruntque
ad eum satellites eius. Quis
contempnat populum hebreorum
qui tam decoras mulieres habent.
ut non pro his merito pugnare
debeamus contra eos. Videns
itaque iudith holofernem sedentem
in conopeo quod erat ex purpura et
auro et smaragdo. et lapidibus preci
osis intextum: et cum in faciem
eius intendisset adoravit eum prost
nens se super terram. Et levaverunt
eam servi holofernis. iubente do
mino suo. · xj.

XI

Tunc holofernes dixit ei. Equo
animo esto et noli pavere in
corde tuo: quia numquam ego nocui
virum qui voluit servire nabu
godonosor regi. Populus autem
tuus si non contempsisset me: non
allevassem lanceam meam super illum. — al' manum
Nunc autem dic michi qua ex cau
sa recessisti ab illis: et placuit tibi ut
venires ad nos. Et dixit illi iudith. — al' venisses
Sume verba ancille tue quoniam si secutus
fueris verba ancille tue perfectam
rem faciet deus tecum. Vivit enim
nabugodonosor rex terre. et vivit
virtus eius que est in te ad correcti
onem omnium animarum errantium:
quia non solum homines serviunt
illi per te sed et ipse bestie agri obtemperant
illi. Nunciatur enim industria
animi tui universis gentibus. et in
dicatum est omni seculo quia tu solus
bonus et potens es in omni regno eius.
et disciplina tua omnibus provinciis
predicatur. Nec hoc latet quod locutus
est achior: nec illud ignorat quod ei
iusseris evenire. Constat enim deum
nostrum sic peccatis offensum. ut manda
verit per prophetas suos ad populum.
quod tradat eum pro peccatis suis. Et
quia sciunt se offendisse deum suum
filii israel: tremor tuus super ipsos est.
Insuper etiam fames invasit eos.
et ab ariditate aque iam inter mor
tuos computantur. Denique hoc or
dinant ut interficiant pecora sua
et sanguinem eorum bibant. et sancta
domini ^dei^ sui que precepit deus non
contingi in frumento vino et oleo
hec cogitaverunt impendere: et volunt
consumere que nec manibus deberent

[…]pates
[…]alates
[…]o media
[…] iudith

contingeret. Ergo quoniam hec faciunt:
certum est quod in perditionem dabuntur.
Et ego ancilla tua cognoscens fu
gi ab illis. et misit me dominus hec ipsa
nuntiare tibi. Ego enim ancilla
tua deum colo etiam nunc apud te:
et exiet ancilla tua et adorabo deum
al' qn et dicet michi quando eis reddet peccatum
suum. et veniens nuntiabo tibi.
ita ut ego adducam te per mediam
ierusalem. et habebis omnem populum
israel sicut oves quibus non est pastor.
et non latrabit vel unus contra
te quoniam hec michi dicta sunt per pro
videntiam dei. et quoniam iratus est illis
deus. hec ipsa missa sum nuntiare tibi.
Placuerunt autem omnia verba
hec coram holoferne et coram pueris
eius. et mirabantur ad sapientiam
eius. et dicebant alter ad alterum.
Non est talis mulier super terram
in aspectu in pulcritudine. et in sen
su verborum. Et dixit ad illam holo
fernes. Benefecit deus qui misit
te ante populum. ut des illum tu
in manibus nostris. Et quoniam bona est
promissio tua si fecerit michi hoc deus
tuus: erit et meus deus: et tu in domo
nabugodonosor magna eris: et no
men tuum nominabitur in univer
XII sa terra. xii.
Tunc iussit eam introire ubi
repositi erant thesauri eius:
et iussit illic manere eam. et consti
tuit quod daretur ei de convivio suo.
Cui respondit iudith et dixit. Nunc
non potero manducare ex hiis que
precipis michi tribui. ne veniat
super me offensio: ex hiis autem que
mecum detuli manducabo.
Cui holofernes ait. Si defecerint
tibi ista que tecum detulisti quid facie
mus tibi? Et dixit iudith. Vivit
anima tua domine mi. quoniam non
hec expendet omnia ancilla tua. donec
faciat deus in manu mea hec que
cogitavi. Et induxerunt illam
servi eius in tabernaculum quod
preceperat. Et petiit dum introi
ret ut daretur ei copia nocte et ante
lucem egrediendi foras ad orationem
et deprecandi dominum. Et precepit
cubicularis suis ut sicut placeret
illi exiret et introiret ad adorandum

deum suum per triduum. Et egre
batur noctibus in vallem bethulie. et bap
tizabat se in fontem aque. Et ut
ascendebat orabat dominum deum israel: ut diri
geret viam eius ad liberationem po
puli sui. et introiens munda ma
nebat in tabernaculo. usque dum ac
ciperet escam suam in vespere.
Et factum est quarto die holofer
nes fecit cenam servis suis: et dixit
ad vagao eunuchum suum. Vade
et suade hebream illam. ut sponte
consentiat habitare mecum. Fedum
est enim apud assirios si femina
irrideat virum: agendo ut immunis
transeat ab eo. Tunc introivit
vagao ad iudith: et dixit ei. Non
vereatur bona puella introire ad
dominum meum ut honorificetur ante
faciem eius et manducet cum eo.
et bibat vinum cum iocunditate.
Cui iudith respondit. Que ego sum
ut contradicam domino meo: Omne
quod erit bonum et optimum ante oculos
eius: faciam. quicquid autem illi placu
erit: hoc erit michi optimum omnibus
diebus vite mee. Et surrexit et
ornavit se vestimento suo. et ingres
sa stetit ante faciem eius. Cor autem
holofernis concussum est: erat enim
ardens in concupiscentia eius. Et
dixit ad eam holofernes. Bibe nunc
et accumbe in iocunditate. quoniam gra
tiam invenisti coram me. Et dixit
iudith. Bibam domine quoniam magni
ficata est anima mea hodie pre
omnibus diebus meis. Et accepit et
manducavit et bibit coram ipso ea
que paraverat illi ancilla eius.
XIII Et iocundus xiii.
factus est holofernes ad illam:
bibitque vinum multum nimis
quantum numquam biberat in vita sua.
Ut autem sero factum est: festinaverunt
servi illius ad hospitia
sua. et conclusit vagao hostia
cubiculi et abiit. Erant autem omnes fatigati
a vino. Eratque iudith sola
in cubiculo. Porro holofernes
iacebat in lecto: nimia ebrietate
sopitus. Dixitque iudith puelle
sue ut staret foris ante cubiculum
et observaret. Stetitque iudith
ante lectum orans cum lacrimis

et labiorum motu in silentio dicens.
Confirma me domine deus israel:
et respice in hac hora ad opera
manuum mearum. ut sicut promisisti
ierusalem civitatem tuam erigas:
et hoc quod credens per te posse fieri cogi
tavi perficiam. Et hoc cum dixisset:
accessit ad columpnam que erat
ad caput lectuli eius, et pugionem
eius qui in ea ligatus pendebat
exsolvit. Cumque evaginasset il
lum: apprehendit comam capitis
eius et ait. Confirma me domine
deus israel in hac hora. Et percussit
bis in cervicem eius: et abscidit
caput eius. Et abstulit conopeum
eius a columpnis: et evolvit corpus eius
truncum. Et post pusillum exivit.
et tradidit caput holofernis ancil
le sue: et iussit ut mitteret illud
in peram suam. Et exierunt due
secundum consuetudinem suam quasi
ad orationem. Et transierunt
castra: et gyrantes vallem vene
runt ad portam civitatis. Et
dixit iudith a longe custodibus
murorum. Aperite portas quoniam
nobiscum est deus. qui fecit vir
tutem in israel. Et factum est cum
audissent viri vocem eius: vo
caverunt presbiteros civitatis.
et occurrerunt ad eam omnes a
minimo usque ad maximum: quoniam
speraverunt eam iam non esse
venturam. et accendentes lumina
ria congyraverunt circa eam
universi. Illa autem ascendens
in eminentiorem locum: iussit fieri
silentium. Cumque omnes tacuis
sent: ait iudith. Laudate domi
num deum nostrum qui non deseruit spe
rantes in se: et in me ancillam
suam adimplevit misericordiam suam.
quam promisit domui israel: et interfe
cit in manu mea hostem populi
sui in hac nocte. Et proferens
de pera caput holofernis: osten
dit illis dicens. Ecce caput ho
lofernis. principis militie assiri
orum: et ecce conopeum illius
in quo recumbebat in ebrietate sua
et ubi per manum femine percussit illum
dominus deus noster. Vivit autem
ipse dominus. quoniam custodivit me

angelus eius. et hinc euntem
et ibi commorantem: et inde huc
revertentem. et non permisit me
dominus ancillam suam coin
quinari. sed sine pollutione peccati
revocavit me vobis gaudentem
in victoria sua: et in evasione mea.
et in liberatione vestra. Confitemini
illi omnes quoniam bonus quoniam in seculum
misericordia eius. Universi autem ado
rantes dominum. dixerunt ad illam.
Benedixit te dominus in virtute
sua qui per te ad nichilum redegit
inimicos nostros. Porro ozias princeps
populi israel dixit ad eam. Benedicta
es tu filia a domino deo excelso pre
omnibus mulieribus super terram.
Benedictus dominus qui creavit
celum et terram qui te direxit in
vulnera capitis inimicorum nostrorum ^principis
quia hodie nomen tuum ita
magnificavit. ut non recedat
laus tua de ore hominum qui me
mores fuerint virtutis domini
in eternum. pro quibus non pepercisti
animae tuae propter angustias
et tribulationes generis tui: sed
subvenisti ruine ante conspectum
dei nostri. Et dixit omnis populus
fiat fiat. Porro achior vocatus
venit et dixit ei iudith. Deus israel
cui testimonium dedisti quod ulcisca
tur se de inimicis suis ipse caput
omnium incredulorum incidit
in hac nocte in manu mea.
Et ut probes quia ita est: ecce
caput holofernis. qui in contemptu
superbie sue deum israel contempsit:
et tibi interitum minabatur di
cens. Cum captus fuerit populus
israel: gladio perforari precipiam
latera tua. Videns autem achior
caput holofernis: angustiatus
pre pavore cecidit in faciem suam
super terram. et estuavit anima
eius. Postea vero quam resumpto
spiritu recreatus est: procidit ad pe
des eius. et adoravit eam et dixit.
Benedicta tu a deo tuo in omni
tabernaculo iacob: quoniam in omni
gente qui audierint nomen tuum
magnificabitur deus israel super te.

XIIII

Dixit autem iudith ad

omnem populum. Audite me fratres.
Suspendite caput hoc super muros
nostros. Et erit cum exierit sol: acci
piat unusquisque arma sua, et exite
cum impetu: non ut descendatis
deorsum. sed quasi impetum facientes.
Tunc exploratores necesse erit ut
fugiant ad principem suum exci
tandum ad pugnam. Cumque
duces eorum cucurrerint ad ta
bernaculum holofernis. et invene
rint eum truncum in suo sangui
ne volutatum: decidet super eos
al' cognoscitis timor. Cumque cognoveritis eos
fugere. ite post illos securi: quoniam dominus
conteret eos sub pedibus vestris. Tunc
achior virtutem videns quam fecit
deus israel: relicto gentilitatis ritu
credidit deo, et circumcidit carnem
preputii sui: et appositus est ad po
pulum israel et omnis successio generis
eius. usque in hodiernum diem.
Mox autem ut ortus est dies sus
penderunt super muros caput ho
lofernis. Accepit unusquisque
vir arma sua, et egressi sunt cum
grandi strepitu et ululatu. Quod
al' exploratores videntes explorantes: ad taberna
culum holofernis cucurrerunt.
Porro hii qui in tabernaculo erant
venientes. et ante ingressum cubi
culi perstrepentes excitandi gratia
inquietudinem arte moliebantur.
ut non ab excitantibus sed a sonantibus
holofernes evigilaret. Nullus
enim audebat cubiculum virtutis
assiriorum pulsando aut intran
do aperire. Sed cum venissent du
ces eius et tribuni: et universi ma
iores exercitus assiriorum: dixe
runt cubiculariis. Intrate et exci
tate eum. Quoniam egressi mures de
cavernis suis ausi sunt provocare
nos ad prelium. Tunc ingressus
vagao cubiculum eius stetit ante
cortinam: et fecit plausum mani
bus suis. suspicabatur enim illum
cum iudith dormire. Sed cum nullum
motum iacentis sensu aurium
caperet: accessit proximans ad cor
tinam. et elevans eam vidit cada
ver absque capite holofernis in suo
sanguine tabefactum iacere super
terram. Et exclamavit voce

magna cum fletu: et scidit vesti
menta sua. Et ingressus taberna
culum iudith: non invenit eam.
Et exiliit foras ad populum: et
dixit. Una mulier hebrea fecit
confusionem in domo regis nabu
godonosor. Ecce enim holofernes
iacet in terra. et caput ipsius non
est in illo. Quod cum audissent prin
cipes virtutis assiriorum: sciderunt
vestimenta sua omnes et intolera
bilis timor et tremor cecidit super
eos: et turbati sunt animi eorum
valde. Et factus est clamor incom
parabilis in media castra eorum.

Cumque. xv.

Omnis exercitus decollatum
holofernem audisset: fugit mens
et consilium ab eis. et solo tremore
et metu agitati fuge presidium sumunt.
ita ut nullus loqueretur cum pro
ximo suo: sed inclinato capite re
lictis omnibus evadere festinabant
hebreos quos armatos venire super
se audierant. fugientes per vias
camporum et semitas collium.
Videntes itaque filii israel fugientes
illos: descenderunt clangentes
tubis et ululantes post ipsos. Et quoniam
assirii non adunati in fugam
ibant precipites. Filii autem israel
uno agmine persequentes: debilita
bant omnes quos invenire potuis
sent. Misit itaque ozias nuntios
per omnes civitates et regiones
israel. Omnis itaque regio omnisque
urbs electam iuventutem misit
armatam post eos: et persecuti sunt
eos in ore gladii. quousque perveni
rent ad extremitatem finium
suorum. Reliqui autem qui erant
in bethulia ingressi sunt castra
assiriorum: et predam quam fugientes
assirii reliquerant abstulerunt secum
et onustati sunt valde. Hii vero
qui victores reversi sunt ad bethu
liam. omnia quecumque erant
illorum abstulerunt secum: ita
ut non esset numerus in pecoribus
et iumentis et universis mobili
bus eorum. ut a minimo usque ad
maximum omnes divites fierent
de predationibus eorum. Ioachim
autem summus pontifex venit

de iherusalem in bethuliam cum uniuer-
sis presbiteris suis ut uideret iudith.
Que cum exisset ad illum: benedi-
xerunt illam omnes una uoce di-
centes. Tu gloria iherusalem. tu leticia
israel. tu honorificencia populi
nostri. quia fecisti uiriliter. et confor-
tatum est cor tuum: eo quod castita-
tem amaueris. et post uirum
tuum. alterum non scieris:
ideo et manus domini confortauit
te: et ideo eris benedicta in eternum.
Et dixit omnis populus. fiat
fiat. Per dies autem triginta
uix collecta sunt spolia assiriorum
a populo israel. Porro uniuersa que
holofernis peculiaria fuisse proba-
ta sunt dederunt iudith: in auro
et argento et uestibus et gemmis et
omni supellectili: et tradita sunt
illi omnia a populo. Et omnes
populi gaudebant cum mulieri-
bus. et uirginibus et iuuenibus
in organis et cytharis. ·XVI·

Tunc cantauit canticum
hoc iudith domino dicens.
Incipite domino in tympanis.
cantate deo in cymbalis. modu-
lamini illi psalmum nouum:
exultate et inuocate nomen eius.
Dominus conterens bella dominus
nomen est illi: qui posuit castra s.
in medio populi sui ut eriperet
nos de manu inimicorum nostrorum.
Venit assur ex montibus ab aqui-
lone in multitudine fortitudi-
nis sue. cuius multitudo obtura-
uit torrentes: et equi eorum co-
operuerunt ualles. Dixit se in-
censurum fines meos et iuuenes
meos occisurum gladio: infantes
meos dare in predam. et uirgines
in captiuitatem. Dominus autem
omnipotens nocuit eum et tradidit eum
in manus femine: et confudit
eum. Non enim cecidit potens
eorum a iuuenibus nec filii titan
percusserunt eum. nec excelsi
gigantes imposuerunt se illi.
sed iudith filia merari in specie
faciei sue dissoluit eum. Exuit
enim se uestimento uiduitatis:
et induit se uestimento leticie. in
exultatione filiorum israel. Vnxit
faciem suam unguento. colliga-
uit cincinnos suos mitra ad deci-
piendum illum. Sandalia eius
rapuerunt oculos eius. pulcri-
tudo eius captiuam fecit animam
eius. Amputauit pugione ceru-
cem eius. horruerunt perse con-
stanciam eius: et medi auda-
ciam eius. Tunc ululauerunt
castra assiriorum: quando apparue-
runt humiles mei arescentes
in siti. Filii puellarum compunxe-
runt eos. et sicut pueros fugientes
occiderunt eos: perierunt in
prelio a facie domini mei. ympnum
cantemus domino. ympnum no-
uum cantemus deo nostro. Adonai
domine deus magnus es tu et
preclarus in uirtute: et quem tua
superare nemo potest. Tibi seruiat
omnis creatura tua. quia dixisti
et facta sunt: misisti spiritum tuum
et creata sunt. et non est qui resi-
stat uoci tue. Montes mouebun-
tur a fundamentis cum aquis.
petre sicut cera liquescent ante
faciem tuam: qui autem timent
te magni erunt apud te pre omnibus. al' per omnia
Ve genti insurgenti super genus
meum. Dominus enim omnipotens
uindicabit in eis: in die iudicii
uisitabit illos. Dabit enim ignem
et uermem in carnes eorum: ut
urantur et senciant usque in al' et uiuant
sempiternum. Et factum est post
hec omnis populus post uictoriam
uenit in iherusalem adorare dominum. Et
mox ut purificati sunt: obtulerunt
omnes holocausta et uota et repro-
missiones suas. Porro iudith uni-
uersa uasa bellica holofernis que
dedit illi populus. et conopeum quod
ipsa sustulerat posuit in anathe- al' tradidit
ma obliuionis. Erat autem munus
populus iocundus secundum faciem
sanctorum. Et per tres menses gau-
dium huius uictorie celebratum
est cum iudith. Post dies autem
illos unusquisque rediit in domum
suam. Et iudith magna facta
est in bethulia: et preclarior erat
uniuerse terre israel. Erat etiam
uirtuti castitatis adiuncta: ita al' adornata
ut non cognosceret uirum omnibus

diebus vite sue, ex quo defunctus
est manasses vir eius. Erat
autem in diebus festis procedens
cum gloria magna. Mansit
autem in domo viri sui annos
centum quinque. et dimisit abram
suam liberam: et defuncta est ac
sepulta cum viro suo in bethulia.
Luxit que eam omnis populus dieb;
septem. In omni autem spatio
vite eius non fuit qui perturbaret
israel: et post mortem eius annis mul
tis. Dies autem victorie huius
festivitatis ab hebreis in numero
dierum sanctorum accipitur: et colit
a iudeis ex illo tempore usque in
presentem diem. Explicit liber
Iudith Incipit prologus in librum thobie

Chromatio et heliodoro episcopis.
Ieronimus presbiter in domino
salutem. Mirari non desino exac
tionis vestre instantiam. Exigitis
enim ut librum chaldeo sermone
conscriptum ad latinum stilum
traham. librum utique thobie quem
hebrei de catalogo divinarum
scripturarum secantes. his que
agyographa memorant man
cipaverunt. Feci satis desiderio vestro
non tamen meo studio. Arguunt
enim nos hebreorum studia: et
imputant nobis contra suum
canonem latinis auribus ista trans
ferre. Sed melius esse iudicans
phariseorum displicere iudicio,
et episcoporum iussionibus deservire.
institi ut potui. Et quia vicina
est caldeorum lingua sermoni
hebraico: utriusque lingue peri
tissimum loquacem reperiens:
unius diei laborem arripui: et
quicquid ille michi hebraicis verbis
expressit hoc ego accito notario
sermonibus latinis exposui. Orati
onibus vestris mercedem huius operis
compensabo, cum gratum vobis id
didicero me quod iubere estis dignati
complesse.
Explicit prologus Incipit liber thobie

Thobias ex tribu et
civitate nepta
lim que est in
superioribus gali
lee supra naason.
Post viam que
ducit ad occiden
tem. in sinistro habens civitatem
sephet: cum captus esset in diebus
salmanasar regis assiriorum in
captivitate tamen positus. viam
veritatis non deseruit: ita ut omnia
que habere poterat cotidie con
captivis fratribus qui erant ex eius
genere impartiret. Cumque esset
iunior omnibus in tribu nepta
lim: nichil tamen puerile ges
sit in opere. Denique cum irent
omnes ad vitulos aureos quos
ieroboam rex israel fecerat: hic
solus fugiebat consortia omnium.
et pergebat ad ierusalem ad templum
domini: et ibi adorabat dominum
deum israel. Omnia primitiva
sua et decimas suas fideliter
offerens. ita ut in tertio anno
proselitis et advenis ministraret
omnem decimationem. Hec et
his similia secundum legem dei adhuc
puerulus observabat. Cum
vero factus esset vir: accepit an
nam uxorem de tribu iuda. Ge
nuit que ex ea filium: nomen suum
imponens ei. Quem ab infantia
timere deum docuit: et abstinere
ab omni peccato. Igitur cum per
captivitatem devenisset cum uxore
sua et filio in civitatem ninive. cum
omni tribu sua. et omnes ederent
ex cibis gentilium: iste custodivit
animam suam. nunquam contami
natus est in escis eorum. Et
quia memor fuit domini in toto
corde suo: dedit illi dominus deus
gratiam in conspectu salmanasar
regis. et dedit ei potestatem ut quo
cumque vellet ire: habens libertatem
quecumque facere voluisset. Pergebat enim
per omnes qui erant in captivitate:
et monita salutis dabat eis. Cum
autem venisset in rages civitatem
medorum et ex his quibus honora
tus fuerat a rege, habuisset decem
talenta argenti. et cum multa

turba generis sui gabellum egentē
uideret qui erat ex tribu eius . sub
cirographo dedit illi memoratum
pondus argenti . Post multum
vero temporis mortuo salmana
sar rege cum regnaret sennacherib
filius eius pro eo . et filios isrl' exosos
haberet in conspectu suo : tobias perge
bat per omnem cognationem suā .
et consolabatur eos . Diuidebat q;
vnicuiq; pro ut poterat de facul
tatib; suis . Esurientes alebat .
nudisq; vestimenta prebebat . et
mortuis atq; occisis sepulturam
sollicitus exhibebat . Denique cū
reuersus esset rex senacherib . fugiens
a iudea pro plaga quā circa eum deus
fecerat propter blasphemiam suā .
et iratus multos occideret ex filiis
isrl' : tobias sepeliebat corpora eorum .
At vbi nunciatum est regi : iussit
eum occidi . et tulit omnē substanciā
eius . Tobias autem cum filio
suo et cum vxore fugiens nudus
latuit quia multi eum diligebant .
Post dies vero quadragin
ta quinque . occiderunt regem
filii ipsius . et reuersus est thobias
ad domum suam : omnisq; fa
cultas restituta est ei . . ij .

Post hec vero cum esset dies
festus domini . et factum
esset prandium bonum in domo
thobie : Dixit filio suo . Uade et
adduc aliquos de tribu nrā timē
tes deum . vt epulentur simul no
biscum . Cumq; abisset : reuersus
nunciauit ei vnum ex filiis isrl'
iugulatum , iacere in platea .
Statimq; exiliens de accubitu suo :
relinquens prandium ieiunus
peruenit ad corpus . Tollensq; illud
portauit ad domum suam occulte .
vt dum sol occubuisset caute sepe
liret eum . Cumq; occultasset
corpus : manducauit panem
cum luctu . et tremore memorans
illum sermonem quem dixit
dominus per amos prophetam .
Dies festi vestri conuertentur in
lamentationem . et luctum . Cū
vero sol occubuisset . abiit et sepeliuit
eum . Arguebant autem illum
omnes proximi sui dicentes . Iam

huius rei causa iussus es interfici .
et vix effugi mortis imperium : et
iterum sepelis mortuos . Sed thobi
as plus timens deum quam regem . ra
piebat corpora occisorum et occul
tabat in domo sua et mediis
noctibus sepeliebat ea . Contigit
autem ut quadam die cum fatiga
tus a sepultura veniens domū suā .
iactasset se iuxta parietem et obdor
misset : et ex nido hyrundinum
dormienti illi calida stercora inci
derent super oculos eius et fieret cec'.
Hanc autem temptationē ideo permi
sit dn̄s euenire illi . Ut posteris da
retur exemplum paciencie eius
sicut et sancti iob . Nam cum ab in
fancia sua semper deum timuerit
et mandata eius custodierit : non
est contristatus contra deum quod pla
ga cecitatis euenit ei . sed inmobilis in
dei timore permansit : agens grās
deo omnib; dieb; uite sue . Nam
sicut beato iob insultabant reges :
ita isti parentes et cognati eius irri
debant uitam eius dicentes . Ubi
est spes tua pro qua elemosinas et
sepulturas faciebas . Tobias vero
increpabat eos dicens . Nolite ita
loqui . quoniam filii sanctorum sumus .
et vitam illam expectamus quam deus
daturus est hiis qui fidem suam
nunquam mutant ab eo . Anna vero
vxor eius ibat ad textrinum opus
cotidie . et de labore manuū suarum
victum quem consequi potuisset defe
rebat . Unde factum est vt edum
caprarum accipiens detulisset
domi . Cuius cum vocem balantis
uir eius audisset . Dixit . Uide
te ne furtiuus sit . Reddite eum
dominis suis . quia non licet nobis
ex furto aliquid aut edere aut contingere .
Ad hec uxor eius irata respondit .
Manifeste vana facta est spes tua .
et elemosine tue modo apparuerunt .
Atq; hiis et aliis huiusmodi verbis
exprobrabat eum . . iij .

III

Tunc thobias ingemuit : et
cepit orare cum lacrimis . di
cens . Iustus es domine . et omnia
iudicia tua iusta sunt . et omnes
vie tue misericordia et ueritas . et iudicium .
Et nunc domine memor esto mei

de sepult' thobie

senachib

isti

al' hic incipit c. ij.

et ne vindictam sumas de peccatis meis: neque reminiscaris delicta mea vel parentum meorum. Quoniam non obedivimus preceptis tuis: et traditi sumus in direptionem et captivitatem et mortem et in fabulam et in improperium omnibus nationibus in quibus dispersisti nos. Et nunc domine magna iudicia tua, quia non egimus secundum precepta tua: et non ambulavimus sinceriter coram te. Et nunc domine secundum voluntatem tuam fac mecum misericordiam et precipe in pace recipi spiritum meum. Expedit enim michi mori magis quam vivere. Eadem itaque die contigit ut Sara filia Raguelis in Rages civitate medorum et ipsa audiret improperium ab una ex ancillis patris sui: quoniam tradita fuerat viris septem et demonium nomine Asmodeus occidebat eos mox ut ingressi fuissent ad eam. Ergo cum pro culpa sua increparet puellam, respondit ei dicens: Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum. Numquid et me occidere vis sicut iam septem viros occidisti? Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum domus sue: et tribus diebus et tribus noctibus non manducavit neque bibit. Sed in orationibus persistens cum lacrimis deprecabatur deum ut ab isto improperio liberaret eam. Factum est autem tertia die dum compleret orationem benedicens dominum dixit: Benedictum est nomen tuum domine deus patrum nostrorum, qui cum iratus fueris misericordiam facies: et in tempore tribulationis peccata dimittis his qui invocant te. Ad te domine faciem meam converto, ad te oculos meos erigo. Peto domine ut de vinculo improperii huius absolvas me, aut certe desuper terram eripias me. Tu scis domine quia numquam concupivi virum, et mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia. Numquam cum ludentibus miscui me: neque cum his qui in levitate ambulant participem me prebui. Virum autem cum timore tuo non cum libidine mea consensi suscipere. Et aut ego indigna fui illis, aut illi forsitan michi digni non fuerunt: quia forsitan viro alii conservasti me. Non est enim in hominis potestate consilium tuum. Hoc autem certum habet omnis qui colit te: quia vita eius si in probatione fuerit coronabitur. Si autem in tribulatione fuerit: liberabitur. Et si in correptione fuerit ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim delectaris in perditionibus nostris: quia post tempestatem tranquillum facis et post lacrimationem et fletum exultationem infundis. Sit nomen tuum deus Israel benedictum in secula. In illo tempore exaudite sunt preces amborum in conspectu glorie summi dei: et missus est angelus domini sanctus Raphael ut curaret eos ambos, quorum uno tempore sunt orationes in conspectu domini recitate.

Nō nomē diaboli Asmodeus

al' nō videam' sup̄ terram

4

Igitur cum Thobias putaret orationem suam exaudiri ut mori potuisset, vocavit ad se Tobiam filium suum dixitque ei: Audi fili mi verba oris mei, et ea in corde tuo quasi fundamentum construe. Cum acceperit deus animam meam corpus meum sepeli: et honorem habebis matri tue omnibus diebus vite eius. Memor enim esse debes que et quanta pericula passa sit propter te in utero suo. Cum autem et ipsa compleverit tempus vite sue: sepelies eam circa me. Omnibus autem diebus vite tue in mente habeto deum: et cave ne aliquando peccato consentias et pretermittas precepta dei nostri. Ex substantia tua fac elemosinam: et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere. Ita enim fiet ut nec a te avertatur facies domini.

Quomodo potueris ita esto misericors. Si multum tibi fuerit: habundanter tribue. Si exiguum tibi fuerit: exiguum libenter impertiri stude. Premium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis. quoniam elemosina ab omni peccato et a morte liberat: et non patietur animam ire in tenebras. Fiducia erit enim magna coram summo deo elemosina: omnibus qui faciunt eam. Attende tibi fili mi. ab omni fornicatione. et preter uxorem tuam numquam patiaris crimen scire. Superbiam numquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas. In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Quicumque tibi operatus fuerit statim mercedem restitue ei. et merces mercennarii tui apud te omnino non maneat. Quod ab alio odis fieri tibi. vide ne alteri tu aliquando facias. Panem tuum cum esurientibus et egenis comede. et de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum et vinum tuum super sepulturam iusti constitue. et noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus. Consilium semper a sapiente perquire. Omni tempore benedic deum. et pete ab eo ut vias tuas dirigat. et omnia consilia tua in ipso permaneant. Indico etiam tibi fili mi dedisse me .x. talenta argenti dum adhuc infantulus esses gabelo in rages civitate medorum: et chirographum eius apud me habeo. Et ideo perquire quomodo ad eum pervenias. et recipias ab eo supra memoratum pondus argenti. et restituas ei chirographum suum. Noli timere fili mi: pauperem quidem vitam gerimus. sed multa bona habebimus si timuerimus deum. et recesserimus ab omni peccato. et fecerimus bene. v.

Tunc respondit thobias patri suo et dixit. Omnia quecumque precepisti michi faciam pater. Quomodo autem hanc pecuniam inquiram: ignoro. Ille me nescit. et ego illum ignoro. quod signum dabo illi. Sed neque viam qua pergatur illuc aliquando cognovi. Tunc pater suus respondit illi et dixit. Chirographum quidem eius penes me habeo. quod dum illi ostenderis: statim tibi restituet pecuniam. Sed perge nunc et inquire tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum salva mercede sua dum adhuc vivo. ut recipias eam. Tunc egressus thobias: invenit iuvenem splendidum stantem et precinctum. et quasi paratum ad ambulandum. Et ignorans quod angelus dei esset: salutavit eum et dixit. Unde te habemus bone iuvenis. Et ille respondit. Ex filiis israel. Et tobias dixit ei. Nosti viam que ducit in regionem medorum. Cui respondit. Novi. et omnia itinera eius frequenter ambulavi. et mansi apud gabelum fratrem nostrum. qui moratur in rages civitate medorum. que posita est in monte exbathanis. Cui tobias ait. Sustine obsecro donec hec ipsa nuntiem patri meo. Tunc ingressus tobias indicavit universa hec patri suo. Super que admiratus pater. rogavit ut introiret ad eum. Ingressus itaque salutavit eum et dixit. Gaudium tibi sit semper. Et tobias ait. Quale michi gaudium erit qui in tenebris sedeo, et lumen celi non video. Cui ait iuvenis. Forti animo esto. in proximo est ut a deo cureris. Dixit itaque illi tobias. Numquid poteris perducere filium meum ad gabellum in rages civitate medorum. Et cum rediens statuam tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus. Ego eum ducam et reducam ad te sanum. Cui tobias respondit. Rogo te: indica michi de qua domo aut de qua tribu es tu. Cui raphael angelus dixit. Genus queris mercennarii. an ipsum mercennarium qui cum filio tuo eat? Sed ne forte sollicitum te reddam: Ego sum azarias ananie magni filius. Et tobias respondit. Ex magno

Nota angelus in figura iuvenis

al' ex vel ecbathanis

CV

al' restituam

generis es tu: sed peto ne irascaris q
voluerim cognoscere genus tuum.
Dixit autem ei angelus. Ego sa
num ducam. et sanum tibi redu
cam filium tuum. Respondens
autem tobias dixit. Bene ambu
letis. et sit deus in itinere vestro.
et angelus eius comitetur vobiscum.
Tunc paratis omnibus que erant neces
saria in via portanda. fecit tobias vale
patri suo. et matri sue. et ambulaue
runt ambo simul. Cumque profecti
essent: cepit flere mater eius et dicere.
Baculum senectutis nostre tulisti.
et transmisisti a nobis. Numquam esset
ista pecunia pro qua misisti eum.
Sufficiebat enim nobis paupertas
nostra: vt diuicias computaremus
hoc quod videbamus filium nostrum.
Dixitque ei tobias. Noli flere saluus
perueniet filius noster. et saluus reuer
tetur ad nos: et oculi tui videbunt
eum. Credo enim quod angelus
dei bonus comitetur ei. et bene dispo
net omnia que circa ipsum geruntur.
ita vt cum gaudio reuertatur
ad nos. Ad hanc vocem cessauit
mater eius flere et tacuit. vi.

VI Profectus quoque est tobias: et
canis secutus est eum. et mansit
prima mansione iuxta fluui
um tigris. Et exiuit ut lauaret
pedes suos: et ecce piscis immanis
exiuit ad deuorandum eum. Quem
expauescens tobias. clamauit voce
magna dicens. Domine inuadit
me. Et dixit ei angelus. Apprehende
de branchiam eius. et trahe eum ad te.
Quod cum fecisset: attraxit eum in
siccum. et palpitare cepit ante pe
des eius. Tunc dixit ei angelus.
Exentera hunc piscem. et cor eius
et fel et iecur repone tibi. Sunt enim
hec necessaria ad medicamenta
vtiliter. Quod cum fecisset: assauit
carnes eius. et secum sustulerunt
in via: cetera salierunt que suffi
cerent eis quousque peruenirent in
rages ciuitatem medorum. Tunc
interrogauit tobias angelum
et dixit ei. Obsecro te azaria frater.
vt dicas michi quod remedium ha
bebunt ista que de pisce seruare
iussisti. Respondens quoque angelus dixit ei.

Cordis eius particulam si super
carbones ponas. fumus eius extri
cat omne genus demoniorum. siue
a viro siue a muliere: ita ut ultra
non accedat ad eos. Et dixit ei
tobias. Vbi vis vt maneamus. Respondens
que angelus ait. Est hic nomine
raguel propinquus vir de tribu tua.
et hic habet filiam nomine sarram.
sed neque masculum neque feminam
ullum habet alium preter eam.
Tibi debetur omnis substantia eius.
et oportet eam te accipere coniugem.
Pete ergo eam a patre eius. et dabit
tibi eam vxorem. Tunc respondit
tobias et dixit. Audio quia tradi
ta est viris. vii. et mortui sunt: sed
et hoc audiui quod demonium illos
occidit. Timeo ergo ne forte et mi
chi hec eueniant: et cum sim vnicus
parentibus meis deponam senectutem
illorum cum tristitia ad inferos.
Tunc angelus raphael dixit ei.
Audi me: et ostendam tibi qui sunt
quibus preualere potest demonium.
Hii namque qui coniugium ita
suscipiunt ut deum a se et a sua mente
excludant. et sue libidini ita vacent
sicut equus et mulus quibus non
est intellectus: habet potestatem
demonium super illos. Tu autem
cum acceperis eam ingressus cubi
culum per tres noctes continens
esto ab ea. et nichil aliud nisi ora
tionibus vacabis cum ea. Ipsa autem
nocte incenso iecore piscis fugabitur
demonium. Secunda vero nocte
in copulatione sanctorum patriarcharum
admitteris. Tertia autem nocte
benedictionem persequeris. ut filii
ex vobis incolumes procreentur.
Transacta autem nocte tertia
accipies virginem cum timore
domini. amore magis filiorum
quam libidinis ductus: vt in semine
abrahe benedictionem in filiis con
sequaris. vii.

VII Ingressi sunt autem ad ra
guelem: et suscepit eos raguel cum
gaudio. Intuensque tobiam raguel
dixit anne vxori sue. Quam similis
est iuuenis iste consobrino meo.
Et cum hec dixisset. ait. Vnde estis
iuuenes fratres nostri. At illi dixerunt.

Ex tribu neptalim sumus. et ex capti
uitate niniue. Dixit illis raguel.
Nostis tobiam fratrem meum? Qui
dixerunt. Nouimus. Cumque multa
bona loqueretur de eo: dixit angelus
ad raguelem. Tobias de quo interro
gas. pater huius est. Et misit se
raguel: et cum lacrimis osculatus
est eum. et plorans super collum eius
dixit. Benedictio tibi fili mi. quia boni
et optimi uiri filius es. Et anna
uxor eius et sara filia ipsorum lacrimate
sunt. Postquam autem locuti sunt: pre
cepit raguel occidi arietem et parari
conuiuium. Cumque hortaretur eos
discumbere ad prandium: tobias dixit.
Hic ego hodie non manducabo neque
bibam. nisi prius petitionem meam
confirmes: et promittas michi dare
saram filiam tuam. Quo audito
uerbo raguel expauit. sciens quid euenerit
illis .vij. uiris: et timere cepit ne forte
huic similiter accideret. et moreretur
ipse. Et cum nutaret et non daret
ullum petenti responsum: dixit illi
angelus. Noli timere dare illam
isti. quoniam huic timenti deum debetur
coniunx filia tua. Propterea alius
non potuit habere illam. Tunc dixit
raguel. Non dubito quod deus preces
et lacrimas meas in conspectu suo ad
miserit. et credo quoniam ideo uos fecit ad me
uenire. ut ista coniungeretur cognationi
sue. secundum legem moysi. Et nunc
noli dubium gerere. quod tibi eam tra
dam. Et apprehendens dexteram
filie sue: dextere tobie tradidit dicens.
Deus abraham et deus ysaac et deus
iacob sit uobiscum. et ipse coniungat
uos: impleatque benedictionem suam
in uobis. Et accepta carta fecerunt
conscriptionem coniugii. et post hec
epulati sunt benedicentes deum. Vo
cauitque raguel ad se annam uxo
rem suam. precipiens ei ut prepararet
alterum cubiculum. Et introdu
xit in eum saram filiam suam:
et lacrimata est. Dixitque ei. Forti
animo esto filia mea. Dominus
celi det tibi gaudium pro tedio quod
perpessa es. Postquam uero cenauerunt:
introduxerunt iuuenem ad eam.

VIII Recordatus .viij.
Itaque tobias sermonem
angeli: protulit de cassidili suo
partem iecoris. posuitque eam
super carbones uiuos. Tunc ra
phael angelus apprehendit de
monium: et religauit eum in
deserto superioris egypti. Tunc
hortatus est uirginem tobias.
dixitque ei. Sara exurge et depre
cemur deum hodie. et cras et secun
dum cras: quia istis tribus
noctibus deo iungimur. Tertia
autem transacta nocte. in nostro
erimus coniugio. filii quippe sanctorum
sumus: et non possumus ita con
iungi sicut et gentes que ignorant
deum. Surgentes autem pariter:
instanter orabant ambo simul.
ut sanitas daretur eis. Dixitque
tobias. Domine deus patrum
nostrorum benedicant te celi et terre
et mare fontes et flumina: et omnis
creatura tue que in eis sunt. Tu
fecisti adam de limo terre. dedisti
que ei adiutorium euam. Et
nunc domine tu scis quia non
luxurie causa accipio sororem
meam. sed sola posteritatis dilecti
one. in qua benedicatur nomen
tuum in secula seculorum. Dixit
itaque sarra. Miserere nobis domine
miserere nobis. ut consenescamus
ambo pariter sani. Et factum
est circa pullorum cantum: ac
cersiri iussit raguel seruos suos
ut abirent pariter et foderent sepul
chrum. Dicebat enim. Ne simili
modo euenerit ei quo et ceteris illis
septem qui ingressi sunt ad eam.
Cumque parassent fossam: reuer
sus ad uxorem suam raguel dixit
ei. Mitte unam ex ancillis tuis
et uideat si mortuus est: ut sepelia
mus eum antequam illucescat. At
illa misit unam ex ancillis suis:
que ingressa cubiculum reperit
eos saluos et incolumes secum pariter
dormientes. Et reuersa nuntia
uit bonum nuntium. Et bene
dixerunt deum raguel uidelicet et
anna uxor eius. et dixerunt. Be
nedicimus te domine deus israel:
quia non contigit nobis quemadmodum
putabamus. Fecisti enim
nobiscum misericordiam tuam et exclu

cum eo / al' timebat

dicti a nobis inimicum perse-
quentem nos: misertus es autem
duobus unicis. Fac eos domine
in plenius benedicere te: et sacri-
ficium tibi laudis tue et sue sa-
nitatis offerre. ut cognoscat uni-
versitas gentium quia tu es
deus solus in universa terra.
Statimque precepit servis suis
raguel ut replerent fossam quam
fecerant. priusquam illucesceret.
Uxori autem sue dixit. ut instru-
eret convivium. et prepararet omnia
que in cibos erant iter agentibus
ta festum sive convivium
necessaria. Duas quoque vaccas
matrimonii
pingues et quatuor arietes occi-
di fecit. et preparari epulas omnibus
vicinis suis. et cunctis amicis.
Et adiuravit raguel tobiam
ut duas ebdomadas moraretur
apud eum. De omnibus autem
que possidebat raguel dimidiam
partem dedit tobie. et fecit hanc
scripturam ut pars dimidia que
supererat post obitum eorum tobie
dominio deveniret. ix.

IX

Tunc vocavit ad se tobias
angelum quem quidem hominem
estimabat. et dixit ei. Azaria
frater. peto ut auscultes verba
mea. Si meipsum tradam tibi
servum. non ero condignus pro-
videncie tue. Tamen obsecro te
ut assumas tibi animalia sive
servitia. et vadas ad gabelum
in rages civitatem medorum.
reddasque ei cyrographum suum
et recipias ab eo pecuniam. et
roges eum venire ad nuptias
meas. Scis enim quoniam numerat
dies pater meus. Et si tardavero
una die plus. contristabitur anima
eius. Et certe vides quomodo
raguel coniuravit me. cuius
adiuramentum spernere non
possum. Tunc raphael assumens
quatuor ex servis raguel. et duos
camelos. in rages civitatem me-
dorum perrexit. Et inveniens
gabelum reddidit ei cyrographum
suum et recepit ab eo omnem
pecuniam. Indicavitque ei de
tobia filio tobie omnia que ges-
ta sunt. fecitque eum secum

venire ad nuptias. Cumque ingres-
sus esset domum raguel. invenit
tobiam discumbentem. et exi-
liens: osculati sunt se invicem. et
Flevit itaque gabelus benedixitque
deum et dixit. Benedicat te dominus
deus israel: quia filius es viri opti-
mi et iusti et timentis deum. et ele-
mosinas facientis. Et dicatur benedic-
tio super uxorem tuam. et super pa-
rentes vestros. et filios filiorum vestrorum
usque in tertiam et quartam gene-
rationem: et sit semen vestrum be-
nedictum a domino deo israel qui
regnat in secula seculorum. Cum-
que omnes dixissent amen: accesse-
runt ad convivium. Sed et cum
timore domini nuptiarum convi-
vium exercebant. x.
Cum vero moras faceret ibi
tobias causa nuptiarum:
sollicitus erat pater eius tobias
dicens. Putas quare moratur
filius meus aut quare detentus est
ibi: Putas ne gabelus mortuus
est. et nemo reddit ei pecuniam.
Cepit autem contristari nimis
ipse: et anna uxor eius cum eo. et
ceperunt ambo simul flere. eo quod
statuto die minime reverteretur filius
eorum ad eos. Flebat igitur mater
eius. irremediabilibus lacrimis.
atque dicebat. Heu heu me fili
mi. ut quid te misimus peregrinari
lumen oculorum nostrorum. bacu-
lum senectutis nostre. solacium
vite nostre, spem posteritatis nostre.
Omnia simul in te uno habentes.
te non debuimus dimittere a
nobis. Cui dicebat tobias.
Tace et noli turbari. sanus est fili-
us. Satis fidelis est vir ille cum
quo misimus eum. Illa autem
nullo modo consolari poterat. sed
cotidie exiliens circumspiciebat et
circuibat vias omnes per quas
spes remeandi videbatur. ut pro-
cul videret eum si fieri posset venientem.
At vero raguel dicebat ad generum
suum. Mane hic. et ego mittam
nuntium salutis de te ad tobiam
patrem tuum. Cui tobias dixit.
Ego novi quod pater meus et mater
mea modo dies computant. et

anciatur spiritus eorum in ipsis. Cumque verbis multis rogaret raguel tobiam, et ille eum nulla ratione vellet audire: tradidit ei saram et dimidiam partem omnis substantie sue in pueris, in puellis, in pecudibus, in camelis et in vaccis et pecunia multa; et salvum atque gaudentem dimisit eum a se dicens. Angelus domini sanctus sit in itinere vestro, perducatque vos incolumes, et inveniatis omnia recte circa parentes vestros, et videant oculi mei filios vestros priusquam moriar. Et apprehendentes parentes filiam suam osculati sunt eam et dimiserunt ire, monentes eam honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, et se ipsam irreprehensibilem exhibere. xi.

Cumque reverterentur, pervenerunt ad charan que est in medio itinere contra ninive xi die. Dixit autem angelus: Tobia frater, tu scis quemadmodum reliquisti patrem tuum. Si placet itaque tibi, precedamus, et lento gradu sequantur iter nostrum familie simul cum coniuge tua et cum animalibus. Cumque hoc placuisset ut irent, dixit raphael ad tobiam: Tolle tecum ex felle piscis; erit enim necessarium. Tulit itaque tobias ex felle illo et abierunt. Anna vero sedebat secus viam cotidie in supercilio montis unde respicere poterat de longinquo. Cumque ex eodem loco specularetur adventum eius, vidit a longe et illico cognovit venientem filium suum, currensque nuntiavit viro suo dicens: Ecce venit filius tuus. Dixitque raphael ad tobiam: At ubi introieris domum tuam, statim adora dominum deum tuum, et gratias agens ei, accede ad patrem tuum et osculare eum, statimque lini super oculos eius ex felle piscis hoc quod portas tecum. Scias enim quia mox aperientur oculi eius, et videbit pater tuus lumen celi, et in aspectu tuo gaudebit. Tunc precucurrit canis qui simul fuerat in via, et quasi nuntius adveniens blandimento sue caude gaudebat. Et consurgens cecus pater eius cepit offendens pedibus currere, et data manu puero occurrit in obviam filio suo; et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua, et ceperunt ambo flere pre gaudio. Cumque adorassent deum et egissent gratias, consederunt. Tunc sumens tobias de felle piscis linivit oculos patris sui; et sustinuit quasi dimidiam fere horam, et cepit albugo ex oculis eius quasi membrana ovi egredi. Quam apprehendens tobias traxit ab oculis eius, statimque recepit visum tobias; et glorificabant deum ipse videlicet et uxor eius et omnes qui sciebant eum. Dicebatque tobias: Benedico te domine deus israel quia tu castigasti me et tu sanasti me; et ecce video tobiam filium meum. — al' salvasti

Ingressa est etiam post septem dies sara uxor filii eius et omnis familia et pecora sana, et cameli et pecunia multa uxoris, — nimis sed et alia pecunia quam receperat a gabelo. Et narravit parentibus suis omnia beneficia dei que fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat. Veneruntque achior et nabath consobrini tobie gaudentes ad tobiam, congratulantes ei de omnibus bonis que circa illum ostenderat deus. Et per septem dies epulantes omnes gaudio magno gavisi sunt.

XII

Tunc vocavit · xii · ad se tobias filium suum dixitque ei: Quid possumus dare viro isti sancto qui venit tecum? Respondens tobias dixit patri suo: Pater quam mercedem dabimus ei aut quid dignum poterit esse beneficiis eius? Me duxit et reduxit sanum, pecuniam ipse a gabelo suscepit, uxorem ipse me fecit habere, et demonium ab ea ipse compescuit, gaudium parentibus eius fecit, — eius me ipsum a devoratione piscis eripuit, te quoque fecit videre lumen celi, et bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad hec dignum poterimus dare? Sed

te pater meus ut roges eum si forte
dignetur medietatem de omnibus
al' cunque que allata sunt sibi assumere.
Et vocantes eum pater scilicet et filius
tulerunt illum in partem. et ro
eum gare ceperunt ut dignaretur di
midiam partem omnium que
attulerant acceptam habere.
Tunc dixit eis occulte. Benedicite
deum celi. et coram omnibus
viventibus confitemini ei: quia
fecit vobiscum misericordiam suam.
Etenim sacramentum regis abs
condere bonum est: opera autem
dei revelare et confiteri honorifi
cum est. Bona est oratio cum
ieiunio et elemosina magis quam
thesauros auri condere. Quoniam
elemosina a morte liberat. et ipsa
est que purgat peccata. et facit
invenire misericordiam et vitam
eternam. Qui autem faciunt
peccatum et iniquitatem hostes
sunt anime sue. Manifesto ergo
vobis veritatem et non abscondam
a vobis sermonem occultum. Quando
orabas cum lacrimis et sepeliebas
mortuos. et derelinquebas prandium
tuum et mortuos abscondebas
per diem in domo tua et nocte sepe
liebas eos. Ego obtuli orationem
tuam domino. Et quia acceptus
al' a deo eras domino necesse fuit ut temptatio
probaret te. Et nunc misit me
dominus ut curarem te: et saram
liberare uxorem filii tui a demonio. Ego
enim sum raphael angelus unus
al' dominum ex vii. qui astamus ante deum.
Cumque hec audissent turbati
sunt et trementes ceciderunt super
terram in facies suas. Dixitque
eis angelus. Pax vobis nolite
timere. Etenim cum essem vo
biscum per voluntatem dei eram.
Ipsum benedicite et cantate illi. Vi
debar quidem manducare vobiscum
et bibere: sed ego cibo et potu invisibili
qui ab hominibus non videri potest
utor. Tempus est ergo ut rever
tar ad eum qui me misit. Vos
autem benedicite deum et enarra
te omnia mirabilia eius. Et
cum hec dixisset. ab aspectu eorum
ablatus est et ultra eum videre
non potuerunt. Tunc prostrati
per horas tres in faciem benedixerunt
deum: et exurgentes narraverunt
omnia mirabilia eius. xiii.
Aperiens autem tobias senior
os suum: benedixit deum et
dixit. Magnus es domine in eternum.
et in omnia secula regnum tuum.
quoniam tu flagellas et salvas. deducis
ad inferos et reducis: et non est
qui effugiat manum tuam. Con
fitemini domino filii israel: et in con
spectu gentium laudate eum. quoniam
ideo dispersit vos inter gentes que
ignorant eum. ut vos narretis
mirabilia eius: et faciatis scire eos
quia non est alius deus omnipotens pre
ter eum. Ipse castigavit nos propter
iniquitates nostras: et ipse salvabit
nos propter misericordiam suam.
Aspicite ergo que fecit vobiscum et
cum timore et tremore confitemini
illi: regemque seculorum exaltate in
operibus vestris. Ego autem in terra
captivitatis mee confitebor illi.
quoniam ostendit magestatem suam
in gentem peccatricem. Converti
mini itaque peccatores et facite iu
stitiam coram deo. credentes quod fa
ciat vobiscum misericordiam suam.
Ego autem et anima mea in eo le
tabimur. Benedicite deum omnes
electi eius. agite dies letitie et confi
temini illi. Ierusalem civitas dei. ca
stigavit te dominus in operibus
manuum tuarum: confitere do
mino in bonis tuis. et benedic deum
seculorum. ut reedificet in te taber
naculum suum et revocet ad te
omnes captivos tuos: et gaudeas
in omnia secula seculorum. Luce
splendida fulgebis. et omnes fines
terre adorabunt te. Nationes ex
longinquo ad te venient. et munera
deferentes adorabunt dominum in te
et terram tuam in sanctificationem
habebunt. Nomen enim magnum
invocabunt in te. Maledicti erunt
qui contempserunt te: Et condem
nati erunt omnes qui blasphema
verunt te: benedicti erunt qui edi
ficaverunt te. Tu autem letaberis
in filiis tuis quoniam omnes benedicentur
et congregabuntur ad dominum. Beati

qui diligunt te, et qui gaudent super pace tua. Anima mea benedic dominum, quia liberavit ierusalem civitatem suam a cunctis tribulationibus eius. Beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndam claritatem ierusalem. Porte ierusalem ex saphiro et smaragdo edificabuntur, et ex lapide precioso omnes circuitus murorum eius. Ex lapide candido et mundo omnes platee eius sternentur, et per vicos eius alleluya cantabitur. Benedictus dominus qui exaltavit eam, ut sit regnum eius in secula seculorum super eam. amen. Et consummati sunt omnes sermones tobie.

Et postea quam · xiiii ·
illuminatus est vixit annis xl. duobus et vidit filios nepotum suorum. Completis itaque annis centum duobus sepultus est honorifice in ninive. Quinquaginta namque et vi. annorum oculorum lumen amisit, sexagenarius vero recepit. Reliquum vero vite sue in gaudio fuit et cum bono profectu timoris domini perrexit in pace. In hora autem mortis sue vocavit ad se tobiam filium suum, et septem iuvenes filios eius nepotes suos dixitque eis. Prope erit interitus ninive; non enim excidit verbum dei, et fratres nostri qui dispersi sunt a terra israel revertentur ad eam. Omnis autem deserta terra eius replebitur, et domus dei que in ea incensa est iterum reedificabitur; ibique revertentur omnes timentes deum, et relinquent gentes ydola sua, et venient in ierusalem et inhabitabunt in ea; et gaudebunt in ea omnes reges terre adorantes regem israel. Audite ergo filii mei patrem vestrum. Servite domino in veritate, et inquirite ut faciatis que sunt placita illi, et filiis vestris mandate ut faciant iusticias et elemosinas ut sint memores dei, et benedicant deum in omni tempore in veritate et in tota virtute sua. Nunc ergo filii audite me et nolite manere hic; sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulcro, ex eo dirigite gressus vestros ut exeatis hinc; video enim quia iniquitas eius finem dabit ei. Factum est autem post obitum matris sue, tobias abscessit ex ninive cum uxore sua et filiis et filiorum filiis, et reversus est ad soceros suos. Invenit que eos incolumes in senectute bona, et curam eorum gessit, et ipse clausit oculos eorum, et omnem hereditatem domus raguelis ipse recepit. Vidit que quintam generationem filios filiorum suorum. Et completis annis .lxxxx.ix. in timore domini cum gaudio sepelierunt eum. Omnis cognatio eius et omnis generatio eius in bona vita et sancta conversatione permansit, ita ut accepti essent tam deo quam hominibus et cunctis habitantibus in terram.

Incipit prologus de iob

Cogor per singulos scripture divine libros adversariorum respondere maledictis, qui interpretationem meam reprehensionem lxx. interpretum criminantur. quasi non et apud grecos aquila, simmachus et theodocion vel verbum e verbo, vel sensum e sensu, vel ex utroque commixtum et medie temperatum genus translationis expresserint. et omnia veteris instrumenti volumina origenes obelis asteriscisque distinxerit, quos vel additos vel de theodocione sumptos translationi antique inseruit, probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod in partibus susceperunt, aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest ut quos plura intermisisse perspexerint, non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur, precipue in iob. Cui si ea que sub asteriscis addita sunt subtraxeris, pars maxima voluminis detruncabitur. Et hoc dumtaxat apud grecos. Ceterum et apud latinos ante eam translationem quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus, septingenti ferme aut octingenti versus sunt, quibus decurtatus et

laceratus corrosusque liber feditatem suam publice legentibus prebeat. Hec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem, sed ex ipso hebraico arabicoque sermone et interdum syro nunc verba nunc sensus nunc simul utrumque resonabit. Obliquus enim etiam apud hebreos totus liber fertur et lubricus, et quod greci rethores vocant exematismenos, dumque aliud loquitur aliud agit. Ut si velis anguillam aut murenulam strictis tenere manibus, quanto fortius presseris tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huius voluminis Lidden quendam preceptorem qui apud hebreos primus haberi putabatur non parvis redemisse nummis. Cuius doctrina an aliquid profecerim nescio. Hoc unum scio non potuisse me interpretari nisi quod ante intellexeram. A principio itaque voluminis usque ad verba Iob apud hebreos prosa oratio est. Porro a verbis Iob in quibus ait: pereat dies in qua natus sum et nox in qua dictum est conceptus est homo, usque ad eum locum ubi ante finem voluminis scriptum est: idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere, exametri versus sunt dactilo spondeoque currentes. Et propter lingue ydioma crebro recipientes et alios pedes non earundem sillabarum sed eorundem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fertur numeris lege solutis, quod metrici magis quam simplex lector intelligunt. A supradicto autem versu usque ad finem libri parvum comma quod remanet prosaica oratione contexitur. Quod si tibi videtur incredulum metra scilicet esse apud hebreos et in morem nostri Flacci grecique Pindari et Alcei et Sappho vel psalterium vel lamentationes Ieremie vel omnia fere scripturarum cantica comprehendi, legat Philonem, Iosephum, Origenem et Eusebium Cesariensem, et eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes mei idcirco me in hoc volumine laborasse, non ut interpretationem antiquam reprehenderem, sed ut ea que in illa aut obscura sunt aut omissa aut certe scriptorum vitio depravata manifestiora nostra interpretatione fierent, qui et hebreum sermonem ex parte didicimus, et in latino pene ab ipsis incunabulis inter gramaticos et rethores et philosophos detriti sumus. Quod si apud grecos post lxx editionem iam Christi evangelio choruscante Aquila et Sim achus et Theodotion iudaizantes heretici sunt recepti, qui multa misteria salvatoris subdola interpretatione celarunt, et tamen in exaplois habentur apud ecclesias et explanantur ab ecclesiasticis viris, quanto magis ego christianus de parentibus christianis natus et vexillum crucis in mea fronte portans, cuius studium fuit omissa repetere, depravata corrigere et sacramenta ecclesie puro et fideli sermone aperire, vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo reprobari. Habeant qui volunt veteres libros vel in membranis purpureis auro argentoque descriptos vel uncialibus ut vulgo aiunt litteris onera magis exarata quam codices, dum michi meisque permittant pauperes habere scedulas et non tam pulcros codices quam emendatos. Utraque editio et lxx iuxta grecos et mea iuxta hebreos in latinum meo labore translata est. Eligat unusquisque quod vult et studiosum se magis quam malivolum probet.

al' scematisinenos

Explicit prologus. Incipit prefatio.

Si aut fiscellam iunco texerem

ista prefacio hic deficit sed postea scribitur

[illegible]

Vir erat in terra · I ·
hus nomine iob.
et erat uir ille sim
plex et rectus ac
timens deum: et
recedens a malo.
Natiqz sunt ei
septem filii ꝛ tres filie. Et fuit pos
sessio illius. vii. milia ouium. et
tria milia camelorum. Quingenta
quoqz iuga boum. ꝛ quingente asine:
ac familia multa nimis. Eratqz
uir ille magnus inter omnes ori
entales. ꝛ ibant filii eius ꝛ facie
bant conuiuium per domos unusqsqz
in die suo. Et mittentes uocabant
tres sorores suas. ut comederent ꝛ
biberent cum eis. Cumqz in orbem
transissent dies conuiuii. mittebat
ad eos iob ꝛ sanctificabat illos.
Consurgensqz diluculo: offerebat
holocausta per singulos. Dicebat
enim. Ne forte peccauerint filii mei
ꝛ bñdixerint deum in cordibz suis.
Sic faciebat iob cunctis diebus.
Quadam autem die cum uenissent
filii dei ut assisterent coram domino:
affuit inter eos etiam sathan. Cui
dixit dominus. Unde uenis? Qui
respondens. ait. Circuiui terram et
perambulaui eam. Dixitqz dñs
ad eum. Numquid considerasti seruũ
meum iob. qꝫ non sit ei similis in ter
ra homo simplex ꝛ rectus ꝛ timens deũ:
ac recedens a malo? Cui respondit sa
than ayt. Numquid frustra timet iob
deum? Nonne tu uallasti eum ac
domum eius uniuersamqz substãtiam
per circuitum; operibz manuum
eius bñdixisti. ꝛ possessio eius creuit
in terra. Sed extende paululum
manum tuam. ꝛ tange cunctaqz
possidet: nisi in faciem bñdixerit
tibi. Dixit ergo dominus ad sa
than. Ecce uniuersa que habet in
manu tua sunt: tantum in eum
ne extendas manum tuam. Egres
susqz est sathan a facie domini.
Cum autem quadam die filii ꝛ
filie eius comederent ꝛ biberent ui
num in domo fratris sui primogeniti:
nuntius uenit ad iob qui dixit. Bo
ues arabant. ꝛ asine pascebantur
iuxta eos: ꝛ irruerunt sabei. tule
runt qꝫ omnia ꝛ pueros percusserũt
gladio: ꝛ euasi ego solus ut nuntiarẽ
tibi. Cumqz adhuc ille loqueretur
uenit alter ꝛ dixit. Ignis dei cecidit
e celo. ꝛ tactas oues puerosqz con
sumpsit: ꝛ effugi ego solus ut nun
tiarem tibi. Sed ꝛ adhuc illo lo
quente: uenit alius ꝛ dixit. Chal
dei fecerunt tres turmas. ꝛ inuase
runt camelos ꝛ tulerunt eos: nec nõ
ꝛ pueros percusserunt gladio. et
ego fugi solus solus ut nuntiarẽ
tibi. Adhuc loquebatur ille: et
ecce alius intrauit ꝛ dixit. Filiis tuis
ꝛ filiabz uescentibz ꝛ bibentibz uinũ
in domo fratris sui primogeniti: repẽte
uentus uehemens irruit a regio
ne deserti ꝛ concussit quatuor an
gulos domus: que corruens oppres
sit liberos tuos ꝛ mortui sunt: et
effugi ego solus ut nuntiarem tibi.
Tunc surrexit iob ꝛ scidit uesti
menta sua ꝛ tonso capite corruens
in terram adorauit ꝛ dixit. Nudus
egressus sum de utero matris mee. ꝛ
nudus reuertar illuc. Dominus
dedit dominus abstulit. sicut dño
placuit ita factum est: sit nomẽ
domini benedictum. In omnibz
his non peccauit iob labiis suis.
neqz stultum qd contra dominum
locutus est. · II ·
Factum est autem cum quadam · II
die uenissent filii dei ꝛ starent
coram domino: uenisset quoqz sa
than inter eos: ꝛ staret in conspec
tu eius: ut diceret dominus ad
sathan. Unde uenis. Qui respõdes
ait. Circuiui terram ꝛ peram
bulaui eam. Et dixit dominus
ad sathan. Numquid considera
sti seruum meum iob qꝫ non sit
ei similis in terra. Uir simplex
ꝛ rectus ꝛ timens deum. ac rece
dens a malo. ꝛ adhuc retinens
innocentiam. Tu autem com
mouisti me aduersus eum.
ut affligerem illum frustra.
Cui respondens sathan ait. Pelle
pro pelle ꝛ cuncta que habet homo
dabit pro anima sua. Alioquin
mitte manum tuam ꝛ tange
os eius ꝛ carnem. ꝛ tunc uidebis
qꝫ in faciem tua bñdixerit tibi.

Dixit ergo dominus ad sathan. Ecce
in manu tua est verumptamen
animam illius serva. Egressus
igitur sathan a facie domini. per
cussit iob ulcere pessimo a planta
pedis usque ad verticem eius. Qui
al' testa — testa saniem radebat sedens in sterqui
linio. Dixit autem illi uxor sua.
Adhuc tu permanes in simplicitate
tetua. Benedic deo et morere. Qui
ait ad illam. Quasi una de stultis
mulieribus locuta es. Si bona susce
pimus de manu domini. quare
al' nõ sustineamus — mala non suscipiamus. In omnibus
hiis non peccavit iob labiis suis.
Igitur audientes tres amici iob omne
malum quod accidisset ei. venerunt
singuli de loco suo. Heliphaz the
manites. et baldad suites. et sophar
naamathites. Condixerant enim
ut pariter venientes visitarent eum
et consolarentur. Cumque elevassent
procul oculos suos. non cognoverunt
eum. Exclamantes ploraverunt.
Scissisque vestibus sparserunt pulve
rem super caput suum in celum
et sederunt cum eo in terra. vii. die
bus et septem noctibus. et nemo lo
quebatur ei verbum. Videbant
enim dolorem esse vehementem.

III

A principio libri iob procedit
prosaice usque ad hic tertium c.
et ab hic tertio c. usque ad xlii.
est metrum exametrum ex
dactilo et spondeo

Post hec aperuit. iii.
iob os suum et maledixit
diei sue. et ait. Pereat dies in qua
natus sum. et nox in qua dictum
est conceptus est homo. Dies illa
vertatur in tenebras. non requirat
eam deus desuper. et non sit in re
cordatione. et non illustretur lu
mine. Obscurent eam tene
bre et umbra mortis. Occupet
eam caligo. et involvatur ama
ritudine. Noctem illam tenebro
sus turbo possideat. non compute
tur in diebus anni. nec numeretur
in mensibus. Sit nox illa solitaria.
nec laude digna. Maledicant ei
qui maledicunt diei. qui parati
sunt suscitare leviathan. Obte
nebrentur stelle caligine eius.
Expectet lucem et non videat. nec
ortum surgentis aurore. quia non
conclusit ostia ventris qui porta
vit me. nec abstulit mala ab ocu
lis meis. Quare non in vulva
mortuus sum. egressus ex utero non
statim perii. Cur exceptus genibus.
Cur lactatus uberibus. Nunc
enim dormiens silerem. et somp
no requiescerem cum regibus et
consulibus terre. qui edificant sibi
solitudines. aut cum principibus
qui possident aurum. et replent
domos suas argento. aut sicut
abortivum absconditum non
subsisterem. vel qui concepti non
viderunt lucem. Ibi impii cessa
verunt a tumultu. et ibi requie
verunt fessi robore. Et quondam
vincti pariter sine molestia non
al' ex — audierunt vocem exactoris.
Parvus et magnus ibi sunt. Et
servus liber a domino suo. Quare
data est misero lux et vita hiis qui
in amaritudine anime sunt.
Qui expectant mortem et non veni
quasi effodientes thesaurum gau
dentque vehementer cum invenerint
sepulchrum. Viro cuius abscon
dita est via. et circumdedit eum
deus tenebris. Antequam comedam
suspiro. et quasi inundantes aque
sic rugitus meus. quia timor quem ti
mebam evenit michi. et quod ve
rebar accidit. Nonne dissimu
lavi. Nonne silui. Nonne
quievi. Et venit super me indig
natio. iiii.

IIII

Respondens autem eliphaz
themanites dixit. Si ceperi
mus loqui tibi. forsitan mo
leste accipies. Sed conceptum
sermonem tenere quis possit.
Ecce docuisti multos. et manus
lassas roborasti. Vacillantes con
firmaverunt sermones tui. et ge
nua trementia confortasti. Nunc
autem venit super te plaga. et de
fecisti. Tetigit te et conturbatus es.
Ubi est timor tuus. et fortitudo tua.
Patientia tua et perfectio viarum
tuarum. Recordare obsecro te quis
umquam innocens periit. aut quando
recti deleti sunt. Quin potius
vidi eos qui operantur iniquita
tem. et seminant dolores et me
tunt eos. flante deo periisse. et spi
ritu ire eius esse consumptos. Rugitus
leonis. et vox leene. et dentes catu

[dentes ca]torum leonum contriti sunt. Tigris periit eo quod non haberet predam, et catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est verbum absconditum, et quasi furtive suscepit auris mea venas susurri eius. In horrore visionis nocturne quando solet sopor occupare homines, pavor tenuit me et tremor: et omnia ossa mea perterrita sunt. Et cum spiritus me presente transiret, inhorruerunt pili carnis mee. Stetit quidam cuius non agnoscebam vultum, ymago coram oculis meis: et vocem quasi aure lenis audivi. Numquid homo dei comparatione iustificabitur, aut factore suo purior erit vir? Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, et in angelis suis reperit pravitatem. Quanto magis hii qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velud a tinea? De mane usque ad vesperam succidentur: et quia nullus intelligit, in eternum peribunt. Qui autem reliqui fuerint auferentur ex eis; morientur et non in sapientia.

V

Voca ergo si est qui tibi respondeat, et ad aliquem sanctorum convertere. Virum stultum interficit iracundia: et parvulum occidit invidia. Ego vidi stultum firma radice, et maledixi pulcritudini eius statim. Longe fient filii eius a salute: et conterentur in porta: et non erit qui eruat. Cuius messem famelicus comedet, et ipsum rapiet armatus: et ebibent sitientes divitias eius. Nichil in terra sine causa fit, et de humo non orietur dolor. Homo ad laborem nascitur, et avis ad volandum. Quam ob rem ego deprecabor dominum, et ad deum ponam eloquium meum, qui facit magna et inscrutabilia et mirabilia absque numero. Qui dat pluviam super faciem terre, et irrigat aquis universa. Qui ponit humiles in sublimi, et merentes erigit sospitate. Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum quod ceperant. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, et consilia pravorum dissipat. Per diem incurrent tenebras, et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro salvum faciet a gladio oris eorum, et de manu violenti pauperem. Et erit egeno spes: iniquitas autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a deo. Increpationem ergo domini ne reprobes, quia ipse vulnerat et medetur: percutit, et manus eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te: et in septima non tanget te malum. In fame eruet te de morte, et in bello de manu gladii. A flagello lingue absconderis, et non timebis calamitatem cum venerit. In vastitate et fame ridebis, et bestias terre non formidabis: sed cum lapidibus regionum pactum tuum, et bestie terre pacifice erunt tibi. Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum, et visitans speciem tuam non peccabis. Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum, et progenies tua quasi herba terre. Ingredieris in habundantia sepulchrum, sicut infertur acervus tritici in tempore suo. Ecce hoc ut investigavimus ita est: quod auditum mente pertracta.

VI

Respondens · vi · autem iob, dixit. Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui, et calamitas quam patior in statera: quasi arena maris hec gravior appareret. Unde et verba mea dolore sunt plena: quia sagitte domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, et terrores domini militant contra me. Numquid rugiet onager cum habuerit herbam? Aut mugiet bos cum ante presepe steterit plenum? Aut poterit comedi insulsum, quod non est sale conditum? Aut potest aliquis gustare quod gustatum affert mortem? Que prius nolebat tangere anima mea, nunc pre angustia cibi mei sunt. Quis det ut veniat petitio mea, aut quod expecto tribuat michi deus? Et qui cepit ipse me conterat.

Anime enim esurienti etiam amara dulcia videntur esse

solvat manum suam et succidat
me. Et hec michi sit consolatio,
ut affligens me dolore non parcat:
nec contradicam sermonibus sancti.
Que est enim fortitudo mea,
ut sustineam? Aut quis finis
meus ut patienter agam?
Nec fortitudo lapidum fortitu
do mea, nec caro mea enea est.
Ecce non est auxilium michi
in me: et necessarii quoque mei
recesserunt a me. Qui tollit
ab amico suo misericordiam
de timorem domini relinquit. Fra
tres mei preterierunt me, sicut
torrens qui raptim transit in
convallibus. Qui timent pruinam
irruet super eos nix. Tempore
quo fuerint dissipati peribunt,
et ut incaluerint solventur de
loco suo. Involute sunt semite
gressuum eorum, ambulabunt
in vacuum et peribunt. Con
siderate semitas Thema, itinera
Saba, et expectate paulisper. Con
fusi sunt quia speravi. Vene
runt quoque usque ad me: et pudore
cooperti sunt. Nunc venistis,
et modo videntes plagam meam,
timetis. Numquid dixi afferte michi
et de substantia vestra donate michi,
vel liberate me de manu hostis,
et de manu robustorum eruite
me? Docete me et ego tacebo, et
si quid forte ignoravi instruite
me. Quare detraxistis sermo
nibus veritatis, cum e vobis nullus
sit qui possit arguere me? Ad
increpandum tantum eloquia
concinnatis, et in ventum verba
profertis. Super pupillum
irruitis et subvertere nitimini
amicum vestrum. Verumptamen
quod cepistis explete. Prebete au
rem et videte an mentiar. Res
pondete obsecro absque contentione,
et loquentes id quod iustum est iu
dicate. Et non invenietis in
lingua mea iniquitatem, nec
in faucibus meis stultitia perso
nabit. VII.

VII Militia est vita hominis super
terram, et sicut dies mercenarii
dies eius. Sicut cervus desiderat
umbram, et sicut mercenarius
prestolatur finem operis sui, sic
et ego habui menses vacuos, et noctes
laboriosas enumeravi michi. Si
dormiero dicam, Quando consurgam? et
rursum expectabo vesperam, et
replebor doloribus usque ad tenebras.
Induta est caro mea putredine et
sordibus pulveris. Cutis mea aruit
et contracta est. Dies mei velocius
transierunt quam a texente tela succi
ditur, et consumpti sunt absque
ulla spe. Memento quia ventus
est vita mea, et non revertetur ocu
lus meus ut videat bona. Nec
aspiciet me visus hominis. Ocu
li tui in me, et non subsistam.
Sicut consumitur nubes et pertran
sit, sic qui descenderit ad inferos
non ascendet; nec revertetur ultra
in domum suam, neque cognoscet
eum amplius locus eius. Quapropter
et ego non parcam ori meo. Loquar
in tribulatione spiritus mei, confa
bulabor cum amaritudine anime
mee. Numquid mare sum ego aut
cetus, quia circumdedisti me carcere?
Si dixero consolabitur me lectulus
meus, et relevabor loquens mecum
in stratu meo, terrebis me per somp
nia et per visiones horrore concuties.
Quam obrem elegit suspendium
anima mea, et mortem ossa mea.
Desperavi nequaquam ultra iam vivam.
Parce michi domine, nichil enim
sunt dies mei. Quid est homo quia
magnificas eum? aut quid appo
nis erga eum cor tuum? Visi
tas eum diluculo, et subito probas
illum. Usquequo non parcis
michi nec dimittis me ut gluciam
salivam meam? Peccavi. Quid
faciam tibi o custos hominum? Quare
posuisti me contrarium tibi, et
factus sum michimet ipsi gravis?
Cur non tollis peccatum meum,
et quare non aufers iniquitatem
meam? Ecce nunc in pulvere
dormiam, et si mane me quesieris
non subsistam. VIII.

VIII Respondens autem Baldath
Suites, dixit. Usquequo
loqueris talia, et spiritus multiplex
sermonis oris tui? Numquid

deus supplantat iudicium et
omnipotens subvertit quod iustum est?
Etiam si filii tui peccaverunt ei,
et dimisit eos in manu iniquita-
tis sue. tu tamen si diluculo consur-
rexeris ad deum. et omnipotentem
fueris deprecatus; si mundus et
rectus incesseris. statim evigila-
bit ad te; et pacatum reddet habita-
culum iustitie tue. in tantum
ut priora tua fuerint parva. et no-
vissima tua multiplicentur ni-
mis. Interroga enim generationem
pristinam et diligenter investiga
patrum memoriam. Hesterni
quippe sumus, et ignoramus quoniam
sicut umbra dies nostri sunt super
terram. Et ipsi docebunt te: lo-
quentur tibi et de corde suo proferent
eloquia. Numquid virere potest scirpus
absque humore. Aut crescet carectum
absque aqua? Cum adhuc sit in
flore nec carpatur manu. ante
omnes herbas arescit. Sic vie
omnium qui obliviscuntur deum.
et spes ypocrite peribit. Non ei
placebit vecordia sua et sicut
tela aranearum fiducia eius. Innite-
tur super domum suam et non
stabit. Fulciet eam. et non consur-
get. Humectus videtur antequam
veniat sol: et in ortu suo germen
eius egredietur. Super acervum
petrarum radices eius densabuntur.
et inter lapides commorabitur. Si
absorbuerit eum de loco suo nega-
bit eum et dicet. Non novi te.
Hec est enim letitia vie eius. ut rur-
sum de terra alii germinentur.
Deus non proiciet simplicem.
nec porriget manum malignis.
donec impleatur risu os tuum.
et labia tua iubilo. Qui oderunt
te induentur confusione: et taber-
naculum impiorum non subsistet.

Et respondens
Iob ait. Vere scio quod ita sit:
et quod non iustificetur homo compositus
deo. Si voluerit contendere cum
eo: non poterit ei respondere unum
pro mille. Sapiens corde est:
et fortis robore. Quis restitit ei et
pacem habuit: Qui transtulit
montes, et nescierunt hii quos
subvertit in furore suo. Qui
commovet terram de loco suo. et
columpne eius concutiuntur.
Qui precipit soli et non oritur.
et stellas claudit quasi sub sig-
naculo. Qui extendit celos
solus. et graditur super fluctus
maris. Qui facit arcturum
et oriones et hyadas et interiora
austri. Qui facit magna et in-
scrutabilia. et mirabilia quorum
non est numerus. Si venerit
ad me non videbo. si abierit
non intelligam. Si repente
interroget: quis respondebit ei:
Vel quis dicere ei potest cur ita fa-
cis. Deus cuius resistere ire ne-
mo potest. et sub quo curvantur
qui portant orbem. Quantus
ergo sum ego ut respondeam
ei et loquar verbis meis cum eo.
Qui etiam si habuero quippiam
iustum non respondebo. sed meum
iudicem deprecabor. Et cum
invocantem exaudierit me: non
credo quod exaudierit vocem meam.
In turbine enim conteret me: et
multiplicabit vulnera mea.
etiam sine causa. Non concedit
requiescere spiritum meum et implet
me amaritudinibus. Si fortitu-
do queritur: robustissimus est.
Si equitas iudicii: nemo pro
me audet testimonium dicere.
Si iustificare me voluero: os
meum condempnabit me. Si
innocentem ostendero: pravum
me comprobabit. Etiam si sim-
plex fuero: hoc ipsum ignorabit
anima mea et tedebit me vite
mee. Unum est quod locutus sum:
et innocentem et impium ipse
consumet. Si flagellat occidat
semel: et de penis innocentum non
rideat. Terra data est in manu
impii. vultum iudicum eius
operit. Quod si non ille est quis
ergo est. Dies mei velociores fu-
erunt cursore: fugerunt et non
viderunt bonum. Pertransie-
runt quasi naves poma portan-
tes. sicut aquila volans ad escam.
Cum dixero nequaquam ita loquar:
commuto faciem meam et dolore

torqueor. Verebar omnia opera
mea sciens quod non parceres delin
quenti. Si autem et sic impius
sum quare frustra laboravi? Si
lotus fuero quasi aquis nivis:
et fulserint velud mundissime
manus mee tamen sordibus intin-
gens me, et abhominabuntur
me vestimenta mea. Neque enim
viro qui similis mei est respondebo. nec
qui mecum in iudicio ex equo
possit audiri. Non est qui utrumque
valeat arguere, et ponere manum
suam in ambobus. Auferat a
me virgam suam et pavor eius
non me terreat. Loquar et non
timebo eum: neque enim possum
metuens respondere. x.

x

Tedet animam meam vite
mee. Dimittam adversum
me eloquium meum, loquar
in amaritudine anime mee. Di-
cam deo. Noli me condempnare:
Indica michi. cur me ita iudices
Numquid bonum tibi videtur si ca-
lumpnieris et opprimas me opus
manuum tuarum, et consilium
impiorum adiuves? Numquid
oculi carnei tibi sunt. aut sicut
videt homo et tu videbis. Numquid
sicut dies hominis dies tui. et
anni tui sicut humana sunt
tempora: ut queras iniquitatem
meam et peccatum meum scru-
teris. et scias quia nichil impi-
um fecerim. cum sit nemo
qui de manu tua possit eruere.
Manus tue plasmaverunt
me et fecerunt me totum in cir-
cuitu. Et sic repente precipitas
me. Memento queso quod sicut lutum
feceris me. et in pulverem reduces
me. Nonne sicut lac mulsisti
me: et sicut caseum me coagula-
sti. Pelle et carnibus vestisti me:
ossibus et nervis compegisti me. Vi-
tam et misericordiam tribuisti
michi. et visitatio tua custodi-
vit spiritum meum. Licet hec celes
in corde tuo tamen scio quia univer-
sorum memineris. Si peccavi
et ad horam pepercisti michi. cur
ab iniquitate mea mundum me
esse non pateris? Et si impius
fuero ve michi est. Et si iustus:
non levabo caput. saturatus afflic-
tione et miseria. Et propter super-
biam quasi leenam capies me.
reversusque mirabiliter me
crucias. Instauras testes tuos
contra me. et multiplicas iram
tuam adversum me. et pene
militant in me. Quare de vul-
va eduxisti me? Qui utinam
consumptus essem ne oculus me
videret. Fuissem quasi non essem
de utero translatus ad tumulum.
Numquid non paucitas dierum meorum
finietur brevi? Dimitte ergo
me ut plangam paululum do-
lorem meum antequam vadam et
non revertar ad terram tenebrosam
et opertam mortis caligine. Ter-
ram miserie et tenebrarum ubi
umbra mortis et nullus ordo sed
sempiternus horror inhabitat.

Respondens. xi.

R autem sophar naamathites
dixit. Numquid qui multa loquitur
non et ipse audiet. Aut vir verbo-
sus iustificabitur? Tibi soli tace-
bunt homines. et cum ceteros irriseris
a nullo confutaberis? Dixisti enim
Purus est sermo meus. et mundus
sum in conspectu tuo. Atque utinam
deus loqueretur tecum. et aperiret
labia sua tibi: ut ostenderet tibi
secreta sapientie. et quod multiplex
esset lex eius: et intelligeres quod multo
minora exigaris ab eo quam meretur
iniquitas tua. Forsitan vesti-
gia dei comprehendes et usque ad per-
fectum omnipotentem reperies.
Excelsior celo est. et quid facies? Pro-
fundior inferno. et unde cognosces?
Longior terra mensura eius.
et latior mari. Si subverterit
omnia vel in unum coartaverit:
quis contradicet ei? Vel quis
dicere ei potest cur ita facis? Ip-
se enim novit hominum vanitatem.
et videns iniquitatem. nonne con-
siderat? Vir vanus in superbiam
erigitur. et tamquam pullum onagri
se liberum natum putat. Tu
autem firmasti cor tuum. et ex-
pandisti ad eum manus tuas.
Si iniquitatem que est in manu

tua abstuleris a te et non permanserit
in tabernaculo tuo iniustitia: tunc
levare poteris faciem tuam absque
macula. et eris stabilis et non timebis.
Miserie quoque oblivisceris. et quasi
aquarum que preterierunt non recor-
daberis. et quasi meridianus ful-
gor consurget tibi ad vesperam. Et
cum te consumptum putaveris:
orieris ut lucifer. et habebis fiduciam
proposita tibi spe: et defossus securus
dormies. Requiesces et non erit qui
te exterreat: et deprecabuntur faciem
tuam plurimi. Oculi autem
impiorum deficient: et effugium
peribit ab eis, et spes eorum abho-
minatio anime. xii.

Respondens autem iob: dixit.
Ergo vos estis soli homines: ut
vobiscum moriatur sapientia. Et
michi est cor sicut et vobis: nec in-
ferior vestri sum. Quis enim hec que
nostis ignorat? Qui deridetur ab
amico suo sicut ego invocabit deum
et exaudiet eum. Deridetur enim
iusti simplicitas. Lampas contempta
apud cogitationes divitum. parata
ad tempus statutum. Habundant
tabernacula predonum. et audacter
provocant deum cum ipse dederit omnia
in manibus eorum. Nimirum in-
terroga iumenta et docebunt te: et
volatilia celi indicabunt tibi. Loquere
terre. et respondebit tibi, et narrabunt
pisces maris. Quis ignorat quod omnia
hec manus domini fecerit. In cuius
manu anima omnis viventis:
et spiritus universe carnis hominis. Nonne
auris verba diiudicat. et fauces come-
dentis saporem? In antiquis est
sapientia. et in multo tempore pru-
dentia. Apud ipsum est sapientia et forti-
tudo. ipse habet consilium et intelligentiam.
Si destruxerit nemo est qui edificet.
Et si incluserit hominem: nemo est qui
aperiat. Si continuerit aquas:
omnia siccabuntur. Et si emi-
serit eas: subvertent terram. Apud
ipsum est fortitudo et sapientia: ipse
novit et decipientem. et eum qui deci-
pitur. Adducit consiliarios in stul-
tum finem. et iudices in stuporem.
Balteum regum dissolvit. et pre-
cingit fune renes eorum. Ducit
sacerdotes inglorios et optimates corr
supplantat. Commutans labium
veracium. et doctrinam senum
auferens. Effundit despectionem
super principes. et eos qui oppressi
fuerant relevat. Qui revelat
profunda de tenebris. et producit
in lucem umbram mortis. Qui
multiplicat gentes et perdit eas.
et subversas in integrum restituit.
Qui immutat cor principum popu-
li terre. et decipit eos ut frustra in-
cedant per invium. Palpabunt
quasi in tenebris. et non in luce.
et errare eos faciet quasi ebrios.

Ecce omnia vidit. xiii. XIII
oculus meus. et audivit
auris mea: et intellexi singula.
Secundum scientiam vestram. et ego novi
nec inferior vestri sum. Sed tamen ad
omnipotentem loquar: et dispu-
tare cum deo cupio: prius vos
ostendens fabricatores mendacii
et cultores perversorum dogmatum.
Atque utinam taceretis. ut puta-
remini esse sapientes. Audite cor- g°
reptiones meas: et iudicium
labiorum meorum attendite. Numquid
deus indiget vestro mendacio. ut
pro illo loquamini dolos. Numquid
faciem eius accipitis. et pro deo
iudicare nitimini? Aut placebit
ei quem celare nichil potest. Aut deci-
pietur ut homo vestris fraudulentiis.
Ipse vos arguet quia in abscondito
faciem eius accipitis. Statim
ut se commoverit turbabit vos: et
terror eius irruet super vos.
Memoria vestra comparabitur cineri.
et redigentur in lutum cervices vestre.
Tacete paulisper. ut loquar quodcumque
mens mea suggesserit. Quare la-
cero carnes meas dentibus meis et
animam meam porto in manibus
meis? Etiam si occiderit me:
in ipso sperabo. Verumptamen
vias meas in conspectu eius
arguam. et ipse erit salvator meus.
Non enim veniet in conspectu
eius omnis ypocrita. Audite ser-
monem meum. et enigmata
percipite auribus vestris. Si fuero
iudicatus. scio quod iustus invenie-
ar. Quis est qui iudicetur

meam. Qui quasi putredo consumendus sum: et quasi vestimentum quod comeditur a tinea.

Al' hic incipit. c. xiii.

Al' hic incipit. c. xiiii.

Al' hic incipit. c. xiiii.

meam: Veniat. quare faciem
consumor. Duo tantum ne
facias michi. et tunc a facie tua
non abscondar. Manum tuam
longe fac a me: et formido tua
non me terreat. Voca me. et
respondebo tibi. aut certe loquar:
et tu responde michi. Quantas
habeo iniquitates et peccata. scele
ra mea et delicta ostende michi.
Cur faciem tuam abscondis. et
arbitraris me inimicum tuum.
Contra folium quod vento rapitur
ostendis potentiam tuam et
stipulam siccam persequeris.
Scribis enim contra me amari
tudines. et consumere me vis
peccatis adolescentie mee. Posui
sti in nervo pedem meum et ob
servasti omnes semitas meas:
et vestigia pedum meorum con
siderasti. Qui quasi putredo
consumendus sum: et quasi ve
stimentum quod comeditur a tinea.
Homo natus de muliere brevi
vivens tempore: repletur mul
tis miseriis. Qui quasi flos
egreditur et conteritur et fugit
velud umbra: et numquam in eodem
statu permanet. Et dignum
ducis super huiuscemodi aperi
re oculos tuos. et adducere eum
tecum in iudicium. Quis po
test facere mundum de immundo
conceptum semine. Nonne tu
qui solus es. · xiiii.
Breves dies hominis sunt:
numerus mensium eius apud
te est. Constituisti terminos
eius qui preteriri non poterunt.
Recede paululum ab eo ut quies
cat donec optata veniat sicut
mercennarii dies eius. Lignum
habet spem: si precisum fuerit rur
sum virescat. et rami eius pullulant.
Si senuerit in terra radix eius
et in pulvere mortuus fuerit
truncus illius: ad odorem aque
germinabit. et faciet comam
quasi cum primum plantatum
est. Homo vero cum mortuus
fuerit et nudatus atque consumptus
ubi queso est. Quomodo si re
cedant aque de mari et fluvius
vacuus factus arescat. Sic homo cum
dormierit non resurget. Donec atte
ratur celum non evigilabit nec
consurget de sompno suo. Quis mi
chi hoc tribuat ut in inferno protegas
me et abscondas me donec pertranseat
furor tuus. et constituas michi tempus
in quo recorderis mei. Putas ne
mortuus homo vivat. Cunctis
diebus quibus nunc milito. expecto do
nec veniat inmutatio mea. Voca
bis me: et ego respondebo tibi. Operi
manuum tuarum porriges dexteram.
Tu quidem gressus meos dinume
rasti. sed parce peccatis meis. Signa
sti quasi in sacculo delicta mea.
sed curasti iniquitatem meam.
Mons cadens defluit et saxum
transfertur de loco suo. Lapides ex
cavant aque. et alluvione paulatim
terra consumitur. et hominem ergo
similiter perdes. Roborasti eum
paulatim: ut in perpetuum pertransiret.
Inmutabis faciem eius. et emittes
eum. Sive nobiles fuerint filii eius
sive ignobiles. non intelliget. Atta
men caro eius dum vivet dolebit. et anima
illius super semetipso lugebit. · xv.
Respondens autem
Eliphaz themanites dixit.
Numquid sapiens respondebit quasi in
ventum loquens. et implebit ardore
stomacum suum. Arguis verbis
eum qui non est equalis tibi. et lo
queris que tibi non expedit. Quantum
in te est evacuasti timorem. et tulisti
preces coram deo. Docuit enim ini
quitas tua os tuum: et imitaris
linguam blasphemantium. Con
dempnabit te os tuum. et non ego.
et labia tua respondebunt tibi. Numquid
primus homo tu natus es. et ante
colles formatus. Numquid consilium
dei audisti. et inferior te erit eius
sapientia. Quid nosti quod ignoramus.
Quid intelligis quod nesciamus. Et
senes et antiqui sunt in nobis. Multo
vetustiores quam patres tui. Numquid
grande est ut consoletur te deus.
Sed verba tua prava hec prohibent.
Quid te elevat cor tuum. et quasi
magna cogitans attonitos habes
oculos. Quid tumet contra deum
spiritus tuus ut proferas de ore tuo

huiuscemodi sermones. Quid est homo
ut immaculatus sit et ut iustus ap
pareat natus de muliere. Ecce inter
sanctos eius nemo inmutabilis est.
et celi non sunt mundi in conspectu
eius. Quanto magis abhominabi
lis et inutilis homo, qui bibit quasi
aquas iniquitatem. Ostendam
tibi audi me. quod vidi narrabo tibi.
Sapientes confitentur et non abscon
dunt patres suos. Quibus solis data est
terra, et non transibit alienus per eos.
Cunctis diebus suis impius superbit,
et numerus annorum incertus est,
tyrannidis eius. Sonitus terroris
semper in auribus illius. et cum pax
sit: ille semper insidias suspicatur.
Non credit quod reverti possit de tenebris
ad lucem, circumspectans undique
gladium. Cum se moverit ad
querendum panem: novit quod paratus
sit in manu eius tenebrarum dies.
Terrebit eum tribulatio. et angustia
vallabit eum sicut regem qui preparatur
ad prelium. Tetendit enim adversus
deum manum suam. et contra
omnipotentem roboratus est. Cucur
rit adversus eum erecto collo, et pingui
cervice armatus est. Operuit faciem
eius crassitudo. et de lateribus eius arvi
na dependet. Habitabit in civitatibus
desolatis. et in domibus desertis que in
tumulos sunt redacte. Non ditabitur
nec perseverabit substantia eius, nec mittet
in terra radicem suam. nec recedet
de tenebris. Ramos eius arefaciet
flamma. et auferetur spiritu oris sui.
Non credat frustra errore deceptus
quod aliquo pretio redimendus sit. Antequam
dies eius impleantur peribit. et ma
nus eius arescent. Ledetur quasi
vinea in primo flore botrus eius.
et quasi oliva proiciens florem suum.
Congregatio enim ypocrite sterilis.
et ignis devorabit tabernacula eorum
qui munera libenter accipiunt. Con
cepit dolorem et peperit iniquitatem
et uterus eius preparat dolos. xvi.
Respondens autem iob dixit.
Audivi frequenter talia. Con
solatores onerosi omnes vos estis.
Numquid habebunt finem verba ventosa.
aut aliquid tibi molestum est si loqua
ris. Poteram et ego similia vestri loqui
atque utinam esset anima vestra pro mea. l. ani̅a
Consolarer et ego vos sermonibus
et moverem caput meum super vos.
Roborarem vos ore meo. et move
rem labia mea. quasi parcens
vobis. Sed quid agam. Si locutus
fuero non quiescet dolor meus Et si tacuero non recedet a me
et in nichilum redacti sunt omnes Nunc autem oppressit me
artus mei. Ruge mee testimo dolor meus
nium dicunt contra me. et susci
tatur falsiloquus adversus faciem
meam contradicens michi. Col
legit furorem suum in me. et commi
nans michi infremuit contra
me dentibus suis. Hostis meus
terribilibus oculis me intuitus
est. Aperuerunt super me ora
sua exprobrantes percusserunt
maxillam meam. saciati sunt
penis meis. Conclusit me deus
apud iniquum. et manibus impiorum
me tradidit. Ego ille quondam
opulentus repente contritus sum.
Tenuit cervicem meam. con
fregit me. et posuit me quasi signum.
Circumdedit me lanceis suis.
convulneravit lumbos meos.
Non pepercit. et effudit in terra
viscera mea. Concidit me vul
nere super vulnus. irruit in me
quasi gigas. Saccum consui super
cutem meam. et operui cinere
carnem meam. Facies mea
intumuit a fletu. et palpebre mee
caligaverunt. Hec passus sum
absque iniquitate manus mee
cum haberem mundas ad deum
preces. Terra ne operias sangui
nem meum. nec inveniat locum
in te latendi clamor meus.
Ecce enim in celo testis meus.
et conscius meus in excelsis.
Verbosi amici mei ad deum
stillat oculus meus. atque utinam
sic iudicaretur vir cum deo.
quomodo iudicatur filius hominis
cum collega suo. Ecce enim bre
ves anni transeunt. et semitam
per quam non revertar ambulo.
Spiritus meus. xvii. XVII
attenuabitur. dies mei
breviabuntur. et solum michi
superest sepulchrum. Non peccavi.
et in amaritudinibus moratur

oculus meus. Libera me et pone me
iuxta te: et cuiusvis manus pugnet
contra me. Cor eorum longe feci
sti a disciplina. et propterea non exalta
buntur. Predam pollicetur so
ciis, et oculi filiorum eius deficient.
Posuit me quasi in proverbium
vulgi. et exemplum coram eis. Ca
ligavit ad indignationem oculus
meus. et membra mea quasi in ni
chilum redacta sunt. Stupebunt
iusti super hoc: et innocens contra
ypocritam suscitabitur. Et tene
bit iustus viam suam: et mundis
manibus addet fortitudinem. Igi
tur vos omnes convertimini et venite et
non inveniam in vobis ullum sa
pientem. Dies mei transierunt
cogitationes mee dissipate sunt:
torquentes cor meum. Noctem
verterunt in diem: et rursum post
tenebras spero lucem. Si sustinue
ro infernus domus mea est: et
in tenebris stravi lectulum meum.
Putredini dixi, Pater meus
es: mater mea et soror mea ver
mibus. Ubi est ergo nunc prestola
tio mea. et patientiam meam quis
considerat. In profundissimum
infernum descendent omnia mea.
putas ne saltem ibi erit requies
michi. · xviii ·

XVIII Respondens autem baldach
suites dixit, Usque ad quem finem
verba iactabis. Intellige prius:
et sic loquamur. Quare reputati
sumus ut iumenta et sorduimus
coram te. Qui perdis animam
tuam in furore tuo: Numquid
propter te derelinquetur terra: et transfe
rentur rupes de loco suo, Nonne
lux impii extinguetur: nec splende
bit flamma ignis eius. Lux obtene
brescet in tabernaculo illius. et lucer
na que super eum est extinguetur.
Artabuntur gressus virtutis eius,
et precipitabit eum consilium suum.
Inmisit enim in rethe pedes suos. et
in maculis eius ambulat. Tenebitur
planta illius laqueo. et exardescet
contra eum sitis. Abscondita est
in terra pedica eius. et decipula illius
super semitam. Undique terrebunt
eum formidines. et involvent pedes
eius. Attenuetur fame robur eius. et
inedia invadat costas illius. Devo
ret pulcritudinem cutis eius. et con
sumat brachia illius primogenita
mors. Avellatur de tabernaculo
suo fiducia eius. et calcet super eum
quasi rex interitus. Habitent in
tabernaculo illius socii eius qui non est:
aspergatur in habitaculo eius sul
phur. Deorsum radices eius siccentur:
sursum autem atteratur messis eius.
Memoria eius pereat de terra. et non
celebretur nomen eius in plateis. Ex
pellet eum de luce in tenebras. et de orbe
transferet eum. Non erit semen eius
neque progenies in populo suo. nec ulle
reliquie in regionibus eius. In die eius
stupebunt novissimi. et primos invadet
horror. Hec sunt ergo tabernacula ini
qui: et iste locus eius qui ignorat deum. · xix ·

Respondens autem
iob dixit. Usquequo affligi
tis animam meam. et atteritis me
sermonibus. En decies confunditis
me: et non erubescitis opprimentes
me. Nempe et si ignoravi, mecum
erit ignorantia mea. At vos contra
me erigimini. et arguitis me obpro
briis meis. Saltem nunc intelligite
quia deus non equo iudicio afflixerit
me: et flagellis suis me cinxerit.
Ecce clamabo vim patiens, et nemo
audiet. vociferabor et non est qui iudicet.
Semitam meam circumsepsit et trans
ire non possum: et in calle meo tene
bras posuit. Spoliavit me gloria
mea. et abstulit coronam de capite
meo. Destruxit me undique et pereo: et
quasi evulse arbori abstulit spem meam.
Iratus est contra me furor eius. et sic
me habuit quasi hostem suum. Simul
venerunt latrones eius. et fecerunt sibi
viam per me. et obsederunt in gyro ta
bernaculum meum. Fratres meos longe
fecit a me: et noti mei quasi alieni re
cesserunt a me. Dereliquerunt me pro
pinqui mei. et qui me noverunt obliti sunt
mei. Inquilini domus mee. et ancille
mee sicut alienum habuerunt me:
et quasi peregrinus fui in oculis eorum.
Servum meum vocavi. et non respon
dit, ore proprio deprecabar illum. Halitum
meum exhorruit uxor mea. et
orabam filios uteri mei. Stulti quoque

despiciebant me et cum ab eis recessis
sem detrahebant michi. Abhominati
sunt me quondam consiliarii mei et
quem maxime diligebam adversatus
est me. Pelli mee consumptis carnibus
adhesit os meum et derelicta sunt tan-
tummodo labia circa dentes meos. Misere-
mini mei miseremini mei saltem vos
amici mei: quia manus domini
tetigit me. Quare persequimini me
sicut deus et carnibus meis saturami-
ni. Quis michi tribuat ut scribantur
sermones mei. Quis michi det ut ex-
arentur in libro stilo ferreo et plum-
bi lammina vel celte sculpantur in si-
lice. Scio enim quod redemptor meus
vivit et in novissimo die de terra sur-
recturus sum. Et rursum circumdabor
pelle mea et in carne mea videbo de-
um salvatorem meum. Quem vi-
surus sum ego ipse et oculi mei con-
specturi sunt: et non alius. Reposita
est hec spes mea in sinu meo. Quare
ergo nunc dicitis persequamur eum
et radicem verbi inveniamus contra
eum. Fugite ergo a facie gladii quoniam
ultor iniquitatum gladius est: et
scitote esse iudicium. · xx ·
XX Respondens autem sophar naa-
mathites dixit. Iccirco cogitationes
mee varie succedunt sibi et mens in
diversa rapitur. Doctrinam qua me
arguis audiam et spiritus intelligentie
mee respondebit michi. Hoc scio a
principio ex quo positus est homo super
terram quod laus impiorum brevis
sit et gaudium ypocrite ad instar puncti.
Si ascenderit usque in celum superbia
eius et caput eius nubes tetigerit quasi
sterquilinium in fine perdetur. Et qui eum
viderant: dicent. Ubi est. Velut som-
nium avolans non invenietur tran-
siet sicut visio nocturna. Oculus qui
eum viderat non videbit nec ultra in-
tuebitur eum locus suus. Filii eius
atterentur egestate et manus illius
reddent ei dolorem suum. Ossa eius
implebuntur viciis adolescentie eius
et cum eo in pulvere dormient. Cum
enim dulce fuerit in ore eius malum
abscondet illud sub lingua sua. Par-
cet illi et non derelinquet illud et cela-
bit in gutture suo. Panis eius in
utero illius vertetur in fel aspidum
intrinsecus. Divitias quas devora-
vit evomet et de ventre illius extrahet
eas deus. Caput aspidum suget et
occidet eum lingua vipere. Non vi-
deat rivulos fluminis torrentis
mellis et butyri. Luet que fecit omnia
nec tamen consumetur. Iuxta multi-
tudinem adinventionum suarum
sic et sustinebit quoniam confringens
nudavit pauperes domum rapuit et
non edificavit eam. nec est satiatus ven-
ter eius. Et cum habuerit quod con-
cupierat possidere non poterit. Non
remansit de cibo eius propterea nich-
il remanebit de bonis eius. Cum sa-
tiatus fuerit: arctabitur. Estuabit et
omnis dolor irruet in eum. Utinam
impleatur venter eius. ut emittat
in eum iram furoris sui et pluat
super illum bellum suum. Fugiet ar-
ma ferrea et irruet in arcum ereum.
Eductus et egrediens de vagina sua
et fulgurans in amaritudinem suam.
Vadent et venient super eum horribi-
les omnes tenebre abscondite sunt
in occultis eius. Devorabit eum
ignis qui non succenditur affligetur
relictus in tabernaculo suo. Revela-
bunt celi iniquitatem eius et terra
consurget adversum eum. Apertum
erit germen domus illius detrahetur
in die furoris dei. Hec est pars homi-
nis impii a deo et hereditas verborum
eius a domino · xxi ·
Respondens autem iob dixit. XXI
Audite queso sermones meos
et agite penitentiam. Sustinete me
ut et ego loquar et post mea si vide-
bitur verba ridete. Numquid contra
hominem disputatio mea est ut me-
rito non debeam contristari. Atten-
dite me et obstupescite et superponite
digitum ori vestro. Et ego quando re-
cordatus fuero pertimesco et concutit
carnem meam tremor. Quare ergo
impii vivunt sublevati sunt con-
fortatique divitiis. Semen eorum
permanet coram eis propinquorum
turba et nepotum in conspectu eorum.
Domus eorum secure sunt et pacate
et non est virga dei super illos. Bos
eorum concepit et non abortivit vacca
peperit et non est privata fetu suo.
Egrediuntur quasi greges parvuli

eorum et infantes eorum exultant lu
sibus. Tenent tympanum et cytharam
et gaudent ad sonitum organi. Ducunt
in bonis dies suos. et in puncto ad in
ferna descendunt. Qui dixerunt deo
Recede a nobis scientiam viarum tu
arum nolumus. Quis est omnipotens
ut serviamus ei et quid nobis prodest
si oraverimus illum. Verumptamen
quia non sunt in manu eorum bona
sua consilium impiorum longe sit a
me. Quotiens lucerna impiorum ex
tinguitur et superveniet eis inundatio
et dolores dividit furoris sui. Erunt si
cut palee ante faciem venti et sicut fa
villa quam turbo dispergit. Deus ser
vabit filiis illius dolorem patris et cum
reddiderit tunc sciet. Videbunt oculi
eius interfectionem suam et de furore
omnipotentis bibet. Quid enim ad
eum pertinet de domo sua post se; aut
si numerus mensium eius dimidi
etur. Numquid deum quispiam
docebit scientiam qui excelsos iudicat
Iste moritur robustus et sanus. dives
et felix. Viscera eius plena sunt adi
pe. et medullis ossa illius irrigantur
Alius vero moritur in amaritudine
anime sue absque ullis opibus Et ta
men simul in pulvere dormient et
vermes operient eos. Certe novi co
gitationes vestras et sententias contra me
iniquas. Dicitis enim. Ubi est domus
principis et ubi tabernacula impiorum
Interrogate quemlibet de viatoribus
et hec eadem eum intelligere cognosce
tis quia in diem perditionis servabitur
malus et ad diem furoris ducetur.
Quis arguet coram eo viam eius et
que fecit quis reddet illi. Ipse ad se
pulchra ducetur et in congerie mor
tuorum vigilabit. Dulcis fuit glareis
al' glacies cocyti et post se omnem hominem
trahit et ante se innumerabiles. Quo
modo igitur consolamini me frustra
cum responsio vestra repugnare ostensa
al' eliphaz sit veritati · XXII ·
XXII Respondens autem eliphaz the
manites dixit. Numquid deo
comparari potest homo etiam si perfecte
fuerit scientie. Quid prodest deo si
iustus fueris. aut quid ei conferes si
immaculata fuerit via tua. Numquid
timens arguet te et veniet tecum ad
iudicium et non propter maliciam
tuam plurimam et infinitas iniqui
tates tuas. Abstulisti enim pignus
fratrum tuorum sine causa et nudos
spoliasti vestibus. Aquam lasso non
dedisti esurienti subtraxisti panem in
fortitudine brachii tui possidebas terram
et potentissimus obtinebas eam. Vi
duas dimisisti vacuas et lacertos pu
pillorum comminuisti. Propterea cir
cumdatus es laqueis et conturbat te for
mido subitanea. Et putabas te tene
bras non visurum et impetu aquarum
inundantium non oppressum iri. An
cogitas quod deus excelsior celo sit. et su
per stellarum verticem sublimetur. Et
dicis. Quid enim novit deus. Et quasi Al'iud
per caliginem iudicat Nubes latibulum
eius nec nostra considerat et circa car
dines celi perambulat. Numquid semi
tam seculorum custodire cupis quam
calcaverunt viri iniqui qui sublati
sunt ante tempus suum et fluvius
subvertit fundamenta eorum. Qui
dicebant deo recede a nobis et quasi
nichil possit facere omnipotens esti
mabant eum cum ille implesset do
mos eorum bonis Quorum senten
tia procul sit a me. Videbunt iusti et
letabuntur et innocens subsannabit
eos. Nonne succisa est erectio eorum
et reliquias eorum devoravit ignis
Acquiesce igitur ei et habeto pacem et
per hec habebis fructus optimos. Sus
cipe ex ore illius legem et pone sermo
nes eius in corde tuo. Si reversus fueris
ad omnipotentem: edificaberis et lon
ge facies iniquitatem a tabernaculo
tuo. Dabit pro terra silicem et pro si
lice torrentes aureos. Eritque omni
potens contra hostes tuos et argentum
coacervabitur tibi. Tunc super omnipo
tentem deliciis affluens et elevabis ad
dominum faciem tuam. Rogabis eum
et exaudiet te. et vota tua reddes. Decer
nes rem et veniet tibi et in viis tuis
splendebit lumen. Qui enim humili
atus fuerit ericium gloria et qui inclina
verit oculos suos ipse salvabitur.
Salvabitur innocens salvabitur
autem munditia manuum suarum.
XXIII Respondens autem iob dixit · XXIII ·
Nunc quoque in amaritudine
est sermo meus et manus plage me

e agrauata est super gemitum meum.
Quis michi tribuat ut cognoscam
et inueniam illum. et ueniam usque
ad solium eius. Ponam coram eo
iudicium et os meum replebo incre
pationibus ut sciam uerba que mi
respondeat et intelligam quid loqua
tur michi. Nolo multa fortitudine con
tendat mecum nec magnitudinis
sue mole me premat. Proponat equi
tatem contra me et perueniet ad uicto
riam iudicium meum. Si ad orientem
iero. non apparet. Si ad occidentem:
non intelligam eum. Si ad sinistram
quid agam. Non apprehendam eum.
Si me uertam ad dexteram: non ui
debo illum. Ipse uero scit uiam meam
et probauit me quasi aurum quod per
ignem transit. Vestigia eius secutus
est pes meus. Viam eius custodiui
et non declinaui ex ea. A mandatis
labiorum eius non recessi et in sinu
meo abscondi uerba oris eius. Ipse
enim solus est et nemo auertere po
test cogitationem eius et anima eius
quodcumque uoluit hoc fecit. Cum exple
uerit in me uoluntatem suam. et a
lia multa similia presto sunt ei. Et ic
circo a facie eius turbatus sum et con
siderans eum timore sollicitor. Deus
molliuit cor meum et omnipotens
conturbauit me. Non enim peri
propter imminentes tenebras nec
faciem meam operuit caligo. ·xxiiii·
XXIIII
Ab omnipotente non sunt ab
scondita tempora. Qui autem
nouerunt eum: ignorant dies illius.
Alii terminos transtulerunt: dira
puerunt greges. et pauerunt eos. A
sinum pupillorum abegerunt. et
abstulerunt pro pignore bouem ui
due. Subuerterunt pauperum uiam.
et oppresserunt pariter mansuetos
terre. Alii quasi onagri in deserto e
grediuntur ad opus suum. uigilan
tes que ad predam preparant panem
liberis. Agrum non suum demetunt
et uineam eius quem ui oppresserunt
uindemiant. nudos dimittunt ho
mines indumenta tollentes quibus
non est operimentum in frigore. quos
ymbres montium rigant et non
habentes uelamen amplexantur la
pides. Vim fecerunt depredantes pu
pillos et uulgus pauperum spoliaue
runt. Nudis et incedentibus absque uesti
tu et esurientibus tulerunt spicas. Inter
aceruos eorum meridiati sunt qui
calcatis torcularibus sitiunt. De ciuita
tibus fecerunt uiros gemere et anime
uulneratorum clamabunt et deus
inultum abire non patitur. Ipsi fue
runt rebelles lumini nescierunt ui
as eius nec reuersi sunt per semitas
illius. Mane primo consurgit ho
micida et interficit egenum et pau
perem. Per noctem uero erit quasi
fur. Oculus adulteri obseruat caligi
nem dicens non me uidebit oculus
et operiet uultum suum. Perfodiunt
in tenebris domos sicut in die con
dixerant sibi et ignorauerunt lucem.
Si subito apparuerit aurora: arbitran
tur umbram mortis et sic in tenebris
quasi in luce ambulant. Leuis est super
faciem aque. Maledicta sit pars eius
in terra nec ambulet per uiam uine
arum. Ad nimium calorem transeat
ab aquis niuium et usque ad inferos
peccatum illius. Obliuiscatur eius
misericordia. Dulcedo illius uermis. Non sit
in recordatione sed conteratur quasi
lignum infructuosum. Pauit enim
sterilem et que non parit. et uidue
non fecit bene. Detraxit fortes in forti
tudine sua et cum steterit non credet
uite sue. Dedit ei deus locum penitentie
tie et ille abutitur eo in superbiam.
Oculi autem eius sunt in uiis illius.
eleuati sunt ad modicum et non sub
sistent. Humiliabuntur sicut omnia
et auferentur et sicut summitates
spicarum contereruntur. Quod si non
est: ita quis me potest arguere esse
mentitum et ponere ante deum uer
ba mea. ·xxv·
XXV
Respondens autem baldad suites
dixit. Potestas et terror apud eum est
qui facit concordiam in sublimibus
suis. Numquid est numerus mili
tum eius. Et super quem non sur
get lumen illius. Numquid potest
iustificari homo comparatus deo.
aut apparere mundus natus de mu
liere. Ecce etiam luna non splendet et
stelle non sunt munde in conspectu
eius. Quanto magis homo putredo
et filius hominis uermis

xxvj Respondens autem iob dixit. Cu
ius adiutor es? Numquid imbe
cillis? Et sustentas brachium eius. q
non est fortis? Cui dedisti consilium?
Forsitan illi qui non habet sapientiam
et prudentiam ostendisti plurimam
Aut quem docere voluisti? Nonne eum
qui fecit spiramentum? Ecce gygantes
gemunt sub aquis et qui habitant cum
eis. Nudus est infernus coram illo et nul
lum est operimentum perditioni. Qui
extendit aquilonem super vacuum et
appendit terram super nichilum. Qui li
gat aquas in nubibus. ut non erum
pant pariter deorsum. Qui tenet vultum
solii sui. et expandit super illud nebulam
suam. Terminum circumdedit aquis us
que dum finiantur lux et tenebre. Colum
ne celi contremiscunt et pavent ad nu
tum eius. In fortitudine illius repente
maria congregata sunt et prudentia
eius percussit ~~prudens~~ superbum. Spiritus
eius ornavit celos et obstetricante ma
nu eius eductus est coluber tortuosus. Ec
ce hec ex parte dicta sunt viarum eius.
Et cum vix parvam stillam sermonum
eius audierimus quis poterit tonitru
um magnitudinis illius intueri? · xxvij ·
XXVII Addidit quoque iob assumens
parabolam suam et dixit. Vi
vit deus qui abstulit iudicium meum
et omnipotens qui ad amaritudinem
adduxit animam meam. quia donec super
est halitus in me et spiritus dei in naribus
meis: non loquentur labia mea iniqui
tatem nec lingua mea meditabitur men
dacium. Absit a me ut iustos esse vos
iudicem. Donec deficiam non recedam
ab innocentia mea. Iustificationem me
am quam cepi tenere non deseram. Ne
que enim reprehendit me cor meum in
omni vita mea. Sicut impius inimic
us meus et adversarius meus quasi ini
quus. Que enim est spes hypocrite si
avare rapiat et non liberet deus animam
eius? Numquid clamorem eius audiet
deus cum venerit super illum angustia?
Aut poterit in omnipotente delectari et
invocare deum in omni tempore? Doce
bo vos per manum dei que omnipotens
habeat nec abscondam. Ecce vos omnes
nostis et quid sine causa vana loquimini?
Hec est pars hominis impii apud deum et
hereditas violentorum quam ab om
nipotente suscipient. Si multiplicati
fuerint filii eius in gladio erunt. et
nepotes eius non saturabuntur pane.
Qui reliqui fuerint ex eo sepelientur
in interitu et vidue eius non plorabunt.
Si comportaverit quasi terram argen
tum et sicut lutum preparaverit vesti
menta: preparavit quidem sed iustus
vestietur illis: et argentum innocens
dividet. Edificavit sicut tinea domum
suam et sicut custos fecit umbraculum.
Dives autem cum dormierit: nichil
secum afferet. Aperiet oculos suos et nichil
il inveniet. Apprehendet eum quasi a
qua inopia nocte opprimet eum tem
pestas. Tollet eum ventus urens et au
fert et velut turbo rapiet eum de loco suo. Et mit
tet super eum et non parcet de manu eius
fugiens fugiet. Stringet super eum ma
nus suas et sibilabit super illum in
tuens locum eius. · xxviij ·
XXVIII Habet argentum venarum suarum
principia et auro locus est in quo
conflatur. Ferrum de terra tollitur et
lapis solutus calore in es vertitur. Tem
pus posuit tenebris et universorum fi
nem ipse considerat. lapidem quoque ca
liginis et umbram mortis dividit tor
rens a populo peregrinante eos quos
oblitus est pes egentis hominis et invios.
Terra de qua oriebatur panis in loco suo
igne subversa est. locus saphiri lapides
eius et glebe illius aurum. Semitam
ignoravit avis nec intuitus est eam
oculus vulturis. Non calcaverunt eam
filii institorum nec pertransivit per eam
leena. Ad silicem extendit manum suam
subvertit a radicibus montes. In petris
rivos excidit et omne preciosum vidit
oculus eius. Profunda quoque fluvio
rum scrutatus est: et abscondita produxit
in lucem. Sapientia vero ubi invenitur
et quis est locus intelligentie? Nescit homo
precium eius nec invenitur in terra sua
viventium. Abyssus dicit non est
in me et mare loquitur non est mecum.
Non dabitur aurum obrizum pro ea
nec appendetur argentum in commutatione
eius. Non conferetur tinctis indie colo
ribus nec lapidi sardonico preciosissimo
vel saphiro. Non adequabitur ei aurum
vel vitrum nec commutabuntur pro ea
vasa auri excelsa et eminentia nec com
memorabuntur in comparatione eius.

Trahitur autem sapientia de occultis. Non
adequabitur ei topazium de ethiopia nec
tincture mundissime componetur. Un
de ergo sapientia venit et quis est locus
intelligentie? Abscondita est ab oculis
omnium viventium, volucres quoque
celi latet. Perditio et mors dixerunt: Au
ribus nostris audivimus famam eius. De
us intelligit viam eius et ipse novit locum
eius. Ipse enim fines mundi intuetur et
omnia que sub celo sunt respicit. Qui fe
cit ventis pondus et aquas appendit in men
sura. Quando ponebat pluviis legem et
viam procellis sonantibus tunc vidit illam
et enarravit et preparavit et investigavit
XXIX et dixit homini. Ecce timor domini ipsa
est sapientia et recedere a malo intelligen
tia. XXIX.
Addidit quoque iob assumens pa
rabolam suam et dixit. Quis michi tri
buat ut sim iuxta menses pristinos se
cundum dies quibus custodiebat me deus. Quando
splendebat lucerna eius super caput me
um et ad lumen eius ambulabam in
tenebris. Sicut fui in diebus adolescen
tie mee quando secreto deus erat in taber
naculo meo. Quando erat omnipotens
mecum et in circuitu meo pueri mei.
Quando lavabam pedes meos butiro et
petra fundebat michi rivos olei. Quando
procedebam ad portam civitatis et in pla
tea parabant cathedram michi. Videbant
me iuvenes et abscondebantur et senes
assurgentes stabant. Principes cessabant
loqui et digitum superponebant ori suo.
vocem suam cohibebant duces et lingua
eorum gutturi suo adherebat. Auris au
diens beatificabat me et oculus videns
testimonium reddebat michi eo quod
liberassem pauperem vociferantem et pu
pillum cui non esset adiutor. Benedictio
perituri super me veniebat et cor vidue
consolatus sum. Iustitia indutus sum
et vestivit me sicut vestimento et diade
mate iudicio meo. Oculus fui ceco et pes
claudo. Pater eram pauperum et cau
sam quam nesciebam diligentissime in
vestigabam. Conterebam molas iniqui
et de dentibus illius auferebam predam.
Dicebam quod In nidulo meo moriar et
sicut palma multiplicabo dies. Radix
mea aperta est secus aquas et ros mo
rabitur in messione mea. Gloria mea
semper innovabitur et arcus meus in
manu mea instaurabitur. Qui me
audiebant expectabant sententiam et al' sententiam meam
intenti tacebant ad consilium meum.
Verbis meis addere nichil audebant et
super illos stillabat eloquium meum.
Expectabant me sicut pluviam eloqui
um meum et os suum aperiebant qua
si ad ymbrem serotinum. Si quando ri
debam ad eos non credebant et lux vul
tus mei non cadebat in terram. Si vo
luissem ire ad eos: sedebam primus.
Cumque sederem quasi rex circumstante
exercitu: eram tamen merentium con
solator. XXX. XXX
Nunc autem derident me iuniores
tempore quorum non dignabar patres
ponere cum canibus gregis mei quorum
virtus manuum erat michi pro nichilo
et vita ipsa putabantur indigni egesta
te et fame steriles. Qui rodebant in soli
tudine squalentes calamitate et miseri
a et mandebant herbas et arborum cor
tices et radix iuniperorum erat cibus eorum.
Qui de convallibus ista rapientes cum
singula reperissent: ad ea cum clamo XXX
re currebant. In desertis habitabant tor
rentium et in cavernis terre vel super
glaream. Qui inter huiuscemodi leta
bantur et esse sub sentibus delitias compu
tabantur filii stultorum et ignobilium
et in terra penitus non parentes. Nunc
in eorum canticum conversus sum et factus
sum eis proverbium. Abhominantur
me et longe fugiunt a me et faciem
meam conspuere non verentur. Pha
retram enim suam aperuit et afflixit
me et frenum posuit in os meum. Ad
dexteram orientis calamitates mee illico
surrexerunt. Pedes meos subverterunt
et oppresserunt quasi fluctibus semitis
suis. Dissipaverunt itinera mea insi
diati sunt michi et prevaluerunt in
me et non fuit qui ferret auxilium me
um. Quasi rupto muro et aperta ia
nua irruerunt super me et ad meas
miserias devoluti sunt. Redactus sum
in nichilum abstulit quasi ventus de
siderium meum et velut nubes pertransi
vit salus mea. Nunc autem in memet
ipso marcessit anima mea et possident
me dies afflictionis. Nocte os meum
perforatur doloribus et qui me comedunt
non dormiunt. In multitudine earum con
sumitur vestimentum meum. et quasi

si capitio tunice succinxerunt me. Com-
paratus sum luto et assimilatus sum
faville et cineri. Clamabo ad te et non
exaudis me. Sto et non respicis me.
Mutatus es michi in crudelem et in du-
ritia manus tue adversaris michi. E-
levasti me et quasi super ventum po-
nens elisisti me valide. Scio quia mor-
ti trades me ubi constituta est domus o-
mni viventi. Verumptamen non ad con-
sumptionem eorum emittis manum
tuam. Et si corruerint ipse salvabis.
XXX Flebam quondam super eo qui afflictus
erat et compatiebatur anima mea pau-
peri. Expectabam bona et venerunt mi-
hi mala. Prestolabar lucem et eruperunt
tenebre. Interiora mea efferbuerunt ab-
sque ulla requie. Prevenerunt me dies af-
flictionis. Merens incedebam sine furo-
re consurgens in turba clamabam.
Frater fui draconum et socius struthionum.
Cutis mea denigrata est super me et os-
sa mea aruerunt pre caumate. Versa est
in luctum cythara mea et organum
XXXI meum in vocem flentium. xxxi.
Pepigi fedus cum oculis meis ut
ne cogitarem quidem de virgine.
Quam enim partem haberet deus in me
desuper et hereditatem omnipotens de ex-
celsis. Numquid non perditio est iniquo
et alienatio operantibus iniusticiam. Non-
ne ipse considerat vias meas et cunctos
gressus meos dinumerat. Si ambu-
lavi in vanitate aut festinavit in do-
lo pes meus, appendat me in statera ius-
ta et sciat deus simplicitatem meam.
Si declinavit gressus meus de via et si
secutus est oculus meus cor meum et
manibus meis adhesit macula: seram
et alius comedat et progenies mea era-
dicetur. Si deceptum est cor meum super
mulierem et si ad ostium amici mei in-
sidiatus sum: scortum sit alterius ux-
or mea et super illam incurventur alii.
Hoc enim nefas est et iniquitas max-
ima. Ignis est usque ad perditionem de-
vorans et omnia eradicans genimina.
Si contempsi subire iudicium cum
servo meo et ancillis meis cum dis-
ceptarent adversum me. Quid enim
faciam cum surrexerit ad iudicandum
deus. Et cum quesierit quid respondebo
illi. Numquid non in utero fecit me
qui et illum operatus est et formavit

al' iniquitatem

al' consumptionem

me in vulva unus. Si negavi quod
volebant pauperibus et oculos vidue
expectare feci. Si comedi buccellam
meam solus et non comedit pupillus
ex ea. Quia ab infantia mea crevit me-
cum miseratio et de utero matris mee e-
gressa est mecum. Si despexi pereuntem
eo quod non haberet indumentum et
absque operimento pauperem. Si non
benedixerunt michi latera eius et de
velleribus ovium mearum calefactus
est. Si levavi super pupillum manum
meam etiam cum viderem me in porta su-
periorem: humerus meus a iunctura
sua cadat et brachium meum cum suis
ossibus conteratur. Semper enim quasi
tumentes super me fluctus timui
deum et pondus eius ferre non potui.
Si putavi aurum robur meum et ob-
rizo dixi fiducia mea. Si letatus sum
super multis divitiis et quia plurima
reperit manus mea. Si vidi solem
cum fulgeret et lunam incedentem
clare et letatum est in abscondito cor meum
et osculatus sum manum meam ore
meo que est iniquitas maxima et ne-
gatio contra deum altissimum. Si
gavisus sum ad ruinam eius qui me
oderat et exultavi quod invenisset eum
malum. Non enim dedi ad peccandum
guttur meum ut expeterem maledicens
animam eius. Si non dixerunt viri
tabernaculi mei quis det de carnibus eius
ut saturemur. Foris non mansit
peregrinus ostium meum viatori pa-
tuit. Si abscondi quasi homo peccatum
meum et celavi in sinu meo iniquita-
tem meam. Si expavi ad multitudinem
nimiam et despectio propinquorum ter-
ruit me et non magis tacui nec egres-
sus sum ostium. Quis michi tribuat
auditorem ut desiderium meum om-
nipotens audiat et librum scribat ip-
se qui iudicat ut in humero meo portem
illum et circumdem illum quasi coronam
michi. Per singulos gradus meos pro-
nuntiabo illum et quasi principi offe-
ram eum. Si adversum me terra
mea clamat et cum ipsa sulci eius de-
flent. Si fructus eius comedi absque pe-
cunia et animam agricolarum eius
afflixi. Pro frumento oriatur michi
tribulus et pro ordeo spina. XXXII.
Omiserunt autem tres viri

isti respondere iob. eo quod iustus sibi vi
deretur. Et iratus indignatusque est helyu
filius barachel buzites de cognatione
ram. Iratus est autem adversus iob eo
quod iustum esse se diceret coram do
mino. Porro adversum amicos eius
indignatus est. eo quod non invenissent
responsionem rationabilem sed tantum
modo condempnassent iob. Igitur helyu
expectavit iob loquentem eo quod se
niores se essent qui loquebantur. Cum
autem vidisset quod tres respondere
non potuissent iratus est vehementer.
Respondensque helyu filius barachel bu
zites dixit. Iunior sum tempore vos
autem antiquiores. Idcirco demisso ca
pite veritus sum indicare vobis me
am sententiam. Sperabam enim quod
etas prolixior loqueretur et annorum mul
titudo doceret sapientiam. Sed ut vide
o spiritus est in hominibus et inspiratio om
nipotentis dat intelligentiam. Non sunt
longevi sapientes. nec senes intelligunt
iudicium. Ideo dicam audite me. et osten
dam vobis etiam ego meam sapientiam.
Expectavi enim sermones vestros audi
vi prudentiam vestram donec disceptare
tis sermonibus, et donec putabam vos
aliquid dicere considerabam. Sed ut
video non est qui arguere possit iob et re
spondere ex vobis sermonibus eius. Ne forte
dicatis invenimus sapientiam. deus
proiecit eum et non homo. Nichil lo
cutus est michi et ego non secundum vestros ser
mones respondebo illi. Extimuerunt et
responderunt ultra abstuleruntque a se
eloquia. Quoniam igitur expectavi et non
sunt locuti steterunt nec responderunt
ultra. Respondebo et ego partem meam
et ostendam scientiam meam.
Plenus sum enim sermonibus et co
artat me spiritus uteri mei. En venter me
us quasi mustum absque spiraculo quod
lagunculas novas disrumpit. loquar
et respirabo paululum. aperiam labia
mea et respondebo. Non accipiam per
sonam viri et deum homini non
equabo. Nescio enim quamdiu sub
sistam. et si post modicum tollat me
factor meus. XXXIII.
Audi igitur iob eloquia mea et
omnes sermones meos ausculta. Ecce aperui os meum. loquatur
lingua mea in faucibus meis. Sim

plici corde mei sermones mei et senten
tiam meam labia mea puram loquen
tur. Spiritus dei fecit me et spiraculum om
nipotentis vivificabit me. Si potes
responde michi. et adversus faciem meam consiste.
Ecce et me sicut et te fecit deus et de eodem
luto ego quoque formatus sum. Verumptamen
miraculum meum non te terreat et elo
quentia mea non sit tibi gravis. Dixisti
ergo in auribus meis et vocem verborum
tuorum audivi. Mundus sum ego et
absque delicto. immaculatus. et non est
iniquitas in me. Quia querelas in
me repperit: ideo arbitratus est me
inimicum sibi. Posuit in nervo pedes
meos. custodivit omnes semitas me
as. Hoc est ergo in quo non es iustifi
catus. Respondebo tibi quia maior sit
deus homine. Adversum eum conten
dis: quod non ad omnia verba respon
derit tibi. Semel loquitur deus et secun
do id ipsum non repetit. Per sompnium
in visione nocturna quando irruit sopor
super homines et dormiunt in lectulo:
tunc aperit aures virorum et erudiens
eos instruit disciplina ut avertat homi
nem ab his que facit et liberet eum de su
perbia eruens animam eius de corruptio
ne et vitam illius ut non transeat in
gladium. Increpat quoque per dolorem in
lectulo et omnia ossa eius marcescere
facit. Abhominabilis ei fit in vita sua
panis et anime illius cibus ante de
siderabilis. Tabescet caro eius et ossa que
tecta fuerant nudabuntur. Appropinquabit
corruptioni anima eius. et vita illius
mortiferis. Si fuerit pro eo angelus lo
quens unus de milibus. ut annuntiet
hominis equitatem: miserebitur eius
et dicet libera eum ut non descendat in
corruptionem. Inveni in quo ei propi
tier. Consumpta est caro eius a suppli
ciis revertatur ad dies adolescentie
sue. Deprecabitur deum et placabilis
ei erit et videbit faciem eius in iubilo
et reddet homini iustitiam suam. Res
piciet homines et dicet peccavi et vere deli
qui et ut eram dignus non recepi. libe
ravit animam suam ne pergeret in
interitum: sed vivens lucem videret.
Ecce hec omnia operatur deus tribus
vicibus per singulos: ut revocet animas
eorum a corruptione et illuminet in lu
ce viventium. Attende iob et audi

audi me et tace dum ego loquar. Si
autem habes quid loquaris: responde
michi. loquere. Volo enim te apparere iu-
stum. Quod si non habes: audi me. Tace
XXXIIII Et docebo te sapientiam. xxxiiii.
Pronuntians quoque heliu etiam
hec locutus est. Audite sapientes verba mea
et eruditi auscultate me. Auris enim ver-
ba probat et guttur escas gustu diiudicat.
Iudicium eligamus nobis et inter nos
videamus quid sit melius. Quia dix-
it iob. Iustus sum et deus subvertit iu-
dicium meum. In iudicando enim me
mendacium est et violenta sagitta me-
a absque ullo peccato. Quis est vir ut
est iob qui bibit subsannationem quasi
aquam qui graditur cum operantibus
iniquitatem et ambulat cum viris
impiis. Dixit enim non placebit vir
deo et si cucurrerit cum eo. Ideo viri cor-
dati audite me. Absit a deo impietas
et ab omnipotente iniquitas. Opus
enim hominis reddet ei et iuxta vias
singulorum restituet eis. Vere enim
deus non condempnabit frustra nec om-
nipotens subvertet iudicium. Quem
constituit alium super terram aut quem
posuit super orbem quem fabricatus est.
Si direxerit ad eum cor suum spiritum
illius et flatum ad se trahet. Deficiet om-
nis caro simul et homo in cinerem
revertetur. Si habes ergo intellectum:
audi quod dicitur et ausculta vocem elo-
quii mei. Numquid qui non amat iu-
dicium sanari potest. Et quomodo tu
eum qui iustus est in tantum condem-
pnas. Qui dicit regi apostata qui vo-
cat duces impios qui non accipit per-
sonas principum nec cognovit ty-
rannum cum disceptaret contra pau-
perem. Opus enim manuum eius sunt
universi. Subito morientur et in
media nocte turbabuntur populi et per-
transibunt et auferent violentum
absque manu. Oculi enim eius super
vias hominum et omnes gressus eo-
rum considerat. Non sunt tenebre et
non est umbra mortis ut abscondan-
tur ibi qui operantur iniquitatem. Neque
enim ultra in hominis potestate est
ut veniat ad deum in iudicium. Con-
teret multos et innumerabiles et sta-
re faciet alios pro eis. Novit enim opera
eorum et idcirco inducet noctem et con-

al' conterantur

terentur. Quasi impios percussit eos in lo-
co videntium qui quasi de industria
recesserunt ab eo et omnes vias eius
intelligere noluerunt ut pervenire face-
rent ad eum clamorem egeni et audiret
vocem pauperum. Ipso enim concedente
pacem quis est qui condempnet?
Ex quo absconderit vultum suum quis
est qui contempletur eum. Et super gentes
et super omnes homines. Qui regnare
facit hominem ypocritam propter
peccata populi. Quia ergo ego locutus
sum ad deum te quoque non prohibebo.
Si erravi tu doce me. Si iniquitatem
locutus sum ultra non addam. Num-
quid a te deus expetit eam quia displicu-
it tibi. Tu enim cepisti loqui et non ego.
Quod si quid nosti melius loquere. Vi-
ri intelligentes loquantur michi et
vir sapiens audiat me. Iob autem
stulte locutus est et verba illius non
sonant disciplinam. Pater mi proba-
tur iob usque ad finem. Ne desinas
ab homine iniquitatis qui addit super
peccata sua blasphemiam. Inter nos
interim constringatur et tunc ad iu-
dicium provocet sermonibus suis deum.
Igitur helyu hec rursum locutus est. xxxv
Numquid equa tibi videtur tua cogi-
tatio ut diceres iustior deo sum? Dixisti
enim non tibi placet quod rectum est
vel quid tibi proderit si ego peccavero.
Itaque ego respondebo sermonibus tuis
et amicis tuis tecum. Suspice celum
et intuere et contemplare ethera quod
altior te sit. Si peccaveris quid ei nocebis.
Et si multiplicate fuerint iniquitates
tue quid facies contra eum? Porro si
iuste egeris quid donabis ei aut quid
de manu tua accipiet? Homini qui si-
milis tui est nocebit impietas tua
et filium hominis adiuvabit iusti-
cia tua. Propter multitudinem ca-
lumpniatorum clamabunt et eiula-
bunt propter vim brachii tyranno-
rum. Et non dixit. Ubi est deus qui fec-
it me qui dedit carmina in
nocte qui docet nos super iumenta ter-
re et super volucres celi erudit nos.
Ibi clamabunt et non exaudiet propter
superbiam malorum. Non ergo frustra
audiet deus et omnipotens singulorum
causas intuebitur. Etiam cum dixeris
eris non considerat: iudicare coram

eo et expecta eum. Nunc enim non in
fert furorem suum nec ulciscitur scelus
valde. Ergo iob frustra aperit os suum
et absque scientia verba multiplicat. xxxvi.
Addens quoque helyu hec locutus (quod)
est. Sustine me paululum et
indicabo tibi. adhuc enim habeo quod
pro deo loquar. Repetam scientiam me
am a principio et operatorem meum
probabo iustum. Vere enim absque men
dacio sermones mei et perfecta scientia p
babitur tibi. Deus potentes non abiciat
cum ipse sit potens. Sed non salvat im
pios et iudicium pauperibus tribuit. Non
aufert a iusto oculos suos et reges in
solio collocat in perpetuum et illic erigun
tur: et si fuerint in catenis et vinciam
tur funibus paupertatis Indicabit eis
opera eorum et scelera eorum quia vio
lenti fuerunt. Revelabit quoque aurem
eorum ut corripiat et loquetur ut reverta
tur ab iniquitate. Si audierint et obser
vaverint: complebunt dies suos in
bono et annos suos in gloria. Si autem
non audierint: transibunt per gladium
et consumentur in stultitia. Simulatores
et callidi provocant iram dei neque cla
mabunt cum vincti fuerint. Morietur
in tempestate anima eorum et vita
eorum inter effeminatos. Eripiet
pauperem de angustia sua et revela
bit in tribulatione aurem eius. Igi
tur salvabit te de ore angusto latissi
me et non habente fundamentum
subter se. Requies autem mense tue
erit plena pinguedine. Causa tua
quasi impii iudicata est causam iu
diciumque recipies. Non te ergo su
peret ira ut aliquem opprimas nec mul
titudo donorum inclinet te. Depone mag
nitudinem tuam absque tribulatione et
omnes robustos fortitudine. Ne pro
trahas noctem ut ascendant populi pro
eis. Cave ne declines ad iniquitatem
hanc enim cepisti sequi post miseriam.
Ecce deus excelsus in fortitudine sua et
nullus ei similis in legislatoribus. Quis
poterit scrutari vias eius? Aut quis
audet ei dicere operatus es iniquitatem?
Memento quod ignores opus eius
de quo cecinerunt viri. Omnes homi
nes vident eum et unusquisque intue
tur procul. Ecce deus magnus vin
cens scientiam nostram. Numerus an

norum eius inestimabilis. Qui aufert
stillas pluvie et effundit nubes ad in
star gurgitum: qui de nubibus fluunt
que pretexunt cuncta desuper. Si volu
erit extendere nubes quasi tentorium su
um et fulgurare lumine suo desuper
Cardines quoque maris operiet. Per hec
enim iudicat populos et dat escas mul
tis mortalibus. xxxvii.
In manibus abscondit lucem et precipit ei
ut rursus adveniat. Annuntiat de ea
amico suo quod possessio eius sit: et ad eam
possit ascendere. Super hoc expavit
cor meum et emotum est de loco suo. Au
diet auditionem in terrore vocis eius
et sonum de ore illius procedentem.
Super omnes celos ipse considerat et
lumen illius super terminos terre. Post
eum rugiet sonitus tonabit voce mag
nitudinis sue et non investigabitur
cum audita fuit vox eius. Tonabit deus
voce sua mirabiliter qui facit magna
et inscrutabilia. Qui precipit nivi ut
descendat in terram et hyemis pluvias
et ymbribus fortitudinis sue. Qui in
manu omnium hominum signat ut
noverint singuli opera sua. Ingredie
tur bestia latibulum suum et in an
tro suo morabitur. Ab interioribus egre
dietur tempestas et ab arcturo frigus
flante deo concrescit gelu et rursum la
tissime funduntur aque. Frumentum
desiderat nubes et nubes spargunt lu
men suum: que lustrant per circuitum (cuncta)
quocumque eas voluntas gubernantis
duxerit ad omne quod preceperit illis
super faciem orbis terrarum sive in v
na tribu sive in terra sua sive in quo
cumque loco misericordie sue eas iusserit inve
niri. Ausculta hec iob sta et considera
miracula dei. Numquid scis quando
preceperit deus pluviis ut ostenderent
lucem nubium eius. Numquid nosti
semitas nubium magnas et perfectas
scientias? Nonne vestimenta tua ca
lida sunt cum perflata fuit terra austro
Tu forsitan cum eo fabricatus es celos
qui solidissimi quasi ere fusi sunt
Ostende nobis quid dicamus illi. Nos
quippe involvimur tenebris. Quis
narrabit ei que loquor? Etiam si locutus
fuit homo: devorabitur. At nunc non
vident lucem. Subito aer cogetur in nu
bes et ventus transiens fugabit eas

XXXVII
Cap. hic incipit c. xxxvii.

Ab aquilone aurum veniet et ad deum
formidolosa laudatio. digne eum in
venire non possumus. Magnus forti
tudine et iudicio et iustitia et enarra
ri non potest. Ideo timebunt eum vi
ri et non audebunt contemplari omnes
qui sibi videntur esse sapientes
XXXVIII Respondens autem dominus iob
de turbine dixit. Quis est iste
involvens sententias sermonibus im
peritis? Accinge sicut vir lumbos tuos
Interrogabo te et responde michi. Ubi
eras quando ponebam fundamenta terre?
Indica michi si habes intelligentiam
Quis posuit mensuras eius si nosti
vel quis tetendit super eam lineam?
Super quo bases illius solidate sunt?
Aut quis demisit lapidem angularem
eius cum me laudarent simul astra
matutina et iubilarent omnes filii dei
Quis conclusit hostiis mare quando erum
pebat quasi de vulva procedens cum
ponerem nubem vestimentum eius
et caligine illud quasi pannis infan
tie obvolverem? Circumdedi illud ter
minis meis et posui vectem et ostia et
dixi. Hucusque venies et non procedes
amplius et hic confringes tumentes
fluctus tuos. Numquid post ortum tu
um precepisti diluculo et ostendisti
Numquid aurore locum suum? Et tenuisti con
cutiens extrema terre et excussisti im
pios ex ea? Restituetur ut lutum sig
naculum tuum. et stabit sicut vestim
entum. Auferetur ab impiis lux sua
et brachium excelsum confringetur
Numquid ingressus es profundum ma
ris et in novissimis abyssi deambulas
ti? Numquid aperte sunt tibi porte mor
tis et ostia tenebrosa vidisti? Numquid
considerasti latitudinem terre? Indica
michi si nosti omnia in qua via ha
bitet lux et tenebrarum quis locus sit
ut ducas unumquodque ad terminos suos
et intelligas semitas domus eius. Sci
ebas tunc quod nasciturus esses et nu
merum dierum tuorum noveras? Nu
mquid ingressus es thesauros nivis
aut thesauros grandinis aspexisti que
preparavi in tempus hostis in diem pug
ne et belli. Per quam viam spargitur
lux dividitur estus super terram? Quis
dedit vehementissimo imbri cursum
et viam sonantis tonitrui ut plueret

super terram absque homine in deserto
ubi nullus mortalium commoratur
ut impleret inviam et desolatam et
produceret herbas virentes. Quis est
pluvie pater? vel quis genuit stillas
roris? De cuius utero egressa est gla
cies et gelu de celo quis genuit? In simili
tudinem lapidis aque durantur et super
ficies abyssi constringitur. Numquid co
niungere valebis micantes stellas ple
iades aut gyrum arcturi poteris dissipa
re? Numquid producis luciferum in tem
pore suo et vesperum super filios terre
consurgere facis? Numquid nosti ordi
nem celi et pones rationem eius in ter
ra? Numquid elevabis in nebula vo
cem tuam et impetus aquarum operi
et te? Numquid mittes fulgura et ibunt
et revertentia dicent tibi adsumus? Quis
posuit in visceribus hominis sapien
tiam vel quis dedit gallo intelligen
tiam? Quis enarrabit celorum ratio
nem et concentum celi quis dormi
re faciet? Quando fundabatur pulvis
in terra et glebe compingebantur? Num
quid capies leene predam et animam
catulorum eius implebis quando
cubant in antris et in speluncis insi
diantur? Quis preparat corvo escam
suam quando pulli eius ad deum
clamant vagantes eo quod non ha
beant cibos? Numquid nosti tempus
partus ibicum in petris vel parturien
tes cervas observasti? XXXIX
Dinumerasti menses conceptus
earum et scisti tempus partus
earum? Incurvantur ad fetum et pa
riunt et rugitus emittunt. Separan
tur filii earum et pergunt ad pastum egre
diuntur et non revertuntur ad eas.
Quis dimisit onagrum liberum et
vincula eius quis solvit? Cui dedi in
solitudine domum et tabernacula eius
in terra salsuginis. Contemnit mul
titudinem civitatis clamorem exac
toris non audit. Circumspicit montes
pascue sue et virentia queque perqui
rit. Numquid volet rinoceros servi
re tibi aut morabitur ad presepe tuum?
Numquid alligabis rinocerota ad
arandum loro tuo aut confringet
glebas vallium post te? Numquid fiduci
am habebis in magna fortitudine
eius et derelinques ei labores tuos

Numquid accipiter per sapientiam tuam
... Numquid ad preceptum tuum elevabi-
tur aquila ...

Numquid contendes cum equo? ... (left column, beginning:)

Numquid arcitos ei qui reddet sementem tuam
et aream tuam congregabit. Penna struthionis
similis est pennis herodii et accipitris qui
derelinquit in terra ova sua; Oblivisciturque quod
pes conculcet ea aut bestie agri conterant. Durat-
ur ad filios suos, quasi non sint sui. Frustra labo-
ravit nullo timore cogente. Privavit enim
eam deus sapientia nec dedit illi intelligentiam.
Cum tempus fuerit: in altum alas erigit.
Deridet equum et ascensorem eius. Numquid
prebebis equo fortitudinem aut circumdabis
collo eius hinnitum? Numquid suscitabis eum
quasi locustas? Gloria narium eius terror. Ter-
ram ungula fodit exultat audacter in occur-
sum pergit armatis. Contemnit pavorem nec
cedit gladio. Super ipsum sonabit pharetra vi-
brabit hasta et clipeus. Fervens et fremens
sorbet terram nec reputat tube sonare clango-
rem. Ubi audierit bucinam: dicit vah. Procul
odoratur bellum. Exhortationem ducum et ulu-
latum exercitus. Numquid per sapientiam tuam
plumescit accipiter expandens alas suas ad
austrum. Numquid ad preceptum tuum elevabi-
tur aquila et in arduis ponet nidum sibi?
In petris manet et in preruptis silicibus commo-
ratur. atque in accessis rupibus. Inde contem-
platur escam. Oculi eius de longe prospici-
unt. Pulli eius lambent sanguinem et
ubicumque cadaver fuerit: statim adest. Et
adiecit dominus et locutus est ad iob. Num-
quid qui contendit cum deo tam facile
conquiescat? Utique qui arguit deum: debet

T xl

Respondere ei
Respondens autem iob domino dixit.
Qui leviter locutus sum: Respondere quid
possum? Manum meam ponam super
os meum. Unum locutus sum: quod
utinam non dixissem et alterum quibus
ultra non addam. ¶ Respondens
autem dominus iob de turbine dixit.
Accinge sicut vir lumbos tuos. Interro-
gabo te et indica michi. Numquid irri-
tum facies iudicium meum et condemp-
nabis me ut tu iustificeris. Et si habes
brachium sicut deus et si voce simili to-
nas. Circumda tibi decorem et in sublime
erigere. et esto gloriosus et speciosis
induere vestibus. Disperge superbos in
furore tuo et respiciens omnem arro-
gantem humilia. Respice cunctos super-
bos et confunde eos et contere impios
in loco suo. Absconde eos in pulvere si-
mul et facies eorum demerge in foveam.
Et ego confitebor quod salvare te possit

dextera tua. Ecce behemoth quem feci te-
cum. fenum quasi bos comedet. Fortitu-
do eius in lumbis eius et virtus illius
in umbilico ventris eius. Stringit cau-
dam suam quasi cedrum. Nervi testi-
culorum eius perplexi sunt. Ossa eius
velut fistule eris. Cartilago illius qua-
si lamine ferree. Ipse est principium vi-
arum dei. Qui fecit eum applicabit gla-
dium eius. Huic montes herbas ferunt.
Omnes bestie agri ludent ibi. Sub um-
bra dormit in secreto calami in locis hu-
mentibus. Protegunt umbre umbram
eius. circumdabunt eum salices torrentis.
Ecce absorbebit fluvium et non mirabitur et
habet fiduciam quod influat iordanis in
os eius. In oculis eius quasi hamo ca-
piet eum et in sudibus perforabit na-
res eius. An extrahere poteris leviathan
hamo. et fune ligabis linguam eius?
Numquid pones circulum in naribus
eius aut armilla perforabis maxillam
eius? Numquid multiplicabit ad te preces
aut loquetur tibi mollia? Numquid
feriet tecum pactum et accipies eum
servum sempiternum? Numquid il-
ludes ei quasi avi aut ligabis illum
ancillis tuis? Concident eum amici.
divident illum negotiatores? Numquid
implebis sagenas pelle eius. et gurgus-
tium piscium capite illius? Pone su-
per eum manum tuam. Memento bel-
li nec ultra addas loqui. Ecce spes eius
frustrabitur eum et videntibus cunctis
precipitabitur. ¶ Non quasi crudelis ¶ xli.
suscitabo eum. Quis enim resistere
potest vultui meo? Quis ante dedit
michi ut reddam ei? Omnia que sub ce-
lo sunt mea sunt.

Non parcam ei et verbis potenti-
bus et ad deprecandum composi-
tis. Quis revelabit faciem indumen-
ti eius et in medium oris eius quis in-
trabit? Portas vultus eius quis aperiet
per gyrum dentium eius formido. Cor-
pus illius quasi scuta fusilia et compa-
ctum squamis sese prementibus. Una
uni coniungitur et ne spiraculum qui-
dem incedit per eas. Una alteri adhere-
bit. et tenentes se nequaquam separa-
buntur. Sternutatio eius splendor ignis
et oculi eius ut palpebre diluculi. De ore
eius lampades procedunt sicut tede ig-
nis accense. De naribus eius procedit fu-

mus sicut olle succensse atque feruentis.
Halitus eius prunas ardere facit et
flamma de ore eius egreditur. In collo
eius morabitur fortitudo et faciem eius
precedit egestas. Membra carnium eius
coherentia sibi. Mittet contra eum
fulmina et ad locum alium non fere-
tur. Cor eius indurabitur quasi lapis
et stringetur quasi malleatoris incus.
Cum sublatus fuerit timebunt ange-
li et territi purgabuntur. Cum appre-
henderit eum gladius subsistere non po-
terit neque hasta neque torax. Reputa-
bit enim quasi paleas ferrum et quasi
lignum putridum es. Non fuga-
bit eum vir sagittarius. In stipulam
versi sunt ei lapides funde. Quasi sti-
pulam estimabit malleum et deride-
bit vibrantem hastam. Sub ipso erunt
radii solis. Sternet sibi aurum quasi
lutum. Feruescere faciet quasi ollam
profundum mare et ponet quasi cum
unguenta bulliunt. Post eum lucebit
semita. Estimabit abyssum quasi senes-
centem. Non est super terram potestas
que comparetur ei qui factus est ut nul-
lum timeret. Omne sublime videt.
Ipse est rex super universos filios superbie.
xlii R Espondens autem iob domino
dixit. Scio quia omnia potes
et nulla te latet cogitatio. Quis est iste
qui celat consilium absque scientia? Ide-
o insipienter locutus sum et que ultra
modum excederent scientiam meam. Au-
di et ego loquar. Interrogabo te et res-
ponde michi. Auditu auris audivi te.
nunc autem oculus meus videt te. Id-
circo ipse me reprehendo et ago peniten-
tiam in favilla et cinere. Postquam autem
locutus est dominus verba hec ad iob,
dixit ad eliphaz themanitem. Iratus
est furor meus in te et in duos amicos
tuos quia non estis locuti coram me rec-
tum sicut servus meus iob. Sumite
igitur vobis vii. tauros et vii arietes
et ite ad servum meum iob et offerte
holocaustum pro vobis. Iob autem
servus meus orabit pro vobis. Faciem
eius suscipiam ut non vobis imputetur
stultitia. Neque enim locuti estis co-
ram me rectum sicut servus meus iob.
Abierunt ergo eliphaz themanites et
baldad suithes et sophar naamathites
et fecerunt sicut locutus fuerat ad eos

dominus et suscepit dominus faciem
iob. Dominus quoque conversus est ad
penitentiam iob cum oraret pro a-
micis suis. Addidit quoque dominus
omnia quecumque fuerant iob duplicia.
Venerunt autem eum ad eum omnes
fratres sui et universe sorores sue et cuncti
qui noverant eum prius et comederunt
cum eo panem in domo eius et move-
runt super eum caput et consolati sunt eum
super malo omni quod intulerat do-
minus super eum et dederunt ei unus-
quisque ovem unam et unus inaurem au-
ream unam. Dominus autem bene-
dixit novissimis iob magis quam prin-
cipio eius. Et facta sunt ei xiiii milia
ovium et sex milia camelorum et
mille iuga boum et mille asine. Et
fuerunt ei vii. filii et tres filie et voca-
vit nomen unius diem et nomen
secunde cassiam et nomen tertie cor-
nustibii. Non sunt autem invente
mulieres speciose sicut filie iob in uni-
versa terra. Deditque eis pater suus he-
reditatem inter fratres earum. Vixit
autem iob post flagella hec c.xl. annis
et vidit filios suos et filios filiorum
suorum usque ad quartam generati-
onem et mortuus est senex et plenus
dierum. Explicit liber iob

Incipit liber ymnorum uel soliloquiorum ꝓphe david de xpisto
Beatus uir qui nō abijt in consilio impiorum. et in uia peccatorū nō stetit: et in cathedra pestilentie non sedit. Sed in lege dn̄i uoluntas eius: et in lege eius meditabit die ac nocte. Et erit tanq̄ lignū quod plantatum est secus decursus aquarum qđ fructum suum dabit in tempore suo.
Et folium eius non defluet: et omnia quecumq; faciet prosperabunt. Non sic impij non sic: sed tanq̄ puluis quē proicit uentus a facie terre. Ideo n̄ resurgūt impij in iudicio: neq; peccatores in consilio iustor. Qm̄ nouit dn̄s uiā iustor: et iter impiorum peribit psalmus dd'
ps. ii. Quare fremuerunt gentes: et ppli meditati sunt inania. Astiterunt reges terre et principes conuenerunt in unū aduersus dn̄m: et aduersus xpm̄ eius. Dirumpamus uincula eor: et piciamus a nobis iugū ipsor. Qui habitat in celis irridebit eos: et dn̄s subsannabit eos. Tunc loquet ad eos in ira sua: et in furore suo conturbabit eos. Ego autē constitutus sum rex ab eo: sup syon montē scm̄ eius: predicans preceptum eius. Dn̄s dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatē tuā: et possessionē tua terminos terre. Reges eos in uirga ferrea: tanq̄ uas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terā. Seruite dn̄o in timore: et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinā: nequā irascat dn̄s: et pereatis de uia iusta. Cum exarserit in breui ira eius: bti omnes q̄ confidunt in eo psalmus dd' cu fugeret a facie absalon filij sui
ps. iii. Domine quid mlt'tiplicati sunt qui tribulant me: multi insurgunt aduersum me. Multi dicunt anime mee: non est salus ipsi in deo eius. Tu autem domine susceptor meus es: gloria mea, et exaltans caput meū. Voce mea ad dn̄m clamaui: et exaudiuit me de monte sancto suo. Ego dormiui et soporatus sum et exsurrexi: quia dominus suscepit me. Non timebo milia populi circumdantis me: exurge dn̄e saluum me fac deus m̄s. Qm̄ tu percussisti omnes aduersantes m̄: sine causa: dentes peccatorum contriuisti. Dn̄i est salus: et sup populum tuū bn̄dictio tua. In finē in carminibz ps. ul' in finē ps cātica dauid
ps. iiii. Cum inuocarem exaudiuit me deus iustitie mee: in tribulatione dilatasti michi. Miserere mei: et exaudi orōnem meam. Filij hominū usq; quo graui corde: ut quid diligitis uanitatem et queritis mendacium. Et scitote qm̄ mirificauit dn̄s scm̄ suum: dominus exaudiet me cum clamauero ad eū. Irascimini et nolite peccare: q̄ue dicitis in cordibz ūris: in cubilibz ūris compungimini. Sacrificate sacrificium iustitie et sperate in domino: multi dicunt quis ostendit nobis bona. Signatū est super nos lumen uultus tui dn̄e: dedisti letitiam in corde meo. A fructu frumenti uini et olei sui: multiplicati st̄. In pace in idipm̄: dormiam et requiescā. Qm̄ tu dn̄e: singulariť in spe constituisti me. In finē p ea q̄ hereditatē cōsequit' ps.
al' cō sequet
ps. v. Verba mea auribz pcipe dn̄e: intellige clamorē meum. Intende uoci orōnis mee: rex meus et deus m̄s. Qm̄ ad te orabo domine: mane exaudies uocem meam. Mane astabo tibi et uidebo: qm̄ non deus uolens iniquitatē tu es. Neq; habitabit iux̄ te malignus: neq; pmanebūt iniusti añ oculos tuos. Odisti omnes qui opant' iniquitatē: pdes omnes qui loquunt' mendacium. Virum sanguinum et dolosum abhominabitur dn̄s: ego aū in multitudine mīe tue. Introibo in domū tuā: adorabo ad templum scm̄ tuū in timore tuo. Dn̄e deduc me in iustitia tua: ꝓpt inimicos meos dirige in conspcū tuo uiā meā. Qm̄ non ē in ore eorum ūitas: cor eorum uanū ē. Sepulchrum patens est guttur eorum. linguis suis dolose agebant: iudica illos deus. Decidant a cogitatōnibz suis secundū multitudinē impietatum eorum expelle eos: qm̄ irritauerunt te domine. Et letentur omnes qui sperant in te: in eternum exultabunt et habitabis in eis. Et gloriabunt' in te omnes qui diligunt nomē tuū: qm̄ tu bn̄dices iusto. Dn̄e ut scuto bone uoluntatis tue coronasti nos. In finē ps in carminibz p oct'
ps. vi. Domine ne in furore tuo arguas me neq; in ira tua corripias me.

al' et

Miserere mei domine quoniam infirmus sum
sana me domine quoniam conturbata sunt ossa
mea. Et anima mea turbata est valde:
sed tu domine usquequo. Convertere domine et eri
pe animam meam: salvum me fac propter misericordiam
tuam. Quoniam non est in morte qui memor
sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi.
Laboravi in gemitu meo: lavabo per
singulas noctes lectum meum lacrimis
meis stratum meum rigabo. Turbatus
est a furore oculus meus inveteravi inter
omnes inimicos meos. Discedite a me
omnes qui operamini iniquitatem: quoniam
exaudivit dominus vocem fletus mei. Exau
divit dominus deprecationem meam dominus ora
tionem meam suscepit. Erubescant et contur
bentur vehementer omnes inimici mei: con
vertantur et erubescant valde velociter. Psalmus David
quem cantavit domino pro verbis chusi filii ge
Ps. vii
Domine deus meus in te speravi: salvum me fac ex omnibus p
sequentibus me et libera me. Nequando rapi
at ut leo animam meam: dum non est qui
redimat neque qui salvum faciat. Domine
deus meus si feci istud: si est iniquitas
in manibus meis. Si reddidi retribu
entibus michi mala: decidam merito ab ini
micis meis inanis. Persequatur ini
micus animam meam: et comprehen
dat et conculcet in terra vitam meam: et glo
riam meam in pulverem deducat. Exur
ge domine in ira tua: et exaltare in finibus i
nimicorum meorum. Et exurge domine deus
meus in precepto quod mandasti: et syna
goga populorum circumdabit te. Et propter
hanc in altum regredere: dominus iudicat populos.
Iudica me domine secundum iusticiam meam: et
meam
secundum innocentiam meam super me. Consumetur
nequitia peccatorum: et diriges iustum scrutans
corda et renes deus. Iustum adiuto
rium meum a domino: qui salvos facit rec
tos corde. Deus iudex iustus fortis et
paciens: numquid irascitur per singulos
dies. Nisi conversi fueritis gladium
suum vibrabit: arcum suum tetendit et paravit
illum. Et in eo paravit vasa mortis:
sagittas suas ardentibus effecit. Ecce
parturiit iniusticiam: concepit dolorem et
peperit iniquitatem. Lacum a
peruit et effodit eum: et incidit in foveam
quam fecit. Convertetur dolor eius in capud
eius: et in verticem ipsius iniquitas eius
descendet. Confitebor domino secundum ius
ticiam eius: et psallam nomini domini al
tissimi. In finem psalmus David pro torcularibus
Domine dominus noster quam admirabile
est nomen tuum in universa terra.
Quoniam elevata est magnificencia tua super
celos. Ex ore infantium et lactentium p
erfecisti laudem propter inimicos tuos: ut destru
as inimicum et ultorem. Quoniam videbo celos
tuos opera digitorum tuorum: lunam et stellas que
tu fundasti. Quid est homo quod memor es
eius: aut filius hominis quoniam visitas eum.
Minuisti eum paulominus ab angelis:
gloria et honore coronasti eum et
constituisti eum super opera manuum tuarum.
Omnia subiecisti sub pedibus eius: oves
et boves universas insuper et pecora campi.
Volucres celi et pisces maris: qui p
erambulant semitas maris. Domine dominus
noster quam admirabile est nomen tuum in universa
terra. In finem pro occultis filii psalmus David.
Confitebor tibi domine in toto cor
de meo: narrabo omnia mirabi
lia tua. Letabor et exultabo in te: psal
lam nomini tuo altissime. In convertendo
inimicum meum retrorsum: infirma
buntur et peribunt a facie tua. Quoniam fecisti
iudicium meum et causam meam: sedes super
thronum qui iudicas iusticiam. Incre
pasti gentes et periit impius nomen eorum de
lesti in eternum et in seculum seculi.
Inimici defecerunt frameae in finem:
et civitates eorum destruxisti. Periit
memoria eorum cum sonitu: et dominus in eter
num permanet. Paravit in iudicio thro
num suum: et ipse iudicabit orbem terre
in equitate iudicabit populos in iusti
tia. Et factus est dominus refugium pau
peri: adiutor in opportunitatibus in tri
bulatione. Et sperent in te qui nove
runt nomen tuum: quoniam non dereliquis
ti querentes te domine. Psallite do
mino qui habitat in syon: annunciate
inter gentes studia eius. Quoniam requi
rens sanguinem eorum recordatus est:
non est oblitus clamorem pauperum. Mi
serere mei domine: vide humilitatem meam
de inimicis meis. Qui exaltas me de
portis mortis: ut annunciem omnes laudatio
nes tuas in portis filie syon. Exulta
bo in salutari tuo: infixe sunt gentes
in interitu quem fecerunt. In laqueo
isto quem absconderunt: comprehen
sus est pes eorum. Cognoscetur do
minus iudicia faciens: in operibus ma
nuum suarum comprehensus est peccator.

conuertantur peccatores in infernum : omnes gentes
que obliuiscuntur deum. Quoniam non in finem
obliuio erit pauperis patientia pauperum
non peribit in finem. Exurge domine
non confortetur homo : iudicentur gentes
in conspectu tuo. Constitue domine legis
latorem super eos : sciant gentes quoniam
homines sunt. Ut quid domine recessisti
longe : despicis in oportunitatibus in
tribulatione. Dum superbit impius
incenditur pauper : comprehenduntur
in consiliis quibus cogitant. Quoniam lauda
tur peccator in desideriis anime sue : et
iniquus benedicitur. Exacerbauit dominum
peccator : secundum multitudinem ire sue non
queret. Non est deus in conspectu eius
inquinate sunt uie illius in omni tempore
Auferuntur iudicia tua a facie eius :
omnium inimicorum suorum dominabitur. Dixit enim
in corde suo : non mouebor a generatione
in generationem sine malo. Cuius male
dictione os plenum est et amaritudi
ne et dolo : sub lingua eius labor et dolor.
Sedet in insidiis cum diuitibus in occul
tis : ut interficiat innocentem. Oculi
eius in pauperem respiciunt : insidi
atur in abscondito quasi leo in spelunca
sua. Insidiatur ut rapiat pauperem :
rapere pauperem dum attrahit eum
Humiliabit se. et cadet cum dominatus
fuerit pauperum. Dixit enim in corde
suo oblitus est deus : auertit faciem suam
ne uideat in finem. Exurge domine deus
et exaltetur manus tua : ne obliuisca
ris pauperum. Propter quid irrita
uit impius deum : dixit enim in corde
suo non requiret. Uides quoniam tu
laborem et dolorem consideras : ut tradas
eos in manus tuas. Tibi derelictus
est pauper : orphano tu eris adiutor
Contere brachium peccatoris et ma
ligni : queretur peccatum illius et non
inuenietur. Dominus regnabit in eternum
et in seculum seculi peribitis gentes de terra
illius. Desiderium pauperum exaudiuit
dominus : preparationem cordis eorum audi
uit auris tua. Iudicare pupillo et hu
mili : ut non apponat ultra magnificare
se homo super terram. In finem psalmus dauid
In domino confido quomodo dicitis anime mee
transmigra in montem sicut passer
Quoniam ecce peccatores intenderunt ar
cum : parauerunt sagittas suas in
pharetra : ut sagittent in obscuro rec

tos corde. Quoniam que perfecisti destruxerunt   Al' que
iustus autem quid fecit. Dominus in
templo sancto suo : dominus in celo sedes
eius. Oculi eius in pauperem respici
unt : palpebre eius interrogant filios
hominum. Dominus interrogat iustum et
impium : qui autem diligit iniquitatem odit
animam suam. Pluet super peccatores la
queos : ignis sulphur et spiritus procellarum pars
calicis eorum. Quoniam iustus dominus et
iustitias dilexit : equitatem uidit uultus
eius. In finem psalmus dauid pro octaua :
Saluum me fac domine quoniam defecit sanctus quoniam   Ps. xi.
diminute sunt ueritates a filiis
hominum. Uana locuti sunt unusquisque
ad proximum suum : labia dolosa in corde et
corde locuti sunt. Disperdat dominus uniuersa la
bia dolosa linguam magniloquam. Qui dix
erunt linguam nostram magnificabimus :
labia nostra a nobis sunt quis noster dominus est.
Propter miseriam inopum et gemitum
pauperum nunc exurgam : dicit dominus.
Ponam in salutari : fiducialiter agam in
eo. Eloquia domini eloquia casta : ar
gentum igne examinatum probatum
terre purgatum septuplum. Tu do
mine seruabis nos : et custodies nos
a generatione hac in eternum. In cir
cuitu impii ambulant : secundum alti
tudinem tuam multiplicasti filios ho
minum. In finem psalmus dd.
Usquequo domine obliuisceris   Ps. xii.
me in finem : usquequo auertis faciem
tuam a me. Quamdiu ponam con
silia in anima mea : dolorem in corde
meo per diem. Usquequo exaltabitur ini
micus meus super me : respice et exau
di me domine deus meus. Illumina
oculos meos ne umquam obdormiam in mor
te : nequando dicat inimicus meus preua
lui aduersus eum. Qui tribulant me
exultabunt si motus fuero : ego autem
in misericordia tua speraui. Exultauit cor me   Al' bit
um in salutari tuo : cantabo domino qui
bona tribuit mihi. et psallam nomini domini altissi
mi. In finem psalmus dauid
Dixit insipiens in corde suo : non est deus   Ps. xiii.
Corrupti sunt et abhominabiles facti
sunt in studiis suis : non est qui faciat
bonum non est usque ad unum. Dominus de
celo prospexit super filios hominum : ut
uideat si est intelligens aut requirens
deum. Omnes declinauerunt simul
inutiles facti sunt : non est qui faciat

bonum non est usque ad unum. Sepulcrum patens est guttur eorum linguis
suis dolose agebant: venenum aspidum
sub labiis eorum. Quorum os male
dictione et amaritudine plenum est:
veloces pedes eorum ad effundendum
sanguinem. Contritio et infelicitas
in viis eorum et viam pacis non cogno
verunt: non est timor dei ante oculos
eorum. Nonne cognoscent omnes qui
operantur iniquitatem: qui devorant
plebem meam sicut escam panis. Do
al' deum minum non invocaverunt: illic trepida
verunt timore ubi non erat timor.
Quoniam dominus in generatione iusta
est: consilium inopis confudistis quoniam dominus
spes eius est. Quis dabit ex syon salu
tare israel: cum averterit dominus
captivitatem plebis sue exultabit ia
cob et letabitur israel. psalmus david
Domine quis habitabit in taber
naculo tuo: aut quis requiescet
ℾ Ps. xiiii in monte sancto tuo. Qui ingreditur
sine macula: et operatur iustitiam.
Qui loquitur veritatem in corde su
o: qui non egit dolum in lingua sua.
Nec fecit proximo suo malum: et op
probrium non accepit adversus proxi
mos suos. Ad nichilum deductus est
in conspectu eius malignus: timentes
autem dominum glorificat. Qui iurat
proximo suo et non decipit: qui pecuniam
suam non dedit ad usuram et munera
super innocentem non accepit. Qui fa
cit hec non movebitur in eternum. Ti
Conserva me tuli ipsi david.
domine quoniam speravi in te: dixi do
ℾ Ps. xv mino deus meus es tu: quoniam bonorum
meorum non eges. Sanctis qui sunt
in terra eius: mirificavit omnes vo
luntates meas in eis. Multiplicate
sunt infirmitates eorum: postea accelera
verunt. Non congregabo conventicu
la eorum de sanguinibus: nec memor
ero nominum eorum per labia mea.
Dominus pars hereditatis mee et calicis mei:
tu es qui restitues hereditatem meam
michi. Funes ceciderunt michi in pre
claris: etenim hereditas mea preclara
est michi. Benedicam dominum qui tribuit
michi intellectum: insuper et usque ad
noctem increpuerunt me renes mei.
Providebam dominum in conspectu
meo semper: quoniam a dextris est michi
ne commovear. Propter hoc letatum
est cor meum et exultavit lingua mea:
insuper et caro mea requiescet in spe.
Quoniam non derelinques animam meam
in inferno: nec dabis sanctum tuum vide
re corruptionem. Notas michi fecisti vi
as vite: adimplebis me letitia cum vul
tu tuo: delectationes in dextera tua usque
in finem. Oratio david
Exaudi domine iustitiam meam: in
tende deprecationem meam. Auribus
percipe orationem meam: non in labiis do
losis. De vultu tuo iudicium meum prode
at: oculi tui videant equitates. Proba
sti cor meum et visitasti nocte: igne me
examinasti et non est inventa in me
iniquitas. Ut non loquatur os meum
opera hominum: propter verba labiorum
tuorum ego custodivi vias duras. Per
fice gressus meos in semitis tuis: ut non
moveantur vestigia mea. Ego clama
vi quoniam exaudisti me deus: inclina au
rem tuam michi et exaudi verba mea. Mirifica mi
sericordias tuas: qui salvos facis spe
rantes in te. A resistentibus dextere tue: cus
todi me ut pupillam oculi. Sub umbra
alarum tuarum protege me: a facie
impiorum qui me afflixerunt. Inimici
mei animam meam circumdederunt: adi
pem suum concluserunt os eorum locutum
est superbiam. Proicientes me nunc
circumdederunt me: oculos suos statuerunt
declinare in terram. Susceperunt me
sicut leo paratus ad predam: et sicut ca
tulus leonis habitans in abditis. Exurge
domine preveni eum et supplanta eum: eri
pe animam meam ab impio frameam
tuam ab inimicis manus tue. Domine
a paucis de terra divide eos in vita eorum:
de absconditis tuis adimpletus est ven
ter eorum. Saturati sunt filiis: et
dimiserunt reliquias suas parvulis su
is. Ego autem in iustitia apparebo
conspectui tuo: satiabor cum apparuerit
gloria tua. In finem puero domini
david qui locutus est domino verba cantici huius
in die qua eripuit eum dominus de ma
nu omnium inimicorum suorum et de manu
saul et dixit.
Diligam te domine fortitudo mea: dominus firmamentum
meum et refugium meum et liberator
meus. Deus meus adiutor meus: et
sperabo in eum. Protector meus et
cornu salutis mee: et susceptor meus.

Laudans invocabo dominum: et ab inimicis salvus ero. Circumdederunt me dolores mortis: et torrentes iniquitatis conturbaverunt me. Dolores inferni circumdederunt me: preoccupaverunt me laquei mortis. In tribulatione mea invocavi dominum: et ad deum meum clamavi. Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam: et clamor meus in conspectu eius introivit in aures eius. Commota est et contremuit terra: fundamenta montium conturbata sunt, et commota sunt quoniam iratus est eis. Ascendit fumus in ira eius et ignis a facie eius exarsit: carbones succensi sunt ab eo. Inclinavit celos et descendit: et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubim et volavit: volavit super pennas ventorum. Et posuit tenebras latibulum suum in circuitu eius tabernaculum eius tenebrosa aqua in nubibus aeris. Pre fulgore in conspectu eius nubes transierunt grando et carbones ignis. Et intonuit de celo dominus: et altissimus dedit vocem suam grando et carbones ignis. Et misit sagittas suas et dissipavit eos: fulgura multiplicavit et conturbavit eos. Et apparuerunt fontes aquarum: et revelata sunt fundamenta orbis terrarum. Ab increpatione tua domine ab inspiratione spiritus ire tue. Misit de summo et accepit me: et assumpsit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis fortissimis: et ab hiis qui oderunt me quoniam confortati sunt super me. Prevenerunt me in die afflictionis mee: et factus est dominus protector meus. Et eduxit me in latitudinem: salvum me fecit quoniam voluit me. Et retribuet michi dominus secundum iustitiam meam: et secundum puritatem manuum mearum retribuet michi. Quia custodivi vias domini: nec impie gessi a deo meo. Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo: et iustitias eius non repuli a me. Et ero immaculatus cum eo: et observabo me ab iniquitate mea. Et retribuet michi dominus secundum iustitiam meam et secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus eris: et cum viro innocente innocens eris. Et cum electo electus eris: et cum perverso perverteris. Quoniam tu populum humilem salvum facies: et oculos superborum humiliabis. Quoniam tu illuminas lucernam meam domine: deus meus illumina tenebras meas. Quoniam in te eripiar a temptatione et in deo meo transgrediar murum. Deus meus impolluta via eius: eloquia domini igne examinata: protector est omnium sperantium in se. Quoniam quis deus preter dominum: aut quis deus preter deum nostrum. Deus qui precinxit me virtute: et posuit immaculatam viam meam. Qui perfecit pedes meos tamquam cervorum: et super excelsa statuens me. Qui docet manus meas ad prelium: et posuisti ut arcum ereum brachia mea. Et dedisti michi protectionem salutis tue: et dextera tua suscepit me. Et disciplina tua correxit me in finem: et disciplina tua ipsa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me: et non sunt infirmata vestigia mea. Persequar inimicos meos et comprehendam illos: et non convertar donec deficiant. Confringam illos nec poterunt stare: cadent subtus al' potuerunt
pedes meos. Et precinxisti me virtute ad bellum: et supplantasti insurgentes in me subtus me. Et inimicos meos dedisti michi dorsum: et odientes me disperdidisti. Clamaverunt nec erat qui salvos faceret: ad dominum nec exaudivit eos. Et comminuam eos ut pulverem ante faciem venti: ut lutum platearum delebo eos. Eripies me de contradictionibus populi: constitues me in caput gentium. Populus quem non cognovi servivit michi: in auditu auris obedivit michi. Filii alieni mentiti sunt michi, filii alieni inveterati sunt et claudicaverunt a semitis suis. Vivit dominus et benedictus deus meus: et exaltetur deus salutis mee. Deus qui das vindictas michi et subdis populos sub me: liberator meus de inimicis meis iracundis. Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me. Propterea confitebor tibi in nationibus domine: et nomini tuo psalmum dicam. Magnificans salutes regis eius: et faciens misericordiam christo suo david: et semini eius usque in seculum.

In fine ps. david. ps. xviij.

Celi enarrant gloriam dei et opera manuum eius annunciat firmamentum. Dies diei eructat verbum et nox nocti indicat scientiam. Non sunt loquele neque sermones quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. In sole posuit tabernaculum suum: et ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo. Exultavit ut gygas ad currendam viam a summo celo egressio eius. Et occursus eius usque ad summum eius nec est qui se abscondat a calore eius. Lex domini immaculata convertens animas: testimonium domini fidele sapientiam prestans parvulis. Iusticie domini recte letificantes corda: preceptum domini lucidum illuminans oculos. Timor domini sanctus permanet in seculum seculi: iudicia domini vera iustificata in semet ipsa. Desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum et dulciora super mel et favum. Etenim servus tuus custodit ea in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit ab occultis meis munda me domine: et ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati tunc immaculatus ero et emundabor a delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adiutor meus: et redemptor meus.

ps. xix.

Exaudiat te dominus In fine psalmus david in die tribulationis: protegat te nomen dei iacob. Mittat tibi auxilium de sancto: et de syon tueatur te. Memor sit omnis sacrificii tui: et holocaustum tuum pingue fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum: et omne consilium tuum confirmet. Letabimur in salutari tuo: et in nomine dei nostri magnificabimur. Impleat dominus omnes petitiones tuas: nunc cognovi quoniam salvum fecit dominus xpistum suum. Al' at Exaudiet illum de celo sancto suo: in potentatibus salus dextere eius. Hii in curribus et hii in equis: nos autem in nomine domini dei nostri invocabimus. Ipsi obligati sunt et ceciderunt: nos autem surreximus et erecti sumus. Domine salvum fac regem: et exaudi nos in die qua invocaverimus te.

ps. xx.

In finem psalmus david. Domine in virtute tua letabitur rex: et super salutare tuum exultabit vehementer. Desiderium cordis eius tribuisti ei: et voluntate labiorum eius non fraudasti eum. Quoniam prevenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. Vitam petiit a te et tribuisti ei: longitudinem dierum in seculum et in seculum seculi. Magna gloria eius in salutari tuo: gloriam et magnum decorem impones super eum. Quoniam dabis eum in benedictionem in seculum seculi: letificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Quoniam rex sperat in domino: et in misericordia altissimi non commovebitur. Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inveniat omnes qui te oderunt. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui: dominus in ira sua conturbabit eos et devorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes: et semen eorum a filiis hominum. Quoniam in te declinaverunt mala: cogitaverunt consilia que non potuerunt stabilire. Quoniam pones eos dorsum in reliquiis tuis: preparabis vultum eorum. Exaltare domine in virtute tua: cantabimus et psallemus virtutes tuas.

In finem psalmus david pro susceptione vel assumptione matutina.

Deus deus meus In matutina ... respice in me: quare me dereliquisti longe a salute mea verba delictorum meorum. Deus meus clamabo per diem et non exaudies: et nocte et non ad insipientiam michi. Tu autem in sancto habitas: laus israel. In te speraverunt patres nostri: speraverunt et liberasti eos. Ad te clamaverunt et salvi facti sunt: in te speraverunt et non sunt confusi. Ego autem sum vermis et non homo: opprobrium hominum et abiectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me: locuti sunt labiis et moverunt caput. Speravit in domino eripiat eum salvum faciat eum quoniam vult eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus matris mee. In te proiectus sum ex utero. De ventre matris mee deus meus es tu: ne discesseris a me. Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adiuvet. Circumdederunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum sicut leo rapiens et rugiens. Sicut aqua effusus sum: et dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum tamquam

cera liquescens : in medio uentris mei
Aruit tamquam testa uirtus mea : et lin
gua mea adhesit faucibus meis : et in pul
uerem mortis deduxisti me. Quoniam
circumdederunt me canes multi : consilium
malignantium obsedit me. Foderunt
manus meas et pedes meos : dinumera
uerunt omnia ossa mea. Ipsi uero
consideraverunt et inspexerunt me : di
miserunt sibi uestimenta mea et super
uestem meam miserunt sortem. Tu au
tem domine ne elongaueris auxilium tuum
a me : ad defensionem meam conspice.
Erue a framea deus animam
meam : et de manu canis unicam me
am. Salua me ex ore leonis : et a cor
nibus unicornium humilitatem meam.
Narrabo nomen tuum fratribus meis
in medio ecclesie laudabo te. Qui time
tis dominum laudate eum : uniuer
sum semen iacob glorificate eum. Ti
meat eum omne semen israel : quoniam
non spreuit neque despexit deprecationem
pauperis. Nec auertit faciem suam a
me : et cum clamarem ad eum exaudiuit
me. Apud te laus mea in ecclesia mag
na : uota mea reddam in conspectu timen
tium eum. Edent pauperes et saturabun
tur : et laudabunt dominum qui requi
runt eum. uiuent corda eorum in seculum
seculi. Reminiscentur et conuertentur
ad dominum : uniuersi fines terre. Et
adorabunt in conspectu eius : uniuerse
familie gentium. Quoniam domini est
regnum : et ipse dominabitur gentium.
Manducauerunt et adorauerunt omnes
pingues terre : in conspectu eius cadent
omnes qui descendunt in terram. Et
anima mea illi uiuet : et semen
meum seruiet ipsi. Annuntiabitur
domino generatio uentura : et annun
tiabunt celi iustitiam eius : populo
qui nascetur quem fecit dominus. ps. david
ps. xxii Dominus regit me et nichil mi
chi deerit : in loco pascue ibi me col
locauit. Super aquam refectionis e
ducauit me : animam meam conuertit.
Deduxit me super semitas iustitie :
propter nomen suum. Nam et si ambu
lauero in medio umbre mortis : non
timebo mala quoniam tu mecum es.
Virga tua et baculus tuus : ipsa me
consolata sunt. Parasti in conspectu
meo mensam : aduersus eos qui tribulant

me. Impinguasti in oleo caput meum
et calix meus inebrians quam preclarus
est. Et misericordia tua subsequetur me : omni
bus diebus uite mee. Et ut inhabitem
in domo domini : in longitudinem dierum. ps. david. in prima sabbati
Domini est terra et plenitudo eius ps. xxiii
orbis terrarum : et uniuersi qui
habitant in eo. Quia ipse super maria
fundauit eum : et super flumina prepara
uit eum. Quis ascendet in montem
domini : aut quis stabit in loco sancto
eius. Innocens manibus et mundo
corde : qui non accepit animam suam
in uano : nec iurauit in dolo proximo
suo. Hic accipiet benedictionem a do
mino : et misericordiam a deo salutari suo. Hec
est generatio querentium eum querenti
um faciem dei iacob. Attollite por
tas principes uestras : et eleuamini por
te eternales et introibit rex glorie.
Quis est iste rex glorie dominus fortis
et potens dominus potens in prelio.
Attollite portas principes uestras et eleua
mini porte eternales : et introibit rex
glorie. Quis est iste rex glorie dominus
uirtutum ipse est rex glorie. In finem ps. david
Ad te domine leuaui animam ps. xxiiii.
meam : deus meus in te confido
non erubescam. Neque irrideant me
inimici mei : etenim uniuersi qui sus
tinent te non confundentur. Confun
dantur omnes : iniqua agentes super
uacue. Vias tuas domine demonstra
michi : et semitas tuas edoce me. Di
rige me in ueritate tua et doce me : quia
tu es deus saluator meus : et te susti
nui tota die. Reminiscere miseratio
num tuarum domine : et misericordiarum tuarum
que a seculo sunt. Delicta iuuentutis
mee : et ignorantias meas ne memi
neris. Secundum misericordiam tuam me
mento mei : tu propter bonitatem tuam
domine. Dulcis et rectus dominus :
propter hoc legem dabit delinquentibus in
uia. Diriget mansuetos in iudici
o : docebit mites uias suas. Vniuer
se uie domini misericordia et ueritas : requi
rentibus testamentum eius et testimo
nia eius. Propter nomen tuum
domine propitiaberis peccato meo :
multum est enim. Quis est homo
qui timet dominum : legem statuit
ei in uia quam elegit. Anima eius
in bonis demorabitur : et semen eius

hereditabit terram. Firmamentū
est dominus timentibus eum: et testa
mentum ipsius ut manifestetur illis.
Oculi mei semper sem̄p ad dominū
quoniam ipse evellet de laqueo pedes
meos. Respice in me et miserere
mei: quia unicus et pauper sum ego
Tribulationes cordis mei multipli
cate sunt: de necessitatibus meis eruë me
Vide humilitatem meam et laborem
meum: et dimitte universa delicta mea.
Respice inimicos meos quoniam
multiplicati sunt: et odio iniquo oderūt
me. Custodi animā meam: et erue
me: non erubescam quoniam speravi
in te. Innocentes et recti adheserunt
michi. quia sustinui te Libera deus
israel: ex omnibus tribulationibus suis. ps. dd
Iudica me domine quoniā ego in i
nocentia mea ingressus sum: et in
Ps. xxv domino sperans non infirmabor. Pro
ba me domine et tempta me: ure renes
meos et cor meum. Quoniā misericordia tua ante
oculos meos est: et complacui in veri
tate tua. Non sedi cum consilio vanitatis
et cum iniqua gerentibus non introibo
Odivi ecclesiam malignantium:
et cum impiis non sedebo. Lavabo
inter innocentes manus meas: et cir
cumdabo altare tuum domine. Ut
audiam vocem laudis tue. et enarrē
universa mirabilia tua. Domine di
lexi decorem domus tue: et locum habita
tionis glorie tue. Ne perdas cum im
piis deus animam meam: et cum vi
ris sanguinum vitam meam. In
quorum manibus iniquitates sunt:
dextera eorum repleta est muneribus.
Ego autem in innocentia mea i
gressus sum: redime me: et miserere
mei. Pes meus stetit in directo: in
ecclesiis benedicam te dn̄e. In fine ps dd priusquam liniretur.
Dominus illuminatio mea: et salus
mea quem timebo.
Dominus protector
vite mee: a quo trepida
bo. Dum appropiant super me nocē
Ps. xxvi tes: ut edant carnes meas. Qui tri
bulant me inimici mei: ipsi infirma
ti sunt et ceciderunt. Si consistant adū
sum me castra: non timebit cor meū
Si exurgat adversum me prelium:
in hoc ego sperabo. Unam petii a dn̄o

hanc requiram: ut inhabitem in do
mo domini omnibus diebus vite mee.
Ut videam voluntatem domini:
et visitem templum eius. Quoniam ab
scondit me in tabernaculo suo: in die
malorum protexit me in abscondi
to tabernaculi sui. In petra exalta
vit me. et nunc exaltavit caput me
um super inimicos meos. Circuivi
et immolavi in tabernaculo eius
hostiam vociferationis: cantabo et
psalmum dicam domino. Exaudi
domine vocem meam qua clamavi
ad te: miserere mei et exaudi me
Tibi dixit cor meum exquisivit te
facies mea: faciem tuam domine re
quiram. Ne avertas faciem tuam
a me: ne declines in ira a servo tuo
Adiutor meus esto: domine ne dere
linquas me: neque despicias me deus
salutaris meus. Quoniam pater meus
et mater mea dereliquerunt me: dominus
autem assumpsit me. Legem pone
michi domine in via tua: et dirige
me in semitam rectā propter inimicos me
os. Ne tradideris me in animas tri
bulantiū me: quoniam insurrexerunt in
me testes iniqui et mentita est iniquitas
sibi. Credo videre bona domini: in ter
ra viventium. Expecta dominū viriliter
age: et confortetur cor tuum et sustine
dominum. In finem psalmus david.
Ad te domine clamabo deus meus
ne sileas a me: ne quando taceas a Ps.
me. et assimilabor descendentibus in lacum.
Exaudi domine vocē deprecationis
mee: dum oro ad te. dum extollo manus
meas ad templū sanctū tuū. Ne simul
tradas me cum peccatoribus: et cum op
erantibus iniquitatem ne perdas me. Qui
loquuntur pacem cum proximo suo: ma
la autem in cordibus eorum. Da illis secun
dum opera eorum: et secundum nequitiā adin
ventionum ipsorum. Secundum opera ma
nuum eorum tribue illis: redde retri
butionem eorum ipsis. Quoniam non in
tellexerunt opera domini: et in opera
manuū eius destrues illos. et non edi
ficabis eos. Benedictus dominus. quoniam
exaudivit vocem deprecationis mee.
Dominus adiutor meus et protector meus:
et in ipso speravit cor meum et adiu
tus sum. Et refloruit caro mea: et
ex voluntate mea confitebor ei. Do

minus fortitudo plebis sue: et protector
saluationum xpi sui est. Saluum
fac populum tuum domine: et benedic here
ditati tue: et rege eos et extolle illos usque in
eternum. ps david i consummatione tab-
Afferte domino filii dei: naculi.
afferte domino filios arietum.
Afferte domino gloriam et honorem: affer
te domino gloriam nomini eius. adorate do
minum in atrio sancto eius. Vox domini
super aquas deus maiestatis intonuit:
dominus super aquas multas. Vox do
mini in uirtute: uox domini in mag
nificentia. Vox domini confringentis
cedros: et confringet dominus cedros
libani. Et comminuet eas tamquam uitulum
libani: et dilectus quemadmodum filius
unicornium. Vox domini intercidentis
flammam ignis: uox domini concutientis
desertum. et commouebit dominus desertum
cades. Vox domini preparantis ceruos:
et reuelabit condensa et in templo eius om
nes dicent gloriam. Dominus diluuium in ha
bitare facit: et sedebit dominus rex in eter
num. Dominus uirtutem populo suo dabit:
dominus benedicet populo suo in pace. ps
cantici in dedicatione domus david
Exaltabo te domine quoniam suscepisti
me: nec delectasti inimicos meos super
me. Domine deus meus clamaui ad te: et
sanasti me. Domine eduxisti ab inferno animam
meam: saluasti me a descendentibus in lacum.
Psallite domino sancti eius: et confitemini
memorie sanctitatis eius. Quoniam ira in
dignatione eius: et uita in uoluntate eius.
Ad uesperum demorabitur fletus: et ad
matutinum letitia. Ego autem dixi in ha
bundantia mea: non mouebor in eternum. Domine
in uoluntate tua: prestitisti decori meo uirtu
tem. Auertisti faciem tuam a me: et factus sum con
turbatus. Ad te domine clamabo: et ad
deum meum deprecabor. Que utilitas in sangui
ne meo: dum descendo in corruptionem. Num
quid confitebitur tibi puluis: aut annuntiabit
ueritatem tuam. Audiuit dominus et misertus
est mei: dominus factus est adiutor meus. Conuer
tisti planctum meum in gaudium mihi: con
scidisti saccum meum et circumdedisti me
letitia. Ut cantet tibi gloria mea et non
compungar: domine deus meus in eternum
confitebor tibi. In finem ps david pro extasi
In te domine speraui non confundar in eternum:
in iustitia tua libera me. Inclina ad me
aurem tuam: accelera ut eruas me. Esto

mihi in deum protectorem: et in domum
refugii: ut saluum me facias. Quoniam for
titudo mea et refugium meum es tu:
et propter nomen tuum deduces me et enutries
me. Educes me de laqueo hoc quem ab
sconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.
In manus tuas commendo spiritum meum:
redemisti me domine deus ueritatis.
Odisti obseruantes uanitates: super ua
cue. Ego autem in domino speraui:
exultabo et letabor in misericordia tua. Quoniam res
pexisti humilitatem meam: saluasti de ne
cessitatibus animam meam. Nec conclusisti
me in manibus inimici: statuisti in lo
co spatioso pedes meos. Miserere mei
domine quoniam tribulor: conturbatus est
in ira oculus meus: anima mea et uenter meus.
Quoniam defecit in dolore uita mea: et anni
mei in gemitibus. Infirmata est in pau
pertate uirtus mea: et ossa mea conturbata
sunt. Super omnes inimicos meos
factus sum opprobrium: uicinis ualde:
et timor notis meis. Qui uidebant
me foras fugerunt a me: obliuioni da
tus sum tamquam mortuus a corde. Fac
tus sum tamquam uas perditum: quoniam au
diui uituperationem multorum commoran
tium in circuitu. In eo dum conuenirent
simul aduersum me: accipere animam meam
consiliati sunt. Ego autem in te speraui
domine: dixi deus meus es tu. in mani
bus tuis sortes mee. Eripe me de mani
bus inimicorum meorum: et a persequentibus
me. Illustra faciem tuam super seruum
tuum: saluum me fac in misericordia tua domine
non confundar quoniam inuocaui te.
Erubescant impii et deducantur in in
fernum: muta fiant labia dolosa.
Que loquuntur aduersus iustum iniquita
tem: in superbia et in abusione. Quam
magna multitudo dulcedinis tue do
mine: quam abscondisti timentibus
te. Perfecisti eis qui sperant in te: in
conspectu filiorum hominum. Abscondes
eos in abscondito faciei tue: a conturba
tione hominum. Proteges eos
in tabernaculo tuo: a contradictione lin
guarum. Benedictus dominus quoniam
mirificauit misericordiam suam mihi in ciui
tate munita. Ego autem dixi in ex
cessu mentis mee: proiectus sum a
facie oculorum tuorum. Ideo exau
disti uocem orationis mee: dum clama
rem ad te. Diligite dominum omnes sancti

eius: quoniam ueritatem requiret do-
minus: et retribuet habundanter fa-
cientibus superbiam. Viriliter agite: et con-
fortetur cor uestrum omnes qui speratis
in domino. intellectus dauid
ps. xxxi. Beati quorum remisse sunt ini-
quitates et quorum tecta sunt peccata.
Beatus uir cui non imputauit dominus
peccatum: nec est in spiritu eius dolus.
Quoniam tacui inueterauerunt ossa
mea dum clamarem tota die. Quoniam die
ac nocte grauata est super me manus
tua: conuersus sum in erumpna mea dum
configitur spina. Delictum meum co-
gnitum tibi feci: et iniustitiam meam non
abscondi. Dixi confitebor aduersum
me iniustitiam meam domino: et tu remi-
sisti impietatem peccati mei. Pro hac o-
rabit ad te omnis sanctus: in tempore
oportuno. Verumtamen in diluuio aqua-
rum multarum: ad eum non approxima-
bunt. Tu es refugium meum a tri-
bulatione que circumdedit me exulta-
tio mea erue me a circumdantibus
me. Intellectum tibi dabo et instru-
am te: in uia hac qua gradieris fir-
mabo super te oculos meos. Nolite
fieri sicut equus et mulus: quibus non
est intellectus. In chamo et freno
maxillas eorum constringe: qui non approxi-
mant ad te. Multa flagella peccato-
ris: sperantem autem in domino
misericordia circumdabit. Letamini in do-
mino et exultate iusti: et gloriamini
omnes recti corde. In finem ps dauid
ps. xxxii Exultate iusti in domino: rectos
decet laudatio. Confitemini
domino in cythara: in psalterio decem
cordarum psallite illi. Cantate ei can-
ticum nouum: bene psallite ei in uocife-
ratione. Quia rectum est uerbum domini
et omnia opera eius in fide. Diligit
misericordiam et iudicium: misericordia domini ple-
na est terra. Verbo domini celi firma-
ti sunt: et spiritu oris eius omnis uirtus
eorum. Congregans sicut in utre
aquas maris: ponens in thesauris
abyssos. Timeat dominum omnis
al' ipso terra: ab eo autem moueantur omnes
inhabitantes orbem. Quoniam ipse dixit
et facta sunt ipse mandauit et creata
sunt. Dominus dissipat consilia gen-
tium: reprobat autem cogitationes po-
pulorum. et reprobat consilia princi-
pum. Consilium autem domini in
eternum manet: et cogitationes cordis
eius in generatione et generationem.
Beata gens cuius est dominus deus
eius. populus quem elegit in heredi-
tatem sibi. De celo respexit dominus
uidit omnes filios hominum. De pre-
parato habitaculo suo: respexit super
omnes qui habitant terram. Qui fin-
xit singillatim corda eorum: qui in-
telligit omnia opera eorum. Non sal-
uatur rex per multam uirtutem: et
gygas non saluabitur in multitu-
dine uirtutis sue. Fallax equus ad
salutem in habundantia autem uir-
tutis sue non saluabitur. Ecce oculi
domini super metuentes eum: et in eis
qui sperant super misericordia eius. Vt eruat
a morte animas eorum: et alat eos in
fame. Anima nostra sustinet dominum:
quoniam adiutor et protector noster est.
Quia in eo letabitur cor nostrum: et in
nomine sancto eius sperauimus. Fi-
at misericordia tua domine super nos quemad-
modum sperauimus in te. psalmus
dauid cum mutauit uultum suum co-
ram abimelech et dimisit eum et abiit.
Benedicam dominum in omni ps.
tempore: semper laus eius in
ore meo. In domino laudabitur anima
mea: audiant mansueti et letentur.
Magnificate dominum mecum: et
exaltemus nomen eius in id ipsum.
Exquisiui dominum et exaudiuit
me: et ex omnibus tribulationibus meis
eripuit me. Accedite ad eum et illu-
minamini: et facies uestre non confundentur.
Iste pauper clamauit et dominus exau-
diuit eum: et ex omnibus tribulatio-
nibus eius saluauit eum. Inmittet
angelus domini in circuitu timentium e-
um: et eripiet eos. Gustate et uidete
quoniam suauis est dominus: beatus
uir qui sperat in eo. Timete dominum
omnes sancti eius: quoniam non est inopia
timentibus eum. Diuites eguerunt et
esurierunt: inquirentes autem dominum non
minuentur omni bono. Venite
filii audite me: timorem domini do-
cebo uos. Quis est homo qui uult
uitam: diligit dies uidere bonos.
Prohibe linguam tuam a malo: et la-
bia tua ne loquantur dolum. Diuer-
te a malo et fac bonum: inquire pa-

cem et psequere eam. Oculi domini
super iustos : et aures eius in preces
eorum. Vultus autem domini super
facientes mala : ut perdat de terra me
moriam eorum. Clamauerunt iusti
et dominus exaudiuit eos : et ex om
nibus tribulationibus eorum liberauit eos.
Iuxta est dominus his qui tribula
to sunt corde. et humiles spiritu saluabit.
Multe tribulationes iustorum : et
de omnibus his liberauit eos dominus
Custodit dominus omnia ossa eo
rum : unum ex his non conteretur. Mors peccato
rum pessima : et qui oderunt iustum de
linquent. Redimet dominus animas
seruorum suorum : et non delinquent
omnes qui sperant in eo. In finem ps. david. ipsi
Iudica domine nocentes me : expugna
impugnantes me. Apprehende ar
ma et scutum et exurge in adiutorium
michi. Effunde frameam et conclude
aduersus eos qui persequuntur me :
dic anime mee salus tua ego sum.
Confundantur et reuereantur : queren
tes animam meam. Auertantur re
trorsum et confundantur : cogitantes
michi mala. Fiant tamquam puluis
ante faciem uenti. et angelus domini
coartans eos. Fiat uia illorum tene
bre et lubricum : et angelus domini
persequens eos. Quoniam gratis ab
sconderunt michi interitum laquei
sui : supervacue exprobrauerunt animam
meam. Ueniat illi laqueus quem ig
norat : et captio quam abscondit apprehen
dat eum : et in laqueum cadat in ipsum.
Anima autem mea exultabit in domino :
et delectabitur super salutari suo. Omnia
ossa mea dicent : domine quis similis
tibi. Eripiens inopem de manu fortio
rum eius : egenum et pauperem a di
ripientibus eum. Surgentes testes ini
qui : que ignorabam interrogabant
me. Retribuebant michi mala pro
bonis : sterilitatem anime mee. Ego
autem cum michi molesti essent : indu
ebar cilicio. Humiliabam in ieiunio
animam meam : et oratio mea in sinum me
um conuertetur. Quasi proximum et quasi
fratrem nostrum sic complacebam : quasi lugens
et contristatus sic humiliabar. Et aduer
sum me letati sunt et conuenerunt : con
gregata sunt super me flagella et ig
noraui. Dissipati sunt nec compuncti

temptauerunt me subsannauerunt
me subsannatione. frenduerunt super me
dentibus suis. Domine quando respi
cies restitue animam meam a malignita
te eorum : a leonibus unicam meam. Con
fitebor tibi in ecclesia magna : in popu
lo graui laudabo te. Non supergaudeant
michi qui aduersantur michi inique : qui
oderunt me gratis et annuunt oculis.
Quoniam michi quidem pacifice lo
quebantur : et in iracundia terre loquen
tes dolos cogitabant. Et dilatauerunt
super me os suum. dixerunt euge eu
ge uiderunt oculi nostri. Uidisti domine ne
sileas : domine ne discedas a me. Ex
urge et intende iudicio meo : deus meus.
et dominus meus in causam meam
Iudica me secundum iustitiam tu
am domine deus meus : et non supergau
deant michi. Non dicant in cordibus
suis euge euge anime nostre : nec dicant
deuorabimus eum. Erubescant et re
uereantur simul : qui gratulantur ma
lis meis. Induantur confusione et reu
erentia : qui maligna loquuntur super me.
Exultent et letentur qui uolunt ius
titiam meam : et dicant semper mag
nificetur dominus : qui uolunt pacem
serui eius. Et lingua mea meditabi
tur iustitiam tuam : tota die laudem
tuam. In finem seruo domini ps. david.
Dixit iniustus ut delinquat in Ps. xxxv.
semetipso : non est timor dei ante oculos
eius. Quoniam dolose egit in conspectu eius
ut inueniatur iniquitas eius ad odi
um. Uerba oris eius ~~ut inueniatur~~
iniquitas et dolus : noluit intelligere
ut bene ageret. Iniquitatem medita
tus est in cubili suo : astitit omni uie
non bone maliciam autem non odiuit.
Domine in celo misericordia tua : et ueritas
tua usque ad nubes. Iustitia tua sicut
montes dei : iudicia tua abyssus mul
ta. Homines et iumenta saluabis
domine : quemadmodum multipli
casti misericordiam tuam deus. Filii autem
hominum : in tegmine alarum tua
rum sperabunt. Inebriabuntur ab
ubertate domus tue : et torrente uo
luptatis tue potabis eos. Quoniam apud
te est fons uite : et in lumine tuo ui
debimus lumen. Pretende misericordiam
tuam scientibus te : et iustitiam tuam
his qui recto sunt corde. Non ueniat

¶ Ps. xxxvi

michi pes superbie: et manus pecca
toris non moveat me. Ibi ceciderunt
qui operantur iniquitatem: expulsi
sunt nec potuerunt stare. ps david

Noli emulari in malignantibus:
neque zelaveris facientes iniqui
tatem. Quoniam tamquam fenum velo
citer arescent: et quemadmodum o
lera herbarum cito decident. Spera in
domino et fac bonitatem: et inhabita
terram et pasceris in divitiis eius.
Delectare in domino: et dabit tibi
petitiones cordis tui. Revela domi
no viam tuam. et spera in eo: et ip
se faciet. Et educet quasi lumen ius
(al' tamquam)
titiam tuam: et iudicium tuum tamquam
meridiem: subditus esto domino, et ora
eum. Noli emulari in eo qui pros
peratur in via sua: in homine faciente
iniustitias. Desine ab ira et dere
linque furorem: noli emulari ut
maligneris. Quoniam qui malig
nantur exterminabuntur: sustinen
tes autem dominum ipsi hereditabunt
terram. Et adhuc pusillum et non
erit peccator: et queres locum eius et
non invenies. Mansueti autem
hereditabunt terram: et delectabuntur
in multitudine pacis. Observabit
peccator iustum: et stridebit super
eum dentibus suis. Dominus autem irridebit
eum: quoniam prospicit quod veniat
dies eius. Gladium evaginaverunt
peccatores: intenderunt arcum suum.
Ut deiciant pauperem et inopem:
ut trucident rectos corde. Gladius
(in) eorum intret in corda ipsorum: et arcus
eorum confringatur. Melius est modicum
iusto: super divitias peccatorum multas.
Quoniam brachia peccatorum conterentur:
confirmat autem iustos dominus. No
vit dominus dies immaculatorum: et he
reditas eorum in eternum erit. Non
confundentur in tempore malo: et in diebus
famis saturabuntur. quia peccatores pe
(al' erit) ribunt. Inimici vero domini mox
honorificati fuerint et exaltati: defici
entes quemadmodum fumus defici
ent. Mutuabitur peccator et non sol
vet: iustus autem miseretur et retribu
et. Quia benedicentes ei heredita
bunt terram: maledicentes autem
ei disperibunt. Apud dominum gressus
hominis dirigentur: et viam eius

volet. Cum ceciderit iustus non col
lidetur: quia dominus supponit manum
suam. Iunior fui et enim senui: et non
vidi iustum derelictum nec semen eius
querens panem. Tota die miseretur
et commodat: et semen illius in benedic
tione erit. Declina a malo et fac bo
num: et inhabita in seculum seculi.
Quia dominus amat iudicium et
non derelinquet sanctos suos: in eternum
conservabuntur. Iniusti punientur:
et semen impiorum peribit. Iusti autem
hereditabunt terram: et inhabitabunt
in seculum seculi super eam. Os iusti
meditabitur sapientiam: et lingua
eius loquetur iudicium. Lex dei e
ius in corde ipsius: et non supplantabuntur
gressus eius. Considerat peccator ius
tum: et querit mortificare eum. Dominus
autem non derelinquet eum in manibus
eius: nec dampnabit eum cum iudi
cabitur illi. Expecta dominum et cus
todi viam eius: et exaltabit te ut here
ditate capias terram: cum perierint pec
catores videbis. Vidi impium super
exaltatum: et elevatum sicut cedros li
bani. Et transivi et ecce non erat: que
sivi eum. et non est inventus locus eius.
Custodi innocentiam et vide equitatem:
quoniam sunt reliquie homini pacifico.
Iniusti autem disperibunt simul:
reliquie impiorum interibunt. Sa
lus autem iustorum a domino: et
protector eorum in tempore tribula
tionis. Et adiuvabit eos dominus
et liberabit eos: et eruet eos a peccato
ribus et salvabit eos quia speraverunt
in eo. In commemoratione die sabbati.

Psalmus david.
Domine ne in furore tuo arguas me:
neque in ira tua corripias me.
Quoniam sagitte tue infixe sunt
michi: et confirmasti super me manum
tuam. Non est sanitas in carne mea
a facie ire tue: non est pax ossibus meis
a facie peccatorum meorum. Quoniam
iniquitates mee supergresse sunt caput
meum: et sicut onus grave gravate
sunt super me. Putruerunt et corrup
te sunt cicatrices mee: a facie in
sipientie mee. Miser factus sum et cur
vatus sum usque in finem: tota die contris
tatus ingrediebar. Quoniam lumbi
mei impleti sunt illusionibus: et non est

sanitas in carne mea. Afflictus sum
et humiliatus sum nimis: rugiebam
a gemitu cordis mei. Domine ante
te omne desiderium meum: et gemi-
tus meus a te non est absconditus. Cor
meum conturbatum est, dereliquit me
virtus mea: et lumen oculorum me-
orum et ipsum non est mecum. Ami-
ci mei et proximi mei adversum me
appropinquaverunt et steterunt. Et
qui iuxta me erant de longe steterunt: et
vim faciebant qui quaerebant animam
meam. Et qui inquirebant mala mi-
hi locuti sunt vanitates: et dolos tota die
meditabantur. Ego autem tanquam
surdus non audiebam: et sicut mutus
non aperiens os suum. Et factus sum
sicut homo non audiens: et non habens
in ore suo redargutiones. Quoniam in te
domine speravi: tu exaudies me do-
mine deus meus. Quia dixi nequando
supergaudeant mihi inimici mei: et
dum commoventur pedes mei super me
magna locuti sunt. Quoniam ego
in flagella paratus sum: et dolor meus
in conspectu meo semper. Quoniam iniqui-
tatem meam annuntiabo: et cogitabo pro
peccato meo. Inimici autem mei vi-
vunt et confirmati sunt super me: et multiplica-
ti sunt qui oderunt me inique. Qui retribu-
unt mala pro bonis detrahebant mihi:
quoniam sequebar bonitatem. Ne de-
relinquas me domine deus meus: ne
discesseris a me. Intende in adiuto-
rium meum domine deus salutis meae.
p ydithun In finem canticum david pro ydithun
Dixi custodiam vias meas:
ut non delinquam in
xxxviii lingua mea. Posui ori
meo custodiam: cum consiste-
ret peccator adversum me. Obmutui et
humiliatus sum et silui a bonis: et do-
al' cert lor meus renovatus est. Concaluit
cor meum intra me: et in meditatione
mea exardescet ignis. Locutus sum
in lingua mea: notum fac mihi domine
finem meum. Et numerum dierum
meorum quis est: ut sciam quid desit mihi.
Ecce mensurabiles posuisti dies meos:
et substantia mea tanquam nihilum
ante te. Verumtamen universa vanitas
omnis homo vivens. Verumtamen in
imagine pertransit homo: sed et frustra
conturbatur. Thesaurizat et ignorat

cui congregabit ea. Et nunc quae est ex-
spectatio mea nonne dominus: et sub-
stantia mea apud te est. Ab omnibus
iniquitatibus meis erue me: opprobrium
insipienti dedisti me. Obmutui et
non aperui os meum: quoniam tu fecis-
ti, amove a me plagas tuas. A for-
titudine manus tuae ego defeci in in-
crepationibus: propter iniquitatem corripu-
isti hominem. Et tabescere fecisti sicut
araneam animam eius: verumtamen
vane conturbatur omnis homo.
Exaudi orationem meam domine
et deprecationem meam: auribus per-
cipe lacrimas meas. Ne sileas quoniam
advena ego sum apud te et peregrinus
sicut omnes patres mei. Remitte mihi
ut refrigerer priusquam abeam et amplius
non ero. In finem psalmus david
Expectans expectavi dominum: et Ps. xxxix.
intendit mihi. Et exaudivit preces
meas: et eduxit me de lacu miseriae et de lu-
to faecis. Et statuit super petram pedes me-
os: et direxit gressus meos. Et immisit
in os meum canticum novum: carmen
deo nostro. Videbunt multi et timebunt:
et sperabunt in domino. Beatus vir cui-
us est nomen domini spes eius: et non respexit
in vanitates et insanias falsas. Mul-
ta fecisti tu domine deus meus mirabili-
a tua: et cogitationibus tuis non est qui
similis sit tibi. Annuntiavi et locu-
tus sum: multiplicati sunt super nume-
rum. Sacrificium et oblationem no-
luisti: aures autem perfecisti mihi. Ho-
locaustum et pro peccato non postulasti:
tunc dixi ecce venio. In capite libri scrip-
tum est de me ut facerem voluntatem
tuam deus meus volui: et legem tuam
in medio cordis mei. Annuntiavi
iustitiam tuam in ecclesia magna:
ecce labia mea non prohibebo domine tu
scisti. Iustitiam tuam non abscondi
in corde meo: veritatem tuam et salutare
tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam
et veritatem tuam a concilio multo.
Tu autem domine ne longe facias
miserationes tuas a me: misericordia et veritas tua
tua semper susceperunt me. Quoniam cir-
cumdederunt me mala quorum non est
numerus: comprehenderunt me iniqui-
tates meae: et non potui ut viderem.
Multiplicatae sunt super capillos capi-
tis mei: et cor meum dereliquit me.

Complaceat tibi domine ut eruas
me: domine ad adiuuandum me res-
pice. Confundantur et reuereantur
simul: qui querunt animam meam.
ut auferant eam. Conuertantur retror-
sum et reuereantur: qui uolunt michi
mala. Ferant confestim confusionem
suam: qui dicunt michi euge euge
Exultent et letentur super te omnes
querentes te: et dicant semper magnifi-
cetur dominus. qui diligunt salutare
tuum. Ego autem mendicus sum et
pauper: dominus sollicitus est mei.
Adiutor meus et protector meus tu es
: deus meus ne tardaueris. In finem
ps david: vel in finem intellectus david
Ps. xl. Beatus qui intelligit super egenum
et pauperem: in die mala libera-
bit eum dominus. Dominus conser-
uet eum et uiuificet eum: et beatum fa-
ciat eum in terra: et non tradat eum
in animam inimicorum eius. Dominus
opem ferat illi super lectum doloris eius:
uniuersum stratum eius uersasti in in-
firmitate eius. Ego dixi domine mi-
serere mei: sana animam meam quia
peccaui tibi. Inimici mei dixerunt
mala michi: quando morietur et peri-
bit nomen eius. Et si ingrediebatur
ut uideret uana loquebatur: cor eius
congregauit iniquitatem sibi. Egredi-
ebatur foras: et loquebatur in idipsum.
Aduersum me susurrabant omnes
inimici mei: aduersum me cogitabant
michi mala. Verbum iniquum con-
stituerunt aduersum me: numquid qui
dormit non adiciet ut resurgat. Et-
enim homo pacis mee in quo spera-
ui: qui edebat panes meos: magni-
ficauit super me supplantationem
Tu autem domine miserere mei: et
resuscita me et retribuam eis. In
hoc cognoui quoniam uoluisti me
quoniam non gaudebit inimicus meus
super me. Me autem propter inno-
centiam suscepisti: et confirmasti me in
conspectu tuo in eternum. Benedictus
dominus deus israel: a seculo et usque
in seculum fiat fiat. In finem intellectus filiis chore
Ps. xli. Quemadmodum desiderat cer-
uus ad fontes aquarum: ita de-
siderat anima mea ad te deus. Si-
tiuit anima mea ad deum fontem
uiuum: quando ueniam et apparebo
ante faciem dei. Fuerunt michi la-
crime mee panes die ac nocte: dum di-
citur michi cotidie ubi est deus tuus.
Hec recordatus sum et effudi in me
animam meam: quoniam transibo
in locum tabernaculi admirabilis
usque ad domum dei. In uoce exultatio-
nis et confessionis: sonus epulantis.
Quare tristis es anima mea: et quare
conturbas me. Spera in deo quoniam
adhuc confitebor illi: salutare uultus
mei et deus meus. Ad me ipsum ani-
ma mea conturbata est: propterea memor
tui ero de terra iordanis et hermonium
a monte modico. Abyssus abyssum
inuocat: in uoce cataractarum tuarum.
Omnia excelsa tua et fluctus tui su-
per me transierunt. In die mandauit
dominus misericordiam suam: et nocte can-
ticum eius. Apud me oratio deo
uite mee: dicam deo susceptor meus es.
tu. Quare oblitus es mei et quare
contristatus incedo: dum affligit me ini-
micus. Dum confringuntur ossa mea:
exprobrauerunt michi qui tribulant
me inimici mei. Dum dicunt michi
per singulos dies: ubi est deus tuus:
Quare tristis es anima mea: et quare
conturbas me. Spera in deo quoniam ad-
huc confitebor illi: salutare uultus mei
et deus meus. In finem psalmus david
Iudica me deus et discerne causam meam
de gente non sancta: ab homine ini-
quo et doloso erue me. Quia tu es deus for-
titudo mea: quare me repulisti et quare
tristis incedo dum affligit me inimicus.
Emitte lucem tuam et ueritatem
tuam: ipsa me deduxerunt et adduxe-
runt in montem sanctum tuum et
in tabernacula tua. Et introibo ad al-
tare dei: ad deum qui letificat iuuen-
tutem meam. Confitebor tibi in ci-
thara deus deus meus: quare tristis es
anima mea et quare conturbas me.
Spera in deo quoniam adhuc confi-
tebor illi: salutare uultus mei et deus
meus. In finem filiis chore ad intellectum
Deus auribus nostris audiuimus: pa-
tres nostri annuntiauerunt nobis.
Opus quod operatus es in diebus eo-
rum: et in diebus antiquis. Manus
tua gentes disperdidit et plantasti
eos: afflixisti populos et expulisti eos.
Nec enim in gladio suo possederunt

terram: et brachium eorum non salvavit eos. Sed dextera tua et brachium tuum, et illuminatio vultus tui: quoniam complacuisti in eis. Tu es ipse rex meus et deus meus, qui mandas salutes iacob. In te inimicos nostros ventilabimus cornu: et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu meo sperabo: et gladius meus non salvabit me. Salvasti enim nos de affligentibus nos: et odientes nos confudisti. In deo laudabimur tota die. et in nomine tuo confitebimur in seculum. Nunc autem repulisti et confudisti nos: et non egredieris deus in virtutibus nostris. Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros: et qui oderunt nos diripiebant sibi. Dedisti nos tamquam oves escarum: et in gentibus dispersisti nos. Vendidisti populum tuum sine pretio: et non fuit multitudo in commutationibus eorum. Posuisti nos opprobrium vicinis nostris: subsannationem et derisum his qui in circuitu nostro sunt. Posuisti nos in similitudinem gentibus: commotionem capitis in populis. Tota die verecundia mea contra me est: et confusio faciei mee cooperuit me. A voce exprobrantis et obloquentis: a facie inimici et persequentis. Hec omnia venerunt super nos nec obliti sumus te: et inique non egimus in testamento tuo. Et non recessit retro cor nostrum: et declinasti semitas nostras a via tua. Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis: et cooperuit nos umbra mortis. Si obliti sumus nomen dei nostri: et si expandimus manus nostras ad deum alienum. Nonne deus requiret ista: ipse enim novit abscondita cordis. Quoniam propter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oves occisionis. Exurge quare obdormis domine: exurge et ne repellas in finem. Quare faciem tuam avertis: oblivisceris inopie nostre et tribulationis nostre. Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra: conglutinatus est in terra venter noster. Exurge domine adiuva nos: et redime nos propter nomen tuum.

xliiij. In finem pro his qui commutabuntur filiis chore ad intellectum canticum pro dilecto.

Eructavit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribe velociter scribentis. Speciosus forma pre filiis hominum: diffusa est gratia in labiis tuis propterea benedixit te deus in eternum. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. Specie tua et pulchritudine tua intende: prospere procede et regna. Propter veritatem et mansuetudinem et iustitiam: et deducet te mirabiliter dextera tua. Sagitte tue acute populi sub te cadent in corda inimicorum regis. Sedes tua deus in seculum seculi: virga directionis virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem: propterea unxit te deus deus tuus oleo letitie pre consortibus tuis. Mirra et gutta et cassia a vestimentis tuis a domibus eburneis: ex quibus delectaverunt te filie regum in honore tuo. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato: circumdata varietate. Audi filia et vide et inclina aurem tuam: et obliviscere populum tuum et domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum: quoniam ipse est dominus deus tuus et adorabunt eum. Et filie tyri in muneribus: vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis. Omnis gloria eius filie regis ab intus: in fimbriis aureis circumamicta varietatibus. Adducentur regi virgines post eam: proxime eius afferentur tibi. Afferentur in letitia et exultatione: adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui domine: in omni generatione et generationem. Propterea populi confitebuntur tibi in eternum et in seculum seculi. In finem psalmus david pro archanis

Deus noster refugium et virtus: Ps. xlv.
adiutor in tribulationibus que invenerunt nos nimis. Propterea non timebimus dum turbabitur terra: et transferentur montes in cor maris. Sonuerunt et turbate sunt aque eorum: conturbati sunt montes in fortitudine eius. Fluminis impetus letificat civitatem dei: sanctificavit tabernaculum suum altissimus. Deus in medio eius non commovebitur: adiuvabit eam deus mane diluculo. Conturbate sunt gentes et incli

nate sunt regna : dedit uocem suam
mota est terra. Dominus uirtutum
nobiscum : susceptor noster deus iacob
Venite et uidete opera domini : que
posuit prodigia super terram. Aufe
rens bella usque ad finem terre : arcum
conteret et confringet arma et scuta combu
ret igni. Vacate et uidete quoniam ego
sum deus : exaltabor in gentibus et ex
altabor in terra. Dominus uirtutum
nobiscum : susceptor noster deus iacob. In
finem ps. d. pro filiis chore.
Ps. xlvi. Omnes gentes plaudite manibus : iubi
late deo in uoce exultationis. Quoniam
dominus excelsus terribilis rex mag
nus super omnem terram. Subiecit
populos nobis : et gentes sub pedibus no
stris. Elegit nobis hereditatem suam
speciem iacob quam dilexit. Ascendit
deus in iubilo et dominus in uoce tube.
Psallite deo nostro psallite. psallite re
gi nostro psallite. Quoniam rex omnis
terre deus. psallite sapienter. Regna
bit deus super gentes : deus sedet
super sedem sanctam suam. Princi
pes populorum congregati sunt cum
deo abraham : quoniam dii fortes
terre uehementer eleuati sunt. ps. uel
laus cantici filiorum uel filiis chore ii sabbati.
Magnus dominus et laudabilis
Ps. xlvii. nimis : in ciuitate dei nostri in monte
sancto eius. Fundatur exultatione
uniuerse terre mons syon : latera aqui
lonis ciuitas regis magni. Deus in
terre domibus eius cognoscetur : cum suscipiet
eam. Quoniam ecce reges congregati
sunt : conuenerunt in unum. Ipsi ui
dentes sic admirati sunt conturbati
sunt et commoti sunt, tremor apprehen
dit eos. Ibi dolores ut parturientis :
in spiritu uehementi conteres naues tharsis.
Sicut audiuimus sic uidimus in
ciuitate domini uirtutum : in ciuitate
dei nostri deus fundauit eam in eternum.
Suscepimus deus misericordiam tuam : in
medio templi tui. Secundum nomen
tuum deus sic et laus tua in fines terre :
iustitia plena est dextera tua. Letetur
mons syon et exultent filie iude propter iu
dicia tua domine. Circumdate syon
et complectimini eam : narrate in
turribus eius. Ponite corda uestra in uir
tute eius : et distribuite domos eius
ut enarretis in progenie altera. Quoniam

hic est deus deus noster in eternum
et in seculum seculi ipse reget nos in secula.
In finem filiis chore psalmus d.
Audite hec omnes gentes : auri
bus percipite omnes qui habitatis orbem.
Quique terrigene et filii hominum : si
mul in unum diues et pauper. Os
meum loquetur sapientiam : et medi
tatio cordis mei prudentiam. Inclina
bo in parabolam aurem meam : aperi
am in psalterio propositionem meam. Cur
timebo in die mala : iniquitas calca
nei mei circumdabit me. Qui confi
dunt in uirtute sua : et in multitudine
diuitiarum suarum gloriantur. Frater
non redimit redimet homo : et non dabit
deo placationem suam. Et pretium
redemptionis anime sue : et laborabit
in eternum et uiuet adhuc in finem.
Non uidebit interitum cum uiderit
sapientes morientes : simul insipiens
et stultus peribunt. Et relinquent
alienis diuitias suas : et sepulcra eo
rum domus illorum in eternum. Tabernacu
la eorum in progenie et progenie :
uocauerunt nomina sua in terris suis.
Homo cum in honore esset non in
tellexit : comparatus est iumentis in
sipientibus et similis factus est illis.
Hec uia illorum scandalum ipsis :
et postea in ore suo complacebunt.
Sicut oues in inferno positi sunt :
mors depascet eos. Et dominabuntur
eorum iusti in matutino : et auxilium
eorum ueterascet in inferno a gloria eo
rum. Uerumptamen deus redimet animam
meam : de manu inferi : cum acceperit
me. Ne timueris cum diues factus
fuerit homo : et cum multiplicata fuerit
gloria domus eius. Quoniam cum inte
rierit non sumet omnia : neque descen
det cum eo gloria eius. Quia ani
ma eius in uita ipsius benedicetur : Con
fitebitur tibi cum benefeceris ei. In
troibit usque in progenies patrum suorum :
et usque in eternum non uidebit lumen.
Homo cum in honore esset non in
tellexit comparatus est iumentis in
sipientibus et similis factus est illis.
Deus deorum dominus ps. asaph
locutus est : et uocauit terram.
A solis ortu usque ad occasum : ex syon
species decoris eius. Deus manifeste
ueniet : deus noster et silebit. Ignis

spectu eius exardescet: et in circuitu ei
tempestas valida. Advocavit celū
desursum: et terram discernere populū
suum. Congregate illi sanctos eius:
qui ordinant testamentum eius. sr̄
sacrificia. Et annuntiabunt celi
iustitiam eius: q̄m deus iudex est. Au
di populus meus: et loquar israel et
testificabor tibi deus deus tuus ego sum
Non in sacrificiis tuis arguam te:
holocausta autem tua in cōspectu meo
sunt semper. Non accipiam de domo
tua vitulos: neq; de gregibꝫ tuis yr
cos. Quoniam mee sunt omnes
fere silvarum: iumenta in montibꝫ
et boves. Cognovi omnia volatilia
celi: et pulcritudo agri mecum est.
Si esuriero non dicam tibi: meus
est enim orbis terre et plenitudo eius.
Numquid manducabo carnes tau
rorum: aut sanguinem yrcorum pota
bo. Immola deo sacrificium laudis:
et redde altissimo vota tua. Et invo
ca me in die tribulationis: et eruā te
et honorificabis me. Peccatori autē
dixit deus quare tu enarras iustitias
meas: et assumis testamentum me
um per os tuum. Tu vero odisti dis
ciplinam: et proiecisti sermones me
os retrorsum. Si videbas furem cur
rebas cum eo: et cum adulteris por
tionem tuam ponebas. Os tuum
abundavit malitia: et lingua tua
concinnabat dolos. Sedens adversum
fratrem tuum loquebaris: et adversus fi
lium matris tue ponebas scandalū
hec fecisti et tacui. Existimasti iniq;
quod ero tui similis: arguam te et sta
tuam contra faciem tuam. Intelli
gite hec qui obliviscimini deum: ne
quando rapiat et non sit qui
eripiat. Sacrificium laudis hono
rificabit me et illic iter quo ostendam
illi salutare dei. In finem psalmus dd
cum venit ad eum nathan propheta
Ps. l. quum intravit ad bersabee.
Miserere mei deus secundum mag
nam miām tuam. Et secundum
multitudinē miserationum tuarum de
le iniquitatem meam. Amplius la
va me ab iniquitate mea et a pecca
to meo munda me. Quoniā iniqui
tatem meam ego cognosco: et peccatum
meum cōtra me est semper. Tibi soli
peccavi et malum coram te feci ut iust
ificeris in sermonibꝫ tuis et vincas
cum iudicaris. Ecce enim iniquita
tibus conceptus sum: et in peccatis cōce
pit me mater mea. Ecce enim veritatē
dilexisti: incerta et occulta sapientie tue
manifestasti michi. Asperges me do
mine ysopo et mundabor: lavabis me
et sup nivem dealbabor. Auditui meo
dabis gaudium et leticiam et exultabūt
ossa humiliata. Averte faciem tuā a
peccatis meis et omnes iniquitates
meas dele. Cor mundum crea in
me deus et spiritum rectum innova
in visceribꝫ meis. Ne proiicias me
a facie tua et spiritum sanctum tuū
ne auferas a me. Redde michi leti
tiam salutaris tui: et spū principali cō
firma me. Docebo iniquos vias tu
as: et impii ad te convertentur. Libera
me de sanguinibꝫ deus deus salutis
mee: et exultabit lingua mea iustiti
am tuam. Domine labia mea ape
ries: et os meum annuntiabit lau
dem tuam. Quoniam si voluisses
sacrificium dedissem utiq; holocaustis
non delectaberis. Sacrificium deo spūs
contribulatus cor contritum et humiliatū
deus non despicies. Benigne fac do
mine in bona voluntate tua syon ut
edificentur muri ierlm̄. Tunc ac
ceptabis sacrificium iustitie oblatio
nes et holocausta tunc imponent sup
altare tuum vitulos. In finem intel
lectus david cum venit doech ydu
meus et nuntiasset sauli. Venit
david in domum abimelech.
Quid gloriaris in mali Ps. li.
tia: qui potens es in ini
quitate. Tota die in
iustitiam cogitavit lin
gua tua: sicut novacula acuta fecisti
dolum. Dilexisti malitiam super be
nignitatem: iniquitatem magis q̄
loqui equitatem. Dilexisti omnia
verba precipitationis: lingua dolosa
Propterea deus destruet te in finem:
evellet te: et emigrabit te de tabernaculo
tuo. et radicem tuam de terra viven
tium. Videbunt iusti et timebunt
et super eum ridebunt et dicent: ecce
homo qui non posuit deum adiutorē
suum. Sed speravit in multitudine
divitiarum suarum: et prevaluit

in vanitate sua. Ego autem sicut
oliva fructifera in domo dei: speravi
in misericordia dei in eternum et in seculum
seculi. Confitebor tibi in seculum quia
fecisti: et expectabo nomen tuum quoniam
bonum est in conspectu sanctorum tuorum.
In finem pro amalech intelligentie david.
Dixit insipiens in corde
suo: non est deus. Cor-
rupti sunt et abhomi-
Ps. lii nabiles facti sunt in
iniquitatibus: non
est qui faciat bonum. Deus de celo
prospexit super filios hominum: ut vi-
deat si est intelligens aut requirens
deum. Omnes declinaverunt simul
inutiles facti sunt non est qui faciat
bonum non est usque ad unum. Non-
ne scient omnes qui operantur iniquita-
al' qui tem: qui devorant plebem meam ut
cibum panis. Deum non invoca-
verunt: illic trepidaverunt timore u-
al' erat bi non fuit timor. Quoniam deus
dissipavit ossa eorum qui hominibus
placent: confusi sunt quoniam deus
sprevit eos. Quis dabit ex syon salu-
tare israel cum converterit dominus
captivitatem plebis sue exultabit ia-
cob, et letabitur israel. In finem in car-
minibus intellectus david. cum venis-
sent ziphei et dixissent ad saul. Nonne
david absconditus est apud nos.
Deus in nomine tuo salvum
Ps. liii me fac et in virtute tua iudica me.
Deus exaudi orationem meam: auribus
percipe verba oris mei. Quoniam a-
lieni insurrexerunt adversum me et for-
tes quesierunt animam meam: et
non proposuerunt deum ante conspectum
suum. Ecce enim deus adiuvat me
et dominus susceptor est anime mee.
Averte mala inimicis meis et in ve-
ritate tua disperde illos. Voluntarie
sacrificabo tibi: et confitebor nomini tuo
domine quoniam bonum est. Quoniam ex
omni tribulatione eripuisti me: et
meos super inimicos despexit oculus meus. In
finem in carminibus intellectus david.
Exaudi deus orationem meam
et ne despexeris deprecationem
Ps. liiii meam: intende michi et exaudi me.
Contristatus sum in exercitatione
mea: et conturbatus sum a voce inimici
a tribulatione peccatoris. Quoniam decli-
naverunt in me iniquitates: et in
ira molesti erant michi. Cor meum
conturbatum est in me: et formido mortis
cecidit super me. Timor et tremor
venerunt super me: et contexerunt me
tenebre. Et dixi quis dabit michi
pennas sicut columbe: et volabo et re-
quiescam. Ecce elongavi fugiens
et mansi in solitudine. Expectabam
eum qui salvum me fecit: a pusilla-
nimitate spiritus et tempestate. Precipi-
ta domine divide linguas eorum:
quoniam vidi iniquitatem et contra-
dictionem in civitate. Die ac nocte cir-
cumdabit eam super muros eius ini-
quitas: et labor in medio eius et in-
iustitia. Et non defecit de plateis
eius: usura et dolus. Quoniam si
inimicus meus maledixisset michi
sustinuissem utique. Et si is qui o-
derat me super me magna locutus
fuisset: abscondissem me forsitan ab
eo. Tu vero homo unanimis: dux
meus et notus meus. Qui simul
mecum dulces capiebas cibos: in do-
mo dei ambulavimus cum consensu.
Veniat mors super illos: et descendant
in infernum viventes. Quoniam nequi-
tie in habitaculis eorum: in medio
eorum. Ego autem ad deum clamavi:
et dominus salvavit me. Vespere et
mane et meridie narrabo et annunti-
abo: et exaudiet vocem meam. Redi-
met in pace animam meam ab his
qui appropinquant michi: quoniam inter
multos erant mecum. Exaudiet
deus et humiliabit illos qui est ante
secula. Non enim est illis commutatio
et non timuerunt deum: extendit
manum suam in retribuendo.
Contaminaverunt testamentum
eius: divisi sunt ab ira vultus eius:
et appropinquavit cor illius. Molliti
sunt sermones eius super oleum
et ipsi sunt iacula. Iacta super do-
minum curam tuam et ipse te enu-
triet: non dabit in eternum fluctua-
tionem iusto. Tu vero deus deduces
eos: in puteum interitus. Viri san-
guinum et dolosi non dimidia-
bunt dies suos. ego autem sperabo in
te domine. In finem pro populo qui a sanctis lon-
ge factus est in tituli inscriptione ipsi david
cum tenuerunt eum allophili in geth.

Miserere mei deus quoniam con
culcauit me homo: tota die
impugnans tribulauit me. Concul
cauerunt me inimici mei tota die:
quoniam multi bellantes aduersum
me. Ab altitudine diei timebo: ego
uero in te sperabo. In deo laudabo ser
mones meos. in deo speraui non time
bo quid faciat michi caro. Tota die
uerba mea execrabantur: aduersum me o
mnes cogitationes eorum in malum.
Inhabitabunt et abscondent: ipsi
calcaneum meum obseruabunt. Si
cut sustinuerunt animam meam: pro
nichilo saluos facies illos: in ira popu
los confringes. Deus uitam meam
annuntiaui tibi: posuisti lacrimas me
as in conspectu tuo. Sicut et in promis
sione tua ~~domine~~: tunc conuertentur ini
mici mei retrorsum. In quacumque
die inuocauero te: ecce cognoui quoniam
deus meus es. In deo laudabo uer
bum: in domino laudabo sermonem.
in deo speraui non timebo quid faciat michi
homo. In me sunt deus uota tua:
que reddam laudationes tibi. Quoniam eri
puisti animam meam de morte et pe
des meos de lapsu: ut placeam coram
deo in lumine uiuentium. In finem
ne disperdas uel corrumpas dauid in
tituli inscriptione cum fugeret a facie
.lvi. Saul in speluncam.
Miserere mei deus miserere mei:
quoniam in te confidit anima mea. Et
in umbra alarum tuarum sperabo:
donec transeat iniquitas. Clamabo
ad deum altissimum: deum qui
benefecit michi. Misit de celo et libera
uit me: dedit in opprobrium concul
cantes me. Misit deus misericordiam suam
et ueritatem suam: et eripuit animam
meam de medio catulorum leonum:
dormiui conturbatus. Filii hominum
dentes eorum arma et sagitte: et lin
gua eorum gladius acutus. Exal
tare super celos deus: et super omnem
terram gloria tua. Laqueum pa
rauerunt pedibus meis: et incuruaue
runt animam meam. Foderunt
ante faciem meam foueam: et incide
runt in eam. Paratum cor meum
deus paratum cor meum: cantabo et
psalmum dicam. Exurge gloria
mea. exurge psalterium et cythara
exurgam diluculo. Confitebor tibi
~~in psalmis~~ in populis domine: et psal
mum dicam tibi in gentibus. Quoniam
magnificata est usque ad celos misericordia tua
et usque ad nubes ueritas tua. Exal
tare super celos deus et super omnem ter
ram gloria tua. In finem ne corrumpas
uel disperdas dauid in tituli inscriptione
Si uere utique iustitiam loqui ¶ Ps. lvii.
mini: recte iudicate filii homi
num. Etenim in corde iniquitates
operamini in terra: iniustitias ma
nus uestre concinnant. Alienati sunt pec
catores a uulua: errauerunt ab ute
ro locuti sunt falsa. Furor illis se
cundum similitudinem serpentis: si
cut aspidis surde et obturantis aures
suas. Que non exaudiet uocem in
cantantium: et uenefici incantantis sa
pienter. Deus conteret dentes eorum in
ore ipsorum: molas leonum confringet
dominus. Ad nichilum deuenient
tamquam aqua decurrens: intendit ar
cum suum donec infirmentur. Sicut
cera que fluit auferentur: supercecidit
ignis et non uiderunt solem. Priusquam
intelligerent spine uestre ramnum: si
cut uiuentes sic in ira absorbet eos.
Letabitur iustus cum uiderit uin
dictam: manus suas lauabit in
sanguine peccatoris. Et dicet homo
si utique est fructus iusto: utique est de
us iudicans eos in terra. In finem
ne disperdas uel corrumpas dauid in titu
li inscriptione quando misit saul et
custodiuit domum eius ut interficeret eum
Eripe me de inimicis meis deus
meus: et ab insurgenti ¶ Ps. lviii.
bus in me libera me. Eripe me de op
erantibus iniquitatem: et de uiris san
guinum salua me. Quia ecce cepe
runt animam meam: irruerunt in
me fortes. Neque iniquitas mea ne
que peccatum meum domine: sine in
iquitate cucurri et direxi. Exurge in
occursum meum et uide: et tu domine
deus uirtutum deus israel. Intende
ad uisitandas omnes gentes: non
miserearis omnibus qui operantur
iniquitatem. Conuertentur ad uesperam
et famem patientur ut canes: et circui
bunt ciuitatem. Ecce loquentur in
ore suo: et gladius in labiis eorum
quoniam quis audiuit. Et tu domine

derideb*is* eos ad nichilum deduces o*mn*es
gentes. Fortitudinem meam ad
te custodiam : quia deus susceptor
meus, deus meus mi*sericordi*a eius preveniet
me. Deus ostendit michi super ini
micos meos : ne occidas eos neq*uando* ob
liviscantur populi mei. Disperge illos
in virtute tua : et depone eos protector
meus domine. Delictum oris eor*um*
sermonem labiorum ipsorum et co*m*pre
hendantur in superbia sua. Et de ex
secratione et mendacio : annunciabunt
in consummatione. In ira consumma
tionis et non erunt : et scient quia deus
dominabitur iacob et finium terre.
Convertentur ad vesperam et famem
patientur ut canes : et circuibunt civi
tatem. Ipsi dispergentur ad mandu
candum : si vero non fuerint satu
rati et murmurabunt. Ego autem
cantabo fortitudinem tuam : et exal
tabo mane mi*sericordi*am tuam. Quia factus
es susceptor meus : et refugium me
um in die tribulationis mee. Ad
iutor meus tibi psallam quia deus
susceptor meus es : deus meus mi*sericordi*a
mea. In finem pro his qui commutabunt
in tituli inscriptione ipsi david in
doctrinam cum succendit mesopota
miam syrie vel syriam sobal et convertit
ioab et percussit edom in valle salina
rum. xii. milia.

¶ Ps. lix.

Deus repulisti nos et destruxisti
nos : iratus es et misertus es
nobis. Commovisti terram et contur
basti eam : sana contritiones eius quia
commota est. Ostendisti populo tuo du
ra : potasti nos vino compunctionis. De
disti metuentibus te significationem ut
fugiant a facie arcus. Ut liberentur
dilecti tui : salvum fac dextera tua et
exaudi me. Deus locutus est in sancto
suo : letabor et partibor sichimam et con
vallem tabernaculorum metibor.
Meus est galaad et meus est manas
ses : et effraym fortitudo capitis mei.
Iuda rex meus : moab olla spei
mee. In ydumeam extendam cal
ciamentum meum : michi alieni
gene subditi sunt. Quis deducet me
in civitatem munitam : quis deducet
me usque in ydumeam. Nonne
tu deus qui repulisti nos : et non e
gredieris deus in virtutibus nostris. Da
nobis auxilium de tribulatione :
quia vana salus hominis. In deo
faciemus virtutem : et ipse ad nichi
lum deducet tribulantes nos. In
finem in ymnis psalmus david.

Ps.

Exaudi deus deprecationem me
am : intende orationi mee. A finibus
terre ad te clamavi dum anxiaretur
cor meum in petra exaltasti me. De
duxisti me quia factus es ~~michi~~ spes
mea : turris fortitudinis a facie ini
mici. Inhabitabo in tabernaculo tuo
in secula : protegar in velamento ala
rum tuarum. Quoniam tu deus
meus exaudisti orationem meam : de
disti hereditatem timentibus nomen
tuum. Dies super dies regis adicies
annos eius usque in diem generationis
et generationis. Permanet in eter
num in conspectu dei : mi*sericordi*am et veritatem eius
quis requiret. Sic psalmum dicam
nomini tuo in seculum seculi : ut red
dam vota mea de die in diem. In finem
pro ydithum psalmus david.

Ps.

Nonne deo subiecta erit anima
mea : ab ipso enim salutare meum.
Nam et ipse deus meus salutaris me
us : susceptor meus non movebor am
plius. Quousque irruitis in hominem
interficitis universi vos : tamquam pariet
inclinato et macerie depulse. Verumptamen
tamen precium meum cogitaverunt re
pellere : cucurri in siti ore suo benedice
bant et corde suo maledicebant. Verumptamen
tamen deo subiecta esto anima mea :
quoniam ab ipso patientia mea. Quia
ipse deus meus et salvator meus : ad
iutor meus non emigrabo. In deo sa
lutare meum et gloria mea : deus auxi
lii mei et spes mea in deo est. Sperate
in eo omnis congregatio populi : effundite
coram illo corda vestra deus adiutor
noster in eternum. Verumptamen vani filii
hominum : mendaces filii hominum
in stateris ut decipiant ipsi de vanitate
te in idipsum. Nolite sperare in iniqui
tate : et rapinas nolite concupiscere. Divi
tie si affluant nolite cor apponere. Se
mel locutus est deus duo hec audivi
quia potestas dei est et tibi domine
mi*sericordi*a. quia tu reddes unicuique iuxta opera
sua. Psalmus david cum esset in deserto ydumee.

Ps.

Deus deus meus ad te de luce vi
gilo. Sitivit in te anima mea.

quam multipliciter tibi caro mea. In
terra deserta et invia et inaquosa sic in
sancto apparui tibi ut viderem virtu
tem tuam et gloriam tuam. Quoniam me
lior est misericordia tua super vitas labia mea
laudabunt te. Sic benedicam te in vita
mea: et in nomine tuo levabo manus
meas. Sicut adipe et pinguedine re
pleatur anima mea: et labiis exultati
onis laudabit os meum. Si memor
fui tui super stratum meum in matuti
nis meditabor in te: quia fuisti adiutor
meus. Et in velamento alarum tua
rum exultabo adhesit anima mea post
te: me suscepit dextera tua. Ipsi vero
in vanum quesierunt animam meam:
introibunt in inferiora terre: tradentur
in manus gladii partes vulpium erunt.
Rex vero letabitur in deo laudabuntur
omnes qui iurant in eo quia obstruc
tum est os loquentium iniqua. In
finem psalmus david
Ps. lxiii Exaudi deus orationem meam
cum deprecor a timore inimici eripe
animam meam. Protexisti me a
conventu malignantium: a multi
tudine operantium iniquitatem. Quia
exacuerunt ut gladium linguas suas
intenderunt arcum rem amaram
ut sagittent in occultis immaculatum.
Subito sagittabunt eum et non ti
mebunt: firmaverunt sibi sermonem
nequam. Narraverunt ut abscon
derent laqueos: dixerunt quis videbit
eos. Scrutati sunt iniquitates: de
fecerunt scrutantes scrutinio. Acce
det homo ad cor altum: et exaltabitur
deus. Sagitte parvulorum facte sunt
plage eorum: et infirmate sunt contra
eos lingue eorum. Conturbati sunt
omnes qui videbant eos: et timuit om
nis homo. Et annuntiaverunt
opera dei: et facta eius intellexerunt
Letabitur iustus in domino et spe
rabit in eo: et laudabuntur omnes recti
corde. In finem psalmus david canti
cum aggei. ieremie. vel ezechiel de verbo
peregrinacionis vel de populo trans
migracionis cum inciperent proficisci
Ps. lxiiii Te decet hymnus deus in syon et
tibi reddetur votum in ierusalem
Exaudi deus orationem meam: ad te
omnis caro veniet. Verba iniquo
rum prevaluerunt super nos: et impi
etatibus nostris tu propitiaberis. Beatus
quem elegisti et assumpsisti inhabitabit
in atriis tuis. Replebimur in bonis
domus tue: sanctum est templum tuum
mirabile in equitate. Exaudi nos deus
salutaris noster: spes omnium finium terre
et in mari longe. Preparans montes
in virtute tua accinctus potentia qui
conturbas profundum maris sonum fluc
tuum eius. Turbabuntur gentes et
timebunt qui habitant terminos a sig
nis tuis: exitus matutini et vespe
delectabis. Visitasti terram et inebri
asti eam: multiplicasti locupletare eam.
Flumen dei repletum est aquis: para
sti cibum illorum quoniam ita est
preparatio eius. Rivos eius inebri
ans multiplica genimina eius: in
stillicidiis eius letabitur germinans.
Benedices corone anni benignitatis
tue: et campi tui replebuntur ubertate
Pinguescent speciosa deserti: et exulta
tione colles accingentur. Induti
sunt arietes ovium: et valles habun
dabunt frumento clamabunt etenim
hymnum dicent. In finem psalmus canticum resurrectionis
Iubilate deo omnis terra: psalmum dicite Ps. lxv.
nomini eius. date gloriam
laudi eius. Dicite deo quam terribilia
sunt opera tua domine: in multitudine
virtutis tue mentientur tibi inimici
tui. Omnis terra adoret te et psallat
tibi. psalmum dicat nomini tuo. Venite
et videte opera dei terribilis in con
siliis super filios hominum. Qui convertit
mare in aridam: in flumine pertransibunt
pede letabimur ibi in ipso. Qui domi
natur in virtute sua: in eternum
oculi eius super gentes respiciunt qui
exasperant non exaltentur in semetip
sis. Benedicite gentes deum nostrum:
et auditam facite vocem laudis eius
Qui posuit animam meam ad vi
tam: et non dedit in commotionem pe
des meos. Quoniam probasti nos deus ig
ne nos examinasti: sicut examinatur
argentum. Induxisti nos in laque
um: posuisti tribulationes in dorso
nostro. imposuisti homines super capi
ta nostra. Transivimus per ignem et
aquam: et eduxisti nos in refrigerium
Introibo in domum tuam in holo
caustis: reddam tibi vota mea que
distinxerunt labia mea. Et locutum

est os meum: in tribulatione mea.
Holocausta medullata offeram tibi
cum incenso arietum: offeram tibi
boues cum hyrcis. Venite audite et nar-
rabo omnes qui timetis deum: quan-
ta fecit anime mee. Ad ipsum ore meo
clamaui: et exultaui sub lingua mea.
Iniquitatem si aspexi in corde meo:
non exaudiet dominus. Propterea
Al' dn̄s exaudiuit deus: et attendit uoci depreca-
tionis mee. Benedictus deus: qui
non amouit orationem meam et miseri-
cordiam suam a me. In finem ps' cantici d' i hy'
Deus misereatur nostri et benedicat
nobis: illuminet uultum su-
Ps. lxvi. um super nos et misereatur nostri. Ut cog-
noscamus in terra uiam tuam: in
omnibus gentibus salutare tuum.
Confiteantur tibi populi deus: confitean-
tur tibi populi omnes. Letentur et
exultent gentes: quoniam iudicas
populos in equitate et gentes in terra
dirigis. Confiteantur tibi populi
deus confiteantur tibi populi omnes: ter-
ra dedit fructum suum. Benedicat
nos deus deus noster: benedicat nos deus:
et metuant eum omnes fines terre.
In finem psalmus cantici dauid
Exurgat deus et dissipentur ini-
mici eius: et fugiant qui ode-
Ps. lxvii. runt eum a facie eius. Sicut deficit
fumus deficiant: sicut fluit cera a fa-
cie ignis sic pereant peccatores a facie
dei. Et iusti epulentur et exultent
in conspectu dei: et delectentur in leticia.
Cantate deo psalmum dicite nomini
eius: iter facite ei qui ascendit super
occasum dominus nomen illi. Ex-
ultate in conspectu eius. turbabuntur
a facie eius patris orphanorum et
iudicis uiduarum. Deus in loco sancto
suo. deus qui habitare facit unius
Al' educat moris in domo. Qui educit uinc-
tos in fortitudine similiter eos qui
exasperant qui habitant in sepulcris.
Deus cum egredereris in conspectu
populi tui: cum pertransires in deser-
to. Terra mota est etenim celi dis-
tillauerunt a facie dei synai: a facie
dei israel. Pluuiam uoluntariam
segregabis deus hereditati tue. et
infirmata est tu uero perfecisti eam.
Animalia tua habitabunt in ea:
parasti in dulcedine tua pauperi deus.

Dominus dabit uerbum: euangelizan-
tibus uirtute multa. Rex uirtutum di-
lecti dilecti: et speciei domus diuidere spo-
lia. Si dormiatis inter medios cleros
penne columbe deargentate: et posterio-
ra dorsi eius in pallore auri. Dum dis-
cernit celestis reges super eam niue deal-
babuntur in selmon: mons dei mons
pinguis. Mons coagulatus mons
pinguis. ut quid suspicamini montes
coagulatos. Mons in quo beneplacitum
est deo habitare in eo: etenim dominus ha-
bitabit in finem. Currus dei decem mi-
libus multiplex: milia letantium dominus
in eis in syna in sancto. Ascendisti in
altum cepisti captiuitatem accepisti do-
na in hominibus. Etenim non creden-
tes: inhabitare dominum deum. Benedic-
tus dominus die cotidie: prosperum
iter faciet nobis deus salutarium nostro-
rum. Deus noster deus saluos faciendi: et domini
domini exitus mortis. Uerumptamen deus
confringet capita inimicorum suorum: uerti-
cem capilli perambulantium in delictis su-
is. Dixit dominus ex basan conuertam: conuer-
tam in profundum maris. Ut intinguatur
pes tuus in sanguine: lingua canum
tuorum ex inimicis ab ipso. Uiderunt in-
gressus tuos deus: ingressus dei mei
regis mei qui est in sancto. Preuene-
runt principes coniuncti psallentibus: in
medio iuuencularum tympanistriarum. In
ecclesiis benedicite deo: domino de fontibus
israel. Ibi beniamin adolescentulus: in
mentis excessu. Principes iuda duces
eorum: principes zabulon et principes
neptalim. Manda deus uirtuti tue: con-
firma deus hoc quod operatus es in no-
bis. A templo tuo quod est in ierusalem
tibi offerent reges munera. Increpa
feras harundinis congregatio taurorum
in uaccis populorum: ut excludant eos
qui probati sunt argento. Dissipa gen-
tes que bella uolunt: uenient legati
ex egypto ethiopia preueniet manus
eius deo. Regna terre cantate deo:
psallite domino. Psallite deo qui
ascendit super celum celi ad orientem.
Ecce dabit uoci sue uocem uirtutis
date gloriam deo super israel magnifi-
centia eius et uirtus eius in nubibus.
Mirabilis deus in sanctis suis deus
israel: ipse dabit uirtutem et fortitudinem
plebi sue benedictus deus. In finem

pro his qui commutabuntur psalmus david.

Salvum me fac deus: quoniam
intraverunt aque usque
ad animam meam. In
fixus sum in limo pro
fundi: et non est substantia.
Veni in altitudinem maris: et tem
pestas demersit me. Laboravi clamans
rauce facte sunt fauces mee: defecerunt
oculi mei dum spero in deum meum. Mul
tiplicati sunt super capillos capitis me
i: qui oderunt me gratis. Confortati
sunt qui persecuti sunt me inimici mei in
iuste: que non rapui tunc exsolvebam.
Deus tu scis insipientiam meam: et
delicta mea a te non sunt abscondita.
Non erubescant in me qui expectant
te domine: domine virtutum. Non con
fundantur super me: qui querunt te deus
israel. Quoniam propter te sustinui
opprobrium: operuit confusio faciem me
am. Extraneus factus sum fratribus meis
et peregrinus filiis matris mee. Quoniam
zelus domus tue comedit me. et oppro
bria exprobrantium tibi ceciderunt su
per me. Et operui in ieiunio animam
meam: et factum est michi in oppro
brium. Et posui vestimentum meum
cilicium: et factus sum illis in para
bolam. Adversum me loquebantur qui
sedebant in porta: et in me psallebant
qui bibebant vinum. Ego vero oratio
nem meam ad te domine: tempus bene
placiti deus. In multitudine misericordie tue
exaudi me in veritate salutis tue.
Eripe me de luto ut non infigar: li
bera me ab his qui oderunt me et de pro
fundis aquarum. Non me demergat
tempestas aque: neque absorbeat
me profundum neque urgeat super
me puteus os suum. Exaudi me domine
quoniam benigna est misericordia tua secundum
multitudinem miserationum tuarum
respice in me. Et ne avertas faciem
tuam a puero tuo: quoniam tribulor
velociter exaudi me. Intende anime
mee et libera eam: propter inimicos
meos eripe me. Tu scis improperium
meum et confusionem meam: et reveren
tiam meam. In conspectu tuo sunt omnes
qui tribulant me: improperium ex
pectavit cor meum et miseriam. Et
sustinui qui simul contristaretur et non
fuit: et qui consolaretur et non inveni.

Et dederunt in escam meam fel: et
in siti mea potaverunt me aceto. Fi
at mensa eorum coram ipsis in
laqueum: et in retributiones et in scan
dalum. Obscurentur oculi eorum ne
videant: et dorsum eorum semper incurva.
Effunde super eos iram tuam: et
furor ire tue comprehendat eos. Fiat ha
bitatio eorum deserta: et in tabernacu
lis eorum non sit qui inhabitet. Quoniam
quem tu percussisti, sunt: et super dolorem persecuti
vulnerum meorum addiderunt. Ap
pone iniquitatem super iniquitatem eorum:
et non intrent in iustitiam tuam.
Deleantur de libro viventium: et cum
iustis non scribantur. Ego sum paup
er et dolens: salus tua deus suscepit me.
Laudabo nomen dei cum cantico: et mei
magnificabo eum in laude. Et place
bit deo super vitulum novellum: cor
nua producentem et ungulas. Vi
deant pauperes et letentur: querite
deum et vivet anima vestra. Quoniam exau
divit pauperes dominus: et vinctos su
os non despexit. Laudent illum celi
et terra: mare et omnia reptilia in
eis. Quoniam deus salvam faciet syon: et edificabuntur civitates iude.
Et inhabitabunt ibi: et hereditate
acquirent eam. Et semen servorum
eius possidebit eam: et qui diligunt
nomen eius habitabunt in ea. In fi
nem david in rememorationem eo quod
salvum fecit dominus

Deus in adiutorium meum in Ps. lxix.
tende: domine ad adiuvandum
me festina. Confundantur et revere
antur: qui querunt animam meam.
Avertantur retrorsum et erubes
cant: qui volunt michi mala. Avertan
tur statim erubescentes: qui dicunt
michi euge euge. Exultent et leten
tur in te omnes qui querunt te: et
dicant semper magnificetur dominus
qui diligunt salutare tuum. Ego
vero egenus et pauper sum: deus adiuva
me. Adiutor meus et liberator
meus es tu: domine ne moreris. In
finem psalmus david in rememoratione
filiorum ionadab et priorum captivorum

In te domine speravi non confundar in e Ps. lxx.
ternum: in iustitia tua libera me et
eripe me. Inclina ad me aurem tuam:
et salva me. Esto michi in deum pro

tectorem: et in locum munitum ut salvum me facias. Quoniam firmamentum meum: et refugium meum es tu. Deus meus eripe de manu peccatoris: et de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es patientia mea domine: domine spes mea a iuventute mea. In te confirmatus sum ex utero: de ventre matris mee tu es protector meus. In te cantatio mea semper: tamquam prodigium factus sum multis et tu adiutor fortis. Repleatur os meum laude: ut cantem gloriam tuam tota die magnitudinem tuam. Ne proiicias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei michi: et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in unum. Dicentes deus dereliquit eum: persequimini et comprehendite eum quia non est qui eripiat. Deus ne elongeris a me. deus meus in auxilium meum respice. Confundantur et deficiant detrahentes anime mee: operiantur confusione et pudore qui querunt mala michi. Ego autem semper sperabo et adiciam super omnem laudem tuam. Os meum annuntiabit iustitiam tuam: tota die salutare tuum. Quoniam non cognovi litteraturam introibo in potentias domini: domine memorabor iustitie tue solius. Deus docuisti me a iuventute mea: et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Et usque in senectam et senium: deus ne derelinquas me. Donec annuntiem brachium tuum generationi omni que ventura est. Potentiam tuam et iustitiam tuam deus usque in altissima que fecisti magnalia deus quis similis tibi. Quantas ostendisti michi tribulationes multas et malas: et conversus vivificasti me et de abyssis terre iterum reduxisti me. Multiplicasti magnificentiam tuam et conversus consolatus es me. Nam et ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam deus: psallam tibi in cythara sanctus israel. Exultabunt labia mea cum cantavero tibi: et anima mea quam redemisti. Sed et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam: cum confusi et reveriti fuerint qui querunt mala michi. In salomonem psalmus

Deus iudicium tuum regi da: et iustitiam tuam filio regis. Iudicare populum tuum in iustitia: et pauperes tuos in iudicio. Suscipiant montes pacem populo: et colles iustitiam. Iudicabit pauperes populi et salvos faciet filios pauperum: et humiliabit calumniatorem. Et permanebit cum sole et ante lunam: in generatione et generationem. Descendet sicut pluvia in vellus. et sicut stillicidia stillantia super terram. Orietur in diebus eius iustitia et habundantia pacis donec auferatur luna. Et dominabitur a mari usque ad mare et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident ethiopes: et inimici eius terram lingent. Reges tharsis et insule munera offerent: reges arabum et saba dona adducent. Et adorabunt eum omnes reges: omnes gentes servient ei. Quia liberabit pauperem a potente: et pauperem cui non erat adiutor. Parcet pauperi et inopi: et animas pauperum salvas faciet. Ex usuris et iniquitate redimet animas eorum: et honorabile nomen eorum coram illo. Et vivet et dabitur ei de auro arabie: et adorabunt de ipso semper. tota die benedicent ei. Erit firmamentum in terra in summis montium: superextolletur super libanum fructus eius et florebunt de civitate sicut fenum terre. Sit nomen eius benedictum in secula: ante solem permanet nomen eius. Et benedicentur in ipso omnes tribus terre: omnes gentes magnificabunt eum. Benedictus dominus deus israel: qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomen maiestatis eius: in eternum: et replebitur maiestate eius omnis terra fiat fiat. Defecerunt laudes vel hymni david filii iesse psalmus asaph

Quam bonus israel deus: his qui recto sunt corde. Mei autem pene moti sunt pedes: pene effusi sunt gressus mei. Quia zelavi super iniquos: pacem peccatorum videns. Quia non est respectus morti eorum: et firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non sunt: et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia operti sunt iniquitate et impietate sua. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt in affectum cordis. Cogita

uerunt et locuti sunt nequitiam: ini
quitatem in excelso locuti sunt. Posu
erunt in celum os suum: et lingua eo
rum transiuit in terra. Ideo conuertetur
populus meus hic: et dies pleni inue
nientur in eis. Et dixerunt quomodo
scit deus: et si est scientia in excelso. Ec
ce ipsi peccatores et abundantes in seculo
obtinuerunt diuitias. Et dixi ergo
sine causa iustificaui cor meum: et laui
inter innocentes manus meas. Et
fui flagellatus tota die: et castigatio me
a in matutinis. Si dicebam narrabo
sic: ecce nationem filiorum tuorum reprobaui.
Existimabam ut cognoscerem hoc:
labor est ante me. Donec intrem in sanc
tuarium dei: et intelligam in nouissimis
eorum. Uerumptamen propter dolos posuisti eis:
deiecisti eos dum alleuarentur. Quomodo
facti sunt in desolationem: subito defece
runt perierunt propter iniquitatem suam.
Uelut somnium surgentium: domine in
ciuitate tua ymaginem ipsorum ad nichi
lum rediges. Quia inflammatum
est cor meum et renes mei commutati sunt:
et ego ad nichilum redactus sum et nesci
ui. Ut iumentum factus sum apud
te: et ego semper tecum. Tenuisti ma
num dexteram meam: et in uoluntate
tua deduxisti me. et cum gloria suscepisti
me. Quid enim michi est in celo: et
a te quid uolui super terram. Defecit
caro mea et cor meum: deus cordis mei
et pars mea deus in eternum. Quia ec
ce qui elongant se a te peribunt: perdidisti
omnes qui fornicantur abs te. Michi
autem adherere deo bonum est: ponere
in domino deo spem meam. Ut annun
tiem omnes predicationes tuas: in por
tis filie syon. Intellectus asaph
lxxiii. Ut quid deus repulisti in finem:
iratus est furor tuus super oues
pascue tue. Memor esto congregationis tu
e: quam possedisti ab initio. Rede
misti uirgam hereditatis tue: mons
syon in quo habitasti in eo. Leua ma
nus tuas in superbias eorum in finem:
quanta malignatus est inimicus in
sancto. Et gloriati sunt qui oderunt
te: in medio sollempnitatis tue. Po
suerunt signa sua signa: et non cogno
uerunt sicut in exitu super summum.
Quasi in silua lignorum securibus
exciderunt ianuas eius in id ipsum: in se

curi et ascia deiecerunt eam. Incende
runt igni sanctuarium tuum: in terra
polluerunt tabernaculum nominis tui.
Dixerunt in corde suo cognatio eorum
simul. quiescere faciamus omnes dies
festos dei a terra. Signa nostra non uidi
mus iam non est propheta et nos non
cognoscet amplius. Usquequo deus impro
perabit inimicus: irritat aduersarius no
men tuum in finem. Ut quid auertis
manum tuam: et dexteram tuam de
medio sinu tuo in finem. Deus autem
rex noster ante secula: operatus est salutem
in medio terre. Tu confirmasti in uirtu
te tua mare: contribulasti capita draco
num in aquis. Tu confregisti capita
draconis: dedisti eum escam populis ethi
opum. Tu dirupisti fontes et torren
tes: tu siccasti fluuios ethan. Tuus
est dies et tua est nox: tu fabricatus es
auroram et solem. Tu fecisti omnes ter
minos terre: estatem et uer tu plasmasti ea.
Memor esto huius inimicus improp
erauit domino: et populus insipiens in
citauit nomen tuum. Ne tradas besti
is animas confitentes tibi: et animas
pauperum tuorum: ne obliuiscaris in finem.
Respice in testamentum tuum: quia reple
ti sunt qui obscurati sunt terre domibus ini
quitatum. Ne auertatur humilis fac
tus confusus: pauper et inops laudabunt no
men tuum. Exurge deus iudica causam
tuam: memor esto improperiorum tuorum
eorum que ab insipiente sunt tota die.
Ne obliuiscaris uoces inimicorum tuorum:
superbia eorum qui te oderunt ascendit
semper. In finem ne disperdas uel corrumpas
psalmus asaph cantici.
Confitebimur tibi deus confitebimur: ps. lxxiiii.
et inuocabimus nomen tuum. Narra
bimus mirabilia tua: cum accepero tempus
ego iustitias iudicabo. Liquefacta est
terra et omnes qui habitant in ea: ego
confirmaui columpnas eius. Dixi ini
quis nolite inique agere: et delinquenti
bus nolite exaltare cornu. Nolite extol
lere in altum cornu uestrum nolite loqui
aduersus deum iniquitatem. Quia ne
que ab oriente neque ab occidente neque a
desertis montibus. quoniam deus iudex
est. Hunc humiliat et hunc exaltat: quia
calix in manu domini uini meri ple
nus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc:
uerumptamen fex eius non est exinanita

bibent. Ego omnes peccatores terre. Ego
autem annunciabo in seculum: canta
bo deo iacob. Et omnia cornua pecca
torum confringam: et exaltabuntur cor
nua iusti. In finem in carminibus canti
cum assyriorum psalmus asaph
¶ Ps. lxxv. Notus in iudea deus: in israel mag
num nomen eius. Et factus est in
pace locus eius. et habitatio eius in sy
on. Ibi confregit potentias arcuum:
scutum et gladium et bellum. Illumi
nans tu mirabiliter a montibus eternis:
turbati sunt omnes insipientes corde.
Dormierunt sompnum suum: ~~sompnum~~
et nichil invenerunt omnes viri
divitiarum in manibus suis. Ab in
crepatione tua deus iacob: dormitave
runt qui ascenderunt equos. Ter
ribilis es et quis resistet tibi: ex tunc
ira tua. De celo auditum fecisti iudici
um: terra tremuit et quievit. Cum
exurgeret in iudicio deus: ut salvos
faceret omnes mansuetos terre. Quoniam
cogitatio hominis confitebitur tibi: et reli
quie cogitationis diem festum agent
tibi. Vovete et reddite domino deo vestro:
omnes qui in circuitu eius affertis
munera. Terribili et ei qui aufert spiritum
principum: terribili apud reges terre.
In finem pro idithun psalmus asaph
Voce mea ad dominum clamavi:
voce mea ad deum et intendit
¶ Ps. lxxvi. michi. In die tribulationis mee deum
exquisivi manibus meis. nocte contra
eum et non sum deceptus. Renuit
consolari anima mea: memor fui dei et
delectatus sum et exercitatus sum et de
fecit spiritus meus. Anticipaverunt
vigilias oculi mei: turbatus sum et non
sum locutus. Cogitavi dies antiquos
et annos eternos in mente habui. Et
meditatus sum nocte cum corde meo:
et exercitabar et scopebam spiritum meum.
Numquid in eternum proiciet deus.
aut non apponet ut complacitior sit
adhuc. Aut in finem misericordiam suam
abscindet: a generatione in generationem.
Aut obliviscetur misereri deus: aut
continebit in ira sua misericordias suas. Et
dixi nunc cepi: hec mutatio dextere ex
celsi. Memor fui operum domini: quia
memor ero ab initio mirabilium tuorum.
Et meditabor in omnibus operibus tuis:
et in adinventionibus tuis exercebor.

Deus in sancto via tua: quis deus
magnus sicut deus noster tu es deus qui
facis mirabilia. Notam fecisti in po
pulis virtutem tuam: redemisti in bra
chio tuo populum tuum filios iacob
et ioseph. Viderunt te aque deus vide
runt te aque et timuerunt: et turbate
sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum:
vocem dederunt nubes. Etenim sagit
te tue transeunt: vox tonitrui tui in
rota. Illuxerunt coruscationes tue
orbi terre: commota est et contremuit ter
ra. In mari via tua et semite tue in
aquis multis: et vestigia tua non cognoscentur.
Deduxisti sicut oves populum tuum:
in manu moysi et aaron. Intellectus asaph ¶ Ps. lxx[illegible]
Attendite popule meus legem me
am: inclinate aurem vestram in
verba oris mei. Aperiam in parabolis os
meum: loquar propositiones ab initio.
Quanta audivimus et cognovimus
ea: et patres nostri narraverunt nobis. Non
sunt occultata a filiis eorum. in generati
one altera. Narrantes laudes domini
et virtutes eius: et mirabilia eius que
fecit. Et suscitavit testimonium in iacob:
et legem posuit in israel. Quanta manda
vit patribus nostris nota facere ea filiis suis:
ut cognoscat generatio altera. Filii qui
nascentur et exurgent: et narrabunt fi
liis suis. Ut ponant in deo spem suam
et non obliviscantur operum dei: et manda
ta eius exquirant. Ne fiant sicut pa
tres eorum: generatio prava et exaspe
rans. Generatio que non direxit cor suum:
et non est creditus cum deo spiritus eius.
Filii effrem intendentes et mittentes
arcum: conversi sunt in die belli. Non custodi
erunt testamentum dei: et in lege eius
noluerunt ambulare. Et obliti sunt
benefactorum eius: et mirabilium eius
que ostendit eis. Coram patribus eorum fe
cit mirabilia in terra egypti: in cam
po taneos. Interrupit mare et per
duxit eos: et statuit aquas quasi in
utre. Et deduxit eos in nube diei: et
tota nocte in illuminatione ignis.
Interrupit petram in heremo: et ad
aquavit eos velut in abysso multa.
Et eduxit aquam de petra: et deduxit
tamquam flumina aquas. Et apposuerunt
adhuc peccare ei: in iram concitaverunt
excelsum in inaquoso. Et tempta
verunt deum in cordibus suis: ut

petent escas animabus suis. Et male lo
cuti sunt de deo: dixerunt numquid pote
rit deus parare mensam in deserto. Quoniam per
cussit petram et fluxerunt aque: et torren
tes inundaverunt. Numquid et panem
poterit dare. aut parare mensam populo
suo. Ideo audivit dominus et distulit: (dei)
et ignis accensus est in iacob et ira ascen
dit in israel. Quia non crediderunt in deo:
nec speraverunt in salutari eius. Et man
davit nubibus desuper: et ianuas celi aperuit.
Et pluit illis manna ad manducandum:
et panem celi dedit eis. Panem angelorum
manducavit homo: cibaria misit eis in
habundantia. Transtulit austrum de
celo: et induxit in virtute sua affricum. (al' arena)
Et pluit super eos sicut pulverem car
nes: et sicut arenam maris volatilia pe
nnata. Et ceciderunt in medio castrorum
eorum, attulit eis non sunt fraudati a
desiderio suo. Adhuc esce eorum erant
in ore ipsorum: et ira dei ascendit super eos.
Et occidit pingues eorum: et electos is
rael impedivit. In omnibus his pecca
verunt adhuc: et non crediderunt in mi
rabilibus eius. Et defecerunt in va
nitate dies eorum: et anni eorum cum
festinatione. Cum occideret eos quere
bant eum et revertebantur: et diluculo
veniebant ad eum. Et rememorati sunt
quia deus adiutor est eorum: et deus excel
sus redemptor eorum est. Et dilexerunt
eum in ore suo: et lingua sua mentiti sunt
ei. Cor autem eorum non erat rectum
cum eo: nec fideles habiti sunt in testa
mento eius. Ipse autem est misericors: et
propitius fiet peccatis eorum: et non
disperdet eos. Et habundavit ut aver
teret iram suam: et non accendit omnem
iram suam. Et recordatus est quia car
ro sunt spiritus vadens et non rediens.
Quotiens exacerbaverunt eum in de
serto: in iram concitaverunt eum in in
aquoso. Et conversi sunt et temptave
runt deum: et sanctum israel exacerba
verunt. Non sunt recordati manus
eius: die qua redemit eos de manu tri
bulantis. Sicut posuit in egypto sig
na sua: et prodigia sua in campo taphe
neos. Et convertit in sanguinem flumi
na eorum: et ymbres eorum ne biberent.
Misit in eos cynomiam et comedit eos:
et ranam et disperdidit eos. Et dedit
erugini fructus eorum: et labores eorum

[margin: circa taberna / cula eorum. Et / manducaverunt / et satura / sunt nimis et / desiderium eorum]

locuste. Et occidit in grandine vine
as eorum: et moros eorum in pruina. Et
tradidit grandini iumenta eorum: et pos
sessionem eorum igni. Misit in eos iram
indignationis sue: indignationem et iram
et tribulationem: immissiones per angelos
malos. Viam fecit semite ire sue: non
pepercit a morte animabus eorum. et iumenta
eorum in morte conclusit. Et percussit omne
primogenitum in terra egypti: primitias
omnis laboris eorum in tabernaculis
cham. Et abstulit sicut oves populum
suum: et perduxit eos tamquam gregem in de
serto. Et deduxit eos in spe et non timu
erunt: et inimicos eorum operuit mare.
Et induxit eos in montem sanctificationis
sue: montem quem acquisivit dextera eius.
Et eiecit a facie eorum gentes: et sorte
divisit eis terram in funiculo distribu
tionis. Et habitare fecit in tabernacu
lis eorum: tribus israel. Et temptave
runt et exacerbaverunt deum excelsum:
et testimonia eius non custodierunt.
Et averterunt se et non servaverunt
pactum: quemadmodum patres eorum con
versi sunt in arcum pravum. In ira con
citaverunt eum in collibus suis: et in
sculptilibus suis ad emulationem eum
provocaverunt. Audivit deus et spre
vit: et ad nichilum redegit valde israel.
Et repulit tabernaculum sylo: taber
naculum suum ubi habitavit in homi
nibus. Et tradidit in captivitatem vir
tutem eorum: et pulcritudinem eorum in
manus inimici. Et conclusit in gladio
populum suum: et hereditatem suam spre
vit. Iuvenes eorum comedit ignis:
et virgines eorum: non sunt lamentate.
Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: et
vidue eorum non plorabantur. Et ex
citatus est tamquam dormiens dominus: tam
quam potens crapulatus a vino. Et per
cussit inimicos suos in posteriora: op
probrium sempiternum dedit illis. Et
repulit tabernaculum ioseph: et tri
bum ephraym non elegit. Sed elegit
tribum iuda: montem syon quem di
lexit. Et edificavit sicut unicornis
sanctificium suum: in terra quam fun (al' sanctificium)
davit in secula. Et elegit david ser
vum suum: et sustulit eum de gregi
bus ovium. de post fetantes accepit eum
Pascere iacob servum suum: et israel
hereditatem suam. Et pavit eos in

in nocentia cordis sui: et intellectibus ma
nuum suarum deduxit eos. ps asaph
Ps. lxxviii
Deus venerunt gentes in here
ditatem tuam: polluerunt tem
plum sanctum tuum: posuerunt ierlm
in pomorum custodiam. Posuerunt mor
ticina servorum tuorum escas volatilib
celi: carnes sanctorum tuorum bestiis terre.
Effuderunt sanguinem eorum tam
quam aquam in circuitu ierlm et non e
rat qui sepeliret. Facti sumus opprobri
um vicinis nostris: subsannatio et illusio
his qui in circuitu nostro sunt. Usquequo
domine irasceris in finem: accendetur
velut ignis zelus tuus. Effunde iram
tuam in gentes que te non noverunt
et in regna que nomen tuum non in
vocaverunt. Quia comederunt iacob:
et locum eius desolaverunt. Ne me
mineris iniquitatum nostrarum antiquarum
cito anticipent nos misericordie tue quia
pauperes facti sumus nimis. Adiu
va nos deus salutaris noster: et propter gloriam
nominis tui domine libera nos: et
propitius esto peccatis nostris propter no
men tuum. Ne forte dicant in gentibus
ubi est deus eorum et innotescat in na
tionibus coram oculis nostris. Ultio
sanguinis servorum tuorum qui effusus
est: introeat in conspectu tuo gemitus com
peditorum. Secundum magnitudinem
brachii tui: posside filios mortificatorum.
Et redde vicinis nostris septuplum in
sinu eorum: improperium ipsorum quod
exprobraverunt tibi domine. Nos autem
populus tuus et oves pascue tue: confite
bimur tibi in seculum. In generatio
ne et generationem annuntiabimus
laudem tuam. In finem pro his qui com
mutabuntur ps pro assyriis testimonium asaph
Ps. lxxix
Qui regis israel intende: qui dedu
cis velut ovem ioseph. Qui se
des super cherubin: manifestare coram
ephraym beniamin et manasse. Exci
ta potentiam tuam et veni ut salvos
facias nos. Deus converte nos: et ostende
faciem tuam et salvi erimus. Domine deus
virtutum: quousque irasceris super ora
tionem servi tui. Cibabis nos pane lacri
marum: et potum dabis nobis in lacri
mis in mensura. Posuisti nos in
contradictionem vicinis nostris: et inimi
ci nostri subsannaverunt nos. Deus vir
tutum converte nos: et ostende faciem
tuam et salvi erimus. Vineam de egip
to transtulisti: eiecisti gentes et plantasti
eam. Dux itineris fuisti in conspec
tu eius: et plantasti radices eius et im
plevit terram. Operuit montes um
bra eius: et arbusta eius cedros dei. Ex
tendit palmites suos usque ad mare: et us
que ad flumen propagines eius. Ut quid
destruxisti maceriam eius: et vindemiant
eam omnes qui pretergrediuntur viam.
Exterminavit eam aper de silva: et sin
gularis ferus depastus est eam. Deus vir
tutum convertere: respice de celo et vide et vi
sita vineam istam. Et perfice eam quam
plantavit dextera tua: et super filium ho
minis quem confirmasti tibi. Incensa ig
ni et suffossa: ab increpatione vultus
tui peribunt. Fiat manus tua super vi
rum dextere tue: et super filium hominis quem
confirmasti tibi. Et non discedimus a te
vivificabis nos et nomen tuum invoca
bimus. Domine deus virtutum converte
nos: et ostende faciem tuam et salvi eri
mus. In finem pro torcularibus ps ipsi asaph
Ps. lxxx
Exultate deo ad
iutori nostro: iubilate deo
iacob. Sumite psal
mum et date tympanum
psalterium iocundum
cum cythara. Buccinate in neome
nia tuba: in insigni die sollennitatis
vestre. Quia preceptum in israel est: et
iudicium deo iacob. Testimonium in
ioseph posuit illud cum exiret de terra
egipti: linguam quam non noverat
audivit. Divertit ab oneribus dorsum
eius: manus eius in cophino servierunt.
In tribulatione invocasti me et liberavi
te: exaudivi te in abscondito tem
pestatis: probavi te apud aquam con
tradictionis. Audi populus meus et
contestabor te: israel si audieris me non
erit in te deus recens: neque adorabis
deum alienum. Ego enim sum do
minus deus tuus qui eduxi te de terra
de terra egipti: dilata os tuum et im
plebo illud. Et non audivit populus
meus vocem meam: et israel non
intendit michi. Et dimisi eos secun
dum desideria cordis eorum: ibunt in
adinventionibus suis. Si populus
meus audisset me: israel si in viis
meis ambulasset. Pro nichilo for
sitan inimicos eorum humiliassem

et super tribulantes eos misissem manum meam. Inimici domini mentiti sunt ei: et erit tempus eorum in secula. Et cibavit illos ex adipe frumenti: et de petra melle saturavit eos. ps Asaph.

lxxxi Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos diiudicat. Usque quo iudicatis iniquitatem: et facies peccatorum sumitis. Iudicate egeno et pupillo: humilem et pauperem iustificate. Eripite pauperem et egenum de manu peccatoris liberate. Nescierunt neque intellexerunt in tenebris ambulant: movebuntur omnia fundamenta terre. Ego dixi dii estis: et filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini et sicut unus de principibus cadetis. Surge deus iudica terram: quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus. Canticum psalmi asaph.

lxxxii Deus quis similis erit tibi ne taceas: neque compescaris deus. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt: et qui oderunt te extulerunt caput. Super populum tuum malignaverunt consilium: et cogitaverunt adversus sanctos tuos. Dixerunt venite et disperdamus eos de gente: et non memoretur nomen israel ultra. Quoniam cogitaverunt unanimiter simul: adversus te testamentum disposuerunt tabernacula ydumeorum et ismaelite. Moab et agareni gebal et amon et amalech: alienigene cum habitantibus tyrum. Etenim assur venit cum illis: facti sunt in adiutorium filiis loth. Fac illis sicut madian et sisare et sicut iabin in torrente cison. Disperierunt in endor: facti sunt ut stercus terre. Pone principes eorum sicut oreb et zeb et zebee et salmana. Omnes principes eorum qui dixerunt hereditate possideamus sanctuarium dei. Deus meus pone illos ut rotam: et sicut stipulam ante faciem venti. Sicut ignis qui comburit silvam: et sicut flamma comburens montes. Ita persequeris illos in tempestate tua: et in ira tua turbabis eos. Imple facies eorum ignominia: et querent nomen tuum domine. Erubescant et conturbentur in seculum seculi: et confundantur et pereant. Et cognoscant quia nomen tibi dominus: tu solus altissimus in omni terra.

lxxxiii In finem pro torcularibus filiis chore ps.

Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum: concupiscit et deficit anima mea in atria domini. Cor meum et caro mea: exultaverunt in deum vivum. Etenim passer invenit sibi domum et turtur nidum sibi ubi reponat pullos suos. Altaria tua domine virtutum: rex meus et deus meus. Beati qui habitant in domo tua: in secula seculorum laudabunt te. Beatus vir cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrimarum in loco quem posuit. Etenim benedictiones dabit legis lator: ibunt de virtute in virtutem videbitur deus deorum in syon. Domine deus virtutum exaudi orationem meam: auribus percipe deus iacob. Protector noster aspice deus et respice in faciem christi tui. Quia melior est dies una in atriis tuis super milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei: magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Quia misericordiam et veritatem diligit deus: gratiam et gloriam dabit dominus. Non privabit bonis eos qui ambulant in innocentia domine virtutum beatus homo qui sperat in te.

al' nem

In finem filiis chore ps david. Ps. lxxxiiii

Benedixisti domine terram tuam: avertisti captivitatem iacob. Remisisti iniquitatem plebis tue: operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnem iram tuam: avertisti ab ira indignationis tue. Converte nos deus salutaris noster: et averte iram tuam a nobis. Numquid in eternum irasceris nobis: aut extendes iram tuam a generatione in generationem. Deus tu conversus vivificabis nos: et plebs tua letabitur in te. Ostende nobis domine misericordiam tuam: et salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me dominus deus: quoniam loquetur pacem in plebem suam. Et super sanctos suos: et in eos qui convertuntur ad cor. Verumptamen prope timentes eum salutare ipsius ut inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia et veritas obviaverunt sibi: iustitia et pax osculate sunt. Veritas de terra orta est: et iustitia de celo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatem: et terra nostra dabit fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit: et ponet in via gressus suos. Oratio david.

Ps. lxxxv. Inclina domine aurem tuam et exau
di me. quoniam inops et pauper sum
ego. Custodi animam meam quoniam sanctus
sum: salvum fac servum tuum deus
meus sperantem in te. Miserere mei do
mine quoniam ad te clamavi tota die:
letifica animam servi tui: quoniam ad
te domine animam meam levavi. Quoniam
tu domine suavis et mitis: et multe misericordie
omnibus invocantibus te. Auribus per
cipe domine orationem meam: et intende vo
ci deprecationis mee. In die tribulatio
nis mee clamavi ad te: quia exaudisti
me. Non est similis tui in diis domine
et non est secundum opera tua. Omnes
gentes quascumque fecisti venient et ado
rabunt coram te domine: et glorificabunt
nomen tuum. Quoniam magnus
es tu: et faciens mirabilia tu es deus so
lus. Deduc me domine in via tua: et
ingrediar in veritate tua letetur cor
meum ut timeat nomen tuum. Confi
tebor tibi domine deus meus in toto cor
de meo: et glorificabo nomen tuum
in eternum. Quia misericordia tua mag
na est super me: et eruisti animam
meam: ex inferno inferiori. Deus in
iqui insurrexerunt super me et synago
ga potentium quesierunt animam
meam et non proposuerunt te in con
spectu suo. Et tu domine deus mise
rator et misericors patiens et multe
misericordie et verax. Respice in me et mise
rere mei: da imperium puero tuo et
salvum fac filium ancille tue. Fac
mecum signum in bono ut videant
qui oderunt me et confundantur: quoniam
tu domine adiuvisti me et consolatus
es me. filiis chore psalmus cantici david
Ps. lxxxvi Fundamenta eius in montibus
sanctis: diligit dominus portas sy
on super omnia tabernacula iacob
Gloriosa dicta sunt de te civitas dei
Memor ero raab et babilonis: scien
tium me. Ecce alienigene et tyrus
et populus ethiopum: hii fuerunt il
lic. Numquid syon dicet homo: et homo
natus est in ea: ipse fundavit eam al
tissimus. Dominus narrabit in
scripturis populorum: et principum
horum qui fuerunt in ea. Sicut leta
tium omnium habitatio est in te. Can
ticum psalmi filiis chore in finem pro me
leth ad respondendum intellectus eman

isrealite vel ezrite. al' esraelite
Domine deus salutis mee: in die cla
mavi et nocte coram te. Intret in conspectu
tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem
meam. Quia repleta est malis anima
mea: et vita mea in inferno appropinquavit.
Estimatus sum cum descendentibus
in lacum: factus sum sicut homo sine
adiutorio inter mortuos liber. Sicut
vulnerati dormientes in sepulcris quorum
non es memor amplius: et ipsi
de manu tua repulsi sunt. Posuerunt
me in lacu inferiori: in tenebrosis et
in umbra mortis. Super me confirma
tus est furor tuus: et omnes fluctus tu
os induxisti super me. Longe fecisti
notos meos a me. posuerunt me abho
minationem sibi. Traditus sum et
non egrediebar: oculi mei languerunt
pre inopia. Clamavi ad te domine
tota die expandi ad te manus meas.
Numquid mortuis facies mirabilia:
aut medici suscitabunt et confitebuntur
tibi. Numquid narrabit aliquis in se
pulcro misericordiam tuam et veritatem tuam
in perditione. Numquid cognoscentur
in tenebris mirabilia tua: et iustitia
tua in terra oblivionis. Et ego ad te
domine clamavi et mane oratio mea
preveniet te. Ut quid domine repellis
orationem meam: avertis faciem tuam a
me. Pauper sum ego et in laboribus a iu
ventute mea: exaltatus autem humili
atus sum et conturbatus. In me tran
sierunt ire tue et terrores tui conturba
verunt me. Circumdederunt me sicut
aqua tota die: circumdederunt me si
mul. Elongasti a me amicum et proxi
mum: et notos meos a miseria. Intel
lectus ethan israelite.
Misericordias domini: in eternum canta
bo. In generatione et generationem: an
nuntiabo veritatem tuam in ore meo.
Quoniam dixisti in eternum mi
sericordia edificabitur in celis: preparabitur veri
tas tua in eis. Disposui testamentum
electis meis iuravi david servo meo:
usque in eternum preparabo semen tuum.
Et edificabo in generatione et genera
tionem: sedem tuam. Confitebuntur
celi mirabilia tua domine: etenim
veritatem tuam in ecclesia sanctorum.
Quoniam quis in nubibus equa
bitur domino: similis erit domino in filiis dei

filiis dei. Deus qui glorificatur in consi-
lio sanctorum: magnus et terribilis
super omnes qui in circuitu eius sunt.
Domine deus uirtutum quis similis
tibi. potens es domine et ueritas tua in
in circuitu tuo. Tu dominaris potesta-
tis maris: motum autem fluctuum eius tu
mitigas. Tu humiliasti sicut uulne-
ratum superbum: in brachio uirtutis
tue dispersisti inimicos tuos. Tui sunt
celi et tua est terra: orbem terre et pleni-
tudo eius tu fundasti aquilonem et
mare tu creasti. Thabor et hermon in
nomine tuo exultabunt: tuum bra-
chium cum potentia. Firmetur ma-
nus tua et exaltetur dextera tua: iusti-
tia et iudicium preparatio sedis tue.
Misericordia et ueritas precedent faciem tuam.
Beatus populus qui scit iubilationem.
Domine in lumine uultus tui am-
bulabunt: et in nomine tuo exulta-
bunt tota die et in iustitia tua exal-
tabuntur. Quoniam gloria uirtutis eorum
tu es: et in beneplacito tuo exaltabitur
cornu nostrum. Quia domini est assump-
tio nostra et sancti israel regis nostri. Tunc
locutus es in uisione sanctis tuis et dixi-
sti, posui adiutorium in potente: et ex-
altaui electum de plebe mea. Inueni
dauid seruum meum: oleo sancto
meo unxi eum. Manus enim mea
auxiliabitur ei: et brachium meum
confirmabit eum. Nichil proficiet ini-
micus in eo: et filius iniquitatis non
apponet nocere ei. Et concidam a facie
ipsius inimicos eius: et odientes eum
in fugam conuertam. Et ueritas mea et
misericordia mea cum ipso: et in nomine meo
exaltabitur cornu eius. Et ponam
in mari manum eius et in fluminibus
dexteram eius. Ipse inuocabit
me pater meus es tu: deus meus et
susceptor meus salutis mee. Et ego
primogenitum ponam illum: excel-
sum pre regibus terre. In eternum ser-
uabo illi misericordiam meam: et testamen-
tum meum fidele ipsi. Et ponam in
seculum seculi semen eius: et thronum
eius sicut dies celi. Si autem dereli-
querint filii eius legem meam: et in iu-
diciis meis non ambulauerint. Si iu-
stitias meas prophanauerint: et man-
data mea non custodierint. Visitabo
in uirga iniquitates eorum et in uer-

beribus peccata eorum. Misericordiam autem
meam non dispergam ab eo: neque no-
cebo in ueritate mea. Neque prophanabo
testamentum meum: et que procedunt
de labiis meis non faciam irrita.
Semel iuraui in sancto meo; si dauid
mentiar: semen eius in eternum
manebit. Et thronus eius sicut sol
in conspectu meo: et sicut luna perfecta in
eternum et testis in celo fidelis. Tu u-
ero repulisti et despexisti: distulisti
christum tuum. Euertisti testamen-
tum serui tui: prophanasti in terra
sanctuarium eius. Destruxisti omnes
sepes eius: posuisti firmamentum eius
formidinem. Diripuerunt eum omnes
transeuntes uiam: factus est oppro-
brium uicinis suis. Exaltasti dexte-
ram deprimentium eum: letificasti
omnes inimicos eius. Auertisti adiuto-
rium gladii eius: et non es auxiliatus
ei in bello. Destruxisti eum ab emun-
datione: et sedem eius in terra collisisti.
Minorasti dies temporis eius perfudisti
eum confusione. Usquequo domine
auertis in finem: exardescet sicut ig-
nis ira tua. Memorare que mea sub-
stantia: numquid enim uane constitu-
isti omnes filios hominum. Quis
est homo qui uiuet et non uidebit
mortem: eruet animam suam de ma-
nu inferi. Ubi sunt misericordie tue antique
domine: sicut iurasti dauid in uerita-
te tua. Memor esto domine opprobrii
seruorum tuorum: quod continui in si-
nu meo multarum gentium. Quod
exprobrauerunt inimici tui domine: quod
exprobrauerunt commutationem christi
tui. Benedictus dominus in eternum.
fiat fiat. oratio moysi hominis dei

Domine refugium factus es ps. lxxxix.
nobis: a generatione in gene-
rationem. Priusquam montes fierent
aut formaretur terra et orbis: a seculo
et usque in seculum tu es deus. Ne a-
uertas hominem in humilitatem
et dixisti conuertimini filii hominum.
Quoniam mille anni ante oculos tuos
tamquam dies hesterna que preteriit. Et
custodia in nocte. que pro nichilo
habentur eorum anni erunt. Mane
sicut herba transeat: mane floreat et
transeat. uespere decidat induret et
arescat. Quia defecimus in ira tua

in furore tuo turbati sumus. Posu
isti iniquitates nostras in conspectu tuo:
seculum nostrum in illuminatione vul
tus tui. Quoniam omnes dies nostri
defecerunt: et in ira tua defecimus.
Anni nostri sicut aranea meditabuntur
dies annorum nostrorum in ipsis septuagin
ta anni. Si autem in potentatibus
octoginta anni: et amplius eorum la
bor et dolor. Quoniam supervenit mansuetu
do et corripiemur. Quis novit potesta
tem ire tue: et pre timore tuo iram tu
am dinumerare. Dexteram tuam sic
notam fac: et eruditos corde in sapientia.
Convertere domine usquequo: et depre
cabilis esto super servos tuos. Reple
ti sumus mane misericordia tua et exultavi
mus et delectati sumus in omnibus diebus
nostris. Letati sumus pro diebus quibus
nos humiliasti: annis quibus vidi
mus mala. Respice in servos tuos
et in opera tua: et dirige filios eorum.
Et sit splendor domini dei nostri super
nos et opera manuum nostrarum dirige
super nos. et opus manuum nostrarum di
rige. Laus cantici Ps. David

Ps. lxxx

Qui habitat in adiutorio altissimi
in protectione dei celi commorabitur. Di
cet domino susceptor meus es tu: et refu
gium meum deus meus sperabo in eum.
Quoniam ipse liberavit me de laqueo
venantium: et a verbo aspero. Scapu
lis suis obumbrabit tibi: et sub pen
nis eius sperabis. Scuto circumdabit
te veritas eius: non timebis a timo
re nocturno. A sagitta volante in
die a negotio perambulante in tenebris
ab incursu et demonio meridiano.
Cadent a latere tuo mille et decem
milia a dextris tuis: ad te autem non
appropinquabit. Verumtamen oculis tuis
considerabis: et retributionem peccatorum
videbis. Quoniam tu es domine spes
mea: altissimum posuisti refugium
tuum. Non accedet ad te malum: et
flagellum non appropinquabit tabernaculo
tuo. Quoniam angelis suis man
davit de te: ut custodiant te in omnibus
viis tuis. In manibus portabunt te:
ne forte offendas ad lapidem pedem tu
um. Super aspidem et basiliscum
ambulabis: et conculcabis leonem et
draconem. Quoniam in me speravit
liberabo eum: protegam eum quia

cognovit nomen meum. Clamabit
ad me et exaudiam eum: cum ipso sum
in tribulatione: eripiam eum et glorifica
bo eum. Longitudine dierum replebo
eum: et ostendam illi salutare meum.
Psalmus in die sabbati
Bonum est confiteri domino: et psallere
nomini tuo altissime. Ad annunciandum
mane misericordiam tuam: et veritatem
tuam per noctem. In decacordo psalterio
cum cantico in cythara. Quia delectasti
me domine in factura tua: et in operibus
manuum tuarum exultabo. Quam
magnificata sunt opera tua domine: ni
mis profunde facte sunt cogitationes tue.
Vir insipiens non cognoscet: et stultus
non intelliget hec. Cum exorti fuerint
peccatores sicut fenum: et apparuerint om
nes qui operantur iniquitatem. Ut in
tereant in seculum seculi: tu autem altis
simus in eternum domine. Quoniam ecce ini
mici tui domine: quoniam ecce inimici tui
peribunt: et dispergentur omnes qui operan
tur iniquitatem. Et exaltabitur sicut
unicornis cornu meum: et senectus mea
in misericordia uberi. Et despexit oculus meus ini
micos meos: et in insurgentibus in me ma
lignantibus audiet auris mea. Iustus
ut palma florebit: sicut cedrus libani mul
tiplicabitur. Plantati in domo domini
in atriis domus dei nostri florebunt.
Adhuc multiplicabuntur in senecta
uberi. et bene patientes erunt ut annun
cient. Quoniam rectus dominus deus
noster: et non est iniquitas in eo. Laus
cantici ipsi David in die ante sabbatum quando fun
data est terra.
Dominus regnavit decorem indutus est: indutus est
dominus fortitudinem et precinxit se.
Etenim firmavit orbem terre: qui non
commovebitur. Parata sedes tua ex
tunc: a seculo tu es. Elevaverunt flu
mina domine: elevaverunt flumina vo
cem suam. Elevaverunt flumina
fluctus suos a vocibus aquarum mul
tarum. Mirabiles elationes maris: mi
rabilis in altis dominus. Testimoni
a tua credibilia facta sunt nimis: do
mum tuam decet sanctitudo domine in
longitudinem dierum. Ps. David .iiii. sabbati
Deus ultionum dominus: deus
ultionum libere egit. Exaltare
qui iudicas terram: redde retributionem
superbis. Usquequo peccatores domine

usquequo peccatores gloriabuntur. Effabuntur et loquentur iniquitatem: loquentur omnes qui operantur iniustitiam. Populum tuum domine humiliaverunt: et hereditatem tuam vexaverunt. Viduam et advenam interfecerunt: et pupillos occiderunt. Et dixerunt non videbit dominus nec intelliget deus iacob. Intelligite insipientes in populo: et stulti aliquando sapite. Qui plantavit aurem non audiet: aut qui finxit oculum non considerat. Qui corripit gentes non arguet: et qui docet hominem scientiam. Dominus scit cogitationes hominum quoniam vane sunt. Beatus homo quem tu erudieris domine: et de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis: donec fodiatur peccatori fovea. Quia non repellet dominus plebem suam et hereditatem suam non derelinquet. Quoadusque iustitia convertatur in iudicium: et qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde. Quis consurget michi adversus malignantes: aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem. Nisi quia dominus adiuvit me: paulominus habitasset in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus: misericordia tua domine adiuvabat me. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo: consolationes tue letificaverunt animam meam. Numquid adheret tibi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in precepto. Captabunt in animam iusti: et sanguinem innocentem condempnabunt. Et factus est dominus michi in refugium: et deus meus in adiutorium spei mee. Et reddet illis iniquitatem ipsorum: et in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos dominus deus noster.

xciiij. Laus cantici ipsi david.

Venite exultemus domino iubilemus deo salutari nostro. Preoccupemus faciem eius in confessione: et in psalmis iubilemus ei. Quoniam deus magnus dominus et rex magnus super omnes deos: quoniam non repellet dominus plebem suam: quia in manu eius sunt omnes fines terre: et altitudines montium ipsius sunt. Quoniam ipsius est mare et ipse fecit illud: et siccam manus eius formaverunt. Venite adoremus et procidamus ante deum: ploremus ante dominum qui fecit nos quia ipse est dominus deus noster. Et nos populus pascue eius et oves manus eius: hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Sicut in irritatione secundum diem temptationis in deserto. Ubi temptaverunt me patres vestri: probaverunt et viderunt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi: et dixi semper hi errant corde. Et isti non cognoverunt vias meas quibus iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam.

Ps. xcv. psalmus david quando domus edificabatur post captivitatem.

Cantate domino canticum novum: cantate domino omnis terra. Cantate domino et benedicite nomini eius: annuntiate de die in diem salutare eius. Annuntiate inter gentes gloriam eius: in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dominus et laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gentium demonia: dominus autem celos fecit. Confessio et pulcritudo in conspectu eius: sanctimonia et magnificentia in sanctificatione eius. Afferte domino patrie gentium: afferte domino gloriam et honorem: afferte domino gloriam nomini eius. Tollite hostias et introite in atria eius: adorate dominum in atrio sancto eius. Commoveatur a facie eius universa terra: dicite in gentibus quia dominus regnavit. Etenim correxit orbem terre qui non commovebitur: iudicabit populos in equitate. Letentur celi et exultet terra commoveatur mare et plenitudo eius: gaudebunt campi et omnia que in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna silvarum a facie domini quia venit: quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terre in equitate: et populos in veritate sua.

Ps. xcvi. psalmus ipsi david quando terra eius restituta est.

Dominus regnavit exultet terra: letentur insule multe. Nubes et caligo in circuitu eius: iustitia et iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum precedet: et inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius orbi terre: vidit et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie domini: a facie domini omnis terra. Annuntiaverunt celi iustitiam eius: et viderunt omnes populi gloriam eius. (al' mirabilia) Confundantur omnes qui adorant sculptilia: et qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius: audivit et leta est syon. Et exultaverunt filie iude.

propt' iudicia tua domine. Quoniam tu dn̄e altissimus sup omnem terrā: nimis exaltatus es sup omnes deos. Qui diligitis dominum, odite malum: custodit dn̄s aīās sanctorum suorum de manu peccatoris liberabit eos. Lux orta est iusto: et rectis corde leticia. Letamini iusti in domino: et confitemini memorie sanctificationis eius.

P̄s xcvii. Cantate dn̄o canticū p̄s dd̄ novum: quia mirabilia fecit. Salvavit sibi dextera ei? et brachium sanctū eius. Notum fecit dominus salutare suum: in cōspectu gentium revelavit iusticiam suam. Recordatus est mie sue: et veritatis sue domui israel. Viderunt oēs termini terre: salutare dei nr̄i. Iubilate deo omnis terra: cantate et psallite et exultate. Psallite domino in cythara in cythara et voce psalmi: in tubis ductilibz et voce tube cornee. Iubilate in cōspectu regis domini: moveatur mare et plenitudo eius orbis terrarum et universi qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul: montes exultabunt a cōspectu dn̄i quoniam venit iudicare terrā. Iudicabit orbem terrarum in iusticia: et populos in equitate. p̄s david.

P̄s xcviii. Dominus regnavit irascantur populi: qui sedes sup cherubin moveatur terra. Dominus in syon magnus et excelsus super oēs populos. Confiteantur nomini tuo magno: quoniam terribile et sanctum est: et honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones: iudiciū et iusticiā in iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nr̄m: et adorate scabellū pedum eius quoniam sanctum est. Moyses et aaron in sacerdotibz eius: et samuel inter eos qui invocant nomen eius. Invocabant dominū et ipse exaudiebat eos: in columpna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius: et preceptum quod dedit illis. Dn̄e deus nr̄ tu exaudiebas eos: deus tu propitius fuisti eis. et ulciscens in omnes adinventiones eorum. Exaltate dominū deū nr̄m et adorate in monte sancto eius quoniam sanctus dominus deus nr̄. p̄s

P̄s xcix. Iubilate deo omnis terra: servite dn̄o in leticia. Introite in cōspectu eius in exultatione. Scitote qm̄ dn̄s ipse est deus: ipse fecit nos et non ipsi nos. Populus eius et oves pascue eius: introite portas eius in confessione atria eius in hymnis confitemini illi. Laudate nomen eius quoniam suavis est dominus: in eternum misericordia eius et usque in generationem et generationem veritas eius. p̄s ipsi dd̄

Misericordiam et iudicium: cantabo tibi domine. psallam et intelligam in via immaculata: quando venies ad me. Perambulabam in innocentia cordis mei: in medio domus mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam: facientes prevaricationes odivi. Non adhesit michi cor pravum: declinantem a me malignum non cognoscebam. Detrahentem secreto proximo suo: hunc persequebar. Superbo oculo et insatiabili corde: cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terre ut sedeant mecum ambulans in via immaculata hic michi ministrabat. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam: qui loquitur iniqua non direxit in cōspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terre: ut disperderem de civitate domini omnes operantes iniquitatem. Oratio pauperis cum anxius fuit et corā dn̄o effudit precem suam.

Domine exaudi orationem meam: et clamor meus ad te veniat. Non avertas faciem tuam a me: in quacumque die tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacumque die invocavero te: velociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei: et ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum ut fenum et aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum. A voce gemitus mei adhesit os meum carni mee. Similis factus sum pellicano solitudinis: et factus sum sicut nycticorax in domicilio. Vigilavi et factus sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabant michi inimici mei: et qui laudabant me ~~me iurabant~~ adversum me iurabant. Quia cinerem tanquam panem manducabam et potum meum cum fletu miscebam. A facie ire indignationis tue: quia elevans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinaverunt: et ego sicut fenum arui. Tu autem domine in eternum permanes. et memoriale tuum in generatione et generationem. Tu exurgens

genis domine miserebis syon quia tem
pus miserendi eius quia uenit temp(us).
Quoniam placuerunt seruis tuis la
pides eius et terre eius miserebuntur.
Et timebunt gentes nomen tuum
domine: et omnes reges terre gl(ori)am
tuam. Quia edificauit dominus syo(n)
et uidebitur in gloria sua. Respexit
in orationem humilium: et non spre
uit precem eorum. Scribantur hec in
generatione altera et populus qui crea
bitur laudabit dominum. Quia p(ro)spex
it de excelso sancto suo d(omi)n(u)s de celo in ter
ram aspexit. Ut audiret gemitu(s) co(m)pe
ditorum ut solueret filios interempto
rum. Ut annuntient in syon nomen
d(omi)ni et laudem eius in ier(usa)l(e)m. In conue
niendo populos in unum et reges ut
seruiant domino. Respondit ei in uia
uirtutis sue: paucitatem dierum meo
rum nuntia michi. Ne reuoces me in
dimidio dierum meorum in generatio
ne et generationem anni tui. Initio
tu domine terram fundasti: et opera ma
nuum tuarum sunt. Ipsi peribunt tu
autem p(er)manes. et omnes sicut uesti
mentum ueterascent. Et sicut opertori
um mutabis eos et mutabuntur tu
autem idem ipse es: et anni tui non defi
cient. Filii seruorum tuorum tuorum
habitabunt et semen eorum in secu
lum dirigetur. ·Ps· ipsi dauid
Benedic anima mea domino:
et omnia que intra me sunt
nomini sancto eius. Benedic anima
mea domino: et noli obliuisci omnes
retributiones eius. Qui propitiatur
omnibus iniquitatibus tuis. qui sanat
omnes infirmitates tuas. Qui re
dimit de interitu uitam tuam: qui
coronat te in mi(sericordi)a et miserationibus.
Qui replet in bonis desiderium tuum:
renouabitur ut aquile iuuentus tua.
Faciens mi(sericordi)as dominus: et iudici
um omnibus iniuriam patientibus.
Notas fecit uias suas moysi: filiis
israel uoluntates suas. Miserator
et misericors dominus: longanimis
et multum misericors. Non in perpe
tuum irascetur. neque in eternum co(m)
minabitur. Non secundum pec
cata n(ost)ra fecit nobis: neque secundum
iniquitates n(ost)ras retribuit nobis.
Quoniam secundum altitudinem

celi a terra corroborauit mi(sericordi)am suam
super timentes se. Quantum distat
ortus ab occidente: longe fecit a nobis
iniquitates n(ost)ras. Quomodo miseret(ur)
pater filiorum misertus est do
minus timentibus se: quoniam ipse co(g)
nouit figmentum n(ost)r(u)m. Recordatus
est quoniam puluis sumus homo si
cut fenum dies eius. tamquam flos agri
sic efflorebit. Quoniam sp(iritu)s p(er)tran
sibit in illo et non subsistet: et non co(g)
noscet amplius locum suum. Mi(sericordi)a
autem domini ab eterno: et usque in e
ternum super timentes eum. Et iusti
tia illius in filios filiorum: hiis qui
seruant testamentum eius. Et me
mores sunt mandatorum ipsius ad
faciendum ea. Dominus in celo pa
rauit sedem suam: et regnum ipsius
omnibus dominabitur. Benedicite do
mino angeli eius: potentes uirtute omnes
facientes u(er)bum illius. ad audiendum
uocem sermonum eius. Benedicite
domino omnes uirtutes eius: minis
tri eius qui facitis uoluntatem eius.
Benedicite omnia ... opera eius: in d(omi)no
omni loco dominationis eius benedic
Benedic anima mea domino. ·Ps· dauid
Benedic anima mea domino: do Ps. Ciij.
mine deus meus magnificatus es
uehementer. Confessionem et decorem
induisti: amictus lumine sicut uestimento.
Extendens celum sicut pellem:
qui tegis aquis superiora eius. Qui
ponis nubem ascensum tuum: qui
ambulas super pennas uentorum.
Qui facis angelos tuos sp(iritu)s: et mi
nistros tuos ignem urentem. Qui
fundasti terram super stabilitatem suam
non inclinabitur in seculum seculi.
Abyssus sicut uestimentum amictus
eius. super montes stabunt aque. Ab
increpatione tua fugient: a uoce
tonitrui tui formidabunt. Ascen
dunt montes et descendunt campi:
in locum quem fundasti eis. Termi
num posuisti quem non transgredien
tur: neque conuertentur operire terram.
Qui emittis fontes in conuallibus: inter
medium montium pertransibunt
aque. Potabunt omnes bestie agri:
expectabunt onagri in siti sua. Super
ea uolucres celi habitabunt: de medio
petrarum dabunt uoces. Rigans montes

de superioribus suis: de fructu operum tuo-
rum satiabitur terra. Producens fenum
iumentis et herbam servituti hominum.
Ut educas panem de terra: et vinum
letificet cor hominis. Ut exhilaret faciem
in oleo: et panis cor hominis confirmet.
Saturabuntur ligna campi et cedri li-
bani quas plantavit: illic passeres nidi-
ficabunt. Herodii domus dux est eorum:
montes excelsi cervis petra refugium her-
inaciis. Fecit lunam in tempora: sol
cognovit occasum suum. Posuisti tene-
bras et facta est nox: in ipsa pertransibunt
omnes bestie silve. Catuli leonum ru-
gientes ut rapiant: et querant a deo es-
cam sibi. Ortus est sol et congregati sunt
et in cubilibus suis collocabuntur. Exibit
homo ad opus suum: et ad operationem
suam usque ad vesperam. Quam mag-
nificata sunt opera tua domine: omnia
in sapientia fecisti impleta est terra posses-
sione tua. Hoc mare magnum et
spatiosum manibus: illic reptilia quorum
non est numerus. Animalia pusilla
cum magnis: illic naves pertransibunt.
Draco iste quem formasti ad illudendum
ei: omnia a te expectant ut des illis es-
cam in tempore. Dante te illis colli-
gent: aperiente te manum tuam: omnia im-
plebuntur bonitate. Avertente autem te
faciem turbabuntur: auferes spiritum eorum
et deficient et in pulverem suum rever-
tentur. Emitte spiritum tuum et creabun-
tur et renovabis faciem terre. Sit gloria
domini in seculum letabitur dominus
in operibus suis. Qui respicit terram et
facit eam tremere: qui tangit montes
et fumigant. Cantabo domino in
vita mea: psallam deo meo quamdiu
sum. Iocundum sit ei eloquium me-
um: ego vero delectabor in domino. De-
ficiant peccatores a terra: et iniqui ita
ut non sint. benedic anima mea domino.

C. ps. Ciiij.

Confitemini domino et alla alla alla
invocate nomen eius: annunti-
ate inter gentes opera eius. Cantate
ei et psallite ei: narrate omnia mira-
bilia eius. laudamini in nomine sancto
eius. Letetur cor querentium dominum
querite dominum et confirmamini: querite
faciem eius semper. Mementote mi-
rabilium eius que fecit: prodigia eius
et iudicia oris eius. Semen abraham
servi eius: filii iacob electi eius. Ip-
se dominus deus noster: in universa terra iudi-
cia eius. Memor fuit in seculum testa-
menti sui: verbi quod mandavit in mil-
le generationes. Quod disposuit ad abra-
ham: et iuramenti sui ad ysaac. Et
statuit illud iacob in preceptum: et israel
in testamentum eternum. Dicens tibi
dabo terram chanaan: funiculum he-
reditatis vestre. Cum essent numero bre-
vi: paucissimi et incole eius. Et pertransi-
erunt de gente in gentem: et de regno
ad populum alterum. Non reliquit ho-
minem nocere eis: et corripuit pro eis
reges. Nolite tangere christos meos: et
in prophetis meis nolite malignari. Et
vocavit famem super terram: et omne
firmamentum panis contrivit. Misit an-
te eos virum: in servum venundatus est
ioseph. Humiliaverunt in compedibus
pedes eius: ferrum pertransiit animam
eius: donec veniret verbum eius. Elo-
quium domini inflammavit eum:
misit rex et solvit eum: princeps popu-
lorum et dimisit eum. Constituit e-
um dominum domus sue: et princi-
pem omnis possessionis sue. Ut erudiret
principes eius sicut semetipsum: et senes
eius prudentiam doceret. Et intravit
israel in egyptum: et iacob accola fuit
in terra cham. Et auxit populum su-
um vehementer: et firmavit eum su-
per inimicos eius. Convertit cor eorum
ut odirent populum eius: et dolum fa-
cerent in servos eius. Misit moysen
servum suum: aaron quem elegit ip-
sum. Posuit in eis verba signorum
suorum: et prodigiorum suorum in terra
cham. Misit tenebras et obscuravit:
et non exacerbavit sermones suos. Con-
vertit aquas eorum in sanguinem: et
occidit pisces eorum. Edidit terra eo-
rum ranas: in penetralibus regum ip-
sorum. Dixit et venit cynomia: et scini-
fes in omnibus finibus eorum. Posuit
pluvias eorum grandinem: ignem
comburentem in terra ipsorum. Et per-
cussit vineas eorum et ficulneas eo-
rum: et contrivit lignum finium eorum.
Dixit et venit locusta: et bruchus cu-
ius non erat numerus. Et come-
dit omne fenum in terra eorum: et
comedit omnem fructum terre eorum.
Et percussit omne primogenitum
in terra eorum: primitias omnis

labores eorum. Et eduxit eos cum argento et auro: et non erat in tribubus eorum infirmus. Letata est egyptus in profectione eorum: quia incubuit timor eorum super eos. Expandit nubem in protectionem eorum: et ignem ut luceret eis per noctem. Petierunt et uenit coturnix: et pane celi saturauit eos. Dirupit petram et fluxerunt aque: abierunt in sicco flumina. Quoniam memor fuit uerbi sancti sui: quod habuit ad abraham puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione et electos suos in letitia. Et dedit illis regiones gentium: et labores populorum possederunt. Ut custodiant iustificationes eius: et legem eius requirant. alleluia alleluia

ps. cb.

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Quis loquetur potentias domini: auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium: et faciunt iustitiam in omni tempore. Memento nostri domine in beneplacito populi tui: uisita nos in salutari tuo. Ad uidendum in bonitate electorum tuorum: ad letandum in letitia gentis tue: ut lauderis cum hereditate tua. Peccauimus cum patribus nostris: iniuste egimus iniquitatem fecimus. Patres nostri in egypto non intellexerunt mirabilia tua: non fuerunt memores multitudinis misericordie tue. Et irritauerunt ascendentes in mare: mare rubrum. Et saluauit eos propter nomen suum: ut notam faceret potentiam suam. Et increpuit mare rubrum et exsiccatum est: et deduxit eos in abyssis sicut in deserto. Et saluauit eos de manu odientium: et redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit. Et crediderunt in uerbis eius: et laudauerunt laudem eius. Cito fecerunt obliti sunt operum eius: et non sustinuerunt consilium eius. Et concupierunt concupiscentiam in deserto: et temptauerunt deum in inaquoso. Et dedit eis petitionem ipsorum: et misit saturitatem in animas eorum. Et irritauerunt moysen in castris: aaron sanctum domini. Aperta est terra et deglutiuit dathan: et operuit super congregationem abiron. Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores. Et fecerunt uitulum in oreb: et adorauerunt sculptile. Et mutauerunt gloriam suam in similitudinem uituli comedentis fenum. Obliti sunt deum qui saluauit eos: qui fecit magnalia in egypto mirabilia in terra cham: terribilia in mari rubro. Et dixit ut disperderet eos: si non moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius. Ut auerteret iram eius ne disperderet eos: et pro nichilo habuerunt terram desiderabilem. Non crediderunt uerbo eius: et murmurauerunt in tabernaculis suis: non exaudierunt uocem domini. Et eleuauit manum suam super eos: ut prosterneret eos in deserto. Et ut deiceret semen eorum in nationibus: et dispergeret eos in regionibus. Et initiati sunt beelphegor: et comederunt sacrificia mortuorum. Et irritauerunt eum in adinuentionibus suis: et multiplicata est in eis ruina. Et stetit phinees et placauit: et cessauit quassatio. Et reputatum est ei ad iustitiam in generatione et generationem usque in sempiternum. Et irritauerunt eum ad aquas contradictionis et uexatus est moyses propter eos: quia exacerbauerunt spiritum eius. Et distinxit in labiis suis non disperderunt gentes quas dixit dominus illis. Et commixti sunt inter gentes: et didicerunt opera eorum et seruierunt sculptilibus eorum et factum est illis in scandalum. Et immolauerunt filios suos: et filias suas demoniis. Et effuderunt sanguinem innocentem: sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum: quas sacrificauerunt sculptilibus chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus: et contaminata est in operibus eorum: et fornicati sunt in adinuentionibus suis. Et iratus est furore dominus in populo suo: et abhominatus est hereditatem suam. Et tradidit eos in manus gentium: et dominati sunt eorum qui oderunt eos. Et tribulauerunt eos inimici eorum: et humiliati sunt sub manibus eorum: sepe liberauit eos. Ipsi autem exacerbauerunt eum in consilio suo: et humiliati sunt in iniquitatibus suis. Et uidit cum tribularentur: et audiuit orationem eorum. Et memor fuit testamenti sui: et penituit eum se-

ad generatione in ge

cundum multitudinem misericordie sue. Et
dedit eos in misericordias: in conspectu omnium
qui ceperant eos. Salvos fac nos do
mine deus noster: et congrega nos de
nationibus. Ut confiteamur nomini sancto
tuo: et gloriemur in laude tua. Benedic
tus dominus deus israel: a seculo et us
que in seculum: et dicet omnis populus
fiat fiat. Alleluya alleluya
Ps. cvi. Confitemini domino quoniam bonus quoniam
in seculum misericordia eius. Dicant nunc qui
redempti sunt a domino: quos redemit
de manu inimici: de regionibus congrega
vit eos. A solis ortu et occasu: ab aqui
lone et mari. Erraverunt in so
litudine in inaquoso: viam civitatis
habitaculi non invenerunt. Esurien
tes et sitientes: anima eorum in ipsis de
fecit. Et clamaverunt ad dominum cum tri
bularentur: et de necessitatibus eorum eripuit
eos. Et deduxit eos in viam rectam: ut i
rent in civitatem habitationis. Confiteantur
domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis ho
minum. Quia satiavit animam inanem in
anem: et animam esurientem satiavit bonis.
Sedentes in tenebris et umbra mortis
et vinctos in mendicitate et ferro. Quia
exacerbaverunt eloquia dei: et consilium
altissimi irritaverunt. Et humilia
tum est in laboribus cor eorum: et infirmati
sunt nec fuit qui adiuvaret. Et cla
maverunt ad dominum cum tribularentur:
et de necessitatibus eorum liberavit eos. Et
eduxit eos de tenebris et umbra mortis:
et vincula eorum disrupit. Confiteantur
domino misericordie eius. et mirabilia eius filiis ho
minum. Quia contrivit portas ereas: et vec
tes ferreos confregit. Suscepit eos de
via iniquitatis eorum: propter iniusticias
enim suas. humiliati sunt. Omnem escam
abominata est anima eorum et appropinqua
verunt usque ad portas mortis. Et cla
maverunt ad dominum cum tribularen
tur: et de necessitatibus eorum liberavit eos.
Misit verbum suum et sanavit eos: et e
ripuit eos de interitionibus eorum. Confi
teantur domino misericordie eius: et mirabilia
al' ut eius filiis hominum. Et sacrificent
sacrificium laudis: et annuntient opera
eius in exultatione. Qui descendunt ma
al' nec re in navibus facientes operationem in aquis
multis. Ipsi viderunt opera domini
et mirabilia eius in profundo. Dixit et
stetit spiritus procelle et exaltati sunt fluctus
eius. Ascendunt usque ad celos et descen
dunt usque ad abyssos: anima eorum
in malis tabescebat. Turbati sunt et
moti sunt sicut ebrius: et omnis sapien
tia eorum devorata est. Et clamaverunt
ad dominum cum tribularentur: et de necessi
tatibus eorum eduxit eos. Et statuit pro
cellam eius in auram: et siluerunt fluc
tus eius. Et letati sunt quia siluerunt:
et deduxit eos in portum voluntatis eorum.
Confiteantur domino misericordie eius: et mi
rabilia eius filiis hominum. Et exal
tent eum in ecclesia plebis: et in cathedra
seniorum laudent eum. Posuit flumina
in desertum: et exitus aquarum in sitim.
Terram fructiferam in salsuginem: a
malitia inhabitantium in ea. Posuit de
sertum in stagna aquarum: et terram si
ne aqua in exitus aquarum. Et collocavit
illic esurientes: et constituerunt civitatem
habitationis. Et seminaverunt agros et
plantaverunt vineas. et fecerunt fruc
tum nativitatis. Et benedixit eis et mul
tiplicati sunt nimis: et iumenta eorum
non minoravit. Et pauci facti sunt et
vexati sunt: a tribulatione malorum
et dolore. Effusa est contemptio super prin
cipes: et errare fecit eos in invio et non
in via. Et adiuvit pauperem de inopia:
et posuit sicut oves familias. Videbunt
recti et letabuntur. et omnis iniquitas
oppilabit os suum. Quis sapiens et
custodiet hec . . . et intelliget misericordias domini.
Canticum psalmi ipsi david
Paratum cor meum deus paratum
cor meum: cantabo et psallam in glo
ria mea. Exurge psalterium et cithara:
exurgam diluculo. Confitebor tibi in
populis domine: et psallam tibi in natio
nibus. Quia magna super celos misericordia
tua: et usque ad nubes veritas tua. Ex
altare super celos deus: et super omnem
terram gloria tua ut liberentur di
lecti tui. Salvum fac dextera tua et ex
audi me: deus locutus est in sancto suo.
Exultabo et dividam sicimam: et con
vallem tabernaculorum dimetiar.
Meus est galaad et meus est manas
ses: et ephraim susceptio capitis mei.
Iuda rex meus: moab lebes spei mee.
In idumeam extendam calciamentum
meum: michi alienigene amici facti
sunt. Quis deducet me in civitatem
munitam: quis deducet me usque in i

dumeam. Nonne tu deus qui repulis
ti nos et non exibis deus in virtutibus
nostris. Da nobis auxilium de tribulatione
quia vana salus hominis. In deo fa
ciemus virtutem: et ipse ad nichilum de
ducet inimicos nostros. In finem ps. david
Deus laudem meam ne tacueris:
quia os peccatoris et os dolosi su cviii
per me apertum est. Locuti sunt adversum
me lingua dolosa: et sermonibus odii
circumdederunt me. et expugnaverunt
me gratis. Pro eo ut me diligerent
detrahebant michi: ego autem orabam.
Et posuerunt adversum me mala pro
bonis et odium pro dilectione mea. Con
stitue super eum peccatorem: et diabolus
stet a dextris eius. Cum iudicatur
exeat condempnatus: et oratio eius fiat
in peccatum. Fiant dies eius pauci
et episcopatum eius accipiat alter. Fi
ant filii eius orphani: et uxor eius vi
dua. Nutantes transferantur filii eius
et mendicent: eiciantur de habitationibus suis.
Scrutetur fenerator omnem substan
tiam eius. et diripiant alieni labores eius.
Non sit illi adiutor nec sit qui mise al' istra
reatur pupillis eius. Fiant nati eius
in interitum in generatione una delea
tur nomen eius. In memoriam re
deat iniquitas patrum eius in conspectu al' illius
domini: et peccatum matris eius non de
leatur. Fiant contra dominum semper
et dispereat de terra memoria eorum: pro
eo quod non est recordatus facere misericordiam.
Et persecutus est hominem inopem et
mendicum: et compunctum corde mor
tificare. Et dilexit maledictionem et ve
niet ei: et noluit benedictionem et elon
gabitur ab eo. Et induit maledicti
onem sicut vestimentum et intravit
sicut aqua in interiora eius. et sicut ole
um in ossibus eius. Fiat ei sicut vesti
mentum quo operitur: et sicut zona qua
semper precingitur. Hoc opus eorum
qui detrahunt michi apud dominum:
et qui loquuntur mala adversus animam
meam. Et tu domine domine fac mecum
propter nomen tuum: quia suavis est misericordia
tua. Libera me quia egenus et pauper
ego sum: et cor meum conturbatum est
intra me. Sicut umbra cum declinat
ablatus sum: et excussus sum sicut lo
custe. Genua mea infirmata sunt
a ieiunio: et caro mea immutata est
propter oleum. Et ego factus sum opprobri
um illis. viderunt me et moverunt ca
pita sua. Adiuva me domine deus meus:
salvum me fac secundum misericordiam tuam.
Et sciant quia manus tua hec: et tu
domine fecisti eam. Maledicent illi et
tu benedices: qui insurgunt in me confun
dantur servus autem tuus letabitur.
Induantur qui detrahunt michi pu
dore. et operiantur sicut diploide confusio
ne sua. Confitebor domino nimis in
ore meo: et in medio multorum lauda
bo eum. Qui astitit a dextris pauperis
ut salvam faceret a persequentibus ani al' salvum
mam meam. psalmus david
Dixit dominus domino meo: Ps. Cix.
Sede a dextris meis. Do
nec ponam inimicos
tuos: scabellum pedum
tuorum. Virgam virtu
tis tue emittet dominus ex syon: domina
re in medio inimicorum tuorum. Tecum
principium in die virtutis tue in splen
doribus sanctorum ex utero ante luciferum
genui te. Iuravit dominus et non
penitebit eum: tu es sacerdos in eternum
secundum ordinem melchisedech. Dominus a
dextris tuis confregit in die ire sue reges.
Iudicabit in nationibus implebit
ruinas conquassabit capita in terra
multorum. De torrente in via bibet:
propterea exaltavit caput. Alleluya re al' exaltabit
versionis aggei
Confitebor tibi domine in toto corde Ps. Cx.
meo in consilio iustorum et congregatione.
Magna opera domini: exquisita in
omnes voluntates eius. Confessio
et magnificentia opus eius: et iusti
tia eius manet in seculum seculi. Me
moriam fecit mirabilium suorum
misericors et miserator dominus: es
cam dedit timentibus se. Memor erit
in seculum testamenti sui: virtutem
operum suorum: annuntiabit populo
suo. Ut det illis hereditatem gentium
opera manuum eius veritas et iudi
cium. Fidelia omnia mandata eius
confirmata in seculum seculi: facta
in veritate et equitate. Redemptionem
misit dominus populo suo: manda
vit in eternum testamentum suum.
Sanctum et terribile nomen eius
initium sapientie timor domini. In
tellectus bonus omnibus facientibus eum.

laudatio eius manet in seculum seculi
In reversione aggei et zacharie

Ps. Cxi.

Beatus vir qui timet dominum: in mandatis eius volet nimis.
Potens in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur. Gloria et divitie in domo eius: et iustitia eius manet in seculum seculi. Exortum est in tenebris lumen rectis: misericors et miserator et iustus. Iocundus homo qui miseretur et commodat, disponet sermones suos in iudicio: quia in eternum non commovebitur. In memoria eterna erit iustus: ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in domino: confirmatum est cor eius non commovebitur donec despiciat inimicos suos. Dispersit dedit pauperibus: iustitia eius manet in seculum seculi: cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator videbit et irascetur dentibus suis fremet et tabescet: desiderium peccatorum peribit. alleluya

Ps. Cxii.

Laudate pueri dominum: laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum: ex hoc nunc et usque in seculum. A solis ortu usque ad occasum: laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gentes dominus: et super celos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat: et humilia respicit in celo et in terra. Suscitans a terra inopem: et de stercore erigens pauperem. Ut collocet eum cum principibus: cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum letantem. alleluya

Ps. Cxiii.

In exitu israel de egypto: domus iacob de populo barbaro. Facta est iudea sanctificatio eius: israel potestas eius. Mare vidit et fugit: iordanis conversus est retrorsum. Montes exultaverunt ut arietes: et colles sicut agni ovium. Quid est tibi mare quod fugisti: et tu iordanis quia conversus es retrorsum. Montes exultastis sicut arietes: et colles sicut agni ovium. A facie domini mota est terra: a facie dei iacob. Qui convertit petram in stagna aquarum: et rupem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua et veritate tua: nequando dicant gentes ubi est deus eorum. Deus autem noster in celo: omnia quecumque voluit fecit. Simulacra gentium argentum et aurum: opera manuum hominum. Os habent et non loquentur: oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient: nares habent et non odorabunt. Manus habent et non palpabunt: pedes habent et non ambulabunt: non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui confidunt in eis. Domus israel speravit in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Domus aaron speravit in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Qui timent dominum speraverunt in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Dominus memor fuit nostri: et benedixit nobis. Benedixit domui israel: benedixit domui aaron. Benedixit omnibus qui timent dominum: pusillis cum maioribus. Adiciat dominus super vos: super vos et super filios vestros. Benedicti vos a domino: qui fecit celum et terram. Celum celi domino: terram autem dedit filiis hominum. Non mortui laudabunt te domine: neque omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui vivimus benedicimus domino: ex hoc nunc et usque in seculum. alleluya

Dilexi quoniam exaudiet dominus vocem orationis mee. Quia inclinavit aurem suam mihi: et in diebus meis invocabo. Circumdederunt me dolores mortis: et pericula inferni invenerunt me. Tribulationem et dolorem inveni: et nomen domini invocavi. O domine libera animam meam: misericors dominus et iustus: et deus noster miseretur. Custodiens parvulos dominus: humiliatus sum et liberavit me. Convertere anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos a lacrimis pedes meos a lapsu. Placebo domino in regione vivorum. alleluya

Credidi propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax. Quid retribuam domino: pro omnibus que retribuit mihi. Calicem salutaris accipiam: et nomen

domini inuocabo. Vota mea domino
reddam coram omni populo eius: preciosa
in conspectu domini mors sanctorum
eius. O domine quia ego seruus tuus:
ego seruus tuus et filius ancille tue.
Dirupisti uincula mea: tibi sacrifi
cabo hostiam laudis: et nomen domini
inuocabo. Vota mea domino reddam
in conspectu omnis populi eius: in a
triis domus domini, in medio tui ierusalem.
Laudate dominum alleluya.
omnes gentes: laudate eum
omnes populi. Quoniam confirmata
est super nos misericordia eius: et ueritas
domini manet in eternum alleluya.
Confitemini domino quoniam bonus
quoniam in seculum misericordia eius. Dicat
nunc israel quoniam bonus quoniam
in seculum misericordia eius. Dicat nunc
domus aaron quoniam in seculum
misericordia eius. Dicant nunc qui timent do
minum: quoniam in seculum misericordia
eius. De tribulatione inuocaui do
minum: et exaudiuit me in latitudine
dominus. Dominus michi adiutor:
non timebo quid faciat michi homo.
Dominus michi adiutor: et ego despi
ciam inimicos meos. Bonum
est confidere in domino, quam confidere in
homine. Bonum est sperare in do
mino: quam sperare in principibus.
Omnes gentes circuierunt me: et in
nomine domini quia ultus sum in eos.
Circumdantes circumdederunt me:
et in nomine domini quia ultus sum
in eos. Circumdederunt me sicut apes
et exarserunt sicut ignis in spinis: et
in nomine domini quia ultus sum
in eos. Inpulsus euersus sum ut ca
derem: et dominus suscepit me. Forti
tudo mea et laus mea dominus: et
factus est michi in salutem. Vox exul
tationis et salutis: in tabernaculis iu
storum. Dextera domini fecit uirtutem:
dextera domini exaltauit me: dextera
domini fecit uirtutem. Non moriar
sed uiuam: et narrabo opera domini.
Castigans castigauit me dominus:
et morti non tradidit me. Aperite michi
portas iustitie: ingressus in eas con
fitebor domino: hec porta domini iusti
intrabunt in eam. Confitebor tibi quoniam
exaudisti me: et factus es michi
in salutem. Lapidem quem reproba

uerunt edificantes: hic factus est
in caput anguli. A domino factum est
istud et est mirabile in oculis nostris. Hec
est dies quam fecit dominus: exultemus
et letemur in ea. O domine saluum
me fac: o domine bene prosperare: benedic
tus qui uenit in nomine domini. Bene
diximus uobis de domo domini: deus do
minus et illuxit nobis. Constituite diem
solennem in condensis: usque ad cornu al
taris. Deus meus es tu et confitebor ti
bi: deus meus es tu, et exaltabo te. Con
fitebor tibi quoniam exaudisti me: et
factus es michi in salutem. Confite — dn̄e
mini domino quoniam bonus: quoniam in
seculum misericordia eius. alleluya aleph
Beati inmaculati in uia: qui am — ℣ cxviii. N. i.
bulant in lege domini. Beati
qui scrutantur testimonia eius: in toto
corde exquirunt eum. Non enim qui opera
tur iniquitatem: in uiis eius ambu
lauerunt. Tu mandasti mandata tua
custodiri nimis. Utinam dirigantur
uie mee: ad custodiendas iustificationes
tuas. Tunc non confundar: cum perspe
xero in omnibus mandatis tuis. Con
fitebor tibi in directione cordis: in eo quod
didici iudicia iustitie tue. Iustifica
tiones tuas custodiam: non me dereli
quas usquequaque. beth domus — ℣ B. ii.
In quo corrigit adolescentior uiam su
am: in custodiendo sermones tuos.
In toto corde meo exquisiui te: ne re
pellas me a mandatis tuis. In corde
meo abscondi eloquia tua: ut non
peccem tibi. Benedictus es domine
doce me iustificationes tuas. In la
biis meis: pronuntiaui omnia iudi
cia oris tui. In uia testimoniorum tuo
rum delectatus sum sicut in omnibus
diuitiis. In mandatis tuis exercebor
et considerabo uias tuas. In iustificati
onibus tuis meditabor: non obliuiscar
sermones tuos. Gimel retribuo — ℣ G. iii.
Retribue seruo tuo uiuifica me:
et custodiam sermones tuos.
Reuela oculos meos: et considerabo
mirabilia de lege tua. Incola ego sum
in terra: non abscondas a me mandata
tua. Concupiuit anima mea desidera
re iustificationes tuas in omni tem
pore. Increpasti superbos: maledicti
qui declinant a mandatis tuis. Aufer

a me opprobrium et contemptum: quia
testimonia tua exquisivi. Et enim
sederunt principes et adversum me loque
bantur: servus autem tuus exercebatur
¶ 7 · iii. in iustificationibus tuis. Nam et testi
monia tua meditatio mea est et consi
lium meum iustificationes tue. deleth
Adhesit pavimento anima mea
vivifica me secundum verbum tu
um. Vias meas enuntiavi et exaudi
sti me: doce me iustificationes tuas.
Viam iustificationum tuarum in
struc me et exercebor in mirabilibus
tuis. Dormitavit anima mea pre te
dio: confirma me in verbis tuis. Vi
am iniquitatis amove a me: et de le
ge tua miserere mei. Viam veritatis
elegi: iudicia tua non sum oblitus.
¶ 7 · v. Adhesi testimoniis tuis domine: no
li me confundere. Viam mandatorum
tuorum cucurri: cum dilatasti cor meum.
Legem pone michi domine he
viam iustificationum tuarum:
et exquiram eam semper. Da michi
intellectum et scrutabor legem tuam:
et custodiam illam in toto corde meo.
Deduc me in semitam mandatorum tuo
rum: quia ipsam volui. Inclina cor
meum in testimonia tua: et non in a
varitiam. Averte oculos meos ne vide
ant vanitatem: in via tua vivifica
me. Statue servo tuo eloquium
tuum: in timore tuo. Amputa oppro
brium meum quod suspicatus sum
¶ 7 · 6 quia iudicia tua iocunda. Ecce concu
pivi mandata tua: in equitate tua vi
vifica me. Vau
Et veniat super me misericordia tua domine
salutare tuum secundum eloqui
um tuum. Et respondebo exprobran
tibus michi verbum: quia speravi in ser
monibus tuis. Et ne auferas de ore meo
verbum veritatis usquequaque: quia in iu
diciis tuis supersperavi. Et custodiam
legem tuam semper: in seculum et in
seculum seculi. Et ambulabam in lati
tudine: quia mandata tua exquisivi.
Et loquebar de testimoniis tuis in conspectu
regum: et non confundebar. Et medi
tabar in mandatis tuis: que dilexi.
¶ 7 · A Et levavi manus meas ad manda
ta tua que dilexi: et exercebor in iustifi
cationibus tuis. Zai
Memor esto verbi tui servo tuo

in quo michi spem dedisti. Hec me
consolata est in humilitate mea: quia
eloquium tuum vivificavit me. Super
bi inique agebant usquequaque: a lege au
tem tua non declinavi. Memor fui
iudiciorum tuorum a seculo domine: et
consolatus sum. Defectio tenuit me
pro peccatoribus derelinquentibus legem tu
am. Cantabiles michi erant iustifi
cationes tue: in loco peregrinationis mee.
Memor fui nocte nominis tui domine
et custodivi legem tuam. Hec facta
est michi: quia iustificationes tuas ex
quisivi. Heth
Portio mea domine: dixi custodire
legem tuam. Deprecatus sum faciem
tuam in toto corde meo: miserere mei
secundum eloquium tuum. Cogitavi
vias meas et converti pedes meos in testi
monia tua. Paratus sum et non sum
turbatus: ut custodiam mandata tua.
Funes peccatorum circumplexi sunt
me: et legem tuam non sum oblitus.
Media nocte surgebam ad confitendum
tibi: super iudicia iustificationis tue.
Particeps ego sum omnium timentium te
et custodientium mandata tua. Misericordia
tua domine plena est terra: iustificati
ones tuas doce me. Teth bonum vel vertu...
Bonitatem fecisti cum servo tuo
domine secundum verbum tuum.
Bonitatem et disciplinam et scientiam
doce me: quia mandatis tuis credidi.
Priusquam humiliarer ego deliqui: propter
terea eloquium tuum custodivi. Bonus
es tu et in bonitate tua doce me iustifi
cationes tuas. Multiplicata est super
me iniquitas superborum: ego autem
in toto corde meo scrutabor mandata tua.
Coagulatum est sicut lac cor eorum:
ego vero legem tuam meditatus sum.
Bonum michi quia humiliasti me:
ut discam iustificationes tuas. Bonum m
ichi lex oris tui: super milia auri et argenti. ioth
Manus tue fecerunt me
et plasmaverunt me: da michi
intellectum ut discam mandata tua.
Qui timent te videbunt me et letabun
tur: quia in verba tua supersperavi.
Cognovi domine quia equitas iudi
cia tua: et in veritate tua humiliasti
me. Fiat misericordia tua ut consoletur me: se
cundum eloquium tuum servo tuo.
Veniant michi miserationes tue et

uiuam: qui lex tua meditatio mea est.
Confundantur superbi quia iniuste
iniquitatem fecerunt in me: ego autem
exercebor in mandatis tuis. Conuertan
tur michi timentes te: et qui nouerunt
testimonia tua. Fiat cor meum im
maculatum in iustificationibus tuis
ut non confundar. Caph
Defecit in salutare tuum anima
mea: et in uerbum tuum super speraui.
Defecerunt oculi mei in eloquium
tuum dicentes: quando consolaberis
me. Quia factus sum sicut uter in prui
na iustificationes tuas non sum
oblitus. Quot sunt dies serui tui
quando facies de persequentibus me iudi
cium. Narrauerunt michi iniqui
fabulationes: sed non ut lex tua. Om
nia mandata tua ueritas: inique perse
cuti sunt me adiuua me. Paulo
minus consummauerunt me in terra
ego autem non dereliqui mandata
tua. Secundum misericordiam tuam ui
uifica me et custodiam testimonia
oris tui. Lameth .i. cor sanctitas
In eternum domine: uerbum tu
um permanet in celo. In generatione
et generationem ueritas tua: fundasti
terram et permanet. Ordinatione tua
perseuerat dies: quoniam omnia ser
uiunt tibi. Nisi quod lex tua meditatio
mea est: tunc forte perissem in humilita
te mea. In eternum non obliuiscar
iustificationes tuas: quia in ipsis uiui
ficasti me. Tuus sum ego saluum me
fac: quoniam iustificationes tuas ex
quisiui. Me expectauerunt peccatores
ut perderent me: testimonia tua intellexi.
Omnis consummationis uidi finem:
latum mandatum tuum nimis. Mem .i. sancta uel ex ipsis
Quomodo dilexi legem tuam domine:
tota die meditatio mea est. Super
inimicos meos prudentem me fecisti
mandato tuo: quia in eternum michi
est. Super omnes docentes me intellexi
: quia testimonia tua meditatio mea
est. Super senes intellexi: quia man
data tua quesiui. Ab omni uia ma
la prohibui pedes meos: ut custodiam
uerba tua. A iudiciis tuis non decli
naui: quia tu legem posuisti michi.
Quam dulcia faucibus meis eloquia
tua: super mel ori meo. A mandatis
tuis intellexi: propter ea odiui omnem
uiam iniquitatis. Nun .i. unitas uel piscatio. 12.
Lucerna pedibus meis uerbum tu
um. et lumen semitis meis.
Iuraui et statui: custodire iudicia iusti
tie tue. Humiliatus sum usquequaque:
domine uiuifica me secundum uerbum
tuum. Voluntaria oris mei bene
placita fac domine: et iudicia tua doce me.
Anima mea in manibus meis semper
et legem tuam non sum oblitus. Po
suerunt peccatores laqueum michi: et
de mandatis tuis non erraui. Heredi
tate acquisiui testimonia tua in eternum al' ad
quia exultatio cordis mei sunt. Incli
naui cor meum ad faciendas iustifica
tiones tuas: in eternum propter retributio
nem. Samech .i. firmamentum uel audi 14.
Iniquos odio habui et legem tuam
dilexi. Adiutor et susceptor meus es
tu: et in uerbum tuum super speraui.
Declinate a me maligni: et scrutabor
mandata dei mei. Suscipe me secundum
eloquium tuum et uiuam: et non confun
das me ab expectatione mea. Adiuua
me et saluus ero: et meditabor in iustifica
tionibus tuis semper. Spreuisti omnes
discedentes a iudiciis tuis: quia iniusta est
cogitatio eorum. Preuaricantes
reputaui omnes peccatores terre: ideo
dilexi testimonia tua. Confige timore
tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis
timui. Ain .i. oculus 16.
Feci iudicium et iustitiam non
tradas me calumpniantibus me. Sus
cipe seruum tuum in bonum: non ca
lumpnientur me superbi. Oculi mei
defecerunt in salutare tuum: et in elo
quium iustitie tue. Fac cum seruo
tuo secundum misericordiam tuam: et iusti
ficationes tuas doce me. Seruus tu
us sum ego da michi intellectum: ut
sciam testimonia tua. Tempus fa
ciendi domine: dissipauerunt legem
tuam. Ideo dilexi mandata tua: super
aurum et topazion. Propterea ad
omnia mandata tua dirigebar: om
nem uiam iniquam odio habui. Phe al' sadech .i. os uel oratio . 17.
Mirabilia testimonia tua: ideo
scrutata est ea anima mea.
Declaratio sermonum tuorum illu
minat: et intellectum dat paruulis.
Os meum aperui et attraxi spiritum: quia
mandata tua desiderabam. Aspice in
me et miserere mei: secundum iudicium

um diligentium nomen tuum. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum ut non dominetur mei omnis iniustitia. Redime me a calumpniis hominum: ut custodiam mandata tua. Faciem tuam illumina super servum tuum: et doce me iustificationes tuas. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.

¶ I. 18. Iustus es domine: et rectum Sade
iudicium tuum. Mandasti iustitiam testimonia tua: et veritatem tuam nimis. Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt verba tua inimici mei. Ignitum eloquium tuum vehementer: et servus tuus dilexit illud. Adolescentulus sum ego et contemptus: iustificationes tuas non sum oblitus. Iustitia tua domine iustitia in eternum et lex tua veritas. Tribulatio et angustia invenerunt me, mandata tua meditatio mea est. Equitas testimonia tua in eternum: intellectum da michi et

¶ Z. 19. vivam. Coph
Clamavi in toto corde exaudi me domine: iustificationes tuas requiram: Clamavi ad te salvum me fac: ut custodiam mandata tua. Preveni in maturitate et clamavi: in verba tua supersperavi. Prevenerunt oculi mei ad te diluculo: ut meditarer eloquia tua. Vocem meam audi secundum misericordiam tuam domine: et secundum iudicium tuum vivifica me. Appropinquaverunt persequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti sunt. Prope es tu domine: et omnes vie tue veritas. Initio cognovi de te

¶ T. 20. stimoniis tuis: quia in eternum fundasti ea. Res
Vide humilitatem meam et eripe me: quia legem tuam non sum oblitus. Iudica iudicium meum et redime me: propter eloquium tuum vivifica me. Longe a peccatoribus salus: quia iustificationes tuas non exquisierunt. Misericordie tue multe domine: secundum iudicium tuum vivifica me. Multi qui persequuntur me et tribulant me: a testimoniis tuis non declinavi. Vidi prevaricantes et tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt. Vide quoniam mandata tua dilexi domine: in misericordia tua vivifica me. Principium verborum

tuorum veritas: in eternum omnia iudicia iustitie tue. Sin
Principes persecuti sunt me gratis: et a verbis tuis formidavit cor meum. Letabor ego super eloquia tua sicut qui invenit spolia multa. Iniquitatem odio habui et abominatus sum: legem autem tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi super iudicia iustitie tue. Pax multa diligentibus legem tuam: et non est illis scandalum. Expectabam salutare tuum domine: et mandata tua dilexi. Custodivit anima mea testimonia tua: et dilexit ea vehementer. Servavi mandata tua et testimonia tua: quia omnes vie mee in conspectu tuo. Thau
Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine: iuxta eloquium tuum da michi intellectum. Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me. Eructabunt labia mea ympnum: cum docueris me iustificationes tuas. Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua equitas. Fiat manus tua ut salvet me: quoniam mandata tua elegi. Concupivi salutare tuum domine: et lex tua meditatio mea est. Vivet anima mea et laudabit te et iudicia tua adiuvabunt me. Erravi sicut ovis que periit: quere servum tuum domine quia mandata tua non sum oblitus. canticum graduum
Ad dominum cum tribularer clamavi et exaudivit me. Domine libera animam meam: a labiis iniquis et a lingua dolosa. Quid detur tibi aut quid apponatur tibi: ad linguam dolosam. Sagitte potentis acute cum carbonibus desolatoriis. Heu michi quia incolatus meus prolongatus est habitavi cum habitantibus cedar multum incola fuit anima mea. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus: cum loquebar illis impugnabant me gratis. canticum graduum
Levavi oculos meos in montes: unde veniet auxilium michi. Auxilium meum a domino: qui fecit celum et terram. Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui custodit te. Ecce non dormitabit neque dormiet qui custodit israel. Dominus custodit

te dominus protectio tua super manū
dexteram tuam. Per diem sol non
uret te: neq; luna p noctem. Dn̄s
custodit te ab omni malo: custodiat
animam tuam dominus. Dn̄s custo
diat introitum tuum et exitum tuum
ex hoc nunc et usq; in seculum. cantic̄
Letatus sum in his q̄ gradum
dicta sunt michi: in domum do
mini ibimus. Stantes erant pedes
nr̄i: in atriis tuis ierl̄m. Ierl̄m q̄
edificatur ut ciuitas: cuius participa
tio eius in id ip̄m. Illuc enim ascen
derunt tribus tribus domini testimo
nium israel ad confitendum nomini
domini. Quia illic sederunt sedes in
iudicio: sedes super domum dauid. Ro
gate q̄ ad pacem sunt ierl̄m: et habun
dantia diligentibz te. Fiat pax in uir
tute tua: et habundantia in turribz
tuis. Propter fratres meos et proximos
meos. loquebar pacem de te. Propter do
mum domini dei nr̄i quesiui bona tibi
Ad te leuaui cantic̄ graduum
oculos meos: qui habitas in ce
lis. Ecce sicut oculi seruorum: in ma
nibus dominorum suorum. Sicut
oculi ancille in manibz domine sue: ita
oculi nr̄i ad dominum deum nr̄m do
nec misereatur nr̄i. Miserere nr̄i do
mine: miserere nr̄i: quia multum re
pleti sumus despectione. Quia multū
repleta est anima nr̄a: opprobrium
abundantibz et despectio superbis. cantic̄
Nisi quia dominus graduum
erat in nobis dicat nunc israel
nisi quia dominus erat in nobis. Cum
exurgerent homines in nos: forte uiuos
deglutissent nos. Cum irasceretur
furor eorum in nos: forsitan aqua ab
sorbuisset nos. Torrentem p̄transiuit
anima nr̄a forsitan p̄transisset anima
nr̄a: aquam intollerabilem. Benedict̄
dominus: qui non dedit nos in captio
nē dentibz eorum. Anima nr̄a sicut
passer erepta est de laqueo uenantium. La
queus contritus est: et nos liberati su
mus. Adiutorium nr̄m in nomine do
mini qui fecit celum et terram. cantic̄
Qui confidunt i dn̄o graduum
sicut mons syon: non commo
uebitur in eternum qui habitat in ierl̄m.
Montes in circuitu eius et dominus
in circuitu populi sui: ex hoc nunc et
usq; in seculum. Quia non relinquet
dominus uirgam peccatorum super
sortem iustorum: ut non extendant iusti
ad iniquitatem manus suas. Bene
fac domine: bonis et rectis corde. Decli
nantes autem in obligationes adducet
dominus cum operantibz iniquitatem
pax super israel. canticum graduum C.xxv.
In conuertendo dominus captiuitatem
syon: facti sumus sicut consolati. Tunc
repletum est gaudio os nr̄m: et lingua
nr̄a in exultatione. Tunc dicent inter
gentes magnificauit. ~~magnificauit~~ do
minus facere cum eis. Magnificauit
dominus facere nobiscum: facti sumus
letantes. Conuerte domine captiui
tatem nostram: sicut torrens in au
stro. Qui seminant in lacrimis in
exultatione metent. Euntes ibant
et flebant mittentes semina sua. Ve
nientes autem uenient cum exultatio
ne portantes manipulos suos. cantic̄
Nisi dominus edificauit graduū
domum in uanum laborauerūt C.xxvi
qui edificant eam. Nisi dominus cu
stodierit ciuitatem frustra uigilat qui
custodit eam. Vanum est uobis ante
lucem surgere surgite postq̄ sederitis
qui manducatis panem doloris. Cum
dederit dilectis suis sompnum: ecce he
reditas domini filii merces fructus uē
tris. Sicut sagitte in manu potentis
ita filii excussorum. Beatus uir q
impleuit desiderium suum ex ipsis non con
fundetur cum loquetur inimicis suis
in porta. canticum graduum C.xxvii.
Beati omnes qui timent dn̄m:
qui ambulant in uiis eius. Labores
manuum tuarum quia manduca
bis beatus es et bene tibi erit. Uxor
tua sicut uitis habundans in lateribz
domus tue. Filii tui sicut nouelle o
liuarum in circuitu mense tue. Ecce
sic benedicetur homo qui timet dn̄m
Benedicat tibi dominus ex syon: et
uideas bona ierl̄m omnibus diebus
uite tue. Et uideas filios filiorum tu
orum pacem super israel. cantic̄ graduū
Sepe expugnauerunt me a iu C.xxviii.
uentute mea dicat nunc israel
Sepe expugnauerunt me a iuuentute
mea: et enim non potuerunt michi
Supra dorsum meum fabricauerūt
peccatores prolongauerunt iniquitatē

suam. Dominus iustus concidet ceruices
peccatorum: confundantur et conuertantur
retrorsum omnes qui oderunt syon.
Fiant sicut fenum tectorum: quod prius
quam euellatur exaruit. De quo non
impleuit manum suam qui metit: et
sinum suum qui manipulos colliget.
Et non dixerunt qui preteribant benedic
tio domini super uos: benediximus uo
bis in nomine domini. canticum graduum
¶ Cxxix. De profundis clamaui ad te domine
domine exaudi uocem meam.
Fiant aures tue intendentes in uo
cem deprecationis mee. Si iniquita
tes obseruaueris domine domine quis sustine
bit. Quia apud te propiciatio est: et
propter legem tuam sustinui te domine.
Sustinuit anima mea in uerbo eius:
sperauit anima mea in domino. A cus
todia matutina usque ad noctem speret
israel in domino. Quia apud dominum
misericordia: et copiosa apud eum redemptio.
Et ipse redimet israel ex omnibus in
iquitatibus eius. canticum graduum
Domine non est exaltatum cor
¶. Cxxx. meum: neque elati sunt oculi mei.
Neque ambulaui in magnis: neque in
mirabilibus super me. Si non humili
ter sentiebam: sed exaltaui animam
meam. Sicut ablactatus est super ma
al' matrem suam tre sua: ita retributio in anima mea.
Speret israel in domino: ex hoc nunc
et usque in seculum. canticum graduum
Memento domine dauid et om
¶ Cxxxi. nis mansuetudinis eius. Si
cut iurauit domino: uotum uouit
deo iacob. Si introiero in taberna
culum domus mee: si ascendero in lec
tum strati mei. Si dedero sompnum
oculis meis: et palpebris meis dormita
tionem. Et requiem temporibus meis
donec inueniam locum domino: taber
naculum deo iacob. Ecce audiuimus
al' ea eam in effrata: inuenimus eam in cam
pis silue. Introibimus in taberna
culum eius: adorabimus in loco ubi ste
terunt pedes eius. Surge domine in
requiem tuam: tu et archa sanctifica
tionis tue. Sacerdotes tui induant
iusticiam: et sancti tui exultent. Prop
ter dauid seruum tuum: non auertas
faciem christi tui. Iurauit dominus
dauid ueritatem et non frustrabitur
eum: de fructu uentris tui ponam super

sedem tuam. Si custodierint filii tui testa
mentum meum: et testimonia mea hec
que docebo eos. Et filii eorum usque in
seculum: sedebunt super sedem tuam.
Quoniam elegit dominus syon: elegit
eam in habitationem sibi. Hec requi
es mea in seculum seculi: hic habitabo
quoniam elegi eam. Viduam eius be
nedicens benedicam: pauperes eius sa
turabo panibus. Sacerdotes eius indu
am salutari: et sancti eius exultatione
exultabunt. Illuc producam cornu
dauid: paraui lucernam christo meo. Ini
micos eius induam confusione: super ip
sum autem efflorebit sanctificatio mea.
Ecce quam bonum canticum graduum
et quam iocundum: habitare
fratres in unum. Sicut unguentum
in capite: quod descendit in barbam bar
bam aaron. Quod descendit in oram
uestimenti eius: sicut ros hermon qui
descendit in montem syon. Quoniam
illuc mandauit dominus benedic
tionem et uitam usque in seculum.
Ecce nunc canticum graduum
benedicite dominum: omnes serui
domini. Qui statis in domo domini: in
atriis domus dei nostri. In noctibus extolli
te manus uestras in sancta et benedici
te dominum. Benedicat tibi dominus
ex syon: qui fecit celum et terram. Alleluia
Laudate nomen domini: laudate
serui dominum. Qui statis in
domo domini: in atriis domus dei no
stri. Laudate dominum quia bonus
dominus: psallite nomini eius quoniam
suaue. Quoniam iacob elegit si
bi dominus: israel in possessionem sibi.
Quia ego cognoui quod magnus est
dominus: et deus noster pre omnibus
diis. Omnia quecumque uoluit do
minus fecit in celo et in terra: in ma
ri et in omnibus abyssis. Educens
nubes ab extremo terre: fulgura in
pluuiam fecit. Qui producit uentos
de thesauris suis: qui percussit primo
genita egypti ab homine usque ad pecus.
Et misit signa et prodigia in medio
tui egypte: in pharaonem et in omnes
seruos eius. Qui percussit gentes
multas: et occidit reges fortes. Seon
regem amorreorum et og regem basan
et omnia regna chanaan. Et dedit
terram eorum hereditatem: hereditatem

israel populo suo. Domine nomen tu
um in eternum : domine memoriale tu
um in generatione et generationem
Quia iudicabit dominus populum su
um : et in servis suis deprecabitur. Si
mulacra gentium argentum et aurum:
opera manuum hominum. Os habent
et non loquentur: oculos habent et non
videbunt. Aures habent et non audi
ent : neque enim est spiritus in ore ipsorum.
Similes illis fiant qui faciunt ea:
et omnes qui confidunt in eis. Dom
israel benedicite domino domus aaron
benedicite domino. Domus levi bene
dicite domino : qui timetis dominum
benedicite domino. Benedictus dominus
ex syon : qui habitat in ierusalem. Alleluia.
v. Confitemini domino quoniam
bonus quoniam in seculum
misericordia eius. Confitemini deo deorum
Confitemini domino dominorum
Qui facit mirabilia magna solus.
Qui fecit celos in intellectu. Qui fir
mavit terram super aquas. Qui fe
cit luminaria magna. Solem in
potestatem diei. Lunam et stellas in
potestatem noctis. Qui percussit egyptum
cum primogenitis eorum. Qui eduxit
israel de medio eorum. In manu poten
ti : et brachio excelso. Qui divisit mare
rubrum in divisiones. Et eduxit israel
per medium eius. Et excussit pharaonem
et virtutem eius in mari rubro. Qui
traduxit populum suum per desertum
Qui percussit reges magnos. Et occi
dit reges fortes. Seon regem amor
reorum. Et og regem basan. Et omnia
regna chanaan. Et dedit terram
eorum hereditatem. Hereditatem is
rael servo suo. Quia in humilitate
nostra : memor fuit nostri. Et redemit nos
ab inimicis nostris. Qui dat escam omni
carni. Confitemini deo celi. Confite
mini domino dominorum : quoniam in e
ternum misericordia eius. psalmus david per ieremi
xvi Super flumina babylonis. am
illic sedimus et flevimus : dum
recordaremur syon. In salicibus in me
dio eius : suspendimus organa nostra.
Quia illic interrogaverunt nos : qui
captivos duxerunt nos verba cantionum.
Et qui abduxerunt nos : hymnum can
tate nobis de canticis syon. Quomodo
cantabimus canticum domini : in terra

aliena. Si oblitus fuero tui ierusalem :
oblivioni detur dextera mea. Adhereat
lingua mea faucibus meis : si non me
minero tui. Si non proposuero tui
ierusalem in principio letitie mee. Memor
esto domine filiorum edom in die ierusalem
Qui dicunt exinanite exinanite : usque
ad fundamentum in ea. Filia babylo
nis misera beatus qui retribuet tibi
retributionem tuam quam retribuisti
nobis. Beatus qui tenebit et allidet par
vulos suos ad petram. Psalmus ipsi david.
Confitebor tibi domine in toto cor cxxxvii.
de meo : quoniam audisti verba
oris mei. In conspectu angelorum psal
lam tibi : adorabo ad templum sanctum
tuum et confitebor nomini tuo. Super
misericordia tua et veritate tua : quoniam mag
nificasti super omne nomen sanctum
tuum. In quacumque die invocavero
te exaudi me : multiplicabis in anima
mea virtutem. Confiteantur tibi
domine omnes reges terre quia audi
erunt omnia verba oris tui. Et can
tent in viis domini : quoniam est gloria magna
domini. Quoniam excelsus dominus
et humilia respicit : et alta a longe
cognoscit. Si ambulavero in medio
tribulationis vivificabis me : et sup
iram inimicorum meorum extendis
ti manum tuam et salvum me fecit
dextera tua. Dominus retribuet pro
me domine misericordia tua in seculum : opera
manuum tuarum ne despicias. Psalmus david in finem.
Domine probasti me et cognovi cxxxviii.
sti me : tu cognovisti sessionem
meam et resurrectionem meam. In
tellexisti cogitationes meas de longe :
semitam meam et funiculum meum
investigasti. Et omnes vias meas
previdisti : quia non est sermo in lin
gua mea. Ecce domine tu cognovisti
omnia novissima et antiqua : tu for
masti me et posuisti super me manum
tuam. Mirabilis facta est scientia
tua ex me : confortata est et non potero
ad eam. Quo ibo a spiritu tuo : et quo a
facie tua fugiam. Si ascendero in
celum tu illic es : si descendero ad infer
num ades. Si sumpsero pennas me
as diluculo : et habitavero in extremis
maris. Etenim illuc manus tua
deducet me : et tenebit me dextera tua.
Et dixi forsitan tenebre conculcabunt

mo: et nox illuminatio mea in deliciis
meis. Quia tenebre non obscurabun
tur a te: et nox sicut dies illuminabitur
sicut tenebre eius ita et lumen eius.
Quia tu possedisti renes meos suscé
pisti me de utero matris mee. Confite
bor tibi quia terribiliter magnificatus
es mirabilia opera tua: et anima mea
cognoscet nimis. Non est occultatum
os meum a te quod fecisti in occulto: et
substantia mea in inferioribus terre.
Imperfectum meum viderunt oculi
tui et in libro tuo omnes scribentur
dies formabuntur et nemo in eis.
Michi autem nimis honorificati sunt
amici tui deus: nimis confortatus est
principatus eorum. Dinumerabo eos
et super arenam multiplicabuntur:
exurrexi et adhuc sum tecum. Si oc
cideris deus peccatores: viri sanguinum
declinate a me. Quia dicitis in cogita
tione: accipient in vanitate civitates
suas. Nonne qui oderunt te domine
oderam, et super inimicos tuos tabesce
bam. Perfecto odio oderam illos
inimici facti sunt michi. Proba me
deus et scito cor meum: interroga me
et cognosce semitas meas. Et vide
si via iniquitatis in me est et deduc
me in via eterna. psalmus david in fi
Eripe me domine ab homine
malo: a viro iniquo eripe me.
Qui cogitaverunt iniquitates in cor
Cxxxix. de: tota die constituebant prelia. Acu
erunt linguas suas sicut serpentes: ve
nenum aspidum sub labiis eorum.
Custodi me domine de manu peccato
ris: ab hominibus iniquis eripe me.
Qui cogitaverunt supplantare gres
sus meos: absconderunt superbi la
queum michi. Et funes extenderunt
in laqueum: iuxta iter scandalum posu
erunt michi. Dixi domino deus meus
es tu: exaudi domine vocem depreca
tionis mee. Domine domine virtus
salutis mee: obumbrasti super caput
meum in die belli. Non tradas me
domine a desiderio meo peccatori cogita
verunt contra me, ne derelinquas me ne
forte exaltentur. Caput circuitus e
orum: labor labiorum ipsorum operiet
eos. Cadent super eos carbones
in ignem deiicies eos in miseriis non
subsistent. Vir linguosus non dirige
tur in terra: virum iniustum mala
capient in interitu. Cognovi quia fa
ciet dominus iudicium inopis: et vin
dictam pauperum. Verumptamen
iusti confitebuntur nomini tuo: et ha
bitabunt recti cum vultu tuo. ps david
Domine clamavi ad te exaudi
me: intende voci mee cum cla
mavero ad te. Dirigatur oratio mea
sicut incensum in conspectu tuo: elevatio
manuum mearum sacrificium vesp
tinum. Pone domine custodiam ori
meo: et ostium circumstantie labiis
meis. Non declines cor meum in ver
ba malitie: ad excusandas excusationes
in peccatis. Cum hominibus operan
tibus iniquitatem: et non communi
cabo cum electis eorum. Corripiet
me iustus in misericordia, et increpabit me:
oleum autem peccatoris non impinguet
et caput meum. Quoniam adhuc
et oratio mea in beneplacitis eorum:
absorti sunt iuncti petre iudices eorum.
Audient verba mea quoniam potu
erunt sicut crassitudo terre erupta est super
terram. Dissipata sunt ossa nostra secus
infernum: quia ad te domine domine
oculi mei in te speravi non auferas ani
mam meam. Custodi me a laqueo
quem statuerunt michi: et a scandalis
operantium iniquitatem. Cadent in
retiaculo eius peccatores: singulariter
sum ego donec transeam. Intellectus david
cum esset in spelunca. oratio
Voce mea ad dominum clama
vi: voce mea ad dominum deprecatus
sum. Effundo in conspectu eius orationem meam
et tribulationem meam ante ipsum pro
nuntio. In deficiendo ex me spiritum me
um et tu cognovisti semitas meas. In
via hac qua ambulabam absconderunt
superbi laqueum michi. Considera
bam ad dexteram et videbam: et non
erat qui cognosceret me. Periit fu
ga a me: et non est qui requirat ani
mam meam. Clamavi ad te domine
dixi tu es spes mea portio mea in terra viventium.
Intende ad deprecationem meam: quia
humiliatus sum nimis. Libera me
a persequentibus me, quia confortati sunt
super me. Educ de custodia animam
meam ad confitendum nomini tuo: me ex

solon putant usque donec retribuas m. psalmus
david qui filius eius persequebatur eum.
Domine exaudi orationem meam: au
ribus percipe obsecrationem meam in
veritate tua exaudi me in tua iustitia.
Et non intres in iudicium cum servo
tuo quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis
vivens. Quia persecutus est inimicus
animam meam humiliavit in terra vitam me
am. Collocavit me in obscuris sicut mor
tuos seculi et anxiatus est super me spiritus meus
in me turbatum est cor meum. Memor fui di
erum antiquorum meditatus sum in omnibus
operibus tuis in factis manuum tuarum meditabar.
Expandi manus meas ad te anima
mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter exau
di me domine defecit spiritus meus. Non avertas
faciem tuam a me. et similis ero descen
dentibus in lacum. Auditam fac michi ma
ne misericordiam tuam: quia in te speravi. Notam
fac mihi viam in qua ambulem: quia ad te
levavi animam meam. Eripe me de
inimicis meis domine ad te confugi: doce me
facere voluntatem tuam quia deus meus es
tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram
rectam: propter nomen tuum domine vivifi
cabis me in equitate tua. Educes de tri
bulatione animam meam et in misericordia tua dis
perdes omnes inimicos meos. Et perdes omnes
qui tribulant animam meam: quoniam ego servus
tuus sum. psalmus david contra goliam pugnaturus adversus goliam
m. Benedictus dominus deus meus qui do
cet manus meas ad prelium: et digi
tos meos ad bellum. Misericordia mea et refugi
um meum: susceptor meus et liberator meus.
Protector meus et in ipso speravi: qui sub
dit populum meum sub me. Domine quid est
homo quia innotuisti ei: aut filius hominis
quia reputas eum. Homo vanitati
similis factus est: dies eius sicut umbra
pretereunt. Domine inclina celos tuos
et descende tange montes et fumigabunt.
Fulgura coruscationem et dissipabis e
os emitte sagittas tuas et conturbabis eos.
Emitte manum tuam de alto: eripe me
et libera me de aquis multis. et de manu
filiorum alienorum. Quorum os locutum est vanita
tem: et dextera eorum dextera iniquitatis. Deus canti
cum novum cantabo tibi: in psalterio
decacordo psallam tibi. Qui das salutem regibus:
qui redemisti david servum tuum de gladio ma
ligno eripe me. Et erue me de manu fi
liorum alienorum: quorum os locutum est vanita
tem: et dextera eorum dextera iniquitatis. Quo

rum filij: sicut novelle plantationes in
iuventute sua. Filie eorum composite:
circumornate ut similitudo templi. Promp
tuaria eorum plena: eructantia ex hoc
in illud. Oves eorum fetose abundantes in
egressibus suis: boves eorum crasse. Non est
est ruina macerie neque transitus neque cla
mor in plateis eorum. Beatum dixerunt
populum cui hec sunt. beatus populus cuius
dominus deus eius. laudatio ipsi david
Exaltabo te deus meus rex et benedicam C.xliiij.
nomini tuo in seculum et in seculum seculi.
Per singulos dies benedicam tibi: et lau
dabo nomen tuum in seculum et in seculum seculi.
Magnus dominus et laudabilis ni
mis: et magnitudinis eius non est finis.
Generatio et generatio laudabit opera tua
et potentiam tuam pronuntiabunt.
Magnificentiam glorie sanctitatis tue loquen
tur: et mirabilia tua narrabunt. Et
virtutem terribilium tuorum dicent. et mag
nitudinem tuam narrabunt. Memoriam
habundantie suavitatis tue eructabunt
et iustitia tua exultabunt. Miserator et
misericors dominus. patiens et multum miseri
cors. Suavis dominus universis: et mi
serationes eius super omnia opera eius.
Confiteantur tibi domine omnia opera
tua: et sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni
tui dicent: et potentiam tuam loquentur.
Ut notam faciant filijs hominum pote
tiam tuam: et gloriam magnificentie
regni tui. Regnum tuum regnum omnium
seculorum: et dominatio tua in omni
generatione et generationem. Fidelis do
minus in omnibus verbis suis: et sanctus in
omnibus operibus suis. Allevat dominus omnes
qui corruunt: et erigit omnes elisos.
Oculi omnium in te sperant domine: et tu
das escam illorum in tempore oportuno.
Aperis tu manum tuam: et imples omne
animal benedictione. Iustus dominus in
omnibus viis suis: et sanctus in omnibus op
eribus suis. Prope est dominus omnibus in
vocantibus eum: omnibus invocantibus eum
in veritate. Voluntatem timentium se fa
ciet et deprecationem eorum exaudiet: et sal
vos faciet eos. Custodit dominus omnes
diligentes se: et omnes peccatores disperdet.
Laudationem domini loquetur os me
um: et benedicat omnis caro nomini sancto
eius in seculum et in seculum seculi. Alleluya
Lauda anima mea dominum: lau
dabo dominum in vita mea psallam C.xlv.

deo meo quam diu fuero. Nolite confidere
in principibus: nec in filiis hominum in
quibus non est salus. Exibit spiritus eius
et revertetur in terram suam: in illa die
peribunt omnes cogitationes eorum.
Beatus cuius deus iacob adiutor eius spes
eius in domino deo ipsius qui fecit celum
et terram mare et omnia que in eis sunt
Qui custodit veritatem in seculum facit
iudicium iniuriam patientibus dat escam
esurientibus. Dominus solvit compeditos
dominus illuminat cecos. Dominus
erigit elisos dominus diligit iustos
Dominus custodit advenas: pupillum
et viduam suscipiet et vias peccatorum di
sperdet. Regnabit dominus in secula deus
tuus syon in generatione et generationem

Cxlvi. Laudate dominum quoniam bonus alleluia
psalmus: deo nostro sit iocunda de
coraque laudatio. Edificans ierusalem dominus
dispersiones israelis congregabit. Qui sa
nat contritos corde: et alligat contritiones
eorum. Qui numerat multitudinem
stellarum: et omnibus eis nomina vo
cat. Magnus dominus noster et magna
virtus eius: et sapientie eius non est nu
merus. Suscipiens mansuetos dominus
humilians autem peccatores usque ad ter
ram. Precinite domino in confessione:
psallite deo nostro in cythara. Qui operit celum
nubibus: et parat terre pluviam. Qui pro
ducit in montibus fenum et herbam ser
vituti hominum. Qui dat iumentis escam
ipsorum. et pullis corvorum invocantibus eum
Non in fortitudine equi voluntatem habe
bit: nec in tibiis viri beneplacitum erit
ei. Beneplacitum est domino super timentes
eum: et in eis qui sperant super misericordia eius.

Alleluya aggei et zacharie

Cxlvii. Lauda ierusalem dominum: lauda deum
tuum syon. Quoniam confortavit seras porta
rum tuarum: benedixit filiis tuis in te. Qui
posuit fines tuos pacem: et adipe fru
menti saciat te. Qui emittit eloquium
suum terre: velociter currit sermo eius.
Qui dat nivem sicut lanam: sicut ne
bulam cinerem spargit. Mittit cristallum suam
sicut buccellas: ante faciem frigoris eius
quis sustinebit. Emittet verbum suum
et liquefaciet ea: flabit spiritus eius et flu
ent aque. Qui annunciat verbum suum ia
cob iusticias et iudicia sua israel. Non
fecit taliter omni nationi: et iudicia sua
non manifestavit eis. alleluya

Laudate dominum de celis laudate
eum in excelsis. Laudate eum omnes
omnes angeli eius. laudate eum omnes
virtutes eius. Laudate eum sol et lu
na laudate eum omnes stelle et lumen.
Laudate eum celi celorum et aque
omnes que super celos sunt laudent no
men domini. Quia ipse dixit et facta sunt
ipse mandavit et creata sunt. Statuit
ea in eternum et in seculum seculi preceptum
posuit et non preteribit. Laudate
dominum de terra dracones et omnes a
byssi. Ignis grando nix glacies spiritus
procellarum: que faciunt verbum eius. Mon
tes et omnes colles: ligna fructifera et
omnes cedri. Bestie et universa peco
ra: serpentes et volucres pennate. Re
ges terre et omnes populi: principes et
omnes iudices terre. Iuvenes et
virgines senes cum iunioribus lau
dent nomen domini: quia exaltatum est
nomen eius solius. Confessio eius
super celum et terram et exaltavit cornu
populi sui. Ympnus omnibus sanctis
eius filiis israel populo appropinquan
ti sibi. Alleluya.
Cantate domino canticum novum
laus eius in ecclesia sanctorum. Letetur
israel in eo qui fecit eum et filie syon exul
tent in rege suo. Laudent nomen eius in
choro: in tympano et psalterio psallant
ei. Quia beneplacitum est domino in populo
suo: et exaltavit mansuetos in salutem.
Exultabunt sancti in gloria: letabuntur
in cubilibus suis. Exultationes dei in gut
ture eorum et gladii ancipites in mani
bus eorum. Ad faciendam vindictam in nati
onibus: increpationes in populis. Ad al
ligandos reges eorum in compedibus: et
nobiles eorum in manicis ferreis. Ut
faciant in eis iudicium conscriptum: gloria hec
est omnibus sanctis eius. alleluya
Laudate dominum in sanctis eius: lau
date eum in firmamento virtutis
eius. Laudate eum in virtutibus eius: lau
date eum secundum multitudinem magnitu
dinis eius. Laudate eum in sono tube:
laudate eum in psalterio et cythara.
Laudate eum in tympano et choro:
laudate eum in cordis et organo. Lau
date eum in cymbalis benesonantibus:
laudate eum in cymbalis iubilationis
: omnis spiritus laudet dominum

ps.	Omnis spiritus laudet dominum	
ps.	Confitebor	ysaias .xij.
ps.	Ego dixi	ysaias .xxxviij.
ps.	Exultavit cor meum	Regum .ij.
ps.	Cantemus	Exodi .xv.
ps.	Domine audivi	abacuc .iij.
ps.	Audite celi	deutronomii .xxxij.
ps.	Benedicite	danielis .iij.
ps.	Magnificat	luc. ij.
ps.	Benedictus	luc. ij.
ps.	Nunc dimittis	luc. ij.

lc.	Parce michi	Job .vij.
lc.	Tedet animam	.x.
lc.	Manus tue	.x.
lc.	Quantas habeo	.xiij.
lc.	Homo natus	.xiiij.
lc.	Quis michi hoc	.xvij.
lc.	Spiritus meus	.xix.
lc.	Pelli mee	Job .x.
lc.	Quare de vulva	

-os. et moabitidas. Et filii eorum ex media parte loquebantur azotice et nesciebant loqui iudaice, et loquebantur iuxta linguam populi et populi. Et obiurgavi eos et maledixi. Et cecidi ex eis viros et decalvavi eos et adiuravi in deo ut non darent filias suas filiis eorum et ut non acciperent de filiabus eorum filiis suis et sibimet ipsis dicens: Numquid non in huiuscemodi re peccavit Salomon rex Israel? Et certe in gentibus multis non erat rex similis ei et dilectus deo suo erat et posuit eum deus regem super omnem Israel. Et ipsum ergo ad peccatum duxerunt mulieres alienigene. Numquid et nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc ut prevaricemur in deo nostro et ducamus uxores peregrinas? De filiis autem Ioiade filii Eliasib sacerdotis magni gener erat Sanaballat Horonites quem fugavi a me. Recordare domine deus meus adversum eos qui polluunt sacerdotium ius(que) sacerdotale et leviticum. Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis et constitui ordines sacerdotum et levitarum unumquemque in ministerio suo, et in oblationem lignorum in temporibus constitutis et in primitiis. Memento mei deus meus in bonum.

Incipit liber secundus esdre. ca. I. I.

Et fecit Iosias pascha in Ierosolimis domino et immolavit phase xiiii luna primi mensis, statuens sacerdotes per vices dierum amictos stolis in templo domini. Et dixit levitis sanctis servis Israel ut sanctificarent se domino in positione sancte arche domini in domo quam edificavit Salomon filius David rex. Non erit vobis tollere super humeros. Et nunc servite domino deo nostro et curam agite gentis illius Israel et parate secundum patrias et tribus vestras secundum scripturam David regis Israel et secundum magnificentiam Salomonis filii eius in omni templo et secundum divisionem patriarcharum vestrorum principatum levitarum qui stant in conspectu fratrum vestrorum filiorum Israel.

Immolate pascha et sacrificia parate fratribus vestris et facite secundum preceptum domini quod datum est Moysi. Et donavit Iosias in plebem que inventa est oves agnorum et hedorum et capreorum xxx milia, vitulos tria milia. Hec de regalibus data sunt secundum promissionem populo et sacerdotibus in pascha oves numero duo milia et vitulos c. Et Iechonias et Semeias et Nathanael frater et Sabias et Oziel et Coraba in phase oves v milia vitulos d. Et cum hec fierent decenter steterunt sacerdotes et levite habentes azima per tribus et secundum partes principatus patrum in conspectu populi offerebant domino secundum ea que in libro Moysi scripta sunt. Et assaverunt phase igni prout oportebat et hostias coxerunt in enolis et ollis cum benivolentia et attulerunt omnibus qui erant ex plebe. Et post hec paraverunt sibi et sacerdotibus. Sacerdotes enim offerebant adipes usque dum finita esset hora. Et levite paraverunt sibi et fratribus suis filiis Aaron. Et sacri cantores filii Asaph erant secundum ordinem secundum preceptum David et Asaph et Zacharias et Iedutun qui erat a rege et ostiarii per singulas ianuas ut non preterirent unusquisque ministerium. Fratres enim eorum paraverunt illis et consummata sunt que pertinebant ad sacrificium domini. In illa die egerunt phase et offerebant hostias super sacrarium domini secundum preceptum regis Iosie. Et egerunt filii Israel qui inventi sunt in tempore illo phase et diem festum azimorum per dies vii. Et non est celebratum phase tale in Israel a temporibus Samuel prophete. Et omnes reges Israel non celebraverunt tale pascha quale egit Iosias et sacerdotes et levite et Iudei et omnis Israel qui inventi sunt in commoratione Ierosolimis. xviii. anno regnante Iosia celebratum est phase. Et erecta sunt opera Iosie coram domino suo in corde pleno timore. Et que circa illum quidem scripta sunt in prioribus temporibus de eis qui peccaverunt quique irreligiosi fuerunt in dominum pre omni gente et que

al' posuerūt

non custodierunt illa domini sup israel
Et post omnem actum hunc iosie. ascē
dit pharao rex egypti veniens ab as
in carcamis sup eufraten Et exiuit in
obuiam illi iosias. et misit rex egypti
ad iosiam dicens. Quid mihi et tibi
est rex iude. Non sum missus a domi
no Super eufraten enī bellum meū
est festinans descende et non est reuersus
iosias sup currum ꝫ expugnare eum
conabatur. Non attendens uerbum pro
phete ex ore domini. sed constituit ad

al' mageddaus

eum bellum in campo mageddam et des
cenderunt principes ad regem iosiam
Et dixit rex pueris suis. Amouete me a
prelio infirmatus sum enim ualde Et
statim amouerunt eum pueri eius de
acie et ascendit super currum secunda
rium suum et perueniens ierosolimā
uita functus est et sepultus est in pa
terno sepulcro et in tota iudea lugebat
iosiam et qui presidebant cum uxoribus
lamentabant eum usque in hunc diē
Et datum est hoc fieri semp in omne
genus israel Hec autem prescripta
sunt in libro hystoriarum regum iu
dee et in singula gesta actus iosie eius
glorie et intellectus eius in lege do
mini quia eque gesta sunt ab eo et
que non scripta sunt in libro regum
israel et iude. Et assumentes qui erāt
ex gente ieconiam filium iosie constitu
erunt regem pro iosia patre suo cum
esset annorum. xx trium. Et regna
uit super israel mensibus tribus. Et
amouit eum rex egypti ne regnaret
in ierosolimis Et mulctauit gentem
argenti. talentis. c. et auri talentum
unum. Et constituit rex egypti ioachi
fratrem eius regem iudee et ierlm̄ et al
ligauit magistratus ioachim zarache
lem fratrem suum et apprehendens reduxit
in egipto Annorum erat ioachim xxv
cum regnaret in terra iuda et in ieru
salem et fecit malum in conspectu do
mini. Post hunc autem ascendit na
buchodonosor rex babilonis et alligās
eum in ereolo uinculo perduxit in baby
loniā et sacra uasa domini accepit na
buchodonosor et tulit et consecrauit
in templo suo in babylonia Nam
de inmunditia illius et irreligiosita
te scriptum est in libro temporum re
gum. Et regnauit ioachim filius eius

pro eo Cum autem constitutus esset ioachī
annorum octo. Regnauit autem men
ses tres et dies. x. in ierlm̄ et fecit ma
lum in conspectu domini. Et post an
num mittens nabuchodonosor tran
stulit eum in babylonia simul cum
sacris uasis domini. Et constituit sede
chiam regem iuda et ierlm̄ cum esset
annorum xx. unius. Regnauit autem
annis xi. et fecit malum in conspectu
domini et non est ueritus a uerbis que
dicta sunt ab ieremia propheta ex ore
domini. Et adiuratus a rege nabucho
donosor perurans discessit et indurata
ceruice sua. et corde suo. transgressus ē
legitima dn̄i dei israel. et duces populi et
.... multa inique gesserunt et im
pie egerunt sup omnes immundicias
gentium. et polluerunt templum do
mini quod sanctum erat in ierosoli
mis. Et misit deus patrum ipsorum per
angelum suum reuocare eos propter
quod parceret illis et tabernaculo suo.
Ipsi uero subsannauerunt in angelis
suis et qua die locutus est dominus
erant illudentes prophetas eius qu
usque ad iracundiam concitatus est
sup gentem suam propter irreligio
sitatem suam precepit ut ascen
dere reges caldeorum. Hii occiderunt
iuuenes illorum in gladio in cir
cuitu templi ... et non pe
percerunt iuueni et uirgini et seni et
adolescenti. Sed omnes tradidit in
manus ipsorum et omnia sacra uasa
domini et regales thesauros et
tulerunt in babyloniam et succen
derunt domum domini et destruxe
runt muros ierlm̄ et turres eius suc
cenderunt in igne. Et consummauerunt
omnia honorabilia eius in nihi
lum redegerunt et reliquos a gla
dio duxerunt in babyloniam. Et erant
seruientes illius usque dum regnarent per
se in repletione uerbi domini in ore
ieremie quousque benigne acciperet terra
sabbata sua. Omni tempore desolationis
sue sabbatizauit in expletionem
annorum. lxx. ii.

Regnante cyro rege persarum in
consummatione uerbi domini in ore
ieremie suscitauit dominus spiritum
cyri regis persarum et predicauit in
toto regno suo et predicauit simul

per scripturam dicens haec dicit rex persa-
rum Cyrus. Me constituit regem orbis terrarum
deus israel dominus excelsus et significa-
vit mihi aedificare sibi domum in ierusalem
quae est in iudaea. Si quis est ex genere ve-
stro dominus ipsius cum eo ascendat
in ierusalem. Quotquot ergo circa loca ha-
bitant adiuvent eum qui sunt in lo-
co ipso in auro et argento in dationibus
cum equis et iumentis cumque aliis
quae secundum vota apponuntur in
templum domini quod est in ierusalem. Et stan-
tes principes tribuum pagorum iudae
et tribus beniamin et sacerdotes et le-
vitae quos excitavit dominus ascen-
dere et aedificare domum domini quae
est in ierusalem et qui erant in circuitu
eorum adiuvare sunt in omni argen-
to et auro equis et iumentis et votis
pluribus multi quorum sensus excita-
tus est. Et rex Cyrus protulit vasa sacra
domini quae transtulit nabuchodonosor
de ierusalem et consecraverat ea in suo idolio.
Et proferens ea Cyrus rex persarum tra-
didit Mithridato qui erat super thesau-
ros ipsius. Per hunc autem tradita sunt
Salmanasaro praesidi iudaeae. Horum
autem hic est numerus. Libationum argentea duo
milia. CCCC. Calices argentei XXX. phia-
lae aureae XXX. Item argenteae duo milia CCCC
et alia vasa mille. Omnia autem
lxix. vasa aurea et argentea .v. m. cccc.
Revocata autem sunt cum Salmanasaro simul cum
his qui ex captivitate Ba-
bylonis venerunt in ierosolymam. In tem-
poribus autem regis persarum Artaxer-
xis scripserunt ei adversus eos qui habitant
in iudaea et in ierusalem Bellemus et Mi-
thridatus et Tabellius et Rathimus Bal-
themus et Samellius scriba et reliqui
habitantes in Samaria et ceteris
locis subiectam epistulam regi Artaxer-
xi Domine pueri tui Rathimus ad ac-
cidentibus et Sabellius scriba et reliqui
curiae tuae iudices in coelesyria et
phoenice. Et nunc notum sit domino
regi quoniam iudaei qui ascenderunt
a vobis ad nos venientes in ierusalem
civitatem refugam et pessimam aedi-
ficant forosque eius et curant muros
et templum suscitant. Quod si civitas
ista et muri consummati fuerint: tribu-
ta non sustinebunt pendere sed et regibus
resistent. Et quia id agitur circa templum

recte habere arbitrati sumus non despi- al' def
cere hoc ipsum sed notum facere domino regi.
ut si videbitur rex quaeratur in libris paren-
tum et invenies in admonitionibus
scriptis de his et scies quoniam civitas al' scriptis
illa fuit refuga et reges et civitates con-
cutiens et iudaei refugae et proelia commit-
tentes in ea ab aevo ob quam causam civitas
illa deserta est. Nunc ergo notum facimus
domine rex quoniam si civitas ista aedi-
ficata fuerit et huius muri erecti fuerint
descensus tibi non erit in coelesyriam
et phoenicem. · iii ·

III

Tunc rescripsit rex Rathimo qui ad
scribebat accidentia et Beeltimo et al' beltimo
Sabellio scribae et ceteris constitutis et inha-
bitantibus in Syria phoenice ea quae sub-
iecta sunt. Legi epistolam quam misistis
mihi. Praecepi ergo inquiri et inventum
est quoniam civitas illa est ab aevo re-
gibus resistens et homines refugae et proe-
lia in ea efficientes et reges fortissimi
erant in ierusalem dominantes et tributa
exigentes ab coelesyria et phoenice.
Nunc ergo praecepi prohibere homines
illos aedificare civitatem et providere ne
quid ultra hic fiant sed nec procedant in
plurimum et quae sunt mala ita ut
regibus molestiam inferrent. Tunc recita-
tis his quae a rege Artaxerxe scripta fue-
rant Rathimus et Sabellius scriba et qui cum
his constituti erant iungentes se simul
venerunt in ierusalem cum equitatu et turba
et agmine coeperunt prohibere aedificantes
et vacabant ab aedificatione templi in
ierusalem usque secundum annum regnante Dario al' isaci
regis persarum. Rex Darius fecit cenam
magnam omnibus vernaculis suis et o-
mnibus magistratibus mediae et
persis et omnibus purpuratis et praetoribus
et consulibus et praefectis sub illo ab india
usque aethiopiam c. xx. vii. provinciis. Et c-
um manducassent et bibissent et satura-
ti reversi essent tunc Darius rex ascendit
in cubiculum suum et dormivit et experrectus
est. Tunc illi tres iuvenes custodes corpo-
ris qui custodiebant corpus regis dixerunt
alter alteri dicamus unusquisque nostrum
sermonem qui praevaleat et cuiuscumque
apparuerit sermo sapientior alterius dabit
illi Darius rex dona magna purpuram
induere et in auro bibere et super aurum
dormire et currum aureum freno et ci-
darim byssinam et torquem circa col-

et secundo loco sedebit a dario ꝓp sapiē
ciam suam et cognatus darij vocabit
Tunc scribentes singuli suum verbum
signauerunt et posuerunt sub ceruical
darij regis et dixerunt. Cum surrexerit
rex dabunt illi scripta sua. et quodcumq;
iudicauerit rex et tribus magistratibus
persidis quoniam verbum eius sapien
cius. Et ipsi dabitur victoria sicut scriptū
ē. Vnus scripsit fortior est vinum. Alius
scripsit fortior ē rex. tercius scripsit for
ciores sunt mulieres sup omnia autē
vincit veritas. Et cum surrexisset rex. accep
erunt scripta sua et dederunt illi. et legit.
Et mittens vocauit omnes magistratus
persarum. et medos et purpuratos et pre
tores et prefectos. et sederunt in consilio
et lecta sunt scripta coram ipsis Et dixit
vocate adolescentes. et ipsi iudicabunt v
ba sua. Et vocati sunt et introierunt. et
dixit illis. Indicate nobis de hijs que scrip
ta sunt. Et cepit prior qui dixerat de for
titudine vini et dixit. viri quam preualet
vinum omnibus hominibus qui bibunt
illud seducit mentem. Itemq; regis et
orphani facit mentem vanam. Item
serui ac liberi pauperis et diuitis et oēm
mentem conuertit in securitatem et io
cunditatem et non meminit omnē
tristiciā. et debitum. et omnia precordi
a facit honesta. et non meminit regē
nec magistratum et omnia p talenta
facit loqui et non meminerunt cum
biberint amiciciam nec fraternitatē sed
post non multum sumunt gladios. et
cum a vino meruerint et surrexerint
non meminerunt que gesserint O
viri nōne precellit vinum quod sic cogi
tat facere. et tacuit hoc dicto. IIII.
Et inchoauit sequens dicere qui
dixit de fortitudine regis. O viri
nōne precellent homines qui terram ꝫ
mare optinent et omnia que in eis sꝰ
Rex autem sup omnia precellit. et dnātor
eorum et omne quodcumq; dixit illis
faciunt. Et si miserit illos ad bellatores
vadunt. et demoliunt montes et muros
et turres iugulant et iugulantur et regis
verbum non preterierunt Nam si vicerint
afferunt regi omnia quecumq; predati
fuerint semp et alia omnia. Et quotquot
non militant sed nec pugnant. sed colunt
terram rursum cum seminauerint metentes af
ferunt tributa regi et ipse unus solus et si
dixerit occidere occidunt si dixerit re
mittere remittunt si dixerit percute
re percuciunt. si dixerit exterminare ex
terminant si dixerit edificare edificant si
dixerit excidere excidunt si dixerit plan
tare plantant. Et omnis plebs et virtu
tes eum obaudiunt. et sup hec. ipse recum
bit et bibit et dormit. Hij autem custodi
unt in circuitu eum. et non possunt re
cedere singuli et facere opera sua sed in omnibus obedi
entes sunt ei. Viri quomodo non precellit
rex qui sic diffamatur et tacuit. Tercius q
dixerat de mulieribus et veritate hic est
zorobabel cepit loqui. Viri non magnus
rex et multi homines nec vinum preual
let Quis est ergo qui dominatur eorum.
Nonne mulieres genuerunt regem et
omnem populum qui dominatur maris et
terre. et ex illis nati sunt. Et ipse educau
erunt eos qui plantauerunt vineas ex qui
bus vinum fit et ipse faciunt stolas omni
um hominum et ipse faciunt hominibus
gloriam et non possunt homines separ
ari a mulieribus. Si congregauerint au
rum et argentum et omnem rem spe
ciosam et viderint mulierem unam
bono habitu et bona specie omnia hec re
linquentes in eam intendunt et aperto
ore eam conspiciunt et eam alliciunt
magis quam aurum et argentum et
omnem rem preciosam. Homo suum
patrem relinquet qui enutriuit illū
et suam regionem et ad mulierem co
niungitur et cum muliere remittit ani
mam et neq; patrem meminit neq; matrē
neq; regionē. Et hinc oportet vos sci
re quoniam mulieres dominantur vestri. Nō
ne dolētis. Et accipit homo gladium
suum et vadit in viam facere furta et
homicidia et mare nauigare et flu
mina. et leonem videt et in tenebris in
greditur. Et cum furtum fecerit et frau
des et rapinas amabili sue affert. et ite
rum diligit homo suam uxorem ma
gis quam patrem aut matrem et multi
dementes facti sunt propter illas. Et
multi perierunt et iugulati sunt et pec
cauerunt propter mulieres et nunc cre
dite michi quia magnus est rex et po
testate sua quia omnes regiones veren
tur tangere eum. Videbam tamen
apemen filiam bezacis mirabilis concu
binam regis sedentem iuxta regem ad
dexteram et auferentē diadema de ca

¶ Mō tria pūbia

al' vitas

¶ Mō virtutē vini

fil' nimia

pite eius et imponentem sibi et palmis
cedebat regem de sinistra manu Et super
hoc aperto ore intendebat eum. et si ar
riserit ei ridet. Si autem indignata fuerit ei
blanditur donec reconcilietur in gratiam
O uiri quare non sunt fortiores mulieres
Magna est terra et excelsum est celum qui
ista agunt et tunc rex et purpurati in
tuebantur in alterutrum. Et inchoauit
loqui de ueritate. O uiri nonne fortes
sunt mulieres. Magna est terra et excel
sum est celum et uelox cursus sol is con
uertitur in gyro celi. et iterum recurrit in
eundem locum una die nonne magnus
factus est qui hec facit: Et ueritas magna et
fortior pre omnibus. Omnis terra ueritatem
inuocat celum quoque ipsam benedicit et
omnia opera mouentur. et tremunt eam
et non est cum ea quicquam iniquum
iniquus rex iniquae mulieres et iniqui
omnes filii hominum. et iniqua omnia
illorum opera et non est in ipsis ueritas et
in sua iniquitate peribunt et ueritas ma
net et inualescit in eternum et uiuit et
obtinet in secula seculorum. Nec est apud
eam accipere personas neque differentias
sed que iusta sunt facit omnibus iniustis
ac malignis et omnes omnes benig
nantur in operibus eius et non est in iu
dicio eius iniquitas sed fortitudo et reg
num et potestas et maiestas omnium
euorum. Benedictus deus ueritatis et
desiit loquendo et omnes populi clama
uerunt et dixerunt. Magna est ueritas et
preualet. Tunc rex ait illi Pete si quid
uis amplius quam que scripta sunt
et dabo tibi secundum quod inuentus
es sapientior, et proximus michi sede
bis et cognatus uocaberis. Tunc ait
regi. Memor esto uoti tui quod uouisti
edificare ierusalem in die qua regnum ac
cepisti et omnia uasa que accepta sunt
ex ierusalem remittere que separauit cyrus
quando mactauit babyloniam et uo
luit remittere ea ibi. et tu uoluisti edifi
care templum quod incenderunt ydu
mei quoniam exterminata est iudea
a chaldeis Et nunc hoc est quod postu
lo domine et quod peto hoc est maiesta
tis a te. postulo ut facias uotum quod
uouisti regi celi ex ore tuo. Tunc surgens
darius rex osculatus est eum. Et scrip
sit epistolas ad omnes dispensatores et
prefectos et purpuratos ut deducerent

eum et eos qui cum illo erant omnes
ascendentes edificare ierusalem et omnibus
prefectis qui erant in syria et phenice et
libano scripsit epistolas ut traherent lig
na cedrina a libano in ierusalem ut edifica
rent cum eis ciuitatem et scripsit omnibus
iudeis qui ascendebant a regno in iudeam
pro libertate omnem potentem et magistra
tum et prefectum non superuenire ad ia
nuas ipsorum et omnem regionem quam
obtinuerant esse immunem eis et ydu
mei relinquant castella que obtinent
iudeorum et in structuram templi dare
per singulos annos talenta .xx. usque diem
per edificationem et super sacrarium holo
caustomata offerre cotidie sicut habent pre ... al' hostilare
ceptum. alia talenta .x. offerre per singulos
annos: et omnibus qui procedunt a babylo
nia condere ciuitatem ut esset libertas tam
ipsis quam filiis eorum Et omnibus sacerdo
tibus qui precedunt Scripsit autem et sa
cram stolam iussit dari et quantitatem
in qua deseruirent et leuitis scripsit dare sti ... al' precepta
pendia usque in diem qua consummabitur
domus et ierusalem extrueretur et omnibus custo
dientibus ciuitatem scripsit dare eis sortes
et stipendia et dimisit omnia uasa que se
parauerat cyrus a babylonia et omnia
quecumque dixit cyrus et ipse precepit fie
ri et mitti ierusalem Et cum processisset ille ... m
adolescens eleuans faciem in ierusalem bene
dixit regem celi et dixit abs te est uictoria
et abs te est sapientia et claritas et ego
seruus tuus sum Benedictus es qui dedisti
michi sapientiam et tibi confitebor do
mine deus patrum nostrorum Et accepit
epistolas et profectus est in babyloniam
Et uenit et nuntiauit fratribus suis om
nibus qui fuerunt in babylonia et benedixe
runt deum patrum suorum quia dedit
illis remissionem et refrigerium ut as
cenderent et edificarent ierusalem et templum
ubi nominatum est nomen eius in ipso
et exultauerunt cum musicis et letitia die
bus vii. · V ·

V

Post hec autem electi sunt ut ascen
derent principes pagorum per domos
per tribus suas et uxores illorum et filii et
filie eorum et serui et ancille ipsorum et
pecora illorum et darius rex misit una
cum eis equites mille donec deducerent
eos in ierusalem cum pace et cum musicis
et cum tympanis et tubis et omnes fra
tres eorum erant ludentes Et fecit eos ascende

simul cum eis Et hic sunt nomina viror
qui ascenderunt per pagos suos in tribus
et in partem principatus ipsorum. Sacerdo
tes filii finees filii aaron ihc filius iosedec
ioachim filius zorobabel filii salathiel de do
mo david ex progenie phares. Tribus autem
iuda qui locutus est sub dario rege plurimum
sermones mirificos In secundo anno reg
ni ipsius mense nisan primo. Sunt autem
hii qui ex iudea ascenderunt de captivitate
transmigrationis quos transmigravit na
buchodonosor rex babylonie in babilonem
et reversus est in ierusalem et reliquit partem
iudee unusquisque in civitatem suam qui
venerunt cum zorobabel et ihu Neemias
aroreis. helymeo emmanio. mardocheo.
belsuro. methplathoror. olioro. eliona unus
de principibus eorum Et numerus ab gentili
bus eorum ex prepositis eorum. Filii fares ii.
m. c. lxx. ii. filii ares tria milia. lvii. filii
phemo. c. xlii. In filiis ihu. et ioabes mille.
ccc. ii. Filii demu. duo milia. ccc. lxx. Filii
chozam. cc. v. Filii bamcha. c. lxviii. Filii
bebech. ccc. iii. Filii arcad. ccc. xxvii. Filii
cham. xxxvii. Filii zoroar. duo milia. lxvii.
Filii adinu. ccc. lxi. Filii azerochis. c. viii.
al' ziazo Filii liziolo. et zelas. c. vii. Filii azoroth
ccc. xxxix. Filii iebdin. lonnie. c. xxxii.
Filii ananie. c. xxx. Filii asom. xcv. Filii
marsar. ccc. xxii. Filii zabarus nonagin
ta. v. Filii zepholemon. c. xxiii. Filii nepo
al' hecbanatus las. lv. Filii herbanatus. c. lviii. Filii selea
thamus. c. xxx. duo. Filii ociartapatros
quienothadies et modie. ccc. xxii. Qui ex
gramas. et gabea. c. xxi. Qui ex celsellon
et aggee. lxv. Qui ex bastaro. c. xxii. Qui
ex betenobes. lv. Filii liptis. c. lv. Filii la
al' h bonnu. ccc. l. vii. Filii siram. ccc. lxx. Fi
lii sandon et chonius. ccc. lxx. viii. Filii
al' anaas ericas. duo milia. c. l. v. Filii emaas. ccc.
al' ebinar lxx. Sacerdotes Filii iebbus. Filii emter
al' rus Filii chabib. ccc. lxxii. Filii emmetus. cc.
lii. Filii fasuru. ccc. lvii. Filii cacee. cc.
xxviii. Levite filii iesu in caduhel. et bannus
V et sarebias et edias. lxx. iiii. Omnis nu
merus a duodecimo anno. xxx. m. cccc.
lxii. Filii et filie et uxores. Omnis com
putatio. xl. m. cc. xlii. Filii sacerdotum
qui psallebant in templo. Filii asaph. c.
xxviii. hostiarii vero Filii esenerin. Filii
ater. Filii amon. Filii acuba. Filii achita
topa. Filii robi omnes c. xxxix. Sacer
dotes servientes in templo Filii sel. Filii
gasipa. Filii tabloth. Filii charie. Filii

su Filii hellu. Filii labana. Filii achina
ta. Filii acub. Filii uta. Filii ceta. Filii
aggab. Filii olen. Filii anan. Filii cantie
Filii geddu. Filii eri. Filii radin. Filii de
sanum. Filii netoba. Filii casefa. Filii gaze
Filii ozai. Filii finee. Filii asera. Filii ba
sten. Filii asiana. Filii manei. Filii na
fisin Filii acumfu. Filii agista. Filii azui
Filii bazuan. Filii fasallom. Filii meeda.
Filii fasia. Filii careth. Filii barchus. Filii
caree Filii toeli. Filii nasich. Filii agista.
Filii pedon. Salomon filii eius. Filii asse
foth. Filii faruda. Filii ceh. Filii dedon. Fi
lii gaddahel. Filii sefegi. Filii aggia. Filii
sacareth. Filii sabathan. Filii saroneli
Filii malsich. Filii ame. Filii safu. Filii
addus. Filii suba. Filii cera. Filii ueoba
Filii saphat. Filii malmon. Omnes sa
cro servientes et pueri salomon. ccc. lxx
Hii sunt filii qui ascenderunt a termel
et tersas principes eorum carmellam
meleth et non potuerunt edicere civitates
suas. et progenies quemadmodum sunt
Et ex israel. Filii dalari. Filii tubal. Filii
nechodaim. ex sacerdotibus qui fungebantur
sacerdotio et non sunt inventi. Filii obia
Filii achilos. Filii addin qui accepit uxo
rem ex filiab: berzelei et nominatus est
nomine eius et horum quesita est generis
scriptura in interpretatura et non est inven
ta et prohibiti sunt sacerdotio fungi. Et
dixit illis neemias et asthaias ne parti
ciparent sancta donec surgat pontifex doctus
ostensionem et veritatem. Omnis autem
israel erant. xii. m. exceptis servis et
ancillis. xlii. m. ccc. lx. Servi horum et
ancille. vii. m. ccc. xxxvii Cantores et
cantatrices. cc. lxv. Cameli. ccc. xxxv. equi
vii. m. xxxvi. Muli. xx. milia. xlv. Iuvenci.
iugalia. v milia. xxv et de prepositis qui
per pagos cum venerunt in templum dei
quod erat in ierusalem voverunt suscitare tem
plum in loco suo secundum suam virtutem
et dare in templum thesaurum
sacrum auri minas. xi. m. et stolas
sacerdotales. c. Habitaverunt sacerdotes et
levite et qui erant ex plebe in ierusalem et
in regione et sacri cantores et ianitores
et omnis israel in regionibus suis. Instan
te autem. vii. mense. Cumque essent filii
israel unusquisque in rebus suis conve
nerunt unanimes in atrium quod est
ante ianuam orientalem. Et stans
ihc filius iosedech et fratres eius sacerdotes et

zorobabel filius salathiel et fratres eius et ędi
ficaverunt altare ut offerrent super illud
holocaustomata sicut scriptum est in libro moy
si hominis dei prescripta sunt. Et con
venerant simul ex aliis nationibus terre
et erexerunt sacrarium in loco suo omnes
gentes terre et offerebant hostias et ho
locaustomata domino matutina et ege
runt scenophegiam et diem sollemp
nem sicut preceptum est in lege et sacri
ficia cotidie sicut oportebat. Et post hec ob
lationes iugiter et hostias sabbatorum et
neomeniarum et dierum solempnium omnium
sanctificatorum et quotquot none
bant domino a neomenia vii. mensis
ceperunt offerre hostias deo. et templum
domini non dum erat edificatum et de
derunt pecuniam lapidariis. et fabris.
et potum, et pabula cum gaudio et dede
runt etiam sydoniis et tyriis ut trans
veherent illis de lybano trabes cedrinas et
facerent rates in ioppe portum secundum
decretum quod scriptum erat eis a cy
ro persarum rege et in secundo anno
venientes in templum dei in iherusalem
mense secundo inchoaverunt zorobabel fi
lius salathiel. et iesus filius iosedech et
fratres ipsorum et sacerdotes et levite et omnes
qui advenerant de captivitate in iherusalem
et fundaverunt templum dei novilu
nio secundi mensis secundi anni adventus
eorum in iudeam et iherusalem et statue
runt levitas a xx. annis supra opera do
mini. Et stetit iesus et filius eius et fratres
et omnes levite conspirantes ut preessent facien
tes legis et facientes opera in domo do
mini. Et steterunt sacerdotes habentes sto
las cum tubis et levite filii asaph habentes
cymbala collaudantes dominum et
benedicentes secundum david regem israel
et concinebant canticum domino quoniam
bonus quoniam in eternum misericordia eius. et honor in secula super om
nem israel. Et omnis populus vociferabatur cla
more magno collaudantes dominum in salvatione
domus domini et venerunt ex sacerdoti
bus et levitis et presidentibus secundum pa
tres seniores qui viderant pristinam
domum et ad huius edificationem cum
clamore et planctu magno et multi cum
tubis et gaudio magno in tantum ut populus
non audiret tubas propter planctum popu
li. Turba enim erat tubis canens mag
nificeque ita ut longe audiretur et audierunt

inimici tribus iude et beniamin et vene
runt scire que esset vox tubarum. Et cog
noverunt quoniam qui erant ex capti
vitate edificarent templum domino deo
israel. Et accedentes ad zorobabel et ihesum
et prepositos pagorum dixerunt eis. Edifi
cabimus una vobiscum. Similiter enim que
rimus deum vestrum et ipsi pariter incedimus
a diebus asoraddon regis assyriorum qui
transmigravit huc. et dixit illis zoroba
bel et iesus et principes pagorum israel.
Non est vobis et nobis edificare domum
dei nostri. Nos enim soli edificabimus domino
deo nostro secundum ea que precepit nobis
cyrus rex persarum. Gentes autem terre
molientes his qui sunt in iudea et le
nantes opus sanctificationis et insidias
populo populum adducentes prohibe | al' populos
bant eos edificare et ad gressuras exer
centes impedierunt ne consummaretur
edificium omni tempore in tempore regis
et protraxerunt structuram per biennium
usque ad darii regnum
VI In secundo autem anno regni darii prophe
taverunt aggeus et zacharias filius addo
prophete apud iudeam et in iherusalem in
nomine domini dei israel super eos. Tunc
stans zorobabel filius salatiel et iesus filius
iosedech inchoaverunt edificare domum do
mini que est in iherusalem cum quibus erant
prophete domini et adiuvarent eos in
ipso tempore venit ad illos tisennes sub
regulus syrie et phenicis et satrabuzanes
et sodales eius et dixerunt eis. Quo preci
piente vobis domum hanc edificatis et
tectum istud et alia omnia preparatis et
qui sunt structores qui hec edificant. Et
habuerunt gratiam visitatione facta
super eos qui erant ex captivitate a do
mino seniores iudeorum et non sunt im
pediti edificare donec significaretur dario de
omnibus illis et responsum acciperetur.
Exemplum epistole quam miserunt dario
tisennes sub regulus syrie. et phenicis
et satrabuzanes et sodales eius in syria
et phenice presides regi dario salutem
omnia nota sint domino regi quia
cum advenissemus in regionem iude
e et introissemus in iherusalem invenimus
edificantes domum dei magnam et tem
plum ex lapidibus politis magnis et pa
ries materiis in parietibus et opera illa
instanter fieri et sufficiagere et prosperare
in manibus eorum et in omni gloria ipsorum

diligentissime p̄fici. Tunc interrogavimus
seniores dicentes. Quo p̄mittente nobis
edificatis domum istam et opera hec fun
datis. Ideo autem interrogavimus eos ut
notum faceremus tibi homines et preposi
tos et nom̄ scripturam [illegible] prepositorum
postulavimus eos. At illi responderunt no
bis dicentes. Nos sumus servi domini qui
fecit celum et terram et edificatur hec dom⁹
ante istos annos multos a rege israel.
magno et fortissimo et consummata ē.
et quoniam patres nr̄i exacerbantes e
rant et peccaverunt in deum israel. tradi
dit eos in manus nabuchodonosor regis
babylonie regis chaldeorum et domum
istam demolientes incenderunt et popu
lum captivum duxerunt in babyloniā.
In primo anno regnante cyro in regione
babylonie scripsit cyrus rex domum istā
edificare et illa sacra vasa aurea et argē
tea que extulerat nabuchodonosor de domo
que est in ierlm̄ et consecraverat ea in suo
VI. templo. Rursus protulit ea cyrus rex de tē
plo quod erat in babylonia. et tradita sūt
zorobabel. et salmanasaro sub regulo.
Et preceptum est eis ut offerrent hec vasa
et reponerent in templo quod erat in ie
rusalem et templum ipsum dei edificare
in loco suo. Tunc salmanasarus subie
cit fundamenta domus domini que est
in ierlm̄ et exinde usq; nunc edificatur et
non accepit consummationē. Nunc er
go si iudicatur a te o rex p̄quiratur in re
galibus bibliothecis cyri regis que sunt in
babylonia. et si inventum fuit in consi
lio regis cyri ceptam esse structuram do
mus domini que est in ierlm̄ et iudica
bitur a domino rege nr̄o scribat de his no
bis. Tunc rex darius precepit inquiri in
al' nūs bibliothecis. et inventus est in egbathanis
oppido quod est in media regione locus
unus in quo scripta erant ista. Anno
primo regnante cyro rex cyrus precepit
domū domini que est in ierlm̄ edificare
ubi incenderunt igni assiduo. cuius
altitudo sit cubitorum decem. et latitudo
cubitorum. lx. quadratum lapidibus politis
tribus et meniano ligno eiusdem regi
onis et meniano uno novo et impen
dia darii de domo regis cyri et sacra vasa do
mus domini tam aurea quam argen
tea que extulit nabuchodonosor in domū
que est in ierlm̄ ubi erant posita ut po
nantur illuc. ✝ precepit curam agere si

sennem sub regulum syrie et phenices
et satrabuzanuā et sodales eius et qui
ordinati erant in syria et phenice prefi
des. ut abstineant se ab eodem loco. Et
ego quoq; precepi totum edificare et p̄
spexi ut adiuvent eos qui sunt ex capti
vitate iudeorum donec consummetur tem
plum domus domini et a tributatione tribu
torum syrie coeles et fenices diligenter
quantitatem dari his omnibus ad sacri
ficium domini zorobabel prefecto et tau
ros et arietes et agnos. Similiter autem
✝ frumentum et sal. et vinum et oleum
instanter p̄ singulos annos. pro ut sacer
dotes qui sunt in ierlm̄ dictaverunt
consumi cotidie sine ulla dilatione ut
offerantur libationes deo summo pro
rege et pueris eius et orent pro ipsorum
vita et denuncietur ut quicumq; tra
gressi fuerint aliquid ex his que scrip
ta sunt aut spreverint accipia[illegible] tur
num de suis propriis et suspenda[illegible]
bona eorum regi assignentur. Pr[illegible]
ea et dominus cuius nomen invoca
tum est ibi exterminet omnem regem
et gentem qui manum suam exten
derit prohibere aut male tractare do
mum domini illam que est in ierlm̄
ego darius rex decrevi quam diligen
tissime secundum hec fieri. VII.
Tunc sisennes sub regulus ce
lem syrie et phenicem et satrabu
zanes et sodales obsecuti his que a dario
rege decreta erant insistebant sacro
operibus diligentissime cooperantes
senioribus iudeorum principibus syrie
et prosperata sunt sacro sancta opera
prophetantibus aggeo et zacharia prophetis
et consummaverunt omnia per preceptum
domini dei israel. et ex consilio [illegible]
[illegible] et darii et artaxersis regis persarum
Et consummata est domus nostra usq;
ad tricesimam et tertiam diem mensis
[illegible]lis adar. sexto anno darii regis. Et fe
cerunt filii israel et sacerdotes et le
vite et ceteri qui erant ex captivitate
apposita sunt secundum ea que scripta
sunt in libro moysi. Et obtulerunt in
dedicatione templi domini. tauros c.
arietes. cc. agnos. ccc. et hedos pro
peccatis universi israel. xii. secundum nu
merum tribuum israel. Et steterunt
sacerdotes et levite amicti stolis per tri
bus super opera domini dei israel [illegible]

librum moysi et hostiarii p singulas ia
nuas Et egerunt filii israel cum his qui
erant ex captiuitate illud phase. xiiii.
luna mensis primi quando sanctificati
sunt sacerdotes et leuite et omnes filii .
captiuitatis non sunt simul sanctificati
quia leuite omnes simul sanctificati st.
Et immolauerunt phase uniuersis filiis
captiuitatis et fratribz suis sacerdotibz et
sanctis suis et manducauerunt filii israel
qui erant ex captiuitate omnes qui reuna
uerant ab omnibz execrationibz gentium
terre querentes dominum et celebrauerunt
diem festum azimorum. vii. diebz epulan
tes in conspectu domini quoniam conu
ertit consilium regis assyriorum in eos
confortare manus eorum ad opera domus
dei israel. Et post hunc regnante artax
erse rege persarum accessit esdras filius a
saraie. filii eldhie. filii selonie. filii seddudi
filii achitob. filii amen. filii azarie. filii
boce. filii abisue. filii finees. filii eleazari
filii aaron primi sacerdotis. Hic esdras as
cendit de babylonia cum esset scriba et in
geniosus in lege moysi que data est a do
mino israel dicere et facere. Et dedit ei rex
gloriam quod inuenisset gratiam in omni
um dignitate et desiderio in conspectu eius
et ascenderunt simul cum ipso ex filiis
israel et sacerdotibz et leuitis et sacris can
toribz templi et hostiariis et seruis tem
pli in ierlm. Anno. vii regnante artax
erse rege. v. mense hic annus septimus
regni Exeuntes autem de babylonia
nouilunio quinti mensis uenerunt
ierosolimam iuxta precepta eius secundum
prosperitatem itineris a domino ipso datam.
In his enim esdras magnam disci
plinam obtinebat ne pretermitteret quic
quam eorum que essent in lege domini et
preceptis et docendo uniuersum israel
omne iusticiam et iudicium. Accedentes
autem qui scribebant scripta artax
erxis regis tradiderunt scriptum quod
uenerat ab artexerse rege ad esdram
sacerdotem et lectorem legis domini cuius
exemplum subiectum est · viii ·
Rex artaxerses esdre sacerdoti et lec
tori legis domini salutem. Huma
niter ego iudicans et beneficiis preceptis
qui desiderant ex gente iudeorum sua
sponte et ex sacerdotibz et leuitis qui st
in regno meo comitari tecum in ierlm.
Si qui ergo cupiunt ire tecum con
ueniant et proficiscantur sicut placuit michi
et vii. amicis suis meis consiliariis ut ui
sitent ea que aguntur secundum iudeam et
ierlm obseruantes leges sicut habes in le
ge domini et ferant munera domino israel
que uoui ego et amici ierlm et omne au
rum et argentum quod inuentum fuerit in
regione babylonie domino in ierlm cum
illo quod donatum est ab ipsa gente in tem
plo domini eorum quod est in ierlm
ut colligatur hoc aurum et argentum
et tauros et arietes et agnos et hedos et
que his sunt congruentia ut offerant
hostias domino super altare domini tem
pli eorum quod est in ierlm. Et omnia quecum
que uolueris cum fratribz tuis facere auro et
argento perfice pro uoluntate tua secundum · al' perficies
preceptum domini dei tui et sacra sancta
uasa que data sunt tibi ad opera domus
domini dei tui que est in ierlm. et cetera
quecumque tibi subuenerint ad opera templi
dei tui dabis de regali gazophilacio cum
uolueris cum fratribz tuis facere auro et ar
gento perfice secundum uoluntatem do
mini. Et ego rex artaxerses precepi custo quidem
dibz thesaurorum syrie et phenicis ut
quecumque scripserit esdras sacerdos et
lector legis domini diligenter detur ei usque
ad argenti talenta. c. similiter et auri usque
ad frumenti modios. c. et uini amphoras
c. et alia quecumque habundant sine taxa
cione. Et omnia secundum legem dei tri
buantur altissimo ne forte exurgat ira in
regno regis et filii et filiorum eius. Vo
bis autem dicitur ut omnibz sacerdotibz.
et leuitis et sacris cantoribz et seruis tem
pli et scribis templi huius nullum tribu
tum neque ulla alia indictio irrogetur
neque habeat quisquam potestatem obicere
eis quicquam. Tu autem hesdras secundum
sapienciam dei constitue iudices et arbi
tros in tota syria et phenice et omnes
qui legem dei tui nouerunt doce ut quot
quot transgressi fuerint legem dei diligen
ter plectantur siue morte siue cruciatu
siue etiam pecunie. multatione uel abdicati
one. Et dixit esdras scriba. Benedictus do
minus deus patrum nostrorum qui dedit
uoluntatem hanc in cor regis clarifi
care domum suam que est in ierlm et
me honorificauit in conspectu regis et
consiliariorum et amicorum eius et
principum eius et ego confortatus ani
mo factus sum secundum opitulaci

onem domini dei mei. Et congregaui
ex israel uiros ut simul ascenderent me
cum. Et hii sunt prepositi secundum fa
milias suas et principatus generationes e
orum qui mecum ascenderunt de baby
lonia in regno artaxersis. ex filiis pha
nes gersonius. ex filiis ythamar daniel
ex filiis david achus filius sechenie. ex
filiis phares zacharias et cum eo recen
siti sunt uiri c. l. Ex filiis ducatus mo
al' in babylonis abylonitis zaraie et cum ipso uiri cc. l.
Ex filiis sechenie iezias zechieli et cum
ipso uiri cc. l. Ex filiis sola masias gotho
al' ipso lia et cum ipsis uiri lxx. Ex filiis sapha
tie zarias michel et cum ipso uiri lxxx.
Ex filiis ioab abdias iezeli et cum ipso uiri
cc. xx. Ex filiis banie salmoth filius io
saphie et cum ipso uiri c. lx. Ex filiis bebe
zacharias bebe et cum ipso uiri ducenti
viii. Ex filiis asathio channes achatie
et cum ipso uiri c. x. Ex filiis adonicham
ipsis postremis. et hec sunt nomina eo
rum. elephalam filius iehel. et semeas et cum
ipso uiri lxx. Et congregaui eos ad flu
uium qui decurrit thia et mansimus illic
diebus tribus. et requisiui eos et ex
filiis sacerdotum et leuitarum non in
ueni ibi. et misi ad eliezerum et arie
lem. et masman et malobam et ena
than et samea et ioribum. nathan
et magam zachariam et mosolanum
principes. et ioiarib et elnathan sapientes
et miserunt eos ad eddo qui erat apud locum
gazophilatii. et mandaui eis ut dicerent
iuddeo et fratribus eius et illis qui erant in
gazophilacio ut mitterent nobis eos
qui sacerdocio fungerentur in domo do
mini dei nostri et adduxerunt nobis se
cundum manum bonam domini dei
nostri uirum doctum ex filiis moholi filii leui
filii israel. sarabiam et filios et fratres eius qui
erant. xviii. et asabiam. et cum eo. Ex filiis
chananei et filii eorum. uiri. xx. et ex eis
qui in templo seruiebant quos dedit da
uid et ipsi principes ad operationem le
uitis templo seruientium. cc. xx. Omnia
nomina significata sunt in scripturis
et nomina illic ieiunium iuxta fluuium ahaua ut
affligeremur coram domino deo nostro ut peteremus ab eo uiam
rectam nobis et qui nobiscum erant et fi
liis et cunctis substantiis. Erubui enim
petere a rege presidii et equites qui defenderent
nos ab inimico in via quia dixeramus
regi quoniam uirtus dni

erat cum eis qui inquirunt eum in ue
ritate. et ieiunauimus et deprecati sumus deum
nostrum secundum hoc quem et pro
spere euenit nobis. et separaui de principibus
sacerdotum duodecim saraiam et
b sebiam et asabiam et cum eis de fratribus
eorum uiros x. Et appendi eis argentum
et aurum et uasa consecrata domus dei
nostri que obtulerat rex et consiliarii
et principes eius et uniuersus israel
eorum qui inuenti fuerant. et appendi in manu
eorum argenti talenta dc. l. uasa argentea talenta
c. et auri talenta. c. et uasa aurea
sextarios xx. et uasa erea de bono et fulgenti
do splendencia. xii. auri species decora
Et dixi eis uos sancti estis domino et uasa
sancta sunt. et aurum et argentum
uotum est domino deo patrum nostrorum
Vigilate et custodite donec tradatis ea
coram principibus sacerdotum et leuitarum
et principibus familiarum israel in
ierusalem in thesaurum domus dei nostri
et susceperunt sacerdotes et leuite
pondus argenti et auri et uasorum ut deferrent
in ierusalem in domum dei nostri
et profecti sumus a flumine ahaua duodecimo die
mensis primi ut pergeremus ierusalem
in ierusalem. Et cum factus fuisset tertius
dies quarta autem die appensum est
aurum et argentum traditum est in
domo domini dei nostri in manum meremoth filii
urie sacerdotis et cum eo erat eleazar fi
lius phinees et erant cum eis iozabad
dus filius iosue et noadaia filius bennoi
leuite iuxta numerum et pondus om
nia et scriptum est pondus ipsorum
dem hora. Qui autem uenerant de
captiuitate obtulerunt sacrificium
numen israel tauros xii. pro omni
aries lxxxvi. agnos lxxvii hyrcos
pro. xii. et pro salute uaccas. xii.
nia in sacrificium domini et dede
runt precepta legis regalibus dispo
toribus. et regulis trans flumen qui ele
uerunt populum et domum dei.
Et consummatis
accesserunt ad me principes dicentes.
Non segregati sunt populus israel et
sacerdotes et leuite a populis terra
rum et abominationibus eorum
chananei et ethei et
pherezei et iebusei et ammoniti et
moabite et egiptii et amorrei. Commixti enim

filiabꝫ eorum et ipsi et filij eorum et com
mixtum est semen sanctum alienige
nis gentibꝫ terre et particeps erant p
pum et magistratus iniquitatis huius
ab initio ipsius regni et mox ut audiui
ista conscidi uestimenta et sacram tuni
cam et laceraui capillos capitis et barbe
sedi dolens et mestus et conuenerunt ad
me quotquot tunc mouebantur in uer
bo domini dei israel me lugentem super in
quitatem istam et sedebam tristis usqꝫ
ad uespertinum sacrificium et surgens a
ieiunio conscissa habens uestimenta et
sacram tunicam ingenua flexi et exten
di manus ad dominum dicebam. Do
mine confusus sum et reuitus sum at
tollere faciem meam. Peccata enim nostra mul
tiplicata sunt super capita nostra et iniq
tates nostre exaltate sunt usqꝫ in celum quin
et a temporibꝫ patrum nostrorum sumus
in magno peccato usqꝫ hunc diem et pro
peccatis nostris et patrum nostrorum sumus
tradita cum fratribꝫ nostris et cum sacerdotibꝫ
nostris et regibꝫ terre in gladium et capti
uitatem et depredationem cum confusi
one usqꝫ in hodiernum diem et nunc
quasi parum est quod contigerit nobis
ueniamus abs te domine deus derelinque
nobis radicem et nomen in locum
sanctificationis tue detegere luminare
nostrum in domo dei nostri dare nobis ci
bum in tempore seruitutis nostre et cum
seruiremus non sumus derelicti a do
mino deo nostro sed conciliauit nos in gra
tiam coram regibus persarum dare cibum et
clarificare templum domini dei nostri et
edificare deserta syon dare nobis stabili
tatem in iuda et ierusalem et nunc quid
dicimus domine habentes hec transgres
si enim sumus precepta tua que dedisti
in manus puerorum tuorum dicens
Quoniam terra in quam intrastis possidere
hereditatem eius terra polluta est com
minationibꝫ alienigenarum terre et in ini
quitatibus eorum repleuerunt eam tota im
munditia sua. Et nunc filias nostras non
coniungatis filijs eorum et filias eor
non accipietis filijs nostris. et non in
quiretis pacem hec cum illis omni tem
pore ut in ualescentes manducetis op
tima terre et hereditatem distribuatis fi
lijs uestris usqꝫ in euum et que contin
gunt nobis omnia fiunt propter opera nostra
maligna et magna peccata nostra et dedis

ti nobis talem radicem et rursum redi
ti sumus transgredi legitima tua uti con
misceremur in mundicie alienigenarum
gentium terre huius. Nonne iratus
nobis perdere nos. Quo adusqꝫ non reli
quatur radix et semen nostrum. Domine al' nomē
deus israel iustus es derelicta est enim ra
dix usqꝫ in hodiernum diem. Ecce nunc
sumus in conspectu tuo in iniquitatibꝫ
nostris. Non est enim ad hunc stare ante te
in his. Et cum orando confiteretur es
dras flens huiusmodi prostratus ante templum
congregati sunt ante eum ex ierusalem tur
ba multa ualde uiri et mulieres et iuue
nes et iuuenale. Fletus enim erat
magnus in ululatione populi. Et cum
damasset iechonias iechi ex filijs israel
dixit esdre Nos in dominum peccauimus al' esdras
qui collocauimus nobis in matrimoni
um mulieres alienigenas ex gentibꝫ
terre et nunc est super omnem israel. In
his ergo sit iusiurandum a domino expelle
omnes uxores nostras que ex alienigenis
sunt cum filijs earum sicut tibi decretum
est a maioribꝫ secundum legem domini ex
urgens explica ad te enim pertinet hi ne
gotium et nos tecum sumus. Uiriliter
fac et exurgens esdras adiurauit princi Al' hic incipit c. ix.
pes sacerdotum et leuitas et omnem israel
facere secundum omnia hec. et iurave
runt. runt · ix ·

Et exurgens esdras ab ante atrium IX
templi abijt in pastoforium iona
the filij nasabi. Et hospitatus illic non
gustauit panem nec aquam bibit super in
iquitates multitudinis. et facta est predi
catio in omni iuda et in ierusalem om
nibꝫ qui erant ex captiuitate congregati
in ierusalem et quicumqꝫ non occurrerit
biduo aut triduo diei secundum indici
um assidentium seniorum. tollerentur
facultates sue et ipse alienus indueretur
a multitudine captiuitatis Et congregati
sunt omnes qui erant ex tribu iuda et
beniamin in tribus diebꝫ in ierusalem hec
mensis est nonus uicesimus dies mensis
et sedit omnis multitudo in area templi
trementes pro hyemem presentem Et sur
gens esdras dixit illis. Uos inique fecistis
collocando uobis in matrimonium ux
ores alienigenas ut adderetis super peccata
israel. Et nunc date confessionem et mag
nificentiam domino deo patrum nostrorum et
facite uoluntatem eius et discedite a

a gentib; terre et ab uxorib; alienigenis
et clamauit. Omnis multitudo et dixerunt
uoce magna sicut dixisti faciemus Sed
quoniam multitudo magna est tempus
hybernum et non possumus in subdia
li stare et hoc opus non est unius diei
nec bidui multum enim in his peccauimus
Stent prepositi multitudinis et omnes qui
nobiscum in habitant et quotquot
habent apud se uxores alienigenas et
assistant accepto tempore ex omni [illegible] loco
presbiteri et iudices usque quo soluant iram
domini negotii huius. Jonathas autem
filius ezeli et ozias techam susceperunt se
cundum hec et bosoramus et leuis et
satheos simul cooperati sunt cum illis
Et steterunt secundum hec omnia uni
uersi qui erant ex captiuitate. Et elegit si
bi uiros esdras sacerdos principes mag
nos de patrib; eorum secundum nomina
Et consederunt nouilunio mensis de
cimi examinare negotium istud Et de
terminatum est de uiris qui habebant
uxores alienigenas usque ad neome
nia primi mensis. Et inuenti sunt ex
sacerdotib; permixti qui habebant alie
nigenas uxores ex filiis ihesu filii io
sedech et fratrib; eius maseas et eliezer
et ioriib; et ioadeus Et iniecerunt manus
ut expellerent uxores suas et ad li tan
dum in exorationem arietem pro ig
norantia sua. Et ex filiis semmeri
masseas et esses et ieeleth et azarias Et
ex filiis fossore liomaasias ymath et
nathanae iussio reddus et talsas Et
ex leuitis iosabdus et semeis et colius
et calitas. et facteas et colneas et elionas
et [illegible] cantorib; eliasib zac
carus Et ex hostiariis salumus. et tol
banes. Et ex israel filiis fozoroh et remias
et geddias et melchias et micheus et ele
azys et iemmichias et bannias. Et ex
filiis [illegible]laman, thamas et zacharias
iezelus et iobdius et erimoth. et elias.
Et ex filiis [illegible] eliadas et eliadas et
eliasimus et othias et larimoth et zab
dis et tebedias. Et ex filiis bebe iohannes
et amanias et zabdias et emias. Et
ex filiis banni olamus et mamuchus et
ieddeus. et iasub. et asabus et ierimoth
Et ex filiis addin naatus et moosias. et
tal[illegible]eus, et mamas. et baseas, matha
nias, et beseel et bonnus et manasses
Et ex filiis [illegible] ionas et asias et mel
chias. et sameas. et symon beniamin
et malchus et marias. Et ex filiis ason
mar aneus mathathias. et bannus et
eliphalath et manasses et semei. Et ex
filiis banni ieremias. et moodias et a
bramus. et iohel et baneas et pelias. et io
nas et marimoth et eliasib. et mathane
us. et eliasis et ozias et dielus. et samdi
us. et sambris et iosephus. Et ex filiis no
bei. poclus. et mathathias et sabdus et
zethedi. sedmi et iesei baneas. Omnes isti
coniunxerunt sibi uxores alienigenas
et dimiserunt eas cum filiis. Et in habi
tauerunt sacerdotes et leuite et qui erant
ex israel in ierusalem et in tota regione in ne
omenia mensis. vii. Et erant filii israel
in commemorationib; suis et congregata
est omnis multitudo simul in area
que est ab oriente porte sacre. Et dixerunt
esdre pontifici dixerunt et lectori ut af
ferrent legem moysi que tradita est a
domino deo israel. Et attulit esdras pon
tifex legem omni multitudini com
a uiro usque ad mulierem et omnib;
sacerdotib; audire legem in nouilu
nio mensis septimi. et legebat in area
que est ante sacram porticum templi a pri
ma luce usque ad uesperam coram uiris et
mulieres. Et dederunt omnes sensum
ad legem. Et stetit esdras sacerdos et lector
legis super ligneum tribunal quod fab
ricatum erat et steterunt ad eum mat
thias et samus. ananias. azarias.
urias. ezechias, et balsamus ad dex
tram et ad sinistram faldeus. misael
malachias. abusthas. sabus. nabu
as. et zacharias. Et assumpsit esdras
librum coram omni multitudine
presidebat enim in gloria in conspectu
omnium et cum absoluisset legem o
mnes recti steterunt et benedixit esdras
dominum deum altissimum deum
sabaoth omnipotentem. Et respondit
omnis populus amen. Et eleuatis
sursum manib; procidentes in terram
adorauerunt dominum, et iussit esdras
ut docerent legem iesus, et bannaias
sarabias et iadin et acubus sabathe
et caluthes. et azarias. et ioradus et a
neas. et filias leuite qui docebant le
gem domini et in multitudine legebant
legem domini et preferebant singu
los qui intelligebant lectionem Et
dixit athar[illegible]tes esdre pontifici. et leuitis

et leuitis qui docebant multitudinem di
cens. Dies hic sanctus est domino. Et
omnes flebant cum audissent legem
et dixit esdras. Digressi ergo manducate
te pinguissima queque et bibite dulcissima
queque et mittite munera hijs qui n
habent sanctus est enim dies domini
et nolite mesti esse. Domini enim claritas
est nos. et leuite conuitabant in pu
in publico omnibus dicentes. Dies hic
sanctus est nolite mesti esse Et abierunt
omnes manducare et bibere et epulari
et dare munera hijs qui non habebant et
epulentur. Magnifice enim sunt exal
tati uerbis quibus edocti sunt et congrega
ti sunt uniuersi in ierlm. celebrare leuiti
cum secundum testamentum domini
dei israel Incipit prologus tobie

Cromatio et heliodoro
episcopis ieronimus pres
biter in domino salutem
Mirari non desino ex
actionis uestre instan
tiam. Exigitis enim
ut librum chaldeo sermone conscriptum
ad latinum stilum traham librum uti
que tobie. quem hebrei de cathalogo diui
narum scripturarum secantes. hijs
que agiographa memorant manci
pant. Feci satis desiderio uestro. non tamen
meo studio. Arguunt enim nos hebreorum
studia et imputant nobis contra suum
canonem latinis auribus ista transferre
Sed melius esse iudicans phariseorum
displicere iudicio et episcoporum iussionibus
deseruire: institi ut potui Et quia uicina
est chaldeorum lingua sermoni hebraico:
utriusque lingue peritissimum loquacem
reperiens unius diei laborem arripui Et
quicquid ille michi hebraicis uerbis ex
pressit: hec ego accito notario sermonibus
latinis exposui. Et orationibus uestris merce
dem huius operis compensabo cum gratum
uobis didicero me quod iubere estis dig
nati complesse Tobias filius anani
hel ex tribu neptalim de ciuitate
cuthel que est in regione galilee capti
uus ductus est a salmanasar rege assy
riorum in niniue. uir in timorem dei
summus in opere magnificus. in ima
gloriosus: in exequiarum curis deuotus
Qui dum mortuos sepeliret et inu...
pararet: orbatum lumine carnis et
post tenebras restitutus oculis lumen
[...]eciatus [...] [...]cedit. Iacet in niniue
sepultus [...] Incipit liber tobie

Tobias ex tribu
et ciuitate nepta
lim que est in
superioribus ga
lilee super naason
post uiam que
ducit ad occiden
tem in sinistro
habens ciuitatem
sephet. cum captus esset in diebus salma
nasar regis assyriorum in captiuitate
tamen positus. uiam ueritatis non deseruit
ita ut omnia que habere poterat. coti
die concaptiuis fratribus qui erant ex eius
genere impertiret. Cumque esset iunior om
nibus in tribu neptalim: nichil tamen
puerile gessit in opere. Denique cum irent
omnes ad uitulos aureos quos ieroboam
fecerat rex israel: hic solus fugiebat conso
cia omnium. ad pergebat ad ierlm ad tem I
plum domini et ibi adorabat dominum
deum suum israel: omnia primitiua
sua et decimas suas fideliter offerens. ita
ut in tercio anno proselitis et aduenis minis
traret omnem decimationem. Hec et hijs
similia secundum legem dei puerulus
obseruabat. Cum uero factus esset uir: ac
cepit uxorem annam ex tribu sua: et
genuit ex ea filium nomen suum impo
nens ei. quem ab infancia timere deum
docuit. et abstinere ab omni peccato. Igitur
cum per captiuitatem deuenisset cum ux
ore sua et filio in ciuitatem niniuen cum
omni tribu sua et omnes ederent ex cibis
gentilium: iste custodiuit animam su
am et numquam contaminatus est in esc
as eorum. Et quoniam memor fuit do
mini in toto corde suo: dedit illis dominus
graciam in conspectu salmanasar regis
et dedit ei potestatem quocumque uellet
ire: habens libertatem quecumque facere
uoluisset. Pergebat ergo per omnes qui
erant in captiuitate. et monita salutis
dabat eis. Cum autem uenisset in rages
ciuitatem medorum et ex hijs quibus
honoratus fuerat a rege habuisset .x. ta
lenta argenti et cum multa turba ge
neris sui gabelum egentem uideret qui
erat ex tribu eius: sub cirographo dedit
illi memoratum pondus argenti post
multum uero temporis mortuo sal
manasar rege cum regnaret sennac

cherib filius eius pro eo et filios israel
exosos haberet in conspectu suo. tobias
pergebat cotidie per omnem cognationem
suam et consolabatur eos: dividebatque u-
nicuique prout poterat de facultatibus suis.
Esurientes alebat. nudisque vestimenta
prebebat et mortuis atque occisis sepulturam
sollicitus exhibebat. Denique cum reversus
esset rex sennacherib fugiens a iudea pla-
gam quam circa eum deus fecerat propter
blasphemiam suam. et iratus multos
occideret ex filiis israel: tobias sepeliebat
corpora eorum. At ubi nunciatum est re-
gi: iussit eum occidi et tulit ei omnem
substantiam eius. Tobias vero cum
filio suo et cum uxore fugiens nudus
latuit quia multi diligebant eum.
Post dies vero .xl. et .v. occiderunt regem
filii ipsius et reversus est tobias ad do-
mum suam et omnes facultates eius re-
II stituta est ei. · II ·
Post hec vero cum esset dies festus
domini et factum esset prandium bonum
in domo tobie: dixit filio suo. Vade et adduc
aliquos ex tribu nostra timentes deum. ut
epulentur simul nobiscum. Cumque abisset
reversus nunciavit unum ex filiis israel
iugulatum iacere in platea. Statimque
exiliens de accubitu suo: relinquens pran-
dium ieiunus pervenit ad corpus et tol-
lens illud portavit ad domum suam oc-
culte. ut dum sol occubuisset caute sepeli-
ret eum. Cumque occultasset corpus: mandu-
cavit panem cum luctu et tremore: me-
morans illum sermonem quem dixit domi-
nus per amos prophetam. Dies festi vestri
convertentur in lamentacionem et luctum.
Cum vero sol occubuisset abiit et sepelivit
eum. Arguebant autem illum omnes
proximi sui dicentes. Iam huius rei causa
interfici iussus es. et vix effugisti mortis
imperium et iterum sepelis mortuos.
Sed tobias plus timens deum quam re-
gem: rapiebat corpora occisorum et occul-
tabat in domo sua et in mediis noctibus se-
peliebat ea. Contigit autem ut quadam
die cum fatigatus a sepultura veniens
domum suam iactasset se iuxta parietem
et obdormisset: ex nido hyrundinum dor-
mienti illi calida stercora ciderent su-
per oculos eius et fieret cecus. Hanc autem
temptacionem ideo permisit dominus e-
venire illi ut posteris daretur exemplum
paciencie eius sicut et sancti iob. Nam
cum ab infancia sua deum semper ti-
muerit. et mandata eius custodierit: non
est contristatus contra deum quod
plaga cecitatis evenerit ei. sed immobi-
lis in dei timore permansit agens gracias deo
omnibus diebus vite sue. Nam sicut beato
iob insultabant reges: ita isti parentes et
cognati eius et irridebant vitam eius di-
centes. Ubi est spes tua pro qua elemosi-
nas et sepulturas faciebas. Tobias vero
increpabat eos dicens. Nolite ita loqui
quoniam filii sanctorum sumus et vi-
tam illam expectamus quam deus daturus
est his qui fidem suam numquam mutant
ab eo. Anna vero uxor eius ibat ad tex-
trinum opus cotidie et de labore manuum
suarum victum quem consequi poterat de-
ferebat. Unde factum est ut hedum ca-
prarum accipiens detulisset domum. Cuius
cum vocem balantis vir eius audisset
dixit. Videte ne forte furtivus sit. Red-
dite eum dominis suis quia non licet
nobis ex furto aliquid edere aut contin-
gere. Ad hec uxor eius irata respondit.
Manifeste vana facta est spes tua et
elemosine tue modo apparuerunt. Atque
his et aliis huiusmodi verbis exprobra- III
bat ei. · III ·
Tunc tobias ingemuit et cepit
orare cum lacrimis dicens. Iustus es
domine et omnia iudicia tua iusta
sunt et omnes vie tue misericordia et veritas
et iudicium. Et nunc domine memor
esto mei et ne vindictam sumas
de peccatis meis. neque reminiscaris de-
licta mea vel parentum meorum quia
non obedivimus preceptis tuis et t-
raditi sumus in direpcionem et captivita-
tem et mortem et in fabulam et in im-
properium omnibus nacionibus in quibus
dispersisti nos. Et nunc domine magna
sunt iudicia tua quia non egimus
secundum precepta tua et non am-
bulavimus sinceriter coram te. Et
nunc domine secundum voluntatem
tuam fac mecum misericordiam. et precipe in
pace recipi spiritum meum. Expedit enim
michi mori magis quam vivere. Ea-
dem itaque die contigit ut sara filia ragu-
helis in civitate medorum et ipsa audiret
improperium ab una ex ancillis patris
sui quoniam tradita fuerat septem
viris et demonium nomine asmodeus
occiderat eos mox ut ingressi fuis-
sent ad eam.

sciit ad eam. Ergo cum pro culpa sua in
creparet puellam: respondit ei dicens.
Amplius ex te non videamus filium aut
filiam super terram interfectrix virorum
tuorum. Numquid et me occidere vis
sicut et iam septem occidisti viros. Ad
hanc vocem perrexit in superius cubicu
lum domus sue. et tribus diebus ac tribus
noctibus non manducavit neque bibit. Sed
in orationibus persistens cum lacrimis de
precabatur deum. ut ab isto improperio
liberaret eam. Factum est autem ter
tia die dum compleret orationem: bene
dicens dominum compleret dixit. Bene
dictum est nomen tuum domine deus pa
trum nostrorum qui cum iratus fueris mi
sericordiam facies. et in tempore tribulationis
peccata dimittis hiis qui invocant te.
Ad te domine faciem meam converto: ad
te oculos meos erigo. Peto domine ut
de vinculo improperii huius absolvas
me. Aut certe desuper terram eripias me.
Tu scis domine quia numquam concupi
vi virum et mundam servavi animam
meam ab omni concupiscentia. Numquam
cum ludentibus miscui me. neque cum his
qui in levitate ambulant participem
me prebui. Virum autem cum timore
tuo non libidine mea consensi suscipe
re. Et aut ego indigna fui illis. aut illi
michi forsitan digni non fuerunt quia
forsitan viro alio conservasti me. Non
est enim in hominis potestate consilium
tuum. Hoc autem certum habet omnis
qui colit te: quia vita eius si in pro
batione fuit coronabitur. Si autem
in tribulatione fuit. liberabitur. Et si
in correptione fuit: ad misericordiam tuam per
venire licebit. Non enim delectaris in
perditionibus nostris qui post tempestatem
tranquillum facis et post lacrimationem
et fletum exultationem infundis.
Sit nomen tuum deus israel bene
dictum in secula. In illo tempore exau
dite sunt preces amborum in conspectu
glorie summi dei et missus est angelus
domini sanctus raphael ut curaret
eos ambos: quorum uno tempore sunt
recitate orationes in conspectu domini reputata. IIII.
Igitur cum tobias putaret orationem
suam exaudiri ut mori potuisset: vo
cavit ad se tobiam filium suum dixitque
ei. Audi fili mi verba oris mei et
ea in corde tuo quasi fundamentum
construe. Cum acceperit deus animam
meam corpus meum sepeli et honorem
habebis matri tue omnibus diebus vite
eius. Memor enim esse debes que et quan
ta pericula passa sit propter te in utero
suo. Cum autem et ipsa compleverit tem
pus vite sue: sepelies eam circa me. Om
nibus autem diebus vite tue deum in men
te habeto et cave ne aliquando consentias
peccato et pretermittas precepta dei nostri.
Ex substantia tua fac elemosinam et
noli avertere faciem tuam ab ullo pau
pere. Ita enim fiet ut nec a te avertatur fa
cies domini. Quomodo potueris: ita esto
misericors. Si multum tibi fuerit: ha
bundanter tribue. Si exiguum fuerit exi
guum libenter impartiri stude. Premium
enim bonum tibi thezaurizas in die ne
cessitatis quoniam elemosina ab omni
peccato et a morte liberat. et non patietur
animam ire in tenebras. Fiducia mag
na erit coram summo deo elemosina
omnibus qui faciunt eam. Attende tibi
fili mi ab omni fornicatione et preter
uxorem tuam numquam patiaris crimen
scire. Superbiam numquam in tuo sensu
aut in tuo verbo dominari permittas.
In ipsa enim initium sumpsit omnis per
ditio. Quicumque tibi aliquid operatus
fuerit: statim mercedem eius restitue et
merces mercennarii apud te omnino non
maneat. Quod ab alio oderis fieri tibi.
vide ne alteri tu aliquando facias. Pa
nem tuum cum esurientibus et egenis co
mede et de vestimentis tuis nudos tege.
Panem tuum et vinum tuum super se
pulturam iusti constitue. et noli ex eo
manducare et bibere cum peccatoribus.
Consilium semper a sapiente perquire.
Omni tempore benedic deum et pete
ab eo ut vias tuas dirigat et omnia con
silia tua in ipso permaneant. Indico etiam ti
bi fili mi dedisse me decem talenta argenti
dum adhuc infantulus esses gabelo in
rages civitatem medorum et cyrogra
phum eius apud me habeo et ideo perqui
re quomodo ad eum pervenias et recipi
as ab eo supra memoratum pondus ar
genti et restituas ei cyrographum suum.
Noli timere fili mi. Pauperem quidem
vitam gerimus sed multa bona habe
bimus si timuerimus deum et recesseri
mus ab omni peccato et fecerimus
bene

V Tunc tobias respondit patri suo ·v·
et dixit. Omnia quecumque precepi-
sti michi faciam pater. Quomodo autem
hanc pecuniam requiram ignoro. Ille
me nescit et ego illum ignoro. Quod
signum dabo tibi? Sed neque viam per
quam pergatur illuc aliquando cognovi.
Tunc pater suus respondit et dixit illi.
Cyrographum quidem eius penes me
habeo quod dum illi ostenderis: statim tibi
restituet pecuniam. Sed perge nunc et
inquire et aliquem fidelem virum qui
eat tecum salua mercede sua dum adhuc
uiuo ut recipias eam. Tunc egressus to-
bias inuenit iuuenem splendidum
stantem precinctum et quasi paratum
ad ambulandum et ignorans quod an-
gelus dei esset: salutauit eum et dixit.
Unde te habemus bone iuuenis? At ille
respondit. Ex filiis israel. Et tobias dixit
ei. Nosti viam que ducit in regionem
medorum? Cui respondit. Novi. et om-
nia itinera eius frequenter ambulaui
et mansi apud gabelum fratrem nostrum qui
moratur in rages ciuitate medorum que
posita est in monte ecbatanis. Cui to-
bias ait. Sustine me obsecro donec hec
ipsa nunciem patri meo. Tunc ingressus
tobias: indicauit uniuersa hec patri
suo. Super que admiratus pater roga-
uit ut introiret ad eum. Ingressus itaque
salutauit eum et dixit. Gaudium tibi
sit semper. Et tobias ait. Quale gaudi-
um michi erit qui in tenebris sedeo
et lumen celi non video? Cui ait iuue-
nis. Forti animo esto in proximo est ut
a deo cureris. Dixit itaque illi tobias. Nu-
quid poteris perducere filium meum
ad gabelum in rages ciuitatem me-
dorum? Et cum redieris: restituam tibi
mercedem tuam. Et dixit ei angelus.
Ego ducam et reducam eum ad te sa-
num. Cui tobias respondit. Rogo te
indica michi de qua domo autem de
qua tribu es tu? Cui raphael angelus
dixit. Genus queris mercennarii an
ipsum mercennarium qui cum filio
tuo eat? Sed ne forte sollicitum te red-
dam: ego sum azarias ananie mag-
ni filius. Et tobias respondit. Ex mag-
no genere es tu; sed peto ne irascaris
quod voluerim cognoscere genus tuum.
Dixit autem illi angelus. Ego sanum
ducam et sanum tibi reducam filium
tuum. Respondens autem tobias dixit.
Bene ambuletis et sit deus in itinere ue-
stro et angelus eius comitetur vobiscum.
Tunc paratis omnibus que erant in uia
portanda fecit tobias uale patri suo et ma-
tri sue et ambulauerunt ambo simul.
Cumque profecti essent: cepit flere mater
eius. et dicere. Baculum senectutis nostre
tulisti. et transmisisti a nobis. Numquam
esset pecunia ipsa. pro qua misisti eum.
Sufficiebat enim nobis paupertas nostra ut
diuicias computaremus hoc quod vide-
bamus filium nostrum. Dixit que ei tobias. No-
li flere. Saluus perueniet filius noster et sal-
uus reuertetur ad nos: et oculi tui vi-
debunt eum. Credo enim quod angelus
dei bonus comitetur ei. et bene disponet o-
mnia que circa ipsum geruntur ita ut cum
gaudio reuertetur ad nos. Ad hanc vo- ·VI·
cem cessauit mater eius flere et tacuit.
Profectus que est tobias et canis se-
cutus est eum. et mansit prima
mansione iuxta fluuium tygris. Et
exiuit ut lauaret pedes suos: et ecce piscis
immanis exiuit ad deuorandum eum.
Quem expauescens tobias: clamauit
uoce magna dicens. Domine inuadit
me. Et dixit ei angelus. Apprehende
branchiam eius. et trahe eum ad te.
Quod cum fecisset: attraxit eum in sic-
cum. et palpitare cepit ante pedes eius.
Tunc dixit angelus ei. Exentera hunc
piscem et cor eius et fel et iecur repone
tibi. Sunt enim hec necessaria ad
medicamenta utiliter. Quod cum fecis-
set: assauit carnes eius. et secum tule-
runt in uia. Cetera salierunt que
sufficerent eis quousque peruenirent in
rages ciuitatem medorum. Tunc inter-
rogauit tobias angelum et dixit ei.
Obsecro te azaria frater ut dicas michi
quod remedium habebunt ista que
de pisce seruari iussisti. Respondens
que angelus dixit ei. Cordis eius par-
ticulam si super carbones ponas: fu-
mus eius extricat omne demoniorum
siue a uiro siue a muliere. ita ut ultra
non accedit ad eos. Et fel ualet ad un-
gendos oculos in quibus fuerit albu-
go et sanabuntur. Et dixit ei. Ubi uis
ut maneamus? Dixit ei angelus. Est
hic raguhel nomine. propinquus tuus
de tribu tua. et hic habet filiam nomi-
ne saram. Sed neque masculum neque

feminam ullam habet p(re)t(er) eam. Tibi
petere eam. Tibi debetur omnis substan
cia eius. et oportet te eam accipere con
iugem. Peto ergo eam a patre eius. et
dabit tibi eam uxorem. Tunc respon
dit tobias. et dixit ei. Audiui quia tra
dita est uiris. vii. et mortui sunt. Sed
et hoc audiui. quia demonium illos
occidit. Timeo ergo ne forte et michi
hec eueniant. et cum sim unicus pa
rentibus meis. deponam senectutem
illorum cum tristicia ad inferos.
Tunc angelus raphahel dixit ei. Au
di me et ostendam tibi qui sunt quibus
preualere potest demonium. Hii namque
qui coniugium ita suscipiunt ut deum
a se et a sua mente excludant et sue li
bidini ita uacant sicut equus et mul(us)
in quibus non est intellectus. habet
potestatem demonium super eos. Tu
autem cum acceperis eam: ingressus
cubiculum tuum p(er) tres dies continens
esto ab ea. et nichil aliud nisi orationibus
uacabis cum ea. Ipsa autem nocte incen
so iecore piscis: fugabitur demonium.
Secunda uero nocte in copulatione
sanctorum patriarcharum admitteris.
Tercia autem nocte benedictionem con
sequeris ut filii ex uobis incolumes p(ro)
creentur. Transacta autem tercia noc
te: accipies uirginem cum timore do
mini et amore filiorum magis quam
libidinis ductus. ut in semine abrahe
benedictionem in filiis consequaris. ·vii·
VII Ingressi sunt autem ad raguhelem
et suscepit eos raguhel cum gaudio
Intuens que tobiam raguel. dixit anne
uxori sue. Quam similis est iuuenis
iste consobrino meo. Et cum hec dixisset:
ait. Unde estis iuuenes fratres nostri? At
illi dixerunt. Ex tribu neptalim sumus
ex captiuitate niniue. Dixit illis ra
guhel. Nostis tobiam fratrem meum?
Qui dixerunt. Nouimus. Cumque mul
ta bona loqueretur de eo: dixit ange
lus ad raguhelem. Tobias de quo
interrogas pater huius est. Et misit
se raguhel et cum lacrimis osculat(us)
est eum et plorans sup(er) collum eius
dixit. Benedictio sit tibi fili mi quia
boni et optimi uiri filius es. Et an
na uxor eius et sara filia eius lacri
mate sunt. Postquam autem locuti
sunt: precepit raguel occidi arietem
et parari conuiuium. Cumque hortaret(ur)
eos discumbere ad prandium: tobias
dixit. Hic ego hodie. non manducabo
neque bibam: nisi prius petitionem
meam confirmes et promittas michi
dare saram filiam tuam. Quo audito
uerbo raguel expauit sciens quid euenit
illis. vii. uiris qui sunt ingressi ad eam
et timere cepit ne forte et huic similiter
eueniret. Et cum nutaret nec daret ullum pete
nti responsum: Dixit illi angelus. Noli
timere dare eam isti quoniam huic
timenti deum debetur coniunx filia
tua. propterea alius non potuit habe(re)
illam. Tunc dixit raguhel. Non du
bito quod deus preces et lacrimas me
as in conspectu suo admiserit. Et cre
do quoniam ideo non fecit ad me ue
nire ut ista coniungeretur cognationi
sue secundum legem moysi. Et nunc
noli dubium gerere quod tibi eam
tradam. et apprehendens dexteram filie
sue: dextere tobie tradidit dicens. Deus
abraham deus ysaac. et deus iacob sit
uobiscum et ipse coniungat uos: im
pleat que benedictionem suam in uobis
Et accepta carta: fecerunt conscriptio
nem coniugii et post hec epulati sunt
benedicentes dominum. Uocauitque ad se
raguel annam uxorem suam precii
piens ei ut prepararet alterum cubicu
lum. Et introduxit in illud saram fi
liam suam et lacrimata est. Dixitque ei
Forti animo esto filia mea. dominus
celi det tibi gaudium pro tedio quod
perpessa es ·viii·
VIII Postquam uero cenauerunt: intro
duxerunt iuuenem ad eam. Recordat(us)
itaque tobias sermonis angeli. protulit
de cassidili suo partem iecoris posuit que
eam super carbones uiuos:
Tunc raphael angelus apprehendit
demonium et religauit eum in deserto
superioris egypti. Tunc hortatus est
uirginem tobias. Dixitque ei. Sara ex
surge et deprecemur deum hodie et
cras et secundo cras. quia istis tribus
noctibus deo coniungimur. Tercia autem
transacta nocte: in nostro erimus con
iugio. Filii quippe sanctorum sumus
et non possumus ita coniungi sicut
et gentes que ignorant deum. Sur
gentes autem pariter instanter orabant
ambo simul ut sanitas daretur eis.

Dixit que tobias Domine deus patrum nostrorum
benedicant te celi et terre. et mare et fontes
et flumina et omnes creature tue que in
eis sunt. Tu fecisti adam de limo terre.
dedisti que ei adiutorium evam. Et nunc
domine tu scis quia non luxurie causa
accipio sororem meam coniugem sed
sola posteritatis dilectione in qua bene
dicatur nomen tuum in secula seculorum.
Dixit itaque sarra. Miserere nobis domine
miserere nobis. et consenescamus am
bo pariter sani. Et factum est. Circa
pullorum cantum: accersiri iussit ra
guel servos suos ut abirent et foderent
sepulcrum. Dicebat enim ne simili modo
evenerit ei. quod et ceteris illis .vii. qui
sunt ingressi ad eam. Cumque parassent
fossam: reversus ad uxorem suam ra
guhel dixit ei. Mitte unam ex ancillis
tuis ut videant si mortuus est. et sepeli
amus illum antequam illucescat. At
illa misit unam ex ancillis suis. Que
ingressa cubiculum: reperit eos sal
vos et incolumes. secum pariter dormi
entes. Et reversa nuntiavit. Et bene
nuntiaverunt bonum nuntium. Et benedix
erunt deum raguhel videlicet et anna
uxor eius. et dixerunt. Benedicimus te
domine deus israel. quia non contigit
nobis quemadmodum putabamus.
Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam. et
exclusisti nobis a inimicum persequentes
nos. Misertus es autem duobus unicis.
Fac eos domine plenius benedicere
te: et sacrificium tibi laudis tue et sue
sanitatis offerre ut cognoscat universitas
gentium quia tu tu es deus solus in
universa terra. Statim que precepit ser
vis suis raguel ut replerent fossam
quam fecerant prius. antequam illucesceret.
Uxori autem sue dixit ut instrueret con
vivium et prepararet omnia que
in cibos erant iter agentibus necessa
ria. Duas quoque vaccas pingues et
quattuor arietes occidi fecit et preparari
epulas omnibus vicinis suis et cunctis
amicis. Et adiuravit raguhel tobiam
ut duas ebdomadas moraretur apud
eum. De omnibus autem que possidebat
raguel: dimidiam partem dedit tobie.
Et fecit hanc scripturam ut pars dimi
IX dia que super erat post obitum eorum tobie
domino deveniret ·ix·
Tunc vocavit ad se tobias ange
lum quem quidem hominem esse exist
imabat et dixit ei. Azarias frater peto
ut auscultes verba mea. Si me ipsum
tradam tibi servum: non ero condig
nus providentie tue. Tamen obsecro
te ut assumas tibi animalia sive
servitia et vadas ad gabelum in rages
civitatem medorum reddasque ei
cyrographum suum et recipias ab eo
pecuniam et roges eum venire ad nup
tias meas. Scis enim ipse quoniam
numerat dies pater meus. Et si tardavero
una die plus: contristabitur anima
eius. Et certe vides quomodo raguel
coniuravit me. cuius adiuramentum
spernere non possum. Tunc raphael
assumens quattuor ex servis raguhelis
et duos camelos: in rages civitatem
medorum perrexit. Et inveniens ibi
gabelum dedit ei cyrographum suum.
et recepit ab eo omnem pecuniam. In
dicavitque ei de tobia filio tobie omnia
que gesta sunt fecitque eum secum ve
nire ad nuptias. Cumque ingressus
esset domum raguelis: invenit tobiam
discumbentem. Et exiliens: osculati sunt
se alterutrum. flevit itaque gabelus. bene
dixit que dominum et dixit. Benedicat
te dominus deus israel: quia filius es
viri optimi et iusti. et timentis deum
et elemosinas facientis. et dicatur bene
dictio super uxorem tuam et super paren
tes vestros et videatis filios vestros et fi
lios filiorum vestrorum usque in tertiam
et quartam generationem. et sit semen
vestrum benedictum a deo israel qui reg
nat in secula seculorum. Cumque omnes
dixissent amen: accesserunt ad con
vivium. Sed et cum timore domini
nuptiarum convivium exercebant.
Cum vero moras faceret illic to
bias causa nuptiarum: solli
citus erat pater eius tobias dicens.
Putas quare moratur filius meus
aut quare detentus est ibi. Putasne
gabelus mortuus est et nemo illi red
dit pecuniam. Cepit autem contristari
ri nimis ipse et anna uxor eius cum
eo. Et ceperunt ambo simul flere eo
quod die statuto minime reverteretur
filius eorum ad eos. Flebat igitur ma
ter eius irremediabilibus lacrimis atque
dicebat. Heu me fili mi ut quid te mi
simus peregrinari lumen oculorum nostrorum

cum baculum senectutis nostre. solacium
uite nostre. spem posteritatis nostre. Omnia
simul in te uno habentes. non te debui
mus dimittere ire a nobis. Cui dicebat
tobias. Tace. et noli turbari. sanus est fi
lius noster. Satis fidelis est uir ille cum quo
misimus eum. Illa autem nullo modo
consolari poterat. sed et cotidie exiliens
circumspiciebat et circuibat uias om
nes per quas spes remeandi uidebatur
ut procul uideret eum si fieri posset ue
nientem. At uero raguel dicebat ad
generum suum. Mane hic. et ego mittam
nuncium salutis de te tobiam patrem
tuum. Cui tobias dixit. Ego noui quia
pater meus et mater mea modo dies com
putant et cruciatur spiritus eorum in ipsis.
Cumque uerbis multis rogaret raguel
tobiam et ille eum nulla ratione uellet
audire tradidit ei saram. et dimidiam
partem omnis substantie sue in pueris
et in puellis. in pecudibus. et in camelis
in uaccis. et in pecunia multa. et sal
uum atque gaudentem dimisit eum a
se dicens. Angelus domini sanctus sit
in itinere uestro. perducatque uos incolumes
et inueniatis omnia recte cir
ca parentes uestros. et uideant oculi mei
filios uestros priusquam moriar. Et apprehen
dentes parentes filiam suam osculati
sunt eam. et dimiserunt ire. monen
tes eam honorare soceros diligere ma
ritum regere familiam. gubernare
domum et semetipsam irreprehensibilem
exhibere. · xi ·

Cumque reuerterentur: peruenerunt
ad charram que est in medio itinere
contra niniuen undecimo die. Dixit
angelus. Tobias frater scis quemadmodum
reliquisti patrem tuum. Si placet
itaque tibi precedamus et lento gradu
sequantur iter nostrum familie simul
cum coniuge tua. et cum animalibus.
Cumque hoc placuisset ut irent: dixit ra
phael ad tobiam. Tolle tecum ex felle
piscis erit enim necessarium. Tulit i
taque tobias ex felle illo et abierunt.
Anna uero sedebat secus uiam cotidie
in supercilio montis. unde respicere
poterat de longinquo. Et dum ex eodem
loco specularetur aduentum eius: uidit
a longe. et illico agnouit uenientem fi
lium suum. Et currens: nunciauit
uiro suo dicens. Ecce uenit filius tuus.

Dixitque raphahel ad tobiam. At ubi
introieris domum tuam. statim ad
ora dominum deum tuum. Et gratias a
gens ei: accede ad patrem tuum et oscu
lare eum. Statimque lini super oculos
eius ex felle piscis hoc quod portas tecum.
Scias enim quoniam mox aperientur
oculi eius et uidebit pater tuus lumen
celi et in aspectu tuo gaudebit. Tunc pre
cucurrit canis qui simul fuerat in uia
et quasi nuntius adueniens blandi
mento sue caude gaudebat. Et consurgens
pater cecus: cepit offendens pedibus cur
rere. Et data manu puero: occurrit ob
uiam filio suo. Et suscipiens osculatus
est eum cum uxore sua et ceperunt am
bo flere pre gaudio. Cumque adorassent
dominum et gratias egissent consederunt.
Tunc sumens tobias de felle piscis liniuit
oculos patris sui. et sustinens quasi dimi
dia fere hora cepit albugo ex oculis eius
quasi membranum oui egredi. Quam
apprehendens tobias: traxit ab oculis
eius. Statimque uisum recepit et glorifi
cabant deum ipse uidelicet et uxor eius
Et omnes qui sciebant eum. Dicebatque
tobias. Benedico te domine deus israel
quoniam tu castigasti me et tu saluasti
me et ecce uideo tobiam filium meum.
Ingressa est etiam post vii. dies sara ux
or filii eius et omnis familia et pecora
sana. et cameli et pecunia multa mulieris
uxoris. sed et alia pecunia quam receperat
a gabelo. Et narrauit parentibus suis
omnia beneficia dei que fecisset circa
eum per hominem qui eum duxerat. Ue
neruntque achior et nabath consobrini
tobie gaudentes ad tobiam congratulan
tes ei de omnibus bonis que circa illum
ostenderet deus. Et per vii dies epulantes
cum gaudio magno gauisi sunt. · xii ·

Tunc uocauit ad se tobias filium
suum dixitque ei. Quid possumus
dare uiro isti sancto qui uenit tecum.
Respondens tobias dixit patri suo. Pa
ter quam mercedem dabimus ei. aut
quid dignum poterit esse beneficiis
eius. Me duxit et reduxit sanum. pe
cuniam a gabelo ipse suscepit. uxorem
ipse me fecit habere et demonium ab ea
ipse compescuit. gaudium parentibus
eius fecit. me ipsum a deuoratione piscis
eripuit. te quoque fecit uidere lumen ce
li et bonis omnibus per eum repleti sumus.

XII

Quid illi ad hec dignum poterimus
dare? Sed peto te pater mi ut roges eum
si forte dignetur medietatem de omnibus
que allata sunt sibi assumere. Et vocan
tes eum pater scilicet et filius: tulerunt
eum in partem et rogare ceperunt ut
dignaretur dimidiam partem omni
um que attulerant acceptam habere.
Tunc dixit eis occulte. Benedicite deum
celi et coram omnibus viventibus confite
mini illi. quia fecit vobiscum misericordiam
suam. Etenim sacramentum regis bo
num est abscondere opera autem dei
revelare et confiteri honorificum est.
Bona est oratio cum ieiunio. et elemo
sina. magis quam thesauros auri
recondere. Quoniam elemosina a
morte liberat et ipsa est que purgat pec
cata. et facit invenire misericordiam et vitam
eternam. Qui autem faciunt peccatum
et iniquitatem: hostes sunt anime
sue. Manifesto autem vobis veritatem
et non abscondam a vobis sermonem
occultum. Quando orabas cum lacri
mis et sepeliebas mortuos et derelinque
bas prandium tuum et mortuos ab
scondebas per diem in domo tua et
nocte sepeliebas eos: ego obtuli orationem
tuam domino. Et quia acceptus eras
domino: necesse fuit ut temptatio pro
baret te. Et nunc misit me dominus
ut curarem te. et saram uxorem filii
tui a demonio liberarem. Ego enim
sum raphael angelus unus ex. vii.
qui astamus ante dominum. Cumque hec
audissent: turbati sunt et trementes
ceciderunt super terram in facies suas
Dixitque eis angelus. Pax vobis.
nolite timere Etenim cum essem vo
biscum: per voluntatem dei eram. Ip
sum benedicite et decantate illi. Videbar
quidem manducare vobiscum et bi
bere sed ego cibo et potu invisibili qui
ab hominibus videri non potest utor
Tempus est ergo ut revertar ad eum
qui me misit. Vos autem benedicite
dominum et enarrate omnia mirabilia
eius. Ipsum benedicite et cantate illi Et
cum hec dixisset: ab aspectu eorum ab
latus est et ultra eum videre non po
tuerunt. Tunc prostrati per horas tres
in faciem benedixerunt dominum
Et exurgentes narraverunt omnia
mirabilia eius Aperiens autem to

bias senior os suum benedixit eum et dixit
Magnus es tu domine in eternum
et in omnia secula regnum tuum
quoniam tu flagellas et salvas. deduci
as ad inferos et reducis et non est
qui effugiat manum tuam. Confite
mini domino filii israel et in conspectu
gentium laudate eum quoniam ideo dis
persit vos inter gentes que ignorant
eum ut vos enarretis mirabilia eius
et faciatis scire eos quia non est alius
deus omnipotens preter eum. Ipse casti
gavit nos propter iniquitates nostras et
ipse salvabit nos propter misericordiam suam.
Aspicite ergo que fecit vobiscum. et cum
timore et tremore confitemini illi.
regemque seculorum exaltate in operibus vestris.
Ego autem in terra captivitatis mee confite
bor illi: quoniam ostendit maiestatem suam in
gentem peccatricem. Convertimini itaque
peccatores et facite iustitiam coram deo:
credentes quod faciat vobiscum misericordiam
suam. Ego autem et anima mea in eo
letabimur. benedicite dominum omnes
electi eius agite dies letitie et confitemini
illi. Jerusalem civitas dei: castigavit te do
minus in operibus manuum tuarum. Con
fitere domino in bonis tuis. et benedic
deum seculorum ut reedificet in te taber
naculum suum. et revocet ad te omnes
captivos. et gaudeas in omnia secula
seculorum. Luce splendida fulgebis:
et omnes fines terre adorabunt te. Na
tiones ex longinquo ad te venient.
et munera deferentes adorabunt dominum
in te et terram tuam in sanctificatione habebunt
nomen enim magnum invocabunt in te. Ma
ledicti erunt qui contempserint te. et
condempnati erunt qui blasphemaverint
te. benedictique erunt qui edificaverint
te. Tu autem letaberis in filiis tuis quoniam
omnes benedicentur et congregabuntur
ad dominum. Beati omnes qui diligunt te. et
qui gaudent super tua pace. Anima
mea benedic dominum. quoniam liberavit ierusalem
civitatem suam. a cunctis tribulationibus
eius dominus deus noster. Beatus ero si
reliquie fuerint seminis mei ad vi
dendam claritatem ierusalem. Porte
ierusalem ex saphiro et sma
ragdo edificabuntur. et ex lapide pre
cioso omnis circuitus murorum eius. Ex
lapide candido et mundo omnes platee
eius sternentur. et per vicos eius alleluia

cantabitur. Benedictus dominus qui exalta-
uit eam. ut sit regnum eius in secula se-
culorum super eam amen. Et consum-
mati sunt sermones tobie et postquam
illuminatus est: uixit annis xlii. du-
obus et uidit filios nepotum suorum.
Completis itaque annis centum duobus:
sepultus est in niniue honorifice. quin-
quaginta namque vi. annorum lumen oculorum
amisit. Sexagenarius uero recepit. Re-
liquum uero uite sue in gaudio fuit. et
cum bono profectu timoris dei perrexit in
pace. In hora autem mortis sue: uo-
cauit tobiam filium suum et vii. iuue-
nes filios eius: nepotes suos. Dixitque
eis. Prope erit interitus niniue. Non enim
excidit uerbum dei. et fratres nostri qui dispersi
sunt a terra israel reuertentur ad eam.
Omnis enim terra eius replebitur et do-
mus dei que in ea incensa est: iterum re-
edificabitur. ibique reuertentur omnes
timentes deum. et relinquent gentes
ydola sua. et uenient in ierusalem et inhabitabunt
eam. et gaudebunt in ea omnes reges
terre adorantes regem israel. Audite ergo
filii mei patrem uestrum. Seruite domino in
timore et ueritate. et inquirite ut faciatis
que placita sunt illi. et filiis uestris
mandate: ut faciant iusticias et
elemosinas. ut sint memores dei. et benedi-
cant eum in omni tempore in ueritate et in
tota uirtute sua. Nunc ergo filii au-
dite me et nolite manere hic. Sed quacum-
que die sepelieritis matrem uestram circa
me in uno sepulcro: ex eo dirigite
gressus uestros ut exeatis hinc. Video
enim quod iniquitas eius finem dabit ei.
Factum est autem post obitum matris
sue: tobias abscessit ex niniue cum
uxore sua et filiis et filiorum filiis et re-
uersus est ad soceros suos. Inuenit-
que eos incolumes in senectute bona. et cu-
ram eorum gessit: et ipse clausit oculos
eorum. et omnem hereditatem domus ragu-
elis ipse percepit. viditque quintam genera-
tionem filios filiorum suorum. Et completis
annis nonaginta nouem in timore do-
mini cum gaudio sepelierunt eum. Omnis
autem cognatio eius et omnis gene-
ratio eius in bona uita et in sancta
conuersatione permansit: ita ut accep-
ti essent tam deo quam hominibus et cunctis
habitantibus terram.

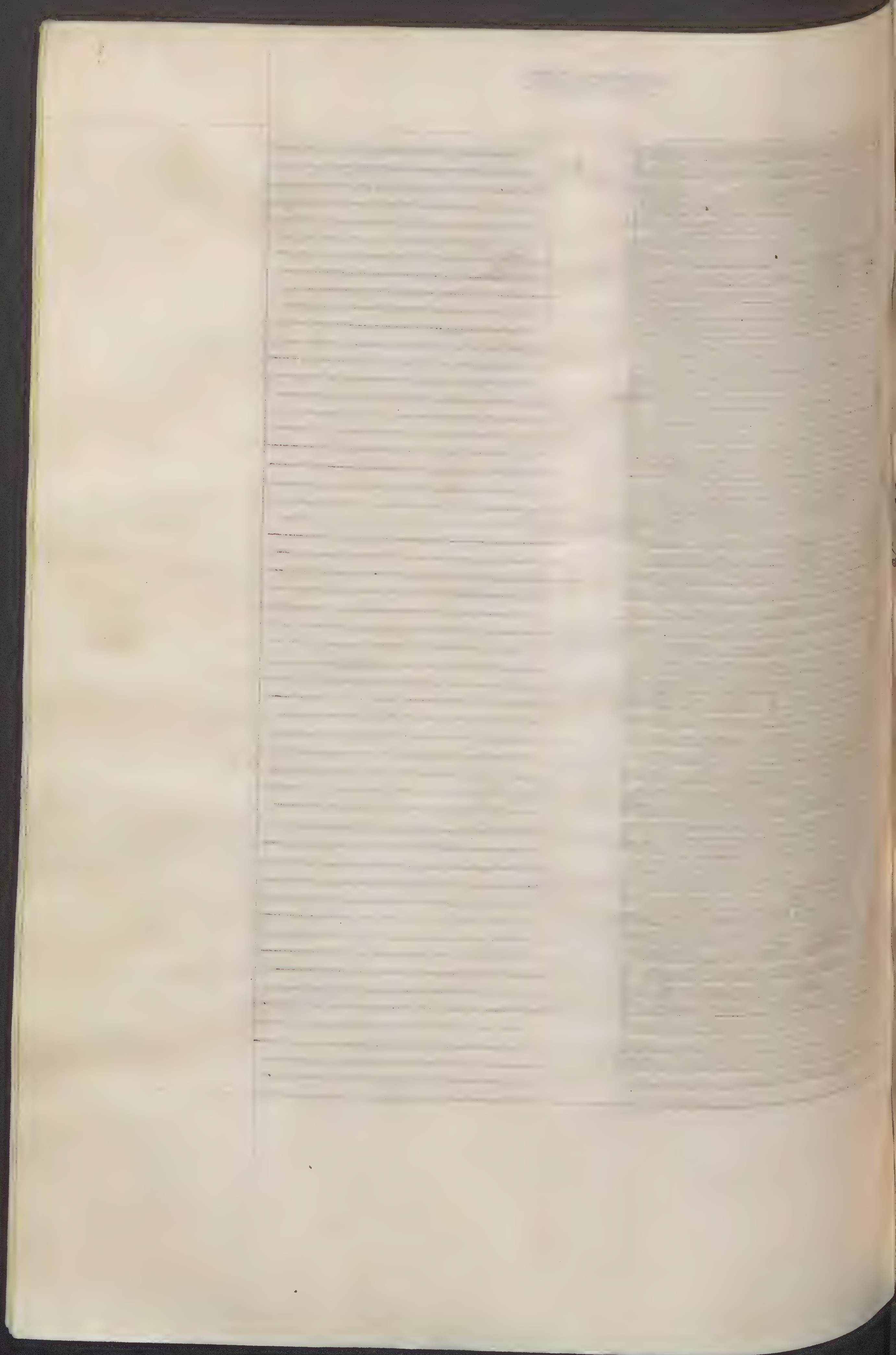

Liber salomonis id est parabole eius
secundum hebraicam veritatem
translate ab eusebio ieronimo pres
bitero petentibus cromatio et helio
doro episcopis. Incipit prologus
sancti ieronimi presbiteri in salomonis

Cromatio et eliodoro episcopis: Ie
ronimus. Iungat epistola quos
iungit sacerdotium: immo
carta non dividat quos Christi nectit a
mor. Commentarios in osee. amos
zachariam. malachiam que poscitis
scripsissem si licuisset pre valitudine.
Mittitis solacia sumptuum notari
os nostros et librarios sustentatis: ut
vobis potissimum nostrum desudet inge
nium. Et ecce ex latere frequens tur
ba diversa poscentium: quasi aut
equum sit me vobis esurientibus aliis
laborare: aut in ratione dati et accep
ti cuiquam preter vos obnoxius sim.
Itaque longa egrotatione fractus ne
penitus hoc anno reticerem. et apud vos
mutus essem. tridui opus vestro nomi
ni consecravi interpretationem vi
delicet trium salomonis voluminum
masloth. quas hebrei parabolas vul
gata editio proverbia vocat: coeleth
quem grece ecclesiasten latine contio
natorem possumus dicere: sirasirim
quod in nostram linguam vertitur canticum
canticorum. Fertur et panaretos ihesu
filii sirac liber. et alius pseudographus
qui sapientia salomonis inscribitur.
Quorum priorem et hebraicum rep
peri: non ecclesiasticum ut apud lati
nos. sed parabolas prenotatum. Cui
iuncti erant ecclesiastes et canticum can
ticorum. ut similitudinem salomonis
non solum librorum numero sed et
materiarum genere coequaret. Secundus
apud hebreos nusquam est quia et ipse stilus
grecam eloquentiam redolet et non
nulli scriptorum veterum hunc esse iudei
filonis affirmant. Sicut ergo iudith
et tobie et machabeorum libros legit qui
dem ecclesia sed inter canonicas scriptu
ras non recipit sic et hec duo volumi
na legat ad edificationem plebis non
ad auctoritatem ecclesiasticorum dog
matum confirmandam. Si cui sane
septuaginta interpretum magis editio
placet habet eam a nobis olim emen
datam. Neque enim sic nova cudimus
ut vetera destruamus. et tamen cum
diligentissime legerit: sciat magis
nostra intelligi que non in tertium vas trans (a septem)
fusa coacuerint sed statim de prelo pu
rissime commendata teste suum sa
porem servaverint. Explicit prologus. Item alius

Tres libros salomonis id est pro
verbia. ecclesiasten canticum
canticorum veteri septuaginta interpre
tum auctoritati reddidi vel antepositis
lineis superflua queque designans vel
stellis titulo prenotatis ea que minus
habebantur interserens: quo plenius vo
bis fratres dilecti cognoscatis quid in libris
nostris minus sit quid redundet. Necnon
etiam illa que imperiti translatores
male et linguam nostram de greco ser
mone verterant oblitterans et anti
quans curiosissima veritate correxi
et ubi prepostero ordine atque perverso
sententiarum fuerat lumen exceptum
suis locis restituens feci intelligi quod
latebat. Porro in eo libro qui a pleris
que sapientia salomonis inscribitur et
in ecclesiastico quem esse ihesu filii sirac
nullus ignorat calamum temperavi: tan
tum modo canonicas scripturas vo
bis emendare desiderans et studium
meum certis magis quam dubiis com
mendare. Ideo et de greco et de hebreo
prefatiuncula utraque in hoc libro premis
sa est: quia non nulla de greco ob il
luminationem sensus et legentis edi
ficationem vel inserta hebraice transla
tioni vel extrinsecus iuncta sunt et ui
ndo qui legis semper peregrini meme
nto. Explicit prefatio. Item alia

Tribus nominibus vocatum fu
isse salomonem scripture manifestissi
me docent. pacificum id est salomonem
ididiam id est dilectum domini et quod
nunc dicitur coeleth id est ecclesiasten. Ec
clesiastes autem greco sermone appella
tur: qui cetum id est ecclesiam congre
gat quem nos nuncupare possimus
concionatorem quod loquatur ad populum
et sermo eius non specialiter ad unum
sed communiter ad universos generaliter dirigatur
Porro pacificus et dilectus domini ab
eo quod in regno eius pax fuerit et
eum dominus dilexerit appellatus est.
Nam et psalmus quadragesimus ter
cius et septuagesimus primus dilecti
et pacifici titulo prenotantur. Cum tamen

¶ Nota de tribus nominibus salomonis

et si ad prophetiam Christi et ecclesie pertinen-
tes felicitatem et uires Salomonis exce-
dunt tamen secundum historiam super
Salomonem conscripti sunt. Itaque iux-
ta numerum uocabulorum tria uolu-
mina edidit: Prouerbia, Ecclesiasten, Can-
ticum canticorum: in Prouerbiis paruu-
lum docens et quasi de officiis per sen-
tentias erudiens et ad filium ei sermo
crebro repetitur; in Ecclesiaste uero ma-
ture uirum etatis instituens ut nichil
in mundi rebus putetur esse perpetuum
sed caduca et breuia uniuersa que cerni-
mus. Ad extremum iam consumma-
tum uirum et ad calcandum seculum
iam preparatum in Cantico canti-
corum sponsi iungit amplexibus. Nisi
enim prius reliquerimus uicia et pom-
pis seculi renunciantes expeditos nos
ad aduentum Christi parauerimus non po-
terimus cantare canticum canticorum.
Sed et hoc diligentius attendendum
quod per tres libros auctoris diuisus est
titulus. In Prouerbiis enim notatur
Prouerbia Salomonis filii Dauid regis Israel.
In Ecclesiasten uero uerba Ecclesiastes fi-
lii Dauid regis Ierusalem. Super Israel quip-
pe est hic Israel quod male ingeritur et
in latinis codicibus inuenitur. In Can-
tico autem canticorum neque filii Da-
uid neque regis Israel siue Ierusalem prescribitur
sed tantum Canticum canticorum Salo-
monis. Sicut enim Prouerbia et rudis
institutio ad .xii. tribus et ad totum
pertinet Israel et quomodo contemptus mun-
di non nisi metropolitis conuenit hoc
est habitatoribus Ierusalem, ita Canticum
canticorum ad eos proprie facit qui tan-
tum superna desiderant, ab incipientibus
et proficientibus et paterna dignitas et re-
gem proprium merito uendicat aucto-
ritas et perfectos uero ubi non timore
eruditur discipulus sed amore proprium
nomen sufficit. et equalis magistri est et
nescit se regem que omnia referuntur
ad Christum. Incipit liber Prouerbiorum Salomonis

Parabole Salomonis fi-
lii Dauid regis Israel ad sciendam
sapientiam et disciplinam
ad intelligenda uerba pru-
dentie et suscipiendam
eruditionem doctrine iu-
sticiam et iudicium et equitatem ut de-
tur paruulis astutia, adolescenti scienti-
a et intellectus. Audiens sapiens sapien-
tior erit: et intelligens gubernacula pos-
sidebit. Animaduertet parabolam et in-
terpretationem: uerba sapientum et
enigmata eorum. Timor domini prin-
cipium sapientie. Sapientiam atque
doctrinam stulti despiciunt. Audi fili
mi disciplinam patris tui et ne dimit-
tas legem matris tue: ut addatur gra-
tia capiti tuo: et torques collo tuo. Fili
mi si te lactauerint peccatores: ne acqui-
escas eis. Si dixerint: ueni nobiscum
insidiemur sanguini, abscondamus
tendiculas contra insontem frustra:
deglutiamus eum sicut infernus uiuen-
tem et integrum quasi descendentem
in lacum: omnem preciosam substan-
tiam reperiemus, implebimus domos
nostras spoliis. Sortem mitte nobiscum,
marsupium unum sit omnium nostrum.
Fili mi ne ambules cum eis. Prohibe
pedem tuum a semitis eorum. Pedes enim
illorum ad malum currunt et festinant
ut effundant sanguinem. Frustra autem
iacitur rete ante oculos pennatorum.
Ipsi quoque contra sanguinem suum in-
sidiantur: et moliuntur fraudes con-
tra animas suas. Sic semite omnis aua-
ri animas possidentium rapiunt. Sapien-
tia foris predicat, in plateis dat uocem su-
am. In capite turbarum clamitat: in
foribus portarum urbis profert uerba
sua dicens. Usquequo paruuli diligitis
infantiam et stulti ea que sibi sunt
noxia cupient et imprudentes odibunt
scientiam. Conuertimini ad correptio-
nem meam. En proferam uobis spiritum meum
et ostendam uerba mea. Quia uocaui
et renuistis, extendi manum meam
et non fuit qui aspiceret. Despexistis om-
ne consilium meum et increpationes
meas neglexistis. Ego quoque in interitu ue-
stro ridebo et subsannabo cum uobis
quod timebatis aduenerit. Cum irruerit
repentina calamitas: et interitus quasi
tempestas ingruerit quando uenerit su-
per uos tribulatio et angustia: tunc inuoca-
bunt me et non exaudiam: mane consur-
gent et non inuenient me eo quod exo-
sam habuerint disciplinam et timorem
domini non susceperint nec acquieue-
rint consilio meo: et detraxerint uniuer-
se correptioni mee. Comedent igitur
fructus uie sue suisque consiliis satura-

bantur. Auersio paruulorum interficiet
II eos: et prosperitas stultorum perdet illos.
Qui autem me audierit absque terrore
requiescet: et abundantia perfruetur
malorum timore sublato. ii.
Fili mi si susceperis sermones meos
et mandata mea absconderis pe
nes te: ut audiat sapientiam auris tu
a: inclina cor tuum ad agnoscendam
prudentiam. Si enim sapientiam in
uocaueris et inclinaueris cor tuum pru
dentie. si quesieris eam quasi pecuni
am. et sicut thesauros effoderis illam:
tunc intelliges timorem domini et scientiam
dei inuenies: quia dominus dat sapientiam
et ex ore eius scientia et prudentia. Custo
diet rectorum salutem et proteget gradi
entes simpliciter: seruans semitas iu
sticie et uias sanctorum custodiens.
Tunc intelliges iusticiam et iudicium
et equitatem: et omnem semitam bo
nam. Si intrauerit sapientia cor tu
um et scientia anime tue placuerit:
consilium custodiet te et prudentia serua
bit te: ut eruaris de uia mala ab ho
mine qui peruersa loquitur: qui relinquunt
iter rectum et ambulant per uias te
nebrosas: qui letantur cum male fece
rint et exultant in rebus pessimis. Quo
rum uie peruerse: et infames gressus eo
rum. ut eruaris a muliere aliena et
ab extranea que mollit sermones suos
et relinquit ducem pubertatis sue et pac
ti dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mor
tem domus eius: et ad inferos semite ip
sius. Omnes qui ingrediuntur ad eam
non reuertentur nec apprehendent semi
tas uite. Vt ambules in uia bona et
calles iustorum custodias. Qui enim
III recti sunt habitabunt in terra: et sim
plices permanebunt in ea. Impii uero de
terra perdentur: et qui inique agunt au
ferentur ex ea. iii.
Fili mi ne obliuiscaris legis mee:
et precepta mea custodiat cor tuum. lon
gitudinem enim dierum et annos
uite et pacem apponent tibi. Misericordia et
ueritas non te deserant. Circumda
eas gutturi tuo et describe in tabulis
cordis tui: et inuenies gratiam et
disciplinam bonam coram deo et ho
minibus. Habe fiduciam in domino ex
toto corde tuo: et ne innitaris prudentie
tue. In omnibus uiis tuis cogita illum

et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens
apud temetipsum. Time dominum: et re
cede a malo. Sanitas quippe erit um
bilico tuo: et irrigatio ossium tuorum.
Honora dominum de tua substantia et de
primitiis omnium frugum tuarum da pauperibus;
et implebuntur horrea tua saturitate
et uino torcularia tua redundabunt.
Disciplinam domini fili mi ne abici
as nec deficias cum ab eo corriperis.
Quem enim diligit dominus corripit:
et quasi pater in filio complacet sibi.
Beatus homo qui inuenit sapientiam
et qui affluit prudentia. Melior est ac
quisitio eius negotiatione argenti et
auri: primi et purissimi fructus eius.
Preciosior est cunctis opibus: et omnia
que desiderantur huic non ualent com
parari. Longitudo dierum in dextera
eius: in sinistra illius diuitie et gloria.
Vie eius uie pulcre: et omnes semite
illius pacifice. lignum uite est his qui
apprehenderint eam: et qui tenuerit eam
beatus. Dominus sapientia fundauit ter
ram: stabiliuit celos prudentia. Sapi
entia illius eruperunt abyssi et nubes
rore concrescunt. Fili mi ne effluant hec
ab oculis tuis. Custodi legem atque consilium:
et erit uita anime tue et gratia faucibus tu
is. Tunc ambulabis fiducialiter in uia
tua et pes tuus non impinget. Si dor
mieris non timebis: quiesces et sua
uis erit somnus tuus. Ne pauea
repentino terrore: et irruentes tibi pote
states impiorum. Dominus enim erit in
latere tuo et custodiet pedem tuum ne
capiaris. Noli prohibere eum qui potest
benefacere: si uales et ipse benefac. Ne
dicas amico tuo uade et reuertere et cras
dabo tibi: cum statim possis dare. Ne
moliaris amico tuo malum cum il
le in te habeat fiduciam. Ne contendas
aduersus hominem incolam frustra:
cum ipse tibi nichil mali fecerit. Ne e
muleris hominem iniustum nec imi
teris uias eius. quia abhominatio
domini est omnis illusor: et cum sim
plicibus sermocinatio eius. Egestas a do
mino in domo impii: habitacula au
tem iustorum benedicentur. Illusores
ipse deludet: et mansuetis dabit gratiam.
Gloriam sapientes possidebunt: stulto
rum exaltatio ignominia. iiii. IIII
Audite filii disciplinam patris. et

attendite ut sciatis prudentiam. Donū
bonum tribuam uobis: legem meam
ne derelinquatis. Nam et ego filius fui pa
tris mei tenellus et unigenitus coram
matre mea: et docebat me atque dicebat.
Suscipiat uerba mea cor tuum: custodi p
cepta mea et uiues. Posside sapientiā
posside prudentiam. Ne obliuiscaris ne
que declines a uerbis oris mei. Ne dimittas
eam. et custodiet te. Dilige eam: et ser
uabit te. Principium sapientie posside
sapientiam: et in omni possessione
tua acquire prudentiam. Arripe illam
et exaltabit te. glorificaberis ab ea cum
eam fueris amplexatus. Dabit capiti
tuo augmenta gratiarum et corona in
clita protteget te. Audi fili mi et suscipe
uerba mea: ut multiplicentur tibi anni
uite. Viam sapientie monstrabo tibi
ducam te per semitas equitatis quas
cum ingressus fueris non artabuntur
gressus tui: et currens non habebis offē
diculum. Tene disciplinam: ne dimittas
eam. Custodi illam quia illa ē uita tua.
Ne delecteris semitis impiorum: nec
tibi placeat malorum uia. Fuge ab ea
nec transeas per illam. Declina et desere
eam. Non enim dormiunt nisi malefe
cerint. et rapitur somnus ab eis nisi
supplantauerint. Comedunt panem impie
tatis: et uinum iniquitatis bibunt. Iusto
rum autem semita. quasi lux splendēs.
procedit et crescit usque ad perfectum diem.
Via impiorum tenebrosa: nesciunt ubi
corruant. Fili mi ausculta sermones
meos et ad eloquia mea inclina aurē
tuam. Ne recedant ab oculis tuis. Cus
todi in medio cordis tui. Vita enim
sunt inuenientibus ea. et uniuerse carnis
sanitas. Omni custodia serua cor tu
um quia ex ipso uita procedit. Remoue
a te os prauum et detrahentia labia sint
procul a te. Oculi tui recta uideant et
palpebre tue precedant gressus tuos. Di
rige semitam pedibus tuis et omnes uie
tue stabilientur. Ne declines ad dexterā
neque ad sinistram. Auerte pedem tuum
a malo. uias enim que a dextris sunt.
nouit dominus. Peruerse uero sunt que a
sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet
V cursus tuos. itinera autem tua in pa
ce producet. · v.
Fili mi attende sapientiam meam:
et prudentie mee inclina aurem tuā

ut custodias cogitationes et disciplinā
labia tua conseruent. Ne intenderis fal
lacie mulieris. fauus enim distillans la
bia meretricis et nitidius oleo guttur eius.
Nouissima autem illius amara quasi
absinthium: et acuta quasi gladius biceps.
Pedes eius descendunt in mortem: et ad
inferos gressus illius penetrant. Per semi
tam uite non ambulant: uagi sunt gres
sus eius. et inuestigabiles. Nunc ergo fili
audi me: et ne recedas a uerbis oris mei.
Longe fac ab ea uiam tuam et ne appropin
ques foribus domus eius. Ne des alienis
honorem tuum. et annos tuos crudeli. ne
forte impleantur extranei uiribus tuis. et
labores tui sint in domo aliena: et gemas
in nouissimis quando consumpseris car
nes et corpus tuum et dicas. Cur detestatus
sum disciplinā et increpationibus non acqui
euit cor meum nec audiui uocem docen
tium me: et magistris non inclinaui au
rem meam: pene fui in omni malo. in
medio ecclesie et synagoge. Bibe aquam
de cisterna tua: et fluenta putei tui. Di
riuentur fontes tui foras et in plateis
aquas tuas diuide. Habeto eas solus: nec
sint alieni participes tui. Sit uena tua
benedicta: et letare cum muliere adolescentie
tue. Cerua carissima et gratissimus
hinnulus. Ubera eius inebrient te omni
tempore. in amore eius delectare iugiter. Quare
seduceris fili mi ab aliena et foueris in
sinu alterius. Respicit dominus uias
hominis et omnes gressus illius consi
derat. Iniquitates sue capiunt impium
et funibus peccatorum suorum constringitur.
Ipse morietur quia non habuit discipli
nam. et in multitudine stultitie sue decipietur.
Fili mi si spoponderis · vi. VI
pro amico tuo defixisti apud extraneū
manum tuam illaqueatus es uerbis
oris tui: et captus propriis sermonibus. Fac
ergo quod dico fili mi et temetipsum li
bera quia incidisti in manus proximi
tui. Discurre festina suscita amicum
tuum. Ne dederis somnum oculis tuis
nec dormitent palpebre tue. eruere quasi
dammula de manu et quasi auis de
insidiis aucupis. Vade ad formicā o piger.
et considera uias eius et disce sapientiam.
Que cum non habeat ducem nec pre
ceptorem nec principem parat estate ci
bum sibi et congregat in messe quod co
medat. Usquequo piger dormis. Quando

consurges de somno tuo? Paululum dor
mies paululum dormitabis paululum [...]nas
conseres manus ut dormias: et veniet tibi
quasi viator egestas et pauperies quasi
vir armatus. Si vero impiger fueris
veniet ut fons messis tua et egestas
longe fugiet a te. Homo apostata vir in
utilis graditur ore perverso annuit oculis
terit pede digito loquitur pravo corde ma
chinatur malum et in omni tempore iur
gia seminat. Huic extemplo veniet perditio
sua et subito conteretur nec habebit ultra
medicinam. Sex sunt que odit dominus et
septimum detestatur anima eius. Oculos
sublimes linguam mendacem: manus
effundentes innoxium sanguinem: cor
machinans cogitationes pessimas pedes
veloces ad currendum in malum proferen
tem mendacia testem fallacem: et eum qui
seminat inter fratres discordias. Conserva
fili mi precepta patris tui: et ne dimittas
legem matris tue. Liga ea in corde tuo iu
giter et circumda ea gutturi tuo. Cum am
bulaveris gradiantur tecum cum dor
mieris custodiant te et evigilans loque
re cum eis. Quia mandatum lucerna
est et lex lux. et via vite increpatio discipli
ne. ut custodiat te a muliere mala: et a
blanda lingua extranee. Non concupiscat
pulcritudinem eius cor tuum ne capia
ris nutibus illius. Pretium enim scorti
vix unius est panis: mulier autem viri
preciosam animam capit. Numquid ab
scondere potest homo ignem in sinu suo
ut vestimenta illius non ardeant? aut
ambulare super prunas et non combu
rentur plante eius? Sic qui ingreditur
al' pa ad mulierem proximi sui: non erit mun
dus cum tetigerit eam. Non grandis est
culpe cum quis furatus fuerit furatur enim
ut esurientem impleat animam
[...]debit se deprehensus quoque reddet septuplum: et
omnem substantiam domus sue tradet.
Qui autem adulter est propter cordis
inopiam perdet animam suam. Turpi
tudinem et ignominiam congregat sibi
et opprobrium illius non delebitur. Quia
zelus et furor viri non parcet in die vin
dicte nec acquiescet cuiusquam precibus nec
suscipiet pro redemptione dona plurima.
VII Fili mi custodi sermones meos ·vij·
et precepta mea reconde tibi fili ho
nora dominum et valebis: preter eum vo
ne timueris alienum. Serva mandata

mea et vives et legem meam quasi pu
pillam oculi tui liga eam in digitis tuis
scribe illam in tabernaculo cordis tui. Dic al' tabulis
sapientie soror mea es et prudentiam vo
ca amicam tuam ut custodiat te a mu
liere extranea et ab aliena que verba sua
dulcia facit. De fenestra enim domus mee
per cancellos prospexi et video parvulos iuvenē
considero vecordem iuvenem qui transit
per plateas iuxta angulum: et prope viam
domus illius graditur in obscuro adves
perascente die: in noctis tenebris et caligi
ne. Et ecce mulier occurrit illi ornatu me
retricio preparata ad capiendas animas
Garrula et vaga quietis impatiens nec
valens sui consistere pedibus in domo nunc
foris nunc in plateis nunc iuxta angulos
insidians. Apprehensum que deosculatur iu
venem et procaci vultu blanditur dicens al' devoti
victimas pro salute debui hodie reddidi
vota mea. Idcirco egressa sum in occursum
tuum desiderans te videre et reperi. Intexui
funibus lectum meum: stravi tapetibus pictis
ex egypto. Aspersi cubile meum myrra et al
oe et cynnamomo. Veni inebriemur
uberibus: et fruamur cupitis amplexibus
donec illucescat dies. Non est enim vir
in domo sua: abiit via longissima. Sac
culum pecunie secum tulit in die plene
lune reversurus est in domum suam. Irreti
vit eum multis sermonibus: et blanditiis
labiorum protraxit illum. Statim eam
sequitur quasi bos ductus ad victimam
et quasi agnus lasciviens et ignorans
quod ad vincula stultus trahatur do
nec transfigat sagitta iecur eius velut
si avis festinet ad laqueum: et nescit
quia de periculo anime illius agitur.
Nunc ergo fili audi me: et attende verbis
oris mei. Ne abstrahatur in viis illius
mens tua neque decipiaris semitis eius
Multos enim vulneratos deiecit et for
tissimi quique interfecti sunt ab ea. ·viij· VIII
Vie inferi domus eius penetrantes
inferiora mortis. Numquid non
sapientia clamitat et prudentia dat vo
cem suam? In summis excelsisque ver
ticibus super viam in mediis semitis
stans iuxta portas civitatis in ipsis fo
ribus loquitur dicens. O viri ad vos cla
mito: et vox mea ad filios hominum.
Intelligite parvuli astutiam et insipi
entes animadvertite. Audite quoniam
de rebus magnis locutura sum: et ap

ientur labia mea ut recta predicent
ueritatem meditabitur guttur meum
et labia mea detestabuntur impium
Iusti sunt omnes sermones mei : non
est in eis prauum quid neque peruersum
recti sunt intelligentibus : et equi inue
nientibus scientiam. Accipite disciplinam
meam et non pecuniam doctrinam ma
gis quam thesaurum eligite. Melior est
enim sapientia cunctis preciosissimis opibus;
et omne desiderabile non potest ei com
parari Ego sapientia habito in consilio
et eruditis intersum cogitationibus Ti
mor domini. odit malum Arroganti
am et superbiam et uiam prauam et
os bilingue detestor. Meum est enim
consilium et equitas mea prudentia
mea est fortitudo Per me reges reg
nant et legum conditores iusta decer
nunt per me principes imperant : et po
tentes decernunt iustitiam. Ego diligentes
me diligo et qui mane uigilant ad me
inuenient me. Mecum sunt diuitie et
gloria : opes superbe et iustitia. Melior est
fructus meus auro et lapide precioso : et
genimina mea argento electo In uiis
iustitie ambulo in medio semitarum iudi
cii. ut ditem diligentes me et thesauros
eorum repleam. Dominus possedit me in
initio uiarum suarum antequam quicquam faceret
a principio ab eterno ordinata sum et
ex antiquis : antequam terra fieret Non
dum erant abyssi : et ego iam concepta
eram, Nec dum fontes aquarum eruperant
nec dum montes graui mole constiterant
Ante colles ego parturiebar Adhuc ter
ram non fecerat et flumina et cardines
orbis terre. Quando preparabat celos a
deram : quando certa lege et gyro ual
labat abyssos. Quando ethera firma
bat sursum : et librabat fontes aquarum.
Quando circumdabat mari terminum
suum : et legem ponebat aquis ne tran
sirent fines suos. Quando appendebat
fundamenta terre cum eo eram cuncta
componens et delectabar per singulos dies
ludens coram eo : omni tempore ludens
in orbem terrarum et delicie mee esse
cum filiis hominum. Nunc ergo filii au
dite me. Beati qui custodiunt uias
meas. Audite disciplinam et estote sapien
tes : et nolite abicere eam. Beatus homo
qui audit me qui uigilat ad fores meas
cotidie : et obseruat ad postes ostii mei

Qui me inuenerit inueniet uitam. et
hauriet salutem a domino. Qui autem
in me peccauerit : ledet animam suam.
Omnes qui me oderunt : diligunt mortem. IX.
Sapientia edificauit sibi
domum : excidit columpnas septem
immolauit uictimas suas : miscuit ui
num et posuit mensam suam : Misit an
cillas suas ut uocarent ad arcem et ad
menia ciuitatis. Si quis est paruulus
ueniat ad me : et insipientibus locuta est
Venite comedite panem meum et bibite
uinum quod miscui uobis Relinquite
infantiam et uiuite : et ambulate per uias
prudentie. Qui erudit derisorem ipse sibi
facit iniuriam et qui arguit impium
sibi maculam generat. Noli ar
guere derisorem ne oderit te. argue sapi
entem et diliget te. Da sapienti occasi
onem : et addetur ei sapientia Doce iu
stum. et festinabit accipere Principium sa
pientie timor domini : et scientia sanctorum
prudentia. Per me enim multiplicabuntur
dies tui : et addentur tibi anni uite. Si sa
piens fueris tibimetipsi eris et proximis
tuis si autem illusor solus portabis ma
lum. Mulier stulta et clamosa plenaque
illecebris et nihil omnino sciens. sedit
in foribus domus sue super sellam in ex
celso urbis loco : ut uocaret transeuntes
uiam et pergentes in itinere suo Qui est
paruulus : declinet ad me et uecordi locu
ta est. Aque furtiue dulciores sunt : et pa
nis absconditus suauior : et ignorauit
quod gigantes ibi sint : et in profundis
inferni conuiue eius Qui enim appli
cabitur illi. descendet ad inferos Nam qui
abscesserit ab ea saluabitur. X.
Filius sapiens
letificat patrem : filius u
stultus mestitia est matris
sue. Non proderunt thesauri impie
tatis iustitia uero liberabit a morte Non
affliget dominus animam iusti fame.
et insidias impiorum subuertet. Egesta
tem operata est manus remissa : manus
autem fortium diuitias parat. Qui
nititur mendaciis hic pascit uentos : i
dem autem ipse sequitur aues uolan
tes. Qui congregat in messe filius sapi
ens est. qui autem stertit estate filius
confusionis. Benedictio super caput iusti
os autem impiorum operit iniquitas
Memoria iusti cum laudibus et nomen

ueri

impiorum putrescat. Sapiens corde pre-
cepta suscipit: stultus ceditur labiis. Qui
ambulat simpliciter ambulabat con-
fidenter: qui autem depravat vias suas
manifestus erit. Qui annuit oculo:
dabit dolorem: stultus labiis verberabitur
et qui palam arguit pacificat. Vena vite
os iusti: et os impiorum operit iniquita-
tem. Odium suscitat rixas: et universa de-
licta operit caritas. In labiis sapientis inveni-
tur sapientia: et virga in dorso eius qui
indiget corde. Sapientes abscondunt sci-
entiam: os autem stulti confusioni proxi-
mum est. Substantia divitis urbs fortitu-
dinis eius: pavor pauperum egestas eo-
rum. Opus iusti ad vitam: fructus autem im-
pii ad peccatum. Via vite custodienti
disciplinam: qui autem increpationes
relinquit errat. Abscondunt odium la-
bia mendacia: qui profert contumeliam
insipiens est. In multiloquio peccatum
non deerit: qui autem moderatur labia
sua prudentissimus est. Argentum elec-
tum lingua iusti: cor impiorum pro
nichilo. Labia iusti erudiunt plurimos:
qui autem indocti sunt in cordis egesta-
te morientur. Benedictio domini divi-
tes facit: nec sociabitur eis afflictio. Qua-
si risum stultus operatur scelus: sapientia
autem est viro prudentia. Quod timet im-
pius veniet super eum: desiderium suum
iustis dabitur. Quasi tempestas transi-
ens non erit impius: iustus autem quasi
fundamentum sempiternum. Sicut
acetum dentibus et fumus oculis: sic piger
his qui miserunt eum. Timor domini
apponit dies: et anni impiorum brevi-
abuntur. Expectatio iustorum letitia:
spes autem impiorum peribit. Fortitudo
simplicis via domini: et pavor his
qui operantur malum. Iustus in eternum
non commovebitur: impii autem non
habitabunt super terram. Os iusti parturiet
sapientiam: lingua pravorum peribit. La-
bia iusti considerant placita: et os
impiorum perversa. · vi ·
XI Statera dolosa abhominatio est
apud deum: et pondus equum
voluntas eius. Ubi fuerit superbia ibi
erit et contumelia: ubi autem est humi-
litas ibi est sapientia. Simplicitas
iustorum diriget eos: et supplantatio
perversorum vastabit illos. Non proderunt
divitie in die ultionis: iustitia autem

liberabit a morte. Iustitia simplicis diri-
get viam eius: et in impietate sua cor-
ruet impius. Iustitia rectorum libera-
bit eos: et in insidiis suis capientur iniqui.
Mortuo homine impio nulla erit ultra
spes: et expectatio sollicitorum peribit.
Iustus de angustia liberatus est: et tradetur
impius pro eo. Simulator ore decipit
amicum suum: iusti autem liberabuntur
scientia. In bonis iustorum exultabit
civitas: et in perditione impiorum erit
laudatio. Benedictione iustorum exal-
tabitur civitas: et ore impiorum subver-
tetur. Qui despicit amicum suum in-
digens corde est: vir autem prudens ta-
cebit. Qui ambulat fraudulenter reve-
lat archana: qui autem fidelis est cela-
celat commissum. Ubi non est guberna-
tor populus corruet: salus autem ubi
multa consilia. Affligetur malo qui fi-
dem facit pro extraneo: qui autem cavet
laqueos securus erit. Mulier gratiosa ha-
bebit gloriam: et robusti habebunt divi-
tias. Benefacit anime sue vir miseri-
cors: qui autem crudelis est et propin-
quos abicit. Impius facit opus instabi-
le: seminanti autem iustitiam merces
fidelis. Clementia preparabit vitam: et sec-
tatio malorum mortem. Abhominabile
domino cor pravum: et voluntas eius
in his qui simpliciter ambulant.
Manus in manu non erit innocens ma-
lus: semen autem iustorum salvabitur.
Circulus aureus in naribus suis mu-
lier pulcra et fatua. Desiderium iusto-
rum omne bonum est: prestolatio
impiorum furor. Alii dividunt
propria et ditiores fiunt: alii ra-
piunt non sua et semper in egestate
sunt. Anima que benedicit impinguabi-
tur: et qui inebriat ipse quoque inebriabitur.
Qui abscondit frumenta maledicetur
in populis: benedictio autem super capu-
t vendentium. Bene consurgit dilucu-
lo qui querit bona: autem investiga-
tor malorum est opprimetur ab eis.
Qui confidit in divitiis suis corruet:
iusti autem quasi virens folium ger-
minabunt. Qui conturbat domum
suam possidebit ventos: et qui stultus
est serviet sapienti. Fructus iusti lignum
vite: et qui suscipit animas sapiens est.
Si iustus in terra recipit: quanto ma-
gis impius et peccator.

XII Qui diligit disciplinam diligit ·xii·
scientiam: qui autem odit increpa
tiones insipiens est. Qui bonus est hau
riet a domino gratiam. qui autem confidit
in cogitationibꝫ suis impie agit. Non ro
borabitur homo ex impietate: et radix
iustorum non commouebitur. Mulier
diligens corona est uiro suo: et putredo
in ossibꝫ eius. que confusione res dig
nas gerit. Cogitationes iustorum iu
dicia: et consilia impiorum fraudulen
ta. Verba impiorum insidiantur sang
uini: os iustorum liberabit eos. Verte im
pios et non erunt: domus autem iusto
rum permanebit. Doctrina sua noscet
ur uir: qui autem uanus et excors est pate
bit contemptui. Melior est pauper et suf
ficiens sibi: quam gloriosus et indigens
pane. Nouit iustus animas iumento
rum suorum: uiscera autem impiorum cru
delia. Qui operatur terram suam satura
bitur panibꝫ. qui autem sectatur otium
stultissimus est. Qui suauis est in ui
ni moderationibꝫ in suis munitionibꝫ
relinquit contumeliam. Desiderium
impii monumentum est pessimorum:
radix autem iustorum proficiet. Propter
peccata labiorum ruina proximat ma
lo: effugiet autem iustus de angustia.
De fructu oris sui unusquisque replebit
bonis et iuxta opera manuum suarum re
tribuetur ei. Via stulti recta in oculis
eius: qui autem sapiens est audit con
silia. Fatuus statim indicat iram suam:
qui autem dissimulat iniuriam cal
lidus est. Qui quod nouit loquitur in
dex iustitie est: qui autem mentitur tes
tis est fraudulentus. Est qui promittit et
quasi gladio pungitur conscientie. Lin
gua autem sapientium sanitas est.
Labium ueritatis firmum erit
in perpetuum: qui autem testis est re
pentinus concinnat linguam menda
cii. Dolus in corde cogitantium mala:
qui autem ineunt pacis consilia sequitur
eos gaudium. Non contristabit iustum
quicquid ei acciderit: autem impii re
plebuntur malo. Abhominatio est do
mino labia mendacia: qui autem fi
deliter agunt placent ei. Homo versutus
celat scientiam: et cor insipientium pro
uocat stultitiam. Manus fortium do
minabitur: que autem remissa est
tributis seruiet. Meror in corde iusti

humiliabit illum: et sermone bono leti
ficabitur. Qui negligit dampnum
propter amicum iustus est: iter autem
impiorum decipiet eos. Non inueniet
fraudulentus lucrum: et substantia ho
minis erit auri pretium. In semita iu
stitie uita: iter autem deuium ducit ad
mortem. ·xiii· XIII
Filius sapiens doctrina patris: qui
autem illusor est non audit cum arguitur.
De fructu oris sui saciabitur homo bo
nis: anima autem preuaricatorum ini
qua. Qui custodit os suum custodit a
nimam suam: qui autem inconsideratus
est ad loquendum sentiet mala. Vult
et non uult piger: anima autem operan
tium impinguabitur. Verbum menda
cium iustus detestabitur: impius autem con
fundit et confundetur. Iustitia custodit
innocentis uiam: impietas uero pec
catorem supplantat. Est quasi diues
cum nichil habeat: et est quasi pauper cum
et multis diuitiis sit. Redemptio anime
uiri diuitie sue: qui autem pauper est
increpationem non sustinet. Lux iusto
rum letificat: lucerna autem impiorum ex
tinguetur. Inter superbos semper iurgia
sunt: qui autem agunt cuncta consilio re
guntur sapientia. Substantia festina
ta minuetur: que autem paulatim col
ligitur manu multiplicabitur. Spes
que differtur affligit animam: lignum
uite desiderium ueniens. Qui detrahit
alicui rei ipse se in futurum obligat: qui
autem timet preceptum in pace uersa
bitur. Filio doloso nichil erit boni: seruo
autem sapienti prosperi erunt actus et di
rigetur uia eius. Lex sapientis fons ui
te: ut declinet a ruina mortis. Doctrina bona
dabit gratiam: in itinere contemp
torum uorago. Astutus omnia agit
cum consilio: qui autem fatuus est aper
iet stultitiam. Nuntius impii cadet
in malum: legatus fidelis sanitas.
Egestas et ignominia ei qui deserit dis
ciplinam: qui autem acquiescit argu
enti glorificabitur. Desiderium si comple
atur delectat animam. Detestantur
stulti eos qui fugiunt mala. Qui cum
sapientibꝫ graditur sapiens erit: amicus
stultorum efficietur similis. Peccatores
persequitur malum: et iustis retribuentur
bona. Bonus relinquit heredes filios et
nepotes: et custoditur iusto substantia

peccatoris. Multi cibi in novalibus patrum
et alijs congregantur absque iudicio. Qui
parcit virge sue odit filium suum: qui
autem diligit illum instanter erudit.
Iustus comedit et replet animam suam:
XIIII venter autem impiorum insaturabilis. viiii
Sapiens mulier edificat domum suam:
insipiens extructam quoque
destruet manibus. Ambulans recto itinere
et timens deum: despicitur ab eo qui
infami graditur via. In ore stulti virga
Aute superbie: labia autem sapientium cus
todiunt eos. Ubi non sunt boves presepe
vacuum est: ubi autem plurime segetes i
bi manifesta fortitudo bovis. Testis fidelis
non mentitur: profert autem mendacium
dolosus testis. Querit derisor sapientiam
et non invenit: doctrina prudentium fa
cilis. Vade contra virum stultum: et nescit
labia prudentie. Sapientia callidi est
intelligere viam suam: et imprudentia
stultorum errans. Stultus illudit pecca
tum: et inter iustos morabitur gratia.
Cor quod novit amaritudinem anime
sue: in gaudio eius non miscebitur ex
traneus. Domus impiorum delebitur:
tabernacula iustorum germinabunt.
Est via que videtur homini iusta: no
vissima autem eius deducunt ad mortem.
Risus dolore miscebitur: et extrema gau
dii luctus occupat. Viis suis replebitur
stultus: et super eum erit vir bonus. In
nocens credit omni verbo. Astutus considerat
gressus suos. Sapiens timet et declinat
a malo: stultus transilit et confidit. Im
patiens operabitur stultitiam: et vir versutus
odiosus est. Possidebunt parvuli stultitiam:
et expectabunt scientiam. Iacebunt
mali ante bonos: et impii ante portas
iustorum. Etiam proximo suo pauper
odiosus erit: amici vero divitum multi.
Qui despicit proximum suum peccat:
qui autem miseretur pauperis beatus
erit. Qui credit in domino misericordiam diligit.
Errant qui operantur malum: misericordia et
veritas preparant bona. In omni ope
re erit abundantia: ubi autem verba
sunt plurima ibi frequenter egestas.
Corona sapientium divitie eorum: fa
tuitas stultorum imprudentia. Liberat
animas testis fidelis: et profert men
dacia versipellis. In timore domini fidu
cia fortitudinis: et filiis eius erit spes.
Timor domini fons vite: ut declinet a

ruina mortis. In multitudine populi
dignitas regis: et in paucitate plebis
ignominia principis. Qui patiens est
multa gubernatur prudentia: qui autem
impatiens est exaltat stultitiam suam.
Vita carnium sanitas cordis: putre
do ossium invidia. Qui calumpniatur
egenum exprobrat factori eius: honorat
autem eum qui miseretur pauperis. In
In malitia sua expelletur impius: sperat al' expellitur
autem iustus in morte sua. In corde
prudentis requiescit sapientia: et indoc
tos quoque erudiet. Iustitia elevat gentem:
miseros facit populos peccatum. xv. XV
Acceptus est regi minister intelli
gens: iracundiam eius inutilis
sustinebit. Responsio mollis frangit iram:
sermo durus suscitat furorem. Lingua
sapientium ornat scientiam: os fatuo
rum ebullit stultitiam. In omni loco oculi
domini contemplantur malos et bonos.
Lingua placabilis lignum vite: que
autem immoderata est conteret spiritum.
Stultus irridet disciplinam patris sui: qui
autem custodit increpationes astutior
fiet. In abundanti iustitia virtus max
ima est: cogitationes impiorum era aute
dicabuntur. Domus iusti plurima for tur
titudo: et in fructibus impii conturbatio. Labia
sapientium disseminabunt scientiam:
cor stultorum dissimile erit. Victime im
piorum abhominabiles domino: vo
ta iustorum placabilia. Abhominatio
est domino via impii: qui sequitur
iustitiam diligitur ab eo. Doctrina
mala deserentibus viam vite: qui increpa
tiones odit morietur. Infernus et perdi
tio coram domino: quanto magis cor
da filiorum hominum. Non amat pes
tilens eum qui se corripit: nec ad sapi
entes graditur. Cor gaudens exhilarat
faciem: in merore animi deiicitur spiritus.
Cor sapientis querit doctrinam: et os
stultorum pascitur imperitia. Omnes
dies pauperis mali: secura mens quasi
iuge convivium. Melius est parum cum
timore domini quam thesauri magni
et insatiabiles. Melius est parum
vocari ad olera cum caritate quam
ad vitulum saginatum cum odio. Vir
iracundus provocat rixas: qui pa
tiens est mitigat suscitatas. Iter impi al' pigrorum
orum quasi sepes spinarum: via iustorum
absque offendiculo. Filius sapiens le

tificat patrem : et stultus homo des
picit matrem suam. Stultitia gaudi
um stulto. et vir prudens diriget gres
sus suos. Dissipantur cogitationes u
bi non est consilium : ubi vero plu
res sunt consiliarii confirmantur.
Letatur homo in sententia oris sui : et
sermo oportunus est optimus. Semita
vite super eruditum : ut declinet de in
al' inferno ferno novissimo. Domos superborum
demolietur dominus : et firmos faciet
terminos vidue. Abhominatio domini
cogitationes male : et purus sermo
pulcherrimus ab eo firmabitur. Contur
bat domum suam qui sectatur avari
ciam : qui autem ~~autem~~ odit munera
vivet. Per misericordiam et fidem purgantur
peccata : per timorem autem domini
declinat omnis a malo. Mens iusti
al' sapientium meditabitur obedientiam : os impio
rum redundat malis. Longe est dominus
ab impiis et orationes iustorum ex
audiet. Lux oculorum letificat animam
fama bona impinguat ossa. Auris
que audit increpationes vite in medio
sapientium commorabitur. Qui autem
abicit disciplinam despicit animam
suam qui autem acquiescit increpa
tionibus possessor est cordis. Timor domi
ni disciplina sapientie et gloriam pre
XVI cedit humilitas. ·xvi·
al' dei Hominis est animum preparare
et domini gubernare linguam.
Omnes vie hominum patent oculis eius
spirituum ponderator est dominus. Re
vela domino opera tua : et dirigentur
cogitationes tue. Universa propter semet
ipsum operatus est dominus : impium
quoque ad diem malum. Abhominatio
domini est omnis arrogans : etiam
si manus ad manum fuerit non e
rit innocens. Initium vie bone facere
al' iustitiam iustitiam : accepte enim apud deum
magis quam immolare hostias. Misericordia
et veritate redimitur iniquitas et
in timore domini declinatur a ma
lo. Cum placuerint domino vie homi
nis inimicos quoque eius convertet
ad pacem. Melius est parum cum
iustitia quam multi fructus cum ini
quitate. Cor hominis disponit viam
suam sed domini est dirigere gressus
eius. Divinatio in labiis regis : in
iudicio non errabit os eius. Pondus

et statera iudicia domini sunt : et opera
eius omnes lapides sacculi. Abhomina
biles regi qui agunt impie : quoniam
iustitia firmatur solium. Voluntas
regum labia iusta : qui recta loquitur
diligetur. Indignatio regis nuntii mor
tis et vir sapiens placabit eam. In hy
laritate vultus regis vita : et clementia
eius quasi imber serotinus. Posside sapien
tiam quia auro melior est et acquire pru
dentiam quia pretiosior est argento. Se
mita iustorum declinat mala : custos
anime sue servat viam suam. Contri
tionem precedit superbia et ante ruinam
exaltatur spiritus. Melius est humiliari
cum mitibus. quam dividere spolia cum
superbis. Eruditus in verbo reperiet bona
et qui in domino sperat beatus est. Qui
sapiens corde est appellabitur prudens
et qui dulcis eloquio maiora reperiet.
Fons vite eruditio possidentis : doctrina
stultorum fatuitas. Cor sapientis e
rudiet os eius. et labiis illius addet
gratiam. Favus mellis verba compo
sita : dulcedo anime est sanitas ossium.
Est via que videtur homini recta et
novissima eius ducunt ad mortem. al'
Anima laborantis laborat sibi : quia com
pulit eum os suum. Vir impius fo
dit malum : et in labiis eius ignis
ardescit. Homo perversus suscitat lites. et
verbosus separat principes. Vir iniquus
lactat amicum suum : et ducit eum
per viam non bonam. Qui attonitis
oculis cogitat prava : mordens labia
sua perficit malum. Corona dignita
tis senectus que in viis iustitie reperietur.
Melior est patiens viro forti : et qui
dominatur animo suo expugnatore
urbium. Sortes mittuntur in sinum
sed a domino temperantur. Melior est
buccella sicca cum gaudio : quam domus
plena victimis cum iurgio. Servus
sapiens dominabitur filiis stultis : et
inter fratres hereditatem dividet. Si
cut igne probatur argentum et au
rum camino : ita corda probat dominus.
Malus obedit lingue inique : et fallax
obtemperat labiis mendacibus. Qui des
picit pauperem exprobrat factori eius
et qui in ruina letatur alterius non
erit impunitus. Corona senum filii
filiorum : et gloria filiorum patres eorum.
Non decent stultum verba composita

nec principem labium mentiens. Gemma
gratissima expectatio prestolantis: quocumque
se verterit prudenter intelliget. Qui
celat delictum querit amicitias: qui
altero sermone repetit separat federatos.
Plus proficit correptio apud prudentem
quam centum plage apud stultum. Semper
iurgia querit malus: angelus autem
crudelis mittetur contra eum. Expedit ma-
gis urse occurrere raptis fetibus: quam
fatuo confidenti sibi in stultitia sua. Qui
reddit mala pro bonis: non recedit malum
de domo eius. Qui dimittit aquam caput
est iurgiorum et antequam patiatur con-
tumeliam iudicium deserit. Et qui iusti-
ficat impium et qui condempnat iustum
abhominabilis est uterque apud deum.
sua Quid prodest habere divitias stulto cum
sapientiam emere non possit? Qui altum
facit domum, querit ruinam: et qui evi-
tat discere incidet in mala. Omni tem-
pore diligit qui amicus est et frater in an-
gustiis comprobatur. Homo stultus pla-
udet manibus cum spoponderit pro ami-
co suo. Qui meditatur discordias diligit
rixas: et qui exaltat os suum querit rui-
nam. Qui perverse cordis est non inve-
niet bonum: et qui vertit linguam in-
cidet in malum. Natus est stultus in ig-
nominia sua: sed nec pater in fatuo filio
letabitur. Animus gaudens etatem
floridam facit: spiritus tristis exsiccat ossa.
Munera de sinu impius accipit: ut per-
vertat semitas iudicii. In facie prudentis
lucet sapientia: oculi stultorum in fini-
bus terre. Ira patris filius stultus et dolor ma-
tris que genuit eum. Non est bonum
dampnum inferre iusto nec percutere prin-
cipem qui recta iudicat. Qui moderatur
sermones suos doctus et prudens est:
et pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus
quoque si tacuerit sapiens reputabitur:
ilius et si compresserit labia sua intelligens.

XVIII

Occasiones querit qui vult recedere ab
amico: omni tempore erit exprobrabilis.
Non recipit stultus verba pruden- v'bum
tie nisi ea dixeris que versantur
in corde eius. Impius cum in profundum
venerit peccatorum contempnit: sed sequi-
tur eum ignominia et obprobrium.
Aqua profunda verba ex ore viri: et tor-
rens redundans fons sapientie. Accipe-
re personam impii in iudicio non est bo-
num: ut declines a veritate iudicii. La-

bia stulti inmiscent se rixis. et os eius
iurgia provocat. Os stulti contritio eius
et labia ipsius ruina anime eius. Verba
bilinguis quasi simplicia et ipsa perve-
niunt usque ad interiora ventris. Pigre-
diat timor anime autem effeminatorum
esurient. Qui mollis et dissolutus est in
opere suo: frater est sua opera dissipantis.
Turris fortissima nomen domini: ad ip-
sum currit iustus et exaltabitur. Substantia
divitis urbs roboris eius et quasi mu-
rus validus circumdans eum. Antequam
conteratur exaltatur cor hominis: et an-
tequam glorificetur humiliatur. Qui prius
respondet quam audiat: stultum se esse
demonstrat et confusione dignum. Spiritus
viri sustentat imbecillitatem suam:
spiritum vero ad irascendum facilem quis
poterit sustinere? Cor prudens possidebit
scientiam et auris sapientium querit doc-
trinam. Donum hominis dilatat viam
eius et ante principes spatium ei facit.
Iustus prior est accusator sui: venit amicus
eius et investigabit eum. Contentiones al' contradictiones
comprimit sors et inter potentes quoque
diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre quasi
civitas firma et iudicia quasi vectes
urbium. De fructu oris viri replebitur
venter eius et genimina labiorum
illius saturabunt eum. Mors et vita
in manibus lingue: qui diligunt eam co-
medent fructus eius.

XIX

Qui invenit mulierem bonam
invenit bonum: et hauriet iocun-
ditatem a domino. Qui expellit mulierem
bonam: expellit bonum. Qui autem
tenet adulteram stultus est. Cum ob- & insipiens
secrationibus loquetur pauper: et dives
effabitur rigide. Vir amicabilis ad so-
cietatem magis amicus erit quam frater.
Melior est pauper qui ambulat in sim- Al' hic incipit c. xix.
plicitate sua quam dives torquens
labia, insipiens. Ubi non est scientia sua &
anime non est bonum: et qui festinus
est pedibus offendet. Stultitia hominis sup-
plantat gressus eius et contra deum
fervet animo suo. Divitie addunt
amicos plurimos: a paupere autem
et hii quos habuit separantur. Testis
falsus non erit impunitus: et qui
mendacia loquitur non effugiet. Mul-
ti colunt personam potentis et amici
sunt dona tribuentis. Fratres hominis
pauperis oderunt eum: insuper et a-

mia procul recesserunt ab eo. Qui tan
tum verba sectatur nichil habebit. et qui
autem possessor est mentis diligit ani
mam suam et custos prudentie inve
niet bona. Testis falsus non erit impu
nitus et qui loquitur mendacia peribit.
Non decent stultum delitie: nec servum
dominari principibus. Doctrina viri per
patientiam noscitur et gloria eius
est iniqua pretergredi. Sicut fremitus
leonis. ita et regis ira et sicut ros super
herbam ita et hylaritas eius. Dolor patris
filius stultus: et tecta iugiter perstillan
tia litigiosa mulier. Domus et divitie
dantur a parentibus: a domino autem
proprie uxor prudens. Pigredo immittit
soporem. et anima dissoluta esuriet. Qui
custodit mandatum custodit animam
suam qui autem negligit vias suas.
mortificabitur. Feneratur domino qui
miseretur pauperis et vicissitudinem su
am reddet ei. Erudi filium tuum ne des
peres: ad interfectionem autem eius
ne ponas animam tuam. Qui enim impatiens
est sustinebit dampnum et cum rapue
rit aliud apponet. Audi consilium et susci
pe disciplinam ut sapiens sis in novissi
mis tuis. Multe cogitationes in corde
viri: voluntas autem domini perma
nebit. Homo indigens misericors est
et melior est pauper quam vir mendax. Ti
mor domini ad vitam: et in plenitudine
commorabitur absque visitatione pessi
ma. Abscondit piger manum suam
sub ascella nec ad os suum applicat eam.
Pestilente flagellato stultus sapientior
erit. Si autem corripueris sapientem
intelliget disciplinam. Qui affligit pa
trem et fugit matrem ignominiosus
erit et infelix. Non cesses fili audire doc
trinam: nec ignores sermones scientie.
Testis iniquus deridet iudicium et os im
piorum devorat iniquitatem. Parata
sunt derisoribus iudicia: et mallei per
cutientes stultorum corporibus. · XX ·

XX

Luxuriosa res vinum et tumul
tuosa ebrietas: quicumque his de
lectatur non erit sapiens. Sicut rugitus
leonis ita et terror regis: qui provo
cat eum peccat in animam suam. Ho
nor est homini qui separat se a contentio
nibus. omnes enim stulti immiscentur
contumeliis. Propter frigus piger ara
re noluit. mendicabit ergo estate et
non dabitur ei. Sicut aqua profunda
sic consilium in corde viri sed homo sa
piens exhauriet illud. Multi homines mi
sericordes vocantur virum autem fide
lem quis inveniet. Iustus qui ambulat
in simplicitate sua beatos post se filios
derelinquet. Rex qui sedet in solio iudicii
dissipat omne malum intuitu suo. Quis
potest dicere mundum est cor meum pu
rus sum a peccato. Pondus et pondus
mensura et mensura utrumque abhomi
nabile est apud deum. Ex studiis suis
intelligitur puer si munda et si recta sint
opera eius. Aurem audientem et oculum
videntem: dominus fecit utrumque. Noli
diligere sompnum ne te egestas oppri
mat: aperi oculos tuos et saturare pa
nibus. Malum est malum est dicit omnis
emptor et cum recesserit tunc gloriabitur.
Est aurum et multitudo gemmarum
vas autem pretiosum labia scientie.
Tolle vestimentum eius qui fideiussor
extitit alieni et pro extraneis aufer
pignus ab eo. Suavis est homini panis
mendacii et postea implebitur os
eius calculo. Cogitationes consiliis
roborabuntur et gubernaculis tractanda
sunt bella. Ei qui revelat misteria
et ambulat fraudulenter et dilatat la
bia sua: ne commiscearis. Qui male
dicit patri suo et matri extinguetur
lucerna eius in mediis tenebris. Here
ditas ad quam festinatur in principio:
in novissimo benedictione carebit.
Ne dicas reddam malum pro malo
expecta dominum et liberabit te. Abho
minatio est apud dominum pondus et
pondus. statera dolosa non est bona.
A domino diriguntur gressus viri.
Quis autem hominum intelligere
potest viam suam. Ruina est homini
devotare sanctos et post vota retractare.
Dissipat impios rex sapiens et incurvat
at super eos fornicem. Lucerna domini spi
raculum hominis qui investigat om
nia secreta ventris. Misericordia et veritas cus
todiunt regem et roboratur clementia
thronus eius. Exultatio iuvenum for
titudo eorum et dignitas senum cani
ties. Livor vulneris absterget mala et
plage in secretioribus ventris. Sicut di
visiones aquarum ita cor regis in manu
domini: quocumque voluerit inclinabit
illud. Omnis via viri recta sibi vide

tur. appendit autem corda dominus. Fa
cere misericordiam et iudicium magis placet do
mino quam uictime. Exaltatio oculorum
et delatatio cordis et lucerna impiorum
peccatum. Cogitationes robusti semper
in abundantia. Omnis autem piger
semper in egestate est. Qui congregat the
sauros lingua mendacii: uanus et excors
est: et impingetur ad laqueos mortis. Ra
pine impiorum detrahent eos. quia no
luerunt facere iudicium. Peruersa uia
uiri, aliena est. Melius est sedere in an
gulo domatis quam cum muliere litigi
osa et in domo communi. Anima im
pii desiderat malum; non miserebitur
proximo suo. Multato pestilente sapi
entior erit paruulus: et si sectetur sapie
tem: sumet scientiam. Excogitat iustus
de domo impii: ut detrahat impios a
malo. Qui obturat aurem suam ad
clamorem pauperis, et ipse clamabit. et
non exaudietur. Munus absconditum
extinguit iras, et donum in sinu indig
nationem maximam. Gaudium iusto est
facere iudicium: et pauor operantibus in
iquitatem. Vir qui errauerit a uia doctrine
in cetu gigantum commorabitur. Qui
diligit epulas in egestate erit. Qui amat
uinum et pinguia non ditabitur. Pro
iusto dabitur impius et pro rectis iniquus.
Melius est habitare in terra deserta quam
cum muliere rixosa et iracunda. The
saurus desiderabilis et oleum in habi
taculo iusti et imprudens homo dissi
pabit illud. Qui sequitur iustitiam et
misericordiam: inueniet uitam, et gloriam. Ciui
tatem fortium ascendit sapiens: et des
truxit robur fiducie eius. Qui custodit
os suum et linguam suam custodit ab
angustiis animam suam. Superbus et
arrogans uocatur indoctus qui in ira
operatur superbiam. Desideria occidunt pi
grum noluerunt enim quicquam manus eius
operari. Tota die concupiscit et desiderat
qui autem iustus est tribuet et non ces
sabit. Hostie impiorum abhominabiles
sunt domino. que offeruntur ex scelere
Testis mendax peribit. uir obediens loque
tur uictoriam. Vir impius procaciter
obfirmat uultum suum. qui autem
rectus est corrigit uiam suam. Non est
sapientia non est prudentia. non est con
silium: contra dominum. Equus paratur
ad diem belli: dominus autem salutem tri

Rubrica · xxii · XXII
Melius est nomen bonum quam di
uitie multe. super aurum et argentum
gratia bona. Diues et pauper obuiauerunt
sibi. utriusque oparator est dominus. Calli
dus uidit malum et abscondit se. inno
cens pertransiit et afflictus est dampno.
Finis modestie timor domini. diuitie et
gloria et uita. Arma et gladii in uia per
uersi custos autem anime sue longe
recedet ab eis. Prouerbium est adoles
cens iuxta uiam suam. etiam cum senu
erit non recedet ab ea. Diues pauperibus
imperat. et qui accipit mutuum seruus est
feneratis. Qui seminat iniquitatem
metet mala: et uirga ire sue consuma
bitur. Qui pronus est ad misericordiam benedi
cetur: de panibus enim suis dedit pau
peri. Victoriam et honorem acquiret qui
dat munera: animam autem aufert
accipientum. Eice derisorem et exibit cum
eo iurgium. cessabuntque cause et contu
melie. Qui diligit cordis munditiam
propter gratiam labiorum suorum ha
bebit amicum regem. Oculi domini
custodiunt scientiam: et supplantantur uerba
iniqui. Dicit piger leo est foris: in medio
platearum occidendus sum. Fouea pro
funda os aliene: cui iratus est dominus
incidet in eam. Stultitia colligata est
in corde pueri et uirga discipline effu
gabit eam. Qui calumniatur paup
erem ut augeat diuitias suas: dabit ipse
ditiori et egebit. Fili mi inclina aurem
tuam et audi uerba sapientium: appone
autem cor tuum ad doctrinam meam
que pulcra erit tibi cum seruaueris
eam in corde tuo: et redundabit in la
biis tuis ut sit in domino fiducia tua
unde et ostendi eam tibi hodie. Ecce
descripsi eam tripliciter in cogitationi
bus et scientia. ut ostenderem tibi firmitatem
et eloquia ueritatis respondere ex his il
lis qui miserunt te. Non facias uiolen
tiam pauperi quia pauper est. neque con
teras egenum in porta quia dominus
iudicabit causam eius [?] et configet eos
qui confixerunt animam eius. No
li esse amicus homini iracundo: neque
ambules cum uiro furioso. et ne forte
discas semitas eius. et sumas scandalum
anime tue. Noli esse cum his qui defi
gunt manus suas. et qui uades se offe
runt pro debitis si enim non habes

XXII unde restituas quid cause est ut tollas o
perimentum de cubili tuo. Ne transgredi
aris terminos antiquos quos posuerunt
XXIII patres tui. Vidisti virum velocem in ope
re suo coram regibus stabit: nec erit ante
ignobiles. xxiii.
Quando sederis ut comedas cum
principe diligenter attende que apposita
sunt ante faciem tuam: et statue cul
trum in gutture tuo si tamen habes i
potestate animam tuam. Ne desideres
de cibis eius: in quo est panis mendacii.
Noli laborare ut diteris: sed prudentie
tue pone modum. Ne erigas oculos tuos
ad opes quas habere non potes: quia fa
cient sibi pennas quasi aquile et vo
labunt in celum. Ne comedas cum ho
mine inuido et ne desideres cibos eius
quoniam in similitudine arioli et co
iectoris estimat quod ignorat. Come
de et bibe dicet tibi et mens eius non est
tecum. Cibos quos comederas evomes
et perdes pulcros sermones tuos. In
auribus insipientium ne loquaris
quia despicient doctrinam eloquii tui.
Ne attingas terminos paruulorum
et agrum pupillorum et agrum pu
pillorum ne introeas. propinquus e
nim eorum fortis est: et ipse iudicabit
contra te causam eorum. Ingrediatur
ad doctrinam cor tuum et aures tue
ad verba scientie. Noli subtrahere a pu
ero disciplinam: si enim percusseris eum
virga. non morietur. Tu virga per
cuties eum: et animam eius de inferno
liberabis. Fili mi si sapiens fuerit a
nimus tuus gaudebit tecum cor meum.
et exultabunt renes mei cum locuta
fuerint rectum labia tua. Non emu
letur cor tuum peccatores sed in timo
re domini esto tota die. quia habebis
spem in nouissimo et prestolatio tua
non auferetur. Audi fili mi et esto
sapiens: et dirige in via animum tuum.
Noli esse in conuiuiis potatorum nec in co
messationibus eorum qui carnes ad
vescendum conferunt quia va
cantes potibus et dantes symbola consu
mentur: et vestietur pannis dormita
tio. Audi patrem tuum qui genuit te
et ne contempnas cum senuerit ma
ter tua. Veritatem eme et noli vendere sa
pientiam et doctrinam et intelligentiam.
Exultat gaudio pater iusti qui sa
pientem genuit. letabitur in eo. Gaudeat
pater tuus et mater tua: et exultet que
genuit te. Prebe fili mi cor tuum michi
et oculi tui vias meas custodiant. Fo
vea enim profunda est meretrix: et
puteus angustus aliena. Insidiatur
in via quasi latro. et quos incautos
viderit interficiet. Cui ve? Cuius patri
ve? cui rixe? cui fovee? cui sine causa
vulnera? cui suffusio oculorum? Nonne
his qui morantur in vino et student calici
bus epotandis? Ne intuearis vinum
quando flavescit cum splenduerit in
vitro color eius. Ingreditur blande sed
in nouissimo mordebit ut coluber.
et sicut regulus venena diffundet. Ocu
li tui videbunt extraneas et cor tuum lo
quetur perversa et eris sicut dormiens in
medio mari et quasi sopitus guberna
tor amisso clavo. et dices verberaverunt
me et non dolui: traxerunt me et ego
non sensi. Quando evigilabo et
rursus vina repperiam. xxiiii.
XXIIII Ne emuleris viros malos nec
desideres esse cum eis: quia ra
pinas meditatur mens eorum et
fraudes labia eorum loquuntur. Sa
pientia edificabitur domus et pru
dentia roborabitur. In doctrina replebun
tur cellaria universa substantia pre
tiosa et pulcherrima. Vir sapiens for
tis est et vir doctus robustus et va
lidus quia cum dispositione initur
bellum et erit salus ubi multa consilia
sunt. Excelsa stulto sapientia in por
ta non aperiet os suum. Qui cogi
tat mala facere stultus vocabitur.
Cogitatio stulti peccatum est: et abo
minatio hominum detractor. Si despa
veris lapsus in die angustie imminuetur
fortitudo tua. Erue eos qui ducuntur
ad mortem et qui trahuntur ad
interitum liberare ne cesses. Si dixe
ris vires non suppetunt: qui inspector
est cordis ipse intelligit et servatorem
anime tue nichil fallit. reddet que ho
mini iuxta opera sua. Comede fili
mi mel quoniam bonum est et favum
dulcissimum gutturi tuo. Sic et doc
trina sapientie anime tue quam
cum inveneris habebis spem in no
vissimis et spes tua non peribit. Ne in
sidieris et queras impietatem in domo
iusti: neque vastes requiem eius. Sep

ties enim cadet iustus et resurget: im
pii autem corruent in malum. Cum ce
ciderit inimicus tuus ne gaudeas et in
ruina eius ne exultet cor tuum: ne for
te videat dominus et displiceat ei et au
ferat ab eo iram suam. Ne contendas
cum pessimis nec emuleris impios:
quoniam non habent futurorum spem
mali: et lucerna impiorum extinguetur.
Time dominum fili mi et regem: et
cum detractoribus ne commiscearis: quoniam re
pente consurget perditio eorum et rui
nam utriusque quis cognovit? Hec quoque
sapientibus. Cognoscere personam in iu
dicio: non est bonum. Qui dicit impio
iustus es maledicent eis populi et detes
tabuntur eos tribus. Qui arguunt
laudabuntur: et super ipsos veniet bene
dictio: labia deosculabitur qui recta verba
respondet. Prepara foris opus tuum et
diligenter exerce agrum tuum: ut post
ea edifices domum tuam. Ne sis testis
frustra contra proximum tuum: nec
lactes quemquam labiis tuis. Ne dicas
quomodo fecit mihi sic faciam ei: reddam
unicuique secundum opus suum. Per a
grum hominis pigri transivi et per vi
neam viri stulti: et ecce totum repleve
rant urtice. et operuerant superficiem eius
spine: et maceria lapidum destructa
erat. Quod cum vidissem posui in cor
de meo: et exemplo didici disciplinam.
Usquequo piger dormis usquequo de sopo
no non consurges? Parum inquit dor
mies modicum dormitabis. Paxillum
manus conseres ut quiescas et veniet
quasi cursor egestas tua et mendicitas
quasi vir armatus. He quoque parabo
le salomonis quas transtulerunt viri
ezechie regis iuda. xxv. XXV

Gloria dei celare verbum
et gloria regum inves
tigare sermonem. Ce
lum sursum et terra
deorsum: et cor regum
inscrutabile. Aufer rubiginem de ar
gento et egredietur vas purissimum.
Aufer impietatem de vultu regis et
firmabitur iustitia thronus eius. Ne
gloriosus appareas coram rege: et in
loco magnorum ne steteris. Melius
est enim ut dicatur tibi ascende huc:
quam humilieris coram principe. Que
viderunt oculi tui ne proferas in iur
gio cito: ne postea emendare non possis
cum dehonestaveris amicum tuum.
Causam tuam tracta cum amico tuo.
et secretum extraneo ne reveles: ne
forte insultet tibi cum audierit et expro
brare non cesset. Gratia et amicitia libe
rant quas tibi serva ne exprobrabilis
fias. Mala aurea in lectis argenteis qui
loquitur verbum in tempore suo. In auris
aurea et margarita fulgens: qui
arguit sapientem et aurem obedien
tem. Sicut frigus nivis in die messis: i
ta legatus fidelis ei qui misit eum: a
nimam illius requiescere facit. Nubes
et ventus et pluvie non sequentes vir
gloriosus et promissa non complens.
Patientia lenietur princeps: et lingua
mollis confringet duritiam. Mel inve
nisti comede quod sufficit tibi: ne forte
satiatus evomas illud. Subtrahe pe
dem tuum de domo proximi tui nequando
satiatus oderit te. Iaculum et gladius
et sagitta acuta: homo qui loquitur
contra proximum suum falsum testi
monium. Dens putridus et pes lassus
qui sperat super infideli in die angustie
et amittit pallium in die frigoris. A
cetum in nitro et qui cantat carmina
cordi pessimo. Sicut tinea vestimen
to et vermis ligno ita tristitia viri
nocet cordi. Si esurierit inimicus
tuus: ciba illum. si sitierit da ei aquam
bibere. prunas enim congregabis super
caput eius et dominus reddet tibi. Ven
tus aquilonis dissipat pluvias: et
facies tristis linguam detrahentem.
Melius est sedere in angulo domatis
quam cum muliere litigiosa et in
domo communi. Aqua frigida anime
sitienti: et nuntius bonus de terra lon
ginqua. Fons turbatus pede et vena
corrupta iustus cadens coram im
pio. Sicut qui mel comedit multum:
non est ei bonum sic qui scrutator est
maiestatis opprimetur a gloria. Si
cut urbs patens et absque murorum
ambitu ita vir qui non potest in
loquendo cohibere spiritum suum. xxvi. XXVI

Quomodo nix estate et pluvie et
messe. sic indecens est stulto gloria.
Nam sicut avis ad alta transvolans
et passer quolibet vadens sic maledictum
frustra prolatum in quempiam super
veniet. Flagellum equo et chamus

asino et uirga dorso imprudentium Ne
respondeas stulto iuxta stultitiam suam
ne efficiaris ei similis Responde stulto
iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens
esse uideatur Claudus pedibz et iniqui
tatem bibens qui mittit uerba per nun
tium stultum quomodo pulchras frust
ra habet claudus tybias [illegible] in
ore stultorum parabola sicut qui mittit
lapidem in aceruum mercurii ita qui
tribuit insipienti honorem. Quomodo
si spina nascatur in manu temulenti
sic parabola in ore stultorum. Iudicium
determinat causas et qui imponit stul
to silentium iras mitigat Sic canis
qui reuertitur ad uomitum suum: sic
imprudens qui iterat stultitiam suam.
Vidisti hominem sapientem sibi ui
deri: magis illo spem habebit stultus
Dicit piger leo [illegible] in uia: [illegible] itineri
bus. Sicut ostium uertitur in cardi
ne suo ita piger in lectulo suo Abscon
dit piger man' sub ascella sua: et la
borat si ad os suum eas conuerterit.
Sapientior sibi piger uidetur septem
uiris loquentibz sententias. Sicut q
apprehendit auribz ca[illegible]nem: sic qui
transit [illegible] impatiens commiscetur rixe
alterius sicut noxius est qui mittit
lanceas et sagittas in mortem: ita
uir qui fraudulenter nocet amico suo.
et cum fuerit deprehensus dicit ludens
feci Cum defecerint ligna extinguetur
ignis et susurrone subtracto iurgia
conquiescunt. Sicut carbones ad pru
nas et ligna ad ignem. sic homo ira
cundus suscitat rixas. Verba susur
ronis quasi simplicia et ipsa perueniunt
ad intima uentris. Quomodo si argento
sordido ornare uelis uas fictile. sic la
bia tumentia cum pessimo corde sotia
ta labiis suis intelligit inimicus: cum
in corde tractauerit dolos. Quando sub
miserit uocem suam ne credideris ei
quoniam septem nequitie sunt in
corde illius. Qui operit odium fraudu
lenter: reuelabitur malitia eius in
consilio. Qui fodit foueam incidet in e
am: et qui uoluit lapidem reuertetur
ad eum lingua fallax non amat ueri
tatem et os lubricum operatur ruinas
XXVII
NE glorieris in crastinum · xxvii ·
ignorans quid superuentura pa
riat dies laudet te alienus et non os
tuum extraneus et non labia tua
Graue est saxum et onerosa harena:
sed ira stulti utroque grauior Ira non habet
misericordiam nec erumpens furor et impetum
concitati ferre quis poterit Melior est
manifesta correptio quam amor abscon
ditus Meliora sunt uulnera diligentis
quam fraudulenta odientis oscula. A
nima saturata calcabit fauum Ani
ma esuriens et amarum pro dulci sumet
Sicut auis transmigrans de nido suo
sic uir qui relinquit locum suum Un
guento et uariis odoribz delectatur cor
et bonis amici consiliis anima dulco
ratur. Amicum tuum et amicum pa
tris tui ne dimiseris et domum fratris
tui ne ingrediaris in die afflictionis tue
Melior est uicinus iuxta: quam frater procul
Stude sapientie fili mi et letifica cor
meum: ut possis exprobranti respondere
sermonem Astutus uidens malum
absconditus est: paruuli transeuntes
sustinuere dispendia. Tolle uestimentum
eius qui fidem spopondit pro extraneo
et pro alienis aufer ei pignus Qui
benedicit proximo suo uoce grandi de
nocte consurgens. maledicenti similis
erit Tecta p[er]stillantia in die frigo
ris: et litigiosa mulier comparantur
Qui retinet eam [illegible] uentum tenet
et oleum dextere sue euocabit Ferrum
ferro acuitur et homo exacuit faciem
amici sui. Qui seruat ficum comedet
fructus eius. et qui custos est domini
sui glorificabitur. Quomodo in aquis
resplendent uultus prospicientium:
sic corda hominum manifesta sunt
prudentibz Infernus et perditio non re
plentur: similiter et oculi hominum
insatiabiles. Quomodo probatur in
conflatorio argentum et in fornace au
rum sic probatur homo ore laudantis
Cor iniqui exquirit mala cor autem
rectum exquirit scientiam Si contu
deris stultum in pila quasi tysanas
feriente desuper pilo. non auferetur ab
eo stultitia eius. Diligenter agnosce uul
tum pecoris tui tuos que greges considera
Non enim habebis iugiter potestatem sed
corona tribuetur in generatione gene
rationum Aperta sunt prata et apparue
runt herbe uirentes et collecta sunt fe
na de montibz. Agni ad uestimentum
tuum: et hedi ad agri pretium sufficiant
tibi lac caprarum in cibos tuos

cellaria domus tue: et ad uictum ancil
lis tuis. Fugit impius nemine persequen
te: iustus autem quasi leo confidens ab
sque terrore erit. xxviii.

XXVIII

Propter peccata terre multi principes
eius: et propter hominis sapien
tiam et horum scientiam que dicuntur
uita ducis longior erit. Vir pauper calum
nians pauperes: similis est ymbri ue
hementi in quo paratur fames. Qui
derelinquunt legem laudant impium
qui custodiunt succenduntur contra
eum. Viri mali non cogitant iudici
um: qui autem requirunt dominum ani
maduertunt omnia. Melior est pauper am
bulans in simplicitate sua: quam di
ues prauis itineribus. Qui custodit legem
filius sapiens est: qui autem pascit co
messatores confundit patrem suum.
Qui coaceruat diuitias usuris et feno
re liberali: in pauperes congregat eas.
Qui declinat aures suas ne audi
at legem oratio eius erit execrabilis. Qui
decipit iustos in uia mala in interitu
suo corruet: et simplices possidebunt
bona eius. Sapiens sibi uidetur uir
diues: pauper autem prudens scruta
bitur eum. In exultatione iustorum
Nota bonum multa gloria est: regnantibus impiis
ruine hominum. Qui abscondit sce
lera sua non dirigetur: qui autem con
fessus fuerit et reliquerit ea misericordiam con
sequetur. Beatus homo qui semper est
pauidus: qui uero mentis est dure cor
ruet in malum. Leo rugiens et ursus
esuriens: princeps impius super
populum pauperem. Dux indigens pru
dentia multos opprimit per calumpni
am: qui autem odit auariciam longe
uient dies eius. Hominem qui calump
niatur anime sanguinem si usque ad
lacum fugerit nemo sustinet. Qui
ambulat simpliciter saluus erit: qui
peruersis graditur uiis concidet semel.
Qui operatur terram suam saciabitur
panibus: qui sectatur ocium replebitur
egestate. Vir fidelis multum laudabitur:
qui autem festinat ditari non erit
innocens. Qui cognoscit in iudicio fa
ciem non facit bene: iste et pro bucella
panis deserit ueritatem. Vir qui festinat
ditari et aliis inuidet: ignorat quod
egestas superueniet ei. Qui corripit ho
minem gratiam postea inueniet apud

eum: magis quam ille qui per lingue blan
dimenta decipit. Qui subtrahit aliquid
a patre suo et a matre et dicit hoc non
esse peccatum: particeps homicide est. Qui al' esse
se iactat et dilatat iurgia concitat: qui uero
sperat in domino sanabitur. Qui confi
dit in corde suo stultus est: qui autem
graditur sapienter ipse saluabitur. Qui al' laudabit
dat pauperi non indigebit: qui despicit
deprecantem sustinebit penuriam. Cum
surrexerint impii abscondentur ho
mines: cum illi perierint multiplicabun
tur iusti. xxix.

XXIX

Viro qui corripientem se dura ceruice
contempnit: et repentinus superueniet
eum interitus et eum sanitas
non sequetur. In multiplicatione ius
torum letabitur uulgus: cum impii
sumpserint principatum gemet po
pulus. Vir qui amat sapientiam le
tificat patrem suum: qui autem nu
trit scorta: perdit substantiam suam.
Rex iustus erigit terram: uir auarus des
truet eam. Homo qui blandis fictis
que sermonibus loquitur amico suo: re
te expandit gressibus eius. Peccantem
uirum iniquum inuoluet laqueus:
et iustus laudabit atque gaudebit. No
uit iustus causam pauperum: impius
ignorat scientiam. Homines pestilentes
dissipant ciuitatem: sapientes uero
auertunt furorem. Vir sapiens si cum
stulto contenderit: siue irascatur siue
rideat non inueniet requiem. Viri san
guinum oderunt simplicem: iusti
autem querunt animam eius. To
tum spiritum suum profert stultus: sapiens
differt et reseruat in posterum. Princeps
qui libenter audit uerba mendacii:
omnes ministros habebit impios.
Pauper et creditor obuiauerunt sibi:
utriusque illuminator est dominus.
Rex qui iudicat in ueritate pauperes:
thronus eius in eternum firmabitur.
Virga atque correptio tribuet sapien
tiam: puer autem qui dimittitur uo
luntati sue confundit matrem suam.
In multiplicatione impiorum multi
plicabuntur scelera: et iusti ruinas eo
rum uidebunt. Erudi filium tuum et re
frigerabit te et dabit delicias anime
tue. Cum prophetia defecerit dissipabitur
populus: qui uero custodit legem beatus
est. Seruus uerbis non potest erudiri

quia quod dicis intelligit et respondere
contempnit. Vidisti hominem uelocem
ad loquendum: stultitia magis spe-
randa est quam illius correptio. Qui delicate
a pueritia nutrit seruum suum postea
illum sentiet contumacem. Vir iracundus
prouocat rixas et qui ad indignandum fa-
cilis est erit ad peccata procliuior. Super-
bum sequitur humilitas: et humilem
spiritu suscipiet gloria. Qui cum fure partici-
pat odit animam suam: adiurantem
audit et non indicat. Qui timet hominem
cito corruet qui sperat in domino subleua-
bitur. Multi requirunt faciem principis.
et egreditur a domino iudicium singu-
lorum. Abhominantur iusti uirum im-
pium: et abhominantur impii eos qui
in recta sunt uia. Verbum custodiens fi-
al' custodiens
XXX lius: extra perditionem erit. · xxx ·
Verba congregantis filii uomentis.
Visio quam locutus est uir cum
quo est deus et qui deo secum morante con-
fortatus ait. Stultissimus sum uirorum
et sapientia hominum non est mecum
Non didici sapientiam: et noui scientiam
sanctorum. Quis ascendit in celum atque
descendit? Quis continuit spiritum in manibus
suis? Quis colligauit aquas: quasi in
uestimento? Quis suscitauit omnes ter-
minos terre? Quod nomen est eius et
quod nomen filii eius si nosti? Omnis
omnibus sermo dei ignitus clipeus est sperantibus
in se. Ne addas quicquam uerbis illius: et
arguaris inueniaris que mendax. Duo
rogaui te: ne deneges michi antequam mo-
riar. Vanitatem et uerba mendacia lon-
ge fac a me mendicitatem et diuitias
ne dederis michi tribue tantum uictui
meo necessaria. ne forte saciatus illiciar
ad negandum et dicam quis est dominus.
Et egestate compulsus furer et periurem
nomen dei mei. Ne accuses seruum ad
dominum suum. ne forte maledicat tibi
et corruas. Generatio que patri suo ma-
ledicit: et qui matri sue non benedicit
Generatio que sibi munda uidetur. et
tamen non est lota a sordibus suis. Generatio
cuius excelsi sunt oculi: et palpebre eius
in altum porrecte. Generatio que pro
dentibus gladios habet et commandit
molaribus suis, ut comedat inopes de ter-
ra et pauperes ex hominibus. Sanguisuge
due sunt filie dicentes, affer affer. Tria
sunt insaturabilia: et quartum quod num-

quam dicit sufficit. Infernus et os uulue et ter-
ra que non satiatur aqua. ignis uero
numquam dicit sufficit. Oculum qui subsan-
nat patrem et qui despicit partum matris
sue effodiant eum corui de torrentibus: et
comedant illum filii aquile. Tria sunt
difficilia michi et quartum quod penitus
ignoro. Viam aquile in celo. uiam co-
lubri super petram uiam nauis in me-
dio mari et uiam uiri in adolescentia.
talis est et uia mulieris adultere que co-
medit et tergens os suum dicit non sum
operata malum. Per tria mouetur terra
et quartum non potest sustinere. per seruum
cum regnauerit. per stultum cum satu-
ratus fuerit cibo. per odiosam mulierem
cum in matrimonio fuerit assumpta
et per ancillam. cum heres fuerit domine
sue. Quatuor sunt minima terre et ip-
sa sunt sapientiora sapientibus formice
populus infirmus: que preparant in mes-
se cibum sibi. lepusculus plebs inualida:
que collocat in petra cubile suum Re-
gem locusta non habet et egreditur u-
niuersa per turmas. Stellio manibus nititur
et moratur in edibus regis. Tria sunt
que bene gradiuntur et quartum quod in-
cedit feliciter. leo fortissimus bestiarum
ad nullius pauebit occursum. Gallus
succinctus lumbos: et aries nec est rex qui
resistat ei et qui stultus apparuit: post-
quam elatus est in sublime Si enim intel-
lexisset ori imposuisset manum Qui
autem fortiter premit ubera ad eliciendum
lac exprimit butyrum et qui uehemen-
ter emungit elicit sanguinem et qui pro-
uocat rixas producit discordias. Verba La-
muelis regis uisio qua erudiuit eum mater sua.
Quid dilecte mi. Quid dilecte uteri
mei. Quid dilecte notorum meo-
rum. Ne dederis mulieribus substantiam
tuam: et diuitias tuas ad delendos re-
ges. Noli regibus o lamuel noli re-
gibus dare uinum quia nullum secretum est
ubi regnat ebrietas. Ne forte bibant
et obliuiscantur iudiciorum et mutent
causam filiorum pauperis. Date siceram
merentibus et uinum his qui amaro
sunt animo. bibant et obliuiscantur e-
gestatis sue: et doloris non recordentur
amplius. Aperi os tuum muto: et causis
omnium filiorum qui pertranseunt.
Aperi os tuum decerne quod iustum est: et
iudica inopem et pauperem. Aleph

Mulierem fortem quis inueniet procul
et de ultimis finibz precium eius. Beth
Confidit in ea cor uiri sui: et spoliis eius
non indigebit. Gimel Reddet ei bonum
et non malum: omnibz diebz uite sue.
Deleth Quesiuit lanam et linum: et operata est
consilio manuum suarum. He Facta est quasi
nauis institoris: de longe portans panem
suum. Vau De nocte surrexit dedit que predam
domesticis suis: et cibaria ancillis suis. Zai
Considerauit agrum et emit eum: et de
fructu manuum suarum plantauit ui
neam. Heth Accinxit fortitudine lumbos
bos suos: et roborauit brachium suum.
Theth Gustauit et uidit quia bona est
negotiatio eius: non extinguetur in noc
te lucerna eius. Ioth Manum suam
misit ad fortia: et digiti eius apprehenderunt
fusum. Caph Palmam suam aperuit ino
pi: et manum suam extendit ad pauperem.
Lameth Non timebit domui sue a frigori
bz niuis: omnes autem domestici eius
uestiti duplicibz. Mem Stragulatam uestem
tem fecit sibi: byssus et purpura indumentum
tum eius. Nun Nobilis in portis uir eius
quando sederit cum senatoribz terre.
Samech Sindonem fecit et uendidit: et cin
gulum tradidit chananeo. Ain Fortitu
do et decor indumentum eius: et ridebit
in die nouissimo. Phe Os suum ape
ruit sapientie et lex clementie et lingua
eius. Sade Considerauit semitas domus
sue: et panem otiosa non comedit.
Coph Surrexerunt filii eius et beatissimam
predicauerunt: et uir eius et laudauit eam.
Res Multe filie congregauerunt diui
tias: tu supergressa uniuersas. Sin
Fallax gratia et uana est pulcritudo:
mulier timens dominum ipsa laudabitur.
Thau Date ei de fructu manuum suarum
et laudent eam in portis opera eius. Ex
plicit liber prouerbiorum salomonis
qui hebraice dicitur masloth. Incipit
liber ecclesiastes.

Verba ecclesiastes filii
dauid: regis ierusalem. Va
nitas uanitatum dixit
ecclesiastes. uanitas
uanitatum et omnia
uanitas. Quid habet amplius homo
de uniuerso labore suo quo laborat sub so
le. Generatio preterit et generatio aduenit
terra uero in eternum stat. Oritur sol
et occidit et ad locum suum reuertitur
ibique renascens gyrat per meridiem et
flectitur ad aquilonem lustrans uniuer
sa in circuitu pergit spiritus et in circulos suos
regreditur. Omnia flumina intrant in
mare et mare non redundat ad locum
unde exeunt flumina reuertuntur ut iter
um fluant. Cuncte res difficiles non
potest eas homo explicare sermone. Non
saciatur oculus uisu nec auris impletur
auditu. Quid est quod fuit? ipsum quod
futurum est. Quid est quod factum est?
ipsum quod faciendum est. Nichil sub sole
nouum. nec ualet quisquam dicere ecce hoc
recens est. Iam enim precessit in seculis
que fuerunt ante nos. Non est priorum
memoria: sed nec eorum quidem que
postea futura sunt erit recordatio apud eos
qui futuri sunt in nouissimo. Ego eccle
siastes fui rex super israel in ierusalem: et pro
posui in animo meo: querere et inuesti
gare sapienter de omnibus que fiunt sub
sole. Hanc occupationem pessimam de
dit deus filiis hominum: ut occuparentur
in ea. Vidi cuncta que fiunt sub sole: et
ecce uniuersa uanitas et afflictio spiritus.
Peruersi difficile corriguntur: et stultorum
infinitus est numerus. Loquutus sum
in corde meo dicens. Ecce magnus effec
tus sum: et precessi sapientia omnes qui
fuerunt ante me in ierusalem et mens mea
contemplata est multa sapienter et di
dici. Dedique cor meum ut scirem sapien
ciam et scientiam errores que et stultitiam.
et agnoui quod in his quoque esset labor
et afflictio spiritus. ii. II

Eo quod in multa sapientia multa
sit indignatio: et qui addit scientiam
addit et dolorem. Dixi ergo in corde meo.
Vadam et affluam deliciis et fruar bo
nis. Et uidi quod hoc quoque esset uanitas
Risum que reputaui errorem: et gaudio
dixi Quid frustra deciperis? Cogitaui
in corde meo abstrahere a uino carnem
meam ut animum meum transferrem
ad sapientiam, deuitarem que stultitiam
donec uiderem quid esset utile filiis ho
minum, quod facerent sub sole numerum
dierum uite sue. Magnificaui opera me
a. edificaui michi domos plantaui ui
neas feci hortos et pomeria et conseui
ea cuncti generis arboribz et extruxi pi
scinas aquarum ut irrigarem sil
uam lignorum germinantium possedi
di seruos et ancillas multamque fa

al' prudentiam et doctrinam

Al' hic cap. c. ii. incipit.

al' quo facto

Prologus qui hic deficit scribitur in prin
cipio iii. lib. et incipit. Memini

milias habui. armenta quoque et mag
nos ovium greges: ultra omnes qui
fuerunt ante me in ierlm. Coacervavi
michi argentum et aurum: et substan
tias regum ac provinciarum. feci michi
cantores et cantatrices et delitias filiorum
al' urceolos. al' in ministerio hominum: sciphos et urceos ad vina
fundenda: et super gressus sum opibus
omnes qui fuerunt ante me in ierlm.
Sapientia quoque perseveravit mecum et
omnia que desideraverunt oculi mei non
meum negavi eis: nec prohibui cor quin om
ni voluptate frueretur et oblectaret se
in his que preparaveram: et hanc ratus
sum partem meam si uterer labore
meo. Cumque me convertissem ad univer
sa opera que fecerant manus mee et ad
labores in quibus frustra sudaveram vi
di in omnibus vanitatem et afflictio
nem animi et nichil permanere sub so
le. Transivi ad contemplandam sapi
entiam erroresque et stultitiam quid
al' quod est inquam homo ut sequi possit regem
factorem suum? Et vidi quia tantum
precederet sapientia stultitiam quan
tum differt lux a tenebris. Sapientis
Stultus oculi in capite eius, in tenebris ambu
lat. et didici quod unus utriusque esset
interitus. et dixi in corde meo. Si unus et
stulti et meus occasus erit quid michi
prodest quod maiorem sapientie dedi o
s. fui peram? locutusque cum mente mea;
animadverti quod hoc quoque esset va
nitas. Non enim erit memoria sapien
tis similiter ut stulti in perpetuum
Par obitus, memoria dispar et futura
tempora oblivione cuncta pariter operient.
Moritur doctus similiter ut indoctus
et idcirco teduit me vite mee videns
mala esse universa sub sole et cuncta
vanitatem atque afflictionem spiritus. Rur
sus detestatus sum omnem industriam
meam qua sub sole studiosissime la
boravi habiturus heredem post me quem
ignoro utrum sapiens an stultus
futurus sit, et dominabitur in laboribus meis
al' quicquam quibus desudavi et sollicitus fui. Et est
quicquam tam vanum? Unde cessavi, re
nuntiavitque cor meum ultra labora
re sub sole. Nam cum alius laboret
in sapientia et doctrina et sollicitudine:
homini otioso quesita dimittit. et hoc
ergo vanitas: et magnum malum.
Quid enim proderit homini de uni

verso labore et afflictione spiritus quibus sub sole
cruciatus est. Cuncti dies eius laboribus
et erumpnis pleni sunt: nec per noc
tem mente requiescit et hec nonne vani
tas est? Nonne melius est comedere et
bibere et ostendere anime sue bona de la
boribus suis: et hoc de manu dei est.
Quis ita devorabit et deliciis affluet ut
ego? Homini bono dedit deus in conspec
tu suo sapientiam et scientiam et leti
tiam: peccatori autem dedit afflictionem
et curam superfluam ut addat et con
greget et tradat ei qui placuit deo. Sed
et hoc vanitas. et cassa sollicitudo mentis.
III Omnia tempus habent: et suis
spatiis transeunt universa sub ce
lo. Tempus nascendi et tempus mo
riendi. Tempus plantandi et tempus
evellendi quod plantatum est. Tempus
occidendi: et tempus sanandi. Tempus
destruendi. et tempus edificandi. Tem
pus flendi: et tempus ridendi. Tempus
plangendi et tempus saltandi. Tempus
spargendi lapides: et tempus colligen
di. Tempus amplexandi. et tempus longe
fieri a complexibus. tempus acquirendi
et tempus perdendi. Tempus custodiendi
et tempus abiciendi. Tempus scinden
di et tempus consuendi. Tempus ta
cendi et tempus loquendi. tempus di
lectionis et tempus odii. Tempus belli
et tempus pacis. Quid habet amplius
homo de labore suo? vidi afflictionem
quam dedit deus filiis hominum ut dis
tendantur in ea. Cuncta fecit bona in
tempore suo et mundum tradidit dis
putationi eorum ut non inveniat
homo opus quod operatus est deus ab
initio usque in finem et cognovi quod
non esset melius nisi letari et facere
bene in vita sua. Omnis homo qui
comedit et bibit et videt bonum
de labore suo hoc donum dei est. Didici
quod omnia opera que fecit deus perse
verent in eternum. Non possumus eis
quicquam addere nec auferre que fe
cit deus ut timeatur. Quod factum est
ipsum permanet. Que futura sunt iam
fuerunt: et deus instaurat quod abiit. Vi
di sub sole in loco iudicii impietatem et
in loco iustitie iniquitatem et dixi in
corde meo. Iustum et impium iudica
bit dominus et tempus omnis rei tunc
sole erit. Dixi in corde meo de filiis

al' et hominum: ut probaret eos deus. ut ostenderet similes esse bestiis. Idcirco unus
interitus est hominis et iumentorum
et equa utriusque conditio. Sicut moritur homo sic et illa moriuntur. Similiter
spirant omnia et nichil habet homo iumento
amplius. Cuncta subiacent vanitati et
omnia pergunt ad unum locum. De terra
facta sunt et in terram pariter revertuntur.
Quis novit si spiritus filiorum adam ascendat sursum et si spiritus iumentorum descendat
deorsum? Et deprehendi nichil esse melius
quam letari hominem in opere suo et hanc
IIII esse partem illius. Quis enim eum adducet ut post se futura cognoscat. ·iiii·
Verti me ad alia et vidi calumpnias que sub sole geruntur et lacrimas innocentium et consolatorem neminem nec posse resistere eorum violentie cunctorum auxilio destitutos. Et laudavi magis mortuos quam viventes et feliciorem
utroque iudicavi qui necdum natus est
nec vidit mala que sub sole fiunt. Rursum
contemplatus sum omnes labores hominum et industrias animadverti patere
invidie proximi. Et in hoc ergo vanitas
et cura superflua est. Stultus complicat manus suas et comedit carnes suas dicens
Melius est pugillus cum requie quam plena utraque manus cum labore et afflictione animi. Considerans repperi et aliam
vanitatem sub sole. Unus est et secundum
non habet non filium non fratrem et tamen
laborare non cessat nec satiantur oculi
eius divitiis nec recogitat dicens. Cui
laboro et fraudo animam meam bonis?
In hoc quoque vanitas est et afflictio pessima. Melius ergo est duos simul esse quam
unum. habent enim emolumentum societatis
sue. Si unus ceciderit ab altero fulcietur.
Ve soli. quia cum ceciderit non habet sublevantem se. Et si dormierint duo fovebuntur
mutuo. Unus quomodo calefiet? Et si
quispiam prevaluerit contra unum
duo resistunt ei. funiculus triplex difficile rumpitur. Melior est puer pauper
et sapiens rege sene et stulto. qui nescit providere in posterum. quod et de carcere
cathenisque interdum quis egrediatur ad
regnum et alius natus in regno inopia consumatur. Vidi cunctos viventes
qui ambulant sub sole cum adolescente
secundo qui consurgit pro eo. Infinitus
numerus est populi omnium qui fue-
runt ante eum et qui postea futuri sunt
non letabuntur in eo. Sed et hoc vanitas et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum
ingrediens domum dei. et appropinqua
ut audias. Multo enim melior est obedientia quam stultorum victime qui
nesciunt quid faciunt mali. ·v· V
Non temere quid loquaris. neque al' nec
cor tuum sit velox ad proferendum
sermonem coram deo. Deus enim in celo
et tu super terram. Idcirco sint pauci sermones tui. Multas curas sequuntur
sompnia et in multis sermonibus
invenietur stultitia. Si quid vovisti deo
ne moreris reddere. displicet enim ei infidelis et stulta promissio. Sed quodcumque voveris redde. Multo quam melius est non vovere
quam post votum promissa non reddere.
Ne dederis os tuum ut peccare facias
carnem tuam neque dicas coram angelo
non est providentia ne forte iratus deus
super sermones tuos dissipet cuncta opera
manuum tuarum. Ubi multa sunt
sompnia: plurime vanitates et sermones innumeri. Tu vero deum time. Si
videris calumpnias egenorum et violenta iudicia et subverti iustitiam in provincia: non mireris super hoc negotio
quia excelso alius excelsior est. Et super
hos quoque eminentiores sunt alii et insuper
universe terre rex imperat servienti. Avarus non implebitur pecunia et qui amat
divitias: fructus non capiet ex eis. Et
hoc ergo vanitas. Ubi multe sunt opes
et multi qui comedunt eas. Et quid prodest possessori nisi quod cernit divitias
oculis suis? Dulcis est sompnus operanti sive parum sive multum comedat. Saturitas autem divitis non sinit
dormire eum. Est et alia infirmitas pessima quam vidi sub sole. Divitie conservate in malum domini sui. Pereunt
enim in afflictione pessima. Generavit
filium qui in summa egestate erit. Sicut egressus est nudus de utero matris sue
sic revertetur et nichil auferet secum de
labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas. Quomodo venit sic revertetur. Quid
ergo prodest ei quod laboravit in ventum?
cunctis diebus vite sue comedit in tenebris et in curis multis et in erumpnis
atque tristitia. Hoc itaque visum mihi est
bonum ut comedat quis et bibat et fruatur letitia ex labore suo quo laboravit

sub est
ipse sole numero dierum vite sue quos
dedit ei deus Et hec pars illius est omni
homini cui dedit deus divitias atque sub
stantiam. potestatem que ei tribuit ut co
medat ex eis. et parte sua fruatur et lete
tur de labore suo: hoc est donum dei. Non
enim satis recordabitur dierum vite su
e eo quod occupet deus deliciis cor eius. vi.

VI
Est et aliud malum quod vidi sub
sole et quidem frequens apud ho
mines. Vir cui dedit deus divitias et sub
stantiam et honorem et nichil deest anime sue
eius ex omnibus que desiderat nec tribuit
ei potestatem deus ut comedat ex eo sed
homo extraneus vorabit illud. Hoc va
al' liberos nitas et magna miseria est. Si genue
rit quispiam .c. filios. et vixerit mul
tis annos et plures dies etatis habuerit
et anima illius non utatur bonis sub
stantie sue sepultura que careat de hoc ego
pronuntio quod melior illo sit aborti
vus. Frustra enim venit et pergit ad tene
bras et oblivione delebitur nomen eius
Non vidit solem neque cognovit distanti
am boni et mali. Et si duobus milibus
annis vixerit et non fuerit perfruitus bo
nis nonne ad unum locum properant
omnia? Omnis labor hominis in ore
eius sed anima eius non implebitur
bonis. Quid habet amplius sapiens a stul
to? Et quid pauper nisi ut pergat illuc ubi
est vita? Melius est videre quod cupias
quam desiderare quod nescias. Sed et hoc va
nitas est et presumptio spiritus. Qui futu
rus est iam vocatum est nomen eius
et scitur quod homo sit et non possit contra
fortiorem se contendere in iudicio. Verba
sunt plurima multamque in disputando
habentia vanitatem. vii.

VII
Quid necesse est homini maiora
se querere cum ignoret quid condu
cat sibi in vita sua. numero dierum
peregrinationis sue et tempore quod velut
umbra preterit. Aut quis ei poterit in
dicare quid post eum futurum sub
sole sit. Melius est nomen bonum quam
unguenta preciosa et dies mortis die
nativitatis. Melius est ire ad domum
luctus quam ad domum convivii.
In illa enim finis cunctorum admo
netur hominum et vivens cogitat quid
futurum sit. Melior est ira risu quia
per tristitiam vultus corrigitur animus
delinquentis. Cor sapientium ubi tris
titia est. et cor stultorum ubi letitia.
Melius est a sapiente corripi quam stul
torum adulatione decipi. Quia sicut so
nitus spinarum ardentium sub olla:
sic risus stulti. Sed et hoc vanitas. Ca
lumpnia conturbat sapientem et perdet ro
bur cordis illius. Melior est finis ora
tionis quam principium. Melior est pa
tiens arrogante. Ne velox sis ad irascen
dum quia ira in sinu stulti requiescit
Ne dicas quid putas cause est quod pri
ora tempora meliora fuere quam nunc sunt
Stulta est enim huiuscemodi interro
gatio. Utilior est sapientia cum divi
tiis et magis prodest videntibus solem
Sicut enim protegit sapientia: sic pro
tegit pecunia. Hoc enim amplius ha
eruditio et sapientia que vitam tribu
possessori suo. Considera opera dei. quod ne
mo possit corrigere quem ille despexerit.
In die bona fruere bonis. et malum di
em precave. Sicut enim hanc. sic et il
lam fecit deus ut non inveniat homo contra
eum iustas querimonias. Hec quoque vidi in
diebus vanitatis mee. Iustus perit in
iustitia sua. et impius multo vivit tem
pore in malitia sua. Noli esse iustus multum:
neque plus sapias quam necesse est ne obstu
pescas. Ne impie agas multum. et noli
esse stultus ne moriaris in tempore non tuo. Bonum
est te sustentare iustum. sed et ab illo ne
subtrahas manum tuam. quia qui deum timet
nichil negligit. Sapientia confortabit sapien
tem. super .x. principes civitatis. Non est enim homo
iustus in terra qui faciat bonum et non peccet. Sed
et cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommo
des cor tuum. ne forte audias servum tuum
maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua. quia et
tu crebro maledixisti aliis. Cuncta temp
tavi in sapientia. et dixi. Sapiens efficiar
et ipsa longius recessit a me: multo magis
quam erat. Et alta profunditas. quis inveniet
eam? Lustravi universa animo meo. ut
scirem et considerarem et quererem sapientiam et
rationem. et ut cognoscerem impietatem stulti
tie et errorem imprudentium. et inveni amariorem
morte mulierem. que laqueus venato
rum est et sagena cor eius. Vincula sunt manus
illius. Qui placet deo effugiet eam: qui au
tem peccator est capietur ab illa. Ecce hoc inve
ni dixit ecclesiastes unum et alterum ut in
venirem rationem quam adhuc querit anima mea et non
inveni. Virum de mille unum repperi mu
lierem ex omnibus non inveni. Solummodo

hoc inveni quod fecerit deus hominem rectum. et
ipse se infinitis miscuerit questionibus. Quis
talis ut sapiens est. et quis cognovit solu
tionem verbi. VIII.

VIII

Sapientia hominis lucet in vultu eius. et po
tentissimus faciem illius commutabit.
Ego os regis observo. et precepta et iuramenti dei.
Ne festines recedere a facie eius neque permaneas
in opere malo. quia omne quod voluerit faciet. et sermo
illius potestate plenus est. nec dicere ei quisquam
potest. quare ita facis. Qui custodit preceptum
non experietur quicquam mali. Tempus et respo
nsionem cor sapientis intelligit. Omni negocio
tempus est et opportunitas. et multa hominis afflictio
quia ignorat preterita et ventura nullo scire
potest nuntio. Non est in hominis dicione prohibere
spiritum. nec habet potestatem in die mortis. Nec
sinitur quiescere ingruente bello. neque salvabit
impietas impium. Omnia hec consideravi et dedi cor
meum in cunctis operibus que fiunt sub sole. In
terdum dominatur homo homini in malum suum. Vidi
impios sepultos. qui et cum adhuc viverent
in loco sancto erant. et laudabantur in civitate
quasi iustorum operum. Sed et hoc vanitas est. Et
enim quia non profertur cito contra malos sententia: ab
sque ullo timore filii hominum perpetrant mala.
Attamen ex eo quod peccator centies facit malum
et per patientiam dei sustentatur: ego cognovi
quod erit bonum timentibus deum . qui
verentur faciem eius, sed quasi umbra transe
ant qui non timent faciem domini. Est et
alia vanitas que fit super terram.
Sunt iusti quibus mala proveniunt
quasi opera egerint impiorum. et sunt impii
qui ita securi sunt quasi iustorum facta habeant.
Sed et hoc vanissimum iudico. Laudavi
igitur leticiam quod non esset homini bonum sub
sole. nisi quod comederet et biberet atque gauderet.
et hoc solum secum auferret de labore suo.
in diebus vite quos dedit ei deus sub sole.
Et apposui cor meum ut scirem sapientiam et
intelligerem distinctionem que versatur in terra.
Est homo qui diebus ac noctibus somnum oculis
non capit et intellexi quod omnium operum
dei nullam possit homo invenire rationem
eorum que fiunt sub sole. Et quanto plus labo
raverit ad querendum tanto minus inveniat.
Etiam si dixerit sapiens se nosse. non
poterit reperire. Omnia hec tractavi in
corde meo ut curiose intelligerem. IX.

IX

Sunt iusti atque sapientes. et opera
eorum in manu dei. Et tamen nescit
homo utrum amore an odio dignus sit.
sed omnia in futurum servantur incerta

(margin: non sit bonum impio nec p[illegible] dies eius)

eo quod universa eque eveniant iusto et im
pio. bono et malo. mundo et inmundo
immolanti hostias. et victimas et sa
crificia contempnenti. Sicut bonus sic
et peccator. Ut periurus: ita et ille qui
verum deierat. Hoc est pessimum inter
omnia que sub sole fiunt. quia eadem
cunctis eveniunt. Unde et corda filio
rum hominum implentur malitia et
contemptu in vita sua. et post hec ad infe
ros deducentur. Nemo est qui semper vivat
et qui huius rei habeat fiduciam. Meli
or est canis vivus leone mortuo. Vi
ventes enim sciunt se esse morituros mor
tui vero nichil noverunt amplius nec
habent ultra mercedem. quia oblivioni
tradita est memoria eorum. Amor
quoque et odium et invidie simul perie
runt nec habent partem in hoc seculo. et
in opere quod sub sole geritur. Vade ergo et
comede in leticia panem tuum. et bibe
cum gaudio vinum tuum. quia deo
placent opera tua. Omni tempore sint
vestimenta tua candida. et oleum de
capite tuo non deficiat. Perfruere vita
cum uxore quam diligis cunctis diebus
vite instabilitatis tue. qui dati sunt tibi
sub sole omni tempore vanitatis tue.
Hec est enim pars in vita et in labore
tuo quo laboras sub sole. Quodcumque
potest manus tua facere instanter o (al' incessanter)
perare: quia nec opus nec ratio nec
scientia nec sapientia erunt apud in
feros quo tu properas. Verti me ad ali
ud. vidique sub sole nec velocium esse cur
sum nec fortium bellum nec sapientium
panem. nec doctorum divitias nec artificum
gratiam. sed tempus casumque in omni
bus. Nescit homo finem suum. sed sicut
pisces capiuntur hamo. et sicut aves com
prehenduntur laqueo: sic capiuntur ho
mines tempore malo. cum eis extem
plo supervenerit. Hanc quoque vidi sub
sole sapientiam. et probavi maximam.
Civitas parva et pauci in ea viri. Ve
nit contra eam rex magnus. et valla
vit eam. extruxitque munitiones per
gyrum. et perfecta est obsidio. Inventusque
est in ea vir pauper et sapiens. et libe
ravit urbem per sapientiam suam. et
nullus deinceps recordatus est hominis
illius pauperis. Et dicebam ego. meli
orem esse sapientiam fortitudine. Quo
modo ergo sapientia pauperis. contemp

ta est et verba eius non sunt audita. Verba
sapientium audiuntur in silentio plus quam
clamor principis inter stultos. Melior est
sapientia quam arma bellica. et qui
in uno peccaverit, multa bona perdet. · x ·
X Muscae morientes perdunt suavita-
tem unguenti. Pretiosior est
sapientia et gloria parva ad tempus
stultitia. Cor sapientis in dextera eius et
cor stulti in sinistra illius. Sed et in
via stultus ambulans, cum ipse insipi-
ens sit, omnes stultos aestimat. Si spiritus
potestatem habentis ascenderit super te: lo-
cum tuum ne dimiseris, quia curatio ces-
sare faciet peccata maxima. Est et malum
quod vidi sub sole quasi per errorem egre-
diens a facie principis: positum stultum
in dignitate sublimi et divites sedere de-
orsum. Vidi servos in equis: et princi-
pes ambulantes quasi servos super ter-
ram. Qui fodit foveam incidet in eam
et qui dissipat sepem mordebit eum co-
luber. Qui transfert lapides affligetur
in eis et qui scindit ligna vulnerabitur
ab eis. Si retusum fuerit ferrum, et hoc
non ut prius sed hebetatum fuerit: mul-
to labore exacuetur; et post industriam
sequetur sapientia. Si mordeat serpens
in silentio: nihil eo minus habet qui
occulte detrahit. Verba oris sapientis
gratia et labia insipientis praecipitabunt
eum. Initium verborum eius stultitia
et novissimum oris illius error pessi-
mus. Stultus verba multiplicat. Ig-
norat homo quid ante se fuerit. et quid
post se futurum sit quis ei poterit indi-
care? Labor stultorum affliget eos qui
nesciunt in urbem pergere. Vae tibi terra
cuius rex est puer et cuius principes
mane comedunt. Beata terra cuius
rex nobilis est. et cuius principes ves-
cuntur in tempore suo ad reficiendum
et non ad luxuriam. In pigritiis hu-
miliabitur contignatio. et in infirmitate
manuum perstillabit domus. In risu
faciunt panem et vinum ut epulentur
viventes et pecuniae oboediunt omnia.
In cogitatione tua regi ne detrahas et
in secreto cubiculi tui ne maledixeris
diviti; quia aves caeli portabunt vocem tu-
am. et qui habet pennas: annuntiabit sen-
tentiam. · xi ·
XI Mitte panem tuum super transeu-
ntes aquas quia post multa tempora
invenies illum. Da partes septem nec
non et octo. quia ignoras quid futurum
sit mali super terram. Si repletae fuerint
nubes: imbres super terram effundent.
Si ceciderit lignum ad austrum aut ad
aquilonem: in quocumque loco ceciderit
ibi erit. Qui observat ventum non se-
minat et qui considerat nubes numquam me-
tet. Quomodo ignoras quae sit via spiritus
et qua ratione compingantur ossa in
ventre praegnantis sic nescis opera dei
qui fabricator est omnium. Mane se-
mina semen tuum. et vespere non ces-
set manus tua quia nescis quid magis
oriatur hoc aut illud. Et si utrumque
simul: melius erit. Dulce lumen et de-
lectabile oculis est videre solem. Si an-
nis multis vixerit homo, et in his om-
nibus laetus fuerit: meminisse debet tene-
brosi temporis et dierum multorum.
Qui cum venerint: vanitatis arguen-
tur praeterita. Laetare ergo iuvenis in
adolescentia tua. et in bono sit cor tuum
in diebus iuventutis tuae. et ambula in
viis cordis tui et in intuitu oculorum
tuorum. et scito quod pro omnibus his
adducet te deus in iudicium. Aufer iram
a corde tuo et amove malitiam a car-
ne tua. adolescentia enim et volupta-
XII tas vana sunt. · xii ·
Memento creatoris tui in diebus iu-
ventutis tuae antequam veniat tempus
afflictionis et appropinquent anni
de quibus dicas non mihi placent. ante-
quam tenebrescat sol et lumen. et lu-
na. et stellae et revertantur nubes post
pluviam. Quando commovebuntur
custodes domus et nutabunt viri for-
tissimi et otiosae erunt molentes imi-
nuto numero et tenebrescent videntes
per foramina. et claudent ostia in platea
in humilitate vocis molentis et con-
surgent ad vocem volucris et obsurdescent
omnes filiae carminis. Excelsa quoque
timebunt et formidabunt in via. flo-
rebit amygdalus et pinguabitur locu-
sta et dissipabitur capparis. quoniam
ibit homo in domum aeternitatis suae et
circuibunt in platea plangentes. An-
tequam rumpatur funiculus argenteus
et recurrat vitta aurea. et conteratur hy-
dria super fontem et confringatur rota
super cisternam. et revertatur pulvis in
terram suam unde erat. et spiritus redeat

CANTICA CANTICORUM

at ad deum qui dedit illum. Vanitas ua
nitatum dixit ecclesiastes ~~uanitas ua~~
~~nitatum~~ et omnia uanitas. Cumque
esset sapientissimus ecclesiastes docuit
populum et enarrauit que fecerat. et
inuestigans composuit parabolas multas.
Quesiuit uerba utilia et conscripsit ser
mones rectissimos ac ueritate plenos
Verba sapientium sicut stimuli et qua
si claui in altum defixi que per magistro
rum consilium data sunt a pastore uno
his amplius fili mi ne requiras. Facien
di plures libros nullus est finis. fre
quens que meditatio carnis afflictio est
Finem loquendi omnes pariter audia
mus. Deum time: et omnia mandata
eius obserua. Hoc est enim omnis homo
Cuncta que fiunt adducet deus in iudi
cium pro omni errato siue bonum siue ma
lum sit. Explicit liber ecclesiastes. Inci
piunt cantica canticorum

Osculetur me os
culo oris sui. Quia
meliora sunt u
bera tua uino
fragrantia un
guentis optimis
Oleum effusum
nomen tuum. I
deo adolescentule dilexerunt te. Trahe me
post te: curremus in odorem unguento
rum tuorum. Introduxit me rex in cel
laria sua exultabimus et letabimur
in te memores uberum tuorum sup
uinum. recti diligunt te. Nigra sum sed
formosa filie ierusalem. sicut tabernacula
cedar sicut pelles salomonis. Nolite
me considerare quod fusca sim: quia decolora
uit me sol. Filii matris mee pugnaue
runt contra me posuerunt me custodem
in uineis. uineam meam non custo
diui. Indica michi quem diligit anima
mea ubi pascas ubi cubes in meri
die: ne uagari incipiam post greges
sodalium tuorum. Si ignoras te o
pulcherrima inter mulieres egredere
et abi post uestigia gregum tuorum
et pasce edos tuos iuxta tabernacula pas
torum. Equitatui meo in curribus pha
raonis assimilaui te amica mea.
Pulchre sunt gene tue sicut turturis
collum tuum sicut monilia. Murenu
las aureas faciemus tibi uermicula
tas argento. Cum esset rex in accu
bitu suo. nardus mea dedit odorem suum
Fasciculus mirre dilectus meus michi
inter ubera mea commorabitur. Botrus cy
pri dilectus meus michi in uineis en
gaddi. Ecce tu pulcra es amica mea ec vox xpi
ce tu pulcra oculi tui columbarum. Ec vox ecclie
ce tu pulcer es dilecte mi. et decorus. Lec
tulus noster floridus tigna domorum no
strarum cedrina. laquearia nostra
cypressina. ii. II
Ego flos campi et lilium conuallium vox xpi
Sicut lilium inter spinas sic amica mea
inter filias. Sicut malus inter ligna sil vox ecclie
uarum: sic dilectus meus inter filios
Sub umbra illius quem desideraueram al' desiderabam
sedi et fructus eius dulcis gutturi meo
Introduxit me rex in cellam uinariam ordi
nauit in me caritatem. Fulcite me flori
bus. stipate me malis quia amore langue
o. Leua eius sub capite meo et dextera illius
amplexabitur me. Adiuro uos filie ierusalem vox xpi
per capreas ceruosque camporum. ne sus
citetis neque euigilare faciatis dilectam
quo adusque ipsa uelit. Vox dilecti mei. vox ecclesie
Ecce iste uenit saliens in montibus tran
siliens colles. Similis est dilectus meus
capree hinnuloque ceruorum. En ipse stat
post parietem nostrum respiciens per
fenestras prospiciens per cancellos. En
dilectus meus loquitur michi. Surge
propera amica mea columba mea for
mosa mea et ueni. Iam enim hiems
transiit imber abiit et recessit. Flores
apparuerunt in terra nostra. tempus
putationis aduenit. Vox turturis au
dita est in terra nostra. ficus protulit gros
sos suos. uinee florentes dederunt odo
rem suum. Surge propera amica ~~a~~ vox xpi
~~mica mea~~ speciosa mea. et ueni colum
ba mea in foraminibus petre in cauerna
macerie. Ostende michi faciem tuam
sonet uox tua in auribus meis. ~~Enim~~
uox enim tua dulcis. et facies tua decora
Capite nobis uulpes paruulas que de vox xpi aduersus hereses
moliuntur uineas. nam floruit. Dilectus nostra uinea
meus michi et ego illi. qui pascitur vox ecclie
inter lilia donec aspiret dies et incline
ntur umbre. Reuertere similis esto di
lecte mi capree hinnuloque ceruorum
super montes bethel. iii. III
In lectulo meo per noctes quesiui quem vox ecclie de gentibus
diligit anima mea. quesiui illum et
non inueni. Surgam et circuibo ciui
tatem per uicos et plateas queram

Vox ecclie de xpo quem diligit anima mea. Quesivi il
al' diligit lum et non inveni. Invenerunt me
vigiles qui custodiunt civitatem. Num
quem diligit anima mea vidistis?
Paululum cum pertransissem eos, inve
ni quem diligit anima mea. Tenui
eum nec dimittam. donec introducam
Vox xpi illum in domum matris mee et in cubi
culum genitricis mee. Adiuro vos
filie ierl'm per capreas cervosque campo
rum ne suscitetis neque evigilare faciatis di
Synagoga de ecclia lectam donec ipsa velit. Que est ista que
ascendit per desertum sicut virgula fumi
Vox ecclie ex aromatibus myrre et thuris et uni
versi pulveris pigmentarii? En lectulum
salomonis. lx. fortes ambiunt ex fortis
a quis ff simus israel, omnes tenentes gladios
et ad bella doctissimi unusquisque ensis
super femur suum propter timores
nocturnos. Ferculum fecit sibi rex sa
lomon de lignis libani. Columpnas
eius fecit argenteas reclinatorium
aureum ascensum purpureum. me
dia caritate constravit propter filias ierl'm
Vox ecclie de xpo Egredimini et videte filie syon regem
salomonem in diademate quo corona
vit illum mater sua in die desponsa
tionis illius et in die leticie cordis eius. iiii.

IIII
Vox xpi ad ecclesiam Quam pulchra es amica mea
quam pulchra es. Oculi tui co
lumbarum absque eo quod intrinsecus
latet. Capilli tui sicut greges caprarum que
ascenderunt de monte galaad. Dentes
tui sicut greges tonsarum. que ascende
runt de lavacro. Omnes gemellis fetibus
et sterilis non est inter eas. Sicut vitta
coccinea labia tua et eloquium tuum
dulce. Sicut fragmen mali punici: ita
gene tue absque eo quod intrinsecus latet.
Sicut turris david collum tuum que
edificata est cum propugnaculis. Mille
clipei pendent ex ea omnis armatura
fortium. Duo ubera tua sicut duo hin
nuli capree gemelli qui pascuntur in li
liis donec aspiret dies. et inclinentur um
bre. Vadam ad montem myrre et ad
collem thuris. Tota pulchra es amica
mea. et macula non est in te. Veni de
libano sponsa mea. veni de libano veni
coronaberis de capite amana de vertice
sanir et hermon de cubilibus leonum
de montibus pardorum. Vulnerasti cor
mea meum soror mea sponsa, vulnerasti cor
meum in uno oculorum tuorum. et

in uno crine colli tui. Quam pulchre
sunt mamme tue soror mea sponsa. pul
criora ubera tua vino et odor unguen
torum super omnia aromata. Favus
distillans labia tua sponsa mel et lac
sub lingua tua et odor vestimentorum
tuorum sicut odor thuris. Ortus conclusus
soror mea sponsa. ortus conclusus, fons
signatus. Emissiones tue paradysus
malorum punicorum cum pomorum
fructibus. Cypri cum nardo, nardus et
crocus. fistula et cynamomum cum univer
sis lignis libani. myrra et aloe cum
omnibus primis unguentis. fons or
torum puteus aquarum viventium que
fluunt impetu de libano. v.

V
Surge aquilo et veni auster perfla
ortum meum et fluant aromata
illius. Veniat dilectus meus in ortum
suum et comedat fructum pomorum
suorum. Veni in ortum meum soror
mea sponsa. messui myrram meam
cum aromatibus meis comedi favum
cum melle meo, bibi vinum meum
cum lacte meo. Comedite amici et bi
bite et inebriamini karissimi. Ego dormio
et cor meum vigilat. Vox dilecti mei
pulsantis. Aperi michi soror mea. amica
mea columba mea. immaculata
mea quia caput meum plenum est
rore et crines mei guttis noctium. Ex
poliavi me tunica mea quomodo induar
illa? Lavi pedes meos. quomodo inqui
nabo illos? Dilectus meus misit ma
num suam per foramen et venter meus intre
muit ad tactum eius. Surrexi ut ape
rirem dilecto meo. manus mee stillave
runt myrram et digiti mei pleni myr
ra probatissima. Pessulum ostii mei
aperui dilecto meo at ille declinaverat atque
transierat. Anima mea liquefacta est
ut locutus est. Quesivi et non inveni
illum. vocavi et non respondit michi.
Invenerunt me custodes qui circu
eunt civitatem. percusserunt me et vul
neraverunt me. Tulerunt michi palli
um meum custodes murorum. Adiu
ro vos filie ierl'm. si inveneritis dilec
tum meum. ut annuntietis ei quia amore lan
gueo. Qualis est dilectus tuus ex di
lecto: o pulcherrima mulierum. Qua
lis est dilectus tuus ex dilecto. quia sic
adiurasti nos? Dilectus meus candidus
et rubicundus electus ex milibus. Caput

Surge aquilo. Glo. i. o diabole discede
in auster. i. spiritus sancte perfla ortum meum. i.
conscientiam meam et fluent aromata illius. i.
cordis devotio et compunctio de peccatis et vis
contricio cordis.

eius aurum optimum . comae eius sicut
elate palmarum nigre quasi corvus
Oculi eius sicut columbe super rivulos
aquarum que lacte sunt lote. et resident
iuxta fluenta plenissima. Gene illius
sicut areole aromatum consite a pigmen
tariis Labia illius lilia distillantia
myrram primam Manus illius tornat
iles auree plene iacinctis. Venter eius e
burneus distinctus saphiris. Crura illius
columpne marmoree que fundate sunt
super bases aureas. Species eius ut liba
ni. electus ut cedri. Guttur illius suavis
simum. et totus desiderabilis Talis est
dilectus meus et iste est amicus meus
filie ierlm. ·vi·
VI
Quo abiit dilectus tuus o pulcher
rima mulierum? Quo declinavit dilec
tus tuus. et queremus eum tecum
Dilectus meus descendit in ortum suum
ad areolam aromatũ ut ibi pascatur
in ortis et lilia colligat. Ego dilecto
meo et dilectus meus michi qui pas
citur inter lilia. Pulcra es amica mea
suavis et decora sicut ierlm̃. terribilis
ut castrorum acies ordinata Averte o
culos tuos a me quia ipsi me avolare
fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum
que apparuerunt de galaad. Dentes
tui sicut grex ovium que ascenderunt
de lavacro. Omnes gemellis fetibus
et sterilis non est in eis. Sicut cortex
mali punici sic gene tue absque occultis
tuis. Sexaginta sunt regine. et octo
ginta concubine. et adolescentularum
non est numerus. Una est columba
mea. perfecta mea. una est matri
sue. electa genitrici sue. Viderunt eam
filie syon et beatissimam predicaverũt
regine et concubine. et laudaverunt
eam. Que est ista que progreditur qu
asi aurora consurgens. Pulcra ut luna.
electa ut sol terribilis ut castrorum
acies ordinata Descendi ad ortum
nucũ. ut viderẽ poma convallium et
inspicerem si floruissent vinee. et ger
minassent mala punica. Nescivi
anima mea conturbavit me propter quadri
gas aminadab. Revertere revertere
VII
sunamitis revertere revertere ut in
tueamur te. Quid videbis in suna
mite: nisi choros castrorum ·vii·
Quam pulchra sunt gressus tui
in calciamentis filia principis
Iunctura femorum tuorum sicut moni
lia que fabricata sunt manu artificis
Umbilicus tuus crater tornatilis.
numquam indigens poculis. Venter tu
us sicut acervus tritici. vallatus liliis
Duo ubera tua sicut duo hinnuli ge
melle capree. Collum tuum sicut turris
eburnea. oculi tui sicut piscine in esebon
que sunt in porta filie multitudinis
Nasus tuus sicut turris libani que res
picit contra damascum. Caput tuum
ut carmelus et come capitis tui sicut
purpura regis vincta canalibus. Quam
pulcra es. et quam decora. karissima in de
liciis. Statura tua assimilata est pal
me et ubera tua botris. Dixi ascendam
in palmam et apprehendam fructus eius
Et erunt ubera tua sicut botri vinee. et
odor oris tui sicut odor malorum Guttur
tuum sicut vinum optimum. Dignum
dilecto meo ad potandum labiis, et den
tibus illius ad ruminandum. Ego di
lecto meo. et ad me conversio eius. Veni di
lecte mi, egrediamur in agrum commore
mur in villis. Mane surgamus ad
vineam. videamus si floruit vinea si
flores fructus parturiunt si floruerunt
mala punica ibi dabo tibi ubera mea ·viii·
VIII
Mandragore dederunt odorem suum in
portis nostris omnia poma nova
et vetera dilecte mi servavi tibi Quis
michi det te fratrem meum suggentem
ubera matris mee ut inveniam te foris.
et deosculer te et iam me nemo despiciat
Apprehendam te et ducam te in domum
matris mee et in cubiculum genitricis
mee Ibi me docebis. Et dabo tibi poculũ
ex vino condito et mustum malorum
granatorum meorum Leva eius sub
capite meo. et dextera illius amplexa
bitur me. Adiuro vos filie ierlm ne
suscitetis et evigilare faciatis dilectã
donec ipsa velit. Que est ista que ascen
dit de deserto deliciis affluens innixa su
per dilectum suum? Sub arbore malo
suscitavi te. Ibi corrupta est mater tua
ibi violata est genitrix tua. Pone me
ut signaculum super cor tuum. ut
signaculum super brachium tuũ quia
fortis est ut mors dilectio dura sicut in
fernus emulatio Lampades eius lam
pades ignis atque flammarum Aque mul
te non poterunt extinguere caritatẽ
nec flumina obruent illam. Si de

Sponsa sponso
Vox ecclesie ad xpm
Vox patriarche de xpo
Vox xpi
Vox sinagoge de ecclesia
Vox sponsi pro sponsa
Vox ecclesie ad xpm

- xpc ad sinagogam de ecclesia
- xpc respondit pro ecclesia
- vox ecclesie
- vox sinagoge ad ecclesiam
- vox xpi
- vox ecclesie ad xpm

al' servite dño

Prologus Ieronimi in librum sapientie. Liber sapientie apud hebreos nusquam est. unde et ipse stilus grecam eloquentiam redolet. hunc iudei philonis esse affirmant. qui proinde sapientie nominatur quia in eo Christi adventus qui est sapientia patris et passio eius evidenter exprimitur.

dederit homo omnem substantiam do
mus sue pro dilectione quasi nichil despi
ciet eam. Soror nostra parvula et ubera non
habet. Quid faciemus sorori nostre in die
quando alloquenda est. Si murus
est edificemus super eum propugnacu
la argentea. Si ostium est compingamus
illud tabulis cedrinis. Ego murus et
ubera mea sicut turris. Ex quo facta sum
coram eo quasi pacem repperiens. Vinea
fuit pacifico in ea que habet populos. Tra
didit eam custodibus vir affert pro fructu
eius mille argenteos. Vinea mea co
ram me est. Mille tui pacifici et ducenti
his qui custodiunt fructus eius. Que
habitas in ortis amici auscultant
fac me audire vocem tuam. Fuge dilec
te mi fuge et assimulare capree hynnulo
que cervorum super montes aromatum.

Explicit cantica canticorum. Incipit liber sapientie

Diligite iusticiam
qui iudicatis
terram. Senti
te de domino in
bonitate et in
simplicitate cor
dis querite il
lum: quoniam
invenitur ab his qui non temptant
illum. apparet autem eis qui fidem habent
in illum. Perverse enim cogitationes
separant a deo. probata autem virtus
corripit insipientes. quoniam in ma
livolam animam non introibit sapien
tia nec habitabit in corpore subdito peccatis.
Sanctus enim spiritus discipline effugiet
fictum et auferet se a cogitationibus que
sunt sine intellectu et corripietur a su
perveniente iniquitate. Benignus est
enim spiritus sapientie et non liberabit
maledicum a labiis suis quoniam re
num illius testis est deus et cordis eius
scrutator est verus et lingue illius au
ditor. quoniam spiritus domini replevit
orbem terrarum et hoc quod continet
omnia scientiam habet vocis. Prop
ter hoc qui loquitur iniqua non po
test latere: nec preteriet illum corripi
ens iudicium. In cogitationibus enim
impii interrogatio erit. sermonum
autem illius auditio ad dominum
veniet ad correptionem iniquitatum
illius. Quoniam auris zeli audit
omnia. et tumultus murmurationum
non abscondetur. Custodite ergo vos
a murmuratione que nichil prodest
et a detractione parcite lingue. quoniam
sermo obscurus in vacuum non ibit.
Os autem quod mentitur occidit animam.
Nolite zelare mortem in errore vite
vestre neque acquiratis perditionem in o
peribus manuum vestrarum. quoniam deus
mortem non fecit nec letatur in perditio
ne vivorum. creavit enim ut essent
omnia et sanabiles esse voluit nati
ones orbis terrarum. Et est in illis
medicamentum exterminii nec inferorum
regnum in terra. Iusticia enim perpetua
est et immortalis. iniusticia autem mor
tis est adquisitio. impii autem manibus
et verbis accersierunt illam. Et estiman
tes illam amicam defluxerunt. et spon
siones posuerunt ad illam quoniam
digni sunt qui sunt ex parte illius. II
Dixerunt enim apud se cogitan
tes non recte. Exiguum et cum te
dio est tempus vite nostre et non est re
frigerium in fine hominis et non est qui
agnitus sit reversus ab inferis. Quia
ex nichilo nati sumus et post hec erimus
tanquam si non fuerimus. Quoniam fumus
afflatus est in naribus nostris et sermo
scintille ad commovendum cor nostrum
extinctus cinis erit corpus nostrum et
spiritus diffundetur ~~tanquam~~ tanquam mollis
aer et transibit vita nostra tanquam vesti
gium nubis et sicut nebula dissolve
tur que effugata est a radiis solis et a ca
lore illius aggravata. Et nomen no
strum oblivionem accipiet per tempus
et nemo memoriam habebit operum
nostrorum. Umbre enim transitus est
tempus nostrum et non est reversio finis
nostri quoniam consignata est et nemo
revertetur. Venite ergo et fruamur bo
nis que sunt et utamur creatura tam
quam in iuventute celeriter. Vino precioso
et unguentis nos impleamus et non
pretereat nos flos temporis. Corone
mus nos rosis antequam marcescant
nullum pratum sit quod non pertran
seat luxuria nostra. Nemo nostrum sit ex
pers luxurie nostre. Ubique relinquamus
signa leticie quoniam hec est pars
nostra. et hec est sors nostra. Opprimamus
pauperem iustum. et non par
camus vidue. nec veterani revereamur

eamus nullis temporis. Sit autem for-
titudo nostra lex iniustitie. quod enim infirmum
est: inutile invenitur. Circumveni-
amus ergo iustum. quoniam inuti-
lis est nobis. et contrarius est operibus nostris
et improperat nobis peccata legis. et diffa-
mat in nos peccata discipline nostre. Pro-
mittit se scientiam dei habere et filium
dei se nominat. Factus est nobis in tra-
ductionem cogitationum nostrarum. Gra-
vis est nobis etiam ad videndum. quoniam
dissimilis est aliis vita illius et immu-
tate sunt vie illius. Tanquam nugaces
estimati sumus ab illo et abstinet se a
viis nostris tanquam ab immunditiis et pre-
fert novissima iustorum. et gloriatur
patrem deum se habere. Videamus ergo
si sermones illius veri sunt et temptemus
que ventura sunt illi et sciemus
que erunt novissima illius. Si enim
est verus dei filius: suscipiet illum et
liberabit eum de manu contrariorum.
Contumelia et tormento interrogemus
illum ut sciamus reverentiam eius
et probemus patientiam eius. Morte
turpissima condempnemus illum. Erit
enim respectus ex sermonibus illius. Hec
cogitaverunt et erraverunt. excecavit enim
illos malitia eorum. et nescierunt sa-
cramenta dei neque mercedem speraverunt
iustitie nec iudicaverunt hono-
rem animarum sanctarum: quoniam deus
creavit hominem inexterminabilem
et ad imaginem sue similitudinis fe-
cit illum. Invidia autem diaboli mors in-
troivit in orbem terrarum. imitantur
autem illum qui sunt ex parte illius. .iij.
Iustorum autem anime in manu dei sunt:
et non tanget illos tormentum mor-
tis. Visi sunt oculis insipientium mori
et estimata est afflictio exitus illorum.
et ab itinere iusto abierunt in extermi-
nium. Et quod a nobis est iter exterminii:
illi autem sunt in pace. Et si coram
hominibus tormenta passi sunt spes il-
lorum immortalitate plena est. In
paucis vexati in multis bene disponen-
tur. quoniam deus temptavit illos.
et invenit illos dignos se. Tanquam aurum
in fornace probavit illos et quasi holo-
causta hostie accepit illos et in tempore
erit respectus illorum. Fulgebunt iusti
et tanquam scintille in arundineto dis-
current. Iudicabunt nationes et do-
minabuntur populis. et regnabit dominus
illorum in perpetuum. Qui confidunt in
illo intelligent veritatem et fideles in
dilectione acquiescent illi quoniam
donum et pax est electis illius. Impii
autem secundum que cogitaverunt cor-
reptionem habebunt. qui neglexerunt
iustum. et a domino recesserunt. Sapien-
tiam enim et disciplinam qui abicit
infelix est. et vacua est spes illorum. et
labores sine fructu et inhabitabilia opera
illorum sunt. Mulieres eorum insensa-
te sunt. et nequissimi filii eorum. Male-
dicta creatura illorum quoniam felix est
sterilis et incoinquinata que nescivit
thorum in delicto habebit fructum in
respectione animarum sanctarum et al' refectione
spado qui non operatus est per manus
suas iniquitatem nec cogitavit adver-
sus deum nequissima. Dabitur enim
illi fidei donum electum et sors in templo
dei acceptissima. Bonorum enim
laborum gloriosus est fructus. et que
non concidat radix sapientie. Filii autem
adulterorum in consummatione erunt
et ab iniquo thoro semen exterminabi-
tur. Et si quidem longe vite erunt in
nichilum computabuntur et sine ho-
nore erit novissima senectus illorum.
Et si celerius defuncti fuerint: non habe-
bunt spem. nec in die agnitionis allo-
cutionem. Nationes enim inique dire
sunt consummationis. .iiij.
IIII
O Quam pulcra est casta genera-
tio cum claritate. Immortalis enim
est memoria illius. quoniam et apud
deum nota est et apud homines. Cum
presens est imitantur illam et deside-
rant eam cum se eduxerit et in perpe-
tuum coronata triumphat incoinqui-
natorum certaminum premium vin-
cens. Multigena autem impiorum
multitudo non erit utilis et adulterine
plantationes non dabunt radices al-
tas nec stabile firmamentum collo-
cabunt. Et si in ramis in tempore germi-
naverint: infirmiter posita a vento
commovebuntur. et a nimietate vento-
rum eradicabuntur. Confringentur
enim rami inconsummati et fructus
illorum inutiles et acerbi ad mandu-
candum et ad nichilum apti. Ex
iniquis enim omnes filii qui nascuntur al' nascent
testes sunt nequitie adversus pa-

rentes in interrogatione sua. Iustus autem
si morte preoccupatus fuerit: in refrige
rio erit. Senectus enim venerabilis
est non diuturna neque numero anno
rum computata. Cani sunt autem sen
sus hominis. et etas senectutis vita
inmaculata. Placens deo factus di
lectus et vivens inter peccatores trans
latus est. Raptus est ne malitia mu
taret intellectum illius aut ne fictio de
ciperet animam illius. Fascinatio enim
nugacitatis obscurat bona et incon
stantia concupiscentie transvertit sen
sum sine malitia. Consummatus in
brevi explevit tempora multa. placita
enim erat deo anima illius. Propter
hoc properavit educere illum de medio
iniquitatum. Populi autem videntes
et non intelligentes. nec ponentes sunt
in precordiis talia: quoniam gratia
dei et misericordia est in sanctos illius et respec
tus super electos illius. Condempnat
autem iustus mortuus vivos impios
et iuventus celerius consummata lon
gam vitam iniusti. Videbunt enim
finem sapientis. et non intelligent
quid cogitavit de illo deus. et quare mu
nierit illum dominus. Videbunt enim
et contempnent eum. illos autem do
minus irridebit. Et erunt post hec de
cidentes sine honore et in contumelia inter
mortuos in perpetuum: quoniam di
rumpet illos inflatos sine voce et com
movebit illos a fundamentis et usque
ad supremum desolabuntur. Et erunt
gementes et memoria illorum peri
bit. Venient in cogitatione peccato
rum suorum timidi. et traducent illos ex
adverso iniquitates ipsorum.

V Tunc stabunt iusti in magna
constantia adversus eos qui se an
gustiaverunt et qui abstulerunt labo
res illorum. Videntes turbabuntur
timore horribili. et mirabuntur in
subitatione insperate salutis gemen
tes pre angustia spiritus Dicentes
intra se penitentiam agentes et pre
angustia spiritus gementes. Hii sunt quos
habuimus aliquando in derisum:
et in similitudinem improperii. Nos
insensati vitam illorum estimabamus
insaniam et finem illorum sine
honore. Quomodo ergo computati sunt
inter filios dei et inter sanctos sors il

al' flatus

lorum est. Ergo erravimus a via ve
ritatis et iustitie lumen non luxit nobis
et sol intelligentie non est ortus nobis.
Lassati sumus in via iniquitatis et
perditionis et ambulavimus vias dif
ficiles. viam autem domini ignora
vimus. Quid nobis profuit superbia
aut quid divitiarum iactantia contulit
nobis. Transierunt omnia illa tamquam
umbra et tamquam nuntius precurrens et
tamquam navis que pertransit fluctuantem
aquam. cuius cum preterierit non est
vestigium invenire. neque semitam
carine illius in fluctibus. aut tamquam a
vis que transvolat in aere et post hoc
nullum invenitur argumentum
itineris illius. sed tantum sonitus a
larum verberans levem ventum et
scindens per vim itineris aerem com
motis alis transvolavit et post hoc nul
lum signum invenitur itineris illius
aut tamquam sagitta emissa in locum
destinatum divisus aer continuo in se
reclusus est ut ignoretur transitus il
lius. Sic et nos nati continuo desivimus
esse et virtutis quidem signum nul
lum valuimus ostendere. In mali
gnitate autem nostra consumpti sumus.
Talia dixerunt in inferno hii qui pec
caverunt. quoniam spes impii tamquam
si lanugo est que a vento tollitur et
tamquam spuma gracilis que a procella
dispergitur et tamquam fumus qui a
vento diffusus est. et tamquam me
moria hospitis unius diei pretereun
tis. Iusti autem in perpetuum vivent
et apud dominum est merces eorum
et cogitatio illorum apud altissimum.
Ideo accipient regnum decoris et di
adema speciei de manu domini. quoniam
dextera sua teget eos. et brachio sancto
suo defendet illos. et accipiet armatu
ram zelus illius et armabit crea
turam ad ultionem inimicorum.
Induet pro torace iustitiam et ac
cipiet pro galea iudicium certum. Su
met scutum inexpugnabile equi
tatem. Acuet autem duram iram in
lanceam et pugnabit cum illo or
bis terrarum contra insensatos. Ibunt
directe emissiones fulgurum
et tamquam a bene curvato arcu nu
bium exterminabuntur et ad certum
locum insilient et a petrosa ira ple
ne mittentur grandines. Et excandescet

illos aqua maris. et flumina concurrent
duriter. Contra illos stabit spiritus virtutis
et tamquam turbo venti dividet illos. et ad
heremum perducet omnem terram ini-
quitatis et malignitas evertet sedes po-
VI tentium. Melior est sapientia quam vires
et vir prudens magis quam fortis. ·VI·
Audite ergo reges et intelligite dis-
cite iudices finium terre. Prebete
aures vos qui continetis multitudines
et placetis vobis in turbis nationum
quoniam data est a domino potestas
vobis. et virtus ab altissimo. qui inter-
rogabit opera vestra. et cogitationes scru-
tabitur. Quoniam cum essetis ministri
regni illius non recte iudicastis. ne-
que custodistis legem iustitie. neque secundum
voluntatem dei ambulastis. Horrende
et cito apparebit vobis. quoniam iudi-
cium durissimum in his qui presunt
fiet. Exiguo enim conceditur misericordia. pote-
ntes potenter tormenta patientur. Non
enim subtrahet personam cuiusquam
dominus qui dominator est omnium
nec verebitur magnitudinem cuiusquam
quoniam pusillum et magnum ipse
fecit et equaliter cura est illi de omnibus.
Fortioribus autem fortior instat cruciatio.
Ad vos ergo reges sunt hi sermo-
nes mei ut discatis sapientiam et non
excidatis. Qui enim custodierunt iusti-
tiam iuste iudicabuntur et qui didicerint
ista invenient quid respondeant. Con-
cupiscite ergo sermones meos. diligite
illos et habebitis disciplinam. Clara est
et que numquam marcescit sapientia. et fa-
cile videtur ab his qui diligunt eam. et
invenitur ab his qui querunt illam. Pre-
occupat qui se concupiscunt ut illis se pri-
orem ostendat. Qui de luce vigilaverit
ad illam non laborabit assidentem autem
illam foribus suis inveniet. Cogitare ergo
de illa sensus est consummatus et qui
vigilaverit propter illam cito erit securus.
Quoniam dignos se ipsa circuit querens
et in viis suis ostendit se illis hilari-
ter et in omni providentia occurrit illis. Ini-
tium enim illius verissima est discipli-
ne concupiscentia. Cura ergo discipline di-
lectio est et dilectio custodia legum illius
est. Custoditio autem legum consummatio
incorruptionis est. incorruptio autem fa-
cit esse proximum deo. Concupiscentia
itaque sapientie deducit ad regnum per-
petuum. Si ergo delectamini sedibus et
sceptris reges populi. diligite
sapientiam: ut in perpetuum regnetis.
Diligite lumen sapientie omnes qui
preestis populis. Quid est autem sapien-
tia. et quemadmodum facta sit. referam
et non abscondam a vobis sacramenta
dei. sed ab initio nativitatis investigabo
et ponam in lucem scientiam illius et
non preteribo veritatem neque cum invidia
tabescente iter habebo. quoniam talis ho-
mo non erit particeps sapientie. Multi-
tudo autem sapientium sanitas est
orbis terrarum et rex sapiens populi
stabilimentum est. Ergo accipite disci-
plinam. per sermones
meos et proderit vobis. ·VII·
VII Sum quidem et ego mortalis homo
similis hominibus et ex genere ter-
reni illius qui prior factus est. et in ven-
tre matris figuratus sum caro. Decem men-
sium tempore coagulatus sum in san-
guine ex semine hominis, et delecta-
mento somni conveniente. Et ego natus
accepi communem aerem et similiter
factam decidi terram et primam vocem
similem omnibus emisi plorans in in-
volumentis nutritus sum et curis mag-
nis. Nemo enim ex regibus aliud ha-
buit nativitatis initium. Unus ergo
introitus est omnibus ad vitam et si-
milis exitus. Propter hoc optavi et datus
est michi sensus. et invocavi. et venit
in me spiritus sapientie et preposui illam
regnis et sedibus et divitias nichil esse
duxi in comparatione illius. nec compara-
vi illi lapidem pretiosum quoniam
omne aurum in comparatione illius are-
na est exigua et tamquam lutum estima-
bitur argentum in conspectu illius. Super
salutem et speciem dilexi illam et propo-
sui pro luce habere illam quoniam in-
extinguibile est lumen illius. Venerunt
autem michi omnia bona pariter cum
illa et innumerabilis honestas per manus
illius. Et letatus sum in omnibus quoniam
antecedebat me ista sapientia et ignora-
bam quoniam omnium bonorum mater est.
Quam sine fictione didici et sine invi-
dia communico illius [illegible] et honesta-
tem illius. non abscondo. Infinitus
enim thesaurus est hominibus quo qui
usi participes facti sunt amicitie dei propter
discipline dona commendati. Michi autem

Marginal notes: et sceptris [illegible] — possessores — Nota de partu in x. mensibus — al. [illegible] — IIIV

dedit deus dicere ex sententia et presumere
digna horum que michi dantur. Quoniam
ipse sapientie dux est: et sapientium emen
dator. In manu enim illius et nos et
sermones nostri et omnis sapientia. et
operum scientie disciplina Ipse enim
dedit michi horum que sunt scientiam ue   al' que sunt
ram, ut sciam dispositionem orbis terra
rum et uirtutes elementorum Initium
et consummationem et medietatem tempo
rum et meditationem omnium morum in
uicissitudinum permutationes et consummati   morum mutationes et di
ones temporum, anni cursus et stellarum   uisiones temporum
dispositiones. naturas animalium et
iras bestiarum. uim uentorum et co   al' virgultorum
gitationes hominum. differentias arbor   VII
et uirtutes radicum et quecumque sunt
absconsa et improuisa didici. Omnium
enim artifex docuit me sapientia. Est enim
in illa spiritus intellectus sanctus unicus   al' intelligentie
multiplex subtilis modestus mobilis
disertus. incoinquinatus certus sua
uis. amans bonum acutus. qui nichil
uetat benefacere humanus. benignus
stabilis. certus. securus omnem habens
uirtutem omnia prospiciens et qui
capiat omnes spiritus intelligibiles. mun
dus subtilis. Omnibus enim mobilibus
mobilior est sapientia. Attingit autem ubi
que propter suam munditiam. Vapor est enim
uirtutis dei et emanatio quedam est cla
ritatis omnipotentis dei sincera et ideo
nichil inquinatum in illam incur
rit. Candor est enim lucis eterne. et speculum
sine macula dei maiestatis et
imago bonitatis illius. Et cum sit
una: omnia potest et permanens in
se omnia innouat. et per nationes in
animas sanctas se transfert amicos
dei et prophetas constituit. Neminem
enim diligit deus nisi eum qui cum sa
pientia inhabitat Est enim hec spe
ciosior sole et super omnem stellarum
dispositionem luci comparata inuenitur
prior. Illi enim succedit nox. Sapientiam
autem non uincit malitia. ·viii·
VIII
Attingit ergo a fine usque ad fi
nem fortiter et disponet omnia
suauiter. Hanc amaui et exquisiui a
iuuentute mea et quesiui sponsam
michi assumere et amator factus
sum forme illius. Generositatem il
lius glorificat contubernium habens
dei. Sed et omnium dominus dilexit il

lam. Doctrix est enim discipline dei et
electrix operum illius. Et si diuitie ap
petuntur in uita quid sapientia locu
pletius que omnia operatur. Si autem
sensus operatur: quis horum que sunt
magis quam illa est artifex. Et si iu
stitiam quis diligit labores huius mag
nas habent uirtutes. Sobrietatem
enim et sapientiam docet et iustitiam.
et uirtutem quibus utilius nichil est in
uita hominibus. Et si multitudinem scien
tie desiderat quis: scit preterita et de futu
ris estimat. Scit uersutias sermonum
et dispositiones argumentorum. Signa et
et monstra scit antequam fiant et euentus
temporum et seculorum. Proposui ergo
hanc adducere michi ad conuiuendum
quoniam communicabit mecum de
bonis et erit allocutio cogitationis et te
dii mei. Habebo propter hanc claritatem ad
turbas. et honorem apud seniores. In
uenis acutus inueniar in iudicio
et in conspectu potentium admirabilis
ero. et facies principum mirabuntur
me. Tacentem me sustinebunt et lo
quentem me respicient. et sermocinan
tem me plura. manus ori suo imponent.
Propterea habebo per hanc immortali
tatem et memoriam eternam his qui
post me futuri sunt relinquam. Disponam
populos et nationes michi erunt sub
iecte. Timebunt me audientes reges
horrendi. In multitudine uidebor bo
nus et in bello fortis. Intrans in domum
meam conquiescam cum illa Non enim
habet amaritudinem conuersatio illius
nec tedium conuictus illius. sed letitiam
et gaudium. Hec cogitans apud me
et commemorans in corde meo quoniam im
mortalitas est in cognatione sapientie
et in amicitia illius delectatio bona
Et in operibus manuum illius honestas
sine defectione et in certamine
loquele illius sapientia. et preclaritas
in communicatione sermonum ipsius
circuibam querens ut michi illam
assumerem. Puer autem eram in
geniosus et sortitus sum animam bo
nam. Et cum essem magis bonus
ueni ad corpus incoinquinatum.
Et ut sciui quoniam aliter non possum
esse continens nisi deus det: et hoc ipsum
erat sapientie scire cuius esset

hoc do num adii dominum et depre
catus sum illum et dixi ex totis precor
IX dys meis.
Deus patrum meorum et domine
misericordie qui fecisti omnia verbo
tuo et sapientia tua constituisti hominem
ut dominaretur creature que a te facta
est. et disponat orbem terrarum in equi
tate et iusticia et in directione cordis iu
dicium iudicet da michi sedium tuarum
assistricem sapientiam et noli rep
bare a pueris tuis quoniam ego servus
tuus sum et filius ancille tue homo
infirmus et exigui temporis et minor
ad intellectum iudicii et legum et si
quis erit consummatus inter filios
hominum: si abfuerit ab illo sapien
tia in nichilum computabitur. Tu
autem elegisti me regem populo tuo
et iudicem filiorum tuorum et filiarum.
et dixisti edificare templum in monte
sancto tuo: et in civitate habitationis
tue aram similitudinem tabernaculi sa
cti quod preparasti ab initio et tecum sapi
entia tua que novit opera tua que et
affuit tunc cum orbem terrarum fa
ceres: et sciebat quid placitum esset
oculis tuis: et quid directum in preceptis
tuis. Mitte illam de tuis sanctis celis
et de sede magnitudinis tue: ut mecum
sit et mecum laboret et sciam quid ac
ceptum sit apud te. Scit enim illa om
nia et intelligit et deducet me in operibus
meis sobrie et custodiet me in sua pote
ntia. Et erunt accepta opera mea: et dis
ponam populum tuum iuste: et ero dig
nus sedium patris mei. Quis enim
hominum poterit scire consilium dei aut quis
poterit cogitare quid velit dominus.
Cogitationes enim mortalium timi
de et incerte providentie nostre. Corpus
enim quod corrumpitur aggravat animam et
deprimit terrena inhabitatio sensum
multa cogitantem et difficile estima
mus que in terra sunt: et que in prospe
ctu sunt invenimus cum labore.
Que in celis sunt autem quis investigabit.
Sensum autem tuum quis
sciet nisi tu dederis sapientiam et
miseris sanctum spiritum tuum de
altissimis. Et sic correcte sunt semite
eorum qui in terris sunt et que tibi
placent didicerunt homines. Nam per
sapientiam tuam sanati sunt qui

al' sine

al' altare

al' deus

al' faciet

cumque placuerunt te domine a principio. X.
Hec illum qui primus factus est
pater orbis terrarum cum solus
esset creatus custodivit: et eduxit illum
a delicto suo et eduxit illum de limo ter
re et dedit illi virtutem continendi om
nia. Ab hac cum recessisset iniustus
in ira sua: per iram homicidii fraternitatis
deperiit. Propter quem cum aqua deleret
terram. iterum sanavit sapientia per
contemptibile lignum iustum guber
nans. Hec et in consensu nequitie cum
se nationes contulissent scivit iustum et
conservavit sine querela deo. et in filii
misericordia fortem custodivit. Hec iustum
a pereuntibus impiis liberavit fugien
tem: descendente igne in pentapolim.
Quibus in testimonium nequitie: fu
migabunda constat terra deserta. et in
certo tempore fructus habentes arbores:
et incredibilis anime memoria stans
figmentum salis. Sapientiam enim
pretereuntes non tantum in hoc lapsi
sunt ut ignorarent bona sed et insi
pientie sue reliquerunt hominibus me
moriam ut in his que peccaverunt nec
latere potuissent. Sapientia autem
hos qui se observant a doloribus liberabit
Hec autem profugum ire fratris iustum
deduxit per vias rectas et ostendit il
li regnum dei et dedit illi scientiam sanctorum
honestavit illum in laboribus et comple
vit labores illius In fraude circumve
nientium illum affuit illi: et honestum
illum fecit. Custodivit illum ab ini
micis et a seductoribus tutavit eum et
certamen forte dedit illi ut vinceret
et sciret quoniam omnium potentior
est sapientia. Hec venditum iustum non
dereliquit sed a peccatoribus liberavit eum
Descenditque cum eo in foveam et in
vinculis non dereliquit illum. donec
afferret illi sceptrum regni et potenti
am adversus eos qui eum deprimebant
Et mendaces ostendit qui maculave
runt eum et dedit illi claritatem eternam
Hec populum iustum et semen sine
querela: liberavit a nationibus que
illum comprimebant Intravit in
animam servi domini et stetit contra
reges horrendos in portentis et signis
Et reddidit iustis mercedem laborum
suorum: et deduxit illos in via mira
bili. Et fuit illis in velamento diei:

al' formatus est a deo

al' eos

et in luce stellarum p noctem. Transtulit
illos per mare rubrum. et transuexit
illos p aquam nimiam. Inimicos
autem illorum demersit in mare ru-
brum: et ab altitudine inferorum
eduxit illos. Ideo iusti tulerunt spolia
impiorum: et decantauerunt dne no
men sanctum tuum et uictricem ma-
num tuam laudauerunt pariter. qm
sapientia aperuit os mutorum. et lin
guas infantium fecit disertas. Direxit
opa illorum in manibz pphe sancti. Ite
runt p deserta que non inhabita
bantur et in locis desertis fecerunt
casas. Steterunt contra hostes: et de
inimicis se uindicauerunt. XI.
XI Sitierunt et inuocauerunt te.
et data est illis aqua de petra
altissima: et requies sitis de lapide
duro. per que enim penas passi sunt
inimici illorum a defectione potus
sui et cum habundarent filii israel
letati sunt. per hec cum illis deessent.
bene cum illis actum est. Nam p fonte
quidem sempiternum fluminis hu
manum sanguinem dedisti in iustis.
qui cum minuerentur in traductione
infantium occisorum dedisti illis ha
bundantem aquam: insperate ostendens
p sitim que tunc fuit quemadmodum
tuos exaltares et aduersarios illorum
necares. Cum enim temptati sunt et
quidem cum mia disciplinam accipientes
sciuerunt quemadmodum cum ira iu
dicati impii tormenta paterentur. hos
tanquam quidem pater monens probasti.
illos autem tanquam durus rex interro
gans condempnasti. absentes enim et
presentes similiter torquebantur. Du
plex enim illos acceperat tedium et ge
mitus cum memoria preteritorum.
Cum enim audirent p sua tormenta
bene secum agi. Commemorati sunt do
minum ammirantes in finem exitus.
Quem enim in expositione praua p
iectum deriserunt in finem euentus
mirati sunt: non similiter iustis si
tiens pro cogitationibz autem insensa
tis iniquitatis illorum.
XII Quod quidam errantes colebant
mutos serpentes et bestias sup
uacuas inmisisti illis multitudinem
mutorum animalium in uindictam
ut scirent quia per que peccat quis

p hec et torquetur. Non enim impossi
bilis erat omnipotens manus tua
que creauit orbem terrarum ex ma
teria inuisa: inmittere illis multitu
dinem ursorum aut audaces leones
aut noui generis ira plenas aut ig
notas bestias aut uaporem igneum
spirantes aut odorem fumi proferentes
aut horrendas ab oculis scintillas e
mittentes. Quarum non solum le
sura poterat illos exterminare sed et as
pectus per timorem occidere. Sed et si
ne his uno spu occidi poterant per
secutionem passi ab ipsis factis suis.
et dispersi p spiritum uirtutis tue. Sz
omnia in mensura et numero et pon
dere disposuisti. Multum enim ualere
tibi soli supererat semper et uirtuti bra
chii tui quis resistet. Quoniam tamquam
q momentum statere sic ante te est
orbis terrarum et tanquam gutta roris
antelucani que descendit in terram.
Sz misereris omnium quoniam om
nia potes et dissimulas peccata hom
num propter penitentiam. Diligis enim omnia
a que sunt: et nichil odisti horum que
fecisti. nec enim odiens aliquid con
stituisti: aut fecisti. Quomodo autem
posset aliquid permanere nisi tu uo
luisses: aut quod a te uocatum non
esset conseruaretur. Parcis enim om
nibz: quoniam omnia tua sunt
domine qui animas amas. XII
O quam bonus et suauis est
domine sps tuus in omnibz.
Ideo qui hos qui exerrant partibz corri
pis et de quibz peccant ammones
et alloqueris: ut relicta malitia cre
dant in te domine. Illos enim anti
quos inhabitatores sancte tue terre
quos exhorruisti. quoniam odibilia
tibi opa faciebant per medicamina et
sacrificia iniusta. filiorum suorum
necatores sine mia et comestores uis
cerum hominum et deuoratores san
guinis a medio sacramento tuo et
auctores parentes animarum inaux
iliatarum uoluisti pdere p manus
parentum nostrorum: ut dignam
perciperent peregrinationem puerorum
dei que tibi omnium carior est terra.
sed et his tanquam hominibz pepercisti
et misisti antecessores exercitus tui
uespas ut illos paulatim exterminarent.

Non quia impotens eras in bello subice
re impios iustis aut bestiis seuis aut
uerbo duro simul exterminare. sed par
tibus iudicans dabas locum penitentie
non ignorans quoniam nequam est
natio illorum et naturalis malitia ip
sorum et quoniam non poterat mu
tari cogitatio illorum in perpetuum.
Semen enim erat maledictum ab ini
tio: neque timens aliquem ueniam da
bas peccatis illorum. Quis enim dicet
tibi quid fecisti: aut quis stabit contra
iudicium tuum? Aut quis in conspectu
tuo ueniet uindex iniquorum hominum
aut quis tibi imputabit: si nationes
perierint quas tu fecisti? Nec enim est
alius deus quam tu cui cura est de
omnibus ut ostendas quoniam non
iniuste iudicas neque rex neque tyrannus
in conspectu tuo inquirent de his quos
perdidisti. Cum sis ergo iustus. iuste
omnia disponis ipsum quoque qui non
debet puniri condempnas et exterum
estimas a tua uirtute. uirtus enim
tua iustitie initium est: et ob hoc quod
omnium dominus es omnibus te par
cere facis. uirtutem enim ostendis tu
his quibus non crederis esse in uirtute
consummatus: et hos qui te nesciunt
in audacia traducis. Tu autem dominator
uirtutum cum tranquillitate iu
dicas et cum magna reuerentia dis
ponis nos. Subest enim tibi cum uo
lueris posse. Docuisti enim populum
tuum per talia opera: quoniam oportet
iustum esse et humanum et bone spei
fecisti filios tuos. Quoniam iudicans
das locum in peccatis penitentie. Si
enim inimicos seruorum tuorum et
debitos morti cum tanta cruciasti
attentione et liberasti dans tempus
et locum per que possint mutari a mali
tia: cum quanta diligentia iudica
sti filios tuos quorum parentibus iura
menta et conuentiones dedisti bonarum
promissionum? Cum ergo nobis dis
ciplinam das inimicos nostros multipliciter
flagellas: ut bonitatem tuam cogite
mus iudicantes et cum de nobis iudi
catur speremus misericordiam tuam. Unde et
illis qui in uita sua insensate et in
iuste uixerunt per hec que coluerunt
dedisti summa tormenta et enim in
erroris uia diutius errauerunt: deos
estimantes hec que in animalibus sunt
superuacua infantium insensatorum
more uiuentes. Propter hoc tamquam pueris
insensatis iudicium in derisum dedisti.
Qui autem ludibriis et increpationi
bus non correpti sunt dignum dei iu
dicium experti sunt. In his enim que pa
tiebantur moleste ferebant In quibus
enim patientes indignabantur per hec
quos putabant deos in ipsis cum exter
minarentur uidentes illum quem olim
negabant se nosse deum uerum agno
uerunt propter quod et finis condemp
nationis illorum ueniet super illos. ·xiii·
Uani sunt autem omnes homi
nes in quibus non subest scientia
dei. Et de his que uidentur bona non po
tuerunt intelligere eum qui est: neque
operibus attendentes agnouerunt quis
esset artifex: sed aut ignem aut spiritum.
aut citatum aerem. aut gyrum stel
larum. aut nimiam aquam aut solem
aut lunam: rectores orbis terrarum
deos putauerunt. Quorum si specie delectati quos
deos putauerunt: sciant quanto his
dominator eorum speciosior est. Speci
ei enim generator hec omnia consti
tuit. Aut si uirtutem et opera eorum
mirati sunt: intelligant ab ipsis quoniam
qui hec constituit fortior est illis. A
magnitudine enim speciei et creature
cognoscibiliter poterit horum creator
uideri sed tamen adhuc in his minor
est querela et hii enim fortassis errant
deum querentes et uolentes inue
nire. Et enim cum in operibus illius con
uersentur inquirunt et persuasum habent
quoniam bona sunt que uidentur. Ite
rum autem nec his debet ignosci. Si enim
tantum potuerunt scire ut possent esti
mare seculum: quomodo huius do
minum non facilius inuenerunt? In
felices autem sunt et inter mortuos spes
illorum est qui appellauerunt deos opera
manuum hominum aurum et argen
tum artis inuentionem: et similitu
dines animalium aut lapidem inuti
lem opus manus antique aut si quis
artifex faber de silua lignum rectum
secauerit et huius docte eradat omnem
corticem et arte sua usus diligenter fabri
cet uas utile in conuersatione uite et reli
quias autem eius operis ad preparatio
nem esce abutatur et reliquum horum quod

XIII

n. pater

ȝl' natē

deditos

ad nullos usos facit. lignum curvum
et verticibus plenum sculpat diligenter
per vacuitatem suam et per scientiam
artis sue figuret illud et assimilet il
lud imagini hominis: aut alicui ex a
nimalibus illud comparet: perliniens ru
brica et rubicundum faciens fuco colore
illius: et omnem maculam que in illo
est perliniens ~~terra~~ et faciat ei dignam ha
bitationem et in pariete ponens illud et
confirmans ferro ne forte cadat pros
piciens illi et sciens quoniam non po
test se adiuvare, imago enim est. et opus
est illi adiutorium: et de substantia sua
et de filiis suis et de nuptiis votum fa
ciens inquirit: non erubescit loqui cum
illo qui sine anima est: et pro sanita
te quidem infirmum deprecatur et pro
vita mortuum rogat et in adiutorium
inutilem invocat et pro itinere petit ab
eo qui ambulare non potest: et de acqui
rendo et de operando et de omnium re
rum eventu petit ab eo qui in omnibus
XIIII est inutilis.
Iterum alius navigare cogitans
et per feroces fluctus incipiens iter facere
ligno portante se fragilius lignum in
vocat. Illud enim cupiditas acquirendi
excogitavit: et artifex sapientia fabrica
vit sua. Tua autem pater gubernat pro
videntia: quoniam dedisti in mari vi
am et inter fluctus semitam firmissi
mam: ostendens quoniam potens es ex om
nibus sanare etiam si sine rate aliquis
adeat mare. Sed ut non essent vacua sa
pientie tue opera: propter hoc etiam et exiguo
ligno credunt homines animas suas et
transeuntes mare per ratem liberati sunt.
Ab initio enim cum perirent superbi
gigantes spes orbis terrarum ad ratem
confugiens remisit seculo semen na
tivitatis que manu tua erat guberna
Nota pro patibulis — ta. Benedictum est enim lignum per quod
fit iustitia. Per manus autem quod fit ido
lum maledictum est et ipsum et qui
fecit illud. quia illic quidem operatus est
illud autem cum esset fragile, deus cog
nominatus est. Similiter autem odio
sunt deo, impius et impietas eius. Et
Nota contra facientes ydola — enim quod factum est: cum illo qui fecit tor
menta patietur. Propter hoc et in ido
lis nationum non erit respectus: quoniam
creature dei in odium facte sunt et in tem
ptationes ~~eorum~~ anime hominum et
in muscipulas pedibus insipientium.
Initium enim fornicationis est exquisi
tio ydolorum. et adinventio illorum
corruptio vite est. Non enim erant ab
initio: neque erunt in perpetuum. Super
vacuitas enim hominum hec advene
runt in orbem terrarum. et ideo brevis
illorum finis inventus est. Acerbo enim
luctu dolens pater cito sibi rapti filii fe
cit imaginem: et illum qui tunc qua
si homo mortuus fuerat nunc tamquam
deum colere cepit et constituit inter ser
vos suos sacra et sacrificia. Deinde inter
veniente tempore convalescente iniqua
consuetudine hic error tamquam lex
custoditus est et tyrannorum imperio
colebantur figmenta et hos quos in
palam honorare non poterant homi
nes propter quod longe essent de longinquo
figura illorum allata. evidentem
imaginem regis quem honorare vo
lebant fecerunt ut illum qui aberat
tamquam presentem colerent sua sollici
tudine. Provexit autem ad horum cul
turam et hos qui ignorabant artifi
cis eximia diligentia. Ille enim volens
plus placere illi qui se assumpsit: ela
boravit arte sua ut similitudinem in
melius figuraret. Multitudo autem
hominum abducta per speciem operis: eum
qui ante tempus tamquam homo ho
noratus fuerat nunc deum estima
verunt. et hec fuit vite humane
deceptio: quoniam aut affectui aut
regibus deservientes homines: incom
municabile nomen lapidibus et lignis
imposuerunt. et non sufficerat errasse
se eos circa dei scientiam sed et in mag
no viventes inscientie bello tot et tam
magna mala pacem appellant. Aut
enim filios suos sacrificantes aut
obscura sacrificia facientes aut in
sanie plenas vigilias habentes ne
que vitam neque nuptias mundas iam
custodiunt sed alius alium per invi
diam occidit aut adulterans con
tristat et omnia commixta sunt san
guis homicidium furtum et fictio cor
ruptio infidelitas. et turbatio et per
iurium tumultus, bonorum dei
immemoratio. animarum inquina
tio: nativitatis immutatio. nuptia
rum inconstantia: inordinatio
mechie et impudicitie. Infandorum cul

idolorum cultura omnis mali est cau
sa et initium et finis. Aut enim dum
letantur insaniunt. aut certe vaticinant
falsa. aut vivunt iniuste aut peierant
cito. Dum enim confidunt in ydolis que
sunt sine anima: male iurantes no
ceri se non sperant. utraque ergo illis e
venient digne. quoniam male sen
serunt de deo attendentes ydolis et iu
raverunt iniuste in dolo: contemnen
tes iustitiam. Non enim iu
rantium est virtus: sed peccantium
XV pena perambulat semper in iustorum
prevaricationem.
Tu autem domine deus noster sua
vis et verus es patiens et in
misericordia disponens omnia. et enim si pec
caverimus tui sumus scientes mag
nitudinem tuam et si non peccaveri
mus: scimus quoniam apud te sumus
computati. Nosse enim te: consummata
iustitia est. Et scire iustitiam et vir
tutem tuam: radix est immortalitatis.
Non enim in errorem induxit nos ho
minum male artis excogitatio. nec
umbra picture labor sine fructu effigies
sculpta per varios colores: cuius as
pectus insensato dat concupiscentiam
et diligit mortue imaginis effigiem
sine anima. Malorum amatores digni
sunt morte qui spem in talibus habent
et qui faciunt illos et qui diligunt et
qui colunt. Sed et figulus mollem terram
premens laboriose fingit ad usus nostros
unumquodque vas. et de eodem luto fingit
que munda sunt in usum vasa. simi
liter et que his sunt contraria. Horum
autem vasorum quis sit usus iudex
est figulus. Et cum labore vano deum
fingit de eodem luto ille qui paulo ante
de terra factus fuerit. et post pusillum
reducit unde acceptus est repetitus de
bitum anime quam habebat. Sed est il
li cura quia non laboraturus est. nec
quoniam brevis illi vita est. sed con
certatur aurificibus et argentariis. Sed
et erarios imitatur. et gloriam prefert
quoniam res supervacuas fingit. Cinis
est cor eius et terra supervacua spes illius
et luto vilior vita illius: quoniam
ignoravit qui se finxit et qui inspira
vit spiritum vitalem. Sed et estimaverunt
ludum vitam nostram et conversatio
nem vite compositam ad lucrum et

oportere undecumque etiam ex malo acqui
rere. Hic enim super omnes scit se de
linquere: qui ex terre materia fragi
lia vasa et sculptilia fingit. Omnes
enim insipientes et infelices supra
modum anime superbi sunt inimici
populi tui et imperantes illi: quoniam al' imperantes
omnia ydola nationum estimaverunt
deos quibus neque oculorum usus est
ad videndum neque nares ad percipien
dum spiritum neque aures ad audiendum
neque digiti manuum ad tractandum:
sed et pedes eorum pigri ad ambulandum.
Homo enim fecit illos: et qui spiritum
mutuatus est is finxit illos. Nemo
enim sibi similem homo poterit deum
fingere. Cum sit enim mortalis: mor
tuum fingit manibus iniquis. Melior
est enim ipse his quos colit quia ipse
quidem vixit cum esset mortalis: illi
autem numquam. Sed et animalia miser
rima colunt. Insensata enim compara
ta his aliis sunt deteriora: sed nec as
pectu aliquid ex his animalibus bona
potest conspicere effugerunt autem dei
laudem: et benedictionem eius. Prop al' propter hec et his similia
ter hoc per hec similia passi sunt digne
tormenta: et per multitudinem bestiarum
exterminati sunt. XVI
Pro quibus tormentis bene dispo
suisti populum tuum quibus de
disti concupiscentiam delectamenti
sui. novum saporem escam parans
eis ortygometram: ut illi quidem con
cupiscentes escam propter ea que illis
ostensa et missa sunt etiam a necessa
ria concupiscentia averterentur. Hi
autem in brevi inopes facti: novam
gustaverunt escam. Oportebat enim
illis quidem sine excusatione superve
nire interitum exercentibus tyrannidem
his autem tantum ostendere quemad
modum inimici illorum exterminaban
tur. Etenim cum supervenit illis seva
bestiarum ira: morsibus perversorum colu
brorum exterminabantur. sed non in per
petuum permansit ira tua. sed ad correp
tionem in brevi turbati sunt signum
habentes salutis ad commemorationem
mandati legis tue. Qui enim conversus
est non per hoc quod videbat sanabatur:
sed per te omnium salvatorem. Et in
hoc autem ostendisti inimicis nostris
quia tu es qui liberas ab omni malo

Illos enim locustarum et muscarum oc
ciderunt morsus: et non est inventa sa
nitas anime illorum quia digni erant
ab huiusmodi exterminari. Filios autem
tuos: nec draconum venenatorum
vicerunt dentes. Misericordia enim tua adve
niens sanabat illos. In memoria enim
sermonum tuorum examinabantur
et salvabantur: ne in altam incidentes
oblivionem non possent tuo uti adiu
torio. Etenim neque herba neque malag
ma sanavit eos: sed tuus domine ser
mo qui sanat omnia. Tu enim domi
ne vite et mortis habes potestatem. et
deducis ad portas mortis et reducis. Ho
mo autem occidit quidem per maliciam
animam suam. et cum exierit spiritus
non revertetur. nec revocabit animam
que recepta est. sed tuam manum effu
gere impossibile est. Negantes enim
nosse te impii per fortitudinem brachii
tui flagellati sunt novis aquis et gran
dinibus et pluviis persecutionem passi et
et per ignem consummati. Quod enim
mirabile erat: in aqua que omnia
extinguit plus ignis valebat. vindex
est enim orbis iustorum. Quodam
enim tempore mansuetabatur ignis
ne comburerentur que ad impios missa
erant animalia. sed ut ipsi videntes
scirent quoniam dei iudicio patiuntur
persecutionem. Et quodam tempore in
aqua supra virtutem ignis exardebat
undique: ut iniquae terre nationem ex
terminaret. Pro quibus angelorum esca
nutristi populum tuum: et paratum
panem de celo prestitisti illis sine labo
re. Omne delectamentum in se haben
tem et omnis saporis suavitatem
Substantia enim tuam et dulcedinem
tuam quam in filios habes ostende
bas et deserviens uniuscuiusque vo
luntati ad quod quis volebat conver
tebatur. Nix autem et glacies susti
nebant vim ignis et non tabescebant
ut scirent quoniam fructus inimico
rum exterminabat ignis ardens in
grandine et pluvia coruscans hoc: au
tem iterum ut nutrirentur iusti:
ignis etiam sue virtutis oblitus est.
Creatura enim tibi factori deserviens
exardescit in tormentum adversus iniu
stos et lenior fit ad benefaciendum pro
his qui in te confidunt. Propter hoc

Al' exterminabantur
vel orta
Al' malagma
Al' tu es domine qui
Al' revocabit animam
Al' consumpti sunt
Al' iniquam
Al' creatura enim tua
Al' exardescit

et tunc in omnia transfigurata omni
nutrice gratie tue deserviebant ad vo
luntatem horum qui a te desiderabant:
ut scirent filii tui quos dilexisti domine
quoniam non nativitatis fructus
pascunt homines. sed sermo tuus
hos qui in te crediderint conservat.
Quod enim ab igne non poterat exter
minari statim ab exiguo radio solis
calefactum tabescebat: ut notum omnibus
esset quoniam oportet prevenire
solem ad benedictionem tuam. et ad
orientem lucis te adorare. Ingrati enim
spes tamquam hibernalis glacies tabescet
et disperiet tamquam aqua supervacua.
Magna enim sunt iudicia tua
domine. et inenarrabilia verba tua.
Propter hoc indisciplinate anime er
raverunt. Dum enim persuasum ha
bent iniqui posse dominari nationi
sancte: vinculis tenebrarum et longe noc
tis compediti: inclusi sub tectis fugi
tivi perpetue providentie iacuerunt. et
dum putant se latere in obscuris
peccatis tenebroso oblivionis vela
mento dispersi sunt: paventes horren
de et cum admiratione nimia pertur
bati. Neque enim que continebat illos
spelunca sine timore custodiebat: quia
sonitus descendens perturbabat illos. et
persone triste apparentes pavorem illis
prestabant. Et ignis quidem nullus
poterat illis lumen prebere: nec siderum
limpide flamme illuminare poterant
noctem illam horrendam.
Apparebat autem illis subitaneus ig
nis timore plenus et timore perculsi il
lius que non videbatur facie estimabant
deteriora esse que videbantur et magice
artis appositi erant derisus et sapientie
glorie correptio cum contumelia. Illi
enim qui promittebant timores et
turbationes expellere se ab anima lan
guente: hii cum derisu pleni timore lan
guebant. Nam et si nichil illos ex mon
stris perturbabat. transitu animalium
et serpentium sibilatione commoti tre
mebundi peribant: et aerem quem nulla
ratione quis effugere posset negantes
se videre. Frequenter praeoccupant
pessima redarguente conscientia.
Cum sit enim timida nequitia: dat testimonium
in omnium condempnationem semper enim

al' timor Nichil enim est timor nisi presumptio
nis adiutorium: prodicio cogitationis
al' potentia auxiliorum. Et dum ab intro minor est
expectatio: maiorem putat scientiam eius
cause de qua tormentum prestat. Illi
autem qui impotentem vere noctem
et ab infimis et ab altissimis inferis
supervenientem eundem somnum
dormientes aliquando monstrorum ex
agitabantur timore. aliquando anime
deficiebant traductione. Subitaneus
enim illis et insperatus timor supve
nerat. Deinde si quisquam ex illis decidisset
custodiebatur in carcere sine ferro reclu
sus. Si enim rusticus quis erat aut
pastor aut agri laborum operarius
preoccupatus esset: ineffugibilem sus
tinebat necessitatem. Una enim cate
na tenebrarum omnes erant colli
gati. Sive spiritus sibilans aut inter spis
sos arborum ramos. avium sonus su
avis. aut vis aque decurrentis nimi
um. aut sonus validus precipitata
rum petrarum. aut ludentium ani
malium cursus invisus aut muge
encium valida bestiarum vox aut re
sonans de altissimis montibus echo: de
ficientes faciebant illos pre timore.
Omnis enim orbis terrarum limpi
do illuminabatur lumine: et non
impeditis operibus continebatur. Solis
autem illis superposita erat gravis
nox imago tenebrarum que superve
ventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant
XVIII graviores tenebris.
Sanctis autem tuis maxima
erat lux. Et horum quidem vo
cem audiebant et figuram
non videbant. Et quia non et ipsi per ea
dem passi erant magnificabant te et
qui ante lesi erant quoniam non le
dantur gratias agebant tibi: et ut esset
differentia te donum petebant. Propter
quod igne ardentem columpnam ducem
habuerunt ignote vie: et solem sine le
sura boni hospitii prestitisti. Digni quidem
illi carere luce et pati carcerem
tenebrarum: qui inclusos custodiebant
filios tuos: per quos incipiebat incor
ruptum legis lumen a seculo dari.
Et cum cogitarent iustorum occidere
infantes et uno exposito filio et libera
to in traductionem illorum multitu
dinem filiorum abstulisti et pariter illos

perdidisti in aqua valida. Illa enim nox
ante cognita est a patribus nostris: ut
vere scientes quibus iuramentis credi
derunt animequiores essent. Suscepta
est autem domine semper a populo
tuo sanitas quidem iustorum iniusto
rum autem exterminatio. Sicut enim
lesisti adversarios nostros sic nos provo
cans magnificasti. Absconse enim sac
rificabant iusti pueri bonorum et iusti
cie legem in concordia disposuerunt.
similiter bona et mala percepturos ius
tis patrum omnium iam decantabant al' decantantes
laudes. Resonabat autem inconveni
ens inimicorum vox et flebilis audi
ebatur planctus ploratorum infantium.
Simili autem pena servus cum suo
domino afflictus est et popularis homo
regi similia passus. Similiter ergo omnes
uno nomine mortis mortuos habe
bant innumerabiles. Nec enim ad sepe
liendum vivi sufficiebant: quoniam
uno momento que erat preclarior na
tio illorum exterminata est. De omnibus
enim non credentes propter beneficia
sua tunc cum primum fuit exterminium
primogenitorum spoponderunt po
pulum dei se esse. Cum enim quietum
silentium contineret omnia et nox
in suo cursu medium iter haberet:
omnipotens sermo tuus domine exiliens de
celo a regalibus sedibus durus debella
tor in mediam exterminii terram pro venit
silivit gladium acutum insimulatum al' gladius acutus
imperium tuum portans et stans re
plevit omnia morte et usque ad celum
attingebat stans in terra. Tunc conti
nuo visus somniorum malorum
turbaverunt illos et timores supervene al' exaugerunt
runt insperati. Et alius alibi proiectus
semivivus propter quam moriebatur cau
sam demonstrabat mortis visiones
enim que illos turbaverunt hec pre
monebant ne inscii quare mala pa
tiebantur perirent. Tetigit autem tunc
et iustos temptatio mortis: et commo
tio in heremo facta est multitudinis.
Sed non diu permansit ira tua. Prop
eras enim homo sine querela depreca
ri pro populis proferens servitutis
sue scutum orationem et per incensum
deprecationem allegens restitit ire
et finem imposuit necessitati: osten
dens quoniam tuus est famulus

al' illum qui se vexabat Vicit autem turbas non in virtute corp
is nec armatura potentie: sed verbo vex
atorem subiecit. iuramenta parentum
et testamentum commemorans. Cum
enim iam acervatim cecidissent sup altu
trum mortui: interstitit et amputavit
impetum et divisit illam que ad vivos
ducebat viam. In veste enim poderis
quam habebat totus erat orbis terrarum
et parentum magnalia in quattuor
ordinibus lapidum erant sculpta et mag
nificentia tua in diademate capitis il
ante lius erat scripta. His cessit qui extermina
bat et hec extimuit. Erat enim sola temp
tatio ire sufficiens. Impiis autem usque
in novissimum sine misericordia ira superve
XIX nit. XIX.
Presciebat enim et futura illorum:
quoniam ipsi cum reversi essent ut se
ducerent et cum magna sollicitudine
premisissent illos: consequebantur illos
penitentie actus. Adhuc enim inter ma
nus habentes luctum et deplorantes
ad monumenta mortuorum aliam sibi
assumpserunt cogitationem inscientie:
et quos rogantes proiecerant hos tam
quam fugitivos persequebantur. Ducebat
enim illos ad hunc finem digna neces
sitas: et horum que acciderant comme
morationem amittebant: ut ea que de
erant tormentis repleret punitio: et
populus quidem tuus mirabiliter transi
ret: illi autem novam mortem inve
nirent. Omnis enim creatura ad
suum genus ab initio refigurabatur
deserviens tuis preceptis ut pueri tui
custodirentur illesi. Nam nubes cas
tra eorum obumbrabat et ex aqua que
al' que ante erat, terra arida apparuit: et
in mari rubro via sine impedimento
et campus germinans de profundo
nimio per quem omnis natio transi
vit que tegebatur tua manu, viden
tes mirabilia et monstra. Tamquam
escam equi enim depaverunt, et tamquam ag
ni exultaverunt: magnificantes
al' nos te domine qui liberasti illos. Memo
res enim erant adhuc eorum que
in incolatu illorum facta fuerant: quem
admodum pro natione animalium
eduxit terra muscas et pro piscibus e
ructavit fluvius multitudinem ra
narum. Novissime autem viderunt no
vam creaturam avium: cum adducti con

cupiscentia postulaverunt escam epu
lationis. In allocutione enim desiderii
ascendit illis de mari ortigometra:
et vexationes peccatoribus supervenerunt
non sine illis que ante facta erant ar
gumentis per vim fluminum. Iuste
enim patiebantur secundum suas ne
quitias. Etenim detestabiliorem inhos
pitalitatem instituerunt. Alii quidem
ignotos non recipiebant advenas
alii autem bonos hospites in servi
tutem accipiebant: et non solum hec. sed
et alius quidem respectus erat illorum:
quoniam inviti recipiebant extrane
os. Qui autem cum letitia receperunt
hos qui eisdem usi erant iuribus, sevissi
mis afflixerunt doloribus. Percussi sunt
autem cecitate sicut illi in foribus iusti
cum subitaneis cooperti essent tenebris:
unusquisque ostii sui transitum que
rebat. In se enim elementa dum con
vertuntur sicut in organo qualitatis
sonus immutatur et omnia suum so
num custodiunt. Unde estimari ex
ipso certo visu potest. Agrestia enim
in aquatica convertebantur: et que
cumque erant natantia in terram trans
silierunt. Ignis in aqua valebat sup
suam virtutem. et aqua extinguen
tis nature obliviscebatur. Flamme
e contrario corruptibilium anima
lium non vexaverunt carnes coam
bulantium. nec dissolvebant illam
que facile dissolvebatur sicut glacies
bonam escam. In omnibus enim do
mine magnificasti populum tuum
et honorasti et non despexisti in om
ni tempore et in omni loco assistens
eis. Explicit liber sapientie. Incipit prologus in librum Ihesu filii Sirach.
Multorum nobis et magnorum
per legem et prophetas aliorumque
qui secuti sunt illos sapientia de
monstrata est: in quibus oportet lau
dare israel doctrine et sapientie cau
sa. quia non solum ipsos loquentes
necesse est peritos sed etiam extraneos
posse et dicentes et scribentes doctissi
mos fieri. Avus meus Ihesus postquam
se amplius dedit ad diligentiam lec
tionis legis et prophetarum et aliorum
librorum qui nobis a parentibus
nostris traditi sunt voluit et ipse scri
bere aliquid horum que ad doctri

nam et sapientiam pertinent ut desid-
erantes discere et illorum periti fieri magis
magisque attendant animo et confirmentur
ad legitimam vitam. Hortor itaque
venire nos cum benivolentia et atten-
tiore studio lectionem facere: et veniam
habere in illis quibus videmur sequen-
tes imaginem sapientie et deficere in
verborum compositione. Nam deficiu-
nt verba hebraica quando translata
fuerint ad alteram linguam. Non
solum autem hec sed et ipsa lex et prophete
ceteraque librorum aliorum non p-
arvam habent differentiam, cum multam
donitionem propria lingua vertuntur
quando inter se dicuntur. Nam in oc-
tavo et tricesimo anno temporibus pto-
lomei evergetis regis. postquam perveni
in egyptum. et cum multum temporis ibi
fecisse: inveni libros relictos non p-
arve neque contempnende doctrine. Itaque
bonum et necessarium putavi et ipse
aliquam addere diligentiam et laborem in-
terpretandi istum librum et multa
vigilia attuli doctrinam in spatio
temporis ad illa que ad finem ducunt
librum dare et illis qui volunt animum
intendere et discere quemadmodum
oporteat instituere mores qui secundum le-
gem dei proposuerint vitam agere.
Explicit prefacio. Incipit liber ecclesiastici
Ihesu filii Syrac.

Omnis sapientia a domi-
no deo est. et cum illo fuit
semper et est ante evum.
Harenam maris et
pluvie guttas et dies
seculi: quis dinumeravit? Altitudinem
celi et latitudinem terre et profundum
abyssi quis mensus est? Sapientiam
dei precedentem omnia quis investi-
gavit? Prior omnium creata est sapi-
entia: et intellectus prudentie ab evo.
Fons sapientie verbum dei in excelsis:
et ingressus illius mandata eterna. Ra-
dix sapientie cui revelata est? et as-
tutias illius quis agnovit? Disciplina
sapientie cui revelata est et ma-
nifestata? et multiplicationem in-
gressus illius quis intellexit? Unus
est altissimus creator omnipotens
rex potens et metuendus nimis
sedens super thronum illius et do-
minans deus. Ipse creavit illam in spiritu
sancto. et vidit et dinumeravit et mensus
est. Et effudit illam super omnia opera sua et
super omnem carnem: secundum datum
suum. prebuit illam diligentibus se. Ti-
mor domini gloria et gloriatio et leti-
cia et corona exultationis. Timor domini
delectabit cor et dabit leticiam et gaudi-
um ~~et longevitatem~~ in longitudinem dierum.
Timenti dominum bene erit in extre- II
mis: et in die defunctionis sue benedicetur.
Dilectio dei honorabilis sapientia. Qui-
bus autem apparuerit in visu diligunt
eam in visionem et in agnitionem
magnalium suorum. Capitulum. Initium sapientie
Initium sapientie timor sit timor dei
domini: et cum fidelibus in vulva con-
creatus est: et cum electis feminis gra-
ditur. et cum iustis et fidelibus agnoscitur.
Timor domini scientie religiositas. Reli-
giositas custodiet et iustificabit cor: io-
cunditatem et gaudium dabit. Timen-
ti dominum bene erit: et in diebus consu- al' consolationes
mationis illius benedicetur. Plenitu-
do sapientie est timere dominum et ple-
nitudo a fructibus illius. Omnem do-
mum illius implebit a generationibus
et receptacula a thesauris illius. Co-
rona sapientie timor domini replens
pacem et salutis fructum: et vidit et
dinumeravit eam. Utraque autem sunt do-
na dei. Scientiam et intellectum prudentie
sapientia compartietur: et gloriam tenen-
tium se exaltat. Radix sapientie est
timere dominum. rami enim illius longevi.
In thesauris sapientie intellectus et
scientie religiositas: execratio autem pec-
catoribus sapientia. Timor domini ex-
pellit peccatum. Nam qui sine timore
est: non poterit iustificari. iracundia enim
animositatis illius subversio illius est.
Usque in tempus sustinebit patiens et
postea redditio iocunditatis. Bonus
sensus usque in tempus abscondet ver-
ba illius: et labia multorum enarrabunt
sensum illius. In thesauris sapientie
significatio discipline. execratio autem
peccatori cultura dei. Fili concupiscens
sapientiam conserva iustitiam: et
deus prebebit illam tibi. Sapientia enim
et disciplina timor domini. Et quod bene
placitum est illi: fides et mansuetudo
et adimplebit thesauros illius. Con-
tumax non sis et incredibilis timo-
ri domini: et ne accesseris ad illum

duplici corde. Ne fueris hypocrita in cō
spectu hominum et non scandalizeris
labijs tuis. attende in illis ne forte ca
das et ponas scandalum anime tue et
adducas in honorationem tibi et reue
let deus absconsa tua et in medio syna
goge elidat te. quoniam accessisti malig
ne ad dominum et cor tuū plenum est
dolo et fallacia. · ii ·
II Fili accedens ad seruitutem dei sta
in iustitia et timore et prepara animā
tuam ad temptationem: et deprime
cor tuum et sustine. Inclina aurem tu
am et suscipe uerba intellectus et ne fes
tines in tempore obductionis Sustine
sustentationes dei: coniungere deo et
sustine ut crescat in nouissimo uita
tua. Omne qd' tibi applicitum fuerit
accipe et in doloribz sustine et in humi
litate patientiam habe: quoniam in
igne probatur aurum et argentum ho
mines uero receptabiles in camino hu
miliationis. Crede deo et recuperabit te.
et dirige uiam tuam et spera in illo.
Serua timorem illius. et in illo uete
rasce. Metuentes dominū sustinete miām
eius. et non deflectatis ab illo ne cadatis.
Qui timetis dominū credite illi et nō
euacuabitur merces uestra. Qui ti
metis dominū sperate in illum et in
oblectatione ueniet uob' miā. Qui
timetis dominū diligite illum: et illu
minabuntur corda uestra. Respicite filij
nationes hominum: et scitote quia
nullus sperauit in domino et confus'
est: et permansit in mandatis eius. et
derelictus est. Et quis inuocauit illum.
et despexit eum? Quoniam pi' ē et
misericors deus. et remittet in tpr' tri
bulationis peccata: et protector ē omni
bus exquirentibz se in ueritate. Ve du
plici corde et labijs scelestis et manibz
malefacientibz et peccatori terram in
gredienti duabus uijs. Ve dissolutis
corde. De pdentibz sustinentiam qui nō
credunt deo: ideo non proteguntur ab
eo. Ve illis qui perdiderunt sustinentiā et
qui dereliquerunt uias rectas: et di
uerterunt in uias prauas. Et quid
facient cum inspicere cepit dominus
Qui timent dominum non erunt
incredibiles uerbo illius. Qui timent
dominū inquirent que beneplaci
ta sunt illi: et qui diligunt eum re

al' dolore
al' tua
al' qm
al' gēt
al' p'uas
Et qui diligūt illū cō
seruabūt v'bum illi'

plebuntur lege ipsius. Qui timent
dominum preparabunt corda sua: et
in conspectu illius sanctificabunt animas
suas. Qui timent dominū custodiunt
mandata illius: et patientiam habebunt
usque ad inspectionem illius dicentes.
Si penitentiam non egerimus in ca
demus in manus dei et nō in manus
hominum. Secundum enim magni
tudinem illius sic et miā ipsius cum
ipso est. · iii ·
III Filii sapientie ecclesia iustorum
et natio illorum obedientia et dilectio
Iudicium patris audite filij dilecti et sic
facite ut salui sitis Deus enim hono
rauit patrem in filijs et iudicium ma
tris exquirens firmauit in filios. Qui
diligit deum exorabit pro peccatis et
et continebit se ab illis. In oratione
dierum exaudietur. et sicut qui the
saurizat. ita et qui honorificat matrem
suam. Qui honorat patrem iocunda
bitur in filijs et in die orōnis sue ex
audietur. Qui honorat prēm suum
uita uiuet longiore. et qui obedit patri
refrigerabit matrem et qui timet do
minū honorat parentes et quasi dnīs
seruiet his qui se genuerunt in o
pe et sermone et omnī patientia ho
nora patrem tuum ut superueniat ti
bi benedictio a deo: et benedictio illius
in nouissimo manet. Benedictio patris
firmat domos filiorum: maledictio au
tem matris eradicat fundamenta. Ne
glorieris in contumelia patris tui: non
est tibi enim gloria sed confusio. Glo
ria enim hominis ex honore patris sui. et
dedecus filij pater sine honore. Fili sus
cipe senectam patris tui. et ne contris
tes eum in uita illius. et si defece
rit sensus ueniam da: et ne spernas
eum in tua uirtute. Elemosina enim
patris non erit in obliuione. Nam
pro bono pro peccato matris restituetur tibi
bonum: et in iustitia edificabitur
tibi et in die tribulationis commemo
rabitur tui: sicut in sereno glacies sol
uentur tua peccata. Quam male fa
me est qui relinquit patrem: et est ma
ledictus a deo qui exasperat matrem.
Fili in mansuetudine opera tua perfice
et super hominum gloriam diligeris
et quanto magnus es humilia te i
in omnibz: et coram deo inuenies

grāin. Quoniam magna potentia dei
solius: et ab humilibz honoratur. Alti
ora te ne quesieris et fortiora te ne scru
tatus fueris sed que precepit tibi deus
illa cogita semp et in pluribz opibus
eius ne fueris curiosus. Non est eīm t̄
uidere oculis tuis. In supuacuis rebz
noli scrutari multipliciter: et in plu
ribz operibz eius non eris curiosus.
Plurima enim sup sensum hominū
ostensa sunt tibi. Multos enim sup
plantauit suspitio illorum: et in uanita
tem detinuit sensus illorum. Cor du
rum male habebit in nouissimis: et
al' successus qui amat periculum in illum peribit.
Cor ingrediens duas uias non habe
bit requiem: et praui cordis in illis
scandalizabit. Cor nequam grauabit
in doloribz et peccator adiciet ad peccan
dum. Synagoge supborum non est
sanitas. Frutex enim peccati eradicabi
tur in illis: et non intelligetur. Cor sapi
entis intelligitur in sapientia. et auris
bona audiet cum omni concupiscentia
sapientiam. Sapiens cor et intelligibi
le abstinebit se a peccatis: et in opibz
iustitie successus habebit. Ignem arden
tem extinguit aqua: et elemosina re
al' sui sistit peccatis et deus prospector eius qui
reddit gratiam meminit in posterum
et in tempore casus tui inuenies fir
IIII mamentum. · IIII ·
Fili elemosinam pauperis ne de
fraudes: et oculos tuos ne transuertas
a paupe. Animam esurientem ne des
pexeris et ne exasperes pauperem in in
opia sua. Cor inopis ne afflixeris et
non protrahas datum angustianti.
Rogationem contribulati ne abicias
et non auertas faciem tuam ab egeno.
Ab inope ne auertas oculos tuos ppt' i
ram et non relinquas querentibz t'
[illegible] retro maledicere. Maledicentis enim
[illegible] tibi in amaritudine anime exaudi
etur precatio illius. Exaudiet autem
eum: qui fecit illum. Congregationi
pauperum affabilem te facito et pbro
humilia caput tuum. Inclina paupe
ri sine tristitia aurem tuam et redde
debitum tuum et responde illi pacifi
ca in mansuetudine. Libera eum qui
iniuriam patit' de manu supbi et
non acide feras in anima tua. In iu

dicando esto pupill' misericors ut pa
ter: et pro uiro matri illorum et eris
tu uelud filius altissimi obediens et
miserebitur tui magis quam mat'.
Sapientia filijs suis uitam inspirat
et suscipit exquirentes se: et preibit
in uia iustitie et qui illam diligit
diligit uitam et qui uigilauerit ad illā
complectentur placorem eius. Qui al' placatorem
tenuerit illam uitam hereditabūt et
quo introibit benedicet deus. Qui ser
uiunt ei obsequentes erunt sancto: et
eos qui diligunt eam diligit deus. Qui
autem audit illam iudicat gentes: et
qui intuetur illam permanebit con
fidens. Si crediderit ei hereditabit illā
et erunt in confirmatione creature il
lorum: quoniam in temptatione am
bulat cum eo et in primis elegit eum.
Timorem et metum et probationem
inducet super illum: et cruciabit illū
in tribulatione doctrine sue donec temp
tet illum in cogitationibz illius et
credat anime illius. Et firmabit illū
et iter adducet directum ad illum: et
letificabit eum et denudabit absconsa
sua illi: ut thezaurizet super illum sci al' thesaurizabit
entiam et intellectum iustitie. Si aūt
oberrauit derelinquet eum: et tradet
eum in manus inimici sui. Fili con
serua tempus: et deuita a malo. Pro
anima tua non confundaris dicere
uerum est enim confusio adducens
peccatum et est confusio adducens glo
riam et gratiam. Ne accipias faciem
aduersus faciem tuam: nec aduersus
animam tuam mendacium. Non re
uerearis proximum tuum in casu
suum; nec retineas uerbum tuum al' casu suo
in tempus salutis. Non abscondas al' tempore
sapientiam tuam in decore eius. In
lingua enim agnoscit' sapientia et
sensus et sciā et doctrina in uerbo sen
sati et firmamentum in operibz iu
stitie. Non contradicas uerbo ueritā
tis ullo modo et de mendacio eruditio
nis tue confundere. Non confundaris
confiteri peccata tua: et ne subicias te
om̄i homini pro peccato. Noli resistere
contra faciem potentis: nec coneris
contra ictum fluuij. In iustitia a al' pro
gonizare pro anima tua et usqz ad
mortem certa pro iustitia et deus ex
pugnabit pro te inimicos tuos. Noli

citatus esse in lingua tua: et inutilis
et remissus in operib; tuis. Noli esse sic
leo in domo tua evertens domesticos
tuos et opprimens subiectos tibi Non
sit porrecta manus tua ad accipiendu
et ad dandum collecta. · V
V Oli attendere ad possessiones ini
quas, et ne dixeris est michi suffi
ciens vita. Nichil enim proderit in tem
pe vindicte et obductionis. Non sequa
ris concupiscentiam cordis tui: et ne
dixeris. Quomodo potui. aut quis me
al' facta
subiciet propter peccata mea? Deus eni
vindicans vindicabit. Ne dixeris in
corde tuo peccavi: et quid accidit michi
triste Altissimus enim est patiens red
ditor De propitiatu peccatorum noli
esse sine metu neq; adicias peccatum
super peccatum: et ne dicas miseratio
dei magna est: multitudini peccato
rum meorum miserebitur. misa enim et ira ab
illo cito proximat et in peccatores res
picit ira illius Non tardes converti
ad dominum: et ne differas de die in
diem. Subito enim veniet ira illius
et in tempore vindicte disperdet te No
li anxius esse in divitiis iniustis.
Nichil enim proderunt tibi in die ob
ductionis et vindicte. Non ventiles
te in omnem ventum: et non eas i
al' omnem viam
omni via. Sic enim peccator probat
duplici lingua. Esto firmus in via
domini et in veritate sensus tui et scia
al' per
et prosequatur te verbum pacis et
iustitie. Esto mansuetus ad audien
dum verbum dei ut intelligas: et cum
sapientia proferes responsum verum:
Si est tibi intellectus: responde prox
imo. Sin autem sit manus tua sup
os tuum: ne capiaris in verbo indis
ciplinato et confundaris honor et
gloria in sermone sensati lingua
vero imprudentis subversio est ip
in vita tua
sius. Non appelleris susurro: et lin
gua tua ne capiaris et confundaris
Super furem enim est confusio et
penitentia: et denotatio pessima sup
bilinguem Susurratori autem: odiu
et inimicitie et contumelia. Iustifica
pusillum: et magnum similiter · VI ·
VI Oli fieri pro amico inimicus pro
ximo Improperium enim et con
tumeliam malus hereditabit: et omnes
peccator invidus et bilinguis Ne te

extollas in cogitatione anime tue velud
taurus: ne forte elidatur virtus tua
per stultitiam. et folia comedat et fructus
tuos perdat et relinquaris velud lignu
aridum in heremo Anima enim ne
quam disperdet qui se habet et in gaudium
inimicis dabit illum et deducet in sorte
impiorum. Verbum dulce multiplicat
amicos et mitigat inimicos: et lingua
eucharis in bono homine habundat
Multi pacifici sint tibi: et consiliarius
sit tibi unus de mille. Si possides ami
cum in temptatione posside eum. et non
facile credas illi. Est enim ami
cus secundum tempus suum: et non per
manebit in die tribulationis. et est a
micus qui odium et rixam et convitia
devidat. Est autem amicus socius me
nse. et non permanet in die necessitatis
Amicus si permanserit fixus erit tibi quasi co
equalis et in domesticis tuis fiducialiter
aget Si humiliaverit se contra te et a facie
tua absconderit se: unanimem habe
bis amicitiam bonam. Ab inimicis
tuis separare et ab amicis tuis atten
de Amicus fidelis protectio fortis. Qui
autem invenit illum: invenit the
saurum benedictionis Amico fideli
nulla est comparatio: et non est digna
ponderatio auri et argenti contra
bonitatem fidei illius. Amicus fidelis
medicamentum vite et immortali
tatis. et qui metuunt dominum in
venient illum. Qui timet dominum
eque habebit amicitiam bonam:
quoniam secundum illum erit ami
cus illius. Fili a iuventute excipe doc
trinam: et usq; ad canos invenies
sapientiam. Quasi is qui arat et
seminat accede ad illam et sustine
bonos fructus illius In opere enim
ipsius exiguum laborabis et cito e
des de generationibus illius Quam
aspera est nimium sapientia indoctis
hominibus et non permanebit in illa
excors. Quasi lapidis virtus pro
batio erit in illis: et non demorabi
tur proicere illam Sapientia enim
doctrine secundum nomen est ei
et non multis est manifesta Qui
bus autem agnita est permanet usq;
ad conspectum dei. Audi fili et accipe
consilium intellectus: et ne abicias
as consilium meum Inice pedem

tuum in compedes illius: et in torques
illius et in torques illius collum tuum
Subice humerum tuum et porta illam
et ne acedieris vinculis eius. In omni
animo tuo accede ad illam: et in omni
virtute tua conserva vias eius. In vesti
gia illam et manifestabitur tibi. et con
tinens factus ne derelinqueris eam. In no
vissimis enim invenies requiem in
ea. et convertetur tibi in oblectationem. Et
erunt tibi compedes eius in protectione
fortitudinis et bases virtutis et torques
illius in stolla glorie. Decor enim vite in
illa. et vincula illius fila iacincti
ea nectura salutaris. Stolam glorie
indues eam: et coronam gratulationis
superpones tibi. Fili si attenderis michi
disces et si accommodaveris animam tuam
sapiens eris: et si inclinaveris aurem
tuam excipies doctrinam et si dilexeris
audire sapiens eris. In multitudine pres
biterorum prudentium sta: et sapientie
illorum ex corde coniungere: ut omnem
narrationem dei possis audire: et pro
verbia laudis non effugient a te. Et
si videris sensatum evigila ad illum
et gradus ostiorum illius exterat pes
tuus. Cogitatum habe in preceptis dei
c. vij. et in mandatis illius maxime assidu
us esto et ipse dabit cor tibi et concupis
centia sapientie dabitur tibi. Noli facere
VII De non faciendis malis mala: et non
apprehendent te. Discede ab iniquo: et
deficient mala abs te. vij.

Non semines mala in sulcis
iniustitie: et non metes eam
in septuplum. Noli querere ab homine
ducatum neque a rege cathedram ho
noris. Non te iustifices Renuens se ante dominum
ante dominum quoniam iustificare
agnitor cordis ipse est: et penes regem
noli velle videri sapiens. Noli querere
fieri iudex. nisi valeas virtute irrum
pere iniquitates: ne forte extimescas
faciem potentis: et ponas scandalum
in agilitate tua. Non pecces in multi
tudine civitatis nec te immittas in
populum: neque alliges duplicia pec
cata. Nec enim in uno eris immunis
Noli esse pusillanimis in animo tuo
Exorare et facere elemosinam non des
picias. Ne dicas In multitudine mu
nerum meorum respiciet deus et of
ferente me deo altissimo suscipiet.

munera mea. Non irrideas hominem
in amaritudine anime: Est enim qui
humiliat et exaltat circumspector deus
Noli arare De mendacio vitando adversus
mendacium adversus fratrem tuum amicum
neque in amicum similiter facies. Noli
velle mentiri omne mendacium Assi
duitas enim illius non est bona. No
li verbosus esse in multitudine presbiterorum Nota presbiteror
et non iteres verbum in tua oratione
Non oderis laboriosa opera: et rusticationem
tionem ab altissimo creatam Non te al' ne
reputes in multitudine indiscipli
natorum: memento ire quoniam
non tardabit. Humilia valde spiri
tum: quoniam vindicta carnis im
pii ignis et vermis. Noli prevaricari
in amicum pecuniam differentem
neque fratrem carissimum auro sernens
spreveris. Noli discedere a muliere sen
sata et bona quam sortitus es in timo
re dei: gratia enim verecundie illius
super aurum. De servo bono. Non le
das servum operantem in veritate:
neque mercennarium dantem animam
suam. Servus sensatus sit tibi dilec
tus quasi anima tua. Non defrau
des illum libertate: neque inopem dere
linquas illum. Pecora tibi sunt atten
de illis et si sunt utilia perseverent ap
ud te. Filii tibi sunt De filiis. erudi illos: et
curva illos a pueritia illorum. Filie
tibi sunt: serva corpus illarum. et non
ostendas hylarem faciem tuam ad il
las. Trade filiam et grande opus fe
ceris: et homini sensato da illam. Mu
lier si est tibi secundum animam tuam
non proicias illam et odibili non cre
das te in toto corde. De parentibus Ho tuo
nora patrem tuum: et gemitus ma
tris tue ne obliviscaris. Memento enim
quoniam nisi per illos natus non fu
isses: et retribue illis quomodo et illi
tibi. De timore dei et honore sacerdotum
In tota anima tua time dominum et sa al' deum
cerdotes illius sanctifica In omni vir
tute tua dilige eum qui fecit te: et mi
nistros eius non derelinquas. Honora
dominum ex tota anima tua et honorifi al' deum
ca sacerdotes: et purga te cum bra al' purga te cum purgatio
chiis. Da illis partem sicut mandatum
est tibi primitiarum et purgationis
et de negligentia purga te cum pau
cis. Datum brachiorum tuorum et sanctifi

cium sanctificationis offer domino: et
initia sanctorum. Et pauperi porrige ma
num tuam ut perficiatur propitiatio et
benedictio tua: gratia datus in conspectu
omnis uiuentis de defunctis Et mor
tuo non prohibeas gratiam. Non desis
plorantibus in consolatione: et cum lu
gentibus ambula. Non te pigeat uisita
re infirmum. ex his enim in dilectione
firmaberis In omnibus operibus tuis me
morare nouissima tua: et in eternum
non peccabis viii.

VIII Non de non litigando litiges cum
homine potente: ne forte incidas
in manus illius. Non contendas cum — Al' in manibus
homine locuplete ne forte contra con — Al' constituat
stituat litem tibi. Multos enim perdidit
aurum atque argentum et usque ad cor
reges extendit et conuertit. Non litiges
cum homine linguoso: et non instru — Al' linguato · Al' struas
es in ignem illius ligna. Non commu
nices homini indocto: ne male de pro
genie tua loquatur. Ne despicias ho
minem se a peccato: neque improperes — auertentem
ei. Memento quoniam omnes in cor
reptione sumus. Ne spernas hominem
in sua senectute: etenim ex nobis senes
cunt De mortuo non gaudendo.
Noli de morte inimici tui gaudere: sci — Al' Mortuo inimico tuo
ens quoniam omnes morimur: et in
gaudium nolumus uenire. Ne des
picias narrationem presbiterorum sapienti
um: et in prouerbiis illorum conuersa
re. Ab ipsis enim disces doctrinam — sapientiam
intellectus: et seruire magnatis sine — Al' fruere
querela Non te preterat narratio
seniorum: ipsi enim didicerunt a patri
bus suis quoniam ab ipsis disces in
tellectum: et in tempore necessitatis da
bis responsum Non incendas carbo
nes peccatorum arguens eos: et ne
incendaris flamma ignis peccatorum il
lorum. Ne contra faciem stes contume
liosi: ne sedeat quasi insidiator ori tuo.
Noli fenerari homini fortiori te Quod
si feneraueris: quasi perditum habe. Non
spondeas super uirtutem tuam. Quod
si spoponderis. quasi restituens cogita
Non iudices contra iudicem: quoniam
secundum quod dignum est iudicat. Cum
audace non eas in uia ne forte grauet
mala sua in te Ipse enim secundum uo
luntatem suam uadit et simul cum
stultitia illius perieris. Cum iracundo
non facias rixam: et cum audace non
eas in desertum: quoniam quasi nichil
est ante illum sanguis. et ubi non est
adiutorium elidet te. Cum fatuis con
silium non habeas. Non enim poterunt
diligere. nisi que ipsis placent. Coram ex
traneo ne facias consilium: nescis enim
quid pariet: Non omni homini cor tu
um manifestes: ne forte inferat tibi
gratiam falsam et conuicietur tibi. De
mulieribus.

Non zeles mulierem sinus
tui: ne ostendat super te maliciam
doctrine nequam. Non des mulieri potestatem
anime tue: ne ingrediatur in uirtute
tua et confundaris. Ne respicias mu
lierem multiuolam: ne forte incidas
in laqueos illius. Cum saltatrice ne
assiduus sis nec audias illam: ne forte
te pereas in efficacia illius. Virginem
non conspicias: ne forte scandalizeris
in decore illius. Non des fornicariis ani
mam tuam in ullo: ne perdas te et he
reditatem tuam. Noli circumspicere in
uicis ciuitatis: nec oberraueris in plateis
illius. Auerte faciem tuam a muliere
compta: et non circumspicias speciem
alienam. Propter speciem mulieris
multi perierunt et ex hoc concupiscentia
quasi ignis exardescit. Omnis mulier
que est fornicaria: quasi stercus in
uia conculcabitur. Speciem mulieris
aliene multi admirati: reprobi facti
sunt. Colloquium enim illius quasi
ignis exardescit. Cum aliena muliere
non sedeas omnino nec accumbas cum
ea super cubitum. et non altercaris cum
illa in uino. ne forte declinet cor tuum
in illam et sanguine tuo labaris in perdi
tionem. Ne derelinquas amicum anti
quum: nouus enim non erit similis
illi. Vinum nouum amicus nouus
ueterascet et cum suauitate bibes illud
Non zeles gloriam et opes peccatoris
non enim scis que futura sit illius sub
uersio Non placeat tibi iniuria in
iustorum: sciens quoniam usque ad in
feros non placebit impius. longe
esto ab homine potestatem habente
occidendi: et non suspicaberis timorem
mortis et si accesseris ad illum noli
aliquid committere: ne forte auferat
uitam tuam. Communionem mortis
scito: quoniam in medio laqueorum ingre
dieris et super dolentium arma am

bulabis. Secundum uirtutem tuam
caueto a proximo tuo: et cum sapien
tibus et prudentibus tracta. De conuiuiis iustis
Viri iusti sint tibi conuiue. et in timo
re dei sit gloriatio tibi et in sensu sit
tibi cogitatus dei: et omnis narratio
tua in preceptis altissimi. In manu
artificum opera laudabuntur et princeps
populi in sapientia sermonis
sui: in sensu uero seniorum uerbum.
Terribilis est in ciuitate sua homo lin
guosus: et temerarius in uerbo suo
odibilis erit. De iudicibus. x.
Iudex sapiens iudicabit populum
suum: et principatus sensati stabi
lis erit. Secundum iudicem populi
sic et ministri eius. et qualis rector est
ciuitatis tales et inhabitantes in ea.
Rex insipiens perdet populum suum:
et ciuitates inhabitabuntur per sen
sum prudentium. In manu dei potes
tas terre: et execrabilis omnis iniqui
tas gentium: et utilem rectorem in
tempus suscitabit super illam. In manu
dei potestas hominis: et super faciem
scribe imponet honorem suum. Omnis
iniurie proximi ne memineris: et
nichil agas in operibus iniurie. Odibilis
est coram deo et hominibus superbia: et
execrabilis omnis iniquitas gentium.
Regnum a gente in gentem transfer
tur propter iniustitias et iniurias et
contumelias: et diuersos dolos. De a
uaritia. Auaro autem nichil est sceles
tius. Quid superbis terra et cinis? Nichil
est iniquius quam amare pecuniam.
Ille enim et animam suam habet ue
nalem: quoniam in uita sua proie
cit intima sua. Omnis potentatus
breuis uita. Languor prolixior grauat
medicum. Breuem languorem precidit
medicus: sic et rex hodie est et cras
morietur. Cum enim morietur homo:
hereditabit serpentes et bestias et uermes.
De superbia. Initium superbie hominis
apostatare a deo: quoniam ab illo qui
fecit illum recessit cor eius. quoniam
Initium peccati omnis superbia. Qui
tenuerit illam adimplebitur male
dictis et subuertet eos in finem. Propterea
exhonorauit dominus conuentus
malorum et destruxit eos usque ad finem.
Sedes ducum superborum destruxit do
minus: et sedere fecit mites pro eis.

Radices gentium superbarum arefecit
deus: et plantauit humiles ex ipsis gen
tibus. Terras gentium euertit dominus
et perdidit eas usque ad fundamentum.
Arefecit ex ipsis et disperdidit eos et ces
sare fecit memoriam eorum a terra. Per
didit deus memoriam superborum et
reliquit memoriam humilium sen
su. Non est creata hominibus superbia:
neque iracundia nationi mulierum.
Semen hominum honorabitur hoc
quod timet deum: semen autem hoc ex
honorabitur quod preterit manda
ta dei. In medio fratrum rector illorum
in honore: et qui timent deum erunt in
oculis eius. Gloria diuitum honoratorum
et pauperum: timor dei est. Noli despi
cere hominem iustum pauperem et
non magnificare uirum peccatorem di
uitem. Magnus est iudex et potens
et in honore: et non est maior illo qui
timet deum. Seruo sensato liberi ser
uiunt: et uir prudens et disciplinatus
non murmurabit correptus: et nesciens
non honorabitur. Noli extollere te in
faciendo opere tuo et noli cunctari in
tempore angustie. Melior est qui operatur
et habundat in omnibus: quam qui
gloriatur et eget pane. Fili in mansue
tudine serua animam tuam: et da
illi honorem secundum meritum
suum. Peccantem in animam suam
quis iustificabit? Et quis honorifica
bit exhonorantem animam suam?
Pauper gloriatur per disciplinam et
timorem suum: et est homo qui ho
norificatur propter substantiam suam. Qui
autem gloriatur in paupertate quanto
magis in substantia et qui gloriatur
in substantia: paupertatem uereatur. ·xi·
XI
Sapientia humiliati exaltabit
caput illius: et in medio magna
torum consedere illum faciet. Non
laudes uirum in specie sua neque sper
nas hominem in uisu suo. Breuis in
uolatilibus est apis et initium dulcoris
habet fructus eius. In uestitu ne glorieris
unquam: nec in die honoris tui extolla
ris. quoniam mirabilia opera altissimi
solius et gloriosa et absconsa et in
uisa opera illius. Multi tyranni sede
runt in throno et insuspicabilis portauit
diadema. Multi potentes oppres
si sunt ualide: et gloriosi traditi sunt

in manus alterius. Priusquam inter
roges ne vituperes quemquam et cum
interrogaveris corripe iuste. Priusquam
audias ne respondeas verbum et in
medio seniorum ne adicias loqui. De ea
re que te non molestat ne certes: et
in iudicio peccantium ne consistas.
Fili ne in multis sint actus tui. et si
dives fueris non eris immunis a
delicto. Si enim secutus fueris non ap
prehendes: et non effugies si precucur
reris. Est homo laborans et festinans
et dolens impius: et tanto magis non
habundat propter promissiones pro
prias. Est homo marcidus egens re
cuperatione: plus deficiens virtute et
habundans paupertate. et oculus dei
respexit illum in bono: et erexit illum
ab humilitate ipsius: et exaltavit ca
put eius a contribulatione. Et mira
ti sunt in illo multi. et honoraverunt
deum. Bona et mala vita et mors
paupertas et honestas: a deo sunt. Da
tum dei permanet iustis: et profectus
illius successus habebunt in eternum.
Est homo qui locupletatur parce agendo
et hec pars mercedis illius successus
habebunt in eternum est qui locuple
tatur parce agendo et hec pars merce
dis illius in eo quod dicit inveni requi
em michi et nunc manducabo de bo
nis meis solus et nescit quod tempus
preteriet illum et relinquet omnia
aliis et morietur. Sta in testamento
tuo et in illo colloquere et in opere ma
nuum tuarum veterasce. Ne mane
seris in operibus peccatorum. Confide au
tem in deo et mane in loco tuo. Facile
est enim in oculis dei subito honesta
re pauperem. Benedictio dei in mercede
iusti festinat: et in honore veloci pro
cessus illius fructificat. Ne dicas quid
est michi opus et que erunt michi ex
hoc bona. Ne dicas quid deest michi suf
ficiens sum et quid ex hoc pessimabor
et que mala michi amodo venient
in vita. In die bonorum ne immemor
sis malorum: et in die malorum ne
immemor sis bonorum: quoniam fa
cile est coram deo in die obitus retribue
re unicuique secundum vias suas. Ma
litia hore oblivionem facit luxurie
magne: et in fine hominis denuda
tio operum illius. Ante mortem ne lau
des hominem quemquam quoniam in
filiis suis agnoscitur vir. Non omnem
hominem inducas in domum tuam.
Multe enim sunt insidie dolosi. Sicut
enim eructant precordia fetentium et
sicut perdix inducitur in caveam et ut
caprea in laqueum sic et cor superborum
et sicut prospector videns casum proxi
mi sui. Bona enim in mala convertens
insidiatur: et in electis imponit macu
lam. A scintilla una augetur ignis.
et ab uno doloso augetur sanguis. Ho
mo vero peccator sanguini insidiatur. Attende
tibi a pestifero. fabricat enim mala
ne forte inducat super te subsannatio
nem in perpetuum. Admitte ad te alieni
genam et subvertet te in turbine: et ab al
ienabit te a tuis propriis. Da bono et ne
receperis peccatorem: et impiis et pec
catoribus reddet vindictam custodiens eos
in die vindicte. XII.
Si benefeceris scito cui benefeceris
et erit gratia in bonis tuis multa. Be
nefac iusto: et invenies retributionem
magnam. et si non ab ipso: certe a
deo. Non enim est ei bene qui assidu
us est in malis: et elemosinam non
danti. Quoniam et altissimus odio
habet peccatores: et misertus est penitentibus.
Da misericordi et ne suscipias pecca
torem et impiis et peccatoribus reddet vin
dictam: custodiens eos in die vindicte.
Da bono et non receperis peccatorem. Be
nefac humili: et non dederis impio. Pro
hibe illi panes dare: ne in ipsis poten
tior te sit. Nam duplicia mala inve
nies in omnibus bonis, quecumque fece
ris illi: quoniam et altissimus odio habet peccatores et im
piis reddet vindictam. Non agnosce
tur in bonis amicus et non abscondetur
in malis inimicus. In bonis viri
inimici illius in tristitia et
in malitia illius amicus agnitus
est. Non credas inimico tuo in eternum.
Sicut enim eramentum eruginat
nequitia illius et si humiliatus va
dat curvus: abice animum tuum
et custodi te ab illo. Non statuas il
lum penes te nec sedeat ad dexteram
tuam ne conversus stet in loco
tuo ne forte conversus in locum
tuum inquirat cathedram tuam
et in novissimo agnoscas verba
mea et in sermonibus meis stimu

Al' donum
sapientia et disciplina et scientia legis apud deum. dilectio et vie bonorum apud ipsum. Error et tenebre peccatoribus concreata sunt. Qui autem exultant in malo consenescunt in mala

... mors appropinquet

Al' mandatorum tuorum

al' maxime

al' miserebitur leris. Quis medebitur incantatori a serpen
te percusso. et omnibus qui appropinquant
bestiis: et qui comitatur cum uiro iniquo
et obuolutus est in peccatis eius. Una
al' tuis hora tecum permanebit: si autem decli
al' tuis naueris non supportabit. In labiis suis
obdulcat inimicus et in corde suo insidiatur
ut subuertat te in foueam. In oculis suis
lacrimatur inimicus et si inuenerit tem
al' tuis pus non satiabitur sanguine si incurre
rint tibi mala: inuenies eum illic pri
orem In oculis suis lacrimatur inimi
cus et quasi adiuuans suffodiet plan
tas tuas. Caput suum mouebit et plau
XIII det manu et multa susurrans commu
tabit uultum suum. ·xiii·
Qui tetigerit picem inquinabi
tur ab ea: et qui communicauerit superbo
induet superbiam. Pondus super se tol
let qui honestiori se communicat: et di
tiori te ne socius fueris quid commu
nicabit cacabus ad ollam. Quando
enim colliserint confringetur. Diues
iniuste aget et fremet pauper autem
lesus tacebit. Si largitus fueris assu
al' deludebit te met te et si non habueris derelinquet
te. Si habes conuiuet tecum et euacua
bit te et ipse non dolebit te. Si necessa
rius illi fueris supplantabit te et subri
dens spem dabit narrans tibi bona et
dicet quid opus est tibi et confundet te
in cibis suis donec te exinaniat bis
et ter et in nouissimis deridebit te. Postea
a uidens derelinquet te: et caput suum
mouebit ad te. Humiliare deo et ex
specta manus eius: et attende ne se
ductus in stultitia humilieris. Noli
esse humilis in sapientia tua: ne hu
miliatus in stultitiam seducaris.
Aduocatus a potentiore discede: ex hoc
·ne· in enim magis te aduocabit. Ne impro
bus sis ne impingaris: et ne longe sis
ab eo et eas obliuionem. Ne retine
as ex equo loqui cum illo et ne cre
das multis uerbis illius. Ex multa
enim loquela temptabit te. et subri
dens interrogabit te de absconditis
tuis. Inmitis animus illius con
seruabit uerba tua: et non parcet de
malitia et de uinculis. Caue tibi et
attende diligenter auditui tuo.
quoniam cum subuersione tua am
bulas. Audiens uero illa quasi in
somnis uide: et uigilabis. Omni

uita tua. Dilige dominum et inuoca eum al' deum
in salute tua. Omne animal diligit
simile sibi: et sic omnis homo proxi
mum sibi. Omnis caro ad similem
sibi coniungitur: et omnis homo si
mili sibi sociabitur. Sic communicabit
lupus agno aliquando: sic peccator
iusto. Que communicatio homini
sancto ad canem aut que pars bona
diuiti ad pauperem. Uenatio leonis
onager in heremo: sic pascua diuitum
sunt pauperes in seculo. Et sicut abhomi
natio est superbo humilitas. sic execra
tio diuitis pauper. Diues commotus con
firmatur ab amicis humilis autem
cum ceciderit expelletur et a notis. Di
uite decepto multi recuperatores: locutus
est superba et iustificauerunt illum. Hu
milis deceptus est insuper et arguitur
locutus est sensate et non est datus ei
locus. Diues locutus est et omnes ta
cuerunt et uerbum illius usque ad nu
bes perducent. Pauper locutus est. et di
cunt. Quis est hic. Et si offenderit sub
uertunt illum. Bona est substantia cui non
est peccatum in conscientia. et nequissi
ma paupertas in ore impii. Cor homi quia facies et color inmu
nis immutat faciem illius: siue in bono tat' diluadr demonstrat
siue in malo. Uestigium cordis boni et gaudium animi et merore
faciem bonam: difficile inuenies et cum
labore. ·xiiii·
Beatus uir qui non est lapsus in XIIII
uerbo ex ore suo et non est stimulatus
in tristitia delicti. Felix qui non habuit
animi sui tristitiam. et non excidit a
spe sua. Uiro cupido et tenaci sine ratio
ne est substantia: et homini liuido ad quid
aurum. Qui aceruat ex animo suo in
iuste aliis congregat: et in bonis illius
alius luxuriabitur. Qui sibi nequam
est cui alii bonus erit. Et non iocun
dabitur in bonis suis. Qui sibi inui
det nihil est illo nequius et hec reddi
tio est malitie illius. Si benefecerit ig
noranter et non uolens facit et in no
uissimo manifestat malitiam suam.
Nequam est oculus liuidi: et auertens
faciem et despiciens animam suam.
Insatiabilis oculus cupidi in partem
iniquitatis. non satiabitur donec con
sumat arefaciens animam suam. Ocu
lus malus ad mala et non satiabitur
pane et in tristitia erit super mensam indigens
suam. Fili si habes benefac tecum

et deo dignas oblationes offer. Memor
al' quod esto quoniam mors non tardat: et testa
mentum inferorum quia demonstratum
est tibi. Testamentum enim huius mun
di morte morietur. Ante mortem bene
fac amico tuo, et secundum vires tuas
exporrigens da pauperi. Non defraude
ris a die bona, et particula boni diei non
te pretereat. Nonne alijs relinques la
bores et dolores tuos in divisione sortis?
Da et accipe, et iustifica animam tuam.
Ante obitum tuum operare iustitiam
quoniam non est apud inferos inve
nire cibum. Omnis caro sicut fenum
veterascet et sicut folium fructificans
in arbore viridi. Alia generantur et alia
deiciuntur. Sic generatio carnis et
sanguinis. Alia finitur et alia nascitur.
Omne opus corruptibile in fine defi
ciet: et qui illud operatur ibit cum ipso.
Et [illegible]ne opus electum iustificabitur
et qui operatur illud honorabitur in
illo. Beatus vir qui in sapientia sua
al' meditabitur morabitur, et qui in iustitia morabitur
et in sensu cogitabit circumspectionem
dei. Qui excogitat vias illius in suo
corde et in absconsis illius intelligens
vadens post illam quasi investigator
et in vijs illius consistens qui respi
cit per fenestras eius et in ianuis il
lius audiens. Qui requiescit iuxta
IIII domum illius: et in parietibus illius
al' sciet figens palum. Statuet casulam suam
ad manus illius: et requiescent in
casula illius bona per evum. Statuet
filios suos sub tegmine illius. et sub
ramis illius demorabitur: protegetur
sub tegmine illius a fervore et in
gloria illius requiescet. xv.
al' bona
XV Qui timet dominum faciet illud:
et qui continens est iustitie ap
prehendet illam et obviabit illi quasi
mater honorificata et quasi mulier
a virginitate suscipiet illum. Cibabit
illum pane vite et intellectus: et aqua
sapientie salutaris potabit illum. et
firmabitur in illo et non flectetur
et continebit illum, ~~apud proximos~~
et non confundetur. Exaltabit illum
apud proximos suos: et in medio
ecclesie aperiet os illius et implebit
illum spiritu sapientie et intellectus
al' induet et stola glorie vestiet illum. Iocundi
tatem et exultationem thesaurizabit

super illum, et in nomine eterno heredita
bit illum. Homines stulti non apprehen
dent illam. et homines sensati obvia
bunt illi. Homines stulti non videbunt
illam: longe enim abest a superbia et
dolo. Viri mendaces non erunt illius
memores et viri veraces invenientur
in illa. et successum habebunt usque ad
inspectionem dei. Non est speciosa laus
in ore peccatoris: quoniam a deo pro
fecta est sapientia. Sapientie enim dei
astabit laus et in ore fideli habunda
bit: et dominator deus dabit eam illi.
Non dixeris per deum abest: que enim odit
ne [illegible] feceris. Non dicas ille me in
clinavit: non enim necessarij sunt
illi homines impij. Omne execramentum
erroris odit dominus: et non e
rit amabile timentibus illum. Deus
ab initio constituit hominem et reli
quit illum in manu consilij sui. Ad
iecit mandata et precepta sua. Si vo
lueris mandata conservare conser
vabunt te: et in perpetuum fidem
placitam facere. Apposuit tibi aquam
et ignem: ad quod volueris porrige
manum tuam. Ante hominem vi
ta et mors bonum et malum quod pla
cuerit illi dabitur ei. quoniam multa
sapientia dei est et fortis in potentia
videns omnes sine intermissione. Ocu
li domini ad timentes eum: et ipse ag
noscit omnem operam hominis. Ne
mini mandavit impie agere: et ne
mini dedit spatium peccandi. Non enim
concupiscit multitudinem filiorum in XVI
fidelium et inutilium. xvi.
Non iocunderis in filijs impi
is. si multiplicentur non oblec
teris super ipsos si non est timor dei
cum illis. Non credas vite illorum
et ne respexeris in labores illorum.
Melior est enim unus timens deum
quam mille filij impij et utile est
mori sine filijs quam relinquere fi
lios impios. Ab uno sensato inha
bitabitur patria et a tribu impijs
deseretur. Multa alia vidit oculus
meus: et fortiora horum audivit
auris mea. In synagoga peccantium
exardebit ignis: et in gente incredi
bili exardescet ira. Non exoraverunt
pro peccatis suis antiqui gigantes
qui destructi sunt confidentes sue

passit eos uirtuti et non pepercit peregrinationi illo
rum: et execratus est illos pre superbia
illorum. Non misertus est illis: gentē
totam perdens extollentem se in suis
peccatis et sicut sex centa milia peditū
qui congregati sunt in duritiam cordꝰ
sui: et si unus fuisset ceruicatus mira
rum fuisset immunis. Misericordia enim et ira
est cum illo potens exoratio et effū
dens iram secundum misericordiam suam:
sic correptio illius hominis secundū
opera sua iudicatur. Non effugiet in
rapina peccator: et non retardabit.
Sufferentia misericordiam facientis omnis
misericordia faciet locum unicuique secundū
meritum operum suorum et secundū
intellectum peregrinationis ipsius. Nō
dicas a deo abscondar et ex summo
quis mei memorabitur? In populo
magno non agnoscar. Que est enim
anima mea in tam immensam cre
aturam? Ecce celum et celi celorum
abyssus, et uniuersa terra, et que in
eis sunt in conspectu illius commo
uebuntur montes simul et colles et
fundamenta terre. Et cum conspexe
rit illa deus tremore concutientur et
in omnibus his insensatum est cor et
omne cor intelligitur ab illo et uias
illius quis intelliget et procellam quam
nec oculus uidit hominis. Nam plu
rima opera illius sunt in absconsis
sed opera iustitie eius quis enuntia
bit aut quis sustinebit? Longe enim
est testamentum a quibusdam: et in
terrogatio hominum in consummati
one est. Et qui minoratur corde cogitat
inania et uir imprudens et errans co
gitat stulta. Audi me fili et disce disci
plinam sensus et in uerbis meis at
tende in corde tuo et dicam in equitate
disciplinam et scrutabor enarrare sa
pientiam. Et in uerbis meis attende
in corde tuo et dico in equitate spiritus
uirtutes quas posuit deus in opera
sua ab initio: et in ueritate enuntio
et in ueritate enuntio scientiam eius
[illegible] et in iudicio dei opera ipsius ab initio
[illegible] et ab institutione ipsorum distinxit p
tes illorum: et initia ipsorum in gen
tibus suis. Ordinauit in eternum op
a illorum: nec esurierunt nec labora
uerunt et non destiterunt ab operibus su
is unusquisque proximum sibi non

angustiabit usque in eternum. Non sis in
credibilis uerbo illius. Post hec deus
in terram respexit: et impleuit illam
bonis suis. Anima omnis uitalis de
nuntiauit ante faciem ipsius: et in ipsa
iterum reuersio illorum. xvi.
Deus creauit de terra hominem et XVII
secundum imaginem suam fecit
illum. Et iterum conuertit illum in
ipsam: et secundum se uestiuit illum ui No de creatione hois
rtute. Numerum dierum et tempus de
dit illi: et dedit illi potestatem eorum que
sunt super terram. Posuit timorem illius
super omnem carnem: et dominatus est
bestiarum et uolatilium. Creauit ex
ipso adiutorium simile sibi consilium
et linguam et oculos et aures et cor de
dit illis excogitandi. Et disciplina intel
lectus repleuit illos. Creauit illis scien
tiam spiritus: sensu repleuit cor illorum et bona
et mala ostendit illis. Posuit oculum al' oculos ipsorum
suum super corda ipsorum ostendere illis
magnalia operum suorum ut nomen
sanctificationis collaudent et gloriari
in mirabilibus illius ut magnalia operum
eius enarrent. Addidit illis disciplinam
et legem uite hereditauit illos. Testamen
tum eternum constituit cum illis: et
iustitiam et iudicia sua ostendit illis
et magnalia honoris eius uidit oculus
illorum: et honorem uocis audierunt
aures illorum et dixit illis: Attendite
ab omni iniquo: et mandauit illis
unicuique de proximo suo. Vie illorum
coram ipso sunt semper: non sunt ab
sconse ab oculis ipsius. In unamquam
que gentem preposuit rectorem: et al' nec
pars dei Israel facta est manifesta. Et
omnia opera illorum uelud sol in con
spectu dei sunt: et oculi sine intermissi al' ei
one respicientes in uiis eorum. Nō
sunt abscondita testamenta per ini al' apti
quitatem eorum. Et omnes iniquita
tes eorum in conspectu dei. Elemosina
uiri quasi signaculum cum ipso et gra al' cilia
tiam hominis quasi pupillam con
seruabit. Et postea resurget et retribu
et illis retributionem unicuique in ca
put ipsorum: et conuertet in inferiores
partes terre. Penitentibus autem dedit ui
am iustitie: et confirmauit deficientes
sustinere et destinauit illis sortem ueri
tatis. Conuertere ad dominum: et relin
que peccata tua. Precare autem faciem

dei: et minue offendicula. Revertere ad
dominum et avertere ab iniusticia tua
et nimis odito execrationem et cognos
ce iusticias et iudicia dei et sta in sorte p
positionis et orationis altissimi dei. In
partes vade seculi sancti: cum vivis et
dantibus confessionem deo. Non demore
ris in errore impiorum. ante mortem
confitere A mortuo quasi nichil sit: perit
confessio. Confitebere vivens vivus
et sanus confiteberis et laudabis deum
et gloriaberis in miserationibus illius
Quam magna misericordia dei. et propitiatio il
lius convertentibus ad se. Nec enim omnia
possunt esse in hominibus: quoniam non
est immortalis filius hominis: et in va
nitate malicie placuerunt. Quid lu
cidius sole: et hic deficiet Aut quid ne
quius quam quod excogitavit caro et sanguis: et hoc
arguetur. virtutem altitudinis celi ip
se conspicit: et omnes homines terra

XVIII et cinis. xviii

Qui vivit in eternum: creavit omnia
simul Deus solus iustificabitur: et ma
net invictus rex in eternum. Quis suf
ficit enarrare opera illius: Quis enim
investigavit magnalia illius. virtu
tem autem magnitudinis eius quis
enuntiabit: et quis adiciet enarrare
misericordiam eius: Non est minuere neque
adicere nec est invenire magnalia dei
Cum consummaverit homo tunc in
cipiet: et cum quieverit operabitur. Quid
est homo et que gratia illius. et quid
bonum aut quid nequam illius.
Numerus dierum hominum ut
multum centum anni. Quasi gutte
aque maris deputati sunt et sicut cal
culus arene sic exigui anni in die
evi Propter hoc patiens est deus in
illis et effundet super eos misericordiam suam
vidit presumptionem cordis illorum
quoniam mala est: et cognovit sub
versionem illorum quoniam nequam
est Ideo adimplevit propitiationem
suam in illis et ostendit illis viam
equitatis Miseratio hominis circa pro
ximum suum: misericordia autem dei super
omnem carnem. Qui misericordiam habet: docet
et erudit quasi pastor gregem suum
Miserator excipiens doctrinam misera
tionis et qui festinant in iudiciis eius
Fili in bonis non des querelam: et
in omni dato ne des tristiciam verbi

mali. Nonne ardorem refrigerabit
ros: Sic et verbum melius quam et da
tum Nonne ecce verbum super datum
bonum: Et utraque cum homine iusti
ficato. Stultus acriter improperabit
et datum indisciplinati tabescere fa
cit oculos. Ante iudicium para iusti
ciam tibi et antequam loquaris
disce. Ante languorem adhibe me
dicinam: et ante iudicium interro
gate ipsum: et in conspectu dei inve
nies propitiationem. Ante languo
rem humilia te: et in tempore infir
mitatis ostende conversationem tuam.
Non impediaris orare semper. et ne ve
rearis usque ad mortem iustificari
quoniam merces dei manet in eternum
Ante orationem prepara animam tu
am et noli esse quasi homo qui tempt
at dominum Memento ire in die con
summationis: et tempus retribu
tionis in conversatione faciei. Me
mento paupertatis in tempore ha
bundantie et necessitatem pauperta
tis in die divitiarum A mane us
que ad vesperam immutabitur tempus et hec
omnia citata in oculis dei homo
sapiens in omnibus metuet et in die
bus delictorum attendet ab inertia
Omnis astutus agnoscit sapienti
am et invenienti eam dabit confes
sionem. Sensati in verbis et ipsi sa
pienter egerunt et intellexerunt ve
ritatem et iusticiam: et imploraverunt
runt proverbia et iudicia. Post concu
piscentias tuas non eas: et a vo
luntate tua avertere Si prestes a
nime tue concupiscentias eius: faci
et te in gaudium inimicis tuis.
Ne oblecteris in turbis nec in modi
cis delecteris: assidua est enim com
missio illorum Ne fueris mediocris
in contentione ex fenore: et non est
tibi nichil in seculo eris enim in
vidus vite tue. xix

XIX Operarius ebriosus non locu
pletabitur et qui spernit mo
dica paulatim decidet. vinum et mu
lieres apostatare faciunt sapientes:
et arguent sensatos et qui se iungit
fornicariis erit nequam. Putredo
et vermis hereditabunt illum et
extolletur in exemplum maius: et
tolletur de numero anima eius

credit cito leuis corde est et minorabitur. et qui delinquit in animam suam supabundabit. Qui gaudet in iniquitate denotabitur. et qui odit correptionem minuetur uita. et qui odit loquacitatem extinguit maliciam. Qui peccat in animam suam penitebit. et qui iocundatur in malicia denotabitur. Ne iteres uerbum nequam et durum. et non minorabaris. Amico et inimico noli narrare sensum tuum. et si est tibi delictum: noli denudare. Audiet enim te et custodiet te. et quasi defendens peccatum odiet te: et sic aderit tibi semper. Audisti uerbum aduersus proximum tuum: commoriatur in te: fidens quoniam non te dirumpet. A facie uerbi parturit fatuus: tamquam gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori carnis: sic uerbum in corde stulti. Corripe amicum ne forte non intellexerit et dicat non feci: aut si fecerit ne iterum addat facere. Corripe proximum tuum ne forte non dixerit: et si dixerit ne forte iteret. Corripe amicum. Sepe enim fit commissio: et non omni uerbo credas. Est qui labitur in lingua sua sed non ex animo. Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corripe proximum tuum ante quam comineris. et da locum timori altissimi: quia omnis sapientia timor dei et in illa est timere deum: et in omni sapientia dispositio legis: et non est sapientia nequitie disciplina et non est cogitatus peccatorum prudentia. Est nequitia et in ipsa execratio et est insipiens qui minuitur sapientia. Melior est homo qui deficit sapientia et deficiens sensu in timore dei quam qui habundat sensu et transgreditur legem altissimi. Est sollercia certa: et ipsa iniqua est. et qui emittit uerbum certum enarrans ueritatem. Est qui nequiter humiliat se. et interiora eius plena sunt dolo. Et est iustus qui se nimium summittit a multa humilitate: et est iustus qui inclinat faciem. et fingit se non uidere quod ignoratum est. et si ab imbecillitate uirium uetetur peccare. si inuenerit tempus malefaciendi malefaciet. Ex uisu

cognoscitur uir: et ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis et risus dentium et ingressus hominis enuntiant de illo. Est correptio mendax in ira contumeliosi: et est iudicium quod non probatur esse bonum et est tacens: et ipse est prudens. XX

Quam bonum est arguere quam irasci: et confitentem in oratione non prohibere. Concupiscentia spadonis deuirginauit iuuenculam. sic qui facit per uim iudicium iniquum. Quam bonum est correptum manifestare penitentiam: sic enim effugies uoluntarium peccatum. Est tacens qui inuenitur sapiens: et est odibilis qui procax est ad loquendum. Est autem tacens et non habens sensum loquele: et est tacens sciens tempus apti temporis. Homo sapiens tacebit usque ad tempus. lasciuus autem et imprudens non seruabunt tempus. Qui multis utitur uerbis ledit animam suam: et qui potestatem sibi assumit iniuste odietur. Est processio in malis uiro indisciplinato et est inuentio in detrimentum. Est datum quod non est utile: et est datum cuius retributio duplex. Est propter gloriam minoratio: et est qui ab humilitate leuabit caput. Est qui multa redimat modico pretio: et est restituens ea in septuplum. Sapiens in uerbis seipsum amabilem facit: gratie autem fatuorum effundentur. Datus insipientis non erit utilis tibi: oculi enim illius septemplices sunt. Exigua dabit et multa improperabit: et apertio oris illius inflammatio est. Hodie feneratur quis. et cras expetit: et odibilis homo eiusmodi. Fatuo non erit amicus: et non erit gratia bonis illius. Qui enim edunt panem illius: false lingue sunt. Quotiens et quanti irridebunt eum. Neque enim quod habendum erat directo sensu distribuit: similiter et quod non erat habendum. Lapsus false lingue quasi qui in pauimento cadens. sic casus malorum festinanter ueniet. Homo acharis quasi fabula uana et in ore indisciplinatorum assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola: non enim dicit illam in tempore suo. Est qui uetatur peccare pre inopia: et in requie sua stimulabitur. Est qui

perdit animam suam pre confusione
et ab imprudenti persona perdet eam. Perso
ne autem acceptione perdet se. Est qui pre
confusione promittit amico: et lucratus
est eum inimicum gratis. Obprobrium
nequam in homine mendacium et in ore
indisciplinatorum assidue erit. Poti
or fur est quam assiduitas viri men
dacis. Perditionem autem ambo hereditabunt.
Mores hominum mendacium
sine honore et confusio illorum cum
ipsis sine intermissione. Sapiens in ver
bis producet se ipsum: et homo prudens
placebit magnatis. Qui operatur ter
ram suam inaltabit acervum fru
gum: et qui operatur iustitiam ipse ex
altabitur. Qui vero placet magnatis
effugiet iniquitatem. Xenia et dona
excecant oculos iudicum: et quasi
mutus in ore avertit correptiones eo
rum. Sapientia absconsa et thesau
rus invisus: que utilitas in utrisque?
Melior est qui celat insipientiam su
am quam homo qui abscondit sapien
tiam suam. · XXI ·

V. Non plus peccat ille qui censum condit in agro quam qui doctrinam claudit in ore suo

XXI

Fili peccasti non adicias iterum
sed et de pristinis deprecare ut
tibi dimittantur. Quasi a facie colu
bri fuge peccata: et si accesseris ad illa
suscipient te. Dentes leonis dentes eius
interficientes animas hominum. Qua
si rumphea bis acuta omnis iniqui
tas et plage illius non est sanitas.
Cataplectatio et iniurie obliterabunt
ad nichilum substantiam et domus
que nimis locuplex est: adnullabitur su
perbia. Sic substantia superbi eradicabitur.
Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures
eius perveniet: et iudicium festinato ad
veniet illi. Qui odit correptionem ves
tigium est peccatoris: et qui timet Deum
convertetur ad cor suum. Notus a lon
ge potens lingua audaci: et sensatus
scit labi se ab ipso. Qui edificat domum
suam impendiis alienis quasi qui
colligit lapides suos in hyeme. Stup
pa collecta synagoga peccantium et
consummatio illorum flamma ig
nis. Via peccantium complanata lapi
dibus: et in fine illorum inferi et tene
bre: et pene. Qui custodit iustitiam con
tinebit sensum eius. Consummatio
timoris Dei sapientia: et sensus. Non
erudietur qui non est sapiens

al' suas

in bono. Est autem insipientia que
habundat in malo: et non est sensus u
bi habundat amaritudo. Scientia sa
pientis tamquam inundatio habundabit:
et consilium illius sicut fons vite
permanet. Cor fatui quasi vas confrac
tum et omnem sapientiam non tene
bit. Verbum sapiens quodcumque au
dierit: scius laudabit et ad se adiciet. Audi
vit luxuriosus et displicebit illi: et proi
ciet illud post dorsum suum. Narratio
fatui quasi sarcina in via. Nam in
labiis sensati invenietur gratia. Os
prudentis queritur in ecclesia: et verba
illius cogitabunt in cordibus suis. Tam
quam domus exterminata sic fatuo
sapientia et scientia insensati inenar
rabilia verba. Compedes in pedibus
stulto doctrina: et quasi vincula ma
nuum super manum dextram. Fatuus
in risu exaltat vocem suam: vir au
tem sapiens vix tacite ridebit. Orna
mentum aureum prudenti doctrina:
et quasi brachiale in brachio dextro. Pes
fatui facilis in domum proximi: et
homo peritus confundetur a persona
potentis. Stultus a fenestra respiciet
in domum: vir autem eruditus foris
stabit. Stultitia hominis auscultare
per ostium: et prudens gravabitur con
tumelia. Labia imprudentium stul
ta narrabunt: verba autem pruden
tium statera ponderabuntur. In ore fa
tuorum cor illorum: et in corde sapien
tium os illorum. Dum maledicit im
pius diabolum: maledicit ipse animam
suam. Susurro coinquinabit animam
suam: et in omnibus odietur et qui cum
eo manserit odiosus erit: tacitus et sensatus
honorabitur. · XXII ·

XXII

In lapide luteo lapidatus est piger et
omnes loquentur super aspernationem il
lius. De stercore boum lapidatus est piger:
et omnis qui tetigerit eum excutiet ma
nus. Confusio patris est de filio indiscipli
nato: filia autem in deminoratione
fiet. Filia prudens hereditas vi
ro suo: nam que confundit in contume
liam fit genitoris. Patrem et virum
confundit audax et ab impiis non mi
norabitur: ab utrisque autem inhono
rabitur. Musica in luctu importuna
narratio. Flagella et doctrina in omni
tempore sapientia. Qui docet fatuum

quasi qui conglutinet testam. Qui
narrat verbum non audienti: quasi
qui excitat dormientem de gravi som
no. Cum dormiente loquitur qui enarrat
stulto sapientiam: et in fine narrati
onis dicit. Quis est hic? Supra mortu
um plora: defecit enim lux eius. et sup
fatuum plora: defecit enim sensus eius
Modicum plora super mortuum: quoniam re
quievit: pluriimum vero super vitam
fatui. Nequissimi enim nequissima
vita est super mortem fatui. Luctus mor
tui septem dies, fatui autem et impii
omnes dies vite illorum. Cum stulto
ne multum loquaris et cum insensa
to ne abieris. Serva te ab illo ut non
molestiam habeas: et non coinquina
beris in peccato illius. Deflecte ab illo
et invenies requiem: et non acediabis
in stultitiam illius. Super plumbum
quid gravabitur: et quod illi aliud no
men quam fatuus? Harenam et salem
et massam ferri facilius est portare quam
hominem imprudentem et fatuum et
impium. Sicut loramentum ligneum
colligatum fundamento edificii non
dissolvitur: sic et cor confirmatum in
cogitatione consilii. Cogitatus sensati
in omni tempore nec metu non depra
vabitur. Sicut ornatus arenosus
in pariete limpido et sicut pale in ex
celsis et cementa sine impensa posita con
tra faciem venti non permanebunt sic
et cor timidum in cogitatione stulti
Contra impetum timoris non resistet
Sic et cor trepidum in cogitatione fatui
omni tempore non metuet Sic et qui
in preceptis dei permanet semper pungens
oculum deducet lacrimas et qui pun
git cor profert sensum. Mittens lapidem
in volatilia deiciet illa et sic qui convi
ciatur amico dissolvit amicitiam. Ad a
micum et si produxeris gladium non
desperes. Est enim regressus ad amicum
Si aperuit os triste non timeas Est enim
concordatio excepto convitio et impropre
rio et superbia et misterii revelatione: et
plaga dolosa. In his omnibus effugiet
amicus. Fidem posside cum proximo
in paupertate illius. ut et in bonis illius
leteris. In tempore tribulationis illius
permane illi fidelis: ut et in hereditate
illius coheres sis. Ante ignem camini
vapor. et fumus ignis ocultatur: sic

et ante sanguinem maledicta et contume
lie et mine. Amicum salutare non con
fundar et a facie illius non me abscon
dam et si mala michi evenerint per illum
sustinebo et omnis qui audiet cavebit
se ab eo. Quis dabit ori meo custodiam
et super labia mea signaculum certum
ut non cadam ab ipsis et lingua mea per
dat me. xxiii. XXIII
Domine pater et dominator vite
mee ne derelinquas me in consilio illo
rum nec sinas me cadere in illa expro
bratione. Quis superponet in cogitatu
meo flagella. et in corde meo doctrinam
sapientie: ut ignorationibus eorum non
parcant michi et non appareant delicta illo
rum. ne adcrescant ignorantie mee et
multiplicentur delicta mea et peccata
mea abundent et incidam in conspectu
adversariorum meorum et gaudeat su
per me inimicus meus. Domine pater et deus
vite mee ne derelinquas me in cogitatu
illorum. Extollentiam oculorum me
orum ne dederis michi et omne desiderium
averte a me. Aufer a me ventris concupisc
entias et concubitus concupiscentie
ne apprehendant me: et animo irreve
renti et infrunito ne tradas me.
Doctrinam oris audite filii. Qui cust
odierit illam non peribit labiis
suis nec scandalizabitur in operibus ne
quissimis. In vanitate sua apprehen
ditur peccator et superbus et maledictus
scandalizabitur in illis. Iurationi ne
assuescat os tuum: multi enim ca
sus in illa. Nominatio vero dei non
sit assidua in ore tuo. et nominibus sanctorum
non admiscearis: quoniam non
eris inmunis ab eis. Sicut enim servus
interrogatus assidue a livore non mi
nuetur sic omnis iurans et nominans
in toto a peccato non purgabitur. Vir
multum iurans implebitur iniqui al' re
tate. et non discedet a domo illius pla
ga et si frustraverit fratrem delictum il
lius super ipsum erit et si dissimulaverit
delinquet dupliciter et si in vacuum
iuraverit non iustificabitur Replebitur
enim retributione domus
illius. Est et alia loquela contraria in
mortem Non inveniatur in hereditate
Iacob et enim a misericordibus om
nia hec auferentur et in delictis non
volutabuntur. In disciplinate loquele

non assuescat os tuum. Est enim in il
la verbum peccati. Memento patris et
et matris tue in medio enim magna
torum consistis. ne forte obliviscatur
te deus in conspectu illorum et assidui
tate tua infatuatus improperium patia
ris et malueris non nasci: et diem na
tivitatis tue maledicas. Homo assuetus
in verbis improperii: in omnibus diebus
suis non erudietur. Duo genera abun
dant in peccatis et tertium adducit i
ram et perditionem. Anima calida qua
si ignis ardens non extinguetur donec
aliquid glutiat et homo nequam in ore
carnis sue non desinet donec incendat
ignem. Homini fornicario omnis pa
nis dulcis non fatigabitur transgre
diens usque ad finem. Omnis homo q
transgreditur lectum suum contemp
nens animam suam et dicens quis
me videt tenebre circumdant me et
parietes cooperiunt me. et nemo circum
spicit me. quem vereor? delictorum me
orum non memorabitur altissimus
et non intelligit quoniam omnia vi
det oculus illius quoniam expellit a
se timorem dei huiusmodi hominis
timor et oculi hominum timentes
illum et non cognovit quoniam ocu
li domini multo plus lucidiores sunt sup
solem circumspicientes omnes vias
hominum et profundum abyssi
et hominum corda intuentes in ab
sconditas partes. Domino enim deo an
tequam crearentur omnia sunt ag
nita sic et post perfectum respicit omnia
hic in plateis civitatis vindicabitur
quasi pullus equinus fugabitur et u
bi non speravit apprehendetur et erit
dedecus omnibus: eo quod non intelle
xerit timorem domini. Sic et mulier om
peccabit nis relinquens virum suum, et sta
tuens hereditatem ex alieno matri
monio. primo enim in lege altissimi
incredibilis fuit et secundo virum
suum dereliquit tertio in adulterio
fornicata est et ex alio viro filios sta
tuit sibi. hec in ecclesiam adducetur et i
filios eius respicietur. non tradent
filii eius radices et rami eius non
dabunt fructum et derelinquetur in
maledictum memoria illius et de
non decus illius non delebitur. Et agnos
cent qui derelicti sunt quoniam nihil
melius quam timor dei et nihil dulcius
quam respicere in mandatis domini.
et gloria magna est sequi dominum
longitudo enim dierum assumetur
ab eo. xxiiii.

Sapientia laudabit animam suam
et in deo honorabitur et in medio po
puli sui gloriabitur et in ecclesiis altis
simi aperiet os suum et in conspectu
virtutis illius gloriabitur. In medio
populi exaltabitur et in plenitudine
sancta admirabitur. Et in multitudine
electorum habebit laudem. et inter be
nedictos benedicetur dicens. Ego ex o
re altissimi prodivi primogenita an
te omnem creaturam. Ego feci in celis
ut oriretur lumen indeficiens et sic
ut nebula texi omnem terram. Ego in
altissimis habitavi et thronus meus
in columpna nubis. Gyrum celi cir
cuivi sola et profundum abyssi pe
netravi et in fluctibus maris ambulavi
et in omni terra steti et in omni po
pulo et in omni gente primatum
habui et omnium excellentium
et humilium corda virtute calcavi
Et in his omnibus requiem quesivi
sum et in hereditate domini morabor
tunc precepit michi et dixit michi creator
omnium: et qui creavit me requie
vit in tabernaculo meo. et dixit michi
In iacob inhabita et in israel heredi
tare: et in electis meis mitte radices.
Ab initio et ante secula creata sum et
usque ad futurum seculum non desi
nam: et in habitatione sancta coram
ipso ministravi. Et sic in syon firma
ta sum et in civitate sanctificata si
militer requievi et in ierusalem potestas
mea. Et radicavi in populo honorifi
cato: et in partes dei mei hereditas il
lius et in plenitudine sanctorum de
tentio mea. Quasi cedrus exaltata
sum in libano: et quasi cypressus in
monte syon et quasi palma exalta
ta sum in cades et quasi plantatio
rose in iericho. Quasi oliva specio
sa in campis et quasi platanus ex
altata sum iuxta aquam in pla
teis. Sicut cinnamomum et balsamum
aromatizans odorem dedi. Quasi
mirra electa dedi suavitatem odo
ris et quasi storax et galbanus et
ungula et gutta et quasi libanus

non incisus vaporavi habitationem
meam. et quasi balsamum non mixtum
odor meus. Ego quasi therebintus ex
tendi ramos meos. et rami mei hono
ris et gratie. Ego quasi vitis fructifica
vi suavitatem odoris et flores mei
fructus honoris et honestatis. Ego
mater pulcre dilectionis et timoris: et
agnitionis et sancte spei. In me omnis
gratia vie et veritatis in me omnis
spes vite et virtutis. Transite ad me
omnes qui concupiscitis me: et a ge
nerationibus meis adimplemini. Spiritus
enim meus super mel dulcis et hereditas
mea super mel et favum. Memoria
mea in generatione seculorum. Qui
edunt me adhuc esurient et qui bibunt
me adhuc sitient. Qui audit me non
confundetur. et qui operantur in me
non peccabunt. Qui elucidant me:
vitam eternam habebunt. Hec omnia li
ber vite. et testamentum altissimi et
agnitio veritatis. Legem mandavit
moyses in preceptis iustitiarum et here
ditatem domui iacob et israel pro
missiones. Posuit david puero suo exci
tare regem ex ipso fortissimum: et in thro
no honoris sedentem in sempiternum.
Qui implet quasi phison sapientiam
et sicut tygris in diebus novorum. Qui ad
implet quasi eufrates sensum. qui
multiplicat quasi iordanis in tem
pore messis. Qui mittit disciplinam sicut
lucem: et assistens quasi gyon in die
vindemie. Qui perficit primus scire
ipsam et infirmior non investigabit
eam. A mari enim abundabit cogita
tio eius et consilium illius ab abysso
magna. Ego sapientia effudi flumi
na. Ego quasi trames aque immen
se de fluvio. Ego quasi fluvius dorix
et sicut aqueductus exivi de paradyso
Dixi rigabo hortum meum plantati
onis et inebriabo partus mei fructum
Et ecce factus est michi trames abun
dans: et fluvius meus propinqua
vit ad mare. Quoniam doctrinam
quasi antelucanum illumino omnibus
et enarrabo illam usque ad longinquum
Penetrabo inferiores partes terre: et
inspiciam omnes dormientes et illu
minabo omnes sperantes in domino
Adhuc doctrinam quasi prophetiam effun
dam: et relinquam illam querentibus sapientiam

et non desinam in progenies illorum us
que in evum sanctum. Videte quoniam
non soli michi laboravi: sed omnibus
exquirentibus veritatem. ·xxv· XXV
In tribus placitum est spiritui meo: que
sunt probata coram deo et hominibus. Con Nō tria
cordia fratrum et amor proximorum: et vir
et mulier sibi consentientes. Tres species
odivit anima mea et aggravor valde
anime illorum. Pauperem superbum
et divitem mendacem: et senem fatuum
et insensatum. Que in iuventute tua non con
gregasti. et quomodo invenies ea in se
nectute tua? Quam speciosum caniti
ei iudicium: et presbiteris cognoscere consili
um. Quam speciosa veteranis sapientia
et gloriosis intellectus et consilium. Co
rona senum in multa peritia et gloria il
lorum timor dei. Novem insuspicabilia
cordis magnificavi: et decimum dicam
in lingua hominibus. Homo qui iocun
datur in filiis vivens: et videns subversi
onem inimicorum. Beatus qui habitat
cum muliere sensata: qui lingua sua non
est lapsus et qui non servivit indignis
se. Beatus qui invenit amicum verum
et qui enarrat iustitiam auri audienti.
Quam magnus qui invenit sapien
tiam et scientiam. sed non est super ti
mentem dominum. Timor domini super al' deū · al' dei
omnia se superposuit. Beatus cui donatum
est habere timorem dei. Qui tenet illum
cui assimilabitur? Timor domini: ini
tium dilectionis eius. Fidei autem ini
tium agglutinandum est ei. Omnis
plaga tristitia cordis est et omnis ma
litia nequitia mulieris est et omnem
plagam et non plagam videbit cordis
et omnem nequitiam et non nequi
tiam mulieris et omnem obductum et
non obductum odientium et omnem
vindictam et non vindictam inimi
corum. Non est caput nequius super caput
colubri: et non est ira super iram mulieris irā
~~mulieris~~. Commorari leoni et draconi
placebit: quam habitare cum mulie
re nequam. Nequitia mulieris im Nō contra mulieris
mutat faciem eius et obcecabit vultum
suum tanquam ursus et quasi saccum
ostendit in medio proximorum eius
ingemuit vir eius: et audiens suspi
ravit modicum. Brevis omnis mali
tia super malitiam mulieris. Sors
peccatorum cadat super illam sicut as

ascensus arenosus in pedibus veterani: sic
mulier linguata homini quieto. Ne
respicias in mulieris speciem et non con
cupiscas mulierem in specie. Mulieris
ira: et irreverentia confusio magna.
Mulier si primatum habeat contraria
est viro suo. Cor humile et facies tristis
et plaga mortis mulier nequam. Manus
debiles et genua dissoluta: mulier que
non beatificat virum suum. A muliere
initium factum est peccati et per illam om
nes morimur. Non des aque tue exitum
nec modicum. nec mulieri nequam ve
niam prodeundi. Si non ambulaverit ad
manum tuam et confundet te in con
spectu inimicorum: a carnibus tuis abscide
XXVI illam ne semper te abutatur. · xxvi.
Mulieris bone beatus vir: numerus
enim annorum illorum duplex.
Mulier fortis oblectat virum suum. et
annos vite illius in pace implebit.
pars bona mulier bona. In parte bona
timentium deum: dabitur viro pro fac
tis bonis. Divitis autem et pauperis cor
bonum: in omni tempore vultus eorum
hylaris. A tribus timuit cor meum. et
in quarto facies mea metuit. Delaturam
civitatis et collectionem populi. et calum
niam mendacem. Super mortem omnia
gravia. Dolor cordis et luctus. mulier
zelotypa. In muliere zelotypa et infide
li: flagellum lingue omnibus commu
nicans. Sicut boum iugum quod move
tur. ita et mulier nequam. Qui tenet
illam quasi qui apprehendat scorpio
nem. Mulier ebriosa ira magna et
contumelia et turpitudo illius non
contegetur. Fornicatio mulieris: in
extollentia oculorum et in palpebris
illius agnoscetur. In filia non averten
te se. firma custodiam: ne inventa
occasione se abutatur. Ab omni irre
verentia oculorum eius cave et ne mire
ris si te neglexerit. Sicut viator et siti
ens ad fontem os aperiet et ab omni
aqua proxima bibet et contra omnem
palum sedebit, et contra omnem sagittam
aperiet pharetram donec deficiat. Gratia
mulieris sedule delectabit virum suum
et ossa illius impinguabit. Disciplina
illius datum dei est. Mulier sensata et
tacita non est immutatio erudite ani
me. Gratia super gratiam: mulier
sancta et pudorata. Omnis autem
ponderatio: non est digna continentis
anime. Sicut sol oriens mundo in al
tissimis dei: sic mulieris bone species
in ornamentum domus eius. Lucerna
splendens super candelabrum sanctum et
species faciei super etatem stabilem. Co
lumpne auree super bases argenteas
et pedes firmi super plantas stabilis
mulieris. fundamenta eterna super
petram solidam et mandata dei in cor
de mulieris sancte. In duobus contrista
tum est cor meum et in tertio iracun
dia michi advenit. vir bellator defici
ens pre inopia et vir sensatus contemp
tus et qui transgreditur a iustitia
ad peccatum: deus paravit eum ad
rumpheam. Due species difficiles et pe
riculose michi apparuerunt. Difficile
exuitur negotians a negligentia. et
iustificabitur caupo a peccatis labio
rum. · xxvii. XXVII
Propter inopiam multi deliqu
erunt: et qui querit locupletari
avertit oculum suum. Sicut in medio
compaginis lapidum palus figitur
sic et inter medium venditionis et
emptionis angustabitur peccatis. Con
teretur cum delinquente delictum. Si
non in timore domini tenueris te cito
subvertetur domus tua. Sicut in percussura
cribri remanebit pulvis sic aporia
hominis in cogitatu illius. Vasa fi
guli probat fornax: et homines iu
stos temptatio tribulationis. Sicut
rusticatio de ligno ostendit fructum
illius: sic verbum ex cogitatu hominis
cor. Ante sermonem non laudes
virum. Hec enim temptatio est ho
minum. Si sequaris iustitiam appre
hendes illam et indues quasi pode
rem honoris. et inhabitabis cum
ea et proteget te in sempiternum
et in die agnitionis invenies fir
mamentum. Volatilia ad sibi simi
lia conveniunt: et veritas ad eos
qui operantur illam revertetur. Leo
venationi insidiatur semper: sic
peccata operantibus iniquitates. Ho
mo sanctus in sapientia manet
sicut sol. nam stultus sicut luna
immutabitur. In medio insensato
serva verbum tempori: in medio
autem cogitantium assiduus esto.
Narratio peccantium odiosa: et ri

sus illorum in delictis peccati. Loquela
multum iurans horripilationem
capiti statuet: et irreverentia ipsius
obturatio aurium. Effusio sanguinis
in rixa superborum et maledictio illo
rum auditus gravis. Qui denudat
archana amici perdit fidem et non in
veniet amicum ad animum suum.
Dilige proximum: et coniungere fi
de cum illo. Quod si denudaveris ab
scondita illius: non persequeris post e
um. Sicut enim homo qui perdit ami
cum suum sic qui perdit amicitiam
proximi sui et sicut qui dimittit avem
de manu sua: sic qui reliquisti prox
imum tuum et non eum capies. Non
illum sequaris: quoniam longe
abest. Effugit enim quasi caprea de
laqueo: quoniam vulnerata est a
nima eius et ultra eum non pote
ris colligare et maledicti est concor
datio. Denudare autem amici myste
ria: desperatio est anime infelicis. An
nuens oculo fabricat iniqua et nemo
eum abiciet. In conspectu oculorum tu
orum condulcabit os suum et super
sermones tuos admirabitur: novis
sime autem pervertet os suum et in ver
bis tuis dabit scandalum. Multa au
divi et non coequavi ei: et dominus
odiet illum. Qui in altum mittit
lapidem super caput eius cadet: et
plaga dolosa dolosi dividet vulnera
et qui fodit foveam incidet in illam
et qui statuit lapidem proximo offen
det in eo. Qui laqueum alio ponit:
peribit in illo. Facienti nequissimum
consilium super ipsum devolvetur
et non agnoscet unde adveniet illi.
Illusio et improperium superborum
et vindicta sicut leo insidiabitur
illi. Laqueo peribunt qui oblectan
tur casu iustorum: dolor autem con
sumet illos antequam moriantur.
Ira et furor utraque execrabilia et
vir peccator continens erit illorum.

XXVIII

Qui vindicari vult a · xxviij.
deo inveniet vindictam:
et peccata illius servans servabit.
Relinque proximo tuo nocenti
te et tunc deprecanti tibi peccata
solventur. Homo homini reser
vat iram et a deo querit medelam.
In hominem similem sibi non habet
misericordiam et de peccatis suis deprecatur?
Ipse dum caro sit reservat iram: et pro
pitiationem petit a deo? Quis exora
bit pro delictis illius? Memento no
vissimorum et desine inimicari. Ta al' beatitudo
bitudo enim et mors imminent in
mandatis. Memorare timorem dei et ^ eius
non irascaris proximo. Memorare
testamentum altissimi et despice ignoran
tiam proximi. Abstine te a lite et minu XIXX
es peccata. Homo enim iracundus in
cendit litem: et vir peccator turbabit ami
cos et in medio pacem habentium im
mittit inimicitiam. Secundum enim
ligna silve sic ignis exardescet: et se
cundum virtutem hominis sic ira
cundia illius erit et secundum sub
stantiam suam exaltabit iram suam. Cer
tamen festinatum incendit ignem
et lis festinans effundit sanguinem
et lingua testificans adducet mortem.
Si sufflaveris quasi ignis ardebit ^ et
et si expueris super illam extinguetur
utraque ex ore proficiscuntur. Susur
ro et bilinguis maledictus multos
enim turbabit pacem habentes. Lingu No de lingua tertia
a tertia multos commovebit et dis
perget illos a gente in gentem. Civita
tes muratas divitum destruxit et
domos magnatorum effodit. Virtutes
populorum concidit: et gentes fortes
dissolvit. Lingua tertia mulieres vi
ratas eiecit et privavit illas de labori al' fortes
bus suis. Qui respicit illam non ha
bebit requiem nec habebit amicum
in quo requiescat. Flagelli plaga livo
rem facit: plaga autem lingue com
minuet ossa. Multi ceciderunt in ore
gladii sed non sic quasi qui interierunt
per linguam suam. Beatus qui tectus
est a lingua nequam: et qui in iracun
diam illius non transiit et qui non
attraxit iugum eius et in vinculis
illius non est ligatus. Iugum enim
illius iugum ferreum est et vincu
lum illius vinculum ereum est. Mors
illius mors nequissima: et utilis po
tius infernus quam illa. Perseverantia
illius non permanebit sed obtinebit
vias iniustorum et in flamma sua
non comburet iustos. Qui relinquunt
deum incident in illam: et exardebit al' deum
in illis et non extinguetur et immit
tetur in illos quasi leo et quasi pardus

leder illos. Sepi aures tuas spinis et
noli audire linguam nequam: et
ori tuo facito ostia. et seras auribus
tuis. Aurum tuum et argentum tu
um confla et verbis tuis facito state
ram et frenos ori tuo rectos: et attē
de ne forte labaris in lingua: et cadas
in conspectu inimicorum insidianti
um tibi: et sit casus tuus insanabil'
XXIX in morte. XXIX.
Qui facit misericordiam fenerat proxi
mo suo. et qui prevalet manu mā
data servat. Fenerare proximo tuo in
tempore necessitatis illius et iterum
redde proximo in tempore suo. Confir
ma verbum et fideliter age cum illo
et in omni tempore invenies quod ti
bi necessarium est. Multi quasi in
ventionem estimaverunt fenus et
prestiterunt molestiam his qui se ad
iuverunt. Donec accipiant osculan
tur manus dantis et in promissio
nibus humiliant vocem suam. et in
al' retributionis tempore redditionis postulabit tē
pus et loquetur verba tedij et acci
die et murmurationū et tempus
al' adversabitur causabitur. Si autem potuerit reddē
adversatus solidi vix reddet dimidiū
et computabit illud quasi inventio
nem. Sin autem fraudabit illum
pecunia sua. et possidebit illum ini
micum gratis: et convitia et male
dicta reddet illi: et pro honore et be
neficio reddet illi contumeliam. Mul
ti non causa nequitie non feneravi
sunt. Sed fraudari gratis timuerunt.
Verumptamen super humilem ani
al' nō trahas mo fortior esto. et pro elemosina non p
trahas illum. Propter mandatum
assume pauperem: et propter inopiā
eius ne dimittas eum vacuum.
Perde pecuniā propter fratrē et amicum
et non abscondas illam sub lapide
in perditionē. Pone thesaurum tuum
in preceptis altissimi et proderit tibi
magis quam aurum. Conclude elemo
al' sinu sinam in corde pauperis: et hec pro te
exorabit ab omni malo. Elemosina
viri quasi sacculum cum ipso et gra
tiam hominis quasi pupillam
conservabit: et postea resurget et re
tribuet illis retributionem unicui
que in caput illorum. Super scutum po
tentis et super lanceam: adversus

inimicum tuum pugnabit. Vir bo
nus fidem facit proximo suo: et qui
perdiderit confusionem derelinquet s
Gratiam fideiussoris ne oblivisca
ris. dedit enim pro te animam suam.
Repromissorem fugit peccator et im
mundus. Verba bona repromisso
ris sibi ascribit peccator et ingratus
sensu derelinquet liberantem se.
Vir repromittit de proximo suo: et
cum perdiderit reverentiam relin
quetur ab eo. Repromissio nequissi
ma multos perdidit dirigentes: et
commovit illos quasi fluctus ma
ris. Viros potentes gyrans migrare
fecit. et vagati sunt in gentibus alie
nis. Peccator transgrediens man
data domini incidet in promissionē
nequam. et qui conatur multa agere
incidet in iudicium. Recupera proximū
tuum secundum virtutem tuā:
et attende tibi ne incidas. Initium
vite hominis: aqua et panis et ve
stimentum et domus protegens tur
pitudinem. Melior est victus paup
is sub tegmine asserum: quam
epule splendide in peregre sine domi
cilio. Minimum pro magno placeat
tibi et improperium peregrinatio
nis non audies. Vita nequam hospi
tandi de domo in domum: et ubi
hospitabitur non fiducialiter aget nec
aperiet os. Hospitabit et pascet et po
tabit ingratos: et adhuc amara au
diet. Transi hospes et orna mensam
et que in manu habes ciba ceteros.
Exi a facie honoris amicorum meorum
necessitudine domus mee hospitio
mihi factus es frater. Gravia hec ho
mini habenti sensum: correptio do
mus et improperium feneratoris. XXX XXX
Qui diligit filium suum
assiduat illi flagella ut letetur
in novissimo suo. et non palpet pro
ximorum ostia. Qui docet filium suum
laudabitur in illo gloriabitur et in
medio domesticorum in illo gloriabi
tur. Qui docet filium suum in ze
lum mittit inimicum. et in medio
amicorum gloriabitur in illo. Mor
tuus est pater illius et quasi non
est mortuus. Similem enim reliquit
sibi post se. In vita sua vidit et le
tatus est in eo. In obitu suo non ē

contristatus: nec confusus ē coram
inimicis Reliquit enim defensorem
domus contra inimicos. et amicis red
dentem gratiam. Pro animabꝫ filiorum
colligabit uulnera sua: et super om
nem vocem turbabuntur uiscera eius
Equus indomit⁹ uadit durus: et filius
remissus uadit preceps Lacta filium
et pauentem te faciet. lude cum eo et
contristabit te. Non corrideas illi ne do
leas et in nouissimo obstupescent dē
tes tui. Non des illi potestatem in
iuuentute et ne despicias cogitatus
illius. Curua ceruicem eius in iuuen
tute et tunde latera illius dum infans
est: ne forte induret et non credat tibi
et erit tibi dolor anime. Doce filium
tuum et operare in illum ne in turpitudinem
illius offendas Melior ē
pauper sanus et fortis uiribꝫ quā diues
imbecillis et flagellatus in malicia Sa
lus anime in sanctitate iusticie et me
lior omni auro et argento et corpus
ualidum quam census immensus
Non est census super censum saluti
corporis et non est oblectatio super
cordis gaudium Melior est mors quā
uita amara: et requies eterna quā lan
guor perseuerans Bona abscondita
in ore clauso quasi appositiones epularum
circumposite sepulcro. Quid
proderit libatio idolo. Non enim man
ducat nec odoratur Sic qui effugatur
a domino: et portans mercedes iniqui
tatis uidens oculis et ingemiscens
sicut spado complectens uirginem
et suspirans Tristiciam non des anime
tue. et non affligas temetipsum in consilio
tuo. Iocunditas cordis hec est
uita hominis. et thesaurus sine defectione
sanctitatis. et exultatio uiri
est longeuitas Miserere anime tue
placens deo. et contine et congrega
cor tuum in sanctitate eius et tristi
ciam longe expelle a te Multos enim
occidit tristicia et non est utilitas in
illa zelus et iracundia minuent di
es et ante tempus senectam adducit
cogitatus Splendidum cor bonum
in epulis: epule enim illius diligenter
fiunt.

XXXI.

Vigilia honestatis tabefaciet car
nes: et cogitatus illius auferet som
num Cogitatus presentie auertit sen

sum. et infirmitas grauis sobriam
facit animam Laborauit diues in
congregatione substantie et in requie sua re
plebitur bonis suis. Laborauit pauper
in diminutione uictus: et in fine inops
fit. Qui aurum diligit non iustifi
cabitur et qui insequitur consumptio
nem replebitur ex ea Multi dati sunt
in auri casus: et facta est in specie ipsius
perditio illorum lignum offensionis ē
aurum sacrificantium ve illis qui
sectantur illud: et omnis imprudens
deperiet in illo Beatus uir qui inuentus — al' est diues
est sine macula et qui post aurum nō
abijt nec sperauit in pecunie thesauris
Quis est hic et laudabimus eum fecit
enim mirabilia in uita sua Qui
probatus est in illo et perfectus inuentus
est et erit illi gloria eterna Qui potuit
transgredi et non est transgressus: et
facere mala et non fecit Ideo stabilita
sunt bona illius in domino. et elemosi
nas illius enarrabit omnis ecclesia
sanctorum Supra mensam magnam sedis
ti non aperias super illam faucem
tuā prior Non dicas sic multa sunt que
super illam. sunt. memento quoniā
malus ē oculus nequam Nequius oculo
quid creatum est Ideo ab omni facie
sua lacrimatur cum uiderit Ne exten
das manum tuam prior: et inuidia
contaminatus erubescas Ne comprima
ris in conuiuio — al' vino
nimium tuum ex te ipso uicere quasi homo
frugi his que tibi apponuntur et non cum
manducas multum odio habearis
Cessa prior causa discipline: et noli
nimius esse ne forte offendas et si in me
dio multorum sedisti prior illis non
extendas manum tuam: nec prior
poscas bibere. Quam sufficiens est
homini erudito uinum exiguum et
in dormiendo non laborabis ab illo
et non senties dolorē. Vigilia et colera
et tortura uiro infrunito: somnus
sanitatis in homine parco Dormiet
usque in mane et anima illius cum
ipso delectabitur et si coactus fueris
in edendo multum surge e medio e
uome et refrigerabit te: et non addu
ces corpori tuo infirmitatem Audi me
fili et ne spernas me: et in nouissimo
inuenies mea uerba In omnibꝫ operibꝫ
tuis esto uelox: et omnis infir

mitas non occurret tibi. Splendidum
in panibus benedicent labia multorum
et testimonium veritatis illius fidele.
In nequissimo pane murmurabit civi
tas: et testimonium nequitie illius
verum est. Diligentes in vino noli pro
vocare. Multos enim exterminavit vi
num. Ignis probat ferrum durum:
sic vinum corda superborum arguet in
ebrietate potatum. Equa vita homini
bus vinum in sobrietate: si bibas illud
moderate eris sobrius. Que est vita que
minuitur vino? Quid defraudat vitam?
Mors. Vinum in iocunditate creatum
est non in ebrietate ab initio. Exultatio
al' cordis anime et corporis vinum moderate po
tatum. Sanitas est anime et corpori
sobrius potus. Vinum multum po
tatum irritationem et iram et ruinas
multas facit. Amaritudo anime: vi
num multum potatum. Ebrietatis a
nimositas imprudentis offensio: mino
rans virtutem et faciens vulnera. In
convivio vini non arguas proximum
et non despicias eum in iocunditate
illius. Verba improperii non dicas il
li: et non premas illum in repetendo.
XXXII Rectorem te posuerunt: noli xxxii
extolli. Esto in illis quasi unus
ex ipsis. Curam illorum habe et sic con
sidera et omni cura tua explicita recum
be ut leteris propter illos et ornamentum
al' dignitatem gratie accipias coronam: et digna
al' congregationis tionem consequaris congregationis.
Loquere maior natu decet enim te pri
mum verbum diligenti scientia: et
non impedias musicam. Ubi auditus
non est non effundas sermonem: et
importune noli extolli in sapientia tua.
Gemmula carbunculi in ornamento au
ri et comparatio musicorum in con
vivio vini. Sicut in fabricatione au
ri signum est smaragdi: sic numerus
musicorum in iocundo et moderato
vino. Audi tacens et pro reverentia
accedet tibi bona gratia. Adolescens lo
quere in tua causa vix cum necesse fu
erit. Si bis interrogatus fueris habeat
^ responsum caput tuum. In multis ~~responsum~~
esto quasi inscius et audi tacens simul
et querens. Loqui in medio magnato
rum non presumas: et ubi sunt senes
non multum loquaris. Ante grandi
nem preibit choruscatio et ante vere

cundiam preibit gratia et pro reveren
tiam accedet tibi bona gratia: et hora
surgendi non te trices. Precurre autem
prior in domum tuam et illic avocare
et illic lude. et age conceptiones tuas
et non in delictis et verbo superbo et
super his omnibus benedic dominum qui
fecit te et inebriantem te ab omnibus
bonis suis. Qui timet dominum excipiet
doctrinam eius: et qui vigilaverint
ad illum invenient benedictionem il
lius. Qui querit legem replebitur ab
ea: et qui insidiose agit scandalizabitur
in ea. Qui timent dominum invenient iu
dicium iustum: et iustitias quasi lu
men accendent. Peccator homo vita
bit correptionem: et secundum volun
tatem suam inveniet comparationem.
Vir consilii non disperdet intelligenti
am et alienus et superbus non pertim
escet timorem etiam postquam fecit cum
eo sine consilio et suis insectationibus
arguetur. Fili sine consilio nihil facias
et post factum non penitebis. In via ru
ine non eas: et non offendas in lapi
des. Nec credas te vie laboriose: ne po
nas anime tue scandalum et a filiis
tuis caue: et a domesticis tuis attende.
In omni opere tuo crede ex fide anime
tue. hoc est enim conservatio manda
torum. Qui credit deo attendit manda
tis: et qui confidit in illo non minorabi
tur. xxxiii
Timenti dominum non occur
rent mala. sed in temptatione
deus illum conservat et liberabit a
malis. Sapiens non odit mandata et
iustitias: et non illidetur quasi in pro
cella navis. Homo sensatus credit le
gi dei et lex illi fidelis est. Qui interroga
tionem manifestat parabit verbum
et sic deprecatus exaudietur et conser
vabit disciplinam et tunc respondebit.
Precordia fatui quasi rota carri: et quasi
axis versatilis cogitatus illius. Equus
emissarius sicut amicus subsannator
sub omni supra se sedente hinnit. Quare
dies diem superat: et iterum lux lucem
et annus annum facto sole et precepto
custodiente ~~per dei sapientiam separati sunt~~
~~a sole domini scientia separati~~
Et immutabit tempora et dies festos ipsorum
et in illis dies festos celebraverunt ad
horam. Ex ipsis exaltavit et magnificavit
deus: et ex ipsis posuit in numerum dierum.

et annos: et homines omnes de solo et
ex terra unde creatus est adam. In mul
titudine discipline ad impletus scien
dominus separavit eos: et inmutavit
vias eorum. Ex ipsis benedixit et exal
tavit: et ex ipsis sanctificavit et ad se
applicavit et ex ipsis maledixit et humi
liavit: et convertit illos a separatione
ipsorum quasi lutum figuli in manu
ipsius plasmare illud et disponere Om
nes vie eius secundum dispositionem
eius: sic homo in manu illius qui se
fecit. Reddet illis secundum iudicium
suum Contra malum bonum est: et
contra vitam mors sic et contra vi
rum iustum peccator et sic intuere in
omnia opera altissimi. Duo duo: unum
contra unum, et ego novissimus evi
gilavi et quasi qui colligit acinos
post vindemiatores In benedictione
dei et ipse speravi et quasi qui vindemi
at replevi torcular. Respicite quoniam
non michi soli laboravi, sed omnibus
exquirentibus disciplinam audite me
magnati et omnes populi: et recto
res ecclesie auribus percipite. filio. et mu
lieri. fratri et amico non des potestatem
super te in vita tua et non dederis a
lii possessionem tuam ne forte pe
niteat te et depreceris pro illis. Dum
adhuc superes et aspiras: non inmuta
bit te omnis caro. Melius est enim
ut filii tui te rogent: quam te respice
re in manus filiorum tuorum In omni
bus operibus tuis precellens esto Ne
dederis maculam in gloriam tuam In
die consummationis dierum vite
tue et in tempore exitus tui: distribue
hereditatem tuam Cibaria et virga
et onus asino: panis et disciplina et
opus servo. Operatur in disciplina et
et querit requiescere. laxa manus
illi et querit libertatem Iugum et
lorum curvant collum durum et
servum inclinant operationes as
sidue Servo malivolo: tortura et
compedes Mitte illum in operationem
ne vacet Multam enim malitiam
docuit ociositas In opere constitue ip
sum: sic enim condecet illum Quod
si non obaudierit curva illum com
pedibus et non amplifices super om
nem carnem verum sine iudici
o nichil facias grave Si est tibi ser

vus bonus sit tibi quasi anima tua — al' fidelis
Quasi fratrem sic eum tracta: quoniam
in sanguine anime comparasti eum
Si leseris eum iniuste: in fugam con
vertetur. Et si extollens discesserit quem
~~eum~~ queres: et in qua via queras il
lum: nescis. xxxiiii. — XXXIIII

Vana spes et mendacium insen
sato viro et somnia extollunt
imprudentes Et quasi qui apprehendit
umbram et persequitur ventum: sic
et qui attendit ad visa mendacia Se
cundum hoc visio somniorum Ante
faciem hominis similitudo alterius
hominis. Ab inmundo quid mun
dabitur: et a mendace quid verum
dicetur. Divinatio erroris et augu
ria mendacia et somnia malefacien
tium: vanitas est. et sicut parturien
tis cor tuum fantasias patietur nisi — al' patit'
ab altissimo fuerit emissa visitatio
Ne dederis illis cor tuum Multos e
nim errare fecerunt somnia: et exci
derunt sperantes in illis. Sine men
dacio consummabitur verbum legis
et sapientia in ore fidelis complana
bitur Qui non est temptatus quid
scit. vir in multis expertus. cogitabit
multa. et qui multa didicit enar
rabit intellectum Qui non est expertus — Nō de experientia
pauca recognoscit Qui autem in mul
tis factus est multiplicabit malitiam — al' fatuus
Qui temptatus non est qualia scit.
et qui implanatus est abundabit
nequitia Multa vidi errando: et
plurimas verborum consuetudines
Aliquotiens usque ad mortem peri
clitatus sum horum causa. et liberatus sum
gratia dei. Spiritus timentium deum
queritur ab eo: et in respectu illius
benedicetur. Spes enim illorum in
salvantem illos: et oculi dei in se di
ligentes. Qui timet deum nichil
trepidabit et non pavebit quoniam
ipse est spes eius Timentis dominum
beata est anima. ad quem respicit
et quis est fortitudo eius. Oculi domini
super timentes eum. Protector poten
tie firmamentum virtutis: tegimen — al' tegimē
ardoris et umbraculum meridiani
deprecatio offensionis et adiutorium
casus. exaltans animam et illu
minans oculos: dans sanitatem et
vitam. et benedictionem Immolan

Al' sustinentibus
non probat altissimus nec
respicit in oblationibus
iniquorum

tis ex iniquo oblatio est maculata et
non sunt beneplacite subsannationes
iniustorum. Dominus solus sustinen
tibus se in via veritatis et iustitie. Do
na iniquorum ∴ nec in multitudine
sacrificiorum eorum propitiabitur pec
catis. Qui offert sacrificium ex substan
tia pauperum. quasi qui victimat fi
lium in conspectu patris sui. Panis e
gentium: vita pauperis est. Qui defrau
dat illum: homo sanguinis est. Qui au
fert in sudore panem desudanti alios: quasi
qui occidat proximum suum. Qui ef
fundit sanguinem et qui fraudem fa
cit mercennario: fratres sunt. Unus edi
ficans et unus destruens quid pro
dest illis nisi labor. Unus orans et
unus maledicens cuius vocem exau
diet deus. Qui baptizatur a mortuo
et iterum tangit eum: quid proficit
Al' eadem lavatio eius. Sic homo qui ieiunat
in peccatis suis. et iterum eadem faciens
quid proficit humiliando se. orationem
Al' verbum illius quis exaudiet. · xxxv ·

XXXV

Qui conservat legem: multipli
cat orationem. Sacrificium saluta
re est attendere mandatis et discedere ab
omni iniquitate et propitiationem li
tare sacrificiis super iniustitias: et depre
catio pro peccatis recedere ab iniustitia.
Retribuet gratiam qui offert similaginem
et qui facit misericordiam ~~et qui facit~~ offert
sacrificium. Beneplacitum est domi
no recedere ab iniquitate: et deprecatio
recedere ab iniustitia. Non apparebis
ante conspectum dei vacuus. Hec enim
omnia propter mandata dei fiunt.
Oblatio iusti impinguat altare. et odor
suavitatis est in conspectu altissimi.
Sacrificium iusti acceptum est: et me
moriam eius non obliviscetur dominus.
Bono animo gloriam redde deo: et non
minuas primitias manuum tuarum.
In omni dato hilarem fac vultum
tuum: et in exultatione sanctifica de
cimas tuas. Da altissimo secundum
datum eius et in bono oculo adin
ventionem fac manuum tuarum quoniam
dominus retribuens est et septies
tantum reddet tibi. Noli offerre mu
nera prava. non enim suscipiet illa
Et noli respicere sacrificium iniu
stum quoniam dominus iudex est: et
non est apud illum gloria persone

Non accipiet dominus personam in pau
perem: et deprecationem lesi exaudiet.
Non despiciet preces pupilli: nec vidu
am si effundat loquelam gemitus.
Nonne lacrime vidue ad maxillam
descendunt et exclamatio eius super
deducentem eas. A maxilla enim ascen
dunt usque ad celum et dominus ex
auditor non delectabitur in illis. Qui
adorat dominum in oblectatione suscipie
tur et deprecatio illius usque ad nubes
propinquabit. Oratio humiliantis
se nubes penetrabit et donec propinqua
bit non consolabitur et non discedet do
nec aspiciat altissimus et dominus non
elongabit sed iudicabit iustos et fa
ciet iudicium et fortissimus non ha
bebit in illis patientiam quousque con
tribulet dorsum ipsorum et gentibus red
dat vindictam: donec tollat plenitudi
nem superborum et sceptra iniquorum
contribulet donec reddat hominibus se
cundum actus suos et secundum opera
ade et secundum presumptionem illius: do
nec iudicet iudicium plebis sue et oblec
tabit iustos misericordia sua · xxxvi ·

Speciosa misericordia dei in tempore tri
bulationis: quasi nubes pluvie
in tempore siccitatis. Miserere nostri deus
omnium et respice nos: et ostende no
bis lucem miserationum tuarum et im
mitte timorem tuum super gentes
que non exquisierunt te et cognoscant
quia non est deus nisi tu ut enarrent
magnalia tua. Alleva manum tu
am super gentes alienas ut videant
potentiam tuam. Sicut enim in con
spectu eorum sanctificatus es in no
bis sic in conspectu nostro magnifica
bis in illis ut cognoscant te sicut et
nos cognovimus quoniam non est alius
deus preter te domine. Innova signa
et immuta mirabilia. Glorifica ma
num et brachium dextrum. Excita
furorem et effunde iram. Extolle adver
sarium et afflige inimicum. Festina
tempus et memento finis ut enar
rent mirabilia tua. In ira flamme
devoretur qui salvatur et qui pessimant
plebem tuam inveniant perditionem.
Contere caput principum et inimi
corum dicentium: non est alius preter
nos. Congrega omnes tribus iacob
et cognoscant quia non est deus nisi

tu ut enarrent magnalia tua et ostendi
bis eos sicut ab initio. Miserere plebi
tue super quam invocatum est no
men tuum et israel quem coequasti
primogenito tuo. Miserere civitati san
ctificationis tue ierusalem civitati requi
ei tue. Reple syon inenarrabilibus ver
bis tuis et gloria tua populum. Da
testimonium quia ab initio creatu
re tue sunt: et suscita precationes quas
locuti sunt in nomine tuo prophete pri
ores. Da mercedem sustinentibus te ut
prophete tui fideles inveniantur: et
exaudi orationes servorum tuorum
Secundum benedictionem aaron de
populo tuo: et dirige nos in viam
iustitie. Et sciant omnes qui inha
bitant terram: quia tu es deus con
spector seculorum. Omnem escam man
ducavit venter: et est cibus cibo me
lior. Fauces contingunt cibum fere
et cor insensatum verba mendacia
Cor pravum dabit tristitiam: et homo
peritus resistet illi. Omnem masculum
excipiet mulier. et est filia melior filia
Species mulieris exhilarat faciem vi
ri sui: et super omnem concupiscentiam
hominis superducit desiderium. Si est
lingua curationis: est et mitigationis
et misericordie. Non est vir illius contra filios
hominum. Qui possidet mulierem bo
nam: inchoat possessionem. Adiutorium
secundum illum est. et columpna ut
requies. Ubi non est sepes diripietur
possessio: et ubi non est mulier inge
miscit egens. Cui credit qui non ha
bet nidum et deflectens ubicumque obscu
raverit quasi succinctus latro exsili
ens de civitate in civitatem. xxxvii.
Omnis amicus dicet et ego ami
citiam copulavi: sed est amicus
solo nomine amicus. Nonne tristitia
inest usque ad mortem. Sodalis autem
et amicus ad inimicitiam convertentur
O presumptio nequissima unde cre
ata es cooperire aridam malitiam et do
lositatem illius. Sodalis amico co
iocundatur in oblectatione et in tempore
tribulationis adversarius erit. Sodalis
amico condolet causa ventris et contra
hostem accipiet scutum. Non obliviscaris
amici tui in animo tuo et non
immemor sis illius in operibus in
opibus tuis. Noli consiliari cum socero

tuo: et a zelantibus te absconde consilium.
Omnis consiliarius prodit consilium:
sed est consiliarius in semetipso. A consilia
rio malo: serva animam tuam. Prius
scito que sit illius necessitas: et quid ip
se animo suo cogitet ne forte mittat
sudem in terram et dicat tibi bona est via
tua: et stet e contrario videre quid tibi
eveniat. Noli consiliari cum eo ~~cum~~
eo qui suspectum te habet et ab emulan
tibus tibi absconde consilium. Cum vi
ro irreligioso tracta de sanctitate. et
cum iniusto de iustitia: et cum mu
liere de his que emulatur: cum timido
de bello. Cum negotiatore de traiectio
ne: cum emptore de venditione. Cum
viro livido de gratiis agendis: cum im
pio de pietate. Cum inhonesto de ho
nestate cum operario annuali de consum
matione anni. cum servo pigro de mul
ta operatione. Non attendas his in o
mni consilio. Sed cum viro sancto maxi
me assiduus esto quemcumque cognove
ris observantem timorem dei: cuius
anima est secundum animam tuam.
et qui cum titubaveris in tenebris, condole
bit tibi: et cor boni consilii statue te
cum. Non est enim tibi aliud fidelius
illo. Anima viri sancti enuntiat aliquan
do vera quam septem ~~circum~~ circumspec
tores sedentes in excelsum ad specalan
dum et in his omnibus deprecare al
tissimum: ut dirigat in veritate vi
am tuam. Ante omnia opera verbum
verax precedat te: et ante omnem ac
tum consilium stabile. Verbum nequam
immutabit cor ex quo quattuor partes
oriuntur. Bonum et malum vita et
mors et dominatrix eorum est assidu
a lingua. vir peritus multos erudivit
et anime sue suavis est. Qui sophisti
ce loquitur odibilis est in omni re defrau
dabitur. Non est enim data illi a domino
gratia: omni enim sapientia defraudatus
est. Est sapiens anime sue sapiens
et fructus sensus illius laudabilis.
vir sapiens plebem suam erudit: et
fructus sensus illius fideles sunt. vir
sapiens implebitur benedictionibus
et videntes eum laudabunt. Vita
viri in numero dierum: dies au
tem israel innumerabiles sunt. Sapiens
in populo hereditabit honorem: et
nomen illius erit vivens in eternum.

al' tabit
sudem .i. palum acutum
xxxvii
agrario de omni opere cum operario

fili in vita tua tempta animam tuam
et si fuerit nequam ne des illi potestatem
Non enim omnibus omnia expediunt
et non omni anime omne genus
placet Noli avidus esse in omni epu
latione: et non te effundas super omnem
escam In multis enim escis erit infir
mitas: aviditas et appoplexia appro
pinquabit usque ad coleram Propter
crapulam multi obierunt qui autem
abstinens est adiciet vitam. · XXXVIII ·
XXXVIII Honora medicum propter necessi
tatem et enim illum creavit al
tissimus. A deo est omnis medela et a
rege accipiet dationem : Disciplina me
dici exaltabit caput ipsius. Et in conspectu
magnatorum collaudabitur. Altissi
mus creavit de terra medicinam. et
vir prudens non abhorrebit eam. Non
ne a ligno indulcata est amara aqua
Ad agnitionem hominum virtus illorum
et dedit hominibus scientiam altissimus
honorari in mirabilibus suis: In
his curans mitigabit dolorem et un
guentarius faciet pigmenta suavita
tis. et unctiones conficiens sanitatis
tis et non consummabuntur opera eius.
Pax enim dei super faciem terre. fili in
tua infirmitate ne despicias te ipsum.
sed ora dominum et ipse curabit te.
Averte a delicto et dirige manus: et
ab omni delicto munda cor tuum. Da
suavitatem et memoriam similaginis
et impingua oblationem et da locum
medico et enim illum dominus cre
avit. et non discedat a te. quia opera eius
sunt necessaria. Est enim tempus quando
in manus eorum incurras. Ipsi vero
dominum deprecabuntur: ut dirigat re
quiem eorum et sanitatem propter
conversationem illorum. qui delinquit
in conspectu eius. qui fecit eum. inci
det in manus medici. Fili in mortuum
produc lacrimas. et quasi dira passus
incipe plorare et secundum iudicium
contege corpus illius. et non despici
as sepulturam illius. propter delaturam
autem amare fer luctum illius uno die: et
consolare propter tristitiam: et fac luctum
secundum meritum eius. uno die vel
duobus pro detractione. A tristitia enim
festinat mors: et cooperit virtutem. et
tristitia cordis flectit cervicem: In ab
ductione permanet tristitia. et substantia

inopis secundum cor eius. Ne dederis
in tristitia cor tuum sed repelle eam
a te et memento novissimorum Et no
li oblivisci neque enim est conversio: et
huic nihil proderis et te ipm̄ pessi
mabis: memor esto iudicii mei. sic
enim erit. et tuum. Michi heri et ti
bi hodie. In requiem mortui requi
escere fac memoriam eius. et conso
lare illum in exitu spiritus sui. Sapientiam
scribe in tempore vacuitatis et qui mi
noratur actu sapientiam percipiet: quia
sapientia replebitur. Qui tenet ara
trum et qui gloriatur in iaculo. sti
mulo boves agitat et conversatur
in operibus eorum et narratio eius in
filiis taurorum. Cor suum dabit ad
versandos sulcos: et vigilia eius in
sagina vaccarum. sic omnis faber
et architectus qui noctem tamquam diem
transigit qui sculpit signacula sculp
tilia et assiduitas eius variat picturam.
ram Cor suum dabit in similitudinem
picture: et vigilia sua perficiet opus
sic faber ferrarius sedens iuxta incu
dem et considerans opus ferri. vapor
ignis urit carnes eius et in calore
fornacis concertatur. Vox mallei in
novat aurem eius et contra simili
tudinem vasis oculus eius. Cor suum
dabit in consummationem operum: et
vigilia sua ornabit in perfectionem.
Sic figulus sedens ad opus suum.
convertens pedibus suis rotam:
qui in sollicitudine positus est semper
propter opus suum et in numero est
enim omnis operatio eius In brachio
o suo formabit lutum et ante pedes
suos curvabit virtutem suam Cor
suum dabit ut consummet lini
tionem et vigilia sua mundabit for
nacem. Omnes hi in manibus suis
speraverunt et unus quisque in ar
te sua sapiens est Sine his omnibus
non edificatur civitas et non habi
tabunt nec inambulabunt: et in
ecclesiam non transilient Super
sellam iudicis non sedebunt: et
testamentum iudicii non intelli
gent. Neque palam facient disciplinam
nam et iudicium et in parabolis
non invenientur sed creaturam
evi confirmabunt et deprecatio
illorum in operatione artis: ani

XIX modantes animam suam et conq̃rẽ
tes in lege altissimi. ·xxxix·
Sapientiam omnium antiquo
rum exquiret sapiens: et in p
phis vacabit. Narrationem viroȝ
nominatorum conservabit ⁊ ĩ versu
tias parabolarum simul introibit.
Occulta proverbiorum
exquiret ⁊ ĩ absconditis parabolarũ
conversabitur. In medio magnatoȝ
ministrabit: et in conspectu presidis
apparebit. In terram alienigenarum
gentium transiet: bona enim et ma
la in omnibȝ temptabit. Cor suum
dabit ad vigilandum diluculo ad do
minũ qui fecit illũ: et in conspcũ altis
simi deprecabitur. Apiet os suum in
oratione et pro delictis suis deprecabi
tur. Si enim dominus magnus vo
luerit spũ intelligentie replebit illũ
et ipse tamq̃m imbres emittet eloqui
a sapientie sue: et in oratione confi
tebitur domĩo. Et ipse diriget consiliũ
eius et disciplinam: et in absconditis
suis consiliabitur. Ipse palam faciet
disciplinam doctrine sue: et in lege tes
tamenti domini gloriabitur. Collau
dabunt multi sapientiam eius. et
usqȝ in seculum non delebitur. Non
recedet memoria eius. et nomen eiꝰ
requiretur a generatione in generatio
nem. Sapientiam eius enarrabunt
gentes: et laudem eius enunciabit ec
clesia. Si permanserit nomen eius de
relinquet mille: et si requieverit pro
derit illi. Adhuc consiliabor ut enarrẽ
furore enim repletus sũ. Et in voce
dicito. Ob audite me divini fructus
et quasi rose plantate sup rivos
aquarum fructificate. Quasi libanus
odorem suavitatis habete. Florete flo
res et quasi lilium date odorem et
frondete in gratiam et collaudate canti
cum et benedicite dominũ in opibȝ su
is. Date nomini eius magnificen
tiam et confitemini illi in voce la
biorum vestrorum. In canticis labi
orum et cytharis. et sic dicetis in cõ
fessione. Opera domini universa bona
valde. In verbo eius stetit aqua sicut
congeries et in sermone oris illius
sicut exceptoria aquarum. Qm̃ in precep
to eius placor fit. et non est minoratio
in salute illius. Opera omnis carnis
coram illo et non est quicq̃m absconditũ
ab oculis eius. A seculo et usqȝ in seculũ
respicit: et nichil est mirabile in conspcũ
eius. Non est dicere quid est hoc aut q̃d
est illud: omnia enim in tempe suo q̃
rentur. Benedictio illius quasi fluvius
inundabit et quomodo cataclysmus
aridam inebriavit: sic ira ipsius gen
tes que non exquisierunt eum here
ditabit. Quomodo convertit aquas ĩ
siccitatem et siccata est terra et vie il
lius viis illorum directe sunt: sic pec
catoribȝ offensiones in ira eius. Bo
nis bona creata sunt ab initio: sic ne
quissimis bona et mala. Initium
necessarie rei vite hominum aqua
ignis et ferrum, lac et panis simila — *Al' sal ⁊*
gineꝰ et mel et botrus uve: et oleũ
et vestimentum. Hec omnia sc̃is in
bonis: sic et impiis et peccatoribȝ in — *Al' bona*
mala convertentur. Sunt spũs qui
ad vindictam creati sunt et in furo
re suo confirmaverunt tormenta su
a. et in tempore consummationis ef
fundent virtutem: et furorem eius q̃
fecit illos placabunt. Ignis grando — *Al' cõfundent*
fames. et mors. oĩa eñ hec ad vindictã
creata sunt. Bestiarum dentes et scor
piones et serpentes. et rumphea vin — *Al' scorpii*
dicans in exterminium impios. In
mandatis eius epulabuntur et sup
terram in necessitate preparabuntur
et in temporibȝ suis non preterient
verbum. Propterea ab initio confir
matus sum et consiliatus sum et
cogitavi et scripta dimisi. Omnia
opera domini bona: et omne opus
hora sua subministrabit. Non est di
cere hoc illo nequius est: omnia enĩ
in tempore suo comprobabuntur. Et
nunc in omni corde et ore collauda
te: et benedicite nomẽ dñi. ·xl·

Occupatio magna creata est — XL
omnibȝ hominibȝ et iugum
grave super filios adam a die exitꝰ
de ventre matris eorum: usqȝ in diẽ
sepulture in matrem omnium. Co
gitationes eorum et timores cordis
adinventiões expectationis et dies de
functionis residentes super sedem glõ — *Al' finitiõis · Al' a splẽdẽte*
riosam usqȝ ad humiliatum in terra
et cinere: ab eo qui utitur iacincto
et portat coronam usqȝ ad eum qui
operit' lino crudo | furor zelus timl'

tus. fluctuatio et timor mortis iracun
dia perseverans et contentio: et in tempore
refectionis in cubili somnus noctis
inmutat scientiam eius. Modicum tan
quam nichil in requie: et ab ipso in som
nis tamquam in die respectus. Conturbatus
est in visu cordis sui: tamquam qui
evaserit in die belli. In tempore salutis
sue exurrexit: et admirans ad nullum
timorem. Cum omni carne ab ho
mine usque ad pecus: et super pecca
tores septuplum. Ad hec mors. san
guis contentio et rumphea oppressi
ones: fames et contritio et flagella.
Super iniquos creata sunt hec omnia
et propter illos factus est cataclysmus.
Omnia enim que de terra sunt in terram
convertentur et aque omnes in ma
re convertentur. Omne munus et
iniquitas delebitur et fides in seculum
stabit. Substantie iniustorum sicut fluvius
siccabuntur et sicut tonitruum mag
num in pluvia personabunt. In ap
eriendo manus suas letabitur sic pre
varicatores in consummatione ta
bescent. Nepotes impiorum non mul
tiplicabunt ramos: et radices in
munde super cacumen petre sonant.
Super omnem aquam viriditas et
ad horam fluminis ante omne
fenum evelletur. Gratia sicut para
dysus in benedictionibus et misericordia in
seculum permanet. Vita sibi suf
ficientis operarii condulcabitur et in
ea invenies thesaurum. Filii edifica
tio civitatis confirmabit nomen
et super hanc mulierem inmacula
ta computabitur. Vinum et musica
letificant cor: et super utraque dilectio
sapientie. Tybie et psalterium sua
vem faciunt melodiam: et super utraque
lingua suavis. Gratiam et speciem
desiderabit oculus tuus et super hec
virides sationes. Amicus et sodalis
in tempore convenientes. et super
utrosque mulier cum viro. Fratres in
adiutorium in tempore tribulationis
et super eos misericordia liberabit. Aurum et
argentum est constitutio pedum et su
per utrumque consilium beneplacitum.
Facultates et virtutes exaltant cor
et super hec timor domini. Non est
in timore domini minoratio et non
est in eo querere adiutorium. Timor

domini sicut paradysus benedictionis
et super omnem gloriam operuerunt illum.
Fili in tempore vite tue ne indigeas.
melius est mori quam indigere. Vir
respiciens in mensam alienam: non
est vita eius in cogitatione victus.
Alit enim animam suam cibis alienis.
Vir autem disciplinatus et eruditus
custodiet se. In ore inprudentis con
dulcabitur inopia: et in ventre eius
ignis ardebit.

XLI O mors quam amara est memoria
tua homini iniusto et pacem habenti
in substantiis suis. viro quieto. et cuius
vie directe sunt in omnibus: et adhuc va
lenti accipere cibum. O mors bonum
est iudicium tuum homini indigenti
et qui minoratur viribus defecto eta
te et cui de omnibus cura est et incredi
bili qui perdit sapientiam. Noli metue
re iudicium mortis: memento que
ante te fuerunt et que superventura
sunt tibi. Hoc iudicium a domino om
ni carni: et que superveniet in beneplacito
altissimi. Sive decem sive centum
sive mille anni non est enim in in
ferno accusatio vite. Filii abhominatio
num fiunt filii peccatorum et qui con
versantur secus domos impiorum.
Filiorum peccatorum peribit hereditas
et cum semine illorum assiduitas ob
probrii. De patre impio queruntur fi
lii quoniam propter illum sunt in
obprobrium. Ve vobis viri impii qui dere
liquistis legem domini altissimi. et
si nati fueritis in maledictione nas
cemini et si mortui fueritis in male
dictione erit pars vestra. Omnia que
de terra sunt in terram convertentur
sic impii a maledicto in perditionem.
Luctus hominum in corpore ipsorum:
nomen autem impiorum delebitur.
Curam habe de bono nomine. Hoc
enim magis permanebit tibi: quam
mille thesauri magni pretiosi. Boni
vite numerus dierum: bonum
autem nomen permanebit in evo.
Disciplinam in pace conservate fi
lii. Sapientia absconsa et
thesaurus occultus. que utilitas
in utrisque: Melior est homo qui
abscondit stultitiam suam quam
homo qui abscondit sapientiam su
am. Verumptamen reveremini in

his que procedunt de ore meo. non est
enim bonum omnem reuerentiam
obseruare: et non omnia in omnibus be
ne placent in fide. Erubescite a matre
et patre de fornicatione: et a presiden
te et a potente de mendacio. A principe
et iudice de delicto: a synagoga et ple
be de iniquitate. A socio et amico de in ius
titia: et de loco in quo habitas de furto.
A ueritate dei et testamento: de discubitu
in panibus et obfuscatione dati et accepti.
A salutantibus de silentio: a respectu mu
lieris fornicarie et ab auersione uultus
cognati. Ne auertas faciem tuam a
proximo tuo: ab auferendo partem
et non restituendo. Ne respicias mulie
rem alieni uiri et ne scruteris ancil
lam eius neque steteris ad lectum eius.
Ab amicis de sermonibus improperii: et
cum dederis ne improperes. ·xlii·
XLII Non duplices sermonem audi
tus: et de reuelatione sermonis
absconditi: et eris uere sine confusione
et inuenies gratiam in conspectu homi
num. Ne pro his omnibus confundaris
et ne accipias personam ut delinquas.
De lege altissimi et testamento. De iu
dicio iustificare impium de uerbo so
ciorum et uiatorum et de datione here
ditatis amicorum de equitate statere
et ponderum et de acquisitione mul
torum et paucorum de corruptione emp
tionis et negotiatorum et de multa
disciplina filiorum et seruo pessimo
lateris sanguinare. Super mulierem
nequam: bonum est signum ubi manus
sunt multe claude: et quodcumque tra
dis numera et appende. Datum uero et
acceptum omne describe. Et eius eru
ditionis in omnibus: et probabilis in con
spectu omnium uirorum. Filia patris
abscondita est uigilia et sollicitudo
eius aufert somnum: ne forte in ado
lescentia sua adultera efficiatur et
commorata cum uiro odibilis fiat:
nequando polluatur in uirginita
te sua et in paternis suis grauida in
ueniatur: ne forte cum uiro commo
rata transgrediatur aut certe sterilis
efficiatur. Super filiam luxuriosam
confirma custodiam nequando fa
ciat te in obprobrium uenire inimi
cis a detractione in ciuitate et abiecti
one plebis: et confundat te in multi

tudine populi. Omni homini noli in
tendere in specie et in medio mulie
rum noli commorari. De uestimentis enim
procedit tinea: et a muliere iniquitas ui
ri. Melior est iniquitas uiri quam bene
faciens mulier. et confundens in obp
brium. Memor ergo ero operum domini
et que uidi annuntiabo in sermonibus
domini. Opera eius sol illuminans per
omnia respexit et gloria domini plenum
est opus eius. Nonne dominus fecit
sanctos enarrare omnia mirabilia
sua: que confirmauit dominus omni
potens stabilis in gloria sua. Abyssum
et cor hominum inuestigauit et in as
tutia illorum excogitauit. Cognouit
enim dominus omnem scientiam et in
spexit in signum eui: annuntians que
preterierunt et que superuentura sunt: re
uelans uestigia occultorum. Et non preterit
illum omnis cogitatus et non abscon
dit se ab eo ullus sermo. Magnalia sa
pientie sue decorauit: qui est ante secu
lum et usque in seculum. Neque adiectum
est neque minuitur et non eget alicuius
consilio. Quam desiderabilia sunt omnia
opera eius et tamquam scintillam que
est considerare. Omnia hec uiuunt et
manent in seculum et in omni ne
cessitate omnia obaudiunt ei. Omnia
duplicia unum contra unum: et non
fecit quicquam deesse unius cuiusque
confirmabit bona et quis saciabitur
uidens gloriam eius. ·xliii·
Altitudinis firmamentum pul XLIII
critudo eius est. species celi in
uisione glorie eius. Sol in aspectu an
nuntians in exitu: uas admirabile o
pus excelsi. In meridiano exurit ter
ram et in conspectu ardoris eius quis po
terit sustinere. Fornacem custodiens
in operibus ardoris. tripliciter sol exu
rens montes radios igneos exsufflans
et refulgens radiis suis obcecat ocu
los. Magnus dominus qui fecit illum
et in sermonibus eius festinauit iter.
Et luna in omnibus in tempore suo. os
tensio temporis et signum eui. A luna
signum diei festi luminare quod mi
nuitur in consummatione. Mensis
secundum nomen eius est crescens
mirabiliter in consummatione. Uas
castrorum in excelsis in firmamento
celi resplendens gloriose. Species celi gloria

al' sc̄

stellarum: mundum illuminans in
excelsis dominus. In uerbis sanctis stabit
ad iudicium et non deficient in uigi
liis suis. Vide arcum et benedic qui fe
cit illum: ualde speciosus est in splendo
re suo. Gyrauit celum in circuitu glo
rie: manus excelsi aperuerunt illum.
Imperio suo accelerauit niuem et acce
lerat coruscationes emittere iudicii sui.
Propterea aperti sunt thesauri et euola
uerunt nebule sicut aues. In magni
tudine sua posuit nubes: et confracti
sunt lapides grandinis. In conspectu
eius commouebuntur montes: et in
uoluntate eius aspirabit nothus. Vox
tonitrui eius uerberabit terram tem
pestas aquilonis et congregatio spiritus.
Sicut auis deponens ad sedendum asper
git niuem et sicut locusta demergens
descensus eius. Pulcritudinem cando
ris eius admirabitur oculus et super
ymbrem eius expauescat cor. Gelu si
cut salem effundet super terram: et dum

al' flauit

gelauerit fiet tamquam cacumina tri
buli. Frigidus uentus aquilo flabit

al' uit

et gelabit cristallus ab aqua. Super

al' uit

omnem congregationem aquarum
requiescet: et sicut lorica induit se a
quis. Et deuorabit montes et exuret de
sertum: et extinguet uiride sicut ignem.
Medicina omnium in festinatione
nebule: ros obuians ab ardore uen
ienti humilem efficiet eum. In sermo
ne eius siluit uentus: cogitatione su

al' ...

a placauit abyssum et plantauit
illum dominus Ihesus. Qui nauigant
mare enarrant pericula eius: et au

al' uerba admirabimur

dientes auribus nostris admirabimur.
Illic preclara et mirabilia opera uaria
genera bestiarum et omnium pecorum
et creatura beluarum. Propter ipsum
confirmatus est itineris finis et in ser
mone eius composita sunt omnia.
Multa dicimus et deficiemus in uerbis:
consummatio autem sermonum ipse
est in omnibus. Glorificantes ad quid
ualebimus? Ipse enim omnipotens
super omnia opera sua. Terribilis do
minus et magnus uehementer
et mirabilis potentia ipsius. Quan
tumcumque potueritis glorificantes do
minum super ualebit adhuc et admi
rabilis magnificentia eius. Benedi
centes dominum exaltate illum quan

tum potestis: maior est enim omni lau
de. Exaltantes eum replemini uirtu
te: ne laboretis: non enim peruenietis.
Quis uidebit eum et enarrabit? Et
quis magnificabit eum sicut est ab ini
tio? Multa abscondita sunt maiora
his. Pauca enim [illegible] opera eius.
Omnia autem dominus fecit et pie
agentibus dedit sapientiam. xliiii.
Laudemus uiros gloriosos et
parentes nostros in generatione
sua. Multam gloriam fecit dominus
magnificentia sua a seculo. Domina
tes in potestatibus suis: homines mag
ni uirtute et prudentia preediti: nun
tiantes dignitatem prophetarum et im
perantes presenti populo: et uirtute pru
dentie populi sanctissima uerba. In
peritia sua requirentes modos mu
sicos: et narrantes carmina scrip
turarum. Homines diuites in uir
tute pulcritudinis studium haben
tes pacificantes in domibus suis. Om
nes isti in generationibus gentis sue
gloriam adepti sunt et in diebus suis
habentur in laudibus. Qui de illis na
ti sunt reliquerunt nomen narran
di laudes eorum: et sunt quorum non
est memoria. Perierunt quasi non
fuerint: et nati sunt quasi non nati
et filii ipsorum cum illis. Sed illi uiri
misericordie sunt: quorum pietates non de
fuerunt et cum semine ipsorum per
manent bona hereditas: et nepotes
illorum [illegible] in testamentis stetit
et filiorum ipsorum. Propter illos
usque in eternum manet semen eorum
et gloria eorum non derelinquetur.
Corpora ipsorum in pace sepulta sunt
et nomen eorum uiuit in generati
ones et generationes. Sapientiam ipsorum
narrent populi: et laudem eorum
nuntiet ecclesia. Enoch placuit
deo et translatus est in paradisum
ut det gentibus penitentiam.
Noe inuentus est perfectus iustus et in tem
pore iracundie factus est reconciliatio.
Ideo dimissum est reliquum
terre cum factum est diluuium. Testa
menta seculi posita sunt apud il
lum: ne deleri possit diluuio omnis
caro. Abraham magnus pater
multitudinis gentium et non est
inuentus similis illi in gloria qui

conseruauit legem excelsi. et fuit in
testamento cum illo. In carne eius
fecit stare testamentum: et in temptatione
tione inuentus est fidelis. Ideo iure
iurando dedit illi semen in gente sua
crescere illum quasi terre cumulum
et ut stellas exaltare semen eius. et
hereditari illos a mari usque ad mare
et a flumine usque ad terminos orbis
terre. Et in ysaac eodem fecit modo
propter abraham patrem ipsius. Bene
dictionem omnium gentium dedit
illi: et testamentum suum confirma
uit super caput iacob. Agnouit eum
in benedictionibus suis. et dedit illi he
reditatem et diuisit ei partem in tribu
bus duodecim et conseruauit illi ho
XLV mines misericordie: inuenientes gratiam in
oculis omnis carnis. xlv.
Dilectus a deo et hominibus moy
ses: cuius memoria in benedic
tione est. Similem illum fecit in gloria
sanctorum: et magnificauit eum
in timore inimicorum et in uerbis suis
monstra placauit. Glorificauit illum
in conspectu regum: et iussit illi coram
populo suo et ostendit illi gloriam
suam. In fide et lenitate ipsius sanctum
fecit illum: et elegit eum ex omni car
ne. Audiuit enim eum et uocem ipsius
et induxit illum in nube et
dedit illi coram precepta et legem uite
et discipline docere iacob testamentum
et iudicia sua israel. Excelsum fe
cit aaron fratrem eius et similem sibi de
tribu leui. Statuit illi testamentum
eternum et dedit illi sacerdotium gen
tis et beatificauit illum in gloria. Et
circumcinxit illum zona iustitie et
induit illum stolam glorie et corona
uit illum in uasis uirtutis. Cir
cum pedes et feminalia et humera
le posuit ei: et cinxit illum tintin
nabulis aureis plurimis in gyro
dare sonitum in incessu suo: audi
tum facere sonitum in templo in
memoriam filiis gentis sue. Stola
sancta auro et iacincto et purpura
opus textile uiri sapientis iudicio
et ueritate prediti torto cocco opus
artificis: gemmis pretiosis figura
tis in ligatura auri et opere lapidarii
sculptis in memoriam secundum
numerum tribuum filiorum israel.

Corona aurea super mitram eius
expressam signo sanctitatis: gloria ho
noris et opus uirtutis desideria oculo
rum ornata. Sic pulchra ante ipsum non
fuerunt talia usque ad originem. Non est al' oriente
indutus est illa alienigena aliquis
sed tantum filii ipsius soli et nepotes
eius per omne tempus. Sacrificia ipsius
consumpta sunt igni cotidie. Com
pleuit moyses manus eius: et unxit
illum oleo sancto. Factum est illi in tes
tamentum eternum: et semini eius
sicut dies celi fungi sacerdotio et ha
bere laudem et glorificare populum suum
in nomine suo. Ipsum elegit ab omni
uiuente offerre sacrificium deo: incen
sum et bonum odorem in memoriam
placare pro populo suo. Dedit illi in
preceptis suis. potestatem et in testa
mentis iudiciorum docere iacob tes
timonia et in lege sua lucem dare
israel. Quia contra illum steterunt
alieni: et propter in uidiam circum
dederunt illum homines in deserto
qui erant cum datan et abiron et
congregatio chore in iracundia.
Vidit dominus deus et non placuit
illi et consumpti sunt in impetu ira
cundie. Fecit illis monstra et consump
sit eos in flamma ignis et addidit
aaron gloriam et dedit illi hereditatem
et primitias frugum terre diuisit
illi. Et panem ipsis in primis parauit al' ipsius
in satietatem: nam et sacrificia domini
edent que dedit ipsi et semini eius. Ce
terum inter gentes non hereditabit et
pars illi non est in gente ipse enim pars
illius est et hereditas.
Et finees filius eleazari tercius in .viii.
gloria est: imitando eum in timo al' eum
re domini et stare in reuerentia gentis
in bonitate et alacritate anime sue
placuit deo israel. Ideo statuit ad il al' illi
lum testamentum pacis principem
sanctorum et gentis sue: ut sit illi et semi
ni eius sacerdotii dignitas in eternum
et testamentum dauid regi filio ies al' regis filii
se: de tribu iuda hereditas ipsi et semi
ni eius: ut daret sapientiam in cor
nostrum iudicare gentem suam in ius
titia ne abolerentur bona ipsorum:
et gloriam eorum in gentem ipsorum eter
nam fecit. xlvi. XLVI
Fortis in bello ihesus naue successor .ix.

moysei in prophetis. qui fuit magnus
secundum nomen suum maximus in
salutem electorum dei : expugnare insur
gentes hostes ut consequeretur heredi
tatem israel. Quam gloriam adeptus est
in tollendo manus suas et iactando con
tra civitates rumpheas. Quis ante
illum sic restitit. Nam hostes ipse dominus per
cussit. Aut non in iracundia eius impeditus
est sol. et unus dies quasi factus duo.
Invocavit altissimum omnipotentem in
oppugnando inimicos undique et au
divit illum magnus et sanctus deus. In
saxis grandinis virtute valde fortis
impetum fecit contra gentem hostilem
et in descensu perdidit contrarios.
ut cognoscant gentes potentiam eius.
quia contra dominum pugnare non
est facile : et secutus est a tergo poten
tis. Et in diebus moysi misericordiam fecit ipse
al' caleph et caleb filius iephone stare contra
hostem et prohibere gentem a peccatis
et perfringere murmur malitie et
ipsi duo constituti a periculo liberati sunt
a numero sex centorum milium pe
ditum : inducere illos in hereditatem
al' caleph in terram que manat lac et mel.
Et dedit dominus ipsi caleb fortitu
dinem. et usque ad senectutem perman
sit illi virtus ut ascenderet in excelsum
terre locum et semen ipsius optinuit
hereditatem. Et viderunt omnes filii
israel quod bonum est obsequi sancto
deo et iudices singuli suo nomine quo
rum non est corruptum cor qui non
aversi sunt a domino. ut sit memo
ria illorum in benedictione et os
sa eorum pullulent de loco suo et no
men ipsorum permanet in eternum:
permanens ad filios ipsorum sanctorum
virorum gloria. Dilectus a domino
· X · deo suo samuel propheta domini reno
vavit imperium et unxit principes
in gente sua. In lege domini iudica
al' dei vit congregationem et vidit dominum
iacob et in fide sua probatus est pro
pheta et cognitus est in verbis suis
fidelis quia vidit dominum lucis. et
invocavit dominum omnipotentem : et in
oppugnando hostes et circumstantes
undique in oblatione agni inviolati
et intonuit de celo dominus et in so
nitu magno auditam fecit vocem
suam et contrivit principes tyrior

et omnes duces philisthim et ante tem
pus finis vite sue et seculi testimo
nium perhibuit in conspectu domini
et christi. Pecunias et usque ad calcia
menta non accepit ab omni carne
et non accusavit illum homo. et post
hec dormivit et notum fecit regi et
ostendit illi finem vite sue et exalta
vit vocem suam de terra in prophe
tia delere impietatem gentis. Post
hunc surrexit nathan propheta in
diebus david et quasi adeps separatus
est a carne. · xlvii ·
Sic david a filiis israel. Cum
leonibus lusit quasi cum agnis et
in ursis similiter fecit sicut cum ag
nis ovium in iuventute sua. Num
quid non occidit gygantem : et
tulit obprobrium de gente : in tollen
do manum in saxo funde : deiecit ex
ultationem golie. Nam invocavit
dominum potentem et dedit in dext
eram eius. tollere hominem fortem
in bello : et exaltare cornu gentis sue
sic in decem milibus glorificavit
eum : et laudavit eum in benedictio
nibus domini in offerendo illi coro
nam glorie. Contrivit enim inimicos
undique et extirpavit philisti
im contrarium usque in hodiernum
diem. Contrivit cornu ipsorum us
que in eternum : in omni opere dedit
confessionem sancto et excelso in ver
bo glorie. De omni corde suo laudavit
dominum et dilexit deum qui fecit
illum. et dedit illi contra inimicos
potestatem et stare fecit cantores
contra altare et in sonos eorum
dulces fecit modos. Et dedit in celebra
tionibus decus : et ornavit tempora
usque ad consummationem vite:
ut laudarent nomen sanctum domini
et amplificarent mane dei sanctita
tem. christus purgavit peccata ipsius et
exaltavit in eternum cornu ipsius et
dedit illi testamentum regum et se
dem glorie in israel. Post ipsum sur
rexit filius sensatus : et propter illum
deiecit omnem potentiam inimicorum.
Salomon imperavit in diebus pacis
cui subiecit deus omnes hostes ut
conderet domum in nomine suo : et
pararet sanctitatem in sempiternum
quemadmodum eruditus est in

iuventute sua: et impletus est quasi
flumen sapientia et terram retexit a
nima tua: et replesti in comparatio
nib; enigmata. Ad insulas longe di
vulgatum est nomen tuum: et dilec
tus es in pace tua. In canticis et p
verbis et comparationib; et interpretatio
nib; miratae sunt terrae et in nomine
domini dei cui est cognomen deus israel.
Collegisti quasi auricalcum in gla tu
a et profanasti semen tuum inducere
iracundiam ad liberos tuos et in ceteris
stultitiam tuam ut faceres im
perium durum. Deus autem non reli
quet misericordiam suam et non corrumpet
neq; delebit opera sua: neq; perdet a stir
pe nepotes electi sui: et semen eius qui
diligit dominum non corrumpet. De
dit autem reliquum iacob et david
de ipsa stirpe et finem habuit salamon
cum patrib; suis: et reliquit post se
·xiiii· de semine suo stultitiam gentis et
·xv· minutu a prudentia roboam qui
avertit gentem consilio suo et iero
boam filium nabath qui peccare fe
cit israel et dedit effraim viam peccandi
et plurima redundaverunt peccata
ipsorum. Valde enim averterunt il
los a terra sua. Et quesiunt omnes
nequitias usq; dum perveniret ad
·xvi· illos defensio et ab omnib; peccatis
liberavit eos. ·xlviii·
XLVIII Et surrexit helyas propheta quasi
ignis: et verbum ipsius quasi
facula ardebat. Qui induxit in illos
famem: et irritantes illum invidia
sua pauci facti sunt. Non poterant
enim sustinere precepta dei verbo do
mini continuit celum: et deiecit a ce
lo ignem ter sic amplificatus est helyas
in mirabilib; suis et quis potest
similiter gloriari tibi. Qui sustulisti
mortuum ab inferis de sorte mor
tis in verbo domini dei. Qui deiecisti
reges ad perniciem et confregisti faci
le potentiam ipsorum et gloriosos
de lecto suo. Qui audis in syna in
dicium et in choreb iudicia defensi
onis. Qui ungis reges ad penitentiam
et prophetas facis successores post te.
Qui receptus es in turbine ignis
in curru equorum igneorum. Qui
scriptus es in iudiciis temporum lenire i
racundiam dni et conciliare cor patris

ad filium: et restituere trib; iacob. Beati al' audierunt
sunt qui te viderunt: et in amicitia tua
decorati sunt. Nam nos vita vivimus
tantum: post mortem autem non erit
tale nomen nostrum. Helyas qui in turbine ·xvii·
tectus est. Et in helyseo completus est
spiritus eius. In dieb; suis non pertimuit
principem: et potentia nemo vicit illum
nec superavit illum verbum aliquod.
Et mortuum prophetavit corpus eius
In vita sua fecit monstra: et in morte
ipsius mirabilia operatus est. In omnib;
istis non penituit populus et non re
cesserunt a peccatis suis usq; dum eiec
ti sunt de terra sua et dispersi sunt in om
nem terram et relicta est gens perpauca
et princeps in domo david. Quidam ipso
rum fecerunt quod placeret deo: alii autem
multa commiserunt peccata. Ezechias ·xviii·
munivit civitatem suam et induxit in
medium ipsius aquam: et fodit ferro
rupem et edificavit ad aquam puteum.
In dieb; ipsius ascendit sennacherib et
misit rabsacen: et sustulit manum suam
in syon contra illos et extulit manum
suam in syon et superb; factus est in poten
tia sua. Tunc mota sunt corda et manus
ipsorum: et doluerunt quasi parturientes
mulieres: et invocaverunt dominum mise
ricordem et expandentes manus extu
lerunt ad celum. Et sanctus dominus
deus audivit cito vocem ipsorum. Non
est commemoratus peccatorum illorum
neq; dedit illos inimicis suis. Sed pur
gavit illos in manu ysaie sancti prophete.
Subvertit castra assyriorum: et contri
vit illos angelus domini. Nam fecit
ezechias quod placuit deo: et fortiter ivit
in via david patris sui quam manda
vit illi. ysaias propheta magnus. et
fidelis in conspectu dei. In dieb; ipsius
retro redijt sol: et addidit regi vitam
Spiritu magno vidit ultima: et consola
tus est lugentes syon usq; in sempiternum.
Ostendit futura et abscondita: antequam XLIX
evenirent. ·xlix·
Memoria iosie in compositione ·xix·
odoris facte opus pigmentarii. In omni
ore quasi mel indulcabitur eius me
moria: et ut musica in convivio vini.
Ipse est directus divinitus in penitentia
gentis: et tulit omnes impietates et al' abhominationes impietatis
gubernavit ad dominum cor suum et
in dieb; peccatorum corroboravit pietatem

·xx· reges Preter dauid et ezechiam et iosiam: om
nes peccatum commiserunt. Nam reliquerunt
runt legem altissimi potentes reges
iude: et contempserunt timorem dei.
Dederunt enim regnum suum aliis
et gloriam suam alienę genti. Incende
·xxi· runt electam sanctitatis ciuitatem. Et
desertas fecerunt uias ipsius in ma
nu ieremie. Nam male tractauerunt
illum qui a uentre matris consecratus
est propheta euertere et eruere et per de
re: et iterum edificare et renouare.
·xxii· Ezechiel qui uidit conspectum glorie
qui ostendit illi in curru cherubin: Nam
commemoratus est inimicorum in
ymbre benefacere illis qui ostenderunt
suas rectas uias. Et duodecim prophetarum ossa
bant pullulent de loco suo. nam corroborauerunt
runt iacob et redemerunt se in fide uir
tutis sue. Quomodo amplificemus
zorobabel. Nam et ipse quasi signum
filius in dextera manu israel. Et ihesum iose
dech qui in diebus suis edificauerunt
domum: et exaltauerunt templum
sanctum domino paratum in gloriam
sempiternam. Et neemias in memo
ria multi temporis qui erexit nobis
muros euersos et stare fecit portas et
seras: qui erexit domos nostras. Nemo
natus est in terra qualis enoch: nam
et ipse receptus est a terra. Et ioseph qui
natus est homo princeps fratrum firma
mentum gentis rector fratrum stabili
mentum populi: et ossa ipsius uisita
ta sunt: et post mortem prophetaue
runt. Seth et sem apud homines glo
riam adepti sunt et super omnem ani
·xxiii· mam in origine adam. Symon
onie filius sacerdos magnus qui in
uita sua suffulsit domum: et in diebus
suis corroborauit templum. Templi
etiam altitudo ab ipso fundata est:
duplex edificatio et excelsa parietis tem
pli. In diebus ipsius emanauerunt
putei aquarum: et quasi mare ad
impleti sunt supra modum. Qui
curauit gentem suam et liberauit
al' a perditione eam a perditione qui preualuit ampli
ficare ciuitatem. Qui adeptus est glo
riam in conuersatione gentis et in
gressum domus et atrii amplificauit.
Quasi stella matutina in medio ne
bule et quasi luna plena in diebus suis
nebulas glorie lucet: et quasi sol refulgens: sic ille re
fulget in templo dei. Et quasi arcus
effulgens inter nebulas glorie: et qua
si flos rosarum in diebus uernis. Et
quasi lilia que sunt in transitu aque
et quasi thus redolens in diebus estatis.
Quasi ignis effulgens et thus ardens
in igne: quasi uas auri solidum or
natum omni lapide pretioso. Quasi
oliua pullulans et cypressus in al
titudinem se tollens: in accipiendo
ipsum stolam glorie et uestiri eum in consum
matione uirtutis: in ascensu alta
ris sancti gloriam dedit sanctitatis
amictum: in accipiendo autem par
tes de manu sacerdotum et ipse stans
iuxta aram. circa illum corona fratrum
quasi plantatio cedri in monte liba
no. Sic circa illum steterunt quasi
rami palme. et omnes filii aaron
in gloria sua. Oblatio autem domi
ni in manibus ipsorum coram omni
synagoga israel. et consummatione
fungens in ara amplificare obla
tionem excelsi regis. Porrexit ma
num suam in libatione et libauit
de sanguine uue. et fudit in funda
mento altaris odorem diuinum ex
celso principi. Tunc exclamauerunt
filii aaron in tubis ductilibus sonu
erunt: et auditam fecerunt magnam
uocem in memoriam coram domino.
Tunc omnis populus simul prope
rauerunt: et ceciderunt in faciem super
terram adorare dominum deum suum et dare
preces deo omnipotenti excelso. et am
plificauerunt psallentes in uocibus
suis. et in magna domo auditus est
sonus suauitate plenus. Et roga
uit populus dominum excelsum in
prece: usque dum perfectus est honor
domini et munus suum perfecerunt.
Tunc descendens extulit manus su
as in omnem congregationem filio
rum israel: dare gloriam deo in labiis
suis et in nomine ipsius gloriari.
Et iterauit orationem suam. uolens os
tendere uirtutem dei: et plus orauit.
Et nunc orate deum omnium qui magna fecit
in omni terra. Qui auxit dies no
stros a uentre matris nostre et fecit
nobiscum secundum suam misericordiam. det
nobis iocunditatem cordis et fieri
pacem in diebus nostris in israel per dies
sempiternos credere israel nobiscum

PROLOGUS

esse misericordiam dei ut liberet nos in diebus
suis. Duo gentes odit anima mea
tercia autem non est gens quam o
derim. Qui sedent in monte seyr et
philistiim: et stultus populus qui
habitat in sichimis. Doctrinam sa
piencie et discipline scripsit in codice
isto ihesus filius syrach iherosolimita:
qui renouauit sapientiam de corde
suo. Beatus qui in istis versatur bo
nis: qui ponit illa in corde suo sa
piens erit semper. Si enim hec fecerit
ad omnia valebit: quia lux dei vesti
gium eius est. Incipit oratio ihesu filii syrach
Confitebor tibi domine rex: et
collaudabo te deum salvatorem
meum. Confitebor nomini tuo quoniam
adiutor et protector factus es michi
et liberasti corpus meum a perditione
a laqueo lingue inique. et a labiis
operantium mendacium. et in conspectu
astantium factus est michi adiutor: et
liberasti me secundum multitudinem miseri
cordie nominis tui a rugientibus prepa
ratis ad escam: de manibus querentium
animam meam: et de portis tri
bulationum que circumdederunt
me. A pressura flamme que circum
dedit me: et in medio ignis non sum
estuatus. De altitudine ventris in
feri: et a lingua coinquinata et a
verbo mendacii. A rege iniquo: et a
lingua iniusta. Laudabit usque ad
mortem anima mea dominum et
vita mea appropinquans erat in
inferno deorsum. Circumdederunt me
undique: et non erat qui adiuvaret.
Respiciens eram ad adiutorium ho
minum: et non erat. Memoratus
sum misericordie tue domine: et operatio
nis tue que a seculo sunt. Quoniam
eruis sustinentes te et liberas eos
de manu gentium. Exaltasti super
terram habitationem meam: et pro
morte defluente deprecatus sum. In
vocavi dominum patrem domini
mei ut non derelinquat me in die
tribulationis mee et in tempore su
perborum sine adiutorio. Laudabo
nomen tuum assidue: et collauda
bo illud in confessione et exaudita
est oratio mea. Et liberasti me de perditione
et eripuisti me de tempore iniquo.
Propterea confitebor et laudem di
cam tibi. et benedicam nomen domini
Cum adhuc iunior sum. priusquam
oberrarem quesivi sapientiam palam
in oratione mea. Ante templum postu
labam pro illa: et usque in novissimis
inquiram eam. et florebit tamquam precox
uva. letatum est cor meum in ea: am
bulavit pes meus iter rectum. A iu
ventute mea investigabam eam:
inclinavi modice aurem meam et
excepi illam. Multam inveni in me
ipso sapientiam et multum profeci in ea
Danti michi sapientiam: dabo gloriam
Consiliatus sum enim ut facerem il
lam zelatus sum bonum et non con
fundar. Colluctata est anima mea in
illa: et in faciendo illam confirmatus
sum. Manus meas extendi in altum
et in sapientia eius luxit anima mea
... ad illam: et in agnitione inve
ni eam possedi cum ipsis cor ab initio.
Propter hoc non relinquar. Venter
meus conturbatus est querendo illam
propterea possidebo bonam possessio
nem. Dedit enim michi dominus lin
guam mercedem meam et in ipsa lau
dabo eum. Appropiate ad me indocti
et congregate vos in domum discipli
ne. Quid adhuc retardatis et quid di
citis in his. Anime vestre sitiunt vehe
menter. Aperui os meum et locutus
sum. Comparate vobis sine argento
sapientiam et collum vestrum subi
cite iugo eius. et suscipiat anima
vestra disciplinam: in proximo est enim
invenire eam. Videte oculis vestris
quia modicum laboravi et inveni michi
multam requiem. Assumite disci
plinam in multo numero argen
to et copiosum aurum possidete in
ea. Letetur anima vestra in misericordia eius.
et non confundemini in laude ipsius
Operamini opus vestrum ante tempus
et dabit vobis mercedem vestram in
tempore suo. Explicit liber ecclesiastici
iesu filii syrach. Incipit prologus in
ysaiam prophetam:
Nemo cum prophetas versibus
viderit esse descriptos. metro
eos estimet apud hebreos ligari et
aliquid simile habere de psalmis vel
operibus salomonis: sed quod in de
mostene et tullio solet fieri ut per cola
scribantur et commata qui utique pro

Precox . as . ... ante alios fructus matura so lis calore decocta. Inde precoquus. qua ... alijs cum sole venit ad maturitatem

Et ignorantias meas illuminavit animam meam

Hic deficit quasi folium vide in fine libri.

sa et non uersibus conscripserunt: nos quoque
utilitati legentium prouidentes interpre
tationem nouam nouo scribendi genere
distinximus. Ac primum de ysaia scien
dum quod in sermone suo disertus sit
quippe ut uir nobilis et urbane elo
quentie: nec habens quicquam in eloquio
rusticitatis admixtum. Unde accidit
ut pre ceteris florem sermonis eius
translatio non potuerit conseruare. Dein
de etiam hoc adiciendum: quod non
tam propheta dicendus sit quam euan
gelista. Ita enim uniuersa christi ecclesie
que misteria ad liquidum prosecutus est
ut non eum putes de futuro uaticina
ri sed de preteritis hystoriam texere. Un
de coniicio noluisse tunc temporis sep
tuaginta interpretes fidei sue sacra
menta perspicue ethnicis prodere ne
sanctum canibus et margaritas porcis darent.
Que cum hanc editionem interpretatam
legitis ab illis animaduertetis
abscondita. Nec ignoro quanti laboris
sit prophetas intelligere nec facile quem
piam posse iudicare de interpretatione
nisi intellexerit ante que legerit: nos
quoque patere morsibus plurimorum qui
stimulante inuidia quod consequi non
ualent despiciunt. Sciens ergo et pru
dens in flammam mitto manum: et
nichilominus hoc a fastidiosis lecto
ribus precor ut quomodo greci post sep
tuaginta translatores aquilam et
simmachum et theodotionem legunt uel
ob studium doctrine sue uel ut septua
ginta magis ex collatione eorum in
telligant sic et isti saltem unum post
priores habere dignentur interpretem. Le
gant prius et postea despiciant ne ui
deantur non ex iudicio sed ex odii presump
tione ignorata dampnare. Prophetauit
autem ysaias in ierusalem et in iudea
nec dum decem tribubus in captiuita
tem ductis: ac de utroque regno nunc
commixtim nunc separatim texit ora
culum. Et cum interdum ad presen
tem respiciat hystoriam et post baby
lonis captiuitatem reditum populi
significet in iudeam: tamen omnis
ei cura de uocatione gentium et de
aduentu christi est. Quem quanto plus
amatis o paula et eustochium: tanto
magis ab eo petite ut pro obtrectati
one presenti qua me indesinenter

emuli laniant: ipse mihi restituat mer
cedem in futuro. qui scit me ob hoc in
peregrine lingue eruditione sudasse
ne iudei de falsitate scripturarum ecclesiis
eius diutius insultarent. Incipit ysaias
propheta

Visio ysaie filii
amos quam ui
dit super iudam
et ierusalem in
diebus ozie io
athan achaz et
ezechie regum
iuda. Audite ce
li et auribus percipe terra. quoniam dominus
locutus est. Filios enutriui et exaltaui
ipsi autem spreuerunt me. Cognouit
bos possessorem suum: et asinus presepe
domini sui. israel non cognouit. et po
pulus meus non intellexit. Ve gen
ti peccatrici: populo graui iniquitate
semini nequam. filiis sceleratis. Dereliquerunt
dominum: blasphemauerunt
sanctum israel ab alienati sunt retrorsum.
Super quo percutiam uos ultra
addentes preuaricationem? Omne
caput languidum et omne cor merens.
A planta pedis usque ad uerticem
non est in eo sanitas. Vulnus et liuor
et plaga tumens: non est circumligata
nec curata medicamine: neque
fota oleo. Terra uestra deserta: ciuitates
uestre succense igni. Regionem uestram
coram uobis alieni deuorant: et deso
labitur sicut in uastitate hostili. Et dere
linquetur filia syon ut umbraculum
in uinea: et sicut tugurium in cucu
merario: sicut ciuitas que uastatur.
Nisi dominus exercituum reliquisset
nobis semen quasi sodoma fuisse
mus: et quasi gomorra similes es
semus. Audite uerbum domini princi
pes sodomorum. percipite auribus le
gem dei nostri populus gomorre. Quo
mihi multitudinem uictimarum
uestrarum dicit dominus. Plenus
sum. holocausta arietum et adipem
pinguium: et sanguinem uitulorum
et agnorum et hyrcorum nolui.
Cum ueniretis ante conspectum
meum quis quesiuit hec de manibus
uestris: ut ambularetis in atriis
meis? Ne offeratis ultra sacrificium
frustra incensum abhominatio

est michi. Neomeniam et sabbatum et
festivitates alias: non feram. Iniqui
sunt cetus vestri. Kalendas vestras et sol
lempnitates vestras odivit anima me
a: facta sunt michi molesta. Laboravi
sustinens et cum extenderitis manus
vestras: avertam oculos meos a vo
bis. Et cum multiplicaveritis ora
tionem non exaudiam. Manus enim
vestre sanguine plene sunt. Lavamini
mundi estote: auferte malum
cogitationum vestrarum ab oculis
meis. Quiescite agere perverse disci
te benefacere. Querite iudicium: sub
venite oppresso. Iudicate pupillo: de
fendite viduam: et venite et argui
te me dicit dominus. Si fuerint pec
cata vestra ut coccinum: quasi nix de
albabuntur. Et si fuerint rubra quasi
vermiculus: velut lana alba erunt.
Si volueritis et audieritis me:
bona terre comedetis. Quod si no
lueritis et me ad iracundiam pro
vocaveritis: gladius devorabit vos
quia os domini locutum est. Quo
modo facta est meretrix civitas fi
nūi delis: plena iudicio: Iustitia habita
vit in ea: nunc autem homicide.
Argentum versum est in scoriam.
Vinum tuum mixtum est aqua. Prin
cipes tui infideles: socii furum. Om
nes diligunt munera: sequuntur re
tributiones. Pupillo non iudicant
ego et causa vidue non ingreditur ad
eos. Propter hoc ait dominus exer
cituum fortis israel. Heu consolabor
super hostibus meis et vindicabor de
inimicis meis. Et convertam ma
num meam ad te: et excoquam ad pu
rum scoriam tuam: et auferam omne
stagnum tuum. Et restituam
iudices tuos ut fuerunt prius et
consiliarios tuos sicut antiquitus.
Post hec vocaberis civitas iusti:
urbs fidelis: Syon in iudicio redi
metur et reducent eam in iustitia.
Et conteret scelestos et peccatores
simul et qui dereliquerunt dominum con
sumentur. Confundentur enim
ab idolis quibus sacrificaverunt et
erubescetis super hortis quos ele
geratis cum fueritis velud quercus
defluentibus foliis et velut hortus
absque aqua et erit fortitudo vestra ut

favilla stuppe: et opus vestrum quasi scin
tilla: et succendetur utrumque simul et
non erit qui extinguat. II
Verbum quod vidit ysaias filius
amos: super iudam et ierusalem. Et
erit in novissimis diebus preparatus
mons domus domini in vertice monti Al' ce
um: et elevabitur super colles. Et flu
ent ad eum omnes gentes: et ibunt po
puli multi et dicent. Venite ascendamus
ad montem domini et ad domum dei
iacob et docebit nos vias suas: et am
bulabimus in semitis eius: quia de
syon exibit lex et verbum domini de
ierusalem: et iudicabit gentes et arguet
populos multos. Et conflabunt gla
dios suos in vomeres: et lanceas suas
in falces. Non levabit gens contra
gentem gladium: nec exercebuntur
ultra ad prelium. Domus iacob: ve
nite et ambulemus in lumine domini.
Proiecisti enim populum tuum do
mum iacob: quia repleti sunt ut olim
et augures habuerunt ut philistiim
et pueris alienis adheserunt. Reple
ta est terra argento et auro: et non est fi
nis thesaurorum eius. Et reple
ta est terra eius equis: et innumera
biles quadrige eius. Et repleta est
terra eius idolis. opus manuum su
arum adoraverunt quod fecerunt digi
ti eorum et incurvavit se homo et
humiliatus est vir. Ne ergo dimittas
eis. Ingredere in petram et abscondere in
fossa humo a facie timoris domini
et a gloria maiestatis eius. Oculi su
blimis hominis humiliati sunt: et in
curvabitur altitudo virorum. Et exal
tabitur autem dominus solus in die
illa: quia dies domini exercituum su
per omnem superbum et excelsum et
super omnem arrogantem et humi
liabitur et super omnes cedros libani
sublimes et erectas et super omnes
quercus basan et super omnes montes
excelsos et super omnes colles elevatos
et super omnem turrem excelsam: et
super omnem murum munitum et
super omnes naves tharsis et super
omne quod visu pulchrum est. Et in
curvabitur sublimitas hominum: et
humiliabitur altitudo virorum. Et ele
vabitur dominus solus in die illa:
et idola penitus conterentur. Et introi

al' formidinis
ibunt in speluncas petrarum et in vora
gines terre a facie formidinis domini
et a gloria maiestatis eius: cum surrexe
rit percutere terram. In die illa proiciet
homo idola argenti sui: et simulacra
auri sui que fecerat sibi: ut adoraret tal
pas et vespertiliones. Et ingredietur fissu
ras petrarum et cavernas saxorum a
facie formidinis domini et a gloria ma
iestatis eius. cum surrexerit percutere ter
ram. Quiescite ergo ab homine cuius
spiritus in naribus eius: quia excelsus re
putatus est ipse. ·iii·
al' dns III Ecce enim dominator dominus exerci
tuum auferet ab ierusalem et a iuda
validum et fortem: omne robur panis
et omne robur aque: fortem et virorum
bellatorem iudicem prophetam. et ariolum
et senem principem super quinquaginta
et honorabilem vultu et consiliarium
sapientem de architectis. et prudentem
eloquii mistici. Et dabo pueros principes
eorum: et effeminati dominabuntur
eis. Et irruet populus vir ad virum
unusquisque ad proximum suum. Tu
multuabitur puer contra senem. et
ignobilis contra nobilem. Apprehendet
enim vir fratrem suum. domesticum
patris sui et dicet vestimentum tibi
est: princeps esto noster. Ruina autem
hec sub manu tua. Respondebit in
die illa. dicens Non sum medicus: et
in domo mea non est panis neque vesti
mentum: nolite constituere me prin
cipem populi. Ruit enim ierusalem et
iudas concidit: quia lingua eorum
et adinventiones eorum contra domi
num: ut provocarent oculos maies
tatis eius. Agnitio vultus eorum res
pondebit eis et peccatum suum quasi
sodoma predicaverunt nec abscon
derunt. Ve anime eorum: quoniam
reddita sunt eis mala. Dicite iusto
quoniam bene. quoniam fructum ad
inventionum suarum comedet. Ve
impio in malum: retributio enim
manuum eius fiet ei. Populum
meum exactores sui spoliaverunt et
mulieres dominate sunt eius. Popu
le meus qui beatum te dicunt ipsi te
decipiunt et viam gressuum tuo
rum dissipant. Stat ad iudicandum
dominus et stat ad iudicandos populos
Dominus ad iudicium veniet cum

senibus populi sui et principibus eius. Vos e
nim depasti estis vineam meam et rapi
na pauperis in domo vestra. Quare atte
ritis populum meum: et facies paupe
rum commolitis Dicit dominus exerci
tuum. Et dixit dominus Pro eo quod e
levate sunt filie syon et ambulaverunt
extento collo et nutibus oculorum ibant
et plaudebant et ambulabant et in pe
dibus suis composito gradu incedebant
decalvabit dominus verticem filiarum
syon: et dominus crinem earum nuda
bit. In die illa auferet dominus orna
tum calciamentorum et lunulas et
torques et monilia et armillas et
mitras discriminalia et periscelidas
et murenulas: et olfactoriola et in
aures et anulos et gemmas in fro
nte pendentes: et mutatoria et palliola
et lintheamina et acus et specula et
sindones et vittas et theristra. Et erit
pro suavi odore fetor: et pro zona fu
niculus et pro crispanti crine calvi
tium et pro fascia pectorali cilicium. Pul
cherrimi quoque viri tui gladio cadent
et fortes tui in prelio. Et merebunt
atque lugebunt porte eius: et desolata
in terra sedebit. Et apprehendent septem
mulieres virum unum in die illa
dicentes. ·iiii·
Panem nostrum comedemus: et ve
stimentis nostris operiemur: tantum
modo invocetur nomen tuum super
nos aufer obprobrium nostrum. In die
illa erit germen domini in magni
ficentia et gloria et fructus terre su
blimis: et exultatio his qui salvati
fuerint de israel. Et erit omnis qui
relictus fuerit in syon et residuus
in ierusalem sanctus vocabitur omnis qui
scriptus est in vita in ierusalem. Si ab
luerit dominus sordes filiarum syon
et sanguinem ierusalem laverit de me
dio eius in spiritu iudicii et spiritu ardoris et
creavit dominus super omnem locum
montis syon et ubi invocatus est
nubem per diem et fumum et splendo
rem ignis flammantis in nocte. Su
per omnem gloriam protectio et tabernaculum
erit in umbraculum diei
ab estu: et in securitatem et absconsionem
a turbine et a pluvia. ·v·
Cantabo dilecto meo canticum
patruelis mei vinee sue vinea

facta est dilecto meo in cornu filio olei
et sepsit eam et lapides elegit ex illa et
plantavit eam electam et edificavit
turrim in medio eius et torcular ex
truxit in ea et expectavit ut faceret u
vas et fecit labruscas. Nunc ergo ha
bitatores ierusalem et viri iuda iudicate
inter me et vineam meam. Quid
est quod debui ultra facere vinee mee
et non feci ei? An quod expectavi ut fa
ceret uvas: et fecit labruscas? Et nunc
ostendam vobis. quid ego faciam
vinee mee. Auferam sepem eius: et erit
in direptionem. Diruam maceriam
eius et erit in conculcationem. Et po
nam eam desertam. Non putabitur et
non fodietur et ascendent super eam
vepres et spine et nubibus mandabo
ne pluant super eam ymbrem. Vinea
enim domini exercituum domus israel
est et vir iuda germen delectabile eius.
Et expectavi ut faceret iudicium. et
ecce iniquitas. et iustitiam: et ecce cla
mor. Ve qui coniungitis domum ad do
mum: et agrum agro copulatis usque
ad terminum loci. Numquid habi
tabitis soli vos in medio terre? In
auribus meis sunt hec dicit dominus
exercituum. Nisi domus multe deser
te fuerint: grandes et pulchre absque
habitatore. Decem enim iugera vi
nearum facient laguunculam unam
et triginta modii sementis facient
modios tres. Ve qui consurgitis ma
ne ad ebrietatem sectandam et pota
ndum usque ad vesperum ut vino estue
tis. Cythara et lyra et tympanum et
tybia et vinum in conviviis vestris
et opus domini non respicitis nec
opera manuum eius consideratis.
Propterea captivus ductus est po
pulus meus quia non habuit scientiam
et nobiles eius interierunt fame et
multitudo eius siti exaruit. Propterea
dilatavit infernus animam suam
et aperuit os suum absque ullo termino
et descendent fortes eius et populus
eius et sublimes gloriosique eius ad
eum. Et incurvabitur homo et hu
miliabitur vir et oculi sublimium
deprimentur. Et exaltabitur dominus
exercituum in iudicio: et deus sanctus
sanctificabitur in iustitia et pascent
agni iuxta ordinem suum: et deser

ta in ubertatem versa advene comedent.
Ve qui trahitis iniquitatem in fu
niculis vanitatis. et quasi vinculum
plaustri peccatum. Qui dicitis festinet
et cito veniat opus eius ut videamus
et appropiet et veniat consilium sanc
ti israel et sciemus illud. Ve qui dicitis
malum bonum et bonum malum. po
nentes tenebras lucem et lucem tene
bras ponentes amarum in dulce et
dulce in amarum. Ve qui sapientes
estis in oculis vestris: et coram vobismet
ipsis prudentes. Ve qui potentes estis ad
bibendum vinum: et viri fortes ad
miscendam ebrietatem: et qui iustifi
catis impium pro muneribus. et ius
titiam iusti aufertis ab eo. Propter
hoc sicut devorat stipulam lingua ig
nis et calor flamme exurit: sic ra
dix eorum quasi favilla erit: et ger
men eorum ut pulvis ascendet. Abie
cerunt enim legem domini exercituum:
et eloquium sancti israel blasphema
verunt. Ideo iratus est furor domini
in populum suum: et extendit ma
num suam super eum et percussit eum
et conturbati sunt montes et facta
sunt morticina eorum quasi stercus
in medio platearum. In omnibus his
non est aversus furor eius: sed adhuc
manus eius extenta. Et levabit sig
num in nationibus procul: et sibila
bit ad eum de finibus terre: et ecce festi
nus velociter veniet. Non est deficiens
neque laborans in eo. non dormitabit
neque dormiet: neque solvetur cingulum
renum eius. nec rumpetur corrigia
calciamenti eius. Sagitte eius acute
et omnes arcus eius extenti. Ungule equo
rum eius ut silex et rote eius quasi
impetus tempestatis. Rugitus eius
ut leonis rugiet ut catuli leonum
et frendet et tenebit predam et amplex
abitur et non erit qui eruat. et sona
bit super eum in die illa sicut sonitus
maris. Aspiciemus in terram: et ecce
tenebre tribulationis et lux obtene
brata est in caligine eius. vi.
VI In anno quo mortuus est rex ozias
vidi dominum sedentem super solium
excelsum et elevatum, et ea que sub eo
erant replebant templum. Seraphin
stabant super illud: sex ale uni et sex
ale alteri. Duabus velabant faciem eius

Nota de ve

al. lo

al. montes

et plena erat domus a maiestate eius

Et duab; uelabant pedes eius : et duab;
uolabant ⁊ clamabant alter ad alterū
et dicebant. Sanctus. Sanctus. Sanctus
dominus deus exercituū plena est omnis
terra gloria eius. Et commota sunt sup
liminaria cardinum a uoce clamantis al' clamantes
et domus impleta est fumo. et dixi. Ve
michi quia tacui: quia uir pollutus la Nō ve quia tacui
biis ego sum et in medio populi pollu
ta labia habentis ego habito : et regē
dominum exercituum uidi oculis
meis Et uolauit ad me unus de sera
phim et in manu eius calculus quē
forcipe tulerat de altari et tetigit os me
um et dixit Ecce tetigit hoc labia tua
et auferetur iniquitas tua et peccatū
tuum mundabitur. Et audiui uocē
domini dicentis, Quem mittam et
quis ibit nobis et dixi, Ecce ego : mit
te me. Et dixit Uade et dic populo hu Nō mitte me
ic Audite audientes et nolite intelligē
et uidete uisionem et nolite cognoscere
Excecа cor populi huius : et aures ei⁹
aggraua et oculos eius claude: ne
forte uideat oculis suis et aurib; suis
audiat et corde suo intelligat et conu
tatur: et sanem eum. Et dixi. usq; q⁹
domine. Et dixit. Donec desolentur ciui
tates absq; habitatore : et domus sine
homine Et terra relinquetur deserta
et longe faciet dominus Et multiplica
bitur que derelicta fuerat in medio terre
et adhuc in ea decimatio Et conuertet
et erit in ostensionem sicut therebin
tus : et sicut quercus que expandit ra
mos suos. Semen sanctum erit id qd
steterit in ea · vij ·
VII Al' achaz
ET factum est in dieb; achaz filii
ioathan filii ozie regis iuda: as
cendit rasin rex syrie et facee filius ro
melie rex israel in ierlm ad preliandū
contra eam et non potuerunt debel
lare eam Et nunciauerunt domui
dauid dicentes. Requieuit syria sē
effraim et commotum est cor eius
et cor populi eius : sicut mouētur ligna
siluarum a facie uenti, Et dixit do
minus ad ysaiam. Egredere in occur
sum achaz tu et qui derelictus est ia Al' achaz
sub filius tuus : ad extremum aq̄
ductus piscine superioris in uia agri
fullonis ; et dices ad eum uide ne
sileas. Noli timere : et cor tuum ne
formidet a duab; caudis titionum

fumigantium istorum : in ira furoris
rasin ⁊ syrie et filii romelie eo quod co
silium inierit contra te syria in malum
effraim et filius romelie dicentes, Ascē
damus ad iudam et suscitemus eum ⁊
euellamus eum ad nos : et ponamus
regem in medio eius filium tabeel. Hec
dicit dominus deus. Non erit istud ⁊
nō stabit : sed caput syrie damascus et
caput damasci rasin. Et adhuc sexagin
ta et quinq; anni et desinet effraim e
populus et caput effraim samaria. e
caput samarie filius romelie. Si n
credideritis : non permanebitis, Et ad
iecit dominus loqui ad achaz dicens
Pete tibi signum a domino deo tuo
in profundum inferni siue in excel
sum supra Et dixit achaz, Non peta
et nō temptabo dominum Et dixit:
Audite ergo domus dauid, Nunquid
parum uob' est molestos esse hominib;
quia molesti estis et deo meo. Propt
hoc dabit dominus ipse uobis signū
Ecce uirgo concipiet et pariet filium
et uocabis nomen eius emanuel. Bu
tyrum et mel comedet ut sciat repro
bare malum et eligere bonum : quia
antequā sciat puer reprobare malū
et eligere bonum derelinquetur terra
quam tu detestaris a facie duorum
regum suorum Adducet dominus
super te et super populum tuum ⁊
super domum patris tui dies qui n
uenerunt a dieb; separationis ef
fraim a iuda : cum rege assyrior
et erit in die illa sibilabit dominus
musce que est in extremo fluminum
egypti : et api que est in terra assur
et uenient et requiescent omnes
in torrentib; uallium et in cauernis
petrarum et in omnib; frutectis
in uniuersis foraminib; In die illa
radet dominus in nouacula conducta
in his qui trans flumen sunt
in rege assyriorum caput et pilos
pedum et barbam uniuersam. Et erit
in die illa nutriet homo uaccam
boum et duas oues et pre ubertate
lactis comedet butyrum Butyrum
enim et mel manducabit omnis
qui relictus fuerit in medio terre
Et erit in die illa omnis locus u
fuerint mille uites mille argente
is et in spinas et in uepres erunt.

Cum sagittis et arcu ingredientur il
luc. vepres enim et spine erunt in
in universa terra. Et omnes montes
qui in sarculo sarrientur non veniet il
luc terror spinarum et veprium et e
rit in pascua bovis et in conculcatione
pecoris. viii.
Et dixit dominus ad me. Sume
tibi librum grandem: et scribe in eo sti
lo hominis. velociter spolia detrahe: ci
to predare et adhibui michi testes fide
les uriam sacerdotem et zachariam fi
lium barachie et accessi ad prophetis
sam: et concepit et peperit filium. Et dix
it dominus ad me. voca nomen eius
accelera spolia detrahe festina preda
ri quia antequam sciat puer vocare
patrem suum et matrem suam au
feretur fortitudo damasci: et spolia sa
marie coram rege assyriorum. Et ad
iecit dominus loqui ad me adhuc di
cens Pro eo quod abiecit populus
iste aquas siloe que vadunt cum si
lentio et assumpsit magis rasin et fili
um romelie propter hoc ecce dominus
adducet super eos aquas fluminis
fortes et multas: regem assyriorum
et omnem gloriam eius. Et ascendet
super omnes rivos eius et fluet su
per universas ripas eius: et ibit per iudam
inundans: et transiens usque ad col
lum veniet: et erit extensio alarum
eius implens latitudinem terre tue
o emmanuel. Congregamini populi
et vincimini: et audite universe pro
cul terre. Confortamini et vincimini
accingite vos et vincimini, Inite con
silium et dissipabitur: loquimini ver
bum et non fiet: quia nobiscum deus
Hec enim ait ad me dominus sicut
in forti manu erudivit me ne irem
in via populi huius dicens. Non di
catis coniuratio: omnia enim que
loquitur populus iste: coniuratio est
et timorem eius ne timeatis neque pa
veatis. Dominum exercituum ipsum
sanctificate, ipse pavor vester et ipse terror vester
et erit vobis in sanctificationem in la
pidem autem offensionis et in petram
scandali Duabus domibus israel: in la
queum et in ruinam habitantibus
ierusalem. Et offendent ex eis plurimi
et cadent et conterentur et irretientur
et capientur. Liga testimonium: signa legem
in discipulis meis. Et expectabo dominum
qui abscondit faciem suam a domo ia
cob: et prestolabor eum. Ecce ego et pu
eri quos michi dedit dominus in sig
num et in portentum israelis a domino
exercituum qui habitat in monte
syon et cum dixerint ad vos querite
a phitonibus et a divinis qui stridunt
in incantationibus suis numquid non
populus a deo suo requirit visionem
pro vivis ac mortuis. Ad legem magis
et ad testimonium. Quod si non dix
erint iuxta verbum hoc non erit eis
matutina lux. Et transibit per eam
corruet et esuriet Et cum esurierit iras
cetur: et maledicet regi suo et deo suo
Et suspiciet sursum et ad terram in
tuebitur: et ecce tribulatio et tenebre
dissolutio et angustia et caligo perse
quens: et non poterit avolare de an
gustia sua. IX
Primo tempore alleviata est ter
ra zabulon et terra neptalim: et no
vissimo aggravata est via maris
transiordanem galilee gentium Po
pulus qui ambulabat in tenebris.
vidit lucem magnam habitantibus
in regione umbre mortis: lux
orta est eis. Multiplicasti gentem non
magnificasti letitiam letabuntur co
ram te sicut qui letantur in messe sicut ex
ultant victores capta preda quando
dividunt spolia. Iugum enim one
ris eius et virgam humeri eius et
sceptrum exactoris eius superasti sicut
in die madian. Quia omnis violen
ta predatio cum tumultu et vestim
tum mixtum sanguine erit in com
bustionem: et cibus ignis. Parvulus
enim natus est nobis, et factus est prin — et filius datus est nobis
cipatus super humerum eius: et vo
cabitur nomen eius admirabilis
et consiliarius deus fortis pater futu
ri seculi: princeps pacis. Multiplica
bitur eius imperium et pacis non erit
finis Super solium david sedebit et
super regnum eius ut confirmet illud
et corroboret in iudicio et iustitia: a
modo et usque in sempiternum zelus
domini exercituum faciet hoc. Verbum
misit dominus in iacob: et cecidit in
israel. Et sciet omnis populus effraym
et habitantes samariam: in superbia
et magnitudine cordis dicentes la

al' lapides

lateres ceciderunt sed quadris lapidibus
edificabimus. Sicomoros succide
runt: sed cedros immutabimus. Et
elevabit dominus hostes rasin super
eum: et inimicos eius in tumultum
vertet. Syriam ab oriente et philis
tiim ab occidente: et devorabunt israel
toto ore. In omnibus his non est aversus
furor eius: sed adhuc manus eius
extenta. et populus non est reversus ad
percutientem se: et dominum exercitu
um non inquisierunt. Et disperdet do
minus ab israel caput et caudam
incurvantem et depravantem et re

dic

frenantem die una. longevus et ho
norabilis ipse est caput. et propheta
docens mendacium, ipse cauda est. et
erunt qui beatificant populum istum
seducentes et qui beatificantur preci
pitati. propter hoc super adolescentu
lis eius non letabitur dominus: et
pupillorum eius et viduarum non mi
serebitur. quia omnis ypocrita est

al' mendacium

et nequam: et universum os locutum est
stultitiam. In omnibus his non est
aversus furor eius sed adhuc manus
eius extenta. Succensa est enim quasi

Et populus non est reversus ad
percutientem se

ignis impietas; veprem et spinam
vorabit et succendetur in densitate sal
tus: et convolvetur superbia fumi.
In ira domini exercituum conturba
ta est terra: et erit populus quasi es
ca ignis. vir fratri suo non parcet: et de
clinabit ad dexteram et esuriet. Et co
medet ad sinistram: et non saturabitur
unusquisque carnem brachii sui vora

Effraym Et effraym ma
nassem et

bit. Manasses; simul ipsi contra iu
dam. In his omnibus non est aversus
furor eius. sed adhuc manus eius
extenta. ·X·

al' condixerit

X

Ve qui condunt leges iniquas
et scribentes iniustitiam scrip
serunt ut opprimerent in iudicio
pauperes et vim facerent cause hu
milium populi mei ut essent vidu
e preda eorum et pupillos diriperent.
Quid facietis in die visitationis et
calamitatis de longe venientis. Ad
cuius fugietis auxilium et ubi dere
linquetis gloriam vestram ne incurve
mini sub vinculo: et cum interfectis
cadatis. Super omnibus his non est
aversus furor eius: sed adhuc manus
eius extenta. Ve assur virga furoris
mei et baculus: ipse est. In manu eorum
indignatio mea. Ad gentem fallacem
mittam eum: et contra populum fu
roris mei mandabo illi ut auferat
spolia et diripiat predam et ponat il
lum in conculcationem quasi lutum
platearum. Ipse autem non sic arbitra
bitur: et cor eius non ita estimabit.
sed ad conterendum erit cor eius et
ad internecionem gentium non pau
carum. Dicet enim. Numquid non prin
cipes mei simul reges sunt. Numquid
non ut charcamis sic calamo. et ut
arfad sic emath. Numquid non ut
damascus sic samaria. Quomodo in
venit manus mea regna idoli sic et
simulacra eorum de ierusalem et de sama
ria. Quomodo numquid non sicut
feci samarie et idolis eius sic faciam
ierusalem et simulacris eius. Et erit cum
impleverit dominus cuncta opera sua
in monte syon et in ierusalem: visitabo
super fructum magnifici cordis regis
assur et super gloriam altitudinis
oculorum eius. dixit enim In fortitu
dine manus mee feci et in sapientia
mea intellexi. Et abstuli terminos po
pulorum et principes eorum depre
datus sum. Et detraxi quasi potens
in sublimi residentes: et invenit quasi
nidum manus mea fortitudinem
populorum. Et sicut colliguntur ova
que derelicta sunt sic universam
terram ego congregavi et non fuit
qui moveret pennam et aperiret os
et ganniret. Numquid gloriabitur
securis contra eum qui secat in ea
aut exaltabitur serra contra eum
a quo trahitur. Quomodo si eleve
tur virga contra elevantem se
et exaltetur baculus qui utique lignum
est. Propter hoc mittet dominator do
minus exercituum in pinguibus eius
tenuitatem et subtus gloriam eius
succensa ardebit quasi combustio
ignis. Et erit lumen israel in igne
et sanctus eius in flamma et succen
detur et devorabitur spina eius et
vepres in die una. Et gloria saltus
eius et carmeli eius: ab anima us
que ad carnem consumetur. Et erit
terrore profugus: et reliquie ligni
saltus eius pre paucitate numera
buntur et puer scribet eos. Et erit in

die illa non adiciet residuum israel
Et hii qui fugerint de domo iacob
inniti super eo qui percutit eos sed
innitetur super dominum sanctum
israel in veritate reliquie convertentur
reliquie inquam iacob ad deum fortem
Si enim fuerit populus tuus
israel quasi arena maris reliquie convertentur
ex eo Consummatio enim
abbreviata inundabit iusticiam
consummationem enim et abbreviationem
dominus deus exercituum
faciet in medio omnis terre. Propter
hoc hec dicit dominus exercituum:
Noli timere populus meus habitator
sion: ab assur In virga percutiet te et baculum
suum levabit super te in via
egypti. Adhuc enim paululum modicumque
et consummabitur indignatio, et furor
meus super scelus eorum Et suscitabit
super eum dominus exercituum
flagellum iuxta plagam madian
in petra oreb: et virgam suam super
mare et levabit eam in via egypti
et erit in die illa. auferetur onus eius
de humero tuo et iugum eius de collo
tuo et computrescet iugum a facie olei
Veniet in aiath transibit in magron
apud machmas commendabit vasa
sua Transierunt cursim Gabaa sedes
nostra Obstupuit rama gabaa saulis
fugit hinni voce tua filia gallim:
attende laysa paupercula anathot Migravit
medemena: habitatores gebim
confortamini Adhuc dies est
ut in nobe stetur Agitabit manum
suam super montem filie syon: collem
ierusalem Ecce dominator dominus exercituum
confringet laguunculam in
terrore: et excelsi statura succidentur
et sublimes humiliabuntur Et subvertentur
condensa saltus ferro et libanus
cum excelsis cadet. ·XI·
XI Et egredietur virga de radice
iesse et flos de radice eius ascendet
Et requiescet super eum spiritus domini
spiritus sapientie et intellectus
spiritus consilii et fortitudinis. spiritus scientie
et pietatis et replebit eum spiritus
timoris domini Non secundum visionem
oculorum iudicabit neque secundum
auditum aurium arguet: sed iudicabit
in iusticia pauperes et arguet
in equitate pro mansuetis terre Et
percutiet terram virga oris sui et spiritu
labiorum suorum interficiet impium
Et erit iusticia cingulum lumborum
eius: et fides cinctorium renum eius
Habitabit lupus cum agno et pardus
cum hedo accubabit vitulus et leo et
ovis simul morabuntur et puer parvulus
minabit eos. vitulus et ursus
pascentur simul requiescent catuli
eorum et leo quasi bos comedet paleas
et delectabitur infans ab ubere super
foramine aspidis: et in caverna
reguli qui ablactatus fuerit manum
suam mittet non nocebunt et non
occident in universo monte sancto meo
: quia repleta est terra sciencia domini
sicut aque maris operientis In illa
die radix iesse qui stat in signum populorum
ipsum gentes deprecabuntur
et erit sepulcrum eius gloriosum Et
erit in die illa adiciet dominus secundo
manum suam ad possidendum residuum
populi sui quod relinquetur
ab assyriis et ab egypto et a phetros
et ab ethiopia et ab elam et a sennaar
et ab emath et ab insulis maris
Et levabit signum in nationes et
congregabit profugos israel et dispersos
iuda colliget a quattuor plagis
terre. Et auferetur zelus effraym et
hostes iuda peribunt Effraym non
emulabitur iudam et iudas non
pugnabit contra effraym et volabunt
in humeros philistiim per mare
simul predabuntur filios orientis
Idumea et moab preceptum manus
eorum et filii ammon obedientes erunt.
Et desolabit dominus linguam
maris egypti: et levabit manum suam
super flumen in fortitudine spiritus sui Et
percutiet eum in septem rivis: ita
ut transeant per eum calciati Et erit
via residuo populo meo qui relinquetur
ab assyriis: sicut fuit israel in die
qua ascendit de terra egypti ·XII· XII
Et dices in illa die Confitebor
tibi domine quoniam iratus
es michi: conversus est furor tuus et
consolatus es me. Ecce deus salvator
meus fiducialiter agam et non
timebo: Quia fortitudo mea et laus
mea dominus deus et factus est michi
in salutem haurietis aquas in gaudio
de fontibus salvatoris: et dicetis

in illa die. Confitemini domino et in
uocate nomen eius. Notas facite in
populis adinuentiones eius: memen
tote quoniam excelsum est nomen
eius. Cantate domino quoniam ma
gnifice fecit: annunciate hoc in uniuer
sa terra. Exulta et lauda habitatio sy
on: quia magnus in medio tui sanctus
XIII O israel. xiij.
nus babilonis quod uidit ysa
ias filius amos. Super montem cali
ginosum leuate signum et exaltate uo
cem: leuate manum et ingrediantur
portas duces. Ego mandaui sanctificatis
meis. et uocaui fortes meos in
ira mea: exultantes in gloria mea.
Vox multitudinis in montibus quasi
populorum frequentium: uox so
nitus regum gentium congrega
tarum. Dominus exercituum prece
pit milicie belli uenientibus de terra
procul a summitate celi: Dominus et
uasa furoris eius. ut disperdat omnem
terram. Vlulate quia prope est dies
domini. quasi uastitas a domino ue
niet. Propter hoc omnes manus dis
soluentur et omne cor hominis ta
bescet et conteretur. Torsiones et do
lores tenebunt: quasi parturiens
dolebunt. Vnusquisque ad proximum
suum stupebit: facies combuste uul
tus eorum. Ecce dies domini ueniet
crudelis et indignationis plenus et
ire furoris que ad ponendam terram
in solitudinem et peccatores eius con
terendos de ea: quoniam stelle celi
et splendor earum non expandent lu
men suum. Obtenebratus est sol in
ortu suo. et luna non splendebit in
al' urbis in lumine suo. Et uisitabo super orbis
mala: et contra impios iniquitatem
eorum. Et quiescere faciam superbiam
infidelium: et arrogantiam fortium
humiliabo. Preciosior erit uir auro et
homo mundo obrizo. Super hoc celum
turbabo et mouebitur terra de loco suo
propter indignationem domini exer
cituum et propter diem ire furoris eius.
Et erit quasi damula fugiens et quasi
ouis et non erit qui non congreget
unusquisque ad populum suum con
uertetur et singuli ad terram suam
fugient. Omnis qui inuentus fuerit
occidetur: et omnis qui superuenerit

cadet in gladio. Infantes eorum allide
tur in oculis eorum: diripientur do
mus eorum et uxores eorum uiola
buntur. Ecce ego suscitabo super eos
medos qui argentum non querant
nec aurum uelint sed sagittis paruulos
interficient. et lactantibus uteri non mi
serebuntur: et super filios non parcet ocu
lus eorum. Et erit babylon illa gloriosa
in regnis inclita in superbia cal
deorum: sicut subuertit deus sodomam
et gomorram. Non habitabitur usque
in finem: et non fundabitur usque ad
generationem et generationem. Nec
ponet ibi tentoria arabs nec pastores
requiescent ibi: sed requiescent ibi bestie et replebuntur do
mus eorum draconibus et habitabunt
ibi strutiones: et pilosi saltabunt
ibi. Et respondebunt ibi ulule in edibus
eius: et sirene in delubris uoluptatis.
P rope est ut ueniat tempus eius
et dies eius non elongabuntur.
Miserebitur enim dominus iacob
et eliget adhuc de israel: et requiescere
eos faciet super humum suam. Ad
iungetur aduena ad eos: et adhere
bit domui iacob. Et tenebunt eos
populi: et adducent eos in locum su
um. Et possidebit eos domus israel su
per terram domini: in seruos et an
cillas. Et erunt capientes eos qui se
ceperant et subicient exactores suos. Et
erit in die illa cum requiem dederit tibi
dominus a labore tuo et a concussione
tua. et a seruitute dura qua ante ser
uisti: sumes parabolam istam con
tra regem babilonis et dices. Quomodo
cessauit exactor: quieuit tributum.
Contriuit dominus baculum impio
rum uirgam dominantium cedentem po
pulos in indignatione plaga in
sanabili: subicientem in furore gentes
persequentem crudeliter. Conquieuit et
siluit omnis terra: gauisa est et ex
ultauit. Abietes quoque letate sunt su
per te et cedri libani ex quo dormisti: non
ascendit qui succidat nos. Infernus
subter te conturbatus est in occursum
aduentus tui: suscitauit tibi gigantes.
Omnes principes terre: surrexerunt
de soliis suis omnes principes nati
onum uniuersi respondebunt: et dicent
tibi. Et tu uulneratus es sicut nos

nostri similis effectus es. Detracta est
ad inferos superbia tua: concidit ca
daver tuum. Subter te sternetur tinea
et operimentum tuum erunt vermes.
Quomodo cecidisti de celo lucifer qui
mane oriebaris: corruisti in terram qui
vulnerabas gentes qui dicebas in corde
tuo: In celo ascendam super astra dei exal
tabo solium meum sedebo in monte
testamenti in lateribus aquilonis ascen
dam super altitudinem nubium: simi
lis ero altissimo. Verumptamen ad
infernum detraheris in profundum
laci. Qui te viderint ad te inclinabun
tur teque prospicient. Numquid iste est
vir qui conturbavit terram qui con
cussit regna qui posuit orbem deser
tum et urbes eius destruxit vinctis
eius non aperuit carcerem. Omnes
reges gentium universi dormierunt
in gloria vir in domo sua. Tu autem
proiectus es de sepulcro tuo quasi
stirps inutilis: pollutus et obvolu
tus cum his qui interfecti sunt gla
dio: et descenderunt ad fundamenta
laci quasi cadaver putridum. Non
habebis consortium neque cum eis in
sepultura. Tu enim terram tuam dis
perdidisti tu populum tuum occidisti.
Non vocabitur in eternum semen
pessimorum. Preparate filios eius
occisioni in iniquitate patrum su
orum. Non consurgent nec heredita
bunt terram: neque implebunt fa
ciem orbis civitatum. Et consurgam
super eos dicit dominus exercituum.
Et perdam babilonis nomen et reli
quias et germen et progeniem ait
dominus. Et ponam eam in possessio
nem herici et in paludes aquarum: et
scopabo eam in scopa terens dicit
dominus exercituum. Iuravit dominus
exercituum dicens. Si non ut puta
vi sic erit, et quomodo mente tracta
vi sic eveniet ut conteram assyrium
in terra mea et in montibus meis con
culcem eum. Et auferetur ab eis iu
gum eius: et onus illius ab humero
eorum tolletur. Hoc consilium quod
cogitavi super omnem terram et hec
est manus extenta super universas
gentes. Dominus enim exercituum
decrevit et quis poterit infirmare?
Et manus eius extenta et quis avertet

eam. In anno quo mortuus est rex achaz
factum est onus istud. Ne leteris phili
stea omnis tu, quia comminuta est virga percussoris tui. De radice enim colubri
egredietur regulus. et semen eius ab
sorbens volucrem. Et pascentur primo
geniti pauperum et pauperes fiducialiter
requiescent. Et interire faciam in fame
radicem tuam: et reliquias tuas inter
ficiam. Ulula porta: clama civitas: pro
strata est philistea omnis. Ab aquilone
enim fumus veniet et non est qui ef
fugiat agmen eius. Et quid responde
bitur nuntiis gentis? Quia dominus
fundavit sion: et in ipso sperabunt paup
eres populi eius. ·xv·

XV

Onus moab: Quia nocte vastata
est ar: moab conticuit. Quia noc al' arnon
te vastatus est murus: moab conticuit.
Ascendit domus; et dibon ad excelsa in
planctum. Super nabo et super medaba al' bet
moab ululavit. In cunctis capitibus
eius calvicium. et omnis barba radetur.
In triviis eius accincti sunt sacco: sup
tecta eius et in plateis eius omnis
ululatus descendet in fletum. Clama
vit esebon et eleale usque iasa audita
est vox eorum. Super hoc expediti moab
ululabunt: anima eius ululabit sibi.
Cor meum ad moab clamabit. Vectes
eius usque ad segor vitulam conternan
tem. Per ascensum enim luith flens
ascendet: et in via oronaim clamorem
contritionis levabunt. Aque enim ne
mrim deserte erunt: quia aruit herba
defecit germen: vivor omnis interiit.
Secundum magnitudinem operis
et visitatio eorum ad torrentem salicum
ducent eos: quoniam circuivit clamor
terminum moab usque ad gallim u
lulatus eius et usque ad puteum helim
clamor eius. Quia aque dibon reple
te sunt sanguine. Ponam enim super di
bon additamenta his qui fugerint de
moab leonem et reliquiis terre. ·xvi·

XVI

Emitte agnum domine dominatorem
terre de petra deserti ad montem
filie syon. Et erit sicut avis fugiens:
et pulli de nido avolantes sic erunt
filie moab in transcensu arnon. Ini
consilium coge concilium: pone quasi
noctem umbram tuam in meridie.
Absconde fugientes: et vagos ne prodas.
Habitabunt apud te profugi mei:
moab esto latibulum eorum a facie vas

tatoris: finitus est enim pulvis: consum
matus est miser defecit qui conculcabat
terram Et preparabitur in misericordia solium
et sedebit super illud in veritate in tab
naculo david iudicans et querens iu
dicium et velociter reddens quod iustum
est Audivimus superbiam moab: su
perbus est valde Superbia eius et arro
gantia eius: et indignatio eius plusquam
fortitudo eius Idcirco ululabit moab
ad moab: universus ululabit his qui
letantur super muro cocti lateris loqui
mini plagas suas: quoniam suburbana
esebon deserta sunt: et vineam
sabama domini gentium exciderunt
flagella eius. usque ad iazer pervenerunt
erraverunt in deserto Propagines
eius relicte sunt: transierunt mare
Super hoc plorabo in fletu iazer: vi
neam sabama. Inebriabo te lacri
ma mea esebon et eleale quoniam
super vindemiam tuam et super
messem tuam vox calcantium ir
ruit Et auferetur letitia et exultatio
de carmelo: et in vineis non exulta
bit neque iubilabit vinum in torcu
lari non calcabit: qui calcare con
sueverat vocem calcantium abstu
li Super hoc venter meus ad moab
quasi cythara sonabit et viscera
mea ad murum cocti lateris Et
erit cum apparuerit quod laboravit
moab super excelsis suis. et ingredie
tur ad sancta sua ut obsecret: et non
valebit Hoc verbum quod locutus
est dominus ad moab extunc Et
nunc locutus est dominus dicens
In tribus annis quasi anni mer
cennarii auferetur gloria moab
super omni populo multo et relin
quetur in eo sicut racemus parvus
et modicus nequaquam multus: xvii.
XVII O nus damasci Ecce damascus
desinet esse civitas et erit sicut
acervus lapidum in ruina Dere
licte civitates aroer gregibus erunt
et requiescent ibi et non erit qui ex
terreat et cessabit adiutorium ab
effraim et regnum a damasco: et
reliquie syrie sicut gloria filiorum
israel erunt dicit dominus exerci
tuum Et erit in die illa attenuabi
tur gloria iacob: et pinguedo carnis
eius emarcescet Et erit sicut con

gregans in messe quod restiterit et
brachium eius spicas leget et erit
sicut querens spicas in valle raphaim
Et relinquetur in eo sicut racemus.
et sicut excussio olee duarum aut trium
olivarum in summitate rami si
ve quatuor aut quinque In cacumi
nibus eius fructus eius dicit dominus
deus israel. In die illa inclinabitur
homo ad factorem suum et oculi eius
ad sanctum israel respicient Et non
inclinabitur ad altaria que fecerunt
manus eius et que operati sunt di
giti eius non respiciet lucos et delu
bra In die illa erunt civitates forti
tudinis eius derelicte sicut aratra
et segetes que derelicte sunt a facie
filiorum israel et eris deserta Quia
oblita es dei salvatoris tui et fortis
adiutoris non es recordata propterea
plantabis plantationem fideli
et germen alienum seminabis
In die plantationis tue labrusca
et mane semen tuum florebit
Ablata est messis in die hereditatis
et dolebit graviter Ve multitudo po
pulorum multorum ut multitudo
maris sonantis et tumultus turba
rum sicut sonitus aquarum multa
rum. Sonabunt populi: sicut sonitus
aquarum inundantium Et increpa
bit eum: et fugiet procul et rapietur
sicut pulvis montium a facie venti
et sicut turbo coram tempestate In tem
pore vespere et ecce turbatio: in ma
tutino et non subsistet Hec est pars
eorum qui vastaverunt nos: et sors
diripientium nos. xviii.
V e terre cymbalo alarum que
est trans flumina ethiopie:
qui mittit in mare legatos et in va
sis papyri super aquas Ite angeli
veloces ad gentem convulsam et
dilaceratam: ad populum terribilem
post quem non est alius gentem ex
pectantem: expectantem et conculca
tam cuius diripuerunt flumina ter
ram eius: Omnes habitatores orbis
qui moramini in terra: cum eleva
tum fuerit signum in montibus vide
bitis et clangorem tube audietis: quia
hec dicit dominus ad me Quiescam
et considerabo in loco meo sicut meri
diana lux clara est et sicut nubes ro
ris in die messis Ante messem enim

totus effloruit: et in matura perfectio
germinavit et precidentur ramusculi
eius falcibus et que derelicta fuerint
abscidentur. Excutientur et relinquentur
simul avibus montium et bestiis terre
et estate perpetua erunt super eum vo
lucres et omnes bestie terre super il
lum hiemabunt In tempore illo de
feretur munus domino exercituum
a populo divulso et dilacerato a po
pulo terribili post quem non fuit a
lius a gente expectante. expectante
et conculcata: cuius diripuerunt
flumina terram eius ad locum no
XIX minis domini exercituum montem
Syon. . xix.
Onus egypti. ecce dominus as
cendet super nubem levem et ingre
dietur egyptum Et movebuntur si
mulacra egypti a facie eius et cor
egypti tabescet in medio eius. Et
concurrere faciam egyptios adversum
egyptios: et pugnabit vir contra
fratrem suum et vir contra amicum
suum. Civitas adversum civitatem
regnum adversus regnum et dirum
petur spiritus egypti in visceribus eius
et consilium eius precipitabo Et in
terrogabunt simulacra sua et divi
nos suos: et phitones et ariolos
et tradam egyptum in manu do
minorum crudelium et rex fortis do
minabitur eorum: ait dominus deus
exercituum Et arescet aqua de ma
ri: et fluvius desolabitur atque sic
cabitur et deficient flumina. attenu
abuntur et siccabuntur rivi agge
rum. Calamus et iuncus marces
cet. Nudabitur alveus rivi a fon
te suo et omnis sementis irrigua
siccabitur arescet et non erit. Et
merebunt piscatores et lugebunt
omnes mittentes in flumen ha
mum et expandentes rete super fa
ciem aque emarcescent. Confundentur
qui operabantur linum: pectentes
et texentes subtilia Et erunt ir
rigua eius flaccentia: omnes qui
faciebant lacunas ad capiendos
pisces. Stulti principes taneos sa
pientes consiliarii pharaonis de
derunt consilium insipiens. Quo
modo dicetis pharaoni: filius sa
pientium ego filius regum an

tiquorum. ubi sunt nunc sapientes
tui? Annuncient tibi: et indicent quid
cogitaverit dominus exercituum super
egyptum Stulti facti sunt principes
taneos: emarcuerunt principes me
pheos: deceperunt egyptum angulum
populorum eius Dominus miscuit
in medio eius spiritum vertiginis
et errare fecerunt egyptum in omni
opere suo sicut errat ebrius et vomens
et non erit egypto opus quod faciat ca
put et caudam incurvantem et re
frenantem In die illa erit egyptus
quasi mulieres et stupebunt et time
bunt a facie commotionis manus
domini exercituum quam ipse move
bit super eam et erit terra iuda egyp
to in festivitatem. Omnis qui illius al' pavore
fuerit recordatus pavebit a facie con
silii domini exercituum quod ipse co
gitavit super eam In die illa erunt .v.
civitates in terra egypti loquentes
lingua chanaan et iurantes per do
minum exercituum: civitas solis
vocabitur una In die illa erit alta
re domini in medio terre egypti: et
titulus domini iuxta terminum eius
Et erit in signum et in testimonium al' erit
domino exercituum in terra egypti
Clamabunt enim ad dominum a fa
cie tribulantis: et mittet eis salvato
rem et propugnatorem qui liberet
eos Et cognoscetur dominus ab e
gypto et cognoscent egyptii dominum
in die illa. Et colent eum in hostiis
et in muneribus et vota vovebunt do
mino et solvent et percutiet dominus
egyptum plaga et sanabit eam et
revertentur ad dominum et pla
cabitur eis et sanabit eos In die il
la erit via de egypto in assyrios et
intrabit assyrius egyptum et egyp
tius in assyrios et servient egyptii as
sur In die illa erit israel tercius egyp
tio et assyrio benedictio in me
dio terre cui benedixit dominus ex
ercituum dicens. Benedictus populus
meus egypti et opus manuum
mearum assyrio: hereditas autem
mea israel. . xx.
In anno quo ingressus est XX
thartan in azotum cum misisset
eum sargon rex assyriorum et pug
nasset contra azotum et cepisset eam

in tempore illo locutus est dominus in
manu ysaie filii amos dicens Vade et
solue saccum de lumbis tuis; et calcia
menta tua tolle de pedibus tuis et fecit
sic uadens nudus et discalciatus Et
dixit dominus Sicut ambulauit ser
uus meus ysaias nudus et discalcia
tus trium annorum signum et por
tentum erit super egyptum et super ethi
opiam sic minabit rex assyriorum
captiuitatem egypti et transmigrati
onem ethiophie. iuuenum et senum
nudam et discalciatam discoopertis na
tibus ignominiam egypti Et timebunt
et confundentur ab ethiopia spe sua
ad et ab egypto gloria sua et dicet habita
tor insule huius in die illa hec erat
spes nostra ad quos confugimus
in auxilium ut liberaret nos a facie
regis assyriorum et quomodo effugere
poterimus nos. xxi.
XXI Onus deserti maris Sicut turbi
nes ab affrico ueniunt de deser
to uenit de terra horribili uisio dura
nuntiata est michi Qui incredulus
est infideliter agit et qui depopulator
al' medeba est uastat. Ascende elam, obside me
de omnem gemitum eius cessare
feci Propterea repleti sunt lumbi mei
dolore angustia possedit me sicut
angustia parturientis corrui cum
audirem conturbatus sum cum uide
rem Emarcuit cor meum: tenebre
stupefecerunt me. Babilon dilecta
mea posita est michi in miraculum
Pone mensam: contemplare in spe
cula comedentes et bibentes Surgi
te principes: arripite clipeum Hec
enim dixit michi dominus Vade et
pone speculatorem: et quodcumque uide
rit annuntiet Et uidit currum du
orum equitum ascensorem asi
ni et ascensorem cameli Et contemplatus
est diligenter multo intuitu: et cla
mauit leo Super speculam domini
ego sum stans iugiter per diem et su
per custodiam meam ego sum stans
totis noctibus Ecce iste uenit ascen
sor uir bige equitum Et respondit
et dixit Cecidit cecidit babilon et
omnia sculptilia deorum eius con
trita sunt in terram Tritura mea
et filia aree mee: que audiui a do
mino exercituum deo israel ad

nuntiaui uobis Onus duma Ad
me clamat ex seyr Custos quid de
nocte custos quid de nocte Dixit
custos Venit mane et nox Si que
ritis querite: conuertimini et uenite
Onus in arabia in saltu ad
uesperam dormietis in semi
tis dodanim Occurrentes sitienti
ferte aquam qui habitatis terram
austri cum panibus occurrite fugi
enti A facie enim gladiorum fugerunt
a facie gladii imminentis a facie
arcus extenti a facie grauis prelii
quoniam hec dicit dominus ad
me Adhuc in anno uno quasi in
anno mercennarii et auferetur omnis
gloria cedar et reliquie nume
ri sagittariorum fortium de filiis
cedar imminuentur. Dominus e
nim deus israel locutus est. xxii.
XXII Onus uallis uisionis Quid
namtibi quoque est quia ascen
disti et tu omnis in tecta clamoris
plena urbs frequens ciuitas exul
tans. Interfecti tui non interfecti
gladio neque mortui tui in bello. Cun
cti principes tui fugerunt simul
duriterque ligati sunt Omnes qui in
uenti sunt uincti sunt pariter pro
cul fugerunt. Propterea dixi. Re
cedite a me amare flebo Nolite
incumbere ut consolemini me
super uastitatem filie populi mei.
Dies enim interfectionis et conculcatio
nis et fletuum a domino deo exercitu
um in ualle uisionis: scrutans murum
et magnificus super montem. Et elam
sumpsit pharetram et currum hominis
equitis et parietem nudabit clipeus
Et erunt electe ualles tue plene qua
drigarum et equites ponent sedes
suas in porta et reuelabitur operimen
tum iude et uidebitis in die illa ar
mamentarium domus saltus et
scissuras ciuitatis dauid uidebitis
quia multiplicate sunt. Et congre
gastis aquas piscine inferioris: et
domus israel iudea numerastis et
destruxistis domos ad muniendum
murum et lacum fecistis inter duos
muros et aquam piscine ueteris
et non suspexistis ad eum qui fece
rat eam et operatorem eius de longe
non uidistis Et uocauit dominus

deus exercituum in die illa ad fletū et
ad planctum et ad calvitium et ad
cingulum sacci et ecce gaudium et le
ticia occidere vitulos et iugulare arie
tes comedere carnes et bibere vinum
Comedamus et bibamus: cras enim
moriemur. Et revelata est hec vox do
mini exercituum in auribȝ meis Si
dimittetur iniquitas hec vobis donec
moriamini: dicit dominus deus exer
cituum vade et ingredere ad eum qui
habitat in tabernaculo ad sobnam
ꝑpositum templi et dices ad eum Quid
tu hic aut quasi quis hic. quia excidi
sti tibi hic sepulchrum excidisti in excel
so memoriale: diligenter in petra ta
bernaculum tibi ecce dominus aspor
tari te faciet sicut asportatur gallus
gallinacius et quasi amictum sic sub
levabit te Coronans coronabit te tribu
latione quasi pilam mittet in terram
latam et spaciosam. Ibi morieris et
ibi erit currus glorie tue ignominia
domus domini dei tui. Et expellam te
de statione tua et de ministerio tuo
deponam te Et erit in die illa vocabo
servum meum eliachim filium el
chie et induam illum tunica tua et
cingulo tuo confortabo illum Et po
testatem tuam dabo in manu eius
et erit quasi pater habitantibȝ ierlm et
domui iuda et dabo clavem david
super humerum eius et aperiet et nō
erit qui claudat et claudet et non e
rit qui aperiat Et figam illum paxil
lum in loco fideli et erit in solium
glorie domui patris sui et suspendēt
super eum omnem gloriam domus
patris eius vasorum diversa genera
Omne vas parvulum a vasis cra
terarum usque ad omne vas musico
rum In die illa dicit dominus exerci
tuum auferetur paxillus qui fixus
XXIII fuerat in loco fideli et frangetur et ca
det et peribit quod pependerat in eo quia
dominus locutus est. xxiii.
Onus tyri ululate naves maris.
quia vastata est domus unde
venire consueverant de terra cethim
revelatum est eis. Tacete qui habita
tis in insula: negociatio sidonis trans
fretantes mare repleverunt te in
aquis multis Semen nili messis
fluminis fruges eius et facta est ne
gociatio gentium erubesce sydon. Ait enim
mare. fortitudo maris dicens Non
parturivi et non peperi et non enutri
vi iuvenes: nec ad incrementum per
duxi virgines Cum auditum fuerit in
egypto dolebunt: cum audierint de tyro
Transite maria: ululate qui habitatis
in insula. Numquid non hec vestra est
que gloriabatur a diebȝ pristinis in anti
quitate sua: ducent eam pedes sui lon
ge ad peregrinandum Quis cogitavit
super hoc tyrum quondam coronatā
cuius negociatores principes institu
res eius inclyti terre: Dominus exerci
tuum cogitavit hoc ut detraheret super
biam omnis glorie: et ad ignominiā
deduceret universos inclitos terre Trā
si terram tuam quasi flumen filia
maris: non est cingulum ultra tibi
Manum suam extendit super mare.
conturbavit regna Dominus man
davit adversum chanaan ut contereret
fortes eius: et dixit. Non adicies ultra
ut glorieris calumniā sustinens virgo
filia sydonis. In cethim consurgens
transfreta: ibi quoque non erit requies
tibi Ecce terra caldeorum: talis populus
non fuit Assur fundavit eā In captivi
tatem traduxerunt robustos eius
suffoderunt domos eius posuerunt
eam in ruinam. Ululate naves ma
ris: quia devastata est fortitudo vestra
Et erit in die illa in oblivione eris o
tyre septuaginta annis sicut dies re
gis unius. Post septuaginta autem
annos: erit tyro quasi canticum me
retricis. Sume cytharam circui civi
tatem: meretrix oblivioni tradi
ta Bene cane: frequenta canticum
ut memoria tui sit Et erit post sep
tuaginta annos visitabit dominus
tyrum et reducet eam ad mercedes
suas Et rursum fornicabitur cum erit cū
universis regnis terre super faciem
terre: et erunt negociationes eius
et mercedes eius sanctificatę dño.
Non condentur neque reponentur:
quia his qui habitaverint coram
domino erit negociatio eius: ut man
ducent in saturitatem et vestiantur
usque ad vetustatem. xxiiii. XXIIII
Ecce dominus dissipabit terrā
et nudabit eam et affliget fa
ciem eius et disperget habitatores eius

Et erit sicut populus sic sacerdos : et si
cut servus sic dominus eius. Sicut an
cilla : sic domina eius. Sicut emens :
sic ille qui vendit. Sicut fenerator : sic
is qui mutuum accipit. Sicut qui re
petit : sic qui debet. Dissipatione dissipa
bitur terra et direptione depredabitur.
Dominus enim locutus est verbum
hoc. Luxit et defluxit terra : et infirmata
est altitudo populi terre et interfecta est
terra ab habitatoribus suis : quia trans
gressi sunt leges : mutaverunt ius :
dissipaverunt fedus sempiternum. Propter
hoc maledictio vorabit terram et pec
cabunt habitatores eius. Ideoque insa
nient cultores eius : et relinquentur
homines pauci. Luxit vindemia : in
firmata est vitis ingemuerunt omnes
qui letabantur corde. Cessavit gaudi
um tympanorum : quievit sonitus
letantium : conticuit dulcedo cythare.
Cum cantico non bibent vinum : ama
ra erit potio bibentibus illam. Attrita
est civitas vanitatis : clausa est omnis
domus nullo introeunte. Clamor e
rit super vino in plateis : deserta est om
nis leticia. Translatum est gaudium
terre. Relicta est in urbe solitudo : et
calamitas opprimet portas : quia hec
erunt in medio terre et in medio po
pulorum. Quomodo si pauce olive que
remanserunt excutiantur ex olea et
racemi cum fuerit finita vindemia.
Hi levabunt vocem suam atque lau
dabunt. Cum glorificatus fuerit do
minus : hinnient de mari. Propter
hoc in doctrinis glorificate dominum
et in insulis maris. nomen domini
dei israel. A finibus terre laudes audivi
mus : gloriam iusti. Et dixi. Secretum
meum michi secretum meum michi.
Ve michi. Prevaricantes prevarica
ti sunt et prevaricatione transgresso
rum prevaricati sunt. Formido et fo
vea et laqueus super te : qui habi
tator es terre. Et erit qui fugerit a
voce formidinis : cadet in foveam
et qui se explicuerit de fovea tenebitur
laqueo quia cataracte de excelsis ap
erte sunt et concutientur fundamenta
terre. Confractione confringetur ter
ra. Commotione commovebitur terra
agitatione agitabitur terra sicut e
brius et auferetur quasi tabernacu

lum unius noctis et gravabit eam
iniquitas sua et corruet et non adi
ciet ut resurgat. Et erit in die illa visi
tabit dominus super militiam celi in
excelso : et super reges terre qui sunt
super terram et congregabuntur in con
gregatione unius fascis in lacum
et claudentur ibi in carcere : et post
multos dies visitabuntur. Et erubes
cet luna et confundetur sol cum regna
verit dominus exercituum in monte
syon et in ierusalem et in conspectu senum
suorum fuerit glorificatus. xxv.
Domine deus meus es tu exal
tabo te. confitebor nomini tuo
quoniam fecisti mirabilia. cogitationes
antiquas fideles amen. Quia
posuisti civitatem in tumulum ur
bem fortem in ruinam. Domum alie
norum ut non sit civitas et in sempi
ternum non edificetur. Super hoc lau
dabit te populus fortis civitas gen
tium robustarum timebit te quia
factus est fortitudo pauperi : fortitudo
egeno in tribulatione sua. Spes a
turbine umbraculum ab estu. Spiritus
enim robustorum quasi turbo impel
lens parietem. Sicut estus in siti
tumultum alienorum humiliabis
et quasi calore sub nube torrente
propaginem fortium marcescere fa
cies. Et faciet dominus exercituum
omnibus populis in monte hoc con
vivium pinguium. convivium vinde
mie pinguium medulla
torum vindemie defecate. Et precip
itabit in monte isto faciem vin
culi colligati super omnes populos
et telam quam orditus est super uni
versas nationes. precipitabit mortem
in sempiternum et auferet dominus
deus lacrimam ab omni facie et op
probrium populi sui auferet de uni
versa terra quia dominus locutus est.
Et dicent in die illa. Ecce deus noster iste.
expectavimus eum : et salvabit nos.
Iste dominus. Sustinuimus eum et
exultabimus et letabimur in salu
tari eius quia requiescet manus
domini in monte isto. Et triturabitur
moab sub eo. sicut teruntur palee
in plaustro. Et extendit manus su
as sub eo : sicut extendit natans ad
natandum. Et humiliabitur gloria

eius cum allisione manuum eius et
munimenta sublimium murorum tuorum
XXVI concident et humiliabuntur et de
trahentur in terram usque ad pulverem; xxvi
In die illa cantabitur canticum istud
in terra iuda. Urbs fortitudinis nostre syon
salvator ponetur in ea murus et ante
murale. Aperite portas et ingrediatur
gens iusta custodiens veritatem. Vetus
die error abiit servabis pacem: pacem quia
in te speravimus. Sperastis in domino in
seculis eternis in domino deo forti in
perpetuum quia incurvabit habitan
vesperam tes in excelso: civitatem sublimem humi
liabit. Humiliabit eam usque ad terram:
aperta detrahet eam usque ad pulverem. Con
culcabit eam pes pauperis: gressus e
genorum. Semita iusti recta est rectus
callis iusti ad ambulandum. Et in
semita iudiciorum tuorum domine
sustinuimus te: nomen tuum et memo
riale tuum in desiderio anime. Anima
mea desideravit te in nocte sed et spiritu
omnes meo in precordiis meis de mane vigi
labo ad te. Cum feceris iudicia tua in
terra iustitiam discent habitatores
orbis. Misereamur impio et non dis
cet facere iustitiam. In terra sanctorum
iniqua gessit. Et non videbit gloriam
domini. Domine exaltetur manus
tua et non videant et confundantur
zelantes populi: et ignis hostes tuos
devoret. Domine dabis pacem nobis
omnia enim opera nostra operatus es no
bis. Domine deus noster possederunt nos
domini absque te: tantum in te recorde
mur nominis tui. Morientes non
vivant gigantes non resurgant.
Propterea visitasti et contrivisti eos
et perdidisti omnem memoriam eorum.
Indulsisti genti domine indulsisti gen
ti. Numquid glorificatus es. Domine elongasti
omnes terminos terre. Domine
in angustia requisierunt te in tribu
latione murmuris doctrina tua eis.
Sicut que concipit cum appropinquaverit
ad partum dolens clamat in dolori
bus suis sic facti sumus a facie tua
domine. Concepimus et quasi par
turivimus et peperimus spiritum. Salutis
iustitiam non fecimus in terra ideo non ceci
derunt habitatores terre. Vivent
mortui tui interfecti mei resurgent.
Expergiscimini et laudate qui habi

tatis in pulvere: quia ros lucis ros
tuus. et terram gigantum detrahes
in ruinam. Vade populus meus intra
in cubicula tua claude ostia tua super
te: abscondere modicum ad momen
tum donec pertranseat indignatio.
Ecce enim dominus egredietur de loco sancto
suo ut visitet iniquitatem habitato
ris terre contra eum. Et revelabit
terra sanguinem suum et non operiet
ultra interfectos suos. xxvii. XXVII
In die illa visitabit dominus in gla
dio suo duro et grandi et forti super le
viathan serpentem vectem et super le
viathan serpentem tortuosum et occi
det cetum qui in mari est. In die illa
vinea meri cantabit ei: ego dominus
qui servo eam. Repente propinabo ei
ne forte visitetur contra eam: nocte et
die servo eam. Indignatio non est
michi. Quis dabit me spinam et ve
prem in prelio. Gradiar super eam
succendam eam pariter. An potius te
nebit fortitudinem meam. Faciet
pacem michi pacem michi faciet. Qui
ingrediuntur impetu ad iacob flore
bit et germinabit israel et implebunt
faciem orbis semine. Numquid iuxta
plagam percutientis se percussit eum
aut sicut occidit interfectos eius sic oc
cisus est. In mensura contra mensu
ram: cum abiecta fuerit iudicabit eam.
Meditatus est in spiritu suo duro per diem
estus. Idcirco super hoc dimittetur ini
quitas domui iacob et iste omnis
fructus ut auferatur peccatum eius.
Cum posuerit omnes lapides altaris
sicut lapides cineris allisos non sta
bunt luci et delubra. Civitas enim
munita desolata erit: speciosa relin
quetur et dimittetur quasi desertum.
Ibi pascetur vitulus et ibi accubabit
et consumet summitates eius. In sicci
tate messis. illius conterentur mulie
res venientes et docentes eam. Non
est enim populus sapiens: propterea
non miserebitur eius qui fecit eum
et qui formavit eum non parcet ei.
Et erit in illa die percutiet dominus
ab alveo fluminis usque ad torren
tem egypti et vos congregabimini unus gra
et unus filii israel. Et erit in die illa
clangetur in tuba magna et venient
qui perditi fuerant de terra assyriorum

et qui eiecti erant de terra egipti: et ad
orabunt dominum in monte sancto i
XXVIII Ierusalem. · xxviii ·
Ve corone superbie ebriis effraim
et flori decidenti glorie exultationis eius
qui erant in vertice vallis pinguissime
errantes animo. Ecce validus et fortis
dominus sicut impetus grandinis tur
bo confringens sicut impetus aquarum
multarum inundantium et emissarum
super terram spatiosam pedibus concul
cabitur corona superbie ebriorum effraim
et erit flos decidens glorie exultationis eius
qui est super verticem vallis pinguium
quasi temporaneum ante maturitatem
autumpni. Quod cum aspexerit videns sta
tim ut manu tenuerit devorabit illud. In
die illa erit dominus exercituum coro
na glorie et sertum exultationis residuo
populi sui. Et spiritus iudicii sedentis sup
iudicium et fortitudo revertentibus de
bello ad portam. Verum hii quoque pre
vino nescierunt et pre ebrietate errave
runt sacerdos et propheta nescierunt pre
ebrietate absorti sunt a vino: errave
runt in ebrietate. Nescierunt videntem
ignoraverunt iudicium. Omnes enim
mense replete sunt vomitu sordium
qua ita ut non esset ultra locus. Quem
docebit scientiam et quem intelligere
faciet auditum? Ablactatos a lacte a pul
sos ab uberibus. Quia manda remanda
manda remanda: expecta expecta expec
ta reexpecta: modicum ibi: modicum
ibi. In loquela enim labii et lingua alt
a loquetur ad populum istum cui dix
it. Hec est requies mea reficite lassum:
et hoc est meum refrigerium. Et nolu
erunt audire et erit eis verbum domini
manda remanda manda remanda:
expecta expecta: expecta reexpecta: mo
dicum ibi: modicum ibi: ut vadant
et cadant retrorsum: et conterantur et
illa queentur et capiantur. Propter
hoc audite verbum domini viri illu
sores: qui dominamini super populum
meum qui est in ierusalem. Dixistis enim
Percussimus fedus cum morte et cum
inferno fecimus pactum. Flagellum
inundans cum transierit non veniet
et super nos quia posuimus mendacium
spem nostram et mendacio protecti sumus.
Ideo hec dicit dominus deus. Ecce ego
mittam in fundamentis syon lapidem

lapidem probatum angularem, preciosum
in fundamento fundatum: qui crediderit
non festinet. Et ponam iudicium in
pondere: et iustitiam in mensura. Et
subvertet grando spem mendacii et p
tectionem aque inundabunt. Et dele
bitur fedus vestrum cum morte: et pactum
vestrum cum inferno non stabit. Flagellum
inundans cum transierit eritis ei in
conculcationem. Quandocumque pertran
sierit tollet vos: quoniam mane diluculo
pertransibit in die et in nocte: et tantum
modo sola vexatio intellectum dabit
auditui. Coangustatum est enim
stratum ita ut alter decidat et pallium
breve utrumque operire non potest.
Sicut enim in monte divisionum sta
bit dominus sicut in valle que est
in gabaon irascetur ut faciat opus
suum peregrinum est opus eius alie
num est opus eius ut operetur opus
suum: peregrinum est opus eius ab
eo. Et nunc nolite illudere: ne forte
constringantur vincula vestra. Con
summationem enim et abbreviati
onem: audivi a domino deo exercit
tuum super universam terram. Au
ribus percipite et audite vocem meam
attendite et audite eloquium me
um. Numquid tota die arabit aran
ut serat: proscindet et sariet humum
suam? Nonne cum adequaverit faciem
eius seret git et ciminum sparget: et
ponet triticum per ordinem et hordeum
et milium et viciam in finibus suis.
et erudiet eum in iudicio deus su
us docebit illum. Non enim in serris
triturabitur git neque rota plaustri
super ciminum circuibit sed in virga
excutietur git et ciminum in baculo.
Panis autem comminuetur verum
non in perpetuum triturans tritura
bit illum neque vexabit eum rota
plaustri neque ungulis suis com
minuet eum. Et hoc a domino deo
exercituum exivit: ut mirabile fa
ceret consilium: et magnificaret
iustitiam. · xxix ·
Ve ariel ariel civitas quam
expugnavit david additus est an
nus ad annum solempnitates e
volute sunt. Et circumvallabo ari
hel et erit tristis et merens et erit
mihi quasi ariel. Et circumdabo

Al' tironi
Al' vulsos

quasi speram in circuitu tuo et iaciam
contra te aggerem: et munimenta po
nam in obsidionem tuam. Humilia
beris de terra loqueris et de humo au
dietur eloquium tuum. Et erit quasi
phitonis de terra vox tua et de humo
eloquium tuum mussitabit. Et erit
sicut pulvis tenuis multitudo ven
tilantium te et sicut favilla pertransi
ens multitudo eorum qui contra te
prevaluerunt. Eritque repente confestim
a domino exercituum visitabitur
in tonitruo et commotione terre: et
voce magna turbinis et tempestatis
et flamme ignis devorantis. Et erit
sicut somnium visionis nocturne
multitudo omnium gentium que
dimicaverunt contra ariel et omnes
qui militaverunt et obsederunt et pre
valuerunt adversus eam. Et sicut
somniat esuriens et comedit cum
autem fuerit experrectus vacua est
anima eius et sicut somniat sitiens
et bibit et postquam fuerit expergefactus
lassus adhuc sitit et anima eius
vacua est: sic erit multitudo omnium
gentium que dimicaverunt contra
montem syon. Obstupescite et admi
ramini: fluctuate et vacillate inebri
amini et non a vino: movemini
et non ebrietate: quoniam miscuit
vobis dominus spiritum soporis. Clau
det oculos vestros et prophetas et princi
pes vestros qui vident visiones operi
et. Et erit vobis visio omnium: sicut
verba libri signati. Quem cum de
derint scienti litteras dicent lege librum
istum. Et respondebit: Nescio litteras.
Et dixit dominus eo quod appropinquat
populus iste ore suo et labiis suis glori
ficat me cor autem eius longe est a
me et timuerunt me mandato homi
num et doctrinis. Ideo ecce ego ad
dam ut admirationem faciam popu
lo huic miraculo grandi et stupendo.
Peribit enim sapientia a sapientibus e
ius: et intellectus prudentium eius
abscondetur. Ve qui profundi estis corde
ut a domino abscondatis consilium.
Quorum sunt in tenebris opera et dicunt
Quis videt nos et quis novit nos.
Perversa est hec vestra cogitatio: quasi
si lutum contra figulum cogitet et di
cat opus factori suo non fecisti me

[left margin:] repe/ factus

[left margin:] ...ssum / ...gnatus est / ...i et dabitur / ...ber nescienti / ...a litteras / ...ceturque ei / lege. Et re/ spondebit

et figmentum dicat fictori suo ~~non fe~~
~~cisti me et figmentum dicat fictori suo~~
non intelligis. Nonne adhuc in mo
dico et in brevi convertetur libanus in
chermel et chermel in saltum reputa
bitur. Et audient surdi in die illa verba
libri et de tenebris et caligine oculi ce
corum videbunt. et addent mites in
domino letitiam et pauperes homi
nes in sancto israel exultabunt. Quoniam
defecit qui prevalebat: consummatus
est illusor et succisi sunt omnes qui
vigilabant super iniquitatem. Qui
peccare faciebant homines in verbo
et arguentem in porta supplantabant
et declinaverunt frustra a iusto. Prop
ter hoc hec dicit dominus ad domum
iacob qui redemit abraham. Non modo
confundetur iacob neque modo vultus
eius erubescet sed cum viderit filios
suos opera manuum mearum in
medio sui sanctificantes nomen me
um et sanctificabunt sanctum no
men iacob et deum israel predica
bunt. Et scient errantes spiritu intel
lectum et mussitatores discent legem. ·xxx·
Ve filii desertores dicit dominus
ut faceretis consilium et non
ex me et ordiremini telam et non
per spiritum meum ut adderetis peccatum
super peccatum. Qui ambulatis ut
descendatis in egyptum et os meum
non interrogastis: sperantes auxi
lium in fortitudine pharaonis et
habentes fiduciam in umbra egyp
ti. Et erit vobis fortitudo pharaonis
in confusionem et fiducia umbre egyp
ti in ignominiam. Erant enim prin
cipes tui in tanis: et nuntii tui usque
ad anes pervenerunt. Omnes con
fusi sunt super populo qui eis pro
desse non potuit: non fuerunt in auxi
lium et in aliquam utilitatem sed
in confusionem et in obprobrium. Onus iumentorum austri
In terra tribulationis et angustie le
ena et leo ex eis vipera et regulus
volans: portantes super humeros
iumentorum divitias suas et super
gibbum camelorum thesauros suos
ad populum qui eis prodesse non po
terit. Egyptus enim frustra et vane
auxiliabitur. Ideo clamavi super hoc
superbia tantum est quiesce. Nunc ergo
ingressus scribe eis super buxum

[right margin:] al' charmel

[right margin:] al' deum

[right margin:] XXX

[right margin:] al' taphnes

et in libro diligent' exara illud et erit
in die nouissimo in testimonium usque
in eternum. Populus enim ad iracundi
Al' prouocans — am prouocatus est et filii mendaces fi
lii nolentes audire legem dei. Qui di
cunt uidentibus nolite uidere et aspicie
tibus nolite aspicere nobis ea que recta
sunt. loquimini nobis placentia: uidete
nobis errores. Auferte a me uiam de
clinate a me semitam. cesset a facie
nostra sanctus israel. Propterea hec
dicit dominus deus sanctus israel.
pro eo quod reprobastis uerbum hoc
et sperastis in calumnia et in tumul
tu et innixi estis super eo propterea
erit uobis iniquitas hec sicut inter
ruptio cadens et requisita in muro
excelso quoniam subito dum non
al' irrupcio — speratur ueniet contritio eius. et com
minuetur sicut conteritur lagena fi
Al' per — guli contritione perualida et non
inuenietur de fragmentis eius testa
in qua portetur igniculus de incendio
aut hauriatur parum aque de fouea.
Quia hec dicit dominus deus sanctus
israel. si reuertimini et quiescatis
XXX — salui eritis. In silentio et in spe erit
fortitudo uestra. et noluistis et dixistis.
Nequaquam sed ad equos fugiemus. I
deo fugietis. et super ueloces ascende
mus. Ideo uelociores erunt qui perse
quentur uos. Mille homines a facie
terroris unius. a facie terroris quin
que fugietis. donec relinquamini quasi
malus nauis in uerticem montis
et quasi signum super collem. Prop
terea expectat dominus ut misereatur
uestri. et ideo exaltabitur parcens uobis
quia deus iudicii dominus. beati omnes
qui expectant eum. Populus enim
syon habitabit in ierusalem. Plorans ne
quaquam plorabis. miserans miserebi
tur tui. Ad uocem clamoris tui statim
ut audierit respondebit tibi. Et da
bit tibi dominus panem artum et
aquam breuem. et non faciet auo
lare a te ultra doctorem tuum. Et
erunt oculi tui uidentes preceptorem
tuum. et aures tue audient uerbum
post tergum monentis. hec uia am
bulate in ea. neque ad dexteram. neque
ad sinistram. et contaminabis la
minas sculptilium argenti tui et
uestimentum conflatilis auri tui.

et disperges ea sicut inmunditiam
menstruate. egredere dices ei. Et dabit
pluuiam semini tuo ubicumque semina
ueris in terra. et panis frugum terre
erit uberrimus et pinguis. Pascetur
in possessione tua in die illo agnus
spatiose. et tauri tui et pulli asinorum
qui operantur terram: commixtum
migma comedent sicut in area uenti
latum est. Et erit super omnem montem
excelsum. et super omnem collem ele
uatum riui currentium aquarum
in die interfectionis multorum cum
ceciderint turres. Et erit lux lune sic
ut lux solis. et lux solis erit septempliciter
ter sicut lux septem dierum. in die qua
alligauerit dominus uulnus populi sui
et percussuram plage eius sanauerit.
Ecce nomen domini uenit de longin
quo: ardens furor eius et grauis
ad portandum. labia eius repleta
sunt indignatione. et lingua eius
quasi ignis deuorans. Spiritus eius
uelut torrens inundans usque ad
medium colli ad perdendas gentes
in nichilum. et frenum erroris quod
erat in maxillis populorum. Can
ticum erit uobis sicut uox sanctificate
sollempnitatis. et letitia cordis sicut
qui pergit cum tibia ut intret in mon
tem domini ad fortem israel. Et au
ditam faciet dominus gloriam uo
cis sue. et terrorem brachii sui osten
det in comminatione furoris. et
flamme ignis deuorantis. Allidet
in turbine et in lapide grandinis.
A uoce enim domini pauebit assur
uirga percussus. Et erit transitus uir
ge fundatus quam requiescere faciet
dominus super eum in tympanis
et in cytharis et in bellis precipuis
expugnabit eos. Preparata est enim
ab heri thofeth a rege: preparata
profunda et dilatata. Nutrimenta
eius ignis et ligna multa. flatus
domini sicut torrens sulphuris
succendens eam. XXXI.
Ue qui descendunt in egyptum
ad auxilium in equis spe
rantes. et habentes fiduciam super
quadrigis quia multe sunt. et super
equitibus quia preualidi nimis.
et non sunt confisi super sanctum
israel: et dominum non requisierunt.

Ipse autem sapiens adduxit malum.
et verba sua non abstulit. Et consur
get contra domum pessimorum: et con
tra auxilium operantium iniquita
tem. Egyptus homo et non deus: et
equi eorum caro et non spiritus. Et dominus
inclinabit manum suam et corruet
et auxiliator et cadet cui prestatur
auxilium simulque omnes consumen
tur. Quia hec dicit dominus ad me.
Quomodo si rugiat leo et catulus
leonis super predam suam cum
occurrerit ei multitudo pastorum a
voce eorum non formidabit et a
multitudine eorum non pavebit
sic descendit dominus exercituum
ut prelietur super montem Syon et
super collem eius. Sicut aves vo
lantes sic proteget dominus exerci
tuum ierusalem: protegens et liberans:
transiens et salvans. Convertimini
sicut in profundum recesseratis filii
israel. In die enim illa abiciet vir
idola argenti sui et idola auri sui: que
fecerunt vobis manus vestre in peccatum
et cadet assur in gladio non viri:
et gladius non hominis vorabit
eum et fugiet non a facie gladii et
iuvenes eius vectigales erunt
XXXII et fortitudo eius a terrore transibit
et pavebunt fugientes principes eius. xxxij.
Dixit dominus cuius ignis est
in Syon: et caminus eius in
ierusalem. Ecce in iustitia regnabit rex
et principes in iudicio preerunt. Et
erit vir sicut qui absconditur a ven
to et celat se a tempestate sicut rivi
aquarum in siti: et umbra petre
prominentis in terra deserta. Non
caligabunt oculi videntium et au
res audientium diligenter auscul
tabunt. Et cor stultorum intelliget
scientiam. et lingua balborum ve
lociter loquetur et plane. Non vo
cabitur ultra is qui insipiens est
princeps: neque fraudulentus appel
labitur maior. Stultus enim fatua
loquetur et cor eius faciet iniquita
tem ut perficiat simulationem et lo
quatur ad dominum fraudulenter
et vacuam faciat animam esu
rientis: et potum sitienti auferat.
Fraudulenti vasa: pessima sunt.
Ipse enim cogitationes concinnavit

ad perdendos mites in sermone menda
cii cum loqueretur pauper iudicium.
Princeps vero ea que digna sunt
principe cogitabit et ipse super duces
stabit. Mulieres opulente surgite et
audite vocem meam filie confidentes
percipite auribus eloquium meum. Post
dies enim et annum et vos contur
babimini confidentes. Consummata est
enim vindemia: collectio ultra non
veniet. Obstupescite opulente contur
bamini confidentes exuite vos et con
fundimini. Accingite lumbos vestros
super ubera plangite, regione deside sup
rabili super vinea fertili. Super humum
populi mei spine et vepres ascendent
quanto magis super omnes domos
gaudii civitatis exultantis. Domus
enim dimissa est multitudo urbis
relicta est tenebre et palpatio facte sunt
super speluncas usque in eternum. Gau
dium onagrorum pascua gregum
donec effundatur super nos spiritus de excel
so. Et erit desertum in chermel et cher
mel in saltum reputabitur. Et habi
tabit in solitudine iudicium et iusti
tia in chermel sedebit et erit opus ius
titie pax: et cultus iustitie silentium
et securitas usque in sempiternum et
sedebit populus meus in pulcritudi
ne pacis et in tabernaculis fiducie et
in requie opulenta. Grando autem
in descensione saltus et humilitate
humiliabitur civitas. xxxiij. XXXIII
Beati qui seminatis super omnes
aquas: immittentes pedem
bovis et asini. Ve qui predaris nonne
ipse predaberis? Et qui spernis nonne et
ipse sperneris? Cum consummaveris
depredationem: depredaberis. Cum fati
gatus desieris contempnere, contempneris. Domine
miserere nostri te enim expectavimus
esto brachium nostrum in mane: et
salus nostra in tempore tribulationis.
A voce angeli fugerunt populi: et ab
exaltatione tua disperse sunt gentes
et congregabuntur spolia vestra sicut
colligitur bruchus: velud cum fosse
plene fuerint de eo. Magnificatus est
dominus quoniam habitavit in ex
celso: implevit Syon iudicio et ius
titia et erit fides in temporibus suis
Divitie salutis sapientia et scientia
timor domini ipse thesaurus eius.

Ecce videntes clamabunt foris: ange
li pacis amare flebunt. Dissipate sunt
vie cessavit transiens per semitam.
Irritum factum est pactum proiecit
civitates non reputavit homines.
Luxit et elanguit terra. confusus est
libanus et obsorduit et factus est sa
ron sicut desertum et concussa est ba
san et carmelus. Nunc consurgam
dicit dominus nunc exaltabor nunc
sublevabor. Concipietis ardorem pari
etis stipulam. Spc vr̄ ut ignis vora
bit vos: et erunt populi quasi de incen
dio cinis. Spine congregate igni con
burentur. Audite qui longe estis que
fecerim et cognoscite vicini fortitudi
nem meam. Conturbati sunt in syon
peccatores possedit tremor hypocritas.
Quis poterit habitare de vobis cum
igne devorante. Quis habitabit ex vo
bis cum ardoribus sempiternis. Qui
ambulat in iustitiis et loquitur ve
ritatem: qui proicit avaritiam ex
calumnia: et excutit manus suas ab
omni munere. Qui obturat aures
suas ne audiat sanguinem: et clau
dit oculos suos ne videat malum. Iste
in excelsis habitabit munimenta saxo
rum sublimitas eius. Panis ei datus
est aque eius fideles sunt. Regem in
decore suo videbunt oculi eius: cernent
terram de longe. Cor tuum meditabitur
timorem. Ubi est litteratus ubi legis
verba ponderans. ubi doctor parvulorum
Populum impudentem non videbis
populum alti sermonis ita ut non
possis intelligere disertitudinem lin
gue eius in quo nulla est sapientia.
Respice syon civitatem sollempnitatis
nostre. Oculi tui videbunt iherusalem habita
tionem opulentam: tabernaculum
quod nequaquam transferri poterit. nō
auferentur clavi eius in sempiternum
funiculi eius non rumpentur quia
solummodo ibi magnificus dominus
nr̄ locus fluviorum: rivi latissimi
et patentes. Non transibit per eum na
vis remigum: neque trieris magna
transgredietur eum. Dominus enim
iudex noster dominus legifer nr̄: dñs
rex nr̄. Ipse salvabit nos. Laxati sunt
funiculi tui: sed non prevalebunt. Sic
erit malus tuus: ut dilatare signū
non queas. Tunc dividentur spolia

al' sui

al' nō aliis

predarum multarum. Claudi diripi
ent rapinam: neque dicet vicinus lā
gui. Populus qui habitat in ea au
feretur ab eo iniquitas. XXXIIII.
Accedite gentes et audite: et po
puli attendite. Audiat terra et
plenitudo eius orbis et omne germen
eius. Quia indignatio domini super
omnes gentes et furor super uni
versam militiam eorum. Interfecit eos
et dedit eos in occisionem. Interfecti
eorum proicientur et de cadaveribus e
orum ascendet fetor. Tabescent mō
tes a sanguine eorum: et tabescet
omnis militia celorum et com
plicabuntur sicut liber celi: et om
nis militia eorum defluet sicut de
fluit folium de vinea et de ficu.
Quoniam inebriatus est in celo gladius
meus: ecce super idumeam descen
det et super populum interfectio
nis mee ad iudicium. Gladius
domini repletus est sanguine in
crassatus est adipe de sanguine ag
norum et hircorum de sanguine
medullatorum arietum. Victima
enim domini in bosra et interfec
tio magna in terra edom et descen
dent unicornes cum eis: et tauri
cum potentibus. Inebriabitur terra
eorum sanguine et humus eorum
adipe pinguium. Quia dies ultio
nis domini: annus retributio
nis iudicii syon. Et convertentur
torrentes eius in picem: et humus
eius in sulphur. Et erit terra eius
in picem ardentem nocte et die:
non extinguetur in sempiternum.
Ascendet fumus eius a generatio
ne in generationem desolabitur
in secula seculorum. Non erit tran
siens per eam et possidebunt illam
onocrotalus et ericius et ibis et
corvus habitabunt in ea. Et ex
tendetur super eam mensura ut
redigatur ad nichilum et perpen
diculum in desolationem. Nobi
les eius non erunt ibi regem po
tius invocabunt. Et omnes prin
cipes eius erunt in nichilum. Et
orientur in domibus eius spine et
urtice: et paliurus in munitionibus
eius et erit cubile draconum et
pascua strutionum. Et occurrent

Onocentaur' taur. i. asin' mixt' hoī natura agrestis dictus sic quia sup'ior ps sit silis hoī · posterior asino monstrū est. cāōn

demonia onocentaurus: et pilosus cla
mabit alter ad alterum Ibi cubabit
lamia: et inuenit sibi requiem Ibi ha
buit foueam ericius et enutriuit ca
tulos: et circumfodit et fouit in umb'
eius: ibi congregate sunt milui alt'
ad alterum. Requirite diligent' in libro
domini et legite: unum ex eis non de
fuit. Alter alterum non quesiuit: quia
quod ex ore meo procedit ille manda
uit: et sp's eius ipse congregauit ea
et ipse misit eis sortem et manus eius
diuisit eam illis in mensuram usq;
XXXV in eternum possidebunt eam in ge
neratione et generationem habita
bunt in ea. xxxv.
Letabitur deserta et inuia et ex
ultabit solitudo: et florebit quasi
lilium germinans germinabit:
et exultabit letabunda et laudans.
Gloria libani data est ei decor carme
li et saron. Ipsi uidebunt gloriam do
mini: et decorem dei nri. Confortate
manus dissolutas: et genua debilia
roborate. Dicite pusillanimes confor
tamini: et nolite timere. Ecce deus
uester ultionem adducet retributionis
Deus ipse ueniet et saluabit nos. Tunc
aperientur oculi cecorum: et aures
surdorum patebunt. Tunc saliet si
cut ceruus claudus et aperta erit li
ngua mutorum. Quia scisse sunt in des'
to aque: et torrentes in solitudine
et que erat arida in stagnum: et si
tiens in fontes aquarum. In cubili
bus in quibus prius dracones habita
bant orietur uiror calami et iunci:
et erit ibi semita et uia: et uia sca uo
cabitur. Non transibit per eam pol
lutus: et hec erit nobis directa uia
ita ut stulti non errent per eam. Nō
erit ibi leo et mala bestia non asce
det per eam: nec inuenietur ibi. Et
ambulabunt per eam qui liberati
fuerint et redempti a domino conu
uertentur et uenient in syon cum
laude et letitia sempiterna super ca
XXXVI pita eorum. Gaudium et letitiam
obtinebunt et fugiet dolor et gemit' xxxvi.
Et factum est in quarto deci
mo anno regis ezechie ascē
dit sennacherib rex assyriorum sup
omnes ciuitates iuda munitas:
et cepit eas. Et misit rex assiriorum
rabsacen de lachis in ierlm ad regem
ezechiam in manu graui et stetit in
aque ductu piscine superioris in uia
agri fullonis. Et egressus est ad eū
heliachim filius helchie qui erat sup
domum et sobna scriba et ioe filius
asaph a commentariis et dixit ad e
os rabsaces. Dicite ezechie. Hec dicit
rex assyriorum rex magnus. Que est
ista fiducia qua confidis: aut quo
consilio uel fortitudine rebellare dis
ponis: super quem habes fiduciam
quia recessisti a me. Ecce confidis sup
baculum harundineum confractum
istum super egyptum: cui si innisus al' ī mix'
fuerit homo intrabit in manum ei' et
pforabit eam. Sic pharao rex egypti
omnibus qui confidunt in eo. Quod si
responderis mihi in domino deo no
stro confidimus: nonne ipse est cui'
abstulit ezechias excelsa et altaria
et dixit iude et ierlm coram altari
isto adorabitis. Et nunc trade te dnō
meo regi assyriorum et dabo tibi duo
milia equorum: nec poteris ex te pre
bere ascensores eorum. Et quomodo
sustinebis faciem iudicis unius loci
ex seruis domini mei minoribus. Qd'
si confidis in egypto et in quadrigis
et in equitibus: et nunc numquid sine
domino ascendi ad terram istam
ut disperderem eam. Dominus dixit
ad me. Ascende ad terram istam: et dis
perde eam. Et dixit eliachim et sobna
et ioae ad rabsacen. Loquere ad seruos
tuos syra lingua: intelligimus enī.
Ne loquaris ad nos iudaice in auri
bus populi: qui est super murum. Et
dixit ad eos rabsaces. Numquid ad
dominum tuum et ad te misit me do
minus meus ut loquerer omnia
uerba ista: et non potius ad uiros qui
sedent in muro ut comedant stercora
sua et bibant urinam pedum suor'
uobiscum. Et stetit rabsaces et cla
mauit uoce magna iudaice et dix
it. Audite uba regis magni: regis
assyrior. Hec dicit rex. Non seducat
uos ezechias quia non poterit eru
ere uos et nobis tribuat fiduciam
ezechias sup domino dicens: eruēs
liberabit nos dominus non dabit'
ciuitas hec in manu regis assyri
orum. Nolite audire ezechiam. Hec

Hec lamia. mie. monstrū est pedes hēns
equinos cetā fēiea. vl' sēdm Greg' hēt spe
ciem humanā corpus bestiale. Et cōpat'
ypocrite. xxxiiii. moral'. Ianuensis
eodem ūbo quia omēs ypocrite p'ma fa
cie quod ostendūt q̄si ex rōne sctatis ē
Sed bestiale est corpus quod sequitur q̄a
valde iniqua sūt que sub boni specie
uoluntur vn̄ bn̄ dr̄ hic. Ibi cubab' lamia

cum dicat rex assyriorum. Facite mecum benedictionem et egredimini ad
me et comedite unusquisque vineam
suam et unusquisque ficum suam: et
bibite unusquisque aquam cisterne
sue donec veniam et tollam vos ad
terram que est ut terra vestra terram
frumenti et vini: terram panum et
vinearum. Nec conturbet vos ezechi
as dicens: dominus liberabit nos. Num
quid liberaverunt dii gentium unus
quisque terram suam de manu regis
assyriorum: ubi est deus emath et
arfath: ubi est deus sefarvaim. Num
quid liberaverunt samariam de ma
nu mea. Quis est ex omnibus diis ter
rarum istarum qui eruerit terram
suam de manu mea: ut eruat dominus
ierusalem de manu mea. Et siluerunt et
non responderunt ei verbum: manda
verat enim rex eis dicens. Ne respon
deatis ei. Et ingressus est eliachim fi
lius elchie qui erat super domum et
al' ioae — sobna scriba et ioe filius asaph a co
mentariis ad ezechiam scissis vesti
bus et nuntiaverunt ei verba rabsacis.

XXXVII — Et factum est cum audisset — xxxvii.
rex ezechias scidit vestimenta
sua et obvolutus est sacco et intra
vit in domum domini et misit elia
chim qui erat super domum et sobnam
scribam et seniores de sacerdotibus op
tos saccis ad ysaiam filium amos
prophetam: et dixerunt ad eum. Hec di
cit ezechias. Dies tribulationis et an
gustie et — correctionis et blasphemie dies hec
quia venerunt filii usque ad partum
et virtus non est pariendi. Si quomodo
audiat dominus deus tuus verba
rabsacis quem misit rex assyriorum
dominus suus ad blasphemandum
al' deum — dominum viventem et exprobrandum
sermonibus quos audivit dominus
deus tuus leva ergo orationem pro
reliquiis que reperte sunt. Et vene
runt servi regis ezechie ad ysa
iam et dixit ad eos ysaias. Hec dicetis
domino vestro. Hec dicit dominus.
Ne timeas a facie verborum que au
disti quibus blasphemaverunt pueri
regis assyriorum me. Ecce ego dabo
ei spiritum et audiet nuntium et reverte
tur ad terram suam: et corruere eum
faciam gladio in terra sua. Reversus

est autem rabsaces et invenit regem
assyriorum preliantem adversus lob
nam: audierat quia profectus esset de
lachis. Et audivit de tharaca rege ethi
opie dicentes: egressus est ut pug
net contra te. Quod cum audisset:
misit nuntios ad ezechiam dicens.
Hec dicetis ezechie regi iude loquentes.
Non te decipiat deus tuus in quo
tu confidis dicens. Non dabitur ie
rusalem in manu regis assyriorum.
Ecce tu audisti omnia que fecerunt
reges assyriorum omnibus terris
quas subverterunt et tu poteris libe
rari. Numquid eruerunt eos dii gen
tium quos subverterunt patres
mei gozan. et aran. et reseph. et fi
lios eden qui erant in thalasar. Ubi
est rex emath et rex arfath et rex — al'
urbis sefarvaim et ana et ava. — al'
Et tulit ezechias libros de manu
nuntiorum et legit eos: et ascendit
in domum domini et expandit eos
coram domino. Et oravit ezechias
ad dominum dicens. Domine exer
cituum deus israel qui sedes super
cherubim: tu es deus solus omnium
regnorum terre tu fecisti celum et
terram. Inclina domine aurem
tuam et audi: aperi domine oculos
tuos et vide: et audi omnia verba
sennacherib que misit ad blasphe
mandum dominum viventem. Ve
re enim domine desertas fecerunt
reges assyriorum terras et regi
ones earum: et dederunt deos ea
rum igni. Non enim erant dii
sed opera manuum hominum
lignum et lapides et comminuerunt
eos. Et nunc domine deus noster sal
va nos de manu eius: et cognos
cant omnia regna terre quia
tu es deus solus. Et misit ysaias
filius amos ad ezechiam dicens.
Hec dicit dominus deus israel.
Pro quibus rogasti me de senna
cherib rege assyriorum hoc est
verbum quod locutus est dominus
super eum. Despexit te et subsan
navit te virgo filia syon post te
movit caput filia ierusalem. Cui ex
probrasti et quem blasphemasti. et — al'
super quem exaltasti vocem tuam et
levasti altitudinem oculorum

tuorum. ad sanctum israel In manu
seruorum tuorum exprobrasti dn̄o
et dixisti. In multitudine quadriga
rum mearum ego ascendi altitudi
nem montium iuga libani et succi
dam excelsa cedrorum eius et electas a
bietes illius Et introibo altitudine
summitatis eius: saltum carmeli
eius. Ego fodi et bibi aquam et exsic
caui uestigio pedis mei omnes riuos
aggerum Numquid non audisti que
olim fecerim ei. Ex diebus antiquis
ego plasmaui illud et nunc adduxi
Et factum est in eradicationem col
lium compugnantium: et ciuita
tum munitarum. Habitatores e
arum breuiata manu contremu
erunt et confusi sunt: facti sunt si
cut fenum agri et gramen pascue
et herba tectorum que exaruit an
tequam maturesceret Habitatione
tuam et egressum tuum et introi
tum tuum cognoui: et insaniam
tuam contra me cum furoris ad
uersum me. Superbia tua ascendit
in aures meas. Ponam ergo circulum
in naribus tuis et frenum in labiis
tuis et reducam te in uiam per quam
uenisti Tibi autem hoc erit signum
Comede hoc anno que sponte nas
cuntur. et in anno secundo pomis
uescere In anno autem tercio se
minate et metite: et plantate ui
neas et comedite fructum earum
Et mittet id quod saluatum fuerit
de domo iuda et quod reliquum est
radicem deorsum et faciet fructum
sursum quia de ierusalem exibunt re
liquie: et saluatio de monte syon
zelus domini exercituum faciet is
tud Propterea hec dicit dominus
de rege assyriorum Non introibit
ciuitatem hanc et non iaciet ibi
sagittam et non occupabit eam
clipeus: et non mittet in circuitu
eius aggerem In uia qua uenit
per eam reuertetur et ciuitatem hanc
non ingredietur dicit dominus et
protegam ciuitatem istam ut sal
uem eam: propter me et propter
dauid seruum meum Egressus est
autem angelus domini et percussit in
castris assyriorum centum octogi
ta quinque milia et surrexerunt

mane: et ecce omnes cadauera mortu
orum. Et egressus est: et abiit. et reuersus
est sennacherib rex assyriorum: et ha
bitauit in niniue. Et factum est cum
adoraret in templo nesrach dominum Nō de morte sennacherib
suum: adramelech et sarasar filii eius sic' deū
percusserunt eum gladio: fugeruntque
in terram ararath. Et regnauit aso
radon filius eius pro eo. xxxviii. XXXVIII
In diebus illis egrotauit ezechias usque
ad mortem: et intrauit ad eum ysa
ias filius amos propheta et dixit ei. Hec
dicit dominus Dispone domui tue: quia
morieris tu et non uiues ~~et non ui~~
~~ues~~ Et conuertit ezechias faciem suam
ad parietem et orauit ad dominum
et dixit Obsecro domine memento Nō p rogacionē vite eze
queso quomodo ambulauerim coram chie p penitenciam et oraciōnē
te in ueritate et in corde perfecto: et
quod bonum est in oculis tuis fecerim
et fleuit ezechias fletu magno Et
factum est uerbum domini ad ysa
iam dicens uade et dic ezechie. hec
dicit dominus deus dauid patris tui
Audiui orationem tuam et uidi la
crimas tuas Ecce ego adiciam
super dies tuos quindecim annos.
et de manu regis assyriorum eruam
te. et ciuitatem istam et protegam
eam hoc autem erit. signum tibi a
domino quia faciet dominus uerbum
hoc quod locutus est Ecce ego reuerti
faciam umbram linearum per quas
descenderat in horologio achaz: in sole
retrorsum decem lineis et reuersus est
sol decem lineis: per gradus quos des
cenderat. Scriptura ezechie regis iude
cum egrotasset et conualuisset de in
firmitate sua. Ego dixi In dimidio di Nō ps in cāticas
erum meorum uadam ad portas in
feri Quesiui residuum annorum
meorum dixi. Non uidebo dominum deum
dominum in terra uiuentium. Non as
piciam hominem ultra: et habita
torem quietis. Generatio mea abla
ta est et conuoluta est a me quasi ta
bernaculum pastorum. Precisa est
uelut a texente uita mea: dum ad
huc ordirer succidit me De mane usque rer
ad uesperam finies me. Sperabam
usque ad mane: quasi leo sic contriuit
omnia ossa mea De mane usque ad
uesperam finies me. Sicut pullus hyrun me
dinis sic clamabo. meditabor ut co

lumba: Attenuati sunt oculi mei suspi
cientes in excelsum Domine vim pa
tior responde pro me quid dicam aut
quid respondebit michi cum ipse fecerim
Recogitabo tibi omnes annos meos: in
amaritudine anime mee Domine si
sic vivitur et in talibus vita spiritus mei
corripies me et vivificabis me ecce in
pace amaritudo mea amarissima Tu
autem eruisti animam meam ut non
periret proiecisti post tergum tuum om
nia peccata mea. Quia non infernus
confitebitur tibi neque mors laudabit
te non expectabunt qui descendunt in
lacum veritatem tuam. [vivens] vivens ipse
confitebitur tibi sicut et ego hodie: pater
filiis notam faciet veritatem tuam. fac
Domine salvum me et psalmos nos
tros cantabimus cunctis diebus vite
nostre in domo domini. Et iussit ysaias
ut tollerent massam de ficis: et cata
plasmarent super vulnus et sanaretur
et dixit ezechias. Quod erit signum quia
XXXIX ascendam in domum domini. xxxix
In tempore illo misit marodach bala
dan filius baladan rex babilonis libros
et munera ad ezechiam audierat enim
quod egrotasset et convaluisset letatus
est autem super eis ezechias et osten
dit eis cellam aromatum et argenti
et auri et odoramentorum et unguenti
optimi et omnes apothecas suppellecti
lis sue et universa que inventa sunt in
thesauris eijus Non fuit verbum quod
non ostenderet eis ezechias in domo
sua: et in omni potestate sua Introivit
autem ysaias propheta ad regem eze
chiam et dixit ei Quid dixerunt viri
isti et unde venerunt ad te. et dixit
ezechias De terra longinqua vene
runt ad me de babilone Et dixit Quid
viderunt in domo tua. Et dixit ezechi
as Omnia que in domo mea sunt vi
derunt: non fuit res quam non osten
derim eis in thesauris meis Et dixit
ysaias ad ezechiam Audi verbum domini
exercituum ecce dies venient et aufe
rentur omnia que in domo tua sunt
et que thesaurizaverunt patres tui us
que ad diem hanc in babilonem Non re
linquetur quicquam dicit dominus Et de
filiis tuis qui exibunt de te quos ge
nueris tollent et erunt eunuchi in pa
latio regis babilonis et dixit ezechias

ad ysaiam Bonum verbum domini
quod locutus est et dixit fiat tantum
pax et veritas in diebus meis. xl. XL
Consolamini consolamini popu
lus meus: dicit dominus deus
vester loquimini ad cor ierusalem et advocate
eam quoniam completa est malicia
eius: dimissa est iniquitas illius susce
pit de manu domini duplicia pro om
nibus peccatis suis. vox clamantis in de
serto: parate viam domini rectas faci
te in solitudine semitas dei nostri Omnis
vallis exaltabitur et omnis mons
et collis humiliabitur Et erunt prava
in directa: et aspera in vias planas et
revelabitur gloria domini et videbit
omnis caro pariter quod os domini
locutum est. Vox dicentis Clama et dixi
Quid clamabo. Omnis caro fenum
et omnis gloria eius quasi flos agri
Exsiccatum est fenum et cecidit flos quia
spiritus domini sufflavit in eo vere fenum
est populus Exsiccatum est fenum et
cecidit flos verbum autem domini ma
net in eternum Super montem excelsum
ascende tu qui evangelizas syon: exal
ta in fortitudine vocem tuam qui evan
gelizas ierusalem Exalta noli timere Dic
civitatibus iude ecce deus vester Ecce dominus
deus in fortitudine veniet et brachium
eius dominabitur ecce merces eius
cum eo et opus illius coram eo Sicut
pastor gregem suum pascet: in brachio
suo congregabit agnos et in sinu suo
levabit fetas ipse portabit. Quis men
sus est pugillo aquas et celos palmo
ponderavit. Quis appendit tribus digitis
molem terre et libravit in pondere
montes et colles in statera. Quis
adiuvit spiritum domini aut quis consi
liarius eius fuit et ostendit illi. Cum
quo iniit consilium et instruxit eum
et docuit eum semitam iusticie et eru
divit eum sciencia et viam prudentie
ostendit illi. Ecce gentes quasi stilla
situle et quasi momentum stature
reputate sunt Ecce insule quasi pul
vis exiguus et libanus non sufficiet
et ad succendendum: et animalia eius
non sufficient ad holocaustum Omnes
gentes quasi non sint sic sunt coram
eo et quasi nichilum et inane repu
tate sunt ei Cui ergo similem fecistis
dominum aut quam imaginem ponetis

tis ei? Numquid sculptile conflavit fa
ber: aut aurifex auro figuravit illud
et laminis argenteis argentarius?
Forte lignum et imputribile elegit ar
tifex sapiens querit quomodo statuat
simulacrum quod non moveatur. Nu
quid non scitis? Numquid non audi
stis? Numquid non ab initio adnun
tiatum est vobis? Numquid non intel
lexistis fundamenta terre? Qui sedet
super gyrum terre et habitatores eius
sunt sicut locuste. Qui extendit velut
nichilum celos et expandit eos sicut
tabernaculum ad inhabitandum. Qui
dat secretorum scrutatores quasi non
sint iudices terre velud inane fecit.
Et quidem neque plantatus neque sat'
neque radicatus in terra truncus eor'.
Repente flavit in eos et aruerunt
et turbo quasi stipulam auferet eos
Et cui assimilastis me et adequastis me
dicit sanctus? levate in excelsum oculos
vestros: et videte quis creavit hec. Qui
educit in numero miliciam eorum et
omnes ex nomine vocat. pre multitudine
fortitudinis et roboris virtutisque
eius: neque unum reliquum fuit. Qua
re dicis iacob et loqueris israel ab
scondita est via mea a domino et a
deo meo iudicium meum transivit.
Numquid nescis aut non audisti?
Deus sempiternus dominus qui cre
avit terminos terre: non deficiet neque
laborabit nec est investigatio sapien
tie eius. Qui dat lasso virtutem et
his qui non sunt fortitudinem: et ro
bur multiplicat. Deficient pueri et la
borabunt et iuvenes in infirmitate
cadent. xli.

Qui autem sperant in domino
mutabunt fortitudinem assu
ment pennas sicut aquile current et
non laborabunt ambulabunt et
non deficient. Taceant ad me insule et
gentes mutent fortitudinem acce
dant et tunc loquantur: simul ad iu
dicium propinquemus. Quis susci
tavit ab oriente iustum vocavit
eum ut sequeretur se? Dabit in con
spectu eius gentes et reges obtinebit
dabit quasi pulverem gladio eius et
sicut stipulam vento raptam arcui
eius. Persequetur eos et transibit
in pace semita in pedibus eius non

apparebit. Quis hec operatus est et fecit
vocans generationes ab exordio? ego
dominus: primus et novissimus ego
sum. Viderunt insule et timuerunt
extrema terre obstupuerunt appro
pinquaverunt et accesserunt. unus
quisque proximo suo auxiliabitur et
fratri suo dicet confortare. Conforta
vit faber erarius percutiens malleo. Al' bit
eum qui cudebat tunc temporis dicens
glutino bonum est et confortavit eum
clavis ut non moveretur. Et tu israel
serve meus iacob quem elegi semen
abraham amici mei in quo appre
hendi te ab extremis terre et a lon
ginquis eius vocavi te. et dixi tibi
servus meus es tu: elegi te et non
abieci te. Ne timeas quia ego tecum
sum: ne declines quia ego deus tuus deus
Confortavi te et auxiliatus sum tui Al' tibi
et suscepit te dextera iusti mei. Ecce con
fundentur et erubescent omnes qui
pugnant adversum te: erunt quasi
non sint et peribunt viri qui contra
dicunt tibi. Queres eos: et non inve
nies viros rebelles tuos. Erunt qua
si non sint et veluti consumptio ho
minis bellantis adversum te: quia
ego dominus deus tuus apprehendens
manum tuam dicensque tibi. Ne ti
meas ego adiuvi te. Noli timere ver
mis iacob qui mortui estis ex israel.
Ego auxiliatus sum tui dicit dominus:
et redemptor tuus sanctus israel. E
go posui te quasi plaustrum tritu
rans novum: habens rostra serran
tia. Triturabis montes et comminu
es: et colles quasi pulverem pones
ventilabis eos et ventus tollet: et
turbo disperget eos et tu exultabis
in domino et in sancto israel letabe
ris. Egeni et pauperes querunt aquas
et non sunt: lingua eorum siti aruit
Ego dominus exaudiam eos deus
israel non derelinquam eos. Aperiam in
supinis collibus flumina: et in medio Al' supremis
camporum fontes. Ponam desertum
in stagna aquarum et terram in
viam in rivos aquarum. Dabo in
solitudine cedrum: et spinam et mir
tum et lignum olive. Ponam in de
serto abietem ulmum et buxum simul
ut videant et sciant et recogitent et
intelligant pariter quia manus do

domini fecit hoc: et sanctus israel creavit
illud. Prope facite iudicium vestrum dicit
dominus: afferte si quid forte habetis
dixit rex iacob. Accedant et nuntient vo
bis quecumque ventura sunt. Priora que
fuerunt nuntiate: et ponemus cor no
strum et sciemus novissima eorum: et
que ventura sunt indicate nobis. An
nuntiate que ventura sunt in futurum
et sciemus quia dii estis vos. Bene
quoque aut male si potestis facite: et loqua
mur et videamus simul. Ecce vos estis ex nichilo
et opus vestrum ex eo quod non
est. Abhominatio est qui elegit vos.
Suscitavi ab aquilone et veniet ab
ortu solis: vocabit nomen meum: et
adducet magistratus quasi lutum
et velut plastes conculcans humum.
Quis annuntiavit ab exordio ut scia
mus: et a principio ut dicamus iustus
es? Non est neque annuntians neque pre
dicens neque audiens sermones vestros.
Primus ad syon dicet: ecce adsunt: et
ierusalem evangelistam dabo. Et vidi et non
erat neque ex istis quisquam qui iniret con
silium: et interrogatus responderet ver
bum. Ecce omnes iniusti et vana opera
eorum: ventus et inane simulacra eo
XLII Ecce servus meus suscipiam rum. xlii.
eum: electus meus complacuit
sibi in illo anima mea. Dedi spiritum
meum super eum: iudicium gentibꝫ
proferet. Non clamabit neque accipiet per
sonam: nec audietur foris vox eius.
Calamum quassatum non conteret:
et linum fumigans non extinguet. In
veritate educet iudicium. Non erit
tristis neque turbulentus donec ponat
in terra iudicium: et legem eius insu
le expectabunt. Hec dicit dominus deus
creans celos et extendens eos: firmans
al' germinant vel' veniunt terram et que germinantur ex ea:
dans flatum populo qui est super eam:
et spiritum calcantibꝫ eam. Ego dominus
vocavi te in iustitia: et apprehendi ma
num tuam: et servavi te et dedi te in
fedus populi in lucem gentium: ut
aperires oculos cecorum: et educeres
de conclusione vinctum: de domo car
al' tem ceris sedentes in tenebris. Ego dñs
hoc est nomen meum: gloriam meam
alteri non dabo: et laudem meam
sculptilibꝫ. Que prima fuerunt ecce ve
nerunt: nova quoque ego annuntio

antequam oriantur audita vobis faciam.
Cantate domino canticum novum:
laus eius ab extremis terre. Qui descen
ditis in mare et plenitudo eius:
insule et habitatores earum. Suble
vetur desertum et civitates eius: in
domibꝫ habitabit cedar. Laudate habita
tores petre: de vertice montium clama
bunt. Ponent domino gloriam: et lau
dem eius in insulis nuntiabunt. Domi
nus sicut fortis egredietur: sicut vir pre
liator suscitabit zelum: vociferabitur
et clamabit: super inimicos suos con
fortabitur. Tacui semper silui patiens
fui: sicut parturiens loquar. Dissipabo
et absorbebo simul: desertos faciam
montes et colles: et omne gramen
eorum exsiccabo. Et ponam flumina
in insulas: et stagna arefaciam. Et du
cam cecos in viam quam nesciunt:
in semitis quas ignoraverunt am
bulare eos faciam. Ponam tenebras co
ram eis in lucem: et prava in recta.
Hec verba feci eis et non dereliqui eos.
Conversi sunt retrorsum. Confundan
tur confusione qui confidunt in sculp
tili. Qui dicunt conflatili: vos dii nostri.
Surdi audite: et ceci intuemini ad vi
dendum. Quis cecus nisi servus meus:
et surdus nisi ad quem nuntios meos
misi? Quis cecus: nisi qui venum
datus est? Quis cecus nisi servus do
mini? Quis vides multa: nonne cu
stodies? Qui apertas habes aures: non
ne audies? Et dominus voluit ut sancti
ficaret eum: et magnificaret legem
et extolleret. Ipse autem populus direp
tus et vastatus: laqueus iuvenum
omnes: et in domibꝫ carcerum abscon
diti sunt. Facti sunt in rapinam: nec
est qui eruat: in direptionem: et non
est qui dicat redde. Quis est in vobis qui au
diat hoc: attendat et auscultet futu
ra? Quis dedit in direptionem iacob et
israel vastantibꝫ? Nonne dominus
ipse cui peccavimus? Et noluerunt in
viis eius ambulare: et non audierunt
legem eius. Et effudit super eum in
dignationem furoris sui: et forte bel
lum. Et combussit eum in circuitu: et
non cognovit: et succendit eum: et non
intellexit. xliii.
Et nunc hec dicit dominus creans
te iacob: et formans te israel

Noli timere quia redemi te : et vocaui
te nomine tuo meus es tu. Cum trã
sieris per aquas tecum ero : et flumi
na non operient te. Cum ambulaueris
in igne non conbureris et flamma
non ardebit in te : quia ego dominus de
us tuus sanctus israel saluator tuus.
Dedi propitiationem tuam egyptum
ethiopiam et saba pro te. Ex quo hono
rabilis factus es in oculis meis : et
gloriosus ego dilexi te. Et dabo homines
pro te et populos pro anima tua. Noli
timere : quoniam tecum ego sum. Ab
oriente adducam semen tuum et ab
occidente congregabo te. Dicam aquilo
ni da : et austro noli prohibere. Affer fi
lios meos de longinquo et filias meas
ab extremis terre et omnem qui in
uocat nomen meum in gloriam me
am creaui eum formaui eum et feci
eum. Educ foras populum cecum et
oculos habentem : surdum et aures ei
sunt. Omnes gentes congregate sunt
simul et collecte tribus. Quis in uob
adnuntiet istud et que prima sunt
audire nos faciat : Dent testes eorum
et iustificentur. et audiant et dicant
vere. Vos testes mei dicit dominus et
seruus meus quem elegi : ut sciatis
et credatis michi et intelligatis quia
ego ipse sum. Ante me non est forma
tus deus : et post me non erit. Ego
sum ego sum dominus : et non est
absque me saluator. Ego adnuntiaui
et saluaui auditum feci et non fu
it in uobis alienus. Vos testes mei
dicit dominus : et ego deus. Et ab ini
tio ego ipse : et non est qui de manu
mea eruat. Operabor et quis auertet
illud. Hec dicit dominus deus vester
sanctus israel. Propter uos emisi
in babilonem : et detraxi uectes uniuer
sos : et caldeos in nauibus suis glo
riantes. Ego dominus sanctus vester
creans israel rex vester. Hec dicit dominus
qui dedit in mari uiam : et in aquis
torrentibus semitam. qui eduxit qua
drigam et equum : agmen et robus
tum. Simul obdormierunt nec re
surgent contriti sunt quasi linum
extincti sunt. Ne memineritis prio
rum et antiqua ne intueamini. Ec
ce ego facio noua, nunc orientur utique
cognoscetis ea. Ponam in deserto

uiam : et in inuio flumina. Glorifi
cabit me bestia agri dracones et struc
tiones : quia dedi in deserto aquas et
flumina in inuio : ut darem potum
populo meo electo meo. populum is
tum formaui michi : laudem meam
narrabit. Non me inuocasti iacob
neque laborasti in me israel. Non obtu
listi michi arietem holocausti tui et
uictimis tuis non glorificasti me.
Non te seruire feci in oblatione : nec
laborem tibi prebui in thure. Non
emisti michi argento calamum : et
adipe uictimarum tuarum non
inebriasti me. Verumptamen ser
uire me fecisti in peccatis tuis : pre
buisti michi laborem in iniquitatibus
tuis. Ego sum ego sum ipse qui de
leo iniquitates tuas propter me :
et peccatorum tuorum non recorda
bor. Reduc me in memoriam : et iu
dicemur simul. Narra si quid ha
bes : ut iustificeris. Pater tuus pri
mus peccauit : et interpretes tui pre
uaricati sunt in me : et contaminaui
principes sanctos. Dedi ad interfecti
onem iacob : et israel in blasphemiam.
Et nunc audi iacob · xliiij · XLIIII
serue meus et israel quem
elegi. hec dicit dominus faciens et
formans te : ab utero auxiliator tuus.
Noli timere serue meus iacob : et
rectissime quem elegi. Effundam e
nim aquas super sitientem : et fluen
ta super aridam. effundam spiritum
meum super semen tuum et benedic
tionem meam super stirpem tuam et
germinabunt inter herbas quasi sa
lices iuxta preter fluentes aquas. Iste
te dicet domini ego sum et ille uocabit
in nomine iacob. Et hic scribet ma
nu sua domino. et in nomine israel
assimulabitur. Hec dicit dominus
rex israel et redemptor eius dominus
exercituum. Ego primus et ego no
uissimus et absque me non est deus.
Quis similis mei. uocet et adnunti
et et ordinem exponat michi ex
quo constitui populum antiquum
uentura et que futura sunt adnun
tient eis. Nolite timere neque contur
bemini. ex tunc audire te feci et ad
nuntiaui : uos estis testes mei. Nun
quid est deus absque me et formator

quem ego non noverim. plastes idoli
omnes nichil sunt: et amantissima
eorum non proderunt eis. Ipsi sunt tes
tes eorum quia non vident neque intel
ligunt ut confundantur. Quis forma
vit deum et sculptile conflavit ad
nichil utile. Ecce omnes participes eius
confundentur. fabri enim sunt: ex ho
minibus. Convenient omnes stabunt
et pavebunt et confundentur simul. Fa
ber ferrarius lima operatus est: in pru
nis et in malleis formavit illud. et
operatus est in brachio fortitudinis
sue. Esuriet et deficiet: non bibet aquam
et lassescet. Artifex lignarius extendit
normam. formavit illud in runcina
fecit illud in angularibus et in circino
tornavit illud et fecit imaginem vi
ri quasi speciosum hominem habi
tantem in domo. Succidit cedros: tulit
ilicem et quercum que steterat inter
ligna saltus. Plantavit pinum quam
pluvia nutrivit: et facta est hominibus
in focum. Sumpsit ex eis et calefactus
est et succendit et coxit panes. De reliquo
autem operatus est deum et adoravit
et fecit sculptile et curvatus est ante il
lud. Medium eius combussit igni et
de medio eius carnes comedit. Coxit
pulmentum et saturatus est et cale
factus est et dixit. Va. calefactus sum
vidi focum. Reliquum autem eius
deum fecit et sculptile sibi. Curvatur
ante illud et adorat illud et obsecrat
dicens libera me quia deus meus es
tu. Nescierunt neque intellexerunt: obli
ti enim sunt ne videant oculi eorum
et ne intelligant corde suo. Non recogi
tant in mente sua neque cognoscunt ne
sentiunt ut dicant. Medietatem eius
combussi igni et coxi super carbones
eius panes. Coxi carnes et comedi et
de reliquo eius idolum faciam. ante
truncum ligni procidam. pars eius
cinis est: cor insipiens adoravit illud
et non liberavit animam suam: neque
dicit forte mendacium est in dextera
mea. Memento horum iacob et israel
quoniam servus meus es tu israel
non oblivisceris mei. Delevi ut nubem
iniquitates tuas et quasi nebulam
peccata tua. Revertere ad me quoniam
redemi te. laudate celi quoniam misericordiam
fecit dominus. iubilate extrema terre

Resonate montes laudationem saltus
et omne lignum eius: quoniam redemit do
minus iacob: et israel gloriabitur. Hec
dicit dominus redemptor tuus et for
mator tuus ex utero. Ego sum dominus
faciens omnia. extendens celos solus
stabiliens terram et nullus mecum
irrita faciens signa divinorum et ari
olos in furorem vertens: convertens sa
pientes retrorsum et scientiam eorum
stultam faciens. Suscitans verbum ser
vi sui: et consilium nunciorum suo
rum complens. Qui dico ierusalem habitabis
et civitatibus iuda edificabimini: et de
serta eius suscitabo. Qui dico profundo
desolare et flumina tua arefaciam.
Qui dico cyro pastor meus es: et omnem
voluntatem meam complebis. Qui
dico ierusalem edificaberis. et templo fun
daberis. xlv. XLV
Hec dicit dominus christo meo cyro
cuius apprehendi dexteram ut
subiciam ante faciem eius gentes et
dorsa regum vertam. Et aperiam co
ram eo ianuas: et porte non claudentur.
Ego ante te ibo: et gloriosos terre hu
miliabo. portas ereas conteram et
vectes ferreos confringam et dabo
tibi thesauros absconditos et archana se
cretorum. ut scias quia ego dominus
qui voco nomen tuum deus israel
propter servum meum iacob et israel
electum meum. Et vocavi te in no
mine tuo: assimilavi te. et non cog
novisti me. Ego dominus et non est amplius
extra me non est deus. Ac
cinxi te. et non cognovisti me: ut sci
ant hii qui ab ortu solis et qui ab occidente
quoniam absque me non est deus. E
go dominus et non est alter formans
lucem et creans tenebras faciens pa
cem et creans malum. Ego dominus
faciens omnia hec. Rorate celi desuper
et nubes pluant iustum. aperiatur ter
ra et germinet salvatorem: et iusticia
oriatur simul. Ego dominus creavi
eum. Ve qui contradicit fictori suo
testa de samiis terre. Numquid dicit lu
tum figulo suo quid facis et opus tu
um absque manibus est. Ve qui dicit patri
quid generas: et mulieri quid parturis.
Hec dicit dominus sanctus israel
plastes eius. Ventura interrogate me
super filios meos et super opus ma

nuum mearum mandate michi. Ego feci
terram et hominem super eam creavi ego
Manus mee tetenderunt celos et omnes
milicie eorum mandavi. Ego suscitavi
eum ad iusticiam et omnes vias eius
dirigam. Ipse edificabit civitatem meam
et captivitatem meam dimittet non
in precio neque in muneribus: dicit dominus
deus exercituum. Hec dicit dominus La
bor egypti et negociatio ethiopie et sa
baim viri sublimes ad te transibunt
et tui erunt. Post te ambulabunt: vinc
ti manicis pergent et te adorabunt: te
que deprecabuntur. Tantum in te est deus
et non est absque te deus. Vere tu es deus
absconditus: deus israel salvator. Con
fusi sunt et erubuerunt omnes simul
abierunt in confusionem fabricato
res errorum. Israel salvatus est in do
mino: salute eterna. Non confundemi
ni et non erubescetis usque in seculum
seculi. Quia hec dicit dominus creans
celos ipse deus: formans terram et faci
ens eam. Ipse plastes eius. non in va
num creavit eam. sed ut habitaretur for
mavit eam. Ego dominus et non est
alius. Non in abscondito locutus sum
in loco terre tenebroso. Non dixi semi
ni iacob: frustra querite me. Ego do
minus loquens iusticiam adnuncia
ns recta. Congregamini et venite
et accedite simul qui salvati estis ex
gentibus. Nescierunt qui levant lignum
sculpture sue: et rogant deum non
salvantem. Adnunciate et venite et
consiliamini simul. Quis auditum
fecit hoc ab initio: Ex tunc predixi
illud. Numquid non ego dominus
et non est ultra deus absque me. Deus
iustus et salvans non est preter me.
Convertimini ad me et salvi eritis om
nes fines terre: quia ego deus et non
est alius: in memet ipso iuravi. Egre
dietur de ore meo iusticie verbum et
non revertetur: quia michi curvabitur
omne genu et iurabit omnis lingua.
Ergo in domino dicens: Mee sunt
iusticie et imperium ad eum venient
et confundentur omnes qui repug
nant ei. In domino iustificabitur et
laudabitur omne semen israel. xlvi.
Confractus est bel contritus est
nabo: facta sunt simulacra eo
rum bestiis et iumentis. Onera vestra g

ravi pondere usque ad lassitudinem conta
buerunt et contrita sunt simul non
potuerunt salvare portantem et anima
eorum in captivitatem ibit. Audite
me domus iacob et omne residuum
domus israel qui portamini a meo u
tero qui gestamini a mea vulva
usque ad senectam ego ipse et usque ad
canos ego portabo ego feci et ego feram
et ego portabo et salvabo. Cui adsimi
lastis me ad equastis: et comparastis
me et fecistis similem. Qui confertis
aurum de sacculo et argentum state
ra ponderatis: conducentes aurificem
ut faciat deum et procidunt et a
dorant. portant illum in humeris ges
tantes et ponentes in loco suo et stabit
ac de loco suo non movebitur sed et cla
mabunt ad eum non audiet de tri
bulatione non salvabit eos. Memen
tote istud et fundamini: redite preva
ricatores ad cor. Recordamini prioris
seculi quoniam ego sum deus et non
est ultra deus nec est similis mei:
adnuncians ab exordio novissimum
et ab initio que nec dum facta sunt
dicens. Consilium meum stabit et
omnis voluntas mea fiet. Vocans
ab oriente avem et de terra longinqua
virum voluntatis mee. Et locutus
sum et adducam illud: creavi et fa
ciam illud. Audite me duro corde qui
longe estis a iusticia. Prope feci iustici
am meam non elongabitur et salus
mea non morabitur. Dabo in syon
salutem et in israel gloriam meam. xlvii.
Descende sede in pulvere virgo
filia babilonis: sede in terra. XLVII
Non est solium filie caldeorum quia
ultra non vocaberis mollis et tene
ra. Tolle molam et mole farinam de
nuda turpitudinem tuam: discoperi
humerum revela crura transi flumi
na. Revelabitur ignominia tua: et
videbitur opprobrium tuum. Ultionem
capiam et non resistet michi homo
redemptor noster dominus exercituum
nomen illius sanctus israel. Sede tacens et in
tra in tenebras filia chaldeorum quia
non vocaberis ultra domina regno
rum. Iratus sum super populum me
um contaminavi hereditatem me
am et dedi eos in manu tua. Non
posuisti eis misericordias: super senem ad g

uasti iugum tuum ualde. et dixisti In
sempiternum ero domina Non posui
sti hec super cor tuum neque recordata es
nouissimi tui. Et nunc audi hec delica
ta et habitans confidenter: que dicis
in corde tuo. Ego sum et non est preter
me amplius Non sedebo uidua: et ig al' alius
norabo sterilitatem uenient tibi duo
hec subito in die una sterilitas et uidu
itas uniuersa uenerunt super te propter
multitudinem maleficiorum tuorum
et propter duritiam incantatorum tu
orum uehementem Et fiduciam habu
isti in malitia tua: et dixisti Non est
qui uideat me Sapientia tua et scien
tia tua hec decepit te. Et dixisti in corde
tuo Ego sum et non est preter me al
tera. ueniet super te malum: et nescies
ortum eius. Et irruet super te calami
tas quam non poteris expiare: ue
niet super te repente miseria quam nes
cies Sta cum incantatoribus tuis et in
multitudine maleficiorum tuorum al' maleficiorum
in quibus laborasti ab adolescentia tua
si forte quid prosit tibi aut si possis
fieri fortior. Defecisti in multitudine con
siliorum tuorum Stent et saluent te
augures celi qui contemplabantur
sidera et supputabant menses: ut ex
eis annuntiarent uentura tibi Ecce
facti sunt sicut stipula: ignis com
bussit eos Non liberabunt animam
suam de manu flamme non sunt pru
ne quibus calefiant: nec focus ut sedeant
ad eum Sic facta sunt tibi in quibuscumque
laboraueras Negotiatores tui ab
adolescentia tua unusquisque in uia
sua errauerunt : non est qui saluet
XLVIII te. xlviii.
Audite hoc domus iacob qui uo
camini nomine israel et de aquis iu
da existis Qui iuratis in nomine do al' de
mini et dei israel recordamini: non in
ueritate neque in iustitia De ciuitate
enim sancta uocati sunt et super deum
israel constabiliti sunt dominus exerci
tuum nomen eius Priora ex tunc
annuntiaui et ex ore meo exierunt et
audita feci ea: repente operatus sum
et uenerunt Sciui enim quia durus
es tu et neruus ferreus ceruix tua
et frons tua erea Predixi tibi ex tunc
antequam uenirent indicaui tibi ne
forte diceres idola mea fecerunt hec

et sculptilia mea et conflatilia mea
mandauerunt ista que audisti uide
omnia uos autem non annuntiastis
Audita feci tibi noua ex tunc et con
seruata que nescis Nunc creata sunt
et non ex tunc et ante diem et non au
disti ea. ne forte dicas ecce ego cognoui
ea. neque audisti neque cognouisti neque ex
tunc aperta est auris tua Scio enim
quia preuaricans preuaricaberis et
transgressorem de uentre uocaui te
Propter nomen meum longe faciam
furorem meum et laude mea infre
nabo te ne intereas Ecce excoxi te sed
non quasi argentum elegi te in ca
mino paupertatis propter me faciam
ut non blasphemer et gloriam meam
alteri non dabo Audi me iacob: et israel
quem ego uoco Ego ipse ego primus
ego nouissimus Manus quoque mea
fundauit terram et dextera mea men
sa est celos Ego uocabo eos et stabunt
simul: congregamini omnes uos et
audite Quis de eis annuntiauit hec
Dominus dilexit eum faciet uolunta
tem suam in babilone et brachium su
um in caldeis. Ego. ego locutus sum
et uocaui eum: adduxi eum et directa
est uia eius Accedite ad me et audite
hoc Non a principio in abscondito
locutus sum Ex tempore antequam fi
eret ibi eram: et nunc dominus deus
misit me et spiritus eius Hec dicit do
minus deus: redemptor tuus sanctus
israel Ego dominus deus tuus docens
te utilia: gubernans te in uia qua am
bulas Utinam attendisses mandata
mea: facta fuisset sicut flumen pax
tua: et iustitia tua sicut gurgites ma
ris et fuisset quasi arena semen tuum
et stirps uteri tui ut lapilli eius Non
interisset et non fuisset attritum no
men eius a facie mea Egredimini de
babilone fugite a chaldeis: in uoce ex
ultationis annuntiate Auditum facite
hoc: et ferte illud usque ad extrema
terre et dicite Redemit dominus ser
uum suum iacob Non sitierunt in
deserto cum educeret eos: et aquam de
petra produxit eis et scidit petram et
fluxerunt aque Non est pax impiis di
cit dominus. xlix.
Audite insule: et attendite populi
de longe dominus ab utero uocauit

me: De ventre matris mee recordatus est
nominis mei Et posuit os meum qua
si gladium acutum: in umbra manus
sue protexit me et posuit me sicut sagit
tam electam In pharetra sua abscon
dit me et dixit michi Servus meus es
tu israel quia in te gloriabor Et ego dixi
In vacuum laboravi sine causa et vane
fortitudinem meam consumpsi Ergo
iudicium meum cum domino: et opus
meum cum deo meo Et nunc hec dicit
dominus formans me ex utero servum
sibi: ut reducam iacob ad eum et
israel non congregabitur et glorifi
catus sum in oculis domini et deus
meus factus est fortitudo mea et dixit
Parum est ut sis michi servus
ad suscitandas tribus iacob et feces
israel convertendas Dedi te in lucem
gentium ut sis salus mea usque ad
extremum terre hec dicit dominus
redemptor israel sanctus
eius ad contemptibilem animam
abhominatam gentem ad servum
dominorum. Reges videbunt et con
surgent principes et adorabunt prop
ter dominum quia fidelis est: et sanctum
israel qui elegit te Hec dicit dominus
In tempore placito exaudivi te et in
die salutis auxiliatus sum tui Et
servavi te et dedi te in fedus populi
ut suscitares terram et possideres
hereditates dissipatas: ut diceres
hiis qui vincti sunt exite et hiis qui
in tenebris revelamini Super vias
pascentur et in omnibus planis pas
cua eorum Non esurient neque siti
ent et non percutiet eos estus et sol
quia miserator eorum reget eos et
ad fontes aquarum portabit eos
Et ponam omnes montes meos in
viam et semite mee exaltabuntur
Ecce isti de longe venient et ecce illi
ab aquilone et mari: et isti de terra
australi. Laudate celi. et exulta terra
iubilate montes laudem: quia con
solatus est dominus populum suum
et pauperum suorum miserebitur
Et dixit syon dereliquit me dominus
et dominus oblitus est mei Num
quid oblivisci potest mulier infan
tem suum ut non misereatur filio
uteri sui: et si illa oblita fuerit: ego
tamen non obliviscar tui Ecce in
manibus meis descripsi te: muri tui co
ram oculis meis semper venerunt.
structores tui destruentes te et dissipan
tes a te exibunt Leva in circuitu oculos
tuos et vide omnes isti congregati sunt
venerunt tibi vivo ego dicit dominus
quia omnibus hiis velut ornamento ve
stieris: et circumdabis tibi eos quasi
sponsa quia deserta tua et solitudines
tue et terra ruine tue nunc angusta
erunt pre habitatoribus et longe fuga
buntur qui absorbebant te Adhuc di
cent in auribus tuis filii sterilitatis tue: — fily
Angustus michi est locus: fac spatium
michi ut habitem et dices in corde tuo
Quis genuit michi istos? Ego sterilis
et non pariens transmigrata et cap
tiva: et istos quis enutrivit Ego des
tituta et desolata et isti ubi erant
Hec dicit dominus deus. Ecce levo — al' levabo
ad gentes manum meam et ad po
pulos exaltabo signum meum Et
afferent filios tuos in ulnis et fili
as tuas super humeros portabunt
Et erunt reges nutricii tui et regine
nutrices tue vultu in terram demis
so adorabunt te et pulverem pedum
tuorum lingent Et scies quia ego
dominus super quo non confunden
tur qui expectant eum Numquid
tolletur a forti preda: aut quod
captum fuerit a robusto salvum esse
poterit? Quia hec dicit dominus. Et
quidem et captivitas a forti tolle
tur et quod ablatum fuerit a robus
to salvabitur Eos vero qui iudica
verunt te ego iudicabo et filios tuos
ego salvabo Et cibabo hostes tuos
carnibus suis et quasi musto sangui
ne suo inebriabuntur Et sciet omnis
caro quia ego dominus salvans
te et redemptor tuus fortis iacob. l. L
Hec dicit dominus Quis est
hic liber repudii matris vestre
quo dimisi eam: Aut quis est cre
ditor meus cui vendidi vos? Ecce
in iniquitatibus vestris venditi estis: et
in sceleribus vestris dimisi matrem
vestram quia veni et non erat vir
vocavi et non erat qui audiret.
Numquid abbreviata et parvula
facta est manus mea ut non possim
redimere aut non est in me virtus
ad liberandum? Ecce in increpatione

ne mea desertum faciam mare ponam
flumina in siccum: computrescent
pisces sine aqua et morientur in siti
Induam celos tenebris: et saccum po-
nam operimentum eorum Dominus
dedit michi linguam eruditam ut sci-
am sustentare eum qui lapsus est ver-
bo erigit mane: mane erigit michi au-
rem: ut audiam quasi magistrum
Dominus deus aperuit michi aurem
ego autem non contradico: retrorsum
non abij Corpus meum dedi percutien
tibus: et genas meas vellentibus faciem
meam non averti ab increpantibus et con
spuentibus in me Dominus deus auxiliator
meus: ideo non sum confusus Ideo
posui faciem meam ut petram duris
simam et scio quoniam non confun-
dar Juxta est qui iustificat me quis
contradicet michi? Stemus simul.
Quis est adversarius meus? Accedat
ad me. Ecce dominus deus auxiliator
meus quis est ergo qui condempnet me
Ecce omnes quasi vestimentum con
terentur: tinea comedet eos Quis ex
vobis timens deum audiens vocem
servi sui? Quis ambulavit in tene
bris: et non est lumen ei? Speret in
nomine domini: et innitatur super
deum suum Ecce omnes vos accen
dentes ignem et accincti flammis ambulate in lumine ignis vestri et in flammis
quas succendistis De manu mea.
factum est hoc vobis: in doloribus dor
LI A mietis. .4.
Audite me qui sequimini quod
iustum est et queritis dominum At-
tendite ad petram unde excisi estis
et ad cavernam laci de qua precisi estis
Attendite ad abraham patrem vestrum
et ad saram que peperit vos: quia vn-
num vocavi eum et benedixi ei. et
multiplicavi eum. Consolabitur
ergo dominus syon et consolabitur om-
nes ruinas eius Et ponet desertum
eius quasi delitias et solitudinem
eius quasi ortum domini. Gaudium
et leticia invenietur in ea: gratiarum
actio et vox laudis Attendite ad me
populus meus et tribus mea me au-
dite quia lex a me exiet et iudicium
meum in lucem populorum requies
cet. Prope est iustus meus egressus est
salvator meus et brachia mea populos
iudicabunt Me insule expectabunt:

brachium meum sustinebunt Levate in
celum oculos vestros et videte sub terra deor-
sum Quia celi sicut fumus liquescent et
terra sicut vestimentum atteretur et ha-
bitatores eius sicut hec interibunt Salus
autem mea in sempiternum erit: et iusti
cia mea non deficiet Audite me qui scitis
iustum populus lex mea in corde eorum:
Nolite timere obprobrium hominum: et
blasphemias eorum ne metuatis. Sicut
enim vestimentum sic comedet eos ver-
mis et sicut lanam sic devorabit eos tine
a. Salus autem mea in sempiternum erit
L et iusticia mea in generatione gene
rationum .ij.
Consurge consurge: induere forti
tudinem brachium domini. Consurge si-
cut in diebus antiquis: in generationibus
seculorum. Nunquid non tu percussisti su-
perbum: vulnerasti draconem. Nunquid
non tu siccasti mare aquam abyssi ve-
hementis qui posuisti profundum ma-
ris viam ut transirent liberati? Et nunc
qui redempti sunt a domino revertentur
et venient in syon laudantes et leticia
sempiterna super capita eorum Gaudi-
um et leticiam tenebunt. fugiet dolor
et gemitus ego ego ipse consolabor vos
Quis tu ut timeas ab homine mor
tali et a filio hominis qui quasi fenum
ita arescet: et oblitus es domini factoris
tui qui tetendit celos et fundavit terram
et formidasti iugiter tota die a facie fu-
roris eius qui te tribulabat et parave-
rat ad perdendum: Ubi nunc est furor tri-
bulantis? Cito veniet gradiens ad ape-
riendum et non interficiet usque ad inter-
nitionem: neque deficiet panis eius. Ego
autem sum dominus deus tuus qui con-
turbo mare et intumescunt fluctus eius
dominus exercituum nomen meum
Posui verba mea in ore tuo: et in um-
bra manus mee protexi te ut plantes
celos et fundes terram et dicas ad sy-
on populus meus es tu. Elevare eleva-
re consurge ierusalem qui bibisti de ma-
nu domini calicem ire eius. Usque ad
profundum calicis soporis bibisti:
et potasti usque ad feces. Non est qui
sustentet eam ex omnibus filiis quos
genuit et non est qui te apprehendat
manum eius ex omnibus filiis quos
enutrivit Duo sunt que occurrerunt
tibi quis contristabitur super te? Vasti

tas et contritio et fames et gladius quis
consolabitur te. Filii tui proiecti sunt
dormierunt in capite omnium uiarum
sicut orix illaqueatus pleni indignatione
domini increpatione dei tui. Idcirco audi hec
paupercula: et ebria non a uino Hec dicit
dominator tuus dominus. et deus tuus qui
pugnabit pro populo suo Ecce tuli de manu
tua calicem soporis: fundum calicis
indignationis mee. Non adicies ut bibas
illum ultra et ponam illum in manu
eorum qui te humiliauerunt: et dixerunt
anime tue. Incuruare: ut transeamus et
posuisti ut terram corpus tuum et quasi ui
am transeuntibus. Consurge consurge. in
duere fortitudine tua syon: induere uesti
mentis glorie tue ierusalem ciuitas sancti quia
non adiciet ultra ut pertranseat per te in
circumcisus et immundus Excutere. de
puluere consurge sedere ierusalem solue uin
cula colli tui captiua filia syon quia hec
dicit dominus Gratis uenundati estis et si
ne argento redimemini quia hec dicit do
minus deus. In egyptum descendit populus
meus in principio ut colonus esset ibi: et
assur absque ulla causa calumpniatus
est eum Et nunc quid michi est hic dicit
dominus: quoniam ablatus est gratis
populus meus Dominatores eius inique
agunt dicit dominus: et iugiter tota die
nomen meum blasphematur Propter
hoc sciet populus meus nomen meum
in die illa: quia ego ipse qui loquebar ecce
adsum Quam pulchri super montes
pedes annuntiantis et predicantis salutem
dicentis syon regnabit deus tuus Vox spe
culatorum tuorum leuauerunt uocem
simul laudabunt quia oculo ad o
culum uidebunt cum conuerterit dominus
syon Gaudete et laudate simul deserta ie
rusalem: quia consolatus est dominus
populum suum: redemit ierusalem Parauit
dominus brachium sanctum suum in oculis
omnium gentium: et uidebunt omnes
fines terre salutare dei nostri. Recedite recedite
exite inde: pollutum nolite tangere Exite
de medio eius: mundamini qui fertis
uasa domini quoniam non in tumultu
exibitis neque in fuga properabitis pre
cedet enim uos dominus et congregabit
uos deus israel. Ecce intelliget seruus
meus et exaltabitur et eleuabitur: et su
blimis erit ualde Sicut obstupuerunt su
per te multi sic inglorius erit inter uiros
aspectus eius et forma eius inter filios hominum
Iste asperget gentes multas: super ipsum conti
nebunt reges os suum: quia quibus non
est narratum de eo uiderunt: et qui non au
dierunt contemplati sunt · liij · LIII
Quis credidit auditui nostro: et brachi
um domini cui reuelatum est et ascen
det sicut uirgultum coram eo: et sicut radix
de terra sitienti Non est species ei neque decor: et
uidimus eum et non erat aspectus et deside
rauimus eum despectum et nouissimum
uirorum: uirum dolorum et scientem in
firmitatem: et quasi absconditus uultus
eius et despectus: unde nec reputauimus
eum uere languores nostros ipse tulit et dolo
res nostros ipse ~~tulit~~ portauit et nos putaui
mus eum quasi leprosum et percussum a de
o et humiliatum Ipse autem uulneratus
est propter iniquitates nostras attritus est propter
scelera nostra Disciplina pacis nostre super eum
et liuore eius sanati sumus Omnes nos
quasi oues errauimus: unusquisque in ui
am suam declinauit: et dominus posuit
in eo iniquitatem omnium nostrum Oblatus
est quia ipse uoluit: et non aperuit os su
um Sicut ouis ad occisionem ducetur
et quasi agnus coram tondente obmutes
cet et non aperiet os suum. De angustia et al' apuit
de iudicio sublatus est generationem eius
quis enarrabit. Quia abscisus est de terra
uiuentium. Propter scelus populi mei
percussi eum. et dabit impios pro sepul
tura et diuites pro morte sua: eo quod ini
quitatem non fecerit. neque dolus fuerit in
ore eius: et dominus uoluit conterere eum
in infirmitate Si posuerit pro peccato a
nimam suam uidebit semen longeuum
et uoluntas domini in manu eius diri
getur Pro eo quod laborauit anima eius
uidebit et saturabitur In scientia sua
iustificabit ipse iustus seruus meus mul
tos et iniquitates eorum ipse portabit Id
eo dispertiam ei plurimos et fortium
diuidet spolia pro eo quod tradidit in mor
tem animam suam: et cum sceleratis re
putatus est et ipse peccatum multorum
tulit et pro transgressoribus rogauit · liiij · LIIII
Lauda sterilis que non paris:
decanta laudem et hymnum que non al' hymnu vl' hinni
pariebas: quoniam multi filii deserte ma
gis quam eius que habet uirum dicit al' hebat
dominus Dilata locum tentorii tui et
pelles tabernaculorum tuorum extende
ne parcas longos fac funiculos tuos. et

clauos tuos consolida. ad dexteram enim et leuam penetrabis et semen tuum gentes hereditabit et ciuitates desertas inhabitabit. Noli timere, quia non confunderis neque erubesces. Non enim te pudebit: quia confusionis adolescentie tue obliuisceris et obprobrii uiduitatis tue non recordaberis amplius: quia dominabitur tui qui fecit te dominus exercituum nomen eius. et redemptor tuus sanctus israel Deus omnis terre uocabitur. Quia ut mulierem derelictam et merentem spiritu uocauit te dominus: et uxorem ab adolescentia abiectam. Dixit deus tuus ad punctum in modico dereliqui te: et in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te et in misericordia sempiterna misertus sum tui dixit redemptor tuus dominus. Sicut in diebus noe istud michi est cui iuraui ne inducerem aquas diluuii ultra super terram sic iuraui ut non irascar tibi et non increpem te. Montes enim commouebuntur et colles contremiscent. Misericordia autem mea non recedet a te et fedus pacis mee non mouebitur dixit miserator tuus dominus. Paupercula tempestate conuulsa absque ulla consolatione. Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos et fundabo te in saphiris. Et ponam iaspidem propugnacula tua: et portas tuas in lapides sculptos et omnes terminos tuos in lapides desiderabiles. uniuersos filios tuos doctos a domino et multitudinem pacis filiis tuis et in iustitia fundaberis. Recede procul a calumpnia quia non timebis et a pauore quia non appropinquabit tibi. Ecce accola ueniet qui non erat meus aduena quondam ~~[illegible]~~ tuus adiungetur tibi. Ecce ego creaui fabrum sufflantem in igne prunas et proferentem uas in opus suum et ego creaui interfectorem ad disperdendum. Omne uas quod fictum est contra te non dirigetur. et omnem linguam resistentem tibi in iudicio iudicabis. lv.

LV

Al' h' c. lv. Omnes

Et hereditas seruorum domini: et iustitia eorum apud me dicit dominus: Omnes sitientes uenite ad aquas et qui non habetis argentum properate emite et comedite. Venite emite absque argento et absque ulla commutatione uinum et lac. Quare appenditis argentum non in panibus: et laborem uestrum non in saturitate: Audite audientes me et comedite bonum: et delectabitur in crassitudine anima uestra. Inclinate aurem uestram et uenite ad me: audite et uiuet anima uestra. Et feriam uobiscum pactum sempiternum: misericordias dauid fideles. Ecce testem populis dedi eum ducem ac preceptorem gentibus. Ecce gentem quam nesciebas uocabis et gentes que non cognouerunt te ad te current propter dominum deum tuum et sanctum israel quia glorificauit te. Querite dominum dum inueniri potest: inuocate eum dum prope est. Derelinquat impius uiam suam et uir iniquus cogitationes suas et reuertatur ad dominum et miserebitur eius et ad deum nostrum quoniam multus est ad ignoscendum. Non enim cogitationes mee cogitationes uestre neque uie uestre uie mee dicit dominus. Quia sicut exaltantur celi a terra, sic exaltate sunt uie mee a uiis uestris: et cogitationes mee a cogitationibus uestris. Et quomodo descendit imber et nix de celo et illuc ultra non reuertitur sed inebriat terram et infundit eam et germinare eam facit et dat semen serenti et panem comedenti sic erit uerbum meum quod egredietur de ore meo. Non reuertetur ad me uacuum: sed faciet quecumque uolui et prosperabitur in his ad que misi illud: Quia in letitia egrediemini et in pace deducemini. Montes et colles cantabunt coram uobis laudem et omnia ligna regionis plaudent manu. Pro saliunca ascendet abies et pro urtica crescet mirtus. Et erit dominus nominatus in signum eternum quod non auferetur. lvi.

Hec dicit dominus: custodite iudicium et facite iustitiam quia iuxta est salus mea ut ueniat et iustitia mea ut reueletur. Beatus uir qui facit hoc et filius hominis qui apprehendit istud: custodiens sabbatum ne polluat illud: custodiens manus suas ne faciat omne malum et non dicat filius aduene qui adheret domino dicens: separatione diuidet me dominus a populo suo et non dicat eunuchus ecce ego lignum aridum. Quia hec dicit dominus eunuchis. Qui custodierint sabbata mea et elegerint que uolui et tenuerint fedus meum: dabo eis in domo mea et in muris meis locum et nomen melius

a filiis et filiabus. Nomen sempiternum
dabo eis quod non peribit. Et filios advene
qui adherent domino ut colant eum et
diligant nomen eius ut sint ei in servos
omnem custodientem sabbatum ne
polluat illud et tenentem fedus meum
adducam eos in montem sanctum me
um. et letificabo eos in domo orationis
mee. Holocausta eorum et victime eorum
placebunt michi super altari meo: quia
domus mea domus orationis vocabitur
cunctis populis. Ait dominus deus qui
congregat dispersos israel. Adhuc con
gregabo ad eum omnes congregatos
eius. Omnes bestie agri venite ad de
vorandum: universe bestie saltus specula
tores eius ceci omnes nescierunt universi
canes muti non valentes latrare: vi
dentes vana dormientes et amantes
sompnia et canes impudentissimi nescie
runt saturitatem. Ipsi pastores igno
raverunt intelligentiam omnes in vi
am suam declinaverunt unusquisque
ad avaritiam suam a summo usque ad
novissimum. Venite sumamus vinum
et impleamur ebrietate: et erit sicut ho
die sic et cras et multo amplius. lvii.
Iustus perit et nemo est qui recogitet in cor
de suo: et viri misericordie colliguntur: quia non
est qui intelligat. A facie enim malicie:
collectus est iustus. Veniat pax et requies
cat in cubili suo qui ambulavit in di
rectione sua. Vos autem accedite filii au
guratricis: semen adulteri et fornicarie.
Super quem lusistis: super quem dilatas
tis os et eiecistis linguam: Numquid non
vos filii scelesti: semen mendax qui con
solamini in diis subter omne lignum
frondosum: immolantes parvulos in tor
rentibus subter eminentes petras. In
partibus torrentis pars tua. hec est sors tua
Et ipsis effudisti libamen: obtulisti sacri
ficium. Numquid super his non indigna
bor? Super montem excelsum et sublimem
posuisti cubile tuum: et illuc ascendisti
ut immolares hostias. Et post hostium
et retro postem posuisti memoriale tuum
quia iuxta me discoperuisti et suscepisti
adulterum. dilatasti cubile tuum et pe
pigisti cum eis. Dilexisti stratum eorum
manu aperta: et ornasti te regio unguen
to et multiplicasti pigmenta tua. Mi
sisti legatos tuos procul et humiliata
es usque ad inferos. In multitudine vie

tue laborasti: non dixisti quiescam. Vitam al' viam
manus tue invenisti propterea non rogasti
pro quo sollicita timuisti quia mentita es nõ
et mei non es recordata: neque cogitasti in
corde tuo quia ego tacens et quasi non videns
et mei oblita es. Ego annuntiabo iustitiam
tuam: et opera tua non proderunt tibi. Cum
clamaveris liberent te congregati tui et om
nes eos auferet ventus tollet aura. Qui autem
fiduciam habet mei hereditabit terram: et posside
bit nomen sanctum meum. Et dicam Viam al' montē
facite: prebete iter declinate de semita: auferte
offendicula de via populi mei. Quia hec dicit
dominus excelsus et sublimis habitans
eternitatem et sanctum nomen eius: in
excelso et in sancto habitans et cum contrito et
humili spiritu ut vivificet spiritum humilium et
vivificet cor contritorum. Non enim in sem
piternum litigabo neque usque in finem irascar
quia spiritus a facie mea egredietur:
et flatus ego faciam. Propter iniquitatem
avaritie eius iratus sum et percussi eum
abscondi et indignatus sum: et ambula al' & abiit vagus
vit merens in via cordis sui. Vias eius
vidi et dimisi eum: et reduxi eum. Et red
didi consolationes ipsi et lugentibus eius
Creavi fructum labiorum. Pacem pacem
ei qui longe est et qui prope dixit dominus
et sanavi eum. Impii autem quasi ma
re fervens quod quiescere non potest et
redundant fluctus eius in conculcationem
et lutum. Non est pax dixit deus meus im
piis. lviii. LVIII
Clama ne cesses quasi tuba exalta
vocem tuam: et annuntia populo meo
scelera eorum: et domui iacob peccata eo
rum. Me etenim de die in diem querunt
et scire vias meas volunt quasi gens
que iustitiam fecerit: et que iudicium
dei sui non dereliquerit. Rogant me iu
dicia iustitie: et appropinquare deo volunt.
Quare ieiunavimus et non aspexisti
humiliavimus animas nostras et nescis
ti. Ecce in die ieiunii vestri invenitur volun
tas vestra et omnes debitores vestros repetitis.
Ecce ad lites et contentiones ieiunatis:
et percutitis pugno impie. Nolite ieiu
nare sicut usque ad hanc diem: ut audiatur
in excelso clamor vester. Numquid tale est ie
iunium quod elegi: per diem affligere
hominem animam suam. Numquid
contorquere quasi circulum caput suum
et saccum et cinerem sternere. Numquid
istud vocabis ieiunium et diem accep al' vocavi

qa misericors sum dns deus tuus

tabilem domino? Nonne hoc est magis ieiu
nium qd elegi? Dissolve colligationes impi
etatis solve fasciculos deprimentes Dimitte
eos qui confracti eos sunt liberos et omne o
nus dirumpe. Frange esurienti panem tuu
et egenos vagos q induc in domum tuam
Cum videris nudum operi eum: et carnem tu
am ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane
lumen tuum: et sanitas tua citius orietur.
Et anteibit faciem tuam iustitia tua: et glo
ria domini colliget te. Tunc invocabis: et do
minus exaudiet. Clamabis: et dicet. Ecce ad
sum. Si abstuleris de medio tui catenam
et desieris digitum extendere et loqui quod
non prodest. Cum effuderis esurienti animã
tuam et animam afflictam repleveris: o
rietur in tenebris lux tua et tenebre tue erunt
meridies. Et requiem tibi dabit dominus
deus semper et implebit splendoribus aním
tuam. et ossa tua liberabit et eris quasi hor
tus irriguus: et sicut fons aquarum cuius
non deficient aque Et edificabuntur in te
deserta seculorum: fundamenta generatio
nis et generationis suscitabis Et vocabis
edificator sepium: convertens semitas in
quietem. Si averteris a sabbato pedem tu
um facere voluntatem tuam in die sco
meo: et vocaveris sabbatum delicatum et
sanctum domini gloriosum: et glorificaveris
eum dum non facis vias tuas. et non in
venitur voluntas tua ut loquaris sermo
nem: tunc delectaberis super domino et sus
tollam te super altitudines terre: et ciba
bo te hereditate iacob patris tui Os enim

LIX

domini locutum est. · lix.
Ecce non est abbreviata manus do
mini ut salvare nequeat. neq aggravata
est auris eius ut non exaudiat: sed iniqui
tates vre diviserunt inter nos et deum
vestrum et peccata vra absconderunt facie
eius a vobis ne exaudiret. Manus enim
vre pollute sunt sanguine et digiti vri ini
quitate. labia vra locuta sunt mendacium
et lingua vra iniquitatem fatur. Non est
qui invocet iustitiam neq est qui iudicet
vere sed confidunt in nichilo et loquuntur
vanitates Conceperunt laborem: et pepererunt
iniquitatem Ova aspidum ruperunt: et
telas aranee texuerunt. Qui comederit de
ovis eorum morietur, et quod confotum
est erumpet in regulum. Tele eorum nõ
erunt in vestimentum: neq operientur
operibz suis Opera eorum opa inutilia et
opus iniquitatis in manibz eorum. Pe
des eorum ad malum currunt: et festinãt
ut effundant sanguinem innocentem Co
gitationes eorum cogitationes inutiles:
vastitas et contritio in viis eorum. Viam
pacis nescierunt: et non est iudicium in gres
sibus eorum. Semite eorum incurvate sunt
eis. Omnis qui calcat in eis: ignorat pa
cem. Propter hoc elongatum est iudicium a nob
et non apprehendet nos iustitia. Expectavimus
lucem et ecce tenebre: splendorem et in tene
bris ambulavimus. Palpavimus sicut
ceci parietem et quasi absq oculis attrecta
vimus Impegimus in meridie quasi in te
nebris caliginosis quasi mortui. Rugiem
quasi ursi omnes et quasi columbe me
ditantes gemimus expectavimus iudi
cium et non est: salutem et elongata est
est a nobis. Multiplicate sunt enim iniqui
tates nre coram te et peccata nra respon
derunt nobis: quia scelera nra nobiscum
iniquitates nras cognovimus: peccare
et mentiri contra dominum Et aversi su
mus ne iremus post tergum dei nri ut lo
queremur calumpniam et transgressione
Concepimus Et locuti sumus de corde verba
mendacii Et conversum est retrorsum iu
dicium et iustitia longe stetit quia corruit
in platea veritas: et equitas non potuit
ingredi et facta est veritas in oblivione
et qui recessit a malo prede patuit. Et vidit
dominus et malum apparuit in oculis
eius: quia non est iudicium. Et vidit quia nõ
quod non est vir et aporiatus est quia nõ
est qui occurrat et salvavit sibi brachium
suum et iustitia eius ipsa confirmavit
Indutus est iustitia ut lorica: et galea sa
lutis in capite eius Indutus est vestimen
tis ultionis: et opertus est quasi pallio ze
li: sicut ad vindictam quasi ad retributio
nem indignationis hostibz suis. Insulis vi
cissitudinem reddet. et timebunt qui ab occidente no
men domini et qui ab ortu solis gloriam
eius cum venerit quasi fluvius violentus
quem spus domini cogit et venerit syon
redemptor et eis qui redeunt ab iniqui
tate iacob dicit dominus. Hoc fedus meum
cum eis dicit dominus. Spus meus qui
est in te. et verba mea que posui in ore tuo
non recedent de ore tuo neq de ore seminis
tui dicit dominus. a modo et usque in se

LX

piternum. · lx.
Surge illuminare ierlm quia
venit lumen tuum: et gloria domini sup

te orta est. Quia ecce tenebre operient terram
et caligo populos. Sup te autem orietur
dominus: et gloria eius in te uidebitur. Et
ambulabunt gentes in lumine tuo et reges
in splendore ortus tui. Leua in circuitu ocu-
los tuos et uide: omnes isti congregati sunt
uenerunt tibi: filii tui de longe uenient: et
filie tue de latere surgent. tunc uidebis et af-
flues. et mirabitur et dilatabitur cor tuum
quando conuersa fuerit ad te multitudo ma-
ris: fortitudo gentium uenerit tibi. Inun-
datio camelorum operiet te: dromedarii
madian et effa. Omnes de saba uenient au-
rum et thus deferentes: et laudem domino
adnuntiantes. Omne pecus cedar congre-
gabitur tibi: arietes nabaioth ministra-
bunt tibi. Offerentur sup placabili altari
meo et domum maiestatis mee glorificabo.
Qui sunt isti qui ut nubes uolant. et quasi
columbe ad fenestras suas: Me enim in-
sule expectant et naues maris in principio
ut adducam filios tuos de longe argentum
eorum et aurum eorum cum eis: nomini
domini dei tui et sancto israel: quia glorificabit
te. Et edificabunt filii peregrinorum muros
tuos: et reges eorum ministrabunt tibi.
In indignatione enim mea percussi te: et
in reconciliatione mea misertus sum
tui. Et aperientur porte tue iugiter die ac
nocte non claudentur: ut afferatur ad te
fortitudo gentium et reges earum addu-
cantur. Gens enim et regnum quod non ser-
uierit tibi peribit et gentes solitudine uas-
tabuntur. Gloria libani ad te ueniet. abies
et buxus et pinus simul ad ornandum
locum sanctificationis mee: et locum pedum
meorum glorificabo. Et uenient ad te curui
filii eorum qui humiliauerunt te: et ad-
orabunt uestigia pedum tuorum omnes
qui detrahebant tibi: et uocabunt te
ciuitatem domini syon sancti israel. Pro
eo quod fuisti derelicta et odio habita et
non erat qui per te transiret. Ponam te in
superbiam seculorum. gaudium in generatio-
nem et generationem: et suges lac gen-
tium et mamilla regum lactaberis. et scies
quia ego dominus saluans te: et re-
demptor tuus fortis iacob. Pro ere affe-
ram aurum et pro ferro afferam argen-
tum: et pro lignis es et pro lapidibus fer-
rum: et ponam uisitationem tuam pacem
et prepositos tuos iustitiam. Non audietur
ultra iniquitas in terra tua: uastitas et
contritio in finibus tuis. Et occupabit salus
muros tuos et portas tuas laudatio. Non
erit tibi amplius sol ~~ad lucendum p~~ ad
lucendum per diem: neque splendor lune il-
luminabit te: sed erit tibi dominus in lucem
sempiternam. et deus tuus in gloriam tu-
am. Non occidet ultra sol tuus et luna tua
non minuetur: quia dominus erit in lucem
sempiternam et complebuntur dies luc-
tus tui. Populus autem tuus omnes
iusti: in perpetuum hereditabunt terram
Germen plantationis mee: opus manus
mee ad glorificandum. Minimus erit in
mille: et paruulus in gentem fortissimam
Ego dominus: in tempore eius subito
faciam istud. ·lxi·
LXI Spiritus domini super me eo quod
unxerit dominus me: ad adnuntiandum
mansuetis misit me. ut mederer contritis
corde. et predicarem captiuis indulgentiam
et clausis apertionem: ut predicarem an-
num placabilem domino et diem ultio-
nis deo nostro: ut consolarer omnes lugen-
tes: ut ponerem fortitudinem lugentibus
syon: et darem eis coronam pro cinere: o-
leum gaudii pro luctu: pallium laudis
pro spiritu meroris. Et uocabuntur in ea for-
tes iustitie: plantatio domini ad glorifi-
candum. Et edificabunt deserta a seculo:
et ruinas antiquas erigent et instaura-
bunt ciuitates desertas et dissipatas: in
generatione et generationem. Et stabunt
alieni et pascent pecora uestra: et filii pere-
grinorum agricole et uinitores uestri erunt. Uos
autem sacerdotes domini: uocabimini
ministri dei nostri. Dicetur uobis. fortitudinem
gentium comedetis: et in gloria earum
superbietis. Pro confusione uestra duplici
et rubore laudabunt partem eorum. Prop-
ter hoc in terra sua duplicia possidebunt
letitia sempiterna erit eis. Quia ego do-
minus diligens iudicium et odio habens
rapinam in holocaustum. et dabo opus
eorum in ueritate: et fedus perpetuum
feriam eis. Et scietur in gentibus semen eorum
et germen eorum in medio populorum
Omnes qui uiderint eos cognoscent illos
quia isti sunt semen cui benedixit dominus
Gaudens gaudebo in domino: et exultabit
anima mea in deo meo quia induit me
uestimentis salutis et indumento iusti-
tie circumdedit me quasi sponsum decora-
tum corona et quasi sponsam ornatam
monilibus suis. Sicut enim terra profert
germen suum et sicut hortus semen su-

um germinat: sic dominus deus germinabit iustitiam et laudem coram universis gentibus. lxii.

LXII Propter syon non tacebo: et propter ierusalem non quiescam: donec egrediatur ut splendor iustus eius et salvator eius ut lampas accendatur. Et videbunt gentes iustum tuum: et cuncti reges inclitum tuum. Et vocabitur tibi nomen novum: quod os domini nominavit. Et erit corona glorie in manu domini et diadema regni in manu dei tui. Non vocaberis ultra derelicta et terra tua non vocabitur amplius desolata: sed vocaberis voluntas mea in ea et terra tua inhabitabitur quia complacuit domino in te et terra tua inhabitabitur. Habitabit enim iuvenis cum virgine et habitabunt in te filii tui et gaudebit sponsus super sponsam et gaudebit super te deus tuus. Super muros tuos ierusalem constitui custodes: tota die et tota nocte perpetuo non tacebunt. Qui reminiscimini domini ne taceatis et ne detis silentium ei: donec stabiliat et donec ponat ierusalem laudem in terra. Iuravit dominus in dextera sua et in brachio fortitudinis sue. Si dedero triticum tuum ultra cibum inimicis tuis: et si biberint filii alieni vinum tuum in quo laborasti. Quia qui congregant illud comedent et laudabunt dominum (al' gabūt) et qui comportant illud bibent in atriis sanctis meis. Transite transite per portas preparate viam populo. Planum facite iter et eligite lapides et elevate signum ad populos. Ecce dominus auditum fecit in extremis terre. Dicite filie syon. Ecce salvator tuus venit ecce merces eius cum eo et opus illius coram illo. Et vocabunt eos populus sanctus: redempti a domino. Tu autem vocaberis quesita civitas et non derelicta. lxiii.

LXIII Quis est iste qui venit de edom tinctis vestibus de bosra. iste formosus in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis sue: ego qui loquor iustitiam et propugnator sum ad salvandum. Quare ergo rubrum est indumentum tuum et vestimenta tua sicut calcantium in torculari. Torcular calcavi solus: et de gentibus non est vir mecum. Calcavi eos in furore meo: et conculcavi eos in ira mea. Et aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea: et omnia indumenta mea inquinavi. Dies enim ultionis in corde meo: annus redemptionis mee venit. Circumspexi et non erat auxiliator: quesivi et non fuit qui adiuvaret. Et salvavit mihi brachium meum et indignatio mea ipsa auxiliata est mihi. Et conculcavi populos in furore meo et inebriavi eos in indignatione mea: et detraxi in terram virtutem eorum. Miserationum domini recordabor laudem domini super omnibus que reddidit nobis dominus. et super multitudinem bonorum domui israel que largitus est eis secundum indulgentiam suam et secundum multitudinem misericordiarum suarum. Et dixit. Verumptamen populus meus est filii non negantes. et factus est eis salvator in omni tribulatione eorum non est tribulatus: et angelus faciei eius salvavit eos. In dilectione sua et indulgentia sua ipse redemit eos et portavit eos et levavit eos cunctis diebus seculi. Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt et afflixerunt spiritum sancti eius. Et conversus est eis in inimicum. et ipse debellavit eos. et recordatus est dierum seculi moysi et populi sui. Ubi est qui eduxit eos de mari cum pastoribus gregis sui. Ubi est qui posuit in medio eius spiritum sancti sui qui eduxit ad dexteram moysen brachio maiestatis sue. qui scidit aquas ante eos ut faceret sibi nomen sempiternum: qui eduxit eos per abyssos quasi equum in deserto non impingentem. Quasi animal in campo descendens. Spiritus domini ductor eius fuit. Sic eduxisti populum tuum ut faceres tibi nomen glorie. Attende de celo et vide de habitaculo sancto tuo et glorie tue. ubi est zelus tuus et fortitudo tua. Multitudo viscerum tuorum et miserationum tuarum super me continuerunt se. Tu enim pater noster: et abraham nescivit nos: et israel ignoravit nos. Tu domine pater noster redemptor noster a seculo nomen tuum. Quare errare nos fecisti domine de viis tuis: indurasti cor nostrum ne timeremus te. Convertere propter servos tuos tribus hereditatis tue. Quasi nichilum possederunt populum sanctum tuum hostes nostri: conculcaverunt sanctificationem tuam. Facti sumus quasi in principio cum non dominaris nostri: neque invocaretur nomen tuum super nos. lxiiii.

LXIIII Utinam dirumperes celos et descenderes: a facie tua montes defluerent. sicut exustio ignis tabescerent. aque arderent igni ut notum fieret nomen

tuum inimicis tuis a facie tua gentes
turbarentur. Cum feceris mirabilia non
sustinebimus descendisti et a facie tua
montes defluxerunt. A seculo non audie-
runt neque auribus perceperunt. Oculus non
vidit deus absque te que preparasti expec-
tantibus te. Occurristi letanti et facienti ius-
titiam in viis tuis recordabuntur tui. Ecce
tu iratus es et peccavimus. In ipsis fui-
mus semper et salvabimur. Et facti su-
mus ut inmundus omnes nos quasi
pannus menstruate universe iustitie nostre.
Et cecidimus quasi folium universi et ini-
quitates nostre quasi ventus abstulerunt
nos. Non est qui invocet nomen tuum
qui consurgat et teneat te. Abscondisti
faciem tuam a nobis et allisisti nos
in manu iniquitatis nostre. Et nunc do-
mine pater noster es tu: nos vero lu-
tum. Et fictor noster tu: et opera manuum
domine tuarum omnes nos. Ne irascaris domine
satis, et ne ultra memineris iniquitatis
nostre. Ecce respice populus tuus omnes
nos. Civitas sancti tui facta est deserta
syon deserta facta est iherusalem desolata. Do-
mus sanctificationis nostre et glorie nostre ubi
te laudaverunt patres nostri facta est in
combustionem ignis et omnia desiderabi-
LXV lia nostra versa sunt in ruinas. lvb.
Numquid super his continebis te
domine tacebis et affliges nos
c. lxvi vehementer. Quesierunt me qui ante
non interrogabant: invenerunt qui non
quesierunt me. Dixi Ecce ego, ad gen-
tes que non invocabat nomen meum.
Expandi manus meas tota die ad po-
pulum incredulum: qui graditur in via
non bona post cogitationes suas populus
qui ad iracundiam provocat me ante
faciem meam semper: qui immolant in
ortis et sacrificant super lateres qui ha-
bitant in sepulchris et in delubris idolorum
dormiunt qui comedunt carnem suillam
dicit et ius profanum in vasis eorum qui
recede a me non appropinques michi quia
inmundus es. Isti fumus erunt in
furore meo ignis ardens tota die. Ecce
scriptum est coram me: non tacebo: sed
iniquitates reddam et retribuam in sinu eorum ini-
quitates, patrum vestrorum simul dicit
dominus: qui sacrificaverunt super mon-
tes et super colles exprobraverunt michi
et remetiar opus eorum primum in
sinu eorum. Hec dicit dominus. Quo-
modo si inveniatur granum in botro et di-
catur ne dissipes illud quoniam benedictio
est. sic faciam propter servos meos ut non
disperdam totum. et educam de iacob semen
et de iuda possidentem montes meos: et
hereditabunt eam electi mei et servi mei
habitabunt ibi. Et erunt campestria in cau-
las gregum et vallis achor in cubile ar-
mentorum populo meo qui requisierunt
me et vos qui dereliquistis dominum qui
obliti estis montem sanctum meum qui po-
nitis fortune mensam et libatis super
eam: numerabo vos in gladio et omnes
in cede corruetis pro eo quod vocavi et non
respondistis: locutus sum et non audistis
et faciebatis malum in oculis meis et que
nolui elegistis. Propter hoc dicit dominus hec
deus Ecce servi mei comedent et vos esu-
rietis: Ecce servi mei bibent: et vos sitie-
tis: Ecce servi mei letabuntur et vos con-
fundemini. Ecce servi mei laudabunt pre
exultatione cordis: et vos clamabitis pre
dolore cordis et pre contritione spiritus ulu-
labitis: et dimittetis nomen vestrum in iu-
ramentum electis meis et interficiet te
dominus deus et servos suos vocabit
nomine alio in quo qui benedictus est
super terram: benedicetur in domino a- al' deo
men et qui iurat in terra iurabit in
domino amen: quia oblivioni tradi-
te sunt angustie priores: et quia abscon-
dite sunt ab oculis nostris. Ecce ego enim
creo celos novos et terram novam et
non erunt in memoria priora et non
ascendent super cor sed gaudebitis et exul-
tabitis usque in sempiternum in his
que ego creo. Quia ecce ego creo iherusalem
exultationem et populum eius gaudi-
um. Et exultabo in iherusalem et gaudebo in
populo meo et non audietur in eo ult-
vox fletus et vox clamoris non erit
ibi amplius infans dierum et senex
qui non impleat dies suos: quoniam
puer centum annorum morietur et pec-
cator centum annorum maledictus erit.
Et edificabunt domos et habitabunt et
plantabunt vineas et comedent fructus
earum non edificabunt et alius habi- domos
tabit: non plantabunt et alius come- vineas
det. Secundum dies enim ligni erunt di-
es populi mei et opera manuum eorum
inveterabunt electi mei non labo-
rabunt frustra neque generabunt in
conturbatione quia semen benedictorum

domini est: et nepotes eorum cum eis Eritque
antequam clament ego exaudiam adhuc illis
loquentibus ego audiam lupus et agnus
pascentur simul et leo et bos comedent pale
as: et serpenti pulvis panis eius Non
nocebunt neque occident in omni monte
sancto meo: dicit dominus. ·lxvi·
LXVI H Et dicit dominus Celum michi se
des: et terra scabellum pedum me
orum. Que est ista domus quam edifica
bitis michi et quis iste locus quietis
mee: omnia hec manus mea fecit: et facta
sunt universa ista dicit dominus Ad quem
autem respiciam nisi ad pauperculum
et contritum spiritu et trementem sermones
meos. Qui immolat bovem: quasi qui
interficiat virum. Qui mactat pecus
quasi qui excerebret canem Qui offert
oblationem: quasi qui sanguinem suil
lum offerat. Qui recordatur thuris,
quasi qui benedicat idolo. Hec omnia
elegerunt in viis suis: et in abomina
tionibus suis anima eorum delectata est
Unde et ego eligam illusiones eorum
et que timebant adducam eis quia vo
cavi et non erat qui responderet: locutus
sum et non audierunt feceruntque ma
lum in oculis meis: et que nolui elege
runt Audite verbum domini qui treme
tis ad verbum eius dixerunt fratres vestri
odientes vos et abicientes propter nomen
meum Glorificetur dominus et videbi
mus in letitia vestra: ipsi autem confun
dentur Vox populi de civitate vox de tem
plo. Vox domini reddentis retributionem
inimicis suis. Antequam parturiret peperit
et antequam veniret partus eius peperit
masculum. Quis audivit umquam tale:
et quis vidit huic simile. Numquid parturi
ret terra in die una aut parietur gens
simul: quia parturivit et peperit Syon
filios suos. Numquid ego qui alios pa
rere facio: ipse non pariam dicit dominus
Si ego qui generationem ceteris tribuo
sterilis ero ait dominus deus tuus Leta
mini cum ierusalem: et exultate in ea omnes
qui diligitis eam. Gaudete cum ea gau
dio universi qui lugetis super eam
ut sugatis et repleamini ab ubere con
solationis eius ut mulgeatis et deliciis
affluatis ab omnimoda gloria eius
quia hec dicit dominus Ecce ego declina
bo super eam quasi fluvium pacis et
quasi torrentem inundantem gloriam

Excerebret pelt· cor· i· q· cerebro priuet

al' cunctis

al' eam

gentium quam sugetis ad ubera portabi
mini: et super genua blandientur vobis
Quomodo si cui mater blandiatur ita
ego consolabor vos: et in ierusalem consola
bimini. Videbitis et gaudebit cor vestrum
et ossa vestra quasi herba germinabunt
et cognoscetur manus domini servis eius
et indignabitur inimicis suis. Quia
ecce dominus in igne veniet, et quasi
turbo quadrige eius: reddere in indigna
tione furorem suum et increpationem
suam in flamma ignis: quia in igne
dominus diiudicabit, et in gladio suo
ad omnem carnem et multiplicabuntur
interfecti a domino qui sanctificabantur
et mundos se putabant in hortis post
ianuam intrinsecus. Qui comedebant
carnem suillam et abominationem et
murem simul consumentur dicit domi
nus. Ego autem opera eorum et cogita
tiones eorum venio ut congregem
cum omnibus gentibus et linguis et veni
ent et videbunt gloriam meam et po
nam in eis signum: et mittam ex eis
qui salvati fuerint ad gentes in mare
in africam et in lidiam tendentes sagittam
in ytaliam et greciam ad insulas lon
ge ad eos qui non audierunt de me et
non viderunt gloriam meam, gentibus
et adducent omnes fratres vestros de cunctis
gentibus donum domino in equis et q
drigis et in lecticis et in mulis et in car
ruc is ad montem sanctum meum ie
rusalem dicit dominus: quomodo si in
ferant filii israel munus in vase mundo
in domum domini: et assumam ex
eis in sacerdotes et levitas dicit dominus quia
quia sicut celi novi et terra nova que
ego facio stare coram me dicit domi
sic stabit semen vestrum et nomen vestrum et
erit mensis ex mense et sabbatum ex sab
venit omnis caro ut adoret coram fa
cie mea dicit dominus. Et egredientur
et videbunt cadavera virorum qui pre
varicati sunt in me. Vermis eorum non
morietur et ignis eorum non extin
guetur et erunt usque ad satietatem vi
sionis omni carni Explicit liber ysaie prophete Incipit
prefatio sancti ieronimi presbiteri in ieremiam prophetam.
Eremias propheta cui hic prologus scri
bitur sermone quidem apud hebreos
ysaia et osee et quibusdam aliis prophetis
videtur esse rusticior sed sensibus par
quippe qui eodem spiritu prophetavit.

Porro simplicitas eloquii de loco ei in
quo natus est accidit. Siquidem ana
thothites qui est usque hodie viculus tri
bus ab iherosolimis distans milibus, sa
cerdos ex sacerdotibus et in matris utero
sanctificatus: virginitate sua evangelicu
virum Christi ecclesie dedicans. Hic vaticina
ri exorsus est puer et captivitatem urbis
atque vide? non solum spiritu sed et oculis cer
nis intuitus est. Jam decem tribus israel
assyrii in medos transtulerant iam terras
earum colonie gentium possidebant. Un
de in iuda tantum et in beniamin prophe
tavit et civitatis sue ruinas quadruplici
planxit alphabeto: quod nos mensure
metri verbis quibus reddidimus. Preterea
ordinem visionum qui apud grecos et
latinos omnino confusus est ad pristi
nam fidem correximus. Librum autem
baruch notarii eius qui apud hebreos
neque legitur neque habetur pretermisimus
pro his omnibus maledicta ab emulis
prestolantes quibus me necesse est per singula
opuscula respondere. Et hoc pacto quia
vos cogitis ceterum ad compendium ma
li terminus fuerat modum furori eorum si
lencio meo ponere: quam cotidie novi
aliquid scriptitantem in rabiem in
saniam provocare. Explicit prologus. Incipit
liber ieremie prophete.

Verba ieremie filii
helchie de sacerdotibus
qui fuerunt in ana
thot in terra benia
min: quod factum
est verbum domini
ad eum in diebus io
sie filii amon regis iuda in terciodeci
mo anno regni eius et factum est in
diebus ioachim filii iosie regis iuda usque
ad consummationem undecimi anni
sedechie filii iosie regis iude: usque ad trans
migrationem iherusalem in mense quinto.
Et factum est verbum domini ad me
dicens: Priusquam te formarem in utero
novi te et antequam exires de vulva
sanctificavi te: et prophetam in gentibus de
di te. Et dixi: A a a domine deus ecce
nescio loqui: quia puer ego sum. Et
dixit dominus ad me. Noli dicere puer
sum: quoniam ad omnia que mit
tam te ibis: et universa quecumque man
davero tibi loqueris. Ne timeas a facie
eorum: quia ego tecum sum ut eruam
te dicit dominus. Et misit dominus manum
suam et tetigit os meum: et dixit dominus
ad me. Ecce dedi verba mea in ore tuo: ec
ce constitui te hodie super gentes et super
regna ut evellas et destruas et disperdas
et dissipes: et edifices et plantes. Et factum
est verbum domini ad me dicens. Quid
tu vides iheremia? Et dixi: Virgam vi
gilantem ego video. Et dixit dominus ad
me. Bene vidisti: quia ego vigilabo super
verbo meo ut faciam illud. Et factum est
verbum domini secundo ad me dicens:
Quid tu vides: et dixi. Ollam succensam
ego video: et faciem eius a facie aquilo
nis. Et dixit dominus ad me. Ab aquilo
ne pandetur malum super omnes habi
tatores terre quia ecce ego convocabo om
nes cognationes regnorum aquilonis
ait dominus: et venient et ponent unus
quisque solium suum in introitu porta
rum iherusalem et super omnes muros eius
in circuitu et super universas urbes iu
da. Et loquar iudicia mea cum eis super
omni malicia eorum qui dereliquerunt
me et libaverunt diis alienis: et
adoraverunt opus manuum suarum.
Tu ergo accinge lumbos tuos: et surge
et loquere ad eos omnia que ego precipi
o tibi. Ne formides a facie eorum: neque
enim timere te faciam vultum eorum.
Ego quippe dedi te hodie in civitatem
munitam et in columnam ferream et
in murum ereum super omnem terram
regibus iuda principibus eius et sacerdotibus
et omni populo terre et bellabunt adver
sum te et non prevalebunt quia tecum
ego sum ait dominus ut liberem te. ii. II
Et factum est verbum domini ad
me dicens: vade et clama in auri
bus iherusalem dicens. Hec dicit dominus. Re
cordatus sum tui miserans adolescentiam
tuam et caritatem desponsationis tue
quando secuta es me in deserto: in terra
que non seminatur. Sanctus israel domino
primitie frugum eius. Omnes qui devo
rant eum delinquunt: mala venient
super eos dicit dominus. Audite verbum
domini domus iacob: et omnes cognati
ones domus israel. Hec dicit dominus.
Quid invenerunt patres vestri in me iniqui
tatis quia elongaverunt a me et am
bulaverunt post vanitatem, et vani
facti sunt: et non dixerunt: Ubi est domi
nus qui ascendere nos fecit de terra egyp

ri qui transduxit nos p desertum et per terrã
inhabitabilem et in uiam per terram si
tis et ymaginem mortis per terram in
qua non ambulauit uir neq3 habitauit
homo. Et induxi uos in terram carmeli
ut comederetis fructus eius et optima illius.
Et ingressi contaminastis terram meã
et hereditatem meam posuistis in abho
minationem. Sacerdotes non dixerunt u
bi est dominus: et tenentes legem nescierũt
me et pastores preuaricati sunt in me et
prophe prophetauerunt in baal et idola
secuti sunt. Propterea adhuc iudicio cõ
tendam uobiscum ait dominus et cum
filiis uestris disceptabo. Transite ad insulas
cethim et uidete: et in cedar mittite et con
siderate uehementer: et uidete si factum
est huiuscemodi: si mutauit gens deos
suos: et certe ipsi non sunt dii. Populus
uero meus mutauit gloriam suam in
idolum. Obstupescite celi super hoc: et porte
eius desolamini uehementer dicit domi
nus. Duo enim mala fecit populus me
us. Me dereliquerunt fontem aque ui
ue: et foderunt sibi cisternas cisternas
dissipatas que continere non ualent a
quas. Numquid seruus est israel aut uer
naculus: Quare ergo factus est in predã.
Super eum rugierunt leones et dederunt
uocem suam posuerunt terram eius in
desolationem: ciuitates eius exuste sunt:
et non est qui habitet in eas. Filii quoq3 mẽ
pheos et taphnes: constuprauerunt te usq3
ad uerticem. Numquid non istud factum
est tibi quia dereliquisti dominum dm̃ tu
um eo tempore quo ducebat te p uiam?
Et nunc quid tibi uis in uia egipti: ut
bibas aquam turbidam. Et quid tibi cum
uia assyriorum: ut bibas aquam flumi
nis? Arguet te malicia tua: et auersio tu
a increpabit te. Scito et uide quia malũ
et amarum est reliquisse te dnm̃ deum
tuum: et non ẽẽ timorem eius apud te:
dicit dominus deus exercituum. A seculo con
fregisti iugum meum: rupisti uincula
mea: et dixisti. Non seruiam. In omni cu
colle sublimi et sub omni ligno frondoso:
tu prosternebaris meretrix. Ego autem
plantaui uineam electam: omne seme
uerum. Quomodo ergo conuersa es in pra
uum uinea aliena? Si laueris te nitro
et multiplicaueris tibi herbam borith: ma
culata es iniquitate tua dicit dominus
deus. Quomodo dicis non sum polluta

post baalim non ambulaui. Uide uias
tuas in conualle: scito quid feceris. Cur
sor leuis explicans uias suas. Onager
assuetus in solitudine in desiderio anime
sue attraxit uentum amoris sui. Nul
lus auertet eam. Omnes qui querunt ea
non deficient: in menstruis eius inuenient
ent eam. Prohibe pedem tuum a nuditate
et guttur tuum a siti. Et dixisti. Desperaui: ne
quaquam faciam. Adamaui quippe ali
enos: et post eos ambulabo. Quomodo
confunditur fur quando deprehenditur
sic confusi sunt domus israel ipsi et reges
eorum principes et sacerdotes et prophe
eorum dicentes ligno pater meus es
tu: et lapidi tu me genuisti. Uerterunt
ad me tergum et non faciem et in tem
pore afflictionis sue dicent. Surge: et li
bera nos. Ubi sunt dii tui quos fecisti
ti? Surgant et liberent te: in tempo
re afflictionis tue. Secundum numerum
quippe ciuitatum tuarum: erant dii tui
iuda. Quid uultis mecum iudicio con
tendere: omnes dereliquistis me dicit do
minus. Frustra percussi filios uestros: di
sciplinam non receperunt. Deuorauit gla
dius uester prophetas uestros quasi leo uas
tator generatio uestra. Uidete uerbum do
mini. Numquid solitudo factus sum isr
ahel aut terra serotina? Quare ergo dixit
populus meus. Recessimus non ueniem
mus ultra ad te. Numquid obliuiscetur
uirgo ornamenti sui sponsa fascie pe
ctoralis sue? Populus uero meus: obli
tus est mei diebus innumeris. Quid
niteris ostendere uiam tuam bonam
ad querendam dilectionem? Que insup
et malicias docuisti uias tuas et in alis
tuis inuentus est sanguis animarum
pauperum et innocentum non in fos
sis inueni eos sed in omnibus que
supra memoraui et dixisti absq3 pecca
to et innocens ego sum et propterea au
tatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio
contendam tecum: eo quod dixeris non
peccaui. Quam uilis facta es: nimis
iterans uias tuas. Et ab egipto confun
deris sicut confusa es ab assur. Nam et
ab ista egredieris: et manus tue erunt
super caput tuum: quoniam obtriuit
dominus confidentiam tuam et nihil
habebis prosperum. III.
III Uulgo dicitur si dimiserit uir
uxorem suam et recedens ab eo

duxerit virum alterum: numquid reuer-
tetur ad eam ultra. Numquid non
polluta et contaminata erit mulier il-
la. Tu autem fornicata es cum ama-
toribus multis tamen reuertere ad
me dicit dominus. Leua oculos tuos
in directum et uide ubi non prostrata
sis. In uiis sedebas expectans eos quasi
latro in solitudine et polluisti terram
in fornicationibus tuis et in malitiis tu-
is. Quam obrem prohibite sunt stil-
le pluuiarum et serotinus imber
non fuit. Frons mulieris meretricis
facta est tibi noluisti erubescere ergo
saltem amodo uoca me pater meus:
dux uirginitatis mee tu es. Numquid
irasceris imperpetuum aut perseuerabis
in finem. Ecce locuta es et fecisti mala
et potuisti. Et dixit dominus ad me in
diebus iosie regis. Numquid uidisti que
fecerit auersatrix israel. Abiit sibimet
super omnem montem excelsum et sub
omni ligno frondoso et fornicata est
ibi. Et dixi cum fecisset hec omnia ad
me reuertere et non est reuersa. Et uidit
preuaricatrix soror eius iuda quia
pro eo quod mechata esset auersatrix israel
dimisissem eam et dedissem ei libellum
repudii et non timuit preuaricatrix iu-
da soror eius ~~iuda quia pro eo quod~~
~~mechata esset auersatrix israel dimisis-~~
se sed abiit et fornicata est etiam ipsa
et facilitate fornicationis sue conta-
minauit terram: et mechata est cum
lapide et cum ligno et in omnibus his
non est reuersa ad me preuaricatrix
soror eius iuda et in toto corde suo sed
in mendacio ait dominus. Et dixit do-
minus ad me. Iustificauit animam
suam auersatrix israel: comparatione pre-
uaricatricis ~~israel comparatione~~ iude.
Uade et clama sermones istos contra
aquilonem: et dices. Reuertere auersa-
trix israel ait dominus et non auertam
faciem meam a uobis quia sanctus
ego sum ait dominus: et non irascar
imperpetuum. Tamen scito iniquitatem
tuam: quia in dominum deum tuum
preuaricata es et dispersisti uias tuas
alienis sub omni ligno frondoso: et
uocem meam non audisti ait dominus.
Conuertimini filii reuertentes dicit
dominus: quia ego uir uester. Et assu-
mam uos unum de ciuitate et duos

de cognatione et introducam uos in sy-
on. Et dabo uobis pastores iuxta cor
meum et pascent uos scientia et doctri-
na. Cumque multiplicati fueritis et cre-
ueritis in terra in diebus illis ait dominus
non dicent ultra archa testamenti
domini neque ascendet super cor neque re-
cordabuntur illius nec uisitabitur nec
fiet ultra. In tempore illo uocabunt ie-
rusalem solium domini et congrega-
buntur ad eam omnes gentes in no-
mine domini in ierusalem: et non ambu-
labunt post prauitatem cordis sui pes-
simi. In diebus illis ibit domus iuda
ad domum israel et uenient simul de
terra aquilonis ad terram quam dedi
patribus uestris. Ego autem dixi. Quomo-
do ponam te in filiis et tribuam tibi ter-
ram desiderabilem hereditatem precla-
ram exercituum gentium. Et dixi pa-
trem uocabis me: et post me ingredi non
cessabis. Sed quomodo si contempnat mu-
lier amatorem suum. sic contempsit
me domus israel dicit dominus. Uox in
uiis audita est ploratus et ululatus fi-
liorum israel. Quoniam iniquam fe-
cerunt uiam suam: obliti sunt domini dei
sui. Conuertimini filii reuertentes: et
sanabo auersiones uestras. Ecce nos ue-
nimus ad te: tu enim es dominus deus
noster. Uere mendaces erant colles: multi-
tudo montium. Uere in domino deo no-
stro salus israel. Confusio comedit la-
borem patrum nostrorum ab adolescentia
nostra: greges eorum et armenta eorum
filios eorum et filias eorum. Dormiemus
in confusione nostra et operiet nos igno-
minia nostra: quoniam domino deo no-
stro peccauimus nos et patres nostri ab ado-
lescentia nostra usque ad hanc diem et non
audiuimus uocem domini dei nostri. iiij.

IIII

Si conuerteris israel ait dominus
ad me conuertere. Si abstuleris
offendicula tua a facie mea: non com-
moueberis et iurabis uiuit dominus
in ueritate et in iudicio et in iustitia et
benedicent eum gentes ipsumque lauda-
bunt. Hec enim dicit dominus uiro
iuda et habitatoribus ierusalem. Nouate no-
uale uobis. et nolite serere super spinas.
Circumcidimini domino et auferte pre-
putia cordium uestrorum uiri iuda et
habitatores ierusalem: ne forte egrediatur
ut ignis indignatio mea et succendatur

Si reuerteris ad me [illegible]

tur et non sit qui extinguat. propter
maliciam cogitationum vestrarum. An
nunciate in iuda: et in ierusalem auditum
facite loquimini. et canite tuba in ter
ra. clamate fortiter et dicite. Congrega
mini et ingrediamur civitates muni
tas: levate signum in syon. Conforta
mini nolite stare: quia malum ego
adduco ab aquilone et contritionem
magnam. Ascendit leo de cubili suo: et
predo gentium se levavit. Egressus est
de loco suo ut ponat terram tuam in
desolationem. Civitates tue vastabun
tur remanentes absque habitatore. Su
per hoc accingite vos ciliciis plangite et
ululate quia non est aversa ira furo
ris domini a nobis. Et erit in die illa
dicit dominus peribit cor regis et cor
principum. et obstupescent sacerdotes
et prophete consternabuntur. Et dixi.
heu. heu. heu domine deus. Ergo ne
decepisti populum istum et ierusalem di
cens: Pax erit vobis. Et ecce pervenit
gladius usque ad animam. In tempore
illo dicetur populo huic et ierusalem. Ven
tus urens in viis que sunt in deserto
vie filie populi mei non ad ventilan
dum et ad purgandum: spiritus plenus
ex his veniet michi et nunc ego lo
quar iudicia mea cum eis. Ecce quasi
nubes ascendet: et quasi tempestas cur
rus eius velociores aquilis equi illi
us ve nobis: quoniam vastati sumus.
Lava a malicia cor tuum ierusalem ut
salva fias. Usquequo morabuntur
In te cogitationes noxie. Vox enim an
nunciantis a dan: et notum facientis
idolum de monte effraim. Commemorate gen
tes. Ecce auditum est in ierusalem cus
todes venire de terra longinqua: et
dare super civitates iuda vocem suam.
Quasi custodes agrorum facti sunt super
eam in gyro: quia me ad iracundiam
provocavit dicit dominus. Vie tue et co
gitationes tue: fecerunt hec tibi. Ista ma
licia tua quia amara: quia tetigit cor
tuum. Ventrem meum, ventrem meum
doleo: sensus cordis mei conturbati sunt
in me. Non tacebo: quoniam vocem buc
cine audivit anima mea: clamorem
prelii. Contritio super contritionem vo
cata est et vastata est omnis terra. Re
pente vastata sunt tabernacula mea
subito pelles mee. Usquequo videbo fu
gientem audiam vocem buccine? Quia
stultus populus meus me non cognovit.
filii insipientes sunt et vecordes. Sapi
entes sunt ut faciant mala: bene autem
facere nescierunt. Aspexi terram et ecce va
cua erat et nichil et celos: et non erat
lux eis. Vidi montes: et ecce movebantur
et omnes colles conturbati sunt. Intuitus
sum et non erat homo: et omne vola
tile celi recessit. Aspexi. Et ecce carmelus de
sertus et omnes urbes eius destructe sunt
a facie domini et a facie ire furoris eius.
Hec enim dicit dominus. Deserta erit omnis
terra sed tamen consummationem non
faciam. Lugebit terra et merebunt celi de
super: eo quod locutus sum. Cogitavi et
non penituit me: nec aversus sum ab
eo. A voce equitis et mittentis sagit
tam ~~sagittam~~ fugit omnis civitas: ingres
si sunt ardua et ascenderunt rupes. U
niverse urbes derelicte sunt: et non ha
bitat in eis homo. Tu autem vastata
quid facies? Cum vestieris te coccino
cum ornata fueris monili aureo et pinx
eris stibio oculos tuos: frustra compo
neris. Contempserunt te amatores tui:
animam tuam querent. Vocem
enim quasi parturientis audivi: an
gustias ut puerpere. Vox filie syon inter
morientis expandentisque manus suas.
Ve michi quia defecit anima me
a propter interfectos. Circuite
vias ierusalem et aspicite et considerate et
querite in plateis eius an invenia
tis virum facientem iudicium et que
rentem fidem et propitius ero eius.
Quod si etiam vivit dominus dixe
rint et hoc falso iurabunt. Domine
oculi tui respiciunt fidem. Percussisti e
os et non doluerunt. attrivisti eos et
renuerunt accipere disciplinam. In
duraverunt facies suas super pe
tram et noluerunt reverti. Ego autem
dixi forsitan pauperes sunt et stulti
ignorantes viam domini. iudicium
dei sui. Ibo igitur ad optimates et lo
quar eis. Ipsi enim cognoverunt vi
am domini: iudicium dei sui. Et ec
ce magis hii simul confregerunt
iugum ruperunt vincula. Idcirco
percussit eos leo de silva: lupus ad
vesperam vastavit eos: pardus vi
gilans super civitates eorum. Om
nis qui egressus fuerit ex eis cap

ad' tuā

doleo

eius quia multiplicate sunt aversiones
eorum. Super quo propitius tibi esse po
tero? filii tui dereliquerunt me: et iurant
in his qui non sunt dii. Saturavi eos et
mechati sunt: et in domo meretricis
luxuriabantur. Equi amatores in feminas
et emissarii facti sunt: unusquisque ad
uxorem proximi sui hinniebat. Num
quid super his non visitabo dicit domi
nus: et in gente tali non ulciscetur
anima mea? Ascendite muros eius
et dissipate consummationem autem
nolite facere. Auferte propagines eius
quia non sunt domini. Prevaricatione
enim prevaricata est in me domus
israel et domus iuda: ait dominus. Ne
gaverunt dominum et dixerunt. Non
est ipse: neque veniet super nos malum
Gladium et famem non videbimus
Prophete fuerunt in ventum locuti
et responsum non fuit in eis. Hec ergo
evenient illis. Hec dicit dominus deus
exercituum quia locuti estis verbum
istud: ecce ego do verba mea in ore tuo
in ignem et populum istum in ligna
et vorabit eos. Ecce ego adducam super
vos gentem de longinquo domus israel
ait dominus. gentem robustam: gen
tem antiquam. gentem cuius igno
rabis linguam neque intelliges quid
loquatur. Pharetra eius quasi sepul
chrum patens: universi fortes. Et co
medet segetes tuas et panem tuum
devorabit filios et filias tuas. Come
det gregem tuum et armenta tua
comedet vineam tuam et ficum tu
am et conteret urbes munitas tuas
in quibus tu habes fiduciam gladio
Verumptamen in diebus illis ait dominus
non faciam vos in consummationem
Quod si dixeritis quare fecit dominus
deus noster nobis hec omnia dices ad e
os Sicut dereliquistis me et servistis
deo alieno in terra vestra: sic servietis
alienis in terra non vestra. Annunciate
hoc domui iacob: et auditum facite
in iuda dicentes. Audi populus stulte
qui non habes cor qui habentes ocu
los non videtis et aures et non audi
tis. Me ergo non timebitis ait domi
nus: et a facie mea non dolebitis:
Qui posui arenam terminum mari
preceptum sempiternum quod non pre
teribit. Et commovebuntur et non

potuerunt: et intumescent fluctus eius
et non transibunt illud. Populo autem
huic factum est cor incredulum et ex
asperans recesserunt et abierunt: et
non dixerunt in corde suo. Metuamus
dominum deum nostrum qui dat nobis
pluviam temporaneam et serotinam
in tempore suo: plenitudinem annue
messis custodientem nobis. Iniquita
tes nostre declinaverunt hec: et peccata
nostra prohibuerunt bonum a nobis
quia inventi sunt in populo meo im
pii insidiantes quasi aucupes: la
queos ponentes et pedicas ad capien
dos viros Sicut decipula plena avibus
sic domus eorum plene dolo. Ideo mag
nificati sunt et ditati. Incrassati et im
pinguati et preterierunt sermones me
os pessime Causam vidue non iudi
caverunt: causam pupilli non direx
erunt: et iudicium pauperum non
iudicaverunt. Numquid super his non
visitabo dicit dominus. aut super gentem
huiuscemodi non ulciscetur anima
mea: Stupor et mirabilia facta sunt
in terra. Prophete prophetabant men
dacium: et sacerdotes applaudebant
manibus suis. et populus meus dilex
it talia. Quid ergo fiet in novissimo
eius? .vi. VI
Consortamini filii beniamin
in medio ierusalem. et in thecua clangi
te bucina et super bethacarem leva
te vexillum: quia malum visum
est ab aquilone et contritio magna
Speciose et delicate assimilavi filiam
syon ad eam venient pastores et gre
ges eorum fixerunt in ea tentoria in
circuitu: pascet unusquisque eos qui
sub manu sua sunt. Sanctificate super
eam bellum: consurgite et ascendamus
in meridie. Ve nobis quia declinavit
dies: quia longiores facte sunt um
bre vesperi. Surgite et ascendamus
in nocte et dissipemus domos eius:
quia hec dicit dominus exercituum
Cedite lignum eius: et fundite circa
ierusalem aggerem. Hec est civitas vi
sitationis: omnis calumpnia in
medio eius. Sicut frigidam facit ci
sterna aquam suam: sic frigidam facit
maliciam suam. Iniquitas et vas
titas audietur in ea coram me semper:
infirmitas et plaga. Erudire ierusalem

ne forte recedat anima mea a te: ne
forte ponam te desertam terram inha
bitabilem. Hec dicit dominus exercituum.
Usque ad racemum colligent quasi in
vinea reliquias israel. Converte ma
num tuam quasi vindemiator ad car
tallum. Cui loquar: et quem contesta
bor ut audiat? Ecce incircumcise aures
eorum: et audire non possunt. Ecce verbum
domini factum est eis in obprobrium
et non suscipient illud. Idcirco furore do
mini plenus sum: laboravi sustinens.
al' fons
Effunde super parvulum foris: et super
concilium iuvenum simul. Vir enim
cum muliere capietur: senex cum pleno
dierum. Et transibunt domus eorum
ad alteros agri et uxores pariter: quia
extendam manum meam super habitan
tes terram dicit dominus. A minore
Nota de avaritia
quippe usque ad maiorem omnes ava
ritie student: et a propheta usque ad sacerdotem
cuncti faciunt dolum. Et curabant con
tritionem filie populi mei cum igno
minia dicentes pax pax: et non erat pax.
Confusi sunt quia abhominationem
fecerunt. Quin potius confusione non
sunt confusi: et erubescere nescierunt.
Quam ob rem cadent inter ruentes:
in tempore visitationis sue corruent
dicit dominus. Hec dicit dominus State
super vias et videte: et interrogate
de semitis antiquis que sit via bona et
ambulate in ea: et invenietis refrige
rium animabus vestris. Et dixerunt non
ambulabimus. Et constitui super vos
speculatores: et dixi audite vocem tube.
Et dixerunt. Non audiemus. Ideo audi
te gentes: et cognosce congregatio quan
ta ego faciam eis. Audi terra. Ecce
ego adducam mala super populum
istum fructum cogitationum eius: quia
verba mea non audierunt et legem
meam proiecerunt. Ut quid mihi thus
de saba affertis: et calamum suave olen
tem de terra longinqua? holocaustomata
vestra non sunt accepta: et victime
vestre non placuerunt michi. Propterea hec
dicit dominus. Ecce dabo in populum
istum ruinas: et ruent in eis patres
et filii simul: vicinus et proximus et
peribunt. Hec dicit dominus. Ecce populus
venit de terra aquilonis: et gens magna
consurget a finibus terre. Sagittam
et scutum arripiet: crudelis est et non

miserebitur. Vox eius quasi mare sona
bit: et super equos ascendent preparati
quasi vir ad prelium adversum te filia
syon. Audivimus famam eius disso
lute sunt manus nostre. Tribulatio ap
prehendit nos: dolores ut parturientem.
Nolite exire ad agros et in viam ne
ambuletis: quoniam gladius inimici
et pavor in circuitu. Filia populi mei ac
cingere cilicio et conspergere cinere: luctum
unigeniti fac tibi planctum amarum:
quia repente veniet vastator super nos.
Probatorem dedi te in populo meo ro
bustum: et scies et probabis viam eorum.
Omnes isti principes declinantes ambu
lantes fraudulenter: es et ferrum u
niversi corrupti sunt. Defecit sufflatorium
in igne consumptum est plumbum:
frustra conflavit conflator: malitie
enim eorum non sunt consumpte.
VII
Argentum reprobum vocate eos:
quia dominus proiecit illos. vii.
Verbum quod factum est ad ie
remiam a domino dicens. Sta
in porta domus domini: et predica ibi
verbum istud et dic. Audite verbum do
mini omnis iuda qui ingredimini
per portas has ut adoretis dominum.
Hec dicit dominus exercituum deus israel.
Bonas facite vias vestras et studia vestra
et habitabo vobiscum in loco isto. No
lite confidere in verbis mendacii dicen
tes: templum domini templum domi
ni templum domini est: quoniam si bene
direxeritis vias vestras et studia vestra: si fece
ritis iudicium inter virum et proxi
mum eius. Advene et pupillo et vi
due non feceritis calumpniam nec
sanguinem innocentem effuderitis
in loco hoc et post deos alienos non
ambulaveritis in malum vobismet
ipsis: habitabo vobiscum in loco isto in
terra quam dedi patribus vestris a seculo et
usque in seculum. Ecce vos confiditis
vobis in sermonibus mendacii qui non
proderunt vobis: furari occidere adulte
rari iurare mendaciter libare baalim
et ire post deos alienos quos ignoratis
et venistis et stetistis coram me in domo
hac in qua invocatum est nomen meum
et dixistis liberati sumus eo quod fece
rimus omnes abhominationes is
tas. Ergo spelunca latronum facta est
domus ista: in qua invocatum est

nomen meum in oculis uestris Ego ego sum
Ego uidi dicit dominus Ite ad locum meum
in silo ubi habitauit nomen meum a princi
pio et uidete que fecerim ei propter malitiam
populi mei israel et nunc quia fecistis omnia
opera hec dicit dominus: et locutus sum ad
uos mane consurgens et loquens et non
audistis: et uocaui uos et non respondistis
faciam domui huic in qua inuocatum est
nomen meum et in qua uos habetis fidu
ciam et loco quem dedi uobis: et patribus ue
stris sicut feci silo: et proiciam uos a facie
mea sicut proieci omnes fratres uestros uniu
ersum semen ephraim. Tu ergo noli orare
pro populo hoc neque assumas pro eis lau
dem et orationem et non obsistas michi:
quia non exaudiam te. Nonne uides
quid isti faciunt in ciuitatibus iuda. et
in plateis ierusalem filii colligunt ligna et
patres succendunt ignem et mulieres
conspergunt adipem ut faciant placen
tas regine celi et libent diis alienis: et
me ad iracundiam prouocent. Numquid
me ad iracundiam prouocant dicit
dominus. Nonne semetipsos in confusi
onem uultus sui. Ideo hec dicit dominus
deus Ecce furor meus et indignatio mea
conflatur super locum istum: super uiros
et super iumenta et super lignum regi
8 isti — onis et super fruges terre: et succendetur
et non extinguetur hec dicit dominus
exercituum deus israel holocaustomata uestra ad
dite uictimis uestris et comedite carnes
quia non sum locutus cum patribus uestris
et non precepi eis in die qua eduxi eos
de terra egypti de uerbo holocaustomatum
et uictimarum sed hoc uerbum precepi
eis dicens audite uocem meam: et ero
uobis deus et uos eritis michi populus: et
ambulate in omni uia quam man
daui uobis ut bene sit uobis. Et non au
dierunt neque inclinauerunt aurem su
am sed abierunt in uoluptatibus suis et
in prauitate cordis sui mali facti que sunt
vos — retrorsum et non in ante a die qua egres
si sunt patres eorum de terra egypti:
usque ad diem hanc. Et misi ad eos omnes
seruos meos prophetas per diem consurgens
diluculo et mittens: et non audierunt
me neque inclinauerunt aurem suam
sed indurauerunt ceruicem: et peius
operati sunt quam patres eorum Et
loqueris ad eos omnia uerba hec et
non audient te et uocabis eos et non
respondebunt tibi. Et dices ad eos hec est
gens que non audiuit uocem domini dei
sui neque recepit disciplinam periit fides et
ablata est de ore eorum. Tonde capillum tu
um et proice et sume in directum planctum
quia proiecit dominus et reliquit generatio
nem furoris sui. Quia fecerunt filii iuda
malum in oculis meis dicit dominus:
posuerunt offendicula sua in domo in qua
inuocatum est nomen meum: ut pollueret
eam Et edificauerunt excelsa thophet que
est in ualle filii ennon ut incenderent fili
os suos et filias suas igni: que non pre
cepi neque cogitaui in corde meo Ideo ecce
dies ueniunt dicit dominus et non dice
tur amplius thophet et uallis filii ennon
sed uallis interfectionis
et sepelient in thophet eo quod non sit lo
cus et erit morticinum populi huius in
cibum uolucribus celi et bestiis terre et non
erit qui abigat et quiescere faciam de ur
bibus iuda et de plateis ierusalem uocem gau
dii et uocem letitie uocem sponsi et uocem
sponse in desolatione enim erit terra. viii. VIII
In tempore illo ait dominus eicient ossa
regis iuda et ossa principum eius et ossa
sacerdotum et ossa prophetarum et ossa
eorum qui habitauerunt ierusalem de sepul
cris suis et expandent ea ad solem et lunam
et omnem miliciam celi que dilexerunt
et quibus seruierunt et adorauerunt Non — post que ambulauerunt et que quesierunt
colligentur et non sepelientur in sterquili
nium super faciem terre erunt Et eligent
magis mortem quam uitam omnes qui
residui fuerint de cognatione hac pessima
in uniuersis locis que derelicta sunt ad que
eieci eos dicit dominus exercituum Et
dices ad eos hec dicit dominus Numquid
qui cadit non resurget et qui auersus est
non reuertetur. Quare ergo auersus est
populus iste in ierusalem auersione conten
tiosa? Apprehenderunt mendacium et no
luerunt reuerti attendi et auscultaui: ne
mo quod bonum est loquitur Nullus est
qui agat penitentiam super peccato suo
dicens quid feci Omnes conuersi sunt
ad cursum suum quasi equus impetu
uadens in prelium. Miluus in celo co
gnouit tempus suum: turtur et hirundo
et ciconia custodierunt tempus aduen
tus sui: populus autem meus non co
gnouit iudicium domini Quomodo di
citis sapientes nos sumus: et lex domini
nobiscum est: uere mendacium operatus

est stilus mendax scribarum Confusi sunt
sapientes perterriti et capti sunt ecce uer
bum domini proiecerunt: et sapientia
nulla est in eis. propterea dabo mulieres
eorum exteris agros eorum heredibus alienis
quia a minimo usque ad maximum omnes
auaritiam sequuntur et propheta usque
ad sacerdotem cuncti faciunt menda
cium et sanabant contritionem filie populi
ad ignominiam dicentes: pax pax: cum
non esset pax. Confusi sunt quia abhomi
nationem fecerunt. Quinimmo con
fusione non sunt confusi et erubescere
nescierunt Ideo cadent inter corruentes
in tempore uisitationis sue corruent di
cit dominus. Congregans congregabo
eos dicit dominus Non est uua in uitibus
et non sunt ficus in ficulneis folium de
fluxit: et dedi eis que pretergressa sunt
Quare sedemus. Conuenite et ingre
diamur ciuitatem munitam et sile
mus ibi: quia dominus noster silere
nos fecit. et potum dedit nobis aquam
fellis. Peccauimus enim domino ex
pectauimus pacem: et non erat bonum
Tempus medele: et ecce formido. A dan
auditus est fremitus equorum eius,
A uoce hinnituum pugnatorum eius
commota est omnis terra et uenerunt
et deuorauerunt terram et plenitudi
nem eius: urbem et habitatores eius
Quia ecce ego mittam uobis serpentes
regulos quibus non est incantatio:
et mordebunt uos dicit dominus Do
lor meus super dolorem: in me cor
meum merens Ecce uox clamoris filie
populi mei: de terra longinqua. Num
quid dominus in syon non est aut rex
eius non est in ea. Quare ergo me ad
iracundiam concitauerunt in sculp
tilibus suis et in uanitatibus alienis.
Transiit messis. finita est estas: et nos
saluati non sumus Super contritione
filie populi mei contritus sum et con
tristatus: stupor obtinuit me. Numquid
resina non est in galaad aut medicus
non est ibi. Quare igitur non est ob
ducta cicatrix filie populi mei · IX ·
IX Quis dabit capiti meo aquam et
oculis meis fontem lacrimarum
et plorabo die et nocte interfectos filie po
puli mei. Quis dabit me in solitudine
diuersorium uiatorum: et derelinquam
populum meum et recedam ab eis. Quia
omnes adulteri sunt cetus preuaricatorum
et extenderunt linguam suam quasi
arcum mendacii et non ueritatis. Con
fortati sunt in terra quia de malo ad
malum egressi sunt: et me non cogno
uerunt dicit dominus. Unusquisque se
a proximo suo custodiat et in omni
fratre suo non habeat fiduciam quia omnis
frater supplantans supplantabit: et omnis
amicus fraudulenter incedet Et uir
fratrem suum deridebit: et ueritatem non
loquentur Docuerunt enim linguam
suam loqui mendacium: ut inique
agerent laborauerunt Habitatio tua
in medio doli in dolo: renuerunt scire
me dicit dominus Propterea hec dicit
dominus exercituum. Ecce ego confla
bo et probabo eos Quid enim aliud
faciam a facie filie populi mei. Sagitta
uulnerans lingua eorum: dolum
locuta est in ore suo pacem cum
amico suo: et occulte ponit ei insidias
Numquid super his non uisitabo dicit
dominus aut in gentem huiuscemodi
non ulciscetur anima mea. Super
montes assumam fletum ac lamentum
et super speciosa deserti planctum quoniam
incensa sunt eo quod non sit uir pertran
siens: et non audierunt uocem posside
ntis. A uolucre celi usque ad pecora
transmigrauerunt et recesserunt.
et dabo ierusalem in aceruos harene et cu
bilia draconum et ciuitates iuda da
bo in desolationem eo quod non sit ha
bitator Quis est uir sapiens qui in
telligat hoc et ad quem uerbum oris
domini fiat ut annunciet istud quare
perierit terra. exusta sit quasi de
sertum eo quod non sit qui pertranse
at. Et dixit dominus Quia dereliq
runt legem meam quam dedi eis
non audierunt uocem meam et non
ambulauerunt in ea et abierunt post
prauitatem cordis et post baalim quos
didicerunt a patribus suis: ideo hec
dicit dominus exercituum israel deus
Ecce ego cibabo populum istum absin
thio et potum dabo eis aquam fellis
Et dispergam eos in gentibus quas
non nouerunt ipsi et patres eorum:
et mittam post eos gladium donec
consummentur hec dicit dominus
exercituum Contemplamini et uo
cate lamentatrices et ueniant

Nō de auaricia

de pessimis

ad eas que sapientes sunt mittite
et properent: festinent et assumant su
per nos lamentum. Deducant oculi nostri
lacrimas et palpebre nostre defluant aquis
quia uox lamentationis audita est de
syon. Quomodo uastati sumus et con
fusi uehementer. Quia dereliquimus
terram: quoniam deiecta sunt taber
nacula nostra. Audite ergo mulieres uer
bum domini et assumant aures uestre
sermonem oris eius: et docete filias ue
stras lamentum et unaqueque proxi
mam suam planctum: quia ascendit
mors per fenestras uestras: ingressa est
domos uestras disperdere paruulos deso
ris iuuenes de plateis. Loquere. Hec di
cit dominus et cadet morticinum hominis
quasi stercus super faciem regionis:
et quasi fenum post tergum metentis
et non est qui colligat. Hec dicit dominus
Non glorietur sapiens in sapientia su
a et non glorietur fortis in fortitudine
sua: et non glorietur diues in diuitiis
suis: Sed in hoc glorietur qui gloriatur
scire et nosse me: quia ego sum dominus
qui facio misericordiam et iudicium et iustitiam
in terra. Hec enim placent michi: ait
dominus. Ecce dies ueniunt dicit dominus
et uisitabo super omnem qui circumci
sum habet preputium: super egyptum
et super iudam. et super edom. et super
filios ammon et super filios moab. et
super omnes qui attonsi sunt in comam
habitantes in deserto. quia omnes gen
tes habent preputium: omnis autem do
mus israel incircumcisi sunt corde. X.

Audite uerbum quod locutus est do
minus super uos domus israel. Hec
dicit dominus. Iuxta uias gentium no
lite discere: et a signis celi nolite metuere
que timent gentes. quia leges populo
rum uane sunt: quia lignum de sal
tu precidit opus manuum artificis in
ascia; argento et auro decorauit illud. clauis
et malleis compegit ut non dis
soluatur. In similitudinem palme fa
bricata sunt et non loquentur: portata
tollentur quia incedere non ualent. No
lite ergo timere ea quia neque male pos
sunt facere: nec bene. Non est similis
tui domine: magnus es tu et magnum
nomen tuum in fortitudine. Quis non
timebit te o rex gentium? Tuum est e
nim decus inter omnes sapientes gen
tium et in uniuersis regnis eorum nullus
est similis tui. Pariter insipientes et fatui
probabuntur: doctrina uanitatis eorum
lignum est. Argentum inuolutum de
tharsis affertur. et aurum de ofaz opus
artificis et et manus erarii: Iacinctus et
purpura indumentum eorum opus
artificum uniuersa hec. Dominus autem
deus uerus est: ipse deus uiuens et rex sem
piternus. Ab indignatione eius commo
uebitur terra. et non sustinebunt gentes
comminationem eius. Sic ergo dicetis
eis. Dii qui celos et terram non fecerunt
pereant de terra et de his que sub celo sunt
Qui facit terram in fortitudine sua pre
parat orbem in sapientia sua: et pruden
tia sua extendit celos. Ad uocem suam
dat multitudinem aquarum in celo
et eleuat nebulas ab extremitatibus ter
re. fulgura in pluuiam facit: et educit
uentos de thesauris suis. Stultus factus est
omnis homo a scientia confusus est
omnis artifex in sculptili: quoniam
falsum est quod conflauit et non est
spiritus in eis. Uana sunt et opus risu
dignum in tempore uisitationis sue
peribunt. Non est his similis pars iacob
Qui enim formauit omnia ipse est et israel
uirga hereditatis eius: dominus exer
cituum nomen est illi. Congrega de terra
confusionem tuam que habitas in ob
sidione: quia hec dicit dominus. Ecce ego
longe proiciam habitatores terre in
hac uice et tribulabo eos ita ut non
inueniantur. Ve michi super contritio
ne mea: pessima plaga mea. Ego autem
dixi. Plane hec infirmitas mea est. et
portabo illam. Tabernaculum meum
uastatum est: omnes funiculi mei di
rupti sunt. filii mei exierunt a me et non
subsistunt non est qui extendat ultra
tentorium meum et erigat pelles
meas: quia stulte egerunt pastores et
dominum non quesierunt propterea non
intellexerunt: et omnis grex eorum
dispersus est. Uox auditionis ecce uenit
et commotio magna de terra aquilo
nis ut ponat ciuitates iuda solitudi
nem et habitaculum draconum. Scio do
mine quia non est hominis uia eius
neque uiri est ut ambulet et dirigat gres
sus suos. Corripe me domine: uerumptamen
tamen in iudicio et non in furore tuo: ne forte
ad nichilum redigas me. Effunde in

dignacionem tuam super gentes que
non cognoverunt te. et super provincias
que nomen tuum non invocaverunt:
quia comederunt iacob et devoraverunt
XI eum consumpserunt illum: et decus eius
dissipaverunt. · XI ·
Verbum quod factum est ad ieremiam
a domino dicens. Audite verba pacti huius
et loquimini ad viros iude et habitato
res ierusalem: et dices ad eos. Hec dicit dominus deus
israel. Maledictus vir qui non audierit
verba pacti huius quod precepi patribus vestris
in die qua eduxi eos de terra egypti: de for
nace ferrea dicens. Audite vocem meam
et facite omnia que precipio vobis et eri
tis michi in populum et ego ero vobis
in deum. ut suscitem iuramentum quod
iuravi patribus vestris daturum me eis ter
ram fluentem lacte et melle: sicut est dies
hec. Et respondi et dixi. Amen domine. Et
dixit dominus ad me. Vociferare omnia
verba hec in civitatibus iuda: et foris ierusalem
dicens. Audite verba pacti huius et facite
illa: quia contestans contestatus sum
patres vestros in die qua eduxi eos de terra
egypti usque ad diem hanc. Mane consur
gens contestatus sum. et dixi. audite vo
cem meam. et non audierunt neque incli
naverunt aurem suam: sed abierunt
unusquisque in pravitate cordis sui ma
li. Et induxi super eos omnia verba pacti
huius quod precepi ut facerent: et non fece
runt. Et dixit dominus ad me. Inventa
est coniuratio in viris iuda et in habitato
ribus ierusalem. Reversi sunt ad iniquitates
patrum suorum priores qui noluerunt
audire verba mea et hii ergo abierunt post
deos alienos: ut servirent eis. Irritum fe
cerunt domus israel et domus iuda pactum
meum quod pepigi cum patribus eorum. Qua
ob rem hec dicit dominus. Ecce ego inducam
super eos mala de quibus exire non poterunt
et clamabunt ad me et non exaudiam eos
et ibunt civitates iuda et habitatores ierusalem
et clamabunt ad deos quibus libant et non
salvabunt eos in tempore afflictionis eorum.
Secundum numerum enim civitatum tu
arum erant dii tui iuda. et secundum nu
merum viarum ierusalem posuisti aras confu
sionis: aras ad libandum baalim. Tu ergo
noli orare pro populo hoc neque assumas
pro eis laudem et orationem. et non obsis
tas michi quia non exaudiam in tempore
clamoris eorum ad me: in tempore afflictionis

eorum. Quid est quod dilectus meus in
domo mea facit scelera multa? Numquid
carnes sancte auferent a te malitias tu
as in quibus gloriata es? Olivam uberem
pulchram fructiferam speciosam: vocavit
dominus nomen tuum. ad vocem loquele
le grandis exarsit ignis in ea et combusta
sunt fruteta eius et dominus exercituum
qui plantavit te locutus est super te ma
lum: pro malis domus israel et domus
iuda que fecerunt sibi ad irritandum me
libantes baalim. Tu autem domine demon
strasti michi et cognovi: tu ostendisti michi
studia eorum et ego quasi agnus mansu
etus qui portatur ad victimam: et non
cognovi quia super me cogitaverunt
consilia dicentes. Mittamus lig
num in panem eius: et eradamus eum
de terra viventium: et nomen eius non memoretur
amplius. Tu autem domine sabaoth qui
iudicas iuste: et probas renes et corda
videam ultionem tuam ex eis: tibi enim
revelavi causam meam. Propterea
hec dicit dominus ad viros anathot qui
querunt animam tuam et dicunt non pro
phetabis in nomine domini et non mo
rieris in manibus nostris. Propterea hec di
cit dominus exercituum. Ecce ego visitabo
super eos. Iuvenes morientur in gladio
filii eorum et filie eorum morientur in fa
me et reliquie non erunt ex eis. Inducam
enim malum super viros anathot annum
visitationis eorum. · XII ·
Iustus quidem tu es domine si dispu
tem tecum: verumptamen iusta loquar
ad te. Quare via impiorum prosperatur
bene est omnibus qui prevaricantur et inique
agunt? plantasti eos et radicem miserunt
proficiunt et faciunt fructum. Prope es
tu ori eorum et longe a renibus eorum. Et
tu domine nosti me: vidisti me et pro
basti cor meum tecum. Congrega eos quasi
gregem ad victimam: et sanctifica eos in
die occisionis. Usquequo lugebit terra
et herba omnis regionis siccabitur propter
malitiam habitantium in ea? consumptum
est animal et volucre quoniam dixerunt
non videbit novissima nostra. Si cum pe
ditibus currens laborasti: quomodo contendere
poteris cum equis? Cum autem in
terra pacis securus fueris quid facies
in superbia iordanis? Nam et fratres tui et
domus patris tui etiam ipsi pugnave
runt adversum te et clamaverunt post

te plena uoce. Ne credas eis cum locuti fu
erint tibi bona. Reliqui domum meam: di
misi hereditatem meam. Dedi dilectam a
nimam meam in manus inimicorum
eius. Facta est michi hereditas mea quasi
spelunca hiene. Quasi leo in silva dedit con
tra me uocem: ideo odivi eam. Numquid
avis discolor hereditas mea michi? Num
quid avis tincta per totum? Venite cong'
gamini omnes bestie terre: properate
ad devorandum. Pastores multi demoliti s'
sunt vineam meam conculcaverunt parte'
meam. Dederunt portionem meam deside
rabilem in desertum solitudinis. Posuerunt
eam in dissipationem luxitque super me deso
latione desolata est omnis terra: quia nul
lus est qui recogitet corde. Super omnes vias
deserti venerunt omnes vastatores: quia
gladius domini devoravit ab extremo terre
usque ad extremum eius non est pax uni
verse carni. Seminaverunt triticum: et
spinas messuerunt. Hereditatem acce
perunt: et non eis proderit. Confundemini a
fructibus vestris propter iram furoris domini.
Hec dicit dominus adversum omnes vi
cinos meos pessimos qui tangunt here
ditatem quam distribui populo meo isr'l.
Ecce ego evellam eos de terra eorum: et do
mum iuda evellam de medio eorum. Et
cum evellero eos: et convertar et miserebor
eorum. Et reducam eos virum ad here
ditatem suam: et virum in terram su
am. Et erit si eruditi didicerint vias po
puli mei: ut iurent in nomine meo vi
vit dominus sicut docuerunt populum
meum iurare in baal: edificabuntur in
medio populi mei. Quod si non audierint
evellam gentem illam evulsione et per
ditione ait dominus. · XIII ·

XIII Hec dicit dominus ad me vade et pos
side tibi lumbare lineum et pones illud
super lumbos tuos: et in aquam non in
feres illud. Et possedi lumbare iuxta verbum
domini: et posui circa lumbos meos. Et fac
tus est sermo domini secundo ad me dicens:
Tolle lumbare quod possedisti quod est circa
lumbos tuos: et surgens vade ad eufraten
et absconde illud ibi in foramine petre. Et
abii et abscondi illud in eufraten sicut pre
ceperat michi dominus. Et factum est post dies
plurimos dixit dominus ad me: Surge va
de ad eufraten: et tolle inde lumbare quod
precepi tibi ut absconderes illud ibi. Et
abii ad eufraten et fodi: et tuli lumbare
de loco ubi absconderam illud et ecce computru
erat lumbare ita ut nulli usui aptum esset.
Et factum est verbum domini ad me dicens.
Hec dicit dominus Sic putrescere faciam ^ com
superbiam iuda et superbiam ierl'm multam:
populum istum pessimum qui nolunt audi
re verba mea et ambulant in pravitate cor
dis sui abieruntque post deos alienos ut ser
virent eis et adorarent eos. Et erunt sicut
lumbare istud: quod nulli usui aptum est.
Sicut enim adheret lumbare ad lumbos
viri, sic adglutinavi michi omnem domum
israel et omnem domum iuda dicit d'ns
ut essent michi in populum et in nomen
et in laudem et in gloriam et non audie
runt. Dices ergo ad eos sermonem istum.
Hec dicit dominus deus israel. Omnis la
guncula implebitur vino. Et dicent ad te.
Numquid ignoramus quia omnis la
guncula implebitur vino? Et dices ad eos
Hec dicit dominus Ecce ego implebo omnes
habitatores terre huius et reges qui sedent
de stirpe david super thronum eius et sacer
dotes et prophetas et omnes habitatores
ierl'm ebrietate: et dispergam eos virum
a fratre suo et patres et filios pariter ait d'ns
Non parcam et non concedam neque mise
rebor ut non disperdam eos. Audite et auribus
percipite nolite elevari quia dominus lo
cutus est. Date domino deo vestro gloriam an
tequam contenebrescat ^ et antequam offendant pedes vestri
ad montes caliginosos. Expectabitis lucem
et ponet eam in umbram mortis et in ca
liginem. Quod si hoc non audieritis in
abscondito plorabit anima mea a facie
superbie. Plorans plorabit anima mea et
deducet oculus meus lacrimam: quia cap
tus est grex domini. Dic regi et dominatri
ci humiliamini sedete: quoniam descen
dit de capite vestro corona glorie vestre. Civitates
austri clause sunt: et non est qui aperiat.
Translata est omnis iuda transmigra
tione perfecta. Levate oculos vestros et videte
qui venitis ab aquilone. Ubi est grex qui
datus est tibi: pecus inclitum tuum? Quid
dices cum visitaverit te? Tu enim docuisti
eos adversum te: et erudisti in caput tuum.
Numquid non dolores apprehendent te qua
si mulierem parturientem? Quod si dixe
ris in corde tuo quare venerunt michi hec.
Propter multitudinem iniquitatis tue re
velata sunt verecundiora tua. Pollute
sunt plante tue. Si mutare potest ethiops
pellem suam aut pardus varietates

suas et uos poteritis bene facere cum didice
ritis malum Et disseminabo eos quasi
stipulam: que a uento rapitur in deser
tum. Hec sors tua parsque mensure tue a me
dicit dominus: quia oblita es mei. et confi al' confusa
sa es in mendacio. Unde et ego nudaui fe
mora tua contra faciem tuam: et apparuit
ignominia tua: adulteria tua et hinnit⁹
tuus et scelus fornicationis tue. Super col
les in agro uidi abhominationes tuas. Ve tibi
XIIII ierusalem non mundaberis post me usque quo ad
huc. ~ xiiii.
Quod factum est uerbum domini ad ie
remiam de sermonibus siccitatis. Luxit iudea
et porte eius corruerunt et obscurate sunt in
terra: et clamor ierusalem ascendit. Maiores
miserunt minores suos ad aquam: ue
nerunt ad hauriendum et non inuenerunt
aquam reportauerunt uasa sua uacua
Confusi sunt et afflicti et operuerunt capi
ta sua propter terre uastitatem: quia non
uenit pluuia in terra Confusi sunt a
gricole: operuerunt capita sua Nam et cer
ua in agro peperit et reliquit quia non
erat herba Et onagri steterunt in rupibus
traxerunt uentum quasi dracones defe
cerunt oculi eorum: quia non erat herba
Si iniquitates nostre responderint nobis do
mine fac propter nomen tuum: quoniam
multe sunt auersiones nostre. Tibi peccauimus minus
expectatio israel: saluator eius in tempore
tribulationis. Quare quasi colonus futur⁹
es in terra et quasi uiator declinans ad ma
nendum. Quare futurus es uelud uir ua
gus ut fortis qui non potest saluare. Tu au
tem in nobis es domine: et nomen sanctum tuum
inuocatum est super nos: ne derelinquas
nos Hec dicit dominus populo huic qui di
lexit mouere pedes suos et non quieuit: et
domino non placuit Nunc recordabitur
iniquitatum eorum: et uisitabit peccata
eorum. Et dixit dominus ad me. Noli orare
pro populo isto in bonum Cum ieiunauerint
non exaudiam preces eorum. Et si obtule
rint holocaustomata et uictimas non
suscipiam ea: quoniam gladio et fame
et peste ego consumam eos et dixi. Ah. ah.
ah domine deus prophete dicunt eis Non
uidebitis gladium et fames non erit in
uobis: sed pacem ueram dabit nobis in
loco isto. Et dixit dominus ad me. Falso prophe
te uaticinantur in nomine meo Non misi
eos et non precepi eis neque locutus sum
ad eos. Uisionem mendacem et diuina

tionem fraudulentam: et seductionem
cordis sui prophetant uobis. Ideo hec dicit
dominus de prophetis qui prophetant in no
mine meo quos ego non misi dicentes
gladius et fames non erit in terra hac In
gladio et fame: consumentur prophete il
li. Et populi quibus prophetauerunt pro
iecti in uiis ierusalem pre fame et gladio, non
erit qui sepeliat eos Ipsi et uxores eorum
filii et filie eorum: et effundam super eos
malum suum et dices ad eos uerbum
istud Deducant oculi mei lacrimam per
noctem et diem et non taceant. quoniam
contritione magna contrita est uirgo fi
lia populi mei plaga pessima uehemen
ter Si egressus fuero ad agros: ecce occisi
gladio et si introiero ciuitatem: ecce
attenuati fame. Propheta quoque et sacerdos
abierunt ad terram quam ignorabant
Numquid proiciens abiecisti iudam:
aut syon abhominata est anima tua.
Quare ergo percussisti nos ita ut nulla
sit sanitas. Expectauimus pacem et non
est bonum: et tempus curationis et ecce
turbatio Cognouimus domine impi
etates nostras: iniquitates patrum nostrorum
quia peccauimus tibi Ne nos
des in opprobrium propter nomen tu
um: neque facias nobis contumeliam
Solii glorie tue recordare: ne irritum
facias fedus tuum nobiscum. Numquid
sunt in sculptilibus gentium qui pluant
aut celi possunt dare ymbres. Nonne
tu es dominus deus noster quem expectauimus
Tu enim fecisti omnia hec. xv.
Et dixit dominus ad me. Si ste
terit moyses et samuel coram me
non est anima mea ad populum istum:
eice illos a facie mea: et egrediantur
Quod si dixerint ad te quo egrediemur
dices ad eos. Hec dicit dominus Qui ad mortem ad mortem
et qui ad gladium ad gladium et qui ad famem
ad famem et qui ad captiuitatem ad
captiuitatem et uisitabo super eos qua
tuor species dicit dominus Gladium
ad occisionem: et canes ad la
cerandum et uolatilia celi et bestias
terre ad deuorandum et dissipandum
et dabo eos in feruorem uniuersis
regnis terre propter manassen filium
ezechie regis iuda super omnibus que fe
cit in ierusalem Quis enim miserebitur
tui ierusalem aut quis contristabitur pro
te. Aut quis ibit ad rogandum pro

pace tua. Tu reliquisti me ait dominus:
retrorsum abisti. et extendam manum
meam super te. et interficiam te. Laboraui
rogans: et dispergam eos uentilabro in
portis terre. Interfeci et perdidi populum
meum: et tamen a uiis suis non sunt
reuersi. Multiplicate sunt michi uidue
eius: super harenam maris. Induxi eis
super matrem adolescentis uastatorem
meridie: misi super ciuitates repente ter
rorem. Infirmata est que peperit septem filios
defecit anima eius. Occidit ei sol cum
adhuc dies esset: confusa est et erubuit.
Et residuos eius in gladium dabo in
conspectu inimicorum eorum ait do
minus. Ve michi. Mater mea quare ge
nuisti me uirum rixe: uirum discordie
in uniuersa terra? Non feneraui: neque
fenerauit michi quisquam. Omnes
maledicunt michi: dicit dominus. Si
non reliquie tue in bonum. si non occur
angustie ri tibi in tempore afflictionis: et in tem
pore tribulationis aduersum inimi
cum. Numquid federabitur ferrum fer
ro ab aquilone et es? Diuitias tuas
et thesauros tuos in direptionem da
bo gratis in omnibus peccatis tuis et
in omnibus terminis tuis. Et adducam
inimicos tuos de terra quam nescis
quia ignis succensus est in furore meo
super uos ardebit. Tu scis domine recor
dare mei et uisita me et tuere me ab
hiis qui persequuntur me. Noli in patientia
tua suscipere me: scito quoniam sus
tinui pro te obprobrium. Inuenti sunt
sermones tui et comedi eos. Et factum
est michi uerbum tuum in gaudium
et in leticiam cordis mei: quoniam in
uocatum est nomen tuum super me
domine deus exercituum. Non sedi in
consilio ludentium et gloriatus sum
al' amaritudine a facie manus tue. Solus sedebam: quoniam
comminatione replesti me. Quare
factus est dolor meus perpetuus. et pla
her ga mea desperabilis renuit curari. Facta
est michi quasi mendacium aquarum
infidelium. Propter hoc dicit dominus
Si conuerteris conuertam te: et an
te faciem meam stabis. Et si separaueris
preciosum a uili: quasi os meum e
ris. Conuertentur ipsi ad te et tu non
conuerteris ad eos. Et dabo te populo
huic in murum ereum et fortem: et
bellabunt aduersum te et non preuale

bunt: quia ego tecum sum ut saluem
te et eruam te dicit dominus. Et liberabo
te de manu pessimorum: et redimam
te de manu fortium. · xvi · XVI
Et factum est uerbum domini ad
me dicens: Non accipies tibi ux
orem et non erunt tibi filii et filie in lo
co isto: quia hec dicit dominus super
filios et filias qui generantur in loco is
to et super matres eorum que genuerunt
eos et super patres eorum de quorum stir
pe sunt nati. In terra hac mortibus egro al' egrotationum
tationum morientur. Non plangentur
et non sepelientur. In sterquilinium sup
faciem terre erunt et gladio et fame
consumentur. Et erunt cadauera eorum
in escam uolatilibus celi et bestiis terre
Hec enim dicit dominus. Non ingredi
eris domum conuiuii neque uades ad
plangendum neque consoleris eos quia
abstuli pacem meam a populo isto di
cit dominus. misericordiam et miserationes. Et
morientur parui et grandes in terra
ista. Non sepelientur neque plangentur
et non se incident neque caluicium fiet pro
eis. Et non frangent inter eos lugenti
panem ad consolandum super mortuo
et non dabunt eis potum calicis ad con
solandum super patre suo et matre. Et
domum conuiuii non ingredieris ut
sedeas cum eis et comedas et bibas: quia
hec dicit dominus exercituum deus israel
Ecce ego auferam de loco isto in oculis
uestris et in diebus uestris uocem gaudii et
uocem leticie: uocem sponsi et uocem spon
se. Et cum adnunciaueris populo huic
omnia uerba hec et dixerint tibi quare
locutus est dominus super nos omne
malum grande istud: que iniquitas
nostra et quod peccatum nostrum quod pec
cauimus domino deo nostro: dices ad eos
quia dereliquerunt patres uestri me ait do
minus: et abierunt post deos alienos
et seruierunt eis et adorauerunt eos
et me dereliquerunt et legem meam non
custodierunt. Sed et uos peius operati es
tis quam patres uestri. Ecce enim ambulat
unusquisque post prauitatem cordis sui
mali ut me non audiat. Et eiciam uos
de terra hac in terram quam ignoratis
uos et patres uestri: et seruietis ibi diis alie
nis die ac nocte qui non dabunt uobis
requiem. Propterea ecce dies ueniunt
dicit dominus et non dicetur ultra ui

uit dominus qui eduxit filios israel de
terra egypti: sed uiuit dominus qui e
duxit filios israel de terra aquilonis et
de uniuersis terris ad quas eieci eos et re
ducam eos in terram suam quam dedi
patribus eorum. Ecce ego mitto piscatores
multos dicit dominus: et piscabuntur
eos. Et post hec mittam eis multos ue
natores. et uenabuntur eos de omni
monte et de omni colle et de cauernis
petrarum quia oculi mei super omnes
uias eorum. Non sunt abscondite a fa
cie mea: et non fuit occulta iniquitas
eorum ab oculis meis. Et reddam pri
mum duplices iniquitates et peccata
eorum quia contaminauerunt terram
meam in morticinis idolorum suorum
et abhominationibus suis impleuerunt
hereditatem meam. Domine fortitudo
mea et robur meum et refugium meum
in die tribulationis. Ad te gentes uenient
ab extremis terre et dicent. Uere menda
cium possederunt patres nostri: uanitatem
que eis non profuit. Numquid faciet
sibi homo deos: et ipsi non sunt dii. Id
circo ecce ego ostendam eis per uicem
hanc: ostendam eis manum meam
et uirtutem meam et scient quia no
men michi dominus. xvii.

XVII Peccatum iuda scriptum est stilo
ferreo in ungue adamantino
exaratum super latitudinem cordis eo
rum et in cornibus ararum eorum. Cum recor
dati fuerint filii eorum ararum suarum
et lucorum lignorumque frondentium in
montibus excelsis sacrificantes in agro
fortitudinem tuam et omnes thesau
ros tuos in direptionem dabo excelsa
tua propter peccata in uniuersis finibus
tuis sola et relinqueris sola ab heredi
tate tua quam dedi tibi: et seruire te fa
ciam inimicis tuis in terra quam ig
noras. Quoniam ignem succendisti
in furore meo: usque in eternum arde
bit. Hec dicit dominus. Maledictus ho
mo qui confidit in homine et ponit
carnem brachium suum: et a domino
recedit cor eius. Erit enim quasi miri
ce in deserto et non uidebit cum uenerit
bonum: sed habitabit in siccitate in de
serto in terra salsuginis et inhabitabili.
Benedictus uir qui confidit in domino
et erit dominus fiducia eius. Et erit quasi
lignum quod transplantatur su

per aquas quod ad humorem mittit radices
suas et non timebit cum uenerit estus.
Et erit folium eius uiride et in tem
pore siccitatis non erit sollicitum: nec
aliquando desinet facere fructum. Pra
uum est cor omnium et inscrutabile
quis cognoscet illud? Ego dominus scru
tans cor et probans renes qui do unicui
que iuxta uiam et iuxta fructum adin
uentionum suarum. Perdix fouit que
non peperit: fecit diuitias et non in iu
dicio. In dimidio dierum suorum dere
linquet eas: et in nouissimo suo erit
insipiens. Solium glorie altitudinis a
principio: locus sanctificationis nostre
expectatio israel. Domine omnes qui
te derelinquunt confundentur: recedentes
a te in terra scribentur: quoniam
dereliquerunt uenam aquarum uiuen
tium dominum. Sana me domine et
sanabor: saluum me fac et saluus ero
quoniam laus mea tu es. Ecce ipsi
dicunt ad me. Ubi est uerbum domini? ue
niat et ego non sum turbatus te
pastorem sequens et diem hominis
non desideraui tu scis. Quod egressum
est de labiis meis: rectum in conspectu
tuo fuit. Non sis michi tu formidini
spes mea tu in die afflictionis. Confun
dantur qui persequuntur me et non confundar
ego. Paueant illi et non paueam
ego. Induc super eos diem afflictionis
et duplici contritione contere eos. Hec
dicit dominus ad me. Uade et sta in
porta filiorum populi per quam in
grediuntur reges iuda et egrediuntur
et in cunctis portis ierusalem et dices ad
eos. Audite uerbum domini reges
iuda et omnis iudea cunctique habita
tores ierusalem qui ingredimini per por
tas istas. Hec dicit dominus. Custodi
te animas uestras et nolite portare pondera
in die sabbati neque inferatis per portas
ierusalem. Et nolite eicere onera de domibus
uestris in die sabbati et omne opus non
facietis. Sanctificate diem sabbati sicut
precepi patribus uestris in die sabbati. Et
non audierunt neque inclinauerunt
aurem suam sed indurauerunt ceruicem
suam ne audirent me: et ne
acciperent disciplinam. Et erit si audi
eritis me dicit dominus ut non inferatis
onera per portas ciuitatis huius
in die sabbati: et si sanctificaueritis

diem sabbati ne faciatis in ea omne opus
ingredientur per portas civitatis huius
reges et principes sedentes super solium
david et ascendentes in curribus et e
quis ipsi et principes eorum viri iuda
et habitatores ierusalem et habitabitur ci
vitas hec in sempiternum. Et venient
de civitatibus iuda et de circuitu ierusalem
et de terra beniamin et de campestribus
et de montuosis et ab austro portantes
holocaustum et victimam et sacrifici
um et thus: et inferent oblationem
in domum domini. Si autem non audi
eritis me ut sanctificetis diem sabbati
et ne portetis onus et ne inferatis per
portas ierusalem in die sabbati: succendam
XVIII ignem in portis eius et devorabit domos
ierusalem et non extinguetur. ·xviii·
Verbum quod factum est ad ie
remiam a domino dicens. Sur
ge et descende in domum figuli: et ibi
audies verba mea. Et descendi in domum
figuli: et ecce ipse faciebat opus super ro
tam et dissipatum est vas quod ipse fa
ciebat e luto manibus suis. Conversusque
fecit illud vas alterum sicut placuerat
in oculis eius ut faceret. Et factum est
verbum domini ad me dicens. Numquid
sicut figulus iste non potero facere vobis do
mus israel ait dominus? Ecce sicut lutum
in manu figuli sic vos in manu mea
domus israel. Repente loquar adversum
gentem et adversus regnum. ut eradicem
et destruam et disperdam illud. Si
penitentiam egerit gens illa a malo
suo quod locutus sum adversus eam
agam et ego penitentiam super malo
quod cogitavi ut facerem ei. Et subito
loquar de gente et regno: ut edificem et
plantem illud. Si fecerit malum in o
culis meis ut non audiat vocem me
am: penitentiam agam super bono
quod locutus sum ut facerem ei. Nunc ergo
dic viro iuda et habitatoribus ierusalem di
cens. Hec dicit dominus. Ecce ego fingo
contra vos malum: et cogito contra
vos cogitationem. Revertatur unus
quisque a via sua mala: et dirigite vias
vestras et studia vestra. Qui dixerunt: des
peravimus. Post cogitationes enim
nostras ibimus: et unusquisque pravi
tatem cordis sui mali faciemus.
Ideo hec dicit dominus. Interrogate
gentes quis audivit talia horribilia

que fecit nimis virgo israel. Numquid
deficiet de petra agri nix libani: aut evel
li possunt aque erumpentes frigide et
defluentes? quia obliti sunt mei populus
meus frustra libantes et impingentes
in viis suis et in semitis suis ut am
bularent per eas in itinere non trito
ut fieret terra eorum in desolationem et
in sibilum sempiternum. Omnis qui
preterierit per eam obstupescet et movebit
caput suum. Sicut ventus urens disper
gam eos coram inimico: dorsum et non
faciem ostendam eis in die perditionis
eorum. Et dixerunt: Venite et cogitemus
contra ieremiam cogitationes. Non
enim peribit lex a sacerdote neque consili
um a sapiente. neque sermo a propheta.
Venite et percutiamus eum lingua et
non attendamus ad universos sermo
nes eius. Attende domine ad me. et au
di vocem adversariorum meorum.
Numquid redditur pro bono malum
quia foderunt foveam anime mee.
Recordare quod steterim in conspectu
tuo ut loquerer pro eis bonum et aver
terem indignationem tuam ab eis. Pro
pterea da filios eorum in famem et de
duc eos in manus gladii. Fiant uxores
eorum absque liberis et vidue et viri
earum interficiantur morte. Iuvenes
eorum confodiantur gladio in prelio
audiatur clamor de domibus eorum.
Adduces enim super eos latronem re
pente quia foderunt foveam ut caperent
me et laqueos absconderunt pedibus me
is. Tu autem domine scis omne
consilium eorum adversum me: in
mortem. Ne propitieris iniquitati eorum
et peccatum eorum a facie tua non de
leatur. Fiant corruentes in conspectu
tuo: in tempore furoris tui abutere
eis. ·xix· XIX
Hec dicit dominus. Vade et acci
pe lagunculam figuli testeam a senio
ribus populi et a senioribus sacerdotum et
egredere ad vallem filii ennom que
est iuxta introitum porte fictilis et pre
dicabis ibi verba que ego loquar ad te.
Et dices. Audite verbum domini re
ges iuda et habitatores ierusalem. Hec di
cit dominus exercituum deus israel. Ec
ce ego inducam afflictionem super
locum istum ita ut omnis qui au
dierit illam tinniant aures eius

quod dereliquerint me et alienum fecerint
locum istum et libaverint in eo diis a-
lienis quos nescierunt ipsi et patres eo-
rum et reges iuda et repleverunt locum
istum sanguine innocentium et edifi-
caverunt excelsa baalim ad comburen-
dos filios suos igni in holocaustum
baalim que non precepi neque locutus
sum neque ascenderunt in cor meum
propterea ecce dies venient dicit domi-
nus et non vocabitur locus iste amplius
us thophet et vallis filii ennon sed val-
lis occisionis et dissipabo consilium iude
et ierusalem in loco isto et subvertam eos
gladio in conspectu inimicorum suorum
et in manu querentium animas eorum
et dabo cadavera eorum escam volati-
libus celi et bestiis terre et ponam civitatem
hanc in stuporem et in sibilum Om-
nis qui preterierit per eam obstupescet
et sibilabit super universa plaga eius
Et cibabo eos carnibus filiorum suorum
et carnibus filiarum suarum et unus-
quisque carnes amici sui comedet in
obsidione et in angustia in qua conclu-
dent eos inimici eorum et qui querunt
animas eorum Et conteres lagunculam
lam in oculis virorum qui ibunt te-
cum et dices ad eos Hec dicit dominus ex-
ercituum sic conteram populum is-
tum et civitatem istam sicut conte-
ritur vas figuli quod non potest ultra
instaurari Et in tophet sepelientur eo
quod non sit alius locus ad sepelien-
dum Sic faciam loco huic ait dominus
et habitatoribus eius ut ponam civi-
tatem istam sicut tophet et erunt do-
mus ierusalem et domus regum iuda
sicut locus tophet inmunde omnes
domus in quarum domatibus sacrifi-
caverunt omni militie celi Et libave-
runt libamina diis alienis. Venit
autem ieremias de tophet quo mise-
rat eum dominus ad prophetandum
et stetit in atrio domus domini et dixit
ad omnem populum hec dicit dominus
exercituum deus israel Ecce ego indu-
cam super civitatem hanc et super
omnes urbes eius universa mala que
locutus sum adversus eam quoniam
induraverunt cervicem suam ut non
audirent sermones meos. xx.
XX Et audivit phassur filius emmer
sacerdos qui constitutus erat
princeps in domo domini ieremiam
prophetantem sermones istos Et per-
cussit phassur ieremiam prophetam et
misit eum in nervum quod erat in
porta beniamin superiori in domo do-
mini. Cumque illuxisset in crastinum
eduxit phassur ieremiam de nervo
et dixit ad eum ieremias Non phas-
sur vocavit dominus nomen tuum
sed pavorem undique quia hec dicit
dominus Ecce ego dabo te in pavorem
undique et omnes amicos tuos et
corruent gladio inimicorum suorum
et oculi tui videbunt et omnem iu-
dam dabo in manu regis babilonis
et transducet eos in babilonem et
percutiet eos gladio Et dabo univer-
sam substantiam civitatis huius et o-
mnem laborem eius omneque precium
et cunctos thesauros regum iuda dabo
in manus inimicorum eorum et di-
ripient eos et tollent et ducent in babi-
lonem Tu autem phassur et omnes
habitatores domus tue ibitis in
captivitatem et in babilonem venies
et ibi morieris ibique sepelieris tu et
omnes amici tui quibus prophetasti
mendacium Seduxisti me domine
et seductus sum fortior me fuisti
et invaluisti factus sum in derisum
tota die omnes subsannant me quia
iam olim loquor vociferans iniqui-
tatem et vastitatem clamito et fac-
tus est michi sermo domini in obprobri-
um et in derisum tota die Et dixi non
recordabor eius neque loquar ultra
in nomine illius et factus est in cor-
de meo quasi ignis exestuans clau-
susque in ossibus meis et defeci ferre n-
on sustinens Audivi enim contumeli-
as multorum et terrorem in circu-
itu Persequimini et persequamur
eum omnibus viris qui erant pa-
cifici mei et custodientes latus meum
si quomodo decipiatur et prevaleamus
adversus eum et consequamur ulti-
onem ex eo Dominus autem mecum
est quasi bellator fortis: idcirco qui per-
sequuntur me cadent et infirmi erunt
Confundentur vehementer quia non in-
tellexerunt obprobrium sempiternum
quod nunquam delebitur Et tu domine
exercituum probator iusti qui vides
renes et cor videam queso ultionem

eorum: tibi enim revelavi causam
meam. Cantate domino: laudate dominum
quia liberavit animam pauperis de
manu malorum. Maledicta dies in
qua natus sum: dies in qua peperit me
mater mea non sit benedicta. Male
dictus vir qui annuntiavit patri meo
dicens: natus est tibi puer masculus:
et quasi gaudio letificavit eum. Sit
homo ille ut sunt civitates quas sub
vertit dominus et non penituit eum.
Audiat clamorem mane et ululatum
in tempore meridiano qui non me
interfecit a vulva: ut fieret michi mater
mea sepulchrum: et vulva eius con
ceptus eternus. Quare de vulva egressus XXI
sum ut viderem laborem et dolorem
et consumerentur in confusione dies
mei. ·XXI·
Verbum quod factum est ad
ieremiam a domino quando misit
ad eum rex sedechias phassur filium
melchie et sophoniam filium maasie
sacerdotem dicens. Interroga pro no
bis dominum quia nabuchodonosor
rex babylonis preliatur adversum nos:
si forte faciat dominus nobiscum se
cundum omnia mirabilia sua et
recedat a nobis. Et dixit ad eos iere
mias: Sic dicetis sedechie. Hec dicit
dominus deus israel. Ecce ego conver
tam vasa belli que in manibus vestris
sunt et quibus vos pugnatis adversum
regem babylonis et chaldeos qui ob
sident vos in circuitu murorum: et
congregabo eos in medio civitatis
huius. Et debellabo ego vos in manu
extenta et in brachio forti et in furore
et in indignatione et in ira grandi.
Et percutiam habitatores civitatis hu
ius: homines et bestie pestilentia
magna morientur. Et post hec ait
dominus: dabo sedechiam regem iuda
et servos eius et populum eius et qui
derelicti sunt in civitate hac a peste
et gladio et fame in manu nabucho
donosor regis babylonis et in manu
inimicorum eorum et in manu que
rentium animas eorum. Et percutiet
eos in ore gladii et non movebitur
neque parcet neque miserebitur. Et ad
populum hunc dices. Hec dicit dominus deus.
Ecce ego do coram vobis viam vite
et viam mortis. Qui habitaverit
in urbe hac: morietur gladio et fame et
peste. Qui autem egressus fuerit et trans
fugerit ad chaldeos qui obsident vos
vivet et erit ei anima sua quasi spoli
um. Posui enim faciem meam super
civitatem hanc in malum et non in
bonum ait dominus. In manu regis
babylonis dabitur et exuret eam ig
ni. Et domum regis iuda: Audite ver
bum domini domus david. Hec dicit
dominus. Iudicate mane iudicium et
eruite vi oppressum de manu calump
niantis: ne forte egrediatur ut ignis
indignatio mea et succendatur et non
sit qui extinguat propter malitiam
studiorum vestrorum. Ecce ego ad te ha
bitatricem vallis solide atque campestris
ait dominus. Qui dicitis: Quis percutiet
nos et quis ingredietur domos nostras?
Et visitabo super vos iuxta fructum
studiorum vestrorum ait dominus: et
succendam ignem in saltu eius et de
vorabit omnia in circuitu eius. ·XXI· XXII
Hec dicit dominus: descende in do
mum regis iuda: et loqueris
ibi verbum hoc et dices. Audi verbum
domini rex iuda qui sedes super solium
david tu et servi tui et populus tuus
qui ingredimini per portas istas. Hec al' ingredientur
dicit dominus. Facite iudicium et ius
titiam et liberate vi oppressum de ma
nu calumpniatoris et advenam et
pupillum et viduam nolite contris
tare neque opprimatis inique et sangui
nem innocentem ne effundatis in loco
isto. Si enim facientes feceritis ver
bum istud ingredientur per portas do
mus huius reges sedentes de genere
david super thronum eius et ascen
dentes currus et equos ipsi et servi et
populus eorum. Quod si non audie
ritis verba hec in memet ipso iuravi al' quia
dicit dominus quia in solitudinem
erit domus hec. Quia hec dicit domi al' soliu
nus super domum regis iuda. Ga
laad tu michi caput libani: si non
posuero te solitudinem inhabitabi
les urbes. Et sanctificabo super te inter
ficientem virum et arma eius. Et al' curru
succident electam cedrum tuam et pre al' electas cedros tuas
cipitabunt in ignem. Et pertransibunt al' succident
gentes multe per civitatem hanc:
et dicet unusquisque proximo suo.
Quare fecit dominus sic civitati huic

grandi. Et respondebunt: Eo quod dereli
querunt pactum domini dei sui: et adora
uerunt deos alienos et seruierunt eis. No
lite flere mortuum neque lugeatis super eum
fletu plangite eum qui egreditur quia
non reuertetur ultra neque uidebit terram
natiuitatis sue quia hec dicit dominus
ad sellum filium iosie regem iuda qui reg
nauit pro iosia patre suo qui egressus est
de loco isto Non reuertetur huc amplius
sed in loco ad quem transtuli eum ibi
morietur et terram istam non uidebit
amplius. Ve qui edificat domum suam
in iniusticia et cenacula sua non in iu
dicio. Amicum suum opprimit frustra
et mercedem eius non reddet ei. Qui dicit
Edificabo michi domum latam et cenacu
la spaciosa Qui aperit sibi fenestras et
facit laquearia cedrina pingitque syno
pide Numquid regnabis quoniam confe
res te cedro? Pater tuus. Numquid non
comedit et bibit et fecit iudicium et iusti
ciam? Tunc cum bene erat ei iudicauit
causam pauperis et egeni in bonum
suum Numquid non ideo quia cogno
uit me dicit dominus. Tui uero oculi
et cor ad auariciam et ad sanguinem
innocentem fundendum et ad calump
niam et ad cursum mali operis. Prop
terea hec dicit dominus ad ioachim fi
lium iosie regem iuda Non plangent
eum ve frater et ve soror: non concrepabunt
ei ve domine et ve inclite sepultura asi
ni sepelietur putrefactus et proiectus ex
tra portas ierusalem. Ascende libanum et cla
ma et in basan da uocem tuam Et cla
ma ad transeuntes quia contriti sunt
omnes amatores tui locutus sum ad
te in habundantia tua et dixisti Non
audiam Hec est uia tua ab adolescen
tia tua: quia non audisti uocem meam
Omnes pastores tuos pascet uentus et
amatores tui in captiuitatem ibunt
Et tunc confunderis et erubesces ab omni
malicia tua qui sedes in libano et
nidificas in cedris. Quomodo conge
muisti cum uenissent tibi dolores quasi
dolores parturientis. Viuo ego dicit dominus
quia si fuerit iechonias filius ioachim
regis iuda anulus in manu dextera
mea: inde euellam eum et dabo te in
manu querencium animam tuam
et in manu quorum tu formidas fa
ciem tuam et in manu nabugodo

nosor regis babilonis et in manu cal
deorum. Et mittam te et matrem tuam
que genuit te in terram alienam in
qua nati non estis ibique moriemini
Et in terram ad quam ipsi leuant a
nimam suam ut reuertantur illuc et
non reuertentur. Numquid uas fictile
atque contritum uir iste iechonias
Numquid uas absque omni uoluptate?
Quare abiecti sunt ipse et semen eius
et proiecti in terram quam ignorauerunt.
Terra terra terra audi sermonem
domini · xxiii ·
Et dicit dominus: Scribe uirum istum sterilem: uirum qui in
diebus suis non prosperabitur Nec enim
erit de semine eius uir qui sedeat su
per solium dauid et potestatem habeat
ultra in iuda Ve pastoribus qui disp
dunt et dilacerant gregem pascue mee
dicit dominus Ideo hec dicit dominus
deus israel ad pastores qui pascunt po
pulum meum. Vos dispersistis gregem
meum et eiecistis eos et non uisitastis
eos. Ecce ego uisitabo super uos mali
ciam studiorum uestrorum ait dominus
Et ego congregabo reliquias gregis
mei de omnibus terris ad quas eie
cero eos illuc: et conuertam eos ad ru
ra sua et crescent et multiplicabuntur
Et suscitabo super eos pastores qui pas
cent eos. Non formidabunt ultra et
non pauebunt et nullus queretur ex
numero dicit dominus. Ecce dies ue
niunt dicit dominus et suscitabo da
uid germen iustum. et regnabit rex et sa
piens erit et faciet iudicium et iusti
ciam in terra In diebus illis saluabitur
iuda: et israel habitabit confidenter
Et hoc est nomen quod uocabunt eum
Dominus iustus noster. Propter hoc
ecce dies ueniunt dicit dominus et
non dicent ultra Viuit dominus qui
eduxit filios israel de terra egypti sed
uiuit dominus qui eduxit et adduxit
semen domus israel de terra aquilonis
et de cunctis terris ad quas eieceram
eos illuc et habitabunt in terra sua Ad prophetas
Contritum est cor meum in medio
mei contremuerunt omnia ossa
mea factus sum quasi uir ebrius et
quasi homo madidus a uino a
facie domini et a facie uerborum
sanctorum eius: quia adulteriis re

pleta est terra quia a facie maledictio
nis luxit terra: arefacta sunt arva
deserti factus est cursus eorum malus.
et fortitudo eorum dissimilis. Propheta
namque et sacerdos polluti sunt et
in domo mea inveni malum eorum
ait dominus. Idcirco via eorum erit quasi
lubricum in tenebris: impellentur enim e
nim et corruent in ea. Afferam enim
super eos mala: annum visitationis
eorum ait dominus. Et in prophetis
Samarie vidi fatuitatem. Et prophetabant
bant in baal. et decipiebant populum
meum israel et in prophetis ierusalem vidi
similitudinem adulterantium et iter
mendacii. Et confortaverunt manus
pessimorum ut non converteretur v
nusquisque a malitia sua. Facti sunt
mihi omnes ut sodoma et habitatores
eius quasi gomorra. Propterea hec
dicit dominus exercituum ad prophetas
Ecce ego cibabo eos absinthio et pota
bo eos felle a prophetis enim ierusalem e
gressa pollutio super omnem terram
Hec dicit dominus exercituum. Nolite
audire verba prophetarum qui pro
phetant vobis et decipiunt vos. Visi
onem cordis sui loquuntur non de
ore domini. Dicunt his qui blasphemant
me locutus est dominus pax erit vobis
Et omni qui ambulat in pravitate
cordis sui dixerunt. Non veniet super
vos malum. Quis enim affuit in con
silio domini et vidit et audivit sermo
nem eius. Quis consideravit verbum
illius et audivit. Ecce turbo dominice
indignationis egredietur: et tem
pestas erumpens super caput impiorum
veniet. Non revertetur furor domini
usque dum faciat et usque dum compleat
cogitationem cordis sui. In novissimis
diebus intelligetis consilium eius. Non
mittebam prophetas et ipsi currebant
Non loquebar ad eos et ipsi propheta
bant. Si stetissent in consilio meo et
nota fecissent verba mea populo meo
avertissem utique eos a via sua ma
la et a pessimis cogitationibus suis
Putas ne deus e vicino ego sum dicit
dominus et non deus de longe. Si in
absconditis occultabitur vir: et ego
non videbo eum dicit dominus: Num
quid non celum et terram ego im

pleo ait dominus. Audivi que dixerunt
prophete: prophetantes in nomine meo
mendacium atque dicentes somniavi
somniavi. Usquequo istud in corde est pro
phetarum vaticinantium mendacium
et prophetantium seductiones cor
dis sui. Qui volunt facere ut oblivis
catur populus meus nominis mei
propter somnia eorum que narrat
unusquisque ad proximum suum sicut
obliti sunt patres eorum nominis me
i propter baal. Propheta qui habet som
nium: narret somnium. Et qui habet
sermonem meum: loquatur sermonem
meum vere. Quid paleis ad triticum
dicit dominus. Numquid non verba
mea sunt quasi ignis ait dominus ardens
et quasi malleus conterens petram.
Propterea ecce ego ad prophetas ait do
minus: qui furantur verba mea v
nusquisque a proximo suo. Ecce ego ad
prophetas ait dominus: qui assumunt
linguas suas et aiunt dicit dominus
Ecce ego ad prophetas somniantes men
dacium dicit dominus qui narraverunt
ea et seduxerunt populum me
um in mendacio suo et in miraculis
suis cum ego non misissem eos neque
mandassem eis: qui nihil profuerunt
populo huic dicit dominus. Si igitur
interrogaverit te populus iste vel
propheta aut sacerdos dicens. Quod est
onus domini: dices ad eos. Vos estis
onus. Proiciam quippe vos dicit
dominus. Et propheta et sacerdos et po
pulus qui dicit onus domini: visitabo
super virum illum et super domum eius.
Hec dicetis unusquisque ad proximum
suum et ad fratrem suum. Quid respon
dit dominus et quid locutus est dominus.
Et onus domini ultra non memorabitur:
quia onus erit unicuique sermo su
us. Et pervertistis verba dei viventis
domini exercituum dei nostri. Hec dices
ad prophetam. Quid respondit tibi dominus
et quid locutus est dominus. Si autem
onus domini dixeritis propter hec
dicit dominus. Quia dixistis sermo
nem istum onus domini et misi ad
vos dicens nolite dicere onus domini
propterea ecce ego tollam vos portans et
derelinquam vos et civitatem quam
dedi vobis et patribus vestris a facie

nica Et dabo uos in obprobrium sempi
ternum et ignominiam eternam: que
XXIIII nunquam obliuione delebitur. xxiiii.
Ostendit michi dominus et ecce duo
calathi pleni ficis positi ante
templum domini post quam transtu
lit nabugodonosor rex babilonis Ie-
coniam filium ioachim regem iuda
et principes eius et fabrum et inclusorem
de ierusalem et adduxit eos in babilonem
Et calathus unus ficus bonas habe
bat nimis. ut solent ficus esse primi
temporis. Et calathus alius ficus ha
bebat malas nimis: que comedi non
poterant eo quod essent male et dixit
dominus ad me Quid tu uides Ie
remia? Et dixi. Ficus. Ficus bonas
ualde bonas Et malas malas ualde
que comedi non possunt eo quod ma
le sint Et factum est uerbum domini
ad me dicens Hec dicit dominus deus
israel. Sicut he ficus bone sic cognoscam
transmigracionem iuda quam e
misi de loco isto in terram chaldeorum
in bonum. Et ponam oculos meos
super eos ad placandum et reducam
eos in terram hanc Et edificabo eos
et non destruam et plantabo eos et
non euellam et dabo eis cor ut sciant
me: quia ego sum dominus Et erunt
michi in populum et ego ero eis in
deum: quia reuertentur ad me in toto
corde suo et sicut ficus pessime que co
medi non possunt eo quod sint male
hec dicit dominus sic dabo sedechiam
regem iuda et principes eius et reli
quos de ierusalem qui remanserunt in
urbe hac et qui habitant in terra egyp
ti Et dabo eos in uexacionem afflicti
onemque omnibus regnis terre in ob
probrium et in parabolam et in prouer
bium et in maledictionem: in uniuer
sis locis ad que eieci eos. Et mittam in
eis gladium et famem et pestem: do
nec consumantur de terra quam dedi
XXV eis et patribus eorum. xxv.
Uerbum quod factum est ad Ie
remiam de omni populo iude
in anno quarto ioachim filii iosie
regis iuda: ipse est annus primus na
bugodonosor regis babilonis quod
locutus est ieremias propheta ad om
nem populum iuda et ad uniuersos
habitatores ierusalem dicens A tercio
decimo anno iosie filii amon regis
iuda usque ad diem hanc iste est tercius
et uicesimus annus: factum est
uerbum domini ad me et locutus sum
ad uos de nocte consurgens et loquens
et non audistis Et misit dominus
ad uos omnes seruos suos prophetas
consurgens diluculo mittensque et
non audistis neque inclinastis aures
uestras ut audiretis cum diceret reuer
timini unusquisque a uia sua mala
et a pessimis cogitacionibus uestris et
habitabitis in terra quam dedit do
minus uobis et patribus uestris a seculo
et usque in seculum. Et nolite ire post
deos alienos ut seruiatis eis adoretisque
eos neque me ad iracundiam pro
uocetis in operibus manuum uestrarum
et non affligam uos Et non audis
tis me dicit dominus ut me ad ira
cundiam prouocaretis in operibus
manuum uestrarum in malum ue
strum Propterea hec dicit dominus
exercituum Pro eo quod non audis
tis uerba mea: ecce ego mittam et as
sumam uniuersas cognaciones aquilonis
ait dominus et nabugodono
sor regem babilonis seruum meum
et adducam eos super terram istam
et super habitatores eius et super o
mnes naciones que in circuitu illius
sunt Et interficiam eos et ponam eos
in stuporem et in sibilum et in soli
tudines sempiternas Perdamque ex eis
uocem gaudii et uocem leticie. uocem
sponsi et uocem sponse: uocem mole
et lumen lucerne et erit uniuersa terra
eius in solitudinem et in stuporem
et seruient omnes gentes iste regi
babilonis septuaginta annis Cum
que impleti fuerint anni septuaginta
uisitabo super regem babilonis
et super gentem illam dicit dominus
iniquitatem eorum et super terram
chaldeorum: et ponam illam in solitu
dines sempiternas Et adducam super
terram illam omnia uerba mea
que locutus sum contra eam: omne
quod scriptum est in libro isto quecumque
prophetauit ieremias aduersum
omnes gentes quia seruierunt eis
cum essent gentes multe et reges
magni et reddam eis secundum
opera eorum et secundum facta

al' Ieco
al' unus
postquam Ieconias translatus
est in babilonem

manuum suarum. Quia sic dicit dominus
exercituum deus israel: Sume calicem
vini furoris huius de manu mea et pro
pinabis de illo cunctis gentibus ad quas
ego mittam te et bibent et turbabuntur
et insanient a facie gladii quem ego
mittam inter eos. Et accepi calicem de
manu domini et propinavi cunctis
gentibus ad quas misit me dominus
ierusalem et civitatibus iuda et regibus eius
et principibus eius ut darem eos in soli
tudinem et in stuporem. et in sibilum
et in maledictionem sicut est dies ista
pharaoni regi egypti et servis eius et
principibus eius et omni populo eius
et cunctis generaliter regibus terre aus
sitidis et cunctis regibus terre philistiim
ascalonem et gaze et accaron et reliquiis
azoti idumee et moab et filiis ammon
et cunctis regibus tyri et cunctis regibus
sydonis et regibus terre insularum qui
sunt trans mare: et dedan et theman et
buz et universis qui attonsi sunt in co
mam et cunctis regibus arabie et cunc
tis regibus occidentis qui habitant in
deserto: et cunctis regibus zambri et cunc
tis regibus elam et cunctis regibus medo
rum et cunctis regibus aquilonis de pro
pe et de longe: unicuique contra fratrem su
um et omnibus regnis terre que super
faciem eius sunt et rex sesac bibet post
eos et dices ad eos. Hec dicit dominus
exercituum deus israel. Bibite et ine
briamini et vomite et cadite neque sur
gatis a facie gladii quem ego mittam
inter vos. Cumque noluerint accipere
calicem de manu tua ut bibant: di
ces ad eos. Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Bibentes bibetis quia ecce
in civitate in qua invocatum est no
men meum ego incipio affligere et
vos quasi innocentes immunes eritis?
Non eritis immunes. Gladium enim
ego voco super omnes habitatores ter
re dicit dominus exercituum. Et tu
prophetabis ad eos omnia verba hec
et dices ad eos. Dominus de excelso ru
giet et de habitaculo sancto suo dabit
vocem suam. Rugiens rugiet super
decorem suum: celeuma quasi cal
cantium concinetur adversum omnes
habitatores terre. Pervenit sonitus
usque ad extrema terre quia iudicium
domino cum gentibus iudicatur ipse cum

omni carne. Impios tradidi gladio dicit
dominus. Hec dicit dominus exercituum
Ecce afflictio egredietur de gente in gen
tem: et turbo magnus egredietur a
summitatibus terre. Et erunt interfec
ti domini in die illa a summo terre
usque ad summum eius. non plangen
tur et non colligentur neque sepelientur
in sterquilinio super faciem terre iace
bunt. Ululate pastores et clamate et
aspergite vos cinere optimates gregis
quia completi sunt dies vestri ut inter
ficiamini et dissipationes vestre et cade
tis quasi vasa preciosa. Et peribit fu
ga a pastoribus: et salvatio ab optima
tibus gregis. Vox clamoris pastorum et
ululatus optimatum gregis: quia
vastavit dominus pascua eorum: et
conticuerunt arva pacis a facie ire
furoris domini. Dereliquit quasi leo
umbraculum suum; facta est terra
eorum in desolationem a facie ire co
lumbe: et a facie ire furoris domini.
In principio regni ioachim filii iosie
regis iuda factum est verbum istud
a domino dicens. Hec dicit dominus
Sta in atrio domus domini et loque
ris ad omnes civitates iuda de qui
bus veniunt ut adorent in domo domini
universos sermones quos ego man
davi tibi ut loquaris ad eos. Noli sub
trahere verbum si forte audiant et con
vertantur unusquisque a via sua mala
et peniteat me mali quod cogito facere
eis propter malicias studiorum eorum.
Et dices ad eos. Hec dicit dominus si
non audieritis me ut ambuletis in
lege mea quam dedi vobis ut audiatis
sermones servorum meorum propheta
rum quos ego misi ad vos de nocte
consurgens et dirigens et non audis
tis: dabo domum istam sicut silo et urbem
hanc dabo in maledictionem cunctis
gentibus terre. Et audierunt sacerdotes
et prophete et omnis populus ieremiam
loquentem verba hec in domo domini.
Cumque complesset ieremias loquens
omnia que preceperat ei dominus ut
loqueretur ad universum populum
apprehenderunt eum sacerdotes et pro
phete et omnis populus dicens morte
moriatur. Quare prophetavit in no
mine domini dicens sicut silo erit do
mus hec et urbs ista desolabitur eo

XXVI

al' sup (margin)
al' aquila (margin)
al' cogitarem (margin)
al' ni8 (margin)

Hec est columna mea [illegible] mens [illegible]
[illegible] sit eis commune [illegible]
[illegible] mortuos [illegible] super carne super
[illegible] super [illegible]. Dicas
[illegible] clamat [illegible] colemma vocat

quod non sit habitator? Et congregatus
est omnis populus adversus ieremiam
in domo domini. Et audierunt principes
iuda verba hec et ascenderunt de domo
regis in domum domini et sederunt in
introitu porte domus domini nove. Et
locuti sunt sacerdotes et prophete ad prin
cipes et ad omnem populum dicentes
Iudicium mortis est viro huic quia pro
phetavit adversus civitatem istam
sicut audistis auribus vestris. Et ait iere
mias ad omnes principes et ad univer
sum populum dicens Dominus misit
me ut prophetarem ad domum istam
et ad civitatem hanc omnia verba
que audistis. Nunc ergo bonas facite
vias vestras et studia vestra et audite vo
cem domini dei vestri et penitebit domi
num mali quod locutus est adversum vos
Ego autem ecce in manibus vestris sum
facite michi quod bonum et rectum est
in oculis vestris. Verumptamen scitote
et cognoscite quod si occideritis me san
guinem innocentem tradetis contra
vos metipsos et contra civitatem istam
et habitatores eius. In veritate enim
misit me dominus ad vos ut loquerer
in auribus vestris omnia verba hec. Et dix
erunt principes et omnis populus ad
sacerdotes et prophetas Non est viro hu
ic iudicium mortis quia in nomine
domini dei nostri locutus est ad nos. Sur
rexerunt ergo viri de senioribus terre et
dixerunt ad omnem cetum populi lo
quentes Micheas de morasthi fuit pro
pheta in diebus ezechie regis iude et ait
ad omnem populum iude dicens Hec
dicit dominus exercituum Syon quasi
ager arabitur et ierusalem in acervum la
pidum erit et mons domus in excelsa
silvarum. Numquid morte condemp
navit eum ezechias rex iuda et omnis
iuda? Numquid non timuerunt domi
num et deprecati sunt faciem domini et peni
tuit dominum mali quod locutus erat
adversum eos? Itaque nos facimus ma
lum grande contra animas nostras. Fuit
quoque vir prophetans in nomine domini
urias filius semei de cariathiarim et
prophetavit adversus civitatem istam
et adversus terram hanc iuxta omnia
verba ieremie. Et audivit rex ioachim
et omnes potentes et principes eius ver
ba hec et quesivit rex interficere eum.

Et audivit urias et timuit fugitque et
ingressus est egyptum. Et misit rex io
achim viros in egyptum elnathan
filium achobor et viros cum eo in egyp
tum et eduxerunt uriam de egypto et
adduxerunt eum ad regem ioachim
et percussit eum gladio et proiecit cada
ver eius in sepulcris vulgi ignobilis.
Igitur manus ahicam filii saphan
fuit cum ieremia ut non traderetur
in manus populi et interficerent eum. X
In principio regni ioachim filii iosie
regis iuda factum est verbum istud
ad ieremiam a domino dicens Hec
dicit dominus ad me Fac tibi vincula
et cathenas et pones eas in collo tuo
et mittes eas ad regem edom et ad
regem moab et ad regem filiorum
ammon et ad regem tyri et ad regem
sydonis in manu nunciorum qui
venerunt in ierusalem ad sedechiam regem
iuda et precipies eis ut ad dominos
suos loquantur. Hec dicit dominus
exercituum deus israel Hec dicetis ad
dominos vestros Ego feci terram et ho
minem et iumenta que sunt super
faciem terre in fortitudine mea mag
na et in brachio meo extento et dedi
eam ei qui placuit in oculis meis.
Et nunc itaque ego dedi omnes terras
istas in manu nabugodonosor re
gis babilonis servi mei insuper et
bestias agri dedi ei ut serviant illi.
Et servient ei omnes gentes et filio
eius et filio filii eius donec veniat
tempus terre eius et ipsius et ser
vient ei gentes multe et reges mag
ni. Gens autem et regnum quod
non servierit nabugodonosor regi
babilonis et quicumque non curva
verit collum suum sub iugo regis ba
bilonis in gladio et fame et in peste
visitabo super gentem illam ait do
minus donec consumam eos in
manu eius. Vos ergo nolite audi
re prophetas vestros et divinos et somp
niatores et augures et maleficos
qui dicunt vobis Non servietis regi
babilonis quia mendacium prophe
tant vobis ut longe faciant vos de
terra vestra et eiciant vos et pereatis.
Porro gens que subiecerit cervicem
suam sub iugo regis babilonis et
servierit ei dimittam eam in terra sua

dicit dominus: et colet eam et habita
bit in ea. Et ad sedechiam regem iuda lo
cutus sum secundum omnia verba hec
dicens. Subicite colla vestra sub iugo regis
babilonis et servite ei et populo eius
et vivetis. Quare moriemini tu et po
pulus tuus gladio et fame et peste:
sicut locutus est dominus ad gentem
que servire noluerit regi babilonis?
Nolite audire verba prophetarum di
centium vobis non servietis regi ba
bilonis quia mendacium ipsi loqun
tur vobis quia non misi eos ait do
minus. Et ipsi prophetant in nomine
meo mendaciter ut eiciant vos et pe
reatis tam vos quam prophete qui vati
cinantur vobis. Et ad sacerdotes et ad
populum istum locutus sum dicens
Hec dicit dominus deus. Nolite audire ver
ba prophetarum vestrorum qui pro
phetant vobis dicentes. Ecce vasa
domini revertentur de babilone nunc
cito mendacium enim prophetant vo
bis. Nolite ergo audire eos: sed servi
te regi babilonis ut vivatis. Quare
datur hec civitas in solitudinem et si
prophete sunt et est verbum domini
in eis: occurrant domino exercituum
ut non veniant vasa que derelicta fu
erant in domo domini et in domo re
gis iuda et in ierusalem in babilonem. Quia
hec dicit dominus exercituum ad co
lumpnas et ad mare et ad bases et ad
reliqua vasorum que remanserunt
in civitate hac que non tulit nabu
godonosor rex babilonis cum transfer
ret iechoniam filium ioachim regem
iuda de ierusalem in babylonem et omnes
optimates iuda et ierusalem. Quia hec
dicit dominus exercituum deus israel
ad vasa que derelicta sunt in domo
domini: et in domo regis iuda et ie
rusalem. In babylonem transferentur et
ibi erunt usque ad diem visitationis
sue dicit dominus et afferri faciam
ea et restitui in loco isto. ·xxviii·

Et factum est in anno illo in
principio regni sedechie regis
iuda in anno quarto in mense quinto
dixit ad me annanias filius azur
propheta de gabaon in domo domini:
coram sacerdotibus et omni populo di
cens. Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Contrivi iugum regis
babilonis. Adhuc duo anni dierum. et ego
referri faciam ad locum istum omnia
vasa domini: que tulit nabugodonosor
rex babilonis de loco isto et transtulit
ea in babilonem. Et iechoniam filium io
achim regem iuda et omnem transmig
rationem iude qui ingressi sunt in babilo
nem ego convertam ad locum istum
ait dominus. Conteram enim iugum
regis babilonis. Et dixit ieremias propheta ad
annaniam prophetam in oculis sacerdo
tum et in oculis omnis populi qui sta
bat in domo domini. Et ait ieremias
propheta amen sic faciat dominus. Susci
tet dominus verba tua que prophe
tasti: ut referantur vasa in domum
domini et omnis transmigratio de ba
bilone ad locum istum. Verumptamen
audi verbum hoc quod ego loquor
in auribus tuis: et in auribus universi
populi. Prophete qui fuerunt ante me
et te ab initio et prophetaverunt super
terras multas et super regna mag
na de prelio et de afflictione et de fame.
Propheta qui vaticinatus est pacem cum
venerit verbum eius. Scietur propheta
quem misit dominus in veritate.
Et tulit annanias propheta cathenam
de collo ieremie prophete. et confregit
eam. Et ait annanias in conspectu
omnis populi dicens. Hec dicit do
minus. Sic confringam iugum na
bugodonosor regis babilonis post
duos annos dierum de collo omnium gen
cium. Et abiit ieremias propheta in
viam suam. Et factum est verbum
domini ad ieremiam postquam con
fregit annanias propheta cathenam
de collo ieremie prophete dicens. Vade
et dices annanie. Hec dicit dominus.
Cathenas ligneas contrivisti: et fa
cies pro eis cathenas ferreas: quia hec
dicit dominus exercituum deus israel.
Iugum ferreum posui super collum
cunctarum gentium istarum ut ser
viant nabugodonosor regi babilo
nis et servient ei. Insuper et bestias ter
re dedi ei. Et dixit ieremias propheta ad
annaniam prophetam. Audi annan
nia non misit te dominus: et tu con
fidere fecisti populum istum in men
dacio. Ideo hec dicit dominus. Ecce
emittam te a facie terre. Hoc anno
morieris adversus dominum enim

locutus es et mortuus est ananias propheta
XXIX in anno illo: mense septimo
Et hec sunt verba libri que misit
ieremias propheta de ierusalem ad reli
quias seniorum transmigrationis et
ad sacerdotes et ad prophetas et ad omnem
populum quem transduxerat nabugo
donosor de ierusalem in babilonem postquam
egressus est iechonias rex et domina et
eunuchi et principes iuda et ierusalem et fa
ber et inclusor de ierusalem in manu elasa
vel et filij saphan et gamali filij elchie quos
misit sedechias rex iuda ad nabugodo
nosor regem babilonis in babilonem
dicens. Hec dicit dominus exercituum
deus israel omni transmigrationi
quam transtuli de ierusalem in babilonem
Edificate domos et habitate et plantate
hortos et comedite fructum eorum Ac
cipite uxores: et generate filios et filias
et date filiis vestris uxores: et filias vestras
date viris. et pariant filios et filias et
multiplicamini ibi et nolite esse pauci
numero. Et querite pacem civitatis
ad quam transmigrare vos feci et
orate pro ea ad dominum: quia in
al' vera pace illius erit pax vobis. Hec enim
dicit dominus exercituum deus israel
Non vos seducant prophete vestri qui sunt
in medio vestri et divini vestri et ne atten
datis ad somnia vestra que vos somni
atis: quia falso ipsi prophetant vobis
in nomine meo. et non misi eos dicit
dominus. Quia hec dicit dominus Cum
ceperint impleri in babilone septuagin
ta anni visitabo vos et suscitabo super
vos verbum meum bonum ut re
ducam vos ad locum istum. Ego enim
scio cogitationes quas cogito super
vos ait dominus: cogitationes pacis
et non afflictionis pacis Ut dem vo
bis finem et patientiam Et invocabi
tis me et ibitis et orabitis me
et exaudiam vos. Queretis me: et
invenietis Cum quesieritis me in
toto corde vestro et inveniar a vobis ait
dominus: et reducam captivitatem
vestram Et congregabo vos de universis
gentibus et de cunctis locis ad que expu
li vos dicit dominus et reverti vos fa
ciam de loco ad quem transmigrare vos
feci quia dixistis suscitabit nobis
dominus prophetas in babilone. Quia
hec dicit dominus ad regem qui se

det super solium david et ad omnem
populum habitatorem urbis huius
et fratres vestros qui non sunt egressi vo
biscum in transmigrationem Hec
dicit dominus exercituum Ecce mittam
in eos gladium et famem et pestem et
ponam eos quasi ficus malas que
comedi non possunt eo quod pessime
sint: et persequar eos in gladio et in
fame et in pestilentia. Et dabo eos in
vexationem universis regnis terre: in
maledictionem et in stuporem et in si
bilum et in obprobrium cunctis genti
bus ad quas ego eieci eos: eo quod non
audierunt verba mea dicit dominus
que misi ad eos per servos meos prophe
tas de nocte consurgens et mittens et
non audistis dicit dominus. Vos ergo
audite verbum domini omnis trans
migratio quam emisi de ierusalem in
babilonem. Hec dicit dominus exer
cituum deus israel ad achab filium
chulie et ad sedechiam filium maasie
qui prophetant vobis in nomine meo
mendaciter Ecce ego tradam eos in
manu nabugodonosor regis babi
lonis et percutiet eos in oculis vestris et
assumetur ex eis maledictio omni
transmigrationi iude que est in babi
lone dicentium Ponat te dominus
sicut sedechiam et sicut achab quos
frixit rex babilonis in igne pro eo
quod fecerint stultitiam in israel et
mechati sunt in uxores amicorum
suorum: et locuti sunt verbum in
nomine meo mendaciter quod non
mandavi eis Ego sum iudex et testis
dicit dominus Et ad semeiam nee
lamitem dices Hec dicit dominus exer
cituum deus israel, Pro eo quod mi
sisti in nomine tuo libros ad omnem
populum qui est in ierusalem et ad so
phoniam filium maasie sacerdotem
et ad universos sacerdotes dicens. Do
minus dedit te sacerdotem pro ioia
da sacerdote ut sis dux in domo domini
super omnem virum arreptitium
et prophetantem ut mittas eum in
nervum et in carcerem. Et nunc quare
non increpasti ieremiam ana
thotitem qui prophetat vobis: quia
super hoc misit ad nos in babilonem
dicens longum est edificate domos
et habitate et plantate hortos et

comedite fructus eorum. legit ergo sopho
nias sacerdos librum istum in auribus
ieremie prophete. Et factum est verbum
domini ad ieremiam dicens. Mitte ad
omnem transmigrationem dicens.
Hec dicit dominus ad semeiam neela
mitem. Pro eo quod prophetavit vobis
semeias et ego non misi eum et fecit
vos confidere in mendacio: idcirco hec
dicit dominus. Ecce ego visitabo super se
meiam neelamitem et super semen
eius. Non erit ei vir sedens in medio
populi huius et non videbit bonum
quod ego faciam populo meo ait do
XXX minus: quia prevaricationem lo
cutus est adversum dominum.
Hoc verbum quod factum est
ad ieremiam a domino dicens.
Hec dicit dominus deus israel ~~dicens~~
Scribe tibi omnia verba que locutus
sum ad te in libro. Ecce enim dies ve
niunt dicit dominus et convertam con
versionem populi mei israel et iuda
ait dominus et convertam eos ad terram
quam dedi patribus eorum et possidebunt
eam. Et hec verba que locutus est dominus
ad israel et ad iudam. Quoniam hec
dicit dominus. vocem terroris audi
vimus. formido et non est pax. Interro
gate et videte: si generat masculus.
Quare ergo vidi omnis viri manum
super lumbum suum quasi parturi
entis: et conversae sunt universe facies
in auruginem. Ve quia magna dies
illa: nec est similis eius. Tempusque
tribulationis est iacob et ex ipso salva
bitur. Et erit in die illa ait dominus
exercituum. conteram iugum eius de
collo tuo et vincula illius dirumpam.
Et non dominabuntur ei amplius a
lieni: sed servient domino deo suo et
david regi suo quem suscitabo eis. Tu
ergo ne timeas serve meus iacob
ait dominus neque paveas israel: quia
ecce ego salvabo te de terra longinqua
et semen tuum de terra captivitatis
eorum. Et revertetur iacob et quiescet
et cunctis affluet bonis et non erit quem
formidet: quoniam tecum ego sum
ait dominus ut salvem te. faciam enim
consummationem in cunctis gentibus
in quibus dispersi te. Te autem non faciam
in consummationem sed castigabo
te in iudicio ut non tibi videaris in

noxius. Quia hec dicit dominus. Insana
bilis fractura tua. pessima plaga tua.
Non est qui iudicet iudicium tuum
ad alligandum curationum utilitas tue
non est tibi. Omnes amatores tui ob
liti sunt tui teque non querent. Plaga
enim inimici percussi te: castigatione
crudeli propter multitudinem iniqui
tatis tue: dura facta sunt peccata tua.
Quid clamas super contritione tua. In
sanabilis est dolor tuus propter multi
tudinem iniquitatis tue et propter
dura peccata tua: feci hec tibi. Propterea
omnes qui comedunt te devorabuntur
et universi hostes tui in captivitatem
ducentur et qui te vastant vastabuntur
cunctosque predatores tuos dabo in pre
dam. Obducam enim cicatricem tibi
et a vulneribus tuis sanabo te dicit dominus.
Quia eiectam vocaverunt te syon. hec
est que non habebat requirentem. Hec
dicit dominus. Ecce ego convertam con
versionem tabernaculorum iacob
et tectis eius miserebor. Et edificabitur
civitas in excelso suo et templum iuxta
ordinem suum fundabitur. Et egredie
tur de eis laus voxque ludentium. et
multiplicabo eos et non minuentur.
et glorificabo eos et non attenuabuntur.
Et erunt filii eius sicut a principio et coe
tus eius coram me permanebit. Et visi
tabo adversum omnes qui tribulant eum
et erit dux eius ex eo et princeps de me
dio eius producetur. Et applicabo eum
et accedet ad me. Quis enim iste est
qui applicet cor suum ut appropinquet
mihi ait dominus. Et eritis mihi in
populum: et ego ero vobis in dominum in deum
Ecce turbo domini furor egrediens. procel
la ruens in capite impiorum conquie
scet. Non avertet iram indignationis
dominus: donec faciat et compleat co
gitationem cordis sui. In novissimo
dierum intelligetis ea. XXXI
In tempore illo dicit dominus ero deus
universis cognationibus israel et ipsi
erunt mihi in populum. Hec dicit dominus.
Invenit gratiam in deserto populus
qui remanserat gladio. vadet ad requi
em suam israel. Longe dominus appa
ruit mihi. et in caritate perpetua dilexi
te: ideo attraxi te miserans. Rursumque
edificabo te: et edificaberis virgo israel.
Adhuc ornaberis tympanis tuis: et

egredieris in choro ludentium. Et adhuc plã
tabis in montibus samarie. Plantabunt
plantantes: et donec tempus veniat q̃
vindemiabuntur. quia erit dies in q̃
clamabunt custodes, in monte effraim
al' in monte samarie et
Surgite et ascendamus in syon ad do
minum deum nostrum: quia hec dicit do
minus. Exultate in leticia iacob: et hin
nite contra caput gentium. Personate
cantate et dicite Salva domine popu
lum tuum: reliquias israel. Ecce ego
adducam eos de terra aquilonis et con
gregabo eos ab extremis terre. Inter
quos erunt cecus et claudus preg
nans et pariens simul: cetus magnus
revertentium huc. In fletu venient: et
al' nunc reducam
in precibus deducam eos et adducam
eos per torrentes aquarum in via
recta et non impingent in ea: quia
factus sum israeli pater et effraim
primogenitus meus est. Audite verbum
domini gentes et annuntiate in insulis
que procul sunt et dicite. Qui dispersit
israel congregabit eum et custodiet
eum sicut pastor gregem suum. Re
demit enim dominus iacob: et libera
bit eum de manu potentis. Et venient
et laudabunt in monte syon et conflu
ent ad bona domini super frumento
et vino et oleo et feta pecorum et armen
torum. Eritque anima eorum quasi hor
tus irriguus: et ultra non esurient.
Tunc letabitur virgo in choro: iuvenes
et senes simul. Et convertam luctum
eorum in gaudium: et consolabor eos
et letificabo a dolore suo. Et inebriabo
animam sacerdotum pinguedine: et
populus meus bonis meis adimple
bitur ait dominus. Hec dicit dominus.
Vox in excelso audita est lamentationis
et fletus et luctus rachel plorantis
filios suos: et nolentis consolari super
eos quia non sunt. Hec dicit dominus.
Quiescat vox tua a ploratu et oculi tui
a lacrimis: quia est merces operi tuo
al' operatio
ait dominus. Et revertentur de terra
inimici. Et est spes novissimis tuis ait do
al' in
minus: et revertentur filii ad terminos
suos. Audiens audivi effraim transmi
grantem. Castigasti me domine: et e
ruditus sum quasi iuvenculus in
domitus. Converte me et revertar: quia
tu domine deus meus. Postquam
enim convertisti me: egi penitentiam. Et

postquam enim ostendisti michi: percussi
femur meum. Confusus sum et eru
bui: quoniam sustinui obprobrium
adolescentie mee. Si filius honorabilis
effraim michi si puer delicatus: quia
ex quo locutus sum de eo adhuc recor
dabor eius. Iccirco conturbata sunt viscera mea
super eum: miserans miserebor eius
ait dominus. Statue tibi speculam. po
ne tibi amaritudines: dirige cor tuum
in viam directam in qua ambulasti.
Revertere virgo israel: revertere ad ci
vitates tuas istas. Usquequo deliciis
dissolveris filia vaga? Quia creavit
dominus novum super terram: femina
circumdabit virum. Hec dicit
dominus exercituum deus israel. Ad
huc dicent verbum istud in terra iuda
et in urbibus eius. cum convertero
captivitatem eorum. Benedicat tibi dominus
pulcritudo iustitie mons sanctus:
et habitabunt in eo iudas et omnes
civitates eius simul agricole et mina
tes greges: quia inebriavi animam
lassam et omnem animam esurien
tem saturavi. Ideo quasi de somno sus
citatus sum et vidi et somnus meus
dulcis michi. Ecce dies venient dicit
dominus et seminabo domum israel et
domum iuda semine hominum et
semine iumentorum. Et sicut vigi
lavi super eos ut evellerem et demo
lirer et dissiparem et disperderem et af
fligerem: sic vigilabo super eos ut
edificem et plantem ait dominus. In
diebus illis non dicent ultra patres co
mederunt uvam acerbam et dentes
filiorum obstupuerunt: sed unusquisque
in iniquitate sua morietur. Omnis
homo qui comederit uvam acer
bam: obstupescent dentes eius. Ecce
dies venient dicit dominus: et feriam
domui israel et domui iuda fedus
novum. Non secundum pactum quod
pepigi cum patribus vestris in die qua
apprehendi manum eorum ut edu
cerem eos de terra egypti pactum quod
irritum fecerunt: et ego dominatus
sum eorum dicit dominus: sed hoc
erit pactum quod feriam cum domo
israel post dies illos dicit dominus.
Dabo legem meam in visceribus eorum
et in corde eorum scribam eam. Et ero
eis in deum: et ipsi erunt michi

m populum et non docebit ultra uir
proximum suum et uir fratrem suum
dicens: cognosce dominum. Omnes enim
cognoscent me a minimo eorum usque
ad maximum ait dominus: quia pro
pitiabor iniquitatibus eorum. et peccati
eorum non ero memor amplius. Hec dicit
dominus qui dat solem in lumine diei
ordinem lune et stellarum in lumine
noctis qui turbat mare et sonant fluct
us eius. dominus exercituum nomen il
li. Si defecerint leges iste coram me
dicit dominus tunc et semen israel deficiet
ut non sit gens coram me cunctis diebus.
Hec dicit dominus. Si mensurari potu
erint celi sursum et investigari funda
menta terre deorsum: et ego abiciam
universum semen israel propter omnia
que fecerunt dicit dominus. Ecce dies
veniunt dicit dominus et edificabitur
civitas domino a turre ananehel. usque
ad portam anguli. Et exibit ultra nor
ma mensure in conspectu eius super
collem gareb et circuibit goatha et
omnem vallem cadaverum et cineris
et universam regionem mortis usque
ad torrentem cedron et usque ad angulum
porte equorum orientalis. Sanctum domini
non evelletur et non destruetur ultra
XXXII in perpetuum.
fini
Verbum quod est ad ieremiam
a domino in anno decimo sede
chie regis iuda. ipse est annus octavus
decimus nabugodonosor. Tunc exercitus
regis babilonis obsidebat ierusalem et iere
mias propheta erat clausus in atrio
carceris qui erat in domo regis iuda.
Clauserat enim eum sedechias rex iu
da dicens. Quare vaticinaris dicens
hec dicit dominus ecce ego dabo civitatem
istam in manus regis babilonis et ca
piet eam et sedechias rex iuda non effu
giet de manu chaldeorum sed tradetur in
manus regis babilonis et loquetur os
eius cum ore illius et oculi eius ocu
los illius videbunt et in babilonem du
cet sedechiam: et ibi erit donec visitem
eum ait dominus: si autem dimicaveri
tis adversum chaldeos nichil prosperum
habebitis. Et dixit ieremias. Factum
est verbum domini ad me dicens. Ecce
anameel filius sellum patruelis
tuus veniet ad te dicens eme tibi agrum
meum qui est in anathot tibi enim

competit ex propinquitate ut emas. Et
venit ad me ananehel filius patrui mei
secundum verbum domini ad vestibu
lum carceris: et ait ad me. Posside agrum
meum qui est in anathot in terra ben
iamin: quia competit tibi hereditas
et tu propinquus es ut possideas. Intel
lexi autem quod verbum domini esset: al' quia
et emi agrum ab ananehel filio patrui
mei qui est in anathot et appendi ei ar
gentum septem stateres et decem argen
teos et scripsi in libro et signavi et adhi
bui testes et appendi argentum in state
ra. Et accepi librum possessionis signa
tum stipulationes et rata et signa fo
ris. et dedi librum possessionis ba
ruch filio neri filii maasie in oculis ana
nehel patruelis mei et in oculis testium
qui scripti erant in libro emptionis
in oculis omnium iudeorum qui sede
bant in atrio carceris: et precepi baruch
coram eis dicens. Sume libros istos li hec dicit dominus exercituum deus israel
brum emptionis hunc signatum et
librum hunc qui apertus est. et pone il
los in vase fictili ut permanere possint
diebus multis. Hec enim dicit dominus
exercituum deus israel. Adhuc possidebun
tur domus et agri et vinee in terra ista.
Et oravi ad dominum postquam tradi
di librum possessionis baruch filio neri
dicens. Heu. heu. heu. domine deus ec
ce tu fecisti celum et terram in fortitudi
ne tua magna et in brachio tuo exten
to. Non erit tibi difficile omne verbum
qui facis misericordiam in milibus: et reddis iniqui
tatem patrum in sinum filiorum eorum
post eos fortissime magne potens dominus
exercituum nomen tibi: magnus con
silio et incomprehensibilis cogitatu cu
ius oculi aperti sunt super omnes vias
filiorum adam: ut reddas unicuique se
cundum vias suas et secundum fructum
adinventionum eius: qui posuisti si
gna et portenta in terra egypti usque ad
diem hanc et in israel et in hominibus al' hostib'
et fecisti tibi nomen sicut est dies hec. Et
eduxisti populum tuum israel de terra
egypti in signis et in portentis et in ma
nu robusta et in brachio extento et in
terrore magno: et dedisti eis terram hanc
quam iurasti patribus eorum ut dares eis
terram fluentem lacte et melle et in
gressi sunt et possederunt eam et non
obedierunt voci tue: et in lege tua non

ambulaverunt. Omnia que mandasti eis
ut facerent non fecerunt: et evenerunt eis
omnia mala hec. Ecce municiones extruc-
te sunt adversus civitatem ut capiatur:
et urbs data est in manus chaldeorum
qui preliantur adversus eam a facie
gladii et famis et pestilencie: et quecum-
que locutus es acciderunt ut ipse tu cernis
et tu dicis michi domine deus eme a-
grum argento et adhibe testes cum
urbs data sit in manus chaldeorum.
Et factum est verbum domini ad iere-
miam dicens. Ecce ego dominus deus
universe carnis. Numquid michi diffi-
cile erit omne verbum? Propterea hec
dicit dominus. Ecce ego tradam civita-
tem istam in manus chaldeorum et
in manu regis babilonis: et capiet eam
et venient chaldei preliantes adversus
urbem hanc et succendent eam igni et
comburent eam et domos in quarum
domatibus sacrificabant baal et libabant
diis alienis libamina ad irritandum
me. Erant enim filii israel et filii iuda
iugiter facientes malum in oculis meis
ab adolescencia sua filii israel qui usque
nunc exacerbant me in opere manuum
suarum dicit dominus. Quia in furo-
re et in dignacione mea facta est michi
civitas hec: a die qua edificaverunt
eam usque ad diem istam qua auferetur
de conspectu meo propter maliciam fi-
liorum israel et filiorum iuda quam
fecerunt ad iracundiam me provocan-
tes ipsi et reges eorum principes eorum
et sacerdotes et prophete eorum viri
iuda et habitatores ierusalem. Et verterunt
ad me terga et non facies cum docerem
eos diluculo et erudirem et nollent au-
dire ut acciperent disciplinam. Et posue-
runt ydola sua in domo in qua invoca-
tum est nomen meum: ut polluerent
eam et edificaverunt excelsa baal que sunt
in valle filii ennon ut initiarent filios
suos et filias suas moloch: quod non
mandavi eis neque ascendit in cor meum
ut facerent abhominacionem hanc et
in peccatum deducerent iudam. Et nunc
propter ista hec dicit dominus deus israel
ad civitatem hanc de qua vos dicitis quod
tradatur in manus regis babylonis in
gladio et in fame et in peste. Ecce ego con-
gregabo eos de universis terris ad quas e-
ieci eos in furore meo et in ira mea et in

indignacione grandi et reducam eos
ad locum istum et habitare eos faciam
confidenter et erunt michi in populum
et ego ero eis in deum. Et dabo eis cor
unum et viam unam ut timeant me
universis diebus: et bene sit eis et filiis eorum
post eos. Et feriam eis pactum sempiter-
num: et non desinam eis benefacere et
timorem meum dabo in corde eorum
ut non recedant a me et letabor super eis
cum bene eis fecero et plantabo eos in
terra ista in veritate: in toto corde meo
et in tota anima mea. Quia hec dicit
dominus. Sicut adduxi super populum
istum omne malum hoc grande: sic
adducam super eos omne bonum quod
ego loquor ad eos. Et possidebuntur agri
in terra ista de qua vos dicitis quod
deserta sit eo quod non remanserit
homo et iumentum et data sit in
manus chaldeorum. Agri pecunia e-
mentur: et scribentur in libro et impri-
metur signum et testis adhibebitur
in terra beniamin et in circuitu ierusalem
in civitatibus iuda et in civitatibus mon-
tanis et in civitatibus campestribus et
in civitatibus que ad austrum sunt: quia
convertam captivitatem eorum ait
dominus.

Et factum est verbum domini ad
ieremiam secundo cum adhuc clausus
esset in atrio carceris dicens. Hec dicit
dominus. Qui facturus est et formaturus
illud et paraturus: dominus
nomen eius. Clama ad me et exaudiam te
: et annunciabo tibi grandia et fir-
ma que nescis. Quia hec dicit dominus
deus israel ad domos urbis huius
et ad domos regis iuda que destructe su-
nt et ad municiones et ad gladium
venientium ut dimicent cum
chaldeis et impleant eas cadaveribus ho-
minum quos percussi in furore meo et in
indignacione mea abscondens faciem
meam a civitate hac propter omnem
maliciam eorum. Ecce ego obducam
eis cicatricem et sanitatem dabo et cu-
rabo eos et revelabo eis deprecacionem
pacis et veritatis: et convertam conver-
sionem iuda et conversionem ie-
rusalem et edificabo eos sicut a prin-
cipio et emundabo illos ab omni ini-
quitate sua in qua peccaverunt michi
et propicius ero cunctis iniquitatibus

eorum in quibus dereliquerunt michi et
spreverunt me. Et erunt michi in nomi-
nem in gaudium et in laudem et in exulta-
tionem cunctis gentibus terre que audie-
rint omnia bona que ego facturus sum
eis et pavebunt et turbabuntur in u-
niversis bonis et in omni pace quam
ego faciam eis. Hec dicit dominus. Ad-
huc audietur in loco isto quem vos
dicitis esse desertum eo quod non sit ho-
mo neque iumentum in civitatibus iuda
et foris ierusalem que desolate sunt absque ho-
mine et absque habitatore et absque pecore
vox gaudii et vox letitie: vox sponsi et
vox sponse vox dicentium confitemini
domino exercituum quoniam bonus dominus.
quoniam in eternum misericordia eius et portan-
tium vota in domum domini. Reducam
enim conversionem terre sicut a prin-
cipio: dicit dominus. Hec dicit dominus
exercituum. Adhuc erit in loco isto deser-
to absque homine et absque iumento et
in cunctis civitatibus eius habitaculum
pastorum: accubantium gregum et in
civitatibus montuosis et in civitatibus
campestribus et in civitatibus que ad au-
strum sunt: et in terra beniamin et
in circuitu ierusalem et in civitatibus iuda
adhuc transibunt greges ad manum
numerantis: ait dominus. Ecce dies
veniunt dicit dominus et suscitabo verbum
bonum quod locutus sum ad domum
israel et ad domum iuda. In diebus illis
et in tempore illo germinare faciam
david germen iustitie et faciet iudicium
et iustitiam in terra. In diebus illis salva-
bitur iuda et ierusalem habitabit confidenter.
Et hoc est nomen quod vocabunt eum
dominus iustus noster. Quia hec di-
cit dominus. Non interibit de david
vir qui sedeat super thronum domus
israel et de sacerdotibus et de levitis non
interibit vir a facie mea qui offerat
holocaustomata et incendat sacrificium
et cedat victimas cunctis diebus. Et fac-
tum est verbum domini ad ieremiam
dicens. Hec dicit dominus. Si irritum
fieri potest pactum meum cum die et
pactum meum cum nocte ut non sit
dies et nox in tempore suo et pactum
meum irritum esse poterit cum david
servo meo ut non sit ex eo filius qui
regnet in throno eius et levite et sacer-
dotes ministri mei. Sicut enumerari

non possunt stelle celi et metiri harena maris: sic multiplicabo semen david
servi mei et levitas ministros meos
Et factum est verbum domini ad iere-
miam dicens. Numquid non vidisti
quid populus hic locutus sit dicens:
due cognationes quas elegerat dominus
abiecte sunt et populum meum despex-
erunt eo quod non sit ultra gens coram
eis. Hec dicit dominus. Si pactum me-
um inter diem et noctem et leges celo
et terre non posui equidem et semen
iacob et david servi mei proiciam: ut non
assumam de semine eius principes se-
minis abraham et ysaac et iacob. Redu-
cam enim conversionem eorum et mi-
serebor eis. ·XXXIIII·
XXXIIII
Verbum quod factum est ad iere-
miam a domino quando nabugodono-
sor rex babilonis et omnis exercitus
eius universaque regna terre que erant
sub potestate manus eius et omnes po-
puli bellabant contra ierusalem et contra
omnes urbes eius dicens. Hec dicit do-
minus deus israel. Vade et loquere ad
sedechiam regem iuda: et dices ad eum
Hec dicit dominus. Ecce ego tradam civi-
tatem hanc in manus regis babilo-
nis: et succendet eam igni: et tu non
effugies de manu eius sed comprehen-
sione capieris et in manu eius trade-
ris. Et oculi tui oculos regis babilonis
videbunt et os eius cum ore tuo loquetur
et babilonem introibis. Attamen au-
di verbum domini sedechia rex iuda. Hec
dicit dominus ad te. Non morieris in
gladio sed in pace morieris et secundum
combustiones patrum tuorum regum pri-
orum qui fuerunt ante te sic comburent
te: et ve domine plangent te: quia ver-
bum ego locutus sum dicit dominus.
Et locutus est ieremias propheta ad se-
dechiam regem iuda universa verba
hec in ierusalem. Et exercitus regis
babilonis pugnabat contra ierusalem et
contra omnes civitates iuda que re-
lique erant: contra lachis et contra e- al' azecha
zecha. He enim supererant de civitatibus
iuda urbes munite. Verbum quod fac-
tum est ad ieremiam a domino postquam
percussit rex sedechias fedus cum omni
populo in ierusalem predicans ut di- Non predicans
mitteret unusquisque servum suum
et unusquisque ancillam suam hebre-

brecum et hebream liberos et nequaquam
ultra dominarentur eis id est in iudeo
et fratre suo. Audierunt ergo omnes princi
pes et universus populus qui inierant
pactum ut dimitteret unusquisque ser
vum suum et unusquisque ancillam suam
liberos: et ultra non dominarentur
eis. Audierunt igitur et dimiserunt. Et
conversi sunt deinceps: et retraxerunt
servos suos et ancillas suas quos dimi
serant liberos: et subiugaverunt in fa
mulos et in famulas. Et factus est ver
bum domini ad ieremiam a domino
dicens. Hec dicit dominus deus israel.
Ego percussi fedus cum patribus vestris in die
qua eduxi eos de terra egypti de domo ser
vitutis dicens. Cum completi fuerint
septem anni. dimittat unusquisque fra
trem suum hebreum qui venditus est ei et
serviet tibi sex annis: et dimittes eum
a te liberum. Et non audierunt patres
vestri me: neque inclinaverunt aurem
suam. Et conversi estis vos hodie et
fecistis quod rectum est in oculis meis
ut predicaretis libertatem unusquisque
ad amicum suum et inistis pactum in
conspectu meo in domo in qua invoca
tum est nomen meum super eam et re
versi estis et commaculastis nomen
meum et reduxistis unusquisque servum
suum et unusquisque ancillam suam
quos dimiseratis ut essent liberi et sue
potestatis: et subiugastis eos ut sint
vobis servi et ancille. Propterea hec
dicit dominus. Vos non audistis me ut
predicaretis libertatem unusquisque
fratri suo et unusquisque amico suo
ecce ego predico libertatem ait dominus
ad gladium et ad pestem et famem et
dabo vos in commotionem cunctis reg
nis terre. Et dabo viros qui prevari
cantur fedus meum et non observave
runt verba federis quibus assensi sunt
in conspectu meo: vitulum quem con
ciderunt in duas partes et transierunt
inter divisiones eius. Principes iuda
et principes ierusalem: eunuchi et sacerdotes
et omnis populus terre qui transierunt
inter divisiones vituli. Et dabo eos in
manu inimicorum suorum et in
manu querentium animas eorum.
Et erit morticinum eorum in escam
volucribus celi et bestiis terre. Et sedechiam
regem iuda et principes eius dabo in ma

Non predicaretis

^ vobis

nu inimicorum suorum et in manu que
rentium animas eorum et in manu exercituum
regis babylonis ~~et exercitus eius~~ qui
recesserunt a vobis. Ecce ego precipio di
cit dominus: et reducam eos in civitatem
hanc et preliabuntur adversus eam
et capient eam et incendent igni et civi
tates iuda dabo in solitudinem eo quod
non sit habitator. XXXV.
Verbum quod factum est ad iere
miam a domino in diebus ioachim
filii iosie regis iuda dicens. Vade ad do
mum rechabitarum et loquere eis: et
introduces eos in domum domini in
unam exedram thesaurorum: et dabis
eis bibere vinum. Et assumpsi iecho
niam filium ieremie filii absanie et
fratres eius. et omnes filios eius et uni
versam domum rechabitarum et intro
duxi eos in domum domini ad gazophi
lacium filiorum anan filii godolie ho
minis dei. quod erat iuxta gazophilacium
principum super thesaurum maasie
filii sellum qui erat custos vestibuli: et
posui coram filiis domus rechabitarum
scyphos plenos vino et calices et dixi
ad eos Bibite vinum. Qui responderunt
Non bibemus vinum quia ionadab fi
lius rechab pater noster precepit nobis
dicens. Non bibetis vinum vos et filii
vestri usque in sempiternum et domum non
edificabitis sementem non seretis et vi
neas non plantabitis neque habebitis sed
in tabernaculis habitabitis cunctis diebus
vestris: ut vivatis diebus multis super fa
ciem terre in qua vos peregrinamini.
Obedivimus ergo voci ionadab filii
rechab patris nostri in omnibus que precepit
nobis: ita ut non biberemus vinum
cunctis diebus nostris nos et mulieres nostre
et filii et filie nostre: et non edificaremus
domos ad habitandum et vineam et a
grum et sementem non habuimus sed
habitavimus in tabernaculis: et obedi
entes fuimus iuxta omnia verba que
precepit nobis ionadab pater noster. Cum
autem ascendisset nabuchodonosor rex
babilonis ad terram nostram: diximus. Ve
nite et ingrediamur ierusalem a facie exer
citus chaldeorum et a facie exercitus syri
e et mansimus in ierusalem. Et factum est
verbum domini ad ieremiam dicens
Hec dicit dominus exercituum deus
israel. Vade et dic viris iuda et habita

tans ierlm. Numquid non recipietis dis
ciplinam: ut obediatis verbis meis dicit
dominus? Prevaluerunt sermones io
nadab filii rechab quos precepit filiis
suis ut non biberent vinum et non bi
berunt usque ad diem hanc quia obedierunt
precepto patris sui. Ego autem locutus
sum ad vos de mane consurgens et loquens
et non obedistis michi. Misique ad vos omnes
servos meos prophetas consurgens di
luculo: mittensque et dicens. Convertimini
unusquisque a via sua pessima: et bona
facite studia vestra: et nolite sequi deos alie
nos neque colatis eos et habitabitis in
terra quam dedi vobis et patribus vestris.
et non inclinastis aurem vestram: neque
audistis me. Firmaverunt igitur filii
ionadab filii rechab preceptum patris sui
quod preceperat eis: populus autem
iste non obedivit michi. Idcirco hec dicit
dominus exercituum deus israel. Ecce
ego adducam super iudam et super om
nes habitatores ierlm universam afflic
tionem quam locutus sum adversus eos
eo quod locutus sum ad illos et non au
dierunt vocavi illos et non responde
runt michi. Domui autem rechabitarum
dixit ieremias. Hec dicit dominus deus
israel exercituum. Pro eo quod obedistis
precepto ionadab patris vestri et custodistis
omnia mandata eius et fecistis univer
sa que precepit vobis. Propterea hec
dicit dominus exercituum deus israel
Non deficiet vir de stirpe ionadab filii re
chab stans in conspectu meo cunctis
diebus.. XXXVI.
Et factum est in anno quarto ioa
chim filii iosie regis iuda. Factum est ver
bum hoc ad ieremiam a domino dicens
Tolle volumen libri et scribes in eo om
nia verba que locutus sum tibi adver
sum israel et iudam et adversum omnes
gentes a die qua locutus sum ad te ex
diebus iosie usque ad diem hanc si forte au
diente domo iuda universa mala que
ego cogito facere eis revertatur unus
quisque a via sua pessima et propicius
ero iniquitati et peccato eorum. Vocavit
ergo ieremias baruch filium nerie: et
scripsit baruch ex ore ieremie omnes ser
mones domini quos locutus est ad eum
in volumine libri et precepit ieremias
baruch dicens Ego clausus sum: nec
valeo ingredi domum domini. Ingredere

ergo tu et lege de volumine in quo scrip
sisti ex ore meo illa domini audiente po
pulo in domo domini in die ieiunii in sup
er et audiente universo iuda qui veniunt
de civitatibus suis leges eis si forte cadat
oratio eorum in conspectu domini et rever
tatur unusquisque a via sua pessima quoniam
magnus furor et indignatio quam lo
cutus est dominus adversus populum
hunc et fecit baruch filius nerie iuxta om
nia que preceperat ei ieremias propheta:
legens ex volumine sermones domini
in domo domini. Factum est autem in
anno quinto ioachim filii iosie regis
iuda in mense nono predicaverunt ie
iunium in conspectu domini omni po
pulo in ierlm et universe multitudini
que confluxerat de civitatibus iuda in
ierlm legitque baruch ex volumine ser
mones ieremie in domo domini in
gazofilacio gamarie filii saphan scribe
in vestibulo superiori in introitu por
te nove domus domini audiente omni
populo. Cumque audisset micheas fi
lius gamarie filii saphan omnes ser
mones domini ex libro descendit in do
mum regis iuda ad gazofilacium scri
be: et ecce ibi omnes principes sedebant
elisama scriba et dalaias filius semeie (al' celimi)
et helnathan filius achobor et gamari
as filius saphan et sedechias filius a
nanie et universi principes. Et nuncia
vit eis micheas omnia verba que audi
vit legentem baruch ex volumine: in
auribus populi. Miserunt itaque omnes
principes ad baruch iudi filium natha (al' iudi al' chus)
nie filii selemie filii chusi dicentes Vo
lumen ex quo legisti audiente populo
sume in manu tua: et veni. Tulit ergo
baruch filius nerie volumen in manu
sua et venit ad eos. et dixerunt ad eum
Sede et lege hec in auribus nostris Et legit (sedet)
baruch in auribus eorum. Igitur cum au
dissent omnia verba obstupuerunt u
nusquisque ad proximum suum: et dix
erunt ad baruch Nunciare debemus
regi omnes sermones istos. Et interro
gaverunt eum dicentes. Indica nobis quo
modo scripsisti omnes sermones istos ex
ore eius. Dixit autem eis baruch Ex ore
suo loquebatur quasi legens ad me omnes
sermones istos: et ego scribebam in vo
lumine atramento. Et dixerunt principes
ad baruch. Vade et abscondere tu et iere

nias: et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt ad regem in atrium. Porro volumen commendaverunt in gazofilacio elisame scribe: et nunciaverunt audiente rege omnes sermones. Misitque rex iudi: ut sumeret volumen. Qui tollens illud de gazofilacio elisame scribe: legit audiente rege et universis principibus qui stabant circa regem. Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono: et posita erat coram eo arula plena prunis. Cumque legisset iudi tres paginas vel quatuor: scidit illud scalpello scribe et proiecit in ignem qui erat super arulam: donec consumeretur omne volumen igni qui erat in arula. Et non timuerunt neque sciderunt vestimenta sua: rex et omnes servi eius. qui audierunt universos sermones istos. Verumptamen helnathan et dalaias et gamarias contradixerunt regi ne combureret librum: et non audivit eos. Et precepit rex ieremiel filio amelech et saraie filio ezrihel et selemie filio abdeel: ut comprehenderent baruch scribam et ieremiam prophetam. Abscondit autem eos dominus. Et factum est verbum domini ad ieremiam postquam combusserat rex volumen et sermones quos scripserat baruch ex ore ieremie dicens. Rursum tolle volumen aliud et scribe in eo omnes sermones priores qui erant in volumine priore: quod combussit ioachim rex iuda. Et ad ioachim regem iuda dices. Hec dicit dominus. Tu combussisti volumen illud dicens. Quare scripsisti in eo annuncians festinus veniet rex babilonis et vastabit terram hanc et cessare faciet ex illa hominem et iumentum. Propterea hec dicit dominus contra ioachim regem iuda. Non erit ex eo qui sedeat super solium david: et cadaver eius proiicietur ad estum per diem et ad gelu per noctem. Et visitabo contra eum et contra semen eius et contra servos eius iniquitates suas: et adducam super eos et super habitatores ierusalem et super viros iuda omne malum quod locutus sum ad eos: et non audierunt. Ieremias autem tulit volumen aliud et dedit illud baruch filio nerie scribe: qui scripsit in eo ex ore ieremie omnes sermones libri quem combusserat ioachim rex iuda igni. Et insuper additi sunt sermones multo plures quam antea fuerunt.

XXXVII

Et regnavit rex sedechias filius iosie pro iechonia filio ioachim quem constituit regem nabugodonosor rex babilonis in terra iuda: et non obedivit ipse et servi eius. et populus terre verbis domini: que locutus est in manu ieremie prophete. Et misit rex sedechias iuchal filium selemie et sophoniam filium maasie sacerdotem ad ieremiam prophetam dicens. Ora pro nobis dominum deum nostrum. Ieremias autem libere ambulabat in medio populi: non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus pharaonis egressus est de egipto et audientes chaldei qui obsidebant ierusalem huiuscemodi nuncium recesserunt ab ierusalem. Et factum est verbum domini ad ieremiam prophetam dicens. Hec dicit dominus deus israel. Sic dicetis regi iuda: qui misit vos ad me interrogandum. Ecce exercitus pharaonis qui egressus est vobis in auxilium revertetur in terram suam in egiptum: et redient chaldei et bellabunt contra civitatem hanc et capient eam et succendent igni. Hec dicit dominus. Nolite decipere animas vestras dicentes euntes abibunt et recedent a nobis chaldei quia non abibunt. Sed et si percusseritis omnem exercitum chaldeorum qui preliantur adversum vos et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati: singuli de tentorio suo consurgent et incendent civitatem hanc igni. Ergo cum recessisset exercitus chaldeorum ab ierusalem propter exercitum pharaonis: egressus est ieremias de ierusalem ut iret in terram beniamin et divideret ibi possessionem in conspectu civium. Cumque pervenisset ad portam beniamin erat ibi custos porte per vices nomine hierias filius selemie filii ananie: et apprehendit ieremiam prophetam dicens. Ad chaldeos profugis. Et respondit ieremias falsum est non fugio ad chaldeos. Et non audivit eum sed comprehendit hierias ieremiam et adduxit eum ad principes. Quam ob rem irati principes contra ieremiam cesum eum miserunt in carcerem qui erat in domo ionathan scribe: ipse enim prepositus erat super carcerem. Itaque ingressus est ieremias

as in domum laci et in ergastulum: et
sedit ibi ieremias diebus multis. Mittens
autem rex sedechias tulit eum et interro
gavit in domo sua abscondite et dixit. Pu
tas ne est sermo a domino. Et dixit iere
mias ad regem sedechiam. Quid pecca
vi tibi et servis tuis et populo tuo quia
misisti me in domum carceris? Ubi sunt
prophete vestri qui prophetabant vobis
et dicebant non veniet rex babilonis super
vos et super terram hanc? Nunc ergo
audi obsecro domine mi rex valeat de
precatio mea in conspectu tuo; et ne re
mittas me in domum ionathan scribe
ne moriar ibi. Precepit ergo rex sedechias
ut traderetur ieremias in vestibulum car
ceris et daretur ei torta panis cotidie
excepto pulmento donec consumerentur
omnes panes de civitate. xxxviii.
Et mansit ieremias in vestibu
lo carceris. Audivit autem saphatias
filius nathan et godolias filius phas
sur et iuchal filius selemie et phassur
filius melchie sermones quos ieremi
as loquebatur ad omnem populum di
cens. Hec dicit dominus. Quicumque man
serit in civitate hac: morietur gladio
et fame et peste. Qui autem profugerit
ad chaldeos vivet: et erit anima eius
sospes et vivens. Hec dicit dominus. Tra
dendo tradetur civitas hec in manus ex
ercitus regis babilonis et capiet eam.
Et dixerunt principes regi. Rogamus
ut occidatur homo iste. De industria enim
dissolvit manus virorum bellantium
qui remanserunt in civitate hac et ma
nus universi populi: loquens ad eos iux
ta verba hec. Siquidem homo hic non
querit pacem populo huic: sed malum.
Et dixit rex sedechias. Ecce ipse in mani
bus vestris est: neque enim fas est regem
vobis quicquam negare. Tulerunt ergo
ihieremiam et proiecerunt eum in la
cum melchie filii ammelech qui erat in
vestibulo carceris: et submiserunt
ihieremiam in funibus in lacum in quo
non erat aqua sed lutum. Descendit ita
que ieremias in cenum. Audivit autem
abdemelech ethiops vir eunuchus qui
erat in domo regis. quod misissent ihe
remiam in lacum. Porro rex sedebat
in porta beniamin. Et egressus est ab
demelech de domo regis: et locutus est
ad regem dicens. Domine mi rex: ma
le fecerunt viri isti omnia quecumque per
petraverunt contra ieremiam prophetam
mittentes eum in lacum ut moriatur
ibi fame. Non sunt ultra panes in civita
te. Precepit itaque rex abdemelech ethiopi
dicens. Tolle tecum hinc triginta viros
et leva ieremiam prophetam de lacu an
tequam moriatur. Assumptis ergo abdeme
lech secum viris ingressus est domum
regis que erat sub cellario et tulit inde
veteres pannos et antiqua vestimenta
que computruerant et summisit ea ad
ieremiam in lacum per funiculos. Dixitque
abdemelech ethiops ad ieremiam. Pone
veteres pannos et hec scissa et putrida
sub cubito manuum tuarum et super
funes. Fecit ergo ieremias sic. Et extraxe
runt ihieremiam funibus et eduxerunt eum
de lacu. Mansit autem ieremias in vesti
bulo carceris. Et misit rex sedechias
et tulit ad se ihieremiam prophetam ad
ostium tertium quod erat in domo domini
et dixit rex ad ieremiam. Interrogo ego
te sermonem ne abscondas a me aliquid.
Dixit autem ieremias ad sedechiam. Si
adnuntiavero tibi numquid non interficies me. Et si consilium dedero tibi non me audies
me. Iuravit ergo sedechias rex ieremie
clam dicens. Vivit dominus qui fecit no
bis animam hanc si occidero te et si tra
didero in manus virorum istorum qui
querunt animam tuam. Et dixit ihe
remias ad sedechiam. Hec dicit dominus
exercituum deus israel. Si profectus ex
ieris ad principes regis babilonis vivet
anima tua et civitas hec non succendetur
igni et salvus eris tu et domus tua. Si
autem non exieris ad principes regis
babilonis tradetur civitas hec in manus
chaldeorum et succendent eam igni: et
tu non effugies de manu eorum. Et dixit
rex sedechias ad ieremiam. Sollicitus sum
propter iudeos qui transfugerunt ad
chaldeos: ne forte tradar in manus
eorum: et illudant mihi. Respondit au
tem ihieremias. Non tradent te. Audi
queso vocem domini quam ego loquor
ad te: et bene erit tibi et vivet anima
tua. Quod si nolueris egredi: iste est
sermo quem ostendit mihi dominus.
Ecce omnes mulieres que remanserunt
in domo regis iuda educentur ad princi
pes regis babilonis: et ipse dicent. Seduxe
runt te et prevaluerunt adversum te
viri pacifici tui: demerserunt in ceno te

Al' traderis

Al' the

XXXXX

Al' hier' c. xxxix.
Anno nono

die

ferefer

Nō nabuzardan

et in lubricum pedes tuos et recesserunt a
te. Et omnes uxores tue et filii tui educent
ad chaldeos et non effugies manus eor:
sed in manu regis babilonis capieris
et civitatem hanc combu ret igni Dixit
ergo sedechias ad ieremiam nullus sciat
verba hec et non morieris. Si autem au
dierint principes quia locutus sum tecū
et venerint ad te et dixerint tibi indica no
bis quid locutus sis cum rege ne celes nos
et non interficiemus et quid locutus est tecū
rex dices ad eos Prosternam ego preces meas
coram rege ne me reduci iuberet in domum
ionathan et ibi morerer Venerunt ergo ō
nes principes ad ieremiam: et interroga
verunt eum Et locutus est eis iuxta om
nia verba que preceperat rex et cessaverunt
ab eo. Nichil enim fuerat auditum Mansit
vero ieremias in vestibulo carceris: usque
ad diem quo capta est ierlm · xxxix ·
Et factum est ut caperetur ierlm An
no nono sedechie regis iuda mense
decimo venit nabugodonosor rex babilo
nis et omnis exercitus eius ad ierlm et
obsidebant eam. Undecimo autem anno
sedechie mense quarto quinto mensis:
aperta est civitas Et ingressi sunt omnes
principes regis babilonis. et sederunt in por
ta media. neregel ferefer semegar nabu
zar rachim rabsares, rebmac et omnes re
liqui principes regis babilonis Cumque
vidisset eos sedechias rex iuda et omes
viri bellatores fugerunt et egressi sunt noc
te de civitate p viam horti regis et p por
tam que erat int duos muros et egressi
sunt ad viam deserti Persecutus est autē
eos exercitus chaldeorum et comprehē
derunt sedechiam in campo solitudinis hi
ericuntine: et captum adduxerunt ad na
bugodonosor regem babilonis in reblata
que est in terra emath et locutus est ad eū
iudicia. Et occidit rex babilonis filios se
dechie in reblatha in oculis eius et omēs
nobiles iuda occidit rex babilonis Oculos
quoque sedechie eruit et vinxit eum compe
dibus ut duceretur in babylonem Domū
quoque regis et domum vulgi succenderunt
chaldei igni et murum ierlm subverte
runt et reliquias populi que remanse
rant in civitate et perfugas qui transfuge
rant ad eum et superfluos vulgi qui re
manserant transtulit nabuzardan ma
gister militum in babilonem Et de plebe
pauperum qui nichil penitus habebant

dimisit nabuzardan magister militū
in terra iuda: et dedit illis vineas et cisternas
in die illa. Preceperat autem nabugodono
sor rex babylonis de ieremia nabuzardan
magistro militie dicens Tolle illum et
pone super eum oculos tuos: nichilque
mali facias sed ut voluerit sic facias ei
Misit ergo nabuzardan princeps militie
et nabu sesban et rabsares et neregel
et sereser et rebmag et omnes optimates
regis babilonis miserunt et tulerunt ie
remiam de vestibulo carceris et tradi
derunt eum godolie filio ahicham filii saphan
ut intraret in domum et habitaret
in populo ad ieremiam autem factus
fuerat sermo domini cum clausus esset
in vestibulo carceris dicens Vade et dic
abdemelech ethiopi dicens. Hec dicit
dominus exercituum deus israel Ecce
ego induco sermones meos super
civitatem hanc in malū et nō in bonum
et erunt in conspectu tuo in die illa et liberabo
ait dominus et non traderis in manus
virorum quos tu formidas. Sed eru
liberabo te et gladio non cades sed erit
anima tua tibi in salutem quia in me
habuisti fiduciam ait dominus · xl ·
Sermo qui factus est ad ieremiam
a domino postquam dimissus
est a nabuzardan magistro militie de
rama quando tulit eū vinctum cate
nis in medio omnium qui migra
bant de ierlm et iuda et ducebantur in ba
bilonem Tollens ergo princeps militie
ieremiam dixit ad eum Dominus deus
tuus locutus est malum hoc super locum
istum et adduxit et fecit dominus sicut
locutus est quia peccastis domino et nō
audistis vocem eius et factus est vobis
sermo hic Nunc ergo ecce solvi te hodie
de cathenis que sunt in manibus tuis
Si placet tibi ut venias mecum in babi
lonem veni et ponam oculos meos
super te Si autem displicet tibi venire
mecum in babilonem: hic reside. Ecce
omnis terra in conspectu tuo quod elege
ris et quo placuerit tibi ut vadas: illuc
perge. Et mecum noli venire: sed habita
apud godoliam filium ahicam filii sa
phan quem preposuit rex babilonis
civitatibus iuda Habita ergo cum eo in
medio populi: vel quocumque placuerit
tibi ut vadas vade Dedit quoque ei ma
gister militie cibaria et munuscula

et dimisit eum. Venit autem ieremias ad
godoliam filium achiam in masphat et
habitavit cum eo in medio populi qui relic-
tus fuerat in terra. Cum ergo audissent
omnes principes exercitus qui dispersi fue-
rant per regiones ipsi et socii eorum quod pre-
fecisset rex babilonis godoliam filium a-
chiam terre et quod commendasset ei vi-
ros et mulieres et parvulos et de pauperi-
bus terre qui non fuerant translati in
babilonem venerunt ad godoliam in
masphat et ismahel filius nathanie et
iohannan filius caree et sareas filius
thenoemeth et filii offi qui erant de netho-
phati et iezonias filius machati ipsi et
viri eorum. Et iuravit eis godolias filius
achiam filii saphan et comitibus eorum
dicens Nolite timere servire chaldeis
habitate in terra et servite regi babi-
lonis et bene erit vobis. Ecce ego habi-
to in masphat ut respondeam precepto
chaldeorum qui mittuntur ad nos
vos autem colligite vindemiam et
messem et oleum et condite in vasis
vestris et manete in urbibus vestris quas
tenetis. Sed et omnes iudei qui erant
in moab et in filiis ammon et in idu-
mea et in universis regionibus audito quod
dedisset rex babilonis reliquias in iu-
dea et quod preposuisset rex super eos
godoliam filium achiam filii saphan
reversi sunt inquam omnes iudei de
universis locis ad que profugerant. Et
venerunt in terram iuda ad godoliam
in masphat et collegerunt vinum et
messem multam nimis. Iohannan
autem filius caree et omnes principes
exercitus qui dispersi erant in regionibus
venerunt ad godoliam in masphat
et dixerunt ei Scito quod baalis rex
filiorum ammon misit ismahel fi-
lium nathanie percutere animam tuam
et non credidit eis godolias filius a-
chiam. Iohannan vero filius caree dix-
it ad godoliam seorsum in masphat lo-
quens Vadam et percutiam ismahel filium
nathanie nullo sciente ne interficiat a-
nimam tuam et dissipentur omnes
iudei qui congregati sunt ad te et peri-
bunt reliquie iuda. Et ait godolias filius
achiam ad iohannan filium caree Noli
facere verbum hoc falsum enim tu
loqueris de ismahel. ·xli·
Et factum est in mense septimo
venit ismahel filius nathanie filii elisa-
ma de semine regali et optimates regis
et decem viri cum eo ad godoliam fi-
lium achiam in masphat et comede-
runt panem simul in masphat. Sur- ibi
rexit autem ismahel filius nathanie
et decem viri qui erant cum eo et percus-
serunt godoliam filium achiam filii sa-
phan gladio et interfecerunt eum quem
prefecerat rex babilonis terre. Omnes
quoque iudeos qui erant cum godolia
in masphat et chaldeos qui reperti sunt ibi
et viros bellatores percussit ismahel. Secundo
autem die postquam occiderat godoliam
nullo adhuc sciente venerunt viri de
sichem et de sylo et de samaria octogin-
ta viri rasi barbam et scissis vestibus et
squalentes munera et thus habebant
in manu ut offerrent in domo domini.
Egressus ergo ismael filius nathanie
in occursum eorum de masphat incede-
dens et plorans ibat. Cum autem occur-
risset eis dixit ad eos venite ad godoli-
am filium achiam. Qui cum venissent
ad medium civitatis interfecit eos is-
mahel filius nathanie circa medium
laci ipse et viri qui erant cum eo. Decem
autem viri reperti sunt inter eos qui
dixerunt ad ismahel Noli occidere nos
quia habemus thesauros in agro fru-
menti et hordei et olei et mellis. Et ces-
savit et non interfecit eos cum fratribus
suis. Lacus autem in quem proiecerat
ismahel omnia cadavera virorum
quos percussit propter godoliam ipse est quem fe- apte
cit rex asa propter baasa regem
israel. Ipsum replevit ismael filius
nathanie occisis. Et captivas duxit
ismael omnes reliquias ~~omnis~~ popu-
li qui erant in masphat filias regis
et universum populum qui remanse-
rant in masphat quos commenda-
verat nabuzardan princeps milicie
godolie filio achiam. Et cepit eos isma-
hel filius nathanie et abiit ut tran-
siret ad filios ammon. Audivit autem
iohannan filius caree et omnes prin-
cipes bellatorum qui erant cum eo
omne malum quod fecerat ismahel
filius nathanie et assumptis univer-
sis viris profecti sunt ut bellarent ad-
versum ismahel filium nathanie. Et
invenerunt eum ad aquas multas
que sunt in gabaon. Cumque vidis-

omnis populus qui erat cum ismahel
iohannem filium caree et universos prin
cipes bellatorum qui erant cum eo letati
sunt. Et reversus est omnis populus quem
ceperat ismahel in masphat. Reversusque a
biit ad iohannan filium caree. Ismahel
autem filius nathanie fugit cum octo
viris a facie iohannan: et abiit ad filios
ammon. Tulit ergo iohannan filius
caree et omnes principes bellatorum qui
erant cum eo universas reliquias vul
gi quas reduxerat ab ismahel filio na
thanie de masphat postquam percussit go
doliam filium aicham fortes viros ad
prelium et mulieres et pueros et eu
nuchos quos reduxerat de gabaon et
abierunt et sederunt peregrinantes in
chanaam que est iuxta bethleem ut per
gerent et introirent egyptum a facie
chaldeorum. Timebant enim eos quia
percusserat ismahel filius nathanie go
doliam filium aicham: quem preposu
erat rex babylonis in terra iuda. xlii.
XLII Et accesserunt omnes principes
bellatorum et iohannan filius
al' ieconias caree et iesonias filius iosie et reliquum
vulgus a parvo usque ad magnum:
dixeruntque ad ieremiam prophetam.
Cadat oratio nostra in conspectu tuo: et
ora pro nobis ad dominum deum tuum
pro universis reliquiis istis: quia derelic
ti sumus pauci de pluribus sicut oculi tui
nos intuentur. Et annunciet nobis do
minus deus tuus viam per quam perga
mus et verbum quod faciamus. Dixit
autem ad eos ieremias propheta. Au
divi. ecce ego oro ad dominum deum ve
strum secundum verba vestra. Omne
verbum quodcumque responderit michi
indicabo vobis: nec celabo vos quicquam.
Et illi dixerunt ad ieremiam. Sit do
minus inter nos testis veritatis et fidei
et si non iuxta omne verbum in quo mi
serit te dominus deus tuus ad nos sic
faciemus. Sive bonum est sive malum
vocis domini dei nostri ad quem mittimus
te obediemus: ut bene sit nobis cum au
dierimus vocem domini dei nostri. Cum
al' vii. autem completi essent decem dies. factum
est verbum domini ad ieremiam. Vo
cavitque iohannan filium caree et omnes
principes bellatorum qui cum eo erant
et universum populum a minimo usque
ad maximum et dixit ad eos. Hec dicit

dominus deus israel ad quem misistis
me ut prosternerem preces vestras in con
spectu eius. Si quiescentes manseritis
in terra hac: edificabo vos et non de
struam: plantabo et non evellam. Iam
enim placatus sum super malo quod
feci vobis. Nolite timere a facie regis ba
bylonis quem vos pavidi formidatis.
Nolite metuere eum dicit dominus: quia
ego vobiscum sum ut salvos faciam
vos et eruam de manu eius. Et dabo vobis mi
sericordias et miserebor vestri: et habitare vos faciam
in terra vestra. Si autem dixeritis vos
non habitabimus in terra ista neque
audiemus vocem domini dei nostri dicen
tes nequaquam sed ad terram egyp
ti pergemus ubi non videbimus bellum
et clangorem tube non audiemus: et ibi
famem non sustinebimus et ibi habita
bimus. Propter hoc nunc audite ver
bum domini reliquie iude. Hec dicit do
minus deus exercituum deus israel.
Si posueritis faciem vestram ut ingredi
amini egyptum et intraveritis ut
ibi habitetis gladius quem vos for
midatis ibi comprehendet vos in ter
ra egypti: et fames pro qua estis sollici
ti adherebit vobis in egypto: et ibi mo
riemini. Omnesque viri qui posuerunt
faciem suam ut ingrediantur egyptum
et habitent ibi: morientur gladio et fame
et peste. Nullus de eis remanebit neque
effugiet a facie mali quod ego afferam
super eos: quia hec dicit dominus exer
cituum deus israel. Sicut conflatus est
furor meus et indignatio mea super
habitatores ierusalem sic conflabitur in
dignatio mea super vos cum ingres
si fueritis egyptum et eritis in iusiu
randum et in stuporem et in maledic
tum et in opprobrium: et nequaquam
videbitis ultra locum istum. Verbum
domini super vos reliquie iuda. Nolite
intrare egyptum. Scientes scietis quia
obtestatus sum vos hodie quia decep
istis animas vestras. Vos enim mi
sistis me ad dominum deum vestrum dicen
tes: Ora pro nobis ad dominum deum nos
trum: et iuxta omnia quecumque dix
erit tibi dominus deus noster sic annun
cia nobis et faciemus. Et annunciavi vo
bis hodie et non audistis vocem do
mini dei vestri super universis pro quibus
me misit ad vos. Nunc ergo scientes

facietis quia gladio et fame et peste mori
emini in loco et ~~fame~~ ad quem voluis
II tis intrare: ut habitaretis ibi. xliii.
Factum est autem cum complesset
Iheremias loquens ad populum
universos sermones domini dei eorum
pro quibus miserat eum dominus deus
eorum ad illos omnia verba hec: dixit
azarias filius osie et iohannan filius
caree et omnes viri superbi dicentes
ad ieremiam Mendacium tu loqueris
Non misit te dominus deus noster dicens
ne ingrediamini egyptum ut habite
tis illic: sed baruch filius nerie incitat
te adversum nos ut tradat nos in ma
nus chaldeorum: ut interficiat nos et
transduci faciat in babilonem. Et non
audivit iohannan filius caree et omnes
principes bellatorum et universus populus
vocem domini ut remanerent in ter
ra iuda: sed tollens iohannan filius
caree et universi principes bellatorum
universos reliquiarum iuda qui reversi
fuerant de cunctis gentibus ad quas fue
rant ante dispersi ut habitarent in terra
iuda viros et mulieres et parvulos et
filias regis et omnem animam quam
reliquerat nabuzardan princeps
milicie cum godolia filio aicham filii
saphan et ieremiam prophetam et ba
ruc filium nerie ingressi sunt terram
egypti quia non obedierunt voci do
mini et venerunt usque ad taphnes Et
factus est sermo domini ad ieremiam
in taphnis dicens Sume in manu tua
lapides grandes et absconde eos in crypta
que est sub muro latericio in porta do
mus pharaonis in taphnis cernentibus
viris iudeis et dices ad eos Hec dicit
dominus exercituum deus israel Ecce
ego mittam et assumam nabuchodo
nosor regem babylonis servum meum
et ponam thronum eius super lapides
istos quos abscondi et statuet soli
um suum super eos: veniensque percu
tiet terram egypti quos in mortem in
mortem: et quos in captivitatem in cap
tivitatem: et quos in gladio in gladio
Et succendet ignem in delubris de
orum egypti: et comburet ea: et capti
vos ducet illos. Et amicietur terra egyp
ti: sicut amicitur pastor pallio suo Et
egredietur inde in pace: et conteret
statuas domus solis que sunt in ter
ra egypti: et delubra deorum comburet ig
ni. xliiii.
Verbum quod factum est ad ieremi XLIIII
am ad omnes iudeos qui habitabant in
terra egypti: habitantes in magdalo
et in taphnis et in memphis. et in terra al' thanis
phatures dicens Hec dicit dominus ex
ercituum deus israel. Vos vidistis omne
malum istud quod adduxi super ierusalem
et super omnes urbes iuda. Et ecce sunt
deserte hodie: et non est in eis habitator
propter maliciam quam fecerunt ut me
ad iracundiam provocarent: et irent et
sacrificarent et colerent deos alienos quos
nesciebant et illi et vos et patres vestri. Et mi
si ad vos omnes servos meos prophetas
de nocte consurgens: mittensque et dicens
Nolite facere verbum abhominationis
huiuscemodi ~~quam odivi~~ et non audierunt
neque inclinaverunt aurem suam ut con
verterentur a malis suis: et non sacrifi
carent diis alienis Et conflata est indig
natio mea et furor meus et succensa est
in civitatibus iuda et in plateis ierusalem et
verse sunt in solitudinem et vastitatem
secundum diem hanc. Et nunc hec dicit
dominus exercituum deus israel Quare
nos facitis malum hoc grande contra animas al' fecistis
vestras ut intereat ex vobis vir et mulier par
vulus et lactens de medio iude neque re
linquatur vobis quicquam residuum
provocantes me in operibus manuum
vestrarum sacrificando diis alienis in
terra egypti in quam ingressi estis ut ha
bitetis ibi et dispereatis et sitis in male
dictionem et in obprobrium cunctis gen
tibus terre. Numquid obliti estis mala
patrum vestrorum et mala regum iu
da et mala uxorum eius et mala vestra
et mala uxorum vestrarum que fecerunt
in terra iuda et in regionibus ierusalem. Non
sunt mundati usque ad diem hanc et non
timuerunt et non ambulaverunt in
lege domini: et in preceptis meis que
dedi coram vobis et coram patribus vestris
Ideo hec dicit dominus exercituum deus
israel. Ecce ego ponam faciem meam in
vobis in malum et disperdam omnem
iudam et assumam reliquias iude
qui posuerunt facies suas ut ingred
erentur terram egypti et habitarent ibi
et consumentur omnes in terra egypti
et cadent in gladio et in fame consume
tur a minimo usque ad maximum In

gladio et in fame morientur et erunt in
iusiurandum et in miraculum et in ma
ledictionem et in obprobrium. Et visitabo
habitatores terre egypti sicut visitavi
super ierusalem: in gladio et in fame et in
peste. Et non erit qui effugiat et sit re
siduus de reliquiis iudeorum qui va
dunt ut peregrinentur in terra egypti et
revertantur in terram iuda: ad quam
ipsi elevant animas suas ut revertantur
et habitent ibi: non revertentur illuc nisi
qui fugerint. Responderunt autem iere
mie omnes viri scientes quod sacrifica
rent uxores eorum diis alienis: et uni
verse mulieres quarum stabat multitu
do grandis et omnis populus habitantium
in terra egypti in phatures dicens. Ser
monem quem locutus es ad nos in no
mine domini, non audiemus ex te sed
facientes faciemus omne verbum quod
egredietur de ore nostro ut sacrificemus re
gine celi et libemus ei libamina sicut fe
cimus nos et patres nostri reges nostri et prin
cipes nostri in urbibus iuda et in plateis ie
rusalem. Et saturati sumus panibus et bene
nobis erat: malumque non vidimus ex
eo tempore autem quo cessavimus sa
crificare regine celi et libare ei libamina
indigemus omnibus: et gladio et fame
consumpti sumus. Quod si nos sacrifica
mus regine celi et libamus ei libamina
Numquid sine viris nostris facimus ei pla
centas ad colendum eam et liba libanda
Et dixit ieremias ad omnem populum
ad viros et adversum mulieres. et adver
sum universam plebem qui responderant
ei verbum dicens. Numquid non sacrifi
cium quod sacrificastis in civitatibus iuda
et in plateis ierusalem vos et patres vestri reges
vestri et principes vestri et populus terre
horum recordatus est dominus et ascendit
super cor eius et non poterat dominus ul
tra portare propter maliciam studiorum
vestrorum et propter abhominationes
quas fecistis et facta est terra vestra in de
solationem et in stuporem et in maledic
tum eo quod non sit habitator sicut est dies
hec. Propterea quod sacrificaveritis idolis
et peccaveritis domino et non audieritis
vocem domini et in lege et in preceptis et
in testimoniis eius non ambulaveritis:
ideo evenerunt vobis mala hec sicut
est dies hec. Dixit autem ieremias ad om
nem populum et ad universas mulieres

Nō p colētib; ydola

Audite verbum domini omnis iuda qui es
tis in terra egypti. Hec inquit dominus ex
ercituum deus israel dicens. Vos et uxores
vestre locute estis ore vestro: et manibus vestris
implestis dicentes faciamus vota nostra
que vovimus ut sacrificemus regine
celi: et libemus ei libamina. Implestis
vota vestra: et opere perpetrastis ea. Ideo
audite verbum domini omnis iuda
qui habitatis in terra egypti. Ecce ego iu
ravi in nomine meo magno ait dominus
quia nequaquam ultra nomen meum
vocabitur ex ore omnis viri iudei dicen
tis vivit dominus deus in omni terra
egypti. Ecce ego vigilabo super eos in
malum et non in bonum et consumentur
omnes viri iuda qui sunt in terra egypti
in gladio et fame donec penitus consu
mantur. Et qui fugerint gladium: rever
tentur de terra egypti in terram iuda viri
pauci. Et scient omnes reliquie iude in
gredientium terram egypti ut habitent
ibi cuius sermo compleatur meus an
illorum. Et hoc vobis signum ait dominus
quod visitem super vos ego in loco isto
ut sciatis quia vere complebuntur ser
mones mei contra vos in malum. Hec
dicit dominus. Ecce ego tradam phara
onem ephree regem egypti in manu
querentium animam illius et in
manus inimicorum eius sicut tradi
di sedechiam regem iuda in manu
nabugodonosor regis babilonis ini · xlv ·
mici sui et querentis animam eius.
Verbum quod locutus est iere
mias propheta ad baruch filium ne
rie cum scripsisset verba hec in libro de
ore ieremie anno quarto ioachim fi
lii iosie regis iuda dicens. Hec dicit domi
nus deus israel ad te baruch. Dixisti ve mi
sero michi: quoniam addidit dominus do
lorem dolori meo laboravi in gemitu me
o: et requiem non inveni. Hec dices ad
eum. Sic dicit dominus. Ecce quos edifica
vi ego destruo et quos plantavi ego
evello et universam terram hanc. Et tu que
ris tibi grandia? Noli querere: quia ec
ce ego adducam malum super omnem
carnem ait dominus: et dabo tibi ani
mam tuam in salutem in omnibus locis ad
quecumque perrexeris. · xlvi ·
Quod factum est verbum domini
ad ieremiam prophetam contra gen
tes ad egyptum. Adversum exerci

citum pharaonis nechao regis egypti
qui erat iuxta flumen eufraten in char
chamis quem percussit nabugodonosor
rex babylonis in quarto anno ioachim
filii iosie regis iuda. Preparate scutum
et clypeum: et procedite ad bellum. Iun
gite equos: et ascendite equites. State
in galeis. polite lanceas: induite uos
loricis. Quid igitur? Vidi ipsos pauidos
et terga uertentes: fortes eorum cesos.
et fugerunt concitati neque respexerunt.
Terror undique ait dominus. Non fugi
at uelox: nec saluari se putet fortis.
Ad aquilonem iuxta flumen eufraten
uicti sunt: et ruerunt. Quis est iste qui
quasi flumen ascendit: et ueluti flu
uiorum intumescunt gurgites eius?
Egyptus fluminis instar ascendit:
et uelut flumina mouebuntur fluctus
eius: et dicet. Ascendens operiam terram.
perdam ciuitatem et habitatores eius.
Ascendite equos et exultate in curribus:
et procedant fortes ethiopia et libies
tenentes scutum: et lidii arripientes
et iacientes sagittas. Dies autem ille
domini dei exercituum dies ultionis:
ut sumat uindictam de inimicis suis.
Deuorabit gladius et saturabitur:
et inebriabitur sanguine eorum. Vic
tima enim domini exercituum in ter
ra aquilonis: iuxta flumen eufra
ten. Ascende in galaad: et tolle resinam
uirgo filia egypti. Frustra multiplicas
bis medicamina: sanitas non erit ti
bi. Audierunt gentes ignominiam tuam.
et ululatus tuus repleuit terram: quia
fortis impegit in fortem: et ambo pari
ter conciderunt. Verbum quod locutus
est dominus ad ieremiam prophetam:
super eo quod uenturus esset nabugo
donosor rex babylonis: et percussurus
terram egypti. Annunciate egypto: et
auditum facite magdalo et resonet
in memphis: et in taphnis dicite. Sta et
prepara te: quia gladius deuorabit
ea que per circuitum tuum sunt. Quare
te computruit fortis tuus? Non ste
tit quoniam dominus subuertit eum.
Multiplicauit ruentes: ceciditque uir
ad proximum suum et dicent. Surge
et reuertamur ad populum nostrum et
ad terram natiuitatis nostre: a facie
gladii columbe. Vocate nomen pha
rao regis egypti: tumultum adduxit

et tempus. Viuo ego inquit rex dominus
exercituum nomen eius quoniam sicut
thabor in montibus et sicut carmelus in
mari ueniet. Vasa transmigrationis
fac tibi habitatrix filia egypti: quia mem
phis in solitudinem erit: et deseretur et erit
inhabitabilis. Vitula elegans atque formo
sa egyptus: stimulator ab aquilone ue
niet ei. Mercenarii quoque eius qui
uersabantur in medio eius quasi uituli
saginati: uersi sunt et fugerunt simul
neque stare potuerunt: quia dies interfec
tionis eorum ueniet super eos tempus
uisitationis eorum. Vox eius quasi eris
sonabit: quoniam cum exercitu prop
erabunt: et cum securibus uenient ei. Qua
si ligna cedentes succiderunt saltum eius
ait dominus: qui supputari non potest.
Multiplicati sunt super locustas: et non
est eis numerus. Confusa est filia egyp
ti: et tradita in manu populi aquilonis.
Dixit dominus exercituum deus israel.
Ecce ego uisitabo super tumultum alex
andrie et super pharaonem et super egyptum
et super deos eius et super reges eius ~~et super~~
~~pharaonem~~ et super eos qui confidunt
in eo: et dabo eos in manu querren
tium animam eorum et in manus
nabugodonosor regis babylonis et in
manus seruorum eius. Et post hec habi
tabitur sicut diebus pristinis ait dominus.
Et tu ne timeas serue meus iacob et
ne paueas israel: quia ecce ego saluum
te faciam de longinquo. et semen tuum
de terra captiuitatis sue. et reuertetur
iacob et quiescet et prosperabitur: et non
erit qui exterreat eum. Et tu noli timere
serue meus iacob ait dominus quia tecum
cum ego sum ~~quia~~ et consumam cunc
tas gentes ad quas eieci te. Te uero non
consumam: sed castigabo te in iudicio:
neque quasi innocenti parcam tibi. xlvii. XLVII
Quod factum est uerbum domini
ad ieremiam prophetam contra
palestinos: antequam percuteret pharao ga
zam. Hec dicit dominus. Ecce aque as
cendunt ab aquilone: et erunt quasi
torrens inundans et operient terram et
plenitudinem eius urbem et habita
tores eius. Clamabunt homines: et
ululabunt omnes habitatores terre a
strepitu pompe armorum et bellatorum
eius a commotione quadrigarum
eius et multitudine rotarum illius

Non respexerunt patres filiorum mani
bus dissolutis pro adventu diei in quo vas
tabuntur omnes philisthijm et dissipabitur
tyrus et sydon cum omnibus reliquis
auxilijs suis. Depopulatus est enim dominus
palestinos: reliquias insule capadocie.
Venit calvicium super gazam conticuit
ascalon: et reliquie vallis earum. Usque
quo concideris o mucro domini. Usque
quo non quiesces? Ingredere in vaginam
tuam: refrigerare et sile. Quomodo
quiescet cum dominus preceperit ei adver
sum ascalonem et adversum maritimas
XLVIII eius regiones. ibique condixerit illi. AD MOAB
Hec dicit dominus exercituum deus
israel. Ve super nabo: quoniam
vastata est et confusa. Capta est caria
al' cariathiarim thaim: confusa est fortis et tremuit. Non
est ultra exultatio in moab: contra ese
bon cogitaverunt malum. Venite et dis
perdamus eam de gente ergo silens conti
cesces sequeturque te gladius. Vox clamo
ris de oronaim: vastitas et contritio
magna. Contrita est moab: adnuntia
te clamorem parvulis eius. Per ascensum
enim luith plorans ascendet in fletu
quoniam in descensu oronaim hostes
ululatum contritionis audierunt. Fu
gite salvate animas vestras: et eritis qua
si myrice in deserto. Pro eo enim quod
habuisti fiduciam in munitionibus tuis
et in thesauris tuis tu quoque capieris.
Et ibit chamos in transmigrationem.
sacerdotes eius et principes eius simul.
Et veniet predo ad omnem urbem: et
urbs nulla salvabitur. Et peribunt val
les et dissipabuntur campestria: quoniam
dixit dominus. Date florem moab quia
florens egredietur: et civitates eius de
serte erunt et inhabitabiles. Maledic
tus qui facit opus domini fraudulenter
et dolose: et maledictus qui prohibet
XLIX gladium suum a sanguine. Fertilis fuit
moab ab adolescentia sua et requievit
in fecibus suis neque transfusus est de va
se in vas: et in transmigrationem
non abiit. Idcirco permansit gustus eius
in eo et odor eius non est immutatus.
Propterea ecce dies veniunt dicit do
minus: et mittam ei ordinatores et
al' lagunculas stratores lagunculorum. Et sternent
eum et vasa eius exhaurient: et lage
nas eorum collident. Et confundetur
moab a chamos sicut confusa est do
mus israel a bethel in qua habebat fiduciam.
Quomodo dicitis fortes sumus: et viri
robusti ad preliandum. Vastata est
moab et civitates illius ascenderunt
et electi iuvenes eius descenderunt in oc
cisionem. Ait rex dominus exercituum
nomen eius. Prope est interitus moab ut
veniat et malum eius velociter accur
ret nimis. Consolamini eum omnes
qui estis in circuitu eius et universi qui sci
tis nomen eius. Dicite. Quomodo confrac
ta est virga fortis: baculus gloriosus.
Descende de gloria et sede in siti habitatio
filie dibon: quoniam vastator moab
ascendet ad te et dissipabit munitiones
tuas. In via sta et prospice habitatio ar
oer: interroga fugientem et eum qui eva
sit dic quid accidit. Confusus est moab:
quoniam victus est. Ululate et clamate
adnuntiate in arnon quoniam vas
tata est moab: et iudicium venit ad ter
ram campestrem super helon et super
iasa et super mephaath et super dibon
super nabo et super domum deblathaim
et super cariathaim et super bethgamul
super bethmaon et super carioth et super
bosra et super omnes civitates terre
moab que longe et que prope sunt. Abscis
sum est cornu moab: et brachium eius con
tritum est ait dominus. Inebriate
eum: quoniam contra dominum erec
tus est. Et allidet manum moab in vo
mitu suo: et erit in derisum etiam ipse. Fuit
quasi inter fures repperisses eum. Propter
verba ergo tua que adversus illum lo
cutus es: captivus duceris. Relinquite
civitates et habitate in petra habitatores
moab: et estote quasi columba nidificans
in summo ore foraminis. Audivimus
superbiam moab: superbus est valde.
Sublimitatem eius: et arrogantiam et
superbiam et altitudinem cordis illius.
Ego scio ait dominus: iactantiam eius
et quod non sit iuxta eam virtus eius
neque iuxta quod poterat conatus sit fa
cere. Ideo super moab eiulabo et ad mo
ab universam clamabo ad viros muri
fictilis lamentantes. De planctu iazer
plorabo tibi vinea sabama: propagi
nes tue transierunt mare: usque ad ma
re iazer pervenerunt. Super messem tu
am et vindemiam tuam: predo irruit.
Ablata est leticia et exultatio de car
melo et de terra moab: et vinum

de torcularibus sustuli. Nequaquam cal
cator uve solitum celeuma cantabit
De clamore esebon usque eleale et iesa dede
runt vocem suam a segor usque ad oro
naim vitula conternante. Aque quo
que nemrim pessime erunt: et aufe
ram de moab ait dominus offerentem
in excelsis. et sacrificantem diis eius
Propterea cor meum ad moab quasi
tibie eius sonabit et cor meum ad
viros muri fictilis dabit sonitum ty
biarum. Quia plus fecit quam po
tuit: idcirco perierunt Omne enim ca
put calvicium: et omnis barba rasa
erit In cunctis manibus colligatio
et super omne dorsum cilicium Super
omnia tecta moab et in plateis eius
omnis planctus quia contrivi mo
ab sicut vas inutile ait dominus Quo
modo victa est et ululaverunt. Quomodo
deiecit cervicem moab et confusus est.
Eritque moab in derisum et in exemplum
omnibus in circuitu suo. Hec dicit dominus
Ecce quasi aquila evolabit: et extendet alas
suas ad moab. Capta est carioth: et mu
nitiones comprehense sunt: Et erit cor for
tium moab in die illa: sicut cor mu
lieris parturientis. Et cessabit moab esse
populus: quoniam contra dominum gloriatus est
Pavor et fovea et laqueus super te o ha
bitator moab ait dominus. Qui fugit
a facie pavoris: cadet in foveam. Et qui
ascenderit de fovea: capietur laqueo. Ad
ducam enim super moab: annum visitationis
eorum dicit dominus: In umbra esebon stete
runt de laqueo fugientes: quia ignis e
gressus est de esebon: et flamma de medio
seon. Et devorabit partem moab et
verticem filiorum tumultus. Ve tibi
moab: periisti popule chamos: quia com
prehensi sunt filii tui: et filie tue in capti
vitatem. Et convertam captivitatem
moab in novissimis diebus ait dominus
Hucusque iudicia moab nunc ad fi
Hec dicit dominus: lios ammon.
Numquid filii non sunt israel. aut heres non
est ei? Cur igitur hereditate possedit mel
chom gad. et populus eius in urbibus e
ius habitavit? Ideo ecce dies veniunt dicit
dominus: et auditum faciam super
rabbath filiorum ammon fremitum
prelii. et erit in tumultum dissipata
filieque eius igne succendentur et possi
debit israel possessores suos dicit dominus

Ulula esebon: quoniam vastata est hai
Clamate filie rabbath: accingite vos ci
liciis plangite et circuite per sepes: quia
melchom in transmigrationem ducetur.
sacerdotes eius et principes eius simul
Quid gloriaris in vallibus? Defluxit val
lis tua filia delicata: que confidebas
in thesauris tuis et dicebas. Quis ve
niet ad me Ecce ego inducam super
te terrorem ait dominus deus exerci al' israel
tuum: ab omnibus qui sunt in circui
tu tuo et dispergemini singuli a conspec
tu tuo: neque erit qui congreget fugien al' vestro
tes Et post hec reverti faciam captivos fugientes
filiorum ammon ait dominus Ad ydumeam
Hec dicit dominus exercituum Num
quid non est ultra sapientia in the
man? periit consilium a filiis: inutilis
facta est sapientia eorum Fugite terga
vertite descendite in voraginem ha
bitatores dedan: quoniam perditionem
esau adduxi super eum. tempus visita
tionis eius. Si vindemiatores venis
sent super te: non reliquissent race
mum Si fures in nocte: rapuissent
quod sufficeret sibi Ego vero discooperui
esau: revelavi abscondita eius
et celari non poterit Vastatum est
semen eius et fratres eius et vicini eius
et non erit Relinque pupillos tuos
et ego eos faciam vivere: et vidue
tue in me sperabunt: quia hec dicit
dominus. Ecce quibus non erat iu
dicium ut biberent calicem bibentes
bibent et tu quasi innocens relinqueris
Non eris innocens. sed bibens bibes
quia per memet ipsum iuravi dicit
dominus. quod in solitudinem et in
obprobrium et in desertum et in ma
ledictionem erit bosra: et omnes ci
vitates eius erunt in solitudines
sempiternas Auditum audivi a do
mino: et legatus ad gentes missus
est. Congregamini et venite contra
eam: et consurgamus in prelium
Ecce enim parvulum dedi te in gentibus
et contemptibilem inter homines
Arrogancia tua decepit te et superbia
cordis tui qui habitas in cavernis
petre: et apprehendere niteris altitu
dinem collis Cum exaltaveris quasi
aquila nidum tuum: inde detraham
te dicit dominus Et erit idumea deser
ta omnis qui transibit per eam stupebit

et sibilabit super omnes plagas eius
Sicut subversa est sodoma et gomorra
et vicine eius ait dominus Non habita
bit ibi vir et non incolet eam filius
hominis. Ecce quasi leo ascendet de
superbia iordanis ad pulcritudinem
robustam: quia subito currere eam
faciam ad illam. Et quis erit electus
enim quem proponam ei? Quis enim similis
mei. et quis sustinebit me. Et quis est
iste pastor: qui resistat vultui meo.
Propterea audite consilium domini
quod iniit de edom. et cogitationes eius
quas cogitavit de habitatoribus theman.
Si non deiecerint eos parvuli gregis
nisi dissipaverint cum eis habitacu
lum eorum A voce ruine eorum com
mota est terra: clamor in mari ru
bro auditus est vocis eius Ecce qua
si aquila ascendet et volabit: et ex
pandet alas suas super bosram. Et e
rit cor fortium ydumee in die illa quasi
ad damascum cor mulieris parturientis. Confusa
est emath et arphat: quia
auditum pessimum audierunt tur
in batu sunt in mari sollicitudine: quies
cere non potuit. Dissoluta est damascus
versa est in fugam tremor apprehendit
eam Angustie et dolores tenuerunt
eam: quasi parturientem Quomodo
dereliquerunt civitatem laudabilem
urbem leticie? Ideo cadent iuvenes
eius in plateis eius: et omnes viri
prelii conticescent in die illa ait dominus
exercituum. Et succendam ignem
in muro damasci: et devorabit me
nia benadab Ad cedar et ad regna
asor que percussit nabugodonosor rex
babilonis Hec dicit dominus Surgi
te et ascendite ad cedar: et vastate filios
orientis Tabernacula eorum et greges
eorum capient: pelles eorum et vasa
eorum omnia Et camelos eorum tol
lent sibi: et vocabunt super eos formi
dinem in circuitu Fugite abite vehe
menter: in voraginibus sedete qui ha
bitatis asor ait dominus Iniit enim
contra vos nabuchodonosor rex ba
bylonis consilium: et cogitavit adver
sum vos cogitationes. Consurgite
et ascendite ad gentem quietam et
habitantem confidenter ait dominus
al' eius Non ostia: non vectes eis Soli habitant
Et erunt cameli eorum in direptione

et multitudo iumentorum in predam
Et dispergam eos in omnem ventum
qui sunt attonsi in comam: et ex omni
confinio eorum adducam interitum
super eos ait dominus. Et erit asor in
habitaculum draconum: deserta usque
in eternum Non manebit ibi vir: ne
que incolet eam filius hominis Quod
factum est verbum domini ad ieremi
am prophetam adversus elam: in princi
pio regni sedechie regis iuda dicens
Hec dicit dominus deus israel exer
cituum Ecce ego confringam arcum e
lam et summam fortitudinem eorum:
et inducam super helam quatuor ven
tos a quatuor plagis celi Et ventila
bo eos in omnes ventos istos: et
non erit gens ad quam non pervenient pro
fugi helam Et pavere faciam helam
coram inimicis suis: et in conspectu
querentium animam eorum. Et ad
ducam super eos malum: iram fu
roris mei dicit dominus. et mittam
post eos gladium: donec consumam
eos Et ponam solium meum in helam
et perdam inde reges et principes ait
dominus In novissimis autem diebus L
reverti faciam captivos helam dicit
dominus. l.
Verbum quod locutus est dominus de
babylone et de terra chaldeorum in
manu ieremie prophete. Annunciate
in gentibus et auditum facite: levate
signum: predicate et nolite celare:
Dicite Capta est babylon: confusus
est bel victus est marodach Confusa
sunt sculptilia eius: superata sunt ydo
la eorum quoniam ascendit contra
eam gens ab aquilone que ponet ter
ram eius in solitudinem et non erit
qui habitet in ea ab homine usque ad
pecus et moti sunt et abierunt In di
ebus illis et in tempore illo ait dominus
venient filii israel ipsi et filii iuda si
mul ambulantes et flentes properan
tes ibunt: et dominum deum suum que
rent In syon interrogabunt viam:
huc facies eorum venient et apponen
tur ad dominum federe sempiterno quod
nulla oblivione delebitur Grex per
ditus est populus meus pastores eo
rum seduxerunt eos: fecerunt eos va
gari in montibus de monte in col
lem transierunt obliti sunt cubilis

[...]a. Omnes qui invenerunt comederunt
eos et hostes eorum dixerunt non pecca
vimus pro eo quod peccaverunt domino
decori iustitiae: et expectationi patrum
eorum domino. Recedite de medio ba
bylonis et de terra chaldeorum egredimi
ni et estote quasi hedi ante greges
quoniam ecce ego suscitabo et adducam
in babylonem congregationem gentium
magnarum de terra aquilonis et
praeparabuntur adversus eam et inde
capietur. Sagitta eius quasi viri for
tis interfectoris: non revertetur va
cua. Et erit chaldea in praedam omnes
vastantes eam replebuntur ait
dominus: quoniam exultatis et
magna loquimini diripientes here
ditatem meam: quoniam effusi estis
sicut vituli super herbam et
mugistis ut tauri. Confusa est mater
vestra nimis: et adaequata pulveri quae
genuit vos. Ecce novissima erit in
gentibus deserta in via et arens. Ab
ira domini non habitabitur sed re
digetur tota in solitudinem. Omnis
qui transibit per babylonem stupebit
et sibilabit super universis plagis eius.
Praeparamini contra babylonem per
circuitum. Omnes qui intenditis
arcum debellate eam. Non parcatis
iaculis quia domino peccavit. Clama
te adversus eam ubique dedit manum
ceciderunt fundamenta eius: destructi
sunt muri eius: quoniam ultio
domini est. Ultionem accipite de ea
sicut fecit facite ei. Disperdite satorem
de babylone et tenentem falcem in
tempore messis: a facie gladii co
lumbae. Unusquisque ad populum suum
convertentur et singuli ad terram
suam fugient. Grex dispersus israel:
leones eiecerunt eum. Primus come
dit eum rex assur: iste novissimus
exossavit eum nabugodonosor rex
babylonis. Propterea haec dicit dominus
exercituum deus israel Ecce ego visita
bo regem babylonis et terram eius:
sicut visitavi regem assur. Et reducam
israel ad habitaculum suum et pa
scetur carmelum et basan: et in mon
te ephraim et galaad saturabitur
anima eius. In diebus illis et in tem
pore illo ait dominus quaeretur in
iquitas israel et non erit. et peccatum

iudae et non invenietur: quoniam propitius
ero eis quos reliquero. Super terram
dominantium ascende et super habita
tores eius visita disperde et interfice quae
post eos sunt ait dominus: et fac iuxta
omnia quae praecepi tibi. Vox belli in ter
ra: et contritio magna. Quomodo con
fractus est et contritus est malleus
universae terrae. Quomodo versa est in
desertum babylon in gentibus. Illaquea
vi te et capta es babylon et nesciebas
inventa es et apprehensa quoniam do
minum provocasti. Aperuit dominus
thesaurum suum et protulit vasa irae
suae quoniam opus est domino deo
exercituum in terra chaldeorum. Ve
nite ad eam ab extremis finibus: ap
erite ut exeant qui conculcent eam tol
lite de via lapides et redigite in acer
vos et interficite eam neque sit quic
quam reliquum. Dissipate universos
fortes eius: descendant in occisionem.
Vae eis quia venit dies eorum: tempus
visitationis eorum. Vox fugientium
et eorum qui evaserunt de terra ba
bylonis ut adnuntient in sion ultio
nem domini dei nostri: ultionem tem
pli eius. Adnuntiate in babylonem
plurimis omnibus qui tendunt ar
cum: consistite adversus eam per gyrum
et nullus evadat. Reddite ei secundum
opus suum iuxta omnia quae fecit
facite illi quia contra dominum erec
ta est: adversum sanctum israel. Id
circo cadent iuvenes eius in plateis
eius: et omnes viri bellatores eius
conticescent in die illa ait dominus.
Ecce ego ad te superbe dicit dominus
deus exercituum: quia venit dies tu
us tempus visitationis tuae. Et cadet
superbus et corruet et non erit qui susci
tet eum. Et succendam ignem in ur
bibus eius: et devorabit omnia in cir
cuitu eius. Haec dicit dominus exerci
tuum. Calumpniam sustinent filii
israel, iuda simul: omnes qui ceperunt
eos tenent nolunt dimittere eos. Re
demptor eorum fortis: dominus exer
cituum nomen eius. Iudicio defendet
causam eorum ut exterreat terram
et commoveat habitatores babylo
nis. Gladius ad chaldeos ait dominus
et ad habitatores babylonis et ad
principes et ad sapientes eius. Gladi[us]

al' aquilonis

et filii

ius ad divinos eius qui stulti erunt gla
dius ad fortes eius qui timebunt Gladi
us ad equos eius et ad currus eius et
ad omne vulgus quod est in medio
omnes eius: et erunt quasi mulieres Gladius
ad thesauros eius: qui diripientur
Siccitas super aquas eius erit et a
rescent quia terra sculptilium est et
in portentis gloriatur Propterea ha
bitabunt dracones cum fatuis ficariis
et habitabunt in ea struciones: et non
in ea habitabitur ultra usque in sempiternum
neque extruetur usque ad generationem
sicut subvertit deus sodomam et go
morram et vicinas eius ait dominus
Non habitabit ibi vir: neque incolet eam
filius hominis Ecce populus venit
ab aquilone et gens magna: et reges
multi consurgent a finibus terre Arcum
et scutum apprehendent: crudeles sunt
et inmisericordes vox eorum quasi
mare sonabit et super equos ascendent
sicut vir paratus ad prelium contra
te filia babylonis Audivit rex baby
lonis famam eorum: et dissolute
sunt manus eius. Angustia apprehen
dit eum dolor quasi parturientem Ec
ce quasi leo ascendet de superbia iorda
nis ad pulcritudinem robustam:
quia subito eum currere faciam ad illam
et quis erit electus quem preponam ei
al' peruen Quis enim similis mei et quis susti
nebit me? Et quis est ille pastor qui re
sistat vultui meo. Propterea audite
consilium domini quod mente conce
pit adversum babilonem et cogitatio
nes eius quas cogitavit super terram
chaldeorum Nisi detraxerint parvuli
gregum eos: nisi dissipatum fuerit
cum ipsis habitaculum eorum A vo
ce captivitatis babylonis commota est
terra: et clamor inter gentes auditus est.

LI

Haec dicit dominus exercituum
Ecce ego suscitabo super babilo
nem et super habitatores eius qui cor
suum levaverunt contra me quasi
ventum pestilentem et mittam in ba
bylonem ventilatores et ventilabunt
eam et demolientur terram eius: quoniam
venerunt super eam undique in die
al' non habitabit afflictionis Non tendat qui tendit ar
cum suum: et non ascendat loricatus
Nolite parcere iuvenibus eius: interfici
te omnem militiam eius. Et cadent

interfecti in terra chaldeorum et vulne
rati in regionibus eius quoniam non
fuit viduatus israel et iuda a deo suo
domino exercituum. Terra autem eo
rum repleta est delicto a sancto isra
el Fugite de medio babylonis: et sal
vet unusquisque animam suam
Nolite tacere super iniquitatem eius
quoniam tempus ultionis est a do
mino: vicissitudinem ipse retribuet
ei. Calix aureus babylon in manu do
mini: inebrians omnem terram
De vino eius biberunt gentes: et ideo
commote sunt. Subito cecidit babilon
et contrita est Ululate super eam: tol
lite resinam ad dolorem eius si forte
sanetur Curavimus babylonem:
et non est sanata Derelinquamus
eam et eamus unusquisque in terram
suam quoniam pervenit usque ad ce
los iudicium eius: et elevatum est
usque ad nubes Protulit dominus
iustitias nostras venite et narremus
in syon opus domini dei nostri Acui
te sagittas: implete pharetras. Sus
citavit dominus spiritum regis me
dorum et contra babylonem mens
eius est ut perdat eam: quoniam ultio
domini est ultio templi sui. Super mu
ros babylonis levate signum: auge
te custodiam levate custodes: preparate
te insidias: quia cogitavit dominus
et fecit quecumque locutus est contra
habitatores babylonis Que habitas
super aquas multas locuples in the
sauris: venit finis tuus pedalis pre
cisionis tue Iuravit dominus exer
cituum per animam suam quoniam
replebo te hominibus quasi brucho
et super te celeuma cantabitur Qui
fecit terram in fortitudine sua
preparavit orbem in sapientia sua et
prudentia sua extendit celos Dante
eo vocem: multiplicantur aque
in celo. Qui levat nubes ab extremo
terre fulgura in pluviam fecit: et
produxit ventos de thesauris suis
Stultus factus est omnis homo a
scientia: confusus est omnis confla
tor in sculptili; quia mendax con
flatio eius nec est spiritus in eis
Vana sunt opera et risu digna in
tempore visitationis sue peribunt
Non sicut hec pars iacob: quia qui

fecit omnia ipse est et israel sceptrum here
ditatis eius: dominus exercituum nomen
eius. Collidis tu michi vasa belli: et ego
collidam in te gentes et disperdam in te
regna. Et collidam in te equum et equi
tem eius: Et collidam in te currum et
ascensorem eius. Et collidam in te virum
et mulierem: et collidam in te senem et
puerum. Et collidam in te iuvenem
et virginem: et collidam in te pastorem
et gregem eius. Et collidam in te agri
colam et iugales eius: et collidam in te
duces et magistratus et reddam babylo
ni et cunctis habitatoribus chaldee omne
malum suum quod fecerunt in syon
in oculis vestris ait dominus. Ecce ego
ad te mons pestifer ait dominus: qui
corrumpis universam terram. Et extendam
manum meam super te: et evolvam
te de petris. Et dabo te in montem combus
tionis et non tollent de te lapidem in an
gulum et lapidem in fundamenta sed
perditus in eternum eris ait dominus.
Levate signum in terra: clangite bucci
na in montibus: sanctificate super eam
gentes. Annuntiate contra illam re
gibus ararat menni et ascenez numer
ate [virosque?] contra eam thapsar adduc
ite equum quasi bruchum aculeatum.
Sanctificate contra eam gentes reges
medie: duces eius et universos magistra
tus eius: cunctam quoque terram potestatis
eius. Et commovebitur terra et tur
babitur: quia evigilavit contra baby
lonem cogitatio domini ut ponat ter
ram babylonis desertam et inhabita
bilem. Cessaverunt fortes babylonis
a prelio habitaverunt in presidiis. De
voratum est robur eorum et facti sunt
quasi mulieres. Incensa sunt taberna
cula eius: contriti sunt vectes eius.
Currens obviam currenti veniet
et nuntius obvius nuntianti ut
annuntiet regi babylonis quia capta
est civitas eius a summo usque ad sum
mum et vada preoccupata sunt et paludes
incense sunt igni: et viri bellatores contur
bati sunt: quia hec dicit dominus exercituum
deus israel. Filia babylonis quasi a
rea tempus triture eius: adhuc modi
cum et veniet tempus messionis eius.
Comedit me devoravit me nabuchodo
nosor rex babylonis: reddidit me qua
si vas inane: absorbuit me sicut dra
co. Replevit ventrem suum teneritudi
ne mea: et eiecit me. Iniquitas adversum
me et caro mea super babylonem dicit
habitatio syon: et sanguis meus sup
habitatores chaldee dicit ierusalem. Prop
terea hec dicit dominus. Ecce ego iudi
cabo causam tuam et ulciscar ultionem
tuam: et desertum faciam mare eius
et siccabo venam eius et erit babylon
in tumulos: habitatio draconum
stupor et sibilus: eo quod non sit habi
tator. Simul ut leones rugient: excu
tient comas velut catuli leonum. In
calore eorum ponam potus eorum: et
inebriabo eos ut sopiantur et dormiant
somnum sempiternum et non con
surgant dicit dominus. Deducam eos
quasi agnos ad victimam quasi ari
etes cum hedis. Quomodo capta est
sesac et comprehensa est inclita univer
se terre: Quomodo facta est in stuporem
babylon inter gentes. Ascendit super
babylonem mare: multitudine fluc
tuum eius operta est. Facte sunt civita
tes eius in stuporem terra inhabita
bilis et deserta. Terra in qua nullus
habitet neque transeat per eam filius
hominis. Et visitabo super bel in ba
bylonem. et eiciam quod absorbuerat
de ore eius: et non confluent ad eum
ultra gentes. Siquidem et murus [illegible]
babylonis corruet. Egredi
mini de medio eius populus meus
ut salvet unusquisque animam suam
ab ira furoris domini: ne forte mollescat
cor vestrum et timeatis auditum qui
audietur in terra. Et veniet in anno
auditio: et post hunc annum auditio
et iniquitas in terra et dominator
super dominatorem. Propterea ecce
dies veniunt: et visitabo super sculpti
lia babylonis: et omnis terra eius
confundetur et universi interfecti eius
cadent in medio eius. Et laudabunt
super babylonem celi et terra et om
nia que in eis sunt: quia ab aquilo
ne venient ei predones ait dominus
Et quomodo fecit babylon ut caderent
occisi in israel: sic de babylone cadent
occisi in universa terra. Qui fugistis
gladium venite nolite stare: recorda
mini procul domini: et ierusalem
ascendat super cor vestrum. Confusi sumus
quoniam audivimus opprobrium

operuit ignominia facies nostras. quia ve
nerunt alieni super sanctificationem do
mus domini. Propterea ecce dies veniunt
ait dominus et visitabo super omnia sculp
tilia eius: et in omni terra eius mu
giet vulneratus. Si ascenderit babylon
in celum et firmaverit in excelso robur
suum: a me venient vastatores eius
ait dominus. Vox clamoris de babylone
et contritio magna de terra chaldeorum
quoniam vastavit dominus babylo
nem et perdidit ex ea vocem magnam
et sonabunt fluctus eorum quasi aque
multe. Dedit sonitum vox eorum: quia
venit super eam id est super babilonem
predo et apprehensi sunt fortes eius. et
emarcuit arcus eorum: quia fortis ultor
dominus reddens retribuet et inebriabo
principes eius et sapientes eius duces
eius. et magistratus eius et fortes eius
et dormient somnum sempiternum et
non expergiscentur: ait rex dominus ex
ercituum nomen eius. Hec dicit dominus ex
ercituum. Murus babylonis ille latissi
mus suffossione suffodietur: et porte eius
excelse igni comburentur: et labores
populorum ad nichilum et gentium
in ignem erunt et disperibunt. Verbum
quod precepit iheremias propheta saraie
filio nerie filii maasie cum pergeret
cum sedechia rege in babilonem: in anno
quarto regni eius. Saraias autem
erat princeps prophetie. Et scripsit ieremi
as omne malum quod venturum
erat super babylonem in libro uno: om
nia verba hec que scripta sunt contra
babylonem et dixit ieremias ad saraiam
Cum veneris in babylonem et
videris et legeris omnia verba hec: dices
Domine: tu locutus es contra locum istum
ut disperderes eum ne sit qui in eo habitet
ab homine usque ad pecus: et ut sit perpetua
solitudo. Cumque compleveris legere li
brum istum ligabis ad eum lapidem
et proicies illum in medium eufraten
et dices. Sic submergetur babylon et non
consurget a facie afflictionis quam ego
adduco super eam: et dissolvetur. Huc
usque verba iheremie. lij.

LII Filius viginti et unius anni erat
sedechias cum regnare cepisset: et
undecim annis regnavit in ierusalem et
nomen matris eius amital: filia iere
mie de lobna. Et fecit malum in oculis

domini iuxta omnia que fecerat ioachim
quoniam furor domini erat in ierusalem et
in iuda usquequo proiceret eos a facie
sua. Et recessit sedechias a rege babylonis
Factum est autem in anno nono regni
eius in mense decimo decima mensis
venit nabuchodonosor rex babylonis
ipse et omnis exercitus eius adversus ieru
salem: Et obsederunt eam. Et edificave
runt contra eam munitiones in circui
tu et fuit civitas obsessa usque ad unde
cimum annum regni sedechie. Mense autem
quarto nona mensis obtinuit fames
in civitate: et non erant alimenta populo
terre et dirupta est civitas: et omnes
viri bellatores eius fugerunt et exierunt
de civitate nocte per viam porte que est
inter duos muros et ducit ad hortum re
gis chaldeis obsidentibus urbem in gyro
et abierunt per viam que ducit in here
mum. Persecutus est autem exercitus chal
deorum regem: et apprehenderunt sede
chiam in deserto quod est iuxta iherico
et omnis comitatus eius diffugit ab
eo. Cumque comprehendissent regem:
adduxerunt eum ad regem babylonis
in reblatha que est in terra emath. Et
locutus est ad eum iudicia: et iugula
vit rex babilonis filios sedechie in ocu
lis eius. Sed et omnes principes iuda
occidit in reblatha. et oculos sedechie
eruit et vinxit eum in compedibus et ad
duxit eum rex babylonis in babilone
et posuit eum in domum carceris usque
ad diem mortis eius. In mense autem
quinto decima mensis ipse est annus no
nus decimus nabugodonosor regis ba
bilonis et venit nabuzardan princeps
milicie qui stabat coram rege babylonis
in ierusalem: et incendit domum domini
et domum regis et omnes domos ieru
salem. Et omnem domum magnam
igne combussit: et totum murum ie
rusalem per circuitum destruxit cunctus
exercitus chaldeorum qui erat cum
magistro milicie. De pauperibus autem
populi et de reliquo vulgo quod reman
serat in civitate et de profugis qui trans
fugerant ad regem babilonis et ceteros
de multitudine: transtulit nabu
zardan princeps milicie. De pauperi
bus vero terre reliquit nabuzardan
princeps milicie vinitores et agri
colas. Columnas quoque ereas que

erant in domo domini et bases et ma
re ereum quod erat in domo domini co
fregerunt chaldei et tulerunt omne
es eorum in babylonem et lebetes erea
eas et psalterium et phialas et mortari
ola et omnia uasa erea que in minis
terio fuerant tulerunt et ydrias et
thymiamateria et urceos et pelues
et candelabra et mortaria et cyatos
quotquot aurea aurea: et quotquot
argentea argentea tulit magister
milicie: columnas duas et mare unum
uitulos duodecim ereos qui erant sub
basibus quas fecerat rex salomon in do
mo domini Non erat pondus eris om
nium uasorum horum De columnis
autem decem et octo cubiti altitudinis
erant in columna una: et funiculos
duodecim cubitorum circuibat eam
Porro grossitudo eius quatuor digito
rum et intrinsecus caua erat et capi
tella super utramque erea Altitudo capi
telli uniuscuiusque cubitorum quinque
Et retiacula et mala granata super
capitellum in circuitu omnia erea
Similiter columne alterius Et fuerunt
mala granata nonaginta et sex depen
dentia et omnia mala granata centum
retiaculis circumdabantur Et tu
lit magister milicie saraiam sacerdo
tem primum et sophoniam sacerdotem
secundum: et tres custodes uestibuli et
de ciuitate tulit eunuchum unum
qui erat prepositus super uiros bella
tores: et septem uiros de his qui uidebant
faciem regis qui inuenti sunt in ciuita
te et scribam principem militum qui
probabat tyrones et sexaginta uiros
de populo terre qui inuenti sunt in
medio ciuitatis. Tulit autem eos na
buzardan magister milicie: et addux
it eos ad regem babylonis in rebla
tha et percussit eos rex babylonis et inter
fecit eos in reblatha in terra emath
et translata est iuda de terra sua Iste
est populus quem transtulit nabu
chodonosor In anno septimo iudeos
tria milia et uiginti tres In anno
octauo decimo nabuchodonosor de ie
rusalem animas octingentas triginta
duas In anno uicesimo tercio nabu
chodonosor transtulit nabuzardan
magister milicie iudeorum animas
septingentas quadraginta et quinque
Omnes ergo anime quatuor milia

sexcente Et factum est in tricesimo septi
mo anno transmigrationis ioachim regis
iude duodecimo ~~anno~~ mense uicesima
quinta mensis eleuauit euilmerodach
rex babylonis ipso anno regni sui caput
ioachim regis iude: et eduxit eum de do
mo carceris et locutus est cum eo bona
et posuit thronum eius super thronos
regum qui erant post se in babylone et
mutauit uestimenta carceris eius et
comedebat panem coram eo semper cunc
tis diebus uite sue et cibaria eius cibaria
perpetua dabantur ei a rege babylonis
statuta per singulos dies usque ad diem
mortis sue cunctis diebus uite sue Et fac
tum est postquam in captiuitatem duc
tus est israel et ierusalem deserta est sedit
ieremias flens et planxit lamentatione
hac in ierusalem et dixit Aleph

Quomodo sedet sola ciuitas
plena populo: facta est quasi
uidua domina gentium Princeps pro
uinciarum: facta est sub tributo Beth
Plorans plorauit in nocte et lacrime
eius in maxillis eius Non est qui con
soletur eam: ex omnibus caris eius omnes
amici eius spreuerunt eam: et facti sunt
ei inimici Gimel Migrauit iuda propter
afflictionem et multitudinem seruitu
tis: habitauit inter gentes: nec inue
nit requiem Omnes persecutores eius
apprehenderunt eam: inter angustias
Deleth Vie syon lugent: eo quod non
sint qui ueniant ad solempnitatem
omnes porte eius destructe sacerdotes eius
gementes uirgines eius squalide et
ipsa oppressa amaritudine He Fac
ti sunt hostes eius in capite inimici
illius locupletati sunt quia dominus lo
cutus est super eam propter multitu
dinem iniquitatum eius paruuli eius
ducti sunt in captiuitatem: ante faciem
tribulantis Vau Et egressus est a filia
syon omnis decor eius: facti sunt prin
cipes eius uelut arietes non inuenientes
pascua: et abierunt absque fortitudine ante faciem
subsequentis Zai Recordata est ie
rusalem dierum afflictionis sue et
preuaricationis omnium desiderabi
lium suorum que habuerat a diebus
antiquis: cum caderet populus eius
in manu hostili et non esset auxiliator
Viderunt eam hostes: et deriserunt sab
bata eius. Heth Peccatum peccauit

Alpha
Amaro animo suspirans et
eiulans
Postquam populus israel .i. x. tribuum
per assirios et populus iuda
.i. duarum tribuum per babilo
nios in captiuitatem ductus
est et ciuitas ierusalem templo
lege populo ac rege orbata
est. Sedit Ieremias plan
gens etc. Quomodo etc.
Incipit lamentacio Iere.
quod est in titulo tymbre cum
absolucione litterarum hebray
carum. Alias vocatur liber Trenorum
Trenon grece lamentacio
latine. Unde treni lamen
taciones dicti a Treneo [illegible]
mente [illegible] lamenta [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Aleph [illegible]
[illegible] Alpha [illegible]
grece. A. prima littera latina [illegible]
Aleph. [illegible] semel in [illegible]
[illegible] seu libro. semel in [illegible]
[illegible] semel in [illegible]
[illegible] ex causis [illegible]
[illegible] aut ex [illegible]
[illegible] aut ex timore [illegible]
[illegible] aut ex dolore [illegible]
aut ex amore feruentissimo [illegible]
[illegible] de aleph in hebreo
[illegible] alpha in greco [illegible]
in hiis que sua sunt [illegible]
[illegible] inter omnes

iersalem: propterea instabilis facta est. Omnes
qui glorificabant eam spreverunt illam
quia viderunt ignominiam eius. Ipsa
autem gemens et conversa retrorsum
theth Sordes eius in pedibus eius: ne-
que recordata est finis sui. Deposita est ve-
hementer non habens consolatorem.
Vide domine afflictionem meam: quoniam
erectus est inimicus ~~meus~~. Ioth Ma-
num suam misit hostis ad omnia de-
siderabilia eius: quia vidit gentes in-
gressas sanctuarium suum de quibus
preceperas ne intrarent in ecclesiam tuam.
caph Omnis populus eius gemens
et querens panem: dederunt preciosa
queque pro cibo ad refocillandam animam.
Vide domine et considera quoniam
facta sum vilis. lamech O vos omnes
qui transitis per viam: attendite et videte
si est dolor sicut dolor meus quoniam
vindemiavit me ut locutus est dominus
in die ire furoris sui. Mem De excelso
misit ignem in ossibus meis: et erudi-
vit me. Expandit rete pedibus meis: con-
vertit me retrorsum. Posuit me desolatam
tota die merore confectam. Nun Vi-
gilavit iugum iniquitatum mearum
in manu eius: convolute sunt et im-
posite collo meo. Infirmata est virtus
mea: dedit me dominus in manu de qua
non potero surgere. Sameth Abstulit
omnes magnificos meos dominus
de medio mei: vocavit adversum me
tempus ut contereret electos meos.
Torcular calcavit dominus: virgini
filie iuda. Ain Idcirco ego plorans
et oculus meus deducens aquam: quia
longe factus est a me consolator con-
vertens animam meam. Facti sunt
filii mei perditi: quoniam invaluit ini-
micus. Fe. Expandit syon manus su-
as: non est qui consoletur eam. Manda-
vit dominus adversum iacob in circui-
tu eius hostes eius: facta est ierusalem quasi
polluta menstruis inter eos. Sade
Iustus est dominus: quia os eius ad
iracundiam provocavi. Audite obse-
cro universi populi: et videte dolorem
meum. Virgines mee et iuvenes mei
abierunt in captivitatem. Coph Vo-
cavi amicos meos: et ipsi deceperunt me.
Sacerdotes mei et senes mei in urbe con-
sumpti sunt: quia quesierunt cibum
sibi ut refocillarent animam suam.

Res Vide domine quoniam tribulor: ^Subv
venter meus conturbatus est. Versum est cor meum
in memetipsa: quoniam amaritudine
plena sum. Foris interficit gladius et
domi mors similis est. Sen Audierunt Al
quia ingemisco ego. et non est qui con-
soletur me. Omnes inimici mei audi-
erunt malum meum: letati sunt quoniam
tu fecisti. Adduxisti diem consolationis
et fient similes mei. tau Ingrediatur
omne malum eorum coram te: et vin-
demia eos sicut vindemiasti me propter
omnes iniquitates meas. Multi enim
gemitus mei et cor meum merens. aleph
Quomodo obtexit caligine dominus in
furore suo filiam syon: proiecit de ce-
lo in terram inclitam israel et non est re-
cordatus scabelli pedum suorum in
die furoris sui. beth Precipitavit do-
minus nec pepercit omnia speciosa ia-
cob: destruxit in furore suo munitiones
virginis iuda. Deiecit in terram: polluit
regnum et principes eius. Gimel Con-
fregit in ira furoris omne cornu israel.
Avertit retrorsum dexteram suam a
facie inimici: et succendit in iacob quasi
ignem flamme devorantis in gyro.
deleth Tetendit arcum suum quasi
inimicus firmavit dexteram suam
quasi hostis: et occidit omne quod pul-
chrum erat visu in tabernaculo filie Al
syon effudit quasi ignem indignatio-
nem suam. he Factus est dominus ve-
lut inimicus. precipitavit israel. precipitavit
~~israel~~
ag... israel precipitavit omnia menia eius. dissipavit muni-
tiones eius: et replevit in filia iuda
humiliatum et humiliatam. vau
Et dissipavit quasi hortum tentori-
um suum: demolitus est tabernaculum
suum. Oblivioni tradidit dominus
in syon festivitatem et sabbatum: et op-
probrio in indignatione furoris sui
regem et sacerdotem. zai Reppulit
dominus altare suum: maledixit sa-
nctificationi sue. tradidit in manu ini-
mici muros turrium eius: vocem de-
derunt in domo domini sicut in die
sollempni. heth Cogitavit dominus
dissipare murum filie syon: tetendit
funiculum suum et non avertit ma-
num suam a perditione. luxitque ante-
murale et murus pariter dissipatus
est. theth Defixe sunt in terra porte

eius: perdidit et contrivit vectes eius; regem eius et principes eius in gentibus: non est lex, et prophetae eius non invenerunt visionem a domino. Ioth. Sederunt in terra, conticuerunt senes filiae Sion: consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis: abiecerunt in terram capita sua virgines Iuda. Caph. Defecerunt prae lacrimis oculi mei: conturbata sunt viscera mea: effusum est in terra iecur meum super contritione filiae populi mei, cum deficeret parvulus et lactens in plateis oppidi. Lameth. Matribus suis dixerunt: ubi est triticum et vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis, cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum. Mem. Cui comparabo te? vel cui assimilabo te, filia Ierusalem? cui exaequabo te, et consolabor te, virgo filia Sion? Magna est enim velut mare contritio tua. Quis medebitur tui? Nun. Prophetae tui viderunt tibi falsa et stulta: neque aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad paenitentiam provocarent. Viderunt autem tibi assumptiones falsas et eiectiones. Sameth. Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam: sibilaverunt et moverunt caput suum super filiam Ierusalem. Haecine est urbs, dicentes, perfecti decoris: et gaudium universae terrae? Ain. Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui: sibilaverunt et fremuerunt dentibus, et dixerunt: Devorabimus. En ista est dies quam expectabamus: invenimus, vidimus. Fe. Fecit dominus quae cogitavit: complevit sermonem suum quem praeceperat a diebus antiquis: destruxit et non pepercit: et laetificavit super te inimicum: et exaltavit cornu hostium tuorum. Sade. Clamavit cor eorum ad dominum super muros filiae Sion. Deduc quasi torrentem lacrimas per diem et noctem: non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui. Coph. Consurge, lauda in nocte in principio vigiliarum: effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum domini: leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum. Res. Vide domine et considera quem vindemiaveris ita. Ergo ne comedent mulieres fructum suum: parvulos ad mensuram palmae? Si occiditur in sanctuario domini sacerdos et propheta? Sen. Iacuerunt in terra foris puer et senex: virgines meae et iuvenes mei ceciderunt in gladio. Interfecisti in die furoris tui: percussisti neque misertus es. Thau. Vocasti quasi ad diem sollempnem qui terrerent me de circuitu, et non fuit in die furoris domini qui effugeret et relinqueretur. Quos educavi et enutrivi, inimicus meus consumpsit eos. — al' Spn.

c. iij.

Aleph. Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius. Aleph. Me minavit et adduxit in tenebras: et non in lucem. Aleph. Tantum in me vertit et convertit manum suam tota die. Beth. Vetustam fecit pellem meam et carnem meam: contrivit ossa mea. Beth. Edificavit in gyro meo: et circumdedit me felle et labore. Beth. In tenebrosis collocavit me: quasi mortuos sempiternos. Gimel. Circumedificavit adversum me ut non egrediar: aggravavit compedem meam. Gimel. Sed et cum clamavero et rogavero: exclusit orationem meam. Gimel. Conclusit vias meas lapidibus quadris: semitas meas subvertit. Deleth. Ursus insidians factus est mihi: leo in absconditis. Deleth. Semitas meas subvertit et confregit me: posuit me desolatam. Deleth. Tetendit arcum suum et posuit me quasi signum ad sagittam. He. Misit in renibus meis filias pharetrae suae. He. Factus sum in derisum omni populo meo: canticum eorum tota die. He. Replevit me amaritudinibus: inebriavit absinthio. Vau. Et fregit ad numerum dentes meos: cibavit me cinere. Vau. Et repulsa est anima mea: oblitus sum bonorum. Vau. Et dixi: periit finis meus et spes mea a domino. Zai. Recordare paupertatis et transgressionis meae: absinthii et fellis. Zai. Memoria memor ero: et tabescet in me anima mea. Zai. Haec recolens in corde meo, ideo sperabo. Heth. Misericordiae domini quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes eius. Heth. Novi diluculo: multa est fides tua. Heth. Pars mea dominus, dixit anima mea: propterea expectabo eum. Teth. Bonus est dominus sperantibus in eum: animae quaerenti illum. Teth. Bonum est praestolari cum silentio salutare domini. Teth. Bonum est viro cum portaverit iugum ab adolescentia

al' ... — al' me — al' R — al' eo

sua. ioth Sedebit solitarius et tacebit:
quia levavit se super se. ioth Ponet in
pulvere os suum: si forte sit spes. ioth
Dabit percutienti se maxillam: satura
bitur obprobriis. caph Quia non repellet
in sempiternum dominus. caph Quia
si abiecit: et miserebitur secundum mul
titudinem miseriarum suarum. caph Non
enim humiliavit ex toto corde suo: et ab
iecit filios hominis. lameth Ut contere
ret sub pedibus suis omnes vinctos terre
lameth Ut declinaret iudicium viri: in
conspectu vultus altissimi. lameth Ut per
verteret hominem in iudicio suo: dominus
ignoravit. Mem Quis est iste qui dixit
ut fieret: domino non iubente. Mem Ex
ore altissimi non egredientur neque ma
la neque bona. Mem Quid murmura
vit homo vivens vir pro peccatis suis.
Nun Scrutemur vias nostras: et quera
mus et revertamur ad dominum. Nun
Levemus corda nostra cum manibus
ad dominum in celo. Nun Nos inique egi
mus et ad iracundiam provocavimus
ideo tu inexorabilis es. Sameth Operuisti
in furore et percussisti nos: occidisti neque
pepercisti. Sameth Opposuisti nubem tibi
ne transeat oratio. Sameth Eradicatio
nem et abiectionem posuisti me: in me
dio populorum. phe Aperuerunt super
nos os suum omnes inimici. phe For
mido et laqueus facta est nobis: vati
cinatio et contritio. phe Divisiones
aquarum deduxit oculus meus: in con
tritione filie populi mei. Ain Oculus
meus afflictus est nec tacuit eo quod
non esset requies. Ain Donec respiceret
et videret dominus de celis. Ain Oculus
meus depredatus est animam meam
in cunctis filiabus urbis mee. Sade Vena
tione ceperunt me: quasi avem inimi
ci mei gratis. Sade Lapsa est in lacum
vita mea: et posuerunt lapidem super
me. Sade Inundaverunt aque super
caput meum: dixi perii. coph Invoca
vi nomen tuum domine de lacu novis
simo. coph Vocem meam audisti: ne
avertas aurem tuam a singultu meo
et clamoribus. coph Appropinquasti
in die quando invocavi te: dixisti ne
timeas. res Iudicasti domine causam
anime mee. redemptor vite mee
res Vidisti domine iniquitatem eo
rum adversum me: iudica iudicium

meum. res Vidisti omnem furorem
universas cogitationes eorum adversum
me. Sen Audisti opprobrium eorum do
mine: omnes cogitationes eorum adver
sum me. Sen Labia insurgentium
michi et meditationes eorum adversum
me tota die. Sen Sessionem eorum
et surrectionem eorum vide: ego sum
psalmus eorum. tau Reddes eis vi[illegible]
domine: iuxta opera manuum suarum.
tau Dabis eis scutum cordis: laborem
tuum. tau Persequeris in furore et
conteres eos sub celis domine. Aleph
Quomodo obscuratum est aurum
mutatus est color optimus: dis
persi sunt lapides sanctuarii in capite
omnium platearum. beth Filii Syon
incliti et amicti auro primo: quomodo
reputati sunt in vasa testea opus ma
nuum figuli. Gimel Sed et lamie nuda
verunt mammas: lactaverunt ca
tulos suos filia populi mei crudelis
quasi strucio in deserto. deleth Adhe
sit lingua lactentis ad palatum eius
in siti parvuli petierunt panem: et
non erat qui frangeret eis. he Qui
vescebantur voluptuose interierunt
in viis: qui nutriebantur in croceis
amplexati sunt stercora. beth Et maior
effecta est iniquitas filie populi
mei peccato Sodomorum: que subversa
est in momento et non ceperunt in
ea manus. zai Candidiores na
zarei eius nive: nitidiores lacte
rubicundiores ebore antiquo saphi
ro pulchriores. heth Denigrata est
super carbones facies eorum: et non
cogniti in plateis. Adhesit cutis eorum
ossibus: aruit et facta est quasi lignum.
theth Melius fuit occisis gladio quam
interfectis fame: quoniam isti extabuerunt
consumpti a sterilitate terre.
ioth Manus mulierum misericordium
coxerunt filios suos: facti sunt ci
bus earum in contritione filie populi
mei. caph Complevit dominus furorem
suum effudit iram indignationis sue:
et succendit ignem in Syon: et devora
vit fundamenta eius. lameth Non cre
diderunt reges terre et universi habi
tatores orbis: quoniam ingrederetur
hostis et inimicus per portas Ierusalem.
Mem Propter peccata prophetarum eius: et
iniquitates sacerdotum eius qui ef

fuderunt in medio eius sanguinem iu-
storum. Nun. Erraverunt ceci in plate-
is: polluti sunt sanguine. Cumque nequi-
rent tenuerunt lacinias
suas. Samech. Recedite polluti clamaverunt
eis: recedite. abite nolite tangere.
Iurgati sunt quippe et commoti: dixerunt
inter gentes non addet ultra ut habitet
in eis. Fe. Facies domini divisit eos:
non addet ut respiciat eos. facies sacer-
dotum non erubuerunt neque senum mi-
serti sunt. Ain. Cum adhuc subsiste-
remus defecerunt oculi nostri ad auxilium
nostrum vanum: cum respiceremus
attenti ad gentem que salvare non po-
terat. Sade. Lubricaverunt vestigia nostra
in itinere platearum nostrarum: appro-
pinquavit finis noster: completi sunt dies
nostri quia venit finis noster. Coph. Ve-
lociores fuerunt persecutores nostri aquilis
celi super montes persecuti sunt nos:
in deserto insidiati sunt nobis. Res. Spi-
ritus oris nostri christus dominus captus est
in peccatis nostris cui diximus in umbra
tua vivemus in gentibus. Sen. Gau-
de et letare filia edom que habitas in
terra hus: ad te quoque perveniet calix
inebriaberis atque nudaberis. Tau. Com-
pleta est iniquitas tua filia syon: non
addet ultra ut transmigret te. visitavit
iniquitatem tuam filia edom:
discooperuit peccata tua. Oratio eiusdem. A
Recordare domine quid acciderit
nobis: intuere et respice obpro-
brium nostrum. B. Hereditas nostra
versa est ad alienos: domus nostre ad
extraneos. C. Pupilli facti sumus ab-
sque patre matres nostre quasi vidue. D.
Aquam nostram pecunia bibimus: ligna
nostra precio comparavimus. E. Cer-
vicibus nostris minabamur: lassis non dabatur
requies. F. Egypto dedimus manum
et assiriis: ut saturaremur pane. G. Pa-
tres nostri peccaverunt et non sunt et
nos iniquitates eorum portavimus. H.
Servi dominati sunt nostri et non
fuit qui redimeret de manu eorum.
I. In animabus nostris afferebamus
panem nobis: a facie gladii in deser-
to. K. Pellis nostra quasi clibanus
exusta est a facie tempestatum famis.
L. Mulieres in syon humiliaverunt et
virgines in civitatibus iuda. M. Prin-
cipes manu suspensi sunt: facies

senum non erubuerunt. adolescentibus im-
pudice abusi sunt: et pueri in ligno
corruerunt. N. Senes de portis defece-
runt: iuvenes de choro psallentium.
O. Defecit gaudium cordis nostri: ver-
sus est in luctum chorus noster. Cecidit co-
rona capitis nostri ve nobis quia pec-
cavimus. P. Propterea mestum fac-
tum est cor nostrum: ideo contenebrati sunt
oculi nostri. Q. Propter montem syon
quia disperiit: vulpes ambulaverunt
in eo. R. Tu autem domine in eter-
num permanebis: solium tuum in
generatione et generationem. S.
Quare in perpetuum oblivisceris nos:
derelinques nos in longitudinem
dierum. T. Converte nos domine
ad te et convertemur: innova dies
nostros sicut a principio. V. Sed proi-
ciens repulisti nos iratus es contra
nos vehementer. Explicit ihere-
mias propheta. Incipit prologus eusebii
Ieronimi in baruch.

Liber iste qui baruch nomine pre-
notatur in hebreo canone non
habetur: sed tantum in vulgata editi-
one: similiter et epistola iheremie. pro-
pter notitiam autem legentium hic scrip-
ta sunt: quia multa de christo novissi-
misque temporibus indicant. Explicit
prologus. Incipit liber baruch de oratione
et sacrificio pro vita nabuchodonosor. et est epistola quam Ieremias scripsit
Et hec verba libri que ^ hec // sit baruch
scripsit baruch filius
neri filii maasie
filii sedechie
filii sedei filii helchie
in babylonia
anno quinto in sep-
tima die mensis
in tempore quo ceperunt chaldei ierusalem
et succenderunt eam igni. Et legit baruch
verba libri huius ad aures iechonie filii
ioachim regis iuda et ad aures populi
universi venientis ad librum et ad au-
res potentum filiorum regum et ad
aures presbiterorum et ad aures popu-
li a minimo usque ad magnum eorum
omnium habitantium in babylonia
ad flumen sudi. Qui audientes plora- al' sodi
bant et ieiunabant et orabant in con-
spectu domini. Et collegerunt pecuniam
secundum quod potuit uniuscuiusque
manus: et miserunt ierusalem ad ioachim

filium helchie filii salon sacerdotem et ad
sacerdotes: et ad omnem populum qui
inventi sunt cum eo in ierl'm cum acci
perent vasa templi domini que ablata
fuerant de templo revocare in terram
iuda decima die mensis illius sivan
vasa argentea que fecit sedechias filius
iosie rex iuda: postea quam cepisset na
buchodonosor rex babylonis iechoniā
et principes et vinctos et potentes et po
pulum terre ab ierl'm et duxit eos in ba
byloniam: et dixerunt. Ecce misimus
ad vos pecunias de quibus emite holo
caustomata: et thus. et facite manna
et offerte pro peccato ad aram domini
dei nr̃i et orate pro vita nabuchodonosor
regis babylonie et pro vita balthazar filii
eius: ut sint dies ipsorum sicut dies celi
super terram: et det dominus virtutem
nobis et illuminet oculos nr̃os ut viva
mus sub umbra nabuchodonosor regis
babylonie et sub umbra balthazar filii
eius et serviamus eis diebus multis: et
inveniamus gratiam in oculis eorum
Et pro nobis ipsis orate ad dominum deum
nrm̃: quia peccavimus domino deo nr̃o
et non est aversus furor eius a nob
usque in hunc diem. Et legite librum istū
quem misimus ad vos recitari in tem
plo domini in die sollempni et in die op
tuno: et dicetis domino deo nostro ius
titia: nobis autem confusio faciei nr̃e si
cut est dies hec omni iuda et habitantibus
ierl'm regibus nr̃is et principibus no
stris et sacerdotibus nr̃is. et prophetis nr̃is
et patribus nr̃is. peccavimus ante domi
num deum nrm̃ et non credidimus dif
fidentes in eum et non fuimus subiec
tibiles illi et non obaudivimus vocem do
mini dei nr̃i: ut ambularemus in man
datis eius que dedit nobis. A die qua e
duxit patres nr̃os de terra egypti usque
in hunc diem. eramus incredibiles ad
dominum deum nrm̃: et dissipati re
cessimus ne audiremus vocem ipsius
et adheserunt nobis mala multa et
maledictiones que constituit dominus
moysi servo suo qui eduxit patres nos
tros de terra egypti dare nobis terram
fluentem lacte et melle: sicut hodierna
die et non audivimus vocem domini
dei nr̃i secundum omnia verba prophe
tarum quos misit ad nos et abivimus
unusquisque in sensum cordis nr̃i ma

ligni operari diis alienis. facientes ma
la ante oculos domini dei nr̃i: ·ii· II
Propter quod statuit dominus deus
noster verbum suum quod lo
cutus est ad nos et ad iudices nr̃os qui
iudicaverunt in israel: et ad reges
nostros et ad principes nr̃os. et ad omnem
nem israel et iudam ut adduceret dominus
super nos mala magna que non sunt
facta sub celo quemadmodum facta sunt in
ierl'm secundum que scripta sunt in lege
moysi ut manducaret homo carnes
filii sui et carnes filie sue et dedit illos
sub manus regum omnium qui sunt
in circuitu nr̃o in improperium et in deso
lationem et in omnibus populis quos
nos dispersit dominus: et facti sumus
subtus et non supra quia peccavimus
domino deo nostro non obaudiendo
voci ipsius. Domino deo nostro iustitia
nobis autem et patribus nr̃is confusio
faciei sicut est dies hec: quia locutus est
dominus super nos omnia mala hec
que venerunt super nos et non sumus
deprecati faciem domini dei nr̃i ut rever
teremur unusquisque nr̃m a viis no
stris pessimis. Et vigilavit dominus
in malis et adduxit ea super nos: quia
iustus est dominus in omnibus operibus
suis que mandavit nobis: et non au
divimus vocem ipsius ut iremus in
preceptis domini que edidit ante
faciem nostram. Et nunc domine deus
israel qui eduxisti plebem tuam de ter
ra egypti in manu valida et in signis
et in prodigiis et in virtute tua ma
gna et in brachio excelso et fecisti tibi no
men sicut dies iste. Peccavimus et impie e
gimus inique gessimus domine deus no
ster in omnibus iustitiis tuis. Avertatur ira
tua a nobis: quia derelicti sumus pauci
inter gentes. ubi dispersisti nos. Exaudi
domine preces nr̃as. et orationes nr̃as
et educ nos propter te: et da nobis in
venire gratiam ante faciem eorum qui
nos abduxerunt ut sciat omnis terra
quia tu es dominus deus noster: et quia
nomen tuum invocatum est super is
rael. et super genus ipsius. Respice domine
de domo sancta tua in nos: et inclina
aurem tuam et exaudi; aperi oculos tuos
et vide: quia non mortui qui sunt in in
ferno quorum spiritus acceptus est
a visceribus suis dabunt honorem et

vinctos
al' lone

ad iudices nr̃os

iustificationem domino. sed anima que
tristis est super magnitudinem et incedit
curva et infirma et oculi deficientes et
anima esuriens dat gloriam tibi et ius
titiam domino quia non secundum iusti
tias patrum nostrorum fundimus
misericordiam ante conspectum tuum domine deus
noster. sed quia misisti iram tuam et furo
rem tuum super nos sicut locutus est in
manu puerorum tuorum prophetarum
dicens. Sic dicit dominus Inclinate humerum
vestrum et cervicem vestram et opera facite
regi babilonis: et sedebitis in terra quam
dedi patribus vestris. Quod si non audieritis vo
cem domini dei vestri operari regi babylonie
defectionem facient de civitatibus iuda et
a foris iherusalem: et auferam a vobis vocem
iocunditatis et vocem gaudii et
vocem sponsi. et vocem sponse et erit om
nis terra sine vestigio ab inhabitanti
bus eam et non audierunt vocem tuam
ut operarentur regi babylonie. et statuisti
verba tua que locutus es in manibus
puerorum tuorum prophetarum ut trans
ferentur ossa regum nostrorum de loco
suo. Et ecce proiecta sunt in calore solis
et in gelu noctis: et mortui sunt in dolo
ribus pessimis in fame et in gladio et in
emissione: et posuisti templum in quo
invocatum est nomen tuum in ipso si
cut hec dies propter iniquitatem domus
israel. et domus iuda: et fecisti in nobis
domine deus noster secundum omnem
benignitatem tuam: et secundum om
nem miserationem tuam illam mag
nam sicut locutus es in manu pueri tui
moysi: in die qua precepisti ei scribere le
gem tuam coram filiis israel dicens Si
non obaudieritis vocem meam: multitudo hec
magna ~~hec et multa~~
minima ~~multa~~ convertetur in
gentem quia ego dispergam
illos: quia scio quod me non audiet po
pulus. Populus est enim dura cervice
et convertetur ad cor suum in terra cap
tivitatis sue: et scient quoniam ego sum
dominus deus eorum: et dabo eis cor et
audientes aures et laudabunt me in
terra captivitatis sue: et memores erunt
nominis mei: et avertent se a dorso suo
duro: et a malignitatibus suis. quia re
cordabuntur viam patrum suorum qui
peccaverunt in me. Et revocabo illos
in terram quam iuravi patribus illo
rum. abraham ysaac et iacob et domi
nabuntur eius et multiplicabo eos: et non
minorabuntur. Et statuam illis testa
mentum alterum sempiternum ut sim
illis in deum et ipsi erunt michi in popu
lum: et non movebo amplius populum me
um filios israel a terra quam dedi illis

Et nunc domine omnipotens. III
deus israel anima in angustiis
et spiritus anxius clamat ad te. Audi domine
et miserere quia deus es misericors et mise
rere nostri quia peccavimus ante te quia
tu sedes in sempiternum et non peribimus in eternum
[...]
mus in evum. Domine omnipotens deus
israel audi nunc orationem mortuorum
israel: et filiorum ipsorum qui peccaverunt
ante te et non audierunt vocem domini
dei sui: et agglutinata sunt nobis ma
la. noli meminisse iniquitatum patrum
nostrorum: sed memento manus tue et
nominis tui in tempore isto quia tu es
domine deus noster et laudabimus te
domine qui propter hoc dedisti timorem
tuum in cordibus nostris ut invocemus
nomen tuum et laudemus te in captivi
tate nostra quia quo nos dispersisti in
improperium et in maledictum et in
peccatum: secundum omnes iniquitates
patrum nostrorum discesserunt a te do
mine deus noster. Et cum explicuisset librum
orationis captivorum accipiens spiritum
vocem iherusalem locutus est dicens:

Explicit de doctrina ecclesiastica :~

Qui audi israel mandata vite: auribus
percipe ut scias prudentiam. Quid est israel.
quid est quod in terra inimicorum es.
Inveterasti in terra aliena: coinquina
tus es cum mortuis: deputatus es cum
descendentibus in infernum. dereliquisti
fontem sapientie. Nam si in via dei ambu
lasses habitasses in pace sempiterna
Disce ubi sit prudentia. ubi sit virtus:
ubi sit intellectus ut scias simul ubi sit
longiturnitas vite. et victus: ubi sit
lumen oculorum et pax. Quis invenit
locum eius et quis intravit in thesau
ros eius. ubi sunt principes gentium et
qui dominantur super bestias que sunt
super terram qui in avibus celi ludunt
qui argentum thesaurizant et aurum
in quo confidunt homines et non est
finis acquisitionis eorum: qui argen
tum fabricant et solliciti sunt nec est
adinventio operum illorum. Extermi

a [...] patrum nostrorum qui peccaverunt [...] hodie

al' sponse

vtique al' sapientiam

nati sunt et ad inferos descenderunt: et alii in loco eorum exsurrexerunt. Juvenes viderunt lumen: et habitaverunt super terram. Viam autem discipline ignoraverunt neque intellexerunt semitas eius: neque filii eorum susceperunt eam. A facie ipsorum longe facta est. Non est audita in terra chanaan: neque visa est in theman. Filii quoque agar qui exquirunt prudentiam que de terra est, negotiatores terre et theman et fabulatores et exquisitores prudentie: viam autem sapientie nescierunt neque commemorati sunt semitas eius. O israel quam magna est domus dei et ingens locus possessionis eius. Magnus et non habet finem, excelsus et immensus. Ibi fuerunt gigantes nominati illi qui ab initio fuerunt statura magna scientes bellum. Non hos elegit dominus neque viam discipline dedit illis: et perierunt eo quod non haberent sapientiam: et perierunt propter insipientiam suam. Quis ascendit in celum et accepit eam et deduxit eam de nubibus? Quis transfretavit mare et invenit illam et attulit illam super aurum electum? Non est qui possit scire vias eius: neque qui exquirat semitas eius. Sed qui scit universa novit eam: et invenit eam prudentia sua. Qui preparavit terram in eterno tempore: et replevit eam pecudibus et quadrupedibus. Qui emittit lumen et vadit: et vocavit illud et obedit illi in tremore. Stelle autem lumen dederunt in custodiis suis et letate sunt. vocate sunt: et dixerunt adsumus. Et luxerunt ei cum iocunditate qui fecit illas. Hic de xpisto dicit quod sit deus.

IIII Hic est deus noster et non estimabitur alius adversus eum. Hic adinvenit omnem viam discipline: et tradidit illam iacob puero suo et israel dilecto suo. Post hec in terris visus est et cum hominibus conversatus est. Hic liber mandatorum dei: et lex que est in eternum. Omnes qui tenent eam, ad vitam; qui autem dereliquerunt eam in mortem. Convertere iacob et apprehende eam: ambula per viam ad splendorem eius contra lumen eius. Ne tradas alteri gloriam tuam: et dignitatem tuam genti aliene. Beati sumus israel: quia que deo placent nobis manifesta sunt. Animequior esto populus dei: memorabilis israel. Venundati estis gentibus non in perditionem, sed propter quod in iracundiam provocastis deum: traditi estis adversariis. Exacerbastis enim eum qui fecit vos deum eternum: immolantes demoniis et non deo. Obliti enim estis deum qui nutrivit vos et contristastis nutricem vestram ierusalem. Vidit enim iracundiam a deo venientem vobis et dixit: Audite confines syon: adduxit enim michi deus luctum magnum. Vidi enim captivitatem populi mei filiorum meorum et filiarum: quam superduxit illis eternus. Nutrivi enim illos cum iocunditate: dimisi autem illos cum fletu et luctu.

Vox ecclesie in persecutione de pravitate super martyribus.

Nemo gaudeat super me viduam et desolatam a multis. Derelicta sum propter peccata filiorum meorum quia declinaverunt a lege dei. Iustitias autem ipsius nescierunt: nec ambulaverunt per vias mandatorum dei: neque per semitas veritatis iustitie eius ingressi sunt. Veniant confines syon: et memorentur captivitatem filiorum et filiarum meorum quam superduxit illis eternus. Adduxit enim super illos gentem de longinquo: gentem improbam et alterius lingue. Qui non sunt reveriti senem neque puerorum misertis sunt. Et abduxerunt dilectos vidue et a filiis unicam desolaverunt. Ego autem quid possum adiuvare vos? Qui enim adduxit super vos mala: ipse vos eripiet de manibus inimicorum vestrorum. Ambulate filii ambulate: ego enim derelicta sum sola. Exui me stola pacis: indui autem me sacco obsecrationis: et clamabo ad altissimum in diebus meis. Animequiores estote filii: clamate ad dominum: et eripiet vos de manu principum inimicorum. Ego enim speravi in eternum salutem vestram et venit michi gaudium a sancto super misericordia que veniet vobis ab eterno salvatore vestro. Emisi enim vos cum luctu et ploratu: reducet autem vos michi deus cum gaudio et iocunditate in sempiternum. Sicut enim viderunt vicine syon captivitatem vestram a deo: sic videbunt et in celeritate salutem vestram a deo que superveniet vobis cum honore mag

[Marginalia:] et intelligentie — al' hēns — al' invenerunt propter ea perierunt et quia non he — Al' h' incip' c. iii. — pervenient

uo et splendore eterno filii principes. Sustine
te iram que supervenit vobis. persecu
tus est enim te inimicus tuus: sed
cito videbis perditionem ipsius: et sup
cervices ipsius ascendes. Delicati mei
ambulaverunt vias asperas. ducti sunt
enim ut grex direptus ab inimicis. A
nimequiores estote filii et proclamate
ad dominum: erit enim memoria vestra ab
eo qui ducit vos. Sicut enim fuit sen
sus vester ut erraretis a deo: decies tan
tum iterum convertentes requiretis
eum. Qui enim induxit vobis ma
la: ipse rursum adducet vobis sem
piternam iocunditatem cum salute
vestra. Animequior esto ierusalem: exhor
tatur enim te qui te nominavit. No
centes peribunt qui te vexaverunt:
et qui gratulati sunt in tua ruina
punientur. Civitates quibus servierunt
filii tui punientur. Que accepit filios
tuos: gavisa est in tua ruina. Et sicut
letata est in tuo casu sic contristabitur
in sua desolatione: et amputabitur ex
ultatio multitudinis eius: et gaudi
monium eius erit in luctum. Ignis
enim superveniet ei ab eterno in
longiturnis diebus: et habitabitur
a demoniis in multitudine temporis.
Circumspice ierusalem ad orientem: et vi
de iocunditatem a deo tibi venientem.
Ecce enim veniunt filii tui quos di
misisti dispersos veniunt collecti ab
oriente usque ad occidentem in verbo
sancti gaudentes in honorem dei.
De gloria ecclesie et de resurrectione sanctorum.
V
Exue te ierusalem stola luctus et
vexationis tue: et indue te de
core et honore eius que a deo tibi est
in sempiterna gloria. Circumdabit
te diploide a deo iustitie: et imponet
mitram capiti tuo honoris eterni. Deus
enim ostendet splendorem suum in te
omni que sub celo est. Nominabitur enim
tibi nomen tuum a deo in sempiternum:
pax iustitie et honor pietatis.
Exurge ierusalem et sta in excelso: et
circumspice ad orientem: et vide col
lectos filios tuos ab oriente sole usque
ad occidentem in verbo sancti gau
dentes in dei memoria. Exierunt enim
abs te pedibus ducti ab inimicis: ad
ducet autem illos dominus ad te
portatos in honore sicut filios reg
ni. Constituit enim deus humiliare om
nem montem excelsum et rupes perennes
et convalles replere in equalitatem ter
re ut ambulet israel diligenter in hono
rem dei. Obumbraverunt autem et sil
ve et omne lignum suavitatis israel
mandato dei. Adducet enim deus israel
cum iocunditate in lumine maiestatis
sue cum misericordia et iustitia que est ab ipso. al' in christo
Explicit liber baruch. Incipit exemplar
epistole ieremie prophete.
VI
Exemplar epistole quam misit iere
mias ad abductos captivos in baby
loniam a rege babyloniorum ut nun
ciaret illis secundum quod preceptum
est illi a deo. Propter peccata que peccas al' domino
tis ante dominum: abducemini in ba
byloniam captivi a nabuchodonosor
rege babyloniorum. Ingressi itaque in baby
lone eritis illic annis plurimis:
et tempus longum usque ad generatio
nes septem. post hoc autem educam
vos inde cum pace. Nunc autem vide
bitis in babylonia deos aureos et ar
genteos. et lapideos et ligneos in hu
meris portari: ostentantes metum gen
tibus. Videte ergo ne et vos similes ef
ficiamini factis alienis et metuatis:
et metus vos capiat in ipsis. Visa itaque
turba de retro et ab ante: adorantes di
cite in cordibus vestris. Te oportet adora
ri domine. Angelus autem meus vo
biscum est: ipse autem requiram a
nimas vestras. Nam lingua eorum
polita a fabro: ipsa autem inaurata
et inargentata. falsa sunt et non pos
sunt loqui. Et sicut virgini amanti or
namenta ita accepto auro fabricata
sunt. Coronas certe habent aureas sup
capita sua dii illorum. unde subtrahunt
sacerdotes ab eis aurum et argentum
et erogant illud in semetipsis. Dant au
tem et ex ipso prostitutis: et meretrices
ornant. Et iterum cum receperint illud
a meretricibus: ornant deos suos. Hi
autem non liberantur ab erugine et ti
nea. Opertis autem illis veste purpurea
extergunt faciem ipsorum propter pul
verem domus qui est plurimus inter
eos. Sceptrum autem habet ut homo si
cut iudex regionis qui in se peccantem
non interficit. Habet etiam gladium
et securim in manu: se autem de bello
et a latronibus non liberat. Unde vobis

al' vereremini

notum sit quia non sunt dii Ne ergo ti
mueritis eos Sicut enim vas hominis
confractum inutile efficitur tales sunt
et dii eorum Constitutis illis in domo: ocu
li eorum pleni sunt pulvere a pedibus in
troeuntium et sicut alicui qui regem
offendit circumsepte sunt ianue aut sic
ad sepulcrum adductum mortuum
ita tutant sacerdotes ostia clausuris
et seris: ne a latronibus expolientur Lu
cernas accendunt illis et quidem multas
ex quibus nullam videre possunt Sunt
autem sicut trabes in domo. Corda vero
eorum dicunt elingere serpentes qui de
terra sunt dum comedunt eos et vesti
mentum eorum: et non sentiunt Ni
gre fiunt facies eorum a fumo qui in
domo fit: supra corpus eorum et supra
caput eorum volant noctue et hyrundi
nes et aves: etiam similiter et catte Vn
de sciatis quia non sunt dii Ne ergo
timueritis eos Aurum etiam quod habent
ad speciem est Nisi aliquis exterserit eru
ginem non fulgebunt neque enim dum
conflarentur sentiebant. Ex omni pretio
empta sunt: in quibus spiritus non est in ipsis
Sine pedibus in humeris portantur: os
tentantes ignobilitatem suam homi
nibus Confundantur etiam qui colunt
ea Propterea si ceciderint in terram
non surgent a semetipsis neque si quis
eum statuerit rectum per semetipsum sta
bit sed sicut mortuis munera eorum il

al' abiciunt

lis apponentur Hostias illorum sacer
dotes ipsorum vendunt et abutuntur
Similiter et mulieres eorum decerpen
tes neque infirmo neque mendicanti
aliquid impertiunt de. Sacrificiis eorum
fete et menstruate contingunt Scientes
itaque ex his quia non sunt dii ne time
atis eos Unde enim vocantur dii? Quia
mulieres apponunt diis argenteis et
aureis et ligneis: et in domibus eorum
sacerdotes sedent habentes tunicas scis
sas et capita et barbam rasam: quorum
capita nuda sunt. Rugiunt autem cla
mantes contra deos suos sicut in cena
mortui vestimenta eorum auferunt
sacerdotes: et vestiunt uxores suas et fi
lios suos Neque si quid mali patiuntur ab
aliquo neque si quid boni poterunt retri
buere Neque regem constituere possunt ne
que auferre Similiter neque divitias dare
possunt neque malum retribuere Si

quis illis votum voverit et non reddiderit
nec hoc requirunt. Hominem a mor
te non liberant: neque infirmum a poten
tiore eripiunt. Hominem cecum ad

al' vi

visum non restituerit: de necessitate ho
minem non liberabunt. Vidue non mi
serebuntur: neque orphanis benefacient.
lapidibus de monte similes sunt dii eorum
lignei et lapidei aurei et argentei: qui
autem colunt illa confundentur. Quomo
do ergo estimandum est aut dicendum
illos esse deos. Adhuc enim ipsis chaldeis
non honorantibus ea. qui cum audierint
mutum non posse loqui offerunt illud
ad bel: postulantes ab eo loqui quasi
possint sentire qui non habent motum
et ipsi cum intellexerint relinquent ea.
Sensum enim non habent ipsi dii eorum.
Mulieres autem circumdate funibus
In viis sedent: succendentes ossa olive
rum. Cum autem aliqua ex ipsis abs
tracta ab aliquo transeunte dormierit:
proxime sue exprobrat quod ea non sit
digna habita sicut ipsa: neque funis eius
diruptus sit. Omnia autem que illis fi
unt falsa sunt. Quomodo estimandum

al'

aut dicendum est esse illos deos? A fabris
autem et ab aurificibus facta sunt: nichil
aliud erunt nisi id quod volunt esse sa
cerdotes. Artifices ipsi etiam qui ea fa
ciunt: non sunt multi temporis. Nu
quid ergo possunt que ab ipsis fabricata
sunt esse dii? Reliquerunt autem falsa
et obprobrium postea futuris. Nam cum
supervenerit illis prelium et mala: co
gitant post se sacerdotes ubi se abscon
dant cum ipsis. Quomodo ergo senti
bent quoniam dii sunt qui neque de
bello se liberant: neque de malis se eripiunt.
Nam cum sint lignea et inaurata et
inargentata sciatur postea quia falsa
sunt ab gentibus universis et regibus que ma
nifestata sunt quia non sunt dii sed
opera manuum hominum: et nul
lum opus dei in illis. Unde ergo no
tum est quia non sunt dii: sed opera
manuum hominum. et nullum opus
dei in ipsis est. Regem regioni non
suscitant: neque pluviam hominibus
dabunt. Iudicium quoque non discer
nent neque regiones liberabunt ab
iniuria: quia nichil possunt sicut cor
nicule inter medium celi et terre Et
enim cum inciderit ignis in domum

deorum ligneorum et aureorum et argen
teorum: sacerdotes ~~autem~~ quidem ipso-
rum fugient et liberabuntur: ipsi vero sicut
trabes in medio comburentur: regi
autem et bello non resistent. Quomodo
ergo estimandum est aut recipiendum
quia dii sunt? Non a furibus neque a la-
tronibus se liberabunt dii lignei et lapidei
et inaurati et inargentati. Quibus hii
qui fortiores sunt aurum et argentum
et vestimentum quo operti sunt auferent
et abibunt: neque sibi auxilium ferent.
Itaque melius est esse regem ostentantem
virtutem suam. aut vas utile in domo
in quo gloriabitur qui possidet illud
~~quam falsi dii~~: vel ostium in domo
quod custodit que in ipsa sunt quam falsi
dii. Sol quidem et luna et sidera cum
sint splendida et emissa ad utilitates
obaudiunt. Similiter et fulgur cum
apparuerit: perspicuum est. Id ipsum autem
et spiritus in omni regione spi-
rat et nubes. Quibus cum imperatum
fuerit a deo perambulare universum or-
bem: perficiunt quod imperatum est eis.
Ignis etiam missus desuper ut consu-
mat montes et silvas: facit quod precep-
tum est ei. Hec autem: neque speciebus ne-
que virtutibus uni eorum similia sunt.
Unde neque estimandum est neque dicen-
dum esse illos deos quando non pos-
sunt neque iudicare neque facere homi-
nibus. Scientes itaque quia non sunt
dii: ne timueritis eos. Neque enim re-
gibus maledicent neque benedicent. Sig-
na etiam in celo gentibus non osten-
dunt. neque ut sol lucebunt: neque illumi-
nabunt ut luna. Bestie meliores sunt
illis: que possunt fugere sub tectum
et prodesse sibi. Nullo itaque modo nobis
manifestum est quia sunt dii propter
quod timeatis eos. Nam sicut in cucu-
merario formido nichil custodit: ita sunt
dii eorum lignei et argentei et inau-
rati. Eodem modo et in horto spina al-
ba: supra quam omnis avis sedet.
Similiter et mortuo proiecto in tene-
bris similes sunt dii illorum lignei
et inaurati et inargentati. A purpu-
ra quoque et marmore que supra ~~illos~~
teneat scietis quia non sunt dii. Ipsi
etiam postremo comeduntur et erunt
in obprobrium in regione. Melior est
homo iustus qui non habet simula-
cra: nam erit longe ab obprobriis.

Explicit epistola iheremie prophete. Incipit prologus sancti iheronimi presbiteri in hezechielem prophetam

Hezechiel propheta cum ioachim
rege iuda captivus ductus est in baby-
lonem. ibique his qui captivi cum eo fue-
rant prophetavit penitentibus quod ad
hieremie vaticinium se ultro adversariis
tradidissent cum viderent adhuc urbem — al' et
ierosolimam stare. quam ille casuram
esse predixerat. Tricesimo autem eta-
tis sue anno et captivitatis quinto ex-
orsus est ad concaptivos loqui: et eodem
tempore licet posterior hic in chaldea ihe-
remias in iudea prophetaverunt. Ser-
mo eius neque satis disertus: neque ad
modum rusticus est: sed ex utroque me-
die temperatus. Sacerdos et ipse fuit
sicut ieremias: principia voluminis et fi-
nem magnis habens obscuritatibus invo-
luta sed et vulgata eius editio non multum — al' non
distat ab hebraico. Unde satis miror quid
cause extiterit ut si eosdem in universis
libris habemus interpretes in aliis e-
adem, et aliis diversa transtulerint. Le-
gite ergo et hunc iuxta translationem
nostram: quia per cola scriptus et co-
mata manifestiorem sensum legentibus
tribuit. Si autem amici mei et hunc
subsannaverint dicite eis quod nemo
eos compellit ut scribant sed vereor ne
illud eis eveniat quod grece significan-
tius dicitur ut vocentur [illegible] — qd ē — Al' fagolidori
manducantes [illegible]. Explicit prolo-
gus. Incipit liber hezechielis prophete

Et factum est in
tricesimo anno
in quarto in quin-
ta mense cum essem — al' die
in medio captivo-
rum iuxta fluvium
chobar aperti sunt
celi: et vidi visio-
nes dei. In quinta mensis ipse est annus
quintus transmigrationis regis ioachim
factum est verbum domini ad ezechi-
elem filium buzi sacerdotem in terra chalde-
orum secus flumen chobar. Et facta est
super eum ibi manus domini. Et vidi.
Et ecce ventus turbinis veniebat ab
aquilone et nubes magna et ignis in-
volvens: et splendor in circuitu eius.
Et de medio eius quasi species electri:

id est de medio ignis. Et in medio eius si-
militudo quatuor animalium. Et hic as-
pectus eorum: Similitudo hominis in
eis. Et quatuor facies uni: et quatuor
penne uni. Et pedes eorum pedes recti. et
planta pedis eorum quasi planta pedis
vituli: et scintille quasi aspectus eris can-
dentis. Et manus hominis sub pennis
eorum: in quatuor partibus. Et facies et
pennas per quatuor partes habebant:
iuncteque erant penne eorum alterius
ad alterum. Non revertebantur cum
incederent: sed unumquodque ante faciem
suam gradiebatur. Similitudo autem
vultus eorum: facies hominis et fa-
cies leonis a dextris ipsorum quatuor. fa-
cies autem bovis a sinistris ipsorum qua-
tuor: et facies aquile desuper ipsorum qua-
tuor. Et facies eorum et penne eorum: ex-
tente desuper. Due penne singulorum
iungebantur: et due tegebant corpora eo-
rum. Et unumquodque eorum: coram fa-
cie sua ambulabat. Ubi erat impetus
spiritus illuc gradiebantur: nec rever-
tebantur cum ambularent.

II ET similitudo animalium et aspec-
tus eorum quasi carbonum ig-
nis ardentium. et quasi aspectus lam-
padarum. Hec erat visio discurrens in
medio animalium. Splendor ignis: et
de igne fulgur egrediens. Et animalia i-
bant et revertebantur: in similitudinem
fulguris choruscantis. Cumque aspice-
rem animalia apparuit rota una super
terram iuxta animalia: habens qua-
tuor facies. Et aspectus rotarum et ope-
ris earum quasi visio maris: et una si-
militudo ipsarum quatuor. Et aspectus
earum et opera: quasi sit rota in me-
dio rote. Per quatuor partes earum euntes
ibant: et non revertebantur cum am-
bularent. Statura quoque erat rotis
et altitudo et horribilis aspectus: et to-
tum corpus plenum oculis in circui-
tu ipsarum quatuor. Cumque ambula-
rent animalia: ambulabant pariter
et rote iuxta ea. Et cum elevarentur
animalia de terra: elevabantur simul
et rote. Quocumque ibat spiritus: illuc eun-
te spiritu et rote pariter levabantur
sequentes eum. Spiritus enim vite: erat
in rotis. Cum euntibus ibant et cum stan-
tibus stabant: et cum elevatis a terra
pariter elevabantur et rote sequentes

ea: quia spiritus vite erat in rotis. Et
similitudo super capita animalium fir-
mamenti quasi aspectus cristalli horri-
bilis: et extenti super capita eorum desu-
per. Sub firmamento autem: penne eorum
recte alterius ad alterum. Unumquod-
que duabus alis velabat corpus suum: et
alterum similiter velabatur. Et audie-
bam sonum alarum quasi sonum a-
quarum multarum: quasi sonum su-
blimis dei. Cum ambularent quasi so-
nus erat multitudinis: ut sonus cas-
trorum. Cumque starent: demittebantur
penne eorum. Nam cum fieret vox super
firmamentum quod erat super caput
eorum: stabant et submittebant alas suas.
Et super firmamentum quod erat im-
minens capiti eorum quasi aspectus la-
pidis saphiri: similitudo throni. et super
similitudinem throni similitudo qua-
si aspectus hominis desuper. Et vidi qua-
si speciem electri velud aspectum ignis
intrinsecus eius per circuitum. et a lum-
bis eius et desuper et a lumbis eius us-
que deorsum vidi quasi speciem ignis
splendentis in circuitu: velut aspectum
arcus cum fuerit in nube in die plu-
vie. Hic erat aspectus splendoris per gyrum.
Hec visio similitudinis glorie domini. Et
Et vidi. et cecidi in faciem meam: et
audivi vocem loquentis et dixit ad
me. Fili hominis sta super pedes tuos
et loquar tecum. Et ingressus est in
me spiritus postquam locutus est mihi
et statuit me supra pedes meos et au-
divi loquentem ad me et dicentem. Fi-
li hominis mitto ego te ad filios Israel
et gentes apostatrices: que recesserunt
a me. Patres eorum prevaricati sunt
pactum meum usque ad diem hanc.
et filii dura facie et indomabili corde
sunt ad quos ego mitto te. Et dices ad
eos. Hec dicit dominus deus: Si forte
vel ipsi audiant et si forte quiescant:
quoniam domus exasperans est:
et scient quia propheta fuerit in medio
eorum. Tu ergo fili hominis ne time-
as eos: neque sermones eorum metuas.
quoniam increduli et subversores
sunt tecum et cum scorpionibus habitas.
Verba eorum ne timeas: et vultus
eorum ne formides: quia domus exasperans
est. Loqueris ergo verba mea ad eos si
forte audiant et quiescant: quoniam

A. quocumque locum declinabat quo spiritus erat sequebantur et rote non revertebantur cum ambularent

irritatores sunt. Tu autem fili hominis
audi quecumque loquor ad te. et noli esse ex (margin: israel)
asperans sicut domus exasperatrix est.
Aperi os tuum: et comede quecumque ego
do tibi. Et vidi: et ecce manus missa ad
me: in qua erat involutus liber. Et ex
pandit illum coram me: et erat scriptus
intus et foris. Et scripte erant in eo lamen
III tationes: et carmen et ve. · III ·
Et dixit ad me. Fili hominis: quod
cumque inveneris comede. Comede
volumen istud: et vadens loquere ad filios
israel. Et aperui os meum: et cibavit me
volumine illo. Et dixit ad me. Fili hominis
venter tuus comedet: et viscera tua com
plebuntur volumine isto. quod ego do tibi.
Et comedi illud: et factum est in ore meo
sicut mel dulce. Et dixit ad me. Fili hominis
vade ad domum israel et loqueris verba
mea ad eos. Non enim ad populum pro
fundi sermonis et ignote lingue tu mit
teris ad domum israel. neque ad populos
multos profundi sermonis et ignote
lingue quorum non possis audire ser
mones. Et si ad illos mittereris: ipsi
audirent te. Domus autem israel no
lunt audire te: quia nolunt audire me.
Omnis quippe domus israel attrita fronte
est: et duro corde. Ecce dedi faciem tuam
valentiorem faciebus eorum: et frontem
tuam duriorem frontibus eorum. Et ut ada
mantem et ut silicem: dedi faciem
tuam. Ne timeas eos: neque metuas a
facie eorum quia domus exasperans est.
Et dixit ad me. Fili hominis omnes ser
mones meos. quos loquor ad te assume
in corde tuo et auribus tuis audi et va
de ingredere ad transmigrationem ad
filios populi tui: et loqueris ad eos et
dices eis. Hec dicit dominus deus. Si
forte audiant et quiescant. Et assump
sit me spiritus et audivi post me vocem
commotionis magne benedicta gloria
domini de loco suo: et vocem alarum
animalium percutientium alteram ad
alteram. et vocem rotarum sequentium
animalia: et vocem commotionis
magne. Spiritus quoque levavit me et
assumpsit me. et abii amarus in in
dignatione spiritus mei. Manus enim
domini erat mecum: confortans me.
Et veni ad transmigrationem ad acer
vum novarum frugum ad eos qui
habitabant iuxta fluvium chobar

Et sedi ubi illi sedebant: et mansi ibi septem
diebus merens in medio eorum. Cumque
pertransissent septem dies. factum est
verbum domini ad me dicens. Fili hominis
speculatorem dedi te domui israel. Et au
dies de ore meo verbum: et adnuntia
bis eis ex me. Si dicente me ad impi
um morte morieris non adnuntia
veris ei neque locutus fueris ut averta
tur a via sua impia et vivat: ipse impius
in iniquitate sua morietur sanguinem
autem eius de manu tua requiram.
Si autem adnuntiaveris impio et ille (margin: tu)
non fuerit conversus ab impietate su
a et a via sua impia: ipse quidem in
iniquitate sua morietur: tu autem
animam tuam liberasti. Sed et si conver
sus iustus a iustitia sua. fecerit iniqui (margin: fuerit et)
tatem ponam offendiculum coram eo
ipse morietur: quia non adnuntiasti
ei. In peccato suo morietur et non erunt
in memoria iustitie eius quas fecit:
sanguinem vero eius de manu tua re
quiram. Si autem tu adnuntiaveris
iusto ut non peccet iustus: et ille non
peccaverit: vivens vivet quia adnun
tiasti ei et tu animam tuam liberas
ti. Et facta est super me manus do
mini: et dixit ad me. Surge et egrede
re in campum: et ibi loquar tecum. Et
surgens egressus sum in campum.
et ecce ibi gloria domini stabat quasi
gloria quam vidi iuxta fluvium chobar
et cecidi in faciem meam. Et ingressus
est in me spiritus et statuit me super
pedes meos et locutus est michi et dix
it ad me. Ingredere et includere in me
dio domus tue. Et tu fili hominis. ecce
date sunt super te vincula et ligabunt
te in eis: et non egredieris in medio
eorum. Et linguam tuam adherere
faciam palato tuo. et eris mutus. neque
quasi vir obiurgans: quia domus ex
asperans est. Cum autem locutus fu
ero tibi: aperiam os tuum et dices ad
eos. Hec dicit dominus deus. Qui
audit audiat et qui quiescit quiescat.
quia domus exasperans est. · IIII · IIII
Et tu fili hominis sume tibi la
terem et pones eum coram te:
et describes in eo civitatem ierusalem: et
ordinabis adversus eam obsidionem
et edificabis munitiones et comporta
bis aggerem et dabis contra eam

castra et pones arietes in gyro. Et tu su
me tibi sartaginem ferream: et pones
eam in murum ferreum inter te et inter
civitatem et obfirmabis faciem tuam
ad eam, Signum est domui israel. Et
tu dormies super latus tuum sinistrum:
et pones iniquitates domus israel su
per eo numero dierum quibus dormies
super illud: et assumens iniquitates
eorum Ego autem dedi tibi annos
iniquitatis eorum numero dierum
trecentos et nonaginta dies: et porta
bis iniquitatem domus israel. Et cum
compleveris hec: dormies super latus
tuum dexterum secundo. et assumes
iniquitatem domus iuda quadragin
ta diebus diem pro anno: diem inquam
pro anno dedi tibi et ad obsidionem ihe
rusalem convertes faciem tuam. et bra
chium tuum erit extentum et prophe
tabis adversus eam Ecce circumdedi
te vinculis et non te convertes a la
tere tuo in latus aliud: donec comple
as dies obsidionis tue. Et tu sume
tibi frumentum et hordeum et fabam
et lentem et milium et viciam et
mittes ea in vas unum et facies tibi
panes numero dierum quibus dormi
es super latus tuum. Trecentis et no
naginta diebus comedes illud Cibus au
tem tuus quo vesceris erit in pondere
viginti stateres in die. A tempore usque
ad tempus comedes illud. Et aquam
in mensuram bibes sextam partem hin
a tempore usque ad tempus bibes illud
et quasi subcinericium hordeaceum co
medes illud: et stercore humano operies
illud in oculis eorum. et dixit dominus
Sic comedent filii israel panem suum
pollutum inter gentes ad quas eiciam
eos et dixi. A. a. a. domine deus. Ec
ce anima mea non est polluta: mor
ticinum et laceratum a bestiis non co
medi ab infancia mea usque nunc et
non est ingressa os meum omnis caro
inmunda. et dixit ad me. ecce dedi tibi
fimum boum pro stercoribus humanis
et facies panem tuum in eo. Et dixit
ad me. Fili hominis: ecce ego conteram
baculum panis in ierusalem: et comedent
panem in pondere et in sollicitudine
et aquam in mensura et in angus
tia bibent. ut deficientibus pane et aqua
corruat unusquisque ad fratrem suum

al' quod egreditur de homine

et contabescant in iniquitatibus suis. V.
ET tu fili hominis sume tibi
gladium acutum radentem
pilos: et assumes eum et duces per
caput tuum et per barbam tuam: et
assumes tibi stateram ponderis et
divides eos. Tertiam partem igni com
bures in medio civitatis: iuxta com
pletionem dierum obsidionis. Et
assumes tertiam partem: et concides
gladio in circuitu eius Tertiam ve
ro aliam disperges in ventum: et gla
dium nudabo post eos. Et sumes inde
parvum numerum et ligabis eos in
summitate pallii tui et ex eis rursum
tolles et proicies in medio ignis et con
bures eos igni et ex eo egredietur ig
nis in omnem domum israel. hec
dicit dominus deus. ista est ierusalem in
medio gentium posui eam: et in cir
cuitu eius terras. et contempsit iudi
cia mea ut plus esset impia quam
gentes: et precepta mea ultra quam
terre que in circuitu eius sunt. Iu
dicia enim mea proiecerunt: et
in preceptis meis non ambulave
runt Iccirco hec dicit dominus deus
Quia superastis gentes que in circu
itu vestro sunt et in preceptis meis non am
bulastis et iudicia mea non fecistis
et iuxta iudicia gentium que in cir
cuitu vestro sunt non estis operati Ideo
hec dicit dominus deus. Ecce ego ad
te et ipse ego faciam in medio tui
iudicia in oculis gentium et faciam
in te que non feci et quibus similia
ultra non faciam: propter omnes
abhominationes tuas Ideo patres
comedent filios in medio tui: et filii
comedent patres suos et faciam in
te iudicia: et ventilabo universas re
liquias tuas in omnem ventum. Id
circo vivo ego dicit dominus deus:
nisi pro eo quod sanctum meum vi
olasti in omnibus offensionibus tuis
et in omnibus abhominationibus tuis
ego quoque confringam et non parcet
oculus meus et non miserebor. Ter
tia tui pars peste morietur et fame
consumetur in medio tui: et tertia
tui pars gladio cadet in circuitu tuo.
Tertiam vero partem tuam in om
nem ventum dispergam: et gladi
um evaginabo post eos et comple

ho furorem meum: et requiescere faciam
indignationem meam in eis. et consolabor:
et scient quia ego dominus locutus sum
in zelo meo: cum implevero indigna-
tionem meam in eis et dabo te in deser-
tum et in obprobrium gentibus que in cir-
cuitu tuo sunt: in conspectu omnis pre-
tereuntis et eris obprobrium et blasphe-
mia exemplum et stupor in gentibus que
in circuitu tuo sunt: cum fecero in te
iudicia in furore et in indignatione et
in increpationibus ire. Ego dominus locu-
tus sum. Quando misero sagittas fa-
mis pessimas in eos que erunt mor-
tifere. Et quas mittam ut disperdam
vos: et famem congregabo super vos
et conteram in vobis baculum panis. et
inmittam in vos famem et bestias pes-
simas usque ad internecionem: et pesti-
VI lentia et sanguis transibunt per te
et gladium inducam super te. ego
dominus locutus sum. VI.
Et factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis pone
faciem tuam ad montes israel: et pro-
phetabis ad eos et dices. Montes israel
audite verbum domini dei. Hec dicit
dominus deus montibus et collibus: rupi-
bus et vallibus. Ecce ego adducam super
vos gladium et disperdam excelsa
vestra et demoliar aras vestras et confrin-
gentur simulacra vestra: et deiciam in-
terfectos vestros ante idola vestra. Et dabo
cadavera filiorum israel ante faciem
simulacrorum vestrorum: et dispergam
ossa vestra circum aras vestras In omni-
bus habitationibus vestris urbes deserte e-
runt: et excelsa demolientur et dissipa-
buntur et interibunt are vestre et confrin-
gentur et cessabunt ydola vestra Et con-
terentur delubra vestra: et delebuntur
vestra opera Et cadet interfectus in medio
vestri: et scietis quia ego dominus Et re-
linquam in vobis eos qui fugerint
gladium in gentibus: cum dispersero
vos in terras: et recordabuntur mei li-
berati vestri in gentibus ad quas captivi
ducti sunt: quia contrivi cor eorum
fornicans et recedens a me et oculos
eorum fornicantes post idola sua. Et
displicebunt sibimet super malis que
fecerant in universis abhominationi-
bus suis: et scient quia ego dominus
non frustra locutus sum: ut facerem
eis malum hoc. Hec dicit dominus deus
Percute manum tuam. et allide pedem
tuum: et dic. Heu. heu. heu ad omnes
abhominationes malorum domus israel
qui gladio fame peste ruituri sunt. Qui
longe est peste morietur qui autem prope
gladio corruet Et qui relictus fuerit et ob-
sessus: fame morietur et complebo in-
dignationem meam in eis. et scietis
quia ego dominus. cum fuerint inter-
fecti vestri in medio idolorum vestrorum
in circuitu ararum vestrarum in omni
colle excelso et in cunctis summitatibus
montium et subtus omne lignum ne-
morosum et subtus universam quercum
frondosam id est locum ubi accenderunt
thura redolentia universis ydolis suis
Et extendam manum meam super eos
et faciam terram desolatam et destitutam
a deserto deblatha in omnibus habitatio-
nibus eorum: et scient quia ego dominus. VII.
Et factus est sermo domini ad VII
me dicens. Et tu fili hominis:
hec dicit dominus deus terre israel finis
venit. venit finis. super. iiii. plagas ter-
re nunc finis super te. Et inmittam fu-
rorem meum in te et iudicabo te iuxta
vias tuas. Et ponam contra te omnes
abhominationes tuas et non parcet o-
culus meus super te et non miserebor
sed vias tuas ponam super te et abho-
minationes tue in medio tui erunt
et scietis quia ego dominus Hec dicit
dominus deus. Afflictio una. afflictio
ecce venit. Finis venit: venit finis E-
vigilavit adversum te: ecce venit. venit
contritio super te: qui habitas in
terra venit tempus. prope est dies occi-
sionis: et non glorie montium. Nunc
de propinquo effundam iram meam su-
per te et complebo furorem meum in te: et
iudicabo te iuxta vias tuas. Et imponam
tibi omnia scelera tua et non parcet o-
culus meus neque miserebor. sed vias
tuas imponam tibi et abhominati-
ones tue in medio tui erunt: et scietis
quia ego sum dominus percutiens. Ecce
dies ecce venit: egressa est contritio
floruit virga: germinavit superbia. In-
iquitas surrexit in virga impietatis
non ex eis et non ex populo neque ex so-
nitu eorum et non erit requies in eis.
Venit tempus: appropinquavit dies:
Qui emit non letetur et qui vendit non

Nota percute

al' re

al' contritio

lugeat: quia ira super omnem populum
eius: quia qui vendit ad id quod vendi-
dit non revertetur: et adhuc in viventi-
bus vita eorum. Visio enim ad omnem
multitudinem eius et non regredietur
et vir in iniquitate vite sue non con-
fortabitur. Canite tuba. preparentur om-
nes: et non est qui vadat ad prelium
al' prelium Ira enim mea super omnem multitudi-
nem eius. Gladius foris pestis et fames
intrinsecus. Qui in agro est: gladio mo-
rietur et qui in civitate: pestilentia et
fame devorabuntur et salvabuntur qui
fugerint ex eis et erunt in montibus quasi
columbe convallium: omnes trepidi
unusquisque in iniquitate sua. Omnes
manus dissolventur: et omnia genua
fluent aquis et accingent se ciliciis
et operiet eos formido et in omni facie
confusio et in universis capitibus eo-
rum calvicium. Argentum eorum foras pro-
icietur: et aurum eorum in sterquilini-
um erit. Argentum eorum et aurum
eorum non valebit liberare eos in die
furoris domini. Animam suam non sa-
turabunt: et ventres eorum non imple-
buntur: quia scandalum iniquitatis
eorum factum est et ornamentum mo-
nilium suorum in superbiam posuerunt:
et imagines abhominationum suarum
et simulacrorum fecerunt ex eo. Propter
hoc dedi eis illud in immunditiam et
dabo illud in manus alienorum ad di-
ripiendum: et impiis terre in predam:
et contaminabunt illud. Et avertam fa-
ciem meam ab eis: et violabunt arca-
num meum: et introibunt illud e-
missarii. et contaminabunt illud. Fac
conclusionem quoniam terra plena est
iudicio sanguinum. et civitas plena
iniquitate. Et adducam pessimos de
gentibus: et possidebunt domos eorum. Et
quiescere faciam superbiam potentium
et possidebunt sanctuaria eorum. Angustia
superveniente requirent pacem: et non
erit. Conturbatio super conturbationem
veniet: et auditus super auditum. Et que-
rent visionem de propheta: et lex peribit a
sacerdote et consilium a senioribus. Rex
lugebit et princeps induetur merore
et manus populi terre conturbabuntur.
Secundum viam eorum faciam eis:
et secundum iudicia eorum iudicabo
eos et scient quia ego dominus. VIII.

VIII
Et factum est in anno sexto in sex-
to mense in quinta mensis ego
sedebam in domo mea: et senes iuda se-
debant coram me: et cecidit super me ibi
manus domini dei. Et vidi et ecce simi-
litudo quasi aspectus ignis. Ab aspectu al' ...
lumborum eius et deorsum ignis: et a
lumbis eius et sursum quasi aspectus
splendoris ut visio electri. Et emissa simi-
litudo manus apprehendit me in ci-
cinno capitis mei et elevavit me spiritus
inter terram et celum et adduxit me
in ierusalem in visione dei iuxta ostium
interius quod respiciebat ad aquilonem
ubi erat statutum idolum zeli ad pro-
vocandam emulationem. Et ecce ibi
gloria dei israel secundum visionem
quam videram in campo. Et dixit ad
me. fili hominis. leva oculos tuos ad
viam aquilonis. Et levavi oculos
meos ad viam aquilonis: et ecce ab
aquilone porte altaris idolum zeli in
ipso introitu. Et dixit ad me. fili hominis
putas ne vides tu quid isti faciunt ab-
hominationes magnas quas domus
israel facit hic. ut procul recedam a san-
ctuario meo. Et adhuc conversus videbis
abhominationes maiores. Et intro-
duxit me ad ostium atrii: et vidi. et
ecce foramen unum in pariete. Et dix-
it ad me fili hominis. fode parietem:
Et cum perfodissem parietem: apparuit
ostium unum. Et dixit ad me. Ingre-
dere et vide abhominationes pessimas
quas isti faciunt hic. Et ingressus vidi
et ecce omnis similitudo reptilium et
animalium abhominatio et universa
idola domus israel depicta erant in pa-
riete in circuitu per totum: et septuaginta
viri de senioribus domus israel et iecho-
nias filius saphan stabat in medio eo-
rum stantium ante picturas. Et unusquisque
habebat turibulum in manu sua: et
vapor nebule de thure consurgebat. Et
dixit ad me. Certe vides fili hominis
que seniores domus israel faciunt in
tenebris: unusquisque in abscondito
cubiculi sui. Dicunt enim. Non videt
dominus nos: dereliquit dominus
terram. Et dixit ad me. Adhuc conversus
videbis abhominationes maiores
quas isti faciunt. Et introduxit me
per ostium porte domus domini quod
respiciebat ad aquilonem: et ecce ibi mu-

lieres sedebant plangentes adonidem
Et dixit ad me. Certe vidisti fili hominis
Adhuc conversus: videbis abhomina
tiones maiores his Et introduxit me
in atrium domus domini interius et
ecce in ostio templi domini inter vesti
bulum et altare. quasi viginti quin
que viri dorsa habentes contra templum
domini et facies ad orientem: et adora
bant ad ortum solis. Et dixit ad me.
Certe vidisti fili hominis. Numquid
leve est hoc domui iuda: ut facerent ab
hominationes istas quas fecerunt
hic? Quia replentes terram iniquita
te: conversi sunt ad irritandum me
et ecce applicant ramum ad nares
suas. Ergo et ego faciam in furore: non
IX parcet oculus meus neque miserebor:
et cum clamaverint ad aures meas
voce magna: non exaudiam eos. ix.
Et clamavit in auribus meis vo
ce magna dicens appropinqua
verunt visitationes urbis: et unus
quisque vas interfectionis habet in
manu sua. Et ecce sex viri veniebant
de via porte superioris que respicit ad
aquilonem: et uniuscuiusque vas interi
tus in manu eius. Vir quoque unus
in medio eorum vestitus lineis: et
atramentarium scriptoris ad renes
eius. Et ingressi sunt: et steterunt iux
ta altare ereum. Et gloria dei israel as
sumpta est de cherub: que erat super e
um ad limen domus Et vocavit vi
rum qui indutus erat lineis et atra
mentarium scriptoris habebat in
lumbis suis. Et dixit dominus ad
eum. Transi per mediam civitatem
in medio ierusalem et signa thau super
frontes virorum gementium et do
lentium super cunctis abhominatio
nibus que fiunt in medio eius Et illis
dixit audiente me. Transite per civita
tem sequentes eum et percutite. non
parcat oculus vester neque misereamini
senem: adolescentulum. et virginem
parvulum. et mulieres interficite usque
ad internicionem Omnem autem super
quem videritis thau ne occidatis et
a sanctuario meo incipite. Ceperunt ergo
a viris senioribus: que erant ante fa
ciem domus. Et dixit ad eos. Contami
nate domum: et implete atria
interfectis Egredimini. Et egressi sunt

et percutiebant eos qui erant in civitate
Et cede completa remansi ego. ruique su
per faciem meam: et clamans aio. Heu
heu. heu domine deus ergone disperdes
omnes reliquias omnes reliquias
israel. effundens furorem tuum super
ierusalem? Et dixit ad me. Iniquitas domus
israel et iuda magna est nimis val
de: et repleta est terra sanguinibus et
civitas repleta est aversione Dixerunt
enim Dereliquit dominus terram: et
dominus non videt Igitur et meus non
parcet oculus neque miserebor: viam
eorum super caput eorum reddam.
Et ecce vir qui indutus erat lineis qui
habebat atramentarium in dorso
suo: respondit verbum dicens feci si
cut precepisti mihi. x. X
Et vidi: et ecce in firmamen
to quod erat super caput che
rubin quasi lapis saphyrus quasi
species similitudinis solii apparuit su
per ea. Et dixit ad virum qui indutus
erat lineis: et ait Ingredere in medio
rotarum que sunt subtus cherubin
et imple manum tuam prunis ig
nis que sunt inter cherubin: et effunde
desuper civitatem Ingressusque est in
conspectu meo. Cherubin autem sta
bant a dextris domus cum ingre
deretur vir: et nubes implevit atri
um interius. Et elevata est gloria
domini desuper cherub ad limen do
mus et repleta est domus nube: et
atrium repletum est splendore glorie
domini Et sonitus alarum cherubin
audiebatur usque ad atrium exterius
quasi vox dei omnipotentis loquentis
Cumque precepisset viro qui indutus
erat lineis dicens: Sume ignem de
medio rotarum que sunt inter che
rubin: ingressus ille stetit iuxta rotam
Et extendit cherub manum de medio
cherubin ad ignem qui erat inter
cherubin: et sumpsit et dedit in manus
eius qui indutus erat lineis Qui
accipiens egressus est Et apparuit in
cherubin similitudo manus hominis
subtus pennas eorum et vidi et ecce
quatuor rote iuxta cherubin Rota
una iuxta cherub unum et rota a
lia iuxta cherub unum Species au
tem erat rotarum: quasi visio lapi
dis crisoliti Et aspectus earum simi

al' nec revertebant

litudo una quatuor quasi si sit rota in
medio rote. Cumque ambularent in
quatuor partes gradiebantur. Et non
revertebantur ambulantes sed ad lo
cum ad quem ire declinabat que pri
ma erat sequebantur et cetere nec
convertebantur et omne corpus ea
rum et colla et manus et penne et
circuli plena erant oculis in circuitu
quatuor rotarum. Et rotas istas
vocavit volubiles: audiente me.
Quatuor autem facies habebat unum.
facies una facies cherub: et facies secunda
facies hominis Et in tertio facies leo
nis et in quarto facies aquile. Et e
levata sunt cherubin: ipsum est ani
mal quod videram iuxta fluvium
chobar. Cumque ambularent cheru
bin: ibant pariter et rote iuxta ea
Et cum elevarent cherubin alas
suas ut exaltarentur de terra non
residebant rote: sed et ipse iuxta erant.
Stantibus illis stabant: et cum elevatis
elevabantur Spiritus enim vite erat
in eis. Et egressa est gloria domini
a limine templi et stetit super cheru
bin: et elevantia cherubin alas su
as exaltata sunt a terra coram me
et illis egredientibus: rote quoque subse
cute sunt et stetit in introitu porte
domus domini orientalis et gloria
dei israel super ea erat. Ipsum est animal
quod vidi subter deum israel iuxta
fluvium chobar: et intellexi quia
cherubin essent. Quatuor per quatuor
vultus uni et quatuor ale uni. et si
militudo manus hominis sub alis
eorum. Et similitudo vultuum eorum
ipsi vultus quos videram iuxta
fluvium chobar Et intuitus eorum
et impetus singulorum: ante faciem
suam ingredi. XI.
XI Et elevavit me spiritus et in
troduxit me ad portam domus
domini orientalem que respicit solis
ortum: et ecce in introitu porte vigin
ti quinque viri et vidi in medio eorum
iezoniam filium azur et pheltiam
filium banaie principes populi. Dixitque
ad me fili hominis hii viri qui cogitant
iniquitatem: et tractant consilium
pessimum in urbe ista dicentes. Non
ne dudum edificate sunt domus? Hec
est lebes: nos autem carnes. Idcirco

al' iechoniam filium azor · al' azur

vaticinare de eis: vaticinare fili ho
minis Et irruit in me spiritus domini
et dixit ad me loquere. Hec dicit dominus
Sic locuti estis domus israel: et cogi
tationes cordis vestri ego novi. Plu
rimos occidistis in urbe hac: et im
plestis vias eius interfectis. Propter
ea hec dicit dominus deus. Interfec
ti vestri quos posuistis in medio eius
hii sunt carnes et hec est lebes: et e
ducam vos de medio eius Gladi
um metuistis: et gladium inducam su
per vos: ait dominus deus Et eiciam
vos de medio eius: daboque vos in
manu hostium: et faciam in vobis
iudicia. Gladio cadetis. In finibus israel
iudicabo vos: et scietis quia ego
dominus. Hec non erit vobis in
lebetem: et vos non eritis in medi
o eius in carnes In finibus israel iu
dicabo vos: et scietis quia ego dominus
in preceptis meis non ambulastis et
iudicia mea non fecistis: sed iuxta
iudicia gentium que in circuitu
vestro sunt estis operati et factum est cum
prophetarem pheltias filius banaie
mortuus est: et cecidi in faciem me
am clamans voce magna et dixi.
heu. heu. heu. domine deus. consum
mationem tu facis reliquiarum israel
Et factum est verbum domini ad
me dicens. fili hominis: fratres tui fratres
tui viri propinqui tui et omnis do
mus israel universi quibus dixerunt ha
bitatores ierusalem longe recedite a do
mino nobis data est terra in possessi
onem propterea hec dicit dominus
deus. Quia longe feci eos in genti
bus et quia dispersi eos in terris: ero
eis in sanctificationem modicam
in terris ad quas venerunt. Propter
ea loquere Hec dicit dominus deus
Congregabo vos de populis et ad
unabo de terris in quibus dispersi estis
Dabo que vobis humum israel et in
gredientur illuc: et auferent omnes
offensiones cunctas que abhomina
tiones eius de illa. et dabo eis cor u
num: et spiritum novum tribuam
in visceribus eorum Et auferam cor
lapideum de carne eorum et dabo eis
cor carneum ut in preceptis meis
ambulent et iudicia mea custodiant
faciantque ea. et sint mihi in popu

lum. et ego sim eis in deum. Quo-
rum cor post offendicula et abhomina-
tiones suas ambulat: horum viam
in capite suo ponam dicit dominus
deus. Et elevaverunt cherubin alas
al' dñi suas et rote cum eis: et gloria dei israel
erat super ea et ascendit gloria dei de
medio civitatis: stetitque super montem
qui est ad orientem urbis et spiritus
levavit me adduxitque in chalde-
am ad transmigrationem in visi-
one in spiritu dei et sublata est a me vi-
XII sio dei quam videram: et locutus sum
ad transmigrationem omnia verba
domini que ostenderat michi. XII.
Et factus est sermo domini ad
me dicens. Fili hominis: in
medio domus exasperantis tu habitas
qui oculos habent ad videndum et
non vident et aures ad audiendum
et non audiunt quia domus exas-
perans est. Tu ergo fili hominis. fac
tibi vasa transmigrationis et trans-
migrabis per diem coram eis. Trans-
migrabis autem de loco tuo ad lo-
cum alterum in conspectu eorum si
forte aspiciant quia domus exaspe-
rans est. Et efferes foras vasa tua
quasi vasa transmigrantis per diem
in conspectu eorum. Tu autem egre-
dieris vespere coram eis sicut egreditur
migrans. Ante oculos eorum perfode
tibi parietem: et egredieris per eum in
conspectu eorum in humeris porta-
beris: in caligine efferis faciem tuam
dñs velabis et non videbis terram: quia
portentum dedi te domui israel. Feci
ergo sicut preceperat michi. vasa mea
protuli quasi vasa transmigrantis
per diem: et vespere perfodi michi parie-
tem manu. In caligine egressus sum
et in humeris portatus in conspectu
eorum. Et factus est sermo domini
ad me mane dicens. Fili hominis
numquid non dixerunt ad te domus
israel domus exasperans quid tu
facis. Dic ad eos. Hec dicit dominus
deus. Super ducem onus istud qui
est in ierusalem: et super omnem domum
israel que est in medio eorum. Dic.
Ego portentum vestrum: quomodo
feci: sic fiet illis. In transmigratio-
nem et in captivitatem ibunt. Et dux
que est in medio eorum in humeris

portabitur: in caligine egredietur. Pa-
rietem perfodient ut educant eum: fa-
cies eius operietur ut non videat oculo
terram. Et extendam rete meum super
illum: et capietur in sagena mea.
Et adducam eum in babilonem in ter-
ram chaldeorum. et ipsam non videbit
ibique morietur et omnes qui circa eum
sunt presidium eius et agmina eius
dispergam in omnem ventum et gla-
dium evaginabo post eos: et scient quia
ego dominus quando dispersero illos
in gentibus: et disseminavero eos in ter-
ris. Et relinquam ex eis viros paucos
a gladio et fame et pestilentia. ut nar-
rent omnia scelera eorum in gentibus
ad quas ingredientur: et scient quia e-
go dominus. Et factus est sermo domini
ad me dicens. Fili hominis panem tu-
um in conturbatione comede. sed et a-
quam tuam in festinatione et merore
bibe et dices ad populum terre. Hec
dicit dominus deus: ad eos qui habi-
tant ierusalem in terra israel. Panem su-
um in sollicitudine comedent et aquam
suam in desolatione bibent ut desoletur
terra a multitudine sua propter ini-
quitatem omnium qui habitant
in ea et civitates que nunc habitantur
desolate erunt terra que deserta: et sci-
etis quia ego dominus. Et factus est
sermo domini ad me dicens. Fili ho-
minis quod est proverbium istud vo-
bis in terra israel dicentium: in lon-
gum differentur dies: et peribit omnis
visio. Ideo dic ad eos. Hec dicit dominus
deus. Quiescere faciam proverbium is-
tud neque vulgo dicetur ultra in israel
Et loquere ad eos quia appropinqua-
verint dies: et sermo omnis visio-
nis. Non enim erit ultra omnis
visio cassa neque divinatio ambigua
in medio filiorum israel: quia ego
dominus loquar quodcumque locutus
fuero verbum et fiet. Non prolonga-
bitur amplius: sed in diebus vestris do-
mus exasperans loquar verbum: et fa-
ciam illud dicit dominus deus. Et factus
est sermo domini ad me dicens. Fili
hominis: ecce domus israel dicen-
tium visio quam hic videt: in dies
multos et in tempora longa iste pro-
phetat. Propterea dic ad eos. Hec
dicit dominus deus. Non prolonge-

bitur ultra omnis sermo meus: ver
bum quod locutus fuero complebitur
dicit dominus deus · xiii ·
XIII Et factus est sermo domini ad
me dicens fili hominis vaticina
nare ad prophetas israel qui prophetant
et dices prophetantibus de corde suo. Au
dite verbum domini. Hec dicit dominus
deus. Ve prophetis insipientibus qui se
quuntur spiritum suum et nichil vi
dent. Quasi vulpes in desertis prophe
te tui israel erant. Non ascendistis ex ad
verso neque opposuistis murum pro do
mo israel: ut staretis in prelio in die
domini. Vident vana et divinant
mendacium dicentes. ait dominus cum
dominus non miserit eos: et perseve
raverunt confirmare sermonem. Num
quid non visionem cassam vidistis
et divinationem mendacem locuti es
tis: et dicitis ait dominus cum ego non
sim locutus. Propterea hec dicit dominus
deus Quia locuti estis vana et menda
cium vidistis: ideo ecce ego ad vos ait
dominus deus et erit manus mea super pro
phetas qui vident vana: et divinant
mendacium In concilio populi mei non
erunt: et in scriptura domus israel non
scribentur: neque in terram israel ingre
dientur et scietis quia ego dominus
deus eo quod deceperint populum me
um dicentes pax pax. et non est pax
et ipse edificabat parietem: illi autem
liniebant eum luto absque paleis Dic
ad eos qui liniunt absque temperatura
quod casurus sit erit enim imber in
undans: et dabo lapides pergrandes
desuper irruentes: et ventum procel
le dissipantem. Siquidem ecce cecidit
paries. Numquid non dicetur vobis
ubi est litura quam linistis. Propterea
Hec dicit dominus deus Et erumpere
faciam spiritum tempestatum in in
dignatione mea: et imber inundans
in furore meo erit: et lapides grandes in
ira in consummationem et destruam
parietem quem linistis absque tempera
mento: et adequabo eum terre et reve
labitur fundamentum eius et cadet
et consumetur in medio eius: et scietis
quia ego sum dominus et complebo
indignationem meam in pariete et in
his qui liniunt eum absque tem
peramento: dicamque vobis Non est pa
ries et non sunt qui liniunt eum prophe
te israel qui prophetant ad iherusalem et
vident ei visionem pacis et non est
pax ait dominus deus Et tu fili hominis
pone faciem tuam contra filias po
puli tui que prophetant de corde suo et
vaticinare super eas et dic Hec dicit
dominus deus Ve que consuunt pul
villos sub omni cubito manus: et
faciunt cervicalia sub capite univer
se etatis ad capiendas animas. Cum
caperent animas populi mei vivifica
bant animas eorum et violabant me
ad populum meum propter pugillum
hordei et fragmentum panis ut in
terficerent animas que non moriun
tur et vivificarent animas que non
vivunt: mentientes populo meo cre
denti mendaciis. Propter hoc hec dicit
dominus deus Ecce ego ad pulvillos
vestros quibus vos capitis animas
volantes et dirumpam eos de bra
chiis vestris: et dimittam animas quas
vos capitis animas ad volandum
et dirumpam cervicalia vestra et libe
rabo populum meum de manu vestra
neque erunt ultra in manibus vestris ad
predandum et scietis quia ego dominus.
Pro eo quod merere fecistis cor iusti
mendaciter quem ego non contristavi
et confortastis manus impii
ut non reverteretur a via sua ma
la et viveret: propterea vana non
videbitis et divinationes non divi
nabitis amplius. et eruam populum
meum de manu vestra: et scietis quia
ego dominus. Et venerunt ad me
viri seniorum israel et sederunt co
XIV ram me. · xiiii ·
Et factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis: viri isti posu
erunt immunditias suas in cordibus
suis et scandalum iniquitatis sue
statuerunt contra faciem suam. Num
quid interrogatus respondebo eis.
Propterea loquere eis: et dices ad eos
Hec dicit dominus deus. Homo homo
de domo israel. qui posuerit immundi
tias suas in corde suo: et scandalum
iniquitatis sue statuerit contra faciem
suam et venerit ad prophetam inter
rogans per eum me: ego dominus re
spondebo ei in multitudine immun
ditiarum suarum ut capiatur do

mus israel in corde suo quo recesserunt
a me in cunctis idolis suis Propterea
dic ad domum israel. Hec dicit dominus
deus. Convertimini et recedite ab ydolis
vestris: et ab universis contaminationibus
vestris avertite facies vestras: quia homo
homo de domo israel et de proselitis qui
cumque advena fuerit in israel. si alienatus
fuerit a me et posuerit idola sua in
corde suo et scandalum iniquitatis sue
statuerit contra faciem suam. et venerit
ad propheam ut interroget per eum me
ego dominus respondebo ei per me. Et
ponam faciem meam super hominem
illum et faciam eum in exemplum et
in proverbium et disperdam eum de
medio populi mei: et scietis quia ego
a ei dominus. Et propheta cum erraverit
et locutus fuerit verbum: ego dominus de
cepi prophetam illum. Et extendam ma
num meam super eum: et delebo eum
de medio populi mei israel: et porta
bunt iniquitatem suam. Iuxta ini
quitatem interrogantis. sic iniqui
tas prophete erit ut non erret ultra
domus israel a me neque polluatur in
universis prevaricationibus suis: sed
sit michi in populum et ego sim ei
in deum ait dominus exercituum
Et factus est sermo domini ad me di
cens. Fili hominis terra cum peccaverit
michi ut prevaricetur prevaricans
extendam manum meam super eam
et conteram virgam panis eius Et
immittam in eam famem: et interfi
ciam de ea hominem et iumentum
et si fuerint tres viri isti in medio eius.
noe daniel. et iob: ipsi iustitia sua li
berabunt animas suas. ait dominus
exercituum Quod si et bestias pessi
mas induxero super terram ut vas
a qui tem eam et fuerit invia eo quod non
sit pertransiens propter bestias et tres
viri isti fuerint in ea: vivo ego dicit
dominus deus quia neque filios neque
filias liberabunt sed ipsi soli liberabun
tur terra autem desolabitur. vel si
gladium induxero super terram illam
et dixero gladio transi per terram et
interfecero de ea hominem et iumen
tum et tres viri isti fuerint in medio
eius: vivo ego dicit dominus deus non
liberabunt filios neque filias: sed ipsi
soli liberabuntur Si autem et pesti

lentiam immisero super terram illam
et effudero indignationem meam sup
eam in sanguinem ut auferam ex
ea hominem et iumentum et noe et
daniel et iob fuerint in medio eius: vi
vo ego dicit dominus deus. quia filium
et filiam non liberabunt: sed ipsi
iustitia sua liberabunt animas suas
quoniam hec dicit dominus deus Quod
et si quatuor iudicia mea pessima gla
dium et famem et bestias malas et
pestilentiam misero in ierusalem ut inter
ficiam de ea hominem et pecus tamen
relinquetur in ea salvatio educentium
filios et filias. Ecce ipsi egredientur ad
vos et videbitis viam eorum: et ad
inventiones eorum: et consolabimini
super malo quod induxi in ierusalem in om
nibus que importavi super eam et con
solabuntur vos cum videritis viam
eorum et adinventiones eorum et
cognoscetis quod non frustra fecerim
omnia que feci in ea ait dominus deus.
E T factus est sermo domini xv. XV
ad me dicens. fili hominis quid
fiet ligno vitis ex omnibus lignis ne
morum que sunt inter ligna silvarum
Numquid tolletur de ea lignum ut fi
at opus aut fabricabitur de ea paxil
lus ut dependeat in eo quodcumque vas
Ecce igni datum est in escam. Utram
que partem eius consumpsit ignis: et
medietas eius redacta est in favillam
Numquid utile erit ad opus? Etiam
cum esset integrum non erat ad opus
aptum: quanto magis cum ignis
illud devoraverit et combusserit ni
chil ex eo fiet operis. Propterea hec dicit
dominus deus. Quomodo lignum vi
tis inter ligna silvarum quod dedi ig
ni ad devorandum: sic tradam habi
tatores ierusalem et ponam faciem meam
in eos de igne egredientur: et ignis
consumet eos. et scietis quia ego dominus
cum posuero faciem meam in eos. et
dedero terram inviam et desolatam
eo quod prevaricatores extiterint dicit
dominus deus. xvi. XVI
E T factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis: nota
fac ierusalem abhominationes suas: et
dices. Hec dicit dominus deus ierusalem.
Radix tua et generatio tua de
terra chanaan Pater tuus amor

reus. et mater tua cethea. Et quando
nata es in die ortus tui non est precisus
umbilicus tuus: et in aqua non es lo
ta in salutem. neque sale salita neque in
voluta pannis. Non pepercit super te
oculus ut faceret tibi unum ex his
misertus tui. sed proiecta es super faciem
terre in abiectionem anime tue in die
qua nata es. Transiens autem per te
vidi te conculcari in sanguine
tuo. Dixi tibi cum esses in sanguine tuo
vive. Dixi inquam tibi in sanguine
tuo vive. Multiplicatam quasi ger
men agri dedi te: et multiplicata es.
et grandis effecta et ingressa es. et
pervenisti ad mundum muliebrem
ubera tua intumuerunt et pilus tuus
germinavit: et eras nuda et confusi
one plena. et transivi per te et vidi te
et ecce tempus tuum tempus aman
tium et expandi amictum meum super
te et operui ignominiam tuam: et
iuravi tibi et ingressus sum pactum
tecum. ait dominus deus. Et facta es
michi. et lavi te aqua et emundavi san
guinem tuum ex te: et unxi te oleo.
Et vestivi te discoloribus et calciavi te ia
cincto et cinxi te bisso: et indui te sub
tilibus et ornavi te ornamento. Et de
di armillas in manibus tuis: et torquem
circa collum tuum et dedi inaurem
super os tuum et circulos auribus tuis
et coronam decoris in capite tuo et
ornata es auro et argento: et vestita
es bisso et polimito et multis coloribus.
Similam et mel et oleum comedisti
et decora facta es vehementer nimis
et profecisti in regnum. Et egressum est
nomen tuum in gentes propter speciem
tuam: quia perfecta eras in decore meo
quem posueram super te dicit dominus
deus. Et habens fiduciam in pulcritudi
ne tua fornicata es in nomine tuo: et expo
suisti fornicationem tuam omni trans
eunti ut eius fieres et sumens de vesti
mentis meis fecisti tibi excelsa hinc in
de consuta et fornicata es super eis sicut
non est factum neque futurum est. Et tulisti
vasa decoris tui de auro meo et de ar
gento meo que dedi tibi et fecisti tibi i
magines masculinas: et fornicata es
in eis. Et sumpsisti vestimenta tua mul
ticoloria et vestita es eis: et oleum me
um et thimiama meum posuisti co
ram eis. Et panem meum quem dedi tibi
et similam et oleum et mel quibus e
nutrivi te posuisti in conspectu eorum
in odorem suavitatis. Et factum est ait
dominus deus et tulisti filios tuos et
filias tuas quas generasti michi. et im
molasti eis ad devorandum. Numquid
parva est fornicatio tua. immolasti
filios meos: et dedisti illos consecrans
eis et post omnes abhominationes
tuas et fornicationes non es recorda
ta dierum adolescentie tue. quando
eras nuda et confusione plena conculcata
cata eras in sanguine tuo. Et accidit post
omnem maliciam tuam ve. ve tibi ait
dominus deus. et edificasti tibi lupanar
et fecisti tibi prostibulum in cunctis
plateis. Ad omne caput vie edificasti
signum prostitutionis tue. et abho
minabilem fecisti decorem tuum: et
divisisti pedes tuos omni transeunti.
Et fornicationes tuas multiplicasti
et fornicata es cum filiis egypti vici
nis tuis magnarum carnium: et
multiplicasti fornicationem tuam
ad irritandum me. Ecce ego extendam
manum meam super te: et auferam
iustificationem tuam. Et dabo te in a
nimam odientium te filiarum pa
lestinarum: que erubescunt in via
tua scelerata. Et fornicata es in filiis
assyriorum eo quod necdum fueris
expleta. Et postquam fornicata es: ne
que sic es saciata. et multiplicasti for
nicatione tuam in terra chanaan cum
chaldeis: et neque sic saciata es. In quo
mundabo cor tuum ait dominus
us cum facias omnia hec opera mu
lieris meretricis et procacis quia fa
bricasti lupanar tuum in capite om
nis vie et excelsum tuum fecisti in
omni platea nec facta es quasi me
retrix fastidio. Augens precium sed
quasi mulier adultera que super vi
rum suum inducit alienos. Omnibus
meretricibus dantur mercedes: tu au
tem dedisti mercedes cunctis amato
ribus tuis. et donabas eis ut intrarent
ad te undique ad fornicandum tecum.
Factumque est in te contra consuetudi
nem mulierum in fornicationibus tu
is et post te non erit fornicatio. In eo enim
quod dedisti mercedes et mercedes non
accepisti: factum est in te contrarium

Propterea meretrix audi verbum domini.
Hec dicit dominus deus. Quia effusum est
es tuum et revelata est ignominia tua
in fornicationibus tuis super amatores
tuos et super idola abhominationum
tuarum in sanguine filiorum tuorum
quos dedisti eis: ecce ego congregabo om
nes amatores tuos quibus commixta
es: et omnes quos dilexisti cum univer
sis quos oderas: et congregabo eos super
te undique et nudabo ignominiam tuam
coram eis: et videbunt omnem turpitu
dinem tuam. Et iudicabo te iudiciis ad
ulterarum et effundentium sanguinem
et dabo te in sanguinem furoris et zeli
et dabo te in manus eorum Et destruent
lupanar tuum et demolientur prostibu
lum tuum: et denudabunt te vestimen
tis tuis: et auferent vasa decoris tui
et derelinquent te nudam plenamque
ignominia. Et adducent super te mul
titudinem. et lapidabunt te lapidibus
et trucidabunt te gladiis suis. et com
burent domos tuas igni: et facient in
te iudicia in oculis mulierum plurimarum
et desines fornicari et mercedes ultra
non dabis et requiescet indignatio mea
in te: et auferetur zelus meus a te et quiesc
am nec irascar amplius: eo quod
non fueris recordata dierum adolescen
tie tue et provocasti me in omnibus his
Quapropter et ego vias tuas in capi
te tuo dedi ait dominus deus. Et non
feci iuxta scelera tua in omnibus abho
minationibus tuis. Ecce omnis qui di
cit vulgo proverbium in te assumet
illud dicens: sicut mater ita et filia eius.
Filia matris tue es. tu que proiecit vi
rum suum et filios suos et soror soro
rum tuarum tu que proiecerunt vi
ros suos et filios suos. Mater vestra ce
thea: et pater vester amorreus et soror tua
maior samaria ipsa et filie eius: que
habitant ad sinistram tuam. Soror
autem tua minor te que habitat a dex
tris tuis: sodoma et filie eius Sed neque
in viis earum ambulasti. neque secundum
scelera earum fecisti pauxillum mi
nus pene sceleratiora fecisti illis in
omnibus viis tuis. Vivo ego dicit domi
nus deus quia non fecit sodoma soror
tua ipsa et filie eius sicut tu fecisti et filie
tue Ecce hec fuit iniquitas sodome so
roris tue superbia. saturitas panis

et abundantia et otium ipsius et filiarum
eius: et manum egeno et pauperi non
porrigebant et elevate sunt et fecerunt alias
abhominationes coram me: et abstuli
eas sicut vidisti et samaria dimidium Non mutavit sodome
peccatorum tuorum: non peccavit sed
vicisti eas sceleribus tuis et iustificasti
sorores tuas in omnibus abhominatio
nibus tuis quas operata es. Ergo et tu por
ta confusionem tuam que vicisti so
rores tuas peccatis tuis sceleratius agens
ab eis: iustificate sunt enim a te. Ergo
et tu confundere et porta ignominiam
tuam: que iustificasti ~~sunt enim a te~~
sorores tuas. Et convertam restituens
eas conversione sodomorum cum filia
bus suis et conversione samarie et filia
rum eius et convertam reversionem tu
am in medio earum ut portes igno
miniam tuam et confundaris in om
nibus que fecisti consolans eas et so
ror tua sodoma et filie eius revertentur
ad antiquitatem suam et samaria et
filie eius revertentur ad antiquitatem
suam et tu et filie tue revertemini ad
antiquitatem vestram. Non fuit autem
soror tua sodoma audita in ore tuo in
die superbie tue: antequam revelaretur
malitia tua sicut hoc tempore in obpro
brium filiarum sirie et cunctarum
in circuitu tuo filiarum palestinarum
que ambiunt te per gyrum: scelus
tuum et ignominiam tuam tu por
tasti ait dominus deus Quia hec dicit
dominus deus. Et faciam tibi sicut de
spexisti iuramentum ut irritum face
res pactum et recordabor ego pacti
mei tecum in diebus adolescentie tue
et suscitabo tibi pactum sempiternum
et recordaberis viarum tuarum et
confunderis cum receperis sorores tuas
maiores cum minoribus tuis Et
dabo eas tibi in filias sed non ex pacto
tuo. et suscitabo ego pactum meum te
cum et scies quia ego dominus ut re
corderis et confundaris et non sit tibi non
ultra aperire os pre confusione tua
cum placatus fuero tibi in omnibus
que fecisti ait dominus deus · xvii · XVII
Et factum est verbum domini
ad me dicens: fili hominis pro
pone enigma: et narra parabolam
ad domum israel et dices Hec dicit do
minus deus Aquila grandis mag

narum alarum longo membrorũ
ductu plena plumis et varietate ve
nit ad libanum et tulit medullam
cedri Summitatem frondium eius a
vellit et transportavit eam in terram
chanaan In urbem negociatorum po
suit illam et tulit de semine terre et
posuit illud in terra pro semine ut
firmaret radicem super aquas mul
tas in superficie posuit illud. Cumque
germinasset crevit in vineam latio
rem humili statura respicientibus
ramis eius ad eam: et radices eius
sub illa erant. Facta est ergo vinea
et fructificavit in palmites: et emi
sit propagines Et facta est aquila alte
ra grandis magnis alis. multisque
plumis. et ecce vinea ista quasi mit
tens radices suas ad eam. palmites su
os extendit ad illam: ut irrigaret eã
de areolis germinis sui In terra bõ
super aquas multas plantata est.
ut faciat frondes et portet fructum et
sit in vineam grandem. Dic. Hec dicit
dominus deus. Ergo ne prosperabitur.
Nonne radices eius evellet. et fructus
eius distringet: et siccabit omnes pal
mites germinis eius et arescet: et nõ
in brachio grandi neque in populo mul
to. ut evelleret eam radicitus. Ecce plã
tata est. Ergo ne prosperabitur. Nõne
cum tetigerit eam ventus urens sic
cabitur et in areis germinis sui ares
cet. Et factum est verbum domini ad
me dicens Dic ad domum exasperantẽ
Nescitis quid ista significent. Dic. Ec
ce venit rex babylonis ierlm et assu
met regem et principes eius et addu
cet eos ad semet ipsum in babilonem:
Et tollet de semine regni ferietque cum
eo fedus: et accipiet ab eo iusiuran
dum. Sed et fortes terre tollet ut sit
regnum humile et non elevetur:
sed custodiat pactum eius et servet il
lud: Qui recedens ab eo misit nun
tios ad egyptum: ut daret sibi equos
et populum multum Numquid pros
perabitur vel consequetur salutem q
fecit hec. Et qui dissolvit pactum: num
quid effugiet. Vivo ego dicit dominus
deus Quoniam in loco regis qui cõ
stituit eum regem cuius fecit irritũ
iuramentum et solvit pactum quod
habebat cum eo in medio babylonis

morietur et non in exercitu grandi.
neque in populo multo faciet pharao
contra eum prelium in iactu agge
ris et in extructione vallorum ut
interficiat animas multas. Spreve
rat enim iuramentum ut solveret
fedus: et ecce dedit manum suam
et cum omnia hec fecerit non effugi
et. propterea hec dicit dominus deus
Vivo ego quoniam iuramentum
quod sprevit et fedus quod prevarica
tus est ponam in caput eius: et expã
dam super eum rete meum et compre
hendetur in sagena mea Et adducã
eum in babylonem: et iudicabo ibi
ibi in prevaricatione qua despexit
me. Et omnes profugi eius cum u
niverso agmine, gladio cadent: reliqui
in omnem ventum dispergentur
et scietis quia ego dominus locutus
sum. Hec dicit dominus deus Et
sumam ego de medulla cedri subli
mis et ponam de vertice ramorum
eius: tenerum distringam et planta
bo super montem excelsum et emi
nentem. In monte sublimi israel
plantabo illud. Et erumpet in germen
et faciet fructum et erit in cedrum
magnam. Et habitabunt sub ea om
nes volucres: et universum volatile
sub umbra frondium eius nidifi
cabit. Et scient omnia ligna regio
nis quia ego dominus humiliavi
lignum sublime et exaltavi lignum
humile: et siccavi lignum viride et
frondere feci lignum aridum Ego
dominus locutus sum: et feci.

Et factus est sermo domini
ad me dicens. Quid est quod
inter vos parabolam vertitis in pro
verbium istud in terra israel dicen
tes patres comederunt uvam acer
bam et dentes filiorum obstupescunt.
Vivo ego dicit dominus: si erit vo
bis ultra parabola hec in prover
bium in israel. Ecce omnes anime
mee sunt ut anima patris: ita et a
nima filii mea est. Anima que pec
caverit: ipsa morietur. Et vir si fuit
iustus et fecerit iudicium et iusticiã
in montibus non comederit et oculos
suos non levaverit ad idola domus
israel: et uxorem proximi sui non
violaverit et ad mulierem men

struatam non accesserit et hominem
non contristaverit: pignus debitori
reddiderit: per vim nihil rapuerit: pa
nem suum esurienti dederit et nudu
operuerit vestimento ad usuram
non commodaverit et amplius no
acceperit ab iniquitate averterit
manum suam et iudicium verum
fecerit inter virum et virum et in
preceptis meis ambulaverit et iudi
cia mea custodierit ut faciat veritatem
hic iustus est: vita vivet ait dominus
deus. Quod si genuerit filium latro
nem effundentem sanguinem et fe
cerit unum de istis: et hec quidem om
nia non facientem sed in montibus
comedentem et uxorem proximi sui
polluentem. et egenum et pauperem
contristantem. rapientem rapinas.
pignus non reddentem et ad idola
levantem oculos suos et abhomi
nationem facientem. ad usuram
dantem. et amplius accipientem.
numquid vivet? Non vivet. Cum
universa hec detestanda fecerit mor
te morietur: sanguis eius in ipso erit.
Quod si genuerit filium qui videns
omnia peccata patris sui que fecit ti
muerit et non fecerit simile eis: su
per montes non comederit et oculos su
os non levaverit ad idola domus
israel: et uxorem proximi sui non
violaverit et virum non contrista
verit. pignus non retinuerit et ra
pinam non rapuerit: panem suum
esurienti dederit et nudum operuerit
vestimento: a pauperis iniuria aver
terit manum suam. usuram et su
perhabundantiam non acceperit. iu
dicia mea fecerit in preceptis meis
ambulaverit: hic non morietur
in iniquitate patris sui sed vita
vivet. Pater eius quia calumpni
atus est et vim fecit fratri. et malum
operatus est in medio populi sui:
ecce mortuus est in iniquitate sua.
et dicitis. Quare non portavit fi
lius iniquitatem patris? Videlicet
quia filius iudicium et iustitiam
operatus est. Omnia precepta mea
custodivit et fecit illa: vita vivet. A
nima que peccaverit: ipsa morietur
filius non portabit iniquitatem pa
tris. et pater non portabit iniquita

tem filii. Iustitia iusti super eum erit
et impietas impii erit super eum. Si
autem impius egerit penitentiam
ab omnibus peccatis suis que operatus
est et custodierit universa precepta
mea et fecerit iudicium et iustitiam
vita vivet et non morietur. Omni
um iniquitatum eius quas operatus
est non recordabor: in iustitia sua quam
operatus est vivet. Numquid volun
tatis mee est mors impii dicit dominus
deus. et non ut convertatur a viis
suis et vivat: Si autem averterit se
iustus a iustitia sua et fecerit iniqui
tatem secundum omnes abhomi
nationes quas operari solet impi
us numquid vivet. Omnes iustitie
eius quas fecerat non recorda
buntur: in prevaricatione qua pre
varicatus est. et in peccato suo quod
peccavit in ipsis morietur. et dixis
tis Non est equa via domini. Au
dite domus israel. Numquid via
mea non est equa: et non magis
vie vestre prave sunt. Cum enim aver
terit se iustus a iustitia sua et fece
rit iniquitatem morietur in eis:
in iustitia quam operatus est mo
rietur. Et cum averterit se impius
ab impietate sua quam operatus est
et fecerit iudicium et iustitiam: ipse
animam suam vivificabit. Consi
derans enim et avertens se ab omni
bus iniquitatibus suis quas operatus
est. vita vivet et non morietur. Et
dicunt filii israel. Non est equa via
domini. Numquid vie mee non sunt
eque domus israel et non magis
vie vestre prave. Idcirco unumquemque
iuxta vias suas iudicabo domus
israel: ait dominus deus. Converti
mini et agite penitentiam ab om
nibus iniquitatibus vestris: et non erit
vobis in ruinam iniquitas. Proi
cite a vobis omnes prevaricationes
vestras in quibus prevaricati estis: et
facite vobis cor novum et spiritum no
vum. et quare moriemini domus
israel: quia nolo mortem morientis ... peccatoris sed ut conver-
dicit dominus deus: revertimini tatur et vivat
et vivite. xix. XIX
Et tu assume planctum super fili hominis
principes israel: et dices. Quare
mater tua leena inter leones cuba

uit. In medio leunculorum enutri
uit catulos suos: et eduxit unum de
leunculis suis: leo factus est. et didicit
capere predam: hominemque comedere.
Et audierunt de eo gentes et non absque
vulneribus suis ceperunt eum: et ad
duxerunt eum in cathenis in terram
egypti. Que cum vidisset quoniam
infirmata est et periit expectatio eius
tulit unum de leunculis suis constituit
eum leonem. Qui incedebat inter leo
nes et factus est leo didicit predam ca
pere et homines devorare didicit viduas
facere: et civitates eorum in desertum
adducere. et desolata est terra et pleni
tudo eius a voce rugitus eius. Et con
venerunt adversus eum gentes undique
de provinciis et expanderunt super
eum rete suum: in vulneribus earum
captus est et miserunt eum in caveam
in cathenis adduxerunt eum ad re
gem babilonis: miseruntque eum in
carcerem ne audiretur vox eius ultra
super montes israel. Mater tua qua
si vinea in sanguine tuo super aquam
plantata: fructus eius et frondes eius
creverunt ex aquis multis. et facte
sunt ei virge solide in sceptra domi nan
tium et exaltata est statura eius in
ter frondes Et vidit altitudinem suam
in multitudine palmitum suorum
et evulsa est in ira in terram que pro
iecta: et ventus urens siccavit fructum
eius. Marcuerunt et arefacte sunt vir
ge roboris eius: et ignis comedit eam
Et nunc transplantata est in desertum
in terra invia et sitienti et egressus
est ignis de virga ramorum eius
qui fructum eius comedit et non
fuit in ea virga fortis. sceptrum do
minantium. Planctus est et erit in
planctum. xx.
XX Et factum est in anno septimo
in quinto, in decima mensis.
venerunt viri de senioribus israel ut
interrogarent dominum et sederunt
coram me et factus est sermo domini
ad me dicens. fili hominis: loquere
senioribus israel et dices ad eos Hec
dicit dominus deus Non ad interro
gandum vos venistis? Vivo ego
quia non respondebo vobis ait do
minus deus Si iudicas eos si iu
dicas fili hominis: abhominati

ones patrum eorum ostende eis: et di
ces ad eos. Hec dicit dominus deus
In die qua elegi israel et levavi ma
num meam pro stirpe domus
iacob et apparui eis in terra egypti
et levavi manum meam pro eis
dicens. Ego dominus deus vester in die
illa levavi manum meam pro eis
ut educerem eos de terra egypti in ter
ram quam provideram eis fluentem
lacte et melle que est egregia inter om
nes terras. Et dixi ad eos. unusquisque
offensiones oculorum suorum abiciat
et in ydolis egypti nolite pollui. Ego
dominus deus vester. Et irritaverunt
me: nolueruntque audire. Unusquis
que abhominationes oculorum suorum
non proiecit neque idola egypti reliquerunt
runt. Et dixi ut effunderem indig
nationem meam super eos: et im
plerem iram meam in eis in medio
terre egypti. Et feci propter nomen
meum ut non violaretur coram
gentibus in quarum medio erant
et inter quas apparui eis ut educe
rem eos de terra egypti. Eieci ergo
eos de terra egypti et eduxi in deser
tum et dedi eis precepta mea et iu
dicia mea ostendi eis: que faciat ho
mo et vivat in eis Insuper et sab
bata mea dedi eis ut esset signum in
ter me et eos: et scirent quia ego do
minus sanctificans eos. Et irritave
runt me domus israel in deserto: et
in preceptis meis non ambulave
runt et iudicia mea proiecerunt
que faciens homo vivet in eis et
sabbata mea violaverunt vehemen
ter Dixi ergo ut effunderem furorem
meum super eos in deserto et consu
merem eos Et feci propter nomen
meum. ne violaretur coram gentibus
de quibus eieci eos in conspectu earum.
Ego igitur levavi manum meam
super eos in deserto ne inducerem eos
in terram quam dedi eis fluentem lac
te et melle precipuam terrarum om
nium: quia iudicia mea proie
cerunt et in preceptis meis non am
bulaverunt et sabbata mea viola
verunt post idola enim cor eorum
gradiebatur et pepercit oculus meus su
per eos ut non interficerem eos nec
consumpsi eos in deserto Dixi autem

ad filios eorum in solitudine. In preceptis
patrum vestrorum nolite incedere. neque iu
dicia eorum custodiatis neque in idolis
eorum polluamini: ego dominus deus
vester. In preceptis meis ambulate et iu
dicia mea custodite et facite ea et sab
bata mea sanctificate. ut sit signum
inter me et vos. et sciatur quia ego
dominus deus vester. Et exacerbaverunt
me filii israel. et in preceptis meis non
ambulaverunt et iudicia mea non
custodierunt ut facerent ea. que cum
fecerit homo vivet in eis. Et sabbata
mea violaverunt. Et comminatus sum
ut effunderem furorem meum super
eos. et implerem iram meam in eis
in deserto. Averti autem manum me
am: et feci propter nomen meum: ut
non violaretur coram gentibus de qui
bus eieci eos in oculis earum. Iterum
levavi manum meam in eos in so
litudine ut dispergerem illos in natio
nes et ventilarem eos in terras: eo
quod iudicia mea non fecissent et pre
cepta mea reprobassent et sabbata me
a violassent et post idola patrum suo
rum fuissent oculi eorum. Ergo et ego
dedi eis precepta non bona et iudicia
in quibus non vivent. et pollui eos in
muneribus suis cum offerrent omne
quod aperit vulvam propter delicta sua
et scient quia ego dominus. Quam
ob rem loquere ad domum israel fili
hominis: et dices ad eos. Hec dicit do
minus deus. Adhuc et in hoc blasphe
maverunt me patres vestri cum sprevissent
me contempnentes: et induxissem eos in
terram super quam levavi manum
meam ut darem illam eis viderunt
omnem collem excelsum et omne lig
num nemorosum et immolaverunt
ibi victimas suas et dederunt ibi in
ritationem oblationis sue et po
suerunt ibi odorem suavitatis sue: et
libaverunt libationes suas et dixi ad
eos. Quid est excelsum ad quod vos
ingredimini. Et vocatum est nomen
eius excelsum. usque ad hanc diem. Prop
terea dic ad domum israel. hec dicit
dominus deus. Certe in via patrum
vestrorum vos polluimini et post offendi
cula eorum vos fornicamini et in
oblatione donorum vestrorum cum
transducitis filios vestros per ignem vos
polluimini in omnibus idolis vestris

usque hodie. et ego respondebo vobis domus
israel. vivo ego dicit dominus deus: quia
non respondebo vobis neque cogitatio men
tis vestre fiet dicentium: erimus sicut gentes
et sicut cognationes terre: ut colamus lig
na et lapides vivo ego dicit dominus
deus quoniam in manu forti et in bra
chio extento et in furore effuso super
vos regnabo et educam vos de populis
et congregabo vos de terris in quibus
dispersi estis. in manu valida. et brachi
o extento et in furore effuso regnabo
super vos. et adducam vos in desertum
populorum et iudicabor ibi vobiscum
facie ad faciem: sicut iudicio contendi ad
versum patres vestros in deserto terre e
gypti sic iudicabo vos dicit dominus
et subiciam vos sceptro meo Et inducam
vos in vinculis federis et eligam de
vobis transgressores et impios et de ter
ra incolatus eorum educam eos. et
terram israel non ingredientur et scie
tis quia ego dominus et vos domus
israel. hec dicit dominus deus. Singu
li post idola vestra ambulate: et servite
eis Quod si et in hoc non audieritis
me et nomen meum sanctum pollue
ritis ultra in muneribus vestris in ido
lis vestris. In monte sancto meo in mon
te excelso meo israel ait dominus deus
ibi serviet michi omnis domus israel
Omnes inquam in terra in qua pla
cebunt michi et ibi queram primicias
vestras et initium decimarum vestrarum in
omnibus sanctificationibus vestris In odorem
suavitatis suscipiam vos cum eduxero
vos de populis et congregabo vos de ter
ris in quas dispersi estis et sanctificabor
in vobis in oculis nationum et scietis
quia ego dominus cum induxero vos
ad terram israel in terram pro qua le
vavi manum meam et darem eam
patribus vestris Et recordabimini ibi viarum
vestrarum et omnium scelerum vestrorum
quibus polluti estis in eis: et displicebi
tis vobis in conspectu vestro in omnibus
maliciis vestris quas fecistis. Et scietis
quia ego dominus cum benefecero vo
bis propter nomen meum non secun
dum vias vestras malas neque secundum
scelera vestra pessima domus israel
ait dominus deus. ·xxi·

XXI

Et factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis pone faciem

uiam contra uiam austri et stilla ad
africum et propheta ad saltum agri
meridiani: et dices saltui meridiano
Audi uerbum domini. Hec dicit dominus deus
Ecce ego succendam in te ignem et com
buram in te omne lignum uiride. et
omne lignum aridum: Non extinguetur
flamma succensionis: et comburetur in
ea omnis facies. ab austro usque ad aqui
lonem. Et uidebit uniuersa caro quia ego
dominus succendi eam. nec extinguetur.
Et dixi. ah. ah. ah. domine deus: ipsi di
cunt de me. Numquid per parabolas
Ca^m xxi. loquitur iste. Et factus est sermo domini
ad me dicens. fili hominis pone faciem
tuam ad ierusalem et stilla ad sanctuaria
et propheta contra humum israel: et dices
terre israel. Hec dicit dominus deus.
Ecce ego ad te et eiciam gladium me
um de uagina sua et occidam in te
iustum et impium. Pro eo autem
quod occidi in te iustum et impium:
idcirco egredietur gladius meus de ua
gina sua ad omnem carnem ab au
stro usque ad aquilonem ut sciat omnis
caro quia ego dominus eduxi gladium
meum de uagina sua irreuocabilem.
Et tu fili hominis ingemisce in con
tritione lumborum: et in amaritudi
nibus ingemisces coram eis. Cumque
dixerint ad te quare tu gemis: dices.
Pro auditu quia uenit. Et tabescet om
ne cor et dissoluentur uniuerse manus
et infirmabitur omnis spiritus: et per
cuncta genua fluent aque. Ecce uenit
et fiet: ait dominus deus. Et factus est
sermo domini ad me dicens. fili ho
minis. propheta et dices. Hec dicit
dominus deus. loquere gladius gla
dius exacutus est et limatus ut cedat
uictimas exacutus est: ut splendeat
limatus est. Qui moues sceptrum fi
lii mei: succidisti omne lignum et de
di eum ad leuigandum ut teneatur
manu. Iste exacutus est gladius: iste
limatus ut sit in manu interficientis.
Clama et ulula fili hominis quia hic
factus est in populo meo: hic in cunctis
ducibus israel. Qui fugerant gladio tra
dita sunt cum populo meo. Idcirco plau
de super femur quia probatus est: et
hoc cum sceptrum subuerterit et non
erit dicit dominus deus. Tu ergo fili ho
minis. propheta et percute manum ad

manum et duplicetur gladius. et tri
plicetur gladius interfectorum. Hic est
gladius occisionis magne. qui obstu
pescere eos facit et corde tabescere et mul
tiplicat ruinas. In omnibus portis eorum
dedi conturbationem gladii acuti. et li
mati ad fulgendum: amicti ad cedem.
Exacuere: uade ad dexteram siue ad si
nistram quocumque faciei tue est appe
titus. Quin et ego plaudam manu ad ma
num: et implebo indignationem me
am. Ego dominus locutus sum. Et factus est
sermo domini ad me dicens. et tu fili
hominis pone tibi duas uias ut ue
niat gladius regis babilonis de terra
una egredientur ambo. et manu cap
et coniecturam: in capite uie ciuitatis
coniciet. uiam pones ut ueniat gladi
us ad rabbath filiorum ammon et
ad iudam in ierusalem munitissimam.
Stetit enim rex babilonis in biuio in
capite duarum uiarum diuinatio
nem querens commiscens sagittas
interrogauit idola. exta consuluit.
Ad dexteram eius facta est diuinatio
super ierusalem: ut ponat arietes contra
portas ut aperiat os in cede. et eleuet
uocem in ululatu. ut ponat arietes
contra portas. ut comportet aggerem
ut edificet munitiones. Eritque quasi
consulens frustra oraculum in ocu
lis eorum. et sabbatorum otium
imitans. Ipse autem recordabitur in
iquitatis ad capiendum. Idcirco hec
dicit dominus deus. Pro eo quod re
cordati estis iniquitatis uestre et re
uelastis preuaricationes uestras et ap
paruerunt peccata uestra in omnibus
cogitationibus uestris: pro eo inquam
quod recordati estis manu capiemi
ni. Tu autem profane impie dux
israel cuius uenit dies in tempore
iniquitatis prefinita. Hec dicit dominus
deus. Aufer cidarim: tolle coronam.
Nonne hec est que humilem subleua
uit et sublimem humiliauit. Iniqui
tatem iniquitatem iniquitatem po
nam eam et hoc non fiet donec ueni
ret cuius est iudicium et tradam ei.
Et tu fili hominis: propheta et dic. Hec
dicit dominus deus ad filios ammon
et ad obprobrium eorum. Et dices. Mu
cro mucro euagina te ad occidendum
: lima te ut interficias et fulgeas cum

tibi uidebantur uana et diuinarentur
mendacia ut darentis super colla uulnera
torum impiorum. quorum uenit di
es in tempore iniquitatis prefinite: re
uertere ad uaginam. tuam in loco in
quo creatus es. In terra natiuitatis
tue iudicabo te: et effundam super te in
dignationem meam. In igne furo
ris mei sufflabo in te: dabo que te in manu
us in manus hominum insipientium
et fabricantium interitum. Igni eris ci
bus. sanguis tuus erit in medio terre. ob
liuioni traderis: quia ego dominus lo
cutus sum. XXII.
Et factum est uerbum domini ad
me dicens. Et tu fili hominis. nonne iudicas
num iudicas ciuitatem sanguinum
et ostendes ei omnes abhominationes
suas et dices. Hec dicit dominus deus.
Ciuitas effundens sanguinem in me
dio sui ut ueniat tempus eius et que fe
cit idola contra semetipsam ut pollueretur.
tur. In sanguine tuo qui a te effusus
est de liquisti: et in ydolis tuis que fe
cisti polluta es. Et appropinquare fecisti
dies tuos: et adduxisti tempus anno
rum. Propterea dedi te obprobrium
gentibus et irrisionem uniuersis terris
que iuxta sunt et que procul a te. trium
phabunt de te. sordida nobilis grandis
interitu. Ecce principes israel singuli in
brachio suo fuerunt in te ad effundendum
dum sanguinem. Patrem et matrem
contumeliis affecerunt in te aduenam
calumpniati sunt in medio tui. pupil
lum et uiduam contristauerunt apud
te. Sanctuaria mea spreuistis: et sabbata
mea polluistis. Uiri detractores fuerunt
in te ad effundendum sanguinem: et
super montes comederunt in te. Scele
ra operati sunt in medio tui: uerecundi
ora patris discooperuerunt in te. Inmun
diciam menstruate humiliauerunt
in te. et unusquisque in uxorem proxi
mi sui. operatus est abhominationem.
Socer nurum suam polluit nefarie.
frater sororem suam filiam patris sui
oppressit in te. Munera acceperunt ap
te: ad effundendum sanguinem. usu
ram. et superhabundantiam accepisti
et auare proximos tuos calumpnia
baris: meique oblita es ait dominus de
us. Ecce complosi manus meas super
auaritia tua. quam fecisti: et super san

guinem qui effusus est in medio tui. Num
quid sustinebit cor tuum. aut preualebunt
manus tue in diebus quos ego faciam
tibi. Ego dominus locutus sum et faciam
et dispergam te in nationes et uentilabo
te in terras et deficere faciam inmundici
am tuam a te et possidebo te in conspec
tu gentium. et scies quia ego dominus
Et factum est uerbum domini ad me
dicens. fili hominis. uersa est michi domus
israel in scoriam Omnes isti es. et stagnum
et ferrum et plumbum: in medio forna
cis scoria argenti facti sunt. Propterea
hec dicit dominus deus Eo quod uer
si estis omnes in scoriam propterea
ecce ego congregabo uos in medio Ie
rusalem congregatione argenti et eris
et ferri et stagni et plumbi in medio
fornacis et succendam in ea ignem ad
conflandum sic congregabo in furore
meo et in ira mea: et requiescam. et con
flabo uos et congregabo uos et succen
dam uos in igne furoris mei. et con
flabimini in medio eius ut conflatur
argentum in medio fornacis sic eritis
in medio eius: et scietis quia ego dominus
effuderim indignationem meam su
per uos. Et factum est uerbum domini
ad me dicens. fili hominis dic ei. Tu
es terra inmunda et non compluta
in die furoris. Coniuratio. prophetarum
in medio eius: sicut leo rugiens capi
ens que predam. Animam deuorauerunt ·al' animas
opes et precium acceperunt: uiduas eius
multiplicauerunt in medio illius Sa
cerdotes eius contempserunt legem me
am et polluerunt sanctuaria mea. In
ter sanctum et prophanum non habu
ere distanciam: et inter pollutum et
mundum non intellexerunt Et a sab
batis meis auerterunt oculos suos. et
coinquinabar in medio eorum Princi
pes eius in medio illius quasi lupi
rapientes predam: ad effundendum
sanguinem et ad perdendas animas et
auare sectanda lucra. Prophete autem eius
liniebant eos absque temperamento
uidentes uana et diuinantes eis men
dacium dicentes hec dicit dominus deus
cum dominus non sit locutus. populi
terre calumpniabantur calumpniam
et rapiebant uiolenter Egenum et
pauperem affligebant et aduenam
opprimebant calumpnia absque iudi

quesiui quidam de eis uirum qui interponeret
et sepem et staret oppositus contra me pro
terra ne dissiparem eam: et non inueni
Et effudi super eos indignationem meam
in igne ire mee consumpsi eos: uiam
eorum in caput eorum reddidi ait do
minus deus. XXIII.

XXIII

Et factus est sermo domini ad me
dicens: Fili hominis due mulieres filie
matris unius fuerunt et fornicate sunt
in egipto: in adolescentia sua fornicate
sunt. Ibi subacta sunt ubera earum et
fracte sunt mamme pubertatis earum.
Nomina autem earum: Oolla maior
et Ooliba soror eius minor. Et habui eas
et pepererunt filios et filias. Porro earum
nomina Samaria Oolla: et ierusalem Ooliba. — al' ooliba
Fornicata est igitur Oolla super me: et
insaniuit in amatores suos in assy
rios propinquantes uestitos iacin
tho: principes et magistratus iuuenes
cupidinis: uniuersos equites et ascenso
res equorum. Et dedit fornicationes
suas super eos: electos filios assyriorum
uniuersos: et in omnibus in quos insa
niuit in immunditiis eorum polluta est:
insuper et fornicationes suas quas ha
buerat in egipto non reliquit. Nam
et illi dormierant cum ea in adoles
centia eius: et illi confregerant ubera
pubertatis eius: et effuderant fornicati
onem suam super eam. Propterea tra
didi eam in manus amatorum suorum
in manus filiorum assur. super quorum
insaniuit libidine. Ipsi discooperuerunt
ignominiam eius: filios et filias eius
tulerunt: et ipsam occiderunt gladio Et
facte sunt famose mulieres: et iudicia
perpetrauerunt in ea. Quod cum uidisset
soror eius Ooliba, plusquam illa insa
niuit libidine et fornicationem suam — fornicationem
sue ad filios assyriorum prebuit im
pudenter ducibus et magistratibus ad
se uenientibus indutis ueste uaria equi
tibus qui uectabantur equis et adolescen
tibus forma cunctis egregia Et uidi quod
polluta esset. una uia ambarum: et
auxit fornicationes suas. Cumque uidis
set uiros depictos in pariete ymagi
nes chaldeorum expressas coloribus
is et accinctos balthe renes et tiaras
tinctas in capitibus eorum formam
ducum omnium similitudinem fili
orum babylonis terreque chaldeorum

in qua orti sunt, et insaniuit super eos con
cupiscentia oculorum suorum et mi
sit nuntios ad eos in chaldeam. Cum
que uenissent ad eam filii babylonis
ad cubile mammarum polluerunt
eam stupris suis. Et polluta est ab
eis: et saturata est anima eius ab
eis. Denudauit quoque fornicationes
suas et discoperuit ignominiam su
am et recessit anima mea ab ea: si
cut recesserat anima mea a sorore
eius. Multiplicauit enim fornicatio
nes suas recordans dies adolescentie
sue: quibus fornicata est in terra e
gypto Et insaniuit libidine super
concubitu eorum: quorum carnes
sunt ut carnes asinorum: et sicut
fluxus equorum fluxus eorum Et
uisitasti scelus adolescentie tue quan
do subacta sunt in egipto ubera tua — al' sue
et confracte mamme pubertatis tue
Propterea ooliba hec dicit dominus
deus. Ecce ego suscitabo omnes a
matores tuos contra te de quibus
satiata est anima tua: et congregabo
eos aduersum te in circuitu filios
babilonis et uniuersos chaldeos no
biles tyrannos que et principes omnes
filios assyriorum iuuenes forma
egregia duces et magistratus uni
uersos principes principum et no
minatos ascensores equorum. Et
uenient super te instructi curru et
rota multitudo populorum lorica
et clypeo et galea armabuntur con
tra te undique Et dabo coram eis iu
dicium: et iudicabunt te iudiciis
suis Et ponam zelum meum in
te: quem exercent tecum in furore
Nasum tuum et aures tuas preci
dent et que remanserint gladio
concident Ipsi filios tuos et filias tu
as capient: et nouissimum tuum
deuorabitur igni et denudabunt te
uestimentis tuis: et tollent uasa
glorie tue et requiescere faciam sce
lus tuum de te et fornicationem tu
am de terra egipti neque leuabis oculos
tuos ad eos et egipti non recorda
beris amplius quia hec dicit dominus
deus Ecce ego tradam te in manus
eorum quos odisti: in manus de
quibus satiata est anima tua et a
gent tecum in odio. et tollent omnes

labores tuos et dimittent te nudam et
ignominia plenam. Et revelabitur igno
minia fornicationum tuarum: sce
lus tuum et fornicationes tue fece
runt hec tibi: quia fornicata es post
gentes inter quas polluta es in idol
orum. In via sororis tue ambulas
ti: et dabo calicem eius in manu
tua. Hec dicit dominus deus. Calicē
sororis tue bibes profundum et la
tum: eris in derisum et in subsanna
tionem que es capacissima. Ebrieta
te et dolore repleberis. Calicem mero
ris et tristicie calicem sororis tue
samarie: et bibes illum et epotab
usque ad feces et fragmenta eius
devorabis. et ubera tua lacerabis:
quia ego locutus sum ait dominus
deus. Propterea hec dicit dominus al' tergū
deus. Quia oblita es mei et proiecisti
me post corpus tuum: tu quoque
porta scelus tuum et fornicationes
tuas. Et ait dominus ad me di
cens fili hominis. Numquid iudi
cas oollam et ooliba et annuncias
eis scelera earum quia et adultere
sunt et sanguis in manibus earū
et cum idolis suis fornicate sunt
insuper et filios suos quos genue
runt mihi obtulerunt eis ad devo
randum. Sed et hoc fecerunt mihi
polluerunt sanctuarium meum
in die illa et sabbata mea profana
verunt. Cumque immolarent filios
suos idolis suis. et ingrederentur sanc
tuarium meum in die illa ut pollu
erent illud: etiam hec fecerunt in
medio domus mee. Miserunt ad
viros venientes de longe: ad quos
nuncios miserant. Itaque ecce ve
nerunt quibus te lavisti: et circum
linisti tibi oculos tuos. et ornata es
mundo muliebri. Sedisti in lecto pul
cherrimo: et mensa ornata est an
te te. Thymiama meum et ungu
entum meum posuisti super eam
et vox multitudinis exultantis
erat in ea. Et in viris qui de mul
titudine hominum adducebantur
et veniebant de deserto. posuerūt
armillas in manibus earum et co
ronas speciosas in capitibus earum
et dixi ei que attrita est in adulteriis
Nunc fornicabitur in fornicatione
sua. etiam hec. Et ingressi sunt ad eā
quasi ad mulierem meretricem sic
ingrediebantur ad oollam et ad ooli
bam mulieres nefarias. Viri ergo iu
sti sunt hi iudicabunt eas iudicio adul
terarum et iudicio effundentium
sanguinem: quia adultere sunt et sā
guis in manibus earum. Hec dicit do
minus deus adduc ad eas multitudinē
et trade eas in tumultum et in rapi
nam et lapidentur lapidibus populorum,
et confodiantur gladiis eorum filios
et filias earum interficient: et domos
earum igne succendent. Et auferam
scelus de terra: et discent omnes mu
lieres ne faciant secundum scelus
earum. Et dabunt scelus vestrum super
vos et peccata idolorum vestrorum
portabitis et scietis quia ego dominus
deus. ·xxiiii· XXIIII
Et factum est verbum dñi ad
me in anno nono in mense decimo
decima mensis dicens. Fili hominis die
scribe tibi nomen diei huius in qua
confirmatus est rex babylonis ad
versum ierlm hodie: et dices per pro
verbium ad domum irritatricem
parabolam et loqueris ad eos. Hec
dicit dominus deus. Pone ollā pone
pone inquam: et mitte in eam aquā pinguissimū pecus assume Et
Congere frusta eius in ea: omnem
partem bonam: femur et armum
electa et ossibus plena: ~~pinguissimum~~
~~pecus assume.~~ Compone quoque stru
es ossium sub ea: et efferbuit coctio
eius: et discocta sunt ossa illius in me al' dissolutum
dio eius. Propterea hec dicit dominus
deus ve civitati sanguinum olle
cuius rubigo in ea est: et rubigo eius
non exivit de ea per partes et partes suas
eice eam: non cecidit super eam sors. al' cadit al' eos
Sanguis enim eius in medio eius est
super limpidissimam petram effudit
illum Non effudit illum super terrā
ut possit operiri pulvere: ut ducerem sup.
indignationem meam et vindicta
ulciscerer dedi sanguinem eius sup
petram limpidissimam: ne operiretur
Propterea hec dicit dominus deus
ve civitati sanguinum: cuius ego
grandem faciam pyram. Congerere
ossa que igne succendam Consumen
tur carnes et coquetur universa
compositio: et ossa tabescent. Pone q

que eam super prunas vacuam ut in
calescat et liquefiat es eius. et confle
tur in medio eius inquinamentum
eius: et consumatur rubigo eius. Mul
to labore sudatum est et non exivit de
ea nimia rubigo eius neque per ignem
Inmundicia tua execrabilis quia
mundare te volui: et non es mundata
a sordibus tuis sed neque mundabis pri
us: donec quiescere faciam indigna
cionem meam in te. Ego dominus
locutus sum. Veniet et faciam: non
transeam neque parcam neque placa
bor. Iuxta vias tuas et iuxta adinven
ciones tuas iudicabo te: dicit dominus
deus. Et factum est verbum domini ad
me dicens. fili hominis. ecce ego tollo
a te desiderabile oculorum tuorum in
plaga: et non plangens neque plorabis
neque fluent lacrime tue. Ingemisce
tacens: mortuorum luctum non fa
cies. Corona tua circumligata sit tibi
et calciamenta tua erunt in pedibus
tuis. Nec amictu ora velabis: neque
cibos lugencium comedes. locutus
sum ergo ad populum mane: et mor
tua est uxor mea vespere. feci que ma
ne sicut preceperat michi: et dixit ad
me populus. Quare non indicas
nobis quid ista significent que tu
facis. Et dixi ad eos. Sermo domini
factus est ad me dicens loquere do
mui israel. Hec dicit dominus deus
Ecce ego polluam sanctuarium meum
superbiam imperii vestri et desiderabile
oculorum vestrorum et super quo pa
vet anima vestra. et filii vestri et filie quas
reliquistis gladio cadent et facietis si
cut feci: ora amictu non velabitis: ne
que cibos lugencium comedetis. Corona
habebitis in capitibus vestris et calciamen
ta in pedibus. Non plangetis neque fle
bitis sed tabescetis in iniquitatibus
vestris: et unusquisque gemet ad fratrem su
um. Eritque ezechiel vobis in porten
tum iuxta omnia que fecit facietis
cum venerit istud: et scietis quia ego
dominus deus. Et tu fili hominis:
ecce in die qua tollam ab eis fortitu
dinem eorum et gaudium dignita
tis et desiderium oculorum eorum su
per quo requiescunt anime eorum: fi
lios et filias eorum in die illa cum
venerit fugiens ad te ut annunciet

al' veniet

al' inperij

tibi: in die inquam illa aperietur os tuum
cum eo qui fugerit et loqueris et non
silebis ultra: erisque eis in portentum
et scietis quia ego dominus. XXV
Et factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis. pone
faciem tuam contra filios ammon
et prophetabis de eis. et dices filiis am
mon. Audite verbum domini dei. Hec
dicit dominus deus. Pro eo quod dixis
tis. euge. euge. super sanctuarium
meum quia pollutum est et super ter
ram israel quoniam desolata est et
super domum iuda quoniam ducti sunt
in captivitatem: ideirco ego tradam
te filiis orientalibus in hereditatem et
collocabunt caulas suas in te: et po
nent in te tentoria sua. Ipsi comedent
fruges tuas: et ipsi bibent lac tuum. Et
dabo rabbath in habitaculum ca
melorum. et filios ammon in cubi
le pecorum: et scietis quia ego dominus.
Quoniam hec dicit dominus deus. Pro
eo quod plausisti manu. et percussisti
pede et gavisa es ex toto affectu super
terram israel: ideirco ecce ego exten
dam manum meam super te et tra
dam te in direpcionem gentium et
interficiam te de populis et perdam te de
terris et conteram: et scies quia ego
dominus. Hec dicit dominus deus. Pro
eo quod dixerunt moab et seir: ecce si
cut omnes gentes domus iuda: ideirco
ecce ego aperiam humerum moab
de civitatibus: de civitatibus inquam eius
et de finibus eius inclitas terre beth
esimoth et beelmeon et cariathaim
filiis orientis cum filiis ammon.
Et dabo eam in hereditatem ut non
sit memoria ultra filiorum ammon
in gentibus. et in moab faciam iudi
cia: et scient quia ego dominus. Hec
dicit dominus deus. Pro eo quod fe
cit idumea vindictam ut se vindica
ret de filiis iuda: peccavitque delin
quens et vindictam expetivit de eis.
ideirco hec dicit dominus deus. exten
dam manum meam super idumeam
et auferam de ea hominem et iumen
tum. Et faciam eam desertam ab
austro: et qui sunt in dedan gladio
cadent. et dabo ultionem meam super
idumeam per manum populi mei
israel: et facient in edom iuxta iram

meam in furorem meum: et scient vin
dictam meam dicit dominus deus. Hec
dicit dominus deus. Pro eo quod fece
runt palestini vindictam et ulti se sunt
toto animo interficientes et implentes
inimicitias veteres: Propterea hec dicit
dominus deus. Ecce ego extendam
manum meam super palestinos: et in
terficiam interfectores: et perdam reli
quias maritime regionis. Faciamque
in eis [illegible] ultiones magnas arguens
in furore: et scient quia ego dominus
cum dedero vindictam meam super
XXVI
eos. ·xxvi·
ET factum est in undecimo anno
prima mensis: factus est sermo domini
ad me dicens. Fili hominis. pro eo quod
dixit tyrus de ierusalem euge confracte
sunt porte populorum: conversa est ad
me implebor deserta est. Propterea
hec dicit dominus deus. Ecce ego super
te tyre et ascendere faciam ad te gen
tes multas: sicut ascendit mare fluc
tuans. Et dissipabunt muros tyri:
et destruent turres eius. Et radam
pulverem eius de ea: et dabo eam
in limpidissimam petram. Siccatio
sagenarum erit in medio maris:
quia ego locutus sum ait dominus
deus et erit in direptionem gentibus.
Filie quoque eius que sunt in agro gla
dio interficientur: et scient quia ego
dominus. Quia hec dicit dominus
deus. Ecce ego adducam ad tyrum
nabugodonosor regem babylonis
ab aquilone regem regum: cum equis
et curribus et equitibus et cetu populoque
magno. Filias tuas que sunt in agro
gladio interficiet [illegible] et circumdabit
[illegible] munitionibus et comportabit ag
gerem in gyro et levabit contra te
clipeum et vineas et arietes temperabit
in muros tuos: et turres tuas destru
et in armatura sua. Inundatione
equorum eius operiet te pulvis eorum
a sonitu equitum et rotarum et cur
ruum movebuntur muri tui dum
ingressus fuerit portas tuas quasi
per introitum urbis dissipate: ungulis
equorum suorum conculcabit omnes
plateas tuas. Populum tuum gla
dio cedet: et statue tue nobiles in ter
ram corruent. Vastabunt opes tuas
diripient negotiationes tuas: et des
truent muros tuos. et domos tuas pre
claras subvertent et lapides tuos et lig
na tua et pulverem tuum: in medio
aquarum ponent. Et quiescere faciam
multitudinem canticorum tuorum: et
sonitus cytharum tuarum non audi
etur amplius. Et dabo te in limpidissimam
petram: siccatio sagenarum eris. Nec
edificaberis ultra: quia ego locutus sum dn̄s
ait dominus deus. Hec dicit dominus
tyro. Nunquid non a sonitu ruine tue
et gemitu interfectorum tuorum cum
occisi fuerint in medio tui commove
buntur insule? Et descendent de sedibus
suis omnes principes maris et auferent
exuvias suas: et vestimenta sua vari
a abicient et induentur stupore. In terra
sedebunt: et attoniti super repentino ca
su tuo admirabuntur. Et assumentes
super te lamentum: dicent tibi. Quomodo
periisti que habitas in mari urbs in
clita que fuisti fortis in mari cum habi
tatoribus tuis: quos formidabant universi.
Nunc stupebunt naves in die pavoris al' tūc
tui. et turbabuntur insule in mari. eo quod
nullus egrediatur [illegible] a te. Quia hec dicit
dominus deus cum dedero te urbem deso
latam sicut civitates que non habitan
tur et adduxero super te abyssum et o
perueriint te aque multe et detraxero te
cum his qui descendunt in lacum ad po
pulum sempiternum: et collocavero
te in terra novissima sicut solitudines
veteres cum his qui deducuntur in la
cum ut non habiteris. Porro cum dedero
gloriam in terra viventium: in nichi
lum redigam te et non eris et requi
sita non invenieris ultra in sempiter
num dicit dominus deus. ·xxvii·
XXVII
ET factum est verbum domini ad
me dicens. Tu ergo fili hominis
assume super tyrum lamentum: et di
ces tyro que habitat in introitu maris
negotiationi populorum ad insulas
multas. Hec dicit dominus deus. O ty
re tu dixisti perfecti decoris ego sum: et in
corde maris sita. Finitimi tui qui te e
dificaverunt impleverunt decorem
tuum: abietibus de sanir extruxerunt
te cum omnibus tabulatis maris. Ce
drum de libano tulerunt ut facerent ti
bi malum: quercus de basan dolaverunt
in remos tuos. Transtra tua fecerunt
tibi ex ebore indico: et pretoriola de in

filiis italie. Byssus varia de egypto tex
ta est tibi in velum ut poneretur in
malo: iacinctus et purpura de insul'
elisa facta sunt operimentum tuum
habitatores sydonis et arady: fuerunt
remiges tui. Sapientes tui tyre facti
sunt gubernatores tui: senes biblii et
prudentes eius habuerunt nautas ad
ministerium varie supellectil' tue.
Omnes naves maris et naute ear
fuerunt in populo negociationis tue
Perse et lidii et libies erant in exercitu
tuo viri bellatores tui clypeum et galeam
suspenderunt in te pro ornatu tuo: filii
aradii cum exercitu tuo erant super
muros tuos in circuitu tuo sed et pigm
ei qui erant in turribus tuis pharetras su
as suspenderunt in muris tuis per gyrum
ipsi compleverunt pulcritudinem tu
am Carthaginenses negociatores tui
a multitudine cunctarum diviciarum
argento ferro stagno plumboque reple
verunt nundinas tuas. Grecia thubal
et mosoch ipsi institores tui: mancipia
et vasa erea adduxerunt populo tuo
de domo thogorma: equos et equites et
mulos adduxerunt ad forum tuum fi
lii dedan negociatores tui: insule mul
te negociatio manus tue dentes ebur
neos et hebeninos commutaverunt
in precio tuo. Syrus negociator tuus
propter multitudinem operum tuorum
gemmam purpuram et scutulata et
byssum et sericum et chodchod propo
suerunt in mercatu tuo. Juda et terra
israel ipsi institores tui in frumento
primo: balsamum et mel et oleum et
resinam proposuerunt in nundinis
tuis. Damascenus negociator tuus in
multitudine operum tuorum in multi
tudine diversarum opum: in vino
pingui in lanis coloris optimi. Dan et
grecia et mosel in nundinis tuis. pro
posuerunt ferrum fabrefactum: stacten et
calamus in negociatione tua. Dedan
institores tui in tapetibus ad sedendum
Arabia et universi principes cedar ipsi
negociatores manus tue. Cum agnis
et arietibus et hedis: venerunt ad te, ven
ditores saba et reema ipsi negociatores
tui cum universis primis aromatibus
et lapide precioso et auro: quod proposu
erunt in mercatu tuo. Aran et chenne
et eden negociatores tui saba assur
chelmad venditores tui. Ipsi negociato
res tui multifarie in involucris iacinc
ti et polimitorum gazarumque precio
sarum: que obvolute et astricte erant
funibus. Cedros quoque habebant in ne
gociationibus tuis: naves maris
principes tui in negociatione tua. et
repleta es et glorificata nimis in
corde maris. In aquis multis addu
xerunt te remiges tui. ventus auster
contrivit te in corde maris. Divicie
tue et thesauri tui et multiplex in
strumentum tuum: nautę tui et
gubernatores tui qui tenebant supel
lectilem tuam: et populo tuo preerant
viri quoque bellatores tui qui erant in
te cum universa multitudine tua que
est in medio tui cadent in corde maris
in die ruine tue. A sonitu clamoris
gubernatorum tuorum conturba
buntur classes: et descendent de navi
bus suis omnes qui tenebant remum,
naute et universi gubernatores maris
in terra stabunt et ululabunt super
te voce magna et clamabunt ama
re et superiacient pulverem capiti
bus suis: et cinere conspergentur et tra
dent super te calvicium et accingentur
ciliciis: et plorabunt te in amaritudine
anime ploratu amarissimo et
assument super te carmen lugubre
et plangent te. Que est ut tyrus que
obmutuit in medio maris: que in
exitu negociationum tuarum de
maris implesti populos multos in
multitudine diviciarum tuarum et
populorum tuorum ditasti reges terre
Nunc contrita es a mari in profun
dis aquarum: opes tue et omnis mul
titudo tua que erat in medio tui ce
ciderunt. universi habitatores insularum
obstupuerunt super te: et reges earum
omnes tempestate perculsi mutave
runt vultus. Negociatores populo
rum sibilaverunt super te: ad nichilum
deducta es et non eris usque in perpe
tuum. · xxviii ·

Et factus est sermo domini ad
me dicens. Fili hominis dic
principi tyri. Hec dicit dominus deus
eo quod elevatum est cor tuum et di
xisti deus ego sum et in kathedra dei
sedi in corde maris cum sis homo et
non deus. et dedisti cor tuum quasi

al' hiemes
al' gēmā
al' coccū
al' mosel
negociatores tui
al' cum tu sis tecum

cor dei. ecce sapientior es tu daniele. Omne
secretum non est absconditum a te.
In sapientia et prudentia tua fecisti ti
bi fortitudinem: et adquisisti aurum
et argentum in thesauris tuis. In
multitudine sapientie tue et in nego
tiatione tua multiplicasti tibi fortitu
dinem: et elevatum est cor tuum in
fortitudine tua. Propterea hec dicit dominus
deus eo quod elevatum est cor tuum quasi
cor dei: iccirco ecce ego adducam super te
alienos robustissimos gentium. et
nudabunt gladios suos super pulcri
tudinem sapientie tue et polluent de
corem tuum. Interficient et detrahent
te: et morieris in interitu occisorum in
corde maris. Numquid dicens loqueris
deus ego sum coram interficientibus te
cum sis homo et non deus. in manu
occidentium te. Morte incircumcisorum
morieris in manu alienorum: quia
ego locutus sum ait dominus deus. Et
factus est sermo domini ad me dicens.
Fili hominis. leva planctum super
regem tyri et dices ei. Hec dicit dominus
deus. Tu signaculum similitudinis
plenus sapientia et perfectus decore. in
deliciis paradisi dei fuisti. Omnis la
pis preciosus operimentum tuum:
sardius topazius et iaspis. chrisolitus
et onix et berillus. saphirus et car
bunculus et smaragdus. Aurum opus
decoris tui: et foramina tua in die qua
conditus es preparata sunt. Tu cherub
extentus et protegens: et posui te in
monte sancto dei. In medio lapidum
ignitorum ambulasti perfectus in
viis tuis a die conditionis tue: donec
inventa est iniquitas in te. In multitu
dine negotiationis tue repleta sunt
interiora tua iniquitate et peccasti
et eieci te de monte dei. et perdidi te. o
cherub protegens de medio lapidum
ignitorum. Et elevatum est cor tuum
in decore tuo perdidisti sapientiam tuam
in decore tuo. In terram proieci te:
ante faciem regum dedi te ut cerne
rent te. In multitudine iniquitatum
tuarum: et iniquitate negotiationis
tue polluisti sanctificationem tuam.
Producam ergo ignem de medio
tui qui comedat te: et dabo te in cinerem
super terram in conspectu omni
um videntium te. Omnes qui viderunt
te in gentibus obstupescent super te: nichi
li factus es et non eris in perpetuum.
Et factus est sermo domini ad me dicens.
Fili hominis pone faciem tuam contra
sidonem. et prophetabis de ea et dices. Hec
dicit dominus deus. Ecce ego ad te sydon
et glorificabor in medio tui. et scient
quia ego dominus cum fecero in ea
iudicia et sanctificatus fuero in ea.
et inmittam ei pestilentiam et sangui
nem in plateis eius: et corruent in
terfecti in medio eius gladio per circui
tum: et scient quia ego dominus et non
erit ultra domui israel offendiculum
amaritudinis. et spina dolorem in
ferens undique per circuitum eorum qui
adversantur eis. et scient quia ego do
minus deus. Hec dicit dominus deus.
Quando congregavero domum israel
de populis in quibus dispersi sunt et sancti
ficabor in eis coram gentibus: et habi
tabunt in terra sua quam dedi ser
vo meo iacob. et habitabunt in ea
secure: et edificabunt domos. et planta
bunt vineas et habitabunt confi
denter cum fecero iudicia in omnibus
qui adversantur eis per circuitum: et
scient quia ego dominus deus eorum. XXIX. XXIX
In anno decimo in duodecimo mense
in una die mensis factum est verbum
domini ad me dicens. Fili hominis
pone faciem tuam contra pharao
nem regem egypti et prophetabis
de eo: et de egypto universa. loquere
et dices. Hec dicit dominus deus. Ecce
ego ad te pharao rex egypti draco
magne qui cubas in medio fluminum
tuorum. Squamis tuis et extraham
te de medio fluminum tuorum. et u
niversi pisces tui squamis tuis ad
herebunt et proiciam te in desertum
et omnes pisces fluminis tui super
faciem terre cades: non colligeris ne
que congregaberis. Bestiis terre et vo
latilibus celi dedi te ad devorandum
et scient omnes habitatores egypti
quia ego dominus pro eo quod fuisti
baculus harundineus domui israel
quando apprehenderunt te manu
sua et confractus es et lacerasti om
nem humerum eorum et dissolvisti
omnes renes eorum: et in innitentibus
eis super te comminutus es. Prop
terea hec dicit dominus deus. ecce ego

Et dicis meus est fluvius. Et ego feci memetipsum. Et ponam frenum in maxillis tuis et agglutinabo pisces fluminum tuorum.

adducam super te gladium et interficiam
de te hominem et iumentum et erit
terra egypti in desertum et in solitudi
nem: et scient quia ego dominus eo
quod dixeris fluvius meus est et ego
feci eum: idcirco ecce ego ad te et ad flu
mina tua daboque terram egypti in so
litudines. Gladio dissipatam a turre
syenes: usque ad terminos ethiopie. Non
pes transibit per eam pes hominis: neque pes
iumenti gradietur in ea et non ha
bitabitur quadraginta annis. Dabo
que terram egypti desertam in medio
terrarum desertarum et civitates
eius in medio urbium subversarum
erunt desolate quadraginta annis.
Et dispergam egyptios in nationes
et ventilabo eos in terras: quia hec
dicit dominus deus post finem qua
draginta annorum congregabo egyp
tum de populis in quibus dispersi fuerant
et reducam captivitatem egypti et
collocabo eos in terra phatures in ter
ram nativitatis sue: et erunt ibi in
regnum humile. Inter regna cetera
erit humillima: et non elevabitur
ultra super nationes. Et imminuam
eos ne imperent gentibus neque erunt
ultra domui israel in confidentia do
centes iniquitatem ut fugiant et
sequantur eos et scient quia ego do
minus deus. Et factum est in vicesi
mo et septimo anno in primo in u
na mensis factum est verbum domini
ad me dicens fili hominis nabugo
donosor rex babylonis: servire fecit
exercitum suum servitute magna
adversus tyrum. Omne caput decal
vatum et omnis humerus depila
tus est: et merces non est reddita ei
neque exercitui eius de tyro pro servi
tute qua servivit michi adversus eam.
Propterea hec dicit dominus deus
Ecce ego dabo nabugodonosor regem
babylonis in terra egypti et capiet
multitudinem eius et depredabitur
manubias eius et diripiet spolia eius
et erit merces exercitui illius: et opera
pro quo servivit adversus eam. Dedi
ei terram egypti: pro eo quod labora
verit michi ait dominus deus. In
die illo pullulabit cornu domui israel
et tibi dabo apertum os in medio eorum
et scient quia ego dominus. XXX.

Et factum est verbum domini XXX
ad me dicens. fili hominis
propheta et dic. hec dicit dominus deus
ululate. ve. ve. diei. quia iuxta
est dies: et appropinquat dies domini
dies nubis tempus gentium erit. Et
veniet gladius in egyptum. Et erit
pavor in ethiopia cum ceciderint
vulnerati in egypto: et ablata fuerit
multitudo illius et destructa funda
menta eius. Ethiopia et libia. et lidi
et omne reliquum vulgus et chub
et filii terre federis: cum eis gladio
cadent. hec dicit dominus deus. Et
corruent fulcientes egyptum et des
truetur superbia imperii eius a turre
siene gladio cadent in ea ait dominus
exercituum. Et dissipabuntur in me
dio terrarum desolatarum: et urbes
eius in medio civitatum desertarum
erunt et scient quia ego dominus cum
dedero ignem in egypto: et at
triti fuerint omnes auxiliatores eius.
In die illa egredientur nuncii a fa
cie mea in trieribus ad conterendam
ethiopie confidentiam: et erit pavor
in eis in die egypti quia absque du
bio veniet. hec dicit dominus deus.
Et cessare faciam multitudinem e
gypti in manu nabugodonosor re
gis babylonis ipse et populus eius
cum eo fortissimi gentium adducen
tur ad disperdendam terram et eva
ginabunt gladios suos super egyptum
et implebunt terram interfectis: et
faciam alveos fluminum aridos
Et tradam terram in manus pes
simorum et dissipabo terram et ple
nitudinem eius in manus alienorum
Ego dominus locutus sum. hec dicit
dominus deus et disperdam simulacra
et cessare faciam idola de memphis
et dux de terra egypti non erit amplius
et dabo terrorem in terra egypti. et dis
perdam terram phatures et dabo ignem
in taphnis et faciam iudicia in alexan
dria. Et effundam indignationem
meam super pelusium robur egypti
et interficiam multitudinem alexan
drie. et dabo ignem in egypto. Quasi
parturiens dolebit pelusium. et alexan
dria erit dissipata. et in memphis an
gustie cotidiane. Iuvenes eliopoleos
et bubasti gladio cadent: et ipse cap

due ducentur. et in taphnis nigrescet di-
es: cum contrivero ibi sceptra egypti
et defecerit in ea superbia egypti poten-
tie eius. Ipsam nubes operiet: filie autem
eius in captivitatem ducentur et faciam
iudicia in egypto: et scient quia ego dominus.
Et factum est in undecimo anno in primo
mense in septima mensis: factum est ver-
bum domini ad me dicens. Fili hominis
brachium pharaonis regis egypti con-
fregi. et ecce non est obvolutum ut res-
titueretur ei sanitas. ut ligaretur pan-
nis. ut fasciaretur linteolis et recepto
robore posset tenere gladium. Propterea
hec dicit dominus deus. Ecce ego ad
pharaonem regem egypti et commi-
nuam brachium eius forte sed confrac-
tum. Et deiciam gladium de manu eius
et dispergam egyptum in gentibus
et ventilabo eos in terris. Et confortabo
brachia regis babylonis: daboque gladi-
um meum in manu eius. et confringam
brachia pharaonis: et gement gemi-
tibus interfecti coram facie eius. Et con-
fortabo brachia regis babylonis et bra-
chia pharaonis concident: et scient quia
ego dominus cum dedero gladium
meum in manu regis babylonis et
extenderit eum super terram egypti et
dispergam egyptum in nationes. et
ventilabo eos in terras: et scient quia
ego dominus. XXXI.
Et factum est in anno undecimo
in tertio, prima mensis: factum
est verbum domini ad me dicens. Fili
hominis: dic pharaoni regi egypti et
populo eius. Cui similis factus es in
magnitudine tua? Ecce assur quasi ce-
drus in libano pulcher ramis et fron-
dibus nemorosus excelsusque altitudine
et inter condensas frondes elevatum est
cacumen eius. Aque nutrierunt illum
abyssus exaltavit eum. Flumina eius
manabant in circuitu radicum eius
et rivos suos emisit ad universa ligna
regionis. Propterea elevata est alti-
tudo eius super omnia ligna regionis
et multiplicata sunt arbusta eius: et
elevati sunt rami eius pre aquis mul-
tis. Cumque extendisset umbram suam in ra-
mis eius fecerunt nidos omnia vo-
latilia celi: et sub frondibus eius genu-
erunt omnes bestie saltuum. Et sub
umbraculo eius habitabat cetus

gentium plurimarum: eratque pulcher-
rimus in magnitudine sua et in dila-
tatione arbustorum suorum. Erat enim
radix illius iuxta aquas multas. Ce-
dri non fuerunt altiores illo in paradi-
so dei. abietes non adequaverunt summi-
tatem eius: et platani non fuerunt eque
frondibus illius. Omne lignum paradi-
si dei non est assimilatum illi et pulcri-
tudini eius: quoniam speciosum feci e-
um et multis condensisque frondibus. Et
emulata sunt eum omnia ligna vo-
luptatis: que erant in paradyso dei.
Propterea hec dicit dominus deus. Pro
eo quod sublimatus est in altitudine Al' latitudine
et dedit summitatem suam virentem
atque condensam: et elevatum est cor
eius in altitudine sua: tradidi eum
in manu fortissimi gentium faciens
faciet ei: iuxta impietatem eius eieci
eum et succident illum alieni et cru-
delissimi nationum et proicient eum
super montes: et in cunctis convallibus
corruent rami eius. Et confringentur
arbusta eius in universis rupibus terre:
et recedent de umbraculo eius omnes
populi terre et relinquent eum. In rui-
na eius habitaverunt omnia volati-
lia celi: et in ramis eius fuerunt u-
niverse bestie regionis. Quam ob rem non
elevabuntur in altitudine sua omnia
ligna aquarum neque ponent sublimi-
tatem suam inter nemorosa atque fron-
dosa: nec stabunt in sublimitate sua
omnia que irrigantur aquis: quia
omnes traditi sunt in mortem ad
terram ultimam in medio filiorum
hominum: ad eos qui descendunt in
lacum. Hec dicit dominus deus. In die
qua descendit ad inferos feci luctum:
operui eum abysso et prohibui flumina
eius: et coercui aquas multas. Con-
tristatus est super eum libanus: et om-
nia ligna agri: concussa sunt. A soni-
tu ruine eius commovi gentes. cum
deducerem eum ad infernum: cum his
qui descendebant in lacum. Et consolata
sunt in terra infima omnia ligna vo-
luptatis egregia atque preclara in li-
bano: universa que irrigabantur aquis.
Nam et ipsi cum eo descendent ad infer-
num ad interfectos gladio: et brachi-
um uniuscuiusque sedebit sub umbra-
culo eius in medio nationum. Cui

assimilatus es o inclite atque sublimis
inter ligna voluptatis. Ecce deductus
es cum lignis voluptatis ad terram
ultimam. In medio incircumcisorum
dormies cum his qui interfecti sunt
XXXII gladio. Ipse est pharao et omnis mul-
titudo eius dicit dominus deus. xxxii.
ET factum est in duodecimo anno
in mense duodecimo in una
mensis: factum est verbum domini ad
me dicens. Fili hominis: assume la-
mentum super pharaonem regem e-
gypti: et dices ad eum leoni gentium
assimilatus es. et draconi qui est in
mari et ventilabas cornu in fluminibus
tuis: et conturbabas aquas pedibus tuis
et conculcabas flumina eorum. prop-
terea hec dicit dominus deus. Expandam
super te rete meum in multitudine po-
pulorum multorum: et extraham te
in sagena mea. Et proiciam te in terram
super faciem agri abiciam te. Et habita-
re faciam super te omnia volatilia ce-
li: et saturabo de te bestias universe terre
et dabo carnes tuas super montes: et im-
plebo colles tuos sanie tua. et irriga-
bo terram fetore sanguinis tui super
montes: et valles implebuntur ex
te et operiam cum extinctus fueris celum (et celos)
et nigrescere faciam stellas eius. Solem
nube tegam: et luna non dabit lumen
suum. Omnia luminaria celi me-
rere faciam super te: et dabo tenebras
super terram tuam dicit dominus deus
cum ceciderint vulnerati tui in medio
terre ait dominus deus et irritabo cor
multorum populorum: cum induxero
contritionem tuam in gentibus super
terras quas nescis. Et stupescere faciam
super te populos multos et reges eorum
horrore nimio formidabunt super te
cum volare ceperit gladius meus super
facies eorum. Et obstupescent repente
singuli pro anima sua in die ruine
tue: quia hec dicit dominus deus Gla-
dius regis babylonis veniet tibi:
in gladiis fortium deiciam multitu- (A. propter universas iniquitates quas operatus es)
dinem tuam. Inexpugnabiles gentes
omnes hec. Et vastabunt superbiam e-
gypti: et dissipabitur multitudo eius
Et perdam omnia iumenta eius que
erant super aquas plurimas: et non
conturbabit eas pes hominis ultra:
neque ungula iumentorum turbabit

eas. Tunc purissimas reddam aquas
eorum: et flumina eorum quasi ole-
um adducam ait dominus deus
cum dedero terram egypti desolatam.
Deseretur autem terra a plenitudi-
ne sua quando percussero omnes ha-
bitatores eius: et scient quia ego do-
minus. Planctus est: et plangent
eum; super egyptum et super multitudi- (filie gentium plangent eum)
ne eius plangent eum ait dominus
deus. Et factum est in duodecimo an-
no in quinta decima mensis factum
est verbum domini ad me dicens. fi-
li hominis: cane carmen lugubre
super multitudinem egypti: et detra-
he eam ipsam et filias gentium ro-
bustarum ad terram ultimam.
cum his qui descendunt in lacum
Quo pulchrior es: descende et dormi
cum incircumcisis in medio inter-
fectorum gladio cadent. Gladius da-
tus est: attraxerunt eum et omnes
populos eius. loquentur ei potentissi-
mi robustorum de medio inferni
qui cum auxiliatoribus eius descende-
runt: et dormierunt incircumcisi
interfecti que gladio. Ibi assur et
omnis multitudo eius: in circuitu
illius sepulchra eius. Omnes interfec-
ti et qui ceciderunt gladio quorum
data sunt sepulcra in novissimis la-
ci. Et facta est multitudo eius per gyr-
um sepulcri eius: universi interfecti ca-
dentes que gladio: qui dederant quon-
dam formidinem in terra viventium.
Ibi elam et omnis multitudo eius
per gyrum sepulcri sui. Omnes hi
interfecti ruentes que gladio: qui de-
scenderunt incircumcisi ad terram
ultimam qui posuerunt terrorem
suum in terra viventium. et porta-
verunt ignominiam suam cum
his qui descendunt in lacum. In medio
interfectorum posuerunt cubile e-
ius in universis populis eius in circuitu
eius sepulcrum illius. Omnes hi in-
circumcisi interfectique gladio. dede-
rant enim terrorem suum in terra
viventium: et portaverunt igno-
miniam suam cum his qui descen-
dunt in lacum. In medio interfectorum
positi sunt. Ibi mosoch et thubal et
omnis multitudo eius: in circuitu il-
lius sepulcra eius. Omnes hi incir-

incircumcisi interfectique et cadentes gladio
quia dederunt formidinem suam in
terra viventium. Et non dormient
cum fortibus cadentibusque incircumcisis
qui descenderunt ad infernum cum
armis suis et posuerunt gladios suos
sub capitibus suis: et fuerunt iniquita
tes eorum in ossibus eorum quia terrores
fortium facti sunt in terra viventium
Et tu ergo in medio incircumcisorum
contereris: et dormies cum interfectis
gladio. Ibi idumea et reges eius et
omnes duces eius qui dati sunt cum
exercitu suo cum interfectis gladio et
qui cum incircumcisis dormierunt
et cum his qui descenderunt in lacum.
Ibi principes aquilonis omnes. et
universi venatores qui deducti sunt
cum interfectis gladio paventes et in
sua fortitudine confusi: qui dormierunt
incircumcisi cum interfectis gladio
et portaverunt confusionem suam
cum his qui descenderunt in lacum. Vi
dit eos pharao et consolatus est super
universa multitudine sua que interfec
ta est gladio, cum his qui descenderunt
in lacum pharao et omnis exercitus
eius ait dominus deus quia dedit ter
rorem suum in terra viventium
et dormivit in medio incircumciso
rum cum interfectis gladio pharao
et omnis multitudo eius ait domi
nus deus. ·xxxiii·
Et factus est sermo domini ad
me dicens. fili hominis. loquere ad fi
lios populi tui: et dices ad eos Terra
cum induxero super eam gladium
et tulerit populus terre virum u
num de novissimis suis et constituerit
eum super se speculatorem et ille
viderit gladium venientem super
terram et cecinerit bucina et adnun
tiaverit populo: audiens autem
quisquis ille est sonum bucine non se
observaverit veneritque gladius et
tulerit eum: sanguis ipsius super
caput eius erit. Sonum bucine audivit
et non se observavit: sanguis eius
in ipso erit ~~Si autem se observaverit~~
~~sanguis eius in ipso erit~~ Si autem
se custodierit: animam suam salva
vit. Quod si speculator viderit gla
dium venientem et non insonuerit
bucina: et populus non se custodierit

et venerit gladius et tulerit de eis ani
mam: ille quidem ~~animam suam~~ in iniqui
tate sua captus est: sanguinem autem
eius de manu speculatoris requiram. non populus terre sed ego
Et tu fili hominis speculatorem dedi te do
mui israel. Audiens ergo ex ore meo ser
monem: adnuntiabis eis ex me. Si me
dicente ad impium impie morte mori
eris: non fueris locutus ut se custodiat
impius a via sua: ipse impius in ini
quitate sua: morietur: sanguinem autem
eius de manu tua requiram. Si autem
adnuntiante te ad impium ut a viis suis
convertatur non fuerit conversus a via
sua: ipse in iniquitate sua morietur por
ro tu animam tuam liberasti. Tu ergo
fili hominis: dic ad domum israel Sic
locuti estis dicentes Iniquitates nostre
et peccata nostra super nos sunt: et in ip
sis nos tabescimus. Quomodo ergo vi
vere poterimus? Dic ad eos Vivo ego di
cit dominus deus. nolo mortem impii
sed ut revertatur impius a via sua et
vivat. Convertimini a viis vestris pessi
mis et quare moriemini domus israel
Tu itaque fili hominis dic ad filios popu
li tui. Iustitia iusti non liberabit eum
in quacumque die peccaverit: et impietas
impii non nocebit ei in quacumque
die conversus fuerit ab impietate su
a et iustus non poterit vivere in iusti
tia sua in quacumque die peccaverit Eti
am si dixero iusto quod vita vivat et · sua
confisus in iustitia sua fecerit iniqui
tatem. omnes iustitie eius oblivioni tra
dentur: et in iniquitate sua quam operatus
est in ipsa morietur. Si autem dixero
impio morte morieris et egerit peni
tentiam a peccato suo feceritque iudici
um et iustitiam et pignus restituerit
ille impius. rapinamque reddiderit in
mandatis vite ambulaverit. nec fe
cerit quicquam iniustum vita vivet et
non morietur Omnia peccata eius
que peccavit non imputabuntur ei.
iudicium et iustitiam fecit: vita vivet
Et dixerunt filii populi tui. Non est equi
ponderis via domini: et ipsorum via
iniusta est Cum enim recesserit iustus
a iustitia sua feceritque iniquitates: mo
rietur in eis. Et cum recesserit impius
ab impietate sua feceritque iudicium et
iustitiam vivet in eis et dicitis. Non est
recta via domini. Unumquemque iux

uias suas iudicabo de uobis domus israel.
Et factum est in duodecimo anno in de
cimo mense in quinta mensis trans
migrationis nostre: uenit ad me qui fu
gerat de ierusalem dicens uastata est ciui
tas. Manus autem domini facta fuerat
ad me uespere antequam ueniret qui fuge
rat: aperuitque os meum donec ueniret
ad me mane et aperto ore meo non silui
amplius et factum est uerbum domini
ad me dicens. Fili hominis: qui habitant
in ruinosis his super humum israel.
loquentes aiunt. Unus erat abraham:
et hereditate possedit terram. Nos autem
multi sumus: nobis data est terra in
possessionem. Idcirco dices ad eos. Hec di
cit dominus deus. Qui in sanguine
comeditis et oculos uestros leuatis ad
inmunditias uestras. et sanguinem
funditis: numquid terram hereditate
possidebitis? Stetistis in gladiis uestris
uestras fecistis abhominationes, et unusquis
que uxorem proximi sui polluit et ter
ram hereditate possidebitis. Hec dices
ad eos. Sic dicit dominus deus. Uiuo
ego quia qui habitant in ruinosis: gla
dio cadent et qui in agro est: bestiis tra
detur ad deuorandum. Qui autem in
presidiis et in speluncis sunt: peste mo
rientur. Et dabo terram in solitudinem
al' superbia et in desertum: et deficiet superba fortitu
do eius et desolabuntur montes israel
eo quod nullus sit qui per eos transeat
et scient quia ego dominus cum dedero
terram eorum desolatam et desertam
propter uniuersas abhominationes
suas quas operati sunt. Et tu fili homi
nis: filii populi tui qui loquuntur de te iux
ta muros et in ostiis domorum et dicit
unus ad alterum uir ad proximum
suum loquentes: uenite et audiamus
quis sit sermo egrediens a domino. Et
ueniunt ad te quasi si ingrediatur populus meus
et sedent coram te populus ~~meus~~ et au
diunt sermones tuos et non faciunt
eos: quia in canticum oris sui uertunt
illos et auaritiam suam sequitur cor
eorum. Et es eis quasi carmen musicum
quod suaui dulcique sono canitur. Et au
dient uerba tua: et non facient ea. Et cum
uenerit quod predictum est ecce enim ue
al' prophete nit: tunc scient quod prophetes fuerit in
al' in medio eorum ter eos. xxxiiij.
XXXIIII Et factum est uerbum domini ad
me dicens. Fili hominis. propheta de pas
toribus israel: propheta et dices pastoribus.
Hec dicit dominus deus. Ue pastoribus
israel: qui pascebant semetipsos. Nonne
greges pascuntur a pastoribus? lac co
medebatis: et lanis operiebamini et
quod crassum erat occidebatis: gregem
autem meum non pascebatis. Quod
infirmum fuit non consolidastis: et
quod egrotum non sanastis quod frac
tum est non alligastis: et quod abiec
tum est non reduxistis. Quod perierat non
quesistis: sed cum austeritate impera
batis eis et cum potentia. et disperse sunt
oues mee eo quod non esset pastor: et fac
te sunt in deuorationem omnium besti
arum agri et disperse sunt. Errauerunt
greges mei in cunctis montibus et
et in uniuerso colle excelso: et super omnem
faciem terre dispersi sunt greges
mei et non erat qui requireret. Propter
~~erat inquam qui requireret.~~ Propter
ea pastores audite uerbum domini.
uiuo ego dicit dominus deus: quia
pro eo quod facti sunt greges mei
in rapinam et oues mee in deuora
tionem omnium bestiarum agri eo
quod non esset pastor. neque enim quesi
erunt pastores gregem meum sed
pascebant pastores semetipsos et gre
ges meos non pascebant: propterea
pastores audite uerbum domini. Hec
dicit dominus deus. Ecce ego ipse super
pastores requiram gregem meum
de manu eorum et cessare eos faciam
ut ultra non pascant gregem meum.
nec pascant ultra pastores semet
ipsos et liberabo gregem meum de
ore eorum et non erit ultra eis in es
cam. quia hec dicit dominus deus. ecce
ego ipse requiram oues meas et
uisitabo eas sicut uisitat pastor gre
gem suum in die quando fuerit in
medio ouium suarum dissipatarum
Sic uisitabo oues meas et liberabo
eas de omnibus locis in quibus disperse
fuerant in die nubis et caliginis. et
educam eas de populis et congrega
bo eas de terris. et inducam eas in
terram suam et pascam eas in
montibus israel: in riuis et in cunctis
sedibus terre. In pascuis uberrimis pas
cam eas: et in montibus excelsis israel
erunt pascue eorum. Ibi requiescent

in herbis virentibus: et in pascuis pin
guibus pascentur super montes israel.
Ego pascam oves meas: et ego eas
accubare faciam dicit dominus deus.
Quod perierat requiram: et quod ab
iectum erat reducam: et quod fractum
fuerat alligabo: et quod infirmum
erat consolidabo et quod pingue et
forte custodiam: et pascam illas in
iudicio. Vos autem greges mei: Hec
dicit dominus deus. Ecce ego iudico
inter pecus et pecus: arietum et hirco
rum. Nonne vobis satis erat pascua
bona depasci: Insuper et reliquias
pascuarum vestrarum conculcastis pedibus
vestris. Et cum purissimam biberetis
aquam: reliquam pedibus vestris tur
babatis. Et oves mee his que concul
cata pedibus vestris fuerant pascebantur:
et que pedes vestri turbaverant hec bi
bebant. Propterea hec dicit dominus
deus ad vos. Ecce ego ipse iudico inter
pecus pingue et macilentum: pro
eo quod lateribus et humeris impin
gebatis: et cornibus vestris ventilabatis
omnia infirma pecora donec disper
gerentur foras: salvabo gregem
meum et non erit ultra in rapinam:
et iudicabo inter pecus et pecus. Et
suscitabo super ea pastorem unum qui
pascat ea servum meum david: ipse
pascet ea. Et ipse erit eis in pastorem.
Ego autem dominus ero eis in
deum et servus meus david prin
ceps in medio eorum. Ego dominus
locutus sum. Et faciam cum eis pac
tum pacis: et cessare faciam bestias
pessimas de terra: et qui habitant in
deserto securi dormient in saltibus. Et
ponam eos in circuitu collis mei be
nedictionem: et educam imbrem in
tempore suo. Pluvie benedictionis
erunt: et dabit lignum agri fructum
suum et terra dabit germen suum.
Et erunt in terra sua absque timore
et scient quia ego dominus cum
contrivero catenas iugi eorum: et
eruero eos de manu imperantium si
bi. Et non erunt ultra in rapinam
gentibus neque bestie terre devorabunt
eos: sed habitabunt confidenter absque
ullo terrore et suscitabo eis germen
insigne nominatum et non erunt ul
tra imminuti fame in terra neque

portabunt amplius obprobria gentium.
et scient quia ego dominus deus eorum
cum eis: et ipsi populus meus domus
israel ait dominus deus: Vos autem
greges mei greges pascue mee homines
estis et ego dominus deus vester dicit do
minus deus. ·xxxv·

XXXV

Et factus est sermo domini ad
me dicens. Fili hominis pone faciem tu
am adversum montem seir: et propheta
bis de eo et dices illi. Hec dicit dominus al' ad eum
deus. Ecce ego ad te mons seir et exten
dam manum meam super te: et dabo
te desolatum atque desertum urbes tuas
demoliar et tu desertus eris. et scies quia
ego dominus: eo quod fueris inimicus
sempiternus. et concluseris filios israel
in manus gladii in tempore afflicti
onis eorum: in tempore iniquitatis eo
rum extreme. Propterea vivo ego di
cit dominus deus quoniam sangui
ni tradam te: et sanguis te persequetur:
et cum sanguinem oderis: sanguis per
sequetur te. et dabo montem seir deso
latum et desertum: et auferam de eo
euntem et redeuntem et implebo mon
tes occisorum suorum. In collibus tuis et
in vallibus tuis atque in torrentibus in
terfecti gladio cadent. In solitudines
sempiternas tradam te: et civitates tue
non habitabuntur: et scies quoniam
ego dominus. Eo quod dixeris due gen
tes et due terre mee erunt et heredi
tate possidebo eas: cum esset dominus
ibi: propterea vivo ego dicit dominus
deus: quia faciam iuxta iram tuam
et secundum zelum tuum quem fe
cisti odio habens eos. Et notus effici
ar per eos cum te iudicavero. et scies quia
ego dominus. Audivi universa obpro
bria tua que locutus es de montibus
israel dicens: deserti nobis dati sunt
ad devorandum. Et insurrexistis su
per me ore vestro et derogastis adversum
me: verba vestra ego audivi. Hec dicit
dominus deus. Letante universa terra
in solitudinem te redigam. Sicut
gavisus es super hereditatem domus israel
eo quod fuerit dissipata sic faciam tibi.
Dissipatus eris mons seir: et idumea
omnis: et scies quia ego dominus. ·xxxvi· al' faciet

XXXVI

Tu autem fili hominis propheta
super montes israel et dices.
Montes israel. audite verbum domini

Hec dicit dominus deus eo quod dixe
rit inimicus de vobis euge altitudines
sempiterne in hereditatem date sunt
nobis: propterea vaticinare et dic
Hec dicit dominus deus Pro eo quod
desolati estis et conculcati per circuitum
et facti in hereditatem reliquis gen
tibus et ascendistis super labium lin
gue et obprobrium populi: propterea
montes israel audite verbum domini
dei Hec dicit dominus deus montibus
et collibus torrentibus vallibus que et desertis
parietinis: et urbibus derelictis que depo
pulate sunt et sub sannatione a reliquis
gentibus per circuitum. Propterea hec
dicit dominus deus Quoniam in ig
ne zeli mei locutus sum de reliquis
gentibus et de idumea universa que de
derunt terram meam sibi in heredi
tatem cum gaudio et toto corde et ex
animo et eiecerunt eam ut vastarent
ideirco vaticinare super humum israel
et dices montibus et collibus iugis et
vallibus Hec dicit dominus deus. Ecce
ego in zelo meo et in furore meo lo
cutus sum: eo quod confusionem
gentium sustinueritis. Ideirco hec
dicit dominus deus Ego levavi ma
num meam ut gentes que in circui
tu vestro sunt ipse confusionem suam
portent. Vos autem montes israel
ramos vestros germinetis. et fructum
vestrum afferatis populo meo israel prope
enim est ut veniat: quia ecce ego
ad vos. et convertar ad vos. Et ara
bimini: et accipietis sementem Et
multiplicabo in vobis homines
omnemque domum israel: et habita
buntur civitates et ruinosa instau
rabuntur et replebo vos hominibus
et iumentis: et multiplicabuntur et
crescent. Et habitare vos faciam sicut
a principio: bonisque donabo maioribus
quam habuistis ab initio. Et scietis
quia ego dominus Et adducam super
vos homines populum meum israel
et hereditate possidebunt te. et eris eis
in hereditatem et non addes ultra ut
absque eis sis. Hec dicit dominus deus Pro
eo quod dicunt de vobis devoratrix
hominum es et suffocans gentem
tuam. propterea homines non come
des amplius et gentem tuam non
necabis ultra ait dominus deus Nec

al' precibus

auditam faciam in te amplius con
fusionem gentium et obprobrium
populorum nequaquam portabis
et gentem tuam non amittes am
plius ait dominus deus
Et factum est verbum domini
ad me dicens. fili hominis:
domus israel habitaverunt in hu
mo sua: et polluerunt eam in vi
is suis et in studiis suis Iuxta immun
diciam menstruate: facta est via eo
rum coram me et effudi indignationem
meam super eos pro sanguine quem
effuderunt super terram: et in idolis
suis polluerunt eam. Et dispersi eos
in gentes et ventilati sunt in terras
Iuxta vias eorum. et adinventio
nes iudicavi eos Et ingressi sunt
ad gentes ad quas introierunt et
polluerunt nomen sanctum meum
cum diceretur de eis populus domini
iste est: et de terra eius egressi sunt
Et peperci nomini meo sancto: quod
polluerat domus israel in gentibus
ad quas ingressi sunt Ideirco dices
domui israel. Hec dicit dominus deus
Non propter vos ego faciam domus
israel: sed propter nomen sanctum
meum quod polluistis in gentibus
ad quas intrastis et sanctificabo no
men meum magnum quod pollutum
est inter gentes. quod polluistis in me
dio earum. ut sciant gentes quia ego
dominus ait dominus exercituum. cum
sanctificatus fuero in vobis coram
eis. Tollam quippe vos de gentibus
et congregabo de universis terris et
adducam vos in terram vestram et
effundam super vos aquam mun
dam et mundabimini ab omnibus in
quinamentis vestris: et ab universis ido
lis vestris mundabo vos. Et dabo vobis
cor novum et spiritum novum po
nam in medio vestri. Et auferam cor
lapideum de carne vestra: et dabo vobis cor
carneum cor: et spiritum meum
ponam in medio vestri. Et faciam ut in
preceptis meis ambuletis: et iudicia
mea custodiatis et operemini Et ha
bitabitis in terra quam dedi patribus
vestris et eritis michi in populum: et
ego ero vobis in deum. Et salvabo
vos ex universis inquinamentis
vestris: et vocabo frumentum et mul

tiplicabo illud et non imponam vobis
famem et multiplicabo fructum lig
ni et germina agri: ut non portetis
ultra obprobrium famis in gentibus
et recordabimini viarum vestrarum
pessimarum studiorumque non
bonorum: et displicebunt vobis ini
quitates vestre et scelera vestra. Non propter
vos ego faciam ait dominus deus
notum sit vobis. Confundimini et
erubescite super viis vestris domus
israel. Hec dicit dominus deus. In
die qua mundavero vos ex omnibus
iniquitatibus vestris et habitari fecero
urbes et instauravero ruinosa
et terra deserta fuerit exculta que
quondam erat desolata in oculis omnis
viatoris: dicent. Terra illa inculta
facta est ut ortus voluptatis. Et civi
tates deserte et destitute atque suffosse
munite sederunt. Et scient gentes que
cumque derelicte fuerint in circuitu
vestro quia ego dominus edificavi dis
sipata plantavique inculta: ego do
minus locutus sum et fecerim. Hec
dicit dominus deus. Adhuc in hoc in
venient me domus israel: ut faciam
eis. Multiplicabo eos sicut gregem
hominum: ut gregem sanctum:
ut gregem ierusalem in sollempnitatibus
eius. Sic erunt civitates deserte ple
ne gregibus hominum: et scient
quia ego dominus. ·XXXVII·
Facta est super me manus do
mini et eduxit me in spiritu do
mini et dimisit me in medio campi
qui erat plenus ossibus: et circumduxit
me per ea in gyro. Erant autem mul
ta valde super faciem campi siccaque
vehementer. Et dixit ad me: fili ho
minis: putas ne vivent ossa ista?
Et dixi: Domine deus tu nosti. Et dixit
ad me: vaticinare de ossibus istis: et di
ces eis. Ossa arida audite verbum
domini. Hec dicit dominus deus ossibus
his. Ecce ego intromittam in vos
spiritum et vivetis: et dabo super vos ner
vos et succrescere faciam super vos car
nes et superextendam in vobis cutem
et dabo vobis spiritum et vivetis et
scietis quia ego dominus. Et prophetavi
sicut preceperat michi dominus. Factus
est autem sonitus prophetante me
et ecce commotio. Et accesserunt ossa

ad ossa: unumquodque ad iuncturam su
am. Et vidi: et ecce super ea nervi et car
nes ascenderunt: et extenta est in eis cu
tis desuper et spiritum non habebant. Et
dixit ad me: vaticinare ad spiritum, hec di — vaticinare fili hominis
cit dominus deus. A quatuor ventis ve
ni spiritus: et insuffla super interfectos
istos et reviviscant. Et prophetavi sicut prece
perat michi et ingressus est in ea spiritus et
vixerunt. Steteruntque super pedes su
os: exercitus grandis nimis valde. Et
dixit ad me: fili hominis. ossa hec uni
versa: domus israel est. Ipsi dicunt. Aru
erunt ossa nostra. et periit spes nostra et ab
scisi sumus. Propterea vaticinare et
dices ad eos. Hec dicit dominus deus.
Ecce ego aperiam tumulos vestros et e — vos
ducam de sepulchris vestris populus
meus. Et inducam vos in terram — vestram
israel. et scietis quia ego dominus cum
aperuero sepulcra vestra. et eduxe
ro vos de tumulis vestris populus me
us: et dedero spiritum meum in vobis
et vixeritis. Et requiescere vos faciam
super humum vestram et scietis quia
ego dominus locutus sum et feci. ait
dominus deus. Et factus est sermo domini
ad me dicens. Et tu fili hominis: su
me tibi lignum unum et scribe super
illud iude et filiorum israel: sociorum
eius. Et tolle lignum alterum et scri
be super illud iude et ioseph: lignum
effraim et cuncte domus israel socio
rumque eius. Et adiunge illa unum ad al
terum tibi in lignum unum: et erunt
in unionem in manu tua. Cum autem
dixerint ad te filii populi tui loquen
tes. Nonne indicas nobis quid in
his tibi velis: loqueris ad eos. Hec
dicit dominus deus. Ecce ego assumam
lignum ioseph quod est in manu ef
fraim et tribus israel que iuncte sunt
ei. et dabo illas pariter cum ligno iude
et faciam eas in lignum unum: et
erunt unum in manu eius. Erunt
autem ligna super que scripseris in
manu tua in oculis in oculis eorum
et dices ad eos. Hec dicit dominus deus
Ecce ego assumam filios israel de
medio nationum ad quas abierunt
et congregabo eos undique et adducam
eos ad humum suam. Et faciam eos in
gentem unam in terra in montibus
israel: et rex unus erit omnibus im

perans Et non erunt ultra due gentes
nec diuidentur amplius in duo regna
neque polluentur ultra in idolis suis et
in abhominationibus et in cunctis in
iquitatibus suis. Et saluos eos faciam de
[illegible] sedibus suis [illegible] In quibus peccauerunt
et mundabo eos. et erunt michi populus
et ego ero eis deus: et seruus meus da
uid rex super eos et pastor unus erit
omnium eorum in iudiciis meis am
bulabunt et mandata mea custodient
et facient ea Et habitabunt super terram
quam dedi seruo meo iacob in qua
habitauerunt patres [illegible]: et habita
bunt super eam ipsi et filii eorum et
filii filiorum eorum usque in sempiternum
et dauid seruus meus princeps eorum
in perpetuum et percutiam illis fedus
pacis: pactum sempiternum erit eis
Et fundabo eos et multiplicabo: et da
bo sanctificationem meam in medio
eorum in perpetuum Et erit taberna
culum meum in eis. et ero eis deus
et ipsi erunt michi populus Et scient
gentes quia ego dominus sanctifica
tor israel cum fuerit sanctificatio me
a in medio eorum in perpetuum. xxxviii.

Quod gog.
Et vaticinare de eo et di
ces ad eum hec dicit dominus deus
Ecce ego ad te Gog pri
ncipem capitis mosoch
et thubal

XXXVIII

ET factus est sermo domini ad
me dicens fili hominis: pone
faciem tuam contra gog et terram ma
gog principem capitis mosoch et thu
bal: et uaticinare de eo et dices ad eum
Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad
te gog principem capitis mosoch et
thubal; et circumagam te: et ponam
frenum in maxillis tuis et educam
te et omnem exercitum tuum equos
et equites uestitos loricis uniuersos:
multitudinem magnam. hastam et
clypeum arripientium et gladium p
[illegible] perses et libies cum eis: omnes
scutati et galeati Gomer et uniuersa ag
mina eius domus thogorma latera
aquilonis: et totum robur eius populi
que multi tecum. Prepara et instrue te
et omnem multitudinem tuam que
coacervata est ad te: et esto eis in pre
ceptum. post dies multos uisitaberis
in nouissimo annorum uenies ad
terram que reuersa est a gladio con
gregata est de populis multis ad mon
tes israel qui fuerunt deserti iugiter
hec de populis educta est et habitaue
runt in ea confidenter uniuersi. Ascen

dens autem quasi tempestas uenies. et
quasi nubes ut operias terram: tu et o
mnia agmina tua. et populi multi tecum.
Hec dicit dominus deus. In die illa as
cendent sermones super cor tuum: et
cogitabis cogitacionem pessimam et di
ces. Ascendam ad terram absque muro:
ueniam ad quiescentes habitantesque
secure: omnes [illegible] habitant sine muro.
uectes. et porte non sunt eis. ut diripias
spolia. et inuadas predam: ut inferas
manum tuam super eos qui deserti fu
erant et postea restituti: et super popu
lum qui est congregatus ex gentibus
qui possidere cepit et esse habitator um
bilici terre. Saba et dedan et negociatores
res tharsis: et omnes leones eius di
cent tibi Numquid ad sumenda spolia
tu uenis? Ecce ad diripiendam predam
congregasti multitudinem tuam ut au
feras argentum et aurum. et aufe
res supellectilem atque substantiam
et diripias manubias infinitas. Propter
terea uaticinare fili hominis: et di
ces ad gog. Hec dicit dominus deus
Numquid non in die illa cum habi
tauerit populus meus israel confi
denter scies et uenies de loco tuo a
lateribus aquilonis tu et populi mul
ti tecum. ascensores equorum uniuersi
cetus magnus: et exercitus uehemens
et ascendes super populum meum
israel quasi nubes ut operias terram.
In nouissimis diebus eris: et adducam
te super terram meam: ut sciant omnes
gentes me cum sanctificatus fuero
in te in oculis eorum. O gog hec dicit
dominus deus Tu ergo ille es de quo
locutus sum in diebus antiquis in
manu seruorum meorum prophetarum
israel. qui prophetauerunt in diebus
illorum tempore ut adducerem te super
eos. Et erit in die illa in die aduentus
gog super terram israel ait dominus
deus: ascendet indignacio mea in fu
rore meo et in zelo meo: in igne ir
e mee locutus sum. quia in die illa
erit commocio magna super terram
israel et commouebuntur a facie
mea pisces maris et uolucres celi et
bestie agri: et omne reptile quod
mouetur super humum: cunctique
homines qui sunt super faciem ter
re Et subuertentur montes cadent se

pes: et omnis murus in terram corru
et: et convocabo adversus eum in cunc
tis montibus meis gladium ait dominus
deus. Gladius uniuscuiusque in fratrem
suum dirigetur et iudicabo eum peste
et sanguine et imbre vehementi et la
pidibus inmensis. Ignem et sulphur
pluam super eum et super exercitum
eius. et super populos multos qui sunt
cum eo et magnificabor et sanctificabor
et notus ero in oculis gentium multa
rum: et scient quia ego dominus. XXXIX.
Tu autem fili hominis, vati
cinare adversum gog et dices.
Hec dicit dominus deus Ecce ego super te
gog principem capitis mosoch et thu
bal: et circumagam te et reducam te
et ascendere te faciam de lateribus aq
uilonis: et adducam te super montes
israel. Et percutiam arcum tuum in
manu sinistra tua et sagittas tuas
de manu dextera tua deiciam. Sup
montes israel cades tu et omnia ag
mina tua et populi qui sunt tecum
feris et avibus et omni volatili et bes
tiis terre dedi te ad devorandum sup
faciem agri cades: quia ego locutus sum
ait dominus deus Et emittam ignem
in magog et in his qui habitant in
insulis confidenter: et scient quia e
go dominus. Et nomen sanctum me
um notum faciam in medio populi
mei israel: et non polluam nomen
sanctum meum amplius et scient
gentes quia ego dominus sanctus
israel Ecce venit et factum est: ait
dominus deus. Hec est dies de qua lo
cutus sum. Et egredientur habitatores
de civitatibus israel. et succendent et com
burent arma. clipeum et hastas: ar
cum et sagittas et baculos manuum
et contos et succendent ea igni septem
annis et non portabunt ligna de re
gionibus neque succidentur de saltibus:
quoniam arma succendent igni Et
depredabuntur eos quibus prede fuerant
et diripient vastatores suos ait dominus
deus Et erit in die illa dabo gog locum
nominatum sepulcrum in israel
vallem viatorum ad orientem ma
ris que obstupescere faciat pretereuntes
Et sepelient ibi gog et omnem mul
titudinem eius et vocabitur vallis
multitudinis gog: et sepelient eos

domus israel ut mundent terram sep
tem mensibus. Sepeliet autem eum omnis
populus terre et erit eis nominata di
es in qua glorificatus sum: ait dominus
deus et viros iugiter constituent lus
trantes terram qui sepeliant et requi
rant eos qui remanserant super faci
em terre ut emundent eam post men
ses autem septem querere incipient et
circuibunt peragrantes terram Cum
que viderint os hominis. statuent iux
ta illud titulum: donec sepeliant il
lud pollinctores in valle multitudi
nis gog Nomen autem civitatis a
mona: et mundabunt terram. Tu
ergo fili hominis hec dicit dominus
deus Dic omni volucri: cunctis que
bestiis agri Convenite properate con
currite undique ad victimam meam
quam ego immolo vobis: victimam
grandem super montes israel: ut
comedatis carnes et sanguinem biba
tis Carnes fortium comedetis: et san
guinem principum terre bibetis: a
rietum agnorum et hircorum tauror
que altilium et pinguium omnium Et
comedetis adipem in saturitatem: et
bibetis sanguinem in ebrietatem de
victima quam ego immolabo vobis et sa
turabimini super mensam meam
de equo et de equite forti: et de universis
viris bellatoribus ait dominus deus
et ponam gloriam meam in gentibus
et videbunt omnes gentes iudicium
meum quod fecerim et manum meam
quam posuerim super eos: et scient
domus israel quia ego dominus deus
eorum a die illa et deinceps. Et scient
gentes quoniam in iniquitate sua
capta sit domus israel. eo quod dere
liquerint me: et abscondi faciem
meam ab eis ÷ et tradidi eos in manus
hostium eorum et ceciderunt gladio uni
versi. Iuxta immunditiam eorum
et scelus feci eis: et abscondi faciem
meam ab illis. Propterea hec dicit
dominus deus. Nunc reducam capti
vitatem iacob et miserebor omnis do
mus israel: et assumam zelum pro
nomine sancto meo et portabunt con
fusionem suam. et omnem prevari
cationem qua prevaricati sunt in
me. cum habitaverint in terra sua
confidenter neminem formidantes.

al' polutores

÷ universis avibus

et reduxero eos de populis et congrega
uero de terris inimicorum suorum:
et sanctificatus fuero in eis in oculis
gentium plurimarum. Et scient
quia ego dominus deus eorum eo quod
transtulerim eos in nationes et con
gregauerim eos super terram suam
et non dereliquerim quemquam ex eis ibi
et non abscondam ultra faciem meam
ab eis: eo quod effuderim spiritum
meum super omnem domum israel
ait dominus deus. ·xl·
XL In uicesimo et quinto anno trans
migrationis nostre in exordio anni
decima mensis. quarto decimo anno
postquam percussa est ciuitas: in ipsa
hac die facta est super me manus do
mini et adduxit me illuc in ui
sionibus dei. Adduxit me in terra israel
et dimisit me super montem excelsum
nimis: super quem erat quasi edifi
cium ciuitatis uergentis ad austrum:
et introduxit me illuc. Et ecce uir
cuius erat species quasi species eris et
funiculus lineus in manu eius: et
calamus mensure in manu eius. Sta
bat autem in porta. et locutus est ad
me idem uir. Fili hominis. uide oculis
tuis et auribus tuis audi et pone cor
tuum in omnia que ego ostendam
tibi: quia ut ostendantur tibi adduc
tus es huc. Annuntia omnia que
tu uides domui israel. Et ecce murus
forinsecus in circuitu domus undique
et in manu uiri calamus mensu
re sex cubitorum et palmo. et mensus
est latitudinem edificii calamo uno:
altitudinem quoque calamo uno. Et
uenit ad portam que respiciebat ad
uiam orientalem et ascendit per
gradus eius. Et mensus est limen por
te calamo uno latitudinem id est
limen unum calamo uno in latitu
dine. et thalamum calamo uno
in longum et uno calamo in latum.
Et inter thalamos quinque cubitos
et limen porte iuxta uestibulum por
te intrinsecus calamo uno. Et men
sus est uestibulum porte octo cubito
rum et frontem eius duobus cubitis.
Vestibulum autem porte erat intrin
secus. Porro thalami porte ad uiam
orientalem tres hinc et tres inde:
mensura una trium: et mensura
una frontium ex utraque parte. Et men
sus est latitudinem liminis por
te decem cubitorum et longitudinem
porte tredecim cubitorum. Et margi
nem ante thalamos cubiti unius
et cubitus unius finis utrimque. Tha
lami autem sex cubitorum erant
hinc et inde. et mensus est portam
a tecto thalami usque ad tectum eius
latitudinem uiginti et quinque cubi
torum ostium contra ostium. Et fecit
frontes per sexaginta cubitos: et ad
frontem atrium porte undique per cir
cuitum. et ante faciem porte que per
tingebat usque ad faciem uestibuli
porte interioris quinquaginta cu
bitos et fenestras obliquas in tha
lamis et in frontibus eorum que e
rant intra portam undique per circui
tum. Similiter autem erant et in
uestibulis fenestre per gyrum intrin
secus et ante frontes pictura pal
marum celata. Et eduxit me ad a
trium exterius: et ecce gazophilacia
et pauimentum stratum lapide in
atrio per circuitum. Triginta gazo
philacia in circuitu pauimenti et
pauimentum in fronte portarum
secundum longitudinem portarum
erat inferius. Et mensus est lati
tudinem a facie porte inferioris
usque ad frontem atrii interioris
extrinsecus: centum cubitos ad ori
entem et ad aquilonem. Portam
quoque que respiciebat uiam aquilo
nis atrii exterioris mensus est tam
in longitudine quam in latitu
dine. et thalamos eius tres hinc
et tres inde: et frontem eius et ue
stibulum eius secundum mensuram
porte prioris quinquaginta cubito
rum longitudinem eius. et latitu
dinem uiginti quinque cubitorum.
Fenestre autem eius et uestibulum
et sculpture: secundum mensuram
porte que respiciebat ad orientem.
Et septem graduum erat ascensus
eius: et uestibulum ante eam. Et
porta atrii interioris contra por
tam aquilonis et orientalem. Et
mensus est a porta usque ad portam
cubitos centum. Et eduxit me ad
uiam australem: et ecce porta que
respiciebat ad austrum. Et men

lus est frontem eius et vestibulum
eius iuxta mensuras superioris: et
fenestras eius et vestibula in circui-
tu sicut fenestras ceteras. quinqua-
ginta cubitorum longitudinem et
latitudinem viginti quinque cubitorum.
Et in gradibus septem ascen-
debatur ad eam: et vestibulum an-
te fores eius. et celate palme erant
una hinc et altera inde in fronte eius.
Et porta atrii interioris in via au-
strali. Et mensus est a porta usque ad
portam in via australi cubitorum
centum. Et introduxit me in atri-
um interius ad portam australem:
et mensus est portam iuxta men-
suras superiores: thalamum eius
et frontem eius et vestibulum eius
hisdem mensuris. et fenestras eius
et vestibulum eius in circuitu quin-
quaginta cubitos longitudinis et
latitudinis viginti quinque cubitos.
et vestibulum per gyrum longitudi-
nem viginti quinque cubitorum. et
latitudinem. quinque cubitorum et
vestibulum eius ad atrium exterius
et palme eius in fronte. et octo gra-
dus erant quibus ascendebatur per
eam. Et introduxit me in atrium
interius per viam orientalem: et
mensus est portam secundum men-
suras superiores thalamum eius
et frontem eius et vestibulum eius
sicut supra et fenestras eius et vesti-
bula eius in circuitu. longitudinem
quinquaginta cubitorum: et lati-
tudinem viginti quinque cubitorum
et vestibulum eius id est atrii exte-
rioris et palme celate in fronte eius
hinc et inde: et in octo gradibus ascen-
sus eius. Et introduxit me ad portam
que respiciebat ad aquilonem: et
mensus est secundum mensuras
superiores. thalamum eius et fron-
tem eius: vestibulum eius et fene-
stras eius per circuitum longitudi-
nem quinquaginta cubitorum et
latitudinem viginti quinque cubi-
torum vestibulum eius respiciebat
ad atrium exterius et celatura
palmarum in fronte illius hinc
et inde et in octo gradibus ascensus
eius. Et per singula gazophilatia
ostium in frontibus portarum: ibi

lavabunt holocaustum. Et in vesti-
bulo porte due mense hinc et due
mense inde: ut immoletur super eas
holocaustum et pro peccato et pro de-
licto. Et ad latus exterius quod ascen-
dit ad ostium porte que pergit ad a-
quilonem due mense: et ad latus
alterum ante vestibulum porte due
mense. Quatuor mense hinc: et qua-
tuor mense inde. Per latera porte octo
mense erant super quas immolabant.
Quatuor autem mense ad holocau-
stum de lapidibus quadris extructe.
longitudine cubiti unius et dimidii
et latitudine cubiti unius super quas
ponent vasa in quibus immolatur
holocaustum et victima. et labia ea-
rum palmi unius reflexa intrinsecus per
circuitum. Super mensas autem car-
nes oblationis. Et extra portam inte-
riorem gazophilacia cantorum in a-
trio interiori quod erat in latere por-
te respicientis ad aquilonem et facies
eorum contra viam australem: unum
ex latere porte orientalis que respici-
ebat ad viam aquilonis. Et dixit ad
me. Hoc gazophilacium quod respici-
at viam meridianam: sacerdotum
erit qui excubant in custodiis templi.
Porro gazophilacium quod respicit
ad viam aquilonis: sacerdotum erit
qui excubant ad ministerium altaris
Isti sunt filii sadoch qui accedunt de
filiis levi ad dominum ut ministrent
ei. Et mensus est atrium longitudine
centum cubitorum: et latitudinem
centum cubitorum per quadrum: et
altare ante faciem templi. Et intro-
duxit me in vestibulum templi. Et
mensus est vestibulum quinque cubi-
tis hinc: et quinque cubitis inde. Et la-
titudinem porte trium cubitorum
hinc: et trium cubitorum inde. Lon-
gitudinem autem vestibuli viginti
cubitorum: et latitudinem undecim
cubitorum: et octo gradibus ascendeba-
tur ad eam. Et columpne erant in
frontibus una hinc: et altera inde. xli.

XLI

Et introduxit me in templum.
et mensus est frontes sex cubi-
tos latitudinis hinc et sex cubitos
latitudinis inde latitudinem taber-
naculi. Et latitudo porte: decem cubito-
rum erat. Et latera porte quinque

^ et dimidii et altitudine
cubiti unius

cubitus hinc: et quinque cubitus inde. Et
mensus est longitudinem eius quadra
ginta cubitorum et latitudinem vigin
ti cubitorum. Et ingressus intrinsecus
mensus est in fronte porte duos cubi
tos et portam sex cubitorum et latitu
dinem porte septem cubitorum. Et
mensus est longitudinem eius vigin
ti cubitorum: et latitudinem viginti
cubitorum ante faciem templi. Et dix
it ad me Hoc est sanctum sanctorum
Et mensus est parietem domus sex cu
bitorum: et latitudinem lateris qua
tuor cubitorum undique per circuitum
domus latera autem latus ad latus
bis triginta tria: et erant eminentia
que ingrederentur per parietem domus
in lateribus per circuitum domus: ut con
tinerent et non attingerent parietem
templi. Et platea erat in rotundum
ascendens sursum per cocleam: et in cena
culum templi deferebat per gyrum. Idcir
co latius erat templum in superioribus
et sic de inferioribus ascendebant ad su
periora in medium. Et vidi in domo
altitudinem per circuitum fundata la
tera ad mensuram calami sex cubito
rum spatio: et latitudinem per parietem
lateris forinsecus quinque cubitorum. Et
erat interior domus in lateribus domus
et inter gazophilatia latitudinem
viginti cubitorum in circuitu domus
undique: et ostium lateris ad orationem.
ostium unum ad viam aquilonis
et ostium unum ad viam australem
et latitudinem loci ad orationem quin
que cubitorum in circuitu. Et edificium
quod erat separatum versumque ad
viam respicientem ad mare: latitu
dinis septuaginta cubitorum. Paries
autem edificii quinque cubitorum lati
tudinis per circuitum: et longitudo eius
nonaginta cubitorum. Et mensus
est domus longitudinem centum
cubitorum: et quod separatum erat edi
ficium et parietes eius longitudinis
centum cubitorum. et quod separatum erat
latitudo autem ante faciem domus et
eius quod erat separatum contra orien
tem: centum cubitorum. Et mensus
est longitudinem edificii contra faciem
eius quod erat separatum ad dorsum
ethecas ex utraque parte centum cubito
rum. et templum interius et vestibu

al' thalami

¶ Hec theca .ce. fe. genus solarium dicitur

la atrii lumina et fenestras obliquas
et ethecas in circuitu per tres partes con
tra uniuscuiusque limen stratumque ligno
per gyrum in circuitu. Terra autem us
que ad fenestras: et fenestre clause sup
ostia et usque ad domum interiorem
et forinsecus per omnem parietem in
circuitu intrinsecus et forinsecus ad
mensuram. et fabrefacta cherubin et pal
me: et palma inter cherub et cherub
Duasque facies habebat cherub faciem
hominis iuxta palmam ex hac parte
et faciem leonis iuxta palmam ex a
lia parte expressam per omnem domum
in circuitu de terra usque ad superiora
terre porte. Cherubin et palme celate
erant in pariete templi: limen qua
drangulum et facies sanctuarii. Aspec
tus contra aspectum altaris lignei tri
um cubitorum altitudo et longitudo
eius duorum cubitorum. Et anguli eius
et longitudo eius et parietes eius lig
nei. Et locutus est ad me. Hec est men
sa coram domino. Et duo ostia erant
in templo et in sanctuario et in duobus
ostiis ex utraque parte bina erant osti
ola que in se invicem plicabantur.
Bina enim ostia erant ex utraque par
te ostiorum: et celata erant in ipsis
ostiis templi cherubin et sculptura
palmarum sicut in parietibus quoque
expressa erant: quamobrem erant
et grossiora ligna in vestibuli fron
te forinsecus super que fenestre obli
que: et similitudo palmarum hinc at
que inde in humerulis vestibuli secun
dum latera domus latitudinemque parietum. xlii

Et eduxit me in atrium
exterius per viam ducentem
ad aquilonem: et induxit me in gazo
philacium quod erat contra separatum
edificium et contra edem vergentem
ad aquilonem in facie longitudinis
centum cubitos ostii aquilonis et la
titudinis quinquaginta cubitos contra
contra viginti cubitos atrii interio
ris et contra pavimentum stratum
lapide atrii exterioris ubi erat porti
cus iuncta porticui triplici: et ante gazo
philacia deambulatio decem cubito
rum latitudinis: ad interiora re
spiciens via cubiti unius. Et ostia
earum ad aquilonem ubi erant
gazophilacia in superioribus humi

Tristega in h[e]b[reo] .zed[ecim?] .i. loca tecta.... a tris q[uo]d est tria [et] tectum... [et] dicit[ur] hoc tristegum vel adiectiuu[m]

lonea qua subportabant porticus
que ex illis eminebant de inferioribus
et de mediis edificii. Tristega enim
erant. et non habebant columpnas
sicut erant columpne atriorum: propterea
eminebant de inferioribus et de mediis
atrii a terra cubitis quinquaginta
Et peribolus exterior secundum gazo
phylacia que erant in via atrii exte
rioris ante gazophylacia longitudo
eius quinquaginta cubitorum: quia
longitudo erat gazophylaciorum a
trii exterioris quinquaginta cubitorum:
et longitudo ante faciem templi cen
tum cubitorum. Et erat subter gazo
phylacia hec introitus ab oriente in
grediencium in ea de atrio exteriori. In
latitudine periboli atrii quod erat contra
viam orientalem in facie edificii sepa
rati. Et erant ante edificium gazophy
lacia: et via ante faciem eorum iux
ta similitudinem gazophylaciorum
que erant in via aquilonis. Secundum
longitudinem eorum sic et latitudo
eorum: et omnis introitus eorum
et similitudines et ostia eorum secun
dum ostia gazophylaciorum que erant
in via respiciente ad austrum ostia
um in capite vie: que via erat an
te vestibulum separatum per viam ori
entalem ingredientibus. Et dixit ad
me. Gazophylacia aquilonis et gazo
phylacia austri que sunt ante edifici
um separatum: hec sunt gazophyla
cia sancta in quibus vescuntur sacer
dotes qui appropinquant ad dominum
in sancta sanctorum. Ibi ponunt sca
sanctorum et oblacionem pro peccato
et pro delicto: locus enim sanctus
est. Cum autem ingressi fuerint sa
cerdotes non egredientur de sanctis
in atrium exterius et ibi reponent
vestimenta sua in quibus ministrant
quia sancta sunt: vestienturque vesti
mentis aliis: et sic procedent ad
populum. Cumque complesset men
suras domus interioris: eduxit me
per viam porte que respiciebat ad viam
orientalem: et mensus est eam un
dique per circuitum. Mensus est autem
contra ventum orientalem chala
mo mensure quingentos calamos
in calamo mensure per circuitum. Et
mensus est contra ventum aqui
lonem quingentos chalamos: in chala
mo mensure per gyrum. Et ad ventum
australem mensus est quingentos ca
lamos: in calamo mensure per circui
tum. Et ad ventum occidentalem men
sus est quingentos chalamos: in ca
lamo mensure per quatuor ventos
mensus est ~~illud~~ Murum eius undique
per circuitum longitudinem quingento
rum cubitorum: et latitudinem quin
gentorum cubitorum dividentem inter
sanctuarium et vulgi locum. xliij.

XLIII

Et eduxit me ad portam que res
piciebat ad viam orientalem: et
ecce gloria dei israel ingrediebatur per
viam orientalem et vox erat ei quasi
vox aquarum multarum: et terra
splendebat a maiestate eius. Et vidi
visionem secundum speciem quam
videram quando venit ut disperderet
civitatem: et species secundum aspectum
quem videram iuxta fluvium cho
bar. Et cecidi super faciem meam: et ma
iestas domini ingressa est templum
per viam porte que respiciebat ad orientem
Et levavit me spiritus: et introduxit me
in atrium interius: et ecce repleta erat
domus domini gloria. Et audivi lo
quentem ad me de domo: et vir qui sta
bat iuxta me: dixit ad me. fili hominis
locus solii mei et locus vestigiorum
pedum meorum: ubi habito in medi
o filiorum israel in eternum Et non pol
luent ultra domus israel nomen sanc
tum meum ipsi et reges eorum in fornicati
onibus suis et in ruinis regum suorum
et in excelsis qui fabricati sunt limen
suum iuxta limen meum et postes
suos iuxta postes meos Et murus
erat inter me et eos Et polluerunt
nomen sanctum meum in abhomi
nationibus quas fecerunt propter
quod consumpsi eos in ira mea Nunc
ergo repellant procul fornicationem
suam et ruinas regum suorum a me
et habitabo in medio eorum semper
Tu autem fili hominis ostende domui
israel templum: et confundantur
ab iniquitatibus suis Et metiantur
fabricam et erubescant ex omnibus que
fecerunt figuram domus et fabrice
eius: exitus et introitus et omnem
descripcionem eius: et universa precep
ta eius omnemque ordinem eius et

omnes leges eius ostende eis. Et scribes
in oculis eorum ut custodiant omnes
descriptiones eius et precepta illius: et
faciant ea. Ista est lex domus in summi
tate montis: omnes fines eius in cir
cuitu sanctum sanctorum est. Hec ergo
est lex domus. Iste autem mensure alta
ris in cubito verissimo: qui habebat cu
bitum et palmum. In sinu eius erat
cubitus et cubitus in latitudine: et di
finitio usque ad labium eius et in circuitu
palmus unus. Hec quoque erat fossa al
taris: et de sinu terre usque ad crepidinem
novissimam duo cubiti et latitudo cu
biti unius. Et a crepidine minore usque
ad crepidinem maiorem quatuor cu
biti: et latitudo unius cubiti. Ipse autem
arihel quatuor cubitorum: et ab ari
hel usque sursum cornua quatuor. Et
arihel duodecim cubitorum in longi
tudine per duodecim cubitos latitudi
nis quadrangulum equis lateribus
et crepido quatuordecim cubitorum lon
gitudinis per quatuordecim latitudi
nis in quatuor angulis eius. Et co
rona in circuitu eius dimidii cubiti
et sinus eius unius cubiti per circuitum.
Gradus autem eius versi ad orientem
et dixit ad me fili hominis. Hec dicit
dominus deus. Hii sunt ritus altaris
in quacumque die fuerit fabricatum:
ut offeratur super illud holocaustum
et effundatur sanguis et dabis sacerdo
tibus et levitis qui sunt de semine Sa
doch qui accedunt ad me ait dominus
deus: ut offerant michi vitulum de
armento pro peccato. Et assumens
de sanguine eius. pones super quatu
or cornua eius et super quatuor an
gulos crepidinis et super coronam
in circuitu: et mundabis illud et expia
bis. Et tolles vitulum qui oblatus
fuerit pro peccato: et combures illum
in separato loco domus extra sanctua
rium. Et in die secunda offeres hyrcum
caprarum immaculatum pro peccato:
et expiabunt altare sicut expiaverunt
in vitulo. Cumque compleveris expians
illud offeres vitulum de armento in
maculatum et arietem de grege in
maculatum: et offeres eos in conspectu
domini. Et mittent sacerdotes super
eos sal: et offerent eos in holocaustum
domino. Septem diebus facies hyrcum
pro peccato cotidie et vitulum de armen
to: et arietem de pecoribus inmaculatos
offerent. Septem diebus expiabunt al
tare et mundabunt illud: et implebunt
manum eius. Expletis autem septem
diebus in die octavo et ultra facient sacer
dotes super altare holocausta vestra et
que pro pace offerunt: et placatus e
ro vobis ait dominus deus. Et convertit
me ad viam porte sanctuarii exterio
ris que respiciebat ad orientem: et
erat clausa. xliiii.

Et dixit dominus ad me. Por
ta hec clausa erit: et non ape
rietur et vir non transibit per eam:
quoniam dominus deus israel in
gressus est per eam eritque clausa prin
cipi. Princeps ipse sedebit in ea: ut co
medat panem coram domino. Per vi
am vestibuli porte ingredietur: et
per viam eius egredietur. Et adduxit
me per viam porte aquilonis in con
spectu domus: et vidi et ecce implevit
gloria domini domum domini: et ceci
di in faciem meam. Et dixit domin
ad me. fili hominis: pone cor tuum
et vide oculis tuis et auribus tuis au
di. omnia que ego loquor ad te de u
niversis cerimoniis domus domini
et de cunctis legibus eius. Et pones cor
tuum in viis templi per omnes exi
tus sanctuarii. et dices ad exasperan
tem me domum israel. Hec dicit do
minus deus. Sufficiant vobis om
nia scelera vestra domus israel eo quod
inducatis filios alienos incircumcisos
corde et incircumcisos carne ut sint in san
ctuario meo et polluant domum meam
et offertis panes meos adipem et san
guinem et dissolvitis pactum meum
in omnibus sceleribus vestris. et non serva
stis precepta sanctuarii mei: et posu
istis custodes observationum mearum
in sanctuario meo vobis metipsis.
Hec dicit dominus deus. Omnis alien
nigena incircumcisus corde et in
circumcisus carne non ingredietur
sanctuarium meum: omnis filius
alienus qui est in medio filiorum
israel. Sed et levite qui longe recesse
runt a me in errore filiorum israel
et erraverunt a me post idola sua
portaverunt iniquitatem suam:
erunt in sanctuario meo editui et

Crepidinem i. summitatem vel extremitatem alta
ris et dicebatur ca... [illegible]

Arihel i. altare quod
ponitur pro templo quod
pro ierlm

al' expiamen

ianitores portarum domus. et ministri
tri domus. Ipsi mactabunt holocau
sta et victimas populi: et ipsi stabunt
in conspectu eorum ut ministrent
eis pro eo quod ministraverunt il
lis in conspectu idolorum suorum
et facti sunt domui israel in offendi
culum iniquitatis. Iccirco levavi
manum meam super eos dicit do
minus deus: et portaverunt iniqui
tatem suam et non appropinqua
bunt ad me ut sacerdotio fungantur
michi: neque accedent ad omne sanc
tuarium meum iuxta sancta sanctorum
sed portabunt confusionem suam
et scelera sua que fecerunt et dabo eos
ianitores domus in omni ministe
rio eius: et in universis que fiunt in
ea. Sacerdotes autem et levite filii
sadoch qui custodierunt cerimonias
sanctuarii mei cum errarent filii
israel a me: ipsi accedent ad me ut
ministrent michi et stabunt in con
spectu meo ut offerrant michi adipem
et sanguinem ait dominus deus
ipsi ingredientur sanctuarium me
um: et ipsi accedent ad mensam me
am ut ministrent michi ut custodi
ant cerimonias meas. Cumque in
gredientur portas atrii interioris
vestibus lineis induentur. Nec as
cendet super eos quicquam laneum
quando ministrant in portis atrii
interioris et intrinsecus. Vitte linee
erunt in capitibus eorum et feminalia
linea erunt in lumbis eorum: et
non accingentur in sudore. Cumque
egredientur atrium exterius ad
populum exuent se vestimentis
suis in quibus ministraverant: et
reponent ea in gazophilacio sanc
tuarii. Et vestient se vestimentis aliis
et non sanctificabunt populum in
vestibus suis. Caput autem suum
non radent neque comam nutrient
sed tondentes attondebunt capita
sua. Et vinum non bibet omnis sa
cerdos quando ingressurus est atri
um interius: et viduam et repu
diatam non accipient uxores: sed
virgines de semine domus israel
sed et viduam que fuerit vidua a
sacerdote accipient. Et populum me
um docebunt quid sit inter sanctum et
pollutum: et inter mundum et immun
dum ostendent eis. Et cum fuerit con
troversia: stabunt in iudiciis meis et iu
dicabunt. Leges meas et precepta me
a in omnibus sollempnitatibus meis
custodient: et sabbata mea sanctifica
bunt. Et ad mortuum hominem non
ingredientur ne polluantur. nisi ad
patrem et matrem. et filium. et filiam.
et fratrem. et sororem que virum non
habuit in quibus contaminabuntur. Et
postquam fuerit emundatus: septem
dies numerabuntur ei. Et in die in
troitus sui in sanctuarium ad atrium
interius ut ministret michi in sanctuario
offeret pro peccato suo ait dominus
deus. Non erit autem eis hereditas:
ego hereditas eorum. et possessionem eorum
non dabitis eis in israel ego enim
possessio eorum. Victimam et pro pec
cato et pro delicto ipsi comedent et om
ne votum israel ipsorum erit. Et pri
mitiva omnium primogenitorum
et omnia libamenta ex omnibus que
offeruntur sacerdotum erunt et pri
mitiva ciborum vestrorum dabitis sa
cerdoti: ut reponat benedictionem do
mui sue. Omne morticinum et cap
tum a bestia de avibus et de pecoribus: non
comedent sacerdotes. xlv.

Cumque ceperitis terram divide
re sorte: separate primitias
domino. Sanctificatum erit de terra
longitudine viginti quinque milia
et latitudine decem milia: sanctificatum
erit in omni termino eius per circuitum
et erit ex omni parte sanctificatum
quingentos per quingentos quadra
faciem per circuitum et quinqua
ginta cubitis in suburbana eius per
gyrum. Et a mensura ista mensu
rabis longitudinem viginti quin
que milium et latitudinem decem mi
lium et in ipso erit templum sanctumque
sanctorum. Sanctificatum de terra erit
sacerdotibus ministris sanctuarii qui
accedunt ad ministerium domini et
erit locus in domo et in sanctuarium
sanctitatis. viginti quinque milia lon
gitudinis et decem milia latitudinis erunt
levite autem qui ministrant domui
ipsi possidebunt viginti gazophila
cia: et possessionem civitatis dabitis
quinque milia latitudinis: et longitu

XLV

cubitus viginti quinque milia secundum
separationem sanctuarii omni domui
israel. Principi quoque hinc et inde in
separationem sanctuarii et in possessio
nem civitatis contra faciem separatio
nis sanctuarii et contra faciem posses
sionis urbis a latere maris usque ad
mare: et a latere orientis usque ad orientem
longitudinis autem iuxta unam quam
que partem: a termino occidentali us
que ad terminum orientalem De terra
erit ei possessio in israel et non depopu
labuntur ultra principes populum
meum: sed terram dabunt domui israel
secundum tribus eorum Hec dicit dominus de
us. Sufficiat vobis principes israel.
Iniquitatem et rapinas intermittite
et iudicium et iustitiam facite. Separa
te confinia vestra a populo meo ait do
minus deus Statera iusta et ephi iustum
et batus iustus erit vobis. Ephi et ba
tus equalia et unius mensure erunt.
ut capiat decimam partem chori batus
et decimam partem chori ephi Iuxta
mensuram chori erit equalibratio eo
rum. Siclus autem: viginti obolos
habet. Porro viginti sicli. et viginti quin
que sicli et quindecim sicli: minam fa
ciunt. Et hec sunt primitie quas tolletis
Sextam partem ephi de choro frumen
ti: et sextam partem ephi de choro or
dei. Mensura quoque olei. Batus olei
decima pars chori est. Et decem bati co
rum faciunt: quia decem bati implent
chorum. Et arietem unum de grege
ducentorum: de his que nutriunt israel.
in sacrificium et in holocaustum et
in pacifica ad expiandum pro eis a
it dominus deus. Omnis populus
terre tenebitur primitiis his principi
in israel: et super principem erunt ho
locausta et sacrificium et libamina
In sollempnitatibus et in kalendis et
in sabbatis in universis sollempnitatibus
domus israel: ipse faciet pro peccato sa
crificium et holocaustum et pacifica.
ad expiandum pro domo israel
HEc dicit dominus deus In pri
mo mense una mensis: su
mes vitulum de armento immacu
latum. et expiabis sanctuarium. Et
tollet sacerdos de sanguine quod erit
pro peccato. et ponet in postibus domus
et in quattuor angulis crepidinis
altaris: et in postibus porte atrii interi
oris. et sic facies in septima mensis pro
unoquoque qui ignoravit et errore de
ceptus est: et expiabis pro domo. In pri
mo mense quarta decima die mensis
erit vobis phase pasche sollempnitas.
Septem diebus azima comedentur. Et
faciet princeps in die illa pro se et pro
universo populo terre vitulum pro
peccato: et in septem dierum sollemp
nitate faciet holocaustum domino
Septem vitulos et septem arietes
immaculatos cotidie septem diebus
Et pro peccato hircum caprarum coti
die et sacrificium ephi per vitulum Et
ephi per arietem faciet: et olei hin per
singula ephi. Septimo mense quinta
decima die mensis in sollempni
tate faciet que supra dicta sunt per
septem dies: tam pro peccato quam pro
holocausto et in sacrificio et in oleo. XLVI
HEc dicit dominus deus. Por
ta atrii interioris que respicit
ad orientem: erit clausa sex diebus in
quibus opus fit. die autem sabbati a
perietur sed et in die kalendarum aperietur
et intrabit princeps per viam vestibu
li porte deforis: et stabit in limine por
te Et facient sacerdotes holocaustum
eius et pacifica eius: et adorabit super
limen porte et egredietur. Porta au
tem non claudetur usque ad vesperam
Et adorabit populus terre ad ostium
porte illius: in sabbatis et in kalendis
coram domino. Holocaustum autem
hoc offeret princeps domino in die
sabbati. Sex agnos immaculatos et
arietem immaculatum: et sacrifici
um ephi per arietem De agnis autem
sacrificium quod dederit manus eius
et olei hin per singula ephi In die autem
kalendarum vitulum de armento
immaculatum et sex agni et arietes
immaculati erunt: et ephi per vitulum
ephi quoque per arietem faciet sacrificium
Agnis autem sicut invenerit manus
eius et olei hin per singula ephi. Cum
que ingressurus est princeps: per viam
vestibuli porte ingrediatur: et per ean
dem viam exeat. Et cum intrabit
populus terre in conspectu domini in
sollempnitatibus qui ingreditur per por
tam aquilonis ut adoret egredietur
per viam porte meridiane Porro qui

ingreditur per viam porte meridiane: egre
diatur per viam porte aquilonis. Non re
vertetur per viam porte per quam ingressus
est. sed e regione illius egredietur. Prin
ceps autem in medio eorum cum ingre
dientibus ingredietur: et cum egredien
tibus egredietur. Et in nundinis et in
sollempnitatibus erit sacrificium ephi
per vitulum. et ephi per arietem. Agnis
autem erit sacrificium: sicut invenerit
manus eius. Et olei hin per singula ephi.
Cum autem fecerit princeps spontane
um holocaustum aut pacifica volunta
ria domino: aperietur ei porta que res
piciat ad orientem et faciet holocaustum
suum et pacifica sua sicut fieri solet in
die sabbati: et egredietur claudeturque por
ta postquam exierit. Et agnum eiusdem
anni immaculatum. faciet holocau
stum domino cotidie: semper mane fa
ciet illud. Et sacrificium faciet super eum
mane mane. Mane sextam partem ephi
et de oleo terciam partem hin ut miscea
tur simile sacrificium domino legiti
mum iuge atque perpetuum. Faciet agnum
et sacrificium et oleum mane mane:
holocaustum sempiternum.
Hec dicit dominus deus. Si dederit prin
ceps donum alicui de filiis suis: heredi
tas eius filiorum suorum erit: possi
debunt eam hereditarie. Si autem dederit
legatum de hereditate sua uni
servorum suorum: erit illius usque
ad annum remissionis: et revertetur
ad principem. hereditas autem eius:
filiis eius erit. Et non accipiet princeps
de hereditate populi per violenciam et
de possessione eorum sed de possessione
sua hereditatem dabit filiis suis: ut
non dispergatur populus meus unus
quisque a possessione sua. Et introduxit
me per ingressum qui erat ex latere por
te in gazophilacia sanctuarii ad sa
cerdotes que respiciebant ad aquilonem
et erat ibi locus vergens ad occidentem.
Et dixit ad me. Iste est locus ubi coquent
sacerdotes pro delicto et pro peccato: u
bi coquent sacrificium ut non efferant
in atrium exterius et sanctificetur po
pulus. Et eduxit me in atrium exteri
us et circumduxit me per quatuor angulos
atrii. Et ecce atriolum erat in angulo
atrii: atriola singula per angulos a
trii. In quatuor angulis atrii atriola

dispositas: quinquaginta cubitorum per
longum et triginta per latum. Similiter
mensure quatuor erant. et parietes per
circuitum ambiebant quatuor atriola:
et culine fabricate erant subter porticus
per gyrum. Et dixit ad me: Hec est domus
culinarum: in qua coquent ministri
domus domini victimas populi. xlvii XLVII
Et convertit me ad portam domus
et ecce aque egrediebantur sub
ter limen domus ad orientem. Facies
enim domus respiciebat ad orientem.
Aque autem descendebant in latus tem
pli dextrum: ad meridiem altaris. Et
eduxit me per viam porte aquilonis et
convertit me ad viam foras portam ex
teriorem viam que respiciebat ad ori
entem. et ecce aque redundantes a late
re dextero. Cum egrederetur vir ad ori
entem qui habebat funiculum in manu
sua et mensus est mille cubitos: et tra
duxit me per aquam usque ad talos. Rur
sumque est mille: et transduxit me per a
quam usque ad genua. mensus est
mille: et transduxit me per aquam us
que ad renes. et mensus est mille: tor
rentem quem non potui pertransire
quoniam intumuerant aque pro
funde torrentis qui non potest transva
dari. Et dixit ad me. Certe vidisti fili ho
minis. Et eduxit me et convertit ad ri
pam torrentis. Cumque me convertissem:
ecce in ripa torrentis ligna multa ni
mis ex utraque parte. Et ait ad me. Aque
iste que egrediuntur ad tumulos sa
buli orientalis: et descendunt ad pla
na deserti: intrabunt mare et exibunt
et sanabuntur aque. Et omnis anima
vivens que serpit quocumque venerit tor
rens vivet. Et erunt pisces multi satis
postquam venerint illuc aque iste: et
sanabuntur et vivent omnia ad que
venerit torrens. Et stabunt super illas
piscatores. Ab engaddi usque ad engal
lim: siccatio sagenarum erit. plurime
species erunt piscium eius: sicut pis
ces maris magni multitudinis ni
mie. In littoribus autem eius et in pa
lustribus non sanabuntur: quia in
salinas dabuntur. Et super torrentem
orietur in ripis eius ex utraque parte
omne lignum pomiferum: non de
fluet folium ex eo: et non deficiet fruc
tus eius. Per singulos menses afferet

mensus
Rursusque
vivent

primitiva: quia aque eius de sanctuari
o egredientur. Et erunt fructus eius
in cibum: et folia eius ad medicinam.
Hec dicit dominus deus. hic est terminus
in quo possidebitis terram in duodecim
tribubus israel: quia ioseph duplicem
funiculum habet. Possidebitis autem
XLVII eam singuli eque ut frater suus: sup
quam levavi manum meam ut da
rem patribus vestris. Et cadet terra hec in
possessionem. hic est autem terminus
terre ad plagam septentrionalem a
mari magno via bethalon venien
tibus sedada emath. berotha sabarim
al' inf medium que est inter terminum damasci Et
adriton terminum emath: atrium thicon que est
iuxta terminos auran. Et erit termin
a mari usque ad atrium enon: termin
usque damasci et ab aquilone, ad aquilonem
terminus emath. plaga autem septe
trionalis. Porro plaga orientalis de
medio auran et de medio damasci et
de medio galaad et de medio terre is
al' de rael: iordanis disterminans ad mare
ad orientale. Metiemini etiam plagam
ante orientalem. Plaga autem australis meridia
na a thamar usque ad aquas contra
dictionis cades et torrens usque ad
mare magnum et plaga ad meridi
em australis et plaga maris mare
magnum a confinio per directum do
nec venias emath. Hec est plaga ma
ris. Et dividetis terram istam vobis
per tribus israel. Et mittetis eam in he
reditatem vobis et advenis qui acces
serint ad vos: qui genuerint filios in
medio vestri. Et erunt vobis sicut in
digene inter filios israel vobiscum
divident possessionem in medio tri
buum israel. In tribu autem quacum
que fuerit advena: ibi dabitis possessi
onem illi ait dominus deus. xlviii.
XLVIII Et hec nomina tribuum a fini
bus aquilonis iuxta viam etha
lon pergentibus emath atrium enon ter
minus damasci ab aquilone iuxta
emath. Et erit ei plaga orientalis ma
re dan una. Et a termino dan a plaga
orientali usque ad plagam maris: aser
una. Et super terminum aser a plaga
orientali usque ad plagam maris: nep
talim una. Et super terminum nepta
lim a plaga orientali usque ad plagam
maris: manasse una. Et super terminum

manasse: a plaga orientali usque ad
plagam maris. Ephraim una. Et super
terminum ephraim a plaga orienta
li usque ad plagam maris. ruben una.
Et super terminum ruben: a plaga o
rientali usque ad plagam maris iu
da una. Et super terminum iuda: a
plaga orientali usque ad plagam maris
erunt primitie quas separabitis vigin
ti quinque milibus latitudinis et longi
tudinis sicut singule partes a plaga
orientali usque ad plagam maris. Et
erit sanctuarium in medio eius. Pri
mitie quas separabitis domino lon
gitudo viginti quinque milibus et lati
tudo decem milibus. Hec autem erunt
primitie sanctuarii sacerdotum. Ad
aquilonem longitudinis viginti
quinque milia: et ad mare latitudinis
decem milibus. Sed et ad orientem lati
tudinis decem milia. et ad meridiem
longitudinis viginti quinque milia.
Et erit sanctuarium domini in me
dio eius. Sacerdotibus sanctuarium
erit de filiis sadoc qui custodierunt
ceremonias meas et non erraverunt
cum errarent filii israel sicut erra
verunt et levite. Et erunt eis primi
tie de primitiis terre sanctum sanctorum
iuxta terminum levitarum. Sed et
levitis similiter iuxta fines sacerdotum
viginti quinque milia longitudinis
et latitudinis decem milia. Omnis
longitudo viginti quinque milium
et latitudo decem milium. Et non ve
numdabunt ex eo neque mutabunt
neque transferentur primitie terre: quia
sanctificate sunt domino. Quinque mi
lia autem que supersunt in latitudi
ne per viginti quinque milia. prophana
erunt urbis in habitaculum et in su
burbana et erit civitas in medio eius.
Et hec mensure eius: ad plagam sep
tentrionalem quingenta et quatu
or milia. et ad plagam orientalem
quingenta et quatuor milia et ad pla
gam meridianam quingenta et qua
tuor milia [illegible]
[illegible]: et ad plagam occiden
talem quingenta et quatuor milia.
Erunt autem suburbana civitatis
ad aquilonem ducenta quinquaginta
ta: et ad meridiem ducenta quinqua
ginta: et ad orientem ducenta quinque

ginta : et ad mare ducenta quinquagin
ta. Quod autem reliquum fuerit in
longitudine secundum primitias sanctu
arii decem milia in orientem. et decem
milia in occidentem erunt sicut pri
mitie sanctuarii : et erunt fruges eius
in panes hiis qui serviunt civitati. Ser
vientes autem civitati : operabuntur
ex omnibus tribubus israel. Omnes primi
tie viginti quinque milium per viginti
quinque milia in quadrum separabunt
in primitias sanctuarii et in possessio
nem civitatis. Quod autem reliquum
fuerit principis erit ex omni parte pri
mitiarum sanctuarii et possessionis ci
vitatis e regione viginti quinque milium
primitiarum : usque ad terminum orien
talem. Sed et a maris e regione viginti quin
que milium : usque ad terminum maris
similiter in partibus principis erit. Et
erunt primitie sanctuarii : et sanctua
rium templi in medio eius. De
possessione autem levitarum et de
possessione civitatis in medio partium
principis : erit inter terminum iuda et inter
minum beniamin et ad principem per
tinebit. Et reliquis tribubus : a plaga
orientali usque ad plagam occidentalem
beniamin una. et contra beniamin ter
minum : a plaga orientali usque ad
plagam occidentalem. Symeon una.
Et super terminum symeonis a plaga
orientali usque ad plagam occidentalem
issachar una. Et super terminum issa
char : a plaga orientali usque ad plagam
occidentalem zabulon una. Et super
terminum zabulon : a plaga orien
tali usque ad plagam maris, una. Et
super terminum gad : a plaga austri
in meridiem Et erit finis de thamar
usque ad aquas contradictionis cades. Et
hereditas contra mare magnum
Hec est terra quam mittetis in sor
tem tribubus israel : et hee partitiones
earum ait dominus deus et hii egressus
civitatis. A plaga septentrionali quin
gentos et quatuor milia mensurabis
et porte civitatis in omnibus tribubus
israel. Porte tres a septentrione : por
ta ruben una : porta iuda una porta
levi una. Et ad plagam orientalem
quingentos quatuor milia : et porte
tres. Porta ioseph una : Porta beni
amin una. Porta dan una. et ad

plagam meridianam quingentos et
quatuor milia metieris. Porta syme
onis una porta issachar una : porta
zabulon una. et ad plagam occidenta
lem quingentos et quatuor milia : et
porte eorum tres. Porta gad una : por
ta aser una porta neptalim una. Per
circuitum decem et octo milia : et no
men civitatis ex illa die dominus ibi
dem. Explicit liber ezechielis prophete
Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri
in danihelem prophetam

Danielem prophetam iux
ta septuaginta interpretes
domini salvatoris eccle
sie non legunt : utentes
theodotionis editione. Et
hoc cur acciderit nescio. Sive enim quia
sermo chaldaicus est et quibusdam
dam proprietatibus a nostro eloquio dis
crepat : noluerunt septuaginta inter
pretes easdem lingue lineas in trans
latione servare : sive sub nomine eorum
ab alio nescio quo. non satis chaldeam
linguam sciente editus liber est. sive a
liud quid cause exstiterit ignorans : hoc
unum affirmare possum. quod multum
a veritate discordet et recto iudicio re
pudiatus sit. Sciendum quoque danie
lem maxime et ezram hebraicis quidem
litteris. sed chaldaico sermone conscriptos
et unam ieremie pericopen : iob quoque
cum arabica lingua habere plurimam
societatem. Denique et ego adolescentulus
post quintilianum et tullii lectionem ac
flores rethoricos : cum me in lingue hu
ius pistrinum reclusissem. et multo
sudore multoque tempore vix cepissem
anhelantia stridentiaque verba resona
re et quasi per cryptam ambulans rarum
desuper lumen aspicere impegi novissi
me in danihelem et tanto tedio affec
tus sum : ut desperatione subita omnem
veterem laborem voluerim contem
nere. Verum adhortante me quodam
hebreo et illud mihi sua lingua cre
brius ingerente labor improbus om
nia vincit : qui mihi videbar sciolus
inter hebreos. cepi rursum discipulus
esse chaldaicus. Et ut verum fatear usque
ad presentem diem magis possum
sermonem chaldaicum intelligere
et legere : quam sonare. Hec ideirco dixe / al' refero
rim ut difficultatem vobis danielis

obtrectarem: qui apud hebreos nec susanne habet hystoriam, nec ympnum trium puerorum, nec belis draconisque fabulas. Quas nos quia in toto orbe disperse sunt veru anteposito eas que iugulante subiecimus ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi ego quemdam de preceptoribus iudeorum cum susanne derideret hystoriam et a greco nescio quo diceret esse confictam illud opponere quod origeni quoque affricanus opposuit: ethimologias has ano toy c... ynoy ycysiksi anoty. nynoy nciyai de greco sermone descendere. Cuius rei nos intelligentiam nostris hanc possumus dare. ut verbi gratia dicamus, ab arbore ilice. dixisse eum illico pereas. et a lentisco in lentem comminuat te angelus: vel non lente pereas: aut lentus id est flexibilis duceris ad mortem: sive aliud quid ad arboris nomen conveniens. Deinde tantum fuisse ocii tribus pueris ut in camino estuantis incendii metro luderent et per ordinem ad laudem dei elementa omnia provocarent. Aut quod miraculum divineque aspirationis indicium vel draconem interfectum offa picis vel sacerdotum belis machinas deprehensas: que magis prudencia sollertis viri quam prophetali essent spiritu perpetrata. Cum vero ad abacuc venirent et de iudea in chaldeam raptum discophorum lectitarent: querebant exemplum ubi legissemus in toto veteri testamento quemquam sanctorum gravi volasse corpore. et in puncto hore tanta terrarum spacia transisse. Cui cum quidam ex nostris satis promptulus ad loquendum ihezechielem adduxisset in medium et diceret eum de chaldea in iudeam fuisse translatum. derisit hominem: et ex ipso volumine demonstravit ihezechielem in spiritu se vidisse transpositum. Denique et apostolum nostrum videlicet ut eruditum virum et qui legem ab hebreis didicisset non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore. sed dixisse: sive in corpore sive extra corpus nescio deus scit. His et talibus argumentis: apocrifas in libro ecclesie fabulas arguebat super qua re lectoris arbitrio iudicium relinquens illud admoneo non haberi danihelem apud hebreos inter prophetas sed inter eos qui agiographa conscripserunt. In tres siquidem partes omnis ab eis scriptura dividitur in legem in prophetas et in agiographa id est in quinque et octo et undecim libros: de quo non est huius temporis disserere. Que autem ex hoc propheta immo contra hunc librum porphirius obiciat. testes sunt methodius eusebius et apollinaris: qui multis versuum milibus eius vesanie respondentes nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos o paula et eustochium fundatis pro me ad dominum preces: ut quamdiu in hoc corpusculo sum. scribam aliquid gratum vobis: utile ecclesie dignum posteris. Presentium quippe iudiciis non satis moveor qui in alteram partem aut amore labuntur aut odio. Explicit prologus. Incipit liber danielis prophete.

Anno tercio regni ioachim regis iuda venit nabuchodonosor rex babylonis ierusalem et obsedit eam et tradidit dominus in manu eius ioachim regem iuda et partem vasorum domus dei. et asportavit ea in terram sennaar in domum dei sui et vasa intulit in domum thesauri dei sui. Et ait rex asfanez preposito eunuchorum ut introduceret de filiis israel et de semine regio et tyrannorum pueros in quibus nulla esset macula decoros forma et eruditos omni sapientia cautos sciencia et doctos disciplina et qui possent stare in palacio regis: ut doceret eos litteras et linguam chaldeorum. Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis et de vino unde bibebat ipse: ut enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis iuda: danihel ananias misael azarias. Et imposuit eis prepositus eunuchorum nomina: danieli balthasar et ananie sidrac misaheli misac. et azarie abdenago. Proposuit autem danihel in corde suo ne pollueretur de mensa

gr

rotunus

al' i

al' venerat

al' in

sa regis neque de vino potus eius: et ro
gavit eunuchorum prepositum: ne
contaminaretur. Dedit autem deus
danieli gratiam et misericordiam in conspectu
principis eunuchorum ~~prepositum~~
~~ne contaminaretur. Dedit autem~~
~~deus danieli gratiam et misericordiam in~~
~~conspectu principis eunuchorum~~
et ait princeps eunuchorum ad da
nielem. Timeo ego dominum meum
regem: qui constituit vobis cibum
et potum. Qui si viderit vultus vestros
macilentiores pre ceteris adolescentibus
coevis vestris: condempnabitis caput
meum regi. Et dixit danihel ad mala
sar: quem constituerat princeps eu
nuchorum super danihelem ananiam
misahelem et azariam. Tempta nos obse
cro servos tuos decem diebus: et dentur
nobis legumina ad vescendum et
aqua ad bibendum. et contemplare
vultus nostros et vultus puerorum qui
vescuntur cibo regio: et sicut videris
facies cum servis tuis. Qui audito
sermone huiuscemodi: temptavit
eos diebus decem. Post dies autem decem
apparuerunt vultus eorum meliores
et corpulentiores pre omnibus pueris
qui vescebantur cibo regio. Porro mala
sar tollebat cibaria et vinum potus
eorum: dabatque eis legumina. Pueris
autem his dedit deus scientiam et
disciplinam in omni libro et sapientia.
danieli autem intelligentiam om
nium visionum et somniorum. Com
pletis itaque diebus post quos dixerat
rex ut introducerentur: introduxit
eos prepositus eunuchorum in con
spectu nabuchodonosor. Cumque locu
tus fuisset eis rex: non sunt inventi de
universis tales ut danihel ananias
misael. azarias et steterunt in con
spectu regis et omne verbum sapien
tie et intellectus quod sciscitatus est
ab eis rex: invenit in eis decuplum
super cunctos ariolos: et magos qui
erant in universo regno eius. Fuit au
tem danihel usque ad annum primum
Cyri regis. . ii.

In anno secundo regni na
buchodonosor vidit nabuchodono
sor somnium. et conterritus est spiritus
eius: et somnium eius fugit ab eo.
Precepit ergo rex ut convocarent

ariolos et magi. et malefici. et chaldei:
ut indicarent regi somnia sua. Qui
cum venissent: steterunt coram rege
et dixit ad eos rex. Vidi somnium:
et mente confusus ignoro quid vide
rim. Responderuntque chaldei regi syri
ace. Rex in eternum vive. Dic som
nium servis tuis: et interpretationem
eius indicabimus. Et respondens
rex chaldeis ait. Sermo recessit a me.
Nisi indicaveritis michi somnium
et coniecturam eius: peribitis vos et
domus vestre publicabuntur. Si autem
somnium et coniecturam eius nar
raveritis: premia et dona et honorem
multum accipietis a me. Somnium
igitur et interpretationem eius in
dicate michi. responderunt secundo
atque dixerunt. Rex somnium dicat
servis suis: et interpretationem illi
us indicabimus. Respondit rex: et ait.
Certe novi quia tempus redimitis
scientes quod recesserit a me sermo.
Si ergo somnium non indicaveritis
michi. una est de vobis sententia:
quod interpretationem quoque falla
cem et deceptione plenam compo
sueritis ut loquamini michi donec
tempus pertranseat. Somnium
itaque dicite michi: ut sciam quod
interpretationem quoque eius veram
loquamini. Respondentes ergo
chaldei coram rege dixerunt. Non
est homo super terram qui sermonem
tuum rex possit implere sed
neque regum quisquam magnus
et potens verbum huiuscemodi
sciscitatur ab omni ariolo et ma
go et chaldeo. Sermo enim quem
tu queris rex gravis est: nec repe
rietur quisquam qui indicet illum
in conspectu regis exceptis diis quo
rum non est cum hominibus conu
satio. Quo audito rex: in furore [illegible]
in ira magna precepit ut perirent
omnes sapientes babylonis. Et
egressa sententia: sapientes inter
ficiebantur. Querebanturque danihel
~~requisivit~~ et socii eius ut perirent. Tunc
danihel requisivit de lege atque sen
tentia ab arioch principe militie
regis qui egressus fuerat ad inter
ficiendos sapientes babylonis. Et
interrogavit eum qui a rege ac

reperat potestatem quam ob causam tam
tam crudelis sententia a facie regis
esset egressa. Cum ergo indicasset ari
oth rem danihelii: danihel ingressus
rogauit regem ut tempus daret sibi
ad solutionem indicandam regi. Et in
gressus est domum suam. Ananieque
misaheli et azarie sotiis suis: indica
uit negotium ut quererent misericordiam a
facie dei celi super sacramento isto: et
non perirent danihel et socii eius cum
ceteris sapientibus babylonis. Tunc da
niheli per uisionem nocte misterium
reuelatum est. Et daniel benedixit deo
celi: et locutus ait. Sit nomen domini
benedictum a seculo et usque in seculum
quia sapientia et fortitudo eius sunt
et ipse mutat tempora et etates trans
fert regna atque constituit: Dat sapien
tiam sapientibus et scientiam intelli
gentibus disciplinam. Ipse reuelat pro
funda et absondita: et nouit in te
nebris constituta: et lux cum eo est.
Al' nostrorum tibi deus patrum meorum confiteor
teque laudo quia sapientiam et forti
tudinem dedisti michi. et nunc osten
iii dixti que rogauimus te. quia sermo
nem regis aperuisti nobis. Post hec
danihel ingressus ad arioth quem
constituerat rex ut perderet sapientes
babylonis sic ei locutus est. Sapientes
babylonis ne perdas. Introduc me
in conspectum regis: et solutionem re
gi narrabo. Tunc arioth festinus intro
duxit danihelem ad regem et dixit ei.
Inueni hominem de filiis transmigra
tionis iude: qui solutionem regi an
nuntiet. Respondit rex et dixit danie
li: cuius nomen erat balthazar. Pu
tas ne uere potes indicare michi som
nium quod uidi: et interpretationem
eius? Et respondens danihel coram rege
ait. Misterium quod rex interrogat
sapientes. magi. et arioli. et aruspices
non queunt indicare regi: sed est deus
in celo reuelans misteria: qui indi
cauit tibi rex nabuchodonosor que uen
tura sunt in nouissimis temporibus.
Sompnium tuum et uisiones ca
pitis tui in cubili tuo: huiuscemodi
sunt. Tu rex cogitare cepisti in stratu
tuo quid esset futurum post hec: et
qui reuelat misteria ostendit tibi que
uentura sunt. Michi quoque non in

sapientia que est in me plusquam in cun
tis uiuentibus sacramentum hoc reue
latum est sed ut interpretatio regi ma
nifesta fieret et cogitationes mentis
tue scires. Tu rex uidebas et ecce quasi
statua una grandis. Statua illa mag
na et statura sublimis stabat contra te
et intuitus eius erat terribilis. Huius sta
tue caput ex auro optimo erat: pectus
autem et brachia de argento. Porro
uenter et femora ex ere: tybie autem
ferree. Pedum quedam pars erat fer
rea: quedam fictilis. Uidebas ita: donec
abscisus est lapis de monte sine manibus
et percussit statuam in pedibus eius ferreis
et fictilibus: et comminuit eos. Tunc con
trita sunt pariter ferrum testa es ar
gentum et aurum et redacta quasi
in fauillam estiue aree que rapta sunt
a uento: nullusque locus inuentus est
eis. lapis autem qui percusserat statu
am factus est mons magnus: et im
pleuit uniuersam terram. Hoc est som
nium. Interpretationem quoque eius
dicemus coram te rex. Tu rex regum
es: et deus celi regnum et fortitudinem
et imperium et gloriam dedit tibi: et
omnia in quibus habitant filii hominum
et bestie agri uolucres quoque celi dedit in
manu tua et sub dicione tua uniuer
sa constituit. Tu es ergo caput au
reum. Et post te consurget regnum
aliud minus te: et regnum tertium
aliud ereum quod imperabit uniuerse
terre et regnum quartum erit ue
lut ferrum. Quomodo ferrum com
minuit et domat omnia sic com
minuet omnia hec et conteret. Por
ro quia uidisti pedum et digitorum
partem teste figuli et partem ferream
regnum diuisum erit: quod tamen
de plantario ferri orietur. Secundum
quod uidisti ferrum mixtum teste
ex luto et digitos pedum ex parte fer
reos et ex parte fictiles: ex parte regnum
erit solidum et ex parte con
tritum. Quia autem uidisti ferrum
mixtum teste et luto: commiscebun
tur quidem humano semine sed non
adherebunt sibi: sicuti ferrum misceri
non potest teste. In diebus autem
regnorum illorum suscitabit deus
celi regnum quod in eternum non dis
sipabitur: et regnum eius populo al

teri non tradetur. Comminuet autem
et consumet universa regna hec et ip
sum stabit in eternum secundum quod
vidisti quod de monte abscisus est la
pis sine manibus: et comminuit testam
et ferrum, et es et argentum et aurum
Deus magnus ostendit regi que ven
tura sunt post ea. et verum est som
nium et fidelis interpretatio eius
Tunc rex nabuchodonosor cecidit in
faciem suam et danihelem adorabat
et hostias et incensum precepit ut sa
crificarent ei. Loquens ergo rex: ait da
niheli. Vere deus vester deus deorum est
et dominus regum revelans myste
ria: quoniam potuisti aperire sacramen
tum hoc. Tunc rex danihelem in subli
me extulit: et munera multa et mag
na dedit illi et constituit eum principem
super omnes provincias babylonis et prin
cipem magistratuum super cunctos sapientes
babylonis. Danihel autem postula
vit a rege: et constituit super opera provincie
III babylonis. Sidrac et misac. et abdenago.
Ipse autem danihel erat in foribus regis · III ·
Nabuchodonosor rex fecit statuam
auream. altitudine cubitorum
sexaginta. latitudine cubitorum. sex.
et statuit eam in campo duran provincie
babylonis. Itaque nabuchodonosor rex
misit ad congregandos satrapas. magi
stratus. et iudices: duces. et tyrannos.
et prefectos. omnesque principes regio
num: ut convenirent ad dedicationem
statue quam erexerat nabuchodono
sor rex. Tunc congregati sunt satrape.
magistratus. et iudices. duces et tyran
ni. et optimates qui erant in potesta
tibus constituti et universi principes regi
onum: ut convenirent ad dedicationem
statue quam erexerat nabuchodono
sor rex. Stabant autem in conspectu sta
tue quam posuerat nabuchodonosor rex:
et preco clamabat valenter. Vobis dicitur
populis tribubus et linguis. In hora qua
audieritis sonitum tube. et fistule:
et cythare. sambuce. et psalterii. et sim
phonie. et universi generis musicorum
cadentes adorate statuam auream:
quam constituit nabuchodonosor rex.
Si quis autem prostratus non adora
verit: eadem hora mittetur in fornacem
ignis ardentis. Post hec igitur statim
ut audierunt omnes populi sonitum

tube. fistule. et cythare. et sambuce. et psal
terii. et symphonie. et omnis generis
musicorum: cadentes omnes populi
tribus et lingue adoraverunt statuam
auream. quam constituerat nabuchodono
sor rex. Statimque in ipso tempore acceden
tes viri chaldei. accusaverunt iudeos:
dixeruntque nabuchodonosor regi. Rex
in eternum vive. Tu rex posuisti decre
tum ut omnis homo qui audierit so
nitum tube. fistule. et cythare. sambuce.
et psalterii. et symphonie. et universi ge
neris musicorum: prosternat se et adoret
statuam auream. Si quis autem non
procidens adoraverit: mittatur in for
nacem ignis ardentis. Sunt ergo viri
iudei quos constituisti super opera regionis
babylonie. Sidrac. misac. et abdenago:
isti viri contempserunt rex decretum tu
um. Deos tuos non colunt: et statuam
auream quam erexisti non adorant. Tunc
nabuchodonosor in furore et in ira:
precepit ut adducerentur sydrac. misac.
et abdenago. Qui confestim adducti sunt
in conspectu regis. Pronuntians que na
buchodonosor rex ait eis. Vere ne sydrac
misac et abdenago deos meos non
colitis: et statuam auream quam con
stitui non adoratis? Nunc ergo si estis al' sitis
parati quacumque hora audieritis so
nitum tube. fistule. et cythare. sambu
ce. et psalterii. et simphonie. et omnis ge
neris musicorum: prosternite vos et
adorate statuam quam feci. Quod si
non adoraveritis: eadem hora mitte
mini in fornacem ignis ardentis. Et
quis est deus qui eripiat vos de ma
nu mea? Respondens sydrac. misac. et
abdenago: dixerunt regi nabuchodo
nosor. Non oportet nos de hac re respondere
tibi. Ecce enim deus noster quem colimus
potest eripere nos de camino ignis ar
dentis: et de manibus tuis rex liberare.
Quod si noluerit: notum sit tibi rex
quia deos tuos non colimus. et sta
tuam auream quam erexisti non
adoramus. Tunc nabuchodonosor re
pletus est furore: et aspectus faciei il
lius immutatus est super sydrac. mi
sac. et abdenago. Et precepit ut succen
deretur fornax septuplum quam suc
cendi consueverat: et viris fortissimis
de exercitu suo iussit ut ligatis pedibus.
sidrac. misac. et abdenago. mitterent

al' vincti

eos in fornacem ignis ardentis. Et co[n]festim viri illi vincti cum bracis suis. et
tyaris. et calciamentis et vestib[us] missi
sunt in medium fornacis ignis arden
tis. Nam iussio regis urgebat. fornax
autem succensa erat nimis. Porro vi
ros illos qui miserant sydrac. misac. et
abdenago interfecit flamma ignis. Vi
ri autem hi tres: id est sydrac. misac. et
abdenago ceciderunt in medio camini
ignis ardentis colligati. Que sequuntur
in hebreis voluminib[us] non reperi.
Et ambulabant in medio flamme
laudantes deum et benedicentes d[omi]n[u]m.
Stans autem azarias oravit sic. A
periens os suum in medio ignis a
it. Benedictus dominus deus patrum
n[ost]rorum et laudabilis et gloriosum no
men tuum in secula: quia iustus es
in omnib[us] que fecisti nobis: et univer
sa op[er]a tua vera et vie tue recte: et
omnia iudicia tua vera. Iudicia enim
vera fecisti iuxta omnia que induxi
sti super nos. et super civitatem s[an]c[t]am
patrum n[ost]rorum ier[usa]l[e]m: quia in ve
ritate et in iudicio induxisti omnia hec
propter peccata n[ost]ra. Peccavimus enim
et inique egimus recedentes a te: et de
liquimus in omnib[us]: Et precepta
tua non audivimus. nec observavi
mus: neq[ue] fecimus sicut preceperas no
bis: ut bene esset nobis. Omnia ergo
que induxisti super nos et universa que
fecisti nobis: vero iudicio fecisti: et tra
didisti nos in manus inimicorum in
iquorum et pessimorum prevaricatorumq[ue]
et regi iniusto et pessimo ultra omnem
terram. Et nunc non possumus ap
perire os: confusio et obprobrium facti

al' imppetuu

sumus servis tuis et his qui colunt te
Ne quesumus tradas nos in obprobrium
propter nomen tuum et ne dissipes te
stamentum tuum: neq[ue] auferas mi
sericordiam tuam a nobis propter abraham
dilectum tuum: et ysaac servum tuum
et israel sanctum tuum: quib[us] locut[us]
es pollicens quod multiplicares semen
eorum sicut stellas celi et sicut harenam
que est in litore maris: Quia
domine imminuti sumus plusq[uam]
omnes gentes: sumus q[ue] humiles
in universa terra hodie propter pec
cata n[ost]ra. et non est in tempore hoc
princeps et propheta et dux neq[ue] ho

locaustum neq[ue] sacrificium neq[ue]
oblatio neq[ue] incensum neq[ue] locus
primitiarum coram te ut possimus
invenire misericordiam sed in anima contri
ta et sp[irit]u humilitatis suscipiamur.
Sicut in holocausto arietum et
taurorum et sicut in milib[us] agnorum
pinguium sic fiat sacrificium n[ost]r[u]m
in conspectu tuo hodie ut placeat tibi
quoniam non est confusio confiden
tib[us] in te. Et nunc sequimur te in toto
corde et timemus te: et querimus
faciem tuam. Ne confundas nos
sed fac nobiscum iuxta mansuetu
dinem tuam et secundum multitu
dinem mi[sericordi]e tue et erue nos in mira
bilib[us] tuis et da gloriam nomini
tuo domine: et confundantur omnes
qui ostendunt servis tuis mala.
Confundantur in omni potentia
et robur eorum conteratur: et sciant
quia tu es dominus deus solus: et
gloriosus sup[er] orbem terrarum. Et
non cessabant qui miserant eos mi
nistri regis succendere fornacem:
napta et stuppa et pice et malleolis
Et effundebatur flamma super
fornacem cubitis quadraginta no
vem: et erupit et incendit quos
reperit iuxta fornacem de chaldeis
Angelus autem domini descendit
cum azaria et sociis eius in forna
cem: et excussit flammam ignis
de fornace: et fecit medium forna
cis quasi ventum roris flantem.
Et non tetigit eos omnino ignis
neq[ue] contristavit: neq[ue] quicq[uam]
molestie intulit. Tunc hi tres q[ua]si
ex uno ore laudabant et glorificabant
et benedicebant dominum in fornace
dicentes. Benedictus es domine
deus patrum n[ost]rorum et laudabilis
et superexaltatus in secula et bene
dictum nomen glorie tue s[an]c[tu]m: et
laudabile. et superexaltatum in
omnib[us] s[ecu]l[i]s. Benedictus es in
templo sancto glorie tue: et super lau
dabilis et super exaltatus in secula.
Benedictus es in throno regni
tui et sup[er] laudabilis et superexaltatus
in secula. Benedictus es qui intu
eris abyssos et sedes super cherubin
et superlaudabil[is] et super exaltat[us]
in secula. Benedictus es in firma

mento celi: et laudabilis et gloriosus
in secula. Benedicite omnia opa dni
domino : laudate et superexaltate
eum in secula. Benedic angeli dni
domino laud' et superexaltate eum
in secula. Benedicite celi domino: lau
date et superexaltate eum in secula. Be
ned' aque omnes que super celos st
domino: laud' et superexaltate eum
in secula. Bened' omnes uirtutes
domini domino: laud' et superexalta
te eum in secula. Bened' sol et luna
domino: laud' et superexaltate in scla.
Benedic stelle celi domino: laud' et
superexaltate eum in secula. Bened'
omnis ymb' et ros domino. laudate
et superexaltate eum in secula. Be
ned' omnis spus dei domino. laud'
et superexaltate eum in secula. Bnd'
ignis et estus domino: laud' et supex
altate eum in secula. Bened' frigus et
estas domino: laudate et superexalta
te eum in secula. Bnd' rores et prui
ne domino. laudate et superexaltate
eum in secula. Bened' gelu et frigus
domino: laud' et superexaltate eum i
secula. Bened' glacies et niues dno:
laudate et superexaltate eum in scla.
Bened' noctes et dies domino: laud'
et superexaltate eum in secula. Be
ned' lux et tenebre domino: laudate
et superexaltate eum in secula. Be
ned' fulgura et nubes domino: laud'
et superexaltate eum in scla. Bnd' terra
dominum laudet et superexaltet
eum in secula. Bened' montes et col
les domino: laudate et superexaltate
eum in secula. Benedicite uniusa i
germinantia in terra domino: laud'
et superexaltate eum in scla. Bened'
fontes domino: laudate et superexal
tate in secula. Bened' maria et flumia
domino: laudate et superexaltate
eum in secula. Bened' cete et omnia
que mouentur in aquis domino
laudate et superexaltate eum i scla.
Bened' omnes uolucres celi domino
laudate et superexaltate eum in scla.
Bened' omnes bestie et pecora dno
laudate et superexaltate eum i scla.
Bened' filii hominum domino: laud'
et superexaltate eum in secula. Bnd' dicat
israel dominu laudet et superexaltet
eum in secula. Bnd' sacerdotes dni do
mino: laudate et superexaltate eum in
secula. Bened' serui domini domino.
laudate et superexaltate eum in secu
la. Bened' spiritus et anime iustorum
domino. laudate et superexaltate eum
in secula. Bnd' sancti et humiles corde
domino laud' et superexaltate eum i
secula. Bnd' anania azaria misael
domino; hymnum dicite et superexal
tate eum in secula: quia eripuit nos
deus de inferno et saluos fecit de manu
mortis et liberauit de medio ardentis
flamme et de medio ignis eruit nos.
Confitemini domino quoniam bo
nus: qm in seculum mia eius. Bnd'
omnes religiosi domino deo deorum:
laudate et confitemini ei: quia in o
nia scla mia eius.

Huc usque non habetur in hebreo et que
posuim' de theodotionis edicioe translata sunt.

Tunc nabuchodonosor rex ob
stupuit. et surrexit prope: et
ait optimatibus suis. Nonne tres ui
ros misimus in medio ignis compe
ditos? Qui respondentes dixerunt re
gi. Vere rex. Respondit, et ait. Ecce e
go uideo uiros quattuor solutos et
ambulantes in medio ignis: et nichil
corruptionis in eis est. Et species quar
ti similis filio dei. Tunc accessit nabu
chodonosor ad ostium fornacis ignis
ardentis et ait. Sidrac. misac. et abde
nago. serui dei excelsi: egredimini et
uenite. Statimque egressi sunt. sidrac
misac et abdenago: de medio ignis. Et
congregati sunt satrape magistratus
et iudices et potentes regis contempla
bantur uiros illos: quoniam nichil
potestatis habuisset ignis in corpori
bus eorum: et capillus capitis eorum
non esset adustus. et saraballa eorum
non fuissent inmutata: et odor ignis
non transisset p eos. Et erumpens na
buchodonosor ait. Benedictus deus eo
sidrac uidelicet. misac. et abdenago:
qui misit angelum suum et eruit
seruos suos, qui crediderunt in eu.
Et uerbum regis inmutauerunt:
et tradiderunt corpora sua ne seruirent
et ne adorarent omnem deum excep
to deo suo. A me ergo propositum est
hoc decretum: ut omnis populus tri
bus et lingue quecumque locuta fuit
blasphemiam contra deum sydrac

Al' laudate et superexaltate eum in secula qui eruit nos etc

rex

Sarabulla .i. bracce

misac et abdenago disperat. et domus
eius vastetur: Neque enim est alius deus:
qui possit ita salvare. Tunc rex promo
vit sydrac misac. et abdenago. in pro
vincia babylonis. Nabuchodonosor
rex omnibus populis gentibus et linguis que
habitant in universa terra. pax vobis
multiplicetur. Signa et mirabilia apud
me fecit deus excelsus. Placuit ergo
michi predicare signa eius quia mag
na sunt et mirabilia eius quia fortia:
et regnum eius regnum sempi
ternum et potestas eius in generatione

hic · ca^m · iiij ·

IIII

Al' hic · ca^m · iiij ·

et generationem. visio danihelis

Ego nabuchodonosor quietus
eram in domo mea: et florens in pala
tio meo. Somnium vidi quod perterruit
me: et cogitationes mee in stratu meo
et visiones capitis mei conturbaverunt
me. et per me propositum est decretum.
ut introducerentur in conspectu meo
cuncti sapientes babylonis: et ut solutio
nem somnii indicarent michi. Tunc
ingrediebantur arioli magi. chaldei et
aruspices: et somnium narravi in
conspectu eorum: et solutionem eius
non indicaverunt michi donec colle
ga ingressus est in conspectu meo
danihel cuius nomen baltazar se
cundum nomen dei mei qui habet
spiritum deorum sanctorum in semet
ipso. et somnium coram eo locutus sum
baltasar princeps ariolorum quem
ego scio quod spiritum deorum sanctorum
habeas in te: et omne sacramentum
non est impossibile tibi. Visiones som
niorum meorum quas vidi et so
lutionem eorum narra michi. Vi
sio capitis mei in cubili meo. Videbam
et ecce arbor in medio terre et altitu
do eius nimia. Magna arbor et fortis
et proceritas eius contingens celum.
Aspectus illius erat usque ad terminos
universe terre. folia eius pulcherrima
et fructus eius nimius et esca univer
sorum in ea. Subter eam habitabant
animalia et bestie: et in ramis eius
conversabantur volucres celi: et ex illa
vescebatur omnis caro. Videbam in
visione capitis mei super stratum
meum: et ecce vigil et sanctus de celo
descendit. et clamavit fortiter et sic
ait. Succidite arborem et precidite ra
mos eius: Excutite folia eius: et disp

ergite fructum eius. Fugiant bestie que
subter eam sunt: et volucres de ra
mis eius. Verumptamen germen
radicum eius in terra sinite. et al
ligetur vinculo ferreo et ereo in her
bis que foris sunt: et rore celi tinga
tur: et cum feris pars eius in her
ba terre. Cor eius ab humano co
mmutetur: et cor fere detur ei: et sep
tem tempora mutentur super eum.
In sententia vigilum decretum est
et sermo sanctorum et petitio: donec
cognoscant viventes quod dominetur
excelsus in regno hominum et
cuicumque voluerit dabit illud: et
humillimum hominem constituet
super eum. Hoc somnium vidi e
go nabuchodonosor. Tu ergo baltha
sar interpretationem narra fe
stinus: quia omnes sapientes reg
ni mei non queunt solutionem e
ius dicere michi. Tu autem potes: quia
spiritus sanctorum deorum in te est.
Tunc danihel cuius nomen baltha
zar cepit intra semetipsum tacitus
cogitare quasi hora una: et cogi
tationes eius conturbabant eum.
Respondens autem rex: ait baltha
zar somnium et interpretatio eius
non conturbent te. Respondit bal
thazar. et ait. Domine mi. somnium
his qui te oderunt: et interpreta
tio eius hostibus tuis sit. Arborem
quam vidisti sublimem atque robu
stam cuius altitudo pertingebat ad
celum: et aspectus illius in omnem
terram et rami eius pulcherrimi
et fructus eius nimius et esca om
nium in ea subter eam habitantes
bestie agri et in ramis eius commo
rantes aves celi. tu es rex: qui mag
nificatus es et invaluisti et mag
nitudo tua crevit et pervenit usque
ad celum et potestas tua in terminos
universe terre. Quod autem vidit rex vi
gilem et vigilem sanctum descendere
de celo et dicere. Succidite arborem et
dissipate illam. attamen germen
radicum eius in terra dimittite et
vinciatur ferro et ere in herbis
foris et rore celi conspergatur et cum
feris sit pabulum eius donec septem
tempora commutentur super eum.
hec est interpretatio sententie al

tissimi que pervenit super dominum meum
um regem. Eiacient te ab hominibus
et cum bestiis et feris erit habitatio tua.
et fenum ut bos comedes. et rore celi
infunderis. Septem quoque tempora
mutabuntur super te: donec scias quod
dominetur excelsus super regnum ho
minum: et cuicumque voluerit det illud.
Quod autem precepit ut relinquere
tur germen radicum eius id est ar
boris: regnum tuum tibi manebit
postquam cognoveris potestatem esse
celestem. Quam ob rem rex consi
lium meum placeat tibi: et peccata
tua elemosinis redime. et iniqui
tates tuas misericordiis pauperum
forsitan ignoscet deus delictis tuis
Omnia hec venerunt super nabuchodo
nosor regem. Post finem mensium
duodecim in aula babylonis deambu
labat. Respondit rex et ait. Nonne hec
est babylon magna quam ego edifica
vi in domum regni, in robore fortitu
dinis mee. et in gloria decoris mei.
Cum adhuc sermo esset in ore regis:
vox de celo ruit. Tibi dicitur nabugodo
nosor rex. Regnum tuum transiit a
te. et ab hominibus te eicient et cum
bestiis et feris erit habitatio tua. fenum
ut bos comedes: et septem tempora
mutabuntur super te: donec scias quod
dominetur excelsus in regno hominum.
et cuicumque voluerit det illud. Eadem
hora sermo completus est super nabu
chodonosor et ex hominibus abiectus est.
et fenum ut bos comedit. et rore celi
corpus eius infectum est. donec capil
li eius in similitudinem aquilarum
crescerent. et ungues eius quasi avium.
Igitur post finem dierum ego nabu
chodonosor oculos meos ad celum le
vavi et sensus meus redditus est mihi:
et altissimo benedixi. et viventem
in sempiternum laudavi et glorificavi
quia potestas eius potestas sempiter
na. et regnum eius in generatione
et generationem: et omnes habitato
res terre apud eum in nichilum
reputati sunt. Iuxta voluntatem
enim suam facit tam in virtutibus
celi quam in habitatoribus terre: et non est
qui resistat manui eius. et dicat ei
quare fecisti. In ipso tempore sensus
meus reversus est ad me: et ad ho

norem regni mei decoremque perveni. et
figura mea reversa est ad me: sed et
optimates mei et magistratus mei
requisierunt me. et in regno meo
restitutus sum et magnificentia mea
amplior addita est michi. Nunc igitur
ego nabuchodonosor laudo et mag
nifico et glorifico regem celi: quia
omnia opera eius vera et vie eius
iudicia: et gradientes in superbia po
test humiliare. visio danihelis v. V
Balthazar rex fecit grande con
vivium optimatibus suis
mille: et unusquisque secundum suam
bibebat etatem. Precepit ergo iam vel ante
temulentus ut afferrentur vasa au
rea et argentea que asportaverat
nabuchodonosor pater eius de templo
quod fuit in ierusalem: ut biberent in eis
rex et optimates eius uxoresque eius
et concubine. Tunc allata sunt vasa
aurea et argentea que asportaverat
nabuchodonosor de templo quod fue
rat in ierusalem: et biberunt in eis rex et
optimates eius uxores et concubi
ne eius. Bibebant autem vinum
et laudabant deos suos aureos. et
argenteos. et ereos. ferreos ligneos
que et lapideos. In eadem hora apparu
erunt digiti quasi manus hominis Non digiti scribentis in pariete
scribentis contra candelabrum in super
ficie parietis aule regie: et rex aspi
ciebat articulos manus scribentis. Tunc
regis facies commutata est: et cogita
tiones eius perturbabant eum: et com
pages renum eius solvebantur: et
genua eius ad se invicem collideban
tur. Exclamavit itaque rex fortiter: ut
introducerent magos chaldeos. et a
ruspices. Et proloquens rex ait sapi
entibus babylonis. Quicumque legerit
scripturam hanc et interpretationem
eius manifestam michi fecerit: pur
pura vestietur et torquem auream
habebit in collo et tertius in regno
meo erit. Tunc ingressi omnes sapi
entes regis non potuerunt scripturam
legere neque interpretationem eius in
dicare regi. Unde rex balthazar satis
conturbatus est: et vultus illius im
mutatus est: sed et optimates eius con
turbabantur. Regina autem pro re
que acciderat regi et optimatibus eius
domum convivii ingressa est: et prolo

quens ait Rex in eternum uiue. Non
te conturbent cogitationes tue. neque fa
cies tua immutetur. Est uir in reg-
no tuo qui spiritum deorum sanctorum
habet in se: et in diebus patris tui scientia
et sapientia inuente sunt in eo. Nam
et rex nabugodonosor pater tuus prin
cipem magorum et chaldeorum et in
cantatorum et aruspicum constituit
eum. Pater inquam tuus o rex. quia
spiritus amplior et prudentior atque intel
ligentia interpretatio somniorum
et ostensio secretorum ac solutio liga
torum inuente sunt in eo. hoc est in
daniele. cui rex imposuit nomen bal
thazar. Nunc itaque daniel uocetur.
et interpretationem narrabit. Igitur
introductus est daniel coram rege.
Ad quem prefatus rex ait. Tu es daniel
de filiis captiuitatis iude. Quem
adduxit rex pater meus de iudea. Au
diui de te quoniam spiritum deorum ha
beas: et scientia intelligentiaque ac sa
pientia ampliores inuente sunt
in te. Et nunc introgressi sunt in
conspectu meo sapientes magi ut
scripturam hanc legerent et interpre
tationem eius indicarent michi: et
nequiuerunt sensum sermonis eius
edicere. Porro ego audiui de te: quod
possis obscura interpretari: et ligata
dissoluere. Si ergo uales scripturam
legere et interpretationem eius in
dicare michi purpura uestieris. et
torquem auream circa collum tuum
habebis: et tertius in regno meo
princeps eris. Ad que respondens da
niel: ait coram rege. Munera tua
sint tibi: et dona domus tue alteri
da. Scripturam autem legam tibi
rex: et interpretationem eius ostendam
tibi. O rex deus altissimus regnum
et magnificentiam et gloriam et ho
norem dedit nabuchodonosor patri
tuo: et propter magnificentiam quam
dederat ei. uniuersi populi tribus et lin
gue. tremebant et metuebant eum.
Quos uolebat interficiebat. et quos
uolebat percutiebat et quos uolebat ex
altabat: et quos uolebat humiliabat.
Quando autem eleuatum est cor eius
et spiritus illius obfirmatus est
ad superbiam: depositus est de solio
regni sui et gloria eius ablata est

Non quos volebat

et a filiis hominum eiectus est: sed
et cor eius cum bestiis positum est et
cum onagris erat habitatio eius.
fenum quoque ut bos comedebat et
rore celi corpus eius infectum est:
donec cognosceret quod potestatem
habeat altissimus in regno ho
minum. et quemcumque uoluerit
suscitabit super illud. Tu quoque filius
eius balthazar non humiliasti cor
tuum cum scires hec omnia: sed
aduersum dominatorem celi eleuatus
es. et uasa domus eius allata sunt
coram te: et tu et optimates tui
et uxores tue. et concubine tue uinum
bibistis in eis. Deos quoque argen
teos et aureos et ereos et fer
reos ligneosque et lapideos qui non
uident neque audiunt neque sentiunt
laudasti: Porro deum qui habet
flatum tuum in manu sua et
omnes uias tuas non glorificasti.
Idcirco ab eo missus est articulus
manus. qui scripsit hoc quod exaratum
est. Hec est autem scriptura que di
gesta est. Mane thechel. phares. Et
hec est interpretatio sermonis. Ma
ne: numerauit deus regnum tuum
et compleuit illud. Thechel: appensus
est in statera et inuentus est mi
nus habens. phares diuisum est regnum
tuum et datum est medis et persis.
Tunc iubente rege indutus est da
niel purpura et circumdata est tor
ques aurea collo eius: et predica
tum est de eo quod haberet potesta
tem tertius in regno eius. Eadem
nocte interfectus est balthazar rex chal
deus: et darius medus successit in
regnum annos natus sexaginta
et duos. uisio danihelis. VI.
Placuit dario et constituit
super regnum satrapas
centum uiginti ut
essent in toto regno suo: et super
eos principes tres ex quibus daniel
unus erat ut satrape illis redderent
rationem: et rex non sustineret
mo lestiam. Igitur danihel superabat om
nes principes et satrapas: quia
spiritus dei amplior erat in eo. Porro
rex cogitabat constituere eum super
omne regnum. Unde principes
et satrape querebant occasionem

ut invenirent danihели ex latere regis.
Nullamque causam mortem et sus
picionem reperire potuerunt: eo quod
fidelis esset et omnis culpa et suspi
cio non inveniretur in eo. Dixerunt
ergo viri illi. Non inveniemus da
nihelo huic aliquam occasionem
nisi forte in lege dei sui. Tunc principes
et satrape subripuerunt regi: et
sic locuti sunt ei. Dari rex: in eternum
vive. Consilium inierunt cuncti
principes regni magistratus et sa
trape senatores et iudices: ut decre
tum imperatorium exeat et edictum
ut omnis qui petierit aliquam petitio
nem a quocumque deo et homine usque
ad dies triginta nisi a te rex mittatur
in lacum leonum. Nunc itaque rex con
firma sententiam et scribe decretum
ut non immutetur quod statutum
est a medis et persis: nec prevaricari
cuiquam liceat. Porro rex darius
proposuit edictum et statuit. Quod
cum danihel conperisset id est con
stitutam legem ingressus est do
mum suam et fenestris apertis in
cenaculo suo contra ierusalem tribus tem
poribus in die flectebat genua sua. et a
dorabat confitebaturque coram deo
suo: sicut et ante facere consueve
rat. Viri ergo illi curiosius inquiren
tes: invenerunt danihelem orantem
et obsecrantem dominum deum suum
Et accedentes locuti sunt regi super
edicto. Rex numquid non consti
tuisti ut omnis homo qui rogaret
quemquam ex diis et hominibus usque
ad dies triginta nisi te rex mitte
retur in lacum leonum. Ad quos
respondens rex ait. Verus sermo
iuxta decretum medorum atque persa
rum: quod prevaricari non licet.
Tunc respondentes coram rege dixe
runt. Danihel de filiis captivitatis
iude non curavit de lege tua et de
edicto quod constituisti: sed tribus
temporibus per diem orat obsecratione
ne sua. Quod verbum cum audis
set rex satis contristatus est: et pro
danihele posuit cor ut liberaret
eum et usque ad occasum solis labo
rabat ut erueret eum. Viri autem
illi intelligentes regem dixe
runt ei. Scito rex quia lex medorum

est atque persarum. ut omne decretum
quod constituerit rex non liceat im
mutari. Tunc rex precepit et adduxe
runt danihelem. et miserunt eum
in lacum leonum. Dixitque rex danihe
li. Deus tuus quem colis semper: ipse li
berabit te. Allatusque est lapis unus. et
positus est super os laci: quem obsig
navit rex anulo suo et anulo optima
tum suorum: ne quid fieret contra
danihelem et abiit rex in domum su
am et dormivit incenatus: cibique non
sunt allati coram eo: insuper et som
nus recessit ab eo. Tunc rex primo
diluculo consurgens: festinus perrex
it ad lacum. Appropinquansque la
cui danihelem voce lacrimabili in
clamavit et affatus est eum. Dani
hel serve dei viventis: deus tuus cui
tu servis semper putas ne valuit te
liberare a leonibus? Et danihel regi
respondens ait. Rex in eternum vi
ve. Deus meus misit angelum su
um et conclusit ora leonum et non
nocuerunt michi: quia coram eo
iustitia inventa est in me. Sed et co
ram te rex delictum non feci. Tunc
rex vehementer gavisus est super
eo: et danihelem precepit educi de
lacu, et nulla lesio inventa est in ᴧ eductus est daniel de lacu
eo: quia credidit deo suo. Iubente
autem rege adducti sunt viri illi
qui accusaverant danielem et in
lacum leonum missi sunt ipsi et filii
et uxores eorum: et non pervenerunt
usque ad pavimentum laci donec ar
riperent eos leones: et omnia ossa
eorum comminuerent. Tunc darius
rex scripsit universis populis tribu
bus et linguis habitantibus in univer
sa terra. Pax vobis multiplicetur.
A me constitutum est decretum ut in
universo imperio et regno meo tre
miscant ut paveant deum danihe
lis. Ipse est enim deus vivens et et
ernus in secula et regnum eius non
dissipabitur: et potestas eius usque
in eternum. Ipse liberator atque salva ᴧ est
tor faciens signa et mirabilia in
celo et in terra. qui liberavit danie
lem de lacu leonum. Porro daniel
perseveravit usque ad regnum darii regis reg
numque cyri persae. Visio daniel. VII
Anno primo balthazar regis. vii.

babylonis: daniel somnium vidit.
Al' visionem — Visio autem capitis eius in cubili suo
Et somnium scribens brevi sermone
comprehendit: summatimque perstringens
ait. Videbam in visione mea nocte
et ecce quatuor venti celi pugnabant
in mari magno et quatuor bestie
grandes ascendebant de mari: diverse
inter se. Prima quasi leena et alas
habebat aquile. Aspiciebam donec e
vulse sunt ale eius: et sublata est de ter
ra: et super pedes quasi homo stetit
et cor eius datum est ei. Et ecce bestia ali
a similis urso in parte stetit: et tres or
dines erant in ore eius et in dentibus eius
principes tres — et sic dicebant ei. Surge comede carnes
plurimas. Post hec aspiciebam et ec
ce alia quasi pardus: et alas habebat
quatuor quasi avis super se et qua
tuor capita erant in bestia. et potestas
data est ei. Post hec aspiciebam in
visione noctis: et ecce bestia quar
ta terribilis atque mirabilis et fortis
nimis. Dentes ferreos habebat mag
nos: comedens atque comminuens et
reliqua pedibus suis conculcans. Dis
similis autem erat ceteris bestiis quas
videram ante eam: et habebat cornu
a decem. Considerabam cornua et
ecce cornu aliud parvulum ortum est
de medio eorum et tria de cornibus
primis evulsa sunt a facie eius. et
ecce oculi quasi oculi hominis erant
in cornu isto: et os loquens ingentia.
Aspiciebam donec throni positi sunt
et antiquus dierum sedit. Vestimen
tum eius quasi nix candidum: et
capilli capitis eius quasi lana mun
da. Thronus eius flamma ignis
rote eius ignis accensus. Fluvius
igneus rapidusque egrediebatur a fa
cie eius. Milia milium ministrabant
ei et decies milies centena milia assis
tebant ei. Iudicium sedit: et libri ap
ti sunt. Aspiciebam propter vocem ser
monum grandium quos cornu illud
loquebatur. Et vidi quoniam inter
fecta esset bestia. et perisset corpus eius
et traditum esset ad comburendum
igni: aliarum quoque bestiarum ab
lata esset potestas: et tempora vite
constituta essent eis usque ad tempus
Al' tempora — et tempus. Aspiciebam ergo in visio
ne noctis. et ecce cum nubibus celi quasi

filius hominis veniebat. Et usque ad anti
quum dierum pervenit: et in conspec
tu eius obtulerunt eum. et dedit ei
potestatem et honorem et regnum:
et omnes populi tribus et lingue
ipsi servient. Potestas eius potestas
eterna que non auferetur: et regnum
eius quod non corrumpetur. Horruit
spiritus meus. Ego danihel territus
sum in his. et visiones capitis mei
conturbaverunt me. Accessi ad u
num de assistentibus: et veritatem
querebam ab eo de omnibus his.
Qui dixit michi interpretationem
sermonum et docuit me. He bestie
magne quatuor: quatuor regna sunt
que consurgent de terra. Suscipient
autem regnum sancti dei altissimi:
et optinebunt regnum usque in se
culum et seculum seculorum. Post hoc
volui diligenter discere de bestia quar
ta que erat dissimilis valde ab om
nibus et terribilis nimis: dentes et
ungues eius ferrei comedebat et
comminuebat et reliquias pedibus
suis conculcabat et de cornibus decem
que habebat in capite. et de alio quod
ortum fuerat ante quod ceciderant
tria cornua. et de cornu illo quod
habebat oculos et os loquens gran
dia et maius erat ceteris. Aspiciebam
et ecce cornu illud faciebat bellum
adversum sanctos et prevalebat eis do
nec venit antiquus dierum. et iudi
cium dedit sanctis excelsi et tempus
advenit: et regnum obtinuerunt
sancti. Et sic ait. Bestia quarta regnum
quartum erit in terra quod maius
erit omnibus regnis: et devorabit uni
versam terram et conculcabit et com
minuet eam. Porro cornua decem
ipsius regni decem reges erunt. Et
alius consurget post eos et ipse poten
tior erit prioribus. Et tres reges hu
miliabit. et sermones contra excel
sum loquetur et sanctos altissimi
conteret. Et putabit quod possit muta
re tempora et leges. Et tradentur i
manu eius usque ad tempus et tempo
ra et dimidium temporis. Et iudici
um sedebit ut auferatur potentia et contera
tur et dispereat usque in finem. Regnum
autem et potestas et magnitudo
regni que est subter omne celum det

populo sanctorum altissimi: cuius reg-
num regnum sempiternum est: et
omnes reges servient ei et obedient.
Huc usque finis verbi. Ego daniel mul-
tum cogitationibus meis conturbabar:
et facies mea mutata est in me: ver-
VIII bum autem in corde meo conservavi. viii.
Visio danielis
Anno tertio regni balthasar
regis visio apparuit michi. Ego dan-
iel post id quod videram in principio.
vidi in visione mea cum essem in su-
sis castro quod est in elam civitate.
Vidi autem in visione ~~mea. cum es-~~
~~sem in susis castro quod est in elam~~
civitate esse me super portam ulai. Et
levavi oculos meos et vidi. et ecce
aries unus stabat ante paludem ha-
bens cornua excelsa: et unum excelsi-
us altero atque succrescens. Postea
vidi arietem cornibus ventilantem
contra occidentem et contra aquilo-
nem et contra meridiem: et omnes
bestie non poterant resistere ei neque
liberari de manibus eius. Fecitque secun-
dum voluntatem suam et magnifica-
tus est: et ego intelligebam. Ecce autem
hircus caprarum veniebat ab occi-
dente super faciem totius terre. et non
tangebat terram. Porro hircus ha-
bebat cornu insigne inter oculos suos.
Et venit usque ad arietem illum cor-
nutum quem videram stantem ante
portam: et cucurrit ad eum in impetu
fortitudinis sue. Cumque appropinquasset
prope arietem: efferatus est in eum
et percussit arietem. et comminuit duo
cornua eius: et non poterat aries re-
sistere ei. Cumque eum misisset in
terram conculcavit: et nemo quibat
liberare arietem de manu eius. Hir-
cus autem caprarum magnus factus
est nimis. Cumque crevisset: fractum
est cornu magnum: et orta sunt cor-
nua quattuor subter illud per quattuor
ventos celi. De uno autem ex eis egres-
sum est cornu unum modicum: et
factum est grande contra meridiem
et contra orientem et contra fortitu-
dinem. Et magnificatum est usque ad
fortitudinem celi. et deiecit de fortitu-
dine et de stellis et conculcavit eas:
usque ad principem fortitudinis mag-
nificatus est. Et ab eo tulit iuge sa-

crificium: et deiecit locum sanctificationis
eius. Robur autem datum est contra
iuge sacrificium propter peccata: et pro- VIII
sternetur veritas in terra: et faciet et
prosperabitur. Et audivi unum de sanctis
loquentem: et dixit unus sanctus alteri
nescio cui loquenti. Usquequo visio et al' loquens
iuge sacrificium et peccatum desola-
tionis que facta est et sanctuarium
et fortitudo conculcabitur? Et dixit ei.
Usque ad vesperam et mane duo milia dies
trecenti: et mundabitur sanctuarium.
Factum est autem cum viderem ego
daniel visionem: et quererem intel-
ligentiam: ecce stetit in conspectu meo
quasi species viri. Et audivi vocem
viri inter ulai: et clamavit et ait.
Gabriel fac intelligere istam visio-
nem. Et venit et stetit iuxta ubi ego
stabam. Cumque venisset: pavens cor-
rui in faciem meam. Et ait ad me.
Intellige fili hominis: quoniam in
tempore finis complebitur visio. Cum-
que loqueretur ad me: collapsus sum
pronus in terram. et tetigit me. et
statuit me in gradu meo: dixitque michi.
Ego ostendam tibi que futura sunt
in novissimo maledictionis: quoniam
habet tempus finem suum. Aries
quem vidisti habere cornua: rex me-
dorum est atque persarum. Porro hir-
cus caprarum rex grecorum est. Et
cornu grande quod erat inter oculos
eius: ipse est rex primus. Quod autem
fracto illo. surrexerunt pro eo quat-
tuor. quattuor reges de gente eius con-
surgent. sed non in fortitudine eius.
Et post regnum eorum cum creve-
rint iniquitates consurget rex in-
pudens facie et intelligens proposi-
tiones et roborabitur fortitudo eius
sed non in viribus suis. Et supra quam
credi potest universa vastabit: et prospe-
rabitur et faciet. Et interficiet robustos
et populum sanctorum secundum vo-
luntatem suam: et dirigetur dolus in
manu eius. Et cor suum magnificabit
et in copia rerum omnium occidet plu-
rimos. Et contra principem principum
consurget: et sine manu conteretur.
Et visio vespere et mane que dicta est
vera est. Tu ergo signa visionem:
quia post dies multos erit. Et ego da-
niel langui et egrotavi per dies. Cum-

q; surrexissem faciebam opera regis :
et stupebam ad visionem et non erat
qui interpretaret. visio danielis ·IX·
IX In anno primo darii regis filii assu
eri de semine medorum qui impera
vit super regnum chaldeorum anno
uno regni eius ego daniel intellexi i
libris numerum annorum de quo
factus est sermo domini ad ieremiā
prophetam : ut complerentur desolationis
ierusalem septuaginta anni. et posui faciē
meam ad dominum deum ; rogare et
deprecari in ieiuniis et sacco et cinere
et oravi dominum deum meum et
confessus sum : et dixi Obsecro domine
deus magne et terribilis. custodiens
pactum et misericordiam diligentibus te. et cu
stodientibus mandata tua. Peccavimus
inique fecimus impie egimus : et re
cessimus et declinavimus a mandatis
tuis ac iudiciis. Non obedivimus ser
vis tuis prophetis qui locuti sunt in
nomine tuo : regibus nostris principibus
nostris. patribus nostris. omnique populo terre.
Tibi domine iustitia nobis autem
confusio faciei sicuti est hodie viro
iuda et habitatoribus ierusalem et omni
israel : his qui prope sunt et his qui
procul in universis terris ad quas e
iecisti eos propter iniquitates eorū
in quibus peccaverunt in te domine
Nobis confusio faciei : regibus nostris.
principibus nostris. et patribus nostris qui
peccaverunt. Tibi autem domino deo
nostro misericordia et propitiatio : quia recessi
mus a te. et non audivimus vocē
domini dei nostri : ut ambularemus
in lege eius quam posuit nobis per ser
vos suos prophetas. et omnis israel
prevaricati sunt legem tuam et decli
naverunt ne audirent vocem tuam :
et stillavit super nos maledictio et de
testatio que scripta est in libro moy
si servi dei : quia peccavimus ei. Et
statuit sermones suos quos locutus
est super nos et super principes nostros.
qui iudicaverunt nos : ut superduceret
in nos malum magnum quale num
quam fuit sub omni celo : secundum quod
factum est in ierusalem : sicut scriptum est
in lege moysi. Omne hoc malum ve
nit super nos : et non rogavimus faciē
tuam domine deus noster : ut reverteremur
ab iniquitatibus nostris et cogitaremus
veritatem tuam. Et vigilavit dominus
super malitiam et adduxit eam super
nos Iustus dominus deus in omni
bus operibus suis que fecit : non enim
audivimus vocem eius. Et nunc
domine deus noster qui eduxisti populū
tuum de terra egypti in manu forti
et fecisti tibi nomen secundum diem
hanc : peccavimus : iniquitatem fe
cimus domine in omnem iustitiā
tuam. Avertatur obsecro ira tua et
furor tuus a civitate tua ierusalem : et
monte sancto tuo Propter peccata e
nim nostra et iniquitates patrum no
strorum ierusalem et populus tuus in obpro
brium sunt omnibus per circuitum no
strum. Nunc ergo exaudi deus noster ora
tionem servi tui et preces eius : et os
tende faciem tuam super sanctuarium
tuum quod desertum est propter te
metipsum inclina deus meus aurē
tuam et audi : aperi oculos tuos et
vide desolationem nostram : et civita
tem super quam invocatum est no
men tuum Neque enim in iustifica
tionibus nostris prosternimus preces
ante faciem tuam : sed in miserati
onibus tuis multis Exaudi domine
placare domine : attende et fac. Ne
moreris propter temetipsum deus
meus : quia nomen tuum invoca
tum est super civitatem et super po
pulum tuum Cumque adhuc loque
rer et orarem et confiterer peccata
mea et peccata populi mei israel ut
prosternerem preces meas in con
spectu dei mei pro monte sancto dei
mei : Adhuc me loquente in oratione
ecce vir gabriel quem videram in vi
sione in principio cito volans tetigit
me in tempore sacrificii vespertini : et
docuit me : et locutus est michi Dix
itque Daniel nunc egressus sum
ut docerem te : et intelligeres Ab
exordio precum tuarum egressus
est sermo ego autem veni ut indi
carem tibi : quia vir desideriorum
es Tu ergo animadverte ser
monem : et intellige visionem Sep
tuaginta ebdomades abbreviate
sunt super populum tuum et super
urbem sanctam tuam : ut con
summetur prevaricatio et finem
accipiat peccatum et dele[a]tur

meum

legis

nos et

iniquitas et adducatur iustitia sem
piterna et impleatur visio et prophe
tia et ungatur sanctus sanctorum.
Scito ergo et animadverte ab exitu
sermonis ut iterum edificetur Ihe
rusalem usque ad xpm ducem: ebdo
mades septem et ebdomades sexa
ginta due erunt: et rursum edifica
bitur platea et muri in angustia
temporum. Et post ebdomadas sex
aginta duas occidetur xpc: et non
erit eius populus qui eum negatu
rus est. Et civitatem et sanctuarium
dissipabit populus cum duce ven
turo: et finis eius vastitas. et post
finem belli statuta desolatio. Confir
mabit autem pactum multis ebdo
mada una: et in dimidio ebdomadis
deficiet hostia et sacrificium. et in tem
plo erit abhominatio desolationis:
X et usque ad consummationem et finem
perseverabit desolatio visio daniel. x.
Anno tertio cyri regis persarum
verbum revelatum est da
nieli cognomento balthazar: et ve
rum verbum et fortitudo magna: in
tellexitque sermonem. Intelligentia
est enim opus in visione In diebus
illis ego daniel lugebam trium eb
domadarum diebus. Panem desidera
bilem non comedi: et caro et vinum
non introierunt in os meum. Sed
neque unguento unctus sum: donec
complerentur trium ebdomadarum
dies. Die autem vicesima et quarta
mensis primi: eram iuxta fluvium
magnum qui est tygris. Et levavi
oculos meos et vidi. et ecce vir unus
vestitus lineis et renes eius accincti
auro obrizo et corpus eius quasi chri
solitus: et facies eius velud species
fulguris et oculi eius ut lampas ar
dens et brachia eius et que deorsum
usque ad pedes quasi species eris canden
tis et vox sermonum eius ut vox
multitudinis. Vidi autem ego da
niel solus visionem porro viri qui
erant mecum non viderunt sed ter
ror nimius irruit super eos: et fu
gerunt in absconditum. Ego autem
relictus solus vidi visionem gran
dem hanc: et non remansit in me
fortitudo sed et species mea immuta
ta est in me et emarcui neque habui

in me quicquam virium. Et audivi vo
cem sermonum eius: et audiens iace
bam consternatus super faciem meam
vultusque meus herebat terre. Et ecce
manus tetigit me et erexit me super
genua mea et super articulos manu
um mearum. et dixit ad me Daniel
vir desideriorum intellige verba que
ego loquor ad te. et sta in gradu tuo:
nunc enim missus sum ad te: Cumque
dixisset michi sermonem istum: steti
tremens. et ait ad me. Noli metuere
daniel: quia ex die prima qua posuisti
cor tuum ad intelligendum ut te af
fligeres in conspectu dei tui exaudita
sunt verba tua: et ego veni propter
sermones tuos. Princeps autem
regni persarum restitit michi viginti
et uno diebus. Et ecce michael unus
ex principibus primis. venit in adiuto
rium meum. et ego remansi ibi iuxta
regem persarum. Veni autem ut do
cerem te que ventura sunt populo
tuo in novissimis diebus: quoniam
adhuc visio in dies. Cumque loqueretur protelatur
michi huiuscemodi verbis deieci vul
tum meum ad terram et tacui. Et
ecce quasi similitudo filii hominis.
tetigit labia mea. Et aperiens os me
um locutus sum et dixi ad eum qui
stabat contra me Domine mi in vi
sione tua dissolute sunt compages
mee: et nichil in me remansit virium
et quomodo poterit servus domini
mei loqui cum domino meo? Nichil
in me remansit virium sed et alitus
meus intercluditur. Rursum ergo
tetigit me quasi visio hominis et con
fortavit me et dixit. Noli timere vir
desideriorum. Pax tibi: confortare:
et esto robustus. Cumque loqueretur
mecum: convalui et dixi. loquere do
mine mi. quia confortasti me Et ait
Numquid scis quare venerim ad te
Et nunc revertar ut prelier adversus
principem persarum. Cum ego egre
derer: apparuit princeps grecorum
veniens. Verumptamen annuntia
bo tibi quod expressum est in scriptura
veritatis. Et nemo est adiutor meus
in omnibus his nisi michael princeps
vester. .xi. al' noster
Ego autem ab anno primo
darii medi stabam ut conforta XI

retur et roboraretur. Et nunc veritatē
adnunciabo tibi. Ecce adhuc tres reges
stabunt in psīde et quartus ditabit
opibz nimijs super omnes: et cum
invaluerit divitijs suis: concitabit
omnes adūsus grecie regnum. Sur
get vero rex fortis et dominabitur
potestate multa: et faciet quod placu
erit ei. Et cum steterit conteretur reg
num eius et dividetur in quattuor
ventos celi sed non in posteros eius.
neqz secundum potentiam illius q
dominatus est lacerabit enim reg
num eius etiam in externos: exceptis
hys. Et confortabitur rex austri et de
principibz eius prevalebit super eum:
et dominabitur dicione multa enim
dominatio eius. et post finem anno
rum federabuntur filia quoque re
gis austri veniet ad regem aquilo
nis facere amicitiam: et non opti
nebit fortitudinem brachij neqz sta
bit semen eius et tradetur ipsa et qui
adduxerunt eam adolescentes eius.
et qui confortabant eam in tempori
bz et stabit de germine radicum eius
plantatio et veniet cum exercitu et
ingredietur provinciam regis aqui
lonis: et abutetur eis et obtinebit. In
sup et deos eorum et sculptilia vasa
quoqz preciosa argenti et auri capti
va ducet in egyptum. Ipse prevalebit
adūsus regem aquilonis: et intra
bit in regnum rex austri et revertetur
ad terram suā. Filij autem eius pro
vocabuntur et congregabunt mul
titudinem exercituum plurimorum
et veniet properans et inundans et
revertetur et concitabitur et congre
dietur cum robore eius. Et provocatus
rex austri egredietur et pugnabit
adūsus regem aquilonis: et prepa
rabit multitudinem nimiam: et
dabitur multitudo in manus eius:
al' [illegible] Et capiet multitudinem. et exaltabi
tur cor eius et deiciet multa milia sed n
prevalebit. Convertetur enim rex aq
lonis et preparabit multitudinem
multo maiorem quam prius. et in
fine temporum annorum qz veniet
properans cum exercitu magno et o
pibz nimijs. Et in temporibz illis mul
ti consurgent adūsus regem austri
filij quoqz prevaricatorum populi

tui extollentur: ut impleant visionē
et corruent. Et veniet rex aquilonis
et comportabit aggerem et capiet ur
bes munitissimas. et brachia austri
non sustinebunt. Et consurgent ele
cti eius ad resistendum: et non erit
fortitudo. Et faciet veniens sup eum
iuxta placitum suum: et non erit q
stet contra faciem eius et stabit in
terra inclyta et consumetur in ma
nu eius. Et ponet faciem suam ut
veniat ad tenendum universum reg
num eius: et recta faciet cum eo. et
filiam feminarum dabit ei ut evertat
illum et non stabit neqz illius erit.
et convertet faciem suam ad insulas
et capiet multas. Et cessare faciet prin
cipem obprobrij sui. et obprobrium
eius convertetur in eum. et convertet
faciem suam ad imperium terre sue
et impinget et corruet et non inve
nietur. et stabit in loco eius vilissim
et indignus decore regio: et in pau
cis diebus conteretur non in furore
neqz in prelio: et stabit in loco eius
despectus et non tribuetur ei honor
regius: et veniet clam et optinebit
regnum in fraudulentia. et brachia
pugnantis expugnabuntur a fa
cie eius et conterentur: insuper et dux
federis et post amicitias cum eo fa
ciet dolum. Et ascendet et superabit in
modico populo. Abundantes et uber
res urbes ingredietur: et faciet que
non fecerunt patres eius et patres
patrum eius. Rapinas et predam,
et divitias eorum dissipabit: et contr
cogitationes firmissimas inietqz cons
usqz ad tempus. Et concitabitur for
titudo eius et cor eius adūsus regem
austri: in exercitu magno. Et rex au
stri provocabitur ad bellum mul
tis auxilijs et fortibz nimis: et non
stabunt quia inibunt adūsum eum
consilia. Et comedentes panem cum
eo conterent eum: exercitusqz eius
opprimetur: et cadent interfecti plurimi.
Duorum quoqz regum cor erit ut ma
le faciant: et ad mensam unam men
dacium loquentur et non proficient
eum. quia adhuc finis in aliud tem
pus. Et revertetur in terram suam
cum opibz multis et cor eius adū
sus testamentum sanctum: et fa

et reuertetur in terram suam. Statu
to tempore reuertetur et ueniet ad au
strum: et non erit priori simile no
uissimum. et uenient super eum
trieres et romani: et percutietur. Et
reuertetur: et indignabitur contra
testamentum sanctuarii. et faciet
reuerteturque et cogitabit adversum eos
qui dereliquerunt testamentum sanct
uarii: et brachia ex eo stabunt. et pollu
ent sanctuarium fortitudinis. et au
ferent iuge sacrificium et dabunt ab
hominationem in desolationem: et
impii in testamentum simulabunt
fraudulenter. Populus autem sciens
deum suum obtinebit et faciet et
docti in populo docebunt plurimos
et ruent in gladio et in flamma et
in captiuitate et in rapina dierum.
Cumque corruerint subleuabuntur
auxilio paruulo et applicabuntur
eis plurimi fraudulenter. et de eruditis
ruent ut conflentur et eligantur: et
dealbentur usque ad tempus prefinitum
quia adhuc aliud tempus erit. Et
faciet iuxta uoluntatem suam rex.
et eleuabitur et magnificabitur ad
uersus omnem deum: et aduersus de
um deorum loquetur magnifica
et dirigetur donec compleatur iracun
dia. Perpetrata est quippe definitio
et deum patrum suorum non re
putabit: et erit in concupiscentiis
feminarum. Nec quemquam deorum
curabit: quia aduersum uniuersa con
surget. Deum autem maozim in lo
co suo uenerabitur: et deum quem
ignorauerunt patres eius colet auro
et argento et lapide precioso rebusque
preciosis: et faciet ut muniat maoz
im cum deo alieno quem cognouit.
Et multiplicabit gloriam: et dabit
eis potestatem in multis: et terram
diuidet gratuito. Et in tempore prefini
to preliabitur aduersus eum rex austri
et quasi tempestas ueniet contra il
lum rex aquilonis in curribus et in equi
tibus et in classe magna: et ingredietur
terras et conteret et pertransiet et in
troibit in terram gloriosam et multi
corruent. Hi autem soli saluabun
tur de manu eius. Edom et moab et
principium filiorum ammon. Et
mittet manum suam in terras
et terra egypti non effugiet. Et domi
nabitur thezaurorum auri et argen
ti: et in omnibus preciosis egypti. Per
libias quoque et ethiopias transibit: et — al' ethiopiā
fama turbabit eum ab oriente et ab
aquilone et ueniet in multitudine mag
na: ut conterat et interficiat pluri
mos. Et figet tabernaculum suum
apadno inter maria super montem
inclitum et sanctum: et ueniet usque
ad summitatem eius. et nemo aux
iliabitur ei. · xii ·
XII
In tempore autem illo consurget mic
hael princeps magnus qui stat pro
filiis populi tui: et ueniet tempus
quale non fuit ab eo quo gentes esse
ceperunt usque ad tempus illud. Et
in tempore illo saluabitur populus
tuus: omnis qui inuentus fuerit
scriptus in libro uite. Et multi de his qui
dormiunt in terre puluere euigila
bunt: alii in uitam eternam: et alii
in obprobrium: ut uideant semper.
Qui autem docti fuerint: fulgebunt
quasi splendor firmamenti. Et qui
ad iustitiam erudiunt multos: quasi
stelle in perpetuas eternitates. Tu
autem daniel claude sermones: et
signa librum usque ad tempus sta
tutum. Pertransibunt plurimi et
multiplex erit scientia. Et uidi ego
danihel: et ecce quasi alii duo sta
bant. unus hinc super ripam flumi
nis: et alius inde ex altera ripa flu
minis. Et dixi uiro qui indutus erat
lineis. qui stabat super aquas fluminis.
Usque quo finis horum mirabilium?
Et audiui uirum qui indutus erat
lineis qui stabat super aquas flumin
is cum eleuasset dexteram et sinistram
suam in celum et iurasset per uiuen
tem in eternum: quia in tempus et
tempora et dimidium temporis. et
cum completa fuerit dispersio manus
populi sancti: complebuntur uniuer
sa hec. et ego audiui et non intellexi.
et dixi. Domine mi quid erit post hec?
et ait. Vade danihel: quia clausi sunt
signatique sermones usque ad tempus
prefinitum. Eligentur et dealbabuntur
et quasi ignis probabuntur multi
et impii agent impie: neque intelligent
omnes impii. Porro docti intelligent.
et a tempore cum ablatum fuerit iu

ge sacrificium. et posita fuerit abhomi
natio in desolationem dies mille du
centi nonaginta. Beatus qui expectat
et pervenit ad dies mille trecentos tri
ginta quinque. Tu autem vade ad pre
finitum et requiesces et stabis in
sorte tua in fine dierum. Hucusque
danihel in hebreo volumine legi
mus. cetera que sequuntur usque ad
finem libri de theodotionis editione
translata sunt. xiij
XIII Et erat vir habitans in baby
lone: et nomen eius ioachim. Et ac
cepit uxorem nomine susannam fi
liam helchie pulchram nimis: et ti
mentem dominum. Parentes enim
illius cum essent iusti: erudierunt
filiam suam secundum legem moy
si. Erat autem ioachim dives valde
et erat ei pomerium vicinum domus
sue et ad ipsum confluebant iudei: eo quod
esset honorabilior omnium. Et con
stituti sunt duo senes iudices in anno
illo de quibus locutus est dominus: quia
egressa est iniquitas de babylone a senio
ribus iudicibus qui videbantur regere
populum. Isti frequentabant domum
ioachim: et veniebant ad eos omnes
qui habebant iudicia. Cum autem
populus revertisset per meridiem ingre
diebatur susanna: et deambulabat
in pomerio viri sui. Et videbant eam
senes cotidie ingredientem et deam
bulantem: et exarserunt in concupis
centiam eius et everterunt sensum
suum: et declinaverunt oculos suos
ut non viderent celum neque recorda
rentur iudiciorum iustorum. Erant
ergo ambo vulnerati amore eius.
neque indicaverunt sibi vicissim do
lorem suum. erubescebant enim in
dicare sibi concupiscentiam suam
volentes concumbere cum ea: et obser
vabant cotidie sollicitius videre eam.
Dixitque alter ad alterum. Eamus
domum: quia hora prandii est. Et
egressi recesserunt a se. Cumque rever
tissent: convenerunt in unum. Et
sciscitantes ab invicem causam: con
fessi sunt concupiscentiam suam
Et tunc statuerunt in commune
tempus: quando eam possent in
venire solam. Factum est autem cum
observarent diem aptum ingressa

al' seniores

al' invicem

al' recessissent

est aliquando sicut heri et nudius
tercius cum duabus solis puellis: vo
luitque lavari in pomerio. Estus quip
pe erat et non erat ibi quisquam preter
duos senes absconditos: et contem
plantes eam. Dixit ergo puellis.
Afferte michi oleum et smigmata
et ostia pomerii claudite ut laver.
et fecerunt sicut preceperat. clause
runtque ostia pomerii: et egresse sunt
per posticum ut afferrent que
iusserat. Nesciebantque senes intus
esse absconditos. Cum autem egres
se essent puelle: surrexerunt duo
senes et accurrerunt ad eam et dix
erunt. Ecce ostia pomerii clausa
sunt: et nemo nos videt: et in con
cupiscentia tui sumus. Quam ob rem
assentire nobis: et commiscere nobis
cum. Quod si nolueris dicemus
testimonium contra te quod fuerit
tecum iuvenis et ob hanc causam
emiseris puellas a te. Ingemuit
susanna: et ait. Angustie michi
sunt undique. Si enim hoc egero
mors michi est si autem non ege
ro non effugiam manus vestras.
Sed melius est michi absque opere in
cidere in manus vestras quam pec
care in conspectu domini. et excla
mavit voce magna susanna et
clamaverunt autem et senes ad
versus eam. Et cucurrit unus
et aperuit ostia pomerii. Cum ergo
audissent clamorem in pomerio
famuli domus: irruerunt per posti
cum ut viderent quid nam esset.
Post quam autem senes locuti sunt
erubuerunt servi vehementer: quia
numquam dictus fuerat sermo huius
cemodi de susanna. et facta est dies
crastina. Cumque venisset populus
ad virum eius ioachim: venerunt
et duo presbiteri pleni iniqua
cogitatione adversus susannam
ut interficerent eam. et dixerunt
coram populo. Mittite ad susannam
filiam helchie uxorem ioachim. Et
statim miserunt. et venit cum pa
rentibus et filiis. et universis cognatis
suis. Porro susanna erat delicata
nimis et pulchra specie. Ini
qui autem illi iusserunt ut discoo
periretur: erat enim cooperta: ut vel

sic saciarent decore eius. Flebant igitur sui
et omnes qui noverant eam. Consurgen-
tes autem duo presbiteri in medio po-
puli: posuerunt manus super caput
eius. Que flens suspexit in celum. E-
rat enim cor eius fiduciam habens
in domino. et dixerunt presbiteri. Cum
deambularemus in pomerio so-
li: ingressa est hec cum duabus puel-
lis et clausit ostia pomerii: et dimisit
a se puellas. Venitque ad eam ado-
lescens qui erat absconditus: et
concubuit cum ea. Porro nos cum
essemus in angulo pomerii videntes
iniquitatem cucurrimus ad eos:
et vidimus eos pariter commisceri.
Et illum quidem non quivimus
comprehendere quia fortior erat no-
bis: et apertis hostiis exilivit. Hanc
autem cum apprehendissemus inter-
rogavimus quisnam esset adoles-
cens: et noluit indicare nobis huius
rei testes sumus. Credidit eis multi-
tudo quasi senibus populi et iudicibus
et condempnaverunt eam ad mor-
tem. Exclamavit autem voce mag-
na susanna: et dixit. Deus eterne
qui absconditorum es cognitor qui
nosti omnia antequam fiant:
tu scis quoniam falsum testimo-
nium tulerunt contra me. Et ec-
ce morior cum nichil horum fecerim
que isti malitiose composuerunt
adversum me. Exaudivit autem do-
minus vocem eius. Cumque duceretur
ad mortem. Insuscitavit deus spiritum
sanctum pueri iunioris cui nomen
daniel et exclamavit voce magna.
Mundus ego sum a sanguine huius.
Et conversus omnis populus: dixit
ad eum. Quis est iste sermo quem
locutus es. Qui cum staret in me-
dio eorum ait. Sic fatui filii israel
non iudicantes neque quod verum
est cognoscentes. condempnastis fi-
liam israel. Revertimini ad iudicium
quia falsum testimonium locuti
sunt adversus eam. Reversus est ergo
populus cum festinatione. et dixerunt
ei senes. Veni et sede in medio nostrum
et indica nobis: quia tibi dedit deus
honorem senectutis et dixit ad eos
daniel. Separate eos ab invicem
procul: et diiudicabo eos. Cum ergo
divisi essent alter ab altero: vocavit
unum de eis et dixit ad eum. Inve-
terate dierum malorum. nunc ve-
nerunt peccata tua que operabaris
prius iudicans iudicia iniusta in-
nocentes opprimens et dimittens
noxios. dicente domino. Innocentem
et iustum non interficies. Nunc ergo
si vidisti eam: dic sub qua arbore
videris eos loquentes sibi. Qui ait
Sub scino. Dixit autem danihel. Rec-
te mentitus es in caput tuum. Ecce
enim angelus dei accepta sententia
ab eo scindet te medium. et amoto
eo iussit venire alium et dixit ei.
Semen chanaan et non iuda. spe-
cies decepit te: et concupiscentia subver-
tit cor tuum. Sic faciebatis filiabus
israel: et ille timentes loquebantur
vobis sed non filia iuda sustinuit
iniquitatem vestram. Nunc ergo dic mi-
chi sub qua arbore comprehenderis eos ‹al' videris
loquentes sibi. Qui ait Sub prino
Dixit autem ei danihel. Recte men-
titus es et tu in caput tuum. Manet
autem angelus dei gladium ha-
bens ut secet te medium: et interfi-
ciat vos. Exclamavit autem omnis
cetus voce magna. et benedixerunt
dominum qui salvat sperantes in se.
Et consurrexerunt adversum duos
presbiteros: convicerat enim eos
danihel ex ore suo falsum dixisse
testimonium feceruntque eis sicut
male egerant adversus proximum
ut facerent secundum legem moysi
et interfecerunt eos. et salvatus est
sanguis innoxius in die illa. Hel-
chias autem et uxor eius laudave-
runt dominum pro filia sua susanna
cum ioachim marito eius et cog-
natis omnibus: quia non esset inven-
ta in ea res turpis. Danihel autem
factus est magnus in conspectu
populi a die illa et deinceps. et rex
astiages appositus est ad patres suos
et suscepit cyrus perses regnum eius.
Erat autem daniel conviva regis
et honoratus est super omnes amicos
eius. XIIII

XIIII
Erat quoque idolum nomine
bel apud babylonios: et impendeban-
tur in eo per dies singulos simile ar- Artabe mensura cor[um] continens
tabe due decem et oves quadraginta tres modios

niniique amfore sex. Rex quoque colebat
eum: et ibat per singulos dies adorare
eum. Porro daniel adorabat dominum
suum. Dixitque ei rex. Quare non ado
ras bel? Qui respondens ait ei. Quia
non colo idola manu facta: sed uiuen
tem dominum qui creauit celum et ter
ram et habet potestatem omnis car
ne nis et dixit ad eum rex. Non tibi ui
detur esse bel deus uiuens? An non
uides quanta comedat et bibat coti
die? Et ait danihel adridens. Ne er
res rex. Iste enim intrinsecus luteus
est et forinsecus ereus: neque comedit
aliquando. Et iratus rex: uocauit sa
cerdotes eius et ait eis. Nisi dixeritis
michi quis est qui comedat inpen
sas has: moriemini. Si autem et
quia blasphemauit bel et dixit daniel ostenderitis quoniam bel comedit
hec: morietur. Danihel regi. Fiat iux
ta uerbum tuum. Erant autem sacer
dotes bel septuaginta: exceptis uxo
ribus et paruulis et filiis. et uenit rex
cum danihele in templum belis. Et
dixerunt sacerdotes belis. Ecce nos
egredimur foras: et tu rex pone es
cas et uinum misce: et claude os
tuo tium et signa anulo. Et cum ingres
sus fueris mane: nisi inueneris om
nia comesta a bel moriemur: uel da
nihel qui mentitus est aduersum nos.
Contempnebant autem quia fecerant
sub mensa absconditum introitum
et per illum ingrediebantur semper
al' deuorabunt et comedebant ea. Factum est igitur
postquam egressi sunt illi rex posuit
cibos ante bel: precepit danihel pueris
suis et attulerunt cinerem et cribrauit
per totum templum coram rege. Et e
gressi clauserunt ostium. et signantes
mu anulo regis abierunt. Sacerdotes
autem ingressi sunt nocte iuxta consuetu
dinem suam et uxores et filii eorum
et comederunt omnia et biberunt.
Surrexit autem rex primo diluculo
et daniel cum eo. et ait rex. Salua
ne sunt signa daniel? Qui respondit
Salua rex. Statimque cum aperuisset
ostium: intuitus rex mensam et ex
clamauit uoce magna. Magnus es
bel et non est apud te dolus quisquam.
Et risit danihel: et tenuit regem ne
ingrederetur intro et dixit. Ecce pa
uimentum: animaduerte cuius ues

tigia sint hec et dixit rex. Uideo uesti
gia uirorum ac mulierum et infan
tium. et iratus est rex. Tunc apprehen
dit sacerdotes et uxores et filios eorum
et ostenderunt ei absondita ostiola
per que ingrediebantur: et consume
bant que erant super mensam. Oc
cidit ergo illos rex: et tradidit bel in
potestatem danielis. Qui subuertit
eum et templum eius. xv.
Et erat draco magnus in lo
co illo: et colebant eum baby
lonii et dixit rex danieli. Ecce nunc
non potest dicere quia non sit iste deus
uiuens adora ergo eum. Dixitque da
niel. Dominum deum meum ado
ro quia ipse est deus uiuens. Tu autem
rex da michi potestatem et inter
ficiam draconem absque gladio et
fuste. Et ait rex. do tibi. Tulit ergo da
niel picem et adipem et pilos et co
xit pariter fecitque massas. et dedit in
os draconis et diruptus est draco. Et
dixit. Ecce quem colebatis. Quod cum
audissent babilonii indignati sunt
uehementer: et congregati aduersus
regem dixerunt. Iudeus factus est
rex bel destruxit: draconem interfec
it: et sacerdotes occidit et dixerunt.
Cum uenissent ad regem. Trade no
bis danihelem. Alioquin interficie
mus te et domum tuam. Uidit er
go rex quod irruerent in eum ue
hementer et necessitate compulsus
tradidit eis danihelem. Qui mise
runt eum in lacum leonum: et e
rat ibi sex diebus. Porro in lacu e
rant septem leones: et dabantur eis
cotidie duo corpora et due oues. Et
tunc non data sunt eis: ut deuora
rent danihelem. Erat autem a
bacuc propheta in iudea: et ipse coxe
rat pulmentum et intriuerat pa
nes in aluedlo: et ibat in campum
ut ferret messoribus. Dixitque angelus
domini ad abacuc. Fer prandium
quod habes in babylonem danieli
li: qui est in lacu leonum et dixit aba
cuc. Domine babylonem non uidi
et lacum nescio et apprehendit eum
angelus domini in uertice eius et
portauitque eum capillo capitis sui
posuitque eum in babylone super la
cum in impetu spiritus sui et clamauit

Prologus Osee

clamavit dicens. Daniel, tolle prandium
quod misit tibi deus. et ait daniel. Re-
cordatus es mei deus: et non dereli-
quisti diligentes te. Surgens quoque dani-
el comedit. Porro angelus domini resti-
tuit abacuc confestim in loco suo. Venit
ergo rex die septima: ut lugeret danielem.
et venit ad lacum et introspexit. et ecce
danihel sedens. Et exclamavit rex voce
magna dicens. Magnus es domine
deus danielis: et extraxit eum. Porro
illos qui perditionis eius causa fuerant
intromisit et devorati sunt in momento
coram eo. Explicit daniel propheta. Incipit prologus sancti ieronimi pres-
biteri in duodecim prophetis.

Non idem ordo est duo-
decim prophetarum apud
hebreos. qui et apud
nos unde secundum
id quod ibi legitur:
hic quoque disposita sunt. Osee commaticus
est: et quasi per sententias loquens. Jo-
hel planus in principiis: in fine obscu-
rior. et usque ad malachiam habent sin-
guli proprietates suas. quia et clavem
scilicet legis et doctorem hebrei eum
tenent. Et quia longum est nunc de o-
mnibus dicere: hoc tantum vos o paula
et eustochium admonitas volo. unum
librum esse duodecim prophetarum et
osee contemporaneum ysaie: malachiam
vero aggei et zacharie fuisse temporibus.
In quibus autem tempus non prefer-
tur in titulo. sub illis eos regibus pro-
phetasse: sub quibus et hi qui ante eos
habent titulos prophetarunt. Explicit
prologus. Incipit prefacio.

Temporibus ozie et ioathe
achaz et ezechie regum
iuda et hieroboam filii
ioas regis israel: osee filius beeri ad
prophetiam dicendam spiritu sancto re-
pletus est. De memorato itaque ozia
regum achaz rex iuda et hieroboam
rex israel derelinquentes dominum sicut
hystorie regum et paralipomenon
indicant: etiam israel ydolatrie crimine
imperio ac potestate sua admittere co-
egerunt. Propter quod dominus ad osee lo-
cutus est hec dicens. Accipe tibi uxo-
rem fornicariam sive fornicationum
et fac filios fornicationis fornicariam
utique non adoratam corporis meretri-

cem sed gentilem domum ignorantem appel-
lat: que domini creatoris sui amore con-
tempto simulacrorum se subiecerat
desideriis sed cum prophetia dei precepto
in hac re paruisset concepit eum ex ea
filium hiezrahel. precepit nominare
deo pollicente post breve tempus sangui-
nem hiezrahel in domo hieu vindicari.
Cuius promissionis hec causa est.
hieu per heliseum in regem unctus ad
defendendum sanguinem naboth cui-
us hiezrahel que tunc temporis me-
tropolis erat quem hiezabel achab regis
israel uxor interemerat sicut historia
regum exponit is cum gessit iuxta
divinum preceptum vindicandi san-
guinis causa in omnem memorati
domum deseviisset: hoc pacto dominum
dereliquisse invenitur. Cuius pronepote
hieroboam qui lectione compre-
hensus est originis sue facta imitante
ac contra dei precepta et religionem
cum populo israel agente sanguis
naboth qui in loco certe hiezrahel
fuerat profusus in domo hieu patris
memorati hieroboe propter peccata
redundaturus significatur. Huic
factum est ut ira dei in populum
israel per devinationem prophetie
processura diceret. Domum autem
iude mira lectione comprehensa ob
hoc promissa est: quia ezechias rex
iuda filius achaz sublatis idolis
que tam pater eius quam ceteri re-
ges consecraverant templum dei pur-
gasse ac purificasse monstratur.
Explicit prefacio. Incipit liber osee prophete.

Verbum domini quod
factum est ad osee
filium beeri in di-
ebus ozie ioathan — al' ioathan
achaz ezechie re-
gum iuda: et in di-
ebus hieroboam
filii ioas regis i-
srael. principium loquendi domini in
osee. et dixit dominus ad osee. Vade
sume tibi uxorem fornicationum
et fac filios fornicationis quia for-
nicans fornicabitur terra a domino
et abiit et accepit gomer filiam debe-
laim et concepit et peperit ei filium
et dixit dominus ad eum. Voca nomen
eius hiezrahel: quoniam adhuc mo

dictum et visitabo sanguinem hiezrael
super domum hieu et quiescere faciam
regnum domus israel et in die illa
conteram arcum israel in valle hiezra
hel. Et concepit adhuc: et peperit fi
liam: et dixit ei. voca nomen eius
absque misericordia. quia non addam ultra
domui israel misereri. Sed oblivione
obliviscar eorum: et domui iuda mise
rebor et salvabo eos in domino deo
suo et non salvabo eos in arcu et gla
dio et in bello et in equis et in equitibus;
et ablactavit eam que erat absque mi
sericordia. et concepit et peperit ei filium. et
dixit voca nomen eius non populus
meus: quia vos non populus meus
et ego non ero vester deus et erit numer
us filiorum israel quasi arena ma
ris que sine mensura est. et non
numerabitur et erit in loco ubi di
cetur eis non populus meus vos
dicetur eis filii dei viventis et congre
gabuntur filii iuda et filii israel pa
riter et ponent sibimet caput unum
et ascendent de terra: quia magnus
dies hiezrael · ii ·
II Dicite fratribus vestris populus meus
et sorori vestre misericordiam conse
cuta. Iudicate matrem vestram iudica
te: quoniam ipsa non uxor mea et
ego non vir eius Auferat fornica
tiones suas a facie sua et adulteria
sua de medio uberum suorum ne
forte expoliem eam nudam et sta
tuam eam secundum diem nativitatis
sue: et ponam eam quasi solitudi
nem et statuam eam velud terram
inviam et interficiam eam si
ti. Et filiorum illius non miserebor
quoniam filii fornicationum sunt:
quia fornicata est mater eorum Con
fusa est que concepit eos: quia dixit
vadam post amatores meos qui
dant panes meos, et aquas meas et
lanam meam. et linum meum et
oleum meum et potum meum. Prop
ter hoc ecce ego sepiam viam tuam
spinis et sepiam eam maceria: et
semitas suas non inveniet et se
quetur amatores suos et non appre
hendet eos et queret eos et non in
veniet et dicet vadam et revertar
ad virum meum priorem: quia
bene michi erat tunc magis quam
nunc. Et hec nescivit quia ego dedi
ei frumentum. et vinum. et oleum
et argentum multiplicavi ei et au
rum: que fecerunt baal. Idcirco con
vertar et sumam frumentum meum
in tempore suo, et liberabo lanam
meam et linum meum que operiebant
ignominiam eius. Et nunc revela
bo stultitiam eius in oculis amator
eius: et vir non eruet eam de manu
mea. Et cessare faciam omne gaudi
um eius: sollempnitatem eius ne
omeniam eius sabbatum eius et
omnia festa tempora eius Et corrum
pam vineam eius. et ficum eius de
quibus dixit. Mercedes hee mee sunt
quas dederunt michi amatores
mei. Et ponam eam in saltum: et co
medet illam bestia agri. Et visitabo
super eam dies baalim quibus ac
cendebat incensum: et ornabatur in
aure sua et monili suo: et ibat post
amatores suos et mei obliviscebatur
dicit dominus. Propter hoc ecce
ego lactabo eam et ducam eam in
solitudinem: et loquar ad cor eius.
Et dabo ei vinitores eius ex eodem
loco: et vallem achor ad aperien
dam spem. Et canet ibi iuxta dies
iuventutis sue: et iuxta dies ascen
sionis sue de terra egypti. et erit in
die illa dicit dominus vocabit me
vir meus et non vocabit me ultra baa
lim. Et auferam nomina baalim
de ore eius et non recordabitur ul
tra nominis eorum et percutiam eis fe
dus in die illa cum bestia agri et
cum volucre celi et cum reptili ter
re et arcum et gladium et bellum
conteram de terra. et dormire eos fa
ciam fiducialiter et sponsabo te michi
in sempiternum et sponsabo te michi
in iusticia et iudicio et misericordia et mi
serationibus. Et sponsabo te michi in
fide et scies quia ego dominus et e
rit in die illa exaudiam dicit dominus
Exaudiam celos et illi exaudient
terram et terra exaudiet triticum
et vinum et oleum: et hec exaudient
hiezrael. et seminabo eam michi
in terram: et miserebor eius que
fuit absque misericordia. et dicam non popu
lo meo populus meus es tu: et ipse
dicet deus meus es tu. · iii ·

II Et dixit dominus ad me. Ad-
huc vade et dilige mulierē
dilectam amico et adulteram: sicut
diligit dominus filios israel. Et ipsi
respiciunt ad deos alienos: et dili-
gunt vinacia uvarum. et fodi eā
michi quindecim argenteis et choro
hordei et dimidio choro hordei: et
dixi ad eam. dies multos expectabis
me: non fornicaberis et non eris vi-
ro. sed et ego expectabo te: quia dies
multos sedebunt. filii israel sine rege
et sine principe. et sine sacrificio et
sine altari. et sine ephod et therapħ.
et post hec revertentur filii israel: et
querent dominum deū suū et david re-
gem suum. et pavebunt ad domi-
num. et ad bonum eius in novis-
IIII simo dierum. iiij.
Audite verbum domini filii i-
srael: quia iudicium domino cum
habitatoribus terre. Non est enim ve-
ritas. et non est misericordia: et non est sciē-
tia dei in terra. Maledictum et men-
dacium et homicidium et furtum.
et adulterium inundaverunt: et san-
guis sanguinem tetigit. Propter
hoc lugebit terra et infirmabitur
omnis qui inhabitat in ea in bes-
tia agri et in volucre celi. sed et pis-
ces maris congregabuntur. Ve-
rumptamen unusquisque nō iudi-
cet: et non arguatur vir. Populus
enim tuus: sicut hii qui contra di-
cunt sacerdoti. Et corrues hodie: et
corruet etiam propheta tecum. Noc-
te tacere feci matrem tuam: contic-
uit populus meus eo quod non
habuerit scientiam. Quia tu scien-
tiam repulisti: repellam te et ego
ne sacerdotio fungaris michi. et
oblita es legis dei tui: obliviscar
filiorum tuorum et ego. Secundum mul-
titudinem eorum sic peccaverunt
michi. Gloriam eorum in ignomi-
niam commutabo. Peccata populi
mei comedent. et ad iniquitatem
eorum sublevabunt animas eorum.
Et erit sicut populus sic sacerdos.
Et visitabo super eum vias eius
et cogitationes eius reddam ei: et
comedent et non saturabuntur.
fornicati sunt et non cessaverunt.
quoniam dominum dereliquerunt in

non custodiendo. Fornicatio et vinum
et ebrietas aufert cor. Populus meus
in ligno suo interrogavit: et baculus
eius annuntiavit ei. Spiritus enim for-
nicationum decepit eos: et fornicati sunt
a deo suo. Super capita montium sa-
crificabant. et super colles accendebant
thimiama. Subtus quercum et po-
pulum et therebintum: quia bona
erat umbra eius. Ideo fornicabuntur
filie vestre: et sponse vestre adultere erunt.
Non visitabo super filias vestras cum
fuerint fornicate. et super sponsas ve-
stras cum adulteraverint: quoniam
ipsi cum meretricibus conversabantur
et cum effeminatis sacrificabant. et
populus non intelligens vapulabit.
Si fornicaris tu israel & nō delinquas
saltem iuda. Nolite ingredi in gal-
gala et ne ascenderitis in bethauen:
neque iuraveritis vivit dominus. Quo-
niam sicut vacca lasciviens declinavit israel
Nunc pascet eos dominus quasi ag-
num in latitudine. Particeps idolorum
effraim: dimitte eum. Separatum est
convivium eorum fornicatione forni-
cati sunt. dilexerunt afferre ignomi-
niam protectores eius. Ligavit spiritus
eam in alis suis: et confundentur a
sacrificiis suis. v. V
Audite hoc sacerdotes et atten-
dite domus israel et domus
regis auscultate: quia vobis iudicium ꝯ cū
est. Quoniam laqueus facti estis spe-
culationi. et rete expansum super thabor. sicut
et victimas declinastis in profundum
et ego eruditor omnium eorum. Ego
scio effraim et israel non est absconditus
a me: quia nunc fornicatus est effraim
contaminatus est israel. Non dabunt
cogitationes suas ut revertantur ad
deum suum: quia spiritus fornicationum
in medio eorum. et dominum non cogno-
verunt. Et respondebit arrogantia israel
in faciē eius: et israel et effraim ruent
in iniquitate sua. Ruet etiam iudas
cum eis. In gregibus suis et in armentis
suis vadent ad querendum dominum
et non invenient: ablatus est ab eis. al' ablat⁹
In domino prevaricati sunt quia fili-
os alienos genuerunt: nunc devora-
bit eos mensis cum partibus suis. Clan- al' ptib;
gite bucina in gabaa et tuba in rama
ululate in bethauen post tergum tuū

al' tortore
al' sordes
al' saluare

beniamin. Effraim in desolatione erit
In die correptionis: in tribubus israel ostendi
fidem. Facti sunt principes iuda quasi
assumentes terminum: super eos effun
dam quasi aquam iram meam. Ca
lumpniam patiens effraim et fractus
iudicio quoniam cepit abire post sor
dem. Ego quasi tinea effraim: et quasi
putredo domui iuda. Et uidit effraim
languorem suum: et iudas uinculum
suum et abiit effraim ad assur: et
misit ad regem ultorem: et ipse non
poterit sanare uos: nec soluere pote
rit a uobis uinculum. Quoniam e
go quasi leena effraim: et quasi ca
tulus leonis domui iuda. Ego ego
capiam et uadam: tollam et non est
qui eruat. Uadens reuertar ad locum
meum: donec deficiatis et queratis
faciem meam. vi.
VI
In tribulatione sua mane con
surgent ad me uenite et reuertamur
ad dominum: quia ipse cepit et sana
bit nos: percutiet et curabit nos. Ui
uificabit nos post duos dies: in die ter
tia suscitabit nos et uiuemus in conspec
tu eius: sciemus sequemurque ut cog
noscamus dominum. Quasi diluculum
preparatus est egressus eius et ueniet
quasi ymber nobis temporaneus et se
rotinus terre. Quid faciam tibi effraim
quid faciam tibi iuda: misericordia uestra quasi
nubes matutina: et quasi ros mane
pertransiens. Propter hoc dolaui in pro
phetis: occidi eos in uerbis oris mei:
et iudicia tua quasi lux egredientur
quia misericordiam uolui et non sacrificium
et scientiam dei plusquam holocau
sta. Ipsi autem sicut adam transgres
si sunt pactum, ibi preuaricati sunt
in me. Galaad ciuitas operantium i
dolum supplantata sanguine: et
quasi fauces uirorum latronum par
ticeps sacerdotum in uia interficien
tium pergentes de sichem: quia scelus
operati sunt. In domo israel uidi hor
rendum: ibi fornicationes effraim con
taminatus est israel. Sed et iuda po
ne messem tibi: cum conuertero capti
uitatem populi mei. vii.
VII
Cum sanare uellem israel re
uelata est iniquitas effraim
et malitia samarie: quia operati sunt
mendacium. et fur ingressus est et
spolians latrunculus foris. Et ne forte di
cant in cordibus suis omnem malitiam
eorum me recordatum. Nunc cir
cumdederunt eos adinuentiones su
e coram facie mea facte sunt. In mali
tia sua letificauerunt regem: et in
mendaciis suis principes. Omnes
adulterantes quasi clibanus succen
sus a coquente. Quieuit paulu
lum ciuitas a commixtione fermen
ti: donec fermentaretur totum. Dies
regis nostri. Ceperunt principes furere
a uino. Extendit manum suam cum
illusoribus: quia applicuerunt quasi
clibanum cor suum cum insidiare
tur eis. Tota nocte dormiunt coquens
eos: mane ipse succensus quasi ig
nis flamme. Omnes calefacti sunt
quasi clibanus: et deuorauerunt
iudices suos. Omnes reges eorum ce
ciderunt et non est qui clamet in eis
ad me. Effraim in populis ipse com
miscebatur. effraim factus est subci
nericius qui non reuersatur. Comede
runt alieni robur eius et ipse nesci
uit sed et cani effusi sunt in eo: et
ipse ignorauit. et humiliabitur su
perbia israel in facie eius: nec reuer
si sunt ad dominum deum suum et
non quesierunt eum in omnibus
his et factus est effraim quasi co
lumba seducta non habens cor. E
gyptum inuocabant: ad assirios
abierunt. Et cum profecti fuerint
expandam super eos rete meum.
Quasi uolucrem celi detraham
eos: cedam eos secundum auditio
nem cetus eorum. Ve eis quoniam
recesserunt a me: uastabuntur quia
preuaricati sunt in me. et ego rede
mi eos et ipsi locuti sunt contra me
mendacia. et non clamauerunt ad
me in corde suo sed ululabant in
cubilibus suis. Super triticum et
uinum ruminabant: recesserunt a
me et ego erudiui eos et confor
taui brachia eorum: et in me cogi
tauerunt malitiam. Reuersi sunt ut
essent absque iugo: facti sunt quasi
arcus dolosus. Cadent in gladio prin
cipes eorum a furore lingue sue. Ista
subsannatio eorum in terra egipti.
In gutture tuo sit tuba quasi aquila
super domum domini: pro eo quod trans

gressi sunt foedus meum et legem meam prae-
varicati sunt. Me invocabunt: Deus meus,
cognovimus te Israel. Proiecit Israel
bonum: inimicus persequetur eum. Ipsi
regnaverunt et non ex me: principes
exstiterunt et non cognovi: argentum
suum et aurum suum fecerunt sibi
idola ut interirent. Proiectus est vi-
tulus tuus Samaria: iratus est furor
meus in eos. Usquequo non poterunt
emundari? Quia ex Israel et ipse est:
artifex fecit illum: et non est deus.
Quoniam in aranearum telas erit
vitulus Samariae. Quia ventum
seminabunt et turbinem metent.
Culmus stans non est in eis, germen
non faciet farinam: quod et si fecerit,
alieni comedent eam. Devoratus est
Israel: nunc factus est in nationibus
quasi vas immundum. Quia ipsi
ascenderunt ad Assur: onager solita-
rius sibi Ephraim: munera dederunt
amatoribus. Sed et cum mercede conduxe-
rint nationes, nunc congregabo
eos: et quiescent paulisper ab onere regis
et principum. Quia multiplicavit
Ephraim altaria ad peccandum, fac-
ta sunt ei arae in delictum. Scribam ei
multiplices leges meas: quae velut
alienae computatae sunt. Hostias affe-
rent, immolabunt carnes et come-
dent, et Dominus non suscipiet eas:
nunc recordabitur iniquitatis eorum,
IX et visitabit peccata eorum: ipsi in Egyp-
tum convertentur. Et oblitus est Israel
factoris sui, et aedificavit delubra: et
Iudas multiplicavit urbes munitas. ·ix·
Et mittam ignem in civitates
eius: et devorabit aedes illius.
Noli laetari Israel: noli exsultare sicut
populi: quia fornicatus es a Deo tuo,
dilexisti mercedem super omnes a-
reas tritici. Area et torcular non
pascet eos: et vinum mentietur eis.
Non habitabunt in terra Domini:
reversus est Ephraim in Egyptum,
et in Assyriis ~~populi~~ pollutum co-
medit. Non libabunt Domino vi-
num: et non placebunt ei. Sacrifi-
cia eorum quasi panis lugentium:
omnes qui comedunt eum conta-
minabuntur: quia panis eorum
animae ipsorum, non intrabit in
domum Domini. Quid facietis in

die sollemni, in die festivitatis Domini?
Ecce enim profecti sunt a vastitate: Ae-
gyptus congregabit eos, Memphis se-
peliet eos: desiderabile argentum eorum
urtica hereditabit, lappa in tabernacu-
lis eorum. Venerunt dies visitationis,
venerunt dies retributionis. Scitote
Israel stultum prophetam, insanum
virum spiritualem, propter multitudi-
nem iniquitatis tuae, et multitudinem
amentiae. Speculator Ephraim cum Deo
meo: propheta laqueus ruinae factus est
super omnes vias eius: insania in do-
mo Dei eius. Profunde peccaverunt, si-
cut in diebus Gabaa: recordabitur iniq-
uitatis eorum, et visitabit peccata eorum.
Quasi uvas in deserto inveni Israel, al' uvam
quasi prima poma ficulneae in ca-
cumine eius vidi patres eorum: ipsi
autem intraverunt ad Beelphegor, et
abalienati sunt in confusionem, et fac-
ti sunt abominabiles sicut ea quae di-
lexerunt. Ephraim quasi avis avola-
vit: gloria eorum a partu, et ab utero,
et a conceptu. Quod si et enutrierint
filios suos, absque liberis eos faciam
in hominibus. Sed et vae eis cum reces-
sero ab eis. Ephraim ut vidi Tyrus e-
rat fundata in pulchritudine: et E-
phraim educet ad interfectorem filios
suos. Da eis Domine. Quid dabis eis?
Da eis vulvam sine liberis, et ubera
arentia. Omnes nequitiae eorum in
Galgal: quia ibi exosos eos habui:
propter malitiam adinventionum
eorum de domo mea eiciam eos: non
addam ut diligam eos: omnes
principes eorum recedentes. Percussus
est Ephraim: radix eorum exsiccata est,
fructum nequaquam facient. Quod
si et genuerint, interficiam aman-
tissima uteri eorum. Abiciet eos Deus
meus quia non audierunt eum: et e-
runt vagi in nationibus. ·x· X
Vitis frondosa Israel: fructus ad-
aequatus est ei: secundum multi-
tudinem fructus sui multiplicavit
altaria, iuxta ubertatem terrae suae exube-
raverunt simulacris. Divisum est cor eo-
rum, nunc interibunt: ipse confringet simula-
cra eorum, depopulabitur aras eorum.
Quia nunc dicent: Non est rex nobis:
non enim timemus Dominum: et rex quid
faciet nobis? Loquimini verba visio-

nis inutilis: et ferietis fedus. et ger
minabit quasi amaritudo iudicium
super sulcos agri. Vaccas bethauen co
luerunt habitatores samarie quia
luxit super eum populus eius et editui eius
super eo exultaverunt in gloria eius
quia migravit ab eo. Siquidem et
ipse in assur delatus est. munus regi
ultori. Confusio effraim capiet: et con
fundetur israel in voluntate sua. Transi
re fecit samaria regem suum quasi
spumam super faciem aque: et disperden
tur excelsa idoli peccatum israel. lappa
et tribulus ascendet super aras eorum
et dicent montibus operite nos: et collibus
cadite super nos. Ex diebus gabaa. pecca
vit israel: ibi steterunt. Non compre
hendet eos in gabaa prelium super filios
iniquitatis: iuxta desiderium meum
corripiam eos. Congregabuntur super
eos populi: cum corripientur propter
duas iniquitates suas. Effraim vitula
docta diligere trituram: et ego transivi
super pulcritudinem colli eius. Ascendam
super effraim: arabit iudas: confrin
get sibi sulcos iacob. Seminate vobis
in veritate iusticiam et metite in ore
misericordie innovate vobis novale. Tempus
autem requirendi dominum: cum
venerit qui docebit vos iusticiam. Arastis
impietatem: messuistis iniquitatem
comedistis frugem mendacii. Quia
confisus es in viis tuis et in multitu
dine fortium tuorum consurget tu
multus in populo tuo: et omnes mu
nitiones tue vastabuntur. Sicut va
status est salmana a domo eius qui
al' vindicavit — iudicavit baal in die prelii matre super
filiis allisa sic fecit vobis bethel a fa
cie malicie nequiciarum vestrarum. xi.

XI

Sicut mane transiit pertransiit
rex israel. Quia puer israel
et dilexi eum et ex egypto vocavi filium
meum vocaverunt eos: sic abierunt
a facie eorum. Baalim immolabant
et simulachris sacrificabant. Et ego
quasi nutricius effraim portabam
eos in brachiis meis et nescierunt
quod curarem eos. In funiculis adam
traham eos in vinculis caritatis et
ero eis quasi exaltans iugum super
maxillas eorum: et declinavi ad eum
ut vesceretur. Non revertetur in terram
egypti et assur ipse rex eius: quoniam
noluerunt converti. Cepit gladius in civi
tatibus eius. et consumet electos eius: et
comedet capita eorum et populus meus
pendebit ad reditum meum. Iugum
autem imponetur eis simul quod non
auferetur. Quomodo dabo te effraim protegam
protegam te israel? Quomodo dabo te
sicut adamam ponam te ut seboim. Con
versum est cor meum in me: pariter
conturbata est penitudo mea. Non fa
ciam furorem ire mee non convertar
ut disperdam effraim. quoniam deus
ego et non homo. in medio tui sanctus
et non ingrediar civitatem. post dominum
ambulabunt. Quasi leo rugiet: quia
ipse rugiet et formidabunt filii maris
et avolabunt quasi avis ex egypto et
quasi columba de terra assyriorum et
collocabo eos in domibus suis dicit do
minus. Circumdedit me in negatio
ne effraim: et in dolo domus israel. Iu
das autem testis descendit cum deo et
cum sanctis fidelis. xii.

XII

Effraim pascit ventum: et sequitur
estum. tota die mendacium et
vastitatem multiplicat et fedus cum
assyriis iniit: et oleum in egyptum fe
rebat. Iudicium ergo domini cum iu
da: et visitatio super iacob iuxta vias
eius et iuxta adinventiones eius red
det ei. In utero supplantavit fratrem suum
et in fortitudine sua directus est cum
angelo. Et invaluit ad angelum et
confortatus est: flevit et rogavit eum.
In bethel invenit eum: et ibi locutus
est nobiscum et dominus deus exercitu
um dominus memoriale eius et tu
ad dominum deum tuum converteris misericordiam
et iudicium custodi: et spera in deo tuo
semper. Chanaam in manu eius sta
tera dolosa: calumpniam dilexit. Et
dixit effraim. Verumptamen dives
effectus sum: inveni idolum mihi.
Omnes labores mei non invenient
michi iniquitatem quam peccavi. Et
ego dominus deus tuus ex terra egyp
ti: Adhuc sedere te faciam in taberna
culis sicut in diebus festivitatis. Et lo
cutus sum super prophetas et ego visio
nem multiplicavi: et in manu pro
phetarum assimilatus sum. Si in
galaad idolum: ergo frustra erant
in galgal bobus immolantes. Nam
et altaria eorum quasi acervi super

saltos agri. Fugit iacob in regionem
Syrie: et seruiuit israel in uxore: et
in uxore seruiuit. In propheta autem
eduxit dominus israel de egypto: et
in propheta seruatus est. Ad iracundi-
am me prouocauit effraim in a-
maritudinibus suis et sanguis eius
super eum ueniet: et obprobrium e-
ius restituet ei dominus suus. ·xiii·
Loquente effraim horror in-
uasit israel: et deliquit in ba-
al et mortuus est. Et nunc addiderunt
ad peccandum fecerunt que sibi con-
flatile de argento suo quasi simi-
litudinem idolorum. factura arti-
ficum totum est. his ipsi dicunt im-
molate homines uitulos adorantes.
Iccirco erunt quasi nubes matuti-
na et sicut ros matutinus preteri-
ens. Sicut puluis turbine raptus
ex area: et sicut fumus de fumario.
Ego autem dominus deus tuus
ex terra egypti et deum absque me
nescies: et saluator non est preter
me. Ego cognoui te in deserto: in terra
solitudinis iuxta pascua sua et ad-
impleti sunt et saturati: eleuaue-
runt cor suum et obliti sunt mei
et ero eis quasi leena: sicut pardus
in uia assyriorum. Occurram eis
quasi ursa raptis catulis: et dis-
rumpam interiora iecoris eorum
et consumam eos ibi quasi leo
bestia agri scindet eos. Perditio tua
israel tantummodo in me auxilium
tuum ubi est rex tuus? Maxime
nunc saluet te in omnibus urbibus
tuis et iudices tui de quibus dixisti
da michi regem et principes. Dabo
tibi regem in furore meo: et aufe-
ram in indignatione mea. Colli-
gata est iniquitas effraim: ab-
sconditum peccatum eius. dolores
parturientis uenient ei. Ipse filius
non sapiens. nunc enim non sta-
bit in contritione filiorum. De ma-
nu mortis liberabo eos: de morte
redimam eos. Ero mors tua o
mors: ero morsus tuus inferne. Con-
solatio abscondita est ab oculis
meis: quia ipse inter fratres diuidet.
adducet urentem uentum dominus
de deserto ascendentem: et siccabit
uenas eius. et desolabit fontem

eius. et ipse diripiet thesaurum omnis
uasis desiderabilis. Pereat samaria quoniam
ad amaritudinem concitauit deum
suum. In gladio pereat paruuli eorum e-
lidantur: et fete eius discindantur. Con-
uertere israel ad dominum deum tuum: quoniam
corruisti in iniquitate tua. Tollite uo-
biscum uerba: et conuertimini ad dominum
dicite ei. Omnem aufer iniquitatem
et accipe bonum: et reddemus uitulos
labiorum nostrorum. Assur non saluabit
nos: super equum non ascendemus nec
dicemus ultra dii nostri opera manuum
nostrarum: quia eius qui in te est misereberis
pupilli. Sanabo contritiones eorum:
diligam eos spontanee: quia auersus
est furor meus ab eo. Ero quasi ros
et israel germinabit quasi lilium et erum-
pet radix eius ut libani. Ibunt rami
eius et erit quasi oliua gloria eius:
et odor eius ut libani. Conuertentur se-
dentes in umbra eius. uiuent tritico
et germinabunt quasi uinea. Me-
moriale eius: sicut uinum libani. Ef-
fraim quid michi ultra idola? Ego
exaudiam et dirigam eum ego ut a-
bietem urentem. Ex me fructus tuus
inuentus est. Quis sapiens et intel-
liget ista: intelligens et sciet hec? Quia
recte uie domini et iusti ambulabunt
in eis. preuaricatores uero corruent
in eis. Explicit osee propheta. Incipit pro-
logus iohelis prophete

Sanctus iohel apud he-
breos post osee ponitur
et sicut ibi sub nomine ef-
fraim ad decem tribus
confertur uaticinium. que uel sama-
ria uel israel sepe memorantur. sic
in hunc prophetam omne quod dicitur
ad tribum iuda et ad ierusalem pertinere
credendum est. et nullam omnino
israelis id est decem tribuum in hoc
fieri mentionem. Tempora quoque quibus
prophetauit: eadem debemus accipe-
re que in osee legimus in diebus ozie ioa-
than et achaz et ezechie regum iuda: et
in diebus ieroboam filii ioas regis
israel. Porro factum esse sermonem
domini ad meritum eius refertur an
sit: et non ad conditionem illius qui
sicut dicitur ut alibi legimus Dominus fac-
tus est michi in salutem. Auditus au-
tem in scripturis sanctis non est iste qui

al' hiap. c. xiii. pereat

al' quod

in aure sonat. sed qui corde percipitur:
iuxta illud quod dominus loquitur.
Qui habet aures audiendi: audiat. Qd
autem dicitur enotizate et latine so
nat auribus percipite: proprie non aure
sed corde percipitur. Qui senes sunt et
celestes audiunt spiritualiter. qui autem
habitant in terra appellanturque ter
reni: auribus percipiunt. Ubicumque au
tem duo verba iuncta ponuntur non
ad simplicem tantum verborum sonum
sed ad reconditam quoque dictorum in
telligentiam pertinere. In genesi lamech
loquitur ad uxores suas ada et sella
Audite verba mea uxores lamech: au
ribus percipite sermones meos quia
virum occidi in vulnus meum: et
iuvenem in livorem meum. Et ysaias
Audite celi et auribus percipe terra

al' livore

Explicit prolog'. Incipit lib' iohelis prophe.

Hic deficit alius prolog' qui incipit Iohel filius phatuel

Verbum domini
qd factum est ad
iohel filium pha
tuel. Audite hec
senes. et auribus
percipite omnes
habitatores terre
Si factum est
istud in diebus vestris: aut in diebus pa
trum vestrorum Super hoc filiis vestris
narrate et filii vestri filiis suis: et filii
eorum generationi altere Residuum
eruce comedit locusta. et residuum lo
custe comedit bruchus et residuum bru
chi comedit rubigo Expergiscimini ebrii
et flete. et ululate omnes qui bibitis
vinum in dulcedine: quoniam periit
ab ore vestro. Gens enim ascendit sup
terram meam fortis et innumerabi
lis. Dentes eius ut dentes leonis: et
molares eius ut catuli leonis Po
suit vineam meam in desertum: et
ficum meam decorticavit. Nudans
spoliavit eam et proiecit. albi facti
sunt rami eius Plange quasi vir
go: accincta sacco super virum pub
ertatis sue. Periit sacrificium et liba
tio de domo domini luxerunt sacer
dotes ministri domini Depopulata
est regio luxit humus quoniam
devastatum est triticum Confusum
est vinum: elanguit oleum. Confu
si sunt agricole: ululaverunt vini
tores super frumento et hordeo

quia periit messis agri. Vinea confusa est
et ficus elanguit: malogranatum
et palma et malum. et omnia lig
na agri aruerunt quia confusum est
gaudium a filiis hominum. Accin
gite vos et plangite sacerdotes: ulu
late ministri altaris. Ingredimini
cubate in sacco ministri dei mei: quoniam
interiit de domo dei vestri sacrificium et
libatio. Sanctificate ieiunium: vo
cate cetum. congregate senes omnes
habitatores terre in domum dei vestri
et clamate ad dominum. ah. ah. ah.
diei. quia prope est dies domini: et
quasi vastitas a potente veniet. Num
quid non coram oculis vestris alimen
ta perierunt de domo dei vestri: letitia
et exultatio. Computruerunt iumen
ta in stercore suo: demolita sunt hor
rea: dissipate sunt apothece. quoniam
confusum est triticum. Quid inge
muit animal. mugierunt greges
armenti. Quia non est pascua eis
sed et greges pecorum disperierunt
Ad te domine clamabo: quia ignis
comedit speciosa deserti: et flamma
succendit omnia ligna regionis
Sed et bestie agri quasi area sitiens
imbrem suspexerunt ad te. quoniam
exsiccati sunt fontes aquarum
et ignis devorabit speciosa deserti

al' vi...

Canite tuba in syon: ulula
te in monte sancto meo
Conturbentur omnes habitatores
terre: quia venit dies domini. quia
prope est dies tenebrarum et calig
inis: dies nubis et turbinis Qua
si mane expansum super montes
populus multus et fortis. Similis
ei non fuit a principio et post eum
non erit usque in annos generationis
et generationis. Ante faciem eius
ignis vorans et post eum exurens
flamma Quasi hortus voluptatis
terra coram eo et post eum solitudo
deserti: neque est qui effugiat eum.
Quasi aspectus equorum aspectus eorum
Et quasi equites sic current. Si
cut sonitus quadrigarum super ca
pita montium exilient: sicut sonitus
flamme ignis devorantis stipulam
velud populus fortis preparatus
ad prelium A facie eius cruci
buntur populi: omnes vultus re

digeritur in ollam. Sicut fortes cur
rent quasi viri bellatores ascendent
murum: Viri in viis suis gradientur
et non declinabunt a semitis suis:
Unusquisque fratrem suum non coar
tabit singuli in calle suo ambulabūt
Sed et per fenestras cadent. et non de
molientur. Urbem ingredientur i
muro current. domos conscendent
p fenestras intrabunt quasi fur
a facie eius contremuit terra. moti
sunt celi sol et luna obtenebrati sunt
et stelle retraxerunt splendorem suū.
et dominus dedit vocem suam ante
faciem exercitus sui quia multa sūt
nimis castra eius: quia fortia et fa
cientia verbum eius. Magnus enī
dies domini et terribilis valde: et
quis sustinebit eum. Nunc ergo di
cit dominus. Convertimini ad me in
toto corde vr̄o in ieiunio et fletu et
planctu: et scindite corda vr̄a et nō
vestimenta vr̄a et convertimini
ad dnm̄ deum vr̄m quia benign9
et misericors est: patiens et multe
mīe et prestabilis super malitiā.
Quis scit si convertatur et ignoscat dš
et relinquat post se benedictionem
Sacrificium et libamen: domino
deo nr̄o Canite tuba in syon: sc̄ificate
ieiunium vocate cetum congre
gate populū. sanctificate ecclesiam
coadunate senes; congregate p
arvulos. et sugentes ubera. Egredi
atur sponsus de cubili suo: et spon
sa de thalamo suo. Inter vestibulū
et altare plorabunt sacerdotes mi
nistri domini: et dicent Parce do
mine parce populo tuo. et ne des
hereditatem tuam in obprobrium
ut dominentur eis nationes Qua
re dicunt in populis ubi est deus
eorum. Zelatus est dominus terrā
suam: et pepercit populo suo Et res
pondit dominus populo suo: et dix
it Ecce ego mittam vobis frumen
tum et vinum et oleum et replebi
mini in eis. et non dabo vos ultra
obprobrium in gentibz et eum qui
ab aquilone est procul faciam a vo
bis et expellam eum in terrā inviā
et desertam faciem eius contra ma
re orientale: et extremum eius
ad mare novissimum Et ascēdet
fetor eius. et ascendet putredo eius:
quia superbe egit. Noli timere terra. Sed
exulta et letare quoniam magnifica
vit dominus ut faceret Nolite time
re animalia regionis: quia germina
verunt speciosa deserti: quia lignum
attulit fructum suum: ficus et vinea
dederunt virtutem suam Et filii syō
exultate et letamini in domino deo ve
stro quia dedit vobis doctorem iu
stitie et descendere faciet ad vos ym
brem matutinum et serotinum si
cut in principio. Et implebuntur a
ree frumento et redundabunt torcu
laria vino et oleo. Et reddam vobis
annos quos comedit locusta: bruc9
et rubigo et eruca fortitudo mea mag
na: quam misi in vos. et comedetis
vescentes et saturabimini. et lauda
bitis nomen domini dei nr̄i qui fe
cit vobiscum mirabilia: et non con
fundetur populus meus in sempit
ernum. et scietis quia in medio israel
ego sum. et ego dominus deus vešt
et non est amplius. et non confundet
populus meus in eternum/Et erit Al' h' cap. c. iii.
post hec effundam spm̄ meum sup
omnē carnem. Et prophetabunt filii vr̄i
et filie vr̄e. Senes vr̄i somnia som
niabunt: et iuvenes vr̄i visiones vi
debunt Sed et super servos meos et
ancillas: in diebz illis effundam spm̄
meum et dabo prodigia in celo et in
terra. sanguinem et ignem et vapo
rem fumi. Sol convertetur in tenebš
et luna in sanguinem: ante quam
veniat dies domini magnus et hor
ribilis. Et erit omnis qui invo
cavit nomen domini salvus erit:
quia in monte syon et in ierlm̄ erit
salvatio sicut dixit dominus: et in re
siduis quos dominus vocaverit. iii
Quia ecce in diebz ~~in diebus~~ illis III
et in tempore illo cum convertē
ro captivitatem iude et ierlm̄ congre
gabo omnes gentes. et deducam eas
in vallem iosaphat et disceptabo cū
eis ibi super populo meo et hereditate
mea israel: quos disperserunt in nati
onibz et terram meam diviserunt
et super populum meum miserunt
sortem et posuerunt puerum in pro
stibulum: et puellam vendiderunt al' lo
pro vino ut biberent. Verum quid

uobis et michi et tyrus et sidon et om
nis terminus palestinorum? Numquid
ultionem redditis michi? et si ulcisci
mini uos contra me: cito uelociter in
uicissitudinem uobis sup caput urm.
Argentum enim meum et aurum tu
listis: et desiderabilia mea et pulcherri
ma intulistis in delubra urã et filios
iuda et filios ierlm uendidistis filijs
grecorum. ut longe faceretis eos de fini
bz suis. Ecce ego suscitabo eos de loco
in quo uendidistis eos: et conuertam
retributionem urãm in caput urm.
Et uendam filios uestros et filias ue
stras in manibz filiorum iuda: et
uenundabunt eos sabeis genti longin
que: quia dominus locutus est. Cla
mate hoc in gentibz: sanctificate bel
lum: suscitate robustos: accedant
ascendant omnes uiri bellatores. Con
cidite aratra uestra in gladios: et li
gones urõs in lanceas. Infirmus di
cat: quia fortis ego sum. Erumpite et
uenite omnes gentes de circuitu et
congregamini. Ibi occumbere faciet
^ oẽs dominus robustos tuos. Consurgant
et ascendant gentes in uallem iosa
phat quia ibi sedebo ut iudicem om
nes gentes in circuitu. Mittite falces
quoniam maturauit messis. Ue
nite et descendite: quoniam plenum
est torcular. Exuberant torcularia:
quia multiplicata est malicia eorum.
Populi in ualle concisionis: quia
iuxta est dies domini in ualle con
cisionis. Sol et luna obtenebrati sunt:
et stelle retraxerunt splendorem suum.
et dominus de syon rugiet: et de ierlm
dabit uocem suam et mouebuntur
celi et terra: et dominus spes populi
sui et fortitudo filiorum israel. et scie
tis quia ego dominus deus urm: habi
tans in syon in monte sancto meo
et erit ierlm sancta et alieni non trã
sibunt p eam amplius. et erit in die
illa stillabunt montes dulcedinem
et colles fluent lacte: et p omnes riuos
iuda ibunt aque et fons de domo dñi
egredietur: et irrigabit torrentem spi
narum. Egyptus in desolationem erit: et
idumea in desertum pditionis: pro
eo quod inique egerint in filios iude
et effuderint sanguinem innocen
tem in terra sua. et iudea in eternum

habitabitur: et ierlm in generatio
nem et generationem. Et mundabo
sanguinem eorum quem non
mundaueram. et dominus in syon
commorabitur. Explicit iohel propheta.
Incipit prologus amos prophete.
Ozias rex cum dei re
ligionem sollicite e
mularetur: nimio
religionis amore
prouocatus contra
preceptum legis
moysi accepto turibulo ut historia li
bri sedi paralipomenon ostendit: sa
cerdotale officium pfumere conatus
est. Ob eam rem terremotum in tem
plo dei exortum constat: cuius etiam
zacharias propheta meminit. Ante
hunc itaque terremotum amos prophe
temporibz predicti regis. et temporibz
hieroboam filij ioas regis israel in
eas gentes que lectione comprehen
se sunt: iram dei ob eas causas quas
memorauit affuturam denunciat.
et quia idem propheta in sequentibz
ait super tribz impietatibz et super
quattuor non conuertam eum terre
peccatorum indulgenciam dominum
dare posse significat: quem quarto
eadem peccata admittentibz. neque pe
nitenciam neque indulgenciam dari
cum enunciat. Nam p ignis simili
tudinem quem in predictas gentes i
mittendum predicat: grauem atque i
reuocabilem dei iram ad euersione
earundem ciuitatum processuram
uoluit demonstrare. Explicit prologus.
Incipit amos propheta.
Uerba amos qui
fuit in pastoralibz
de thecue: que
uidit super israel
in diebz hierobo
am filij ioas re
gis israel: ante
duos annos terremotus: et dixit.
Dominus de syon rugiet: et de ierlm
dabit uocem suam. et luxerunt spe
ciosa pastorum: et exsiccatus est uer
tex carmeli. Hec dicit dominus. Su
per tribz sceleribz damasci et super qua
tuor non conuertam eum: eo quod tri
turauerint in plaustris ferreis ga
laad. Et mittam ignem in domum

azahel. et devorabit domos benadab
Et conteram vectem damasci et disp
dam habitatorem de campo idoli et
tenentem sceptrum de domo volup
tatis: et transferetur populus syrie
cyrenen dicit dominus. Hec dicit dominus
Super tribus sceleribus gaze et super quatuor
non convertam eum eo quod transtulerit
captivitatem perfectam ut concluderet
eam in idumea. Et mittam ignem
in murum gaze: et devorabit edes
eius et disperdam habitatorem de azo
to et tenentem sceptrum de ascalone
et convertam manum meam super
accaron. et peribunt reliquie philis
tiim dicit dominus deus. Hec di
cit dominus. Super tribus sceleribus tyri
et super quatuor non convertam eum
eo quod concluserint captivitatem perfectam
in idumea et non sunt recordati federis
fratrum. Et mittam ignem in mu
rum tyri: et devorabit edes eius. Hec
dicit dominus. Super tribus sceleribus
edom et super quatuor non convertam
eum eo quod persecutus sit in gladio
fratrem suum et violaverit misericordiam eius
et tenuerit ultra furorem suum et in
dignationem suam servaverit us
que in finem. Mittam ignem in the
man: et devorabit edes bosre. Hec
dicit dominus. Super tribus sceleribus fi
liorum ammon et super quatuor non
convertam eum. eo quod dissecuerit pre
gnantes galaad ad dilatandum ter
minum suum. Et succendam ignem
in muro rabbath et devorabit edes eius
in ululatu in die belli et in turbine
in die commotionis. et ibit melchom
in captivitatem: ipse et principes eius
simul dicit dominus. Hec dicit dominus
Super tribus sceleribus moab et super quatuor
non convertam eum. eo quod incenderit
ossa regis idumee usque ad cinerem.
Et mittam ignem in moab. et devo
rabit edes carioth: et morietur in so
nitu moab et clangore tube et disperdam
iudicem de medio eius. et omnes princi
pes eius interficiam cum eo dicit
dominus. · II ·
Hec dicit dominus. Super tribus
sceleribus iuda et super quatuor non con
vertam eum eo quod abiecerit legem do
mini. et mandata eius non custodie
rit. Deceperunt enim eos idola sua:

post que abierunt patres eorum. Et mit
tam ignem in iudam: et devorabit edes
ierusalem. Hec dicit dominus. Super tribus
sceleribus israel et super quatuor non conver
tam eum pro eo quod vendiderit argen
to iustum et pauperem pro calciamen
tis. Qui conterunt super pulverem terre
capita pauperum et viam humilium
declinant: et filius ac pater eius ierunt
ad puellam ut violarent nomen sanc
tum meum et super vestimentis pigneratis
accubuerunt iuxta omne altare: et
vinum dampnatorum bibebant in do
mo domini dei sui. Ego autem exterminavi
amorreum a facie eorum cuius al
titudo cedrorum altitudo eius. et fortis
ipse quasi quercus et contrivi fructum
eius desuper: et radices eius subter. Ego
sum qui ascendere vos feci de terra egyp
ti et eduxi vos in deserto quadraginta
annis ut possideretis terram amorrei
et suscitavi de filiis vestris in prophetas: et
de iuvenibus vestris nazareos. Numquid
non ita est filii israel dicit dominus?
Et propinabatis nazareis vinum
et prophetis mandabatis dicentes ne
prophetetis. Ecce ego stridebo subter vos
sicut stridet plaustrum onustum feno:
et peribit fuga a veloce: et fortis non
optinebit virtutem suam: et robustus
non salvabit animam suam et tenens
arcum non stabit et velox pedibus suis
non salvabitur: et ascensor equi non
salvabit animam suam et robustus
corde inter fortes nudus fugiet in die
illa dicit dominus. · III · III
Audite verbum quod locutus est
dominus super vos filii israel
super omnem cognationem quam eduxi
de terra egypti dicens. Tantummodo
vos cognovi ex omnibus cognationibus
terre: idcirco visitabo super vos omnes
iniquitates vestras. Numquid ambu
labunt duo pariter nisi convenerit
eis. Numquid rugiet leo in saltu: ni
si habuerit predam. Numquid dabit ca
tulus leonis vocem de cubili suo nisi a
liquid apprehenderit. Numquid cadet
avis in laqueum terre. absque aucupe
Numquid auferetur laqueus de terra
antequam quid ceperit. Si clanget tuba
in civitate. et populus non expavescet.
Si erit malum in civitate quod dominus non
fecerit. Quia non faciet dominus deus

uerbum: nisi reuelauerit secretum suum
ad seruos suos prophetas. leo rugiet quis
non timebit: dominus deus locutus est
quis non prophetabit. Auditum facite
in edibus azoti et in edibus terre egipti
et dicite congregamini super montes
samarie et uidete in samas multas
in medio eius: et calumpniam pa-
tientes in penetralibus eius. Et nescie-
runt facere rectum dicit dominus deus
thesaurizantes iniquitatem et ra-
pinas in edibus suis. Propterea hec
dicit dominus deus. Tribulabitur et cir-
cuietur terra: et detrahetur ex te forti-
tudo tua et diripientur edes tue. hec
dicit dominus. Quomodo si eruat pas-
tor de ore leonis duo crura aut extre-
mum auricule: sic eruentur filii israh-
el qui habitant in samaria in plaga
lectuli. et in damasci grabato. Audite
et contestamini in domo iacob dicit do-
minus deus exercituum quia in die cum
uisitare cepero preuaricationes israel
super eum uisitabo et super altaria be-
thel et amputabuntur cornua altaris
et cadent in terram. Et percutiam domum
hiemalem cum domo estiua: et peribunt
domus eburnee. et dissipabuntur
edes multe dicit dominus. iiij.

IIII Audite uerbum hoc uacce pin-
gues que estis in monte sa-
marie. que calumpniam facitis egenis.
et confringitis pauperes: que dicitis
dominis uestris afferte et bibemus. Iurauit
dominus deus in sancto suo. quia ecce
dies uenient super uos et leuabunt uos
in contis et reliquias uestras in ollis
feruentibus: et per rupturas exibitis al-
tera contra alteram et proiciemini in
armon dicit dominus. Uenite ad bethel
et impie agite: ad galgalam et mul-
tiplicate preuaricationem: et offerte
mane uictimas uestras tribus diebus deci-
mas uestras. Et sacrificate de fermentato
laudem: et uocate uoluntarias ob-
lationes: et annuntiate. Sic enim
uoluistis filii israel dicit dominus
deus. Unde et ego dedi uobis stuporem den-
tium in cunctis urbibus uestris: et indi-
gentiam panum in omnibus locis
uestris: et non estis reuersi ad me dicit do-
minus. Ego quoque prohibui a uobis
imbrem cum adhuc tres menses super-
essent usque ad messem: et plui super ciui-
tatem unam: et super ciuitatem alteram
non plui. Pars una conpluta est:
et pars super quam non plui aruit.
et uenerunt due et tres ciuitates ad
ciuitatem unam ut biberent aquam
et non sunt satiate: et non rediistis
ad me dicit dominus. Percussi uos in
uento urente: et in aurugine multi-
tudinem hortorum uestrorum et
uinearum uestrarum. Et oliueta uestra
et ficeta uestra comedit eruca: et non
rediistis ad me dicit dominus. Misi
in uos mortem in uia egipti: percussi
in gladio iuuenes uestros usque ad
captiuitatem equorum uestrorum.
Et ascendere feci putredinem castrorum
uestrorum in nares uestras: et non
rediistis ad me dicit dominus. Sub-
uerti uos sicut subuertit deus sodomam
et gomorram. et facti estis quasi tor-
res raptus de incendio et non reuersi es-
tis ad me dicit dominus. Quapropter
hec faciam tibi israel postquam
autem hec fecero tibi preparare in
occursum dei tui israel: quia ecce
formans montes et creans uentum
et adnuntians homini eloquium su-
um: faciens matutinam nebu-
lam et gradiens super excelsa terre. dominus
deus exercituum nomen eius. V
Audite uerbum istud quod ego
leuo super uos planctum domus
israel cecidit non adiciet ut
resurgat. Uirgo israel proiecta est
in terram suam: non est qui susci-
tet eam. Quia hec dicit dominus
deus. Urbs de qua egrediebantur
mille: relinquentur in ea centum
et de qua egrediebantur centum re-
linquentur in ea decem in domo israel.
quia hec dicit dominus domui israel. que-
rite me et uiuetis et nolite que-
rere bethel. et in galgala nolite in-
trare et in bersabee non transibitis
quia galgala captiua ducetur et
bethel erit inutilis. Querite dominum
et uiuetis: ne forte comburatur ut
ignis domus ioseph: et deuorabit et
non erit qui extinguat bethel. Qui
conuertitis in absinthium iudicium
et iustitiam in terra relinquitis
facientem arcturum et orionem et
conuertentem in mane tenebras
et diem in noctem mutantem. Qui uo-

et aquas maris. et effundit eas sup
faciem terre: dominus nomen eius
Qui subridet uastitatem super robus-
tum: et depopulationem sup potentē
affert. Odio habuerunt in porta corri-
pientem et loquentem pfecte abho-
minati sunt. Jdcirco pro eo quod diri-
piebatis pauperem et predam electā
tollebatis ab eo domos quadro lapi-
de edificabitis et non habitabitis in
eis uineas amantissimas plantabi-
tis et non bibetis uinum earum.
Quia cognoui multa scelera uestra
et fortia peccata uestra hostes iusti acci-
pientes munus et pauperes in porta
deprimentes. Jdeo prudens in tempo-
re illo tacebit quia tempus malum
est.
Querite bonum et non malū
ut uiuatis. et erit dominus deus exer-
cituum uobiscum sicut dixistis. odite
malum et diligite bonum. et consti-
tuite in porta iudicium si forte miser-
eatur dominus deus exercituum
reliquiis ioseph. Propterea hec
dicit dominus deus exercituum dominator.
In omnibus plateis planctus: et in
cunctis que foris sunt dicetur ue ue.
et uocabunt agricolam ad luctum
et ad planctum eos qui sciunt plange-
re et in omnibus uiis erit planctus:
quia pertransibo in medio tui dicit do-
minus. Ue desiderantibus diem do-
mini. ad quid eam uobis? Dies domini
ista: tenebre et non lux. Quomodo si
fugiat uir a facie leonis et occurrat
ei ursus et ingrediatur domum et
innitatur manu sua super parietē
et mordeat eum coluber. Numquid
non tenebre dies domini et non lux
et caligo: et non splendor in ea? Odi
et proieci festiuitates uestras: et nō
capiam odorem cetuum uestrorum. Quod
si obtuleritis michi holocaustomata
et munera uestra non suscipiam et uo-
ta pinguium uestrorum non respiciā.
Aufer a me tumultum carminum
tuorum: et cantica lyre tue non audiā.
Et reuelabitur quasi aqua iudiciū
et iustitia quasi torrens fortis. Num-
quid hostias et sacrificium obtulistis
michi in deserto xl annis domus isrl'?
et portastis tabernacula moloch
uro: et imaginem ydolorum uestro-

sydus dei uestri que fecistis uobis et mi-
grare uos faciam trans damascum
dicit dominus deus exercituum no-
men eius. vj.
VI
Ue uobis qui opulenti estis
in syon et confiditis in monte sama-
rie: optimates capita populorum ingre-
dientes pompatice domum isrl'. Tran-
site in calanne et uidete: et ite inde
in emath magnā et descendite in
geth palestinorum et ad optima queque
regna horum: si latior terminus
eorum termino uestro est. Qui separati estis in
diem malū: et appropinquatis solio iniqui-
tatis. Qui dormitis in lectis eburneis
et lasciuitis in stratis uestris. Qui co-
meditis agnū de grege et uitulos de
medio armenti. Qui canitis ad uo-
cem psalterii. Sicut dauid putauerunt se
habere uasa cantici. bibentes in phia-
lis uinum et optimo unguento deli-
buti et nichil patiebantur super contritione
ioseph. Quia propter nunc migrabunt in capite
transmigrantium et auferetur lasciuientium. Iu- factio
rauit dominus deus in anima sua dicit dominus deus
exercituum. Detestor ego superbiam iacob
et domos eius odi: et tradam ciuitatem cum habita-
toribus suis. Quod si reliqui fuerint x. uiri al' reliqui
in domo una et ipsi morientur. Et tollet eum
propinquus suus et comburet eum ut efferat os-
sa de domo et dicet ei qui in penetralibus domus
est. Numquid adhuc est apud te? Et respondebit
finis. Et dicet ei tace et non recorderis nominis
domini. Quia ecce dominus mandabit et percutiet
domum maiorem ruinis et domum minorem
scissionibus. Numquid currere queunt in petris
equi aut arari potest in bubalis? Quia conuer-
tistis in amaritudinem iudicium et fructum
iustitie in absinthium. qui letamini in
nichili qui dicitis. Numquid non in fortitudi-
ne nostra assumpsimus nobis cornua?
Ecce ego suscitabo super uos domus
israel dicit dominus deus exercituum gentem et con-
teret uos ab introitu emath usque ad
torrentem deserti. Hec ostendit mi- .vij.
chi dominus deus. Et ecce fictor locuste in principi-
o germinantium serotini imbris et ecce
post serotinum tonsor regis et factum est Al' Et ecce serotinus post
cum consummasset comedere herbam ter- tonsorem gregis
re dixi. Domine deus propitius esto
obsecro. Quis suscitabit iacob quia
paruulus est? Misertus est dominus super
hoc non erit dixit dominus. Hec ostendit
michi dominus deus. Et ecce uocabat iudiciū

ad ignem dominus deus et devoravit abys-
sum multam et comedit simul ~~partem~~
partem. Et dixi Domine deus: quiesce obse-
cro. Quis suscitabit iacob. quia parvulus
est: Misertus est dominus super hoc
sed et istud non erit dixit dominus deus.
Hec ostendit michi dominus: Et ecce
dominus stans super murum litum et in
manu eius trulla cementarii. Et dixit
dominus ad me. Quid tu vides amos?
Et dixi. Trullam cementarii. Et dixit
dominus Ecce ego ponam trullam in medio
populi mei israel non adiciam ultra
superinducere eum. Et demolientur
excelsa ydoli et sanctificationes israel
super desolabuntur: et consurgam domui
ieroboam in gladio. Et misit ama-
sias sacerdos bethel ad ieroboam regem
israel dicens Rebellavit contra te amos
in medio domus israel. Non poterit terra susti-
nere universos sermones eius. Hec
enim dicit amos In gladio morietur iero-
boam: et israel captivus migrabit de terra
sua: et dixit amasias ad amos. Qui vi-
des gradere fuge in terram iuda et comede ibi
panem et ibi prophetabis et in bethel non adia-
cies ultra ut prophetes: quia sanctificatio regis est et
domus regni est. Et respondit amos et dixit
ad amasiam Non sum propheta et non sum filius
prophete sed armentarius ego sum vellicans
sicomoros et tulit me dominus cum sequerer
gregem et dixit dominus ad me vade et propheta ad
plebem meam israel.
Et nunc audi verbum domini. Tu dicis
non prophetabis super israel et non stillabis
super domum ydoli. Propter hoc hec dicit dominus uxor
tua in civitate fornicabitur et filii tui et
filie tue in gladio cadent. et humus tua fu-
niculo metietur. et tu in terra polluta
morieris. et israel captivus migrabit de ter-
Ca. viij. ra sua. hec ostendit mihi dominus deus. Et ecce
uncinus pomorum. Et dixit. Quid tu vides
amos et dixi. Uncinum pomorum. et dixit do-
minus ad me. venit finis super popu-
lum meum israel. Non adiciam ultra ut pertranseam
eum. Et stridebunt cardines templi in die illa
dicit dominus deus Multi morientur in omni
loco proicietur silentium Audite hoc qui con-
teritis pauperem et deficere facitis egenos
terre dicentes. Quando transibit messis
et venundabimus merces et sabbatum et a-
periemus frumentum ut imminuamus
mensuram et augeamus siclum et suppo-
namus stateras dolosas ut possideamus

in argento egenos et pauperes pro calcia-
mentis: et quisquilias frumenti vendamus.
Iuravit dominus in superbia iacob. Si oblitus
fuero usque ad finem omnia opera eorum. Numquid
super isto non commovebitur terra. et lugebit omnis habi-
tator eius. Et ascendet quasi fluvius universus
et eicietur et defluet quasi rivus egypti. Et erit in die
illa dicit dominus. occidet sol meridie et tenebrescere
faciam terram in die luminis. Et con-
vertam festivitates vestras in luctum. et omnia
cantica vestra in planctum. Et inducam super omne
dorsum vestrum saccum. et super omne caput calvi-
tium. Et ponam eam quasi luctum unigeniti et no-
vissima eius quasi diem amarum. Ecce dies
veniunt dicit dominus: et mittam famem in
terram non famem panis neque sitim aque: sed audiendi
verbum domini. Et commovebuntur a mari usque ad
mare. et ab aquilone usque ad orientem circuibunt
querentes verbum domini. et non invenient. In die illa
deficient virgines pulcre et adolescentes
in siti qui iurant in delicto samarie et dicunt vivit deus
tuus dan. et vivit via bersabee. et cadent et non
resurgent ultra. Vidi dominum stantem
super altare et dixit. percute cardinem et com-
moveantur superliminaria. Avaritia enim
in capite omnium: et novissimum eorum in gla-
dio interficiam. Non erit fuga eis. fugiet et
non salvabitur ex eis qui fugerit. Si descende-
rint usque ad infernum: inde manus mea
educet eos. Et si ascenderint usque ad celum
inde detraham eos. Et si absconditi fuerint
in vertice carmeli inde scrutans aufe-
ram eos. Et si celaverint se ab oculis meis
in profundo maris: ibi mandabo serpen-
ti et mordebit eos. Et si abierint in cap-
tivitatem coram inimicis suis. ibi manda-
bo gladio et occidet eos. Et ponam oculos
meos super eos in malum et non in bonum
et dominus deus exercituum qui tangit terram
et tabescet et lugebunt omnes habitan-
tes in ea. Et ascendet sicut rivus omnis
et defluet sicut fluvius egypti. Qui e-
dificavit in celo ascensionem suam: et
fasciculum suum super terram fundavit. Qui
vocat aquas maris et effundit eas
super faciem terre dominus nomen eius. Num-
quid non ut filii ethyopum vos estis mihi filii
israel ait dominus. Numquid non israel as-
cendere feci de terra egypti. et palestinos
de cappadocia et syros de cyrene. Ecce
oculi domini dei super regnum peccans. et conteram
illud a facie terre. Verumptamen conte-
rens non conteram domum iacob dicit do-
minus Ecce enim mandabo ego et commo-

ni i omib; gentib; domū isrł. sic̄ concutit̄
in cribro ⁊ nō cadet lapillus sr̄ terrā. In gla
dio morient̄ omīs pccores ppli mei: Qui
dicūt nō appropinquabit ⁊ nō ueniet sr̄ nos ma
lū. In die illo suscitabo tabnclm dd' qd̄ ce
cidit. ⁊ reedificabo apturas murorū ei⁹
⁊ ea q̄ corruerāt instaurabo. ⁊ reedificā
bo eū sic̄ in dieb; antiquis. ut possideant
reliquias ydumee et omnes naciones
eo qd̄ inuocatum sit nomen meum sr̄
eos dicit dn̄s faciens hec. Ecce dies ueni
unt dicit dn̄s et comprehendet arator
messorem: et calcator uue mittentē se
men. Et stillabunt montes dulcedinē
et omnes colles culti erunt. Et conuertā
captiuitatem populi mei israel: et edi
ficabunt ciuitates desertas et habitabunt
⁊ plantabunt uineas et bibent uinū
earum. Et facient hortos ⁊ comedent
fructus eorum. Et plantabo eos sup hu
mum suam. et non euellā eos ultra
de terra sua quam dedi eis dicit dn̄s
deus tuus. Explicit amos propheta
Incipit liber abdie prophete.

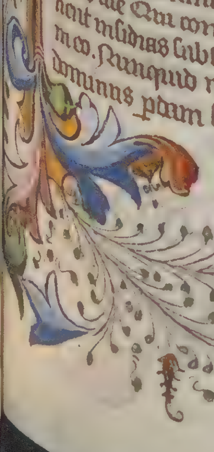

Visio abdie. Hec
dicit dominus d's
ad edom. Auditū
audiuimus a do
mino. ⁊ legatum
ad gentes misit
Surgite et cōsur
gamus aduersus
eum in prelium. Ecce paruulum dedi
te in gentib; contemptibilis tu es ual
de. superbia cordis tui extulit te habitantē
in scissuris petrę. exaltantem soliū
suum qui dicit in corde tuo. quis detra
het me in terram. Si exaltatus fueris
ut aquila. et si int̄ sydera posueris nidū
tuum: inde detraham te dicit dn̄s. ij.
Si fures introissent ad te si la
trones p noctem quomodo cō
ticuisses. Nonne furati essent sufficiē
tia sibi. Si uindemiatores introissēt
ad te. numquid saltem racemos reli
quissent tibi. Quomodo scrutati sūt
esau inuestigauerunt abscondita
eius: usq; ad terminum emiserunt te
Omnes uiri federis tui illuserunt
tibi: inualuerunt aduersum te uiri
pacis tue. Qui comedunt tecum: po
nent insidias subt̄ te. Nō ē prudentia
in eo. Numquid non in die illa dicit
dominus perdam sapientes de ydu

mea et prudentiam de monte esau. Et
timebunt fortes tui a meridie ut intereat
uir de monte esau. iij.

III

Propter interfectionem et propter
iniquitatem in fratrem tuum ia
cob: operiet te confusio et peribis in eternū
In die cum stares aduersus eum quando
capiebant alieni exercitum eius et extra
nei ingrediebantur p portas eius et sup
ierlm mittebant sortem tu quoq; eras
quasi unus ex eis et non despicies in die
fratris tui in die peregrinacionis eius ⁊
non letaberis sup filios iuda in die pdi
cionis eorū ⁊ non magnificabis os tu
um in die angustie: neq; ingredieris
portam populi mei in die ruine eorū
Neq; despicies et tu in malis eius in
die uastitatis illius et non emitteris
aduersum exercitum eius in die uasti
tatis illius neq; stabis in exitib; ut in — uiarum
terficias eos qui fugerint et non con
cludes reliquos eius in die tribulacōis
nis quoniam iuxta est dies dn̄i sup
omnes gentes. Sicut fecisti fiet tibi — al' fiat
retribucionem tuam conuertam in ca
put tuum. Quomodo enim bibistis
super montem sanctum meum bibēt
omnes gentes iugiter et bibent et ab
sorbebunt et erunt quasi non sint. iiij.

IIII

Et in monte syon erit salua
cio et erit sanctus. Et possidebit
domus iacob eos qui se possederant
et erit domus iacob ignis ⁊ domus
iacob ioseph flamma. et domus e
sau stipula et succendentur in eis et de
uorabunt eos et non erunt reliquie
domus esau quia dominus locutus
est et hereditabunt hij qui ad austrū
sunt montem esau et qui in campes
trib; philistijm et possidebunt regi
onem effraim et regionem samarie
et beniamin possidebit galaad: et
transmigracio exercitus huius filio
rum isrł omnia chananeorum usq; — loca
ad sarreptā. Et transmigracio ierlm — sydoniorum
qui in bosphoro est possidebit ciuita
tes austri et ascendent saluatores
in montem syon iudicare montē
esau et erit domino regnum amē.
Explicit abdias propha. Deficit
prologus in abdiam qui incipit
Iacob patriarcha. Vide scribitur post
Ionam.
Incipit ionas ppha. Require pl' prologū

Et factum ē verbum
domini ad ionā
filium amathi
dicens. Surge et
vade in niniven
civitatem grādē
et predica in ea
quia ascendit cla
mor malicie eius coram me. Et surrex
it ionas ut fugeret in tharsis a facie
domini. Et descendit in ioppem et invenit
navem euntem in tharsis: et dedit
naulum ei et descendit in eam ut
iret cum eis in tharsis a facie domini.
Dominus autem misit ventum ete-
tam magnum in mari et facta ē tem
pestas magna in mari et navis pe
riclitabatur conteri et timuerunt nau
te et clamaverunt viri ad deum suū
Et miserunt vasa que erant in na
vi in mare: ut alleviaretur ab eis
et ionas descendit ad interiora na
vis et dormiebat sopore gravi. Et
accessit ad eum gubernator et dixit
ei. Quid tu sopore deprimeris? Surge
invoca deum tuum: si forte recogitet
deus de nobis ut non pereamus. Et
dixit vir ad collegam suum. Venite
et mittamus sortes. et sciamus q̄
re hoc malum sit nobis. Et miserunt
sortes. ~~et sciamus quare hoc mali~~
~~sit nobis. Et miserunt sortes~~ et cecidit
sors super ionam et dixerunt ad eum
Indica nobis cuius causa malum
istud sit nobis quod est opus tuum et
que ē terra tua et quo vadis vel ex q̄
populo es tu. et dixit ad eos hebreus
ego sum et dominum deum celi ego
timeo qui fecit mare et aridam. ·ii·
II Et timuerunt viri timore
magno dixerunt ad eum Quid
hoc fecisti? Cognoverant ~~enim~~ enim
viri quod a facie domini fugeret quia
indicaverat eis ionas. dixerunt ad eum
Quid faciemus tibi et cessabit mare
a nobis? Quia mare ibat et intumes
cebat. et dixit ad eos. Tollite me et
mittite in mare et cessabit mare a vo
bis. Scio enim ego quoniam propter
me grandis tempestas hec super vos
et remigabant viri ut reverterentur
ad aridam et non valebant quia
mare ibat et intumescebat super eos
et clamaverunt ad dominū et dixe
runt. Quesumus domine ne pereamus
in anima viri istius et ne des super
nos sanguinem innocentem: Quia
tu domine sicut voluisti fecisti. Et tule
runt ionam et miserunt in mare
et stetit mare a fervore suo. Et timu
erunt viri timore magno dominum et i
molaverunt hostias dño et voverunt
vota. Et preparavit dñs piscem gran
dem ut deglutiret ionam. et erat io
nas in ventre piscis tribus diebus et
tribus noctibus. Et clamavit ionas ad
dominum deum suum de utero pis
cis et dixit. Clamavi de tribulatione
mea ad dominum: et exaudivit me
de ventre inferi. Clamavi et exaudisti
vocem meam: et proiecisti me in pro
fundum in corde maris et flumen
circumdedit me. Omnes gurgites
tui et fluctus tui super me transierunt
et ego dixi abiectus sum a conspectu
oculorum tuorum. Verumptamen
rursus videbo templum sanctum
tuum. Circumdederunt me aque
usque ad animam abyssus vallavit
me: pelagus operuit ~~me~~ caput
meum. Ad extrema montium des
cendi terre vectes concluserunt
me in eternum. et sublevabis de
corruptione vitam meam domine
deus meus. Cum angustiaretur
in me anima mea domini recorda
tus sum ut veniat ad te oratio
mea ad templum sanctum tuum.
Qui custodiunt vanitates frustra
misericordiam suam derelinquent. Ego
autem in voce laudis immolabo
tibi quecumque vovi reddam pro
salute domino. Et dixit dominus
pisci. et evomuit ionam in aridā. iii
Et factum est verbum domini
ad ionam secundo dicens.
Surge et vade in niniven civitatem
magnam. et predica in ea predicati
onem quam ego loquor ad te. Et
surrexit ionas et abiit in niniven
iuxta verbum domini. Et ninive
erat civitas magna itinere trium
dierum. Et cepit ionas introire in
civitatem itinere diei unius et cla
mavit et dixit. Adhuc xl dies et ni
nive subvertetur. Et crediderunt
viri ninivite in deū suū et pre
dicaverunt ieiunium. et vestiti

sunt saccis a maiore usque ad minorem
Et pervenit verbum ad regem ninive et
surrexit de solio suo et abiecit vestimen
tum suum a se et indutus est sacco et
sedit in cinere et clamavit et dixit In
ninive ex ore regis et principum eius
dicens homines et iumenta et bo
ves et pecora non gustent quicquam
nec pascantur et aquam non bibant
Et operiantur saccis homines et
iumenta et clament ad deum in forti
tudine Et convertatur vir a via sua
mala: et ab iniquitate que est in
manibus eorum. Quis scit si convertatur
et ignoscat deus et revertatur a furore
ire sue et non peribimus? Et vidit deus
opera eorum quia conversi sunt de via
sua mala: et misertus est dominus
super malicia quam locutus fuerat
ut faceret eis et non fecit · iiii ·
Et afflictus est ionas afflictione
magna et iratus est: et oravit
ad dominum et dixit. Obsecro domine nu
quid non est hoc verbum meum cum
adhuc essem in terra mea propter
hoc preoccupavi ut fugerem in thar
sis. Scio enim quia tu deus clemens
et misericors es: paciens. et multe mi
serationis: et ignoscens super malicia
et nunc queso domine tolle animam
meam a me. quia melior est michi
mors quam vita. Et dixit dominus
Putas ne bene irasceris tu? Et egres
sus est ionas de civitate et sedit contra
orientem civitatis et fecit sibimet um
braculum et sedebat subter illud in um
bra donec videret quid accideret civi
tati et preparavit dominus deus hede
ram et ascendit super caput ione
ut esset umbra super caput eius et
protegeret eum. laboraverat enim
Et letatus est ionas super hedera leticia
magna et paravit deus vermen ascen
su diluculi in crastinum et percussit he
deram et exaruit et cum ortus fuisset sol
precepit dominus vento calido et u
renti et percussit sol super caput ione:
et estuabat. Et petivit anime sue ut
moreretur: et dixit. Melius est michi
mori: quam vivere. et dixit dominus
ad ionam Putas ne bene irasceris
tu super ederam? Et dixit. Bene irascor
ego usque ad mortem et dixit dominus
Tu doles super edera in qua non la

boras ti neque fecisti ut cresceret que sub una
nocte nata est. et sub una nocte periit. et
ego non parcam ninive civitati
magne in qua sunt plusquam c. xx. mi
lia hominum qui nesciunt quid sit inter
dexteram et sinistram suam et iumenta
multa Explicit ionas propheta Incipit
prologus. Abdie prophete

Iacob patriarcha fratrem habuit esau
qui ob ruborem corporis sui edom he
brea lingua appellatus est. quod latine
sanguineus dicitur Is memoratum
fratrem suum qui israel nomen acceperat
gravi odio commotus intimere conatus
est Qua de causa omnes qui populum israel
hoc est filios patriarche iacob preduci
esau odium imitati persecuti sunt esau
et edom appellati sunt. Et quia populus
israel de captivitate chaldeorum per cyrum
regem nutu dei revocatus in ierusalem ab
alio regno graviter afflictus atque oppres
sus est ideo hoc regnum quod more esau
predictum populum persecutus est per
denuntiationem abdie prophete increpa
tur quod non dei indignatione sed sua
virtute populum separatum gloriabatur
De quo regno olim per david in psal
mo c. xxx. vi. dictum est. Memento
domine filiorum edom: in die ierusalem
Nam reliqua lectione comprehensa
futurorum ingentes indicium ob causas
lectione comprehensas regnum dei in
populo israel significant hebrei hunc
dicunt esse qui sub rege samarie achab
et impiissima iezabel pavit centum
prophetas in speluncis qui non curvaverunt · al' in specubus
genua ante baal et de vii milibus erant
quos helias arguitur ignorasse. Sepul
crum quoque eius usque hodie cum mauso
leo helysei prophete et baptiste iohannis in
sebaste veneratione habetur: que olim
samaria dicebatur. Hanc herodes rex an
tipatri filius in honore augusti cesaris
greco nomine nominavit augustam · cesar
quia centum prophetas accepit gratiam pro · al' salvaverat
phetalem: et de ducere exercitus fit dux ec
clesie Tunc in samaria parvum gregem
pavit et nunc in toto orbe christi pascit
ecclesias Et sicut stephanus coronam
meruit passionis. sic hic servitutis · al' tam
dei cum paulo apostolo nomine glo
riatur quia abdias servus domini in nostro
sonat eloquio. Explicit prologus abdie
prophete Incipit prologus ione prophete

Sanctum ionam hebrei affirmant filium fuisse mulieris vidue sareptane quem helias propheta mortuum suscitavit: matre postea dicente ad eum. Nunc cognovi quoniam vir dei es tu: et verbum dei in ore tuo et veritas. Ob hanc causam etiam ipsum puerum sic vocavit. Amathi Amathi enim in nostra lingua veritatem sonat. Et ex eo quod verum helyas locutus est. ille qui suscitatus est filius esse dicitur veritatis. Ideo de veritate columba nascitur: quia iona columbam sonat. In condempnacionem autem israel ionas ad gentes mittitur quod ninive agente penitenciam illi in malicia perseverant. Temporibus quippe ieroboe regis israel qui deo derelicto in populo suo in samaria ydolis sacrificaverat. ionam prophetam fuisse quartus liber regum indicat Is cum prophetia illuminante peccatores civitatis ninive dei misericordiam consecuturos videret. ne falsa videretur predicare ad denunciandum interitum eiusdem civitatis ire nolebat. Nam sicut deus ad abraham de impietate sodomorum et locutus est: clamor sodomorum et gomorreorum pervenit ad me ita et de ninive dicitur eo quod ascenderet clamor malicie eius ad eum et quia sentencia dei de sodomis facta ni[illegible] revocata est: ita et ionas [illegible] niniven prolatam revoca[illegible] bat divine dispensacionis [illegible] qui salutem hominum ad se [illegible] tencium magis vult quam interitum hoc illi acciderat quod in se helyseo: quod sibi sunamitis mulieris mortuum ignoraverat. Ideo a conspectu dei ionas se fugere putabat humanum aliquid passus: dicente david. Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam Explicit ionas Incipit prologus michee prophete

al' sacrificabant

gomorreorum

sentenciam

Hic deficit alius prologus super ionam qui incipit Iona columba Item hic deficit alius prologus super micheam qui incipit. Sub ozia Et deficit aliqui Et deficiunt isti prologi tamen super veteri quam novo testamento scribuntur in quaterno in fine librum

Temporibus ioathe et achaz et ezechie regum iuda: micheam prophetatum ad hanc prophetiam spiritu sancto repletum fuisse lectio ipsa demonstrat. Sed de supradicto numero regum ioathan et ezechiam deo ob religionem placuisse hystoria quarta libri regum et secundi paralipomenon indicant. Achaz vero relicto deo ydola samarie quibus in filios suos sacrificium igni concremandos obtulerat coluisse constat. Quam ob rem deus samariam que reges israel et iuda memoratorum simulacrorum supersticione fefellerat increpans: indignacionem suam in eam procellarum comminatus est. Populo etiam israel pravitatem et principibus eius qui eundem populum fallaci suasione ad colenda ydola impulerant: verbis in sequentibus captivitatem et interitum affuturum denunciavit Explicit prologus Incipit micheas propheta

Verbum domini quod factum est ad micheam morasthi in diebus ioathan achaz et ezechie regum iuda: quod vidit super samariam et ierusalem. Audite populi omnes et attendat terra et plenitudo eius. et sit dominus deus vobis in testem dominus de templo sancto suo. Quia ecce dominus egredietur de loco suo. et descendet et calcabit super excelsa terre et consumentur montes subtus eum. Et valles scindentur sicut cera a facie ignis sicut aque que decurrunt in preceps. In scelere iacob omne istud et in peccatis domus israel. Quod scelus iacob nonne samaria. et que excelsa iude. nonne ierusalem. Et ponam samariam quasi acervum lapidum in agro cum plantatur vinea. Et detraham in vallem lapides eius et fundamenta eius revelabo. Et omnia sculptilia eius concidentur: et omnes mercedes eius comburentur igni et omnia ydola eius ponam in perdicionem: quia de mercedibus meretricis congregata sunt: et usque ad mercedem meretricis revertentur. Super hoc plangam et ululabo. vadam spoliatus et nudus. faciam planctum velud draconum et luctum quasi strucionum quia desperata est plaga eius quia venit usque ad iudam tetigit portam populi mei usque ad ierusalem.

In geth nolite annuntiare: lacrimis ne ploretis. In domo pulveris, pulvere vos conspergite: transite vobis habitatio pulcra confusa ignominia. Non est egressa que habitat in exitu. planctum domus vicina accipiet ex vobis. que stetit sibimet. Quia infirmata est in bonum que habitat in amaritudinibus: quia descendit malum a domino in portam ierusalem. Tumultus quadrige stupor habitanti lachis. Principium peccati est filie syon: quia in te inventa sunt scelera israel. Propterea dabit emissarios super hereditatem geth: domus mendacii in deceptionem regibus israel. Adhuc heredem adducam tibi que habitas in maresa: usque adollam veniet gloria israel. Decalvare et tondere super filios deliciarum tuarum: dilata calvicium tuum sicut aquila quoniam captivi ducti sunt ex te.

II Ve qui cogitatis inutile: et operamini malum in cubilibus vestris. In luce matutina faciunt illud: quoniam contra deum est manus eorum. Et concupierunt agros et violenter tulerunt et domos rapuerunt. Et calumpniabantur virum et domum eius: virum et hereditatem eius. Idcirco hec dicit dominus. Ecce ego cogito super familiam istam malum unde non auferetis colla vestra et non ambulabitis superbi quoniam tempus pessimum est. In die illa sumetur super vos parabola et cantabitur canticum cum suavitate dicentium: depopulatione vastati sumus: pars populi mei commutata est. Quomodo recedet a me cum revertatur qui regiones nostras dividat. Propter hoc non erit tibi mittens funiculum sortis in cetu domini. Ne loquamini loquentes non stillabit super istos: non comprehendet confusio. Dicit domus iacob. Numquid abbreviatus est spiritus domini aut tales sunt cogitationes eius. Nonne verba mea bona sunt cum eo qui recte graditur. Et econtrario populus meus in adversarium consurrexit. Desuper tunicam pallium sustulistis et eos qui transibant simpliciter convertistis in bellum. Mulieres populi mei eiecistis de domo deliciarum suarum: a parvulis earum tulistis laudem meam in perpetuum. Surgite et ite: quia non habetis hic requiem: Propter inmunditiam eius: corrumpetur putredine pessima. Utinam non essem vir habens spiritum: et mendacium potius loquerer. Stillabo tibi in vinum et in ebrietatem: et erit super quem stillatur populus iste. Congregatione congregabo iacob: totum te in unum conducam reliquias israel pariter ponam illum quasi gregem in ovili: quasi pecus in medio caularum tumultuabuntur a multitudine hominum. Ascendet enim pandens iter ante eos. Divident et transibunt portam et egredientur per eam et transibit rex eorum coram eis et dominus in capite eorum.

III Et dixit. Audite principes iacob: et duces domus israel. Numquid non vestrum est scire iudicium. Qui odio habetis bonum et diligitis malum. Qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis. et carnem eorum desuper ossibus eorum. Qui comederunt carnem populi mei et pellem eorum desuper excoriaverunt. et ossa eorum confregerunt et conciderunt sicut in lebete: et quasi carnem in medio olle. Tunc clamabunt ad dominum et non exaudiet eos: et abscondet faciem suam ab eis in tempore illo. sicut nequiter egerunt in adinventionibus suis. Hec dicit dominus super prophetas qui seducunt populum meum qui mordent dentibus suis. et predicant pacem: et si quis non dederit in ore eorum quippiam: sanctificant super eum prelium. Propterea nox vobis pro visione erit: et tenebre pro divinatione et occidet sol super prophetas: et obtenebrabitur super eos dies. Et confundentur qui vident visiones et confundentur divini: et operient vultus suos omnes quia non est responsum dei. Verumptamen repletus ego sum fortitudine spiritus domini iudicio et virtute. ut annuntiem iacob scelus suum. et israel peccatum suum. Audite hec principes domus iacob et iudices domus israel: qui abhominamini iudicium et omnia recta pervertitis: qui edificatis syon in sanguinibus et ierusalem in iniquitate. Principes eius in muneribus iudicabant: et sacerdotes eius in mercede

Audite domus no

al' principes

mercede docebant et prophete eius in pecu
nia divinabant et super dominum
requiescebant dicentes. Numquid non
dominus in medio nostrum. Non venient
super nos mala. Propter hoc causa
vestri syon quasi ager arabitur et ie
rusalem quasi acervus lapidum
erit: et mons templi in excelsa silva
IIII rum. · IIII ·
Et in novissimo dierum erit
mons domus dei preparatus in verti
ce montium: et sublimis super colles
et fluent ad eum populi: et propera
bunt gentes multe et dicent. Venite
ascendamus ad montem domini et
ad domum dei iacob et docebit nos
de viis suis et ibimus in semitis eius
quia de syon egredietur lex et verbum
domini de ierusalem. Et iudicabit inter
populos multos et corripiet gentes for
tes usque in longinquum et concident
gladios suos in vomeres: et hastas
suas in ligones. Non sumet gens
adversus gentem gladium et non
discent ultra belligerare et sedebit vir
subtus vineam suam et subtus ficum
suam et non erit qui deterreat quia
os domini exercituum locutum est. Quia
omnes populi ambulabunt unus
quisque in nomine dei sui: nos autem
ambulabimus in nomine domini
dei nostri in eternum, et ultra. In die il
la dicit dominus congregabo clau
consolator dicantem et eam quam eieceram
colligam et quam afflixeram. Et po
nam claudicantem in reliquias: et
eam que laboraverat in gentem ro
bustam et regnabit dominus super
eos in monte syon: ex hoc nunc et
usque in eternum. Et tu turris gregis
nebulosa filie syon usque ad te veniet
et veniet potestas prima regnum
filie ierusalem. Et nunc quare merore
contraheris. Numquid rex non est
tibi. aut consiliarius tuus periit quia
comprehendit te dolor sicut parturi
entem: dole et satage filia syon quasi
parturiens quia nunc egredieris de
civitate et habitabis in regione: et
venies usque ad babylonem. ibi libe
raberis: et ibi redimet te dominus
de manu inimicorum tuorum. Et
nunc congregate sunt gentes super te
multe: que dicunt lapidetur et aspi

ciat in syon oculus noster. Ipsi autem non
cognoverunt cogitationes domini et
non intellexerunt consilium eius
quia congregavit eos quasi fenum
aree. Surge et tritura filia syon: quia
cornu tuum ponam ferreum et un
gulas tuas ponam eneas et commi
nues populos multos et interficies
domino rapinas eorum et fortitudinem V
eorum domino universe terre. · V ·
Nunc vastaberis filia latronis:
obsidionem posuerunt super
nos in virga percutient maxillam
iudicis israel. Et tu bethleem effrata
parvulus es in milibus iuda: ex te mihi
egredietur qui sit dominator in isra
el et egressus eius ab initio a diebus
eternitatis. Propter hoc dabit eos usque
ad tempus: in quo parturiens pa
riet. Et reliquie fratrum eius conver
tentur ad filios israel: et stabit et
pascet in fortitudine domini in su
blimitate nominis domini dei sui et conver
tentur quia nunc magnificabitur
usque ad terminos terre. Et erit iste
pax cum assirius venerit in terram no
stram et quando calcaverit in do
mibus nostris et suscitabimus super
eum septem pastores et octo prima
tes homines. Et pascent terram as
sur in gladio et terram nemroth
in lanceis eius et liberabit ab as
sur cum venerit in terram nostram
et cum calcaverit in terminis nostris.
Et erunt reliquie iacob in medio
populorum multorum quasi ros
a domino et quasi stille super herbam
que non expectat virum et non pre
stolatur filios hominum. Et erunt
reliquie iacob in gentibus in medio
populorum multorum quasi leo
in iumentis silvarum et quasi ca
tulus leonis in gregibus pecorum
qui cum transierit et conculcaverit
et ceperit non est qui eruat. Exal
tabitur manus tua super hostes tu
os et omnes inimici tui interibunt
et erit in die illa dicit dominus au
feram equos tuos de medio tui et
disperdam quadrigas tuas et perdam
civitates terre tue: et destruam o
mnes munitiones tuas et auferam
maleficia de manu tua et divina
tiones non erunt in te. Et perfecta

tiam sculptilia tua et statuas tuas de
medio tui, et non adorabis ultra opera
manuum tuarum. Et evellam lucos
tuos de medio tui et conteram civita
tes tuas et faciam in furore et in indig
natione ulcionem in omnibus genti
bus que non audierunt. Audite que do
minus loquitur. vi.
VI Surge contende iudicio ad
versum montes: et audiant
colles vocem tuam. Audient montes
iudicium domini et fortia fundamen
ta terre, quia iudicium domini cum
populo suo et cum israel diiudicabit.
Populus meus quid feci tibi aut
quid molestus fui tibi. Responde
michi quia eduxi te de terra egypti et de
domo servientium liberavi te: et mi
si ante faciem tuam moysen et aa
ron et mariam. Populus meus me
mento queso quid cogitaverit balach
rex moab et quid responderit ei balaam
filius beor de sethim usque ad galgala
ut cognosceres iusticias domini. Quid
dignum offeram domino: curvabo
genua deo excelso. Numquid offeram
ei holocaustomata et vitulos anni
culos. Numquid placari potest deus
in milibus arietum aut in multis
milibus hyrcorum pinguium.
Numquid dabo primogenitum me
um pro scelere meo fructum ventris
mei pro peccato anime mee: indica
bo tibi homo quid sit bonum et quid
dominus querat a te. Utique facere iu
dicium et diligere misericordiam et sollicitum
ambulare cum deo tuo. Vox domini
ad civitatem clamat et salus erit ti
mentibus nomen tuum. Audite tribus
et quis approbabit illud. Adhuc ignis
in domo impii thesauri iniquitatis
et mensura minor ire plena. Num
quid iustificabo stateram impiam
et sacculi pondera dolosa? In quibus
divites eius repleti sunt iniquitate
et habitantes in ea loquebantur men
dacium et lingua eorum fraudu
lenta in ore eorum. Et ego ergo cepi
percutere te perdicione super peccatis tuis
Tu comedes et non saturaberis et
humiliatio tua in medio tui. Et
apprehendes et non salvabis: et quos
salvaveris in gladium dabo. Tu
seminabis et non metes: tu cal
cabis olivam et non ungeris oleo: et
mustum et non bibes vinum. Et custo
disti precepta amri et omne opus do
mus ahab et ambulasti in voluptati
bus eorum ut darem te in perdicionem et
habitantes in ea in sibilum. Et obpro
brium populi mei portabitis. vii. VII
Ve michi quia factus sum sicut
qui colligit in autumpno race
mos vindemie. Non est botrus ad co
medendum, ficus desideravit anima precoquas
mea. Periit sanctus de terra: et rectus in
hominibus non est. Omnes in sangui
ne insidiantur. vir fratrem suum ve
natur ad mortem: malum manuum
suarum dicunt bonum. Princeps
postulat: et iudex in reddendo est. Et
magnus locutus est desiderium anime
sue, et conturbaverunt eam. Qui op
timus in eis est quasi paliurus et
qui rectus quasi spina de sepe. Dies
speculacionis tue visitatio tua venit:
nunc erit vastitas eorum. Nolite cre
dere amico et nolite ~~et nolite~~ confide
re in duce. Ab ea que dormit in sinu
tuo custodi claustra oris tui, quia fi
lius contumeliam facit patri et filia
consurgit adversus matrem suam
nurus contra socrum suam: inimi
ci hominis domestici eius. Ego autem ad
dominum aspiciam: expectabo domi ad deum
salvatorem meum: audiet me deus meus. deus
Ne leteris inimica mea super me: quia
cecidi consurgam. Cum sedero in tene
bris: dominus lux mea est. Iram domini
portabo quoniam peccavi ei donec cau
sam meam iudicet et faciat iudicium
meum. Educet me in lucem: videbo
iusticiam eius. Et aspiciet inimica a me
mea et operietur confusione: que dicit
ad me ubi est dominus deus tuus.
Oculi mei videbunt eam: nunc erit
in conculcationem ut lutum platearum.
Dies ut edificentur macerie tue. In
die illa longe fiet lex. In die illa et us
que ad te veniet assur et usque ad civita
tes munitas: et a civitatibus munitis
usque ad flumen et ad mare de mari
et ad montem de monte. Et terra e
rit in desolacionem propter habitato
res suos et propter fructum cogitacio
num eorum. Pasce populum tuum in
virga tua gregem hereditatis tue
habitantes solos in saltu in medio

carmeli: pascentur basan et galaad iux
ta dies antiquos. Secundum diem egressi
onis tue de terra egipti: ostendam ei
mirabilia. Videbunt gentes: et confun
dentur super omni fortitudine sua. Po
nent manum super os: et aures eorum
surde erunt. Lingent pulverem sicut
serpens velut reptilia terre perturba
buntur de edibus suis. Dominum deum
nostrum non desiderabunt et timebunt te. Quis
deus similis tui: qui aufers iniqui
tatem et peccatum transferens reliquias
hereditatis tue. Non immittet ultra fu
rorem suum quoniam volens misericordiam
est. Revertetur et miserebitur nostri. Depo
net iniquitates nostras: et proiciet in pro
fundum maris omnia peccata nostra
Dabis veritatem iacob: misericordiam abra
ham quae iurasti patribus nostris a diebus
antiquis. Explicit micheas. Incipit
prologus Naum prophete

Naum prophetam ante ad
ventum regis assirio
rum qui populum israel
captivum in suas re
giones transtulerat
fuisse hebreorum traditio confirmat
Siquidem in fine huius lectionis: pre
dicti regis adventum id est propheta an
nunciare monstratur. Sed cum habitato
res ninive iona interitum civitatis
predicente ne divina ira denunciatum
interitum sustinerent: peccatorum
et impietatis egissent penitenciam: ac
cepta dei misericordia gravioribus se crimini
bus impleverunt. Quare iste memo
ratus propheta spiritu sancto plenus: iudi
cium dei annuncians ita est locutus
Deus zelans et ulciscens dominus et cetera.
Iam enim .x. tribus ab assiriis ducte
fuerant in captivitatem sub ezechia re
ge iuda: sub quo etiam nunc in
consolatione populi transmigrati
adversus niniven visio cernitur. Nec
erat parva consolatio tam his qui
iam assiriis serviebant quam reliquis
qui sub ezechia de tribu iuda et
beniamin ab eisdem hostibus obsidebantur
tur ut audirent assirios quoque a
chaldeis esse capiendos sicut in conse
quentibus huius libri demonstrabitur.
Sciendum autem quoniam nini
ve in nostra lingua de hebreo speciosa
sonat. Speciosus est mundus hic dicitur

al' sine non … videbunt

al' tristitie … qui

mos et apud grecos hoc vocatur ab or
natu nomen accepit. Et quicquid
nunc adversus niniven dicitur de mundo
figuraliter predicatur. Quam ob cau
sam et assumptio quam .lxx. inter
pretes. Massa apud hebreos in titulo
ponitur. i. grave onus est. eo quod eam
adversum quam prophetat premat:
nec sinat elevare cervicem. Simul
et hoc attendendum quod ipsa hec vi
sio assumptio vel onus. vel pondus:
prophetie visio sit. Non enim loquitur
in extasi ut montanus et prisca
maximilla que delirant: sed quod pro
phetat liber est visionis intelligen
tis et universa que loquitur: ponderis
hostium faciens suo populo ...
onem. De consummatione utique
mundi secundum anagogen ... in con
solatione sanctorum propheta texitur:
ut quecumque in mundo vident que
pretereuntia et caduca contempnant:
et preparent se ad iudicii diem ubi
ultor adversus viros assirios futu
rus est dominus. Explicit prologus.
Incipit liber Naum prophete.

Onus ninive
liber visionis
naum helcesei
Deus emulator
et ulciscens do
minus: ulci
scens dominus
et habens furorem
ulciscens dominus in hostes suos:
et irascens ipse inimicis suis. Dominus
patiens et magnus fortitudine. et
mundans non faciet innocentem
Dominus in tempestate et turbine
vie eius et nebule pulvis pedum e
ius: increpans mare et exsiccans il
lud: et omnia flumina ad desertum
deducens. Infirmatus est basan et
carmelus et flos libani elanguit:
Montes commoti sunt ab eo: et col
les desolati sunt. Et contremuit ter
ra a facie eius: et orbis et omnes
habitantes in eo. Ante faciem indig
nationis eius quis stabit: et quis re
sistet in ira furoris eius? Indigna
tio eius est effusa ut ignis: et petre
dissolute sunt ab eo. Bonus dominus
et confortans in die tribulationis
et sciens sperantes in se et in diluvio

precedente consummationem faciet
loci eius: et inimicos eius persequentur
tenebre. Quid cogitatis contra do-
minum? consummationem ipse faciet.
Non consurget duplex tribulatio. quia
sicut spine se invicem complectun-
tur: sic convivium pariter potantium
consumentur quasi stipula ariditate
plena. Ex te exibit cogitans contra
dominum malitiam mente pertrac-
tans prevaricationem. Hec dicit do-
minus. Si perfecti fuerint et ita plures
sic quoque attondentur et pertransibit.
Afflixi te et non affligam te ultra. Et
nunc conteram virgam eius de dor-
so tuo: et vincula tua dirumpam. Et
precipiet contra te dominus. non se-
minabitur ex nomine tuo amplius
de domo dei tui interficiam. Sculpti-
le et conflatile ponam sepulcrum tu-
um: quia inhonoratus es. ·II·
II Ecce super montes pedes evan-
gelizantis et annuntiantis
pacem. Celebra iuda festivitates tu-
as et redde vota tua: quia non adiciet
ultra ut pertranseat in te belial. uni-
versus interiit. Ascendit qui dispergat
coram te: qui custodiat obsidionem.
Contemplare viam: conforta lumbos:
robora virtutem valde: quia sicut red-
didit dominus superbiam iacob: sic
superbiam israel. quia vastatores
dissipaverunt eos: et propagines eorum
corruperunt. Clipeus fortium eius
ignitus viri exercitus in coccineis. Ig-
nee habene currus in die preparatio-
nis eius et agitatores consopiti sunt.
In itineribus conturbati sunt: quadrige
collise sunt in plateis. Aspectus eorum
quasi lampades: quasi fulgura discur-
rentia. Recordabitur fortium suorum:
ruent in itineribus suis. Velociter as-
cendent muros eius: et preparabitur
umbraculum. Porte fluviorum ap-
erte sunt: et templum ad solum di-
rutum. Et miles captivus abductus
est: et ancille eius minabantur ge-
mentes ut columbe: murmurantes
in cordibus suis. Et ninive quasi pis-
cina aquarum aque eius: ipsi vero
fugerunt. State state: et non est
qui revertatur. Diripite argentum
diripite aurum: et non est finis
divitiarum ex omnibus vasis desi-
derabilibus dissipata est. et scissa et dilacera-
ta. et cor tabescens et dissolutio geniculorum:
et defectio in cunctis renibus: et facies
omnium sicut nigredo olle. Ubi est ha-
bitaculum leonum. et pascua catulo-
rum leonum? Ad quam ivit leo ut
ingrederetur illuc: catulus leonis.
et non est qui exterreat. leo cepit suf-
ficienter catulis suis et necavit le-
enis suis: et implevit preda spelun-
cas suas: et cubile suum rapina.
Ecce ego ad te dicit dominus exercitu-
um: et succendam usque ad fumum
quadrigas tuas: et leunculos tuos
comedet gladius. Et exterminabo pre-
dam tuam de terra: et non audietur
ultra vox nuntiorum tuorum. ·III· III
Ve civitas sanguinum et u-
niversa mendacii dilaceratione
plena non recedet a te rapina. vox
flagelli et vox impetus rote et equi
frementis et quadrige ferventis eq-
uitis ascendentis et micantis gladii et
fulgurantis haste. et multitudinis
interfecte et gravis ruine: nec est fi-
nis cadaverum. Et corruent in corpo-
ribus suis: propter multitudinem for-
nicationum meretricis speciose et
grate et habentis maleficia que
vendidit gentes in fornicationibus
eius et familias in maleficiis suis.
Ecce ego ad te dicit dominus exerci-
tuum: et revelabo pudenda tua in
facie tua: et ostendam gentibus nudi-
tatem tuam: et regnis ignominiam
tuam. Et proiciam super te abhomi-
nationes tuas et contumeliis te afficiam
Et ponam te in exemplum et erit om-
nis qui viderit te. resiliet a te et dicet:
vastata est ninive. Quis commo-
vebit super te caput? unde queram
consolatorem tibi. Numquid melio-
res ab alexandria populorum que
habitat in fluminibus? Aque in cir-
cuitu eius: cuius divitie mare: aque
muri eius. Ethiopia fortitudo eius
et egyptus: et non est finis. Affrica
et libies fuerunt in auxilio tuo: sed
et ipsa in transmigratione ducta
est in captivitatem. Parvuli eius
elisi sunt in capite omnium viarum:
et super inclitos eius miserunt sortem
et omnes optimates eius confixi sunt
in compedibus. Et tu ergo inebriaberis

Et eris despecta: et tu queres auxiliũ
ab inimico. Omnes munitiones tue
sicut ficus cum grossis suis. Si con
cusse fuerint cadent in os comedentis
Ecce populus tuus ut mulieres in
medio tui. Inimicis tuis ad aptionē
pandentur porte terre tue devorabit
ignis uectes tuos Aquam propter ob
sidionem hauri tibi: extrue munitio
nes tuas. Intra in lutum et calca:
subigens tene laterem. Ibi comedet
te ignis: peribis gladio: devorabit te
ut bruchus. Congregare ut bruchus mul
tiplicare ut locusta. Plures fecisti
negotiationes tuas: Quam stelle sunt
celi. Bruchus expansus est: et avolavit.
Custodes tui quasi locuste. et parvuli
tui quasi locuste locustarum que con
sidunt in sepibus in die frigoris Sol
ortus est et avolaverunt et non est cog
nitus locus earum ubi fuerint. Dor
mitaverunt pastores tui rex assur: se
pelientur principes tui. Latitavit po
pulus tuus in montibus et non est q
congreget. Non est obscura contri
cio tua: pessima est plaga tua. Om
nes qui audierunt auditionem tuā
compresserunt manum super te. quia
super quem non transiit malitia
tua semper. Explicit. Naum. Incipit p
logus abacuc prophete

Quatuor prophete in. xii.
prophetarum volumi
ne sunt: e quibus tres
in principio lemma. i.
pondus titulum habent naum. aba
cuc et malachias. Porro zacharias ī
medio et circa finem duos huiusce
modi ponit titulos: ex quibus unus
est onus ubi domini in terra adrach
et damasci requiei eius: alter in fine
s. onus verbi domini super israel.
De naum oracionibus tuis iam liber
editus est de zacharia et malachia si
vita comes fuerit disseretur. Nunc a
bacuc habemus in manibus qui uel
ex eo quod amabilis domini est. vo
catur amplexatio uel quod certa
men et luctam. et ut ita dicam amplex
um cum deo congreditur amplexantis
i. luctantis fortibus. est nomen. Nul
lus enim tam audaci voce ausus ē
dominum ad disceptationē iustitie pro
vocare et dicere ei cur in rebus huma
nis et immundi istius. tirannica, tanta
rerum versatur iniquitas. Usquequo
domine clamabo et non exaudies. vo
ciferabor ad te vim patiens et non sal
vabis. Quare ostendisti michi iniqui
tatem et laborem videre. Lacerata est
lex et non pervenit ad finē rectū iudiciū
quia impius prevalet adversus iustū
Ideo egreditur iudicium perversum
vides quod temeraria vox sit. et quo
dam modo blasphemantis creatorē
suum ad iudicium provocare et vas
fragile adversus figulum cur tale vel
tale factum sit. disputare. Nec non et
hoc animadvertendum quod assump
cio vel pondus que gravia esse constat
prophete visio est. Et adversum montanum
dogma perversum intelligit quod videtur
ut amens loquitur neque mon
insanientium feminarum dat libe
mente sonum. Unde et apostolus iu
bet si prophetantibus aliis fuerit reve
latum: taceant qui prius loquebā
tur. Et statim subiungit. Non est
inquit dissensionis deus: sed pacis.
Ex quibus intelligitur cum quis tacuit ad vo
luntate recedit et alii locum dat ad lo
quendum posse et loqui et tacere cum
velit. Qui in autem in extasi. i. in
vitus loquitur: nec tacere nec loqui
in sua potestate habet. Illud quoque
discere quia semel a me violenter ex
gis ut quasi gradibus quosdam et sin
gulas ad altiora intenti historiam tibi
interpreter prophetiam hanc esse cont
babylonem et nabug. regem chalde
orum ut quomodo prior propheta
naum quem abacuc sequitur vati
cinium habuit contra nineuen et
assyrios qui vastaverunt x. tribus que
vocabantur israel: ita prophetiam
abacuc habeat adversus babyloniam
et nabug. a quibus iudas et ierusalem te
plumque subversa sunt. Et ut scias eo
tempore fuisse abacuc quo iam duo
tribus que vocabantur iuda duce
erant in captivitatem. daniel au
tem te potuerit ad quem in lacum
leonum abacuc cum prandio mitti
quamquam apud hebreos hec ipsa non le
gatur hystoria. Igitur sive non recipit
scripturam illam sive non recipit:
utrumque pro nobis est. Aut enim
recipit et iam post futuram re liber

abacuc tecitur aut non recipit et qui p
pheta scribit que ventura cognoscat In
terim secundum litteram censetur
adversum deum propheta aut nabucho
donosor templum vastet et iudeam. aut
ierlm quondam urbs domini destruat
quare clamet populus et non audiat
vociferetur ad dominum oppressus
a chaldeis et non salvetur quare cũ
ipse propheta vel populus ex cuius psõ
na loquitur. ad hoc invexit et huc usque
perductus sit ut iniquitatem hostium
et suum videret laborem: cur in iusti
tia prevaleat adversum se. Et hoc di
cit primeuus angustia nesciens cur
in igne conflari et tres pueros de ca
mino putaris exisse quam intrave
rant. Sed et hoc generaliter accipe pos
sumus quod ex persona humane in pa
tientie loquatur: ut in querelam vo
cem et plenam doloris erumpat dicens.
Quare respicis contemptores et ta
ces conculcante impio iustiorem se
Hec autem loquitur nesciens iudicia
dei investigabilia: et profundum di
vitiarum sapientie et scientie eius:
quod non ita videat deus ut videt ho
mo. homo tantum presentia respiciẽ
deus futura et eterna cognoscat et quo
modo si egrotus est et estuans febribus
aquam frigidam postulet et dicat ad
medicum cum pacie. tenuiore exaui:
mor usque quo medice clamabo et nõ
exaudies et respondeat ei sapientissi
mus et clementissimus medicus scio
quo tempore debeam quod postulas
dare non miseror modo quia nũc
ista crudelitas est voluntas tua cont
te petit ita et dominus noster faciens clemẽ
ter sua pondera atque mensuras: in
terdum non exaudit clamantem ut eũ
probet magis provocet ad rogandũ
et quasi igne excoctum iustiorem et
puriorem faciat. Hoc intelligens a
postolus secundum id quod misericordiam
consecutus est a domino ait sed non
desinimus et benedictionem domini in omni
tempore et sat. quia qui perseveraverit
usque in finem hic salvus erit et gloria
tur in dolore et labore et cum ieremia
in tribulationem et miseriam inno
cabo ut quomodo alius innocat deũ
sic sanctus vir et bellator invictus ad
exercendũ se sed et probandum tribu

lationem et miseriam invenire desiderat

Explicit prologus Incipit liber abacuc prophe

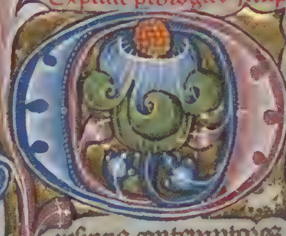

nus quod vidit a
bacuc propheta us
que quo domine cla
mabo et non ex
audies: vocifera
bor ad te vim pa
tiens et non sal
vabis. Quare
respicis contemptores et taces conculcã
te impio iustiorem se et facies homines
quasi pisces maris et quasi reptilia nõ
habentia ducem. et factum est iudiciũ
et contradictio potentior propter hoc la
cerata est lex. et non pervenit usque ad finẽ
iudicium: quia impius prevalet advẽ
sus iustum. Propterea egreditur iudici
um perversum. Aspicite in gentibus et vide
te: et admiramini et obstupescite quia
opus factum est in diebus vestris qd' nemo
credet cum enarrabitur. Quia ecce ego
suscitabo chaldeos gentem amaram et ve
locem ambulantem super latitudinem
terre: ut possideat tabernacula nõ sua.
horribilis et terribilis ẽ: ex semetipsa
iudicium et onus egredietur. leviores
pardis equi eius et velociores lupis ves
pertinis et diffundentur equites eius. E
quites namque eius de longe venient.
volabunt quasi aquila festinans
ad comedendum. Omnes ad predam
venient: facies eorum ventus urens
et congregabit quasi harenam captivi
tatem: et ipse de regibus triumphabit et
tyranni ridiculi eius erunt. Ipse super
munitionem omnẽ ridebit: et compor
tabit aggerem et capiet eam. Tunc
mutabitur spiritus eius: et pertransibit
et corruet. Hec est fortitudo eius dei sui
Numquid non tu a principio domine
deus sancte meus et non moriemur
Domine in iudicium posuisti eum
et fortem ut corriperes fundasti eum
Mundi sunt oculi tui ne videas ma
lum: et respicere ad iniquitatem nõ
poteris. Quare non respicis sup
iniqua agentes et taces devorante
impio iustiorẽ se. Et facies homines
quasi pisces maris et quasi reptile
non habens principem. Totum in ha
mo sublevabit traxit illud in sage
na sua et congregavit in rete suum.
super hoc letabitur et exultabit. Pro

Quare ostendisti michi ĩ
iquitatẽ et laborẽ videre pdã
et iniustitiã contra me

terra immolabit sagene sue et sacrifi
cabit reti suo: quia in ipsis incrassata
est pars eius: et cibus eius electus. Prop
ter hoc ergo expandit sagenam suam
et semper interficere gentes non cessat.
Super custodiam meam stabo et figam
gradum, et super munitionem et contem
plabor ut videam quid dicatur michi
et quid respondeam ad arguentem me
II Et respondit michi dominus et dixit. ij.
Scribe visum et explana eum super
tabulas ut percurrat qui lege
rit eum: quia adhuc visus procul:
et apparebit in finem et non mentietur
Si moram fecerit expecta illum: quia
veniens veniet: et non tardabit. Ecce
qui incredulus est non erit recta anima
eius in semetipso: iustus autem in sua
fide vivet. Et quomodo vinum potantem
decipit sic erit superbus vir. et non decora
bitur, dilatavit quasi infernus ani
mam suam: et ipse quasi mors non
adimpletur. Et congregabit ad se
omnes gentes: coacervabit ad se
omnes populos. Numquid non om
nes isti super eum parabolam sument
et loquelam enigmatum eius. Et di
cetur. Ve ei qui multiplicat non sua.
Usquequo et aggravat contra se densum
lutum. Numquid non repente consur
gent qui mordeant te et suscitabuntur
lacerantes te et eris in rapinam eis.
Quia tu spoliasti gentes multas: spo
liabunt te omnes qui reliqui fuerint
de populis propter sanguinem hominis
et iniquitatem terre civitatis et omni
um habitantium in ea. Ve qui congre
gat avaritiam malam domui sue
ut sit in excelso nidus eius: et liberari se
putat de manu mali. Cogitasti confu
sionem domui tue concidisti populos
multos et peccavit anima tua. quia
lapis de pariete clamabit et lignum
quod inter iuncturas edificiorum est res
pondebit. Ve qui edificat civitatem in
sanguinibus et preparat urbem in ini
quitate. Numquid non hec sunt a domino
exercituum. laborabunt enim populi
in multo igne et gentes in vacuum et
deficient: quia replebitur terra ut cog
noscant gloriam domini quasi aque
operientes mare. Ve qui potum dat
amico suo mittens fel suum et ine
brians ut aspiciat nuditatem eius. Re

pletus est ignominia pro gloria. Bibe
tu quoque et consopire et circumdabit te ca
lix dextere domini et vomitus ignomi
nie super gloriam tuam. quia iniqui
tas libani operiet te. et vastitas anima
lium deterrebit eos. de sanguinibus ho
minum et iniquitate terre et civitatis
et omnium habitantium in ea. Quid
prodest sculptile quia sculpsit illud fictor
suus: conflatile et imaginem fal
sam: quia speravit in figmento fictor
eius ut faceret simulacra muta. Ve
qui dicit ligno expergiscere surge. lapi
di tacenti. Numquid ipse docere poterit.
Ecce iste coopertus est auro et argento.
et omnis spiritus non est in visceribus eius.
Dominus autem in templo sancto suo
sileat a facie eius omnis terra. Oratio
abacuc pro ignorationibus. iij. III
Domine audivi auditio
nem tuam: et timui:
Domine opus tuum:
in medio annorum vi
vifica illud In medio an
norum notum facies: cum iratus fu
eris misericordie recordaberis. Deus ab austro
veniet: et sanctus de monte pha
ran. Se[la] operuit celos gloria eius
et laudis eius plena est terra. Splen
dor eius ut lux erit: cornua in manibus
eius. Ibi abscondita est fortitudo eius.
ante faciem eius ibit mors: egredi
etur diabolus ante pedes eius. Stetit
et mensus est terram. Aspexit et dissol
vit gentes: et contriti sunt montes
seculi Incurvati sunt colles mundi: ab
itineribus eternitatis eius. Pro iniqui
tate vidi tentoria ethyopie turbabun
tur pelles terre madian. Numquid
in fluminibus iratus es domine aut
in fluminibus furor tuus vel in mari
indignatio tua. Qui ascendis super
equos tuos et quadrige tue salvatio.
Suscitans suscitabis arcum tuum;
iuramenta tribubus que locutus es.
Fluvios scindes terre: viderunt te aque
et doluerunt montes gurges aquarum
transiit. dedit abyssus vocem suam.
Altitudo manus suas levavit. Sol
et luna steterunt in habitaculo suo
in luce sagittarum tuarum ibunt in
splendore fulgurantis haste tue. In
fremitu conculcabis terram: in furore
obstupefacies gentes. Egressus es in

al' pareat
hic. c. ij.
meum
quia
Non vult edificantes

salutem populi tui: in salutem cum xpo
tuo. percussisti caput de domo impii: de
nudasti fundamentum usque ad collum.
Maledixisti sceptris eius: capiti bella
torum eius, venientibus ut turbo ad dis
pergendum me. Exultatio eorum: sicut
eius qui devorat pauperem in abscon
dito. Viam fecisti in mari equis tuis:
in luto aquarum multarum. Audivi
et conturbatus est venter meus: a voce
contremuerunt labia mea. Ingrediatur
putredo in ossibus meis. et subter me
scateat. ut requiescam in die tribulatio
nis: ut ascendam ad populum accinc
tum nostrum. Ficus enim non florebit: et
non erit germen in vineis. Mentietur
opus olive: et arva non afferent ci
bum. Abscindetur de ovili pecus: et non
erit armentum in presepibus. Ego au
tem in domino gaudebo: et exultabo in
deo ihesu meo. Deus dominus fortitudo
mea: et ponet pedes meos quasi cervo
rum. Et super excelsa mea deducet me
victor: in psalmis canentem. Explicit
abacuc. Incipit Sophonie prologus

Tradunt hebrei cuius
cumque prophete pater aut
avus ponatur in ti
tulo: ipsos quoque prophetas
fuisse. ut et amos
unus de xii prophetis qui dixit. non
sum propheta nec filius prophete. sed pastor ca
prarum: vellicans sicomoros: patris
nomen in titulo non habere. Hoc si
verum est: sophonias propheta qui nobi
li [illegible] prosapia et gloriosa ma
iorum stirpe generatus est et
sub rege iuda prophetavit. Ha
buit enim [illegible] patrem chusi avum go
doliam. proavum amariam. ata
vum ezechiam: et talem quadrigam
ipse velut extremus auriga complevit
Nomen sophonie alii speculam: alii
archanum domini transtulerunt.
Sive ergo speculam sive absconditum
domini interpretatur utrumque prophete con
venit. Dicitur enim ad ezechiel fili
hominis: speculatorem domini israel
te posui. Iste ergo propheta qui erat in
specula et in sublimibus constitutus: co
gnovit [illegible] misteria domini filius e
rat chusi: qui interpretatur humilitas
habebat quoque avum godoliam qui
de magnitudo domini. Et proavum
amariam: qui et que vertitur in sermo
nem domini. Attavum ezechiam: qui
sonat fortitudo domini. De fortitudine
itaque domini natus est sermo domini
et de sermone domini nata est domini
magnitudo: et de magnitudine domini:
nata est humilitas: ut cum pervenerit
aliquis ad perfectum dicat. quia non sum
dignus vocari apostolus. Et illud in
psalmis. Domine non est exaltatum
cor meum neque elati sunt oculi mei. Io
siam regem iude cuius temporibus so
phonias prophetasse invenitur deo pre
omnibus regibus iude placuisse: histo
ria quarti libri regum et secundi pa
ralipomenon demonstrat. Iosias simulacra
que pater suus amon vel avus ma
nasses in templo dei collocaverant
deleta comminuisse monstratur. In
quibus etiam serpentem eneum a moy
se factum cuius errore inductus po
pulus superstitione ydolorum detentus
legem amiserat idem confregisse. Pas
cha [illegible] intermissum temporibus mul
tis solus celebrasse firmatur. Ideo deus
per prophetam temporibus memorati re
gis que pro ventura erant ostendens
gentibus quidem lectione comprehensis
affuturam iudicium populo vero
israel salutem et civitati ierusalem res
tauracionem: tunc temporis tribuen
dam tertia lectionis demonstrat.

Explicit prologus Incipit Sophonias propheta · hic deficit alius prologus

Verbum domini quod
factum est ad so
phoniam filium
chusi: filii godo
lie. filii amarie
filii ezechie in
diebus iosie filii
amon regis
iude. Congregans congregabo omnia
a facie terre dicit dominus. Congregans
hominem et pecus congregans vo
latilia celi et pisces maris: et ruine
impiorum erunt: et disperdam ho
mines a facie terre dicit dominus.
Et extendam manum meam super
iudam et super omnes habitantes
ierusalem. Et disperdam de loco hoc reliqui
as baal et nomen edituorum cum
sacerdotibus: et eos qui adorant super
tecta militiam celi et adorant et
iurant in domino et iurant in

De quo iiii · xxi ·
Rō iosias destruxit eneum
serpentem
al' custodisse ait ad

melchom. Et qui avertuntur de post tergum
domini et qui non quesierunt dominum
nec investigaverunt eum. Silete a fa-
cie domini dei: quia iuxta est dies domini.
Quia preparavit dominus hostiam sancti-
ficavit vocatos suos. et erit in die hostie
domini visitabo super principes et super
filios regis: et super omnes qui induti
sunt veste peregrina et visitabo super
omnem qui arroganter ingreditur
super limen: in die illa. Qui complent
domum domini sui iniquitate et do-
lo. Et erit in die illa dicit dominus. vox
clamoris a porta piscium et ululatus
a secunda: contritio magna a collibus.
Ululate habitatores pile conticuit.
Omnis populus chanaan disperierunt
omnes involuti argento. Et erit in
Al' scrutabo — tempore illo scrutabor ierusalem in lucer-
nis et visitabo super viros defixos in
fecibus suis. Qui dicunt in cordibus suis
non faciet bene dominus: et non fa-
ciet male. Et erit fortitudo eorum in di-
reptionem: et domus eorum in deser-
tum. Edificabunt domos: et non ha-
bitabunt et plantabunt vineas et non
bibent vinum earum. Iuxta est dies
domini magnus: iuxta est et velox
nimis. vox diei domini amara tri-
A illa dies — bulabitur ibi fortis. Dies ire: tribu-
lationis et angustie dies calamitatis
et miserie: dies tenebrarum et cali-
ginis: dies nebule. et turbinis: dies
tube et clangoris super civitates mu-
nitas et super angulos excelsos. Et
tribulabo homines et ambulabunt
ut ceci: quia domino peccaverunt. Et
effundetur sanguis eorum sicut hu-
mus. et corpora eorum sicut stercora.
Sed argentum eorum et aurum eorum
non poterit liberare eos in die ire
A vivis — domini. In igne zeli eius devorabitur om-
nis terra: quia consummationem
cum festinatione faciet cunctis ha-
bitantibus terram. · II ·
II — Convenite congregamini
gens non amabilis priusquam
pariat iussio quasi pulverem tran-
seuntem diem antequam veniat super
A antequam veniat super vos dies indignationis eius — nos ira furoris domini. Querite
dominum omnes mansueti terre:
qui iudicium eius estis operati.
Querite iustum querite mansue-
tum si quomodo abscondamini

in die furoris domini. Quia gaza
destructa erit: et ascalon in desertum.
Azotum in meridie eicient. et acca-
ron eradicabitur: Ve qui habitatis
funiculum maris gens perditorum.
Verbum domini super vos chana-
an terra philistinorum: et disperdam
te ita ut non sit inhabitator. Et
erit funiculus maris requies pasto-
rum: et caule pecorum. Et erit funi-
culus eius qui remanserit de domo
iuda ibi pascentur in domibus ascha-
lonis ad vesperum requiescent quia — Al' vallatis
visitabit eos dominus deus eorum. Au-
et avertet captivitatem eorum. Au-
divi obprobrium moab et blasphe-
mias filiorum amon que expro-
braverunt populo meo: et magni-
ficati sunt super terminos eorum.
Propterea vivo ego dicit dominus exer-
cituum deus israel. Quia moab
ut sodoma erit filii amon quasi go-
morra. siccitas spinarum et acervi
salis: et desertum usque in eternum.
Reliquie populi mei diripient illos:
Et residui gentis mee possidebunt
eos hoc eis eveniet pro super-
bia sua: quia blasphemaverunt
et magnificati sunt super populum
populum domini exercituum. Horribi-
lis dominus super eos: et attenua-
bit omnes deos terre: et adorabunt
eum viri de loco suo: omnes insu-
le gentium. Sed et vos ethiopes in-
terfecti gladio meo eritis. et exten-
det manum suam super aquilonem
et perdet assur. Et ponet speciosam in
solitudinem et in invium. et quasi de-
sertum. Et accubabunt in medio
eius greges omnes bestie gentium:
et onocrotalus et hericius in li-
minibus eius morabuntur. Vox can-
tantis in fenestra. et corvus in super-
liminari: quoniam attenuabo
robur eius. Hec est civitas gloriosa
habitans in confidentia: que dice-
bat in corde suo. Ego sum. et extra
me non est alia amplius. Quomodo
facta est in desertum cubile bestie. — III
omnis qui transit per eam sibilabit
et movebit manum suam. · III ·
Ve provocatrix. et redempta
civitas columba. Non au-
divit vocem domini: et non susce-

pit disciplinam. in domino non est
confisa: ad deum suum non appro
pinquavit. Principes eius in medio
eius: quasi leones rugientes. Iudi
ces eius lupi vespere: non relinque
bant in mane. Prophete eius vesani
viri infideles. Sacerdotes eius pol
luerunt sanctum: iniuste egerunt co
tra legem. Dominus iustus in me
dio eius: non faciet iniquitatem:
Mane mane iudicium suum dabit
in lucem et non abscondetur. Nesci
vit autem iniquus confusionem.
Disperdidi gentes, et dissipati sunt an
guli earum. Desertas feci vias earum:
dum non est qui transeat. Desolate sunt
civitates eorum: non remanente vi
ro neque ullo habitatore. Dixi attamen
timebis me. suscipies disciplinam
et non peribit habitaculum eius.
propter omnia in quibus visitavi eam.
verumptamen diluculo surgentes
corruperunt omnes cogitationes
suas. Quapropter expecta me dicit
dominus in die resurrectionis mee
in futurum: quia iudicium meum
ut congregem gentes et colligam
regna. Et effundam super eos indig
nationem meam Et omnem iram
furoris mei. In igne enim zeli mei
devorabitur omnis terra quia tunc
reddam populis meus labium elec
tum ut invocent omnes in nomine
domini, et serviant ei humero uno
Ultra flumina ethiopie inde suppli
ces mei: filii dispersorum meorum
deferent munus mihi. In die illa non
confunderis super cunctis adinventi
onibus tuis quibus prevaricata es in
me: quia tunc auferam de medio
tui magniloquos superbie tue: et non
adicies exaltari amplius in monte
sancto meo. Et derelinquam in me
dio tui populum pauperem et egen
tem: et sperabunt in nomine domini
reliquie israel Non facient iniqui
tatem nec loquentur mendacium:
et non invenietur in ore eorum lin
gua dolosa. Quoniam ipsi pascent
et accubabunt et non erit qui exterreat
Lauda filia syon. iubila filia israel
letare et exulta, in omni corde filia
ierusalem. Abstulit dominus iudicium
tuum avertit inimicos tuos rex
israel. Dominus in medio tui: non
timebis malum ultra. In die illa dicetur
ierusalem. Noli timere: syon non dissol
vantur manus tue. Dominus deus
tuus in medio tui: fortis ipse salvabit
Gaudebit super te in leticia: Silebit in
dilectione tua: exultabit super te in
laude. Nugas qui a lege recesserant
congregabo quia ex te erant ut non
ultra habeas super eis obprobrium
Ecce ego interficiam omnes qui afflix
erunt te in tempore illo et salvabo clau
dicantem et eam que eiecta fuerat con
gregabo: et ponam eos in laudem et
in nomen in omni terra confusionis
eorum in tempore illo quo adducam
vos: et in tempore quo congregabo vos
Dabo enim vos in nomen et in laudem
omnibus populis terre. cum conver
tero captivitatem vestram coram
oculis vestris dicit dominus Explicit
sophonias Incipit prologus aggei prophete
Ieremias propheta ob causam pueri
sedechie regis ut in historia libri sedi
ultimo paralipomenon indicatur
qui fidem promissam nabuchodonoso
regi chaldeorum non servaverant: po
pulum israel refert commemoratio
rege ierusalem expugnata, captivum in ba
byloniam fuisse perductum. Sed cum
memoratus populus multis tem
poribus israel ydolis serviendo et effu
sionem sanguinis innocentium se
graviter inquinasset volens ergo deus
generationem universam eiusdem
populi ob causas memoratas penitus
deprimere septuaginta annorum capti
vitatem eundem populum in regio
ne chaldeorum statuit sustinere hac
ratione ut completo numero annorum
novus populus in initiis a memora
tis penitus ad renovationem ierusalem
perveniret. Sexagesimo itaque anno sedecie
regno chaldeorum subiecto cui adhuc
octo anni ad regnandum restabant:
quod etiam .vi. visio danielis ostendit
propter causam sacrilegii quod in eadem
visione continetur fuisset extinctus
darius [illegible] q medus imperabat. ut .vii.
visio danielis ostendit: memorato
regno successit. Cuius primo an
no regni ut .x. visio [illegible] danielis os
tendit danielis supputatis annis
videns appropinquare tempus re

nsionis que per ieremiam fuerat pro
missa: orans tam prolixiam pro po
pulo eandem promissionem a deo pos
tulabat impleri. Cui per gabrielem an
gelum in eadem visione iuxta preces
eiusdem iniuria esse completa: deus e
dixit. Nam moriente dario rege ~~rege~~
medorum et succedente in regno cyro
rege persarum. promissione dei completa
per eundem regem populum israel in
ierusalem reducto: ut historia secundum
libri paralipomenon ultimo. et in i
hesdre confirmant. Cumque a populo
israel et a senioribus templum dei edi
ficare cepisset mortuo cyro rege, ac
regnante dario rege persarum qui
memorato successerat: vicine gentes
civitatis ierusalem ut idem esdras refert.
restauracionem templi et civitatis re
sistendo impedire ceperunt Qua ra
cione deterritus populus israel: restau
racionem templi et civitatis resistendo
supradicti templi domini. nec dum
iuxta promissionem concessam esse
crediderant. Propter quod in secundo an
no regni memorati darii regis persa
rum aggeus propheta a deo missus
ad zorababel de tribu iuda erat qui
potestatem regni susceptiurus erat
et ihesum filium iosedech summum
sacerdotem ammonet ut credant com
pleto numero annorum: tempus res
tauracionis ierusalem advenisse. Hoc
autem addito: ne incredulitatem po
puli vellent imitari De quo deus
dicit per eundem. Erat populus hic
dicens. Nondum venit tempus ut
edificetur domus dei: omnia autem
que textu huius prophecie continen
tur: revisionem populi: edificationem
templi: renovationem civitatis: ob
servantiam sacerdotalem et interi
tum regnorum ~~gentium~~ exterorum
significant Explicit prologus.

Incipit liber aggei prophete ...

In anno secundo darii regis persarum
in mense sexto. in die una
mensis: factum est verbum
domini in manu aggei pro
phete ad zorobabel filium sa
lathiel ducem iuda. et ad ie
sum filium iosedech sacerdo
tem magnum dicens. Hec
dicit dominus exercituum
dicens. Populus iste dicit nondum
venit tempus domus domini edifican
de. .ij. II
Et factum est verbum
domini in manu aggei prophe
te dicens Numquid tempus est vo
bis ut habitetis in domibus laque
atis: et domus ista deserta. Et nunc
hec dicit dominus exercituum. Po
nite corda vestra super vias vestras .iij. III
Seminastis multum: et in
tulistis parum comedistis
et non estis saciati: bibistis et non es
tis inebriati. Operuistis vos: et non
estis calefacti. Et qui mercedes con
gregavit: misit eas in saculum per
tusum. Hec dicit dominus exercituum
Ponite corda vestra super vias vestras
Ascendite in montem portate ligna
et edificate domum. et acceptabilis
michi erit et glorificabor dicit dominus.
Respexistis ad amplius: et ecce factum
est minus. Et intulistis in domum:
et exsufflavi illud Quam ob causam
dicit dominus exercituum? Quia
domus mea deserta est et vos festi
natis unusquisque in domum suam.
Propter hoc super vos prohibiti sunt
celi ne darent rorem: et terra prohi
bita est ne daret germen suum.
Et vocavi siccitatem super terram
et super montes. et super triticum et
super vinum et super oleum et que
cumque profert humus: et super ho
mines et super iumenta. et super
omnem laborem manuum. .iiij. IIII
Et audivit zorobabel filius sa
lathiel et iesus filius iosedech
sacerdos magnus et omnes reliquie
populi vocem dei sui et verba aggei prophe
te sicut misit eum dominus deus eorum
ad eos: et timuit omnis populus a
facie domini. Et dixit aggeus nuntius
domini: de nunciis domini populo di
cens Ego vobiscum dicit dominus. Et
suscitavit dominus spiritum zorobabel fi
lii salathiel ducis iuda: et spiritum ihesu
iesu filii iosedech sacerdotis magni
et spiritum reliquorum de omni po
pulo et ingressi sunt et faciebant o V
pus in domo domini exercituum
dei sui .v.
In die vicesima et quarta mensis
sis: in sexto mense in anno secundo
darii regis. In septimo mense vicesima

sima et prima mensis: factum est ver-
bum domini in manu aggei prophe-
te dicens loquere ad zorobabel filium sa-
lathiel ducem iuda. et ad ihesum filium
iosedech sacerdotem magnum: et ad
reliquos populi dicens. Quis in vobis
derelictus est: qui vidit domum istam
in gloria sua prima? Et quid nos vi-
detis hanc nunc? Numquid non ita
est quasi non sit in oculis vestris? Et
nunc confortare zorobabel dicit dominus
Et confortare ihesu filii iosedech sacerdos
magne: et confortare omnis populus
terre dicit dominus exercituum. et faci-
te quoniam ego vobiscum sum dicit
dominus exercituum verbum ubi
quod pepigi vobiscum cum egrederemini
de terra egypti: et spiritus meus
erit in medio vestrum. Nolite timere: quia
hec dicit dominus exercituum. Adhuc
unum modicum est: et ego commovebo
celum et terram et mare et aridam
et movebo omnes gentes. et veniet
desideratus cunctis gentibus. et imple-
bo domum istam gloria dicit dominus ex-
ercituum. Meum est argentum et
meum est aurum dicit dominus ex-
ercituum. Magna erit gloria do-
mus istius novissime plusquam prime
dicit dominus exercituum. Et in loco is-
to dabo pacem: dicit dominus exerci-
tuum. .vi.
In vicesima et quarta noni mensis
in anno secundo darii: factum est ver-
bum domini ad aggeum prophetam
dicens. Hec dicit dominus deus ex-
ercituum. Interroga sacerdotes legem
dicens. Si tulerit homo carnem sanc-
tificatam in ora vestimenti sui et te-
tigerit de summitate eius panem. aut
pulmentum. aut vinum aut ole-
um. aut omnem cibum: numquid
sanctificabitur? Respondentes ~~dixe~~
runt. autem sacerdotes. dixerunt.
Non. Et dixit aggeus: Si tetigerit pol-
lutus in anima ex omnibus his: num-
quid contaminabitur? Et responde-
runt sacerdotes: et dixerunt. Conta-
minabitur. Et respondit aggeus: et
dixit. Sic populus iste et sic gens ista
ante faciem meam dicit dominus
et sic omne opus manuum eorum
et omnia que obtulerint ibi conta-
minata erunt. .vii.

VII
Et nunc ponite corda vestra a die
hac et supra antequam poneretur lapis super lapidem in templo do-
mini. Cum accederetis ad acervum
xx. modiorum et fierent .x. intraretis
ad torcular. ut exprimeretis quinqua-
ginta lagenas: et fiebant .xx. percussi
vos vento urente et aurugine. et gran- al' veredine
dine. et omnia opera manuum vestrarum:
et non fuit in vobis qui reverteretur
ad me dicit dominus. Ponite corda vestra
ex die ista et in futurum a die vicesima
et quarta noni mensis: a die qua funda-
menta iacta sunt templi domini. Po-
nite super cor vestrum. Numquid iam semen
in germine est? Et adhuc vinea et fi-
cus. et malogranatum et lignum o-
live non floruit. Ex die ista benedicam. .viii.
VIII
Et factum est verbum domini
secundo ad aggeum: vicesima
et quarta mensis dicens loquere ad
zorobabel ducem iuda dicens. Ego
movebo celum pariter et terram et sub-
vertam solium regnorum et conteram
fortitudinem regni gentium et sub-
vertam quadrigam et ascensorem
eius Et descendent equi et ascensores
eorum vir in gladio fratris sui In
die illo dicit dominus exercituum
assumam te zorobabel filii salathiel
serve meus dicit dominus et ponam
te quasi signaculum: quia te elegi dicit
dominus exercituum. Explicit aggeus
propheta Incipit prologus sancti iero-
nimi presbiteri in zacharia propheta
In anno secundo darii regis medorum
aggeum et zachariam prophetasse. lec-
tiones eorum dein declarant. Sed hac
de causa aggeus zacharie in ordine
prophetarum prelatus videtur: quod
cum duobus mensibus ut predicte lectio-
nis ostenditur in prophetia precessis-
se invenit. Ad restaurationem cause
templi precepto domini populum
animasse refert dicens In secundo
anno darii regis prophetaverunt
aggeus et zacharias filius abdo pro-
phete super iudeos qui erant in iudea
et in ierusalem in nomine dei super illos
Tunc surrexerunt zorobabel filius
salathiel et ihesus filius iosedech. et prin-
cipes inchoaverunt edificare domum
dei que est in ierusalem. Quibus cum ad- al' adessent
dissent prophete exhortatione sua al' oratione

aduuxerunt eos. Nam et populum
israel ab mutatione paternorum de
lictorum per suam commonitionem
idem propheta cupiens reuocare: in his
lectione comprehensis est uidi nocte
et ecce uir ascenderat super equum ru
beum sedens et stantem in medio mir
teti umbrosi. Cuius uisionis secundum he
breorum tractationem. hec solutio est
uir ascendens super equum rubeum
licet angelus intelligatur: tamen
quia predicti coloris equum ascende
iussus est uindictam sanguinis in
eam gentem significans proferendam
que populum israel in captiuitatem
redegerat. Nam et ysaias propheta
per ruborem uestimentorum inter
gentes uindictam cum sanguine a
deo proferendam demonstrans hiis
uerbis usus est dicens. Quis est iste
qui uenit de edom rubor uestimentorum
eius ex bosra et cetera. Stantem uero in me
dio mirteti umbrosi. quod dixit. leticiam
populi affuturam per mirteti significati
onem uoluit designare. cuius ligni moy
ses in libro leuitico cum faceret mentio
nem: ait. Accipietis die primo fructus
ligni speciosi ut letitiam populi hinc o
lentis ligni umbraculum demonstra
ret. Sed hanc uisionem que liberatio
nem populi et uindictam de aduersariis
futuram demonstrat ob hoc noctu prophetam
scribsisse memorat: Quia populum
israel in prima liberatione de terra egyp
ti noctu discessisse constabat. Cuius ex
empli [illegible] presens populus aliquam
partem in se retinere uidebatur: libera
tio eiusdem ac redditus captiuitatis
de terra chaldeorum per noctem prophete
reuelata est Explicit prologus.
Incipit zacharias propheta [illegible] I
In mense octauo in anno secundo darii
factum est uerbum domini ad zachariam
filium barachie: filium addo prophetam
dicens Iratus est dominus super patres ue
stros iracundia. Et dices ad eos. Hec
dicit dominus exercituum. Conuertimini
ad me ait dominus exercituum. et con
uertar ad uos dicit dominus exercituum:
ne sitis sicut patres uestri ad quos cla
mabant prophete priores dicentes hec
dicit dominus exercituum. Conuertimini
de uiis uestris malis et cogitationibus
uestris pessimis: et non audierunt ne
que attenderunt ad me dicit dominus exercituum
patres uestri ubi sunt et prophete. Num
quid in sempiternum uiuent. Verum
tamen uerba mea et legitima mea
que mandaui seruis meis prophetis
numquid non comprehenderunt patres
uestros. Et conuersi sunt et dixerunt. Si
cut cogitauit dominus exercituum fa
cere nobis: secundum uias nostras: et
secundum adinuentiones nostras fecit
nobis. In die uicesima et quarta
undecimi mensis sabath in anno secundo
darii. Factum est uerbum domini ad
zachariam filium barachie filium
addo prophetam dicens. uidi per noctem
et ecce uir ascendens super equum ru
feum: et ipse stabat inter mirteta que
erant in profundo: et post eum equi
rufi uarii et albi. et dixi. Qui sunt
isti domine mi. Et dixit ad me an
gelus domini qui loquebatur in me
Ego ostendam tibi quid sint hec. Et res
pondit uir qui stabat inter mirteta et
dixit. Isti sunt quos misit dominus
ut perambularent terram. Et respon
derunt angelo domini qui stabat inter
mirteta. et dixerunt Perambulaui
mus terram. Et ecce omnis terra
habitatur et quiescit. et respondit
angelus domini et dixit. Domine ex
ercituum usquequo tu non misere
beris ierusalem et urbium iuda quibus
iratus es. Iste iam septuagesimus
annus est. Et respondit dominus
angelo qui loquebatur in me. uerba
bona uerba consolatoria Et dixit ad
me angelus qui loquebatur in me
Clama dicens. hec dicit dominus ex
ercituum. Zelatus sum ierusalem. et
syon zelo magno: et ira magna. e
go irascor super gentes opulentas:
Quia ego iratus sum parum: ip
si uero adiuuerunt in malum: propter
ea hec dicit dominus Reuertar ad ierusalem
in misericordiis et domus mea edifi
cabitur in ea ait dominus exercituum
et perpendiculum extendetur super ie
rusalem Adhuc clama dicens hec
dicit dominus exercituum Adhuc af
fluent ciuitates mee bonis: et consola
bitur dominus adhuc syon: et eliget II
adhuc ierusalem. II.
Et leuaui oculos meos et
uidi: et ecce quatuor cornua

al' de edom tinctis vestibus de bosra

al' sabath

al' [illegible]

Et dixi angelo qui loquebatur in me. Quid
sunt hec? Et dixit ad me. hec sunt cornua
que ventilaverunt iudam et israel et ie
rusalem. Et ostendit michi dominus
iiii. fabros. Et dixi. Quid isti veniunt
facere? Qui ait dicens. Hec sunt cor
nua que ventilaverunt iudam per
singulos viros: et nemo illorum le
vavit caput suum. Et venerunt isti
deterrere ea ut deiciant cornua gentium
que levaverunt cornu super terram iu
da: ut disperderent eam. Et levavi ocu
los meos et vidi: et ecce vir et in manu
eius funiculus mensorum. et dixi.
Quo tu vadis? Et dixit ad me. ut me
tiar ierusalem et videam quanta sit lati
tudo eius. et quanta longitudo illius.
Et ecce angelus qui loquebatur in me.
egrediebatur et alius angelus egre
diebatur in occursum eius. et dixit ad
eum Curre loquere ad puerum istum
dicens. Absque muro habitabitur pre
multitudine hominum et iumentorum
in medio eius. Et ego ero, ait dominus.
murus ignis in circuitu et in gloria
ero in medio eius. O.o.o. fugite de
terra aquilonis dicit dominus. Quoniam
in .iiii. ventis celi dispersi vos dicit
dominus O syon fuge que habitas
apud filiam babylonis: Quia hec
dicit dominus exercituum. Post glo
riam misit me ad gentes que spolia
verunt vos. Qui enim tetigerit vos
tangit pupillam oculi mei ~~eius~~. Quia
ecce ego levo manum meam sup
er eos: et erunt prede his qui serviebant
sibi: et cognoscetis quia dominus ex
ercituum misit me. Lauda et letare
filia syon quia ecce ego venio: et habita
bo in medio tui. ait dominus. Et ap
plicabuntur gentes multe ad do
minum in die illa: et erunt michi in
populum et habitabo in medio tui: et
scies quia dominus exercituum mi
sit me ad te. Et possidebit dominus iu
dam partem suam in terra sanctifi
cata et eliget adhuc ierusalem. III.
III Sileat omnis caro a facie do
mini: quia consurrexit de
habitaculo sancto suo. Et ostendit michi do
minus iesum sacerdotem magnum stantem
coram angelo domini: et sathan sta
bat a dextris eius ut adversaretur ei. Et
dixit dominus ad sathan. Increpet in
te dominus sathan: et increpet dominus in
te qui elegit ierusalem. Numquid non is
te torris est erutus de igne. Et iesus e
rat indutus vestibus sordidis. et stabat
ante faciem angeli. Qui respondit: et
ait ad eos qui stabant coram se dicens
Auferte vestimenta sordida ab eo Et
dixit ad eum. Ecce abstuli a te iniqui
tatem tuam: et indui te mutatoriis
Et dixit. Ponite cydarim mundam
super caput eius et cum induerunt
vestibus et angelus domini stabat et con
testabatur angelus domini iesum di
cens hec dicit dominus exercituum
Si in viis meis ambulaveris et cu
stodiam meam custodieris: tu quoque
iudicabis domum meam et custodies
atria mea: et dabo tibi ambulantes
de his qui nunc hic assistunt Audi
iesus sacerdos magne tu et amici tui
qui habitant coram ~~me~~ te. quia viri
portendentes sunt. Ecce enim ego ad
ducam servum meum orientem
quia ecce lapis quem dedi coram
iesu super lapidem unum. vii. ocu
li sunt. Et ecce ego celabo sculpturam
eius ait dominus exercituum et au
feram iniquitatem terre illius in
die una In die illa dicit dominus ex
ercituum: vocabit vir amicum su
um subter vineam suam et subter
ficum. IIII
Et reversus est angelus qui IIII
loquebatur in me: et suscitavit me quasi
virum qui suscitatur de somno suo.
et dixit ad me Quid tu vides? Et dixi.
vidi et ecce candelabrum aureum to
tum et lampas eius super caput ipsius
et vii. lucerne eius super illud. et vii.
infusoria lucernis que erant super ca
put illius: et due olive super illud. u
na a dextris lampadis et alia a sinis
tris eius. Et respondi et aio ad ange
lum qui loquebatur in me dicens. Quid
sunt hec domine mi? Et respondit
angelus qui loquebatur in me:
et dixit ad me Numquid nescis quid
sunt hec? Et dixi Non domine mi
Et respondit et ait ad me dicens
hoc est verbum domini ad zorobabel
dicens. Non in exercitu nec in robo
re: sed in spiritu meo dicit dominus
exercituum. Quis tu mons mag
ne coram zorobabel in planum

Et posuerunt cydarim super caput eius mundam et

Et educet lapidem primarium: et exe-
quabit gratiam. gratie eius. Et factum
est verbum domini ad me dicens. Ma-
nus zorobabel fundaverunt domum
istam: et manus eius perficient eam
et scietis quia dominus exercituum
misit me ad vos. Quis enim despexit
dies parvos? Et letabuntur et videbunt
lapidem stagneum. in manu zoroba-
bel. Septem sunt isti oculi domini: qui
discurrunt in civitatem in universam
terram. Et respondi: et dixi ad eum. Quid
sunt due olive iste ad dexteram cande-
labri et ad sinistram eius? Et respondi
secundo: et dixi ad eum. Quid sunt
due spice olivarum que sunt iuxta
duo rostra aurea in quibus sunt suf-
fusoria ex auro? Et ait ad me dicens
Numquid nescis quid sunt hec? Et
dixi. Non domine. Et dixit. Isti sunt
duo filii olei splendoris qui assistunt
dominatori universe terre. ·v·
V Et conversus sum et levavi
oculos meos et vidi et ecce
volumen volans. Et dixit ad me
Quid tu vides. Et dixi. Ecce ego vi-
deo volumen volans. longitudo
eius. xx cubitorum: et latitudo eius
x cubitorum. Et dixit ad me. Hec est
que maledictio. egreditur super faciem
omnis terre: quia omnis fur sicut
ibi scriptum est. iudicabitur: et omnis
iurans ex hoc similiter iudicabitur
Educam illud dicit dominus exerci-
tuum et veniet ad domum furis et
ad domum iurantis in nomine me-
o mendaciter. et commorabitur in
medio domus eius et consumet eam
et ligna eius et lapides eius. Et
egressus est angelus qui loquebatur
in me: et dixit ad me leva oculos tu-
os: et vide quid est hoc quod egreditur
Et dixi. Quid nam est. Et ait. Hec est
amphora egrediens. et dixit hic est ocu-
lus eorum in universa terra. Et ecce ta-
lentum plumbi portabatur. Et ecce
mulier una sedens in medio ampho-
re. et dixit hec est impietas. Et pro-
iecit eam in medio amphore: et mi-
sit massam plumbeam in os eius
et levavi oculos meos et vidi: et ecce
due mulieres egredientes et spiritus
in alis earum. Et habebant alas qua-
si milvi: et levaverunt amphoram inter

terram et celum. Et dixi ad angelum
qui loquebatur in me. Quo iste deferunt
amphoram? Et dixit ad me. Ut edifice-
tur ei domus in terra sennaar: et sta-
biliatur et ponatur ibi super basem suam. ·vi· VI
Et conversus sum et levavi
oculos. et vidi: et ecce quatuor
quadrige egredientes de medio duorum
montium et montes montes erei. In
quadriga prima equi rufi: in qua-
driga secunda equi nigri: et in qua-
driga tertia equi varii fortes. Et re-
spondi et dixi ad angelum qui loque-
batur in me. Quid sunt hec domine
mi? Et respondit angelus et ait ad
me. Isti sunt quatuor venti celi: qui
egrediuntur ut stent coram dominato-
re universe terre. In qua erant equi
nigri egrediebantur in terram aqui-
lonis. et albi. egressi sunt post eos. et
varii egressi sunt in terram austri.
Qui autem erant robustissimi. exie-
runt et querebant ire et discurrere per
omnem terram. Et dixit. Ite perambula-
te terram. Et perambulaverunt ter-
ram. Et vocavit me et locutus est ad me
dicens. Ecce qui egrediuntur in terram
aquilonis: requiescere fecerunt spiritum
meum in terra aquilonis. Et factum est
verbum domini ad me dicens. Sume
a transmigratione ab oldai. et a
thobia et ab idaia: et venies tu in die
illa. et intrabis in domum iosie filii
sophonie qui venerunt de babilone
Et sumes aurum et argentum et fa-
cies coronas et pones in capite iesu fi-
lii iosedech sacerdotis magni: et loque-
ris ad eum dicens. Hec dicit dominus
exercituum dicens. Ecce vir oriens
nomen eius. et subter eum orietur:
Et edificabit templum domino: et
ipse extruet templum domino: et ip-
se portabit gloriam et sedebit et do-
minabitur super solio suo. Et erit sa-
cerdos super solio suo. Et consilium
pacis erit inter duos illos. Et corone
erunt helem et tobie et idaie et hen fi-
lio sophonie et erit sacerdos super solio
suo memoriale in templo domini. Et
qui procul sunt venient: et edificabunt
in templo domini: et scietis quia do-
minus exercituum misit me ad vos.
Erit autem hoc: si auditu audieritis
vocem domini dei nostri. ·vii·

Et factum est in anno quarto
darii regis: factum est ũbum
domini ad zachariam in quarto die no
ni mensis qui est casleu. et miserunt
ad domum dei sarasar et rogumelech
et uiri qui erant cũ eis ad depre
candã faciem domini: ut dicerent sa
cerdotibz domus domini exercituum
et prophetis loquentes. Numquid flendũ
est michi in quinto mense uel sanctifi
care me debeo: sicuti feci: iam multis
annis. Et factum est uerbum domini
ad me dicens. Loquere ad omnem po
pulum terre: et ad sacerdotes dicens.
Cum ieiunaretis et plangeretis in quĩ
to et septimo p hos septuaginta an
nos. numquid ieiunium ieiunastis
michi. Et cum comedistis et bibistis
numquid non uobis comedistis et
uobis met ipsis bibistis. Numquid
non sunt ũba que locutus ẽ dominus
in manu prophetarum priorum cũ
adhuc habitaretur ierl̃m et esset opu
lenta et ipã et urbes in circuitu eius: et
ad austrum et in campestribz habita
retur. Et factum est ũbum domini ad
zachariam dicens. Hec ait do
minus exercituum dicens. Iudicium
uerum iudicate: et miãm et miseratio
nes facite unusquisqz cum frẽ suo: et
uiduam et pupillum. et aduenam et
pauperem nolite calumpniari: et ma
lum uir fratri suo non cogitet in corde
suo. Et noluerunt attendere et auerte
runt scapulam recedentes: et aures
suas aggrauauerunt ne audirent: et
cor suum posuerunt ut adamantem
ne audirent legem et uerba que misit
dominus exercituum in spũ suo per
manum pphetarum priorũ et
facta est indignatio magna a do
mino exercituum. Et factum est sic
locutus est et non audierunt: sic cla
mabunt et non exaudiam dicit dñs
exercituum. Et dispsi eos p omnia
regna que nescierunt et terra desolã
est ab eis eo quod non esset transiẽs
et reuertens: et posuerunt terram de
siderabilem in desertum. · viii ·
Et factum est uerbum domini
~~ad me dicens~~ exercituum ad
me dicens hec dicit dominus exercituũ
zelatus sum syon zelo magno: et in
dignatione magna zelatus sum eã

hec dicit dominus exercituum. Reũsus sũ
ad syon: et habitabo in medio ierl̃m. Et
uocabitur ierl̃m ciuitas ueritatis: et
mons domini exercituum mons sãcti ficatus. Hec dicit dominus exercituum — domus
Adhuc habitabunt senes et anus in
plateis ierl̃m. et uiri baculus in manu
eius pre multitudine dierum et platee
ciuitatis complebuntur infantibz et pu
ellis ludentibz in plateis eius. Hec dicit
dominus exercituum. Si uidebitur diffi
cile in oculis reliquiarum populi huius
in diebus illis: Numquid in oculis me — hec dicit dñs exercituũ
is difficile erit dicit dominus exercituũ
Hec dicit dominus exercituum. Ecce ego
saluabo populum meum de terra ori
entis et de terra occasus solis: et addu
cam eos et habitabunt in medio ierl̃z
et erunt michi in populum: et ego ero
eis in deum in ueritate et in iusticia
hec dicit dominus exercituum. Confor
tentur manus uñe qui audistis in die
bz his sermones istos p os propheta
rum: in die qua fundata est domus do
mini exercituum ut templum edifica
retur. Siquidem ante dies illos mer
ces hominus non erat: nec merces
iumentorum erat: neqz introeunti
et exeunti pax pre tribulatione: et di
misi omnes homines unumquẽqz
contra proximum suum. Nunc autẽ
non iuxta dies priores ego faciam
reliquiis populi huius dicit dñs ex
ercituum: Sed semen pacis erit. uinea
dabit fructum suum. et terra dabit g
men suum: et celi dabunt rorem suũ
et possidere faciam reliquias populi hu
ius uniũsa hec. Et erit sicut eratis ma
ledictio in gentibz domus iuda et do
mus israel: sic saluabo uos et eritis bñ
dictio. Nolite timere. confortentur ma
nus uñe: quia hec dicit dominus exer
cituum. Sicut cogitaui ut affligerem
uos. cum ad iracundiam patres uñi p — ad
uocassent me dicit dominus. et non
sum misertus: Sic conũsus cogitaui
in diebz istis ut benefaciam ierl̃m et
domui iuda. Nolite timere hec sunt er
go uerba que facietis loquimini ueri
tatem unusquisqz cum proximo suo
ueritatem et iudicium pacis iudicate
in portis uñis. Et unusquisqz malũ
contra amicum suum ne cogitetis
in cordibz uñis: et iuramentum mẽ

dax ne diligatis. Omnia enim hec sunt
que odi dicit dominus. Et factum est uer-
bum domini exercituum ad me dicens
hec dicit dominus exercituum. Ieiuniū
quarti et ieiunium quinti. et ieiuniū
septimi et ieiunium decimi. et erit do-
mui iude in gaudium et leticiam: et
in sollempnitates preclaras. ueritatē
tantum et pacem diligite hec dicit dn̄s
exercituum. Usquequo ueniant populi
et habitent in ciuitatibȝ multis et ua-
dant habitatores unusquisqȝ ad alte-
rum dicentes Eamus et deprecemur
faciem domini: et queramus dn̄m ex-
ercituum. Vadam etiam ego et ueni-
ent populi multi et gentes robuste
ad querendū dominū exercituum
in ierl'm et ad deprecandā faciem dn̄i
Hec dicit dominus exercituum. In di-
ebȝ illis in quibȝ apprehendent decē
homines ex omnibȝ linguis gentiū
et apprehendent fimbriam uiri iudei
dicentes. Ibimus uobiscum: audiui-
mus enim qm̄ d's uobiscū ē. ·ix·
IX Onus uerbi domini in terra A-
drach et damasci requiei eius
Quia domini est oculus hominis
et omnium tribuū israel. Emath quo-
qȝ in terminis eius. et tyrus et sydō
assumpserunt quippe sibi sapientiam
ualde. et edificauit tyrus munitionem
suam: et coaceruauit argentum quasi
humum et aurum ut lutum platea-
rum. Ecce dominus possidebit eam: et
percutiet in mari fortitudinem eius: et
hec igni deuorabitur. uidebit ascalon
et timebit et gaza. et dolebit nimis: et
accaron. quoniam confusa est spes
eius. Et peribit rex de gaza et ascalon
non habebitur et sedebit separator in a- (al' habitabitur)
zoto. Et disperdam superbiam philistino-
rum: et auferam sanguinem eius
de ore eius: et abhominationes eius
de medio dentium eius. Et relinquetur
etiam ipse deo nostro et erit quasi dux
in iuda: et accarō quasi iebuseus. Et
circumdabo domum meam ex his qui
militant michi euntes et reuertentes
et non transibit super eos ultra exac-
tor quia nunc uidi in oculis meis
Exulta satis filia syon: iubila filia
ierl'm. Ecce rex tuus uenit tibi iust'
et saluator. Ipse pauper et ascendens
sup asinā et sup pullum filium asi-
ne. Et disperdam quadrigam ex effraim et
equum de ierl'm: et dissipabitur arcus
belli. Et loquetur pacem gentibȝ: et potes-
tas eius a mari usqȝ ad mare: et a
fluminibȝ usqȝ ad fines terre. Tu quo-
qȝ in sanguine testamenti tui. emi-
sisti uinctos tuos de lacu: in quo nō
est aqua. Conuertimini ad munitionē
uincti spei hodie quoqȝ adnuntians
duplicia reddam tibi quoniam exten-
dā michi iudam quasi arcum imple-
ui ephraim. et suscitabo filios tuos
syon super filios tuos grecia: et ponā
te quasi gladium fortium. et dn̄s de-
super eos uidebitur et exibit ut fulgur
iaculum eius et dominus deus in tu-
ba canet et uadet in turbine austri.
dominus exercitum proteget eos: et
deuorabunt et subicient lapidibȝ fun-
de. et bibentes inebriabuntur quasi
uino: et replebuntur ut phiale: et
quasi cornua altaris. Et saluabit eos
dominus deus eorum in die illa ut
gregem populi sui: quia lapides
sancti eleuabuntur super terram eius.
Quid enim bonum eius est et quid
pulcrum eius: nisi frumentum elec-
torum et uinum germinans uirgi-
nes. ·x·
X Petite pluuiam a domino et
in tempore serotino: et dominus fa-
ciet niues et pluuiam ymbris. Da-
bit eis singulis herbam in agro. Quia
simulacra locuta sunt inutile et diui-
ni uiderunt mendacium et somp-
niatores frustra locuti sunt uane cō-
solabantur. Idcirco abducti sunt quasi
grex affligentur quia non est eis pastor.
Super pastores iratus est furor meus
et super hyrcos uisitabo: quia uisitauit
dominus exercituum gregem suū
domum iuda: et posuit eos quasi equum
glorie sue in bello. Ex ipso angulus ex
ipso paxillus. ex ipso arcus prelii. ex
ipso egredietur omnis exactor simul.
Et erunt quasi fortes conculcantes
lutum uiarum in prelio: et bellabunt
quia dominus cum eis et confunden-
tur ascensores equorum. et confor-
tabo domum iuda et domum ioseph
saluabo Et conuertam eos quia mi-
serebor eorum: et erunt sicut fuerunt
quando non proieceram eos. Ego e-
nim dominus deus eorum exau-

diam eos et erunt quasi fortes ephraim
et letabitur cor eorum quasi a vino. Et
filii eorum videbunt et letabuntur et
exultabit cor eorum in domino. Sibila
bo eis et congregabo illos: quia redemi eos
Et multiplicabo eos sicut ante fuerint
multiplicati: et seminabo eos in popu
lis et de longe recordabuntur mei. Et
vivent cum filiis suis et revertentur. Et
reducam eos de terra egypti et de assyri
is congregabo eos et ad terram gala
ad et libani adducam eos: et non inve
nietur eis locus. Et transibunt in maris
freto et percutiet in mari fluctus: et
confundentur omnia profunda flu
minis. Et humiliabitur superbia assur
et sceptrum egypti recedet. Confortabo
eos in domino et in nomine eius am
bulabunt dicit dominus. XI.

Aperi libane portas tuas et co
medat ignis cedros tuas. ulu
la abies quia cecidit cedrus: quoniam
magnifici vastati sunt. ululate quer
cus basan: quoniam succisus est salt
us munitus. vox ululatus pastorum
quoniam vastata est superbia iorda
nis. Hec dicit dominus deus meus.
Pasce pecora occisionis: que qui posse
derant occidebant et non dolebant et
vendebant ea dicentes. Benedictus
dominus: divites facti sumus. Et
pastores eorum non parcebant eis: et
ego non parcam ultra super habitan
tes terram dicit dominus. Ecce ego tra
dam homines unumquemque in
manu proximi sui et in manu regis
sui. Et concident terram et non eruam
de manu eorum: et pascam pecus oc
cisionis propter hoc o pauperes gregis
Et assumpsi michi duas virgas:
unam vocavi decorem: et alteram vo
cavi funiculum et pavi gregem. Et
succidi tres pastores in mense uno
et contracta est anima mea in eis. Si
quidem et anima eorum variavit
in me: et dixi Non pascam vos. Quod
moritur: moriatur. et quod succiditur
succidatur et reliqui vorent unusquisque
carnem proximi sui. Et tuli vir
gam meam que vocatur decus: et
abscidi eam ut irritum facerem fe
dus meum quod percussi cum omnibus
populis: et in irritum deductum est
in die illa. Et cognoverunt sic pau
peres gregis qui custodiunt michi. quia
verbum domini est. et dixi ad eos. Si bo
num est in oculis vestris. afferte mercedem
meam. et si non quiescite. Et appenderunt
mercedem meam: xxx. argenteos. Et
dixit dominus ad me. Proice illud ad
statuarium decorum precium quo appre
ciatus sum ab eis. Et tuli. xxx. argenteos
et proieci illos in domum domini ad sta
tuarium. Et precidi virgam meam
secundam que appellabatur funiculus
ut dissolverem germanitatem inter
iudam et israel. Et dixit dominus ad me
Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti: quia
ecce ego suscitabo pastorem in terra qui
derelicta non visitabit dispersum non queret al' dispersa
et contritum non sanabit et id quod stat non
enutriet. Et carnes pinguium comedet.
et ungulas eorum dissolvet. O pastor et
ydolum derelinquens gregem. Gladius
super brachium eius. et super oculum dex
terum eius. Brachium eius ariditate
siccabitur et oculus dexter eius tenebrescens
obscurabitur. XII.

Onus verbi domini super israel. Dix
it dominus extendens celum et
fundans terram. et fingens spiritum hominis
in eo. Ecce ego ponam ierusalem superliminare
crapule. in omnibus populis in cir
cuitu: sed et iuda erit in obsidione contra
ierusalem. Et erit in die illa ponam ie
rusalem lapidem oneris cunctis populis
Omnes qui levabunt eam concisione
lacerabuntur: et colligentur adversus eam
omnia regna terre. In die illa dicit dominus
percutiam omnem equum in stuporem
et ascensorem eius in amentiam. Et
super domum iuda aperiam oculos
meos: et omnem equum populorum
percutiam cecitate. Et dicent duces iuda
in corde suo. Confortentur michi habi
tatores ierusalem in domino exercituum deo
eorum. In die illa ponam duces iuda
sicut caminum ignis in lignis. et sicut
facem ignis in feno: et devorabunt
ad dexteram et ad sinistram omnes po
pulos in circuitu. Et habitabitur ierusalem rursum
in loco suo in ierusalem. Et salvabit dominus
tabernacula iuda sicut in principio
ut non magnifice glorietur domus david
et gloria habitantium ierusalem contra
iudam. In die illa proteget dominus
habitatores ierusalem. Et erit qui offenderit
ex eis in die illa quasi david: et domus

dauid. quasi dei sicut angelus domini in
conspectu eorum. Et erit in die illa que
ram conterere omnes gentes que ueni
unt contra ierusalem spiritum gratie et precum
et aspicient ad me quem confixerunt
et plangent eum planctu quasi super
unigenitum: et dolebunt super eum sicut
dolere solet in morte primogeniti In
al' adremon — die illa magnus erit planctus in ieru
al' mageddo — salem sicut planctus ad adremmon in
campo mageddo et planget terra fa
et familie seorsum — milie, familie domus dauid seorsum, fa
Et mulieres eorum seorsum — milie domus nathan seorsum et mulie
res eorum seorsum familie domus le
seorsum — ui et mulieres eorum seorsum familie
semei seorsum. et mulieres eorum seor
sum omnes familie, relique familie
et familie seorsum: et mulieres eorum se
orsum :- ·xiii·

XIII

In die illa erit fons patens domui dauid
et habitantibus ierusalem: in ablutionem pecca
toris et menstruate et erit in die illa dicit
dominus exercituum: disperdam nomina
ydolorum de terra et non memorabun
tur ultra. Et prophetas et spiritum inmun
dum auferam de terra. Et erit cum pro
phetauerit quispiam ultra: dicent ei pater
eius et mater eius qui genuerunt eum
Non uiues: quia mendacium locutus
es in nomine domini et configent eum
pater eius et mater eius: genitores eius
cum prophetauerit. Et erit in die illa confun
dentur prophete unusquisque ex uisione sua
cum prophetauerit. Et erit in die illa: nec o
perientur pallio saccino ut mentiantur
Sed dicet. Non sum propheta: homo agri
cola ego sum: quoniam adam exem
plum meum ab adolescentia mea et dicetur
tua — ei. Quid sunt plage iste in medio ma
nuum tuarum? Et dicet his plagatus
sum in domo eorum qui diligebant me
Framea suscitare super pastorem meum
et super uirum coherentem michi dicit
dominus exercituum percute pastorem
gregis — et dispergentur oues, Et conuertam ma
num meam ad paruulos: et erunt in
omni terra dicit dominus. partes due
in ea et disperdentur et deficient et tercia
pars relinquetur in ea. Et ducam terciam
partem per ignem. et uram eos sicut uri
tur argentum et probabo eos sicut pro
batur aurum. Ipse uocabit nomen me
um et ego exaudiam eum. Et dicam po
pulus meus es: et ipse dicet dominus

deus meus. ·xiiii·
Ecce dies ueniunt domini et diui
identur spolia tua in medio tui et con
gregabo omnes gentes ad ierusalem in pre
lium et capietur ciuitas et uastabuntur
domus: et mulieres uiolabuntur et e
gredietur media pars ciuitatis in cap
tiuitatem: et reliquum populi non
auferetur ex urbe et egredietur dominus
et preliabitur contra gentes illas sicut pre
liatus est in die certaminis et stabunt
pedes eius in die illa super montem o
liuarum qui est contra ierusalem ad orien
tem: et scindetur mons oliuarum ex
media parte sui ad orientem et
ad occidentem prerupto grandi ualde
Separabitur mons medium eius ad
ad aquilonem et medium eius ad
meridiem. Et fugietis ad uallem mon
tium meorum quoniam coniunge
tur uallis montium usque ad proxi
mum et fugietis sicut fugistis a facie
terremotus in diebus ozie regis iuda
et ueniet dominus deus meus: omnes
que sancti cum eo. et erit in die illa non
erit lux: sed frigus et gelu et erit dies
una que nota est domino: non dies
neque nox: et in tempore uespere erit
lux et erit in die illa exibunt aque
uiue de ierusalem medium earum ad
mare orientale: et medium earum
ad mare ~~orientale~~ nouissimum In
estate et in hyeme erunt et erit dominus
rex super omnem terram In die illa
erit dominus unus: et erit nomen eius
unum: Et reuertetur omnis terra usque al' ad...
ad desertum de colle remmon ad
austrum ad ierusalem: exaltabitur et
habitabit in loco sancto suo a porta
beniamin usque ad locum porte prio
ris et usque ad portam angulorum
et a turre ananehel usque ad torcularia
regis: et habitabunt in ea et a
nathema non erit amplius sed se
debit ierusalem secura. Et erit plaga hec
qua percutiet dominus omnes gentes
que pugnauerunt aduersus ierusalem
Tabescet caro uniuscuiusque stantis
super pedes suos et oculi eorum
contabescent in foraminibus suis
et lingua eorum contabescet in ore
suo In die illa erit tumultus domini
magnus in eis et apprehen
det uir manum proximi sui et

lingua et conseretur manus eius super
manum proximi sui. Sed et iudas pug
nabit adversus ierlm. Et congregabu
tur divitie omnium gentium. in arau
tu aurum et argentum et uestes mul
te satis. Et sic erit ruina equi et muli,
et cameli et asini, et omnium iumento
rum que fuerint in castris illis: sic
ruina hec et omnes qui reliqui fuerit
de uniuersis gentibus que uenerunt con
tra ierlm ascendent ab anno in an
num ut adorent regem dominum exer
cituum: et celebrent festiuitatem tab
naculorum. et erit qui non ascenderit
de familiis terre ad ierlm ut adoret
regem dominum exercituum: non erit
super eos imber. Quod et si familia egypti
non ascenderit et non uenerit nec
super eos erit. Sed erit ruina qua p
cutiet dominus omnes gentes: que non
ascenderint ad celebrandam festiuitatem
tabernaculorum hoc erit peccatum egypti
et hoc peccatum omnium gentium
que non ascenderint ad celebrandam
festiuitatem tabernaculorum In die illa
erit quod super frenum equi est sanctum
domino: et erunt lebetes in domo domini
quasi fiale coram altari Et erit om
nis lebes in ierlm et iuda sanctificatus
domino exercituum. Et uenient omnes
immolantes et sument ex eis et co
quent in eis: et non erit mercator ultra
in domo domini exercituum in die
illa. Explicit zacharias propheta

Deus per moysen per populo
israeli preceperat sacerdo
tes tabernaculi sui omni
carnali uicio liberos:
hostias sine omni uicio uanias sibi
offerre. Quibus legem suam ad regen
dum populum ob hoc dederat ut per
sacrificiorum oblacionem internuncij
dei et hominum fieri: populum per
ceptis celestibus facerent oboedire. Unde
sacerdotes angelos dei esse hoc loco
scriptura testatur. Sed quia tanti
muneris graciam contempnentes
supradictus populus ac sacerdotes
sacrificia uicio ac turpitudine: ipsi crimi
nibus atque impietatibus maculati deo
offerre ceperunt: ideo per malachiam
prophetam deus populum israel incre
pans ait Dilexi uos dicit dominus
et dixistis In quo dilexisti nos? Nonne frater erat esau iacob dicit dominus
et dilexi iacob esau autem odio habui
Esau autem fecit iacob non iniqui
tate aut spontanea uoluntate odio habi
tum a deo uel sine merito gratis iacob
dilectum manifestum est: cum
secundum presciencia suam. esau
quidem effusionem sanguinis fra
terni concupiscere: iacob autem sui cog
nicionem obseruandam legem de
siderare cognosceret. Cuius rei gratia
supradicto usus exemplo est dicens
Dilexi iacob esau autem odio habui. Quorum
ex operibus memoratorum quorum
liber geneseos meminit: in quo unus
quisque eorum futurus erat proposito
manifeste constaret unde scriptum
est Creuerunt pueri et erat esau homo
agrestis sciens uenari: iacob autem
homo simplex manens in taberna
culo. Nam reliqua que locucione — al' lectioni
comprehensa sunt: preuaricacionem
populi israel in obseruandis sacrificiis
dei increpacionemque in eandem
quod deos alienos coluerint signi
ficant. Explicit prologus. Incipit liber malachie prophete

Onus uerbi domini
ad israel in
manu mala
chie. Dilexi uos — al' prophete
dicit dominus
et dixistis. In
quo dilexisti
nos? Nonne
frater erat esau iacob dicit dominus
Et dilexi iacob esau autem odio ha
bui et posui montes eius in solitudi — seyr
nem: et hereditatem eius in dracones
deserti quod si dixerit ydumea destruc
ti sumus sed reuertentes edificabi
mus que destructa sunt hec dicit do
minus exercituum Isti edificabunt
et ego destruam. Et uocabuntur ter
mini impietatis: et populus cui
iratus est dominus usque in eternum
Et oculi uestri uidebunt: et uos dicetis
Magnificetur dominus super
terminum israel. Filius honorat pa
trem et seruus dominum suum — timebit
Si ergo pater ego sum ubi est hono
meus? Et si dominus ego sum ubi
est timor meus dicit dominus exercituum
ad uos sacerdotes: qui despicitis
nomen meum. Et dixistis. In quo

despeximus nomen tuum. Offertis super
altare meum pollutum panem: et
dicitis In quo polluimus te? In eo quod
dicitis: Mensa domini despecta est.
Si offeratis cecum ad immolandum
nonne malum est? Et si offeratis clau-
dum et languidum nonne malum
est? Offer illud duci tuo: si placuerit
ei aut si susceperit faciem tuam dicit do-
minus exercituum. Et nunc depreca-
mini vultum dei ut misereatur vestri
De manu enim vestra factum est hoc
Si quomodo suscipiat facies vestras di-
cit dominus exercituum. Quis est in
vobis qui claudat hostia: et incendat
altare meum gratuito? Non est mihi
voluntas in vobis dicit dominus ex-
ercituum: et munus non suscipiam
de manu vestra. Ab ortu enim solis usque
ad occasum magnum est nomen me-
al' sanctificabit um in gentibus et in omni loco sacri-
ficatur. et offertur nomini meo obla-
tio munda quia magnum est nomen
meum in gentibus dicit dominus ~~deus~~
deus exercituum. Et vos polluistis il-
lud in eo quod dicitis: mensa domini
contaminata est: et quod superponitur
contemptibile est cum igne qui illud
devorat. Et dixistis. Ecce de labore. Et
exsufflastis illud dicit dominus exer-
cituum. et intulistis de rapinis clau-
dum et languidum: et intulistis mu-
nus. Numquid suscipiam illud de
manu vestra dicit dominus? Maledictus
dolosus qui habet in grege suo mascu-
lum et votum faciens immolat debi-
le domino: quia rex magnus ego sum
dicit dominus deus exercituum et no-
men meum horribile in gentibus. ii.
II Et nunc ad vos mandatum
hoc: o sacerdotes. Si nolueri-
tis audire et si nolueritis ponere super
cor ut detis gloriam nomini meo ait
dominus exercituum. Mittam in vo-
bis egestatem et maledicam benedic-
tionibus vestris et maledicam illis quoniam
non posuistis super cor. Ecce ego pro-
iciam vobis brachium: et dispergam
super vultum vestrum stercus sollempni-
tatum vestrarum. Et assumet vos se-
cum et scietis quia misi ad vos man-
datum istud ut esset pactum meum
cum levi dicit dominus exercituum
Pactum meum fuit cum eo et pacis
vite et pacis et dedi ei timorem meum et
timuit me et a facie nominis mei pa-
vebat. Lex veritatis fuit in ore eius et
iniquitas non est inventa in labiis eius
In pace et in equitate ambulavit mecum
et multos avertit ab iniquitate. Labia
enim sacerdotis custodiunt scientiam et
legem requirent ex ore eius: quia an-
gelus domini exercituum est. Vos au-
tem recessistis de via: et scandalizastis plu-
rimos in lege. Irritum fecistis pactum
levi: dicit dominus exercituum. Propter
quod et ego dedi vos contemptibiles
et humiles omnibus populis sicut non
servastis vias meas et accepistis fa-
ciem in lege. Numquid non pater unus
omnium vestrum? Numquid non deus
unus creavit nos? Quare ergo despi-
cit unusquisque nostrum fratrem suum
violans pactum patrum nostrorum?
Transgressus est iuda. et abhominatio
facta est in israel et in ierusalem: quia con-
taminavit iudas sanctificationem
domini quam dilexit et habuit filiam
dei alieni. Disperdat dominus virum qui
fecerit hoc: magistrum et discipulum
de tabernaculis iacob et offerentem
munus domino exercituum. Et hoc
rursum fecistis. Operiebatis lacrimis
altare domini fletu et gemitu ita
ut non respiciam ultra ad sacrificium
nec accipiam placabile quid de ma-
nu vestra. Et dixistis. Quam ob cau-
sam? Quia dominus testificatus est
inter te et uxorem pubertatis tue quam
tu despexisti. Et hec particeps tua: et
uxor federis tui. Nonne unus fecit: et
residuum spiritus eius est? Et quid unus
querit: nisi semen dei? Custodite ergo
spiritum vestrum: et uxorem adolescentie tue
noli despicere. Cum odio habueris
dimitte dicit dominus deus israel. O-
periet autem iniquitas vestimentum
eius dicit dominus exercituum. Cus-
todite spiritum vestrum et nolite despi-
cere. Laborare fecistis dominum in ser-
monibus vestris. Et dixistis In quo fecimus
eum laborare? In eo cum diceretis
Omnis qui facit malum bonus est III
in conspectu domini et tales ei placent
aut certe ubi est deus iudicii. iii.
Ecce ego mitto angelum
meum: et preparabit viam
ante faciem meam et statim veniet

ad templum suum dominator quem
uos queritis et angelus testamenti quē
uos uultis. Ecce uenit dicit dominus
exercituum et quis poterit cogitare diē
aduentus eius. Et quis stabit ad uidē
dum eum. Ipse enim quasi ignis con
flans et quasi herba fullonum et sedebit
conflans et emundans argentum: et
purgabit filios leui. et colabit eos quasi
aurum et quasi argentum: et purga
bit filios leui erunt domino offerentes
sacrificia in iusticia et placebit domino
sacrificium iuda et ierusalem sicut dies secu
li et sicut anni antiqui Et accedam ad
uos in iudicio: et ero testis. uelox malefi
cis et adulteris et periuris: et qui calump
niantur mercedes mercennarii, uidu
as et pupillos et opprimunt peregrinū
nec timuerunt me dicit dominus exer
cituum. Ego enim dominus et non mu
tor. Et uos filii iacob non estis consump
ti. A diebus enim patrum uestrorum recess
istis a legitimis meis et non custodis
tis. Reuertimini ad me et reuertar ad
uos dicit dominus exercituum et dix
istis. In quo reuertemur. Si affigit ho
mo deum: quia uos configitis me et
dixistis In quo confiximus te. In de
cimis et primitiis et in penuria uos
maledicti estis et uos me configitis
gens tota. ·iiii·
Inferte omnem decimam in hor
reum ut sit cibus in domo mea et pro
bate me super hoc dicit dominus. Si nō
aperuero uobis cataractas celi: et effu
dero uobis benedictionem usque ad habū
dantiā Et increpabo pro uobis deuo
rantem et non corrumpet fructum terre
uestre nec erit sterilis uinea in agro dic
dominus exercituum: et beatos uos di
cent omnes gentes Eritis autem uos
terra desiderabilis dicit dominus exer
cituum Inualuerunt super me uba
uestra dicit dominus: Et dixistis Quid lo
cuti sumus contra te Et dixistis uan
est qui seruit domino et quod emolu
mentum quia custodiuimus precepta eius
Et quia ambulauimus tristes corā
domino exercituum. Ergo nunc beatos
dicimus arrogantes: siquidem edificati
sunt facientes impietatem: et temptaue
runt deum et salui facti sunt. Tunc
locuti sunt timentes deum: unusquisque
cum proximo suo Et attendit dominus

et audiuit et scriptus est liber monumenti
coram eo: timentibus dominum, cogitan al' deū
tibus nomen eius. Et erunt michi ait
dominus exercituum in die qua ego
faciam in peculium: et parcam eis sicut
et parcit uir filio suo seruienti sibi. Et
conuertimini et uidebitis quid sit inter iu
stum et impium et inter seruientem deo
et non seruientem ei. Ecce enim dies ue al' hic incipit c. iiii.
niet succensa quasi caminus: et erunt ō
nes superbi et omnes facientes impie
tatem: stipula. Et inflammabit eos
dies ueniet dicit dominus exercituū
que nō derelinquet eis radicem et germē.
Et orietur uobis timentibus nomen me
um sol iustitie: et sanitas in pennis eius
Et egrediemini et salietis sicut uituli
de armento: et calcabitis impios cum
fuerint cinis sub planta pedum uestror
in die qua ego facio dicit dominus exer
cituum. Mementote legis moysi serui
mei: quam mandaui ei in oreb ad om
nem israel precepta et iudicia. Ecce ego
mittam uobis helyam prophetam ante
quam ueniat dies domini magnus et
horribilis: et conuertet cor patrum ad fi
lios et cor filiorum ad patres eorum ne
forte ueniam et percutiam terram anathemate
Explicit malachi propheta Incipit prologus sancti ieronimi
presbiteri in libro machabeorum · Hic definiunt duo prologi longi Sed sequuntur
in quaternio in fine libri
Machabeorum libri duo prenotant
prelia inter hebreorum duces gē
tesque persarum: pugnam quoque sabbato
rum et nobiles machabei ducis trium
phos; ex cuius nomine et libri idem sūt exatus
nuncupati. Hec quoque hystoria continet e
tiam inclita illa gesta machabeorum
fratrum qui sub anthiocho rege pro sacris le
gibus dira tormenta pressi sunt: quos mater
pia cum diuersis suppliciis urgerentur al' dū al' diuisis
non solum non fleuit sed et gaudens
hortabatur ad gloriam passionis

Et factum est postquam percussit
alexander phi
lippi macedo rex
primus regna
uit in grecia
egressus de ter
ra cethim, darium
regem persarum
et medorum: constituit prelia multa et
omnium obtinuit munitiones: et in
terfecit reges terre: et pertransiit usque ad

al' dimisit

fines terre. et accepit spolia multitudinis
gentium: et siluit terra in conspectu eius
Et congregavit virtutem et exercitum
fortem nimis: et exaltatum est. et elevatum
cor eius: et obtinuit regiones
gentium et tyrannos: et facti sunt illi
in tributum. Et post hec decidit in lectum:
et cognovit quia moreretur. et vocavit
pueros suos nobiles qui secum erant
nutriti a iuventute sua. et divisit illis
regnum suum cum adhuc viveret. Et
regnavit alexander annis duodecim: et
mortuus est. Et obtinuerunt pueri eius
regnum unusquisque in loco suo: et im
posuerunt sibi omnes diademata post
mortem eius et filii eorum post eos an
nis multis et multiplicata sunt mala
in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix
antiochus illustris. filius anthiochi re
gis qui fuerat rome obses: et regnavit
in anno centesimo tricesimo et septimo
regni grecorum. In diebus illis exierunt
ex israel filii iniqui: et suaserunt multis
dicentes. Eamus et disponamus testa
mentum cum gentibus que circa nos sunt.
quia ex quo recessimus ab eis invene
runt nos multa mala. Et bonus vi
sus est sermo. in oculis eorum. Et desti
naverunt aliqui de populo et abierunt
ad regem. et dedit illis potestatem ut
facerent iustitias gentium. Et edifica
verunt gymnasium in ierosolimis
secundum leges nationum: et fecerunt
sibi preputia et recesserunt a testamento
sancto et iuncti sunt nationibus et ve
numdati sunt ut facerent malum Et
paratum est regnum in conspectu anti
ochi: et cepit regnare in terra egypti:
ut regnaret super duo regna. Et intra
vit rex anthiochus in egyptum in
multitudine gravi: in curribus et ele
phantis et equitibus et copiosa navium
multitudine: et constituit bellum ad
versus ptolomeum regem egypti. et ve
ritus est ptolomeus a facie eius et fu
git: et ceciderunt vulnerati multi. Com
prehenditque civitates munitas in terra
egypti et accepit spolia terre egypti.
et convertit anthiochus postquam per
cussit egyptum in centesimo et quadra
gesimo et tertio anno: et ascendit ad
israel. et ascendit ierosolimis in mul
titudine gravi: et intravit in sanctifi
cationem cum superbia. Et accepit alta
re aureum et candelabrum luminis
et universa vasa eius: mensam propo
sitionis et libatoria et fialas et morta
riola aurea et velum et coronas. et or
namentum aureum quod in facie
templi erat: et comminuit omnia.
Et accepit argentum et aurum et va
sa concupiscibilia. et accepit thesauros
occultos quos invenit: et sublatis om
nibus. abiit in terram suam: et fecit cedem
hominum: et locutus est in superbia mag
na. Et factus est planctus magnus in
israel: et in omni loco eorum: Et ge
muerunt principes et seniores: virgi
nes et iuvenes infirmati sunt: et spe
ciositas mulierum immutata est:
Omnis maritus sumpsit lamentum: et
que sedebant in thoro maritali lugebant.
et commota est terra super habitantes
in ea: et universa domus iacob induit
confusionem. Et post duos annos dierum
misit rex principem tributorum in civi
tates iuda: et venit ierusalem cum turba
magna et locutus est ad eos. verba paci
fica in dolo: et crediderunt ei. Et irruit
super civitatem repente. et percussit eam
plaga magna et perdidit populum
multum ex israel. Et accepit spolia
civitatis et succendit eam igni: et de
struxit domos eius: et muros eius in
circuitu. Et captivas duxerunt mulie
res et natos et pecora possederunt.
Et edificaverunt civitatem david mu
ro magno et firmo. et turribus firmis
et facta est illis in arcem. Et posuerunt
illic gentem peccatricem viros iniquos
et convaluerunt in ea: et posuerunt
arma et escas. Et congregaverunt spo
lia ierusalem et reposuerunt illic: et fac
ti sunt in laqueum magnum. Et fac
tum est hoc ad insidias sanctificationi
et in dyabolum malum in israel.
Et effuderunt sanguinem innocentem
per circuitum sanctificationis: et conta
minaverunt sanctificationem. Et
fugerunt habitatores ierusalem propter
eos: et facta est habitatio exterorum
Et facta est extera semini suo: et na
ti eius reliquerunt eam. Sanctifica
tio eius desolata est sicut solitudo: dies
festi eius conversi sunt in luctum: sab
bata eius in obprobrium: honores
eius in nichilum. Secundum gloriam
eius multiplicata est ignominia eius

et sublimitas eius conversa est in luctum.
Et scripsit rex anthiochus omni regno
suo: ut esset omnis populus unus.
Et relinquerent unusquisque legem suam
et consenserunt omnes gentes secundum
verbum regis antiochi. Et multi ex
israel consenserunt ei. et sacrificaverunt
ydolis: et coinquinaverunt sabbatum.
Et misit rex antiochus libros per manus
nuntiorum in ierusalem et in omnes civi
tates iude ut sequerentur legem gentium
terre et prohiberent holocausta et sacri
ficia et placationes fieri in templo dei. et
prohiberent celebrari sabbatum et dies
sollempnes et coinquinari sancta et
sanctum populum israel. Et iussit edi
ficari aras et templa et ydola et im
molari carnes suillas et pecora com
munia et relinquere filios suos incir
cumcisos. et coinquinari animas eorum
in omnibus inmunditiis et abhomi
nationibus: ita ut obliviscerentur legem
et immutarent omnes iustificationes
dei. Et quicumque non fecissent secundum
verbum regis anthiochi morerentur.
Secundum omnia verba hec: scripsit
omni regno suo. et preposuit prin
cipes populo qui hec fieri cogerent: et ius
serunt civitatibus iude sacrificare. Et con
gregati sunt multi de populo ad eos qui
dereliquerant legem domini: et fecerunt
mala super terram. Et effugaverunt po
pulum israel in abditis et in abscon
ditis fugitivorum locis. Die quinta
decima mensis casleu quinto et qua
dragesimo anno: edificavit rex anti
ochus abhominandum ydolum de
solationis super altare dei. Et per uni
versas civitates iude in circuitu edifi
caverunt aras. et ante ianuas do
morum et in plateis incendebant
thura. et sacrificabant. Et libros legis
dei combusserunt igni scindentes eos:
Et apud quemcumque: inveniebantur
libri testamenti dei. Et quicumque obser
vabat legem dei : secundum e
dictum regis trucidabant eum In vir
tute sua faciebant hec populo israel
qui inveniebatur in omni mense
in civitatibus. et quinta et vicesima
die mensis sacrificabant super aram
que erat contra altare et mulieres
que circumcidebant filios suos tru
cidabantur secundum iussum regis

antiochi. Et suspendebant pueros a cer
vicibus per universas domos eorum: et eos
qui circumciderant eos trucidabant Et
multi de populo israel definierunt apud
se ut non manducarent inmunda.
et elegerunt magis mori quam cibis
coinquinari inmundis Et noluerunt
infringere legem dei sanctam et trucida
ti sunt; et facta est ira magna super
populum valde. · II ·

II

IN diebus illis surrexit matha
thias filius iohannis filii sy
meonis sacerdos ex filiis ioarim ab ie
rusalem et consedit in monte modin.
Et habebat filios quinque iohannem qui
cognominabatur gaddis et symeon qui
qui cognominabatur thasi et iudam
qui vocabatur machabeus: et eleaza
rum qui cognominabatur abaron et
ionatham qui cognominabatur ap
phus. Hii viderunt mala que fiebant
in populo suo iuda et in ierusalem. Et dixit
mathathias. Ve michi: Ut quid natus
sum videre contritionem populi mei
et contritionem civitatis sancte: et se
dere illic cum datur in manibus inimi
corum. Sancta in manu extraneorum
facta sunt: templum eius sicut ho
mo ignobilis: vasa glorie eius cap
tiva abducta sunt. Trucidati senes ^ sunt
eius in plateis: et iuvenes eius cecide
runt in gladio inimicorum. Que
gens non hereditavit regnum eius et
non obtinuit spolia eius. Omnis com
positio eius ablata est: que erat libera
facta est ancilla. Ecce sancta nostra et pul
critudo nostra et claritas nostra desolata
est et coinquinaverunt eam gentes
Quid ergo nobis adhuc vivere Et sci
dit mathathias et filii eius vestimenta
sua: et operuerunt se ciliciis. planxe
runtque valde Et venerunt illuc qui
missi erant a rege anthiocho: ut co
gerent eos qui confugerant in civi
tatem modin immolare et succendere al' accendere
thura et a lege dei discedere. Et mul
ti de populo israel consentientes ac
cesserunt ad eos: Sed mathathias
et filii eius constanter steterunt. Et
respondentes qui missi erant ab an
tiocho: dixerunt mathathie prin
ceps et clarissimus et magnus es
in hac civitate: et ornatus filiis et
fratribus. Ergo accede prior et fac

iussum regis sicut fecerunt omnes
gentes et uiri iuda et qui remanserunt
in ierusalem: et eris tu et filii tui inter
amicos regis: et amplificatus argento
et auro et muneribus multis. Et respondit
mathathias: et dixit magna uoce Et
si omnes gentes regi antiocho obedi-
unt ut discedant unusquisque a seruitu-
legis te patrum suorum et consentiunt man-
datis eius: ego et filii mei et fratres
mei obediemus legi patrum nostrorum
Propitius sit nobis deus: non est nobis
utile relinquere legem et iustitias dei
Non audiemus uerba regis antiochi.
nec sacrificabimus transgredientes
legis nostre mandata: ut eamus altera
uia. Et ut cessauit loqui uerba hec: acces-
sit quidam iudeus in omnium oculis
sacrificare ydolis super aram in ciuitate
modin secundum iussum regis et ui-
dit mathathias et doluit et contremu-
erunt renes eius. Et accensus est furor
eius secundum iudicium legis: et insi-
liens trucidauit eum super aram Sed
et uirum quem miserat rex antiochus
qui cogebat immolari occidit in ipso
tempore: et aram destruxit Et zelatus
est legem sicut fecit finees zamri filio
salomi. Et exclamauit mathathias
uoce magna dicens Omnis qui ze-
lum habet legis statuens testamentum
exeat post me Et fugit ipse et filii eius
in montes: et reliquerunt quecumque
habebant in ciuitate Tunc descenderunt
multi querentes iudicium et iustiti-
am in desertum ut sederent ibi ipsi et
filii eorum et mulieres eorum et pec-
cora eorum: quoniam indurauerunt
super eos mala. Et renuntiatum est
uiris regis et exercitui qui erat in ie-
rusalem ciuitate dauid quoniam
discessissent uiri quidam qui dissipa-
uerunt mandatum regis in loca oc-
culta in deserto: et abissent illos post eos
multi Et statim preoccupauerunt ad
eos et constituerunt aduersus eos pre-
lium in die sabbatorum Et dixerunt
ad eos Resistitis et nunc adhuc. Exite
et facite secundum uerbum regis
antiochi et uiuetis et dixerunt Non exibimus
neque faciemus uerbum regis: ut pol-
luamus diem sabbatorum. Et con-
citauerunt aduersus eos prelium et
non responderunt illis nec lapi-
dem miserunt in eos nec oppilauerunt lo-
ca occulta: dicentes. Moriamur om-
nes in simplicitate nostra: et testes erunt
super nos celum et terra quod iniuste
perditis nos. Et intulerunt eis bellum
sabbatis: et mortui sunt ipsi et uxores
eorum et filii eorum et pecora eorum
usque ad mille animas hominum Et
cognouit mathathias et amici eius
et luctum habuerunt super eos ual-
de. Et dixit uir proximo suo. Si omnes
fecerimus sicut fratres nostri fecerunt et
non pugnauerimus aduersus gentes
pro animabus nostris et iustificationibus
nostris citius disperdent nos a terra Et
cogitauerunt in die illa dicentes. Om-
nis homo quicumque uenerit ad nos
in bello die sabbatorum: pugnemus
aduersus eum et non moriemur omnes
sicut mortui sunt fratres nostri in occultis
¶ Tunc congregata est ad eos synagoga
iudeorum fortis uiribus ex israel omnis
uoluntarius in lege Et omnes qui fu-
giebant a malis additi sunt ad eos
et facti sunt illis ad firmamentum
Et collegerunt exercitum et percusserunt
peccatores in ira sua: et uiros iniquos
in indignatione sua. Et ceteri fuge-
runt ad nationes ut euaderent Et
circuiuit mathathias et amici eius
et destruxerunt aras: et circumciderunt
pueros incircumcisos quotquot in-
uenerunt in finibus israel in fortitu-
dine et persecuti sunt filios superbie: et
prosperatum est opus in manu eorum
Et obtinuerunt legem de manibus
gentium et de manibus regum: et non
dederunt cornu peccatori Et appropin-
quauerunt dies mathathie moriendi
et dixit filiis suis: Nunc confortata
est superbia et castigatio et tempus
euersionis: et ira indignationis. Nunc
ergo o filii emulatores estote legis et
date animas uestras pro testamento
patrum et mementote operum patrum
que fecerunt in generationibus
suis: et accipietis gloriam magnam et
nomen eternum: Abraham nonne
in temptatione inuentus est fidelis
et reputatum est ei ad iustitiam
Joseph in tempore angustie sue custo-
diuit mandatum: et factus est dominus
egypti Finees pater noster zelando zelum
legis dei: accepit testamentum sacerdo-

tii eterni. Jesus dum impleuit uerbum
factus est dux israel. Caleph dum testi
ficatur in ecclesia: accepit hereditatem
David in sua misericordia consecutus est sedem
regni in secula. Helyas dum zelat ze
lum legis: receptus est in celum. Ana
nias azarias misael credentes: libera
ti sunt de flamma. Daniel in sua simpli
citate: liberatus est de ore leonum. Et
ita cogitate per generationem et gene
rationem: quia omnes qui sperant
in eum non infirmantur. Et a uerbis
uiri peccatoris non timueritis: quia
gloria eius stercus et uermis est: ho
die extollitur et cras non inuenietur:
quia conuersus est in terram suam: et
cogitatio eius periet. Vos ergo filii con
fortamini et uiriliter agite in lege: quia
in ipsa gloriosi eritis que uobis precepta sunt in
a domino deo uestro: in ipsa gloriosi e
ritis. Et ecce symeon frater uester scio quod
uir consilii est: ipsum audite semper: et
ipse erit uobis pater. Et iudas macha
beus fortis uiribus a iuuentute sua
sit uobis princeps milicie: et ipse aget
bellum populi. Et adducetis ad uos
omnes factores legis: et uindicate
uindictam populi uestri. Retribuite re
tributionem gentibus. et intendite in
preceptum legis. Et benedixit eos: et
appositus est ad patres suos. Et defunctus
est centesimo et quadragesimo et
sexto anno et sepultus est a filiis suis in
III sepulchris patrum suorum in modin:
et planxerunt eum omnis israel planc
tu magno. III.
Et surrexit iudas qui uocaba
tur machabeus filius eius pro eo: et
adiuuabant eum omnes fratres eius
et uniuersi qui se coniunxerant patri
eius: et preliabantur prelium israel
cum leticia. Et dilatauit gloriam po
pulo suo: et induit se loricam sicut gy
gas et succinxit se arma bellica sua
in preliis: et protegebat castra gladio
suo. Similis factus est leoni in operibus
suis: et sicut catulus leonis rugiens
in uenatione sua. Et persecutus est in
iquos perscrutans eos: et qui conturba
bant populum suum eos succendit
flammis. Et repulsi sunt inimici eius
pre timore eius et omnes operarii
iniquitatis conturbati sunt: et direc
ta est salus in manu eius. Et exacer
babat reges multos: et letificabat iacob
operibus suis. et in seculum memoria eius
in benedictione. Et perambulabat ciuitates
iuda: et perdidit impios ex eis. Et auertit
iram ab israel: et nominatus est usque
ad nouissimum terre: et congregauit
pereuntes. Et congregauit apollonius
gentes et a samaria uirtutem multam
et magnam: ad bellandum contra israel.
Et cognouit iudas et exiuit obuiam
illis: et percussit et occidit illum. Et ceci
derunt uulnerati multi et reliqui fuge
runt et accepit spolia eorum. Et gladium
apollonii abstulit iudas: et erat pug
nans in eo omnibus diebus. Et audiuit
seron princeps exercitus syrie quod
congregauit iudas congregationem
et ecclesiam fidelium secum. et ait.
Faciam michi nomen et glorificabor
in regno: et debellabo iudam et eos qui
cum ipso sunt qui spreuerunt uerbum — al' spernebant
regis. Et preparauit se et ascenderunt cum
eo castra impiorum fortes auxiliarii:
ut facerent uindictam in filios israel.
Et appropinquauerunt usque bethoron:
et exiuit iudas obuiam illis cum pau
cis. Ut uiderunt autem exercitum ue
nientem sibi obuiam: dixerunt iude.
Quomodo poterimus pauci pugnare
ad multitudinem tantam tam fortem — uel sanam
Et nos fatigati sumus ieiunio hodie.
Et ait iudas. Facile est concludi multos
in manu paucorum: et non est diffe
rentia in conspectu dei celi liberare in
multis et in paucis: quoniam non in
multitudine exercitus uictoria belli. sed
de celo fortitudo est. Ipsi ueniunt ad nos
in multitudine contumaci et superbia
ut disperdant nos et uxores nostras et
filios nostros: et ut spolient nos. Nos uero
pugnabimus pro animabus nostris et
legibus nostris et ipse dominus conteret eos
ante faciem nostram. Vos autem ne ti
mueritis eos. ut cessauit autem lo
qui: insiluit in eos subito. Et con
tritus est seron et exercitus eius in con
spectu ipsius: et persequebatur eum in
descensu bethoron usque in campum. Et
ceciderunt ex eis octingenti uiri reli
qui autem fugerunt in terram phi
listiim. Et cecidit timor iude ac fratrum
eius et formido super omnes gentes
in circuitu eorum et peruenit ad regem
nomen eius et de preliis iude nar

rabant omnes gentes. Ut audiuit autem
rex antiochus sermones istos iratus
est animo: et misit. et congregauit
exercitum uniuersi regni sui castra fortia
ualde. Et aperuit erarium suum: et
dedit stipendia exercitui in annum: et
mandauit illis ut essent parati ad om
nia. Et uidit quod defecit pecunia de
(sui) thesauris et tributa regionis modica
propter dissensionem et plagam quam
fecit in terram ut tolleret. Ut tolleret
legittima que erant a primis diebus et
timuit ne non haberet et semel et bis
in sumptus. Et donatiua que dederat
ante larga manu et habundauerat su
per reges qui ante eum fuerant. Et conster
natus erat animo ualde. Et cogitauit
ire in persidem ut acciperet tributa regi
onum et congregare argentum mul
tum. Et reliquit lysiam hominem
nobilem de genere regali super nego
tia regia a flumine eufrate usque ad
flumen egypti: et ut nutriret antiochum
filium suum donec rediret. Et tradidit
ei medium exercitum et elefantos: et
mandauit ei de omnibus que uolebat
et de inhabitantibus iudeam et ierusalem
et ut mitteret ad eos exercitum ad con
terendam et extirpandam uirtutem
israel et reliquias ierusalem et auferendam
memoriam eorum de loco et ut constitu
eret habitatores filios alienigenas
in omnibus finibus eorum: et sorte distri
bueret terram eorum. Et rex assumpsit
partem exercitus residui: et exiuit ab
antiochia ciuitate regni sui: anno cen
tesimo et quadragesimo et septimo. Et
transfretauit eufraten flumen. et per
ambulabat superiores regiones. Et
elegit lysias ptolomeum filium dori
mi et nicanorem et gorgiam uiros
potentes ex amicis regis. et misit cum
eis .xl. milia uirorum. et .vii. milia
equitum: ut uenirent in terram iuda
et disperderent eam secundum uerbum
regis. Et processerunt ut irent cum
uniuersa uirtute sua: et uenerunt et
applicuerunt ammaum in terra cam
pestri. Et audierunt mercatores regi
onum nomen eorum: et acceperunt
argentum et aurum multum ual
de: et pueros et uenerunt in castra ut
acciperent filios israel in seruos. Et
addita sunt ad eos exercitus syrie:

et terre alienigenarum. Et uidit iudas
et fratres eius quia multiplicata sunt
mala: et exercitus applicabat ad fines
eorum. Et cognouerunt uerba regis que
mandauit populo facere in interitum
et consummationem. Et dixerunt unus
quisque ad proximum suum. Erigamus
deiectionem populi nostri: et pugnemus
pro populo nostro et sanctis nostris. Et con
gregatus est conuentus ut essent pa
rati in prelium: et ut orarent et pete
rent misericordiam et miserationes. Et ierusalem
non habitabatur: sed erat sicut deser
tum. Non erat qui ingrederetur et e
grederetur de natis eius: et sanctum
conculcabatur: et filii alienigenarum
erant in arce ibi erat habitatio gen
tium. Et ablata est uoluptas a iacob
et defecit ibi tibia et cythara. Et congre
gati sunt et uenerunt in masphat
contra ierusalem: quia locus orationis erat
in masphat antea in israel. et ieiuna
uerunt illa die: et induerunt se ciliciis
et cinerem in capite suo: et disciderunt
uestimenta sua: et expanderunt li
bros legis de quibus scrutabantur gen
tes similitudinem simulacrorum su
orum. Et attulerunt ornamenta sacer
dotalia: et primitias et decimas. Et sus
citauerunt nazareos qui impleuerant
dies: et clamauerunt uoce magna in
celum dicentes. Quid faciemus istis:
et quo eos ducemus? Et sancta tua con
culcata sunt et contaminata sunt: et sa
cerdotes tui facti sunt in luctum et in humi
litatem. Et ecce nationes conuenerunt ad
uersum nos: ut nos disperdant. Tu scis
que cogitant in nos. Quomodo pote
rimus subsistere ante faciem illorum:
nisi tu adiuues nos? Et tubis cla
mauerunt uoce magna. Et post hoc
constituit iudas duces populi tribu
nos et centuriones et pentacontarcos
et decuriones. Et dixit his qui edifica
bant domos et sponsabant uxores
et plantabant uineas et formidolosis:
rediret unusquisque in domum suam
secundum legem. Et mouerunt castra
et collocauerunt ad austrum ammaum.
Et ait iudas. Accingimini et estote fi
lii potentes. Et estote parati in mane
ut pugnetis aduersus nationes has
que conuenerunt disperdere nos et
sancta nostra quoniam melius est

nos mori in bello: quam videre mala
IIII gentis nostre et sanctorum. Sicut autem
fuerit voluntas in celo: sic fiat. iiii.
Et assumpsit gorgias. v. milia
virorum et mille equites elec-
tos: et moverunt castra nocte ut ap-
plicarent ad castra iudeorum: et percute-
rent eos subito. Et filii qui erant ex
arce erant illi duces. Et audivit iudas
et surrexit ipse et potentes percutere vir-
tutem exercituum regis que erat in Amma-
um. Adhuc enim dispersus erat exer-
citus a castris. Et venit gorgias in cas-
tra iude noctu et neminem invenit:
et querebat eos in montibus quoniam
dixit fugiunt hii a nobis. Et cum dies
factus esset apparuit iudas in campo
cum tribus milibus virorum. tantum:
qui tegumenta et gladios non habe-
bant. Et viderunt castra gentium va-
lida et loricatos et equitatus in circui-
tu eorum: et hii docti ad prelium. Et ait
iudas viris qui secum erant. Ne timu-
eritis multitudinem eorum: et impetum
eorum ne formidetis. Mementote qua-
liter salvi facti sunt patres nostri in mari
rubro: cum sequeretur eos pharao cum
exercitu multo. Et nunc clamemus in
celum et miserebitur nostri deus et me-
mor erit testamenti patrum nostrorum:
et conteret exercitum istum ante faciem
nostram hodie et scient omnes gentes quia
deus est qui redimat et liberet israel.
Et levaverunt alienigene oculos suos
et viderunt eos venientes ex adverso
et exierunt de castris in prelium. Et
tuba cecinerunt hii qui erant cum iu-
da et congressi sunt: et contrite sunt
gentes: et fugerunt in campum. No-
vissimi autem ceciderunt in gladio
et persecuti sunt eos usque gezeron: et us-
que in campos ydumee et azoti et iam-
nie. Et ceciderunt ex illis ad tria milia
virorum: et reversus est iudas et exercitus
eius sequens eum. Et dixit ad popu-
lum. Non concupiscatis spolia: quia
bellum contra nos est et gorgias. et
exercitus eius in monte prope nos sed
state contra inimicos nostros et expug-
nate eos. Et post hoc sumetis spolia
secure. Et adhuc loquente iuda hec ec-
ce apparuit pars quedam prospiciens
de monte. Et vidit gorgias quod in fu-
gam conversi sunt sui et succensa sunt
castra: fumus qui videbatur declarabat
quod factum est. Quibus illi conspectis
timuerunt valde: aspicientes simul et
iudam et exercitum in campo paratum
ad prelium: et fugerunt omnes in cam-
pum alienigenarum. Et iudas reversus
est ad spolia castrorum: et acceperunt
aurum multum et argentum et ia-
cinctum et purpuram marinam et
opes magnas. Et conversi hymnum ca-
nebant et benedicebant quoniam bo- deū ī celū
nus: quoniam in seculum misericordia eius. Et
facta est salus magna in israel in illa
die. Quicumque autem alienigenarum
evaserunt: venerunt et nuntiaverunt
lysie universa que acciderant. Quibus au-
ditis ille consternatus animo deficiebat
quod non qualia voluit talia contige-
runt in israel et qualia mandavit rex.
Et sequenti anno congregavit electorum lysias
virorum. lx. milia et equitum. v. mi-
lia. ut debellaret eos. Et venerunt in
iudeam: et castra posuerunt in bethoron.
Et occurrit illis iudas cum. x. milibus vi-
ris. Et viderunt exercitum fortem. et
oravit et dixit. Benedictus es salvator
israel qui contrivisti impetum poten-
tis in manu servi tui david: et tradidis-
ti castra alienigenarum in manus io-
nathe filii saul et armigeri eius. Con-
clude exercitum istum in manu populi
tui israel. et confundantur in exercitu
suo et equitibus. Da illis formidinem et
tabescere fac audaciam virtutis eorum: et
commoveantur contritione sua. Deice
eos gladio diligentium te et collau-
dent te omnes qui noverunt nomen
tuum in hymnis. Et commiserunt pre-
lium et ceciderunt de exercitu lysie

[struck through] v. milia virorum. Vi-
dens autem lysias suorum fugam: et
iudeorum audaciam: et quod parati essent
aut vivere aut mori fortiter: abiit an-
tiochiam et elegit milites. ut multipli-
cati rursus venirent in iudeam.
Dixit autem iudas et fratres eius. Ecce
contriti sunt inimici nostri. Ascendamus
nunc mundare sancta et renovare.
Et congregatus est omnis exercitus:
et ascenderunt in montem syon. Et vide-
runt sanctificationem desertam et
altare profanatum et portas exustas
et in atriis virgulta nata sicut in

saltu vel montibus et pastoforia diruta
et sciderunt vestimenta sua: et planxe-
runt planctu magno. Et posuerunt ci-
nerem super caput suum et ceciderunt in
faciem super terram. Et exclamaverunt
tubis signorum: et clamaverunt in ce-
lum. Tunc ordinavit iudas viros ut
pugnarent adversus eos qui erant in
arce: donec emundarent sancta. Et ele-
git sacerdotes sine macula voluntatem
habentes in lege dei et mundaverunt sancta
et tulerunt lapides contaminationis in
locum inmundum: et cogitavit de alta-
ri holocaustorum quod profanatum
erat: quid de eo faceret. Et incidit illis con-
silium bonum ut destruerent illud: ne
forte esset illis in obprobrium quia con-
taminaverunt illud gentes et demoliti
sunt illud. Et reposuerunt lapides in
monte domus in loco apto quoadusque
veniret propheta et responderet de eis. Et ac-
ceperunt lapides integros secundum le-
gem: et edificaverunt altare novum se-
cundum illud quod fuit prius. Et edifica-
verunt sancta et que intra domum in-
trinsecus: et edem et atria sanctificave-
runt et fecerunt vasa sancta nova. Et
intulerunt candelabrum: et altare incen-
sorum et mensam in templum. Et in-
censum posuerunt super altare et accen-
derunt lucernas que super candelabrum
erant et lucebant in templo. Posuerunt
que super mensam panes et appende-
runt vela: et consummaverunt omnia
opera que fecerant. Et ante matutinum
surrexerunt quinta et vicesima mensis
noni. Hic mensis casleu centesimi et
quadragesimi octavi anni: et obtule-
runt sacrificium secundum legem super al-
tare holocaustorum novum quod fece-
rant secundum tempus. Et secundum
diem in qua contaminaverunt illud
gentes: in ipsa renovatum est in canticis
et cytharis et cyniris. et cymbalis. Et
cecidit omnis populus in faciem. et ad-
oraverunt et benedixerunt in celum eum
qui prosperavit eis. Et fecerunt dedica-
tionem altaris diebus octo: et obtulerunt
holocausta cum leticia et salutaria
laudis. Et ornaverunt faciem templi
coronis aureis et scutulis: et dedicave-
runt portas et pastoforia: et imposue-
runt eis ianuas. Et facta est leticia in
populo magna valde: et aversum est

Et
al' velamina

obprobrium gentium. Et statuit iudas
et fratres eius et universa ecclesia israel ut
agatur dies dedicationis altaris in
temporibus suis ab anno in annum per
dies octo: a quinta et vicesima mensis
casleu cum leticia et gaudio. Et edifica-
verunt in tempore illo montem syon
et per circuitum muros altos et turres
firmas: nequando venirent gentes
et conculcarent eum sicut antea fece-
runt. Et collocavit illic exercitum ut
servarent eum et munivit eum ad
custodiendam bethsuram: ut haberet
populus munitionem contra faciem
idumee. V.

Et factum est ut audierunt
gentes in circuitu quia edifica-
tum est altare et sanctuarium sicut pri-
us: irate sunt valde. Et cogitabant tol-
lere genus iacob qui erant inter eos: et
ceperunt occidere de populo et persequi. Et
debellabat iudas filios esau in idume-
a et eos qui erant in acrabatane quia
circumsedebant israelitas: et percussit
eos plaga magna. Et recordatus est
maliciam filiorum bean. qui erant po-
pulo in laqueum et in scandalum insi-
diantes ei in via: et conclusi sunt ab
eo in turribus. Et applicuit ad eos et
anathematizavit eos et incendit tur-
res eorum igni cum omnibus qui in
eis erant. Et transiit ad filios ammon:
et invenit manum fortem et populum
copiosum et thimotheum ducem ipso-
rum. Et commisit cum eis prelia mul-
ta et contrita sunt in conspectu eorum
et percussit eos. Et cepit iazer civitatem
et filias eius. et reversus est in iudeam.
Et congregate sunt gentes que sunt in
galaad adversus israelitas qui erant in
finibus eorum. ut tollerent eos. Et fuge-
runt in dathemam munitionem. Et
miserunt litteras ad iudam et fratres eius
dicentes. Congregate sunt adversum nos
gentes per circuitum ut auferant nos
et parant venire et occupare munitionem
in quam confugimus. et thi-
motheus est dux exercitus eorum. Nunc
ergo veni et eripe nos de manibus eorum
quia cecidit multitudo de nobis: et
omnes fratres nostri qui erant in locis tubin
interfecti sunt: et captivas abdux-
erunt uxores eorum et natos et spolia ceperunt
et perierunt illic fere mille viros.
ubique

Et adhuc epistole legebantur: et ecce alii
nuncii venerant de galilea conscissis
tunicis nunciantes secundum verba hec
dicentes convenisse adversum se a ptolo
maida et tyro et sydone: et repleta est
omnis galilea alienigenis: ut nos con
sumant. Ut audivit autem iudas et
populus sermones istos: convenit ec
clesia magna cogitare quid facerent
fratribus suis qui in tribulatione erant
et expugnabantur ab eis. Dixitque iudas
symoni fratri suo Elige tibi viros et
vade libera fratres tuos in galilea.
Ego enim et frater meus ionathas ibi
mus in galaaditim. Et reliquit iose
phum filium zacharie et azariam
duces populi cum residuo exercitu in
iudea ad custodiendum: et precepit illis
dicens. Prestote populo huic: et no
lite bellum committere adversus gen
tes donec revertamur. Et dati sunt symo
ni viri tria milia ut iret in galileam
iude autem octo milia in galaaditim.
Et abiit symon in galileam: et commi
sit prelia multa cum gentibus: et con
trite sunt gentes a facie eius: et perse
cutus est eos usque ad portam ptolomai
dis: et ceciderunt de gentibus fere tria
milia virorum: et accepit spolia eorum.
Et assumpsit eos qui erant in ga
lilea et in arbatis cum uxoribus et na
tis et omnibus que erant illis: et adduxit
in iudeam cum letitia magna. Et
iudas machabeus et ionathas et
fratres eius transierunt iordanem: et
abierunt viam trium dierum per deser
tum et occurrerunt eis nabuthei et
susceperunt eos pacifice et narraverunt
eis omnia que acciderunt fra
tribus eorum in galaaditide et
quia multi ex eis comprehensi sunt
in barasa et bosor et in alimis et
in casfor et mageth et carnaim. Hec
omnes civitates munite et magne:
sed et in ceteris civitatibus galaaditidis
tenentur comprehensi. Et in crasti
num constituerunt admovere ex
ercitum civitatibus his: et comprehen
dere et tollere eos in una die. Et
convertit iudas et exercitus eius vi
am in deserto bosor repente: et occu
pavit civitatem. Et occidit omnem
masculum in ore gladii: et accepit
omnia spolia eorum et succendit

eam igni. Et surrexerunt inde nocte et
ibant usque ad munitionem. Et factum
est diluculo cum elevassent oculos
suos: et ecce populus multus cuius non
erat numerus portantes scalas et ma
chinas ut comprehenderent munitio
nem et expugnarent eos. Et vidit iu
das quia cepit bellum: et clamor bel
li ascendit ad celum sicut tuba et cla
mor magnus de civitate: et dixit exer
citui suo. Pugnate hodie pro fratribus ve
stris. Et venit tribus ordinibus post eos
et exclamaverunt tubis: et clamave
runt in oratione. Et cognoverunt cas
tra timothei quia machabeus est: et
refugerunt a facie eius. Et percusserunt
eos plaga magna: et ceciderunt ex
eis in illa die fere octo milia virorum
Et divertit iudas in maspha et expug
navit et cepit eam. Et occidit omnem
masculum eius et sumpsit spolia eius
et succendit eam igni. Inde perexit et ce
pit casbon et mageth et bosor: et reliquas
civitates galaaditidis. Post hec autem
verba congregavit timotheus exercitum
alium et castra posuit contra raphon trans
torrentem. Et misit iudas speculari ex
ercitum: et renuntiaverunt ei dicentes
quia convenerunt ad eum omnes gen
tes que in circuitu nostro sunt et exercitus
multus nimis: et arabas conduxerunt
in auxilium sibi: et castra posuerunt
trans torrentem parati ad te venire in
prelium. Et abiit iudas obviam illis
et ait timotheus principibus exercitus
sui: ad torrentem aque et si tran — cum appropiaverit iudas et exercitus
sierit ad nos prior non poterimus sus
tinere eum: quia potens poterit adver
sum nos. Si vero timuerit transire et
posuerit castra citra flumen transfretem
ad eos et poterimus adversus illum.
Ut autem appropinquavit iudas ad
torrentem aque: statuit scribas popu
li secus torrentem et mandavit eis di
cens. Neminem hominum reliquer
itis: sed veniant omnes in prelium
Et transfretaverunt ad illos prior et om
nis populus post eum: et contrite sunt
ante faciem eorum omnes gentes et
proiecerunt arma sua: et fugerunt ad fa
num quod est in carnaim. Et occupavit — al' erat
ipsam civitatem: et fanum succendit
igni cum omnibus qui erant in ipso et
oppressa est carnaim et non potuit sus

tinere contra faciem iude. Et congrega
uit iudas uniuersos israelitas. qui erant
in galaaditide a minimo usque ad max
imum: et uxores eorum et natos et exer
citum magnum ualde ut uenirent in
terram iude. Et uenerunt usque effron.
Et hec ciuitas magna in ingressu po
sita munita ualde. Et non erat decli
nare ab ea ad dexteram uel a sinistra sed
per mediam iter erat. Et incluserunt se
qui erant in ciuitate: et obstruxerunt
portas lapidibus. Et misit ad eos iudas
uerbis pacificis dicens. Transeamus per
nr vñ terram uestram ut eamus in terram
uestram. Et nemo uobis nocebit; tantum
pedibus transibimus. Et nolebant eis ap
erire. Et precepit iudas predicare in castris
ut applicarent unusquisque in quo erat
loco. Et applicuerunt se uiri uirtutis et
oppugnauit ciuitatem illam tota nocte
et tota die et tradita est ciuitas in ma
nu eius: et peremerunt omnem mas
culum in ore gladii et eradicauit eam
et accepit spolia eius et transiit per totam
ciuitatem super interfectos. Et trans
gressi sunt iordanem in campo mag
faciē no contra bethsan. Et erat iudas con
gregans extremos et exhortabatur po
pulum per totam uiam: donec uene
runt in terram iuda. Et ascenderunt
in montem syon cum letitia et gaudio
et obtulerunt holocausta quod nemo
ex eis cecidisset donec reuerterentur in pa
ce. Et in diebus quibus erat iudas et iona
tas in terra galaad et symon frater
eius in galilea contra faciem ptolomai
dis audiuit iosephus zacharie filius
et azarias princeps uirtutis res bene
gestas et prelia que facta sunt: et dix
it faciamus et ipsi nobis nomen et ea
mus pugnare aduersum gentes que in
circuitu nostro sunt. Et precepit his qui
erant in exercitu suo et abierunt iam
niam et exiuit gorgias de ciuitate et
uiri eius obuiam illi in pugnam. Et
fugati sunt iosephus et azarias usque
in fines iudee. Et ceciderunt illa die de
populo israel ad duo milia uiri. Et
facta est plaga magna in populo
quia non audierunt iudam et fratres
eius: existimantes se fortiter facturos.
Ipsi autem non erant de semine uiro
rum illorum: per quos salus facta est
in israel. Et uiri iuda magnificati sunt
ualde in conspectu omnis israel et gen
tium omnium ubi audiebatur nomen
eorum: et conuenerunt ad eos fausta accla
mantes. Et exiuit iudas et fratres eius
et expugnabant filios esau in terra que
ad austrum est: et percussit chebron et filias
eius et muros eius et turres succendit
in circuitu. Et mouit castra ut iret in
terram alienigenarum: et perambulabat
samariam. In illa die ceciderunt sacer
dotes in bello dum uolunt fortiter facere
dum sine consilio exeunt in prelium.
Et declinauit iudas in azotum in terram
alienigenarum et diruit aras eorum et
sculptilia deorum ipsorum succendit igni:
et cepit spolia ciuitatum et reuersus est
in terram iuda. VI.
Et rex antiochus perambulabat
superiores regiones: et audiuit
esse ciuitatem elymaidem in perside no
bilissimam et copiosam in auro et ar
gento templumque in ea locuples ual
de: et illic uelamina aurea et lorice
et scuta que reliquit alexander philippi
rex macedo qui regnauit primus
in grecia: et uenit et querebat capere
ciuitatem et predari eam et non potuit:
quoniam innotuit sermo his qui
erant in ciuitate et insurrexerunt in
prelium et fugit inde et abiit cum tris
titia magna: et reuersus est babyloniam.
Et uenit qui nuntiaret ei in perside quia
fugata sunt castra que erant in terra
iuda: et quia abiit lysias cum uirtu
te forti in primis et fugatus est a fa
cie iudeorum. et inualuerunt armis
et uiribus et spoliis multis que cepe
runt de castris que exciderunt et que
diruerunt abhominationem quam
edificauerant super altare quod erat
in ierusalem et sanctificationem sicut pri
us circumdederunt muris excelsis
sed et bethsuram ciuitatem suam.
Et factum est ut audiuit rex sermo
nes istos expauit et commotus est
ualde et decidit in lectum: et incidit
in languorem pre tristitia: quia non
est factum sicut cogitabat et erat illic
dies multos: quia renouata est in
eo tristitia magna: et arbitratus est
se mori et uocauit omnes amicos
suos et dixit illis. Recessit somnus
ab oculis meis: et concidi et corrui
corde pre sollicitudine: et dixi in corde

meo. In quantum tribulationem deve
ni et in quos fluctus tristicie in qua
nunc sum: quia iocundus eram et dilec
tus in potestate mea. Nunc ergo remi
niscor malorum que feci in ierusalem: unde
abstuli omnia spolia argentea et aure
a que erant in ea: et misi auferri habi
tantes iudeam sine causa. Cognovi er
go quia propterea invenerunt me ma
la ista: et ecce pereo tristicia magna in
terra aliena. Et vocavit philippum unum
de amicis suis: et preposuit eum super
universum regnum suum. Et dedit ei
diadema et stolam suam et anulum
ut adduceret antiochum filium suum
et nutriret eum et regnaret. Et mor
tuus est illic antiochus rex: anno cen
tesimo quadragesimo et nono. Et cog
novit lysias quoniam mortuus est
rex: et constituit regnare antiochum
filium eius quem nutrivit adolescen
tem: et vocavit nomen eius eupator.
Et hi qui erant in arce concluserant
israel in circuitu sanctorum: et quere
bant mala eis semper ad firmamentum
gentium. Et cogitavit iudas disperde
re eos: et convocavit universum populum
ut obsiderent eos et convenerunt simul
et obsederunt eos anno centesimo quin
quagesimo et fecerunt balistas et ma
chinas et exierunt quidam ex his qui ob
sidebantur et adiunxerunt se illis ali
qui impii ex israel: et abierunt ad
regem et dixerunt Quousque non facis
iudicium: et vindicas fratres nostros
Nos decrevimus servire patri tuo et am
bulare in preceptis eius. et obsequi edic
tis eius et filii populi nostri propter hoc
alienabant se a nobis Et quicumque
inveniebantur ex nobis interficiebantur
et hereditates nostre diripiebantur
et non ad nos tantum extenderunt
manum: sed et in omnes fines nostros
et ecce applicuerunt hodie ad arcem in
ierusalem occupare eam: et munitionem
bethsuram munierunt: et nisi preveni
eris eos velocius maiora quam hec
facient nec poteris eos obtinere. Et i
ratus est rex ut audivit: et convoca
vit omnes amicos suos et principes
exercitus sui et eos qui super equites
erant Sed et de regnis aliis et de in
sulis maritimis venerunt ad eum
exercitus conducticius et erat numer

us exercitus eius centum milia peditum et
viginti milia equitum: et elephanti
.xxxii. docti ad prelium et venerunt per
ydumeam et applicuerunt ad bethsuram
et pugnaverunt dies multos. Et fece
runt machinas et exierunt et succen
derunt eas igni: et pugnaverunt vi
riliter. Et recessit iudas ab arce. et mo
vit castra ad bethzacharam contra castra
regis. Et surrexit rex ante lucem: et conci
tavit exercitum suum in impetum contra viam
bethzacharam. Et comparaverunt se exer
citus in prelium et tubis cecinerunt: et
elephantis ostenderunt sanguinem u
ve et mori ad acuendos eos in prelium
et diviserunt bestias per legiones: et asti
terunt singulis elephantis mille viri
in loricis concatenatis et galee eree in
capitibus eorum: et quingenti equites
ordinati unicuique bestie electi erant. Hi
ante tempus ubicumque erat bestia
ibi erant et quocumque ibat ibant: et non
discedebant ab ea Sed et turres ligneas
super eos firme protegentes super sin
gulas bestias: et super eas machine Et
super singulas viri virtutis .xxxii. qui
pugnabant desuper: et intus magister
bestie Et residuum equitum hinc et
inde statuit in duas partes tubis exer
citum commovere: et urgere conclu
satos in legionibus eius. et ut refulsit
sol in clipeos aureos et ereos et resplen
duerunt montes sicut lampades ignis. Et dis
tincta est pars exercitus regis per mon
tes excelsos et alii per loca humilia: et
ibant caute et ordinate et commoveban
tur omnes inhabitantes terram a vo
ce multitudinis eorum et incessu turbe
et collisione armorum erat enim exer
citus magnus valde et fortis: et ap
propiavit iudas et exercitus eius in
prelium et ceciderunt de exercitu regis
sexcenti viri et vidit eleazar filius
saura unam de bestiis loricatam loricis
regis et erat eminens super ceteras
bestias: et visum est ei quod in ea esset
rex: et dedit se periculo ut liberaret po
pulum suum et adquireret sibi no
men eternum et cucurrit ad eam
audacter in medio legionis interficiens
a dextris et a sinistris: et cadebant ab
eo huc et illuc. Et ivit sub pedes elephan
tis. et supposuit se ei et occidit eam: et
cecidit in terra super ipsum et mortuus

^ uit

^ aduersus machinas

est illic. et uidentes uirtutem regis et
impetum exercitus eius: diuerterunt se ab
eis. Castra autem regis: ascenderunt con
tra eos in ierlm. Et applicuit castra rex
ad iudeam et montem syon: et fecit pacem
cum hys qui erant in bethsura. Et
exierunt de ciuitate quia non erant
eis ibi alimenta conclusis quia sabbata
erant terre et comprehendit rex beth
suram: et constituit illic custodiam ser
uare eam. et conuertit castra ad locum
sanctificationis dies multos: et statuit
illic balistas et machinas et ignis iacu
la et tormenta ad lapides iactandos: et
spicula et scorpios ad mittendas sagittas
et fundibula. Fecerunt autem et ipsi ma
chinas eorum: et pugnauerunt dies
multos. Esce autem. non erant in ciui
tate: eo quod .vij. annus esset. Et qui re
manserunt in iudea de gentibus consump
serant reliquias eorum que reposite fu
erant. Et remanserunt in sanctis uiri
pauci quoniam obtinuerat eos fames.
et dispersi sunt unusquisque in locum
suum. Et audiuit lysias quod philippus
quem constituerat rex antiochus cum
adhuc uiueret ut nutriret antiochum
filium suum ut regnaret reuersus es
set a perside et media et exercitus qui a
bierat cum ipso: et quia querit suscipe
re regni negocia festinauit ire et dicere
ad regem et duces exercitus. Deficimus
cotidie et esca nobis modica est et locus
quem obsidemus est munitus: et in
cumbit nobis ordinare de regno. Nunc
itaque demus dextras hominibus istis et
faciamus cum illis pacem et cum om
ni gente eorum et constituamus illis
ut ambulent in legittimis suis sicut
prius. propter legittima enim ipsorum
que despeximus irati sunt: et fecerunt
omnia hec. Et placuit sermo in conspec
tu regis et principum: et misit ad eos
pacem facere: et receperunt illam. Et
iurauit illis rex et principes et exierunt
de munitione. Et intrauit rex mon
tem syon: et uidit munitionem loci:
Et rupit cicius iuramentum quod
iurauit: et mandauit destruere mu
rum in gyro. Et discessit festinanter
et reuersus est antiochiam. Et inuenit
philippum dominantem ciuitati:
et pugnauit aduersus eum et in oc
cupauit ciuitatem. · VII ·

Anno centesimo quinquagesimo
et primo exiuit demetrius seleu
ci filius ab urbe roma: et ascendit cum
paucis uiris in ciuitatem maritimam
et regnauit illic. et factum est ut ingre
sus est in domum regni patrum suorum
comprehendit exercitus antiochum
et lysiam ut adduceret eos ad eum: et
res ei innotuit et ait. Nolite michi os
tendere faciem eorum et occidit eos exer
citus Et sedit demetrius super sedem regni
sui. Et uenerunt ad eum uiri iniqui
et impij ex israel et alchimus dux e
orum qui uolebat fieri sacerdos: et ac
cusauerunt populum apud regem
dicentes: Perdidit iudas et fratres eius
omnes amicos tuos: et nos disper
didit de terra nostra. Nunc ergo mitte
uirum cui credis: ut eat et uideat
exterminium omne quod fecit nobis
et regionibus regis: et puniat omnes
amicos eius et adiutores eorum et
elegit rex ex amicis suis bacchidem
qui dominabatur trans flumen
magnum in regno et fidelem regi
et misit eum, et alchimum impium
constituit in sacerdocio et mandauit
ut ei facere ultionem in filios israel
Et surrexerunt et uenerunt cum ex
ercitu magno in terram iuda et mi
serunt nuncios: et locuti sunt ad iu
dam et fratres eius uerbis pacificis in
dolo: et non intenderunt sermonibus
eorum. Viderunt enim quia uenerunt
cum exercitu magno et conuenerunt
ad alchimum et bacchidem congre
gacio scribarum requirere que iusta
sunt: et primi assidei qui erant in
filijs israel et exquirebant pacem ab
eis. Dixerunt enim. homo sacerdos de
semine aaron uenit: non decipiet
nos. Et locutus est cum eis uerba pa
cifica et iurauit illis dicens. Non in
feremus nobis malum neque ami
cis uestris et crediderunt ei et comprehen
dit ex eis .xl. uiros: et occidit
in una die secundum uerbum quod
scriptum est. Carnes sanctorum
tuorum et sanguinem ipsorum ef
fuderunt in circuitu ierlm et non
erat qui sepeliret et incubuit timor
et tremor in omnem populum:
quia dixerunt non est ueritas in
eis et iudicium. Transgressi sunt

eni constitutum: et iusiurandum quod
iuraverunt. Et movit bachides castra
ab ierusalem: et applicuit in bethzecha. Et
misit et comprehendit multos ex eis
qui a se refugerant: et quosdam de po
pulo mactavit et in puteum mag
num proiecit et commisit regionem
alchimo: et reliquit cum eo auxilium
in adiutorium ipsi et abiit bachides
ad regem et satis agebat alchimus
pro principatu sacerdotii sui. Et con
venerunt ad eum omnes qui pertur
babant populum suum: et obtinue
runt terram iuda: et fecerunt plagam
magnam in israel. Et vidit iudas
omnia mala que fecit alchimus et
qui cum eo erant in filios israel plus
multo quam gentes et exiit in om
nes fines iudee in circuitu et fecit vin
dictam in viros desertores et cessave
runt ultra exire in regionem. Vidit
autem alchimus quod prevaluit
iudas et qui cum eo erant: et cognovit
quia non potest sustinere eos. Et re
gressus est ad regem: et accusavit
eos multis criminibus. et misit rex
nichanorem unum ex principibus su
is nobilioribus qui erat inimicitias
exercens contra israel et mandavit
evertere populum. Et venit nicha
nor in ierusalem cum exercitu magno et
misit ad iudam et ad fratres eius cum
dolo verbis pacificis dicens. Non sit
pugna inter me et vos veniam cum
paucis viris et videam facies vestras
cum pace et venit ad iudam et salu
taverunt se invicem pacifice: et host
es parati erant rapere iudam. Et
innotuit sermo iude quoniam cum
dolo venerat ad eum: et conterritus est
ab eo: et amplius noluit videre faciem
eius. Et cognovit nichanor quoniam
denudatum est consilium eius: et ex
ivit obviam iude in pugnam iuxta
capharsalama. Et ceciderunt de ex
ercitu nichanoris fere quinque milia
virorum: et fugerunt in civitatem david
Et post hec verba: ascendit nichanor
in montem syon Et exierunt de sacer
dotibus populi salutare eum in pa
ce et demonstrare ei holocaustomata
que offerebantur pro rege Et ir
ridens sprevit eos. et polluit et locutus

est superbe et iuravit cum ira dicens.
Nisi traditus fuerit iudas et exercitus
eius in manus meas: continuo cum re
gressus fuero in pace. succendam domum
istam. Et exiit cum ira magna. Et intrave
runt sacerdotes et steterunt ante faciem
altaris et templi. et flentes dixerunt.
Tu elegisti domum istam domine ad
invocandum nomen tuum in ea ut
esset domus orationis et obsecratio
nis populo tuo: Fac vindictam in
homine isto et exercitu eius: et cadant
gladio. Memento blasphemias eorum
et ne dederis eis ut permaneant. et exiit
nichanor ab ierusalem. et castra applicuit
ad bethoron: et occurrit illi exercitus sy
rie Et iudas applicuit in adarsa cum
tribus milibus viris. Et oravit iudas et
dixit. Qui missi erant a rege senna
cherib domine quia blasphemaverunt
te: exiit angelus et percussit ex eis. clxxxv.
milia Sic contere exercitum istum
in conspectu nostro hodie et sciant ceteri
quia male locutus est super sancta tua.
et iudica illum secundum maliciam
illius Et commiserunt exercitus pre
lium tercia decima die mensis adar.
et contrita sunt castra nichanoris:
et cecidit ipse primus in prelio. Ut
vidit autem exercitus eius quia cecidit
nichanor: proiecerunt arma sua et fu
gerunt. Et persecuti sunt eos via diei
unius: ab adazer usque quo veniatur
gazara Et tubis cecinerunt post eos.
cum significationibus: et exierunt de
omnibus castellis iudee in circuitu et
ventilabant eos cornibus. Et converte
bantur iterum ad eos: et ceciderunt
omnes gladio: et non est relictus ex
eis nec unus et acceperunt spolia eorum
in predam et caput nichanoris ampu
taverunt et dexteram eius quam ex
tenderat superbe: et attulerunt et sus
penderunt contra ierusalem Et letatus est
populus valde: et egerunt diem illam
in leticia magna. Et constituit agi
omnibus annis diem istam tercia de
cima die mensis adar et siluit terra
iuda paucos dies. viii.

VIII

Et audivit iudas nomen ro
manorum quia sunt poten
tes viribus et adquiescunt accesserunt ad omnia que postulabantur ab eis et qui
ad eos statuerunt cum eis amicicias

as et quia sunt potentes viribus et audie
runt prelia eorum et virtutes bonas
quas faciunt in galatia. quia obtinu
erunt eos et duxerunt sub tributum
et quanta fecerunt in regione hispani
e et quod in potestatem redegerunt me
talla argenti et auri que illic sunt: et
possederunt omnem locum consilio su
al' patientia o sapientia et loca que longe valde e
rant ab eis: et reges qui supervenerant
illis ab extremis terre contriverunt
et percusserunt eos plaga magna cete
ri autem dant eis tributum omnibus
al' annis armis. et philippum et persen cetheorum
regem et ceteros qui adversus eos ar
ma tulerunt contriverunt in bello. et
obtinuerunt eos: et antiochum mag
num regem asie qui eis pugnam in
equitatu et curribus et tulerat habens. cxx. elefantos et exer
citum magnum valde contritum ~~ex~~
~~dixerunt~~ ab eis. et quia ceperunt eum
vivum et statuerunt ei ut daret ipse et
qui regnarent post eum tributum
magnum et daret obsides et constitu
tum: et regionem indorum et lydos
et medos ~~expulerunt~~ de optimis re
gionibus eorum: et acceptas eas ab
illis dederunt eumeni regi. quia qui
erant apud elladam voluerunt ire et
tollere eos. et innotuit sermo his et
miserunt ad eos ducem unum et pug
naverunt contra illos et ceciderunt
ex eis multi et captivas duxerunt ux
ores eorum et filios et diripuerunt eos
et terram eorum possederunt: et des
truxerunt muros eorum et in servitu
tem illos redegerunt usque in hunc diem
Et residua regna et insulas que ali
quando restiterant illis exterminave
runt et in potestatem redegerunt. Cum
amicis autem suis et qui in ipsis requiem
habebant conservaverunt amicitiam
et obtinuerunt regna que erant prox
ima et que longe quia quicumque au
diebant nomen eorum timebant eos
Quibus vero vellent auxilio esse ut reg
narent regnabant quos autem vellent
regno deturbabant et exaltati sunt val
VIII de. Et in omnibus istis nemo portabat
diadema nec induebatur purpura
ut magnificaretur in ea et quia curi
am fecerunt sibi et cotidie consulebant
trecentos viginti consilium agentes

semper de multitudine ut que digna sunt
gerant. Et committunt uni homini ma
gistratum suum per singulos annos do
minari universe terre sue et omnes obedi
unt uni. et non est invidia neque zelus
inter eos. Et elegit iudas eupolemum
filium iohannis filii iacob et iasonem
filium eleazari et misit eos romam con
stituere cum illis amicitiam et societatem
et ~~auxilia ad pugnandum~~. ut auferr
ent ab eis iugum grecorum. quia
viderunt quod in servitutem premerent
regnum israel. Et abierunt romam
viam multam valde et introierunt
curiam et dixerunt. Judas machabeus
et fratres eius et populus iudeorum mise
runt nos ad vos statuere vobiscum
societatem et pacem et conscribi nos so
cios et amicos vestros. Et placuit sermo
in conspectu eorum. Et hoc rescriptum
est quod rescripserunt in tabulis ereis
et miserunt in ierusalem ut esset apud eos ibi
memoriale pacis et societatis. Bene sit ro
manis et genti iudeorum in mari et
in terra in eternum gladiusque et hostis
procul sit ab eis. Quod si institerit
bellum romanis prius aut omnibus
sociis eorum in omni dominatione eo
rum auxilium feret gens iudeorum pro ut
tempus dictaverit corde pleno. Et pre
liantibus non dabunt neque subministra
bunt triticum. arma pecuniam naves
sicut placuit romanis et custodient
mandata eorum nihil ab eis accipi
entes. Similiter autem et si genti iu
deorum prius acciderit bellum: adiu
vabunt romani ex animo pro ut eis
tempus permiserit. et adiuvantibus non da
bitur triticum. arma pecunia naves
sicut placuit romanis et custodient
mandata eorum absque dolo. Secundum
hec verba ita constituerunt romani popu
lo iudeorum. Quod si post hec verba hii
aut illi addere vel demere aliquid ad hec
voluerint facient ex proposito suo. Et
quecumque addiderint vel dempserint
rata erunt. Sed et de malis que deme
trius rex in eos fecit scripsimus ei di
centes. Quare gravasti iugum tuum
super amicos nostros et socios iudeos.
Si ergo iterum adierint nos adversum
te: faciemus illis iudicium et pugnabi
mus tecum terra marique. IX.

Interea ubi audiuit demetrius quod cecidit
nicanor et exercitus eius in prelio: ap
posuit bachidem et alchimum rursum
mittere in iudeam et dextrum cornu
cum illis. Et abierunt uiam que ducit
in galgala et castra posuerunt in ma
saloth que est in arbelis. et occupauerunt
eam et peremerunt animas hominum
multas. Et in mense primo anni cen
tesimi et quinquagesimi et secundi:
applicuerunt exercitum ad ierusalem et
surrexerunt et abierunt in beream .xx.
milia uirorum et duo milia equitum
Et iudas castra posuerat in laisa et
tria milia uiri cum eo electi. Et uide
runt multitudinem exercitus quia
multi sunt: et timuerunt ualde. Et
multi subtraxerunt se de castris et non
remanserunt ex eis nisi octingenti ui
ri. Et uidit iudas quod defluxit exercitus
suus et bellum perurgebat eum et confrac
tus est corde quia non habebat tempus
congregandi eos et dissolutus est. Et
dixit hys qui residui erant. Surgamus
et eamus ad aduersarios nostros si po
terimus pugnare aduersus eos. et aue
tebant eum dicentes. Non poterimus
sed liberemus animas nostras modo et
reuertamur ad fratres nostros et tunc pug
nabimus aduersus eos. Nos autem pau
ci sumus. Et ait iudas. Absit istam rem
facere ut fugiamus ab eis. Et si appro
piauit tempus nostrum moriamur
in uirtute propter fratres nostros et non
inferamus crimen glorie nostre. Et mo
uit exercitus de castris et steterunt illis
obuiam. Et diuisi sunt equites in du
as partes et fundibalarii et sagittarii
psilant exercitum et primi certaminis
omnes potentes. Bachides autem erat
in dextero cornu. Et proximauit
legio ex duabus partibus et clamabant
tubis. Exclamauerunt autem et hii qui
erant ex parte iude etiam ipsi et com
mota est terra a uoce exercituum. Et
commissum est prelium a mane usque
ad uesperam. Et uidit iudas quod firmior
est pars exercitus bachidis in dextris
et conuenerunt cum ipso omnes con
stantes corde. et contrita est dextera pars
ab eis et persecutus est eos usque ad montem
azoti. Et qui in sinistro cornu erant ui
derunt quod contritum est dextrum cornu

et secuti sunt post iudam et eos qui cum
ipso erant a tergo. Et ingrauatum est prelium
et ceciderunt uulnerati multi ex hys et ex
illis et iudas cecidit et ceteri fugerunt. Et Nota de morte iude
ionathas et symon tulerunt iudam fra
trem suum et sepelierunt eum in sepul
cro patrum suorum in ciuitate modin
Et fleuerunt illum et planxerunt omnis
populus israel planctu magno et luge
bant dies multos et dixerunt. Quomodo
cecidit potens qui saluum faciebat israel
Et cetera uerba iude et bellorum et uirtu
tum quas fecit et magnitudinis eius
non sunt descripta. multa enim erant ual
de. Et factum est. Post obitum iude emer
serunt iniqui in omnibus finibus israel
et exorti sunt omnes qui operabantur
iniquitatem. In diebus illis facta est fames
magna ualde et tradidit se bachidi om
nis regio eorum cum ipsis. Et elegit ba
chides impios uiros et constituit eos
dominos regionis. Et exquirebant et
perscrutabantur amicos iude et adduce
bant eos ad bachidem et uindicabat in
illos et illudebat. Et facta est tribulatio
magna in israel qualis non fuit die
ex qua non est uisus propheta in israel
Et congregati sunt omnes amici iude
et dixerunt ionathe. Ex quo frater tuus
iudas defunctus est uir similis ei non
est qui exeat contra inimicos et bachi
dem et eos qui inimici sunt gentis
nostre. Nunc itaque te elegimus hodie esse
pro eo nobis in principem et ducem ad
bellandum bellum nostrum. Et suscepit
ionathas tempore illo principatum
et surrexit loco iude fratris sui. Et cogno
uit bachides et querebat eum occidere
Et cognouit ionathas et symon et frater
eius et omnes qui cum eo erant. et fuge
runt in desertum thecue. et consederunt
ad aquam lacus asphar. Et cognouit
bachides et die sabbatorum uenit ipse et
omnis exercitus eius transiordanem
et misit fratrem suum ducem populi et
rogauit nabutheos amicos suos ut
commendaret illis apparatum suum
qui erat copiosus. Et exierunt filii
iambri ex madaba et comprehenderunt al' zambri
iohannem et omnia que habebat
et abierunt habentes ea. Post hec uer
ba renuntiatum est ionathe et sy
moni fratri eius quia filii iambri fa

al' in medaba

ciunt nuptias magnas et ducunt sponsam ex
nadaba filiam unius ex magnis prin
cipibus chanaam cum ambitione magna.
Et recordati sunt sanguinis iohannis
fratris sui et ascenderunt et absconderunt se
sub tegumento montis. Et levaverunt
oculos suos et viderunt et ecce tumultus
et apparatus multus et sponsus processit
et amici eius et fratres eius obviam illis
cum tympanis et musicis et armis mul
tis. Et surrexerunt ad eos ex insidiis et
occiderunt eos. et ceciderunt multi vul
nerati et residui fugerunt in montes
et acceperunt omnia spolia eorum. Et
conversae sunt nuptiae in luctum et vox
musicorum ipsorum in lamentum. Et vin
dicaverunt vindictam sanguinis fratris
sui et reversi sunt ad ripam iordanis. Et
audivit bachides et venit die sabbatorum
usque ad oram iordanis in virtute multa.
Et dixit ad suos ionathas. Surgamus
et pugnemus contra inimicos nostros
non est enim hodie sicut heri et nudius
tertius. Ecce enim bellum ex adverso aqua
vero iordanis hinc et inde et ripae et pa
ludes et saltus et non est locus divertendi.
Nunc autem clamate in caelum ut
liberemini de manu inimicorum vestro
rum. Et commissum est bellum. Et ex
tendit ionathas manum suam percutere
bachidem et divertit ab eo retro. Et dissi
luit ionathas et qui cum eo erant in
iordanem et transnataverunt ad eos
iordanem. Et ceciderunt de parte bachi
dis die illa mille viri. Et reversi sunt
in ierusalem et aedificaverunt civitates mu
nitas in iudea. munitionem quae erat
in iericho et in ammaum et in bethoron
et in bethel et in tamnatha . et phara.
et thopos muris excelsis et portis et seris.
Et posuit custodiam in eis ut inimicitias
exercerent in israel. Et munivit
civitatem bethsuram et gazaram et ar
cem et posuit in eis auxilia et apparatum
escarum. Et accepit filios principum re
gionis obsides et posuit eos in arce in
ierusalem in custodia. Et anno .c.l.iii. mense
secundo praecepit alchimus destrui
muros domus sanctae interioris. et des
trui opera prophetarum. Et coepit destru
ere. In tempore illo percussus est alchimus
et impedita sunt opera illius et obclu
sum est os eius et dissolutus est paralysi

nec ultra potuit loqui verbum et mandare
de domo sua. Et mortuus est alchimus
in tempore illo cum tormento magno.
Et vidit bachides quod mortuus est alchi
mus et reversus est ad regem et siluit
terra annis duobus. Et cogitaverunt omnes
iniqui dicentes Ecce ionathas et qui
cum eo sunt in silentio habitant confiden
tes. Nunc ergo adducamus bachidem
et comprehendet eos omnes in una noc
te. Et abierunt et consilium ei dederunt.
Et surrexit ut veniret cum exercitu mul
to. Et misit occulte epistolas sociis suis
qui erant in iudea ut comprehenderent
ionathan et eos qui cum eo erant sed
non potuerunt quia innotuit eis consi
lium eorum. Et apprehendit de viris re
gionis qui principes erant malitiae .l.
viros. et occidit eos. Et secessit ionathas
et symon et qui cum eo erant in bethbe
san quae est in deserto. et struxit diruta
eius et firmaverunt eam. Et agnovit
bachides et congregavit universam mul
titudinem suam et his qui de iudea
erant denuntiavit. Et venit et castra
posuit super bethbesen et oppugnavit eam
dies multos et fecit machinas. Et re
liquit ionathas simonem fratrem suum
in civitate et exiit in regionem et ve
nit cum numero et percussit odaren et
fratres eius et filios phaseron in taber
naculo ipsorum et coepit caedere et crescere in
virtutibus. Symon vero et qui cum eo
erant exierunt de civitate. et succenderunt
machinas. et pugnaverunt contra ba
chidem. Et contritus est ab eis et afflixe
runt eum valde quoniam consilium
eius. et accessus eius erat inanis. Et iratus
contra viros iniquos qui consilium
dederant ut veniret in regionem ipsorum
multos ex eis occidit. Ipse autem cogita
vit cum reliquis abire in regionem suam.
Et agnovit ionathas. et misit ad eum
legatos componere cum ipso pacem et
reddere ei captivitatem. Et libenter ac
cepit. et fecit secundum verba eius et
iuravit nichil se ei facturum malis
omnibus diebus vitae eius. Et reddidit ei cap
tivitatem quam prius erat praedatus
de terra iuda et conversus abiit in
terram suam et non apposuit amplius ve
nire in fines eius et cessavit gladius
ex israel. Et habitavit ionathas in

machmas et cepit ionathas ibi iudicare
populum. et exterminavit impios ex
israel. X.
Et anno .c.lx. ascendit alexander
antiochi filius qui cognominatus est
nobilis. et occupavit ptholomaidam. Et
receperunt eum et regnavit illic. Et au-
divit demetrius rex et congregavit exer-
citum valde copiosum et exivit obviam il-
li in prelium. Et misit demetrius ad io-
natham epistolam verbis pacificis ut
magnificaret eum. Dixit enim. Anticipe-
mus pacem facere cum eo priusquam
faciat cum alexandro adversum nos. Re-
cordabitur enim omnium malorum que fe-
cimus in eum et in fratrem eius et in gente-
m eius. Et dedit ei potestatem congregandi
exercitum et fabricare arma et esse ipsum
socium eius et obsides qui erant in arce
iussit tradi ei. Et venit ionathas in ieru-
salem et legit epistolas in auditu omnis po-
puli et eorum qui erant in arce. Et ti-
muerunt timore magno quoniam
audierunt quod dedit ei rex potestatem con-
gregandi exercitum. Et tradita sunt io-
nathe obsides et reddidit eos parentibus
suis. Et habitavit ionathas in ierusalem
et cepit edificare et innovare civitatem.
Et dixit facientibus opera ut extruerent
muros et montem syon in circuitu lapi-
dibus quadratis ad munitionem et ita
fecerunt. Et fugerunt alienigene qui
erant in munitionibus quas edificaverat
bachides et reliquit unusquisque locum
suum et abiit in terram suam. Tantum in
bethsura remanserant aliqui ex his qui
reliquerant legem et precepta dei. erat
enim hec eis ad refugium. Et audivit alex-
ander rex promissa que promisit demetri-
us ionathe. et narraverunt ei prelia et
virtutes quas ipse fecit et fratres eius et la-
bores quos laboraverunt. et ait. Numquid
inveniemus aliquem virum talem? Et
nunc faciamus eum amicum et socium
nostrum. Et scripsit epistolam et misit ei secundum
verba hec dicens. Rex alexander fratri io-
nathe salutem. Audivimus de te quod
vir potens sis viribus et aptus es ut sis
amicus noster. Et nunc constituimus te
hodie summum sacerdotem gentis tue
et ut amicus regis voceris et misit ei
purpuram et coronam auream ut que
nostra sunt sentias nobiscum et conserves

amicitias ad nos. et induit se ionathas
stola sancta septimo mense anno .c.lx. in
die sollempni scenophegie. Congregavit
exercitum et fecit arma copiosa. Et audivit
demetrius verba ista. et contristatus est nimis
et ait. Quid hoc fecimus quod preoccupavit
nos alexander apprehendere amicitiam iudeorum
ad munimen suum. Scribam et ego illis verba depre-
catoria et dignitates et dona: ut sint mecum in
adiutorio. et scripsit eis in hec verba. Rex de-
metrius genti iudeorum salutem. Quoniam
servastis ad nos pactum et mansistis in
amicitia nostra: et non accessistis ad ini-
micos nostros. Audivimus et gavisi sumus.
et nunc perseverate adhuc conservare ad nos
fidem. et retribuemus vobis bona pro his que
fecistis nobiscum. et remittemus vobis prestatio-
nes multas. et dabimus vobis donationes
et nunc absolvo vos et omnes iudeos a tri-
butis: et pretia salis indulgeo. et coronas
remitto et tertias seminis et dimidiam
partem fructus ligni quod est portionis mee
relinquo vobis ex hodierno die. et deinceps
ne accipiantur a terra iuda et a tribus civita-
tibus que addite sunt illi. ex samaria et ga-
lilea: ex hodierna die et in totum tempus.
Et ierusalem sit sancta et libera cum finibus
suis: et decime et tributa ipsius sint. Re-
mitto et potestatem arcis que est in ierusalem
et do eam summo sacerdoti: ut constituat in ea
viros quoscumque ipse elegerit qui custodi-
ant eam: et omnem animam iudeorum que
captiva est a terra iuda in omni regno
meo. relinquo liberam gratis: ut omnes a
tributis solvantur. et pecorum suorum. et
omnes dies sollempnes et sabbata et
neomenie et dies decreti et tres dies ante
diem sollempnem. sint dies isti omnes immu-
nitatis et remissionis omnibus iudeis qui
sunt in regno meo. Et nemo habebit po-
testatem agere aliquid et movere nego-
tia adversus aliquem eorum in omni cau-
sa: et ut ascribantur ex iudeis in exercitu
regis ad .xxx. milia virorum: et dabuntur
illis copie ut oportet omnibus exercitibus
regis. et ex ipsis ordinabuntur qui sint in
munitionibus regis magni: et ex his consti-
tuentur super negocia regni que aguntur
ex fide. et principes sint ex eis: et ambulent
legibus suis sicut precepit rex in terra iu-
da: et tres civitates que addite sunt iu-
dee ex regione samarie cum iudea repu-
tentur. ut sint sub uno. et non obediant

Nota secunda epistola demetrii

et tres dies post diem solempnem

alie potestati : nisi summo sacerdoti. pto
lomaidam et confines eius quas dedi
donum sanctis qui sunt in ierlm ad nece
sarios sumptus sanctorum. et ego singu
lis annis dabo. xv. milia siclorum argē
tis: de rationib; regis que me contingunt:
Omne qđ reliquum fuit quod non reddi
derant qui super negocia erant annis
priorib; : et hoc dabunt in opera domus
domus. Et super hec quinq̄ milia siclor
argenti que accipiebant de sanctorum ra
tione p singulos annos : et hec ad sacerdo
tes ptineant qui ministerio funguntur.
Et quicumq; fugerint in templum qđ
est ierosolimis et in omnib; finib; eius
ab noxii regi in omni negotio dimittant
et uniuersa que sunt eis in regno meo libā
habeant et ad edificanda uel restauranda
opera sanctorum sumptus dabuntur de
ratione regis. et ad construendos muros
in iudea ut audiunt autem ionathas
et populus sermones istos : non credide
runt eis nec receperunt eos quia recor
dati sunt malicie magne quā fecerat
in israel : et tribulauerat eos ualde. et
complacuit eis in alexandrum quia ipē
fuerat eis princeps sermonum pacis :
et ipī auxilium ferebant omnib; dieb;.
Et congregauit alexand exercitum magnū
et admouit castra contra demetrium et com
miserunt prelium reges : et fugit exercitus
demetrii et insecutus est eum alexander : et
incubuit super eos. et inualuit prelium
nimis donec occideret sol : et cecidit demetrius
in illa die. Et misit alexand ad ptolomeū
regē egypti legatos secundum hec ūba dicēs
Quoniam regressus sum in regnū meū
et sedi in sede parēm meorum et obtinui
principatum et contriui demetrium et
possedi regionē nrām et commisi cum eo
pugnam et contritus est ipē et castra ei
a nobis : et sedemus in sede regni eius
Et nunc statuamus ad inuicē amicitiā
et da michi filiam tuam uxorem et ego
gener tuus : et dabo tibi dona et dignita
tem et respondit ptolomeus rex dicens
Felix dies in qua reuersus es ad terram
patrum tuorum : et sedisti in sede regni
eorum. Et nunc faciā tibi que scripsisti
sed occurre ptolomaidem ut uideamus nos
inuicem : et spondeam tibi sicut dixisti. et
exiit ptolomeus de egypto ipē et cleopat
filia eius. et uenit ptolomaidē. Anno

Et ad extruendos muros
ierlm et communiendos in
circuitu sumpt9 dabūt
de ratione regis

rex

centesimo. lx. ii. Et occurrit ei alexan
der rex et dedit ei cleopatram filiam suā
et fecit nuptias eius ptolomaide sicut
reges in magna gloria. Et scripsit rex
alexander ionathe ut ueniret obuiam
sibi : et abiit cum gloria ptolomaidē
Et occurrit ibi duob; regibus : et dedit
illis argentum multum et aurum et
dona : et inuenit gratiam in conspectu
eorum : et conuenerunt aduersus eum
uiri pestilentes ex israel uiri iniqui in
terpellantes aduersus eum : et non inten
dit eos ad rex. et iussit spoliari ionathā
uestimentis suis : et indui eum pur
pura : et ita fecerunt. Et collocauit eū
rex sedere secum. Dixitq; principib; Ex
ite cum eo in medium ciuitatis et p
dicate ut nemo interpellet aduersus eū
de ullo negotio : nec quisquā ei molestus
sit de ulla ratione. Et factum est ut ui
derunt qui interpellabant gloriam eius
que predicabatur et opertum eum p
pura : fugerunt omnes. Et magnifi
cauit eum rex : et scripsit eum inter pri
mos amicos et posuit eum ducem
et participem principatus. Et reuersus
ē ionathas in ierlm cum pace et leti
cia. In anno centesimo. lx. quinto :
uenit demetrius filius demetrii a
creta in terram patrum suorum et
audiuit alexander rex : et contristatus
est ualde. et reuersus est antiochiam et
constituit demetrius apollonium qui
preerat celesyrie et congregauit exerci
tum magnum et accessit ad iamniam et
misit ad ionathan summum sacer
dotem dicens. Tu solus resistis nobis
Ego autem factus sum in derisum et
in obprobrium ppterea quia tu potesta
tem exerces aduersum nos in montib;
Nunc ergo si confidis in uirtutib; tu
is descende ad nos in campum : et com
paremus illic inuicem quia mecum
est uirtus bellorum. Interroga et disce
quis sum ego : et ceteri qui auxilio sunt
michi : qui et dicunt quia non potest
stare pes uester ante faciem nrām : quia
bis in fugam conuersi sunt patres tui
in terram suam et nunc quomodo
poteris sustinere equitatum et exer
citum tantum in campo ubi est lapis
neq; saxum neq; locus fugiendi : ut
audiuit autem ionathas sermones

ut apollonii: motus est animo et elegit
decem milia virorum et exiit ab ierusalem:
et occurrit Symon frater eius in ad
iutorium: et applicuerunt castra in iop
pen. Et exclusit eum a civitate quia custo
dia apollonii ioppe erat: et oppugnavit
eam. Et exterriti qui erant intra civitatem
aperuerunt ei. et obtinuit ionathas iop
pen et audivit apollonius et admovit tria
milia equitum et exercitum multum et
abiit azotum tanquam iter faciens: et sta
tim exiit in campum eo quod haberet
multitudinem equitum et confideret
in eis. et insecutus est eum ionathas in
azotum et prelium commiserunt et reli
quit apollonius in castris mille equites
post eos occulte. et cognovit ionatas quoniam
sunt insidie post se et circuierunt castra
eius: et iecerunt iacula in populum a
mane usque ad vesperam. Populus autem
stabat sicut preceperat ionatas et laboraverunt
equi eorum. Et eiecit Symon exerci
tum suum: et commisit contra legionem
equites enim fatigati erant et contriti sunt
ab eo et fugerunt et qui dispersi sunt in
campum. fugerunt in azotum et intra
verunt in bethdagon idolum suum:
ut ibi se liberarent. et succendit ionathas
azotum et civitates que erant in cir
cuitu eius et accepit spolia eorum et tem
plum dagon et eos qui fugerant in illud
succendit igni et fuerunt qui ceciderunt
gladio cum his qui succensi sunt: fere
octo milia virorum. Et movit inde io
nathas castra et applicuerunt ea asca
lone. et exierunt de civitate obviam illi
in magna gloria. et reversus est ionathas
in ierusalem cum suis: habentibus spolia
multa et factum est ut audivit alexander
sermones istos: addidit adhuc glorificare
ionatham et misit ei fibulam auream
XI sicut est consuetudo dari cognatis regum
et dedit ei accaron et omnes fines eius in
possessionem. .XI.
Et rex egypti congregavit exerci
tum sicut harenam que est ad horam ma
ris et naves multas. et querebat obtinere
regnum alexandri dolo: et addere illud
regno suo. Et exiit in syriam verbis paci
ficis et aperiebant ei civitates et occurrebant ei
quia mandaverat alexander rex exire ei
obviam eo quod socer suus esset. Cum
introiret autem civitatem ptolomeus

ponebat custodias militum in singulis
civitatibus. et appropiaverunt azotum: osten ut
derunt ei templum dagon succensum ig
ni et azotum et cetera eius demolita et
corpora proiecta. et eorum qui cesi erant
in bello tumulos quos fecerant secus vi
am et narraverunt regi quia hec fecit
ionathas: ut invidiam facerent ei et
tacuit rex et occurrit ionatas regi in iop
pen cum gloria: et invicem se salutave
runt et dormierunt illic et abiit ionatas
cum rege usque ad fluvium qui vocabatur
eleutherus: et reversus est in ierusalem. Rex
autem ptolomeus obtinuit dominium
civitatum usque seleuciam maritimam et
cogitabat in alexandrum consilia mala.
Et misit legatos ad demetrium dicens.
Veni componamus inter nos pactum
et dabo tibi filiam meam quam habet alexan
der: et regnabis in regno patris tui. Pe
nituit enim me quod dederim illi filiam me
am: quesivit enim me occidere et increpa
vit eum propterea quod concupierat regnum
eius. et abstulit filiam suam: et dedit eam
demetrio et alienavit se ab alexandro
et manifeste facte sunt inimicitie eius
et intravit ptolomeus antiochiam et
imposuit duo diademata capiti suo.
egypti et asie. ptolomeus autem rex al' Alexander
erat in cilicia illis temporibus quia
rebellabant qui erant in locis illis. Et
audivit alexander: et venit ad eum in
bello. et produxit ptolomeus rex exerci
tum: et occurrit ei in manu valida. et
fugavit eum. et fugit alexander in arabiam
ut ibi protegeretur. Rex autem ptolo
meus exaltatus est: et abstulit gabdiel al' zebdieb
arabs caput alexandri. et misit ptolo
meo et rex ptolomeus mortuus est in
die tercia: et qui erant in munitionibus
perierunt ab his qui erant intra castra
et regnavit demetrius anno centesimo
lxvii. In diebus illis congregavit iona
thas eos qui erant in iudea: ut expugna
rent arcem que est in ierusalem et fecerunt
contra eam machinas multas et abi
erunt quidam qui oderant gentem suam
viri iniqui ad regem: et renuntiaverunt demetrium
ei quod ionathas obsideret arcem. et ut
audivit iratus est: et statim venit pto
lomaidem et scripsit ionathe ne obsi
deret: sed occurreret sibi ad colloquium
festinato. ut audivit autem ionatas

nissit obsidere. et elegit de senioribus israel
et de sacerdotibus et dedit se periculo et ac
cepit aurum et argentum et vestem
et alia exenia multa et abiit ad regem
ptolomaidam et invenit gratiam in
conspectu eius et interpellabant adversus
eum quidam iniqui ex gente sua: et
fecit ei rex sicut fecerant ei qui ante eum
fuerant et exaltavit eum ante con
spectum omnium amicorum eius: et
statuit ei principatum sacerdocii. et que
cumque habuit alia prius preciosa: et fecit
eum principem amicorum et postulavit io
nathas a rege: ut immunem faceret
iudeam et tres toparchias et samariam
et confines eius et promisit ei talenta
trecenta et consensit rex: et scripsit io
nathe epistolas de omnibus hiis. hunc
modum continentes Rex demetrius
ionathe fratri salus et genti iudeorum
Exemplum epistole quam scripsimus las
teni parenti nostro de vobis: misimus
ad vos ut sciretis. Rex demetrius las
theni parenti salutem. genti iudeorum a
micis nostris et conservantibus que iusta
sunt apud nos: decrevimus bene face
re propter benignitatem ipsorum quam
erga nos habent. Statuimus ergo
illis omnes fines iudee et tres civitates
lydam et ramathe que addite sunt
iudee ex samaria et omnes confines
earum. sequestrari omnibus sacrifican
tibus in ierosolimis pro his que ab eis
rex accipiebat per singulos annos: et pro
fructibus terre et pomorum: et alia que
ad nos pertinebant decimarum et tri
butorum: ex hoc tempore remittimus
eis. et areas salinarum et coronas
que nobis deferebantur omnia ipsis
concedimus et nil horum irritum erit
ex hoc et in omne tempus. Nunc ergo
curate facere horum exemplum. et
detur ionathe et ponatur in sancto monte
et in loco celebri et vidit demetrius rex
quod siluit terra in conspectu suo et nic
hil ei resistit: dimisit totum exercitum
suum unumquemque in locum suum
excepto peregrino exercitu: quem con
traxit ab insulis gentium et inimi
ci erant ei omnes exercitus patrum
eius. Trifon autem erat quidam par
tium alexandri prius et vidit quoniam om
nis exercitus murmurabat contra de

al' debebant

vi

metrium et iivit ad emalchuel arabum
qui nutriebat antiochum filium alex
andri et assidebat ei: ut traderet eum ip
si: ut regnaret loco patris sui et nun
ciavit ei quanta fecit demetrius et
inimicitias exercituum eius adver
sum illum et mansit illic diebus mul
tis. et misit ionathas ad demetrium re
gem ut eiceret eos qui in arce erant
in ierusalem et qui in presidiis erant: quia
impugnabant israel. et misit deme
trius ad ionathan dicens. Non hec
tantum faciam tibi et genti tue: sed glo
ria illustrabo te et gentem tuam. cum fu
erit oportunum. Nunc ergo recte fece
ris si miseris viros in auxilium michi: quia
discessit omnis exercitus meus. et mi
sit ei ionathas tria milia virorum
fortium antiochiam. et venerunt ad
regem: et delectatus est rex in adventu
eorum et convenerunt qui erant
de civitate centum viginti milia vi
rorum et volebant interficere regem
et fugit rex in aulam et occupaverunt
qui erant de civitate itinera civita
tis: et ceperunt pugnare. et vocavit
rex iudeos in auxilium: et convene
runt omnes simul ad eum: et disp
si sunt omnes per civitatem et occide
runt in illa die centum milia homi
num et succenderunt civitatem et ce
perunt spolia multa in illa die: et li
beraverunt regem et viderunt qui e
rant de civitate quod obtinuissent iu
dei civitatem sicut volebant: et infir
mati sunt mente sua et clamaverunt
ad regem cum precibus dicentes. Da
nobis dexteras et cessent iudei oppug
nantes nos et civitatem. et proiece
runt arma et fecerunt pacem et glorificati sunt iudei in con
spectu regis et in conspectu omnium
qui erant in regno eius et nominati
sunt in regno et regressi sunt in ie
rusalem habentes spolia multa. et
sedit demetrius rex in sede regni
et siluit terra in conspectu eius. et
mentitus est omnia quecumque di
xit et alienavit se ab ionatha: et non
retribuit ei secundum beneficia que
sibi tribuerat et vexabat eum valde. Post hec autem reversus est trifo
et antiochus cum eo puer adoles

rius: et regnauit et imposuit sibi diade
ma. Et congregati sunt ad eum omnes
exercitus quos disperserat demetrius:
et pugnauerunt contra eum et fugit
et terga uertit. et accepit trifon bestias
et obtinuit antiochiam. Et scripsit an
tiochus adolescens ionathe dicens.
Constituo tibi sacerdotium et constituo
te super quatuor ciuitates. ut sis de
amicis regis. et misit illi uasa aurea
in ministeria et dedit ei potestatem bi
bendi in auro. et esse in purpura. et
habere fibulam auream. et simonem
fratrem eius. constituit ducem a ter
minis tyri usque ad fines egypti. Et
exiit ionathas et perambulabat trans
flumen ciuitates. Et congregatus est
ad eum omnis exercitus syrie in auxi
lium. et uenit ascalonem et occurrerunt
ei de ciuitate honorifice et abiit inde
gazam. et concluserunt se qui erant
gaze et obsedit eam et succendit que
erant in circuitu ciuitatis et preda
tus est eam. Et rogauerunt gazen
ses ionathan. et dedit eis dexteram
et accepit filios eorum obsides. et mi
sit illos in iherusalem et perambula
uit regionem usque ad damascum. Et
audiuit ionathas quia preuaricati
sunt principes demetrii in cades que
est in galilea cum exercitu multo
uolentes eum remouere a negotio reg
ni. et occurrit illis. fratrem autem suum
simonem reliquit intra prouinciam.
Et applicuit symon ad bethsuram et
expugnabat eam diebus multis. et con
clusit eos. Et postulauerunt ab eo dex
tras accipere et dedit illis. Et eiecit eos
inde et cepit ciuitatem et posuit in ea
presidium. Et ionathas et castra eius
applicuerunt ad aquam genesar et an
te lucem uigilauerunt in campo asor.
Et ecce castra alienigenarum occurre
bant in campo. et tendebant ei insi
dias in montibus. Ipse autem occurrit
ex aduerso. Insidie uero exsurrexerunt
de locis suis: et commiserunt prelium
et fugerunt qui erant ex parte iona
the omnes: et nemo relictus est ex
eis nisi mathathias filius absolomi
et iudas filius chalfi princeps mili
tie exercitus. et scidit ionathas uesti
menta sua. et posuit terram in capite

suo et orauit. et reuersus est ad eos in pre
lium et conuertit illos et pugnauerunt. ^ Ionathas ^ in fugam
et uiderunt qui fugiebant partis illius
et reuersi sunt ad eum. et insequebantur
cum eo usque cades ad castra sua. et per
uenerunt usque illuc: et ceciderunt de
alienigenis in die illo tria milia uiro
rum et reuersus est ionathas in ieru
salem. Et uidit ionathas quia tempus Al' b' c xii. Et uidit
eum iuuat. · xii · al' uigebat
XII Et elegit uiros et misit romam sta ^ eos
tuere et renouare cum eis ami
citiam. et ad spartiatas et ad alia loca mi al' sparciatas
sit epistolas secundum eandem formam
et abierunt romam et intrauerunt in
curiam. et dixerunt. Jonathas summus
sacerdos et gens iudeorum miserunt nos
ut renouetis amicitiam et societatem al' renouemus
secundum pristinum et dederunt illis e
pistolas ad ipsos per loca. ut deducerent
eos in terram iuda cum pace. et hoc est
exemplum epistolarum quas scripsit
ionathas sparciatis. Jonathas sum
mus sacerdos et seniores gentis et
sacerdotes et reliquus populus iudeo
rum. spartiatis fratribus salutem. Iam
pridem misse erant epistole ad oniam
summum sacerdotem a dario qui
regnabat apud uos. quoniam estis fratres no
stri sicut rescriptum continet quod
subiectum est. Et suscepit onias
uirum qui fuerat missus cum hono
re et accepit epistolas quibus signi
ficabatur de societate et amicitia.
Nos cum nullo horum indigeremus
habentes solatio sanctos libros qui
sunt in manibus nostris maluimus mit
tere ad uos renouare fraternitatem
et amicitiam. ne forte alieni efficia
mur a uobis. Multa enim tempora
transierunt. ex quo misistis ad nos.
Nos ergo in omni tempore sine inter
missione in diebus sollempnibus et ceteris
quibus oportet: memores sumus uestri in
sacrificiis que offerimus et in obser
uationibus sicut fas est. et decet memi
nisse fratrum. letamur itaque de gloria
uestra. Nos autem circumdederunt mul
te tribulationes et multa prelia. et im
pugnauerunt nos reges. qui sunt
in circuitu nostro. Noluimus ergo uobis
molesti esse neque ceteris sociis. et
amicis nostris in his preliis. Habuimus

enim de celo auxilium et liberati sumus
et humiliati sunt inimici nostri. Ele
gimus itaque numenium antiochi
et antipatrum iasonis filium. et mi
simus ad romanos renovare cum
eis amiciciam et societatem pristinam.
Mandavimus itaque eis ut veniant
etiam ad vos. et salutent vos et red
dant vobis epistolas nostras de innova
tione fraternitatis nostre. et nunc be
nefacietis respondentes nobis ad
hec. et hoc rescriptum epistolarum
quod miserat onias regi spartiatarum
Onias ionathe sacerdoti magno salutem.
Inventum est de scriptura de sparcia
tis et iudeis quoniam sunt fratres: et quia
sunt de genere habraham. et nunc ex
quo hec cognovimus benefacitis scri
bentes nobis de pace vestra. Sed et nos
rescripsimus vobis. Pecora vestra et
possessiones nostre vestre sunt: et vestre
nostre. Mandavimus itaque hec nun
ciare vobis. Et audivit ionathas quoniam
egressi sunt principes demetrii cum
exercitu multo supra quam prius. pug
nare adversus eum et exiit ab ierusalem
et occurrit eis in amathite regione.
Non enim dederat eis spatium ut in
grederentur regionem eius et misit
speculatores in castra eorum et rever
si renunciaverunt. quia constituunt
supervenire illis nocte. Cum occidisset
autem sol. precepit ionathas suis vi
gilare. et esse in armis paratos ad pug
nam tota nocte: et posuit custodes per
circuitum castrorum et adversarii au
dierunt quia paratus est ionathas cum
suis in bello. et timuerunt et formida
verunt corde suo. et accenderunt focos
in castris suis. Ionathas autem et qui
cum eo erant. non cognoverunt usque
in mane. Videbant enim lumina
ria ardentia et secutus est ionathas. et
non comprehendit eos. transierant enim
flumen eleutherum. Et divertit iona
thas ad arabas qui vocabantur zabadei
et percussit eos et accepit spolia eorum et
iunxit et venit damascum. et perambu
lavit omnem regionem illam. Simon
autem exiit et venit usque ad ascalonam
et ad proxima presidia. et declinavit in
ioppen et occupavit eam. Audivit enim
quod vellent presidium tradere partibus

demetrii et posuit ibi custodes ut custo
dirent eam. Et reversus est ionathas
et convocavit seniores populi. et con
~~vocavit seniores populi~~: et cogitavit
cum eis edificare presidia in iudea
et edificare muros in ierusalem. et
exaltare altitudinem magnam inter
medium arcis et civitatis ut sepa
raret eam a civitate. ut ipsa esset si
gulariter. et neque emant neque ven
dant. et convenerunt ut edificarent
civitatem. et cecidit murus qui
erat super torrentem ab ortu solis.
et reparavit eum qui vocatur chaphe
teca. et simon edificavit adiada in
sephela. et munivit eam et posuit
portas et seras. Et cum cogitasset
triphon regnare asie et assumere dia
dema et extendere manum in an
tiochum regem. timens ne forte
non permitteret eum ionathas. sed
pugnaret adversus eum querebat
comprehendere eum et occidere. Et ex
surgens abiit in bethsan. et exiit
ionathas obviam ei cum xl. milibus
virorum electorum in prelium et venit
bethsan. et vidit triphon quia venit
ionathas cum exercitu multo. ut
extenderet in eum manus. et timuit
et excepit eum cum honore et commen
davit eum omnibus amicis suis et
dedit ei munera. Et precepit exer
citibus suis ut obedirent ei sicut sibi.
Et dixit ionathe. Ut quid vexasti
universum populum cum bellum
nobis non sit. Et nunc remitte eos
in domos suas. Elige autem tibi
viros paucos qui tecum sint: et
veni mecum ptolomaidam et tra
dam illam tibi. Et reliqua presidia
et exercitum et universos prepo
sitos negocii. et conversus abibo.
Propterea enim veni. Et credidit
ei et fecit sicut dixit et dimisit exer
citum. et abierunt in terram iu
da. Retinuit autem secum tria mi
lia virorum ex quibus remisit in gali
leam duo milia: et mille autem cum
eo venerunt. Ut intravit autem
ionathas ptolomaidam: clause
runt portas ptolomenses et com
prehenderunt eum. et omnes qui
cum eo intraverant gladio in

reliquerunt; & misit trifon exercitum et
equites in galileam et in campum mag
num: ut perderet omnes socios iona
the. At illi cum cognovissent quia com
prehensus est & periit et omnes qui
cum eo erant: hortati sunt semetipsos
& exierunt parati in prelium. & viden
tes hii qui insecuti fuerant quia pro
animabus res est illis: reversi sunt. Illi
autem venerunt omnes cum pace in
terram iuda et planxerunt ionathã
& eos qui cum ipso erant valde. & luxit
israel luctu magno. & quesierunt omnes
gentes que erant in circuitu eorum
conterere eos. Dixerunt enim. Non
habent principem & adiuvantẽ. Nunc
ergo nunc expugnemus eos et tollam⁹
de hominibus memoriam eorum. .xiii.
Et audivit simon quod
congregavit trifon exercitum
copiosum ut veniret in terrã iuda. &
attereret eam. videns quia in tremore
populus est & timore. ascendit ierlm
et congregavit populum & adortans
dixit. Vos scitis quanta ego & fres mei
et domus patris mei fecimus pro legi
bus et pro sanctis prelia. et angus
tias quales vidimus. Horum grã
perierunt fratres mei omnes propter israel.
et relictus sum ego solus & nunc nõ
michi contingat parcere anime mee
in omni tempore tribulacionis. Non
enim melior sum fratribus meis. Vin
dicabo itaque gentem meam & sancta
natosque nostros & uxores. quia congre
gate sunt universe gentes conterere
nos inimicicie gratia & accensus est
populus spiritus populi simul ut audi
vit verba ista et responderunt voce
magna dicentes. Tu es dux noster
loco iude & ionathe fratris tui. pugnare
prelium nostrum. & omnia quecumque
dixeris nobis faciemus. & congregans
omnes viros bellatores acceleravit
omnes muros iherusalem con
summare et munivit eã in gyro
et misit ionathan filium absolo
mi et cum eo exercitum novum
in ioppen. & eiectis his qui erant
in ea. mansit illic ipse. Et movit
trifon a ptolomaida cum exercitu
tu multo ut veniret in terrã iuda
et ionathas cũ eo in custodia. Sy
mon autem applicuit in addus contra
faciem campi. & ut cognovit trifon quia
surrexit symon in loco ionathe fratris
sui. et quia commissurus erat cum eo
prelium. misit ad eum legatos dicens
Pro argento quod debebat frater tu⁹
ionathas in racione regis detinuim⁹
eum. et nunc mitte argenti talenta
centum et duos filios eius obsides
ut non dimissus fugiat a nobis: et
remittemus eum & cognovit symõ
quia cum dolo loqueretur secum: ius
sit tamen dari argentum & pueros.
ne inimiciciam magnam sumeret
ad israel populum dicentem. Quia nõ
misit ei argentum & pueros propterea
periit. Et misit pueros et centum ta
lenta. et mentitus est & nõ dimisit
ionathan. Et post hec venit trifon
intra regionem ut contereret eam
& gyraverunt per viam que ducit ador
& symon et castra ambulabant in om ^ei⁹
nem locum quocumque ibant. Qui autem
in arce erant: miserunt ad trifonẽ
legatos ut veniret festinaret per deser
tum & mitteret illis alimonias. Et
para[…]vit trifon omnem equita
tum. […]ut veniret illa nocte. Erat
enim nix valde multa. & nõ venit
in galadithin et cum appropiasset
bascama. occidit ionathan & filios
eius illuc convertit trifon: & abiit
in terram suam. Et misit symon.
et accepit ossa ionathe fratris sui et se
pelivit ea in modin civitate patrũ
eius. Et planxerunt eum omnis israel
planctu magno. et luxerunt eũ dies
multos. et edificavit simon super
sepulchrum patris sui & fratrũ suorum
edificium altum visu lapide polito
retro et ante & statuit .vii. pyrami
das unam contra unam. patrĩ & matrĩ
et quatuor fratribus. & his circumpo
suit columnas magnas. et super colũ
nas arma ad memoriã eternam. &
iuxta arma naves sculpsit que vide ^al' sculpturas
rentur ab hominibus navigantibus
mare. hoc est sepulchrum quod fe
cit in modin usque in hunc diem.
Trifon autem cum iter faceret cum an
thioco rege adolescente dolo occidit
eum. & regnavit loco eius: & impo
suit sibi diadema asie. & fecit plagã

Ad' iudee — magnam in terra. et edificauit symon
presidia in iudea muniens ea turribus
excelsis et muris magnis et portis
et seris. et posuit alimenta in muni
tionibus. et elegit symon uiros. et misit
ad demetrium regem ut faceret re
missionem regioni: quia actus omnes
trifonis per direptionem fuerunt
Ro' epla demetrij regis ad Symonem — gesti. et demetrius rex ad uerba ista
respondit ei. et scripsit epistolam
talem. Rex demetrius simoni sum
mo sacerdoti et amico regum et senio
ribus et genti iudeorum. Sal'. Coro
nam auream et baen quam mi
Ad' suscepimus — sistis suscepimus parati sumus facere uobiscum
cum pacem magnam. et scribere pre
positis regis remittere uobis que
indulsimus. Quecumque enim consti
tuimus uobis constant: munitio
nes quas edificastis sint uobis. Re
mittimus quoque ignorantias et
peccata usque in hodiernum diem: et
coronam quam debebatis. et siquid
aliud erat tributarium in iherusalem:
iam non sit tributarium. et si qui ex uo
bis apti sunt conscribi inter nostros
conscribantur: et sit inter nos [illegible] pax.
XIIII — Anno centesimo . lxx.
lxx°. ablatum est iugum
gentium ab israel. Et cepit popu
lus israel scribere in tabernaculis
et gestis publicis anno primo sub
simone summo sacerdote magno
duce et principe iudeorum. In diebus
Ad' ad — illis symon applicuit ad gazam
et circumdedit eam castris. et fecit
machinas et applicuit ad ciuitatem.
et percussit turrem unam et compre
hendit eam et qui erant intra machinam
et ciuitatem et factus
est motus magnus in ciuitate et ascen
derunt qui erant in ciuitate cum uxo
ribus et filiis supra murum scissis tu
nicis suis: et clamauerunt uoce mag
na postulantes a symone dextras sibi
dari et dixerunt. Non nobis reddas
secundum malicias nostras. sed secundum
misericordias tuas. et sermonibus tuis flexus
symon non debellauit eos: eiecit
tamen eos de ciuitate et emundauit e
des in quibus fuerant simulacra. Et
tunc intrauit in eam cum ymnis be
nedicens dominum. et abiecta ab ea omni

inmundicia: collocauit in ea uiros qui
legem facerent. et muniuit eam: et fe
cit sibi habitationem. Qui autem erant
in arce iherusalem. prohibebantur egre
di et ingredi regionem et emere
ac uendere. et esurierunt ualde: et mul
ti ex eis fame perierunt. et clamauerunt
ad symonem ut dextras acciperent: et
dedit illis. et eiecit eos inde: et mun
dauit arcem a contaminationibus.
et intrauerunt in eam tertia et uicesi
ma die secundi mensis. Anno centesimo
septuagesimo primo cum laude et
ramis palmarum: et cinaris et cymba
lis et nablis et ymnis et canticis: quia
contritus est inimicus magnus ex
israel. et constituit ut omnibus annis
agerentur dies hii cum leticia et
muniuit montem templi qui erat
secus arcem. et habitauit ibi ipse et qui
cum eo erant. Et uidit symon io
hannem filium suum quod uir esset
fortis et posuit eum ducem uirtu
tium uniuersarum et habitauit gaza
ris. Anno centesimo. lxx°. secundo con
gregauit rex demetrius exercitum
suum et abiit mediam ad contrahen
da sibi auxilia, ut expugnaret trifonem. Et rex persidis et me
Et ut audiuit arsaces rex persidis et me
die quia intrauit demetrius confines
suos: misit unum de principibus suis ut comprehenderet eum uiuum et adduceret eum
ad se et abiit et percussit castra deme
trij et comprehendit eum et adduxit
eum ad arsacen et posuit eum in custo
diam. Et siluit terra iuda omnibus
diebus simonis. et quesiuit bona genti
sue et placuit illis potestas eius et glo
ria eius omnibus diebus. Et cum omni
gloria sua accepit ioppen in portum
et fecit introitum in insulis maris:
et dilatauit fines gentis sue et ob
tinuit regionem. Et congregauit
captiuitatem multam. et dominatus est
gazare et bethsure et arcis: et abstulit
inmundicias ex ea. et non erat qui
resisteret ei. et unusquisque colebat
terram suam cum pace et terra iuda da
bat fructus suos et ligna campo
rum fructum suum. Seniores in plateis
sedebant: et de bonis terre tractabant
et iuuenes induebant se gloriam et
stolis belli. Et ciuitatibus tribuebat
alimonias et constituebat eas ut

essent vasa munitionis: quo adusque
nominatum est nomen glorie eius
usque ad extremum terre. Fecit pacem
super terram: et letatus est israel leti
tia magna. et sedit unusquisque sub
vite sua et sub ficulnea: nec erat
qui eos terreret: defecit impugnans
eos super terram. Reges contriti sunt
in diebus illis et confirmavit omnes
humiles populi sui et legem exqui
sivit: et abstulit omnem iniqui
et malum. Sancta glorificavit et mul
tiplicavit vasa sanctorum. Et auditum
est rome quia defunctus est iona
thas: et usque in spartam: et contris
tati sunt valde. Ut autem audierunt
quod symon frater eius factus esset
summus sacerdos loco eius et ipse
optineret regionem et civitates in
ea: scripserunt ad eum tabulis
ereis ut renovarent amicitias et
societatem. quam fecerunt cum
iuda et ionatha fratribus eius. Et
lecte sunt in conspectu ecclesie in ierlm
Et hoc exemplum epistolarum quas
miserunt spartiate. Spartiano
principes et civitates. simoni sacer
doti magno et senioribus et sacerdo
tibus et reliquo populo iudeorum
fratribus. Salutem. legati qui missi sunt
ad populum nostrum: nunciaverunt
nobis de vestra gloria et honore ac le
ticia et gavisi sumus in introitu eorum:
et scripsimus que ab ipsis erant dic
ta in conciliis populi sic. Numenius
antiochi et anti pater iasonis filius
legati iudeorum venerunt ad nos re
novantes nobiscum amiciciam
pristinam. Et placuit populo ex
cipere viros gloriose: et ponere ex
emplum sermonum eorum in se
gregatis populi libris. ut sit ad
memoriam populo spartiatarum.
Exemplum autem horum scripsi
mus simoni magno sacerdoti. Post
hec autem misit simon numenium
romam habentem clipeum aureum
magnum pondo mnarum. quinque
ad statuendam cum eis societatem.
Cum audisset autem populus ro
manus sermones istos: dixerunt.
Quam graciarum actionem red
demus simoni et filiis eius? Restitit
enim ipse et fratres sui: et expug

naverunt inimicos israel ab eis. Et
statuerunt ei libertatem et descrip
serunt in tabulis ereis. et posuerunt
in titulis in montem syon. Et hoc est
exemplum scripture. Octava de
cima die mensis elul. Anno cente
simo septuagesimo secundo anno
tercio sub simone sacerdote magno:
in asaramel in conventu magno
sacerdotum et populi et principum
gentis et seniorum regionis nota fac
ta sunt. hec quoniam frequenter facta
sunt prelia in regione nostra. Symon
autem mathathie filius ~~eius~~ ex filiis
iarib et fratres eius dederunt se periculo
et restiterunt adversariis gentis
sue: ut starent sancta ipsorum et lex et
gloria magna glorificaverunt [al. sanctum]
gentem suam: et factus est illis [Et congregavit Ionathas gentem suam]
sacerdos magnus: et appositus
est ad populum suum. Et volue
runt inimici eorum calcare et atte
rere regionem ipsorum et extende
re manus in sancta sanctorum. [al. sancta]
Tunc restitit symon et pugnavit pro
gente sua: et erogavit multas
pecunias et armavit viros virtu
tis gentis sue et dedit eis stipendia.
Et munivit civitates iudee et
bethsuram que erat in finibus iu
dee. ubi erant arma hostium antea
et posuit illic presidium viros iude
os. Et ioppen munivit que erat
ad mare et gazaram que est in fi
nibus azoti: in qua hostes antea
habitabant. Et collocavit illic
iudeos et quecumque apta erant
ad correpcionem eorum posuit
in eis. Et vidit populus actum
simonis et gloriam quam cogi
tabat facere genti sue: et posue
runt eum ducem suum et prin
cipem sacerdotum eo quod ipse fe
cerat hec omnia: et iusticiam
et fidem quam conservavit genti
sue. Et exquisivit omni modo
exaltare populum suum et in
diebus eius prosperatum est
in manibus eius. ut tollerentur
gentes de regione ipsorum qui
in civitate david erant in ierlm
in arce de qua procedebant et con
taminabant omnia que in circui
tu sanctorum sunt: et inferebant pla

gam magnam castitati. Et collo-
cauit in ea uiros iudeos tutamē-
tum regionis & ciuitatis et exal-
tauit muros in ierusalem. Et
rex demetrius statuit illi summū
sacerdotium. secundum hec fecit
eum amicum suum et glorifica-
uit eum gloria magnā. Audi-
uit. n. qd' appellati sunt iudei a
romanis amici & socii & frēs. et
quia susceperunt legatos simonis
gloriose — et quia iudei & sacerdotes eorum
consenserunt eum esse ducem
suum & summum sacerdotem in
eternum. donec surgat pph'a fi-
delis. & ut sit sup eos dux & ut
cura esset illi pro scīs & ut cōsti-
tueret ppositos super opera eorum
et super regionem et super arma
et super p̄sidia. & cura sit illi de
scīs & ut audiatur ab omnibus.
et scribantur in nomine eius om-
nes conscriptiones in regione
& ut operiatur purpura & auro.
& ne liceat ulli ex populo & ex sa-
cerdotibus irritum facere aliquid
horum & contradicere his q̄ ab
eo dicuntur. aut conuocare
conuentum in regione sine ipso
& uestiri purpura. et uti fibula
aurea. Qui autē fecerit extra
ul' aliquid hec aut irritum fecerit. aliquid
horum reus erit. Et complacu-
it omni populo statuere simonē
& facere secundum uerba ista.
Et suscepit symon & placuit
ut summo sacerdotio fungere-
tur & esset dux & princeps gen-
tis iudeorum & sacerdotum & p̄esset
omnibus. Et scripturam is-
tam dixerunt ponere in tabulis
ereis. Et ponere eas in peribolo
scōrum in loco celebri. Exemplū
autem eorum. ponere in erario
ut habeat symon & filii eius.
hic. c. xv. Et misit rex anthiochus
filius demetrii ep̄las ab insu-
lis maris simoni sacerdoti et
principi gentis iudeorum et
uniuerse genti & erant conti-
nentes hunc modum. Rex
anthiochus simoni sacerdoti
magno & genti iudeorum
Sal'. Quoniam quidem pestilentes ob-
tinuerunt regnum patrum nos-
trorum. uolo autē uindicare regnum &
restituere illud sicut erat ante.
electam feci multitudinem ex-
ercitus. & feci naues bellicas.
Volo autem procedere per regio-
nes ut ulciscar in eos qui cor-
ruperunt regionem nr̄am &
qui desolauerunt ciuitates mul-
tas in regno meo. Nunc ergo sta-
tuo tibi omnes oblationes quas
remiserunt tibi ante me reges.
et quecumque alia dona remise-
runt tibi. et permitto tibi face-
re percussuram ppi numisma-
tis in regione tua. Ierusalem au-
tem scām esse & liberam. & om-
nia arma que fabricata sunt
et presidia que construxisti que
tenes maneant tibi. Et om-
ne debitum regium & que futu-
ra sunt regia ex hoc & in toti
tempus remittuntur tibi. Cum
autem obtinuerimus regnum
nr̄m glorificabimus te et gen-
tem tuam. & templum gloria
magna ita ut manifestetur glo-
ria uestra in uniuersa terra. Anno
centesimo .lxxiiii. exiit antiochus
in terram patrum suorum & con-
uenerunt ad eum omnes exer-
citus ita ut pauci relicti essent
cum trifone. Et insecutus est
eum antiochus rex & uenit
doram fugiens per maritimam.
Sciebat. n. qd' congregata sunt
in eum mala. & reliquit eum
exercitus. Et applicuit antio-
chus super doram cum cent. xx.
milib; uirorum bellatorum. & cum
viii. milib; equitum. & circuiuit
ciuitatem. Et naues a mari
accesserunt. & uexabant ciuita-
tem a terra & mari et neminem
sinebant egredi neque ingredi.
Venit autē numenius & qui cū
eo fuerunt ab urbe roma habē-
tes ep̄las regibus et regionibus
scriptas in quibus continebā-
tur h'. lucius consul romanorū
ptolomeo regi sal'. legati iu-
deorum uenerunt ad nos amici nr̄i
renouantes pristinam amicitiam
et societatem missi a simone pri-

cipi sacerdotum et populo iudeorum
Attulerunt autem et clypeum au
reum minarum mille. Placuit
itaque nobis scribere regibus et re
gionibus : ut non inferant illis
mala neque impugnent eos et ci
uitates eorum et regiones eorum
et ut non ferant auxilium pug
nantibus aduersum eos. Visum
est autem nobis accipere ab eis
clypeum. Si qui ergo pestilentes
refugerunt de regione ipsorum
ad nos : tradite Symoni eos prin
cipi sacerdotum ut uindicet in eos
secundum legem suam. Hec ea
dem scripta sunt demetrio regi
et attalo et arabe et arsacei et in
omnes regiones et samsame. et
spartanis et delo et myndo et sycio
ni et caryam samum et pamphy
liam et lyciam et alacarnasum
et rhodum et phaselida et coo et si
den et arado et gortinam et gni
dum et cyprum et cyrenen.
Exemplum autem eorum scripse
runt simoni principi sacerdotum
et populo iudeorum. Antiochus
autem rex applicuit castra in do
ram secundo admouens ei sem
per manus et machinas faciens
et conclusit trifonem ne procederet.
Et misit ei simon duo milia
uirorum electorum in auxilium :
et argentum et aurum et uasa
copiosa. et noluit ea accipere sed
rupit omnia que pactus est cu
cum eo antea et alienauit se ab
eo. Et misit ad eum anthenio
nium unum de amicis suis ut
tractaret cum ipso dicens. Vos
tenetis ioppen et gazaram. et
arcem que est in ierusalem : ciui
tates regni mei. fines earum
desolastis : et fecistis plagam
magnam super terram. et domina
stis per loca multa in regno meo
Nunc ergo tradite ciuitates quas
occupastis : et tributa locorum
quibus dominati estis extra fi
nes iudee. Sin autem date pro
eis illis quingenta talenta ar
genti et exterminij quod extermi
nastis et tributorum ciuitatum a
lia talenta quingenta. Sin

autem ueniemus et expugnabimus
nos. Et uenit anthenonius ami — al' athenobius
cus regis in ierusalem : et uidit
gloriam simonis et claritatem in
auro et argento et apparatum co
piosum : et obstupuit et retulit
ei uerba regis. Et respondit Symon
et dixit ei. Neque alienam terram
sumpsimus : neque aliena detinemus
sed hereditatem patrum nostrorum. que
ab inimicis nostris iniuste aliquo
tempore possessa est. Nos uero
tempus habentes : uindicauimus
hereditatem patrum nostrorum. Nam
de ioppe et gazara que expostulas :
ipsi faciebant in populo plagam
magnam et in regione nostra. horum
damus talenta centum. Et non
respondit ei uerbum. Reuersus — athenonius. al' athenobius
autem cum ira ad regem : renun
ciauit ei uerba ista et gloriam si
monis et uniuersa que uidit et
iratus est rex ira magna. Trifon
autem fugit naui in orthosayda
et constituit rex cendebeum ducem
maritimum et exercitum equitum
et peditum dedit illi et mandauit
illi mouere castra contra faciem
iudee et mandauit ei edificare ce
dronem et obstruere portas ciui
tatis et debellare populum. Rex
autem persequebatur trifonem.
Et peruenit cendebeus iamniam :
et cepit irritare plebem et conculcare
iudeam et captiuitare populum et
interficere et edificare cedronem.
Et collocauit illic equites et ex
ercitum : ut egressi perambularent
uiam iudee sicut constituit ei rex.
¶ Et ascendit iohannes de gaza — Al' hic. c. xvi.
ris et nunciauit symoni patri
suo que fecit cendebeus in populo
ipsorum. Et uocauit simon duos
filios suos seniores iudam et io
hannem et ait illis. Ego et fra
tres mei et domus patris mei ex
pugnauimus hostes israel ab a
dolescentia usque in hunc diem : et
prosperatum est in manibus nostris
liberare israel aliquotiens. Nunc
autem senui : sed estote loco meo
et fratrum meorum. et egressi — al' fratris mei
pugnare pro gente nostra. Auxilium
uero de celo uobiscum sit. Et ele

git de regione xx milia uirorum bel
ligatorum et equites. et profecti sunt
ad cendebeum. et dormierunt in
modin. Et surrexerunt mane
et abierunt in campum. Et ecce ex
ercitus copiosus in obuiam illis pe
ditum et equitum. et fluuius tor
rens erat inter medium ipsorum.
Et admouit castra contra faci
em eorum ipse et populus eius.
Et uidit populum trepidantem
ad transfretandum torrentem.
et transfretauit primus. Et ui
derunt eum uiri et transierunt
post eum. et diuisit populum et
equites in medio peditum. Erat
autem equitatus aduersariorum
copiosus nimis. Et exclamaue
runt tubis sacris. et in fugam
conuersus est cendebeus et castra
eius. Et ceciderunt ex eis mul
ti uulnerati. Residui autem fu
gerunt in munitionem. Tunc
uulneratus est iudas frater io
hannis. Iohannes autem inse
cutus est eos donec uenit cedro
nam quam edificauit. Et fugerunt
usque ad turres que erant in agris
azoti et succendit eas igni. Et
ceciderunt ex illis duo milia ui
rorum. et reuersus est in iudeam
in pace. Et ptolomeus filius
abobi constitutus erat dux in
campo iericho. et habebat
argentum et aurum multum.
Erat enim gener summi sacerdo
tis. Et exaltatum est cor eius
et uolebat obtinere regionem.
et cogitabat dolum aduersus sy
monem et filios eius ut tolleret
eos. Symon autem perambu
lans ciuitates que erant in re
gione iudee et sollicitudinem ge
rens earum descendit iericho
ipse et mattathias filius eius et
iudas. Anno centesimo lxxvii
mense xi. hic mensis sabath.
Et suscepit eum filius abobi in
munitiunculam que uocatur
doc cum dolo. quam edificauit
et fecit eis conuiuium magnum.
Et abscondit illic uiros. et cum
inebriatus esset symon et filii eius
surrexit ptolomeus cum suis
et sumpserunt arma sua et intra
uerunt in conuiuium et occiderunt
eum. et duos filios eius et quos
dam pueros eius. Et fecit decep
tionem magnam in israel. et
reddidit eis mala pro bonis. Et
scripsit hec ptolomeus et misit
regi ut mitteret exercitum in au
xilium et traderet regionem et ciui
tates eorum et tributa. Et mi
sit alios in gazaram tollere io
hannem. et tribunis misit epistolas
ut uenirent ad se et daret eis ar
gentum et aurum et dona. Et
alios misit occupare ierusalem
et montem templi. Et precur
rens quidam nuntiauit iohan
ni in gazara. quia perijt pater
eius et fratres eius. et quia mi
sit te quoque interfici. Ut audi
uit autem uehementer expaui
t. et comprehendit uiros qui ue
nerant perdere eum et occidit
eos. Cognouit enim quia quere
bant eum perdere. Et cetera sermo
num iohannis et bellorum eius
et bonarum uirtutum quibus
fortiter gessit et edificij murorum
quos extruxit et rerum gestarum
eius. Ecce hec scripta sunt in
libro dierum sacerdotij eius.
ex quo factus est princeps sa
cerdotum post patrem suum.

Explicit liber machabeorum primus. Incipit liber secun
dus machabeorum.

Fratribus qui sunt
per egyptum iu
deis. Salutem
dicunt fratres
qui sunt in ihe
rosolimis iudei
et qui in regione
iudee. et pacem bonam. Bene
faciat uobis deus. et meminerit
testamenti sui quod ad abraham
et ysaac et iacob locutus est ser
uorum suorum fidelium. Et
det uobis cor omnibus ut co
latis eum et faciatis eius uo
luntatem corde magno et ani
mo uolenti. Adaperiat cor
uestrum in lege sua et in preceptis
suis. et faciat pacem. Exau

diat orationes vestras et reconci
lietur nobis : nec nos deserat in
tempore malo. Et nunc hic sumus
orantes pro nobis. Regnante de
metrio anno centesimo .lxix. nos
iudei scripsimus vobis in tribula
tione et impetu qui supervenit
nobis in istis annis ex quo reces
sit iason a sancta terra et a regno. Por
tam succenderunt et effuderunt
sanguinem innocentem. Et
oravimus ad dominum et ex
auditi sumus et obtulimus sa
crificium et similaginem et accen
dimus lucernas : et proposuimus
panes. Et nunc frequentate
dies scenophegie mensis casleu
anno centesimo octogesimo oc
tavo. Populus qui est ieroso
limis et in iudea senatusque et
iudas aristobolo magistro ptolo
mei regis qui est de genere chris
torum sacerdotum et his qui in egyp
to sunt iudeis salutem et sanitatem.
De magnis periculis a deo libera
ti magnifice gratias agimus ipsi
ut pote qui adversus talem dimi
cavimus regem. Ipse enim ebullire
fecit de perside eos qui pugnaverunt
contra nos et sanctam civitatem.
Nam cum in perside esset dux ipse
et cum ipso inmensus exerci
tus : cecidit in templo nanee con
silio decepto sacerdotis nanee. Et
enim cum eo habiturus venit ad
locum antiochus et amici eius.
et ut acciperet pecunias multas
dotis nomine. Cumque proposuis
sent eas sacerdotes nanee et ip
se cum paucis ingressus esset in
tra ambitum fani clauserunt tem
plum cumque intrasset antiochus
apertoque occulto aditu templi :
mittentes lapides percusserunt
ducem et eos qui cum eo erant et
diviserunt membratim : et capi
tibus amputatis foras proiecerunt.
Per omnia benedictus deus qui
tradidit impios. Facturi ergo quinta
et vicesima mensis casleu puri
ficationem templi : necessarium
duximus significare vobis ut
et vos quoque agatis diem sceno
phegie et diem ignis qui datus

est quando neemias edificato templo
et altari obtulit sacrificia. Nam
cum in persidem ducerentur patres
nostri sacerdotes qui tunc dei culto
res erant. Acceptum ignem de
altari occulte absconderunt in
valle ubi erat puteus altus et sic
cus : et in eo contutati sunt eum.
ita ut omnibus ignotus esset locus.
Cum preterissent autem multi
anni et placuisset deo ut mitte
retur neemias a rege persidis : hos
nepotes sacerdotum illorum qui
absconderant misit ad requiren
dum ignem. Et sicut narraverunt
nobis : non invenerunt ignem
sed aquam crassam : et iussit eam al' eos
haurire et afferre sibi. Et sacrifi
cia que imposita erant iussit sa
cerdos neemias aspergi aqua ip
sa : et ligna et que erant supposi
ta. Ut que hoc factum est. et tem
pus affuit quod sol refulsit qui
prius erat in nubilo : et accensus
est ignis magnus : ita ut omnes
mirarentur. Orationem autem
faciebant omnes sacerdotes dum
consummaretur sacrificium io
natha inchoante ceteris autem
respondentibus. Et neemie erat
oratio hunc habens modum.
Domine deus omnium rerum cre Ca iii. ii.
ator terribilis et fortis iustus
et misericors qui solus es bonus
rex solus prestans solus iustus
et omnipotens et eternus. qui
liberas israel de omni malo qui
fecisti patres electos et sanctifi
casti eos : accipe sacrificium pro
universo populo tuo israel et custodi
partem tuam et sanctifica et con
grega dispersionem. Libera eos nostram
qui serviunt gentibus et contemp
tos et abhominatos respice : ut sci
ant gentes quod tu es deus noster.
Afflige opprimentes et contumeliam nos
facientes in superbia. Constitue
populum tuum in loco sancto tuo
sicut dixit moyses. Sacerdotes
autem psallebant ymnos usque quo
consumptum esset sacrificium. Cum
autem consumptum fuisset sacri
ficium ex residua aqua neemias
iussit lapides maiores perfundi.

Quod ut factum est flamma ex eis
accensa est: sed ex lumine quod refil
sit ab altari consumpta est. Ut vero
manifestares est renuntiatum est
regi persarum quod in loco in quo ab
sconderant ignem hii qui translati
fuerant sacerdotes aqua apparuit
et de qua neemias et qui cum eo erant
purificaverunt sacrificia. Conside
rans autem rex et rem diligenter
examinans: fecit ei templum ut
probaret quod factum erat Et cum probasset sacerdo /
tibus donavit multa bona et alia atque alia munera Et
accipiens manu, Appellant autem nee
mias hunc locum nepthar. quod in
terpretatum purificatio vocatur. au
tem apud plures nephi. Invenitur
autem in descriptionibus ihe
remie prophete quod iussit accipere ig
nem eos qui transmigrabantur ut
significatum est. et ut mandavit trans
migratis: et dedit illis legem ne
obliviscerentur precepta domini:
et ut non exerrarent mentibus vi
dentes simulacra aurea et argentea
et ornamenta eorum et alia huiusce
modi dicens; hortabatur ne legem
amoverent a corde suo. Erat au
tem in ipsa scriptura quomodo ta
bernaculum et arcam iussit propheta
divino responso ad se facto comita
ri secum: usque quo exiit in montem
in quo moyses ascendit et vidit dei
hereditatem. Et veniens ibi ihe
remias invenit locum spelunce et
tabernaculum et archam et altare
incensi intulit illuc: et ostium ob
struxit. Et ascenderunt quidam
simul qui sequebantur ut notarent
sibi locum et non potuerunt inveni
re. Ut autem cognovit ieremias
culpans illos dixit. Quod igno
tus erit locus donec congreget de
us congregationem populi et pro
pitius fiat: et tunc dominus osten
det hec et apparebit maiestas do
mini et nubes erit sicut et moysi
manifestabatur: et sicut cum sa
lomon petiit ut locus sanctifica
retur magno deo. manifestabat
hec: et ut sapientiam habens ob
tulit sacrificium dedicationis et
consummationis templi: sicut et
moyses orabat ad dominum et

^ uni suis tribuebat eis

Ca .ij.

^ al' accesserunt

descendit ignis de celo et consump
sit holocaustum. Dixitque moyses ^
eo quod non sit manducatum quod
erat pro peccato consumptum
est. Similiter et salomon octo
diebus celebravit dedicationem.
Inferebantur autem in descriptio
nibus et commentariis neemie
hec eadem: Et ut construens bibli
othecam congregavit de regionibus
libros et prophetarum et david et epistolas
regum et de donariis. Similiter
autem et iudas ea que didicerat
per bellum quod nobis acciderat con
gregavit omnia: et sunt apud nos.
Si ergo desideratis hec mittite
qui perferant vobis. Acturi ita
que purificationem scripsimus no
bis. Bene igitur facietis si egeritis hos
dies. Deus autem qui liberavit
populum suum et reddidit here
ditatem omnibus et regnum et
sacerdotium et sanctificationem
sicut promisit in lege: speramus
quod cito nostri miserebitur: et con
gregabit de sub celo in locum sanc
tum. Eripuit enim nos de magnis
periculis et locum purgavit. De
iuda vero machabeo et fratribus
eius et de templi magni purifica
tione et de are dedicatione sed et de
preliis que pertinent ad antiochum
nobilem et filium eius eupatorem:
et de illuminationibus que de ce
lo facte sunt ad eos qui pro iudeis
fortiter fecerunt: ita ut universam
sam regionem cum pauci essent
vindicarent et barbaram multi
tudinem fugarent et famosissi
mum toto orbe templum recupe
rarent: et civitatem liberarent; al
et leges que abolite erant resti
tuerentur domino cum omni
tranquillitate propitio facto illis.
Itemque a iasone cyreneo quinque
libris comprehensa sunt temp
tavimus nos uno volumine bre
viare. Considerantes enim mag
nitudinem librorum et difficul
tatem volentibus aggredi nar
rationes hystoriarum propter
multitudinem rerum: curavimus
quidem legere
mus volentibus ut esset animi oblectatio studiosis

vero ut facile possint memorie commen
dare: Omnibus autem legentibus
utilitas conferatur. et nobis quidem
ipsis qui hoc opus breviandi causa
suscepimus non facilem laborem:
immo vero negotium plenum
vigiliarum et sudoris assumpsi
mus: sicut hii qui preparant con
vivium et querunt aliorum vo
luntati parere. propter multorum
gratiam libenter laborem sustine
mus: veritatem quidem de singulis
auctoribus concedentes: ipsi au
tem secundum datam formam bre
vitati studentes. Sicut enim ar
chitecto de universa struc
tura curandum est: ei vero qui pin
gere conatur que apta sunt ad or
natum exquirenda sunt: ita esti
mandum est et in nobis. Et
enim intellectum colligere et or
dinare sermonem et curiosius
partes singulas quasque inquirere
historie congruit auctori: Brevi
tatem vero dictionis sectari. et
executiones rerum vitare bre
vianti concedendum est. Hinc
igitur narrationem incipiemus
de prefatione tantum dixisse suf
ficiat. Stultum etenim est an
te historiam effluere: in ipsa
autem historia succingi. Igitur
cum sancta civitas habitaretur
in omni pace leges et adhuc opti
me custodirentur propter onie pon
tificis pietatem: et animos odio
habentes mala et fiebat ut ipsi
reges et principes locum summo
honore dignum ducerent et
templum maximis muneribus
illustrarent ita ut seleucus asie
rex de reditibus suis prestaret om
nes sumptus ad ministerium sacri
ficiorum pertinentes. Symon
autem de tribu beniamin prepositus
templi constitutus: contendebat
obsistente sibi principe sacerdo
tum iniquum aliquid in civitate mo
liri. Sed cum vincere oniam non
posset: venit ad appollonium
tharsee filium qui illo tempore
erat dux celesyrie et fenicis: et
nuntiavit ei pecuniis innume
rabilibus plenum esse erarium

ierosolimis et communes copias
immensas esse. que non pertinent
ad rationem sacrificiorum esse autem
possibile sub potestate regis cadere
universa. Cumque retulisset appoloni
us ad regem de pecuniis que delate erant.
ille accitum heliodorum qui erat super
negotia eius misit cum mandatis ut
predictam pecuniam transportaret.
Statimque heliodorus iter aggressus
specie quidem quasi per celesyriam
et feniceni civitates esset peragratu
rus: re autem vera regis propositum
perfecturus. Sed cum venisset iero
solimam et benigne a summo sacer
dote in civitate esset exceptus nar
ravit de dato indicio pecuniarum:
et cuius rei gratia adesset aperu
it. Interrogabat autem si vere hec
ita essent. Tunc summus sacer
dos ostendit deposita esse hec et vic
tualia viduarum ac pupillorum:
quedam vero esse hyrcani tobie viri
valde eminentis in his que detule
rat impius simon. Universa au
tem argenti talenta quadringenta
esse et auri ducenta: Decipi vero
eos qui credidissent loco et templo
quod per universum mundum
honoratur pro sui veneratione et
sanctitate impossibile omnino es
se. At ille pro his que habebat in
mandatis a rege: dicebat omni genere
regi ea deferenda. Constituta au esse
tem die intrabat de his heliodorus
ordinaturus. Non modica vero
per civitatem per universam civitatem
erat trepidatio. Sacerdotes autem
ante altare cum sacerdotalibus sto
lis iactaverunt se: et invocabant
de celo eum qui de depositis legem
posuit: ut his qui deposuerant ea
salva custodirent. Iam vero qui vi
deret summi sacerdotis vultum:
mente vulnerabatur. facies enim et
color inmutatus declarabat in
ternum animi dolorem. Circum
fusa enim erat mestitia viro quedam
et horror corporis per quem mani
festus aspicientibus dolor cordis
eius efficiebatur: alii etiam congre
gati de domibus confluebant publi gregatim
ca supplicatione obsecrantes pro
eo quod in contemptum locus esset

venturus. Accincteque mulieres ciliciis pectus per plateas confluebant. al' per Sed et virgines que concluse erant: procurrebant ad oniam. Alie autem ad muros: quedam vero per fenestras aspiciebant. Universe autem protendentes manus in celum: deprecabantur. Erat enim misera commixte multitudinis: et magni sacerdotis in agone constituti expectatio. Et hii quidem invocabant omnipotentem deum: ut credita sibi his qui crediderant: cum omni integritate conservarentur. Heliodorus autem quod decreverat perficiebat: eodem loco ipse cum satellitibus suis circa erarium presens. Sed spiritus omnipotentis magnam fecit sue ostensionis evidentiam: ita ut omnes qui ausi fuerant parere ei ruentes dei virtute in dissolutionem et formidinem converterentur. Apparuit autem illis quidem equus terribilem habens sessorem optimis opertimentis adornatus is que cum impetu heliodoro priores calces elisit. Qui autem ei sedebat videbatur arma habere aurea. Alii etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori optimi gloria: speciosique amictu: qui circumsteterunt eum et ex utraque parte flagellabant sine intermissione multis plagis verberantes. Subito autem heliodorus concidit in terram: eumque multa caligine circumfusum rapuerunt: atque in sella gestatoria positum eiecerunt. Et his qui cum multis cursoribus et satellitibus predictum ingressus est erarium portabatur nullo sibi auxilium ferente: cognita manifesta cognita dei virtute. Et ille quidem per divinam virtutem iacebat mutus: atque omni spe et salute privatus. Hii autem dominum benedicebant quia magnificavit locum suum: Et templum quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum: apparente omnipotente domino gaudio et letitia impletum est. Tunc vero ex amicis heliodori

quidam rogabant confestim oniam ut invocaret altissimum et vitam donaret ei qui in supremo spiritu erat constitutus. Considerans autem summus sacerdos ne forte rex suspicaretur malitiam aliquam ex iudeis circa helyodorum consummatam: obtulit pro salute viri hostiam salutarem. Cumque summus sacerdos exoraret: idem iuvenes eisdem vestibus amicti adstantes helyodoro dixerunt. Onie sacerdoti gratias age nam propter eum tibi dominus vitam donavit. Tu autem ab eo flagellatus nuntia omnibus magnalia dei et potestatem. Et his dictis non comparuerunt. Helyodorus vero hostia deo oblata et votis magnis promissis ei qui vivere illi concessit et onie gratias agens recepto exercitu repedabat ad regem. Testabatur autem omnibus ea que sub oculis suis viderat opera magni dei. Cum autem rex interrogasset helyodorum quis esset aptus adhuc semel ierosolimis mitti: ait. Si quem habes hostem aut regni tui insidiatorem mitte illuc. et flagellatum eum recipies. si tamen evaserit: eo quod in loco illo vere sit dei quedam virtus. Nam ipse qui habet in celis habitationem visitator et adiutor est ~~ille~~ loci illius: et venientes ad malefaciendum percutit ac perdit. Igitur de helyodoro et erarii custodia ita se res habet. Symon autem predictus pecuniarum et patrie delator male loquebatur de onia tamquam ipse helyodorum instigasset ad hec et ipse fuisset inventor malorum. Provisoremque civitatis ac defensorem gentis sue et emulatorem legis dei: audebat insidiatorem regni dicere. Sed cum inimicitie in tantum procederent: ut etiam per quosdam symonis necessarios homicidia fierent: considerans onias periculum contentionis et appolonium insanire ut pote ducem celesyrie et fenicis ad augendam mali-

tiam symonis: ad regem se contu
lit non ut civium accusator: sed
communem utilitatem apud se
metipsum universe multitudi
nis considerans. Videbat enim sine
regali providentia impossibile
esse pacem rebus dari: nec symonem
posse cessare a stultitia sua. Sed
post seleuci vite excessum cum sus
cepisset regnum antiochus qui
nobilis appellabatur: ambiebat
iason frater onie summum sacer
dotium adito rege. promittentes
ei argenti talenta trecenta lx.
et ex reditibus aliis talenta lxxx.
Super hec promittebat et alia cen
tum l. si potestati eius concede
retur gymnasium et ephebiam
sibi constituere: et eos qui in ihe
rosolimis erant antiochenos scri
bere. Quod cum rex annuisset
et obtinuisset principatum: sta
tim ad gentilem ritum contribu
les suos transferre cepit. Et
amotis his que humanitatis
causa iudeis a regibus fuerant con
stituta. per iohannem patrem
eupolemi qui apud romanos
de amicitia et societate functus
est legatione legitima civium
iura destituens prava instituta
sanciebat. Etenim ausus est
sub ipsa arce gymnasium constituere
et optimos quosque epheborum in
lupanaribus ponere. Erat autem
hoc initium sed incrementum quod
dam et profectus gentilis et alie
nigene conversationis propter
impii et non sacerdotis iasonis ne
farium et inauditum scelus: ita
ut sacerdotes iam non circa alta
ris officia dediti essent: sed contem
pto templo et sacrificiis neglectis
festinarent participes fieri pales
tre: et prebitionis eius iniuste
et in exercitiis disci. Et patrios
quidem honores nichil habentes
grecas glorias optimas arbi
trabantur. Quarum gratia pe
riculosa eos contentio habebat:
et eorum instituta emulabantur
ac per omnia his consimiles esse
cupiebant: quos hostes et pemp
tores habuerant. In leges enim

divinas impie agere impune non cedit:
sed hec sequens tempus declarabit.
Cum autem quinquennalis agon
tyro celebraretur et rex presens esset:
misit iason facinorosus ab iheroso
limis viros peccatores portantes
argenti didragmas trecentas in sa
crificium herculis: quas postulave
runt hii qui asportaverant ne in
sacrificiis erogarentur quia non opor
teret sed in alios sumptus eas depu
tari. Sed hec oblata sunt quidem
ab eo qui miserat in sacrificium
herculis. Propter presentes autem
date sunt in fabricam navium
triremium. Misso autem in egyptum appol
lonio nestei filio propter primates
ptolomei filometoris regis: cum
cognovisset antiochus alienum autem
se a negotiis regni effectum pro
priis utilitatibus consulens profec
tus inde venit ioppen et inde ihe
rosolimam. Et magnifice a ia
sone et civitate susceptus cum fa
cularum luminibus et laudibus
ingressus est: et inde in feniceen
exercitum convertit. Et post trien
nii tempus misit iason menela
um supradicti simonis fratrem
portantem pecunias regi: et de
negotiis necessariis responsa per
laturum. At ille commendatus
regi cum magnificasset faciem
potestatis eius in semetipsum re
torsit summum sacerdotium suppo
nens iasoni talenta argenti tre
centa. Acceptisque a rege manda
tis venit nichil quidem dignum
habens sacerdotio animos ve
ro crudelis tiranni et fere belue
iram gerens. Et iason quidem
qui proprium fratrem captiva
verat: ipse deceptus profugus
in ammanitem expulsus est re
gionem. Menelaus autem prin
cipatum quidem obtinuit: de
pecuniis vero regi promissis nichil
agebat cum exactionem faceret
sostratus qui arci erat pre
positus. Nam ad hunc exac
tio vectigalium pertinebat.
quam ob causam utrique fuit
vocati ad regem. Et menelaus
amotus est a sacerdotio. succede

te lysimacho fratre suo. Sostratus
autem prelatus est cypriis. Et cum hec
agerentur, contigit tharsenses et mal
lotas seditionem movere: eo quod
antiochi concubine regis dono essent
data. Festinanter itaque rex venit se
dare illos, relicto suffecto uno ex co
mitibus suis andronico. Ratus autem
menelaus accepisse se tempus oppor
tunum aurea quedam vasa e tem
plo furatus donavit andronico et
alia vendiderat tyro et per vicinas
civitates. Quod cum certissime
cognovisset onias: arguebat eum
ipse in loco tuto se continens antiochie
secus daphen. Unde menelaus ac
cedens ad andronicum rogabat
ut oniam interficeret. Qui cum
venisset ad oniam et datis dexteris
cum iureiurando quamvis esset ei sus
pectus suasisset de asilo procedere:
statim eum peremit non veritus
iustitiam. Ob quam causam non
solum iudei sed et alie quoque nationes
indignabantur: et moleste ferebant
de nece tanti viri iniusta. Sed regres
sum regem de cilicie locis, adierunt
iudei apud antiochiam simul et gre
ci conquerentes de iniqua nece onie.
Ppt' omnia Contristatus itaque animo antiochus
et deflexus ad misericordiam lacri
mas fudit: recordatus defuncti so
brietatem et modestiam. Accensis
que animis andronicum purpura
exutum circumduci per totam civita
tem iubet. Et in eodem loco quo
in oniam impietatem commiserat:
sacrilegum vita privari domino
illi dignam penam tribuente. Mul
tis autem sacrilegiis in templo a ly
simacho commissis menelai con
silio et divulgata fama congregata
est multitudo adversus lysimachum
multo iam auro exportato. Tur
bis autem insurgentibus et animis
ira repletis: lysimachus armatis
fere tribus milibus iniquis mani
bus uti cepit, duce quodam tyran
no etate pariter et dementia pro
al' impetum vecto. Sed ut intellexerunt cona
tum lysimachi: alii lapides alii
fustes validos arripuere quidam
vero cinerem in lysimachum iece
re: et multi quidem vulnerati

quidam autem prostrati: omnes
vero in fugam versi sunt. Ipsum
etiam sacrilegum secus erarium inter
fecerunt. De hiis ergo cepit iudi
cium adversus menelaum agitari.
Et cum venisset rex tyrum: ad
ipsum negotium detulerunt missi
viri tres a senioribus. Et cum supe
raretur menelaus promisit ptolo
meo multas pecunias ad suaden
dum regem. Itaque ptolomeus in
quodam atrio positum quasi refrige
randi gratia regem adiit et a sen
tentia deduxit. Et menelaum
quidem universe malitie reum cri
minibus absolvit: miseros autem
qui etiam si apud scythas causam dixissent
innocentes iudicarentur: hos morte
dampnavit. Cito ergo iniustam
penam dederunt: qui pro civitate et
populo et sacris vasis causam prosecuti
sunt. Quamobrem tyrii quoque in
dignati: erga sepulturam eorum
liberalissimi extiterunt. Menelaus
autem propter eorum qui in po
tentia erant avaritiam permane
bat in potestate: crescens in mali
cia et ad insidias civium. Eodem
tempore antiochus secundam profectio
nem paravit in egyptum. Con
tigit autem per universam ihero
solimorum civitatem videri diebus
xl. per aera equites discurrentes
auratas stolas habentes et hastas
quasi cohortes armatas et cursus
equorum per ordines digestos et
congressiones fieri cominus et scu
torum motus et galeatorum mul
titudinem gladiis districtis et te
lorum iactus et aureorum armo
rum splendorem: omnisque generis
loricarum. Quapropter omnes
rogabant in bonum monstra con
verti. Sed cum falsus rumor exis
set tanquam vita excessisset anti
ochus: assumptis iason non minus
mille viris repente aggressus est
civitatem: et civibus ad murum
convolantibus ad ultimum ap
prehensa civitate menelaus fu
git in arcem. Iason vero non
parcebat in cede civibus suis: nec
cogitabat prosperitatem adversus
suos cognatos: malum esse maxi

nium arbitrans hostium et non ci
uium se trophea capturum. Et
principatum quidem non obtinuit
finem uero insidiarum suarum con
fusionem cepit. et profugus iterum
abiit in amaniten. Ad ultimum
in exitium sui conclusus ab aretha
arabum tyranno fugiens de ciuita
te in ciuitatem omnibus odiosus
ut refuga legum et execrabilis ut
patrie et ciuium hostis in egyptum
extrusus est. Et qui multos de pa
tria expulerat peregre periit la
cedemonas profectus quasi pro cog
natione ibi refugium habiturus.
Et qui insepultos abiecerat mul
tos: ipse et inlamentatus et in
sepultus abicitur: sepultura neque
peregrina usus neque patrio sepul
chro participans. His ita gestis
suspicatus est rex societatem de
serturos iudeos. et ob hoc profec
tus ex egypto efferatis animis:
ciuitatem quidem armis cepit.
Iussit autem militibus interficere
nec parcere occursantibus: et per
domos ascendentes trucidare. Fie
bant ergo cedes iuuenum ac se
niorum mulierum et natorum
exterminia: uirginumque et paruu
lorum neces. Erant autem toto
triduo. lxxx. milia interfecti:
xl. milia uincti. non minus au
tem uenundari: Sed nec ista suf
ficiunt: Ausus est intrare tem
plum uniuersa terra sanctius
menelao ductore: qui legum et
patrie fuit proditor: Et sceles
tis manibus sumens sancta uasa
que ab aliis regibus et ciuitati
bus erant posita ad ornatum lo
ci et gloriam: contrectabat indig
ne et contaminabat. Ita aliena
tus mente antiochus: non con
siderabat quod propter peccata habitantium
ciuitati modicum dominus fue
rat iratus: propter quod et accidit cir
ca locum despectio: alioquin ni
si contigisset eos multis peccatis
esse inuolutos: sicut helyodorus
qui missus est a seleuco rege ad
expoliandum erarium: et hic
statim adueniens flagellatus
et repulsus utique fuisset ab au

dacia: Verum non propter locum dominus — gentem. Sed propter gentem locum
elegit. Ideoque et ipse locus parti
ceps factus est populi malorum:
postea autem fiet socius et bonorum
Et qui derelictus est in ira dei om
nipotentis iterum in magni domini
reconciliatione cum summa glo
ria exaltabitur. Igitur antiochus
mille octingentis ablatis de tem
plo talentis. uelociter antiochiam
regressus est: Estimans se pre su
perbia terram ad nauigandum
pelagus uero ad iter agendum de
ducturum propter mentis elationem
Reliquit autem et positos ad af
fligendum gentem. Iherosolimis
quidem philippum genere frigem
moribus crudeliorem eo ipso a quo
constitutus est: In garisim autem — Al' garsarim
andronicum et menelaum qui
grauius quam ceteri imminne
bant ciuibus. Cumque appositus es
set contra iudeos: misit odiosum
principem appollonium cum exer
citu uiginti et duobus milibus
precipiens ei omnes perfecte etatis
interficere: mulieres ac iuuenes
uendere. Qui cum uenissent ihero
solimam pacem simulans. et quie
uit usque ad diem sanctum sabbati: et
tunc feriatis iudeis arma capere
suis precepit: omnesque qui ad spec
taculum processerant trucidauit:
et ciuitatem cum armatis discur
rens: ingentem multitudinem
peremit. Iudas autem machabeus — Cam. vi. Judas
qui decimus fuerat secesserat
in desertum locum: ibique inter feras
uitam in montibus cum suis age — Nō comedebant fenum
bant: et feni cibo uescentes demo
rabantur ne participes essent coinqui
nationis. Sed non post mul
tum temporis misit rex senem quen
dam antiochenum qui compelle
ret iudeos ut se transferrent a pa
triis et dei legibus: contaminaret
et quod in iherosolimis erat tem
plum: et cognominaret iouis
olympii: et in garisim prout erant hi — al' garsarim
qui locum inhabitabant. iouis
hospitalis. Pessima autem et
uniuersis grauis malorum erat — vere iudeis
incursio. Nam templum luxu
ria et comessationibus erat ple

nium et scortantium cum meretri
cibus. Sacratisque edibus mulie
res se ultro ingerebant. intro fe
rentes ea que non licebat. Al
tare etiam plenum erat illicitis : que
legibus prohibebantur. Neque au
tem sabbata custodiebantur : neque
dies solempnes patrii servaban
tur : nec simpliciter se quisquam iu
deum esse confitebatur. Duceban
tur autem cum amara necessita
te in die natalis regis ad sacrificia :
et cum liberi sacra celebrarentur
cogebantur hedera coronati libero
circuire. Decretum autem ex
iit in proximas gentilium civi
tates suggerentibus ptolomeis
ut pari modo et ipsi apud iudeos
agerent ut sacrificarent : Eos
autem qui nollent transire ad
instituta gentilium interficerent.
Erat ergo videre miseriam. Due
enim mulieres delate sunt natos
suos circumcidisse : quas cum infan
tibus ad ubera suspensis cum pu
plice per civitatem circumdux
issent per muros precipitaverunt.
Alii vero ad proximas coeun
tes speluncas et latenter sab
bati diem celebrantes. cum indi
cati essent philippo. flammis
succensi sunt : eo quod verebantur
propter religionem et obser
vantiam manu sibimet auxilium
ferre. Obsecro autem eos qui
hunc librum lecturi sunt. ne
abhorrescant propter adversos
casus : sed reputent ea que accide
runt non ad interitum sed ad cor
rectionem generis esse nostri. Etenim
multo tempore sinere peccatoribus ex sen
tentia agere. sed statim ultiones
adhibere : magni beneficii est
indicium. Non enim sicut in aliis
nationibus dominus patienter
exspectat ut eas cum iudicii dies
venerit in plenitudine peccatorum
puniat : ita et in nobis statuit
ut peccatis nostris in finem devo
lutis ita demum in nos vindi
cet. Propter quod numquam
quidem a nobis misericordiam su
am amovet : corripiens vero in
adversis populum suum non

al' adiisus

nō

derelinquit. Sed hec nobis ad com
monitionem legentium dicta
sint paucis. Iam autem veniendum
est ad narrationem. Igitur Ele
azarus unus de prioribus scriba
rum : vir etate provectus et vul
tu decorus : aperto ore hians com
pellebatur carnem porcinam man
ducare. At ille gloriosam mor
tem magis quam odibilem vi
tam amplectens : voluntarie pre
ibat ad supplicium. Intuens
autem quemadmodum eum
oporteret accedere patienter susti
nens. destinavit non admitte
re illicita propter vite amorem.
Hi autem qui astabant iniqua mi
seratione commoti propter an
tiquam viri amicitiam tollen
tes eum secreto rogabant affer
ri carnes quibus vesci ei licebat :
ut simularetur manducasse si
cut rex imperaverat de sacrifi
cii carnibus ut hoc facto
a morte liberaretur. et propter vete
rem amicitiam hanc in eo fa
cerent humanitatem. At ille
cogitare cepit etatis ac senectu
tis sue eminentiam dignam
et ingenitem nobilitatis canitiem
atque a puero optime conversa
tionis et secundum sanctam et a deo con
ditam legis constituta : respon
dit cito dicens premitti se velle
in infernum. Non enim etati
nostre dignum est inquit fin
gere ut multi adolescentium ar
bitrantes eleazarum nonagin
ta annorum transisse ad vitam
alienigenarum : et ipsi propter me
am simulationem et propter modi
cum corruptibilis vite tempus
decipiantur : et per hoc maculam
atque execrationem mee senectu
ti conquiram. Nam et si in pre
senti tempore suppliciis hominum
eripiar : sed manum omnipoten
tis neque vivus neque defunctus
effugiam. Quamobrem fortiter
vitam excedendo senectu
te quidem dignus apparebo.
adolescentibus autem exem
plum forte relinquam. Sed pro
mpto animo ac fortiter pro gra

uissimus ac sanctissimis legibus ho
nesta morte perfungar. His dictis
confestim ad supplicium trahebatur.
Hi autem qui eum deduce
bant et paulo ante fuerant mi
tiores in iram versi sunt propter
sermones ab eo dictos: quos illi
per arrogantiam prolatos ar
bitrabantur. Sed cum plagis
perimeretur ingemuit et dixit.
Domine qui habes sanctam
scientiam manifeste tu scis quia
cum a morte possim liberari du
ros corporis sustineo dolores:
secundum vero animam propter ti
morem tuum libenter hec pa
tior. Et iste quidem hoc modo vita
decessit: non solum iuvenibus
sed et universe genti memoriam
mortis sue ad exemplum virtu
tis et fortitudinis derelinquens.
Contigit autem et septem fratres cum
matre apprehensos compelli
a rege contra fas carnes porci
nas flagris et taureis cruciatos
(attingere). Unus autem ex illis qui erat pri
mus sic ait. Quid queris et
quid vis discere a nobis? Parati
sumus mori magis quam patrias
dei leges prevaricari. Iratus
itaque rex: iussit sartagines et
ollas eneas succendi. Quibus
statim succensis iussit ei qui pri
or fuerat locutus amputari lin
guam. Et cute capitis abstrac
ta summitates quoque eius manus
et pedes precidi: ceteris eius fratri
bus et matre inspicientibus. Et cum
iam inutilis per omnia factus esset:
iussit ignem admoveri et ad
huc spirantem torreri in sartagi
nem. In qua cum diu cruciare
tur ceteri una cum matre invi
cem se hortabantur mori fortiter di
centes. Dominus deus aspi
ciet veritatem et consolabitur
in nobis, quemadmodum in pro
testatione cantici declaravit
moyses. Et in servis suis conso
labitur. Mortuo itaque primo
illo hoc modo sequentem dedu
cebant ad illudendum. Et cu
te capitis eius cum capillis ab
stracta interrogabatur si man
ducaret prius quam toto corpore per
membra singula puniretur. At ille
respondens patria voce dixit: Non
faciam. Propter quod et iste sequen
ti loco primi tormenta suscepit: et
in ultimo spiritu constitutus sic ait.
Tu quidem scelestissime in presen
ti vita nos perdis: sed rex mundi de
functos nos pro suis legibus in eter
ne vite resurrectione suscitabit.
Post hunc tertius illudebatur et
linguam postulatus cito protulit
et manus constanter extendit: Et
cum fiducia ait. E celo ista possideo
sed propter dei leges nunc ipsa hec despicio. quoniam
ab ipso me ea recepturum spero: ita
ut rex et qui cum ipso erant mira
rentur adolescentis animum. quod tan
quam nichilum duceret cruciatus.
Et hoc ita defuncto: quartum similiter
vexabant torquentes. Et cum iam
esset ad mortem sic ait. Potius est
ab hominibus morti datos spem ex
spectare a deo: iterum ab eo resuscitandos.
Tibi enim resurrectio ad vitam non
erit. Et cum admovissent quintum:
vexabant eum. At ille respiciens
in eum dixit. Potestatem inter ho
mines habens: cum sis corruptibi
lis facis quod vis. Noli autem puta
re genus nostrum a deo esse derelictum
Patienter sustine et videbis magnam
potestatem ipsius qualiter te et semen
tuum torquebit. Post hunc ducebant
et sextum. Et mori incipiens: sic ait.
Noli frustra errare. Nos enim propter
nosmetipsos hec patimur peccantes
in deum nostrum: et digna admiratione
facta sunt in nobis. Tu autem ne
existimes tibi impune futurum:
quod contra deum pugnare temp
taveris. Supra modum autem
mater mirabilis et bonorum memo
ria digna: que pereuntes vii filios
sub unius diei tempore conspiciens:
bono animo ferebat propter spem
quam in deum habebat: singulos
eorum hortabatur patria voce fortiter
repleta sapientia et feminee cogi
tationi masculinum animum inserens:
dixit ad eos. Nescio qualiter in ute
ro meo apparuistis. Neque enim ego
spiritum et animam donavi vobis
et vitam: et singulorum membra non

ego ipsa compegi : sed enim mundi crea
tor qui formavit hominis nativita
tem quique hominum invenit origi *al' omnium*
nem : et spiritum vobis iterum cum misericordia
reddet et vitam sicut nunc vosmet
ipsos despicitis propter leges eius. Antio
chus autem contempni se arbitra
tus . simul et exprobrantis voce de
spectis cum adhuc adolescentior
superesset : non solum verbis hor
tabatur sed et iuramento affirma *al' cum*
bat divitem se et beatum facturum :
et translatum a patriis legibus amicum
cum habiturum : et res necessari
as prebiturum. Sed ad ista cum *al' hoc*
adolescens nequaquam inclinare
tur : vocavit rex matrem et suade
bat ei ut adolescenti fieret in salu
tem. Cum autem multis eam ver
bis esset hortatus : promisit se
suasuram filio suo. Itaque incli
nata ad eum irridens crudelem
tyrannum : ait patria voce. Fili
miserere mei que te in utero no
vem mensibus portavi : et lac tri
ennio dedi et alui : et in etatem
istam perduxi. Peto nate ut a
spicias in celum et terram et ad
omnia que in eis sunt : et intel
ligas quia ex nichilo fecit illa de
us et hominum genus. Ita
fiat ut non timeas carnificem
istum sed dignus fratribus tuis effec
tus suscipe mortem ut in illa
te miseratione cum fratribus tuis
recipiam. Cum hec illa adhuc
diceret ait adolescens. Quem sus
tinetis ? Non obedio precepto re
gis : sed precepto legis que data
est nobis per moysen. Tu vero
qui inventor omnis malitie
factus es in hebreos : non effu
gies manum dei. Nos enim pro
peccatis nostris hec patimur. Et
si nobis propter increpationem et cor
reptionem dominus noster
modicum iratus est : sed iterum
reconciliabitur servis suis. Tu
autem o scelerate et omnium ho
minum flagitiosissime noli
frustra extolli vanis spebus *al' speciebus*
in servos eius inflammatus.
Nondum enim omnipoten
tis dei et omnia inspicientis
iudicium effugisti. Nam fratres
mei modico nunc dolore sustinen
to : sub testamento eterne vite
effecti sunt. Tu vero iudicio
dei iustas superbie tue penas exsolves.
Ego autem sicut et fratres mei ani
mam et corpus meum trado pro
patriis legibus invocans deum
maturius genti nostre propitium
fieri : teque cum tormentis et ver
beribus confiteri quod ipse est de
us solus. In me vero et in fratri
bus meis : desinet omnipoten
tis ira : que super omne genus
nostrum iuste superducta est. Tunc
rex accensus ira . in hunc super
omnes alios crudelius deseviit
indigne ferens derisum se. *al' filiis*
Et hic itaque mundus obiit : per
omnia in domino confidens.
Novissime autem post filios mater
consumpta est. Igitur de sa
crificiis et de nimiis crudelitati *Ca. VIII*
bus satis dictum est. Iudas
vero machabeus et qui cum illo
erant introibant latenter in cas
tella. Et convocantes cogna
tos et amicos et eos qui per
manserant in iudaismo assumen
tes : eduxerunt ad se sex milia viro
rum. Et invocabant dominum ut res
piceret in populum qui ab omni
bus calcabatur : misereretur
templo quod contaminabatur
ab impiis : misereretur etiam
exterminio civitatis que esset
illico complananda : et vocem
sanguinis ad se clamantis au
diret. Memoraretur quoque
iniquissimas mortes innocentium
parvulorum et blasphemias
nomini suo illatas et indigna
retur super has. At machabe
us congregata multitudine
intolerabilis gentibus efficie *al' de*
batur. Ira enim domini in mi
sericordiam conversa est. Et super
veniens castellis et civitatibus
improvisus succendebat eas et
oportuna loca occupans : non
paucas hostium strages dabat.
Maxime autem noctibus ad
huiusmodi excursus ferebatur : et fama virtutis eius

ubique descendebatur. Videns igitur philippus
paulatim uirum ad profectum uenire
ac frequentius res ei prospere cedere ad
ptolomeum ducem celesyrie et
fenicis scripsit. ut auxilium ferret
regis negotiis. At ille uelociter misit
nichanorem patrocli. de primoribus
amicum: datis ei de permixtis
gentibus armatis non minus.
xx. milibus ut uniuersum iudeorum
genus deleret: adiuncto ei et gorgia
uiro militari: et in bellicis rebus
experientissimo. Constituit
autem nichanor regi ut tributum
quod romanis erat dandum duo
milia talenta de captiuitate iudeorum
suppleret. Statimque ad
maritimas ciuitates misit conuocans
ad coemptionem iudaicorum
mancipiorum. Promittens se nonaginta
mancipia talento distracturum:
non respiciens ad uindictam
que eum ab omnipotente
esset consecutura. Iudas autem
ubi comperit: indicauit his
qui secum erant iudeis nichanoris
aduentum. Ex quibus quidam
formidantes et non credentes
dei iustitie in fugam uertebantur.
Alii uero si quid eis superfuerat
uendebant simulque dominum deprecabantur
ut eriperet eos ab impio
nichanore qui eos prius quam
comminus ueniret uendiderat.
Et si non propter eos set propter testamentum
quod erat ad patres eorum: et propter inuocationem
sancti et magnifici
nominis eius super ipsos. Conuocatis
autem machabeus. vii.
milibus qui cum ipso erant: rogabat
ne hostibus reconciliarentur,
neque metuerent iniquè uenientium
aduersum se hostium multitudinem
set fortiter contenderent.
ante oculos habentes contumeliam
que in loco sancto ab his iniuste
esset illata: itemque et ludibrio
habite ciuitatis iniuriam: adhuc
ueterum instituta conuulsa.
Nam illi quidem armis confidunt
simul et audacia: nos autem in
omnipotente domino qui potest
et uenientes aduersus nos et uniuersum
mundum uno nutu delere confidimus. Admonuit autem
eos et de auxiliis dei que facta sunt
erga parentes et quod sub sennacherib
.clxxxv. milia perierunt, et de
prelio quod eis aduersus galatas
fuit in babilonia: ut omnes ubi
ad rem uentum est macedonibus
suis sociis hesitantibus ipse sex milia
soli peremerunt .cxx. milia auxilio
illis dato de celo: et beneficia
pro his plurima consecuti sunt.
His uerbis constantes effecti sunt
et pro legibus et patria mori parati.
Constituit itaque fratres suos
duces utriusque ordinis: symonem et
ioseph et ionathan: subiectis
unicuique millenis et quingentenis.
Ad hoc etiam ab ezra lecto sancto
libro et dato signo adiutorii dei
in prima acie ipse dux commisit
cum nichanore: et facto sibi adiutore
omnipotente: interfecerunt
super nouem milia hominum.
Maiorem autem partem
exercitus nichanoris uulneribus
debilem factum fugere compulerunt.
Pecuniis uero eorum
qui ad emptionem ipsorum uenerant
sublatis ipsos usquequaque
persecuti sunt. set reuerterunt
hora conclusi. Nam erat ante
sabbatum: Quam ob causam
non perseuerauerunt insequentes.
Arma autem ipsorum
et spolia congregantes: sabbatum
agebant. benedicentes dominum
qui liberauit eos in isto die: misericordie
initium stillans in eos. Post
sabbatum uero: debilibus et orphanis
et uiduis diuiserunt spolia
et residua ipsi cum suis habuere.
His ita gestis et communiter
ab omnibus facta obsecratione
misericordem dominum postulabant
ut in finem seruis suis reconciliaretur.
Et ex his qui cum timotheo
et bachide erant contra
se contendentes super xx milia
interfecerunt: et munitiones
excelsas obtinuerunt. et plures
predas diuiserunt: equam portionem
debilibus pupillis et uiduis
set et senioribus facientes.
Et cum arma eorum collegissent

diligenterque omnia composuerunt in
locis oportunis. Residua vero spolia
ierosolimam detulerunt. Et phi
larchem qui cum thimotheo erat
interfecerunt virum scelestum: qui
in multis iudeos afflixerat. Et
cum epinicia agerent in ierosoli
mis eos qui sacras ianuas incende
rant callistenen cum in quoddam
domicilium refugissent incenderunt
digna eis mercede pro impietati
bus suis reddita. Facinorosissimus
autem nichanor qui mille nego
tiantes ad iudeorum venditionem
adduxerat: humiliatus auxilio do
mini ab his quos nullos existima
uerat deposita veste glorie per medit
ranea fugiens solus venit antio
chiam summamque infelicitatem de
interitu sui exercitus consecutus
est. Et qui promiserat romanis se
tributum restituere de captiuitate
ierosolimorum: predicabat nunc
protectorem deum ~~iam~~ habere iu
deos: et ob ipsum inuulnerabi
les esse eo quod sequerentur le
ges ab ipso constitutas. Eo de
tempore antiochus inhoneste
reuertebatur de perside. Intraue
rat autem eam que dicitur persepo
lis: et temptauit expoliare tem
pla et ciuitatem opprimere. Sed
multitudine ad arma concurren
te: in fugam versi sunt. Et ita
contigit: ut antiochus post fugam
turpiter rediret. Et cum venis
set circa ecbatanam recognouit
que erga nichanorem et thimo
theum gesta sunt. Elatus au
tem in ira arbitrabatur se iniu
riam illorum qui se fugauerant
posse in iudeos retorquere. Ideoque
iussit agitari currum sine inter
missione agens iter celesti eum
iudicio perurgente eo quod ita superbe
locutus est: venturum se ierosol
limam et congeriem sepulchri iu
deorum eam facturum. Sed
qui vniuersa conspicit dominus
deus israel percussit eum in sa
nabili et inuisibili plaga. Ut
enim finiuit hunc ipsum sermo
nem: apprehendit eum dolor
dirus uiscerum et amara inte

rarum tormenta. Et quidem sa
tis iuste. Quippe qui multis et
nouis cruciatibus aliorum tor
serat uiscera: licet ille nullo mo
do a sua malitia cessaret. Super
hec autem superbia repletus: ig
nem spirans animo in iudeos et
precipiens accelerare negotium:
contigit illum impetu euntem de
curru cadere: et grauiter corporis
collisione membra uexare. Isque
qui sibi etiam videbatur fluctibus
maris imperare: supra humanum
modum superbia repletus et mo
tium altitudines in statera ap
pendere: nunc humiliatus ad ter
ram in gestatorio portabatur:
manifestam dei uirtutem in semet
ipso contestans. ita ut de corpore
impii uermes scaturirent ac vi
uentes in doloribus carnes eius efflu
erent: odore etiam illius et fetore
exercitus grauaretur. Et qui pau
lo ante sidera celi contingere se
arbitrabatur: eum nemo poterat
propter intollerantiam fetoris portare.
Hinc igitur cepit ex graui superbia
deductus ad agnitionem sui veni
re diuina admonitus plaga: per
momenta singula doloribus suis
augmenta capientibus. Et cum
nec ipse iam fetorem suum ferre posset
ita ait. Iustum est subditum esse
deo: et mortalem non paria deo
sentire. Orabat autem hic scelestus
dominum: a quo non esset mi
sericordiam consecuturus. Et ciui
tatem ad quam festinans veniebat
ut eam ad solum deduceret ad se
pulchrum congestorum faceret nunc
optat liberam reddere: Et iudeos
quos nec sepultura quidem se dig
nos habiturum. sed auibus ac feris
diripiendos traditurum et cum
paruulis exterminaturum dixe
rat: equales nunc athenien
sibus facturum pollicetur: templum
sanctum quod prius expoliauerat opti
mis donis ornaturum et sancta
uasa multiplicaturum: et perti
nentes ad sacrificia sumptus de
redditibus suis prestaturum: super
hec et iudeum se futurum et omnem
locum terre perambulaturum: et

al' incenderunt idem

Cam. ix.

predicaturum dei potestatem. Sed non
cessantibus doloribus supervenerat
enim in eum iustum dei iudicium: des
perans scripsit ad iudeos in modum
deprecationis epistolam hec continentem.
Optimis civibus iudeis plurimam
salutem et bene valere et esse felices:
rex et princeps antiochus. Si bene
valetis et filii vestri et ex sententia vo
bis cuncta sunt: maximas agimus
gratias. Et ego in infirmitate con
stitutus vestri autem benigne memor
reversus de persidis locis. et in firmi
tate gravi apprehensus: necessarium
duxi pro communi utilitate curam
habere: non desperans memetip
sum: sed spem multam habens ef
fugiendi infirmitatem. Respici
ens autem quod et pater meus qui
bus temporibus in locis superiori
bus ducebat exercitum: ostendit
qui post se susciperet principatum
ut si quid contrarium accideret
aut difficile nuntiaretur: scien
tes hii qui in regionibus erant
cui esset rerum summa derelicta
non turbarentur. Ad hec conside
rans de proximo potentes quosque
et vicinos temporibus insidiantes
et eventum expectantes: designa
vi filium meum antiochum re
gem quem sepe recurrens in superio
ra loca et regna multis vestrum com
mendabam et scripsi ad eum que
subiecta sunt. Oro itaque vos et
peto memores beneficiorum pu
blice et privatim: ut unusquisque
conservet fidem ad me et ad fili
um meum. Confido enim eum mo
deste et humane acturum et se
quentem propositum meum com
munem vobis fore. Igitur homi
cida et blasphemus pessime per
cussus: et ut ipse alios tractave
rat peregre in montibus miserabili
obitu vita defunctus est. Trans
ferebat autem corpus philippus
collactaneus eius: qui metu
ens filium antiochi. ad ptolo
meum filo metorem in egiptum
abiit. Machabeus autem et qui
cum illo erant domino se prote
gente templum quidem et civi
tatem recepit. aras autem quas

alienigene per plateas struxerant.
itemque delubra demolitus est. Et
purgato templo: aliud altare fece
runt: et de ignitis lapidibus igne
concepto obtulerunt sacrificia post
biennium: et incensum et lucernas
et panes propositionis posuerunt.
Quibus gestis rogabant dominum
prostrati in terram ne amplius ma
lis talibus inciderent: sed et si quan
do peccassent ab ipso mitius corripe ut
rentur: et non barbaris ac blasphemis
hominibus traderentur. Qua
die autem templum ab alienigenis
pollutum fuerat: contigit eadem
die purgationem fieri vicesima
et quinta die mensis qui fuit casle
leu. Et cum letitia diebus octo ege
runt in modum tabernaculorum Recordantes quod ante modicum
in montibus et speluncis more bestia tempus diem solempnem
rum egerant. Propter quod thyrsos tabernaculorum
et ramos virides et palmas prefere
bant ei qui prosperavit mundari
locum suum. Et decreverunt com
muni precepto et decreto universe
genti iudeorum omnibus annis
agere dies istos. Et antiochi qui
dem qui appellatus est nobilis:
vite excessus ita se habuit. Nunc
autem de eupatore antiochi filio im
pii que gesta sunt narrabimus
breviantes mala que in bellis ges
ta sunt. Hic suscepto regno con
stituit super negotia regni lysiam
quendam phenicis et syrie militie prin
cipem. Nam ptolomeus qui dice
batur macer iusti tenax erga iudeos al' macron pertinax
esse instituit et precipue propter
iniquitatem que facta erat in eos
et pacifice agere cum eis. Sed ob hoc
accusatus ab amicis apud eupa
torem cum frequenter proditor
audiret eo quod cyprum creditus al' creditum
a filo metore deseruisset et ad an
tiochum nobilem translatus etiam
ab ipso recessisset: veneno vitam
finivit. Gorgias autem cum esset
dux locorum: assumptis advenis
frequenter iudeos debellabat. Iudei
vero qui tenebant oportunas mu
nitiones fugatos ab iherosolimis
suscipiebant: et bellare tempta
bant. Hii vero qui erant cum
machabeo per orationes dominum

rogantes ut esset sibi adiutor : impe-
tum fecerunt in munitiones ydumeo-
rum : multaque instantius insistentes loca
obtinuerunt occurrentes interfe-
cerunt . et omnes simul non minus
a xx milibus trucidaverunt . Qui-
dam autem cum confugissent in
duas turres valde munitas . om-
nem apparatum ad repugnan-
dum habentes : machabeus ad
eorum expugnationem relicto si-
mone et iosepho . item zache-
eoque ~~cum hiis~~ qui cum ipsis erant
satis multis : ipse ad eas que am-
plius perurgebant pugnas con-
versus est . Hii vero qui cum si-
mone erant cupiditate ducti a
quibusdam qui in turribus erant
suasi sunt pecunia : et lxx milibus
didragmis acceptis dimiserunt
quosdam effugere . Cum autem
machabeo nuntiatum esset quod
factum esset : congregatis princi-
pibus populi accusabat quod pe-
cunia fratres vendidissent adversariis
~~fratres~~ eorum dimissis hos igitur
proditores suos interfecit : et con-
festim duas turres occupavit :
Armis autem ac manibus om-
nia prospere agendo : in duabus
munitionibus plusquam vigin-
ti milia peremit : At thimotheus
qui prius a iudeis fuerat supera-
tus . convocato exercitu peregrine
multitudinis et congregato exer-
citu asiano : advenit quasi armis
iudeam capturus . Machabeus au-
tem et qui cum eo erant appropi-
ante illo deprecabantur dominum
caput terra aspergentes . lumbosque
ciliciis precincti ad altaris crepi-
dinem provoluti : ut sibi propitius
inimicis autem eorum esset ini-
micus et adversariis adversa-
retur : sicut lex dicit . Et ita post
orationem sumptis armis lon-
gius de civitate procedentes et
proximi hostibus effecti resederunt .
Primo autem solis ortu utrique
commiserunt : isti quidem victorie
et prosperitatis sponsorem cum
victoria virtute dominum ha-
bentes : illi autem ducem belli
animum habebant . Sed cum

vehemens pugna esset apparuerunt
adversariis de celo viri quinque in
equis frenis aureis decori ducatum
iudeis prestantes ex quibus duo
machabeum medium habentes
armis suis circumseptum inco-
lumem conservabant . In adver-
sarios autem tela et fulmina
iaciebant . ex quo et cecitate confu-
si et repleti perturbatione cade-
bant . Interfecti sunt autem vigin-
ti milia quingenti et equites sex-
centi . Timotheus autem confugit
in gazare presidium munitum :
cui preerat cereas . Machabeus
autem et qui cum eo erant : le-
tantes obsederunt presidium
diebus quatuor . At hii qui intus
erant locorum firmitate confi-
si supramodum maledicebant et
sermones nefandos iactabant .
Sed cum dies v illucesceret
xx iuvenes ex hiis qui cum ma-
chabeo erant accensi animis
propter blasphemiam . viriliter
accesserunt ad murum et feroci
animo incedentes ascendebant :
Sed et alii similiter ascendentes
turres portasque succendere aggres-
si sunt atque ipsos maledicos vivos
concremare . Per continuum autem
biduum presidio vastato : thimo-
theum occultantem se in quodam
repertum loco peremerunt : et fra-
trem eius cereaam et appollofanen
occiderunt . Quibus gestis :
in hymnis et confessionibus
benedicebant dominum qui mag-
na fecit in israel : et victoriam
illi dedit . Sed parvo post tem-
pore lysias procurator regis et
propinquus ac negotiorum prepositus
tus graviter ferens de hiis que
acciderant congregatis octogin-
ta milibus et equitatu universo :
veniebat adversus iudeos : exi-
stimans se civitatem quidem
captam gentibus habitabilem
facturum : templum vero in pe-
cunie questu sic et cetera delu-
bra gentium habiturum et per
singulos annos venale sacerdo-
tium : nusquam recogitans dei po-
testatem sed mente effrenatus

in multitudine peditum et in mili-
bus equitum et in octogentis
elefantis confidebat. Ingressus
autem iudeam et appropians beth-
sure quod erat in augusto loco
ab iherosolima intervallo v. sta-
diorum: illud presidium expug-
nabat. Ut autem machabeus
et qui cum eo erant cognoverunt
expugnari presidia: cum fletu et
lacrimis rogabant dominum et
omnis turba simul ut bonum an-
gelum mitteret ad salutem israel.
Et ipse primus machabeus sum-
ptis armis ceteros adhortatus
est simul secum periculum sub-
ire: et ferre auxilium fratribus
suis. Cumque pariter prompto
animo procederent. ierosolimis
apparuit precedens eos equester
in veste candida armis aureis
hastam vibrans. Tunc omnes
simul benedixerunt dominum
suum misericordem et convalue-
runt animis: non solum ho-
mines et bestias ferocissimas
sed et muros ferreos parati pene-
trare. Ibant igitur prompti: de ce-
lo habentes adiutorem et mise-
rantem eis dominum. Leonum
autem more impetu irruentes
in hostes prostraverunt ex eis
xi. milia peditum et equites mil-
le sexcentos. Universos autem
in fugam verterunt: plures vero
ex eis vulnerati nudi evaserunt.
Sed et ipse lysias turpiter fugiens
evasit. Et quia non insensa-
tus erat secum ipse reputans
factam erga se diminutionem:
et intelligens invictos esse hebre-
os ex omnipotentis auxilio in-
nitentes misit ad eos promisitque
consensurum se omnibus iuli-
tati que iusta sunt et regem com-
pulsurum amicum fieri. An-
nuit autem machabeus precibus
lysie in omnibus utilitati con-
sulens: et quecumque macha-
beus scripsit lysie de iudeis: ea
rex concessit. Nam erant
scripte iudeis epistole a lysia quidem
hunc modum continentes.
Lysias populo iudeorum Salutem.

Iohannes et abessalon qui missi
sunt a nobis tradentes scripta al' fuerant
postulabant: ut ea que per illos
significabantur implerem.
Quecumque igitur regi poterunt
perferri exposui: et que res permit-
tebat concessi. Si igitur in ne-
gociis fidem conservaveritis. etiam
deinceps bonorum vobis causa esse
temptabo. De ceteris autem per sin-
gula verba mandavi: et istis et
his qui a me missi sunt colloqui
vobiscum. Bene valete. Anno Capitulum xii.
centesimo xlviii. dioscori die men-
sis vicesima et quarta. Regis
autem epistola ita continebat.
Rex antiochus lysie fratri Salutem.
Patre nostro inter deos translato:
nos volentes eos qui sunt in reg-
no nostro sine tumultu agere et rebus
suis adhibere diligentiam. audi-
vimus iudeos non consensisse
patri ut transferentur ad ritum
grecorum. sed tenere velle suum
institutum: ac propter ea postulare a nobis
concedi sibi legitima sua. Volen-
tes igitur hanc quoque gentem quietam
esse statuentes iudicavimus
templum restitui illis: ut age-
rent secundum maiorum suo-
rum consuetudinem. Bene igitur
feceris si miseris ad eos et dexte-
ram dederis: ut cognita nostra vo-
luntate bono animo sint et uti-
litatibus propriis deserviant. Ad
iudeos autem regis epistola talis
erat. Rex antiochus senatui iu-
deorum et ceteris iudeis Salutem.
Si valetis sic estis ut volumus.
Sed et ipsi bene valemus. Adiit
nos menelaus dicens velle vos
descendere ad nostros qui sunt apud
vos. His igitur qui commeant usque
ad diem tricesimum mensis
xandici damus dexteras securita-
tis ut iudei utantur cibis et le-
gibus suis sicut et prius et ne-
mo eorum ullo modo molesti-
am patiatur de his que per igno-
rantiam gesta sunt. Misimus au-
tem menelaum qui vos allo-
quatur. Valete. Anno centesi-
mo xlviii. xandici mensis
quinta decima die. Miserunt

romani epistolam ~~epistolam~~ ita se habentem
Quintus menmius et titus manlius
legati romanorum : populo iudeorum
Sal'. De his que lisias cognatus re-
gis concessit nobis : et nos concessimus.
De quibus autem et regi iudicavit refe-
rendum : confestim aliquem mittite
diligentius inter nos conferentes
ut decernamus sicut congruit nobis
Nos enim antiochiam accedimus.
Ideoque festinate rescribere : ut nos quo-
que sciamus cuius estis voluntatis.
Bene valete. Anno centesimo. xlviij.
quintadecima die mensis xanthici.
Al' h cap' c. xij. His factis pactionibus lysias pergebat
ad regem iudei autem agri culture
operam dabant. Sed hii qui reside-
rant timotheus et apollonius gen-
nei filius. sed et hieronimus et demo-
al' supb' fon super hos et nicanor cypriarches
non sinebant eos in silentio agere et
quiete. Joppite vero tale quoddam
flagitium perpetrarunt. Rogave-
runt iudeos cum quibus habitabant
ascendere scaphas quas paraverant
cum uxoribus et filiis quasi nullis
inimicitiis inter eos subiacentibus.
Secundum commune itaque decre-
tum civitatis et ipsis adquiescen-
tibus pacisque causa nichil suspec-
tum habentibus cum in altum pro-
cessissent : submerserunt non minus
duces ducentos. Quam crudelitatem iudas
in sue gentis homines factam ut
cognovit : precepit viris qui erant
cum ipso et invocato iusto iudice
deo : venit adversus interfectores
fratrum. Et portum quidem noctu
succendit : scaphas exussit : eos
autem qui ab igne refugerant
gladio peremit. Et cum hec ita
egisset : discessit quasi iterum re-
versurus : et universos ioppitas
eradicaturus. Sed cum cognovisset
et eos qui erant iamnie velle
pari modo facere habitantibus se-
cum iudeis : iamnitis quoque noc-
te supervenit et portum cum na-
vibus succendit : ita ut lumen ig-
nis pareret ierosolimis a stadiis
. ccxl. Inde cum iam abissent nove-
stadiis et iter facerent ad timo-
theum : commiserunt cum eo ara-
bes . v. milia viri : et equites quin-

genti. Cumque pugna valida fieret
et auxilio dei prospere cessisset : re-
sidui victi arabes petebant a iuda
dextras sibi dari : promittentes
pascua daturos et in ceteris profu-
turos. Iudas autem arbitratus
vere in multis eos utiles : promi-
sit pacem. Dextrisque acceptis dis-
cessere a tabernaculis suis. Aggres-
sus est autem et civitatem quandam
firmam pontibus murisque circum-
septam : que a turbis habitabatur
gentium promiscuarum : cui no-
men casphin. Hii vero qui intus
erant confidentes in stabilitate
murorum et apparatu alimonia-
rum remissius agebant : male-
dictis lacessentes iudam ac blas-
phemantes et loquentes que fas
non est. Machabeus autem invoca-
to magno mundi principe qui si-
ne arietibus et machinis temporibus
ihesu precipitavit iherico irruit
ferociter muris : et capta civitate
per domini voluntatem innumera-
biles cedes fecit : ita ut adiacens
stagnum stadiorum duorum la-
titudinis sanguine interfectorum flu-
ere videretur. Inde discesserunt
stadia septingenta . l. et venerunt
in characa ad eos qui dicuntur tu-
biani iudei : et thimotheum
quidem in illis locis non compre-
henderunt. Nullo quinegotio per-
fecto : regressus est relicto in quo-
dam loco firmissimo presidio.
Dositheus autem et sosipater qui
erant duces cum machabeo : pe-
remerunt a thimotheo relictos
in presidio . x . milia viros. At ma-
chabeus ordinatis circum se . vi.
mil'. et constitutis per cohortes
adversus timotheum processit
habentem secum . cxx . milia pe-
ditum : et equites duo milia .d.
Cognito autem iude adventu
timotheus : premisit mulieres
et filios et reliquum apparatum
in presidium quod carnion dici-
tur. Erat enim inexpugnabile et
accessu difficile : propter locorum
angustias. Cumque cohors iude
prima apparuisset : timor hosti-
bus incussus est . ex presentia dei

qui universa conspicit: et in fugam
versi sunt alius ab alio ita ut magis
a suis deicerentur et gladiorum suorum
ictibus debilitarentur. Iudas au-
tem vehementer instabat puniens
profanos et prostravit ex eis xxx milia
virorum. Ipse vero timotheus
incidit in partes dosithei et sosipa-
tris. et multis precibus postulabat
ut vivus dimitteretur eo quod multo-
rum ex iudeis parentes haberet ac
fratres quos morte eius decipi eve-
niret. Et cum fidem dedisset resti-
turum se eos secundum constitutum:
illesum eum dimiserunt pro fratrum
salutem. Iudas autem regressus est
in carnaim interfectis xxv milibus.
Post horum fugam et necem movit
exercitum ad efron civitatem mu-
nitam in qua multitudo diver-
sarum gentium habitabat. et ro-
busti iuvenes pro muris consisten-
tes fortiter repugnabant. In hac
autem machine multe et telorum e-
rat apparatus. Sed cum omnipo-
tentem invocassent qui potesta-
te vires hostium confringit: cepe-
runt civitatem et ex eis qui intus
erant xxv milia prostraverunt.
Inde ad civitatem scytarum abie-
runt que ab ierosolimis sexcentis
stadiis aberat. Contestantibus
autem his qui apud scytopolitas
erant iudeis quod benigne ab eis
haberentur etiam temporibus in-
felicitatis et quod modeste secum
egerint: gratias agentes eis et ex-
hortati et de cetero erga genus suum
benignos esse: venerunt ierosoli-
mam die sollemni septimanarum
instante. Et post pentecosten a-
bierunt contra gorgiam prepositum
idumee. Exivit autem cum pedi-
tibus tribus milibus et equitibus quadrin-
gentis quibus congressis: contigit
paucos ruere iudeorum. Dositheus
vero quidam de bacenoris eques
vir fortis: gorgiam tenebat. Et
cum vellet illum capere vivum e-
ques quidam de trachis irruit
in eum humerumque eius amputa-
vit: atque ita gorgias effugit in
marisam. At illis qui cum esdrim
erant diutius pugnantibus et

fatigatis invocavit dominum iudas
adiutorem et ducem belli fieri incipi-
ens voce patria cum ymnis clamo-
rem extollens: fugam gorgie mi-
litibus incussit. Iudas autem collec-
to exercitu venit in civitatem odol-
lam. Et cum vii dies supervenirent:
secundum consuetudinem purifi-
cati in eodem loco sabbatum ege-
runt. et sequenti die venit cum su-
is iudas ut corpora prostratorum
tolleret: et cum parentibus pone-
ret in sepulchris paternis. Invene-
runt autem sub tunicis interfectorum
de donariis ydolorum que apud iam-
niam fuerunt a quibus lex prohi-
bet iudeos. Omnibus ergo mani-
festum factum est: ob hanc cau-
sam eos corruisse. Omnes itaque
benedixerunt iustum iudicium do-
mini qui occulta fecerat manifes-
ta: atque ita ad preces conversi: roga-
verunt ut id quod factum fuerat
delictum oblivioni traderetur. At
vero fortissimus iudas hortabatur
populum conservare se sine peccato
sub oculis videntes: videntes que
facta sunt pro peccato eorum qui
prostrati sunt et facta collatione:
xii milia dragmas argenti mi-
sit ierosolimam offerri pro peccatis mortuorum
sacrificium: bene et religiose de re-
surrectione cogitans. Nisi enim
eos qui ceciderant resurrecturos
speraret: superfluum videretur et
vanum orare pro mortuis. Et
quia considerabat: quod hi qui cum
pietate dormitionem acceperant:
optimam haberent repositam
gratiam. Sancta ergo et salu-
bris est cogitatio pro defunctis
exorare ut a peccato solverentur. — al' a peccatis solvant
Capitulum xiii.
Anno centesimo xl viiii cog-
novit iudas antiochum eupatorem
venire cum multitudine adversus
iudeam et cum eo lysiam procura-
torem et prepositum negotiorum
secum habentem peditum cx milia
et equitum v m ccc et elefantos
xxii currus cum falcibus ccc. Com-
miscuit autem se illis et menelaus:
et cum multa fallacia deprecaba-
tur antiochum non pro patrie sa-
lute: sed sperans se constitui in

principatum. Sed rex regum sus-
citavit animos antiochi in peccato-
rem et suggerente lysia hunc esse
malorum omnium causam : ius-
sit ut sicut eis est consuetudo comprehē-
sum in eodem loco turris .l. cubi-
torum acervum undique habens
cineris. Hic prospectum habebat
in preceps. Inde in cinerem deici
iussit sacrilegum omnibus eum
propellentibus ad interitum : Et ta-
li lege prevaricatorem legis conti-
git mori : nec terre dari menela-
um. Et quidem satis iuste. Nā
quia multa erga aram dei delic-
ta quisset cuius ignis et cinis erat
sanctus : ipse in cineris morte
dampnatus est. Sed rex mente
effrenatus : veniebat nequiore
se iudeis ostensurum. Quibus
iudas cognitis precepit po-
pulo ut die ac nocte dominum
invocarent quo sicut semper et nūc
adiuvaret eos quippe qui lege et
patria sanctoque templo privari vere-
rentur ac ppllm qui nuper paulu-
lum respirasset : ne sineret blas-
phemis rursus nationibus subdi.
Omnibus itaque id simul facienti-
bus et petentibus a domino misericordiam
et fletu et ieiuniis per triduum cō-
tinuum pstrattis : hortatus
est eos iudas ut se pararent.
Ipse vero cum senioribus cogi-
tavit priusquam rex admoveret
exercitum ad iudeam et obtine-
ret civitatem exire : et domini iu-
dicio committere exitum rei.
Dans itaque potestatem omni-
um deo mundi creatori et hor-
tatus suos ut fortiter dimica-
rent et usque ad mortem pro legibus
templo civitate patria et civibus
starent : circa modin exercitum
constituit : Et dato signo suis
dei victorie iuvenibus fortissi-
mis electis : nocte aggressus au-
lam regiam in castris interfecit
viros .xiiii. milia et maximum
elefantorum cum hiis qui sup-
positi erant : summoque metu
ac perturbatione hostium castra
replentes : rebus prospere gestis
abierunt. Hoc autem factum est
die illucescente adiuvante eum
domini protectione. Sed rex accep-
to gustu audacie iudeorum arte
difficultatē locorum temptā-
bat. Et bethsure quod erat iudeorum
presidium munitum castra ad-
movebat : sed fugabatur impinge-
batur minuebatur. Hiis autem
qui intus erant iudas necessaria
mittebat. Enuntiavit autem
misteria hostibus rhodocus qui-
dam de iudaico exercitu qui requi-
situs comprehensus conclusus est.
Iterum rex sermonem habuit ad
eos qui erant in bethsuris dextram
dedit accepit abiit commisit cum
iuda superatus est. Ut autem
cognovit rebellasse philippum
antiochie qui relictus erat super
negotia : mente consternatus
iudeos deprecans subditusque eis
iurat de omnibus quibus iustum
visum est. Et reconciliatus ob-
tulit sacrificium honorificavit
templum et munera posuit : ma-
chabeum amplexus est et fecit
eum ab pṗlomaide usque gerenos
ducem et principem. Ut autem
venit ptolomaidam : graviter
ferebant ptolomenses amicitie
conventionem : indignantes
ne forte fedus irrumperet.
Tunc ascendit lysias tribunal et ex-
posuit rationem et populum seda-
vit regressus que est antiochiam.
Et hoc modo regis profectio et redi-
tus processit. Sed post triennii tem- CA
pus cognovit iudas et qui cum eo
erant demetrium seleuci cum
multitudine valida et navibus
per portum tripolis ascendisse ad
loca oportuna : et tenuisse regio-
nes adversus antiochum et eius
ducem lysiam. Alchimus autem
quidam qui summus sacerdos fu-
erat. sed voluntarie coinquinatus
est temporibus commixtionis con-
siderans nullo modo sibi esse sa-
lutem neque accessum ad altare
venit ad regem demetrium cen-
tesimo quinquagesimo anno offerens ei auream coro-
nam et palmam : super hec et tal-
los qui templi esse videbantur.
Et ipsa quidem die siluit tempus

a necari Erat autē ī eodē loco / al' aggestum

a patre suo

Al' ly…

Al'

ante oportunum dementie sue nac-
tus convocatus a demetrio ad con-
silium et interrogatus quibus
rebus et consiliis iudei niterentur
respondit. Ipsi qui dicuntur asidei
iudeorum quibus preest iudas ma-
chabeus bella nutriunt et seditio-
nes movent: nec patiuntur reg-
num esse quietum. Nam et ego
defraudatus parentum gloria dico
autem summo sacerdotio huc veni
et primo quidem utilitatibus regis fide
servans. secundo autem civibus
consulens. Nam illorum pravitate
universum genus nostrum non mini-
me vexatur. Sed his singulis o rex
cognitis et regioni et generi:
secundum pervulgatam omnibus
humanitatem tuam prospice. Na-
quam diu superest iudas: inpossi-
bile est pacem esse negotiis.
Talibus autem ab hoc dictis:
et ceteri amici hostiliter agentes
adversus iudam inflammaverunt
demetrium. Qui statim nichano-
rem prepositum elefantorum ducem in
iudeam misit datis mandatis ut
ipsum quidem iudam caperet: eos ve-
ro qui cum illo erant dispergeret.
et constitueret alchimum maximi
templi summum sacerdotem.
Tunc gentes que de iuda fugerant
iudam: gregatim se nichanori
miscebant miserias et clades iu-
deorum prosperitates rerum suarum
existimantes. Audito itaque iudei
nichanoris adventu et conventu
nationum conspersi terra roga-
bant eum qui populum suum con-
stituit ut in eternum custodiret:
quique suam portionem signis
evidentibus protegit imperante
autem duce statim inde move-
runt: conveneruntque ad castel-
lum dessau. Symon vero frater
iude commiserat cum nichanore
sed conterritus est repentino adven-
tu adversariorum. Nicanor au-
tem audiens virtutem comitum
iude et animi magnitudinem
quam pro patrie certaminibus
habebant sanguinis iudicium
facere metuebat. Quam obrem
premisit posidonium et theodo-
et matthiam ut darent dextras atque
acciperent. Et cum diu de his con-
silium ageretur. et ipse dux ad mul-
titudinem retulisset. omnium
una fuit sententia amicitiis an-
nuere. Itaque diem constituerunt
qua secreto inter se agerent: et
singulis selle prolate sunt et po-
site. Precepit autem iudas arma-
tos esse locis oportunis. ne forte ab
hostibus repente mali aliquid ori-
retur et congruum colloquium fe-
cerunt. Morabatur autem nicha-
nor iherosolimis et nichil inique
agebat gregesque turbarum que con-
gregate fuerant dimisit. Habe-
bat autem iudam semper carum
ex animo. et erat viro inclinatus
rogavitque eum ducere uxorem
filiosque procreare. nuptias fecit quiete egit
qui et egit communiterque vivebant.
Alchimus autem videns caritate
illorum ad invicem et conventio-
nes venit ad demetrium et dice-
bat nichanorem rebus alienis
assentire: iudamque regni insidia-
torem successorem sibi destinasse.
Itaque rex exasperatus et pessimis
huius criminationibus irritatus
scripsit nichanori dicens. gravi-
ter quidem se ferre de amicitie con-
ventione iubere tamen machabeum
citius vinctum mittere antiochiam.
Quibus cognitis nichanor con-
sternabatur et graviter ferebat
si ea que convenerant irrita face-
ret. nichil lesus a viro. Sed quia
regi resistere non poterat oportu-
nitatem observabat qua precepta
perficeret. At machabeus videns
austerius secum agere nichano-
rem et consuetum occursum fero-
cius exhibentem intelligens non
ex bono esse austeritatem istam.
paucis suorum congregatis occul-
tavit se a nichanore. Quod ut
ille cognovit fortiter se a viro
preventum: venit ad maximum
et sanctissimum templum: et sa-
cerdotibus solitas hostias offe-
rentibus iussit sibi tradi virum.
Quibus cum iuramento dicen-
tibus nescire se ubi esset qui que-
rebatur extendens manum ad

templum uiauit. Nisi iudam mihi uinc
tum tradideritis: istud dei
fanum in planitiem deducam et effo
diam altare. Et templum hoc libero
patri consecrabo. Et his dictis abiit.
Sacerdotes autem protendentes manus
in celum inuocabant eum qui sem
per propugnator esset gentis ipsorum
hec dicentes. Tu domine uniuer
sitatis qui nullius indiges: uolu
isti templum habitationis tue fieri
in nobis. Et nunc sancte sanctorum
omnium domine: conserua in eter
num impollutam domum istam que
nuper mundata est. Razias autem
quidam de senioribus ab iherosolimis
delatus est nichanori uir amator
ciuitatis. et bene audiens qui pro af
fectu pater iudeorum appellabatur.
Hic multis temporibus continen
tie propositum tenuit in iudaismo:
corpusque et animam tradere conten
tus pro perseuerantia. Volens au
tem nichanor manifestare odium quod
habebat in iudeos: misit milites
quingentos ut eum comprehende
ret. Putabant enim illum decepisse:
sese cladem maximam iudeis illatu
rum. turbis autem irruere domum
eius et ianuam dirumpere atque ig
nem admouere cupientibus cum
iam comprehenderetur. gladio se
petiit eligens nobiliter mori potius
quam subditus fieri peccatoribus
et contra natales suos indignis
iniuriis agi. Sed cum per festinatio
nem non certo ictu plagam dedisset.
et turbe intra hostia irrumperent:
recurrens audacter ad murum preci
pitauit semetipsum uiriliter in tur
bas. Quibus uelociter locum dan
tibus casui eius: uenit per mediam
ceruicem. Et cum adhuc spiraret
accensus animis surrexit. cumque
sanguis eius magno fluxu deflueret
et grauissimis vulneribus esset
saucius: cursu turbam pertran
siit: et stans super petram quandam
preruptam etiam exsanguis effec
tus complexus intestina sua utris
que manibus proiecit super turbas
inuocans dominatorem uite ac spi
ritus ut hec illi iterum redderet: atque ita uita
defunctus est. Nichanor autem
ut comperit iudam esse in locis sa
marie cogitauit die sabbati cum im
petu committere. Iudeis uero
qui illum per necessitatem sequeban
tur dicentibus ne ita feroce et barba
re feceris sed honorem tribue diei sanc
tificationis et honora eum qui uni
uersa conspicit: At ille infelix inter
rogauit: si est potens in celo qui
imperauit agi diem sabbatorum.
Et respondentibus illis est dominus
uiuus ipse in celo potens qui iussit
agi septimum diem: At ille ait. Et ego po
tens sum super terram: qui impero
sumi arma et negotia regis impleri.
Tamen non obtinuit ut consilium
perficeret. Et nichanor quidem cum
summa superbia erectus: cogitabat
commune tropheum statuere de
iuda. Machabeus autem confidebat
semper cum omni spe auxilium
sibi a deo affuturum: et hortaba
tur suos ne formidarent ad
aduentum nationum sed in men
te haberent adiutoria sibi facta de
celo: et nunc sperarent ab omnipo
tente affuturam sibi uictoriam.
Et allocutus illos de lege et prophe
tis: admonens et certamina que
fecerant prius: promptiores eos
constituit. Et ita animis eorum
erectis: simul ostendens gentium
fallaciam et iuramentorum preua
ricationem. Singulos autem il
lorum armauit non clipei et haste
munitione. sed sermonibus et exposito dig
nis et hortationibus: exposito digno
fide somnio. per quod uniuersos
letificauit. Erat autem huiusmo
di uisus. Oniam qui fuerat sum
mus sacerdos uirum bonum et be
nignum uerecundum uisu: modes
tum moribus et eloquio decorum
et qui a puero in uirtutibus exerci
tatus sit manus protendentem
orare pro omni populo iudeorum.
Post hec apparuisse et alium uirum
etate et gloria mirabilem et
magni decoris habitudine circa
illum: Respondentem uero oniam
dixisse: hic est fratrum amator et
populi israel: hic est qui multum
orat pro populo et uniuersa sancta
ciuitate iheremias propheta dei. Ex
tendisse autem iheremiam dexteram

et dedisse inde gladium aureum dicentem. Accipe sanctum gladium munus a deo in quo deicies adversarios populi mei israel. Exhortati itaque iude sermonibus bonis valde de quibus extolli posset impetus. et animi iuvenum confortari: statuerunt dimicare et confligere fortiter ut virtus de negociis iudicaret: eo quod civitas et sancta et templum periclitarentur. Erat enim pro uxoribus et filiis itemque pro fratribus et cognatis minor sollicitudo: maximus vero et primus pro sanctitate timor erat templi. Sed et eos qui in civitate erant. non minima sollicitudo habebat pro his qui congressuri erant. Et cum iam omnes sperarent iudicium futurum hostesque adessent atque exercitus esset ordinatus bestie equitesque oportuno in loco composita considerans machabeus adventum multitudinis et apparatum varium armorum ac ferocitatem bestiarum extendens manus in celum. prodigia facientem dominum invocavit: qui non secundum armorum potentiam. sed prout ipsi placet dat dignis victoriam. Dixit autem invocans hoc modo. Tu domine qui misisti angelum tuum sub ezechia rege iudee. et interfecisti de castris sennacherib. clxxxv. milia: Et nunc dominator celorum mitte angelum tuum bonum ante nos in timore et tremore magnitudinis brachii tui ut metuant qui cum blasphemia veniunt adversus sanctum populum tuum et his quidem ita peroravit. Nichanor autem et qui cum ipso erant: cum tubis. et cantibus admovebant. Iudas vero et qui cum eo erant invocato deo per orationes congressi sunt: manu quidem pugnantes. sed et cordibus dominum orantes: prostraverunt non minus quam xxxv. milia: presentia dei magnifice delectati. Cumque cessassent et cum gaudio redirent: cognoverunt nicanorem ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore et perturbacione excitata: patria voce omnipotentem dominum benedicebant. Precepit autem iudas qui per omnia corpore et animo mori pro civibus paratus erat caput nicanoris et manum cum humero abscisam ierosolimam perferri. Quo cum pervenisset: convocatis contribulibus et sacerdotibus ad altare accersiit et eos qui in arce erant. Et ostenso capite nicanoris et manu nepharia quam extendens contra domum sanctam omnipotentis dei magnifice gloriatus est. linguam etiam impii nicanoris precisam misit particulatim avibus dari manum autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur celi dominum benedixerunt dicentes. Benedictus qui locum suum incontaminatum conservavit. Suspendit autem nicanoris caput in summa arce. evidens ut esset et manifestum signum auxilii dei. Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate preterire: habere autem celebritatem tertiadecima die mensis adar: quod dicitur voce syra pridie mardochei die. Igitur his erga nicanorem gestis et ex illis temporibus ab hebreis civitate possessa: ego quoque in his finem faciam sermonis. Et si quidem bene ut hystorie competit et hoc ipse velim. Sin autem minus digne concedendum est michi. Sicut enim vinum semper bibere aut semper aquam contrarium est: alterum autem uti delectabile: ita legentibus si semper exactus sit sermo non erit ingratus: hic ergo erit consummatus.

al' iussit

al' gratus

Explicit liber secundus machab.

Prefatio sancti ieronimi presbiteri in evangelio incipit

Al' Incipit prologus sup. iiii^or ewangelia

Beatissimo pape damaso: ieronimus. Novum opus facere me cogis ex veteri: ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam: et quia inter se variant que sint illa que cum greca consentiant veritate decernam. Pius labor sed periculosa presumptio iudicare de ceteris ipsum ab omnibus

iudicandum senis mutare linguam et canescentem iam mundum ad initia retrahere paruulorum. Quis enim doctus pariter uel indoctus cum in manus uolumen assumpserit et a saliua quam semel inbibit uiderit discrepare quod lectitat non statim erumpat in uocem me falsarium me clamitans esse sacrilegum qui audeam aliquid in ueteribus libris addere mutare et corrigere. Aduersus quam inuidiam duplex causa me consolatur. Quod et tu qui summus sacerdos es fieri iubes: et uerum non esse quod uariat etiam maledicorum testimonio conprobatur. Si enim latinis exemplaribus fides est adhibenda respondeant quibus: tot sunt exemplaria pene quot codices. Si autem ueritas est querenda de pluribus. Cur non ad grecam originem reuertentes ea que uel a uitiosis interpretibus male edita uel a presumptoribus inperitis emendata peruersius uel a librariis dormitantibus aut addita sunt aut mutata corrigimus. Neque uero ego de uetere disputo testamento quod a lxx. senioribus in grecam linguam uersum tercio gradu ad nos usque peruenit. Non quero quid aquila quid symmachus sapiant: quare theodocion inter nouos et ueteres medius incedat. Sit illa uera interpretatio quam apostoli probauerunt. De nouo nunc loquor testamento quod grecum esse non dubium est: excepto matheo apostolo qui primus in iudea euangelium christi hebraicis litteris edidit. Hoc certe quod in nostro sermone discordat et in diuersos riuulorum tramites ducit uno de fonte querendum est. Pretermitto eos codices quos a luciano et esichio nuncupatos paucorum hominum asserit peruersa contentio: quibus utique nec in ueteri instrumento post lxx. interpretes emendare quid licuit nec in nouo profuit emendasse cum multarum gentium linguis scriptura ante translata doceat falsa esse que addita sunt. Igitur hec presens prefatiuncula pollicetur quattuor tantum euangelia. quorum ordo iste est. Matheus marcus lucas iohannes: codicum grecorum emendata collatione. Sed et ueterum que ne multum a lectionis latine consuetudine discreparent ita calamo temperauimus ut his tantum que sensum uidebantur mutare correctis reliqua manere pateremur ut fuerant. Canones quoque quos eusebius cesariensis episcopus alexandrinum secutus ammonium in decem numeros ordinauit sicut in greco habentur expressimus. Quod si quis de curiosis nosse quae in euangeliis uel eadem uel uicina uel sola sint: eorum distinctione cognoscat. Magnus siquidem in nostris codicibus error inoleuit: dum quod in eadem re alius euangelista plus dixit in alio quia minus putauerint addiderunt. Uel dum eundem sensum alius aliter expressit ille qui unum e quattuor primum legerat ad eius exemplum ceteros quoque estimauerit emendandos. Unde accidit ut apud nos mixta sint omnia: et in marco plura luce atque mathei. rursum in matheo plura iohannis et marci. et in ceteris reliquorum que aliis propria sunt inueniantur. Cum itaque canones legeris qui subiecti sunt: confusionis errore sublato et similia omnium scies et singulis sua queque restitues. In canone primo concordant. iiii. Matheus marcus lucas iohannes. In secundo tres Matheus marcus lucas. In tercio tres: Matheus lucas iohannes. In quarto tres Matheus marcus Jo. In quinto duo Matheus lucas. In sexto duo Matheus marcus. In septimo duo: Matheus Jo. In octauo duo: lucas Jo. [sic: marcus lucas] In nono duo: lucas Jo. In decimo propria unusquisque que non habentur in aliis ediderunt. Singulis uero euangeliis ab uno incipiens usque ad finem librorum dispar numerus increscit. Hic nigro colore perscriptus sub se habet alium ex minio numerum discolorem: qui ad decem usque procedens indicat prior numerus in quo sit canone requirendus. Cum igitur aperto codice uerbi gratia illud siue illud capitulum scire uolueris cuius canonis sit.

al' reuertens

sed & ab interpretibus

statim ex subiecto numero doceberis
recurrens ad principia in quibus ca
nonum est distincta congeries:
Eodemque statim canone ex titulo fron
tis invento illum quem querebas
numerum eiusdem euangeliste
qui et ipse ex inscriptione signatur
invenies: atque e vicino ceterorum
tramitibus inspectis quos numeros
e regione habeant. Annotabis.
Et cum scieris recurres ad volumi
na singulorum et sine mora repertis
numeris quos ante signaveras
repperies et loca in quibus vel eade
vel vicina dixerunt. Opto ut in
domino valeas et memineris mei papa
beatissime amen.

Epistola eusebii ad carpianum super iiii^or euangeliis

Eusebius carpiano fratri in do
mino salutem. Ammonius quidem
alexandrinus magno studio atque
industria unum nobis pro iiii
euangeliis dereliquit. Namque
trium euangeliorum sensus
exceptos omnes similes contemplatos
ex mathei euangelio quasi ad
unum congestos annexuit ita ut
eorum quantum ad tenorem pertinet
lectionis sequens nam illius interrup
tus esse videatur. Verum ut saluo
corpore sine textu ceterorum hoc est
euangeliorum propria et familia
ria loca in quibus eadem similiter
quod dixerunt. scire possis ac vere dis
cere accepta occasione expredicti
viri studio alia ratione decem nu
mero tibi titulos designam quorum
primus quatuor in se continet nu
meros in quibus similia ab unoquoque
sis dicta sunt matheo marco lu
ca iohanne. Secundus in quibus tres matheus
marcus lucas. Tertius in quibus
tres matheus lucas iohannes. Quartus
quintus in quibus duo matheus
lucas. Sextus in quibus duo matheus
marcus. Septimus in quibus duo
matheus iohannes. Octavus in quibus
duo marcus lucas. Nonus in quibus
duo lucas iohannes. Decimus in
quibus singuli de quibusdam proprie
scripserunt. Est quidem subiectorum
titulorum id est argumentum clara
vero eorum narratio hec est. Et
enim per singula loca euangeliorum
quidem numerus videtur appositus
paulatim incipiens a primo deinde
secundo postremo tres et per ordinem
librorum fine usque progrediens. Itaque
per singulos numeros supputatio per
minimi distinctionem invenitur in
serta significans cui de decem titulis
appositus numerus dinoscatur ve
luti si quidem primum certum est in pri
mo sive secundo. in secundo et eode
modo usque ad decem. Si igitur euo
luto uno qualibet quatuor euan
geliis cuilibet capitulo velis insistere
et scire qui similia dixerint et loca
propria agnoscere singulorum in qui
bus eadem sunt prolocuti eiusdem sensus
quem tenes relegens propositum nu
merum quesitumque cum in titulo
quem demonstrat tituli sub notatio
continuo scire poteris ex super scrip
tionibus quasi in fronte notatas in
venies. qui aut quot de his que in
quiris similia dixerint. Iemens
etiam ad reliqua euangelia per
eundem numerum quem continues
videbis appositorum per singulos numeros
atque eos in suis propriis quoque locis si
milia dixisse repperies

Item alius prologus per ieronimum super matheum

Plures fuisse qui euangelia
scripserunt et lucas euan
gelista testatur dicens. Quoniam quide
multi conati sunt ordinare narratio
nem rerum que in nobis complete sunt.
sicut tradiderunt nobis qui ab ini
tio ipsi viderunt sermonem et mi
nistraverunt ei. et perseverantia
usque ad presens tempus monimen
ta declarant que a diversis auc
toribus edita diversarum heresium
fuere principia ut est illud iuxta e
giptios et thomam et mathiam
et bartholomeum. duodecim quoque
apostolorum et basilidis atque apellis ac
reliquorum quos enumerare lon
gissimum est cum hoc tantum in presentia
rum necesse sit dicere extitisse quos
dam qui sine spiritu et gratia dei cona
ti sunt magis ordinare narratio
nem quam historie texere veritatem
quibus iure potest illud propheticum
coaptari ve qui prophetant de corde
suo qui ambulant post spiritum suum
qui dicunt hec dicit dominus et
dominus non misit eum: de quibus

et saluator in euuangelio iohannis
loquitur. Omnes qui ante me ue
nerunt fures fuerunt et latrones.
qui uenerunt, non qui missi sunt.
Ipse enim ait. Ueniebant et ego
non mittebam eos. In uenientibus
presumptio temeritatis in missis ob
sequium seruitutis est. Ecclesia autem
que supra petram domini uoce fundata
est quam introduxit rex in cubicu
lum suum et ad quam per foramen
descensionis occulte misit manum
suam similis dammule hinnuloque
ceruorum quatuor flumina pa
radisi instar eructuans quatuor
al' singulos angulos et anulos habet per quos
quasi archa testamenti et custos legis
domini lignis mobilibus uehitur. Pri
mus omnium matheus est publica
nus cognomento leui. qui euuange
lium in iudea hebreo sermone edidit
ob eorum uel maxime causam qui in
al' i nequaquam ihesum crediderant ex iudeis et nequaquam
legis umbra succedente euuangelii
ueritatem seruabant. Secundus marcus
interpres apostoli petri et alexandrine
ecclesie primus episcopus qui dominum quidem
saluatorem ipse non uidit sed ea
que magistrum audierat predi
cantem iuxta fidem magis gesto
rum narrauit quam ordinem.
Tertius lucas medicus natione sy
rus antiocensis cuius laus in euuan
gelio qui et ipse discipulus apostoli
pauli in achaie bithinieque parti
bus uolumen condidit quedam
altius repetens et ut ipse in prohemio
al' confiteor confitetur audita magis quam
uisa describens. Ultimus iohannes
apostolus et euuangelista quem ihesus
amauit plurimum qui supra pec
tus domini recumbens purissima
doctrinarum fluenta potauit. et
qui solus de cruce meruit audire
ecce mater tua. Hic cum esset in a
sia et iam tunc hereticorum se
mina pullularent cherinthi. he
bionis et ceterorum qui negant
christum in carne uenisse quos et ipse
in epistola sua antichristos uocat.
et paulus apostolus frequenter percutit
coactus est ab omnibus pene tunc
asie episcopis et multarum ecclesiarum
legationibus de diuinitate sal
uatoris altius scribere et ad ipsum
ut ita dicam dei uerbum non tam
audaci quam felici temeritate per
rumpere ut ecclesiastica narrat
hystoria cum a fratribus cogeretur
ut scriberet ita facturum se respon
disse si indicto ieiunio in commune
omnes deum precarentur. quo ex
pleto reuelatione saturatus in illo
prohemium ueniens e celo eructauit.
In principio erat uerbum et uer
bum erat apud deum et deus erat
uerbum. hoc erat in principio apud
deum. Hec igitur quatuor euuan
gelia multo ante predicta ezechie
lis quoque uolumen probat in quo
prima uisio ita contexitur. Et in
medio sedis similitudo quatuor
animalium et uultus eorum fa
cies hominis et facies leonis et
facies uituli et facies aquile.
Prima hominis facies matheum
significat qui quasi de homine
exorsus est scribere. Liber generatio
nis ihesu christi filii dauid filii abra
ham. Secunda marcum in quo
uox leonis in heremo rugientis
auditur. uox clamantis in deserto
parate uiam domini rectas facite
semitas eius. Tertia uituli que
euuangelistam lucam a zacharia
sacerdote sumpsisse initium prefigu
rat. Quarta iohannem euuan
gelistam qui assumptis pennis a
quile et ad altiora festinans de
uerbo dei disputat. Cetera que se
quuntur in eundem sensum perfi
ciunt crura eorum recta et penna
ti pedes et quocumque spiritus ibat
ibant et non reuertebantur et dor
sa eorum plena oculis et scintil
le ac lampades in medio discur
rentes et rota in rota et in singu
lis quatuor facies. Unde et a
pocalipsis iohannis post ex
positionem uiginti quatuor se
niorum qui tenentes cytharas
et fialas adorant agnum dei
introducit fulgura et tonitrua
et septem spiritus discurrentes
et mare uitreum et quatuor ani
malia plena oculis dicens. Et
animal primum simile leoni.
et secundum simile uitulo et

tertium simile hominis . . . et quar
tum simile aquile volanti et pp(er)pan
sulum plena in(tus) erant oculis
et requiem non habebant die ac noc
te dicentia sanctus sanctus sanctus
dominus deus omnipotens qui e
rat et qui est et qui venturus est. Ani
bus cunctis p(er)spicue ostenditur quatu
or tantum debere euangelia suscipi
et omnes apochrifo(rum) nenias mor
tuis magis hereticis quam ecclesi
asticis ... canendas. Explicit prolog(us).
Incipit argumentum de iiij(or) euangelistis.

Matheus marcus lucas et ioha(n)
nes quadriga domini et verum
cherubin quod interpretatur scien
tie multitudo p(er) totum corpus o(culi)
lati sunt scintille emicant discur
runt fulgura pedes habent rectos
et in sublime tendentes terga pen
nata et ubique volantia tenent se
mutuo sibique p(er)plexi sunt et quasi
rota in rotam volvuntur et p(er)gu(n)t
quocumque conflatus s(an)c(t)i sp(iritu)s duxerit.
Incipit prologus in euangelio.
Secundum matheum.

Matheus ex iudea qui
et levi sicut in ordi
ne primus ponitur
ita euangelium in iu
dea primus scripsit
anus vocatio ad deu(m)
ex publicanis actibus fuit. Duorum in ge
neratione xp(ist)i principia p(re)sumens
unius cuius prima circumcisio in car
ne alterius cuius secundum cor elec
tio fuit et ex utrisque in patribus xp(istu)s.
Sicque quater denario numero tri
formiter posito principium a cred(en)
di fide in electionis tempus porrigens
et ex electione usque in transmigra(ti)o
nis diem dirigens atque a transmi
grationis die usque in xp(istu)m definiens
decursam adventus domini ostendit
generationem et ... numero satis
faciens et tempori ... se quod esset
ostendens et dei in se opus monstrans
etiam in hiis quorum genus posuit xp(ist)i
operantis a principio testimonium
non negaret. Quarum omnium
rerum tempus ordo numerus dispositio
vel ratio quod fidei necessarium est deus
xp(istu)s est. Qui factus est ex muliere
factus sub lege natus ex virgine

passus in carne omnia in cruce fixit
ut triumphans ea in semet ipso re
surgens in corpore et patris nomen i(n)
patribus filio et filii nomen patri
restituens in filiis sine principio si(ne)
fine ostendens unum se cum patre esse
quia unus est. In quo euangelio
utile est desiderantibus deum sic prima
vel media vel perfecta cognoscere ut
et vocationem ap(osto)li et opus euangelii
et dilectionem dei in carne nascentis
per universa legentes intelligant atque id
in eo in quo apprehensi sunt et appre
hendere expetunt recognoscant. No — al(ias) appetunt
bis enim hoc in studio argumenti
fuit et fidem facte rei tradere et opera
tis dei intelligendam diligenter esse
dispositionem querentibus non ta
cere. In fine ep(isto)le secunde ad thess(alonicenses) adde.

Laudans eos et gratias agens pro eis q(ui)
paciencer sustinuerunt persecutiones
malorum hominum. qui penas dabunt in
die domini cum venerit glorificari in s(an)c(t)is. Et o
rat ut p(er)severent. Sequitur alius prologus
sup(er) epistola pauli ad colocenses.

Colocenses sunt asiani quibus non ip
se ap(osto)lus p(re)dicavit s(ed) eius discipuli. Super
venerunt autem pseudo ap(osto)li qui eos eve(r)
tere nitebantur carnales observancias pre
dicantes et philosophicis disputacionibus si
plicitatem illorum irretire conantes hiis igitur
supervenientibus carnales observancias p(re)
dicantibus in dubium illis venerat q(ui)
bus pocius credendum esset. unde ap(osto)lus cui(us)
auctoritas celebris erat quasi mediator
indicat que pars pocius sit tenenda.
Scribens eis ab ephesso. Item alius pro
logus in ep(isto)la ad thymotheum p(ri)ma.

Thymotheus iste fuit filius mu
lieris patre gentili procreatus.
Et tamen non esset circumcisus. Et esset ip(s)e
gentilis huic dabant testimonium fratres
qui erant listris et yconio hunc voluit
paulus proficisci secum. Et ideo circum
cidit propter iudeos qui erant in illis lo
cis. Sicut quod eruditus tam divinis scrip
turis quam liberalibus artibus hunc
creavit apostolus episcopum. Item ali
us prologus sup(er) ep(isto)la ad philomenem.

Hanc epistolam scribit apostolus
philemoni colocensi qui nullam
ecclesiastice administracionis erat pre
ditus dignitate. Sed vir laudabilis in
plebe. Cui familiares litteras mittit p(ro)

Onesimo servo suo qui cum dampno eius fugerat. Sed ab apostolo audito evangelio baptizatus est. Quare veniam deprecatur apostolus. Scribens ei a roma de carcere. Sequitur alius prologus super michee autem prophetam.

Sub ozia ceperunt prophetare osee amos et ysaias. Et sub ioathan filio ozie incepit prophetare micheas. Et prophetavit et sub achaz et sub ezechia sub quibus .x. tribus captivate sunt ab assyriis. Et quia primum samaria metropolis .x. tribuum prius captivata est, in prophetie inpositione titulus primum de samaria scribitur deinde de ierusalem. Micheas secundum hebraicam veritatem sextus dicitur. Unde quasi in corde voluminis positus debet profunda continere misteria. Sequitur alius prologus in naum prophetam.

Naum quod ad gen[illegible] prophetam. Elcesei quidam putant elchesei esse patrem. Nam secundum hebream tradicionem ipsum etiam prophetam fuisse cum elchesei usque hodie in galilea viculus sit parvus quidem et vix ruinis veterum edificiorum indicans vestigia sed tamen notus iudeis et michi quoque a circumducente monstratus. Ad prophetat. Naum hebraice est visionis intelligentis sic universa que loquitur pondus hostium facientis suo populo visionem de consummacione utique mundi secundum anagogen in consolacione sanctorum prophetia texitur utque comprehenderint et preparent se ad novissimum diem ubi ultor adversum nos assyrios futurus est dominus. Grave pondus est hostibus quod delectet vel prophetam videre vel ninevitas videre. Sequitur alius prologus in abacuc.

Abacuc luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super municionem ut christum in cruce contempletur et dicat. Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit cornua in manibus eius ibi abscondita est fortitudo eius. Item sequitur alius prologus de eodem.

Abacuc amplex[illegible]ans qui vel ex eo quod amabilis domino dicitur vocatur amplexacio vel quod certamen cum deo congreditur amplexantis id est luctantis sortitur vocabulum. Nullus enim tam audaci voce ausus est deum ad disceptacionem iusticie provocare cur in rebus humanis et mundi istius tanta rerum versatur iniquitas. Hic in principio libri sui describit [illegible] volumen cum membris suis. In hunc vero premunciat adventum passionemque domini salvatoris. Nam de quo alio quam de christi adventu qui futurus fuerat intelligitur dicere. Et respondit dominus et ait michi. Scribe visum aperte in buxo ut assequatur qui legit ea. quia adhuc visio ad tempus et ostendetur in fine et non mentietur. Si moram fecerit expecta eum quia veniens veniet et non morabitur. De passione autem in cantico eius dicit domine audivi auditionem tuam et timui consideravi opera tua et expavi. Quid enim hoc est nisi salutis prerogative nove et repentine salutis in tempore [illegible] ineffabilis admiracio. In medio duorum animalium cognosceris. Quid est nisi aut in medio duorum testamentorum aut in medio duorum latronum aut in medio moysi et helye in illo in monte sermocinantium. Dum appropinquaverint anni cognosceris in adventu temporis ostenderis. Quod autem dicit: Cornua in manibus eius sunt. Quid est nisi tropheum crucis. Vocabulum autem salvatoris hic propheta prope ponit dicens. Ego autem in domino gaudebo et exultabo in deo ihesu meo quod est nobis amicum et dulce et nominare et predicare. Incipit argumentum super micheas.

Micheas de morasthi heres christi vastacionem annunciat filie latronum et obsidionem ponit contra eam quia maxillam percusserit iudicis israel. Incipit argumentum super naum.

Naum consolator orbis increpat civitatem sanguinum et post eversionem illius loquitur: ecce super montes pedes evangelizantis et annunciantis pacem. Prologus super psalterium david.

David filius iesse cum esset in [illegible] [illegible] quatuor elegit qui psalmos facerent [illegible] [illegible] [illegible] psalmos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

idest vel obelos vel asteriscos Et ubicumque viderit virgulam precedentem ab ea usque ad duo puncta que impressimus sciat in lxx. translatoribus plus haberi ubi autem stelle similitudinem perspexerit de hebreis voluminibus additum noverit eque usque ad duo puncta iuxta theodotionis dumtaxat editionem qui simplicitate sermonis a lxx. interpretibus non discordat hec ergo vobis et studioso cuique me fecisse sciens non ambigo multos fore qui vel invidia vel supercilio malint contempnere videri preclara quam discere. Et de turbulento magis rivo quam de purissimo fonte potare

Item alius prologus super psalterium

Scio quosdam putare psalterium in .v. libros esse divisum. ut ubicumque apud lxx. interpretes Genoito genoito scriptum est. i. fiat fiat. finis librorum sit pro eo quod in hebreo legitur Amen Amen. Nos autem auctoritatem sequti et maxime Apostolorum qui semper in novo testamento psalmorum librum nominant unum volumen asserimus psalmos quoque non omnes eorum testamur auctorum qui ponuntur in titulis. nomina scilicet. inscriptos. Sunt enim omnes david. david. scilicet asaph et ydythun. filiorum chore. Eman Ezraite. moysi et Salamonis et reliquorum quos Esdras uno volumine comprehendit. Si enim Amen pro quo aquila pepistomenos transtulit finis tantummodo librorum ponitur Et non medium aut in exordio aut in calce sermonis sive sententie numquam in evangelio salvator loqueretur Amen amen dico vobis Et pauli epistole in medio opere illud non continerent. Moyses quoque et Ieremias et ceteri in hunc modum multos haberent libros qui in mediis voluminibus suis amen frequenter interseruerunt. Sed et numerus .xxii. librorum hebraicorum et eiusdem mistice computabitur. Nam et titulus ipse hebraicus sephertallim quod interpretatur volumen ymnorum apostolice auctoritati congruens cum plures libros Sed unum volumen ostendit Quia igitur nuper cum hebreo disputans quedam pro domino salvatore de psalmis testimonia protulisti volens quod te eluderet per sermones pene singulos asserebat non ita haberi in hebreo ut tu de lxx. interpretibus opponebas studiosissime postulasti ut post aquilam Symmachum et Theodotionem novam

editionem latino sermone transferrem.
Dicebas enim te magis in ipsorum vane-
rate turbari et amore quo laboras vel
translatione vel iudicio meo esse contentum
unde impulsus a te cui et que non
possunt debeo. Rursum me obtrec-
tatorum latratibus tradidi maluique te
vires meas potius quam voluntatem in
amicitia querere. Certe confidenter di-
cam et multos huius operis testes cita-
bo me nihil dumtaxat sensum de he-
braica veritate mutasse. Sicubi ergo
editio mea veteribus discrepat interroga
quemlibet hebreorum et liquido pervidebis
me ab emulis frustra lacerari. Qui
malunt videri contemnere preclara
quam discere perversissimi homines. Nam cum
semper novas expetant voluptates
et gule eorum vicina maria non sufficiant
cur in solo studio scripturarum veteri sa-
pore contenti sunt. Nec hec dico quod
precessores meos mordeam aut
quicquam de his arbitrer detrahendum
quorum translationem diligentissime emenda-
tam olim mee lingue hominibus de-
derim. Sed quod aliud sit in ecclesiis christo
credentium psalmos legere aliud iu-
deis calumniantibus singula verba
respondere. Quod opusculum si in grecum
ut polliceris transtuleris et imperiti
tam doctissimos quosque viros testes
fuerint voluisse dicam tibi aliud me dicam
nisi prospectum ut lingue meme verbum quod
habebam hoc tenuisse solum. Si in latinum
vero intelligentiam meam iungentem et veri-
tatem tenui esse contentum valere
te in christo cupio et meminisse mei.

Item alius prologus super psaltrium

Psalterium quod secundum lxx
interpretes in omnibus ecclesiis
cantabatur ieronimus corrigit quo etiam
translato psalterium novum composuit
quod et a lxx interpretum editione non
multum discordant et cum hebreo
multum concordant. Ad ut omnibus
clarum fieret ipsum psalterium dis-
tinxit per asteriscos id est stellam et per
obelos id est virgam iacentem. Ea vero
que continentur sub asterisco usque
ad duo puncta in hebreo haberi
et a lxx pretermissa esse. Ea vero que
continentur sub obelo usque ad duo
puncta in hebreo non haberi sed a lxx
addita esse iuxta theodotionis editio-
nem translatione. Hoc psalterium damasus
papa rogatu ieronimi et gallicanus
ecclesiis cantari constituit. Et ipse hoc
Gallicanum vocatur antiqua tamen
prevalente consuetudine usu iam con-
suetum ponimus et ponimus vulga-
ta editio. Romanum psalterium secundum
lxx retinendo sibi propter quod romanum
vocatur. Hec duo psalteria cum non sufficere-
rent ad promenda testimonia et que
contra iudeos qui non recipiunt nisi
ea que continentur in hebreo. Addidit
et tertium quod vocatur hebraicum pro
quo rogatu Sophronii viri sapientis
transtulit aliud de hebraica veritate psalte-
rium verbo ad verbum. Quod psalte-
rium et alia Ieronimi opuscula Sophro-
nius de latino in grecum transtulit

**Psalmus sequens david capitulo est
extra numerum factus cum pugnavit
cum Golia hic in hebreis codicibus
non habetur Sed a lxx interpretibus
editus est Ideo repudiandus.**

Pusillus eram inter fratres
meos et adolescentior in domo
patris mei. Pascebam oves pa-
tris mei. Manus mee fecerunt organum
et digiti mei aptaverunt psalterium. Et
quis annunciavit domino meo? ipse dominus
ipse exaudivit me. Ipse misit an-
gelum suum et tulit me de ovibus patris
mei et unxit me in misericordia unctionis
sue. Fratres mei boni et magni et non
fuit in eis beneplacitum domino. Exivi
obviam alienigene et maledixit me
in simulacris suis. Ego autem evaginato
ab eo ipsius gladio amputavi
caput eius. Et abstuli obprobrium
a filiis israel.

Item hic deficit alius prologus qui incipit. Ma-
theus cum primo predicasset et fuit. diuinitatis sac-
ramentum. Scribitur tamen in quatuor in fine libri ante tempus.

Incipit prologus in euangelio
Secundum matheum.

Matheus ex iudea sicut in
ordine primus ponitur
ita euangelium in iude-
a primus scripsit. Cuius uocatio ad
deum ex publicanis actibus fuit Duo-
rum in generatione xpi principia p-
sumens unius cuius prima circumsi-
sio in carne alterius cuius secundum. cor
electio fuit ex utrisque enim patribus xps
Sicque quaterdenario numero trifor-
miter posito principium a credendi fi-
de in electionis tempus porrigens et ex electio-
ne usque in transmigrationis diem di-
rigens atque a transmigrationis die
usque in xpm definiens decursam aduen-
tus domini ostendit generationem et
numero satisfaciens et tempori et se quod
esset ostenderet et dei in se opus mon-
strans etiam in hiis quorum genus posu-
it xpi operantis a principio testimonium
non negaret. Quarum omnium rerum
tempus. ordo numerus dispositio uel ratio
quod fidei necessarium est deus xpus
est. Qui factus est ex muliere. factus
sub lege. natus est ex uirgine passus
in carne omnia in cruce fixit. ut trium-
phans ea in semetipso resurgens in cor-
pore et patris nomen in patribus filio. et
filii nomen patri restituens in filiis sine
principio. sine fine ostendens unum se
cum patre esse quia unus est. In quo euan-
gelio utile est desiderantibus deum sic
prima uel media uel perfecta cognoscere
ut et uocationem apostoli et opus euan-
gelii et dilectionem dei in carne nascen-
tis per uniuersa legentes intelligant
atque id in eo in quo apprehensi sunt
et apprehendere expetunt recognoscant.
Nobis enim hoc in studio argumenti
fuit et fidem facte rei tradere et operan-
tis dei intelligendam diligenter esse
dispositionem querentibus non tacere.

Incipit euangelium secundum matheum.

Liber generationis ie-
su xpi filii dauid
filii abraham.
Abraham genu-
it ysaac. Ysaac
autem genuit
iacob. Iacob autem
genuit iudam
et fratres eius. Iu-
das autem genuit phares et zaram Ge. 38.
de thamar. Phares autem genuit es-
rom. Esrom autem genuit aram. A- Ruth 4.
ram autem genuit aminadab. Ami- 1 par. 2.
nadab autem genuit naason. Naason
autem genuit salmon. Salmon
autem genuit booz de raab. Booz autem
genuit obeth ex ruth. Obeth autem
genuit iesse. Iesse autem genuit dauid
regem. Dauid autem rex genuit salo- 2 R. 12.
monem ex ea que fuit urie. Salomon
autem genuit roboam. Roboam autem
genuit abiam. Abias autem genuit 1 par. 3.
asa. Asa autem genuit iosaphat 3 R. ult.
Iosaphat autem genuit ioram. Io-
ram autem genuit oziam. Ozias
autem genuit ioatham. Ioatham
autem genuit achaz. Achaz autem 4 R. 16. et 21.
genuit ezechiam. Ezechias autem 2 par. 24. et 29.
genuit manassem. Manasses autem
genuit amon. Amon autem ge-
nuit iosiam. Iosias autem genu-
it iechoniam et fratres eius in trans-
migratione babylonis. Et post
transmigrationem babylonis
iechonias genuit salathiel. Sala-
thiel autem genuit zorobabel. Zo-
robabel autem genuit abiud. Abi-
ud autem genuit eliachim. Eli-
achim autem genuit azor. Azor
autem genuit sadoc. Sadoc autem
genuit achim. Achim autem ge-
nuit eliud. Eliud autem genuit
eleazar. Eleazar autem genuit ma-
than. Mathan autem genuit ia-
cob. Iacob autem genuit ioseph
uirum marie. De qua natus est
ihesus. qui uocatur xpistus.
Omnes itaque generationes
ab abraham usque ad dauid
generationes. xiiii. et a dauid usque
ad transmigrationem babylonis
generationes. xiiii. Et a transmi-
gratione babylonis usque ad xpm
generationes. xiiii. Xpisti autem
generatio sic erat. ii. II
Cum esset desponsata mater
eius maria ioseph antequam
conuenirent inuenta est in utero
habens de spiritu sancto. Ioseph au-
tem uir eius cum esset iustus et
nollet eam traducere: uoluit occul-
te dimittere eam. Hec autem eo co-
gitante: ecce angelus domini in

Prologus autem euangeliorum mathei dicit iordanus. In principio ser-
monis qui incipit. Aliqua chant et uritebant. in festo
ad quod euangelium mathei tante auctoritatis et dignitatis
extitit quod et alii apostoli eo tamquam exemplari utebantur
Unde de sancto Bartholomeo legitur quod ipse apud Iudeos
existens euangelium secundum matheum in eorum lingua
conuertit Et de sancto marco dicitur quod ipse in suo euange-
lio abbreuiator mathei fuit.

somnis apparuit ei dicens. Joseph fi
li david. noli timere accipere mariam
coniugem tuam quod enim in ea natũ
est de spũ sancto est. Pariet autem fi
lium. et vocabis nomen eius ihm̃.
Ipse enim salvum faciet populum
suum a peccatis eorum. Hoc autem
totum factum est ut adimpleretur
ysa. 7 quod dictum est a domino p prophaz
dicentem Ecce virgo in utero habebit
et pariet filium et vocabunt nom̃
eius emmanuel quod est interpretatũ
nobiscum deus. Exurgens autem
ioseph a somno. fecit sicut ei precep^t
angelus domini. Et accepit coniugem
suam et non cognoscebat eam donec
peperit filium suum primogenitũ
et vocavit nomen eius ihm̃. ij.

II

Cum ergo natus esset ihc in bet
leem iude in diebz herodis re
gis. ecce magi ab oriente venerunt
mic. 5. ierosolimam dicentes ubi est qui
natus est rex iudeorum. Vidimus
Esdre v^to enim stellam eius in oriente. et ve
nimus adorare eum. Audiens au
tem herodes rex turbatus est et õnis
ierosolima cum illo. Et congregans
omnes principes sacerdotum et scri
bas populi sciscitabat^r ab eis ubi xpc
zachar. 6. nasceretur. At illi dixerunt ei In beth
Jo. 33. leem iude. Sic enim scriptum est
per prophãm. Et tu bethleem terra
iuda. nequaquam minima es ĩ
principibz iuda. Ex te enim exiet
dux qui regat populum meum
israel. Tunc herodes clam vocatis
magis diligenter ~~de puero~~ didicit
ab eis tps̃ stelle que apparuit eis. Et
mittens illos in bethleem: dixit. Ite
et interrogate diligent^r de puero ⁊ cũ
inveneritis renuntiate michi ut
et ego veniens adorem eum. Qui
cum audissent regem abierunt. Et
ecce stella quam viderant in orien
te antecedebat eos usqz dum venies
staret sup̃ domum ubi erat puer.
Videntes autem stellam: gavisi s^t
gaudio magno valde. Et intrantes
domum. invenerunt puerum cũ
maria matre eius et procidentes ad
oraverunt eum. Et apertis thezauris
suis optulerunt ei munera. Aurum
thus et mirram. Et responso accep
to in somnis ne redirent ad herodem
Per aliam viam reversi sunt in regi
onem suam. Qui cum recessissent ec
ce angelus domini apparuit in somnis
ioseph dicens. Surge et accipe puerum
et matrem eius et fuge in egiptum et
esto ibi usqz dum dicam tibi futurum
est enim: ut herodes querat puerum ad
perdendum eum. Qui consurgens acce
pit puerum et matrẽm eius nocte et se
cessit in egiptum et erat ibi usqz ad
obitum herodis ut adimpleretur q^d
dictum est a domino p prophãm di
centem. Ex egipto vocavi filium meũ.
Tunc herodes videns quoniam illus^s
esset a magis iratus est valde. Et mit
tens. occidit omnes pueros qui erãt
in bethleem. et in omnibz finibz eius.
A bimatu et infra. secundum tempus q^d
exquisierat a magis. Tunc adimple
tum est quod dictum est a domino p ie
remiam prophãm dicentem. Vox in ra
ma audita est ploratus et ululatus mł
tus rachel plorans filios suos. Et noluit
consolari quia non sunt. Defuncto autem
herode. ecce angelus domini apparuit in
somnis ioseph in egipto dicens. Surge
⁊ accipe puerum et matrẽm eius et vade
in terram israel. Defuncti sunt enim q
querebant animam pueri. Qui consur
gens accepit puerum et matrem eius
et venit in terram israel. Audiens au
tem quod archelaus regnaret in iudea
pro herode pr̃e suo timuit illo ire. Et
admonitus in somnis secessit in par
tes galilee. et veniens habitavit in
civitate que vocatur nazareth ut ad
impleretur quod dictum est per prophãs.
quoniam nazareus vocabitur. iij.

III

In diebz autem illis venit iohannes
baptista predicans in deserto iudee ⁊
dicens. Penitentiam agite. appropi
quabit enim regnum celorum. Hic
est enim qui dictus est per ysaiam p
phãm dicentem. Vox clamantis in
deserto parate viam domini rectas
facite semitas eius. Ipse autem iohes
habebat vestimentum de pilis came
lorum et zonam pelliceam circa lum
bos suos. Esca autem eius erat locu
te et mel silvestre. Tunc exiebat ad eũ
ierosolima et omnis iudea et omnis
regio circa iordanem et baptizabant^r

in iordane ab eo. confitentes peccata sua.
Videns autem multos phariseorum
et saduceorum venientes ad baptis-
mum suum dixit eis. progenies
viperarum quis demonstravit vobis
fugere a futura ira. facite ergo fruc-
tum dignum penitentie et ne velitis
dicere intra vos patrem habemus
abraham. Dico enim vobis quoniam
potens est deus de lapidibus istis susci-
tare filios abrahe. Iam enim securis
ad radicem arborum posita est. Om-
nis ergo arbor que non facit fructum
bonum. excidetur et in ignem mittetur.
Ego quidem vos baptizo in aqua in
penitentiam qui autem post me venturus
est fortior me est cuius non sum dig-
nus calciamenta portare. Ipse vos bap-
tizabit in spiritu sancto et igni. Cuius ven-
tilabrum in manu sua. et permunda-
bit aream suam. et congregabit triticum
suum in horreum suum. paleas autem com-
buret igni inextinguibili. Tunc venit
ihesus a galilea in iordanem ad io-
hannem ut baptizaretur ab eo. Io-
hannes autem prohibebat eum dicens
Ego a te debeo baptizari et tu venis
ad me. Respondens autem ihesus dixit
ei. Sine modo. Sic enim decet nos
implere omnem iustitiam. tunc di-
misit eum. Baptizatus autem ihesus
confestim ascendit de aqua. Et ecce
aperti sunt ei celi et vidit spiritum dei descen-
dentem sicut columbam et venientem
super se. Et ecce vox de celis dicens. hic
est filius meus dilectus in
quo michi bene complacui. .iiii.
Tunc ihesus ductus est in desertum
a spiritu ut temptaretur a diabo-
lo. Et cum ieiunasset. xl. diebus et xl.
noctibus postea esuriit. Et accedens
temptator dixit ei. Si filius dei es dic
ut lapides isti panes fiant. Qui res-
pondens dixit. Scriptum est non in
pane solo vivit homo sed in omni
verbo quod procedit de ore dei. Tunc
assumpsit eum diabolus in sanc-
tam civitatem et statuit eum supra pin-
naculum templi et dixit ei. Si fi-
lius dei es. mitte te deorsum. Scrip-
tum est enim. Quia angelis suis
mandavit de te et in manibus tollent
te ne forte offendas ad lapidem
pedem tuum. Ait illi ihesus rursum

Scriptum est non temptabis dominum
deum tuum. Iterum assumpsit eum
diabolus in montem excelsum val-
de. et ostendit ei omnia regna mun-
di et gloriam eorum et dixit ei. Hec
omnia tibi dabo si cadens adoraveris
me. Tunc dixit ei ihesus. Vade satha-
na scriptum est enim. Dominum de-
um tuum adorabis et illi soli ser-
vies. Tunc reliquit eum diabolus
et ecce angeli accesserunt et ministra-
bant ei. Cum autem audisset ihesus quod
iohannes traditus esset secessit in ga-
lileam. Et relicta civitate nazareth
venit et habitavit in capharnaum
maritimam in finibus zabulon et nep-
talim. ut adimpleretur quod dictum
est per ysaiam prophetam. Terra zabulon
et terra neptalim via maris trans
iordanem galilee gentium. Populus
qui ambulabat in tenebris lucem
vidit magnam et sedentibus in re-
gione umbre mortis. lux orta est eis.
Exinde cepit ihesus predicare et dicere
penitentiam agite appropinquabit
enim regnum celorum. Ambulans
autem ihesus iuxta mare galilee vi-
dit duos fratres. simonem qui vocatur
petrus et andream fratrem eius mitten-
tes rete in mare. Erant enim pisca- al' retia
tores. Et ait illis. Venite post me et
faciam vos fieri piscatores homi-
num. At illi continuo relictis retibus
secuti sunt eum. Et procedens inde
vidit alios duos fratres iacobum zebe-
dei et iohannem fratrem eius in na-
vi cum zebedeo patre eorum reficien-
tes retia sua et vocavit eos. Illi autem
statim relictis retibus et patre secuti sunt
eum. Et circuibat ihesus totam galileam
docens in synagogis eorum et predi-
cans evangelium regni et sanans
omnem languorem et omnem infir-
mitatem in populo. Et abiit opinio
eius in totam syriam et obtulerunt
ei omnes male habentes variis lan-
guoribus et tormentis comprehensos
et qui demonia habebant et lunaticos
et paraliticos et curavit eos. Et secute
sunt eum turbe multe de galilea et
de decapoli et de ierosolimis et de iudea
et de trans iordanem. .v. V
Videns autem turbas ascendit in ihesus
montem. Et cum sedisset accesserunt

ad eum discipuli eius Et aperiens os
suum docebat eos dicens Beati pauperes
spiritu. quoniam ipsorum est regnum ce
lorum. Beati mites. quoniam ipsi pos
sidebunt terram Beati qui lugent
quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui
esuriunt et sitiunt iusticiam: quoniam ipsi
saturabuntur. Beati misericordes:
quoniam ipsi misericordiam consequentur
Beati mundo corde quoniam ipsi
deum videbunt Beati pacifici quoniam
filii dei vocabuntur. Beati qui persecu
cionem patiuntur propter iusticiam.
quoniam ipsorum est regnum celorum
al' veritate Beati estis cum maledixerint vobis
homines et persecuti vos fuerint et dix
erint omne malum adversum vos
mencientes propter me. Gaudete et
exultate quoniam merces vestra copio
sa est in celis. Sic enim persecuti sunt
et prophetas qui fuerunt ante vos.
Vos estis sal terre. Quod si sal eva
nuerit in quo salietur? Ad nichilum
valet ultra nisi ut mittatur foras et
conculcetur ab hominibus. Vos estis
lux mundi. Non potest civitas abscon
di supra montem posita. neque accendunt
lucernam et ponunt eam sub modio
sed super candelabrum ut luceat omnibus
qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra
coram hominibus ut videant opera ve
stra bona: et glorificent patrem vestrum qui
al' q̄a in celis est. Nolite putare quoniam
veni solvere legem aut prophetas. Non
veni solvere legem sed adimplere. A
men quippe dico vobis donec transeat
celum et terra iota unum aut unus
apex non preteribit a lege donec omni
a fiant. Qui ergo solverit unum de
mandatis istis. minimis et docuerit
sic homines minimus vocabitur in
regno celorum. Qui autem fecerit et
docuerit hic magnus vocabitur in
regno celorum Dico autem vobis quia
nisi abundaverit iusticia vestra plusquam
scribarum et phariseorum: non intra
bitis in regnum celorum. Audistis
quia dictum est antiquis non occides
Qui autem occiderit. reus erit in
dicio. Ego autem dico vobis quia
omnis qui irascitur fratri suo. reus erit
iudicio. Qui autem dixerit fratri suo ra
cha reus erit concilio. Qui autem
dixerit fatue: reus erit gehenne ignis

Si ergo offers munus tuum ad alta
re et ibi recordatus fueris quia frater tu
us habet aliquid adversum te relinque
ibi munus tuum ante altare et va
de prius reconciliari fratri tuo. Et tunc ve
niens offeres munus tuum. Esto conse
ciens adversario tuo cito dum es in via
cum eo ne forte tradat te adversarius
tuus iudici. et iudex tradat te mini
stro et in carcerem mittaris. Amen
dico tibi non exies inde donec reddas
novissimum quadrantem. Audistis
quia dictum est antiquis non me
chaberis. Ego autem dico vobis: quia
omnis qui viderit mulierem ad con
cupiscendum eam iam mechatus
est in corde suo. Quod si oculus tuus
dexter scandalizat te erue eum et proi
ce abs te. Expedit enim tibi ut pereat
unum membrorum tuorum quam to
tum corpus tuum mittatur in gehen
nam. Et si dextera manus tua scan
dalizat te: abscide eam et proice abs
te. Expedit enim tibi ut pereat unum
membrorum tuorum quam totum corpus
tuum eat in gehennam. Dictum est
autem. Quicumque dimiserit uxorem
suam: det illi libellum repudii. Ego
autem dico vobis. quia omnis qui
dimiserit uxorem suam excepta for
nicationis causa. facit eam mecha
ri. Et qui dimissam duxerit. adulte
rat. Iterum audistis quia dictum est
antiquis non periurabis. Reddes au
tem domino iuramenta tua. Ego autem
dico vobis non iurare omnino.
Neque per celum. quia thronus dei est.
Neque per terram quia scabellum est
pedum eius. Neque per ierosolimam
quia civitas est magni regis. Neque
per caput tuum iuraveris quia non
potes unum capillum album facere
aut nigrum. Sit autem sermo vester.
est est. non non. Quod autem his abun
dancius est a malo est. Audistis quia
dictum est. Oculum pro oculo et den
tem pro dente. Ego autem dico vobis
non resistere malo. Sed si quis percusserit
te in dexteram maxillam tuam: prebe
illi et alteram. Et ei qui vult tecum
in iudicio contendere et tunicam tu
am tollere. dimitte ei et pallium. Et
quicumque te angariaverit mille pas
sus: vade cum illo alia duo. Qui

autem petit a te da ei. Et volenti mutu
are a te, ne avertaris. Audistis quia dic
tum est Diliges proximum tuum. et
odies inimicum tuum. Ego autem
dico vobis Diligite inimicos vestros. bene
facite hiis qui oderunt vos. Et orate pro
persequentibus vos et calumpniantibus
vos ut sitis filii patris vestri qui in celis est
Qui solem suum oriri facit super bonos
et malos et pluit super iustos et iniu
stos Si enim diligitis eos qui vos di
ligunt: quam mercedem habebitis?
Nonne et publicani hoc faciunt? Et si
salutaveritis fratres vestros. tantum quid am
plius facitis? Nonne et ethnici hoc
faciunt? Estote ergo vos perfecti sicut
VI et pater vester celestis perfectus est.
Attendite ne iustitiam vestram fa
ciatis coram hominibus. ut vi
deamini ab eis. Alioquin mercedem
non habebitis apud patrem vestrum qui in
celis est. Cum ergo facis elemosinam
noli tuba canere ante te. sicut ypocri
te faciunt in synagogis et in vicis
ut honorificentur ab hominibus. Amen
dico vobis receperunt mercedem suam.
Te autem faciente elemosinam nesci
at sinistra tua quid faciat dextera
tua ut sit elemosina tua in abscondi
to et pater tuus qui videt in abscon
VI dito reddet tibi. Et cum oratis, non
eritis sicut ypocrite, qui amant in sy
nagogis et in angulis platearum stan
tes orare ut videantur ab hominibus.
Amen dico vobis receperunt merce
dem suam. Tu autem cum oraveris intra
in cubiculum tuum et clauso ostio
ora patrem tuum in abscondito et pater
tuus qui videt in abscondito reddet
tibi. Orantes autem: nolite multum
loqui sicut ethnici. Putant enim quod
in multiloquio suo exaudiantur.
Nolite ergo assimilari eis. Scit enim
pater vester quid opus sit vobis antequam
petatis eum. Sic ergo orabitis Pater noster
qui es in celis sanctificetur nomen
tuum adveniat regnum tuum. fiat
voluntas tua. sicut in celo et in ter
ra. Panem nostrum supersubstantialem
da nobis hodie et dimitte nobis de
bita nostra sicut et nos dimittimus de
bitoribus nostris et ne inducas nos in
temptationem Sed libera nos a ma
lo. Si enim dimiseritis hominibus pec
cata eorum dimittet et vobis pater vester ce
lestis delicta vestra. Si autem non dimi
seritis hominibus ~~peccata eorum~~
nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Cum
autem ieiunatis nolite fieri sicut ypo
crite tristes. Exterminant enim facies
suas ut pareant hominibus ieiunantes.
Amen dico vobis ~~quia~~ receperunt merce
dem suam. Tu autem cum ieiunas
unge caput tuum et faciem tuam
lava ne videaris hominibus ieiunans
sed patri tuo qui est in abscondito et pater
tuus qui videt in abscondito reddet ti — al' dito / al' abscondito
bi. Nolite thesaurizare vobis thesau
ros in terra ubi erugo et tinea demo
litur et ubi fures effodiunt et fura
ntur. Thesaurizate autem vobis the
sauros in celo ubi neque erugo neque
tinea demolitur et ubi fures non effo
diunt nec furantur. Ubi enim est
thesaurus tuus ibi est et cor tuum.
Lucerna corporis tui est oculus tuus.
Si fuerit oculus tuus simplex totum
corpus tuum lucidum erit. Si autem
oculus tuus nequam fuerit: totum cor
pus tuum tenebrosum erit. Si ergo
lumen quod in te est tenebre sunt ipse
tenebre quante erunt? Nemo potest
duobus dominis servire. Aut enim
unum odio habebit et alterum dili
get aut unum sustinebit et alterum
contempnet. Non potestis deo servire
et mammone. Ideo dico vobis ne sol
liciti sitis anime vestre quid manducetis
neque corpori vestro quid induamini. Non
ne anima plus est quam esca ~~vestis~~
et corpus plus quam vestimentum? Re
spicite volatilia celi quoniam non serunt
neque metunt neque congregant in hor
rea et pater vester celestis pascit illa. Non
ne vos magis pluris estis illis?
Quis autem vestrum cogitans potest
adicere ad staturam suam cubitum
unum? Et de vestimento quid solli
citi estis? Considerate lilia agri quo
modo crescunt non laborant neque nent
Dico autem vobis quoniam nec Sa
lomon in omni gloria sua, coopertus
est sicut unum ex istis. Si autem fe — al' enim
num agri quod hodie est. et cras in
clibanum mittitur deus sic vestit
quanto magis vos modice fidei?
Nolite ergo solliciti esse dicentes quid
manducabimus aut quid bibemus

aut quo operiemur? Hec enim omnia
gentes inquirunt. Scit enim pater vester
quia his omnibus indigetis. Queri-
te ergo primum regnum dei et iusti-
tiam eius et omnia hec adicientur vo-
bis. Nolite ergo solliciti esse in crastinum.
Crastinus enim dies sollicitus erit si-
bi ipsi. Sufficit enim diei malitia sua.

Ca. vij.

Nolite iudicare et non iudicabi-
mini. In quo enim iudicio iudi-
caveritis iudicabimini. Et in qua men-
sura mensi fueritis, remetietur vobis.
Quid autem vides festucam in ocu-
lo fratris tui et trabem in oculo tuo non
vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: si-
ne eiciam festucam de oculo tuo et
ecce trabs est in oculo tuo? Hypocrita
eice primum trabem de oculo tuo et
tunc videbis eicere festucam de ocu-
lo fratris tui. Nolite dare sanctum canibus:
neque mittatis margaritas vestras an-
te porcos ne forte conculcent eas pe-
dibus suis et conversi dirumpant vos.
Petite et dabitur vobis, querite et in-
venietis, pulsate et aperietur vobis.
Omnis enim qui petit accipit et qui
querit invenit et pulsanti aperietur.
Aut quis est ex vobis homo quem
si petierit filius suus panem, num-
quid lapidem porriget ei? Aut si piscem
petierit numquid serpentem porri-
get ei? Si ergo vos cum sitis ma-
li nostis bona data dare filiis vestris
quanto magis pater vester qui in celis
est dabit bona petentibus se. Omnia
ergo quecumque vultis ut faciant
vobis homines ita et vos facite illis.
Hec enim lex et prophete. Intrate per
angustam portam, quia lata por-
ta et spatiosa via que ducit ad perdi-
tionem et multi sunt qui intrant per
eam. Quam angusta porta et arta
via que ducit ad vitam et pauci sunt
qui inveniunt eam. Attendite a falsis
prophetis qui veniunt ad vos in vesti-
mentis ovium, intrinsecus autem
sunt lupi rapaces. A fructibus eorum
cognoscetis eos. Numquid colligunt
de spinis uvas aut de tribulis ficus?
Sic omnis arbor bona fructus bonos
facit, mala autem arbor fructus ma-
los facit. Non potest arbor bona fruc-
tus malos facere, neque arbor mala
fructus bonos facere. Omnis arbor

al' trabes
al' primo

que non facit fructum bonum, excidetur
et in ignem mittetur. Igitur ex fruc-
tibus eorum cognoscetis eos. Non omnis
qui dicit michi domine domine
intrabit in regnum celorum. Multi
dicent michi in illa die domine domine.
Nonne in nomine tuo prophetavimus
et in tuo nomine demonia eiecimus
et in tuo nomine virtutes multas fe-
cimus? Et tunc confitebor illis quia
numquam novi vos. Discedite a me qui
operamini iniquitatem. Omnis ergo qui
audit verba mea hec et facit ea, assi-
milabitur viro sapienti qui edifica-
vit domum suam supra petram. Et
descendit pluvia et venerunt flumina
et flaverunt venti et irruerunt in do-
mum illam et non cecidit, fundata
enim erat supra firmam petram. Et
omnis qui audit verba mea hec et
non facit ea, similis erit viro stulto qui
edificavit domum suam supra arenam.
Et descendit pluvia et venerunt flu-
mina et flaverunt venti et irruerunt
in domum illam et cecidit, et fuit ru-
ina eius magna. Et factum est cum
consummasset Iesus verba hec, admiraban-
tur turbe super doctrina eius. Erat enim
docens eos sicut potestatem habens et
non sicut scribe eorum et pharisei. .viij.

Cum autem descendisset Iesus de
monte, secute sunt eum turbe
multe. Et ecce leprosus veniens ado-
rabat eum dicens: Domine si vis po-
tes me mundare. Et extendens Iesus ma-
num tetigit eum dicens: Volo munda-
re. Et confestim mundata est lepra eius.
Et ait illi Iesus: Vide nemini dixeris, sed
vade ostende te sacerdotibus et offer mu-
nus quod precepit Moyses in testimo-
nium illis. Cum autem introisset
Capharnaum, accessit ad eum centu-
rio rogans eum et dicit: Domine puer
meus iacet paralyticus in domo et ma-
le torquetur. Et ait illi Iesus: Ego veniam
et curabo eum. Et respondens centurio
ait illi: Domine non sum dignus ut
intres sub tectum meum, sed tantum dic
verbo et sanabitur puer meus. Nam
et ego homo sum sub potestate constitu-
tus habens sub me milites et dico
huic vade et vadit, et alio veni et venit,
et servo meo fac hoc et facit. Audiens
autem hoc Iesus miratus est et sequen-

tibi se dixit. Amen dico vob. non inve
ni tantam fidem in israel. Dico aut
vobis qd multi ab oriente et occidente
venient et recumbent cum abraham
et ysaac et iacob in regno celorum. Filii
autem regni eicientur in tenebras ex
teriores ibi erit fletus et stridor dentium
Et dixit ihs centurioni. Vade et sicut
credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer
ex illa hora Et cum venisset ihc in do
mum symonis petri vidit socrum eius
iacentem et febricitantem et tetigit ma
num eius et dimisit eam febris. Et sur
rexit et ministrabat eis. Vespere autem
facto: obtulerunt ei multos demonia
habentes Et eiciebat spiritus verbo et omnes
male habentes curavit ut adimpleretur
quod dictum est p ysaiam prophetam di
centem. Ipse infirmitates nras accepit
et egrotationes portavit. Videns au
turbas ihs circum se multas: iussit
discipulos ire trans fretum. Et accedens
unus scriba ait illi. Magister sequar te
quocumque ieris. Et dicit ei ihs. Vulpes
foveas habent et volucres celi nidos
filius autem hominis non habet u
bi caput suum reclinet. Alius aute
discipulus ait illi. Domine pmitte me
primum ire et sepelire prem meum
Ihs autem ait illi. Sequere me et di
mitte mortuos sepelire mortuos suos.
Et ascendente eo in naviculam: secuti
sunt eum discipuli eius. Et ecce motus
magnus factus est in mari: ita ut na
vicula operiretur fluctibus. Ipse vero dor
miebat Et accesserunt ad eum discipu
li eius. et suscitaverunt eum dicentes
Domine salva nos pimus Et dicit
eis ihc Quid timidi estis modice fidei.
Tunc surgens imperavit ventis et
mari et facta est tranquillitas magna
Porro homines mirati sunt dicentes
Qualis est hic: quia venti et mare
obediunt ei Et cum venisset ihs trans
fretum in regionem gerasenorum: oc
currerunt ei duo habentes demonia
exeuntes de monumentis sevi nimis
ita ut nemo posset transire p viam
illam. Et ecce clamaverunt dicentes.
Quid nobis et tibi ihu fili dei. venisti
huc ante tempus torquere nos. Erat
autem non longe ab eis grex porco
rum multorum pascens. Demones autem
rogabant eum dicentes. Si eicis nos

hinc: mitte nos in gregem porcorum.
Et ait illis. Ite At illi exeuntes abierunt
in porcos: et ecce magno impetu abiit
totus grex per preceps in mare. et mor
tui sunt in aquis. Pastores autem fu
gerunt et venientes in civitatem nun
[illegible] hec omnia et de hiis qui
[illegible] habuerant. Et ecce tota ci
[illegible] exiit obviam ihu Et viso eo: ro
gabant eum ut transiret a finibus eor
Et ascendens ihs in · IX ·
naviculam: transfretavit et
venit in civitatem suam Et ecce offe
rebant ei paraliticum iacentem in lec
to. Videns autem ihc fidem illorum:
dixit paralitico Confide fili: remittun
tur tibi peccata tua. Et ecce quidam de
scribis dixerunt intra se Hic blasphe
mat Et cum vidisset ihc cogitationes
eorum: dixit. Ut quid cogitatis mala
in cordibus vris Quid est facilius di
cere dimittuntur tibi peccata an di
cere surge et ambula. Ut autem
sciatis quia filius hominis habet
potestatem dimittendi peccata in
terra: tunc ait paralitico Surge tolle
lectum tuum et vade in domum tua
Et surrexit et abiit in domum suam
Videntes autem turbe: timuerunt Et
glorificaverunt deum qui dedit po
testatem talem hominibus Et cum
transiret inde ihc: vidit hominem
sedentem in thelonio matheum no
mine et ait illi. Sequere me. Et sur
gens secutus est eum. Et factum est
discumbente eo in domo ecce multi
publicani et peccatores venientes
discumbebant cum ihu et discipulis
eius. Et videntes pharisei dicebant
discipulis eius. Quare cum peccato
ribus et publicanis manducat magr
vr. At ihc audiens ait. Non est opus
valentibus medicus. sed male haben
tibus Euntes autem discite quid est
miam volo et non sacrificium Non
enim veni vocare iustos sed pec
catores Tunc accesserunt ad eum
discipuli iohis dicentes Quare nos
et pharisei ieiunamus frequenter
discipuli autem tui non ieiunant
Et ait illis ihs. Numquid possunt
filii sponsi lugere quam diu cum
illis est sponsus. venient autem
dies cum auferetur ab eis sponsus

IX

Nota de matheo

et tunc ieiunabunt. Nemo autem
immittit commissuram panni ru
dis in vestimentum vetus tollit enim
plenitudinem eius a vestimento
et peior scissura fit. Neque mittunt vi
num novum in utres veteres. Alio
quin rumpuntur utres et vinum ef
funditur et utres pereunt. sed vinum
novum mittunt in utres novos et
ambo conservantur. Hec illo loquente
ad eos. ecce princeps unus accessit et
adorabat eum dicens. Domine filia
mea modo defuncta est sed veni impo
ne manum tuam super eam et vivet
Et surgens ihc sequebatur eum et disci
puli eius. Et ecce mulier que sangui
nis fluxum patiebatur. xii. annis.
accessit retro et tetigit fimbriam vesti
menti eius dicebat enim intra se. Si
tetigero tantum vestimentum eius: salva
ero Et ihs conversus et videns eam
dixit Confide filia mea fides tua te sal
vam fecit. Et salva facta est mulier ex
illa hora. Et cum venisset ihs in domum
principis et vidisset tibicines et tur
bam tumultuantem dicebat Recedi
te Non est enim mortua puella sed
dormit Et deridebant eum. Et cum eie
cta esset turba intravit et tenuit manum
eius et dixit Puella surge et surrexit
puella. Et exiit fama hec in universam
terram illam Et transeunte inde ihu
secuti sunt eum duo ceci clamantes
et dicentes Miserere nostri fili david. Cum
autem venisset domum: accesserunt
ad eum ceci et dicit ei ihc Creditis quia
possum hoc facere vobis. Dicunt ei.
utique domine Tunc tetigit oculos eorum
dicens Secundum fidem vestram fiat
vobis. Et aperti sunt oculi eorum.
Et comminatus est illis ihc dicens.
Videte ne quis sciat Illi autem exeun
tes diffamaverunt eum per totam ter
ram illam. Egressis autem illis: ec
ce obtulerunt ei hominem mutum
demonium habentem. Et eiecto demo
nio: locutus est mutus Et mirate sunt
turbe dicentes. Nunquam apparuit sic in
israel. pharisei autem dicebant. In
principe demoniorum eicit demonia. Et
circuibat ihs civitates omnes et ca
stella docens in synagogis eorum et
predicans evangelium regni et curans
omnem languorem et omnem infir

mitatem. Videns autem turbas: misertus
est eis quia erant vexati et iacentes
sicut oves non habentes pastorem.
Tunc dixit discipulis suis Messis
quidem multa: operarii autem pauci
Rogate ergo dominum messis ut mit
tat operarios in messem suam. X.
Et convocatis. xii discipulis su
is dedit illis potestatem spiritu
um immundorum ut eicerent eos et
curarent omnem languorem et om
nem infirmitatem Duodecim aplo
rum nomina sunt hec Primus Si
mon qui dicitur petrus. et andreas
frater eius. philippus et bartholome
us. iacobus zebedei et iohannes fr
eius thomas et matheus publica
nus et iacobus alphei et thadeus Si
mon chananeus et iudas scariothes
qui et tradidit eum Hos xii misit
ihc precipiens eis et dicens. In
viam gentium ne abieritis et in ci
vitates samaritanorum ne intraveritis
Sed potius ite ad oves que perierunt
domus israel. Euntes autem predica
te dicentes quia appropinquabit
regnum celorum Infirmos curate
mortuos suscitate leprosos mundate
demones eicite. Gratis accepistis gra
tis date. Nolite possidere aurum neque
argentum neque pecuniam in zonis
vestris non peram in via neque duas
tunicas: neque calciamenta neque vir
gam. Dignus est enim operarius ci
bo suo In quamcumque autem civita
tem aut castellum intraveritis in
terrogate quis in ea dignus sit et
ibi manete donec exeatis Intrantes
autem in domum: salutate eam dicen
tes Pax huic domui. Et siquidem fu
erit domus illa digna: veniet super
eam pax vestra, ad vos revertetur Et
quicumque non receperit vos. neque
audierit sermones vestros: exeuntes
foras de domo vel de civitate excutite
pulverem de pedibus vestris Amen di
co vobis tollerabilius erit terre sodo
morum et gomorreorum in die iudi
cii quam illi civitati. Ecce ego mitto
vos sicut oves in medio luporum.
Estote ergo prudentes sicut serpentes
et simplices sicut columbe. Cavete au
tem ab hominibus Tradent enim vos in
conciliis et in synagogis suis flagel

labunt uos et ad reges et ad presides
ducemini propter me in testimonium
illis et gentibus. Cum autem tradent
uos nolite cogitare quomodo aut quid
loquamini dabitur enim uobis in il
la hora quid loquamini. Non enim
uos estis qui loquimini sed spiritus patris
uestri qui loquitur in uobis. Tradet au
tem frater fratrem in mortem et pater
filium et insurgent filii in parentes
et morte afficient eos/ et eritis odio
omnibus hominibus propter nomen meum:
Qui autem perseuerauerit usque in finem
hic saluus erit. Cum autem persequen
tur uos in ciuitate ista: fugite in
aliam. Amen dico uobis non con
summabitis ciuitates israel. donec ue
niat filius hominis. Non est discipu
lus super magistrum. nec seruus
super dominum suum. Sufficit dis
cipulo ut sit sicut magister eius et ser
uo sicut dominus eius. Si patrem
familias belzebub uocauerunt quanto
magis domesticos eius. Ne ergo
timueritis eos Nichil enim opertum
quod non reueletur et occultum quod
non sciatur. Quod dico uobis in te
nebris: dicite in lumine et quod in
aure auditis predicate super tecta
Et nolite timere eos qui occidunt cor
pus animam autem non possunt
occidere. Sed potius timete eum qui
potest et animam et corpus perdere in
gehennam. Nonne duo passeres asse
ueneunt? Et unus ex illis non cadet
super terram sine patre uestro. Uestri autem
et capilli capitis omnes numerati
sunt. Nolite ergo timere multis
passeribus meliores estis uos. Omnis
ergo qui confitebitur me coram ho
minibus: ~~confitebor et ego eum coram~~
hominibus: confitebor et ego eum co
ram patre meo qui in celis est. Nolite
arbitrari quia ueni mittere pacem in
terram Non ueni pacem mittere: sed
gladium. Ueni enim separare homi
nem aduersus patrem suum et filiam
aduersus matrem suam et nurum aduersus
socrum suam et inimici hominis
domestici eius. Qui amat patrem aut
matrem plusquam me. non est me dig
nus Et qui amat filium aut filiam
super me: non est me dignus. Et qui
non accipit crucem suam et sequitur

me: non est me dignus. Qui inuenit
animam suam: perdet illam Et qui
perdiderit animam suam propter me: in
ueniet eam Qui recipit uos: me re
cipit. Et qui me recipit: recipit eum
qui me misit. Qui recipit prophetam
in nomine prophete: mercedem prophete
accipiet. Et qui recipit iustum ~~in~~
~~nomine~~ in nomine iusti: mercedem
iusti accipiet. Et quicumque potum
dederit uni ex minimis istis calicem
aque frigide tantum in nomine discipuli
amen dico uobis non perdet mercedem
suam. XI
XI
Et factum est cum consummasset
ihesus precipiens duodecim discipulis
suis transiit inde ut doceret et predi
caret in ciuitatibus eorum. Johannes
autem cum audisset in uinculis o
pera christi mittens duos discipulis suis de
ait illi Tu es qui uenturus es an ali
um expectamus? Et respondens ihesus ait illis
Euntes renuntiate iohanni que audistis
et uidistis. Ceci uident. claudi ambulant leprosi mundantur surdi audiunt
mortui resurgunt pauperes euangeliza
tur Et beatus est qui non fuerit scandalizatus
in me. Illis autem abeuntibus: cepit
ihesus dicere ad turbas de iohanne. Quid
existis in desertum uidere? arundinem
uento agitatam? Sed quid existis uide
re hominem mollibus uestitum? Ecce qui
mollibus uestiuntur in domibus re
gum sunt Sed quid existis uidere?
prophetam? Etiam dico uobis et plus
quam prophetam. Hic est enim: de quo
scriptum est. Ecce ego mitto angelum
meum ante faciem tuam qui prepa
rabit uiam tuam ante te. Amen di
co uobis: non surrexit inter natos
mulierum maior iohanne baptista
Qui autem minor est in regno celorum
maior est illo. A diebus autem iohan
nis baptiste usque nunc regnum celorum
uim patitur et uiolenti rapiunt il
lud. Omnes enim prophete et lex usque
ad iohannem prophetauerunt et si uultis re
cipere ipse est helias qui uenturus est
Qui habet aures audiendi audiat
Cui autem similem estimabo gene
rationem istam? Similis est pueris
sedentibus in foro qui clamantes coe
qualibus dicunt Cecinimus uobis et
non saltastis. lamentauimus et non
planxistis. Uenit enim iohannes neque

manducans neque bibens. et dicunt de
monium habet. Venit filius hominis
manducans et bibens et dicunt. Ec
ce homo vorax et potator vini publi
canorum et peccatorum amicus. Et iusti
ficata est sapientia a filiis suis. Tunc
cepit exprobrare civitatibus in quibus fac
te sunt plurime virtutes eius. quia non
egissent penitentiam. Ve tibi corozaim.
ve tibi bethsaida quia si in tyro et sydone
facte essent virtutes que facte sunt in
vobis: olim in cilicio et cinere penitentiam
egissent. Verumptamen dico vobis ty
ro et sydoni remissius erit in die iudi
cii quam vobis. Et tu capharnaum
numquid usque in celum exaltaberis.
Usque in infernum descendes. Quia si
in sodomis facte fuissent virtutes que
facte sunt in te: forte mansissent usque
in hunc diem. Verumptamen dico vobis
quia terre sodomorum remissius erit in
die iudicii quam tibi. In illo tempore
respondens ihesus dixit. Confiteor tibi pater
domine celi et terre quia abscondisti hec
a sapientibus et prudentibus et revelasti
ea parvulis. Ita pater quoniam sic
fuit placitum ante te. Omnia mihi
tradita sunt a patre meo. Et nemo no
vit filium nisi pater: neque patrem
quis novit nisi filius. Et cui volue
rit filius revelare. Venite ad me om
nes qui laboratis et onerati estis et
ego reficiam vos. Tollite iugum me
um super vos et discite a me quia
mitis sum et humilis corde et inve
nietis requiem animabus vestris. Iugum
enim meum suave est et onus meum
leve. XII.

XII In illo tempore abiit ihesus sabbato per
sata. discipuli autem eius esurientes
ceperunt vellere spicas et mandu
care. Pharisei autem videntes dixerunt
ei. Ecce discipuli tui faciunt quod non
licet eis facere sabbatis. At ille dixit eis
Non legistis quid fecerit david quando
esuriit et qui cum eo erant quomodo
intravit in domum dei et panes pro
positionis comedit quos non licebat
ei edere neque his qui cum eo erant nisi
solis sacerdotibus. Aut non legistis in
lege quia sabbatis sacerdotes in templo
sabbatum violant et sine crimine sunt.
Dico autem vobis: quia templo maior
est hic. Si autem sciretis quid est mi
sericordiam volo et non sacrificium: num
quam condempnassetis innocentes. Do
minus est enim filius hominis etiam
sabbati. Et cum inde transisset venit
in synagogam eorum. et ecce homo
manum habens aridam et interroga
bant eum dicentes. Si licet sabbatis cu
rare. Ut accusarent eum: ipse autem dix
it illis. Quis erit ex vobis homo qui
habet ovem unam et si ceciderit hec sab
batis in foveam nonne tenebit et le
vabit eam. Quanto magis melior est
homo ove. Itaque licet sabbatis benefacere.
Tunc ait homini. Extende manum tu
am. Et extendit et restituta est sanita
ti sicut altera. Exeuntes autem pha
risei consilium faciebant adversus eum
quomodo eum perderent. Ihesus autem
sciens recessit inde: et secuti sunt eum
multi et curavit eos omnes. Et prece
pit eis ne manifestum eum facerent
ut adimpleretur quod dictum est per
ysaiam prophetam dicentem. Ecce pu
er meus quem elegi dilectus meus
in quo bene complacuit anime mee.
Ponam spiritum meum super eum
et iudicium gentibus nuntiabit. Non
contendet neque clamabit neque audiet
aliquis in plateis vocem eius. Arun
dinem quassatam non confringet et lini
fumigans non extinguet donec eiciat
ad victoriam iudicium et in nomi
ne eius gentes sperabunt. Tunc oblatus
est ei demonium habens cecus et mu
tus et curavit eum ita ut loqueretur
et videret. Et stupebant omnes turbe
et dicebant. Numquid hic est filius
david. Pharisei autem audientes di
xerunt. Hic non eicit demonia ni
si in beelzebub principe demoniorum.
Ihesus autem sciens cogitationes eorum
dixit eis. Omne regnum divisum contra
se desolabitur: et omnis civitas
vel domus divisa contra se: non sta
bit. Et si sathanas sathanam eicit ad
versus se divisus est. Quomodo ergo
stabit regnum eius. Et si ego in beel
zebub eicio demones filii vestri in quo
eiciunt. Ideo ipsi iudices vestri erunt.
Si autem ego in spiritu dei eicio demo
nes: igitur pervenit in vos regnum
dei. Aut quomodo potest quisquam intra
re in domum fortis et vasa eius di
ripere nisi prius alligaverit fortem. et

tunc domum eius diripiet. Qui non est
mecum, contra me est. Et qui non congre
gat mecum dispergit. Ideo dico vobis.
omne peccatum et blasphemia remit
tetur hominibus; spiritus autem blasphe
mie non remittetur. Et quicumque dix
erit verbum contra filium hominis: re
mittetur ei. Qui autem dixerit contra
spiritum sanctum: non remittetur ei neque
in hoc seculo neque in futuro. Aut facite
arborem bonam et fructum eius bo
num; aut facite arborem malam et
fructum eius malum. Siquidem ex
fructu arbor cognoscitur. Progenies
viperarum quomodo potestis bona loqui
cum sitis mali? Ex habundantia enim
cordis os loquitur. Bonus homo de
bono thezauro profert bona et malus
homo de malo thezauro profert mala.
Dico autem vobis quoniam de omni
verbo otioso quod locuti fuerint ho
mines: reddent rationem de eo in die
iudicii. Ex verbis enim tuis iustifica
beris et ex verbis tuis condempnaberis.
Tunc responderunt ei quidam de scribis
et phariseis dicentes Magister volumus
a te signum videre. Qui respondens ait
illis. Generatio mala et adultera sig
num querit et signum non dabitur
ei nisi signum Ione prophete. Sicut
enim fuit Ionas in ventre ceti tribus
diebus et tribus noctibus. Viri Ninivite
surgent in iudicio cum generatione
ista et condempnabunt eam: quia peni
tentiam egerunt in predicatione Io
ne. Et ecce plus quam Ionas hic. Re
gina austri surget in iudicio cum ge
neratione ista. et condempnabit eam quia
venit a finibus terre audire sapientiam
Salomonis. Et ecce plus quam Salomon
hic. Cum autem immundus spiritus ex
ierit ab homine ambulat per loca ari
da querens requiem et non invenit.
Tunc dicit Revertar in domum meam
unde exivi. Et veniens invenit eam
vacantem scopis mundatam et orna
tam. Tunc vadit et assumit septem a
lios spiritus secum nequiores se et intran
tes habitant ibi: et fiunt novissima
hominis illius peiora prioribus. Sic erit
et generationi huic pessime. Adhuc eo
loquente ad turbas: ecce mater eius et
fratres stabant foris querentes loqui ei.
Dixit autem ei quidam. Ecce mater tu
a et fratres tui foris stant querentes te. At
ipse respondens dicenti sibi ait. Que
est mater mea et qui sunt fratres mei?
Et extendens manum in discipulos
suos. Dixit Ecce mater mea et fratres
mei. Quicumque enim fecerit volunta
tem patris mei qui in celis est: ipse meus
frater et soror et mater est. · xiii ·

XIII

In illo die exiens Ihesus de domo: sedebat
secus mare. Et congregate sunt ad eum
turbe multe ita ut in naviculam as
cendens sederet et omnis turba stabat
in litore. Et locutus est eis multa in
parabolis dicens. Ecce exiit qui semi
nat seminare. Et dum seminat que
dam ceciderunt secus viam et venerunt
volucres celi et comederunt ea. Alia autem
ceciderunt in petrosa ubi non habebant
terram multam. Et continuo exorta
sunt quia non habebant altitudinem
terre. Sole autem exorto estuaverunt
et quia non habebant radicem aru
erunt ~~et quia~~ Alia autem ceciderunt
in spinas et creverunt spine et
suffocaverunt ea. Alia vero cecide
runt in terram bonam et dederunt
fructum aliud centesimum ali
ud sexagesimum aliud tricesimum
Qui habet aures audiendi audiat.
Et accedentes discipuli dixerunt ei
Quare in parabolis loqueris eis? Qui
respondens ait illis Quia vobis da
tum est nosse misteria regni celorum
illis autem non est datum. Qui enim
habet dabitur ei et abundabit. Qui
autem non habet, auferetur ab eo id quod videtur habere
Ideo in parabolis loquor eis: quia
videntes non vident et audientes non
audiunt neque intelligunt ut adim
pleatur in eis prophetia Ysaye di
centis. Auditu audietis et non intel
ligetis et videntes videbitis et non
videbitis. Incrassatum est enim cor
populi huius et auribus graviter au
dierunt et oculos suos clauserunt
nequando oculis videant et auribus
audiant et corde intelligant et con
vertantur et sanem eos. Vestri autem
beati oculi quia vident et aures vestre al' quia
que audiunt. Amen quippe dico vo
bis quia multi prophete et iusti cu
pierunt videre que videtis et non vos
viderunt et audire que auditis et
non audierunt. Vos ergo audite

parabolam seminantis Omnis q̄
audit uerbum regni et non intelli
git uenit malus et rapit quod se
minatum est in corde eius. Hic est
qui secus uiam seminatus est. Q̄
autem supra petrosa seminatus
est hic est qui uerbum dei audit et
continuo cum gaudio suscipit illud
Non habet autem in se radicem sed
est temporalis. Facta autem tribu
latione et persecutione propter uerbū
continuo scandalizatur. Qui autē
est seminatus in spinis hic est qui
uerbum audit et sollicitudo seculi is
tius et fallacia diuitiarum suffo
cat uerbum et sine fructu efficitur. Q̄
uero in terram bonam seminatus
est hic est qui audit uerbum et in
telligit et fructum affert Et facit
aliud quidem centesimum aliud
aliud autem sexagesimum aliud
uero tricesimum. Aliam parabolā
proposuit illis dicens Simile factum
est regnum celorum homini qui se
minauit bonum semen in agro suo
Cum autem dormirent homines: uenit
inimicus eius et superseminauit
zizania in medio tritici et abiit: Cū
autem creuisset herba et fructum fe
cisset tunc apparuerunt et zizania
Accedentes autem serui patrisfami
lias dixerunt ei Domine nonne bo
num semen seminasti in agro tuo.
Unde ergo habet zizania. Et ait illis
Inimicus homo hoc fecit. Serui autem
dixerunt ei. Vis imus et colligimus
ea. Et ait. Non. ne forte colligentes
zizania: eradicetis simul cum eis
et triticum. Sinite utraque crescere
usque ad messem et in tempore messis
dicam messoribus Colligite primum
zizania et alligate ea in fasciculos ad
comburendum Triticum autem con
gregate in horreum meum Aliam
parabolam proposuit eis dicens Si
mile est regnum celorum grano si
napis quod accipiens homo semi
nauit in agro suo quod minimū
quidē est omnibus seminibus. Cum autem
creuerit maius est omnibus holeribus
et fit arbor ita ut uolucres celi ue
niant et habitent in ramis eius
Aliam parabolam locutus est eis
Simile est regnum celorum fermē

to quod acceptum mulier abscondit
in farine satis tribus donec fermenta
tum est totum Hec omnia locutus
est ihesus in parabolis ad turbas et si
ne parabolis non loquebatur eis. ut
adimpleretur quod dictum est per
prophetam dicentem. Aperiam in parabo
lis os meum eructuabo abscondita
a constitucione mundi. Tunc dimissis
turbis uenit in domum. Et accesse
runt ad eum discipuli eius dicentes
Edissere nobis parabolam zizanio
rum agri. Qui respondens ait Qui se
minat bonum semen: est filius ho
minis. ager est autem mundus.
Bonum uero semen: hii sunt filii reg
ni. Zizania autem: filii sunt nequā
Inimicus autem qui seminauit ea
est diabolus. Messis uero: consummatio
seculi est. Messores autem: ange
li sunt. Sicut ergo colliguntur zi
zania et igni comburuntur: sic erit
in consummatione seculi. Mittet filius
hominis angelos suos et colligent
de regno eius omnia scandala et eos
qui faciunt iniquitatem et mittent
eos in caminum ignis. Ibi erit fletus
et stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt
sicut sol in regno patris eorum. Qui habet
aures audiendi audiat. Simile est
regnum celorum thesauro abscondi
to in agro quem qui inuenit homo
abscondit et pre gaudio illius uadit
et uendit uniuersa que habet et emit
agrum illum Iterum simile est reg
num celorum homini negotiatori
querenti bonas margaritas Inuenta
autem una preciosa margarita a
biit. et uendidit omnia que habuit
et emit eam Iterum simile est reg
num celorum sagene misse in mare
et ex omni genere piscium congre
ganti. Quam cum impleta esset e
ducentes et secus litus sedentes: ele
gerunt bonos in uasa, malos autem
foras miserunt. Sic erit in consum
matione seculi. Exibunt angeli et se
parabunt malos de medio iustorum
et mittent eos in caminum ignis. In
Ibi erit fletus et stridor dentium.
Intellexistis hec omnia. Dicunt ei. Et
ait illis Ideo omnis scriba doc
tus in regno celorum similis est ho
mini patri familias qui profert de

thesauro suo nova et vetera. Et factum est
cum consummasset ihesus parabolas istas,
transiit inde. Et veniens in patriam
suam: docebat eos in synagogis eorum
ita ut mirarentur et dicerent. Unde
huic sapientia hec et virtutes? Non-
ne hic est filius fabri? Nonne mater
eius dicitur maria et fratres eius iaco-
bus et ioseph et symon et iudas? Et
sorores eius nonne omnes apud nos
sunt? Unde ergo huic omnia ista? Et
scandalizabantur in eo. Ihesus autem
dixit eis. Non est propheta sine hono-
re nisi in patria sua et in domo sua.
Et non fecit ibi virtutes multas propter
incredulitatem eorum. · xiiii ·
In illo tempore audivit herodes tetr-
archa famam de ihesu: et ait pueris
suis. Hic est iohannes baptista. Ipse
surrexit a mortuis. et ideo virtutes
operantur in illo. Herodes enim tenuit
iohannem et alligavit eum et posuit
in carcerem propter herodiadem uxorem
fratris sui. Dicebat enim illi iohannes. Non
licet tibi habere eam. Et volens illum
occidere: timuit populum. quia sicut
prophetam eum habebant. Die autem
natalis herodis saltavit filia hero-
diadis in medio. et placuit herodi. Un-
de cum iuramento pollicitus est ei da-
re quodcumque postulasset ab eo. At
illa premonita a matre sua: da michi
inquit in disco caput iohannis baptiste.
Et contristatus est rex. Propter iusiu-
randum autem et propter eos qui pariter recum-
bebant: iussit dari: misitque et decolla-
vit iohannem in carcere. Et allatum
est caput eius in disco et datum est puel-
le: et tulit matri sue. Et accedentes dis-
cipuli eius: tulerunt corpus eius et
sepelierunt illud et venientes nuntia-
verunt ihesu. Quod cum audisset ihesus:
secessit inde in navicula in locum
desertum seorsum. Et cum audissent
turbe: secute sunt eum pedestres de civi-
tatibus. Et exiens ihesus vidit turbam mul-
tam et misertus est eius et curavit lan-
guidos eorum. Vespere autem facto
accesserunt ad eum discipuli eius di-
centes. Desertus est locus et hora iam
preteriit dimitte turbas ut euntes
in castella emant sibi escas. Ihesus autem
dixit eis. Non habent necesse ire da-
te illis vos manducare. Responderunt
ei. Non habemus hic nisi quinque pa-
nes et duos pisces. Qui ait eis. Affer-
te illos michi huc. Et cum iussisset tur-
bam discumbere super fenum: acceptis
v. panibus et duobus piscibus. aspiciens
in celum benedixit et fregit et dedit
discipulis suis. Discipuli autem dederunt
turbis. Et manducaverunt omnes et
saturati sunt et tulerunt reliquias.
xii. cophinos fragmentorum plenos.
Manducantium autem fuit numerus
v. milia virorum exceptis mulieribus et
parvulis. Et statim compulit
ihesus discipulos ascendere in naviculam
et precedere eum transfretum donec di-
mitteret turbas. Et dimissa turba:
ascendit in montem solus orare. Ves-
pere autem facto: solus erat ibi. Navi-
cula autem in medio mari iactaba-
tur fluctibus. Erat enim contrarius il-
lis ventus. Quarta autem vigilia noc-
tis venit ad eos ambulans supra
mare. et videntes eum supra mare am-
bulantem: turbati sunt dicentes quia
phantasma est. Et pre timore clama-
verunt. Statimque locutus est ihesus eis
dicens. Habete fiduciam. ego sum
nolite timere. Respondens autem pe-
trus dixit. Domine si tu es iube me
venire ad te super aquas. At ipse ait.
Veni et descendens petrus de navicu-
la: ambulabat super aquas ut ve-
niret ad ihesum. Videns vero ventum
validum timuit. Et cum ceperit mer-
gi: clamavit dicens. Domine salvum
me fac. Et continuo ihesus extendens
manum: apprehendit eum et ait il-
li. Modice fidei quare dubitasti? Et
cum ascendisset in naviculam: cessa-
vit ventus. Qui autem in navicu-
la erant: venerunt et adoraverunt
eum dicentes. Vere filius dei es. Et
cum transfretassent: venerunt in
terram genesareth. Et cum cognovis-
sent eum viri loci illius: miserunt
in universam regionem illam. Et
obtulerunt ei omnes male haben-
tes et rogabant eum ut vel fimbriam
vestimenti eius tangerent. Et qui-
cumque tetigerunt: salvi facti sunt. · xv.

XV

Tunc accesserunt ad eum ab ie-
rosolimis scribe et pharisei di-
centes. Quare discipuli tui transgre-
diuntur traditiones seniorum? Non

enim lavant manus suas cum pa
nem manducant. Ipse autem respon
dens ait illis. Quare et vos trans
gredimini mandatum dei propter tra
ditionem vestram. Nam deus dixit.
Honora patrem tuum et matrem tuam
et qui maledixerit patri vel matri mor
te moriatur. Vos autem dicitis Qui
cumque dixerit patri vel matri munus
quodcumque est ex me tibi proderit et
non honorificavit patrem suum aut
suum matrem, et irritum fecistis manda
tum dei propter traditionem vestram.
Hypocrite bene prophetavit de vobis
ysaias dicens. Populus hic labiis me
honorat cor autem eorum longe est a
me Sine causa autem colunt me:
docentes doctrinas et mandata hominum
Et convocatis ad se turbis dixit eis
Audite et intelligite Non quod intrat
in os coinquinat hominem sed quod
procedit ex ore hoc coinquinat homi
nem. Tunc accedentes discipuli eius
dixerunt ei. Scis quia pharisei au
dito hoc verbo scandalizati sunt. At
ille respondens ait Omnis planta
tio quam non plantavit pater me
us celestis eradicabitur. Sinite illos
ceci sunt et duces cecorum. Cecus autem
si ceco ducatum prestet ambo in
foveam cadunt. Respondens autem
petrus dixit ei. Edissere nobis para
bolam istam. At ille dixit. Adhuc et
vos sine intellectu estis. Non intel
ligitis quia omne quod in os in
trat in ventrem vadit et in secessum
emittitur. que autem procedunt de
ore de corde exeunt et ea coinquinant
hominem. De corde enim exeunt co
gitationes male homicidia. adulteri
a fornicationes. furta falsa testimonia
blasphemie. Hec sunt que coinqui
nant hominem. Non lotis autem
manibus manducare non coinquinat
hominem. Et egressus inde ihesus seces
sit in partes tyri et sydonis. Et ecce
mulier chananea a finibus illis egres
sa clamavit dicens ei Miserere mei do
mine fili david. filia mea male a
demonio vexatur. Qui non respondit
ei verbum. Et accedentes discipuli eius
rogabant eum dicentes. Dimitte eam
quia clamat post nos Ipse autem res
pondens ait Non sum missus nisi
ad oves que perierunt domus israel.
At illa venit et adoravit eum dicens.
Domine adiuva me. Qui respondens
ait Non est bonum sumere panem fi
liorum et mittere canibus. At illa dixit
Etiam domine Nam et catelli edunt
de micis que cadunt de mensa domi
norum suorum. Tunc respondens ihesus ait
illi. O mulier magna est fides tua
fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia
eius ex illa hora. Et cum transisset
inde ihesus: venit secus mare galilee
et ascendens in montem sedebat ibi
Et accesserunt ad eum turbe multe
habentes secum mutos et claudos
cecos et debiles et alios multos. Et
proiecerunt eos ad pedes eius et curavit
eos ita ut turbe mirarentur videntes
mutos loquentes et claudos ambu
lantes cecos videntes et magnifica
bant deum israel. Ihesus autem convoca
tis discipulis suis dixit. Misereor tur
be quia triduo iam perseverant mecum
et non habent quod manducent. et
dimittere eos ieiunos nolo: ne defi
ciant in via. Et dicunt ei discipuli Un
de ergo nobis in deserto panes tantos
ut saturemus turbam tantam. Et
ait illis ihesus. Quot panes habetis.
At illi dixerunt. Septem et paucos
pisciculos. Et precepit turbe ut dis
cumberent super terram. Et accipi
ens ihesus septem panes et pisces et gra
tias agens fregit et dedit discipulis
suis et discipuli dederunt populo. Et
comederunt omnes et saturati sunt.
Et quod superfuit de fragmentis tu
lerunt septem sportas plenas. Erant
enim qui manducaverant quatuor
milia hominum extra parvulos et
mulieres. Et dimissa turba ascendit
in naviculam et venit in fines ma
gedan · xvi ·
Et accesserunt ad eum pharisei
et saducei temptantes et rogave
runt eum ut signum de celo osten
deret eis. At ille respondens ait. Facto illis
vespere dicitis. serenum erit. rubicun
dum est enim celum. et mane hodie
tempestas rutilat enim triste celum
Faciem ergo celi diiudicare nostis
signa autem temporum non potes
tis scire. Generatio mala et adulte
ra signum querit et signum non

dabitur ei nisi signum prophe ione
Et relictis illis abiit. Et cum uenissēt
discipuli eius transfretum: obliti st
panes accipere. Qui dixit illis Intue
mini et cauete a fermento phariseor
et saduceorum. At illi cogitabant int
se dicentes quia panes non accepim⁹
Sciens autem ihs dixit. Qd cogita
tis int uos modice fidei quia panes
non habetis? Non dum intelligitis
neqȝ recordamini quinqȝ panū ī .v.
milia hominum et quot cophinos
sumpsistis. Neqȝ .vii. panum in q̄
tuor milia hominum et quot spor
tas sumpsistis? Quare non intelligitis
quia non de pane dixi uobis cauete a
fermentō phariseorum et saduceorū
Tunc intellexerunt quia non dixerit
cauendum a fermento panum sed
a doctrina phariseorum et saduceor.
Venit autem ihs in partes cesaree
philippi et interrogabat discipulos
suos dicens. Quem dicunt homines
esse filium hominis? At illi dixerūt
Alii iohannē baptistā. Alii autem he
liam alii uero ieremiam aut unū
ex prophetis. Dicit illis ihs. Vos aūt
quem me esse dicitis? Respondens sy
mon petrus dixit Tu es xpūs filius
dei uiui. Respondens autem ihs dix
it ei Beatus es symon bariona quia
caro et sanguis non reuelauit tibi
sed pater meus qui est in celis Et
ego dico tibi quia tu es petrus et sup
hanc petram edificabo ecclīam meam
et porte inferi non preualebunt adū
sus eam. Et tibi dabo claues regni
celorum. et quodcumqȝ ligaueris sup
terram erit ligatum et in celis Et
quodcumqȝ solueris super terram: erit
solutū ꝫ in celis Tunc precepit disci
pulis suis ut nemini dicerent qđ
ipse eēt ihs xpc. Exinde cepit ihs ostē
dere discipulis suis quia oporteret eū
ire ierosolimā. et multa pati a senio
rib; et scribis et principib; sacerdotū
et occidi et tertia die resurgere. Et as
sumens eum petrus: cepit increpa
re illum dicens Absit a te domine
non erit tibi hoc. Qui conuersus dixit
petro. Vade post me sathana scanda
lum es michi quia non sapis ea
que dei sunt sed ea que hominum

Tunc ihc dixit discipulis suis. Si quis
uult post me uenire: abneget semet
ipm: et tollat crucem suam et sequa
tur me. Qui enim uoluerit animam
suam saluam facere pdet eam Qui
autem perdiderit animam suam pp
me: inueniet eam. Quid enim pdest
homini si mundum uniuersum lucre
tur anime uero sue detrimentum pa
tiatur? Aut quam dabit homo cōmu
tationem pro anima sua? Filius enī
hominis uenturus est in gloria pris
sui cum angelis suis. et tunc reddet
unicuiqȝ secundum opus eius Amē
dico uobis sunt quidam de hic stanti
bus qui non gustabunt mortem do
nec uideant filium hominis uenien
tem in regno suo. · xvii ·

XVII

Et post dies sex: assumpsit ihc
petrum et iacobum ꝫ iohēm
fratrem eius et duxit illos in montē
excelsum seorsum et transfiguratus
est ante eos Et resplenduit facies ei⁹
sicut sol. uestimenta autem eius.
facta sunt alba sicut nix. Et ecce appa
ruerunt illis moyses et helyas cum
eo loquentes. Respondens autem petr⁹
dixit ad ihm. Domine bonum est nos
hic esse. Si uis faciamus hic tria ta
bernacula tibi unum. moysi unum
et helie unum. Adhuc eo loquente:
ecce nubes lucida obumbrauit eos Et
ecce uox de nube dicens. Hic est filius
meus dilectus in quo michi compla
cui ipm audite. Et audientes discipu
li ceciderunt in faciem suam et timu
erunt ualde. Et accessit ihc et tetigit eos
dixitqȝ eis Surgite et nolite timere
Leuantes autem oculos suos neminē
uiderunt nisi solum ihm Et descendē
tib; illis de monte: precepit ihs dicēs
Nemini dixeritis uisionem: donec
filius hominis a mortuis resurgat
Et interrogauerunt eum discipuli
eius dicentes. Quid ergo scribe dicūt
quod heliam oportet primum uenire?
At ille respondens ait illis Helyas q̄
dem uenturus est et restituet omnia
Dico autem uobis quod helyas iā
uenit et non cognouerunt eum s;
fecerunt in eo q̄cumqȝ uoluerunt
Sic et filius hominis passurus est
ab eis. Tunc intellexerunt discipuli

al' cui

quia de iohanne baptista. dixisset eis
Et cum venisset ad turbam: accessit
ad eum homo genibus provolutus
ante eum dicens Domine miserere
filio meo quia lunaticus est. et male pa
titur. Nam sepe cadit in ignem et
crebro in aquam. Et obtuli eum dis
cipulis tuis. et non potuerunt cura
re eum. Respondens ihc ait O gene
ratio incredula et perversa quousque
ero vobiscum. usque quo patiar vos.
Afferte huc illum ad me Et increpa
fil' genuit vit illum ihs et exiit ab eo demonium
et curatus est puer ex illa hora. Tunc
accesserunt ad ihm discipuli secreto
et dixerunt ei. Quare nos non po
tuimus eicere illum. Dicit illis ihc
XVII Propter incredulitatem vestram. A
men quippe dico vobis si habueri
tis fidem sicut granum sinapis.
dicetis huic monti transi hinc et
transibit et nichil impossibile erit
vobis Hoc autem genus non eicitur
nisi per orationem et ieiunium. Conver
santibus autem eis in galilea: dixit
illis ihs filius hominis tradendus
est in manus hominum et occident eum.
et tertia die resurget. Et contristati
sunt vehementer Et cum venissent
capharnaum accesserunt qui di
dragma accipiebant ad petrum et
dixerunt ei. Magister vester non solvit
didragma. Ait etiam Et cum intras
set in domum: prevenit eum ihs
dicens Quid tibi videtur symon.
Reges terre a quibus accipiunt tribu
tum vel censum A filiis suis an ab
alienis. At ille dixit. Ab alienis:
dixit illi ihc. Ergo liberi sunt filii.
Ut autem non scandalizemus eos
vade ad mare et mitte hamum et
eum piscem qui primus ascenderit
tolle et aperto ore eius invenies
staterem. Illum sumens da eis pro
XVIII me et pro te · xvii ·
In illa hora accesserunt discipuli
ad ihm dicentes. Quis putas ma
ior est in regno celorum. Et ad
vocans ihs parvulum: statuit
eum in medio eorum et dixit Amen
dico vobis nisi conversi fueritis et
efficiamini sicut parvuli: non intra
bitis in regnum celorum. Quicum
que ergo humiliaverit se sicut parvu

lus iste hic est maior in regno celo
rum. Et qui susceperit unum parvu
lum talem in nomine meo: me
suscipit. Qui autem scandalizave
rit unum de pusillis istis qui in me
credunt: expedit ei ut suspendatur
mola asinaria in collo eius et de
mergatur in profundum maris.
Ve mundo ab scandalis. Necesse
est enim: ut veniant scandala. Ve
rumptamen ne homini per quem
scandalum venit Si autem manus
tua vel pes tuus scandalizat te.
abscide eum et proice abs te. Bonum
tibi est ad vitam ingredi debilem
vel claudum: quam duas manus
vel duos pedes habentem mitti in
ignem eternum. Et si oculus tuus
scandalizat te: erue eum et proice
abs te Bonum est tibi cum uno
oculo habentem in vitam intra
re quam duos oculos habentem mit
ti in gehennam ignis. Videte ne
contempnatis unum ex his pu
sillis. Dico enim vobis quia an
geli eorum in celis semper vident
faciem patris mei qui in celis est.
Venit enim filius hominis salva
re quod perierat. Quid vobis vide
tur si fuerint alicui centum oves et
erraverit una ex eis nonne relin
quit nonaginta novem in monti
bus et vadit querere eam que erra
vit. Et si contigit ut inveniat eam: amen
dico vobis quia gaudebit super eam ma
gis quam super nonaginta novem
que non erraverunt Sic non est volun
tas ante patrem vestrum qui in celis est. ut
pereat unus de pusillis istis. Si autem
peccaverit in te frater tuus vade et corri
pe eum inter te et ipsum solum. Si te au
dierit: lucratus eris fratrem tuum Si
autem te non audierit: adhibe tecum
adhuc unum vel duos ut in ore duo
rum testium vel trium stet omne
verbum Quod si non audierit eos:
dic ecclesie Si autem ecclesiam non
audierit: sit tibi sicut ethnicus et pu
blicanus. Amen dico vobis: quecumque
alligaveritis super terram erunt liga
ta et in celis. et quecumque solveritis super
terram erunt soluta et in celo Iterum
dico vobis quia si duo ex vobis consenserint
super terram de omni re quecumque peti

erint: fiet illis a patre meo qui in celis est.
Ubi enim sunt duo vel tres congregati
in nomine meo: ibi sum in medio eo
rum. Tunc accedens petrus ad eum dix
it. Domine quotiens peccabit in me
frater meus et dimittam ei usque sep
ties? Dicit illi ihesus. Non dico tibi usque
septies sed usque septuagies septies.
Ideo assimilatum est regnum celorum
homini regi qui voluit rationem po
nere cum servis suis. Et cum cepisset
rationem ponere: oblatus est ei unus
qui debebat decem milia talenta. Cum
autem non haberet unde redderet: ius
sit eum dominus eius venundari et uxore
eius et filios. et omnia que habebat et
reddi. Procidens autem servus ille ro
gabat eum dicens. Patientiam ha
be in me. et omnia reddam tibi. Miser
tus autem dominus servi illius: di
misit eum. et debitum dimisit ei. Egres
sus autem servus ille: invenit unum
de conservis suis qui debebat ei. c.
denarios. Et tenens suffocabat eum di
cens. Redde quod debes. Et procidens con
servus eius: rogabat eum dicens
Patientiam habe in me. et omnia
reddam tibi. Ille autem noluit sed abi
it et misit eum in carcerem donec red
deret debitum. Videntes autem conservi
eius que fiebant. contristati sunt valde.
Et venerunt et narraverunt domino
suo omnia que facta fuerant. Tunc
vocavit illum dominus suus. et ait
illi. Serve nequam omne debitum dimisi
tibi quoniam rogasti me. Nonne ergo
oportuit et te misereri conservi tui
sicut et ego tui misertus sum? Et iratus
dominus eius tradidit eum tortoribus
quoadusque redderet universum debitum.
Sic et pater meus celestis faciet vobis
si non remiseritis unusquisque fratri suo
de cordibus vestris. XIX.
Et factum est cum consummasset
ihesus sermones istos: migravit a gali
lea et venit in fines iudee trans iorda
nem: et secute sunt eum turbe multe
et curavit eos ibi. Et accesserunt ad
eum pharisei temptantes eum et
dicentes. Si licet homini dimittere
uxorem suam quacumque ex causa?
Qui respondens ait eis. Non legistis
quia qui fecit ab initio masculum et
feminam fecit eos? Et dixit. propter

hoc dimittet homo patrem et matrem et
adherebit uxori sue et erunt duo in
carne una. Itaque iam non sunt duo.
sed una caro. Quod ergo deus con
iunxit: homo non separet. Dicunt illi
Quid ergo moyses mandavit dare li
bellum repudii et dimittere? Et ait illis
Quoniam moyses ad duritiam cordis
vestri permisit vobis dimittere uxores
vestras. Ab initio autem non fuit sic.
Dico autem vobis quia quicumque di
miserit uxorem suam. nisi ob fornica
tionem. et aliam duxerit: mechatur.
Dicunt ei discipuli eius. Si ita est
causa hominis cum uxore: non expe
dit nubere. Qui dixit illis. Non omnes
capiunt verbum istud sed quibus datum
est. Sunt enim eunuchi qui de matris
utero sic nati sunt et sunt eunuchi qui
facti sunt ab hominibus et sunt eunu
chi qui seipsos castraverunt propter
regnum celorum. Qui potest capere
capiat. Tunc oblati sunt ei parvuli
ut manus eis imponeret et oraret.
Discipuli autem increpabant eos. Ihesus
vero ait illis. Sinite parvulos ad
me venire. et nolite eos prohibere. Ta
lium est enim regnum celorum. Et
cum imposuisset eis manus: abiit
inde. Et ecce unus accedens ait illi
Magister bone quid boni faciam ut
habeam vitam eternam. Qui dixit
ei. Quid me interrogas de bono? Unus
est bonus deus. Si autem vis ad
vitam ingredi. serva mandata. Di
cit ille. Que? Ihesus autem dixit. Non
homicidium facies. non adulterabis.
non facies furtum. non falsum testi
monium dices. Honora patrem
tuum et matrem tuam et diliges
proximum tuum. sicut te ipsum. Dicit
ille adolescens. Omnia hec custodi
vi a iuventute mea. Quid adhuc
michi deest? Ait illi ihesus. Si vis perfectus
esse vade et vende omnia que habes
et da pauperibus et habebis thesaurum
in celo et veni et sequere me. Cum
audisset autem adolescens verbum hoc
abiit tristis. Erat enim habens mul
tas possessiones. Ihesus autem dixit dis
cipulis suis. Amen dico vobis: quia
dives difficile intrabit in regnum
celorum. Et iterum dico vobis. facili
us est camelum per foramen acus

et qui dimissam duxerit me-
chatur

transire quam divitem intrare in
regnum celorum. Auditis autem hiis
discipuli mirabantur valde dicentes
Quis ergo poterit salvus esse? Aspici
ens autem ihesus dixit illis. Apud ho
mines hoc impossibile est: apud deum
autem omnia possibilia sunt. Tunc
respondit petrus dixit ei Ecce nos re
liquimus omnia et secuti sumus te
quid ergo erit nobis? Ihesus autem dix
it illis Amen dico vobis quod vos qui
secuti estis me in regeneratione cum
sederit filius hominis in sede maiesta
tis. sue sedebitis et vos super sedes. xii.
iudicantes. xii tribus israel Et omnis
qui reliquerit domum vel fratres aut
sorores aut patrem aut matrem aut
uxorem aut filios. aut agros propter no
men meum: centuplum accipiet et
vitam eternam possidebit. Multi autem
erunt primi novissimi et novissimi
primi · XX ·

XX

Simile est regnum celorum ho
mini patri familias qui exiit primo
mane conducere operarios in vineam
suam. Conventione autem facta cum
operariis ex denario diurno: misit eos
in vineam suam. Et egressus circa
horam tertiam: vidit alios stantes
in foro otiosos et illis dixit Ite et vos
in vineam meam et quod iustum
fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt
Iterum autem exiit circa sextam et
nonam horam: et fecit similiter. Cir
ca undecimam vero exiit et invenit
alios stantes et dixit illis. Quid hic
statis tota die otiosi? Dicunt ei Quia
nemo nos conduxit Dicit illis Ite et
vos in vineam meam Cum sero au
tem factum esset: dicit dominus vi
nee procuratori suo. Voca operarios
et redde illis mercedem suam incipiens a
novissimis usque ad primos Cum
venissent ergo qui circa undecimam
horam venerant: acceperunt et ipsi
singulos denarios. Venientes autem
et primi: arbitrati sunt quod plus
essent accepturi Acceperunt autem et
ipsi singulos denarios Et accipientes
murmurabant adversus patrem fa
milias dicentes Hii novissimi una
hora fecerunt et pares nobis illos
fecisti qui portavimus pondus diei et
estus? At ille respondens uni eorum
dixit. Amice non facio tibi iniuriam.
Nonne ex denario diurno convenisti
mecum? Tolle quod tuum est et va
de. Volo autem et huic novissimo dare si
cut tibi. Aut non licet michi quod
volo facere? An oculus tuus nequam
est quia ego bonus sum? Sic erunt
novissimi primi et primi novissi
mi. Multi enim sunt vocati; pauci
vero electi. Et ascendens ihesus ierosoli
mam: assumpsit xii. discipulos suos
secreto et ait illis. Ecce ascendimus
ierosolimam et filius hominis tra
detur principibus sacerdotum et scri
bis et condempnabunt eum morte
Et tradent eum gentibus ad illudendum
et flagellandum et crucifigendum Et
tertia die resurget. Tunc accessit ad
eum mater filiorum zebedei cum filiis
suis adorans et petens aliquid ab
eo Qui dixit ei. Quid vis? Ait illi
Dic ut sedeant hii duo filii mei: unus
ad dexteram tuam et unus ad sinis
tram tuam in regno tuo. Respondens
autem ihesus dixit Nescitis quid peta
tis. Potestis bibere calicem quem ego
bibiturus sum? Dicunt ei. Possumus
Ait illis Calicem quidem meum bibe
tis sedere autem ad dexteram meam
vel sinistram non est meum dare vo
bis sed quibus paratum est a patre
meo Et audientes decem: indigna
ti sunt de duobus fratribus Ihesus autem
vocavit eos ad se et ait. Scitis quia
principes gentium dominantur eo
rum et qui maiores sunt potestatem
exercent in eos. Non ita erit inter
vos Sed quicumque voluerit inter vos
maior fieri: sit vester minister Et qui
voluerit inter vos primus esse:
erit vester servus. Sicut filius hominis
non venit ministrari sed ministra
re et dare animam suam redemptionem
pro multis. Et egredientibus illis ab ie
richo: secute sunt eum turbe multe
Et ecce duo ceci sedentes secus viam
audierunt quia ihesus transiret: et cla
maverunt dicentes Domine misere
re nostri fili david. Turba autem increpa
bant eos ut tacerent At illi magis
clamabant dicentes Domine misere
re nostri fili david. Et stetit ihesus et
vocavit eos. et ait Quid vultis ut
faciam vobis? Dicunt illi Domine

aperiantur oculi nostri. Misertus autem
eorum ihs: tetigit oculos eorum. Et con
festim viderunt et secuti sunt eum. XXI.
Et cum appropinquasset ierosolimam et venissent bethphage
ad montem oliveti: tunc ihs misit duos
discipulos dicens eis. Ite in castellum
quod contra vos est et statim invenie
tis asinam alligatam et pullum cum
ea. Solvite et adducite michi. Et si quis
vobis aliquid dixerit dicite quia dominus
hiis opus habet et confestim dimittet eos.
Hoc autem totum factum est ut ad
impleretur quod dictum est per prophetam
dicentem. Dicite filie syon. Ecce rex tuus
venit tibi mansuetus sedens super
asinam et pullum filium subiuga
lis. Euntes autem discipuli fecerunt
sicut preceperat illis ihs et adduxerunt
asinam et pullum et imposuerunt
super eos vestimenta sua et eum
desuper sedere fecerunt. Plurima autem
turba straverunt vestimenta sua in
via. Alii autem cedebant ramos de
arboribus: et sternebant in via. Turbe
autem que precedebant et que seque
bantur: clamabant dicentes. Osan
na filio david benedictus qui venit
in nomine domini. Osanna in excel
sis: et cum intrasset ierosolimam:
commota est universa civitas dicens
quis est hic. Populi autem dicebant
Hic est ihs propheta a nazareth gali
lee. Et intravit ihs in templum dei et
eiciebat omnes vendentes et ementes
in templo et mensas nummulariorum
et cathedras vendentium columbas
evertit et dixit eis. Scriptum est. Do
mus mea domus orationis vocabitur.
Vos autem fecistis illam speluncam
latronum. Et accesserunt ad eum
ceci et claudi in templo et sanavit
eos. Videntes autem principes sacerdo
tum et scribe mirabilia que fecit et
pueros clamantes in templo et di
centes. Osanna filio david: indigna
ti sunt et dixerunt ei. Audis quid
isti dicunt. Ihs autem dixit eis. Utique.
Numquam legistis quia ex ore infanti
um et lactentium perfecisti laudem.
Et relictis illis abiit foras extra civi
tatem in bethaniam ibique mansit
et docebat eos de regno dei. Mane autem
revertens in civitatem esuriit. Et

videns fici arborem unam secus viam
venit ad eam. et nichil invenit in ea.
nisi folia tantum et ait illi. Numquam ex
te fructus nascatur in sempiternum. Et
arefacta est continuo ficulnea et vi
dentes discipuli mirati sunt dicentes
Quomodo continuo aruit. Respondens
autem ihs ait eis. Amen dico vobis si
habueritis fidem et non hesitaveritis non
solum de ficulnea facietis sed et si mon
ti huic dixeritis tolle te et iacta te in ma
re in maris fiet et omnia quecumque pe
tieritis in oratione credentes accipietis.
Et cum venisset in templum: accesse
runt ad eum docentem principes sacer
dotum et seniores populi dicentes. In
qua potestate hec facis. Et quis dedit ti
bi hanc potestatem. Respondens autem ihs
dixit eis. Interrogabo vos et ego unum
sermonem quem si dixeritis michi: et
ego vobis dicam in qua potestate hec
facio. Baptismus iohannis unde erat de ce
lo an ex hominibus. At illi cogitabant
intra se dicentes. Si dixerimus de celo
dicet nobis. Quare ergo non credidis
tis illi. Si autem dixerimus. ex ho
minibus: timemus turbam. Omnes
enim habebant iohannem sicut pro
phetam. Et respondentes ad ihm dixerunt
Nescimus. Et ait illis et ipse. Nec ego
dico vobis in qua potestate hec facio.
Quid autem vobis videtur. Homo
quidam habebat duos filios et accedens
ad primum dixit. Fili vade hodie opera
ri in vineam meam. Ille autem respon
dens ait Nolo. Postea autem penitentia
motus abiit. Accedens autem ad al
terum: dixit similiter. At ille respondens
ait. Eo domine et non ivit. Quis ex
duobus fecit voluntatem patris. dicunt
Primus. Dicit illis ihs. Amen dico vo
bis quia publicani et meretrices precedent
vos in regnum dei. Venit autem ad
vos iohannes in via iustitie et non cre
didistis ei. Publicani autem et meretrices
crediderunt ei. Vos autem videntes
nec penitentiam habuistis postea ut crede
retis ei. Aliam parabolam audite.
Homo erat pater familias qui plan
tavit vineam et sepem ei circumdedit
ei et fodit in ea torcular et edificavit
turrim et locavit eam agricolis et
peregre profectus est. Cum tempus autem
fructuum appropinquasset: misit

seruos suos ad agricolas ut acciperent
fructus eius. Et agricole apprehensis
seruis eius alium ceciderunt alium
occiderunt alium uero lapidauerunt
Iterum misit alios seruos plures pri
oribus: et fecerunt illis similiter. Nouissime
autem misit ad eos filium suum dicens
Verebuntur filium: dixerunt intra se
Hic est heres. Venite occidamus eum
et habebimus hereditatem eius
Et apprehensum eum eiecerunt extra
uineam et occiderunt. Cum ergo uenerit
dominus uinee quid faciet agricolis
illis? Aiunt illi. Malos male perdet
et uineam suam locabit aliis agrico
lis qui reddant ei fructum temporibus
suis. Dicit illis ihesus. Numquam legistis in
scripturis lapidem quem reprobaue
runt edificantes hic factus est in caput
anguli. A domino factum est istud et
est mirabile in oculis nostris? Ideo dico
uobis quia auferetur a uobis regnum
dei et dabitur genti facienti fructus eius
Et qui ceciderit super lapidem istum:
confringetur. Super quem uero ce
ciderit: conteret eum. Et cum audissent
principes sacerdotum et pharisei para
bolas eius: cognouerunt quod de
ipsis diceret. Et querentes eum tene
re timuerunt turbas quoniam sicut
prophetam eum habebant

meñ agricole autẽ viden tes filium

al' quia

XXII

Cap. xxii.

Et respondens ihesus: iterum in
parabolis locutus est eis dicens
Simile factum est regnum celorum
homini regi qui fecit nuptias filio
suo. Et misit seruos suos uocare in
uitatos ad nuptias et nolebant ueni
re. Iterum misit alios seruos dicens
Dicite inuitatis ecce prandium me
um paraui tauri mei et altilia occi
sa et omnia parata uenite ad nup
tias. Illi autem neglexerunt et abi
erunt alius in uillam suam alius
uero ad negotiationem suam Re
liqui uero tenuerunt seruos eius
et contumeliis affectos occiderunt
Rex uero cum audisset iratus est
et missis exercitibus suis perdidit ho
micidas illos et ciuitatem illorum
succendit. Tunc ait seruis suis Nup
tie quidem parate sunt sed qui inui
tati erant non fuerunt digni. Ite ergo
ad exitus uiarum et quoscumque inue
neritis uocate ad nuptias. Et egressi

mea

al' uineã

serui eius in uias congregauerunt
omnes quos inuenerunt malos et
bonos. et implete sunt nuptie discum
bentium. Intrauit autem rex ut uide
ret discumbentes et uidit ibi hominem
non uestitum ueste nuptiali et ait
illi. Amice quomodo huc intrasti non
habens uestem nuptialem At ille ob
mutuit. Tunc dixit rex ministris li
gatis pedibus eius et manibus: mittite
eum in tenebras exteriores Ibi erit fle
tus et stridor dentium. Multi enim sunt
uocati pauci uero electi. Tunc abeuntes
pharisei consilium inierunt ut caperent
eum in sermone. Et mittunt ei disci
pulos suos cum herodianis dicentes
Magister scimus quia uerax es et ui
am dei in ueritate doces et non est ti
bi cura de aliquo non enim respicis
personam hominum. Dic ergo nobis
quid tibi uidetur licet censum dari ce
sari an non? Cognita autem ihesus nequi
tia eorum ait. Quid me temptatis
hypocrite? Ostendite michi numisma
census. At illi obtulerunt ei denarium
Et ait illis ihesus. Cuius est ymago hec
et superscriptio? Dicunt ei Cesaris.
Tunc ait illis. Reddite ergo que sunt
cesaris cesari et que sunt dei deo. Et au
dientes mirati sunt et relicto eo abi
erunt In illo die accesserunt ad eum
saducei qui dicunt non esse resurrec
tionem et interrogauerunt eum di
centes Magister moyses dixit. Si quis
mortuus fuerit non habens filium ut
ducat frater eius uxorem illius et suscitet
semen fratri suo Erant autem apud nos
septem fratres primus uxore ducta de
functus est et non habens semen reli
quit uxorem suam fratri suo. Similiter
secundus et tertius usque ad septimum
Nouissime autem omnium et mu
lier defuncta est. In resurrectione ergo cu
ius erit de septem uxor? Omnes enim
habuerunt eam. Respondens autem
ihesus ait illis. Erratis nescientes scrip
turas neque uirtutem dei In resurrec
tione enim neque nubent neque nuben
tur. sed erunt sicut angeli dei in celo
De resurrectione autem mortuorum
non legistis quod dictum est a deo
dicente uobis ego sum deus abraham
et deus ysaac et deus iacob? Non est
deus mortuorum sed uiuentium.

Et audientes turbe mirabantur in doc
trina eius. Pharisei autem audien
tes quod silentium imposuisset saduceis
conuenerunt in unum. Et interroga
uit eum unus ex eis legis doctor tem
tans eum. Magister: quod est manda
tum magnum in lege. Ait illi ihesus
Diliges dominum deum tuum ex to
to corde tuo et in tota anima tua et
in tota mente tua. hoc est maximum
et primum mandatum. Secundum
autem simile est huic. Diliges proxi
mum tuum sicut te ipsum. In his duo
bus mandatis uniuersa lex pendet et pro
phete. Congregatis autem phariseis
interrogauit eos ihesus dicens. Quid
uobis uidetur de christo cuius filius est.
Dicunt ei Dauid. Ait illis. Quomodo
ergo dauid in spiritu uocat eum dominum
dicens dixit dominus domino meo sede
a dextris meis donec ponam inimi
cos tuos scabellum pedum tuorum.
Si ergo dauid ~~in spiritu~~ uocat eum do
minum quomodo filius eius est.
Et nemo poterat respondere ei uerbum
neque ausus fuit quisquam ex illo die
eum amplius interrogare. ·xxiii·
Tunc ihesus locutus est ad turbas
et ad discipulos suos dicens.
Super cathedram moysi sederunt scri
be et pharisei. omnia ergo quecumque
dixerint uobis: seruate et facite. Se
cundum uero opera eorum nolite
facere. Dicunt enim et non faciunt.
Alligant enim onera grauia et impor
tabilia et imponunt in humeros
hominum. digito autem suo no
lunt ea mouere. Omnia uero opera
sua faciunt ut uideantur ab homi
nibus. Dilatant enim phylacteria
sua et magnificant fimbrias. A
mant autem primos recubitus
in cenis et primas cathedras in
synagogis et salutationes in foro
et uocari ab hominibus rabi. Uos
autem nolite uocari rabi. Unus
est enim magister uester. Uos autem
omnes fratres estis. Et patrem nol
ite uocare uobis super terram. unus
est enim pater uester qui in celis
est. Nec uocemini magistri quia
magister uester unus est christus. Qui ma
ior est uestrum erit minister uester. Qui
autem se exaltauerit humiliabitur
et qui se humiliauerit exaltabitur.

Ue autem uobis scribe et pharisei hy
pocrite qui clauditis regnum ce
lorum ante homines. uos autem non
intratis nec introeuntes sinitis in
trare. Ue autem uobis scribe et pha
risei hypocrite qui comeditis domos
uiduarum in oratione longa ora
tes. Propter hoc amplius accipietis
iudicium. Ue uobis scribe et pharisei
hypocrite qui circuitis mare et
aridam ut faciatis unum proselitum
et cum fuerit factus facitis eum
filium gehenne duplo quam uos. Ue
uobis duces ceci qui dicitis quicum
que iurauerit per templum nichil est
qui autem iurauerit in auro tem
pli debet. Stulti et ceci quid enim ma
ius est aurum an templum quod
sanctificat aurum. Et quicumque iu
rauerit in altari nichil est qui autem
iurauerit in dono quod est super illud
debet. Ceci quid enim maius est do
num an altare quod sanctificat do
num. Qui ergo iurat in altari
iurat in eo et in omnibus que super
illud sunt. Et quicumque iurauerit
in templo iurat in illo et in eo qui
habitat in templo. Et qui iurat in
celo iurat in throno dei et in eo qui se
det super eum. Ue autem uobis scribe
et pharisei hypocrite qui decimatis
mentam et anetum et ciminum et
reliquistis que grauiora sunt legis
iudicium et misericordiam et fidem. Hec opor
tuit facere et illa non omittere. duces
ceci excolantes culicem camelum
autem glutientes. Ue uobis scribe et
pharisei hypocrite qui mundatis quod
deforis est calicis et parapsidis in
tus autem pleni estis rapina et in
mundicia. Pharisee cece munda prius
quod intus est calicis et parapsidis
ut fiat id quod deforis est mundum.
Ue uobis scribe et pharisei hypocrite
quia similes estis sepulcris dealbatis
que a foris apparent hominibus spe
ciosa intus uero plena sunt ossibus
mortuorum et omni spurcitia.
Sic et uos a foris quidem apparetis
hominibus iusti intus autem ple
ni estis hypocrisi et iniquitate. Ue
uobis scribe et pharisei hypocrite qui
edificatis sepulcra prophetarum et orna
tis monumenta iustorum et di

atis. Si fuissemus in diebꝫ patꝝ nr̄o
rum non essemus socij eorum in san
guine prophetarꝫ. Itaqꝫ testimonio es
tis uobisimet ip̄is. quia filij estis eo
rum qui prophās occiderunt. Et uos imple
te mensuram patrum ur̄orum. Ser
pentes. genimina uiperarꝫ quomodo
fugietis a iudicio iehenne. Ideo ecce e
go mitto ad uos prophās et sapientes
et scribas et ex illis occidetis et crucifige
tis et ex eis flagellabitis in synago
gis uestris et persequemini de ciuitate
in ciuitatem et ueniat super uos oīs
sanguis iustus qui effusus est super
terram a sanguine abel iusti usqꝫ
ad sanguinem Zacharie filij bara
chie quem occidistis inter templum
et altare. Amen dico uobis uenient
hec omnia super generationem istā.
Ihrlm ihrlm que occidis prophās et
lapidas eos qui ad te missi sunt quo
ciens uolui congregare filios tuos
quemadmodum gallina congregat pul
los suos sub alas suas et noluisti. Ecce
relinquetur uobis domus ur̄a deserta.
Dico enim uobis non me uidebitis
a modo donec dicatis. Benedictus qui
uenit in nomine domini. xxiiii.

XXIIII

Et egressus iesus de templo ibat
et accesserunt ad eum discipu
li eius ut ostenderent ei edificationē
templi. Ipse autem respondens dixit illis
Videtis hec omnia. Amen dico uobis
non relinquetur hic lapis super lapidē
qui non destruatur. Sedente autem
eo sup montem oliueti: accesserunt
ad eum discipuli secreto dicentes. Dic
nobis quando hec erunt et quod signum
erit aduentus tui et consummationis
seculi. Et respondens ih̄s dixit eis. Vide
te ne quis uos seducat. Multi enim
uenient in nomine meo dicentes
ego sum xp̄us et multos seducent.
Audituri enim estis prelia et opini
ones preliorꝫ. uidete ne turbemini. o
portet enim hec fieri sed non statim
finis. Consurget enim gens contra gen
tem et regnum in regnum et erunt
pestilentie et fames et terremotus p
loca. Hec autem omnia initia sunt
dolorum. Tunc tradent uos in tribula
tione et occident uos et eritis odio
omnibꝫ gentibꝫ propter nomen me
um. Et tunc scandalizabuntur mul
ti et inuicem tradent et odio habebunt
inuicem. Et multi pseudo prophe sur
gent et seducent multos. Et quoni
am habundabit iniquitas: refrigescet
caritas multorum. Qui autem perse
uerauerit usqꝫ in finem: hic saluus e
rit. Et predicabitur hoc euangelium
regni in uniuerso orbe in testimonium
omnibꝫ gentibꝫ. Et tunc ueniet consum
matio. Cum ergo uideritis abhomi
nationē desolationis que dicta est a
daniele prophā stantem in loco sō
qui legit intelligat. Tunc qui in iudea
sunt fugiant ad montes et qui in tec
to non descendat tollere aliquid de
domo sua. Et qui in agro non reuerta
tur tollere tunicam suam. Ve autem
pregnantibꝫ et nutrientibꝫ in illis di
ebꝫ. Orate autem ut non fiat fuga ue
stra yeme uel sabbato. Erit enim tunc
tribulatio magna qualis numquam fuit
ab initio mundi usqꝫ modo neqꝫ fiet.
Et nisi breuiati fuissent dies illi non
fieret salua omnis caro sed propter
electos breuiabuntur dies illi. Tunc
si quis uobis dixerit ecce hic est xp̄c
aut illic: nolite credere. Surgent enim
pseudo xp̄i et pseudo prophe et dabunt
signa magna et prodigia ita ut in er
rorem inducantur si fieri potest etiam
electi. Ecce predixi uobis. Si ergo dixerit
uobis ecce in deserto est nolite exire ec
ce in penetralibꝫ nolite credere. Sicut
enim fulgur exit ab oriente et paret usqꝫ
in occidentem ita erit et aduentus filij
hominis. Ubicumqꝫ fuerit corpus: illuc
congregabuntur et aquile. Statim autē
post tribulationem dierum illorum
sol obscurabitur: et luna non dabit lu
men suum et stelle cadent de celo et uir
tutes celorum commouebuntur. et
tunc apparebit signum filij hominis
in celo. Et tunc plangent omnes tribꝫ
terre et uidebunt filium hominis ue
nientem in nubibꝫ celi cum uirtute
multa et maiestate. Et mittet angelos
suos cum tuba et uoce magna et con
gregabunt electos eius a quattuor uentis
a summis celorum usqꝫ ad
terminos eorum. Ab arbore fici dis
cite parabolam. Cum iam ramus eius
tener fuerit et folia nata: scitis quia
prope est estas. Ita et uos cum uideri
tis hec fieri: scitote quia prope est in

hominis. Amen dico vobis quia non pre
teribit generatio hec donec omnia hec
fiant. Celum et terra transibunt verba
vero mea non preteribunt. De die autem
illa et hora nemo scit neqꝫ angeli celor
nisi pater solus. Sicut autem in diebꝫ
Noe ita erit et adventus filij hominis
Sicut enim erant in diebꝫ ante dilu
vium comedentes et bibentes nubē
tes et nuptui tradentes usqꝫ ad eum di
em quo intravit in archam Noe et nō
cognoverunt donec venit diluvium et
tulit omnes ita erit et adventus filij
hominis. Tunc erunt duo in agro
unus assumetur et alter relinquetur
Due molentes in mola. una assume
tur et altera relinquetur. Duo in lecto
unus assumetur et alter relinquetur
Vigilate ergo quia nescitis qua hora
dominus vester venturus sit. Illud autē
scitote quoniam si sciret pater familias
qua hora fur venturus esset: vigila
ret utiqꝫ et non sineret perfodi domum
suam. Ideo et vos estote parati quia ho
ra non putatis filius hominis ven
turus est. Quis putas est fidelis ser
vus et prudens quem constituit dn̄s
suus supra familiam suam ut det il
lis cibum in tempore. Beatus ille ser
vus: quem cum venerit dominus eius
invenerit sic facientem. Amen di
co vobis quoniam supra omnia bo
na sua constituet eum. Si autem dixe
rit malus servus ille in corde suo mo
ram facit dominus meus venire et
ceperit percutere conservos suos mandu
cet autem et bibat cum ebriosis veniet
dominus servi illius in die qua non
sperat et hora qua ignorat et dividet
eum partemqꝫ eius ponet cum ypo
critis. Illic erit fletus et stridor dentium. xxv.
Tunc simile erit regnum celor
decem virginibꝫ que accipien
tes lampades suas exierunt obviam
sponso et sponse. quinqꝫ autem ex eis e
rant fatue et quinqꝫ prudentes. Sed
quinqꝫ fatue acceptis lampadibꝫ nō
sumpserunt oleum secum. Prudentes
vero acceperunt oleum in vasis suis
cum lampadibꝫ. Moram autem faciēte
sponso: dormitaverunt omnes et dormie
runt. Media autem nocte clamor fac
tus est. Ecce sponsus venit exite obviā
ei. Tunc surrexerunt omnes virgines

ille et ornaverunt lampades suas fa
tue autem sapientibꝫ dixerunt. Date no
bis de oleo vestro quia lampades nre ex
tinguuntur. Responderunt prudentes
dicentes. Ne forte non sufficiat nobis
et vobis: Ite pocius ad vendentes et e
mite vobis. Dum autem irent emere
venit sponsus et que parate erant in
traverunt cum eo ad nuptias et clau
sa est ianua. Novissime vero veni
unt et reliqne virgines dicentes. Do
mine domine aperi nobis. At ille rn̄dēs
ait. Amen dico vobis. nescio vos. Vigi
late itaqꝫ et orate quia nescitis diem
neqꝫ horam. Sicut enim homo peregre
proficiscens vocavit servos suos et
tradidit illis bona sua. Et uni dedit
quinqꝫ talenta alij autem duo. alij
vero unum. Unicuiqꝫ secundum ppri
am virtutem et profectus est statim.
Abijt autem et qui quinqꝫ talenta ac
ceperat: et operatus est in eis et lucratus
est alia quinqꝫ. Similiter et qui duo ac
ceperat lucratus est alia duo. Qui autē
unum acceperat: abiens fodit inter
ram et abscondit pecuniam domini
sui. Post multum vero temporis ve
nit dominus servorum illorum et po
suit rationem cum eis. Et accedens
qui .v. talenta acceperat: obtulit alia
quinqꝫ talenta dicens. Domine quinqꝫ
talenta michi tradidisti ecce alia .v.
super lucratus sum. Ait illi dominus
eius. Euge bone serve et fidelis quia
super pauca fuisti fidelis: super multa
te constituam intra in gaudium do
mini tui. Accessit autē. et qui duo talē
ta acceperat et ait. Domine duo talē
ta tradidisti michi. ecce alia duo, sup
lucratus sum. Ait illi dominus eius.
Euge serve bone et fidelis quia super
pauca fuisti fidelis: sup multa te co
stituam intra in gaudium domini
tui. Accedens autem et qui unum ta
lentū acceperat: et ait. Domine scio qꝛ
homo durus es metis ubi non se
minasti et congregas ubi non sparsisti
et timens abij et abscondi talentum
tuum in terra. Ecce habes quod tuum
est. Respondens autem dominus eius
dixit ei. Serve male et piger: sciebas qꝛ
meto ubi non semino: et congrego ubi
non sparsi. Oportuit ergo te cōmittere
pecuniam meam nummularijs et ego veni

niens ego recepissem utique quod meum
est cum usura. Tollite itaque ab eo talē
tum et date ei qui habet decem talenta.
Omni enim habenti dabitur et abunda
bit Ei autem qui non habet: et quod vi
detur habere auferetur ab eo Et inuti
lem seruum eicite in tenebras exteriores
Ibi erit fletus et stridor dentium Cum
autem venerit filius hominis in ma
iestate sua et omnes angeli cum eo tūc
sedebit super sedem maiestatis sue et con
gregabuntur ante omnes eum gentes
et separabit eos ab inuicem sicut pas
tor segregat oues ab hedis et statuet
oues quidem a dexteris suis hedos aūt
a sinistris. Tunc dicet rex hijs qui a dex
tris eius erunt. Venite benedicti pr̄is mei
possidete paratum vobis regnum a con
stitutione mundi. Esuriui enim et de
distis michi manducare. Sitiui: et de
distis michi bibere. Hospes eram et col
legistis me. Nudus et cooperuistis me
Infirmus et visitastis me In carcere
eram et venistis ad me. Tunc respon
debunt ei iusti dicentes Domine qūn
te vidimus esurientem et pauimus.
Sitientem et dedimus tibi potum.
Quando autem te vidimus hospitem
et collegimus te. Aut nudum, et co
operuimus te. Aut quando te vidim9
infirmum aut in carcere et venim9
ad te. Et respondens rex dicet illis.
Amen dico vobis quamdiu fecistis
rex uni de hys fratribz meis minimis
michi fecistis. Tunc dicet et hys q
a sinistris eius erunt. Discedite a
me maledicti in ignem eternum.
qui paratus est diabolo et angelis ei9
Esuriui enim et non dedistis michi
manducare. Sitiui et non dedistis
michi bibere hospes eram et non col
legistis me Nudus et nō cooperuistis
me Infirmus et in carcere et non nō
visitastis me Tunc respondebunt ei
et ipsi dicentes Domine quando te vi
dimus esurientem aut sitientem et
hospitem aut nudum aut infirmū
vel in carcere et non ministrauim9
tibi Tunc respondebit illis di
cens Amen dico vobis quamdiu
non fecistis uni de minoribz hys nec
michi fecistis. Et ibunt hij in sup
plicium eternum iusti autem in vi
tam eternam · xxvi ·

Et factum est cum [illegible] summasset
ihc sermones hos omnes: dix
it discipulis suis. Scitis quia post
biduum pascha fiet et filius homi
nis tradetur ut crucifigatur. Tunc
congregati sunt principes sacerdotum et
seniores populi in atrium principis sa
cerdotum qui dicebatur cayphas et con
silium fecerunt ut ihm̄ dolo tenerent
et occiderent. Dicebant autem Non in
die festo. Ne forte tumultus fieret in
populo. Cum autem esset ihc in bethania
in domo symonis leprosi: accessit
ad eum mulier habens alabastrū
unguenti preciosi et effudit super ca
put ipsius recumbentis. Videntes aūt
discipuli indignati sunt dicentes. Ut
quid perditio hec. Potuit enim istud
venundari multo et dari pauperibz.
Sciens autem ihc ait illis. Quid
molesti estis huic mulieri. Opus enī
bonū operata est in me. Nam semper
pauperes habetis vobiscum me aūt
semper non habetis Mittens enim
hec unguentum hoc in corpus meū
ad sepeliendum me fecit Amen dico
vobis: ubicumque predicatum fuerit
hoc euangelium in toto mundo
dicetur et quod hec fecit in memoriā
eius Tunc abijt unus de xij. qui di
cebatur iudas scarioth ad principes
sacerdotum: et ait illis. Quid vultis
michi dare et ego vobis eum tradā
At illi constituerunt ei xxx argenteos.
os. Et exinde querebat oportunitatē
ut eum traderet. Prima autem die
azimorum accesserunt discipuli ad
ihm̄ dicentes. Ubi vis paremus
tibi comedere pascha. At ihc dixit
Ite in ciuitatem ad quemdam et dici
te ei Magister dicit. Tempus meum
prope est. apud te facio pascha cum
discipulis meis. Et fecerunt discipu
li sicut preceperat illis ihc: et parave
runt pascha. Vespere autem facto:
discumbebat cum xij. discipulis suis
Et edentibz illis dixit. Amen dico vo
bis quia unus vestrū me traditurus
est. Et contristati valde: ceperunt si
guli dicere. Numquid ego sum dn̄e.
Et ipse respondens ait Qui intingit
mecum manum in paropside. hic
me tradet. filius quidem hominis va
dit sicut scriptum est de illo Ve autē

homini illi: per quem traditur. Bonum
erat ei: si natus non fuisset homo ille.
Respondens autem iudas qui tradidit
eum dixit. Numquid ego sum rabbi.
Ait illi. Tu dixisti. Cenantibus autem eis
accepit ihesus panem et benedixit ac fregit
deditque discipulis suis. et ait. Accipite
et comedite hoc est corpus meum. Et
accipiens calicem gratias egit et de
dit illis dicens. Bibite ex hoc omnes
Hic est enim sanguis meus novi tes
tamenti qui pro multis effundetur
in remissionem peccatorum Dico autem
vobis non bibam a modo de hoc ge
nimine vitis. usque in diem illum
cum illud bibam vobiscum novum
in regno patris mei Et hymnio dicto
exierunt in montem oliveti Tunc
dicit illis ihesus. Omnes vos scandali
zabimini in me in ista nocte Scrip
tum est enim Percutiam pastorem
et dispergentur oves gregis. Postquam
autem resurrexero precedam vos in
galileam. Respondens autem petrus
ait ei Et si omnes scandalizati fuerint
in te: ego numquam scandalizabor Ait il
li ihesus Amen dico tibi: quia in hac
nocte antequam gallus cantet: ter
me negabis Ait illi petrus et si opor
tuerit me mori tecum: non te ne
gabo. Similiter et omnes discipuli
dixerunt. Tunc venit ihesus cum illis
in villam que dicitur gethsemani
et dixit discipulis suis. Sedete hic:
donec vadam illuc et orem Et assump
to petro et duobus filiis zebedei: cepit
contristari et mestus esse Tunc ait
illis. Tristis est anima mea usque ad
mortem. Sustinete hic et vigilate
mecum. Et progressus pusillum pro
cidit in faciem suam orans et dicens
Mi pater. Si possibile est transeat
a me calix iste. Verumptamen non
sicut ego volo sed sicut tu vis Et
venit ad discipulos suos: et invenit
eos dormientes Et dicit petro Sic
non potuistis una hora vigilare
mecum? Vigilate et orate ut non
intretis in temptationem Spiritus
quidem promptus est caro autem
infirma Iterum secundo abiit et
oravit dicens Pater mi si non po
test hic calix transire nisi bibam
illum. fiat voluntas tua. Et venit

iterum et invenit eos dormientes
Erant enim oculi eorum gravati
Et relictis illis: iterum abiit et ora
vit tertio eundem eundem sermonem
dicens. Tunc venit ad discipulos suos
et dicit illis Dormite iam et requiescite
Ecce appropinquavit hora et filius
hominis tradetur in manus peccato
rum. Surgite. eamus ecce appropin
quat qui me tradet et adhuc eo lo
quente: ecce iudas unus de xii. venit
et cum eo turba multa cum gladiis
et fustibus missi a principibus sacerdo
tum et senioribus populi. Qui autem
tradidit eum dedit illis signum di
cens Quemcumque osculatus fuero:
ipse est tenete eum. Et confestim acce
dens ad ihesum: dixit Ave rabbi. Et oscu
latus est eum Dixitque illi ihesus. Amice
ad quid venisti? Tunc accesserunt et
manus iniecerunt in ihesum et tenue
runt eum. Et ecce unus ex eis qui erant
cum ihesu extendens manum exemit
gladium suum et percutiens servum
principis sacerdotum amputavit au
riculam eius Tunc ait illi ihesus Con
verte gladium tuum in locum suum
Omnes enim qui acceperint gladium
gladio peribunt. An putas quia non
possum rogare patrem meum et ex
hibebit michi modo plusquam xii. legi
ones angelorum? Quomodo ergo
implebuntur scripture? quia sic opor
tet fieri? In illa hora dixit ihesus turbis
Tamquam ad latronem existis cum
gladiis et fustibus comprehendere me?
Cotidie apud vos sedebam docens in
templo: et non me tenuistis Hoc autem
totum factum est: ut adimplerentur
scripture prophetarum. Tunc discipuli omnes
relicto eo fugerunt. At illi tenentes
ihesum: duxerunt ad caypham principem
sacerdotum ubi scribe et seniores con
venerant. Petrus autem sequebatur
eum a longe: usque in atrium princi
pis sacerdotum. Et ingressus intro
: sedebat cum ministris ut videret
finem Principes autem sacerdotum
et omne concilium querebant fal
sum testimonium contra ihesum ut eum
morti traderent et non invenerunt
cum multi falsi testes accessissent
Novissime autem venerunt duo
falsi testes et dixerunt hic dixit pos

sum destruere templum dei et post
triduum reedificare illud. Et surgens
princeps sacerdotum: ait illi. Nichil
respondes ad ea que isti adversum te
testificantur? Ihesus autem tacebat. Et
princeps sacerdotum ait illi. Adiuro
te per deum vivum ut dicas nobis si
tu es christus filius dei. Dicit illi ihesus. Tu
dixisti. Verumptamen dico vobis: a
modo videbitis filium hominis seden-
tem a dextris virtutis dei et venientem
in nubibus celi. Tunc princeps sacerdo-
tum scidit vestimenta sua dicens.
Blasphemavit. Quid adhuc egemus
testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam.
Quid vobis videtur? At illi respondentes
dixerunt. Reus est mortis. Tunc expue-
runt in faciem eius et colaphis eum
ceciderunt. Alii autem palmas in fa-
ciem ei dederunt dicentes. Prophetiza
nobis christe quis est qui te percussit? Pe-
trus vero sedebat foras in atrio. Et ac-
cessit ad eum una ancilla dicens. Et
tu cum ihesu galileo eras. At ille nega-
vit coram omnibus dicens. Nescio quid
dicis. Exeunte autem illo ianuam:
vidit eum alia ancilla et ait his qui
erant ibi. Et hic erat cum ihesu naza-
reno. Et iterum negavit cum iuramen-
to: quia non novi hominem. Et post
pusillum accesserunt qui stabant et
dixerunt petro. Vere et tu ex illis es
nam et loquela tua manifestum te
facit. Tunc cepit detestari et iurare quia
non novisset hominem. Et continuo
gallus cantavit. Et recordatus est pe-
trus verbi ihesu quod dixerat. prius quam
XXVII gallus cantet ter me negabis. Et e-
gressus foras: flevit amare. xxvii.
Mane autem facto: consilium inie-
runt omnes principes sacerdo-
tum et seniores populi adversus ihesum
ut eum morti traderent. Et vinctum
adduxerunt eum et tradiderunt
pontio pylato presidi. Tunc videns
iudas qui eum tradidit quod damp-
natus esset: penitentia ductus retu-
lit triginta argenteos principibus sa-
cerdotum et senioribus dicens. Peccavi
tradens sanguinem iustum. At illi
dixerunt. Quid ad nos? Tu videris.
Et proiectis argenteis in templo re-
cessit et abiens laqueo se suspendit.
Principes autem sacerdotum accep-
tis argenteis dixerunt. Non licet mit-
tere eos in corbanam: quia precium
sanguinis est. Consilio autem inito
emerunt ex illis agrum figuli in se-
pulturam peregrinorum. Propter hoc
vocatus est ager ille acheldemach hoc
est ager sanguinis usque in hodiernum
diem. Tunc adimpletum est quod
dictum est per ieremiam prophetam
dicentem. Et acceperunt xxx. argente-
os precium appreciati quem apprecia-
verunt a filiis israel. Et dederunt eos in a-
grum figuli sicut constituit michi do-
minus. Ihesus autem stetit ante preside-
m. Et interrogavit eum preses dicens. Tu
es rex iudeorum? Dicit ei ihesus. Tu dicis.
Et cum accusaretur a principibus sacer-
dotum et senioribus: nichil respondit.
Tunc dicit illi pilatus. Non audis quanta
adversum te dicunt testimonia? Et
non respondit ei ad ullum verbum:
ita ut miraretur preses vehementer.
Per diem autem sollempnem consue-
verat preses dimittere populo unum vin-
ctum quem voluissent. Habebat autem
tunc vinctum insignem qui
dicebatur barrabas. Congregatis ergo
illis dixit pilatus. Quem vultis di-
mittam vobis barraban an ihesum qui
dicitur christus. Sciebat enim quod per
invidiam tradidissent eum. Sedente
autem illo pro tribunali: misit ad illum
uxor eius dicens. Nichil tibi et iusto illi.
Multa enim passa sum hodie per visum
propter eum. Principes autem sacerdotum
et seniores persuaserunt populis ut pete-
rent barraban ihesum vero perderent.
Respondens autem preses ait illis.
Quem vultis vobis de duobus dimitti?
At illi dixerunt. Barraban. Dicit illis pi-
latus. Quid igitur faciam de ihesu qui di-
citur christus? Dicunt omnes. Crucifigatur.
Videns autem pilatus quia nichil
proficeret sed magis tumultus fieret:
accepta aqua lavit manus coram
populo dicens. Innocens ego sum a
sanguine iusti huius. vos videritis.
Et respondens universus populus dixit.
Sanguis eius super nos et super filios
nostros. Tunc dimisit illis barraban.
Ihesum autem flagellatum tradidit eis
ut crucifigeretur. Tunc milites presidis
suscipientes ihesum in pretorio: congrega-
verunt ad eum universam cohortem

Et exuentes eum: clamidem coccineam
circumdederunt ei. Et plectentes coronā
de spinis posuerunt super caput eius et
arundinem in dextera eius. Et genu flex
o ante eum: illudebant, dicentes. Ave
rex iudeorum. Et expuentes in eum ac
ceperunt arundinem et percutiebant ca
put eius. Et postquam illuserunt ei: ex
uerunt eum clamide et induerunt eum
uestimentis eius et duxerunt eum ut
crucifigerent. Exeuntes autem inuene
runt hominem cyreneum. uenientem
de uilla nomine symonem. hunc anga
riauerunt: ut tolleret crucem eius. Et
uenerunt in locum qui dicitur golga
tha: quod est caluarie locus. Et dederunt
ei uinum bibere cum felle mixtum. Et cum
gustasset: noluit bibere. Postquam autem
crucifixerunt eum: diuiserunt uestimē
ta eius. sortem mittentes ut adimple
retur quod dictum est per prophetam di
centem. Diuiserunt sibi uestimenta
mea et super uestem meam miserunt
sortem. Et sedentes seruabant eum. Et
imposuerunt super caput eius causā
ipsius scriptam. Hic est ihesus nazarenus
rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt cū
eo duo latrones unus a dextris et unus
a sinistris. Pretereuntes autem blasphe
mabant eum: mouentes capita sua et di
centes. Vath qui destruis templum dei:
et in triduo illud reedificas salua temet
ipsum. Si filius dei es: descende de cruce.
Similiter et principes sacerdotum illudē
tes cum scribis et senioribus, dicebant.
Alios saluos fecit seipsum non potest sal
uum facere. Si rex israel est: descendat
nunc de cruce et credimus ei. Confidit
in deo liberet eum nunc si uult. Dixit
enim: quia filius dei sum. Idipsum autem
et latrones qui crucifixi erant cū eo:
improperabant ei. A sexta autem hora
tenebre facte sunt super uniuersam terrā:
usque ad horam nonam. Et circa horā
nonā clamauit ihesus uoce magna
dicens. Hely hely. lama sabathani?
hoc est. Deus meus deus meus ut
quid dereliquisti me. Quidam autem
illic stantes et audientes: dicebant.
Helyam uocat iste. Et continuo currēs
unus ex eis acceptam spongiam im
pleuit aceto et imposuit harundini et
dabat ei bibere. Ceteri uero dicebant.
Sine uideamus ut ueniat helyas libe
rans eum. Ihesus autem iterum clamans
uoce magna emisit spiritum. Et ecce uelū tē
pli scissum est in duas partes a summo
usque deorsum. Et terra mota est et petre
scisse sunt et monumenta aperta sunt
et multa corpora sanctorum qui dormie
rant surrexerunt. Et exeuntes de monu
mentis post resurrectionem eius.
uenerunt in sanctam ciuitatem. et ap
paruerunt multis. Centurio autem
et qui cum eo erant custodientes ihesum
uiso terremotu et hiis que fiebant: ti
muerunt ualde dicentes. Vere filius dei
erat iste. Erant autem ibi mulieres mul
te a longe. que secute erant ihesum a galilea
ministrantes ei. Inter quas erat maria
magdalena et maria iacobi et ioseph
mater filiorum zebedei. Cum sero autē
factum esset: uenit quidam homo diues
ab arimathia nomine ioseph qui et
ipse discipulus erat ihesu. hic accessit ad py
latum: et peciit corpus ihesu. Tunc pilatus
iussit reddi corpus. Et accepto corpore io
seph: inuoluit illud in sindone munda
et posuit illud in monumento suo no
uo quod exciderat in petra et aduoluit
saxum magnum ad ostium monumē
ti et abiit. Erant autem ibi maria
magdalene et altera maria: sedentes
contra sepulchrum. Altera autem die
que est post parasceuen: conuenerunt
principes sacerdotum et pharisei ad
pilatum dicentes. Domine recordati
sumus quia seductor ille dixit adhuc
uiuens post tres dies resurgam. Iube
ergo custodiri sepulchrum usque in diē
terciam ne forte ueniant discipuli eius
et furentur eum et dicant plebi. Sur
rexit a mortuis. Et erit nouissimus
error peior priore. Ait illis pilatus
Habetis custodiam. Ite custodite sicut
scitis. Illi autem abeuntes munierūt
sepulcrum signantes lapidem cum
custodibus. xxviii. XXVIII
Vespere autem sabbati que lu
cescit in prima sabbati uenit maria
magdalene et altera maria uidere
sepulchrum. Et ecce terremotus factus
est magnus. Angelus enim domini
descendit de celo et accedens reuoluit
lapidem et sedebat super eum. Erat
autem aspectus eius sicut fulgur
et uestimentum eius sicut nix. Pre
timore autem eius exterriti sunt custo-

des et facti sunt uelut mortui. Respon
dens autem angelus dixit mulieribus
Nolite timere uos. Scio enim quod
ihesum qui crucifixus est queritis. Non
est hic surrexit enim sicut dixit. Venite
et uidete locum. ubi positus erat dominus.
7 petro Et cito euntes dicite discipulis eius quia
al' p̄dixit surrexit. et ecce precedet uos in galileam
Ibi eum uidebitis ecce predixi uobis
Et maria magdalena et altera maria
exierunt cito de monumento cum timo
re et gaudio magno currentes nun
tiare discipulis suis Et ecce ihs occur
rit illis dicens. Auete Ille autem acces
serunt et tenuerunt pedes eius et ado
rauerunt eum. Tunc ait illis ihs No
lite timere. Ite nuntiate fratribus meis ut
eant in galileam ibi me uidebunt Que
cum abiissent: ecce quidam de custodibus
uenerunt in ciuitatem et nuntiauerunt
principibus sacerdotum omnia que
facta fuerant. Et congregati cum se
nioribus consilio accepto pecuniam co
piosam dederunt militibus dicentes. Di
cite quia discipuli eius nocte uene
runt et furati sunt eum uobis dor
mientibus Et si hoc auditum fuerit
a preside: nos suadebimus ei et securos vos
faciemus At illi accepta pecunia: fece
runt sicut edocti erant. Et diuulgatum
est uerbum istud apud iudeos. usque
in hodiernum diem. Undecim autem disci
puli abierunt in galileam in montem
ubi constituerat illis ihs. Et uidentes
eum adorauerunt quidam autem eo
rum dubitauerunt. Et accedens ihs
locutus est eis dicens. Data est michi
omnis potestas in celo et in terra. E
untes ergo docete omnes gentes bap
tizantes eos in nomine pa̅tris et filii
et spiritus sancti docentes eos seruare
omnia quecumque mandaui uobis
Et ecce ego uobiscum sum omnibus di
ebus usque ad consummationem seculi
Explicit euangelium secundum ma
theum Incipit prologus beati ieronimi in
Euangelium secundum marcum

arcus euangelista
dei electus et petri apostoli in
baptismate filius.
atque in diuino ser
mone discipulus:
sacerdotium in israel
agens secundum carnem leuita et
conuersus ad fidem xpi euangelium in
ytalia scripsit ostendens in eo quid
generi suo deberet et xpo. Nam initium
principii in uoce prophetice exclamati
onis instituens ordinem leuitice elec
tionis ostendit ut predicans predesti
natum iohannem filium zacharie
in uoce angeli annunciantis emis
sum non solum uerbum carnem fac
tum sed et corpus domini in omnia per
tum sed et corpus domini in omnia per
uerbum diuine uocis animatum ini
tio euangelice predicationis ostenderet
ut qui hec legens sciret cui initium car
nis in domino et ihesu aduenientis
habitaculum caro deberet agnoscere
atque in se uerbum uocis quod in conso
nantibus perdiderat inueniret. Deinde
perfecti euangelii opus intrans et a bap
tismo domini predicare deum inchoans
non laborauit natiuitatem carnis
quam in prioribus uiderat dicere sed totus
exprimens expulsionem deserti ieiunium
numeri temptationem diaboli
congregationem bestiarum et ministerium
protulit angelorum ut instituens
nos ad intelligendum singula in
breui compingens nec auctoritatem
facte rei demeret et perficiendi operis ple
nitudinem non negaret Denique am
putasse sibi post fidem pollicem dicitur. Sed
ut sacerdotio reprobus haberetur. Sed
tantum consentiens fidei predestinata
potuit electio: ut nec sic in opere uerbi per
deret quod prius meruerat in genere
Nam et alexandrie episcopus fuit. Cuius per
singula opus fuit scire et euangelii
in se dicta disponere et disciplinam
in se legis agnoscere et diuinam in car
ne domini intelligere naturam que
in nos primum oportet requiri de
huic inquisita uolumus agnosci ha
bentes mercedem exhortationis quoniam
qui plantat et qui rigat unum sunt
qui autem incrementum prestat deus est
Explicit prologus Incipit euange
lium secundum marcum
Initium euangelii ihesu xpi
filii dei. sicut scriptum est in
ysaia propheta: ecce mitto an
gelum meum ante faciem
tuam qui preparabit uiam
tuam ante te uox clamantis
in deserto: parate uiam
domini: rectas facite semi

tas eius: fuit iohannes in deserto bap
tizans et predicans baptismum pe
nitentie in remissionem peccatorum.
Et egrediebatur ad illum omnis iu
dee regio et ierosolimite universi et
baptizabantur ab illo in iordanis
flumine confitentes peccata sua. Et
erat iohannes vestitus pilis cameli et
zona pellicia circa lumbos eius et
locustas et mel silvestre edebat et pre
dicabat dicens. Venit fortior me post
me cuius non sum dignus procum
bens solvere corrigiam calciamentorum
eius. Ego baptizavi vos in aqua ille
vero baptizabit vos spiritu sancto. Et
factum est in diebus illis venit ihesus a
nazareth galilee et baptizatus est
in iordane a iohanne. Et statim as
cendens de aqua vidit apertos celos
et spiritum tamquam columbam descenden
tem et manentem in ipso. Et vox fac
ta est de celis. Tu es filius meus dilec
tus in te complacui. Et statim spiritus
expulit eum in desertum et erat in
deserto .xl. diebus et .xl. noctibus et temp
tabatur a sathana. Eratque cum bestiis
et angeli ministrabant ei. Postquam au
tem traditus est iohannes: venit ihesus
in galileam predicans evangelium
regni dei et dicens quoniam impletum
est tempus et appropinquavit regnum
dei: penitemini et credite evangelio. Et
preteriens secus mare galilee vidit
symonem et andream fratrem eius mit
tentes retia in mare. Erant enim pis
catores. Et dixit eis ihesus. Venite post me
et faciam vos fieri piscatores hominum.
Et protinus relictis retibus secuti sunt
eum. Et progressus inde pusillum: vi
dit iacobum zebedei et iohannem fratrem
eius et ipsos in navi componentes re
tia. et statim vocavit illos. Et relicto
patre suo zebedeo in navi cum mercennariis
secuti sunt eum. Et ingrediuntur
capharnaum et statim sabbatis ingressus
in synagogam: docebat eos. et stu
pebant super doctrina eius. Erat enim
docens eos quasi potestatem habens
et non sicut scribe. Et erat in synagoga
eorum homo in spiritu inmundo et
exclamavit dicens. Quid nobis et tibi
ihesu nazarene? Venisti ante tempus
perdere nos. Scio quia sis sanctus dei. Et
comminatus est ei ihesus dicens. Obmu
tesce et exi de homine. Et discerpens eum
spiritus inmundus. et exclamans vo
ce magna exiit ab eo. Et mirati sunt
omnes: ita ut conquirerent inter se
dicentes. Quidnam est hoc? Que doc
trina hec nova est quia in potestate et
spiritibus inmundis imperat et obe
diunt ei? Et processit rumor eius stati
in omnem regionem galilee. Et proti
nus egredientes de synagoga: venerunt
in domum symonis et andree cum iaco
bo et iohanne. Decumbebat autem so
crus symonis febricitans et statim di
cunt ei de illa. Et accedens elevavit eam
apprehensa manu eius et continuo
dimisit eam febris et ministrabat eis.
Vespere autem facto cum occidisset sol
afferebant ad eum omnes male ha
bentes. Et erat omnis civitas congre / ^ et demonia habentes
gata ad ianuam et curavit multos
qui vexabantur variis languoribus et
demonia multa eiciebat. Et non sinebat
loqui ea. quoniam sciebant eum. Et
diluculo valde surgens egressus abiit
in desertum locum ibique orabat. Et pro
secutus est eum symon et qui cum illo
erant. Et cum invenissent eum: dixe
runt ei quia omnes querunt te. Et ait
illis. Eamus in proximos vicos et
civitates ut et ibi predicem. Ad hoc enim
veni. Et erat predicans in synagogis
eorum et in omni galilea. et demonia
eiciens. Et venit ad eum leprosus depre
cans eum et genu flexo dixit. Si vis potes
me mundare. Ihesus autem misertus eius
extendit manum suam et tangens
eum ait illi. Volo mundare. Et cum hec
dixisset statim discessit ab eo lepra et
mundatus est. Et comminatus est ei
statimque eiecit illum et dicit ei. vi
de et nemini dixeris sed vade ostende
te principi sacerdotum et offer pro e
mundatione tua que precepit moyses
in testimonium illis. At ille egressus
cepit predicare et diffamare sermonem
ita ut iam non posset manifeste in
civitatem introire sed foris in deser
tis locis esse. Et conveniebant ad eum
undique. [illegible]

II

Et iterum intravit in caphar
naum post dies. et auditum est quod / ^ dedo
in domo esset. Et convenerunt mul
ti ita ut non caperet neque ad ia / ^ eos domus
nuam. et loquebatur eis verbum.

Et uenerunt ferentes ad eum para
liticum qui a quattuor portabatur Et
cum non possent offerre eum illi pre
turba: nudauerunt tectum ubi erat
et patefacientes submiserunt graba
tum in quo paraliticus iacebat Cum
uidisset autem ihc fidem illorum: ait
paralitico. fili dimittuntur tibi peccata
tua. Erant autem illic quidam de scri
bis sedentes et cogitantes in cordibz
suis. Quid hic sic loquitur? Blasphe
mat. Quis potest dimittere peccata
nisi solus deus? Quo statim cognito
scõ ihc spu quia sic cogitarent intra se
dicit illis Quid ista cogitatis in cor
dibz uris? Quid est facilius dicere pa
ralitico dimittuntur tibi peccata tua au
dicere surge tolle grabatum tuum
et ambula? Ut autem sciatis quia
potestatem habet filius hominis in
terra dimittendi peccata? ait parali
tico Tibi dico surge tolle grabatum
tuum et uade in domum tuam. Et
statim surrexit ille et sublato graba
al' i domũ suam inde to abiit coram omnibz ita ut admi
rarentur omnes et honorificarent
deum dicentes quia numquam sic ui
dimus Et egressus est rursum ad
mare omnisque turba ueniebat ad
eum et docebat eos. Et cum preteriret
uidit leui alphei sedentem ad thelo
neum et ait illi. Sequere me Et sur
gens secutus est eum Et factum est:
Cum accumberet in domo illius. mul
ti publicani et peccatores simul
discumbebant cum ihu et discipulis
eius. Erant enim multi qui sequeba
tur eum. Et scribe et pharisei uidentes
quia manducaret cum publicanis
et peccatoribz: dicebant discipulis eius.
Quare cum publicanis et peccatoribz
manducat et bibit magister uester?
Hoc audito ihc: ait illis. Non neces
se habent sani medico sed qui male
habent. Non enim ueni uocare iu
stos sed peccatores Et erant discipuli
iohannis et pharisei ieiunantes
II et uenerunt et dicunt illi Quare dis
cipuli iohannis et phariseorum
ieiunant tui autem discipuli non
Ait ieiunant? Et ait illis ihs Numquid
possunt filii nuptiarum quandiu
sponsus cum illis est ieiunare? Quan
to tempore habent secum sponsum
non possunt ieiunare. Uenient autem
dies cum auferetur ab eis sponsus
et tunc ieiunabunt in illis diebz Ne
mo assumentum panni rudis assuit
uestimento ueteri Alioquin aufert
supplementum nouum a ueteri et ma
ior scissura fit. Et nemo mittit uinum
nouum in utres ueteres Alioquin di
rumpet uinum utres et uinum effun
ditur et utres peribunt. Sed uinum
nouum in utres nouos mitti debet
Et factum est iterum cum dominus
sabbatis ambularet per sata: et dis
cipuli eius ceperunt pregredi et uelle
re spicas. Pharisei autem dicebant
ei Ecce quid faciunt discipuli tui sab
batis quod non licet: et ait illis. Num
quam legistis quid fecerit dauid quando
necessitatem habuit et esuriit ipse et
qui cum eo erant quomodo introiuit
in domum dei sub abiathar princi
sacerdotum et panes propositionis
manducauit quos non licebat man solis
ducare nisi sacerdotibz et dedit eis qui
cum eo erant. Et dicebat eis. Sabba
tum propter hominem factum est et non
homo propter sabbatum. Itaque dominus est III
filius hominis etiam sabbati. III.
Et introiuit iterum in synago
gam et erat ibi homo habens
manum aridam et obseruabant eum
si sabbatis curaret ut accusarent illum
et ait homini habenti manum aridam
Surge in medium Et dicit eis licet
sabbatis bene facere an male? Animam
saluam facere an perdere? At illi tace
bant Et circumspiciens eos cum ira
contristatus super cecitate cordis eorum
dicit homini. Extende manum tuam
et extendit et restituta est manus illi
Exeuntes autem statim pharisei cum
herodianis: consilium faciebant ad
uersum eum quomodo eum perderent
Et ihs cum discipulis suis secessit ad
mare. Et multa turba a galilea et
iudea secuta est eum et ab ierosolimis
et ab ydumea et trans iordanem et
qui circa tyrum et sydonem et multitu
do magna audientes que faciebat
uenerunt ad eum. Et dixit discipulis
suis ut in nauicula sibi deseruirent
propter turbam ne comprimerent eum
Multos enim sanabat ita ut irrue
rent in eum ut illum tangerent quot

quot habebant plagas. Et spiritus in
mundi cum illum videbant procide
bant ei et clamabant dicentes Tu es
filius dei. Et vehementer comminaba
tur eis ne manifestarent illum. Et
ascendens in montem vocavit ad se
quos voluit ipse et venerunt ad eum
Et fecit ut essent .xii. cum illo et ut mit
teret eos predicare. Et dedit eis potes
tatem curandi infirmitates et eicien
di demonia. Et imposuit symoni
nomen petrus et iacobum zebedei et
iohannem fratrem iacobi. Et imposuit
eis nomina boanerges quod est filii toni
trui. Et andream et philippum et bartho
lomeum et matheum. et thomam et
iacobum alphei et taddeum et symo
nem chananeum et iudam scharioth
qui et tradidit illum. Et veniunt ad
domum et convenit iterum turba ita
ut non possent neque panem mandu
care. Et cum audissent sui: exierunt te
nere eum. Dicebant enim quoniam
in furorem versus est. Et scribe qui ab
ierosolimis descenderant dicebant.
quoniam beelzebub habet et quia in principe
demoniorum eicit demonia. Et
convocatis eis in parabolis dicebat il
lis. Quomodo potest sathanas satha
nam eicere? Et si regnum in se divida
tur non potest stare regnum illud. Et
si domus super semetipsam dispertiatur
non poterit domus illa stare. Et si sa
thanas consurrexerit in semetipsum dis
pertitus est et non poterit stare sed finem
habet. Nemo potest vasa fortis ingressus
in domum diripere nisi prius fortem
alliget et tunc domum eius diripiet.
Amen dico vobis quoniam omnia
dimittentur filiis hominum peccata
et blasphemie quibus blasphemave
rint. Qui autem blasphemaverit in
spiritum sanctum: non habet remissionem
in eternum sed reus erit eterni delicti.
Quoniam dicebant spiritum inmundum habet.
Et veniunt mater eius et fratres et fo
ris stantes miserunt ad eum voca
ntes eum. Et sedebat circa eum turba
et dicunt ei Ecce mater tua et fratres tui
foris te querunt. Et respondens eis
ait. Que est mater mea et fratres mei?
Et circumspiciens eos qui in circuitu
eius sedebant ait. Ecce mater mea
et fratres mei. Qui enim fecerit volun

tatem dei: hic frater meus et soror mea et
mater mea est · IIII ·
Et iterum cepit docere ad mare. Et IIII
congregata est ad eum turba multa ita
ut in navim ascendens sederet in ma
ri. Et omnis turba sicut circa mare super
terram erat. Et docebat illos in parabo
lis multa et dicebat illis in doctrina sua.
Audite ecce exiit seminans ad semina
ndum et dum seminat: aliud cecidit cir
ca viam et venerunt volucres et co
mederunt illud. Aliud vero cecidit super
petrosa ubi non habuit terram multam
et statim exortum est quoniam non
habebat altitudinem terre. Et quando exor
tus est sol exestuavit et eo quod non
habebat altitudinem terre radicem ex
aruit. Et aliud cecidit in spinas et as
cenderunt spine et suffocaverunt illud
et fructum non dedit. Et aliud cecidit
in terram bonam et dabat fructum as
cendentem et crescentem et afferebat v
num tricesimum et unum sexagesimum et unum
centesimum. et dicebat Qui habet aures audiendi
audiat. Et cum esset singularis inter
rogaverunt eum hii qui cum eo erant
duodecim parabolam exponere et dice
bat eis. Vobis datum est scire mysterium
regni dei. Illis autem qui foris sunt in
parabolis omnia fiunt ut videntes vi
deant et non videant et audientes au
diant et non intelligant nequando convertan
tur et dimittantur eis peccata. Et ait
illis. Nescitis parabolam hanc? Et quo
modo omnes parabolas cognoscetis?
Qui seminat: verbum seminat. hii
autem sunt qui circa viam ubi semi
natur verbum et cum audierint confes
tim venit sathanas et aufert verbum
quod seminatum est in cordibus eorum.
Et hii sunt similiter qui supra petro
sa seminantur. qui cum audierint
verbum: statim cum gaudio accipiunt
illud et non habent radicem in se sed tempora
les sunt. Deinde orta tribulatione et per
secutione propter verbum confestim scan
dalizantur. Et alii sunt qui in spinis
seminantur. Hii sunt qui verbum au
diunt et erumpne seculi et decepcio
diviciarum et circa reliqua concupiscen
cie introeuntes suffocant verbum et si
ne fructu efficitur. Et hii sunt qui super
terram bonam seminati sunt qui au
diunt verbum et suscipiunt et fructi

IIII
fecit unum xxx et unum lx et unum
c. Et dicebat illis. Numquid venit lucerna
ut sub modio ponatur aut sub lecto. Nō
ne ut sr̄ candelabrū ponat. Non eī ē ali
quid absconditum qđ n̄ manifestet: nec
fcm̄ ē occultum qđ in palā n̄ veniat. Si
quis hab3 aures audiendi audiat. Et di
cebat illis. Videte quid audiatis. In qua mē
sura mēsi fueritis, remetietur vobis et adicietur
vobis. Qui enī hȝt dabitur illi et qui n̄ hȝt eti
am qđ hȝt auferetur ab illo. Et dicebat. Sic
ē regnum dei, quēadmodū si hō iaciat se
mentē in terram et dormiat et exurgat
nocte ac die. et semē germinet et increscat
dū nescit ille. Ultro enī tra fructificat pri
mū herbam deinde spicā. deinde plenum
frumentum in spica. Et cū ex se produxerit
fructus statim mittit falcem quoniam
adest tempus messis. Et dicebat. Cui
assimilabimus regnum dei aut cui
parabole comparabimus illud. Sicut
granum sinapis qđ cum seminatū
fuerit in terra. minus est omnib3 se
minib3 que sunt in terra. Et cum semi
natum fuerit: ascendit in arborem et
fit maius omnib3 holerib3 et facit
ramos magnos ita ut possint aves
celi sub umbra eius habitare. Et tali
b3 multis parabolis loquebatur eis
verbum prout poterant audire. Sine
parabola autem non loquebatur eis.
Seorsum autem discipulis suis disse
rebat omnia. Et ait illis in illa die
cum sero esset factum. Transeamus
contra. Et dimittentes turbam assumūt
eum ita ut erat in navi. et alie naves
erant cum illo. Et facta est procella
magna venti. et fluctus mittebat in
navim ita ut impleretur navis. Et
erat ipse in puppi supra cervical dor
miens et excitant eum et dicunt ei.
Magister: non ad te ptinet qꝛ perimus.
Et exurgens comminatus ē vento et
dixit mari. Tace obmutesce. Et cessavit
ventus et facta est tranquillitas
magna. Et ait illis. Quid timidi estis?
Nec dum habetis fidem. Et timuerūt
magno timore et dicebant ad alter
utrum. Quis putas est iste: quia et ve
tus et mare obediunt ei. V.
V Et venerunt transfretum ma
ris in regionem gerasenorum.
Et exeūti ei de navi statim occurrit de
monumentis homo in spū inmundo
qui domicilium habebat in monumē
tis et neqꝫ catenis iam quisqꝫ eum
poterat ligare quoniam sepe compe
dib3 et catenis vinctus dirupisset ca
tenas et compedes comminuisset et
nemo poterat eum domare. Et semp
nocte ac die in monumentis et in
montib3 erat clamans et concidens
se lapidibus. Videns autem ihm̄
a longe cucurrit et adoravit eum et
clamans voce magna dixit. Quid
michi et tibi ihū fili dei altissimi. Ad
iuro te per deum ne me torqueas.
Dicebat enim illi. Exi spūs inmunde
ab homine. Et interrogabat eum.
Quod tibi nomen est? Et dicit ei. Legio
michi nomen est. quia multi sumus.
Et deprecabatur eum multum ne se
expelleret extra regionem. Erat autē
ibi circa montem grex porcorum
magnus pascens. Et deprecabantur
eum spūs dicentes. Mitte nos in
porcos ut in eos introeamus. Et
concessit eis statim ihs̄. Et exeuntes spūs
inmundi introierunt in porcos.
Et magno impetu grex precipitat
est in mare ad duo milia. et suffo
cati sunt in mari. Qui autem pas
cebant eos: fugerunt et nuntiaverūt
in civitatem et in agros. Et egressi
sunt videre quid esset factū. Et veni
unt ad ihm̄ et vident illum qui a
demonio vexabatur sedentem vestitū
et sane mentis et timuerunt. Et narra
verunt illis qui viderant qualit
factum esset ei qui demonium ha
buerat et de porcis. Et rogare eum
ceperunt ut discederet a finib3 eorum.
Cumqꝫ ascenderet navim: cepit il
lum deprecari qui a demonio vexa
tus fuerat ut esset cum illo. et n̄
admisit eum sed ait illi. Vade in do
mum tuam ad tuos et annuntia
illis quanta tibi dominus fecerit
et misertus sit tui. Et abiit et cepit
predicare in decapoli quanta sibi fe
cisset ihs̄ et omnes mirabantur.
Et cum transcendisset ihc̄ in navi
rursus transfretum convenit turba
multa ad illum et erat circa ma
re. Et venit quidam de archisina
gogis nomine iairus et videns
eum procidit ad pedes eius et depre
cabatur eum multum dicens. Qm̄

filia mea in extremis est: ueni impone
manum super eam ut salua sit et uiuat
Et abiit cum illo et sequebatur eum tba
multa et comprimebant eum Et mulier
que erat in profluuio sanguinis annis
xii. et fuerat multa perpessa a compluribus
medicis et erogauerat omnia sua. nec
quicquam profecerat sed magis deterius
habebat cum audisset de ihesu uenit in tur
ba retro et tetigit uestimentum eius.
Dicebat enim quia si uel uestimentum
eius tetigero salua ero. Et confestim
siccatus est fons sanguinis eius et sen
sit corpore quod sanata esset a plaga
Et statim ihesus cognoscens in semet ipso
uirtutem que exierat de eo: conuersus
ad turbam aiebat. Quis tetigit uestimen
ta mea. et dicebant ei discipuli sui Vides
turbam comprimentem te et dicis
quis me tetigit. Et circumspiciebat ui
dere eam. que hoc fecerat. Mulier autem
timens et tremens sciens quod factum esset
in se uenit et procidit ante eum et
dixit ei omnem ueritatem. Ihesus autem
dixit ei. Filia. fides tua te saluam fecit
uade in pace et esto sana a plaga tua
Adhuc eo loquente: ueniunt nuntii ad
archisinagogum dicentes. Quia filia
tua mortua est quid ultra uexas
magistrum. Ihesus autem uerbo quod dice
batur audito: ait archisinagogo. No
li timere. tantummodo crede. Et non
admisit quemquam sequi se nisi petrum
et iacobum et iohannem fratrem iaco
bi. Et ueniunt in domum archisi
nagogi et uidet tumultum et flentes
et eiulantes multum et ingressus
ait eis Quid turbamini et ploratis
Puella non est mortua sed dormit.
Et irridebant eum. Ipse uero eiectis
omnibus assumit patrem et matrem pu
elle et qui secum erant et ingreditur
ubi puella iacens et tenens ma
num puelle ait illi. Thabitacumi.
quod est interpretatum puella dico
tibi surge Et confestim surrexit puel
10 la et ambulabat. Erat autem anno
rum duodecim et obstupuerunt stu
pore maximo. Et precepit illis uehe
menter ut nemo id sciret et iussit
dare illi manducare. · VI.
Et egressus inde abiit in patri
am suam et sequebantur eum
discipuli sui. Et facto sabbato: ce
pit in synagoga docere Et multi audientes
admirabantur in doctrina eius dicentes. Unde
huic hec omnia. Et que est sapientia que data est
illi et uirtutes tales que per manus eius effi
ciuntur. Nonne hic est faber filius marie. frater
iacobi et ioseph et iude et symonis. Nonne
et sorores eius hic nobiscum sunt. Et scanda
lizabantur in illo Et dicebat eis ihesus. Quia
non est propheta sine honore nisi in patria sua
et in cognatione sua et in domo sua. Et non
poterat ibi uirtutem ullam facere. nisi paucos
infirmos impositis manibus curauit et
mirabatur propter incredulitatem illorum. Et cir
cuibat per castella in circuitu docens. Et con
uocauit xii. et cepit eos mittere binos. et
dabat illis potestatem spirituum immundorum et
precepit illis ne quid tollerent in uia ni
si uirgam tantum. non peram non panem neque in
zona es. sed calciatos sandaliis et ne in
duerentur duabus tunicis Et dicebat eis.
Quocumque introieritis in domum: illic
manete donec exeatis inde Et quicumque
non receperint uos nec audierint uos: exeun
tes inde excutite puluerem de pedibus uestris — uos
in testimonium illis. Et exeuntes pre
dicabant ut penitentiam agerent et demo
nia multa eiciebant et ungebant oleo
multos egros et sanabantur Et audi
uit herodes rex manifestum enim factum
est nomen eius. et dicebat quia iohannes
baptista resurrexit a mortuis et prop
terea operantur uirtutes in illo. Alii
autem dicebant quia helias est. alii
uero dicebant quia propheta est. quasi unus
ex prophetis. Quo audito herodes ait. Quem
ego decollaui iohannem. hic a mortuis
resurrexit. Ipse enim herodes misit ac te
nuit iohannem et uinxit eum in car
cere propter herodiadem uxorem philippi
fratris sui quia duxerat eam Dicebat enim
iohannes herodi. Non licet tibi habere
uxorem fratris tui. Herodias autem
insidiabatur illi et uolebat occidere — Al' iohi
eum nec poterat. Herodes enim me
tuebat iohannem: sciens eum uirum
iustum et sanctum et custodiebat eum
Et audito eo multa faciebat et libenter
eum audiebat Et cum dies op
tunus accidisset: herodes in natali suo
cenam fecit principibus et tribunis et
primis galilee Cumque introisset filia
ipsius herodiadis et saltasset et placu
isset herodi simul que recumbentibus: rex
ait puelle Pete a me quod uis et dabo

tibi. Et iuravit illi: quia quicquid pe
tieris dabo tibi licet dimidium regni
mei. Que cum exisset: dixit matri sue.
Qd petam. At illa dixit Caput iohis
baptiste. Cumque introisset statim cu
festinatione ad regem: petivit dicens
Volo. ut protinus des michi in disco ca
put iohannis baptiste. Et contristat⁹
est rex ꝑp iusiurandum et ꝑp simul
discumbentes noluit eam contristari
al' iohis sed misso spiculatore precepit afferri
caput eius in disco. Et decollavit eū
in carcere et attulit caput eius in dis
co et dedit illud puelle et puella dedit
matri sue. Quo audito discipuli eius
venerunt et tulerunt corpus eius ꝛ
posuerunt illud in monumento. Et
convenientes apli ad ihm: renunti
averunt illi omnia que egerant et
docuerant Et ait illis. Venite seorsū
in desertum locum et requiescite pu
sillum Erat enim qui veniebant et
redibant multi et nec spatium man
ducandi habebant. Et ascendentes in
navim abierunt in desertum locum
seorsum et viderunt eos abeuntes ꝛ
cognoverunt multi Et pedestres de
omnibꝫ civitatibꝫ concurrerunt illuc
et prevenerunt eos Et exiens vidit
multam turbam ihs et misertus ē
sup eos. quia erant sicut oves nō
habentes pastorem et cepit docere il
los multa. Et cum iam multa ho
ra fieret: accesserunt discipuli eius
dicentes. Desertus est locus hic et iā
hora preteriit. Dimitte illos ut eūn
tes in proximas villas et vicos e
mant sibi cibos quod manducent Et
vos respondens ait illis. Date illis mā
ducare. Et dixerunt ei Euntes emam⁹
denariis ducentis panes et dabim⁹
eis manducare Et dicit illis. Quot
panes habetis? Ite ꝛ videte. Et cum
cognovissent: dicunt quinque et
duos pisces. Et precepit illis ut ac
cumbere facerent omnes secundum
contubernia sr viride fenum. Et dis
cubuerunt in partes per centenos
et per quinquagenos. Et acceptis
quinque panibꝫ et duobꝫ piscibꝫ: in
tuens celum benedixit et fregit
et dedit discipulis suis ut pone
rent ante eos Et duobꝫ pisces divi
sit omnibꝫ Et manducaverunt

omnes et saturati sunt Et sustule
runt reliquias fragmentorum.
duodecim cophinos plenos et de pis
cibꝫ. Erant enim qui manducave
runt. v. milia virorum. Et statim
coegit discipulos suos ascendē na
vim ut precederent eum transfretū
ad bethsaidam dum ipse dimitteret
populum. Et cum dimisisset eos:
abiit in montem orare. Et cum sero
eēt: erat navis in medio mari et
ipse solus in terra. et videns eos
laborantes in remigando Erat enī
ventus contrarius eis. Et circa
quartam vigiliam noctis: venit
ad eos ambulans supra mare et
volebat preterire eos. At illi ut vi
derunt eum ambulantem supra ma
re putaverunt phantasma esse et
exclamaverunt Omnes enim eū
viderunt et conturbati sunt Et sta
tim locutus est eis et dixit illis Cō
fidite ego sum. nolite timere Et as
cendit ad illos in navim et cessa
vit ventus et plus magis intra
se stupebant. Non enim intellexerāt
de panibꝫ Erat enim cor eorum ob
secatum Et cum transfretassent:
pervenerunt in terram genesareth
et applicuerunt. Cumque egressi es
sent de navi: continuo cognove
runt eum. Et percurrentes univ̄
sam regionem illam: ceperunt ī
grabatis eos qui se male habebat
circumferre ubi audiebant
eum esse Et quocumque introibat in
vicos vel in villas aut civitates: ī
plateis ponebant infirmos. et depre
cabantur eum ut vel fimbriam vesti
menti eius tangerent. Et quotquot
tangebant eum: salvi fiebat. vii
ET conveniunt ad eum pha
risei et quidam de scribis ve
nientes ab ierosolimis Et cum vidis
sent quosdam ex discipulis eius cō
munibꝫ manibꝫ id est non lotis
manducare panes: vituperaverunt
Pharisei enim et omnes iudei ni
si crebro laverint manus suas
non manducant tenentes traditiones
seniorum et a foro nisi baptizent
non comedunt. Et alia multa sunt
que tradita sunt illis servare. bap
tismata calicum et urceorum et

amentorum et lectorum Et interroga
bant eum pharisei et scribe dicentes
Quare discipuli tui non ambulant
iuxta traditionem seniorum sed com
munibus manibus manducant pa
nem? Et ille respondens dixit eis Be
ne prophetavit de vobis ysaias hy
pocritis sicut scriptum est Populus
hic labiis me honorat cor autem eo
rum longe est a me Inuanum autem co
lunt me docentes doctrinas et precep
ta hominum. Relinquentes enim
mandatum dei tenetis traditionem
hominum baptismata urceorum
et calicum et alia similia hiis faci
tis multa Et dicebat illis. Bene ir
ritum fecistis preceptum dei ut tra
ditionem vestram servetis? Moyses
enim dixit Honora patrem tuum et
matrem tuam. Et qui maledixerit
patri aut matri: morte moriatur
Vos autem dicitis. Si dixerit homo
patri aut matri corban quod est doni
quodcumque ex me est tibi profuerit. et
ultra non dimittitis eum quicquam
facere patri suo aut matri rescinden
tes verbum dei per traditionem vest
ram quam tradidistis. et similia
huiusmodi multa facitis Et ad
vocans iterum turbam dicebat il
lis. Audite me omnes et intelligite
Nichil est extra hominem introiens
in eum quod possit eum coinquinare
Sed que de homine procedunt illa
sunt que coinquinant hominem.
Si quis autem habet aures audiendi
audiat. Et cum introisset in domum
a turba. interrogabant eum disci
puli eius parabolam Et ait illis
Sic et vos imprudentes estis? Non
intelligitis quia omne extrinsecus
introiens hominem non potest eum
coinquinare quia non introit
in cor eius sed in ventrem et in se
cessum exit purgans omnes escas?
Dicebat autem quoniam que de
homine exeunt illa coinquinant
hominem. Abintus enim de corde
hominum cogitationes male proce
dunt adulteria fornicationes ho
micidia furta avaricia. nequicie do
lus impudicicia oculus malus.
blasphemia. superbia stultitia Om
nia hec mala ab intus procedunt
et coinquinant hominem. Et inde sur
gens abiit in fines tyri et sydonis et
ingressus domum neminem voluit
scire et non potuit latere. Mulier autem
statim ut audivit de eo cuius habebat
filia spiritum immundum: intravit et pro
cidit ad pedes eius. Erat enim mulier
gentilis syrophenissa genere. Et roga
bat eum ut demonium eiceret de filia
eius. Qui dixit illi. Sine prius saturari
filios. Non est bonum sumere panem
filiorum et mittere canibus. At illa respon
dit et dicit ei. Utique domine. Nam et ca
telli sub mensa comedunt de micis
puerorum. Et ait illi Propter hunc
sermonem vade exiit demonium a
filia tua. Et cum abiisset in domum suam
invenit puellam iacentem supra lec
tum et demonium exisse de ea. Et ite
rum exiens de finibus tyri venit per sydo
nem ad mare galilee que est inter me
dios fines decapoleos. Et adducunt ei
surdum et mutum et deprecabantur
eum ut imponat illi manum Et ap
prehendens eum de turba seorsum:
misit digitos suos in auriculas eius.
et expuens tetigit linguam eius et
suspiciens in celum ingemuit et
ait illi Effeta quod est adaperire Et sta
tim aperte sunt aures eius et solu
tum est vinculum lingue eius. et
loquebatur recte et precepit illis ne cui
dicerent. Quanto autem eis precipie
bat: tanto magis plus predicabant
et eo amplius admirabantur dicen
tes Bene omnia fecit et surdos audire
fecit et mutos loqui. viij. VIII
In illis diebus iterum cum turba mul
ta esset cum ihesu nec haberent quod
manducarent convocatis discipulis
ait illis. Misereor super turbam: quia
ecce iam triduo sustinent me nec ha
bent quod manducent. Et si dimisero
eos ieiunos in domum suam: defici
ent in via. Quidam enim ex eis de lon
ge venerunt Et responderunt ei dis
cipuli sui. Unde istos poterit quis hic
saturare panibus in solitudine? Et in
terrogabat eos. Quot panes habetis?
Qui dixerunt Septem. Et precepit
turbe discumbere super terram. Et ac
cipiens septem panes et gratias agens
fregit et dabat discipulis suis ut ap
ponerent et apposuerunt turbe Et he

habebant pisciculos paucos. et ipsos benedixit et
iussit apponi. Et manducaverunt omnes
et saturati sunt. Et sustulerunt quod super-
erat de fragmentis. vii. sportas. Erant
autem qui manducaverant quasi. iiii.
milia et dimisit eos. Et statim ascendit
navim cum discipulis suis. et venit in
partes dalmanutha. Et exierunt phari-
sei et ceperunt conquirere cum eo querentes
ab illo signum de celo temptantes eum.
Et ingemiscens spiritu ait. Quid genera-
tio ista querit signum? Amen dico vobis
si dabitur generationi isti signum. Et
dimittens eos ascendit iterum in
navim et abiit trans fretum. et obliti
sunt sumere panes. Et nisi unum panem
non habebant secum in navi. Et pre-
cipiebat eis dicens. Videte et cavete a fer-
mento phariseorum et fermento hero-
dis. Et cogitabant ad alterutrum di-
centes quia panem non habemus.
Quo cognito ihesus ait illis. Quid cogi-
tatis quia panes non habetis? Non-
dum cognoscitis nec intelligitis? Ad-
huc cecatum habetis cor vestrum? Oculos
habentes non videtis. et aures haben-
tes non auditis? Nec recordamini quando
quinque panes fregi in quinque milia
et quot cophinos fragmentorum ple-
nos sustulistis? Dicunt ei. Duodecim.
Quando et septem panes in iiii. mi-
lia hominum quot sportas fragmen-
torum tulistis? Et dicunt ei. Septem.
Et dicebat eis. Quomodo nondum intel-
ligitis. Et veniunt bethsaidam et ad-
ducunt ei cecum et rogabant illum
ut illum tangeret. Et apprehensa ma-
nu ceci eduxit eum extra vicum. Et
expuens in oculos eius. impositis
manibus suis interrogavit eum si
quid videret. Et aspiciens ait. Video
homines velud arbores ambulan-
tes. Deinde iterum imposuit manus
super oculos eius et cepit videre. Et
restitutus est ita ut videret clare om-
nia. et misit illum in domum suam
dicens. Vade in domum tuam. Et si in
vicum introieris: nemini dixeris.
Et ingressus est ihesus et discipuli eius
in castella cesaree philippi. et in via
interrogabat discipulos suos dicens
eis. Quem me dicunt esse homines?
Qui responderunt illi dicentes. Alii
iohannem baptistam. Alii helyam. alii

vero quasi unum de prophetis. Tunc dicit
illis. Vos vero quem me esse dicitis?
Respondens petrus ait ei. Tu es christus. Et
comminatus est eis ne cui dicerent de
illo. Et cepit docere illos quoniam opor-
tet filium hominis multa pati et repro-
bari a senioribus et a summis sacerdoti-
bus et scribis et occidi. et post tres dies
resurgere. Et palam verbum loquebatur.
Et apprehendens eum petrus cepit in-
crepare eum. Qui conversus et videns
discipulos suos. comminatus est petro
dicens. Vade retro me sathana. quoniam non
sapis ea que dei sunt sed que homi-
num sunt. Et convocata turba cum discipu-
lis suis: dixit eis. Si quis vult me se-
qui: deneget semetipsum et tollat crucem
suam et sequatur me. Qui enim vo-
luerit animam suam salvam face-
re perdet eam. Qui autem perdiderit ani-
mam suam propter me et evangelium
salvam eam faciet. Quid enim prode-
rit homini si lucretur mundum to-
tum et detrimentum faciat anime
sue? Aut quam dabit homo commu-
tationem pro anima sua? Qui enim
me confessus fuerit et mea verba in
generatione ista adultera et peccatri-
ce. et filius hominis confitebitur eum
cum venerit in gloria patris sui cum
angelis sanctis. Et dicebat illis. Amen
dico vobis: quia sunt quidam de hic
stantibus qui non gustabunt mortem
donec videant regnum dei venientis
in virtute. IX.
ET post dies sex assumpsit ihesus
petrum et iacobum et iohannem et
duxit illos in montem excelsum se-
orsum solos et transfiguratus est coram
ipsis. Et vestimenta eius facta sunt splen-
dentia et candida nimis velut nix. qualia
fullo super terram non potest
candida facere. Et apparuit illis hely-
as cum moyse et erant loquentes
cum ihesu. Et respondens petrus ait
ihesu. Rabbi. Bonum est nos hic esse:
faciamus hic tria tabernacula. tibi
unum. et moysi unum et helye
unum. Non enim sciebat quid diceret.
Erant enim timore exterriti et facta est
nubes obumbrans eos et venit vox
de nube dicens. Hic est filius meus ca-
rissimus audite illum. Et statim cir-
cumspicientes neminem amplius

uiderunt nisi ihm tm secum Et descen
dentibz illis de monte: precepit illis ne
cui que uidissent narrarent nisi cu
filius hominis a mortuis resurrexerit.
Et uerbum continuerunt apud se
conquirentes quid esset cum a mor
tuis resurrexerit. Et interrogabant eum
dicentes Quid ergo dicunt pharisei et
scribe quia heliam oporteat uenire p
mum Qui respondens ait illis. Hely
as cum uenerit primo restituet omnia.
et quomodo scriptum est in filium ho
minis ut multa patiatur et contem
natur Sed dico uobis quia et helias
uenit et fecerunt illi quecumqz volue
runt sicut scriptum est de eo. Et ueniens
ad discipulos suos: uidit turbam mag
nam circa eos et scribas conquirentes
cum illis Et confestim omnes popu
lus uidens ihm stupefactus est et ex
pauerunt et accurrentes salutabant
eum Et interrogauit eos Quid inter
uos conquiritis: Et respondens unus
de turba dixit Magister attuli filium
meum ad te. habentem spm mutum
Qui ubicumqz eum apprehenderit al
lidit eum et spumat et stridet dentibz
et arescit Et dixi discipulis tuis ut ei
cerent illum. et non potuerunt Qui
respondens dixit eis O generatio in
credula quamdiu apud uos ero qu
diu uos patiar: Afferte illum ad me
Et attulerunt eum Et cum uidisset
illum: statim spus conturbauit eum
et elisus in terram uolutabatur
spumans Et interrogauit patrem eius
Quantum temporis est ex quo hoc
ei accidit: At ille ait Ab infantia Et
frequenter eum et in ignem et in a
quam misit: ut eum perderet Sed
et si quid potes: adiuua nos miser
tus nri. Ihs autem ait illi Si potes
credere: omnia possibilia sunt creden
ti Et continuo exclamans pater pu
eri: cum lacrimis aiebat Credo dne
adiuua incredulitatem meam Et
cum uidisset ihs concurrentem tur
bam: comminatus est spm immun
do dicens illi. Surde et mute spus
ego tibi precipio exi ab eo et ampli
us non introeas in eum Et exclamans
et multum discerpens eum: exiit ab
eo et factus est sicut mortuus: ita
ut multi dicerent quod esset mortuus

Ihs autem tenens manum eius eleuauit
eum: et surrexit. Et cum introisset in do
mum: discipuli eius secreto interroga
gabant eum. Quare nos non potuimus
eicere illum: Et dixit illis Hoc genus
in nullo potest exire nisi in oratione et
ieiunio. Et inde profecti pregrediebant
in galileam nec uolebant quemquam
scire Docebat autem discipulos suos et
dicebat illis. quoniam filius hominis
tradetur in manus hominum et occi
dent eum. et occisus tertia die resurget
At illi ignorabant uerbum et timebant
eum interrogare. Et uenerunt caphar
naum. Qui cum domi essent interroga
bat eos. Quid in uia tractabatis: At
illi tacebant si quidem inter se in uia
disputauerunt quis esset illorum ma
ior. Et residens uocauit xii. et ait illis
Si quis uult inter uos primus esse:
erit omnium nouissimus minister.
Et accipiens puerum: statuit eum in
medio eorum Quem cum complex
us esset: ait illis. Quis quis unum
ex huius modi pueris receperit in
nomine meo: me recipit Et quicumqz
me susceperit: non me suscipit sed
eum qui me misit. Respondit illi io
hannes dicens Magister. uidimus
quendam in nomine tuo eicientem
demonia qui non sequitur nos et p
hibuimus eum. Ihs autem autem
ait ei Nolite prohibere eum Nemo
enim est qui faciat uirtutem in no
mine meo et possit cito male loqui de
me Qui enim non est aduersum
uos pro uobis est Quis quis enim
potum dederit uobis calicem aque
frigide in nomine meo quia xpisti
estis: amen dico uobis non perderet al' perdet
mercedem suam Et quisquis scanda
lizauerit unum ex hys pusillis cre
dentibz in me: bonum est ei mag' ut
circumdaretur mola asinaria in col
lo eius et in mare mitteretur. Et si
scandalizauerit te manus tua: ab
scide illam Bonum est tibi debilem
introire in uitam quam duas ma
nus habentem ire in gehennam in
ignem in extinguibilem. ubi uer
mis eorum non moritur et ignis
non extinguitur Et si pes tuus te
scandalizat: amputa illum Bonum
est tibi claudum introire in uitam

etiam: quam duos pedes habentem
mitti in gehennam ignis inextingui
bilis ubi vermis eorum non moritur
et ignis non extinguitur. Quod si ocu
lus tuus scandalizat te: eice eum. Bo
num est tibi luscum introire in regnū
dei quam duos oculos habentem mit
ti in gehennam ignis ubi vermis eo
rum non moritur et ignis non extin
guitur. Omnis enim igne salietur et
omnis victima sale salietur. Bonū
est sal. Quod si sal insulsum fuerit ī
quo illud condietis? Habete in vobis
sal et pacem habete inter vos. X.

X Et inde exurgens venit in fines
iudee ultra iordanem et conve
niunt iterum turbe ad eum. et sicut
consueverat iterum docebat eos. Et acce
dentes pharisei interrogabant eum
si licet viro dimittere uxorem temp
tantes eum. At ille respondens dixit
eis. Quid vobis precepit moyses? Qui
dixerunt. Moyses permisit libellum
repudii scribere et dimittere. Quibus
respondens ihs dixit. Ad duritiam cor
dis vestri scripsit vobis preceptum istud.
Ab initio autem creature masculum
et feminam fecit eos deus. et dixit. Propter
hoc relinquet homo patrem suum
et matrem et adherebit uxori sue et e
runt duo in carne una. Itaque iam
non sunt duo sed una caro. Quod ergo
deus iunxit homo non separet. Et in
domo iterum discipuli eius de eodem
interrogaverunt eum et dixit illis. Qui
cumque dimiserit uxorem suam et aliā
duxerit: adulterium committit super
eam. Et si uxor dimiserit virum suū
et alii nupserit: mechatur. Et offere
bant illi parvulos ut tangeret illos.
Discipuli autem comminabantur of
ferentibus. Quos cum videret ihs: in
digne tulit et ait illis. Sinite parvu
los venire ad me. et ne prohibeatis
eos. Talium est enim regnum celorum.
Amen dico vobis. quisquis non rece
perit regnum dei velut parvulus iste
non intrabit in illud. Et complexans
eos et imponens manus super illos:
benedicebat eos. Et cum ingressus
esset in viam: precurrens quidam ge
nu flexo rogabat [ante eū] dicens. Magister
bone quid faciam ut vitam eternā
percipiam. Ihs autem dixit ei. Quid
me dicis bonum? Nemo bonus nisi
deus solus. Precepta nosti. Ne ad
ulteres ne occidas ne fureris ne fal
sum testimonium dicas ne fraudē
feceris. Honora patrem tuum et matrē
tuā. At ille respondens ait illi. Ma
gister omnia hec observavi a iuven
tute mea. Ihs autem intuitus eum
dilexit eum et dixit illi. Unum tibi
deest. Vade quecumque habes vende
et da pauperibus et habebis thesaurū
in celo et veni sequere me. Qui con
tristatus in verbo abiit merens. erat
enim multas possessiones habens.
Et circumspiciens ihs: ait discipulis
suis. Quam difficile qui pecunias
habent in regnum dei introibunt. Dis
cipuli autem obstupebant in verbis
eius. At ihs rursus respondens ait
illis. Filioli quā difficile est confiden
tes in pecuniis in regnum dei intro
ire. Facilius est camelum per foramē
acus transire quam divitem intra
re in regnum dei. Qui magis admi
rabantur dicentes ad semet ipsos
Et quis potest salvus fieri? Et intuens
illos ihs ait. Apud homines
impossibile est sed non apud deū.
Omnia enim possibilia sunt apud
deum. Et cepit ei petrus dicere. Ecce
nos dimisimus omnia et secuti su
mus te. Respondens ihs ait. Amen
dico vobis nemo est qui reliquerit
domum aut fratres aut sorores aut pa
trem aut matrem aut filios aut a
gros propter me et propter evangelium qui
non accipiat centies tantum nunc in
tempore hoc domos et fratres et sorores
et matres et filios et agros cum persecu
tionibus et in seculo futuro vitam e
ternam. Multi autem erunt primi no
vissimi et novissimi primi. Erant
autem discipuli in via ascendentes
ierosolimam et precedebat illos ihs
et stupebant et sequentes timebant.
Et assumens iterum duodecim
cepit illis dicere que essent ei ventu
ra. Quia ecce ascendimus iero
solimam et filius hominis tradetur
principibus sacerdotum et scribis et
senioribus et condempnabunt eum
morte. Et tradent eum gentibus et il
ludent ei et conspuent eum et fla
gellabunt eum et interficient eum

et tertia die resurget. Et accedunt ad
eum iacobus et iohannes filii zebedei dicen
tes. Magister volumus ut quodcumque
petierimus facias nobis. At ille dix
it eis. Quid vultis ut faciam vobis?
Et dixerunt. Da nobis ut unus ad
dexteram tuam et alius ad sinistram
tuam sedeamus in gloria tua. Ihesus
autem ait eis. Nescitis quid petatis.
Potestis bibere calicem quem ego bibitu
rus sum aut baptismo quo ego bap
tizor baptizari? At illi dixerunt ei.
Possumus. Ihesus autem ait illis. Cali
cem quidem quem ego bibo bibetis et
baptismo quo ego baptizor baptizabi
mini. Sedere autem ad dexteram me
am vel ad sinistram non est meum
dare vobis: sed quibus paratum est.
Et audientes decem: indignati sunt
de iacobo et iohanne. Ihesus autem vo
cans eos ait illis. Scitis quia hii
qui videntur principari gentibus do
minantur eis: et principes eorum po
testatem habent ipsorum. Non ita
est autem in vobis. Sed quicumque
voluerit fieri maior: erit vester minister.
Et quicumque voluerit in vobis primus
esse: erit omnium servus. Nam et filius
hominis non venit ut ministraretur
ei: sed ut ministraret et daret animam
suam redemptionem pro multis. Et
veniunt iericho. Et proficiscente eo de
iericho et discipulis eius et plurima
multitudine: filius timei barthime
us cecus sedebat iuxta viam mendi
cans. Qui cum audisset quia ihesus na
zarenus est: cepit clamare et dicere. Ihesu
fili david miserere mei. Et commi
nabantur ei multi ut taceret. At ille
multo magis clamabat. Ihesu fili david
miserere mei. Et stans ihesus precepit il
lum vocari. Et vocaverunt cecum dicen
tes ei. Animequior esto. Surge vocat
te. Qui proiecto suo vestimento: ex
iliens venit ad eum. Et respondens
ihesus dixit illi. Quid tibi vis faciam?
Cecus autem dixit illi. Rabboni ut
videam. Ihesus autem ait illi. Vade. Fi
des tua te salvum fecit. Et confestim
vidit et sequebatur eum in via. ·XI·
Et cum appropinquarent ierosoli
mis et bethanie ad montem
oliveti: mittit duos ex discipulis suis
et ait illis. Ite in castellum quod est
contra vos: et statim introeuntes illuc
invenietis pullum alligatum super
quem nemo adhuc hominum se
dit. Solvite illum et adducite. Et
si quis vobis aliquid dixerit quid
facitis: dicite quia domino necessa
rius est: et continuo illum dimittet
huc. Et abeuntes invenerunt pul
lum ligatum ante ianuam foris
in bivio: et solvunt eum. Et quidam
de illic stantibus dicebant illis. Quid
facitis solventes pullum? Ad ihesum
et imposuerunt illi vestimenta sua
et sedit super eum. Multi autem
vestimenta sua straverunt in via.
Alii autem frondes cedebant de ar
boribus et sternebant in via. Et qui
preibant et qui sequebantur: clama
bant dicentes. Osanna: benedictus
qui venit in nomine domini. Bene
dictum quod venit regnum patris
nostri david. Osanna in excelsis. Et in
troivit ierosolimam in templum.
Et circumspectis omnibus cum iam
vespera esset hora: exiit in bethaniam
cum xii. Et alia die cum exirent a betha
nia: esuriit. Cumque vidisset a longe fi
cum habentem folia: venit si quid for
te inveniret in ea. Et cum venisset
ad eam: nichil invenit preter folia.
Non enim erat tempus ficorum. Et
respondens dixit ei. Iam non amplius
in eternum quisquam fructum ex te man
ducet. Et audiebant discipuli eius. Et
veniunt ierosolimam. Et cum intro
issent in templum: cepit eicere ven
dentes et ementes de templo: et men
sas nummulariorum et cathedras
vendentium columbas evertit. Et non
sinebat ut quisquam transferret vas per
templum: et docebat eos dicens. Non
ne scriptum est quia domus mea do
mus orationis vocabitur omnibus
gentibus? Vos autem fecistis illam
speluncam latronum. Quo audito
principes sacerdotum et scribe querre
bant quomodo eum perderent. Time
bant enim eum quoniam universa
turba admirabatur super doctrina eius.
Et cum vespera facta esset: egredieba
tur ~~[illegible]~~ de civitate. Et cum
mane transirent: viderunt ficum ari
dam factam a radicibus. Et recordatus
petrus dixit ei. Rabbi ecce ficus cui

Cum dixerit illis sicut
preceperat eis. Et dimise
runt pullum.

maledixisti aruit. Et respondens ihc
ait illis. Habete fidem dei. Amen dico
vobis quia quicumque dixerit huic
monti tollere et mittere in mare et
non hesitaverit in corde suo sed credi
derit quia quodcumque dixerit fiat:
fiet ei. Propterea dico vobis omnia
quecumque orantes ~~orantes~~ petieri
tis credite quia accipietis et evenient
vobis. Et cum stabitis ad orandum
dimittite si quid habetis adversus a
liquem ut et pater vester qui in celis est di
mittat vobis peccata vestra. Quod si
vos non dimiseritis: nec pater vester qui
in celis est dimittet vobis peccata
vestra. Et veniunt rursum ierosolimam.
Et cum ambularet in templum:
accedunt ad eum summi sacerdo
tes et scribe et seniores. et dicunt illi
In qua potestate hec facis? Et quis
tibi dedit hanc potestatem ut ista
facias? Ihs autem respondens ait
illis Interrogabo vos et ego unum
verbum ~~[illegible]~~ Et respondete mi
et dicam vobis in qua potestate hec
faciam. Baptismus iohis de celo erat
an ex hominibus? Respondete michi
At illi cogitabant secum dicentes Si
dixerimus de celo: dicet nobis Qua
re ergo non credidistis ei? Si dixerimus
ex hominibus: timemus populum
Omnes enim habebant iohannem
quia vere propheta esset. Et respondē
tes dicunt ihu Nescimus. Et respō
dens ihs ait illis Neque ego dico
vobis in qua potestate hec facio

al' faciam

XII Et cepit ihc illis in parabolis loqui. xii.
Vineam pastinavit homo et
circumdedit sepem et fodit la
cum et edificavit turrim et locavit
eam agricolis et peregre profectus est.
Et misit ad agricolas in tempore ser
vum ut ab agricolis acciperet de fruc
tu vinee. Qui apprehensum eum
ceciderunt et dimiserunt vacuum.
Et iterum misit ad illos alium ser
vum et illum in capite vulneraverunt
et contumeliis affecerunt. Et
rursum misit alium. et illum occi
derunt et plures alios quosdam
cedentes alios vero occidentes. Ad
huc ergo habens unum filium ca
rissimum et illum misit ad eos
novissimum dicens quia reverebun
tur filium meum. Coloni autem
dixerunt ad invicem. Hic est heres
venite occidamus eum et nostra erit
hereditas. Et apprehendentes eum
occiderunt et eiecerunt extra vineam.
Quid ergo faciet dominus vinee?
Veniet et perdet colonos et dabit vi
neam aliis. Nec scripturam hanc
legistis lapidem quem reprobaverunt
edificantes hic factus est in
caput anguli a domino factum est is
tud et est mirabile in oculis nostris.
Et querebant eum tenere et timue
runt turbam Cognoverunt enim
quia ad eos parabolam hanc dix
erit. Et relicto eo abierunt et mit
tunt ad eum quosdam ex phariseis
et herodianis. ut eum caperent in verbo.
Qui venientes dicunt ei. Magister scim
quia verax es et non curas quemque
neque enim vides in faciem hominis
sed in veritate viam dei doces. licet da
ri tributum cesari. an non dabimus
Qui sciens versutiam eorum: ait illis.
Quid me temptatis? Afferte michi
denarium ut videam. At illi obtulerunt
ei. Et ait illis. Cuius est ymago hec et i
scriptio? Dicunt ei. Cesaris. Respondens
autem ihs dixit illis. Reddite igitur
que sunt cesaris cesari et que sunt dei
deo. Et mirabantur omnes super eo. Et
veniunt ad eum saducei qui dicunt
resurrectionem non esse. Et interrogabant
eum dicentes. Magister. moyses nobis
scripsit ut si cuius frater mortuus fu
erit et dimiserit uxorem et filios non
reliquerit: accipiet frater eius uxorem
ipsius et resuscitet semen fratri suo. Sep
tem ergo fratres erant et primus
accepit uxorem et mortuus est non re
licto semine. Et secundus accepit eam
et mortuus est et nec iste reliquit sem
Et tertius similiter. Et acceperunt eam
similiter septem et non reliquerunt
semen Novissima omnium defuncta
est et mulier In resurrectione ergo
cum resurrexerint cuius de hiis erit
uxor? Septem enim habuerunt eam
uxorem. Et respondens ihc ait illis
Nonne ideo erratis non scientes scrip
turas neque virtutem dei? Cum enim
a mortuis resurrexerint: neque nu
bent neque nubentur: sed erunt si
cut angeli dei in celis De mortuis aut

quod resurgunt non legistis in libro
moysi super rubum quomodo dixerit
illi deus inquiens ego sum deus abra
ham et deus ysaac et deus iacob? Non est
deus mortuorum sed deus vivencium.
Vos ergo multum erratis. Et accessit
unus de scribis qui audierat illos
conquirentes et videns quoniam be
ne illis responderit interrogavit eum
quod esset primum omnium man
datum. Et Ihesus: audi israel dominus deus tuus
unus est et diliges dominum deum
tuum ex toto corde tuo et ex tota ani
ma tua et ex tota mente tua et ex to
ta virtute tua hoc est primum man
datum. Secundum autem simile est illi. Di
liges proximum tuum tamquam te ip
sum. Maius horum aliud manda
tum non est. Et ait illi scriba. Bene
magister in veritate dixisti quia unus
est deus et non est alius preter eum
et ut diligatur ex toto corde et ex tota
mente et ex toto intellectu et ex tota
anima et ex tota fortitudine. Et diligere
proximum tamquam se ipsum: maius est
omnibus holocaustomatibus et sacrifi
ciis. Ihesus autem videns quod sapienter
respondisset: dixit illi Non es longe a
regno dei. Et nemo iam audebat eum
interrogare. Et respondens Ihesus dicebat
docens in templo. Quomodo dicunt
scribe christum filium esse david. Ipse enim
david dicebat in spiritu sancto. Dixit dominus
domino meo sede a dextris meis. donec
ponam inimicos tuos scabellum
pedum tuorum. Ipse ergo david dicit
eum dominum. et unde est filius eius.
Et multa turba eum libenter audiebat.
Et dicebat eis in doctrina sua. Cavete
a scribis qui volunt in stolis ambu
lare et salutari in foro et in primis ca
thedris sedere in synagogis et primos
discubitus in cenis. Qui devorant do
mos viduarum sub obtentu prolixe
orationis. Hii accipient prolixius
iudicium. Et sedens Ihesus contra gazo
philacium aspiciebat. Quomodo tur
ba iactaret es in gazophilacium. Et
multi divites iactabant multa. Cum
venisset autem una vidua paupercu
la ~~plus omnibus~~ misit duo minuta
quod est quadrans. Et convocatis
discipulis suis ait illis Amen dico
vobis quoniam vidua hec pauper

cula plus omnibus misit qui miserunt
in gazophilacium. Omnes enim ex eo
quod abundabat illis miserunt. hec
vero de penuria sua omnia que ha
buit misit totum victum suum. xiij. XIII
Et cum egrederetur de templo:
ait illi unus ex discipulis suis
Magister aspice quales lapides et qua
les structure templi. Et respondens Ihesus
ait illi. Vides omnes has magnas
edificationes? Non relinquetur la
pis super lapidem qui non destruatur.
Et cum sederet in monte oliveti contra
templum: interrogabant eum sepa
ratim petrus et iacobus et iohannes
et andreas. Dic nobis quando ista
fient et quod signum erit quando hec
omnia incipient consummari. Et
respondens Ihesus cepit dicere illis. Vi
dete ne quis vos seducat. Multi enim
venient in nomine meo dicentes quia
ego sum et multos seducent. Cum
autem audieritis bella et opiniones
bellorum ne timueritis. Oportet e
nim hoc fieri sed non dum fi
nis. Exurget enim gens super gentem
et regnum super regnum et erunt
terre motus per loca et fames. Inicium
dolorum hec. Videte autem vos met
ipsos. Tradent enim vos in conciliis
et in synagogis vapulabitis et
ante presides et reges stabitis propter
me in testimonium illis. Et in om
nes gentes primum oportet pre
dicari evangelium. Et cum duxe
rint vos tradentes: nolite precogi
tare quid loquamini sed quod da
tum vobis fuerit in illa hora id lo
quamini. Non enim estis vos loquen
tes sed spiritus sanctus qui loquitur
in vobis. Tradet autem frater fratrem
in mortem et pater filium et consur
gent filii in parentes et morte affi
cient eos. et eritis odio omnibus ho
minibus propter nomen meum. Qui
autem sustinuerit usque in finem:
hic salvus erit. Cum autem videri
tis abominationem desolationis
stantem ubi non debet qui legit in
telligat. Tunc qui in iudea sunt fu
giant in montes. et qui super tectum
non descendat in domum nec in
troeat ut tollat quid de domo sua
et qui in agro. non revertatur re

tro tollere uestimentum suum. Ve autem
pregnantibus et nutrientibus in illis
diebus. Orate uero ut hyeme non fi
ant fuga uestra uel sabbato. Erunt enim
XIII dies illi tribulationes tales quales
non fuerunt ab initio creature quam
condidit deus usque nunc neque fient. Et ni
si breuiasset dominus dies non fuis
set salua omnis caro. Sed propter
electos quos elegit breuiauit dies.
Et tunc si quis uobis dixerit ecce hic
est christus ecce illic: ne credideritis. Ex
surgent enim pseudo christi et pseudo
prophete et dabunt signa et prodigi
a uel portenta ad seducendos si
potest fieri etiam electos. Vos ergo
uidete ecce predixi uobis omnia. Sed
in illis diebus post tribulationem illam
sol contenebrabitur et luna non da
bit splendorem suum et erunt stelle
celi decidentes et uirtutes que sunt in ce
lis mouebuntur. Et tunc uidebunt
filium hominis uenientem in nu
bibus celi cum uirtute multa et glo
ria. Et tunc mittet angelos suos et
congregabit electos suos a quattuor
uentis a summo terre usque ad sum
mum celi. A ficu autem discite parabo
lam. Cum iam ramus eius tener
fuerit et nata fuerint folia cognos
citis quia in proximo sit estas.
Sic et uos cum uideritis hec fieri: sci
tote quod in proximo sit in ostiis.
Amen dico uobis quoniam non pre
teribit generatio ista donec omnia
hec fiant. Celum et terra transibunt
uerba autem mea non transient.
De die autem illa uel hora nemo
scit neque angeli in celo neque filius
nisi pater. Videte uigilate et orate.
Nescitis enim quando tempus sit. Sicut
ergo enim homo qui peregre profectus
reliquit domum suam et dedit ser
uis suis potestatem cuiusque operis
et ianitori precepit ut uigilet. Vigi
late ergo. Nescitis enim quando
dominus domus ueniat: sero an
media nocte an galli cantu an ma
ne. Ne cum uenerit repente inue
niat uos dormientes. Quod autem
uobis dico omnibus dico uigilate. xiiij.
XIIII Erat autem pascha et azima
post biduum. Et querebant
summi sacerdotes et scribe quomodo

eum cum dolo tenerent et occiderent.
Dicebant enim: Non in die festo ne
forte tumultus fieret in populo. Et
cum esset bethanie in domo symonis
leprosi et recumberet: uenit mulier
habens alabastrum unguenti nar
di spicati pretiosi et fracto alabastro
effudit super caput eius. Erant autem
quidam indigne ferentes intra se
metipsos et dicentes. Vt quid perdi
tio ista unguenti facta est? Poterat
enim unguentum istud uenundari
plus quam trecentis denariis et da
ri pauperibus. Et fremebant in eam.
Ihesus autem dixit: Sinite illam. Quid
illi molesti estis. Bonum opus op
eratus est in me. Semper enim paup
eres habetis uobiscum et cum uolu
eritis potestis illis bene facere. Me
autem non semper habebitis. Quod
habuit hec fecit. Preuenit ungere
corpus meum in sepulturam. Amen
dico uobis ubicumque predicatum
fuerit euangelium istud in uniuerso
mundo: et quod fecit hec narrabitur
in memoriam eius. Et iudas scari
othes unus de xij. abiit ad summos
sacerdotes ut eum proderet illis. Qui
audientes gauisi sunt: et promise
runt ei pecuniam se daturos. Et
querebat quomodo illum oportune
traderet. Et primo die azimorum
quando pascha immolabant: di
cunt ei discipuli. Quo uis eamus
et paremus tibi ut manduces pas
cha? Et mittit duos ex discipulis su
is et dicit eis: Ite in ciuitatem et occur
ret uobis homo lagenam aque ba
iulans. Sequimini eum. Et quo
cumque introierit: dicite domino do
mus quia magister dicit. Vbi est refec
tio mea ubi pascha cum discipulis
meis manducem? Et ipse uobis de
monstrabit cenaculum grande stra
tum et illic parate nobis. Et abie
runt discipuli eius et uenerunt in ci
uitatem et inuenerunt sicut dix
erat illis et preparauerunt pascha.
Vespere autem facto uenit cum duo
decim. Et discumbentibus eis et man
ducantibus ait ihesus: Amen dico uobis
quia unus ex uobis me tradet qui
manducat mecum. At illi ceperunt
contristari et dicere ei singulatim.

Numquid ego? Qui ait illis unus ex xii.
qui intingit manum mecum in cati
no. Et filius quidem hominis vadit
sicut scriptum est de illo. Ve autem ho
mini illi: per quem filius hominis
tradetur. Bonum erat ei si natus non
fuisset homo ille. Et manducantibus
illis: accepit ihc panem et benedicens
fregit et dedit eis et ait. Sumite hoc est
corpus meum. Et accepto calice gratias
agens dedit eis et biberunt ex illo omnes
Et ait illis. Hic est sanguis meus no
vi testamenti qui pro multis effunde
tur. Amen dico vobis quod iam non
bibam de genimine vitis huius usque
in diem illum cum illud bibam novum in reg
no dei. Et hymno dicto: exierunt in
montem olivarum. Et ait eis ihc Omnes
vos scandalizabimini in me in noc
te ista quia scriptum est Percutiam
pastorem et dispergentur oves gregis
Sed postquam resurrexero precedam
vos in galileam. Petrus autem ait Et
si omnes scandalizati fuerint sed non
ego. Et ait illi ihc. Amen dico tibi:
quia tu hodie in nocte hac priusquam
bis gallus vocem dederit ter me es ne
gaturus At ille amplius loquebatur
Et si oportuerit me simul comori te
cum non te negabo. Similiter autem
et omnes dicebant et veniunt in pre
dium cui nomen gethsemani. Et
ait discipulis suis Sedete hic do
nec orem Et assumpsit petrum et ia
cobum et iohannem secum et cepit
pavere et tedere. Et ait illis Tristis est
anima mea usque ad mortem Susti
nete hic et vigilate mecum Et cum
processisset paululum procidit super
terram et orabat ut si fieri posset tran
siret ab eo hora Et dixit Abba pater
omnia possibilia sunt tibi transfer
calicem hunc a me. Sed non quod
ego volo sed quod tu. Et venit et inve
nit eos dormientes Et ait petro. Sy
mon dormis. Non potuisti una hora
vigilare mecum: Vigilate et orate:
ut non intretis in temptationem Spiritus
quidem promptus est caro vero in
firma. Et iterum abiens oravit eun
dem sermonem dicens. Et reversus de
nuo invenit eos dormientes Erant
enim oculi eorum gravati et igno
rabant quid responderent ei et venit

tertio et ait illis Dormite iam et requies
cite. Sufficit. Venit hora ecce tradetur
filius hominis in manus peccatorum
Surgite eamus ecce qui me tradet prope
est. Et adhuc eo loquente venit iudas
scarioth unus ex duodecim et cum illo
turba multa cum gladiis et lignis
missi a summis sacerdotibus et scribis
et senioribus Dederat autem traditor eius
signum eis dicens. Quemcumque osculatus
fuero: ipse est tenete eum et ducite caute
Et cum venisset: statim accedens ad
eum ait. Rabi. Et osculatus est eum
At illi manus iniecerunt in eum et
tenuerunt eum. Unus autem de cir
cumstantibus educens gladium percus
sit servum summi sacerdotis et am
putavit illi auriculam. Et respondens
ihc ait illis Tamquam ad latronem
existis cum gladiis et lignis comprehendere
me. Cotidie eram apud vos in templo
docens et non me tenuistis. Sed ut ad
impleantur scripture Tunc discipuli
eius relinquentes eum: omnes fuge
runt. Adolescens autem quidam se
quebatur illum amictus sindone sup
nudo et tenuerunt eum At ille relicta
sindone: nudus profugit ab eis Et
adduxerunt ihm ad summum sacer
dotem et convenerunt omnes sacerdo i. unum
tes et scribe et seniores. Petrus autem
a longe secutus est eum usque intus in
atrium summi sacerdotis et sedebat
cum ministris et calefaciebat
se ad ignem Summi vero sacerdo
tes et omne concilium querebant ad
versus ihm testimonium ut eum mor
ti traderent nec inveniebant Multi
enim testimonium falsum dicebant
adversus eum et convenientia testimo
nia non erant Et quidam surgentes
falsum testimonium ferebant adversus
eum dicentes quoniam nos audivi
mus eum dicentem Ego dissolvam
templum hoc manu factum et post tri
duum aliud non manu factum edi
ficabo Et non erat conveniens tes
timonium illorum Et exurgens
autem summus sacerdos in medium
interrogavit ihm dicens. Non res
pondes quicquam ad ea que tibi obi
ciuntur ab his. Ille autem tacebat
et nihil respondit. Rursum summus
sacerdos interrogabat eum et dicit al' dicit

ei. Tu es xps filius dei benedicti? Jhs autem
dixit illi. Ego sum. Et videbitis filium
hominis a dextris sedentem virtutis et
venientem in nubibus celi. Summus
autem sacerdos scindens vestimenta
sua ait. Quid adhuc desideramus testes
Audistis blasphemiam. Quid vobis
videtur? Qui omnes condempnaverunt
eum esse reum mortis. Et ceperunt qui
dam conspuere eum et velare faciem eius
et colaphis eum cedere et dicere ei. Pro
phetiza. Et ministri alapis eum cede
bant. Et cum esset petrus in atrio deor
sum: venit una ex ancillis summi sa
cerdotis. et cum vidisset petrum cale
facientem se: aspiciens illum ait. Et
tu cum ihu nazareno eras. At ille ne
gavit dicens. Neque scio: neque novi quid
dicas. Et exiit foras ante atrium
Et gallus cantavit. Rursum autem
cum vidisset illum ancilla. cepit dice
re circumstantibus: quia hic ex illis est. At
ille iterum negavit. Et post pusillum
rursus qui astabant dicebant petro
Vere ex illis es nam et galileus es.
Ille autem cepit anathematizare et
iurare quia nescio hominem istum
quem dicitis. Et statim iterum gal
lus cantavit. Et recordatus est petrus
verbi quod dixerat ei ihs. prius quam gal
lus bis cantet. ter me negabis. et cepit
flere. XV.

XV

Et confestim mane consilium
facientes summi sacerdotes cum scri
bis et senioribus et universo consilio vin
cientes ihm duxerunt et tradiderunt
pilato. Et interrogavit eum pilatus
Tu es rex iudeorum? At ille respondens
ait illi. Tu dicis. Et accusabant eum
summi sacerdotes in multis. Pilatus
autem rursum interrogavit eum di
cens. Non respondes quicquam? Vides in
quantis te accusant. Jhs autem am
plius nichil respondit ita ut miraret
tur pilatus. Per diem autem festum
dimittere solebat illis unum ex vinc
tis quemcumque petissent. Erat autem
qui dicebatur barrabas qui cum sedi
tiosis erat vinctus: qui in seditione fe
cerat homicidium. Et cum ascendisset
turba cepit rogare sicut semper facie
bat illis. Pilatus autem respondit eis et dix
it. Vultis dimittam vobis regem
iudeorum? Sciebat enim quod per invidiam
tradidissent eum summi sacerdotes.
Pontifices autem concitaverunt turbam
ut magis barraban dimitteret eis. Pi
latus autem iterum respondens ait
illis. Quid ergo vultis ut faciam
regi iudeorum? At illi iterum clama
bant. Crucifige eum. Pilatus vero di
cebat eis. Quid enim mali fecit? At
illi magis clamabant. Crucifige eum.
Pilatus autem volens populo satis
facere dimisit illis barraban et tradi
dit eis ihm flagellis cesum ut cruci
figeretur. Milites autem duxerunt
eum intro in atrium pretorii et convo
caverunt totam cohortem et induerunt
eum purpura et imponunt ei plec
tentes spineam coronam. et ceperunt
salutare eum. Ave rex iudeorum. Et
percutiebant caput eius harundine et
conspuebant eum. Et ponentes ge
nua adorabant eum. Et postquam illu
serunt ei: exuerunt illum purpura
et induerunt illum vestimentis su
is. Et educunt illum ut crucifige
rent eum. Et angariaverunt pretere
untem quempiam symonem cyre
neum venientem de villa patrem
alexandri et rufi ut tolleret crucem
eius. Et perducunt illum in golgatha
locum quod est interpretatum cal
varie locus. et dabant ei bibere myr
ratum vinum et non accepit. Et
crucifigentes eum: diviserunt vesti
menta sua mittentes sortem super
eis quis quid tolleret. Erat autem
hora tertia et crucifixerunt eum. Et
erat titulus cause eius inscriptus
Jhs nazarenus rex iudeorum. Et cum
eo crucifigunt duos latrones unum
a dextris et unum a sinistris eius.
Et adimpleta est scriptura que dicit
et cum iniquis deputatus est. Et pre
tereuntes blasphemabant eum.
moventes capita sua et dicentes
Vah qui destruit templum et in
tribus diebus reedificat illud. Salvum
fac temetipsum descendens de cruce. Si
militer et summi sacerdotes illudentes
ad alterutrum cum scribis dicebant.
Alios salvos fecit seipsum non potest
salvum facere. xps rex israel descen
dat nunc de cruce ut videamus et cre
damus. Et qui cum eo crucifixi erant
conviciabantur ei. Et facta hora sexta te

nebre facte sunt sup uniuersam terram
usque in horam nonam Et hora nona
exclamauit ihs uoce magna dicens
Hely Hely lamasabathani. Quod
est interpretatum Deus meus deus meus
ut quid dereliquisti me. Et quidam de cir
cumstantibus audientes dicebant. Ecce he
liam uocat. Currens autem unus et
implens spongiam aceto circumponens
que calamo: potum dabat ei dicens. Sinite
uideamus si ueniat helyas ad deponen
dum eum. Ihs autem emissa uoce mag
na expirauit. Et uelum templi scissum
est in duo a summo usque deorsum. Vi
dens autem centurio qui ex aduerso sta
bat quia sic clamans expirasset: ait Ve
re homo hic filius dei erat Erant autem
et mulieres de longe aspicientes inter
quas erat maria magdalena et ma
ria iacobi minoris et ioseph mater et sa
lome Et cum esset in galilea sequeban
tur eum et ministrabant ei Et alie mul
te que simul cum eo ascenderant ie
rosolimam. Et cum iam sero esset fac
tum quia erat parasceue quod est ante
sabbatum: uenit ioseph ab arimathia
nobilis decurio qui et ipse erat expectans
regnum dei Et audacter introiuit ad
pilatum et petijt corpus ihu pilatus
autem mirabatur si iam obisset Et
accersito centurione: interrogauit eum
si iam mortuus esset Et cum cognouis
set a centurione: donauit corpus cor
pus ihu ioseph Joseph autem mercatus
sindonem. et deponens eum inuoluit
in sindone et posuit eum in monu
mento quod erat excisum in petra Et ad
uoluit lapidem ad ostium monumenti.
Maria autem magdalene et maria
ioseph aspiciebant ubi poneretur. XVI.
Et cum transisset sabbatum: maria
magdalene et maria iacobi et
salome emerunt aromata ut ueni
entes ungerent ihm. Et ualde mane
una sabbatorum ueniunt ad monu
mentum: orto iam sole Et dicebant ad
inuicem. Quis reuoluet nobis lapidem
ab ostio monumenti? Et respicientes
uiderunt reuolutum lapidem Erat
quippe magnus ualde Et introeuntes
in monumentum: uiderunt iuuenem
sedentem in dextris coopertum stola can
dida: et obstupuerunt Qui dicit
ad illas. Nolite expauescere Ihm que
ritis nazarenum crucifixum. Surrexit non
est hic. Ecce locus ubi posuerunt eum. Sed
ite dicite discipulis eius et petro: quia pre
cedit uos in galileam Ibi eum uidebitis:
sicut dixit uobis At ille exeuntes fugerunt
de monumento inuaserat enim illas
tremor et pauor et nemini quicquam dixe
runt Timebant enim. Surgens autem ihc
mane prima sabbati apparuit primo ma
rie magdalene de qua eiecerat septem
demonia Illa uadens nuntiauit hijs qui
cum eo fuerant lugentibus et flentibus At illi
audientes quia uiueret et uisus esset ab
ea: non crediderunt. Post hec autem duobus
ex eis ambulantibus ostensus est in alia ef
figie euntibus in uillam Et illi euntes nun
tiauerunt ceteris nec illis crediderunt No
uissime recumbentibus illis undecim appa
ruit et exprobrauit incredulitatem illorum
et duritiam cordis quia hijs qui uiderant
eum resurrexisse non crediderant Et dixit
eis ihs. Euntes in mundum uniuersum
predicate euangelium omni creature. Qui
crediderit et baptizatus fuerit: saluus erit
Qui uero non crediderit: condempnabitur
Signa autem eos qui crediderint: hec se
quentur In nomine meo demonia eici
ent linguis loquentur nouis serpentes
tollent. Et si mortiferum quid biberint
non eis nocebit Super egros manus im
ponent et bene habebunt. Et dominus
quidem ihs postquam locutus est eis: as
sumptus est in celum et sedet a dextris
dei Illi autem profecti predicauerunt u
bique domino cooperante et sermonem con
firmante sequentibus signis. Incipit pro
logus euangelium Secundum lucam

Lucas syrus natione
et antiochensis arte
medicus discipulus
apostolorum postea paulum
secutus usque ad confes
sionem eius. seruiens
domino sine crimine. Nam neque ux
orem unquam habens neque filios Septua
ginta quatuor annorum obijt in bi
thinia plenus spiritu sancto Qui cum iam
scripta essent euangelia per matheum
quidem in iudea per marcum autem in
ytalia: sancto instigante spiritu in achaie
partibus hoc scripsit euangelium significans
etiam ipse in principio ante alia esse de
scripta cui extra ea que ordo euangelice
dispositionis exposcit ea maxima neces

illis ihc

sitas laboris fuit ut primum grecis fide
libus omni prophetatione uenturi
in carnem dei xpi manifesta esset hu
manitas ne iudaicis fabulis attenti
in solo legis desiderio tenerentur uel ne
hereticis fabulis et stultis sollicitatio
nibus seducti exciderent a ueritate elabora
ret De hinc ut in principio euangelii io
hannes natiuitate presumpta cui euan
gelium scriberet et in quo electus scri
beret : indicaret contestans in se comple
ta esse que ab aliis essent inchoata Cui
ideo post baptismum filii dei a perfecti
one generationis in xpo implete et re
petende a principio natiuitatis huma
ne potestas permissa est ut requirentibus
demonstraret in quo apprehendens
erat p nathan filium dauid introitu
recurrentis in deum generationis ad
misso indisparabilis dei ut predicans
hominibus xpm suum opus perfecti ho
minis redire in se p filium faceret
qui per dauid patrem uenientibus iter
prebebat in xpo cui etiam hic non in
al' aplicorum
merito scribendorum actuum apostolorum
potestas in ministerio datur ut deo
in deum pleno et filio proditionis
extincto oratione ab ipsis apostolis facta
sorte domini electionis numerus
al' quē
compleretur sic q3 paulus consum
mationem apostolicis actibus daret quem
diu contra stimulum recalcitrantem ele
gisset dominus quod et legentibus ac requi
rentibus deum et si p singula expediri
a nobis utile fuerat sciens tamen quod
operantem agricolam oportet pri
mum de fructibus suis edere uitauimus
publicam curiositatem ne non tam
uolentibus deum demonstrare uide
remur quam fastidientibus prodidisse Et
Quoniam quidem multi *Alius*
conati sunt ordinare narratio
nem que in nobis complete sunt re
rum sicut tradiderunt nobis qui
ab initio ipsi uiderunt et ministri fu
erunt sermonis : uisum est et michi
assecuto omnia a principio diligen
ter ex ordine tibi scribere optime the
ophile ut cognoscas eorum uerbo
rum de quibus es eruditus ueritatem

**Incipit euangelium domini nostri
ihesu xpisti Secundum lucam**

Fuit in diebus he
rodis regis iude
sacerdos quidam
nomine zacha
rias de uice abia
et uxor illi de filia
bus aaron et nomen
eius elizabeth Erant autem iusti
ambo ante deum incedentes in omnibus
mandatis et iustificationibus domini
sine querela. Et non erat illis filius
eo quod esset elizabeth sterilis et ambo
processissent in diebus suis Factum est
autem cum sacerdotio fungeretur za
charias in ordine uicis sue ante deum
secundum consuetudinem sacerdotii
sorte exiit ut incensum poneret ingressus
in templum domini et omnis multi
tudo populi erat orans foris hora in
censi. Apparuit autem illi angelus
domini stans a dextris altaris incensi
Et zacharias turbatus est uidens : et
et timor irruit super eum Ait autem
ad illum angelus. Ne timeas zacha
ria : quoniam exaudita est deprecatio
tua. et uxor tua elizabeth pariet tibi fi
lium et uocabis nomen eius iohannem.
Et erit tibi gaudium et exultatio et
multi in natiuitate eius gaudebunt
Erit enim magnus coram domino
et uinum et siceram non bibet et spiritu
sancto replebitur adhuc ex utero matris
sue. et multos filiorum israel con
uertet ad dominum deum ipsorum Et ipse pre
cedet ante illum in spiritu et uirtute he
lye ut conuertat corda patrum in filios et
incredulos ad prudentiam iustorum Et
parare domino plebem perfectam. Et
dixit zacharias ad angelum Vnde
hoc sciam : Ego enim sum senex et
uxor mea processit in diebus suis Et
respondens angelus dixit ei. Ego su
gabriel qui asto ante deum : et missus
sum loqui ad te et hec tibi euangeli
zare Et eris tacens et non poteris
loqui usque in diem quo hec fiant pro
eo quod non credidisti uerbis meis que
implebuntur in tempore suo Et erat
plebs expectans zachariam et mira
bantur quod tardaret ipse in templo Egressus
Et ipse erat innuens illis et permansit
mutus. Et factum est ut impleti sunt
dies officii sui abiit in domum suam

Post hos autem dies concepit elizabeth
uxor eius et occultabat se mensibus .v.
dicens. quia sic michi fecit dominus i
diebus quibus respexit auferre opprobrium
meum inter homines. In mense autem
sexto missus est angelus gabriel a
deo in civitatem galilee cui nomen
nazareth ad virginem desponsatam
viro cui nomen erat ioseph de domo
david et nomen virginis maria. Et in
gressus angelus ad eam dixit Ave
gratia plena dominus tecum Bene
dicta tu in mulieribus Que
cum audisset: turbata est in sermone
eius et cogitabat qualis esset ista sa
lutatio. Et ait angelus ei. Ne timeas
maria invenisti enim gratiam apud
deum Ecce concipies in utero et
paries filium et vocabis nomen eius
ihesum. Hic erit magnus et filius altissi
mi vocabitur. Et dabit illi dominus deus
sedem david patris eius et regnabit in
domo iacob in eternum et regni eius
non erit finis Dixit autem maria
ad angelum quomodo fiet istud quoniam
virum non cognosco? Et respondens
angelus dixit ei. Spiritus sanctus super
veniet in te, et virtus altissimi ob
umbrabit tibi Ideoque et quod nascetur
ex te sanctum vocabitur filius dei Et
ecce elizabeth cognata tua et ipsa concepit
filium in senectute sua. Et hic mensis
est sextus illi que vocatur sterilis quia
non erit inpossibile apud deum o
mne verbum Dixit autem maria ad an
gelum Ecce ancilla domini fiat mi
chi secundum verbum tuum. Et discessit
ab illa angelus Exurgens autem
maria in diebus illis abiit in montana
cum festinatione in civitatem iuda
et intravit in domum zacharie et
salutavit elizabeth. Et factum est
ut audivit salutationem marie eli
zabeth exultavit infans in utero eius
Et repleta est spiritu sancto elizabeth
et exclamavit voce magna et dixit
Benedicta tu in mulieribus et benedictus
fructus ventris tui. Et unde hoc m
ut veniat mater domini mei ad me?
Ecce enim ut facta est vox salutatio
nis tue in auribus meis: exultavit
in gaudio infans in utero meo Et
beata que credidisti quoniam perficia
entur ea que dicta sunt tibi a domino

Et ait maria Magnificat anima mea
dominum: et exultavit spiritus meus in
deo salutari meo: quia respexit humili
tatem ancille sue Ecce enim ex hoc bea
tam me dicent omnes generationes:
quia fecit michi magna qui potens est
et sanctum nomen eius. et misericordia eius
a progenie in progenies timentibus eum
Fecit potentiam in brachio suo dispersit
superbos mente cordis sui Deposuit po
tentes de sede et exaltavit humiles Esu
rientes implevit bonis et divites dimi
sit inanes. Suscepit israel puerum su
um recordatus misericordie sue. Sicut locutus
est ad patres nostros abraham et semini
eius in secula. Mansit autem maria
cum illa quasi mensibus tribus et reversa est
in domum suam. Elizabeth autem im
pletum est tempus pariendi: et peperit
filium Et audierunt vicini et cognati
eius quia magnificavit dominus
misericordiam suam cum illa: et congratula
bantur ei Et factum est in die octavo ve
nerunt circumcidere puerum: et vocabant
eum nomine patris sui zachariam.
Et respondens mater eius dixit Nequaquam
quam sed vocabitur iohannes Et dixerunt
ad illam quia nemo est in cognatione
tua qui vocetur hoc nomine Innuebant
autem patri eius: quem vellet vocari
eum. Et postulans pugillarem: scripsit
dicens Iohannes est nomen eius Et
mirati sunt universi. Apertum est autem
illico os eius et lingua eius: et loqueba
tur benedicens deum Et factus est timor
super omnes vicinos eorum et super
omnia montana iudee divulgabantur
omnia verba hec Et posuerunt omnes qui
audierant in corde suo dicentes Quis
putas puer iste erit? Etenim manus do
mini Erat cum illo. Et zacharias pater
eius impletus est spiritu sancto: et prophe
tavit dicens Benedictus dominus deus
israel quia visitavit et fecit redempti
onem plebis sue Et erexit cornu salutis
nobis in domo david pueri sui Sicut
locutus est per os sanctorum qui a se
culo sunt prophetarum eius Salu
tem ex inimicis nostris et de manu om
nium qui oderunt nos. Ad faciendam
misericordiam cum patribus nostris et memorari
testamenti sui sancti Iusiurandum
quod iuravit ad abraham patrem nostrum
daturum se nobis Ut sine timore de

II

manu inimicorum nostrorum liberati servia
mus illi. In sanctitate et iustitia coram
ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer pro
pheta altissimi vocaberis preibis enim
ante faciem domini parare vias eius
Ad dandam scientiam salutis plebi eius
in remissionem peccatorum eorum. Per
viscera misericordie dei nostri: in quibus visita
vit nos oriens ex alto. Illuminare his
qui in tenebris et in umbra mortis se
dent ad dirigendos pedes nostros in viam
pacis. Puer autem crescebat et confor
tabatur spiritu et erat in desertis usque in
diem ostensionis sue ad israel. · ii ·
II Factum est autem in diebus illis exiit
edictum a cesare augusto ut descri
beretur universus orbis (Hec descriptio pri
ma facta est a preside syrie cirino. Et i
bant omnes ut profiterentur singuli
in suam civitatem. Ascendit autem et
ioseph a galilea de civitate nazareth
in iudeam civitatem david que vo
catur bethleem eo quod esset de domo et
familia david ut profiteretur cum
maria desponsata sibi uxore pregnan
te. Factum est autem cum essent ibi
impleti sunt dies ut pareret Et pepe
rit filium suum primogenitum Et
pannis eum involvit et reclinavit
eum in presepio quia non erat eis lo
cus in diversorio Et pastores erant in
regione eadem: vigilantes et custodi
entes vigilias noctis supra gregem
suum. Et ecce angelus domini stetit
iuxta illos et claritas dei circumfulsit
illos et timuerunt timore magno
Et dixit illis angelus. Nolite timere
Ecce enim evangelizo vobis gaudium
magnum quod erit omni populo quia
natus est vobis hodie salvator qui est christus
dominus in civitate david. Et hoc vo
bis signum. Invenietis infantem
pannis involutum et positum in prese
pio Et subito facta est cum angelo mul
exercitus titudo militie celestis laudantium
deum et dicentium Gloria in altissimis
deo Et in terra pax hominibus bone vo
luntatis. Et factum est ut discesserunt
ab eis angeli in celum pastores loque
bantur ad invicem Transeamus usque
bethleem et videamus hoc verbum
quod fecit dominus et ostendit nobis
Et venerunt festinantes et invenerunt
mariam et ioseph et infantem posi

tum in presepio. Videntes autem cogno
verunt de verbo quod dictum erat illis
de puero hoc. Et omnes qui audierunt
mirati sunt et de his que dicta erant
a pastoribus ad ipsos. Maria autem con
servabat omnia verba hec conferens
in corde suo. Et reversi sunt pastores
glorificantes et laudantes deum in
omnibus que audierant et viderant si
cut dictum est ad illos. Et postquam con
summati sunt dies octo ut circumcideretur
puer: vocatum est nomen eius ihesus quod
vocatum est ab angelo priusquam in
utero conciperetur. Et postquam impleti sunt
dies purgationis marie secundum
legem moysi: tulerunt illum in ierusalem
ut sisterent eum domino sicut scrip
tum est in lege domini quia omne
masculinum adaperiens vulvam
sanctum domino vocabitur et ut
darent hostiam secundum quod dic
tum est in lege domini par turturum
aut duos pullos columbarum. Et ecce
homo erat in ierusalem cui nomen sy
meon Et homo iste iustus et timora
tus expectans consolationem israel
et spiritus sanctus erat in eo Et responsum ac
ceperat a spiritu sancto non visurum
se mortem nisi prius videret christum do
mini Et venit in spiritu in templum
Et cum inducerent puerum ihesum pa
rentes eius ut facerent secundum
consuetudinem legis pro eo et ipse acce
pit eum in ulnas suas et benedixit
deum et dixit. Nunc dimittis ser
vum tuum domine secundum ver
bum tuum in pace Quia viderunt
oculi mei salutare tuum Quod parasti
ante faciem omnium populorum
lumen ad revelationem gentium et
gloriam plebis tue israel. Et erat io
seph pater eius et mater mirantes super his
que dicebantur de illo. Et benedixit
illis symeon et dixit ad mariam
matrem eius. Ecce positus est hic in
ruinam et in resurrectionem multorum
in israel et in signum cui contradicetur
Et tuam ipsius animam pertran
sibit gladius ut revelentur ex mul
tis cordibus cogitationes Et erat an
na prophetissa filia phanuel de tribu aser. Ipsa
Et hec processerat in diebus multis
et vixerat cum viro suo annis sep
tem a virginitate sua Et hec vidua

usque ad annos octoginta quatuor:
que non discedebat de templo. ieiuniis
et obsecrationibus serviens nocte et die
Et hec ipsa hora superveniens confite
batur domino et loquebatur de illo omni
bus qui expectabant redemptionem
ierusalem Et ut perfecerunt omnia secun
dum legem domini reversi sunt in
galileam in civitatem suam naza
reth Puer autem crescebat et conforta
batur plenus sapientia et gratia dei
erat cum illo Et ibant parentes eius
per omnes annos in ierusalem in die
sollempni pasche Et cum factus esset ihesus
annorum. xii. ascendentibus illis in
ierosolimam secundum consuetudinem
diei festi consummatisque diebus cum
redirent remansit puer ihesus in ie
rusalem et non cognoverunt paren
tes eius Existimantes autem illum
esse in comitatu venerunt iter
diei et requirebant eum inter cogna
tos et notos Et non invenientes
reversi sunt in ierusalem requirentes
eum Et factum est post triduum
invenerunt illum in templo se
dentem in medio doctorum audien
tem illos et interrogantem Stupe
bant autem omnes qui eum audie
bant super prudentia et responsis eius
Et videntes admirati sunt Et dixit
mater eius ad illum. fili quid fecisti
nobis sic. ecce pater tuus et ego dolen
tes querebamus te Et ait ad illos
Quid est quod me querebatis: Nesci
ebatis quia in hiis que patris mei sunt
oportet me esse Et ipsi non intellexerunt
verbum quod locutus est ad illos:
Et descendit cum eis et venit nazareth
et erat subditus illis Et mater eius
conservabat omnia verba hec
conferens in corde suo. Et ihesus profici
ebat sapientia et etate et gratia a
pud deum et homines. · iii ·
Anno autem quintodecimo
imperii tiberii cesaris procu
rante pontio pylato iudeam tetrar
cha autem galilee herode philippo
autem fratre eius tetrarcha iturie et
trachonitidis regionis et lisanie
abiline tetracha sub principibus sa
cerdotum anna et caypha: factum
est verbum domini super iohannem
zacharie filium in deserto Et ve
nit in omnem regionem iordanis pre
dicans baptismum penitentie in re
missionem peccatorum sicut scriptum
est in libro sermonum ysaie prophete
Vox clamantis in deserto parate viam
domini rectas facite semitas eius:
Omnis vallis implebitur et omnis
mons et collis humiliabitur et erunt
prava in directa et aspera in vias pla
nas et videbit omnis caro salutare
dei Dicebat ergo ad turbas que exibant
ut baptizarentur ab eo Genimina
viperarum quis ostendit vobis fugere
a ventura ira: Facite ergo fructus dig
nos penitentie et ne ceperitis dicere pa
trem habemus abraham Dico autem
vobis quia potens est deus de lapidibus
istis suscitare filios abrahe Iam enim
securis ad radices arborum posita est
Omnis enim arbor non faciens fruc
tum bonum exciditur et in ignem
mittitur. Et interrogabant eum turbe
dicentes. Quid ergo faciemus: Respon
dens autem dicebat illis. Qui habet
duas tunicas: det non habenti Et qui
habet escas: similiter faciat Venerunt
autem et publicani ut baptizarentur
et dixerunt ad illum. Magister quid
faciemus: Respondens autem dice
bat illis Nichil amplius quam quod
constitutum est vobis faciatis In
terrogabant autem illum et milites
dicentes Quid faciemus et nos: Et
ait illis Neminem concutiatis ne
que calumpniam faciatis et contenti
estote stipendiis vestris Existimante
autem populo et cogitantibus omni
bus in cordibus suis de iohanne ne for
te ipse esset christus. Respondit iohannes
dicens omnibus Ego quidem aqua
baptizo vos venit autem fortior me post III
me cuius non sum dignus solvere
corrigiam calciamentorum eius [ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igne]
Cuius ventilabrum in manu eius
et purgabit aream suam et congre
gabit triticum in horreum suum
paleas autem comburet igni inex
tinguibili Multa quidem et alia
exortans evangelizabat populo
herodes autem tetrarcha cum cor
riperetur ab illo de herodiade uxore
fratris sui et de omnibus malis que
fecit herodes: adiecit et hoc supra
omnia et inclusit iohannem in

carcere. Factum est autem cum baptiza
retur omnis populus et ihu baptizato
et orante: apertum est celum et descendit
spiritus sanctus corporali specie sicut co
lumba in ipsum et vox de celo facta est
Tu es filius meus dilectus in te com
placuit michi. Et ipse iesus erat incipiens
quasi annorum xxx. ut putabatur fi
lius ioseph qui fuit heli qui fuit ma
that qui fuit levi. Qui fuit melchi q
fuit ianne qui fuit ioseph. Qui fuit
mathathie qui fuit amos qui fuit na
um Qui fuit hesly qui fuit nagge
Al' machat qui fuit maath Qui fuit mathathie
qui fuit semei qui fuit iosedech Qui
fuit iuda qui fuit iohanna qui fuit
resa Qui fuit zorobabel qui fuit sa
lathiel qui fuit neri. qui fuit melchi
qui fuit addi qui fuit cosam Qui
fuit elmodan qui fuit her
qui fuit iesu Qui fuit heliezer qui
fuit iorim qui fuit mathath Qui fuit
levi qui fuit symeon qui fuit iuda
Qui fuit ioseph qui fuit iona qui
fuit heliachim Qui fuit melea qui
fuit menna qui fuit mathathia qui
fuit nathan qui fuit david qui fuit
iesse Qui fuit obeth qui fuit booz Qui
fuit salmon Qui fuit naason qui fu
it aminadab qui fuit aram qui fu
it esrom: qui fuit phares qui fuit
iude Qui fuit iacob qui fuit ysaac
qui fuit abraham Qui fuit thare
qui fuit nachor qui fuit seruch Qui
fuit ragau Qui fuit phaleg qui
fuit heber Qui fuit sale qui fuit
chainan Qui fuit arfaxath Qui
fuit sem. Qui fuit noe qui fuit lamec
Qui fuit mathusale: qui fuit enoc
qui fuit iared Qui fuit malaleel
qui fuit cainan qui fuit enos Qui
fuit seth qui fuit adam qui fuit dei. IIII
IIII Iesus autem plenus spiritu sancto
regressus est a iordane. Et agebatur
in spiritu in deserto diebus xl. et tempta
batur a dyabolo et nichil manduca
vit in diebus illis et consummatis il
lis esuriit. Dixit autem illi diabolus
Si filius dei es: dic lapidi huic ut pa
nes fiat. Et respondit ad illum ihc
Scriptum est quia non in pane
solo vivit homo sed in omni verbo
in monte excelsum dei. Et duxit illum diabolus et osten
dit illi omnia regna orbis terre in

momento temporis et ait illi. Tibi da
bo potestatem hanc universam et glo
riam illorum quia michi tradita sunt
et cui volo do illa. Tu ergo si adoraveris
coram me: erunt tua omnia. Et res
pondens ihs dixit illi. Scriptum est
Dominum deum tuum adorabis et illi
soli servies. Et duxit illum in ierusalem et
statuit eum supra pinnaculum tem
pli et dixit ei. Si filius dei es: mitte te
deorsum. Scriptum est enim quia ange
lis suis mandavit de te. ut conservent
te in omnibus viis tuis et quia in ma
nibus tollent te ne forte offendas ad
lapidem pedem tuum. Et respondens
ihs ait illi. Dictum est Non temptabis
dominum deum tuum. Et consummata
omni temptatione dyabolus re
cessit ab illo quousque ad tempus.
Et regressus est ihs in virtute spiritus
in galileam et fama exiit per univer
sam regionem de illo. Et ipse docebat
in synagogis eorum et magnifica
batur ab omnibus. Et venit nazareth
ubi erat nutritus et intravit secundum
consuetudinem suam die sabbati in
synagogam et surrexit legere et tra
ditus est illi liber ysaie prophete et
ut revolvit librum invenit locum
ubi scriptum erat. Spiritus domi
ni super me propter quod unxit me
ad evangelizandum pauperibus misit
me sanare contritos corde et predica
re captivis remissionem et ce
cis visum dimittere confractos in re
missionem predicare annum domini
acceptum et diem retributionis. Et
cum complicuisset librum reddidit
ministro et sedit. Et omnium in sy
nagoga oculi erant intendentes
in eum. Cepit autem dicere ad illos
quia hodie impleta est hec scriptu
ra in auribus vestris. Et omnes testi
monium illi dabant et mirabantur
in verbis gratie que procedebant de
ore ipsius et dicebant. Nonne hic est
filius ioseph. Et ait illis utique dice
tis michi hanc similitudinem. Me
dice cura te ipsum. Quanta
audivimus facta in capharnaum
fac et hic in patria tua. Ait autem
Amen dico vobis quia nemo pro
pheta acceptus est in patria sua. In
veritate dico vobis quia multe vi

due erant in diebus helye in israel quando
clausum est celum annis tribus et men-
sibus sex cum facta esset fames mag-
na in omni terra et ad nullam illa-
rum missus est helyas nisi in Sarep-
tham sydonie ad mulierem viduam
Et multi leprosi erant in israel sub he-
liseo propheta et nemo eorum mundatus
est nisi naaman syrus. Et repleti sunt
omnes in synagoga ira hec audientes
Et surrexerunt et eiecerunt eum extra
civitatem et duxerunt illum usque ad
supercilium montis super quem ci-
vitas illorum erat edificata ut preci-
pitarent eum Ipse autem transiens
per medium illorum ibat et descendit
in capharnaum civitatem galilee
ibique docebat illos sabbatis Et stu-
pebant in doctrina eius: quia in po-
testate erat sermo eius Et in syna-
goga eorum erat homo habens demo-
nium immundum et exclamavit vo-
ce magna dicens. Sine. quid nobis
et tibi ihesu nazarene? Venisti perdere
nos? Scio te quod sis sanctus dei. Et
increpavit illum ihesus dicens Obmu-
tesce et exi ab illo. Et cum proiecisset
illum demonium in medium exiit
ab illo: nichilque eum nocuit Et fac-
tus est pavor in omnibus et colloqueban-
tur ad invicem dicentes Quod est
hoc verbum quia in potestate et vir-
tute imperat immundis spiritibus et
exeunt? Et divulgabatur fama de
illo in omnem locum regionis.
Surgens autem ihesus de synagoga
introivit in domum simonis
Socrus autem symonis tenebatur
magnis febribus et rogaverunt illum
pro ea Et stans super illam impera-
vit febri et dimisit illam Et continu-
o surgens ministrabat illis Cum
sol autem occidisset omnes qui ha-
bebant infirmos variis languoribus
ducebant illos ad eum At ille sin-
gulis manus imponens curabat
eos Exibant autem demonia a mul-
tis clamantia et dicentia quia
tu es filius dei Et increpans non
sinebat ea loqui quia sciebant ipsum
esse christum Facta autem die egressus
ibat in desertum locum et turbe re-
quirebant eum et venerunt usque
ad ipsum et detinebant illum ne dis-

CAP. V.

cederet ab eis. Quibus ille ait quia et
aliis civitatibus oportet me evangeliza-
re regnum dei quia ideo missus sum
Et erat predicans in synagogis galilee.
Factum est autem cum turbe in-
ruerent in eum ut audirent ver-
bum domini: et ipse stabat secus stagnum al' dei
genesareth et vidit duas naves stantes
secus stagnum Piscatores autem des-
cenderant et lavabant retia Ascendens
autem in unam navem que erat sy-
monis: rogavit eum ut a terra re-
duceret pusillum Et sedens docebat de
navicula turbas. Ut cessavit autem
loqui: dixit ad symonem. Duc in altum
et laxate retia vestra in capturam. Et
respondens symon dixit illi. Preceptor
per totam noctem laborantes nichil ce-
pimus in verbo autem tuo laxabo re-
te. Et cum hoc fecissent: concluserunt pis-
cium multitudinem copiosam Rum-
pebatur autem rete eorum Et annu-
erunt sociis qui erant in alia navi
ut venirent et adiuvarent eos Et
venerunt et impleverunt ambas
naviculas: ita ut pene mergerentur
Quod cum videret simon petrus: pro-
cidit ad genua ihesu dicens Exi a me
quia homo peccator sum domine:
stupor enim circumdederat eum et om-
nes qui cum illo erant in captura
piscium quam ceperant. Similiter
autem iacobum et iohannem filios
zebedei qui erant socii symonis petri.
Et ait ad symonem ihesus Noli timere
ex hoc iam homines eris capiens Et
subductis ad terram navibus relictis
omnibus secuti sunt eum. Et factum
est cum esset in una civitatum et ec-
ce vir plenus lepra et videns ihesum et
procidens in faciem: rogabat eum di-
cens Domine si vis: potes me munda-
re Et extendens manum tetigit illum
ihesus dicens. Volo mundare Et confestim
lepra discessit ab illo. Et ipse precepit
illi ut nemini diceret Sed vade osten-
de te sacerdoti et offer pro emundatio-
ne tua sicut precepit moyses in testi-
monium illis Perambulabat autem
magis sermo de illo et conveniebant
turbe multe ut audirent et cura-
rentur ab infirmitatibus suis Ipse
autem secedebat in desertum et ora-
bat Et factum est in una dierum

et ipse sedebat docens Et erant phari
sei sedentes et legis doctores qui ue
nerant ex omni castello galilee et
iudee et ierlm et uirtus erat domini
ad sanandum infirmos Et ecce ui
ri portantes in lecto hominem qui
erat paraliticus et querebant eum
inferre et ponere ante eum. Et non
inuenientes, qua parte eum infer
rent pre turba: ascenderunt supra
tectum et per tegulas submiserunt
illum cum lecto in medium ante ie
sum. Quorum fidem uidit: ihc dix
homo remittuntur tibi peccata tua
Et ceperunt cogitare scribe et pha
risei dicentes. Quis est hic qui loq
tur blasphemias? Quis potest di
mittere peccata nisi deus solus Vt
cognouit autem ihc cogitationes
eorum respondens dixit ad illos
Quid cogitatis mala in cordibz ue
stris? Quid est facilius dicere dimit
tuntur tibi peccata an dicere surge
et ambula? Vt autem sciatis quia
filius hominis potestatem ht in tra
dimittendi peccata: ait paralitico t
dico. Surge tolle lectum tuum et
uade in domum tuam Et confestim
surgens coram illis tulit in quo
iacebat et abijt in domum suam
magnificans deum. Et stupor app
hendit omnes et magnificabant
deum Et repleti ^ timore magno
sunt
dicentes quia uidimus mirabilia
hodie Et post hec exijt et uidit ihs
publicanum nomine leui sedentem
ad theloneum et ait illi Sequere me
Et relictis omnibz surgens secutus
est eum Et fecit ei conuiuium magnu
leui in domo sua et erat turba mul
ta publicanorum et aliorum qui
cum illis erant discumbentes Et mur
murabant pharisei et scribe eorum
dicentes ad discipulos eius? Quare
cum publicanis et peccatoribus ma
ducatis et bibitis? Et respondens ihc
dixit ad illos Non egent qui sani st
medico sed qui male habent Non enim
ueni uocare iustos sed peccatores
ad penitentiam At illi dixerunt ad
eum Quare discipuli iohannis ie
iunant frequenter et obsecrationes
faciunt similiter et phariseorum
tui aut edunt et bibunt? Quibz ipse

ait. Numquid potestis filios sponsi du
cum illis est sponsus facere ieiuna
re? Venient autem dies et cum ab
latus fuerit ab illis sponsus: tunc
ieiunabunt in illis diebz Dicebat
autem et similitudinem ad illos qr
nemo commissuram a uestimento
nouo immittit in uestimentum
uetus Alioquin et nouum rumpit
et ueteri non conuenit commissura
a nouo Et nemo mittit uinum
nouum in utres ueteres Alioquin
rumpet uinum nouum utres et
ipsum effundetur et utres peribunt sed
uinum nouum in utres nouos.
mittendum est et utraqz conseruant
Et nemo bibens uetus statim uult VI
nouum Dicit enim uetus melius est.
Factum est autem in sabbato se
cundo primo cum transiret ihs
per sata uellebant discipuli eius spicas
et manducabant confricantes mani
bus Quidam autem phariseorum
dicebant illis. Quid facitis quod non
licet in sabbatis. Et respondens ihc
ad eos dixit. Nec hoc legistis quod
fecit dauid cum esurisset ipse et qui cu
eo erant Quomodo intrauit in do
mum dei. et panes propositionis.
sumpsit et manducauit et dedit hijs
qui cum ipso erant quos non licebat
manducare nisi solis tantum sac
dotibz? Et dicebat illis quia dominus
dominus est filius hominis etiam
sabbati. Factum est autem et in alio
sabbato ut intraret in synagogam
et doceret et erat ibi homo et manus
eius dextera erat arida Obserua
bant autem scribe et pharisei si in
sabbato curaret ut inuenirent acu
sare unde accusarent eum Ipse ue
ro sciebat cogitationes eorum et
ait homini qui habebat manum
aridam Surge et sta in medium et
surgens stetit. Ait autem ad illos
ihs Interrogo uos si licet sabbato
bene agere an male animam fac
saluam facere an perdere et circum
spectis omnibz dixit homini Extende
manum tuam Et extendit et resti
tuta est sanitati manus eius Ipsi
autem repleti sunt insipientia et
colloquebantur ad inuicem quidna
facerent de ihu. Factum est autem

In illis diebȝ exiit in montem orare
et erat pnoctans in oratione dei Et
cum dies factus esset uocauit discipu
los suos et elegit .xij. ex ipsis quos et
apostolos nominauit. Simonem.
quem cognominauit petrum et andre
am fratem eius iacobum et iohannem
philippum et bartholomeum tomam
et matheum iacobum alphei et sy
monem qui uocatur zelotes iudā
iacobi et iudam scarioth qui fuit pro
ditor. Et descendens ihc̄ de monte cum
illis stetit in loco campestri et turba
discipulorum eius et multitudo copio
sa plebis ab omni iudea et ierlm̄ et
maritima et tyri et sydonis qui uene
rant ut audirent eum et sanarentur
a languoribȝ suis. et qui uexaban
tur a spiritibȝ inmundis : cura
bantur. Et omnis turba querebat
eum tangere quia uirtus de illo
exibat et sanabat omnes Et ipse eleuā
tis oculis in discipulos suos dicebat
Beati pauperes quia ur̄m est regnū
dei Beati qui nunc esuritis quia sa
turabimini Beati qui nūc fletis
quia ridebitis Beati eritis cū uos
oderint homines et cum separauerint
uos et exprobrauerint et eiecerint no
men ur̄m tamquā malum propter
filium hominis Gaudete in illa die
et exultate. Ecce enim merces ur̄a
multa est in celo Secundum hec eī
faciebant prophis patres eorum Ve
rumptamen ue uobis diuitibȝ qꝛ
habetis consolationem ur̄am. Ve
uobis qui saturati estis quia esurie
tis Ve uobis qui ridetis nunc qꝛ
lugebitis et flebitis. Ve uobis cum
benedixerint uobis omnes homines
Secundum hec faciebant ~~pseudo~~ p
phis patres eorum. Sed uobis dico
qui auditis Diligite inimicos ue
stros benefacite hiis qui oderunt uos
Benedicite maledicentibȝ uob' orate
pro calumpniantibȝ uos. Et qui te
percutit in maxillam : prebe et alteram
Et ab eo qui aufert tibi uestimenta
etiam tunicam noli prohibere. Om
ni autem petenti te tribue et qui au
fert que tua sunt ne repetas Et pro
ut uultis ut faciant uobis hoīes
et uos facite illis similiter Et si di
ligitis eos qui uos diligunt que
uobis est gratia. Nam et peccatores dili
gentes se diligunt. Et si benefeceritis
hiis qui uobis benefaciunt que uob'
est grā. Siquidem et peccatores hoc
faciunt Et si mutuum dederitis hiis
a quibus speratis recipere que gratia
est uobis. Nam et peccatores peccatori
bȝ feneran̄tur ut recipiant equalia.
Verumptā diligite inimicos ur̄os et
benefacite et mutuum date nichil in
de sperantes et erit merces ur̄a multa
et eritis filij altissimi. quia ipse benignus
est super ingratos et malos. Estote ergo
misericordes. sicut et pater ur̄ misericors
est Nolite iudicare et non iudicabimini
Nolite condempnare et non condemp
nabimini Dimittite et dimittetur uo
bis Date et dabitur uobis Mensurā
bonam et confertam et coagitatam et
superefluentem dabunt in sinum ue
strum Eadem quippe mensura qua
mensi fueritis remetietur et uobis Di
cebat autem illis et similitudinem
Numquid potest cecus cecum ducere.
Nonne ambo in foueam cadunt. Nō
est discipulus sup magr̄m Perfectus
autem omnis erit si sit sicut magr̄
eius. Quid autem uides festucam
in oculo fratris tui trabem autem
que in oculo tuo est non consideras.
Aut quomodo potes dicere frī tuo.
frater sine eiciam festucam de oculo
tuo ipse in oculo tuo trabem non cōsi
deras. hypocrita eice primum trabē
de oculo tuo et tunc pspicies ut edu
cas festucam de oculo frīs tui Non
est enim arbor bona que facit fructus
malos neqȝ arbor mala que facit
fructus bonos. Unaquequ enim arbor
de fructu suo cognoscitur Neqȝ enim
de spinis colligunt ficus neqȝ de ru
bo uindemiant uuam. Bonus hō
de bono thesauro cordis sui profert
bonum : et malus homo de malo
thesauro profert malum. Ex habū
dantia enim cordis os loquitur Quid
autem uocatis me domine domine
et non facitis que dico. Omnis qui ue
nit ad me et audit sermones meos et
facit eos : ostendam uobis cui similis
sit. Similis est homini edificanti do
mum qui fodit in altum et posuit
fundamenta supra petram. Inunda
tione autem facta illisum est flumē

domui illi et non potuit eam movere
fundata enim erat supra petram. Qui
autem audit et non facit: similis est
homini edificanti domum suam sup
terram sine fundamento In quam
illisus est fluvius et continuo cecidit
et facta est ruina domus illius magna. vij.
VII Cum autem implesset omnia
verba sua in aures plebis: intra
vit capharnaum Centurionis autem
cuiusdam servus male habens erat
moriturus qui illi erat pretiosus Et
cum audisset de ihesu: misit ad eum
seniores iudeorum rogans eum ut
veniret et sanaret servum eius At
illi cum venissent ad ihesum: rogabant
eum sollicite dicentes ei quia dignus
est ut hoc illi prestes Diligit enim gen
tem nostram et synagogam ipse edifi
cavit nobis Ihesus autem ibat cum
illis Et cum iam non longe esset a
domo: misit ad eum centurio amicos
dicens Domine noli vexari non e
nim dignus sum ut sub tectum me
um intres. Propter quod et me
ipsum non sum dignum arbitratus
ut venirem ad te sed dic verbo et sana
bitur puer meus Nam et ego homo
sum sub potestate constitutus habens
sub me milites Et dico huic vade et
vadit et alio veni et venit et servo
meo fac hoc et facit Quo audito ihesus
miratus est et conversus sequen
tibus se turbis dixit Amen dico vobis
nec in israel tantam fidem inveni
Et reversi qui missi fuerant domum
invenerunt servum qui langue
rat sanum Et factum est deinceps i
bat ihesus in civitatem que vocatur
naim et ibant cum illo discipuli eius
et turba copiosa. Cum autem ap
propinquaret porte civitatis: ecce de
functus efferebatur filius unicus
matris sue et hec vidua erat et
turba civitatis multa cum illa.
Quam cum vidisset dominus ihesus: miseri
cordia motus super illam dixit illi Noli
flere. Et accessit et tetigit loculum
Hii autem qui portabant: steterunt
Et ait Adolescens tibi dico surge Et
resedit qui erat mortuus et cepit lo
qui Et dedit illum matri sue Acce
pit autem omnes timor et mag
nificabant deum dicentes quia
propheta magnus surrexit in nobis:
et quia deus visitavit plebem suam
Et exiit hic sermo in universam iudeam
de eo et in omnem circa regionem Et
nuntiaverunt iohanni discipuli eius
dicentes de omnibus hiis. Et convoca
vit duos de discipulis suis iohannes
et misit ad ihesum dicens Tu es qui ve
nturus es an alium expectamus. Cum
autem venissent ad eum viri: dixerunt
Iohannes baptista misit nos ad te di
cens Tu es qui venturus es: an alium
expectamus. In ipsa autem hora curavit
multos a languoribus et plagis et
spiritibus malis: et cecis multis dona
vit visum Et respondens ihesus dixit ill
Euntes renuntiate iohanni que vi
distis et audistis. quia ceci vident clau
di ambulabant leprosi mundantur
surdi audiunt mortui resurgunt
pauperes evangelizantur Et beatus
est quicumque non fuerit scandalizatus
in me Et cum discessissent nuntii io
hannis: cepit dicere de iohanne ad
turbas. Quid existis in desertum vi
dere. Arundinem vento agitatam.
Sed quid existis videre. Hominem
mollibus vestimentis indutum Ecce
qui in veste pretiosa sunt et delici
is: in domibus regum sunt. Sed quid
existis videre. Prophetam. Utique di
co vobis et plusquam prophetam. Hic e
st de quo scriptum est Ecce mitto an
gelum meum ante faciem tuam
qui preparabit viam tuam ante
te Dico enim vobis maior inter natos
mulierum propheta iohanne baptista
nemo est. Qui autem minor est in
regno celorum maior est illo Et om
nis populus audiens et publicani
iustificaverunt deum. baptizati bap
tismo iohannis. Pharisei autem
et legis periti consilium dei spreve
runt in semetipsos non baptizati ab
eo Ait autem dominus Cui ergo si
miles dicam homines generationis
huius et cui similes sunt. Similes
sunt pueris sedentibus in foro. et loque
ntibus ad invicem et dicentibus Cantavi
mus vobis tibiis et non saltastis
lamentavimus et non plorastis
Venit enim iohannes baptista neque
manducans panem neque bibens
vinum et dicitis demonium habet

^ filius

dixit filius hominis manducans et
bibens et dicitis ecce homo devorator
et bibens vinum amicus publicano
rum et peccatorum Et iustificata est
sapientia ab omnibz filiis suis Roga
bat autem illum quidam de pharise
is ut manducaret cum illo. Et ingres
sus domum pharisei: discubuit Et ecce
mulier que erat in civitate peccatrix
ut cognovit ihc qd accubuisset in domo
pharisei. attulit alabastrum unguen
ti et stans retro secus pedes eius la
crimis cepit rigare pedes eius et capil
lis capitis sui tergebat et osculabatur
pedes eius et unguento ungebat. Vi
dens autem phariseus qui vocaverat
eum: ait intra se dicens. Hic si esset pphā
sciret utiqz que et qualis esset mulier
que eum tangit. quia peccatrix est. Et
respondens ihs dixit ad illum Symō:
habeo tibi aliquid dicere At ille ait.
Magister dic. Et respondit ihs Duo de
bitores erant cuidam feneratori un⁹
debebat denarios quingentos et ali
us quinquaginta Non habentibz
illis unde redderent: donavit utrisqz
Quis ergo eum plus diligit. Respō
dens symon dixit Estimo quia is
cui plus donavit At ille dixit ei Recte
iudicasti et conversus ad mulierē:
dixit symoni. Vides hanc mulierem
Intravi in domum tuam aquam pe
dibz meis non dedisti hec autem la
crimis rigavit pedes meos et capil
lis suis tersit. Osculum michi non
dedisti hec autem ex quo intravit
non cessavit osculari pedes meos
Oleo caput meum non unxisti: hec
autem unguento unxit pedes meos
Propter quod dico tibi: remittuntur
ei peccata multa: quoniam dilexit
multum. Cui autem minus dimit
titur: min⁹ diligit Dixit autem ad
illam ihs. Remittuntur tibi peccata tua
Et ceperunt qui simul accumbebant
dicere intra se Quis est hic qui etiam
peccata dimittit Dixit autem ad mu
lierem Fides tua te salvam fecit va
de in pace. viii.
Et factum est deinceps et ipse iter
faciebat per civitates et castella pre
dicans et evangelizans regnum
dei et xii. cum illo et mulieres aliq̄
que erant curate a spiritibz malig
nis et infirmitatibz Maria que vo
catur magdalene de qua. vii. demo
nia exierant et iohanna uxor cuze pro
curatoris herodis et susanna et alie
multe que ministrabant ei de facult
atibz suis. Cum autem turba plurima
convenirent et de civitatibz pperarēt
ad eum. dixit per similitudinem Exiit
qui seminat seminare semen suum
et dum seminat: aliud cecidit secus
viam et conculcatum est: et volucres
celi comederunt illud Et aliud cecidit
supra petram et natū aruit: quia n̄
habebat humorem Et aliud cecidit ī
ter spinas et simul exorte spine suffo
caverunt illud. Et aliud cecidit in ter
ram bonam et ortum fecit fructum
centuplum Hec dicens clamabat Q̄
habet aures audiendi: audiat. Int
rogabant autem eum discipuli eius
que esset hec parabola Quibz ipse dix
Vobis datum est nosse misterium
regnum dei ceteris autem in parabo
lis. ut videntes non videant et audiē
tes non intelligant Est autem hec
parabola Semen est verbum dei Qui
autem secus viam: hii sunt qui au
diunt Deinde venit diabolus et tollit
verbum de corde eorum ne credentes
salvi fiant Nam qui supra petram
qui cum audierint cum gaudio sus
cipiunt verbum et hii radices nō
hñt quia ad tempus credunt et in
tempore temptationis recedunt.
Quod autem in spinis cecidit: hii sūt
qui audierunt et a sollicitudinibz — al' audiūt
et divitiis et voluptatibz vite euntes
suffocantur. Et non referunt fructū:
Quod autem in terram bonam: hii
sunt qui in corde bono et optimo
audientes verbum retinent et
fructum afferunt in patientia Ne
mo autem lucernam accendens
operit eam vase aut subtus lectum
ponit sed super candelabrum ponit
ut intrantes lumen videant. Nō
enim est occultum quod non ma
nifestetur nec absconditum quod
non cognoscatur et in palam ve
niat. Videte ergo quomodo audiatis
Qui enim habet: dabitur illi. Et q
cumqz non habet: etiam quod putat
se habere auferetur ab illo Venerūt
autem ad illum mater et frēs eius

et non poterant adire ad eum pre tur-
ba et nuntiatum est illi. Mater tua et
fratres tui stant foris volentes te videre.
Qui respondens dixit ad eos. Mater
mea et fratres mei hii sunt qui verbum
dei audiunt et faciunt. Factum est
autem in una dierum et ipse ascendit
in naviculam et discipuli eius et ait
ad illos. Transfretemus trans stag-
num et ascenderunt. Navigantibus au-
tem illis: obdormivit et descendit pro-
cella venti in stagnum et compelle-
bantur fluctibus et periclitabantur.
Accedentes autem suscitaverunt eum
dicentes. Preceptor perimus. At ille sur-
gens increpavit ventum et tempesta-
tem aque et cessavit et facta est tran-
quillitas. Dixit autem illis. Ubi est
fides vestra? Qui timentes mirati sunt
dicentes ad invicem. Quis putas hic
est quia et ventis imperat et mari
et obediunt ei? Enavigaverunt autem
ad regionem gerasenorum que est contra
galileam. Et cum egressus esset ad ter-
ram: occurrit illi vir quidam qui ha-
bebat demonium iam temporibus mul-
tis et vestimento non induebatur
neque in domo manebat sed in mo-
numentis. Is ut vidit ihm: procidit
ante illum et exclamans voce
magna dixit. Quid michi et tibi est
ihu fili dei altissimi? Obsecro te ne
me torqueas. Precipiebat enim spiritui in-
mundo ut exiret ab homine. Multis
enim temporibus arripiebat illum
et vinciebatur catenis et compedibus
custoditus et ruptis vinculis age-
batur a demonio in deserto. Interro-
gavit autem illum ihs dicens. Quod
tibi nomen est? At ille dixit. Legio.
Quia intraverunt demonia multa
in eum. Et rogabant illum ne impe-
raret illis ut in abissum irent. Erat
ibi grex porcorum multorum pascen-
cium in monte et rogabant eum ut
permitteret eis in illos ingredi et permi-
sit illis. Exierunt ergo demonia ab
homine et intraverunt in porcos
et impetu abiit grex per preceps in
stagnum: et suffocatus est. Quod ut
viderunt qui pascebant fugerunt
et nuntiaverunt in civitatem et in
villas. Exierunt autem videre quod
factum est et venerunt ad ihm et

invenerunt hominem sedentem a quo
demonia exierant vestitum ac sa-
na mente ad pedes eius et timuerunt.
Nuntiaverunt autem illis et hii qui
viderant quomodo sanus factus esset
a legione. Et rogaverunt eum omnis
multitudo regionis gerasenorum ut
discederet ab ipsis quia timore magno
tenebantur. Ipse autem ascendens na-
vim reversus est. Et rogabat illum
vir a quo demonia exierant ut cum
eo esset. Dimisit autem eum ihs di-
cens. Redi in domum tuam et nar-
ra quanta tibi fecit deus. Et abiit per
universam civitatem predicans quan-
ta fecisset illi ihs. Factum est autem
cum redisset ihs: excepit illum turba.
erant enim omnes expectantes illum.
Et ecce venit vir cui nomen iairus
Et ipse princeps synagoge erat. Et
cecidit ad pedes ihu rogans eum ut
intraret domum eius: quia filia
unica erat illi fere annorum .xii. et
hec moriebatur. Et contigit dum iret
a turbis comprimebatur. Et mulier que-
dam erat in fluxu sanguinis ab an-
nis .xii. que in medicos erogaverat
omnem substanciam suam nec
ab ullo potuit curari. Accessit retro
et tetigit fimbriam vestimenti eius
et confestim stetit fluxus sanguinis
eius. Et ait ihs. Quis me tetigit? Ne-
gantibus autem omnibus: dixit petrus
et qui cum illo erant. Preceptor tur-
be te comprimunt et affligunt et
dicis quis me tetigit. Et dixit ihs. Te-
tigit me aliquis. Nam et ego novi
virtutem de me exisse. Videns autem
mulier quia non latuit: tremens
venit et procidit ante pedes eius
et ob quam causam tetigit eum indi-
cavit coram omni populo et quem-
admodum confestim sanata sit.
At ille dixit illi. Filia fides tua te sal-
vam fecit vade in pace. Adhuc illo
loquente: venit quidam ad princi-
pem synagoge dicens ei. Quia mor-
tua est filia tua: noli vexare ma-
gistrum. Ihc autem audito hoc verbo
respondit patri puelle. Noli timere
sed crede tantum et salva erit. Et cum
venisset ad domum: non permisit
intrare secum quemquam nisi petrum
et iacobum et iohannem et patrem

matrem puelle. flebant autem omnes
et plangebant illam. At ille dixit. Nolite
flere non est enim mortua puella. sed
dormit. Et deridebant eum scientes quia
mortua esset. Ipse autem tenens manum
eius: clamavit dicens. Puella tibi di
co surge. Et reversus est spiritus eius et
surrexit continuo. et iussit illi dari man
ducare. Et stupuerunt parentes eius.
Quibus precepit ne alicui dicerent quod
factum erat. IX.

Convocatis autem duodecim
apostolis dedit illis virtutem et
potestatem super omnia demonia. et
ut languores curarent. Et misit illos
predicare regnum dei. et sanare in
firmos. Et ait ad illos. Nichil tuleri
tis in via. neque virgam. neque peram
neque pecuniam et neque panem et neque
duas tunicas habeatis. Et in quam
cumque domum intraveritis: ibi ma
nete et inde ne exeatis. Et quicumque non
receperint vos: exeuntes de civitate
illa etiam pulverem pedum vestrorum
excutite in testimonium supra illos.
Egressi autem circuibant per castella
evangelizantes et curantes ubique.
Audivit autem herodes tetrarcha.
omnia que fiebant ab eo et hesita
bat eo quod diceretur a quibusdam
quia iohannes surrexit a mortuis
a quibusdam vero quia helias ap
paruit. ab aliis autem quia propheta
unus de antiquis surrexit. Et ait he
rodes. Iohannem ego decollavi.
Quis iste est autem de quo audio ego
talia. Et querebat videre eum. Et re
versi apostoli narraverunt illi quecumque
fecerunt. Et assumptis illis secessit
seorsum in locum desertum qui est
bethsaida. Quod cum cognovissent tur
be: secute sunt illum et excepit illos
et loquebatur illis de regno dei et eos
qui cura indigebant sanabat. Dies
autem ceperat declinare et accedentes
xii. dixerunt ei. Dimitte turbas ut e
untes in castella villasque que circa
sunt divertant et inveniant escas quia
hic in loco deserto sumus. Ait autem
ad illos. Vos date illis manducare.
At illi dixerunt. Non sunt nobis
plusquam quinque panes et duo pisces
nisi forte nos eamus et emamus in
omnem hanc turbam escas. Erant

enim fere viri quinque milia. Ait autem
ad discipulos suos. Facite illos discum
bere per convivia quinquagenos. Et ita
fecerunt. Et discubuerunt omnes. Ac
ceptis autem .v. panibus et duobus piscibus
respexit in celum. et benedixit illos et
fregit: et distribuit discipulis suis. ut
ponerent ante turbas. Et manducave
runt omnes et saturati sunt. et subla
tum est quod superfuit illis fragmen
torum cophini xii. Et factum est cum so
lus esset orans: erant cum illo et disci
puli eius. Et interrogavit illos dicens.
Quem me dicunt esse turbe? At illi respon
derunt et dixerunt. Iohannem baptis alii
tam. alii autem heliam. alii autem
quia propheta unus de prioribus sur ut prioribus
rexit. Dixit autem illis. Vos autem
quem me esse dicitis? Respondens Si
mon petrus dixit. Christum dei. At ille in
crepans eos: precepit ne cui dicerent
hoc dicens quia oportet filium hominis
multa pati. et reprobari a senioribus et
a principibus sacerdotum et scribis.
et occidi et tertia die resurgere. Dicebat
autem ad omnes. Si quis vult post
me venire: abneget semetipsum et tol
lat crucem suam cotidie et sequatur
me. Qui enim voluerit animam su
am salvam facere: perdet eam. Nam
qui perdiderit animam suam propter
me: salvam faciet illam. Quid enim
proficit homini si lucretur universum
mundum: se autem ipsum perdat et de
trimentum sui faciat. Nam qui me
erubuerit et meos sermones: hunc
filius hominis erubescet cum venerit
in maiestate sua et patris et sanctorum
angelorum. Dico autem vobis ve
re sunt aliqui hic stantes qui non
gustabunt mortem donec videant
regnum dei. Factum est autem post
hec verba fere dies octo et assumpsit
petrum et iohannem et iacobum et
ascendit in montem ut oraret. Et fac
tum est dum oraret species vultus eius
altera et vestitus eius albus reful
gens. Et ecce duo viri loquebantur cum
illo. Erant autem moyses et helyas
visi in maiestate et dicebant excessum
eius quem completurus erat in ie
rusalem. Petrus vero et qui cum il
lo erant gravati somno. et evigilantes
viderunt maiestatem eius et duos

uiros qui stabant cum illo. Et factum
al' ait — est dum discederent ab illo: ait petrus
ad ihm Preceptor bonum est nos hic
esse. et faciamus hic tria tabernacula
unum tibi et unum moysi et unum
helie nesciens quid diceret Hec autem
illo loquente: facta est nubes et ob
umbrauit eos et timuerunt intran
i — tibus illis in nubem uox facta est de nube
dicens Hic est filius meus dilectus
ipsum audite Et dum fieret uox: inuen
tus est ihs solus et ipsi tacuerunt et
nemini dixerunt in illis diebus quicquam
ex hys que uiderant. Factum est autem
in sequenti die descendentibus illis de
monte: occurrit illis turba multa Et
ecce uir de turba exclamauit dicens
Magister: Obsecro te respice in filium
meum quia unicus est michi. et ecce
spiritus apprehendit illum et subito cla
mat et elidit et dissipat eum cum spu
ma et uix discedit dilanians eum.
Et rogaui discipulos tuos ut eicerent
illum et non potuerunt. Respondens
autem ihc dixit illis O generatio
infidelis et peruersa usque quo ero apud
uos et patiar uos: adduc huc filium
tuum. Et cum accederet: elisit illum
demonium et dissipauit Et increpa
uit ihc spiritum inmundum et sanauit
puerum et reddidit illum patri suo
Stupebant autem omnes in mag
nitudine dei Omnibusque miran
tibus in omnibus que faciebat: dixit ad
discipulos suos Ponite uos sermo
nes istos in cordibus uestris Filius enim
hominis futurum est ut tradatur
in manus hominum At illi ignora
bant uerbum istud et timebant inter
rogare eum de hoc uerbo Intrauit
autem cogitatio in eos quis eorum
maior esset At ihs uidens cogitatio
nes cordis eorum: apprehendens pu
erum statuit eum secus se et ait il
lis Quicumque susceperit puerum
istum in nomine meo: me recipit
Et qui cumque me recipit eum qui me
misit Nam qui minor est inter omnes
uos: hic maior est Respondens autem
iohannes dixit Preceptor uidimus
quendam in nomine tuo eicientem
demonia et prohibuimus eum. quia
non sequitur te nobiscum Et ait ad
illum ihs Nolite prohibere Qui enim

Et erat uelatum an te eos ut non sentirent illud

non est aduersum uos: pro uobis est
Factum est autem dum complerentur
dies assumptionis eius: et ipse
faciem suam firmauit ut iret in
iherusalem et misit nuntios ante con
spectum suum Et euntes intraue
runt in ciuitatem samaritanorum
ut pararent illi et non receperunt
eum: quia facies eius erat euntis in
iherusalem. Cum uidissent autem discipu
li eius iacobus et iohannes dixerunt
Domine uis dicimus ut ignis des
cendat de celo et consumat illos sicut
helyas fecit: Et conuersus increpauit
illos dicens Nescitis cuius spiritus es
tis Filius hominis non uenit ani
mas perdere: sed saluare Et abie
runt in aliud castellum Factum est
autem ambulantibus illis in uia
dixit quidam ad ihm Sequar te quo
cumque ieris Et ait illi ihs Vulpes foue
as habent et uolucres celi nidos fili
us autem hominis non habet ubi
caput suum reclinet. Ait autem ad
alterum Sequere me Ille autem
dixit Domine permitte me primum
ire et sepelire patrem meum Dixit
que ei ihs Sine ut mortui sepeliant
mortuos suos Tu autem uade et an
nuntia regnum dei. Et ait alter Sequar
te domine sed primum permitte me
renuntiare hys qui domi sunt Ait
ad illum ihs Nemo mittens ma
num suam ad aratrum et aspiciens
retro: aptus est regno dei. X.
Post hec autem designauit
dominus ihc et alios septuaginta
duos et misit illos binos ante faci
em suam in omnem ciuitatem et
locum quo erat ipse uenturus et di
cebat illis Messis quidem multa: ope
rarii autem pauci Rogate ergo dominum
messis ut mittat operarios in mes
sem suam Ite. Ecce ego mitto uos
sicut agnos inter lupos Nolite ergo
portare sacculum neque peram neque
calciamenta et neminem per uiam
salutaueritis In quamcumque domum
intraueritis: primum dicite Pax huic
domui Et si ibi fuerit filius pacis
requiescet super illum pax uestra Sin
autem: ad uos reuertetur In eadem
autem domo manete edentes et biben
tes que apud illos sunt Dignus

enim operarius mercede sua. Nolite transire de domo in domum. Et in quamcumque civitatem intraveritis et susceperint vos manducate que apponuntur vobis et curate infirmos qui in illa sunt et dicite illis appropinquavit in vos regnum dei. In quamcumque civitatem intraveritis et non receperint vos: exeuntes in plateas eius dicite. Etiam pulverem qui adhesit nobis de civitate vestra extergimus in vos. Tamen hoc scitote quia appropinquavit regnum dei. Dico autem vobis: quia Sodomis in die illa remissius erit quam illi civitati. Ve tibi corozaim ve tibi bethsaida quia si in tyro et sydone facte fuissent virtutes que in vobis facte sunt: olim in cilicio et cinere sedentes penitèrent. Verumptamen tyro et sydoni remissius erit in iudicio quam vobis. Et tu capharnaum usque ad celum exaltata es usque ad infernum demergeris. Qui vos audit me audit. Et qui vos spernit: me spernit. Qui autem me spernit: spernit eum qui me misit. Reversi sunt autem septuaginta duo cum gaudio dicentes. Domine, etiam demonia subiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis. Videbam sathanam sicut fulgur de celo cadentem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes et scorpiones et super omnem virtutem inimici, et nichil vobis nocebit. Verumptamen in hoc nolite gaudere: quia spiritus vobis subiciuntur. Gaudete autem quia nomina vestra scripta sunt in celis. In ipsa hora exultavit spiritu sancto et dixit. Confiteor tibi pater domine celi et terre quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. Etiam pater quia sic placuit ante te. Omnia michi tradita sunt a patre meo et nemo scit qui sit filius nisi pater et qui sit pater nisi filius et cui voluerit filius revelare. Et conversus ad discipulos suos dixit. Beati oculi qui vident que vos videtis: Dico enim vobis quod multi prophete et reges voluerunt videre que vos videtis et non viderunt et audire que auditis et non audierunt. Et ecce quidam legis peritus surrexit temptans illum et dicens. Magister:

quid faciendo vitam eternam possidebo? At ille dixit ad eum. In lege quid scriptum est? Quomodo legis? Ille respondens dixit: Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex omnibus viribus tuis et ex omni mente tua et proximum tuum sicut te ipsum. Et dixit illi. Recte respondisti hoc fac et vives. Ille autem volens iustificare se ipsum: dixit ad iesum. Et quis est meus proximus? Suspiciens autem ihesus dixit. Homo quidam descendebat ab ierusalem in iericho: et incidit in latrones. Qui etiam despoliaverunt eum et plagis impositis abierunt semivivo relicto. Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem via: et viso illo preterierunt. Similiter et levita al' preterit
cum esset secus locum et videret eum pertransiit. Samaritanus autem quidam iter faciens venit secus eum al' viam
et videns eum misericordia motus est. Et appropians alligavit vulnera eius infundens oleum et vinum. Et imponens in iumentum suum, duxit illum
in stabulum et curam eius egit. Et altera die protulit duos denarios et dedit stabulario et ait. Curam illius habe et quodcumque supererogaveris ego cum rediero reddam tibi. Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones? At ille dixit. Qui fecit misericordiam in illum. Et ait illi ihesus. Vade et tu fac similiter. Factum est autem dum irent et ipse intravit in al' erat
quoddam castellum et mulier quedam martha nomine excepit illum in domum suam. Et huic erat soror nomine maria. Que etiam sedens secus pedes domini audiebat verbum illius. Martha autem satagebat circa frequens ministerium. Que stetit et ait. Domine non est tibi cure quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi ut me adiuvet. Et respondens dixit illi dominus. Martha martha sollicita es: et turbaris erga plurima. Porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit que non auferetur ab ea. XI.

XI

Et factum est cum esset in loco al' et
quodam orans ut cessavit dixit

unus ex discipulis eius ad eum. Do
mine doce nos orare sicut et iohā
nes docuit discipulos suos. Et ait ill'
al' nr̄ Cum oratis: Dicite. pater sanctificetur
nomen tuum. Adveniat regnum tu
al' vacat um fiat voluntas tua sicut in celo et
in terra. panem nostrum cotidianū
al' cotidie da nobis hodie et dimitte nobis debi
al' pecca ta nostra siquidem et ipsi dimittimus
omni debenti nobis. Et ne nos indu
cas in temptationem Et ait ad illos
Quis vestrum habebit amicum et ibit
ad illum media nocte et dicet illi.
amice commoda michi tres panes
quoniam amicus meus venit de
via ad me et non habeo quod ponā
ante illum et ille deintus respondēs
dicat noli michi molestus esse iam
meū ostium clausum est et pueri mei me
cum sunt in cubili non possum sur
gere et dare tibi. Et ille si perseveraverit
pulsans dico vobis Et si non dabit
illi surgens eo quod amicus eius
sit: propter improbitatem tamen eius
surget et dabit illi quotquot habet
necessarios. Et ego vobis dico Peti
te et dabitur vobis Querite et in
venietis pulsate et aperietur vob'
Omnis enim qui petit accipit et
qui querit invenit et pulsanti ap
erietur Quis autem ex vobis patre
petit panem: Numquid lapidem
dabit illi. Aut si petierit piscem: Num
quid pro pisce serpentem dabit illi:
Aut si petierit ovum numquid por
riget ei scorpionem: Si ergo vos
cum sitis mali nostis bona data
dare filiis vestris quanto magis pater
vester de celo dabit spiritum bonum pete
tibus se. Et erat eiciens demonium
et illud erat mutum Et cum eie
cisset demonium locutus est mu
tus: et admirate sunt turbe Quidā
autem ex eis dixerunt In beelze
bub principe demoniorū eicit de
monia. Et alii temptantes signū
de celo querebant ab eo Ipse autem
ut vidit cogitationes eorum: dix
it eis. Omne regnum in seipsum di
visum desolabitur: et domus sup
domum cadet Si autem et satha
nas in se ipsum divisus est quomodo
stabit regnum eius quia dicitis
in beelzebub eicere me demonia. Si

autem ego in beelzebub eicio demo
nia filii vestri in quo eiciunt Ideo ipsi
iudices vestri erunt Porro si in digito
dei eicio demonia: profecto pervenit
in vos regnum dei. Cum fortis ar
matus custodit atrium suum: in
pace sunt omnia que possidet. Si au
tem fortior illo superveniens vi
cerit eum: universa arma eius auferet
in quibus confidebat et spolia eius distri
buet Qui non est mecum: adversum
me est Et qui non colligit mecum
dispergit. Cum immundus spiritus
exierit de homine perambulat per
loca inaquosa querens requiem
et non inveniens dicit Revertar
in domum meam unde exivi Et
cum venerit invenit eam scopis
mundatam. Et tunc vadit et assu
mit septem alios spiritus nequiores
se et ingressi habitant ibi Et fiunt
novissima hominis illius peiora
prioribus Factum est autem cum hec
diceret Extollens vocem quedam
mulier de turba dixit illi Beatus
venter qui te portavit: et ubera que
suxisti At ille dixit Quin immo
beati qui audiunt verbum dei et cus
todiunt illud Turbis autem con
currentibus cepit dicere Generatio hec
generatio nequam est Signum
querit et signum non dabitur ei nisi signum ione prophete Na
sicut fuit ionas signum ninivitis
ita erit et filius hominis genera
tioni isti Regina austri surget in
iudicio cum viris generationis
huius et condempnabit illos quia
venit a finibus terre audire sapie
ntiam salomonis. Et ecce plus quam
salomon hic. Viri ninivite sur
gent in iudicio cum generatione
hac et condempnabunt eam quia
penitentiam egerunt ad predica
tionem ione. Et ecce plus quam io
nas hic. Nemo lucernam accendit
et in abscondito ponit neque sub mo
dio sed super candelabrum ut qui
ingrediuntur lumen videant Lu
cerna corporis tui est oculus tuus
si oculus tuus fuit simplex: totū
corpus tuum lucidum erit Si au
tem nequam fuerit etiam corpus
tuum tenebrosum erit. Vide ergo
ne lumen quod in te est tenebre sint

Si ergo corpus tuum totum lucidū
fuerit non habens aliquam partē
tenebrarum: erit lucidum totum. ⁊
sicut lucerna fulgoris illuminabit
te. Et cum loqueretur: rogauit illū
quidam phariseus ut pranderet a-
pud se. Ipē autem ingressus recubuit
Phariseus autem cepit intra se re-
putans dicere quare non baptizat⁹
esset ante prandium. Et ait dominus
ad illum. Nunc uos pharisei qd̄ de-
foris est calicis et catini mundatis
Quod autem intus est uestrū: plenū
est rapina ⁊ iniquitate. Stulti non-
ne qui fecit qd̄ deforis est etiam id qd̄
deintus est fecit? Verumptamen qd̄
super est date elemosinam et ecce ō-
nia munda sunt uobis. Sed ue
uobis phariseis qui decimatis mē-
tam et rutam et omne holus et
preteritis iudicium et caritatem
dei. Hec autem oportuit facere et
illa non omittere. Ve uobis pha-
riseis qui diligitis primas cathe-
dras in synagogis et salutationes
in foro. Ve uobis qui estis ut mo-
numenta que non apparent et ho-
mines ambulantes supra nescia-
unt. Respondens autem quidam
ex legis peritis ait illi. Magistē hec
dicens etiam nobis contumeliā
facis. At ille dixit: Et uobis legis pe-
ritis ue quia oneratis homines o-
neribꝫ que portari non possunt et ip-
si uno digito uro non tangitis
sarcinas ip̄as. Ve uobis qui edifi-
catis monimenta prophetarum
patres autem urī occiderunt illos
Profecto testificamini qd̄ consen-
titis operibꝫ patrum urorum qm̄
quidem ip̄i eos occiderunt uos au-
tem edificatis eorum sepulcra. Prop-
terea et sapientia dei dixit Mittā
ad illos prophetas et aplōs et ex illis
occident et persequentur ut inqui-
ratur sanguis omnium prophe-
tarum qui effusus est a constituti-
one mundi a generatione ista a
sanguine abel iusti usqꝫ ad san-
guinem zacharie qui periit inter
altare et edem Ita dico uobis requi-
retur ab hac generatione Ve uobis
legis peritis quia tulistis clauem scīe. et
ip̄i non introistis et eos qui introi-

buistis. Cum h' ad illos diceret: ceperūt
pharisei et legis periti grauiter insis-
tere. et os eius opprimere de multis
insidiantes ei. et querentes capere a-
liquid ex ore eius ut accusarent eum ·xii· XII
Multis autem turbis circumstan-
tibꝫ ita ut se inuicem conculca-
rent: cepit dicere ad discipulos suos.
attendite a fermento phariseorum:
qd̄ est ypocrisis Nichil opertum est qd̄
non reueletur neqꝫ absconditum qd̄
non sciatur quoniam que in tenebris
dixistis in lumine dicentur et quod in
aure locuti estis in cubiculis predicabi-
tur in tectis Dico autem uobis amicis
meis ne terreamini ab hys qui occidunt
corpus et post hec non hn̄t amplius
quid faciant Ostendam autem uob'
quem timeatis Timete eum qui post-
qm̄ occiderit habet potestatem mittē-
re in iehennam Ita dico uobis hunc ti-
mete Nonne quinqꝫ passeres ueneūt
dipondio et unus ex illis non est in
obliuione coram deo sed et capilli ca-
pitis uri omnes numerati sunt Nolite
multis passeribꝫ ergo timere pluris
estis uos Dico autem uobis Omnis
quicumqꝫ confessus fuerit me coram
hominibꝫ et filius hominis confite-
bitur illum coram ~~hominibus~~ ange-
lis dei Qui autem negauit me corā
hominibꝫ: negabitur coram ange-
lis dei Et omnis qui dicit uerbum in
filium hominis: remittetur ei Ei
autem qui in spm̄ scm̄ blasphema-
uit: non remittetur Cum autem
inducent uos in synagogas et ad
magistratus et potestates: nolite sol-
liciti esse qualiter aut quid respon-
deatis aut quid dicatis Spūs enim
sanctus docebit uos in ip̄a hora quid
oporteat dicere. Ait autem ei quidam
de turba. Magister: dic frī meo ut di-
uidat mecum hereditatem At ille
dixit ei Homo quis me constituit
iudicem aut diuisorem super uos
Dixitqꝫ ad illos Videte et cauete ab
omni auaritia quia non in abū-
dantia cuiusqm̄ uita ei⁹ ē ex hys
que possidet Dixit autem similitu-
dinem ad illos dicens Hominis
cuiusdam diuitis uberes fructus
ager attulit et cogitabat intra se
dicens Quid faciam quod non ha-

bro quo congregem fructus meos. Et
dixit. Hoc faciam. Destruam horrea
mea et maiora faciam et illuc congre
gabo omnia que nata sunt michi et
bona mea et dicam anime mee. Ani
ma habes multa bona posita in an
nos plurimos requiesce, comede bi
be, et epulare Dixit autem illi deus
Stulte hac nocte animam tuam re
petent a te que autem parasti cuius
erunt Sic est qui sibi thezaurizat
non est in deum dives Dixitque ad
discipulos suos Ideo dico vobis No
lite solliciti esse anime vestre quid man
ducetis. Neque corpori vestro quid indua
mini. Anima plus est quam esca et
corpus plusquam vestimentum Con
siderate corvos quia non seminant
neque metunt quibus non est cellari
um neque horreum et deus pascit illos
Quanto magis vos pluris estis illis
Quis autem vestrum cogitando potest ad
icere ad staturam suam cubitum u
num. Si ergo neque quod minimum est
potestis quid de ceteris solliciti estis
Considerate lilia agri quomodo cresc
unt non laborant neque nent Dico
autem vobis quoniam nec salomon
in omni gloria sua vestiebatur sicut
unum ex istis Si autem fenum quod
hodie in agro est et cras in clibanum
mittitur deus sic vestit quanto ma
gis vos pusille fidei. Et vos nolite
querere quid manducetis aut quid
bibatis et nolite in sublime tolli. Hec
autem omnia gentes mundi querunt
Pater autem vester scit quoniam his
indigetis Verumptamen primum que
rite regnum dei et hec omnia adici
entur vobis Nolite timere pusillus
grex: quia complacuit patri vestro dare
vobis regnum. Vendite que possidе
tis et date elemosinam Facite vob
sacculos qui non veterascunt the
saurum non deficientem in celis quo
fur non appropiat neque tinea corrum
pit Ubi enim thesaurus vester est ibi
et cor vestrum erit Sint lumbi vestri pre
cincti et lucerne ardentes in manibus
vestris: Et vos similes hominibus ex
pectantibus dominum suum quando
revertatur a nuptiis ut cum ve
nerit et pulsaverit confestim aperi
ant ei Beati servi illi quos cum venerit

al' tuus
al' tuum

dominus invenerit vigilantes Amen
dico vobis quod precinget se et faciet
illos discumbere et transiens ministra
bit illis Et si venerit in secunda vigi
lia et si in tertia vigilia venerit et ita
invenerit beati sunt servi illi. Hoc
autem scitote quoniam si sciret pater
familias qua hora fur veniret: vigi
laret utique et non sineret perfodi do
mum suam Et vos estote parati quia
qua hora non putatis filius hominis
veniet. Ait autem ei petrus Domine
ad nos dicis hanc parabolam an ad
omnes. Dixit autem dominus Quis
putas est fidelis dispensator et prudens
quem constituit dominus super fami
liam suam ut det illis in tempore tri
tici mensuram Beatus ille servus
quem cum venerit dominus inve
nerit ita facientem Vere dico vobis quia
supra omnia que possidet constituet eum
Quod si dixerit servus ille in corde
suo moram facit dominus meus
venire et ceperit percutere pueros et
ancillas et edere et bibere et inebria
ri: veniet dominus servi illius in
die qua non sperat et hora qua nes
cit et dividet eum partemque eius cum
infidelibus ponet. Ille autem servus qui
cognovit voluntatem domini sui et
non preparavit, et non fecit secundum
voluntatem eius: vapulabit mul
tis Qui autem non cognovit et fe
cit digna plagis: vapulabit pau
cis Omni autem cui multum datum
est multum queretur ab eo Ignem
veni mittere in terram et quid vo
lo nisi ut accendatur. Baptismo autem
habeo baptizari et quomodo coar
tor usque dum perficiatur Putatis quia
veni dare pacem in terram. Non dico
vobis sed separationem Erunt enim
ex hoc quinque in domo una divisi
Tres in duo et duo in tres dividen
tur Pater in filium et filius in pa
trem suum Mater in filiam et fili
a in matrem Socrus in nurum
suam et nurus in socrum suam Dice
bat autem et ad turbas. Cum videri
tis nubem orientem ab occasu statim di
citis nimbus venit Et ita fit Et cum
austrum flantem dicitis quia estus
erit et fit. hypocrite faciem celi et terre
nostis probare. hoc autem tempus

quomodo non probatis? Quid autem et
a vobis ipsis non iudicatis quod iustum
est? Cum autem vadis cum adversario
tuo ad principem in via da operam libe
rari ab illo ne forte tradat te apud iudi
cem et iudex tradat te exactori et exactor
mittat te in carcerem. Dico tibi non exies
inde donec etiam novissimum minutum
reddas. ·xiii·

Aderant autem quidam in ipso tem
pore nuntiantes ei de galileis quorum
sanguinem pilatus miscuit cum sa
crificiis eorum. Et respondens dixit illis
Putatis quod hi galilei pre omnibus
galileis peccatores fuerunt quia talia
passi sunt? Non dico vobis sed nisi peni
tentiam habueritis omnes similiter
peribitis. Et sicut illi decem et octo supra
quos cecidit turris in siloa et occidit
eos. Putatis quia et ipsi debitores fue
runt preter omnes habitantes in ieru
salem? Non dico vobis sed nisi penite
ntiam habueritis: omnes similiter per
ibitis. Dicebat autem hanc similitudi
nem. Arborem fici habebat quidam
plantatam in vinea sua et venit que
rens fructum in illa et non invenit.
Dixit autem ad cultorem vinee. Ecce
anni tres sunt ex quo venio querens
fructum in ficulnea hac: et non in
venio. Succide ergo illam. Ut quid etiam
terram occupat? At ille respondens illi
dixit. Domine dimitte illam in hoc
anno usque dum fodiam circa illam et
mittam stercora. Et siquidem fecerit
fructum. Sin autem in futurum succi
des eam. Erat autem docens in syna
goga eorum sabbatis. Et ecce mulier que
habebat spiritum infirmitatis annis de
cem et octo et erat inclinata: nec om
nino poterat sursum respicere. Quam
cum vidisset ihesus: vocavit eam ad se
et ait illi. Mulier dimissa es ab in
firmitate tua et imposuit illi manus
et confestim erecta est et glorificabat
deum. Respondens autem archisy
nagogus indignans quod sabbato cu
rasset ihesus dicebat turbe. Sex dies sunt
in quibus oportet operari. In his er
go venite et curamini et non in die
sabbati. Respondens autem ad illum
dominus et dixit. Hypocrite unus
quisque vestrum sabbato non solvit bovem
suum aut asinum a presepio et du

cit adaquare? Hanc autem filiam
abrahe quam alligavit sathanas ecce
decem et octo annis non oportuit sol
vi a vinculo isto die sabbati? Et cum
hec diceret: erubescebant omnes adversa
rii eius et omnis populus gaudebat
in universis que gloriose fiebant ab
eo. Dicebat ergo. Cui simile est regnum
dei et cui simile esse estimabo illud? al' existimo
Simile est grano synapis quod accep
tum homo misit in ortum suum
et crevit et factum est in arborem
magnam et volucres celi requieve
runt in ramis eius. Et iterum dixit
Cui simile estimabo regnum dei?
Simile est fermento quod acceptum
mulier abscondit in farine sata tri
a donec fermentaretur totum. Et
ibat per civitates et castella docens
et iter faciens in ierusalem. Ait autem illi
quidam. Domine si pauci sunt qui
salvantur? Ipse autem dixit ad illos
Contendite intrare per angustam por
tam quia multi dico ~~vobis~~ querunt
intrare et non poterunt. Cum autem
intraverit pater familias et clauserit
ostium et incipietis foris stare et
pulsare ostium dicentes Domine domine
aperi nobis et respondens dicet vobis
nescio vos unde sitis tunc incipie
tis dicere manducavimus coram
te et bibimus et in plateis nostris do
cuisti et dicet vobis. Nescio vos unde
sitis. Discedite a me omnes operarii
iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor
dentium. Cum autem videritis a
braham et isaac et iacob et omnes
prophetas in regno dei vos autem
expelli foras. Et venient ab oriente
et occidente et aquilone et austro
et accumbent in regno dei. Et ecce sunt
novissimi qui erant primi et sunt
primi qui erant novissimi. In ipsa
die accesserunt quidam phariseorum
dicentes illi. Exi et vade hinc quia
herodes vult te occidere. Et ait illis.
Ite dicite vulpi illi. Ecce eicio demo
nia et sanitates perficio hodie et cras
et tertia die consummor. Verumptamen
oportet me hodie et cras et
sequenti die ambulare quia non
capit prophetam perire extra ierusalem.
Ierusalem ierusalem que occidis prophetas et
lapidas eos qui mittuntur ad te quo

tiens volui congregare filios tuos
quemadmodum avis nidum sui
sub pennis et noluisti. Ecce relinquetur
nobis domus vestra. Dico autem — deserta
vobis quia non videbitis me donec
veniat cum dicetis Benedictus qui — hora
venit in nomine domini. xiiii.
XIIII
Et factum est cum intrasset in
domum cuiusdam principis pha
riseorum sabbato manducare panem et
ipsi observabant eum. Et ecce homo
quidam ydropicus erat ante illum.
Et respondens ihs dixit ad legis pe
ritos et phariseos dicens. Si licet sab
bato curare? At illi tacuerunt. Ipse ve
ro apprehensum sanavit eum ac di
misit. Et respondens ad illos dixit
Cuius vestrum asinus aut bos in puteum
cadit et non continuo extrahet illum — al' det
die sabbati? Et non poterant ad hec
respondere illi. Dicebat autem et ad
invitatos parabolam intendens quo
modo primos accubitus eligerent
dicens ad illos. Cum invitatus fueris
ad nuptias: non discumbas in pri
mo loco ne forte honoratior te sit in
vitatus ab illo et veniens is qui te
et illum vocavit dicat tibi Da huic
locum. Et tunc incipias cum rubore
novissimum locum tenere. Sed cum
vocatus fueris: vade recumbe in no — al' invitatus
vissimo loco ut cum venerit qui te
invitavit dicat tibi. Amice ascende su
perius Tunc erit tibi gloria coram si
mul discumbentibus. Quia omnis qui
se exaltat humiliabitur: et qui se hu
miliat exaltabitur. Dicebat autem et
ei qui se invitaverat. Cum facis pran
dium aut cenam noli vocare ami
cos tuos neque fratres tuos neque cogna
tos neque vicinos neque divites ne for
te et ipsi te reinvitent et fiat tibi retri
butio Sed cum facis convivium:
voca pauperes. debiles. claudos. cecos.
et beatus eris quia non habent retri — unde
buere tibi. Retribuetur enim tibi in resurrec — enim
tione iustorum. Hec cum audisset qui
dam de simul discumbentibus: dixit il
li. Beatus qui manducabit panem
in regno dei. Et ipse dixit illi. Homo qui
dam fecit cenam magnam et voca
vit multos et misit servum suum
hora cene dicere invitatis ut veni
rent quia iam parata sunt omnia.

Et ceperunt omnes simul excusare.
Primus dixit illi. Villam emi et ne
cesse habeo exire et videre illam. Ro
go te habe me excusatum. Et alter dixit
Iuga boum emi quinque et eo probare il
la. Rogo te habe me excusatum. Et ali
us dixit. Uxorem duxi et ideo non
possum venire. Et reversus servus
nuntiavit hec domino suo. Tunc ira
tus paterfamilias dixit servo suo. Exi
cito in plateas et vicos civitatis et
pauperes ac debiles cecos et claudos
introduc huc. Et ait servus domine
factum est ut imperasti et adhuc
locus est. Et ait dominus servo. Exi in
vias et sepes et compelle intrare ut im
pleatur domus mea. Dico autem vo
bis quod nemo virorum illorum qui
vocati sunt gustabit cenam meam.
Ibant autem turbe multe cum eo et
conversus dixit ad illos. Si quis venit
ad me et non odit patrem suum et ma
trem et uxorem et filios et fratres et so
rores adhuc autem et animam suam
non potest meus esse discipulus. Et
qui non baiulat crucem suam et ve
nit post me: non potest meus esse dis
cipulus. Quis enim ex vobis volens
turrim edificare non ne prius sedens
computat sumptus qui necessarii
sunt si habeat ad perficiendum ne — [illegible]
postquam perficere omnes qui vident in
cipiant illudere ei dicentes quia hic
homo cepit edificare et non potuit con
summare. Aut quis rex iturus com
mittere bellum adversus alium regem
non ne sedens prius cogitat si possit
cum decem milibus occurrere ei qui
cum xx. milibus venit ad se? Alioquin
adhuc illo longe agente legationem
mittens rogat ea que pacis sunt.
Sic ergo omnis ex vobis qui non
renuntiat omnibus que possidet:
non potest meus esse discipulus.
Bonum est sal. Si autem sal quoque
evanuerit in quo condietur neque
in terra neque in sterquilinio utile
est sed foras mittetur. Qui habet — LV
aures audiendi audiat. xv.
Erant autem appropinquantes ei
publicani et peccatores ut
audirent illum. Et murmurabant
pharisei et scribe dicentes quia hic
peccatores recipit et manducat cum

illis Et ait ad illos parabolam istam
dicens Quis ex vobis homo qui habet
centum oves et si perdiderit unam ex
illis nonne dimittit nonaginta no
vem in deserto et vadit ad illam que
perierat donec inveniat illam. et cum
invenerit illam. imponit in hume
ros suos gaudens et veniens domum
convocat amicos suos et vicinos
dicens illis. Congratulamini michi
quia inveni ovem meam que perierat
Dico autem vobis quod ita gaudium
erit in celo super uno peccatore peni
tentiam agente quam supra nona
ginta novem iustis qui non indigent
penitentia Aut que mulier habens drag
mas decem si perdiderit dragmam
unam nonne accendit lucernam et
evertit domum et querit diligenter
donec inveniat. Et cum invenerit
convocat amicas dicens Congratulami
ni michi quia inveni dragmam
quam perdideram Ita dico vobis gau
dium erit angelis dei super uno pec
catore penitentiam agente Ait autem
homo quidam habuit duos filios. et
dixit adolescentior ex illis patri pater
da michi portionem substantie que
me contingit et divisit illis substantiam
Et non post multos dies congregatis
omnibus adolescentior filius peregre
profectus est in regionem longinquam et
ibi dissipavit substantiam suam vi
vendo luxuriose. Et postquam omnia
consummasset: facta est fames valida
in regione illa et ipse cepit egere Et
abiit et adhesit uni civium regio
nis illius et misit illum in villam
suam ut pasceret porcos Et cupiebat
implere ventrem suum de siliquis
quas porci manducabant et nemo illi
dabat. In se autem reversus dixit Quanti
mercennarii in domo patris mei
abundant panibus ego autem hic
fame pereo Surgam et ibo ad patrem
meum et dicam ei Pater: peccavi in
celum et coram te, iam non sum dig
nus vocari filius tuus fac me sicut
unum ex mercennariis tuis Et sur
gens venit ad patrem suum Cum
autem adhuc longe esset vidit
illum pater ipsius et misericordia motus
est Et accurrens cecidit super collum
eius et osculatus est eum Dixitque

ei filius Pater peccavi in celum et co
ram te et iam non sum dignus vo
cari filius tuus Dixit autem pater
ad servos suos. Cito proferte stolam pri
mam et induite illum et date anulum
in manum eius et calciamenta in pedes
et adducite vitulum saginatum et
occidite et manducemus et epulemur
quia hic filius meus mortuus erat
et revixit perierat et inventus est Et
ceperunt omnes epulari. Erat autem
filius eius senior in agro Et cum
veniret et appropinquaret domui
audivit symphoniam et chorum
et vocavit unum de servis et interro
gavit que hec essent Isque dixit illi
frater tuus venit et occidit pater tu
us vitulum saginatum quia sal
vum illum recepit Indignatus est
autem et nolebat introire Pater er
go illius egressus cepit rogare eum
At ille respondens dixit patri suo Ecce
tot annis servio tibi et numquam manda
tum tuum preterivi et numquam
dedisti michi hedum ut cum amicis
meis epularer sed postquam filius tu
us hic qui devoravit substantiam
suam cum meretricibus venit: occi
disti illi vitulum saginatum At ip
se dixit illi fili tu semper mecum es
et omnia mea tua sunt Epulari
autem et gaudere oportebat quia
frater tuus hic mortuus erat et
revixit perierat et inventus est. xvi. XVI
Dicebat autem et ad discipu
los suos homo quidam erat
dives qui habebat vilicum et hic
diffamatus est apud illum quasi
dissipasset bona ipsius. Et vocavit
illum et ait illi Quid hoc audio
de te. Redde rationem vilicationis
tue Iam enim non poteris vilicare
Ait autem vilicus intra se Quid
faciam quia dominus meus au
fert a me vilicationem. fodere non
valeo mendicare erubesco Scio quid
faciam ut cum amotus fuero a
vilicatione recipiant me in domos
suas Convocatis itaque singulis
debitoribus domini sui: dicebat pri
mo Quantum debes domino meo
At ille dixit Centum cados olei Dix
itque illi Accipe cautionem tuam et
sede cito et scribe quinquaginta. De

unde alio dixit Tu vero quantum de
bes? Qui ait Centum choros tritici
Ait illi. Accipe litteras tuas et scribe
octoginta Et laudavit dominus vil
licum iniquitatis quia prudenter
fecisset: quia filii huius seculi pruden
tiores filiis lucis in generatione sua
sunt Et ego vobis dico facite ami
cos vobis de mammona iniquita
tis: ut cum defeceritis recipiant vos
in eterna tabernacula Qui fidelis
est in minimo: et in maiore fidelis
est et qui in modico iniquus est: et
in maiore iniquus est. Si ergo in
iniquo mammone fideles non fu
istis quod verum est quis credet vo
bis? Et si in alieno fideles non fuistis
quod vestrum est quis dabit vobis? Ne
mo potest duobus dominis servire.
Aut enim unum odio habebit et al
terum diliget aut uni adherebit
et alterum contempnet Non potes
tis deo servire et mammone Audi
ebant autem omnia hec pharisei
qui erant avari et deridebant illum.
Et ait illis Vos estis qui iustifica
tis vos coram hominibus Deus au
tem novit corda vestra quia quod
hominibus altum est: abhomina
tio est ante deum. Lex et prophete
usque ad iohannem Ex eo regnum
dei evangelizatur et omnis in il
lud vim facit Facilius est autem
celum et terram preterire: quam de
lege unum apicem cadere. Omnis
qui dimittit uxorem suam et ducit
alteram mechatur. Et qui dimissam
a viro ducit mechatur Homo
quidam erat dives et induebatur
purpura et bysso et epulabatur
cotidie splendide Et erat quidam
mendicus nomine lazarus qui ia
cebat ad ianuam eius ulceribus ple
nus cupiens saturari de micis que
cadebant de mensa divitis et nemo
illi dabat Sed et canes veniebant et
lingebant ulcera eius Factum est au
tem ut moreretur mendicus et por
taretur ab angelis in sinum abra
he. Mortuus est autem et dives et se
pultus est in inferno Elevans autem
oculos suos cum esset in tormentis
vidit abraham a longe et lazarum
in sinu eius. Et ipse clamans dixit.
Pater abraham miserere mei et mitte
lazarum ut intingat extremum di
giti sui in aquam ut refrigeret lingu
am meam quia crucior in hac flam
ma et dixit illi abraham. Fili recor
dare quia recepisti bona in vita tua
et lazarus similiter mala. Nunc autem
hic consolatur tu vero cruciaris Et
in his omnibus inter nos et vos chaos mag
num firmatum est ut hii qui vo
lunt hinc transire ad vos non pos
sunt neque inde huc transmeare Et
ait. Rogo ergo te pater: ut mittas
eum in domum patris mei habeo enim
quinque fratres ut testetur illis ne et ipsi
veniant in locum hunc tormentorum
Et ait illi abraham habent moysen
et prophetas: audiant illos At ille
dixit Non pater abraham sed si quis
ex mortuis ierit ad eos penitentiam
agent. Ait autem illi Si moysen et
prophetas non audiunt: neque si quis XVII
ex mortuis resurrexerit credent ei
Et ait ad discipulos suos ait. In
possibile est ut non veniant
scandala. Ve autem illi per quem ve
niunt. Utilius est illi si lapis mo
laris imponatur circa collum eius
et proiciatur in mare quam ut scan
dalizet unum de pusillis istis. Atten
dite vobis. Si peccaverit in te frater tuus:
increpa illum Et si penitentiam e
gerit dimitte illi. Et si septies in
die peccaverit frater tuus in te et sep
ties in die conversus fuerit ad te di
cens penitet me: dimitte illi Et dix
erunt apostoli domino Adauge nobis
fidem Dixit autem dominus Si ha
beretis fidem sicut granum sinapis
diceretis huic arbori moro eradicare
et transplantare in mare: et obediret
vobis Quis autem vestrum habens
servum arantem aut boves pascentem
tem quo egresso de agro dicat illi
statim transi recumbe et non dic
at ei para quod cenem et precinge
te et ministra michi donec man
ducem et bibam et post hec tu man
ducabis et bibes? Numquid gratiam
habet servo illi quia fecit quod ei
imperaverat? Non puto Sic et vos
cum feceritis omnia que precep
ta sunt vobis dicite. Servi inuti
les sumus quod debuimus facere

leminis Et factum est dum iret in
ierlm: Transibat p mediam sama
riam et galileam. Et cum ingrede
retur quoddam castellum: occurre
runt ei decem uiri leprosi Qui ste
terunt a longe et leuauerunt uo
cem dicentes Ihu preceptor misere
re nri Quos ut uidit dixit. Ite oste
dite uos sacerdotibz. Et factum est
dum irent: mundati sunt. unus
autem ex illis ut uidit quia mun
datus est regressus est cum magna
uoce magnificans deum. et cecidit
in faciem ante pedes eius gras a
gens Et hic erat samaritanus Rñ
dens autem ihs dixit. Nonne decem
mundati sunt et nouem ubi sunt.
Non est inuentus qui rediret et da
ret gloriam deo ñ hic alienigena
Et ait illi ihs Surge. uade quia fi
des tua te saluum fecit Interrogatus
autem a phariseis quando uenit
regnum dei: Rñdit eis et dixit Nõ
uenit regnum dei cum obseruatio
ne neqz dicent. ecce hic aut ecce illic
Ecce regnum dei intra uos est Et
ait ad discipulos suos Venient di
es quando desiderabitis uidere u
num diem filii hominis et non
uidebitis et dicent uobis ecce hic et
ecce illic Nolite ire neqz sectemini Nã
sicut fulgur coruscans de sub celo
in ea que sub celo sunt fulget ita
erit filius hominis in die sua Pri
mum autem oportet illum multa
pati et reprobari a generatione hac
Et sicut factum est in diebz noe: ita
erit in diebz filii hominis Edebant
et bibebant uxores ducebant et da
bantur ad nuptias usqz in diem
qua intrauit noe in archam et
uenit diluuium et pdidit omnes
Similiter sicut factum est in die
bz loth Edebant et bibebant emebãt
et uendebant plantabant. Qua
die autem exiit loth de sodomis: plu
it ignem et sulphur de celo et oms
pdidit Secundum hec erit qua di
e filius hominis reuelabitur In
illa hora qui fuerit in tecto et ua
sa eius in domo ne descendat tol
lere illa Et qui in agro: similiter
non redeat retro Memores estote:
uxoris loth Quicunqz quesierit a

nimam suam saluam facere: pdet
illam: Et quicunqz pdiderit illam:
uiuificabit eam Dico uobis In illa
nocte erunt duo in lecto uno: unus
assumetur et alter relinquetur Due
erunt molentes in unum. una as
sumetur et altera relinquetur Duo
in agro unus assumetur et alter
relinquetur Respondentes dicunt illi
Ubi domine: Qui dixit eis Ubicunqz
fuerit corpus: illuc congregabuntur et
aquile. xviii. XVIII

Dicebat autem et parabolam ad
illos quoniam semper oportet ora
re: et non deficere dicens. Iudex qui
dam erat in quadam ciuitate qui
deum non timebat et hominem nõ
reuerebatur: Vidua autem quedã
erat in ciuitate illa et ueniebat ad
eum dicens. Vindica me de aduersa
rio meo et nolebat p multum tem
pus Post hec autem dixit intra se
Et si deum non timeo nec homi
nem reuereor: tamen quia moles
ta est mihi hec uidua uindicabo
illam ne in nouissimo ueniens sug
gillet me. Ait autem dominus. Audite
quid iudex iniquitatis dicit Deus autẽ
non faciet uindictam electorum suo
rum clamantium ad se die ac noc
te et patientiam habebit in illis. Dico
uobis quia cito faciet uindictam il
lorum. Verumptamen filius homi
nis ueniens putas inueniet fidem
in terra. Dixit autem et ad quosdam
qui in se confidebant tamqm iusti et
aspernabantur ceteros parabolam
istam dicens. Duo homines ascende
runt in templum ut orarent unus
phariseus et alter publicanus Pha
riseus autem stans: hec apud se ora
bat dicens Deus gras ago tibi
quia non sum sicut ceteri hominũ.
Raptores iniusti adulteri uelut etiã
hic publicanus Ieiuno bis in sabbo
decimas do omnium que possideo
Et publicanus a longe stans nole
bat nec oculos ad celum leuare sed
percutiebat pectus suum dicens Deus
propitius esto mihi peccatori Amẽ
dico uobis: descendit hic iustificatus
in domum suam ab illo Quia oms
qui se exaltat humiliabitur: et qui se
humiliat exaltabitur. Offerebant aut al' af

ad illum infantes ut eos tangeret.
Quos cum viderent discipuli increpa
bant. Ihs autem convocans illos dixit
Sinite pueros venire ad me et noli
te eos vetare. talium est enim regnū
Al' re dei. Amen dico vobis quicumqꝫ non ac
ceperit regnum dei sicut puer non intra
bit in illud et interrogavit eum qui
dam princeps dicens. Magist' bone
quid faciendo vitam eternam possi
debo? Dixit autem ei ihs. Quid me
dicis bonum? Nemo bonus nisi deus
solus. Mandata nosti? Non occides.
non mechaberis non furtum facies
non falsum testimonium dices. ho
nora patrem tuum et matrem tuam.
Qui ait. hec omnia custodivi a iu
ventute mea. Quo audito ihs ait
ei. Adhuc unum tibi deest. Omnia
quecumqꝫ habes vende et da paupe
ribꝫ et habebis thesaurum in celo
et veni sequere me. His ille auditis
contristatus est. quia dives erat
valde. Videns autem illum ihs trist
tem factum dixit. Quam difficile
qui pecunias habent in regnum dei in
trabunt. Facilius est enim camelū
p foramen acus transire quam divi
tem intrare in regnum dei. Et dix
erunt qui audiebant. Et quis potest
salvus fieri? Ait illis. Que impossi
bilia sunt apud homines possibilia
sunt apud deum. Ait autem pe
trus. Ecce nos dimisimus omnia.
et secuti sumus te. Qui dixit eis: A
men dico vobis nemo est qui reliquer
it domum aut parentes aut fratres
aut uxorem aut filios aut agros
propter regnum dei et non recipiat
multo plura in hoc tempore et in
seculo venturo vitam eternam. As
sumpsit autem ihs xii discipulos
suos et ait illis. Ecce ascendimus
ierosolimam et consummabuntur
omnia que scripta sunt per prophās
de filio hominis. Tradetur enim gē
tibꝫ et illudetur et flagellabitur
et conspuetur. Et postquam flagella
verint occident eum et die tertia
resurget. Et ipsi nichil horum in
tellexerunt. Et erat verbum istud
absconditum ab eis et non intelli
gebant que dicebantur. Factum ē aut
ihūs cum appropinquaret iericho: cec

quidam sedebat secus viam mendi
cans. Et cum audiret turbam p
tereuntem: interrogabat quid hoc
esset. Dixerunt autem ei qđ ihs na
zarenus transiret. Et clamavit
dicens. Ihu fili david miserere mei.
Et qui preibant: increpabant eū
ut taceret. Ipse vero multo magis
clamabat. fili david miserere mei.
Stans autem ihs iussit eum ad
duci ad se. Et cum appropinquasset
interrogavit illum dicens. Quid
tibi vis faciam? At ille dixit. Do
mine ut videam. Et ihs dixit illi.
Respice fides tua te salvum fecit et
confestim vidit et sequebatur illū
magnificans deum. Et omnis plebs XI[X]
ut vidit. dedit laudem deo. .vii.
Et ingressus ihs perambulabat
iericho. Et ecce vir nomine
zacheus. et hic erat princeps publi
canorum et ipse dives. Et querebat
videre ihm quis esset et non poterat
pre turba: quia statura pusillus
erat. Et precurrens ascendit in ar
borem sicomorum ut videret illum:
quia inde erat transiturus. Et cum
venisset ad locum: suspiciens ihs
vidit illum et dixit ad eum. zachee
festinans descende. quia hodie in
domo tua oportet me manere. Et
festinans descendit et excepit illū
gaudens. Et cum viderent omnes
murmurabant dicentes. quia ad
hominem peccatorem divertisset.
Stans autem zacheus dixit ad
ihesum. Ecce dimidium bono
rum meorum domine do paupibꝫ:
et si aliquem defraudavi: reddo
quadruplum. Ait ihs ad eum.
Quia hodie salus domui huic
facta est eo qđ et ipse filius sit abra
he. Venit enim filius hominis
querere et salvum facere qđ pe
rierat. Hec illis audientibꝫ adiciens
dixit parabolam eo quod esset p
pe ierlm et quia existimarent quod
confestim regnum dei manifes
taretur. Dixit ergo. homo quidā
nobilis abiit in regionem longi
quam accipere sibi regnum et reverti.
Vocatis autem x servis suis: dedit
illis decem mnas et ait ad illos.
Negotiamini dum venio. Cives

autem eius oderant illum. Et miserunt
legationem post illum dicentes Nolu
mus hunc regnare super nos Et fac
tum est ut rediret accepto regno et iussit
vocari servos quibus dedit pecuniam
ut sciret quantum quisque negotiatus
esset. Venit autem primus dicens Do
mine mna tua decem mnas acqui
sivit Et ait illi. Euge serve bone quia
in modico fidelis fuisti: eris potestatem
habens supra .x. civitates. Et alter ve
nit dicens. Domine mna tua fecit
.v. mnas Et huic ait. Et tu esto sup
.v. civitates. Et tertius venit dicens
Domine ecce mna tua quam habui
repositam in sudario. Timui enim
te quia homo austerus es tollis quod
non posuisti et metis quod non se
minasti. Dicit ei. De ore tuo te iudi
co serve nequam. Sciebas quod ego au
sterus homo sum. tollens quod non
posui et metens quod non seminavi
Et quare non dedisti pecuniam me
am ad mensam et ego veniens
cum usuris utique exegissem illam
Et astantibus dixit. Auferte ab illo
mnam et date illi qui decem mnas
habet. Et dixerunt ei Domine habet
decem mnas. Dico autem vobis quia
omni habenti dabitur et abunda
bit Ab eo autem qui non habet et
quod habet auferetur ab eo Verum
tamen inimicos meos illos qui
noluerunt me regnare super se ad
ducite huc et interficite ante me Et
his dictis precedebat ascendens in ie
rosolimam Et factum est cum appro
pinquasset ihesus ad bethfage et betha
niam ad montem qui vocatur oli
veti: misit duos discipulos suos di
cens Ite in castellum quod contra vos
est in quod introeuntes invenietis
pullum asine alligatum cui nemo
umquam hominum sedit. Solvite il
lum et adducite Et si quis vos in
terrogaverit quare solvitis: sic dice
tis ei quia dominus operam eius
desiderat. Abierunt autem qui mis
si erant et invenerunt sicut dixit
illis stantem pullum Solventibus
autem illis pullum: dixerunt do
mini eius ad illos. Quid solvitis
pullum? At illi dixerunt quia dominus
eum necessarium habet Et duxerunt
illum ad ihesum Et iactantes vestimenta
sua supra pullum imposuerunt ihesum
Euntem autem illo substernebant vestimen
ta sua in via Et cum appropinquas
set iam ad descensum montis oli
veti: ceperunt omnes turbe descenden
tium gaudentes laudare dominum voce
magna super omnibus quas viderant vir
tutibus dicentes Benedictus qui venit rex qui
venit in nomine domini pax in celo et
gloria in excelsis. Et quidam phariseo
rum de turbis dixerunt ad illum Ma
gister increpa discipulos tuos. Quibus
ipse ait Dico vobis quia si hii tacue
rint: lapides clamabunt Et ut ap
propinquavit: videns civitatem
flevit super illam dicens quia si cog
novisses et tu. Et quidem in hac die
tua que ad pacem tibi nunc autem
abscondita sunt ab oculis tuis quia
venient dies in te et circumdabunt te
inimici tui vallo. et circumdabunt
te et coangustabunt te undique et ad
terram consternant te et filios tuos — al' prosternent
qui in te sunt Et non relinquent in
te lapidem super lapidem: eo quod
non cognovisti tempus visitationis
tue. Et ingressus in templum: cepit
eicere vendentes in illo et ementes
dicens illis Scriptum est quia domus
mea domus orationis est. Vos autem
fecistis illam speluncam latronum.
Et erat docens cotidie in templo Prin
cipes autem sacerdotum et scribe et
principes plebis querebant illum
perdere et non inveniebant quid facerent
illi Omnis enim populus suspensus
erat audiens illum. · XX ·
Et factum est in una dierum do XX
cente illo populum in templo
et evangelizante: convenerunt prin
cipes sacerdotum et scribe cum senioribus
et aiunt dicentes ad illum Dic nobis
in qua potestate hec facis aut quis
est qui dedit tibi hanc potestatem Respon
dens autem ad illos dixit. Interroga
bo vos et ego unum verbum Respondete
michi Baptismus iohannis de celo
erat an ex hominibus? At illi cogitabant
inter se dicentes: quia si dixerimus
de celo: dicet. quare ergo non credi
distis illi? Si autem dixerimus. ex
hominibus plebs universa lapidabit
nos Certi sunt enim iohannem prophetam

esse. Et responderunt se nescire unde
esset. Et ihesus ait illis. Neque ego dico uo
bis in qua potestate hec facio. Cepit
autem dicere ad plebem parabolam
hanc. Homo quidam plantauit ui
neam. et locauit eam colonis. et ipse
peregre fuit multis temporibus. Et
in tempore misit ad cultores seruum
ut de fructu uinee darent illi. Qui
cesum dimiserunt eum inanem. Et
addidit alterum seruum mittere. Il
li autem hunc quoque cedentes et afficientes
contumelia: dimiserunt inanem. Et addi
dit tertium mittere. Qui et illum uulne
rantes eiecerunt. Dixit autem dominus ui
nee. Quid faciam? Mittam filium meum
dilectum. forsitan cum hunc uiderint
uerebuntur. Quem cum uidissent
coloni: cogitauerunt inter se dicentes.
Hic est heres. occidamus illum et
nostra fiat hereditas. Et eiectum illum
extra uineam occiderunt. Quid fa
ciet ergo illis dominus uinee? Ueni
et et perdet colonos istos. et dabit uine
am aliis. Quo audito: dixerunt il
li. Absit. Ille autem aspiciens eos
ait. Quid est ergo quod scriptum
est. lapidem quem reprobauerunt
edificantes hic factus est in caput an
guli? Omnis qui ceciderit super illum
lapidem: conquassabitur. Super quem
autem ceciderit: comminuet illum.
Et querebant principes sacerdotum
et scribe mittere in illum manus
illa hora. et timuerunt populum.
Cognouerunt enim quod ad ipsos dix
erit similitudinem istam. Et obser
uantes miserunt insidiatores qui
se iustos simularent ut caperent
eum in sermone et traderent illum
principatui et potestati presidis. Et
interrogauerunt illum dicentes.
Magister. scimus quia recte dicis et
doces. et non accipis personam homi
nis. sed in ueritate uiam dei doces.
licet nobis dare tributum cesari an
non? Considerans autem dolum
illorum dixit ad illos. Quid me temp
tatis? Ostendite michi denarium.
Cuius habet ymaginem et inscriptio
nem? Respondentes dixerunt ei. Ce
saris. Et ait illis. Reddite ergo que
cesaris sunt cesari et que sunt dei

vindinee

al' supra

al' cognouerunt

XX

al' sup

deo. Et non potuerunt uerbum eius re
prehendere coram plebe. et mirati in
responso eius tacuerunt. Accesserunt
autem quidam saduceorum qui negant
esse resurrectionem et interrogauerunt
eum dicentes. Magister. moyses scripsit
nobis si frater alicuius mortuus fuerit
habens uxorem et hic sine filiis fuerit
ut accipiat eam frater eius uxorem
et suscitet semen fratri suo. Septem ergo
fratres erant et primus accepit uxorem et
mortuus est sine liberis. Et sequens ac
cepit illam et ipse mortuus est sine fi
lio. Et tertius accepit illam. similiter
et omnes septem et non reliquerunt
semen et mortui sunt. Nouissima
omnium mortua est et mulier. In
resurrectione ergo cuius eorum erit
uxor? siquidem septem habuerunt
eam uxorem. Et ait illis ihesus. fi
lii huius seculi nubunt et traduntur
ad nuptias. Illi uero qui digni ha
bebuntur seculo illo et resurrectione
ex mortuis. neque nubent neque du
cent uxores. neque enim ultra mori
poterunt. Equales enim angelis sunt
et filii sunt dei: cum sint filii resur
rectionis. Quia uero resurgant mor
tui et moyses ostendit secus rubum
sicut dicit dominum deum abraham
et deum ysaac et deum iacob. Deus
autem non est mortuorum: sed ui
uentium. Omnes enim uiuunt ei.
Respondentes autem quidam scribarum
dixit. Magister bene dixisti. Et amplius
non audebant eum quicquam in
terrogare. Dixit autem illos. Quo
modo dicunt christum filium dauid esse
et ipse dauid dicit in libro psalmorum.
Dixit dominus domino meo sede a
dextris meis. Donec ponam inimicos
tuos scabellum pedum tuorum.
Dauid ergo dominum illum uocat:
et quomodo filius eius est? Audiente
autem omni populo dixit discipulis
suis. Attendite a scribis qui uolunt
ambulare in stolis et amant salu
tationes in foro et primas cathe
dras in synagogis et primos dis
cubitus in conuiuiis. Qui deuorant
domos uiduarum simulantes lon
gam orationem. Hii accipient dap
nationem maiorem. ·XXI·

al' ...

Respiciens autem uidit eos q(ui)
mittebant munera sua in ga
zophilatium diuites. uidit autem et
quandam uiduam et pauperculam mitte(n)
tem era minuta duo et dixit. Vere di
co uobis q(ui)a uidua hec paup(er) plus
q(uam) omnes misit. Nam omnes hii ex
habundanti sibi miserunt in munera
dei. Hec autem ex eo quod deest illi o(m)
nem uictum suum quem habuit
misit. Et quibusdam dicentibus de tem
plo quod lapidibus bonis et donis or
natum esset: dixit. Hec que uidetis
uenient dies in quibus non relinq(ue)
tur lapis super lapidem qui non des
truatur. Interrogauerunt autem il
lum dicentes. Preceptor quando h(ec)
erit et quod signum cum fieri inci
pient? Qui dixit. Videte ne seduca
mini. Multi enim uenient in nomi(n)e
meo dicentes quia ego sum et tem
pus appropinquabit. Nolite ergo
ire post illos. Cum audieritis pre
lia et seditiones: nolite terreri. Op
tet primum hec fieri sed nondum sta
tim finis. Tunc dicebat illis. Sur
get gens contra gentem. et regnu(m)
adu(er)sus regnum et terremotus m(a)g(ni)
erunt per loca et pestilentie et fa
mes terroresq(ue) de celo et signa mag
na erunt. Sed ante hec omnia
inicient uobis manus suas et p(er)
sequentur tradentes in synagoga(s)
et in custodias trahentes ad reges
et presides propter nomen meum.
Continget autem uobis in testimo
nium. Ponite ergo in cordibus u(est)ris
non premeditari: quemadmodu(m)
respondeatis. Ego enim dabo uobis
os et sapientiam cui non poteru(n)t
resistere et contradicere omnes
aduersarii u(est)ri. Trademini autem a p
arentibus et fratribus et cognatis et
amicis et morte afficient ex uob(is)
et eritis odio omnibus propter nome(n)
meum. Et capillus de capite u(est)ro n(on)
peribit. In patientia u(est)ra possidebitis
animas u(est)ras. Cum autem uideri
tis circumdari ab exercitu ierl(m)
Tunc scitote quia appropinqua
bit desolatio eius. Tunc qui in iudea
sunt fugiant ad montes et qui i(n)
medio eius exeunt discedant. Et q(ui)
in regionibus non intrent in ea(m)
quia dies ultionis hii sunt: ut imple
antur omnia que scripta sunt. Ve
autem pregnantibus et nutrientibus
in illis diebus. Erat enim pressura ma
gna super terram et ira populo huic.
Et cadent in ore gladii et captiui
ducentur in omnes gentes et ierl(m)
calcabitur a gentibus donec implea(n)
tur tempora nationum. Et erunt sig
na in sole et luna et stellis et in terris
pressura gentium p(re) confusione so
nitus maris et fluctuum arescen
tibus hominibus pre timore et expecta
tione que superuenient uniuerso orbi.
Nam uirtutes celorum mouebuntur
Et tunc uidebunt filium hominis ue
nientem in nube cum potestate
magna et maiestate. His autem
fieri incipientibus: respicite et leuate
capita u(est)ra quoniam appropinquat
redemptio u(est)ra. Et dixit illis simili
tudinem. Videte ficulneam et om(ne)s
arbores cum producunt iam ex se
fructum: scitis quoniam prope estas. est
Ita et uos cum uideritis hec fieri: sci
tote quoniam prope est regnum dei.
Amen dico uobis: quonia(m) no(n) prete
ribit generatio hec donec omnia fiant.
Celum et terra transibunt uerba au(tem)
mea non transibunt. Attendite au(tem)
uobis ne forte grauentur corda u(est)ra
in crapula et ebrietate et curis hui(us)
uite et superueniat in uos repentina
dies illa tamq(uam) laqueus enim sup
ueniet in omnes qui sedent super
faciem omnis terre. Vigilate ita
q(ue) orantes omni tempore ut digni
habeamini fugere ista omnia que
futura sunt et stare ante filium ho
minis. Erat autem diebus docens in
templo noctibus uero exiens moraba
tur in monte qui uocatur oliueti. Et
omnis populus manicabat ad eu(m) uenire. Manicabat .i. mane
in templo audire eum. XXV. XXII. uenire accelerabat
manico cas. inc. con
festinare mane
Appropinquabit autem dies
festus azimorum qui dicitur
pascha. Et querebant principes sacer
dotum et scribe quomodo ihm inter
ficerent timebant uero plebem. Intra
uit autem sathanas in iudam qui
cognominabatur scarioth: unu(m)
de duodecim. Et abiit et locutus est cu(m)
principibus sacerdotum et magistrati
bus quemadmodum illum traderet

eis Et gavisi sunt et pacti sunt pecuni
am illi dare Et spopondit Et quere
bat oportunitatem ut traderet illum
sine turbis. Venit autem dies azimo
rum in qua necesse erat occidi pas
cha. Et misit petrum et iohannem
dicens. Euntes parate nobis pascha
ut manducemus. At illi dixerunt. At
illi dixerunt. Ubi vis paremus? Et
dixit ad eos. Ecce introeuntibus vob
in civitatem occurret vobis homo quidam
amphoram aque portans sequimi
ni eum in domum in quam intrat
et dicetis patri familias domus. Di
cit tibi magister. Ubi est diversorium
ubi pascha cum discipulis meis mā
ducem? Et ipse vobis ostendet cena
culum magnum stratum et ibi pa
rate Euntes autem invenerunt sicut
dixit illis. et paraverunt pascha Et
cum facta esset hora discubuit et .xii.
apli cum eo. Et ait illis. Desiderio
desideravi hoc pascha manducare
vobiscum: antequam patiar Dico
enim vobis quia ex hoc non mā
ducabo illud donec impleatur in
regno dei Et accepto calice grās egit
et dixit. Accipite et dividite inter vos
Dico enim vobis quod non bibam de
generatione vitis huius donec reg
num dei veniat. Et accepto pane:
grās egit et fregit et dedit eis dicēs
Hoc est corpus meum quod pro vo
bis traditur. Hoc facite in meam
commemorationem Similiter et
calicem postquam cenavit dicens. Hic
est calix novum testamentum in sā
guine meo qui pro vobis fundetur.
Verumptamen ecce manus traden
tis me mecum est in mensa Et qui
dem filius hominis secundum quod
definitum est vadit. Verumptamē
ve illi homini per quem tradetur. Et
ipsi ceperunt querere int se quis esset
ex eis qui hoc facturus esset. Facta
est autem et contentio inter eos quis
eorum videretur esse maior. Dixit
autem eis Reges gentium dominā
tur eorum et qui potestatem habent sup
eos: benefici vocantur. Vos autē
non sic Sed qui maior est in vob
fiat sicut iunior Et qui precessor est
sicut ministrator. Nam quis maior
est qui recumbit; Ego autem in me

: al' novi testi

.\/. an q ministrat. nonne
qui recumbit

dio vestrum sum: sicut qui ministrat. Vos
autem estis. qui permansistis mecum
in temptationibus meis. Et ego dispono
vobis sicut disposuit mihi pater meus.
regnum. ut edatis et bibatis super mē
sam meam. in regno meo et sedeatis
super thronos iudicantes .xii. tribus isrl.
Ait autem dominus symoni Symon
ecce sathanas expetivit vos ut cribraret
sicut triticum Ego autem rogavi pro
te. ut non deficiat fides tua et tu aliqn
conversus confirma fratres tuos. Qui dixit ei.
Domine tecum paratus sum et in car
cerem et in mortem ire. Et dixit ille. Di
co tibi petre non cantabit gallus hodie
donec ter abneges nosse me. Et dixit eis.
Quando misi vos sine sacculo et pera et
calciamentis Numquid aliquid defuit
vob? At illi dixerunt. Nichil. Dixit ergo
eis. Sed nunc qui habet sacculum tollat si
militer et peram et qui non habet vendat
tunicam suam et emat gladium:
Dico enim vobis quoniam adhuc hoc quod
scriptum est oportet impleri in me. Et
cum iniquis deputatus est. Et enim
ea que sunt de me: finem habent. At illi
dixerunt. Domine ecce gladii duo hic.
At ille dixit eis, Satis est. Et egressus
ibat secundum consuetudinem in montē
olivarum. Secuti sunt autem illum
et discipuli. Et cum pervenisset ad locū
dixit illis. Orate ne intretis in temp
tationem. Et ipse avulsus est ab eis
quantum iactus est lapidis et positis
genibus orabat dicens: Pater. si vis
transfer calicem istum a me. Verum
tamen non mea voluntas. sed tua
fiat. Apparuit autem illi angelus de
celo confortans eum Et factus est in
agonia. prolixius orabat. Et factus
est sudor eius sicut gutte sanguinis
decurrentis in terram. Et cum surrex
isset ab oratione. et venisset ad disci
pulos suos: invenit eos dormientes
pre tristitia. Et ait illis. Quid dormi
tis? Surgite orate ne intretis in temp
tationem Adhuc eo loquente: ecce tur
ba et qui vocabatur iudas unus de
.xii. antecedebat eos. Et appropinqua
vit ihū ut oscularetur eum. Ihs autem
dixit illi. Iuda osculo filium hominis
tradis? Videntes autem hii qui circa
ipsum erant quod futurum erat: dixerunt
ei Domine si percutimus in gladio. Et

percussit unus ex illis servum principis
sacerdotum et amputavit auriculam
eius dextram. Respondens autem ihs
ait. Sinite usque huc. Et cum tetigisset
auriculam eius: sanavit eum. Dixit
autem ihs ad eos qui venerant ad se
principes sacerdotum et magistratus te
mpli et seniores. Quasi ad latronem ex
istis cum gladiis et fustibus. Cum cotidie
vobiscum fuerim in templo et non
extendistis manus in me. Sed hec est hora
vestra et potestas tenebrarum. Comprehen
dentes autem eum: duxerunt ad domum
principis sacerdotum. Petrus vero se
quebatur a longe. Accenso autem igni
in medio atrio. et circumsedentibus illis
erat petrus in medio eorum. Quem cum
vidisset ancilla quedam sedentem ad
lumen. et eum fuisset intuita: dixit.
Et hic cum illo erat. At ille negavit e
um dicens. Mulier non novi illum:
Et post pusillum alius videns eum
dixit. Et tu de illis es. Petrus vero ait
O homo non sum. Et intervallo facto
quasi hore unius: alius quidam af
firmabat dicens. Vere et hic cum illo
erat Nam et galileus est. Et ait petrus
Homo. nescio quid dicis. Et continuo
adhuc illo loquente: gallus canta
vit: Et conversus dominus respexit petrum
Et recordatus est petrus verbi domini
sicut dixerat. quia priusquam gallus
cantet ter me negabis. Et egressus
foras: flevit amare. Et viri qui tene
bant illum. illudebant ei cedentes. Et
velaverunt eum et percutiebant faciem
eius et interrogabant eum dicentes
Prophetiza ~~nobis xpe~~ quis est qui
te percussit? Et alia multa blas
phemantes dicebant in eum Et ut
factus est dies: convenerunt senio
res plebis et principes sacerdotum
et scribe et adduxerunt illum in con
cilium suum dicentes. Si tu es xpc
dic nobis. Et ait illis. Si vobis dix
ero: non credetis michi. Si autem
et interrogavero: non respondebitis
michi: neque dimittetis. Ex hoc autem
erit filius hominis sedens a dextris
virtutis dei. Dixerunt autem omnes
Tu ergo es filius dei. Qui ait. Vos di
citis quia ego sum. At illi dixerunt
Quid adhuc desideramus testimonium?
Ipsi enim audivimus de ore eius.

CAP XXIII

Et surgens omnis multitudo eo
rum duxerunt illum ad pilatum. Cepe
runt autem accusare eum dicentes. Hunc
invenimus subvertentem gentem nostram et
prohibentem tributa dari cesari et dicentem
se xpm regem esse. Pylatus autem in
terrogavit eum dicens. Tu es rex iudeorum
At ille respondens ait. Tu dicis. Ait autem
pilatus ad principes sacerdotum et tur
bas. Nichil invenio cause in hoc homine
At illi invalescebant dicentes. Commovet
populum docens per universam iudeam
et incipiens a galilea usque huc Pila
tus autem audiens galileam: interroga
vit si homo galileus esset. Et ut cogno
vit quod de herodis potestate esset: re
misit eum ad herodem qui et ipse ieroso
limis erat illis diebus. Herodes enim vi
so ihu gavisus est valde. Erat enim cu
piens ex multo tempore videre eum. eo quod
audiret multa de illo et sperabat signum
aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem
illum multis sermonibus et ipse nichil
illi respondebat. Stabant etiam prin
cipes sacerdotum et scribe constanter accusan
tes eum. Sprevit autem illum et hero
des cum exercitu suo et illusit. et indu
tum veste alba remisit ad pylatum
Et facti sunt amici herodes et pilatus
in ipsa die. Nam antea inimici erant
ad invicem. Pylatus autem convocatis
principibus sacerdotum et magistra
tibus et plebe: dixit ad illos. Obtulistis
michi hunc hominem quasi avertentem
populum et ecce ego coram vobis in
terrogans nullam causam inve
nio in homine isto ex hiis in quibus
eum accusatis Sed neque herodes. Nam
remisi vos ad illum et ecce nichil
dignum morte actum est ei. Emen
datum ergo illum dimittam. Ne
cesse autem habebat dimittere eis per
diem festum unum. Exclamavit
autem simul universa turba dicens
Tolle hunc et dimitte nobis barra
bam Qui erat propter seditionem
quandam factam in civitatem et
homicidium missus in carcerem
Iterum autem pilatus locutus est
ad illos volens dimittere ihm At
illi succlamabant dicentes Crucifige
crucifige illum Ille autem tertio dix
it ad eos. Quid enim mali fecit iste?
Nullam causam mortis invenio in

eo Corripiam ergo illum et dimittam.
At illi instabant uocib; magnis postu
lantes ut crucifigeretur: Et inuales
cebant uoces eorum. Et pilatus ad
iudicauit fieri petitionem eorum. Di
misit autem illis eum qui propt
homicidium et seditionem missus
fuerat in carcerem quem petebant; ie
sum uero tradidit uoluntati eorũ
Et cum duceret eum: apprehen
derunt symonem quendam cyre
nensem uenientem de uilla et im
posuerunt illi crucem portare post
ihm. Sequebatur autem illum mul
ta turba populi et mulierum que
plangebant et lamentabantur eum
Conuersus autem ad illas ihs dixit
Filie ierlm nolite flere super me sed
sup uos ipãs flete et super filios uros
quoniam ecce uenient dies in qui
bz dicent Beate steriles et uentres q
non genuerunt et ubera que non
lactauerunt Tunc incipient dicere
montibus cadite super nos et collib;
operite nos Quia si in uiridi ligno hec
faciunt in arido quid fiet: Ducebãn
tur autem et alij duo nequã cum eo
ut interficerentur. Et postqm uene
runt in locum qui uocatur calua
rie ibi crucifixerunt eum et latrones
unum a dexteris et alterum a sinis
tris Ihs autem dicebat Pater dimit
te illis Non enim sciunt quid faciũt
Diuidentes uero uestimenta eius
miserunt sortes Et stabat populus
spectans Et deridebant illum princi
pes sacerdotum cũ eis dicentes Ali
os saluos fecit. se ipm saluum faciat
si hic est xpistus dei electus. Illudebãt
autem ei et milites accedentes et ace
tum illi offerebant et dicentes Si tu
es rex iudeorum: saluum te fac Erat
autem et super scriptio scripta super
illum litteris grecis et latinis et he
braicis Hic est ihc rex iudeorum Un
autem de hi;s qui pendebant latroni
bz blasphemabat eum dicens Si tu
es xpistus Saluum fac temetipm et
nos. Respondens autem alter incre
pabat illum dicens Neq; tu times
deum qd in eadem dampnatione
es. Et nos quidem iuste nam digna
factis recipimus hic uero nichil
mali gessit Et dicebat ad ihm Dne

memento mei cum ueneris in regnu
tuum Et dixit illi ihs. Amen dico tibi
hodie mecum eris in paradyso Erat
autem fere hora sexta. Et tenebre fc
tunt in uniuersam terram usq; in ho
ram nonam et obscuratus est sol et
uelum templi scissum est medium
Et clamans uoce magna Ihs ait
Pater in manus tuas commendo
spm meum. Et hec dicens expirauit
Uidens autem centurio quod fcm
erat: glorificauit deum dicens. Ue
re hic homo iustus erat. Et omnis
turba eorum qui simul aderant ad
spectaculum istud et uidebant que fi
ebant: percucientes pectora sua reuer
tebantur que fiebant Stabant autem
omnes noti a longe et mulieres que
secute erant eum a galilea hec uide
tes. Et ecce uir nomine ioseph qui
erat decurio uir bon9 et iustus hic
non consenserat consilio et actib; eo
rum ab arimathia ciuitate iudee
qui expectabat et ipse regnum dei hic
accessit ad pilatum et petijt corpus
ihu. Et depositum inuoluit in syn
done et posuit eum in monumen
to exciso in quo nondum quisqm po
situs fuerat Et dies erat parasceues
et sabbm illucescebat. Subsecute au
tem mulieres que cum ipo uenerat
de galilea uiderunt monumentu
et quemadmodum positum erat
corpus eius. Et reuertentes parauc
runt aromata et unguenta et sab
bato quidem siluerunt secundum
mandatum. xxiiii.
Una autem sabbati ualde dilu
culo uenerunt ad monumentum
portantes que parauerunt aro
mata et inuenerunt lapidem reuo
lutum a monumento et ingresse
non inuenerunt corpus domini
ihu. Et factum est mente dum co
nate essent de isto: ecce duo uiri ste
terunt iuxta illas in ueste fulgẽ
te Dum timerent autem et decli
narent uultum in terram: dixerunt
ad illas Quid queritis uiuentem
cum mortuis: Non est hic: sed surrex
it Recordamini qualiter locutus
sit uobis cum adhuc in galilea
esset dicens quia oportet filium ho
minis tradi in manus hominu

CAP

peccatorum et crucifigi et tercia die re
surgere. Et recordate sunt verborum eius
et regresse a monumento nunciaverunt
hec omnia illis undecim et ceteris omni
bus. Erat autem maria magdalene et
iohanna et maria iacobi et cetere que
cum ipsis erant et que dicebant ad apostolos
hec et visa sunt ante illos sicut deli
ramentum verba ista et non credebant illis.
Petrus autem surgens cucurrit ad
monumentum et procumbens vidit
linteamina sola posita et abiit secum
mirans quod factum fuerat. Et ecce duo
ex illis ibant ipsa die in castellum quod
erat in spacio stadiorum lx. ab ierusalem
nomine emaus et ipsi loquebantur ad
invicem de hiis omnibus que acciderant.
Et factum est dum fabularentur et
secum quererent et ipse ihesus appropi
quans ibat cum illis. Oculi autem
illorum tenebantur ne eum agnos
cerent. Et ait ad illos. Qui sunt hii
sermones quos confertis ad invicem
ambulantes et estis tristes? Et respondens
unus cui nomen cleophas dixit ei.
Tu solus peregrinus es in ierusalem et non
cognovisti que facta sunt in illa hiis
diebus? Quibus ille dixit. Que? Et dixe
runt de ihesu nazareno qui fuit vir pro
pheta potens in opere et sermone coram
deo et omni populo, et quomodo tradi
derunt eum summi sacerdotes et prin
cipes nostri in dampnacionem mortis et
crucifixerunt eum. Nos autem spera
bamus quia ipse esset redempturus
israel. Et nunc super hec omnia tercia
dies est hodie quod hec facta sunt. Sed et
mulieres quedam ex nostris terruerunt
nos que ante lucem fuerunt ad mo
numentum. Et non invento corpore
eius venerunt dicentes se etiam vi
sionem angelorum vidisse qui di
cunt eum vivere. Et abierunt qui
dam ex nostris ad monumentum et ita
invenerunt sicut mulieres dixerunt
ipsum vero non invenerunt. Et ipse
dixit ad eos. O stulti et tardi corde ad
credendum in omnibus que locuti sunt
prophete. Nonne hec oportuit pati christum
et ita intrare in gloriam suam. Et in
cipiens a moyse et omnibus prophetis inter
pretabatur illis in omnibus scriptu
ris que de ipso erant. Et appropinqua

verunt castello quo ibant: et ipse se finxit
longius ire. Et coegerunt illum dicen
tes. Mane nobiscum quoniam advesperascit
et inclinata est iam dies. Et in
travit cum illis. Et factum est dum
recumberet cum illis: accepit panem
et benedixit ac fregit et porrigebat illis.
Et aperti sunt oculi eorum et cognoverunt
eum. Et ipse evanuit ex oculis eorum.
Et dixerunt ad invicem. Nonne cor
nostrum ardens erat in nobis ~~nobis~~ dum
loqueretur in via et aperiret nobis.
scripturas. Et surgentes eadem hora
regressi sunt in ierusalem et invenerunt
congregatos undecim et eos qui cum
ipsis erant dicentes quod surrexit do
minus vere et apparuit symoni. Et
ipsi narrabant que gesta erant in
via: et quomodo cognoverunt eum
in fractione panis. Cum hec autem
loquerentur ihesus stetit in medio eorum
et dixit eis. Pax vobis ego sum, no
lite timere: Conturbati vero et contur
riti: existimabant se spiritum videre. Et
dixit eis. Quid turbati estis et cogita
ciones ascendunt in corda vestra? Vi
dete manus meas et pedes meos:
quia ipse ego sum. Palpate et videte
quia spiritus carnem et ossa non habet
sicut me videtis habere. Et cum hoc
dixisset ostendit eis manus et pedes.
Adhuc autem illis non credentibus et
mirantibus pre gaudio: dixit habetis
hic aliquid quod manducetur. At illi
optulerunt ei partem piscis assi et
favum mellis. Et cum manducasset
coram eis: sumens reliquias dedit
eis. Et dixit ad illos. Hec sunt verba
que locutus sum ad vos cum adhuc
essem vobiscum quoniam necesse est
impleri omnia que scripta sunt in
lege moysi et prophetis et psalmis de
me. Tunc aperuit illis sensum: ut in
telligerent scripturas. Et dixit eis.
Quoniam sic scriptum est et sic opor
tebat christum pati et resurgere a mor
tuis die tercia et predicari in nomine
eius penitentiam et remissionem
peccatorum in omnes gentes inci
pientibus ab ierosolima. Vos autem
estis testes horum et ego mittam
promissum patris mei in vos. Vos
autem sedete in civitate quoadusque

nobis

induamini virtute ex alto. Eduxit autem eos foras in bethaniam et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis: recessit ab eis et ferebatur in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in ierusalem cum gaudio magno. Et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum. Incipit prologus in evangelio iohannis

Hic est iohannes evangelista unus ex discipulis dei qui virgo a deo electus est quem de nuptiis volentem nubere vocavit deus cui virginitatis in hoc duplex testimonium datur in evangelio quod et pre ceteris dilectus a deo dicitur et huic matrem suam pendens in cruce commendavit deus ut virginem virgo servaret. Denique manifestans in evangelio quod erat ipse incorruptibilis verbi opus inchoans solus verbum carnem factum esse nec lumen a tenebris comprehensum esse testatur. Primum signum ponens quod in nuptiis fecit dominus ostendens quod ipse erat ut legentibus demonstraret quod ubi dominus invitatus est deficere nuptiarum vinum debeat ut veteribus immutatis nova omnia que a christo instituuntur appareant. Hoc autem evangelium scripsit in asia postea quam in pathmos insula apocalipsim scripserat ut cui in principio canonis incorruptibile principium prenotatur in genesi, etiam incorruptibilis finis per virginem in apocalipsi redderetur dicente christo Ego sum alpha et ω. Et hic iohannes est qui sciens supervenisse diem recessus sui: in epheso convocatis discipulis suis per multa signorum experimenta promens christum descendens in defossum sepulture sue locum facta oratione appositus est ad patres suos tam extraneus a dolore mortis: quam a corruptione carnis invenitur alienus. Tamen post omnes scripsit evangelium et hoc virgini debebatur quorum tamen vel scriptorum temporis dispositio vel librorum ordinatio ideo a nobis per singula non exponitur ut sciendi desiderio collocato et querentibus fructus laboris et deo magisterii doctrina servetur.

al' dn̄s

Incipit evangelium ihesu christi secundum iohannem

In principio erat verbum et verbum erat apud deum: et deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nihil. Quod factum est in ipso vita erat: et vita erat lux hominum. Et lux in tenebris lucet: et tenebre eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a deo cui nomen erat iohannes. Hic venit in testimonium ut testimonium perhiberet de lumine: ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux: sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat et mundus per ipsum factus est: et mundus eum non cognovit. In propria venit et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri sed ex deo nati sunt. Et verbum caro factum est et habitavit in nobis. Et vidimus gloriam eius gloriam quasi unigeniti a patre plenum gratie et veritatis. Iohannes testimonium perhibet de ipso et clamabat dicens. Hic est quem dixi: Qui post me venturus est ante me factus est: quia prior me erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus gratiam pro gratia. Quia lex per moysen data est gratia et veritas per ihesum christum facta est. Deum nemo vidit unquam: unigenitus filius qui est in sinu patris ipse enarravit. Et hoc est testimonium iohannis quando miserunt iudei ab ierosolimis sacerdotes et levitas ad eum ut interrogarent eum: Tu quis es? Et confessus est et non negavit. Et confessus est: quia non sum ego christus. Et interrogaverunt eum: Quid ergo? Helyas es tu? Et dixit: Non sum. Propheta es tu? Et respondit: Non. Dixerunt ergo ei: Quis es ut responsum demus his qui miserunt nos? Quid dicis de te ipso? Ait: Ego vox clamantis in deserto: dirigite viam domini sicut dixit ysaias propheta. Et qui missi fuerant erant ex phariseis. Et interrogaverunt

num et dixerunt ei Quid ergo baptizas
si tu non es xp̄s neq; helyas. neq; p
pha. Respondit eis iohannes dicens.
Ego baptizo in aqua. medius autem ue
strum stetit quem uos non scitis ipse
est qui post me uenturus est qui
ante me factus est cuius non sum
dignus ut soluam eius corrigiam
calciamenti. Hec in bethania facta
sunt transiordanem ubi erat iohan
nes. baptizans. Altera die uidit iohā
nes ihm̄ uenientem ad se et ait. Ec
ce agnus dei ecce qui tollit peccata
mundi hic est de quo dixi post me ue
nitur qui ante me factus est quia
prior me erat. Et ego nesciebam eū
sed ut manifestetur in israel: propte
rea ueni ego in aqua baptizans
Et testimonium perhibuit iohannes
dicens quia uidi spm̄ descendentē
quasi columbam de celo et ma
nentem super eum et ego nesciebā
eum. Sed qui misit me baptizare
in aqua: ille michi dixit. Super
quem uideris spm̄ descendentem et
manentem super eum: hic est qui bap
tizat in spū sancto Et ego uidi et te
stimonium perhibui quia hic est fi
lius dei Altera die iterum die stabat
iohannes et ex discipulis eius duo
Et respiciens ihm̄ ambulantem
dicit Ecce agnus dei Et audierunt
eum duo discipuli loquentem et se
cuti sunt ihm̄. Conuersus autem ihs
et uidens eos sequentes se: dicit
eis. Quid queritis: Qui dixerunt ei
Rabi quod interpretatur magr
ubi habitas: Dicit eis. Uenite et ui
dete. Uenerunt et uiderunt ubi ma
neret et apud eum manserunt die
illo. Hora autem erat quasi decima
Erat autem andreas fr̄ simonis
petri unus ex duobus qui audierant
ab iohanne et secuti fuerant eum
Inuenit hic primum fratrem suum si
monem et dicit ei Inuenimus mes
siam qd̄ est interpretatum xp̄us
Et adduxit eum ad ihm̄ Intuitus
autem eum ihs dixit. Tu es symō
filius iohanna tu uocaberis cephas
quod interpretatur petrus In crasti
num autem uoluit exire in gali
leam et inuenit philippum Et dicit
ei ihs Sequere me Erat autem phi
lippus a bethsaida ciuitate andree et
petri Inuenit philippus nathanael
et dicit ei. Quem scripsit moyses in
lege et prophē: inuenimus ihm̄ fili
um ioseph a nazareth Et dicit ei na
thanael. A nazareth potest aliquid bo
ni eē Dicit ei philippus. Ueni et uide
Uidit ihs nathanael uenientem ad
se: et dicit de eo Ecce uere israelita: in
quo dolus non est Dicit ei nathanael
Unde me nosti: Respondit ihs et dixit
ei Priusquam te philippus uocaret
cum eēs sub ficu; uidi te Respondit
ei nathanael: et ait. Rabi tu es filius
dei tu es rex israel Respondit ihs et dix
it ei Quia dixi tibi. uidi te sub ficu. cre
dis: maius hys uidebis. Et dixit eis
Amen amen dico uobis: uidebitis ce
lum apertum et angelos dei ascenden
tes et descendentes sup filium hōis ·ii·
Et die tertia nuptie facte sunt — II
in chana galilee: et erat mat
er ihu ibi. Uocatus est autem et ihs et
discipuli eius ad nuptias Et deficien
te uino: dicit mater ihu ad eum Ui
num non habent. Et dicit ei ihs Quid
michi et tibi est mulier: Non dum ue
nit hora mea. Dicit mater eius mi
nistris Qd̄ cumq; dixerit uobis fa
cite Erant autem ibi lapidee ydrie
sex posite secundum purificationē
iudeorum: capientes singule metre
tas binas uel ternas Dicit eis ihs
Implete ydrias aqua Et impleuerūt
eas usq; ad summum Et dicit eis
ihs haurite nunc: et ferte architricli
no. Et tulerunt. Ut autem gusta
uit architriclinus aquam uinum
factam et non sciebat unde eēt. mi
nistri autem sciebant qui hauserāt
aquam: uocat sponsum architricli
nus et dicit ei. Omnis homo primū
bonum uinum ponit et cum inebri
ati fuerint: tunc id qd̄ deterius est
Tu autem seruasti uinū bonū usq;
adhuc Hoc fecit initium signorum
ihs in chana galilee: et manifesta
uit gloriam suam et crediderunt in
eum discipuli eius. Post hec descē
dit capharnaum ipse et mater eius
et frēs eius et discipuli eius et ibi mā
serunt non multis diebus. Et prope erat
pascha iudeorum et ascendit ierosoli
mam ihs et inuenit in templo

uendentes boues et oues et columbas
et nummularios sedentes. Et cum fe
cisset quasi flagellum de funiculis: omnes
eiecit de templo. Oues quoque et boues
et nummulariorum effudit es et men
sas subuertit. et hiis qui columbas uen
debant dixit. Auferte ista hinc et no
lite facere domum patris mei domum
negotiationis. Recordati uero sunt
discipuli eius quia scriptum est zelus
domus tue comedit me. Responderunt
ergo iudei et dixerunt ei Quod signum
ostendis nobis. quia hec facis. Respondit
ihesus et dixit eis. Soluite templum hoc
et in tribus diebus excitabo illud Dixerunt
ergo iudei. Quadraginta et sex annis
edificatum est templum hoc et tu in
tribus diebus excitabis illud. Ille
autem dicebat de templo corporis sui.
II Cum ergo resurrexisset a mortuis:
recordati sunt discipuli, quia hoc di
cebat de corpore suo Et crediderunt scrip
ture et sermoni quem dixit ihesus. Cum
autem esset ierosolimis in pascha
in die festo: multi crediderunt in no
mine eius uidentes signa eius que fa
ciebat Ipse autem ihesus non credebat
semet ipsum eis. eo quod ipse nosset omnes
et quia opus ei non erat ut quis
testimonium perhiberet de homine Ipse
enim sciebat quid esset in homine.
III Erat autem homo ex phariseis
nichodemus. nomine princeps iu
deorum. Hic uenit ad ihesum nocte. et
dixit ei. Rabi scimus quia a deo ue
nisti magister Nemo enim potest hec
signa facere que tu facis. nisi fuerit
deus cum eo. Respondit ihesus et dixit ei.
Amen amen dico tibi nisi quis natus
fuerit denuo non potest uidere regnum
dei Dixit ad eum nichodemus. Quo
modo potest homo nasci cum sit senex
Numquid potest in uentrem matris sue
iterato introire et renasci. Respondit
ihesus. Amen amen dico tibi nisi quis
renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto:
non potest introire in regnum dei
Quod natum est ex carne caro est et quod
natum est ex spiritu spiritus est Non
mireris quia dixi tibi oportet uos
nasci denuo. Spiritus ubi uult spi
rat et uocem eius audis sed nescis
unde ueniat aut quo uadat. Sic est
omnis qui natus est ex spiritu. Respondit
nichodemus et dixit ei. Quomodo pos
sunt hec fieri. Respondit ihesus et dixit
ei Tu es magister in israel et hec igno
ras. Amen amen dico tibi: quia
quod scimus loquimur et quod ui
dimus testamur et testimonium no
strum non accipitis Si terrena dixi
uobis et non creditis quomodo si dixe
ro uobis celestia credetis. Et nemo
ascendit in celum nisi qui descendit
de celo filius hominis qui est in celo
et sicut moyses exaltauit serpentem
in deserto ita exaltari oportet filium
hominis ut omnis qui credit in ipsum
non pereat sed habeat uitam eternam
Sic enim dilexit deus mundum ut
filium suum unigenitum daret ut
omnis qui credit in eum non pereat
sed habeat uitam eternam Non enim
misit deus filium suum in mundum
ut iudicet mundum: sed ut saluetur
mundus per ipsum Qui credit in eum
non iudicatur Qui autem non credit
iam iudicatus est. quia non cre
dit in nomine unigeniti filii dei
Hoc est autem iudicium quia
lux uenit in mundum et dilexerunt
homines magis tenebras quam lu
cem. Erant enim eorum mala opera
Omnis enim qui male agit odit
lucem et non uenit ad lucem ut
non arguantur opera eius Qui
autem facit ueritatem uenit ad
lucem ut manifestentur opera eius
quia in deo sunt facta. Post hec ue
nit ihesus et discipuli eius in iudeam
terram et illuc demorabatur cum eis
et baptizabat Erat autem et iohannes
baptizans in enon iuxta salim quia
aque multe erant illic et ueniebant
et baptizabantur. Nondum enim
missus fuerat in carcerem iohannes.
Facta est ergo questio ex discipulis
iohannis cum iudeis de purifica
tione et uenerunt ad iohannem et
dixerunt ei. Rabi qui erat tecum
trans iordanem cui tu testimonium
perhibuisti ecce hic baptizat et omnes
ueniunt ad eum Respondit iohannes
et dixit. Non potest homo accipere
quicquam nisi fuerit ei datum de celo
Ipsi uos michi testimonium perhibetis
quod dixerim ego non sum christus
sed quoniam missus sum ante

illum. Qui habet sponsam: sponsus est.
Amicus autem sponsi qui stat et au
dit eum gaudio gaudet propter uo
cem sponsi. In hoc ergo gaudium me
um impletum est. Illum oportet cres
cere me autem minui. Qui desursum
uenit: super omnes est. Qui est de ter
ra ~~loquitur~~ de terra est et de terra lo
quitur. Qui de celo uenit super omnes
est et quod uidit et audiuit hoc testa
tur et testimonium eius nemo ac
cipit. Qui autem accepit eius testimo
nium signauit quia deus uerax est. Quem
enim misit deus uerba dei loquitur.
Non enim ad mensuram dat deus
spiritum. Pater diligit filium et om
nia dedit in manu eius. Qui credit
in filium: habet uitam eternam. Qui
autem incredulus est filio: non ui
debit uitam sed ira dei manet super
eum. · IIII ·

Ut ergo cognouit ihesus quia au
dierunt pharisei quod ihesus plures discı
pulos facit et baptizat quam Iohan
nes. quamquam ihesus non baptizaret
sed discipuli eius: reliquit iudeam
et abiit iterum in galileam. Oporte
bat autem eum transire per sama
riam. Venit ergo ihesus in ciuitatem
samarie que dicitur sychar iuxta
predium quod dedit iacob filio suo
ioseph. Erat autem ibi fons iacob.
Ihesus ergo fatigatus ex itinere: sedebat
sic super fontem. Hora autem erat
quasi sexta. Venit mulier de samari
a haurire aquam. Dicit ei ihesus Da
michi bibere. Discipuli autem eius
abierant in ciuitatem ut cibos e
merent. Dicit ergo ei mulier illa
samaritana. Quomodo tu iu
deus cum sis bibere a me poscis. que
sum mulier samaritana? Non e
nim coutuntur iudei samaritanis.
Respondit ihesus et dixit ei. Si scires
donum dei et quis est qui dicit ti
bi. Da michi bibere tu forsitan petis
ses ab eo et dedisset tibi aquam ui
uam. Dicit ei mulier. Domine neque
in quo haurias habes: et puteus
altus est. Unde ergo habes aquam
uiuam? Numquid tu maior es
patre nostro iacob qui dedit nobis pu
teum et ipse ex eo bibit et filii eius
et pecora eius? Respondit ei ihesus et

dixit ei. Omnis qui bibit ex aqua
hac sitiet iterum. Qui autem bi
berit ex aqua quam ego dabo ei: non
sitiet in eternum. Sed aqua quam
ego dabo ei: fiet in eo fons aque sali
entis in uitam eternam. Dicit ad e
um mulier. Domine da michi hanc
aquam ut non sitiam: neque ueniam
huc haurire. Dicit ei ihesus. Vade uoca
uirum tuum: et ueni huc. Respon
dit mulier et dixit. Non habeo uirum.
Dicit ei ihesus. Bene dixisti: quia non
habeo uirum. Quinque enim uiros
habuisti: et nunc quem habes non
est tuus uir. Hoc uere dixisti. Dicit
ei mulier. Domine uideo quia pro
pheta es tu. Patres nostri in monte hoc
adorauerunt et uos dicitis quia ie
rosolimis est locus ubi oportet ado
rare. Dicit ei ihesus. Mulier crede m
ichi quia ueniet hora quando neque in mon
te hoc neque in ierosolimis adorabi
tis patrem. Vos adoratis quod nescitis
nos adoramus quod scimus quia sa
lus ex iudeis est. Sed uenit hora et nunc
est quando ueri adoratores adorabunt
patrem in spiritu et ueritate. Nam et pater
tales querit: qui adorent eum. Spiritus
est deus: et eos qui adorant eum in
spiritu et ueritate oportet adorare. Dicit
ei mulier. Scio quia messias uenit:
qui dicitur christus. Cum ergo uenerit
ille nobis annuntiabit omnia. Dicit
ei ihesus. Ego sum qui loquor tecum. Et
continuo uenerunt discipuli eius et
mirabantur quia cum muliere lo
quebatur. Nemo tamen dixit quid queris
aut quid loqueris cum ea? Reliquid
ergo ydriam suam mulier et abiit
in ciuitatem et dicit illis hominibus.
Venite et uidete hominem qui dixit
michi omnia quecumque feci. Numquid
ipse est christus? Et exierunt de ciui
tate et ueniebant ad eum. Interea
rogabant eum discipuli dicentes. Ra
bi manduca. Ipse autem dixit eis. Ego
cibum habeo manducare quem
uos nescitis. Dicebant ergo discipu
li eius ad inuicem. Numquid ali
quis attulit ei manducare? Dicit
eis ihesus. Meus cibus est ut faciam
uoluntatem eius qui misit me:
ut perficiam opus eius. Nonne uos
dicitis quod adhuc quatuor menses

eius

sunt et messis venit. Ecce dico vobis
levate oculos vestros et videte regiones
quia albe sunt iam ad messem Et qui
metit mercedem accipit et congregat
fructum in vitam eternam ut et qui
seminat simul gaudeat et qui metit
In hoc enim est verbum verum quia a
lius est qui seminat et alius est qui
metit. Ego misi vos metere: quod vos
non laborastis. Alii laboraverunt: et
vos in labores eorum introistis Ex ci
vitate autem illa multi crediderunt
in eum samaritanorum propter ver
bum mulieris testimonium perhiben
tis: quia dixit michi omnia quecumque
feci Cum venissent ergo ad illum sa
maritani: rogaverunt eum ut ibi
maneret Et mansit ibi duos dies et
multo plures crediderunt in eum propter
sermonem eius. et mulieri dicebant
quia iam non propter tuam loquelam
credimus Ipsi enim audivimus et
scimus: quia hic est vere salvator
mundi. Post duos autem dies exiit
inde et abiit in galileam Ipse enim
ihesus testimonium perhibuit quia
propheta in sua patria honorem non habet
Cum ergo venisset in galileam ex
ceperunt eum galilei cum omnia
vidissent que fecerat ierosolimis in
die festo Et ipsi enim venerant ad diem
festum. Venit ergo iterum in chana
galilee ubi fecerat aquam vinum
Et erat quidam regulus cuius fili
us infirmabatur capharnaum. Hic
cum audisset quia ihesus adveniret
a iudea in galileam: abiit ad eum
et rogabat eum ut descenderet et sana
ret filium eius Incipiebat enim mo
ri. Dixit ergo ihesus ad eum. Nisi sig
na et prodigia videritis: non creditis
Dicit ad eum regulus. Domine des
cende priusquam moriatur filius meus
Dicit ei ihesus. Vade filius tuus vivit
Credidit homo sermoni quem dixit
ei ihesus: et ibat Iam autem eo descende
te servi occurrerunt ei et nuntiave
runt dicentes quia filius eius viveret
Interrogabat ergo horam ab eis in
qua melius habuerat Et dixerunt
ei quia heri hora septima reliquit
eum febris Cognovit ergo pater quia
illa hora erat in qua dixit ei ihesus vade
filius tuus vivit. Et credidit ipse et

domus eius tota Hoc iterum secundum
signum fecit ihesus cum venisset a iude
a in galileam · V·
Post hec erat dies festus iudeorum
et ascendit ihesus ierosolimam. Est autem
ierosolimis super probatica piscina que
cognominabatur hebraice bethsaida.
quinque porticus habens. In his iacebat
multitudo magna languentium ce
corum claudorum et aridorum expectan
tium aque motum Angelus autem domini
secundum tempus descendebat in pis
cinam et movebatur aqua Et qui prior
descendisset in piscinam post motionem
aque: sanus fiebat a quacumque tenebatur
infirmitate Erat autem quidam homo
ibi xxx. et octo annos habens in infir
mitate sua. Hunc cum vidisset ihesus ia
centem et cognovisset quia multum
iam tempus haberet dicit ei Vis sanus
fieri. Respondit ei languidus Domine
hominem non habeo ut cum turba
ta fuerit aqua mittat me in piscinam
Dum venio enim ego: alius ante
me descendit Dicit ei ihesus Surge tol
le grabatum tuum et ambula Et sta
tim sanus factus est homo: et susti
lit grabatum suum et ambulabat.
Erat autem sabbatum in illo die Di
cebant ergo iudei illi qui sanatus fuerat
Sabbatum est. non licet tibi tollere gra
batum tuum. Respondit eis. Qui me fecit
sanum: ille michi dixit Tolle graba
tum tuum et ambula Interrogave
runt ergo eum. Quis est ille homo qui
dixit tibi tolle grabatum tuum et am
bula. Is autem qui sanus fuerat ef
fectus: nesciebat quis esset. Ihesus enim
declinavit se a turba constituta in loco
Postea invenit eum ihesus in templo
et dixit illi. Ecce sanus factus es iam
noli peccare ne deterius tibi aliquid
contingat. Abiit ille homo et nun
tiavit iudeis quia ihesus esset: qui fe
cit eum sanum. Propterea persequeban
tur iudei ihesum: quia hec faciebat in sab
bato Ihesus autem respondit eis Pater meus
usque modo operatur et ego operor. Prop
terea ergo magis querebant eum
iudei interficere quia non solum sol
vebat sabbatum sed et patrem suum di
cebat deum equalem se faciens de
o Respondit itaque ihesus et dixit eis Amen
amen dico vobis: non potest filius

facere a se quicquam nisi quod uiderit
patrem facientem. Quecumque enim ille
fecerit hec et filius similiter facit. Pater
enim diligit filium: et omnia demonst
rat que ipse facit. Et maiora hiis demon
strabit ei opera ut et uos miremini.
Sicut enim pater suscitat mortuos et ui
uificat: sic et filius quos uult uiuificat.
Neque enim pater iudicat quemquam. sed
iudicium omne dedit filio ut omnes
honorificent filium sicut honorificant
patrem. Qui non honorificat filium
non honorificat patrem qui misit illum.
Amen amen dico uobis quia qui uer
bum meum audit et credit ei qui
misit me: habet uitam eternam Et in iudi
cium non uenit sed transiet a morte in
uitam. Amen dico uobis quia uenit hora
et nunc est quando mortui audient
uocem filii dei et qui audierint uiuent.
Sicut enim pater habet uitam in
semetipso: sic dedit et filio uitam habe
re in semetipso. Et potestatem dedit ei
iudicium facere quia filius hominis
est. Nolite mirari hoc quia uenit hora
in qua omnes qui in monumentis
sunt audient uocem eius et procedent
qui bona fecerunt in resurrectionem ui
te. qui uero mala egerunt in resur
rectionem iudicii. Non possum ego
a me ipso facere quicquam sed sicut audio
iudico et iudicium meum est iustum
quia non quero uoluntatem meam
sed uoluntatem eius qui misit me
patris. Si ego testimonium perhibeo
de me ipso: testimonium meum non est
uerum. Alius est qui testimonium
perhibet de me. Vos misistis ad iohannem
et testimonium perhibuit ueritati. Ego
autem non ab homine testimonium
accipio: sed hec dico ut uos salui sitis.
Ille erat lucerna ardens et lucens: uos
autem uoluistis exultare ad horam
in luce eius. Ego autem habeo testimo
nium maius iohanne. Opera enim que
dedit michi pater ut perficiam ea: ipsa op
era que ego facio testimonium perhibent
de me quia pater me me misit. Et qui misit
me pater ipse testimonium perhibuit
de me. Neque uocem eius umquam audistis
neque speciem eius uidistis et uerbum eius
non habetis in uobis manens quia quem
misit ille: huic uos non creditis. Scru
tamini scripturas quibus uos putatis
in ipsis uitam eternam habere Et ille
sunt que testimonium perhibent de
me Et non uultis uenire ad me: ut
uitam habeatis. Claritatem ab
hominibus non accipio sed cognoui uos
quia dilectionem dei non habetis in
uobis. Ego ueni in nomine patris mei
et non accepistis me. Si alius uenerit
in nomine suo: illum accipietis.
Quomodo potestis uos credere qui glo
riam ab inuicem accipitis et glo
riam que a solo deo est non queritis.
Nolite putare quoniam ego accusa
turus sim uos apud patrem. Est qui
accusat uos moyses in quo uos sp
eratis. Si enim crederetis moysi: cre
deretis forsitan et michi. De me enim
scripsit ille. Si autem illius litteris non
creditis quomodo uerbis meis credetis.

VI

Post hec abiit ihesus trans mare
galilee quod est tyberiadis Et se
quebatur eum multitudo magna.
quia uidebant signa que faciebat sup
er hiis qui infirmabantur. Abiit ergo
in montem ihesus et ibi sedebat cum dis
cipulis suis. Erat autem proximum
pascha dies festus iudeorum. Cum
sublevasset ergo oculos ihesus et uidisset
quia multitudo maxima uenit ad eum
dicit ad philippum. Unde ememus pa
nem ut manducent hii. Hoc autem
dicebat temptans eum. Ipse enim sci
ebat quid esset facturus. Respondit
ei philippus Ducentorum denariorum
panes non sufficiunt eis ut unus
quisque modicum quid accipiat. Dicit
ei unus ex discipulis eius: andreas
frater symonis petri Est puer unus
hic qui habet .v. panes ordeaceos et duos
pisces. Sed hec quid sunt inter tan
tos. Dixit ergo ihesus. Facite homines
discumbere Erat autem fenum mul
tum in loco. Discubuerunt ergo
uiri: numero quasi quinque milia.
Accepit ergo panes ihesus et cum gratias
egisset distribuit discumbentibus. Simi
liter et ex piscibus quantum uolebant.
Ut autem impleti sunt dixit discipu
lis suis. Colligite que superauerunt
fragmenta: ne pereant. Collegerunt
ergo et impleuerunt xii cophinos
fragmentorum ex .v. panibus ordea
ceis et duobus piscibus que superfue
runt hiis qui manducauerant. Il

al' subiit

li ergo homines cum vidissent qđ fe
cerat signum: dicebant quia hic est
vere propheta qui venturus est in mū
nū dum. Ihs ergo cognovisset quia ven
turi essent ut raperent eum et facerent
eum regem: fugit iterum in montē
ipē solus. Ut autem sero factum est
descenderunt discipuli eius ad mare
Et cum ascendissent navim: venerūt
trans mare in capharnaum. Et te
nō nebre iam facte erant et venerat ad eos
ihs. Mare autem vento magno flante
exsurgebat. Cum remigassent ḡ quasi
stadia .xxv. aut .xxx. vident ihm ambu
lantem super mare et proximum na
vi fieri et timuerunt. Ille autem dicit
eis. Ego sum nolite timere. Volue
runt ergo accipere eum in navim et sta
tim fuit navis ad terram in quā i
bant. Altera die turba que stabat
trans mare vidit quia navicula
alia non erat ibi nisi una et quia nō
introisset cum discipulis suis ihs i
navim sed soli discipuli eius abissēt.
Alie vero supervenerunt naves a ty
beriade iuxta locum ubi manducaverunt
ant panem grās agentes dno. Cum
ergo vidisset turba quia ihs non
esset ibi: neque discipuli eius ascende
runt in naviculas et venerunt caphar
naum querentes ihm. Et cum inve
nissent eum trans mare: dixerunt ei
al' quom̄ al' huc Rabi quando hic venisti. Respondit
eis ihs et dixit. Amen amen dico vob
queritis me non quia vidistis signa
sed quia manducastis ex panibꝫ et sa
turati estis. Operamini non cibum
qui perit sed qui permanet in vitam
eternam quem filius hominis dabit
vobis. Hunc enim pater signavit
deus. Dixerunt ergo ad eum. Quid fa
ciemus ut operemur opera dei.
Rndit ihs et dixit eis. Hoc ē opus dei ut
credatis in eum quem misit ille. Dix
erunt ergo ei. Quod ergo tu facis signū
ut videamus et credamus tibi? Quid
operaris? Patres nri manducaverūt
manna in deserto: sicut scriptum est
panem de celo dedit eis manducare
Dixit ergo eis ihs. Amen amen dico
vobis non moyses dedit vobis pa
nem de celo sed pater meus dat vob
panē verū de celo panis enī ver⁹ ē qui de celo descendit et dat vitam mundo. Dixerunt ḡ
ad eum. Domine semper da nobis
hunc panem. Dixit autem eis ihs. Ego
sum panis vite. Qui venit ad me nō
esuriet et qui credit in me non sitiet
unquā. Sed dixi vobis quia et vidis
tis me et non credidistis. Omne qđ dat
michi pater ad me veniet et eum q
venit ad me non eiciam foras. Quia
descendi de celo non ut faciam volū
tatem meam sed voluntatem eius
qui misit me. Hec est autem volun
tas eius qui misit me pris ut omne
quod dedit michi non pdam ex eo s
resuscitem illud in novissimo die.
Hec est enim voluntas pris mei q
misit me. ut omnis qui videt filiū
et credit in eum habeat vitam etnā
Et ego resuscitabo eum in novissio
die. Murmurabant ergo iudei de illo
quia dixisset ego sum panis qui de
celo descendi et dicebant. Nonne hic
est ihs filius ioseph cuius nos no
vimus patrem et matrem. Quo
modo ergo dicit hic quia de celo des
cendi? Respondit ergo ihs et dixit
eis. Nolite murmurare invicem. Ne
mo potest venire ad me nisi pater
qui misit me traxerit eum et ego
resuscitabo eum in novissimo die.
Est enim scriptum in prophetis. Et erunt
omnes docibiles dei. Omnis qui
audivit a pre et didicit venit ad me
Non quia prem vidit quisquā nisi
is qui est a deo hic vidit prēm. Amē
amen dico vobis: qui credit in me
habet vitam eternam. Ego sum pa
nis vite. Patres vri manducave
runt manna in deserto et mortui
sunt. Hic est panis de celo descendens
ut si quis ex ipo manducaverit: nō
moriatur. Ego sum panis vivus
qui de celo descendi. Si quis man
ducaverit ex hoc pane: vivet in etnū
Et panis quem ego dabo caro mea
est: pro mundi vita. Litigabant
ergo iudei ad invicem dicentes. Quō
modo potest hic carnem suam da
re nobis ad manducandum? Dix
it ergo eis ihs. Amen amen dico vo
bis nisi manducaveritis carnem
filii hominis et biberitis eius san
guinem non habebitis vitam in
vobis. Qui manducat meam car
nem et bibit meum sanguinem
ht vitam eternam et ego resusci

talo eum in novissimo die. Caro enim
mea vere est cibus et sanguis meus
vere est potus. Qui manducat meam
carnem et bibit meum sanguinem
in me manet et ego in illo. Sicut
misit me vivens pater et ego vivo
propter patrem. Et qui manducat me
et ipse vivet propter me. Hic est panis
qui de celo descendit. Non sicut man-
ducaverunt patres vestri manna: et
mortui sunt. Qui manducat hunc
panem: vivet in eternum. Hec dixit in
synagoga docens sabbato in caphar-
naum. Multi ergo audientes ex dis-
cipulis eius dixerunt: Durus est hic
sermo. Quis potest eum audire? Sciens
autem ihesus apud semet ipsum quia mur-
murarent de hoc discipuli eius: dixit
eis: Hoc vos scandalizat? Si ergo vi-
deritis filium hominis ascendentem
ubi erat prius : spiritus est qui vivi-
ficat caro non prodest quicquam. Verba
que ego locutus sum vobis: spiritus et
vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis:
qui non credunt. Sciebat enim ab ini-
tio ihesus qui essent credentes et quis
traditurus eum esset. Et dicebat. Propterea
dixi vobis: quia nemo potest venire
ad me nisi fuerit ei datum a patre meo.
Ex hoc ergo multi discipulorum eius
abierunt retro: et iam non cum illo
ambulabant. Dixit ergo ihesus ad .xii.
Numquid et vos vultis abire? Respondit
ei simon petrus. Domine ad quem
ibimus? Verba vite eterne habes et
nos credimus et cognovimus quia
tu es christus filius dei. Respondit ei
ihesus. Nonne ego vos .xii. elegi et unus
ex vobis diabolus est? Dicebat autem
de iuda simonis scariothis. Hic enim
erat traditurus eum cum esset unus
ex duodecim. · vii ·
Post hec autem ambulabat
ihesus in galileam. Non enim volebat
in iudeam ambulare quia quere-
bant eum iudei interficere. Erat autem
in proximo dies festus iudeorum:
scenophegia. Dixerunt autem ad
eum fratres eius. Transi hinc et
vade in iudeam ut et discipuli tui
videant opera tua que facis. Nemo
quippe in occulto aliquid facit: et
querit ipse in palam esse. Si hec facis
manifesta te ipsum mundo. Neque

enim fratres eius credebant in eum. Dicit
ergo eis ihesus. Tempus meum nondum
advenit, tempus autem vestrum semper
est paratum. Non potest mundus
odisse vos. Me autem odit: quia ego
testimonium perhibeo de illo: quia op-
era eius mala sunt. Vos ascendite ad
diem festum hunc. Ego autem non
ascendam ad diem festum istum:
quia tempus meum nondum imple-
tum est. Hec cum dixisset: ipse mansit
in galilea. Ut autem ascenderunt fratres
eius: tunc et ipse ascendit ad diem
festum non manifeste sed quasi in
occulto. Iudei ergo querebant eum
in die festo et dicebant. Ubi est ille?
Et murmur multum de eo erat in · al' multa
turba. Quidam enim dicebant quia
bonus est: alii autem dicebant non
sed seducit turbas. Nemo tamen palam
loquebatur de illo propter metum
iudeorum. Iam autem die festo me-
diante ascendit ihesus in templum et
docebat. Et mirabantur iudei dicentes.
Quomodo hic litteras scit cum non
didicerit? Respondit eis ihesus et dixit.
Mea doctrina non est mea sed eius
qui misit me. Si quis voluerit vo-
luntatem eius facere: cognoscet de
doctrina utrum ex deo sit an ego a me
ipso loquar. Qui a semetipso loquitur
gloriam propriam querit. Qui au-
tem querit gloriam eius qui misit
illum hic verax est et iniustitia in
illo non est. Nonne moyses dedit
vobis legem et nemo ex vobis fa-
cit legem? Quid me queritis inter-
ficere? Respondit turba et dixit. Demo-
nium habes. Quis te querit inter-
ficere? Respondit ihesus et dixit eis.
Unum opus feci et omnes miramini.
Propterea moyses dedit vobis cir-
cumcisionem non quia ex moyse est
sed ex patribus: et in sabbato circumcidi-
tis hominem. Si circumcisionem acci-
pit homo in sabbato ut non solvatur
lex moysi: michi indignamini quia
totum hominem sanum feci in
sabbato? Nolite iudicare secundum
faciem: sed iustum iudicium iudica-
te. Dicebant ergo quidam ex ierosoli-
mis. Nonne hic est quem querebant iudei
interficere? Ecce palam loquitur et
nichil ei dicunt. Numquid vere cog-

nouerunt principes: quia hic est xpistus?
Sed hunc scimus unde sit. xpistus autem
cum uenerit: nemo scit unde sit. Clama
bat ergo docens in templo ihesus et dicens
Et me scitis et unde sim scitis et a me
ipso non ueni sed est uerus qui misit me
quem uos non scitis. Ego scio eum Et
si dixero quia non noui eum: ero simil*is*
uobis mendax. Sed scio eum: quia ab
ipso sum et ipse me misit Querebant ergo
eum apprehendere et nemo in illum
misit manus, quia nondum uenerat
hora eius. De turba autem multi cre
diderunt in eum et dicebant xpistus cum
uenerit numquid plura signa faciet
quam que hic facit? Audierunt pha
risei turbam murmurantem de illo hec
Et miserunt principes et pharisei mi
nistros: ut apprehenderent eum. Dixit ergo
ihesus Adhuc modicum tempus uobis
cum sum et uado ad eum qui misit
me. Queretis me et non inuenietis et u
bi sum ego uos non potestis uenire?
Dixerunt ergo iudei ad semet ipsos Quo
hic iturus est quia non inueniemus
eum? Numquid in dispersionem gentium
iturus est et docturus gentes? Quis est
hic sermo quem dixit queretis me et
non inuenietis et ubi sum ego uos non
potestis uenire? In nouissimo autem
die magno festiuitatis: stabat ihesus et
clamabat dicens. Si quis sitit. ueniat
ad me et bibat Qui credit in me sicut
dicit scriptura flumina de uentre eius
fluent aque uiue. Hoc autem dixit de
spiritu quem accepturi erant credentes
in eum Nondum erat spiritus datus quia
ihesus nondum fuerat glorificatus. Ex
illa ergo turba cum audissent hos ser
mones eius: dicebant. Hic est uere pro
pheta. Alii dicebant Hic est xpistus Quidam
autem dicebant. Numquid a galilea uenit
xpistus? Nonne scriptura dicit: quia ex se
mine dauid et de bethleem castello ubi
erat dauid uenit xpistus? Dissensio ita
que facta est in turba propter eum Quidam
autem ex ipsis uolebant eum apprehen
dere sed nemo misit super illum manus
Uenerunt ergo ministri ad pontifices
et phariseos et dixerunt eis illi Qua
re non adduxistis eum? Responderunt mi
nistri Numquam sic locutus est homo
sicut hic homo loquitur. Responderunt eis
pharisei Numquid et uos seducti

estis. Numquid aliquis ex principibus
credidit in eum aut ex phariseis? Sed
turba hec que non nouit legem: ma
ledicti sunt Dixit nichodemus ad eos
ille qui uenit ad eum nocte: qui unus
erat ex ipsis Numquid lex nostra iudicat
hominem nisi audierit ab ipso prius
et cognouerit quid faciat? Responderunt
et dixerunt ei. Numquid et tu galile
us es? Scrutare scripturas et uide
quia propheta a galilea non surgit Et
reuersi sunt unusquisque in domum
suam. · VIII ·

Iesus autem perrexit in mo
tem oliueti: et diluculo iterum ue
nit in templum Et omnis populus
uenit ad eum: et sedens docebat eos
Adducunt autem scribe et pharisei mu
lierem in adulterio deprehensam et
statuerunt eam in medio et dixerunt
ei Magister. Hec mulier modo deprehen
sa est adulterio In lege autem moy
ses mandauit nobis huiusmodi
lapidare Tu ergo quid dicis? hec a
dicebant temptantes eum ut pos
sent accusare eum Ihesus autem incli
nans se deorsum: digito scribebat in
terra Cum autem perseuerarent in
terrogantes eum: erexit se et dixit
eis Qui sine peccato est uestrum: primus
in illam lapidem mittat. Et iterum
se inclinans scribebat in terra. Au
dientes autem unus post unum ex
ibant: incipientes a senioribus Et re
mansit ihesus solus et mulier in me
dio stans Erigens autem se ihesus
dixit ei. Mulier ubi sunt qui te ac
cusabant? Nemo te condempnauit?
Que dixit. Nemo domine Dixit autem
ihesus Nec ego te condempnabo. Uade et
amplius iam noli peccare Iterum
ergo locutus est eis ihesus dicens Ego
sum lux mundi. Qui sequitur me
non ambulat in tenebris sed habebit
lumen uite. Dixerunt ergo ei pha
risei Tu de te ipso testimonium perhibes
Testimonium tuum non
est uerum. Respondit ihesus et dixit eis
Et si ego testimonium perhibeo de
me ipso: uerum est testimonium meum
quia scio unde ueni et quo uado
Uos autem nescitis unde ueni aut
quo uado Uos autem secundum
carnem iudicatis: ego non iudi

al' nescio

eis

al'

co quemquā. Et si iudico ego: iudicium
meum uerum est. quia solus non sum
sed ego et qui misit pater. Et in lege uestrā
scriptum est: quia duorum hominū te
stimonium uerum est. Ego sum qui testi
monium perhibeo de me ipso: et testimo
nium perhibet de me qui misit me pater.
Dicebant ergo ei. Ubi ē pater tuus? Respondit
ihs. Neque me scitis: neque patrem meum:
Si me sciretis: forsitan et patrem meum
sciretis. Hec uerba locutus est ihs in ga
zophilatio: docens in templo. Et nemo
apprehendit eum: quia necdum uene
rat hora eius. Dixit ergo iterum eis ihs.
Ego uado et queretis me et in peccato
uestro moriemini. Quo ego uado: uos nō
potestis uenire. Dicebant ergo iudei.
Numquid interficiet semet ipsum: quia
dicit quo ego uado uos non potestis
uenire? Et dicebat eis. Uos de deorsum
estis: ego de supernis sum. Uos de mundo
hoc estis: ego non sum de hoc mundo.
Dixi ergo uob: quia moriemini in
peccatis uestris. Si enim nō crederitis quia
ego sum: moriemini in peccato uestro. Di
cebant ergo ei. Tu quis es? Dixit eis
ihs. Principium: qui et loquor uob.
Multa habeo de uobis loqui et iudi
care. Sed qui misit me uerax est et ego
que audiui ab eo: hec loquor in mundo.
Et non cognouerunt: quia patrem eius
dicebat deum. Dixit ergo eis ihs. Cū
exaltaueritis filium hominis: tunc
cognoscetis quia ego sum et a me ip
so facio nichil. sed sicut docuit me pater
hec loquor. Et qui me misit mecum est
et non reliquit me solum: quia ego
que placita sunt ei facio semper. Hec
illo loquente: multi crediderunt in
eum. Dicebat ergo ihs ad eos qui cre
diderunt ei iudeos. Si uos manseri
tis in sermone meo. uere discipuli mei
eritis. et cognoscetis ueritatem: et ueritas
liberabit uos. Responderunt ei iudei. Semē
abrahe sumus. et nemini seruiuimus
umquam quomodo tu dicis quia liberi eri
tis? Respondit eis ihs. Amen amen dico uo
bis quia omnis qui facit peccatum:
seruus est peccati. Seruus autē non
manet in domo in eternum: filius ma
net in eternum. Si ergo uos filius
liberauerit: uere liberi eritis. Scio quia
filii abrahe estis. sed queritis me in
terficere: quia sermo meus nō capit

in uobis. Ego que uidi apud patrem me
um loquor: et uos que uidistis apud
patrem uestrum ~~loquimini~~ facitis. Responderunt et
dixerunt ei. Pater noster abraham est. Dicit
eis ihs. Si filii abrahe estis: opera abra
he facite. Nunc autem queritis me
interficere hominem qui ueritatem lo
cutus sum uobis quam audiui a deo.
Hoc abraham non fecit. Uos facitis
opera patris uestri. Dixerunt itaque ei. Nos ex
fornicatione non sumus nati. unū
patrem habemus deum. Dixit ergo
eis ihs. Si deus pater uester esset: diligeretis
utique me. Ego enim ex deo processi et
ueni. Neque enim a me ipso ueni: sed
ille me misit. Quare loquelam me
am non cognoscitis? Quia non po
testis audire sermonem meum. Uos
ex patre diabolo estis: et desideria patris
uestri uultis facere. Ille homicida erat
ab initio et in ueritate non stetit:
quia non est ueritas in eo. Cum lo
quitur mendacium ex suis propriis lo
quitur: quia mendax est et pater eius.
Ego autem quia ueritatem dico:
non creditis michi. Quis ex uobis ar
guet me de peccato? Si ueritatem di
co quare uos non creditis michi?
Qui est ex deo uerba dei audit. Propter
ea uos non auditis: quia ex deo nō
estis. Responderunt igitur iudei et dixerunt
ei. Nonne bene dicimus nos quia sa
maritanus es tu et demonium ha
bes. Respondit ihc et dixit. Ego demonium
non habeo sed honorifico patrem meū
et uos inhonorastis me. Ego autem — Jero. qui nō querit glo
non quero gloriam meam: est qui — riam nō sentit contu
querat et iudicet. Amen amen dico — meliam
uobis. Si quis sermonem meum
seruauerit: mortem non uidebit in eter
num. Dixerunt ergo iudei. Nunc
cognouimus quia demonium ha
bes. Abraham mortuus ē et prophe et
tu dicis si quis sermonem meum ser
uauerit non gustabit mortem in eter
num. Numquid tu maior es patre nostro
abraham qui mortuus est? Et pro
phe mortui sunt. Quem te ipsum fa
cis? Respondit ihs. Si ego glorifico
me ipsum: gloria mea nichil est. Est pater
meus qui glorificat me quem uos dici
tis quia deus uester est et non cognouis
tis eum. Ego autem noui eum. Et
si dixero quia non scio eum: ero — al' nō noui

iudei

IX

similis vobis mendax. Sed scio eum et
sermonem eius servo. Abraham pa-
ter vester exultavit ut videret diem meum et
vidit et gavisus est. Dixerunt ergo iu-
dei ad eum: Quinquaginta annos
non dum habes et Abraham vidisti?
Dixit eis Ihesus: Amen dico vobis ante
quam Abraham fieret ego sum. Tule-
runt ergo lapides ut iacerent in eum.
Ihesus autem abscondit se et exivit de
templo. IX.

Et preteriens Ihesus vidit hominem
cecum a nativitate sua. Et in-
terrogaverunt eum discipuli sui:
Rabbi quis peccavit hic aut parentes
eius ut cecus nasceretur? Respondit
Ihesus: Neque hic peccavit neque parentes
eius: sed ut manifestentur opera dei in
illo. Me oportet operari opera eius qui
misit me donec dies est. Venit nox
quando nemo potest operari. Quamdiu
in mundo sum lux sum mundi. Hec
cum dixisset: expuit in terram et fecit
lutum ex sputo et linivit lutum super
oculos eius et dixit ei: Vade, lava in
natatoria Syloe quod interpretatur mis-
sus. Abiit ergo et lavit et venit videns.
Itaque vicini et qui viderant eum prius
quia mendicus erat: dicebant: Nonne
hic est qui sedebat et mendicabat? Alii
dicebant quia hic est. Alii autem: neque
quia sed similis est eius. Ille vero dicebat:
quia ego sum. Dicebant ergo ei: Quo-
modo aperti sunt tibi oculi? Respondit ille
homo qui dicitur Ihesus lutum fecit et
unxit oculos meos et dixit mihi: Vade
ad natatoriam Syloe et lava. Et abii
et lavi et vidi. Dixerunt ergo ei: Ubi
est ille? Ait: Nescio. Adducunt eum ad
phariseos qui cecus fuerat. Erat autem
sabbatum quando lutum fecit Ihesus et ap-
eruit oculos eius. Iterum ergo interro-
gabant eum pharisei quomodo vi-
disset. Ille autem dixit eis: Lutum po-
suit mihi super oculos et lavi et vi-
deo. Dicebant ergo ex phariseis quidam:
Non est hic homo a deo qui sabbatum
non custodit. Alii autem dicebant:
Quomodo potest homo peccator hec
signa facere? Et scisma erat inter eos.
Dicunt ergo ceco iterum: Tu quid di-
cis de eo qui aperuit ~~de eo qui aperuit~~ o-
culos tuos? Ille autem dixit: quia pro-
pheta est. Non crediderunt ergo iudei

de illo quia cecus fuisset et vidisset:
donec vocaverunt parentes eius qui
viderat et interrogaverunt eos dicen-
tes: Hic est filius vester quem vos dici-
tis quia cecus natus est? Quomodo
ergo nunc videt? Responderunt eis
parentes eius et dixerunt: Scimus
quia hic est filius noster et quia cecus
natus est: quomodo autem nunc videat
nescimus aut quis eius aperuit ocu-
los nos nescimus. Ipsum interroga-
te: etatem habet ipse de se loquatur. Hec dixe-
runt parentes eius: quia timebant iudeos.
Iam enim conspiraverant iudei ut si quis
eum confiteretur Christum: extra synagogam
fieret. Propterea parentes eius dixe-
runt quia etatem habet ipsum interrogate. Vo-
caverunt ergo rursum hominem qui
fuerat cecus: et dixerunt ei: Da gloriam deo.
Nos scimus quia hic homo peccator est. [illegible]
Dixit ergo ille: Si peccator est nescio:
unum scio quia cecus cum essem
modo video. Dixerunt ergo illi: Quid fe-
cit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos?
Respondit eis: Dixi vobis iam et audistis.
Quid iterum vultis audire? Num-
quid vos vultis discipuli eius fieri?
Maledixerunt ergo ei et dixerunt:
Tu discipulus illius sis. Nos autem
Moysi discipuli sumus. Nos scimus
quia Moysi locutus est deus: hunc autem
nescimus unde sit. Respondit ille homo et dix-
it eis: In hoc enim mirabile est quia
vos nescitis unde sit et aperuit meos oculos.
Scimus enim quia peccatores deus non
audit: sed si quis dei cultor est et volun-
tatem eius facit hunc exaudit. A secu-
lo non est auditum quia quis aperuit oculos
ceci nati. Nisi esset hic a deo non pos-
set facere quicquam. Responderunt et dixe-
runt ei: In peccatis natus es totus et tu do-
ces nos. Et eiecerunt eum foras. Au-
divit autem Ihesus quia eiecerunt eum
foras et cum invenisset eum dixit
ei: Tu credis in filium dei? Respondit
ille et dixit: Quis est domine ut cre-
dam in eum? Et dixit ei Ihesus: Et vidisti
eum et qui loquitur tecum ipse est.
At ille ait: Credo domine. Et procidens
adoravit eum. Et dixit ei Ihesus: In iu-
dicium ego in hunc mundum veni
ut qui non vident videant et qui vi-
dent ceci fiant. Et audierunt ex phari-
seis qui cum ipso erant: et dixerunt

ei. Numquid et nos ceci sumus. Dixit
eis ihs Si ceci essetis: non haberetis pec
catum. Nunc vero dicitis quia videmus
peccatum vestrum manet · X ·
Amen amen dico vobis. qui non
intrat p ostium in ovile ovium sz
ascendit aliunde ille fur e et latro Qui aut
intrat p ostium: pastor est oviu Huic
ostiarius apit. et oves vocem eius au
diunt Et ppias oves vocaverit nomi eis
educit et oves illum sequunt qz sciunt
vocem eius. Alienum autem non sequu
tur sed fugiunt ab eo: quia non noveru
vocem alienorum. Hoc pverbium dixit
eis ihs Illi autem n cognoverunt quid lo
queretur eis Dixit ergo eis iterz ihs Ame
amen dico vobis quia ego sum ostium
ovium Omnes quotquot venerunt fures
sunt et latrones sz n audierunt eos oves
Ego sum ostium Per me si quis introie
rit salvabitur et ingredietur et egredietur
et pascua inveniet Fur non venit nisi ut
furetur et mactet et pdat Ego veni ut
vitam habeant et abundantius habeant
Ego sum pastor bonus Bonus pastor aiaz
suam dat pro ovib; suis. Mercennarius
aut et q n e pastor cuius n st oves ppie vide
lupum venientem et dimittit oves et fu
git Et lupus rapit et dispgit oves Mercenna
rius aut fugit qz mercennarius e et non ptinet
ad eum de ovib; Ego sum pastor bonus
et cognosco meas et cognoscunt me mee
Sicut novit me pr et ego agnosco prem et
animam meam pono pro ovib; meis Et
alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili
et illas oportet me adducere et vocem meam
audient. et fiet unum ovile et unus pas
tor. Propterea me pr diligit qz ego pono aiaz
meam et iterum sumam eam Nemo tol
lit eam a me. sed ego pono eam a me ipso
Potestatem habeo ponendi eam et potes
tatem habeo iterum sumendi eam Hoc
mandatum accepi a pre meo Dissensio
iterum fca est int iudeos ppt sermones hos
Dicebant autem multi ex ipsis Demoniu
habet et insanit Quid eum auditis. Alii dice
bant Hec verba non sunt demonium habe
tis Numquid demonium potest cecorum o
culos apire Facta sunt aut encenia in
ierosolimis et hiems erat Et ambulabat
ihs in templo: in portico salomonis Cir
cumdederunt ergo eum iudei et dicebant ei
Quousqz animam nram tollis. Si tu es xpc
dic nobis palam Rndit eis ihs. loquor vob
et non creditis Opera que ego facio in no
mine pris mei: hec testimonium phibent de
me Sz vos non creditis: quia non estis ex
ovib; meis Oves mee vocem meam audi
unt et ego agnosco eas et sequuntur me
Et ego vitam eternam do eis et non peribunt
ineternum et n rapiet eas quisqm de ma
nu mea. Pater meus qd dedit michi ma
ius omnib; est et nemo potest rapere de ma
nu pris mei Ego et pat unum sumus. Sus
tulerunt lapides iudei: ut lapidarent eu
Rndit eis ihs. Multa bona opa ostendi vob
ex patre meo ppr qd eorum opus me lapida
tis. Rnderunt ei iudei De bono ope non lapi
damus te: sed de blasphemia. Et quia tu
homo cum sis: facis te ipm deum. Rndit
eis ihs Nonne scriptum est in lege vra qz
ego dixi dii estis. Si illos dixit deos ad qs
sermo dei factus est et non potest solvi scrip
tura quem pat sanctificavit et misit in
mundu et vos dicitis quia blasphemas
quia dixi filius dei sum. Si non facio opa
pris mei nolite credere michi Si autem
facio et si michi non vultis credere: opib;
credite ut cognoscatis et credatis quia in
me est pr et ego in patre Querebant ergo
eum apprehendere et exivit de manib; eor
et abiit iterum transiordanem in eum lo
cum ubi erat iohannes baptizans primu
et mansit illic Et multi venerunt ad eum
et dicebant quia iohannes quidem signu
fecit nullum. Omnia autem quecumqz
dixit iohannes de hoc vera erant et mul
ti crediderunt in eum. · XI ·
Erat autem quidam languens
lazarus a bethania de castello ma
rie et marthe sororum eius. Maria aut erat
que unxit dominum unguento et extersit
pedes eius capillis suis. cuius fr lazarus
infirmabatur Miserunt ergo sorores eius
ad eum dicentes. Domine ecce quem amas
infirmatur. Audiens autem ihc: dixit
eis. Infirmitas hec non est ad mortem
sed pro gloria dei ut glorificetur filius
dei p eam. Diligebat autem ihs martham
et sororem eius mariam et lazarum Ut
ergo audivit quia infirmabatur: tunc
quidem mansit in eodem loco duob; di
eb; Deinde post hec dixit discipulis suis
Eamus in iudeam iterum. Dicunt ei dis
cipuli eius Rabi. nunc querebant te iudei la
pidare: et iterum vadis illuc. Rndit ihs
Nonne xii. hore sunt diei. Si quis ambu
laverit in die no offendit qz lucem huius

XI

mundi uidet. Si autem ambulauit in
nocte offendit: quia lux non est in eo. H[ec]
ait et post hec dicit eis. Lazarus amicus
n[oste]r dormit sed uado ut a somno excitem
eum. Dixerunt ergo discipuli eius. Do
mine: si dormit saluus erit. Dixerat au[tem]
ih[esu]s de morte eius. Illi autem putaue
runt quia de dormitatione somni diceret.
lazar[us] mortuus e[st] — Tunc ergo dixit ih[esu]s manifeste, et gaudeo
p[ro]p[ter] uos ut credatis quia non eram ibi.
Sed eamus ad eum. Dixit ergo thomas
qui dicitur didimus ad condiscipulos E
amus et nos et moriamur cum eo. Venit
itaq[ue] ih[esu]s et inuenit eum quatuor dies
iam in monumento habentem. Erat
autem bethania iux[t]a ierosolimam
q[uas]i stadiis quindecim. Multi autem ex
iudeis uenerant ad martham et ma
riam ut consolarentur eas de fr[atr]e suo.
Martha [er]g[o] ut audiuit quia ih[esu]s ue
nit: occurrit illi. Maria autem domi
sedebat. Dixit ergo martha ad ih[esu]m. Do
mine si fuisses hic: fr[ater] meus non fuiss[et]
mortuus. Sed et nunc scio: quia quecu[m]q[ue]
poposceris a deo dabit tibi deus. Dicit illi
ih[esu]s. Resurget fr[ater] tuus. Dicit ei martha.
Scio quia resurget in resurrectione
in nouissimo die. Dicit ei ih[esu]s. Ego sum re
surrectio et uita. Qui credit in me: etia[m]
si mortuus fuerit uiuet. Et omnis qui
uiuit et credit in me non morietur
in eternum. Credis hoc? Ait illi. Utiq[ue] do
mine. Ego credidi quia tu es xp[istu]s filius
dei: qui in hunc mundum uenisti. Et
cum hec dixisset: abiit et uocauit maria[m]
sororem suam silentio dicens. Mag[iste]r a
dest et uocat te. Illa autem ut audiuit
surrexit cito et uenit ad eum. Nondum
uenerat ih[esu]s in castellum sed erat adh[uc]
in loco illo ubi occurrerat ei martha.
Iudei igitur qui erant cum ea in domo
et consolabantur eam cum uidissent
mariam quia cito surrexit et exiit secu
ti sunt eam dicentes quia uadit ad
monumentum ut ploret ibi. Maria
ergo cum uenisset ubi erat ih[esu]s: uidens
eum cecidit ad pedes eius et dixit ei. Do
al' fuisset — mine si fuisses hic: non esset mortuus
fr[ater] meus. Ih[esu]s ergo uidens eam ploran
tem et iudeos qui uenerant cum ea plo
rantes infremuit sp[irit]u et turbauit se
metipsum et dixit. Ubi posuistis eum? Di
cunt ei. Domine ueni et uide. Et lacrima
tus est ih[esu]s. Dixerunt [er]g[o] iudei. Ecce quom[odo]

amabat eum. Quidam autem ex ipsis
dixerunt. Non poterat hic qui aperuit
oculos ceci nati facere ut et hic non
moreretur? Ih[esu]s ergo rursum fremens
in semetipso uenit ad monumentum.
Erat autem spelunca et lapis sup[er]posit[us]
erat ei. Ait ih[esu]s. Tollite lapidem. Dicit ei
martha soror eius qui mortuus fuerat.
Domine iam fetet quatriduanus enim
est. Dicit ei ih[esu]s. Nonne dixi tibi quoniam si
credideris uidebis gloriam dei? Tule
runt ergo lapidem. Iesus autem eleua
tis sursum oculis dixit. Pat[er] gra
tias ago tibi: quoniam audisti me. Ego
autem sciebam quia semp[er] me audis.
Sed p[ro]p[ter] populum qui circumstat dixi
ut credant quia tu me misisti. Hec cu[m]
dixisset: uoce magna clamauit. La
zare ueni foras. Et statim prodiit qui
fuerat mortuus: ligatus manus et
pedes institis. Et facies illius sudario
erat ligata. Dicit eis ih[esu]s. Soluite eum: et
sinite abire. Multi ergo ex iudeis qui ue
nerant ad mariam et martham et uide
rant que fecit; crediderunt in eum. Qui
dam autem ex ipsis abierunt ad phariseos et dixerunt
eis que fecit ih[esu]s. Collegerunt ergo pontifices et pharisei concilium aduersus ih[esu]m
et dicebant. Quid facimus? quia hic ho[mo]
multa signa facit. Si dimittimus eu[m]
sic: omnes credent in eum. Et uenient
romani et tollent n[ost]r[u]m locum et gen
tem. Unus autem ex ipsis caiphas no
mine cum esset pontifex anni illius: dix
it eis. Uos nescitis quicquam nec cogi
tatis quia expedit uobis ut unus morià
tur homo pro populo et no[n] tota gens
pereat. Hoc autem a semetipso no[n] dixit
sed cum esset pontifex anni illius p[ro]
phetauit quia ih[esu]s erat moriturus p[ro]
gente. Et non tantum pro gente sed
ut filios dei qui erant dispersi congrega
ret in unum. Ab illo ergo die cogitaue
runt ut interficerent eum. Ih[esu]s ergo iam
non in palam ambulabat apud iu
deos: sed abiit in regionem iuxta de
sertum in ciuitatem que dicitur effrem
et ibi morabatur cum discipulis suis.
Proximum autem erat pascha iudeorum
et ascenderunt multi ierosolimam de
regione ante pascha: ut sanctificarent
se ip[s]os. Querebant ergo ih[esu]m et collo
quebantur ad inuicem in templo stantes.
Quid putatis quia n[on] uenit ad diem

stum. Dederant autem pontifices et pha-
risei mandatum ut si quis cognouerit ubi
sit indicet ut apprehendant eum · XII ·
Ihesus ergo ante sex dies pasche uenit betha-
niam ubi fuerat lazarus mortuus quem sus- quem
citauit ihesus. Fecerunt autem ei cenam ibi
et martha ministrabat. Lazarus uero u-
nus erat ex discumbentibus cum eo. Maria
ergo accepit libram unguenti nardi pis-
tici preciosi et unxit pedes ihesu et extersit capil-
lis suis pedes eius et domus impleta est
ex odore unguenti. Dixit ergo unus ex dis-
cipulis eius iudas scariothis qui erat eum
traditurus. Quare hoc unguentum non
ueniit trecentis denariis et datum est
egenis. Dixit autem hoc non quia de e-
genis pertinebat ad eum: sed quia fur erat
et loculos habens ea que mittebantur
portabat. Dixit ergo ihesus. Sinite illam ut
in diem sepulture mee seruet illud. Pau-
peres enim semper habebitis uobiscum:
me autem semper non habebitis. Cogno-
uit ergo turba multa ex iudeis quia illic
esset et uenerunt non propter ihesum tantum
sed ut lazarum uiderent quem suscita-
uit a mortuis. Cogitauerunt autem prin-
cipes sacerdotum ut et lazarum interficerent
quia multi propter illum abibant ex iudeis
et credebant in ihesum. In crastinum autem
turba multa que conuenerat ad diem festum
cum audissent quia uenit ihesus ierosoli-
mam: acceperunt ramos palmarum et
processerunt obuiam ei. et clamabant O-
sanna benedictus qui uenit in nomine
domini: rex israel. Et inuenit ihesus asellum
et sedit super eum: sicut scriptum est. Noli
timere filia syon ecce rex tuus uenit se-
dens super pullum asine. Hec non cogno-
uerunt discipuli eius primum sed quando
glorificatus est ihesus tunc recordati sunt quia
hec erant scripta de eo et hec fecerunt ei.
Testimonium ergo perhibebat turba que e-
rat cum eo quando et lazarum uocauit de
monumento et suscitauit eum a mor-
tuis. Propterea et obuiam uenit ei tur-
ba quia audierunt eum fecisse hoc sig-
num. Pharisei ergo dixerunt ad semet
ipsos. Videtis quia nichil proficimus. Ecce mun-
dus totus post eum abiit. Erant autem gen-
tiles quidam ex hiis qui ascenderant ut adora-
rent in die festo. Hii ergo accesserunt ad phi-
lippum qui erat a bethsaida galilee: et ro-
gabant eum dicentes. Domine uolumus
ihesum uidere. Uenit philippus et dicit an-
dree. Andreas rursum et philippus: dixerunt
ihesu. Ihesus autem respondit eis dicens. Uenit
hora: ut clarificetur filius hominis. Amen
amen dico uobis. nisi granum frumenti ca-
dens in terram mortuum fuerit: ipsum so-
lum manet. Si autem mortuum fuerit:
multum fructum affert. Qui amat animam
suam: perdet eam. Et qui odit animam suam
in hoc mundo: in uitam eternam custodit
eam. Si quis michi ministrat: me sequatur.
Et ubi sum ego: illic et minister meus erit.
Si quis michi ministrauerit: honorificabit
eum pater meus. Nunc anima mea turbata qui est in celis
est. Et quid dicam? Pater saluifica me ex
hora hac. Sed propterea ueni in horam hanc.
Pater clarifica tuum nomen. Uenit ergo
uox de celo. Et clarificaui et iterum clari- dicens
ficabo. Turba ergo que stabat et audierat:
dicebat autem tonitruum factum esse. Alii di-
cebant. Angelus ei locutus est. Respondit ihesus et
dixit. Non propter me uox hec uenit sed propter uos.
Nunc iudicium est mundi. Nunc princeps
mundi huius eicietur foras. Et ego si exal-
tatus fuero a terra: omnia traham ad me
ipsum. Hoc autem dicebat: significans qua
morte esset moriturus. Respondit ei turba. Nos
audiuimus ex lege: quia christus manet in eternum.
Et quomodo tu dicis oportet exaltari filium
hominis? Quis est iste filius hominis?
Dixit ergo eis ihesus. Adhuc modicum lumen
in uobis est. Ambulate dum lucem habe-
tis: ut non tenebre uos comprehendant. Et
qui ambulat in tenebris: nescit quo uadit.
Dum lucem habetis credite in lucem ut
filii lucis sitis. Hec locutus est ihesus et abiit
et abscondit se ab eis. Cum autem signa
tanta fecisset coram eis: non credebant
in eum ut sermo ysaie prophete impleretur
quem dixit. Domine quis credidit auditui nostro
et brachium domini cui reuelatum est? Propterea
non credere. quia iterum dixit ysaias. poterant
Excecauit oculos eorum. et indurauit eo-
rum cor ut non uideant oculis et intelligant
corde et conuertantur et sanem eos. Hec dixit ysa-
ias quando uidit gloriam eius et locutus
est de eo. Uerumtamen et ex principibus multi credide-
runt in eum: sed propter phariseos non confi-
tebantur: ut de synagoga non eicerentur.
Dilexerunt enim gloriam hominum magis
quam gloriam dei. Ihesus autem clamauit
et dixit. Qui credit in me: non credit in me
sed in eum qui misit me. Et qui uidet
me uidet eum qui misit me. Ego lux in
mundum ueni ut omnis qui credit in me

in tenebris non maneat. Et si quis audierit
uba mea. et non custodierit: ego non iudico
eum Non enim ueni ut iudicem mundu
sed ut saluificem mundum Qui spernit
me et n accipit uerba mea. et non custodi
erit habet qui iudicet eum. Sermo que
locutus sum: ille iudicabit eum in nouis
simo die. Quia ego a me ipo non sum lo
cutus: sed qui misit me pat' ipe michi
mandatum dedit quid dicam et quid lo
quar. Et scio quia mandatum eius uita
eterna est. Que ergo ego loquor: sicut dixit m
XIII pater sic loquor. · xiii ·
Ante diem autem festum pasche sciens
ihs quia uenit eius hora ut transeat ex h
mundo ad patrem: cum dilexisset suos q erant
in mundo in finem dilexit eos. Et cena
facta cum dyabolus iam misisset in cor
de ut traderet eum iudas symonis scariothis
sciens quia omnia dedit ei pat' in manus
et quia a deo exiuit. et ad deum uadit:
surgit a cena et ponit uestimenta sua Et cu
accepisset linteum: precinxit se. Deinde mittit
aquam in peluim et cepit lauare pedes discipu
lorum. et extergere linteo quo erat precinc
tus. Venit ergo ad symonem petrum. et di
cit ei petrus. Domine. tu michi lauas pedes.
Rndit ihs et dixit ei Qd ego facio tu nescis
modo scies autem postea Dicit ei petrus No
lauabis michi pedes in eternum Rndit ei ihs
Si non lauero te: non habebis partem me
cum. Dicit ei symon petrus. Domine si tm
pedes meos: sed et manus et caput Dixit
ei ihs Qui lo- tus est n indiget nisi ut pe
des lauet: sed est mundus totus Et uos
mundi estis: sed non omnes Sciebat ei
quisnam esset qui traderet eum: ppterea dx
non estis mundi omnes. Postqm g lauit
pedes eorum accepit uestimenta sua: et
cum recubuisset iterum dixit eis. Scitis
quid fecerim uobis. Vos uocatis me magr
et domine et benedicitis/Sum etenim Si
ergo ego laui pedes uros dominus et ma
gr: et uos debetis alt' alterius lauare pe
des Exemplum enim dedi uob ut quem
admodum ego feci uobis. ita et uos facia
tis Amen amen dico uobis non est ser
uus maior domino suo neq aplus maior
est eo qui misit illum Si hec scitis: bi
eatis si feceritis ea Non de omnibz uob
dico Ego scio quos elegerim Sed ut
adimpleatur scriptura qui manducat
meum panem leuabit contra me cal
caneum suum. Amodo dico uobis pri
qum fiat: ut credatis cum fam fuerit q
ego sum Amen amen dico uobis: qui q
accipit si quem misero: me accipit Qui
autem me accipit: accipit eum qui me
misit Cum hec dixisset ihs: turbatus e
spu et protestatus est et dixit Amen a
men dico uobis: quia unus ex uobis
tradet me Aspiciebant ergo ad inuicem di
scipuli hesitantes de quo diceret Erat g
recumbens unus ex discipulis eius in
sinu ihu: quem diligebat ihs Innuit
ergo huic symon petrus et dicit ei Quis
est de quo dicit: Itaqz cum recubuisset il
le sup pectus ihu: dicit ei. Domine quis
est. Rndit ihs. Ille est cui ego intinctum
panem porrexero. Et cum intinxisset
panem: dedit iude symonis scariothis
Et post buccellam: tunc introiuit in illu
sathanas Et dicit ei ihs Qd facis fac
citius. Hoc autem nemo sciuit discum
bentium ad quid dixerit ei Quidam eni
putabant quia loculos habebat iudas
qd dixisset ei ihs eme ea que opus sunt
nobis ad diem festum aut egenis ut
aliquid daret Cum ergo accepisset ille
buccellam: exiuit continuo Erat autem nox
Cum ergo exisset: dixit ihs Nunc clarifi
catus est filius hominis et deus clari
ficatus est in eo. Si deus clarificatus e
in eo: et deus clarificabit eum, Filioli
adhuc modicum uobiscum sum Que
retis me et sicut dixi iudeis quo ego uado
vos non potestis uenire Et uobis dico mo
do Mandatum nouum do uobis ut
diligatis inuicem sicut dilexi uos ut
et uos diligatis inuicem. In hoc cognos
cent omnes quia mei estis discipuli si
dilectionem habueritis ad inuicem.
Dicit ei symo petrus. Domine quo ua
dis: Respondit ihs. Quo ego uado non
potes me modo sequi Sequeris aute
postea Dicit ei petrus. Quare n possu
te sequi modo: Animam meam pro te po
no. Rndit ihs Animam tuam pro me
pones: Amen amen dico tibi: non can
tabit gallus donec me ter neges Et
ait discipulis suis. · xiiii ·
XIIII Non turbetur cor urm neq for
midet: Creditis in deum: et in
me credite In domo pris mei mansi
ones multe sunt. Si quo minus: dix
issem uobis quia uado parare uobis
locum Et si abiero et preparauero uob lo
cum: iterum uenio et accipiam uos

al' uacat

al' misit

Ite mundum. Et cum clarificauero

ad me ipsum ut ubi sum ego et vos sitis.
Et quo ego vado scitis. et viam scitis. Dicit
ei thomas. Domine nescimus quo vadis.
Et quomodo possumus viam scire? Dicit
ei ihesus. Ego sum via et veritas et vita. Nemo
venit ad patrem: nisi per me. Si cognovisse-
tis me: et patrem meum utique cognovisse-
tis. Et amodo cognoscetis eum. et vidistis
eum. Dicit ei philippus. Domine ostende
nobis patrem et sufficit nobis. Dicit ei ihesus. Tan-
to tempore vobiscum sum. et non cogno-
vistis me? Philippe qui videt me: videt et
patrem. Quomodo tu dicis. ostende nobis
patrem? Non creditis quia ego in patre et pater
in me est? Verba que ego loquor vobis:
a me ipso non loquor. Pater autem in me
manens: ipse facit opera. Non creditis quia e-
go in patre et pater in me est? Alioquin: pro-
pter opera ipsa credite. Amen amen dico vobis
qui credit in me: opera que ego facio. et
ipse faciet. et maiora horum faciet: quia
ego ad patrem vado. et quodcumque petieritis
patrem in nomine meo: hoc faciam. ut
glorificetur pater in filio. Si quid petieritis
in nomine meo: hoc faciam. Si diligitis
me: mandata mea servate. Et ego roga-
bo patrem. et alium paraclitum dabit vo-
bis ut maneat vobiscum in eternum spiritum
veritatis. quem mundus non potest accipere quia non
videt eum nec scit eum. Vos autem cog-
noscetis eum: quia apud vos manebit
et in vobis erit. Non relinquam vos orpha-
nos: veniam ad vos. Adhuc modicum
et mundus me iam non videt. Vos autem
videbitis me: quia ego vivo et vos vi-
vetis. In illo die vos cognoscetis quia ego
sum in patre meo. et vos in me et ego in
vobis. Qui habet mandata mea et servat
ea: ille est qui diligit me. Qui autem
diligit me diligetur a patre meo et ego
diligam eum et manifestabo ei me
ipsum. Dicit ei iudas non ille scarioth. Domine
quid factum est quia nobis manifesta-
turus es teipsum et non mundo? Respondit ihesus et
dixit ei. Si quis diligit me: sermonem
meum servabit. Et pater meus diliget
eum: et ad eum veniemus et mansionem
apud eum faciemus. Qui non diligit
me: sermones meos non servat. Et ser-
monem quem audistis non est meus: sed eius qui
misit me patris. Hec locutus sum vobis apud
vos manens. Paraclitus autem spiritus sanctus quem
mittet pater in nomine meo ille vos docebit
omnia et suggeret vobis omnia quecumque dixe-
ro vobis. Pacem relinquo vobis: pacem
meam do vobis. Non quomodo mundus dat
ego do vobis. Non turbetur cor vestrum neque formi-
det. Audistis quia ego dixi vobis vado et venio
ad vos. Si diligeretis me gauderetis utique
quia vado ad patrem: quia pater maior me est.
Et nunc dixi vobis priusquam fiat: ut cum
factum fuerit credatis. Iam non multa loquar
vobiscum. Venit enim princeps mundi
huius: et in me non habet quicquam. Sed ut cognos-
cat mundus quia diligo patrem. et sicut mandatum
dedit mihi pater sic facio. ·xv·

XV

Surgite eamus hinc. Ego sum vitis
vera et pater meus agricola est. Om-
nem palmitem in me non ferentem fruc-
tum tollet eum. Et omnem qui fert fruc-
tum purgabit eum ut fructum plus
afferat. Iam vos mundi estis propter sermonem
quem locutus sum vobis. Manete in me
et ego in vobis. Sicut palmes non potest
facere fructum a semetipso nisi manserit
in vite: sic nec vos nisi in me manseri-
tis. Ego sum vitis vos palmites. Qui
manet in me: et ego in eo hic fert fructum
multum: quia sine me nichil potestis
facere. Si quis in me non manserit: mit-
tetur foras sicut palmes et arescet et col-
ligent eum et in ignem mittent et ar-
det. Si manseritis in me et verba mea in
vobis manserint: quodcumque volu-
eritis petetis et fiet vobis. In hoc clarifi-
catus est pater meus ut fructum pluri-
mum afferatis: et efficiamini mei disci-
puli. Sicut dilexit me pater: et ego dilexi
vos. Manete in dilectione mea. Si precepta
mea servaveritis: manebitis in dilectione
mea sicut et ego patris mei precepta serva-
vi: et maneo in eius dilectione. Hec locu-
tus sum vobis: ut gaudium meum in
vobis sit et gaudium vestrum impleatur.
Hoc est preceptum meum ut diligatis in-
vicem sicut dilexi vos. Maiorem hac
dilectionem nemo habet quam ut animam
suam ponat quis pro amicis suis. Vos a-
mici mei estis: si feceritis que ego preci-
pio vobis. Iam non dicam vos servos: quia
servus nescit quid faciat dominus eius.
Vos autem dixi amicos quia omnia
quecumque audivi a patre meo nota feci
vobis. Non vos me elegistis sed ego ele-
gi vos et posui vos ut eatis et fructum
afferatis et fructus vester maneat ut quodcum-
que petieritis patrem in nomine meo: det
vobis. Hec mando vobis: ut diligatis

uiuicem. Si mundus uos odit: scitote quia
me priorem uobis odio habuit. Si de mun
do fuissetis: mundus quod suum erat dili
geret. Quia uero de mundo non estis sed ego
elegi uos de mundo propterea odit uos mun
dus. Mementote sermonis mei quem e
go dixi uobis: non est seruus maior do
mino suo. Si me persecuti sunt: et uos persequen
tur. Si sermonem meum seruauerunt:
et uestrum seruabunt. Sed hec omnia facient
uobis propter nomen meum: quia nesciunt
eum qui misit me. Si non uenissem et lo
cutus non fuissem eis: peccatum non ha
berent. Nunc autem excusationem non
habent de peccato suo. Qui me odit: et pa
trem meum odit. Si opera non fecissem
in eis que nemo alius fecit: peccatum
non haberent. Nunc autem et uiderunt et
oderunt et me et patrem meum. Sed ut im
pleatur sermo qui in lege eorum scriptus
est quia odio habuerunt me gratis. Cum
autem uenerit paraclitus quem ego mittam
uobis a patre spiritum ueritatis qui a patre pro
cedit ille testimonium perhibebit de me. Et
uos testimonium perhibebitis de me: quia
XVI ab initio mecum estis. · xvi ·
Hec locutus sum uobis: ut non scanda
lizemini. Absque synagogis facient
uos. Sed uenit hora: ut omnis qui interfici
at uos arbitretur obsequium se prestare
deo. Et hec facient uobis. quia non nouerunt
patrem neque me. Sed hec locutus sum uobis
ut cum uenerit hora eorum reminiscamini
quia ego dixi uobis. Hec autem uobis ab
initio non dixi: quia uobiscum eram.
Et nunc autem uado ad eum qui me
misit: et nemo ex uobis interrogat me quo
uadis. Sed quia hec locutus sum uobis:
tristitia impleuit cor uestrum. Sed ego ueri
tatem dico uobis: expedit uobis ut ego
uadam. Si enim non abiero: paracli
tus non ueniet ad uos. Si autem abie
ro: mittam eum ad uos. Et cum uenerit
ille arguet mundum de peccato et de iusti
tia et de iudicio. De peccato quidem: quia
non crediderunt in me. De iustitia uero: quia
ad patrem uado et iam non uidebitis me.
De iudicio autem: quia princeps mundi
huius mundi iam iudicatus est. Adhuc
multa habeo uobis dicere sed non potestis por
tare modo. Cum autem uenerit ille spiritus
ueritatis: docebit uos omnem ueritatem.
Non enim loquetur a semetipso: sed quecumque
audiet loquetur: et que uentura sunt annun

tiabit uobis. Ille me clarificabit: quia de
meo accipiet et annuntiabit uobis. Et
quia quecumque habet pater: mea sunt. Prop
terea dixi quia de meo accipiet: et annun
tiabit uobis. Modicum et iam non ui
debitis me et iterum modicum et ui
debitis me: quia uado ad patrem. Dixerunt
ergo ex discipulis eius ad inuicem
Quid est hoc quod dicit nobis modicum et
non uidebitis me et iterum modicum
et uidebitis me et quia uado ad patrem. Dicit nobis
Dicebant ergo Quid est hoc quod dicit
modicum? Nescimus quid loquitur.
Cognouit autem ihesus quia uolebant
eum interrogare: et dixit eis De hoc queritis
non uidebitis me et iterum modicum
et uidebitis me. Amen amen dico uobis: quia
quia plorabitis et flebitis uos: mun
dus autem gaudebit uos autem con
tristabimini: sed tristitia uestra uertetur
in gaudium. Mulier cum parit tris
titiam habet. quia uenit hora eius. Cum
autem pepererit puerum: iam non
meminit pressure propter gaudium quia
natus est homo in mundo. Et uos
igitur nunc quidem tristitiam habetis
Iterum autem uidebo uos. et gaudebit
cor uestrum et gaudium uestrum nemo tol
let a uobis. Et in illo die me non inter
rogabitis quicquam. Amen amen dico
uobis si quid petieritis patrem in
nomine meo: dabit uobis. Usque m
non petistis quicquam in nomine meo
Petite et accipietis. ut gaudium uestrum
sit plenum. Hec in prouerbiis locutus
sum uobis. Venit hora cum iam
non in prouerbiis loquar uobis: sed
palam de patre annuntiabo uobis. In
illo die in nomine meo petetis et non
dico uobis quia ego rogabo patrem de
uobis. Ipse enim pater amat uos: quia
uos me amastis et credidistis quia
a deo exiui. Exiui a patre et ueni in mun
dum iterum relinquo mundum et
uado ad patrem. Dicunt ei discipuli eius
Ecce nunc palam loqueris et prouerbi
um nullum dicis. Nunc scimus quia
scis omnia et non opus est tibi ut
quis te interroget. In hoc credimus
quia a deo existi. Respondit eis ihesus Modo
creditis. Ecce uenit hora et iam ue
nit: ut dispergamini unusquisque
in propria et me solum relinquatis.
Et non sum solus: quia pater mecum

Hec locutus sum vobis: ut in me pa-
cem habeatis In mundo pressuram habe-
bitis sed confidite ego vici mundum
XVII Hec locutus est ihs: et sublevatis
oculis in celum dixit Pater ve-
nit hora clarifica filium tuum ut filius
tuus clarificet te Sicut dedisti ei potestatem
omnis carnis ut omne quod dedisti ei
det eis vitam eternam Hec est autem
vita eterna: ut cognoscant te solum verum
deum et quem misisti ihm xpm Ego
te clarificavi super terram opus consum-
mavi qd dedisti michi ut faciam Et nunc
clarifica me tu pater temet ipsum. claritate
quam habui priusquam mundus fieret
apud te Manifestavi nomen tuum ho-
minibus quos dedisti michi de mundo
Tui erant et michi eos dedisti. et sermo-
nem meum servaverunt Nunc cogno-
verunt quia omnia que dedisti michi
abs te sunt. quia verba que dedisti michi
dedi eis. Et ipsi acceperunt et cognoverunt
vere quia a te exivi et crediderunt quia
tu me misisti Ego pro eis rogo Non pro
mundo rogo. sed pro hiis quos dedisti
michi quia tui sunt Et mea omnia
tua sunt, et tua mea sunt et clarificatus sum in eis.
Et iam non sum in mundo. et hii in
mundo sunt et ego ad te venio. Pater sancte
serva eos in nomine tuo quos dedisti
michi ut sint unum sicut et nos Cum
essem cum eis: ego servabam eos in no-
mine tuo Quos dedisti michi custodi-
vi et nemo ex hiis periit nisi filius perdi-
tionis ut scriptura impleretur Nunc
autem ad te venio et hec loquor in
mundo: ut habeant gaudium meum
impletum in semet ipsis Ego dedi eis
sermonem tuum et mundus eos o-
dio habuit quia non sunt de mundo
sicut et ego non sum de mundo Non ro-
go ut tollas eos de mundo: sed ut ser-
ves eos ex malo De mundo non sunt
sicut et ego non sum de mundo Sanctifica
eos in veritate sermo tuus veritas est Sicut
tu me misisti in mundum et ego mi-
si eos in mundum Et pro eis ego sancti-
fico me ipsum: ut sint et ipsi sanctificati in
veritate Non pro hiis autem rogo tantum
sed et pro eis qui credituri sunt per verbum
eorum in me ut omnes unum sint si-
cut tu pater in me et ego in te ut et ipsi in
nobis unum sint ut credat mundus
quia tu me misisti Et ego claritatem quam
dedisti michi dedi eis: ut sint unum sicut et
nos unum sumus Ego in eis et tu in me
ut sint consummati in unum et cognoscat
mundus quia tu me misisti et dilexisti eos
sicut et me dilexisti. Pater quos dedisti michi:
volo ut ubi ego sum et illi sint mecum ut
videant claritatem meam quam dedisti michi
quia dilexisti me ante constitutionem mun-
di Pater iuste mundus te non cognovit.
ego autem te cognovi et hii cognoverunt
quia tu me misisti et notum feci eis nomen
tuum et notum faciam ut dilectio qua di-
lexisti me in ipsis sit et ego in ipsis. xviii. XVIII
Hec cum dixisset ihs: egressus est cum
discipulis suis trans torrentem ce-
dron ubi erat ortus. in quem introivit ipse
et discipuli eius. Sciebat autem et iudas qui
tradebat eum ipsum locum: quia frequen-
ter ihs convenerat illuc cum discipulis
suis Iudas ergo cum accepisset cohortem:
et a pontificibus et phariseis ministros: venit
illuc cum laternis et facibus et armis. Ihs
itaque sciens omnia que ventura erant super
eum. processit et dixit ~~ad eos~~ Quem queritis. eis
Responderunt ei. Ihm nazarenum Dixit eis ihs.
Ego sum. Stabat autem et iudas qui trade-
bat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis ego sum:
abierunt retrorsum et ceciderunt in terram.
Iterum ergo interrogavit eos et dixit Quem
queritis. Illi autem dixerunt. Ihm nazare-
num. Respondit ihs. Dixi vobis: quia ego sum; eis
Si ergo me queritis: sinite hos abire. Ut
impleretur sermo quem dixit. quia quos
dedisti michi: non perdidi ex eis quemquam Sy-
mon ergo petrus habens gladium eduxit
eum et percussit pontificis servum. et abscı-
dit auriculam eius dexteram. Erat autem
nomen servo malchus. Dixit ergo ihs petro
Mitte gladium tuum in vaginam Cali-
cem quem dedit michi pater. non vis ut bibam
illum. Cohors ergo et tribunus et minis-
tri iudeorum comprehenderunt ihm et
ligaverunt eum et adduxerunt eum ad
annam primum. Erat enim socer cayphe anna
qui erat pontifex anni illius. Erat autem
cayphas qui consilium dederat iudeis: quia
expedit unum hominem mori pro populo
Sequebatur autem ihm symon petrus
et alius discipulus. Discipulus autem il-
le erat notus pontifici et introivit cum
ihu in atrium pontificis. Petrus autem
stabat ad ostium foris. Exivit ergo alius
discipulus qui erat notus pontifici et dix-
it ostiarie et introduxit petrum Dixit

ergo petro ancilla ostiaria. Nunquid et tu
ex discipulis es hominis istius: Dicit ille
Non sum. Stabant autem servi et minis-
tri ad prunas quia frigus erat: et cale-
faciebant se. Erat autem cum eis et petrus
et stans et calefaciens se. Pontifex ergo inter-
rogavit ihesum de discipulis suis. et de doc-
trina eius. Respondit ei ihesus Ego palam locu-
tus sum mundo: ego semper docui in syna-
goga et in templo quo omnes iudei con-
veniunt. et in occulto locutus sum ni-
chil. Quid me interrogas. Interroga eos qui
audierunt quid locutus sum ipsis. Ecce
hy sciunt que dixerim ego. Hec autem
cum dixisset unus assistens ministrorum
dedit alapam ihesu dicens. Sic respondes
pontifici: Respondit ei ihesus. Si male locutus
sum testimonium perhibe de malo. Si autem
bene: quid me cedis. Et misit eum annas
ligatum ad cayphan pontificem. Erat autem
symon petrus, stans et calefaciens se. Dix-
erunt ergo ei Nunquid et tu ex discipulis
eius es. Negavit ille et dixit. Non sum. Di-
cit ei unus ex servis pontificis cognatus
eius cuius abscidit petrus auriculam.
Nonne ego te vidi in orto cum illo. Itera-
tum ergo negavit petrus: et statim gallus can-
tavit. Adducunt ergo ihesum ad cayphan
in pretorium. Erat autem mane. Et ipsi
non introierunt in pretorium ut non
contaminarentur sed manducarent pas-
cha. Exivit ergo pylatus ad eos foras
et dixit. Quam accusationem affertis ad-
versus hominem hunc. Responderunt et dix-
erunt ei Si non esset hic malefactor: non
tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis py-
latus Accipite eum vos: et secundum le-
gem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo
iudei Nobis non licet interficere quem-
quam. Ut sermo ihesu impleretur quem
dixit: significans qua morte esset mori-
turus. Introivit ergo iterum in pretorium
pilatus. et vocavit ihesum et dixit ei Tu es
rex iudeorum. Respondit ihesus A temet ipso hoc
dicis. an alii tibi dixerunt de me. Respondit pi-
latus. Nunquid ego iudeus sum. Gens
tua et pontifices tradiderunt te michi
Quid fecisti. Respondit ihesus Regnum meum
non est de hoc mundo Si ex hoc mundo
esset regnum meum: ministri mei utique
decertarent ut non traderer iudeis. Nunc
autem regnum meum non est hinc
Dixit itaque ei pilatus. Ergo rex es tu. Re-
spondit ihesus Tu dicis quia rex sum ego Ego in

hoc natus sum et ad hoc veni in mundum
ut testimonium perhibeam veritati Omnis
qui est ex veritate: audit meam vocem.
Dicit ei pilatus Quid est veritas. Et cum hoc
dixisset: iterum exivit ad iudeos et dicit
eis. Ego nullam invenio in eo causam.
Est autem consuetudo vobis ut unum
dimittam vobis in pascha. Vultis ergo
dimittam vobis regem iudeorum. Clamaverunt
rursum omnes dicentes Non hunc sed
barabam. Erat autem barrabas latro.

XIX

Tunc ergo apprehendit pilatus ihesum
et flagellavit. Et milites plec-
tentes coronam de spinis imposuerunt
capiti eius et veste purpurea circumde-
derunt eum. Et veniebant ad eum: et dice-
bant. Ave rex iudeorum. Et dabant ei ala-
pas. Exivit iterum pilatus foras: et dicit
eis. Ecce adduco vobis eum foras. ut cog-
noscatis quia in eo nullam causam in-
venio. Exiit ergo ihesus portans spineam
coronam: et purpureum vestimentum
Et dicit eis. Ecce homo. Cum ergo vidissent
eum pontifices et ministri: clamabant
dicentes. Crucifige. crucifige eum. Dicit eis
pilatus Accipite eum vos: et crucifigite.
Ego enim non invenio in eo causam. Respon-
derunt ei iudei Nos legem habemus. Et
secundum legem debet mori: quia filium
dei se fecit. Cum ergo audisset pilatus
hunc sermonem: magis timuit. Et in-
gressus est pretorium iterum: et dicit ad
ihesum Unde es tu. Ihesus autem responsum non
dedit ei. Dicit ergo ei pilatus. Michi non lo-
queris. Nescis quia potestatem habeo cru-
cifigere te. et potestatem habeo dimittere te.
Respondit ihesus. Non haberes potestatem adversum
me ullam: nisi tibi esset datum desuper. Prop-
terea qui me tradidit tibi: maius peccatum ha-
bet. Et exinde querebat pilatus dimittere eum.
Iudei autem clamabant dicentes. Si hunc
dimittis: non es amicus cesaris. Omnis
enim qui se regem facit: contradicit cesari.
Pylatus ergo cum audisset hos sermo-
nes: adduxit foras ihesum. et sedit pro tribu-
nali in loco qui dicitur lithostrotos. he-
braice autem gabatha. Erat autem pa-
rasceve pasche, hora quasi sexta. Et dicit iu-
deis. Ecce rex vester. Illi autem clamabant
dicentes Tolle tolle. crucifige eum. Dicit eis
pilatus. Regem vestrum crucifigam. Responderunt
pontifices. Non habemus regem: nisi ce-
sarem. Tunc ergo tradidit eis illum ut
crucifigeretur. Susceperunt autem ihesum

susceperunt. Et baiulans sibi crucem: ex
ivit in eum qui dicitur calvarie locum he
braice golgatha. ubi eum crucifixerunt et
cum eo alios duos hinc et hinc: medium
autem ihesum. Scripsit autem et titulum pi
latus et posuit super crucem. Erat autem
scriptum ihesus nazarenus rex iudeorum. Hunc
ergo titulum multi legerunt iudeorum
quia prope civitatem erat locus. ubi cruci
fixus est ihesus. Et erat autem scriptum he
braice. grece. et latine. Dicebant ergo py
lato pontifices iudeorum Noli scribere rex
iudeorum: sed quia ipse dixit rex sum iudeo
rum. Respondit pylatus. Quod scripsi. scripsi.
Milites ergo cum crucifixissent eum: ac
ceperunt vestimenta eius et fecerunt qua
tuor partes. unicuique militi partem et
tunicam. Erat autem tunica inconsutili
lis: desuper contexta per totum. Dixerunt ergo
ad invicem. Non scindamus illam sed
sortiamur de illa cuius sit. Ut scriptura
impleatur dicens. Partita sunt vestimenta
mea sibi: et in vestem meam miserunt
sortem. Et milites quidem hec fecerunt
Stabant autem iuxta crucem ihesu mater
eius et soror matris eius maria cleophe
et maria magdalene Cum vidisset ergo
ihesus matrem et discipulum quem diligebat
dicit matri sue. Mulier: ecce filius tuus
Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et
ex illa hora: accepit eam discipulus in
sua. Postea sciens ihesus quia iam omnia
consummata sunt: ut consummaretur
scriptura dicit. Sitio. Vas ergo posi
tum erat: aceto plenum. Illi autem
spongiam plenam aceto ysopo circum
ponentes: obtulerunt ori eius Cum ergo
accepisset ihesus acetum: dixit consum
matum est. Et inclinato capite: tradidit
spiritum. Iudei ergo quoniam parasceve erat
ut non remanerent corpora in cruce
sabbato erat enim magnus dies ille
sabbati: rogaverunt pilatum ut frange
rentur eorum crura et tollerentur.
Venerunt ergo milites: et primi quidem
fregerunt crura et alterius qui cruci
fixus est cum eo. Ad ihesum autem cum
venissent. ut viderunt eum iam mortu
um: non fregerunt eius crura. Sed u
nus militum lancea latus eius aperuit
et continuo exivit sanguis et aqua.
Et qui vidit testimonium perhibuit et
verum est testimonium eius. Et ille scit
quia vera dicit: ut et vos credatis. Fac
ta sunt enim hec: ut scriptura impleretur
Os non comminuetis ex eo. Et iterum a
lia scriptura dicit. Videbunt in quem transfi
xerunt. Post hec rogavit pilatum io
seph ab arimathia eo quod esset discipulus
ihesu. occultus autem propter metum iudeorum:
ut tolleret corpus ihesu. Et permisit pilatus
Venit ergo: et tulit corpus ihesu. Venit autem
et nichodemus qui venerat ad ihesum noc
te primum: ferens mixturam myrre
et aloes quasi libras centum. Acceperunt
ergo corpus ihesu. et ligaverunt eum lin
theis cum aromatibus sicut mos est iude
is sepelire Erat autem in loco ubi cruci
fixus est ortus et in orto monumentum
novum. in quo nondum quisquam posi
tus fuerat. Ibi ergo propter parascevem iude
orum quia iuxta erat monumentum
posuerunt eum. XX. al' ihesum

XX

Una autem sabbati maria magdale
ne venit mane cum adhuc tenebre essent
ad monumentum et vidit lapidem revo al' sublatum
lutum a monumento. Cucurrit ergo et venit
ad symonem petrum et ad alium disci
pulum quem diligebat ihesus: et dicit eis.
Tulerunt dominum de monumento: et
nescio ubi posuerunt eum. Exiit ergo pe al' nescimus
trus et ille alius discipulus et venerunt
ad monumentum. Currebant autem
duo simul: et ille alius discipulus pre
cucurrit citius petro et venit primus ad monu
mentum Et cum se inclinasset: vidit
lintheamina posita. non tamen introivit
Venit ergo symon petrus sequens eum
et introivit in monumentum Et vi
dit lintheamina posita et sudarium quod
fuerat super caput eius non cum lin
theaminibus positum sed separatim in
volutum in unum locum. Tunc ergo
introivit et ille discipulus qui venerat
primus ad monumentum: et vidit et
credidit. Nondum enim sciebant scriptu
ras: quia oportebat eum a mortuis resur al' oportuerit
gere Abierunt ergo ad semetipsos disci iterum
puli. Maria autem stabat ad monu
mentum foris plorans. Dum ergo fleret
inclinavit se et prospexit in monumen
tum. Et vidit duos angelos in albis se
dentes unum ad caput et unum ad pe
des: ubi positum fuerat corpus ihesu. Di
cunt ei illi. Mulier quid ploras? Dicit
eis. Quia tulerunt dominum meum: et nes
cio ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset
conversa est retrorsum et vidit ihesum stantem

et nesciebat quia ihc est. Dicit ei ihs. Mulier
quid ploras? Quem queris? Illa existimans
quia ortolanus esset: Dicit ei Domine si tu
sustulisti eum. dicito michi ubi posuisti
eum. et ego eum tollam. Dicit ei ihs. Ma-
ria. Conversa illa: Dicit ei. Raboni: quod di-
citur magister. Dicit ei ihs. Noli me tan-
gere. nondum enim ascendi ad patrem
meum. Vade autem ad fratres meos. et dic
eis Ascendo ad patrem meum et patrem vestrum
deum meum et deum vestrum. Venit maria
magdalene annuntians discipulis quia
vidi dominum: et hec dixit mihi. Cum esset se-
ro die illo una sabbatorum et fores essent
clause ubi erant discipuli congregati propter
metum iudeorum: venit ihc et stetit in
medio, et dixit eis. Pax vobis. Et cum hoc
dixisset: ostendit eis manus et latus. Gavi-
si sunt ergo discipuli: viso domino. Dixit
ergo eis iterum. Pax vobis. Sicut misit me
pater: et ego mitto vos. Hoc cum dixisset:
insufflavit et dicit eis. Accipite spiritum sanctum
Quorum remiseritis peccata: remittuntur
eis. Et quorum retinueritis: retenta sunt.
Thomas autem unus ex duodecim qui di-
citur didimus: non erat cum eis quando venit
ihs. Dixerunt ergo ei alii discipuli. Vidimus
dominum. Ille autem dixit eis Nisi videro
in manibus eius fixuram clavorum et mittam
digitum meum in locum clavorum. et
mittam manum meam in latus eius:
non credam: Et post dies octo: iterum erant
discipuli eius intus et thomas cum eis.
Venit ihs ianuis clausis: et stetit in medio
et dixit pax vobis. Deinde dicit thome Infer
digitum tuum huc et vide manus meas
et affer manum tuam et mitte in latus
meum et noli esse incredulus sed fidelis.
Respondit thomas et dixit ei. Dominus meus
et deus meus. Dicit ei ihc. Quia vidisti me
credidisti: Beati qui non viderunt et cre-
diderunt. Multa quidem et alia signa fecit
ihs in conspectu discipulorum suorum:
que non sunt scripta in libro hoc. Hec autem
scripta sunt ut credatis quia ihc est filius
dei et ut credentes vitam habeatis in nomine eius.

XXI

Postea manifestavit se iterum ihc disci-
pulis suis: ad mare tyberiadis manifes-
tavit autem sic Erant autem simul sy-
mon petrus et thomas qui dicitur didimus
et nathanael qui erat a chana galilee
et filii zebedei et alii ex discipulis eius duo.
Dicit eis symon petrus. Vado piscari. Di-
cunt ei. Venimus et nos tecum Et exie-
runt et ascenderunt in navem: et illa noc-
te nichil prendiderunt. Mane autem iam
facto, stetit ihs in litore. Non tamen cog-
noverunt discipuli: quia ihs est. Dicit ergo
eis ihs. Pueri numquid pulmentarium
habetis? Responderunt ei. Non. Dixit eis. Mit-
tite in dexteram navigii rete. et invenietis.
Miserunt ergo; et iam non valebant
illud trahere pre multitudine piscium. Di-
cit ergo discipulus ille quem diligebat
ihs petro. Dominus est. Symon ergo cum
audisset quia dominus est: tunica succinxit se
erat enim nudus. et misit se in
mare. Alii autem discipuli navigio ve-
nerunt. Non enim longe erant a terra. sed
quasi cubitis ducentis trahentes rete
piscium. Ut ergo descenderunt in terram
viderunt prunas positas et piscem super-
positum et panem. Dicit eis ihc. Afferte de
piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit
autem symon petrus et traxit rete in terram
plenum magnis piscibus centum quin-
quaginta tribus. Et cum tanti essent: non
est scissum rete. Dicit eis ihs. Venite pran-
dete. Et nemo audebat discumbentium
interrogare eum. Tu quis es? scientes
quia dominus est Et venit ihs et accipit
panem et dabat eis: et piscem similiter.
Hoc iam tertio manifestatus est ihs disci-
pulis suis. cum resurrexisset a mortuis.
Cum ergo prandissent: dicit symoni
petro ihc Symon iohannis diligis me
plus his? Dicit ei. Etiam domine. tu scis
quia amo te. Dicit ei Pasce agnos meos.
Dicit ei iterum. Symon iohannis dili-
gis me? Ait illi. Etiam domine Tu scis
quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos.
Dicit ei tertio Symon iohannis,
amas me? Contristatus est petrus quia
dixit ei tertio amas me: et dixit ei. Do-
mine tu omnia scis tu scis quia amo
te Dicit ei Pasce oves meas. Amen a-
men dico tibi cum esses iunior cinge-
bas te et ambulabas ubi volebas. Cum autem senueris: extendes
manus tuas et alius te cinget et du-
cet quo tu non vis Hoc autem
dixit significans qua morte clarifica-
turus esset deum Et cum hoc dixisset:
dicit ei Sequere me Conversus petrus
vidit illum discipulum quem diligebat
ihs sequentem. qui et recubuit in
cena super pectus eius et dixit, Domine quis
est qui tradet te? Hunc ergo cum vi-
disset petrus: dixit ihu Domine hic

autem quid. Dicit ei ihs. Sic eum uolo mane
re donec ueniam Quid ad te. Tu me seque
re. Exiuit ergo sermo iste inter fratres quod
discipulus ille non moritur Et non dixit
ei ihs quia non moritur: sed sic eum uolo
manere donec ueniam. quid ad te. Hic est
discipulus qui testimonium perhibet de his
et scripsit hec. Et scimus quia uerum est
testimonium eius Sunt autem et alia
multa que fecit ihs que si scribantur per
singula nec ipsum arbitror mundum ca
pere posse eos qui scribendi sunt libros
Explicit euangelium iohannis apli. In
cipit prologus ieronimi presbiteri in
libro actuum apostolorum

Actus apostolorum nudam quidem
sonare uidetur historiam. et nas
centis ecclesie infantiam tex
ere Sed si nouerimus scriptorem eorum
lucam esse medicum cuius laus est in e
uangelio: animaduertimus pariter omnia
uerba illius anime languentis esse me
dicamina. Item alius prologus in li
bro actuum apostolorum

Lucas antiochensis
natione sirus. cu
ius laus in euangelio
canitur: apud an
tiochiam medicine
artis egregius et
apostolorum xpi disci
pulus postea usque ad confessionem pauli
secutus aplm sine crimine in uirginita
te permanens deo: maluit inseruire. Qui
octoginta quatuor agens etatis annos
in bithinia de seculo uocatur emigrasse.
Hic igitur diuino stimulatus instinctu p[illegible]
quam in achaie partibus euangelium scri
bens grecis fidelibus incarnationem dni
fideli narratione ostendit eundemque ex stir
pe et origine dauid descendisse monstrauit
Cui non inmerito scribendorum aplorum
actuum potestas in ministerio datur ut
deo in deum pleno et filio perditionis ex
tincto oratione facta ab aplis sorte domi
nice electionis numerus compleretur.
Sicque paulus consummationis apli
cis actibus daret quem diu contra stimulum
calcitrantem dominus elegisset.
Quod legentibus ac requirentibus deum
breui uoluit sermone ostendere quam
prolixius aliquid fastidientibus prodidisse
se sciens quod operantem agricolam
oportet de suis fructibus edere Quem ita
diuina subsecuta est gratia: ut non solum cor
poribus sed etiam animabus eius proficeret
medicina. Incipit liber actuum apostolorum

Primum quidem
sermonem feci de omni
bus o theophile que
cepit ihs facere et do
cere usque in diem qua
precipiens aplis per
spiritum sanctum quos
elegit assumptus est.
Quibus et prebuit se
ipsum uiuum post passionem suam in multis
argumentis per. xl. dies. apparens eis et lo
quens de regno dei. Et conuescens precepit eis
ab ierosolimis ne discederent: sed expectarent
promissionem patris quam audistis inquit
per os meum Quia iohannes quidem baptiza
uit aqua uos autem baptizabimini spiritu
sancto non post multos hos dies Igitur qui
conuenerant: interrogabant eum dicentes
Domine si in tempore hoc restitues regnum
israel. Dixit autem eis Non est uestrum nosse
tempora uel momenta que pater posuit in
sua potestate. sed accipietis uirtutem super
uenientis spiritus sancti in uos et eritis mihi
testes in ierlm et in omni iudea et sama
ria et usque ad ultimum terre. Et cum hec dix
isset: uidentibus illis eleuatus est. et nubes
suscepit eum ab oculis eorum. Cumque in
tuerentur in celum euntem illum: ecce duo
uiri astiterunt iuxta illos in uestibus albis
qui et dixerunt. Viri galilei quid statis as
picientes in celum. Hic iesus qui assumptus
est a nobis in celum sic ueniet quemadmo
dum uidistis eum euntem in celum. Tunc
reuersi sunt ierosolimam a monte qui uoca
tur oliueti qui est iuxta ierlm sabbati habens
iter Et cum introissent in cenaculum:
ascenderunt in superiora ubi manebant pe al' uenit
trus et iohannes iacobus et andreas phi
lippus et thomas bartholomeus et ma
theus. iacobus alphei symon zelotes et
iudas iacobi. Hii omnes erant perseueran
tes unanimiter in oratione cum mulieri
bus et maria matre ihu et fratribus eius. In
diebus illis exurgens petrus in medio
fratrum dixit Erat autem turba hominum
simul fere. c. xx. Viri fratres: oportet impleri
scripturam ~~hanc~~ quam predixit spiritus sanctus
per os dauid de iuda qui fuit dux eorum qui
comprehenderunt ihm qui connumeratus
erat in nobis et sortitus est sortem mi
nisterii huius Et hic quidem possedit

agrum de mercede iniquitatis. et suspensus
crepuit medius et diffusa sunt omnia vis
cera eius. Et notum factum est omnibus ha
bitantibus ierusalem: ita ut appellaretur ager ille
lingua eorum acheldemach hoc est ager san
guinis. Scriptum est enim in libro psal
morum. Fiat commoratio eius deserta et non
sit qui inhabitet in ea et episcopatum eius
accipiat alter. Oportet ergo ex hiis viris qui
nobiscum sunt congregati in omni tempore
quo intravit et exivit inter nos dominus
ihesus incipiens a baptismate iohannis usque
in diem quo assumptus est a nobis testem
resurrectionis eius nobiscum fieri unum
ex istis. Et statuerunt duos ioseph qui vo
cabatur barsabas qui cognominatus est
iustus et mathiam. Et orantes dixerunt
Tu domine qui corda nosti omnium os
tende quem elegeris ex hiis duobus unum
accipere locum ministerii huius et a
postolatus de quo prevaricatus est iudas
ut abiret in locum suum Et dederunt sor
tes eis Et cecidit sors super mathiam et
annumeratus est cum undecim apostolis.

II

Et cum complerentur dies pente
costes erant omnes pariter in eo
dem loco Et factus est repente de celo sonus
tamquam advenientis spiritus vehemen
tis et replevit totam domum ubi erant
sedentes Et apparuerunt illis dispertite lin
gue tamquam ignis seditque supra singulos
eorum Et repleti omnes sunt spiritu sancto et
ceperunt loqui variis linguis prout spiritus
sanctus dabat eloqui illis Erant autem
in ierusalem habitantes iudei viri religiosi
ex omni natione que sub celo est. Facta
autem hac voce: convenit multitudo et
mente confusa est: quoniam audiebat
unusquisque lingua sua illos loquentes
Stupebant autem omnes et mirabantur
ad invicem dicentes. Nonne ecce omnes
isti qui loquuntur galilei sunt? Et quo
modo nos audivimus unusquisque
linguam suam in qua nati sumus?
Parthi et medi et elamite et qui habitant
mesopotamiam. iudeam et cappadociam
pontum et asiam. frigiam et phamphi
liam egiptum et partes libie que est cir
ca cirenen et advene romani. iudei quo
que et proseliti. cretes et arabes. audivimus
eos loquentes nostris linguis magnalia
dei. Stupebant autem omnes et mira
bantur ad invicem dicentes Quidnam
vult hoc esse? Alii autem irridentes dice

bant quia musto pleni sunt isti. Stans autem
petrus cum undecim: elevavit vocem
suam et locutus est eis dicens viri iu
dei et qui habitatis ierusalem universi hoc
vobis notum sit et auribus percipite verba
mea. Non enim sicut vos estimatis
hii ebrii sunt cum sit hora diei tertia:
sed hoc est quod dictum est per prophetam
iohel Et erit in novissimis diebus dicit
dominus effundam de spiritu meo super
omnem carnem et prophetabunt filii
vestri et filie vestre Et iuvenes vestri visiones
videbunt et seniores vestri somnia som
niabunt Et quidem super servos me
os et ancillas meas in diebus illis ef
fundam de spiritu meo et prophetabunt
Et dabo prodigia in celo sursum et sig
na in terra deorsum: sanguinem et
ignem et vaporem fumi. Sol conver
tetur in tenebras et luna in sangui
nem: antequam veniat dies domini
magnus et manifestus Et erit omnis
quicumque invocaverit nomen domini
salvus erit: Viri israelite audite ver
ba hec Ihesum nazarenum virum ap
probatum a deo in vobis virtutibus et
prodigiis et signis que fecit per illum
deus in medio vestri sicut vos scitis: hunc
definito consilio et prescientia dei traditum
traditum per manus iniquorum affli
gentes interemistis Quem deus susci
tavit solutis doloribus inferni: iuxta
quod impossibile erat teneri illum ab
eo. David enim dicit in eum. Provide
bam dominum coram me semper
quoniam a dextris est michi ne com
movear. Propter hoc delectatum est
cor meum et exultavit lingua mea
insuper et caro mea requiescet in spe
Quoniam non derelinques animam
meam in inferno: nec dabis sanctum
tuum videre corruptionem. Notas mi
chi fecisti vias vite replebis me iocun
ditate cum facie tua. Viri fratres liceat
me audacter dicere ad vos de patriar
cha david quoniam defunctus est et
sepultus est et sepulcrum eius est
apud nos usque in hodiernum diem.
Propheta igitur cum esset et sciret quia
iureiurando iurasset illi deus de
fructu lumbi eius sedere super sedem
eius: providens locutus est de resur
rectione christi quia neque derelictus est
in inferno neque caro eius vidit cor

missionem. Hunc ihm resuscitavit deus
cui omnes nos testes sumus. Dextera ergo
dei exaltatus et promissione spiritus sancti
accepta a patre effudit hunc quem vos vi
detis et auditis. Non enim david ascen
dit in celum. Dicit autem ipse. Dixit dominus
domino meo sede a dextris meis: donec
ponam inimicos tuos scabellum pedum
tuorum. Certissime ergo sciat omnis domus
israel quia et dominum eum et xpm
deus fecit hunc ihm quem vos crucifixistis.
His auditis compuncti sunt corde et dix
erunt ad petrum et ad reliquos aplos.
Quid faciemus viri fratres. Petrus vero
ait ad illos. Penitentiam inquit agite et
baptizetur unusquisque vestrum in nomine
domini nostri ihu xpi in remissionem
peccatorum vestrorum et accipietis donum
spiritus sancti. Vobis enim est hec repro
missio et filiis vestris et omnibus qui longe
sunt quoscumque advocaverit dominus deus
noster. Aliis etiam verbis pluribus testifica
tus est et exhortabatur eos dicens. Sal
vamini a generatione ista prava. Qui
ergo receperunt sermones eius baptiza
ti sunt: et apposite sunt in illa die ani
me circiter tria milia. Erant autem perseve
rantes in doctrina aplorum et com
municatione fractionis panis et ora
tionibus. Fiebat autem omni anime ti
mor. Multa quoque prodigia et signa per
aplos fiebant in ierusalem: et metus erat
magnus in universis. Omnes etiam
qui credebant erant pariter. et habebant
omnia communia. Possessiones et sub
stantias vendebant et dividebant omnibus
prout cuique erat opus. Cotidie
quoque perdurantes unanimiter in tem
plo et frangentes circa domos panem
sumebant cibum cum exultatione et
simplicitate cordis collaudantes deum
et habentes gratiam ad omnem plebem.
Dominus autem augebat qui salvi
fierent cotidie in id ipsum · iij · ~III~
Petrus autem et iohannes as
cendebant in templum ad horam
orationis nonam. Et quidam vir qui e
rat claudus ex utero matris sue baiula
batur quem ponebant cotidie ad portam
templi que dicitur speciosa: ut peteret
elemosinam ab introeuntibus in tem
plum. Is cum vidisset petrum et io
hannem incipientes introire in tem
plum: rogabat ut elemosinam ac
ciperet. Intuens autem eum petrus cum
iohanne: dixit respice in nos. At ille in
tendebat in eos sperans se aliquid accep
turum ab eis. Petrus autem dixit. Ar
gentum et aurum non est michi quod
autem habeo hoc tibi do. In nomine ihu
xpi nazareni surge et ambula. Et appre
hensa eius manu dextera levavit eum
et protinus consolidate sunt manus eius ~al' bases
et plante et exiliens stetit et ambulabat
et intravit cum illis in templum am
bulans et exiliens et laudans deum. Et
vidit omnis populus eum ambulan
tem et laudantem deum. Cognoscebant
autem illum quod ipse erat qui ad elemo
sinam sedebat ad speciosam portam tem
pli et impleti sunt stupore et extasi: in
eo quod contigerat illi. Cum tenerent autem ~al' viderent
petrum et iohannem: cucurrit omnis po
pulus ad eos ad porticum que appellatur
salomonis stupentes. Videns autem pe
trus. Respondit ad populum. Viri israelite quid
miramini in hoc aut nos quid intue
mini quasi nostra virtute aut potestate feci ~al' pietate
mus hunc ambulare. Deus abraham
et deus ysaac et deus iacob deus patrum
nostrorum glorificavit filium suum ihm
quem vos quidem tradidistis et negas
tis ante faciem pilati iudicante illo di
mitti. Vos autem et sanctum et iustum
negastis et petistis virum homicidam
donari vobis. Auctorem vero vite inter
fecistis quem deus suscitavit a mortuis
cuius nos testes sumus et in fide nominis
eius hunc quem videtis et nostis confir
mavit nomen eius et fides que per eum
est dedit integram sanitatem istam in
conspectu omnium vestrum. Et nunc fratres
scio quia per ignorantiam fecistis sicut
et principes vestri. Deus autem qui prenun
tiavit per os omnium prophetarum pa
ti xpm suum: implevit sic. Penitemini
igitur et convertimini ut deleantur ve
stra peccata ut cum venerint tempora
refrigerii a conspectu domini et mise
rit eum qui predicatus est vobis ihm
xpm quem oportet quidem celum susci
pere usque in tempora restitutionis omnium
que locutus est dominus per os sanctorum
suorum a seculo prophetarum. Moyses ~al' suorum
quidem dixit. Quoniam prophetam vo
bis suscitabit dominus deus vester de fra
tribus vestris tamquam me ipsum audietis iuxta
omnia quecumque locutus fuerit vobis. E

rit autem. Omnis anima que cumque non au
dierit propheta illum exterminabitur de ple
be. Et omnes prophete a samuele et deinceps
qui locuti sunt: annuntiaverunt dies is
tos. Vos autem estis filii prophetarum et
testamenti quod disposuit deus ad patres nostros
dicens ad abraham et in semine tuo bene
dicentur omnes familie terre. Vobis primum
deus suscitans filium suum misit eum be
nedicentem vobis. ut convertat se unusquisque
a nequitia sua. IIII.

Loquentibus autem illis ad populum sup
venerunt sacerdotes et magistratus
templi et saducei dolentes quod docerent po
pulum et annuntiarent in ihesu resur
rectionem ex mortuis et iniecerunt in eos
manus et posuerunt eos in custodiam usque
in crastinum. Erat autem iam vespera. Multi
autem eorum qui audierant verbum:
crediderunt. Et factus est numerus eorum V.
milia. Factum est autem in crastinum ut
congregarentur principes eorum et seni
ores et scribe in ierusalem. et annas princeps
sacerdotum et cayphas. et iohannes et a
lexander et quotquot erant de genere sacer
dotali ~~eum eis~~ et statuentes eos in medio
interrogabant. In qua virtute aut in quo
nomine fecistis hoc vos? Tunc petrus reple
tus spiritu sancto dixit ad eos. Principes po
puli et seniores audite. Si nos hodie diiu
dicamur in benefacto hominis infirmi
in quo iste salvus factus est: notum sit o
mnibus vobis et omni plebi israel. quia in
nomine ihesu christi nazareni quem vos cru
cifixistis quem deus suscitavit a mortuis
in hoc iste astat coram vobis sanus. Hic
est lapis qui reprobatus est a vobis edifican
tibus qui factus est in caput anguli: et non
est in alio aliquo salus neque enim no
men aliud est sub celo datum hominibus:
in quo oporteat nos salvos fieri. Videntes
autem petri constantiam et iohannis com
perto quod homines essent sine litteris et
idiote admirabantur. et cognoscebant eos
quoniam cum ihesu fuerant. hominem quoque
videntes stantem cum eis qui curatus fue
rat: nichil poterant contradicere. Iusserunt
autem eos foras extra concilium secedere. et con
ferebant ad invicem dicentes. Quid faciem
hominibus istis. quoniam quidem notum
signum factum est per eos omnibus habi
tantibus in ierusalem. Manifestum est autem et
non possumus negare. Sed ne amplius
divulgetur in populum comminemur
eis ne ultra loquantur in nomine hoc ul
li hominum. Et vocantes eos: denuntia
verunt ne omnino loquerentur neque do
cerent in nomine ihesu. Petrus vero et iohannes
respondentes dixerunt ad eos. Si iustum
est in conspectu dei vos potius audire quam
deum: iudicate. Non enim possumus que
vidimus et audivimus non loqui. At il
li comminantes dimiserunt eos non
invenientes quomodo punirent eos propter
populum quia omnes clarificabant id
quod factum erat in eo quod acciderat. Anno
rum enim erat amplius XL. homo in
quo factum erat signum istud sanitatis.
Dimissi autem venerunt ad suos et an
nuntiaverunt eis quanta ad eos princi
pes sacerdotum et seniores dixissent. Qui
cum audissent unanimiter levaverunt
vocem ad deum et dixerunt. Domine
tu qui fecisti celum et terram mare et o
mnia que in eis sunt qui spiritu sancto per
os patris nostri david pueri tui dixisti. Quare
fremuerunt gentes et populi medita
ti sunt inania. Astiterunt reges terre et
principes convenerunt in unum adver
sus dominum et adversus christum eius.
Convenerunt enim vere in civitate
ista adversus sanctum puerum tuum
ihesum quem unxisti. herodes et pontius
pilatus cum gentibus et populis israel
facere que manus tua et consilium
tuum decreverunt fieri. Et nunc domine
respice in minas eorum et da ser
vis tuis cum omni fiducia loqui verbum
tuum in eo quod manum tuam extendas
ad sanitates et signa et prodigia fieri per
nomen sancti filii tui ihesu. Et cum ora
sent: motus est locus in quo erant con
gregati et repleti sunt omnes spiritu sancto
et loquebantur verbum dei cum fiducia.
Multitudinis autem credentium erat
cor unum et anima una nec quisquam
eorum que possidebat aliquid suum esse
dicebat. sed erant illis omnia commu
nia. Et virtute magna reddebant apo
stoli testimonium resurrectionis ihesu christi
domini dei nostri: et gratia magna erat in o
mnibus illis. Neque enim quisquam egens
erat inter illos. Quotquot enim possesso
res agrorum vel domorum erant ven
dentes afferebant pretia eorum que ven
debant et ponebant ante pedes apostolorum.
Dividebatur autem singulis prout cui
que opus erat. Ioseph autem qui cogno

Marginalia: al' ihu; al' beneficio; dni nri; p

nominatus est barsabas ab apostolis. quod est in
terpretatum filius consolationis leuites
cyprius genere cum haberet agrum uendi
dit illum et attulit pretium et posuit ante
pedes apostolorum. · V ·

V
Vir autem quidam nomine an
anias cum saphira uxore sua uen
didit agrum. et fraudauit de pretio agri
conscia uxore sua et afferens partem quan
dam ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem
petrus ad eum Anania cur temptauit
sathanas cor tuum mentiri te spiritui sancto
et fraudare de pretio agri? Nonne manens
tibi manebat et uenumdatum in tua erat
potestate. Quare posuisti in corde tuo hanc
rem? Non es mentitus hominibus sed deo.
Audiens autem ananias hec uerba: cecid
it et expirauit. Et factus est timor mag
nus super omnes qui audierunt Sur
gentes autem iuuenes amouerunt
eum et efferentes sepelierunt. Factum est
autem quasi horarum trium spatium
et uxor ipsius nesciens quod factum fu
erat introiuit. Respondit autem ei pe
trus. Dic michi mulier si tanti agrum uen
didistis? At illa dixit. Etiam tanti. Petrus
autem dixit ad eam. Quid utique conue
nit uobis temptare spiritum domini Ecce pe
des eorum qui sepelierunt uirum tuum
ad hostium et efferent te. Confestim ceci
dit ad pedes eius et expirauit. Intrantes
autem iuuenes inuenerunt illam mor
tuam et extulerunt et sepelierunt ad ui
rum suum. Et factus est timor magnus
in uniuersa ecclesia et in omnes qui
audierunt hec. Per manus autem a
postolorum fiebant signa et prodigia
multa in plebe. Et erant unanimiter
omnes in porticu salomonis Ceterorum
autem nemo audebat coniungere se il
lis sed magnificabat eos populus. Ma
gis autem augebatur credentium in
domino multitudo uirorum ac mulie
rum ita ut in plateis eicerent infir
mos et ponerent in lectulis et grabatis
ut ueniente petro saltem umbra illius
obumbraret quemquam illorum et libe
rarentur ab infirmitate. Concurrebat
autem et multitudo uicinarum ciui
tatum ierusalem. afferentes egros et uexatos
ab spiritibus inmundis qui curabantur
omnes. Exurgens autem princeps sacer
dotum et omnes qui cum illo erant
que est heresis saduceorum: repleti

sunt zelo. et miserunt manus in apostolos et
posuerunt illos in custodia publica. Angelus
autem domini per noctem aperiens ianu
as carceris. et educens eos dixit Ite. et stan
tes loquimini in templo plebi omnia uer
ba uite huius. Qui cum audissent: intra
uerunt diluculo in templum et docebant
Adueniens autem princeps sacerdotum. et
qui cum eo erant conuocauerunt concilium
et omnes seniores filiorum israel et mise
runt ministros ad carcerem ut adducerent   al' uacat
Cum uenissent autem ministri et aperto car
cere non inuenissent illos reuersi nuntia
uerunt dicentes Carcerem quidem inue
nimus clausum cum omni diligentia
et custodes stantes ad ianuas aperientes
autem neminem intus inuenimus. Ut
audierunt autem hos sermones magis
tratus templi et principes sacerdotum:
ambigebant de illis quidnam fieret. Ad
ueniens autem quidam nuntiauit eis
quia ecce uiri quos posuistis in carcerem
sunt in templo stantes et docentes populum
Tunc abijt magistratus cum ministris
et adduxit illos sine ulla ui. Timebant
enim populum: ne lapidarentur. Et cum
adduxissent illos: statuerunt eos in con
cilio. Et interrogauit eos princeps sacer
dotum dicens Precipiendo precepimus
uobis ne doceretis in nomine isto et ecce
replestis ierusalem uestra doctrina et uultis
inducere super nos sanguinem istius
hominis. Respondens autem petrus et
apostoli dixerunt Obedire oportet deo magis
quam hominibus. Deus patrum nostrorum
suscitauit ihesum quem uos interemistis
suspendentes in ligno hunc deus principem
et saluatorem exaltauit dextera sua ad
dandam penitentiam in israel et remissi
onem peccatorum. Et nos sumus testes
horum uerborum et spiritus sanctus quem   al' uacat
dedit deus omnibus credentibus uel obedi
entibus sibi. Hec cum audissent dissecaban
tur et cogitabant interficere illos. Sur
gens autem quidam in concilio phariseus
nomine gamaliel legis doctor honorabi   al' breue homines fieri
lis uniuerse plebi: iussit foras modicum
apostolos fieri. Dixitque ad illos. Viri israheli
te attendite uobis super hominibus istis quid
acturi sitis. Ante hos enim dies extitit the   al' uacat
odas dicens esse se aliquem magnum
cui consensit numerus uirorum cir
citer quingentorum. Qui occisus est: al' quadringentorum
et omnes quicumque credebant ei dissi

perierunt et omnes quotquot consenserunt ei dissipati sunt et redacti sunt ad nihilum. Post
hunc extitit iudas galileus in diebus pro
fessionis et avertit populum sinum post
se: et ipse periit et omnes quotquot con
senserunt ei dispersi sunt. Et nunc itaque
dico vobis discedite ab hominibus istis et
sinite illos. Quoniam si est ex hominibus
consilium hoc aut opus: dissolvetur.
al' poteritis — Si vero ex deo est: non potestis dissolvere
al' inveniamini — eos ~~sed sinite illos~~: ne forte et deo repug
nare inveniamini. Consenserunt autem
amplius — illi et convocantes apostolos cesis denun
tiaverunt eis ne loquerentur in nomine
ihesu et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant
gaudentes a conspectu concilii quoniam
digni habiti sunt pro nomine ihesu con
tumeliam pati. Omni autem die in tem
plo et circa domos non cessabant docentes
et evangelizantes dominum ihesum christum.
VI — In diebus autem illis crescente numero
discipulorum factum est murmur grecorum adversus hebreos eo quod despi
cerentur in ministerio cotidiano vi
due eorum. Convocantes autem xii
apostoli multitudinem discipulorum: dix
erunt. Non est equum nos derelinquere
verbum dei et ministrare mensis. Con
siderate ergo fratres viros ex vobis boni
testimonii septem plenos spiritu sancto et
sapientia quos constituamus super hoc
opus. Nos vero orationi et ministerio
verbi instantes erimus. Et placuit ser
mo coram omni multitudine et elege
runt stephanum virum plenum fide
al' thymonem — et spiritu sancto et philippum et prochorum
et nichanorem et thimoteum et par
menam et nicholaum advenam an
thiochenum. Hos statuerunt ante conspec
tum apostolorum et orantes imposuerunt
eis manus. Et verbum domini crescebat et
credentium — multiplicabatur numerus discipulorum
in ierusalem valde. Multa etiam sacerdotum
turba obediebat fidei. Stephanus autem
plenus gratia et fortitudine: facie
bat prodigia et signa magna in populo.
Surrexerunt autem quidam de syna
goga que appellatur libertinorum
et cyrenensium et alexandrinorum
et eorum qui erant a cilicia et asia:
disputantes cum stephano. Et non po
terant resistere sapientie et spiritui qui
loquebatur. Tunc submiserunt viros
qui dicerent se audisse eum dicentem
verba blasphemie in moysen et deum.

Commoverunt itaque plebem et seni
ores et scribas et concurrentes rapue
runt eum et adduxerunt in concilium
et statuerunt testes falsos dicentes. Ho
mo iste non cessat loqui verba adversus
locum sanctum et legem. Audivimus
enim eum dicentem quoniam ihesus
nazarenus hic destruet locum istum
et mutabit traditiones quas tradi
dit nobis moyses. Et intuentes eum
omnes qui sedebant in concilio: vide
runt faciem eius tamquam faciem an
VII — geli. · vii ·
Dixit autem princeps sacerdotum
stephano. Si hec ita se habent. Qui
ait. Viri fratres et patres audite. Deus glorie
apparuit patri nostro abraham cum es
set in mesopotamia priusquam moraretur in charram et dixit ad illum. Exi
de terra tua et de cognatione tua et
veni in terram quam tibi monstra
vero. Tunc exiit de terra chaldeorum
et habitavit in charram. Et inde
Et inde postquam mortuus est pater
eius transtulit illum in terram is
tam in qua nunc vos habitatis
et non dedit illi hereditatem in ea
nec passum pedis sed repromisit illi
dare eam in possessionem et semini
eius post ipsum cum non haberet filium.
Locutus est autem ei deus quia
erit semen eius accola in terra ali
ena et servituti eos subicient et male
tractabunt eos annis quadrin
gentis et gentem cui servierint iu
dicabo ego dixit dominus. Et post hec ex
ibunt et deservient mihi in loco
isto. Et dedit illi testamentum circum
cisionis et sic genuit isaac et circum
cidit eum die octava et isaac iacob
et iacob xii patriarchas. Et patriar
che emulantes ioseph vendiderunt
eum in egyptum et erat deus cum
eo et eripuit eum ex omnibus tribu
lationibus eius et dedit ei gratiam
et sapientiam in conspectu pharao
nis regis egypti et constituit eum
prepositum super egyptum et super
omnem domum suam. Venit autem
fames in universam egyptum et
chanaan et tribulatio magna
et non inveniebant cibos patres
nostri. Cum audisset autem iacob
esse frumentum in egypto: misit

patres nostros primum et in secundo cogni
tus est ioseph a fratribus suis et manifesta
tum est pharaoni genus eius. Mittens
autem ioseph accersivit iacob patrem su
um et omnem cognationem suam in
animabus lxxv. Et descendit iacob in
egyptum: et defunctus est ipse et patres
nostri. et translati sunt in sychem et posi
ti sunt in sepulcro quod emit abraham pre
tio argenti a filiis emor filii sychem.
Cum appropinquaret autem tempus
repromissionis quod confessus erat
deus abraham: crevit populus in egyp
to et multiplicatus est quoadusque
surrexit rex alius in egypto qui non
sciebat ioseph. Hic circumveniens ge
nus nostrum: afflixit patres nostros ut ex
ponerent infantes suos ne vivifica
rentur masculi. Eodem tempore na
tus est moyses et fuit gratus deo. Qui
nutritus est tribus mensibus in domo
patris sui. Exposito autem illo in flumine
sustulit eum filia pharaonis et enutri
vit eum sibi in filium. Et eruditus est
moyses in omni sapientia egyptiorum
et erat potens in verbis et in operibus suis.
Cum autem impleretur ei xl annorum
tempus ascendit in cor eius ut visitaret
fratres suos filios israel. Et cum vidisset
quendam iniuriam patientem de genere
suo: vindicavit illum et fecit ultionem
ei qui iniuriam sustinebat et percusso
egyptio. Existimabat autem intelligere
fratres suos quoniam deus per manum ip
sius daret salutem illis. At illi non intel
lexerunt. Sequenti vero die apparuit illis
litigantibus et reconciliabat eos in pace
dicens. Viri fratres estis ut quid nocetis al
terutrum? Qui autem iniuriam facie
bat proximo suo: repulit eum dicens
Quis te constituit principem et iudicem
super nos? Numquid interficere me tu vis
quemadmodum interfecisti heri egyp
tium. Fugit autem moyses in verbo is
to et factus est advena in terra madian
ubi generavit filios duos. Et expletis
annis xl. apparuit illi in deserto montis
syna angelus in igne flamme rubi.
Moyses autem videns: admiratus est
visum. Et accedente illo ut consideraret
facta est vox domini ad eum dicens.
Ego sum deus patrum vestrorum deus
abraham et deus isaac. et deus iacob.
Tremefactus autem ~~autem~~ moyses
non audebat considerare. Dixit autem illi
deus. Solve calciamentum pedum tuorum
locus enim in quo stas terra sancta est.
Videns vidi afflictionem populi mei qui
est in egypto et gemitum eorum audivi
et descendi liberare eos. Et nunc veni et
mittam te in egyptum. Hunc moysen
quem negaverunt dicentes quis te con
stituit principem et iudicem super nos
hunc deus principem et redemptorem mi
sit cum manu angeli qui apparuit illi
in rubo. Hic eduxit illos faciens prodigi
a et signa magna in terra egypti et in ru
bro mari et in deserto annis xl. Hic est
moyses qui dixit filiis israel. Prophetam
vobis suscitabit deus de fratribus vestris tam
quam me ipsum audietis. Hic est qui fuit
in ecclesia in solitudine cum angelo qui
loquebatur ei in monte syna et cum patribus
nostris. qui accepit verba vite dare nobis. Cui
noluerunt obedire patres nostri. sed repule
runt illum et aversi sunt cordibus suis in
egyptum dicentes ad aaron. Fac nobis
deos qui precedant nos. Moyses enim hic
qui eduxit nos de terra egypti. nescimus
quid factum sit ei. Et vitulum fecerunt in
illis diebus et optulerunt hostiam simula
cro et letabantur in operibus manuum su
arum. Convertit autem se deus ab eis et
tradidit eos servire militie celi sicut scrip
tum est in libro prophetarum. Numquid
victimas aut hostias obtulistis michi
annis xl in deserto domus israel? Et sus
cepistis tabernaculum moloch et sydus
dei vestri rempham figuras quas fecistis
adorare eas. Et transferam vos propter
hoc in babylonem. Tabernaculum testimo
nii fuit cum patribus nostris in deserto sicut
disposuit illis deus loquens ad moysen
ut faceret illud secundum formam quam
viderat. Quod et induxerunt suscipientes
patres nostri cum ihesu in possessionem
gentium quas expulit deus a facie pa
trum nostrorum usque in diebus david qui
invenit gratiam apud deum et petiit
ut inveniret tabernaculum deo iacob.
Salomon autem edificavit illi domum
sed non excelsus in manu factis habitat
sicut per prophetam dicit. Celum michi se
des est terra autem scabellum pedum
meorum. Quam domum edificabitis
michi dicit dominus aut quis locus
requietionis mee est? Nonne manus
mea hec fecit omnia? Dura cervice et

incircumcisi cordibus et auribus vos semper
spiritui sancto restitistis sicut et patres vestri ita et
vos. Quem prophetarum non sunt perse-
cuti patres vestri? Et occiderunt eos qui pro-
nuntiabant de adventu iusti cuius vos
nunc proditores et homicide fuistis qui
accepistis legem in dispositionem angelo-
rum et non custodistis. Audientes autem
hec dissecabantur in cordibus suis. et stridebant
dentibus in eum. Cum autem esset Stephanus
plenus spiritu sancto intendens in celum vidit
gloriam dei et Ihesum stantem a dextris dei et
ait Ecce video celos apertos et filium ho-
minis stantem a dextris virtutis dei. Ex-
clamantes autem voce magna: conti-
nuerunt aures suas et impetum fecerunt
unanimiter in eum Et eicientes eum extra
civitatem: lapidabant Et testes deposue-
runt vestimenta sua secus pedes adolescen-
tis. qui vocabatur Saulus. Et lapidabant
Stephanum: invocantem et dicentem. Do-
mine Ihesu: suscipe spiritum meum. Po-
sitis autem genibus: clamavit voce mag-
na dicens: Domine: ne statuas illis hoc
peccatum. Et cum hoc dixisset: obdormivit
in domino: Saulus autem erat consen-
tiens neci eius. . viii. VIII

al' quia nesciunt quid faciunt

Al' c. viii. Saulus

Facta est autem in die illa persecutio
magna in ecclesia que erat Ierosolimis.
et omnes dispersi sunt per regiones Iudee
et Samarie preter apostolos qui remanserunt
in Ierusalem. Curaverunt autem Stephanum
viri timorati. et fecerunt planctum mag-
num super illum. Saulus vero devasta-
bat ecclesiam per domos intrans et trahens
viros ac mulieres: tradebat in custodiam.
Igitur qui dispersi erant pertransibant
evangelizantes verbum domini. Philip-
pus autem descendens in civitatem Sa-
marie. predicabat illis Christum. Intendebant
autem turbe hiis que a Philippo dicebantur
tur. unanimiter audientes et videntes
signa et prodigia que faciebat. Multi enim
eorum qui habebant spiritus inmundos
clamantes voce magna exibant: Mul-
ti autem paralitici et claudi curati sunt
Factum est ergo magnum gaudium in
illa civitate. Vir autem quidam nomine
Symon erat qui ante fuerat in civitate
magus. seducens gentem Samarie di-
cens se esse aliquem magnum cui aus-
cultabant omnes a minimo usque ad
maximum dicentes. Hic est virtus dei
que vocatur magna. attendebant autem

al' dei

eum: propter quod multo tempore suis ma-
gicis artibus dementasset eos. Cum ergo
credidissent Philippo evangelizanti de reg-
no dei: et in nomine Ihesu Christi baptizabantur
viri ac mulieres. Tunc Symon et ipse cre-
didit. Et cum baptizatus esset: adherebat
Philippo. Videns etiam signa et virtutes
maximas fieri a Philippo: stupens ad-
mirabatur. Cum autem audissent apostoli
qui erant Ierosolimis quia recepit Sa-
maria verbum dei miserunt ad eos Pe-
trum et Iohannem. Qui cum venissent:
oraverunt pro ipsis ut acciperent spiritum
sanctum. Nondum enim in quemquam
illorum venerat: sed baptizati tantum
erant in nomine domini Ihesu. Tunc
inponebant manus super illos et ac-
cipiebant spiritum sanctum. Cum autem vi-
disset Symon quia per inpositionem
manus apostolorum daretur spiritus sanctus
optulit eis pecuniam. dicens. Date et
michi hanc potestatem ut cuicumque in-
posuero manus: accipiat spiritum sanctum.
Petrus autem dixit ad eum. Pecunia
tua tecum sit in perditionem quoniam
donum dei existimasti pecunia possideri.
Non est tibi pars neque sors in sermone
isto. Cor enim tuum non est rectum co-
ram deo. Penitentiam itaque age ab hac
nequitia tua et roga deum si forte re-
mittatur tibi hec cogitatio cordis tui. In
felle enim amaritudinis et obligatione
iniquitatis video te esse. Respondens au-
tem Symon dixit. Precamini ergo vos pro
me ad dominum ut nichil veniat super
me horum que dixistis. Et illi quidem te-
stificati et locuti verbum domini. re-
diebant Ierosolimam et in multis re-
gionibus Samaritanorum evangeliza-
bant. Angelus autem domini locutus est
ad Philippum dicens. Surge et vade contra
meridianum ad viam que descendit
ab Ierusalem in Gazam hec est deserta. Et sur-
gens abiit. Et ecce vir Ethiops eunuchus
potens Candacis regine Ethiopum qui
erat super omnes gazas eius. venerat
adorare in Ierusalem et revertebatur sedens
super currum suum legensque Ysaiam
prophetam. Dixit autem spiritus Philippo
Accede et adiunge te ad currum istum.
Accurrens autem Philippus: audivit il-
lum legentem Ysaiam prophetam et
dixit Putasne intelligis que legis.
Qui ait. Et quomodo possum si non

aliquis ostenderit michi? Rogavitque phi
lippum ut ascenderet et sederet secum. Lo
cus autem scripture quam legebat erat
hic. Tanquam ovis ad occisionem ductus
est. et sicut agnus coram tondente se si
ne voce: sic non aperuit os suum. In hu
militate iudicium eius sublatum est.
Generationem illius quis enarrabit?
Quoniam tolletur de terra vita eius.
Respondens autem eunuchus philippo.
dixit Obsecro te. de quo propheta dicit hoc
de se. an de alio aliquo? Aperiens autem
philippus os suum et incipiens a scrip
tura ista: evangelisavit illi ihesum. Et dum
irent per viam: venerunt ad quandam
aquam. Et ait eunuchus. Ecce aqua.
Quis prohibet me baptizari? Dixit autem
philippus. Si credis ex toto corde: licet.
Qui dixit. Credo dei filium esse ihesum christum.
Et iussit stare currum et descenderunt uter
que in aquam philippus et eunuchus et
baptizavit eum. Cum autem ascendissent
de aqua: spiritus domini rapuit philippum
et amplius non vidit eum eunuchus.
Ibat autem per viam suam gaudens.
Philippus autem inventus est in azoto
et pertransiens evangelizabat civitatibus
cunctis: donec veniret cesaream. IX. IX

Saulus autem adhuc spirans mi
narum et cedis in discipulos domini:
accessit ad principem sacerdotum et petiit
ab eo epistolas in damascum ad synago
gas ut si quos invenisset huius vie vi
ros ac mulieres vinctos perduceret in ie
rusalem. Et cum iter faceret: contigit ut ap
propinquaret damasco. Et subito circum
fulsit eum lux de celo et cadens in terram
audivit vocem dicentem sibi. Saule saule
quid me persequeris? Qui dixit. Quis
es domine? Et ille. Ego sum ihesus nazare
nus quem tu persequeris. Durum est
tibi contra stimulum calcitrare. Qui
tremens et stupens dixit. Domine quid
me vis facere? Et dominus ad eum. Sur
ge et ingredere civitatem et dicetur tibi,
quid te oporteat facere. Viri autem illi qui
comitabantur cum eo. stabant stupefacti.
audientes quidem vocem. neminem au
tem videntes. Surrexit autem saulus
de terra: apertisque oculis nichil videbat.
Ad manus autem illum trahentes: in
troduxerunt damascum. Et erat ibi tri
bus diebus non videns et non manduca
vit neque bibit. Erat autem quidam dis

cipulus damasci. nomine ananias: et dix
it ad illum in visu dominus. Anania. At
ille ait. Ecce ego domine. Et dominus ad il
lum. Surge et vade in vicum qui vocatur
rectus. et quere in domo iude saulum no
mine tharsensem. Ecce enim orat. Et vidit
virum ananiam nomine introeuntem
et imponentem sibi manus: ut visum re
cipiat. Respondit autem ananias. Domine
audivi a multis de viro hoc quanta ma
la sanctis tuis fecerit in ierusalem. Et hic habet
potestatem a principibus sacerdotum alli
gandi omnes qui invocant nomen tu
um. Dixit autem ad eum dominus. Vade
quoniam vas electionis est michi iste ut
portet nomen meum coram gentibus et re
gibus et filiis israel. Ego enim ostendam il
li quanta oporteat eum pro nomine me
o pati. Et abiit ananias et introivit in do
mum et imponens ei manus dixit. Sau
le frater dominus misit me ihesus qui ap
paruit tibi in via qua veniebas ut vide
as et implearis spiritu sancto et confestim ce
ciderunt ab oculis eius tanquam squa
me. et visum recepit. Et surgens baptizatus
est: Et cum accepisset cibum confortatus
est. Fuit autem cum discipulis qui erant
damasci per dies aliquot. Et continuo in
gressus paulus in synagogas predicabat dominum
ihesum: quoniam hic est filius dei. Stupebant
autem omnes qui eum audiebant et dice
bant. Nonne hic est qui expugnabat in ie
rusalem eos qui invocabant nomen istud?
Et huc ad hoc venit: ut vinctos illos du
ceret ad principes sacerdotum. Saulus autem
multo magis convalescebat et confundebat
iudeos qui habitabant damasci. affirmans
quoniam hic est christus filius dei. Cum
implerentur autem dies multi: consilium
fecerunt iudei ut eum interficerent. No
te autem facte sunt saulo insidie eorum.
Custodiebant autem et portas die ac nocte
ut eum interficerent. Accipientes autem
discipuli eum nocte per murum demiserunt
eum submittentes in sporta. Cum venis
set autem in ierusalem: temptabat iungere
se discipulis et omnes timebant eum non
credentes quod esset discipulus. Barnabas
autem apprehensum illum duxit ad a
postolos et enarravit illis quomodo in
via vidisset dominum et quia locutus
est ei et quomodo in damasco fiducialiter
egerit in nomine ihesu. Et erat cum illis
intrans et exiens in ierusalem et fiducialiter

agens in nomine domini Et loquebatur
cū quoque gentibus et disputabat cum gre
cis. Illi autem querebant occidere eum
Quod cum cognovissent fratres: deduxerunt
eum nocte cesaream et dimiserunt thar
sum. Ecclesia quidem per totam iudeam
et galileam et samariam habebat pacem
Et edificabatur ambulans in timore
domini: et consolatione spiritus sancti
ut replebatur. Factum est autem petrus dum
pertransiret universos devenit ad sanctos
qui habitabant lidde. Invenit autem
ibi hominem quendam nomine enee
am ab annis octo iacentem in grabba
to qui erat paraliticus. Et ait illi petrus
Enea sanet te dominus ihesus xpistus.
Surge et sterne tibi. Et continuo surrex
it. Et viderunt illum omnes qui habita
bant lidde et sarone: qui conversi sunt
ad dominum. In ioppe autem fuit que
dam discipula nomine tabita que inter
pretata dicitur dorcas. Hec erat plena
operibus bonis et elemosinis quas facie
bat. Factum est autem in diebus illis ut
infirmata moreretur. Quam cum lavis
sent: posuerunt eam in cenaculo. Cum
autem prope esset lidda ad ioppe discipuli
audientes quia petrus esset in ea mi
serunt duos viros ad eum rogantes
ne pigriteris venire usque ad nos. Exur
gens autem petrus venit cum illis Et
cum advenisset: duxerunt illum in ce
naculum. Et circumsteterunt illum
omnes vidue flentes et ostendentes tu
nicas et vestes quas faciebat illis dor
cas. Eiectis autem omnibus foras pe
trus ponens genua sua oravit. Et con
versus ad corpus dixit. Tabita surge
suos At illa aperuit oculos et viso petro resedit
Dans autem illi manum erexit eam
Et cum vocasset sanctos ac viduas: assig
navit eam vivam. Notum autem fac
tum est per universam ioppen et crediderunt
runt multi in domino ihesu xpo. Factum
per est autem ut dies multos moraretur
in ioppe: apud symonem quendam co
riarium.

X Vir autem quidam erat in cesarea
nomine cornelius centurio cohortis
que dicitur italica religiosus et timens
deum cum omni domo sua faciens ele
mosinas multas plebi et deprecans
dominum semper. Vidit in visu mani
feste quasi hora nona diei angelum
dei introeuntem ad se et dicentem sibi
Corneli. At ille intuens eum: timore
correptus dixit. Quis es domine? Dix
it autem illi. Orationes tue et elemosi
ne tue ascenderunt in memoriam in
conspectu dei. Et nunc mitte viros in
ioppen et accersi symonem quendam
qui cognominatur petrus. Hic hospitatur
tur apud symonem quendam coria
rium cuius est domus iuxta mare
Hic dicet tibi quid te oporteat facere
Et cum discessisset angelus qui loque
batur illi: vocavit duos domesticos
suos et militem metuentem dominum
ex hiis qui illi parebant. Quibus cum
enarrasset omnia: misit illos in iop
pen. Postera autem die iter illis facien
tibus et appropinquantibus civitati:
ascendit petrus in superiora domus
ut oraret circa horam sextam. Et cum
esuriret: voluit gustare. Parantibus
autem illis: cecidit super eum mentis
excessus. Et vidit celum apertum et
descendens vas quoddam velut linteum
magnum. iiii. initiis submitti de
celo in terram in quo erant omnia
quadrupedia et serpentia terre et
XI volatilia celi Et facta est vox ad eum
dicens. Surge petre occide et manduca
ca. Ait autem petrus. Absit domine quia
nunquam manducavi omne com
mune et immundum. Et vox iterum
secundo ad eum. Que deus purificavit
vit: ne tu commune dixeris. Hoc autem
factum est per ter: et statim receptum
est vas in celum. Et dum intra se he
sitaret petrus quidnam esset visio
quam vidisset: ecce viri qui missi
fuerant a cornelio inquirentes do
mum simonis astiterunt ad ianuam.
am Et cum vocassent: interrogabant
si simon qui cognominatur petrus il
lic haberet hospitium. Petro autem
cogitante de visione: dixit spiritus
ei. Ecce viri tres querunt te. Surge i
taque et descende et vade cum eis nichil
dubitans: quia ego misi illos. Descen
dens autem petrus ad viros: dixit. Ec
ce ego sum quem queritis. Que causa
propter quam venistis? Qui dixerunt
Cornelius centurio vir iustus et ti
mens deum et testimonium bonum
habens ab universa gente iudeorum
responsum accepit ab angelo sancto accer

siri te in domum suam et audire uba
abs te. Introducens igitur eos recepit
hospicio. Sequenti autem die surgens
profectus est cum eis. et quidam ex fra
tribus ab ioppe comitati sunt eum. Alte
ra autem die introiuit cesaream. Cor
nelius uero expectabat illos conuocatis
cognatis suis et necessariis amicis. Et
factum est. Cum introisset petrus: obui
uenit ei cornelius. et procidens ad pedes
eius adorauit eum. Petrus uero eleua
uit eum dicens. Surge et ego ipse hō
sum sicut et tu. Et loquens cum illo in
trauit et inuenit multos qui conuene
rant dixitque ad illos. Vos scitis quomo
do abominatum sit uiro iudeo coniun
gi aut accedere ad alienigenam. Sed
michi ostendit deus neminem cōmu
nem aut inmundum dicere homi
nem. Propter quod sine dubitatione ueni
accersitus. Interrogo ergo quam ob
causam accersistis me. Et cornelius ait.
Anudius quarta die usque in hanc horā
orans eram hora nona in domo mea
et ecce uir stetit ante me in ueste candi
da et ait. Corneli exaudita est oratio tua
et elemosine tue commemorate sunt
in conspectu dei. Mitte ergo in ioppen et
accersi symonem qui cognominatur
petrus. Hic hospitatur in domo symo
nis coriarii iuxta mare. Is cum uenit
loquetur tibi. Confestim igitur misi
ad te. et tu bene fecisti ueniendo ad nos.
Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo
assumus audire omnia quecumque ti
bi precepta sunt a domino. Aperiens aūt
petrus os suum dixit. In ueritate com
peri. quoniam non est personarum ac
ceptor deus. sed in omni gente qui tim&
eum et operatur iusticiam: acceptus
est illi. Verbum enim suum misit filiis
israel. annuncians pacem per ihm xpm.
Hic est enim omnium dominus. Vos
scitis quod factum est uerbum per
uniuersam iudeam incipiens enim a
galilea post baptismum quod predica
uit iohannes ihm a nazareth quo
modo unxit eum deus spu sancto et
uirtute. Qui pertransiuit benefacien
do et sanando omnes oppressos a dia
bolo quoniam deus erat cum illo. Et
nos testes sumus omnium que fecit
in regione iudeorum et ierlm quem
occiderunt suspendentes in ligno. Hunc
deus suscitauit tertia die et dedit eum mani
festum fieri non omni populo sed testibus
preordinatis a deo nobis qui manduca
uimus et bibimus cum illo: postquam re
surrexit a mortuis. Et precepit nobis predica
re populo et testificari quia ipse est qui con
stitutus est a deo iudex uiuorum et mortu
orum. Huic omnes prophete testimonium
perhibent remissionem peccatorum accipe
per nomen eius omnes qui credunt in eum.
Adhuc loquente petro uerba hec cecidit sps
sanctus super omnes qui audiebant ubum.
Et obstupuerunt ex circumcisione fideles q
~~cum~~ uenerant cum petro quia et in na
tiones gratia spus sancti effusa est. Au
diebant enim illos loquentes linguis et
magnificantes deum. Tunc respondit
petrus. Numquid aquam quis prohibe
potest ut baptizentur hii qui spiritum san | nō
acceperunt sicut et nos. Et iussit eos bap
tizari in nomine ihu xpi. Tunc rogaue
runt eum ut maneret ibi aliquot diebus. | XI.

XI

Audierunt autem apli et fratres qui
erant in iudea quoniam et gen
tes receperunt uerbum dei. Cum adisset | t honorificabāt deum
autem petrus ierosolimam: disceptabant | al' ascendisset
aduersus illum qui erant ex circumcisio
ne dicentes. Quare introisti ad uiros prepu
tium habentes et manducasti cum illis.
Incipiens autem petrus exponebat illis
per ordinem dicens. Ego eram in ciuitate
ioppe orans et uidi in excessu mentis mee
uisionem: descendens uas quoddam ue
lut linthеum magnum iiii initiis sub
missum de celo et uenit usque ad me. In quod in | ad
tuens considerabam et uidi quadrupedia
terre et bestias et reptilia et uolatilia celi
in eo. Audiui autem uocem dicentem michi.
Surge petre occide et manduca. Dixi aūt.
Nequaquam domine quia commune aut
inmundum numquam introiuit in os
meum. Respondit autem secundo de celo | vox
Que deus mundauit, tu ne commune
dixeris. Hoc autem factum est per ter.
Et recepta sunt rursum omnia in celum.
Et ecce confestim uiri tres astiterunt in
domo in qua eram missi a cesarea ad
me. Dixit autem spiritus michi ut irem cum
illis nichil hesitans. Venerunt autem
mecum et sex fratres isti et ingressi sumus
in domum uiri. Narrauit autem nobis
quomodo uidisset angelum in domo
sua stantem et dicentem sibi. Mitte in
ioppen et accersi simonem qui cognomi

natur petrus qui loquetur tibi uerba in qui
bus saluus eris tu et uniuersa domus tua
Cum autem cepissem loqui: decidit spiritus sanctus
super eos sicut et in nos in initio Recorda
tus sum autem uerbi domini sicut dice
bat Johannes quidem baptizauit aqua uos
autem baptizabimini spiritu sancto. Si ergo
eandem gratiam dedit illis deus sicut et nobis
qui credimus in dominum ihesum christum ego
quis eram qui possem prohibere dominum
ne daret spiritum sanctum credentibus in no
mine ihesu christi. His auditis tacuerunt
et glorificauerunt dominum dicentes. Ergo
et gentibus deus penitentiam ad uitam
dedit Et illi quidem qui dispersi fuerant a tri
bulatione que facta fuerat sub stephano. per
ambulauerunt usque ad phenicem et cy
prum et antiochiam. nemini loquentes
uerbum nisi solis iudeis. Erant autem
quidam ex eis uiri cyprii et cyrenei. Qui cum
introissent antiochiam: loquebantur
ad grecos annuntiantes dominum ihesum
Et erat manus domini cum eis. multus
que numerus credentium conuersus est
ad dominum. Peruenit autem sermo ad
aures ecclesie que erat ierosolimis sup
er istis et miserunt barnabam usque ad an
tiochiam. Qui cum peruenisset et uidisset
gratiam dei gauisus est et hortabatur om
nes in proposito cordis permanere in do
mino quia erat uir bonus et plenus spiritu
sancto et fide et apposita est turba multa
ad dominum. Profectus est autem et bar
nabas tharsum ut quereret saulum:
Quem cum inuenisset: perduxit antio
chiam et annum totum conuersati sunt
ibi in ecclesia. et docuerunt turbam mul
tam ita ut cognominarentur primum
anthiochie discipuli christiani. In his
autem diebus superuenerunt ab ierosolimis
prophete antiochiam et surgens unus ex
eis nomine agabus significabat per spiritum
famem magnam futuram in uniuerso
orbe terrarum que facta est sub claudio
Discipuli autem prout quisque habebat
proposuerunt singuli in ministerium mit
tere habitantibus in iudea fratribus; quod et fe
cerunt mittentes ad seniores per manus
XII barnabe et sauli. xii.
Eodem autem tempore misit herodes
rex manus ut affligeret quosdam de eccla.
Occidit autem iacobum fratrem iohannis
gladio. Uidens autem quia placeret iudeis
apposuit apprehendere et petrum Erant autem
dies azimorum. Quem cum apprehendisset;
misit in carcerem tradens quatuor quaternionibus
militum custodiendum uo
lens post pascha producere eum populo.
Et petrus quidem seruabatur in carcere.
Oracio autem fiebat sine intermissione
ab ecclesia ad deum pro eo. Cum autem
producturus eum esset herodes: in ipsa noc
te erat petrus dormiens inter duos mili
tes uinctus cathenis duabus et custodes an
te hostium custodiebant carcerem. Et ecce
angelus domini astitit et lumen refful
sit in habitaculo carceris. Percussoque
latere petri: excitauit eum dicens. Surge
uelociter. Et ceciderunt cathene de mani
bus eius. Dixit autem angelus ad eum
Precingere et calcia te caligas tuas Et
fecit sic. Et dixit illi Circumda tibi uesti
mentum tuum et sequere me. Et exiens
sequebatur eum: et nesciebat quia uerum
est quod fiebat per angelum. Estimabat
se uisum uidere. Transeuntes autem
primam et secundam custodiam uene
runt ad portam ferream que ducit ad ci
uitatem que ultro aperta est eis. Et exe
untes processerunt uicum unum et con
tinuo discessit angelus ab eo. Et petrus
ad se reuersus dixit. Nunc scio uere quia
misit dominus angelum suum et eripu
it me de manu herodis et de omni expec
tacione plebis iudeorum. Considerans que
uenit ad domum marie matris iohannis
qui cognominatus est marcus ubi erant
multi congregati et orantes. Pulsante
autem eo ad ostium ianue: processit pu
ella ad audiendum nomine rode. Et
ut cognouit uocem petri: pre gaudio non
aperuit ianuam sed introcurrens nun
ciauit petrum stare ante ianuam. At il
li dixerunt ad eam. Insanis. Illa autem
affirmabat sic se habere. Illi autem dice
bant Angelus eius est. Petrus autem per
seuerabat pulsans. Cum autem aperuis
sent: uiderunt eum et obstupuerunt. An
nuens autem eis manu ut tacerent:
enarrauit quomodo dominus eduxisset
eum de carcere Dixitque. Nuntiate iacobo
et fratribus hec Et egressus. abiit in alium
locum. Facta autem die, erat non parua
turbatio inter milites quidnam de petro
factum esset. Herodes autem cum requi
sisset eum et non inuenisset; inquisiti
one facta de custodibus. iussit eos duci. Et
descendens a iudea in cesaream:

ibi commoratus est. Erat autem iratus ty
riis et sydoniis. At illi unanimes venerunt
ad eum et persuaso blastho qui erat sup cubi
culum regis postulabant pacem eo quod
alerentur regiones eorum ab illo. Statuto
autem die herodes vestitus veste regali sedit
pro tribunali et concionabatur ad eos. Po
pulus autem acclamabat dei voces et non
hominis. Confestim autem percussit eum
angelus domini eo quod non dedisset hono
rem deo et consumptus a vermibus expi
ravit. Verbum autem domini crescebat et
multiplicabatur. Barnabas autem et sau
lus reversi sunt ab ierosolimis expleto mi
nisterio assumpto iohanne qui cognomina
tus est marcus. ·XIII·

Erant autem in ecclesia que erat an
thiochie prophe et doctores in quibz
barnabas et symon qui cognominabatur
niger et lucius cyrenensis et manaen q
erat herodis tetrarche collactaneus et saulus.
Ministrantibz autem illis domino et ieiu
nantibz: dixit illis spiritus sanctus. Sepa
rate michi barnabam et saulum: in opus
quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes et orā
tes imponentes q3 eis manus: dimiserūt
illos. Et ipsi quidem missi ab spū sancto a
bierunt seleuciam et inde navigaverūt
cyprum. Et cum venissent salaminam:
predicabant verbum dei in synagogis iu
deorum. Habebant autem et iohannem
in ministerio. Et cum perambulassent v
niversam insulam usq3 ad paphum:
invenerunt virum quendam magū
pseudo prophetam iudeum. cui nomen erat
bariesu qui erat cum proconsule sergio
paulo viro prudente. Hic accersitis bar
naba et paulo desiderabat audire vbum
dei. Resistebat autem illis elymas ma
gus sic enim interpretatur nomen eius
querens avertere proconsulem a fide:
Saulus autem qui et paulus repletus
spiritu sancto: intuens in eum dixit O
plene omni dolo et omni fallacia. fili dia
boli. inimice omnis iustitie dei non de
sinis subvertere vias domini rectas. Et
nunc ecce manus domini sup te. et eris
cecus non videns solem usq3 ad tempus.
Et confestim cecidit in eum caligo et te
nebre et circuiens querebat qui manū
daret. Tunc proconsul cum vidisset fac
tum credidit admirans sup doctrina domini.
Et cum a papho navigassent paulus
et qui cum eo erant: venerunt pergē

pamphylie. Iohannes autem discedens
ab eis reversus est ierosolimam. Illi vero
pertranseuntes pergen: venerunt anthio
chiam pisidie et ingressi synagogam
die sabbatorum sederunt. Post lectionem
autem legis et prophetarum: miserunt prī
cipes synagoge ad eos dicentes. Viri frēs
si quis est in vobis sermo exhortationis
ad plebem dicite. Surgens autem paulus
et manu silentium indicans ait. Viri isra
elite et qui timetis deum audite. Deus ple
bis israel elegit patres nrōs et plebem exal
tavit cum essent incole in terra egypti
et in brachio excelso eduxit eos ex ea et
per xl. annorum tempus mores eorum
sustinuit in deserto et destruens gentes sep
tem in terra chanaan sorte distribuit eis
terram eorum. quasi post. cccc. et .l. an
nos. Et post hec dedit iudices usq3 usq3 ad
samuelem prophetam. Et exinde postula
verunt regem et dedit illis deus saul fi
lium cys virum de tribu beniamin an
nis xl. Et amoto illo suscitavit illis dd'
regem cui et testimonium phibens dix
it. Inveni david filium iesse virum se
cundum cor meum qui faciet omnes vo
luntates meas. Cuius deus ex semine — al' hui'
secundum promissionem eduxit israel
salvatorem ihm predicante iohanne
ante faciem adventus eius baptismū
penitentie omni populo israel. Cum
impleret autem iohannes cursum su
um: dicebat. Quem me arbitramini
esse non sum ego: sed ecce venit post me
cuius non sum dignus calciamenta pe
dum solvere. Viri frēs. filii generis abra
ham et qui in vobis timent deum vobis
verbum salutis huius missum est. Qui
enim habitabant ierlm et principes eius
Hunc ihm ignorantes et voces prophe
tarum que p omne sabbm leguntur
iudicantes impleverunt et nullam
causam mortis invenientes in eum
petierunt a pilato ut interficerent eum.
Cumq3 consummassent omnia que de
eo scripta erant deponentes eum de lig
no posuerunt in monumento. Deus ve
ro suscitavit eum a mortuis tertia die
Qui visus est per multos dies his qui
simul ascenderant cum eo de galilea in
ierlm: qui usq3 nunc sunt testes eius ad
plebem. Et nos vobis annuntiamus
eam que ad patres nrōs repromissio
facta est quoniam hanc deus adimple

vit filiis nostris resuscitans Ihesum sicut in psalmo secundo scriptum est. Filius meus es tu: ego hodie genui te. Quod autem resuscitavit eum a mortuis amplius non iam reversurum in corruptionem: ita dixit. Quia dabo vobis sancta David fidelia. Ideoque et alibi dicit. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. David enim in sua generatione cum administrasset voluntati dei: dormivit et appositus est ad patres suos et vidit corruptionem. Quem vero deus suscitavit: non vidit corruptionem. Notum igitur sit vobis viri fratres quia per hunc vobis remissio peccatorum annuntiatur ab omnibus peccatis quibus non potuistis in lege Moysi iustificari. In hoc omnis qui credit iustificatur. Videte ergo ne superveniat vobis quod supra dictum est in prophetis. Videte contemptores et admiramini et disperdimini quia opus operor ego in diebus vestris opus quod non credetis si quis enarraverit vobis. Exeuntibus autem illis rogabant ut alio sequenti sabbato loquerentur sibi verba hec. Cumque dimissa esset synagoga: secuti sunt multi iudeorum et colentium deum advenarum Paulum et Barnabam. Qui loquentes ad eos suadebant eis ut permanerent in gratia dei. Sequenti vero sabbato pene universa civitas convenit audire verbum dei. Videntes autem turbas iudei repleti sunt zelo. et contradicebant his que a Paulo dicebantur: blasphemantes. Tunc constanter Paulus et Barnabas dixerunt. Vobis oportebat primum loqui verbum dei sed quoniam repulistis illud et indignos vos iudicastis eterne vite: ecce convertimur ad gentes. Sic enim precepit nobis dominus. Posui te lumen in gentibus ut sis in salutem usque ad extremum terre. Audientes autem gentes gavise sunt: et glorificabant verbum domini: et crediderunt quotquot erant preordinati ad vitam eternam. Disseminabatur autem verbum domini per universam regionem. Iudei autem concitaverunt religiosas mulieres et honestas et primos civitatis et excitaverunt persecutionem in Paulum et Barnabam: et eiecerunt eos de finibus suis. At illi excusso pulvere pedum in eos: venerunt Iconium. Discipuli quoque replebantur gaudio et spiritu sancto. XIIII.

XIIII. Factum est autem Iconii ut simul introirent in synagogam iudeorum et loquerentur. eis ita ut crederet iudeorum et grecorum copiosa multitudo. Qui vero increduli fuerunt iudei: suscitaverunt persecutionem et ad iracundiam concitaverunt animas gentium adversus fratres. Multo igitur tempore demorati sunt fiducialiter agentes in domino. testimonium perhibente verbo gratie sue dante signa et prodigia fieri per manus eorum. Divisa est autem multitudo civitatis et quidam quidem erant cum iudeis quidam vero cum apostolis. Cum autem factus esset impetus gentilium et iudeorum cum principibus suis ut contumeliis afficerent et lapidarent eos: intelligentes confugerunt ad civitates Lycaonie Lystram et Derben et universam in circuitu regionem et ibi evangelizantes erant. Et quidam vir Lystris infirmus pedibus sedebat claudus ex utero matris sue. qui numquam ambulaverat. Hic audivit Paulum loquentem. qui intuitus eum et videns quia haberet fidem ut salvus fieret: dixit magna voce. Surge super pedes tuos rectus. Et exilivit et ambulabat. Turbe autem cum vidissent quod fecerat Paulus levaverunt vocem suam lycaonice dicentes. Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et vocabant Barnabam Iovem Paulum vero Mercurium quoniam ipse erat dux verbi. sacerdos quoque Iovis qui erat ante civitatem. tauros et coronas ante ianuas afferens cum populis volebat sacrificare. Quod ubi audierunt apostoli Barnabas et Paulus: et conscissis tunicis suis exilierunt in turbas clamantes et dicentes. Viri quid hec facitis: et nos mortales sumus similes vobis homines annuntiantes vobis ab his vanis converti ad deum vivum qui fecit celum et terram mare et omnia que in eis sunt qui in preteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas. Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit benefaciens de celo dans pluvias et tempora fructifera. implens cibo et letitia corda vestra. Et hec dicentes: vix sedaverunt turbas ne sibi immolarent. Supervenerunt autem quidam ab Antiochia et Iconio iudei et persuasis turbis lapidantesque Paulum traxerunt extra civitatem existimantes eum mortuum esse. Circumdantibus autem eum discipulis: surgens intravit civitatem. Et postera die pro

factus est cum barnaba in derben. Cumque euan-
gelizassent ciuitati illi et docuissent multos
reuersi sunt lystram et yconium et antiochi-
am. confirmantes animas discipulorum
exhortantes que ut permanerent in fide.
et dicentes quoniam per multas tribula-
tiones oportet nos intrare in regnum de-
i. Et cum constituissent illis per sin-
gulas ecclesias presbiteros et orassent cum
ieiuniis commendauerunt eos domino
in quem crediderunt. Transeuntesque
pisidiam uenerunt in pamphiliam. Et
loquentes in pergen uerbum domini dei
descenderunt in attaliam et inde nauigaue-
runt antiochiam unde erant traditi gratie dei
in opus quod compleuerunt. Cum autem
uenissent et congregassent ecclesiam: retu-
lerunt quanta fecisset deus cum illis. et
quia aperuisset gentibus ostium fidei. xv. XV.
Morati sunt autem tempus non
modicum cum discipulis. Et
quidam descendentes de iudea docebant
fratres quia nisi circumcidamini secundum
morem moysi: non potestis salui fieri.
Facta ergo seditione non minima paulo
et barnabe aduersum illos: statuerunt ut
ascenderent paulus et barnabas et quidam
alii ex aliis ad apostolos et presbiteros in
ierusalem super hac questione. Illi igitur de-
ducti ab ecclesia pertransibant feniceen et
samariam narrantes conuersionem
gentium et faciebant gaudium magnum
omnibus fratribus. Cum autem uenissent ie-
rosolimam: suscepti sunt ab ecclesia et
ab apostolis et a senioribus annuntiantes
quanta deus fecisset cum illis. Surrexe-
runt autem quidam de heresi phariseo-
rum qui crediderant dicentes quia oportet
circumcidi eos precipere quoque seruare
legem moysi. Conueneruntque apostoli
et seniores uidere de uerbo hoc. Cum autem
magna conquisitio fieret: surgens petrus
dixit ad eos. Viri fratres uos scitis quoniam
ab antiquis diebus in nobis elegit deus per
os meum audire gentes uerbum euan-
gelii et credere. Et qui nouit corda deus
testimonium perhibuit dans illis spiritum sanctum
sicut et nobis. Et nichil discreuit inter nos
et illos fide purificans corda eorum. Nunc
ergo quid temptatis deum imponere iu-
gum super ceruicem discipulorum quod
neque patres nostri neque nos portare potuimus
Sed per gratiam domini ihesu christi credimus
saluari quemadmodum et illi. Tacuit

autem omnis multitudo et audiebant bar-
nabam et paulum narrantes quanta fecis-
set deus signa et prodigia in gentibus per
eos. Et postquam tacuerunt: respondit iacobus
dicens. Viri fratres audite me. Symon nar-
rauit quemadmodum primum deus ui-
sitauit sumere ex gentibus populum nomini
suo et huic concordant uerba prophetarum
sicut scriptum est. Post hec reuertar et ree- al' vacat re
dificabo tabernaculum dauid quod decidit
et diruta eius reedificabo et erigam illud
ut requirant ceteri hominum dominum
et omnes gentes super quas inuocatum
est nomen meum dicit dominus faciens
hec. Notum a seculo est domino opus suum.
Propter quod ego iudico non inquietari
eos qui ex gentibus conuertuntur ad deum
sed scribere ad eos ut abstineant se a con-
taminationibus simulacrorum. et fornica-
tione et suffocatis et sanguine. Moyses enim
a temporibus antiquis habet in singulis ci-
uitatibus qui eum predicent in synagogis
ubi per omne sabbatum legitur. Tunc
placuit apostolis et senioribus cum omni eccle-
sia eligere uiros ex eis et mittere antiochi-
am cum paulo et barnaba iudam qui cog-
nominatur barsabas et silam uiros primos
in fratribus scribentes per manus eorum. A-
postoli et seniores fratres. hiis qui sunt antio-
chie et syrie et cilicie fratribus ex gentibus salutem.
Quoniam audiuimus quia quidam ex
nobis exeuntes turbauerunt uos uerbis
euertentes animas uestras quibus non
mandauimus placuit nobis collectis
in unum eligere uiros et mittere ad uos
cum carissimis nostris barnaba et paulo
hominibus qui tradiderunt animas suas
pro nomine domini nostri ihesu christi. Misimus
ergo iudam et sylam qui et ipsi uobis uer-
bis referent eadem. Visum est enim spiritui
sancto et nobis nichil ultra imponere uobis
oneris quam hec necessaria. ut abstinea-
tis uos ab immolatis simulacrorum
et sanguine suffocato et fornicatione a qui-
bus custodientes uos bene agetis. Valete.
Illi igitur dimissi descenderunt anthiochiam
et congregata multitudine tradiderunt
epistolam. Quam cum legissent: gauisi sunt
super consolationem. Iudas autem et sylas
et ipsi cum essent prophete uerbo plurimo
consolati sunt fratres et confirmauerunt
eos. Facto autem ibi aliquanto tempore al' vacat
dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos
qui miserant illos. Visum est autem syle

remanere ibi. Solus autem iudas abiit ie
rusalem. Paulus autem et barnabas demora
bantur antiochie docentes et euangelizantes
cum aliis pluribus uerbum domini. Post ali
quot autem dies dixit ad barnabam paulus
Reuertentes uisitemus fratres per uniuersas ciui
tates in quibus predicauimus uerbum do
mini. quomodo se habeant. Barnabas autem
uolebat secum assumere et iohannem qui
cognominabatur marcus. Paulus autem
rogabat eum ut qui discessisset ab eis a pam
philia et non isset cum eis in opus: non
debere recipi eum. Facta est autem dissensio
inter eos ita ut discederent ab inuicem et
barnabas quidem assumpto marco nauiga
ret cyprum: paulus uero electo syla pro
fectus est traditus gratie domini a fratribus. Per
ambulabat autem syriam et ciliciam con
firmans ecclesias. precipiens custodire pre
cepta apostolorum et seniorum. Et cum ar
Ca^m. xvi. cuisset has nationes: peruenit in derben et
lystram. XVI
Ecce discipulus quidam erat ibi
nomine tymotheus filius mulieris iudee
fidelis patre gentili. Huic testimonium red
debant qui in lystris erant et yconio fratres.
Hunc uoluit paulus secum proficisci et
assumens circumcidit eum propter iudeos
qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes
quod pater eius gentilis erat. Cum autem per
transirent ciuitates tradebant eis custodi
re dogmata que erant decreta ab apostolis et se
nioribus qui erant ierosolimis. Et ecclesie
quidem confirmabantur fide et habunda
bant numero cotidie. Transeuntes autem fri
giam et galatie regionem: uetati sunt a spiritu
sancto loqui uerbum dei in asya. Cum uenis
sent autem in musiam: temptabant ire in
bithyniam et non permisit eos ire spiritus ihesu.
Cum autem pertransissent musiam: descende
runt troadem et uisio per noctem paulo osten
sa est. Vir macedo quidam erat stans et de
precans eum et dicens. Transiens in ma
cedoniam adiuua nos. Vt autem uisum
uidit: statim quesiuimus proficisci in ma
cedoniam certi facti quia uocasset nos
deus euangelizare eis. Nauigantes autem
a troade recto cursu uenimus samatracia
cum: et sequenti die neapolim et inde phi
lippis que est prima partis macedonie ciui
tas colonia. Eramus autem in urbe hac
diebus aliquot conferentes uerbum domini.
Die autem sabbatorum egressi sumus
foras portam iuxta flumen ubi uidebatur
oratio esse: et sedentes loquebamur mulie
ribus que conuenerant. Et quedam mulier
nomine lydia purpuraria ciuitatis thy
atirenorum colens deum audiuit.
cuius dominus aperuit cor intendere hiis
que dicebantur a paulo. Cum autem bapti
zata esset ipsa et domus eius: deprecata
est nos dicens. Si iudicatis me fidelem
domino esse: introite in domum meam
et manete. Et coegit nos. Factum est autem
euntibus nobis ad orationem puellam
quandam habentem spiritum phytonem ob
uiare nobis que questum magnum
prestabat dominis suis diuinando. Hec
subsecuta paulum et nos: clamabat di
cens. Isti homines serui dei excelsi sunt
qui annuntiant uobis uiam salutis.
Hoc autem faciebat multis diebus. Do
lens autem paulus et conuersus spiritui dix
it. Precipio tibi in nomine ihesu christi exi
re ab ea. Et exiit eadem hora. Videntes au
tem domini eius quia exiuit spes ques
tus eorum: apprehendentes paulum
et sylam perduxerunt in forum ad prin
cipes et offerentes eos magistratibus di
xerunt. Hii homines conturbant ciui
tatem nostram cum sint iudei et annun
tiant morem quem non licet nobis sus
cipere neque facere cum simus romani.
Et cucurrit plebs aduersus eos et ma
gistratus scissis tunicis eorum iusserunt
cedi illos uirgis. Et cum multas
plagas eis imposuissent: miserunt eos
in carcerem precipientes custodi ut di
ligenter custodiret eos. Qui cum tale
preceptum accepisset: misit eos in inte
riorem carcerem ~~precipientes custodi~~ et
pedes eorum strinxit ligno. Media autem
nocte paulus et sylas adorantes lauda
bant deum et audiebant eos qui in
custodia erant. Subito uero terremotus
factus est magnus ita ut mouerentur
fundamenta carceris et confestim aperta
sunt ostia omnia et uniuersorum uin
cula soluta sunt. Experge factus autem
custos carceris et uidens apertas ianuas
carceris euaginato gladio uolebat se
interficere. estimans fugisse uinctos.
Clamauit autem paulus magna uo
ce dicens. Nichil feceris tibi mali uniuer
si enim hic sumus. Petito autem lumine in
trogressus est et tremefactus procidit
ad pedes pauli et syle et producens eos
foras ait. Domini quid me oportet

facere ut saluus fiam? At illi dixerunt ei:
Crede in domino ihesu et saluus eris tu et do-
mus tua. Et locuti sunt verbum ei domini
cum omnibus qui erant in domo eius.
Et tollens eos in illa hora noctis lauit pla-
gas eorum et baptizatus est ipse et omnis do-
mus eius continuo. Cumque perduxisset eos in
domum suam: apposuit eis mensam et le-
tatus est cum omni domo sua credens deo. Et
cum dies factus esset: miserunt magistratus
lictores dicentes. Dimitte homines il-
los. Nunciauit autem custos carceris uerba
hec paulo: quia miserunt magistratus ut
dimittamini. Nunc igitur exeuntes ite in
pace. Paulus autem dixit eis. Cesos nos
publice indempnatos homines romanos
miserunt in carcerem et nunc occulte nos
eiciunt? Non ita sed ueniant et ipsi nos ei-
ciant. Nunciauerunt autem magistratibus
lictores uerba hec. Timueruntque audito
quod romani essent et uenientes deprecati
sunt eos et educentes rogabant ut egrede-
rentur de urbe. Exeuntes autem de carcere
introierunt ad lydiam et visis fratribus conso-
lati sunt eos ~~et~~ quanta fecisset dominus cum
eis et consolantes eos profecti sunt. XVII
Cum autem perambulassent amphy-
polim et appolloniam: uenerunt
thessalonicam ubi erant synagoge iudeo-
rum. Secundum consuetudinem autem
paulus introiuit ad eos et per sabbata
tria disserebat eis de scripturis adaperiens
et insinuans quia xpistum oportuit pati et
resurgere a mortuis et quia hic est xpistus
ihesus quem ego annuntio uobis. Et quidam
ex eis crediderunt et adiuncti sunt paulo
et syle et de colentibus gentibus multitudo
magna et mulieres nobiles non pauce.
Zelantes autem iudei assumentesque de
uulgo uiros quosdam malos et turba fac-
ta concitauerunt ciuitatem et assistentes
domui iasonis querebant eos producere
in populum. Et cum non inuenissent
eos: trahebant iasonem et quosdam fratres
ad principes ciuitatis clamantes et dicen-
tes quoniam hii sunt qui orbem concitant
et ad hoc uenerunt quos suscepit iason.
Et hii omnes contra decreta cesaris fa-
ciunt regem alium dicentes ~~esse que~~
esse ihesum. Concitauerunt autem plebem
et principes ciuitatis audientes hec et accep-
ta satisfactione a iasone et a ceteris: dimi-
serunt eos. Fratres uero confestim per noctem
dimiserunt paulum et sylam in beroeam.
Qui cum uenissent: in synagogam iudeo-
rum introierunt. Hii autem erant nobiliores eo-
rum qui sunt thessalonice. Qui susceperunt
uerbum cum omni auiditate cotidie scrutan-
tes scripturas si hec ita se haberent. Et multi qui-
dem crediderunt ex eis et multitudo gentilium
mulierum honestarum et uiri non pauci.
Cum autem cognouissent in thessalonica iu-
dei quia et in beroea predicatum est a paulo uer-
bum dei: uenerunt et illuc commouentes et tur-
bantes multitudinem. Statimque tunc pau-
lum dimiserunt fratres ut iret usque ad mare. Sy-
las autem et tymotheus remanserunt ibi.
Qui autem deducebant: paulum perduxerunt
eum usque ad athenas et accepto mandato ab
eo ad sylam et timotheum ut quam celeriter
uenirent ad illum: profecti sunt. Paulus autem
cum athenis expectaret eos: incitabatur spiritus
eius in ipso uidens ydolatrie deditam ciuitatem.
Disputabat igitur in synagoga cum iudeis et
colentibus dominum et in foro per omnes dies ad
eos qui aderant. Quidam autem epicurei et
stoici philosophi disserebant cum eo et quidam
dicebant. Quid uult seminator uerborum hic
dicere? Alii uero dicebant. Nouorum demonio-
rum uidetur annuntiator esse quia ihesum
et resurrectionem annuntiabat eis. Et appre-
hensum eum: ad ariopagum duxerunt dicen-
tes. Possumus scire que est hec noua que a
te dicitur doctrina. Noua enim quedam in-
fers auribus nostris. Uolumus ergo scire que nam
uelint hec esse. Athenienses autem omnes
et aduene hospites ad nichil aliud uacabant
nisi aut dicere aut audire aliquid noui. Stans
autem paulus in medio ariopagi ait. Uiri
athenienses per omnia quasi superstitiosiores
esse uos uideo. Preteriens enim et uidens si-
mulacra uestra. inueni et aram in qua scriptum
erat ignoto deo. Quod ergo ignorantes coli-
tis: hoc ego annuntio uobis. Deus qui fecit
hunc mundum et omnia que in eo sunt
hic celi et terre cum sit dominus non in ma-
nufactis templis habitat nec manibus huma-
nis colitur indigens aliquo cum ipse det om-
nibus uitam et inspirationem et omnia.
Fecitque ex uno omne genus hominum in-
habitare super uniuersam faciem terre diffini-
ens statuta tempora et terminos habitationis
eorum querere deum si forte attrectent eum
aut inueniant cum quamuis longe non sit
ab unoquoque nostrum. In ipso enim uiuimus
mouemur et sumus sicut et quidam uestrorum
poetarum dixerunt ipsius enim et genus
sumus. Genus ergo cum simus dei: non de-

bemus estimare auro aut argento aut la
pidis sculpture artis et cogitationis hominis
divinum esse simile. Et tempora quidem huius
ignorantie despiciens deus: nunc annuntiat
hominibus ut omnes ubique penitentiam a
gant eo quod statuit diem in qua iudica
turus est orbem terre in equitate in viro in
quo statuit fidem prebens omnibus suscitans
eum a mortuis. Cum autem audissent re
surrectionem mortuorum quidam quidem
irridebant quidam vero dixerunt. Audiemus
te de hoc iterum. Sic paulus exivit de medio
eorum. · xviii ·

XVIII

Al' c. xviii. Post hec

Quidam vero viri adherentes ei credi
derunt in quibus et dionisius ariopa
gita et mulier nomine damaris et alii cum
eis. Post hec egressus ab athenis venit co
rinthum et inveniens quendam iudeum
nomine aquilam ponticum genere, qui
nuper venerat ab italia et priscillam uxorem
eius eo quod precepisset claudius discedere o
mnes iudeos a roma: accessit ad eos et salu
tavit eos. Et quia eiusdem artis erat: ma
nebat apud eos et operabatur. Erat autem
sceno factorie artis. Et disputabat in synago
ga per omne sabbatum interponens nomen
domini ihesu suadebatque iudeis et grecis. Cum
venissent autem de macedonia silas et ty
motheus: instabat verbo paulus testificans
iudeis ihesum esse xpistum. Contradicentibus autem
eis et blasphemantibus: excutiens paulus
vestimenta sua dixit ad eos. Sanguis vester
super caput vestrum mundus ego ex hoc ad gen
tes vadam. Et migrans inde: intravit in
domum cuiusdam nomine titi iusti colentis
deum cuius domus erat coniuncta syna
goge. Crispus autem archisynagogus credi
dit domino cum omni domo sua. et multi co
rinthiorum audientes credebant et baptizaban
tur. Dixit autem dominus nocte per visionem
paulo. Noli timere sed loquere et ne taceas
propter quod ego tecum sum et nullus tibi no
cere poterit et nemo apponetur tibi ut noce
at te quoniam populus est multus michi in
hac civitate. Sedit autem ibi annum et sex
menses docens apud eos verbum domini.
Gallione autem proconsule achaie insurrex
erunt uno animo iudei in paulum et adduxe
runt eum ad tribunal dicentes quia contra
legem hic persuadet hominibus colere deum. In
cipiente autem paulo aperire os: dixit gallio ad
iudeos. Siquidem esset iniquum aliquid
aut facinus pessimum o viri iudei: recte vos
sustinerem. Si vero questiones sunt de ver
bo et nominibus legis vestre vos ipsi videritis
iudex ego horum verborum nolo esse. Et mi
navit eos a tribunali. Apprehendentes autem
omnes sosthenem principem synagoge: per
cutiebant illum ante tribunal et nichil eorum
gallioni cure erat. Paulus vero cum adhuc
sustinuisset dies multos: fratribus vale faciens
navigavit syriam et cum eo priscilla et a
quila qui sibi totonderat in cenchris ca
put. Habebat enim votum. Devenitque
ephesum et illos ibi reliquit. Ipse vero in
gressus synagogam: disputabat cum iudeis.
rogantibus autem eis ut ampliori tempore
maneret apud eos non consensit sed vale
faciens eis et dicens. Oportet me solemp
nem diem advenientem facere ierosoli
mis et iterum revertar ad vos deo volen
te: profectus est ab epheso et descendens ce
saream ascendit et salutavit ecclesiam et
descendit anthiochiam. Et facto ibi aliquan
to tempore: profectus est perambulans ex
ordine galaticam regionem et frigiam con
firmans omnes discipulos. Iudeus autem
quidam apollo nomine alexandrinus ge
nere vir eloquens devenit ephesum poten
s in scripturis. Hic erat edoctus viam domini
et fervens spiritu loquebatur et docebat dili
genter ea que sunt de ihesu sciens tantum baptis
ma iohannis. Hic ergo cepit fiducialiter
agere in synagoga. Quem cum audissent
priscilla et aquila assumpserunt eum et
diligentius exposuerunt ei viam dei. Cum
autem vellet ire achaiam exhortati fratres
scripserunt discipulis ut susciperent eum. Qui
cum venisset: contulit multum hiis qui
crediderant. Vehementer enim iudeos
revincebat publice ostendens per scripturas
esse xpistum ihesum. · xix ·
Factum est autem cum apollo esset co
rinthi ut paulus peragratis superioribus parti
bus veniret ephesum et inveniret quosdam
discipulos dixitque ad eos. Si spiritum sanctum ac
cepistis credentes: At illi dixerunt ad eum. Sed
neque si spiritus sanctus est audivimus. Ille
vero ait. In quo ergo baptizati estis? Qui
dixerunt. In iohannis baptismate. Dixit autem
paulus. Iohannes baptizavit baptismo
penitentie populum dicens in eum qui ven
turus esset post ipsum ut crederent hoc est
in ihesum. Hiis auditis baptizati sunt in no
mine domini ihesu xpisti. Et cum imposuisset
illis manus paulus: venit spiritus sanctus
super eos et loquebantur linguis et prophe
tabant. Erant autem omnes viri fere duo

al' hiis

al' hominibus

al' vacat

Scenos .i. fanis communicat cum fano et dicitur scenofactorie ars. fen. facit. unde scenofactor .i. faciens facture. Et hec scenofactoria [illegible] vel a scenos quod est umbra. Hinc greci [illegible] tabernaculum [illegible] sceno [illegible] .i. facere tabernacula et sic potest dici artis scenofactorie quia faciebat tabernacula. Cas.

Introgressus autem in synagogam cum fidu
cia loquebatur per tres menses disputans et
suadens de regno dei. Cum autem quidam
indurarentur et non crederent maledicentes
viam domini coram multitudine: discedens
ab eis segregavit discipulos cotidie dispu
tans in scola tyranni cuiusdam. Hoc autem
factum est per biennium ita ut omnes qui ha
bitabant in asia audirent verbum domini
iudei atque gentiles. Virtutes quoque quaslibet deus
faciebat per manus pauli ita ut etiam super
languidos deferrentur a corpore eiusdem suda
ria vel semicinthia et recedebant ab eis
languores et spiritus nequam egrediebantur.
Temptaverunt autem quidam de circumeuntibus
iudeis exorcistis invocare super eos qui ha
bebant spiritus malos nomen domini ihesu christi
dicentes Adiuro vos per ihesum quem paulus
predicat. Erant autem quidam sceve iudei
principis sacerdotum .vii. filii qui hoc facie
bant. Respondens autem spiritus nequam dixit
eis Ihesum novi et paulum scio vos autem
qui estis? Et insiliens homo in eos in quo
erat demonium pessimum et dominatus
amborum invaluit contra eos ita ut nudi
et vulnerati effugerent de domo illa. Hoc
autem notum factum est omnibus iudeis
atque gentilibus qui habitabant ephesi et cecidit
timor super omnes illos et magnificabant
nomen domini ihesu. Multique credentium
veniebant confitentes et annuntiantes ac
tus suos. Multi autem ex eis qui fuerant
curiosa sectati contulerunt libros et combus
serunt eos coram omnibus et computatis
preciis illorum: invenerunt pecuniam de
nariorum .l. milium. Ita fortiter verbum
dei crescebat et confirmabatur. His autem
expletis proposuit paulus in spiritu transita
macedonia et achaia ire ierosolimam dicens
quoniam postquam fuero ibi: oportet me et ro
mam videre. Mittens autem in macedoniam
duos ex ministrantibus sibi thimotheum et
erastum: ipse remansit ad tempus in asya.
Facta est autem in illo tempore turbatio non
minima de via domini. Demetrius enim
quidam nomine argentarius faciens edes
argenteas diane prestabat artificibus non mo
dicum questum. Quos convocans et eos qui
eius modi erant opifices: dixit viri scitis quia
de hoc artificio acquisitio est nobis et videtis
et auditis quia non solum ephesi sed pene to
tius asie paulus hic suadens avertit mul
tam turbam dicens quoniam non sunt dii
qui manibus fiunt. Non solum autem
hec periclitabitur nobis pars in redargutionem
venire sed et magne dee diane templum in
nichilum deputabitur sed et destrui incipiet
maiestas eius. quam tota asia et orbis colit.
His auditis repleti sunt ira et exclamaverunt
dicentes Magna diana ephesiorum Et imple
ta est civitas confusione et impetum fecerunt
uno animo in theatrum rapto gaio et a
ristarco macedonibus comitibus pauli. Paulo
autem volente intrare in populum non
permiserunt discipuli. Quidam autem et
de asie principibus qui erant amici eius mi
serunt ad eum rogantes ne se daret in thea
trum Alii autem aliud clamabant Erat
enim ecclesia confusa et plures nesciebant
qua ex causa convenissent. De turba autem
~~quidam~~ detraxerunt alexandrum propel
lentibus eum iudeis. Alexander ergo ma
nu silentio postulato: volebat rationem red
dere populo. Quem ut cognoverunt iudeum
esse vox facta est una omnium quasi per
horas duas clamantium. Magna diana
ephesiorum. Et cum sedasset scriba turbas
dixit Viri ephesii quis enim est hominum
qui nesciat ephesiorum civitatem cultricem
esse magne diane: iovisque prolis? Cum ergo
his contradici non possit: oportet vos se
datos esse et nichil temere agere. Adduxistis
enim homines istos neque sacrilegos neque
blasphemantes deam vestram. Quod si deme
trius et qui cum eo sunt artifices habent ad
versus aliquem causam: conventus foren
ses aguntur et proconsules sunt. accusent
se invicem Si quid autem alterius rei quer
itis: in legitima ecclesia poterit absolvi.
Nam et periclitamur argui seditionis hodi
erne cum nullus obnoxius sit de quo
possimus reddere rationem concursus is
tius. Et cum hec dixisset: dimisit ecclesiam. XX.

XX

Postquam autem cessavit tumultus vo
catis paulus discipulis et exhortatus
eos valedixit et profectus est ut iret macedo
niam Cum autem perambulasset partes
illas et exhortatus eos fuisset multo sermo
ne: venit ad greciam Ubi cum fuisset men
ses tres: facte sunt illi insidie a iudeis navi
gaturo in syriam habuitque consilium ut re
verteretur per macedoniam Comitatus est
autem eum sosipater pirri beroensis thessalo
nicensium vero aristarcus et secundus et gaius
derbeus et thimotheus. Asiani vero tithi
cus et trophimus. Hi cum precessissent
sustinebant nos troade. Nos vero naviga — i. expectabant
vimus post dies azimorum a philippis

et uenimus ad eos troadem in diebus quin
que ubi demorati sumus diebus septem. In
una autem sabbati cum conuenissemus
ad frangendum panem: paulus disputa
bat cum eis profecturus in crastinum pro
traxitque sermonem usque in mediam noc
tem. Erant autem lampades copiose in
cenaculo ubi eramus congregati. Sedens
autem quidam adolescens nomine euti
chus super fenestram cum mergeretur
sompno graui disputante diu paulo duc
tus cecidit de tercio cenaculo deorsum et
oblatus — sublatus est mortuus. Ad quem cum des
cendisset paulus incubuit super eum et com
plexus dixit. Nolite turbari anima enim
ipsius in eo est. Ascendens autem frangens
que panem et gustans satisque allocutus est
usque in lucem sic profectus est. Adduxerunt
autem puerum uiuentem et consolati sunt
non minime. Nos autem ascendentes
al' tier — nauem enauigauimus in asson: inde
suscepturi paulum. Sic enim disposuerat
ipse per terram iter facturus. Cum autem
inuenisset nos in asson assumpto eo ue
nimus mitilenen. et inde nauigantes se
quenti die uenimus contra chium et alia
die applicuimus samum et sequenti die
uenimus miletum. Proposuerat enim
paulus transnauigare ephesum ne qua
mora illi fieret in asia festinabat enim si
al' tes — possibile sibi esset ut diem pentecostes face
ret ierosolimis. A mileto autem mittens
ephesum uocauit maiores natu ecclesie.
Qui cum uenissent ad eum et simul
essent: dixit eis. Vos scitis a prima die qua
ingressus sum in asyam qualiter uo
biscum per omne tempus fuerim serui
ens domino cum omni humilitate et mul
tis lacrimis et temptacionibus que michi
acciderunt ex insidiis iudeorum quomodo
nichil subtraxerim uobis utilium quo mi
nus annunciarem uobis et docerem uos
publice et per domos testificans iudeis at
que gentilibus in deum penitenciam et
fidem in dominum nostrum ihesum christum.
Et nunc ecce alligatus ego spiritu uado in
ierusalem que in ea uentura sunt michi ig
norans nisi quod spiritus sanctus per omnes
ciuitates michi protestatur dicens quoniam
uincula et tribulaciones ierosolimis me
manent. Sed nichil horum uereor nec fa
cio animam meam preciosiorem quam
me dum modo consummem cursum me
mei — um et ministerium uerbi quod accepi

a domino ihesu quod testificari euangelium gratie
dei. Et nunc ecce ego scio quia amplius
non uidebitis faciem meam uos omnes
per quos transiui predicans regnum dei.
Quapropter contestor uos hodierna die
quia mundus sum a sanguine omnium.
Non enim subterfugi quo minus annun
ciarem omne consilium dei uobis. Atten
dite uobis et uniuerso gregi in quo uos
spiritus sanctus posuit episcopos regere eccle
siam dei quam acquisiuit sanguine suo.
Ego scio quoniam intrabunt post dis
cessionem meam lupi graues in uos
non parcentes gregi et ex uobis ipsis sur
gent uiri loquentes peruersa ut abducant
discipulos post se. Quapropter uigilate
memoria retinentes quoniam per tri
ennium nocte et die non cessaui cum
lacrimis monens unumquemque ues
trum. Et nunc commendo uos deo et uer
bo gratie ipsius qui potens est edificare
et dare hereditatem in sanctificatis om
nibus. Argentum et aurum aut uestem
nullius concupiui ipsi scitis quoniam
ad ea que michi opus erant et hiis qui
mecum sunt ministrauerunt manus
iste. Hec omnia ostendi uobis quoniam
sic laborantes oportet suscipere infirmos
ac meminisse uerbi domini ihesu quoniam
ipse dixit Beatius est magis dare quam
accipere. Et cum hec dixisset: positis genibus
suis cum omnibus illis orauit. Magnus
autem fletus factus est omnium et pro
cumbentes super collum pauli osculaban
tur eum dolentes maxime in uerbo quod
dixerat eis quoniam amplius faciem
eius non essent uisuri et deducebant eum
ad nauem. XXI.

Cum autem factum esset ut naui
garemus abstracti ab eis recto cursu
uenimus choum et sequenti die rodum
et inde pataram. Et cum inuenissemus na
uem transfretantem in feniciam: ascen
dentes ~~nauem~~ nauigauimus. Cum appa
ruissemus autem cypro relinquentes eam
ad sinistram nauigauimus in syriam
et uenimus tyrum. Ibi enim nauis expo
situra erat onus. Inuentis autem discipu
lis mansimus ibi diebus vii. qui paulo dice
bant per spiritum ne ascenderet ierosolimam. Et
expletis diebus profecti ibamus deducentibus
nos omnibus cum uxoribus et filiis usque
foras ciuitatem et positis genibus in lito
re orauimus. Et cum uale fecissemus

nauem: ascendimus in nauem. Illi au
tem redierunt in sua. Nos uero nauiga
tione expleta a tyro descendimus ptolo
maidam et salutatis fratribus mansimus
die una apud illos. Alia autem die profec
ti uenimus cesaream et intrantes do
mum philippi euangeliste qui erat u
nus de vii. mansimus apud eum. Huic
autem erant filie iiii. uirgines prophe
tantes. Et cum moraremur ibi per dies
aliquot superuenit quidam uir a iudea
propheta nomine agabus. Is cum uenis
set ad nos tulit zonam pauli et alligans
sibi pedes et manus dixit. Hec dicit spiritus
sanctus. Virum cuius hec zona est sic
alligabunt in ierusalem iudei et tradent in
manus gentium. Quod cum audisse
mus rogabamus nos et qui loci illius
erant ne ascenderet ierosolimam. Tunc
respondit paulus et dixit. Quid facitis
flentes et affligentes cor meum. Ego
enim non solum alligari sed et mo
ri in ierusalem paratus sum propter no
men domini ihesu. Et cum ei suadere
non possemus: quieuimus dicentes.
Fiat domini uoluntas. Post dies autem is
tos preparati ascendebamus ierusalem.
Venerunt autem quidam et discipulorum
a cesarea nobiscum adducentes secum
apud quem hospitaremur iasonem quen
dam cyprium antiquum discipulum.
Et cum uenissemus ierosolimam liben
ter exceperunt nos fratres. Sequenti autem
die introibat paulus nobiscum ad ia
cobum omnesque collecti sunt seniores.
Quos cum salutasset narrabat per sin
gula que fecisset deus in gentibus per mi
nisterium ipsius. At illi cum audissent
magnificabant dominum dixeruntque
ei. Vides frater quot milia sunt in iude
is qui crediderunt et omnes emulato
res sunt legis. Audierunt autem de te
quia discessionem doceas a moyse eorum
qui per gentes sunt iudeorum dicens non
debere eos circumcidere filios suos neque
secundum consuetudinem ingredi de
bere. Quid ergo est? Utique oportet conue
nire multitudinem. Audient enim te
superuenisse. Hoc ergo fac quod tibi dicimus.
Sunt nobiscum hic uiri iiii. uotum
habentes super se. His assumptis: sanc
tifica te cum illis et impende in illis ut
radant capita sua et sciant omnes
quia que de te audierunt falsa sunt

sed ambulas et ipse custodiens legem. De
his autem qui crediderunt ex gentibus
nos scripsimus iudicantes ut abstineant
se ab idolis immolato et sanguine et
suffocato et a fornicatione. Tunc paulus
assumptis uiris postera die purificatus
cum illis intrauit in ~~illum~~ templum an
nuncians expletionem dierum purifi
cationis donec offerretur pro uno quoque
eorum oblatio. Dum autem vii dies
consummarentur: hii qui ab asia e
rant iudei cum uidissent eum in templo
concitauerunt omnem populum et inie
cerunt manus clamantes. Viri israheli
te adiuuate. Hic est homo qui aduersus
populum et legem et locum hunc omnes
ubique docet. Insuper et gentiles induxit
in templum et uiolauit sanctum locum
istum. Viderant enim trophimum ephe
sium in ciuitate cum ipso quem estima
uerunt quoniam in templum introdux
isset paulus. Commotaque est ciuitas to
ta et facta est concursio populi et appre
hendentes paulum trahebant eum extra
templum et statim clause sunt ianue.
Querentibus autem eum occidere nunci
atum est tribuno cohortis quia tota con
funditur ierusalem. Qui statim assumptis
militibus et centurionibus decurrit ad
illos. Qui cum uidissent tribunum et
milites: cessauerunt percutere paulum.
Tunc accedens tribunus apprehendit
eum et iussit alligari catenis duabus et
interrogabat quis esset et quid fecisset. Alii
autem aliud clamabant in turba. Et cum
non posset certum cognoscere pre tumul
tum: iussit duci eum in castra. Et cum
uenisset paulus ad gradus contigit ut
portaretur a militibus propter uim populi.
Sequebatur enim multitudo populi cla
mans tolle eum. Et cum cepisset induci
in castra paulus: dicit tribuno. Si licet
michi aliquid loqui ad te? Qui dixit ei
Grece nosti? Nonne tu es egyptius qui an
te hos dies tumultum concitasti et edux
isti in desertum iiii. milia uirorum sicari
orum. Et dixit ad eum paulus. Ego ho
mo sum quidem iudeus natus a thar
so cilicie non ignote ciuitatis municeps.
Rogo autem te permitte michi loqui ad
populum. Et cum ille permisisset
paulus stans in gradibus annuit manu
ad plebem. Et magno silentio facto: allo
cutus est hebrea lingua dicens. ·xxii·

Est enim sica gladius bre
uis quo utebantur latro
nes et homicide et inde si
carii dicebantur ipsi

XXII

Viri fratres et patres audite quam ad
vos nunc reddo rationem. Cum au
dissent autem quia hebrea lingua loque
retur ad illos: prestiterunt magis silen
tium. Et dixit. Ego sum vir iudeus natus
tharso cilicie nutritus autem in ista civi
tate secus pedes gamalielis eruditus iux
ta veritatem paterne legis emulator legis
dei existens sicut et vos omnes estis hodie
qui hanc viam persecutus sum usque ad
mortem alligans et tradens in custodias
viros ac mulieres sicut princeps sacerdo
tum testimonium michi reddunt et omnes
maiores natu a quibus et epistolas accipiens
ad fratres damascum pergebam ut adduce
rem inde vinctos in ierusalem ut punirentur.
Factum est autem eunte me et appropin
quante me damasco: media die subito
de celo circumfulsit me lux copiosa et deci
dens in terram audivi vocem dicentem
michi. Saule saule quid me persequeris
Durum est tibi contra stimulum calci
trare. Ego autem respondi. Quis es do
mine: Dixitque michi. Ego sum ihesus na
zarenus quem tu persequeris. Et qui me
cum erant lumen quidem viderunt vo
cem autem non audierunt eius qui lo
quebatur mecum. Et dixi. Quid faciam
domine? Dominus autem dixit ad me
Surgens vade damascum et ibi tibi di
cetur de omnibus que te oporteat facere. Et
cum non viderem pre claritate luminis
illius: ad manum deductus a comitibus
veni damascum. Ananias autem quidam
vir secundum legem testimonium ha
bens ab omnibus habitantibus damasco
iudeis veniens ad me et astans dixit michi
Saule frater respice. Et ego eadem hora
respexi in eum. At ille dixit michi. Deus
patrum nostrorum preordinavit te ut co
gnosceres voluntatem eius et videres
iustum et audires vocem ex ore eius quia
eris testis illius ad omnes homines eo
rum que vidisti et audisti. Et nunc quid
moraris? Exurge et baptizare et ablue
peccata tua invocato nomine ipsius.
Factum est autem revertenti michi in
ierusalem et oranti in templo fieri me in stu
pore mentis et videre illum dicentem
michi. Festina et exi velociter ex ierusalem.
quoniam non recipient testimonium
tuum de me. Et ego dixi. Domine ipsi sci
unt quia ego eram concludens in car
cerem et cedens per synagogas eos qui
credebant in te. Et cum funderetur sanguis
stephani testis tui: ego astabam et consenti
ebam et custodiebam vestimenta interfi
cientium illum. Et dixit ad me. Vade:
quoniam ego in nationes longe mittam
te. Audiebant autem eum usque ad hoc ver
bum et levaverunt vocem suam dicen
tes. Tolle de terra huiusmodi non enim
fas est eum vivere. Vociferantibus au
tem eis et proicientibus vestimenta sua et pul
verem iactantibus in aerem iussit tribu
nus induci eum in castra et flagellis ce
deri et torqueri eum ut sciret propter quam
causam sic acclamarent ei. Et cum astrin
xissent eum loris: dixit astanti sibi centu
rioni paulus. Si hominem romanum
et indempnatum licet vobis flagellare?
Quo audito centurio: accessit ad tribu
num et nuntiavit ei dicens. Quid actu
rus es? Hic enim homo civis romanus est.
Accedens autem tribunus dixit illi. Dic
michi si tu romanus es. At ille dixit. Et
iam. Et respondit tribunus. Ego multa
summa civitatem hanc consecutus sum.
Et paulus ait. Ego autem et natus sum.
Protinus ergo discesserunt ab illo qui
eum torturi erant. Tribunus quoque ti
muit postquam rescivit quia civis roma
nus esset et quia alligasset eum. Poste
ra autem die volens scire diligentius
qua ex causa accusaretur a iudeis sol
vit eum et iussit sacerdotes convenire
et omne concilium et producens paulum
statuit illum inter illos.

XXIII

Intendens autem in concilium paulus ait
Viri fratres ego omni conscientia bona con
versatus sum ante deum usque in hodier
num diem. Princeps autem sacerdotum
ananias precepit astantibus sibi percu
tere os eius. Tunc paulus ad eum dixit. Percu
tiet te deus paries dealbate. Et tu sedens
iudicas me secundum legem et contra
legem iubes me percuti? Et qui astabant
dixerunt summum sacerdotem dei ma
ledicis? Dixit autem paulus. Nesciebam
fratres quia princeps est sacerdotum. Scrip
tum est enim. Principem populi tui non
maledices. Sciens autem paulus quia
una pars esset saduceorum et altera pha
riseorum: exclamavit in concilio. Viri
fratres ego phariseus sum filius phariseo
rum de spe et de resurrectione mortuorum
ego iudicor. Et cum hec dixisset: facta est
dissensio inter phariseos et saduceos et

soluta est multitudo. Saducei enim dicunt
non esse resurrectionem neque angelum
neque spiritum. Pharisei autem utraque
confitentur. Factus est autem clamor mag
nus. Et surgentes quidam phariseorum
pugnabant dicentes. Nichil mali inveni
mus in homine isto. Quid si spiritus locut
est ei aut angelus? Et cum magna dissen
sio facta esset: timens tribunus ne discer
peretur paulus ab ipsis iussit milites des
cendere et rapere eum de medio eorum ac
ducere eum in castra. Sequenti autem
nocte assistens ei dominus ait. Constans
esto paule. Sicut enim testificatus es de me
in iherusalem: sic te oportet et rome testificari. Fac
ta autem die collegerunt se quidam ex iu
deis et devoverunt se dicentes neque man
ducaturos neque bibituros donec occiderent
paulum. Erant autem plus quam xl viri
qui hanc coniurationem fecerant. Qui
accesserunt ad principes sacerdotum et
seniores et dixerunt. Devotione devovi
mus nos nichil gustaturos donec occida
mus paulum. Nunc ergo vos notum fa
cite tribuno cum concilio ut producat il
lum ad vos tamquam aliquid certius cog
nituri de eo. Nos vero priusquam appropi
et: parati sumus interficere illum. Quod
cum audisset filius sororis pauli insidi
as: venit et intravit in castra nunciavit
que paulo. Vocans autem paulus ad
se unum ex centurionibus ait. Adolescen
tem hunc perduc ad tribunum habet enim
aliquid indicare illi. Et ille quidem assu
mens eum duxit ad tribunum et ait.
Vinctus paulus vocans rogavit me hunc
adolescentem perducere ad te habentem a
liquid loqui tibi. Apprehendens autem
tribunus manum illius secessit cum eo
seorsum et interrogavit eum. Quid est
quod habes indicare michi? Ille autem
dixit iudeis convenit rogare te ut cras
tina die paulum producas in concilium
quasi aliquid certius inquisituri sunt de
illo. Tu vero ne credideris illis insidiantur
enim ei ex eis viri amplius quam xl. qui se
devoverunt non manducare neque bibe
re donec interficiant illum. Et nunc para
ti sunt expectantes promissum tuum.
Tribunus igitur dimisit adolescentem
precipiens ne cui loqueretur quoniam hec
nota sibi fecisset. Et vocatis duobus cen
turionibus dixit illis. Parate milites du
centos ut eant usque cesaream et equites
lxx et lancearios ducentos a tercia hora
noctis et iumenta ut imponentes paulum
salvum producerent ad felicem presidem.
Timuit autem ne forte raperent eum iudei
et occiderent et ipse postea calumpniam ha
beret quasi [illegible] accepisset scribens ei
epistolam continentem hec. Claudius lisias
optimo presidi felici salutem. Virum hunc
apprehensum a iudeis et incipientem in
terfici ab eis superveniens cum exercitu
eripui cognito quia romanus est volens que
scire causam quam obiciebant illi deduxi
eum in concilium eorum quem inveni
accusari de questionibus legis ipsorum. Nichil
vero dignum morte aut vinculis habentem
criminis. Et cum michi platum esset de in
sidiis quas paraverant ei: confestim mi
si eum ad te denuncians et accusatoribus
ut dicant apud te. Milites ergo secundum
preceptum sibi assumentes paulum dux
erunt per noctem in antipatridem et postе
ra die dimissis equitibus ut irent cum eo:
reversi sunt ad castra. Qui cum venissent
cesaream et tradidissent epistolam presidi
statuerunt ante illum et paulum. Cum
legisset autem epistolam et interrogasset
de qua provincia esset et cognoscens quia
de cilicia esset audiam te inquit cum accu
satores tui venerint. Iussitque in pretorio he
rodis custodiri eum. · xxiiii · XXIIII

Post quinque autem dies descendit
princeps sacerdotum ananias
cum senioribus quibusdam et tertullo quo
dam oratore qui adierunt presidem adver
sus paulum. Et citato paulo: cepit accusa
re tertullus dicens. Cum in multa pace
agamus per te et multa corrigantur per
tuam providentiam: semper et ubique sus
cipimus optime felix cum omni gratiarum
actione. Ne diucius autem te protraham
oro te breviter ut audias nos pro tua de
mencia. Invenimus hunc hominem
pestiferum et concitantem sediciones om
nibus iudeis nostro generi sed fere universo orbi ter
rarum et omnibus iudeis in universo orbe
et auctorem sedicionis secte nazarenorum
qui eciam templum violare conatus est
quem et apprehensum voluimus secundum
legem nostram iudicare. Superveniens autem
tribunus lisias cum vi magna eripuit
eum de manibus nostris iubens accusatores
eius ad te venire a quo poteris ipse iudicans
de omnibus istis cognoscere de quibus nos
accusamus eum. Adiecerunt autem et

iudei dicentes hec ita se habere. Respondit
autem paulus annuente sibi preside dicere.
Ex multis annis iudicem te esse genti huic
sciens bono animo pro me satis faciam.
Potes enim cognoscere quia non plus
sunt dies michi quam xii. ex quo ascendi
in ierusalem adorare et neque in templo
invenerunt me cum aliquo disputantem
aut concursum facientem turbe neque in
synagogis neque in civitate neque probare
tibi possunt de quibus nunc accusant me.
Confiteor autem hoc tibi quod secundum
sectam quam dicunt heresim sic deservio
patri deo meo credens omnibus que in lege
et prophetis scripta sunt spem habens in
deum quam et hii ipsi expectant resurrec
tionem futuram iustorum et iniquorum.
In hoc et ipse studeo sine offendiculo conscie
nciam habere ad deum et ad homines sem
per. Post annos autem plures elemosinas
facturus in gentem meam veni et oblati
ones et vota: in quibus invenerunt me
purificatum in templo non cum turba
neque cum tumultu et [illegible] derunt
me clamantes et dicentes. Tollite inimi
cum nostrum. Quidam autem ex asia iudei
quos oportebat modo apud te presto esse
et accusare si quid haberent adversum
me aut hii ipsi dicant si quid invenerunt
in me iniquitatis cum stem in conci
lio nisi de una hac solum modo voce q
clamavi inter eos stans quoniam de resur
rectione mortuorum ego iudicor hodie a
vobis. Distulit autem illos felix certissi
me sciens de via dicens. Cum tribunus
lysias descenderit audiam vos. Iussitque
centurioni custodire eum et habere re
quiem nec quemquam prohibere de suis
ministrare ei. Post aliquot autem dies
al' drusilla — veniens felix cum drusilla uxore sua que
erat iudea vocavit paulum et
audivit ab eo fidem que est in christum ihesum.
Disputante autem illo de iustitia et casti
tate et de iudicio futuro: tremefactus felix
respondit. Quod nunc attinet vade tem
pore autem opportuno accersiam te simul
et sperans quod pecunia sibi daretur a
paulo propter quod et frequenter accersiens e
um loquebatur cum eo. Biennio autem
al' porciū — expleto: accepit successorem felix porcium
festum. Volens autem gratiam prestare
iudeis felix: reliquit paulum vinctum. xvb.

XXV

Festus autem cum venisset in
provinciam: post triduum ascen
dit ierosolimam a cesarea. Adieruntque
eum principes sacerdotum et primi iudeorum
adversus paulum et rogabant eum pos
tulantes gratiam adversus eum ut iu
beret perduci eum in ierusalem insidias tenden
tes ut eum interficerent in via. Festus
autem respondit servari paulum in ce
sarea se autem maturius profecturum.
Qui ergo in vobis ait potentes sunt
descendentes simul si quid est in viro
crimen accusent eum. Demoratus autem
inter eos dies non amplius quam oc
to aut decem descendit cesaream et alte
ra die sedit pro tribunali et iussit paulum
adduci. Qui cum perductus esset circum
steterunt eum qui ab ierosolima descen
derant iudei multas et graves causas
obicientes quas non poterant probare
paulo autem rationem reddente quoniam
neque in legem iudeorum neque in tem
plum neque in cesarem quicquam pecca
vi. Festus autem volens iudeis gratiam
prestare. respondens paulo dixit. Vis
ierosolimam ascendere et ibi de his iu
dicari apud me. Dixit autem paulus.
Ad tribunal cesaris sto: ubi me oportet
iudicari. Iudeis non nocui sicut tu me
lius nosti. Si enim nocui aut dignum
aliquid morte feci: non recuso mori. Si
vero nichil est eorum que isti accusant
me nemo potest me illis donare. Cesa
rem appello. Tunc festus cum consilio
locutus respondit. Cesarem appellasti
ad cesarem ibis. Et cum dies aliquot
transacti essent: agrippa rex et beroni
ce descenderunt cesaream ad salutandum
festum. Et cum dies plures ibi demora
rentur festus regi indicavit de paulo
dicens. Vir quidam est derelictus a felice
vinctus de quo cum essem ierosoli
mis adierunt me principes sacerdotum
et seniores iudeorum postulantes adver
sus illum damnationem. Ad quos
respondi quia non est consuetudo roma
nis donare aliquem hominem pri
usquam is qui accusatur presentes habe
at accusatores locumque defendendi ac
cipiat ad abluenda crimina que ei ob
iciuntur. Cum igitur huc convenissent
sine ulla dilatione in sequenti die sedens
pro tribunali iussi adduci virum. De
quo cum stetissent accusatores: nul
lam causam deferebant de quibus ego sus
picabar malum. Questiones vero

quasdam de sua superstitione habebant aduer-
sus eum et de quodam ihesu quem affirma-
bat paulus uiuere. Hesitans autem ego de
huiusmodi questione dicebam si uellet
ire ierosolimam et ibi iudicari de istis.
Paulo autem appellante ut seruaretur
ad augusti cognitionem. iussi seruari
eum donec mittam eum ad cesarem.
Agrippa autem ad festum dixit. Volebam
et ipse hominem audire. Cras inquit au-
dies eum. Altera autem die cum uenis-
set agrippa et bernice cum multa ambi-
tione et introissent in auditorium cum
tribunis et uiris principalibus ciuitatis
iubente festo adductus est paulus. Et
dicit festus. Agrippa rex et omnes qui si-
mul adestis nobiscum uiri uidetis hunc
de quo omnis multitudo iudeorum me
interpellauit in ierosolimis petens et ac-
clamantes non oportere eum uiuere
amplius. Ego uero comperi nichil dig-
num morte eum admisisse. Ipso autem
hoc appellante ad augustum iudicaui
mittere. De quo quid certum scribam do-
mino non habeo. Propter quod produxi
eum ad uos et maxime ad te o rex
agrippa ut interrogatione habita ha-
beam quid scribam. Sine ratione enim
michi uidetur mittere uinctum et causam
eius non significare. Agrippa uero
ad paulum ait. Permittitur tibi loqui
pro temet ipso. Tunc paulus extenta
manu cepit rationem reddere.
De omnibus quibus accusor a iu-
deis rex agrippa estimo me beatum
apud te cum sim defensurus me hodie
maxime te sciente omnia que apud iu-
deos sunt consuetudines et questiones.
Propter quod obsecro patienter me au-
dias. Et quidem uitam meam a iuuen-
tute que ab initio fuit in gente mea
ierosolimis nouerunt omnes iudei
prescientes me ab initio si uelint tes-
timonium perhibere quoniam secundum
certissimam sectam nostre religionis
uixi phariseus. Et nunc in spe que ad pa-
tres nostros repromissionis facta est a deo
sto iudicio subiectus in qua .xii. tribus
nostre nocte ac die seruientes sperant de-
uenire. De qua spe accusor a iudeis. O rex.
Quid incredibile iudicatur apud uos
si deus mortuos suscitat. Et ego quidem
existimaueram me aduersus nomen
ihesu nazareni debere multa contraria
agere quod et feci ierosolimis et multos
sanctorum ego in carceribus inclusi a prin-
cipibus sacerdotum potestate accepta. Et cum
occiderentur detuli sententiam et per om-
nes synagogas frequenter puniens eos
compellebam blasphemare nomen eius
et amplius insaniens in eos persequebar
usque ad exteras ciuitates. In quibus dum
irem damascum cum potestate et permis-
su principum sacerdotum die media in
uia uidi rex de celo super splendorem solis
circumfulsisse me lumen et eos qui simul
mecum erant. Omnesque nos cum decidis-
semus in terram pre timore solus audi-
ui uocem loquentem michi hebraica lin-
gua. Saule saule quid me persequeris.
Durum est tibi contra stimulum calcitra-
re. Ego autem dixi. Quis es domine. Do-
minus autem dixit. Ego sum ihesus naza-
renus quem tu persequeris. sed exurge et
sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui
tibi ut constituam te ministrum et testem
eorum que uidisti et eorum quibus appa-
rebo tibi eripiens te de populis et gen-
tibus in quas nunc ego mitto te aperire o-
culos eorum ut conuertantur a tenebris
ad lucem et de potestate sathane ad deum
ut accipiant remissionem peccatorum
et sortem inter sanctos per fidem que est in
me. Unde rex agrippa non fui incredulus
celestis uisionis sed hiis qui sunt damasci
primum et ierosolimis et per omnem
regionem iudee et gentibus annuntiabam
ut penitentiam agerent et conuerterentur
ad deum digna penitentie opera facien-
tes. Hac ex causa me iudei cum essem in
templo comprehensum temptabant uio-
lenter me interficere. Auxilio autem ad-
iutus dei usque in hodiernum diem sto tes-
tificans minori atque maiori nichil extra
dicens quam ea que prophete sunt locuti fu-
tura esse et moyses si passibilis xpistus
si primus ex resurrectione mortuorum
lumen annuntiaturus est populo et
gentibus. Hec loquente eo et rationem red-
dente festus magna uoce dixit. Insanis
paule multe te littere ad insaniam con-
uertunt. At paulus non insanio inquit
optime feste sed ueritatis et sobrietatis
uerba eloquor. Scit enim de hiis rex ad
quem et constanter loquor. Latere enim
eum nichil horum arbitror neque enim
in angulo quicquam horum gestum
est. Credis rex agrippa prophetis. Scio quia credis

Agrippa autem ad paulum In modico sua
des me xpistianum fieri. Et paulus. Opto
apud deum et in modico et in magno nõ
tantum te sed et omnes hos qui audiunt
hodie fieri tales qual' et ego sum exceptis
uinculis hiis. Et exsurrexit rex et preses et
beronice et qui assidebant eis. Qui cum se
cessissent: loquebantur ad inuicem dicen
tes quia nichil morte aut uinculis dig
num quid facit homo iste. Agrippa autẽ
festo dixit. Dimitti poterat homo iste si
non appellasset cesarem ¶ Ut autem

XXVII

iudicatum est eum nauigare in ytaliã
et tradi paulum cum reliquis custodib;
centurioni nomine iulio cohortis au
guste
Ascendentes autem nauim ad ru
mitanam et incipientes nauigare: ci
rca asie loca egressi sumus perseuerante
nobiscum aristarcho macedone. thessalo
nicense. Sequenti autem die: uenimus
sydonem. humane autem tractans iuli⁹
paulum permisit ad amicos ire et curã
sui agere. Et inde cum sustulissemus: sb
nauigauimus cyprum propterea qđ
essent uenti contrarij et pelagus cilicie
et pamphylie nauigantes uenimus
lystram que est lycie. Et ibi inueniens
centurio nauem alexandrinã nauigã
tem in italiam et transposuit nos in eã.
Et cum multis diebz tarde nauigarem⁹
et uix deuenissemus contra gnidum p
hibente nos uento: nauigauimus cre
te secundum salmonam et uix iuxta
nauigantes uenimus in locum quen
dam qui uocatur boniportus cui iuxta e
rat ciuitas thessala. Multo autem tem
pore peracto et cum iam non esset tuta
nauigatio. eo qđ et ieiunium iam prete
risset consolabatur paulus dicens eis. Uiri
uideo quoniam cum iniuria et multo
dampno non solum oneris et nauis: sed
etiam animarum nr̃arum incipit esse na
uigatio. Centurio autem gubernatori et
nauclero magis credebat q̃ hiis que a pau
lo dicebantur. Et cum aptus portus non
esset ad hyemandum: plurimi statuerũt
consilium nauigare inde si quomodo pos
sent deuenire phenicem hyemare portum
crete respicientem ad affricum et ad chor
Aspirante autem austro estimantes pro
positum se tenere cum sustulissent de a
legebant cretam. Non post multum au
tem misit se contra ipsam uentus thyphoni
cus qui uocatur euro aquilo. Cumque
arrepta esset nauis et non posset conari
in uentum: data naui flatibz ferebamur
In insulam autem quandam decurren
tes que uocatur cauda potuimus uix
obtinere scapham. Qua sublata adiuto
rijs utebantur accingentes nauim ti
mentes ne in syrtim inciderent submisso
uase sic ferebantur. Ualida autem nobis
tempestate iactatis: sequenti die iactum
fecerunt et tertia die suis manibz arma
menta nauis proiecerunt in mare su
per sole autem neque luna neque syderibz ap
parentibz per plures dies et tempestate
non exigua imminente. iam ablata
erat spes omnis salutis nr̃e. Et cum mul
ta ieiunatio fuisset. Tunc stans paulus
in medio eorum dixit. Oportebat quidem
o uiri audito me non tolli a creta lucri
que facere iniuriam hanc et iacturam. et
nũc suadeo nobis bono animo esse. A
missio enim nullius anime erit ex uob
preter quam nauis. Astitit enim michi
hac nocte angelus dei cuius sum ego et
cui deseruio dicens. Ne timeas paule cesa
ri te oportet assistere. Et donauit tibi de
us omnes qui nauigant tecum. Propter
quod bono animo estote uiri credo enim deo
quia sic erit quemadmodum dictum
tum est michi. In insulam autem quã
dam oportet nos deuenire. Sed postquam
quarta decima nox superuenit nauigan
tibus nobis in adria circa mediam
noctem: suspicabantur naute apparere
sibi aliquam regionem. Qui submit
tentes bolidem inuenerunt passus xx
altitudinis et post pusillum inde separa
ti inuenerunt passus. xv. Timentes
autem ne in aspera loca incideremus de
puppi mittentes anchoras. iiij. optabant
diem fieri ut sciremus an saluari esset pos
sibile. Nautis uero querentibus fugere de
naui cum misissent scapham in mare
~~occasionem querentes~~ sub obtentu qu
asi a prora inciperent anchoras extendere ut
tutius nauis staret: Dixit paulus centu
rioni et militibz. Nisi hij in naui manse
rint. uos salui fieri non potestis. Tunc
absciderunt milites funes scaphe et pas
si sunt eam abscidere et cum lux incipe
ret fieri. Rogabat paulus omnes sumere
cibum dicens. Quarta decima die ho
die expectantes ieiunii permanetis
nichil accipientes. Propter quod rogo

tis accipere cibum pro salute uestra quia
nullius uestrum capillus de capite peribit.
Et cum hec dixisset: sumens panem gra-
tias egit deo in conspectu omnium et cum
fregisset cepit manducare. Animequiores
autem facti omnes: et ipsi assumpserunt
cibum. Eramus uero uniuerse anime in
naui ducente .lxx.vi. Et saciati cibo al-
leuiabant nauim iactantes triticum in
mare. Cum autem dies factus esset: ter-
ram non agnoscebant. Sinum uero quen-
dam considerabant habentem litus in
quem cogitabant si possent eicere nauim.
Et cum anchoras sustulissent committebant
se mari simul laxantes iuncturas guber-
naculorum et leuato artemone secundum
flatum aure tendebant ad litus. Et cum
incidissemus in locum bithalassum
ubi duo maria conueniebant: impegerunt
nauim et prora quidem fixa manebat im-
mobilis puppis uero soluebatur a ui ma-
ris. Militum autem consilium fuit ut
custodias occiderent ne quis cum enatasset
effugeret. Centurio autem uolens ser-
uare paulum prohibuit fieri iussitque eos
qui possent natare mittere se in mare pri-
mos et euadere et ad terram exire et cete-
ros alios in tabulis ferebant quosdam
autem super ea que de naui erant Et sic
factum est ut omnes anime euaderent
ad terram. Et cum euasissemus tunc
cognouimus quia militene insula uo-
cabatur. Barbari uero prestabant non
modicam humanitatem nobis Accen-
sa enim pyra reficiebant nos omnes
propter imbrem qui imminebat et frigus. xxviii.
Cum congregasset autem paulus
sarmentorum aliquantam multi-
tudinem et imposuisset super ignem
uipera a calore cum processisset inuasit
manum eius. Ut uero uiderunt barba-
ri pendentem bestiam de manu eius: ad
inuicem dicebant utique homicida est
homo hic qui cum euaserit de mari: ul-
tio diuina eum non sinit uiuere. Et ille
quidem excutiens bestiam in ignem:
nichil mali passus est. At illi existimabant
eum in tumorem conuertendum et su-
bito casurum et mori. Diu autem illis
expectantibus et uidentibus nichil mali
in eo fieri: conuertentes se dicebant eum
esse deum. In locis autem illis erant pre-
dia principis insule nomine publii qui
nos suscipiens triduo benigne exhibuit

Contigit autem patrem publii febribus et disin-
teria uexatum iacere. Ad quem paulus
intrauit. Et cum orasset et imposuisset ei
manum: saluauit eum. Quo facto et om-
nes qui in insula habebant infirmitates
accedebant et curabantur qui etiam in
multis honoribus nos honorauerunt et
nauigantibus nobis imposuerunt que ne-
cessaria erant. Post menses autem tres
nauigauimus in naui alexandrina que
in insula hyemauerat cui erat insigne
castorum. Et cum uenissemus syracusam
mansimus ibi triduo. Inde circum legen-
tes deuenimus regium et post unum di-
em flante austro secunda die uenimus
puteolos. Ubi inuentis fratribus rogati sumus
ibi manere apud eos dies .vii. et sic ueni-
mus romam. Et inde cum audissent
fratres: occurrerunt nobis usque ad appii forum
et tres tabernas. Quos cum uidisset pau-
lus: gratias agens deo accepit fiduciam
Cum introissemus autem romam: per-
missum est paulo manere sibimet cum
custodiente se milite. Post tercium autem
diem: conuocauit primos iudeorum Cum-
que conuenissent: dicebat eis Ego uiri fratres
nichil aduersus plebem faciens aut mo-
rem paternum uinctus ab ierosolimis
traditus sum in manus romanorum
Qui cum interrogationem de me habu-
issent: uoluerunt me dimittere eo quod
nulla causa esset mortis in me. Contra-
dicentibus autem iudeis: coactus sum ap-
pellare cesarem non quasi gentem me-
am habens aliquid accusare. Propter
hanc igitur causam rogaui uos uide-
re et alloqui. Propter enim spem israel ca-
tena hac circumdatus sum. At illi dix-
erunt ad eum. Nos neque litteras accepi-
mus de te a iudea neque adueniens aliquis
fratrum nuntiauit aut locutus est quid de
te malum. Rogamus autem a te au-
dire que sentis. Nam de secta hac notum
est nobis quia ubique ei contradicitur. Cum
constituissent autem illi diem: uenerunt
ad eum in hospicium plures. Quibus
exponebat testificans regnum dei suadens
que eis de ihesu ex lege moysi et prophetis a
mane usque ad uesperam. Et quidam cre-
debant hiis que dicebantur a paulo quidam
uero non credebant. Cumque inuicem non
essent consentientes: discedebant dicen-
te paulo unum uerbum quia bene spiritus
sanctus locutus est per ysaiam prophetam ysa. vi.

ad patres nostros dicens. vade ad populum is-
tum et dic ad eos. Aure audietis et non in-
telligetis et videntes videbitis et non per-
spicietis. Incrassatum est enim cor populi
huius et auribus graviter audierunt et
oculos suos compresserunt ne forte videant
oculis et auribus audiant et corde intelli-
gant et convertantur et sanem illos. Not-
um ergo sit vobis quoniam gentibus missum
est hoc salutare dei. ipsi audient. Et cum
hec dixisset exierunt ab eo iudei multam
habentes questionem. Mansit autem
paulus biennio toto in suo conductu
~~hospitatus~~ et suscipiebat omnes qui in-
grediebantur ad eum iudeos atque gre-
cos predicans regnum dei et docens que
quoniam hic est christus filius dei per
quem omnis mundus iudicabitur cum
omni fiducia sine prohibitione. Explicit li-
ber actuum apostolorum. Incipit prologus in
epistolas beati iacobi apostoli.

Non ita ordo est apud gre-
cos. Qui integre sapiunt
et fidem rectam sectantur
epistolarum septem que ca-
nonice nuncupantur sicut
in latinis codicibus invenitur. Quod quia
petrus primus est in numero apostolorum
prime sunt etiam eius epistole in ordine ce-
terarum. Sed sicut evangelistas dudum
ad veritatis lineam correximus: ita
has proprio ordini deo nos iuvante red-
didimus. Est enim prima earum una
iacobi. petri due. iohannis tres. et iude
una. Que si sicut ~~venit~~ ab eis digeste sunt
ita quoque ab interpretibus fideliter in lati-
num eloquium verterentur: nec am-
biguitatem legentibus facerent nec ser-
monum sese varietas impugnaret. Il-
lo precipue loco ubi de unitate trinitatis
in prima iohannis epistola positum legi-
mus. In qua etiam ab infidelibus trans-
latoribus multum erratum esse a fidei
veritate comperimus trium tantum-
modo vocabula. hoc est aque et sangui-
nis et spiritus in ipsa sua editione po-
nentes et patris verbique et spiritus testi-
monium omittentes. In quo maxime
et fides catholica roboratur et patris et fi-
lii. et spiritus sancti una divinitatis
substantia comprobatur. In ceteris vero
epistolis quantum a nostra aliorum distet
editio lectoris prudentie derelinquo.
Sed tu virgo christi eustochium dum
a me impensius scripture veritatem in-
quiris: meam quodammodo senectutem
invidorum dentibus corrodendam expo-
nis qui me falsarium corruptoremque
sanctarum pronunciant scripturarum.
Sed ego in tali opere nec emulorum
meorum invidentiam pertimesco nec
sancte scripture veritatem poscentibus
denegabo. Incipit prologus alius in
epistolam beati iacobi apostoli.

Iacobus apostolus sanctum instruit
clerum de avaricia celestium preceptorum
et regula de catholice observantie et de re-
missionem penitentie maiestatem et de re-
velatione plurimorum et mendacio
magistrorum. Incipit epistola beati iacobi apostoli.

Iacobus dei et domini
nostri ihesu christi servus: duodecim tribu-
bus que sunt in dispersione salutem.
Omne gaudium existimate fratres
mei cum in temptationibus variis in-
cideritis scientes quod probatio fidei ve-
stre patientiam operatur. Patientia au-
tem opus perfectum habet ut sitis per-
fecti et integri in nullo deficientes.
Si quis autem vestrum indiget sapientia
postulet a deo qui dat omnibus affluen-
ter et non improperat et dabitur ei. Pos-
tulet autem in fide nihil hesitans.
Qui enim hesitat similis est fluctui
maris qui a vento movetur et cir-
cumfertur. Non ergo estimet homo
ille quod accipiat aliquid a deo. Vir
duplex animo inconstans est in omnibus
viis suis. Glorietur autem frater hu-
milis in exaltatione sua: dives autem
in humilitate sua quia sicut flos feni
transibit. Exortus est enim sol cum ar-
dore et arefecit fenum et flos eius decidit
et decor vultus eius deperiit ita et dives
in itineribus suis marcescet. Beatus vir
qui suffert temptationem quoniam cum
probatus fuerit accipiet coronam vite
quam repromisit deus diligentibus
se. Nemo cum temptatur dicat quoniam
a deo temptatur. Deus enim intempta-
tor malorum est: ipse autem neminem
temptat. Unusquisque vero temptatur
a concupiscentia sua abstractus et illec-
tus. Deinde concupiscentia cum
conceperit: parit peccatum. Peccatum
vero cum consummatum fuerit: ge-
nerat mortem. Nolite itaque errare fra-
tres mei dilectissimi. Omne datum opti-

tum et omne donum perfectum desursum est
descendens a patre luminum. Apud quem
non est transmutatio nec vicissitudinis
obumbratio. Voluntarie genuit nos verbo
veritatis ut simus initium aliquod creatu
re eius. Scitis fratres mei dilectissimi Sit
autem omnis homo velox ad audiendum
tardus autem ad loquendum et tardus
ad iram. Ira enim viri iustitiam dei non
operatur. Propter quod abicientes omnem
inmunditiam et abundantiam malitie
in mansuetudine suscipite insitum verbum
quod potest salvare animas vestras. Estote
autem factores verbi et non auditores
tantum fallentes vos met ipsos. Quia si
quis auditor est verbi et non factor: hic
comparabitur viro consideranti vultum
nativitatis sue in speculo. Consideravit
enim se et abiit et statim oblitus est qua
lis fuerit. Qui autem perspexerit in lege
perfecte libertatis et permanserit in ea non
auditor obliviosus factus sed factor operis
hic beatus in facto suo erit. Si quis autem
putat se religiosum esse non refrenans
linguam suam sed seducens cor suum:
huius vana est religio. Religio munda
et immaculata apud deum et patrem hec
est visitare pupillos et viduas in tribu
latione eorum. et immaculatum se custo
dire ab hoc seculo · ij ·
Fratres mei nolite in personarum
acceptione habere fidem domini no
stri ihesu christi glorie. Etenim si introierit
in conventum vestrum vir anulum ha
bens in veste candida introierit autem
et pauper in sordido habitu et intendatis
in eum qui indutus est veste preclara et
dixeritis ei tu sede hic bene pauperi autem di
catis tu sta illic aut sede sub scabello pedum
meorum nonne iudicatis apud vos met
ipsos et facti estis iudices cogitationum
iniquarum. Audite fratres mei dilectissimi
Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo
divites in fide et heredes regni quod repro
misit diligentibus se. Vos autem exhonorastis
pauperem. Nonne divites per potentiam
opprimunt vos et ipsi trahunt vos ad iu
dicia. Nonne ipsi blasphemant bonum
nomen quod invocatum est super vos.
Si tamen legem perficitis regalem secundum
scripturas diliges proximum tuum sicut
te ipsum: bene facitis si autem personas acci
pitis: peccatum operamini redarguti
a lege quasi transgressores. Quicumque

autem totam legem observaverit offendat
autem in uno: factus est omnium reus
Qui enim dixit non mechaberis: dixit et
non occides. Quod si non mechaberis occi
das autem: factus es transgressor legis. Sic
loquimini et sic facite sicut per legem libertatis
incipientes iudicari. Iudicium enim sine
misericordia illi qui non facit misericordiam. Superexaltat
autem misericordia iudicium. Quid proderit fratres
mei si fidem quis dicat se habere: opera autem
non habeat: Numquid poterit fides salvare
eum. Si autem frater aut soror nudi sint
et indigeant victu cotidiano dicat autem
aliquis de vobis illis ite in pace calefaci
mini et saturamini non dederitis autem
eis que necessaria sunt corpori quid prode
rit. Sic et fides si non habeat opera: mor
tua est in semet ipsa. Sed dicet quis Tu fidem
habes et ego opera habeo ostende michi fidem
tuam sine operibus: et ego ostendam tibi
ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam
unus est deus. bene facis Et demones credunt
et contremiscunt. Vis autem scire o homo
inanis quoniam fides sine operibus otiosa
est. Abraham pater noster nonne ex operi
bus iustificatus est offerens ysaac filium su
um super altare. Vides quoniam fides co
operabatur operibus illius et ex operibus fides
consummata est et suppleta est scriptura — est impleta
dicens. Credidit autem abraham deo et re
putatum est illi ad iustitiam et ami
cus dei appellatus est. Videtis quoniam ex
operibus iustificatur homo et non ex fide tantum
Similiter autem et raab meretrix nonne
ex operibus iustificata est suscipiens nun
tios et per aliam viam eiciens. Sicut enim
corpus sine spiritu mortuum est: ita et fi
des sine operibus mortua est · iij · — III
Nolite plures magistri fieri fratres mei
scientes quoniam maius iudicium
sumitis In multis enim offendimus omnes
Si quis in verbo non offendit: hic perfectus
est vir. Potest autem freno circumducere
totum corpus. Si autem equis frena in
ora mittimus: ad consentiendum nobis et
omne corpus illorum circumferimus. Ecce et
naves cum magne sint et a ventis validis
minentur circumferuntur autem a modi
co gubernaculo ubi impetus dirigentis
voluerit: ita et lingua modicum quidem — Nota de lingua
membrum est et magna exaltat. Ecce quan
tus ignis quam magnam silvam incen
dit et lingua ignis est universitas
iniquitatis. lingua constituitur in mem

bris nris q maculat totum corpus et inflã
mat rotam natiuitatis nre inflammata
a gehenna. Omnis enim natura bestiar
et uolucrum et serpentium etiam ceteror
domantur et domita sunt a natura huma
na: linguam autem nullus hominum
domare potest. Inquietum malum plena
ueneno mortifero. In ipsa benedicimus
deum et patrem et in ipsa maledicimus ho
mines qui ad similitudinem dei facti sunt
Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio
Non oportet fratres mei hec ita fieri. Numquid
fons de eodem foramine emanat dulcem et
amaram aquam. Numquid potest fratres
mei ficus uuas facere aut uitis ficus. Sic
neque salsa dulcem potest facere aquam. Quis
sapiens et disciplinatus inter uos. Ostendat
ex bona conuersatione opus suum in man
suetudine sapientie. Quod si zelum ama
rum habetis et contentiones sint in cordi
bus uris: nolite gloriari et mendaces esse ad
uersum ueritatem. Non est enim ista sapientia de
sursum descendens sed terrena animalis
diabolica. Ubi enim zelus et contentio: ibi
inconstantia et omne opus prauum. Que
autem desursum est sapientia primum
quidem pudica est. Deinde pacifica modesta
suadibilis bonis consentiens plena misericordia et
fructibus bonis iudicans sine simulatione
Fructus autem iustitie in pace seminatur
facientibus pacem · IIII ·
IIII · Unde bella et lites in uobis. Nonne
Ex concupiscentiis uris que militant
in membris uris. Concupiscitis et non ha
betis. occiditis et zelatis et non potestis adi
pisci. Litigatis et bella geritis non habetis
propter quod non postulatis. Petitis et non
accipitis eo quod male petatis ut in concupi
scentiis uris insumatis. Adulteri nescitis quia
amicitia huius mundi inimica est deo. Qui
cumque ergo uoluerit amicus esse seculi huius
inimicus dei constituitur. An putatis quia
inaniter scriptura dicat. Ad inuidiam con
cupiscit spiritus qui inhabitat in nobis. Ma
iorem autem dat gratiam. Propter quod
dicit. Deus superbis resistit humilibus autem
dat gratiam. Subditi ergo estote deo resistite
autem diabolo et fugiet a uobis. Appropinquate
domino et appropinquabit uobis. Emundate
manus peccatores et purificate corda duplices
animo. Miseri estote et lugete et plorate
Risus uester in luctum conuertatur et gaudi
um in merorem. Humiliamini in con
spectu domini et exaltabit uos. Nolite detra
here alterutrum fratres mei. Qui detrahit
fratri aut qui iudicat fratrem suum: detrahit le
gi et iudicat legem. Si autem iudicas legem
non es factor legis sed iudex. Unus est le
gis dator et iudex qui potest perdere et liberare
Tu autem quis es qui iudicas proximum
tuum. Ecce nunc qui dicitis hodie aut
crastino ibimus in illam ciuitatem et
faciemus quidem ibi annum et merca
bimur et lucrum faciemus qui ignoratis
quid erit in crastino. Que enim est uita
uestra. Uapor est ad modicum parens et de
inceps exterminabitur. Pro eo ut dicatis
si dominus uoluerit et si uixerimus. faci
emus hoc aut illud. Nunc autem exultatis
in superbiis uris. Omnis exultatio talis
maligna est. Scienti igitur bonum facere
et non facienti. peccatum est illi · V ·
V · Agite nunc diuites plorate ulula
ntes in miseriis uris que aduenient
uobis. Diuitie uestre putrefacte sunt et
uestimenta ura a tineis comesta sunt
Aurum et argentum urm eruginauit et
erugo eorum in testimonium uobis erit
et manducabit carnes uras sicut ignis.
Thesaurizastis uobis iram in nouissimis
diebus. Ecce merces operariorum qui messue
runt regiones uras. Que fraudata est a uobis
clamant et clamor ipsorum in aures domini
sabaoth introiit. Epulati estis super terram
et in luxuriis enutristis corda ura. In die
occisionis adduxistis. Et occidistis iustum
et non restitit uobis. Patientes igitur estote
fratres usque ad aduentum domini. Ecce a
gricola expectat pretiosum fructum ter
re patienter ferens donec accipiat tempo
raneum et serotinum. Patientes estote et uos
et uos confortate corda ura quoniam ad
uentus domini appropinquabit. Nolite
ingemiscere fratres in alterutrum ut non iudi
cemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Ex
emplum accipite fratres exitus mali et lo
ginquitatis, laboris et patientie prophetas qui
locuti sunt in nomine domini. Ecce beatifica
mus eos qui sustinuerunt. Sufferentiam
iob audistis et finem domini uidistis quia
misericors est dominus et miserator. Ante
omnia autem fratres mei nolite iurare ne
que per celum neque per terram neque per aliud
quodcumque iuramentum. Sit autem ser
mo uester. est. est. non. non. ut non sub
iudicio decidatis. Tristatur aliquis urm
oret equo animo et psallat. Infirmatur a
liquis in uobis. inducat presbiteros ec

ecclesie et orent super eum unguentes eum
oleo in nomine domini. Et oratio fidei sal
uabit infirmum et alleuiabit eum dominus
Et si in peccatis sit: dimittentur ei. Confite
mini ergo alterutrum peccata vestra et ora
te pro inuicem ut saluemini. Multum enim
ualet deprecatio iusti assidua. Helyas ho
mo erat similis nobis passibilis et oratione
orauit ut non plueret super terram et non
pluit annos tres et menses sex. Et rursum
orauit et celum dedit pluuiam et terra de
dit fructum suum. Fratres mei si quis ex
uobis errauerit a ueritate et conuer
terit quis eum: scire debet quoniam qui
conuerti fecerit peccatorem ab errore uie
sue saluabit animam eius a morte et o
periet multitudinem peccatorum. Explicit epistola
beati iacobi. Incipit prologus in epistola
beati petri apostoli prima

Discipulos saluatoris inuites
toto orbe diffusos et pere
grinos in hoc seculo mon
strat et preterite uite peni
teri suadet et in nouam
uitam proficere tota cum sollicitudine ex
hortatur. Incipit epistola beati petri a
postoli prima

Petrus apostolus ihesu
christi electis aduenis
dispersionis ponti galatie
cappadocie asie
et bithinie: secundum
prescientiam dei patris
in sanctificationem
spiritus in obedientiam et aspersionem
sanguinis ihesu christi: gratia uobis et pax mul
tiplicetur. Benedictus deus et pater domini
nostri ihesu christi qui secundum magnam
misericordiam suam regenerauit nos in spem ui
uam et per resurrectionem ihesu christi ex mor
tuis in hereditatem incorruptibilem et
incontaminatam et inmarcessibilem
conseruatam in celis in nobis qui in uir
tute dei custodimini per fidem in salutem pa
ratam reuelari in tempore nouissimo.
In quo exultabitis modicum nunc si opor
tet contristari in uariis temptationibus:
ut probatio uestre fidei multo sit preciosior
auro quod per ignem probatur inueniatur
in laudem et gloriam et honorem in reuela
tionem ihesu christi. Quem cum non uideri
tis diligitis in quem nunc quoque non ui
dentes creditis. credentes autem exultabi
tis leticia inenarrabili et glorificata re
portantes finem fidei uestre salutem animarum
uestrarum. De qua salute exquisierunt atque
scrutati sunt prophete qui de futura in nobis
gratia prophetauerunt scrutantes in quod
uel quale tempus significaret in eis spiritus
christi preinuntians eas que in christo sunt
passiones et posteriores glorias quibus reue
latum est quia non sibi ipsis uobis autem
ministrabant ea que nunc nuntiata sunt
uobis per eos qui euangelizauerunt uo
bis spiritu sancto misso de celo in quem deside
rant angeli prospicere. Propter quod suc
cincti lumbos mentis uestre sobrii perfecte
sperate in eam que offertur uobis gratiam
in reuelationem ihesu christi. Quasi filii obe
dientie non configurati prioribus ignoran
tie uestre desideriis sed secundum eum qui uo
cauit uos sanctum ut et ipsi sancti in omni
conuersatione sitis quoniam scriptum est
Sancti eritis: quoniam ego sanctus sum
Et si patrem inuocatis eum qui sine ac
ceptione personarum iudicat secundum
uniuscuiusque opus: in timore incolatus
uestri tempore conuersamini scientes quod
non corruptibilibus argento uel auro
redempti estis de uana uestra conuersatio
ne paterne traditionis: sed precioso san
guine quasi agni incontaminati et im
maculati ihesu christi precogniti quidem an
te mundi constitutionem: manifestati
autem nouissimis temporibus propter
uos qui per ipsum fideles estis in deo. qui sus
citauit eum a mortuis et dedit ei gloriam
sempiternam ut fides uestra et spes esset in
deo. Animas uestras castificantes in obedi
entia caritatis in fraternitatis amo
re simplici ex corde inuicem diligite at
tentius renati non ex semine corruptibili:
sed per uerbum dei uiui et permanentis
in eternum quia omnis caro fenum
et omnis gloria eius tanquam flos fe
ni. Exaruit fenum et flos eius decidit uer
bum autem domini manet in eternum.
Hoc est autem uerbum quod euangeliza
tum est in uos. Deponentes igitur om Ca. II.
nem malitiam et omnem dolum et simu
lationes et inuidias et omnes detractiones
sicut modo geniti infantes rationabiles
sine dolo lac concupiscite ut in eo crescatis in
salutem si tamen gustastis quoniam dul
cis est dominus.
Ad quem accedentes lapidem uiuum
ab hominibus quidem reprobatum
a deo autem electum et honorificatum: et

Nō de lapide

ipsi tanquam lapides vivi superedificamini
in domos spirituales. sacerdotium sanctum
offerre spirituales hostias acceptabiles deo per
ihesum xpistum. Propter quod continet
scriptura. Ecce ponam in syon lapidem sum
mum angularem probatum electum pre
ciosum et qui crediderit in eum non con
fundetur. Vobis igitur honor credentibus
non credentibus autem lapis quem repro
baverunt edificantes hic factus est in ca
put anguli. Et lapis offensionis et petra
scandali hiis qui offendunt in verbo nec
credunt in quo et positi sunt. Vos autem estis
genus electum regale sacerdotium. gens
sancta populus acquisitionis ut virtu
tes annuncietis eius qui de tenebris
vos vocavit in admirabile lumen su
um Qui aliquando non populus, nunc
autem populus dei. Qui non consecuti mi
sericordiam: nunc autem misericordiam consecuti
Quorum aliquando non misertus est:
nunc autem misertus. Karissimi obse
cro vos tanquam advenas et peregrinos
abstinere vos a carnalibus desideriis que
militant adversus animam Conversa
tionem vestram inter gentes: habentes
bonam ut in eo quod detractant de vobis
tanquam de malefactoribus: ex bonis o
peribus vos considerantes: glorificent
deum in die visitationis. Subiecti esto
te omni humane creature propter deum
Sive regi: quasi precellenti. Sive ducibus
tanquam ab eo missis ad vindictam male
factorum laudem vero bonorum. Quia
sic est voluntas dei: ut benefacientes ob
mutescere faciatis imprudentium homi
num ignorantiam. Quasi liberi et non
quasi velamen habentes malitie liber
tatem sed sicut servi dei. Omnes hono
rate: fraternitatem diligite. Deum time
te regem honorificate. Servi subditi es
tote in omni timore dominis non tantum
bonis et modestis: sed etiam discolis. Hec
est enim gratia si propter conscientiam dei
sustinet quis tristitias patiens iniuste
Que enim gratia est si peccantes et cola
phizati suffertis: Sed si benefacientes patienter
sustinetis. Hec est gratia apud deum In
hoc enim vocati estis quia et xpistus
passus est pro nobis vobis relinquens ex
emplum ut sequamini vestigia eius
Qui peccatum non fecit: nec inventus
est dolus in ore eius Qui cum male di
ceretur non maledicebat Cum patere

tur non comminabatur Tradebat autem
iudicanti se iniuste qui peccata nostra ipse
pertulit in corpore suo super lignum ut
peccatis mortui iustitie vivamus
cuius livore sanati estis Eratis enim
sicut oves errantes Sed conversi estis
nunc ad pastorem et episcopum animarum
vestrarum · iij.
Similiter et mulieres subdite sint
suis viris ut et si qui non credunt ver
bo per mulierum conversationem si
ne verbo lucri fiant considerantes in timo
re sanctam conversationem vestram
quarum non sit extrinsecus capilla
tura aut circumdatio auri aut indumen
ti vestimentorum cultus sed qui ab
sconditus est cordis homo in incorrup
tibilitate quieti et modesti spiritus qui
est in conspectu dei locuples. Sic enim
aliquando et sancte mulieres sperantes
in deo non in ornatu vestium ornabant
se subdite propriis viris Sicut Sara o
bediebat abrahe dominum eum vo
cans cuius estis filie bene facientes et non per
timentes ullam perturbationem. Vi
ri similiter cohabitantes secundum sci
entiam quasi infirmiori vasculo mu
liebri impartientes honorem tanquam
et coheredibus gratie et vite ut non im
pediantur orationes vestre In fine autem
omnes unanimes in oratione esto
te compatientes fraternitatis ama
tores misericordes, humiles Non red
dentes malum pro malo vel maledictum
pro maledicto sed econtrario benedicen
tes. Quia in hoc vocati estis ut benedic
tionem hereditate possideatis. Qui enim
vult vitam diligere et cupit videre di
es bonos et coerceat linguam suam
a malo et labia eius ne loquantur do
lum Declinet a malo et faciat bonum
inquirat pacem et persequatur eam:
Quia oculi domini super iustos et aures
eius in preces eorum. Vultus autem
domini super facientes mala Et quis
est qui vobis noceat si boni emulato
res fueritis. Sed et si quid patimini propter
iustitiam beati. Timorem autem eo
rum ne timueritis ut non conturbemini
Dominum autem xpistum sanctificate in
cordibus vestris parati semper ad satisfactio
nem omni poscenti vos rationem de ea
que in vobis est fide et spe Sed cum
modestia et timore conscientiam habentes

al' vacat'

al' maledi

loquntur de vobis confundantur qui calumpniantur vestram bonam in xpo conversationem. Melius est enim benefacientes si velit voluntas dei pati: quam malefacientes. Quia et xpus semel pro peccatis nris mortuus est iustus pro iniustis ut nos offerret deo mortificatos quidem carne vivificatos autem spu. In quo et hijs qui in carcere erant conclusi spiritualiter veniens predicavit qui increduli fuerant aliquando quando expectabat dei patientiam in diebus noe cum fabricaretur archa in qua et pauca id est octo anime salve facte sunt per aquam. Quod et nos nunc similis forme salvos facit baptisma non carnis depositio sordium sed conscientie bone interrogatio in deum per resurrectionem domini nri ihu xpi qui est in dextera dei deglutiens mortem: ut vite eterne heredes efficeremur profectus in celum subiectis sibi angelis et potestatibus et virtutibus · IIII ·

Xpisto igitur passo in carne et vos eadem cogitatione armamini quia qui passus est in carne desijt a peccatis ut non iam hominum desiderijs sed voluntate dei quod reliquum est in carne vivat temporis. Sufficit enim preteritum tempus ad voluntatem gentium consummandam qui ambulaverunt in voluptatibus et desiderijs in luxurijs vinolentijs comessationibus potationibus et illicitis ydolorum cultibus in quibus nunc obstupescunt in quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem blasphemantes qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est: ut iudicentur quidem secundum homines in carne vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquabit. Estote itaque prudentes et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobis met ipsis caritatem continuam habentes: quia caritas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur tanquam quasi sermones dei. Si quis ministrat tanquam ex virtute quam administrat deus ut in omnibus honorificetur deus per ihm xpm

nostrum cui est honor et gloria et imperium in secula seculorum amen. Karissimi nolite peregrinari in fervore: quia ad temptationem vobis fit quasi novi aliquid vobis contingat sed communicantes xpisti passionibus gaudete ut et in revelatione glorie eius gaudeatis exultantes. Si exprobamini in nomine xpisti beati eritis quoniam quod est honoris glorie et virtutis dei et qui est eius spiritus super vos requiescet. Nemo enim vestrum patiatur quasi homicida. aut fur. aut maledicus aut alienorum appetitor. Si autem ut xpianus: non erubescat glorificet autem deum in isto nomine quoniam tempus est ut incipiat iudicium a domo dei. Si autem primum a nobis quis finis eorum qui non credunt dei evangelio? Et si iustus quidem vix salvabitur impius et peccator ubi apparebunt? Itaque et hij qui patiuntur secundum voluntatem dei fideli creatori commendant animas suas in benefactis · V ·

Seniores ergo qui in vobis sunt obsecro ego consenior et testis xpisti passionum qui et eius que in futuro revelanda est glorie communicator: pascite qui est in vobis gregem dei providentes non coacte sed spontanee secundum deum neque turpis lucri gratia sed voluntarie neque ut dominantes in cleris sed forma facti gregis et ex animo. Et cum apparuerit princeps pastorum: percipietis inmarcescibilem glorie coronam. Similiter et adolescentes subditi estote senioribus. Omnes autem invicem humilitatem insinuate. Quia deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam. Humiliamini igitur sub potenti manu dei ut vos exaltet in tempore visitationis. Omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum: quoniam ipsi cura est de nobis. Sobrij estote et vigilate in orationibus quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem devoret. Cui resistite: fortes in fide scientes eandem passionem ei que in mundo est vestre fraternitati fieri. Deus autem omnis gratie qui vocavit nos in eternam suam gloriam in xpisto ihu modicum passos: ipse perficiet confirmabit solidabitque. Ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen. Per silvanum vobis fidelem fratrem ut arbitror breviter scripsi obsecrans et contestans hanc esse veram

gratiam dei in qua statis. Salutat vos que est in babilone electa ecclesia et marcus filius meus. Salutate invicem in osculo sancto. Gratia autem vobis omnibus qui estis in xpisto ihu amen. Explicit epistola beati petri prima. Incipit prolog' in epistola beati petri Secunda :—

Simon petrus per fidem huic mundo sapientes mortuos esse declarat eundem que pietatis quanta sit magnitudo huic ipsa clarius manifestat amen. memento mei per ihm. Incipit epistola beati petri apostoli Secunda :—

Simon petrus servus et apostolus ihu xpisti hys qui coequalem nobiscum sortiti sunt fidem in iustitia dei nostri et salvatoris ihu xpi gratia vobis et pax adimpleatur in cognitionem domini nostri ihu xpisti quomodo omnia nobis divine virtutis que ad vitam et pietatem donata per cognitionem eius qui vocavit nos propria gloria sua et virtute per quem maxima et preciosa nobis promissa donavit: ut per hec efficiamini divine consortes nature fugientes eius que in mundo est concupiscentie corruptionem. Vos autem curam omnem subinferentes: ministrate in fide vestra: virtutem. in virtute autem: scientiam in scientia autem: abstinentiam in abstinentia autem: patientiam. in patientia autem pietatem in pietate autem amorem fraternitatis caritatem. Hec enim vobiscum si assint et superent: non vacuos nec sine fructu nos constituent in domini nostri ihu xpisti cognitione. Cui enim presto non sunt hec: cecus est et manu temptans oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum. Qua propter fratres magis satagite ut per bona opera: certam vestram vocationem et electionem faciatis. Hec enim facientes: non peccabitis aliquando. Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in eternum regnum domini nostri et salvatoris ihu xpisti. Propter quod incipiam vos semper commonere de hys et quidem scientes et confirmatos vos volo in presenti veritate iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo suscitare vos in commonitione certus quod velox est depositio tabernaculi mei secundum quod et dominus nr ihs xpistus significavit michi. Dabo autem operam et frequenter habere vos post obitum meum: ut eorum memoriam faciatis. Non enim indoctas fabulas secuti notam fecimus vobis domini nri ihu xpi virtutem et presentiam sed speculatores facti illius magnitudinis accipiens enim a deo patre honorem et gloriam: voce delapsa ad eum huiuscemodi a magnifica gloria. hic est filius meus dilectus in quo michi complacui ipsum audite. Et hanc vocem nos audivimus de celo allatam cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem cui benefacitis attendentes quasi lucerne lucenti in caliginoso loco donec dies illucescat et lucifer oriatur in cordibus vestris. hoc primum intelligentes quod omnis prophetia scripture propria interpretatione non fit. ij.

Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia: sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. // Fuerunt vero et pseudo prophete in populo sicut et in vobis erunt magistri mendaces qui introducent sectas perditionis et eum qui emit eos dominum negant superducentes sibi celerem perditionem et multi sequentur eorum luxurias per quos via veritatis blasphemabitur et in avaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur quibus iudicium iam olim non cessat et perditio eorum non dormitat. Si enim deus angelis peccantibus non pepercit sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit in iudicium cruciandos reservari et originali mundo non pepercit sed octavum noe iustitie preconem custodivit diluvium mundo impiorum inducens et civitates sodomorum et gomorreorum in cinerem redigens eversione dampnavit exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens et iustum loth oppressum a nefandorum iniuria ac luxuriosa conversatione eripuit. Aspectu enim et auditu iustus erat habitans apud eos qui de die in diem animam iustam iniquis operibus cruciabant novit igitur dominus de temptatione

al' magnitudine

sue

in amore autem fraternitatis

eripere iniquos vero in diem iudicii crucia
andos reservare. Magis autem eos qui po
st carnem in concupiscentias inmundi
tie ambulant dominationemque contemp
nunt audaces sibi placentes sectas non
metuunt introducere blasphemantes
ubi angeli fortitudine et virtute cum sint
maiores: non portant adversum se ex
secrabile iudicium. Hii vero velut irra
tionabilia pecora naturaliter in captio
nem et in perniciem in his que ignorant
blasphemantes in corruptione sua peri
bunt percipientes mercedem iniustitie
voluptatem existimantes diei delicias
coinquinationis et macule deliciis afflu
entes in conviviis suis luxuriantes vo
biscum oculos habentes plenos adulte
rii et incessabilis delicti pellicientes ani
mas. instabiles cor exercitatum avaricia
habentes maledictionis filii derelinquen
tes rectam viam erraverunt secuti vi
am balaam ex bosor qui mercedem ini
quitatis amavit correptionem vero ha
buit sue vesanie subiugale mutum a
nimal hominis voce loquens: prohibuit
prophete insipientiam. Hii sunt fontes
sine aqua et nebule turbinibus exagita
te quibus caligo tenebrarum reservatur
superba enim vanitatis loquentes
pelliciunt in desideriis carnis luxurie eos
qui paululum effugiunt qui in errore
conversantur libertatem illis promittentes
cum ipsi servi sint corruptionis. A quo
enim quis superatus est huius et servus
est. Si enim refugientes coinquinatio
nes mundi in cognitione domini nostri et
salvatoris ihesu christi his rursus implicati
superantur facta sunt eis posteriora
deteriora prioribus. Melius enim erat illis
non cognoscere viam iustitie: quam post
agnitionem retrorsum converti ab eo quod
illis traditum est sancto mandato. Con
tigit enim illis illud veri proverbii canis
reversus ad suum vomitum et sus lota
in volutabro luti. iii.

Hanc ecce vobis karissimi secundam scribo
epistolam in quibus excito vestram in
commonitione sinceram mentem ut me
mores sitis eorum que predixi verborum
a sanctis prophetis et apostolorum vestrorum
preceptorum domini et salvatoris. Hoc
primum scientes quod venient in no
vissimis diebus in deceptione illusores
iuxta proprias concupiscentias ambu
lantes et dicentes. Ubi est promissio aut ad
ventus eius? Ex quo enim patres dormierunt
omnia sic perseverant ab initio creature. La
tet enim eos hoc volentes quod celi erant
prius et terra de aqua et per aquam consis
tens dei verbo per quam ille tunc mundus — al' que al' quem
aqua inundatus periit. Celi autem qui nunc
sunt et terra eodem verbo repositi sunt
igni servati in diem iudicii et perditionis — al' reservati
impiorum hominum. Unum vero hoc
non lateat vos karissimi quia unus dies a
pud dominum sicut mille anni et mille
anni sicut dies unus. Non tardat dominus
promissionem suam sicut quidam existi
mant sed patienter agit propter vos no
lens aliquos perire sed omnes ad penitenti
am reverti. Adveniet autem dies domini
ut fur in quo celi magno impetu transi
ent elementa vero calore solventur. Ter
ra autem et que in ipsa sunt omnia opera
exurentur. Cum hec igitur omnia dissol
venda sint: quales oportet esse vos in
sanctis conversationibus et pietatibus expec
tantes et properantes in adventum diei
domini nostri ihesu christi per quem celi
ardentes solventur et elementa ignis
ardore tabescent. Novos vero celos et no
vam terram secundum promissa ipsius
expectamus: in quibus iustitia habitat.
Propter quod karissimi hec expectantes sata
gite inmaculati et inviolati ei inve
niri in pace et domini nostri ihesu christi longa
nimitatem: salutem arbitramini sicut
et karissimus frater noster paulus secundum datam sibi
sapientiam scripsit vobis sicut et in omni
bus epistolis loquens in eis de his in
quibus sunt quedam difficilia intellectu
que indocti et instabiles depravant sicut
et ceteras scripturas ad suam ipsorum per
ditionem. Vos igitur fratres prescientes cus — al' expugnatione
todite vos met ipsos ne insipientium erro
re traducti: excidatis a propria firmitate. — al' [illegible]
Crescite vero in gratia et in cognitione
domini nostri et salvatoris ihesu christi. Ipsi
gloria et nunc et in diem eternitatis. Amen.

Incipit prologus epistole iohannis
apostoli prime :—

Rationem verbi et quod de
us ipse sit caritas mani
festat et odores fratrum
nec dominum scire nec pos
sideri posse eo usque differit
ut esse eos comprobet homicidas eo quod
odium sit interfectionis occasio

Incipit epla bi iohannis apli prima

Quod fuit ab initio quod audiuimus quod uidimus oculis nris quod prospeximus et manus nre contrectauerunt de uerbo uite et uita manifestata est: et uidimus et testamur et annuntiamus uobis uitam eternam que erat apud prem et apparuit nobis. Qd ergo uidimus et audiuimus annuntiamus uobis ut et uos societatem habeatis nobiscum et societas nra sit cum pre et cum filio eius ihu xpo. Et hec scribimus uobis: ut gaudeatis et gaudium urm sit plenum et hec est annuntiatio qm audiuimus ab eo et annuntiamus uobis quoniam deus lux est et tenebre in eo non sunt ulle: Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo et in tenebris ambulamus: mentimur et non facimus ueritatem Si autem in luce ambulamus sicut et ipse est in luce: societatem habemus ad inuicem. et sanguis ihu xpi filij eius emundat nos ab omni peccato. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus ipi nos seducimus et ueritas in nobis non est. Si confiteamur peccata nra: fidelis est et iustus ut remittat nobis peccata nostra et emundet nos ab omni iniquitate Si dixerimus quoniam non peccauimus mendacem facimus eum et uerbum eius non est in nobis · ij ·

ii

Filioli mei hec scribo uobis ut non peccetis Sed et si quis peccauit: aduocatum habemus apud prem ihm xpm iustum et ipse est propiciatio pro peccatis nris Non pro nris autem tm: sed etiam pro totius mundi Et in hoc scimus qm cognouimus eum si mandata eius obseruemus Qui dicit se nosse eum et mandata eius non custodit: mendax est. et in eo ueritas non est. Qui autem seruat ubu eius: uere in eo caritas dei perfecta est. In hoc scimus quoniam in ipo sumus: si in ipo perfecti fuerimus. Qui dicit in ipo se manere: debet sicut et ille ambulauit et ipse ambulare. Karmi non mandatum nouum scribo uobis: sed mandatum uetus quod habuistis ab initio Mandatum uetus est uerbum quod audistis. Iterum mandatum nouum scribo uobis quod est uerum et in ipo et in uobis quoniam tenebre transierunt et lumen uerum iam lucet Qui dicit se in luce esse et fratrem suum odit: in tenebris est usque ad huc. Qui diligit fratrem suum in lumine permanet et scandalum in eo non est. Qui autem odit fratrem suum: in tenebris est et in tenebris ambulat et nescit quo eat quoniam tenebre obcecauerunt oculos eius.

Scribo uobis filioli quoniam remittuntur uobis peccata ura propter nomen eius Scribo uobis patres: quoniam cognouistis eum qui ab initio est. Scribo uobis adolescentes: quoniam uicistis malignum. Scribo uobis infantes quoniam cognouistis prem ~~Scribo uobis patres quoniam cognouistis eum qui ab initio est.~~ Scribo uobis iuuenes quia fortes estis et uerbum dei manet in nobis et uicistis malignum Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt. Si quis diligit mundum non est caritas pris in eo qm omne quod in mundo est concupiscentia carnis est et concupiscentia oculorum et superbia uite. que non est ex deo pre sed ex mundo est et mundus transibit et concupiscentia eius. Qui autem facit uoluntatem dei: manet ineternum. Filioli nouissima hora est et sicut audistis quia antixpus uenit nunc autem antixpi multi facti sunt. Unde scimus quia nouissima hora est Ex uobis prodierunt: sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis: permansissent utique nobiscum sed ut manifesti sint quoniam non sunt omnes ex nobis: Sed uos unctionem habetis a sancto et nostis omnia. Non scripsi nobis quasi ignorantibus ueritatem sed quasi scientibus eam et quoniam omne mendacium ex ueritate non est Quis est mendax nisi is qui negat qm ihs non est xpus. Hic est antixpus qui negat prem et filium Omnis qui negat filium: nec prem habet. Qui autem confitetur filium: et prem habet Uos quod audistis ab initio in uobis permaneat Quia si in uobis permanserit quod ab initio audistis et uos in filio et pre manebitis. Et h est repromissio qm ipse pollicitus est nobis uitam eternam Hec scripsi nobis de hys qui seducunt uos. et uos unctionem quam accepistis ab eo maneat in nobis et non necesse habeatis ut aliquis doceat uos sed sicut unctio eius docet uos de omnibus et uerum est et non est mendacium et sicut docuit

nos manet in eo. Et nunc filioli manete
in eo ut cum apparuerit habeamus fiduciam
et non confundamur ab eo in adventu
eius. Si scitis quoniam iustus est scitote
quoniam omnis qui facit iustitiam ex
ipso natus est · iii ·
Videte qualem caritatem dedit nobis
pater ut filii dei nominemur et si-
mus propter hoc mundus non novit nos
quia non novit eum. Karissimi nunc filii dei
sumus et non dum apparuit quid erimus
Scimus autem quoniam cum apparuerit
similes ei erimus quoniam videbimus
eum sicuti est. Et omnis qui habet spem
hanc in eo: sanctificat se sicut et ille sanctus
est. Omnis qui facit peccatum: et iniqui-
tatem facit et peccatum est iniquitas. Et
scitis quoniam ille apparuit ut peccata
tolleret: et peccatum in eo non est. Omnis
qui in eo manet: non peccat et omnis qui
peccat non videt eum nec cognovit eum.
Filioli nemo vos seducat. Qui facit iusti-
tiam iustus est sicut et ille iustus est.
Qui facit peccatum ex diabolo est: quoniam
ab initio diabolus peccat. In hoc apparu-
it filius dei: ut dissolvat opera diaboli. Om-
nis qui natus est ex deo peccatum non fa-
cit quoniam semen ipsius in eo manet
et non potest peccare quoniam ex deo
natus est. In hoc manifesti sunt filii dei
et filii diaboli. Quia omnis qui non est
iustus non est ex deo et qui non diligit
fratrem suum: non diligit deum. Quoniam hec
est annuntiatio quam audistis ab
initio ut diligatis alterutrum non sicut
Cain qui ex maligno erat. et occidit
fratrem suum. Et propter quid occidit eum?
Quoniam opera eius: maligna erant
fratris autem eius iusta. Nolite mirari
fratres: si odit vos mundus. Nos scimus
quoniam translati sumus de morte ad
vitam: quoniam diligimus fratres. Qui
non diligit: manet in morte. Omnis qui
odit fratrem suum: homicida est. Et scitis
quoniam omnis homicida non habet
vitam eternam in se manentem. In hoc
cognovimus caritatem dei: quoniam
ille pro nobis animam suam posuit:
et nos debemus pro fratribus animas po-
nere. Qui habuerit substantiam mun-
di huius et viderit fratrem suum necessita-
tem habere et clauserit viscera sua ab
eo quomodo caritas dei manet in eo?
Filioli mei non diligamus verbo neque

lingua sed opere et veritate. In hoc cognos-
cimus quoniam ex veritate sumus et in
conspectu eius suadebimus corda nostra. Quoniam
si reprehenderit nos cor nostrum: maior est deus
corde nostro et novit omnia. Karissimi si cor nostrum
non reprehenderit nos: fiduciam habemus
ad deum ut quicquid petierimus accipiemus
ab eo quoniam mandata eius custodi-
mus et ea que placita coram eo sunt fa-
cimus. Et hoc est mandatum eius ut cre-
damus in nomine filii eius ihesu christi et
diligamus alterutrum sicut dedit manda-
tum nobis. Et qui servat mandata eius
in illo manet et ipse in eo. Et in hoc scimus
quoniam manet in nobis de spiritu quem
nobis dedit · iiii ·
Karissimi. nolite omni spiritui crede-
re sed probate spiritus si ex deo sint:
quoniam multi pseudo prophete exierunt
in mundum. In hoc cognoscitur spiritus
dei et spiritus erroris. Omnis spiritus qui al' venit
confitetur ihesum christum in carne venisse
ex deo est et omnis spiritus qui solvit ihesum
christum ex deo non est et hic est antichristus
de quo audistis quoniam venit et nunc
iam in mundo est. Vos ex deo estis fili-
oli et vicistis eum quoniam maior est
qui in nobis est: quam qui in mundo
sunt. Ipsi quidem de mundo sunt ideo
de mundo loquuntur et mundus eos
audit. Nos ex deo sumus. Qui novit
deum audit nos. Qui non est ex deo: non [illegible]
audit nos in hoc cognoscimus spiritum
veritatis et spiritum erroris. Karissimi. Diliga-
mus nos invicem quia caritas ex deo
est: et omnis qui diligit fratrem ex deo na- suum
tus est et cognoscit deum. Qui non di-
ligit non novit deum quoniam deus
caritas est. In hoc apparuit caritas dei
in nobis: quoniam filium suum uni-
genitum misit deus in mundum ut
vivamus per eum. In hoc est caritas non
quasi nos dilexerimus deum sed quoniam
ipse prior dilexit nos et misit filium suum
propitiationem pro peccatis nostris. Karissimi
si deus dilexit nos et nos debemus alte-
rutrum diligere. Deum nemo vidit un-
quam. Si diligamus invicem deus in
nobis manet et caritas eius in
nobis perfecta est. In hoc intelligimus al' cognoscimus
quoniam in eo manemus et ipse in no-
bis quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et
nos vidimus et testificamur quoniam
pater misit filium suum salvatorem

mundi. Quis quis confessus fuerit quoniam
ihesus est filius dei: deus in eo manet et ipse
in deo et nos cognovimus et credimus ca-
ritati quam habet deus in nobis deus
caritas est et qui manet in caritate: in
deo manet et deus in eo In hoc perfecta est
caritas nobiscum ut fiduciam habeamus
in die iudicii quia sicut ille est et nos su-
mus in hoc mundo. Timor non est in ca-
ritate sed perfecta caritas foras mittit
timorem quoniam timor penam habet
Qui autem timet: non est perfectus in
caritate Nos ergo diligamus deum quoniam
ipse prior dilexit nos Si quis dixerit quoniam
diligo deum et fratrem suum oderit: men-
dax est. Qui enim non diligit fratrem su-
um quem videt deum quem non videt
quomodo potest diligere? Et hoc manda-
tum habemus a deo ut qui diligit deum
diligat et fratrem suum · V ·

V Omnis qui credit quoniam ihesus est
xpistus ex deo natus est et omnis
qui diligit eum qui genuit diligit et e-
um qui natus est ex eo In hoc cognoscimus
quoniam diligimus ex deo natos cum
deum diligamus et mandata eius faci-
amus Hec est enim caritas dei ut man-
data eius custodiamus et mandata eius
gravia non sunt Quoniam omne quod natum
est ex deo: vincit mundum Et hec est vic-
toria que vincit mundum fides nostra.
Quis est qui vincit mundum nisi qui
credit quoniam ihesus est filius dei: Hic est
qui venit per aquam et sanguinem ihesus
xpistus Non in aqua solum sed in a-
qua et sanguine ihesus xpistus: et spiritus
est qui testificatur: quoniam xpistus
est veritas Quia tres sunt qui testimo-
nium dant in celo pater verbum et spiritus sanctus
et hii tres unum sunt Et tres sunt qui dant
testimonium in terra spiritus aqua et
sanguis et hii tres unum sunt. Si testimo-
nium hominum accipimus testimoni-
um dei maius est Quoniam hoc est tes-
timonium dei quod maius est quia tes-
tificatus est de filio suo Qui credit in fili-
um dei habet testimonium dei in se Qui
non credit in filium mendacem facit eum
quoniam non credit in testimonio quod
testificatus est deus de filio suo. Et hoc est
testimonium quoniam vitam eternam
dedit nobis deus et hec vita in filio eius
est Qui habet filium habet et vitam Qui
non habet filium dei vitam non habet

Hec scribo vobis ut sciatis quoniam vi-
tam habetis eternam Qui creditis in
nomine filii dei Et hec est fiducia quam
habemus ad deum quia quodcumque pe-
tierimus secundum voluntatem eius:
audit nos Et scimus quoniam audit
nos quia quicquid petierimus scimus
quoniam habemus petitiones quas
postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum
peccare peccatum non ad mortem: petat
et dabitur ei vita peccanti non ad mortem
Est peccatum ad mortem non pro il-
lo dico ut roget quis. Omnis iniquitas
peccatum est et est peccatum ad mortem
Scimus quia omnis qui natus est ex
deo non peccat. sed generatio dei conser-
vat eum et malignus non tangit eum.
Scimus quoniam ex deo sumus. et mun-
dus totus in maligno positus est et
scimus quoniam filius dei venit et car-
nem induit nostri causa et passus est et re-
surrexit a mortuis assumpsit nos et de-
dit nobis sensum ut cognoscamus ve-
rum deum et simus in vero filio eius ihesu
xpisto Hic est verus deus et vita eterna
filioli custodite vos a simulacris Expli-
cit epistola iohannis .j. Incipit prologus
in epistola beati iohannis Secunda

Usque ad eo ad sanctam fe-
minam scribit: ut eam
dominam non du-
bitet litteris appellare
eius filii testimo-
nium quos cum veritate ple-
nium quos enutriet in veritate
Incipit epistola iohannis secunda

Senior electe domine
et natis eius quos
ego diligo in veri-
tate et non ego solus
sed et omnes qui
cognoverunt veri-
tatem propter veri-
tatem que perma-
net in vobis et vobiscum erit in eternum
Sit nobiscum gratia. misericordia pax a deo patre et a
xpisto ihesu filio patris in veritate et ca-
ritate. Gavisus sum valde quoniam in-
veni de filiis tuis ambulantes in veri-
tate sicut mandatum accepimus a patre
Et nunc rogo te domina non tamquam
mandatum novum scribens tibi sed
quod habuimus ab initio ut diligamus
alterutrum. Et hec est caritas ut ambu-
lemus secundum mandatum eius

Hoc enim mandatum est: ut quemadmo
dum audistis ab initio in eo ambuletis
quoniam multi seductores exierunt in
mundum qui non confitentur ihm xpm
venisse in carne. Hic est seductor et anti
xristus. Videte vos metipsos ne perdatis que
operati estis sed ut mercedem plenam ac
cipiatis. Scientes quod omnis qui rece
dit et non permanet in doctrina xpisti
deum non habet. Qui permanet in doctrina
eius hic et filium et patrem habet. Si quis
venit ad vos et hanc doctrinam non af
fert nolite recipere eum in domum nec
ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi ave
communicat operibus illius malignis.
Plura habens vobis scribere: nolui per
cartam et atramentum. Spero enim me
futurum apud vos et os ad os loqui ut
gaudium vrm plenum sit. Salutant te
filii sororis tue electe gratia tecum. Amen
Explicit epistola iohannis secunda. Incipit
prologus in epistola iohannis tercia
Gaium pietatis causa ex
tollit atque ut in ipsa pi
etate maneat exhorta
tur. Diotrefen impieta
tis et superbie causa ob
iurgat. Demetrio autem bonum testimo
nium perhibet cum fratribus universis
Incipit epistola beati iohannis tercia
Senior gaio karissimo
quem ego diligo
in veritate. Karissime
de omnibus orationem
facio prospere te
ingredi et valere
sicut prospere agit
anima tua. Ga
visus sum valde venientibus fratribus et
testimonium perhibentibus veritati tue si
cut tu in veritate ambulas. Maiorem ho
rum non habeo gratiam: quam ut audiam
filios meos in veritate ambulare. Karissime
fideliter facis quicquid operis in fratres
et hoc in peregrinos qui testimonium red
diderunt caritati tue: in conspectu ecclesie
quos benefaciens deduces digne deo. Pro
nomine enim eius profecti sunt nichil
accipientes a gentilibus. Nos ergo debemus
suscipere huiusmodi ut cooperatores simus
veritatis. Scripsissem forsitan ecclesie
sed is qui amat primatum gerere in eis
diotrephes non recipit nos. Propter hoc
si venero commoneam eius opera que
facit verbis malignis garriens in nos
et quasi non ei ista sufficiant nec ipse sus
cipit fratres et eos qui suscipiunt prohibet
et de ecclesia eicit. Karissime noli imitari malum
sed quod bonum est. Qui bene facit: ex deo
est. Qui male facit: non videt deum. De
metrio testimonium redditur ab omnibus
et ab ipsa veritate. Sed et nos testimonium
perhibemus et nosti quoniam testimonium
nrm verum est. Multa habui scribere tibi
sed nolui per atramentum et calamum
scribere tibi. Spero autem protinus te vide
re et os ad os loquemur. Pax tibi. Salutant
te amici. Saluta tu amicos nominatim
Incipit prologus in epistola iude
Iudas apostolus [illegible] de corruptio
ribus vie veritatis ita informat
ut illiciatum esse differat de subiugo
semel erutos servitutis denuo o
peram suam officiis novare ser
vilibus. Incipit epla beati apli iude
Iudas ihu xpi servus. frater autem
iacobi hiis qui in deo patre dilec
tis et ihu xpisto conservatis et
vocatis. Misericordia vobis et pax et ca
ritas adimpleatur. Karissimi omnem
sollicitudinem faciens scribendi
vobis de communi vestra salute:
necesse habui scribere vobis de
precans supercertari semel tra
dite sanctis fidei. Subintroierunt e
nim quidam homines qui olim
prescripti sunt in hoc iudicium
dei nostri gratiam transferentes in
luxuriam et solum dominatorem
et dominum nrm ihm xpm ne
gantes. Commonere autem vos
volo scientes semel omnia quoniam
ihs populum de terra egypti salvans se
cundo eos qui non crediderunt perdidit. An
gelos vero qui non servaverunt suum
principatum sed dereliquerunt suum do
micilium in iudicium magni dei vin
culis eternis sub caligine reservavit. Sicut
sodoma et gomorra et finitime civitates
simili modo exfornicate sunt et abe
untes post carnem alteram facte sunt
in exemplum ignis eterni penam sustinen
tes. Similiter et hii qui carnem quidem
suam maculant dominationem autem
spernunt maiestatem autem blasphemant.
Cum michael archangelus cum diabolo
disputans altercatur de moysi corpore non
ausus est iudicium inferre blasphemie

Exo. 12 [illegible]
Gen. 19

[illegible] alt[er]catur

sed dixit imperet tibi dominus. Hii autem
quecumque quidem ignorant : blasphemant
Quecumque autem naturaliter tanquam
muta animalia noverunt in hiis corrum
Gen. 4. num. 22. 26. puntur
Ve illis qui in via cayn abierunt et erro
re balaam mercede effusi sunt : et contra
dictione chore perierunt. Hii sunt in epu
lis suis macule convivantes sine timore
semetipsos pascentes nubes sine aqua que
a ventis circumferuntur arbores autum
nales infructuose bis mortue eradica
te fluctus feri maris despumantes suas
confusiones sydera errantia quibus pro
celle tenebrarum in eternum servate
sunt. Prophetavit autem et de hiis sep
timus ab adam enoch dicens. Ecce venit
dominus in sanctis milibus suis facere
iudicium contra omnes et arguere om
nes impios de omnibus operibus impieta
tis eorum quibus impie egerunt et de
omnibus duris que locuti sunt contra
eum peccatores et impii. Hii sunt mur
muratores querulosi secundum deside
ria sua ambulantes et os illorum lo
quitur superbiam mirantes personas
questus causa. Vos autem karissimi me
mores estote verborum que predicta
sunt ab apostolis domini nostri ihesu christi qui
dicebant vobis quoniam in novissimo
tempore venient illusores secundum
sua desideria ambulantes et impieta
te. Hii sunt qui segregant semetipsos
animales spiritum non habentes. Vos autem
karissimi superedificantes vos metipsos sanctis
sime vestre fidei et spiritu sancto orantes vos
metipsos in dilectione dei servate exspec
tantes misericordiam domini nostri ihesu christi in
vitam eternam. Et hos quidem argui
te iudicatos illos vero salvate de ig
ne rapientes. Aliis autem miseremini
in timore odientes et eam que carnalis est
tunicam maculatam. Ei autem qui
potens est vos conservare sine peccato
et constituere ante conspectum glorie
sue immaculatos in exultatione
in adventu domini nostri ihesu christi soli
deo salvatori nostro per ihesum christum dominum nos
trum gloria et magnificentia imperium
et potestas ante omne seculum et nunc
et in omnia secula seculorum amen

Incipit prologus in epistolis beati pauli
apostoli

Epistole pauli ad romanos
causa hec est ecclesiam que
duobus populis id est de iudeis
et gentilibus congregatam
exequitur meritis ut cum
sas et auferat simultates que de voluntatis
te prelationis mutue nascebantur Er
go ut pace inter se et mutuatione iungan
tur ostendit pares conditione domini per
catis fuisse obnoxios comprobantur et gratiam
ea que salutem per fidem christi dominum et gratiam
secuti. Nam neque iudeos profuisse legem
in custodiam docet nec gentiles posse
legis ignorantie defendi. Quos magis etiam ab omni
addit notitiam perducere poterat et ab omni
ni vite pravitate revocare. Satis qui
legis non expositionem continuatam esse
doctorum sed subnotationes breves sin
gulis versibus ac verbis appositas.

Item alius prologus epistole pauli
Omnis textus vel numerus
epistolarum ad unius homi
nis perfectionem proficit
Cum romanis ut agit a
postolus paulus quasi cum incipientibus
qui post gentilitatem ut initia fidei sorti
antur et pervenirent ad spem vite eterne. Mul
ta de physicas rationibus insinuat multa
de scripturis divinis. Ad corinthios prima
confirmatos iam fidem non recte conser
vantes obiurgat. Secunda ad corinthios
contristatos quidem sed emendatos osten
dit. Galatas in fide ipsa permanentes et ad
iudaismum declinantes reprehendit. Ephesios
quia inceperunt et custodierunt laudat quod
ea que acceperant servaverunt. Philippen
ses quia in quo crediderunt servantes ad
fructum pervenerunt. Colosenses collaudat
quia velut ignotis scribit et acceptum
ab Epaphra custodisse evangelium gra
tulatur. Thessalonicenses in prima in
opere et fide crevisse gloriatur. In secunda
preterea quod et persecutionem passi in fide
perseveraverint quos et sanctos appellat
ut illos qui in iudea christum confessi persecu
tiones fortiter toleraverunt. Ad hebreos etiam
quorum similitudinem passi sunt. Thessa
lonicenses ut in mandatis perseverantes
persecutiones promptissime passi sunt.
Omnes ergo epistole pauli sunt numero
xiiii. Ad romanos ad corinthios duas ad
galathas ad ephesios ad philippenses
ad colosenses ad thessalonicenses duas

A corinthis confirmatur ab tito per philippum gregorium

corinthios quos hortatur ad similitudinem.
thessalonicensium. haec in ratione non ha-
bentur reliquie ad thimotheum prima que-
admodum agat ecclesiam ad thimotheum
secunda quemadmodum seipsum agat ad
titum ut credituri sibi ecclesiam recte ordi-
net ad phylemonem de onesimo servo
qui emendatus melior factus est.

Prologus epistole pauli ad romanos

Romani sunt in partibus .A.
ytalie hii preventi sunt
a falsis apostolis et sub no-
mine domini nostri ihesu christi
in legem et prophetas e-
rant inducti. Hos revocat apostolus ad veram
et ad evangelicam fidem scribens eis et
corintho

Incipit epistola beati pauli ad romanos

Paulus servus christi
ihesu vocatus apostolus.
segregatus in evan-
gelium dei quod ante
promiserat per prophetas
suos in scripturis
sanctis de filio suo
qui factus est ei ex
semine david secundum carnem. qui pre-
destinatus est filius dei in virtute secundum
spiritum sanctificationis ex resurrectione
mortuorum ihesu christi domini nostri per quem
accepimus gratiam et apostolatum ad obe-
diendum fidei in omnibus gentibus pro
nomine eius in quibus estis et vos vo-
cati ihesu christi: omnibus qui sunt rome di-
lectis dei vocatis sanctis. Gratia vobis
et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo
Primum quidem gratias ago deo meo per
ihesum christum pro omnibus vobis quia
fides vestra annuntiatur in universo mun-
do. Testis enim michi est deus cui servio
in spiritu meo in evangelio filii eius
quia sine intermissione memoriam ve-
stri facio semper in orationibus meis ob-
secrans si quomodo tandem aliquando
prosperum iter habeam in voluntate
dei veniendi ad vos Desidero enim vi-
dere vos ut aliquid impertiar vobis gratie
spiritualis ad confirmandos vos id est si-
mul consolari in vobis per eam que in-
vicem est fidem vestram atque meam No-
lo enim vos ignorare fratres quod sepe pro-
posui venire ad vos et prohibitus sum
usque adhuc ut aliquem fructum habeam
in vobis sicut et in ceteris gentibus gre-
cis ac barbaris sapientibus et insipientibus
debitor sum. Ita quod in me promptum est
et vobis qui rome estis evangelizare. Non
enim erubesco evangelium. Virtus enim
dei est in salutem omni credenti iudeo pri-
mum et greco Iustitia enim dei in eo reve-
latur ex fide in fidem sicut scriptum est. — Abacuc .2.
Iustus autem ex fide vivit. Revelatur enim
ira dei de celo super omnem impietatem
et iniustitiam hominum eorum qui ve-
ritatem dei in iniustitia detinent Quia
quod notum est dei: manifestum est in
illis Deus enim illis manifestavit In- — Nota contra [illegible]
visibilia enim ipsius a creatura mundi
per ea que facta sunt intellecta conspiciun-
tur Sempiterna quoque eius virtus et
divinitas Ita ut sint inexcusabiles quia
cum cognovissent deum non sicut deum
glorificaverunt aut gratias egerunt: sed
evanuerunt in cogitationibus suis et ob-
scuratum est insipiens cor eorum Dicentes
enim se esse sapientes stulti facti sunt:
Et mutaverunt gloriam incorruptibilis
dei in similitudinem imaginis corrup-
tibilis hominis et volucrum et quadru-
pedum et serpentium. Propter quod tra-
didit illos deus in desideria cordis eorum
in immunditiam ut contumeliis af-
ficiant corpora sua in semetipsis qui
commutaverunt veritatem dei in
mendacium et coluerunt et servierunt
creature potius quam creatori qui est
deus benedictus in secula amen. Propter-
ea tradidit illos deus in passiones igno-
minie Nam femine eorum immuta-
verunt naturalem usum in eum usum
qui est contra naturam Similiter autem
et masculi relicto naturali usu femine
exarserunt in desideriis suis in invicem
masculi in masculos turpitudinem
operantes et mercedem quam oportuit
erroris sui in semetipsis recipientes Et
sicut non probaverunt deum habere
in notitia tradidit illos deus in reprobum
sensum ut faciant ea que non conve-
niunt repletos omni iniquitate. ma-
litia fornicatione avaritia nequitia
plenos invidia homicidio contentio-
ne dolo. malignitate susurrones. de-
tractores deo odibiles. contumeliosos
superbos. elatos inventores malorum
parentibus non obedientes insipientes
incompositos sine affectione absque fe-

ytalie quos nos quibus .xii. Apostolorum
[illegible] instruxerat Sed quidam in Romam
credentium qui ab Jerosolimis Romam
venientes ubi principes orbis residebant
cum erant subvertebant fidem quam apud
Jerosolimam didicerant evangelizare
[illegible] postea preventi sunt a falsis apostolis etc.

dere sine misericordia. Qui cum iustitiam dei cognovissent: non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte. Non solum qui ea faciunt sed etiam qui consentiunt facientibus.

II

Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alterum: te ipsum condempnas. Eadem enim agis que iudicas. Scimus enim quoniam iudicium dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt et facis ea quoniam tu effugies iudicium dei. An divitias bonitatis eius et patientie et longanimitatis contempnis? Ignoras quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit? Secundum duritiam autem tuam et cor impenitens thesaurizas tibi iram in die ire et revelationis iusti iudicii dei qui reddet unicuique secundum opera eius. Hiis quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem querentibus vitam eternam. Hiis autem qui ex contentione sunt et qui non acquiescunt veritati credunt autem iniquitati: ira et indignatio tribulatio et angustia in animam hominis operantis malum iudei primum et greci. Gloria autem honor et pax omni operanti bonum iudeo primum et greco. Non est enim personarum acceptio apud deum. Quicumque enim sine lege peccaverunt: sine lege peribunt. Et quicumque in lege peccaverunt per legem iudicabuntur. Non enim auditores legis iusti sunt apud deum sed factores legis iustificabuntur. Cum enim gentes que legem non habent naturaliter que legis sunt faciunt: eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis: testimonium reddente illis conscientia ipsorum et inter se invicem cogitationum accusantium aut etiam defendentium in die cum iudicabit deus occulta hominum secundum evangelium meum per ihesum christum. Tu autem iudeus cognominaris et requiescis in lege. et gloriaris in deo et nosti voluntatem eius. et probas utiliora instructus per legem confidis te ipsum ducem esse cecorum: lumen eorum qui in tenebris sunt. eruditorem insipientium. magistrum infantium habentem formam scientie et veritatis in lege. Qui ergo alium doces te ipsum non doces. Qui predicas non furandum furaris. Qui dicis non mechandum mecharis. Qui abominaris ydola sacrilegium facis. Qui in lege gloriaris per prevaricationem legis deum inhonoras. Nomen enim dei per vos blasphematur inter gentes sicut scriptum est. Circumcisio quidem prodest si legem observes. Si autem prevaricator legis sis: circumcisio tua preputium facta est. Si igitur preputium iustitias legis custodiat nonne preputium illius in circumcisionem reputabitur? et iudicabit quod ex natura est preputium legem consummans te qui per litteram et circumcisionem prevaricator legis es. Non enim qui in manifesto iudeus est neque que in manifesto in carne est circumcisio sed qui in abscondito iudeus est et circumcisio cordis in spiritu non littera cuius laus non est ex hominibus sed ex deo est.

III

Quid ergo amplius est iudeo aut que utilitas circumcisionis? Multum per omnem modum. Primum quidem: quia credita sunt illis eloquia dei. Quid enim si quidam illorum non crediderunt? Numquid incredulitas eorum fidem dei evacuavit? Absit. Est autem deus verax omnis autem homo mendax sicut scriptum est: ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Si autem iniquitas nostra iustitiam dei commendat quid dicemus? Numquid iniquus est deus qui infert iram? Secundum hominem dico. Absit. Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum? Si enim veritas dei in meo mendacio abundavit in gloriam ipsius quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor? et non sicut blasphemamur et sicut aiunt nos quidam dicere faciamus mala ut veniant bona. Quorum dampnatio iusta est. Quid igitur? Precellimus eos? Nequaquam. Causati enim sumus iudeos atque grecos omnes sub peccato esse sicut scriptum est. Quia non est iustus quisquam non est intelligens non est requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt. Non est qui faciat bonum

pro lege nature

non est usque ad unum. Sepulcrum patens
est guttur eorum linguis suis dolose age
bant. venenum aspidum sub labiis eorum.
Quorum os maledictione et amaritudi
ne plenum est. veloces pedes eorum ad
effundendum sanguinem. Contritio et
infelicitas in viis eorum et viam pacis
non cognoverunt. Non est timor dei an
te oculos eorum. Scimus autem quoniam
quecumque lex loquitur. hiis qui in lege
sunt loquitur. Ut omne os obstruatur
et subditus fiat omnis mundus deo quia
ex operibus legis non iustificabitur omnis
caro coram illo. Per legem enim cognitio
peccati. Nunc autem sine lege iustitia
dei manifestata est testificata a lege et
prophetis. Iustitia autem dei per fidem ihesu xpisti
in omnes et super omnes qui credunt. Non
enim est distinctio. Omnes enim pecca
verunt et egent gloria dei iustificati gratis
per gratiam ipsius. per redemptionem que
est in xpisto ihesu quem proposuit deus pro
pitiationem per fidem in sanguine ip
sius ad ostensionem iustitie sue propter
remissionem precedentium delictorum
in sustentatione dei ad ostensionem
iustitie eius in hoc tempore ut sit ipse
iustus et iustificans eum qui ex fide est
ihesu xpisti. Ubi est ergo gloriatio tua?
Exclusa est. Per quam legem? factorum?
Non. Sed per legem fidei. Arbitramur e
nim iustificari hominem per fidem sine
operibus legis. An iudeorum deus tantum?
Nonne et gentium? Immo et gentium.
Quoniam quidem unus est deus qui
iustificat circumcisionem ex fide et prepu
tium per fidem. Legem ergo destruimus per
fidem? Absit sed legem statuimus. ·IIII·
Quid ergo dicemus invenisse abra
ham patrem nostrum secundum carnem?
Si enim abraham ex operibus legis ius
tificatus est. habet gloriam sed non apud
deum. Quid enim scriptura dicit? Credi
dit abraham deo et reputatum est illi
ad iustitiam. Ei autem qui operatur: mer
ces non imputatur secundum gratiam sed
secundum debitum. Ei vero qui non op
eratur credenti autem in eum qui iustifi
cat impium: reputatur fides eius ad
iustitiam secundum propositum gratie dei
Sicut et david dicit beatitudinem homi
nis cui deus accepto fert iustitiam sine
operibus legis. Beati quorum remisse sunt
iniquitates et quorum tecta sunt pecca
Beatus vir cui non imputavit dominus
peccatum. Beatitudo ergo hec in circumcisi
one tantum manet an etiam in preputio?
Dicimus enim quia reputata est abrahe
fides ad iustitiam. Quomodo ergo repu
tata est? In circumcisione an in preputio? Gen. 15.
Non in circumcisione sed in preputio. Et
signum accepit circumcisionis signaculum
iustitie fidei que est in preputio ut sit pater
omnium credentium per preputium ut
reputetur et illis ad iustitiam et sit pater
circumcisionis non hiis tantum qui
sunt ex circumcisione sed hiis qui secta
tur vestigia que est in preputio fidei patris
nostri abrahe. Non enim per legem promissio
abrahe aut semini eius ut heres esset
mundi sed per iustitiam fidei. Si enim qui Gen. 18.
ex lege heredes sunt: exinanita est fides
abolita est promissio. lex enim iram opera
tur. Ubi enim non est lex nec prevarica
tio. Ideo ex fide ut secundum gratiam
firma sit promissio omni semini non
ei qui ex lege est solum sed et ei qui ex fide
est abrahe. qui est pater omnium nostrum sicut
scriptum est: quia patrem multarum gentium Gen. 17.
posui te ante deum cui credidisti qui
vivificat mortuos et vocat ea que non
sunt tamquam ea que sunt. Qui con
tra spem in spem credidit: ut fieret pater
multarum gentium secundum quod Gen. [illegible]
dictum est ei. Sic erit semen tuum sicut
stelle celi et sicut arena que est in litore
maris Et non infirmatus est fide nec con
sideravit corpus suum iam emortuum
cum iam fere centum esset an
norum et emortuam vulvam sare.
In repromissione etiam dei non hesita
vit diffidentia sed confortatus est fide
dans gloriam deo plenissime sciens quia
quecumque promisit potens est et facere
Ideo et reputatum est illi ad iustitiam
Non est autem scriptum tantum propter
ipsum quia reputatum est illi ad iusti
tiam sed et propter nos quibus reputabi
tur credentibus in eum qui suscitavit ihesum
xpistum dominum nostrum a mortuis
qui traditus est propter delicta nostra et resur
rexit propter iustificationem nostram ·V·
Iustificati igitur ex fide pacem habeamus
ad deum per dominum nostrum ihesum xpistum
per quem et accessum habemus per fidem
in gratiam istam in qua stamus et glori
amur in spe glorie filiorum dei. Non
solum autem sed et gloriamur in tri

al' quia

bulationib; scientes quod tribulatio patien
tiam operatur: patientia autem probatio
nem, probatio uero spem. Spes autem non
confundit quia caritas dei diffusa est in
cordib; nris p spiritum sanctum qui dat⁹
est nobis. Utquid enim xpistus cum
adhuc infirmi essemus secundum tem
pus pro impiis mortuus est. Vix enim
pro iusto quis moritur. Nam pro bono
forsitan quis audeat mori. Commendat
autem suam caritatem deus in nobis
quoniam si cum adhuc peccatores essem⁹
xpistus pro nobis mortuus est. Multo
igitur magis iustificati nunc in san
guine ipsius salui erimus ab ira p ip
sum. Si enim cum inimici essemus re
conciliati sumus deo p mortem filii eius
multo magis reconciliati salui erimus in
uita ipsius. Non solum autem sed et glo
riamur in deo p dominum nrm ihm
xpm per quem nunc reconciliationem
accepimus. Propterea sicut p unum ho
minem in hunc mundum peccatum
intrauit et p peccatum mors et ita in
omnes homines mors ptransiit in q°
omnes peccauerunt. Usq; ad legem enim
peccatum erat in hoc mundo. Peccatum
autem non imputabatur cum lex nō
esset. Sed regnauit mors ab adam usq;
ad moysen: etiam in eos qui non pecca
uerunt in similitudinem preuaricati
onis ade qui est forma futuri. Sed non
sicut delictum: ita et donum. Si enim in
unius delicto multi mortui sunt: mul
to magis gratia dei et donum in gra u
nius hominis ihu xpi in plures abunda
uit. Et non sicut per unum peccatum ita
et donum. Nam iudicium quidem ex
uno in condempnationem gra autem
ex multis delictis in iustificationem. Si
enim in unius delicto mors regnauit p
unum. Multo magis abundantiam
gratie et donationis et iustitie accipientes
in uita regnabunt p unum ihm xpm
Igitur sicut p unius delictum in omnes
homines in condempnationem sic et
p unius iustitiam in omnes homines
in iustificationem uite. Sicut enim p
in obedientiam unius hominis peccato
res constituti sunt multi: ita et per unius
obedientiam iusti constituentur multi.
Lex autem sub intrauit: ut abundaret
delictum. Ubi autem abundauit delic
tum super abundauit et gratia. Ut sic

scdm tēp⁹ .i. e tū durauit

.i. nō reputabatur

.i. in plures

regnauit peccatum in mortem: ita et gra
regnet p iustitiam in uitam eternam
per ihm xpistum dominum nostrum.
Quid ergo dicemus? Permanebimus
in peccato ut gratia abundet? Absit. Qui
enim mortui sumus peccato quomodo Ca VI
adhuc uiuemus in illo?
An ignoratis fres: quia quicumq;
baptizati sumus in xpisto ihu:
in morte ipsius baptizati sumus. Con
sepulti enim sumus cum illo p baptismum
in mortem ut quomodo surrexit xpistus
a mortuis p gloriam patris: ita et nos
in nouitate uite ambulemus. Si enim
complantati facti sumus similitudini
mortis eius simul et resurrectionis eri
mus hoc scientes quia uetus homo
nr simul crucifixus est: ut destruatur cor
pus peccati ut ultra non seruiamus
peccato. Qui enim mortuus est
iustificatus est a peccato. Si autem mor
tui sumus cum xpo: credimus quia si
mul etiam uiuemus cum eo scientes
qd xpistus surgens a mortuis iam nō
moritur mors illi ultra non domina
bitur. Quod enim mortuus est pctō: mor
tuus est semel: quod autem uiuit: uiuit
deo. Ita et uos existimate uos mortuos
quidem esse peccato uiuentes autem deo
in xpisto ihu. Non ergo regnet pctm i
uestro mortali corpore ut obediatis con
cupiscentiis eius. Sed neq; exhibeatis me
bra ura arma iniquitatis peccato. Sed
exhibete uos tanquam deo ex mortuis
uiuentes et membra ura arma iusti
tie deo. Peccatum enim uobis nō domina
bitur. Non enim sub lege estis, sed sub gra.
Quid ergo? Peccabimus: quoniam nō
sumus sub lege sed sub gra. Absit. Nes
citis quoniam cui exhibetis uos seruos ad
obediendum serui estis eius cui obeditis
siue peccati in mortem siue obeditionis
ad iustitiam. Gratias autem deo quod
fuistis serui peccati obedistis autem ex
corde in eam formam doctrine in qua
traditi estis. liberati autem a peccato serui
facti estis iustitie. Humanum dico p
infirmitatem carnis ure. Sicut enim
exhibuistis membra ura seruire immu
ditie et iniquitati ad iniquitatem: ita
nunc exhibete membra ura seruire iusti
tie in sanctificationem. Cum enim serui
essetis peccati: liberi fuistis iustitie. Quē
ergo fructum habuistis tunc in illis

duo n

in quibus nunc erubescitis. Nam finis illorum
mors est. Nunc vero liberati a peccato, servi
autem facti deo: habetis fructum vestrum in
sanctificationem, finem vero vitam eternam.
Stipendia enim peccati: mors. Gratia autem
dei vita eterna in christo ihesu domino nostro. ·vii·
An ignoratis fratres, scientibus enim legem
loquor, quia lex in homine domina
tur, quanto tempore vivit? Nam que sub
viro est mulier: vivente viro alligata
est legi. Si autem mortuus fuerit vir eius:
soluta est a lege viri. Igitur vivente viro
vocabitur adultera si fuerit cum alio vi
ro. Si autem mortuus fuerit vir eius:
liberata est a lege viri, ut non sit adultera
si fuerit cum alio viro. Itaque fratres mei et
vos mortificati estis legi per corpus christi
ut sitis alterius qui ex mortuis re
surrexit ut fructificetis deo. Cum enim es
semus in carne: passiones peccatorum que
per legem erant operabantur in membris
nostris ut fructificarent morti. Nunc autem
soluti sumus a lege mortis in qua detine
bamur: ita ut serviamus in novitate
spiritus et non in vetustate littere. Quid
ergo dicemus? lex peccatum est? Absit. Sed
peccatum non cognovi, nisi per legem.
Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex
diceret non concupisces. Occasione autem
accepta peccatum per mandatum opera
tum est in me omnem concupiscentiam.
Sine lege enim peccatum mortuum erat.
Ego autem vivebam sine lege aliquando.
Sed cum venisset mandatum: peccatum
revixit. Ego autem mortuus sum, et in
ventum est michi mandatum quod erat
ad vitam, hoc esse ad mortem. Nam peccatum
occasione accepta per mandatum seduxit
me et per illud occidit me. Itaque lex quidem
sancta et mandatum sanctum et iustum
et bonum. Quod ergo bonum est michi
factum est mors? Absit. Sed peccatum ut
appareat peccatum: per bonum michi opera
tum est mortem ut fiat supra modum pec
cans peccatum per mandatum. Scimus e
nim quia lex spiritualis est. ego autem carna
lis sum, venundatus sub peccato. Quod
enim operor: non intelligo. Non enim
quod volo, hoc ago. sed quod odi illud facio
Si autem quod nolo illud facio: consentio
legi quoniam bona est. Nunc autem iam
non ego operor illud sed quod habitat in
me peccatum. Scio enim quia non habitat
in me, hoc est in carne mea bonum. Nam

velle adiacet michi: perficere autem bonum non
invenio. Non enim bonum quod volo hoc
facio. sed quod nolo malum hoc ago. Si autem
quod nolo illud facio non ego operor illud
sed quod habitat in me peccatum. Invenio
igitur legem volenti michi facere bonum
quoniam michi malum adiacet. Condelector
enim legi dei secundum interiorem hominem.
Video autem aliam legem in membris me
is repugnantem legi mentis mee et cap
tivantem me in legem peccati que est in
membris meis. Infelix ego homo quis me
liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei
per ihesum christum dominum nostrum. Igitur
ego ipse mente servio legi dei carne autem
legi peccati. ·viii·

VIII

Nichil ergo nunc damnationis est
hiis qui sunt in christo ihesu qui non secundum
carnem ambulant. Lex enim spiritus vite
in christo ihesu liberavit me a lege peccati et
mortis. Nam quod impossibile erat legi in
quo infirmabatur per carnem: deus filium
suum mittens in similitudinem carnis
peccati, de peccato dampnavit peccatum in
carne ut iustificatio legis impleretur in
nobis qui non secundum carnem ambu
lamus. sed secundum spiritum. Qui enim se
cundum carnem sunt: que carnis sunt sa
piunt. Qui vero secundum spiritum [illegible]
sunt spiritus sentiunt. Nam prudentia
carnis ~~peccati~~ mors est. Prudentia autem
spiritus vita et pax. Quoniam sapientia
carnis inimica est deo. legi enim dei non
est subiecta nec enim potest. Qui autem
in carne sunt: deo placere non possunt. Vos
autem in carne non estis sed in spiritu
si tamen spiritus dei habitat in vobis. Si
quis autem spiritum christi non habet hic non
est eius. Si autem christus in vobis est:
corpus quidem mortuum est propter peccatum
spiritus vero vivit propter iustificatio
nem. Quod si spiritus eius qui suscitavit
ihesum christum a mortuis habitat in vobis
qui suscitavit ihesum christum a mortuis vivifi
cabit et mortalia corpora vestra propter in
habitantem spiritum eius in vobis. Ergo
fratres debitores sumus spiritui non carni ut
secundum carnem vivamus. Si enim
secundum carnem vixeritis: moriemini
Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis
vivetis. Quicumque enim spiritu dei aguntur
hii filii sunt dei. Non enim accepistis spiritum
servitutis iterum in timore sed accepis
tis spiritum adoptionis filiorum in quo

clamamus abba pater. Ipse enim spiritus tes
timonium reddit spiritui nostro quod sumus fi
lii dei. Si autem filii: et heredes. Heredes qui
dem dei coheredes autem christi si tamen com
patimur ut simul et glorificemur. Existimo
enim quod non sunt condigne passiones
huius temporis ad futuram gloriam que
revelabitur in nobis. Nam expectatio cre
ature revelationem filiorum dei expectat.
Vanitati enim creatura subiecta est non
volens sed propter eum qui subiecit eam in
spe quia et ipsa creatura liberabitur a ser
vitute corruptionis in libertatem glorie
filiorum dei. Scimus enim quod omnis
creatura ingemiscit et parturit usque ad
huc. Non solum autem illa: sed et nos
ipsi primitias spiritus habentes et ipsi intra
nos ingemiscimus adoptionem filiorum
dei expectantes redemptionem corporis
nostri. Spe enim salvi facti sumus. Spes
autem que videtur: non est spes. Nam
quod videt quis. quid sperat? Si autem
quod non videmus speramus: per patien
tiam expectamus. Similiter autem et
spiritus adiuvat infirmitatem nostram. Nam
quid oremus sicut oportet nescimus: sed
ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus in
enarrabilibus. Qui autem scrutatur corda:
scit quid desideret spiritus quia secundum
deum postulat pro sanctis. Scimus enim quoniam
diligentibus deum omnia cooperantur
in bonum hiis qui secundum propositum
vocati sunt sancti. Nam quos prescivit et
predestinavit conformes fieri ymaginis
filii sui ut sit ipse primogenitus in multis
fratribus. Quos predestinavit: hos et vocavit
et quos vocavit: hos et iustificavit. Quos
autem iustificavit illos et magnificavit.
Quid ergo dicemus ad hec? Si deus pro
nobis. quis contra nos? Qui etiam filio
suo proprio non pepercit sed pro nobis om
nibus tradidit illum: quomodo non etiam
cum illo omnia nobis donavit? Quis ac
cusabit adversus electos dei? Deus qui iusti
ficat? Quis est qui condempnet? Christus
Ihesus qui mortuus est. immo qui et resurrex
it qui est ad dexteram dei qui etiam inter
pellat pro nobis. Quis ergo nos separabit
a caritate christi? Tribulatio an angustia
an persecutio an fames an nuditas, an pe
riculum. an gladius? Sicut scriptum est.
Quia propter te mortificamur tota die
estimati sumus ut oves occisionis. Sed in
hiis omnibus superamus propter eum qui
dilexit nos. Certus sum enim quia neque
mors neque vita neque angeli neque principatus
neque virtutes neque neque instan
tia neque futura. neque fortitudo neque altitu
do neque profundum neque creatura alia
poterit nos separare a caritate dei que est
in christo Ihesu domino nostro. IX.
Veritatem dico in christo Ihesu et non
mentior testimonium michi per
hibente conscientia mea in spiritu sancto quia
tristitia est michi magna et continuus
dolor cordi meo. Optabam enim ipse ego
anathema esse a christo pro fratribus meis
qui sunt cognati mei secundum carnem
qui sunt israelite quorum adoptio est filio
rum et gloria et testamentum et legis
latio et obsequium et promissa quorum
sunt patres et ex quibus christus secundum
carnem: qui est super omnia deus benedic
tus in secula amen. Non autem quod
exciderit verbum dei. Non enim omnes
qui sunt ex israel hii sunt israelite: neque
qui semen sunt abrahe omnes filii
sed in ysaac vocabitur tibi semen. Id est
Non qui filii carnis hii filii dei sed qui
filii sunt promissionis estimantur in
semine. promissionis. Promissionis enim ver
bum hoc est. Secundum hoc tem
pus veniam et erit sare filius. Non solum
autem illa sed et rebecca ex uno concubi
tu habens geminos filios ysaac patris
nostri. Cum enim nondum nati fuissent
aut aliquid egissent boni aut mali ut
secundum electionem propositum dei maneret
non ex operibus sed ex vocante dictum
est ei: quia maior serviet minori sicut
scriptum est. Iacob dilexi esau autem
odio habui. Quid ergo dicemus? Numquid
iniquitas apud deum? Absit. Moysi
enim dicit miserebor cui misereor et miseri
cordiam prestabo. cuius miserebor. Igitur autem
volentis neque currentis sed miserentis
est dei. Dicit enim scriptura pharaoni: Quia
in hoc ipsum excitavi te ut ostendam in
te virtutem meam et ut annuncietur
nomen meum in universa terra. Ergo
cuius vult miseretur et quem vult in
durat. Dicis itaque michi. Quid adhuc que
ritur voluntati enim eius quis resistit?
O homo tu quis es qui respondeas deo?
Numquid dicit figmentum ei qui se finxit
quid me fecisti sic? An non habet potes
tatem figulus luti ex eadem massa face
re aliquid quidem vas in honorem a

Si compatimur

an persecutio
Ps. 43.

lud vero in contumeliam. Quod si deus vo
lens ostendere iram suam et notam facere
potentiam suam: sustinuit in multa pati
entia vasa ire apta in interitum ut os
tenderet divitias glorie sue in vasa mi(sericordi)e
que preparavit in gloriam et quos ~~et~~ vo
cavit non solum ex iudeis sed etiam ex gen
tibus. Sicut in osee dicit. Vocabo non ple
bem meam plebem meam et non dilectam
meam dilectam meam et non misericordiam con
secutam misericordiam consecutam. Et erit In lo
co ubi dictum est eis non plebs mea vos
illi vocabuntur filii dei vivi. Ysaias autem
clamat pro israel. Si fuerit numerus fi
liorum israel tamquam arena maris reli
quie salve fient. Verbum enim consu
mans et abbrevians in equitate quia
verbum breviatum faciet dominus
super terram et sicut predixit y
saias nisi dominus sabaoth reliquisset
nobis semen sicut sodoma facti essemus
et sicut gomorra similes fuissemus. Quid
ergo dicemus: Quod gentes que non sec
tabantur iustitiam apprehenderunt iusti
tiam iustitiam autem que ex fide est. Isra
el vero sectando legem iustitie in legem
iustitie non pervenit. Quare? Quia non
ex fide sed quasi ex operibus. Offenderunt
enim in lapidem offensionis et petram
scandali et omnis qui crediderit in eum
non confundetur. · X ·

X

Fratres voluntas quidem cordis
mei et obsecratio ad deum fit pro illis in
salutem. Testimonium enim perhibeo il
lis quod emulationem quidem dei habent
sed non secundum scientiam. Ignoran
tes enim dei iustitiam et suam querentes
statuere iustitie dei non sunt subiecti. Fi
nis enim legis xpistus ad iustitiam om
ni credenti. Moyses enim scripsit quoniam
iustitiam que est ex lege qui fecerit homo
vivet in ea. Que autem ex fide est iustitia
sic dicit. Ne dixeris in corde tuo. Quis as
cendet in celum? Id est xpistum deducere. Aut
quis descendet in abyssum. Hoc est xpistum
ex mortuis revocare. Sed quid dicit scrip
tura? Prope est verbum in ore tuo et in
corde tuo. Hoc est verbum fidei quod predi
camus. Quod si confitearis in ore tuo
dominum ihesum xpistum et in corde tuo
credideris quod deus illum excitavit a
mortuis: salvus eris. Corde enim creditur
ad iustitiam ore autem confessio fit ad sa
lutem. Dicit enim scriptura. Omnis qui
credit in illum: non confundetur. Non enim — ioel. 2.
est distinctio iudei et greci. Nam idem dominus
omnium dives in omnes qui invocant il
lum. Omnis enim quicumque invocaverit
nomen domini: salvus erit. Quomodo er
go invocabunt in quem non crediderunt — aut quomodo credent et quem
Quomodo autem audient sine predican — non audierint
te? Quomodo vero predicabunt nisi mit — ysa. 52.
tantur. Sicut scriptum est. Quam speciosi
pedes evangelizantium pacem evangeli
zantium bona. Sed non omnes obediunt
evangelio. Ysaias enim dicit Domine quis — ysa. 53.
credidit auditui nostro? Ergo fides ex auditu
auditus autem per verbum xpisti. Sed dico — ps. 18.
Numquid non audierunt? Et quidem in
omnem terram exivit sonus eorum et
in fines orbis terre verba eorum. Sed dico
Numquid israel non cognovit? primus — deut. 32.
moyses dicit. Ego ad emulationem vos
adducam in non gentem in gentem in
sipientem in iram vos mittam. Ysaias — ysa. 65.
autem audet et dicit Inventus sum a non
querentibus me Palam apparui his qui
me non interrogabant Ad israel autem
dicit. Tota die expandi manus meas ad
populum non credentem sed contradicentem
michi. · XI ·

XI

Dico ergo. Numquid repulit deus po
pulum suum? Absit. Nam et ego israelita — Nota paulus de tribu beniamin
sum ex semine abraham de tribu benia
min. Non repulit deus plebem suam quam
prescivit. An nescitis in helya quid dicit — 3. Re. 19.
scriptura quemadmodum interpellat de
um adversus israel. Domine prophetas
tuos occiderunt altaria tua suffoderunt
et ego relictus sum solus et querunt ani
mam meam. Sed quid dicit illi responsum
divinum? Reliqui michi septem milia
virorum qui non curvaverunt genua
ante baal. Sic ergo et in hoc tempore reli
quie secundum electionem gratie dei sal
ve facte sunt. Si autem gratia: iam non ex
operibus. Alioquin gratia ~~iam~~ non est gratia.
Quid ergo? Quod querebat israel hoc
non est consecutus. electi autem consecuti sunt. ceteri vero exceca — electio consecuta est
ti sunt sicut scriptum est. Dedit illis deus
spiritum compunctionis oculos ut non
videant et aures ut non audiant usque — ps. 68.
in hodiernum diem et david dicit Fiat
mensa eorum coram ipsis in laqueum
et in captionem et in scandalum et in
retributionem illis. Obscurentur ocu
li eorum ne videant et dorsum ipsorum — al. cor
semper incurva. Dico ergo. Numquid

se offenderunt ut caderent? Absit. Sed illorum
delicto salus gentibus ut illos emulentur. Quod
si delictum illorum divitie sunt mundi et
diminutio eorum divitie gentium quanto
magis plenitudo eorum?
Vobis enim dico gentibus. Quam
diu quidem ego sum gentium apostolus ministerium meum honorificabo.
si quomodo ad emulandum provocem
carnem meam et salvos faciam aliquos
ex illis. Si enim amissio eorum reconciliatio est mundi: que assumptio nisi vita
ex mortuis. Quod si delibatio sancta est
et massa. Et si radix sancta: et rami. Quod
si aliqui ex ramis fracti sunt: tu autem
cum oleaster esses insertus es in illis et
socius radicis et pinguedinis olive factus
es: noli gloriari adversus ramos. Quod si
gloriaris non tu radicem portas sed radix
te. Dicis ergo fracti sunt rami ut ego inserar. Bene propter incredulitatem fracti sunt.
Tu autem fide stas. Noli altum sapere. sed
time. Si enim deus naturalibus ramis
non pepercit ne forte nec tibi parcat. Vide
ergo bonitatem et severitatem dei In eos
quidem qui ceciderunt severitatem in te
autem bonitatem: si permanseris in bonitate. Alioquin et tu excideris. Sed et illi si
non permanserint in incredulitate: inserentur. Potens est enim deus iterum inserere
illos. Nam si tu ex naturali excisus es
oleastro et contra naturam insertus es
in bonam olivam quanto magis hii secundum naturam inserentur sue olive. Nolo enim vos ignorare fratres misterium hoc ut non sitis vobis ipsis sapientes. quia cecitas ex parte contigit in israel
donec plenitudo gentium intraret et sic
omnis israel salvus fieret sicut scriptum
ysa. 59. AB. est. Veniet ex syon qui eripiat et avertat
impietatem ex iacob. Et hoc illis a me testamentum cum abstulero peccata eorum.
Secundum evangelium quidem inimici
propter vos. secundum electionem autem
i. sine mutabilitate karissimi propter patres. Sine penitentia
enim sunt dona et vocatio dei. Sicut enim
aliquando et vos non credidistis deo: nunc
autem misericordiam consecuti estis propter illorum incredulitatem ita et isti nunc non crediderunt in vestram misericordiam ut et ipsi misericordiam consequantur. Conclusit enim deus omnia in
incredulitate ut omnium misereatur. O
ysa. 40. altitudo divitiarum sapientie et scientie
dei quam incomprehensibilia sunt iudicia

cia eius et investigabiles vie eius. Quis
enim cognovit sensum domini aut quis
consiliarius eius fuit aut quis prior dedit illi et retribuetur ei. Quoniam ex ipso
et per ipsum et in ipso sunt omnia. Ipsi honor et
gloria in secula amen. XII.
Obsecro itaque vos fratres per misericordiam dei
ut exhibeatis corpora vestra hostiam
viventem sanctam deo placentem rationabile obsequium vestrum. Et nolite conformari huic seculo sed reformamini in novitate sensus vestri ut probetis que sit voluntas dei bona et bene placens et perfecta.
Dico enim per gratiam que data est michi pu. 12
omnibus qui sunt inter vos non plus
sapere quam oportet sapere: sed sapere ad
sobrietatem et unicuique sicut deus divisit
mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus omnia
autem membra non eundem actum
habent: ita multi unum corpus sumus
in christo singuli autem alter alterius
membra habentes donationes secundum
gratiam que data est nobis differentes
sive prophetiam secundum rationem
fidei sive ministerium in ministrando
sive qui docet in doctrina qui exhortatur
in exhortando qui tribuit in simplicitate qui preest in sollicitudine qui miseretur in hylaritate. Dilectio sine simulatione. Odientes malum adherentes bono Caritate fraternitatis invicem diligentes honore invicem prevenientes sollicitudine
non pigri spiritu ferventes domino servientes spe gaudentes in tribulatione
patientes oratione instantes necessitatibus sanctorum communicantes hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus vos benedicite et nolite maledicere. Gaudere cum gaudentibus flere cum flentibus
Idipsum invicem sentientes non alta sapientes sed humilibus consentientes. Nolite esse prudentes apud vos met ipsos nulli malum pro malo reddentes. Providentes bona non tantum coram deo sed etiam
coram omnibus hominibus. Si fieri potest
quod ex vobis est cum omnibus hominibus
pacem habentes. Non vos met ipsos defendentes karissimi: sed date locum ire. Scriptum est enim. Michi vindictam et ego deut. 32 hebr. 10
retribuam dicit dominus. Sed si esurierit inimicus tuus ciba illum. Si sitit
potum da illi. Hoc enim faciens carbones
ignis congeres super caput eius. Noli vinci

a malo: sed vince in bono malum. xiii
Omnis anima potestatibus sublimio-
ribus subdita sit. Non est enim potes-
tas nisi a deo. Que autem sunt a deo: ordina-
ta sunt. Itaque qui resistit potestati dei ordi-
nationi resistit. Qui autem resistunt:
ipsi sibi dampnationem acquirunt. Nam
principes non sunt timori boni operis
sed mali. Vis autem non timere potestatem?
Bonum fac et habebis laudem ex illa.
Dei enim minister est tibi in bonum.
Si autem male feceris: time. Non enim
sine causa gladium portat. Dei enim
minister est vindex in iram ei qui ma-
lum agit. Ideoque necessitati subditi estote
Non solum propter iram: sed et propter conscientiam.
Ideo enim et tributa prestatis. Ministri
enim dei sunt in hoc ipsum servientes.
Reddite ergo omnibus debita. Cui tributum
tributum. Cui vectigal: vectigal. Cui ti-
morem: timorem. Cui honorem: honorem.
Nemini quicquam debeatis: nisi ut invi-
cem diligatis. Qui enim diligit proxi-
mum: legem implevit. Nam non ad-
ulterabis non occides non furaberis. non
falsum testimonium dices. non concu-
pisces rem proximi tui. Et si quod est ali-
ud mandatum in hoc verbo instauratur.
Diliges proximum tuum tanquam
te ipsum. Dilectio proximi. malum non o-
peratur. Plenitudo ergo legis est dilectio
Et hoc scientes. quia hora est iam nos
de sompno surgere. Nunc enim propi-
or est nostra salus: quam cum credidimus.
Nox precessit dies autem appropinquavit.
Abiciamus ergo opera tenebrarum
et induamur arma lucis sicut in die
honeste ambulemus. Non in comessa-
tionibus et ebrietatibus: non in cubilibus
et inpudicitiis non in contentione et
emulatione sed induimini dominum
ihesum christum et carnis curam ne feceritis
in desideriis. xiiii.
Infirmum autem in fide assumi-
te non in disceptationibus cogitationum.
Alius enim credit manducare se omnia
Qui autem infirmus est holus man-
ducet. Is qui manducat. non manducan-
tem non spernat. Et qui non mandu-
cat: manducantem non iudicet. Deus
enim illum assumpsit. Tu quis es qui
iudicas alienum servum? Suo domino
stat aut cadit. Stabit autem. Potens est
enim deus statuere illum. Nam alius

iudicat diem inter diem. alius autem iudicat om- a die
nem diem. Unusquisque in suo sensu ha-
bundet. Qui sapit diem: domino sapit. Et
qui manducat: domino manducat. Gra-
tias enim agit deo. Et qui non mandu-
cat: domino non manducat et gratias
agit deo. Nemo enim nostrum sibi vivit et
nemo sibi moritur. Sive enim vivimus:
domino vivimus. sive morimur domino
morimur. Sive ergo vivimus sive mo-
rimur: domini sumus. In hoc enim christus
et mortuus est et revixit: ut et mortuorum et resurrexit
et vivorum dominetur. Tu autem quid iu-
dicas fratrem tuum? aut tu quare spernis
fratrem tuum. Omnes enim stabimus
ante tribunal dei. Scriptum est enim vi- ysa. 45.
vo ego dicit dominus quoniam michi
flectetur omne genu et omnis lingua
confitebitur deo. Itaque unusquisque nostrum pro
se rationem reddet deo. Non ergo amplius
invicem iudicemus. Sed hoc iudicate ma-
gis: ne ponatis offendiculum fratri vel scan-
dalum. Scio et confido in domino ihesu quia
nichil commune per ipsum nisi ei qui exi-
stimat quod commune esse illi commune
est. Si enim propter cibum frater tuus contristatur
iam non secundum caritatem ambulas
Noli cibo tuo illum perdere pro quo christus
mortuus est. Non ergo blasphemetur
bonum nostrum. Non est enim regnum dei
esca et potus sed iusticia et pax. et gaudi-
um in spiritu sancto. Qui enim in hoc
servit christo: placet deo et probatus est
hominibus. Itaque que pacis sunt sectemur
et que edificationis sunt in invicem cu-
stodiamus. Noli propter escam destruere
opus dei. Omnia quidem munda sunt
sed malum est homini qui per offendicu-
lum manducat. Bonum est non man-
ducare carnem et non bibere vinum ne-
que in quo frater tuus offendit aut scandaliza-
tur aut infirmatur. Tu fidem habes pe-
nes temetipsum habe coram deo. Beatus
qui non iudicat semetipsum in eo quod
probat. Qui autem discernit si mandu-
caverit: dampnatus est quia non est ex
fide. Omne autem quod non est ex fide
peccatum est. xv. XV
Debemus autem nos firmiores
inbecillitates infirmorum sustinere et
non nobis placere. Unusquisque nostrum pro-
ximo suo placeat in bonum ad edifica-
tionem. Etenim christus non sibi pla-
cuit sed sicut scriptum est. inproperia i- ps. 68.

Hora est non dicit tempus. Sed hora iam
Ad denotandum quod quamcumque horula quis
dormierit in peccato debet eadem conteri
et habita sacerdotis copia confiteri.

propterantium tibi ceciderunt super me.
Quecumque enim scripta sunt ad nostram
doctrinam scripta sunt ut per patientiam
et consolationem scripturarum spem ha
beamus. Deus autem patientie et solatii
det vobis idipsum sapere in alterutrum se
cundum ihesum christum. ut unanimes
uno ore honorificetis deum et patrem domini
nostri ihesu christi. Propter quod suscipite in
vicem sicut et christus suscepit vos in ho
norem dei. Dico enim christum ihesum mi
nistrum fuisse circumcisionis propter ve
ritatem dei ad confirmandas promissio
nes patrum. Gentes autem super misericordia
honorare dominum: sicut scriptum est:
al' i nationibus Propterea confitebor tibi domine in gentibus et
nomini tuo cantabo. Et iterum dicit le
tamini gentes cum plebe eius. Et iterum
laudate dominum omnes gentes et mag
nificate eum omnes populi. Et rursum
ysa xi. ysaias dicit. Erit radix iesse et qui exur
get regere gentes in eum gentes sperabunt
Deus autem spei repleat vos omni gau
dio et pace in credendo ut abundetis in
spe et virtute spiritus sancti. Certus sum
autem fratres mei, ego ipse de vobis quoniam et
ipsi pleni estis dilectione repleti omni sci
entia ita ut possitis alterutrum mone
re. Audacius autem scripsi vobis fratres ex
parte tamquam in memoriam vos re
ducens propter gratiam que data est michi
a deo ut sim minister christi ihesu in gen
tibus sanctificans evangelium dei ut fiat
oblatio gentium accepta sanctificata in
spiritu sancto. Habeo igitur gloriam in christo
ihesu ad deum. Non enim audeo aliquid
loqui eorum que per me non efficit christus
in obedientiam gentium in verbo et fac
tis in virtute signorum et prodigiorum
in virtute spiritus sancti ita ut ab ierusalem
per circuitum et usque illyricum mare reple
verim evangelium christi. Sic autem hoc
predicavi evangelium non ubi nomi
natus est christus: ne super alienum fun
ysa 52 damentum edificarem sed sicut scriptum
est. Quoniam quibus non est annuntia
al' deo tum de eo videbunt et qui non audie
al' de eo runt intelligent. Propter quod et impediebar
plurimum venire ad vos et prohibitus
sum usque adhuc. Nunc vero ulterius
al' habens locum non habens in hiis regionibus
al' habemus cupiditatem autem habens veniendi
ad vos ex multis iam precedentibus annis
cum in hispaniam proficisci cepero spe

ro quod preteriens videam vos et a vobis
deducar illuc si vobis primum ex parte
fruitus fuero. Nunc igitur proficiscar ie
rusalem ministrare sanctis. Probaue
runt enim macedonia et achaia colla
tionem aliquam facere in pauperes sancto
rum: qui sunt in ierusalem. Placuit enim
eis et debitores sunt eorum. Nam si spiritu
alium eorum participes facte sunt gentes
debent et in carnalibus ministrare eis. Hoc
igitur cum consummavero et assigna
vero eis fructum hunc: proficiscar per
vos in hyspaniam. Scio autem quoniam
veniens ad vos in abundantiam bene
dictionis christi veniam. Obsecro igitur
vos fratres per dominum nostrum ihesum
christum et per caritatem spiritus sancti ut
~~sollicitudinem impendatis~~ in oratio
nibus ~~pro me~~ ad dominum ut liberer ab in
fidelibus qui sunt in iudea et obsequii mei
oblatio accepta fiat in ierosolimis sanctis
ut veniam ad vos in gaudio per volun
tatem dei et refrigerer vobiscum. Deus
autem pacis sit cum omnibus vobis. Amen. XVI

XVI Commendo autem vobis
pheben sororem nostram que est in
ministerio ecclesie que est cencris ut
eam suscipiatis in domino digne sanctis
et assistatis ei in quocumque negotio vestri
indiguerit. Et enim ipsa quoque astitit mul
tis et michi. Salutate priscam et aquilam
adiutores meos in christo ihesu. qui pro a
nima mea suas cervices supposuerunt
Quibus non solus ego gratias ago sed et
cuncte ecclesie gentium. Et domesticam
eorum ecclesiam. Salutate epenetum
dilectum michi qui est primitivus asie
in christo ihesu. Salutate mariam. que mul
tum laboravit in nobis. Salutate an
dronicum et iuliam cognatos et capti
vos meos qui sunt nobiles in apostolis
qui et ante me fuerunt in christo. Salu
tate ampliatum dilectissimum michi
in domino. Salutate urbanum adiuto
rem nostrum in christo et stachyn di
lectum meum. Salutate apellen pro
bum in christo ihesu. Salutate eos qui sunt
ex aristoboli domo. Salutate herodio
nem cognatum meum. Salutate eos
qui sunt ex narcissi domo qui sunt in
domino. Salutate tryphenam et tryphosam
que laborant in domino. Salutate
persidam carissimam que multum
laboravit in domino. Salutate ru

phum electum in domino et matrem eius et meam. Salutate asincretum flegontem. hermen. patrobam hermam et qui cum eis sunt fratres. Salutate philologum et iuliam. nereum et sororem eius et olympiadem et omnes qui cum eis sunt sanctos. Salutate inuicem in osculo sancto. Salutant uos omnes ecclesie xpisti. Rogo autem uos fratres ut obseruetis eos qui dissensiones et offendicula preter doctrinam quam uos didicistis faciunt et declinate ab illis. Huiusmodi enim xpisto domino nostro non seruiunt sed suo uentri Et per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentium. Vestra enim obediencia in omnem locum diuulgata est. Gaudeo igitur in uobis. Sed uolo uos sapientes esse in bono et simplices in malo. Deus autem pacis conterat sathanam sub pedibus uestris uelociter. Gratia domini nostri ihesu xpisti uobiscum Salutat uos thymotheus adiutor meus et lucius et iason et sosipater cognati mei Saluto uos ego tercius qui scripsi epistolam hanc in domino. Salutat uos gaius hospes meus et uniuersa ecclesia. Salutat uos erastus archarius ciuitatis et quartus frater. Gratia domini nostri ihesu xpisti cum omnibus uobis amen Ei autem qui potens est uos confirmare iuxta euangelium meum et predicationem ihesu xpisti secundum reuelacionem misterii temporibus eternis taciti quod nunc patefactum est per scripturas prophetarum secundum preceptum eterni dei ad obedicionem fidei in cunctis gentibus cogniti soli sapienti deo per ihesum xpistum cui honor et gloria in secula seculorum. Amen.

Explicit epistola ad romanos Incipit prologus beati ieronimi in epistola pauli ad corinthios

Corinthii sunt achaici. et hii similiter ab apostolo audierunt uerbum ueritatis et subuersi multi falsis apostolis quidam a philosophie uerbosa eloquencia. Alii ad sectam legis iudaice errant inducti. Hos reuocat apostolus ad ueram et euangelicam fidem scribens eis ab epheso per ...

Incipit epistola beati pauli apostoli ad corinthios prima

Paulus uocatus apostolus xpisti ihesu per uoluntatem dei et sostenes frater ecclesie dei que est corinthi sanctificatis in xpisto ihesu uocatis sanctis cum omnibus qui inuocant nomen domini nostri ihesu xpisti in omni loco ipsorum et nostro. Gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu xpisto Gratias ago deo meo semper pro uobis in gratia dei que data est uobis in xpisto ihesu quia in omnibus diuites facti estis in illo in omni uerbo et in omni sciencia sicut testimonium xpisti confirmatum est in uobis ita ut nichil desit in ulla gratia expectantibus reuelationem domini nostri ihesu xpisti qui et confirmabit uos usque in finem sine crimine in diem aduentus domini nostri ihesu xpisti fidelis autem deus per quem uocati estis in societatem filii eius ihesu xpisti domini nostri. Obsecro autem uos fratres per nomen domini nostri ihesu xpisti ut idipsum dicatis omnes et non sint in uobis scismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu et in eadem sententia. Significatum est enim michi de uobis fratres mei ab hiis qui sunt chloes quia contentiones inter uos sunt. Hoc autem dico quod unusquisque uestrum dicit Ego autem quidem sum pauli ego autem apollo ego uero cephe ego autem xpisti ~~Numquid~~ Diuisus est xpistus? Numquid paulus crucifixus est pro uobis? Aut in nomine pauli baptizati estis? Gratias ago deo quod neminem uestrum baptizaui nisi crispum et gaium ne quis dicat quod in nomine meo baptizati estis Baptizaui autem et stephane domum. Ceterum nescio si quem alium uestrum baptizauerim Non enim misit me xpistus baptizare sed euangelizare non in sapientia uerbi ut non euacuetur crux xpisti Verbum enim crucis pereuntibus quidem stulticia est hiis autem qui salui fiunt id est nobis uirtus dei est. Scriptum est enim Perdam sapientiam sapientum et prudentiam prudentum reprobabo Ubi sapiens? Ubi scriba? Ubi conquisitor huius seculi? Nonne stultam fecit deus sapientiam huius mundi? Nam quia in dei sapientia non cognouit mun

Abdie p°
ysa. 29.
ysa. 33.

dus per sapientiam domini: placuit deo
per stultitiam predicationis saluos facere
credentes. Quoniam et iudei signa pe
tunt et greci sapientiam querunt Nos
autem predicamus xpistum crucifixum
iudeis quidem scandalum gentibus autem
stultitiam Ipsis autem uocatis iudeis
atque grecis xpistum dei uirtutem et dei
sapientiam Quia quod stultum est dei
sapientius est hominibus et quod infir
mum est dei: fortius est hominibus. Uide
te enim uocationem uestram fratres quia
non multi sapientes secundum carnem
non multi potentes non multi nobiles
sed que stulta mundi sunt elegit deus
ut confundat sapientes et infirma mun
di elegit deus ut confundat fortia et ig
nobilia mundi et contemptibilia ele
git deus et ea que non sunt ut ea que
sunt destrueret ut non glorietur om
nis caro in conspectu eius Ex ipso au
tem uos estis in xpisto ihesu qui factus
Ier. 9 est sapientia nobis a deo et iustitia et
sanctificatio et redemptio: ut quem
admodum scriptum est qui gloriatur
in domino glorietur. II.

II Et ego cum uenissem ad uos
fratres ueni non per sublimitatem
sermonis aut sapientie annuntians
uobis testimonium xpisti Non enim
iudicaui scire me aliquid inter uos ni
si xpistum ihesum et hunc crucifixum Et ego
in infirmitate et in timore et tremore
multo fui apud uos et sermo meus et
predicatio mea non in persuasibilibus
humane sapientie uerbis: sed in osten
sione spiritus uirtutis ut fides uestra non
sit in sapientia hominum sed in uir
ante tute dei Sapientiam loquimur inter
perfectos Sapientiam uero non huius
seculi neque principum huius seculi
qui destruuntur sed loquimur dei sa
pientiam in misterio que abscondita
est. quam predestinauit deus ante secula
in gloriam nostram quam nemo prin
cipum huius seculi cognouit Si enim
cognouissent: numquam dominum glorie
ysa. 64 crucifixissent Sicut scriptum est quod
oculus non uidit nec auris audiuit nec
in cor hominis ascendit que preparauit
deus hiis qui diligunt illum Nobis
autem reuelauit deus per spiritum suum
Spiritus enim omnia scrutatur etiam
profunda dei Quis enim scit hominum

que sunt hominis nisi spiritus hominis
qui in ipso est. Ita et que dei sunt nemo
cognoscit nisi spiritus dei. Nos autem non
spiritum huius mundi accepimus sed
spiritum qui ex deo est: ut sciamus
que a deo donata sunt nobis que et loqui
mur non in doctis humane sapientie
uerbis: sed in doctrina spiritus spiritualia spiritualibus
comparantes. Animalis autem homo
non percipit ea que sunt spiritus dei.
Stultitia enim est illi et non potest in
telligere quia spiritualiter examinatur
Spiritualis autem iudicat omnia et
ipse a nemine iudicatur. Quis enim
cognouit sensum domini aut quis
instruat eum. Nos autem sensum xpisti
III habemus. III

Et ego fratres non potui loqui uobis
quasi spiritualibus. sed quasi carnalibus tam-
quam paruulis in xpisto lac uobis potum
dedi non escam. Nondum enim poter
atis intelligere sed nec nunc quidem po al'
testis Adhuc enim estis carnales Cum
enim sint inter uos zelus et contentio al'
nonne carnales estis et secundum ho
minem ambulatis. Non enim quis
dicat ego quidem sum pauli alius autem
ego sum apollo Nonne homines estis.
Quid igitur est apollo. Quid uero paulus
Ministri eius cui credidistis Et unicuique
sicut deus dedit Ego plantaui apollo
rigauit sed deus incrementum dedit
Itaque neque qui plantat est aliquid neque
qui rigat sed qui incrementum dat deus
Qui plantat autem et qui rigat: unum
sunt. Unusquisque autem propriam mer
cedem accipiet secundum suum laborem
Dei enim sumus adiutores dei agricul
tura estis dei edificatio estis Secundum
gratiam que data est michi ut sapiens
architectus fundamentum posui Alius
autem superedificat. Unusquisque autem
uideat quomodo et que superedificet.
Fundamentum enim aliud nemo potest
ponere preter id quod positum est quod est
xpistus ihesus Si quis autem superedifi
cat supra fundamentum hoc aurum
argentum lapides pretiosos ligna fe
num stipulam. Uniuscuiusque opus
manifestum erit Dies enim domini de
clarabit quia in igne reuelabitur Et
uniuscuiusque opus quale sit ignis pro
babit Si cuius opus manserit quod
superedificauit mercedem accipiet Si cuius

cuius opus arserit: detrimentum patietur.
Ipse autem saluus erit sic tamen quasi
per ignem. Nescitis quia templum dei estis
et spiritus dei habitat in uobis? Si quis
autem templum dei uiolauerit: disperdet
illum deus. Templum enim dei sanctum est
quod estis uos. Nemo se seducat. Si quis
uidetur inter uos sapiens esse in hoc seculo
stultus fiat ut sit sapiens. Sapientia enim
huius mundi: stultitia est apud deum. Scrip
tum est enim. Comprehendam sapientes
in astutia eorum. Et iterum Dominus
nouit cogitationes sapientium quoniam
uane sunt. Itaque nemo glorietur in ho
minibus. Omnia enim uestra sunt. siue
paulus. siue apollo. siue cephas siue mun
dus siue uita. siue mors. siue presentia.
siue futura. Omnia enim uestra sunt uos
autem christi christus autem dei. IIII.
Sic nos existimet homo ut minis
tros christi et dispensatores mis
teriorum dei. Hic iam queritur inter
dispensatores ut fidelis quis inueniatur.
Michi autem pro minimo est ut a uobis
iudicer aut ab humano die. sed neque
me ipsum iudico. Nichil enim michi conscius
sum. Sed non in hoc iustificatus sum.
Qui autem iudicat me: dominus est. Ita
que nolite ante tempus iudicare: quoad
usque ueniat dominus qui et illuminabit
abscondita tenebrarum et manifestabit
consilia cordium. Et tunc laus erit unicuique
a deo. Hec autem fratres transfiguraui in
me et apollo propter uos ut in nobis dis
catis ne supra quam scriptum est: unus
aduersus alterum infletur pro alio.
Quis enim te discernit? Quid autem
habes quod non accepisti? Si autem ac
cepisti quid gloriaris quasi non accepe
ris. Iam saturati estis iam diuites fa
cti estis sine nobis regnatis. Et utinam
regnetis ut et nos uobiscum regnare
mus. Puto enim quod deus nos apostolos
nouissimos ostendit tanquam morti
destinatos quia spectaculum facti su
mus mundo et angelis et hominibus.
Nos stulti propter christum uos au
tem prudentes in christo Nos infir
mi uos autem fortes. Vos nobiles: nos
autem ignobiles. Usque in hanc horam
et esurimus et sitimus et nudi sumus
et colaphis cedimur et instabiles su
mus et laboramus operantes mani
bus nostris Maledicimur et benedicimus

persecutionem patimur et sustinemus Blas
phemamur et obsecramus. Tanquam pur
gamenta huius mundi facti sumus o
mnium peripsema usque adhuc. Non ut con
fundam uos hec scribo sed ut filios meos
karissimos moneo Nam si decem milia peda
gogorum habeatis in christo sed non
multos patres Nam in christo ihesu per
euangelium ego uos genui Rogo ergo
uos: imitatores mei estote sicut et ego
christi Ideo misi ad uos timotheum
qui est filius meus. karissimus et fidelis in do
mino: qui uos commonefaciat uias
meas que sunt in christo ihesu: sicut ubique
in omni ecclesia doceo Tanquam non
uenturus sim ad uos: sic inflati sunt
quidam. Veniam autem cito ad uos si
dominus uoluerit et cognoscam non ser
monem eorum qui inflati sunt sed uir
tutem Non enim in sermone est regnum
dei sed in uirtute. Quid uultis? In uirga
ueniam ad uos: an in caritate et spiritu
mansuetudinis. V.
Omnino auditur inter uos forni
catio et talis fornicatio: qualis nec inter
gentes ita ut uxorem patris sui aliquis
habeat et uos inflati estis et non magis
luctum habuistis ut tollatur de medio
uestrum qui hoc opus fecit Ego quidem ab
sens corpore presens autem spiritu: iam
iudicaui ut presens eum qui sic operatus
est In nomine domini nostri ihesu christi con
gregatis uobis et meo spiritu cum uir
tute domini nostri ihesu christi tradere huius
modi hominem sathane in interitum
carnis ut spiritus saluus sit in die domini
nostri ihesu christi Non est bona gloriatio uestra
Nescitis quia modicum fermentum totam
massam corrumpit: expurgate igitur
uetus fermentum: ut sitis noua conspersio
sicut estis azimi. Etenim pascha nostrum
immolatus est christus Itaque epulemur
Non in fermento ueteri neque in fermento
malitie et nequitie sed in azimis sinceri
tatis et ueritatis Scripsi uobis in epistola ne
commisceamini fornicariis non utique for
nicariis huius mundi aut auaris aut
rapacibus aut ydolis seruientibus Alioquin
debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem
scripsi uobis non commisceri si is qui frater
nominatur inter uos est fornicator. aut
auarus. aut ydolis seruiens aut male
dicus aut ebriosus aut rapax huiusmodi
nec cibum sumere Quid enim michi de

hiis qui foris sunt iudicare Nonne de hiis
qui intus sunt vos iudicatis. Nam eos qui
foris sunt deus iudicabit Auferte malum ex
vobis ipsis · vi ·

VI

Audet aliquis vestrum habens negotium
adversus alterum iudicari apud ini-
quos et non apud sanctos. An nescitis
quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt
Et si in vobis iudicabitur mundus in
digni estis qui de minimis iudicetis. Nes
citis quoniam angelos iudicabimus.
Quanto magis secularia. Secularia i
gitur iudicia si habueritis contemptibiles
qui sunt in ecclesia illos constituite ad
iudicandum. Ad verecundiam vestram dico
Sic non est sapiens inter vos quisquam
qui possit iudicare inter fratrem et fratrem
suum sed frater cum fratre in iudicio contendit
et hoc apud infideles. Iam quidem omni
no delictum est in vobis quod iudicia habetis
inter vos. Quare non magis iniuriam
accipitis. Quare non magis fraudem
patimini. Sed vos iniuriam facitis et
fraudatis et hoc fratribus. An nescitis quia
iniqui regnum dei non possidebunt.
Nolite errare. Neque fornicarii neque idolis
servientes neque adulteri neque molles
neque masculorum concubitores neque fu
res neque avari neque ebriosi neque maledi
ci neque rapaces regnum dei possidebunt
Et hec quidem fuistis. Sed abluti estis. sed
sanctificati estis sed iustificati estis in no
mine domini nostri ihesu christi et in spiritu dei
nostri. Omnia michi licent sed non omnia
expediunt Omnia michi licent sed ego
sub nullius redigar potestate Esca ventri
et venter escis deus autem et hunc et has de
struet Corpus autem non fornicationi
sed domino et dominus corpori Deus ve
ro et dominum suscitavit et nos suscita
bit per virtutem suam. Nescitis quoniam
corpora vestra membra christi sunt. Tollens
ergo membra christi faciam membra
meretricis Absit An nescitis quoniam
qui adheret meretrici unum corpus ef
ficitur. Erunt enim inquit duo in carne
una Qui autem adheret domino unus
spiritus est. Fugite fornicationem Omne
peccatum quodcumque fecerit homo extra cor
pus est. Qui autem fornicatur in corpus
suum peccat. An nescitis quoniam mem
bra vestra templum est spiritus sancti qui in vobis
est quem habetis a deo et non estis vestri.
Empti enim estis pretio magno Glorifi
cate ergo et portate deum in corpore
vestro. · vii ·

VII

De quibus autem michi scripsistis
bonum est homini mulierem non tan
gere Propter fornicationem autem unus
quisque suam uxorem habeat et una
quaeque suum virum habeat. Uxori vir debi
tum reddat similiter autem et uxor viro.
Mulier sui corporis potestatem non habet
sed vir Similiter autem et vir sui corporis
potestatem non habet: sed mulier. Noli
te fraudare invicem nisi forte ex consensu
ad tempus ut vacetis orationi et ite
rum revertimini in idipsum: ne temptet
vos sathanas propter incontinentiam
vestram. Hoc autem dico secundum indul
gentiam non secundum imperium
Volo autem omnes homines esse sicut
me ipsum. Sed unusquisque proprium ha
bet donum a deo Alius quidem sic alius vero
sic Dico autem non nuptis et viduis
bonum est illis si sic permaneant sicut
ego. Quod si se non continent: nubant. Me
lius est enim nubere quam uri His autem
qui in matrimonio iuncti sunt precipio
non ego sed dominus uxorem a viro
non discedere Quod si discesserit manere
innuptam aut viro suo reconciliari
Et vir uxorem non dimittat Nam ceteris
ego dico non dominus. Si quis frater
uxorem habet infidelem et hec consentit
habitare cum illo: non dimittat illam
Et si qua mulier habet virum infidelem
et hic consentit habitare cum illa: non
dimittat virum. Sanctificatus est enim
vir infidelis per mulierem fidelem Et sancti
ficata est mulier infidelis per virum fidelem
Alioquin filii vestri immundi essent nunc
autem sancti sunt Quod si infidelis di
scedit: discedat Non est enim servituti sub
iectus frater aut soror in huiusmodi. In pa
ce autem vocavit nos deus. Unde
enim scis mulier si virum salvum
facies aut unde scis vir si mulierem
salvam facies nisi unicuique sicut divisit
deus et unumquemque sicut vocavit omnibus
ita et ambulet et sicut in omnibus
ecclesiis doceo. Circumcisus aliquis voca
tus est: non adducat preputium In pre
putio aliquis vocatus est non addu
circumcidatur. Circumcisio nichil est
et preputium nichil est: sed observatio
mandatorum dei Unusquisque in qua
vocatione vocatus est: in ea permaneat

No quod iudicia

No de unitate spiritus

al' sunt

Seruus uocatus es non sit tibi cure Sed
et si potes liber fieri: magis utere Qui enim
in domino uocatus est seruus: libertus
est domini. Similiter et qui liber uocatus
est: seruus est christi. Precio empti estis
nolite fieri serui hominum. Unusquisque
ergo in quo uocatus est fratres in hoc permaneat
apud deum. De uirginibus autem
preceptum domini non habeo consilium
autem do tamquam misericordiam consecutus a
domino ut sim fidelis. Existimo ergo hoc
bonum esse propter instantem necessita
tem quoniam bonum est homini sic esse.
Alligatus es uxori: noli querere solutionem.
Solutus es ab uxore: noli
querere uxorem Si autem acceperis ux
orem: non peccasti. Et si nupserit uirgo
non peccauit. Tribulationem tamen
carnis habebunt huiusmodi. Ego autem
uobis parco Hoc itaque fratres dico. Tempus
breue est. Reliquum est ut qui habent
uxores: tamquam non habentes sint.
Et qui flent: tamquam non flentes. Et
qui gaudent tamquam non gaudentes
et qui emunt: tamquam non possiden
tes. Et qui utuntur hoc mundo: tamquam
non utantur. Preterit enim figura hu
ius mundi. Volo autem uos sine solli
citudine esse Qui sine uxore est: sollicitus
est que domini sunt cogitat quomodo
placeat deo. Qui autem cum uxore est
sollicitus est que sunt huius mundi quo
modo placeat uxori et diuisus est. Et
mulier innupta et uirgo cogitat que do
mini sunt ut sit sancta et corpore et spiritu
Que autem nupta est cogitat que sunt
mundi quomodo placeat uiro Porro hoc
ad utilitatem uestram dico non ut laque
um uobis iniciam Sed ad id quod ho
nestum est et quod facultatem prebeat
sine impedimento dominum obsecrandi
Si quis autem turpem se uideri existimat
super uirgine sua quod sit superadulta
et ita oportet fieri: quod uult faciat Non
peccat si nubat Nam qui statuit in corde
suo firmus non habens necessitatem
potestatem autem habens sue uoluntatis
et hoc iudicauit in corde suo seruare uir
ginem suam benefacit. Igitur et qui ma
trimonio iungit uirginem suam:
benefacit Et qui non iungit: melius
facit. Mulier alligata est legi: quanto
tempore uir eius uiuit Quod si dormi
erit uir eius: liberata est a lege. cui

uult nubat tantum in domino Beatior
autem erit si sic permanserit secundum me
um consilium Puto autem quod et ego
spiritum dei habeam · viii ·

VIII

De hiis autem que idolis immo
lantur sacrificantur scimus quia
omnes scientiam habemus. Scientia autem
inflat caritas uero edificat. Si quis autem
se existimat scire aliquid nondum cogno
uit quomodo oporteat eum scire. Si quis
autem diligit deum hic cognitus est
ab eo De escis autem que idolis immo
lantur: scimus quia nichil est ydolum
in mundo et quod nullus deus nisi unus
Nam et si sunt qui dicantur dii siue in
celo siue in terra siquidem sunt dii mul
ti et domini multi: nobis tamen unus
deus pater ex quo omnia et nos ex illo
et unus dominus ihesus christus per quem
omnia et nos per ipsum Sed non in
omnibus est scientia Quidam autem
cum conscientia usque nunc idoli quasi ido
lotitum manducant et conscientia ipsorum
cum sit infirma polluitur Esca autem
nos non commendat deo Neque enim si
non manducauerimus deficiemus neque
si manducauerimus abundabimus
Videte autem ne forte hec licentia uestra
offendiculum fiat infirmis Si enim
quis uiderit eum qui habet scientiam
in ydolio recumbentem nonne conscientia
eius cum sit infirma edificabitur ad
manducandum ydolotita et peribit in
firmus in tua scientia frater propter
quem christus mortuus est. Sic autem
peccantes in fratres et percutientes consci
entiam ipsorum infirmam: in christum
peccatis Quapropter si esca scandalizat
fratrem meum: non manducabo carnes
in eternum ne fratrem meum scandalizem

IX

Non sum liber: · ix ·
Non sum apostolus. Nonne ihesum
christum dominum nostrum uidi. Nonne o
pus meum uos estis in domino. Et si
aliis non sum apostolus: sed tamen uobis sum
Nam signaculum apostolatus mei uos es
tis in domino. Mea defensio ad eos qui me
interrogant hec est Numquid non
habemus potestatem sororem mulierem
circumducendi sicut et ceteri apostoli et
fratres domini et cephas. Aut solus ego
et barnabas non habemus potestatem hoc
operandi. Quis militat suis stipendiis
umquam. Quis plantat uineam et

Deut. 25.

de fructu eius non edit? Quis pascit gregem
et de lacte gregis non manducat? Numquid
secundum hominem hec dico? An et hec
lex ~~hec~~ non dicit? Scriptum est enim in lege
moysi. Non alligabis os bovis triturantis.
Numquid de bobus cura est deo? An propter
nos utique scripta sunt quoniam debet in
spe qui arat arare et qui triturat in spe
fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia
seminavimus: ~~non~~ magnum est si ves-
tra carnalia metamus. Si alii potesta-
tis vestre participes sunt quare non potius
nos? Sed non usi sumus hac potestate.
Sed omnia sustinemus: ne ~~quod~~ offen-
diculum demus evangelio christi. Nescitis
quoniam qui in sacrario sunt edunt:
et qui altari deserviunt cum altari par-
ticipantur? Ita et dominus ordinavit
hiis qui evangelium annuntiant de
evangelio vivere. Ego autem nullo
horum usus sum. Non scripsi autem hec
ut ita fiant in me. Bonum est enim mihi
magis mori quam gloriam meam
quis evacuet. Nam si evangelizavero
non est michi gloria. Necessitas enim michi
incumbit. Ve enim michi est: si non
evangelizavero. Si enim volens hoc
ago: mercedem habeo. Si autem invitus
dispensatio michi credita est. Que ergo
est merces mea? Ut evangelium pre-
dicans sine sumptu ponam evange-
lium ut non abutar potestate mea in
evangelio. Nam cum liber essem ex om-
nibus: omnium me servum feci ut plures
lucri facerem. Et factus sum iudeis tan-
quam iudeus ut iudeos lucrarer. Hiis qui
sub lege sunt quasi sub lege essem cum
ipse sub lege non essem ut eos qui sub lege
erant lucri facerem. Hiis qui sine lege
erant tanquam sine lege essem cum si-
ne lege dei non essem sed in lege essem christi
ut lucri facerem eos qui sine lege erant.
Factus sum infirmis infirmus ut in-
firmos lucri facerem. Omnibus omnia
factus sum ut omnes facerem salvos.
Omnia autem facio propter evangelium ut
particeps eius efficiar. Nescitis quod hii qui
in stadio currunt: omnes quidem currunt
sed unus accipit bravium? Sic currite
ut comprehendatis. Omnis enim qui in
agone contendit: ab omnibus se abstinet.
Et illi quidem ut corruptibilem coro-
nam accipiant nos autem incorrup-
tam. Ego autem sic curro non quasi
in incertum. Sic pugno non quasi
aerem verberans. Sed castigo corpus
meum et in servitutem redigo ne forte
cum aliis predicaverim: ipse repro-
bus efficiar. X.

Nolo autem vos ignorare fratres quoniam
patres nostri omnes sub nube fuerunt et o-
mnes mare transierunt et omnes in
moyse baptizati sunt in nube et in ma-
ri. Et omnes eandem escam spiritualem
manducaverunt et omnes eundem
potum spiritualem ~~manducaverunt~~
biberunt. Bibebant autem de spirituali
consequenti eos petra. petra autem erat
christus. Sed non in pluribus eorum bene-
placitum est deo. Nam prostrati sunt
in deserto. Hec autem in figura facta
sunt nostri ut non simus concupiscentes
malorum sicut et illi concupierunt. Ne-
que idolatre efficiamini sicut quidam
ex ipsis quemadmodum scriptum est.
Sedit populus manducare et bibere
et surrexerunt ludere. Neque enim for-
nicemur sicut quidam ex ipsis fornica-
ti sunt et ceciderunt una die xxiii. milia.
Neque temptemus christum si-
cut quidam eorum temptaverunt et
a serpentibus perierunt. Neque murmu-
raveritis sicut quidam eorum mur-
muraverunt et perierunt ab extermina-
tore. Hec autem omnia in figura con-
tingebant illis. Scripta sunt autem
ad correptionem nostram in quos fines
seculorum devenerunt. Itaque qui se exi-
stimat stare: videat ne cadat. Temptatio
vos non apprehendat nisi humana. Fi-
delis autem deus est qui non patietur
vos temptari super id quod potestis sed
faciet cum temptatione etiam proventum
ut possitis sustinere. Propter quod
karissimi michi fugite ab idolorum cultura.
Ut prudentibus loquor vos ipsi iudicate
quod dico. Calix benedictionis cui benedi-
cimus nonne communicatio sangui-
nis christi est? Et panis quem frangimus
nonne participatio corporis domini est?
Quoniam unus panis unum corpus
multi sumus. Nam omnes de uno pa-
ne et de uno calice participamus. Vide-
te israel secundum carnem. Non-
ne qui edunt hostias participes sunt
altaris? Quid ergo dico? Quod ydolis
immolatum sit aliquid? Aut quod
ydolum sit aliquid? Sed que immo-

lant gentes: demoniis immolant et non
deo. Nolo autem uos socios fieri demo
niorum quia non potestis calicem domini
bibere et calicem demoniorum. Non
potestis mense domini participes esse
et mense demoniorum. An emulamur
dominum. Numquid fortiores illo
sumus? Omnia michi licent. sed non
omnia expediunt. Omnia michi licent
sed non omnia edificant. Nemo quod
suum est querat sed quod alterius. Om
ne quod in macello uenit manducate
nichil interrogantes propter conscientiam. Do
mini est terra et plenitudo eius. Si quis
autem uocat uos infidelium ad cenam
et uultis ire: omne quod uobis apponi
tur manducate nichil interrogantes
propter conscientiam. Si quis autem dixerit
hoc immolatum est ydolis: nolite man
ducare propter illum qui indicauit et
propter conscientiam. Conscientiam autem di
co non tuam sed alterius. Ut quid enim
libertas mea iudicatur ab aliena conscien
tia? Si enim ego cum gratia participo
quid blasphemor pro eo quod gratias
ago? Siue ergo manducatis siue bibitis
siue aliud quid facitis: omnia in gloriam
dei facite. Sine offensione estote iudeis et
gentibus et ecclesie dei. sicut et ego per omni
a omnibus placeo non querens quod
michi utile est sed quod multis: ut salui
fiant. XI.

Imitatores mei estote sicut et ego christi.
Laudo autem uos fratres quod per omnia me
mores mei estis et sicut tradidi uobis pre
cepta mea tenetis. Volo autem uos scire
quod omnis uiri caput [illegible] uero christi deus:
Omnis uir orans aut prophetans uela
to capite: deturpat caput suum. Omnis
autem mulier orans aut prophetans non
uelato capite deturpat caput suum. V
num est enim ac si decaluetur. Nam si
non uelatur mulier: tondeatur. Si uero
turpe est mulieri tonderi aut decaluari:
uelet caput suum. Vir quidem non debet
uelare caput suum quoniam imago
et gloria est dei. Mulier autem gloria ui
ri est. Non enim uir ex muliere est: sed
mulier ex uiro. Etenim non est creatus
uir propter mulierem: sed mulier propter uirum.
Ideo debet mulier uelamen habere supra
caput suum propter angelos. Ver[illegible]ta
men neque uir sine muliere neque mulier
sine uiro in domino. Nam sicut mulier

de uiro: ita et uir per mulierem. Omnia autem
ex deo. Vos ipsi iudicate. Decet mulierem
non uelatam orare deum? Nec ipsa natura
docet uos. Quod uir quidem si comam nu
triat ignominia est illi. Mulier uero si
comam nutriat gloria est illi quoniam
capilli pro uelamine ei dati sunt. Si quis
autem uidetur contentiosus esse inter uos
nos talem consuetudinem non habemus
neque ecclesia dei. Hoc autem precipio non
laudans quod non in melius sed in deterius
conuenitis. Primum quidem conuenientibus
uobis in ecclesiam: audio scissuras esse et
ex parte credo. Nam oportet et hereses esse
ut et qui probati sunt manifesti fiant in
uobis. Conuenientibus ergo uobis in unum
iam non est dominicam cenam mandu
care. Unusquisque enim suam cenam pre
occupat ad manducandum. Et alius qui — al' presumit
dem esurit alius autem ebrius est. Num — Iero. et bibentes [illegible]
quid domos non habetis ad manducan
dum et bibendum? Aut ecclesiam dei con
temnitis et confunditis eos qui non
habent? Quid dicam uobis? Laudo uos?
in hoc non laudo. Ego enim accepi a do
mino quod et tradidi uobis quoniam do
minus ihesus in qua nocte tradebatur acce
pit panem et gratias agens fregit et dixit
Accipite et manducate. Hoc est corpus
meum quod pro uobis tradetur. hoc faci
te in meam commemorationem. Simi
liter et calicem postquam cenauit dicens
Hic calix nouum testamentum est in
meo sanguine. Hoc facite quotienscumque
bibitis in meam commemorationem. Quo
tienscumque enim manducabitis panem
hunc et calicem bibetis mortem domini
annuntiabitis donec ueniat. Itaque qui
cumque manducauerit panem uel bibe
rit calicem domini indigne: reus erit
corporis et sanguinis domini. Probet
autem se ipsum homo et sic de pane illo edat
et de calice bibat. Qui enim manducat
et bibit indigne iudicium sibi mandu
cat et bibit non diiudicans corpus domini.
Ideo inter uos multi infirmi et imbecil
les et dormiunt multi. Quod si nos met
ipsos diiudicaremus: non utique iudica
remur. Dum iudicamur autem a domino
corripimur ut non cum hoc mundo damp
nemur. Itaque fratres mei cum conuenitis
ad manducandum: inuicem expecta
te. Si quis esurit: domi manducet ut
non in iudicium conueniatis. Cetera

autem cum venero disponam · xii ·
XII De spiritualibus autem nolo vos igno
rare fratres. Scitis quoniam cum
gentes essetis ad simulacra muta prout
ducebamini euntes. Ideo notum vobis fa
cio quod nemo in spiritu dei loquens dicit
anathema ihesu. Et nemo potest dicere do
minus ihesus nisi in spiritu sancto. Divisio
nes ergo gratiarum sunt: idem autem
spiritus et divisiones ministrationum sunt
idem autem dominus. Et divisiones ope
rationum sunt: idem vero deus qui operatur
omnia in omnibus. Unicuique autem datur
manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii qui
dem per spiritum datur sermo sapientie. Alii
autem sermo scientie secundum eundem
spiritum alteri fides in eodem spiritu. Alii gratia
sanitatum in uno spiritu. Alii operatio vir
tutum. alii prophetia. Alii discretio spiri
tuum. Alii genera linguarum alii interpre
tatio sermonum. Hec autem omnia op
eratur unus atque idem spiritus dividens si
gulis prout vult. Sicut enim corpus unum
est et membra habet multa omnia autem
membra corporis cum sint multa. unum
corpus sunt: ita et christus. Etenim in
uno spiritu omnes nos in unum corpus bap
tizati sumus sive iudei sive gentiles. sive
servi sive liberi et omnes uno spiritu po
tati sumus. Nam et corpus non est unum
membrum: sed multa. Si dixerit pes. quoniam
non sum manus non sum de corpore: non
ideo non est de corpore. Et si dixerit auris quoniam
non sum oculus non sum de corpore non
ideo non est de corpore. Si totum corpus
oculus ubi auditus. Si totum auditus
ubi odoratus. Nunc autem posuit deus
membra et unumquodque eorum in corpore
sicut voluit. Quod si essent omnia unum
membrum: ubi corpus. Nunc autem
multa quidem membra: unum autem
corpus. Non potest autem dicere oculus
manui opera tua non indigeo. Aut iterum
caput pedibus: non estis mihi necessarii.
Sed multo magis que videntur membra
corporis infirmiora esse necessaria sunt
et que putamus ignobiliora esse membra
corporis his honorem abundantiorem
circumdamus. Et que inhonesta sunt mem
bra abundantiorem honestatem habent
Honesta autem nostra membra nullius e
gent sed deus temperavit corpus ei cui de
erat abundantiorem tribuendo honorem.
ut non sit scisma in corpore sed in idipsum
pro invicem sollicita sint membra. Et
si quid patitur unum membrum: conpa
tiuntur omnia membra. Sive glorifica
tur unum membrum congaudent omnia
membra. Vos autem estis corpus christi
et membra de membro. Et quosdam qui
dem posuit deus in ecclesia. Primum a
postolos secundo prophetas tertio docto
res deinde virtutes deinde gratias cura
tionum opitulationes. gubernationes
genera linguarum interpretationes
sermonum. Numquid omnes apostoli.
Numquid omnes prophete. Numquid
omnes doctores. Numquid omnes
virtutes. Numquid omnes gratiam
habent curationum. Numquid omnes
linguis loquuntur. Numquid omnes
interpretantur. Emulamini autem
carismata meliora. Et adhuc excellen
tiorem viam vobis demonstro · xiii ·
XIII Si linguis hominum loquar
et angelorum caritatem autem
non habeam factus sum velut es so
nans aut cymbalum tinniens. Et si ha
buero prophetiam et noverim misteria
omnia et omnem scientiam et si habu
ero omnem fidem ita ut montes trans
feram caritatem autem non habue
ro: nihil sum. Et si distribuero in cibos
pauperum omnes facultates meas
et si tradidero corpus meum ita ut ar
deam caritatem autem non habuero
nihil mihi prodest. Caritas patiens est
benigna est. Caritas non emulatur non
agit perperam. Non inflatur non est am
bitiosa. Non querit que sua sunt. Non
irritatur non cogitat malum. Non
gaudet super iniquitate congaudet au
tem veritati. Omnia suffert. omnia cre
dit omnia sperat omnia sustinet. Caritas
numquam excidit sive prophetie eva
cuabuntur sive lingue cessabunt sive
scientia destruetur. Ex parte enim cogno
scimus et ex parte prophetamus. Cum au
tem venerit quod perfectum est evacuabitur
quod ex parte est. Cum essem parvulus:
loquebar ut parvulus. sapiebam ut parvulus
cogitabam ut parvulus. Quando
autem factus sum vir: evacuavi que
erant parvuli. Videmus nunc per
speculum in enigmate tunc autem fa
cie ad faciem. Nunc cognosco ex parte
tunc autem cognoscam sicut et cognitus
sum. Nunc autem manent fides spes.

spes tria hec. Maior autem horum est caritas · xiiii ·

Sectamini caritatem emulamini spiritualia. magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur lingua: non hominibus loquitur: sed deo. Nemo enim audit. Spiritus autem loquitur misteria. Nam qui prophetat hominibus loquitur ad edificationem et exhortationem et consolationem. Qui loquitur lingua: semetipsum edificat. Qui autem prophetat: ecclesiam dei edificat. Volo autem omnes vos loqui linguis magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat quam qui loquitur linguis nisi forte interpretetur ut ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquens quid vobis prodero nisi vobis loquor aut in revelatione aut scientia aut prophetia aut in doctrina. Tamen que sine anima sunt vocem dantia sive tybia sive cythara nisi distinctionem sonituum dederint quomodo scietur id quod canitur aut quod cytharizatur? Etenim si incertam vocem det tuba quis preparabit se ad bellum? Ita et vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis quomodo scietur id quod dicitur? Eritis enim in aera loquentes. Tam multa ut puta genera linguarum sunt in hoc mundo et nichil sine voce est. Si ergo nesciero virtutem vocis: ero ei cui loquor barbarus et is qui loquitur michi barbarus. Sic et vos quoniam emulatores estis spirituum ad edificationem ecclesie querite ut abundetis. Et ideo qui loquitur lingua: oret ut interpretetur. Nam si orem lingua: spiritus meus orat mens autem mea sine fructu est. Quid ergo est? Orabo spiritu orabo et mente. Psallam spiritu psallam et mente. Ceterum si benedixeris spiritu quis supplet locum idiote: quomodo dicet amen super tuam benedictionem quoniam quid dicas nescit? Nam tu quidem bene gratias agis. sed alter non edificatur. Gratias ago deo meo quod omnium vestrum lingua loquor. Sed in ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui ut et alios instruam quam decem milia verborum in lingua. Fratres nolite pueri effici sensibus sed malitia parvuli estote sensibus autem perfecti sitis. In lege enim scriptum est quoniam in aliis linguis et labiis aliis loquar populo huic et nec sic exaudient me dicit dominus. (al' non) Itaque lingue in signum sunt non fidelibus sed infidelibus. Prophetie autem non infidelibus sed fidelibus. Si ergo conveniat universa ecclesia in unum et omnes linguis loquantur intrent autem idiote aut infideles nonne dicent quod insanitis? (al' cent) Si autem omnes prophetent intret autem quis infidelis vel idiota convincitur ab omnibus diiudicatur ab omnibus. occulta enim cordis eius manifesta fiunt. Et ita cadens in faciem adorabit deum pronuntians quod vere deus in vobis sit. Quid ergo est fratres? Cum convenitis unusquisque vestrum psalmum habet doctrinam habet apocalipsim habet linguam habet interpretationem habet. Omnia ad edificationem fiant. Sive lingua quis loquitur secundum duos aut ut multum tres et per partes et unus interpretetur. Si autem interpres non fuerit: taceat in ecclesia sibi autem loquatur et deo. Prophete autem duo aut tres dicant et ceteri diiudicent. Quod si aliquid revelatum fuerit sedenti (al' alii) prior taceat. Potestis enim omnes per singulos prophetare ut omnes discant et ~~omnes~~ et omnes exhortentur. Et spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt. Non enim est dissensionis deus sed pacis sicut et in omnibus ecclesiis sanctorum doceo. Mulieres in ecclesiis taceant. Non enim permittitur eis loqui sed subditas esse sicut et lex dicit. Si quid autem volunt discere domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. An a vobis verbum dei processit aut in vos solos pervenit? Si quis videtur propheta esse aut spiritualis cognoscat que scribo vobis quia domini (al' quoniam) sunt mandata. Si quis autem ignorat ignorabitur. Itaque fratres emulamini prophetare et loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant in vobis · xv ·

XV

Notum autem vobis facio fratres evangelium quod predicavi vobis quod et accepistis in quo et statis per quod et salvamini qua ratione predicaverim vobis si tenetis nisi frustra credidistis. (al' tenetis) Tradidi enim vobis in primis quod et accepi quoniam christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas et quia sepultus est et quia resurrexit tertia die secundum scripturas et quia visus est cephe et post hec

undecim. Deinde uisus est plus quam quingen-
tis fratribus simul. Ex quibus multi manent
usque adhuc quidam autem dormierunt.
Deinde uisus est iacobo. Deinde apostolis om-
nibus. Nouissime autem omnium tan-
quam abortiuo uisus est et michi. Ego
enim sum minimus apostolorum qui non
sum dignus uocari apostolus quoniam
persecutus sum ecclesiam dei. Gratia autem
dei sum id quod sum et gratia eius
in me uacua non fuit sed abundantius
illis omnibus laboraui. Non autem ego
sed gratia dei mecum. Siue enim ego
siue illi sic predicamus et sic credidis-
tis. Si autem christus predicatur quod re-
surrexit a mortuis: quomodo quidam
dicunt in uobis quoniam resurrectio
mortuorum non est: neque christus re-
surrexit. Si autem christus non resur-
rexit inanis est ergo predicatio nostra.
inanis est et fides uestra. Inuenimur autem
et falsi testes dei quoniam testimonium
diximus aduersus deum quod suscitauit
(si mortui non resurgunt) christum quem non suscitauit. Nam si mor-
tui non resurgunt: neque christus resur-
rexit. Quod si christus non resurrexit
uana est fides uestra. Adhuc enim estis in
peccatis uestris. Ergo et qui dormierunt
in christo: perierunt. Si in hac uita tantum
in christo sperantes sumus miserabi-
liores sumus omnibus hominibus. Nunc
autem christus resurrexit a mortuis
primitie dormientium. Quoniam qui-
dem per hominem mors et per hominem
resurrectio mortuorum. Et sicut in adam
omnes moriuntur ita et in christo omnes
uiuificabuntur. Vnusquisque autem
in suo ordine primitie christus. Deinde hii
qui sunt christi qui crediderunt in aduen-
tum eius. Deinde finis cum tradiderit reg-
num deo et patri cum euacuauerit omnem
principatum et potestatem et uirtutem.
Oportet autem illum regnare: donec
ponat omnes inimicos sub pedibus eius.
Nouissima autem inimica destruetur
mors. Omnia enim subiecit sub pedibus
eius. Cum autem dicat omnia subiec-
(omnia) ta sunt ei sine dubio preter eum qui sub-
iecit ei omnia. Cum autem subiecta illi
fuerint omnia: tunc et ipse filius subiectus
(al' qui) erit illi quoniam sibi subiecit omnia ut
sit deus omnia in omnibus. Alioquin quid
facient qui baptizantur pro mortuis?
Si omnino mortui non resurgunt ut-

quid et baptizantur pro illis? Vt quid
et nos periclitamur omni hora? Coti-
die morior per uestram gloriam fratres quam
habeo in christo ihesu domino nostro. Si se-
cundum hominem ad bestias pugnaui
ephesi: quid michi prodest si mortui non
resurgunt? Manducemus et bibamus
cras enim moriemur. Nolite seduci.
Corrumpunt enim mores bonos col-
loquia mala. Euigilate iusti et noli-
te peccare. Ignorantiam enim dei qui-
dam habent. Ad reuerentiam uobis lo-
quor. Sed dicet aliquis. Quomodo re-
surgent mortui? Quali autem corpo-
re uenient? Insipiens tu quod semi-
nas non uiuificatur nisi prius mo-
riatur. Et quod seminas: non corpus
quod futurum est seminas. sed nudum
granum ut puta tritici aut alicuius ce-
terorum. Deus autem dat illi corpus
prout uult et unicuique seminum pro-
prium corpus. Non omnis caro: ea-
dem caro. Sed alia quidem hominum
alia pecorum alia uolucrum alia
autem piscium. Et corpora celestia et
corpora terrestria. Sed alia quidem
celestium gloria. Alia autem terres-
trium. Alia claritas solis. Alia cla-
ritas lune. et alia claritas stellarum.
Stella enim a stella differt in clarita-
te. Sic et resurrectio mortuorum. Se-
minatur in corruptione: surget in
incorruptione. Seminatur in igno-
bilitate surget in gloria. Seminatur
in infirmitate surget in uirtute. Se-
minatur corpus animale surget
corpus spiritale. Si est corpus anima-
le: est et spiritale sicut scriptum est. Fac-
tus est primus homo adam in animam
uiuentem nouissimus adam in spiritum
uiuificantem. Et non prius quod spiri-
tale est. sed quod animale est: deinde
quod spiritale est. Primus homo de ter-
ra terrenus. secundus homo de celo
celestis. Qualis terrenus: tales et ter-
reni et qualis celestis tales et celestes.
Igitur sicut portauimus ymaginem ter-
reni portemus et ymaginem ce-
lestis. Hoc autem dico fratres quia caro
et sanguis regnum dei possidere non
possunt neque corruptio incorruptelam
possidebit. Ecce misterium uobis
dico. Omnes quidem resurgemus
sed non omnes inmutabimur. In

momento in ictu oculi. in nouissima tu
ba. Canet enim: et mortui resurgent
incorrupti. et nos immutabimur.
Oportet enim corruptibile hoc indu
ere incorruptionem. et mortale hoc in
duere immortalitatem. Tunc fiet ser
mo qui scriptus est. Absorpta est mors
in uictoria. Ubi est mors uictoria tua
Ubi est mors stimulus tuus. Stimu
lus enim mortis peccatum est. Uirtus
uero peccati lex. Deo autem gratias qui
dedit nobis uictoriam per dominum nostrum
ihesum xpistum. qui mortuus est pro no
bis. Itaque fratres mei dilecti stabiles esto
te et immobiles abundantes in opere
domini semper scientes quod labor uester
non est inanis in domino. xvi.

De collectis autem que fiunt in
sanctos sicut ordinaui ecclesiis
galatie. ita et uos facite per unam sab
bati. Unusquisque uestrum apud se repo
nat recondens quod ei bene placuerit.
ut non cum uenero tunc collecte fiant.
Cum autem presens fuero quos proba
ueritis per epistolas hos mittam perferre grati
am uestram in ierusalem. Quod si dignum
fuerit ut et ego eam: mecum ibunt.
Ueniam autem ad uos cum macedo
niam pertransiero. Nam macedoniam
pertransibo. Apud uos autem forsitan
manebo uel etiam hyemabo ut et uos
me deducatis quocumque iero. Nolo
enim uos modo in transitu uidere.
Spero enim me aliquantum tempo
ris manere apud uos si dominus per
miserit. Permanebo autem ephesi
usque ad pentecosten. Ostium enim
michi apertum est magnum et euidens
et aduersarii multi. Si autem uenerit
timotheus uidete ut sine timore sit
apud uos. Opus enim domini ope
ratur sicut et ego. Ne quis ergo illum
spernat. Deducite autem illum in pa
ce ut ueniat ad me. Expecto enim il
lum cum fratribus. De apollo autem fratre
notum uobis facio quoniam multum
rogaui eum ut ueniret ad uos cum
fratribus. Et utique non fuit uoluntas eius
ut nunc ueniret. Ueniet autem cum
ei uacuum fuerit. Uigilate state in
fide. uiriliter agite et confortamini et
omnia uestra in caritate fiant. Obsecro
autem uos fratres nostis domum ste
phane et fortunati quoniam sunt
primitie achaie. et in ministerium sanctorum
ordinauerunt seipsos ut et uos subdi
ti sitis eiusmodi et omni cooperanti et
laboranti. Gaudeo autem in presentia
stephane et fortunati. et achaici quoniam
id quod uobis deerat ipsi suppleuerunt
Refecerunt enim et meum spiritum et
uestrum. Cognoscite ergo qui eiusmo
di sunt. Salutant uos ecclesie asie.
Salutant uos in domino multum a
quila et prisca apud quos et ego hos
pitor cum domestica sua ecclesia. Salu
tant uos fratres omnes. Salutate inui
cem in osculo sancto. Salutatio mea
manu pauli. Si quis non amat do
minum nostrum ihesum xpistum:
sit anathema maranatha. Gratia
domini nostri ihesu xpisti uobiscum.
Caritas mea cum omnibus uobis in
xpisto ihesu domino nostro. Amen.

al' primitie

Hec sit anathema [illegible] valet in latinis dominus noster [illegible] venit et est sensus [illegible] xpistum venit sit anathema qui non diligit eum

Incipit prologus in epistola secunda ad corinthios .ii.

Post actam penitentiam consolatoriam
epistolam scribit eis a
troade per titum et
collaudans eos. hor
tatur ad meliora. Contristatos eos qui
dem sed emendatos ostendens.

Incipit epistola beati pauli apostoli ad corin
thios secunda

Paulus apostolus xpisti
ihesu per uoluntatem
dei et timotheus
frater ecclesie dei que
est corinthi cum
sanctis omnibus qui
sunt in uniuersa
achaia. Gratia uobis et pax a deo patre
nostro et domino ihesu xpisto. Benedictus deus
et pater domini nostri ihesu xpisti. pater misericordiarum
et deus totius consolationis qui con
solatur nos in omni tribulatione nostra
ut possimus et ipsi consolari eos qui in
omni pressura sunt. per exhortationem
qua exhortamur et ipsi a deo. Quoniam
sicut abundant passiones xpisti in nobis
ita et per xpistum abundat consolatio nostra.
Siue autem tribulamur pro uestra ex
hortatione et salute. Siue consolamur
pro uestra consolatione Siue exhortamur
pro uestra exhortatione et salute que ope
ratur tolerantiam earumdem passio
num quas et nos patimur ut spes
nostra firma sit pro uobis scientes quoniam

sicut socii passionum estis: sic eritis et
consolationis Non enim volumus vos
ignorare fratres de tribulatione nostra que
facta est in asia quoniam supra modum
gravati sumus et supra virtutem ita ut
tederet nos etiam vivere Sed ipsi in no
bis metipsis responsum mortis habui
mus. ut non simus fidentes in nobis
sed in deo qui suscitat mortuos qui de
tantis periculis eripuit nos et eruit in
quem speramus quoniam et adhuc
eripiet adiuvantibus et vobis in ora
tionibus pro nobis ut ex multarum
personis faciem eius que in nobis
est donationis per multos participes
gratie agantur pro nobis. Nam gloria
nostra hec est. testimonium conscientie
nostre quod in simplicitate et sinceritate
dei et non in sapientia carnali sed in
gratia dei conversati sumus in hoc mun
do abundantius autem ad vos. Non
autem alia scribimus vobis quam que
legistis et cognovistis. Spero autem (al' cognovistis)
quod usque in finem cognoscetis sicut et
cognovistis nos ex parte quia gloria
vestra sumus sicut et vos nostra in die domini
nostri ihesu christi. Et hac confidentia vo
lui primus venire ad vos ut secun (al' prius)
dam gratiam haberetis et per vos trans
ire in macedoniam et iterum a ma
cedonia venire ad vos et a vobis dedu
ci in iudeam. Cum ergo hoc voluissem
numquid levitate usus sum? Aut que
cogito secundum carnem cogito ut sit
apud me est et non? Fidelis autem
deus quia sermo noster qui fuit apud
vos non est in illo est et non sed est
in illo est. Dei enim filius ihesus christus
qui in vobis per nos predicatus est
per me et silvanum et timotheum
non fuit est et non sed est in illo fuit (al' in illo)
Quotquot enim promissiones dei
sunt in illo est Ideo et per ipsum amen (al' dicamus)
dico ad gloriam nostram. Qui autem (al' deo)
confirmat nos vobiscum in christo et qui
unxit nos deus et qui signavit nos
et dedit pignus spiritus in cordibus no
stris Ego autem testem deum invo
co in animam meam quod vobis
parcens non veni ultra corinthum
Non quia dominamur fidei vestre sed
adiutores sumus gaudii vestri Nam
fide statis · ii ·

- II -

Statui autem hoc ipse apud me
ne iterum in tristitiam venirem ad
vos. Si enim ego contristo vos et quis
est qui me letificet nisi qui contristatur
ex me? Et hoc ipsum scripsi vobis ut non
cum venero tristitiam super tristitia
habeam de quibus oportuerat me gau
dere confidens in omnibus vobis quia
meum gaudium omnium vestrum est
Nam ex multa tribulatione et an
gustia cordis scripsi vobis per multas
lacrimas non ut contristemini. sed
ut sciatis quam caritatem habeam a
bundantius in vobis. Si quis autem
contristavit non me contristavit
sed ex parte ut non onerem omnes
vos. Sufficit illi qui eiusmodi est ob
iurgatio hec que fit a pluribus ita ut
econtrario. magis donetis et conso
lemini. ne forte abundantiore tristitia
absorbeatur qui eiusmodi est. Propter
quod obsecro vos ut confirmetis in illo
caritatem Ideo enim et scripsi ut cognos
cam experimentum vestrum. an in omnibus
obedientes sitis. Cui autem aliquid do
nastis: et ego. Nam et ego quod dona
vi. si quid donavi propter vos in perso
na christi ut non circumveniamur a
sathana. Non enim ignoramus co
gitationes eius. Cum venissem autem
troadem propter evangelium christi.
ostium mihi apertum esset in domino
non habui requiem spiritui meo eo quod
non invenerim titum fratrem meum.
Sed valefaciens eis profectus sum in
macedoniam Deo autem gratias qui
semper triumphat nos in christo ihesu et
odorem notitie sue manifestat per nos
in omni loco. Quia christi bonus odor su
mus deo in hiis qui salvi fiunt et in
hiis qui pereunt aliis quidem odor mor
tis in mortem aliis autem odor vi
te in vitam. Et ad hec quis tam ydoneus
Non enim sumus sicut plurimi adul
terantes verbum dei sed ex sinceritate
sicut ex deo coram deo in christo loqui
mur · iii ·
Incipimus iterum nos metip
sos commendare? Aut numquid ege
mus sicut quidam commendaticiis
epistolis ad nos aut ex vobis? Epistola nostra
vos estis scripta in cordibus nostris que
scitur et legitur ab omnibus hominibus
manifestati quoniam epistola estis christi mi
nistrata a nobis et scripta non a

tramento sed spiritu dei uiui. non in tabu
lis lapideis. sed in tabulis cordis car
nalibus. Fiduciam talem habemus per
christum ad deum : non quod sufficientes
simus cogitare aliquid a nobis quasi
ex nobis sed sufficientia nostra ex deo
est qui et idoneos nos fecit ministros
noui testamenti non littera sed spiritu
littera enim occidit : spiritus autem uiui
ficat. Quod si ministratio mortis lit
teris deformata in lapidibus fuit in
gloria ita ut non possent intendere
filii israel in faciem moysi propter gloriam
uultus eius que euacuatur : quomodo
non magis ministratio spiritus erit in
gloria. Nam si ministratio dampna
tionis in gloria est : multo magis a
bundat ministerium iustitie in gloria.
Nam nec glorificatum est quod cla
ruit in hac parte propter excellentem
gloriam. Si enim quod euacuatur
per gloriam est multo magis quod ma
net in gloria est. Habentes igitur
talem spem multa fiducia utimur.
Et non sicut moyses ponebat uelamen
super faciem suam. ut non intenderent
filii israel in faciem eius. Quod eua
cuatur. Sed obtusi sunt sensus eorum.
Usque in hodiernum diem id
ipsum uelamen in lectione ueteris
testamenti manet reuelatum
quod in christo euacuatur.
Sed usque in hodiernum diem cum
legitur moyses uelamen est positum
super cor eorum. Cum autem conuersus
fuerit ad dominum : auferetur uela
men. Dominus autem spiritus est. Ubi
autem spiritus domini : ibi libertas. Nos
uero omnes reuelata facie gloriam
domini speculantes in eandem ymagi
nem transformamur a claritate in
claritatem tanquam a domini spiritu. IIII.
Ideo habentes hanc administratio
nem iuxta quod misericordiam consecuti su
mus non deficimus : sed abdicamus
occulta dedecoris non ambulantes
in astutia. neque adulterantes uerbum
dei sed in manifestatione ueritatis
commendantes nos metipsos ad omnem
conscientiam hominum coram
deo. Quod si etiam opertum est euange
lium nostrum in his qui pereunt est oper
tum in quibus deus huius seculi excecauit
mentes infidelium ut non ful

geat illuminatio euangelii glorie christi
qui est ymago inuisibilis dei. Non enim
nos metipsos predicamus sed ihesum christum
dominum nostrum nos autem seruos
uestros per ihesum. Quoniam deus qui dix
it de tenebris lucem splendescere illuxit in — al' lumen
cordibus nostris ad illuminationem scientie
claritatis dei in facie christi ihesu. Habemus
autem thesaurum istum in uasis ficti
libus ut sublimitas sit uirtutis dei et non
ex nobis. In omnibus tribulationem pa
timur sed non angustiamur. Aporiamur — angustiamur. Aporiamur
sed non destituimur. Persecutionem — sed non destituimur. persecutionem
patimur. Sed non — patimur. Sed non
sed non perimus. Semper mortifica
tionem ihesu christi in corpore nostro circum
ferentes ut et uita ihesu in corporibus no
stris manifestetur. Semper enim nos
qui uiuimus in mortem tradimur
propter ihesum ut et uita ihesu manifestetur
in carne nostra mortali. Ergo mors in
nobis operatur uita autem in uobis.
Habentes autem eundem spiritum fidei :
sicut scriptum est credidi propter quod
locutus sum et nos credimus propter — ps. 115.
quod et loquimur scientes quoniam
qui suscitauit ihesum et nos cum ihesu
suscitabit et constituet uobiscum. Om
nia enim propter uos ut gratia abun
dans per multos gratiarum actione
abundet in gloriam dei. Propter quod
non deficimus. Sed licet is qui foris est
noster homo corrumpatur : tamen is qui
intus est renouatur de die in diem. Id
enim quod in presenti est momenta
neum et leue tribulationis nostre supra
modum in sublimitatem eternum glorie
pondus operatur in nobis non contem
plantibus que uidentur. sed que non ui — [illegible]
dentur. Que enim uidentur : tempo
ralia sunt. Que autem non uidentur
eterna sunt. V. — V

Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis
dissoluatur quod edificationem habemus
ex deo domum non manufactam sed eter
nam in celis. Nam et in hoc ingemisci
mus habitationem nostram que de ce
lo est superindui cupientes : sed tamen — al' si
uestiti non nudi inueniamur. Nam
et qui sumus in hoc tabernaculo inge
miscimus grauati eo quod nolumus
expoliari sed superuestiri : ut absorbeatur
quod mortale est a uita. Qui autem effi
cit nos in hoc ipsum deus qui dedit nobis

pignus spiritus. Audientes igitur semp
er scientes quoniam dum sumus in
hoc corpore peregrinamur a domino. Per
fidem enim ambulamus et non per speci
em. Audemus autem et bonam voluntatem
habemus magis peregrinari a corpore et
presentes esse ad dominum. Et ideo conten
dimus sive absentes sive presentes pla
cere illi. Omnes enim nos manifestari
oportet ante tribunal xpisti ut referat u
nusquisque propria corporis prout gessit
sive bonum sive malum. Scientes er
al' vm̄i· go timorem dei hominibus suademus deo
autem manifesti sumus. Spero autem
in conscientiis vestris manifestos nos esse.
Non iterum nos commendamus vo
bis sed occasionem damus vobis glo
riandi pro nobis ut habeatis ad eos
qui in facie gloriantur et non in corde.
Sive enim mente excedimus deo sive
sobrii sumus vobis. Karitas enim
xpi urget nos estimantes hoc quoniam si
unus pro omnibus mortuus est: ergo
omnes mortui sunt. Et pro omnibus
mortuus xpistus est: ut qui vivunt iam
al' eis non sibi vivant sed ei qui pro ipsis
mortuus est et resurrexit. Itaque nos ex
hoc neminem novimus secundum
carnem. Et si cognovimus secundum
carnem xpistum: sed nunc iam non no
vimus. Si qua ergo in xpisto nova cre
atura vetera transierunt et ecce facta sunt
omnia nova. Omnia autem ex deo
qui reconciliavit nos sibi per xpistum et
dedit nobis ministerium reconciliati
onis. Quoniam quidem deus erat in
xpisto mundum reconcilians sibi
non reputans illis delicta ipsorum:
et posuit in nobis verbum reconciliatio
nis. Pro xpisto ergo legatione fungi
mur tamquam deo exhortante per nos.
Obsecramus nos pro xpisto reconciliamini
deo. Eum qui non noverat peccatum pro
nobis peccatum fecit deus pater: ut nos
al' ipso efficeremur iustitia dei in xpisto · VI ·
- VI - Adiuvantes autem exhortamur
ne in vacuum gratiam dei recipia
tis. Ait enim: Tempore accepto exaudivi
te in die salutis adiuvi te. Ecce nunc
tempus acceptabile ecce nunc dies salu
tis. Nemini dantes ullam offensionem
ut non vituperetur ministerium nostrum.
Sed in omnibus exhibeamus nos met
ipsos sicut dei ministros in multa pa
tientia in tribulationibus, in necessita
tibus, in angustiis, in plagis, in carcera
tibus, in seditionibus, in laboribus, in vigi
liis, in ieiuniis, in castitate, in scientia
in longanimitate, in suavitate, in spiritu
sancto, in caritate non ficta, in verbo
veritatis, in virtute dei per arma iu
stitie a dextris et a sinistris, per gloriam
et ignobilitatem, per infamiam et bonam
famam: ut seductores et veraces, sic
qui ignoti et cogniti, quasi morientes
et ecce vivimus, ut castigati et non mor
tificati, quasi tristes semper autem gau
dentes, sicut egentes multos autem lo
cupletantes, tamquam nichil habentes et
omnia possidentes. Os nostrum patet ad
vos o chorinthii. Cor nostrum dilatatum
est. Non angustiamini in nobis. An
gustiamini autem in visceribus vestris.
Eandem autem habentes remunera
tionem tamquam filiis dico dilatamini
et vos. Nolite iugum ducere cum in
fidelibus. Que enim participatio iusti
tie cum iniquitate? Aut que societas
luci ad tenebras? Que autem conven
tio xpisti ad belial? Aut que pars fideli
cum infideli? Qui autem consensus tem
plo dei cum ydolis? Vos enim estis
templum dei vivi, sicut dicit dominus:
Quoniam inhabitabo in illis et in
ambulabo et ero illorum deus et ipsi
erunt michi populus. Propter quod ex
ite de medio eorum et separamini di
cit dominus et inmundum ne teti
geritis et ego recipiam vos et ero vo
bis in patrem. Et vos eritis michi in fi
lios et filias, dicit dominus omnipotens. VII·
Has igitur habentes promissiones
karissimi mundemus nos ab omni
inquinamento carnis et spiritus perficien
tes sanctificationem in timore dei.
Capite nos. Neminem lesimus, ne
minem corrupimus, neminem circum
venimus. Non ad condempnationem
vestram dico. Predixi enim quod in
cordibus nostris estis ad commoriendum
et ad convivendum. Multa michi
fiducia est apud vos, multa michi
gloriatio pro vobis. Repletus sum
consolatione, superabundo gaudio
in omni tribulatione nostra. Nam et
cum venissemus macedoniam:
nullam requiem habuit caro nostra
sed omnem tribulationem passi su

mus foris autem pugne. intus timores
Sed qui consolatur humiles: consolatus
est nos deus in adventu titi. Non solum
in adventu eius. sed etiam in consolatio
ne qua consolatus est nunc in vobis. refe
rens nobis vestrum desiderium vestrum fletum
vestram emulationem pro me ita ut ma
gis gauderem. Quoniam et si contristavi
vos in epistola non me modo penitet et si
peniteret: videns quod epistola illa et si
ad horam vos contristavit: nunc gaudeo
non quia contristati estis. sed quia con
tristati estis ad penitentiam. Contristati
enim estis secundum deum ut in nullo
detrimentum patiamini ex nobis. Que
enim secundum deum tristitia est:
penitentiam in salutem stabilem opera
tur. Seculi autem tristitia mortem op
eratur. Ecce enim hoc ipsum secundum deum
contristari vos quantam in vobis opera
tur sollicitudinem. sed defensionem sed
indignationem. sed timorem. sed deside
rium sed emulationem sed vindictam
In omnibus exhibuistis vos incontami
natos esse negotio. Igitur si scripsi vobis
non propter eum qui fecit iniuriam. nec
propter eum qui passus est: sed ad manifestan
dam sollicitudinem nostram quam pro vo
bis habemus coram deo. Ideo consolati sumus
In consolatione autem nostra abundantius
magis gavisi sumus super gaudio ti
ti quia refectus est spiritus eius ab omnibus
vobis. Et si quid apud illum de vobis
gloriatus sum: non sum confusus. Sed si
cut omnia vobis in veritate locuti sumus
ita et gloriatio nostra que fuit ad titum
veritas facta est et viscera eius abundan
tius in vobis sunt reminiscentis om
nium vestram obedientiam quomodo cum
timore et tremore excepistis eum. Gaudeo
quod in omnibus confido in vobis. VIII.
Notam autem facimus vobis
fratres gratiam dei que data est in
ecclesiis macedonie quod in multo experimen
to tribulationis abundantia gaudii ip
sorum fuit et altissima paupertas eorum
abundavit in divitias simplicitatis eo
rum. Quia secundum virtutem testi
monium illis perhibeo et supra virtutem
voluntarii fuerunt. cum multa exhor
tatione obsecrantes nos gratiam et com
municationem ministerii quod fit in sanctos
Et non sicut speravimus: sed semetipsos
dederunt primum domino deinde no

bis per voluntatem dei. ita ut rogaremus
titum ut quemadmodum cepit: ita et per
ficiat in vobis etiam gratiam istam
Sed sicut in omnibus abundatis fide
et sermone et scientia in omni sollicitudine
insuper et caritate vestra in nos: ut in hac gratia
abundetis. Non quasi imperans dico sed per
aliorum sollicitudinem. etiam vestre ca
ritatis ingenium bonum comprobans Sci
tis enim gratiam domini nostri ihesu christi quoniam
propter vos egenus factus est cum esset dives
ut illius inopia vos divites essetis. Et
consilium in hoc do. Hoc enim vobis utile est.
qui non solum facere. sed et velle cepistis ab an
no priore. Nunc vero et facto perficite ut quemadmodum
promptus est animus voluntatis ita sit et perfi
ciendi ex eo quod habetis. Si enim voluntas prom
pta est: secundum id quod habet accepta est. non secundum id quod
non habet. Non enim ut aliis sit remissio. vo | i. obolitas vite
bis autem tribulatio. Sed ex equalitate in
presenti tempore vestra abundantia illorum inopiam
suppleat. ut et illorum abundantia vestre ino
pie sit supplementum: ut fiat equalitas sicut | Exo. 16.
scriptum est. Qui multum habuit non abundavit: et qui
modicum non minoravit. Gratias autem ago
deo. qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis in
corde titi. quoniam exhortationem quidem suscepit
Sed cum sollicitior esset: sua voluntate profectus
est ad vos. Misimus etiam cum illo fratrem nostrum
cuius laus est in evangelio per omnes ecclesias.
Non solum autem. sed et ordinatus est ab ecclesiis co
mes peregrinationis nostre in hanc gratiam que
ministratur a nobis ad domini gloriam et destina
tam voluntatem nostram devitantes hoc. ne quis
nos vituperet in hac plenitudine que minis
tratur a nobis in gloriam dei. Providemus enim | al. ad
bona non solum coram deo sed etiam coram homi | omnibus
nibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum quem | i. appollo
probavimus in multis sepe sollicitum esse nunc
autem multo sollicitiorem confidentia multa
in vobis sive pro tito qui est socius meus et in
vobis adiutor. sive fratres nostri apostoli ecclesiarum | al. pro fratribus meis apostolis
glorie christi. Ostensionem ergo que est carita | al. dei
tis vestre et nostre pro vobis glorie in illis os | al. illos
tendite in faciem ecclesiarum dei. Nam de mi | Al. hic. c. ix.
nisterio quod fit in sanctos. ex habundanti est mihi | — IX —
scribere vobis. IX.
Scio enim promptum animum vestrum pro
quo de vobis glorior apud macedonas
quoniam et achaia parata est ab anno
preterito et vestra emulatio provocavit plu
rimos. Misimus autem fratres ut ne quod glori
amur de vobis evacuetur in hac parte.
Ut quemadmodum dixi parati sitis. Ne cum

uenerint mecum macedones. et inuenerint
nos imparatos: erubescamus nos ut non
dicamus uos in hac substantia. Necessarium
ergo existimaui rogare fratres ut preueniant
ad uos et preparent repromissam benedicti-
onem hanc paratam esse sic quasi benedic-
tionem non quasi auariciam. Hoc autem
dico. Qui parce seminat parce et metet et
qui seminat in benedictionibus: de benedic-
tionibus et metet. unusquisque prout desti-
nauit in corde suo non ex tristicia aut
ex necessitate. Hylarem enim datorem
diligit deus. Potens est autem deus om-
nem gratiam abundare facere in uobis ut
in omnibus semper omnem sufficientiam
habentes abundetis in omne opus bo-
al' in seculum seculi num sicut scriptum est Dispersit dedit pau-
peribus iusticia eius manet in eternum. Qui
autem administrat semen seminanti. et pa-
nem ad manducandum prestabit. et multi-
plicabit semen uestrum et augebit incremen-
ta frugum iusticie uestre. ut in omnibus lo-
cupletati abundetis in omnem simplici-
tatem que operatur per nos gratiarum acti-
onem deo. Quoniam ministerium huius
officii non solum supplet ea que desunt
sanctis. sed etiam abundat per multas gra-
tiarum actiones in domino per probatio-
nem ministerii huius glorificantes deum
in obediencia confessionis uestre in euangelio
christi et simplicitate communicationis
in illos et omnes et in ipsorum obsecratio-
ne pro uobis desiderantium uos propter
eminentem gratiam dei in uobis. Gratias autem
X ego deo super inenarrabili dono eius · X ·
Ipse autem ego paulus obsecro uos per
mansuetudinem et modestiam christi. qui in
facie quidem humilis inter uos absens
autem confido in uobis Rogo autem
uos ne presens audeam per eam confiden-
tiam qua existimor audere in quosdam qui
arbitrantur nos tanquam secundum
carnem ambulemus. In carne enim am-
bulantes non secundum carnem militamus
Nam arma milicie nostre non sunt
carnalia sed potentia deo ad destructio-
nem municionum. Consilia destruentes
et omnem altitudinem extollentem se
aduersus scientiam dei et in captiuitatem
redigentes omnem intellectum in obse-
quium christi et in promptu habentes ulcis-
ci omnem inobedientiam cum impleta
fuerit uestra obediencia. Que secundum fa-
ciem sunt: uidete. Si quis confidit sibi chri-

sti esse hoc cogitet iterum apud se quia sicut
ipse christi est: ita et nos. Nam et si amplius
aliquid gloriatus fuero de potestate nostra
quam dedit nobis dominus in edificati-
onem et non in destructionem uestram non
erubescam. ut autem non existimer tan-
quam terrere uos per epistolas quoniam qui-
dem epistole inquiunt graues sunt et for-
tes. presentia autem corporis infirma et
sermo contemptibilis hoc cogitet qui
eiusmodi est. quia quales sumus uerbo per
epistolas absentes tales et presentes in facto.
Non enim audemus inserere aut compa-
rare nos quibusdam qui se ipsos commen-
dant. Sed ipsi in nobis nosmetipsos me-
tientes et comparantes nosmetipsos
nobis. Nos autem non in immensum
gloriabimur sed secundum mensuram
regule qua mensus est nobis deus mensuram
pertingendi usque ad uos. Non enim quasi
non pertingentes ad uos: superextendimus
nos. Usque ad uos enim peruenimus in
euangelio christi. non in immensum glori-
antes in alienis laboribus. spem autem ha-
bentes crescentis fidei uestre in uobis mag-
nificari secundum regulam nostram in
abundantia etiam in illa que ultra
uos sunt euangelizare non in aliena re-
gula in hiis que preparata sunt gloriari.
Qui autem gloriatur in domino glo-
rietur Non enim qui se ipsum commendat: XI
ille probatus est: sed quem deus commendat.
Utinam sustineretis modicum quid
insipientie mee sed et supportate
me Emulor enim uos dei emulatione
Despondi enim uos uni uiro uirginem
castam exhibere christo. Timeo autem ne
sicut serpens euam seduxit astutia sua
ita corrumpantur sensus uestri et excidant
a simplicitate que est in christo ihesu. Nam si
is qui uenit alium christum predicat quem
non predicauimus aut alium spiritum ac-
cipitis quem non accepistis: aut aliud
euangelium quod non recepistis: recte
pateremini. Existimo enim nichil me
minus fecisse a magnis apostolis Nam et
si imperitus sum sermone sed non scien-
tia In omnibus autem manifestatus sum uobis
Aut numquid peccatum feci me ipsum hu-
milians ut uos exaltemini quoniam
gratis euangelium dei euangelizaui
uobis: Ecclesias expoliaui accipiens sti-
pendium ad ministerium uestrum Et cum
essem apud uos et egerem nulli one-

cessus fui. Nam quod michi deerat: supple
uerunt fratres qui uenerunt a macedonia. Et
in omnibus sine onere me uobis seruaui
et seruabo. Est ueritas christi in me:
quoniam hec gloriatio non infringetur
in me in regionibus achaie. Quare? Quia
non diligo uos? Deus scit. Quod autem
facio et faciam. ut amputem occasionem
eorum qui uolunt occasionem ut in
quo gloriantur tales inueniantur sicut
et nos. Nam eiusmodi pseudo apostoli sunt
operarii subdoli transfigurantes se in
apostolos christi. Et non mirum. Ipse enim
sathanas transfigurat se in angelum
lucis. Non est ergo magnum. si ministri
eius transfigurentur uelut ministri
iusticie quorum finis erit secundum
opera ipsorum. Iterum dico ne quis me
putet insipientem esse. Alioquin uelut in
sipientem accipite me ut et ego modicum
quid glorier. Quod loquor non loquor
secundum deum sed quasi in insipientia
in hac substantia glorie. Quoniam multi
gloriantur secundum carnem et ego gloriabor.
Libenter enim sufferitis insipien
tes cum sitis ipsi sapientes. Su
stinetis enim si quis uos in seruitutem
redigit si quis deuorat si quis accipit. si
quis extollitur. si quis in faciem uos cedit. ^nos
Secundum ignobilitatem dico. quasi nos
infirmi fuerimus in hac parte. In quo
quis audet in insipientia dico audeo
et ego. Hebrei sunt et ego. Israhelite sunt
et ego. Semen abrahe sunt et ego. Mi
nistri christi sunt et ego. Ut minus sapi
ens dico: plus ego. In laboribus ~~[illegible]~~
plurimis. in carceribus abundantius
in plagis supra modum in mortibus fre
quenter. A iudeis quinquies quadrage
nas una minus accepi. Ter uirgis ce
sus sum semel lapidatus sum. Ter nau
fragium feci Nocte et die in profundo
maris fui. In itineribus sepe. periculis
fluminum. periculis latronum. periculis
ex genere. periculis ex gentibus. periculis
in ciuitate. periculis in solitudine. peri
culis in mari. periculis in falsis fratribus In
labore et erumpna in uigiliis multis
in fame et siti in ieiuniis multis in
frigore et nuditate. Preter illa que ex
trinsecus sunt. instantia mea cotidia
na sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis
infirmatur et ego non infirmor. Quis
scandalizatur: et ego non uror.

Si gloriari oportet: que infirmita · xij · XII
tis mee sunt gloriabor. Deus et
pater domini nostri ihesu christi scit qui est
benedictus in secula scit quod non mentior
Damasci prepositus gentis arethe re
gis custodiebat ciuitatem damasce
norum ut me comprehenderet. et per fenes
tram in sporta dimissus sum per murum ^al' di
et sic effugi manus eius. Si gloriari opor Al' hic c. xij. Si gloriari oportet non expedit
tet. non expedit quidem. Veniam autem
ad uisiones et reuelationes domini. Scio
hominem in christo ante annos quatuor
decim siue in corpore siue extra corpus nes
cio deus scit raptum huiusmodi usque ad
tertium celum. Et scio huiusmodi homi
nem siue in corpore siue extra corpus
nescio deus scit quoniam raptus est in pa
radysum. et audiuit archana uerba que
non licet homini loqui. Pro huiusmodi
gloriabor pro me autem nichil nisi
in infirmitatibus meis. Nam et si uolu
ero gloriari: non ero insipiens. Ueritatem
enim dicam. Parco autem ne quis me
existimet supra id quod uidet in me aut
audit ex me Et ne magnitudo reuelatio ^aliquid
num extollat me: datus est michi stimu
lus carnis mee. angelus sathane. ut me ^al' qui
colaphizet. Propter quod ter dominum roga
ui ut discederet a me. Et dixit michi. Suf
ficit tibi gratia mea. Nam uirtus in
infirmitate perficitur. libenter igitur gloria
bor in infirmitatibus meis ut inhabitet
in me uirtus christi. Propter quod placeo
michi in infirmitatibus meis in contume
liis in necessitatibus in persecutionibus in
angustiis pro christo. Cum enim infir
mor tunc potens sum. Factus sum in
sipiens uos me coegistis. Ego enim
debui a uobis commendari. Nichil
enim minus feci ab hiis qui sunt supra
modum apostoli. Tamen et si nichil sum: sig
na tamen apostolatus mei facta sunt super uos in omni ^al' apostolatus mei
patientia. signis et prodigiis et uirtu
tibus. Quid est enim quod minus habuis
tis pre ceteris ecclesiis. Nisi quod ego ipse
non grauaui uos. Donate michi hanc
iniuriam. Ecce tertio hoc paratus sum
uenire ad uos. et non ero grauis uobis
Non enim quero que uestra sunt sed uos
Nec enim debent filii parentibus thesauri
zare sed parentes filiis Ego autem li
bentissime impendam et superimpendar
ego ipse pro animabus uestris licet plus
uos diligens minus diligar Sed esto

ego uos non grauaui Sed cum essem
astutus dolo uos cepi. Numquid per ali
quem eorum quos misi ad uos circum
ueni uos? Rogaui tytum et misi cum
illo fratrem. Numquid titus uos circumue
nit? Nonne eodem spiritu ambulauimus
Nonne eisdem uestigiis? Olim putatis
quod excusemus nos apud uos Coram
deo in xpisto loquimur. Omnia autem
karissimi propter uestram edificationem. Ti
meo enim ne forte cum uenero non
quales uolo inueniam uos et ego in
ueniar a uobis qualem non uultis
Ne forte contentiones emulationes.
animositates. dissensiones detractiones
susurrationes inflationes. seditiones.
sint inter uos. Ne iterum cum uenero
humiliet me deus apud uos et lugeam
multos ex hiis qui ante peccauerunt
et non egerunt ~~peccauerunt~~ penitentiam
de immundicia et fornicatione et im
pudicitia quam gesserunt . XIII .

XIII

Ecce tertio hoc uenio ad uos.
In ore duorum uel trium testi
um stabit omne uerbum Predixi enim
et predico ut presens uobis et nunc absens
hiis qui ante peccauerunt et ceteris
omnibus quoniam si uenero iterum
non parcam An experimentum queri
tis eius qui in me loquitur xpistus qui
in uobis non infirmatur sed potens est
in uobis. Nam et si crucifixus est ex
infirmitate: sed uiuit ex uirtute dei. Nam
et nos infirmi sumus in illo. sed ui
uimus cum eo ex uirtute dei in uobis
Vos met ipsos temptate si estis in fide
ipsi uos probate. An non cognoscitis
uos metipsos quia xpistus ihesus in uobis
est nisi forte reprobi estis. Spero autem
quod cognoscatis quia nos non sumus
reprobi. Oramus autem deum
ut nichil mali faciatis Non ut nos pro
bati pareamus sed ut uos quod bonum
est faciatis nos autem ut reprobi si
mus. Non enim possumus aliquid ad
uersus ueritatem. sed pro ueritate. Gau
demus enim quoniam nos infirmi sumus
uos autem potentes estis. hoc et ora
mus uestram consummationem Ideo hec
absens scribo ut non presens durius
agam secundum potestatem quam
dominus dedit michi in edificationem
et non in destructionem uestram De
cetero fratres gaudete perfecti estote Exhor
tamini idem sapite. Pacem habete et
deus pacis et dilectionis erit uobiscum
Salutate inuicem in osculo sancto
Salutant uos sancti omnes. Gratia
domini nostri ihesu xpisti et caritas dei et com
municatio sancti spiritus sit semper cum
omnibus uobis amen. Incipit prologus
in epistola ad galathas

Galathe sunt greci hii
uerbum ueritatis pri
mum ab apostolo accepe
runt sed post discessum
eius temptati sunt a
falsis apostolis. ut in legem et circumcisio
nem uerterentur. Hos apostolus reuocat ad
fidem ueritatis scribens eis ab epheso

Epistola pauli ad galathas

Paulus apostolus non
ab hominibus
neque per hominem
sed per ihesum xpistum
et deum patrem
qui suscitauit
eum a mortuis
et qui mecum
sunt omnes fratres ecclesiis galathie. Gratia
uobis et pax a deo patre et domino ihesu
xpisto. qui dedit semetipsum pro peccatis
nostris ut eriperet nos de presenti seculo
nequam. secundum uoluntatem dei
et patris nostri cui est honor et gloria in
secula seculorum amen. Miror quod sic
tam cito transferimini ab eo qui uos
uocauit in gratiam xpisti in aliud
euangelium quod non est aliud nisi sunt
aliqui qui uos conturbant et uolunt
conuertere euangelium xpisti. Sed licet nos
aut angelus de celo euangelizet uobis
preter quam quod euangelizauimus
uobis anathema sit. Sicut predixi
et nunc iterum dico ~~dixi~~ si quis uo
bis euangelizauerit preter id quod accepi
stis: anathema sit. Modo enim homi
nibus suadeo an deo? Aut quero homi
nibus placere? Si adhuc hominibus
placerem xpisti seruus non essem No
tum enim uobis facio fratres euangeli
um quod euangelizatum est a me quia
non est secundum hominem. Neque enim
ego ab homine accepi illud neque di
dici sed per reuelationem ihesu xpisti
Audistis enim conuersationem meam
aliquando in iudaismo quoniam supra
modum persequebar ecclesiam dei

et expugnabam illam et proficiebam in
iudaismo supra multos coetaneos me-
os in genere meo abundantius emu-
lator existens paternarum mearum tra-
ditionum. Cum autem placuit ei qui
me segregavit de utero matris mee et
vocavit per gratiam suam ut revela-
ret filium suum in me ut evangeliza-
rem illum in gentibus continuo non acquievi
carni et sanguini neque veni ierosolimam
ad antecessores meos apostolos: sed abii
in arabiam et iterum reversus sum da-
mascum
Deinde post annos tres veni ie-
rosolimam videre petrum et mansi apud
eum diebus .xv. Alium autem apostolorum
vidi neminem nisi iacobum fratrem do-
mini. Que autem scribo vobis: ecce coram
deo quia non mentior. Deinde veni in
partes syrie et cilicie. Eram autem igno-
tus facie ecclesiis iudee que erant in christo.
Tantum autem auditum habebant
quoniam qui persequebatur nos aliquando
nunc evangelizat fidem quam aliquando ex-
pugnabat et in me glorificabant deum.
Deinde post annos .xiiii. iterum ascendi
in ierosolimam cum barnaba assumpto et
tito. Ascendi autem secundum revelatio-
nem et contuli cum illis evangelium
quod predico in gentibus. Seorsum autem
hiis qui videbantur esse aliquid ne for-
te in vacuum currerem aut cucurrissem.
Sed neque titus qui mecum erat cum esset
gentilis compulsus est circumcidi. Sed
propter subintroductos falsos fratres qui
subintroierunt explorare libertatem no-
stram quam habemus in christo ihesu ut
nos in servitutem redigerent. Quibus
neque ad horam cessimus subiectioni
ut veritas evangelii permaneat apud vos.
Ab hiis autem qui videbantur esse ali-
quid quales aliquando fuerint: nichil
mea interest. Deus enim personam homi-
nis non accipit. Michi autem qui vide-
bantur esse aliquid ~~quales aliquando
fuerint: nichil mea~~: nichil contulerunt.
Sed econtra cum vidissent quod creditum
est michi evangelium preputii sicut et
petro circumcisionis qui enim operatus
est petro in apostolatum circumcisionis operatus
est et michi inter gentes
et cum cognovissent gratiam que data est
michi iacobus et cephas et iohannes qui
videbantur columpne esse: dextras de-

dederunt michi et barnabe societatis ut nos
in gentes ipsi autem in circumcisionem
tantum ut pauperum memores essemus. Quod
etiam sollicitus fui hoc ipsum facere. Cum
autem venisset cephas antiochiam in
faciem ei restiti. quia reprehensibilis erat.
Prius enim quam venirent quidam a
iacobo: cum gentibus edebat. Cum autem
venissent: subtrahebat et segregabat
se timens eos qui ex circumcisione erant
et simulationi eius consenserunt ceteri
iudei ita ut et barnabas duceretur ab eis
in ipsam simulationem. Sed cum vidissem
quod non recte ambularent ad veritatem
evangelii dixi cephe coram omnibus. Si
tu cum iudeus sis gentiliter et non iudaice
vivis: quomodo gentes cogis iudaizare?
Nos natura iudei et non ex gentibus pecca-
tores. Scientes autem quia non iustifica-
tur homo ex operibus legis nisi per fidem
ihesu christi et nos in christo ihesu credidimus
ut iustificemur ex fide christi et non ex operibus
legis propter quod ex operibus legis non
iustificabitur omnis caro. Quod si que-
rentes iustificari in christo inventi sumus
et ipsi peccatores numquid christus pecca-
ti minister est? Absit. Si enim que destruxi
hec iterum edifico prevaricatorem me con-
stituo. Ego enim per legem legi mortuus
sum ut deo vivam. christo confixus sum
cruci. Vivo autem iam non ego vivit
vero in me christus. Quod autem nunc
vivo in carne in fide vivo filii dei qui
dilexit me et tradidit semetipsum pro me.
Non abicio gratiam dei. Si enim per legem
iustitia: ergo christus gratis mortuus est. III.
O insensati galathe quis vos
fascinavit non obedire veritati
ante quorum oculos ihesus christus proscriptus
est et in vobis crucifixus. Hoc solum vo-
lo a vobis discere Ex operibus legis spiritum
accepistis an ex auditu fidei? Sic stulti es-
tis ut cum spiritu ceperitis nunc carne con-
summamini. Tanta passi estis sine causa
si tamen sine causa. Qui ergo tribuit
vobis spiritum et operatur in vobis virtu-
tes ex operibus legis an ex auditu fidei? Si-
cut scriptum est abraham credidit deo et
reputatum est illi ad iustitiam. Cognos-
cite ergo quia qui ex fide sunt: hii sunt fi-
lii abrahe. Providens autem scriptura
quia ex fide iustificat gentes deus: prenun-
tiavit abrahe. quia benedicentur in te
omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt:

Ab vult vocali preponi consona vult.

Non paulus restitit petro

al' credimus

ante

Gen. 15
Ro. 4

Per lo. forte non intelligitur quod apostolus du-
bitaret se aliquid minus vera vel dubia predi-
casse quia per revelationem dei erat certus
de veritate sue predicationis. sed lo. forte
refertur ad estimationem simplicium qui
possent de hoc dubitare nisi cum principa-
libus apostolis hoc contulisset. Lyra

benedicentur cum fideli abraham. Quicumque
Deut. 27. enim ex operibus legis sunt: sub maledicto
sunt. Scriptum est enim. Maledictus omnis
qui non permanserit in omnibus que scripta
sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam
Abac. 2 autem in lege nemo iustificatur apud
deum: manifestum est: quia iustus ex
al' redemit fide uiuit. lex autem non est ex fide sed qui
fecerit ea uiuet in illis. Christus nos redimit
Deut. 21. de maledicto legis factus pro nobis male
dictum quia scriptum est: maledictus om
nis qui pendet in ligno ut in gentibus be
nedictio abrahe fieret in christo ihesu ut
pollicitationem spiritus accipiamus per fidem.
Fratres secundum hominem dico. Ta
men hominis confirmatum testamentum
nemo spernit aut superordinat. Abrahe
dicte sunt promissiones et semini eius.
Non dicit in seminibus quasi in multis.
sed quasi in uno in semine tuo. qui est
Gen. 1. christus. Hoc autem dico testamentum
confirmatum a deo que post quadringentos
et triginta annos facta est lex non irritum
facit ad euacuandam promissionem. Nam
si ex lege hereditas: iam non ex promis
sione. Abrahe autem per repromissionem
donauit deus. Quid igitur lex. propter trans
gressionem posita est. donec ueniret semen.
cui promiserat ordinata per angelos in
manu mediatoris. Mediator autem unius
non est: deus autem unus est. Lex ergo
aduersus promissa dei. Absit. Si enim da
ta esset lex que posset uiuificare: uere
ex lege esset iustitia. Sed conclusit scrip
tura omnia sub peccato. ut promissio
ex fide ihesu christi daretur credentibus. Prius
autem quam ueniret fides, sub lege custo
Ro° lex pedagogus diebamur conclusi in eam fidem que re
uelanda erat. Itaque lex pedagogus noster
fuit in christo. ut ex fide iustificemur. At
ubi uenit fides: iam non sumus sub
pedagogo. Omnes enim filii dei estis per
fidem in christo ihesu. Quicumque enim in christo
baptizati estis. christum induistis. Non est iu
al' non est deus neque grecus non est seruus neque
liber neque masculus neque femina. Omnes
al' uos & enim uos unum estis in christo ihesu. Si
autem uos unum estis in christo ihesu. ergo
abrahe semen estis. secundum promissio
IIII nem heredes. · IIII ·

Dico autem. Quanto tempore he
res paruulus est. nichil differt
a seruo cum sit dominus omnium sed
sub tutoribus et actoribus est usque ad prefinitum

tempus a patre. Ita et nos cum essemus
paruuli sub elementis huius mundi era
mus seruientes. At ubi uenit plenitudo
temporis: misit deus filium suum fac
tum ex muliere. factum sub lege ut eos qui
sub lege erant redimeret ut adoptionem
filiorum reciperemus. Quoniam autem
estis filii dei: misit deus spiritum filii sui in
corda uestra clamantem abba pater. Itaque iam
non est seruus. sed filius. Quod si filius:
et heres per deum. Sed tunc quidem
ignorantes deum. hiis qui natura non
sunt dii seruiebatis. Nunc autem cum
cognoueritis deum. immo cogniti sitis
a deo. quomodo conuertimini iterum ad
infirma et egena elementa quibus denuo
seruire uultis. Dies obseruatis et men
ses et tempora et annos. Timeo autem
uos ne forte sine causa laborauerim in
uobis. Estote sicut et ego quia et ego sicut
uos fratres obsecro uos. Nichil me lesistis.
Scitis autem quia per infirmitatem car
nis euangelizaui uobis iam pridem
et temptationem uestram in carne mea
non spreuistis neque respuistis: sed sicut ange al' ergo
lum dei excepistis me sicut christum ihesum. Ubi
est ergo beatitudo uestra. Testimonium enim
perhibeo uobis quia si fieri potuisset oculos
uestros eruissetis et dedissetis michi. Ergo
inimicus uobis factus sum uerum di
cens uobis. Emulantur uos non bene
sed excludere uos uolunt ut illos emule
mini. Bonum autem emulamini in
bono semper et non tantum cum presens sum
apud uos. filioli mei quos iterum par
turio donec formetur christus in uobis: uel
lem autem esse apud uos modo et muta
re uocem meam quoniam confundor in
uobis. Dicite michi qui sub lege uultis
esse legem non legistis. Scriptum est
enim quoniam abraham duos filios
habuit. unum de ancilla et unum de li
bera. Sed qui de ancilla. secundum
carnem natus est. Qui autem de libera
per repromissionem. Que sunt per allegoriam
dicta. Hec enim sunt duo testamenta.
Unum quidem in monte syna in serui
tutem generans. que est agar. Syna
enim mons est in arabia qui coniunc
tus est ei que nunc est ierusalem. et seruit
cum filiis suis. Illa autem que sursum est
ierusalem libera est que est mater nostra. Scrip
tum est enim. Letare sterilis que non pa
ris. erumpe et clama que non parturis

quia filij multi deserte magis quam eius
que habet uirum Nos autem fres sedm
ysaac promissionis filij sumus. Sed quomo
do tunc qui secundum carnem natus fue
rat persequebantur eum qui secundum spi
ritum: ita et nunc. Sed quid dicit scriptura
Eice ancillam et filium eius. Non enim he
res erit filius ancille cum filio libere. Itaque
fres: non sumus ancille filij sed libere qua
libertate nos xpus liberauit · v ·
State ergo et nolite iterum iugo
seruitutis contineri. Ecce ego pau
lus dico uobis. quoniam si circumcidamini
xpus uobis nichil pderit. Testificor autem
rursum omni homini circumcidenti se
quoniam debitor est uniuse legis faciende
Euacuati estis a xpo qui in lege iustificamini
a gra excidistis. Nos enim spu ex fide spem
iustitie expectamus. Nam in xpo ihu neque
circumcisio aliquid ualet neque preputium
sed fides que p caritatem operatur. Curre
batis bene quis uos impediuit ueritati
non obedire. Nemini consenseritis. Persuasio
hec non est ex eo qui uocat uos. Modicum
fermentum totam massam corrumpit
Ego confido de uobis in domino quod ni
chil aliud sapietis Qui autem conturbat
uos: portabit iudicium quicumque est ille
Ego autem fres. si circumcisionem adhuc
predico quid adhuc persecutionem patior
Ergo euacuatum est scandalum crucis
Utinam et abscidantur. qui uos contur
bant. Uos enim in libertatem uocati estis
fres tantum ne libertatem in occasione
detis carnis sed p caritatem seruite in
uicem. Omnis enim lex in uno sermone
impletur. Diliges proximum tuum sicut
te ipm. Quod si inuicem mordetis et co
meditis uidete ne ab inuicem consuma
mini. Dico autem in spu ambulate et de
sideria carnis non perficietis Caro enim
concupiscit aduersus spm spus autem ad
uersus carnem. Hec enim sibi inuicem
aduersantur. ut non quecumque uultis il
la faciatis. Quod si spu ducimini: non
estis sub lege. Manifesta autem sunt opa
carnis Que sunt fornicatio inmunditia
impudicitia luxuria ydolorum seruitus
ueneficia. inimicitie contentiones emu
lationes. ire. rixe dissensiones. secte in
uidie homicidia. ebrietates comessatio
nes et hijs similia. Que predico uobis si
cut pdixi quoniam qui talia agunt: reg
num dei non consequentur. Fructus autem
spus est caritas. gaudium pax patientia
longanimitates bonitas benignitas. mã
suetudo fides modestia. continentia. castitas
aduersus huiusmodi non est lex. Qui autem
sunt xpisti: carnem suam crucifixerunt
cum uitijs et concupiscentijs.
Si uiuimus spu: spu et ambulemus
Non efficiamur inanis glorie cu
pidi. inuicem prouocantes inuicem inui
dentes · Fratres et si preoccupatus fuerit
homo in aliquo delicto: uos qui spuales
estis huiusmodi instruite in spu lenitatis
considerans te ipm ne et tu tempteris. Alt
alterius onera portate et sic adimplebitis
legem xpi. Nam si quis existimat se aliquid
esse cum nichil sit: ipse se seducit. Opus autem
suum probet unusquisque et sic in semetipso
tantum gloriam habebit et non in alte
rum. unusquisque enim onus suum portabit
Communicet autem is qui catezizatur uer
bo ei qui se catezizat in omnibus bonis. No
lite errare deus non irridetur. Que enim
seminauerit homo: hec et metet. Quoniam
qui seminat in carne sua: de carne et me
tet corruptionem. Qui autem seminat
in spu: de spu metet uitam eternam. Bo
num autem facientes non deficiamus.
tempore enim suo metemus non deficien
tes Ergo dum tempus habemus: operemur
bonum ad omnes. Maxime autem ad do
mesticos fidei. Uidete qualibus litteris scrip
si uobis manu mea. Quicumque enim uo
lunt placere in carne: hij cogunt uos cir
cumcidi tantum ut crucis xpi persecutionem
non patiantur. Neque enim qui circumci
duntur. legem custodiunt. sed uolunt uos
circumcidi ut in carne uestra glorientur. Mi
chi autem absit gloriari. nisi in cruce domini
nostri ihu xpi. p quem michi mundus cruci
fixus est et ego mundo. In xpisto enim
ihu neque circumcisio aliquid ualet neque
preputium. sed noua creatura. Et quicumque
hanc regulam secuti fuerint: pax sup illos
et mia et super israel dei. De cetero. nemo
michi molestus sit. Ego enim stigmata
ihu in corpore meo porto Gratia domini
nostri ihu xpisti cum spu uestro fres Amen.

Incipit prologus in epla ad ephesios

Ephesij sunt asiani. hij ac
cepto uerbo ueritatis pstiterunt
in fide. Hos collaudat apls
scribens eis a roma de carce
re per tythicum diaconem.

Epistola pauli ad ephesios

Ca^m. vi · VI

Cor. 12.

Paulus apl's ihu
xpi. p uoluntate
dei sanctis omni
bz qui sunt ephe
si. et fidelibz in x
ihu Gra uobi
pax a deo pre no
stro et domino ihu
x. Benedictus deus et pat domini nri
ihu xpisti qui benedixit nos in omni be
nedictione spirituali in celestibz in xpo sicu
sicut elegit nos in ipo ante mundi consti
tutionem. ut essemus sancti et inmacu
lati in conspectu eius in caritate. Qui p
destinavit nos in adoptionem filiorum
p ihm xpistum in ipm secundum pro
positum uoluntatis sue in laudem glc
grë sue. in qua gratificavit nos in dilec
to filio suo in quo habemus redemptio
nem p sanguinem eius remissionem
peccatorum secundum divitias grë eius
que superabundavit in nobis in omi
sapientia et prudentia ut notum face
ret nobis sacramentum uoluntatis sue
secundum bonum placitum eius qd
proposuit in eo in dispensatione plen
tudinis temporum instaurare oma
in xpo que in celis et que in terra sunt
in ipo. in q ... et nos sorte vocati su
mus predestinati secundum propositu
eius qui omnia operatur secundum
consilium uoluntatis sue ut simus i
laudem glorie eius. nos qui ante spa
vimus in xpo In quo et uos cum au
dissetis verbum veritatis evangelium.
salutis ure. In quo et credentes signati
estis spu promissionis sco. qui est pigni
hereditatis nre in redemptionem acq
sitionis in laudem glorie ipsius Prop
terea et ego audiens fidem uram que
est in xpo ihu. et dilectionem in omnes
sanctos: non cesso gras agens pro uob
memoriam uri faciens in orationibz
meis ut deus domini nri ihu xpi pater
glorie det uobis spm sapientie et reve
lationis in agnitionem eius illumi
natos oculos cordis uri ut sciatis que
sit spes vocationis eius et que divitie
glorie hereditatis eius in sanctis et que
sit supereminens magnitudo virtutis
eius in nos qui credidimus sedm op
ationem potentie virtutis eius quam
operatus est in xpo suscitans illum a
mortuis. Et constituens ad dexteram

suam in celestibz supra omnem prin
cipatum et potestatem et uirtutem. et do
minationem. et omne nomen quod
nominatur non solum in hoc seculo
sed et in futuro et omnia subiecit sub
pedibz eius et ipm dedit caput super
supra omnem ecclesiam que est corp
ipsius et plenitudo eius qui omnia
in omnibz adimpletur. ii.
Et uos cum essetis mortui in de
lictis et peccatis uris in quibz
aliquando ambulastis secundum sclm
mundi huius secundum principem
potestatis huius aeris spiritu qui
nunc operatur in filios diffidentie In
quibz et nos omnes aliquando con
uersati sumus in desideriis carnis nre
facientes uoluntatem carnis et cogita
tionum et eramus natura filii ire sic
et ceteri Deus autem qui dives est in
mia. pp nimiam caritatem suam q
dilexit nos cum essemus mortui
peccatis convivificavit nos in xpisto
cuius gra estis salvati et conresuscitavit
et consedere fecit in celestibz in xpo ihu
ut ostenderet in seculis supervenientibz
abundantes divitias grë sue in boni
tate super nos in xpo ihu. Gratia enim
estis salvati p fidem et hoc non ex uobis
Dei enim donum est. non ex operibz ut
ne quis glorietur. Ipsius enim sumus
factura creati in xpisto ihu in operibz
bonis que preparavit deus ut in illis
ambulemus. propter quod memores
estote. qd aliquando uos qui gentes era
tis in carne. qui dicebamini preputium
ab ea que dicitur circumcisio in carne
manu facta que eratis in tempore illo si
ne xpo alienati a conversatione israel
et hospites testamentorum promissi
onis spem non habentes et sine deo in
hoc mundo. Nunc autem in xpisto
ihu uos qui aliquando eratis longe
facti estis prope in sanguine xpisti
Ipse est enim pax nra qui fecit utraque u
num et medium parietem macerie sol
uens inimicitias in carne sua. legem
mandatorum decretis evacuans ut du
as condat in semetipso in unum novi
hominem faciens pacem et ut reconciliet
ambos in uno corpore deo p crucem in
terficiens inimicitias in semetipso. Et ve
niens evangelizavit pacem uobis q
longe fuistis et pacem hiis qui prope qui

per ipsum habemus accessum ambo in u
no spiritu ad patrem. Ergo iam non estis
hospites et advene. sed estis cives sanctorum
et domestici dei. superedificati supra funda
mentum apostolorum et prophetarum
ipso summo angulari lapide christo ihesu
In quo omnis edificatio constructa crescit
in templum sanctum in domino In quo
et vos coedificamini in habitaculum dei
in spiritu sancto. · III.
Huius rei gratia ego paulus vinctus
ihesu christi pro vobis gentibus. Si tamen
audistis dispensationem gratie dei que data
est michi in vobis quoniam secundum
revelationem notum michi factum est
sacramentum sicut supra scripsi in bre
vi prout potestis legentes intelligere
prudentiam meam In ministerio christi quod
aliis generationibus non est agnitum filiis
hominum sicut nunc revelatum est sanctis
apostolis eius et prophetis in spiritu esse gentes
coheredes et concorporales et comparticipes
promissionis eius in christo ihesu per
evangelium cuius factus sum minister
secundum donum gratie dei que data
est michi secundum operationem vir
tutis eius. Michi omnium sanctorum
minimo data est gratia hec. in gentibus
evangelizare investigabiles divitias
gratie christi et illuminare omnes que
sit dispensatio sacramenti absconditi a
seculis in deo qui omnia creavit ut in
notescat principibus et potestatibus in celes
tibus per ecclesiam multiformis sapienti
a dei secundum prefinitionem seculorum
quam fecit in christo ihesu domino nostro
In quo habemus fiduciam et accessum.
in confidentia per fidem eius. Propter quod
peto. ne deficiatis in tribulationibus meis
pro vobis que est gloria vestra. Huius rei
gratia flecto genua mea ad patrem do
mini nostri ihesu christi ex quo omnis pater
nitas in celis et in terra nominatur ut
det vobis secundum divitias glorie sue
virtutem corroborari per spiritum eius in
interiorem hominem habitare christum
per fidem in cordibus vestris in caritate radi
cati et fundati ut possitis comprehendere
cum omnibus sanctis que sit latitudo et
longitudo et sublimitas et profundum
scire etiam supereminentem scientie cari
tatem christi: ut impleamini in omnem
plenitudinem dei. Ei autem qui potens
est omnia facere superabundanter quam

petimus aut intelligimus. secundum vir
tutem que operatur in nobis. ipsi gloria
in ecclesia et in christo ihesu in omnes ge
nerationes seculi seculorum amen. · IIII. IIII
Obsecro itaque vos ego vinctus in
domino ut digne ambuletis vo
catione qua vocati estis cum omni humi
litate et mansuetudine cum patientia
supportantes invicem in caritate solliciti
servare unitatem spiritus in vinculo pacis
Unum corpus et unus spiritus sicut voca
ti estis in una spe vocationis vestre
Unus dominus una fides. unum bap
tisma unus deus et pater omnium. qui
super omnes et per omnia et in omnibus
nobis. Unicuique autem nostrum data est
gratia secundum mensuram donationis
christi. Propter quod dicit Ascendens in
altum captivam duxit captivitatem Ps. 67.
dedit dona hominibus. Quod autem as
cendit quid est. nisi quia et descendit pri
mum in inferiores partes terre. Qui des
cendit ipse est et qui ascendit super omnes
celos ut impleret omnia. Et ipse dedit quos
dam quidem apostolos quosdam autem pro
phetas. alios vero evangelistas alios autem
pastores et doctores ad consummationem
sanctorum in opus ministerii in edifi
cationem corporis christi donec occurramus
omnes in unitate fidei et agnitionis
filii dei. in virum perfectum in mensuram
etatis plenitudinis christi. ut iam non si
mus parvuli. fluctuantes et circumfe
ramur omni vento doctrine in nequi
tia hominum in astutia ad circumven
tionem erroris. Veritatem autem facien
tes in caritate crescamus in illo per om
nia qui est caput christus. Ex quo totum
corpus compactum et conexum per om
nem iuncturam subministrationis se
cundum operationem in mensuram uni
uscuiusque membri augmentum corporis
facit. in edificationem sui in caritate. al' fidei
Hoc igitur dico et testificor in domino ut
iam non ambuletis sicut et gentes am
bulabant in vanitate sensus sui tenebris
obscuratum habentes intellectum alie
nati a via dei per ignorantiam que est in al' vita
illis propter cecitatem cordis ipsorum.
Qui desperantes semetipsos tradiderunt im
pudicitie in operationem immunditie
omnis in avaritia. Vos autem non ita
didicistis christum. si tamen illum audistis et
in christo edocti estis. sicut est veritas in al' ipso

ihu. Deponite vos secundum pristinam
conversationem veterem hominem qui
corrumpitur secundum desideria erroris
Renovamini autem spu mentis vre. et
induite novum hominem qui secundu
deum creatus est in iusticia et sanctitate
veritatis. Propter quod deponentes me
dacium. loquimini veritatem unusquis
que cum proximo suo quoniam sumus
invicem membra. Irascimini et nolite
peccare. Sol non occidat sup iracundia
vram. Nolite locum dare diabolo. Qui
furabatur: iam non furetur. Magis au
tem laboret operando manibus suis qd
bonum est: ut habeat unde tribuat ne
cessitatem patienti. Omnis sermo malus
ex ore vro non procedat. sed si quis bon
est ad edificationem fidei. ut det gratia
audientibus. Et nolite contristare spm
scm dei. in quo signati estis in die redep
tionis. Omnis amaritudo et ira et in
dignatio et clamor et blasphemia tol
latur a vobis cum omni malitia. Es
tote autem invicem benigni. misericor
des. donantes invicem sicut et deus in
xpo donavit vobis. V.
V Estote ergo imitatores dei sicut
filii karissimi et ambulate in dilectio
ne sicut et xpistus dilexit nos. et tradi
dit semetipm pro nobis oblationem et hos
tiam deo in odorem suavitatis. Fornica
tio autem et omnis immundicia aut
avaricia nec nominetur in vobis sicut
decet scos aut turpitudo aut stultiloqui
um aut scurrilitas que ad rem non
ptinet sed magis gratiarum actio. Hoc
enim scitote intelligentes, qd omnis
fornicator aut immundus aut ava
rus qd est ydolorum servitus non ht
hereditatem in regno xpi et dei. Nemo
vos seducat inanibus vbis propt hec e
nim venit ira dei in filios diffidentie
Nolite ergo effici participes eorum. Era
tis enim aliquando tenebre. nunc aute
lux in domino ut filii lucis ambulate
Fructus enim lucis est. in omni bonita
te et iusticia. et sanctitate et veritate. P
bantes quid sit beneplacitum deo et noli
te communicare operibus infructuosis
tenebrarum magis autem redarguite
Que enim in occulto fiunt ab ipsis:
turpe est et dicere. Omnia enim que
arguuntur a lumine: manifestantur
Omne enim qd manifestatur lumen
est. Propt quod dicit. Surge qui dormis
et exurge a mortuis. et illuminabit
te xpus. Videte itaque fres quomodo caute a
buletis. non qi insipientes s qi sapie
tes redimentes tempus quoniam dies
mali sunt. Propterea nolite fieri in
prudentes s intelligentes que sit volu
tas dei. Et nolite inebriari vino i
quo est luxuria. sed implemini spu sco
loquentes vobis met ipsis in psalmis
et i hymnis et canticis spualibus cantantes
et psallentes in cordibus vris domino
gras agentes semp pro omnibus in
nomine domini nri ihu xpisti deo
et patri. Subiecti invicem in timore xpi
Mulieres subdite sint viris suis sic
domino. quoniam vir caput mulieris
est sicut xpus caput est ecclesie. ipse sal
vator corporis eius. Sed sicut ecclesia sub
iecta est xpisto. ita et mulieres viris
suis in omnibus. Viri diligite uxores
vras sicut et xpus dilexit ecclesiam et
se ipm tradidit pro ea ut illam sancti
ficaret. mundans ea lavacro aque i
verbo vite ut exhiberet ipse sibi gloriosa
ecclesiam non habentem maculam
aut rugam aut aliquid huiusmodi s
ut sit sancta et inmaculata. Ita et vi
ri debent diligere uxores suas ut cor
pora sua. Qui suam uxorem diligit: se
ipm diligit. Nemo enim carnem sua
unquam odio habuit: sed nutrit et
fovet eam. sicut et xps ecclesiam: quia
membra sumus, corporis eius de car
ne eius et de ossibus eius. Propt hoc relin
quet homo patrem et matrem suam
et adherebit uxori sue et erunt duo in
carne una. Sacramentum hoc magnu
est. Ego autem dico in xpisto et in ec
clesia. Verumptamen et vos singuli
unusquisque suam uxorem sicut se ipm
diligat. Uxor autem timeat virum suu. VI
Filii obedite parentibus vris in
domino. Hoc enim iustum est
Honora patrem tuum et matrem tua
qd est mandatum primum in promis
sione ut bene sit tibi. et sis longevus
super terram. Et vos pres nolite ad
iracundiam provocare filios vros
sed educate illos in disciplina et cor
reptione domini. Servi obedite do
minis carnalibus cum timore et tre
more in simplicitate cordis vri sicut xpo
non ad oculum servientes quasi ho

omnibus placentes sed ut servi xpi facien-
tes voluntatem dei ex animo. cum bo-
na voluntate servientes sicut domino et non
hominibus: scientes quoniam unusquisque
quodcumque fecerit bonum. hoc percipiet a
domino: sive servus sive liber. Et vos do-
mini eadem facite illis. remittentes mi-
nas scientes quia et illorum et vester dominus est
in celis et personarum acceptio non est
apud deum. De cetero fratres confortamini
in domino et in potentia virtutis eius.
Induite vos armaturam dei. ut possitis
resistere adversus insidias diaboli. quia non
est nobis colluctatio adversus carnem et
sanguinem. sed adversus principes et potes-
tates. adversus mundi rectores tenebrarum
harum contra spiritualia nequitie in celestibus.
Propterea accipite armaturam dei. ut
possitis resistere in die malo. et in omnibus per-
fecti stare. State ergo succincti lumbos
vestros in veritate. et induti loricam iu-
stitie. et calciati pedes in preparationem
evangelii pacis. in omnibus sumentes
scutum fidei in quo possitis omnia tela
nequissimi ignea extinguere. Et galeam
salutis assumite et gladium spiritus quod
est verbum dei. Per omnem orationem et ob-
secrationem orantes omni tempore in
spiritu et in ipso vigilantes in omni instan-
tia et obsecratione pro omnibus sanctis et
pro me. ut detur michi sermo in apertione
oris mei. cum fiducia notum facere
misterium evangelii pro quo legatione
fungor in catena ista ita ut in ipso au-
deam prout oportet me loqui. Ut autem
et vos sciatis que circa me sunt quid
agam omnia nota vobis faciet titus karissimus
frater meus. et fidelis minister in domino
quem misi ad vos in hoc ipsum ut
cognoscatis que circa nos sunt et conso-
letur corda vestra. Pax fratribus et caritas
cum fide a deo patre nostro et domino ihesu
xpisto. Gratia [illegible] cum omnibus qui dili-
gunt dominum nostrum ihesum xpis-
tum in incorruptione Amen.

Incipit prologus

Philippenses sunt ma-
cedones. Hii accepto
verbo veritatis perstiterunt
in fide nec receperunt
falsos apostolos. Hos apostolus
collaudat scribens eis a roma de carcere
per epaphroditum. Incipit epistola pau-
li ad philippenses

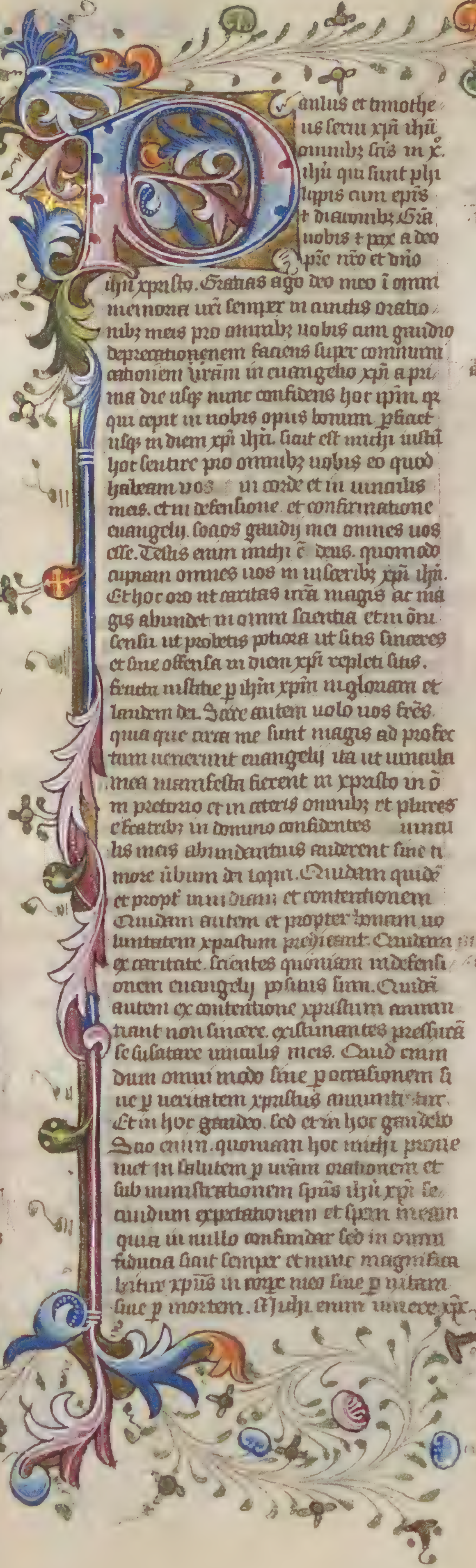

Paulus et timothe-
us servi xpi ihesu
omnibus sanctis in xpisto
ihesu qui sunt phi-
lippis cum episcopis
et diaconibus. Gratia — i. sacerdotibus secundum glo.
vobis et pax a deo
patre nostro et domino
ihesu xpisto. Gratias ago deo meo in omni
memoria vestri semper in cunctis oratio-
nibus meis pro omnibus vobis cum gaudio
deprecationem faciens super communi-
cationem vestram in evangelio xpi a pri- — al' ne
ma die usque nunc confidens hoc ipsum. quia
qui cepit in vobis opus bonum perficiet
usque in diem xpi ihesu. sicut est michi iustum
hoc sentire pro omnibus vobis eo quod
habeam vos in corde et in vinculis
meis. et in defensione. et confirmatione
evangelii. socios gaudii mei omnes vos
esse. Testis enim michi est deus. quomodo
cupiam omnes vos in visceribus xpi ihesu.
Et hoc oro ut caritas vestra magis ac ma-
gis abundet in omni scientia et in omni
sensu. ut probetis potiora ut sitis sinceres
et sine offensa in diem xpi repleti sitis
fructu iustitie per ihesum xpistum in gloriam et
laudem dei. Scire autem volo vos fratres
quia que circa me sunt magis ad profec-
tum venerunt evangelii ita ut vincula
mea manifesta fierent in xpisto in omni
in pretorio et in ceteris omnibus et plures
e fratribus in domino confidentes vincu-
lis meis abundantius auderent sine ti-
more verbum dei loqui. Quidam quidem
et propter invidiam et contentionem
Quidam autem et propter bonam vo-
luntatem xpistum predicant. Quidam ex — al' ex
caritate. scientes quoniam in defensi-
onem evangelii positus sum. Quidam
autem ex contentione xpistum annun-
tiant non sincere. existimantes pressuram
se suscitare vinculis meis. Quid enim
dum omni modo sive per occasionem si-
ve per veritatem xpistus annuntietur.
Et in hoc gaudeo. sed et in hoc gaudebo.
Scio enim quoniam hoc michi prove-
niet in salutem per vestram orationem et
subministrationem spiritus ihesu xpi se-
cundum expectationem et spem meam
quia in nullo confundar sed in omni
fiducia sicut semper et nunc magnifica-
bitur xpistus in corpore meo sive per vitam
sive per mortem. Michi enim vivere xpistus

Hii [illegible] macedonia provincia cog-
nominati a philippo civitate quam in-
stituit

est. et mori lucrum. Quod si uiuere in
carne. hic michi fructus operis est: et quid
eligam ignoro. Coartor autem e duobus de
siderium habens. Dissolui et cum xpo esse
multo melius. permanere autem in carne [magis]
necessarium est propter uos. et hoc confi
dens scio quia manebo et permanebo omnibus
uobis ad profectum uestrum et gaudium fidei
ut gratulatio uestra abundet in xpisto ihu
in me. per meum aduentum iterum ad uos.
Tantum digne xpi euangelio conuersamini
Ut siue cum uenero et uidero uos. siue
absens audiam de uobis: quia statis in
uno spiritu unanimes. collaborantes fidei
euangelii et in nullo terreamini ab aduer
sariis que est illis causa perditionis. uobis
autem salutis. Et hoc a deo quia uobis
donatum est pro xpisto non solum ut in
eum credatis sed ut etiam pro illo patiamini
idem certamen habentes quale et uidistis
in me et nunc audistis de me. · ii ·

II Si qua ergo consolatio in xpo si
quod solatium caritatis si qua
societas spiritus si qua uiscera miserationis
implete gaudium meum ut idem sapia
tis eandem caritatem habentes. unanimes
id ipsum sentientes. Nichil per contentionem
neque per inanem gloriam sed in humilita
te superiores sibi inuicem arbitrantes.
Non que sua sunt singuli considerantes
sed ea que aliorum. Hoc enim sentite in
uobis quod et in xpo ihu. Qui cum in
forma dei esset non rapinam arbitratus
est esse se equalem deo: sed semetipsum ex
inaniuit formam serui accipiens in
similitudinem hominum factus et ha
bitu inuentus ut homo humiliauit
se ipsum factus obediens usque ad mortem
mortem autem crucis. Propter quod et
deus illum exaltauit et donauit illi no
men quod est super omne nomen ut in
nomine ihu omne genu flectatur ce
lestium terrestrium et infernorum et
omnis lingua confiteatur quia dominus
ihc xpistus in gloria dei patris. Itaque
karissimi mei sicut semper obedistis non ut
in presentia mei tantum sed multo magis
nunc in absentia mea. cum metu et
tremore uestram salutem operamini.
Deus enim est qui operatur in uobis
et uelle et perficere pro bona uolunta
te. Omnia autem facite sine murmu
rationibus et hesitationibus ut sitis sine
querela et simplices filii dei sine repre

hensione in medio nationis praue et
peruerse inter quos lucetis sicut lumi
naria in mundo uerbum uite conti
nentes ad gloriam meam in die xpi
quia non in uacuum laboraui. Sed [a. cucurri. in uacuum]
et si immolor supra sacrificium et ob [al' sup]
sequium fidei uestre: gaudeo et congratulor
omnibus uobis. Id ipsum autem et uos
gaudete et congratulamini michi.
Spero autem in domino ihu timo
theum cito me mittere ad uos ut et ego
bono animo sim cognitis que circa
uos sunt. Neminem enim habeo tam
unanimem: qui sincera affectione
pro uobis sollicitus sit. Omnes enim
que sua sunt querunt non que xpi
ihu. Experimentum autem eius cog
noscite. quoniam sicut patri filius
mecum seruiuit in euangelio. Hunc
igitur spero me mittere ad uos. mox
ut uidero que circa me sunt. Confido [al' q]
autem in domino quoniam et ipse ue
niam ad uos cito. Necessarium autem
existimaui Epafroditum fratrem meum
et cooperatorem et commilitonem
meum. uestrum autem apostolum et minis
trum necessitatis mee mittere ad uos.
quoniam quidem omnes uos desiderabat
bat et mestus erat propterea quod et
audieratis illum infirmatum. Nam
et infirmatus est usque ad mortem sed
deus misertus est eius. Non solum a
eius: uerum etiam et mei ne tristitia
super tristitiam haberem. Festinantius
ergo misi illum. ut uiso eo iterum
gaudeatis et ego sine tristitia sim. Ex
cipite itaque illum cum omni gaudio
in domino et eiusmodi cum omni ho
nore habetote quoniam propter opus
xpi usque ad mortem accessit tradens
animam suam ut impleret id quod
ex uobis deerat erga meum obsequium. · iii ·

III De cetero fratres mei gaudete
in domino eadem uobis scribe
re michi quidem non pigrum uobis a
necessarium. Videte canes uidete ma[los]
operarios uidete concisionem. Nos enim
sumus circumcisio qui spiritu deo ser
uimus et gloriamur in xpisto ihu.
et non in carne fiduciam habentes
quamquam ego habeam confiden
tiam et in carne. Si quis alius uide
tur confidere in carne ego magis cir
cumcisus octaua die ex genere israel

de tribu beniamin. Hebreus ex hebreis
secundum legem phariseus secundū
emulationem persequens ecclesiam dei
secundum iusticiam que in lege est con
versatus sine querela. Sed que michi
fuerunt lucra. hec arbitratus sum propter
xpm detrimenta. Verumptamen estimo om
nia detrimentum esse. propter eminentem
scientiam ihu xpi domini mei Propter
quem omnia detrimentum feci. et ar
bitror ut stercora ut xpm lucrifaciam
et ut inveniar in illo non habens me
am iusticiam que ex lege est. sed
illam que ex fide est xpi ihu que ex deo
est iusticia in fide. ad agnoscendum illū
et virtutem resurrectionis eius. et soci
etatem passionis illius configuratū mor
ti eius. si quomodo occurram ad resur
rectionem que est ex mortuis. Non quod
iam acceperim aut iam perfectus sim. Se
quor autem si quomodo comprehendam
in quo et comprehensus sum. a xpo ihu.
fratres. ego me non arbitror comprehē
disse. Unum autem. que quidem retro
sunt obliviscens ad ea vero que sunt
priora extendens me ipm ad destinatū
persequor ad bravium superne vocatio
nis dei in xpo ihu. Quicumque ergo perfec
ti sumus hoc sentiamus. Et si quid aliter
sapitis. et hoc vobis deus revelabit.
Verumptamen ad quod pervenimus
ut idem sapiamus et in eadem perma
neamus regula. Imitatores mei esto
te fratres. et observate eos qui ita am
bulant sicut habetis formam nostrām
Multi enim ambulant quos sepe di
cebam vobis nunc autem et flens di
co. inimicos crucis xpi. Quorum fi
nis interitus quorum deus venter est
et gloria in confusione ipsorum qui ter
rena sapiunt. Nostra autem conversa
tio in celis est. unde etiam salvatorē
expectamus dominum nostrū ihm xpm
qui reformabit corpus humilitatis
nostre configuratum corpori claritatis sue
secundum operationem qua potest et
subicere sibi omnia. · IIII ·
Itaque fratres mei karissimi et desideratissimi
gaudium meum et corona mea. sic
state in domino karissimi. Euchodiam ro
go et sintichen deprecor. id ipm sapere
in domino. Etiam rogo et te germane
compar adiuva illas que mecum la
boraverunt in evangelio cum clemen

te et ceteris adiutoribus meis quorum no
mina sunt in libro vite. Gaudete in dño
semper. iterum dico gaudete. modestia vestra
nota sit omnibus hominibus. Dominus
prope est. Nichil solliciti sitis sed in omni o
ratione et obsecratione cum graciarū
actione petitiones vestre innotescant apud
deum. Et pax dei que exsuperat omnem
sensum: custodiat corda vestra et intelligē
tias vestras in xpo ihu domino nostro. De cetero
fratres quecumque sunt vera quecumque
pudica quecumque iusta quecumque sancta
quecumque amabilia quecumque bone fa
me si qua virtus si qua laus discipline
hec cogitate que et didicistis et accepistis
et audistis et vidistis in me Hec agite
et deus pacis erit vobiscum. Gavisus sum
autem in domino vehementer quoniam
tandem aliquando refloruistis pro me
sentire. sicut et sentiebatis. Occupati autē
eratis. Non quasi propter penuriam dico. Ego
enim didici in quibus sum sufficiens esse
Scio et humiliari scio et abundare. Ubique
et in omnibus institutus sum. Et saturari
et esurire. et abundare. et penuriam pati
Omnia possum in eo qui me confortat Ve
rumptamen vos bene fecistis commu
nicantes tribulationi mee. Scitis autē
et vos philippenses quod in principio evan
gelii quando profectus sum a macedo
nia: nulla mecum ecclesia communicavit
in ratione dati et accepti: nisi vos soli
quia et thessalonicam semel et bis in
usum michi misistis. Non quia quero
datum: sed requiro fructum abundantē
in ratione vestra. Habeo autem omnia
et abundo repletus sum acceptis ab epa
frodito que misistis in odorem suavitatis
hostiam acceptam placentem deo. Deus
autem meus impleat omne desideriū
vestrum secundum divitias suas in gloria
in xpisto ihu. Deo autem et patri nostro glo
ria in secula seculorum amen. Saluta
te omnem sanctum in xpisto ihu. Sa
lutant vos qui mecum sunt fratres. Sa
lutant vos omnes sancti maxime au
tem qui de cesaris domo sunt Gratia do
mini nostri ihu xpisti cum spiritu vestro amē

prologus ad colosenses

Colosenses et hii sicut
laodicenses sunt asiani
et ipsi preventi erant a
pseudo aplis. Nec ad hos
accessit ipse aplus sed

et hos p[er] ep[istu]lam correxit. Audierant u[er]bum ab archippo qui et ministerium in eos accepit. Ergo ap[osto]l[u]s iam ligat[us] scribit eis ab epheso p[er] tititum diaconu[m] et onesimu[m] acolitum ~~ab urbe roma~~

Epistola pauli ad colosenses.

Paulus ap[osto]l[u]s xpi ihu p[er] voluntate[m] dei. et timotheus frat[er] hys qui s[un]t colosis sanctis et fidelib[us] frib[us] in xpristo ihu. Gr[ati]a vobis et pax a deo p[at]re n[ost]ro et domino ihu xpristo. Gr[ati]as agimus deo et p[at]ri domini n[ost]ri ihu xpi semper pro vobis orantes: audientes fidem v[est]ram in xpristo ihu et dilectione[m] quam habetis in sanctos omnes p[ro]p[ter] spem que reposita est vobis in celis q[ua]m audistis in verbo veritatis evangelij q[uo]d p[er]venit ad vos sicut et in univ[er]so mundo est et fructificat et crescit sicut in vobis ex ea die qua audistis et cognovistis gratiam dei in veritate sicut didicistis ab epaphra k[arissi]mo conservo n[ost]ro qui est fidelis pro vobis minist[er] ihu xpi qui etia[m] manifestavit nobis dilectione[m] v[est]ram i[n] spiritu. Ideo et nos ex qua die audivim[us] non cessamus pro vobis orantes et p[os]tulantes ut impleamini agnitione vo luntatis eius. in omni sapientia et in tellectu spirituali ut ambuletis digne deo p[er] omnia placentes in omni opere bono fructificantes et crescentes in sci[enti]a dei. in omni virtute confortati sc[cundu]m po tentiam claritatis eius. in omni patie[n] tia et longanimitate cum gaudio. gr[ati]as agentes deo patri qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine. Qui eripuit nos de potestate tenebrar[um] et transtulit in regnum filij dilectionis sue. In quo habemus redemptione[m] remis sionem peccatorum qui est ymago dei i[n] visibilis primogenitus omnis creatu re quia in ip[s]o condita sunt univ[er]sa in celis et in terra visibilia et invisibilia. sive throni. sive dominationes. sive prin cipatus. sive potestates omnia p[er] ip[su]m et in ip[s]o facta sunt. Et ip[s]e est ante om[n]es et omnia in ip[s]o constant. Et ip[s]e est caput cor poris ecclesie qui est principiu[m] primoge nitus ex mortuis ut sit in omnib[us] ip[s]e primatum tenens quia in ip[s]o compla cuit omnem plenitudinem inhabitare et p[er] eum reconciliare omnia in ip[s]o pa cificans p[er] sanguinem crucis eius sive q[ue] in celis sive que in terris sunt. Et vos cu[m] essetis aliquando alienati et inimici se[n]su in operib[us] malis nunc autem recon ciliavit in corpore carnis eius p[er] morte[m] exhibere vos sanctos et immaculatos et irreprehensibiles coram ip[s]o si tamen per manetis in fide fundati et stabiles et im mobiles ab spe evangelij quod audistis quod predicatum est in univ[er]sa creatu ra que sub celo est. Cuius factus sum ego paulus minister qui nunc gaudeo in passionib[us] pro vobis et adimpleo ea que desunt passionum xpi in carne me a pro corpore eius q[uo]d e[st] ecclesia. cuius fa[ctu]s sum ego ~~paulus~~ minist[er] secundum di[s] pensationem dei que data est michi in vo bis. ut impleam v[er]bum dei mysterium quod absconditum fuit a seculis et generationib[us] nunc autem manifesta[tu]m est sanctis eius. quib[us] voluit deus nota[s] facere divitias glorie sacramenti huius in gentib[us] q[uo]d est xpristus in vobis spes glorie quem nos annuntiavimus cor ripientes omnem hominem et docentes omnem hominem in omni sapientia ut exhibeamus omnem hominem p[er] fectum in xp[ist]o ihu in quo et laboro certa[n] do secundum operationem eius quam operatur in me in virtute.

Volo enim vos scire qualem sol licitudinem habeam pro vobis et pro hys qui sunt laodicie et quicu[m]q[ue] non viderunt faciem meam in carne. ut consolentur corda ip[s]orum instructi in caritate et in omnes divitias plenitu dinis intellectus in agnitionem my sterij dei patris xpristi ihu in quo om[ne]s sunt thesauri sapientie et scientie abs[con] diti. Hoc autem dico ut nemo vos decipi at in sublimitate sermonum. Nam et si corpore absens sum sed spiritu vobiscu[m] sum gaudens et videns ordinem v[est]r[u]m et firmamentum eius que in xp[ist]o est fidei v[est]re. Sicut ergo accepistis xpm ihm dominum n[ost]r[u]m in ip[s]o ambulate radica ti et sup[er]edificati in ip[s]o et confirmati i[n] fide sicut et didicistis abundantes in illo in gratiarum actione. Videte ne quis vos decipiat p[er] philosophiam et inane[m] fallaciam secundum traditione[m] hominu[m] secundum elementa huius mundi et

Nota q[uo]d passiones xpi duplic[ite]r dicu[n]t[ur]. Uno modo in corpe p[ro]prio i[n] quo fuit et sic complevit sufficient[er] passiones et sic in eo nichil erat ibi suplendum. Alio mo[do] p[otes]t pati i[n] membris qui sunt fideles Act[uum] 9. Saule Saule quid me p[er]seq[ue]r[is] et sic loq[ui]t[ur] hic Ap[osto]l[u]s. lyra

Corporalit̄. quia nō tm̄ anima est a v̄bo assumpta. Sed etiā corpus unde et in triduo mortis
xp̄i corpus fuit unitū diuinitati q̄muis esset ab anima separatum lyra

non secundum xp̄m quia in ip̄o habitat
omnis plenitudo diuinitatis corporalit̄ et
estis in illo repleti qui est caput omnis prin
cipatus et potestatis. In quo et circumcisi es
tis circumcisione non manu facta in expo
liatione corporis carnis: sed circū
cisione xp̄isti consepulti ei in baptismo
In quo et resurrexistis p̄ fidem operatio
nis dei qui suscitauit illum a mortuis et
uos cum mortui essetis in delictis et in p̄
putio carnis u̅r̅e̅: conuiuificauit cum illo
donans nobis omnia delicta delens quod
aduersus nos erat cyrographū decreti qđ
erat contrarium nobis et ip̄m tulit de me
dio affigens illud cruci. Et spolians princi
patus et potestates: traduxit confidenter
palam triumphans illos in semetip̄o Ne
mo ergo uos iudicet in cibo aut in potu
aut in parte diei festi. aut neomenie aut
sabbatorum Que sunt umbra futuror̄
corpus autem xp̄isti. Nemo uos seducat
uolens in humilitate et religione ange
lorum que non uidit ambulans frust̄
inflatus sensu carnis sue et non tenens
caput ex quo totum corpus p̄ nexus et
coniunctiones sub ministratum et con
structum: crescit in augmentum dei Si
autem mortui estis cum xp̄isto ab elem̄
tis mundi huius: quid adhuc tanquam
uiuentes mundo decernitis ne tetige
ritis neq; gustaueritis neq; contrectaue
ritis. Que sunt omnia in interitu ip̄o u
su secundum precepta et doctrinas ho
minum. Que sunt rationem quidem ha
bentia sapientie in superstitione. et humi
litate et ad non parcendum corpori nō
in honore aliquo ad saturitatē carnis. iii.
Igitur si conresurrexistis cum xp̄isto. que
sursum sunt querite ubi xp̄istus est ī
dextera dei sedens. Que sursum sunt sa
pite non que sup̄ terram. Mortui enim
estis et uita u̅r̅a̅ abscondita est cum x̊
in deo. Cum enim xp̄us apparuerit uita
uestra: tunc et uos apparebitis cum il
lo in gloria. Mortificate ergo membra
u̅r̅a̅ que sunt sup̄ terram. fornicationē
inmunditiam libidinem concupiscentiā
malam et auaritiam que est ydolorum
seruitus. Propter que uenit ira dei sup̄
filios incredulitatis. In quibz et uos am
bulastis aliquando cum uiueretis in illis.
Nunc autem deponite et uos omnia. irā
indignationem. maliciam. blasphemiā
turpem sermonem de ore u̅r̅o̅. nolite m̄
tiri inuicem. expoliantes uos ueterem ho
minem cum actibz suis. et induentes nouū
eum qui renouatur in agnitionem dei se
cundum ymaginem eius qui creauit eū
Ubi non est masculus et femina. genti
lis et iudeus circumcisio et preputiū bar
barus et scytha. seruus et liber. sed omnia
et in omnibz xp̄us. Induite ergo uos si
cut electi dei sancti et dilecti uiscera mīe
benignitatem. humilitatem. modestiā.
patientiam supportātes inuicem. et donā
tes uobis metip̄is. si quis aduersus aliquē
habet querelam. Sicut et dominus xp̄us
donauit nobis: ita et uos. Sup̄ omnia
autem hec: caritatem habete qđ ē uincu
lum p̄fectionis. et pax xp̄i exultet in cordi
bz u̅r̅i̅s̅ in qua et uos uocati estis in uno
corpore et grati estote. Verbum xp̄isti habitet
in uobis abundant̄ in omni sapientia
docentes et commonentes uos metip̄os
in psalmis et hymnis et canticis spiritali
bz in gratia cantantes in cordibz u̅r̅i̅s̅
deo. Omne qđcumq; facitis in u̅bo aut
in opere: omnia in nomine domini ih̄u
xp̄i. grās agentes deo et pr̄i p̄ ip̄m. Muli
eres subdite estote uiris sicut oportet in
domino. Viri diligite uxores u̅r̅a̅s̅ et no
lite amari esse ad illas. Filij obedite parē
tibz p̄ omnia. Hoc enim beneplacitum ē
in domino. Patres. nolite ad iracundiā
prouocare filios u̅r̅o̅s̅. ut non pusillo
animo fiant. Serui. obedite p̄ omnia
dn̄is carnalibz non ad oculum seruientes
quasi hominibz placentes. sed in simpli
citate cordis timentes dominum. Qđcū
q; facitis. ex animo operamini sicut domi
no et non hominibz scientes quia qđ a
domino accipietis retributionem here
ditatis. Domino xp̄o seruite. Qui enim
iniuriam facit: recipiet id quod inique
gessit. et non est p̄sonarum acceptio apud
deum. Domini. quod iustum est et equū
seruis prestate. scientes quoniam et uos
dominum habetis in celo. · iiii.

Ca^m. iiii.

IIII

Orationi instate. uigilantes ī ea
in gratiarum actione. orantes si
mul et pro nobis. ut deus aperiat nob̄
ostium sermonis ad loquendum mysle
rium xp̄i propt̄ quod etiam uinctus sū
ut manifestem illud ita ut oportet me
loqui. In sapientia ambulate ad eos qui
foris sunt tempus redimentes. Sermo
u̅r̅ semper in gratia sale sit conditus ut
sciatis quomodo oporteat uos unicuiq; res

pinderet. Que circa me sunt omnia vobis
nota faciet tithicus. karissimus frater et fidelis mi
nister et conservus in domino quem misi
ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat que circa
vos sunt et consoletur corda vestra cum one
simo karissimo et fideli fratre qui est ex vobis. Que
omnia que hic aguntur nota facient vo
bis. Salutat vos aristarcus concaptivus
meus et marcus consobrinus barnabe de quo
accepistis mandata. Si venerit ad vos
excipite illum. Et ihesus qui dicitur iustus
Qui sunt ex circumcisione. hii soli sunt
adiutores mei in regno dei. qui michi fu
erunt solatio. Salutat vos epaphras qui
est ex vobis servus xpi ihesu semper sollicitus
pro vobis in orationibus ut stetis perfecti
et pleni in omni voluntate dei. Testimo
nium enim illi perhibeo quod habet mul
tum laborem pro vobis et pro hiis qui
sunt laodicie. et qui ierapoli. Salutat vos
lucas medicus karissimus et demas. Salutate
fratres qui sunt laodicie et nimpham et que
in domo eius est ecclesiam. Et cum lecta
fuerit apud vos epistola: facite ut et in lao
dicensium ecclesia legatur. et eam que la
odicensium est vobis legatur. Et dicite
archippo. Vide ministerium quod accepisti
in domino. ut illud impleas. Salu
tatio mea manu pauli. Memores estote
vinculorum meorum. Gratia domini nostri
ihesu nobiscum amen. prologus in epistolam primam
ad tessalonicences

[T]essalonicenses sunt
macedones. Qui in xpo
ihesu hii accepto verbo
veritatis perstiterunt in
fide etiam in persecutione civium suorum. Set
et non receperunt ea que a falsis apostolis
dicebantur. hos collaudat apostolus scribens
eis ab athenis per tythicum et onesimum

al' pitea
al' nec. quia falsos apostolos n
al' per tymotheum

Epistola pauli ad tessalonicenses.

[P]aulus apostolus et sil
vanus et tymo
theus ecclesie tes
salonicensium
in deo patre nostro et
domino ihesu xpisto
Gratia vobis et pax
Gratias agimus
deo semper pro omnibus vobis memoriam
vestram facientes in orationibus nostris sine
intermissione memores operis fidei vestre
et laboris et caritatis et sustinentie spei
domini nostri ihesu xpi ante deum et patrem

Al' vestri

Construens eos ne deficiant in tribulatione
consummationes temporum et de xpi adventu

nostrum. Scientes fratres dilectissimi a deo elec
tionem vestram quia evangelium nostrum
non fuit ad vos in sermone tantum:
sed et in virtute et in spiritu sancto. et in ple
nitudine sancta sicut scitis quales fueri
mus in vobis propter vos. et vos imitato
res nostri facti estis et domini excipientes ver
bum in tribulatione multa cum gaudio
spiritus sancti ita ut facti sitis forma omnibus
credentibus in macedonia et in achaia. A
vobis enim diffamatus est sermo domini non
solum in macedonia et in achaia sed in
omni loco fides vestra que est ad deum pro
fecta est ita ut non sit nobis necesse quic
quam loqui. Ipsi enim de nobis annuntiant
qualem introitum habuerimus ad vos
et quomodo conversi estis ad deum a simu
lacris. servire deo vivo et vero et expecta
re filium eius de celis. quem suscitavit ex
mortuis iesum qui eripuit nos ab ira
ventura. ii.
[N]am ipsi scitis fratres introitum nostrum
ad vos quia non inanis fuit. Sed ante
passi et contumeliis affecti sicut scitis in
philippis fiduciam habuimus in domino
deo nostro loqui ad vos evangelium dei in mul
ta sollicitudine. Exhortatio enim nostra non
de errore. neque de immunditia. neque in do
lo. Sed sicut probati sumus a deo ut cre
deretur nobis evangelium: ita loqui
mur non quasi hominibus placentes sed
deo qui probat corda nostra. Neque enim a
liquando fuimus in sermone adulatio
nis sicut scitis. neque in occasione avari
tie deus testis est neque querentes ab homi
nibus gloriam. neque a vobis neque ab aliis
cum possemus vobis oneri esse ut xpi
apostoli. Sed facti sumus parvuli in me
dio vestrum tamquam si nutrix foveat filios
suos Ita desiderantes vos cupide vole
bamus tradere vobis non solum evan
gelium dei. sed etiam animas nostras.
quoniam karissimi nobis facti estis. Memo
res enim estis fratres laboris nostri et fatiga
tionis. Nocte et die operantes ne aliquem
vestrum gravaremus predicavimus vobis
evangelium dei. Vos testes estis et deus.
quoniam iuste et sancte et sine querela
vobis qui credidistis fuimus sicut sci
tis qualiter unumquemque vestrum tamquam
pater filios suos deprecantes vos et con
solantes testificati sumus. ut ambula
retis digne deo qui vocavit nos in suum
regnum et gloriam. Ideo et nos gratias

al' de
al' nre
al' ipsi

agimus deo sine intermissione: quoniam
cum accepissetis a nobis verbum auditus
dei: accepistis non ut verbum hominum
sed sicut est vere verbum dei qui operatur
in vobis qui credidistis. Vos enim imi
tatores facti estis fratres ecclesiarum dei que
sunt in iudea in xpristo ihesu quia eade
passi estis et vos a contribulibus vestris:
sicut et ipsi a iudeis qui et dominum oc
ciderunt ihesum et prophetas et nos persecuti
sunt: et deo non placent. et omnibus ho
minibus adversantur prohibentes nos gen
tibus loqui ut salvi fiant ut impleant
peccata sua semper. Prevenit enim ira
dei super illos usque in finem. Nos autem
fratres desolati a vobis ad tempus ho
re aspectu non corde. abundantius festi
navimus faciem vestram videre cum
multo desiderio. Quoniam voluimus
venire ad vos ego quidem paulus et
semel et iterum sed impedivit nos sa
thanas. Que est enim nostra spes: aut
gaudium aut corona glorie? Nonne
vos ante dominum nostrum ihesum xpistum
estis in adventu eius? Vos enim estis
gloria nostra et gaudium. · iii ·
Propter quod non sustinentes am
plius placuit nobis remanere
athenis solis et misimus timotheum
fratrem nostrum et ministrum dei in evan
gelio xpisti ad confirmandos vos et ex
hortandos pro fide vestra ut nemo mo
veatur in tribulationibus istis. Ipsi
enim scitis quod in hoc positi sumus
Nam et cum apud vos essemus predi
cebamus vobis passuros nos tribula
tiones. sicut et factum est. et scitis. Propter
ea et ego amplius non sustinens mi
si ad cognoscendam fidem vestram ne
forte temptaverit vos is qui temptat
et in vanis fiat labor vester. Nunc autem
veniente timotheo ad nos a vobis et
annuntiante nobis fidem et caritatem
vestram et quia memoriam nostri habe
tis bonam semper desiderantes nos vi
dere sicut et nos quoque vos: ideo consola
ti sumus fratres in vobis in omni
necessitate et tribulatione nostra per ve
stram fidem. quoniam nunc vivimus
si vos statis in domino. Quam enim
gratiarum actionem possumus deo
retribuere pro vobis in omni gau
dio quo gaudemus propter vos ante
deum nostrum nocte et die abundantius
orantes: ut videamus faciem vestram et
compleamus ea que desunt fidei vestre. Ipse
autem deus et pater noster et dominus ihesus xpistus
dirigat viam nostram ad vos. Vos autem
dominus multiplicet et abundare
faciat caritatem vestram in invicem
et in omnes quemadmodum et nos in
vobis ad confirmanda corda vestra sine que
rela in sanctitate ante deum et patrem no
strum in adventu domini nostri ihesu xpisti
cum omnibus sanctis eius. amen · iiii ·
De cetero ergo fratres rogamus vos
et obsecramus in domino ihesu
ut quemadmodum accepistis a nobis
quomodo vos oporteat ambulare et pla
cere deo sic et ambuletis. ut abunde
tis magis. Scitis enim que precepta de
derim vobis per dominum ihesum. Hec est
enim voluntas dei sanctificatio vestra.
ut abstineatis vos a fornicatione ut sci
at unusquisque vestrum suum vas possidere
in sanctificatione et honore non in pas
sione desiderii sicut et gentes que igno
rant deum. Ut ne quis supergrediatur
neque circumveniat in negotio fratrem su
um: quoniam vindex est dominus de
hiis omnibus sicut prediximus vobis et
testificati sumus. Non enim vocavit
nos deus in immunditiam: sed in sanc
tificationem. Itaque qui hec spernit non
hominem spernit. sed deum. qui dedit
etiam spiritum suum sanctum in vobis. De
caritate autem fraternitatis non necesse
habuimus scribere vobis. Ipsi enim vos
a deo didicistis: ut diligatis invicem.
Etenim facitis illud in omnes fratres, ut — in universa macedonia. Rogamus autem vos fratres
abundetis magis et operam detis ut qui
eti sitis et ut vestrum negotium agatis et o
peremini manibus vestris sicut precepimus
vobis et ut honeste ambuletis ad eos
qui foris sunt et nullius aliquid deside
retis. Nolumus autem vos ignorare
fratres de dormientibus ut non contristemini
sicut et ceteri qui spem non habent. Si
enim credimus quod ihesus mortuus est et
resurrexit: ita et deus eos qui dormi
erunt per ihesum adducet cum eo. Hoc enim
vobis dicimus in verbo domini. quia
nos qui vivimus qui residui sumus
in adventu domini non preveniemus
eos qui dormierunt. Quoniam ipse do
minus in iussu et in voce archangeli
et in tuba dei descendet de celo et mortui
qui in xpisto sunt resurgent primi

Deinde nos qui vivimus qui relinquimur
simul rapiemur cum illis in nubibus ob
viam xpisto in aera. et sic semper cum
domino erimus. Itaque consolamini
invicem in verbis istis. v.

-V-

De temporibus autem et momentis
fratres. non indigetis ut scribam
vobis. Ipsi enim diligenter scitis quia di
es domini sicut fur in nocte ita veniet. Cum
enim dixerint pax et securitas: tunc repen
tinus eis superveniet interitus sicut dolor
parturienti. et non effugient. Vos autem
fratres non estis in tenebris ut vos dies illa
tanquam fur comprehendat. Omnes enim
vos filii lucis estis et filii diei. Non sumus
noctis neque tenebrarum. Igitur non dor
miamus sicut et ceteri. sed vigilemus et
sobrii simus. Qui enim dormiunt nocte
dormiunt. et qui ebrii sunt: nocte ebrii
sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii
~~simus sobrii~~ simus. induti loricam fidei
et caritatis. et galeam spem salutis.
Quoniam non posuit nos deus in iram
sed in acquisitionem salutis per dominum
nostrum ihesum xpistum qui mortuus est pro
nobis. Ut sive vigilemus sive dormiamus
simul cum illo vivamus. Propter quod
consolamini invicem et edificate alter
utrum sicut et facitis. Rogamus autem
vos fratres ut noveritis eos qui laborant
inter vos et presunt vobis in domino et
monent vos. ut habeatis illos abundan
tius in caritate et propter opus illorum
pacem habete cum eis. Rogamus autem
vos fratres. corripite inquietos consola
mini pusillanimes. suscipite infirmos
patientes estote ad omnes. Videte ne quis
malum pro malo alicui reddat. sed semper
quod bonum est sectamini in invicem
et in omnes. Semper gaudete sine intermis
sione orate in omnibus gratias agite. Hec est
enim voluntas dei in xpisto ihesu in omni
bus vobis. Spiritum nolite extinguere. pro
phetias nolite spernere. Omnia autem
probate quod bonum est tenete ab omni
specie mala abstinete vos. Ipse autem
deus pacis sanctificet vos per omnia ut
integer spiritus vester et anima et corpus sine
querela in adventu domini nostri ihesu xpisti
servetur. Fidelis est deus qui vocavit
vos qui etiam faciet. Fratres orate pro
nobis. Salutate fratres omnes in osculo
sancto. Adiuro vos per dominum ut legatur
epistola hec omnibus sanctis fratribus. Gratia

al' in usu hentis

Sine intermissione .i. semper iuste
vivite et eius desiderate. Iustus
enim numquam desinit orare nisi de
sinat esse iustus. semper orat qui
semper bene agit. ipsum enim deside
rium bonum oratio est. Et si continuum
est desiderium continua est oratio.
Glo. haymonis

domini nostri ihesu xpisti sit cum omnibus
vobis amen. Incipit prologus in epistolam
pauli secunda ad tessalonicenses

Ad tessalonicenses secundam
scribit epistolam et notum
facit eis de temporibus no
vissimis et de adventu
adversarii et deceptione
eius. scribit hanc epistolam ab athenis per
titicum diaconem et onesimum acolitum.

Incipit epistola pauli ad tessalonicenses secunda

Paulus et silvanus
et timotheus ec
clesie thessalonicen
sium in deo patre
nostro et domino ihesu
xpisto. Gratia vobis
et pax a deo patre
nostro et domino ihesu
xpisto. Gratias agere debemus deo semper pro
vobis fratres. ita ut dignum est quoniam
supercrescit fides vestra et abundat caritas
uniuscuiusque vestrum invicem ita ut et
nos ipsi in vobis gloriemur in ecclesiis
dei pro patientia vestra et fide in omnibus
persecutionibus vestris et tribulationibus quas
sustinetis in exemplum iusti iudicii dei
ut digni habeamini in regno dei pro quo
et patimini. si tamen iustum est apud deum
retribuere retributionem his qui vos
tribulant et vobis qui tribulamini re
quiem nobiscum ~~ihesu xpisti~~ in revela
tionem domini nostri ihesu de celo cum ange
lis virtutis eius in flamma ignis da
tis vindictam his qui non noverunt
deum et qui non obediunt evangelio
domini nostri ihesu xpisti qui penas
dabunt in interitu eternas a facie domini et a
gloria virtutis eius: cum venerit glo
rificari in sanctis suis et admirabilis fie
ri in omnibus qui crediderunt. Quia
creditum est testimonium nostrum super vos
in die illo. In quo etiam oramus semper
pro vobis ut dignetur vos vocatione
sua vocare deus noster. et impleat omnem
voluntatem bonitatis sue et opus fidei
in virtute ut clarificetur nomen domini
nostri ihesu xpisti in vobis et vos in illo
secundum gratiam domini nostri ihesu xpisti. II.
Rogamus autem vos fratres per ad
ventum domini nostri ihesu xpisti
et nostre congregationis in ipsum ut non
cito moveamini a vestro sensu neque ter
reamini. neque per spiritum neque per sermonem

neqz p epl'am tanquam p nos missam
quasi instet dies domini. Ne quis uos se
ducat ullo modo. Quoniam nisi uenerit
discessio primum. et reuelatus fuerit homo
peccati. filius perditionis qui aduersatur. et ex
tollitur sup omne quod dicitur deus aut
quod colitur. ita ut in templo dei sedeat
ostendens se tanquam ipse sit deus. Non
retinetis quod cum adhuc essem apud
uos hec dicebam uobis. Et nunc quid de
tineat scitis ut reueletur in tempore suo.
Nam misterium iam operatur iniquita
tis. Tantum ut qui tenet nunc teneat
donec de medio fiat. Et tunc reuelabitur
ille iniquus quem dominus ihc interfi
ciet spū oris sui. et destruet illustratione
aduentus sui. Cuius est aduentus secun
dum operationem sathane in omni u
tute et signis et prodigiis mendacibz et
in omni seductione iniquitatis hiis qui
pereunt eo quod caritatem ueritatis nō
receperunt ut salui fierent. Ideo mittet il
lis deus operationem erroris ut credant
mendacio ut iudicentur omnes qui nō
crediderunt ueritati sed consenserunt i
iquitati. Nos autem debemus gratias
agere deo semper pro uobis frēs dilecti a
deo quod elegit nos deus primitias in sa
lutem in sanctificatione spūs et fide ueri
tatis In qua et uocauit nos p euangeliū
nrm in acquisitionem glorie domini nri
ihu xpi. Itaqz frēs state et tenete traditio
nes quas didicistis siue p sermonem si
ue p epl'am nram. Ipse autem dominus
nr ihc xpistus. et deus et pat' nr qui di
lexit nos et dedit consolationem etiam
et spem bonam in grām: exhortetur corda
uestra et confirmet in omni ope et sermo
ne bono. III.
Ceterum frēs orate pro nobis ut
sermo dei currat et clarificetur
sicut et apud uos. et ut liberemur ab im
portunis et malis hominibz. Non enī
omnium est fides. Fidelis autem deus. qui
confirmabit uos et custodiet a malo. Cō
fidimus autem frēs de uobis in domino
quoniam quecumqz pcipimus: et facitis
et facietis. Dominus autem dirigat cor
da ura in caritate dei et patientia xpisti
Denuntiamus autem uobis frēs in no
mine domini nri ihu xpi ut subtrahatis
uos ab omni fratre ambulante in ordi
nate et non secundum traditionem quā
acceperunt a nobis Ipsi enim scitis quē
admodum oporteat imitari nos. Quoniā nō uos
inquieti fuimus int' uos neqz gratis pa
nem manducauimus ab aliquo: sed i
labore et fatigatione nocte et die opantes. ne
quem urm grauaremus. Non quasi non
habuerimus potestatē. sed ut nos met
ipos formam daremus uobis ad imitan
dum nos. Nam et cum essemus apd uos Pa
hoc denuntiabamus uobis quoniam
si quis non uult operari: nec manducet
Audiuimus enim int' uos quosdam am Nō gtra otiosos
bulare inquiete nichil operantes sed curi
ose agentes. Hiis autem qui eiusmodi
sunt denuntiamus et obsecramus in do
mino ihu xpisto. ut cum silentio operātes
suum panem manducent. Vos autem
frēs nolite deficere benefacientes in xpō
ihu domino nrō Quod si quis non obe
dierit uerbo nrō p epl'am. hunc notate et
non commisceamini cum illo ut confū
datur Et nolite quasi inimicum existima
re. sed corripite ut fratrem. Ipse autem
dominus pacis det uobis pacem sempit'
nam in omni loco. Dominus sit cum
omnibz uobis. Salutatio mea manu
pauli quod est signum in omni epistola
ita scribo. Gratia domini nri ihu xpi cū
omnibz uobis amen Incipit prologus
in epl'a pauli ad timoth'

Timotheum instruit et
docet de ordinatione epis
copatus et diaconii et
omnis ecclesiastice disci
pline. Scribens ei a laodicia Epistola
pauli ad timotheum prima

Paulus apl's xpī
ihu. secundum
imperium dei
saluatoris nri
et xpi ihu spei
nre. timotheo
dilecto filio i fi , suo
de. Gratia et mīa
et pax a deo patre et xpisto ihu domino
nrō. Sicut rogaui te ut remaneres ephe
si cum irem in macedoniam ut denuntia
res quibusdam ne aliter docerent neqz in
tenderent fabulis et genealogiis intermi
nabilis. que questiones prestant magis qz
edificationem dei que est in fide. Finis aūt
precepti est caritas de corde puro et con
scientia bona et fide non ficta. A quibz q
dam aberrantes: conuersi sunt in uani
loquium. Volentes esse legis doctores n

intelligentes neque que loquuntur neque de quibus affirmant. Scimus autem quia bona est lex si quis ea legitime utatur. Sciens hoc quod iusto lex non est posita. Sed iniustis et non subditis. impiis et peccatoribus. sceleratis et contaminatis. patricidis et matricidis. homicidis et fornicariis masculorum concubitoribus. plagiariis. mendacibus et periuris. et si quid aliud sane doctrine adversatur que est secundum evangelium glorie beati dei. quod creditum est michi. Gratias ago ei qui me confortavit in christo ihesu domino nostro. quia fidelem me existimavit ponens in ministerio qui prius fui blasphemus et persecutor et contumeliosus. sed misericordiam consecutus sum. quia ignorans feci in incredulitate. Superabundavit autem gratia domini nostri cum fide et dilectione que est in christo ihesu. Fidelis sermo et omni acceptione dignus: quia christus ihesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum ut in me primum ostenderet christus ihesus omnem patientiam ad informationem eorum: qui credituri sunt illi in vitam eternam. Regi autem seculorum immortali invisibili. soli deo honor et gloria in secula seculorum amen. Hoc preceptum commendo tibi fili timothee secundum precedentes in te prophetias ut milites in illis bonam militiam. habens fidem et bonam conscientiam quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt. Ex quibus est hymeneus et alexander. quos tradidi sathane. ut discant non blasphemare. ii.

II

Obsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes. orationes. postulationes. gratiarum actiones. pro omnibus hominibus pro regibus. et omnibus qui in sublimitate constituti sunt: ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate. Hoc enim bonum est et acceptum coram salvatore nostro deo. qui omnes homines vult salvos fieri. et ad agnitionem veritatis venire. Unus enim deus unus et mediator dei et hominum homo christus ihesus qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus Cuius testimonium confirmatus est temporibus suis. In quo positus sum ego predicator et apostolus veritatem enim dico in christo ihesu et non mentior. doctor gentium in fide et veritate. Volo ergo viros orare in omni loco. levantes puras manus sine ira et disceptatione. Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate ornantes se non in tortis crinibus aut auro aut margaritis vel veste pretiosa: sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona. Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto neque dominari in virum. sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est. Deinde eva. Et adam non est seductus: mulier autem seducta in prevaricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem si permanserit in fide et dilectione et sanctificatione cum sobrietate. Fidelis sermo ~~et omni acceptione~~ ~~dignus~~. iii.

Ca. iii

Si quis episcopatum desiderat bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse unius uxoris virum sobrium. prudentem. ornatum. pudicum hospitalem. doctorem. non violentum. non percussorem: sed modestum. non litigiosum. non cupidum sed sue domui bene prepositum. filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui sue preesse nescit. quomodo ecclesie dei diligentiam habebit? Non neophitum ne in superbiam elatus: in iudicium incidat dyaboli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab hiis qui foris sunt ut non in opprobrium incidat et in laqueum diaboli. Diacones similiter pudicos. non bilingues non multo vino deditos non turpe lucrum sectantes habentes mysterium fidei in conscientia pura. Et hii autem probentur primum et sic ministrent. nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas non detrahentes sobrias. fideles in omnibus. Diacones sint unius uxoris viri qui filiis suis bene presint et suis domibus. Qui enim bene ministraverint gradum sibi bonum acquirent et multam fiduciam in fide que est in christo ihesu. Hec tibi scribo fili timothee sperans me venire ad te cito. Si autem tardavero ut scias quomodo oporteat te in domo dei conversari que est ecclesia dei vivi columpna et firmamentum veritatis. Et manifeste magnum est pietatis sacramentum quod manifestatum est in carne. iustificatum est in spiritu. apparuit

Marginal glosses: al' quam; al' sciens; al' veri; i. magnitudinis iniquitatis; al' primis; petitiones; al' pu

angelis, predicatum est gentibus: creditum est
in mundo. assumptum est in gloria · IIII ·
S piritus autem manifeste dicit: quia
in novissimis temporibus discedent
quidam a fide. attendentes spiritibus erroris et
doctrinis demoniorum: in ypocrisi loquentium
mendacium et cauteriatam habentium suam con-
scientiam prohibentium nubere abstinere a cibis
quos deus creavit ad percipiendum cum gratiarum
actione fidelibus et hiis qui cognoverunt veritatem.
Quia omnis creatura dei bona. et nichil rei-
ciendum quod cum gratiarum actione percipitur.
Sanctificatur enim per verbum dei et orationem.
Hec proponens fratribus bonus eris minister christi
ihesu. enutritus verbis fidei et bone doctrine
quam assecutus es. Ineptas autem et
aniles fabulas devita. Exerce te ipsum ad
pietatem. Nam corporalis exercitatio ad
modicum utilis est. pietas autem ad
omnia utilis est promissionem habens
vite que nunc est et future. Fidelis sermo
et omni acceptione dignus. In hoc enim
laboramus et maledicimur quia speramus
in deum vivum qui est salvator omnium
hominum maxime fidelium. Precipe
hec et doce. Nemo adolescentiam tuam
contempnat. Sed exemplum esto fidelium
in verbo. in conversatione. in caritate. in fide
in castitate. Dum venio attende lectioni
et exhortationi et doctrine. Noli negligere
gratiam dei que in te est que data est tibi per
prophetiam cum impositione manuum
presbiteri. Hec meditare in hiis esto ut pro-
fectus tuus manifestus sit omnibus. Atten-
de tibi et doctrine. insta in illis. Hoc enim
faciens. et te ipsum salvum facies et eos qui
te audiunt. Seniorem ne increpaveris
sed obsecra ut patrem iuvenes ut fratres
anus ut matres iuvenculas ut sorores
in omni castitate · V ·
V iduas honora. que vere vidue
sunt. Si qua autem vidua filios aut
nepotes habet: discat primum domum su-
am regere. et mutuam vicem reddere
parentibus. Hoc enim acceptum est coram
deo. Que autem vere vidua est et deso-
lata: speret in deum et instet obsecra-
tionibus et orationibus nocte ac die. Nam
que in deliciis est: vivens mortua est et
hoc precipe: ut irreprehensibiles sint.
Si quis autem suorum et maxime do-
mesticorum curam non habet: fidem
negavit. et est infideli deterior. Vidua
eligatur non minus sexaginta annorum

que fuerit unius viri uxor. in operibus bonis
testimonium habens. si filios educavit. si
hospitio recepit si sanctorum pedes lavit · pauperes
si tribulationem patientibus subministra-
vit si omne opus bonum subsecuta est. Ado-
lescentiores autem viduas devita. Cum enim
luxuriate fuerint: in christo nubere volunt
habentes dampnationem quia primam fi-
dem irritam fecerunt. Simul autem et oti-
ose discunt circuire domos non solum
otiose sed et verbose et curiose loquentes que
non oportet. volo ergo iuniores nubere. fi-
lios procreare matres familias esse. nullam
occasionem dare adversario: maledicti gratia.
Iam enim quedam converse sunt retro post
sathanam. Si quis fidelis habet viduas: subm- · si quis fidelis
inistret illis et non gravetur ecclesia. ut hiis
que vere vidue sunt sufficiat. Qui bene
presunt presbiteri. duplici honore digni
habeantur: maxime qui laborant in ver-
bo et doctrina. Dicit enim scriptura. Non · Deut. 25. c. x.
enim infrenabis os bovi trituranti. Et
dignus est operarius mercede sua. Adversus autem
presbiterum accusationem noli recipere. ni-
si sub duobus vel tribus testibus. Peccantes autem
coram omnibus argue ut et ceteri timorem ha-
beant. Testor coram deo et christo ihesu et
electis angelis ut hec custodias sine pre-
iudicio. Nichil faciens in aliam partem · in precedenti exortatione diligenti
declinando. Manus cito nemini imposu-
eris neque communicaveris peccatis alie-
nis. Te ipsum castum custodi. Noli adhuc aquam
bibere sed modico vino utere propter sto- · Non per vinum
machum tuum. et frequentes tuas infir-
mitates. Quorundam hominum pecca-
ta manifesta sunt precedentia ad iudici-
um quosdam autem et subsequuntur.
Similiter autem et facta bona manifesta
sunt: et que aliter se habent abscondi non
possunt. Quicumque sunt sub iugo servi. · Capitulum VI · VI ·
dominos suos omni honore dignos arbitrentur
ne nomen domini et doctrina blasphemetur.
Qui autem fideles habent dominos: non
contempnant quia fratres sunt sed magis
serviant quia fideles sunt et dilecti. qui
beneficii participes sunt.
H ec doce et exhortare: si quis aliter
docet et non acquiescit sanis ser-
monibus domini nostri ihesu christi et ei que
secundum pietatem est doctrine: superbus
est. nichil sciens. sed languens circa questi-
ones et pugnas verborum ex quibus ori-
untur invidie. contentiones blasphe-
mie. suspitiones male. conflictationes ho-

minum mente corruptorum. et qui ve
ritate priuati sunt: existimantium
questum esse pietatem. Est autē q̄stꝰ
magnus: pietas cum sufficientia. Ni
chil enim intulimus in hunc mundū
haud dubium. q̄ nec auferre quid possu
mus. Habentes aūt alimenta ⁊ quibꝫ
tegamur. hiis contenti simus. Nam
qui uolunt diuites fieri. incidunt in tēp
tationem et in laqueum diaboli. et de
sideria multa et inutilia ⁊ nociua. que
mergunt homines in interitum ⁊ per
ditionem. Radix enī omnī malorum
est cupiditas. Quam quidam appetē
tes errauerunt a fide ⁊ inseruerunt se
doloribꝫ multis. Tu autem o homo
dei. hec fuge. Sectare uero iustitiam.
pietatem. fidem. caritatem patientiam
mansuetudinem. Certa bonum cer
tamen fidei apprehende uitam eternam
in quam uocatus es. ⁊ confessus bo
nam confessionem ^coram multis testibꝰ. Precipio tibi co
ram deo. qui uiuificat omnia ⁊ xp̄o ihū
qui testimonium reddidit sub pontio pi
lato. bonam confessionem ut serues mā
datum sine macula irreprehensibile usqꝫ
in aduentum domini nostri ihesu xp̄i
quem suis temporibꝫ ostendet beatus
⁊ solus potens. rex regum et dominus
dominantium. qui solus habet immor
talitatem ⁊ lucem habitat inaccessi
bilem quem nullus hominum uidit.
sed nec uidere potest. Cuiꝰ gloria honor
⁊ imperiū in sempiternum amē. Diui
tibꝫ huius seculi precipe non sublime
sapere. neqꝫ sperare in incerto diuitia
rum. sꝫ in deo uiuo qui p̄stat nobis
omnia abunde ad fruendum. Bene
agere. diuites fieri in opibꝫ bonis. facile
tribuere. communicare. thesaurizare sibi
fundamentum bonum in futurum. ut
apprehendant ueram uitam. O thimo
thee depositum custodi. deuitans prpha
nas uocum nouitates ⁊ oppositiones
falsi nominis scientie. quā quidam pro
mittentes circa fidem exciderunt. Gratia
dei tecum amē. Prologus in ep̄lam
pauli secundā ad timotheum.

Item thimotheo scribit de exhortatione
martyrii ⁊ omnis regule ueritatis. ⁊
quid futurū sit temporibꝫ nouissimis
et de sua passione scribens ei ab urbe
roma. Incipit epistola secunda ad
thimotheum.

Paulus apl̄us ⁊
ihū per uoluntatē
dei secundum promis
sionem uite que
est in xp̄o ihū.
timotheo karis
filio suo. Gratia
misericordia pax a deo
patre ⁊ xp̄o ihū domino nro. Gratias ago
deo meo. cui seruio a progenitoribus
meis in conscientia pura. quod sine int
missione habeam tui memoriam in ora
tionibꝫ meis. nocte ac die desiderans te
uidere. memor lacrimarum tuarum ut gau
dio implear. recordationem accipiens
eius fidei que est in te non ficta que et
habitauit primum in auia tua loide
⁊ matre tua eunice. certus sum autem qd
⁊ in te. Propter quā causam admo
neo te. ut resuscites gratiam dei que est
in te per impositionem manuum mearum.
Non enim dedit nobis deus spm̄ timo
ris: sed uirtutis ⁊ dilectionis ⁊ sobrie
tatis. Noli itaqꝫ erubescere testimo
nium domini nrī ihesu xp̄i. neqꝫ me uinc
tum eius. sꝫ collabora euangelium secundum
uirtutem dei: qui nos liberauit et uo
cauit uocatione sancta non secundum opa ^nostra
nrā. sꝫ secundum propositum suum. ⁊ gratiam
que data est nobis in xp̄o ihū an̄ tēpo
ra secularia manifestata ē autem nūc per
illuminationem saluatoris nrī ihū xp̄i
qui destruxit quidem mortem. illumi
nauit autem uitam et incorruptionem
per euangelium. in quo positus sum ego ^ego
predicator ⁊ apostolus ⁊ magister gentiū
Ob quā causam, etiam hec patior. sed
non confundor. Scio enim cui credidi
⁊ certus sum quia potens est depositū
meum seruare in illum diem. Formam
habe sanorum uerborum que a me
audisti in fide et dilectione in xp̄o ihū.
bonum depositum custodi per spm̄ scm̄
qui habitat in nobis. Scis enim hoc qd
auersi sunt a me omnes qui in asia
sunt. ex quibꝫ est phigelus ⁊ hermoge
nes. Det misericordiam dn̄s honosiphori do
mui quia sepe me refrigerauit ⁊ cathenā
meam nō erubuit. sed cum romam
uenisset: sollicite me quesiuit et inue
nit. Det illi dominus inuenire misericordiam
a deo in illo die. Et quanta ephesi
ministrauit michi tu nosti. II.
Tu ergo fili mi conforta te in gratia

que ē in xp̄o ih̄u · et que audisti a me
p multos testes · hec cōmenda fideli
bus hominibus qui idonei erunt · et
alios docere · Labora sicut bonus miles
xp̄i ihesu · Nemo militans deo impli
cat se negotijs secularibus ut ei pla
ceat cui se probauit · Nam et qui cer
tat in agone non coronatur nisi le
gitime certauerit · Laborantem agri
colam oportet primum de fructibus
accipere · Intellige que dico · Dabit
enim tibi dominus in omnibus intel
lectum · Memor esto dominum ih̄m
xp̄m resurrexisse a mortuis ex semine
dauid secundum euuangelium meum
in quo laboro usque ad uincula quasi
male operans · sed uerbum dei non ē al
ligatum · Ideo omnia sustineo ꝑpt
electos ut et ipsi salutem consequan
tur que ē in xp̄o ih̄u cum gloria celes
ti · fidelis sermo · Nam si cōmortui
sumus et conuiuemus · Si sustine
mus · et cōregnabimus · Si nega
uerimus · et ille negabit nos · Si
non credimus ille fidelis permanet
negare seipsum non potest · Hec
cōmone testificans coram deo · Noli
uerbis contendere in nichil utile ·
nisi ad subuersionem audientium ·
Sollicite cura teipsum probabilem
exhibere deo · operarium inconfusibilem
recte tractantem uerbum ueritatis ·
Prophana autem et uaniloquia de
uita · multum enim proficiunt ad
impietatem · et sermo eorum ut can
cer serpit · Ex quibus ē hymeneus
et filetus qui a ueritate exciderunt ·
dicentes resurrectionem iam factam
et subuerterunt quorundam fidem ·
Sed firmum fundamentum dei stat
habens signaculum hoc · Cognouit
dominus qui sunt eius · et discedit
ab iniquitate omnis qui nominat
nomen domini · In magna autem
domo non solum sunt uasa aurea
et argentea · sed et lignea et fictilia
et quedam quidem in honorem · que
dam uero in contumeliam · Si quis
ergo emundauerit se ab istis · erit
uas in honorem sanctificatum et
utile domino ad omne opus bonum
paratum · Iuuenilia autem deside
ria fuge sectare uero iustitiam fidē
caritatem pacem cum his qui inuo
cant dominum de corde puro · Stul
tas autem et sine disciplina questio
nes deuita · sciens quod generant lites · al' quia
Seruum autem dn̄i non oportet li
tigare · sed mansuetum esse ad omnes
docibilem patientem cum modestia
corripientem eos qui resistunt ueritati · nequā · ueritati
do det illis deus penitentiam ad cognos
cendam ueritatem · et resipiscant
a diaboli laqueis · a quo captiui tenent · al' capti
ad ipsius uoluntatem · iij ·

III

Hoc autem scito quod in nouis · al' quia
simis diebus instabunt tempo
ra periculosa · quod erunt homines se · al' et
ipsos amantes cupidi elati · superbi ·
blasphemi parentibus non obedien
tes · ingrati · scelesti · sine affectione ·
sine pace criminatores incontinen
tes · immites sine benignitate · prodito
res proterui tumidi · uoluptatum a · al' ꝑtaces · sceleri
matores · magis quam dei habentes qui
dem speciem pietatis uirtutem aut̄ · i · caritate vel ueritate
eius abnegantes · Et hos deuita ·
Ex his enim sunt qui penetrant do
mos et captiuas ducunt mulierculas · Exod · A ·
oneratas peccatis que ducuntur ua
rijs desiderijs semper discentes et nū
quam ad scientiam ueritatis perue
nientes · Quemadmodum autem
iamnes et mambres restiterunt ·
moysi ita et hi resistunt ueritati ·
homines corrupti mente reprobi cir
ca fidem · Sed ultra non proficient ·
Insipientia enim eorum manifesta
erit omnibus · sicut et illorum fuit ·
Tu autem assecutus es meam doctrinā
institutionē propositum · fidem lon
ganimitatem · dilectionem patienti
am · persecutiones passiones qualia
michi facta sunt antiochie iconie
listris · quales persecutiones sustinui ·
et ex omnibus me eripuit dn̄s · Et · Ecm · 2 ·
omnes qui uolunt pie uiuere in
xp̄o ihesu persecutionem patientur ·
Mali autem homines et seducto
res proficient in peius · errantes et
in errorem alios mittentes · Tu
uero permane in his que didicisti ·
et credita sunt tibi · sciens a quo
didiceris · et quia ab infantia sa
cras litteras nosti que te possunt
instruere ad salutem per fidem que
ē in xp̄o ihesu · Omnis scriptura
diuinitus inspirata utilis ē ad do

IIII

cendum ad corripiendum ad arguendum
ad erudiendum in iusticia. ut perfectus
sit homo dei ad omne opus bonum in
structus. · IIII ·
Testificor coram deo et xpo ihesu
qui iudicaturus est vivos et mor
tuos et adventum ipsius et regnum
eius predica verbum insta oportune
inportune. Argue obsecra increpa
in omni patientia et doctrina. Erit
enim tempus cum sanam doctrinam
non sustinebunt; sed ad sua desideria
coacervabunt sibi magistros prurien
tes auribus; et a veritate quidem
auditum avertent ad fabulas au
tem convertentur. Tu vero vigi
la in omnibus labora. Opus fac
evangeliste ministerium tuum imple
sobrius esto. Ego enim iam delibor
et tempus resolutionis mee instat.
Bonum certamen certavi cursum
consummavi. fidem servavi. In re
liquo reposita est michi corona iusti
tie. quam reddet michi dominus in illa
die iustus iudex. Non solum autem
michi; sed et hiis qui diligunt adven
tum eius. Festina venire ad me cito
Demas enim me dereliquit dili
gens hoc seculum. et abiit tessalo
nicam. crescens in galathiam. titus et
dalmatiam. Lucas est mecum solus
Marcum assume et adduc tecum
Est enim michi utilis in ministerium.
Thiticum autem misi ephesum.
Penulam quam reliqui troade a
pud carpum veniens affer tecum
et libros maxime autem membra
nas. Alexander erarius. multa
mala michi ostendit reddet illi
dominus secundum opera eius.
quem et tu devita. Valde enim
restitit verbis nostris in prima mea
defensione nemo michi affuit sed omnes
me dereliquerunt. Non illis im
putetur. Dominus autem michi
astitit et confortavit me ut per me
predicatio impleretur. et audiant
omnes gentes et liberatus sum de
ore leonis. liberavit autem me dominus
ab omni opere malo; et salvum faciet
in regnum suum celeste cui gloria
in secula seculorum amen. Saluta
te priscam et aquilam et honesifori
domum. Erastus remansit corinthi

trophimum autem reliqui infirmum
mileti. Festina ante hiemem venire.
Salutat te eubolus et prudens et
linus et claudia et fratres omnes. Domin
us thesus xpistus cum spiritu tuo.
gratia dei vobiscum. Amen. Incipit prolog
In epistulam pauli ad titum.
Titum commonefacit et instru
it de constitutione presbiterii et de spiritua
li conversatione et hereticis vitan
dis qui in scripturis iudaicis credunt
et scribit ei a nicopoli. Epistola
pauli ad titum.
Paulus servus dei a
postolus autem ihesu
xpisti secundum fidem
electorum dei et ag
nitionem verita
tis que secundum
pietatem est in spe
vite eterne quam promisit qui non
mentitur deus ante tempora se
cularia; manifestavit autem tempo
ribus suis verbum suum in predica
tione que credita est michi secundum pre
ceptum salvatoris nostri dei. tito dilec
to filio secundum communem fidem.
Gratia et pax a deo patre et xpisto ihesu
salvatore nostro. Huius rei gratia re
liqui te crete ut ea que desunt cor
rigas et constituas per civitates presbi
teros sicut ego tibi disposui. si quis
sine crimine est unius uxoris vir fi
lios habens fideles non in accusatio
ne luxurie aut non subditos.
Oportet enim episcopum sine crimine esse
sicut dispensatorem dei non superbum
non iracundum non vinolentum
non percussorem non turpis lucri cupi
dum sed hospitalem benignum
sobrium. iustum. sanctum. continentem
amplectentem eum qui secundum
doctrinam est fidelem sermonem ut
potens sit exhortari in doctrina sa
na et eos qui contradicunt arguere
Sunt enim multi inobedientes
vaniloqui et seductores maxime
autem qui de circumcisione sunt
quos oportet redargui; qui univer
sas domos subvertunt docentes que
non oportet turpis lucri gratia.
Dixit quidam ex illis proprius eorum
propheta. Cretenses semper men
daces male bestie. ventres pigri.

Penula erat vestis consula
ris que a Romanis data fuit
pateri pauli in signum amicitie
ei ipso Et quod esset factus Romanus
ciuis quia reservabat paulus
in memoriam patris et signum
quod esset Romanus civis si neces
sitas incumberet hoc osten
dendi Glo. et lyra. secundum sensum iam
penula dicit volumen legis

i. Neronis

ante

Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos dure ut sani sint in fide non intendentes iudaicis fabulis et mandatis hominum aversantium se a veritate. Omnia munda mundis coinquinatis autem et infidelibus nichil est mundum: sed inquinate sunt eorum et mens et consciencia. Confitentur se nosse deum factis autem negant: cum sint abhominati et incredibiles et ad omne opus bonum reprobi.

II.

Tu autem loquere que decent sanam doctrinam. Senes ut sobrii sint, honesti pudici prudentes sani in fide in dilectione et paciencia. Anus similiter in habitu sancto, non criminatrices non vino multum servientes bene docentes ut prudentiam doceant. Adolescentulas ut viros suos ament, filios diligant, prudentes, castas sobrias domus curam habentes, benignas subditas suis viris ut non blasphemetur verbum dei. Iuvenes similiter hortare: ut sobrii sint. In omnibus teipsum prebe exemplum bonorum operum in doctrina in integritate in gravitate in verbum sanum irreprehensibile, ut his qui ex adverso est vereatur nichil habens malum dicere de nobis. Servos dominis suis subditos esse in omnibus placentes non contra dicentes non fraudantes: sed in omnibus fidem bonam ostendentes ut doctrinam salvatoris domini nostri ornent in omnibus. Apparuit enim gratia dei salvatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos ut abnegantes impietatem et secularia desideria sobrie et iuste et pie vivamus in hoc seculo expectantes beatam spem et adventum glorie magni dei et salvatoris nostri ihesu xpisti. Qui dedit semetipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate et mundaret sibi populum acceptabilem sectatorem bonorum operum.

Hec loquere et exhortare: et argue cum omni imperio. Nemo te contempnat. III. Admone illos principibus et potestatibus subditos esse; dicto obedire ad omne opus bonum paratos esse neminem blasphemare non litigiosos esse. Sed modestos omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Eramus enim et nos aliquando insipientes et increduli errantes, servientes desideriis et voluptatibus variis in malitia et invidia agentes odibiles odientes invicem. Cum autem benignitas et humanitas apparuit salvatoris nostri dei, non ex operibus iusticie que fecimus nos sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis spiritus sancti quem effudit in nos abunde per ihesum xpistum salvatorem nostrum ut iustificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vite eterne. Fidelis sermo est et de his volo te confirmare ut curent bonis operibus preesse qui credunt deo. Hec sunt bona et utilia hominibus. Stultas autem questiones et genealogias et contentiones et pugnas legis devita. Sunt enim inutiles et vane. Hereticum hominem post primam et secundam correptionem devita sciens quia subversus est qui eiusmodi est et delinquit cum sit proprio iudicio condempnatus. Cum misero ad te Arthemam aut Titicum festina ad me venire Nichopolim ibi enim statui hiemare. Zenam legis peritum et Apollo sollicite premitte ut nichil illis desit. Discant autem et nostri bonis operibus preesse ad usus necessarios ut non sint infructuosi. Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus vobis amen. Incipit prologus

In epistola Pauli ad Philemonem

Philemoni familiares litteras facit pro Onesimo servo eius. Scribit autem ei ab urbe Roma de carcere. Epistola Pauli ad Philemonem. Prima.

Paulus vinctus ihesu xpisti et Thimotheus frater: Philemoni dilecto et adiutori nostro et Appie sorori karissime et Archippo commilitoni nostro et ecclesie que in domo tua est. Gratia

nobis et pax a deo patre nostro et domino
ihesu xpo. Gratias ago deo meo sem-
per memoriam tui faciens in oratio-
nibus meis audiens caritatem tu-
am et fidem quam habes in domino
ihesu et in omnes sanctos ut com-
municatio fidei tue euidens fiat in ag-
nitione omnis boni ~~in nobis~~ in xpo
ihesu. Gaudium enim magnum
habui et consolationem in caritate
tua quia uiscera sanctorum requieuerunt
per te frater.
II Propter quod multam fiduciam
habens in xpo ihu imperandi tibi quod
ad rem pertinet propter caritatem ma-
gis obsecro cum sis talis ut paulus
senex nunc autem et uinctus ihesu xpi
Obsecro te pro meo filio quem genui
in uinculis onesimo qui tibi aliquan-
do inutilis fuit nunc autem et tibi
et michi utilis quem remisi tibi. Tu
autem illum sicut mea uiscera sus-
cipe. Quem ego uolueram mecum
detinere ut pro te michi ministraret
in uinculis euangelii. Sine consilio
autem tuo nichil uolui facere uti ne
uelut ex necessitate bonum tuum
esset sed uoluntarium. Forsitan enim
ideo discessit ad horam a te ut eternum
illum reciperes iam non ut seruum
sed plus seruo karissimum fratrem maxime mi-
chi. Quanto autem magis tibi et in
carne et in domino. Si ergo habes
me socium suscipe illum sicut me.
Si autem aliquid nocuit tibi aut
debet hoc michi imputa. Ego pau-
lus scripsi mea manu ego reddam
ut non dicam tibi quod et te ipsum
michi debes. Ita frater ego te fruar
in domino. Refice uiscera mea in xpo
Confidens de obedientia tua scrip-
si tibi sciens quoniam et super id quod dico
facies. Simul autem et para michi
hospitium. Nam spero per orationes
uestras donari me uobis.
III Salutat te epaphras concap-
tiuus meus in xpo ihesu mar-
cus et aristarcus demas et lucas
adiutores mei. Gratia domini
nostri ihesu xpi cum spiritu uestro
amen. Incipit prologus in epistola pauli ad hebreos.

In primis dicendum est cur apostolus
paulus in hac epistola scribendo non
seruauerit morem suum ut uel
uocabulum nominis sui uel ordi-
nis describeret dignitatem. Hec
causa est quod ad eos scribens qui ex cir-
cumcisione crediderant quasi gen-
tium apostolus et non hebreorum sci-
ens quoque eorum superbiam sua-
que humilitate ipse demonstrans
meritum officii sui noluit ante fer-
re. Nam simili modo etiam iohannes
apostolus propter humilitatem in epistola
sua nomen suum eadem ratione
non pretulit. Hanc igitur epistolam
fertur apostolus ad hebreos conscriptam
hebraica lingua misisse cuius sen-
sum et ordinem retinens lucas euan-
gelista post excessum beati apostoli
pauli greco sermone composuit.

Incipit epistola pauli ad hebre-
os. Prima

Multifariam multis-
que modis olim deus
loquens patribus in
prophetis nouissime
diebus istis locutus
est nobis in filio quem
constituit heredem
uniuersorum per quem fecit et secula.
Qui cum sit splendor glorie et fi-
gura substantie eius portansque o-
mnia uerbo uirtutis sue purgatio-
nem peccatorum faciens sedet ad
dexteram maiestatis in excelsis tanto
melior angelis effectus quanto differen-
tius pre illis nomen hereditauit.
Cui enim dixit aliquando angelorum
filius meus es tu ego hodie genui
te. Et rursum ego ero illi in patrem
et ipse erit michi in filium. Et
cum iterum introducit primogeni-
tum in orbem terre dicit. Et ado-
rent eum omnes angeli dei. Et ad
angelos quidem dicit. Qui facit
angelos suos spiritus et ministros
suos flammam ignis. Ad filium
autem. Thronus tuus deus in seculum
seculi uirga equitatis uirga regni
tui. Dilexisti iustitiam et odis-
ti iniquitatem propterea unxit te deus
deus tuus oleo exultationis pre par-
ticipibus tuis. Et tu in principio
domine terram fundasti et opera
manuum tuarum sunt celi. Ipsi pe-
ribunt tu autem permanes et om-
nes ut uestimentum ueterascent

tu velut amictum mutabis eos et mu
tabuntur. Tu autem idem ipse es et
anni tui non deficient. Ad quem
autem angelorum dixit aliquando
sede a dextris meis. quo adusque ponam
inimicos tuos scabellum pedum tuorum.
Nonne omnes sunt administratorii
spiritus in ministerium missi propter
eos qui hereditatem capiunt salutis.
Propterea habundantius . ii .
oportet observare nos ea que
audivimus ne forte pereffluamus.
Si enim qui per angelos dictus est ser
mo factus est firmus et omnis prevari
catio et inobedientia accepit iu
stam mercedis retributionem quo
modo nos effugiemus si tantam
neglexerimus salutem. Que cum
initium accepisset enarrari per dominum
ab eis qui audierunt in nos confir
mata est contestante deo signis et
portentis et variis virtutibus
et spiritus sancti distributionibus secun
dum suam voluntatem. Non
enim angelis subiecit deus orbem
terre futurum de quo loquimur.
Testatus est autem in quodam loco
quidam dicens. Quid est homo
quod memor es eius aut filius
hominis quoniam visitas eum.
Minuisti eum paulominus ab an
gelis. gloria et honore coronasti
eum et constituisti eum super ope
ra manuum tuarum. Omnia subie
cisti sub pedibus eius. In eo enim
quod omnia ei subiecit nichil dimi
sit non subiectum ei. Nunc autem
nec dum videmus omnia subiecta esse ei.
Eum autem qui in modico quam an
geli minoratus est videmus ihesum
propter passionem mortis gloria
et honore coronatum ut gratia dei
pro omnibus gustaret mortem. De
cebat enim eum propter quem omnia
et per quem omnia qui multos
filios in gloriam adduxerat auc
torem salutis eorum per passionem
consummari. Qui enim sanctificat
et qui sanctificantur ex uno omnes. Prop
ter quam causam non confunditur
fratres eos vocare dicens. Nun
tiabo nomen tuum fratribus me
is in medio ecclesie laudabo te.
Et iterum. Ego ero fidens in eum.
Et iterum. Ecce ego et pueri mei quos mihi
dedit deus. Quia ergo pueri commu
nicaverunt carni et sanguini et ipse
similiter participavit eisdem ut per mor
tem destrueret eum qui habebat mortis — imperium .i. diabolum et liberaret
per totam vitam obnoxii erant servitu — eos qui timore mortis
ti. Nusquam enim angelos apprehen
dit sed semen abrahe apprehendit.
Unde debuit per omnia fratribus simi
lari ut misericors fieret et fidelis pon
tifex ad deum ut repropitiaret delic
ta populi in eo enim in quo passus est ip
se et temptatus potens est et eis qui
temptantur auxiliari. . iii . — Al' c. iiii. III
Unde fratres sancti vocationis celes
tis participes considerate apostolum et pon
tificem confessionis nostre ihesum qui est fidelis
ei qui fecit illum sicut et moyses in
omni domo illius. Amplioris enim
glorie iste pre moyse dignus habitus est
quanto ampliorem honorem habet
domus qui fabricavit illam. Omnis
namque domus fabricatur ab aliquo.
Qui autem omnia creavit deus est.
Et moyses quidem fidelis erat in tota
domo eius tanquam famulus in
testimonium eorum que dicenda erant
christus vero tanquam filius in domo sua.
Que domus sumus nos si fiduciam
et gloriam spei usque ad finem firmam — al' fidem
retineamus. Qua propter sicut di
cit spiritus sanctus. hodie si vocem eius au — ps. qe.
dieritis. nolite obdurare corda vestra
sicut in exacerbatione secundum diem — [illegible]
temptationis in deserto ubi tempta
verunt me patres vestri probaverunt
et viderunt opera mea quadraginta
annis. Propter quod offensus fui genera — [illegible]
tioni huic et dixi semper errant cor
de ipsi vero non cognoverunt vi
as meas quibus iuravi in ira mea
si introibunt in requiem meam. — al' introibunt
Videte fratres ne forte sit in aliquo — Al' c. v.
vestrum cor malum incredulitatis dis
cedendi a deo vivo sed adhortamini
vosmetipsos per singulos dies donec
hodie cognominatur ut non obduretur — tempus gratie quod dicitur dies
quis ex vobis fallacia peccati. Par
ticipes enim christi effecti sumus si tamen
initium substantie eius usque ad finem
firmum retineamus dum dicitur
hodie si vocem eius audieritis nolite
obdurare corda vestra quemadmodum
in illa exacerbatione. Quidam enim

al' offensus

audientes exacerbauerunt · sz non
uniuersi qui pfecti sunt ab egipto p
moysen · Quibus autem infensus
ē quadraginta annis · Nonne illis
qui peccauerunt · quorum cadauera
pstrata sunt in deserto · Quibus au
tem iurauit non introire in requiem
ipsius nisi illis qui incredli fuerūt ·
Et uidemus quia non potuerunt in
troire in requiem ipsius propter in

Ca iiii · al' vi

credulitatem · Timeamus ergo ne
forte relicta pollicitatione introeundi
in requiem eius existimetur aliquis
ex nobis deesse · iiii.

IIII

Et enim et nobis nunciatum
ē quemadmodū et illis · Sz
non pfuit illis sermo auditus non ad
mixtus fidei ex his que audierunt · In
grediemur enim in requiem qui credi
dimus quēadmodū dixit sicut iuraui
in ira mea si introibunt in requiem
meam · Et quidem operibus ab in
stitutione mundi pfectis dixit enim
quodam loco de die septima sic · Et
requieuit deus die septima ab omni
bus operibus suis · Et in isto rursū
si introibunt in requiem meam ·
Qm̄ ergo sup ē quosdam introire
in illam et hi quibus prioribus an
nunciatum ē non introierunt pp
incredulitatem iterum terminat diē
quendam hodie in dauid dicendo post
tantum temporis sicut supra dic
tum ē · hodie si uocem eius audieritis
nolite obdurare corda uestra · Nam
si eis ihc requiem prestitisset numq
de alia loqueretur p hāc die · Itaq
relinquitur sabbatismus populo dei
Qui enim ingressus est in requiem
eius · etiam ipse requieuit ab opib
suis · sicut et a suis deus · Festinem
ergo ingredi in illam requiem ut ne
in idipsum quis incidat incredulita
tis exemplum · Viuus enim ē
dei sermo et efficax · et penetrabilior
omni gladio ancipiti et ptingens us
q ad diuisionem anime ac spūs
copagum quoq et medullarum
discretor cogitationum et inten
tionum cordis et non ē ulla crea
tura inuisibilis in conspectu eius
Omnia autem nuda et apta sunt
oculis eius Ad quem nobis sermo · ha
bentes ergo pontificem magnum q

quēadmodū in illa exacerbatione

penetrauit celos ihesum filium dei
teneamus confessionem · Non enī
habemus pontificem qui non possit
compati infirmitatibus nr̄is temp
tatum autem p omnia pro similitu
dine absq peccato · V.

V ·

Adeamus ergo cum fiducia ad
thronum gratie ut misericor
diam consequamur et gratiam inue
niamus in auxilio oportuno · Omnis
namq pontifex ex hominibus as
sumptus p hominibus constituitur
in his que sunt ad deū ut offerat
dona et sacrificia p peccatis qui condo
lere possit his qui ignorant et errāt
qm̄ et ipse circumdatus est infirmi
tate · Et propterea debet quēadmo
dum et pro populo ita etiam et pro
semetipso offerre pro peccatis · Nec
quisquā sumit sibi honorem · sz qui
uocatur a deo tanquam aaron ·
Sic et xpc non semetipsum clarifi
cauit ut pontifex fieret · sz qui locut
est ad eum filius meus es tu · ego
hodie genuite · quēadmodum et in
alio loco dicit · Tu es sacerdos in eter
num secundum ordinem melchi
sedech · Qui in diebus carnis sue pre
ces supplicationesq ad eum qui pos
set saluum illum a morte facere ·
cum clamore ualido et lacrimis of
ferens exauditus est p sua reueren
tia · Et quidem cum esset filius
dei · didicit ex his que passus est obe
dientiam et consummatus factus
est omnibus obtemperantibus sibi
causa salutis eterne appellatus
a deo pontifex iuxta ordinem mel
chisedech · De quo nobis grandis ser
mo et ininterpretabilis ad dicendū
qm̄ imbecilles facti estis ad audi
endum · Et enim cum deberetis
magistri esse propter tempus ·
rursus indigetis ut uos doceami
ni que sint elementa exordii ser
monum dei et facti estis quibus
latte opus sit non solido cibo · Om
nis enim qui lactis ē particeps
expers ē sermonis iustitie · Paruu
lus enim ē · Perfectorum autem
solidus est cibus · eorum qui p ipsa co
suetudine exercitatos habent sen
sus ad discretionem boni ac
mali · vi.

VI

Quapropter intermittentes
inchoationis Christi sermonem
ad perfectionem feramur non rursum
iacientes fundamentum penitentie
ab operibus mortuis et fidei ad deum
baptismatum doctrine inpositionis
quoque manuum ac resurrectionis
mortuorum et iudicii eterni. Et hoc
faciemus si quidem permiserit deus.
Inpossibile est enim eos qui semel
sunt illuminati gustaverunt etiam
donum celeste et participes sunt facti
spiritus sancti gustaverunt nichilominus
bonum dei verbum virtutesque se
culi venturi. et prolapsi sunt renova
ri rursus ad penitentiam rursum
crucifigentes sibimetipsis filium
dei et ostentui habentes. Terra enim
sepe venientem super se bibens imbrem
et generans herbam oportunam il
lis a quibus colitur accipit benedic
tionem a deo proferens autem spinas
ac tribulos reproba est et maledicto
proxima cuius consummatio in com
bustionem. Confidimus autem
de vobis dilectissimi meliora et vici
niora saluti tam et si ita loquimur.
Non enim iniustus deus ut obliviscatur
operis vestri et dilectionis quam
ostendistis in nomine ipsius qui
ministrastis sanctis et ministratis.
Cupimus autem unumquemque vestrum
eandem ostentare sollicitudinem
ad expletionem spei usque in finem ut
non segnes efficiamini verum imi
tatores eorum qui fide et patientia
hereditabunt promissiones. Abra
he namque promittens deus quoniam nemi
nem habuit per quem iuraret maio
rem iuravit per semetipsum dicens
Nisi benedicens benedicam te et
multiplicans multiplicabo te. Et
sic longanimiter ferens adeptus
est repromissionem. Homines enim
per maiorem sui iurant et omnis con
troversie eorum finis ad confirma
tionem est iuramentum. In quo ha
bundantius volens deus ostendere
pollicitationis heredibus inmobilita
tem consilii sui interposuit iusiuran
dum ut per duas res inmobiles quibus
inpossibile est mentiri deum fortissimum
solatium habeamus qui confugimus
ad tenendam propositam spem quam
sicut anchoram habemus anime tutam
ac firmam et incedentem usque ad in
teriora velaminis ubi precursor pro
nobis introiit Ihesus secundum ordinem mel
chisedech pontifex factus in eternum.

VII

Gen. 14.

Hic enim melchisedech · vii ·
rex salem sacerdos dei summi
qui obviavit abrahe regresso a cede
regum et benedixit ei. Cui et decimas
omnium divisit abraham. Primum
quidem qui interpretatur rex iustitie
deinde autem et rex salem quod est
rex pacis sine patre. sine matre sine
genealogia neque initium dierum
neque finem vite habens. Assimilatus
autem filio dei manet sacerdos in per
petuum. Intuemini autem quantus
sit hic. cui et decimas dedit de precipu
is abraham patriarcha. Et quidem
de filiis levi sacerdotium accipientes
mandatum habent decimas sumere
a populo secundum legem id est a fra
tribus suis. quamquam et ipsi exierint
de lumbis abrahe. Cuius autem
generatio non adnumeratur in eis
decimas sumpsit ab abraham et
hunc qui habebat repromissiones bene
dixit. Sine ulla autem contradic
tione quod minus est a meliore bene
dicitur. Et hic quidem decimas mo
rientes homines accipiunt. ibi au
tem contestatur quia vivit. Et ut
ita dictum sit per abraham et levi
qui decimas accepit decimatus est.
Adhuc enim in lumbis patris erat
quando obviavit ei melchisedech.
Si ergo consummatio per sacerdo
tium leviticum erat populus enim
sub ipso legem accepit quid ad huc
necessarium fuit secundum ordi
nem melchisedech. alium surgere
sacerdotem et non secundum ordi
nem aaron dici. Translato enim
sacerdotio necesse est ut et legis trans
latio fiat. In quo enim hec dicuntur
de alia tribu est de qua nullus alta
rio presto fuit. Manifestum est enim
quod ex iuda ortus sit dominus noster
in qua tribu nichil de sacerdotibus
moyses locutus est. Et amplius
adhuc manifestum est si secundum
similitudinem melchisedech exur
git alius sacerdos qui non secundum
legem mandati carnalis factus

vite — e : sz secundum uirtutem insolubilis
Contestatur enim quoniam tu es sacerdos
in eternum secundum ordinem mel
chisedech. Reprobatio quidem fit pre
cedentis mandati propter infirmitate[m]
eius et inutilitatem. nichil enim ad p[er]
fit per p[re]dictu[m] pontificem — fectum adduxit lex. Introductio uero
melioris spei per quam proximamus
ad deum. Et quantum est non sine iu
re iurando. Alii quidem sine iureiu
rando sacerdotes facti sunt. Hic aute[m]
cum iureiurando per eum qui dixit ad
illum. Iurauit dominus et non pe
nitebit eum tu es sacerdos in eternum [secundum] or[dinem]
melchisedech — In tantum melioris testamenti spon
sor factus est ihesus. Et alii quidem
plures facti sunt sacerdotes idcirco quod
morte prohiberentur permanere. Hic
autem eo quod maneat in eternum.
Sempiternum habet sacerdotium.
Unde et saluare in perpetuum potest
accedens per semetipsum ad deum semp[er]
al' nobis — uiuens ad interpellandum pro eis.
Talis enim decebat ut nobis esset
pontifex sanctus innocens inpollutus
segregatus a peccatoribus et excelsior
celis factus qui non habet cotidie
necessitatem quemadmodum sacer
dotes prius pro suis delictis hostias
offerre deinde pro populo hoc enim
fecit semel se offerendo. Lex enim
homines constituit sacerdotes in
firmitatem habentes. Sermo
autem iurisiurandi qui post legem
est filium in eternum perfectum. Ca

~ VIII ~ Ca[pitulu]m viii
Capitulum est breuis multorum conuersio sic dicta eo quod breuiter totam summam capiat

pitulum autem super ea que dicuntur.
Talem habemus pon
tificem qui consedit in dextera
sedis magnitudinis in celis sanctorum
minister et tabernaculi ueri quod fixit
deus et non homo. Omnis enim
pontifex ad offerenda munera et
hostias constituitur unde necesse
est et hunc habere aliquid quod offe
rat. Si ergo esset super terram
nec esset sacerdos cum essent qui
Exod. 25 — offerent secundum legem mune
ra : qui exemplari et umbre deser
uiunt celestium sicut responsum
est moysi cum consummaret taber
naculum. Vide inquit omnia fa
cito secundum exemplar quod tibi
al' monstratum — ostensum est in monte. Nunc aute[m]
tanto melius sortitus est ministeriu[m]
quanto et melioris testamenti medi
ator est quod in melioribus repromis
sionibus sanctitum est. Nam si
illud prius culpa uacasset non utique
secundi locus inquireretur. Vitu
perans enim eos dicit. Ecce dies ue
niunt dicit dominus et consumma
bo super domum israel et super do
mum iuda testamentum nouum
non secundum testamentum quod
feci patribus eorum in die qua appre
hendi manum illorum ut educerem il
los de terra egypti. Et quoniam ipsi non
permanserunt in testamento meo et
ego neglexi illos dicit dominus.
Quia hoc testamentum quod dispo
nam domui israel post dies illos dicit
dominus dando leges meas in mente
eorum. et in corde eorum superscri
bam eas et ero eis in deum et ipsi erunt
michi in populum. Et non docebit
unusquisque fratrem suum et unus
quisque proximum suum dicens. cog
nosce dominum quoniam omnes
scient me a minore usque ad ma
iorem eorum quia propitius ero ini
quitatibus eorum et peccatorum
illorum iam non memorabor.
Dicendo autem nouum ueterauit
prius. Quod autem antiquatur et
senescit prope interitum est. IX
Habuit quidem et prius iusti
ficationes culture et sanctum secu
lare. Tabernaculum enim factum est p[ri]
mum in quo erant candelabra et
mensa et propositio panum que di
citur sancta. Post uelamentum autem
secundum tabernaculum quod
dicitur sancta sanctorum aureum haben[s]
turibulum et archam testamenti
circumtectam ex omni parte auro
in qua urna aurea habens manna
et uirga aaron que fronduerat
et tabule testamenti superque eam erant
cherubim glorie obumbrantia
propitiatorium de quibus non est
modo dicendum per singula. Hiis u[ero]
ita compositis in priori quidem ta
bernaculo semper introibant sacer
dotes sacrificiorum officia consummantes.
In secundo autem semel in anno so
lus pontifex non sine sanguine
quem offert pro sua et populi igno
rantia: hoc significante spiritu sancto

non dum propalatam esse sanctorum
viam adhuc priore tabernaculo habe-
te statum. Que parabola est tempo-
ris instantis iuxta quam munera et
hostie offeruntur que non possunt
iuxta conscientiam perfectum facere
servientem solummodo in cibis et in
potibus et variis baptismatibus et
iustitiis carnis usque ad tempus cor-
rectionis impositis. Christus autem
assistens pontifex futurorum bonorum
per amplius et perfectius tabernaculum
non manu factum id est non huius
creationis neque per sanguinem hircorum
aut vitulorum sed per proprium sangui-
nem introivit semel in sancta eterna re-
demptione inventa. Si enim san-
guis hircorum et taurorum et cinis
vitule aspersus inquinatos sanctifi-
cat ad emundationem carnis quanto
magis sanguis Christi qui per spiritum
sanctum semetipsum optulit immacula-
tum deo emundabit conscientiam
nostram ab operibus mortuis ad servi-
endum deo viventi. Et ideo novi
testamenti mediator est ut morte in-
tercedente in redemptionem earum
prevaricationum que erant sub prio-
re testamento repromissionem
~~erant sub priore testamento repromissio-~~
nem accipiant qui vocati sunt eterne
hereditatis. Ubi enim testamen-
tum est mors necesse est intercedat tes-
tatoris. Testamentum enim in
mortuis confirmatum est alioquin
nondum valet dum vivit qui tes-
tatus est. Unde ne primum quidem
sine sanguine dedicatum est. Lecto enim
omni mandato legis a moyse universo
populo accipiens sanguinem vitu-
lorum et hircorum cum aqua et la-
na coccinea et ysopo ipsum quoque
librum et omnem populum aspersit
dicens. Hic sanguis testamenti quod
mandavit ad nos deus. Etiam
tabernaculum et omnia vasa minis-
terii sanguine similiter aspersit. Et
omnia pene in sanguine mundantur
secundum legem et sine sanguinis
effusione non fit remissio peccatorum.
Necesse est ergo exemplaria quidem
celestium his mundari ipsa autem
celestia melioribus hostiis quam
istis. Non enim in manu factis

sancta ihesus introivit exemplaria verorum
sed in ipsum celum ut appareat nunc
vultui dei pro nobis. Neque ut sepe
offerat semetipsum quemadmodum
pontifex intrat in sancta per singulos
annos in sanguine alieno. Alioquin
oportebat eum frequenter pati ab
origine mundi. Nunc autem semel
in consummatione seculorum ad
destitutionem peccati per hostiam
suam apparuit. Et quemadmodum
statutum est hominibus semel mori
post hoc autem iudicium sic et Christus se-
mel oblatus est ad multorum exhau-
rienda peccata. secundo sine peccato
apparebit expectantibus se in salutem per fidem.

X. Umbram enim habens
lex bonorum futurorum non
ipsam imaginem rerum per singulos
annos eisdem ipsis hostiis quas offe-
runt indesinenter numquam potest acceden-
tes perfectos facere. Alioquin cessassent
offerri. ideo quod nullam haberent ultra
conscientiam peccati cultores semel
mundati. Sed in ipsis commemoratio
peccatorum per singulos annos fit.
Impossibile enim est sanguine tauro-
rum aut hircorum auferri peccata.
Ideo ingrediens mundum dicit hostiam
et oblationem noluisti corpus autem
aptasti michi. holocaustomata pro
peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi
Ecce venio in capite libri scriptum
est de me ut faciam voluntatem tuam deus.
Superius dicens quia hostias et ob-
lationes et holocaustomata pro pec-
cato noluisti nec placita sunt tibi
que secundum legem offeruntur tunc
dixi ecce venio ut faciam deus vo-
luntatem tuam aufert primum
ut sequens statuat. in qua volun-
tate sanctificati sumus per oblationem
corporis ihesu christi semel. Et omnis qui-
dem sacerdos presto est cotidie minis-
trans et easdem sepe offerens hostias
que numquam possunt auferre peccata.
Hic autem unam pro peccatis offerens
hostiam in sempiternum sedet in
dextera dei de cetero expectans donec
ponantur inimici eius scabellum
pedum eius. Una enim oblatio-
ne consummavit in sempiternum
sanctificatos. Contestatur autem
et nos spiritus sanctus. Postquam

Umbra est longinqua vel similitudo
ymago autem propinqua et ex-
pressa similitudo vel ...
i. sacerdotes ve. testi
Potest i. lex vetus

Ps. 39.

Ps. 39.

Incipit lib. liber iste est noti-
tia divine predestinationis
Caput huius libri dicitur illud quod
in divina predestinatione prin-
cipaliter continet hoc autem
misterium est incarnatio ...

i. ad perfectionem adduxit

et nos. glo. post nos i. verba
nostra confirmat

Iere. 31. al' est · illos dicit · al' dabo · non

quam enim dixit. hoc autem testamen-
tum quod testabor ad illos post dies, do-
minus dando leges meas in cordibus
eorum et in mentem eorum superscribam
eas. et peccatorum et iniquitatum
eorum iam non recordabor amplius. Ubi
autem horum remissio iam non ob-
latio pro peccato. Habentes itaque fratres
fiduciam in introitu sanctorum in san-
guine christi qui initiavit nobis
viam novam et viventem per velamen
id est carnem suam et sacerdotem mag-
num super domum dei accedamus cum
vero corde in plenitudine fidei aspersi
corda a conscientia mala et abluti
corpus aqua munda teneamus spei
nostre confessionem indeclinabilem.
Fidelis enim est qui repromisit. Et con-
sideremus invicem in provocatione
caritatis et bonorum operum non de-
serentes collectionem nostram sicut est
consuetudinis quibusdam sed consolan-
tes. et tanto magis quanto videritis
appropinquantem diem. Volun-
tarie enim peccantibus nobis post
acceptam notitiam veritatis iam
non relinquitur pro peccatis hostia.
Terribilis namque quedam expec-
tatio iudicii et ignis emulatio que
consumptura est adversarios. Irritam
quis faciens legem moysi sine ulla
miseratione duobus vel tribus testi-
bus moritur. quanto magis putatis
deteriora mereri supplicia qui filium
dei conculcaverit et sanguinem tes-
tamenti pollutum duxerit in quo sanc-
tificatus est et spiritui gratie contume-
liam fecerit. Scimus enim qui dix-
it. Michi vindictam et ego reddam.
Et iterum quia iudicabit dominus
populum suum. Horrendum est incidere
in manus dei viventis. Rememora-
mini autem pristinos dies in quibus
illuminati magnum certamen sus-
tinuistis passionum et in altero quidem
opprobriis et tribulationibus specta-
culum facti. in altero autem socii talium
conversantium effecti. Nam et vinc-
tis compassi estis. et rapinam bonorum
vestrorum cum gaudio suscepistis. cog-
noscentes vos habere meliorem et ma-
nentem substantiam. Nolite itaque
amittere confidentiam vestram que
magnam habet remunerationem

Voluntarie enim i. perseveranter volentes enim est qui in aliquo assiduus est volens qui ad tempus · non relinquitur pro peccatis hostia. i. non iterum immolabitur christus qui est hostia pro peccatis

Deut. 32.
Ro. 12.

Patientia enim vobis necessaria est
ut voluntatem dei facientes reporte-
tis promissionem. Adhuc enim mo-
dicum aliquantulum qui venturus est
veniet et non tardabit. Iustus
autem meus ex fide vivit. Quod si sub-
traxerit se non placebit anime mee.
Nos autem non sumus subtractio-
nis filii in perditionem sed fidei in ad-
quisitionem anime. ·XI·
Est autem fides sperandarum sub-
stantia rerum argumentum
non apparentium. In hac enim tes-
timonium consecuti sunt senes.
Fide intelligimus aptata esse secula
verbo dei ut ex invisibilibus visibilia
fierent. Fide plurimam hostiam
Abel quam Chaym obtulit deo per quam
testimonium consecutus est esse iustus
testimonium perhibente muneribus
eius deo et per illam defunctus adhuc
loquitur. Fide enoch translatus est
ne videret mortem et non invenie-
batur quia transtulit illum deus.
Ante translationem enim testimo-
nium habebat placuisse deo. Sine
fide autem impossibile est quemquam pla-
cere deo. Credere enim oportet ac-
cedentem ad deum quia est et inquiren-
tibus se remunerator sit. Fide noe
responso accepto de his que adhuc non
videbantur metuens aptavit arcam
in salutem domus sue per quam
dampnavit mundum. Fide qui vo-
catur abraham obedivit in locum
exire. quem accepturus erat in here-
ditatem et exiit nesciens quo iret.
Fide moratus est in terra repromissio-
nis tanquam in aliena in casulis
habitando cum ysaac et iacob co-
heredibus repromissionis eiusdem.
Expectabat enim fundamenta ha-
bentem civitatem cuius artifex et
conditor deus. Fide et ipsa sara ste-
rilis virtutem in conceptione se-
minis accepit. etiam preter tempus
etatis quoniam fidelem credidit esse eum
qui promiserat. Propter quod et ab
uno orti sunt et hoc emortuo tam-
quam sidera celi in multitudinem
et sicut arena que est ad oram maris
innumerabilis. Iuxta fidem de-
functi sunt omnes isti non accep-
tis repromissionibus. sed a longe

Gen.

nus aspicientes et salutantes et confi
tentes quia peregrini et hospites sunt
super terram. Qui enim hec di
cunt significant se patriam inquire
re. Et siquidem illius meminissent
de qua exierunt habebant utique tem
pus revertendi. Nunc autem meli
orem appetunt id est celestem.
Ideo non confunditur deus vocari deus
eorum. Paravit enim illis civita
tem. Fide obtulit abraham isaac cum
temptaretur et unicum offerebat
in quo susceperat repromissiones ad
quem dictum est quia in isaac voca
bitur tibi semen arbitrans quia et
a mortuis suscitare potens est deus.
Unde eum et in parabolam accepit.
Fide et de futuris benedixit isaac ia
cob et esau. Fide iacob moriens
singulos filiorum ioseph benedixit
et adoravit fastigium virge eius.
Fide ioseph moriens de profectione
filiorum israel memoratus est et de
ossibus suis mandavit. Fide moy
ses natus occultatus est mensibus
tribus a parentibus suis eo quod
vidissent elegantem infantem et
non timuerunt regis edictum.
Fide moyses grandis factus nega
vit se esse filium filie pharaonis
magis eligens affligi cum populo
dei quam temporalis peccati habere
iocunditatem maiores divitias es
timans thesauro egyptiorum
improperium christi. Aspiciebat enim
in remunerationem. Fide reliquit
egyptum non veritus animositatem
regis. Invisibilem enim tamquam
videns sustinuit. Fide celebravit
pascha et sanguinis effusionem ne qui
vastabat primitiva tangeret eos.
Fide transierunt mare rubrum tamquam
per aridam terram quod experti egyptii
devorati sunt. Fide muri iericho cor
ruerunt circuiti dierum septem.
Fide raab meretrix non periit cum
incredulis excipiens exploratores
6. cum pace. Et quid adhuc dicam
8. Deficiet enim me tempus enar
16. rantem de gedeon barach samson
iepte samuel david et aliis prophe
tis qui per fidem vicerunt regna
operati sunt iustitiam adepti sunt
repromissiones obturaverunt ora
leonum extinxerunt impetum
ignis effugaverunt aciem gladii convalue
runt de infirmitate fortes facti sunt
in bello castra verterunt exterorum
acceperunt mulieres de resurrectio
ne mortuos suos. Alii autem dis
tenti sunt non suscipientes redemp
tionem ut meliorem invenirent resur
rectionem. Alii vero ludibria et
verbera experti insuper et vincula et
carceres lapidati sunt secti sunt temp
tati sunt in occisione gladii mortui
sunt. Circuierunt in melotis in pel
libus caprinis egentes angustiati
afflicti quibus dignus non erat
mundus in solitudinibus erran
tes et in montibus et in speluncis
et in cavernis terre. Et hii omnes
testimonio fidei probati non accepe
runt repromissionem deo pro nobis
melius aliquid providente ut non sine
nobis consummarentur. XII.

XII

Ideoque et nos tantam habentes
impositam nobis nubem testium
deponentes omne pondus et circum
stans nos peccatum per patientiam
curramus ad propositum nobis certamen
aspicientes in auctorem fidei et con
summatorem ihesum qui proposito
sibi gaudio sustinuit crucem con
fusione contempta atque in dextera
sedis dei sedet. Recogitate enim
eum qui talem sustinuit a peccato
ribus adversus semetipsum contra
dictionem ut non fatigemini ani
mis vestris deficientes. Nondum
enim usque ad sanguinem restitistis
adversus peccatum repugnantes
et obliti estis consolationis que
vobis tamquam filiis loquitur
dicens. Fili mi noli negligere dis
ciplinam domini neque fatigeris dum
ab eo corriperis. Quem enim di
ligit dominus corripit flagellat
autem omnem filium quem reci
pit. In disciplina perseverate tamquam
filiis vobis offert se deus. Quis
enim filius quem non corripit pa
ter. Quod si extra disciplinam
estis cuius participes facti sunt
omnes ergo adulteri et non filii es
tis. Deinde patres quidem car
nis nostre habuimus eruditores et
reverebamur eos. Nonne multo
magis obtemperabimus patri spi
rituum et vivemus. Et illi qui

In melotis. glo. Melota est vestis de pellibus [illegible] vel melota est animal quod [illegible] est [illegible] lota dicitur [illegible] [illegible]

Reverebamur [illegible] timore et ho nore [illegible] Glo.

tem in tempore paucorum dierum
secundum voluntatem suam eru
diebant nos. Hic autem ad id quod sa
utile est in recipiendo sanctificationem
eius. Omnis autem disciplina in
presenti quidem videtur non esse gau
dii sed meroris postea autem fructum
pacatissimum exercitatis per eam
reddet iustitie. Propter quod remis
sas manus et soluta genua erigite
et gressus rectos facite pedibus vestris
ut non claudicans quis erret magis
autem sanetur. Pacem sequimini
cum omnibus et sanctimoniam sine
qua nemo videbit deum: contempla
tes ne quis desit gratie dei ne qua ra
dix amaritudinis sursum germinans
impediat et per illam inquinentur
multi ne quis fornicator aut prophanus
ut esau qui propter unam escam
vendidit primogenita sua. Sci
tote enim quoniam et postea cupiens he
reditare benedictionem reprobatus
est. Non enim invenit penitentie
locum quamquam cum lacrimis inquisisset
eam. Non enim accessistis ad
tractabilem et accessibilem ignem
et turbinem et caliginem et procel
lam et tube sonitum et vocem verborum
quam qui audierunt excusaverunt
se ne eis fieret verbum. Non enim
portabant quod dicebatur. Et si
bestia tetigerit montem lapidabi
tur. Et ita terribile erat quod vide
batur. Moyses dixit. Exterritus sum
et tremebundus. Sed accessistis ad
syon montem et civitatem dei viven
tis iherusalem celestem et multorum
milium angelorum frequentiam
et ecclesiam primitivorum qui conscrip
ti sunt in celis et iudicem omni
um deum et spiritus iustorum perfec
torum et testamenti novi media
torem iesum et sanguinis aspersionem
melius loquentem quam abel. Vi
dete ne recusetis loquentem si enim
illi non effugerunt recusantes eum
qui super terram loquebatur multo
magis nos qui de celis loquentem
nobis avertimus cuius vox mo
vit terram tunc nunc autem repromit
tit dicens. Adhuc semel et ego
movebo non solum terram sed et
celum. Quod autem adhuc se
mel dicit declarat mobilium trans

al' mise
lacrime iste non procedebant ex dolore culpe commisse sed solum propter dampnum temporale et ideo non erant vera penitentia. lyra

exod. 19.

al' sitim

lationem tanquam factorum ut
maneant ea que sunt immobilia.
Itaque regnum immobile susci
pientes habemus gratiam per quam
serviamus placentes deo cum metu
et reverentia. Etenim deus noster
ignis consumens.

XIII

Caritas fra
ternitatis maneat in vobis et hospi
talitatem nolite oblivisci. Per hanc
enim placuerunt quidam angelis
hospitio receptis. Mementote vinc
torum tanquam simul vincti et
laborantium tanquam et ipsi in cor
pore morantes. Honorabile conu
bium in omnibus et thorus inmacu
latus. Fornicatores enim et adulte
ros iudicabit deus. Sint mores
sine avaritia contenti presentibus.
Ipse enim dixit. Non te deseram neque
derelinquam. ita ut confidenter dica
mus. Dominus michi adiutor
non timebo quid faciat michi ho
mo. Mementote prepositorum vestro
rum qui vobis locuti sunt verbum dei
quorum intuentes exitum conversa
tionis imitamini fidem. Ihesus christus he
ri et hodie ipse et in secula. Doctri
nis variis et peregrinis nolite abduci.
Optimum enim est gratia stabilire
cor non escis que non profuerunt am
bulantibus in eis. Habemus alta
re de quo edere non habent potestatem
qui tabernaculo deserviunt. Quorum
enim animalium infertur sanguis
pro peccato in sancta per pontificem horum cor
pora cremantur extra castra. Propter
quod et ihesus ut sanctificaret per suum
sanguinem populum extra portam
passus est. Exeamus igitur ad eum
extra castra improperium eius portan
tes. Non enim habemus hic ma
nentem civitatem sed futuram inqui
rimus. Per ipsum ergo offeramus
hostiam laudis semper deo id est fruc
tum labiorum confitentium nomini
eius. Beneficientie autem et com
munionis nolite oblivisci talibus
enim hostiis promeretur deus.
Obedite prepositis vestris et subiacete
eis. Ipsi enim pervigilant quasi
rationem pro animabus vestris red
dituri ut cum gaudio hoc faciant
et non gementes hoc enim non ex
pedit vobis. Orate pro nobis confi
dimus enim quia bonam conscien

tiam habemus in omnibus bene volentes
conversari. Amplius autem deprecor vos
hoc facere quo celerius restituar vobis.
Deus autem pacis qui eduxit de mortuis
pastorem magnum ovium in sanguine
testamenti eterni dominum nostrum ihesum xpistum
aptet vos in omni bono. ut faciatis
voluntatem eius faciens in vobis
quod placeat coram se per ihesum xpistum cui est
honor et gloria in secula seculorum.
Amen. Rogo autem vos fratres ut
sufferatis verbum solatii. Et enim
perpaucis scripsi vobis. Cognoscite fratrem
nostrum tymotheum dimissum. Cum
quo si celerius venerit videbo vos.
Salutate omnes prepositos vestros et
omnes sanctos. Salutant vos omnes
de ytalia fratres. Gratia dei cum omnibus
vobis Amen. Incipit apocalipsis.

Apocalipsis ihesu
xpisti quam dedit il-
li deus palam face-
re servis suis que
oportet fieri cito et
significavit mit-
tens per angelum
suum servo suo Iohanni qui testimo-
nium perhibuit verbo dei et testimoni-
um ihesu xpisti quecumque vidit. Bea-
tus qui legit et qui audit verba
prophetie huius et servat ea que
in ea scripta sunt. Tempus enim
prope est. Iohannes septem ecclesiis
que sunt in asia. Gratia vobis et
pax a deo qui est et qui erat et qui
venturus est et a septem spiritibus
qui in conspectu throni eius sunt
et a ihesu xpisto qui est testis fidelis
primogenitus mortuorum et princeps
regum terre. Qui dilexit nos et la-
vit nos a peccatis nostris in sanguine
suo et fecit nos regnum et sacerdotes
deo et patri suo ipsi gloria et imperium
in secula seculorum amen. Ecce ve-
nit cum nubibus et videbit eum
omnis oculus. et qui eum pupuge-
runt. Et plangent se super eum om-
nes tribus terre etiam amen. Ego
sum alpha et o principium et finis
dicit dominus deus qui est et qui
erat et qui venturus est omnipotens.
Ego iohannes frater vester et particeps
in tribulatione et regno et patien-
tia in xpisto ihesu: fui in insula que
vocatur pathmos propter verbum
dei et testimonium ihesu xpisti. Fui in spiritu
dominica die. Et audivi post me vocem
magnam tamquam tube dicentis. Quod in
vides scribe in libro et mitte ad septem
ecclesias que sunt in asia ephesum et
smyrnam et pergamum et sardis et et in Thyatiram
filadelphiam et laodiciam. Et conver-
sus sum ut viderem vocem que loque-
batur mecum. Et conversus vidi sep-
tem candelabra aurea et in medio sep-
tem candelabrorum aureorum similem fi-
lio hominis vestitum podere et precinc-
tum ad mamillas zona aurea.
Caput autem eius et capilli erant candidi
tamquam lana alba et tamquam nix. Et
oculi eius velut flamma ignis et
pedes eius similes auricalco. sicut
in camino ardenti. Et vox illius
tamquam vox aquarum multarum. Et ha-
bebat in dextera sua stellas septem
et de ore eius gladius utraque parte
exibat acutus Et facies eius sicut
sol lucet in virtute sua. Et cum vi-
dissem eum cecidi ad pedes eius tamquam
mortuus et posuit dexteram suam
super me dicens. Noli timere. Ego
sum primus et novissimus et fui et vivus
mortuus et ecce sum vivens in secu-
la seculorum et habeo claves mortis
et inferni. Scribe ergo que vidisti et
que sunt et que oportet fieri post
hec. Misterium septem stellarum al' sacramentum
quas vidisti in dextera mea et septem
candelabra aurea. Septem stelle
angeli sunt septem ecclesiarum. Et
candelabra septem: septem ecclesie

II

sunt. n.
Et angelo ephesi ecclesie scribe
Hec dicit qui tenet septem stellas in
dextera sua qui ambulat in medio
septem candelabrorum aureorum. Scio
opera tua et laborem et patientiam tuam
tuam et quia non potes sustinere ma-
los et temptasti eos qui se dicunt esse
apostolos et non sunt et invenisti eos men-
daces. et patientiam habes et susti-
nuisti propter nomen meum et
non defecisti. Sed habeo adversus
te pauca quod caritatem tuam primam
reliquisti. Memor esto itaque unde ex-
cideris et age penitentiam et priora opera
fac. Sin autem venio tibi et movebo can-
delabrum tuum de loco suo nisi penitentiam
egeris. Sed hoc habes bonum quia
odisti facta nicolaitarum: que et

ego odi. Qui habet aures audiendi audiat
quid sp(iritu)s dicat ecclesiis. Vincenti da
bo edere de ligno vite qd' est in paradi
so dei mei. Et angelo smyrne eccle
scribe. Hec dicit primus et novissimus
qui fuit mortuus et vivit. Scio tri
bulationem tuam et paupertatem tu
am sed dives es et blasphemaris ab
hiis qui se dicunt iudeos esse et non
sunt sed sunt synagoga sathane.
Nichil horum timeas que passurus
es. Ecce missurus est diabolus ex vo
aliquos bis in carcerem ut temptemini et ha
bebitis tribulationem diebus decem.
Esto fidelis usque ad mortem et dabo
tibi coronam vite. Qui habet aures
audiendi audiat quid sp(iritu)s dicat ecclesiis.
Qui vicerit non ledetur a morte se
cunda. Et angelo pergami ecclesie
scribe. Hec dicit qui habet rumphe
am ex utraque parte acutam. Scio
ubi habitas, ubi sedes est sathane
et tenes nomen meum et non ne
Et p(ro)dest gasti fidem meam. Et in illis dieb(us)
antiphas testis meus fidelis qui occi
sus est apud vos ubi sathanas habi
tat. Sed habeo adversus te pauca quia
habes illic tenentes doctrinam ba
laam qui docebat balach mittere
scandalum coram filiis israel s. ede
de sacrificiis ydolorum et fornicari.
Ita habes et tu tenentes doctrinam
nicolaitarum. Similiter penitentiam
age. Si quo minus: veniam tibi ci
to et pugnabo cum illis in gladio
audiendi oris mei. Qui habet aures audiat
quid spiritus dicat ecclesiis. Vin
centi dabo manna absconditum et
dabo illi calculum candidum et in
calculo nomen novum scriptum qd'
nemo scit nisi qui accipit. Et ange
lo tyatire ecclesie scribe. Hec dicit
filius dei qui habet oculos ut flam
mam ignis et pedes eius similes au
ricalco. Novi opera tua et caritatem
et fidem et ministerium et patienti
am tuam et opera tua novissima
al' vocat plura prioribus. Sed habeo adversus
te pauca quia permittis mulierem
iezabel que se dicit prophetem docere
et seducere servos meos fornicari
et manducare de ydolothitis. Et de
di illi tempus ut penitentiam ageret
et non vult penitere a fornicatione
sua. Ecce ego mittam eam in lectum

et qui mechantur cum ea in tribulatio al' m
ne magna erunt nisi penitentiam
egerint ab operibus suis et filios eius
interficiam in morte et scient om
nes ecclesie quia ego sum scrutans
renes et corda et dabo unicuique vestrum
secundum opera sua. Vobis autem
et ceteris dico qui tiathire estis. qui
cumque non habent doctrinam hanc et
qui non cognoverunt altitudinem
sathane quemadmodum dicunt:
non mittam super vos aliud pondus
tamen id qd' habetis tenete donec
veniam. Et qui vicerit et qui custo
dierit usque in finem opera mea: dabo
illi potestatem super gentes et reget
eas in virga ferrea. et tamquam vas
figuli confringentur sicut et ego accepi
a patre meo. et dabo illi stellam matu
tinam. Qui habet aures audiendi audiat
quid sp(iritu)s dicat ecclesiis. iii.
Et angelo ecclesie sardis scribe.
Hec dicit qui habet septem sp(iritu)s
dei et vii stellas. Scio opera tua quia
nomen habes quod vivas et mortuus
es. Esto vigilans et confirma reli
qua que moritura erant. Non enim
invenio opera tua plena coram deo
meo. In mente ergo habe qualiter
acceperis et audieris et serva et penitentiam
age. Si ergo non vigilaveris veniam
ad te tamquam fur et nescies qua hora
veniam ad te. Sed habes pauca
nomina in sardis qui non coinquina
verunt vestimenta sua et ambula
bunt mecum in albis quia digni
sunt. Qui vicerit sic vestietur vesti
mentis albis et non delebo nomen
eius de libro vite: et confitebor no
men eius coram patre meo et coram an
gelis eius. Qui habet aures audiendi
audiat quid spiritus dicat ecclesiis.
Et angelo philadelphie ecclesie scribe
Hec dicit sanctus et verus qui ha
bet clavem david qui aperit et nemo
claudit claudit et nemo aperit. Scio
opera tua. Ecce dedi coram te ostium
apertum qd' nemo potest claudere.
quia modicam habes virtutem et
servasti verbum meum et non ne
gasti nomen meum. Ecce dabo tibi de
synagoga sathane qui dicunt se
iudeos esse et non sunt sed mentiuntur.
Ecce faciam illos ut veniant et a
dorent ante pedes tuos et scient q(uia)

ego dilexi te quoniam servasti verbū
patientie mee: et ego te servabo ab
hora temptationis que ventura est
in orbem universum temptare ha-
bitantes in terra. Ecce venio cito.
Tene quod habes ut nemo accipiat
coronam tuā. Et Qui vicerit: fa-
ciam illum columpnam in templo
dei mei et foras non egredietur
amplius et scribam super eum
nomen dei mei et nomen civitatis
dei mei nove ierusalem que descen-
dit de celo a deo meo et nomen me-
um novum. Qui habet aures audiendi
audiat quid spiritus dicat ecclesiis.
Et angelo laodicie ecclesie scribe.
Hec dicit amen testis fidelis et ve-
rus qui est principium creature
dei. Scio opera tua quia neque
frigidus es neq; calidus. utinam
frigidus esses aut calidus. Sed
quia tepidus es et nec frigidus
nec calidus incipiam te evomere
ex ore meo quia dicis quod dives sū
et locupletatus et nullius egeo et
nescis quia tu es miser et misera-
bilis et pauper et cecus et nudus.
Suadeo tibi emere a me aurum
ignitū probatum ut locuples fias
et vestimentis albis induaris
et collirio inunge oculos tuos ut
videas. Ego quos amo arguo et
castigo. Emulare ergo et penite-
ntiam age. Ecce sto ad ostium et
pulso. Si quis audierit vocem
meam et aperuerit ianuam: in-
trabo ad illum et cenabo cum illo
et ipse mecum. Qui vicerit dabo
ei sedere mecum in throno meo si-
cut et ego vici et sedi cum patre
meo in throno eius. Qui habet
aures audiat quid spiritus dicat
ecclesiis. IIII.
Post hec vidi et ecce ostium
apertum in celo et vox prima quā
audivi tanquā tube loquentis
mecum dicens. Ascende huc et oste-
ndam tibi que oportet fieri cito. Post
hec statim fui in spiritu. Et ecce
sedes posita erat in celo et super
sedem sedens. Et qui sedebat si-
milis erat aspectui lapidis iaspi-
dis et sardini. Et iris erat in cir-
cuitu sedis similis visioni smarag-
dine. Et in circuitu sedis sedilia
viginti quatuor et super thronos
xxiiii seniores sedentes circum amic-
tos vestimentis albis et in capiti- al' stolis
bus eorum coronas aureas. Et de
throno procedunt fulgura et voces
et tonitrua. Et septem lampades
ardentes ante thronum que sunt
septem spiritus dei. Et in conspec-
tu sedis tanquam mare vitreum
simile cristallo. Et in medio sedis
et in circuitu sedis quatuor ani-
malia plena oculis ante et retro.
Et animal primum simile leoni.
Et secundum animal: simile vi-
tulo. Et tertium animal: habens
faciem quasi hominis. Et quartū
animal: simile aquile volanti.
Et quatuor animalia singula eorum
habebant alas senas. Et in circui-
tu et intus plena sunt oculis. Et
requiem non habebant die et nocte
dicentia. Sanctus sanctus sanctus dominus
deus omnipotens qui erat et qui
est et qui venturus est. Et cum
darent illa quatuor animalia
gloriam et honorem et benedictio-
nem sedenti super thronum viventi
in secula seculorum. procidebant
xxiiii seniores ante sedentem in
throno et adorabant viventem in
secula seculorum. Et mittebant co-
ronas suas ante thronum dicentes.
Dignus es domine deus noster ac-
cipere gloriam et honorem et vir-
tutem quia tu creasti omnia et propter
voluntatem tuam erant et creata
sunt. V.
Et vidi in dextera sedentis supra thronum librū
scriptum intus et foris signatum
sigillis septem. Et vidi angelum
fortem predicantem voce magna.
Quis est dignus aperire librum et
solvere signacula eius. et nemo
poterat neq; in celo neq; in terra
neq; subtus terram aperire librum
neq; respicere illum. Et ego flebā
multum quia nemo dignus inven-
tus est aperire librum nec videre eū.
Et unus de senioribus dixit michi
ne fleveris. Ecce vicit leo de tribu
iuda radix david aperire librum et
septem signacula eius solvere.
Et vidi et ecce in medio throni et
iiii animalium et in medio seniorum
agnū stantem tanquā occisū habentē

cornua vii et oculos vii. qui sunt
septem spiritus dei missi in omnem
terram. Et venit et accepit librum
de dextera sedentis in throno. Et cum
aperuisset librum quatuor animalia
et xxiiii seniores ceciderunt coram
al' cytharas agno habentes singuli cytharas et
phialas aureas plenas odoramen
torum que sunt orationes sanctorum
Et cantabant novum canticum
dicentes. Dignus es domine ac-
al' solvere cipere librum et aperire signacula
eius quoniam occisus es et redemisti nos
deo in sanguine tuo ex omni tribu et
lingua et populo et natione et fecis-
ti nos deo ~~in sanguine tuo ex omni~~
~~tribu~~ nostro regnum et sacerdotes
et regnabimus super terram. Et
vidi et audivi vocem angelorum
multorum in circuitu throni et ani-
malium et seniorum. Et erat nume-
rus eorum milia milium dicenti-
um voce magna. Dignus est ag-
nus qui occisus est accipere virtu-
tem et divinitatem et sapientiam
et fortitudinem et honorem et glo-
riam et benedictionem. Et omnem
creaturam que in celo est et que super
in mari et terram et subtus terram et que sunt
~~in mari et que~~ in eo: omnes audivi
dicentes. Sedenti in throno et ag-
no benedictio et honor et gloria et
potestas deo nostro in secula seculo-
rum. Et quatuor animalia dicebant
amen. Et xxiiii seniores ceciderunt
in facies suas et adoraverunt vi-
ventem in secula seculorum. vi.
VI Et vidi quod aperuisset agnus unum
de septem signaculis. Et audi-
vi unum de quatuor animalibus
dicens tanquam vocem tonitrui.
Veni et vide. Et vidi. Et ecce equus
albus et qui sedebat super illum ha-
bebat arcum et data est ei corona
et exivit vincens ut vinceret. Et
cum aperuisset sigillum secundum
audivi secundum animal dicens.
Veni et vide. Et exivit alius equus
rufus et qui sedebat super illum
datum est ei ut sumeret pacem
de terra et ut invicem se interficiant.
Et datus est illi gladius magnus.
Et cum aperuisset sigillum tertium
audivi tertium animal dicens.
Veni et vide. Et ecce equus niger
et qui sedebat super eum habebat sta-
teram in manu sua. Et audivi tan-
quam vocem in medio iiii animalium
dicentem. Bilibris tritici denario
uno et tres bilibres ordei denario uno
et vinum et oleum ne leseris. Et cum
aperuisset sigillum quartum:
audivi vocem quarti animalis di-
centis. Veni et vide. Et ecce equus
pallidus et qui sedebat desuper no-
men illi mors et infernus sequebatur
eum. Et data est illi potestas super
quatuor partes terre interficere gla-
dio et morte et fame et bestiis terre.
Et cum aperuisset quintum sigillum
vidi subtus altare dei animas ~~sanctorum~~
interfectorum propter verbum dei et
propter testimonium quod habe-
bant et clamabant voce magna
dicentes. Usquequo domine sanctus
et verus non iudicas et vindicas
sanguinem nostrum de hiis qui habitant
in terra. Et date sunt illis singule
stole albe: et dictum est illis ut re-
quiescerent tempus adhuc modi-
cum donec impleatur numerus
conservorum et fratrum eorum qui
interficiendi sunt sicut et illi. Et
vidi cum aperuisset sigillum sextum et
ecce terre motus factus est magnus
et sol factus est niger tanquam sac-
cus cilicinus et luna facta est tota
sicut sanguis et stelle celi cecide-
runt super terram sicut ficus mit-
tit grossos suos cum a vento mag-
no movetur et celum recessit sicut
liber involutus et omnis mons et
insule de locis suis mote sunt. Et
reges terre et principes et tribuni
et divites et fortes et omnis ser-
vus et liber absconderunt se in spe-
luncis et in petris montium et dicunt
montibus et petris cadite super
nos et abscondite nos a facie se-
dentis super thronum et ab ira agni
quoniam venit dies magnus ire ipsorum:
et quis poterit stare. vii.
VII Post hec vidi quatuor ange-
los stantes super quatuor
angulos terre tenentes iiii ventos
ventos terre ne flarent super terram
neque super mare neque in ullam arbo-
rem. Et vidi alterum angelum as-
cendentem ab ortu solis habentem
signum dei vivi et clamavit voce

magna .iiii. angelis quibus datum
est nocere terre et mari dicens. Nolite
nocere terre et mari dices neque arbo
ribus quoadusque signemus servos
dei nostri in frontibus eorum. Et au
divi numerum eorum signatorum.
Centum .xl. .iiii. milia signati ex omni
tribu filiorum israel. Ex tribu iuda
duodecim milia signati. Ex tribu
ruben .xii. milia signati. Ex tribu
gad .xii. milia signati. Ex tribu aser
.xii. milia signati. Ex tribu neptalim
.xii. milia signati. Ex tribu manasse
.xii. milia signati. Ex tribu simeon
.xii. milia signati. Ex tribu levi .xii.
milia signati. Ex tribu ysachar .xii.
milia signati. Ex tribu zabulon
.xii. milia signati. Ex tribu ioseph
.xii. milia signati. Ex tribu beniamin
.xii. milia signati. Post hec vidi
turbam magnam quam dinumerare
nemo poterat ex omnibus gentibus
et tribubus et populis et lin
guis stantes ante thronum in con
spectu agni amicti stolis albis et
palme in manibus eorum et cla
mabant voce magna dicentes.
Salus deo nostro qui sedet super thronum
et agno. Et omnes angeli stabant
in circuitu throni et seniorum et
quatuor animalium. Et ceciderunt
in conspectu throni in facies suas et
adoraverunt dominum dicentes. Benedic
tio et claritas et sapientia et gra
tiarum actio honor et virtus et for
titudo deo nostro in secula seculorum
amen. Et respondit unus de senioribus
et dixit michi. Hii qui amicti sunt
stolis albis qui sunt et unde vene
runt. Et dixi illi. Domine mi tu scis.
Et dixit michi. Hii sunt qui ve
nerunt de tribulatione magna et
laverunt stolas suas et dealbave
runt eas in sanguine agni. Ideo
sunt ante thronum dei et serviunt
ei die ac nocte in templo eius. Et
qui sedet in throno habitabit super
illos. Non esurient neque sitient
amplius neque cadet super illos sol
neque ullus estus quoniam agnus qui in
medio throni est reget illos. et dedu
cet eos ad vite fontes aquarum. Et ab
sterget deus omnem lacrimam ab
oculis eorum. Et cum aperuisset si
gillum septimum factum est silen

tium in celo quasi media hora. .viii.

VIII

Et vidi septem angelos stantes
in conspectu dei. et date sunt illis
.vii. tube. Et alius angelus venit
et stetit ante altare habens thuri
bulum aureum in manu sua et
data sunt illi incensa multa ut da
ret de orationibus omnium sanctorum
super altare aureum quod est ante thro
num dei. Et ascendit fumus incenso
de orationibus sanctorum de manu angeli
coram deo. Et accepit angelus thu — al' dominum
ribulum et implevit illud de igne al — aureum
taris et misit in terram. Et facta sunt
tonitrua et voces et fulgura et terre
motus. Et septem angeli qui habe — magnus
bant .vii. tubas preparaverunt se ut
in tuba canerent. Et primus ange
lus tuba cecinit. Et factus est gran
do et ignis mixta in sanguine. et — al' tus
missum est in terram. Et tertia pars
terre combusta est. et tertia pars
arborum combusta est. et omne — al' concremata
fenum viride combustum est. Et
secundus angelus tuba cecinit. Et
tamquam mons magnus igne ardens
missus est in mare. Et facta est ter — maris sanguis et mortua est tertia pars
tia pars creature que habebant ani
mas in mare et tertia pars navium
interiit. Et tertius angelus tuba
cecinit. Et cecidit de celo stella mag
na ardens tamquam facula. Et cecidit
in tertiam partem fluminum et in
fontes aquarum. Et nomen stelle
dicitur absinthium. et multi homi — Et facta est tertia pars aquarum in absinthium
nes mortui sunt de aquis que ama
re facte sunt.

Et quartus angelus tuba ceci
nit. Et percussa est tertia pars solis et
tertia pars lune et tertia pars stellarum — ita
ut obscuraretur tertia pars eorum
et diei non luceret pars tertia et noc
tis similiter. Et vidi et audivi voce
unius aquile volantis per medium
celum dicentis voce magna. Ve ve
ve habitantibus in terra de ceteris
vocibus trium angelorum qui — Capitulum .ix. IX
erant tuba canituri. Et quintus
angelus tuba cecinit. Et vidi stel
lam de celo cecidisse in terram. Et
data est illi clavis putei — putei
abissi et aperuit abissi. Et ascendit — puteum
fumus putei sicut fumus fornacis
magne et obscuratus est sol et aer
de fumo. exierunt locuste in terra — putei et de fumo putei

et data est illis potestas sicut habent
potestatem scorpiones terre. Et p
ceptum est illis ne lederent fenum
terre neque omne viride. neque omne
arborem nisi tantum homines qui non
habent signum dei in ~~tuum~~ frontibus
suis. Et dictum est illis ne occiderent
eos. sed ut cruciarent mensibus
v. Et cruciatus eorum ut cruciatus
scorpii cum percutit hominem. Et
in diebus illis querent homines
mortem. et non invenient eam.
et cupient mori et fugiet mors ab
ipsis. Et similitudines locustarum
similes equis paratis in prelium
Et super capita earum tamquam co
rone similes auro. Et facies earum
sicut facies hominum. Et habe
bant capillos sicut capillos mu
lierum. Et dentes earum sicut
dentes leonum erant. Et habebant
loricas sicut loricas ferreas. Et vox
alarum earum sicut vox curruum
equorum multorum currentium
in bellum. Et habebant caudas
similes scorpionum. Et aculei
erant in caudis earum et potestas earum
nocere hominibus mensibus v.
Et habebant super se regem angelum
abyssi cui nomen hebraice Abba
don grece autem Apollion et lati
ne habens nomen exterminans.
Ve unum abiit et ecce veniunt
adhuc duo ve post hec. Et sextus
angelus tuba cecinit. Et audivi
vocem unam ex quattuor cornibus
altaris aurei quod est ante oculos
dei dicentem sexto angelo qui ha
bebat tubam. Solve quattuor an
gelos qui alligati sunt in flumine
magno Eufrate. Et soluti sunt
quattuor angeli qui parati erant
in horam et diem et mensem et an
num ut occiderent tertiam partem
hominum. Et numerus equestris
exercitus vicies milies dena milia
Et audivi numerum eorum et ita
vidi equos in visione. Et qui sede
bant super eos habentes loricas
igneas et iacinctinas et sulphureas
Et capita equorum erant tamquam
capita leonum. Et de ore ipsorum
procedit ignis et fumus et sulphur. Et
Ab hiis tribus plagis occisa est ter
tia pars hominum de igne et fu
mo et sulphure qui procedebant ex ore
ipsorum. Potestas enim equorum
in ore ipsorum est: et in caudis eorum
Nam et caude eorum similes serpen
tibus habentes capita: et in hiis
nocent. Et ceteri homines qui non
sunt occisi in hiis plagis neque peni
tentiam egerunt de operibus manu
um suarum ut non adorarent demonia
et simulachra aurea et argentea
et erea et lapidea et lignea que neque
videre possunt neque audire neque
ambulare et non egerunt penitentiam
ab homicidiis suis neque a fornica
tione sua neque a furtis suis. ·X·
Et vidi alium angelum fortem
descendentem de celo amictum
nube et iris in capite eius et facies
eius erat ut sol. et pedes eius tam
quam columna ignis et habebat in
manu sua librum apertum. Et po
suit pedem suum dextrum super mare
sinistrum autem super terram et
clamavit voce magna ~~dicens~~ quem
admodum leo rugit. Et cum cla
masset locuta sunt septem tonitrua
voces suas. Et cum locuta fuissent
septem tonitrua voces suas, scripturus
eram Et audivi vocem de celo
dicentem. Signa que locuta sunt
septem tonitrua noli ea scribere Et ange
lus quem vidi stantem supra mare et
supra terram levavit manum su
am ad celum et iuravit per viventem
in secula seculorum. qui creavit ce
lum et ea que in illo sunt et terram
et ea que in ea sunt et mare et ea que
in eo sunt: quia tempus amplius
non erit sed in diebus vocis septimi
angeli cum ceperit tuba canere: con
summabitur misterium dei sicut
evangelizavit per servos suos
prophetas. Et vocem audivi de
celo iterum loquentem mecum et
dicentem. Vade et accipe librum aper
tum de manu angeli stantis supra
mare et supra terram. Et abii ad
angelum dicens ei ut daret michi
librum. Et dicit michi. Accipe li
brum et devora illum et faciet
amaricare ventrem tuum. sed in
ore tuo erit dulce tamquam mel.
Et accepi librum de manu angeli
et devoravi eum et erat in ore meo
tamquam mel dulce Et cum devo

al' preceptum

Quinque per quinque corporis sensus
al' vi. per vi. etates quibus
hec vita distinguitur

al' illarum

al' habebant

uasseri cum amaricatus est uenter
meus. Et dicit michi. Oportet te
iterum prophetare populis et genti
bus et linguis et regibus multis.
Et datus est michi · xi ·
calamus similis uirge et dic
tum est michi. Surge et metire te
plum dei et altare et adorantes in
eo. Atrium autem quod est foris
templum eice foras et ne metiaris
illud quoniam datum est gentibus
et ciuitatem sanctam calcabunt
mensibus xl. duobus. Et dabo duo
bus testibus meis et prophetabunt
diebus mille ducentis sexaginta
amicti saccis. Hii sunt due oliue
et duo candelabra lucentia in con
spectu domini terre stantes. Et si quis
eos uoluerit nocere ignis exiet de
ore illorum et deuorabit inimicos
eorum. Et si quis eos uoluerit le
dere sic oportet eum occidi. Hii ha
bent potestatem claudendi celum
ne pluat diebus prophetie ipsorum.
Et potestatem habent super aquas
conuertendi eas in sanguinem et
percutere terram omni plaga quotiens
cumque uoluerint. Et cum finierint
testimonium suum: bestia que
ascendit de abysso faciet aduersus
illos bellum et uincet eos et occidet
illos. Et iacebunt corpora eorum
in plateis ciuitatis magne que uo
catur spiritualiter sodoma et egyp
tus ubi et dominus eorum crucifix
us est. Et uidebunt de populis et
tribubus et linguis et gentibus et iacebunt
corpora eorum tribus diebus et dimidio
et corpora eorum non sinentur poni
in monumentis. Et inhabitantes
terram gaudebunt super illos et
iocundabuntur et munera mittent
adinuicem quoniam hii duo prophete crucia
uerunt eos qui habitant super terram.
Et post dies tres et dimidium spiritus
uite a deo intrauit in eos et stete
runt super pedes suos. Et timor
magnus cecidit super eos qui uide
runt eos. Et audierunt uocem
magnam de celo dicentem illis.
Ascendite huc. Et ascenderunt
in celum in nube. Et uiderunt illos
inimici eorum. Et in illa hora fac
tus est terremotus magnus et deci
ma pars ciuitatis cecidit et occisi

sunt in terremotu nomina hominum
vii milia. et reliqui in timorem sunt
missi et dederunt gloriam deo celi. Ve
secundum abiit et ecce ue tertium
ueniet cito. Et septimus angelus tu
ba cecinit et facte sunt uoces mag
ne in celo dicentes. Factum est regnum
huius mundi domini dei et christi eius et filii
regnabit in secula seculorum amen. Et
xxiiii seniores qui in conspectu dei
sedent in sedibus suis ceciderunt in
facies suas et adorauerunt deum
dicentes. Gratias agimus tibi
domine deus omnipotens qui es
et qui erat et qui uenturus es qui
accepisti uirtutem tuam magnam
et regnasti et irate sunt gentes et
aduenit ira tua et tempus mortuorum
iudicari et reddere mercedem seruis
tuis prophetis et sanctis et timen
tibus nomen tuum pusillis et mag
nis et exterminandi eos qui corru
perunt terram. · xii · XII
Et apertum est templum dei
in celo et uisa est archa testa
menti eius in templo eius. Et facta
sunt fulgura et uoces et terremotus
et grando magna. Et signum mag
num apparuit in celo. Et mulier amic
ta sole et luna sub pedibus eius
et in capite eius corona stellarum
duodecim et in utero habens et cla
mabat parturiens et cruciatur ut
pariat. Et uisum est aliud signum
in celo. Et ecce draco magnus ru
fus habens capita septem et cor
nua decem et in capitibus eius sep
tem diademata et cauda eius tra
hebat terciam partem stellarum ce
li et misit eas in terram. Et draco
stetit ante mulierem que erat pari
tura ut cum peperisset filium eius
deuoraret. Et peperit filium mas
culum qui recturus erat omnes gen
tes in uirga ferrea. Et raptus est
filius eius ad deum et thronum eius.
Et mulier fugit in solitudinem.
ubi habebat locum paratum a deo ut
ibi pascant illam diebus mille du
centis sexaginta. Et factum est
prelium magnum in celo. michael
et angeli eius preliabantur cum
dracone. Et draco pugnabat et
angeli eius. Et non ualuerunt pre
neque locus inuentus est eorum am

plus in celo. Et proiectus est draco
ille magnus serpens antiquus qui
vocabatur diabolus et sathanas qui
seducit universum orbem et proie-
ctus est in terram et angeli eius cum
illo missi sunt. Et audivi vocem
magnam in celo dicentem. Nunc
facta est salus et virtus et regnum
dei nostri et potestas christi eius quia
proiectus est accusator fratrum nostrorum
qui accusabat illos ante conspectum
dei nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt
illum propter sanguinem agni et
propter verbum testimonii sui.
et non dilexerunt animas suas
usque ad mortem. Propterea letamini
celi et qui inhabitatis in eis.
Ve terre et mari quia descendit diabo-
lus ad vos habens iram magnam sciens
quod modicum tempus habet. Et post-
quam vidit draco quod proiectus esset
in terram, persecutus est mulierem
que peperit masculum. Et date sunt
mulieri due ale aquile magne ut
volaret in desertum locum. ubi ali-
tur per tempus et tempora et dimi-
dium temporis a facie serpentis. Et
misit serpens ex ore suo post mulie-
rem aquam tamquam flumen ut eam fa-
ceret trahi a flumine. Et adiuvit
terra mulierem et aperuit terra os
suum et absorbuit flumen quod
misit draco de ore suo. Et iratus est
draco in mulierem et abiit facere
prelium cum reliquis de semine eius
qui custodiunt mandata dei et ha-
bent testimonium ihesu christi. XIII.
XIII Et stetit super arenam maris.
Et vidi de mari bestiam ascen-
dentem habentem capita septem
et cornua decem. et super cornua eius
x diademata et super capita eius
nomina blasphemie. Et bestia quam
vidi similis erat pardo et pedes eius
pedes sicut ursi et os eius sicut os leonis.
Et dedit illi draco virtutem suam
et potestatem magnam. Et vidi
unum de capitibus suis quasi
occisum in mortem et plaga mor-
tis eius curata est. Et admirata
est universa terra post bestiam
et adoraverunt draconem quia
dedit potestatem bestie et adorave-
runt bestiam dicentes. Quis
similis bestie et quis poterit pug-
nare cum ea. Et datum est ei os lo-
quens ~~omnia~~ magna et blasphe-
mias. Et data est illi potestas
facere menses xl duos. Et aperuit al
os suum in blasphemias ad deum
blasphemare nomen eius et ta-
bernaculum eius et eos qui in celo
habitant. Et datum est illi facere
bellum cum sanctis et vincere illos.
Et data est potestas in omnem tribum
et populum et linguam et gentem
et adoraverunt eam omnes qui
inhabitant terram quorum non sunt
scripta nomina in libro vite agni
qui occisus est ab origine mundi. A…
Si quis habet aures audiat. Qui
in captivitatem duxerit in captivi-
tatem vadet. Qui in gladio occide-
rit oportet eum gladio occidi. Hec
est patientia et fides sanctorum.
Et vidi aliam bestiam ascendentem
de terra et habebat cornua duo si-
milia agni et loquebatur sicut dra-
co et potestatem prioris bestie om-
nem faciebat in conspectu eius.
Et fecit terram et inhabitantes
in ea adorare bestiam primam
cuius curata est plaga mortis.
Et fecit signa magna ita ut etiam
ignem faceret de celo descendere in
terram in conspectu hominum.
et seducit habitantes terram
propter signa que data sunt illi
facere in conspectu bestie dicens
habitantibus in terra ut faciant
imaginem bestie que habet plagam
gladii et vixit. Et datum est illi
ut daret imagini spiritum bestie
ut et loquatur imago bestie. Et
faciet quicumque non adoraverit
imaginem bestie occidantur. Et
faciet omnes pusillos et magnos et
et divites et pauperes et liberos et ser-
vos habere caracterem in dextera
manu aut in frontibus suis ut ne
quis possit emere aut vendere nisi
qui habet caracterem nominis
bestie aut numerum nominis eius.
Hic sapientia est. Qui habet in-
tellectum computet numerum
bestie. Numerus enim hominis
est et numerus eius est dc lxvi. XIIII
Et vidi et ecce agnus stabat
supra montem syon et cum
eo centum quadraginta quatuor

mila habentes nomen eius et no
men patris eius scriptum in fronti
bus suis. Et audivi vocem de celo
tamquam vocem aquarum mul
tarum et tamquam vocem tonitrui mag
ni. Et vocem quam audivi sicut cy
tharedorum citharizantium in cytha
ris suis. Et cantabant quasi canticū
novum ante sedem et ante quatuor
animalia et seniores. Et nemo pote
rat dicere canticum nisi illa centum
xl. iiij. milia qui empti sunt de terra.
Hii sunt qui cum mulieribus non sunt
coinquinati virgines enim sunt.
Hii sunt qui sequuntur agnum quo
cumque ierit. Hii empti sunt ex homi
nibus primitie deo et agno. Et in ore
ipsorum non est inventum menda
cium. Sine macula sunt ante thronū
dei. Et vidi alterum angelum volā
tem per medium celum habentem evan
gelium eternum. ut evangelizaret se
dentibus super terram et super omnē
gentem et tribum et linguam et po
pulum dicens magna voce. Timete
dominum et date illi honorem quia
venit hora iudicii eius et adorate eū
qui fecit celum et terram mare et omnia
que in eis sunt et fontes aquarum.
Et alius angelus secutus est eum
dicens. Cecidit cecidit babylon illa
magna que a vino ire fornicationis
sue potavit omnes gentes. Et ange
lus tertius secutus est illos dicens voce
magna. Si quis adoraverit bestiā
et ymaginem eius et acceperit carac
terem in fronte sua aut in manu sua
hic bibet de vino ire dei quod mixtū
est mero in calice ire ipsius et crucia
bitur igne et sulphure in conspectu
angelorum sanctorum et ante conspectū
agni. Et fumus tormentorum eorum
in secula seculorum ascendet nec ha
bent requiem die ac nocte qui adora
verunt bestiam et ymaginem eius
et si quis accepit caracterem nomi
nis eius. Hic sapientia sanctorum est qui
custodiunt mandata [illegible] et fidem
Ihesu. Et audivi vocem de celo dicen
tem. Scribe. Beati mortui qui in do
mino moriuntur. Amodo iam dicit
spiritus ut requiescant a laboribus
suis. Opera enim illorum sequuntur
illos. Et vidi et ecce nubem candi
dam et supra nubem [illegible]entem si

milem filio hominis habentem in ca
pite suo coronam auream et in manu
sua falcem acutam. Et alius angelus
exivit de templo clamans voce mag
na ad sedentem super nubem. Mitte
falcem tuam et mete. quia venit hora
ut metatur quoniam aruit messis terre.
Et misit qui sedebat supra nubem fal
cem suam in terram et messuit terrā.
Et alius angelus exivit de templo
quod est in celo. habens et ipse falcē
acutam. Et alius angelus de altari — exiuit
qui habebat potestatem supra ignem et
clamavit voce magna ad eum qui
habebat falcem acutam dicens. Mit
te falcem tuam acutam et vindemia
botros vinee terre quoniam mature sunt
uve eius. Et misit angelus falcem
suam in terram. et vindemiavit vi
neam terre et misit in lacum ire
dei magnum. Et calcatus
est lacus extra civitatem et exivit
sanguis de lacu usque ad frenos equorum
per stadia mille sexcenta. xv. — XV —
Et vidi aliud signum in celo
magnum et mirabile. Ange
los septem habentes plagas septem
novissimas quoniam in illis cōsum
mata est ira dei. Et vidi tamquam ma
re vitreum mixtum igni et eos qui
vicerunt bestiam et ymaginem illi
us et numerum nominis eius stantes
supra mare vitreum. habentes cytha
ras dei et cantantes canticum moysi
servi dei. et canticum agni di
centes. Magna et mirabilia sunt ope
ra tua domine deus omnipotens iuste et
vere sunt vie tue rex seculorum. Quis [illegible]
non timebit te domine et magnifica
bit nomen tuum. Quia tu solus
pius es quoniam omnes gentes ve
nient et adorabunt in conspectu tuo.
quoniam iudicia tua manifesta sunt.
Et post hec vidi: et ecce apertum est
templum tabernaculi testimonii
in celo. et exierunt septem angeli
habentes septem plagas de templo
vestiti lapide mundo et candido et
precincti circa pectora zonis aureis.
Et unum ex quatuor animalibus
dedit septem angelis vij. fialas
aureas plenas iracundia dei viven
tis in secula seculorum. Et imple
tum est templum fumo a maiesta
te dei et de virtute eius. Et nemo

XVI

poterat introire in templum donec
consummarentur septem plage sep
tem angelorum. XVI.
Et audivi vocem magnam
de templo dicentem vii angelis.
Ite et effundite vii fialas ire dei in
terram. Et abiit primus et effudit
fialam suam in terram. Et factum est
vulnus sevum ac pessimum in hom
nes qui habebant caracterem bestie
et in eos qui adoraverunt ymaginem
eius. Et secundus effudit fialam
suam in mare et factus est sangu
is tamquam mortui et omnis anima
vivens mortua est in mari. Et
tertius effudit fialam suam sup
flumina et super fontes aquarum
et factus est sanguis. Et audivi
angelum aquarum dicentem. Ius
tus es domine qui es et qui eras
sanctus qui hec iudicasti quia san
guinem sanctorum et prophetarum
fuderunt et sanguinem eis dedis
ti bibere digni sunt. Et audivi
alterum angelum dicentem. Etiam
domine deus omnipotens vera et
iusta iudicia tua. Et quartus an
gelus effudit fialam suam in sole
Et datum est illi estu affligere hom
nes et igni. Et estuaverunt hom
nes estu magno et blasphemave
runt nomen dei habentis potesta
tem super has plagas neque egerunt
penitentiam ut darent illi gloriam. Et
quintus angelus effudit fialam
suam super sedem bestie. Et factum
est regnum eius tenebrosum et co
mederunt linguas suas pre doloribus
et blasphemaverunt deum celi pre
doloribus et vulneribus suis et non
egerunt penitentiam ex operibus
suis. Et sextus angelus effudit
fialam suam in flumen magnum
eufraten et siccavit aquam eius
ut prepararetur via regibus ab
ortu solis. Et vidi de ore draconis
et de ore bestie et de ore pseudo prophe
te spiritus tres inmundos in modum
ranarum procedere. Sunt enim
spiritus demoniorum facientes sig
na. Et procedunt ad reges totius
terre congregare illos in prelium
ad diem magnum dei omnipoten
tis. Ecce venio sicut fur. Beatus
qui vigilat et custodit vestimenta
sua ne nudus ambulet et videant
turpitudinem eius. Et congrega
vit illos ~~in prelium~~ in locum qui
vocatur hebraice hermagedon.
Et septimus angelus effudit fia
lam suam in aerem et exivit vox
magna de templo a throno dicens.
Factum est. Et facta sunt fulgu
ra et voces et tonitrua et terremotus
factus est magnus qualis numquam
fuit ex quo homines fuerunt sup
terram talis terremotus sic mag
nus. Et facta est civitas magna
in tres partes et civitates gentium
ceciderunt. Et babylon magna
venit in memoriam ante deum
dare ei calicem vini indignationis
ire eius. Et omnis insula fugit
et montes non sunt inventi. Et
grando magna sicut talentum
descendit de celo in homines et
blasphemaverunt homines deum
propter plagam grandinis quoniam
magna facta est vehementer.

XVII

Et venit unus XVII.
de septem angelis qui habe
bant vii fialas et locutus est mecum
dicens. Veni ostendam tibi damna
tionem meretricis magne que se
det super aquas multas cum qua
fornicati sunt reges terre et inebri
ati sunt qui inhabitant terram de
vino prostitutionis eius. Et ab
stulit me in desertum in spiritu.
Et vidi mulierem sedentem sup
bestiam coccineam plenam nomi
nibus blasphemie habentem ca
pita septem et cornua decem. Et
mulier erat circumdata purpura
et coccino et inaurata auro et la
pide pretioso et margaritis ha
bens poculum aureum in manu
sua plenum abominationum et
Et vidi mulierem ebriam de san
guine sanctorum et de sanguine
martirum ihesu. Et miratus sum
cum vidissem illam admiratione
magna. Et dixit michi angelus
Quare miraris? Ego tibi dicam
sacramentum mulieris et bestie
qui portat eam que habet capita
septem et cornua decem. Bestia
quam vidi fuit et non est et
ascensura est de abysso et in inter
itum ibit et mirabuntur inhabi

al' habent

illud

bitantes terram quorum non sunt
scripta nomina in libro vite a
constitutione mundi videntes
bestiam que erat et non est. Et
hic est sensus qui habet sapientiam.
Septem capita septem montes
sunt super quos mulier sedit et
reges septem sunt. Quinque ceci
derunt unus est et alius non dum
venit. Et cum venerit oportet illum
breve tempus manere. Et bestia
que erat et non est et ipsa octava
est et de vii est et in interitum vadit.
Et decem cornua que vidisti decem
reges sunt qui regnum non dum
acceperunt sed potestatem tanquam
reges una hora accipient post bestiam.
Hii unum consilium habent et vir
tutem et potestatem suam bestie
tradunt. Hii cum agno pugnabunt
et agnus vincet illos quoniam dominus
dominorum est et rex regum et qui
cum illo sunt vocati electi et fi
deles. Et dixit michi. Aquas quas
vidisti ubi meretrix sedet populi
sunt et gentes et lingue. Et decem
cornua que vidisti in bestia hii
odient fornicariam et desolatam
facient illam et nudam et carnes
eius manducabunt et ipsam igne
concremabunt. Deus enim dedit
in corda eorum ut faciant quod illi
placitum est ut dent regnum suum
bestie donec consummentur ver
ba dei. Et mulier quam vidisti
est civitas magna que habet reg
num super reges terre. xviii.

Et post hec vidi alium ange
lum descendentem de celo
habentem potestatem magnam
et terra illuminata est a gloria
eius. Et exclamavit fortiter voce
dicens. Cecidit cecidit babylon mag
na et facta est habitatio demoniorum
et custodia omnis spiritus immun
di et custodia omnis volucris in
munde et odibilis quia de ira for
nicationis eius biberunt omnes
gentes et reges terre cum illa for
nicati sunt et mercatores terre de
virtute deliciarum eius divites
facti sunt. Et audivi aliam vocem
de celo dicentem. Exite de illa po
pulus meus et ne participes sitis
delictorum eius et de plagis eius

non accipiatis quoniam pervenerunt
peccata eius usque ad celum. Et re
cordatus est dominus iniquitatum
eius. Reddite illi sicut et ipsa reddi
dit vobis et duplicate duplicia se
cundum opera eius. In poculo quo
miscuit vobis miscete illi duplum.
Quantum glorificavit se et in de
liciis fuit tantum date illi tormentum
et luctum quia in corde suo dicit
Sedeo regina et vidua non sum et
luctum non videbo. ideo in una
die venient plage eius mors et lu
ctus et fames et igni comburetur
quia fortis est deus qui iudicabit il
lam et flebunt et plangent se super Al' dominus
illam reges terre qui cum illa for
nicati sunt et in deliciis vixerunt
cum viderint fumum incendii
eius: longe stantes propter timorem
tormentorum eius dicentes. Ve
ve ve civitas illa magna baby
lon. civitas illa fortis quoniam in una
hora venit iudicium tuum. Et ne
gotiatores terre flebunt et luge
bunt super illam quoniam merces eorum
nemo emet amplius: merces auri
et argenti et lapidis preciosi: et
margarite et byssi et purpure et
serici. et cocci et omne lignum
thyinum et omnia vasa eboris et
omnia vasa de lapide precioso et
eramento et ferro et marmore
et cinamomum et amomum et odo
ramentorum et unguenti et thu
ris et vini et olei et simile et triti
ci et iumentorum et ovium et equorum
et redarum et mancipiorum et animarum
hominum et poma tua desiderii
anime discesserunt a te et omnia
pinguia et preclara perierunt
a te et amplius illa iam non in
venient. mercatores horum
qui divites facti sunt ab ea lon
ge stabunt propter timorem tor
mentorum eius flentes ac lugen
tes et dicentes. Ve ve civitas illa
magna que amicta erat bysso et
purpura et cocco et deaurata erat
auro et lapide precioso et marga
ritis quoniam una hora destitute sunt
tante divitie. Et omnis guber
nator et omnis qui in lacum navi
gat et naute qui in mari operan
tur longe steterunt et clamave

runt videntes locum incendii eius
dicentes. Que similis civitati huic
magne? Et miserunt pulverem
super capita sua et clamaverunt
flentes et lugentes dicentes. Ve
ve civitas illa magna in qua divites
facti sunt omnes qui habebant na-
ves in mari de pretiis eius quoniam una
hora desolata est. Exulta super
eam celum et sancti apostoli et prophe- *al' dns*
te quoniam iudicavit deus iudici-
um vestrum de illa. Et sustulit unus
angelus fortis lapidem quasi mola-
rem magnum et misit in mare
dicens. Hoc impetu mittetur baby-
lon magna civitas illa et ultra iam
non invenietur et vox cytharedorum
et musicorum et tibia canentium et
tuba non audietur in ea amplius
et omnis artifex omnisque artis non
invenietur in ea amplius et vox
mole non audietur in te amplius *al' in te*
et lux lucerne non lucebit tibi am-
plius et vox sponsi et sponse non *amplius*
audietur adhuc in te, quia mer-
catores tui erant principes terre *al' quia*
quia in veneficiis tuis erraverunt
omnes gentes et in ea sanguis
prophetarum et sanctorum inven-
tus est et omnium qui interfecti
sunt in terra. • xix.
XIX Post hec audivi quasi vo-
cem magnam tubarum
multarum in celo dicentium alle-
luia. laus et gloria et virtus deo
nostro est quia vera et iusta iudicia
sunt eius quia iudicavit de mere-
trice magna que corrupit terram
in prostitutione sua et vindicavit
sanguinem servorum suorum de mani-
bus eius. Et iterum dixerunt alleluia.
Et fumus eius ascendit in secula
seculorum. Et ceciderunt seniores
xxiiii. et quatuor animalia et
adoraverunt deum sedentem super
thronum dicentes amen alleluia.
Et vox de throno exivit dicens. *al' sca*
laudem dicite deo nostro omnes ser-
vi eius et qui timetis deum pusil-
li et magni. Et audivi quasi
vocem tube magne et sicut vocem
aquarum multarum et sicut vo- *al' magnorum*
cem tonitruorum multorum di-
centium alleluya quoniam regnavit
dominus deus noster omnipotens.
gaudeamus et exultemus et demus
gloriam ei quia venerunt nuptie
agni et uxor eius preparavit se. *al' ut*
Et datum est illi ut cooperiat se byssi-
no splendenti candido. byssi-
num enim iustificationes sancto-
rum sunt. Et dixit michi. Scribe. Bea-
ti qui ad cenam nuptiarum agni
vocati sunt. Et dixit michi. Hec
verba dei vera sunt. Et cecidi an-
te pedes eius ut adorarem eum.
Et dixit michi. Vide ne feceris. Con-
servus tuus sum et fratrum tuorum
habentium testimonium ihesu.
Deum adora. Testimonium
enim ihesu est spiritus prophetie.
Et vidi celum apertum. et ecce equus
albus et qui sedebat super eum
vocabatur fidelis et verax et cum ius-
titia iudicat et pugnat. Oculi
autem eius sicut flamma ignis
et in capite eius diademata mul-
ta habens nomen scriptum quod
nemo novit nisi ipse. Et vestitus
erat veste aspersa sanguine et
vocabatur nomen eius verbum
dei. Et exercitus qui sunt in celo
sequebantur eum in equis albis
vestiti bysino albo. mundo. Et
de ore ipsius procedebat gladius
acutus ut in ipso percutiat gentes et
ipse reget eas in virga ferrea et ipse
calcat torcular vini furoris ire dei
omnipotentis. Et habet in vestimento
et in femore suo scriptum rex
regum et dominus dominantium.
Et vidi unum angelum stantem *al' v...*
in sole et clamavit voce magna
dicens omnibus avibus que volabant
per medium celum. Venite congregami-
ni ad cenam magnam dei ut mandu-
cetis carnes regum et carnes tribuno-
rum et carnes fortium et carnes equorum
et sedentium in ipsis et carnes om-
nium liberorum et servorum pusillo-
rum ac magnorum. Et vidi bestiam et reges
terre et exercitus eorum congregatos
ad faciendum prelium cum illo qui sedebat
in equo et cum exercitu eius. Et ap- *al' u...*
prehensa est bestia et cum illa pseudo
propheta qui fecit signa coram ipsis qui- *qui*
bus seduxit eos qui acceperunt
caracterem bestie et qui adoraverunt
imaginem eius. vivi missi sunt hii duo
in stagnum ignis ardentis sulphure.

et ceteri occisi sunt in gladio sedentis sup
equū q̄ procedit de ore ipi᷒ et omnes
aues saturate st̄ carnib; eoꝝ. · xx ·
Et uidi angelum descendentē de celo
habentē clauē abyssi et catenā
magnā in manu sua ⁊ apprehendit
draconē serpentem antiquum qui est
diabolus et sathanas et ligauit eū
p annos mille ⁊ misit eū in abyssū
et clausit et signauit sup illū ut nō
seducat amplius gentes donec cōsu
mētur mille anni ⁊ post hec oportet
illum solui modico tempore. Et uidi
sedes et sederunt sup eas et iudiciū da
tum est illis et animas decollatoꝝ
ppt̄ testimoniū ihu ⁊ ppt̄ uerbū dei
et qui non adorauerunt bestiam
neq; ymaginē eius. nec acceperūt
caracterem eius in frontib; aut ī ma
nib; suis et uixerūt et regnauerūt
cum xp̄o mille annis. ceteri mortuoꝝ
non uixerūt donec cōsumerent᷑ mille
anni. Hec est resurrectio prima.
Beatus ⁊ sc̄us qui hēt partem in re
surrectione prima. In hiis secunda
mors non habet potestatem. sed erūt
sacerdotes xp̄i et dei ⁊ regnabūt cū
xp̄o mille annis. Et cum consum
mati fuerint mille anni soluet᷑
sathanas de carcere suo et exibit
et seducet gentes que sunt super
quatuor angulos t̄re gog ⁊ magog
et congregabit eos ī prelium quoꝝ
numerus est sicut arena maris.
Et ascenderunt sup latitudinē t̄re
et circuierunt castra sanctoꝝ ⁊ ciui
tatem dilectam. Et descendit ignis
a deo de celo ⁊ deuorauit eos. Et dia
bolus qui seducebat eos missus est
in stagnum ignis et sulphuris ubi
et bestia ⁊ pseudo ppheta cruciabū
tur die ac nocte in secula seculoꝝ
amen. Et uidi thronum magnū
et candidū et sedentē sup eū a cui᷒
conspectu fugit celum et terra et
locus non est inuentus ab eis. Et
uidi mortuos magnos ⁊ paruulos
stantes ī conspectu throni et libri
apti sunt. Et alius liber aptus
est qui est uite. Et iudicati sunt
mortui ex hiis que scripta erant
in libro secundū opera ipsorum.
Et dedit mare mortuos qui in eo
erant ⁊ mors et infernus dederūt
mortuos qui in ipsis erant et iudi

catum est de singulis scd̄m opa ipsoꝝ.
Et infernus et mors missi sunt in
stagnum ignis. Hec mors scd̄a ~~est~~ ~~stag~~ ~~num~~ ~~ignis~~. Et q̄ non est inuentus in
libro uite scriptus missus est ī stagnū
ignis. · xxi ·
Et uidi celum nouū ⁊ t̄ram nouā.
primū enī celū ⁊ p̄ma t̄ra abiit ⁊ ma
re iam non est. Et ego iohēs uidi ciui
tatē scām ierlm nouā ~~uidi~~ descendē
tem de celo a deo paratā sicut sponsā
ornatā uiro suo. Et audiui uocem
magnam de throno dicentem. Ecce
tabernaculum dei cum hominibus
et habitabit cū eis. Et ipsi populus
eius erunt et ipse deus cum eis erit
eoꝝ deus. Et absterget deus omnē
lacrimam ab oculis eoꝝ ⁊ mors ultra
non erit neq; luctus neq; clamoꝝ neq;
doloꝝ erit ultra que prima abierunt.
Et dixit qui sedebat in throno. Ecce
noua facio omnia. Et dicit. Scribe
quia hec uerba fidelissima sunt et
uera. Et dixit michi. Factū est.
Ego sum alpha et ω initium et fi
nis. Ego sitienti dabo de fonte aque
uiue gratis. Qui uicerit possidebit
hec et ero illi deus et ille erit michi
filius. Timidis aūt ⁊ incredulis et
execratis et homicidis ⁊ fornicato
ribus ⁊ ueneficis ⁊ ydolatris ⁊ omnib;
mendacib; pars illoꝝ erit in stagno
ardenti igni et sulphure qd̄ est
mors scd̄a. Et uenit unus de septē
angelis habentibus fialas plenas
vii plagis nouissimis et locutus
est mecū dicens. Ueni ostendam
tibi sponsam agni. Et sustulit
me in spū in montē magnū et altū
⁊ ostendit m̄ ciuitatē scām ierlm
descendentē de celo a deo habentem
claritatem dei. Et lumen eius si
mile lapidi p̄cioso tamq̄ lapidi ias
pidis ⁊ sicut cristallū. Et habebat
murum magnū ⁊ altū habentē
portas duodecī. et ī portis eius an
gelos duodecī et nōia scripta que
sunt nōia duodecī tribuū filioꝝ isrl̄.
Ab oriente porte tres ⁊ ab aquilone
porte tres ⁊ ab austro porte tres ⁊
ab occasu porte tres. Et murus ci
uitatis habens fundamenta duo
decim ⁊ ī ipsis xii nōia duodecim
aploꝝ ⁊ agni. Et q̄ loquebatur
mecum habebat mensuram arū

al' nō uacat

· XXI ·

uxorem

Aurea

dineam auream ut metiretur civitatem et
portas eius et murum. Et civitas in
quadro posita est et longitudo eius
tanta est quanta latitudo. Et mensus
est civitatem arundine per stadia duo
decim milia. longitudo et latitudo
et altitudo eius equalia sunt. Et men
sus est murum eius .c.xl.iiii. cubitorum
mensura hominis que est angeli. Et
erat structura muri eius ex lapide ias
pide. Ipsa vero civitas aurum mun
dum simile vitro mundo. Et funda
menta muri civitatis omni lapide
precioso ornata. fundamentum primum
iaspis secundus saphyrus tertius calcedo
nius quartus smaragdus quintus
sardonix sextus sardius septimus
crisolitus octavus berillus nonus
topazius decimus crisopassus unde
cimus iacinctus duodecimus amethistus.
Et duodecim porte .xii. margarite
sunt per singulas. Et singule porte
erant ex singulis margaritis. Et
platee civitatis aurum mundum
tamquam vitrum pellucidum. Et tem
plum non vidi in ea. Dominus enim deus
omnipotens templum illius est et agnus.
Et civitas non eget sole neque lu
na ut luceant in ea. Nam clari
tas dei illuminabit eam et lucer
na eius est agnus. Et ambulabunt
gentes in lumine eius et reges terre
afferent gloriam suam et honorem in
illam et porte eius non claudentur
Al' nocte per diem nox enim non erit illic. Et affe
rent gloriam et honorem gentium in
illam nec intrabit in eam aliquid
coinquinatum aut faciens abomina
tionem et mendacium nisi qui scripti
sunt in libro vite et agni. XXII.
XXII Et ostendit michi fluvium aque
vive splendidum tamquam cristal
lum procedentem de sede dei et agni.
In medio platee eius et ex utraque
parte fluminis lignum vite affe
rens fructus duodecim per menses sin
gulos reddens fructum suum et
folia ligni ad sanitatem gentium
et omne maledictum non erit am
plius sed sedes dei et agni in illa erunt
et servi eius servient illi et videbunt
faciem eius et nomen eius in fron
tibus eorum. Et nox ultra non erit
et non egebunt lumine lucerne
neque lumine solis quoniam dominus
deus illuminat illos et regnabunt
in secula seculorum. Et dixit michi. Hec
verba fidelissima et vera sunt et do
minus deus spirituum prophetarum misit
angelum suum ostendere servis suis
que oportet fieri cito. Et ecce venio
velociter. Beatus qui custodit ver
ba prophetie libri huius. Et ego iohannes
qui audivi et vidi hec. Et postquam
audissem et vidissem cecidi ut
adorarem ante pedes angeli qui michi
hec ostendebat. Et dixit michi
Vide ne feceris conservus tuus sum
et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui ser prophetie
vant verba libri huius. Deum adora
Et dixit michi. Ne signaveris verba
prophetie libri huius. Tempus enim prope
est. Qui nocet noceat adhuc et qui
in sordibus est sordescat adhuc et Al' iustificetur
iustus iustitiam faciat adhuc. Et
sanctus sanctificetur adhuc. Ecce venio
cito et merces mea mecum est uni
cuique reddere secundum opera sua. Ego sum
alpha et ω. primus et novissimus
principium et finis. Beati qui lavant
stolas suas in sanguine agni ut
sit potestas eorum in ligno vite et per
portas intrent civitatem. Foris canes
et venefici et impudici et homicide
et idolis servientes et omnis qui a
mat et facit mendacium. Ego
Ihesus misi angelum meum testificari vo
bis hec in ecclesiis. Ego sum radix
et genus David stella splendida et
matutina. Et spiritus et sponsa dicunt
veni et qui audit dicat veni et qui
sitit veniat et qui vult accipiat
aquam vite gratis. Contestor ego omni
audienti verba prophetie libri
huius. Si quis apposuerit ad hec
apponet deus super illum plagas scrip
tas in libro isto. Et si quis
diminuerit de verbis libri prophetie
huius auferet deus partem eius de li
bro vite et de civitate sancta et de hiis
que scripta sunt in libro isto. Dicit
qui testimonium perhibet istorum. Etiam
venio cito. Amen. Veni domine
Ihesu. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum
omnibus vobis. Amen.

Incipit prologus libri secundi paralipomenon.

Eusebius ieronimus dom
nioni et rogatiano suis
in ihu xpo salutem.
Quomodo grecorum hystorias
magis intelligunt qui
athenas viderint et tertium virgilij
librum qui a troade per leucaten et
acroceraunia ad siciliam et inde ad
hostia tibris navigaverunt ita sanctam
scripturam lucidius intuebitur qui
iudeam oculis contemplatus est. et
antiquarum urbium memorias
locorumque vel eadem vocabula vel mu
tata cognoverit. Unde et nobis
cure fuit cum eruditissimis ebreorum
hunc laborem subire ut circuirem
provinciam quam universe xpi
ecclesie sonant. Fateor enim mi domni
on et rogatiane karissimi numquam me
in divinis voluminibus propriis credidis
se viribus nec habuisse magistrum opi
nionem meam sed ea et de quibus
scire me arbitrabar interrogasse me
solitum quanto magis de hijs su
quibus anceps eram. Denique cum
a me nuper litteris flagitassetis
ut vobis paralipomenon latino sermo
ne transferrem de tyberiade legis quon
dam auctorem qui apud hebreos ad
mirationi habebatur assump
si et contuli cum eo a vertice ut aiunt
usque ad extremum unguem et sic
confirmatus ausus sum facere
quod iubebatis. Libere enim vobis lo
quor ita et in grecis et in latinis codi
cibus hic nominum liber vitiosus
est ut non tam hebrea quam barba
ra quedam et sarmatica nomina
coniecta arbitrandum sit. Nec hoc
lxx interpretibus qui spiritu sancto ple
ni ea que vera fuerant transtulerunt
sed scriptorum culpe ascribendum
dum de inemendatis inemendata
scriptitant et sepe tria nomina
subtractis e medio sillabis in unum
vocabulum cogunt. vel e regione
propter latitudinem in duo vel tria vo
cabula dividunt. Sed et ipse appella
tiones non homines ut plerique estimant
sed urbes et regiones et saltus et
provincias sonant et oblique sub
interpretatione et figura eorum quedam
narrantur hystorie de quibus in

regnorum libro dicitur. Nonne ecce hec
scripta sunt in libro verborum dierum
regum iuda. Que utique in nostris co
dicibus non habentur. Hoc primum
sciendum quod apud hebreos para
lipomenon liber sit et apud illos
vocabitur dabreiamim .i. verba
dierum qui propter magnitudinem apud
nos divisus est quod nonnulli in bar
to et actionis dialogo faciunt, cum
in tres partes secent cum unus a
suo auctore sit editus. Deinde et
illud attendunt quod frequenter nomina
non vocabula ~~sonant~~ hominum
sed rerum ut dixi significantias sonant.
Ad extremum quod omnis eruditio scrip
turarum in hoc libro continetur et hys
torie vel que pretermisse sunt in suis
locis vel perstricte leviter. hic per quedam
verborum compendia explicantur. Ora
tionum itaque vestrarum adiutus auxilio
misi librum bemiol' placiturum tamen
invidis displiciturum esse non ambigo.
Optima enim queque ut ait plinius
malunt contemnere videre plerique
quam discere. Si quis in hac interpre
tatione voluit aliquid reprehendere
interroget hebreos suam conscientiam
recolat videat ordinem textumque
sermonis et tunc nostro labori si potuerit
detrahat. Ubicumque ergo asteriscos
.i. stellas radiare in hoc volumine videritis
ibi sciatis de hebreo additum quod
in latinis codicibus non habetur.
Ubi vero obelus transversa .s. virga
posita est. Illic significatur quid
lxx interpretes addiderunt vel ob deco
ris gratiam vel ob spiritus sancti auctori
tatem : quod in hebreis volumini
bus non legatur. Incipit secundus
prologus libri Job.

Si aut fiscellam iunco texerem
aut palmarum folia compli
carem ut in sudore vultus mei come
derem panem et ventris opus sol
licita mente tractarem nullus mor
deret nemo reprehenderet. Nunc
autem quia iuxta sententiam salvatoris volo
operari cibum qui non perit et antiquam di
vinorum voluminum viam sentibus
virgultisque purgare errorum michi
geminus ingeritur correptor vitiorum
falsarius vocor et errores non auferre
sed serere. Tanta est enim vetustatis

al' vomit
al' vacat nem
vt
al' et
al' putrit

consuetudo ut et confessa plerisque uitia placeant. dum magis pulchros habere uolunt codices quam emendatos. Quapropter o fratres dilectissimi unicam nobilitatis exemplar pro flabello calathis sportellisque munusculis monachorum spiritualia hec et mansura dona suscipite. Ac beatum iob qui ad huc apud latinos iacebat in stercore et uermibus scatebat errorum integrum inmaculatumque gaudete. Quomodo enim post probationem atque uictoriam duplicia ei uniuersa sunt reddita ita ego in linguam nostram ut audacter loquar feci eum habere que amiserat. Igitur et uos et unumquemque lectorem sollicita prefatione commoneo et in principiis librorum eadem semper aduertens rogo ut ubicumque semper precedentes uirgulas uideritis sciatis ea que subiecta sunt in hebraicis uoluminibus non haberi. Porro ubi stelle ymago prefulserit ex hebreo in nostro sermone addita sunt. Nec non et illa que habere uidebantur in greco et ita corrupta erant ut sensum legentibus tollerent orantibus uobis magno labore correxi magis utile quid ex odio meo ecclesiis christi uenturum ratus quam ex aliorum negotio.

al' solita

Incipit prologus libri ecclesiastes.

Memini me hoc fermé quinquennio cum adhuc rome essem et ecclesiasten sancte blesille legerem ut eam ad contemptum huius mundi prouocarem. Et omne quod in mundo cerneret putaret esse pro nichilo rogatum ab ea ut in morem commentariorum obscura quequi dissererem. Ut absque me posset intelligere que legebat. Itaque quia quando in procinctu nostri operis subita morte subtracta et non meruimus o paula et eustochium talem habere uite nostre consortem tantoque uulnere perculsus. tunc obmutui. Nunc in bethleem positus augustiore uidelicet ciuitate et illius memorie et uobis reddo quod debeo. Hec breuiter ammonens quod nullius auctoritatem secutus sum. sed de hebreo transferens magis me lxx interpretum consuetudini coaptaui. In hiis dumtaxat que non multum ab hebraicis discrepabant. interdum aquile quoque et symachi et theodocionis recordatus sum. Ut nec nouitate nimia lectoris studium deterrerem nec rursum contra conscientiam meam fonte ueritatis obmisso opinionum riuulos consectarer. Incipit alius prologus super ioel.

Ioel filius phatuel describit terram xii tribuum eruca bruco locusta rubigine uastante consumptam et post euersionem prioris populi effusum spiritum sanctum super seruos dei. et ancillas. id est super c. xx credentium nomina hominum et sunt uiri in cenaculo montis syon c. xx. qui ab uno usque ad xv. paulatim et per incrementa surgentes xv graduum numerum efficiunt. qui in psalterio mistice continentur. Ex tribus igitur generibus rethorice hec summitur principia et tres sunt argumentorum partes ex quibus incipere solet omnis orator. Aut enim dociles aut beniuolos aut attentos auditores debet efficere. Hic ergo propheta recte a magnitudine cladis sumens principium dociles qui audituri erant uolens ad penitentiam prouocare reddit attentos ammirans futurorum malorum ut considerantes uenture cladis asperitate oculis arriperent penitentiam. In hoc propheta ideo nec reges nec illa tempora sunt prenotata quia illis temporibus ac regibus quibus osee prophetauit. Ioel interpretatur incipiens aut dominum descensus. Pro phatuel latitudo hostium. Prologice hoc est quod qui hostium dei et scientiam dei habuit apta recte incipit prophetare. Explicit primus prologus. Incipit prologus secundus.

Amos propheta pastor et rusticus et rubos moros distringens paucis uerbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat tria et quatuor scelera damasci gaze tyri ydumee filiorum amon et moab et septimo octauoque gradu iude et israel. Hic loquitur ad uaccas pingues que sunt in monte samarie et ruituram domum maiorem minoremque testatur

Ipse tenuit fictorem loquentem et stantem dominum super murum litum vel adamantinum et uncinum pomorum attrahentem supplicium peccatoribus et famem in terra non famem panis neque sitim aque sed audiendi verbum domini. Non dixit verbi sed verbum. Amos vero interpretatur onustus. Hic amos spirituali gratia plenus prophetavit inter ceteros prophetas. Non enim ipse solus erat propheta sed et alii. Esse quippe non poterat propheta nisi pastor ante fuisset. Qui et tuba sua clangit per singulos dies erudiens et docens in ecclesia in veritate. Est enim vox omnium prophetarum tanquam tuba spiritualis et predicans in ecclesia secundum quod scriptum est: Ascende in montem excelsum tu qui evangelizas syon exalta vocem tuam etc.

Item alius prologus.

Non fuit amos propheta non fuit pater ysaie prophete quamvis et ille propheta extiterit. Nam aliis litteris ille aliis iste apud hebreos scribitur. Que differentia litterarum apud latinos non habetur et ille fortis vel robustus. Hic vero avulsus interpretatur quia locutus est contra x tribus que per ydolatriam a cultu dei vel a regno david erant avulse. Fuit autem cognatio eius ex oppido thecue quod sex miliaribus distat a bethleem gerens curam pecorum in latitudine camporum qui sunt proximi oppido thecue. In quibus humum arido atque harenoso nichil omnino frugum gignit sed uberrimis pascuis habundant et ideo sunt cuncta pastoribus plena et sterilitas terre compensatur pecorum multitudine. Ex hoc numero pastorum fuit amos imperitus sermone sed plenus scientia. Prophetavit autem eisdem temporibus quibus iohel naum ionas osee ysaias. Sed aliquantulum exorsus est prophetare antequam ysaias maxime autem contra tribus decem locutus est pauca de duabus inserens. Hunc ablatum de numero pastorum misit dominus ut in samaria prophetaret quem amasias sacerdos frequentibus plagis afflixit tandem filius eius ozias vecte per tempora transfixit. (al' transfixit) Post hec semivivus in terram suam evectus post aliquot dies dolore vulneris expiravit. Sepultusque est cum patribus suis.

Item alius prologus super ionam

Jona columba et dolens filius amathi qui fuit de geth que est in ophir ad gentium preconium mittitur a iussus contempnit contempnens fugit fugiens dormit propter quem periclitatur navis sed sors latentem reperit cetus absortum devoraverit et orantem revomuit reiectus predicavit subversionem sed contristatur in penitentia urbis et saluti gentium invidet. Gaudet in edere virentis umbraculo et dolet subito arescentis. Cuius sepulchrum in quadam urbe geth in viculo demonstratur qui est in secundo miliario sephorim itinere quo pergitur tyberiade.

Incipit prologus zacharie prophete.

Anno secundo darii regis medorum aggeum et zachariam prophetasse lectiones eorundem declarant. Sed hac de causa aggeus zacharie in ordine prophetarum prelatus videtur quod eum duobus mensibus ut predicte lectiones ostendunt in prophetia precessisse invenitur. Ad restaurationem et templi precepto domini populum animasse esdras refert dicens. In secundo anno darii regis prophetaverunt aggeus et zacharias filius addo prophete super iudeos qui erant in iudea et in ierusalem super israel. Tunc surrexerunt zorobabel filius salathiel et ihesus filius iosedech et principes eius inchoaverunt edificare domum dei que est in ierusalem. Quibus cum adessent prophete domini exortatione sua adiuvabant eos. Nam et populus israel abhominatione paternorum delictorum per suam commonitionem idem propheta cupiens revocare verbis lectione comprehensus est. Vidi nocte et ecce vir ascendit super equum rubeum ~~et vidit propheta virum in equo rubeo~~ sedentem et stantem in medio mirteti umbrosi. Cuius visionis hec solutio est. Vir ascendens super

equum rubeum licet angelus intel
ligatur tamen quia prebuit colo
equum ascendere. Visus est vindic
tam sanguinis in eam gentem
significat proferendam que ppl'm
israel in captivitatem redegerat
Nam et ysaias ppheta p rubore
vestimentorum inter gentes vindicta
tum sanguine a deo pferendam de
monstrans. hijs verbis usus est
dicens. Quis est iste qui venit de
edom tinctis vestibus de bosra:
Stantem vero in medio mirteti
umbrosi quod dixit letitiam ppli
affuturam p mirteti significatione
voluit significare vel designare
Cuius ligni moyses in libro levitico
cum faceret mentionem ait. Acci
pietis die primo ~~et preciosi~~ fructus
ligni preciosi ut letitiam ppli per
bene olentis ligni umbraculum
demonstraret. Sed hanc visione
que libationem ppli et vindictam
de adversariis futuram demonstrat
Ob hoc noctu ppheta se vidisse me
moravit quia populum israel
in prima liberatione de terra egyp
ti noctu discessisse constabat. cuius ex
empli ~~aut~~ plenus pplus aliquam
ptem in se retinere videbatur libe
ratio eiusdem ac reditus captivita
tis de terra chaldeorum per noctem p
phete est revelata. Incipit plogus
in libris machabeorum.

Domino excellentissimo et in
cultu xpiane religionis
fervent.issimo lodovico regi
Rabanus vilissimus servorum dei in
domino dominorum ppetuam optat
salutem. Cum sim promptus ani
morum ad parendum atque servien
dum vestre voluntati cotidie cogito
quid honorificentie vestre gratiam
exhibeam ut mei memoria sedulo
apud vos maneat et devotio mentis
mee erga obsequium vrm appa
reat. Unde grandis questionis
angustia in animo versatur cogi
tandi quid potissimum reverentie
vestre offeram. Qui alij iuxta id qd
sibi conderet et opulentia rerum
vires illis ministrat multiplicia
vobis deferunt munera. Ego
aut ita per me hoc non efficere
posse sentio. Sed tamen vacuus a munere
penitus non ero quia iuxta paup
tatem virium mearum et ingenii tenui
tatem ea que in meditatione sancta
rum scripturarum elaboravi offerre
decrevi que licet non sint condigna
providentie vre tn credo non sint
ubique spernenda. preterito siquidem
anno transmisi vobis tractatum
in danielem prophetam quem non
solum ex dictis maiorum quin etiam
ex nre pvitatis sensu confeceram
Nunc vero quia tempus est illud
quo romana ecclia constituit libros
machabeorum in ecclesia legi eorundem
librorum expositionem que ante aliquot
annos rogantibus amicis sensu hys
torico sive et allegorico dictaveram
excellentie vestre defero ut si aliquando
sensum misticum in eis dinoscere
vos delectet habeatis in promptu
qd alium explicitum invenire va
leatis non dico valde desecte et coo
ne rethorica sed lucido sermone et
catholica fide. Vos quoque si quid
in predicto opere repperiatis vobis
gratum et rite platum eius gratie
hoc deputetis a quo est omne bonum
Si quid autem minus recte vel in
convenienter positum vobis ibidem
videatur imperitie mee magis de
putetis quam malitie quia quidem in
hoc corpusculo vixero in xpi servitio
sicut possibilitas fuerit laborare cu
pio. Ipsius enim est misericordie
ut qui incepi in animo hoc dedit
velle ipse me bono opere faciat co
summare de quo ppheta ait. Pro
pe est dominus omnibus invocan
tibus eum in veritate non derelin
quet omnes sperantes in se. Divi
nitas domini nostri ihesu xpi dum
nos ~~sic~~ incolumes et legis dei verita
tem amantes ad multorum salu
tem custodiat et post huius vite
cursum ad veram et eternam bea
titudinem pervenire concedat.
Item alius plogus

Reverentissimo et omni cari
tatis officio dignissimo
geroldo sacri palatij archidiacono
Rabanus vilis dei servus servorum
in xpo salutem. Cum in me in pa
latio imaginum civitatis con

tuum tecum habere sermonem de
eminentia sanctarum scripturarum et
de difficultate diuinarum historiarum
in quibus non solum per aliquanta
loca propter uarietatem rerum et
situm prouinciarum obscurus est
sensus quin et per tropos figurarum ob
scurus est intellectus et quia eodem
tempore comentarios in libro regum
nuper a nobis editos uenerabili ab
bati hyldunino tradideram. tu quidem
paruitatem meam exhortatus es
quatinus in libros paralipomenon
atque machabeorum comentarios iux
ta uestigia maiorum pari studio conde
rem feci quantum potui et per nouos
libri expositionem lodouico regi edi
tam dedi sequentis uero tue sanc
titati tradendam reseruaui ut peti
tio tua non esset uana neque habe
res me suggillandum quasi tibi ro
ganti nollem conferre quod aliis
gratis contulerim. Proinde quia
iam confectum habes uterque eo si
cut decet seruum christi. cum commu
nione multorum et quod solus impe
traras ad plurimorum utilitatem
peruenire facias. De cetero quoque no
lo sanctitatem tuam scire quod
ipsum opus ideo partim de diuina
hystoria partim de iosephi iudeorum
hystoria traditione partim uero
de aliarum gentium hystoriis con
texui ut quia non tantum gentis
iudee ac principum eius sed et alia
rum gentium similiter in ipso li
bro mentio fit ex multorum librorum
collatione ueritas sacre hystorie
pateat et sensus narrationis
eius lectori lucidior fiat. Nunc ue
ro siquid in memorato opere
tibi gratum atque utile inueneris
largitori omnium bonorum inde
gratias referas. Si quid autem
reprehensibile in eo esse perspexeris
mee infirmitati et imperitie depu
tes et apud clementem iudicem
ueniam inuenire nobis per sacras
orationes festines. Sicque opti
mo largitori dignum honore
et fragili opifici oportunum confe
res solatium. Fraternitatem tuam
diuina maiestas prosperis successibus
pollentem eterne beatitudinis

gaudia peruenire omni tempore
nostri memorem conseruare dignetur.

Incipit secundus prologus
mathei euuangeliste

Matheus cum primo predi
casset euuangelium in iudea
uolens transire ad gentes primus
euuangelium scripsit hebrayce
quod fratribus a quibus ibat ad
memoriam reliquit. Sicut enim
necesse fuit ad confirmationem fidei
euuangelium predicari sic et con
tra hereticos scribi. Cum autem plu
res euuangelium scripserint quatuor
tamen auctoritatis habent testimonium *al' quod*
quia per quatuor mundi partes fidem
innuntiant trinitatis. Et sunt quasi
quatuor rote in quadriga domini
que uehit eum per predicationem
euuangelii et genus humanum quod
fidei morte eorum erat predicatione *peremptum*
uiuificandum. Unde et aliorum
euuangelia deciderunt nec recepta
sunt quia dominus nolebant penitus
nimium cassari propter uirtutem sa
cramenti. Designantur autem euuange
liste quatuor signis que non sunt *al' figuris*
de receptione sed iocundi misterii sibi
gestae. Matheus in homine intelligitur
quia circa humanitatem christi prin
cipaliter immoratur. Marchus
in leone quia agit de resurrectione
lucas in uitulo agens de sacerdotio
Johannes in aquila scribens sacra
menta diuinitatis. Christus uero quem
describunt homo fuit de uirgine
natus. Uitulus in immolatione
leo in resurrectione. Aquila in as
censione. Uel in homine humani
tas in uitulo sacerdotium. In leone
regnum in aquila exprimitur
diuinitatis sacramentum.

Incipit prologus in libro apocalipsis.

Omnes qui pie uolunt ui
uere in christo sicut ait apostolus
persecutionem patientur. Iux
ta illud. Fili accedens ad seruitutem *al' initium*
dei sta in iustitia et timore et prepara
animam tuam ad temptationem. Temp
tatio namque est uita hominis super terram
Ne autem fideles in hiis deficiant
consolatur eos dominus atque confirmat
dicens. Uobiscum sum usque ad consum
mationem seculi et nolite timere pu

sillus grex xp̄ ea uidens deus pat̃ tribu-
lationes quas passura erat ecclia ab
aplis fundata supra petrã xp̄m ut
minus timeantur disposuit una
cum filio et spū sc̄o eas reuelare Reue-
lauit aũt tota trinitas xp̄o scd̄m hu-
manitatẽ xp̄c uo iohi p angłm ·
Johes eccłie de q̃ reuelatione hunc
librum cōposuit · Unde et liber iste
apocalipsis dr̃ · i · reuelatio qr̃ hic cō-
nentur q̃ deus reuelauit iohi ⁊ iohes
eccłe · Quẽ ta · s · ecclia passa sit in tem-
pore primitiuo et nunc patiatur in
nouissimis temporibus anti xp̄i pas-
sura sit quando tanta erit tribulō
ut si fieri pt̃ ĩ moueantur electi ⁊
que pro hiis et nunc ⁊ ĩ futuro p̄mia
sit susceptura ut quos denũtiata
supplicia terrent pmissa p̄mia le-
tificent · Jdeo iste liber inter reliquas
scripturas noui testamenti p̄phetie
nomine censetur q̃ alijs est excelle-
tior p̄phetijs · Sicut em̃ nouum tes-
tamentũ prestat ueteri euãgelium le-
gi : ita hec p̄phetia p̄phijs ueteris tes-
tamenti qr̃ de xp̄o ⁊ eccła magna ex
pte iam adimpleta sa tuncta denũtiat
vł ĩ ideo qr̃ cum alijs uniphã ista
triphã data est p̄phetia simul · s ·
de preterito ⁊ p̄senti et futuro Ad cuius
confirmandam auctoritatẽ cōcurrit
⁊ auctoritas mittentis ⁊ deferentis et ac-
cipientis mittentis · s · trinitatis ⁊
deferentis · s · angeli ⁊ accipientis · s · io-
hannis · Cũ autẽ iohi hec uisione
fuerit reuelata ⁊ sit tria genera ui-
sionũ sub quo genẽ cōtineatur uidẽ-
dum est · Visio em̃ alia corporalis q̃n
do uidelicet corporalib; oculis aliquid
uidem̃ · Alia spiritualis seu ymagi-
naria cũ uidel; dormientes ł ⁊ uigilã-
tes ymagines rez cernim̃ q̃b; aliqd
aliud significatur sicut uidit pha-
rao spicas ⁊ moyses rubũ ardere ille
dormiens iste uigilãs Alia intellectua-
lis q̃n uidel; spū sc̄o reuelante intelle-
tu mẽtis uitatẽ misterioz sicut ẽ
capiamus quomodo uidit iohes que
in hoc libro referuntur · Non enim
figuras tm̃ spū uidit s; ⁊ eaz signi-
ficata in mente itellexit · Vidit autẽ
iohes ⁊ scripsit ĩ pathmos ĩsula
relegatus a domitiano ĩ exiliũ prĩ-
cipe impijssimo hac eum ad scribẽ-

dum cōpellente cã qr̃ dũ exul teneretur
a domitiano in pathmos insula ĩ
eccłijs q̃b; p̄erat inł ea pullulauẽt
atq; moleuit uitia atq; diuerse he-
reses · Erant eñ quidã heretici ibi
dicentes xp̄m non fuisse ante ma-
riam qr̃ temporaliter de ea nat̃ erat ·
Quos iohes ĩ principio euãgelij sui
redarguit dicens · Jn principio erat
uerbum ⁊ ĩ hoc libro cũ dicat alpha
⁊ ω · ĩ · principium ⁊ finis dicebant
enim quidã ecclesiam pondẽ tribu-
lationũ añ finẽ sc̄li defituram ⁊ pla-
bore non p̄miũ etñũ susceptura
Hoz ergo errores uolens destruere
errores iohes ostendit xp̄m p̄ncipiũ
ẽe ⁊ finem · Vñ ysaias · Ante me
non est formatus ds̄ ⁊ post me nõ
erit ⁊ eccłiam per extremum tribu-
lorum non deficere s; p ficere ⁊
p hijs brauiũ eternum recipere ·
Scribit autẽ iohes : vij eccłijs asye
⁊ eaz vij ep̄is depredictis mittẽ
ens ⁊ p eam totam geñalem eccle-
siam docens Et itaq; materia Johis
in hoc ope status spaliter asyane
in hoc ope status spaliter a syane
eccłie nec non ⁊ totius uidel; q̃ in
p̄senti patiatur ⁊ in futuro recep-
tura sit intentio uero eius est mo-
nere ad patientiã que seruanda est
tũ qr̃ breuis labor tũ qr̃ p̄miũ
magnum · Modus tractandi talis
primo p̄mittit p̄logũ ⁊ salutatio-
nẽ ubi reddit auditores beniguos
⁊ attentos quo p̄misso accedit ad
narrationẽ · Añ narratõem uo ·
ondit xp̄m esse ab eterno sine p̄n-
pio ⁊ fine inducẽs xp̄m loquẽtem
Ego sum alpha et ω · i · principiũ
et finis postea accedens ad narra-
tionẽ distinguit vij uisiones quib;
terminatis iste liber cōsummatur
p̄mittit aũt p̄logum dicens Apo-
calipsis ihũ xp̄i subaudis hec est
sicut in alijs · Visio ysaie hec est
et parabole salomonis ·

mittentis

modum videndi

nota

Incipiunt interpretaciones hebraicorum nominum.

Aaz apprehendens uel apprehensio.

Aad testificans uel testimonium.

Aad har deprecatio.

Aalma uirgo absconsita ul' absconsio uirginitatis.

Aara montana uel mons fortitudinis.

Aaron mons fortis uel mons fortitudinis siue montanus.

Aaronite montes robusti uel montium fortitudines siue montani aut montes eorum.

Aars sol uel lumen seu illuminans aut illuminatio.

Aathath te patre tuo ul' tempore tuo siue tu ante aut temporalis tuus.

Aaz apprehensus uel fortitudo seu fortis aut apprehendens.

Aazia patruus uel patruelis seu apprehendens dominum aut fortitudo domini. hieb. post a.

Abba pater uel paternitas. syrum est non hebreum.

Abbatuc luctator fortis ul' luctator rigidus seu complexans eos aut susceptio eorum.

Abdia seruus dni ul' seruiens dno.

Abaga pater sollempnis uel patris sollempnitas seu pater loquens aut patris locutio.

Abaia pater dns ul' pat' habundans seu pater meus iste aut patris mei habundancia.

Abam pater eis ul' patruitas eorum.

Abana pr' gratus ul' lapides colliges

Abam patris requies ul' pater commotus seu pater gratus michi aut pater gratificans me.

Abania pater gratus domino ul' pater gratificans dnm.

Abaria transiens dns ul' transitu dni. seu pater suscitans dnm aut pater uigilans dno.

Abarim ptransiens ul' ptransitio seu montes transeuntium.

Abaron pater suscitans dolorem ul' pater uigilans murmuracionum seu pater suscitans iniquitatem aut pater uigilans mutilitati.

Abasbai parcens ul' peperit seu parcens michi aut patrimonia mea.

Abda seruiens ul' seruitium seu seruiens eius aut seruiens ei.

Abdai seruus meus ul' seruiens in ~~eo seu seruiens eius~~ aut seruitus mea ul' seruicium eius michi.

Abdehel seruus dei ul' seruiens deo.

Abdemelech seruus regis ul' seruiens regno seu seruus regius aut seruus regnator. ul' regnator

Abdenago seruus tacens ul' seruiens tacet seu dni auxilium aut dominus auxiliator. ul' cadens

Abdi seruus meus ul' seruiens in.

Abdias seruus dni ul' seruiens dno seu dni testis aut dno electus.

Abdihel seruus dei ul' seruiens deo. ul' dno

Abdo seruus eius ul' seruiens ei.

Abdom seruiens eis ul' seruus eorum.

Abdon seruus merens ul' seruus mutilis.

Abdon seruus mutitans uel seruus iniquus.

Abdon ancilla dolens ul' seruiens murmurando. Sequit' d p' a

Abed seruus populi uel seruiens populo.

Abedia seruiens domino uel seruicium domini.

Abel committens ul' commissio ~~eius seu luctus eius~~ aut mirabil' ei

Abel luctus uel uapor seu uanitas

Abela committens uel commissio eius siue lugens eum aut miserabilis

Abelga napor uallium uel luctus deuorans.

Abelmaim uanitas habitantium uel luctus in habitantium.

Abelmeola napor uallis salse uel luctus parturientium seu uanitas domini aut miserabilitas in habitacionis.

Abelmenba idem est.

Abelsathim napor spinosis uel luctus germinans seu positio miserabilis aut uanitas resurrectionis.

Abellocen lapis politus eorum uel lapis in medio eorum.

Abenezer lapis adiutorii uel lapis auxiliator.

Abemer lapis lucidus ul' pater lucerne. ul' abener

Aber commist uel certamen in uite siue particeps aut participatio.

Abier mutuus uel [illegible] seu [illegible] dus aut uulneratus.

Abesalō pāx patris uel pāt' patris seu patris luctus aut patris amaricacio·

Abesan pater habundans uel patris egressio

Abethsari patris repulsio uel mi explorationis·

al' abelchesetim al' lytorū · al' geminitas

Abethsethim luctus luctorum uel uanitas geminus

Abgatha pater tangens ridentē uel tactus patris ridentis

Abia pater dūs uel patris domini seu dūi paternitas aut ubi pater fuit·

Abiahel pater dominus deus ul' paternitas domini dei·

Abiahil · pater meus exultans · uel patris mei exultacio·

Asme pater meus contemptus uel patris mei despectio·

Abia bon pat' meus sup intelligēs uel patris mei sup intelligencia·

Abiham patris mei populus ul' pater meus eorum

Abiasab pater meus colligens uel patris mei collectio·

Abiasaph pater meus congregans ul' patris mei congregatio·

Abiathar pater meus ros· uel pater meus sup fluus seu pater meus suscitans peccatum aut pater meus peccato uigilans

al' abidae

Abida pater meus sciens eos uel patris mei sciencia·

Abiade idem est·

Abidam pater meus sciens eos uel pater meus sciencia eorum·

Abidan pater meus iudex uel patris mei iudicium·

Abihel pater meus deus uel patris mei deitas

Abiein patris mei mater uel pater meus maternus·

Abiezer pater meus fortis uel patris mei auxilium· seu pater meus separatus aut patris mei sanctificatio·

Abieri patris mei auxilium meum uel pater meus auxiliator meus

Abigabaon pater collis merētis uel pater uallis mestitie seu pater meus uallis mesta aū pater meus collis merencium·

Abigail pater meus exultans uel patris mei exultacio·

Abihud pater roris uel erroris seu pr̄is mei aternus aut pr̄is mei inolutus·

Abihel pater meus deus uel patris mei deitas·

Abilma lugens uel plorans seu luctus aut ploratio

Abilmei lugentes uel plorantes seu nam aū miserabiles

Abilmes idem est·

Abinadel pater meus a deo ul' pater meus exaudiens deum

Abilmosen idem est·

Abimelech pater meus rex uel patris mei regnum·

Abini pater mensure ul' pr̄ mensuratus seu pater fuit aut pat' erat

Abinaam patris mei decus uel patris mei commotio

Abinadab patris mei uotum ul' pater meus spontaneus

Abinoem patris mei fidelitas uel patris mei requiescio·

Abira pater meus magister ul' patris mei magisterium

Abiram pater meus excelsus ul' pater meus exaltatus siū pr̄ meus sublimis aut pr̄is mei sublimitas·

Abiron pater meus magister musitans ul' pater meus magister murmurans seu pater meus magr̄ iniquitatis aut pr̄ m̄s mḡr in utilis·

Abisa pater salutis uel pr̄is salutare

Abisa pater meus sacrificans ul' patris mei sacrificium seu patris mei incensum aut patris mei holocaustum·

Abisai pater salutis mee uel patris salutare michi

Abisai pater meus incensum meum ul' pr̄ meus sacrificium meum

Abisai pater meus sup fluus ul' patris mei rugitus·

Abisag patris mei incensū uel patris mei holocaustum

Abisue pater meus cantans ul' pr̄is mei cantelena seu pater meus loquens aut pr̄is mei locutio

Abisur pater meus murus uel pater meus directus

Abisur pater meus robustus ul' pater meus angustiatus seu pater meus continens aut patris mei acerbitas·

Abital pr̄ meus ros ul' pr̄ uror at seu patrem meum apprehendens aut

patris mei appensio.
Abiu pater meus est l' pr mus ipse
Abiud patris robur ul' patris ru
bor seu pater eorum aut pr meus iste.
Abner pr lucidus ul' pris lucerna
Abobi pater incantator uel patris
amplexatio.
Abor pater montium uel patris fo
ramen seu pater luminis aut pa
ter iracundus.
Abra patris magisterium uel pris
exaltatio.
Abraham pr uidens populum ul' pater
uidens multitudinem seu pater mul
titudinis aut pater multarum sub
intelligitur gentium non est enim
in nomine.
Abraham pr excelsus ul' pr exaltatus
seu pr sublimis aut pris sublimitas
Abrech pr delicatus ul' pater te
nerrimus ipse est ioseph qui prelatus
in egypto cum esset tener delicatus
etate iuuentutis fratres est pr semini
intro sapie et prelatus sapientium.
Absalon patrem meum pacificans
uel patris mei amaricatio.
Absalon pax pris ul' pr pacis seu
pris luctus aut pris amaricatio.
Absamas pater egressus a dno uel
patris habundancia dni.
Abulinor uel plaga seu liuidus
aut uulneratus
Abur patris lumen ul' pr igneus
seu pr merens aut pris aptio.
Achab frater pris hic e post a
uel fraternitas paternitatis.
Acham frater pris sui uel fraterni
tas paternitatis sue
Achanab niuis uel de mollitio.
Achabim decem l' scorpiones.
Achaia soror laborans ul' soror
que seu soror dni aut fr eius dns.
Achaias frater laborans ul' frat
quis seu fr dni aut fr eius dns
Achaia frs laborantes ul' fres qui
seu frs dni aut frater eorum dominus
Achaim preruptura ul' umbraculum
seu soror laboris aut fraternitas eorum
Achal omnia uel in omnibus seu
fr contemptus aut frs commixtio.
Acham labor uel necessitas seu co
luber insidians aut fraternitas eorum
Achamon fr sapientie uel frater
sapientissimus

Achan tribulator ul' necessarius — al' achain
Achan necessitas ul' tribulatio ul'
apprehensio gratie
Achan retinens ul' apprehendens
seu retinens gratiam aut apprehensio gre. — al' tribulator
Achar merces ul' turbator seu tu
multus aut puersio. — al' tumultus
Acharim turbans populum ul' puersio
populi sui puertens eos aut turbatio eorum.
Acharan merces gre uel turbans
gratificatos uel gratificans gratitudo
Acharcha inferius ul' pauimentum
Acharis sterilis ul' ingratus seu
sterilitas aut ingratitudo
Acharon in pascuis ul' gregis pas
cua seu sterilitas aut erudicio tristitie
Acharonite in pascuis ul' in pascua
gregum seu steriles aut erudimenta
tristiciarum.
Achas tenens ul' apprehendens
seu retentio aut apprehensio.
Achaz conuertens uel apprehendens
seu conuersus uisionem aut apprehen
dens fortitudinem.
Achazias apprehendens dnm ul'
apprehensio dni seu conuersus forti
ter dno aut apprehendens uisionem
dominicam.
Achazib frater lupi ul' fr deuorans
seu tenens lupum aut apprehen
dens rapacitatem.
Acsa claudicans ul' factura
Asaph clauda collectio uel fac
tura congregationis.
Asces hamus ul' retentio sui hami
lis aut humilitas.
Actes idem est.
Aceroth dissipans ul' dispdens me — al' acerech
seu demolliens aut interfitiens.
Acerech dissipans me l' dispdens
me seu demollitio mea aut interfec
tio mea. ‖ eius.
Achela suscipiens eum ul' susceptio
Acheldemach ager sanguinis ul'
ager sanguineus syrum est non hebreum
Acherubim cognosce ul' intellige
seu sciens multitudinem aut scien
cie multitudo.
Achi fr meus ul' fraternitas mea.
Achia umbraculum ul' preruptio
seu frater domini aut fraternitas dns
Achiam fr populi ul' fris populus
seu umbraculum eius aut prerup
tio eorum.

Achias merces uel retributio seu frē
dominus aut fraternitas domini ·
Achie umbraculum ul' in collibz ·
Achila suscipiens eū l' susceptio ei' ·
Achilai suscipiens cum michi uel
susceptio eius mea ·
Achim fletus uel plorans seu frater
ei' aut fraternitas eorum ·
Achimaas fratris mei bonus uel
fratris mei susceptio ·
al' achimas
Achimai frater meus reductus ul'
fratris mei reductio ul' frīs mei assūptio
Achiman frater meus quis uel
frater meus quomodo reductio meū regnū
al' deserto
Achimelech frater meus rex uel
fratris mei regnum ·
Achimoth frater meus mortu' ul'
fratris mei deserto al' regnauit
Achinaam fratris mei decor uel
frater meus decorus ·
Achinoem fratris decus uel frater
nitati delectabilis
Achior fratris mei lumen ul' fra
ter meus montanus seu fratris mei fo
rame aut frīs mei iracundia ·
Achis frater meus ul' quomodo est
Achis frater meus ul' unius uir seu
frater meus aut uni fraternitas
al' achimalech
Achisamech frēm meū corroborans
ul' fratris mei firmamentum ·
Achisemech frater adiuuans uel
fratris adiutator seu fraternitatis
fultura aut fraternitatis erectio ·
Achitob frater meus bonus uel
fratris mei bonitas ·
Achitophel frater meus ruens ul'
fratris mei ruina
Achitophel frater meus cadens
uel frater meus irruens seu frē me'
tractans aut frater meus cogitans ·
me' deuorans
Achimb stultitia uel mendacium
seu frīs mei hostia aut retentio ul' fr
Acche hamus uel usqz hic sine
humilitas aut retentio ·
Accho hamus uel usqz huc siue re
tinens eum aut humilitas eius ·
Acchore hami uel usqz huc siue
humiles aut retenti ·
Acchos hamus uel usqz huc siue
humilitas aut retentio ·
al' acchor ul' aschor
Acchobor mures uel de uastatio
Acchabor turbatio uel tumultus
seu peruertens aut peruersio ·
Acchor frīs lumē ul' fratris alti
tudo seu contempnatio fratris foramē
aut fratris iracundia ·
Acchron retentio uel apprehensio
seu retinens aut apprehendens ·
Acchsib hami grauitas uel hu
militatis condempnatio
Acchsipha hamus subitus uel
humilis eructatio ·
Acchus retinens consilium uel
humilis consiliator ·
al' ac
Acchur retinens lumen uel
humilitas ignea ·
Achzib retentio uel derelicta
seu mendacium aut stultitia ·
al' ach
Achziba mentiens ei uel stultitia
eius seu retinens eum aut fere
licta ei · Post · a · c · sequit · d
Ada testificans uel testimonium
Adad testis uel patruus seu pre
cipuus aut patruelis
Addada testis eius ul' usqz ad tes
timonium siue ipsius esse aut pa
truelis eius ·
Addabarim de uerbo nomium gre
ce secunda legis latio latine ·
al' ad
al' ad
Addaharim idem est ·
Adadezer decorum auxilium ul'
precipuus siue precipuus separator ·
Adadezer testimonium fortitudi
nis uel patruelis sanctificatio seu
fortitudine precipuus aut testifica
tio sanctificationis ·
Adaglam congregans eos uel
congregatio eorum ·
Adai robustus uel sufficiens seu
testis meus aut fortitudo mea ·
Addaia siue dño l' testimonium do ·
Adaia siue dñi ul' testificans dñm
Adali seruus laborans uel testi
monium laboriosum · ¶ siue
Adalia testis laborās l' siue laborio
Adam testificans eos uel testi
monium eorum ·
Adam homo uel terrenus seu
indigena aut terra rubra
Adama humus uel terra seu
terrena aut desiderabilis ·
Adame auores uel sanguines
plurali numero ·
Adam magnificans uel que est
magnificentia seu scrutans populo
meo aut testificans populum meum ·
Adar grex uel populus seu
Adar pallium uel sublimis seu

testis uigilans aut seruus suscitator.
Adar idem palliu͞ ul' magnificus.
Adarsa testificans solem uel ser
uus illuminator.
Adissa noua ul' nouitas seu testis
facture aut seruitus plasmacionis
Adissor seruus fortis ul' testis an
gustatus seu seruiens petre aut tes
tificans sagittam luminis.
Adgam pater sordis l' testis sordidus
Aduianta seruus donator uel
testificans consummacionem.
Adrach stola uel decorus seu in
dumentum aut indicio.
Adram mundans pessimos uel
mundacio pessimorum.
Adramalech stola regis ul' decor
regum siue rex indut' aut regnator
decorus.
Adenabeth seruus prophetizans
uel testificate prophecie
Ader rex essiuus ul' turris gregis
seu testis uigilans an̄ suus co͞surge͞s
Adesa testis facture uel seruus
plasmator siue seruitus nouitatis
aut testificacio sanctificacionis.
Adema seruus domini ul' testifi
cans dominum.
Adiehel greges dei uel oues di
uine seu decorans d͞m aut iudicio dei.
Adiemelech stola regis ul' decor
regum seu rex indutus aut regna
tor decorus.
Adienimon testis sublimis ul'
seruus ecclesie.
Adiezer stola fortis uel decor
separatus seu decor auxilium aut
indumentum sanctificacionis.
Addi seruus meus uel testimo
nium meum
Adiada seruiens testibus uel
fortitudo testificancium.
Adihel filius dei l' testificans d͞m decor
Addin fines cause l' testis iudicij
Adina seruiens cause eius uel
testis iudicij eius.
Adino tenelbus uel delicat' seu
fortis iudex aut fortis causator.
Adiuram fuit' duplex l' testificacio.
Adnas continens mala l' locus
malorum siue decor facture aut
indutio plasmacionis.
Aduel populus dei ul' oues diui
ne seu decorans d͞m aut indutio dei

Ado seruus ul' testis seu seruiens
domino aut fortitudo eius.
Addo idem est.
Addoay seruus uigilans uel ser
uus fortis suscitator.
Adoch seruum tenens uel testi
ficacionis apprehensio.
Adollam congregans eos uel con
gregacio eorum seu testimonium
aque aut testificacio in aqua.
Adollamites congregans eos uel
congregacio eorum seu testis aque aut
testificator in aqua.
Adollamini idem est.
Adom ferens eis l' fortitudo eorum.
Adomim rubra ul' ascensus rufor
um ē locus ille cruentus et sangui
narius quo deuenit homo qui a ie
rusalem descendit in iericho et inci
dit in latrones.
Adon seruus merens uel testis mur
murans seu fortis iniquus aut for
titudo inutilis.
Adonay d͞ns uel dominator.
Adonaya dominus dominans
uel domini dominatio.
Adonyas dominator est dominus
uel domini est dominatio.
Adonybezech d͞ns uincans ul' d͞ns
fulgurans siue domin' d͞natoz egesl
tatis aut d͞ns d͞nator uani contemptus.
Adonibezech deus uincans uel
dominus fulgurans seu d͞ns d͞nator
egestatis aut d͞ns d͞nator uani contempt'.
Adonycham dominus calidus
uel dominator caliditatis.
Adonium dominus exaltatus uel dominator sublimis. al' adonyram
Adonisedech dominus pacis
uel dominator iusticie.
Adopsite libertas uel gaudium
Ador seruitus generans uel
testificacio generacionis.
Adullam testimonium pri al' adulam
us uel seruiens eternitati. uel testificacio generacionis
Aduram decor excelsus l' genera
cio excelsa seu decor excelsi aut flu
uij exaltacio
Aduram ruina exaltata ul' flu
uius exaltatus seu decor excelsi
aut fluuij exaltacio.
Adrumentum uisio sublimis. ul' uidens sublimem
Aegla uitula l' iuuencula. hic ē p̄'a
seu sollempnis aut festiuitas eius.

Aegyptus tenebre uel angustia seu
tribulatio coangustians aut tribu
lationis coangustatio.
Aegyptii tenebre uel angustiantes
seu tribulantes coangustiatos aut
tribulatores coangustiatorum.
Aeglon in uencula uel uacca eorum seu
uacca merens al' in uencula inutilis
Aelam uestibulum uel ante fores
seu postis aut superliminare.
Aelamite uestibula uel ante fores
seu postes aut superliminaria.
Aelam apposita uel abiecta siue
despiciens aut comparata.
Aelamite appositi uel obiecti siue
despicientes aut comparati.
Aemoth taberne uel officine seu
taberne mortis aut officine mortuorum
Aena fons uel binum seu fons
eius aut oculus eius.
Aendor fons generans uel oculus
generationis.
Aeneas pauper uel miser seu
respondens aut responsio.
al' aengannim Aengannim fons ortorum uel ocu
lus elatorum
al' aenon Aenon fons eorum uel oculus eorum
Aernm aceruus lapidum uel
aceruati lapides
Aesdrelon auxilium merorís
uel misericordia dolentium.
al' aesmon Aesmon terra deserta uel terra inculta
seu terra inanis aut terra inutilis
al' aethan Aethan ualida uel antiqua
seu ascendens aut fortitudo.
Aethi obstupefaciens uel pauens
seu terror patris mei aut obstupe
faciens pater meus.
Aethiopia tenebre uel caligo
siue tenebrans aut caligans.
Aethiopes tenebrosi uel caligino
si siue tenebrantes aut caligantes
Aethonodosai una ~~anima~~ in ferio
rum uel iuuantes inferius.
Aphaim superius. hic ph pro a posit p f.
eorum uel uolatus eorum seu libe
rans eos aut securitas eorum.
Aphar idem est
Apham humus uel uolatus seu
liberans pauperes aut securitas eorum
Aphaim humus mea uel uolatus
meus seu liberans pauperes meos
aut securitas gratie mee.
Aphar terra uel puluis suscitans
seu humus aut fodiens
Aphar puluis suscitans uel hu
mus uigilie seu liberans uigiles
aut securitas suscitatorum.
Aphara terra eius uel puluis
eius seu humus eius aut fodiens eu
Aphara puluis suscitans eum
uel humus uigilie eius seu libe
rans euigilantes ei aut securitas
suscitatorum eius
Aphara taurus uel uitulus in utilis
seu puluis eius aut fodiens eum.
Apharai in fodiens humum
uel puluis inutilis
Apharaim puluis suscitans
eos uel humus uigilie eorum seu libe
rans uigilantes eis aut securitas
suscitatorum.
Apharim fodiens mare uel
maris effossio.
Apharim puluis suscitans eos
uel humus uigilie eorum seu liberans
uigilantes eis aut securitas sus
citatorum in eorum.
Apharsa terra digna uel fodi
ens eleuationem seu liberalitas
solis aut liberans illuminatos.
Apharsacei terre indigne uel fo
dientes eleuatos seu liberi solis
aut liberantes illuminatos.
Apharsinai tellus saluata uel
terra salutis siue puluis suscitans
salutem ut humus uigilans saluandi
Apharsothi securitas uel libertas
siue liberum germen aut securitas
resurrectionis
Aphanas uiditatis dominus uel in
dicium domini
Apher continuit uel continentia
siue continent aut furor nouus
Aphech continebit uel apprehendet
seu continens aut apprehensio.
Aphetha continebit eum uel app
rehendet eum seu continentia eius
aut apprehensio eius
Aphec furor alienus uel uita
dissipata seu uitam dissipans aut
uite discissio.
Apheleth mirabilis uel admi
rationis seu uiuificans aut excitudes
Aphec humus uel fodiens seu al' fu
puluis aut uitulus
Apherezei separati uel absque mu
ro seu fodientes oliua aut inutili for
cinantes.

Aphes in finibus uel in extremis
Aphesdamim in finibus rubei uel rubeorum in extremis ascensionis
Aphes libere egrediens uel securitas egressionis
Aphin liberalis dñs l' liberalitas dñi
Aphira fertilis uel augmentata
Affritam steriles uel augmentati
Aphiua fertil' uel augmentata
Aphsiba colligens recte uel congregans conuersionem siue liber egressus aut secura egressio
Aphith securus uel liber seu securitas uel liberalitas
Aphon uolans iniq; uel uolatus meroris seu liberamur mutans aut securitas inutilis
Aphonite uolantes iniq; ul' uolando merentes siue securi inutiliter aut libere murmurantes
Aphius uolans confusio uel uolatus consilii siue libere consulens aut securus festinator
Aphuth eius indumentum uel eius declinatio
Aphutei eius indumenta uel eius declinationes. hic G post A
Aga festina uel sollempnis
Agalo loquens uel meditans seu meditacio aut loquela
Agabi festinus pater uel sollempnitas patris
Agabus nuncius tribulans uel tribulacionis annunciacio
Agagite donata uel tecta seu festiue sollempne aut festum sollēpnit'
Agag plenitus egypti uel plantatus egyptiorum seu seruitus festina aut sollempne testimonium
Agag dom⁹ uel tectura sīi sollēpnis festiu[us] aut festina sollempnitas
Aggai questio uel festiuitas seu loquens mihi aut meditacio mea
Agla uitula uel fr[ater] uitula siue sollempnis aut festiuitas eius
Agar aduena ul' conuertens siue festum suscitans aut sollempnitas uigilie
Agareni aduene ul' conuersi siue festa suscitantes aut sollempnitates uigiliarum
Agarem aduena uel ... ul' conuersio deuorationis seu festinus magister meus aut sollempnitas mgr̄i mei
Agge questio uel sollempnis seu festiuitas aut sollempnitas — al' meditacio siue loq̄la prīs
Agge questio uel sollempnis siue meditacio aut loquela ¶ pūs
Agela sollempnis pr̄ l' festiuitas
Agedgad accinct⁹ l' annūcians predo
Aggedgad festiua seruitus p̄torus uel sollempne testimonium accinctionis
Aggelom sollempnis cautor uel annuncia iniquitatem meam
Aggens festinus uel sollempnis querens consilium aut letus festinator
Aggi questio uel sollempnis seu sciens me aut festiuitas mea — al' senaes
Aggia querens dominum uel sollempnitas domini
Aggias sollempnis domino uel festiuitas domini
Agremon fons sublimis uel fons ecclesie. siue fons congregans aut fons malorum grauatorum — al' aguyrem nō
Agrippa congregans subito uel congregacio subita
Agrith aduene uel incola seu aduena meus aut incola meus
Agith festiua uel sollempnis seu meditacio aut loquela
Agithe festum uel sollempnes seu loquentes. aū meditantes
Ahab frater patris uel hic h post a.
fraternitas paternitatis
Ahaion campi uel aulones seu ualles grandes aut ualles campestres — al' ahaion
Ahalach mons diuiduus ul' mons lenis seu limpid⁹ aut lubricus
Ahamō sapiā l' sapientissimus
Ahara fratris odor ul' frat' odoris
Aharel post exercitum ul' sequens exercitum dei ipse ꝫ ohab cognatus moysi qui ꝫ iethro — al' ohab
Ahares testa uel sol seu siccitas aut ariditas
Ahaz patruus uel patruelis seu fortis aut apprehendens
Ahazias patruus dominus uel patruelis domino siue apprehendens dominum aut fortitudo domini
Aheleium hebreorum uel transeuntium seu trāsitus aut trāsitores eorum
Ahei umbraculum uel in secunditas aut questio mea
Ahen declinans uel declinacio
Ahesam uoluntas uel cōsilium seu uoluntati an consilio ego
Ahen fraternitas uel ubi hec seu

al' ahaia
al' ahaia
Al' ahaiam
vallis maliae a'
Al' ahidad

vallis aut questio.
Ahai vivet vel vivit seu vita val
lium eius aut questio vite eius.
Ahia frater eius. vel ubi hec ei
seu vita eius aut vivit ei.
Ahia querens eum vel vallis ei seu
vita vallium eius aut questio vite ei.
Ahialim cervi vel cervorum lapides seu
vallis fervidi aut questio maliae.
Ahialon adiuvans vel adiunctio
seu vita merens aut vallis iniquitatis.
Ahaias vita plasmata l' vita facture
seu frater sustollens aut fratris plasmatio.
Ahidad vivens gloria l' vita glo
rie seu frater meus gloriosus aut
fratris mei gloriatio.
Ahie cecitas vel obumbratio seu
frater umbrans aut fratris obumbraculum.
Ahiel vivens domino et vivens deum seu
vita vallium dei aut questio vite divine
Ahiezer vallis amicus l' vita amica seu
frater meus amicus aut fratris mei amicicia.
Ahiezer frater meus fortis et frater
meus auxiliator seu vita vallium sepa
ratarum aut questio vite sanctificationis
Ahilam dolens vel parturiens seu
ante fores aut ante vestibulum.
Ahiloch frater vivens l' frater ligatus
seu vallis declinans aut vite vacatio
Ahiluth vallis inclita vel questio
nobilis seu frater inclitus aut fra
ternitatis nobilitas
Ahiman vita qualis vel questio
que sine frater quis aut fraterni
tas quomodo.
Ahimalech vita regis vel vallis
regia seu frater meus rex aut fra
tris mei regnum.
Ahim fons vel oculus.
Ahinadab frater sponte vel frater
spontaneus seu vita vallium spon
tanearum aut questio vite spontanee.
Ahin frater merens vel frater iniquus
seu vita vallium dolencium aut ques
tio vite inutilis.
Ahiram vallis excelsa vel vita
exaltata sine frater meus sublimis
aut fratris mei exaltatio.
Ahiramite sculptores l' sculpentes
Ahiram sculptor l' sculpens.
Ahiroth sculptum l' sculptum.
Ahisameth fratris mei sculptura
vel fratris mei erectio seu fratrem
meum adiuvans aut fratrem

meum roborans.
Ahisar frater meus princeps vel
fratris mei levamen. seu vita vallium
principis aut questio vite angustians.
Ahitub frater meus bonus aut
fratris mei bonitas. seu vita vallium
deferencium aut questio vite deferre. · intellig
Ahoi spina vel conpunctio
Ahoites spinosus l' conpungens
Ahoialan spina sapiencie vel
conpunctio intelligentis.
Ahoraman perturbatus vel perturba
tor sine conpungens quis aut
spina quomodo. Al' ahim
Aham inutile vel iniquitas
Ai vultur l' devorator. · Hic p'a
Aia vultur eius l' devorans eum.
Aiath vultur vel condempnatio
seu vultur declinans aut devo
ratio peccatorum.
Aicham frater meus surgens
vel fratris mei resurrectio sine vul
tur callidus aut devorator caliditatis
Aichel vultur dei vel devorator deus
Ailach dolens vel parturiens seu
vultur iunctus aut devorator declinans
Ailon vallis admirans vel ubi
erant ursi aut ubi ursi sunt. Al' luch
Ailud vultur utinam utilis vel
devorator utinam declinatus. al' ailud aibul
Ailon ubi erant ursi vel ubi ur
si sunt aut ydolatria
Ainan ydolum gratuitum vel in
utilis donatio seu vultur quis al' Aiinan
aut devorator quomodo
Ain fons vel oculus al' ain
Ainam vultur decorus vel devo
ratio pulchritudinis
Ainmagalim oculus vituli vel
fons minuens seu oculus revela
tus aut fons transmigrationis
Aion vultur merens vel vultur
iniquus seu devoratus murmur
aut devorator inutilis
Air civitas vel oppidum.
Airs ames civitas solis vel
oppidum illuminatum. noctis
Aissimoch deserto l' adductio
Aich condempnatus vel condempnatio
Aiuth vultur inclitus vel devo
rans gloriosum. Hic l' post a.
Ala conmixtio vel coacervans
seu infirmus aut infirmitas.
Alab lactea vel dulcedo

Alach lubricum uel pars mea.
Alacharnasim fermentum confractum (?) duces l' commixtio diuidens principes.
Alal laxitas uel falsitas seu leuitas aut latitudo.
Alal laxitas eius uel falsitas ei' seu leuitas eius aut latitudo eius.
Alam infirmans l' commixtio eorum.
Alamach despiciens uterum uel contempnens indignationem.
Alamon despectio uel de super multitudinem seu infirmans eos dolori aut commiscens eos iniquitati.
Alas commixtio uel fermentum.
Alasani triplicem uel consternatum seu commiscens populum aut fermentatio populi.
Albialbon patris mei dolor uel pater meus super intelligens.
Alcimus fermentum uanum consilii uel commisces calidam festinationem.
Ale consentio uel commiscens seu infirmus aut infirmitas.
Alephsim ignis uel igneus seu doctrina mandati aut milia temptationum.
Aleph nulle uel doctrina temptationum.
Allel laus uel laudatio domini.
Alleluya laudate dominum uel laudatio domini.
Alexander alleuans tubras uel auferens angustias tenebrarum.
Alexandria idem est.
Alexandrium tenebras allemantes uel tenebrarum angustias auferentes.
Alphalath bitumen uel aque bitumine.
Alpheus doctus uel documentum seu milesimus aut millesimus.
Alhan contempnens donum uel despectio gratie.
Alh... electus uel electio.
Aluus uestibulis l' superliminaribus.
Aluuach uter uel indignatio.
Aluadiam contemptor domini uel despiciens donatorem.
Almon contemptus uel despiciens.
Almon deblachaim contemptus palatarum uel despiciens apibus.
Almodyter uel indignatio.
Alues laudans facturam uel laudatio plasmatoris.
Allon laus doloris uel laus meroris seu laudator iniquus uel laudator inutilis.

Alua despiciens uel contemptus seu contempnens aut despectio eorum.
Aluam contempnens eos l' despiciens eos seu contemptus eius aut despectio eorum.
Aluham idem est.
Alus fermentum uel commixtio seu contemptus consilium aut despectio festinatorum. al' contempnens
Am gens l' populo h m p a.
Amma gens mea l' populus meus.
Ammaa gens ei' l' populus eius seu populi testis aut populum testificans.
Amaad populum testificans aut populi testificatio.
Amad populus ad huc uel populus seruiens seu populus testis aut populare testimonium.
Amadiahai populus seruiens precio uel populus testificatus tempore. al' amadath al' populo
Amador populus testis generans uel populus seruiens generationem.
Amal commixta l' populus contendens seu populus infirmus aut populi despectio. gens
Amalasar dixit princeps l' dicti principis seu gens commixta carceri aut populus despecte carceratus.
Amalech gens bruta l' populus lambens. al' lambes uel labens
Amalechite gentes brute uel populi labentes.
Aman iniquus uel coangustans siue comprimens me uel coangustatio mea. siue populus donatus s' populi gratificatio
Amana iniquus ei uel coangustans eum seu comprimens eum aut coangustatio eorum.
Amamte iniqui uel coangustantes seu comprimentes eos aut coangustatio eorum.
Aman populo donatus uel populi gratificatio.
Amante populo donati uel populi gratificationes.
Amman cubitus uel mensura seu populus quis aut gens quomodo.
Ammante cubitati uel mensurati seu gentes que aut populi quomodo.
Amansaine cubitus fulciens l' mensura erectionis seu populus dono aditus aut populus gratificatio ne confirmatus.
Amaraphal dictio cadens uel dixit ut caderet seu populus curatus deo aut populus medicamentum dei. al' dicto
Amara conuulsus uel cubitatus

al' amarias sordidus siue populus laudatus tritico aut populus aceruatus frumento.

Amarias dicente domino uel uerbum domini seu gens suscitans dominum aut populus uigilans domino.

al' dicentes Amarim dicentes domino uel uerbum domini seu populi dominum suscitantes aut populi domino uigilantes

Amas furor uel indignatio seu tollens populum aut populus plasmationis

Amasa furor eius uel indignans ei seu sustollens gentem aut popularis plasmatio.

Amasa furor meus uel indignatio ... seu populum tollens michi aut populi plasmatio mea.

Amasi furor eius uel indignatio eius meus michi seu gentem sustollens michi aut plasmatio popularis

Amasia indignans dominus uel furor domini seu gentem sustollens domino aut populi plasmator dominus

Amasias idem est.

al' amathuter Amathi iter uel indignatio seu populus donatus aut populus consummatus.

Amath ueritas uel indignabilis seu populus peccatorum aut populus temporalis

Amatha ueritas eius uel indignabilis eius seu populus declinans eum aut populus peccans ei

al' amathius Amatheus populus peccans uel indignatus rigidus michi.

Amathi ueritas mea uel indignatio bilis mee seu populus peccans michi aut populus declinans iste.

ionas Amathi est propheta sareptine filius uidue quem resuscitauit elyas uiro postea dicente ad eum nunc in isto cognoui quia uir dei es tu et uerbum domini uerum est in ore tuo.

Amathias ueritas mea domino uel fidelitas mea domini seu populus peccans domino aut populum declinans dominum.

Amathim ueritas mea uel indignatio uel bilis earum seu populus peccans eis aut populus declinans eos

Amathithis ueritas uiri uel indignatio uel bilis assumpte seu populus peccans uiro aut populus declinans assumptionem.

Amanim populum abiciens uel populi abiectio. al' am...

Amanis populus abiectus uel populi abiectio. al' ama...

Amaan concupiscibilis uel concupiscens seu populus iudicans eos aut populus iudex eorum

Amen uere uel ueritas seu fiat aut fideliter. al' A...

Amessa populum tollens aut populi ablatio

Amessia populum leuans dominum uel populi subleuatio domino

Amessech populus amens uel populus prolongatus uel populi perfectio seu populi germen aut populi resurrectio

Amethen populus ascendens uel populi fortitudo.

Ameth luctus meus uel indignatio mea siue populus meorum aut populus obstupefactus.

Amethei luctus meus uel indignatio mea seu populus meus aut populus obstupescens.

Amatha luctus meus uel indignatio mea seu populi domini aut populi perfectio

Amphibolis populus ore ruens uel populus ore corruens al' am...

Ammi gens mea uel populus meus

Ammia populus domini uel populi dominatio. al' ... domino ...

Ammiel populus meus dei uel populi mei deus

Amminadab populus meus sponte uel populus meus spontaneus seu populi mei nota aut populus meus urbanus

Ammiod populus meus michi tuus uel populus meus gloriosus

Amisaddai populus meus sufficiens uel populi mei sufficientia

Ammithal calefactus ros uel calefactio roris seu populus meus roratus aut populi mei irroratio al' ammith...

Amiluh populus meus michi uel populi mei gloriatio al' ...

Amizadab populi mei fluens ... roris uel populo meo roris fluxio. al' ...

Ammes robustus uel fortis seu populus fugiens aut populi mei temptatio

Amon parens uel sustinens seu populus meus dilectus aut populi mei amplexatio.

Amoch ppl'm tenens l' ppli apphensio
Amolum flos farine: uel de flo
rida farina.
Amon honerans ul' honustus
seu nutriens aut fidelis
Amon donans uel nutricius seu
donacio aut matris fetus
Amon populus dolens uel popl's
murmurans seu populus iniquus
aut populus inutilis.
Ammon populus parens uel popu
lus meroris seu filius generis mei aut
filius populi mei.
Ammona comprimens eum uel coa
gustacio eius
Amona populus parens ei uel
populus meroris eius seu filius gene
ris eius aut filius populi eius
Amon comprimens me l' coangusta
cio mea.
Amom populus parens michi ul'
populus meroris mei seu filius gene
ris mei aut filius populi mei.
Amomte comprimentes me uel
angustantes me.
Amomte populi parentes michi
uel populi dolorum meorum. seu filii gene
ris mei aut filii populorum meorum
Amora loquens uel amaricans
seu populus situs aut populi illumi
nacio
Amorei amari uel loquentes seu
populi siti aut ppli illuminati
Amons fortis uel potens seu hono
rans aut uir robustus.
Amos honorauit: uel fortitudo
seu populum auellens aut po
puli diuulsio.
Amosa fortis ei ul' potens ei seu
honorans eum aut fortitudo eius
Amosa uir robustus ei uel honora
uit eum seu populum euellens ei
aut diuulsio populi eius.
Amoch calefactio ul' calefaciens
Amgdor calefactio generacionis
uel calefaciens generacionem.
Amphatus populi malleum
uel populus malleator seu popl's
ore maledictus aut ppl's ore contumeliosus
Amraphel dictio cadens uel dixit
ut caderet seu populus curatus deo
aut ppli medicamentum deus.
Amram ppl's excelsus ul' ppli cel
situdo seu populus exaltatus aut

populi exaltacio.
Amramithe populi excelsi uel
populi exaltati. al' amraite
Amri amaricans uel lacessens
seu populus magister aut populi
magisterum.
Amsi populus indigens uel po
puli domitacio.
Amathar populus pascens l' ppl's
ambigens seu populus explorator
odoris aut ppl's explorator afflictionis al' amther
Amihel calefactus deo uel popu
lus cum quo est deus al' amiel ppl's
Amul populus dolens uel popu
lus parturiens
Amula populus dolens ei l' popu
lus parturiens eum.
Amulite populi dolentes uel po
puli parturientes.
Amuthal calefactus ros l' calefac
cio roris siue ppl's irroratus aut po
puli irroracio. hic. n. post. a.
Ana donatus uel gratificatus
seu donum aut gratificacio.
Anna gracia uel redemptus uel dona
tus aut donacio.
Anab inna uel humilitas seu do
num patris eius aut grata paternitas eius Anaba idem
Anathamhumilis exurgens l' donum
calidum aut gratificata caliditas.
Anaceb cognumentum l' cognominatio. al' anaceb
Anachim non est innocens uel hu al' cognus
militas renuens seu monile collo
sublimi aut humilitatis renunciacio. al' renuncio
Anae numquid commotus est.
uel numquid commocio.
Anaphilim cadens ul' molenti siue al' anaphalim
gigantes aut gratiam declinantes.
Anahe numquid commotus est ipse
uel numquid commociones ista seu dona
tus iste aut gratificatus susceptacionem
Anama nubes uel obumbracio al' [illegible]
siue donum ppli aut gratificacio eorum.
Anamalech donum regni uel res
ponsio regis seu donans regnator aut
gratificatio regia. al' [illegible]
Ananim redentes aque uel gra
tificationes aquarum
Anan donum gratie uel donata
gratificatio.
Ananehel gratia deo uel respon
sio dei siue cui donauit deus aut
qui donatus est deo ul' dni
Ananech dono uinces l' gratia pendens

Anani donatus nubes uel gratificatio mea.

Anani respondens nubes uel gratificatio mea.

Ananias donum gratie dei uel dona in gratificatio domino.

Ananias respondentes aque gratie domini uel gratificatus gratie domini

Anamim respondentes aque uel donationes uel respondens. ¶ nom

Annas donans uel donatus seu gratiam tollens aut respondens plasma

Anath gratia uel respondens siue gratie peccans aut responsio temporis

Anatha respondens ei uel gratificans eum seu gratie peccans eius aut responsio temporis eius

Anathim respondens uel gratificans eos seu gratie peccans eorum aut responsio temporis eorum.

Anathim humilitas uana uel responsio uana seu montes colli aut humiles consurgentes

Anatoth responsio uel obedientia seu respondens signo domini aut gratificatio designantis

Anathothia responsio domini uel obediens domino siue respondens signo domini aut gratificans designantem dominum

Anathothite respondentes uel obedientes seu respondentes signo aut gratificantes designatorem.

Andreas respondens pabulo uel decorus in statione seu decus aut secundum grecam ethimologiam apotoria na pot. i. a uiro uirilis.

Andronicus respondens pabulo uel decorus ad standum seu cogitans passionem aut responsio passionis

Anechga sollicitauit uel humiliauit. seu sollicitans ualles aut humilians colles

Anegeb auster uel imagines seu australis aut meridianus

Aniel numquid commotus est meus uel numquid commotio mea.

Anestab donum dei patris uel gratificans domini patrem.

Anem aranei uel corone seu pertinens aut coronator

Anem donum meum uel gratificatio mea

Aner lumen uel illuminatio mea seu donum uigilans aut grati

Anger domini proprium uel gratificatio peccatoris

ficatio peccatoris

Anach gratia uel responsio seu respondens testibus aut gratificatio seruientis.

Ani pauper uel egenus seu domini meum aut gratificatio mea.

Anima donum donum uel gratificans donorum. cor.

Aniam donum populi aut gratificans domini

Aniel donatus deo uel gratificatus dei seu gratificemus eos aut paupertas eorum

Anno donatus eis uel gratificatus eos seu dolor eorum aut labor eorum.

Anob dono seruiens uel gratificatio seruientis.

Anon donator merens uel gratus iniquus seu gratie in utilis aut gratificatio murmurans.

Anuphias dans transitum uel dantis transcensio.

Antiochus pauper silens uel pauperis silentium.

Antiochia paupertas silens uel paupertatis silentium

Antiochem pauperum silentia uel paupertate silentes.

Antipater dans laudem uel dantis laudatio

Antipatridem donum laudantium uel dantis laudationem.

Anula dolens uel parturiens

Anumi donum umorum uel iul gratificatio sempiterni.

Aoren indus ligitur q post a. uel cubitulum

Aod inclitus uel gloriosus

Aochi spina uel compunctio.

Aochite spinosi uel compungentes

Aohiban spina sapientie uel compunctio intelligentis

Aolinian conturbatus uel perturbator seu pungens quis aut pungens quomodo.

Aoth nobilitas uel gloriatio.

Apphaim humilis ligitur p post a. cor. uel uolatus eorum.

Appharam liber o uag uel continens ueritatem.

Appania libertas populi domini uel continens populum domino.

Appelles congregans eos uel congregatio eorum uel amplius nullam

Appia libera uel libertas seu continens aut continentia.

Appiforum libera l' fortis libertatis.

al' patibulo

al' andronnit? al' patiblo

al' anechgaba

al' ad

al' aner uel auet

al' aquarii

al' gratifica[...] confug[...]

al' anaha[...] anahad[...]

al' ana[...]

al' anni[...]

al' anu[...]

al' aod[...] aodhem[...]

al' aod[...]

al' aoh[...]

al' appha[...]

al' hera[...]

al' appha[...]

al' om[...]

al' appa[...]

al' legatio[...] appha[...]

Apollo mirabilis s' admirandus.
Appollophanes mirandus facie l' mirabilis contemplator. ¶ Teor.
Appollonia disciplina uel synagoga
Appollonius miraculum uel admirabilis.
Appollos congregans eos uel congregatio eorum.
Appostolus missus uel legatio
Apses libere egrediens uel continencia egressionis.
Apsiba continens rectitudinem uel libertas conuersationis.
Aquila dolens uel l'r q p' a parturiens seu dolor aut parturitio.
Ar suscitatio l'r r' post a uel uigilie
Arba electus uel electio seu uigilans patrem aut suscitans patrem.
Araba insidie eius uel calliditas eius seu suscitans patrem suum aut uigilia patris eius.
Araba multa uel uespera seu occidens aut inhabitabilis.
Araba plana uel campestris seu deserta aut occidentalis
Arabath deserta tempore uel plangens peccator seu suscitantes patrem patrem aut uigilantes patrem declinanti.
Arabes humiles uel occidentales seu callidi aut insidiatores.
Arabathene humile robur uel deserta fortitudo seu suscitans patrem robustum aut uigilans patrem fortitudinis
Arabia callida uel insidiatrix seu humilis aut occidentalis.
Araboth plena uel humilia seu campestria aut equalia.
Arath longitudo uel longanimitas seu suscitans fratrem aut uigilia fratris.
Aratheus longitudo consilens uel longanimitas festinans seu uigilans fratris consilii aut suscitans fratrem festinantem.
Arathi longitudo mea uel longanimitas mea seu uigilans fratri meo aut suscitans fratrem meum.
Arathitel longus consulens uel longanimis seu uigilans fratri consilio aut suscitans fratrem captiuum.
Arad descendit uel descensio seu suscitauit descendens aut suscitauit descensionem.

Arad descendens uel descensio seu suscitans seruum aut uigilans testimonium
Arada descendens ei uel descensio eius seu uigilans seruituti aut suscitans testimonium.
Arada miraculum uel admiratio seu obstupuit aut admiratus est.
Aradi deponentes uel depositiones seu uigilans seruituti mee aut suscitans testimonium meum.
Aradus deponens consilium uel descendens festinanter seu uigilans seruituti festinanti aut suscitans testificationem consilii.
Aradius admirans uel obstupescens seu uindemiator meus sufficiens aut uindemiatoris mei sufficientia.
Arado miraculum uel depositio seu suscitans seruum aut uigilia testificationis.
Arapha suscitans terram uel mensura uigilanter fodiens.
Araphite suscitatores terre uel uigilant fodientes.
Arathsath negociator uel negociatio seu uigilans mte aut suscitans pauorem.
Araia eligens dominum uel electio domini seu uigilans domino aut suscitatio domini.
Aral suscitans infirmum uel uigilanter conscendens seu suscitans contemptientem aut uigilia despectionis.
Aram suscitans excelsum uel uigilans exultationi.
Araunres cum arctha uel restium capsa seu indignatio. irascens
Aram suscitans gentem uel uigilia populi seu irascens aut indignatio.
Aram excelsus uel irascundus seu decor aut electio eorum.
Arama suscitans gentem ei uel uigilia populi eius aut delectio eius
Arama excelsa uel irascens seu decorans eam aut delectio eius.
Aramathi deiciens eam uel delectio eius seu decore pauidus aut excelse consumans.
Aramelech suscitans gente regi uel uigilia populi regum.
Aramelech excelsum regum uel electus rex seu decor regni aut ira

al' araam vel aram

candida regis.

Araan res cum archa vel res cum ipsa sine suscitans excelsum aut vigilans exaltationi.

Aran acervus tritici vel laus frumenti seu suscitans dominum aut vigilans gratie.

Aranon laus frumenti vel acervus tritici seu suscitans donum pinguium aut vigilans gratie inutili.

al' araroch vl' ararach

Ararath mons uellus vel mons uellicatus seu suscitans confirmationem descendentem aut vigilans testimonio descendenti.

Arari mons vel sublimitas seu vigilans vigili meo; aut suscitans suscitantem me.

Ararite montium vel sublimes seu vigilantes vigili meo aut suscitatores suscitatoris mei.

Aras electio vel superbia. seu suscitans sustollentem aut vigilans plasmationi.

Arath artifex vel artificium.

Arath testimonium descendens vel confirmatio descensionis seu suscitans peccatum aut vigilans temporaliter.

Arbath bruchus vel locusta seu bruchus patris aut locusta temporalis.

al' arbathite

Arbathite locuste vel bruchi seu bruchi peccantes aut locuste temporales.

Arbathis locusta viri vel bruchus assumptus seu hamus pauidus aut humilitas superior.

al' superior al' superior

Arbee quarta vel quatuor.

al' arbellis

Arri suscitans vetustatem viri vel vigilia sine assumptione.

Arbi locusta vel bruchus seu hamus meus aut humilitas mea.

al' arbor

Arbo hamus vel usque huc sive humilis aut humilitas eius.

Arboth humilis vel campestris seu hamus tenens aut hami retentio sine humilitas.

Arbona locusta iniqua vel bruchus inutilis seu humilitas rheus eius aut retentio doloris eius.

Archab insidie vel insidians

Archad insidiator servus vel insidians testimonio.

Archelaus agnoscens leo vel agnitio leonis.

Archetthoroch mea corone vel longitudo ciruli.

Archippus insidie operis vel longitudo operis seu insidie dilatatio aut insidiarum dilatatio.

Ardon suscitans iudices vel vigilia iudicantium.

al' arche

Area eligens eum vel electio eius seu suscitans descendentem aut vigilia descensionis.

Areba plana vel campestris seu deserta aut inhabitabilis.

Arebia humilis domino vel retentio domini.

al' arebi

Arebla insidians vel insidiatio.

Arebua humilis pulcher vel insidians pulcritudo.

Areth longitudo vel longanimitas.

Arethon longanimitas meroris vel longitudo iniqua seu admiratio possessionis aut descensio negotiationis.

Areth descendens vel descensio seu ascensus montium aut ascensus saltuum.

al' areph

Areph suscitator mensis vel vigilia dissolutionis.

al' arch

Areli declinans me vel declinatio mea seu suscitans deum meum aut vigilia dei mei.

al' ari

Arelite declinati mei vel declinationes mee seu suscitantes deum meum aut vigilantes deo meo.

Arem acervum lapidum vel lapides acervati.

Areu filius meus vel filiatio mea seu suscitans fontem aut vigilia oculi.

Ares electus vel electio seu suscitans fr[?] v ctura aut vigilia plasmationis.

Areth stupor vel descensio seu suscitans pauorem aut vigilia mete.

Aretha stupor eius vel descendens ei seu suscitans pauorem ei aut vigilia mete eius.

al' arena vl' arena

Arevina archa vel repositio.

Arphasa suscitans transitum vel vigilia transgressionis.

Arphasei suscitatores transeuntium vel vigilia transgressionum.

Arphat sanans vel saluans seu sanitas aut saluatio.

Arphaxat sanans vel sonans sine depopulatione

al' salu

Arga mensura uel mensurator.
Argob maledicens excelsum uel ma
ledicta sublimitas.
Aridai suscitans delictum meum uel
uigilia amalelis mei.
Aridatha leo donatus uel leonis
donum sufficiens.
Aribel leo deus uel leo dei. mei
Arieli leo deus meus uel leo dei
Ariph uigilia germinis floridi
uel suscitacio uisionis buccelle.
Arimacerius lapidum uel lapi
des acernati.
Arimathea altitudo eius uel ip
se exaltatus est.
Arimathia suscitans dominum do
mino uel uigilia donacionis domini.
Arioch ebrietas uel absolucio uem
redigens
Ariopagus primatiua sollemp
nitas uel primicie sollempnitatis
Ariopagos primitiua sollempni
tas uel primicie sollempnitatis sed
hoc nomen molentum est cum athe
mensis curie nomen sit quam amarte
nomen suscepit.
Arisai leo temptans uel leonis
temptacio.
Aristatus suscitans coronam
uel mons facture superflue.
Aristobolus suscitans dolorem
uel suscitacio germinis.
Arma sublimis uel consurgens
seu sublimitas aut consurrectio.
Armageddon mons est uel cum latrun
culi uel mons gibbosus seu con
surrectio tecti aut consurrectio in
propria ara.
Armathaim sublimitas duorum
uel altitudo eorum seu sublimes duo
aut consurgens bini.
Armenia mons uulsus uel mons
uellicatus seu montis auulsio:
aut montis uellicacio.
Armenij montes uulsi uel mon
tes uellicati seu montium uulsiones
aut montium uellicaciones.
Armon anathema merores uel
ymago tristicie.
Armon domus uel cellarium seu
illuminans aut anathema
Armon anathema meroris mei
uel ymago tristicie mee.
Armoni domus mea uel cellarium

meum seu illuminans me aut ana
thema meum.
Aruaphet. uigilia conuertens
uel suscitacio conuersionis
Arnan uigilia domini uel suscitacio
gratie seu archa meroris aut ma
ledictio eorum.
Arnon archa meroris uel maledic
cio seu lumen eorum aut meledic
tio eorum
Arod maledictio sufficiens uel male
dicti sufficienter.
Arodi maledictus sufficienter
uel maledictio sufficiens michi
Arodite maledicti sufficienter uel
maledictionum sufficiencia.
Arohedi uindemiator sufficiens
uel uindemie sufficientia.
Aroher suffossio uigilie uel uacue
factio uigilis. suffossa.
Aroher murice uel exurgens seu
subleuans fossi aut exurges aut
Aroherite uacuefactiones uigi
les uel suffossiones uigiliarum.
Aroherite murice uel subleuantes
seu suffossi aut exurgentes.
Arom nequam uel uersipellis
Aromach nequam tempus uel
uersipellis peccator
Aron mons uel sublimitas
Arontes sublimus uel montanus
Aroseth nequam seme uel inqui
positio. seu uigilans germen aut sus — al' pecio
citacio resurrectionis.
Arsa sol eius uel illuminacio
Arsaces solis diuinus uel illumi — al' arsathes
nacio nominis.
Arsemel silens circumcisio uel
silencium circumcisionis seu suscitans
nomen dei aut uigilans audicioni
diuine
Arth mora uel inmorans.
Arthaba mora patris uel im
morans patrem.
Artaxerses lumen silencio temp
tans uel lumine silenter temptatus
Archeman anathematizantem
uel conturbantem eos
Arthemis [illegible] diana contribulans
uel anathematizans seu suscitans
egrotaciones aut egrotacionum — al' egrotancium
suscitacio. [illegible]
Armias illuminans uel illumi — al' armanis vel arimatis
Arriens circumrodens me uel ar

Al' Arim

Al' asa tolens facturã

Al' asaia

Al' asaias

Al' derelictum

Al' dei

Al' asaraythamar vl' asarothonthamar vl' asar

cuncorvosio mea.
Aron arcenus tritici uel laus
frumenti.
Arur suscitans ignem uel vi
gilia luminis.
Arus inclsa uel aurea seu vi
gilans consilio aut suscitans fel
tinacionem. hic est post a.
Asam tollens uel facturam seu
sustollens aut plasmacio.
Asaba eius captiuitas uel eius
conuersio seu sustollens patrem
aut plasmacio patris dñi
Asabias colligens dominum
uel congregans dño seu sustollẽs
prem dñm aut plasmacio pris dñi.
Asach factum prupta uel plas
macionis umbraculum aut sus
tollẽs fratrem siue fraternitatem
Asadias factura sermeus do
mino uel sustollens testimonium dñi.
Asahel stollens deum uel plas
macio dei.
Asia facit dominus uel facien
te domino seu sustollens dñm
aut plasmacio domini.
Asias idem est
Asaph colligens uel congregans
seu collectio aut congregacio.
Asam dilectum uel firmus seu
sustollens populus eius aut
plasmacio eorum.
Asama derelictum eius uel fu
migans eum seu sustollens popu
lum aut plasmacio eorum
Asan tollens dominum aut plas
macio gratie
Asana sustollẽs domũ ei uel plas
macio gratie eius.
Asar carcer uel carceratus seu
facturã suscitans aut sustollens
uigilantes.
Asaradan uincens uel exatu
sius seu sustollens uigiles indices
aut plasmacionem suscitans iudicio.
Asarel carcer dei ul' carceratus
deo seu factura suscitans dñi aut
sustollens uigiles dñi.
Asarela factura suscitans
maledictum uel plasmacio tol
lens uigiliam maledictionis.
Asarothamar beatitudo pal
me ul' btitudo comitans seu atri
um amaritudinis aut uestibu
lum comutacionis.
Asarsualim diuites uulpes uel
atrium uulpiũ seu factura suscitãs
salutẽ aut plasmacio vigilãs saluacõi
Asarsusim diuites obtinens uel
beate reuertens seu factura suscitãs
equũ aut plasmacio uigilãs reuisiom
Asarothamar os amarũ uel si
lencium comutatũ seu factura
faciens iniquitatem comutacio
nis aut plasmacio tollens dolorẽ
amaritudinis.
Asaar diluculum uel mane
diluculo seu facturam estimans
aut plasmacionis estimacio.
Asaraton auctor ul' exactus
seu factura suscitans seruos in
quos aut plasmacio uigilans
testimonio merencium
Asarahel beatus deus uel beati
tudo dei seu factura uigilans deo
aut plasmacio suscitans dñi
Asaramel sustollens excelsum
deum uel plasmacio excelsi dei.
Asbaal plasmans unum uel
tollens uetustatem.
Asbel captiuus dei l' atri uetustatis
Asbehel captiuus dei uel factu
m uetusta.
Ascalom appensa uel ĩ pensa seu
ignis ĩ fames aut ignis ignobilis
Ascalonite appensi uel ĩpensi seu
ignis ĩ fames aut ignes ignobiles
Asenez tollens possessorem con
temptibiliter uel sustollens con
temptibilem possessionem.
Ascenez ignis aspsio uel ignis
sic aspersus.
Asdod dissolucio uel effusio seu
incendens aut incendium
Ase tollens uel factura siue sus
tollens aut plasmacio.
Asebam sustollens semper ex
celsũ aut plasmacio sẽp excelsa.
Asebias sustollens dominum
uel plasmacio dñi.
Asebin facture stacio uel plas
macio stacionis.
Asebonias tollẽs pollicẽ dñi ul'
factura in medio dominatoris
Asech factura prupta uel plas
macionis obumbraculũ seu sus
tollens frẽm aut tollens fraternitatẽ.
Asedech testa uel sol seu ardi

tas aut siccitas ardoris.
Asseddim siccitas ardoris uel sub
urbana eorum.
Asedemoth arua uel suburbana.
Asedothphasga abscisio uel
os dilecti seu tollens abscisum
aut plasmationis donatio.
Asedoth factura pabuli uel plas
matio uiriditatis.
Asedothphasga dilatio fauce
uiridis l' faciens pabulum abscisionis
Aseph atrium uel uestibulum
seu colligens aut congregatio.
Asem sustollens eos uel plas
mator eorum.
Asemona festinans uel os eius
ab osse non ab ore
Asen sustollens fontem eius uel
plasmatio oculi eius.
Asenna ruina ul' precipitatio.
Asenaa ruina eius uel preci
pitans eum.
Asenaaphar ruens onag' uel
precipitans feritas
Asenech ruina ul' precipitatio seu
facturam dedicans aut plasma
tionem edificans
Asennens leuans me uel sub
leuatio mea.
Asenech ruens l' precipitans seu
ignis aspersus aut ignis aspersio.
Aser atrium uel diuicie seu bea
titudo aut beatus erit.
Aserite atria uel diuicie seu bea
titudines aut beati erunt.
Aseraï atrium uulturis uel di
uicie deuoratoris.
Aseri beatitudo mea uel bea
tus erit michi seu atrium meum
uel diuicie mee
Asardan exactus uel uinculu
tus. seu beatum iudicium aut
diuicie deuoratoris
Aserim atrium uel uestibulum
seu diuicie aut beatitudo eorum.
Asermachmadh beatitudo uel
que est beata donatio
Asermoch atrium mortis uel
diuicie temporales.
Aseroch atrium angustie uel
diuicie temporales
Aseroch atrium uel uestibula
seu uille aut beatitudines.
Asersual beata sal' l' diuicie salutis.

a Asersula atrium gaudii uel bea — al' asersua
titudo leticie.
Assera nominatus uel faciens — al' assem
nomen seu sustollens auditum aut
plasmatio famose audicionis.
Asseria os ab osse non ab ore seu — al' asserua
sustollens nomen eius aut faciens
famosam audicionem.
Asseu factura dencium ul' plas
matio superiorum seu tollens nomen
aut sustollens amphoram temptacionis.
Asseremoth suburbana uel sub
urbibus. seu atrium indignacionis
rigide aut beatitudo fornicacionis eorum — al' fornicacionis
Assergadai atrium accincti uel
turis l' diuicie temptacionis deuoratis
Aspha tollens subito uel factu
ra eructans
Asphana; equor domitor uel fac
tura conuersa fortiter
Asphene; equor domitor uel fac
tura conuersacionem apprehendens
Asphar tollens onagrum uel
plasmatio ferocitatis.
Asia sustollens dominum uel
plasmatio domini.
Asia gradiens uel eleuans seu — al' asias
afferens aut elatio.
Asiam facture domini l' tollens dominum.
Asiani elati uel afferentes seu
gradientes aut eleuati. Domini
Asias sustollens dominus l' plasmatio
Asida miluus uel herodius seu
factura dilecta aut plasmatio amabilis
Asiel sustollens deum uel plas
matio dei.
Asihel gradiens deo l' eleuatio dei
Asim sustollens eos l' plasmatio eorum
Asima sustollens eos ei uel plas
matio eorum eius.
Asimertus dirigens turibulum — al' asimitus
uel directio thuribuli
Asiongaber ligna uiri uel dola — al' desolatio
tio hominis seu faciens iuuentes
colles sublimes aut sustollens do
lorem collium sublimium.
Asir uinculum l' uinculatus seu
factura uigilans aut sustollens
uigilantes
Assiter miluu uel herodii seu fac
ture dilecte aut plasmaciones
amabiles.
Assir uinculum uel uinculatus
seu factura uigilans aut sustol

lens uigilantes.
Assyria factura uigilans dño uel sustollens uigilias domino.
Assyria diligens uel directa seu dirigens aut directio.
Al' dilecta seu diligens aut dilecto seu directi aut dirigentes vl' dilecti seu diligentes
Assyrij facture uigilantes dño uel sustollentes uigilias domino.
Assirij directi uel dirigentes seu dilecti aut diligentes.
Assilia factura laborans uel sustollens laborantes.
Al' asba
Asimo nouissimū eius ul' factura parturiens.
Asimodeus facture iudicium l' plasmacio iudicantis.
Al' asimona
Asemona festinans uel celeriter numerans.
Al' asaa
Asilaa tollens serpente uel plasmacio colubri.
Asoph collectio uel uestibulū seu festinans aut festinacio.
Al' asom vl' asoba
Al' [illegible] vl' [illegible]
Al' [illegible] [illegible]
Asem silens l' os ab ore ñ ab osse
Asomech os minor ab osse non ab ore. seu silens in uite aut festinacio pauorum.
Ason factura pupille uel plasmacio cocciuea.
Asor atrium uel sagitta luminis seu tollens foramē aut plasmacio iracundie.
Asoradon uictor uel exaltatus seu atrium serui iniqui aut tollens foramē testimonij inutilis.
Al' assoram
Asoram atrium excelsum uel sagitta luminis exaltati seu tollens foramē excelsum aut plasmacio iracundie exaltate.
Asoch sustollens lignum uel plasmacio temporalis.
Asothite tollētes signa uel facture temporales.
Al' asia
Asia diminutio uel diminuens seu tollens magrm̄ aut plasmacio magisterij uel elatio.
Asihel diminutus deo uel sustollens magisterium dei
Asiai beatum faciens l' beata commocio seu diminutus ipse aut diminutioni parcens.
Asiehel beatus deo uel beatitudo dei seu sustollens magrm̄ dñi aut plasmacio magisterij dei.
Asihelite beati deo uel beatificantes dñm seu sustollentes magistrum dñi aut plasmati magistro dei.
Astaol ignis gemencium uel ignis parturiencium.
Al' asha...
Astari caula mea l' p̄sepe meū
Astari ouile meum uel cubiculum meum seu atrium meū aut factura exploracionis mee.
Astaroth ouile l' factura exploratoris.
Astaroch atria uel cubiculum seu caule aut presepia
Astarochites ouile ul' factura
Astarochites caula uel atrium seu presepe aut cubiculum
Al' asta...
Astantem factura superflua uel plasmacionis supfluitas.
Al' astra...
Astages uoluntas festina uel consilium festiuitatis
Asiub factura incendij ul' plasmacio conuersionis
Asupha tollens subito uel factura eructans.
Assuerus beatitudo l' atrium eius.
Assum factura coccinea uel tollens pupillam eorum.
Asum os eorū l' fumigans eos
Asur diues l' bt̄s seu figura luminis aut tollens incendium
Al' du...
Asuri diuites uestri uel atrium meum seu factum luminis mei aut sustollens incendium meum.
Asurim diuitie eorum uel beatitudo eor seu factura illuminans eos aut tollens incendium eorum.
Al' me...
Assiw tollens robustum uel tollens acerbitatem.
Assur sustollens murū uel tollens angustias siue factura continens aut plasmacio directionis
Assur negotiator uel negotiatio seu nemus aut ignis illuminatio.
Assur dirigens uel diligens siue beatus aut gradiens
Assurim sustollens murū eius uel tollens acerbitatem.
Asurim faciens robustos eos uel plasmacio directa eius seu tollens angustias eorum aut sustollens continenciam eorum.
Assurim nemora uel ignium illuminationes seu negociatores aut negociationes.
Assurim dirigentes ul' diligentes seu btī aut gradientes vl' elati siue ...
Attha tempus. Hic p'...

uel pctm̄ seu delinquens aut temporalis.
Atchath peccatum humile uel
peccati retentio seu delinquens
frater aut temporalis frater.
Atad rampnus uel testimonium.
Atthaia peccatus domino uel
temporalis domini.
Atthamia concupiscencia l' desideriū
Atthalia tempus domini l' tempus
eius seu peccatus domino aut declinatio
domini. ¶ deo.
Atthaniel tempus meum l' peccatum meum
Atthanai tempus fluctuans l'
peccator commotus seu corona donati
mei a' exploratio glorificationis mee
Atthar peccator suscitans uel
temporalis uigilia.
Atthara peccatum suscitans ei uel
temporalis uigilia eius.
Atthiarim explorator l' exploratio.
Atharoth corone uel circuli
Atthath peccatum temporis l'
tempus peccatoris.
Athene disperse l' dissipate.
Athemenses dissipati l' dispergentes
Athenobius peccator latrans
l' temporalis latratio.
Atther tempore consurgens
uel peccati effusio.
Attherfara tempore consurgens
contrarius l' peccator effundens aduersa.
Atthiton tempus medium uel
peccatoris indignatio seu tempus
congregate iniquitatis aut pec
catum congregationis inutilis.
Atthipha tempus subitum l'
peccatum eructans silencium.
Atthil peccati germen uel tem
pus inueterans.
Atthita tempus querens l' diligens silencium
Attolus tempus consilii uel
peccati commixtio. ¶ dei.
Atthoniel respondens deo l' tempus eius
Atthupha tempus subitum uel
peccati infirmitas.
Atthul tempus consilii uel peccator festinans
Aua iniquus l' hic v post a
uel iniquitas
Auan fons l' motus seu mouens
aut subuersio eorum.
Aufer fervor uel ferocitas seu iniquitas
quis in aut iniquitas mea.
Auil insipiens ul' stulticia.
Auim a ceruus lapidum l' iniquitas
¶ eorum.

Auisa uoluntas mea mea uel ini
quitatis mee saluatio.
Auith iniqua uel iniquitas
Auoth sedes uel commoratio seu
uinculum aut cenabula.
Auoth uita uel gloria seu uille
aut ciuitates
Auothiair uinculum uigil uel se — al' avothiare
des uigilie seu commoratio illuminans
aut mansiabula illuminationis
Auothiair gloria luminis uel
uita illuminans seu uille uigilan
cium aut oppida illuminatorum.
Auphraton frugifera uel pul
uerulenta seu ubertas aut de cine
re ueniens ¶ uenientes
Auphratonite frugiferi uel pul
uerulenti seu uberes aut de cinere
Augusti sollempniter stantes
uel sollempnitas addita.
Aulon uallis grandis uel
uallis campestris ¶ eorum
Auman meror eorum ul' labores
Aunam non est uel inutile.
Auram iracundia ul' iracundus
Auran irascens l' iracundia.
Ausitidis consilium l' consiliatrix
Axa furor l' hic x post a.
uel furibunda.
Axan clauditans ul' irascens
Axath meditans l' meditamentum.
Aza uidens l' robustus l' hic z post a.
seu fortis domini aut fortitudo eius
Azabias uidens patrem domi
num aut fortitudo patris domini.
Azael uidens deum l' fortitudo dei
Azabel idem est
Azam uidens eos l' fortitudo eorum
Azamoc fortitudo commotionis
uel uisio requietionis.
Azarn de orsum uel trepido. — al' dorsum
Azaria auxilium domini uel auxi
liator est dominus.
Azarias idem est.
Azariam admiuans populum
uel auxilium populi seu deorsum — al' dorsum
eorum aut trepido eorum.
Azar continens uel apprehen
dens seu uidens fortiter aut uisio fortis
fortis Azarias continens dominum uel — al' azarias
apprehensio domini seu uidens fortiter
dominum aut robusta uisio domini.
Azabel uidens uetera uel — al' azbel
robustus uetustate.

Azabel uidens uetera uel robusti
uetustatibus.
Azbech uidens nomentem uel
uidens in nomitu seu fortis ue
tustas aut fortitudo augentium.
Azchad uidens mare uel for
titudo maris
Azchath uidens dolentem uel
uidens contemptionem seu fortis
deus molans aut fortitudo penitentie.
Azeb pergens uel ambiens seu
uallis deuorans aut uallis rapacitatis
Azeta fortitudo uel decipula seu
robusta aut clausa pessulo
Azer auxilium uel sanctificatio
seu fortis congreges aut uide uigilias
Azagad fortis temptatio l' uidens
acinctum latrunculum.
Azi fortis meus uel uisio mea
Aziam uidens populum uel
fortitudo eorum.
Azias uidens dominum uel
fortitudo domini
Azeil pergens ul' proficiens seu
uidens dominum aut fortitudo dei.
Aziel pergens uel ambiens seu
uidens deum aut fortitudo dei.
Azia fortis uisio l' uidens uisionem
Azir fortis uigilans l' uidens uigilias
Aziza fortis iste ul' uisio ista
Azmach uidens mortem uel
fortis morte.
Azimanech uidens mortem
uel fortis mortuus.
Azmoch fortis mortem uel
apprehendens mortem.
Aznoch fortis inclusio uel
apprehendens decorem.
Azor adiutus uel auxiliator
seu uidens lumen aut fortiter
iracundus. ¶ dum domini.
Azoria incendens domino ul' incen
Azotus incendium l' incendens
seu ignis patruelis aut ignis
patrui mei.
Azon incendentes uel incendia
seu ignes patrueles aut ignes
patrui mei. ¶ truelis
Azotide incendium ul' ignis pa
Azarahel adiuuans deum
uel fortitudo dei
Azuba relicta uel deserta seu
relictio aut desertio.
Azur adiutor lucidus uel auri

/. Al' azbel ul' azel
/. Al' asboth
^ zabelite ul' azbelite ul' azelite uidentes uetera uel Robusta uetustatibus
/. al' lugencium
/. al' molaris
/. al' azecha
/. al' uidens
/. al' azorij
/. al' azotiche
/. Al' azrahel ul' azruhel uel azrabes

lium igneum siue uidens lumen
aut robustum incendium.
Interpretationes hebraicorum nominum
incipientium per b
Baalhanna uenit respondens
uel ueniit responsio.
Baab uir uel uetustas seu ha
bens aut deuorator.
Baala uenit hec ul' habens ea
seu uir eius aut deuorans eam.
Baalaanan uenit hoc donum
uel ipsius eam gratiam seu uir gra
tis dei aut deuorator gratificationis
Baalasor uetustas deuorans
[illegible] uel uir habens sagittam lu
minis seu uetustas tollens fortitu
aut uir plasmator iracundie.
Baalath uir ascendens uel ha
bens ascensionem seu uetustas
temporis aut deuoratio precoris
Baalberith uir habens pactum
uel uetustas deuorans fedus.
Baalpharasim uiros deuorato
res diuidens uel habentium uetus
tatem diuisio
Baalbegor uir habens hyatum
uel uetustas deuorans ospellis sup
Baalgad uir fortunatus uel ha
bens temptationem seu uir accinc
latrunculis aut uir deuorator uetusta
Baalia uir habens dominum uel ue
tustas deuorans dominationem.
Baali ascendentes l' superiores
Baalim uiri uel habentes seu in
superioribus aut deuoratores
Baalis uetustas uiri uel habens
assumptionem seu deuorans uiri
aut uetustatis assumptio.
Baalmaon descendens humi
lis uel descensio humilitatis seu uir
humilis habens domicilium
Baalmeon descensio humilis
uel descensus humilitatis seu uir
habens domicilium aut uetustas
deuorans habitaculum.
Baalmesar habens eam uel uir
ex principe seu uetustas eius aut
deuoratio principis.
Baalech ascendens uel in ascen
sionibus siue uir habens temporis
aut uetustas deuorans rationem.
Baalsalisa ipsius iniulam confecta
tum seu uetustas deuorans tertiam aut
uir ipsius iniulam tertialem

B aalthamar vir habens palmã
uel uir habens amaritudinem seu
uetustas deuorans ꝯmutatos aut
uetustas deuorans ꝯmutationem.
B aana filius eius uel ueniens ei
seu uenit reddens aũ uenit redsio.
B aam uenit donatus michi uel
uenit gratificatio mea.
B aain ueniens michi uel filius
meus seu uenit respondens michi
aut uenit responsio mea.
B aara uenit respondens uel ue
nit responsio.
B aari uenit respondens michi
uel uenit responsio mea.
B aari fontes uel putei seu ĩ uen
tre aut in commutando.
B aarias uenit respondens domi
nus uel uenit responsio dñi.
B aasa uenit tollens uel uenien
te factura.
B abatha translatus tp̃r uel cõ
fusus peccator seu translatio tẽpora
lis aũ confusio peccatoris.
B abel confundens uel cõfusio
seu transferens aũ translatio.
B abilon idem est.
B abilonii confusi uel translati
seu confundentes aut transferẽtes
B athar in sagmate uel ingressus
est agnus lucerne.
B athathar uetustas in sagmate
uel lucens ingressus est.
B athenor lugens lucerna uel ĩ
gressus est agnus lucerne.
B aati fletus uel luctus siue lu
gens aut in uomitu.
B athites luctus fortis uel uetus
tas in uomitu.
B adathar uenit ꝯpingi uel ue
nit tumultus seu uenit merces
aut uenit turbatio.
B adad maximus uel excellentis
simus seu uenit testis aut uenit suf
ficiens.
B adadi maximus michi uel excel
lentissimus meus seu robur meũ
aut sufficientia mea.
B adaias p̃cipuus dño uel iudi
cio dñi seu uenit dñs aut uenit dñator.
B adal precipuus uel sublimis
seu uenit cõscendens aut uenit ĩfirm
tus. Ꝛ ẜ ipsis aut aduenit cor
B adã solus aut in iudicio seu uenit

B adan p̃cipuus uel ĩ iudicio seu ue
nit dominum aut uenit gratificatio.
B adazer maximum auxilium
uel excelsissimus sanctificator seu
uenit fortis aut uenit separatio.
B adscha filia vii uel filia iuramẽ — al' badseba
ti seu uenit eloquẽs aut uenit ꝯfusio. — al' badsua vl' badseba
B adsuba filia deprecationis uel
filia satietatis seu uenit conuertens
aut uenit incendium ista est badsu
ba uel badscha ipsa est bersabee ma
ter salomonis.
B achim locus uite mee uel locus — al' baheny vl' bahen
suscipiens michi. — al' supueniens
B aei iniquus oculus ul' iniquitas
fontis seu uenit fons aut uenit ocl's.
B agad uenit accinctus ul' uenit
infortunia. seu uenit latrunculus
aut uenit temptatio.
B agal omnis seu iugum seu uenit
a ceruus aut uenit inuolutio.
B agatha excelsus tempore
uel sublimitas pectoris.
B agathan uenit tactus ridentis
vel uenit risus tangentium.
B agazim in excelso contemptus
uel uenit fortitudo.
B aggoaim sublimitas deuorãs
eos l' iugũ multis eorum.
B ahen locus uel in eis seu uenit — al' bahem vl' baem
locus aut locus eorum.
B ai filius meus uel ueniens in
B ala absorta uel inueterata siue
absorbens aũ inueterans.
B alaa absorbens eum uel in
ueteratio eius.
B alaach deuorans uel p̃cipitãs
seu absorbens fratrẽ aut inueteras
fraternitatem.
B alaam uan' ppl's l' sine pplo seu
in eis aut precipitans eos.
B alaam turbans gentem uel
deuorans pplm seu absorbens eos
aut absq; sub'a eorum.
B alaan turbans domini uel do
norator domi siue absorbens grato'
aut in ueteratio gratie.
B alanam habens gratiã uel in — al' balaamahin vl' bala
ueterans regionem siue absorbens — amnam
donum aut p̃cipitatio gratie.
B aladh lugens uel iudeus siue — al' lingens
inuoluens aut elisio. — al' baladam
B aladã absorbens testes uel in
ueterans fraternitatem sũ uem

ens eam iudicare aut precipitatio
testimonij.

Baladad uetustas sola uel deuo
rans testimonium sine absorbens
precipuos aut precipitans precuceles.

Baladan uenit sibimet iudicans
uel nauitas p semetipso sine absor
bens iudices aut inuetator iudicij.

Balagad absorbens latrunculos
uel precipitans temptacionem.

Balagad uir accinctus uel habuit
accinctum sine uir fortunatus aut
uir pirata

Balan turbacio l' precipitium

Balanam turbator populi uel
precipitator eorum.

Balanam turbans donum uel
precipitans gratiam

Balasor ascendens atrium uel
habens sagittam liminis seu absor
bens fortes aut inueterator augustie.

Balad absorbens peccatum uel
inueteratus tempore.

Balad lugens uel inuoluens seu
lugens aut elisio

Bal dad uetustas sola uel uetus
tatis solitudo

Baldan uenit sibimet iudicans
uel nauitas pro semetipso seu absor
bens iudices aut inuetator iudicij.

Bale precipitans ul' deuoracio

Baleide deuoratores l' precipitatores

Balaaz absorbens l' precipitans
seu absorbuit aut precipitauit

Baluda maritos cognouit uel
maritorum cognitio seu absorbens
testimonium aut inuetacio firmitatis

Baloch ascendentes uel in ascensio
nibus seu absorbens aut in uetera
ti responsione

Balsaham habens intulam con
sternantem ul' hns intulā cōsterna
tam sine uetustas deuorans fetum
aut uir hns intulā triennalem.

Balthasar capillus capitis uel
absorbens diuicias.

Balastus hns lucrū l' hns primum

Bama in quo uel quis sine in qui
bus aut semper excelsa.

Bamoch ī morte uel in excelsa seu
mors adueniens aut mortis aduentus

Bamothas excelsa in morte uiri
habentis uel mors adueniens ue
tustati deuoranti.

Bana uenit rñdēs l' uenit rñsio.

Banaa uenit respondens ei uel
uenit responsio eius.

Banai uenit respondens michi
uel uenit responsio mea.

Banaia idem est.

Bananias edificans dño l' cenn
tarius dñi seu rñdens domino
aut responsio dñi.

Banaza filius uideus uel for
titudinis filius

Banea uenit respontens ei uel
uenit responsio eius.

Baneas uenit responsum tolles
uel uenit rñsio platinacionis

Banebarach filius fulminis l'
filius fulgoris sine filius fulgurā
tis aut filius preuenientis.

Banebarach uenit respondens ful
fulmum uel uenit respondens fulgurāti
gorus sine uenit respondens
aut uenit rñdens peruenienti.

Baneiathan filius sermonis ul'
filij necessitudinis sine uenit firm
tas aut uenit preparatio.

Bani filius meus l' ueniens in.

Banim pollex meus uel in me
dio mei.

Baninum filius meus unicus
uel filius meus sempiternus

Baoium ĩm quitatem uel in
quitatibus

Baon uenit dolor uel uenit in
quitas sine uenit murmuracio
aut uenit inutilis

Baor in pelle uel in pellibus

Baor uenit lumen uel uenit
foramen seu uenit pellis aut ue
nit incendia.

Baar filius l' filiacio syrum est
non hebreum

Bara electus uel creatura seu
filius eius aut in macina.

Barabas filius prīs l' filius magri
syrum est pariter et hebreum.

Barach fulmen uel fulgor sine
fulgurans aut preueniens

Barachel fulgur dei uel fulmē
dei seu fulgurans deo aut preuissio dei.

Barcenni tribuli l' cauma uctorum

Barachias benedictus dño
uel benedictus domini.

Barachias fulgor dñi ul' fulmi
nans dñs sine fulgurans dño

al' balada

al' balaman vel balanysim turbator ppli ul' precipitator eorum.

al' baladan

al' balaite vel balaate

al' balez vel baled

al' babada

al' baboth

al' bathasar vel balthasar

al' bathasar

al' bamra al' niqui

al' bamothbal

aut percussio domini.
B arachiel benedictus deo ul'
benedictus dei.
B arachiel fulgur dei mei uel
fulgur dei mei siue fulgurans deo
meo aut percussio dei mei.
B arida filius de cons uel filius
decoris seu filij seruus aut fi
lius testimonij.
B arachiel benedixit deum uel
benedictio dei siue electus deo aut
creatura dei
B arael item est
B arasa haurientes uel in egesta
tate seu ueniens ad faciendum
aut filius sustollens plasmatione
B arach grando uel tempestas siue
filius patri aut filius temporalis.
B araza filius uidens uel filius
fortitudinis
B arech grando uel tempestas
siue filius iuuar aut filius pauidus
B areum fugit eum quispiam
l' quispiam fuga eius
B arcia in malis uel filius domini
siue in clamore eius aut in com
mutatione ipsius
B arieu filius in malo uel filius
maleficij quem eo ipsum non nulli
bariesu corrupte nominant.
B arien filius ipse ul' filius pacis
seu filius commotus aut filius faciens
B ariona filius columbe aut fi
lius simplicitatis syrum est pariter
et hebreum. Bar quippe sicut pre
dictum est syriace filius et iona
columba utroque sermone dicitur.
B archa phitonissa uel subterra
nea siue os abyssi aut os profundi.
B arnabas filius conducens uel
filius prophete seu filius uenientis aut
filius consolationis
B arne filius motus uel filius
electe mutationis.
B arsabas filius reuertens uel
filius quietis ex syro et hebreo ser
mone compositum seu filius iura
menti aut filius consolationis
B artemia filius fetus uel filius
ccitatis quem corrupte quidam
bartum eum legunt
B arth meus filius pinguedinis
uel filius ruminantis
B artholomeus filius suspendentis

tis me uel filius suspendentis aquas
syrum est et non hebreum.
B aruch benedictus est ben editio
B arzarith filius oliue eius uel — al' baizaith
filius fornicationis eorum
B asan brucus uel pinguedo siue
siccitas aut confusio.
B asar infantia uel in angustia
siue infans aut angustiatus.
B asara infans ei uel infantia ei'
siue angustians eum aut in an
gustia eius
B aschama conuersio caloris ul'
angustia caliditatis eius.
B aschach adeps uel defectio.
B asechach adipe l' defectionem
B asechach adeps uel defectio
siue deficiens uel defectio.
B asemach deposita uel dereliu — al' derelictio
quens seu ueniens aut derelict'
B asemoch ueniens uel delinquens
seu in omnibus aut in nominibus
B asias adeps domini l' defectus domino
B as mach deposita uel dereliu
quens seu derelinquens aut delictio.
B achanim domus respondentium
uel domus humilitatis eorum
B achuel uirgo dei uel castus deo — al' bathuel
B aurim electi uel electorum
seu iuuenes aut robusti
B auramites fortis uel electus
siue iuuenis aut robust'
B azara contempnens tempus
uel despectus peccatorum
B azecota contemptus eum uel
despectio eius
B asothia contemptus domini ul'
de spectio domini.
B azochia item est. hic e post b
B cab iniquus tectis uel edifi — al' bead
cator precipuus
B can unquius gratie uel ini
quitas donationis
B chai os uulturis uel confusio — al' beba ul' beban
denotatoris
B echechias uiditus domino — al' bachias
uel primogenitus domini
B echer uidit ul' primogenitus
B echeriche uiditi l' primogeniti — al' becherin
B echecias uiditus dno uel pri
mogenitus domini
B echor primogenit' ul' unigenit'
B echori primogenitus meus
uel unigenitus michi

Bechorech primogenitus fortis
uel unigenitus timidus
Bechuch melitus gravans uel pri
mogenita contempta anno — *al' filii*
Bed filia uel mensura — *al' bedad*
Betad instauratio ul' instaurat'
seu mensura diuinarum aut fi
lia uoluptuosa — *al' bethsabe*
Bedsabee filia septima uel filia
iuramenti siue mensura saturita
tis aut filia sanctitatis
Bedsan filia dura l' mesura ini
qua siue filia iniquitatis aut
ipsa iniquitas
Bedellion lapis uel carbunculus
Beel uetustus deus uel uir deuo
ratorum siue dns uetustatis aut
uir habens uetustatem.
Beelphegor uir hns hyatum — *ydolum tentiginis*
uel uetustus deus hyans siue dns
uetustatis hyantis aut uetustas
deuorans os pellis supius ipse e
priapus simulachrum ignominie
Beelsephon uir habens archana
uel dns aquilonis seu uetustus
deus hns speculam aut uetustas
deuorans ascensionem speculi.
Beelzebuch uir muscarum uel prin
ceps muscarum seu uetustus deus
habens muscas aut uetustas de
uorans muscas siue uetustus do
minus habens speculas aut uetus
tas deuorans specule.
Bemoth animal uel aialis
siue bestialis aut bestia.
Beera fons eius uel puteus ei'
siue in lumine aut puteiens
Beeri fons meus uel puteus ms
seu in lumine aut putei mei.
Bega sublimis uel excelsa seu
sublimitas aut celsitudo
Beggoai iugum multus uel hu — *al' beggola vl' beggahap*
militas deuoratoris.
Begman excelsus meus uel sub
limitas mea seu fabrica uultoris
aut fabrica deuoratoris
Begmi excelsus meus uel subli
mitas mea.
Beguriuni fabrica cementarii — *al' begurvim vl' begunnyn*
uel fabrica cementarior
Behelmon uetusti deus habita
culi uel dns hns domicilii uetustatis
Bel inuetustas uel absq3 vl' siue iugo
Bela habitus uel indumentu

siue uetustas eius aut absq3 eo.
Belach hns uel habitus ab ha
bendo non ab habitu.
Belach uetustas perdita uel abs
que tempore.
Belathala habens uel hitu ge
nere feminino ab habendo pria
prium est nd uerbu inpatiuum.
Belache habitum apphe dens
uel indumentu incoratum
Belbena uetustas primogeniti
dni uel absq3 nobilitate dominus
Belge absq3 motu uel uetusta
commotio.
Belga idem est
Belgoani absq3 ualle uel absq3
precipitio siue uetustas uoraginis
aut uetustas deuorationis
Belha uetustus dns l' absq3 dno
Belha puteus eius uel clamore
eius siue in malis aut in commu
tatione ipsius
Belial absq3 iugo l' absq3 dno
Beliar cecum lumen uel cecu
angustia seu uetustas deficiens
aut absq3 continentia
Belimelech deus meus rex uel
uetustas mea regnans
Belina habens desiderium ul'
absq3 domicilio.
Belincula habens domicilium
uel absq3 in habitatione
Belsan uetustas dura uel ipi
iniquitas uetustatis
Belsar absq3 principe ul' absq3
carbone siue uetustu uel amen
aut uetustatis angustia.
Belsachim absq3 germine uel
absq3 positione siue uetustas resur
spiriarum aut uetustas resur
rectionis corum.
Ben filius uel filiatio.
Benabinadab filius patris
mei uocatus uel filius patris
mei spontaneus
Benadab filius uocatus uel
filius spontaneus
Benahel edificatus deo uel
edificatio dei siue filius eius deo
aut filius eius dei.
Benaai filius doloris aut
filius parturientis
Benegar cecum lumen uel fi
lius preuaricationis.

B enebaraath filius fulminis uel
filius fulgoris sive filios fulgurans
aut filiorum percussio.
B enachjam filius exhibens uel fi
lius surgens seu filius necessarii
aut filius necessitatis.
B emeniam filius meus uel
filius in medio eorum.
B emenon filii ecce sunt uel
filii ecce hic sunt.
B enereem filii tonantis uel filii
tonitrui quod corrupte benaires
usus optinuit.
B enesed filius innitens uel fi
lius confirmationis.
B engaber filius mei fortis uel
filius iuvenis virilis
B enhur filius lucis l' filius igneus
B eni filius meus uel filiatio
mea　　　Cecionis.
B enni fili' reviviscens l' fili' requi
B eniamin filius dextere ul' filius
virtutis sive filius asinini aut fili
us asinorum.
B eniamin filius dierum uel fili
us virtutum seu filius amari
tudinis aut filius amarum.
B enar cecum lumen uel ceca
angustia sive filius deficiens aut
filius prevaricationis.
B enioi filius commotus uel
filius requiei
B enion filius meus uel filius
doloris sive filius murmurans
aut filius mestitie.
B enoni filius mereris me uel
filius mestitie michi sive filius
doloris mei aut filius mestitatis mee
B enni fili' nus l' filiatio mea.
B enim filius requiescens uel
filius requietionis
B eninim filius ferus uel
filius piscis sive filius minimus
aut filius sempiternus
B enur filius nitendens uel fi
lius lucidus sive filius luminis
aut filius igneus
B enobeth filius huius panem
uel filius huius iniquus.
B eon pollex uel in medio sive
iniquus murmurans aut iniq
tate dolens
B eor impelle uel impulsio sive
iniquus luminis aut iniquitas mea
Cdie.

B enedab filius proprius ul' fili9
spontaneus

B er fons uel puteus　　/al' beth vel bera
B era fons eius uel puteus eius
B eramoth fons exaltans me　　/al' beramech
uel puteus alti pavoris
B erchos fontis calix uel putei potus　　/al' berthos
B erim puteus iudicans ul' fons iudicii
B erea puteus meus uel filia eius
hebreum e partim et syrum
B eri puteus meus uel puteus ph.　　/al' berin vel berea
B eria fons domini uel puteus domino.
B erith fedus uel pactum.
B erince puteus innocens uel filia　　/al' beniche vl' berynec
eleganter commota
B eronice idem est utrumque h' no
men ex hebreo syroque compositum est. s. beurche z beronythe qd' idem est
B erosa puteus eius uel filius eius　　/al' berosa
B eroenses filii eius uel puteus ei'　　/al' berecuses
B eroni filia que uel puteus quis
et hec tria nomina ex hebreo parit'
syroque composita sunt.
B eroth fontes uel putei sive fons
respondens ei aut puteus temporal'
B erotha fontes eius uel putei ei'
seu factus respondens ei aut puteus
temperans eum.
B erothai fontes mei ul' putei mei
seu fontes multi aut putei devorantes
B erachai fontes mei uel putei
mei seu fons respondens aut pu
teus temperans me
B erothithe fontales uel puteta
les sive fontes respondentes michi
aut putei temperantes me.
B ersa puteus federis ul' fons iuramenti
B ersabee fons septimus l' fons iu　　/al' bersa
ramenti sive puteus satians aut
puteus saturitatis.
B ersith in capite uel in capitulo id
est genesis que in capite omnium
librorum posita est.　Tudinis
B ethjam fons altus ul' puteus alti　　/al' berchjam
B ercellai ferrum meum l' fortitudo mea.
B esai pinguedo mea uel ignomi
niosus michi.
B esaia pinguis dominus uel igno
miniosus domino.
B esamach dereliquens uel dere
lictio sui pingue domum aut confessio
donatoris.
B eschiach adeps uel defectio.
B esee pinguis uel ignominiosus
B esellam obumbrans eos uel
obumbraculum eorum
B esellel umbra dei uel umbra

nihum diuinum.
al' besedai
Besodia angustia uel sine diu
uel tribulans in censura diuinam.
al' beslech
Beselech pinguis lignatus uel ig
nominie declinatio.
al' policens
Besor tribulatio uel in angustia
sine carnalis aut pelliceus.
Beth domus uel habitaculum.
Betha requies uel requietio sine
domus eius aut habitaculum ei.
Bethacarem domus sterilis uel
domus eruditionis tristicie.
al' bethaphaleth
Bethaphelech domus salutis uel
al' mirabiliter
domus uiuificans sine domus exulta
tionis aut domus miserabilis.
Bethaphe domus erroris uel domus
mali in amalica que ab arbore intelligendum.
Bethaphe domus oris uel domus
discipline seu domus laquei aut
domus discipline.
al' bethaphira
Bethaphira domus induens eos
uel domus declinans os eorum si
al' eorum
ue requies laborum eius aut
requietio indutionis eius.
Bethagan domus orti uel domus
clationis.
Bethagla domus uituli uel domus
festiuitatis eius siue domus defec
tionis aut domus plangentium.
Bethaglam domus planctus
uel domus festiuitatis eorum.
Bethaim domus perdoli uel domus
ydolatrie siue domus deuorans eos
aut domus multitudinis eorum.
Al' bethaymoch l' bethasimoch
vl' fontes vulturum aut putei de
uorantes
Bethaisimoch domus deserta uel
domus uel domus adducens mortem.
Bethaloch domus campestris uel do
mus in campestribus seu requiti
uacans aut requiescione declinans.
Bethamoch domus mortua l' domus
mortalium sine requies mortis
aut requiescens mortuus.
al' bethamarima l' bethanarima
al' donatoris aut requiescio gra
tificationis
Bethamarima domus pardoni l'
domus amaritudinis seu requies
amaricans aut requiescio pardoni.
Bethanan domus doni uel domus
gratie sine requies donatoris aut
requiescio gratificationis.
Bethanath domus respondentis uel
humilitatis siue domus ubi est
redeus dominus aut domus ubi est gratia dei.
Bethania domus obedientie uel
domus afflictionis eius siue domus domini
dei aut domus gratificata domino.

al' beth
Bethanob domus gratie uel domus
responsionum siue domus precinens aut
domus pertinentium.
Bethara domus a que l' domus pluia.
Bethara domus electionis uel do
al' be
mus electa siue domus suscitans
eum aut domus uigilans eius.
Betharaam domus montium l'
domus sublimitatis eorum siue domus
suscitans gentem aut domus uigilans populo.
Betharaba domus suscitans patres
uel domus uigilans pueris.
Betharaba domus grandis uel do
mus multa siue domus humilis
aut domus uespertina.
Betharapha domus sanans uel
domus mediane sine requies medi
ci aut requiescio sanitatis.
Betharam domus decora uel do
mus electa seu domus suscitans gen
tem aut domus uigilans populo.
Betharan domus uigilans dono uel do
mus suscitans gratificationem.
Betharim domus ire uel domus arche
siue domus montium aut domus
ascensus humilium.
Bethasam domus fumi uel domus
dilecti seu domus tollens domini
aut domus plasmata gratie.
Bethasan domus deponens uel
domus deposita siue domus reponens
domini aut domus deposita gratie.
Bethane domus ydolatria uel do
mus inutilis.
al' beth
Bethara domus fontis eius
uel domus putei eius.
Bethberai domus putei mei uel
domus in limine meo.
al' be
Betrachan domus sculpta uel
domus sculpture.
Bethbesse domus confusa uel
domus pinguedinis. ·Λ· scriptione.
Bethar domus agri l' domus cogni
al' beth
Bethhir domus frigida uel la
vl' beth
pis adiutorii.
al' beth
Bethdagan domus tritici uel
domus frumenti.
Bethdagon domus piscis tristi
tis uel domus piscium tristitie.
Bethe domus eius uel habitaculum.
Bethel domus dei l' habitaculum dei
Bethelmeech domus uicinis l' do
mus preliorum sine uterus saltus
aut uentris sustentaculum.

·Λ· Betheaton al' bethacon domus sculp
ta vel domus sculpture

Bethen uenter uel uterus siue domus fontis aut domus oculi.

Bethesmoch domus deserta uel domus adducens mortem.

Bethphage domus oris ul' dom' bucce seu domus oris uallium aut domus maxillarum syrum ē nō hebreum

Bethphalech dom' saluans ul' domus excludens siue domus iniciens aut domus admirabilis.

Bethphases domus transcendens uel domus transitionis.

Bethpheor domus hyans pellium aut domus hyatus seu dom' hyās pellium aut domus oris pellium.

Bethphese domus transiens uel domus transcendens siue domus oris aut dom' odoris florentis

Bethgader muri l' dom' uia acie.

Bethgamul domus retribuens vel domus retributionis

Bethesemoch dom' desiderii dulc' uel domus de siccitate dulcedinis

Bethim domibus ul' dom' plr.

Bethia domus dni uel domus illuminationis

Bethlabaoch domus uenientium uel domus ingredientium.

Bethleem domus panis uel domus refectionis

Bethleemite domus panum uel domus refectionum

Bethleuaboch domus uenientium uel domus edificantium

Bethmacha domus mollis uel domus confracta siue dom' percuciens aut domus ingeniosa.

Bethmaon domus habitaculi l' domus inhabitacionis

Bethmarchaboch domus currium ul' domus quadrigarum.

Bethmarthaloch dom' quadrigarum ul' domus quadraganarum

Bethnatha domus tributi uel domus humilis fori

Bethnorez domus archam uel domus consilii siue domus archanorum aut domus consiliorum.

Bethnemra domus pardorum uel domus amaricans

Bethoraba domus humilis uel domus uespertina siue domus heremi aut domus locorum que sunt iuxta inhabitabilem.

Bethoro domus ire l' dom' nigri

Bethoren domus ire uel domus arche siue domus montium aut domus ascensus humilium.

Betholath domus cortinea uel domus uermiculata

Bethrooth domus platearum l' domus latitudinis

al' bethrooth ul' bethrob

Bethsabee domus vii ul' domus iuramenti siue dom' habundancie aut domus saturitatis

al' bersabee

Bethsathar domus curuantium uel domus singulorum

al' bethsacath

Bethsaida domus frugum uel domus pecudum siue domus pecuaria aut domus uenatorum.

Bethsames dom' solis uel dom' illuminationis

Bethsamite domus solis plr' l' domus illuminare

Bethsan domus dormientis uel domus saturitatis siue dom' habundancie aut dom' egressionis.

Bethsemech domus solis uel domus illuminans.

Bethsimoch domus obediens uel dom' obediencie siue dom' audiens merore aut dom' deponens iusticiam

al' bethsymon

Bethsimoth domus loci uel domus locorum siue domus mortificans aut dom' mortificacionis.

al' bethsimuth

Bethsur domus archa uel dom' angustie siue domus continens aut domus fortitudinem.

al' bethsyro ul' acerba

Bethsur domus fortis uel domus directa siue domus muralis aut domus continentie

Bethsura domus muri eius uel domus dirigens eum.

Bethsura domus acerba ei uel domus angustie eius siue domus continens eum aut domus fortitudinis eius.

Bethsuram domus dirigens eos uel domus muri eorum.

Bethsuram domus robusti populi uel domus angustians populum siue domus continens eos aut domus acerbitatis eorum.

Bethulia uirgo uel casta dno siue dom' dolens ei aut dom' parturiens eum

Bethula uirgo dni uel casta dno siue dom' dolens aut domus parturiens dominum.

Al' bezechia

Hic p. b. se. l.

Al' Bi

Al' Bidus

Al' Simerthe

Hic p. b. seqt. o.

6 Bethurlarma domus ignis sublimis
ul' domus incendij consurgentis
Bethzacharam domus memorie
uel domus memoratorum
Bezech fulgur uel egestas siue
inciens aut contemptus uanus
Bezecha micans ei uel egestas
eius siue fulgurans eum aut
contempnens uanitatem eius.
// Biblij librarij uel litterati
Bethalassim filios connascens
uel filior commixtio.
Bethia filia domini uel filia domi
nans ipsa est filia pharaonis que
adoptauit moysen in filium
Bethima filia mutilis uel filia
speciosa.
Bane sobrius uel moderatus
Bnerte sobrij uel moderati.
Boanerges filij tonantes uel
filij tonitrui.
Bonerges idem est
Bocci uetustas uel uetus
Bocci lugens uel luctus siue no
mens aut in nomine.
Bochim luctus domini est uel lu
gens dominum est siue uenus dominus est
aut in nomine domini est
Bochor ingressus est agnus uel
primogenitus michi
Bochorath inclitus preco uel pri
mogenitus tempore.
Bochri dilectus michi uel pri
mogenitus meus
Bechorij primogenitus uel
dilectus meus.
Boem pollex eorum l' in medio eorum
Bon pollex uel in medio
Boni pollex meus uel in medio meum
Bonni idem est
Boon digitus uel in medio
Booz in quo robur ul' in eo uirtus
siue in ipso fortitudo aut ipse in
fortitudine.
Borith fedus uel pactum
Boses absalus uel absalio siue
ipse florens aut ipse floruit.
Bosor angustia succrescens l'
tribulatio fertatus
Bosor tribulans eum l' in angustia
eius siue caro eius annuntians ei
Bosor tribulatio ul' in angustia.
siue carneus aut pelliceus
Boson caro mea uel annuntia

tio mea siue tribulans me aut
in angustia mea. Clatione.
Bosram angustia uel in tribu
Bubastus os hic u post b
experimens et labium exprimentis
Bubatus excelsus uel sublimi
tas. Bal germen aut germinans
uel uenit responsio.
Bunos uenit respondens.
Buna uenit respondens uel col
lis preputiorum.
Busa confusio uel ignominia
Buz despiciens uel contempnens
Buzi contempnens uel despectus
siue despexit me aut contempti
bilis iudicij
Buzites despectus uel contemptibil'.

Hic incipit .C. et prima nomina hebr
eorum nominum incipientium per .C.

Calatha nocte uel ueloces
subauditur uenerunt ul'
calia uenit aut ecclie aduentus.
Caath penitentia l' patientia.
Caath dolens uel dolans siue com
ponens aut dentes molares.
Caathite penitentes uel patie
Caathite dolentes uel dolantes
seu componentes aut dentes molares.
Cabalaam preceps uel precipitu
siue precipitauit aut precipitabit
Cabaroth memoria l' sepulchrum
Cabarothi memoria mea uel
sepulchrum meum siue sepulchra
aut memorie plurali numero.
Cabarothiathama memorie de
siderij ul' sepulchra concupiscentie.
Cabasam congregans eos uel
ecclesia eorum.
Cabratha quasi gratie uel
quasi electum.
Cad mare uel principium
Cademoth mare mortuum
uel principium mortis
Cades translata l' foris iudicij
Cades sancta uel mutata seu mare
tollens aut principium plas
mationis.
Cadesa transferens eam uel
fons iudicij eius
Cadessa [illegible] uel sanctitas eius
siue mutata ei aut principium
plasmationis eius
Cadesbarne sanctitas motionis
ul' sanctitas electe mutationis.

Agdesim commutati l' effeminati.
Adummim mare rubrum uel mare antiquorum propter antiqua que facta sunt in eo miracula.
Adrames caligo uel tenebre quod nos per litteram .q. et .v. quadrantem dicimus
Aph marrutians ul' in curuato
Aph uola l' palma siue manus
Apharnaum ager pinguedinis uel uilla consolationis
Aphsarsalama manus suscitans uestimentum uel operatio uigilans retributionem
Aphersera manus robusta uel operatio perfectionis aut operatio uigilans retributionem
Aperiheta expiatio l' manus dissipata.
Apphias sagax uel inuestigator siue uomens ore aut uomitus oris.
Ayn possessio uel lamentatio siue acquisitus enim acquisitio.
Aynam possidens populum l' lamentatio populi siue acquirens eos aut acquisitio eorum.
Aman possidens donum uel lamentatio gratie siue acquirens gratiam aut acquisitio donationis
Alech canis uel quasi inuidie siue quasi cor aut quasi omne cor.
Aleph idem est
Alicha quasi uocare aut
Alisenes mensura hymnum uel consummatio responsionis
Alubi canis meus uel quasi inuidis meus siue quasi cornu aut quasi omne cornicum.
Laudius spes tranquilla uel spes tranquillitatis
Laudia idem est
Lauchomon locus fletus uel locus fletuum.
Annia statio uel resurrectio.
Annuel stans deo l' resurrectio dei.
Annuelhze stantes deo uel resurrectiones dei.
Amon statio iniqua uel resurrectio inutilis
Anna fundum uel calamus siue preparans aut preparatio orientandum itaque quod uerum latinum canna de hebrea lingua sumptum sit
Anath emulatio uel zelotipia.
Andacas commutans uel commutatio.
Anden clangor uel recursus siue retinens aut retentio.
Apadona manus tortoris uel manus exploratoris siue manus domino redimens aut manus redempta domino.
Apadoces manus tortor uel manus explorator siue manus redempti domino retinens aut manus domino redimentes.
Apatis manus redempta uel manus redemptio siue manus tortoris aut manus exploratoris
Apsebi ecclesia uel congregatio. ['al' caseb ul' capse]
Aseph congregans deo l' ecclesia dei ['al' Capseel]
Aptor capitor l' capadocia siue manus tortoris aut manus exploratoris [Capparis a grecis nomen sumpsit [illegible]]
Apturim capadoces ul' manum torquentes siue manus tortorum aut manus exploratorum.
Hanaan commutatus l' commutatio.
Hananeus idem est
Archanis urbs attractans uel ciuitas congregator
Archan ciuitas gratie uel opidum donationis
Arcar inuestigatio uel inuestigantes seu opidum uigilans
Arce caluus uel caluities siue occurrens ignis aut occursus igneus.
Areim de caluans eos uel de caluatio eorum. ['al' areim]
Ariach urbs murata uel ciuitas siue opidum aut uilla.
Ariacharim perfecte uocata uel perfecte nominatio siue uilla eorum aut opidum eorum. ['al' ariathyam]
Ariacham uilla eorum uel ciuitas populosa
Ariatharbe uilla .iiii. uel ciuitas .iiii. quia ibi sepulti sunt idest adam et eua abraham et sarra iacob et lya ysaac et rebecca. ['al' idest adam abraham ysaac et Iacob qui ibi sepulti sunt]
Ariachbaal urbs uiror uel ciuitas habens siue uilla deuorans aut opidum uetustum.
Anachiemna uilla silens uel uilla silentium
Ariachiam uilla deficiens uel opidum defectionis
Ariachiarim uilla siluarum uel ciuitas saltuum siue uilla deficiens aut uilla defectionis eorum.
Ariaslym ciuitas maris uel opi

dum mariuum.
Arachi sepher uilla pulchritudinis uel ciuitas litterarum.
Araraa ciuitas penitencie uel opidum paciencie siue uilla dolencium aut ciuitas dolatorum.
Aric caluus uel caluicium siue occurrens ignis aut occursus igneus.
Arioch occurrens signum uel occursus igneus siue caluus eorum aut caluicium temporale.
Arith occurrens signum uel occursus igneus.
Armelus mollis uel tenellus siue cognoscens circumcisionem aut sciencia circumcisionis.
Armelite molles uel tenelli seu scientes circumcisionem aut cogniti circumcidentibus.
al' arma
Arim uinea mea uel cognicio mea siue aqua cognoscens aut cognicio aque.
Arimte uinee mee uel cogniti michi siue agnoscens aquas aut cogniciones aquarum.
Arnaim cornua uel defensiones seu consciderans fluctuum aut diuisio commocionis.
Arno cornua uel defensio.
Arnon cornu iniquum uel defensio inutilis siue considerans merentes aut diuisio murmurancium.
Aromel mollities uel teneritudo siue cognoscens circumcisionem aut sciencia circumcisionis.
Aromelite molles uel teneri siue scientes circumcisionem aut cogniti circumcidentibus.
al' carpim siue carpim
Arpim scientem dare uel cognoscentem per spiritum.
Arthago scrutacio uel consummatio seu urbs meditans aut ciuitas sollempnis.
Arthagmenses scrutantes uel consummati siue ciues sollempnes aut urbane meditantes.
Artham perfecta uocacio uel uocacionem perficit siue urbs populi aut ciuitas eorum.
Artus perfecte uocans uel perfecta uocacio quod apud nos melius efferetur per q litteram ut dicatur quercus.
al' dus
al' dni
Asaia summus deus uel principium dei.
Ascon diui fortes uel diui fortitudine siue summitas sui utilis aut principium murmuracionis.
al' ...
Aspia summitas liberans dominum uel principium liberalitatis domini.
Asphor summitas liberans inoe(?) tes l' principium liberalitatis incaudie(?)
Asia summus deus uel principium domini.
Asim summitas uel principium eorum siue summitas eorum aut principium eorum.
al' ...
Asir messis uel mensis siue summe uigilans aut principium uigile.
Asus summitas mei uel principium assumpcionis.
Athath mors perfecta uel congregans tempore.
Athech mordens uitam uel congregans paruitate.
Auda clangor robustus uel paciencia fortis.
al' d...
Ause pacia uel pacia seu clangor tube aut clangens bucina ex isto hebreo uidetur esse tractum nostrum latinum. l' aue e post c
Ecar meror uel tenebre siue merens aut tenebrosus.
Edemoch aut cedens uel primus siue orientalis aut oriens.
Eden oriens uel orientalis.
Edma antiquior uel antecedens siue orientalis aut oriens.
Edes aut cedens uel orientalis.
Edmonei antecedentes uel antiqui tristicia seu priores aut orientales.
Edmi el oriens deo uel antecessio dei. dolor.
Edron tristis meror uel inutilis.
Eclesia congregacio uel ecclesia ueniunt.
Ephas petens uel firmitas spiritum est non hebreum. Epitacium.
al' ...
Ephim expiacio uel manus diuisi.
Ephiara expians uigilem eius uel manum dissipatam suscitans.
Ella ad fundum iacta uel suscitans eam seu tollens sibimet aut sustollens semetipsam.
Ellaia nox domini uel tollens sibimet dominum.
al' ...
Elamitham uallis gigancium uel humilitas fortium.
Eleab iudicans patrem uel iudicacio patris.

¶ alusindius spes tranquillitatis vel spes tranquilla ¶ lanchomam locus fletus vel locus flencium ¶ locos investigantes vl' omis. Sed melius cōclusio vel cōclusi aut cōsumacio

¶ eleca vallis domini vel congregatus dño sii vindicans dominum aut vindicacio dni.
¶ ele-on vindicans dolorem aut vindicacio iniquitatis
¶ elesiria vindicans aram uel vindicacio sublimitatis.
¶ eleth ocidens uel exterminans fortitudinis
¶ elemma aurcedens ul' orientale
¶ elim quasi viridis l' emanciens
¶ elmo vallis robusta uel cōgregacio fortitudinis · hic · l · p' · c ·
¶ lemens ecclesiastes uel concionator ·
¶ leaphas conacionem transcendens uel cōgregacio transeuntes
¶ leopitra congregans agnitos uel cognicionem dissolvens
¶ enthel oneus deo uel antecessio dei
¶ enna zelotes ul' zelotipus
¶ entreas possidens sectatores, uel possessio sectatorum ·
¶ endebens zelotes sufficiens aut intellectum uel zelotipus habundanter intelligens
¶ enereth signum cythare uel quasi lucerna
¶ enereth quasi lucerne uel signa cytharariun ·
¶ enez zelotipus uel zelotes seu possessor contemptus aut possessio contemptibilis ·
¶ eri e s meum uel errarius meus seu indiuis eius posso mea ·
¶ epsiam ecclia uel cōgregacio ·
¶ esplam cōgregans eos l' natores
¶ ereas ocidens factum uel exterminator plasmacionis
¶ ereth ocidentes l' exterminatores
¶ resens tenebrosus uel tenebraciones nones ·
¶ resens tenebrosus l' tenebra
¶ rena norata ul' vocacio consumata nec syrum et hebreum mixtum est
¶ retes vocatu l' cōsummati vocacione
¶ retenses vocati uel vocacione consummati ·
¶ esar possidēs principes uel possessor principatus
¶ esirea possessio principis l' possessio principalis
¶ esclethsor possessio principi

¶ Enez zelotipi vl' zelotes seu possessor cōtemptibilis aut possessiones cōtemptibiles

luas uel possessio luminis advenientis
¶ esion durus fortitudinis l' durna fortitudinis
¶ ethem fixus uel abscisus sive cōfractus aut mentis excessio
¶ etham fixi uel abscisi sive cōfracti aute mente excedentes
¶ ethmoch figens tempus uel abscidens responsione seu cōfracta tempore aut insania responsionis ·
¶ ethron tenebre uel timiama
¶ etron tenebrans eos uel timiama eorum ·
¶ ethura uincta uel copulata seu thimiama offerens aut mente excedens lumen · hic i post c
¶ iuna cecus uel luctus seu assumpcio aut vomitus eius ·
¶ i- na lugens uel luctus seu possidens aut possessio ·
¶ inam lugens eos uel possidens eos sive luctus eorum aut possessio eorum
¶ inus luctus uel possessio ·
¶ inei lugentes uel possidentes
¶ inoth lamentacio uel lamentaciones seu lugens tempore aut possidens responsionem ·
¶ ineus luctus uel possessio quod apud nos melius effertur p · q · litteram ut dicatur quinus
¶ ipsus meror uel tristicia ·
¶ ipsius merens uel tristis ·
¶ ipsiarches merens principes l' tristicia principis inter hebreum et grecum mixtum est ·
¶ inus hereditas uel hereditator
¶ irinus heres uel hereditas qd apud nos melius effertur p q litteram ut dicatur quirinus
¶ ireno hereditas uel hereditacio · i · l' infirmus paries ·
¶ ireni heredes uel hereditas
¶ irenenses hereditas l' hereditates
¶ rispus faciens uel cognicio ·
¶ ir ur vomens uel durus · al' Cis
¶ ison durus iniquus uel viris vomens dolorem ·
¶ ison letificans eos uel durina eorum seu ipegerunt eos aute vomitus murmuracionis
¶ ini amentes uel stupentes seu mirantes aut admiracio · Cieu vel Cieu
¶ ini consum uel plage consummacionis · hic · o · post · c · al' Cethi al' cōsum

Cophnomcio uel conclusio seu a
nis aut excussio.
Cohach mordens uel congregati
seu morsus aut congregacio. Cacio.
Cohria inueterans uel in uetera
Cohlaam inueterans populum
uel inueteracio populi.
Coho excussio uel postulacio seu
postulans aut excuciens
Colaia nox facta uel noctis factio
seu nox dn̄i aut nox dominica.
Colaza nox uidentis uel nox
fortitudinis
Coloma nox eorū uel reuelacio eorum
Coloincenses noctes eorum uel
reuelaciones eorum.
Colosis noct facte obediens uel
noctis facte obedientie.
Colozai nox fornicaria uel factio
ductionis.
Coloes omnes uel conclusio seu
inuestigantes aut consummacio.
Condimens cyphus uel phiala.
Corban donum uel oblacio.
Corbana donū eius uel oblacio eius
Corbanan donum gratie uel oblacio
gratificacionis.
Cornelius intelligens circuicio
nem uel intellectus circuicionis.
Cosam diuinans uel diuinacio
seu diuinans eis aut diuinacio eorum
Curgelu uel frigus. Hic deficit
Cus durus uel uomeus uir
Curtha binum uel duplicitas
Curthei duplices uel in binio
Cluba canis uel latrator
Cluban canis meus uel latrans michi.
Huc usque per simplicem. c. litteram
idest sine aspiracione lecta sunt
principia nominum. Que autem
sequuntur aspiracione addita
i. per chi grecum legenda sunt. Sci
endum tamen est quod hebreus ser
mo non habet chi litteram, sed no
mina que apud nos p. h. scribun
tur apud hebreos leguntur
per heth que duplici aspiracione
proferuntur.
Chabol quasi germen uel quasi
germinans.
Chabon quasi intelligens uel
quasi eorum intelligencia.
Chabonim liba uel crustula uel
quasi intelligens aut quasi in
telligencia eorum.
Chabonim manus spinarum uel
acerui spinarum seu preparantes
aut preparaciones
Chabor coniungens uel incan
tator seu coniunctio aut incantacio.
Chabul displicatum uel indignacio.
Chabri quasi grauitas uel quasi electio
Chachon sculpens uel sculptura
Chasaar fortis uel uigilans
aut robusta uiri suscitacio.
Chalaal contecta regio ...
uel contectio regionis fermentate
Charhat pascens uel nutriens
seu pabulum aut nutrimentum.
Chalad pascens martirem aut
consummacio testimonii
Chamilach omnem fortitudi
nem habens uel omnis habitudo
fortitudinis
Chalamar omne amarum
uel omnis amaritudo.
Chalamach mensis est uel co
summauit seu consummatus aut
consummacio.
Chalamic omnis uel omnis seu omnis
nos aut consummacio futura.
Chaleal pascens uel nutriens seu
pabulum aut nutrimentum.
Chaldea quasi fera uel quasi feritas
seu quasi demonium aut quasi mamilla.
Chaldei quasi fere uel quasi feroces
seu quasi demones aut quasi mamille.
Chale contecta regio uel contectio
regionis
Chaleb canis uel quasi uirile seu
quasi cor aut quasi omne cor.
Chalech idem est
Chaleselum contegens regio eorum
aut contecta regio eorum.
Chalphi contegens regione circu
itus uel contectio regionis illaqueate.
Cham calidus seu calor aut calliditas
Cham surgens uel surrectio seu
necessitas aut necessarius
Chamaal fidelis commixtio uel si
militudo despectionis
Chamam fidelis uel fidelitas seu fide
lis populo aut fidelitas populi
Chamaan simul uel fidelis seu fidel
dono aut similitudo gratificacionis
Chamoam fidelis populo uel
similitudo eorum.
Chamon surgens dolor uel cali

Al' colomenses

Al' Curthelia vel' cuelia

Hic. l. post. c.

scripta &

q̃d ẽ apud nos h.

nisi grecus

dus meror seu calida iniquitas aut
necessitas murmurationis
¶ hamos congregans uel congre
gatus seu quasi attractans aut
quasi attractatio.
¶ hamuel calens deo uel calidus
dei seu dei necessitas aut dei resurrectio.
¶ hamuelite calentes deo l' calidi
dei seu deo necessarij aut deo re
surgentes.
¶ hamul calefactus eos uel ca
lefactio eorum
¶ hamul surgens dolor uel ne
cessarie parturientis seu calens
dolor aut caliditas parturientis
¶ hana zelus uel emulatio seu
possedit eos aut possessio eorum.
¶ hanaam suspirans l' motus eor
seu humilis aut negociator.
¶ hanani zelus populi uel emu
lans populum siue possidens po
pulos aut possessio populorum
¶ hananiu possidens domum uel
emulator gratie.
¶ hanaan erubescens uel reuer
sus est siue quasi monentes aut
quasi respondentes
¶ hanaan pauperculus uel ne
gociator seu possidens domum aut
emulator gratie.
¶ hanania humilians eum ul'
negocians ei seu possidens domum
eius emulator gratie eius.
¶ han anis possidens l' possessio.
¶ han aneus emulator l' zelotes
seu preparatus aut negociator
¶ hamanei possidentes uel pos
sessiones
¶ hamanei zelotes emulatores seu
preparati aut negociatores
¶ hanam humilitas l' ipse paup
culus siue mutabilis
¶ hanam pauperculus meus uel
negocians michi seu possidens do
num meum aut emulator gratie mee
¶ hananei humiles uel possiden
tes seu zolotipi aut emulatores
¶ hapsahel congregans deo uel
ecclesia dei
¶ haratlia ira furens uel fora
men irascibile
¶ harada exercitus uel castra
filiorum israel
¶ hamilla ciuitas laudis uel
opidum laudatoris.
¶ haran. hyra uel foramen seu
furibundus aut irascibilis.
¶ harram fodiens eos aut effos
sio eorum. ¶ foramina.
¶ harram hyra l' ira sui furor aut
¶ harrach inuestigans aut inuesti
gatio temporis.
¶ harich diuisio l' cognitio seu cog / al' Carthath
nitus aut cognitio.
¶ harmianios agnus congregat / al' Carmonoth vel Carmonos
uel agnitio quasi armentum.
¶ harum iuncea grata uel cog / Al' Charyn
nitio aque.
¶ harsena furor habundans l'
occursus angustie
¶ harcha perfecta uocatio uel per
fecit uocationem.
¶ harthan perfecta uocatio dom
uel perfecit uocationem gratie.
¶ hasaloth spes eorum uel quasi
populantes
¶ hasbi calix meus l' immola in / Al' Casor
seu calix meus aut immolatio mea.
¶ hasbon calix meroris uel i
mola iniquitatis seu calix mur
murantis aut immolatio inutilis.
¶ hased quasi copulantes uel
quasi populantes sunt uero ipsi
caldei mutato nomine.
¶ haselen spes eius l' sperans in eum.
¶ haselon fortis duricia uel for
titudine durus
¶ hasech messor uel messio seu
dure fortis aut durus fortitudine
¶ hapsim immolans eum uel calix
innuentis.
¶ hasben spes eius ul' sperans in eum
¶ haslonn consummatio uel om / Al' Caslony
nis dolor seu incendens aut incendium.
¶ hason scelus uel tristicia seu
protectus aut protectio.
¶ hasbi mendacium l' iniquitas
¶ haszip fictio uel mendacium. / Al' Casib
¶ hebron coniugium hic he p' t
uel incantatio seu uidens sempi
terne aut uisio sempiterna.
¶ hedel signum pauperis uel sa
cula tabularum.
¶ helbei lactei uel albentes
¶ helaa pars domini l' parens dominus est / Al' chelbon
¶ helcan incendium domini est uel
consummatio domini est
¶ helbon incendium l' consumatio.

¶ helnan al' chelepan pars
domini ul' parens dominus est

¶ tita.

C hellmath pars ... l' donacio par
C helon ab tinaio ul' cõsūmacio
seu omnis dolor aut reuelacio eor
C helud signum declinans uel
sciencia uitiis ¶ lucerne.
C henne quasi cythara ul' quasi
C henereth signum chytare uel
quasi lucerna.
C henereth idem est.
C henneroth quasi lucerne uel
signa cytharatum.
C hennor canticum uel cytha
ra seu agnitum lumen aut ag
nicio luminis. ¶ ium.
C hereloth uisio signi l' audituū sig.
C herethim disponentes eos uel
disposiciones eorum
C herthoro cognite auferens aut
cognita oblacio.
C hermel molle uel tenerum seu
agnus tener aut cognicio circum
cisionis.
C heros glacies uel solitudo.
C herub sciencia multiplicata
uel sciencie plenitudo.
C herubim 'multiplicata' scīa l'
sciencia multiplicata seu scīe ple
nitudo aut plures scīe & īntellectus ^ q̄si
C herubin idem est.
C heslon protegens uel precio al' chesson ul' chesllon
seu scelus aut tristicia
C hesllum uel cheslum cōsum
macio uel om̄s dolor seu incendēs
eos aut incendium eorum.
C heth pauens uel pauesco.
C hethteamth signum ī same
uel fortitudo iniquitatis
C hethlus pauida generacio uel
pauiens generacionem.
C hethim signati uel metum seu
formidantes aū insanientes.
C hitton scutum uel clipeus al' chiton
C hipharam expians hic ī p' chi
uel expiacio seu catulus eius aut
manus dissipata qd' autē dicim'
catulum leonem significat quē
greci dunc non notant.
C hilaab uindicans patrem uel
uindicacio patris al' mendicacio
C hisil robustus uel fortitudo
C hisloth stulti signum uel stul
ticie designacio.
C hiuun uindicans eos uel uin
dicacio eorum. hic o post ch.

C hoa eccl'ia uel congregacio.
C hoacad maximū l' principiū
C hoabal cōdempnans l' cōparacio.
C hobat quantitudo l' iuxta electū
C hodhod charchago uel car
taginenses
C hodonazer decipiens plasma
tum ul' captiua uir plasmatis
C hodorlagomer quasi genera
cio manipuli uel quasi habens
de eorum manipulum
C hodorlahomor idem est.
C hoeleth ecclesiastes grece et
concionator latine.
C homarim editui & cantores
C homor lacessens uel puocans
seu lacessiones aū puocaciones
C honeus pcussus domino l'
pcussio domini.
C holat decaluans patrem l'
caluacia patris
C hore ... uans uel ... us
seu glacies aut ... ultum.
C horeb ardor uel siccitas seu
corruns aut solitudo.
C horeb mensa uel massa seu
temptans aut temptacio.
C horrens iracundus uel liber
seu farinat' aut deforamine.
C horrei liberi uel iracundi seu
farinati aū de foraminibus.
C horechchi dispdens ul' dispsio
seu dissipans aū dissipacio.
C hor caluus meus uel clamans
michi seu caluicium meū aut
glacies mea
C horiche glaciosi mei uel cla
mantes michi seu calui mei aut
caluicia mea.
C horrei farina uel farinatus
seu post me aū foramina mea.
C horinthus iucundus l' ostium
ipse seu conuersacio eorum aut
ministracio rei publice
C horinthii cines uel adminis
traciones sibi seu decisiones eor
aut publica administratores
C horographia regiones de
scripte uel regionū descripcio
C hororam hoc secretum michi
uel hoc misterium meum
C horozaim idem est
C hos calix uel potacio
C hosi calix ius l' potacio mea.

A hosan calix donatus uel potus
gratificationis
A hosim congregans eos uel
congregatio eorum.
A hozi iniquitas uel mendaciu
A hozabech iniqua domus uel
mendacij habitaculum. h' p' c. se. hu.
A hub grauitas uel contemptio
A hun premens uel pressio.
A hus ethiops l' tenebrosus uultu
A husai niger uel tenebrosus uul
tur seu deuorans
A husam tenebrans eos l' nigredo.
A husan tenebrans domini uel
nigredo gratificationis
A husamasatham tenebrosa
nuptias uel nigredo. Tinc.
A husi niger michi uel tenebrans
A husi secretum uel silencium
seu archanum aut profunditas.
A husa duricia ista uel tenebro
sus iste. Incipiunt interpretaciones
hebraicorum nominum incipi
entium per D

D alba clauus uel proximum.
D abali clauus meus
uel proximum meum.
D abath clauus uel proximum
D abrach ora clini uel loquela
D abuereth oraculum fontium
uel locucio puteorum.
D abreiamin paralipomenon gre
ce uerba dierum latine
D abir loquens uel loquela eius seu
loquitur ei deus auctoritas litterarum
D abri loquens uel locucio seu ora
culum aut eloquencia.
D adiar compingens uel compunctio
seu compingentes aut compunctiones
D adan iudicans uel iudicium seu
solitarius aut fratruelis eorum.
D aca fortis malicia uel iudicium
maledictionis
D aten fortes maligne uel iudi
cis maledicti.
D aphea adhesio uel remissio seu
adherens aut pulsatio.
D aphne pulsans oculos uel
adhesio fontis
D aphtum signum opertum uel
signi oper tio.
D agan triticum uel frumentum
seu piscis donatus aut piscis
gratificatus.

9 D agon piscis meroris uel piscis
tristicie seu piscis inicquus aut
piscis inutilis
D aias fortis domino uel paupercu
lus domini.
D alaias hauriens domino aut pau
perculus domini
D alaiau hauriens domino est uel
pauperculus domini
D alam egens pauper uel ege
na paupertas
D alila situla uel paupercula
D almathia grandis egestas
uel magnitudo egestatis
D almatita grandis egestas
uel magnitudo paupertatis
D almamitha situla quomodo
uel paupertas requiescens suptus
D amanu sanguis uel sangui
neus seu sanguinum aut san
guineus.
D amaris silens caput uel
silencium capitis
D amasais sanguis saccus uel
sanguineus saccus.
D amasais sanguinem bibens
uel sanguinem propinans seu sangui
nis potus aut sanguinis oscula
D amasem sanguinis saccus uel
sanguinum oscula.
D amasem sanguinem bibentes
uel sanguinem propinantes seu sa
guinum potatores aut sanguinem
potaciones
D amma causa uel iudicium
seu silens aut silencium.
D an causa uel iudicium
D an causa eius l' iudicium eius. al' dane ul' danalia
D ante iudices uel cantatores al' cantores
D amel causa dei uel iudicium
dei seu iudicans deo aut iudica
uit me deus.
D aram australis l' affricanus. Daran idem
D ardae generatio cognitaue uel
generatio cognicionis
D arius feralis l' augmentatus
D arom idem est affrica ul' plaga australis
D asem frenum uel retinaculum
D achan domini eorum l' domini sufficiens
D acheman domini formidolosa
uel domini sufficienciam accipiens
D amid manu fortis uel multum
desiderabilis. Hic e p' d
D ebilam delectans seculo uel

palacia uel opprobrium a' greco sermone de blatha

quas

ad

al' declara

uel sanguine eructans

delectatio secularis
ebiaseth apes defecans uel
eloquencia defecata.
eblacha iouis mutatas rep̄tat
eblachaim palate uel opprobria
seu palate cor aut opprobria cor
eblaim delectans seculo uel
delectatio secularis
eblachaim latens uel masse
quas solent cōpingere de recenti
bus ficubus hebrei debelach [illegible]
ebraloratio l' ursum timens
ebrith item est
ebir loquens uel loquela seu
ursum timens aut ursi timor.
ebon sufficiens intellectum uel
habundant' intelligens
ebongad sufficiens ad intellec
tum temptationis uel habundāt'
intelligens accinctum latrunculum
ebora apis uel loquax seu elo
quens aut eloquentia.
eda adherens uel pulsans
seu remittens aut remissio
eda plantata uel palmata
seu subtilitas aut plantatio
edan hoc iudicium uel tale
iudicium [illegible] tio eorum
eda generatio eius uel genera
ephea pulsans uel adherens
seu pulsatio aut remissio.
elaia hauriens dnm l' paupertu
tis aut cōsanguineus dni.
elean egenus uel egestas
elcham eges l' egestas cor
elech tabule uel tabularii
seu paup autem iamia.
elphon pauper facie uel ege
nus contemplator.
elo iamia uel pauptas
elehi paup egenus uel pau
paupertatis egestas.
emas sciens uel terrens aut
silencium aut sanguineus
emetrius nimium pleqnens
uel uehementer inuectans seu
fortis ad plequendū aut robus
tus uirga delere.
emma causa uel iudicium seu
silens aut silencium [illegible] frons
emophon silenciū suscitine
emon sanguineus meror uel
sufficiens iniquitas cor [illegible]
enaba iudicium ferens uel

iudicium afferens
enaba item est
enmahala causa prius uel silen
cium fraternitatis
erben loquens uel filius gene
rationis
erbens loquens ul' generatis
erchon loquela p̄minens uel
generatio percussionis.
esan fortis elephantis uel
fortitudo elephantis
essan fortis dignitas uel pin
guedo eleuationis.
esech murus uel initio seu pi
nens aū exaltatio
eson fortis papilla uel arcta
ut ē aū syro sermone hebraice aū
pinguedo interpretatur aū cius
[illegible] illa holocaustor
euiel agnoscant dnm uel agnos
citur deus [illegible] post d
iabolus defluens uel deorsum
grece aute dicitur criminator aut
clausus in ergastulo
iaphanes illuminans uel di
lucidum.
iana egritudines suscitans l'
egrotationum suscitatio.
iapsalma p̄ cantatio uel spūs
sancti cessacio seu amen autem
greco aut sermone interpretatur
uoce dist intio.
ibon sufficiens ad intellectū
uel habundant intelligens.
ibongad sufficiens intellectū
temptationis uel habundant'
ītelligens accinctū latrunculum
inaon sufficit eis dolor uel
sufficit eis meror seu sufficiencias
murmurationis eorum aut suf
ficiencia iniquitatis eorum.
inona sublimitas uel satis
numerans.
ira causa hec l' iudiciū istud
uel iudices hij uel consilia
ionisius diuiditans uel ue
hementer fugiens
ioschon pulchra ad regendū
uel pulchre contegentes sunt
aut geminum castores
ischonis pulchre contegens
uel pulchre ad regendum
iosephis abiuiens uel [illegible]
numeras

Docepes speciosus uisitatus uel decor
inspiciens.
Disan fortis elephantis uel forti
tudo elephantis
Dison renis uel pinguedo seu for
tis papilla aut caluatio eius
Desine ad occidentem ul' occidentali
pris sine apertus aut conplex.
Dof commotus l'hic o p' d
sine sollicitus aut sollicitudo
Dodanim patruus ul' patruelis
Dodan patruus dno est uel pa
truelis domini est
Doher motus uel mortuus sine
sollicitus aut sollicitudo
Dodimim rubra uel ascensus rufor
Domma silens uel silencium
Don iudicium uel iudicator
Dor natiuitas uel generatio
Doram generans populos uel
generacio populorum.
Dorchas caprea uel damula
Dordi natiuitas uel generacio
desiderabilis
Dorimim generatus ecclesie. l'
generacio exaltata
Dorix genitus furor uel gene
racionis medicamentum
Dorim generationes ecclie l'
generacionum exaltatio
Dorthaphech natiuitas adiectis
himinibus l' genacio paruuli ueniens
Dosetheus calcatio [illegible] uel
unctionum formidinis
Dothaim pabulum uel uiride eorum
seu sufficiens defectio aut suffici
encia defectionis. h b p' d
Dudi solitarius l' fratruelis
Duidens uel pulchritudo
Duel decorans deum uel pul
chritudo dei
Duma tacens uel silencium
sine gaudium aut leticia.
Durath loquax l' locucio seu lo
quens frater aut locucio fratris.
Durma pulchritudo uel loque
la seu loquens populo aut pul
chritudo eorum
Dusalla gens pusilli pacifici l'
generacionem pacificans.

Incipiunt interpretaciones hebrai
cor nominum incipientium per e.

Ebal uallis uetus uel uetus
torum uorago siue uallis de
ficiens aut aceruus lapidem.
Ebrona transiens l' transicio seu
transcendens aut transgressio
Ebrona incantator l' incantacio
seu coniugium aut uisio sempiterna.
Ebrom transiens michi uel transi
tio mea seu transcendens me aut
transgressio mea.
Ebrom incantator meus uel in
cantacio mea seu coniugium meum
aut uisio sempiterna
Ebronite transeuntes me uel tran
situs mei aut transgressiones mee.
Ebronites incantatores mei uel
incantationes mee [illegible]ugati
michi aut uidentes semper me
Edata ornata l'hic d post e
uel uoluptuosa.
Edema uoluptas eius uel deli
tiose ornata.
Edemium uoluptates delitiose
uel ornata diuisione.
Eden uoluptas uel ornatus siue
diuicie aut delitiose
Edenna uoluptas pulchra uel
delicie pulchre seu ornatus pulcher
aut diuicie pulchritudinis.
Eder uoluptas uigilie uel orna
tus consurgens seu diuicie effuse
aut deliciose resurgens.
Edes delitias tollens uel uolup
tuosa plasmatio.
Edissa delicata mulier uel uolup
tuosa assumptio
Edua uoluptuosa pulchra uel
ornamentum pulchritudinis
Eduas ornamentum tollens uel dui[illegible] / al' ornatam
plasmatio seu delicatus serpens aut
uoluptuosus coluber
Edom ruffus uel fuluus seu terre
nus aut sanguineus
Edoma rufa uel terrena seu ru
bens aut sanguinea
Edrai inundatio pascat me uel
inundatio pastus mei.
Edraim inundatio malorum uel / al' maturitas
natiuitas pessimorum seu pastorum
descensio aut inundatio pabulorum
eorum. l'hic ff post e.
Effraim crescens uel adiunctus / al' auctus
seu augmentum aut fertilitas uel frugifer uel ubertas
Effraenite augentes ul' aucti
seu fertiles aut crescentes
Effrata uidens uel frugifera seu

Eber transitor e ul' transitus
Ebron precipatio eterne
ul' fortitudo mea uel argumen
tum sempiternum

al' diuitiose

/ al' pulc[illegible]

ˆtas vel de eude veniens

ˆ dissolutus aut dissolutio

ˆAl' Ephesus

ˆAl' ephod vel ephon

ˆAl' Ephsiba vl' efaba

fertilis aut pulueruilenta vel uber ˆ.
E ffrem auctus uel crescens seu
fertilis aut fecundus.
E ffeta ad aperie uel adapt'sis
E ffron pulius merous uel pul
rus inutilis seu puluis eoz aut
uisio iniquitatum
E ffa mensura uel effundens
seu resolutus aut resolutio sine ˆ.
E phai mensura hic ph p'e
mea uel defectio mea seu effundens
me aut dissolutus michi
E pharath dissolutio tenebrarum
uel effusio uisionis consummate.
E ffra uidens uel frugifera seu
fertilis aut pulucrulenta.
E ffrata idem est.
E ffratei fertiles uel frugiferi
seu uidentes aut puluerulenti
E phen us effundens decore uel
dissoluens ymagines
E pher mensura consurgens uel
effusus uigiliis seu dissolutus pel
licens aut resolutio
E pheme effusi uigiliis uel me
sure consurgentes seu dissoluti
pelliceri aut resoluentes con sur
rectionem.
E phemesin mensura effundentes
uarium uel resurrectio dissoluens
uarietatem.
E phesum consilium meum uel am
nia mea seu finis eoz aut volup
tas mea in ea.
E phesu uoluntas mea in ea
uel anima mea in eis seu fines
eorum aut consiliatores mei.
E phrec fecunditas uel augme
tatio.
E phi mensura trium modioz l'
tres modii mensurati
E photh sup indumentum uel sup
humerale.
E phsiba mensura rectitudinis uel
uoluntas mea in ea. hic g p'e
E gbathan sollempne manda
tum humile uel leta dom' responsionis
E gbathams sollempne manda
tum humilis uirilis uel leta dom'
responsionis assumpte.
E genus letus uel solempnis
E gyptus tenebre uel angustia
seu tribulatio coangustans aut
tribulationis coangustatio

E gypciacus tenebrosus l' angus
tiatus seu tribulacione coangustat'
aut coangustacione tribulatus
E gla uitula uel iuuenca seu sol
lempnis festiuitas ipsa est michol
uxor dd' que genuit ei gethraam
cuius partu occubuit
E glaim uitule uel iuuencule
seu sollempnitatis aut festiuitas eoz
E glon uitulus merous uel iu
uenculus iniquitatis seu sollempne
murmur aut festiuitas inutilis
E la maledicta l' ipsi hic l p'e.
seu terebintus aut arbuscula
E laath ad solum uel ad solitarii
sine adamum aut maledictio per
E lada dei seruus uel dei testimo
nium seu maledictio fortis aut
terebintus desiderabilis
E llada ad scienciam uel ad sen
sum seu laus seruitutis aut dei
sciencia. Syro aut sermone int
pretatur super hanc
E lade ascensio uel ascensum
seu dei seruitus aut maledictio
testimonii.
E lam orbis uel seculi sine postis
aut superliminare
E lam uestibulum l' copacio seu
despiciens aut oppo
E lamite orbes uel secla seu postes
aut superliminaria
E lamite uestibula uel compacien
seu despicientes aut oppositi
E las maledictus ipse uel fac
eius operacionem
E lasa operacio uel ad facien
dum seu laudem faciens aut lau
dabilis plasmacio
E llasa operacio uel ad facien
dum seu dm sustollens aut dei
plasmacio.
E llasar hanc separans uel
hec separacio seu dm declinans
aut dei declinacio.
E llasar laudans carcerem l'
laudatus carceratum seu laus ex
cellenciam aut laudans plasma
cione sulcantes.
E lachimum uel mutas seu so
litarius aut solitudo.
E lach aulones uel terebinti
seu deo peccans aut maledictus
ipse peccator.

Ellane applicans uel psecucio
seu applicabitur aut persequetur.
Elon deo fortis uel robustus for
titudine
El cham pars eorum uel testimo
nium eorum seu deo surgens aut
dei necessarius
Elchan pars eorum uel testimonium
eorum seu dei porcio aut dei possessio
Elchach porcio uel porcioncula
seu porcio temporis aut porciun
cula peccatoris
Elchese aduocacio uel aduocata
Elchese(us) aduocatus uel aduocatus
Elchesi aduocatus meus uel
aduocacio mea.
Eldea ad sciam uel de sciencia
Eleale consciencia uel conscienciam
Eleaman dei mei decus uel dei
mei pulchritudo
Eleazar deus meus adiutor
uel dei mei adiutorium.
Eleazar(us) deus meus adiutor
consilii uel deus meus adiuuans
festinanter
Eleb deus pater uel dei paternitas
Elech porcio uel porciuncula
Elechite porciuncule uel por
ciones
Elecite ascendentes uel ascensio
nes seu ascendens aut ascensio.
Elel laudans uel laudacio.
Elem potes uel secula seu uesti
bulum aut supluminare eorum.
Elama postis eius uel scm eius
sit deum calens aut deum accipiens
Elemon sca dei uel ad ascen
sionem paternitas ei
Elenon greci uel grecorum.
Eleon diuinitas uel ad labo
rantes ipse est mons oliueti de
quo dominus coram discipulis ascen
dit in celum.
Elesa ad insulam uel ad fan
endum seu sustollens dominum aut dei
plasmacio.
Eleutherius scdm ornans uel
exercituum cohabitacio.
Elhab deus meus pater uel
dei mei paternitas.
Elhaba uana absconcio uel
nequam absconditus seu deus meus
pater eius autem dei mei paterni
tas ei.

Eliachim deus meus resuscitabit
uel deus meus fuit eorum.
Eliada deus meus cognouit uel
deus meus audiet seu dei mei seruus
aut dei mei testimonium. — al' eliadam
Eliadem deus meus cognouit l'
deus exaudiet eos seu deus meus
seruiens aut deus meus testificator eorum — al' uis
Eliade deus meus cognouit uel deus — al' Eliada
meus exaudiet seu dei mei seruus
aut dei mei testimonium
Eliam deus meus populus uel
dei mei populo seu deus meus mirabi
lis eis aut deus meus miracu
lum eorum.
Eliasub deus meus facturam
in scendens uel deus meus plas
macionem conuertens
Eliatha deus meus tu uel deus
meus ueni seu deo meo peccans
aut dei mei tempus
Elicham deo meo calens uel
dei mei calidus seu deo meo surgens
aut dei mei necessarius
Elicij uestibula uel maledicti
seu postes aut supluminaria.
Elida deus meus nouit aut sa
encia dei mei
Elidad dei mei patruus uel deus
meus patruelis
Elihaye deus meus scit ipsum
esse uel deus meus scit ipsum uiuere
seu deus meus nouit susceptos aut
deus meus nouit suscipiendos
Elidalach acerius emissus ger
minis uel emissio germinis acua
ti seu deus meus scit porcionem aut
deus meus nouit particulam.
Eliezer deus meus fortis uel
deus meus adiutor sine deo meo
separatus aut dei mei sanctificatio.
Eliphal deus meus mirabilis
uel dei mei miraculum.
Eliphalech deus meus diuidens
uel dei mei diuisio seu deus meus
mirabiliter sanans iuuentes aut
deus meus mirabiliter liberans
pauidos
Eliam dei mei populus uel dei
mei congregacio. — Al' deus meus
Eliaman dei mei donans l' deus — al' Elyhanā
meus donans seu deo meo donante
aut deo meo donante.
Elimas transgredi faciens uel

ad transgressionem ingrediens.
Elimelech ad regem uel ad principem seu dei regimen aut deus meus regnator.
Elion excelsus uel sublimitas seu dei dolor aut deus inutilis.
Elionen sublimis ultra uel excelsus deuorator.
Elioreb dei mei tempus aut dei mei tempestas
Elisa ad insulam uel dei mei saluatio
Elisabeth dei mei septima uel deus meus cognouit seu dei mei iuramentum aut dei mei saturitas.
Elisaph dei mei specula uel deus meus speculator seu deus meus abscondens aut dei mei absconsio
Elisaph dei mei labium uel dei mei uniculum seu dei mei speculum aut dei mei angustia.
Elisaphan dei mei lepus uel dei mei hereditas siue dei mei speculator aut dei mei uniculum similis
Elisae dei mei salus uel deus meus defendit me.
Elisama deus meus admittit uel dei mei auditio
Elisame deus meus admittit uel deus meus exaudiuit
Elisar dei mei princeps uel dei mei uelamen seu pater meus fortis aut pater meus coangustians
Eliseus dei mei salus uel dei mei protectio
Elisue item est
Elisuer deo meo murus uel deo meo continens seu pater meus fortis aut pater meus coangustians me.
Eliud deus noster dominus uel deus noster iste
Elmadan dei mei mensura uel dei mei enuntiatio
Elimelech dei regimen uel deus regnator
Elmodab dei generatio uel dei natiuitas
Elmodad dei mensuram uel ad mensuram eius precipuam.
Elmon contempnens uel contemptus
Elmon deblataim contemptus palatus uel contemptus obprobrii
Elmon locus uel ille seu hic aut contempnens me.

Eliathan addens uel adiectio seu ad dentem aut dei donatio
Elnathan dei donatio uel deo datus
Elo deo uel deitas seu exercitus eius aut exercitus eorum
Elocipari a turme militum uel opes eorum
Eloi deus meus uel deitas mea.
Eloim deus eius uel deitas eorum
Elom exercitus fortitudinis uel exercitus fortitudine
Elon quercus uel robustus seu regio campestris aut exercitus fortitudo
Eloth arietatio uel arietis signum seu deo respondens aut dei temporalis
Elthiba uana absconsio uel nequaquam absconditus
Elthan uanus uomitus uel nequam uomens
Elthece proferens uel plaudo
Elthecen proferens uel plangens eorum
Eltheccen proferens fontem uel prolatio oculi
Eltholech natiuitas uel ad natiuitatem.
Eluan exaltans uel exaltatio
Elud gloriabundus uel accipiens gloriam
Elul dei dolens uel dominus patiens
Emachim ualles uel profunditates
Emachuallis uel profunditas
Emachuel uallis diuina uel profunditas dei.
Eman calidus uel accipiens eorum seu calor eorum aut formido eorum
Emath formidans eos uel acceptio eorum seu indignans rigide aut indignator rigidus
Emathiens formido eorum uel accipiens eos seu indignans rigide aut indignatio rigida
Emaus mater festinans uel desiderium consilii
Emma mater uel desiderium
Emmanu mater eorum uel desiderans eorum.
Emmanuel nobiscum deus uel nobiscum diuinitas
Emmaus mater festinans uel desiderium consilii

Eliseth dei mei salus uel deus meus hic est seu deus meus saluans uitam aut deus meus saluans prouidus

Ar palatas siue placitas

Emachasis vallis co(n)sedens vel
vallis consessionis
Emmer verbum vel sermo seu
sermocinans au(t) sermocinatio.
Emim ge(n)tes vel populi seu hor
rendi vel terribiles.
Eminim idem est. ¶ Emi.
Emona calor eius vel accipie(n)s
Emor asinus vel asineus seu
loquax aut amaricans
Emorim asini vel asinei seu
loquentes aut amaricantes
Emoveth? mater lux mea vel
desiderans desiderium. li. n. p(ri)o(ri)c
Enfons vel oculus
Ena ecce hec sunt vel ecce ocu
lus seu fons ei au(t) oculus eius
Enach fortis vel potens seu gy
gas aut terribilis
Enachim fortes vel pote(n)tes seu
gygantes au(t) t(er)ribiles
Enachim fons acutus vel ocu
li exacutio seu fons sufficiens aut
oculus testimonii.
Enadda idem est
Enadab fons spontaneus vel
oculus voluntarius
Enaddan oculus indicans vel
fons iudicii
Enagallim fons tristicie vel
oculus vitulorum.
Enai fons meus vel oculus me(us)
Enaim ecce hec sunt vel ecce
sunt oculi seu fons eo(rum) aut ocu
li eorum.
Enam nubes vel ecce hi sunt seu
fontes eo(rum) aut oculi eorum.
Enarath ecce concepit vel ec
ce conceptio.
Enathan ad tentem vel deo
dante seu fons datus aut oc(u)l(u)s
donationis eorum.
Enathan dans gra(tia)m vel
dantis gr(ati)am seu fons datur vi
sus aut oc(u)l(u)s datus visionis.
Encenia renovata dedicatio
vel renovamina dedicationis
Endad fons solitarius vel o
culus subtilis.
Endon fons generationis
vel oculus naturalis
Eneas paup(er) vel miser seu
ledens aut responsio.
Enehan hi ista vel ecce hi sunt

Engaddi fons edi vel oculus
temptationis
Engallim fons mundantis
vel oculus transmigrans
seu fons revelationis au(t) oculus
transmigrationis
Enganim fons orti vel oculus
elationis
Engannim fons ortor(um) vel
oculus elationis eor(um)
Enihel gratia mea deo vel
gratia mea dei
Enom dedicavit vel dedicatio
seu edificans aut cum deo am
bulans
Enohite dedicantes vel dedi
caverunt seu edificantes au(t) cu(m)
deo ambulantes
Enom ecce sunt vel ecce hec
sunt seu fons robustus aut
oculus fortitudinis
Enon cursus meroris vel ocu
lus meroris seu fons tristicie au(t)
fons murmurationis
Enos homo vel desp(er)atus seu
invocans aut violentus.
Enemmon fons congregans
vel oculus sublimis
Ensames fons solis vel oc(u)l(u)s
mundans humilia. Lo(c)ic p p(ri)o(ri)c
Epafras acrescens vel augens seu
frugifer au(t) equite(m) videns.
Epafroditon fertile vel frugi
ferum seu fecunditas aut fertilitas
Epafroditus frugifer vel fecun
dus seu fertilis aut fecunditas
Epicinia supra luctum vel
supra lugencia. ¶ Ites.
Epiamei sup(er) cutem l(ibe)r sup(er) aura(m)
Epoenethon supra indutus
vel super indumentum li. r p(ri)o(ri)c
Eran vacue fecit l(ibe)r vacue factio
Erastus frater meus viteus vel
fr(atr)is mei visio satis absurde vom
bulum figuratum
Erech ingluvies vel effusus
pavore
Ergab lapis vel lapideus
Erioth ebrietas vel solitudine vel Erith
Erma anathema meroris vel a
nathema tristicie aut i(n)fatic doloris
Ermian auferens vel ablatio
seu anathema n(ost)r(u)m aut anathema
tizatio gratie

Erimen anathia tristitiae uel anathematizans merorem.

al' faac al' Thaac

Erolhon dolor uel dolor seu infantie eor aut infantie dolorum.

Esaau confirmans hic p^9 e sequitur 8. uel innitens seu sustollens gratiam aut plasmatio donationis

al' esabari

Esabain ignis in eo l' ignis in eis

Esaam confirmo uel innitor seu innitens aut confirmatus.

al' esabum

Esain uoluntas meroris uel uoluntas fortitudinis.

Esai incensum uel insule libatio

al' esapon

Esaori uoluntas meroris uel consilium tristitie

Esanmai innitens michi uel confirmacio mea

al' Iuuenilis

Esaongaber uoluntas uel iuuenculus seu fortis operatio aut consilium confortare tristitie

Esau faciens uel factura

Esin uanus uel frustra seu rubens aut acinus lapidum.

Esbaal ignis maritus uel ignea maritatio.

Esbon flatus meroris uel cingulum tristitie

Esban ignis in eo l' ignis in eis

Esben uentus uel flatus seu ignis uanus aut ignis uetus

Esceya contempnens uel habens ~~tas~~ despectionem

Eschaboth ue glorie uel cecidit gloria seu ue glorioso aut gloriatio habet occasionem.

Escham contempnentes uel habitantes despectionem.

Eschol totus l' ignis omnis seu totus ignis aut totus igneus.

Escra misericors uel misericordia

Escod effusio uel incendium

Escod incendia uel incendentes seu ignis patruelis aut ignis patrui mei

Esdras adiutor uel auxilium seu misericordia domini aut misericordia matutina

Esdrelon misericordia dei uel misericordia mea deus meus

al' Esdrom

Esdrim adiuuans mentes l' misericors iniquitatibus

al' Esebon

Esdon cingulum tristitie uel cogitatio meroris

Esel uicinus uel in ciuitas

Eseli uicinus meus l' in ciuitas mea.

Esdian prope dominus est uel domino appropinquans est. al' [illegible]

Esemel gemma uel electrum.

Eser plasma uel electio

Esphata facturam agnens l' plasmatio regionis.

Esli uicinus meus uel ciuitas mea seu factura laboriosa aut plasmatio laboriosa

Esmona festinans l' festinatio

Esna ignis uel fecundans seu edificans aut edificatio

Esrai indigena l' orientalis

Esriel auxilium dei uel auxiliatus a deo

Esram sagittam uidens uel sagitta uisionis seu fortis aut irascens gregum iaculo

Esrom atrium eius uel atrium eorum seu atrium tristitie aut atrium indicantis iudicia.

Esromite sagittam uidentes uel sagitte uisionum siue irascentes aut fortes iaculis gregum

Esromite atria eius uel atria eorum seu atria tristitie aut atria indicantis iudicia.

Escha ignis uel cogitatio

Eschama ignis manens uel cogitatio doloris

Eschamo idem est

Eschamoha ignis manens ei uel cogitatio dolor eius

Eschaol ignis gementium uel ignis parturientium.

Eschaolite ignee gementes uel ignee parturientes

Eschaome cogitans dolorem uel cogitatio doloris

Eschaul ignis dolentium uel ignis parturientium

Eschomina cogitatio uel cogitans seu cogitans aut cogitatio

Eschemohe femina uel mulieris

Eschemo ignis manens uel cogitatio doloris

Eschon ignis meroris uel cogitatio iniquitatis litp^9 c

Ethai robustus meus uel protectio mea

Ethia fortis dominus l' protectio

Ethalon incomitabilia meroris uel repositio tristitie.

Ethan fortis uel robustus seu
fortis eorũ aũ p̄fectio eorum
Ethan ascendens ul' ascensio seu
fortis dono aũ robustus gratie
Ethanim robusti l' robustior
seu fortes dono aũ fortes gre
Ethehel robustus deo uel per
fectio dei
Ethema merens uel lugens
seu meror aut luctus
Ethee formido l' incunabuli
Etheus stupens ul' formidans
seu stupidus aut formido
Ethi metu ul' timuerũt seu
stupor aut obstupuerunt
Ethnn p̄fectio uel fortitudo seu
fortis eis aut p̄fectio eorum.
Ethopia caligo ul' tenebre
Ethiopes tenebrosi uel cali
ginosi
Ethnei pagani l' gentiles
Ethnel robustus deo uel for
titudo dei. Hic. v. p'. e.
Euane uel uita seu calamitas
aũ mater uiuentium
Eulolus cohabitator uel cohitado
Euchodia apprehendens dñm
uel apprehensio dñi
Eudo gloriabundus uel acci pi
ens gloriam
Eudonia apprehendens dñm
uel apprehensio domini
Euch est uel desiderat sine desi
derans aũ desiderium
Euergethes torcular pessimũ
uel fera oppressio.
Eueus ferus uel pessimus seu
ferox aut lapides colligens
Euei feri uel pessimi siue fero
tes aut lapides colligentes
Eufrata frugifera uel pulue
rulenta seu quietus uidens aut
detinere uemens
Eufrates crescens uel frugifer
seu ymnus aut puluerulentus
Eufrateus idem est
Eu ne m̃ uel calamitas mea.
Euich ferales uel ferores seu
desiderans aũ desiderium meũ.
Eul stultus uel insipiens
Eula dolens uel parturiens
seu stolidus aũ a principio
Eulath idem est
Eulmerodach stulte amarus
uel insipienter amaricans.
Enim iniqui uel iniquitas seu
ne eis aũ calamitas eorum.
Emen-s omnis uiscera uiri
uel cõmiscens ex ipsis assumptũ
Eunice ornans l' ornamentũ
Eupat' ornatos separans uel, al' eupator
commiscens separatos
Eufratiphthes crescens l' frugi
fer seu ymnus aut puluerulentus
Eupolemus ornans ore contu
sos uel quiescens ora malleator
Euridion duces inferius uel cõ
miscẽs deorsum
Euthices amicus ul' insulsus
grece aũ dr̃ fortunatus
Euchicus idem est. li. x. p'. e.
Exulthamis sollempne man
datum hymnile uel leta domus
responsionis.
Extasis mente excedens uel
mentis excessio. li. 3. post e.
Ezaba p soporis uel humilitas
Ezabai p soporis meus uel hu
militas mea.
Ezao uidens uel uisio al' ezabo
Ezazon uidens sursum uel ui
dens in superioribus
Ezead uidens seruitutem uel
fortis testificator
Ezecha auxilium l' confortatio
Ezechias auxiliũ dñi uel con
fortauit me dominus
Ezechiel auxilium dei uel con al' uidẽs deũ ul' fortitudo dei
fortauit me deus.
Ezel uidens deũ l' fortitudo dei
Ezer auxilium l' fortitudo seu
separatus aut stabilitus
Ezia uidens dominũ uel forti
tudo domini.
Eziel uidens dñi l' fortitudo dei.
Ezion uidens dolorem uel ui al' esyon
dens iniquitatem.
Ezir sanctificatus uigilem uel
fortitudo uigilie
Ezrael semen dñi ul' atrium dei
seu auxilium dei aut auxiliatus
a deo meum
Ezim seminans michi l' atrium al' esrap. al' seminator me
Ezraites auxilium meum uel al' adiutor meus
seminator meus
Ezras auxilium uel seminator
Ezrel semen dei uel auxilia
tor deus.

Ezri semen meum l' auxiliator meus
Ezritham semen meum surgens ul' auxiliator meus necessarius.
Ezriel semen meum deo uel auxiliator deus meus.
Ezro semen eius uel atrium eius seu auxiliatus eum aut auxiliat' ab eo.

Incipiunt interpretationes hebreorum nominum incipientium per A.

Aar apiens ul' os assumptio — al' exponens
Aaree idem est
Aaccia apiens dño uel os assumens domini
Aaccias idem est
Aace aperiente domino uel os assumens ei. — al' facus / al' faciunte
Aacud uisitans uel uisitatio
Aada redemptus uel redemptio
Aadam redemptus meus uel redemptio mea. Tio dñi.
Aadaia redemptus dño uel redemp
Aadassur uallatus uel redemptio fortis seu redimens augustiatos aut redemptio acerbitatis.
Aadassurite fallati uel redemptio fortiter seu redimentes angustiatos aut redemptiones acerbitatum.
Aadach redimens tempus uel redemptio peccatoris.
Aadias redemptus a dño uel redemptio dñi. Teius.
Aado redimens eum ul' redemptio
Aadon redimens merentes uel redemptio iniquitatum.
Aagiel occursio dei uel occurrit michi deus
Aagun/pastus uel os pelliciu seu occurrens lumini aut occurrens incendio.
Aahed euidens testis uel operarius uite
Aahech idem est
Aalan saluator meus uel saluatio mea.
Aalaia cadens domino uel occasus domini.
Aalasar cadens princeps uel occasus carbonis
Aaldas cadens germen uel ruina paupertatis. Teorum.
Aaleam cadens populus l' occasus
Aalech diuidens uel diuisus seu diuisit me aut diuisio mea.
Aalel cadens deo l' occasus dei.

Aalesar cadente principe uel occasus carbonis
Aallech saluans uel saluatio seu occasus uite aut cadens pauorem
Aalech idem est
Aalech saluans me uel saluatio mea seu occasus uite mee aut cadens pauore mei — al' saluat
Aalthasar cadens princeps uel occasus inutilis
Aalon cadens merore uel casus iniquitatis.
Aalonites cadens murmurans uel casus inutilis — al' fal
Aalsi euadens uel liberatus seu saluatori meo aut saluationi mee.
Aalthias euadens a dño uel liberatus dñi seu saluat me deus aut salus mea a domino.
Aalthiel euadens a deo uel liberatus dei seu saluat me deus aut salus mea a deo
Aallu mirabilis l' admiratio
Aallunte mirabiles l' admirantes
Aanuel contemplans deum ul' facies dei.
Aara ferox ul' ferus seu onager aut ferocitas
Aaari gluto ul' insatiabilis seu onager meus aut ferocitas mea.
Aaran ferus uel onager seu singifer aut feritas eorum — al' fer
Aaroha nudauit utrum uel dissipauit eum seu denegans uerum aut discooperiens eum. — al' fer
Aaraonechao denudans parsos uel dissipans preparatos seu denegans passionem aut discooperiens preparationem.
Aaras auctus uel succrescens seu diuidens aut diuisio
Aarasim succrescens eis uel augmentum eorum seu diuidens eos aut diuisio eorum.
Aarach hiatus uel hiauit seu hiauit me aut hiatio mea
Aarachon hiatus iniquitatis ul' anolatus tristitie.
Aarenach discessio mea uel mutilus saginatus.
Aares diuidens uel diuisus seu dissipans aut uiolentus
Aarsite diuisi uel diuidentes seu uiolenti aut dissipantes.

Harsar calpa uel fodiens sui dissi
pans aut dissipatio
Hariseí diuisi uel diuidentes seu
uiolenti aū dissipantes
Harnach discedens a me uel in
uitilis sagmatus.
Haros uiolentia uel dissipatio.
Harsanthacha onag' habundās
tonis uel feritas egressa sufficiens
Harsach onag' contrarius uel
ferocitas preuaricationis.
Harsathei onagri contrarij ul'
feri preuaricatores ¶ Tanatio.
Harsim sermocinans uel sermo
Haruda ferocitas iudicis uel
confessio iudicantis
Harue ferocitas ul' concissio
Haruim feroces uel concussi
Hassace transcendens uel t'ns
cessio siue transiens aū transgressio.
Hase transcensio uel t'nsitus
seu t'nsgrediens. Pro isto phase
nūr pascha legunt
Hasea transiens eum uel trans
censio eius.
Hasee t'nsgrediens eum uel t'ns
gressio eius.
Hasech t'nsgressor ul' t'nsgressus
seu t'nsgrediens augures aū t'ns
gressio augurū
Haseida transgressio utilis l'
transiens edificatos.
Haseron t'nsiens montes me
rous uel transcensio iracundie
iniquę.
Hasph{i}a apiens subito uel do
natio assumpcionis
Hasga dolatus uel excisus seu
abscisio aut os delicti
Hasor transiens montem ul'
transcensio uenientis.
Hassur pauor undiq; uel aperi
ens acerbitatum falsa t'nsit' veniēs
Hach disma uel plaga uelut
cum dicimus septentrionalis
plaga aū meridiana regio.
Hathaia disma dn̄i uel plaga
dn̄o seu aperiens dominus aut
operatio domini.
Hathiel euadens a deo l' latitudo
dei seu apiens d's aut opatio dei
Hathmoab apiens ex p'te ge
nitos l' aptio de parte genitor
Hathiel euadens a deo uel la
titudo dei seu apperiens deo aut
apertio dei.
Hathinnes decepti calcatus uel
calcati decepcio seu buccellam cōfir
mans aut buccella confirmata.
Hau nichil uel subito seu eruc
tans aut eructatio. h. e. p'. e.
Hedisipima uel os ab ore seu
error aū discipula.
Heben ore edificans uel disci
pline filia
Hedaiel redemptus deo uel
redempcio dei.
Hegor hiauit uel oris pellis
seu os pelliceum aut oris hiatus
Heldas excludens firmum uel
exclusio retinaculi
Helech ruina uel deiectio
Helcias saluatus domino uel
mirificacio dei
Helech excludens l' mirabilis seu
mirificans aū saluacio
Helethe excludens eum uel mi
rabilis ei. ¶ Tunchi seu excludentes a' mirificatos
Helethi saluatus me l' mirabil'
Helethia saluatus dn̄o uel m
irificatio domini seu excludens do
minū aut mirabilis.
Helethite excludentes ul' sal
uati sūt mirabiles aut mirificati
sūt excludentes aut mirificantes
Helix excludens uel saluatus seu
mirabilis aut mirificatus
Helitem rimam facture uel ti
morem ei' non est latinū s; ebreum.
Helmonialmon ille uel iste lo
cus seu nescio q's aut nescio qualis
Hellon cadens merore uel ca
sus iniquitatis
Hellonites cadens murmurans
uel casus inutilis
Helonem faciem dei ul' faciē meā.
Helthi euadens uel liberatus
seu salutari meo aut saluationi mee.
Helthias euadens a dn̄o uel
liberatus dn̄i seu saluat me dn̄s
aut salus mea dominus
Heglon diuidens uel diuisio seu
differens aut dissectio.
Hemadi mit' uel minuens
Hemmador conuersa generatio
uel conuersio generationis siue
perronis foramen aut discipli
na merentium

Phenenna conversa vel gustus
Phenicis nutus vel abiurerunt
Pheindum disciplina ascendentium vel disciplina ascensionis cor.
Phecoros iracundum vel disciplina luminis seu erroris foramen aut disciplina inventum
al' moncium
Pherezeus separatio vel disseminatio seu separans aut disseminatus
Pherezei separantes vel disseminati seu separationes aut disseminationes
Pherezei separantes vel disseminati seu separationes aut disseminationes
Pheros dissipans vel violentus seu dissipatio aut violentia
Phersin violentia angustie vel dissipatio arbitratus
Phese transitus vel transcendens seu os aut odor florens
Phesse item est
Phelga dolatio vel partitio seu oris multi aut oris multa
Phelor os nigrum vel error facture seu laqueus fortis aut disciplina angustie
Phessus ore multorum vel os multitudinis sed hoc latinum et nomen violenter hebraice figatum est.
Al' sessus
Phesur os acerbum vel laqueus angustie sed errans robustus aut disciplina directionis
Pheth apiens vel apertio
Phetha aperi vel aperire seu aperiens eum aut apertio eius
al' aperiens
Phetesse dividens vel discooperiens seu os inclinans aut libitus vitulis. Cao dni
Phethera apiens dnm vel ap
Phethinoab apiens ex patre genitos vel apertio de patre genitorum
Phethora os turturis vel ore explorans seu buccella luminis aut oris exploratio
Phethros dissolvens mensuram vel dissolutio mensure
Phethrosim dissolvens mensuram eius vel dissolutio mensure eorum.
Phethuel apiens deo vel latitudo dei.
Phethusim apiens eis vel latitudo eorum.
Phezel os meum dei vel os meum deus seu os germinans deo aut os a.
a. disciplinae dei
Phezelite ora mea dei vel ora mea deus sed ora germinantia deo aut ora disciplinarum.
Phiaroth cor *hic i post f* nobilium vel cor nobilitatis *a os*
Phicol omne vel os omnium
Phicmon oris mictio vel oris contritione oris mictio aut os alligatum.
Phigelus contrarius vel occurrens
Philadelphia salvans hereditatem domino vel salvans ad hereditatem dni.
Philarces declinans principem vel declinatio principis *al' figelus*
Phigelus os principis vel os precipuus *al' filemon*
Philemonem mire donatus vel mira donatio seu os panis eorum aut panis oris eorum.
Philetus declinans vel declinatio seu os meum aut caro mea.
Philippus os lampadis vel os manuum
Philippis os manuum vel os lampadarum
Philippenses ora manuum vel ora lampadarum
Philistea cecidit vel cadens potione sed ruina duplex aut cin... na poculi Philistiim ceciderunt et v... *al' potio*
Philologus ore paupius vel os meum ei mortuum
Philethor cadens nigra vel casus lectuli
Phimees os inutum vel os silens seu os angustians aut oris angustium
Phinees ore parens vel oris parcens seu os requiescit aut oris perparcens
Phimon os meum inutile vel os meum nepotum ab ore non abolsse
Phisidia os sonans vel oris sonitus seu cognoscens dnm aut cognatio dni.
Phison caterva vel os pupille sed os mutatum aut oris mutatio
Phithon subito vel subitaneus seu os abissi aut os profundum. *al' oris*
Phithoma subito vel subitanea seu os abyssi aut oris profunditas
Phithomissa subito et iste p omnia *hic l p f* *al' figi*
Phrigia scindens *hic l p f* pectora vel scissiones pectorum *al' phr*
Phrigus idem est. Al' figi ide pli *al' ph*
Phrigenses scindentes pectora vel scissiones pectorum. *hic o post f*
Photerech evident ostendens vel operarius extimator.

Zorobabel euidens oriens me uel optimus estimator uel
Zorasur(h)allano uel fortis redemptio
Zoroden ore edificans uel disciplina filius
Zogor lipans uel lipatus seu os pellicorum aut os pellium
Zolya hic adiutorium loci uel rubrum seu comitus aut apparebo
Zon ardens uel operimentum
Zoratha ferus tempore uel irruptionis ferox · itas
Zorichomm diuisio perfecte gl(ori)ose
Zorimatus diuiditus perfecte uel diuisio perfectionis
Zosech tolatio nunc uel abscisio paruoris
Zosga tolatio uel abscisio seu os mutum aut os multum ·
Zothiel hic declinans deum uel hic declinatio dei hic aduerbium non pronomen · h(ebra)i v. p(ro)p(ri)e f(acit)
Zuha labia eius uel indumentum eum seu indumenta eius aut declinatio oris eorum ·
Zuhaite labia eorum uel indumentum eos seu indumenta eorum aut declinantes ora eorum
Zul addens uel adiectio sui cadens aut ruina
Zuni os meum uel os michi ab ore non abesse · Ceteri
Zuniel os meum deo uel os meum
Zur sors uel urna
Zura frugifer uel lagunula seu sors eius aut urna eius
Zurim sortium uel urnarum seu sors eorum aut urna eorum ·
Zuth labia uel induite seu indumentum aut declinatio oris
Zuthiel declinans deum uel declinatio oris dei
Zuthfar oris inclinatio uel os inclinans ad dilectandum ·

Incipiunt interpretationes hebraicorum nominum incipientium per G litteram

Gaia uallis estus uel uallis estuans
Gaad abiciens seruientem uel reuelata testificatio
Gaal abiectio uel reuelatio
Gala abiciens eum l(ibet) reuelatio ·

Teneis ·

Gaam abiciens populum uel reuelatio populi siue uallis estus eorum aut uallis estuans eius — al(ia) Gaaly
Gaas commota tempestas uel commotio ·
Gaas commotus uel commotio — al(ia) Gabaa
Gaba uallis uel precinium eius
Gaba uallis eius uel preduium eius
Gabaad uallis patruelis uel collis patruelis seu uallis testificans aut precinium seruiens ·
Gabaad uallis pectati uel precinium temporale — al(ia) Gabaath
Gabai uallis mea uel precinium meum ·
Gabao uallis alta uel precinium sublime
Gabaon uallis mestitie uel precinium iniquitatis ·
Gabaonite ualles mestitie uel precinies iniquitati
Gabaoth sepes uel colonie seu in sepibus aut in colonijs — al(ia) Gabarath
Gabatha collis altus uel precinium sublime
Gabathite colles alti uel precinia sublimia
Gabathon collis mestitie uel sublimitas eorum — al(ia) Gabathal
Gaber collis sublimis uel collis sublimium ·
Gabelus uallis deo declinans uel collis diuini consilij ·
Gaber iur uel iuuenis siue fortis
Gabis altitudo confusionis uel alta confusio ·
Gabiterra alloph(y)loz uel terra in[illegible]
Gabriel uirtus mea deus uel fortitudo dei siue confortauit me deus aut confortatio mea deus ·
Gabuam sublimitas uel altitudo ·
Gad sucamitus latro uel accinctus latrunculus ·
Gad temptatio uel euentum seu felicitatem aut in fortuna
Gadite sucamenti latrones uel accincti latrunculi
Gadite temptati uel fortunati seu felices aut in euentibus
Gadia temptatio l(ibet) accinctio
Gaddam temptatus populus uel accinctio populi ·

Tĕus

G addel hedus dei uel temptatus
G adder murus uel sepes
G addera murus ei l' sepes eius
G adderite muri uel materie
G aderoch sepes rudens uel materia temporalis
G adgad concilio uel accinctio siue nuncius aut expeditus
G addi hedus meus uel accinctio mea seu accinctus meus aut temptacio mea
G addite hedi mei uel accinctiones mee seu accincti mei aut temptaciones mee
G adihel temptauit me deus uel accinctio mea deo
G adihelite temptati deo uel accincti dei
G addis accinctus uir uel temptacionem assumens
G adoi accinctio uel temptacio uanitatis
G aher norago consurgens uel deuoracio resurrectionis
G ai uallis uel precipitium siue deuorans
G ail exultans uel exultacio
G ahial uallis uel collis siue deuorans
G ahiloth exultans tempore uel exultacio responsionis
G abiloch ualles uel colles seu uoragines aut deuoraciones
G auis inmobilis uel commotus seu uallensis aut defensibilis
G al aeternus uel inuolucio
G alaad tumulus uel aceruus testimonij seu transmigrantes testes aut transmigracio testium
G aladite tumuli testium uel aceruitestimoniorum siue testes transmigrantes aut testium transmigraciones
G alarad uetus l' uetustus sola
G alaadithim uetuste aquarum uel possessiones aquarum
G alaadithim uetustates uel aque possesse

Tĕo

G alal uolutabrum uel uolutacio
G alali uolutabra uel uolutaciones seu uolutabrum meum aut uolutacio mea
G alalai uolutabrum multis uel uolutacio deuoracionis
G alathamaim aqua possessa uel aque possessio
G alathia magnificata uel translata seu transmigracio aut translacio
G alathe magnifici uel translati seu transmigrantes aut transmigrati
G alechsenses idem est
G algal rota uel reuelacio
G algala collis preputiorum l' collis circumcisionis
G algala rota eius uel reuelacio eius seu uolutabrum aut inuolucio
G algalis inuolutabris uel in reuelationibus siue mocius aut inuolutacionibus
G ahilea rota uel uolubilis seu transmeans aut transmigracio mea
G allier uolubiles uel rotarum siue transmeantes aut transmigracionem facti
G alim acim lapidum uel locum palustria
G aliloch reuelaciones uel transmigraciones siue reuelacio temporis aut transmigracio rudentis
G allia transferens uel translata siue transferens translacio transmeantium
G allim inundacio uel reuelacio seu transferens eos aut transmigracio eorum
G allion transferens iniquitatem uel translacio mutabilis
G amasias reddicio domini uel retribuet michi deus
G amaliel reddicio dei uel retribuit michi deus
G amarias retribucio domini uel retribuit michi dominus
G amuel retribucio dei l' retribucio dei
G amuel retribuens deo uel retribucio dei
G an ortus uel elacio
G ani ortus meus l' elacio mea
G anges ortus completus uel elacio integrata
G annim orti uel elaciones
G aom uallis estus uel uallis commota seu uallis estuans aut uallis commocio
G ara [illegible] uel peregrinus
G arab scabies uel scabiosus seu incolatus multus aut incolatus multorum
G areb idem est
G arech alienus descendens

al' Gadoy Ammnis

al' Gaylo

al' Gaylach

al' Galus

al' galgal

uel aliena descensio.
G arizim accola uel aduena eius
siue diuidens eos aut partitio eorum
G arim diuisio uel abscisio
G arim alienus directus uel meo
latus humilitatis
G asphia uallis eructuans uel co
gnatio subita
G atham tangens risit uel tan
gentis risus siue tactus ridentis
aut risus tangentium.
G ather torcular iudeus uel ac
cola explorationis
G atheron torcular iudeus dolore
uel accola explorans iniquos
G atheroth torcular iudeus tem
pore uel accole explorantes cursione
G atherothite torcular iudeus
tempore l' accole explorantes res
ponsionem.
G aulon uolutabrum uel uolutatio
siue inuoluens eum aut in
uolutio eius.
G aza robusta dni uel fortitudo
eius sciendum tamen quod hoc
nomen apud hebreos per b. eos G lit
teram in principio non habet sed in
cipit a uocali. a. et dicitur aza non gaza
subtracta g littera
G azabar robustus filius uel for
titudo filii mixtum est ex hebreo et
syro
G azan nux uel amigdalum seu
robustus dono aut fortitudo gre
G azaza diuidens eum uel partitio
eius.
G azaris diuidens uir uel partitio
assumptionis
G azee archa dei uel fortitudo dei.
G azei robusti dni l' fortes eius;
G azenses idem est.
G azem roborans eos uel forti
tudo eorum.
G azer robuste consurgens uel
fortiter uigilans
G azera robuste consurgens ei
uel fortis uigilia eius
G azer protisus uel diuisus sin
pressio aut ordinatio.
G azera diuidens eum uel parti
tio eius siue ordinans eum aut
ordinatio eius.
G azee tonsor uel tonsio ipse est
nabal carmelus cuius uxorem acce

pit dauid rex hic e. post. G
G ebia uallis uel praeruptum.
G ebal praeruptum uel defluens
seu uallis uetus aut uorago exter
minans
G eblar fodiens uel effusio filiorum filios
G ebelech uallis fortitudinis l' al' gedeech
collis testimoniorum.
G ebethon uallis mesticie uel
collis merentium.
G ebin fossa uel effossio
G ebim fosse uel effossiones
G ebroth lucta uel arena sive pul
uis aut inutilis
G edda accinctus deo uel materia dei.
G eddel temptatus deo uel ac al' gedda
cinctio dei
G edelias magnificatus dni uel
magnificatus domino
G edeon circuiens iniquo uel expe
rimentum iniquitatis seu temp
tatio humilitatis mee aut temp
tatio iniquitatis eorum.
G edera sepes uel materia.
G eddi temptatus uel accinctio
G edimihel accinctio dei uel for
tunatus deo
G eddo accinctio uel temptatio.
G eddor accedens uel applicans
seu sepium aut materiarum.
G edori accessus meus uel appli
catio mea seu sepes mee aut ma
ceriarum mearum.
G edud latrunculus uel expedi al' Gedud
tus siue accinctio aut latronum
tinens. incendens
G edur sepes ignea uel materia
G ehenna uallis hennon uel
uallis gratuita seu de ualle sunt
aut uallis tristicie
G elboe uolutatio uel decursus
seu acervus pluens aut acervus
pluuiarum.
G elon migrans uel migratio.
G elonites transmigrans uel
transmigratus.
G emallus uallis salsa uel ual
lis salis seu mare aut amaritudo
G emalu idem geemalite ualles salis id est idem
G emela uallis salsa uel uallis salis
G emastis uallis salsa uel ual
lis salis seu mare aut amaritudo
G emuel mare dei uel amaricans
deum.

Genuaser ortus principiū uel natiuitatis initium seu inita natiuitas.
Genelsech ortus filius uel principium filiorum.
Genasar ortus principium uel natiuitatis initium
Genebach ortus filius uel principium filiorū
Genasar ortus uel principium seu inita natiuitas aut initium natiuitatis
Genesarech idem est
Genneus ortus geminus uel principium monitionis
Genthon ortus responsionis uel principiū humilitatis.
Geon pectus uel preruptum
Gera incola uel peregrinus siue ruminans aū incolatus.
Gera incolatus l' pegrinacio
Gerara incolatus uisio uel ruminationem uidit
Geraris aduene ppinquātes uel coꝝ impetra eorūm
Gerasem suburbanum uel coloni iludem siue incole mee aut pegrinaciones mee
Gerem incole uel pegrini
Gergesens propinquans ad uena uel colonum eiciens siū colonum applicans aū colonie applicatio
Gerian ruminans dño est uel peregrinus dm̄ est.
Geriel ruminans deo uel peregrinus dei
Gernoch metuens mortem l' timens altitudinem mortis
Germanus ruminans quid consilij uel pegrinus cōplens numerum.
Geron accola mutilis uel ruminans iniquitatem
Gersam aduena uel alienus siue pfugus aut coꝝ eiectio.
Gersanite aduene uel alienus siue profugi aū coꝝ eiectio
Gerson aduena ibi uel eiectio eorum.
Gersom aduena meus ibi uel eiectio mea eorum erecti
Gersonum idem est ¶ Geꝛ
gersonite aduene ibi l' eiectio.

Gerusa pegrinacio uel incolat'
siue ruminans aut ruminatio
Gersiam incolatus uel ruminacio
Gerechi incole ul' ruminantes
Geblam defluens uel sedens in populo siue pplm despiciens aut populus sedens in pplis.
Gessen terra cōpluta uel pinbr̄ uicinus siue appropinquans ppl̄ uationi aut appropinquans plantationi eorum.
Gessenam uallis pinguis ul' uallis pinguedinum
Gessori applicans lumen in l' applicans dirigentem me Gessuri id' applicans e lumine meo.
Gessuri iuxta lumē l' uineum l'
Geth torcular uel opprimens siue oppressus aut oppressio
Getheus idem est
Gethaam defluens gens uel despiciens populus
Gethe asar humilis fossium uel torcular eius aū effossio eius
Gethmeram opprimens signū uel torcu... laris cōsummacio
Gethaim torcular populi uel opprimens pplm siue applicauerūt eos aū applicatio eorum l'
Geddelthi torcular egenum l' oppressio paupertatis.
Gethefer torcular l' oppressio dissensionis.
Gethei opprimentes l' torcularia.
Gethnia torcular fringens uel oppressio congregationis.
Gether inuade uel sepes sin murus aut circuitio.
Gethera murus eius uel ar cundans eum.
Gethremō torcular excelsum uel oppressio sublimitatis
Gethremon opprimens sublimens l' torcular mali punici
Gethenam uallis pinguis uel pinguedinū siue opprimens nouem humile aut torcular sinioste auditionis
Gethson opprimēs pupillam uel torcular cornicum.
Gezabel est ubi uel est fluxus sanguinis
Gezabel fluxus uanus uel fluens sanguine seu cohabitator.

Gezem uicinus palpacioni uel appropinquans plantacioni.
Gephe robustus laqueus uel fortitudo discipline.
Gezon fluxus dolor uel cohabitacio inutilis
Gezonites fluens merore l' cohabitacio iniquitatis. al' Gazitis
Gidderoth sepes. hic .i. p'. g. uel materia.
Gidderothaim sepes duorum uel macerie bine. Uidens
Giezi uallis uisio uel precipitium
Gigaal redemptio l' redemptus
Gilan migra uel migrans
Gilonites transmigrans uel transmigratus
Ginet plenitudo l' retributio.
Ginech ortus uite uel principium pauoris
Gio luctatio uel luctare
Gion luctatio uel arena
Gir diuisio uel precisio
Gisa sacrificans l' sacrificium
Gituia inflacio uel intencio
Goatha gens peccatrix uel oculus peccatorum. h'. o. p'. g.
Gob latus uel locusta.
Godolias magnificans dominum uel magnificatus domini
Godolyathi magnificencia persati mei uel magnificauit in tempore meo
Gog dogma uel tectum
Gohel propinquus deo uel redempcio dei
Gohim gentes uel populi
Golam transmigrans eos uel uolutacio eorum.
Golgotha locus caluii l' locus caluarie syrum et non hebreum.
Golias transmigrans uel transmigracio siue reuelans eos aut robustus eorum.
Golad idem est.
Golim acerui uel loca palustria.
Gom fouea uel decipiens seu laqueus aut decipula.
Gomer assumpcio uel perfectio siue consumatus aut consumacio
Gomor perfectio uel consolacio siue perficiens aut uenumdacio mensura et antiquorum mensura est decima pars ephi
Gomorra cecitas uel sedicio siue timens populum aut timor popularis et sciendum quod hoc nomen in hebraico non habet G. litteram sed scribitur per uocalem ain et dicitur [illegible] morra.
Gonath ortus pani uel arrogancia temporalis.
Goncabath furtum filie uel furans filia.
Goni ortus mei l' arrogancie mee
Gorgias diuidens luctam uel precisio luctancium.
Gorthiam precidens dona uel diuidens castra eorum.
Gosem applicans eos uel appropinquans palpacioni aut appropinquans plantacioni.
Gosinan applicata uel iuxta eam seu applicans aut applicacio.
Geson appropinquans palpacioni uel appropinquans plantacioni.
Gothoniel torcular respondens deo uel oppressio applicans signo
Gothor numerus uel circumdacio aut fortitudo eorum.
Gozer nux uel amigdalum uel nux eorum siue consio aut fortitudo.
Gozam amigdalum uel nux eorum seu tonsio aut fortitudo eorum
Guhel appropinquans deo uel redempcio dei. hic .v. p'. g. G.
Guhelite redempti dei uel appropinqui deo.
Guhas propinquus domino uel redempcio domini.
Guni ortus meus uel arrogancia mea.
Gunite orti mei l' arrogancie mee.
Gu[illegible]babal diuidens ueros uel precisio uetustatis. al' Gurhael ul' Gurbaal

Incipiunt interpretaciones hebraicorum nominum incipiencium per H.

Habben in filio l' in principio
Haber particeps uel participacio siue commiscet aut certamen iniuit
Haberite participes uel participaciones siue commiscuerunt aut certamen inierunt
Habi pater meus uel frater meus iste
Habihel pater meus deus uel frater meus dominus.
Hathan necessitas l' necessarium al' hachan
Hatharam turba l' turbacio.
Hachim retinens eos uel retencio eorum.

al' hadzhym
al' hasar
al' hasarym
al' hagriel
al' hasa
al' habilon
al' haymon
al' hapa
al' hamans
al' hamyhel

Hachor excelsum uel sublimitas
Hadada testis uel usque ad tes-
timonium.
Hadrahym mundans pessimos
uel mundatio pessimorum.
Hadreel greges dei uel aggre-
gati deo.
Hadin testis mensure uel mun-
dans mensuratio.
Hafer terra uel puluis siue hu-
mus aut fodiens
Hafara taurus uel uitulus siue
puluis eius aut effodiens eum.
Hafarim mare effodiens uel
maris effossio.
Hagga loquens uel meditatio
siue locutio aut meditatio.
Hagegarath annuncia uel an-
nunciatio siue accinctus aut la-
trunculus.
Hagrehel aduena meus uel
incola dei.
Hailon uita uallium querern-
cium uel questio uite roboree.
Halpei iste dolens uel uitam
parturiens
Halyi uita uallium uel ques-
tio uite.
Halyia uita uallium eius uel
questio uite eius.
Halyam idem est
Halyp lon ubi erant uiri uel
uiri sunt
Halymian uita uallium uman-
tarum uel questio uite mirabilis
Halyn fons uel oculus
Halyo uita uallium eius uel
questio uite eius
Halaa fermentum eius uel
consternans eum.
Halac portio uel pars mea si-
ne lubricum aut impeditio
Halalsa triplex uel consternatum
siue consternans aut consternatio.
Halda deprecans dominum
uel deprecatio domini.
Halus fermentum uel constrictio.
Hamas indignans uel fremens
seu furor aut indignatio
Hamyhel populus meus deus
uel populus meus dei
Hamora populus scitus uel po-
pulus illuminans
Hamul calefactus eos uel cale-
factio eorum seu populus dolens
aut populus parturiens.
Hamulite calefacti eos uel
calefactiones eorum aut siue populi do-
lentes aut populi parturientes
Hanan uidens populo uel
responsio populi
Hanan reddens domini uel
responsio grauis.
Hanath reddens uel uidens
siue reddidit aut respondit.
Hanebgaba sollicitatus uel
humilians seu sollicitauit aut
humiliauit.
Hanihel populus dei uel uidens deo.
Hanon respondens meror uel
respondens iniquitatem seu red-
dens dolorem aut uisio inutilis
Harada immaculatum uel ad-
iniuratio.
Happhiron puluis meroris uel
terra inutilis. Icao.
Harada immaculatum uel admira-
Hares testatio mea uel tes-
tamentum graue
Harim exaltatio uel exaltatus mea
Hasarmoth atrium mortis
uel atrium angustie
Haseroth atria uel uestibula
seu uille aut beatitudines
Hason festinatio uel festinantes
Hazad ramnus uel dissipatio
siue testamentum aut dissipator.
Haroth circuli uel corone
Hachoniel respondens deo
uel respondit ei deus
Hanna ipsa iniquitas uel sus-
ceptio iniquorum.
Hanan fons uel modo su-
subuertens eos aut subuersio eo-
Hauil stulticia uel insipiencia
siue stultus aut insipiens
Hanoth sedes uel commoratio
siue uinculum aut cunabula.
Haxan clausus uel nascens
seu clauditans aut clauditatio.
Hazath medius uel medium
mentum
Haxia uidens uel prouisio.
Hazazath continentia uel ap-
prehensio siue continens aut
apprehendens
Hazbi mendacium uel iniquitas
Hazeb pergens uel ambiens

siue perfectio aut perficiens·
Hazuba deserta uel relicta siue
desertio aut derelictio·
He esse uel uiuere ·h· e· p·· h·
He ipsa uel ista siue suscipi
ens aut susceptio
Heber uictor uel transiens si
ue transitus aut transiturus·
Hebreus uincens l' transitor
siue transiens aut transitus
Hebion pauperculus uel paup
sensu · ¶ Terna·
Hebri uictor ipsius l' transitio sempi
Hebron incantatus uel incan
tacio siue coniugium aut uisio
sempiterna·
Hebronite coniugati uel in
cantatores siue incantationes
aut uisiones sempiterne·
Hecethan ipse mente excedens
uel iste insipiens humilitatem
Hedai ornatus michi uel no
bilitatus meus
Heddo pandus seruus uel tes
tificator in te
Hefer fouea uel precipitium
Hie qui est uel qui existit
Hela uallis querens l' maledicto
Helai uallis querens mee uel
maledicta michi ¶ Tre·
Helam abiectio l' super lumina
Helam appositi l' compositi siue
seculare aut sempiternum·
Helan gratus deo uel deo do
natus seu uallis querens aut
roboratus gratia·
Heliesd dei filius l' deus excelsus
Helchai portio uel particula
Helchana dei zelus l' dei possessio·
Helcheia pars domini uel uen
ditatus domino· ¶ Tio·
Helchese aduocata uel aduocati
Heleseus aduocans l' aduocatus
Helchi partitus michi uel
uendicatio mea·
Helchias pars domini est uel ue
dicatus domino est
Helchien idem est
Helcia atrium eius uel exa
cuens eum·
Helcad atrium uel exacuens
Helcan atrium meum uel exa
cuatio mea·
Helcanan dei mei donum
uel dei mei gratia
Heled a acceptio glorie uel ac
cipiens gloriam·
Helem postes uel seculum siue
uestibulum aut superliminare
Helesa consternatio l' estuatus
Heles exiens uel exitio·
Helesmoth gratie exodus latine
aut exitus mortis·
Helech accipiens uitam uel
susceptio pauoris·
Helphiual deo exclusus uel / al' helphaas
dei miraculum
Heli fortis uel ascendens / al' hel
Heli deus meus uel deitas mea
Hela deus meus uel dei dominatio
Heliab deus meus pater uel dei
mei paternitas
Helias deus dominus uel dei dominatio
siue ascendens dominus aut robustus
dominator·
Heliasaph dei mei collectio l' / al' helyaphas
dei mei congregatio· / al' helyasaphan dei mei fa
cio ul' dei mei congregatio
Heliaspham deo meo pertinens
uel dei mei temporalis
Heliazi deum meum uidens uel / al' helyachy ul' helyaza
dei mei uisio siue auxilium dei mei
aut fortitudo dei mei·
Helichel deo meo partitus l'
dei mei particula
Helihel deus meus deus uel
dei mei deitas·
Heliphal deus meus cadens
uel dei mei casus
Heliphales deus meus diuidens
uel dei mei diuisio·
Heliphalu deus meus mirabilis
uel dei mei miraculum
Heliphelech dei mei ruina uel
dei mei delectatio·
Helham idem est ¶ De·
Heliel deus meus dei l' dei mei
Helim deficiens uel fortis cor
siue arietes aut robusti
Helimadis dei mei commendatio
uel dei mei mensura sufficiens
Heliodorus deo meo generans l'
dei mei generatio·
Helionem dei mei fons meus
uel dei mei oculus meus
Heliopolis celestium uel solis
ciuitas
Heliozeb dei mei coruus uel dei / al' helyozeb
mei solitudo siue dei mei ardor aut

dei mei temptatio. ¶ saluator.
Helisa ad insulam uel deus me'
Helisade dei mei saltus uel dei
mei defensio siue dei mei iuramen
tum aut dei mei habundantia.
Heliseus deus meus saluator uel
dei mei salutare. ¶ protectio.
Helisu dei mei salus uel dei mei
Helim deus dns uel deus dnator
sui deus meus iste aut ds ms ipse.
Helizer dei mei auxilium uel dei
mei fortitudo.
Helmodã deo meo natus uel
dei natiuitas.
Heluathem deo fidelis uel dei
requiescio. ¶ donatio.
Helnathan deo datus uel dei
Helex deus uel deitas
fortiter
Helom commotus uel exercita
tus fortitudine.
al' exercitui
Helo nite exercitium fortitudinis
uel exercitati fortitudinibus
Helsaphan deo inictus uel dei
inunculu siue deum speculans aut
speculator dei
al' proferens
Helthече p fans uel p lapo
Helthethen idem est
Heltholath atrium continens
uel atrium ruboris.
al' heman
Henian perturbans uel perturbatio
siue suscipiens aut formido eorum
Hemech uallis uel abissus siue
profundus aut profunditas
Hen ecce fonte uel oculi
Henmach gigas uel fortis siue
humilis consurgens aut humi
lis consurrectio.
Henachim gigantes uel ro
busti siue potentes aut humiles
consurgentes
Henam cursus meroris uel fons
tristitie.
Hermon uallis tristitie uel ual
lis interfectionis
al' heth
Her vigilans uel pelliceus siue
consurgens aut confusio.
Heran uacue factus uel uacue
faciens siue uacue fecit aut uacue
factio.
Heramite uacue facti uel uacue
facientes siue uacue fecerunt aut
uacuefactiones.
Herastus vigilans l' effusus siue
frater meus uidens aut fratris mei uisio.

Herthuza consurgens mendacium
uel uigilia fictionis
Herchuzei consurgentes mendacio
uel vigilantes fictionibus.
Hered uigil uita l' consurgens pauor
Heredite uigilantes uite uel con
surgentes pauoribus.
Herem uigilans eis uel resur
rectio eorum. ¶ ratio mea
Heri uigilans uindicta uel resurrec
Herias uigilans dno uel resur
rectio domini.
Herite effusus uel uigiles siue pel
licei aut consurgentes
Herithophech uacue faciens os
preceptum uel uacuefactionis pro
tegentis
Hermagedon consurgens temp
tatio uel uigilia in humationis.
Herman anathema meroris eorum
l' anathematizatio tristitie eorum.
Hermes anathema meroris uel
anathema tristitie.
Hermogenes mons scrutatus
uel uomens eos in ualle.
Hermon anathema meroris uel
anathema tristitie
Hermonim anathema meroris eorum
uel anathema tristitie eorum.
Herodes pellibus glorians uel pel
liceus gloriosus.
Herodiani pellibus gloriantes
uel pelliceí gloriosi.
Herodias pellibus glorians l'
pelliuea gloriosa.
Herodion formido uel pauor
Hesdrelon imia dei uel auxili
um meum deus meus.
Hellimimus meus uel mani
tas mea.
Hesron atrium uel amplitudo
Hester abscondita uel abscon
ditis seu eleuata in populis aut
eleuata in tempore.
Hethuita uel pauor
Hethan fons uel ascensus siue
pauidus dono aut uiuens gratie
Hetharucon summati uel consum
matus siue annis eorum aut suscipi
ens nauigationem.
Hethens uiuax uel pauidus
siue formidans aut stupidus
Hethias pauor columba uel
uita serpentis.

Hethi uita mea l' pauor meus.
Hia sublimis l' exaltat'. h' . i p'. h.
Hiante sublimes uel exaltati
Hichuthiel ipse est duplex deo ul'
ipse est sperans in deum.
Hielom ipse est parcens uel ipse
est faciens siue ipse est commouens
fortiter aut ipse est exaltatus for
titudine.
Hiemla parcens maledictio uel
commouens accipientem negociacionis
Hierchon ipsa possessio uel inge
lancia negociacionis
Hiersaua ipsa faciens dona uel
ipse parcens gratificato.
Hieu ipse uel est
Hieu parcens uel faciens siue com
motus aut commotio
Hieus commotus uel commotio siu
ipse est parcens aut ipse est faciens
Hiezer ipse est fortis uel ipse est
auxiliator siue ipse separatus aut
ipse sanctificans.
Hiezerite ipsi sunt fortes uel ip
si sunt auxiliatores seu ipsi sunt
separati aut sunt ipsi sanctificati.
Higal aciatio exaltata uel exal
tationis inuolutio.
Hiel faciens deo l' commotio dei
Hila exaltatus uel exaltatio.
Hilai exaltat' in l' exaltatio mea.
Hiauneus ipse numerans fes
tinantes uel suscipiens adimple
tionem consilii
Hin mensura uel mensuratio
liquentis materie seu fuit aut erit
Hir uigilans uel uigilantius ci
Hira fris uisio uel uigilans.
Hiram uigilans ipso uel uigilie
populi siue uiuit excelse aut ipse
est uiuens excelse
Hiuas fratrem meum uidit uel
fris mei uisio siue uigilantem sus
tollens aut uigilans plasmacioni
Hiuranus consurgens possessio ul' .h.
Hisbaal ipse uir uetustus aut
ipse uir deuorator
Hismael ipse nominatus dei uel
ipse postulatus a deo.
Hisimoch ipse mortem adducens
uel ipse mortis adductio.
Hispania attinctio l' expeditio.
Hispanienses attincti uel ex
pediti

Hithai commouens unia uel par ... al' hyzadaph ul' hyzadab
cens duobus.
Hiezalud ipse fluens torus uel
ipsa torris fluuio.
Hiezihel ipse fortis deus uel ip ... al' hyzyel
se fortitudo dei. hic . o . p'. h. ... ysmael uir auditus a deo
Holu incantator uel incantatio ... ul' os sinuens exaudiacionem dei
seu dilectus aut amplexatio.
Holda destruens uel discernens ... al' holday ul' holda
siue districcio aut diuiticulum.
Holdai destruens me l' discernens ... al' holday
michi seu diuiticulum meum aut
districcio mea.
Holofernes infirmitas discessio ... al' holifernus ul' holiferni
nis uel infirmans uitulum saginatum.
Homar populum amaricans uel
populi amaricatio.
Homer expans uel ineamplius
Hoon labor uel dolor seu labo
rans aut laboriosus.
Horeb mensa uel massa seu temp
tatio aut temptatus
Horeb ardor uel siccitas seu corruus
Horo liberi uel iracundi seu de ... al' horrei
foraminibus aut foraminia ... al' farinary
Horem dolor uel ira seu excelso aut ne iracundie
Horri farina uel farinatus seu
post uie aut foramen meum.
Horum fortes uel excelsi sunt gi ... al' horam
gantes aut robusti.
Horodi maledictio sufficiens l'
maledictum sufficienter
Horthosiada uerte indigens
testimonio uel lumen positum
testificationi.
Hosa spes uel saluatio. h . b . p . h.
Hurach sculpens uel sculpsit sit ... al' huchias ul' huchas
sculptor aut sculptura
Hupphim penetral' uel talamus
Huma festinans sibi uel ma
inpulsus eius
Huri longitudo mea uel illu
minator meus
Hus festinans uel consiliator
Husam festinans populo uel
consiliator populi
Husathi festinante me uel fes
tinacio mea.
Husi festinans michi uel con
siliator meus Incipiunt interp
taciones hebraicorum nominum
incipiencium . p . l . litteram.
La dominus uel dominator
Laallelel incipiens laudare

al' Iamona

al' Iaazbael vl' Iaazraher
al' Iaazahabu

abina sapiens dño siue i
telligencia dñi

deum uel expectacio laudis dei
Iaalon pirex uel querens
Iaamena extremus in coitu co
lo: uel extrema cocuntis delectacio·
Iaan respondens uel respondit sibi
responsum aut responsio
Iaare saltus uel silua
Ias fuit uel diuiduum siue
diuidians aut diuidiator·
Iasel diuidiauit deus uel
diuidiacio dei·
Iaath expectans tempus uel
expectacio peccatoris
Iathreher auxiliū l' auxiliabit
Iazian auxilium dm̄ uel aux
iliabitur dominus
Iaba luctacio uel intelligencia
Iabes calor uel dolens siue
siccitas aut siccata·
Iabin sapiens uel sapiencia
siue itelligens aū intelligencia
Iabir ciuitas doctrine uel ci
uitas litterarum·
Iabos puluis uel lucta siue
luctans aut luctacio·
Iaboch idem est·
Iacabeth glīa dm̄ l' ubi ē glo
ria seu est grauis aut grauitudo est
Iachala fortis eius uel con
fortās eum· dominum·
Iachalia fortis dn̄s l' fortitudo
Iacham tribulatio l' tribulatur
Iachan tribulatur l' tribulatio·
Iachemen temptans fraternitatem
tatem l' pparatio fraternitatis
Iachim pparans uel ppatator
seu ppatatus aū pparatio·
Iachin firmus uel firmitas
Iachim te idē est
Iacob supplantator uel sup
plantatio
Iacoba supplantans eum l'
supplantatio eius·
Iacobus supplantatus festinā
tem uel supplantator consilij·
Iachon pparans l' pparatio·
Iachoma ppli ultio uel pplm
ulciscetur seu preparans dño aut
preparatio domini·
Iadahe sciens uel sciencia seu
cognoscens aut cognitio·
Iadai scientes me l' cognitio·
Iadaia sciens dominum uel
cognitio domini·

Iadasan sciens egressum uel cog
noscens habundanciam
Iadaias cognitus domino uel
sciencia dei domini·
Iadiel sciens dnm̄ uel cogni
tus domino
Iaddo sciens testimonium l'
expectacio securitatis
Iadon sciens dolorem uel cog
nicio iniquitatis
Iaphe expectans laqueum l'
expectacio discipline
Iaphie eligens uel electio siue
ostendens aut illuminacio·
Iaphech latitudo l' dilacio·
Iaphia ostendens uel osten
sio siue apiens aut apcio·
Iaphie ostendens uel apiens
seu expectans os aut suspiciens
Iagur aduena uel colonus
Iagaahal propinquus uel
propinquitas·
Iael expectans deum ul' expec
tacio dei seu insipiens aut carna
le coniugium·
Iahel ascendens uel ascenciones
seu ascendit d's aut ascensio dei
Iahelite ascendentes uel
ascensiones seu ascendentes deo
aut ascensiones dei·
Iahelite expectantes dm̄ ul'
expectaciones dei siue insipientes
aut carnalia conuiuia·
Iahelel uiuens deo l' expecta
cio dei seu postulans deum aut
postulacio dei
Iahiel uita dei uel exhordi
um dei seu postulans aut requi
escens i deo
Iair uigilans uel illuminans
siue illuminauit aut illuminacio
Iairus illuminans l' illumina
cio seu uigilie aū uigilantes
Ialan expectans humilia uel
expectator persuasoris
Ialelel expectans deum uel
expectacio dei·
Ialech expectans furorem l'
expectacio uite
Ialon expectans dolorem uel
expectacio iniquitatis
Iam mare uel dies·
Iambri mare lascessens uel
dies amaricans·

al' Ia[...]

al'

Iamim dies pluralit' uno l' maria
seu amaritudines aut amaricationes
Iamin uirtus uel dextera seu
alius aut asinei
Iamnite dextere uel uirtutes
siue alius aut asinei.
Iamma mare uel dextera siue
marinus aut ubi est signum
Iamne idem est
Iamnes marinus uel ubi est
signum
Iamna dextera dni l' ubi est sig-
num.
Iamnite uirtutes dni uel in
quibus est signum.
Iamnor amaricans lumen l'
dextera uel candie.
Iamram mare eor pellicium
aut mare eorum in capite
Iamres mare in capite uel ma-
re pellicium
Iamsuph mare rubrum uel
dies ruboris
Iamuel dies eius deus uel di-
es eius dei
Iamhelite dies eorum deus
uel dies eorum diei
Ianai gubernator meus uel
gubernacio mea.
Ianim pparator meus uel p-
paratio mea.
Ianoe expectans commotionem
uel expectatio requietionis
Iana gubernator uel gubnacio
Ianoe gubernator uel guber-
naculum.
Iaon dormitans merore uel
gubernator meroris
Iama requies uel requiescio.
Iamin dormitans uel dorm-
itatio
Iaod confitens l' glorificans sin
minus est frater aut annus est fra-
ternitas
Iaoe factura fris l' fine din
sin ubi est fr aut ubi est fraternitas
Iara deficiens uel defectio.
Iarara cinis dmn l' timor dni
seu deficiens dno aut deficiens dns
Iaramoch times morte uel
defectio mortis
Iare luna uel defectio
Iaree idem est
Iared roborans l' roboratus
seu descendens aut continencia.

Iaris silua uel saltus ⸍al' silia
Iarden descensio eorum uel m-
sio iudicij.
Iaphahel dimisit dominus
uel dimissio domini.
Iarphahel dimisit deus uel
dimissio dei.
Iarib uisio uel diiudicans seu ⸍al' ulao
iudicans aut diiudicatio.
Iaram saltuum uel siluarum
siue mons saltuum aut mons siluarum
Ias dns uel dominator
Iasa factura mandati uel
fcs in mandato siue factum manda-
tum aut in habitatio eius
Iasa dimidium uel dimidia-
tio sin factum mandatum aut
siue in mandato
Iasaph habitator uel habitatio
seu sedens aut consedencia.
Iasaphel dimidium dei uel
dimidiauit deus.
Iasem domitor uel domatio ⸍al' iasen
Iasi equalitas uel desiderium
Iasihel equalis deo uel de-
siderium dei
Iaso factura mandati uel
factus in mandato.
Ia son desiderans uel qui
mandatum fecerit
Iasu conuertens uel conuersio
Iasub reuertens uel reuersio
seu reuocans aut reuocatio
Iasubite reuertentes uel reuisi seu
reuocantes aut reuocati
Iathaba peccantes mea uel pec- ⸍al' Iathaba
catum in eis
Iathan dni pfcus uel domino ⸍al' Iathan
consummatus seu dni pfectio aut
domini consummatio.
Iathan dns humilis uel dom-
in responsio seu expectans humili-
tatem aut expectatio responsionis
Ianathael expectans humile ⸍al' Iathanahel
deum uel uidens humilitati dei
Ianadiath columba defluens al' Ianadath
tempore l' columbaris deficiens pcto
Ianathei columba uel est et ⸍al' Iauan ul' Iana
syrum est non hebreum.
Iair expectans incendium l'
expectatio luminis
Iais expectans consilium l'
expectatio festinantis
Iazi adiutus l' adiutorium seu ⸍al' Iazer

·A· Iebuser presepe meum vel presepia conculcata

auxilians aut auxiliator
Iazias audiens dominum uel
asculatio domini
Iaziel audiens deum uel as
cultatio dei · hic· h· post i
Iaar mons fortis uel in
suscitator · h· c· t· ch· p· l·
Ichabod cecidit gloria uel
translata est gloriatio ·
Ichainan ue requiescentia uel
translata est requiescio · h· c· p· i
Ichannan durum lamentum
uel consolatio in lamentis
Ichomunim durum uel uom
ta seu ubi est thalamus ante
preparatio consolationis
Ichutiel spes dei uel sperans
in deum · hic· d· post i
Idam dilectus domini uel
amabilis domino ·
Idanis idem est
Idida dilectus domini propter
dominum uel amabilis domino propter
dominum ipse est salomon qui dilectus
domini propter dominum uel amabilis
domino propter dominum propter suam
~~amandum~~ misericordiam gratam
tam qua eum diligere dignatus
est cum utique misericordia et di
lectione indignus exsisteret quem
constabat manserem esse et quem
reprehendit divina scriptura
pro peccato ydolatrie et in moderato
amore mulierum ·
Ididia dilectio domini uel ama
bilitas eius ·
Idithun saliens uel transiliens eos
Idox dilectus uoluntarie uel
amabilis violentia ·
Idumea rufa uel rubea siue ter
rena aut sanguinea ·
Idumei rufi uel rubei siue ter
reni aut sanguinei · hic e· p· i·
Iebarim lapides transeun
tes uel aceruus lapidum transeuntium ·
Iebaar mons fortis uel erec
tio dei exaltata
Iebamas sapiens domino uel
intelligentia domini ·
Iebbe presepium uel exaltatio ·
Ieber mutans fontem uel
expectatio putei
Iebechon uallis mestitie uel
collis merencium ·

Iebgar eligens uel electio ·
Iebiaham absorbet uel ab
sorptio seu absorbens populum aut
populum despiciens ·
Iebnahel edificans deo uel
edificatio dei ·
Iebnehel idem est
Ieboth arena uel luctatio
Iebus presepe meum uel con
culcata siue conculcans aut conculcatio · A·
Iebusi presepe meum uel con
culcatio mea ·
Iecha torcular uel oppressio
siue opprimens aut oppressa ·
Iechaa torcular eius uel
opprimens eum · ·eius
Iechaa luctatus ei uel arena
Iechia magnificus uel mag
nificentia
Iechalian magnificus domino
est uel magnificentia domini est
Iechim incubans populus
uel incubatio populi
Iechia torcular laboris uel
oppressio laboriosa ·
Iechelia idem est
Iechemias preparans dominus
preparatio domini ·
Iechiman possedit populum
uel possessio populi ·
Iechamaam iudicans po
pulum uel iudicatio populi ·
Iechmam acquirens populum
uel iudicatio populi
Iechinam possidens populum uel
possessio populi
Iechinim possidens populum uel
preparatio populi
Iechonam idem est
Iechomas sic factus uel pre
paratus siue preparans domino
aut preparatio domini ·
Iechan extensio uel inclina
tio siue merces aut inclinationum ·
Iechecel cecus dei uel auxilians deus
Iechze torcular lupi uel op
primens lupum
Ieclada manus maledicta
uel manus maledictionis
Ieclebos manus maledicta
tribulans uel manus maledic
tionis angustiantis
Iecteia sciens dominum uel cog
nitio domini

al' Iazihel
al' Ibaar
al' Ichainan l' Ichamaan
al' Iecomyneca
al' Iothyin
al' Iebarym vel Iebarym
al' Iebaar
al' Iebamas

Iedi sciens me uel cognicio mea.
Iedihel sciens deum uel magni
ficans deo.
Iedlaph manum tollens uel
manum ad os sive manum sub
leuans aut manum sublenacio.
Ieddolha sciens eum uel cog
nicio eius
Iehau puluis l' immoracio.
Iedis accedens uel applicans
sive accessus aut applicacio.
Ieddu attactus uel temptacio.
Iedua temptans eum uel ac
tactio eius
Iedula manus maledicta uel
manus maledictionis
Iepdana inueniens domino uel
apparicio domini.
Iephehel apcio dei l' apiet ds.
Iephlach exclusio peccati uel
apertio delectionis
Iephleti excludens peccatum me
um uel apcio delectionis mee
seu dominus mirabilis aut dns
mirificatorum.
Iephoime mitus l' inueniens
Iephonne annuens l' inuicio
Iegal propinquus uel redi
mens sive propinquitas aut re
dempcio.
Iegali propinquus michi
uel redempcio mea.
Ieglam despiciens uel despec
tus aut contemptus
Iehel inueniens deo uel postu
lacio dei sive mutatus deo aut
expectacio dei.
Iehely inueniens deo uel pos
tulacio dei mei sive mutat' deo
meo aut expectacio dei mei.
Iehi uita uel exordium sive
requies aut postulacio
Iehiel uita dei uel exordium
dei sive requiescens deo aut pos
tulacio dei
Iehil uita uel exordium si
requies aut postulacio.
Ielada cognoscens dnm uel
cognicio dei.
Ieleph manum tollens uel
manus ad os sive manus suble
uans aut manum subleuacio.
Ieuda plenitudo l' carnalio
Iemei deus ms l' robur meum

Iemnas ms dni l' inual' dno — al' muniabilis
Iemini robur meum uel dex — al' Iemyna
tera mea.
Iembla parcens maledicto
uel commonens a capientem.
Iemleth ms uite uel amari
tudo parcionis
Iemna mare uel amara si
innumerus aut innumeralis — al' innumiabilis
Iemnatte maria uel amari — al' Iemmarte
seu innumerabiles aut marium
Iemuhel dies eius dei uel dies
eius deus
Iepsem aptum nomen uel
apta audicio.
Ieptha apiens uel apcio.
Ieptahel idem est
Iepthe apiens uel aptus sim
aperit aut apcio.
Iepthon apiens dolorem
Iera timens uel timor sii mise — al' Ieba
ricors aut misericordia.
Ieria timis dni l' inna eius — al' eum
Ierathon aurugo uel demoli
cio ¶ misericordia dei.
Ieramahel dni timens uel
Ierameel idem est
Ieramel idem.
Ierameli timens deum meum
uel misericordia dei mei
Ieramihel idem est
Ieramihel idem.
Ierahon timores uel timebunt — al' Iemon
seu timens iniquitatem aut mise
ricors merentibus
Ierapolis iudicium supinus l' — al' Ietapolis
timore misericors ciuitas.
Ierehaam aurugo populi
uel demoliens populum.
Iereboel iudicium dei l' diiudi — al' be
cans superiora.
Ieremias excelsus dno uel
sublimitas dni
Ieremian excelsus dno uel — al' am
sublimitas dni est
Ieremihel excelsus dno deo l'
sublimitas dni dei
Ierias timens dominum uel
timor domini
Ieriam timens inutile uel
timor dni est
Ierib odor uel lima
Ieribai odor multitudinis uel de
fectio deuoratoris.

al' Ierithmyrym vl' Ierichmythim

Iericho luna uel odor eius.
Ierichoirtum adorantes eum uel te
nentes ei.
Ierihel timens deum uel timoris
dei.
Ierimoth timens mortem uel me
tuens altitudinem mortis.
Ierimuth idem est.
Ierioth uirgarum signi uel iudicij
designacio.
Ierimai dominus excelsus uel do
mini excelsitudo.
Ieroam timens populum uel iudici
um populi.
Ierobaal iurgium habens uel iudici
um herentis cum iurgium superioris.

al' Ieroboab

Ierobaal timor uiri uel timor uetu
statis siue timens hostem. aut timens
devoracionem.
Ierobam causa populi uel diui
sio populi seu discernens. populum
aut superioris diiudicandus.
Ieroboseth iudicans ignominiam
vel diiudicans confusionem.
Ieron timor uel peregrinacio siue tim
dus aut peregrinus.
Ieronimus pulcritudinis uisio uel
diiudicans locuciones.
Ierosolima pacifica uel uisio pacis.
Ierosolimite pacifica uel pacem in
dentes.
Ierusa aduena domini uel alienus
domini.
Ieruel collis dei. uel collis benediccionis

al' vallis

Ierusa ruminans uel ruminatio.
siue incolatus aut peregrinatio.
Ierusalem pacifica uel pacis uisio. siue
timor perfectus aut timebit perfecte.
Iesa uetustas uel planicies seu sal
uacio. aut desiderium meum.
Iessa incendium uel sacrificium siue
insule sacrificium aut insule holocau
stum.
Iessar incendium suscitans uel
holocausti vigilia.
Iessarice incensa suscitans vel
holocaustorum vigilie.
Iessai incensum meum uel sacri
ficium meum. siue insule. sacrificium
autem insule holocaustum
Iessamari uetustas amara vel de
siderij amaritudo.
Iesau uetustas uel ueterans.
Iesaua uetustas eius. vel inuetustas

Tei.

Iesar figmentum uel tribulatio seu
insule sacrificium aut insule oblacio
Iessar meridies uel uncio mea. seu
meridianus aut methaphoretoles
al' methapphoreticus
Iesaam collaudans populum uel collau
dacio populi.
Iesa collaudans uel collaudacio.
Iesathasa collaudans simul uel
collaudacio populi.
Iesbeth in me uel coequatus michi
Iesim edob est in me spontaneus
uel coequatus michi spontanee.
Iesloth est eius uel tactus.
Iescha tabernaculum uel uncio eius.
Iesse incendens uel incendium siue
insule libamen. aut insule holocau
stum.
Iessenia salus desiderij uel saluacio
requiescentis.
Iesser finxit uel plasmauit siue ficcio
aut plasmacio.
Ieserite fictores uel plasmatores.
Ieseli equalis saluator uel desiderium
saluationis.
Iessem desiderium. uel desiderans. seu
equus meus aut equitas mea.
Iespha vinctio vel tabernaculum
Iesphan idem est.
Iesi equitas uel tabernaculum.
Iesi incendium michi vel sacrificium
meum.
Iesias equalis domino uel saluatoris
Iesihel incensus domino uel sacrificium dei
Iesimuth desiderium dulce uel deside
rata dulcedo.
Iesimathias uetustas preciens do
minum uel figmentum passionis
Iesrel sacrificans deo uel liberacio
dei. meum salus
Iesua planicies uel est desiderium
Iesue saluacio uel desiderium
Iesui equalis michi uel equalitas mea
Iesui desiderans uel desiderium
Iesuite desiderantes uel desideria.
Iesur dolor uel est in dolore. siue sal
uimus. aut equalitas ignea.
Iesuri salus doloris mei. uel sal
uacio in dolore meo. seu salus illumi
nans me. aut equalitas in deum.
Iesus saluator. uel salutaris seu
saltus aut salutare.
Ietha. extencio uel inclinacio seu su
perfluens aut superfluctio.

Iethram. superfluus populus uel superfluitas populi. seu inclinans populum aut extensio eorum.
Iethalan bonitas uel bonitates seu declinauit ut ueniat aut declinacio pueniouis.
Iethan inices uel incmonium. siue inclinans eos aut extencio eorum.
Ietha bonitas. uel declinacio uenientis.
Ietheth bona donnis. uel declinacio uenientis.
Iethla declinacio palme uel extencio iniquitatis.
Iether modicum residuum. uel modica residuitas.
Iethech donans uel donacio.
Iethmaam. possidens populum. uel possessio populi.
Iethra superfluens uel honorabilis
Iethraam honor populi uel superfluens populus.
Iethrael honor dei uel superfluus deo
Iethrai honor meus uel superfluens michi.
Iethram honorans eos uel superfluus eorum. ¶ grece.
Iethran honor donum uel superfluitas
Iethri superfluum uel honorabiles.
Iethrites superfluus uel honorabilis
Iethro superfluens uel honorabilis
Iethur uersus uel ordo. siue ordinatus aut ordinatio
Iethus extencio uel sublimitas.
Ieu parens uel commocio. siue maleficus aut maleficium.
Ieus idem est
Ieusa ipse parens ei uel ipsa commocio eius
Ieuhel ipse parens deus uel ipsa commocio eius.
Iexan dicens uel duricies.
Iesalel est iter uel est aut fluxus sanguinis
Iesalel fluxus manus. uel fluens sanguine seu cohitatrix aut sterquilinium.
Iezanias uires eius uel aures eius. seu audiens dominum. aut ascultacio domini.
Iezarite. fortes uel auxiliarii.
Iezehel fortis dei uel apprehendens deum
Iezechias fortis dominum uel apprehendens dominum. siue confortauit dominus eum. aut dominus confortacio eius.
Iesechias fortis dei uel apprehendens. seu deus confortauit eum.
Iezer fortitudo uel adiutorium.

Iezihel audiens deum uel ascultacio dei.
Iezlia fortis labor uel adiutorium laborantis.
Iezonias uires eius uel aures eius siue audiens dominum aut ascultacio domini
Iezra semen uel seminator.
Iezrael semen dei. uel seminauit deus.
Iezraelite seminantes deo. uel seminatores dei.
Iezraia semen domini uel seminans deo. hic post I. sequitur G.
Igaal abiciens uel uir reuelacionis
Igar acervus uel inuolucio. syrum est non hebreum.
Igar seductha. acerius testimonii. uel inuolucio testimoniorum. syrum est — al' immolacio
Igathanis solenne mandatum humile uel leta domus rincois. — al' id est quod ex bathanis
Illiricum aguina uel elementorum siue secundum illius aut secunda confusio. hic post I. sequitur N. — al' secundum illis aut secunda illius
Inditiutus dilucidi uel excessiones illuminatorum. — al' accessiones illuminatorum
India uictus dilucidus uel concessio illuminans.
Iusanne uit uel iuuitu siue inueniens aut concessio. hic sequitur o. post I.
Ioa retinens uel recencio
Ioa retinens eum uel retencio eius
Ioaz retinens fortitudinem uel ubi est retinere. siue dominum uidens. aut dominum fortitudo.
Ioab inimicus. uel inimicicie siue est pater aut est paternitas
Ioachaz fortis uel robustus siue domino fortis aut dominum fortitudo.
Ioachim ubi est preparacio uel cuius est preparacio. siue domino preparatus. aut domini resurrectio.
Ioada domini seruus uel dominum testimonium.
Ioaden dominus testis oculi uel dominum testificans fontem. — al' fontem
Ioada. que est tenella uel que est delicata. siue domino dilecta aut domini dilectio — al' ioadia uel ioadina — al' delectacio
Ioachaz retinens fortitudinem uel ubi est retinere. siue dominum uidens aut dominum fortitudo. — al' ioaz
Ioahe ipse cognoscens uel domini cognicio. siue cognoscens sciencia aut cognoscens principium ¶ tudo
Ioanam domini decus uel domini pulcritudo
Ioarib dominus suscitans montes uel dominans uigilans fortitudine ¶ tatio
Ioachim domino exaltatus uel domini exal — al' ioazim uel ioacym

al' ioal ul' iobas · al' sperans

oathan idem

al' iobal

al' ioabal ul' iobal

al' ioabama l' iobanna

al' iobel magnus

al' iothabed

aut dominum intelligencia

ozihel germen divinum l' preparacio dei

al' donacio dei

al' iohal

Ioas supans uel temporalis siue do
minum sustollens aut dominum plasmacio.
Ioatham perfectus. uel perfeccio siue consu
matus aut consumacio.
Ioathas perfecte sustollens uel consu
mata plasmacio.
Ioaz dominum intelligens uel dominum fortitudo siue
ubi est retinere eum aut ubi est apprehen
cio eius.
Iob dolor uel ociositas aut ululans.
Iob magnus uel magnus. siue dolens.
Iobab distillans. uel mago patre siue
magnus pater aut doloris uel ululacionis di
stillacio.
Iobab delatus uel delacio siue dimittens
aut dimissio.
Iobanna magnus donatus domino
uel dolor gratie domini
Iobel magnus dei uel dolens deo.
Iochabel domini gignens uel domini preparacio
siue domini libamen ^ ffio corrup
Iocelam comprimens eos uel oppl
Iod sciencia uel principium. siue domi
nator aut dominacio.
Iodahe ipse cognoscens uel dominum
cognicio. siue cognoscens scienciam
aut cognoscens principium.
Ioned domino serviens uel dominum
testificans
Ioezer domini fortis. aut domino sepatus
Iophe domini os uel domini disciplina. seu
dominus elegit aut dominus illuminavit
Iogli contemptus uel despiciens.
Ioha domino reddens. uel dominum respon
cio seu dominans ei aut diviaco eius
Iohanna domini domini uel domini gratia
Iohanna dominus misericors uel domi
ni misericordia. siue domino gratus aut domini
gratia eius.
Iohannam dominus gratus eis uel do
minus misericordia eorum.
Iohannan erat donans uel dominum
dominum.
Iohannan cuius est dominum l' domini gratia
Iohannes domino donatus uel dominio
gratificatus.
Iohannes domini gratia uel in quo est gratia
siue cui donatum est aut cui donacio fa
cta est.
Iohel dimittens uel mutatus seu de
fluens aut incipiens.
Iohel fuit dei uel incipiente deo. siue
est deus aut dominus deus.
Ioachim qui est consurgens. uel do

Ionas donans seu donatus seu cui est
donacio aut qui donatus est a deo

resurreccio siue dominus suscitans aut domino
suscitante.
Ioiada. dominus cognoscens uel domini cognicio
Ioiadahe domini cognicio uel ipso domino
cognoscente.
Ioiadeu dominus cognoscens fontem uel
dominus cognoscens oculum.
Ioiarib. domini ulcio uel domini iudicium.
Ioiarim dominum exaltans uel dominum
exaltacio aut dominus saltum.
Ionina matutina uel dextera eius.
Iona columba uel dolens. siue ubi
est donatus aut ubi est donacio.
Ionadab. domino obediens uel domini ipso
tanens.
Ionadab columba perpua uel dona
cio aut qui donatus est deo.
Ionathan columba veniens uel co
lumbe domini. seu columba dans aut do
mini donacio. ^ Ionathan domini donum
Ionim columba mea uel donans in
siue domini meum aut donacio mea.
Ioppe pulcra uel pulcritudo.
Ior rivus uel fluvius.
Iora rivus eius. uel fluvius eius.
siue marinus sublimium. aut dominum
celsitudo.
Iorabeth domus excelsa uel domus
sublimium
Iorecel rivus sperationis uel fluvius
punctionis.
Ioram qui excelsus est. uel ubi est
excelsus aut domini sublimitas.
Ioran rivus domini uel fluvius gra
Iordanus rivus iudicii. uel fluvius
iudicantis. seu descensio eorum aut appre
hensio eorum
Iore rivus excelsus uel fluvius exaltacio.
Iorim rivus eorum uel fluvius eorum sive
excelsus rivus aut fluvius exaltatus.
Iora factura mandati uel dominum
salvacio.
Iosabeleth ubi est saturitas gene
racionis uel saturitas resurreccionis.
Iosabeth domini saturitas uel dominum
iuramentum.
Iosabia ubi est incensum domini uel in
quo est iuramentum.
Iosaph domini speculum. uel domino au
cilatus. aut domini labium siue domino augu
status.
Iosaphat ipse iudicans uel ipse iu
dicat siue domini iudicium aut dominus
iudicabit.

Iosedech dominus iustus uel domino iusti ficatus.
Iosedech idem est.
Ioseph augmentum uel appositio.
Iosephus augens consilio uel appo nens festinationem.
Iosphias ipse liber domino uel ipsa libertas domini.
Iosias ubi est incensum domini uel in quo est sacrificium domini
Iosophomas domino absconditus uel domini speculator.
Iosoias ubi est salus domini. uel in quo est saluator dominus.
Iosue salus uel saluator aut saluatur
Ioth sciencia uel principium siue do minator aut dominacio.
Iotha est perfectus uel est perfectio siue est domini perfectus. aut est domini perfectio.
Iotham domini perfectio uel domini consumma cio. siue perfectio eorum aut consummacio eorum
Iothan sciencia domini uel principium gratie
Ioiiis nuncius hic uel dominus ille.
Iozabad domino dotatus uel domini do tacio.
Iozbath domini fluctus torris uel domi no torris fluctio.
Iozabath domino dotatus. uel qui est do tatus a domino.
Iozabeth domini dos. uel que est dotata a domino.
Iozachar. domini ulcio uel domini iudicium
Iozadech domini fortis seruus. uel domini fortem testificans.
Iozarib domini ulcio uel domini diiudicacio
Iozian domino ductio est uel domini oliua est. hic r. post i
Irad ciuitas descendens uel ciuita tis descensio siue uigilans seruus. aut suscitans testimonium
Iras frater meus uidens uel fratris mei uisio. siue uigilante suscitolens. aut uigilans plasmationem. hic s. post i
Is uir uel assumptus
Issa mulier uel assumptio
Isaac risus uel gaudium.
Isaar uir uigilans. uel uir suscitator
Isaarite uiri uigilantes uel uiri suscitatores.
Isachar qui est merces. vel domini memorans. siue uiri mercedum. aut sunt mercedes mee. siue uir mercedis aut est merces mea.
Isacharite qui sunt mercedes uel do

minum memorantes. siue uiri mercedum. aut sunt mercedes mee.
Isai salus mea uel domini salutare. siue uir deuorator aut uir assumens
Isaias domini saltus uel domini salutare.
Isar uir paruulus. uel uir imminutus siue uir uigilans aut uir suscitator.
Isari uir paruulus meus. uel uir minoracionis siue uir suscitans me. aut uir uigilarum mearum. — al' mee
Istor
Isbas uir uetustus uel uir deuorans. — al' isbaal vel isahal
Isboam uir deuorans populum. uel as sumptus in fortitudine populi
Isboseth uir confusionis. uel assump ta confusio.
Ischarioth uir memorie. uel est merces eius. siue memoria mortis. aut memo riale domini.
Ismuth uir desertus. uel assumens dissipacionem.
Ismahel uir auditus deo. uel assumens exauditionem dei.
Ismahelite uiri auditi deo uel assu mentes exauditiones dei.
Israel mens uidens deum uel est ui dere deum
Israel uir uidens deum. uel princeps cum deo. siue uisio dei est. aut fortis dire ctus dei.
Israelita mens uidens deum suum uel princeps cum deo suo. siue est uidere deum eius. aut fortis directio dei sui. — al' israhela
— al' dilectio
Israelite uiri uidentes deum uel as sumpti principes cum deo.
Isuar uir paruulus uel uir immi cus siue uir salutis. aut assumptio sa lutaris. — al' imminutus
— al' sanitatis
Isui uir loquens uel assumptio salutis
Iscob uir bonus. uel assumptio bonitatis
hic t. post i
excessus.
Ithalia mens excedens. uel mentis
Ithalica mente excedens uel mentis excessio.
excedentes.
Ithali mentium excessus uel mente
Ithamar insule palma uel insule a maritudo. siue uir amarus aut ubi commotio. — al' commutatio
Ithuria montana. uel sublimis — al' ituxea
syrum est non hebreum
Ithurei montani uel sublimes.
Ithius mons excelsus. uel mons sublimitatis. hic u. post i — al' mentis excelsus vel mons subli mitatis
Iubileus annus remissionis uel anni remissionis.

Iuchal potencia uel fortitudo.
Iuchadam potestas opprimens eos uel fortis oppressio eorum.
Iudaia confitens dominum uel glorificacio domini.
Iudaismus laus uel confessio.
Iudaice confitentes uel glorificantes.
Iudas confitens. uel glorificans.
Iudith confitens. uel glorificans.
Iulius incipiens. uel principium.
Iulia idem est. et iunius. et iunia idem sonant.
Iuppiter separator
Iuput inimicus spirans uel dominus
Iustus elatus uel elatio. seu pereuns. aut ipse alleuiatus.
Iuth principium uel donacio.

Incipiunt interpretationes hebraicorum nominum incipientium per L.

Labaddon apollion grece. exterminans uel exterminator latine.
Laabim deusti. uel inflammantes siue deustio aut inflammacio.
Laada flamma iudicii uel deustio iudicantis.
Laadon preceps uel sufficiens. uel te
Laamas iniquitas. uel ad iniquitatem
Labaddon preceps uel sufficiens. siue solitarius. aut solitudo eorum.
Laban album. uel albedo. siue candidus aut candidatio.
Labana dealbans eum uel candidatio eius.
Labaoth uenientes. uel egredientes
Labeth acceptans. uel acceptabilis.
Labeus candor uel candidi mei. siue cor ego. aut cor filio meo.
Labim deusti uel inflammantes siue deustio aut inflammacio.
Labo ingressus uel ingressio. siue uenientes aut ingredientes.
Laceth idem. uel consurgens sanguinis.
Lacedemonia. consurgens silentium uel consurrectio sanguinea.
Lacedemones consurgentes silentio uel consurgentes sanguinum.
Lachis intellexit uel sibi uir.
Lachoth consurgens uel consurrectio
Lachum consurrectio uel ad consurgendum
Laed ipsemet sibi uiro. uel ipsemet uir suus.
Lapidoth lampas quasi os alteri ab ore non ab osse.
Lehel in deo uel in deum.

Lais leo uel filius leonis. seu ipse sibi uir. aut ipsemet uir suus.
Laisa leena uel in salutem seu filia leonis. aut filia leene.
Lamathara signum uel condicio. seu ad signum aut contemptione.
Lamazabathani. ut quid dereliquisti me. uel ut dereliccio mea.
Lamazabathani idem est.
Lameth quod est nomen littere. figura uel adiutorium. seu erectio aut firmamentum.
Lameth doctrina uel disciplina cordis siue cor seruiens. aut cor seruitutis.
Lamech qui est nomen hominis percussiens uel percussus. siue humilis aut humiliatus.
Laodicia. est benedicto
Lamuhel cum quo est deus. uel in quo
Laodicia. fuit in nominibus uel natiuitas expectata. seu tribus amata a domino aut tribus amabilis domino.
Laodicences. fuerunt in nominibus uel natiuitates expectate. siue tribus amate domino. aut tribus amabiles domino.
Laomim tribus uel in res seu philarchi multarum tribuum aut principes multorum populorum.
Lapidoth. fulgor uel fulgur seu fulguraus aut fulguratio
Larina sublimitas uel consurrectio
Lasa salus. uel saluacio. seu in salutem aut in saluacionem.
Lasabi sperauit in me uel in domino spes eius.
Lasteus salus donata. uel saluator a domino.
Lathbusim. falsa uel malliatores.
Lazarus adiutus domini uel auxiliator a domino.
Lelama allecto. uel
candidacio.
Lebn candidus. uel edificacio.
Lebbeus corculum. uel quasi cor.
Lebna. lateres uel cementum.
Lebna lateres uel cementa.
Lebnathus lateraris uel cementarii
Lebona allecto. uel candidacio.
Lecha gena eius. uel maxilla eius.
Lechi gena mea. uel maxilla mea
Lechis gena uiri. uel maxilla assumpta.
Lechum consurgens uel consurrectio
Ledan flamma iudicans. uel erumpens iudicium.
Ledihel flamma iudicans deo uel erumpens iudicium dei

Lecedan flamma iudicans. uel exurgens iudicium dei. ¶ Tris
Lecenias iniquitas uel ad iniquitatem
Leeth flamma uite. uel exultatio pauo(ris)
Leglathia ignis. uel incendium.
Lethem panis uel refectio.
Lemazabathani. ut quid dereliquisti me. uel ut quid derelictio mea.
Lesa salus. uel saluatio. seu in salutem aut in saluationem.
Lesem ad nomen uel ad audicionem
Lesemiadam ad nomen iudicii. uel ad audicionem iudicantis.
Lesalod uenientes. uel edificantes
Leui adiunctus. uel appositus aut applicatus.
Leuite additi. uel appositi siue assumpti. aut applicati.
Leuites adiecto. uel apposito. seu applicatio. aut persecutio.
Leuiathan persequens eos. uel additamentum eorum. linea post .l.
Lia laborans. uel laboriosa seu synaga/
Libanus albus. uel candidus. siue candor aut candidacio.
Libertini factura palee. uel facientes paleas.
Libia ueniens uel introiens.
Lichaonia. suscitantes. uel suscitacio siue ad suscitandum. aut ad suscitationem. ¶ Taonem
Lichaonii suscitantes. uel ad suscitata
Licia consurgens uel lacrimas fundens
Licia lacrimas fundens. uel consurrectio eius.
Licius consurgens. uel suscitans siue lacrimas fundens. aut lacrimarum effusio.
Licii consurgentes. uel ipsi suscitantes. siue lacrimas fundentes. aut lacrimarum effusiones.
Liconia suscitans. uel suscitacio
Liconienses suscitantes. uel suscitati.
Lidi geniti uel edificati.
Lidia nata ei. uel edificacio eius.
Lidii nati. uel edificantes.
Lidda. utilis. uel edificata.
Linus. tibicen. uel candidatus.
Lisania nata temptacio. uel natiuitas temptationis.
Lisias generans. uel generatus.
Lisimachus generans perdicionem uel generationis perdicio. ¶ decorem
Listra genus decorum. uel generans

Listris utilitas angustie. uel utilis tribulacio.
Licostratos. sublimitas. uel procinctum. siue generans latitudinem. aut utilitas seruitutis
Lobna alba. uel candida. siue albor autem candida deo. linea o. post .l. — al' labor
Loben albus. uel candidatus siue cor michi aut cor filii mei
Lobnitica. albi uel candidi. siue albedines. aut candidatores. — al' lobynthi
Lobyn idem quod libanus supra
Lobom. albus. uel candidus. siue cor michi aut cor filio meo.
Lod uinculum uel declinacio.
Lodabar. ipsi uerbum. uel ipsi sermocinacio
Lodadith. ipsi seruitus. uel ipsi testificacio.
Lodadin. ipsi causa. uel ipsi iudicium.
Loide consecucio. utilitatis. uel que consecuta est utilitatem. — al' loida
Lonnia lateres candidati uel laterum candidacio. — al' lona
Loommim phylarchi multarum tribuum uel princeps multorum populorum. — al' loommium l' loomimym
Loth uactus. uel declinans siue uinctus. aut ipse conclusus. — al' uictus
Lothan ipse concludens eos. uel ipse uinculum eorum
Lothan uinculum. uel conclusio seu declinans deum. aut uactus gratie.
Lothe uinculum eius. uel ipsa conclusio. linea .u. post .l.
Lucas ipse eleuans. uel ipse consurgens
Lucius idem est.
Lud uinctus. uel declinans. siue utinam natus. aut utinam utilis. — al' uinctus
Ludim uinculati. uel declinantes. siue fortiter profuit. aut utinam proficientes.
Luith gene uel maxille
Luza. nux. uel amigdalinum ecclesia cum duplici statu suo

Incipiunt interpretaciones hebraicorum nominum. incipiencium per .m.

Mabehel. congregauit deus. uel congregacio dei.
Maatha. mollicies uel confractio.
Maachati. facta est michi uel facta sunt michi. seu uenit cesus. aut uentris percussio. — al' machachathi
Maddi mensura serui mei uel qui sufficiens testamentum meum. — al' testimonium
Mached congregatus sum. uel congregatio mea. — al' macy

al' maalaph l' maach
Maala chorus uel infirmitas.
Maaph de mille uel de doctrina.
Maalath chorus peccatorum uel in
firmitas temporalis. [ma]tio dei.
Maallel laudans deum. uel lauda
Maalneon de habitacione. uel habue
runt habitacionem.
Maelon idem
Maalon. de fenestra. uel a principio.
siue consummatus aut securitas.
Maana congregatus populus
uel congregacio populi eius.
Maamte congregati populi eius
uel congregaciones populorum eius
Maamad desiderium. uel desiderabilis
Maach idem est.
Maamath requiescens. uel requiescio
Maara amara. uel domus mea. siue
ex iussione aut iussione. dei.
Maaroth fouee. uel spelunce.
Maasias opus domini. uel assumpcio domini
Maath desiderium. uel desiderabilis
h' p' a. se. a. z p' a. b
al' mabdar
Mabarnumathi summitas uel munitiones uigilie. [ma]tiones dei
Mabdihel munitus deo. uel munim
Mabdielite muniti deo. uel munitiones dei.
Mabsam munitus. uel protegens
siue munimen. aut protectio.
hic p' a. seq' a. c.
Mabsar munitus. uel municio,
Macha ingenium. uel percussio.
Maccha idem est.
Machabeus protegens. uel protec
tiones seu percussiens aut ingeniosus
Machabei protegentes. uel protec
ciones seu percussientes. aut ingenio
si. [ma]cies mea
al' machay
Machati subactus michi uel molli
al' macedens
Maceda exultacio. uel orientalis. siue
prius aut antecessum.
Macedo ide
Macedon exurens. uel exultacio siue o
riens. aut antecedens.
Macedonia combusta. uel combustio
seu cedens. aut orientalis
Macedones comburentes. uel com
busti siue antecedentes. aut orientales,
Macheloth cetus uel ecclesie. siue con
gregati aut congregaciones.
Maceloth. idem est. [ma]dian
Macena exurens dominus. uel orientalis
Maces finis uel definicio.
Macces idem est.
Maceth oriens uita. uel antecedens.
Machi quid est uel quod est. seu rex meus
aut regnum meum.
Machel rex meus deus uel regnum
meum dei.
Machimath quid est donum. uel que
est donatio.
Machir uenundabit uel restituet.
seu uidens aut de infirmitate.
Machirite uenundabunt uel resti
tuent seu uidentes aut de infirmita
tibus. [ma]tio.
Machimas humilitas. uel attrecta
Machusatath humilis. uel attrecta
ta. seu tangens aut utilitas tributorum
Machoas concupiscentia. uel con
cupiscibilis. hic p' a. z. a. seq' d.
Mada mensura. uel qui sufficient
Madalas mensuram uenientem
suscollens. uel sufficientie uenientis
plasmatio. [ma]michi
Madbena. a saltu eius uel a ue
more eius. seu saltus eorum aut uenustus
Maday mensura mea. uel qui suf
ficient michi
Madabehel turris mea deus uel de
fensio mea. deus meus. [ma]grace
Madan contradictio. uel habitaculum
seu mensura domini. aut sufficientia
Madiares. uicinus uel solitudo.
Madia mensura domini uel sufficia
ens domino.
Madiam de causa uel de iudicio.
seu in causam aut in iudicium
Madianus respondens. uel diiudi
cans. siue iniquitas aut contradiccio
Madianei. de causa uel de iudicio. seu
respondentes. uel diiudicantes. seu
iniqui aut contradicentes. [ma]serui
Madiante idem est
Madid turris testium. uel mensura
Madin iudicium. uel diiudicacio
Madmena mensura uiscerum uel qui
sufficient ex ipsis.
Madon contradictio. uel in habita
culum seu mutacio aut inhabitantes
Mapha speculator. uel speculacio
seu de speculo. aut de speculacione.
Magal columna. uel transmigratio.
Magala transmigrans eum uel [ma]tiones
columna eius.
Magalim colomne. uel transmigr
Magbena defendens filium sibi uel
defencio filii eius.
Magdal magnitudo. uel turris. seu

promittens. aut pronunciacio.
Magdalel. turris dei uel magnificauit me deus.
Magdalum magnitudo. uel turris siue defendens. aut pronunciacio eorum.
Magdalene magnifica uel premunita. siue turrensis aut defensibilis.
Magdahel turris dei uel magnificans deum. siue multum accepit a deo. aut magnificauit me deus.
Magdalgad. turris pirate. uel defendens accinctum. latrunculum.
Magdol turris uel magnitudo.
Magdala turris eius. uel magnificans eum.
Magdola quis grandis. uel que turris seu que est magnitudo. aut que est magnificencia. ¶ tio.
Maggelia nuncians uel annuncia
Magedun fructus domini. uel annunciacio gracie. vel poma eius
Maggeddon temptacio uel de temptacione. siue pomorum eius. aut fructuose eius.
Magedon temptans uel temptacio seu cenaculum aut uisitacio.
Maggedan idem est. ¶ caue al' vite
Magged cena pauoris. uel temptacio
Maginas tangens. uel de tactu. siue tributum. aut uilitas tributorum
Maggag domus. uel tectum siue de tecto aut de domate.
Magog guttur uel de fauce.
Magron guttur merons. uel de fauce iniquitatis. hic post m. & a. seq' h.
Mahan domus uisionis. uel amaritudo mea.
Mahechiram. ex dei parte uel ex uita excelsa. ¶ est dominus deus.
Mahuhiael. ex uita deus. uel quis
Machida contradictio uel mensura sufficiens.
Maniam desideratus eis. uel desiderium eorum. hic post m. & a. seq' l.
Malach angelus uel nuntius.
Malachi nuncius meus. uel annunciatio mea.
Malachias angelus domini. uel annuncians dominum.
Malachim liber regum.
Malachim nuntians eis uel angelus eorum.
Malathot liber regnorum.

Malathot angelus tempore. uel annuncians responsionem.
Malalai laudator meus. uel laudacio mea.
Malalehel laudans deum. uel laudacio dei.
Malahoth angeli uel annunciatores al' mahor
Malazar laudator principis uel descriptor angustiarum.
Malathira. uisio uel de uisione. seu despiciens aut despectio. al' malathan
Malcha regnum uel principatus
Malchi rex meus. uel principatus meus.
Malchia regnator dominus. uel principatus domini ¶ iniquitatis
Malchon rex iusticie. uel princeps al' meshae
Malchus rex consilii. uel princeps festinator. aut annuncians declinacionem.
Malech nuncius. uel regnator
Maleloth angelus nuncius. uel annuncians declinacionem.
Maloth princeps uel annunciator.
Malooth angeli uel annunciatores.
Malothe plenitudines. uel adimpleti. hic post m. & a. sequitur m.
Mambre diuidens. uel diuisio seu claritudo. aut perspicuitas.
Mambres. mare in capite. uel mare pellicium. vel idem quod iamnes supra
Mamozer de longe. uel elongatus seu alienatus. aut alienacio.
Mammon lucrum pecunie. uel cupiditas diuiciarum.
Mammona diuitie uel cupiditates. utrumque hoc nomen sirum. est pariter & hebreum mixtum est utrumque
Mamucha elongans calorem. uel alienatio prestolationis
Mamucham idem est. hic post m. & a. seq' n.
Man quid uel quomodo est hoc vel quo modo est illud
Manna quid est hoc uel quomodo est illud.
Mana donans uel requiescens
Manna munus uel consolacio al' manas
siue sacrificium aut holocaustum.
Manaath numera uel consolaciones siue numerans uitam aut panonis complectio.
Manath sepulcrum uel monumentum. seu requies aut consolatio
Manahem consolans. uel consolacio.

Monahen. castrum uel taberna culum seu requies aut consolacio
Manath requies. uel sepulcrum.
Manahim castra. uel taberna cula. siue requiestiones aut conso lationes.
Manasses necessitas. uel obstupes cens. siue obliuiosus, aut quid ob litus est.
Mane numerus uel numerauit, seu compleuit aut completio.
Manchet numerus uite. uel nume rans uitam, aut pauoris completio.
Mahu quidnam uel quomodo est istud.
Marzamaroth tridentes. fuscinu le seu complens pauorem.
Marinus quid laboras. uel quoniam laboriosus es.
Manne requiescens uel requiem
Maoth curatus. uel curatio
Maol chorus uel plenitudo
Maon habitaculum. uel habitatio.
Maozim in habitatione uidens uel habitaculum fortitudinis cor.
Mapsa munitum. uel protectio.
Mapsam muniens eos uel pro tectio eorum. h. p⁹. m. t. a. seq. f.
Mara amaricans me uel amari tudo mea.
Maradath amara continentia uel amara iactantia. siue amare con tinens. uel amarus arrogant.
Marai amaricans me uel ama ritudo mea.
Maraioth amara scientia uel amaricans donatio.
Marala amara concessio. uel a maricanti concedens.
Maranatha. in dominum nostrum aduentu uel quando dominus noster adueniet. syrum non est hebreum.
Marach amarum tempus uel ama ritudo peccati. gantes
Marchaloth quadrige uel quadri
Marchus attritus contractus. uel defricatus.
Marchil amarus. uel declinat seu certus aut sublimis mandato
Mardath amara contritio. uel in pudenti contritus.
Mardochai amare. conterens multu rem uel amara contritio deuoratoris
Mares amare tollens uel amara

plasmatio.
Maresa a capite uel a principio.
Mareth amara uita. uel amaritudo pauoris.
Maria illuminata uel illuminatrix.
Maria smirna maris. uel stella maris. siue illuminans aut mare amatoris. syro autem sermone domina in terpretatur
Mariloth lites uel iurgia. siue dilec tiones aut contradictiones.
Marimuth litigans uel contradicens siue amara mors. aut amaritudo mortis
Marisa a capite uel a principio. siue amare tollens ~~aut amara tollens~~ aut amara plasmatio.
Marina amarum onus. uel amara retentio.
Maratach amara prouocatas. uel amara contritio.
Maroioth. amara scientia uel ama ricans dominatio.
Maron sublimis uel de excelso. siue amare tristis. aut amara tristicia.
Marsana amare abundans uel a mara egressio.
Marthia prouocans. uel irritans syro autem sermone dominans uel domina
Masa onus uel assumptio.
Masa onerans eum uel assumptio ei
Massa pondus uel alleuiatio.
Masada retinens. uel requirens. siue assumens seruitutem. aut onerans testimonium
Masaphoth. rostra incendia. uel de tribulatione rostrorum.
Masaionus meum uel assumptio mea. domini
Masaia onus domino. uel assumptio
Masal parabola uel prouerbium.
Masan iocunditates. uel iocundi tatibus. siue onus domini. aut assump tio gratie.
Maceth pincerna. uel propinator.
Masepha speculator uel speculatio
Masephath speculatio uel contem platio. domini.
Mascia onus domino uel assumptio
Masena prospera. uel fecunda. seu fe cundans. aut fecundatio
Masera eruditio uel disciplina
Maseraei eruditi. uel disciplinati
Masaretha lilans uel attrahens siue lilatio aut uectigal uanum.

Marginal notes:

^ hoc est
hic p⁹. m. t. a. sc. o.
hic p⁹. m. t. a. sequitur. p.
al' confessio
al' marbi⁹ uel marr⁹
Mardoche⁹ amare conterens inpudentem uel amara contricio inpudencie
al' mar[...]
al' sen[...]
hic p⁹ ma[...]
al' masa[...]
al' masa[...]

Masarephoth speculans super indumentum. vel contemplator super humeralis.
Masaroth specule. uel refugia siue municiones. aut protectiones.
Maspha speculatio uel contemplatio siue de speculatione. aut de contemplatione
Masphat contemplans tempus uel speculator peccati
Masphe speculacio uel contemplacio
Massa onus domino. uel assumpcio domini
Masloth prouerbia uel parabole.
Masma exaudiens uel exaudicio.
Masmana auditor domini. uel exaudiens graciam. Virtutis
Masob onus serui. uel assumptio serui
Masobia speculans dominum. uel assumptio domini.
Masrecha uectigal manui uel attractata ablacio
Masrephoth speculans super indumentum. uel temptator super humeralis.
Masresa onus impium uel assumptio iniquitatis. hic p⁹ m. 7 a. seq. t.
Mathadonans uel donacio. seu tributum aut hinnule forum.
Mathalaim consummans eos uel perfectio eorum.
Mathana manus uel donacio.
Mathan donans uel donatus. siue donator domini. aut donatio gracie.
Mathana donans ei uel donatio ei
Mathanai donum eius michi. uel donatio eius mea.
Mathania donans domino. uel donatio domini.
Mathanian donatus dominus eis. uel donatio domini eorum.
Mathanite donatores. uel donati. siue donatores donorum. aut donatores graciarum
Matharis compluta. uel compluuius siue compluitus. aut compluit me.
Mathath donans peccatum ei uel donacio temporis eius. Mathatha idem
Mathathias donatus a domino. uel donum domini aliquando.
Mathatha dulas saturitas. uel dulcedo saturitatis.
Mathetha donans ei. uel donacio eius
Matheus donator consilii. uel domini festinacionis.
Mathiana donator gracie domini. uel
donans donacione domino
Mathias. donatus domino uel donacio domini. pro iuda scilicet in cuius locum positus est
Machimin donum domini. uel donatus domino est — al' machmyn
Mathusalee. idem est
Mathlam. consummans eos uel consummacio
Matharith. percussio. uel virga descendens — al' asthrait
Mathreth. prouinus. uel dispensator
Mathsias. dono indigens uel donator dominans
Mathusalam. mortem misit. uel mortis emissio. siue mortuus interrogator. aut mortuus est interrogauit — al' matusalem
hic p⁹ m. 7 a. sequit. v.
Mauiel. uiuens deo uel uiuit deus seu ex uita dei aut quis est sicut dominus deus
Maunam. quis est de longe uel ex uita alienus hic p⁹ m. 7 a seq. z.
Maza. ex hoc uel existis
Maziathzodion. i. signa horoscopi per xii. horas — al' maziachzebion
Mazorothzodiathon. quas matematici xii. signa appellauit
Mazia ex hoc dominus. uel existo dominacio
Mazian idem est
Mazioth. ex hoc tempus. uel existis uisio
Mazuroth uincula uel discipline siue sucessiones aut exclusiones hic
Mecedem. ab exordio. uel contra orientem. hic p⁹ m. 7 p⁹ e. seqit. c.
Mechia. percussus domino. uel percussio domini
Mechinas humilitas. uel attricio
Mechire. basis quiescens uel uenundatus emptionum — al' mechure
Mechonoth. fulture. uel suppositiones siue bases. aut sustentacula
Mechorat. uenundatus. uel uenundacio
Mechorathi. uenundatus mi uel uenundacio mea
Mechmath. uenundat. uel uenundacio
Mathurathite. uenundate uel uenundatores hic p⁹. m. 7 e. se. d.
Medab. fames antiqua. uel fames antiquorum — al' aquarũ
Medaba. fames antiqua uel fames aquarum eius
Medabena. onus uel pondera seu de one. aut de ponderibus

+ · A · Melothi al' melothi plem mei vl' ad
implectiones mee

al' adquieuit

Medad mensus e' l' adequit seu
me[illegible] aut mensuracio
Medala. aque sublimes uel
mensura iniqua
Medan iniciens uel respondes
siu mandatum meum aut responsio
Medana. aque eminentes l'
aquarum eminencia

al' mensurati

Mede. mensura. l' aq eminentes

al' medemena l' medena

Medemena. mensura uiscerum
eius. l' aq eminentes ex ipsis

al' medema vl' medma

Medena. aque sublimes uel
aquar sublimitas
Medi adequati l' mensuratores

al' medim

Media. mensura. l' adequacio
Medin. mensurans causam uel
adequacio iudicij
Medon. mensurans dolorem l' ad
equans murmuracionem. Medro

mensurans l' mensuracio

Meede. idem est. h' p' ch. t. e. se. e. al' c.
Meeber. decont. ul' ulterior
Meehabel. benigna dei ul' be
nignitas domini. mezabel ide'

h' p' ch. t. e. se. f. vl' loco
f. ph

Mephaat impetus aque ul' impet
aquarum

al' mephet

Mephaath. speculum l' speculacio
Mephseet. speculum uite l' speculacio
panonis

hic p' ch. t. e. se. g.

Megna. despiciens. l' despectio
Megbis. despiciens confusionem
uel despectio ignominie

hic p' ch. t. e. seq. i.

Meida. contradictio ul' mensura
sufficiens
Meizabel benigna dei. ul' benig
nitas domini

hic p' ch. t. e. seq. l.

Mela. uallis salis uel uallis salsa
Melcha. regina ul' regnatrix

al' melchan

Melcham. regnens eos. l' rex eorum
Melchi. rex meus. l' regnans in
Melchias. rex dns. l' regnum dni
Melchiel. rex meus deus. l' reg
num meum dei

mei

Melchielite. reges deo uel regna
mea dei
Melchisedech. rex iustus. l' rex pa
cificus. seu rex pacis. aut rex
iusticie

al' melchisua l' melchiasus

Melchisue. rex loquax. l' regnum
cantilene. siu rex meus tyrannus
aut rex meus predicacio

al' melchisua

Melchisue. rex saluator ul' reg
num salutis
Melchom. rex eorum uel prin
cipans eis

Melchon. rex merens. l' princeps
iniquitatis
Melchonoth. fulcrum. l' regna. siu
reges induti. aut regum cubicula
Melca. uallis salis. l' uallis salsa
Melech regnum. ul' regnator al' mell[illegible]
Melech. chorus. ul' a principio
Melech. chorus nris. ul' a principio
meo
Melechias. chorus dno. uel a prin
cipio domini
Melichine. infirmitas. ul' de infir
mitatibus. seu mandatum humile.
aut mandatum humilitatis
Mello plenus. ul' plenitudo sine + A'
ad impletus aut impleccio
Meloth plenum ul' adimpleti siu
plenitudines aut adimpleciones
Melsa. irea uel maximus
Melluth. uallis salsa ignis mor
dentis. ul' uallis salis dolorem
prestancium M al' p[illegible]
Melluchairim. uallis salsa mor
dencium lapides ul' uallis ignea
lapidum acuator
Melluchaim. idem e'
Melluth plenitudines. l' imple
ciones
Meni. aquo uel ex ipsis
Membrana. apta ul' manifesta.
siu aptacio aut manifestacio
Memphis. os uel ab ore. sincos
eius aut os ab ipsis
Memphiboseth. os confusum ul' os
confusionis. siu os ignominie aut
de ore ignominia
Memphon. os merens. ul' de ore al' m[illegible]
iniquitatis
Meminus. ex quo quis. l' ex ipsis
Memm. aque mee. ul' [illegible] al' m[illegible]
uiscera mea ex ipsis
Meminith. ex quo deus. l' viscera
commocionis · h' p' ch. t. e. se. R.
Men uiscera. ul' ex ipsis
Mena. uiscera mea. ul' ex ipsis
intimis meis
Menelans uiscera maledicta uel
ex ipsis maledictis · h' p' ch. t. e. seq. F.
Men. aptus. ul' manifestus seu
illuminans aut illuminacio
Merab multitudo. ul' de multitu
dine. siu manifestans patrem.
aut illuminacio patris
Merari. amaricans ul' amaritu

Mello
in me[illegible]
vl' ad[illegible]
ciones

do. siue apiens vigilias aut illu
minans suscitacionem
Mecarite. amaritudines. l' ama
ricati. siu apientes uigilias. aut
illuminantes suscitacionem
Mecaurius. apiens ciuitatibus
uel apiens o cursum signum
Mecraptus ul' manifestus siue
illuminans eum. aut illuminacio
eius
Mecrd. rebellis. ul' apacio. seu illu
minans aut manifestacio
Mecrpheth. fouens uel incubans
siu incubabat. aut confouebat
Mecrim th. apiens mortem uel
illuminans mortuos
Mecribbaal. litigans cum marito.
uel litigans cum altissimo siue liti
gans in maritum. aut litigans contra
altissimum
Mecrob multitudo. ul' de multi
tudine aut amara contricio
Mecrodach. amara peccatas l' ama
ritudinem immittens. aut amare
contritus
Mecrin. aque ul' profunditates
Mecrin. illuminans merentes l'
manifestans iniquos
Mecrinath illuminans merentes
tempe ul' manifestans iniqui
tatem peccati
Mecrinadites idem est
Mecrez. apiens uisionem ul' illu
minacio fortitudinis
Mecroz consulens ul' consilium
siue archanum. aut aque sa
cramentorum hic p'. ch. z. e. se. s.
Mees. hospes uel hostis. siu men
surator. aut mensuracio
Messa. euado. ul' aqua rara
Mesa. hospes eius ul' hostis eius
siu mensurans eum aut mensuracio ei
Messa. hospes saluans. l' mensu
ra salutis
Messa aqua rara. ul' propinacio. siu
dans potum aut propinator
Messiadh propinans ul' potum dans.
seu hospes fratris. aut hostis fratruta
Messalem. hostis missus ul' tis
ul' reddens reddicione. seu mensuratis A.
Messaloth. euadens uinculum. ul'
aque rare declinacio
Messameleth. potum dans chorum.
ul' propinans a principio

Meseth. amens ul' trahens. siu compl
sus aut compressio
Meseth. deficiens. ul' prolongans
seu defectio aut prolongacio
Mesepha. speculator ul' contem
plator. siu speculacio aut exempla
Mesellima capiens cos ul' cio.
dno l' palpacio cordis
Meseroth uincula ul' disciplinae.
siu successiones aut exclusiones
Mesezabel. benignus deo ul' me
surator domini — al' mesezabel
Mesphar. speculatorem suscitauit
ul' contemplacionis uigilia
Mespharcth hospes uisitans uel
hostis uisitatus
Mesphe. hospitis laqueus uel hos
tis discipline
Messias. cucumerarius ul' unctio. siu xpc
aut unctus
Mesolam. hospes scti ul' mensu
ra eternitatis
Mesolla . capiens eos ul' pal
pacio eorum
Mesopotamea. eleuata uoce — al' mia
quadam. ul' eleuacio cuidam uo — al' uocis
cacionis
Mesram. hospitans eos. l' men
sura eorum Sequendum vero quod
mesraim egiptus appellatur
Messi uarius. ul' uarietas. — al' metha ul' methan
Messulam. insula doloris. ul'
hostis auctor. hic p'. ch. z. e. seq. t.
Metitha. dulcis ul' dulcedo — al' methea ul' meetha
Metha. uirga ul' lectulus
Methabaal benignus michi ha
bens. ul' quam bona deuoracio
uetustatis
Methabel. quam bonus deus. l' quam
bona diuinitas
Methabehel. idem est
Methri. dulcedo uidens uel dul
cis uisio
Meusim. saluans eos. ul' acceptacio
eorum. hic p'. ch. z. e. sequitur. 3.
Meza. ex hoc uel ex isto
Mezaab aqua aurea. l' filia auri
Mezaab eleuata. uel super ceteras
eam siu aqua fluens. aut aque
fluxio. hic. p'. ch. sequitur. 1.
Miamin. quis matris fetus
uel cui donatus hic. 1. post. ch.
Mibaar. electus. ul' electio. siu de
electis. aut de electione

Mica. quis hic adhuc loci uel quis est iste
Michael. quis ut deus. ul' quis est sicut dominator
Michaiob. quis hic dilatans l' que est hec latitudo
Michaia. quis ut dns. ul' quis e iste dnator
Michas. quis est hic adhuc loci. ul' quis est iste
Micheas. qui est iste
uel quis est in hoc loco
Michol. aqua oms ul' aqua ex omnibus
Mido metiens. ul' mensuratio.
Miphaath. aque impetus. ul' aquar impulsio
Miphibaal. os deuorans. ul' os uetustatis
Miphiboseth. os confusum. ul' os uerecundum. seu os confusionis aut os ignominie
Misrael. domus dei. ul' domus exercitus
M[illegible]. generans. ul' generatio. siu generare. aut quis e eius
Mebunna. edificium l' edificator
Mebunnai. edificans m ul' edificatio mea
Melcho. regnum. l' regnator
Memnim. quis mirs. fetus uel cui donatus est
Mara. amara. ul' amaricans siue amaritudo. aut amaricacio
Meribaal. litigans cu marito. l' litigans cu altissimo siue litigans in maritu. aut litigans contra altissimum
Misael. tractus deo. ul' quis interrogauit deum
Misam. trahens pplm. ul' interrogacio eoru
Misac. quis ut risus. ul' quis ut fiat. siue quis risus. aut quis de gaudio
Misahel. pplus dei. ul' quis e ut saluans deus
Misia. que indigenna. ul' que e dominatio
Misor. humilitas. ul' tribulatio. siu de humilitate. aut de tribulatione
Misor. plana. ul' directa. uel siue humilis. aut campestris

'al' michama
'al' michos
'al' meddy metiens
Ephilesheuz generans uel generatio anum ... al' dominustiu
'al' mehito
'al' misach
'al' misar

Mitilene. transmigrans ul' declinans. siu declinatio. aut transmigratio.
Mitridates. declinans domum sufficiens. ul' [illegible] mag dom sufficientis
Mizaab. quis ut aurum obrizum. ul' quis est sicut aurum purissimum
Moab. de patre ul' ex patre
Moabite. de patre geniti. ul' ex patre generati
Moadia. mensura dni. ul' sufficiens dominio
Moaz. fortis ul' robustus. siu robur. aut fortitudo
Moazan. de adiutorio dni. l' dominus auxiliator e
Mobbonai. edificium. l' edificator
Mobonnai. edificans m. l' edificatio mea
Mochebor [illegible] uiuus. ul' patrie iracundie
Mochona. suppositio. ul' sustentaculum
Mochon. uenundator meus. l' uenundatio mea
Mochoth. plage. uel inuluerat
Mochotha. plaga ei l' uulnerans
Modab. natiuitas l' generatio ei
Moda. nascens patri. uel generatio eius
Modin. iudicium. l' diiudicatio
Modin. iudicans eos. l' iudicium eorum
Modollam. generationem testificans. l' natiuitatis testificacio
Moelath. dolens ul' parturiens siue adolentia. aut parturiente
Moelath. dolor meus l' parturiens meum
Mosei. palpatio. l' attrectatio
Moseia. palpans eu l' attrectatio eius
Moises. aquaticus l' assumptus de aqua
Moises. mingens. ul' liniens siu attrectans aut palpans
Molada. princeps psissimus uel dolor parturientis
Molath. regnans ul' principans siue dolens aut parturiens
Molath rex meus. ul' princeps

meus. siue dolor meus. aut parturicio mea

Molathie. regnantes. vel principantes. siue dolentes aut parturientes

Molcham. regens eos vel principes eorum

Molid. infirmitas. vel principio

Moloch. rex vel princeps siue rex noster aut princeps noster

Mool. infirmitas. vel de infirmitate. siue chorus aut principio

Moola. chorus eius. vel abiciaq ei. seu infirmans eum aut infirmitas eius

Mooli. infirmitas mea vel de infirmitate mea. siue chorus meus aut a principio meo

Moolli. chorus laboris vel a principio laborioso. siue infirmus laborans aut de infirmitate laboriosa

Moolite. chori mei. vel a principio meo. siue infirmantes me aut de infirmitatibus meis

Moos infirmitas. vel habitaculum

Moosa. infirmans eum. vel habitaculum eius

Moosia. infirmus. dominus vel habitaculum domini

Morath. heres vel hereditas

Morathi. heres meus vel hereditas mea

Morasti. heres meus iste. vel hereditas mea ista

Morastim. heres eorum iste. vel hereditas eorum ista

Morasthite. heredes mei. isti vel isti sunt hereditates mee

Moria. visio. vel visionis. siue illuminans. aut qui deluculum ipse est locus in quo abrahe dictum est. vade in terram visionis

Morithi. heres meus. vel hereditas mea

Morome. sublimitas. vel celsitudo a saluatore

Mosa. saltus. vel erudicio

Mosahe. saluator. vel saluati . . .

Mosellamoth. capiens eos morti vel palpacio mortis eorum

Mosera. erudicio. vel disciplina

Moseroth. uincula. vel disciplinae

Mosphetham sortes vel manne. seu sortium aut uiciarum

Mosi. palpator. vel attrectator

Mosoch. captiua. vel capiens siue capientes aut capture

Mosollom. capientes eos. vel palpacio eorum

Mosollamia. capiens eos domino vel palpacio eorum domini

Mosollamoth. capiens eos. morti vel palpacio mortis eorum

Mosollaam. capiens eos vel palpacio eorum

Mosina. uinculum. vel disciplina

Mozel. eruditus deo vel disciplina dei. hic in post ey

Munim consolans eos. vel misericordia eorum

Musa. palpans. vel attrectans. siue palpacio aut attrectacio

Musach. palpans. fratrem. vel attrectacio fratris

Museroth. uincula. vel disciplinae

Musi. palpans. vel contrectans

Musite. palpantes. vel contrectantes

Incipiunt interpretaciones hebraicorum nominum incipiencium per N.

Naa. pulcra. vel pulcritudo

Naab absconditus vel requiescens

Naabi. absconditus michi vel requiessio mea

Naad pulcra seruitus. vel pulcrum testium — al' testimonium

Naasal. laudent vel laudabunt. siue torrens. aut laudacio — al' Naassal

Naalia torrens dei. vel laudans dominum

Naaliel. idem est.

Naalon. decus candoris vel pulcritudo laterum

Naama. decora. vel pulcherrima. siue commouens eum aut commocio eorum

Naaman. decorus vel pulcherrimus. siue commouens eos. aut commocio eorum — al' naam

Naamam. decorus michi. vel pulcherrimus meus. siue commouens me. aut commocio mea

Naamath. mouens morte vel decor peccati — al' vel decor peccato

Naamathite mouentes morte. vel decorum peccato — al' decori peccato

Naamim. pulcherrimi vel commocio eorum — al' naamani

al' naarith

Naar. puer. ul' infantulus
Naara. puer ei. l' īfantulus ei'
Naarath. pueritia temporis l'
infantia peccatoris
Naari. puer michi. l' infantulus
meus
Naarias. puer dn̄o. ul' infantul'
domini
Naas. serpens ul' coluber. siue
augurians aū augurium
Naaron. requies sonans. uel
requies sonitus
Naason. coluber murmurans
uel serpens inutilis. seu augurans
dolorem. aut augurium iniquita
tis aut requiescens tempore
Naath decor temporis. l' pulchri
tudo peccati; seu abscondens
peccatum a' requiesces tēpe iniquitatis
Naazab ex tunc prophia. uel pro
phetauit. tunc sū pulchrum auxilium
aut cessionis miraculum

al' Nabaioth

Nabai conspiciens ul' requiescens
Nabaloth. sedens ul' excludens
siue requiescens tempore. aū per
spiciens uisione

al' Nabele

Nabal. stultus. ul' insipiens
Nabao pphia l' uenientes
Nabaioth. sedens. l' excludens
sū conspiciens. aut requiescens
Nabath. scandalum ul' scanda
lizans. siue insipiens aū insi
pientia
Nabathei. insipientes. ul' scan
dalizantes
Naban [illegible] uenien̄s ul' includens
sū uenientis aut inclusione

Al' Nabdahel

Nabahel. ursus dei. uel seruiens
deo

al' Nabeth

Nabehoth. pphāns. l' pphiza
Nablath organum. l' laudatorium
Nablon. psalterium grece lauda
torium
Nablum. organum. l' laudatorium
Nabo. sessio. uel pphia. sū conclu
sio aut superueniens
Naboe pphia. l' pphia
Nabeth. sessio. l' prophia. sū con=
dens aut sup ueniens

Naboth idē q̄d nabeth

Nabu. ueniens. l' includens
Nabugodonosor. sedens in
angustia agnita. uel sessio in ag
nitionem angustie. sū prophizans
istius modi signum. aut pphia
laguncule angustie
Nabusabarn calcans tempus
uel calcatio temporis
Nabuzarachim. calcator frm̄
uel calcatio fraternitatis
Nabuchei pphie. l' pphetizantes
Nabuzardan pphizauit paleas
ul' pphia alienum iudicii
Nachem [illegible] preparans eos l' pre
paratio eorum
Nachon. ppatio iniquitatis
Nachor requiescente lumine. l' obscec
tio nouissima. seu requies lumi
nis aut ppatio incendie
Nad. ascendens. l' ascensio
Nadab. notiuus. l' spontaneus
Nadabias. nouens domino. l'
spontaneus domini
Naeman. fidelis. l' fidelitas siue
mouens eos. aū motio eorum
Naeth. requiescens. l' requietio
Napheddor. dispersa. generatio l'
dispersio generationis
Napheth. maritima. ul' maritima
Naphethdor. cōuersa generatio ul'
cōuersio generationis
Napheg. marina. l' maritima
Naphei. maritima [illegible] l' [illegible]
refrigeria
Naphes aīa ul' refrigerium
Naphis idem est
Nagge. iudicus. uel meridianus
Nagei idem ē
Nahari. puer meus. l' infantia
mea
Nahellel. hymnus. l' laus sibilan
dans deū aū laudatio dei
Naid. salum [illegible] uel mare. siue fluc
tuans aut īstabilis. l' sedis incerte
Nain. fluctus uel motus. sū fluc
ans aut [illegible] sedis incerte cōmotio
Naioth. conspiciens. l' excludens
Nalol tenens. l' laudans
Nama. decus l' cunctus
Namohel dormitio dei l' dorm
tatio dei. sū hn̄ qui sūt dei. aut
quos dormire facit deus
Nanna. paruus uel amaritudo
sū amaritudines aut amaritu
dines
Nanum. paruii uel apostata sū
ptigi aut transgressiones eorum
Nausi. palpans l' tangens sū
attrectans aū attrectatio

Naauhel. loquens cum deo uel cum quo loquitur deus
Naauelite. loquens cum deo. uel quibus loquitur deus
Naace. pissis uel fetus. siue germen pulchritudinis aut pascua eorum
Naassus. colligens uel collectio siue lucerna scandens. aut accessus letitie
Nasib existens. uel existencio
Nasarin. germen molle uel germine tenerum. siue germinans eis aut germinacio eorum
Nasia coluber domini. uel serpens dominator
Nasib. titulus uel stacio
Nasim. dux. uel princeps. siue principans eis aut principatus eorum
Nason. consolans. uel requiescens siue augurans. aut augurium
Nathan. donatus eis. uel donacio eorum
Nathanmelech donatus regis. uel donacio regnatoris
Nathan. donans domini. uel donatus gratie
Nathanahel donum dei. uel donavit eum dominus
Nathinnei. donantes. uel donati. siue ypodiacones grece. aut subministri latine
Nathon. donatus meroris. uel donacio iniquitatis
Naua. semen. uel germen. siue latratus. aut pulchritudo
Naue. idem est
Nauin. germinans. uel consolator
Nauin germinans eis. uel consolator eorum
Nazareth. flos. uel uirgultum siue sanctitas. aut consecracio
Nazareth. unctio. uel mundicia seu custodiens aut separacio
Nazareus. uirgultum uel floridus seu custodiens aut separatus
Nazareus. mundus. uel sanctus siue unctus. aut consecratus ut tamen quia hoc nomen apud hebreos. non scribitur. per z. literam. sed per hebreum sade. quod neque s. neque z. literam sonat
Nazarei uirgulta uel floridi. siue custodientes aut separati
Nazarei. uel nazareni. mundi uel uncti. siue sancti aut consecrati. h p. N. seq. e.
Neapolis uiuit. commota uel uiua commotio
Nebaz. latratus apprehensus uel latrantis apprehensio — al' Nebaath
Neba. al. latratus. lapsus. uel latrantis lassatus. siue latrantis lenitas. aut latrantis latitudo
Neballath. latratus temporis. uel insipiencia proprie
Nebe. latrans. uel latratus. siue psalterium. aut mensura
Nebel latrans deo. uel latratus dei. siue mensura dei. aut psalterium dei
Nebo. latrans uel latratus
Nebin. latrator meus uel psalterium meum
Nechao paratus iste. uel para[tio] ista
Necib. stacio. uel attrectacio
Necho. percuciens. uel percussio
Nechoda. includens. iudicio
Nechophathin. includens. uel exclusio. siue inclusum apicens aut passionem cadens
Nechotha. aromata. uel thimiama siue storax. eius. aut aromatizacio eius.
Necle. scala uel torrens
Necmante. scale. uel torrentes
Necelle. cuiusdam heres uel cuiusdam hereditas
Necellanitr cuiusdam heredes uel cuiusdam hereditates
Necelescol. torrens botri uel botrus torrentis
Necma. consolans. uel consolacio
Necmias. consolatur a domino uel consolacio domini
Necscha es uel metallum
Nephael. spirans deo. uel applicacio dei
Nephe. spirans. deo. uel applicans sufflans. siue spiritus aut sufflacio
Nephee. applicans. os uel digerens quod nomen est lapidis
Nephee. prima. uel turba siue seducens. aut seducio — al' Nepheeth
Nepheg idem est
Nephendor. marina. uel maritima — al' Nephedor
Nephi purificans uel purificacio

Nephisa purificans aggravatum vel purificatio aggravati
Nephthaa. deceptio vel dissolucio
Nephusim. aptum nomen. vel dissoluta audicio

Al' Negada
al' de9

Neger. florens vel floridus
Negoga. includens iudicio. vel praecisio iudicii
Nehihel. stans deo. vel stacio dei
Neiloth. stans vel stacio siue status temporis
Nemam. pulcritudo vel consolacio
Nembra. profugium. vel apostasia. siue pardus. aut amaricacio
Nembroth pardus vel apostata siue apostatavit aut apostasia
Nemra profugium vel transgressio siue pardus aut amaricacio

Al' Nemyth
vel amaricantes eos vel profuga eorum

Nemrim. pardi vel apostate siue pardorum aut apostatarum
Nemroth tyrannus. vel profugus siue transgressor aut apostata
Nepsi. palpans vel tangens siue attrectans aut attrectacio
Nepsib stans. vel attrectans siue stacio aut attrectacio

Al' neptath idem quod Nepthaa

Nephthad. deceptio. vel dissolucio
Nepthali latitudo mea vel conuersio eius
Nepthali. discretus vel seiunctus siue conuoluit me. aut conuolucio mea
Nepthalim habitacio. vel comparacio siue conuertens eos. aut latitudo eorum
Nepthalim implicacio. vel conuersio siue dilatavit me aut dilacio mea
Nepthalimite. habitacula vel comparaciones. siue dilatati mei. aut implicaciones mee
Nepthalimite conuertentes eos vel latitudines eorum
Nepthar purificans vel purificacio
Nephthe. decipiens vel dissoluens siue deceptio aut dissolucio

Al' Nepthoe

Nephtoe. decepti. vel dissoluti siue deceptio aut dissolucio
Nepthuim idem est
Nephoim scalpantes. vel apicientes seu decipientes eos. aut dissolucio eorum

Nepthupha deceptio interemisse vel dissolucionem claudicans
Nepthusim aptum nomen vel dissoluta audicio
Nerlucidus. vel lucerna
Neregel. lucis actus. vel lucerne acruacio
Nereus. lucis consilium. vel lucerna festinans
Nereth. cythara. vel quasi lucerna siue lux inte. aut lucerna pauoris
Nergal lucis acervus vel lucerna acervata
Nerges lucerna acervata vel lucerne acervacio
Nerger. lucerna inuoluta vel lucerne inuolucio
Neri lucens. michi vel lucerna mea
Neria. lucens domino vel lucerna domini
Nesa coluber domini vel serpens dominicus
Nesibi titulus meus vel stacio mea
Nesron. augurans. vel augustum siue augur fortis. aut auguris fortitudo
Nesrath temptacio tenera. vel fugitiuus tener
Nesteus erarius. vel metallarius
Nethinam. dccus vel motio siue commouens eos aut commocio eorum
Nethna. ymago. vel ymaginacio
Nethophati. includens me vel inclusio mea
Nethophatite. includentes me vel inclusores mei hic p9. N. seq' .I.
Nichanor stans lucerna vel statua lucida
Nichodemus. includens iudicio vel effluctio tirannitatis
Nicholaus. effluens vel effluxio siue stultus ecclesie languentis. aut stulticia languoris ecclesie
Nichopolis germen preciosius mee vel precio germinis mei
Nicholaite. effluentes vel effluxiones. siue stulti ecclesie languentis. aut stulticie languoris ecclesie
Niger. ascendens. vel ascensio
Nimpha. os applicatum. vel oris applicacio
Nimue. feta vel speciosa. siue germe

pulcritudinis. aut nativitas pulchra

N iniuite. feta. vel speciosi siue germina pulcritudinis aut nativitates pulchre.

N isan augurans graciam vel augurium donacionis h' p' n. se. o.

N oa movens. vel commocio

N oadaia. movens servitutem domino. vel commotus testimonio domini

N oadiane. movens diluculum l' commocio illuminati

N oaha. movens eos vel commocio eorum

N oadia. consummacio

N oathia movens impium vel visionum commocio

N ob. latrans vel latratus

N obe idem est

N oder nutr vel in flacio

N oe requiescens. vel requievit siue commotus aut commocio

N oem. decor. vel. fides siue voluptas aut delectacio

N oeman. pulchritudo. vel pulcher siue consolatus aut consolacio

N oemanite. pulchri. vel consolati siue consolatores. aut consolaciones

N oem pulchra. vel consolata

N oestha. metallum. vel es eius

N oesthan. es eorum. vel metallum eorum

N opht. motus. aptus. vel commocio latitudinis

N oga. meridies. vel meridianus

N oge. idem est

N oam. decus vel solacio

N ozian. decorans magistrum meum vel consolacio magistri mei

N oorari. decorans currentem. magistrum. vel consummati. consolacio magistri

N oram. requiescens. excelse vel commocio exaltati h. p' n. seq. v.

N vath. pulcher. vel pulcritudo

N vn. pascens. eos vel pascua eorum

N vn. fetus vel piscis. siue unicus aut sempiternitas. Incipiunt interpretaciones hebraicorum nominum per o. literam. hic post o. sequitur a.

O a. dignitas. vel laudacio

O al tabernaculum. vel in habitacio

O ali. tabernaculum meum vel in habitacio mea

O nan ne populo vel in sanies — al' in sanies

O bab sperans vel. hic b post o. amplexans. siue dilectus aut dilectio — al' oab

O badia. servus domini. vel serviens domino

O bath. magus. vel phitonissa siue incantator, aut incantacio

O baiem. servus australis vel servus africanus — al' obadarem

O bdias serviens domino. vel servorum domini

O bed. servitus. vel servitor

O bededom. serviens rufo. vel serviens fulvo siue serviens terre. aut servus sanguineus

O bedia servus domini. vel serviens domino

O bedihel. servus dei. vel serviens deo

O bia servus domini. vel serviens domino

O both. phitones. vel magi siue lagene grandes. aut lagenarum granditas hic c. post o.

O chet diligens. vel perscrutans siue dilectio aut perscrutacio

O choth. tenens habitacionem vel apprehendens tabernaculum — al' othol

O chora. tenens magistrum. vel retencio magistri

O chozath. retencio. vel apprehensio

O chozias. retinens dominum vel apprehensio domini

O chran. tenens. vel apprehendens siue retencio. aut apprehensio

O bartha. mensurans. vel mensuracio hic d. post o. — al' odapcha l' odarcha

O dema. servus domini. vel testificans dominum

O dia idem est

O doia. idem est

O dollam. testium eorum. vel testimonii approbacio

O dollantes. contestans aliquem vel testimonium in aqua — al' odollamites

O ddon contestans generacionem vel testificacio generacionis

O dama. servus domini. vel testificans dominum

O dsi. visis meus. vel mensura mea

O duna mensura magistri. uel tes
tificans magistrum. hic. e. post. o.
O epha. mensura. uel effundens
seu estus aut estuacio
O ephi mensura trium modiorum
uel tres modii mensurati
O eth. diligens. uel perscrutans siue
dilectio aut perscrutacio. li. ph post. o.
O pha effusio uel estuacio
O phal. nebula uel obscuracio siue
obscuratus. aut nebulosus
O phan thalamus eorum. uel ma
tutina eorum
O phar. uolans. uel uolatus siue
uolantes aut uolaciones
O phaz aurum obrisum uel aurum
purissimum
O phaz. idem est
O phel. nebula. uel obscuracio
seu obscuratus. aut nebulosus
O pher. ignominia. uel igno
miniosus
O phi. infirmus. uel ignomi
niosus
O phim. tabernacula. uel habi
taciones
O phim. tabernacula mea uel
habitaciones mee
O phin. infirmans. uel infirmi
tas. seu uritum. aut liuosum
O phin. discalciatus. uel in sana
conuersio
O phir. uolans. uel thalamus
O g. congregans. li. g. post. o.
uel coaceruans. siue absconditus
aut coaceruacio
O ga. nobilis. gloriosus. seu ab
scondens. eum aut coaceruans ei.
O ia. ipse cognouit. h. i. post. o.
uel cognouit dominus
O iada. ipse cognouit seruientem
uel cognouit dominus testem
O hol. tabernaculum. uel in ha
bitacio hic. l. p9. o.
O la. infirmans eos. uel infirmi
tas eius
O lam. infirmans eos. uel in
firmitas eorum hic. l. post. o.
O lam. seculum. uel eternitas
siue annus iubileus. aut annus
remissionis hic. l. post. o.
O lda. destruens. uel discernans
seu destruccio. aut diuerticulum
O ldai destruens me. uel discer
nens michi. siue diuerticulum meum
aut discrecio mea
O ldan. discernens dominum. uel
diuerticulum gracie
O li. infirmitas. uel protectio
O liab infirmans patrem. uel pro
teccio patris
O limpa. dolens. uel parturiens
O limpiadis. dolor tristium uel
parturiens seruitutem
O loferius. infirmitas discessio
nis. uel infirmans intuitum sagit
natum hic. m. post. o.
O man populum. amaricans
uel populus amaricatus
O mer. crispans me. uel manipu
los meos / O meri crispans me
O miri. crispans magistrum me
um. uel manipulus magistri
mei hic. n. post. o.
O n. dolor uel meror
O n. iniquitas. uel inutilitas
O en. iniusticia. uel murmuracio
O na merens ei uel dolor eius
O na inutilis ei. uel iniquitas
eius
O na. murmurans ei. uel iniusti
cia eius
O nam meror populi. uel me
ror eorum
O nam inutilis. populo. uel ini
quitas eorum
O nam murmur populi. uel
iniusticia eorum
O nan meror. dom. uel dolor
gracie
O nan. iniquitas. dom. uel inuti
litas gracie
O nari murmurans. dono. uel
iniustans gracie
O nesimus. decorus. uel respondens
siue decus aut responsio
O nesiphorus. redens litteris uel
decore adherens
O ni merens michi. uel dolor
meus
O ni inutilis. michi. uel iniquitas
mea.
O ni murmur meum. uel iniusti
cia mea
O nin. dolore consumatus. uel me
rore requiescens
O nin. inutilis. requies. uel iniqua
consumacio.

al' ophoz
al' Ophni
al' ophar
al' seruitute
Al' h. l. p9. o.
al' Oldam
al' ol
al' mampu

O nim. murmur. quietus. uel insitacione quiescens

O nimas. merens domino. uel dolor domini

O nias. iniquus domino. uel inutilis dominus

O nias murmurans domino. uel inusitacio domini

O no merens eum. uel dolor eius

O no inutilis ei. uel iniquitas eius

O no murmurans ei. uel inusitacio eius

O non. murmure inusitans. uel inusitacione murmurans. siue dolor inutilis. aut merens iniquitate

O ola tabernacu- hic o. post o -lum. uel inhabitacio

O olla idem est.

O oli. tabernaculum meum. uel inhabitacio mea

O oliab. tabernaculum meum pater. uel inhabitacio mea patris

O oliba. tabernaculum meum in ea. uel ipsa est habitaculum meum

O olibama. tabernaculum altitudo. uel tabernaculum meum in aliquo

O on. labor. uel dolor. siue dolens aut laboriosus

O zam uidens eos. uel fortitudo eorum

O zias. uidens dominum. uel fortitudo domini hic r. post o.

O r. foramen. uel iracundia

O r. mons uel lumen. siue pellis aut iracundus

O rami. accipiens. uel comprehensio siue conceptio. aut comprehensio

O rani. irati. uel ue. excelso siue ue iracundie. aut ue iracundo

O ram mons populi. uel lumen eorum

O ram pellis. populi. uel foramen eorum

O ram iracundus. populus. uel iracundia eorum

O rchath. estimans. uel estimacio

O rchati. estimans michi. uel estimacio mea

O rchathaoth. longa corona. uel longitudo corone

O reb. ardor uel siccitas. siue corui aut solitudo

O reb. mensa. uel massa. siue temptans aut temptacio

O rem dolor. uel iracundia

O reth. longanimus. uel diuturnus. siue longanimitas. aut diuturnitas

O rpha. ceruix eius. aut superbiens ei

O ri. lux mea. uel mens mea — al' mons meus

O ri pellis mea. uel foramen meum

O ri. irascens michi. uel iracundia mea

O ri. gygans. uel excelsus

O ri. loquens. uel excludens

O ri. apprehendens me. uel apprehensio mea

O rim gygantes. uel excelsi — al' excelsi

O rim. loquentes. uel exclusi

O rim. apprehendentes. me. uel apprehensiones mee

O rma. anathema. uel anathematizacio — al' Orma

O rnam. lumen. nobis. uel illuminacio nostra

O rnan. lumen gracie. uel illuminacio donacionis

O ron. mons inutilis. uel foramen tristicie

O ron pellis iniqua. uel ira murmurancium

O ron. lumen meroris. uel dolor inusitancium

O ronite. montes inutiles. uel foramina tristiciarum

O ronite. pelles inique. uel dolores inusitacionum

O ronite. lumina meroris. uel iracundie murmurancium

O ronim. lumen meroris eorum. uel iracundia iniquitatis eorum — al' [illegible]

O ronaim. idem est

O rothim mons inutilis eis. uel foramen tristicie eorum

O ronaim. lumen meroris eorum. uel iracundia iniquitatis eorum

O rthosiada. recte indigens testimonio. uel lumen positum testificacioni hic s. post o.

O sa. spes. uel saluacio

O sai. spes mea. uel saluacio mea

O saias. sperans in domino. uel saluacio domini

al' incarnacio

O saia. idem est

O sanna. salua. uel uiuifica. siue saluifica nos. aut saluificacio nostra

O se. spes. uel saluator

O see. sperans in eo. uel saluacio eius. hic t. p9. o.

O tham tempus eis. uel designacio eorum

O thei. signum meum. uel temporalitas mea

O thno. dolor eius. uel contristans eum.

O thir. peccato uigilans. uel significacio temporale

O thni. stans peccato. uel stacio temporalis

O tholia signum laboris. uel designacio temporalis

O thoniel. signum dei. uel respondens deo

O thotham. signans eos. uel designacio eorum hic x. post. o.

O x. inolenter. uel uoluntarie

incarnat' al' incarnacio
al' Oza

O za. uidens uel hic z. post. o robustus. siue uisio. aut fortitudo seu filius

O zia. fortis meus. uel robur meum siue uidens me aut fortitudo mea

O zam. uidens eos. uel fortitudo eorum

O zan. uidens donum. uel fortitudo gracie

O zamoth. quasi signum. uel fortis designacio

O zazim. fortis ductor. uel uidens oliuam

O zen. uidens fontem. uel fortis oculus

O zensara. uidens fontem primo pis. uel fortis oculus angustiati

al' Ozi

O zgi. uidens luctam. uel robustus luctator

al' Ozii

O zgi uidens. uel robustus siue uisio aut fortitudo

O zias. uidens dominum. uel fortitudo domini

O zian. uisio domini est uel fortitudo domini est

O ziph. germinans. uel germinacio

O ziel. uidens dominum. uel fortitudo dei.

O zielite. uidentes dominum. uel fortitudines dei.

O zim. auris mea. uel auditus meus

O zinite. ~~uide~~ aures mee. uel auditores mei

O zoniel. uisio dei uel reuelacio dei

Hic incipiunt interpretaciones hebraicorum nominum incipiencium per p litteram et post p se. a.

P aphum. redimens cadentem uel redempcio cadencium

P alestina. ore contusa. uel ore contundens. siue os malleatoris. aut oris contusio

P alestim. ore. contusi. uel ore contundentes. siue ora malleatorum aut oris contunssiones

P amman. ore contundens. uel os malleatoris

P amphilia. conuersio arumna. uel diuisio cadencium

P amphilienses. conuisi arumna. uel diuisione cadentes

al' paramithon
l' paralipo...
al' paras...
raphaim...

P anarethos. liber ecclesie. uel liber ecclesiasticus

P amphiatebs. garrulus. uel coniectator

P arasceue. cena pura. uel preparatio

P arron. discooptus. uel discooperiens

P armena. diuidens. plenitudinem uel diuisio plenitudinis

P arthia. perfecte diuidens. uel perfecta diuisio

al' pasth...
al' ...

P arthi. perfecte diuidentes. uel perfectio. diuidentium

P arthia. transcendens. uel transgressio

P athma. separacio. uel separatrix

al' pathmos

P athmos. separatio hostium. uel separatio palpantium

P athraba. uidens eum. uel dissolucio eius

P athroclus. separans. uel dissoluens

P atura. separatrix. uel separacio

P aulus. os tube. uel os cornus siue electum mirabile. aut electionis miraculum. hic e. post. p.

al' pharaam

P edno temptacio mouens. uel discessio commocionis

P elusium. os malleans. uel os malleatoris

P enthathencum. quinque libri moysi

uel quinq; libri mosaici

Pergamum. dissecans ualles uel diuidens cornua eorum

Pergen. deuorans. uel uorago

Perizoleus. sacrus. absortus. uel reposicio inueterata

Peruda. temptatus dilectus. uel temptatio amabilis

Perithomen. incisus. uel incisio

Perone. sacculus. uel reposicio

Persida. temptans. uel latera sua diffluens

Perse. temptati. uel latera sua diffluentes

Persipholis. temptacio ciuitatū uel diffluens latera ciuitatibus

Petrus. agnoscens. uel discalcians siue agnitus aut dissoluens

Phiber. uel cogniti. ¶ lnc. i. post p.

Phidomino. uel dominum cognoscentes

Pila. os malleus. uel oris contusio

Pilatus. ore contundens. uel os malleatoris

Pirrus. dissoluens. uel dissolutus

Pisida. cognita domino. uel cognicio domini

Pisticum. fidele. uel fidelitas

Prisca cognita. uel ¶ lnc. r. post p. cognoscens

Prialla. cognoscens dominum uel cognicio domini

Priscus. agnitus. uel agnoscens

Phicol. os. omē. uel os omnium ¶ lnc. o. post p.

Poblius taberna culum. uel habitacio

Pollati. ore contundens. uel os malleatoris

Pontus. inclinans. uel inclinacio

Pontia. inclinantes. uel inclinaciones

Ponticus. declinans consilium uel declinans festinacionem

Porcius. dura diuisio. uel diuidens duriciam eorum

Possidonius cognoscens uenacionem. uel cognicio commocionis ¶ lnq. r. post. p.

Probus. fructus. uel confusus uel fructuum ignominia.

Prochorus. fructus congregans uel fructuum congregacio ¶ h. ch. post. p

Ptholomeus. admensuram deducens. uel admensuram deductus

Ptholomai. admensuram deducens. uel admensuram reductio

Ptholomaida. admensuram deducens. uel admensuram deducta — al' re

Ptholomais idem est

Ptholomaidenses admensuram reducti   . uel admensuram reducentes ¶ lnc. v. post. p.

Publius tabernaculum meum uel inhabitatio — idē qd publi9

Pudens indutus consilio. uel indumentum consilii

Putheolis. declinans. uel declinacio

Putiphares. os inclinans. uel oris inclinacio siue os inclinans ad dissecandum. aut dissecans ad os inclinandum

Hec omnia nomina greca. uel latina. uiolenter interpretata sunt — secundū linguā hebraicā
Sciendum namq; est quod apud hebreos. p. littera non habetur. nec ullum nomen est apud eos quod hoc elementum sonet; ubicumq; igitur accipienda sunt, que p. f. literam scripta sunt ¶ Interpretaciones per R. literam.

Raab fames. uel impetus

Raab. lata uel dilatata. siue latitudo aut dilatatio

Si enim raab. per am mediam literam scribatur famem significat
Si per e. impetum. Si uero per h. latitudinem uel dilationem. Hoc autem euenit secundum accentuum. et literarum diuersitatem. ut in tam uarias et contrarias significationes nomina commutentur et in tam uertantur diuersa

Raaba fames eius. uel impetus eius. siue dilatans eum aut dilatatio eius

Raabia. impetus domini uel famelicus dño siue. diuidicans dominum aut diuidicacio domini

Raathath. bucca. uel maxilla siue bucce. aut maxille

Rabisam. multum uel uisio. siue tonitruum aut multitudo.

al' Raamas l' Raam

Rahama uidens eum, uel tonitruum eius. seu multum ei aut multitudo eius

al' Raamsel

Raamiaus. multum domino. uel uisio domini. siue uidens dominũ aut tonitruum domini

Raamses. malicia tinee. uel malicia de tinea. siu intonuit letus au̅ intonantis leticia

Raason. cursus. uel placentia siu cõtẽplatio. au̅ consum[m]matio

Raatha. magister peccati. uel magistratio temporalis

Rabba. multa. uel magna siu iudicans. aut iudicium

Rabbaam. multitudo populi. uel magnitudo populorum. siue iudicans populos. aut iudicium populorum

al' Rabbai

Rabbia. multum michi. uel multitudo mea. siu iudicas me. aut iudicium meum

Rabath. multum temporis. uel grande peccatum. siu iudicans tempus. aut iudicium peccatorũ

Rabbi. doctor. uel magister siu docens me. aut magister meus

Rabbuith. doctrina multitudinis uel magisterium iudicantis

al' Rabbaay

Rabbaia. multa hec. uel multitudo ista. siu multum michi aut multitudo mea

Rabbath. multum. uel multa siu multitudo ista aut multitudines

al' Rabinas

Rabinag. princeps sibi. uel dictator edentium

Raboni. doctor. uel magister siu docens me. au̅ magister meus

Rabboth. grande signum. uel multum redens. siu indicans redentes aut indicium redentium

Rabsaces. multum osculo. uel princeps deosculans

al' Rabares

Rabsaris. princeps eunuchus. ul' magister eunucorum

Rabsares. princeps alienus. uel grandis dissencio

Racha. inanis. uel inanitas siu absque cerebro. aut signum est sub sanationis

Rachab. consita. uel quadriga siue uisio aut ascensio

Rachal. tristis. uel deorsum ferens seu res. aut negotiatio

Rachel. ouis. uel uisio. siu uidens deum aut uidens principium

Rachus. sublia. uel pecunia

Raddai. uidens me. uel fortitudo mea

Rapha. sanitas. uel medicina

Raphael. sanans deo. uel medicina dei

al' raph[…]

Raphaia. sanans dominus. uel medicina domini

Raphaim. gigantes. uel medicina siue facture nostre au̅ laxati cor

Raphao. sanans eum. uel medicina eius

Raphasa. sana uisio. uel medicina fortitudinis

Raphes. defluens. uel medicans. siu uolucris aut cursus oris

Raphidim. temptacio. uel laxe manus. siue lusio oris au̅ iudicos sufficiens eis

al' Rap[…]
p raphi[…]

Raphidim. sanitas fortium. uel sanitas iudicii seu uincalus fortius au̅ dissolucio fortium

Iuxta proprietatem. uero lingue syre interpretatur remisse manus uel remissio manuum

Raphon. medicina doloris. uel temptacio iniquitatis

Raphon. idem ē

Raphu. temptacio. uel dissolucio siu sanitas aut medicina

Ragal. rex uel negociator. siu tristis. aut deorsum ferens

Ragau. pascens. uel egrotans

Rages. pabulũ. uel egrotacio

Ragon. pcumps. uel pablum siu multum delectans aut multum delictum

Raguel. pastor dei. uel egrotans deo siu pascens deum aut pabulũ eius deus

al' Rahu[…]

Rahuel. idem ē

Rahaia. pastor domini. uel egrotans domino. siu pascens dominũ aut pabulum eius dn̄s

al' Rachel[…]

Rachelaia. idem ē

Rachuel. idem ē qđ raguel

Ram. excelsus. uel exaltatus siue tonitruum. aut exaltacio

Rama. excelsa uel exaltata siu tonitruũ. aut exaltacio

Ramale sublimitas. uel exaltacio siue tonitruum aut exaltabitur

Ramatha excelsus dominus. uel com
motum domini. siue excelse laborans
aut exaltatio laborantis
Ramasse. pabulum. uel tinea. siue ma
licia tinee aut malicia detinea
Ramatha. excelsum signum. uel ex
altata peccato siue mortem uidit
aut mortis uisio Ramathites
Ramathan. idem est.
Ramathaim. excelsum signum
populi. uel exaltatio peccati eorum
siue mortem uidit eis. aut uisio mor
tis eorum
Ramathaim. excelsa bina. uel ex
celsa duo. siue duo sublimes. aut duo
exaltata
Hec duo. uel bina sublimia sunt
due . tribus regia. scilicet et sacerdotalis
unde helchana fuisse legitur de
ramathaim quia pater eius de tribu
leui fuit. et mater eius de tribu iu
da quod notatur in eo quod ephrateus di
citur ab ephrata uidelicet uxore ca
leph quam constat extitisse de illa
tribu
Ramathem. excelsum signum ge
ne. uel eleuatio maxille
Ramathite. excelsa signa. uel mor
tem uidentes
Ramelech. excelsa portio. uel ex
altata particula
Ramesse. amaricans. uel commoto
truculenta. siue corrosio tinee aut
tonitruum gaudii
Ramech. mortis uisio. uel signum
excelsum. siue celsitudo. pauoris aut
exaltatio uite
Ramoth. excelsum signum. uel ex
altata responsio
Raon. cursus magistri. uel con
summatio magisterii
Raonites. currus magister. uel
consummatus magisterio
Raonite currentes magistros
uel consummati magisterii
Rasaia. impius dominus. uel
uarietas domini
Rasathaim. uarietas bina. uel
iniquitas duorum
Rasim. uarians eos. uel iniqui
tas eorum
Rasin. impius. uel iniquus siue
uarietas aut pictura
Rathan. somnus. uel iuniperus
uel uisio. consummata. siue uisionis
consummacio. fertur hoc lignum
iuniperi multo ignem tempore con
seruare. ita ut si pruina ex eius cine
operta fuerit. usque ad annum ignita
perduret
Rabuhel. pastor dei. uel egrotans
deo. siue pascens deum aut pabulum
eius deus
Razias. sanctus dominus. uel iusti
cie domini
Razon. iusticie. uel sanctus.
Razon . idem est aliquando e. post r.
Recaias. magister dominus. uel
dilatacio domini
Rebba. multa. uel magna siue iudi
cans aut iudicium
Rebbai. multum in. uel magni
tudo mea. siue iudex meus aut iudi
cium meum
Rebe. quartus. uel quatuor. siue or
dinatus aut ordinacio
Rebee. idem est
Rebeca. paciencia. uel multum ac
cepit. siue multa peccata. aut que
multa accepit
Rebla. commissum. uel multitu
do
Reblatha. multa hec. uel multum
iste. siue multum commisit hic. aut
multum commissum huius
Recinag. quartus ingeniosus
uel ordinata passio
Recha. mollis uel delicatus. siue mol
licies aut tenuitudo
Rechab. extendens. uel excelsus
siue mollis. pater. aut tenuitudo pa
tris.
Rechabite. extendentes. uel excel
si. siue tenui patribus. aut delicie pa
trum
Rechiath. mollicies. uel sublimi
tas
Rechom. pictura. uel uarietas. siue
uacue fecit aut uacue facto
Rechma. temptatio. uel malitia
quippiam. aut quo liberatio
Recesa. chamus. uel frenum siue
retinaculum. aut cohibitio
Rephan. factura. uel requies siue
una requies. aut una facta
Regalim. pedes. uel ambulacio
siue. iter. aut itineria.
Regum. cibus uel refectio. siue pascens

al' regia

cos. aut pascua eor

Regma. temptacio. uel malicia quipiam

Regom. iter. uel ambulacio

Rethi. pastor meus. uel pabulū meum

Remma. excelsa uel uidens aliquid

Remphia. excelsa eructans. uel exaltacio nichili

Remia. excelsus dominus. uel exaltacio dn̄i

Remm. excelsa cōmocio. uel uidēs aliquid requiei

al' inutilis
al' Femone

Remon. excelsum murmur. uel exaltacio iniquitatis

Remono. excelse. merens. uel exaltacio iniquitatis

Remmon. sublimis. uel exaltata siue malum punicum aut malum granatum

Remmon. ecclesia. l' cōgregacio

Remmonphares sublimitas uiolenta. uel exaltacio dissipata siue diuisio mali punici aū diuisio mali gnati.

Remmonphares. diuidens ecclesias. uel dissipans cōgregacionem

Remoth uidens mortem. uel uisio mortis

Rena. magister absconditus. uel magisterium pulcritudinis

Res. caput. l' paciencia

Resa. caput eius. uel paciens eum

Ressa. chamus. uel frenū siue stadium aut retinaculū

Resathia. impietas. uel iniquitas

Resathaim. impius eius. uel iniquitas eorum.

Reseph. iniquitatis mensure. uel caput dis

Resen. caput fontis. uel paciencia oculi

Reseth. inpietas. uel iniquitas. siue caput uite aut paciencia passionis

Respha. currens. uel uelox. siue cursus aut uelocitas

Resia. caput domini. uel paciens dominus

Rethinea sonitus uel uiuiperius siue uidens consūmate aut uisio cōsummata

Reu. pascens. uel pastus est siue pastus meus aut pastio mea.

Reum. pascens eum. uel pabulum eorum

Rezen. magistri uiscera foras. uel magistro uiscera sanctificata

Ribba. multa. uel ... i. post r. magna siue diiudicans aū iudicans

Ribbai. multum michi. uel magnitudo mea siue iudex meus aut iudicium meum

Ripha. uidens. bona. uel uidens buccellam

Riphath. uidens bona tpis. uel uidens buccellam uite xp̄i

Rithus. querens. bonū siue lumen aut inquisicio bonitatis

Ripheth. uidens bona pauoris l' uidens buccellam uite x̄ ... post r.

Ro. magister. uel magisterium

Roaga. magister meditans. uel magistri locucio. aut fortis decepcio

Roboam. impetus. uel latitudo

Roboan. dilatans populum. l' dissipans populos. siue impetus populi aū idmacio populorum

Robooth. platee uel latitudines siue platee inclinate. aut platearum inclinaciones

Rode uidens. uel fortis siue uisionis fortitudo. aut uisio fortitudinis

Rodihe. uidens. uitam l' uidens ceuitam. aut uidens iudicium

al' rod...

Rodim patruus iudicans. l' uisio iudicii patruelis

Rodum. uisio. uel descensio siue dissenciens aut dissidiū

Rodi. uidentes. uel descendentes siue dissencientes aū dissidia

Rodothus. fortiter durus l' uidens nigredinem

Roegal. deorsum ferens. l' magister tristicie

Rogel. deorsum ferens uel negociacio tristicie

Rogelim deorsum ferens eos

Rogmmeleth. magister fornice partis. uel magistrans discipulā parturionis

al' partu...

Roma. magisterium frangens l' magistri confraccio

al' Rom...

Roma. tonans. l' sublimis siue tonitruū aut sublimitas

Romam tonantes. uel sublimes. siue tonantes sublimant. aut tonitrua excelsa.

R omelia. magister frangens labo rantes. uel sublime tonitruum labo rancium

R oob. platee. l' latitudines

R oobia. platee domini. l' latitudi nes domini ancium

R ooboth. platee inclinate. uel pla tearum inclinaciones

R oos. turris. uel propugnaculum

R os. caput. l' principium

R osinophia. caput foracium. uel in... ium uiciarum

R oth. uisio. uel festinacio. siue defi ciens aut defectio hic .v. post . e

R uben. uidens filium. uel uisionis filius. siue uidens in medio. aut uidens per medium

R ubenina. uidens filium meum l' filii mei uisio. siue uidere inter me al' uidere per medium mei

R ubenite. uidentes filios l' uisio nes filiorum. aut uidentes per medi um.

R ulus. sanans. uel reficiens siue nos sanans aut refectio nostra

R uma. excelsa. l' uidens aliquid

R uth uidens. l' festinans siue defi ciens aut defectio . Interpretaciones hebraicorum nominum incipiencium per S litteram

S aaph. speculum uel angus tiatus

S aal. reddens uel aggrauans

S aal popula uel pugil. siue uulpis aut ortus aquarum.

S aalabim aggrauans. intellec tum. uel aggrauacio intelligencie

S aalim. uile. uel pugiles. siue uul pes aut fontes aquarum

S aalim. reddens. uel redditor. siue reddicio. aut reddidit eis

S aar. estimans. uel estimacio

S aarite. estimantes. uel estimato res

S aarim. estimans. uel estimator eorum

S aasim. incubuit egrediens. uel incubacio egressionis hic post s sequitur a et post a sequitur b.

S aba . capta uel captiua siue capti uitas aut conuersio

S aba clamans. uel conuertens siue clamor aut eloquencia

S abtha. rete uel retinaculum siue loquens ei. aut eloquencia eius

S abaias captus domino. l' conuer sio domini

S abaim. clamantes. uel eloquen tes. siue captiui. aut conuertentes

S abana. leua uel sinistra

S abasina. excelsa uel conuersio quedam siue tollens excelsum aut tollens altitudinem

S aban. tollens altitudinem uel tol lens excelsum

S abana. leua in eis. uel conuersio quepiam. siue tollens altitudinem aut tollens excelsum

S abaoth. uirtutes uel exercitus siue uirtutum aut exercituum

S abarim. montes circuiens l' mon cium circuicio.

S abath. septrum. uel uirga siue bacu lus aut principatus

S abatha. grauis uel circuiens siue circuitus aut circumcidens

S abathacha sedes tua. uel circuies te. siue circuitus tuus. aut circuitio tua

S abathai. circuitus meus uel cir cuitio mea.

S abatum. requies. uel requiescio

S abatismus idem est

S abe. sepcies. uel habundans siue saturitas — al' sabbe specres uel ha bundans seu sanitas uel habundantia

S abee ague. uel oues. siue septem aut iuramentum

S abee sepcies. uel habundans siue saturitas. aut habundanciam

S abei. captiui. uel clamantes siue conuersi aut eloquentes

S aber captiuus uigilans uel conuersus resurgens

S aber uirgultum uel adiuuans siue ouis aut sacietas

S abeth. captiuus paruulus. siue con uersio uite . Sabbeth ouis uel sacietas siue uirgultum

S abaia dama uel caprea. siue conuer sio aut sacietas domini

S ablath requies uel intermissio

S ablathaim requiescens in eis l' intermissio eorum

S aboim. dame uel capree siue stantes aut stacio. — al' Sabohe

S aboni tollens altitudinem uel extollens excelsum hic post s sequitur a et post a sequitur c.

S achar cilicium. uel penitencia

S achath. singuli. uel circuiantes

S ada archanum. uel latus a late re uel altitudine hic post s et a sequitur d.

Sabeth ones uel sanctas siue inequilium aut adiuracio.

Saddada. lateri adherens uel archanum eius

Sadala. latus iniquitatis. uel iniquitatis archanum

Saddai omnipotens l' omnipotencia.

Sade iregio. uel iusticia. siue consolacio. aut ueneracio

Notandum est in hac litera .s. quod sicut quedam uocales cum apud nos sint eedem aput hebreos diuersis caracteribus annotantur: diuersos que sonos habent ideoque diuersas significaciones continent. ita etiam ipsa eadem .s. cum una aput nos sit aput illos diuersa sortitur nomina. diuersasque figuras possidet ac diuersos sonos et ideo nemo mirum estimet si ipsa eadem in uariis interpretacionibus commutetur. Tres sunt enim apud hebreos litere. Vna que uocatur samech et simpliciter legitur que per .s. litteram nostram proferatur. Altera. sin. uel sen dicitur. in qua stridor quidam uere nostri sermonis instrepit. Tercia sade nominatur. quam nostre aures penitus reformidant.

Sademoth. regiones. uel ardua siue iusticie. aut consolaciones

Saderoth. porticus publica. uel conuenticula plorum

Sadesor. uberium lumen. uel lux uberum meorum

Sadaid. archanum iusticie. uel consolacio testificacionis

Sadech. iusticia. uel iustificacio siue iustus aut iustificatus

Saduci. iusti. uel iustificati siue iusticie aut iustificaciones

Saesdema. pestilens. aer l' pestilencia aeris hic p⁹ s. t. a. sequitur ph.

Saph. uinculum. uel labium seu speculum aut angustia

Sapha. uinciens eum. l' labium eius seu speculans eum. aut angustia eius A.

A. Sapham uinciens ipsum l' labium ipsi seu angustians eos aut speculum eorum

Saphai uinciens uel speculans me siue labium meum l' angustia mea ~~cor. aut speculum cor.~~

Saphan. abscondens uel prospiciens.

Saphsan. lepus uel hereticus siue angustians. aut chirogrillus

Saphanaspeculans domini. uel labium gracie siue uinculum superius aut barba. superioris labri

Saphane uinculum gracie. uel speculator donacionis

Saphane labium eius. l' labium superius. siue superioris iudicium — A seu barba. A. barba

Saphanadsphane saluator mundi uel absconditorum repertor ipse est ioseph qui et egiptum saluauit. et abscondita reuelauit pharaoni

Saphania. abscondit dominus l' protectio domini. seu speculans dominantem dominum aut labium gracie domini.

Saphath. iudicans l' iudicauit siue iudicium aut diiudicacio.

Saphatba. iudicans populum. siue iudicans eum aut diiudicacio eius — A. Saphias

Saphtias. iudicat dominus. uel diiudicacio domini

Saphathmoph. iudicans mortem l' diiudicacio mortuorum

Sapher. decus. uel pulcritudo siue speculans uigiles aut labia resurgencium

Saphirus. narrans. uel litteratus siue librarius. aut egregie speciosus

Saphira. litterata. uel libraria siue narrans aut egregie sponsa iuxta proprietatem uero syri sermonis interpretatur formosa uel formositas

Saphon. labium inuitans l' speculum inutile. siue uinculum meroris. aut angustia iniquitatis

Saphna. iudicat dominus l' iudicium domini. hic p⁹ s. t. a. sequitur g.

Saga. locusio. uel innouacio.

Sagis temptans. l' temptacio

Sagich. dama. uel caprea hic p⁹ s. t. a. se. l.

Sala leua uel missa. siue tollens aut missio.

Salabun paciens grauitas. uel uel tamentum graue. siue aggrauans intellectum aut aggrauacio intelligencie

Salabon. tollens merorem. uel aggrauacio iniquitatis

Salabonte. tollentes merorem uel aggrauati iniquitatibus

Salaca. laeua uenit; uel tollens

uenit siue tulit sibimet aut tempta-
tio itineraturum
S alathi tollens me. uel missio
mea.
S alabum. salus cordis. l' sanitas
cordium eorum
S alama. uestimentum. l' pacifi-
cus. seu uestis pacis. aut retribu-
tio eius
S alamiel. pax mea deus. l' retribu-
et michi deus. siue deus uestimentum
meum aut retributio mea retribu-
tio dei.
S alamim. perfecti. uel consummati.
siue perfectio. aut consummatio
S alamina. fluens uel commotio
siue umbra consummationis aut sal-
uatio iudicii
S alathiel. fruter. uel petitio
S alathihel. petens deum. uel fruter
dei.
S ale egrediens. uel egressio
S alabim pacis grauitas. uel ues-
timentum graue. siue aggrauans
intellectum. aut aggrauatio intelli-
gentie
S aled. egrediens uel emissio
S aleph. missus. uel redditus siue
consummatus. perfecte aut consumma-
tio perfecti
S alem. pax uel missio. siue missus
aut missio.
S alem reddens. uel reddita. siue con-
summata. perfecte aut consummatio
perfectionis
S alemoth. egrediens mortuus l'
egressio mortui siue tollens mortem
aut emissio mortis
S alphaath. umbra pariter. uel um-
bra fortitudinis. siue umbra formidans
aut umbra in idipsum
S ali missa. uel leua. siue tollens
aut missio.
S alim. leena. uel uulpes siue tollens
eos aut missio eorum
S alisa. uitula trina. uel uitula tri-
ennalis. siue uitula conseruans aut
uitula consternata
S alissa. idem est.
S alma. perfecta. uel pacificans
siue senectus aut sensibilis
S alman. senectus. uel sensibilis
siue pacificans aut consummatio
S almana. perfectus. uel consum-
matus. siue pacificans eum aut sen-
sibilitas eius
S almanasar. perfectus uinculo
uel consummatus aduinculando
siue senciens carcerem aut pacificans
angustiatos
S almane. pacificans eum uel con-
summatio eius. siue umbra prohi-
bendi aut umbra commotionis
S almaude sensus inde uel pacifi- al' salmone
cans susceptos. [illegible] umbra offen-
diculi aut ymago fortitudinis
S almas senciens dominum uel
pacificans deum
S almon. sensibilis uel pacificus
siue umbra uirtutis. aut ymago
fortitudinis
S almona. ymis gutta eius
uel ymago fortitudinis siue umbra
portacionis eius aut umbra muni- al' porcionis
cionis
S almonem. nomen habitaculi l'
umbracio numeri siue umbra uir-
tutis eorum. aut ymago fortitudinis
eorum
S alo tollens eos. uel emissio eorum
S alom tollens eum. uel excussio
eorum
S alom. retribuens. uel pacificus
siue retributio aut pacificatio
S alome. pacificans eum. l' retri-
butio eius
S alom. retribuens michi. uel
pacificatio mea
S alomim. pax mea eis. uel retri-
butio mea eorum
S alomith. temptacio respiciens
transmigracionem uel transmigracio
respiciens temptacionem
S alomon pacificus uel retribu-
torum. siue pacificans merentes aut re-
tribuens iniquis
S altus. fruter. uel petitio.
S alu temptatio respiciens uel
respectus temptacionis. iuxta ethi-
mologiam uero greci sermonis
interpretatum negotius uel fortuna-
tus
S alumuth. temptacio respiciens
transmigracionem uel transmigra-
cio respiciens temptacionem
S alusa. uita consternata. l' temp-
tacio respiciens eum h' p9. f. z. a. fe. a)
S amma. ibidem. uel perditio

sn exauditus. aut exaudibilis
S amiaa. ibidem pditio eius
siue exauditus aut exaudibilis
S ammaa. ibidem pdicio eius l'
ibidem exaudicio eius
S amathe celi tui. uel celos tuos
S amathias celos tuos domine
uel celi tui dñe
S amath nomen iudi[illegible]tum l'
auditio testimonii
S amagai. nomen aduene uel ex
auditio mea
S amai celestis uel humilis siue
ne michi. aut ibidem pditio
mea.
S amnaia. humilis dño uel au
diens dominum. seu ibidem exau
ditio dni.
S amathetti. audiens signum l'
ibidem pdicio visionis
S amari. lana mea. uel custodita
michi
S amarath. nomen amarum l'
exauditio amaritudinis
S amarus. lana uel coniunctio
siue custos. aut custodia mea
S amari lana mea l' coniunctus
michi siue custos meus. aut custodi
a mea
S amaria lana dni l' coniunctio do
mino. sn custos domini aut custodi
ens dnm.
S amariamus. lana uel coniunc
tio. sn custos aut custodiens
S amariani. lane uel coniuncti
sn custodes aut custoditi
S ammaroti. ibidem meror l' ibidē
pditio iniqtatis
S ambucia. sol uel lumen. sn illu
minans aut illuminatio
S amech. fultura. ul' credo. sn ad
iutorium aut firmamentum
S amer custodiens. uel custodit'
sn custos aut custodia
S ames. sol. uel fons solis sn mā
datum humile. aut mandatum
humilitatis
S amgar. nominatus. incola l'
nominatio aduenarū.
S amnaas sustollens. nomen do
mini. uel audiens dominum plas
matorem
S amur. uepres uel incultum sn
nomen uigilie. aut exaudiens

al' aduenar
al' amnai exaudies me ul' ibidē exauditio mea
auditor dñs
al' Samanaboth
al' coniuncta

uigilantes.
S amith. nomen temporale l' exau
dicio pcti
S ammodi. nominā. l' nomina
ciones
S amohe. nomen uite. l' exaudiēs
susscepcionem
S amotracia. audiens visionem l'
audiens reuelacionem sn audicio
visionis aut audicio reuelacionis
S amotraces audientes visiones
uel audientes reuelaciones. sn audi
tores visionum aut auditores reuela
cionum
S am[illegible]sari. nominatus pri cceps
uel exauditor angustie
S amri. nomen lascescens uel exau
dicio amaritudinis
S amsame. nomen auditum l' fa
mosa auditio
S amson. sol fortis. uel solis fortitu
do. sn sol eor. aut illuminās eos
S amnui. audiens. l' exaudibilis
ei. sn ibidem pdicio. aut a ibidem ex
audicio
S amna. audiens cū uel exaudibi
lis ei. sn ibidem pditio eius. aut ibidē
exauditio eius
S amihel. nominatus deo uel pos
tulatus a deo. sn exaudiens deum aut
exauditio dei
S amim. audiens eos. l' nomina
tio eor
S amus. nominatus. uel audibi
lis
S amisathan nominatus eis l'
exauditio eor
S amisath nominatus michi uel
exauditio mea h p. s. r. a. seq. R.
S an domiens. uel securus. sn ha
bundans. aut egrediens
S anaballath. habundans in te
pore. uel egressa denotatio pecca
toris
S anabia. domiens dno l' egressio
domini seu hundans domino aut
securitas domini
S anam. domiens populus uel
securitas. populi siue habundans
eos aut egressio eor
S anan. domiens domino uel egre
diens. gracia sn habundanter donat'
aut securitas gtificata
S ananim. domiens dono eis. uel

al' exaudi[illegible]
al' nōia [illegible]

egrediens gratia eorum. siue habundantia
donans eos. aut securitas gratificatio
nis eorum.

Sandicis. habundans compunc
tio uel egressio compunctionis

Sanis. deus luminis. uel deus
lucerne. siue leuans nouitatem attol
lens

Saphan speculator uel labium
eius. siue iudicium supinus. aut bar
ba superioris iudicij h' p⁹. s. t. a. seq. r.

Sara. princeps. uel carbo siue uel
amen. aut angustia

Sarra. idem est.

Saraia. princeps eius. uel carbo
eius. siue eius leuamen aut angus
tia malorum eius

Saraballa. principatum haben
tia. uel carbonum deuorationes

Sarabias. princeps patrum domini
uel principans dominum patribus

Sarad. descendens. uel descensio
siue descendit aut ut descenderet

Saraphat. incendens. uel incen
dium.

Sarahe. princeps fratrum. uel uela
mentum fraternum siue carbo suscipi
ens aut angustia uite

Sarai. princeps mea uel carbo
meus. siue uelamen meum aut an
gustia mea.

Saraia. princeps fuit uel princi
pans dominus. siue functus domino
aut angusti domini

Sarias princeps domini uel prin
cipans dominus seu uelamen do
minans aut angustia domini

Saraite. princeps. uel angustiati
siue carbones aut uelamina

Sarath porta uel cantor siue cantile
na aut cantor introiens

Sararim. porte eorum uel cantantes
eis siue cantilene eorum aut cantato
res introeuntes ad eos

Sarasa. princeps tribulator uel prin
ceps tribulatus siue princeps tribu
lationis aut principans tribula
tionibus

Sarasar. princeps fuit. uel elatio
angustie siue princeps tribulatio
nis. aut principes tribulationibus

Sarath. inimicus. uel lepra. siue tri
bulatio. aut morbus insanabilis

Sarathsa inimicus. uenit uel lepra
eius. siue tribulans eum aut morbus
insanabilis ei.

Sarathan. lepra donata. uel uic
toria gratie seu tribulans eos aut
morbus eorum adueniens

Sarathasar. inimicus diuiciarum uel
lepra diuinationum. siue morbum insa
nabilem tollens aut tribulatio
facturam suscitans

Sarathi. lepra mea uel tribulans
me. siue uictor meus aut morbus in
sanabilis mi

Sarba. lepra uel morbus insana
bilis

Sardium princeps pulcritudinis uel   al' Sardis
principatus pulcritudo

Sareas. princeps tollens uel carbo
sustollens siue uelamen facture aut
angustia plasmationis

Sarebias. princeps domini. uel
angustians dominus

Sared descendens. uel descensio
siue descendit aut descenderet

Sardite. descendentes. uel descen
siones. siue descenderent aut ut des
cenderent.

Sardas. descensio eius. uel con
descendens ei.

Sardatha descendens terre. uel
descensio peccatoris

Sarena. princeps sibilans. uel
princeps litigiosus

Sareon. princeps merens uel car
bo inutilis. seu uelamen tristitie
aut angustia iniquitatis

Sarepha. incendi. uel incendium
siue tribulatio panis aut panis an
gustia nomen etiam ebreo et siro usque com
positum.

Saresar. princeps. uel angusti
atus

Sares. princeps uigilans uel
princeps suscitans prelationem   al' elationem angustie

Sareth inimicus. uel lepra siue tri
bulatio aut reliquie principatus

Sarephan. princeps incendens uel
carbo incendij

Sargan. princeps orti uel princeps
uirgulti Sargon idem

Sargarrenim. uel propagines siue   al' Saragim
princeps ramorum aut princeps
propaginum

Saries princeps domini. uel prin
cipans dominus.   al' Sarias

S arim. ordium. uel abarum siue principans eis aut angustia

S arion. princeps merens uel carbo mutilis. siue uelamen tristicie aut angustia iniquitatis

S arith. reliquie uel princeps reliquiarum

S arden. princeps merens cor[um]. l' cantans eis canticum tristicie

S arona. princeps tristitie uel cantans tristitiam

S aron. princeps merens. uel cantans tristitiam. siue princeps merens eius aut cantilena tristitie eius

S aronite. principes merentes uel cantantes tristiciam

S aror. indutus uel indumentum siue coangustans. aut coangustatio.

S aron princeps montium uel principans luminum celi siue angustans pelles. aut uelamen iracundie.

al' princeps iracundie

S arsadim. princeps cadaueris uel princeps ruine. siue princeps ruentium. aut princeps cadentium.

S arthan. princeps demolitor uel princeps coangustator siue tribulans eos aut coangustatio eorum

S arthana. princeps demolitor uel princeps coangustator eius siue tribulans eum. aut coangustatio eius

al' tribulatio

S aruch. lorum. uel corrigia siue dependens aut pressura

S arua uincta. uel uinculum seu angustans aut angustia.

h' p' s. z. a seq' c.

S asa. senarius. uel longeuus

al' Sasabassar

S asaballas. senarius infans uel longeuitas angustiata.

S asagaa senarius robustus uel longeuitas fortitudinis

S asoa. senarius meus. uel longeuitas mea.

S ason. ciuitas. uel oppidum

S asonthamar urbs palmarum uel ciuitas amaritudinis. siue urbs cantauerunt aut oppidum commutatorum

al' commutatorum

h' p' s. se' a. z p' a. c.

S athaim. libri uel librarii siue historia eorum aut hystorie eorum

S athan. contrarius. uel aduersarius siue transgressor aut preuaricator

S athanas transgressor. uel preuaricator. siue contrarius fractura aut aduersarius plasmacionum h' p' s. z. a. se' v.

S au digna. uel eleuata siue dignitas aut eleuacio

S auce mutaciones. uel cantilene

S aue digna. uel leuata siue dignitas eius aut eleuacio eius

S auph speculator. uel speculacio. siue superfundens. aut supereffusio

S aul petitio. uel expetitus seu abutens aut abusivum eorum

S aulite. petentes. uel expetiti siue abutentes. aut abusiui eorum

S aulus temptacio respicientis uel temptacionis. securitas. seu abutens consilio. aut exspectacio festinacionis

S axa dignitas. magistri. uel eleuacio magistrorum eius hic c. post. c.

S atha. propago uel tabernaculum

S carioth. merces uel mercedem accepit hic sequit' p. p' c.

S parua. acuucio. uel. expedicio

S paui. acuucti. uel expediti

S parthua acuucio bona. l' expedicio illuminacionis

S parthuate. acuucti bene l' expedite illuminati hic. c. post. c.

al' ardi

S cadsi faciens cantilenas l' factor cantilenarum

S cadmin faciens cantilenas eius factor cantilenarum tuarum

S cechim. faciens cantilenas eius uel factor cantilenarum eorum

al' uan

S carbizamain. uidens contemptor gracie mee. uel speculator despiciens gratium hic. c. post. l'

meam

S eba. statio uel eloquencia

S ebaste. uallans. uel girans

S ebastianus. uallatus. uel circumiens

S ebe statio. uel eloquencia

S ebedia. sta testans domini. uel statio serui domini

S ebeia stans domino l' eloquencia domini

S ebenias stat iniquus dominus uel statio iniqui domini.

Sebeon stans merens uel stans dolens. seu stat iniquitas. aut elo quencia inutilis
Sebethai. stans superior. uel elo quencia parua
Sebia. stans dominus. uel stans dominio. seu sectans dominum aut sectator domini
Sebihel stans deus. uel stans dominus seu sectans domini. aut sectator dei
Sebiia. stans pulcer. uel stacio pul critudinis
Seboim. stacio maris. l' sectacio eius mare
Seboim. dama uel capra. seu capra corum aut damula corum
Sebothech. spica uel germinacio
Seboim. dama. uel caprea seu sta cio maris. aut sectacio eius mare
Sebuel. reuertens ad deum. uel restitutus ad eum deus h p' s. t. e. se. c.
Sechar. uisus. uel alienum
Sechat ramus. uel propago
Secheth. speculum. uel specu lacio
Sechem. laborans. uel humero suis
Secheunite. humerosi. uel labo riosi
Sechinias. uarius dominus. uel uarietas domini
Secheuias. idem est.
Sechem. uarius. uel uarietas
Sechias. uarius dominus. uel ua rietas domini
Sechiel. uarius deo. uel uarietas dei. Sethemias vari' l' varietas domini
Sechothainoth tabernaculum filiarum l' obumbracio filiarum
Sechri. ebrietas. uel tabernacu lum
Sechrona. ebrietas. merens uel ta bernaculum doloris eius
Secha. spine uel cardui seu tribuli a' compunctiones
Sechiri. fatuus. uel fatuitas seu insulsus aut infatuatus
Secdus. eleuans. uel eleuatus seu elacio aut eleuacio h p' s. t. e. se. d
Seda. abaria. l' ex latere.
Sedada. abaria testium. uel ex latere seruitutis
Sedechia. iusticia. uel iustificacio al' Sedechia
Sedeche. iustificans eum. uel ius tificacio eius
Sedechias. iusticia domini. uel iustificans dominum
Sedeur. abaria ignis. uel ex late re luminis
Sedi. abarium meum. uel ex latere meo.
Sedy abarium meum michi l' ex latere meo michi
Sedim. saline. l' amaritudines seu nemus amenum aut amenitas nemoris
Sedius. abarium festinantis l' ex latere consiliatoris
Seduihel. ex latere dei. l' abarium quod est a deo al' Sedymihel l' Sedymiel
Seddo abarium testium l' ex la tere lenientis al' seruientis
Sedrach. decor. uel decorus al' Sedrach l' Sedrachus
Sedrachi. decus meum l' decorus michi al' Sedrach
Seducha. testimonium. uel tes tificacio hic p' s. t. e. sequitur f
Sephana. humilis. uel campes tris seu atterens eos aut attricio eorum
Sephamhoth. attens mortem uel humilians mortuos. seu labi um mortis aut indicium mor tuorum
Sephan. speculacio. uel aqui lonaris
Sephar. liber. uel littera. seu li brarius aut litteratus al' Sephat
Sepharolim. liber psalmorum l' uolumen hymnorum al' Sephechathym l' Sephar talym
Sepharuaim. libri ipsi. uel lit tere ipse. seu librarii eorum aut ipsi litterati eorum al' Sepharuaym
Sephar. iudicans. uel iudicacio al' Sephat l' Sephata
Sephata iudicans eum. l' diiu dicacio eius
Sephathias. iudicans dominus l' diiudicacio domini
Sephala humilis. uel campestris al' Sephah seu uallis aut planicies
Sepher. libri uel littere seu decus aut pulcritudo.

Al' uulpes

Al' Sabti

Hic p. s. e. t. e. les. G

Al' Segor
aut calens aut meridianus
Al' Seyr
Al' Sery

Al' Serithy
Seyrach idem

Al' selath

Sceth. iudicium. uel diiudicatio.
Sephetus. speculatus. uel egrediens
Sephi. speculatus. uel tripes
Sephina. aquilo. uel aquilonaris. seu temptans eos. aut temptatio eorum
Sephion. egrediens. uel absconditus. siue egredere os meroris aut egrediens os tristicie
Sefo. speculator. uel bipes
Sefon. specula uel aquilo. siue speculum aut archanum
Sefonite. specula uel archanum siue aquilonares. aut speculatores
Sefor. auis uel speculum siue adherens aut placens
Sephora. auis eius. uel speculans eum. siue placens adhesit aut adhesio placuit
Sephai. placens. signum uel adherens fabrieinus
Sephan. speculator humilis uel archanum regionis
Sefu. speculum uel speculator siue bipes aut uulpes
Sephathan. attens naues. uel attactio nauium. siue adumbrans iusticiam. aut obumbraculum iusticie
Segar. assiduus. uel inmorantis
Segim. spine uel tribuli. siue pungens eos. aut punctiones eorum
Segon. locucio murmurans uel loquela inutilis
Segor. minor uel paruulus siue calens aut meridianus. / egora minor uel paruulus
Seir. exitus. uel exeuntis
Seir. hircus. uel irsutus seu hispidus aut pilosus
Seirim. hispida. uel irsuta seu horribilis aut pilosa. h. p. s. t. e. se. l.
Sela petitio. uel umbraculum seu dimittens eum aut dimissio eius
Sela semper in finem. seu sempiternum aut in sempiternum
Selech tollens sibimet uel temptatio ambulantis
Sella petitio. uel umbra eius
Sellai petitio mea uel umbraculum meum
Sellat petens dominum uel umbraculum domini
Sellaite petentes uel sempiterni seu dimittentes eos aut umbracula eorum
Selam missus uel latus. a latere uel a latitudine
Selam petitio. uel sempiternitas seu obumbrans eos aut dimissio eorum
Selcha ramus. uel propago seu petitio suspirans aut pacificus erubescens Al' Seloha
Selebim petens filios uel umbraculum filiorum
Seleth petens uel dimittens seu umbraculum aut sempiternitas
Seletha temptatio itineris uel temptatio ambulantis seu obumbrans eos aut sempiternitas eius
Selleth petens uel dimittens seu umbraculum. aut sempiternitas
Sellem pacificus. uel pacatus seu pacificatis. Selemite idem
Seleman redditus domino
Selemias redditus. domino uel reddicio domini
Selem temptatio respiciens transmigracionem uel transmigracio respiciens temptacionem
Sellis. petitio. uel pacificans
Selathai frater missis uel petitio deuorantis
Seluthus. exiens aduocatus uel exiens aduocatio seu tollens semet ipsos aut itineris experimentum Al' Seleuc
Seluthia exiens aduocatio uel exitus aduocationis seu tollens semet ipsam aut itineris experimentum
Selim uulpes. uel tollens seu auulsio aut dimissio
Selma sensus uel perfectio
Selmai sensus meus uel perfectio mea
Selmon pax uel sensus seu fortis propago aut uirtutis umbraculum
Selo uie ei. uel dimissio eius seu petens eum
Selom. auulsio uel dimissio siue translatus aut restituens
Sellon pacificus. uel pacatus seu pacificans hic p. s. se. e. t. p. e. se. m.
Sem audiens. uel nominatus

seu famosus aut famosa audicio
Semia nomen auditum. uel fa
mosa audicio
Semma nomen auditum. uel
famosa audicio
Semmia nomen auditum ei l'
famosa exaudicio eius
Semmaia nomen auditum do
mino uel famosa exaudicio do
mini
Semanoth nomen humile uel
nomen humilitatis seu nomen
auditum aut nominata audicio
Semarith. nomen quesitum l'
audicio bonitatis
Semath. nomen temporale l' ex
audicio peccatoris
Semathei. nominati peccato l'
exaudita temporaliter
Semdahe. nomen satum l' no
men auditum seu nominis au
dicio aut nominis sacietas
Seme audiens uel audicio seu
nomen
Semeher nomen fontis uel ex
audicio putei
Semedab nomen perdicionis l'
ibi perdicio seu nomen audicionis
aut ibidem exauditio
Semegar ibi aduena. l' ibi co
lonus. seu audicio aduene et no
men aduene
Semei audi me uel audi Semei
seu nomen meum aut auditio
mea
Semeias audiens dominum
uel nominatis domino
Semema nominatis michi
uel exauditores mei
Semel sol uel ydolum, notandum
quod hoc nomen in hebreis no
minibus quasi sermo latinus
sit a similitudine. unde et simula
cra dicuntur ipsa ydola quasi simu
lachra
Semeas. ydolum domini l'
sol dominicus
Semmerias commutatus domino
l' custodia domini.

Semmer nomen amarum l' au
dicio amaricacionis
Semeron uepres doloris l' ter
ra inculta merencium seu nomen
magistri dolentis aut audiens magis
trum inutilem
Semes. sol uel fons. sol seu man — al' Sermes
datum humile aut mandatum hu
militatis
Semi. nomen auditum uel famo — al' Semy
sa exaudicio mea
Semida. nomen meum satum l'
nomen meum auditum. seu nomen
meum audicio aut nomen meum
sacrum
Semidabe nomen meum satum l'
nomen meum auditum seu nomen
meum audicio. aut nomen meum
sacrum
Semidate nomina mea. scita l'
nomina mea audita. seu nominum
meorum audiciones. aut nominum
meorum sancte.
Semyr. uepres uel incultum seu — al' uirgultum
terra spinosa aut terra inculta
Semirath nomen meum uidens — al' Semyramoth
mortem uel audicio mea uisio
mortis. Semmoth nomen morientis — al' audicio mortis
Semmuha. nominatus l' exau
dibilis
Semeser. blasphemus uel blas — al' Semtiber
phemia
Semoth nomina uel audiciones
seu nomen signi aut exaudita res
pacio
Semram. audiens nomen excelsum
uel formosa audicio exaltacionis — al' famosa
Semramite. audientes nomina
excelsa. uel famose audiciones ex
altacionum
Semri nomen lacessens l' auditus
amaritudinis
Semron nomen eius uel laudi — al' audicio
cio eius seu custos uidit aut uisio
nis custodia
Semmaron. nomen amaricatis — al' Semron maron
tie uel audiens amarum merorem
seu custos amari meroris. aut cus
todiens merorem amaritudinis

Al' Seris vultu⁹

Al' Sennaser

Al' Senaeth

Al' Senniin

Al' Senchi

S emsai. audiens nomen salutis. aut famosa audicio salvatoris

S emhi. sol meus. vel illuminacio mea hic p⁹. s. ⁊ e. sequitur n.

S en dentes. vel habundancia. seu semper instans aut amphora temptacionis

S ena tollens. vel angustia seu deus eius aut habundancia eius

S enas tollens. vel angustia ei⁹ seu super ululans eius aut amphora temptacionis eius

S enna voluntas. vel mandatum. seu voluntas mandati aut mandatum voluntatis eius

S ennaab voluntas patris l⁹ mandatum paternum. seu voluntas mandati paterni aut mandatum voluntatis paterne

S ennaar. fertilis. vel fetor eorum seu excussio dentium aut dentis vacuefactio.

S ennacherib. tollens deserta aut elevatio desertionum

S enaam deus populi. vel angustians populum seu tollens eos aut habundancia eorum

S ennasen. voluntas divinacionum vel mandatum beatitudinis

S ene deus eius. vel angustians eum seu tollens eum aut habundancia eius

S eneco. cimbalum. vel tenuit

S enesanna tollens rubrum l⁹ temptaciones tollens

S ennim voluntas mandati eorum. vel mandatum voluntatis eorum

S ennon. nomen videns l' custos nominis

S ensi solvens. vel illuminacio mea

S enna . dentes movens. vel

amphora. temptacionis commote

S eon. calor. vel calidus seu germen quod non est aut germen inutile hic p⁹ s. se. e. ⁊ p⁹. e. o.

S eon. temptacio lascescens l⁹ allocucio inutilis seu germen temptatium aut germinacio temptacionis

S eor calens. vel parvulus seu minor aut meridianus

S eor minorans eos vel caliditas eorum hic p⁹ s. se. e. ⁊ p⁹. e. p.

S epha speculatus. vel vulpes mollis

S ephima speculum fractum

S eraphin . ardor vel incendium seu ardentes aut incendentes

S ereia princeps domini vel angustians dominum. Serebias idem

S eresen. princeps principum l' angustians principes

S ereth unicus vel lepra seu tribulacio aut reliquie principatus

S ergius princeps vallis. vel princeps ortuli seu princeps orti humiliati aut angustians orti humiliatum

S erim principans eos vel angustia eorum

S eron. princeps meroris aut cantans tribulacionem

S ercarbo murmuracionum aut angustians confectio

S erua vinculum. vel angustia

S eruth. lorum vel corrigia seu dependens

S erua vinctis vel vinctio seu angustians aut angustiatus

S era temptacio vel formatur seu longevus aut egrediens h' p⁹. s. se. e. ⁊ p

S esach manus vel bissus seu manus saccus aut bissus saccus

Al' Senn

Al' pannd

Al' Seon

Al' vulpes

Al' Seb

bissimus
S esai egrediens in uel longeui
tas mea seu formatus meus aut
temptacio mea
S esamoi temptacio urgens l'
egressio attrectans
S esai temptacio domini uel egres
sio gracie
S esban tribulacio ueniens. uel
tribulator edificacionis
S esbasar tribulator uel tribula
tus. seu tribulans ul' egrediens
S esima egressio tristis oris. uel
egressum est os tristicie
S eson egressio mortificacionis
l' egressum est os tristicie h' p' s. se. e. t p'. e. t.
S eth. ponens. uel positus seu po
suit aut resurrectio
S ethisemen. uel germen aut
poculum
S ethar populum suscitans uel
germen uigilie
S ethim spine. uel germina seu
pones ul' resurrectiones eorum
S ethai. seminans. magister
meus. uel resurrectio magistri
mei.
S ~~ethim spine uel germina seu
panes~~
S ethri exactor meus uel habu
dancia mea seu diuertens in aut
diuiticulum meum A:
S eena. loquens uel tentento
rium seu uulpecula clamans
aut tabernaculum. Steena idem
S tene loquentes. uel tentoria
seu uulpecule clamantes aut ta
bernacula hic q posti s.
S cenophegia tentoriorum concur
cio. uel tabernaculorum sollem
nitas
S cena uulpecula l' tabernacu
lum ipsius hic q posti s.
S tephanus. corona nostra
seu indicans nos aut specula
tor noster ul' speculatrix nostra
S tephanus. regula uel coro

A: S ethur absconditus uel diuitens ul'
absconsio uel diuiciarum h' p' s. se. t.

natus seu speculans aut spe
culacio nostra
S tephana. uel norma nostra co
rona. seu indicans nos aut specu
latrix nostra
S tephana regula. uel coronata
seu speculans aut iaculacio nostra
S ia dormitacio hic i. posti s. t p'. i. se. a.
uel indigencia. seu dormitantes
aut indigentes
S iaa. dormitans ei uel indigen Al' Siaza
cia eius
S iaba indigens patre uel dor
mitacio patris
S iai dormitans in uel indigen
cia mea
S iam sitis. uel saciens. seu dor
mitans eis aut indigencia
eorum. hic p' s. t. i. sequitur b.
S iba recte uel conuersio seu
uenit egressus. aut uenit
egressio
S iban. rectitudo domini uel con
uersio gracie
S ibom. rectus uel conuersus Al' Sibaim
seu egrediens eis aut conuersio
eorum hic p' s. t. i. sequitur c.
S ietha. infamia. uel ebrietas
S iechary. ebrii. uel insani
S ichary. penitens. uel pena
S ithary. ramus. uel conclusio Al' Sichara
seu bissus aut cilicium
S icelegi. defectio vocis adduc
te. uel adduccio vocis defecate seu
effundens sextarium. aut effusio
sextarii
S iechem. humerus uel humeri Al' Sichem
seu labor. aut laborantes equocatum ad hominem malum adiectum
S icher ebrius. uel ebrietas t p homine malo sumptum
S ichera ebrius ei. uel ebrietas significat diabolum
eius
S icilegi effundens sextarium
uel effusio. sextarii seu defectio
uocis adducte. uel adduccio uocis
defecate
S icilia ponderosa. uel laborio
sa.

Sicilienses. ponderosi. uel laboriosi

Sichima. humerosa. uel laboriosa ipsa est que est et sichim. sed in latinum et grecum sonum uertitur ut sichima pronunciatur

Sichim. humerosi. uel laboriosi

Sichemite. humerosi. uel laboriosi

Sicione. pondus doloris. uel laboriosa iniquitas

Sichulus. pondus consilii uel labor festinationis li. p. 8. sc. 1. 7. p. 1. d.

Sidem coniunctus. uel uenacio fontis aũ taciturnitas — Al' cõmotio oculi

Sidon. salus uel tacens seu saluans aut taciturnitas — Al' Sidon

Sidonii. salui uel tacentes seu saluantes. aut taciturni — Al' Sidonis

Sidon uenatio. uel cõmotio seu uenatio tristitie. aũ commotio iniquitatis

Sidonia. commouens eum l' uenatio eius seu commouens tristitiam ei aũ uenatio iniquitatis eius.

Sidonius uenatio uel commotio seu uenatio meroris aut uenatio inutilis

Sidonii uenantes uel cõmouentes seu uenatores meroris aut uenantes inutile

Sidrie. decor uel decorus seu decus meum aũ decorus in li. p. 8. 1. sc. e. — Al' Sidrac

Siene sitis uel sitiens seu dormitacio aut indigencia

Sienenses dormientes uel sitientes. seu indigentes aut indigencie hic p. 8. 1. seq. g.

Sigab supattollens. uel supattollere hic p. 8. 1. sequit. l.

Sila missus. uel missio

Silam. missus eius. uel missio eorum

Silas missa plasmacio l' missionem sustollens

Silem recens. uel nouus siue recenter aut nuper

Silici. missus in uel missio mea

Silo auulsio. uel ubi est ipsa

Siloe auulsa. uel translata seu dimissio aut restitucio

Silonite auulsi l' ubi ist[...]

Silfinite. transferentes l' conuellentes seu dimittentes aut restituti

Siloa. missaris uel missio seu missus ei aũ missio ei

Siloe. idem est

Siloam missus eis uel missio eorum

Silon transiens uel auellens seu dimissio aũ restitucio

Silonite transferentes. uel auellentes seu dimissi aut restituti

Siluanus. missus frater uel missio ad fraternitatem

Simmaa exaudicio. uel exaudibilis

Simmacus exauditus uel exaudibilis

Simmaith mortificans l' mortificacio seu mortificatus aut quicunque moriet

Simeon auditus uel exaudibilis seu audiens merorem aut nomen habitaculi — Al' audiuit

Simeonite. auditi uel exaudibiles seu audientes tristiciam aut nomina habitaculorum

Simon obediens. uel obediens seu ponens tristiciam aut auditor meroris

Simpalma uocum copulacio uel uocum conuenientia — Al' Simmith

Simrith. locus l' loca h. p. 8. 7. 1. sc. n.

Sin temptacio egrediens uel egressio temptacionis

Sin dentes. uel dentosi seu similis aũ amphora temptacionis

Sin rubus uel odium seu mandatum. aut egrediens.

S equa temptacio egrediens ei
uel egressio temptacionis eius
S equa dentes eius uel dencium
eius. seu sup uulnus eius. aut
amphora temptacionis eius
S equa mensura. uel mandatum
seu rubus eorum aut odiens
eum
S equai temptacio egrediens
michi uel egressio temptacio-
nis mee
S equai. dentes mei. uel dencium
meorum. seu sup uulnus meum
aut amphora temptacionis
mee
S imai. mensura mea. uel man-
datum meum seu rubi aut odia
p(ro)fani numero
S imeus egrediens. uel odiosus
seu leuans me aut alleuacio
mea
amina
S inguigma doctrina uel in
stitucio
S inchion victori deo palma
uel victoris dei triumphus
S ichichen loquens uel loq(ue)la
seu cantans vel canticum
S yon specula uel semen eius
S yon mandatum uel numen siue
speculum aut speculatio
ulus
S iorpinulus l(ve)l turbulentus
seu turbidus aut firmamen-
tum nouum
S iorlaboriath. pinulus uel
candidatus uel firmamentum
noue albedinis
S ir aula uel lebes quam uulgo
ollam uocant. i. caldariam
S ira aula eius. uel lebes
eius
S irath. murus uel maceria
S irachusa murus gaudii l(ve)l
maceria letitie
S irasirim cantantia canti
ca. uel cantica canticorum
S iria ara uel humecta seu
sublimis aut sublimitas
S irii are uel humecti seu sub- Al' Siar
limes aut excelsi
S irofenissa. alte conuersa muli-
er uel sublimitas conuersionis
assumpte
S irtes tribulaciones uel angus-
tie seu potiones aut tractatio ues
S irses eum a tractu salustius
dicit appellari
S is temptacio uel firma sum eg- Al' Sepeo vel forma
diens ei aut longeuitas eius
S isai temptans me uel farina Al' Sesayra
mea seu egrediens michi aut
longeuitas mea
S isara equi uisio. uel exclusio Al' Sisam
gaudii seu tollens recedentem
aut excludens gaudentem
S issiere uel timens deum uel be-
nedictus dei
S ithan. dignitas. uel elacio
S izilia ponderosa. uel labo-
riosa
S iziliences. ponderosi uel la-
boriosi
S cithia uulpes illuminata l(ve)l
temptorum illuminatum
S cithe uulpecule illuminate
uel tabernacula illuminata
S citopolis uulpes illuminata
auibus uel uulpeculis illumi-
nata ciuitas
S citopolite uulpecule illumi-
nate auibus uel uulpeb(us) illumi-
nati aues
S mirna consummacio ama- Al' Smena
ritudinis uel amaricacio con-
summata
S mirne uel consummati in ama- Al' Sirrena
ritudine uel amaricati in consu-
macione
S mirne cantans canticum Al' Simirne
uel canticacio eorum
S mirnenses cantantes can-
tica uel cantaciones eorum hic p(ro)p(ri)e s. se. o.
S oa saluans
eum uel locucio eius
S oar pusillus uel pusillanimis

seu pusillitas aut pusillaniuitas aut pusillanimes

S oba serra secans mea uel mēdatum mea

S obab conuertens. uel conuersio

S ababa. conuertens eum l' conuersio eius

S obath simplex uel columbans. seu conuertens te aut conuersio tua

S obai serra mea secans l' mādatum meū mea

S obal spica uel uectes ad portandū seu uana uetustas aut uanitas uetustatis

S obi serra secans me uel mandatum in me

S obnas sedens uel sedes seu diuertens. aut diuerticulum Al' Sobach

S oboch irrtiens uel conuersio

S obochai conuersio mea l' incēdium meum seu irrtiens multitem. aut conuertens deuoratorem

S ocha ramus uel pago

S ochath rami uel pagines

S ocho ramus uel humilitas seu umbraculum aut tabernaculum

S ocho idem est

S ochoth tentoria uel tabernacula seu rami aut humilitates

S ochoth benoth. tentoria filii iudentis uel tabernacula filii tēporalis

S odad excludens uel latus a latere ū a latitudine seu archanum aut exclusio

S odada latus eius uel excludens. eū seu archanum ei' aut exclusio eius

S odi latus meum uel archanum meum seu exclusio mea

S oddi. idem ē. Al' Saddi

S odoma pascio silens uel declinacio eorum.

S odoma fulua uel sterilis seu cecitas aut pecus silens

S odomite pasciones silencii uel declinaciones eorum

S odomite fului uel steriles seu ceci aut pecora silencia Al' cenis al' cep

S ocm girus. uel expectacio eorum

S ocn girus uel expectacio

S ocne girus eius uel expectata eorum sū expectans eos

S oer expectans uel expectacō seu girans aut circumdacio

S ophath irreticans uel eiusceat' seu irridens aut eiuscacio Al' Sophar

S ophai speculum meum uel speculator meus

S ophan attens uel attricio seu umbraculum aut obumbracio

S ophar speculans eum uel specule dissipacio seu dissipans speculatorem aū speculatorem uidebo

S opheth. iudicans uel diuidicacio

S opher. liber uel narracio

S ophera. narrans eū uel lib' eius

S opherch lib' uite uel narracō pacionis

S ophim. speculans eos uel speculator eor

S ophonias speculum domini uel cogitator archanorū dei

S ophonias abscondens dominum. uel absconditus dno seu speculans dominū aut speculator dni

S alemites uellens uel dimittens seu auulsio aut dimissio Al' auellens

S oloiruth temptacio respiciens transmigracionem uel transmigracio respiciens temptacionē Al' Solemnith

S omer cultas uel custodia seu custodiens aū custoditus

Someras custos domini l' cus
todiens dnm
Somphthophanet. saluator
mundi. uel absconditorum re
pertor
Son pectus uel dentes
Son pupilla uel secundus
seu coccus aut coccineum
Sonam coccinia. uel subsistens
eis seu peccora eorum aut peccora
rubea
Soni pectus uel dentes
Soni pupilla mea uel scds' in
seu coccus meus aut coccineum
meum
Sonia pectus eius uel dentes
eius
Sonia pupilla eius uel scds'
eius seu coccus eius aut coccine
um eius. Al' Som
Sonium pupilla eorum uel scds'
eis seu coccus eorum aut cocci
neum eorum
Soon ciuitas. uel oppidum
Soonthanis ciuitas egypti
uel oppidum mandatis humi
lia.
Soor petra pusilla. uel fortis
pusillanimus seu mane plas
matus aut angustiatus forti
ter
Sooria petra pusilla domi
ni uel mane plasmatus
Sophim liber iudicium l' iu
dicantium
Sor plasmatus. uel angus
tiatus
Sori petra uel fortis seu tinus
aut iudicam
Sorathath hostes tui l' hosti
um tuorum seu inimicorum tuorum
aut bellancium contra te
Soreth bona uel optima
seu electio aut eligens bona
optima
Soreth bona uitis uel optima
uinea seu electa uitis aut uinea
electionis
Sori petra mea. uel robur
meum seu plasmatus in aut
angustia mea
Sorim horreum. uel auarum Al' Somi
seu roborans eos aut plasmatio
eorum
Sosi pater saluans disposi
uel narrans dispositionem
Sosthenes saluans eos uel
saluans in tempore seu gaudii da
tor aut dans in gaudium
Sostratus saluans disposite l'
saluans in tempore
Sotha. archanum. uel exclu
sio
Sothai archanum meum uel
exclusio mea
Sothebori. l. radicans lignum Al' [illegible]
uel radix subtior
Sothites archanus. uel ex
cludens
Sotia facientes cantilenas
uel in porticibus disputantes
Su salus uel saluator l. v. p. 8.
Sua salus eius uel saluans
eum
Suaa saluans eum uel salua
tio eius
Sual reddens uel saluans
seu salus aut redditio
Suar saluator suscitans uel
saluationis uigilia
Suba. incendens uel incendi
um seu conuertens aut conuersio
sua
Subath. frutectum uel conde
sum
Subachai fructetum meum Al' Subachi
uel condensatio mea
Subahel conuersus deo l'
incendium dei meum
Subothai. irretiens l' irretitus Al' Subtochai
seu incendium meum aut con
uersio mea
Subba excelsus. uel subli
mitas.

Subna. sedens uel reuertens seu sedes aut reuersio

Subnam sedes eius uel reuersio eorum

Subnel conuersus deo uel mandium dei.

Suchna obumbrans eum uel tabernaculum eius

Suddi archanum meum uel de late meo

Suse loquens uel locucio siue cantans aut cantilena

Suph rubrum l' sarpus siue speculum aut effusio

Supha sarpus eius uel rubrum eius seu effundens eum aut speculacio eius.

Suphan attens uel attricio seu umbraculum aut umbracio.

Suphamite attentes uel obumbrantes seu attriciones aut obumbrati

Suphan attens uel effusio gracie seu umbraculum aut obumbracio

Suphaphim attens naues l' adumbracio rostrorum

Supheirth uanitas uite l' irritum pacionis

Suphim unctus l' unctio seu effundens eos aut speculum eorum

Suphin uanitas uel irritum

Supham. saluans eos l' saluacio eorum

Suphamite saluates eos uel saluaciones eorum

Suri loquens uel locucio

Surithes. idem est

Sur petra uel lapis l' durus aut duricies

Surnam lapideus populus uel duricia populi.

Surnamite lapidei populi l' duricia populorum

Surnamith mortifica l' mortificacio. seu mortificans aut quicumque moretur

Surnamitis misera l' captiua seu mortificans aut mortificata.

Sure coram nemini uel comminu seu dentes aut eleuacio dentium

Surem lapideus oculus uel duricia fontis

Suri petra mea uel lapis meus seu durus mihi aut duricia mea

Surite. petre mee uel lapides mei seu duri mei aut duricie mee.

Sur murus l' robustus seu continens aut directus

Sur angustia uel acerbitas seu directio aut continencia

Suri angustia mea uel exacerbans me. seu murus meus directus aut continencia mea robusta

Suriel acerbans deum l' angustia mea

Surihel. murus dei l' robustus deo seu continens deum aut directio dei

Surihelli fortis meus deus uel angustians me deus seu deus continens me aut deus directio mea.

Surisaddi. fortis dominus uel continens mea ubera seu murus acerbus aut directio angustiarum

Surisaddai fortis dominus meus uel continencia uberum meorum seu seu murus acerbitatis mee aut directio angustiarum mearum

Sus gaudium uel leticia

Susa leta uel gaudens seu gaudium aut leticia aliorum

Susath. leuis uel gaudens

Al' tenie ter:
Al' Suche
Al' Crispus
Al' Crispus
Al' Suphan
Al' Suphamite
Al' Surnam
Al' an
Al' dilatacio
alio l' silen... eorum

calicio seu gaudium aut leticia calici
Susachim. idem est
Susan gaudium domi uel leticia gracie
Susanna gaudium gracie uel leticia visionis
Susanna. lilium uel gracia seu obtentus lilij aut obtinuit graciam
Susannethanei. lilium possidentes uel gracie emulatores seu gaudium domi humilis aut leticia gracie emulacionis
Susi gaudium meum uel leticia mea seu obtinuit equum aut obtinuit equitacione
Susis gaudium meum uel leticia mea assumpta seu reuertens in aut reuersio mea
Susis gaudium consilij uel leticia festinantis seu obtinuit equum aut obtinuit equitacione
Suthala radix uel radicatus
Suthalam radicatus eis uel radicacio eorum
Suthalorie radicantes. uel radicati
Suthale pocium mixtum uel spina madida seu spina uiridis aut spinarum madidacio
Suim faciens ignem uel augens incendium **Hic incipiunt hebraica nomina incipiencia per t et post t sequitur a.**

Taaph pauor uel super seu pauidus aut superior
Tabath bona uel bonitas
Tabeth occidens uel interficiens sui occisio aut interfectio Telebel lon' cos
Tabeimensiore occidentes uel interficientes seu occisores aut interfectores
Tabin damma uel capra
Tachos silens uel silencium
Taddens appendens principem uel apprehensio principis

Taphath aduentus paruuli uel paruulus ueniet
Taphita claudicans l claudicacio senilitatem remittens aut remissio uite — Al' taphia
Taphne malum ab arbore cum amalicia uel timpanum aptum seu timpani aptacio aut timpanum adaperiens
Tala ros uel irroracio — Al' taba
Talam irrorans eos uel irroracio eorum — Al' tabam
Tala ager uel apprehensio — Al' tabba
Tanam apprehendens eos uel ager eorum — Al' tabbam
Tamath perfecta uel partis perfectio seu datum consummatum aut consummatio data
Tanamethi consolator uel consolatus seu consolans aut consolatio.
Tapsophis. specula seu speculator aut speculacio — Al' tapsophi
Tarela uidens febrium uel uisio arbuscule
Targas explorator uel exploracio seu sciens iugum aut sciencia iugi — Al' targal
Tarchan super fluuius uel elongans sui turturem dedit — Al' uidit a' fr's draco
Tau signum uel subter seu signatus aut subterior — Al' tau
Tacomididis cogitans tristiciam uel cogitacio aut applicacio
Tristrae. **Hic post t sequitur e**
Tecuus adiungens uel adiunccio seu applicans aut applicacio
Tecaillius ager uel placens stercore **Hic post t sequitur i.**
Tiberius uidens. uel bonus seu uidens eum aut bonitas eius
Tiberiadis uisio uel bonitas seu uidens testem aut bonitas testificacionis
Tiphonius gehennalis dolor

uel latitudo iniquitatis
T igris uelox uel uelocitas
T imon ruminans uel pingue
do seu pinguis aut ruminatio
T imotheus benificus uel be
neficium seu benefaciens aut be
neficientia
Al' tiranitis — T iraniius continens eos uel
confortatio eorum
T iranni continentes eos uel
confortationes eorum
T irus angustia uel tribulatio
seu plasmatio aut fortitudo
T iri plasmati uel tribulati
seu fortes aut angustiati
T ichius tacens aut tacitur
nitas seu silentium aut taciturn
nitas
Al' Tiro' ul' tyro — T ithus quereus uel bonus
seu lutum aut lutatus
Al' tyrophilia ul' tryph saia — T riphena ^h iq y post. t
immens uel rentens seu nutus
aut renisio
Al' Tryphosa — T riphosa clara uel perspicua
seu clare uidens aut perspicue
attendens ^h iq. o. post. t
T ob. bonus uel bonitas
T obias bonus domino uel
bonitas domini seu ductus ad
luctum aut conuersus ad uni
uersa.
T obis bonus uir uel bona
assumptio.
T ophel ruina uel cadens
seu tractans aut irruens
T opazion bonum testimonium uel
bonitas testamenti
T ro ade feruens uel seruitu
um seu requies aut latitudo
T ryphinius dissoluens uel
dissolutus seu dissoluens tha
lamos aut disolutio thalamo
rum ^h iq w. post. t
T ubal ductus ad luctum
uel conuersus ad uniuersa
T ubal deserens uel desertus
seu deferens aut delatus

T ubalchaim ductus ad luctum
lamentationis uel conuersus
ad uniuersa acquisitionis
T ubalchaim. deserens posses
sionem uel deserens. lamentatio
nem seu delatus possessionem
aut desertus acquisitioni — al' ductus
h uaiusque simplicem . t. litteram. i.
sine aspiratione scripta sunt prima
pia nominum. et inde que sequuntur
aspiratione addita legenda sunt
T haamath dator indignatio
nis uel dedit indignationem — aut bilis
aut bilem aut data est ei indigna
tio
T haan diues dono uel pauidus
gratia
T haas super uel pauidus seu
diues aut superior
T haasar diues uel diuitie
seu pauorem suscitans aut sup
rius uigilans
T habee bonus occisor. uel bene — Al' thabeth
occidens seu bene occisus aut bo — thaee
na occisio
T habebas bonus deus do — Al' tabellias
minus uel bonitas dei domini
T habnie bona uisio uel bone — Al' tabne uel tabene
uisiones
T habiana bona donatio uel
bonitas gratificationis
T habianei bene donantes
uel bene gratificati
T habor ueniat lux uel uenien
tis lux uel uenientis lumen
seu aduentus luminis aut lucis
accessio
T habremmon bene sublimis — Al' thabremmon uel tim...
uel bona congregatio seu bonus
aduidendum aut bonitas uisio
nis eorum
T hachasim statio appensio l'' — Al' ea
silentium eorum
T hadal princeps appensor
seu princeps appensus aut prin
cipis appensio
T haphiphin claudicans labiis. Al' thadim

uel timpanum aperiens
T haphans signum uel signi
ficatio seu stupens os serpentis aut
in sanum os serpencium ab ore
enim intelligend᷒ est non ab
osse T haphnis idem
T hapnes. idem ē
T hapnath saie nitans operimen
tum nouum uel nūs opimēti noui
T hapna timpanum apiens
uel timpani apcio
T hai. pauor meus uel supior
nisch
T haim duo uel bini siue duo
aut bina
T hala appencio uel appendens
seu irrorans aut irroracio
T hala nuge exemplo uel pro
semet ipso seu ipsemet reddit si
bi aū sibimet reuisio eius
T halasa appendens friuam
uel appencio plasmacionis seu
irrorans friuam aut irrorans
plasmacionem
T halaser appendit principē
uel appensio principis seu irro
rans principem aū principis
irroratio.
T hale appensio. uel appendens
seu irrorans aut irroracio
T halin psalmi uel ẏmni seu
laudes aū laudaciones
T habiacum puella tibi dico
surge sẏriū ē ñ ebreū
T halme sulcus uel sula sū de
pendens aut suspensio
T halmai sulcus meus aū
sula mei sū appendens mea aū
suspencio mea.
T hamar palma. uel amara
seu commutans aū cōmutata
T hamūz consummantes uel
contempnentes seu contempt᷒
aut consūmacio
T hamna nūs uel fidelitas
seu fidelis eius aū consumma
cio eorum
T hamnas nūs uel deficiens
seu nectans facturam aū consū
macio plasmacionis
T hamnatha nectans explora
tores odoris uel nectantes explo
raciones ascencionis
T hamnath nectantes explo
raciōnes odoris uel nectantes — Al' tam mather
exploraciones ascencionis — Al' exploratores
T hamnath saia nitans opimē
tum nouum uel nūs operimen
ti noui
T hamnes numerans uel defi
ciens. seu fidelis aut consum
macio eor
T hamni nitans michi uel
cōsūmacio mea
T hana humil᷒ uel redens
seu resio aū hūilians — Al' humilitas
T hana humilis ei uel resio
eius
T hanath. reddit tibi uel humi
litas ad te seu humilis tibi aut
resio tua
T hanais humilians nirū
uel redens assumpcioni
T hanath humilis uel redens
seu humilitas aut consolacio
T hanath selo humilitas dimis
sionis uel consolatio petitionis
T hanis mandans humilia — Al' thamp
uel mandans humilitatem seu
mandatum humile aū manda
tum humilitatis
T hanathamai resio fidelis — Al' thamthanai l' thama
michi aut humilis explorator — thamtai
ascencionis mee
T hapsa speculum uel indig
natio
T hapsar speculum uigilie
uel in dignationem suscitans
T hapse indignans uel indig
natio seu sedes offendens aut

cessio offendiculi

T haran pascens uel pastio seu explorator odoris aut exploratio ascencionis [Al' supfluus]

T haradia supfluens eius uel elongatus ab eo seu supfluens eius uel elongatio eius

T harasim ydola uel ymagines seu figure aut ymaginationes [Al' Tharaia]

T hamina nequam in domo uel abigens granum [Al' dño vel domo]

T harthan supfluus uel elongans. seu supfluitas aut elongacio [Al' tharathath]

T hardema grauis aut profundus sopor uel grauitas aut profunditas soporis [Al' Sapor] [Al' Saporis]

T hare abactor uel depulsor seu nequam aut nequicia

T harei nequam uel nequicie seu abigentes aut repellentes [Al' Tharei]

T harei pascens me aut pastio mea seu explorator odoris mei aut exploracio ascencionis mee

T harasa. libri xii. prophetarum [Al' tharasa l' tharesalur]

T hares. explorator gaudii uel explorator leticie seu gaudium abigens aut leticiam

T harsis explorans gaudium uel explorans leticiam. seu dissipans speculum aut dissipatio specule [Al' tharsenses]

T harsenses explorantes gaudium uel explorantes leticiam seu dissipantes speculum aut dissipatores specule

T harsum exploratio gaudii uel dissipatio specule [Al' tharsis]

T hasi positus michi uel positio mea [A signum]

T hau consummans uel consummatus seu consummator aut consummatio

T hacia requies uel latitudo

T hrases lati uel requiescentes [Al' dño]

T hraniate seruiens domino uel dissolutio donationis

T hrasee dissoluens thalamos uel dissolutio thalamorum

T hebaida conuersa uel conuisio [h' p'e. se. h']

T hebbaoth conuertens tempus uel conuersio temporis [Al' psonis]

T hebath. bonum uel bonitas seu conuertens delinquentes aut conuersio pacoris

T hebel insulsus uel insipiens

T hebes fumus mea uel mea fumus

T hebeth bonus pauor uel bonitas uite [Al' thebra Al' onofieri]

T hebin palea mea uel opera sem [Al' theben]

T hebin bonus michi uel palea mea [Al' thebeleth thelboleth]

T hebgloth spica palee uel insulsitas germinacionis [Al' thela vel thelbon]

T hebon palee uel sulsitas

T hechel. statere appensio l' appensum est in statera

T hechoe. tuba i canens ul' buccinator

T hecua tuba uel buccina seu sonitus aut percussio.

T heciam tube uel buccine seu sonantes aut percucientes [Al' techuite]

T hecuen . idem est

T hecutath buccina delinquens uel percussio peccatoris [Al' thematl]

T heciam pacciens uel paccia seu percuciens eos aut buccina eorum

T hedor parillus uel initio

T heem iudicans uel statera iusure

T heglath transmigrans uel transmigrator actiua significatione intelligendum est. i. alios facere transmigrare

T heglath phalasar transmigrans cadentem principem uel transmigratio cadentis principis [Al' phalmasar]

T heglath phalmaser idem

T heren statera mensure uel staterarum mensurata [Al' theben]

T hebenite stata mensurati ul' statera mensuracionis

T helabin dispsi uel dispergentes seu dispsio aut dispsiones

T helamus ager aquarum uel

Thelem ros cor vl' ager aquar
Thesimu vl' thelmun ros dom vl' aro
gacio requiescencium

rum fluuior
Thelasech appendens principe
uel appensio principis
Thelmelar relatsa ager aquar
dispgencium solem uel riui flu
uiorum dispergentes illumina
tos
Thelmon ros dom uel irrigacio
requiescentis
Themna aust uel affricus seu
australis aut meridianus
Theman aust uel affricus eius
Themana aust eius uel affric
ei.
Themam. aust meus uel affri
cus michi
Themanites austral uel affri
canus ab affrico non ab affrica
Themna. uectans uel defeccio
Themor similis uel consum
macio amaritudinis eius
Themora similis eius uel co
summacio amaritudinis eius
Themorites similensis l' consu
matus in amaritudine
Thena castra uel donata seu
donaciones aut dona cor
Thena castra fratris uel dona
ficencium
Thenath ficus uel amigda
lum
Thenocmeth consolatus aut
consolacio
Theodas laudans uel laudacio
seu signum capi
Theodatus. idem
Theophilus conuertens uel
conuersus seu sursum ferens
aut sursum portatus
Therath porculus uel elonga
tus
Theraphim ydola uel incendia
seu figure aut ymaginaciones
Therathat subuertens uel sub
uersio vl' explorata diuisio
Therphala subuisione cadens
uel explorata diuisio
Therph[illegible] exploratores diuisi
uel subuersione cadentes
Thematth explorata redempcio
uel exploracio redempcionis
Thersa pulcra uel placens seu
complacio ei uel complacens
sibi
Thesan posuit donum uel
redempcio gracie (Al' thesan) (Al' deposicio)
Thesis posita uel reposicio
Thesbi captiuans uel conuer
tens seu captiuitas vl' conuisio (Al' thebi)
Thesbites conuertens uel
captiuator seu festinus ad intel
ligendum aut intelligencia festina
ta.
Thesbon. festinata intelligen
cia uel festinacio ad intelligendum
Thesbnes captiuans uel capti (Al' thebnes)
uator seu captiuus aut captiui
tas.
Thessalonica festinans uni
bram statue uel festinans um
bram roborare
Thessalonicenses festinantes
umbram statue uel festinantes
umbram firmare
Theth subter uel infra seu bonum
aut exclusio
Thethim boni uel exclusi seu
inferiores aut subteriores
Theudas. laudans uel laudacio (Al' Theodas)
seu signum capiens aut captiua (Al' capta signacula)
signata
Thezez agger horribilis uel (Al' thezeth)
tuba terribilis hic post t. sequitur h. i.
Thiathira illuminata uel
illuminatrix seu illuminans
aut illuminacio
Thiathirem. illuminantes
uel illuminati
Thibaath forum uel macel
lum.
Thicon medium uel diuindi (Al' diuisacio)
atus
Thichonium. idem
Thichua spes uel desperacio
Thima humilia uel respon
dencia
Thichon dispgens merorem (Al' tichen)
uel dispsio iniquitatis
Thimeus pinguis uel rumi
nans
Thiras timor uel reditus seu (Al' thiris)
timor aut superfluus
Thiria timens dominum l' (Al' thiria)
rediens domino

T hiphon dissoluens dolorem uel seruiens iniquitati
T himoth dissoluens mortem uel requiescio mortis h' p⁹. t. se. h. z. o.
T hob ablacio uel inuisitas
T hohel uanitas uel ablacio seu ductus adiunctum aut conuisus aduniuisa
T hochaath stridor uel stridens
T hocen stridor fontis uel stridens oculus
T hooph gehenna uel stulticia seu latitudo aut ampla plena stultorum
T hopheth oris op culum l' oris ptectio seu os ptegens aut os ptectum
T hophel os dei ptegens seu oris dei operculum aut oris dei ptectio.
T hopheth gehenna pauoris uel ampla plena uite stultorum
T hogorma auellens uel impletes seu quispiam incolatus aut incolatus auulsio
T hola coccinum uel uermiculus
T holath coccineus seruus uel rubens color testium
T holmai admensuram deducens uel admensuram reducens seu suspensus meus aut suspensio mea
T holomai. idem
T holaite coccinei. uel rubicundi.
T hole coccineum. uel rubeus color
T holomaia admensuram deducens uel admensuram deducta.
T holomaidi admensuram deducti uel admensuram reducens. T holomaidenses ad men/
T holus rotundus. uel rotunditas
T homas abyssus uel geminus uter et grece didimus appellatur
T hopho amenia uel latitudo
T horath lex uel pentateucum
T hose captiuitas uel festinacio
T hosaites captiuus uel festinacio
T hoth error uel amensia
T hothi error meus uel amencia mea
T hou amens uel errans seu error eorum aut eorum amencia
T horchade requiescens uel requiecio
T hrogodite serui luctuum uel requiescentes latrunculi h' p⁹. t. se. h. v.
T hubal ductus ad luctum uel conuersus ad uniuersa
T hubel deserens uel delatus desertus seu deferens aut delatus
T hubalchaim ductus ad luctum lamentacionis uel conuisus ad uniuersa acquisicionis
T hubalchaim deserens possessionem uel deserens lamentacione seu delatus possessionum aut desertus acquisicionum
T hubin deserens uel desersio seu bene metiens aut bona mensura. h' incipiunt hebraica nomina ab. v. z. p⁹. v. se

U bil festinans geruen uel consilium uetustatis
U chochia ignis mordens uel dolor prestolacionis
U chocin infirmus uel debilis seu infirmans eos aut infirmitas eorum.
U phamite infirmi uel debiles seu infirmantes eos aut infirmitates eorum
U phim infirmus uel infirmitas seu irritum aut herbosum
U l' dolens uel parturiens, seu dolor aut partus aut fenestra
U lai celum uel palus a palude non a palo seu dolor femoris aut dolor umbraculi
U lam prius uel ante seu porticus anterior
U r lumen uel ignis seu incendium aut fenestra
U rai lumen meum uel ignis meus uel incendium meum
U riam deus excelsus uel lumine excelsum seu ignis eorum aut fenestra eorum.

Al' catinu
Al' tholad
Al' tholomaida
Siue deducti vl' ad mensuram reducentes. ho lomeus idem quod tholomaida
Al' geminus
unde
Al' thore captiuans
Al' thosaites l' thortes

Al' festinatio
Al' tosy l' top
Al' nohath tonfade
Al' uictiam
Al' vtoche vnothem vthatha
Al' vi

V ram lucens populo uel igne
us populus seu incendens po
pulum aut incendium popu
lorum.
V ratha ignis peccati. uel incen
dens peccatum seu lumen tem
porale aut aperiens peccatori
V rbanus luce gaudens uel lu
cis gaudium. seu gaudens igne
aut gaudens incendio
V rei longitudo mea uel illumi
nator meus seu ignis meus aut
incendium meum.
V ri lux mea. uel ignis meus
seu incendium meum aut apercio
mea
V rias lux mea dei uel lumen
meum domini. seu dominus ig
nis meus aut dominus incendi
um meum
V rihel lucens deo uel ignis dei
seu aperiens deo aut incendium
dei
V s consilium uel consiliator seu
festinans aut festinacio
V sam consulens populo uel
consilium populi seu festinans
eos aut festinacio mea
V sathi festinante me uel consili
ante michi seu consilium meum
aut festinacio mea
V sathites festinans uel consili
atori vel consulens michi uel consi
lium meum seu festinans me
aut festinacio mea
V sim festinans eos aut consiliu
eorum
V sin. consilium uel festinacio
seu festinans consilio aut festina
tor. consiliu thalu dolor signi uel
consilium errans.
V za consilium. uel consiliator
V zal consilium eorum eius uel
consiliator eorum.
V phal finis uel definicio
V phali finis meus uel definic
cio mea
V aphisus finis consilii uel defi
niens festinacionem
V aphisi finis consilii mei uel
definiens festinacionem meam
V agus ipsa uallis estuans uel ip
sa uallis estuacio.

V agessa liber leuitarum uel liber
leuiticus
V agedaber liber numerus uel liber
numeri
V azatha ipse ducens huc uel ille
fornicator
V assem finis deuicium uel desti
natus angustie
V asti finis signatus uel diffinic
cio consummacionis
V au hec uel ipsa seu ipse aut
ille
V esluth finis utilis uel definicio
declinacionis
V iri unes uel uirium seu prouo Al' uoc
cacio ire aut ad iracundiam pro
uocauit. Hebraica noīa sapiencia. a. z. z. p?. z. se. a.
Z aab aurum obrizum uel
aurum purissimum
Z aba mouens. uel motus seu
fluctuans aut fluctuacio
Z abab fluens torrens uel Al' zabad
torrens fluctio quem uulgo ticione
uocant Al' zabadan
Z abadaim fluens torrens mun
dis uel fluens torrens ydolatrie
Z abadei fluxus torrium uel
torrens fluens domino
Z abadia fluens torrens domini
uel torrens fluens domino Al' fluctio
Z abai motus meus uel fluctu
acio mea Al' mouens dolore
Z abaon mouens dolorem uel
fluctuacio iniquitatis
Z abath mouens eos uel delic
tum. uel torrens fluens peccato
Z aban mouens eos uel fluctu
acio eorum
Z abieb ista confusio uel iste igno
miniosus
Z aber mouens puteum uel fruc
tuacio fontis
Z abdi fluxus uehemens uel flue
us habundans seu fluens habun
danter domino
Z abdias. idem est
Z abdihel. fluxus uehemens dei
uel fluens habundanter deo
Z abina iste uenit rz deus uel is
ta uenit rz sio.
Z abusith fluens torrens uel torrens Al' zabud
fluctio
Z abulon fluxus noctis uel insin

randum eius

Zabulon habitaculum sublime uel habitaculum eorum seu habitaculum fortitudinis aut habitaculum pulcritudinis

Al' ius — Zabulonite fluxus noctium uel iura iuranda eorum

Zabulonite habitaculorum sublime uel habitacula eorum seu habitacula fortitudinum aut habitacula pulcritudinum

Al' zachai — Zachai iustus meus uel iustificatio mea

Zacharias memorans dominum uel auxiliator domini

Zacher memoria uel adiutorium seu iustus consilio aut iustificatus consurgens

Zacheus iustitia uel iustificatio seu iustus consilio aut iustificatus festinans

Al' zachur — Zachur memoria uel adiutorium seu iustus uigilans aut igneus aut iustificatus illuminans

Zadab iste pater uel ista paternitas

Zadabia iste pater domini uel ista paternitas domino

Zaph luminare uel illuminatio

Zaphi lumen meum uel illuminatio mea

Zaphin illuminans eos uel illuminatio eorum

Zai ducte uel huc seu oliua aut fornicatio ista uel hec pluraliter

Zaich ducte huc uel fornicans tibi seu oliua eius uel fornicatio eorum — Zalmon sub umbra uel obumbrans seu umbratus aut obumbratio

Zamma iste fluens uel fluxus eius

Zambri iste lasciuus uel iste amaricans.

Al' zaba — Zamdi fluxus uehemens uel fluxus humidans

Zamma iste aptus uel iste illuminans

Zamma psallens ei uel canticum eius

Zamram psallens eis uel canticum eorum

Zamri psallens michi uel cantatio mea.

Zamrim psallens eis uel cantatio eorum.

Zamma psallens magister uel canticorum magister

Zanoa ista requies uel ista commotio seu iste repulit aut iste requieuit — Zanoe idem

Al' zaram — Zara oriens uel orientalis

Zarad descendens uel alienus sum descensio aut alienatio

Al' zarad… — Zabadaim descensio uel alienum sum descensio idolatria

Zarai oriens michi uel orientalis meus

Zaraias oriens dominus uel orientalis domini

Al' zarath — Zareth ortus peccati uel orientalis est delinquens. Zarda alienata

ualde sunt alienata ab eo : orientalis est iste — Zared descendens uel abalienatus

Zareide descendentes uel orientales sunt isti

Zares ortus facture uel orientalis plasmacio

Zareth oriens pauor uel orientalis uita.

Zarcias oriens dominus uel orientalis domini

Al' zama — Zathan iste humilis uel responsio ista

Zatta iniquus uel iniquitas

Al' zothath — Zauad dotatus uel dotatio

Al' zaui — Zauadia dos domini uel dos domino

Zau horridus uel tremendus frendus

Al' zazam — Zazim horror uel terror seu horrendi aut terribiles

Zazonimque est hec aqua uel preparati in acie seu aciem preparantes aut aciei preparacio

Zeb lupus — hic e. post. z — uel rapax seu deuorans aut deuorator

Al' zebah — Zebah fluens torrens uel torrens fluctio

Al' zabadia — Zebedia fluens torrens domini uel torrens fluctio domino

Zebee uictima uel rapina seu hostia aut deuoratio

Zebedeus donatus uel dotatus seu fluens iste aut fluctio ista

Zeber lupus uigilans uel deuorator resurrectionis

Zebi lupus meus uel deuoratio mea.

Zebida dotis mee fortitudo uel
dotacio mea desiderabilis
Zebiib habitacio uel habita
culum siue tabernaculum
Zebub muscha uel muscepliq
Zebulonites tabernaculum
merorum uel in habitatio iniqui
tatis
Zecri memor mei uel memoria
mea
Zechri memor mei uel rem co
moracio mea
Zethrim memorans eos uel re
memoracio eorum
Zethim memoria lius uel reme
moracio ignea
Zeperima hoc os vidisti uel h'
oris visio
Zephrona os hoc vidit uel hui'
oris visio
Zei iste meus uel iste michi
Zelpha os hyans uel os fluens
siue os ambiens aut oris flu
idio.
Zenina fluens uel iste fluxus
eius.
Zemeri iste amaricans uel iste
exacerbans
Zeminani cantans eis uel can
ticum eorum seu temporis eorum ostendens
aut temporis eorum ostencio
Zemri psallens michi uel can
ticum meum seu iste lacessens
aut iste amaricans.
Zena commouens commocio seu
ipse requiescens aut ipsa requiecio
Zenan commouens eos uel
commocio eorum seu requiescens
eis aut ipsa requiecio eorum
Zerehel iste magister deus uel
ista est magis ira dei
Zerimoth iste timens mortem
uel iste metuens altitudinem
mortis
Zesiim iste lapis uel ista di
uicies
Zechiel iste pauidus uel iste
superior
Zecham iste amarus uel ista
commutacio
Zecha iste amicus uel iste errans
Zechia iste errans ei uel ista

amicicia eius.
Zen iniquus uel iniquitas — Al' zeridam l' zeuram
Zeisan iniquus eis uel iniquitas — z eneth sumptio gentis
eorum. hic q. z. post. z. — al' zenaplech
Ziph florens uel germinans
Ziphei florentes uel germinan
tes
Ziphi germen uel illuminare — Al' zipha
Ziphsai germen meum illumina — Al' ziphath
cio mea
Zio duccio uel oliua
Ziza horrendus uel terribilis
Zo iste. hic q. o. post. z.
uel ista.
Zoain minor uel paruula seu — Al' zora
vitula consternens aut vitula
consternata
Zobadonias fluens uel torrens
iniquus dominus uel fluens torrens
mercuti domino
Zochi irrisia uel irrisio
Zohe attrahens uel attractio
Zoeleth tractus uel pertrahens seu
tractum aut protractio
Zoleth iste pauidus uel iste ui
uax — Al' zoet
Zolomim preparantes aciem uel
in acie preparati. zorinnim idem
Zoob aurum uel diuicie
Zoon iste iniquus uel iste in
utilis
Zoor plasma uel plasmator seu — meus Al' zoem
iste apprehendens aut iste iracundus — me
Zoori plasma meum uel plas
mator meus seu iste apprehendens
me aut iste iracundus in
Zorobabel aliena translacio uel
ortus in babilone seu iste princeps
translacionis aut iste magister confusi
onis
Zomim que est hec aqua uel que sunt — Al' zorommi l' zoroimim
hec cogitaciones seu preparantes aciem
aut in acie preparati.
Zusitidis consilium uel consilia — Al' zusitadis l' zusimons
trix
Zuzim consiliantes eos l' consilia
trices eorum. Explicit &c. Deo gracias

Hec est oracio manasse
regis ierlm que pont
in fine libri scdi para
lipomenon post ultimu capitulu
quod finitur deus suus cu eo et
ascendat etc

O Domine deus omnipotens deus
patrum nostrorum abraham ysaac
et iacob et semini eorum iustus qui
fecisti celum et terram cum omni ornatu
eorum qui condidisti abyssum qui
signasti mare verbo precepti tui
et signasti terribili et laudabili
nomini tuo quod omnes pavent et
tremunt a vultu virtutis tue et
in sustentabilis ira super peccatores
comminationis tue immensa vero et
investigabilis misericordia pro
missionis tue quoniam tu es dominus altis
simus super omnem terram longa
nimis et multum misericors et
penitens super malicias hominum tu autem
secundum bonitatem tuam promisisti peniten
cia remissionis peccatorum et tu deus
iustorum non posuisti penitenciam
iustis abraham ysaac et iacob hiis
qui tibi non peccaverunt quoniam pec
cavi super numerum arene maris mul
tiplicate sunt iniquitates mee
in curvatus sum multo vinculo fer
ri et non est respiracio michi quia
excitavi iracundiam tuam et malum
coram te feci statuens abominaciones
et multiplicans offensiones et nunc
flecto genua cordis mei precans
a te domine bonitatem peccavi domine pec
cavi et iniquitatem meam agnosco
peto rogans te domine remitte michi
remitte michi ne simul perdas me
cum iniquitatibus meis neque in eternum
reserves mala michi quia indignum
salvabis me secundum magnam miseri
cordiam tuam et laudabo te omnibus
diebus vite mee quoniam te laudat
omnes virtutes et chori celorum et

tibi est gloria ....
Incipit prologus eusebii ieronimi
in esdre idest in libro pri
mo esdre etc

Utrum difficilius sit facere quod
poscitis an negare nec dum
statui neque vobis imperantibus aliquid
abnuere sentencie est et magnitudo
oneris impositi ita cervices
premit ut ante sub fasce ruendum
sit quam levandum accedit ad
hoc invidorum studia qui omne quod
scribimus reprehendendum putant
et interdum contra se consciencia re
pugnante publice lacerant que
occulte legunt in tantum ut clamare
compellar et dicere domine libera
animam meam a labiis iniquis et a
lingwa dolosa Tercius enim annus
est quod semper scribitur atque rescri
bitur ut hesdre librum vobis de he
breo transferam quasi non habeatis
greca et latina volumina aut quicquid
illud est quod a nobis vertitur non
statim ab omnibus conspuendum sit
Frustra autem ut ait quidam niti
neque aliud fatigando nisi odium quere
rere extreme dementie est itaque
obsecro vos mi dominion et do
gaciane karissimi ut privata lec
cione contenti librum non efferatis
in publicum nec fastidiosis ingera
tis cibos vitentque eorum supercilium
qui iudicare tantum de aliis et
ipsi facere nichil noverunt Si
qui autem fratrum sunt quibus nostra non
displicent hiis tribuatis exem
plar admonentes ut hebrea
nomina quorum grandis in hoc vo
lumine copia est distincte et per in
tervalla transcribant nichil enim
proderit emendasse librum nisi emen
dacio eadem librariorum diligen
cia conservetur Nec quemquam moveat
quod unus a nobis editus est
liber nec apocriphorum tercii et
quarti libri sompniis delectetur
quia apud hebreos esdre ne
emie que sermones in unum volu

mori scarcantur et que non habet
apud illos nec de viginti qua
tuor senibus sit penitus abiicienda.
Si quis aut septuaginta nobis
opposuerit interpretes quorum ex
emplaria varietas ipsa lacera
ta et eversa demonstrat nec
potest utique verum asseri quod diver
sum est. Mittite eum ad evangelia
in quibus multa ponuntur de ve
teri testamento que apud sep
tuaginta interpretes non habentur
velud quoniam nazareus vocabitur
et ex egipto vocavi filium meum
et videbunt in quem compunxerunt
multaque alia que latiori operi
reservavimus et querite ubi
ubi scripta sint cumque proferre non
potuerint vos legite de hiis ex
emplaribus que nuper a nobis edi
ta maledictorum cotidie linguis
confodiuntur. Sed ut ad compendium
veniam certe quod in latinitis sen
sum expressimus est edidi enim aliquid
quod non habetur in greco vel aliter
habetur quam a me versum est. Quid
interpretem laniant interrogent
hebreos et ipsis auctoribus translationi
mee vel accredant vel derogent
fidem. Porro aliud est si clausis
quod dicitur oculis mihi volunt male
dicere et non imitantur grecorum
studium et benivolentiam qui post sep
tuaginta interpretes translatores
iam Christi evangelio coruscante
iudeos et hebyonitas legis veteris
interpretes aquilam videlicet et
simmachum et theodotionem curiose
legunt et per origenis laborem expa
plois ecclesiis dedicarunt. Quanto
magis latini grati esse deberent
quod exultantem cernerent greciam
et se aliquid mutuare. Primum enim
magnorum sumptuum est et infinite
difficultatis exemplaria posse
habere omnia. Deinde etiam qui

habuerint et hebrei sermonis igno
ri sint magis errabunt ignorantes
quis e multis vera dixerit. Quod
etiam sapientissimus nuper apud
grecos accidit ut interdum scripture
sensum relinquens unius cuiuslibet
interpretis sequeretur errorem.
Nos autem qui hebree lingue saltem
parvam habemus scientiam et latinus
nobis utcumque sermo non deest
et de aliis magis possumus iudicare
et ea que ipsi intelligimus in lingua
nostra exprimere. Itaque licet excetra
sibilet victorque sinon incendia iac
tet numquam meum iuvante Christo si
lebit eloquium. Et precisa lingua
balbuciet. Legant qui volunt qui
nolunt abiciant. Eventilent apices
litteras calumpnientur magis enim vestra
caritate provocabor ad studium quam
illorum detractione et odio deterrebor.

Incipit argumentum in libro iob.

In terra quidem habitavit iob au
sitidem in finibus ydumee et ara
bie et erat ei antea nomen iobab
et accepta uxore arabissa genuit
filium cui nomen erat ennon. Erat autem
ipse filius quidem zare de esau fi
lii filius de matre vero bosra ita
ut sit quintus ab abraham et hii
sunt reges qui regnaverunt in edom
in qua et ipse regnavit regione
primus balac iobab qui vocatur
iob post hunc asam qui erat dux
ex themanorum regione post hunc
adad filius bedad qui excidit madi
an in campo moab et nomen civita
tis eius thecheanith etc.

Incipit prologus in libro iob etc.

Iob exemplar patientie que mi
steria suo sermone complectitur
ipsa incipit versu labitur pede
stri sermone finitur omnesque leges
dyalectice propositione assumptio
ne confirmatione conclusione de.

termmu ĩ nupula ÷eo verba plena
sunt sorsibus et ut de ceteris sileam
De resurrectione corporum sic prophetat ut
nullus de eis uel manifestius uel cau
tius scripserit Scio enim quod redemp
tor meus uiuit et in nouissimo die
de terra surrecturus sum et rursum
circumdabor pelle mea et in carne mea
uidebo deum saluatorem meum quem
uisurus sum ego ipse et oculi mei con
specturi sunt et non alius reposita est
hec spes mea in sinu meo
Incipit prologus in danielem prophetam
Danihel interpretatur iudicium siue
quod in presbiterorum iudicio senten
tiam diuine condempnacionis exhi
buit dum reperta eorum falsitate su
sannam abiectam liberauit siue quod
visiones et sompnia quibus per singu
la quedam enigmata futurum mo
strabantur sagaci mente disser
nens aperuit siue quidem et de
sideriorum uir appellatus est quod
panem desiderii non manducauit
et vinum concupiscentie non bibit
et de ipso auctore manifestior prophe
tat et mysteria sua claro sermone
regna orbis pronunciat et tempus ad
uentus christi manifestissima pre
dicatione annotat
Incipit prologus in abdiam prophetam
Esau filius ysaac frater iacob
uocatus et edom idest russus et
seyr idest pilosus qui possedit
regionem que nunc dicitur gebale
na ubi prius habitauerunt chor
rei qui interpretantur liberi
verbis uero hebraice hedom et
tiam ydumea uocatur a nomine con
ditoris titulus est palestine nunc dic
namus super tribus nominibus edom
sicut ergo idem homo tribus nominibus
uocatur sic et terra eius edom dic
et ydumea et seyr hec regio non co
putatur inter extraneos gentes
quia possessa est a filiis ysaac et a
fratre iacob nec datur est filiis
israhel in possessionem sed prohibentur
filii israhel mouere arma contra
fratrem suum sic uice uersa conn
plendum est fratri suo iacob ita per
mei semper prin minim fuerunt pessim
erit pdumicon regu loqui hic
propheta etc
Incipit prologus in Zachar
iam prophetam etc
Zacharias propheta memor domini
sui multiplex in prophecia est ihesum ve
stibus sordidis et lapidem oculos
septem et candelabrum aureum cum
totidem lucernis quot oculis
et quoque oliuas assumpsit et lam
padis cernit et destris uel post
equos rufos uarios albos et
nigros et dissipatas quadrigas
ex effraym et equum de ierusalem
et pauperem regem uaticinatur
et predicat sedentem super pullum
filium asine subiugalis
Incipit prologus in malachiam
prophetam etc
Malachias aperte et in fine
omnium prophetarum de abiectione israel
et vocacione gentium non est mihi
cum uoluntas in uobis dicit dominus
exercituum et munus non suscipiam
de manu vestra ab ortu enim solis
usque ad occasum magnum est nomen
meum in gentibus et in omni loco sa
crificatur et offertur nomini meo
oblatio munda etc
Incipit prologus beati jeronimi
in epistolas canonicas etc
Non idem ordo est apud grecos qui
integre sapiunt fidemque rectam sectantur
epistolarum septem que canonice
nuncupantur ... (Iacobus petrus iohannes iudas septem epistolas ediderunt tam mysticas quam succinctas et breues in uerbis longas in senten)

...ritus ut rursus sic qui non car... lectioni conciliatur.

Item prologus eiusdem in epistolam sancti iacobi apostoli etc.

Iacobus qui appellatur frater domini cognomento iustus ut non nulli existimant ioseph ex alia uxore eum genuisse sed ut autem michi videtur marie sororis matris domini cuius iohannes in libro suo meminit filius post passionem domini statim ab apostolis ierosolimarum episcopus ordinatus unam tantum scripsit epistolam que de septem canonicis est que et ipsa ab alio quodam sub nomine eius edita asseritur licet paulatim tempore procedente obtinuerit auctoritatem. Egisippus vicinus apostolicorum temporum in quinto commentariorum libro de iacobo narrans ait Suscepit ecclesiam ierusalem post apostolos frater domini cognomento iustus multi enim iacobi vocantur. Hic de utero matris sanctificatus fuit nullasque carnes manducavit nec umquam attonsus est nec perunctus oleo nec usus balneo ad quem solitum erat ingredi sancta sanctorum siquidem vestibus laneis non utebatur sed lineis et super genibus pro populo deprecabatur ita ut durities camelorum eius genua traxisse credantur. Josephus autem et clemens dicunt cum annanus pontifex concilio congregato in publico compelleret iacobum ut dei filium denegaret contradicentem lapidari iussit. Hic cum precipitatus esset de pinnaculo templi confractis cruribus semivivus [illegible] ignosce illis dicit et fullonis fuste percussus interiit. De quo et apostolus paulus dicit alium apostolorum neminem vidi nisi iacobum fratrem domini et apostolorum crebrius acta testantur. Evangelium quoque quod appellatur secundum hebreos et a me nuper in grecum sermonem latinumque versum est, quo et adamantius sepe utitur post resurrectionem salvatoris infert. Dominus autem venit ad iacobum et apparuit ei. Iuraverat autem iacobus se non comesturum panem ab illa hora qua biberat calicem domini donec videret eum resurgentem a mortuis. Rursusque post paululum afferte ait dominus mensam et panem statimque additur. Tulit panem et benedixit ac fregit et dedit iacobo iusto et dixit frater mi comede panem tuum quia surrexit filius hominis a mortuis. Triginta itaque annis iherosolimorum ecclesiam rexit id est usque ad septimum neronis annum iuxta templum ubi precipitatus est titulum eius usque ad obsidionem titi et ultimam adriani novissimum habuit. Quidam autem existimant in monte oliveti eum conditum putant sed falsa eorum opinio est.

Alius prologus in eadem epistola

Iacobus frater domini unam scripsit epistolam ad edificationem ecclesie pertinentem cuius sententia [illegible] claritate legentibus videtur infundere.

Incipit prologus in epistolas beati petri apostoli etc.

Petrus scripsit duas epistolas que canonice nominantur scripsit autem eas hiis qui ex circumcisione gentium erant que quibusdam videntur quibusdam esse planiores dum tam profundis replete sint sensibus ut pauci qui possint perscrutari divine sententie

sensus quasi per breue recapitulatio
magna sibi misteria valeant co
lucantur. Explicit

Item alius prologus in epistolas beati pe
tri apostoli. Incipit

Symon petrus filius iohannis pro
uincie galilee vico bethsaida
frater andree apostoli et princeps apostolorum post
episcopatum anthiocensis ecclesie et predicationem
dispersionis eorum qui de circumcisione
crediderant in ponto galacia cappa
docia asia et bithinia secundo claudii
imperatoris anno ad expugnandum
simonem magum romam pergit
ibique viginti quinque annis cathedram
sacerdotalem tenuit usque ad ultimum
annum neronis id est quartum decimum
a quo affixus cruci martirio coro
natus est capite ad terram verso et
in sublime pedibus eleuatis asserens
se indignum quod sic crucifigere
tur ut dominus suus. Scripsit autem epi
stolas duas que canonice nominantur
quarum secunda a plerisque eius esse
negatur propter stili cum priore dis
sonanciam sed et euangelium iuxta
marcum qui auditor eius et inter
pres fuit. Liber autem alius epi
stole actuum inscribitur alius e
vangelii tercius predicationis quar
tus apocalipsis quintus iudicii
inter apocrifas scripturas reputantur.
Sepultus rome in vaticano iux
ta viam triumphalem toto orbe ve
neratione celebratur. Explicit

Incipit prologus in epistolas beati
iohannis apostoli. Incipit

Iohannes apostolus tres scripsit
epistolas quarum prima omnino caritatis
continendam totam in amore dei et
fraterna dilectione versatur. Secunda
quam electe scribit dilectionis co
niuncto studio denotat et seduc
tores et aliquorum admonet de
clinandis. Tercia autem gaio scribit
in qua eum collaudat in studio veri
tatis et in opere misericordie et inde
notat paulo demum diotrepti et de
demetrio testimonium perhibet veri
tatis. Explicit

Incipit prologus sancti jeroni
mi in epistola beati iude
apostoli. Incipit

Iudas iacobi frater paruam que de sep
tem catholicis est epistolam reliquit
et quia a libro enoch qui apocri
phus est assumit testimonium a ple
risque reicitur tamen auctoritatem vetus
tate iam et usu meruit et inter sanc
tas scripturas computatur. Hic autem
in mesopotamia atque in interioribus
ponti euangelizans in menio ar
menie urbe

Item alius prologus in eandem epistolam

In hac epistola increpat blasphemantes
et in primis quosdam impudicos
sub exemplo impiorum qui propter
luxum et superbiam semper erunt
ardoribus tradita sunt. Peruersos
admonet etiam ut eos arguant
ad penitentiam cohortentur.

Incipit prologus eusebii jeroni
mi in epistolis sancti pauli apostoli nu
mero quatuordecim.

Primum enim querendum solet quare
post euangelia que supple
menta sunt legis et in quibus
nobis exempla et precepta viuen
di plenissime digesta sunt voluit
vel has apostolus epistolas ad singulas
ecclesias destinare. Hoc autem causa
facti videtur ut scilicet in initio nascen
tis ecclesie nouis causis existen
tibus presentia atque orientia re
secaret vicia et post futuras ex
cluderet questiones exemplo
prophetarum qui post editam legem
moysi in qua omnia mandata
dei legebantur nichilominus doc
trina sua rediuiua semper vici
orum presserunt peccata et propter exemplum
nouerunt libros ad memoriam nobis
transmisere. Deinde
quoniam non plures quam decem
epistolas ad ecclesias scripsit decem
sunt enim cum illa que ad hebreos
dicitur. Reliquie quatuor ad discipulos
singulariter sunt porrecte ut
ostenderet nouum non discrepa
re a veteri testamento et se non
facere contra legem moysi. Ad nu
merum primorum decalogi man
datorum suas epistolas ordinauit
et quot ille precepta expressit

BIBLIA SACRA.